BARTOLI

à Saxoferrato;

Omnium Iuris Interpretum Antesignani,

COMMENTARIA,

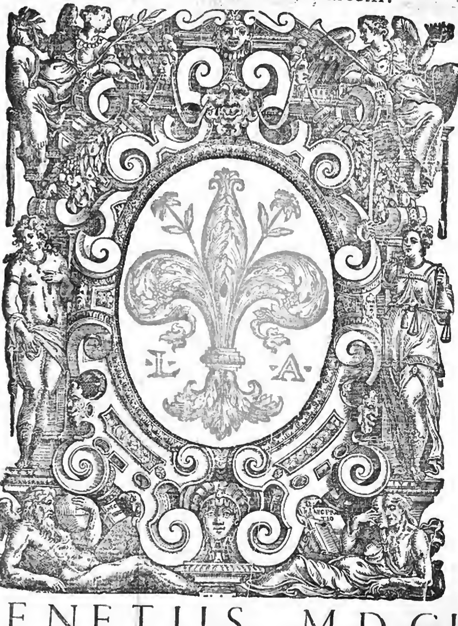
Nunc recèns, præter omnes alias ad hanc diem in lucem editas,
Aureis Adnotationibus

IACOBI ANELLI DE BOTTIS, *Regij Consiliarij Neapolitani*, &
PETRI MANGRELLAE *Cauensis, causarum patroni, illustrata*:

CVM ELENCHIS RVBRICARVM LEGVM, ET PARAGRAPHORVM
initio appositis, & à quàm plurimis mendis vindicata.

TOMVS TERTIVS.

In Primam Infortiati Partem.

VENETIIS, MDCII.

Rubricæ Primæ Partis Infortiati.

F I N I S.

LEGVM ELENCHVS.

VBI PRIOR NVMERVS LEGEM, POSTERIOR PAGINAM REFERT.

LEGVM FINIS.

PARAGRAPHORVM INDEX.

si quis

Paragraphorum finis.

ADNOTATIONES

Iacobi Anelli de Bottis, Regii Consiliarii Neapolitani, & Petri Mãgrellæ Cauensis, causarum patroni acerrimi, ad Bart. super primam Infortiati partem, nunc primum in lucem prolatæ.

Soluto matrimonio. *Rubr.*

IN ver.& inf.ad Trebel.] Afflic.in const. inconsutilem, num.6.*de Bottis*.

Quidam habens repr.esalias.] Vltra dicta hic per Pomat. in suis apostillis, de represal.adde ꝙ represalia concessa contra Perusinos, vel cõtra aliquos de alia ciuitate, intelligitur de habitantibus in Perusio, vel in illa ciuitate, non autem de originarijs, & alibi habitantibus. Dec.consil.157. num.4.per totum.vbi refert, ꝙ guidaticum concessum Pisanis contra creditores, intelligitur contra habitatores, & domicilium ibi habẽtes non autem contra originarios. Facit quod dicit Ferm.in tract. de gab. quod habiti pro ciuibus non capiuntur pro represaliis, seu debiti ciuitatis, fol.17.num.40.& ꝙ Pisanus dicatur etiam origine, vel domicilio, idem Dec. cons.350. nu.5.vsque ad 8.& posui in l.qui ex vico.ff. ad municip.& an ambasciatores possint capi pro represaliis, Bar.in l. si quis legauerit.ff.de leg.3.*Mangr*.

L.Prima.

In prin.] An semper, & vbique præcipua sit, Tiraq.de retra.fol.105.nu. 94.vltra Poma.hic, vide Bar.in l.j.de contratab. quod teneatur probare anterioritatem, & qualiter probetur, Neguf.de pig. fol. 223.nu. 43. vsque ad 49.& si aliquis probat diem, alter vero non, succumbit, ad quod facit quod hic Soc. col. 2.ver.3.limita. Immo prioritas momenti attenditur, Soc.in l.qui duos, de reb.dub. Affl.deci.37. Et concurrentibus duobus testamentis eadem die confectis, præfertur illud, in quo sunt scripti venientes ab intestato, Dec.cons.387.vbi per eum si reperiatur ficta eadem die præuentio, & accusatio, præfertur accusatio. Quod facit ad ritum magnæ curiæ, qui vult fieri præuentionẽ per plures dies ante diem solutionis. Et si appareant duo testamenta eadem die cõfecta, nec appareat de prioritate, nec posterioritate, neutrum valet, Boer.decis.311. Item quando non apparet de prioritate, ad plenum Tiraq.de retra.fol.158.num.10.& de duabus obligationibus eadem die, Afflict. decis.387. vbi etiam de prioritate horæ, & in dubio, an præsumatur præuentio, vel accusatio, Afflict. decis. 387. *Mangrel*.

Adde quod omnes hæredes mariti tenentur in solidum actione de dote, ex priuilegio dotis, tex.est in l.si ab vno.ff.de leg.2.Affl.deci.333. Et adde, quod statutum dictans, quod instrumenta publica non probent, nisi sint registrata, non habet locum in instrumentis dotalibus, Ias.in l.quod dicitur, de ver.ob.& Dec.in cons.52 Et statutum, quod in dotibus non currat præscriptio, extẽditur etiam ad legatum dotis, Cotta in ver.dos habet.& licet statutum non includat, causam dotis: tamen fallit, quando super illo casu, super quo statutum disponit, dos non reperitur priuilegiata, ita Dec.cons.5.& 301.& Cotta, vbi supra. *de Bottis*.

Et hoc videtur probari.] Adde quod licet mulier habeat plura priuilegia, non tamẽ poterit impedire creditores mariti posteriores, nisi primo ipsa egerit contra maritum, & sententiam obtinuerit, Hippol.in sua pract.crim.in §.aggredior, num. 118.cum aliis per eum ibi alleg.& an priuilegia, quæ insunt contractui mutui, si subrogantur in locum dotis, vel quod dos transfundatur in mutuum, vel econtra mutuum in causam dotis, talia priuilegia ad inuicem transfundantur, Capic.deci. 183.& Loffr.cons.34.& an competat exceptio non numeratæ dotis, stante confessione geminata dotis, Io.Lup.in rubr. extra de dona.inter vir.& vx.fol.16 & quod priuilegia pro te dotali acquisita dẽtur, Io.Fab.in §.si de dote, Institu.de actio.& quanto tempore præscribatur actioni de dote, Boer.decis.225.& an dos confessata habeat priuilegia dotis, Boer.decis.330.& an hypotheca detur a die contracti matrimonii, vel a die solutæ dotis, Boer.decis.351.& an hypotheca tacita per expressam subsequutam extinguatur, Boer. decis.332.& an priuilegia, quæ dantur solutioni, dentur exactioni, vide in l.1.§. sed vt plenius, C.de rei vxo.actio.& per istum in l.si constante.inf. eo. Item maritus potest vxorem expellere, si non habet dotem promissam, & in quibus casibus maritus non possit expellere vxorem, etiam quod non habuerit dotem, Boer.decis.22.*Mangrel*.

Item contra, quia illud exemplum est.] An autem dos tradita, & dos constituta, & legata, a pari procedãt, Tiraq.de retra fo. 237.nu.32.vsque ad 40.& 340.nu.57.& nota quod dos promissa, dos est, & ex ea dicitur mulier dotata, Tiraq.fol.237.nu.32.& si lex, & statutum, vel consuetudo loquatur de dote data, an habeat locum in dote promissa, Tiraq.fol.337.nu.34.& dos confessata, an habeat priuilegium veræ dotis, fol.317.nu.14.& dotis promissio, habet tacitam condõnem, si nuptiæ sequantur, l.item quia.§.j.de pact.Tiraq.fol.306. nu.53. & hoc ampliatur ẽt si dos sit promissa ad omnem voluntatem sponsi, ibidẽ, & nota singulariter, quod hypotheca dotis contrahitur ex die promissę dotis, non expectata conditione sub qua promittitur, Tiraq.fo. 80.nu.113.& non ex die traditionis, vide ibi.& voluit Soc.cons.269. vol.2.& adde, quod dos præscribitur 30.annis, Tiraq.fol.106.nu.97. & dos non eximitur a solennibus iudiciorum, Tiraq.fol.eo.nu.98.& dotis causa non facit, vt ex solo contractu dominium transferatur. Tiraq.fol.eo.nu.99.& dos extra suos casus speciales, remanet sub regulis iuris communis ibidem, & dos & fiscus, an æquiparentur, ibi nu. 100.*Mangrel*.

Propter hoc dicta.] Vide Alex.hic, qui dicit de dictione continuo, & de teste dicente omnes ita fecisse, vel omnes ita dixisse. Vide Corset.in rep.ad Ab.in ver.testis, col.6.qui allegat eundem Ab.in proœm.decr. eundem in c.j.de const.n.5.vbi etiam apostilla.& testis dicens aliquẽ semper possedisse, post talem, intelligitur immediate, vt saluetur, Idẽ Bar.in l.inter stipulantem.§.sacram, de verb. ob.& vide Capic.decis. 37.& si est magnum interuallum, non saluatur testis, & in simili Loff. conf.49.nu.10.*Mangrel*.

Dictio semper.] Vide Capic.in decis.37.vide de teste deponente a tali tẽpore, vsque ad tale.ꝙ importat tempus continuum, Albe.in dictionario, in ver.vsque, vide Iacobi. in l.j.ff. de iure dot. & de promittente stare semper in ciuitate, ꝙ non dicitur periurus, si per octo menses steterit extra propter pestem, quia videtur stetisse, qui ex iusta causa discesserit, Ripa in tract.de peste, parte 2.nu.10.*de Bottis*.

Supra de relig.& sump.fune.] An impensa funeris præferatur doti, vide Aret.in §.fi.Inst.de l.Falc.& Neguf.de pig.in 2.memb.5.par.nu.28. Vide quæ addidi ad Alex.hic.*de Bottis*.

Vide Grammat.omnino in decis.12.col.2.*de Bottis*.

§. *Veniamus*.

Vltimo inducit gl.] Nota, ꝙ scholaris præueniens fabrum in loco domicilii, potest fabrum expellere causa vtilitatis reipub. Item potest pari ratione expelli publicus vsurarius, & hæreticus, & maleficus, & sacrilegus, nec solum lenones de domo, verum & a ciuitate. Item expelluntur infecti & leprosi, quia morbus est contagiosus, Par.de sind.in ver. excedunt. Item si exercetur taberna in loco honesto, potest prohiberi a vicino, ne exerceatur. Par. de reintegra.feudi, fol.9.& Ange.in l.si pendentes.§.si dominus, ff.de usufr. Item meretrices possunt expelli a locis conuicinis honestis, vt in const.regni, Quæ passim, & debent poni in loco deputato, videlicet in lupanario, quia alios infectant, & inducunt pestem: & in hac ciuitate extat c.de studente, qui potest expelli a locis conuicinis, vbi est vxoratus. Item ad salubritatem aeris, ne veniat pestis, laniones, sulphurii, qui exercent artem fœtidam, possunt expelli, & in particulari loco deputari. Par.de reintegr.feudi, vbi sup. & Ripa.in tract.de peste. Item isti spatarii, qui inuerniCant, & faciũt illum fumum sic fœtidum, an possint expelli, relinquitur arbitrio iudicis, sed est solitum iudicari in illis, qui faciunt candelas seui, quia ex liquidatione seui oritur malus odor, ꝙ si antiqua est habitatio, non possunt expelli: sin autem de recenti, possunt.*Mangrel*.

Vltimo inducit.] Vide Gram in cons.ciui.111.& vide Barb.in c.j.col.j.de loca.vbi quid in docente abacum, & quid si faber præuenit, vide Pe. de Anch.in c.vestra.& ibi Barb.eo.tit.de loca.*de Bottis*.

L. Soluto matrimonio.

In prin.] De dote confessata, vide Affl.decis.402.vbi late ponit materiã dotis confessatæ.*Mangrel*.

In princ.] Ad materiam huius leg.adde ꝙ licet mulier constante matrimonio, non habeat actionem, seu exceptionem super dote, nisi in casu inopiæ mariti: tamen si creditores mariti volunt executionem facere super fundo dotali, tunc mulier potest se opponere.ita Bal.Nouel. in tra.de dot.in 7.par.priu.18.& Neguf.de pign.in j.memb.5.partis, num.34.*de Bottis*.

Nec liberatur maritus.] Gramma.in decis.103.*de Bottis*.

De condi.ob cau.] De conditione cau. da.non seq.l.si.

Creditores inf.de priui.] Post Alex.hic, vide Affl.in sua decis.108.*Mang*.

Sed certæ satis.] Vide Tiraq.in præfatione tra.de retra.nu.75. *de Bottis*.

Vel implicitus] Nota, ꝙ pauper præsumitur fieri, cuius res nauigio deferuntur. Quod limita non procedere, si consueuit illas assecurari facere ut declarat Pet. Santer.in tract.de sponsionibus, in prima parte, num. 4.*de Bottis*.

Ex quo nota.] Capic.in decis.159.nu.39.Deci.cons.115.nu.2.& cons.11. num.12.*de Bottis*.

Quod

§. *Quod si patris.*

In princ.] An filiafamilias possit donare dotem, maxime titulo donationis inter viuos cum iuramento, Anto.Rub.cons.25.& an possit donare sine consensu patris, idem Ant.Bub.consf. 166.& quid si pater dedit licentiam filiæ, vt possit de dote disponere, an possit eam reuocare Io.Fab.Insti.de manda.§.recte,& an patre, vel viro absente, agat mulier pro dote,& an ipsa possit primo date homagia pro reb. dotalib. Fab.in ti.de actio.§.fuerat, in prin.& an patre viuente possit disponere, Aym.Crau.conf.39.& ibi etiam an saltem morte patris confirmetur,& adde quod pro retentione dotis indebite solutæ per patrem, actio est communis filiæ, Bal.Nouel.in tract.de dote, vol.5.fol 65.& 98. & si pater dotauit filiam, & stipulatus est sibi dotem reddi, tenētur hæredes patris, si volunt filiam a successione excludere, cedere, & renuntiare illam stipulationem filiç, Bal.in l.fi.nu.3.C.de do.promisſ.Bal.Nouel.in 16.speciali priuilegio.col.5. Ad quod adde qđ scribit Dec.conf.106.& quid si pater dotauit filiam,& recepit renunciationem a filia de bonis maternis, paternis,& fraternis, si filia postea sine consensu patris possit donare, vel disponere de dotibus, & si illa dos iudicatur profectitia, vel aduentitia, vide late Aym. Crauet. omnes referentem, conf.84.*Mangr.*

In prin.] Adde, ꝙ si pater patiatur filiam stipulari, dotem reddi sibi, vel filiis suis soluto matrimonio, tunc dos non reuertitur ad patrem, vt p Guid.dec. 523.& conf.12.nu.7.& Aymo.in conf.84.nu.2. *de Bottis.*

An pater habeat vsumfructum in dote aduentitia filiæ, Aymo. conf.84. num.7. *de Bottis.*

Quaro hic l. quitur.] Adde idem esse donatione propter nuptias aduentitia, vt per Bal.in l.fi.in fi.prin. C.de iure dot.*de Bottis.*

§. *Voluntatem.*

In prin.] Vide Abb.conf.9.nu.19.*de Bottis.*

Opp.ad secundum.] Vide Dec.in l.in negociis.ff. de reg.iu.*de Bottis.*

L. De diuisione.

In prin.] Facit ꝙ qui redimit rem quam vendidit cum pacto de retrouēdendo, diuidet censum pro rata temporis, cum emptore, Cagno.in l.2.C.de pac.inter emp.& ven.& vide Rom.conf.10. & alia quæ addidi inf. de iure fis.l.fi.*Mangrel.*

L. Si ante nuptias.

Quærit glo.] Adde Grammat.in decif.103.nu.24.& ibi, an teneatur spōsus ad alimenta,& vide Tiraq.de ll.connub.in gl.7.n.3.& vide Boer. in decif.27.nume.37.& Iacobi.in l.dotis appellatio.ff.de iure dot. *de Bottis.*

L. Fructus.

In prin.] Quid veniat appellatione fructuum, & quid appellatione prouētuum, Boer.decif.224.& an decimæ deducantur de fructib.& mul ta ad materiam, Affl.decif.20.& expensæ factæ ad perpetuam vtilitatem, an deducantur a fructib. Loff.in c.Imperialem, de prohi.feu.alie na, per Frider. & ꝙ in omni casu expensæ factæ causa quærendorum fructuum, deducantur, gl.Par.fol.39.& quando ex dispositione.l. fru ctus deducantur, si debentur integri, Gl.Par.fol.47.& qua pœna puniatur, secans, vel extirpans fructus rei restitutioni subiectæ, Gl.Par. fo.49.n.28.& circa deductionem faciendam in fruct.Cl.Par.fol.246. & ad materiam huius l. vide Bald.in l. C.de fruct. & liti.expen.& an redditus,& prouentus idem importent, Ripa in c.cum M. Ferrariensis, de const.nu.15.& 14.vbi dicitur, ꝙ amplior est significatio verbi red ditus,& prouentus, quam fructus.*Mangrel*

Vide Tiraq.de retra.lig.§.15.in gl.j.per totum,& Affli.in const.quanto cæteris, nu.18.Abb.in c.pastoralis, de deci.*Mangrel.*

Pro declaratione.] Vide omnino Capic.in decif.20.per Feli. & Cottam in ver.coloni. vbi an colonus partiarius possit deducere ante partē ex penfas, vel semina. Et quæ expensæ deducendæ sint, vide Bal.in l.j.in fi.C.de fruct.& li.expens.& Cottam in ver.fructus,& vide Pet.Duē. in reg.198.*de Bottis.*

Vide Affli.in consti.quanto cæteris, nu.18.*Mangrel.*

L. Diuortio.

In prin.] Vide Affl.decif.225.col.pe.Item fructus ecclesiæ deductis onerib.& pensione extimantur, Dec.conf.156.pulchre per totum, vbi tradit, ꝙ statutum de soluendo partem fructuum beneficii in ingressu, intelligitur, de fructib.qui in effectu remanent apud beneficiatum deductis onerib.& pensione, & ibi multa similia adducit. Item si redditus dicantur, deductis onerib.& expensis, Saly.in l.cohæredib.ff. fam.erc iscu.& redditus officii intelligitur, deducto eo, quod debetur ratione exercitii personæ, Gl.in l.illud, in ver.lucrum.C.de collatio.Iaf. in loco.prææalleg.de colla. Item concessio decimarum pio loco, intelligitur non deductis expēsis, sicut est de iure. Et hoc procedit in decimis prædialib.secus in personalib. Capic.decif.20.per totum,& quando quis teneatur ad ratam fructuum in conuentione, non deducit expensas fructus. Gabella, non deductis expensis soluitur. Campe.de dote, vol. j.fol.302.q.12.Item fructus pendentes in dispositione hominis, intelliguntur de integris, non deductis expensis, præterquam in dote, Bal. Nouel.de dote, vol.5.fol.45.& 75.Item fructus iurisdictionis quomodo debeantur,& in officiali antecessor habebat pœnam,& condemnationem mulctæ, quæ tempore suo fuerit facta dicta mulcta, etiam si exigatur per successorem est eius. Item si venditur castrum, & tempore venditionis erant prouentus, mulctæ, & condemnationes, tunc si exigantur per emptorem, emptor tenetur illos restituere venditori.

De qua materia vide Par.de sing.in ver.prouentus.fol.151.*Mang.*

De materia huius l. vide per Didac.Couar.in lib. var.resolu.c.15.per totum.*de Bottis.*

Quæro quid si mulier.] Capic.decif.24.nu.8.& Aymo.in conf.205.col.1. & conf.268.vbi quid si est iuuenis, de quo per Bar.in l.Caio,§.Imperator.ff.de alim.leg.*de Bottis.*

Extra glo.quæro.] Quales autem operas exhibere debeat, vide Bal.in l.si vxorem, col.2.ver.denuo, in ti.de cōd.infer.& sequitur hic Alex.col. 9.& adde, ꝙ eo.modo tenetur operari filius patri, sicut viro vxor sua, Bal.in auth.ex testamento, nu.8.C.de col.& ꝙ vxor teneatur præstare operas, apostil.ad Bal.in l.idemq;.ff.de vsufruct. Item tenetur vxor telas, lanam, linum, & alia viri in commodum ipsius in domo viri operari, Bald.in l.assiduis, nu.14.vbi idem tradit viro mortuo, donec est in domo. Item tenetur lauare caput,& pedes viro,& parare sibi cibaria, & non potest vouere, ꝙ teneat interulam in lecto, Iacobi.in l. generaliter, nu. 14.ff.de in ius vocā. Item si exercent apothecam vir,& vxor, censetur contracta societas,& habebit partem, deducto tempore, pro quo viro tenebatur operari, Gitar.in sing.99.Item vxor non tenetur ad operas fabriles, sed ad obsequiales tantum,& in operibus fabrilib. quid quærat, Alex.in conf.133.per totum, vol.4.item si constante matrimonio vxor reperitur multum lucrari, ad euitandum turpem quæstum præsumitur de bonis viri,& soluto matrimonio si vxor non habeat dotem, an cadat præsumptio, Boer.deci.81.vbi multa etiam habes quando operari teneatur,& ibi etiam quid de prælato,& de filio fami. & ad plenum posui in l. Quintus M.de dona. inter via.& vxor. *Mangrel.*

§. *Nuntiatio.*

Vnde forte idem esset dicendum.] Vide Didacum Couar.in j.lib.var.reso. c.15.nu.10.fo.260.§.non solum, in prin. vide Capic.dec.24.*de Bottis.*

§. *Si fundum.*

In prin.] Item pœnæ, & banna, tanquam fructus ad maritum pertinent, Bal.in l.fi.inf.eo.commutationes pœnarum spectant ad eos, quorū est cognitio illius delicti, licet ibi sit alter, ad quem spectant pœnæ pecuniariæ, Capic.decif.27.nu.12.& 29.& quid in legatis fructuum castri, an veniāt fructus iurisdictionis,& illos possit petere vxor vsufructuaria, vide Capic. in decif. 185.& ibi an vsufructuario debeatur laudemium omnium censualium: item pœnæ spectant ad eum, cui spectat condemnatio.Par.in ver. prouentus. Dec.conf.654.& illud quod datur domino in suo felici aduentu, vel ingressu, non est in fructu, Corset.de potest.reg.vol.10.fol.306.& licet quis habeat merum,& mixtum imperium, non tamen mulctæ & pœnæ erunt suæ, sed eius, qui habet fiscale, Bar.in l.j.nu.4.de excusat.munc.lib.11.confiscatio feudi, erit vxoris, non uiri. Campeg.de dote, vol.j.fol.305.q.34. & 35.& mulcta, quæ simpliciter ob maleficium debetur, spectat ad eum qui tunc est dominus, secus si per inquisitionem veniat imponenda mulcta, quia erit illius, qui condemnauit, & limita prædicta, per ea quæ posui in lege ait prætor,§. quod de fructibus de bon.auth.iudi.possi. *Mangrel.*

In prin.] Quæ dicantur arbores cæduæ, ita quod incidi possint per colonos,& similes, uide Alex.conf.118.1.& 2.col.uol.5.& Aret.conf.70. ult.col.late Moder.in repe.l.Titia,36.q.ff.de leg.2. Qua autem actione teneatur colonus incidens, uide in l. si colonus, ff. arbo. fur. cæsa, *de Bottis.*

Contra hoc opp.] Tiraq.de retra.conuen.in fine, nu.96.& Gl. in consue. Par.§.j.glo.j.num.43.*de Bottis.*

Iniuriarum.] Cotta in uer.actio.& in uer.uxor.*de Bottis.*

§. *Si vir in fundo.*

Vltimo.] Vide Guido.in decif.541.& Gul.Bene.in c. Raynut.in uer.cætera bona, nu.27.& Boer.in decif.19.Iaco.in l. si ex lapidicinis.ff.de iure dot.*de Bottis.*

§. *Interdum.*

In prin.] Vide latissime per Tiraq.de retra.conuentio.§.3.gl.j.nu.22.cū seq.usque ad nu.28.& Loff.in conf.28.ubi loquitur de lapidicinis,& ponit de emphyteuta.*de Bottis.*

Opp.quod secundum tempora.] Si mulier non habeat unde se alat, etiā infra annum debet sibi restitui aliqua pars mobilium, ex qua sustentetur, Campeg.de dote, uol.j.fol.303.q.16.*Mangrel.*

Quæro quid si soluto matrimo.] Vide Tiraq.de retra.lign.§.in j.glo.7.nu. 44.& post leges connub.nu.14.fol.127.& Gl.in consuetu.Par.§.j.glo. 8.nu.25.& num.36.ponit q.de uenditione siluæ cęduæ, quæ cędi debet, in diuersis terminis, an habeatur pro cæsa.*de Bottis.*

§. *Impendia.*

In prin.] De impensis ad perpetuam rei utilitatem, uide Bart. in l.uel si nites.

vites. §. nos autem, Inf. ti. j. vbi ꝙ si impensa facta in re, est ablatura cō modum in decennium, & continget detinere rem per quinquenniū, an repetat impensam pro dimidia. Et vide latius, Alex. & Pau. in l. do mos. ff. de leg. j. & eundem in conf. 415. lib. j. in quibus etiam locis ita dit de impensis vtilibus. & per bellum superuenie; sunt effecti inutiles, & de impensis ad rei custodiam, & posui in rub. de fundo instr. & in l. sumptus, de rei ven. & impensę factæ in fundo dotali, an repetan tur, facienda est illa distinctio, aut æstimatum, aut inæstimatum datū fuit. Et quid de expensis factis a marito pro exigendis debitoribus, an repetat, vel excomputent vxori, vide Bar. in l. j. §. necessariæ. inf. tit. j. & idem in l. quod dicitur, eo. ti. j. & quæ posui in d. l. & quādo est mo dica impensa, ꝙ non sit repetenda, Bar. in l. in reb. §. j. ff. commo. & de impensis in exigendis debitorib & aliis, vide Boer. decis. 44. & ad qđ scilicet, an possint compelli vasalli ad custodiam nocturnam, vide Bo er. decis. 212. *Mangr.*

L. Si ab hostibus. §. *Si uir uxorem.*

Opp. extra glo.] Cui applicetur hoc lucrum, vide Ruyn. in conf. 12. vol. 5. *de Bottis.*

Quærit gl. quid si maritus.] Adde, ꝙ licet non adhibuisse medicum, sit po sitio negatiua, tamen hoc dicenti incumbit onus probandi, ita Corn. conf. 11. incip. pro decisione, col. pen. in 2. lib. Cotta in ver. actore, Gul. Bene. in c. Raynut. in ster. mutuo, il 1. nu. 36. extra de testa. late de ma teria notarorum hic per B rt. Io. Campeg. in tra. de do. parte 5. quęs. 3. *de Bottis*

Et per hoc dico.] Adde Cot. in ver statuto. præalleg. & vide Io. Lup. in c. per vestras, fol. 121. nu. 9. cum seq. qui tenet contra Bar. sequēdo opi. Bal. hic. Et vide Io. Campeg in tract. dot. in 5. par. q. 2. & 4. & Igueū, in l. 3. §. si maritus, nu. 33. ff. ad Sylla. *de Bottis.*

L. Si alienam.

In prin.] Sic & conductor non refricat, vel excipit quæstionem dominii, l. si quis conductionis. C. loca. Affl. deci. 12. & posui in d. l. si quis con ductionis, & contra agentem pignoraritia, an possit creditor de domi nio suo excipere, Neguſ. de pign. vol. 5. fol. 245. nu. vbi reassumit tres conclusiones in materia huius l. & conuentus actione reali, an possit opponere, & negare eum, a quo causam habuit, non fuisse dominum. idem Neguſ. fol. 251. nu. 10. & commodatarius non refricat quæstio. dominij. Alexā. in conf. 104. vol. 4. & vide, quæ posui in l. si vrbana. ff. de condi. inde. *Mangrel.*

Tria ergo pro huius declaratione.] Ad hanc distinctionem vide latissime per Neguſ. in tract. de pign. in. 3. memb. 2. par. nu. 62. *de Bottis.*

Et per hoc dicebam.] Vide multa per Roma. conf. 434. col. fin. ꝙ quoties cunque tit. ad irritum recidit, vel ad non titulum, res restituenda est cum fructibus, vide per Tiraq. in l. si vnquam, in ver. reuertatur, nu. 218. cum seq. & Couar. in 3. c. j. lib. var. reso. in prin. & in 2. lib. c. 3. nu. 9. fol. 407. Adde ꝙ repetit etiam fructus, de quo per Doct. in c. ad no stram, de reb. eccle. alien. vel non, & ibi Barba. Quid autem in aliena tione feudi absque assensu. Lucas in l. fundi. C. de fun. pa. dicit, quod tenetur restituere cum fructib. *de Bottis.*

L. Maritum.

In prin.] Adde, ꝙ filius non tenetur matri, nisi inquantum facere potest & carcerati non debet, Bal. in l. liber captus. ff. de postlimi. reuer. cir ca fi. & in materia huius l. Faber, in §. sed & si quis, de actio. & quādo quis teneatur, vltra quam facere possit. Et ad materiam, quæ pulcre dicantur per Dec. in reg. diuus Pius. Et an in extimatione bonorum, an extimentur castra & fortilitia, Boer. decis. 19. & istud priuilegium non transit ad hæredes, etiam fideiussoris, sed bene fideiussor in se su scipit iudicium, & se defendit tāquam principalis, & habet tale priui legium, Dec. in l præalle. & talis doctrina procedit etiam in donatio ne, quia non tenetur ex sua liberalitate vltraquam facere possit. Item officialis gaudet priuilegio, & non pōt carcerari, Paris de sind. in ver. culpa, fol. 107. item doctor gaudet eodē priuilegio, ꝙ pro debito car cerari non potest, Paris in ver. doctor. fol. 117. Aduerte tamen, ꝙ pro pter dolum quis amittit tale priuilegium, Bar. in l. qui cum se. ff. de re iud. Item si quis fuit spoliatus de omnibus bonis per fiscum potest ex cipere de hoc priuilegio, Gramma. decis. 85. & ista exceptio potest op poni post sententiam, Pau. de Cast. in l. sunt qui. ff de re iudi. item de consue. Neapo. maritus & eius hæredes, non habent tale beneficium, sed insolidum conueniuntur, vt in consue. vbi dos. Item clericus non potest carcerari pro debito, & gaudet hoc priuilegio. c. Odoardus, ex tra de solu. & tali priuilegio, ratione personæ, non potest renuntiari, Imo. in d. c. nu. 16. & in isto priuilegio si considerantur qualitates fru ctuum, & reddituum, non quāti bona valent, seu valere possunt, Bar. in l. qui bonis, ff. de cessio. bono. quod est mirabile, & not. & mulier pauper ingrediens monasterium, maritus eius, non habet tale priui legium, quia pauper non vtitur priuilegio contra alium pauperem, vt per Hippo. de Marsi. in sing. 99. *Mangrel.*

Quæro quid si maritus.] Adde Feli. in c. dilecti filij, 4. col. de exceptio. & Hyppo. sing. 99. *de Bottis.*

L. Quia tale.

In prin. Ad materiam istius l. vide Dec. in l. in omnibus causis. ff. de reg. iur. & an habeat locum in hac ciuitate, Affl. decis. 222. & Princeps cō cedēdo alicui securitatē, vel libertatem, an iudicetur realis, vel perso nalis, Fab. in §. æque, de actio. Adde tamen, ꝙ quando causa condem nandi est publica utilitas, priuilegium nō transit ad successorem, Al flic. decis. 392. uer. causa finalis. Item priuilegium concessum loco est magis fauorabile, quàm personæ, Dec. consil. 151. num. 6. item priuile gium fisci circa gabellas, non transit ad emptorem, Capic. decis. 128. num. 4. vbi ꝙ fallit in priuilegio editionis faciendæ. Item prouisiones super fiscalibus functionibus ad hæredem nō transeunt, & officia sūt personalia, & si ad e terminatum tempus concedantur ad hæredes nō transeunt. Isern. in c. 1. col. 2. de feu. march. item fiscus agens ex perso na priuati, nō uia executiua, sed ordinaria agit, & de priuilegijs, & be neficijs, vide Bar. in l. beneficium, de constitu. Prin. item pater, de iure ad consignandam dotem genero habet beneficium, l. sicut autem, ff. de re iudi. *Mangrel.*

Iuuatur Velle.] Capic. in decis. 109. *de Bottis.*

Primo casu.] Vide Affli. decisio. 211. & Barto. in l. interdum. ff. de mino. *Mangrel.*

L. Alia causa. §. *Eleganter.*

Quid si super.] Alber. Brun. in conf. 89. tenet, ꝙ socer promittens dotem cum iuramento nō utitur beneficio, vt teneatur inquātum facere po test. Idem tenet Cappel. Tholosa. in decis. 258. *de Bottis.*

Quærit Dyn.] Vide Didacum Couar. in 2. lib. uariar. resolu. c. 1. num. 7. fol. 374. *de Bottis.*

Do etiam duas limi.] Et uide Cappel. in decis. 61. & omnino Didac. Co uar. in 2. lib. uariar. resolu. c. 1. nu. 7. fol. 372. *de Bottis.*

Item opp. contra.] Argumentum de pacto ad statutum, quando valeat, Gul. Bene. in c. Raynu. in ver. & vxorem, 1. decis. nu. 55. *de Bottis.*

L. Rei iudicatæ. §. *Morum.*

Non autem hæres.] Nota, & vide omnino Lup. in repet. rubr. de donat. inter vir. & vxo. fol. 29. §. 21. nu. 15. vbi ponit pulchras quæstio. quæ deciduntur ex dictis Bar. hic. *de Bottis.*

Adde, quod vir, qui nō sciuit culpam vxoris, potest obijcere, Hippo. de rap. uirg. nu. 67. & uide apost. ad Ange. in ver. *che mi hai adulterata la mia dōna*, in ver. mulier. Item adde, ꝙ etiam per stuprum cōmissum in uiduitate erit idem. Crot. in §. Cato, nu. 98. & sequitur Dec. in c. pa storalis, nu. 7. de iudi. ubi latē Feli. nu. 5. de vxore uidua impudica. *Mangr.*

L. Ex Diuerso. §. *Si in iudicio.*

Et per hoc dicebat Mar. Syli.] An autem possit opponi compensatio post sententiam, vide per Feli. in cap. suborta, colum. 1. & 2. de re iudicara. & in quantum tēporis dēat liquidari, Iaſ. in §. in bonæ fidei, de actio. nume. 72. Afflic. decis. 121. quòd possit opponi post sententiam, quæ fecit transitum in rem iudicatam, per viam retentionis. Et etiam exce ptio, quem de euictione tenet actio, & retinere rem donec soluatur interesse. Pau. de Cast. conf. 166. numero 3. libro 2. & condemnatus pe titione hæreditatis ad rem restituendam, poterit vigore obligationis rem retinere, posui in l. nemo potest, colum. 4. de legat. 1. Item exce ptio potest poni ad impediendam executionem, si sit liquida Loffre. consi. 6. in fine. & quæ exceptiones possint opponi post sententiam late Iaſ. in l. 1. C. de iuris, & facti ignoran. vbi de exceptionibus im pensarum, & compensationis nullitatis, & inuentarij. *Mangrel.*

Nota, quòd exceptio inuentarij potest opponi post sententiam, limitatā men nisi prius iudex assignet terminum ad opponendum exceptio nes peremptorias dilatorias, & anomalas, vt per Alexan. hic, & Cot tam in ver. exceptio inuētarij, uide quæ no. ad Bart. in l. 1. C. de iuris, & facti ignor. *de Bottis.*

L. Etiam ad filios.

Transit ad hæredes.] Vide longam addit. Parisi. in qua tractat quæ tran seant ad filios, & quæ non, & quæ ad extraneos. De concessione in emphyteusim rei ecclesiæ, an transeat in extraneum, vide per Couar. in 2. lib. uaria. resolut. c. 17. nu. 5. & ibi an extendatur extra tertiam generationem. *de Bottis.*

L. Quamuis.

In prin.] Restitutio dotis, constante matrimonio, iuramento firmatur, Anchar. consi. 238. & si dos fuerit recepta per socerum, poterit uiro, & vxori restitui. Afflic. decis. 349. de quo per Alexan. in l. si cum do tem. §. transgrediamur, nume. 8. Item uxor, uidua facta, poterit sibi in dotem præiudicare, Dec. consil. 536. nume. 3. & quæ posui in l. fi. de iu. domi. impe. & pater restituens dotem filio emancipato, etiam de uoluntate nurus, constante matrimonio, liberatur. Bal. de dote. vol. 5. fol. 58. nu. 34. & regulariter restitutio facta, constante matrimonio, nec conditione adueniente liberat. Idem de dote, fol. 60. quæstio. 43. *Mangr.*

L. Si cum dotem.

Sed quando matrimonium.] Limita hoc non habere locum in patre pro mittente dotem, quia etiam si matrimonium non sequatur, acqui ritur ius filiæ, ut dos non possit minui, de quo Dec. in consilio. 35. *de Bottis.*

§. Si

§. Si post solutum.

Quæro, quid si filia.] Adde Boer. in decis. 131. nu. 5. & ibi, quid in ecclesia si fuerit dotata a patrono, & amisit dotem, & quid in filia emancipata, ibi nu. 6. & quid in fratre, ibi, nu. 8. *de Bottis.*

Ultimo nota.] Ad idem fit in alimẽtis, vide Ias. in auth. quod locum, col. pe. 2. hu. C. de col. *de Bottis.*

Condemnatione.] Vide Gul. Ben. in c. Raynutius, in ver. in eo testamento relinquens, il 1. nu. 114. cum seq. ubi late de materia, & quid si non extat tale statutũ, an iudex ex officio poterit patrem cõdemnare, & multa alia & ibi nu. 222. an debeat habere saltem alimenta. *de Bottis.*

§. Si mulier.

In prin.] Si cedatur nomen, ut exinde cessionarius sibi soluat, indistincte est periculum cedentis. Soc. cons. 37. lib. 4. vbi dat differentiam si sit datum in solutum, quia tunc est periculũ cessionarii, ad quod uide Imo. in l. facta. ff. si heres. nu. 4. ad Treb. & si cessionarius in agendo succumbet, non facta denunciatione cedenti, cedens non tenebitur, sicuti in euictione. Pau. de Cast. in cons. 138. lib. 2. num. 3. contra tenuit tamen Dec. cons. 107. cõcurrentibus autem aliquib. de quib. ibi per eum, agitur contra cedentem, vt statim exhibeat creditum. Bal. in l. si nomen. ff. de hæred. vel actio. uend. & posui in l. Modestinus. ff. de sol. Aduerte, quod d. l. si nomen, procedit, quando nomen debitoris esset non soluendo, alias secus. Alex. hic, nu. 4 ver. non omitto, vbi quod in dubio videtur sciuisse inopiam nominis debitoris. Loquitur tamen in delegatione, quæ fit præsenti, & propterea nõ immerito præsumitur sciẽtia, & idem Alex. sequitur Iacob. in l. promittendo. C. de iure dot. & quid de impensis in exactione nominis in dotem dati, posui in l. diuortio, in §. impendia. sup. eo & nota etiam, quod d. l. si nomen, procedit, ex quo fuit nomen datum æstimatũ, Campeg. de dote, vol. 1. fol. 308. vbi si uxor dicit, do istud nomẽ in dotem pro decem, dicitur date æstimatum, & si uir fuit enormiter læsus, quia accepit in dotem nomẽ, qđ attenta eius inopia, & qualitate valebat cẽtum, & fuit datum pro ducentum, quod tali casu restituatur, Bal. Nouel. de dote, uol. 5. fol. 38. col. 4. nu. 4. & creditor in decem recipiendo nomẽ pro decem, dicitur recipere nomen in solidum, ita vt inducatur nouatio, Bal. in fi. num. j. C. ad Fal. & aduerte, ꝙ cessio, non liquidato negocio, non valet. Dec. cons. 464. nu. 3. & ad nomen debitoris datum in dotem, vel venditũ, datur utilis actio sine cessione, Bal. in d. tract. fol. 44. q. 71. & fol. 67. q. 28. intelligit hunc §. quod mulier decepta in delegatione debitoris pauperis, ipso iure redit ad primum. *Mang.*

L. Si pater:

Vide omnino Capram in cons. 62. & quid in donatione, an videatur animo compensandi facta. Iason post Bal. in auth. præterea. 12. col. C un de uir, & uxor. tenet, ꝙ sic, uide tamen Capic. in dec. 180. in fi. Alex. in cõs. 7. in fi. uol. 6. & quid si frater, uel debitor mulieris promittat, uel soluat dotem, an videatur animo compensandi, Cotta in uer. frater dotans, Alex. in d. cons. 7. & uide Pau. de Cast. in l. frater a fratre, de cõdic. indeb. ubi ponit alium casum, in quo donatio præsumitur facta animo compensandi cum debito, & ad materiam uide Ioã. Lup. in repetitio. rub. de donatio. inter uir & uxo. fol. 33. & 37. & Boer. in dec. 137. ubi latissime de secũda promissione inter uiuos facta, an præsumatur animo compensandi. Et adde, ꝙ si pater tempore, quo filia ingredit monasterium, donat aliquid monasterio, uidetur animo dotandi filiam taliter, ꝙ illud computatur in legitimam, ut per Bal. Nouel. in tract. de dote, 1. par. nu. 9. Quid si maritus promisit constituere dotem de suo in capitulis, matrimonialib. deinde in testamento reliquit ducentum pro bonis seruitii s, & pro omni eo, quod debet consequi, & quod nõ possit plus petere, & postea ratificauit promissionem factam in capitulis de constituendo dotem, an mulier possit petere ducentum legatos, necnon & dotem. Affl. in c. 1. in prin. per quos fiat inuesti. col. 6. tenet ꝙ sic. Quid si in legato testator reliquat aliquid de bonis suis, Hipp. sing. 167. tenet, ꝙ non intelligitur animo compensandi, & quid in legato facto filiæ non nubili, an præsumatur animo compensandi, uide Alex. in l. huiusmodi, §. cum pater, de leg. j. & Ruin. in cons. 81. nu. 17. uol. j Vide late per Iacobi. in l. cum pater. ff. de iure dot ubi ponit plures ampliat, & limita. uide Alex. in cons. 116. col. 1. ubi multa. Adde, ꝙ si maritus non subiit onera matrimonii, tenetur restituere uxori fructus dotis Neguf. in tra. de pign. 4. memb. 2. par. nu. 50. *de Bottis.*

§. Eo autem tempore.

Et per hoc dicebam.] An mulier prohibita contrahere sine consensu consanguineorum, possit testari, uide Tiraq. de leg. connuh. in gl. 3. n. 88. cum seq. *de Bottis.*

Alias iudex permittit.] Adde Tiraq. de leg. connub. in gl. 6. nu. 124. cum seq. & Salic. in l. dudum, nu. 7. C. de contrahẽ. emp. quod est notandũ pro pactis, quæ quotidie fiunt Neapoli, quod emptiones fiãt cum interuentu alicuius. *de Bottis.*

Dic latius.] Adde Bar. in l. constante, in prin. nu. 10. in f. c. & ibi Alex. nu. 4. *de Bottis.*

§. Sin autem in sæuissimo.

Opp. quod vir debet.] Ad materiam uide omnino Guid. in decis. 436. & ibi, an uxor uerberata a marito, possit petere alimenta extra domum mariti. *de Bottis.*

Et quid in sponsa, uide Gram. in dec. 103. nu. 24. & ibi, quid si dos promissa non fuit numerata, sed maritus eam alimentauit simpliciter, an possit repetere impensas, & an & quando maritus teneatur ad præstãda alimenta uxori, si nondum dos est sibi soluta, uide Alex. in cõl. 30. 1. col. uol. 9. *de Bottis.*

Ad idem, C. de iure dot.] Non tamen res sunt obligatæ pro pęna promissa, quia in illa præferuntur possessores tertii conuenti, seu secundi creditores, pulchre notauit Affl. decis. 136.

Quãdo incipiat ista tacita hypotheca pro alimentis, & accessorib dotis, uide Soc. in cons. 41. 4. uol. & Neguf. in 2. memb. 5. par. *de Bot.*

Quæro, nunquid bona mariti.] Vide omnino Ripam in l. priuilegium, nu. 10. ff. de priuil. cred. & Affl. in decis. 10. & Neguf. in tract. de pign. 4. memb. 2. nu. 47. cum pluribus seq. & 1. memb. 2. par. nu. 11. & ibi quãdo incipiat. *de Bottis.*

§. Transgrediamur.

In prin.] Adde quod si pater, & filius confitentur recepisse dotem, præsumitur peruenisse ad quemlibet pro dimidia, quod non procedit si pater gubernabat, & erat industriosus. Curt. cons. 74. per totum, & si filius recipiat integram dotem iussu patris, uterque in solidum obligatur: alter quidem pro receptione, alter pro iussu. Bal. de dot. uol. 5. fol. 59. q. 58. Item si mater, uel pater uendant bona, una cum filio, præsumitur pretium peruenisse ad patrem, & ad matrem, si pater, & mater gubernabant, Boer. dec. 23. Item filius habitans seorsum a patre, pater tenetur ei dotem restituere, & si uult esse securus, restituat de uoluntate nurus, uel dotantis, & nurus. Boer. dec. 195. ubi pater gubernator habet usumfructum dotis filii, si nurus cum eo habitat, & uide etiam modos, quib. possit filius petere dotem a patre, & quando pater, & filius confitentur se recepisse dotem, ad quem præsumitur peruenisse. Tiraq. de retra. fol. 206. nu. 7. *Mangrel.*

In prin.] Ad materiam huius § & notat. hic per Bar. uide late Neguf. in tra. de pign. in 4. memb. 2. par. nu. 36. cum seq. & ibi quid si pater est mente captus, & uide late Io. Lup. in repet. rubr. de donat. inter uir. & uxo. fol. 28. §. 21. nu. 3. cum seq. ubi etiam, quid in donatio. propter nuptias, & multa alia, maxime quid in matre, quæ aliquo iure tenetẽ dotate filiam, & quid si pater consentit matrimonio, cum protestatione, ꝙ non intendit esse obligatus pro dote, & quid si filius est emancipatus, uide ibi, & uide in §. 22 23. & seq. si pater, & filius confitẽtur se recepisse dotem, an teneãtur in solidum, uide quæ addidi ad Affl. in decis. 209. & Iacob. in l. si is qui, §. ibi eos, ff. de iure dot. & decis. Pedemon. 44. *de Bottis.*

Quæro, pone.] Adde Dec. cons. 67. & uide Bar. sibimet contrarium in tra. de duob. fratribus, ubi ꝙ si pater substinuit onera matrimonii, ipse lucrum habet, & eo mortuo, inter filios cõmunicatur, quod firmat Dec. cons. 160. per totum, & adde, quæ posui in l. actione. §. fin. supra pro socio. *Mangrel*

Cui incumbit onus.] An autem ualeat libellus contra filium, nõ facta mẽtione ꝙ sit hæres, uide Bal. in l. 2. C. ne fil. pro pat. & quid si fit mẽtio quod sit hæres, sed cum qualitate hac, uti assertus hæres, an procedat libellus, uide Capic. in decis. 70. & ad hanc materiam uide Barb. in c. ex præsentium, col. 5. uer. & pondera, de pign. & ibi col. 2. uer. & limitat, ponit unam limitationem. Vide Dec. in cons. 66. 67. & 68. & Ioã. Crotum in l. frater a fratre, nu. 55. de cond. indeb. Tiraq. in l. si unquã in uer. donatione largitus, nu. 185. *de Bottis.*

Quando non cogitur.] Adde Franc. cons. 29. col. 2. ad fi. & seq. *de Bottis.*

Dy. dicit.] Vide Rom. cons. 96. & cons. 66. & 67. *de Bottis.*

§. Si mulier.

In prin.] De matrimonio putatiuo, uide Tiraq. de leg. connub. in gl. nu. 231. cum seq. *de Bottis.*

Quæro an mulier.] Vide Neguf. in tract. de pign. in 4. memb. 2. par. num. 104. cum seq. *de Bottis.*

Vlti. Dy. inducit ad quæst.] Petrus de Anc. in cons. 184. in fine, tenet uenditorem præferri, & si uendidisti merces habita fide de pretio, prior creditor præfertur mihi uenditori in illis mercibus, Ange. in l. in reb. col. j. C. de iure dot. Alber. in l. qui fundum, supra qui potio. in pign. habe. Vitalis in tract. clausularũ, in uer. specialiter obligat rem emptã. Alex. hic, nu. 5. qui limitat, quando emptor præconceperat fugam. Idẽ tenet Neguf. de pigno. uol. 5. fol. 220. nu. 8. in 2. memb. 5. nu. 9. & 10. *Mangrel.*

L. Si constante.

In princ.] Adde, quod uxor uergentis ad inopiam est legitima contradictrix creditoribus, iuxta §. si super rebus, Roma. consilio. 474. Item quando agitur hoc remedio, non competit ius offerendi, nisi peruenerit se assecurari super rebus, & bonis alienatis, Afflict. decis. 199. pe

totam

totam. Item potest assecurari super pecunia viri, dummodo deponat ad honestum lucrum, vel qđ in conuertatur emptionem prædiorum, Affl. decis. 221. Item cons. Rom. procedit demonstrata inopia, & vergētia viri, & non aliter. Bal. in tra. de dote, vol. 5. fol. 157. in 18. priuilegio. Et quod non impediat executionem idem, fol. 61. q. 48. Item hoc remedium potest accumulari cum accusatione, vt propter adulterium separetur thorus, & restituatur dos, Dec. cons. 212. nu. 3. Item nō potest cedi ius exigendi propter vergentiam ad inopiam, Cur. sen. cons. 58. per totum. Item licet non possit offerri, tamen cogitur accipere pro eo pretio, quod reperitur vltra æstimationem, Capic. decis. 51. nu. 1 t. & ibi quod in mobilib. infructuosis habet locum oblatio. Item vxor assecurata super vna re, non potest mortuo viro variare, licet non sit plena restitutio etiam si remansit in possessione iure familiaritatis, Dec. cons. 46. per totum pulchre, & quod nō possit ei offerri, & quod non cedatur ius, Dec. cons. 136. nu. 5. & quod non sit locus oblationi, Soc. cons. 3. lib. 3. in prin. nu. 4. & habes, quod non est legitima contradictrix, nisi prius faciat pronunciari esse locum restitutioni, sed cum Roma. transit Neguf. de pign. vol. 6. fol. 217. n. 29. & si vir male tractet res dotales, poterit vxor vti hoc remedio, vel sequestrationis medela, Bal. de dote, vol. 5. fo. 44. q. 70. Item in priuilegio 18. & cautela ad cui tandem executionem est, quod vir tanquam vergens ad inopiam cōsignet bona mulieri, & aduerte, quod vir tenetur de dolo, lata culpa, & leui in contractu dotis. Dec. cons... & in l. contractus, de reg. iur. & de leuissima in faciendo. Item si bona mariti publicentur per fiscum, tunc mulier præfertur, & adiudicat sibi dotes, & non tenetur capere de manibus fisci. Immo si superessent alia bona, mulier dando pretiū fiscus debet illa vendere, quod non procedit in aliis creditoribus in iure offerendi, quia in illo iure mulier præfertur, & hoc etiam procedit si fiscus voluerit illa bona deualtare propter contumaciam viri, Par. de sindicatu, in ver. publicatio. fol. 252. & posui in l. 1. C. ne vxor pro marito, & de materia assecurationis plene habes Gramm. dec. 92. Item quando maritus lucretur dotem, & vxor donationem propter nuptias, vide Boer. dec. 22. Item ad probandum quem non esse soluendo, potest adduci catastum, Ias. in §. item si quis de actio. nu. 70 Item aduerte, quod assecuratio potest dari contra fideiussores dotis. Rom. cons. 392. licet contrarium videatur sentire Bar. in l. si quis sic stipuletur. infra eo. *Mangrel.*

In prin.] Nota ad materiam istius l. si constante, quod facta assecuratione dotium, maritus liberatur. Item quod si mulier talem rem, quæ fūdus dotalis dicitur alienauerit, vna cum viro suo, pecunia præsumitur peruenisse ad virum, Imo. in c. cum contingat, de iureiur. col. 19. & tale pretium succedit loco dotis, & habet mulier in eo bona viri hypothecata, & omnia alia priuilegia dotalia, dato quod nihil sit dictum, non vt nunc vt ex nunc, sed vt ex tunc, Io. Bapt. de Santo Blasio, in tra. de priuil. dot. priuil 347. & 348. hæc omnia Capic. in decis. 78. col. fi. Et adde, quod talis assecuratio potest fieri etiam in pecunia, dummodo deponatur penes fidum mercatorem, & ex iusto lucro prouenientem, mulier alat se, & suos, ita Affl. in dec. 221. Quid si res, in qua petitur assecuratio, est appretiata certo pretio, & reperitur plus eo, quia emptor reperitur, qui offert plus, tunc assecuratio prēstatur pro pretio, quo emptores reperiuntur. Ita refert Capic. fuisse decisum in sacro Consilio, in dec. 41. nu. 13. Et an mulier possit cedere actionem sibi competentem ex dispositione huius l. vide Ias. hic, in fi. col. & Neguf. de pign. in 1. memb. 5. par. nu. 38. & Tiraq. de retract. lign. §. 26. in gl. 1. nu. 8. Adde, quod si vxor in terminis huius l. recedat a viro, fructus dotis spectant ad maritum, Anchara. in cons. 119. ver. ex his infertur. Adde, quod si vxor stetit per decennium, a die quo vir cæpit male vti substantia sua, quia petierit assecurari, non potest de cætero id perere. Cuma. cons. 92. de quo meminit Hipp. in sing. 284. *de Bottis.*

Per famam.] An sufficiat probatio per famam ad probandum maritum male vti substantia sua, vide Petr. Duen. in regula 299. in 5. limitatio. *de Bottis.*

Ex prædictis nota.] Vide Aret. cons. 15. ver. ad secundum de paupertate, sed quando vxor repetit dotem, quia maritus vergit ad inopiam, debeat prius constare maritum vergere ad inopiam, vide Par. de Cast. cō ll. 177. incip. in to casu p̄misso dic indubitanter, vol. 2. & faciunt nor. per Doct. in l. decem, ve ver. ob. De veritate huius d. Bar. vide Did. Couar. in d. c. 6. in 2. lib. var. re sol. nu. 3. *de Bottis.*

Quomodo probatur paupertas] Quis debeat probare paupertatem actor, vel reus, vide Dida. Couar. in 2. lib. var. resol. c. 6. per totum, fol. 410. *de Bottis.*

Lex prolata in vno casu.] Adde Alex. cons. in cons. 31. nu. 6. volum. 6. *de Bottis.*

Contra secundū membrum Dy.] Doct. in c. regni, ad hoc, nu. 155. *de Bottis.*

Nono quæro.] Quid si pendente iudicio vxor moreretur, vide Lup. in c. per vestras, §. 27. nu. 19. de donat. *de Bottis.*

Respondeo, quæ mulier dedit.] Vide Neguf. in tract. de pign. 8. par. 1. mēb. nu. 23. Couar. 3. lib. var. resol. c. 18. nu. 3. *de Bottis.*

Secundo quæro vtrum.] An in generali obligatione veniant bona feudalia, late Tiraq. de retra. lig. §. 1. in gl. 3. nu. 5. & quatenus loquitur de bonis feudalibus, sequitur Beneuen. in c. Imperialem, ver. 15. litera G. *de Bottis.*

Si vero quæritur de reb. mobilib.] Vide Affli. dec. 221. Neguf. in tract. de pign. 2. par. 2. memb. num. 11. cum seq. & 14. & multis seq. vbi late de materia mercium, & an venalia veniant in obligatione generali, vide Dida. Couar. in 2. lib. var. resol. c. 5. nu. 1. fol. 433. *de Bottis.*

Quarto quæro.] De ueritate uide latissime Neguf. in tract. de pign. in 4. memb. 2. par. nu. 73. cum seq. & ibi quid in muliere minore, constituēte, uel promittente dotem, & uide Tiraq. de leg. connub. in gl. 6. nu. 185. & 190. *de Bottis.*

Sed pone, quod vxor.] De hac uide Tiraq. de leg. connub. in gl. 6. nu. 184. & seq. ubi quid si stat statutum, quod maritus lucretur dotem, an tūc minor possit dotem promittere. *de Bottis.*

Quinto quæro.] Gram. in cons. 107. in fi. *de Bottis.*

Ius offerendi.] De hac opi. facit mentionem Affl. decis. 221. sed hanc opi. Bar. sequitur Affl. decis. 169. & ibi quid si mulier sit assecurata, vult vēdere dictam rem, an competat ius offerendi. Adde, quod si talis mulier uellet se assecurare super bonis alienatis per virum, antequam uergeret ad inopiam, huic bene competit ius offerendi, ut dicit Affli. in decis. 199. in fi. de quo per Capic. in decis. 41. *de Bottis.*

Octauo quæro.] Vide Bal. in l. pignoris. C. de pig. actio. Alex. in l. si filio, la. 1. in prin. ff. sol. mat. & Dec. in cons. 232. quem uide omnino, & de materia retentionis, uide Neguf. de pign. in 1. memb. 5. par. nume. 29. *de Bottis.*

Veniamus ad quartum.] Vide Pau. de Cast. hic, & Crotum in 2. lect. n. 88. Affl. in decis 9. & Dec. cons. 645. in prin. *Mangrel.*

Secundo quære.] Vide Capic. in decis. 46. ubi etiam, an post assecutionem possit agere contra tertios creditores uariando, & Affl. decis. 9. & uide Dec. in cons. 45. nu. 2. ubi dicit, quod ista assecurtio est uera restitutio, & efficitur domina irreuocabiliter, & uide Affl. in decis. 188. & Soc. cons.... & Campeg. in tract. de dot. par. 3. q. 55. *de Bottis*

Tertio quæro.] Adde Bal. no. in tract. dot. in 7. par. priuil. 47. & Neguf. de pign. in 1. memb. 5. partis, nu. 33. *de Bottis.*

Et tunc siquidem est vera.] Vide Capic. in decis. 78. nu. 8. ubi per assecurationem dotis maritus liberatur a restitutione. *de Bottis.*

§. *Si exhæredato.*

In prin.] Aal. de dot. uol. 5. fol. 57. q. 32. dicit uerum intellectum esse, ꝙ quando socer recepit dotem, uxor potest agere cōstante matrimonio contra socerum, qui filium exhæredauit, uel etiam ipsi uiro exhæredato competit, ibidem, q. 30. *Mangr.*

Quæro, an maritus] Adde Dec. in cons. 409. *de Bot.*

§. *Quoties.*

In prin. & nota, quod maritus.] Vide Bal. Nouel. de dote. 6. par. priuileg. 21. *de Bottis.*

Opp. quod nullum sit interusurium.] Vide Capic. in decis. 25. nu. 4. & Alex. in l. diuortio, in prin. supra eo. *de Bottis.*

§. *Si bona.*

Per hoc dicebam in quæst.] Adde Guido. Papæ in decis. 27. & ibi dicit ꝙ actor debet condemnari in omnibus expensis, & quid in actione personali, ibid. *de Bottis.*

L. Si Filiofam:

In prin.] *nota ex hac l. quod.*] Vide Dec. con.. 232. 400. & 671. & Neguf. de pign. in 4. memb. 5. par. nu. 1. *de Bottis.*

§. *Si vir.*

In prin.] Quid si emptor cum pacto de retrouendendo, durante pacto, rem alteri locat, an uenditor si postea redimat, teneatur stare locationi, & idem quæri potest in locatione facta durante termino ad reemēdū uigore iuris prothomiseos, uide Guid. Pa. decis. 480. & post Alex. & Cur. hic, uide Soc. cons. 125. col. 2. lib. 1. & uide Cagnol. in l. 2. C. de pact. inter emp. & uend. in 12. q. & quando successor teneatur stare locationi, uide decis. Tholosanam 420. ubi loquitur in successore necessario, & Maria. Soc. cons. 32. & quid de datione insolutum de re facta, si ante dictam dationem erat facta locatio. & quid de locatione facta a proprietario, an usufructuarius ei teneatur stare, & quid econtra de locatione facta ab usufructuario, an ei stare teneatur proprietarius, Bal. in l. j. C. de lit. & fruct. expensis, & quid de locatione facta a uassallo de feudo, an dominus teneatur illi stare, & de aliis q. sim. late Tiraq. de retra. fol. 312. nu. 13. usque ad 22. & ꝙ successor ecclesiasticus teneatur stare colono, & locationi ad decennium, si prædecessor poterat locare ad decennium, tenuit Soc. cons. 32. nu. 7. lib. j. & de prælatis, ultra loca communia, uide Rot. in decis. 432. *angrel.*

Vltimo ex prædictis] Declara ut per Neguf. in tra. de pign. 2. par. 1. mēb. nu. 7. cum seq. *de Bottis.*

L. Semel mora.

In prin.] Adde, ꝙ propter nonnullas clausulas, quæ in instrumentis apponuntur

ponuntur, excluditur moræ purgatio, quas tradit Afflic. decisio. 174. Item actor ad consequendum actionem, non potest moram purgare. Item si post terminum fuit facta solutio, purgatio moræ impeditur, Dec. conf. 452. num. 16. vbi idem tradit in instrumento habente executionem paratam, uel si sit renũciatum omni ll. auxilio, & ibi etiam num. 10. quòd prior mora, attenditur. Item in promissione illiquida, nunquàm mora contrahitur. Alexan. conf. 49. col. 1. lib. 2. Item vbicunque ob non factum pœna incurritur, monitio requiritur: & in dispositione conditionali non habet locum purgatio moræ, Alexan. in l. si super. C. de transf. & latè in l. in insulam, de verbor. obligatio. *Mangrel.*

L. Quæ dotis.

Procedo vlterius.] Tiraquel. de legib. connub. glo. 3. nu. 135. vsque ad nume. 146. *de Bottis.*

Si de re mihi donata.] Limita non habere locum, si consentio locationi rei mihi donatæ, vt per Curt. conf. 34. nu. 5. *de Bottis.*

Tertio pone.] Vide latissime per Tiraq. de legib. connub. in glo. 3. num. 135. vsque ad nu. 146. *de Bottis.*

Quid si consentio alienāti rem meam.] Nota quando consentio alienationi rei mihi obligatæ, rex. & ibi gloss. & Carto. in l. sicut. §. uon videtur. ff. quibus modis pignus, vel hypotheca soluitur, & ibi glo. dicit, φ præter causam piam, fisci, & libertatis, præsens nõ uidetur consentire. item quando quis videatur consentire per taciturnitatem. Tiraquel. de retrac. fol. 157. num. 14. & de subscribente, Affli. decisio. 308. & de taciturnitate procuratoris, vide Abb. in c. 1. extra de postu. pl. & ibi etiam quando quis interogatur, & tacet. *Mangrel.*

Quæro, quid de præsente.] Adde & tene mẽti, quòd in iudicialibus quis dicitur consentire, nisi contradicat. Feli. in c. cum in iure, extra de offic. deleg. item in his, quæ sunt, grauis præiudicij, nunquàm tacens consentit, Ab. in c. cum in causis, volum. 2. de electio. item si actus geritur me absente, & postmodũ ego scio, & taceam, nõ uideor consentire, nisi aliquis actus extrinsecus interueniat, Deci. conf. 98. in fi. itẽ vbi tractatur obligando, sciens & præsens non videtur consentire. Afflic. decisio. 308. per tex. l. filiusfamil. §. inuito. ff. de procu. item negans acta interuenisse, facit rem dubiam, secus si tacet, Feli. in c. fina. num. 2. de probat. item si fideiubeam in contractu, pro quo res mea pignori datur, videor consentire, Isern. in cap. 1. §. præterea, quibus modi feud. amitt. num. 3. vbi etiam, quòd quoad pœnam indifferenter tacens, non habetur pro consentiente, vide Neguf. de pigno. fol. 241. num. 23. vbi quòd tacens animo decipiendi, vel aduersus proclama, uidetur consentire, item tacens non habetur pro consentiente in re multum onerosa, Ab. in cap. peruenit, de emptio. & vendi. item filiusfam. exercens mercantiam patre sciente, & non con tradicente, consentire videtur. Afflic. decisio. 306. item si quis habet censum super domum, & domus vendatur, sciente domino census, & non contradicente, sibi præiudicat, secus in proprietate, quia agere potest, Boer. decis. 112. item in præsente in alienatione feudi si cõsanguineus fuerit præsens, & an vicinus præsens etiam sibi præiudicet, Tiraq. de retrac. fol. 53. nu. 113. *Mangrel.*

An requiratur, quòd quis ex proposito sit vocatus actui, vel sufficiat, vt incidenter interueniat, vide Doc. relatos per Camera. in l. Imperialem, fol. 66. litera T. An, & quando præsens, & tacens videatur consentire, uide late Tiraquel. de retract. lign. §. 1. in glo. 9. nu. 146. cum sequen. & in §. 9. glo. 3. nume. 110. cum sequen. & de ll. connub. in gl. 5. per totam. Quid si sum præsens alicui vendenti rem meam, & asserenti esse suam, vide tex. in l. si fine. C. ad Velle. & Gul. Ben. in cap. Raynutius, in ver. si absque libe. fol. 82. num. 115. De scientia cum taciturnitate, quòd inducat consensum, vide Hippo. singu. 77. vbi an mandatum, & patientia principis habeant uim priuilegij, vide ibi, & intra quantum tempus debeat quis contradicere, ne videatur consentire, vide Couar. in cap. 15. practica q. folio 108. colum. secunda, & tertia. *de Bottis.*

Quæro quid de subscribente.] Adde quod si subscriptio differat non dicitur approbare. Deci. conf. 363. item si suprascriptio præiudicet, sicut subscriptio. Alexan. consil. 147. num. 3. & 7. volum. 2. item subscribens videtur deponere. Capic. decis. 192. item subscribens, vt procurator non præiudicat, nisi prius certioratio probetur, Ange. in l. si ita stipulatus. §. Grisogonus, num. primo, de verbo. oblig. & de sigillante cartam vacuam. Iacobi. in l. si eum seruum. ff. si cer. per. nu. 2. & per annũ potest quis se subscribere, Imo. in cap. cum inter, nu primo, de re iudi. Item subscriptio generalis præiudicat, quia præsumitur notitia contẽtorum in scriptura subscripta. Iacobi. in auth. si quis in aliquo, num. 46. vsque ad 52. C. de eden. Deci. in conf. 175. nume. 7. & Ias. in §. Grisogonus, de actio. num. 2. vbi per duas cartas. & subscriptio operatur, ac si in totũ manu propria esset facta scriptura. Deci. cap. quoniam contra, num. 48. de proba. & subscribens, vt testis non præiudicat sibi in iure congrui. Afflic. de iure prothonotarios, fol. 167. numero 13. item subscribens se alicui actui, quem non poterat impedire, non videtur consentire. l. Caius. ff. de pigno. actio. itẽ quid de notario subscribente instrumentum venditionis, & de aduocato dãte consilium, & de iudice permittente bona subhastari. & de tutore, & al. js, quando sibi præiudicent, Tiraq. de retrac. fol. 174. Et quid de sigillo apposito in epistola, an faciat fidem, uide Bar. in proœ. ff. num. 7. item mercum, & sigillum, quando probent, Boer. decis. 105. vbi etiam si sint in ballis aliquorum mercatorum, illorum præsumuntur ballæ, in quibus est signum. *Mangrel.*

De subscribẽte, uide Barb. in c. si quis præsbyterorum, col. 2. & ibi addi. de rebus eccl. nõ alie. Alex. in l. ita stipulatus §. Grisogonus, latissimè, & Bertach. in tract. de episco. fol. 32. *de Bottis.*

Quæro, quid de sigillante.] De hac materia sigilli uide per Aimo. de antiquit. temp. fol. 45. nu. 44. cum seq. & Bertach. in tract. de episco. par. 1. 1. lib. & Glo. Paris. in consuet. Paris. §. 5. gl. 1. nu. 11. cum seq. *de Bottis.*

L. Titia.

In prin.] Adde φ pendente lite super matrimonio in spiritualibus, curia poterit accusare testes de falso in curia sæculari, uel spirituali, & dabitur præuentio inter eos, sed spiritualis procedet ad pœnam canonicam, etiam post pœnã iniunctam a seculari, uel absolutionẽ forte subsequutam, Affl. decis. 219. & φ pendente petitione hæreditatis opponatur de illegitimate, & remittatur ad ecclesiasticum, & poterit inhibere seculari. Capic. decis. 7. nu. 5. Quod cognoscat laicus per confessionem, uel informationem. Item si est quæstio super possessorio coram laico, inter laicũ & clericũ de re ecclesiastica, potest iudex laicus cognoscere, Gram. decis. 78. & facit cap. regni, charitatis affectus. Itẽ iudex laicus potest inhibere clerico, φ dimittat concubinã, Bor. decis. 71. & posui ad C. in tit. de cõcubinis. Item iudex laicus cognoscit de causa summaria inter clericum, & laicum, & si remittit, an te remissionẽ potest uidere articulos, si cõcernunt aliquid de re ecclesiastica, Hippo. sinhu. 70. & quando iudex secul. possit cognoscere de matrimonio. Affl. in const. t. maiestati nostræ. *Mangrel.*

Sed dubitatur.] De hac materia, uide Feli. in c. quanro, in fi. de iudi. & Pet. Girar. in sing. 96. *de Bottis.*

Et eodem modo.] Affl. in constit. multæ ll. & seq. *de Bottis.*

Examinari coram.] Adde Affl. in decis. 24 nu. 9. *de Bottis.*

L. Post dotem.

Quod verba præteriti temporis.] Adde Alex. in cõs. 77. n. 11. uol. 6. vbi de de instrumẽto, in quo qs cõfessus est habuisse & recepisse. *de Bottis.*

Quod transeat ad filios.] Si ista filia nõ habeat liberos, dos redit ad patrẽ tanquã eius hæredem, vt declarat Aimo. in d. conf. 84. nu. 9. Capi. in decis. 176. nu. 24. cum seq. Quid si aliter mulieri appropriata est dos, q̃ per donationem, uide Capi. in decis. 176. nu. 14. & nu. 24. & an talis hęres transmittat hanc dotem, vt hæreditatem nõ aditam, uide ibi. n. 15. Quid in dote data pro omni iure, quod cõpetit filiæ in bonis paternis, uide Aimo. conf. 84. nu. 4. 5. an redeat ad patrem. *de Bottis.*

Quinto quæro.] Dos profectitia, an reuertatur ad patrẽ, filia in matrimonio defuncta, existẽtib. liberis, Soc. cõs. 95. per tres col. lib... *Mang.*

Martini.] D veritate, vide Capic. in decis. 176. per totam, & maxime n. 18. & ibi an opinio Martini, q̃ approbatur de consuetudine p̃ualeat, & an talis consuetudo dẽat probari. Et hanc opi. Martini limita, non habere locum quãdo filius superexistens haberetur pro mortuo, puta qa erat deportatus, vel erat aliàs incapax, ita Bal. Nouel. hic & Capi. vbi sup. nu. 29. & ibi. n. 30. an habeat locum in dote promissa, & multas limitat. ponit hic Ant. de Alex. & alias ponit Iacobi. in l. iure succursum. ff. de iure dot. in prin & ibi ampliat hanc consuetudinem hẽre locum, etiam si pater stipuletur dotem reddi in omnem casum secũdum ius commune. *de Bottis.*

Finaliter tamen.] Limita istam opi. non habere locum quando pater fecit renuntiare filiam, & sic ei appropriauit dotem; tunc enim filij excludunt auum, Bal. hic in 6 car. Cardi. in conf.... 1. & 2. col. & refert Capic. in decis. 176. nu. 6. & 7. Quid autem in exclusa a successione vigore statuti, vide Capi. vbi sup. nu. 6. cum seq. *de Bottis.*

Pone ergo.] Vide Fran. Aret. in l. j. ff. sol. mat. in nu. 7. ver. sed quæritur in contrarium, qui pulcre post Bal. Ias. in §. fuerat, de actionu. 122. & de cessione iurium dotaliũ ex causa lucratiua, vel necessaria facta ad quẽ transeant priuilegia, Affli. decis. 306. ver. ad hoc respondebat, & vide Loffr. conf. suo 31. nu. 12. & an priuilegia dotis transeant ad filios alterius matrimonij ratione sanguinis: & an si mulier habeat nudum nomen competant priuilegia, idem Loffr. conf. 32. nu. 3. *Mangr.*

Adde Affl. in decis. 306. & Neguf. in 4. memb. 2. par. nu. 107. & Tiraq. de retra. dign. §. 26. in gl. j. nu. 78. *de Bottis.*

Pater põt agere.] Vide Neguf. i tra. de pign. in 4. mẽb. 2. par. n. 34. *de Bot.*

L. In insulam. §. *Vsuras.*

In prin.] Adde φ a principio conueniri potest, φ viro vsuræ soluantur, Imo. hic, & Soc. conf. 130. nu. 8. lib. 4 & cogita si valet pactum in ipsa datione dilationis, quia post non, arg. l. 2. ff. de reb. eorũ, & cum Imo. hic, adde Dec. in conf. 119. col. 2. & in l. vnica. C. de senten. quæ pro eo. nu. 77. vbi φ si pacisc atur, φ si nõ soluatur ex nunc interesse, φ tãti ex timetur, non valet pactum. Item si vxor vidua est, & patitur interesse, petere potest vsuras, Afflic. decis. 184. & cum Bar. tenet Dec. conf. 111. col. fi. & adde Cagno. in l. si curabit. C. de act. emp. num. 52. Item hæredes viri petunt interesse per virum non petitum, Dec. conf. 571. & φ vir a prin. possit stipulari interesse pro dote, Dec. in c. cum venerabilis, nu. 14. vbi etiam Paris. nu. 33. de exceptio. Item non valet consuetudo, φ hæredes viri teneantur ad vsuras, non restitutæ dotis. Curt. in c. fin. de consue. & tamen contrarium seruatur, & post solutionem dotis factæ viro non hẽt vsurarum petitionẽ. Idẽ est, si p decennium

non petierit, ſm Cāpeg. de do. fo. 303. q. 18. & ꝙ possit in initio certā quātitatē paeisci ēt excedētē onera matrimonij, si sit gener solitus negotiari, Bal. de dote, uolum. 6. fol. 50. uer. 3. principale priuilegium, & quòd vsuræ a principio, ut interesse debeantur, Roma. conſ. 157. Item de taxatione vsuræ dotis, vide Affl. decisio. 284. & secundum consuetudinem Neap. assignantur tareni duo pro vncia. Idem Afflic. decisio. 91. & hodie non dantur vsuræ mulieri passæ moram, si est diues: sed diuiti datur interesse lucri cessantis, & emergentis si probatur, Afflic. decisio, 284. & ius petendi vsuras a marito, non tollitur, & potest petere vsuras, Grammat. decisio. 70. per totum. si vir per totum tempus matrimonij tacuerit non petere dotem, videtur remittere vsuras dotis non solutæ, Boer. decisio. 196. Item si maritus non petierit dotes per quadraginta annos, actio præscripta est, & talis p̄scriptio non nocet vxori, quæ constante matrimonio dotem petere non potest. Boer. decisio. 328. potest tamen apponi clausula, quod quoties præscriptum est, toties renouemus, quo casu per primam præscriptionem non tollitur actio de dote, Boer. in dicta decisione. Itē negligentia commissa per virum, non nocet vxori. Boer. decisio. 329. Item si maritus non petierit vsuras, & moriatur, hæredes non possunt petere eas, quia vidētur donatæ per maritum, Boer. decisio. 338. Item si tutor sit creditor, & sibi non satisfacit, non potest a pupillo petere vsuras ex mora. l. quoties. §. sicut autem. ff. de admi. tuto. Soci. conſ. 180 lib. 2. *Mangrel.*

Quæro quid de iure canonico.] An vsuræ debeantur marito ratione doris non solutæ, vide Capic. in decisio. 183. & ibi quid si dos est trāsſusa in causam mutui, & vide eundem Capic. in decisio. 65. nu. 4. & 5. & vide Cottam in ver. dos, solu. matrimo. & ibidem an possit recipere certam summam pro quolibet centenario, de quo Alexandri. conſ. 108. Et an possint per maritum alteri cedi, Bal. in Rubr. C. de vsur. quæstio. 4. Couar. variarum resolut. fol. 696. verſ. cæterum. Neguſ. de pignor. 5. parte, num. 16. limita, vt per Grammat. in decisio. 103. num. 91. & 92. & vide latissime per Couar. in tertio libro variarum resolutio. nume. tertio, per totum, vbi late de usuris dotalibus. Et quid si maritus tacuit per decem annos in petendis alimentis, seu vsuris, an videatur remisisse, Alexan. consilio 56. quarto volum. cum alijs per Cottam in dicto verbo dos, solu. matrimo. & Alexan. in d. l. quæ dotis. num. 14. infra eodem. Et quid si stat statutum, quòd tenutarius lucretur fructus vsque ad quinque pro centenario, an maritus missus in possessionē ex primo decreto, non lucretur nisi quinque pro centenario, vel plus, vide Neguſ. de pigno. in secundo membro, tertiæ partis, numero 12. Hodie est correctum in ciuitate Neapo. per consuet. heredes alias viro mortuo, ver. heredes, de iure dotium, quę dat vnum tarenum pro qualibet vncia. An autem valeat talis consuetudo, vide Alexan. in consil. 31. num. septimo, & octauo, volum. sexto. de Bottis.

L. Si socer. §. *Lucius.*

Inducunt dispositionem.] Vide Dec. conſ. 218. nume. 15. & consilio 513. *de Bottis.*

Opp. quod dos.] Vide Campeg. in tract. dotium, in secunda parte, quæst. quarta. *de Bottis.*

L. Caius.

Fauor nuptiarum sufficit.] Vide Loffred. conſ. 32. nume. 16. vbi quòd mortua muliere prius, & sine liberis, censetur stipulator adiectus etiam stipulationi. Et ad hūc tex. vide Bal. Nouel. de dote, vol. 5. fol. 35. & seq. vsque ad 37. priuilegia. *Mangrel.*

Vltimo nota.] Adde Loffred. in consil. 32. colum. 2. & 3. vbi loquitur de dotante, qui stipulatur modo prædicto, & num. 6. late ponit, quid si dotantes mulierem, & stipulantes modo prædicto succedant ipsi ab intestato, an consequantur dotem æqualiter, an vero pro rata, quam eidem soluerunt. *de Bottis.*

L. Cum mulier.

Præterea quando opponitur ad personam.] Nota ꝙ citatio habilitat personam citati, Adde Deci. conſ. 187. colum 3. uer. non obstat. & limita, vt per Bal. in l. fin. 10. colum ver. quinto quæritur. C. de edic. diui Adri. tollen. & alio modo per Felin. in cap. super his, 8. colum. ver. modo aduerte, de accusat. & amplia etiam si talis citatio fiat coram arbitro, Ludoui. Roma. in rub. de arbit. col. 33. ver. an sic, & Cotta, late in ver. citatio habilitat. *de Bottis.*

Contra testem.] Afflic. in constit. patarenorum, nu. 46. *de Bottis.*

L. Mæuia.

Opp. de l. si nomen. Vide Iacobi. in l. promittendo. §. si a debitore. ff. de iure dot. *de Bottis.*

§. *Filius.*

Hypothecarum.] Iacobi. in l. si pater. §. qui debitorem. ff. de iure dot. *de Bottis.*

L. Si æstimatis.

In prin.] Quid si sunt datæ res in dotē æstimandæ per duos amicos, eligendos communiter, & interim pendēte electione, res sunt effectæ preciosiores, an sint restituendæ res, vel earum extimatio sit faciēda, considerato tempore, in quo fuerunt in dotem datæ. dic quod extimatio fit, vt voluit Bal. hic, & Soci. consil. 703. lib. . . sed quando extimatio rei dotalis faciat emptionem, vide Iaſ. in l. ex conuentione, de pac. & Sil. nuptia. fol. 6. & an in casu, quo facit emptionem, si alienatur per maritum, possit vendicari per vxorem, Lup. sing. 691. itē in dubio semper æstimatio facit emptionem, Afflic. decis. 270. Soci. conſ. 56. lib. 1. vbi per totum considerat casus diuersos dotis æstimatæ. *Mangrel.*

L. Si filio.

In prin.] Adde ad l. si filio, & eius materiam, quod pater potest cogi consentire filio se obliganti ad restitutionem dotis, etiam si nupserit contra eius voluntatem, ut per Neuiz. in eius silua, in ver. seni nō est nubendum. *de Bottis.*

Quia sententia.] Vide Guid. Papæ, in decis. 156. *de Bottis.*

Veritas est, quod etiam in persona filij.] Nota quòd filiusfamil. potest carcerari, adde Barto. in tract. de carceribus. nu. 6. & vide Pet. Duen. in reg. 259. in prima amplia. qui loquitur de minore, & Docto. per eum alleg. loquuntur in filiofam. *de Bottis.*

L. Filiæ repudium.

Quomodo probatur, quod vir.] Nota quod ea, quæ sortiuntur in vitam, si fiat alienatio in aliquem tempore mortis, uidetur facta in fraudē, Doc. in cap. fin. de renunt. lib. 6. & in l. cum ratio. §. fraudis, de bonis damnat. sed quid si renuntiauerit, & moritur in vigesimo die, quod non habet locum regula, & per Abb. in c. primo, §. quinetiam. Episcopum, vel Abbatem, & vide ad hanc l. c. in præsentia, de probatio. Bal. & DD. in auth. nisi rogati, ad Trebell. & de legitimato tempore infirmitatis, quòd non præiudicet venientibus ab intestato, vide l. nuper. C. de natura. lib. vbi Ange. & Tiraquel. in repet. l. si vnquam, C. de reuocan. donat. car. 44 & 45 Campeg. de dot. 101. quæstio. fol. 137. Alexan. in l. quæ dotis, supra eo. & idem in l. cui filio. §. si cui, eodem titu. vide Gandi. in reg. cancel. de in fi. resig. vide Ripam in l. ex facto. §. si quis rogatus, ad Trebel. & quid de prælato obligante fructus suos vigore priuilegij. *Mangrel.*

In addi. Fraudulentum.] Adde quatuor cōsimilia per Oldr. cōſ. 323. col. 3. uer. 5. renūciatio, item senex refutans feudum in fœminam, præsumitur in fraudem agnatorum, regulariter valet actus in mortis articulo, præter casus expressos. Decius, conſ. 175. nume. 7. item si pater emancipet filium infirmum, & facit testamentum in eius fauorem, non ualet, Anchar. consil. 430. quia de facili posset fraus fieri, Decius conſ. 399. in prin. sicut etiam licentia data per officialem, in fine sui officij, non ualet, Bal. in l. meminerint, num. 3. C. unde ui. ualet matrimonium in mortis articulo, Ange. in l. nuper. C. de natura. libe. Iaſ. in l. sed est quæsitum, num. 10. de libe. & posthu. appostillam Bal. in l. vnica, in litera A, C. de priui. dot. emancipatio filiæ, ut patrem instituat, in articulo mortis, & filio modicum relinquat, non præiudicat agnatis filijs, apostilla ad hūc, in l. diuortio, in principio, super ea cōclusione, donatio facta ab eo, qui cito mori expectabatur, præsumitur in fraudem, Affli. in decis. 170. in ver. & postea dicit, & per Soci. cōſ. 8. num. 5. libro tertio. Prælatus sciens se priuaturum facit fructus suos, Parisius in cap. quarta, num. 11. de præscrip. liberatio, & quietatio facta ecclesiæ procuratori per Prælatum in in mortis articulo, nō ualet in præiudicium successoris. Afflic. decis. 168. *Mangrel.*

L. Si viro. §. *Item quicquid.*

Ambasciatoribus Mediolanen.] vide Capic. in decis. 180. nu. 14. *de Bottis.*

§. *De uiro.*

In prin.] An statutum loquens de marito, extendatur ad socerum, uide late per Curt. iun. in conſ 6. nu. 18. & 19. *de Bottis.*

Quod statuta non recipiunt.] Adde Matthæum de Afflic. in decisio. 21. num. 5. *de Bottis.*

§. *Quod ait.*

Adde Afflic. in decis. 315. & Cappel. in decis. 336. *de Bottis.*

L. In iis rebus.

In prin.] Affli. in decis. 150. nu 11. *de Bottis.*

§. *Seruis uxoris.*

In princip.] An hæredes viri teneantur dare vestes lugubres uxori, Capra conſ. 135. num. 67. & ibi an transeundo ad secunda uota, debeat restituere hæredibus uiri, Neuiz. in sua silua, in uer. diuiti non est nubendum, num. 63. Capic. in decisio. 26. Io. Lup. in repeti. rub. extra de dona inter vir. & vxo. *de Bottis.*

Vltimo glo. inducit.] Vide Cappella. in decisio. 337. & ibi addidi de Bottis

In l. mortis sui causa.] Adde Afflic. in decisio. 315. & vide Bar. in conſ. 50. an vestes festiuæ restituantur hęredibus. Alexan. consi. 42. volum. quinto, Bouerius de dona. inter vi. & vxo. & quando iocalia, & missa per virum, Deci. consilio 315. Loffred. consil. 42. Lupus de dona. inter virū. & vxor. lectus non censetur donatus inter alia, & vestes missæ ante matrimonium, censentur donatæ, si erant parui valoris, Campeg. de dote, volumine primo, folio 906. & 955. vbi in aliis sequitur Barto. hic, & subdit in fine, quod si vir osculetur sponsam, censentur ei donata iocalia, & vide ad hunc, quæ in l. si plures

si plures.§.in arrogato,inf.de vulg. & pup. vestes viduales magni va loris non censentur per hæredes donatæ,sed si nupserit,restituat eas, prout reperiuntur.ibidem. *Mangrel.*

Vlt.glo.inducit.] Vide Capellam.in decis.337.& ibi addi. *de Bottis.*

§.*Vxor.*

In prin.] Vide latissimè per Boet.decis.137. *de Bottis.*

§.*Si vir.*

In prin.] Vide Affli.in decis.323.& Capi.in decisio.183. vbi an tale mutuum habeat priuilegia dotis,& vide Nauiza.in sua silua,in uer. diuiti non est nubendum,num.73.& vide Iacobi.in l. vir ab eo. ff. de iure dot. *de Bottis*

In prin.] An mulier lucretur antefatum,tali casu,vide Soci.consil.32. volum.tertio,ex Affli.in sua decisio.333.& in constit.regni,mulier quæ dotarium.Silua nup.fo.6.colum.3.& an petat vsuras muti, sicut petit vsuras dotis,Capic.decisio.183.per totum. *Mang.*

L.In parte.

In prin.] Quid veniat appellatione fructuum,prouẽtuum, & similium, Boer.decisio.224.& quod prouentus sint fructus iurisdictionis, Iser. in cap.primo,§.hæreditatem,de pace tenenda,& Pau.de Cast.in l.ait prætor.§.hoc est,de eden.& quid ueniat appellatione, prouẽtum in ludo.Vic.in l.si fundum,eodem tit.& Imo.in cap.pastoralis,de dona. Paris de Puteo, in tracta.de sindica. ver. prouentus quando proueniunt ex mero imperio per se concesso,non sunt feudales, Parif. de reintegra.feudi, folio 102. & quod prouentus sint domini cuius est iurisdictio,Paris de reintegra.feudi,folio 112.& an si sit vendita iurisdictio cum pacto de retrouendendo, vel si tempore vnius domini est concessum maleficium,& tempore condemnationis sit alterius cuius sunt prouentus,Boer.decisio.5.& Tiraquel.folio 185.& Bald. in l.si. ff.de iurisdi.omnium iud.& an,& quando fructus feudi sint mariti,vide Alexan.in sua disputatione,Rex Aragonum, infra titu. de iurisdi. omnium iud.& quid si sunt legati fructus castri,Capi. decisio. 185. & quæ commoda spectent ad vsufructuarium feudi,Glo.Parif. in §. fin. fol. 12.& quando possit maritus accipere homagia,vide eundem quæstione 9.& an sub feuda data in dotem marito efficiantur viri,Glo.Parif.folio 159.num.47.& ad materiam huius Ioan.Faber,in §. propter retentionem,insti. de actio. Item maritus expendens in medelis pro vxore non potest repetere, Alexand. in l. si quis ab hostibus, supra solu.matrimo.& in l.quod in uxorem,de nego.gest.& an significatio redditus,& prouentus sit amplior quam uerbum fructus, Ripa in ea. cum M.Ferrarien. nume.14. & quid veniat appellatione redditus & prouentus,& de similibus,& annexis quæstio. vide Tiraq. de retrac. fol 11.nu.6. *Mangrel.*

In prin.] Vide Capic.in decisio.185.Pet.Bellu.in Specu.princip.fol.119. *de Bottis.*

Omnia enim sunt fructus iurisdictionis.] Capic.in decis.27.num.15. & ibi qualiter diuiduntur inter plures dominos. *de Bottis.*

De impensis in rebus dotalibus factis. Rubrica.

L.Impensarum.

Vero mulier.] Vide Ioan.Crot.in repet.l.frater a fratre, num. 76.de condi.indeb. *de Bottis.*

L.Quod dicitur.

In prin.] Adde,quòd si vir legat dotes expressa quantitate, non fit deductio expensarum,Affli.in decisio 339.quod tenet Loffr. consil.43.column. penult. quòd si fuerint factæ in causam necessariam præexistentem,tempore datæ dotis, & nume. 11. facit differentiam quando datur in dotem corpus solum,vel corpus,& pecunia, expensæ necessariæ dicuntur,quibus non factis res fuerit peritura, Negu. s.de pigno.vol.5.fol.241.nu.15.& ad hanc l.vide l.diuortio,§.impendia,sup.solu.matri. *Mangrel*

Quædam sunt nomina.] Idem glo.& Bart.in l.vendicatio.ff.de rei vendi.vide etiam Bar.sup.in rub.solu.matr.in fine. *de Bottis.*

Pone ergo,quòd vnus fratrum.] Vide Tiraq.de retract.lign.§.32.gl. 1. nu. 29. *de Bottis.*

L.Neque stipendium.

Oppo.] Vide scribentes in c.regni, Porrecta,num.31.& Deci. consf.283.in princ. *de Bottis.*

L.Omnino.

Sed in dubio.] Adde Batto.in l.quæ dotis,nume.6.in fi.supra tit. primo. *de Bottis.*

L. Impensę.

Nota quod aggeres.] Vide Bartol. in consi. incip.commune Liegnani. *de Bottis.*

De actione rerum amotarum. Rubr.

L.Si cum dos.

Sed pone dico.] Capic. omnino in decisio. 180.numero 16. *de Bottis.*

Sed pone quòd.] Grammat.in decisio.68.nu. 45. *de Bottis.*

L.Nihil.

Facit ad quæst.] Vide Abba.in c.ex publico,de conuerf. coniuga.& per Feli.in rub.de sponsal.& per Matth.de Affli. decisio.61.nume. 4. & in constitu.statuimus.nume,21.& Deci. consi. 66. num. 1. colum. 2. Alexandri.in consi.19.Fed.Vasques in 1.lib.suarum controuersia.cap. 3.num.21.*de Bottis.*

De liberis agnoscendis, & alendis a parentibus, uel a patronis, uel libertis. Rubr.

In rub.] Filius qui petit alimentari a patre, debet trahere moram in domo patris,Bal.Nouel.in tract. dot. par. 7.priuileg.33.colum,penult. vbi idem tradit in vxore:subdens, quod si vxor nolit cohabitare in domo viri, maritus habebit integros fructus dotis. Item obligatus alimentare satisfacit procurando aliquam præbendam,ex qua victum ducat,Bal.in l. 1. §.sed si scimus.C.de lati.liber.toll.quod solum procederet, quando alimẽta deberentur officio iudicis,non autem iure actionis,per ea quæ tradit Afflic.decisio.10.in fine. Item spurijs debentur alimenta, & ab hæredibus,posui ad hunc in tit.C.de natura. libe. & facit ꝙ per statutum non possunt tolli alimenta, nec filius illis renunciare potest; quia est contra ius naturale,Deci.in reg.iura sanguinis,de reg.iur.ubi ad plenum,Decius de materia alimentorum, & de cõsuetudine Neapolitana,si pater nolit præstare, & cohabitare filius cum patre,adhuc ipsi a patre debentur alimenta,in cõsuetu.quæ incipit,pater. Et si pater dedit aliquam partem filio bonorum suorum, & is illa dissipauit,an teneatur illum alimentare,Hipp.sing.104.*Mang.*

L.Prima.§.*Permittit.*

Prædicta intellige.] Adde Affl.in constitu.regni,si quis intentione,nu. 4. *Mangrel.*

Et ex hoc nota glo.] Adde Feli.in c.fin.nu. 10. vt lite nõ cõtesta. & Ang. in consf.269.*Mang.*

In villa vero.] Afflic.in constitu.intentionis nostræ,nu.57. *de Bottis.*

L. Quod Senatusconsultum.

§.*Idem per contrarium.*

Ex quo no.quod confessio,& in ver.vt exhæredatio.] Hanc materiam vide per Pet.Duen.in reg.341.342.343.*de Bottis.*

§.*Ex his apparet.*

In prin.] Quomodo probetur filiatio,Bal.in cõs.180.mortuo filio, vol. 3.Alex.in consf.71.vol.1.Dec.in consf.54.Silua nupt fol.3. & quæ ponit Dec.consf.311.nu.in.& an probetur per famam filiatio, Alex. in consil... in causa vertente,4.vol.*Mang.*

L.Si quis a liberis. §.*Sed utrum.*

Quæro si pater.] Adde idem esse in patre excommunicato, & hæretico, ut ꝑ Pet.Duen.in reg.68.car.fi.vbi latè de materia; uide Affl. in cõsti. regni,pater pro filijs,& in const.pæna carere uolentes.*de Bottis.*

L.Si quis a liberis.§. *Virum.*

Quæro an frater.] Facit glo.hic in uer.iustè,& in l.1. C. de alen. libe.Iser. in constit.comitib.in rub.de adiutorijs exigendis, & Boer. in decisio. 128.Item frater tenetur dotare sororem, si soror non habet aliunde, Boer.in sua decisio.129.*Mangrel.*

§.*Sed & si filius.*

Nota quod qui.] Vide Affli.in decis.10.*de Bottis.*

§.*Non tantum.*

Item pro se.] Nota ꝙ pater tenetur alere uxorem filij sui, adde Guido. in consf.127.in fi.*de Bottis.*

§.*Si mater.*

Quod intellige si mater.] Per hoc dictum Bar. no.Bologni.in consf. 10. ꝙ pater pauper,non tenetur alere filium, nec mater infra triennium lactare,si non habeat vnde uiuat.*de Bottis.*

L.Si neget.

Quando quis est in possessione.] Vide Cappel .in decis.77.& quid in filio legitimato per subsequens matrimonium, vide Pet. Duen.in re.350. in 17.ampliat.& an filio lite pendente debeantur alimenta,vide amplia.& limita.per eũdem in reg.366.per totum,& vide omnino,quia multa plura ponit notatu digna.*de Bottis.*

L. In bonis.

Nota quod.] Vide Rolan.a Val.in consf.22.in fi.vol.j.*de Bottis.*

Quæro an filius.] Vide Guid. in decisio. 386. & Guliel. in c. Raynut. in ver. dotem, nu. 11. ubi limitat in filio intrante monasteriū debile in facultatibus, qui potest petere legitimam, viuente patre, vel saltem alimēta, & Cotta in ver. legitima, & Bal. Nouel. in trac. dot. in 1. par. num. 11. vbi etiam ꝙ si pater intrat monasterium, an filius possit petere legitimam, vide Dec. consi. 438. nu. 13. Vide hanc materiam latissimè examinatam per Pet. Duen. in reg. 356. per totum. *de Bottis.*

De uentre inspiciendo, custodiendoque partu. *Rubr.*

In rubr.] Aduerte, ꝙ omissio eorum, quæ in hoc tit. traduntur, præiudicant solum in possessione, glo. in l. 1. uer. si cui non dabo, inf. eo. tex. in l. 1. §. idem, vbi Bar. nu. 5. sup. eo. item etiā per masculos debet mulier inspici, nudis membris necessario uidendis, Aret. consi. 142. col. 16. ver. venio nunc ad quartum, vbi de sponsa, quæ erat inspicienda a medicis, an esset gibbosa. Dec. in c. proposuisti, in prin. de probat. *Mangrel.*

Lex prima.

In prin.] Quæ de nouo emergunt, ad hoc no. uide plura cōgesta per Hippo. in l. 1. §. si quis vltro, nu. 17. usq; ad 45. de quest. Barba. in rub. C. qui admitti, nu. 20. item propter nouam depauperationem, ciuitas reuocat conuentionem factam cum suburbijs, Deci. consi. 335. per totum. Vbi etiam ꝙ executores testamenti ex noua inopia monasterii poterunt etiam residua bona monasterii non relicta, sed pauperibus distribuenda, adiicere, & multa alia adducit, & vide quæ posui in l. si hominem, infra manda. *Mangrel*

Quæro, testis.] Quid in peritis, an deponant per verbum credo, uide Tiraq. de retrac. lign. §. 2. in glo. 2 nu. 10. *de Bottis.*

§. *Ex hoc.*

Dinus dicit.] Sequitur Imo. in c. proposuisti, in fi. de probat.

L. Denuntiari.

In prin.] De citatione, quæ est inualida, & ualidatur, si citatus cōparet, posui in l. j. sup. de in ius uocan. *Mangrel.*

De concubinis. *Rubr.*

Super rubr.] An concubinatus sit licitus de iure, & de ratione, quare iurisconsulti vim illatam meretrici non punierunt, & qua pœna hodie puniantur vim inferentes meretrici, uide consti. regni, omnes nostri, & ibi Affli. & quid si aliquis apposuerit scalas ad fenestras, uel ad muros alicuius mulieris, quæ non sit casta, uel meretrix, qua pœna puniatur, Bal. in l. fi. in fi. de rer. diuis. & iura contraria meretricibus, non sunt contraria meretricibus, nuptiis luxuriose uiuentibus. Capic. decis. 44. & accedens ad meretricem nuptam nō punitur de adulterio, sed illa, & pōt a uiro accusari, vt ibi Capic. & dicunt miserabiles psonæ, Affli. decis. s. alleg. nu. 2. & an concubina sit de familia clerici, ita ut sortiatur forum clerici, an secularis. & quid de concubina occulta, uel publica, uide glo. in c. eos qui, 32. distinctio. & vide glo. in l. cum quædam puella. ff. de iuris. omni. iudi. & uide omnino Afflic. in constitu. maiestati nostræ, num. 9. & an excluso fisco, succedat concubinario, Deci. in l. si maritus, C. unde uir, & uxor. Adde quod miles, & clericus, non possunt donare concubinæ, Deci. consil. 132. poterunt tamen relinquere pro seruitijs, Affli. decis. 102. & an, & quando coitus cū soluta, sit punibilis, uide Ange. in l. inter liberas. ff. de adulte. & vide Aret. in §. nouissime, Institu. ad Offic. Item si non probatur tempore donationis cōcubinatus subesse, obtinet donataria, Capic. decisio. 102. ubi quòd iuramētum firmat donationem militis, nō autem clerici. & episcopus tenens concubinam, nō gaudet priuilegijs clericorum, Firmia. in uers. episcopi uita, nume. 19. Item tenens vxorem, & concubinam est infamis, Deci. consil. 530. & quid de ea, quam uir nominabat uxorem, & sic eam tractabat, in l. si uicini. C. de nupt. & si uir teneat concubinam, uxor petet separationem thori, Deci. consi. 230. num. 4. & quòd petet etiam dotem, & antefatum, Cum. cons. 175. & habebit hoc casu alimenta extra domum. Afflic. decisio. 10. & cogitur instante vxore, concubinam dimittere. Ias. in l. iustitia. ff. de iusti. & iure, & in l. ex ea parte, §. mulier. nu. 3. de uerbo. oblig. & potest in tali casu pœnam a uiro stipulari. Et spernens uxorem, & accedens ad aliam, an petet dotem, Capic. decisio. 205. & uxor tenentis concubinam, si committat adulterium, non perdit dotem, Aret. in tract. de malefi. in uer. che mi hai adulterata la mia donna, nu. 30. & quid si habeat filios ex concubina, & postea illam ducat in uxorem, & moritur illa mulier, & vir accipit aliam in uxorem, & procreat filios in successione feudi, postea q succedet, an primus natus ex concubina, & postea legitimatus, an verò primogenitus ex secundo matrimonio, uide Bar. in l. cū decē. §. item si ignorans. de solu. vbi ponit si conuerso, uidelicet habens filios ex concubina, si postea ducat vxorem, & ex ea filios procreauit, uide ut ibi. Item concubinatus de iure antiquo, nil differt ab vxoratu. Bario. in l. item legato. §. paru, de leg. 1. Item filij ex concubina in domo retenta, succedunt patri ab intestato, in duabus uncijs, quia debētur iure naturæ. secus si habebat concubinam, & vxorem, uel duas concubinas, Napod. in consue. incip. filiosfamilias, & donatio causa mortis, uel ob merita facta a clerico concubinæ an ualeat, Capic. decis. 102. *Mangrel.*

Quædam est coniunctio.] Vide per Duen. in regu. 350. in 5. & 6. limita. *de Bottis.*

Et per hoc.] Pet. Duen. ubi sup. in 7. limitatio. *de Bottis.*

L. Concubinam:

Ex muliere.] Vide Gul. Ben. in c. Raynutius, in uer. & uxorem, quinta decis. nu. 108. *de Bottis.*

De tutelis. *Rubrica.*

In rub.] Qui nō potest dare tutorem, poterit tamen dare gubernatorem, & administratorem, Afflic. in constitu. minoribus, & Regi datur tutor, & curator, Corset. sing in tract. de ptāte regia fol. 295. *Mangrel.*

L. Qui habet. §. *Quolibet.*

Solue, intellige.] Idē dicas in curatore, ut per Dec. consi. nu. 2. *de Bottis.*

Si pupillus.

Tutius erit.] Affli. decis. 256. & 262. *Mangrel.*

L. In eos.

Quia officium tutoris.] An tutori debeatur salarium, vide Guido. decisio. 98. & Ias. in l. litē. C. de procura. & Corn. cōs. 62. in fi. uol. 4. *de Bottis.*

De testamentaria tutela. *Rubrica.*

Super rubr.] Adde, ꝙ si testator constituat aliquem custodem filiorum suorum, non dicitur tutor Capic. decis. 129. *Mangrel.*

L. Si quis filiabus.

Puto tamen.] Adde Alex. in cons. 37. nu. 18. vol. 6. & ibi additio ponit limita. remissiue. *de Bottis.*

Nam præsumendus est.] Vide Alexand. consi. 5. circa princ. col. pen. uol. 1. Item omnia verba instrumenti censentur a partibus prolata, Deci. consi. 450. latissime, & vide quæ posui in l. si ex cautione. C. de non numera. pecu. & hoc dictum Bar. sequitur Alex. consi. 37. nu. 19. uol. 6. & iunge, quæ posui in l. Labeo. ff. de supel. lega. & quicquid dicit notarius, censetur dixisse de uoluntate, partiumq; assertione, Dec. consil. 659. nu. 9. & uerba instrumenti relatiua facti, consensu contrahentium, Dec. consi. 653. nu. 6. *Mangrel.*

L. Si quis sub conditione.

Certum est quod ista.] Ex hoc infertur ꝙ mulier, quæ habet animum nubendi, desinit esse tutrix, de ueritate tamen uide Afflic. in decisio. 357. *de Bottis.*

Quæro quid si est auus.] Vide per Curt. sen. in consi. 445. *de Bottis.*

Puto quod hoc casu.] Contra tenet Couar. in loco inf. alleg. *de Bottis.*

Puto tamen ꝙ beneficia.] Hanc opin. sequitur Didacus Couar. in secundo lib. varia. resol. c. 1. nu. 3. fol. 361. & 3. 68. *de Bottis.*

L. Ex sententia.

In prin.] An notarius possit contra se scribere instrumentum obligatorium, Bal. in auth. contra qui prop. de non num. pecu. nu. 3. *de Bottis.*

Induco istam quæstio.] Vide Afflic. in decisio. 317. & quid in notario actorum, uide Salic. in l. apud eloquentissimum. C. de fide instrum. *de Bottis.*

Vnus articulus.] Decius sequitur hoc dictum Bart. in consi. 42. num. 4. & ibi quid si factum fuerit instrumentum casu, quo non debuerit, *de Bottis*

L. Duo sunt Titii.

In prin.] Adde quòd si duo sunt Titij eiusdem nominis, is præsumitur, qui est in fuga, & torquetur, Bald. in l. voluntatis, colum. ulti. C. de fideicom. & legatum factum Titio, intelligitur de eo, qui est consanguineus. l. si fuerint, de reb. dub. Afflic. de iure prothomi. 162. num. 2. *Mangrel.*

L. Tutoribus.

In prin.] Adde Feli. in cap. licet causam, in 6. nota. de probatio. & pulcrum casum Decij, in consi. 63. & similia, consil. 89. num. 3. & consil. 90. colum. 2. in prin. & eundem consil. 227. num. 1. & consil. 332. & 372. & 405. & de dictione, tūc, uide eundē cōs. 434. nu. 8. & 9. *Mang.*

De legit. tutoribus. *Rubr.*

Quærit glo.] Vide late per Capic. in decisio. 50. vbi ponit nouē uem requisita, & uide Afflic. in decisio. .. & Camp. in decis. 129. *de Bottis.*

L. Legitimos.

In tutore testamentario.] Vide Afflic. in decisio. 2622. & ibi referens Ange. in consil. 103. dicit idem esse in curatore testamentario, qui non adimpleuit solemnia, & uide ad materiam Capic. in decisio. 129. in prima colum. ubi etiam quando possit gerere sine decreto. *de Bottis.*

Quæro an istud.] Hippol. in l. fin. num. 22. ff. de iureiur. *de Bottis.*

Et ex hoc concludo.] Ex hoc dicto infert Dec.conf. 207.ꝙ dispensatio personæ porrigit vires etiam extra territorium. & amplia illud,ꝙ sequitur habere locũ in forjudicato baronis, qui põt vltra territoriũ ipsius capi.& occidi, Affl in const.regni, pęnã eorũ, nu.17.*Mangrel.*

Quarto requiritur.] Vide Ang.in c.præterea,col.34.de except. vbi extendit hoc ad curatorem ad litem. Et adde ꝙ curator ad lites, tenetur satisdare, Ang.in l.1.C.de peti.tuto.& vide,quæ pulchrè ponit Bertachi.in repertorio suo,in ver.curator, & tenetur etiam reddere computum, Ang.in Instit.de cura. §.1. circa finem,& habent etiam locũ hæc omnia quinq; in matre, vt tradit Corne.conf.164.vol.4.& Curt. in conf.65.incip.sapienter,col.16. ver. modo ex istis elicitur conclusio.& aduerte,q̃a ibi non dicit de fideiussore, bene verũ, ꝙ Corneus loco quo supra in specie meminit de fideiussore: sed dubito p auth. matri,& auiæ,quæ non uidetur requirere fideiussorem. Item cessans sibi discerni facere administrationem, tenetur, Deci.conf.274.nu.6. Capi.decis.50.ponit nouem solemnia. Itẽ si testator dicat,cõstituo te alterum me,nõn est necessarium decretum, Capic. decis. 129.nu.3.& aduerte,ꝙ si bene tutor administrauerit quando illegitimam tutelam suscepit tenetur, Deci.in c.ex parte,il 2.de appella.num.5.item si non reperiat fideiussores excusatur. Cępol.caut.16.*Mangrel.*

§. *Si legitimus.*

Quæro quid de sacerdotibus.] An possit esse tutor laicis uide quæ addi.ad 2.decis.Afflic. *de Bottis.*

De tuto. & curat. datis ab his, qui ius dandi habent. Rubr.

Lex Prima.

Nota quod oportet.] Gui.Papa, decis.261. *de Bottis.*

L.Vbi.

Diligenter.] Declara ut per Corse.in sing.22. *de Bottis.*

Item facit.] Vide Feli.in rub.extra de appel. col. 3. Cur.in l.1.nu.100.ff. de iurif.om.iud. *de Bottis.*

L.Pupillos.

In tertio loco.] Adde Dec.consi.207.nu.3. *de Bottis.*

Qui petant tutores, uel curatores: Rubrica.

L.Diuus Seuerus.§.*Curatores.*

In prin.] Afflic.decis.256.tradit dari curatorem pupillo in contumaciam, creditore instante. sed tu dic, ꝙ debet cogi ad petendum curatorem, l.1.C.qui pet.tuto. Areti.de cura. in prin. nu.6.& vide quæ posui in C.qui pet.tut.vel cur.*Mangrel.*

De administ. & periculo tuto.uel curat. Rubrica.

Lex Prima.

Item quæro si pup.] De ista materia vide Affli.decis.262. & 256.& melius Bal.in c.1.de vasal. qui. & infanti deber puideri de tutore,& citandi sunt agnati, & cognati ad suscipiendum onus tutelæ.*Mang.*

L.Tutor.

In prin.] Tutor non faciens inuentarium, datur contra eum iuramentum litem. Soci.consi.60.vol.1. Afflic.decis. 360. & tenetur etiam tutor librum rationum conficere, & pecuniam exigere, Dec.consi.178. & addidi ad C.vbi de ratio.agi opor. Itẽ si hæc non fecit iuratur in litem, Dec. conf. 192. Item valet inuentarium curatoris simpliciter se referens ad inuentarium tutoris, Feli.in cap.cum venerabilis, de excep.numero 42. Item licet testator remiserit confectionem inuentarii, tamen si non expedit pupillo, iudex non debet sequi voluntatem testatoris. Dec.consi.349.numero. 3.& an possit remitti in præiudicium creditorum, vide Dec.consi.415. numero. 10. licet non conficiens repertorium, in quinque incidit, primo in dolosam suspicionem,& causam in vinculis dicer, secundo infamiam patitur quinetiam iuramentum in litem; Roma. consi. 118. Item si tutor ex aliqua iusta causa, puta quia antecessor tutor non confecit inuentarium, non iuratur in litem contra eum, Calcan.consi.96.vel 97. Item si nihil sit in hæreditate, non tenetur facere incumbentia tutori, ponit Rom.consi.425.& aliqua in 413. Prælatus non conficit inuentarium de rebus ecclesiæ, Panormit. in disputat. Sempronius clericus, nume.15.& de forma inuentarij tuto. vide Franc. in tracta. inuenta. vol.6.fol.1.vbi quod si non posuit omnia in inuentario, repellitur ab agendo, sed quòd hospitalitij, & alij inuentarium faciant, Porcellinus in d.tracta.inuentarij. Item pater transiens ad secunda vota,& aliena stabilia de bonis filij, tenetur facere inuentarium, uel bona subscribuntur, Boer.decis.61.& posui in l.1.C.de honis maternis. *Mangrel.*

In princ.] Ad materiam inuentarij, adde quod hæres ad petitionẽ fidei commissarij, cui est restituenda hæditas, tenetur conficere inuentarium, expensis tamẽ fideicommissarij, ita Guid.Papa decis. 151. Et an auus post mortem filij teneatur conficere inuentarium sui nepotis, Bologni.consi.19.colum.2. Ad omnes quęstiones positas hic per Bar. vide Pet.de Anchar.in clemen. quia contingit, de religio.domib.col. pe.& fi. *de Bottis.*

Antequam ponam casum.] Vide Dec.cõs.178.in prin.vbi qui tenetur facere inuentarium, & ibi an confectio inuentarij possit remitti,& qui teneantur facere inuentarium, Dec.conf.26.nu.6. *de Bottis*

Quæro, an tutor.] Corne.consil.81.4.volum. Arct. in §.1.Institu.de cura. *de Bottis.*

Sed quæro.] Ex hoc infert Capic.decis.50.nu.3.ꝙ tutor sine solennibus, antequam, ut suspectus recusetur, non potest agere. *de Bottis.*

Contrarium.] Vide Capic.in decis.50. *de Bottis.*

Quæro utrum.] Capic.in decis.107.in fine,& vide Pet. Duennas in regula 187 nu.15. *de Bottis.*

Respon.dolo.] Adde Abb.consi.73.nu.7.vol.2. *de Bottis.*

Quod inuentarium.] An inuentarium probet contra tutorem, uel contra tertios, vide Affli.decis. 324. & ibi addi. vbi an tutor possit probare contrarium eius, quod descripsit in inuẽtario, & vide Capic. in decis. 107.col.fi.& Aim.in consi.261.nu.3. *de Bottis.*

Nisi ex causa.] Adde Guid.Papæ in decis. 352.& Couar.in 2. lib.varia. resol.c.14.nu.4.fol.587. *de Bottis.*

Nota, quod licet propter dolum.] Nota, quod pro dolo præsumpto non defertur iuramentum, de quo Cotta in ver.iuramentum in litẽ,& Couar.in 2.lib.varia.resol.c.14.nu.6.fol.590. *de Bottis.*

Item, quod dicitur in litem.] Plures fratres succedentes patri, si unus assumat administrationem, debet facere inuentarium, alias contra eum iuratur in litem, quia se gerit pro tutore, Affli. in decis. 360. & Socin. consi.60.1.vol. *Mang.*

§. *Si post.*

Item quod propter.] Adde Grammat.in decis.103.num. 22. cum seq. vbi quid si non exegit pecuniam, & vide ad materiam Pet. Bellucam in suo Specu.fol.57.num.53.& Couar.in 3.lib.varia.resolut.cap. 2. nu. 1.fol.708. *de Bottis.*

L. Quoties.§. *Sicut autem.*

In prin.] Tutor debet sibi soluere,& si sibi non soluit, vsuras petere non potest, ut Soci.consi.80.vol.2. *Mang.*

L. Com plures.§. *Cum tutor.*

In prin.] Aduerte, quia rex.loquitur de munere, & donatio ob causam, minus est, l.munus.ff.de verb.signifi.vide Ange.in l.si curator cui generaliter, de procurat.& aduerte, quod remitti non põt sine speciali mandato per procuratoratorem, uel administratorem, Dec. consilio 97.nume.4. Ad donandum speciale mandatum requiritur. Item super donatione, non interponitur decretum, Affli. decis. 87. Procurator potest remittere debitori pauperi, Procurator potest causa remunerationis donare,& tutor etiam, Roma.conf. 50.& Ias. in l. ex hoc iure, de iustitia, & iure. Et facit, quia in mandato uenit illud, quod in mandante consuetum est, posui in l.vniuersorum, supra de pigno. actio.licet procurator Principis nõ faciat magnas donationes, Alex. in l.non solum,§.morte, de noui ope.nunciatio. nume. 4. & propter dotem, ad quam pupillus tenetur, solus tutor alienat, Bal. in trac. de dote, fol.43. *Mang.*

L.Vulgo.

Vltimo scias.] Adde Maran. in repet.l.si actor,ff.de procur.nu. 2. Feli. in c.coram, colum. 1.de offi.iud.delega. Capic.in decis.86.nu.16. Aduerte tamen, ꝙ in instrumento extat ꝓmissio præsentandi illud instrumentum, tunc nõ requiritur alia mandari probatio, ut per Boer. in decis.154.nu.4. *de Bottis.*

L.Decreto.

In prin.] Aretin.conf.29. *Mangrel.*

L.Sine hærede.

§. *Lucius.*

Tiraquel.de retrac.ligna.§.1.in gl.13.nu.13.Boer.in decis. 63.num.10. cum seq.& ibi quid impubere. *de Bottis.*

L. A tutoribus.§. *Principalibus.*

Pone enim.] An autem teneatur iudex statuere salariũ tutori, vide Cor. consi.62.in fine,vol.4.& Guid.Papæ decis.68.& Ias.in l.litem. C.de procuratoribus. *de Bottis.*

L. Inter tutores.

Ex hoc sequitur.] Limita,& declara, vt per Feli.in ca. prudentiam, de offic.deleg.2.col.& per Cottam in ver.par in parem, & vide Iacobi.in ver.marchio, ver.dubitatur, nu.3. *de Bottis.*

L. Ex pluribus.

In princ.] Vide Bal.conf.46.lib. 3. quòd pactum de retrouendendo cedi potest. Cagnol.in l.2.C.de pact.inter empto. & vendit.num.89.& remedium,c.reintegrandæ,ceditur, & Soci. in l.rem, quæ nobis,col. de acquiren.possessio. Priuilegium l.assiduis,non ceditur in beneficiũ cessionarij,Negusant.in tracta.de pigno.volu.5.fol.202.nume. 107.licet ius ingrediendi propria author.cedi soleat,Negusa.de pigno. volum.5.fol.25.nume.20.Iterdictum, vnde vi,& omnes actiones,descendentes ex maleficijs cedi possunt, Alexan.ad Bart. in l. cum fundum, vi,& vi armata.ad quod Bal.in l.fina. C.de hæredi.vel actio.vendi.& late Ias.ad hanc regulam in §.vsufructuarij.post Bar.ibi,de noui operis nunciatio. Idem Ias.in l.si constante, in fina. supra solu.matrimon. *Mangrel.*

Nota,quod sunt.] Vide late Tiraq.de retrac.ligna. §.26.in glo. 1. nu.44. & seq.& ibi quid econuerso.*de Bottis.*

L. Lucius. §. *Paulus.*

Iste §.] Vide Moder.in c Regni,castellaneos,nume. 30. fol.72. & Alex. consi.72.nu.5.vol.6 *de Bottis.*

§. *Tutelæ.*

Et ibi per Cynum.] De veritate huius opin.Bar. vide Tiraq. de retrac.ligna.§.1.in glo.18.nu.93.*de Bottis.*

L. Titium.

In prin.] An Rex teneatur sequi consilium suorum Consiliariorum, vide per Bellu.in Spe.prin.fol.19.nu. 7. cum seq. vbi multa de materia consilij,& an omissio vitiet actum.*de Bottis.*

§. *Altero.*

Et ideo pro huius.] Vide Soci.consi.254.lib.2.Dec.consi.255. Corne.cõs. 1.volum 1. Dec.conf.21.per totum,Soci.conf.3.& 4.vol 4.vbi infinita notabilia tradit in materia societatis, vide Alexan. in conf. 76.& 77.lib.4.Dec.68.& 66.& late per Bar.& Ias.in l. 1.C. qui testamen.facere poss.vbi aliqua Decius.& in authen.quod locum, & ibi an valeat pactum societatis ad vtilitatem vnius,& cuius importantiæ sit dispositio testatoris, quod hæredes per tantum tempus non diuidant, & quæ ueniant communicanda eo casu,Alexã.conf. 76. & 77. si duo in aliqua mercantia alternatim exerceant se, videntur præpositi,Bal.cõs. 125.lib.3.& vide quæ posui in l.nemo,ex socijs,ff.pro soc.Item finita societate per mortem vnius ex socijs,non potest dici reseruata cum pupillo hærede,Dec.conf.213.nume.10.quod videtur aduersari dicto suo in conf.255.Item adde, quòd si in societate tacita,limitare venit ea,ad quæ actus extenduntur,latius agitur, Dec.conf.304. nu. 5.sed tamen vbi actus sunt promiscui,& difformes,etiam societas tacita ad omnes extenditur.Item si fratres diu patrimonium indiuisum possederint, & omnia lucra communicauerint,& expensas circa res, & personas vtriusque familiæ,rationes inuicem non reddendo, videtur contracta societas omnium bonorum , & eorũ quæ extra contractum sunt, idque ex actibus difformibus infertur, & ex eisdem etiã dissolutа renunciatur, Dec. conf. 545. Item quæsita per alterum ex fratribus sua sunt,& in dubio, suo proprio nomine videtur facere, Dec.conf.628.& 65.& late Tiraq.fol.209.nu.15.*Mangrel.*

Quæro, an societas.] Bal.in l.si fratres,ff.pro soc.& Dec. consi.58. Ad materiam societatis initæ,vel inter fratres in communi viuentes post mortem patris, & quoad quæ,vide Dec.conf.21.67.68.255 442.colum.penult.& fin. & consi.66.colum. 1.& 2. latissime per Pet.Duen. in 3.reg.vtriusque iuris,quæ incipit,acquisita, vbi ponit plures limitationes,& declarationes.*de Bottis.*

L. Si duo.

Regula ergo.] Adde,quod procurator cum libera, potest ea, quæ specialis posset,non tamen requirentia indiuiduum, Ias.in l.iusiurandum, §.procuraror,ff. de iureiur.& limita d.Bar.si sit alia res, Cagno. in l.fi. nu.69.C.de pact.licet in causa capturæ requiratur mandatum speciale,Soci. conf. 120.nu.6. Item in concessione publicationis bonorum specialia verba requiruntur, Affl.decif.282.in fi.& ad illud ꝙ vbicũque requiritur mãdatum speciale,sufficit generale cũ libera, & idem si dicatur,ꝙ possit facere quicquid potest facere constituens, Affl.decis.303.in 1.dubio,ver.item dicendum.Itẽ nunq̃ intelligitur mandatum,quod delinquat,posui in l.si procurator, de condi.indeb. Item in duob.curatorib.vt vnus contra alium agat, requiritur speciale mãdatum,Bar.in l.qui proprio, §.si duobus,in fi.de ꝓcura.Itẽ ad denũtiandum,& protestandum circa ea , quæ dependent ex animo requiritur speciale mandatum,Alex.conf.26. nu.12. lib.6.& sex casus etiã cum libera,ad quos non extendit mandatũ ponunt p Ias.in d.§. si ꝓcurator, nu.4.& ibi remissiue tradit casus, in quibus requiritur speciale mãdatũ in indiuiduo,& vnus est qñ qs petit examinari tanq̃ legaliorem,vt tradit ibi Alex.nu.1.& pulcrã quæstio.tradit Bar. in l.si iusiurãm.in fi. de dona. Item in mandato vendẽdi res vniuersitatis requiritur specificatio rerum vendendarum, Dec. conf. 143.nu,8, licet in appellando ab executione mandatum speciale requiratur, Soci.in d.conf. 120. vbi etiã ꝙ vbi possibile est incidere in pænam requiritur speciale mandatum,Rom.conf.270.nu.6.Item ad renuntiandum sententiæ transactæ in rem iudicatam,Deci.conf.199.nu.2. Item vbi exigitur præsentia personæ, non admittitur procurator , etiam cũ spãli mãdato,nisi subsit impedimẽtum,Ang.in l.Pomponius,ff. de procura.cuius meminit Affli.in consti.eos, qui scienter,nu. 13. Item signa ad hanc reg.pro cõtrarijs omnia, q̃ addidi in l. obligatione generali, de pigno.Item in generali,non veniunt odiosa,l.Lucius,§. Lucius,ff. de leg.2.& ibi posui ad Bart. Item nõ venit casus cõtinens fraudem, vel iniquitatem,Dec.conf.286.nu.3.vbi de Florentinis loquitur. Itẽ licet superior possit tertio præiudicare, tamen in generali arbitrio cõcesso,non venit talis potestas, Dec.conf.292.nu.5.Item per generalẽ non venit ius,per quod ius concedentis deterioraretur , Soci. consil. 302.nume.6.& 7.lib... Item dos & legitima , specialem requirunt renunciationem,Dec.conf.91.& vniuersalis dispositio sufficit, licet generalis non.Item ad resoluendum contractum, vel paciscendum, vel ad declarandum voluntatem,requiritur speciale mandatũ, Dec. cõs. 308.& ꝙ habens generale mandatum cum libera, possit ea,ad quę requiritur speciale mandatum, Deci.conf. 404.nu.5. & ꝙ generale cum libera,vel si iurauit habere ratũ,æqui polleat speciali, Dec.conf.493. & per clausulas solitas apponi, videlicet, ꝙ possit facere prout procuratori videbitur,& ptout opus fuerit, restringitur mãdatum ad arbitrium boni viri.Item illi qui sunt specialiter nominati, præferuntur, Dec.conf.480.nu.10. Item in generali renuntiatione exceptionis nõ venit exceptio excommunicationis,Gemin.in ca.1.§.1.de exceptio. & casus nonnullos, in quibus requiritur speciale mandatum , Aretin.in institu. *Mangrel.*

L. Tutor rerum.

In prin.] *Adde per Girar.sing.57. de Bottis.*

L. Chyrographis.

Contra hoc.] Capic.in decis.107. *de Bottis.*
Ex hoc colligo.] Vide Guido.in decis.471. *de Bottis.*
Quæro extra glo.] Capic.vbi supra. *de Bottis.*
Secundo nota.] Vide omnino Affli.in const.baiulos omnes,num.81. vsq; ad finem. *de Bottis.*

De auctoritate tutorum, & curatorum. Rubrica.

L. Prima.

Quæro,quid si pater.] Vide Doct. relatos per Cottam in ver. filiusfam.potest,& Tiraq.de retrac.lign.§.1.in glo.9. nu. 71.& Dec.latè con.245.& 279. Iacobi. ponit cautelam in l. cũ post. §.nuptijs,ff.de iure dot. ꝙ donatio fiat in præsentia iudicis, sequitur Io.Dilec.de arte testa.caute.1.nu.4. *de Bottis.*

Quæro quid si filius.] Gui.Pa.in decis.223.Tiraq.de ll.connub.in gl.6.nu.113.cum seq. vbi latissimè Alexand.in consi.46.num.5. & consil. 127. per totum. *de Bottis.*

Sunt enim.] Vide Cottam,vbi supra,Tiraq.de legib.connub.glo.6.num. 111.cum seq. *de Bottis.*

§. *Tutor:*

In prin.] Adde omnino Soci.conf.189 vol. 2.itẽ eo ipso , ꝙ probatur testem fuisse præsentem,conuincitur de periurio,si dixit nescire , Affli. in constitu.eos qui scienter,nu.15.& vide omnino Firmia. in suo tractatu,in ver.testes deponunt,nu.90.& vide Dec.conf. 163.nu. 10.& testis deponens de præsentia alterius,an concludat, Alexan. in l.2.§. voluntatem,sup.solu.matri.nu.10.& 11.& eundem consil. 180. lib.2. nu.1.Item si vnus testis dignior dicat alterũ fuisse præsentem,& ille alius neget,torquetur negans,Bar.in l.vnius,in §. iudex. ff. de q̃stio. Item si alter dicat præsente Tirio, & ille neget interfuisse in loco,recurr.tur ad materiam l.duobus.§.si.ff.de iureiu.& vide Alex.conf. 54. nu.4.lib.3.Soci.conf. 114.num.7.lib.1.& nominatus præsens in instrumento,præsumitur ꝙ intellexerit , & indifferẽter notarij assertio do pręsentia testium includit intelligentiam, Capic.decis.192.num.4. & de eo qui se subscripsit, non potest dicere non intellexisse.Item si ipse met dixit aliquem præsentem fuisse, postea negauit illum pręsentẽ, non erit sibi contrarius,sed intelligitur de alio tẽpore, Loffred.conf. 40.nu.1.& ꝙ assertio notarij de præsentia includat scientiam, Dec. conf.630.nu.5.vsque ad 8.& non statur testib.dicẽtibus, ꝙ alij testes non aderat, Affl.in consti.humanitate,nu.28. *Mangrel.*

Secus esset.] Vide Bar.in l.corã.ff.de ver.sig.Bal.in l.testium,C.de testib. 3.colum. *de Bottis.*

L. Etiam si non.

Quærit glo.] Tiraq.de legib.connub.in gl. 5.in princ. & per totam dictã glos. 5. *de Bottis.*

L. Et si pluribus.

Quærit glo.an concedendo.] An actus factus authoritate tutoris, qui non administrabat valeat,vide per Curt.iun.in conf.29.nu.6. *de Bottis.*

L. Pupillus. §. *Idem ipse tutor:*

Vlt.pro.] Vide Capic.in decis.156.nu.11.& Alex. in l.j. §. quæsitum, ad Trebel. *de Bottis.*

L.Po-

L.Poteſt.

Mobilium,vel immobilium.] Vide Negul in tract.de pig.2.par.2,memb. nu.8.9.10 & Tiraq.de retra.lign.§.j.in gl.7.in prin. omnino Arrium Pinellum in rubr.de bon.mater.fol.26.nu.33.& ſeq.vbi reprehendit Bar.hic.*de Bottis.*

L. Inter pupillos.

Vbi pupillus.] Dec.conſ.349.in j.col.& Pet.Duennus in reg.177.nu.16. *de Bottis.*

Illam tenet.] Vide Bald. in l.j. primo notab.infra de reb.eorum,qui ſub iure.& quod creditor prouocat ad diuiſionem,poſui in rub.ſupra cõ muni diuidendo.*Mangrel.*

L.Defendente.

Quod intellige quando.] Nota hanc doctrinam, & vide Afflict.deciſ.356. *de Bottis.*

Quando ex facto tutor. vel curatoris. Rubrica.

L.Poſt mortem.§.*Tutor.*

IN *prin.*] Procurator finito mandato non tenetur, ſed ſi promiſit proprio,& pręſentiali nomine,tenetur,Boer.dec.275. vbi numerat caſus, in quibus tutor, vel procurator contrahens nomine domini,teneatur.*Mangrel.*

De ſuſpectis tutoribus,& curatoribus. Rubrica.

Lex prima.

IN *prin.*] Si tutor non patitur contutorem adminiſtrare,redditur ſuſpectus, Affl.deciſ.207.ver.ſecunda cauſa.*Mangrel.*

§. *Conſequens.*

In princ.]Vide Abb.in c.tua,de cohabit. cle.& mulie.& Salic.in l.ea qui dem,de probat & in c.exceptionem,de excep. & Affl.in conſtit.Comes,vbi determinat pulchram q.nu.7.*Mangrel.*

L.Tutor.

Nota quod.] Vide Dec.in l.emancipata,in j.lect.nu.4.ibi,præterea re.& in 2.lec.nu.31.C.qui admit.ad bo.poſ.& in conſ.3.nu.4. vbi ampliat habere locũ in priuilegijs,& ſtatutis,& ibi late de materia. *de Bottis.*

§.*Si tutor.*

Multo magis.]Vide multa per Hipp.in rubr.de fideiuſ.nu.231.cum ſe. vbi an incidat in pœnam,ſi rumpatur pax offendendo conſanguineũ. *de Bottis.*

In addi.inimicus.] Præſumitur inimicitia vſque ad quartum gradum, Feli.in c.repellatur,nu 4.de accuſa.poſui in l.j.in fi.de his,quib.vt indig.ſufficit enim,quod ſubſit cauſa inimicitiæ,licet præſeferant contrarium,Feli. vbi ſupra,& inimicitia præſumitur durare, quia eſt paſſio animi,Bald.in l.ex perſona,nu.4.de probatio.Inimicitia etiam leuis expellit iudicem etiam,quod ſucceſſerit reconciliatio,licet non repellatur teſtis, quia facilius repelluntur centum iudices, quam vnus teſtis,Firma.in ver.inimicitia,nu.16.& iudex inquirens, præſumitur inimicitiam contrahere.Bbb.& Alcia.in c.j.de iud.Iſer.in c.j.§,& bona committentium,col.9.verſ. nam incurrit odium,quæ ſint regalia, idem in conſt.ſi quis rapere,& vide Abb.in c.cum oporteat,de accuſatio.in l.j.§.cum quis,infra,de accuſatio.*Mangr.*

§ *Tutores.*

Nota tex.] Vide Barba.in ca. grauis,4.col.de depo.& ibi etiam quid in ſtatuto,quod debitor poſſit carcerari,an procedat ſi non eſt ſoluendo debitor..*de Bottis.*

L. Si tutor.

In prin.] Quot modis dicatur tutor ſuſpectus,vide Afflic.deciſ.207.& Cor.conſ.198.lib.j.& Firma.in ver.tutor ſuſpectus,nu.4.vbi tradit, quod ſi eſt conſanguineus,datur adiunctus:ſi vero eſt ſuſpectus,quia non fecit inuentarium,eſt remouendus, Afflict.vbi ſupra. *Mangrel.*

An,& quando interdicatur adminiſtratio pendente cauſa ſuſpicionis,vide Afflic.in deciſ.357.*de Bottis.*

Curator adiungi.] In cauſa Magnifice Fauſtinæ Bulbitæ,cum alijs contutoribus filiorum ſuorum,& quondam Magnifici Iulii Girardi,ſacrum Conſilium iunctis duabus aulis relatore domino de Franchis, decreuit quod de cætero d.Magnifica Fauſtina non poſſit adminiſtrare abſque interuentu aliorum contutorum, dum tractaretur de interdicendo ſibi adminiſtrationem,& fuit die 17 Nouemb.1.573.magiſter actorum Roppulus.*de Bottis.*

Quæro,an.] Vide Afflic.deciſ.358.*Mangre.*

De excuſationibus tutorum. *Rubr.*

Lex Secunda.

IN *prin.*] Ex pluribus indicijs,excuſatio fertur, vide Bal.hic, & Guid. Papæ in cõſ.103.& vide deciſ.Bal.in l.optimam, C.de contrahen.& committen.ſtipulat.in ver.quæro qualiter.vbi tradit,ꝙ verum præſumitur,quod in plurib. inſtrumentis continetur, vide Cottam in ſuis memorialibus, in ver. teſtis vnius,& adde Soc.con.295. vol.2 & ad intelligentiam huius reg. vide Alex.conſ.24 col. 11.ver.nõ obſt.ꝙ in criminalib.vol.2.vbi declarat reg ꝙ in criminalibus non coniunguntur probationes diuerſi generis,& adde Firma.in ver.probatio prætenſa,num.5.& limita regu. ſtic traditum,vt locum habeat ſolum,quando probatio eſt difficilis. Firma.in ver.probatio per coniecturas.Item an diuerſæ cõiecturæ cõcurrant ad eandem cauſam finaliter, & fit ex eis probatio,aut ad diuerſam,& tunc ſecus.Bal.Bal.in c.cum cauſam,nu.j. de probat.conſi. 8.n 7.vbi, ꝙ etiam,quod non iungerentur,in antiquis iunguntur,& ꝙ fallit vbi ex eis infertur ad diuerſa, veluti ſi vnus teſtis deponat de de mutuo naturali,alius de confeſſione,de quo Soc.in l.Gallus. §.ille caſus.infra de liber.& poſth.& vide Loſtr.conſ.27.nu.12.& 14.& de coniunctione plurium coniecturarum ad probãdum copulam carnalem,Dec.conſ.557.nu.2.vſque ad 13.& plures teſtes ſingulares de diuerſis indicijs deponentes faciunt indicium, Brun.de indic. & tortu.fol.166.nu 5.*Mangrel.*

L.Spadonem.§.*Iam autem.*

Cum ſuccedat.] An Iudęus poſſit eſſe tutor,vide Claud.Seiſel. in Rube. ff. de iuſtitia,& iure.*de Bottis.*

L Bello amiſſi.

In prin.] Vide Moder.in c.Regni,clandeſtinis,nu.24.*de Bottis.*

L.Iuriſperitos.

Quod vbi non eſt tempus.] Facit ad q.de officiali,ad beneplacitum,an dicatur perpetuus,de quo Tiraq de retra,conue §.2.in gl.j.num 74.& Gul.Benedic.in c.Raynutius,in ver.duas habens filias,nu.,. Alexã. conſ.213.nu.6.vol.6.*de Bottis.*

De contrario iudicio tutelæ: *Rubric.*

Lex Prima.§. *Vſuras.*

Q*Vid in bis.*] Vide Didac.Cou.in j.li. var.reſol.fol.164.*de Bottis.*

L.Cum oſtendimus .§.*Fideiuſſor.*

Item no.] Vide Alex.in l.ſi vero.§.j.ff.qui ſatiſd.cog.*de Bottis.*

L.In ordine.§. *Si tutores:*

Quæ dicit.] Adde Gramma.in deciſ 45.*de Bottis*

L. Si pupillorum.

In prin.] Dec.conſ.349.Barba.in ca j.col.47.& ibi addit.de rebus eccleſiæ.*de Bottis.*

L.Excuſantur.§.*Non ſolum.*

Et ideo iſte tex.]Adde Dec.conſ.24.nu.5.Iaſ.in l.ſciendum.§.ff.qui ſatiſ.cog.*de Bottis.*

L.Paupertas.

In prin.]Paupertas excuſat ab onere ſatiſdationis, & excuſat vſufructuarium de vtendo arbitrio boni viri,& a cautione expenſarum,Ang.in l.ſi cum non facile,ſi cui pluſquam per l.Fal.*Mangrel.*

L. Sed & milites:

In prin.] Vide Bar.in auth.quas actiones.C.de ſacroſ.ec. & bonum tex. & ibi Bar.in l.rerum.§.ſi.ff.de mino.& adde,quid ſi ſit qõ inter duos priuilegiatos,præfertur magis priuilegiatus, Affl.deciſ.56. *Mangrel.*

L.Idem Vlpianus. §. *Sunt & alij*:

In prin.] Sufficit apparere de ſcientia Principis , & requiritur expreſſio cauſę ex certa ſcientia, Aret.conſ.58.ver.non obſt.tertium,col.3.Fel. in c.cum inter,in prin.de excep.l.ij§.ſciebat.n.prætor.ff.ſi menſ.fal. mo.dix.Princeps ex certa ſcĩetia,poteſt tollere etiam bona tertii. Nota factum ex certa ſcientia,non poſſe reuocari in dubium,nec in contrarium quis audiri debet,immo perpetuum ſilentium imponi,Dec. in conſ.191.& 262.& 198.vbi etiam de plenitudine poteſtatis,& ꝙ non pręiudicent his,quæ conſenſu partium firmata ſunt, ibid.nu.6. & ꝙ regulantur a principali diſpõne, Item ex hac cľa apparet ꝙ voluerit præiudicare alijs,& uide Dec.conſ.269.& ꝙ eſt efficacior ſi dicatur.ex certa ſciẽtia ſpecialr derogamus. Dec.conſ.271. & de his,& de oib.quæ in priuilegijs,& clauſulis opponi dẽt.& ſolent ibi.341. Item ſi Papa confirmat conuentionem penſionis narratam ſibi, quæ continebat ſimoniam,intelligitur ſuper ea diſpenſare,etiam ſi dicat, ꝙnon interueniat prauitas, vel corruptela.Item eo ipſo,ꝙ filius agẽdo nominatur a patre,& expeditur citatio, videtur conceſſa venia,

Capic

Capic.dec.56. Item si spolium sit notorium, videtur Principem dispē sasse, iu terminis l.authoritate, C.vnde vi,& ibi posui ad Bar.& sic de his, quæ scit emptor, vel conductor,& non agit posui in l.si tamen.ff. de ædi. edi. Item si Papa scribat monacho arbitro, φ causam in ipsum compromissam, expediat, φ tamen non videtur dispensare cum eo, Soc.cons.99. Item si verba possunt aliquid operari, non inducitur dispensatio. Loffred.cons.38.vide Dec.in l.bonorum.C.qui admitti,& idem plura cons.373.vbi in dubio nō extenditur ad ea, de quib. Princeps notitiam non habuit.& nota φ tunc clausula, ex certa scientia,& de plenitudine potestatis, præiudicat tertio, quando est processum cum causæ cognitione. Soc.cons.164 Dec.cons.410.& 544.& 695.& Ab.in c.atsi clerici.§.de adulteriis,& de iud. Hæc clausula tollit omne obstaculum, confirmat inualidum,& inducit dispensationem, idē Dec.cons.604. vbi φ qualiter hęc clausula est magis expressa, magis operatur, Are.cons.8.col.3.vbi loquitur de dispensatione super actu particulari,& ad materiam vide Cur.cons.65.col.8.& Alex.in l.Centurio, num.33.*Mangrel.*

L. Scire etiam opor.§. *Sufficit*.

In prin.] Sic & mors equi locati probatur per iuramentum, Feli.in c.auditis, nu.28.de præscrip. Firmia.in ver.mors, nu.29.& φ per scripturam a quocunque factam cum iuramento probetur mors equi locati, Bau.de virtu.iura.fol.190.nu.94.*Mangrel.*

L. Iurisperitos. §. *Cum oriundus*.

Modo est in quæstione.] Idem tenet Affl.in constit.si damna clandestina, num.16.*Mangrel.*

L. Si cum ipse.

Quod si statutum.] Vide Dec.cons.356.col.2.in j.vol.*de Bottis.*

L. Qui in collegio.

In prin.] Ad istum tex. vide Doct.in l.scriniarios.C.de testa. mili. Feli.in c.clerici, nu.de iud.& in proem.decret.in vlt.col.*de Bottis.*

L. Titius.

Et dederunt fideiussores.] Nota hanc theoricam,& vide Bal.in l.cum Hermes.C.loca.& Par.de Put.in tract.synd.in ver. fideiussor officialium, in prin.nu 9.& in ver.si iudex maleficiorum, nu.16.fol. 138. *de Bot.*

Vbi pupillus educari, uel morari debeat: Rubrica.

In rubr.] Adde quod licet testator disponat vbi pupillus sit educandus, tamen non semper seruatur eius dispositio. Ita consuluit Par.in suo cōs.56.& late Gram.in sua deci 55.vbi pulchre vide Bal.in cons.487.lib.5.& Alex.cons.161.nu. 8.lib.5.& Soci.153.lib.4.

De tutelis, & rationibus distrahendis, & utili curationis causa actione. Rubr.

Super Rubr.] Vide Boer.decis.88.*Mangr.*

L. Prima. §. *Officio*.

Item quærit gl.] Vide Affl.iu decis.300.vbi alleg.multos concordantes.*de Bottis*

De contrario iudicio tutelæ. Rubri.

L. Quid ergo.§. *Contrarium*.

Glo.quærit.] Vide Ias.in cons.219.nu.2.vol.2.& in consi. Aimo.nu.3.& in Ruy.in cons.135.*de Bottis.*

Quod falso tutore authore gestum esse dicetur. Rub.

L. Nouissime.

In prin.] Et quod paria sint fieri coacte, vel metu coactionis, Hipp.sing.497.& Cur.iun.in l.cum se pignora.C.de transa. Hip.in l.j.n.43.de q. Cagno.in l.si quis maior, C.de transa. nu.67. Item faciens actum, ad quem poterat compelli, censetur ex necessitate fecisse, Dec.in cons.178. & ibi de eo, qui administrauit bona sciens, se tutorem datum. Item iussus regis soliti sæuire, vel iussus cum comminatione, iustum metum inducit, Dec.cons.219. nu.j.& φ sciens posse compelli, dicatur metu fecisse, Crot.in l.stipulatio hoc modo concepta, num.42.de ver.ob. Item metus belli operatur remissionem mercedis, sicut bellum, Dec.in cons.312.& vide quæ posui in l.ad inuidiam.C.quod met.cā.& sciēs ad compromissum posse compelli, ēt si ipse petat, censetur compulsus, Cagno.vbi sup. post Cur.l.transactionis. C.de trans.& φ metus belli operetur idem quod bellum, Dec.cons.554.& facit pro eo, qui metu coactionis iurauit fidelitatem Gallis, Dec.cons.690.& φ in exceptione casus belli contineatur suspicio, Dec.cons.697.num.11.vbi timor violentiæ inferendæ est iustus metus ad inualidandam electionem, Alex.cons.98.nu.4.lib.3. *Mangrel.*

De fideiussoibus, & nominatoribus, & hæredibus tutorum, & curatorum. Rubrica.

L. Cum ostendimus.§. *Fideiussores*.

Tutore pupillorum.] Adde Ang.in tracta.de malefi.in ver.pro quibus Anto.fideiu. ver.caueat.*de Bottis.*

De rebus eorum, qui sub tutela, uel cura sunt, sine decreto non alienandis, uel supponendis: Rubr.

L. Secunda.

Sed contra videtur] Vide ad omnia hæc, Tiraq.de legibus cōnub. in gl.6.nu.187.& seq.& 190.*de Bottis.*

L. Si pupillorum.

In prin.] Dec.cons.349.& Barba.in c.j. col.77.de reb.eccl. alie. vel non. *de Bottis.*

Vide Curt. cons.66.col.pe.& vide Soc.cons.60.nu. 50.lib.j. Item contra diuisionem per pupillum factam etiam cum iuramento, φ nō noceat, etiam si sit enormiter læsus, Dec.cons.349.& vide de præcepto testatoris de non diuidendo ad certum tempus, posui in tit.pro socio.in l. si conuenerit,& supra in l. Titium,§.vlt.ff.de admi.tut.*Mangrel.*

§. *Si pupillus*.

In prin.] Nota & adde Barb.in c.nulli, col.4.& ibi addidi, qui multa allegat,& multos casus ponit, de rebus eccle.alie.*de Bottis.*

L. Paulus.

In prin.] Ex actu nullo declaratur voluntas, Dec.cons.176.nu. 2.sic etiā ex actu nullo perpetuatur iurisdictio, vel φ quis dicatur functus officio suo, posui in l.iudicium soluitur, de iud. Item postquam Papa prouidet de beneficio, licet nulliter, tamen ordinarius de illo nullo modo disponere potest, Dec.cons. 199.nu.13.si fiat nouatio inualida, pignora pro ea data, tenentur pro prima obligatione inualida, Negus. vol.5.fo.240.num.4.de pigno.*Mangrel.*

De testamentis, & qui testamenta facere possunt. Rubri.

L. Testamenti.

Tunc an per statutum.] Vide Gul.Ben.in c.Raynut.in ver.& vxorem, in 5.dec.nu.116.& Aymo.in cons.137. *de Bottis.*

L. Si quæramus.

Quæro circa istam reg.] Vide Gul.Ben.in c.Raynut.in ver.matrem, nu. 24. vbi an tale statutum extenditur ad forenses habitantes in tali ciuitate, vbi viget dictum statutum,& an hoc casu filius possit testari de aduentitiis.*de Bottis.*

In quibusdam.] Gul.Bene.in ver.adiectæ impuberi.nu.63. *de Bottis.*

Circa istam.] Adde Gul.Bene.in c.Raynut.in ver.mortuo, il 1.nu. 289. cum seq..*de Bottis.*

L. Si in potestate.

Quærit glo.an hodie.] Vide late per Gul.Bene.in c.Raynu.in ver.matrē. *de Bottis.*

L. Eius. §. *Si cui*.

In prin.] Ad materiam vide Maran.in reper.l.is potest, nu.107.cum seq. ff.de acq.hær.& quid in condemnato ad perpetuos carceres, Guliel. Ben.in c.Raynut.in ver.mortuo, nu.130.*de Bottis.*

Non perdit autem testamenti factionem.] Declara hoc dictum Bar. quando testator habet bona extra territorium, extra quod est bannitus, ga valet testamentum de iure communi, secus si non habet alia bona, vt declarat Pau.de Cast.in l j.C.de hære.institu.& Curt. iun.in constit. 100.*de Bottis.*

L. Qui a latronibus.

Quæro legatus.] De veritate, vide Ias.in l.cunctos populos. nu.43.& 44. C.de sum.Tri.& fide cat.& Clau.Seisel.in l.ius ciuile.ff.de iust.& iu. Io.Dilec.arte testa.ti.2.caut.6.& ibi quid de peregrinis. *de Bottis.*

§. *Si quis*.

In prin.] Quid si sententia est iniusta notorie,& ab illa non est appellatum, vide Bal.in l.3.col.pe.ver.& hoc est vtile scire.C.si pend.appell. cum

cum similibus adduct. per Maran. in rep. l. is potest, nu. 110. ff. de acq. hære. vbi latissime, de hac materia ponit. Quid si ipse non appellauit, sed eius hæredes? vide Bal. in l. j. 4. col. in fi. C. de delictis defuncto. cũ simi. per Marantam in repetit. l. is potest, num. 109. C. de acq. hæred. *de Bottis.*

L. Filiusfam.

Nota, quod nomina.] Adde Bar. in l. 2. infra de duob. reis. *de Bottis.*

L. Qui testamento.

Opp. quod tutor.] Vide Barth. de Capua in addi. ad l. fistulas, §. fundum. ff. de contrah. emp. & Rom. cons. 420. nu. 6. & Aufr. in tra. de recusan. test. in ver. tutor. *de Bottis.*

§. *Et veteres.*

Vltimo nota, quod testis.] Adde Gram. in dec. 103. nu. 21. vbi testes deponentes de eorum iudicio non probant, de quo Dec. cons. 221. nu. 8. & cons. 363. nu. 4. qui optime declarat. *de Bottis.*

L. Hæredes palam.

Ratio, quia.] Adde Affl. in const. nullæ leges, & Bart. in l. scriptus hæres, de religio. & sump. fune. *Mangr.*

Venio ad quæstiones.] Guido Papæ in decis. 331. Io. dilectus in ti. de test. ord. caut. j. nu. 4. de arte testandi. *de Bottis.*

Pro intelligentia.] Affl. in decis. 166. nu. 10. *de Bottis.*

§. *Si quid post.*

Sed dubium.] Quid si est dictum, si non valet iure testamenti, valeat iure donationis inter viuos, vide Imo. hic, nu. 15. & Rui. in cons. 61. vol. 2. & cons. 129. vol. 1. *de Bottis.*

§. *In testamentis.*

Quæro, quid.] Vide late Boer. in decis. 34. vbi multa ad limitationem, & intellectum, & inter cætera quid in testamento ad pias causas, vel inter liberos, & quid si testes subscripserint. *de Bottis.*

§. *Vno contextu.*

In prin.] Adde Gul. Bene. in reper. c. Raynutius, in ver. si absque lib. fol. 84. nu. 142. *de Bottis.*

Nota ergo.] Adde Tiraq. in leg. connub. in gl. 3. nu. 94. & seq. & ibi quid si reuocetur testamentum. An tales contractus reuocentur, reuocato testamento, vide Bal. in l. generaliter. C. de num. pec. & ibi cæteros, & quæ no. Bar. in l. si quis in prin. testamenti. ff. de le. 3. & Barb. in c. cæterum, nu. 27. extra eo, vbi ponit not. q. & quod testes requirantur ad probandum talem contractum, vide Gul. in c. Raynutius in ver. testamẽtum. il primo. In fi. & an possint reuocari tales contractus, Gul. in d. c. in ver. testamentum, il quarto. nu. 27. quid si testamentum est nullum vide Bal. in l. fi. ff. de reb. eorum, & Barb. de reb. eccl. alien. num. 86. & Tiraq. & de leg. connub. in gl. 3. nu. 105. *de Bottis.*

L. Ad testium. §. *Confitendum.*

Ideo sufficit.] Adde. Gram. in decis. 11. nu. 12. & decis. 34. n. 49. *de Bottis.*

L. Si is, qui;

In prin.] Adde quæ pulchre scribit Dec. cons. 159. contra quoddam testamentum ad pias causas imperfectum. Item testamentum pro parte testatoris est quid inualidum, & non potest pro parte valere, Loff. cõs. 9. num. 45. & seq. & an testamentum ad pias causas valeat pro parte, idem Loffr. cons. 14. nu 45. *Mangrel.*

Ad hanc materiam vide Boer. decis. 240. per totam. *de Bottis.*

Quæro, quid si testator.] Declara, vt per Dec. cons. 488. *de Bottis.*

Et ideo valet.] Ioan. dilectus de arte testandi, tit. 2. caut. 2. in fi. *de Bottis.*

L. Domitius.

In addi. Domitius.] Adde quod vbi tractatur de probando actum per instrumentum, notarius non computatur in numero testium, Alex. cõs. 153. nu. 16. lib. 2. & vide Bal. in l. contractus. col. 3. ver. 2 modo cognoscam. C. de fide inst. Panor. in ecum P. tabellio, nu. 4. extra eo. Sola rubr. notaris reperta in protocollo probat, Iaa. Tolomei in l. admonendi nu. 190. ff. de iureiur. *Mangre.*

De liberis, & posthumis hæredibus instituendis. Rubrica.

L. Nominatim.

ET *est bonus casus.*] Vide latissime Tiraq. de leg. connub. in gl. 5. nu. 127. cum seq. de Bottis.

L. Et si perceperit.

In prin.] Item aduerte, quod licet paria sint aliquid nominatim, vel per circunscriptionem exprimi, hoc procedit quoad certificationẽ secus quoad significatum dispositionis, quia altera realem, altera personalem facit, Abb. in c. qm, nu. 7. de offi. dele. Item relinquens alicui pro legitima, & pro quocunq; iure sibi debito, censetur cognoscere debitũ, ac si in spẽ cognosceret. Dec. cons. 303. nu 4. Item expressum dicitur, quod verbis gñalib. cõprehenditur. Item illud quod ex mẽte colligitur. Item quod per relationem hr, vel qñ solum est ad quod referri possit, Dec. cons. 389. nu. 11. Itẽ clã gñalis, refertur ad ius futurũ, qñ non est aliud, ad quod referri possit, reper. ad consilia Alex. in ver. clausula, Alex cons. 68. nu. j. lib. 5. & ad omnia prædicta, vide tex. in l. fundus, qui locatus, ff. de fundo instr. de quo Capic. in decis. 88. & eũdem decis. 159. nu. 13. *Mangrel.*

In addi. pro statuto.] Contrarium tenet Pet. de Anchar. in consi. 127. & sequitur Ang. de malefi. in ver. verba contumeliosa, in 2. col. *Mangrel.*

L. Commodissime.

Contingit, quod mulier.] Nota, quod intrans religionem tertij ordinis debet institui hæres, vel exhæredari, de quo Gul. Benedic. in c. Raynutius. in ver. in eodem testamento, il primo. nu. 175. *de Bottis.*

L. In suis.

In prin.] Adde quod dispositio huius leg. fundatur in eo, quod pater & filius, vna persona censentur. Item in suo non est dare hæreditatem iacentem. l. cum hæreditas. C. de po. tamen Rex non facit filium suum Regem, dum viuit nisi nomine tantum, Bal. in procem. ff. n. 36. & Loffr. cons 17. Item filius, viuente patre nil potest præter administrationẽ, & non acquirit fundum succedendo, sed quæsitum capit. Loffr. cons. 26. nu. 20. Dominus nominat Abiatar sacerdotem, viuo Abimelech eius, Marci secundo, ibi, factum est, cum Dominus ambularet per sata. *Mangr.*

Primum dictum.] Decius dicit cons. 331. col. 1. quod stante statuto, quod minor non possit se obligare sine certa solennitate, tale statutum non habet locum si se immiscuerit hæreditati paternæ. Item si alias solui debet gabella, vel decima de hęreditate, non hẽt locũ in suo. *de Bottis.*

In addi. occidere.] An autem occisum bannitum possim spoliare, vide Gaspa. de Valla in repet. l. imperium, nu. 19. & 20. post Bal. in l. fororem, C. de his quib vt indign. *Mangrel.*

Quæro, quæ est ratio, quod filius.] Vide de Ponte. Insti. de exhæred. liber. in prin. *de Bottis.*

Quæro, quæ est ratio, quod præterito.] Vide Dec. in l. 2. in vlt. lectu. nume. 7. C. de contratab. *de Bottis.*

L. Si ita scriptum. §. *Regula.*

Ibidem.] Ad idem allegatur tex. in l. si ita. § j. ff. de alim. & cibar. lega. & l. pe. §. fi. de vsuf. & l. seruum. §. j. ff. de vsu, & habit. Item si duo obstãt sublato vno, remanet aliud. Dec. n. 108. nu. 13. Item si statutum annullat testm̃ non insinuatum, non comprehendit legata ad pias causas, & eorum vigore etiam cætera valebunt, Loffre. cons. 8. & adde etiam, quod vbi duo obstãt, non sufficit vnum remanere, nec sufficit clausula generalis, sed de speciali debet fieri mentio, Dec. cons. 541. & vide Ias. in l. si emancipati. C. de col. vide istum in l. fi. C. si contra ius, vel vti. publ. *Mangrel.*

L. Si posthumus. §. *Si quis ita.*

Contra non debet.] Nota, & Adde Bar. in l ad probationem. C. de probatio. & Ias. hic. *de Bottis.*

L. Si filius;

Vulgariter substituit.] Nota, quod substitutio vulgaris tollit suitatem, quod intellige si est valida, secus deinualida, vt per Bal. in l. si mater. §. j. de vulg. & pup. contra tamen tenet Imola, & Ias. hic. *de Bottis.*

L. Titius.

Nota ergo, qui exprimit.] Tiraq. de leg. connub. in gl. 5. nu. 107.

L. Gallus.

Qui respondit.] Ad materiam adde Bal. in l. matre. C. de suis, & legit. vbi si mulier mortuo viro, statim nubit secundo, deinde parit intra nouẽ menses, euius dicatur filius, & idem si statim est effecta cõcubina alicuius, de quo vltimo vide Cottam in ver. concubina, & in ver. nobilitas, vbi si posthumus fuit hęres nominis patris, prẽsumitur eius filius Vide Tiraq. in gl. 7. nu. 27. de leg. connub. *de Bottis.*

§ *Quidam recte.*

Quartus modus.] Dec. cons. 287. *de Bottis.*

Quintus modus.] Dec. cons. 236. in j. vol. & cons. 253. vide Bene. Capram in cons. 93. *de Bottis.*

Hæc facit necessitas.] Dec. cons. 287. nu. 2. *de Bottis.*

Quærit gl.] Adde Boer. in deci. 185. nu. 16 Adde ad hanc materiam, quod in dispositione alternatiua vocante personas, inter quas cadit disparatio, intelligitur illas vocare ordine successiuo, secundum ordinem scripturæ, Alex. in cons. 5. nu. 7. vol. 6. vide aliquas q. per Barb. in c. Raynutius. nu. 16. de test. Adde, quod si vocantur proximiores ex fideicommisso, videntur vocati secundum ordinem succedendi ab intestato, vt per Alex. cons. 106. num. 2. vide Couar. in c. 38. pract. q. fol. 268. ver. 2. *de Bottis.*

Cadit affectio.] Adde quod si sunt plures instituti ordine successiuo, & a primo vocato est facta adeptio, intelligitur etiam facta a seq. vt declarat Curt. iun. in cons. 91. & ibi ponit, quod si quis instituat duos, & eius hæredes, quo casu intelligitur ordine successiuo, intelligitur tñ illos grauare de relinquendo liberis eiuis libet grauati, nõ aũt alterius grauati, quod est notandum. vide Dec. in d. cons. 236. col. 2. ver secundo modo, & cons. 253. & 607. nu. 18. vbi late Alex. in cons. 42. 2. dub. & cõs. 129. num. 3. Et quid in aliis actib. siue dispõnib. inter viuos de psc, & aliis,

aliis, an intelligatur ordine successiuo, vide Dec. in cõs. 236. & 253. & ..... & Alex. hic latissime in cõs. 129. nu. 3. Vide Aim. Tiraq. de retrac. ..... & Alex. hic latissime in cõs. 129. nu. 3. Vide Aim. cons. 22. nu. 2. & 3. & ibi an intelligantur substituti vulgariter, vel per fideicommissum perpetuo, ita q̃ proximiore succedente, cæteri sint perpetuo exclusi, vel mortuo proximiore, alter succedat per fideicommissum, de quo et Alex. in cõs. 120. & ibi quid si appareat testatorẽ voluisse, bona cõseruari in familia, puta vocando semp masculos. *de Bot.*

§. Idem credendum.

Sed hic est aduertendum.] Vide Guid. decis. 129. *de Bottis.*

§. Et quid si tantum.

His præmissis.] Vide Alexandr. in consi. 28. & 31. Dec. cons. 95. *de Bottis.*
Pone q. quæ de facto.] Vide Gul. de Bened. in c. Raynutius. in ver. & vxorem. 5. decis. nu. 50. & Alex. in cons. 19. num. 6. qui dicit hanc esse communem opin. lib 6. *de Bottis.*
Sed in contrariis.] Vide notab. casum per Bal. hic. *de Bottis.*
Induco in arg.] De rebelle restituto post mortem, an restitutio extendatur ad testamentum factum, vide Loffr. in consi. 8. nu. 23. & ibi. nu. 31. ponit, & vide Anchar. in consi. 161. col. 2. ver. venio ad secundum. & q̃ restitutio trahitur ad tempus priuationis, & an restitutio, vel indultum extendatur ad mortuos, Loffr. ibi, & in paraphrasi. in c. j. de pace iura. firma. per quæ verba inducatur restitutio ad bona alienata, vide Alex. in consi. 154. col. fi. & ibi an donatarius possit proponere, q̃ bona præscripserit bona fide, & an receptus ad gratiam, recuperet bona, Barb. in rubr. de commo. Adde Grammat. in decis. 65. nu. 18. & nu. 22. vide omnino Afflic. in 4. q. constit. Regni, & ibi an casu, quo veneant talia bona, fiscus teneatur restituere pretium, & si nõ restituat, an emptor in quem alienata fuit, habeat aliquod ius super illis bonis, de quo etiam Lucas de Penna in l. fi. C. de locat. prædio. ciuil. & vide tres limitationes per Feli. in c. super eo, de offic. deleg. & Afflic. in c. 1. de vas. decre. æta. *de Bottis.*
Induco ad q.] Ad materiam filij legitimati, vide Dec. consil. 335. & 366. An legitimatus dicatur ex corpore legitime procreatus ad excludendũ substitutum, vide Guid. in dec. 482. & vide Alex. in cõs. 2. 1. vol. & Dec. cons. 397. nu. 4 & in l. fi. & an excludat filiam legitimam, & naturalem, stante statu, quod masculi excludant fœminas, vide Dec. consil. 52. & Gl. Patis. nu. 45. cum seq. vsque 48. *de Bottis.*
Ius quæsitum.] An legitimatus per rescriptũ succedat agnatis, vide Doc. relatos per Aim. in consi. 138. num. 4. An legitimati succedant in re, quæ est in acquisitione, vel in testamento prohibitum sit, quòd in illa succedant illegitimi, vide Couar. in 3. lib. varia. resolut. c. 6. nu. 7. ver. eadem, fol. 798. *de Bottis.*
Respon eo.] Dec. consi. 366. nu. 5. & limita, nisi esset legitimatio quoad quædam, quia tunc requiritur citatio, vt per Cur. iun. cons. 75. Et qd si legitimatur post mortem voluntate pris, vide Cur. iun. cons. 84. An autem fieri debeat mentio de filijs legitimis, & naturalib. vide Dec. in cons. 52. in fi. & cons. 85. nu. 8. D. Freccia, fol. 121. n. 5. Et limita procedere respectu bonorum, de quibus pater potest libere disponere, secus autem in bonis subiectis fideicommisso, vel alias prohibitis alienari, quia tunc etiam in vita patris requiritur citatio, ita Dec. in cons. 55. nu. 2. & cons. 85. num. 8. *de Bottis.*
Quãdoq; ipse filius.] Vide omnino Dec. relatos per Cott. in ver. legitimari non potest. Et an Pontifex possit legitimare post aditam hæreditatẽ per agnatos, vide Dec. in cons. 498. num. 25. & ibi vide duos casus, in quib. non requiritur citatio agnatorum, ibi n. 30. cum se. Et vide Dec. cons. 176. in prin. & ibi quid si dicat testator velle, q̃ eius filij naturales sint legitimi successores, & quid si testamentum est nullũ, ibi, n. 4. & quid si est facta legitimatio in vita patris, & est nulla. ibi per totũ cons. Adde q̃ debet fieri mentio etiam de numero filiorum legitimorum, & naturalium, & per Dida. Cou. in j. lib. var. resol. c. 20. nu. 9. fol. 361. & ibi qualiter procedat. De legitimatione facta ante aditam hæreditatem, & post aditam, ante tamen adeptam possessionem, vel post adeptam possessionem, vide per Ferdinandũ Vasquez in j li. controuersia. forensium, c. j. nu. 23. cum seq. nu. 26. & nu. 30. *de Bottis.*
Requiritur consensus.] An dicatur nulla legitimatio, si non interueniat consensus istorum. Dec. cons. 367. num. 4. in fi. videtur sentire, q̃ non. Quid si non est adhuc adita hæreditas ab intestato, ao dicatur ius eis quæsitum, ita quod in legitimatione requiratur consensus, vide Ang. io l. iubemus. la prima. C. de præpo. sacr. cubi. lib. 12. & Loff. in cons. 8. nu. 74. *de Bottis*
Posset tamen.] Vide late per Pet. Duen. in reg. 33. ver. & facit, vide Gul. Bened. in c. Raynutius. in ver. & vxo. 5. decis. nu. 131. *de Bottis.*

§. Quid si is.

An nepos ex filio spurio.] Vide Aim. in cons. 184. & Pet. Duen. in re. 366. in 6. limita. & ibi quid in nepote ex filio incestuoso. Et quid si nepos nondum erat natus, vel conceptus, an dicatur contemplatione patris, vide Soc. iun. cons. 16. vol. 4. Ant. Gabr. in suis conclusio. in ti. de hæred. inst. conclu. 3. num. 12. *de Bottis.*
Sed quæro, quid si.] Vide Tiraq. de retra. lig. §. j. in gl. 9. nu. 70. *de Bottis.*

§. Etiam si parente.

Quæro ergo:] Vide pulchrum casum per Guid. in decis. 457. *de Bottis.*
Vt in feudo.] Quid in emphyteusi ecclesiæ, vide Dec. cons. 411. & ibi qd si fiat mentio de hæredibus masculis, & vide Cou. in 2. lib. var. resol. c. 18. vbi late, & maxime nu. 2. & ibi quid si est dictum pro se, & hæredibus masculis, vel ex corpore. *de Bottis.*
Si vero illa.] Vide Tiraq. de retra. conuentio. §. j. in gl. 6. nu. 26. *de Bottis.*
Sed dices.] Vide Grammat. in decis. 59. nu. 14. *de Bottis.*

De iniusto rupto, & irrito testamento: Rub.

L. Secunda.

Quæro quid si in codicillis.] Vide Gul. Bened. in c. Raynutius, in ver. testamentum, il primo, nu. 78. *de Bottis.*

L. Si quis filio. §. Quatenus.

Aequiparãtur.] An Princeps restituens memoriam rebellis mortui, videatur etiam ratificare testamentum per ipsum conditum, vide Loffre. in cons. 8. nu. 23. & sequentibus, & in paraphrasi in c. j. de pace iuramen. firm. vbi examinat an indultum, & restitutio extendatur ad mortuos. *de Bottis.*

L. Filio præterito.

In prin.] An habeat locũ iste tex. in præteritione materna, de quo vide Guid. Papæ decis. 426. & 596. *de Bottis.*
Ex prædicta secunda parte.] Vide Gul. Bened. in ca. Raynutius. in ver. in eodem testamento relinquens, il primo. nu. 84. *de Bottis.*
Et tunc.] Vide Alex. in l. posthumo, nu. 19. & Cur. n. 57. C. de contratab. *de Bottis.*
Idem si legatum.] Bar. in l. post legatum. ff. de his, quib. vt indig. *de Bottis.*
Præterea.] Vide Guid. in decis. 426. vbi infra quantum tempus possit dici testamentum nullum. *de Bottis.*
In addi. sfimus, in fi.] Alex. in d. l. posthumo. n. 23. & ibi cæteros. *de Bottis.*

L. Si ego.

In prin.] Ad materiam istius tex. vide Loffre. in cons. 8. num. 46. & seq. *de Bottis.*

De his, quæ in testamento delentur. Rubr.

Lex Prima.

Tertio nota.] Adde Neguſ. in tra. de pign. in 4. memb. 2. par. nu. 167. vbi allegando Bal. nouel. limitat hoc dictum procedere, quando agitur contra maritum tantum, & vide Grammat. in decis. 103. nume. 15. & Suarez. in repetit. l. post rem iud. fol. 559. *de Bottis.*

§. Et ideo.

Si in tali.] Vide Bal. omnino in l. si quis in aliquo documento, C. de edẽ. *de Bottis.*

L. Secunda.

In prin.] Cancellare est per modum crucis cassare, per transuersum inductum, & per medium, cassare, delere, & radere, adeo q̃ legi nõ possit. Rasura est posteaquam est rasum, & postea subscriptum est, vide de hac materia Dec. in l. fi. C. de edic. diui Adria. tollen. n. 37. Item instrumentum, seu priuilegium si est antiquum adeo q̃ legi non potest, potest peti q̃ renouetur, & hoc parte citata, Bar. in l. sed quis. §. nec iterum. ff. de eden. *Mangr.*

L. Proxime.

Sed collationem.] Vide Affl. in const. sed vniuersis, nu. 59. *Mangrel.*

De hæredibus instituendis: Rub.

L. Suus quoque.

Quæro si filio.] Vtrum filius possit occupare certum corpus prætextu legitimæ, q̃ non, Alex. cons. 134. vol. 4. Dec. consi. 234. nu. 15. vide in l. scimus. §. repletionem. C. de inoffi. test. & ibi addita ad Bar. *Mangrel.*
Sed debet habere.] Adde Pau. de Cast. in d. l. scimus. § repletionẽ, & Dec. cons. 236. in j. vol. & vide Dec. cons. 8. in 7. dub. *de Bottis.*

L. Quoties. §. Sed si non.

Tertio nota.] Vide Grammat. in decis. 60. nu. 6. cum seq. *de Bottis.*

§. Si duo.

Quia testator.] De veritate vide Bal. in l. dominus. §. fideicom. ff de vsufr. & Gul. Bened. in c. Raynutius, in ver. & vxorem, j decis. nu. 105. & ibi n. 106. quid in legatis, & in ver. & in eodem testamento relinquẽs, nu. 27. *de Bottis.*
Tertio ob.] Vide Dec. cons. 242. in fi. *de Bottis.*

L. Si quis instituatur.

Nota etiam.] An procedat in spurio instituto sub conditione, si legitimabitur. Pet. Duen. in reg. 366. in j. limit. *de Bottis.*

§. Sed

§. *Sed si bonorum.*

Et sic nota.] Limita istud procedere, quando iudex vult aliquem priuare hæreditate, ob non comparitionem, sed ad effectum, vt possit deueniri ad dationem curatoris hæreditati iacenti, potest minui dictum tẽpus. Ita Iac. But. Ang. & Salic. in Rubr. C. de succes. edi. refert Capic. in decis. 87, nu. 3. *de Bottis.*

L. Hoc articulo.

Nam quilibet.] Quilibet dictio. Adde Aim. in cons. 310. *de Bottis.*

Venio ad q.] Vide Moder in c. Regni frequens, nu. 107. & Gul. Bened. in c. Raynutius, in ver. & vxorem, 5. decis. n. 47. & Fulgos. in cons. 47. vbi ponit quæstio. de lega. facto, ꝙ volenti emere aliquam rem hæreditariam, remittantur 20. pro centenario, an procedat in volente emere plures res. *de Bottis.*

L. Illa institutio.

Quæro quidam.] Barb. in c. cum tibi, num. 17. extra de test. & quid possit facere notarius virtute potestatis sibi traditæ extendendi testamentũ ad cons. sapientis, vide Io. Dilectum de arte testandi, ti. 2. cau. 1t. & ti. 3. caut. j nu. 9. ver. tertium. *de Bottis.*

Quæro, quid operentur.] Quid si in ciuitate conficiantur instrumenta diuersimode, vide Capic. in decis. 159. num. 39. Boer. de hac clausula in decis. 183. *de Bottis.*

L. Paterfam.

In prin.] Ad istam materiam vide Io. Dilectum de arte testandi, ti. de liber. inst. caut. 4. *de Bottis.*

Prædicta.] Vide Alexandri. in cons. 43. col. j. *de Bottis.*

Sed tunc quæro.] Vide Gul. Bene. in c. Raynutius. in ver. si absque lib. fol. 89. & 90. nu. 218. *de Bottis.*

L. Potest quis.

Nona, ꝙ regu.] Adde Bal. in hac l. vbi ponit de eo qui vadit ad exercitũ, & Imo. hic, & Albe. hic, & in l. cum quis, ff. de cond. cau. da. vbi videtur sentire contrarium, sed idem ꝙ Barto. hic. tenet idem Alber. in l. alumnæ. §. fi. ff. de adim. leg. Gul. Bened. in c. Raynutius, in ver. in extremis positus, nu. 4. de testa. Alex. in l. sancimus, nu. 2. C. de testa. Ias. in l. non omnis. ff. si cer. pet. *de Bottis.*

Quæro dixit.] Vide quæ no. in prin. l. *de Bottis.*

L. Sub conditione.

In prin.] Alex. in cons. 68.

L. Asse toto.

In prin.] An & quando relatum sit in referente, vide Loffr. cons. 12. nu. 10. cum seq. & Fel. in c. nonnulli, col. 9. & 10.

L. Lucius.

Quæro testator.] Vide late per Guid. decis. 39. Pau. de Cast. cons. 263. vol. 2. & cons. 393. vol. 2. Ias. cons. 89. vol. 1. & cons. 33. eo. vol. Cottã in memorialib. in uers. filii in conditione positi, & uide Guid. decis. 184. & 531. & Bertra. cons. 223. uol. 2. & cons. 374. eo. uol. ubi plura, Soc. cõsi. 77. col. 2. circa prin. & col. 4. uer. 4. loco, cõs. 80. col. 2. in prin. & col. 3. uer. non obstant, & consil. 140. circa medium, & cons. 218. col. j. ibi quid in transuersalib. & cons. 150. col. & uide Ias. cons. 206. nu. 3. uol. 2. ibi alleg. §. ex facto, & in cons. 143. col. 5. ubi an fideicommissum inducatur ex coniecturis, Ias. in cons. 37. uol. 3. pulchre Gul. Bened. in c. Raynutius, in uer. adiiciens. n. 25. Vtilitas huius q. quæ sit, uide Pau. de Cast. cons. 86. in antiquis, col. 3. & aliqua per eundẽ cons. 263. uol. 2. Pet. de Rauenna in compend. iuris, fol. 156. Beltra. cons. 144. uol. 3. Guid. Pa. cons. 84. Purputat. in auth. si quis in aliquo, col. fi. C. de edẽ. Pet. Girar. sing. 61. ubi quid in legatis, & quid si dixerit si filius meus sine liberis masculis decesserit, uide Guid. decis. 184. & uide Dec. cõs. 242. & cons. 270. 1. col. & 3. & plures limit. per Curt. iun. cons. 87. Adde, ꝙ si est facta substitutio quandocunque quis decederet sine filiis, & ꝙ talis moriatur in uita testatoris, adhuc filii excludunt substitutũ Aim cons. 62. nu. j. & ex quib. coniecturis filii in conditione positi dicãtur uocati, uide Aim. in d. cons. 62. nu. 6. cum seq. uide Gozad. in cõsi. 26. nu. 22. & cons. 29. nu. 34. & cons. 64. nu. 2. & 7. & consi. 87. nu. 15. & cons. 104. Quid si filii masculi sunt positi in conditione, uide Alexãdri. in cons. 28. nu. 6. & nu. 9. in fine, ponit, quid si in defectu omniũ liberorum prouidetur de ulterinri substituto, & in aliis consiliis no. sub dictione, conditio, in repertorio, & vide amplia. & limita. per Couar in repet. c. Rayn. in §. 3. fol. 327. uide Doc. & maxime Ripam. in l. j. C. de pact. Bero. in decis. 155. & Ripa. in l. Centurio, nume. 156. de uulg. & pupil. *de Bottis.*

L. Pacumeuius.

De facto contingit.] Adde quæ ponit Alexãdri. in consi. 89. n. 5. *de Bottis.*

De uulgari, & pupillari substit. *Rubr.*

Lex Prima.

IN prin.] Nota, ꝙ ius substitutionis, quæ euenit per monachatum, & sacerdotium, nõ expectatur mors naturalis, Boerius decis. *Mangrel.*

Secundo opp.] Dubium hoc secundum nõ probatur in authoritate d. l. 2. infra eo. Vlpia. enim potius cõtrarium demonstrat, quam Bar. intentionem aliquo pacto fundet. *Mangr.*

Expeditus de contra.] Vide gl. sing. in l. si quidem. C. de exceptio. Ange. Aret. in rub. de exce. nu. 25. Lud. Roma. sing. 28. vide triplicem Soc. limitationem ad doctrinam hanc Bar. vide Rom. in l. j. de ædi. actio. Archi. in c. 2. de consef. in 6. *Mangrel.*

Veniamus.] Adde, vulgaris mulier, quæ dicatur, in l. si vxor, de adulter. Accut. vulgaria opponuntur his, quæ in prætio sunt, l. 3. de supel. leg. vulgaria nomina pro vsitatis, l. 2. de præscrip. ver. vulgaria vasa, quæ l. supellectilia, de supellect. leg. vulgaris amicitia, quæ ex leui notitia prouenit, l. lata culpa, de ver. sig. vulgaria pro rebus parui prætij. l. quidam. §. parietem. de serui. vrb. prædio. *Mangrel.*

Primo modo expressum.] Vide latissime per Tiraq. de leg. connub. in glo. 5. nu. 80. cum seq. & Suarez. in repet. fol. 562. nu. 5. *de Bottis.*

Hoc præmisso.] Vide Ias. hic latissime, & Gul. Bened. in ca. Raynutius, in ver. si absque libe. mor. il secondo, nu. 28. cum seq. Clau. Seisel. hic, & Aim. in cons. 311. ver. quid in legatis, vide quæ addidi hic Alex. & dicit Alex. in cons. 100. vol. 4. quod idem est substituere, si quis efficiatur presbyter, vel quod moriatur sine filijs, sequitur Alexandri. cons. 147. nu. 4. Dec. cons. 419. *de Bottis.*

Sed circa hoc dubitatur.] Restringe Bar. dictum, ꝙ tunc demum admittitur per restitutionem minor, si bona erunt integra: si vero hæreditas est distracta non admittitur, nec minus hæres istius, vide l. ꝙ si minor. §. Scæuola, de mino. *Mangre.*

Ad istas q. vide Gul. Bened. in cap. Raynutius. in ver. si absque liberis, in materia vulg. subst. nu. 65. cum seq. *de Bottis.*

Quæro quid si est institutus.] Gul. Bened. vbi sup. nu. 8. cum seq. *de Bottis.*

Sed dicetis.] Gul. Bened. vbi sup. nu. 73. cum seq. *de Bottis.*

Vlterius quæro, pupillus.] Alex. in cons. j. nu. 3. 1. vol. *de Bottis.*

Vlterius quæro, quid si.] Adde Tiraq. in l. si vnquam, in ver. libertis, nu. 4. *de Bottis.*

Quæro ergo, quid si fuit pup.] Bar. opi. ꝙ ex pupillari facta maiori, vel extraneo, succedatur ex tacita, probatur falsa ex pluribus ratio. primo, quia non introducitur tacita vulgaris sine expressa pup. l. 2. ins. eo. sed ex princ. expressa pup. fuit nulla, quia non potest fieri maiori, vel extraneo, §. extraneo, Inst. eo. ergo tacita vulg. nulla secunda ratione, si ex tacita vulg. succederetur nulla introducta pupillari expressa, sequeretur quod hæreditas directo dari, & adimi posset, quod falsum est ꝑ l. iubemus C. de test. l. j. si tab. testamen. exta. l. hæredes palam. ff. de testamen. *Mangrel.*

L. Moribus.

Cui est bonis interdictum.] Quam q. disputat ipse Bar. in d. l. ex facto, sub nu. 28. ver. in prodigo, & vide ibi notata per Ias. *Mangrel.*

Substitui pupillariter.] Nota, quod filio præterito potest pater substituere, de quo per Guid. in decis. 579. *de Bottis.*

Idem etiam.] Vide Afflic. decis. 38. *de Bottis.*

Resp. gl.] Afflic. in d. decis. 37. *de Bottis.*

Ex quibus præsumatur.] Vide duas præsumptiones per Aim. consil. 141. nu. 7. & 8. *Mangr.*

Quarto dixi.] Adde Aim. cons. 141. nu. 7. & 8. & Alexandri. cons. 51. nu. 2. in fi. *de Bottis.*

§. *Prius.*

Aut est modici præiudicij.] Vide Rolan. in cons. 82. nu. 11. *de Bottis.*

L. Si is, qui.

Secundo quæro.] Adde Pet. Duen. in reg. 366. in 11. fall. *de Bottis.*

Pro declaratione.] Alex. cons. 164. nu. 7. *de Bottis.*

L. Sed si plures. §. *Quos possunt.*

Nota quod.] Quid si filia fœmina, quæ dote contenta excluditur a successione substituta fratri, an transmittat hæreditatem fratris etiam non aditam, vide Alex. cons. 131. 1. vol. refert Capic. in decis. 176. nume. 4. *de Bottis.*

§. *In arrogato.*

Beneficio patris.] Vide Dec. in cons. 179. nu. 3. *de Bottis.*

Si quidem.] Hanc opi. sequitur Gl. in consuet. incip. mulier. in ver. donatiuo, de alim. præstan. & vide omnino Bened. Capram in cons. 135. n. 8. qui tenet contra Bar. maxime vbi extat talis consuetudo, vide Affli. in c. j. in 5. no. de feud. guar. & quod attendatur consuetudo, tenet hic Pau. de Cast. & latissime Io. Lup. in c. per vestras, fol. 57. nu. 9. vbi late examinant hanc materiam in præced. & seq. *de Bottis.*

L. Si filius, qui patris.

Quæro de tali q.] Nota, ꝙ filii occisi, possunt facere pacem de morte patris, vide quæ posui in l. pe. ff. ad Sillan. Item si essent pupilli, non requiritur decretum. Par. de Puteo in suo tracta. de sind. in ver. vlti. fol. 114. & ad plenum, quæ posui in l. 4. §. Cato, de ver. ob. *Mangrel.*

Quæro de tali q.] Sequitur Alber. Brun. in suo reperto. in ver. pax, ver. statutum, quod bannitus. *de Bottis.*

L. In pupillari.

Circa hoc quæro.] Vide quid per hoc dicat Gul. Bened. in cap. Raynutius, in ver. vxorem, in j. decis. nu. 13. *de Bottis.*

I. Centurio.

L. Centurio.

In prin.] Substitutio facta a milite non contrabulatur, & hoc etiam extenditur ad Doctores, quia dicuntur quasi milites. Par. de Puteo in ver. an Doctor, fol. 105. Item testator grauando aliquem de aliquid faciendo, vel distribuendo, videtur eum honorare, Cur. iun. conf. 11. Itē testator instituēs filium, & si filius moriatur, instituat Caium, si nascātur alij filij, illi non censentur substituti, secus si nō habeat filios, & prouideat de substituto, vtique omnes filij qui nascuntur, sunt inuicē substituti, Curt. in conf. 11. nu. 6. *Mangrel.*
Ad primum dico.] Substitutio, si Ioānes decederet fine liberis, dicitur cōpendiosa, quia habet tractum temporis in futurum, Aim. in consi. 62. nu. 2. vbi plura. *de Bottis*
Tertio quæro.] Adde decis. Affl. 367. *Mangrel.*
Pro hoc.] Vide Affl. decis. 367. *Mangr.*
Certe & in sequentibus. Vna pars testamenti declaratur per aliam, Aim. conf. 62. nu. 10. cum seq. *de Bottis*,
Dicit enim.] Adde Aim. conf. 82. nu. j. vbi allegat, & nu. 3. & Alex. in consi. 26. *de Bottis*.
Sed alij.] Aim. in d. conf. 62. nu. 3. *de Bottis*.
Sed vulgaris tantum.] Vide Dec. in conf. 287. nu. 3. *de Bottis*.
Quæro vlterius.] Adde Dec. in l. j. nu. 15. C. de pact. vbi dicit istam op. B. esse commu. *de Bottis*.
Resp. ad l. sed & si sic.] Soc. in l. cum auus, pe. col. in fi. de cond. & demon. & Guid. Pa. in decis. 184. & Dec. conf. 270. num. j. Alexandri. in conf. 145. j. col. *de Bottis*.
Vulgariter, & pup.] De importantia huius clauf. vide Bologni. nu. 15. *de Bottis*.
Instituo, & substituo.] Vide Dec. conf. 86. col. j. *de Bottis*.
Perueniat.] De ver. admittatur. Par. conf. 53. nu. 7. vol. 2. Soc. conf. 113. nu. 7. vol. j. *de Bottis*.

L. Patris.

Vltimo quæro.] Vide Tiraq. de retract. lign. §. j. in glo. 20. nume. 20. & 21. *de Bottis*.

L. Si mater. §. *Si filius*.

Quærit gl.] Alexandri. conf. 120. nu. 6. *de Bottis*.
Ratio apparet.] De veritate vide Imol. & Ias. in l. si filius hæres, supra de lib. & posthu. *de Bottis*.
Contra hoc.] Alexandri. vbi supra. *de Bottis*.

L. Cum ex filio:

Tamen vt ista.] Adde Gul. Bened. in c. Raynutius, in ver. in eo. testa. relinquens, il primo, nu. 137. *de Bottis*.

L. Cohæredi. §. *Quod si hæredem*.

Secundo no.] Vide Alexandri. in conf. 143. in prin. & conf. 157. nu. 6. Ias. in l. ex tribus. C. de inoffi. test. *de Bottis*.

L. Ex facto.

Subsequens matrimo.] Pet. Duen. in reg. 350. in 12. amplia. *de Bottis*.
Quæro, quid.] Alex. in conf. 115. in fi. *de Bottis*.
Sed surdus.] Adde videndum Dec. in conf. 371. in prin. *de Bottis*.

L. Lucius.

In prin.] Vide Capram conf 49. *de Bottis*.
Sed præsumptio.] Tiraq. in l. si vnquam, in ver. liberis, nu. 100. *de Bottis*.
Quæro vlterius.] Dec. conf. 361. col. fi. *de Bottis*.
Quæro vtrum.] Quid si expresse est facta etiam per fideicommissum, vide Dec. in conf. 8. in prin. *de Bottis*.
Quæro, quidam.] Vide Tiraq. de retra. lign. §. 11. in gl. j. nu. 14. Aim. in cōsi. 34. vbi, quid si liberi ex prima vxore sint instituti pro medietate, & pro alia medietate liberi ex secunda vxore, & postea est facta substitutio. *de Bottis*.
Opp. certum.] Alexandri. in conf. 126. ponit de subst. vulg. pup. & fideicōmissaria, in casu quo est substitutus ille cui de iure venit successio, an intelligatur respectu hæredis, vel testatoris, vide Couar. in c. 38. pra. quæstio. fol. 264. col. 4. & fol. seq. *de Bottis*.

De conditionibus institutio. *Rubr.*

L. Si quis sub conditione.

Tem facit.] Aim. conf. 106. nu. 6. *de Bottis*.
Exemplum.] Adde Dec. conf. 675. nu. j.

L. Quidam in suo.

Distingui.] Vide Modern. in c. Regni, frequens, num. 28. fol. 178. & Guid. Papæ decis. 28. *de Bottis*.

De testamento militari. *Rub.*

L. Ex militari.

Infra de veter. & mi. Bal. in l. 2. §. miles. ff. de his, qui not. infam. *de Bottis*.

§. *Si filius*.

In prin.] An hæreditas paterna deferatur ab infante matri, vide Dec. cōsi. 245. j. col. *de Bottis*.

L. Diuus Traianus.

Instrumentum non esse.] Adde Dec. conf. 356. col. j. & Aim. de antiq. tēp. par. j. nu. 3. cum seq. fol. 29. *de Bottis*.

L. Militis codicillis.

Quod milites.] Nota, ꝙ in codicillis datur directo hæreditas liberis, de quo per Gul. Bened. in c. Raynutius. in ver. tm. il tertio. num. 56. & in ver. adijciens, vt Alterocha, nu. 5. & Alex. conf. 164. nu. 4. *de Bottis*.

De acquirenda hæreditate. *Rub.*

Lex Prima:

Vt intelligis.] Vide ad hoc, Alcia. in l. nihil aliud, ff. de ver. signi. cat. 56. in fi. *de Bottis*.
Resp. neutro.] Vide Alcia. in l. nihil aliud est hęreditas, ff. de ver. sig. fol. 54. *de Bottis*.
De successione.] Facit tex. & ibi gl. in l. si mihi & Titio, in §. fi. inf. de leg. 2. tex. in l. nam Seruius, in §. qui negocia, de neg. gestis. *de Bottis*.
Resp. ꝙ non.] Vide Alcia. in d. l. nihil aliud, in fi. *de Bottis*.

L. Qui in aliena.

Opp. filius.] Vide per Gul. in c. Raynutius, in ver. mortuo, il primo. num. 367. *de Bottis*.

§ *Si is, qui*.

Ex hoc resp. no.] Nota, & adde ꝙ si tutor contrahit de re pertinente ad pupillum, videtur contrahere tutorio nomine, Grammat. in dec. 103. nu. 76. & vide Fel. in c. cum M. Ferrarien. de const. Tiraq. de retra. cōuentio. in fi. nu. 114. cum seq. *de Bottis*.

§. *Interdum*:

In add. interdum, in fi.] Et ibi Dec. nu. 6.

§. *Celsus*.

Quod per hanc l.] Vide Dec. conf. 219. nu. 6. & 7. & Aim. in conf. 114. num. 6. *de Bottis*.

L. More.

Sed quæro, quid.] Nota, ꝙ prohibitus contrahere, prohibetur etiam quasi contrahere, de quo Rom. conf. 12. nu. 6 Tiraq. de leg. connub. gl. 3. n. 111. cum seq. & nu. 121. quid si prohibetur obligari, & n. 126. vbi quid si statutum prohibeat mulierem obligari. *de Bottis*.

L. Nec is: §. *Hæres institutus*.

Ad ipsam hæreditatem.] Adde Dec. conf. 266. nu. 4. *de Bottis*.

L. Is potest.

Gl. hic ponit 6.] Vide Gul. Bened. in c. Raynutius. in ver. mortuo. n. 330. cum seq. *de Bottis*.
Item ex testamento.] Vide eundem, nu. 9. *de Bottis*.
Quod apparet.] Hoc qualiter procedat, vide eundem Bar. in l. 2. C. de lib. præt. Aret. in rub. sup. eo. in j. col. in fi. *de Bottis*.
Item transmittitur.] Vide Bar. in l. fi. nu. 7. circa prin. inf. eo. *de Bottis*.
Ipsa tamen.] Facit tex. in l. liber homo. in §. ita. sup. de hæred. instit. vide glo. in §. ex conditionali, Inst. de ver. ob. *de Bottis*.
Quando hæreditas.] An & quando hæreditas dicatur delata, vide Doct. in l. j. in prin. C. qui admit. *de Bottis*.
Est ius quærendi.] Adde Dec. conf. 438. nu. 9. *de Bottis*.
Sed posses dicere.] Aim. conf. 62. nu. 11. *de Bottis*.
Nam si præsumitur.] Vide Tiraq. de leg. connub. in gl. 6. num. 29. & seq. *de Bottis*.
Aliquando ipse hæres.] Tiraq. de retra. lign. §. 4. in gl. j. nu. 5. *de Bottis*.
Nisi per aduersarium.] Adde Gul. de Bened. in c. Raynutius, in ver. testamentum, il 1. in prin. extra de testa. vide late per Dida. Couar. in 2. li. var. resol. c. 6. nu. 5. fol. 455. *de Bottis*.
Per discussionem.] Vide Alex. in l. Titius. § Lutius. nu. 5. ff. de lib. & posthu. Alex. & cęteros in l. 2. in textua. C. qui admi. *de Bottis*.

L. Pro hærede. §. *Si quid tamen*.

Quidam intelligunt.] Alexandri. in conf. 164. nu. 15. *de Bottis*.
Propter necessitatem.] Vide Tiraq. de retra. lign. §. 26. in gl. j. nu. 10. cum seq. *de Bottis*.

L. Si quis extraneus:

Dy. dicit.] Adde Guid. in decis. 465. & Didacum Couar. in 1. lib. var. resol. c. 11. fol. 188. & Capic. in decis. 58. *de Bottis*.

L. Si quis mihi.

Sed tunc quæritur.] De hoc vide late Igneum in l. j. §. si vir, aut vxor, n. 39. & 40. ff. ad Sillan. *de Bottis*.

§. *Iussum*.

Ratio esse potest.] Ista ratio reprobatur per Io. Igneum in l. j. §. si vir, aut vxor,

vxor.nu.41.& 42.ff.ad Sillan.ideo ipse dat aliam rationem,quia pater etiam inuitus,& ignorans a filio obligaretur,quod esset iniquum. l.si quis in aliena,in prin.sup.eo. & ideo vide ibi hanc materiam per ipsum.*de Bottis.*

Praecedere semper.] Vide omnino Tiraq.de leg.connub.in gl.4.in prin. & per totum,vbi de materia iussus,consensus,& authoritatis, & an possit interponi per procuratorem.*de Bottis.*

§.Pater.

Quandam iniuriam] De verbis istis,& de aliis,quomodo accipi debeant, vide Ias.in l.1.C.de seru.fugit.& Boer.decis.166. *Mangrel.*

Ibidem.] Limita,vt per Dec.cons.134.in fin.vide per Pet.Duen.in regu. 301.late.*de Bottis.*

L.Si per Epistolam.

In prin.] Ad materiam omnium,quae dicuntur hic per Do.vide Tiraq. de leg.connub.gl.3.nu.79.cum plurib.seq.*de Bottis.*

L.Necessariis.

Quaero,vtrum fundata.] Tiraq.de retra.ligu.§.j.in gl.9.nu.51. *de Bottis.*

L.Ex semisse.

In prin.] Vide Dec.cons.14.& ibi in aditione,quae est facta cum clausula omni meliori modo.*de Bottis.*

L.Si tu ex parte.

Vltimo no.] De gerundio,an importet conditionem,& quando,& de intellectu,& veritate huius dist.Bar.in l.j.nu.36.inf.de cond.& demõs. & ibi addi.*de Bottis.*

L.Ventre.

Et propter hoc dicebam.] Vide Tiraq.de retra.lign.§.j.in gl.9.nu.165.cũ seq.*de Bottis.*

Transmittit haereditatem.] Vide Dec.consil. 245.in prin.& cons.250. *de Bottis.*

L.Pantonius.

Quaero filius.] Vide Dec.in cons.89.col.1.*de Bottis.*

L.Gerit.

In prin.] Ad materiam istius l.gerit,vide latissime per Maran. in repet.l. is potest,sup.eo.vbi ponit 38.modos,per quos inducitur aditio. & adde,ꝙ licet ex actib.qui non possunt fieri citra ius,& nomen haeredis, praesumatur aditio,vt hic:tamen hoc procedit,si allegetur. Ita dicit Alex.in cons.94.2.col.2.vol.Affl.decis.14.no.7.& adde,ꝙ si testator disponit in testamento de bonis sibi relictis,disponendo taliter,videtur adire,& licet infringeretur tale testamentum per testatorem, nõ reuocatur aditio,Doct.in l.si auia.C.de iure delib.& Cotta in ver.apices.& ex quib.inducatur aditio,vide latissime per Gul. Bened. in ca. Rayn.in ver.mortuo,il 1.nu.356.cum.seq.*de Bottis.*

Circa secundum.] Aim.cons.24.nu.2.*de Bottis.*

Circa tertium.] Vide Doc.relatos per Cottã in ver.haeres suus. *de Bottis.*

Puto standum.] Vide Tiraq.de retra.lign.§.2.gl.2.nu.4.*de Bottis.*

In add.ad Bar.uolo.] Adde eũdem in ea.l.qui se patris,nu.9.in fi.4.col. *de Bottis.*

Pro dote matris.] Vide Affl.in decis.372.*de Bottis.*

Sepelire.] An sepeliens defunctum quis dicatur adire haereditatem,vide tex.in l.si quis.§. plerique,sup. de relig.& sumpt.fune. & Cottam in ver.sepeliens,vbi ꝙ si tutor fecit sepelire sororem pupilli,& expẽsam descripsit in libro pupilli,an videatur adisse haereditatem pupilli. *de Bottis.*

Sed quaero,quid.] Adde Bal.in l.cũ te.C.de don.inter vir.& vx.*de Bottis.*

L.Paulus.

In prin.] Quid in procuratore Reipub.vide Gul.Bened.in c.Raynutius. in ver.mortuo,il 1.nu.326.*de Bottis.*

Vltimo diligenter.] Adde Gul.Bened.in Raynutius,in ver.vxorem,num. 108.& in ver.mortuo,il 1.nu.326.cum seq.*de Bottis.*

L.Qui superstitis.

Item vide.] Vide Bal.in l.fi.C.de pact.ꝙ praedefuncta matre potest venire ad successionem ex persona propria. *Mangr.*

Sed pone.] Vide omnino Loffr.in cons.33.*de Bottis.*

Diuersis scripturis.] Vide Alex.& in l.1.C.de rep.b.p.*de Bottis.*

In honorarijs.] Vide Corn.in cons.226.litera G.vol.1.*de Bottis.*

L.Clodius.

In add.ad Bar.ratio patet.] Et ita tenuit Dec.in l.iuris,nu.59.C.qui admit.*de Bottis.*

Quaeris,an quid.] Vide Dec.in l.iuris,in vlt.lect.C.qui admit.a nu.4.vsq; ad nu.9.*de Bottis.*

L.Aristo.

Cum enim ius accrescendi.] Idem Bar.in l.1.sup.eo.*de Botts.*

Non iure substitutionis.] Vide Ias.in l.emancipata,in 1.notab.in prin.C qui admit.*de Bottis.*

Ne illam haberet.] Ne esset contra formam.l.cum haeredi.*de Bottis.*

Et forte posset.] Vide Alex.in l.testamento,nume.2.C.de impub.& aliis substit.*de Bottis.*

Quemadmodum testamenta aperiantur. Rubrica.

Lex Prima. §.Si quis neget:

Tabellio viuit.] Adde ꝙ si notarius omittit aliquid,quod sibi incumbebat scribere in instrumento, vel facit aliquid sibi prohibitum,tunc instrumentum praesumitur falsum,Bal.in l.si post diuisionem,nu.5.C.de iur.& facti igno. & Boer.in decis.37.1. col.De notario inquisito de falso, & multa ad eius defensionem,vide per Aim.in cons.75.per totum.*de Bottis.*

Reuocatur in dubium.] Adde ꝙ probatio falsitatis,debet cõcludere.Dec. cons.101.& testes reddere causam scientiae.*de Bottis.*

Quandoque contradicunt.] Vide Cottam ad hãc materiam,in ver.instrumentum praesumitur,in ver.iudicis praesentia.*de Bottis.*

Quidam dicunt.] Dec.in cons.101.& ibi quid si vnus deponit pro instrumento,& duo contradicunt,Aim.cons.56.per totum.*de Bottis.*

Quaero quid si testes.] Guid.Pa.in dec.540.& Dec.in cons. 101.uba optime de materia. Adde ꝙ in contractu non debet praesumi falsitas, sed potius debet praesumi diuersitas temporis,Bald.in l.Imperator,l.i 1. col.2.de statu homi.Cotta in ver.falsitas,& latissime in ver.instrumẽtum praesumitur,& Dec.in d.cons.101.*de Bottis.*

Quaero,quid si instrumentum.] Vide Capic.in decis.79.& in decis.192.vbi plus dicit, ꝙ subscriptio praefertur depositioni,& iuratae,& in iudicio.*de Bottis.*

Quaero,quid si instrumento.] Vide oĩno Pau.in d.l.in exercẽdis.*de Bottis.*

Et requiritur.] Dec.in cons.101.in fi.& Aim.cons.56.nu.9.& 10.vbi omnino,& in tract.de antiq.temp.fol.30.nu.11.*de Bottis.*

Faciat probationem.] Aim.de antiq.fol.44.nu.36.*de Bottis.*

L.Tabularum.

Quaero,vtrum.] Gram.in dec.62.in 1.col.& ibi quid si est inter liberos, vel ad piam causam,& vide omnino Io.Dhect.de arte testandi,in ti.de testa.ot.caut.1.per totam.*de Bottis.*

§.Si plura.

In prin.] Adde Gul.Bened.in c.Raynutius,in ver.testamentum,il 2.nu. 6.*de Bottis.*

§.Si dubitetur.

In prin.] Vide Couar.in lib.2.var.resol.c.7.nu.6.fol.471.& seq.& ibi an quis praesumatur viuus,vel mortuus.

Si quis omissa causa testamenti, ab intesta. uel alio modo possidebat haereditatem. Rub.

L.Si quis pecuniam.

Actio vtilis.] Ex hoc no.Gul.Bened.in ca. Raynutius,In ver.si absque liberis,fol.85.nu.155. ꝙ fructus rei legatae isto casu non debentur, nisi a die litis contestationis. Et de veritate dictorum hic per Bar.vide Pet.Duen.in reg.11. in 1.limitatio.*de Bottis.*

De Senatusconsulto Syllaniano, & Claudiano, & quorum testamenta non aperiantur. Rubrica.

Lex Prima.

In prin.] Nota,ꝙ si monachus sit occisus,accusatio competit monasterio,non autem patri,vel filio.Item bastardi excludunt agnatos. Item filiae foeminae habent ius accusandi de morte patris,& cui competat ius accusandi,Boer.decis.121. & ibi, filius accipiens aliquid de morte patris, uidetur se gerere pro haerede. Item prius haeres debet accusare, & puniri facere de morte defuncti occisores,quam adeat haereditatem.& hoc si est maior,sed si est minor,non incidit in poenam priuationis haereditatis.Pau.de Cast. in l.j.C.in quib.cau.est necess.rest.in integ.Item non licet filio facere pacem de morte patris,quia perdit haereditatem,Bar.& Alex.in l.si filius,sup.de vulg.& pup.& in l.pro haerede.in §.fi.de acq. haere. & in l.quaesitum,ff.de sepul. viol.& ꝙ non solum requiratur accusatio,sed etiam condemnatio ad finẽ,vt non priuetur haereditate,Pau.de Cast,

in l.i.C.vbi causa fisca.tamen potest fieri pax cum occisore, Alex vbi sup.in l.filius,& maxime cum filia fœmina,quæ non potest leuare fal dam,& manu propria vendicare. Contrarium tenet Boer.in d. decis. 121.vbi dicit,ꝙ si non potest manu armata,potest tamen ordine iudi cario quærere vindictam. Item si sint pupilli, non requiritur,vt fieri possit remissio de morte paterna. Par.de sind.in ver.vlt.nu.6.fol.102. & an pax facta per pupillum,possit rumpi per ipsum maiorem factũ, vide Pau.de Cast.cons.191.& an ius vindictæ cedi possit, late Tiraq. de retra.fol.207.nu.62.& 63.*Mangr.*

Quæro,dicit.] Gul.Bened.in c.Raynutius,in ver.domum.*de Bottis.*

§. *Seruus.*

In prin.] Vide omnino Capic.in decis.130.col.pe.*de Bottis.*

§.*Sed in eo.*

Item iste §.] Claudius in l.vim,nu.86.in 1.lect.de iust.& iure. *de bottis.*

§. *Domini.*

In prin.] Tiraq.in l.si unquam,in prin.nu.22.de reuo.don.*de Bottis.*

Seu castrum.] Tiraq.vbi supra.*de Bottis.*

§. *Occisorum.*

Occisorum.] Nota,ꝙ appellatione occisorum veniunt mortui cum lapide clauo,& pugno,l.si seruus seruum,§.rupisse.ad l.Aquil.& Affl. in cõst.si quis aliquem,nu.3.dummodo fuerit tumor,qui veniet aperien dus ferro,& quando non facta fuit apertura cum sanguine.Et facit,ꝙ si quis fuit vulneratus,& deinde mortuus,vtique nontenetur vniuer sitas,si non inueniatur malefactor de damno clandestino,& nisi repe riatur mortuus,& occisus,facit cõst.Regni, si damna clandestina,vbi Affl.nu.19.& ꝙ dicit in tex de statu.Italiæ,uide Affl.in const.Regni super incisionib.nu.25.& de hoc sunt banna,vt quando uisi sunt for bãniti,detur eis persequutio & acclamatio,& debent capi,si hoc pos sit sine damno,& periculo persequentium vniuersitatum,bãna igitur intelliguntur si possint capi,Paris de Puteo,de sind.in ver. familiatis, fol.226.Iser.in const.pęnam eorum, in fi.in ver.item reputat. Item si vicinis,& subditis fuerit mandatum,vt associentur officiales,ad capiẽ dum malefactores,vtique tenentur, & hoc sine eorum periculo. Par. in d.loco.Item sindicus,magister,curatus,& camerlingus tenentur ca pere malefactores,& hoc ꝓcedit si hoc commode facere possint, Par. in ver.sindicus,fol.181.Item si de damnis clandestinis tenetur vniuer sitas in damnum passo tantum,non autem tantundem fisco.Gramm. dec.47.Item de damnis clandestinis non potest cognoscere Baro, sed bene de homicidiis clandestinis.Ant.de Nig.in c.regni, clandestinis. Item testes deponentes,ꝙ villa fuit negligens in capiendo malefacto res,debent dicere,ꝙ erat rumor,ꝙ talis erat occisus,vel derobatus,& ꝙ si homines villæ cucurrissent,vtique cepissent,Bar.in l.qui testamen to.§.veteres.ff.de testa.& quando villa dicatur negligens, Bar.cons. 102.Item quando culpa damnum passi præponderat culpam vniuer sitatis,& si de nocte fuerit datum, vel in tempore belli, & alia plura adducit Roma.cons.7.*Mangrel.*

Secundo nota.] Vide de duobus modis in c.Regni,clandestinis.*de Bottis.*

L. Si quis in graui. §. *Si quis moriens.*

In prin.] Nota,ꝙ si quis in articulo mortis dicat clerico,remitto iniuriã mihi factam a Titio,illa remissio operatur,quoad rancorem animi,nõ quoad æstimationem damni,& interesse,vel expensas,Par.in ver.vlt. circa prædicta,fol.212.Item confessio occisi in articulo mortis, quan do faciat indicium,Gram.decis.42.Item confessio illius,qui suspendi tur,dicens quod dixi in tortura contra Titium,nõ est verum,quia di xi per tormẽta,vel pro inimicitia,vtiq; iuuat pro defensione alterius socij, & minuit indicium,quod fecerat per eius cõfessionem, ex quo præsumitur dicere verum in articulo mortis,Gram.dec.36.Item mu lieri asserenti se cognitam a Titio,& esse prægnantem, non credit ur Boer.dec.299 Bar.in l.filii,ff.de his,qui sunt sui,vel alie.iur. Itẽ mu lioni dicenti se fuisse dirrobatum,non creditur,Corni.cons.318. vol.4. Itẽ de remissione in articulo mortis,Ias.in l.si tibi,§.quædam,de pac. & vide aliqua notabilia per Hip.sing.22. & adde ꝙ statur iuramento uiri dicentis se cognouisse vxorem,in c.continebatur,extra de despõ. sa.impub.& Tiraq.de retra.fol.130.nu.3.*Mangrel.*

In prin.] Vide Affl.in const. terminum vitæ,nu.45.& 46.& Couar.in 2. lib.var.resol.c.15.num.8 & ibi si potest ex hoc torqueri, vel si potest ex hoc procedi ad capturam.*de Bottis.*

Item facit.] Vide Moder.in c.Regni,frequens,nu.79.cum seq.Couar.in 2.lib.var.resol.c.13.nu.7.in fi.& nu.8.fol.571.*de Bottis.*

§.*Vtrum.*

Et per hoc dico.] Limitatur istud dictum,quando aliud expressum esset, vt dicit Dec.in l.1.nume.2.C.de bon.pos.contratab.lib.quem vide.*de Bottis.*

Venio ad secundum.] Adde late per Ias.in l.j.nu.11.in j.lect.C.de sacros. ecc.& Hipp.in l.fi.nu.176.ff.de iurisdictio.omnium iud. *de Bottis.*

§. *Eleganter.*

Alia nocet.] Tiraq.de retra.lign.§.10.gl.1.nu.27.cum seq.*de Bottis.*

L.Lege Cornelia.

Facit l.ista.] Adde Alex.in l.lex Cornelia.§.si quis librum,de iniuriis. *de Bottis.*

Si quis aliquem testari prohibuerit,uel coegerit.

Rubrica.

L.Virum.

In prin.] Ad materiam huius l.& totius Rub.uide Gul.Ben. in c.Raynutius.in ver.condidit.il 2.*de Bottis.*

Quæro,pone.] Bal.in l.nostram.in fi.C.de testa.*de Bottis.*

De iure codicillorum. *Rubr:*

L. Sæpissimè.

In prin.] Adde, ꝙ tantum operatur amor licitus, quantum clausula codicillaris,vt per Bal.in l.si iure.C.de testa. manumi.& Roma.cons.179. & Cottam in uer. amor. & qualiter probetur talis amor, vide Barb.cõs.3.5.col.vol.2.& de clausula codicillari.Guid.late in dec.323.& 313.Gul.Bened.in c.Raynutius.in ver.in eo. testamento relinquens,il 2.nu.242.vsque ad fin. & vide Dec.cons.242.nu.2.vbi an clausula codicillaris operetur,si hęres instituti moriatur in vita testatoris, & ibi quid si testamentum est duplici ter nullum,& quid si ex causa prętertionis est nullum,Dec.cõs. 369.Et quid si clausula codicillaris operetur,ꝙ substitutio directa tra hatur ad fideicommissariam,vide Dec.cons.287.col.2.& adde,ꝙ clau sula,si non valet,&c.intelligitur quatenus non valeret, Alex. in cõs. 19.nu.12.vbi per hoc determinat,ꝙ si testamentum non valeret respe ctu bonorum suorum extra territorium in quo est factum vigore ali cuius statuti,talis clausula operatur, ubi uide in vol.6. & aduerte,ꝙ in testamento inter liberos subintelligitur clausula codicillaris, Aim. cons.34.nu.2.*de Bottis.*

Prateritionis.] Vide Dec.cons.242.& cons.670.vbi dicit,ꝙ opi.Bar.cõtra gl.est communis. Item Io.Dilect.de arte testandi,tit.de libe.instit. caut.1.nu.3. *de Bottis.*

Sexto quæro.] Aim.cons.34.Alex.cons.125.*de Bottis.*

Si non valet.] Vide Dec.d.cons.242.nu.4.5.& cons.670.*de Bottis.*

Hoc puto.] Alex.in cons.112.sequitur Bar.hic,& in cons.125.ponit quid si pater superuixit posthumæ.*de Bottis.*

Hoc puto verum.] Adde Alex.cons.40.num.6.j.vol.& Gul.Bened.in ver. in eo.testamento,lo 1.nu.147.*de Bottis.*

Cum illa clausula.] Nota,& adde late Capic.in dec.159.nu.38.in fi.cum seq.& Gram.in dec.62.& omnino Gul. Bene.in c.Rayn.in uer.in eo. testamento relinquens,lo 1.nu.46.cum seq.& Tiraq.in l.si vnquam, in prin.no.121.vbi loquitur de renunciatione generali,puta omni l. auxilio,& ibi nu.167.ponit de iuramento.*de Bottis.*

Septimo quæro.] Vide Aimo.in cons.34.nu.4.& cons.69.vbi si concipiũtur verba præsentis temporis,subiunctiui modi.*de Bottis.*

Vndecimo quæro.] Vide Dec.cons.242.nu.3.*de Bottis.*

FINIS.

BARTOLVS A SAXOFERRATO IN PRIMAM INFORTIATI

LIBER XXIV. DIGEST.

TITVLVS TERTIVS.

Soluto matrimonio, quemadmodum dos petatur.

1 *Liber hic quare appelletur Infortiatum.*
2 *Nomina imponuntur ad libitum, & ideo de eis non curandũ.*
3 *Statutũ concedens reprẽsalias cõtra Perusinos, non cõprehẽdit illũ, qui vocatur (Perusinus.*
4 *Idem est dicere Perusinus, quod de Perusio.*
5 *Argumentũ ab etymologia vocabuli, non hẽt locum in nominibus proprijs.*
6 *Hic liber diuiditur in quinque partes.*
7 *Denominatur ab vltimis voluntatib. hic liber, quando illa est maior & poten (tior pars.*
8 *Continuatio Rubricæ.*
9 *Libri pandectarum diuisi sunt gratia commodioris lecturæ.*
10 *Dos in matrimonio putatiuo non est propriè dos.*
11 *Verbum petatur, pro repetatur.*
13 *Verbum reddendi, quando accipitur pro quolibet actu translationis dominij sicut verbum dari.*
14 *Verbum dari, potest sumi duobus modis.*
15 *Dictio, quẽadmodũ, quando interrogatiue, et quando similitudinarie ponatur.*
16 *Dos quid sit, & num. 21.*
17 *Datum, pro traditum.*
18 *Dos est quoddam ius vniuersale.*
19 *Dotem accessiones augent, & veniunt ex natura eiusdem actionis.*
20 *Pretium in vniuersalibus succedit loco rei.*
22 *Libellus generalis in actione de dote admittitur, sicut in petitione hereditatis & fructus ueniunt eadem actione.*
23 *Sententia lata in iudicijs vniuersalibus, quõ dicatur continere, quid certum.*
24 *Contractus dotis est de iure gentium.*

QVia. Hic nõ est caput libri, cõsiderata diui
sione legislatoris, vt ĩ. dicã, iõ omit-
to q̃ in aliorũ librorum principijs dici cõsue
uerũt. s. quid sit subiectũ legalis sciẽ. & huiusmodi.
Añ tñ q̃ ad rubricam descendã, q̃ro quare
1 † hoc volumen Infortiatũ appelletur? Quinq;
sunt rñsiones in gl. Prima, cũ studiũ esset an
tiquitus destructũ Romæ, istud volumen
fuit amissum, postea studiũ ĩcepit Bononiæ
esse, sicut adhuc hodie est, & istud volumen fuit recuperatũ Ra-
uẽnæ, pp qđ multa iuri nr̃o fuerunt addita, q̃ añ deerant. Vñ ius
nr̃m est factũ magis forte. Vñ dr̃ Infortiatũ .i. valde fortiatũ, sicut
ĩ. de li. & posth. l. Gallus. §. ille casus indifficilis .i. valde difficilis. si-
cut in syndone, q̃ hẽt plus de serico dr̃ syndon, ita Infortiatũ. Hoc
puto falsum, nã hoc volumen nunq̃ fuit amissum, sp. n. fuit totũ
volumen Pandectarũ Pisis, & adhuc est. Præterea, si hoc esset ve-
rũ, iste liber diceretur Infortians, non infortiatũ. Scđa rõ est, quia
hic sunt fortes leges, sed certe, & in ff. veteri, vt dt glo. hic, puto tñ
q͏ hic sunt tex. magis difficiles. s. ĩ ti. de li. & posth. ad l. Fal. de acq.
hær. & in ti. de bo. poss. q̃ sint in aliqua pte iuris, quare hoc p̃t tole
rari. Tertia, quia dr̃ ab inuentore, qđ nõ placet; quia nec Iustinia-
nus, nec aliqs de cõpilatorib. q ponunt. C. de vete. iu. enu. l. 2. fuit
hoc noĩe vocatus. Quarta, qa hæc sunt noĩa magr̃alia, & de his ñ
est curandũ, qa ptinacib. reliquunt̃, vt dt gl. ar. C. de cõst. pec. §. 2. ĩ.
2 ad mu. l. fi. §. pe. Ista. n. noĩa † mutant̃ a & ĩponũtur ad libitũ. C. de
a mu. no. l. j. & ĩ. ad Tre. l. facta. §. si in danda. & iõ de his nõ curat̃,
vt ĩ. de le. j. l. si qs in fundi vocabulo. Certe hæc rõ satis placet. Et
3 est ar. ad qõnẽ. † Quidã hñs b reprẽsalias cõ ciues Perusinos, siue ho-
b mines de Perusio, inuenit aliquẽ q vocabat̃ Perusinus an hoc p-
4 bat ipm esse de Perusio. Vr̃ q͏ sic, qa idẽ est dr̃e Perusinus † q͏ de
Perusio, vt text. de spon. c. j. facit ext de resc. c. sigñ ante. & ad mu. l.
assumptio. in prin dixi in l. prouinciales. ĩ. de ver. si. In cõrium est
c veritas. Pro hoc est casus in alle. l. fi. §. pe. ĩ ad mun Et qa c de istis
noĩb. proprijs nõ est curandũ vt dixi, nõ obstant cõria, qa loquunt̃
d qñ hoc nomen Perusinus ponit̃ vt nomẽ appellatiuũ. d Secus si
5 vt propriũ vt dixi. Ex quo hẽs † q͏ argũ ab etymologia e vocabu-
e li, nõ hẽt locũ in noĩb. proprijs, vt si aliqs vocet̃ Perusinus, non p
hoc probat̃ ipm de Perusio esse. Quinta, q͏ dr̃ ab infortiasim, qđ
est dispõ, qa vltimæ dispõnes hic sunt. & hanc tenet Dyn. qđ satis
placet. Collige ergo, q͏ istud nomen est magr̃aẽr impositũ ad placi
tũ. rõ aũt q̃ mouit imponẽtẽ, potuit esse ea, q̃ cõtinetur in scđa &
6 vlt. rõne. Scđo q̃ro, quaẽr † diuidat̃ iste liber. Gl. vr̃ dicere, q͏ ĩ tres
ptes, qa de trib. tractat. Tu dic, q͏ in qnq; Primo, cõplet tractatum
mr̃ij, vsq; ad titulũ de tutelis. Scđo materiã tutelarũ vsq; ad titulũ
de test. Tertio de testĩs, & de ijs q̃ cõtinẽtur in eis vsq; ad tit. de bo.
pos. Quarto, de mõ, & ordine succedẽdi de iure p̃torio, vsq; ad tit.
de suis & le. Quinto & vlt. tractat materiã succedẽdi. ab intest. de
iure ciuili, vsq; ad fi. libri. Et ista p̃t esse q̃dã magr̃alis diuisio, licet
Imperator diuiserit aẽr. in l. 2. C. de uete. iu. enu. Sed tu dices sm
7 hoc quare magis denoĩatur † ab ultimis volũtatib q̃ ab illis mate-
rijs, q̃ hic tractant̃? Rñdeo; quia illa est maior & potẽtior pars. ar.
8 de sta. ho l. q̃rĩ. Hoc p̃missio † qđ est gñale ad totũ librũ, descẽdo
ad rubricã cõtinuãdã, et examino p cõria, et qõnes. Gl. cõtinuat duo
bus mo. Prima ẽ multũ a remotis. Scđa p̃t sustineri. Tu posses sic
dicere Primo s. dixit de mr̃io, vt in ti. de spõ. & in tit. de ritu nu.
Itẽ qa in eo interuenit dos, iõ posuit de iu do. & de pac. dot. & de
fun do. Itẽ qa cõstante mr̃io, fiunt dõnes inter cõiuges q̃ reprobant̃,
iõ de his tractauit. Itẽ: qa mr̃ium qñq; est necesse dissolui, ut in §.
nuptias Aut. de nup. iõ posuit de diuortijs. Et qa so ma. dos pet̃,
iõ posuit istã ru. Op. primo sic, iste liber traditur ad instituẽdum
alios, & sic dẽt edi, seu tradi a capite, vt l. argentarius. §. edi. s. de
edẽ. sed hic nõ ẽ caput libri, vt in gl dr̃, ergo &c. So. Sicut fundus
diuidit̃ grã vberioris culturæ vt ĩ. de le. 2. l. Caius. § Titius & grã
cõmodioris diuisionis iudex adiudicat d pte vnius alteri, ut Inst.
9 de of. iu. §. qđ si cõmode. Ita dñt Doc. † q͏ iurisconsulti ista tria Volu
mina diuiserũt grã cõmodioris lecturæ, aĩs unus liber esset nimis
magn⁹, & ali⁹ nimis paru⁹. Aduerte qa recte p̃t dici, q͏ hic ẽ caput
libri, accipiẽdo librũ p volumĩe, sed accipiẽdo librũ p istis libris
pportionalib. vt sunt qnquaginta libri fforũ, & tũc nõ ẽ caput li
bri, vt pbat̃ ĩ. d le. 3. librorũ. §. si cui sm Doc. Scđo op. hic dr̃ sol.
ma. Cõtra: qa ẽt cõstãte mat. repetit̃ dos, vt ĩ. e. l. si cõstãte. & sic ista
rub. ñ ẽ cõgrua ad nigrũ. Sol. ĩmo ẽ gñalis ad oẽs leges, de quo tracta
re ĩtẽdit principal̃r, qm rr̃a ẽ q͏ sol. ma. repetit̃ dos, lz qñq; fallat, vt
no. ĩ. e. l. 2. in pri. Iõ l. si cõstãte. ponit̃ sub hoc ti vt denotet illã spã-
litatẽ. Tertio op. q͏ ẽt qñ nullũ p̃cessit mr̃iũ tractatur de dotis re-
petitione, vt ĩ. eo. l si dotẽ. §. fi. sol. vt hic ti. sit pfectus, tractat̃ ẽt
10 de mr̃io † putatiuo, ĩ quo tñ ñ est proprie dos, nec actione de do
te repetit̃, sed cõdõne ob cau. vt l. j. C. de cõd. ob cau. & s. de cõd. si-
ne cau l. auunculo, dic vt ibi, & C. de ince. nup. l. q cõ. & ĩ. de adu.
l. si adulteriũ cũ incestu. Quarto op. dr̃ hic, petat̃, &c. Contra, quia
cũ semel data fuit dos, vt C. de do. can. l. i. dẽt dici repetat̃ ut sup.
depo. l. j. §. elegãter. & ĩ. de le. 2. l. cũ pr̃. §. fidei tuæ. & C. de cõd. ob
11 ca. l. si repetẽdi. & s. de cõd in d. l. repetitio. So. h⁹ timore d gl. ex
f pone petat̃. i. repetat̃. f & c. sic s. si cer. pet. in ru. vr̃ dic sm Dyn q͏
hęc lex p̃t stare pprie aliquo casu, qñ dos cẽt data ab alio vt a uxore
sed a marito cõstituta. Sed certe tũc vir vr̃ ipsi mulieri donasse, &
sic ipsa dedisse vr̃, vt s. si cer. pe. l. singularia. s de iu. do l 13. §. j. &
sic expõ ista ñ ẽ necessaria sicut pria. Itẽ an iste marit⁹ possit dotẽ
cõstituere, ẽ dubiũ q͏ dic. vt l. j. C. d do. añ. nup. & l. si ut lũtate. C. de
12 do. pmi. Vñ gl. bñ exponit, sed an † hæc expõ sit ex ppria sigñatio
ne, an ex ĩterp̃tatione, gl. ĩ l. verbũ reddẽdi. ĩ. d uer. si. di ex ĩterp̃ta
tiõe. Tu dic ẽt, q͏ petitio p̃t assumi, ut gen⁹ p qualibet petitione
seu repetitiõe ĩ iudicio. vt text. l. amplius. rẽ ra. ha. & l. si dẽẽ eu pe-
tiero. ĩ. de uer. ob. & tũc repetere ẽ ei⁹ spẽs, & cõtinet sub suo gñe ex
ppria sigñatione, vt ĩ. de re iu l. sp in gñalib. & si intelligas ita esse
positũ hic, ista expõ nõ esset necessaria, nisi cã dubõnis tollendæ.
Itẽ p̃t assumi, vt spẽs separata, & tunc pcedit q͏ dr̃ ex interp̃tatio-
ne

ADDITIONES.

a Mutant. Adde gloriosissimæ matris Mariæ psidio inuocato, inquantum Ale. post Guil. de Cu. in l. cõparationes. C. de fid. instr. tenet, q͏ notarius non possit mutare signũ pp cõparatiõẽ, qđ idẽ voluit Bal. in consi. 22. 2. li. & consi. 43 2. i. 3. in qb. ẽt tenet, q͏ signũ sit de substantia, & q͏ notarius p̃sumat rogatus q̃q̃ signum notarij nõ sit de substantia, nisi vbi viget consuetudo, tenet Do. Card. consi. 113. Et quod notarius non præsumatur rogatus, voluit Ang. consi. 74. & 273.

b Par. Quidã habens. Vide Fel. in procem. Grego quid de eo, qui in instrumento dicit Titium de Papia. vide Fel. in c. cum causam. de prob.
Meno. Facit quod tradit Ale. in trac. præsumpt. reg. 2. præsump. 15. in fi.

c Pom. Et quia. Adde, q͏ aliqñ noĩe paruũ operat̃ effectũ, quia si mortuo patre nascatur posth. & imponatur nomen p̃ris, q͏ ex hoc non probatur filiatio. Ita Bal. c. tuam, el 1. de ord. cog. ubi ponderat tex l. uxorem. ff. de manumis. test.
Adde ẽt qđ dñt Io. An. Im. & Car. in c. grauis. de depo. & dicit glo. l. facta. §. si in danda. ff. ad Treb. Car. in c. cum sm, de præb. vide Cap. consi. 3. & consi. 24.

Appellatiuũ. Vltra Ale. adde qđ voluit d. Ant. in c. de Fran. ext. de spon. Gem. in pꝫmio Decr. vbi dt, q͏ idẽ est dicere. Petr. Frãcigena, qđ Pet. Fran. & Rom. q͏ subiectus Romanis all 1. d. c. ius gentiũ. & gl. in c. q̃to. 63. d. & tex. in c. Arch. Flor. 85. d. ar. 24. q. 4. cõperimus. & 1. q. 1. c. scriptũ. & inq̃tũ Ale. post Imo. ponit, an cõcessis reprẽsalijs cõtra Perusinos, si Perusinus alibi habitat non Perusij, possit capi, vide q͏ cõsuluit Bal. cõs. 111. quatuor ad ppositũ. li. 4. vbi loquit̃ de reprẽsalijs cõcessis p Venetos cõtra do. Galeotiũ Malatesta, & eius subditos, & districtuales. Inquantũ ẽt idẽ Ale. q̃rit qđ ecõtra. si represaliæ contracedant p Bonon. cõtra Perusinos, & Bonon. habitet Perusii, an possit capi, & dt qđ non allegando Io. And. in add. ad Spe. in rub. de iniu. & dã. da. Adde qđ idem uoluit Bal. in cõsi. 102. quod dictus Grassus. & consi. 311. punctus concessus. 2. li. An aũt concessis re. resalijs cõtra aliquã ciuitatem, comprehendantur postea nati. vide Pa. de Cast. consi. 314

e Pom. Ab etymologia. Vide Fel. in procem. decr. Fel. c. quã. to. de præsum. Barba. consi. 4. in 1. uol. & Præpos. c. priuilegia. 3. dist.

f Repetatur. Adde eundem Ale. in l. j. § si quis ædificium, & quæ ibi posui. inf. de ope. no. nun. & inquantum. h. d. qđ statutu n de compromissis est fauorabile, ale. Pe. de Anch. consi. 87. tu alleg. 187. & vide Pau. de Ca. consi. 69. & præcedenti.

tine,&c.Idē dic † de verbo, reddēdi, 2 nā pōt accipi verbū,reddi, p
a gñc,f.p quolibet actu trāslatiōis dñij,ficut verbū dari, vt Inst.de
ac.§.sic itaq;.& ĵ.đ ver.ob.l.vbi aūt,ī q.sic verbū, reddēdi,ɔtinet
verbū dari,ppriè. Alio mō pt accipi.put ē spēs distīcta,& separa
ta,d.§.elegātcr,§.fidei tuæ.& tūc ex iterptatione,& istud est utile
14 sciī pp statuta.Sic ēt verbū,† dari pt sumi duob.modis.V no mō
put ē gen⁹.i.p oīs act⁹ quē dñiū trāsferī ē gen⁹,l.vbi aūt,ī ff. de
ver.ob.Scdo sumiī tāq̄ spēs,mō si tu accipis dari tāq̄ gen⁹,tūc ɔti
net reddi ex ppria signatiōe,l.2.C.đ ɔlt.& ɔmi.stip.Sed si accipiī
dari.p spē,& sic separā à reddēdo,tūc ex iterptatiōe ɔtinet reddi:
& ita ī verbo.petat,qa pt accipi largè vt gen⁹,itē put spēs.& si ac-
cipiī peti tāq̄ gen⁹:tūc n ē necessaria expō,petat.i.repetaī,qa ex p
pria signatiōe ɔtinct.Sed si accipias,peti,put spēs,tūc ē necessaria
expō.i.repetat,qa ex iterptōne ɔtinet.Quero prio,dī hic,sol.ma.
b an hic tit.hēat locū quocūq; mō soluat:dic φ sic,b facit ĵ.e.l.si qs
15 stipulet.Scdo q̄ro,quāī accipiaī hic dictio † quēadmodū.Rñdeo
sic accipit iterrogatiuè.Queriī.n.p quos,& à qb⁹ingitū,& qn dos
petaī.& dic vt gl.sic.ŝ.quēad.ser.ami.ī rubr.& ĵ.quēad.test.ap.&
đ pac.dot.l.si pr.§.j.Qūq; ponit similitudinariè directo,vt ī p ɔriū,vt
ĵ.đ adi.lc.l.3.§.si duob.& ibi gl.đ acq.pos l.quēad.& C.de agr.&
cēs.l.quēad Tertio q̄ro,hic dī,dos;qd est dos?dt Azo ī sū C.đ iu.
16 do.dos ē,q̄ à muliere,vel ei⁹pře,marito,vel ei⁹pri pp onera mrīj
daī vt ppetuo sit penes cū,& ibi cā pbat.Hec diffinitio n vī vera,
qa ēt si nihil daī.vt daī à muliere, ɔditur dos,vt ī debitoī libera
to cā ɔstituēde dotis,vt ŝ.đ iu.dot.l.pmittēdo § j.& l.13,ī pri.Sd
pt rñderi,φ vī à muliere data,vt ī pall l.licet.Preterea si mulier ñ
ē dña,& dat fundū alienū ī dote,in tradēdo dī fundū dotalē face
re,vt ŝ.đ fun.do.l.dotale,§ j.& ibi no. Sed excusando dic,φ itelie
17 xerit,† daī,p tradit:sic ŝ.depo.l.j.ī prin.& qd ibi no.& ĵ.de re iu.
l.vñ data.Preterea qd diffinitio Azo.ñ sit vera,pbaī sic. Azo dt
c φ illd qd daī.ē dos,hoc falsū,qa dos ē qddā ius icorpale sicut hē-
d ditas,mrīū,peculiū,&c.vt ĵ.đ ipē.l φ dī,la j.& ibi tex.& gl.4 ver.
18 l.1 dotis.Preterea,φ sit i⁹tvle seu icorpale,patet qa fruct⁹ & acces
siōes ñ augēt res singles.sed bū augēt vlēm,s.hēditatē, vt l.ñ ē ve-
niūt,§.fruct⁹ ŝ.đ pet.her.Ad qd facit ĵ.đ ver.sig.l.hēditatē,& l.pe
19 cunie,§.j.ŝ.đ pec.l.peculiū nascit.†Sed accessiōes dotis augēt do-
tē,& veniūt ex nā eiusdē actiōis,vt ĵ.e.l.si marito,§.fi.C.de iu.do.
20 l.ēt.Ergo patet,φ est qd vle.Preterea in vlib.ɔtiū † succedit loco
rei,secus ī pticularib⁹,vt l.& si rē & ɔtiū ŝ.de pe.her.& ibi no.&
in l.Impator,ĵ.de le.2.& p Doc.C.de rei vēd.l.iñr. Sed ī dote ɔ-
tiū succedit loco rei,vt no.ĵ.de ver.sig l.Labeo,& l.Sabinus,§.itē
si dñs.Ergo dos ē aliqd vle.hoc aūt φ ɔtiū succedat loco rei,intelli
go fm l.ita ɔstāc,& l.res q̄ ex dotali,ŝ.de iu.do.Ex his ɔcludo,di
e ffōnē Azo.ēē falsā.Dic ergo e sic,dos ē qddā ius,ī sɔptinēs id qd à
21 muliere,vel eius pře,marito vel ei⁹pri tradit,vel,p tradito hī, pp
22 onerā mrīj sustinēda Et pdicta sūt multū vtilia ad practicā,qua-
f re dico,φ admittiī libell⁹ vlis. ssen gnalis,sicut ī pet hēditatis, &
fruct⁹ iterim pcepti veniūt eadē actiōe,nō ex offō iudicis,p ca q̄
ŝ.dixi. & qd no.ŝ.đ cdē.l.j.ī prin magn gl. Sed hoc vī ɔ l.fi.C.dc
23 sen.q̄ sine cer.q̄ti.pfer.Sol.† Sñia q̄ fertī iudicio vli,dēt ɔtinere
certū respū vniuer.Sed icertitudo q ē respū rerū pticulatiū,q̄ ɔti
nenī sub vniuerso,n uitiaī,vt d.l.i gl.mag.ŝ đ cdē.Sed ī d.l.fi.fuit
sñia icerta respū vniuersi.Nō.n.declarauit ibi iudex dotē ēē datā,
nec q̄titatē dotis.Sed si declarasset dotē datā,licet ñ q̄titatē,valeret,
vt ex pdictis patet.Hoc ēt pbat ī d.l.vbi libell⁹admittiī,ī quo dos
petiī, licet q̄titas dotis ñ exprimaī. Itē pdcā dīcriatio vī ɔ l.si pe-
culiū,ī pri.ŝ.đ pec.leg vbi dī,ipsa corpatio vēdicāda. Quare dic,
φ qdā est vniuersitas corporū,vt grex.& ista vī pt vēdicari,& p-
sonali actiōe peti,vt l.j.ī fi.& l.seq.ŝ.đ rei vēd.Q.rædā ē vniuersi-
g tas corpū 2 & iurīū,vt peculiū,hēditas,dos,& silia,& tūc si actiōe
p'onali vel mista agaī, pt vlr peti vt dixi. Aut agiī merè realī,&
tūc sunt corpora designāda,vt ī pall.l.si peculiū.Rō,qa ista psona-
lia nō pñt vēdicari,vt l.si ager.ŝ.đ rei vēd.& l.pe.C.e.ti.ĵ quo.bo.
24 l.fi.Quarto q̄ro,†an'dos siue ɔtū⁹dotis h sit de iure gētiū,vī ciuili?
h Dico de iure gētiū,vt est expsū ŝ.de cap.dim.l.eas.Facit,quia nō
est de casib exceptuatis,q ponunī in l.ex hoc iure, ŝ.de iust & iu.
Vltimo quæro, an Guarnerius viderit hunc librū. Quidā dicunt
i φ nō.qd non placet:quia hic posuit opin.suas,vt patet in l.2.§.fi.

ADDITIONES.

a Pom. Reddendi. Vide aliquid per Alex.conf.54.in 4.vol. gl c.qui dormierit.27.
q.2.Alex.eonf.vlt.4.vol.Barb.conf.120.

b Quod sic.Inquātū Alex.dicit,φ persona ignorās ius,& sciens factū & cōtrahēs matrimo nium de pñti in gradu prohibito,amittit dotē,& applicatur fisco.adde φ d ctū tuum debet intelligi,qn per carnalē copulam matrimoniū fuit consumatū,& erant maiores,quia verba nihil operantur in contrahendo matrimoniū in gradu prohibito. Et ita voluit Bal.l.consi.102.lib.3. & ad hęc ne longior sim, vide Rom.conf.405.Adde φ Paul.de Cast.hic enumerat priuilegia,& idem facit Rom.conf.67. qui consuluit, quod stante statuto, quod omnia bona mariti sint tacitè hypothecata vxori, & perinde habeat, ac si essent expresse hypothecata, quod hæc tacita hypotheca habet omnia priuilegia, quæ vera hypotheca.

c Paris.Ius incorporale. Sequitur Comen.conf.119.illud etiam dicit Bart.in l.cum pater,§.pater filiæ, in 2.opp.de leg.2.

d Pom. Tex.& gl.vide quid ex hoc inferat Alex.conf.105.4.vol.& conf.24.eo.vol. Alex.l.et 12,C.de eden. Bart.conf.120. * Menoch. Curtius sen.consi.39.col.5. circa medium. Tiraq.l.si vnquam,verbo,suscepit filios,num.116.117.

e Dic ergo.De hac diffinitione Pau.de Ca.hic dicit,φ aliqui reprobāt Bar.& malè, de quo vide Ang.conf.180.licet do.Alex.aī alleget, & in d.conf.ex sua diffinitione infert, φ stāte statuto φ maritus lucreī dotē,φ tale statutū verificeī in dote promissa,qd litat Pau.de Ca.in l.iubemus,C.de sacros.ecc.si pmittens fuit in mora,qa sua mora nō debet sibi opitulari. Et hoc voluisse vī Bal.cōf.224.incip. q i ista dos.lib.4.ibi,mora possit imputari debitori debitoris. & Bart.cōf.133.incistatuto ciuitatis Eugubij, alias statuto cōis Sauiani. & Alex.in consi.74. in fi: lib.4.vbi dixit hanc esse cōem opinionē,q̄ ēt firmauit Ang.conf.56.in e.illastatutū loquiī.An aūt stante statuto,φ si matrimoniū fuerit solutū morte mulieris liberis nō extantibus,ita φ dos sicut casu restōnis, maritus lucretur tertiā parte do tis,quā restituere tenebaī,si maritus vxori,vel socero dederit dilatione de dote, in tribus vel in quatuor annis, & dilatione pēdente moriaī mulier sine liberis, vel lapsa sit dilatio,an lucrifaciet maritus dotem?Consuluit Ang.φ non,quia iste est casus omissus à statuto,quia statutum non concedit lucrum, nisi eo casu quo esset in casu restitutionis,quod hic non fuit.vide eius conf.158.incip.quod si.

f Vlis.Adde Ang.cōf.81.inci.d.Maria de Bastarijs, p d.Alex.aī allegat.cui inquantum,in fi.ponit,an valeat statutū imponens penā filio contrahēti matrimonium sine cōsensu patris,adde φ voluit Oldr.cōf.16.& Bal.consf.324.lib.4. Et φ actio de dote competat ēt ad fructus, adde ēt Bar.in l.j.§.j.ĵ.de impen.in reb.dot.fac. Bal.in l.emptorem,C.de loc.& in l.frater à fratre,ŝ.de cond.indeb.Ant. & Imo. in c.Rayn.de test.& Ange.in consi.74.d.Auriola. & φ veniant fructus,& accessiones in actione de dote, tenet etiam gl.magna in l.j.in princ.ŝ.de eden.& possunt peti vna cum interusurio medij temporis, ita Barto.& omnes in l.si socer. in §.Lucius,ĵ.eod. & in l.nupta,§.j.& in l.si marito,§.si fundum,ĵ.eo. vbi actio de dote datur ad fructus ponunt etiam Cyn.& Doct. in l.non est.C.fam.ercisc.

g Paris.Vniuersitas corporum. Contrarium tenet Bart.in l.peculio,in rub.ŝ.de pec.

h Ru.Cōtractus dotis.An sit de iure gentiū,vide per Bal.Nouellū in tract.de dote, in 3.par. vbi plenissimè discutit, & tandem octo conclusiones elicit super illo arg.

LEX PRIMA.

1 *Priuilegia dotis. an dentur ipsi actioni dotis, an vero personę.*
2 *Priuilegium pręlationis in hypothecaria non transit in alium .*
3 *Priuilegium ne fundus dotalis alienetur, quando transeat ad omnes.*
4 *Priuilegium quòd in dubio pro dote pręsumatur, & pro ea fiat interpretatio, transit ad omnes, ad quos dos transit.*
5 *Priuilegiū tacitę stipulationis,et φ cōtractus dotis sit bonę fidei,trāsit ad oēs.*
6 *Priuilegium vt iudicium dotis sit summarium, an transeat ad heredes.*
7 *Priuilegium quòd pręferatur cęteris, non transit ad heredes.*
8 *Priuilegiū φ tacita hypotheca dotis sit priuilegiata,trāsit ad suum hęredem.*
9 *Dos an sit priuilegiata quoad matrimonium.*
10 *Dos, an constituatur nudo pacto .*
11 *Dos creditur promissa de bonis patris.*
12 *Dos quando dicatur promissa de bonis aui, & quid de matre, & fratre.*
13 *Si mutuo accepit dotem, quod fingatur stipulatio.*
14 *Dos,an ratione incertitudinis vitietur, & quādo incertitudo vitiet contractum.*
15 *Alia priuilegia dotis. Iudex cōstituit dotē filię,quādo pater est absens,nu.16.*
17 *Alienari quod non possit res dotalis immobilis sine decreto .*
18 *Res mobilis dotalis, quando, & quę alienari possit, sine decreto.*
19 *Mulier prefertur de dote in actione personali, & hypothecaria.*
20 *Testis si dicat φ vidit Titium possidere per triginta annos semper, quòd non dicatur falsus, licet probetur Titium aliquo tempore fuisse absentem .*
21 *Dictio, semper, quod denotet continuationem.*
22 *Testis qui deponit de possessione,quod intelligatur de possessione naturali.*
23 *Possessio continuata, quando satis dicatur probata .*
24 *Dos quod in omni parte mundi, & contra quemcunque sit priuilegiata.*
25 *Vtilitas publica, & priuata sumitur, quatuor modis.*
26 *Publica vtilitas, quando pręferatur priuatę, & alteri publicę.*
27 *Dispositio huius legis,quod habeat locum in dote profectitia & aduentitia.*
28 *Mulier quę secundò nupsit dote non repetita, habet priuilegia.*
29 *Mulier sterilis quòd habeat priuilegia dotis.* (vel tameram.
30 *Doctor vel scholaris quando poss.t expellere fabrū malleantē penes scholas,*
31 *Debitum causa studij, & debitum causa dotis concurrunt .*

a DOtis causa. a Causa dotis est priuilegiata ,ppter fauorē Reip.q vertiī in liberis pro creādis. Et diuide vt in gl. Casus in teris. Reperiūtur
b duo instrā ɔfecta in eadē die, b & in quolibet ɔtineī octo p'onalis p se,& hypothecaria,vnū ē dotis,& aliud ē mutui. Quæriī φ psumaī primo factū. Et rñdet Iurisc. Do tibi talē rē, Dotis cā &c.& ponit rōnē rē,& rōnē rōnis.Notabilia collige,p teipsum &c.Primo opp.certū est,φ mrimoniū est cā dotis vt l.3. cū si.ŝ. de iu.dot. male ergo hic dicit,dū dicit dotis cā:qa fm hoc tractat de mrimonio. cū dēret tractare, de dote,vt patet ex rubr. Huī⁹ timore gl. q̄ est hic,dat sex expōnes,ut in ea uidetis.Sed qdā dānāt oēs istas expōnes.Primas quinque reprobāt ista rōne,qa si priuilegiū daret ipsi actioni, vel doti, uel eius naturæ, siue ɔtui, trāsiret ad oēm,ad quē transiret actio siue ipsa dos.l.in oib⁹.& l. priuilegia,ĵ.de reg.iur.& de aqua quot.& æst.l.j.§ permittiī. Sed hoc nō est uerū in dote.l.j.de priu.do.ergo &c. Vltimā reprehendit Dy.dicens,φ hoc non reperitur lege cautum.& quia hic esset potius odium, q̄ fauor, vt C.vt inf. certum tps,l.j. Vnde alij, vt Odof.

ADDITIONES.

a Paris.Dotis causa.Vide Rom.conf.157.in princ.Item quæ scripsi ad Bar.in auth ingressi.C.de sacros.eccl.
Pom.Vide in materia per Barb.consi.3.in 1.vol.& consi.6.eo.vol.vide Fel.in cap. ad audientiam, in versi. 8.concludendo,de rescript. Aliquid per Barb. consi.15. 1.vol.amplia hanc l.vt per gl.j.in l.ius pluribus,ff.de iust.& iure.
Menoch. Ferrand.lib.1.explicatio iur.ciu.cap.23.

b Eadē die. Adde vltra Alex.φ voluit Bal.conf.243.lib.3.φ si reperiaī duo instrā dotis eadē die,& eisdē testib.confecta,vnū quo apparet prędia fimpsr in dotem data,aliud quo fuerūt estimata,φ heredū mulieris erit electio quo vti uelint,& qualiter intelligatur,φ in dubio pro dote iudicandum sit, vide Rom.consi.15.

Odof. exponūt dotis cā. i. mulier a ī actione de dote. Et hoc vř ꝓbari ĵ. de priu. cre. l. dabimus. ī priu. vbi đt, ipsi mulieri, &c. Et ad idē C. de priu. do. l. 1. Sed istud vř ꝯ tex. C. de rei vx. ac l. 1. §. vt plenius vbi dř de ipsa actione dotis, &c. Et sic patet q̧ priuilegiū dat̃ actioni
b & nō ꝑsonæ. Vñ Dy. đt dari priuilegiū b actioni, & nō ꝑsonæ. tñ datur fauore ꝑsonæ mulieris, & iō nō trāsit ad hr̃des. Idē tenet Cy. ĩ d.
1 §. vt plenius. Tu dic †q̃libet expōnē ꝑ se esse verā, diuersis respectib. Nā dos hēt multa priuilegia, vt ĵ. videbitis. Qđdā priuilegiū ē tacitæ hypothecæ, & illud dat̃ ipsi actiōi đ dote. vt ꝑ al. §. vt plenius. Et fateor, q̧ hoc trāsit ad quēcūq; trāsit actio đ dote, vt ꝓbat̃ Insti. de
c act. §. fuerat. in fi. vbi ponitur aduersatiua c dictio, aūt, q̃ innuit, q̧ priuilegiū, a1s hypotheca transit ad oēs. Et idē facit d §. vt plenius. quia ēt ex parte viri est tacita hypotheca, & sic ꝯpetit tā alteri quā
2 mulieri. Sed illud priuilegiū †q̧ illa hypotheca sit priuilegiata, vt ꝑferat̃ aliis hypothecis, nō trāsit in aliū. Et hoc tenet Pe. vt no. Cy. C. de pri. do. l. 1. ſm Pe. & Ia. đ Are. & no. ipse Cy. ī l. assiduis. ī vlt. q. C. q. po. ī pig. & tūc bñ ꝓcedit illa expō, dotis cā. i. actio dotis, & sic ē cā cāta, vt C. ꝑ quas ꝑso. no. acq. l. 1. Qđdā ē priuilegiū, qđ dat̃ ipsi doti, hoc ē, rei ī dotē data: qđ gl. dixerūt eē dotē, vt dixi s. ī ru. vt ē
3 priuilegiū †ne fundus dotalis possit alienari, & istud siĺr transit ad oēm ad quē transit dos ipsa. quia hr̃s posset a1s vēdicare sic, vt ipsa mulier, nisi vir eēt hr̃s, vt l. fundū dotalē. s̄ de fun. do. & ĵ. de vsuc. l.
4 cū vir. Vel pone †exēplū đ illo priuilegio, qđ hēt dos, vt in dubio ꝓ ea ꝑsumat̃, & fiat ĩterꝑtatio ſm qđ posui casum ī hac l. Istud. n. dat̃ ipsi doti: q̧a tex. đt, ī ambiguis ꝓ do. &c. vt l. ī ambiguis. s̄. de iu. do. Et istud trāsit ad oēm, ad quē & dos. Non. n. dat̃ ipsi mulieri tm̄, sed ēt ex pte viri, ꝓcedit, vt patet ꝑ no. ī d. l. ī ambiguis & tūc bñ ꝓcedit expō seq̄s. dotis cā. i. ipsa dos. Idē dico đ 3. & 4. expōne: q̧a ad idē
5 tēdūt. Qđdā ē priuilegiū qđ dat̃ ipsi ꝯtui, vt de †tacita stipłone, vt C. de rei vx. act. l. 1. ī pri. Itē q̧ sit ꝯtus bōæ fidei. Inst. đ ac. §. fuerat. & ista siĺr trāseūt ad hr̃des, vt d. l. 1. §. illo ꝓculdubio C. đ rei vx. ac. & tūc ꝓcedit 5. expō dotis cā. i. titulus, seu ꝯtus. Qđdā ē priuilegiū
6 q̧ dat̃ cāæ, seu ĩstātiæ iudicij, vt q̧a ista cā ē fauorabilis, iō iudex pt abbreuiare dilōnes, vt cā citius finiat̃. at. ĵ. de re iu. l. 2. & đ iu. c. dispēdiosā. ī cle. & hoc mō ꝓcedit gl. expō. 6. Non ob. qđ đt Dy. ve3 q̧ nō reperit̃ lege cautū, &c. q̧a imo repit̃, vt dixi. Nec ob. l. 2. C. vt ĵ. cer. tēp. q̧a fateor, q̧ ĩstātia ipsius cāę non perit tpe biēnij: q̧a hoc
d eēt odiū, sed iudex d dabit dilōnes breuiores a in fauorē mulieris, sicut ī cā alimētorū. Et hoc tetigi, ĵ. e. l. si ꝯstāte. in 3. q. priu. & ī 6. & istud priuilegiū trāsit ad hr̃des vľes. vel nō ſm qualitatē hr̃dis, vt ꝑ
7 al. l. 2. de re iu. Qđdā ē priuilegiū qđ dat̃ †ꝑsonæ, vt ꝑferatur alijs, & istud dat̃ mulieri, & ad hr̃des nō trāsit, vt alle. l. dabimus. in prin. de pri. cre. & C. de pri. cre. & tūc ꝓcedit expō Odof. dotis cā. i. mulier in actione de dote. Qđdā est priuilegiū quod dat̃ meræ actioni fa-
8 uore mulieris, ut †q̧a illa tacita hypotheca sit priuilegiata, & tunc non trāsit nisi ad suū hr̃dē, vt ꝑ all. §. fuerat. & l. assiduis. & tunc ꝓcedit expō Dy. & Cy. q. eū seq̄t̃, & tūc vides, q̧ q̃libet expō est bona, & iō Iurisc. dixit, dotis cā, &c. volēs ponere verbū gñale aptū referri ad oīa priuilegia. Possetis dicere hoc eē falsum. Nā tex. q seq̄t̃, loquitur solū de priuilegijs, q̃ ꝯpetūt mulierib. Dř. n. Nā reip. interest dotes mulierib. &. Vñ de necessitate dēt exponi, dotis cā. i. mulier in actione de dote. Rñdeo, cuicūq; ꝯcedat̃, siue actioni. siue ꝯtui, siue ipsi doti, siue ipsi mulieri, ſp interest mulieris. interest. n. nostra hr̃e bonas & priuilegiatas actiones, & iō tex. iste non ꝯcludit q̧ ſp mulieri ꝯcedat̃ priuilegiū. Ex ꝑdictis apparet solo q. quā ponit Dy. ĵ. eo. l. post dotē, an mortua filia pr̃ hēat priuilegiū: & dic, vt dicam, & dabo rr̃am. Scđo op. ad hoc qđ dř hic. ſp, ꝯ. ĵ. e. l. maritum. Huius ꝯrij timore dicit gl q̧ est veritas, qđ illa est rr̃a, q̧ dos est priuilegiata oī tpe, & in oī casu eorūdē tpum. s. ante matrimoniū, & eo ꝯstan
e te, & eo soluto, e & de hoc ponit exēpla. Fallit in casu d. l. maritū. iō gl. subaudit, fere. Aduertatis circa istā gl. oportet nos videre vtrum bñ dicat in eo qđ đt, q̧ oī tpe ē priuilegiata. Scđo, an bona exēpla
9 ponat. Tertio, an bñ ꝯria soluat. Ad primū op. & vř † q̧ dos nō pōt esse priuilegiata añ matrimoniū, cū nō possit eē sine mr̃imonio, vt l. 1. s̄. de iu. do. Rñde q̧ dos post secutū mr̃imoniū assumit priuilegiū in eo q̧ factū fuit añ mr̃imoniū. vel dic, q̧ ēt si mr̃imoniū nō se
f quat, f hēt tñ spōsa in aliq b. priuilegiū, vt ĵ. de pri. cre. l. 2. in §. fi. & s̄. de iu. do. l. si spōsa. Ad rm venio. s. ad exēpla. & ad primū exemplū.
10 s. q̧ dos †ꝯstituatur nudo pacto, g opp. q̧a ſp fingitur stipło, vt C. de
g rei vx. act. l. 1. §. 1. So. gl. loq̄t̃ ſm ista tpa, vt no. in l. ad exactionē. C. de do. ꝓmis. Itē ꝯ q̧a illud exēplū est ex parte viri, sed lex nr̃a loq̄t̃ de priuilegio ex pte mulieris. Rñde q̧a ēt mulieris ĩterest dotē nudo pacto ꝯstitui, & stipłonē ꝑsumi, q̧a stati q̃rit̃ mulieri. Aliud priui
11 legiū est q̧a †de bōis pr̃is ꝓmissa credit̃, h vt l. fi. C. de do. ꝓmis. Rō
h q̧a pr̃sumit offm est dotare, qđ intellige de pr̃e lĩtimo, & nāli, secus de
12 nāli tm̄, vt ĵ. de le. 3. l. vxorē. §. pr̃ natis. dic vt ibi. †Quæro i qd ī auo?
i gl. male loq̄t̃ in ꝑal. l. fi. Sed dic idē in auo pr̃no, vt ĵ. de colla. bon. l. dedit dotē Quid de mr̃e. dic vt in l. neq; mr̃. C. de iure do. Sed qd in fr̃e? dic vt in l. cū pr̃es, ĵ. đ ad. tut. & ī l. nō oī. C. de adm. tu. Aliud exēplum est in priuilegio de tacita stipłone, & de tacita hypotheca. & hoc est verū de iure hodierno, nō secundū ista tpa. Sed qd si ma-
K ritus k accepit dotem qđ pt, † vt l. maritus. in prin. s̄. de iure do. Vi
13 detur q̧ nō possit fingi stipło, vt ĵ. de ver. ob. l. 1. in prin. ꝯiuncta l. q̃ ad seruū. s̄. loc. Sed puto fingi stipłonem interpositā eo mō quo ꝑ s. ꝑ seruū, vt ꝑal. egata l. 1. in prin. de verb. ob. Aliud priuilegium est qđ dos pt ī arbitriū pr̃is ꝯferri, & eo detracto remanet ꝓmissio
14 †incerta, & valet, vt l. cū post. §. gener. s̄. de iu. do. Qđ intellige ī ꝓmissione facta ꝑ stipłonē, ut ibi no. Quidam moderni dñt, q̧ hoc nō
l est ſpāle in dote, q̧a dñt idē in aliis ꝯtib. ut incertitudo l possit admitti rōne adiūcti certificati, ut in legato ad refectionē viæ, in tutelis, & alimentis, &c. l. q. dā in testō. ĵ. de leg. 2. de ann. leg. l. si cui annuū. ita đt Cy. C. de do. ꝓmis. l. 1. ego credo gl. bñ dicere, a1s nulla incertitudo vitiaret. Nā in vendōne ꝑtiū intelligeret̃, ſcđm rei qualitatē. Idē in locatione, & idē ī legato. Nā intelĺr ſm merita, vt l. nec adiecit. s̄. ꝓ socio. qđ est falsū, vt d. §. gener. & ĵ. de ver. ob. l. ita stipulatus. in prin. & ibi scripsi. est ergo ſpāle in dote, & in alimentis, vt in ꝑall. l. si cui annuum. & in legato ad refectionē viæ, d. l. q. dā in te-
m stō, q̧a est cā fauorabilis, ut l. ad instructionē. C. de sacrosan. eccles. m
15 Aliud vero, †priuilegium ſpāle est, in l. fi. C. ad Velleia. dic vt ibi. Aliud C. cōm. de leg. auth res quæ. dicemus in l. a filia. in princ. ĵ. ad Treb. & ista sunt iura noua. Aliud in l. q, autē, s̄. de iu. do. Sed ibi nullum est ſpāle: quia ibi tacite agebat̃, vt ibi no. gl. ergo &c. vt l. item
n quia s̄. de pac. Aliud in l. q. liberos n s̄. de ritu nup. q̧a pr̃ cogitur do-
16 tare filiā, vt ibi. †Quæro hic, si pr̃ est absens, vel hr̃i non pōt, quid fiet?

ADDITIONES.

a Pom. Mulier. Lex ista cum glo. in ver. semper inducitur in argum. de quo per Fel in procœ. decre in c. Rex pacificus. Rom. consi. 263.
b Par. Dari priuilegiū. Multa sunt priuilegia mr̃ij, vt ꝑ Fel. in ru. de spō. co. pe. & fi.
c Pom. Aduersatiua. Vide Fel. in c. ex tenore. de testi. Ro. consi. 293. & consi. seq. & consi. 301. alias 31. Imo. consi. 8.
d Breuiores. Adde Bal. consi. 35. lib. 1. & q̧ causa accipiat̃ pro instantia, voluit idem Bal. consi. 272. lib. 2. vbi uoluit, q̧ fideiussor expensarū, si principalis succubuerit in causa, non teneatur, si iudex pronunciauerit instantiam peremptam. Adde inquantum Ale. concludit hic, q̧ cā dotis non posse agitari die feriata in honorē Dei, nisi mulier nō hr̃et unde se aleret, q̧a ēt legatū alimentorum factū diuiti non dř piū, hoc idē uoluit Bal. cōs. 256. li. 2. Pet. de Anc. cōl 24. & in quātū Ale. concludit, q̧ qū non pōt hr̃i copia iudicis secularis. q̧ cā dotis pōt tractari corā ecclesiastico in terris imperij, sed in terris ecclesiæ principaliter posse tractari corā iudice ecclesiastico. vide Fed. cons. 236. & Pet. de Anch. consi. 20. vbi dicit q̧ dictā son. pl procedere cum dos reperit̃, sed cum dos petitur constitui, q̧ non hēt locū tex. nec dictū Doc. q̧ iudex ecclesiasticus censeat̃ competens. & est mirandū q̧ d. Alex. hoc nō alleget, q̧a s̄. in rub. alle. d. cons. ad statutū prohibens filiumfa. matrimonium contrahere sine consensu pr̃is. uide Spe. in ti. cōpe. in. §. 1. uer. 37. & in quantū dixi s̄. q̧ cā dotis pōt agitari die feriata in honorem Dei, qū mulier non hēt vnde se alat, pulchrū est scire, qñ non dicatur hr̃e unde se alat, q̧a non memini in hoc titulo tangi. de quo uide Bal. consi. 196. lib. 1.
e Eo soluto. Pau. de Cast. hic in rub. dicit se consuluisse sup statuto Senēsi. quo cauetur q̧ mulier hñs liberos non possit testari nisi de quarta partē suæ dotis, reliquas teneat̃ reseruare liberis, q̧ illud statutū vendicat ēt, & hēt locum in uidua, q̧a adhuc est dos. & ita dicit determinasse Bal. in l. 1. C. unde uir & uxor. Sed melior rō vř esse, q̧ illud statutū fuit factū fauore filiorū, & iniquū vř q̧ alios ꝑferri
1a proprijs filiis, iuxta illud qđ pulchre cōsuluit Pet. de Anc. cons. 24. super statuto castri Pollimarti, quo cauetur, q̧ mr̃ non possit disponere aliquo tpe, nec aliqua dispōne, nec ēt ꝓ aīa, si decē pro centenario, q̧ tale statutū ualet, q̧a cā pia filijs non est præferenda, & ita credo q̧ mens fuerit statuentium, non aūt habuerit animum ad istas subtilitates, & per opi. Pau. facit q̧ ēt ipse consuluit cons. 12. q̧ uiduæ luxuriose uiuenti potest per hr̃des mariti obijci exceptio stupri, ut petit dotem, quemadmodum potuisset maritus opponere adulterium, latius ibi uide, & in terminis Pau. de Ca. uide Ale. consi. 202. 3. uol.
f Non sequatur. Idem tenet Bal. cons. 26. 1. uol.
g Io. Fr. Ruy. Nudo pacto. Illud ꝑuilegiū, q̧ dos nudo pcō cōstituat̃ & alia sequētia. prīi ꝑis. s. añ mr̃iū, plene, ꝑseq̄t Bal. no. j. trac. de dote. c. 6. & plurib. alijs additis.
h Credit. Adde quicquid dicat Alex. post Imo. hic. q̧ Bal. consuluit cons. 145. 2. li. q̧ stante statuto q̧ mulier præsumat̃ dotata de bonis ꝓprijs, si pr̃ dotet filiam, & dicat q̧ de bonis proprijs dotauit, q̧ elidit illa ꝑsumptio statuti, & ibi dř q̧ in dubio intelligit̃ dotata de bonis pr̃is, vide eundē cons. 2. li 4. dico tñ q̧ Abb. cōs. 115 1. uol. tenuit, q̧ de iure can. sicut pr̃ tenetur filiā ꝓpriā alimentare, ita ēt tenetur dotare, & non solū ipse, sed eius hr̃s. Fatetur tñ, q̧ sol. ma. ꝑ mortē spuriæ, dos reuertitur ad domū, quemadmodum alimenda finient. Dicit ēt ibi Ab. q̧ fauorabilior est cā dotis, q̃ alimentorū, & ita dicit no. Cy. in l. non oī. C. de ad. tu. cuius cōtrarium tenuit hic Alex. quod pater filiam spuriam dotare non teneatur, & quod fauorabilior sit causa alimentorum, quam dotis.
i Menoch. Quæro. Scripsi consi. 163. nu. 6.
K Si maritus. Adde q̧ Doc. hic, & in l. 1. inf. de uer. ob. sequūtur Bar. sed quæro an talis stipulatio ficta hēat executionē paratam, uide Ale. in l. iurigentium. §. qđ fere ꝫ de pac. Bal. in l. ad probādum. la 1. C. de prob. & in l. 1. §. & ut plenius, C. de rei uxo. ac. Bar. in l. 1. inf. de his quæ in testamento delen. & dic quod ficta stipulatio habet omnia priuilegia, quæ habet uera, ita Rom. consi. 167.
l Incertitudo. Adde quod licet Cy. dicat hoc esse ſpāle. in l. 3. C. de dot. promis. Bar. eum ēt reprehendit in d. l. si ita stipulatus. de quo uide Pau. de Ca. consi. 125. & adde q̧ licet incertitudo uitiet de iure ciuili, tñ de canonica æquitate promissor posset compelli, ut promissa adimpleat ad arbitrium boni uiri. ſm Arch. 1. q. cap. sunt nonnulli. & de incerta promissione, uide Bal. consi. 44. 1. uol. Menoch. Barb. consi. 11. col. 5. circa medium lib. 1.
m Pont. Sacrosan. eccl. Vide multa ad hoc per Barb. consi. 2. in 1. col. & seq. in 1. uol.
n L. qui liberos. Adde q̧ filiæ nuptæ sine dote, dos ēt ꝑ patrē dēt cōstitui. gl. 32. q. 2. c. hoc sanctum & 36. q. 1. c. de raptorib. Si aūt indigno nupsisset sine consensu pr̃is, minor dos ei cōstituit̃, ſm Imo. alle. in l. 3. §. si emancipatus. inf. de cōtrat. q̧a sicut nubens indigno nō pōt exhr̃dari, ita nec dote priuari. Adde ēt q̧ licet filia q̃ peccauit in corpus, non dēt ali. nec dotari, vt no. Spe. in tit. qui fil. sint legi. §. peuer. quid si filia. tñ si pniam egerit debet ali. & dotari, ſm Spe. ubi s̄. & d. Ant. in c. quintauallis. de iureiur. & est tex. in l. imperialis. C. de nup. eodem modo pōt dici de filio, qui cōmisit causas ingratitudinis, ut facta pñia non possit exhæredari. & an filia nupta uiuente patre possit dotem petere, uide Pau. de Ca. consi. 225. & an si expediat plus dare filiæ pro dote, quā sit legitima, an pr̃ possit cogi, uide eundem Pau. consi. 222. & quid si filia esset arcta, ita q̧ non possit cognosci. cum luxuriose uiuat, an possit exhr̃dari, uide Bal. consi. 121. 1. vol. & gl. s̄. 32. q. 2. tenuit Abb. cons. 65. & quod pater teneatur ad dotem filię quę nupsit sine eius consensu, tenuit Ale. cons. 7. 2. uol. & Abb. consi. 11. lib. 2.

fet: Certe iudex ɔstituet eã. Casus est no. ĩ l. ꝓfectitia. circa pri. s. đ
iudi. Expedita sunt exẽpla primi tpis. Aliud priuilegiũ est ĩ scđo tẽ-
17 pore: †qa nõ põt alienari, vt Inst. q̃b. alie. licet ĩ pri. Ita vr̃ gl. indisti
cte dicere, & sic vr̃ tenere, q̃ indistincte res dotalis nõ põt alienari,
siue mobilis, siue ĩmobilis. Idẽ no. ĩ. de reg. iu. l. libertas. la 2. & C. đ
18 rei vxo. ac l. vnica, §. & cum lex. licet ibi se nõ firmet. In ɔ̃riũ s. † q̃
res mobilis dotalis possit alienari tenet Inst. q̃b. ali. licet, in prin. &
Azo in summa đ fun. dot. circa fi. Odo. tenet illã gl. & dicit: qa leges
q̃ loquunť de fundo dotali ponũť gr̃a exẽpli, licet hoc videať ɔ̃. l.
res in dotẽ datæ. s. de iure do. Io. de Are. tenet opi. ɔ̃riã ĩ d. §. cũ lex
Pe. vero distinguit, licet Cy. ibi cũ aľr recitet. Aut res dotalis ɔsistit
ĩ pondere, numero vel mensura, & p̃t alienari, vt d. l. res in dotẽ. Aut
ɔsistit ĩ alijs reb. & tunc si pñt seruãdo seruari, ñ pñt alienari, vt hac
gl. cũ si. Fallit fauore libertatis, vt ĩ. e. l. dotalẽ. in prin. Aut non pñt
seruari, & tũc pñt alienari. arg. l. lex q̃ tutores. C. đ adm. tu. ĩ fi. Hoc
nõ placet, qa nõ est eadẽ rõ ĩ muliere, & in minore, vt l. sicut. C. de
p̃sc. 30. an. Alij vt Ia. de Are. dñt q̃ interim vir p̃t alienare qa nõ est
ꝓhibitũ: sed sol. mat. dotis dñiũ reuertiť ad mulierẽ, vñ ipsa poterit
vendicare. ar. s. de in diẽ addi. l. si ex duob. §. sed & Marcell⁹. sicut ĩ
a reb. q̃ subiacẽt restõni, vt ĩ l. fi. C. cõm. đ leg. & hoc puto verũ de
iure antiquo, tñ đ iure Authenticorũ, dico inouatũ in reb. q̃ seruari
pñt, vt ñ possint alienari sine solennitate. q̃ ponit auth. sine a me C.
ad Vell. & ibi no. gl. ĩ fi. Itẽ tenet ĩ corpore, vñ sumiť d. Auth. §. pe.
col. 5. e. đ. eẽ verũ patet: qa licet illa ɔ̃stõ. cũ loqť đ donõne, expri-
mat đ ĩmobilib tñ cũ loquiť đ dote, đt gñaľr. si q̃s dotis cã. & c. qđ
est no. Aliud priuilegiũ est q̃ ɔstante mat. possit repeti ex cã, vt hic
đt gl. dicã ĩ l. si ɔstãte. ĩ. e. ĩ prin. Aliud priuilegiũ ẽ ĩ tertio tpe, qa p̃-
b fert ĩ p̃sonalib. & ĩ hypothecaria, vt l. assiduis. C. q̃ põt ĩ pig. hab.
19 De quo dic, vt ibi. Aliud † priuilegiũ q̃ nõ op. ɔpensatio, vt in §. ta-
ceat, C. de rei vx. act. ɔ̃riũ ibi no. Vñ dic, dicã. ĩ. e. l. diuortio. §. ob.
donõnes. & l. rei iudicatæ. Apparet ergo quaľr oĩa quasi exẽpla ꝓ-
cedũt. Nũc venio ad solõnẽ ɔ̃rij de l. maritũ. đt gl. subaudi fere. Di
cit Dy. imo nõ subaudias, sed dic sic, q̃ in l. maritũ. ẽ istud iõ qa inter
ɔiuges, actiones turpes, & turpia ɔtinentes nõ dãť. vt ĩ. co. ti. l. alia.
c & ĩ. re. amo. l. 1. & 2. Et ista actio hẽt turpẽ effectũ, si ɔdẽnat et ad
id, q̃ honeste facere nõ põt, vt l. filius. ĩ. de ɔd. inst. iõ nõ ɔdẽnai in-
solidũ sñ cẽ, sed nihilominus rñ̃a isti⁹ legis falsificať, qa hoc ẽ fauo-
re p̃sonæ mariti, & excludit actiones de dote, ɔ̃ rlam cõem aliarũ
20 actionũ, io subaudi, fere, vt gl. đt. Propter hoc lex ista cũ gl. ĩduciť
ĩ argm̃ ad q̃õ. Testis dixit, vidi Titiũ possidere p̃ 30. ann. sp̃ deinde
ꝓbať Titiũ aliquo tpe fuisse absentẽ. an ex hoc testis reddať falsũ.
d Et vr̃ q̃ sic qa dictio sp̃, † nõ denotat ɔtinuationẽ sed ppetuitatẽ,
21 vt l. Clo. §. Imperator. ĩ. de ali. & cib. le. Facit ĩ. de flu. l. 1. §. item. &
qa oĩo sumiť ex vniuerso, vt l. si is q̃ ducẽta, §. verũ. đ reb. dub. ĩ ɔ̃-
riũ facit hæc lex, q̃ đt, sp̃. & tñ ĩ aliquo est falsum, vt in Auth. vt đter
mi. sit nu. cle. §. cũ vero. coll. 1. đt Dy. eũ nõ eẽ puniẽdum: qa potuit
22 saltẽ aĩo possidere. vt l. licet. C. đ ac. pos. Istud nõ placet, qa dcm̃ te
stis ñ dẽt itelligi de possessione, q̃ ɔsistit ĩ aĩo: sed de ea q̃ est facti vt
l. stipło ista. §. hæc quoq;. ĩ. de ver. ob. & ibi gl. Tu sustine dcm̃ testis
qa p̃t eẽ q̃ testis vidit, q̃ ille sp̃ potuit vti re, si volebat. Licet ergo
q̃ñq; nõ vtať, tñ sp̃ vti vr̃, vt l. 1. §. ergo. ĩ. de aqua quot. & æsti. Vel
e dic q̃ p̃t eẽ, q̃ vidit oĩ anno sibi reddi de fructib. a colono, q̃ sa-
23 tis. vr̃ ad ꝓbãdũ ɔtinuã possessionẽ, vt đt tex. no. C. de agri. & cẽs.
l. litib. li. 11. & facit ĩ de ɔd. & de. l. si q̃s ita legauit, & hoc q̃tũ ad ex
cusandũ testẽ. Aľs aũt quaľr ꝓbeť ɔtinua possessio. no p̃ Cy. C. de
p̃scr. lõ. tẽp. l. pe. & l. Celsus. & ibi vide. ĩ de vsuc. Tertio op. dr̃ hic,
q̃ vbiq; est p̃cipua. Sed ɔ̃ qa solũ ĩ fundis Italicis. scđm ista tpa. C.
f de rei vx. act. l. vnica. §. & cum lex. So si exponis vbiq; .i. oĩ casu co
rundẽ tpum. vel .i. cũ stipłone, vel sine, nõ ob. ɔ̃riũ. Si exponis, vbiq;
.i. ĩ oĩ loco, qđ vr̃ verius cũ sit aduerbiũ loci. tuc rñde, q̃ ibi nõ đt
tex. q̃ secus eẽt ĩ fundis Italicis, q̃ ĩ alijs, sed ponit quorũdã variam
24 opi. & dubiũ. Dic ergo, q̃ hẽt locũ ĩ oĩ pte mũdi siue agať ĩ rẽ, siue
ĩ p̃sonã, siue ɔ̃ maritũ, siue ɔ̃ aliũ, & sic sp̃, & vbiq;. Quarto opp. ad
scđã ptẽ. hic dr̃. q̃ reip. interest. ɔ̃ imo resp. pimit dotes, vt l. satis no-
tũ. C. q̃b. cau. pi. tac. ɔ̃ha. So. ibi ex vna pte ẽ vtilitas publica prĩci-
pľr. ex alia dos, q̃ ẽ prĩcipľr priuata, scđario publica, hic ex vna pte
est dos. ex alia vtilitas priuata. Hæc so. vr̃ ɔ̃ casũ l. 2. C. đ pri. fis. vbi
dos & fiscus ɔcurrũt. Dic ergo. q̃ ĩ illa l. satis ẽ sp̃ale pp offm̃ primi
pili, sic aliud sp̃ale ẽ ĩ l. fi. C. đ primi. li. 12. Tu vero ꝓ itcitu huius ma
25 teriæ dic. † q̃ publica & priuata vtilitas pñt sumi quatuor modis.
g Prima est q̃dã vtilitas publica q̃ suã vtilitatẽ affert ĩ cõi, & ĩ quo-
libet particulari. q̃ ɔsistit in sacris, sacerdotib. & magr̃atib. Nam si
cut vnus p̃t intrare ecclesiam, & orare, ita alius: sicut vnus defendiť
a magr̃atu. & c. vt s. de iust. & iu. l. 1. §. huius studij. Scđa est vtilitas pu
blica, q̃ suã affert vtilitatẽ ĩ cõi, & nõ ĩ particulari, vt id qđ hẽt ca-
mera fiscalis, vt l. vtilitas C. de primip. lib 11. Tertia est q̃dã vtilitas
priuata principľr. tñ dr̃ publica scđario, qa respũ vniuersi vtilis est,
qa affert vtilitatẽ respũ vniuersi. & ẽ apta afferre in quolibet actu
particulari, ut q̃ mulieres sint dotatæ. Nã si nuberet ditiori viro, &
parerent filios q̃ forte erunt Magistratus Sacerdotes, Papa, Impera
tor, hic est apta afferre suã vtilitatẽ in qualibet re particulari. & ita
loqui hic. Quarto mõ assumiť vtilitas publica, q̃ principľr ẽ priua-
ta, sed iõ dr̃ publica, qa affert vtilitatẽ suã, respũ vniuersi, sed in par-
ticulari affert suã vtilitatẽ cuilibet separatim p̃ se, ita q̃ vni, & non
alteri: nec est apta afferre in quolibet particulari vľr. Exẽpliũ, q̃ ho-

h mines sint diuites. simpľr loquendo sine actione alicuius cãæ, qa
hoc Reip. interest, vt Inst. de his q̃ sunt sui vel ali. iu. §. fi. & ĩ Auth.
vt iud. sine quoquo suffr. & cogitatio. & de procu. l. seruum quoq;.
26 §. publicæ. & ista est proprie priuata vtilitas. † Cum ergo quæritur
vtrum publica vtilitas p̃ferať priuatæ, vel ẽt vna publica alteri publi
i cæ vtilitati. Dic. Aut q̃ris de prima. & illa præferť omnib. alijs, vt
C. de sacros. ec. l. sancimus. & in c. bonæ memoriæ, extra de postul.
præl. & s. de reli. & sum. fu. l. impensa. quod est notandum ad multa,
& illa præfertur dotib. Aut quæris de secunda & tũc distingue. Aut
q̃ris, an p̃ferať tertiæ, ut in casu legis nr̃æ. Dic q̃ non, qa parib. passi
bus ambulant, vt l. 3. de priu. fisci. Fallit in casu l. satis notum C. ĩ q̃-
bus cau. pig. ta. ɔ̃ha. Aut q̃ris, an p̃ferať quartæ. hoc est, vtilitati pri-
uatorũ. & tunc, aut loqueris in iure iam q̃sito p̃ferendo, & publica
præfertur, vt C. de priu. fis. p̃ totũ. & ĩ. de priu. cre. l. pe. Aut quæris
de iure nouo p̃ principem ɔdendo. & tũc q̃ñq; princeps præfert vti
litatẽ priuatorũ, ne videať auarus, vt C. de lec. nup. l. 1. & de cad. tol.
l. in fi. Si vero quæris de tertia, tunc ista præfertur vtilitati priuatæ,
vt hic, & auth. res quæ. C. cõm. de le. Quinto op. dr̃ hic, qđ reip. in-
terest pp liberas p̃sonas. Contra liberum corpus non recipit æstima
tionem. vt l. liber hõ. s. ad l. Aq. & l. 1. §. sed cũ liber hõ. s. de his, q̃
deic. vel effu. & sic non est interesse, qđ est æstĩõ dãni. Huius timore
gl. dicit q̃ hic loquitur de interesse inæstimabili, & ponit quandam
diuisionem interesse. qđ non ꝓsequor. sed dic vt l. 1. C. de sen. quæ
ꝓ eo, q̃ interest. Sexto op ad 2. partem legis, hic dicit. q̃ interest rei
pu. mulieres eẽ dotatas, & ciuitates impleri liberis hoĩb. Sed ɔ̃: nam
mulieres pñt nubere sine dote. vt in Auth. q̃b. mo. na. effi. sui. §. legi
timi. Item ciuitates pñt regi per spurios, vt gñaľr. [illegible] spurius. de de-
cur. Huius timore sunt hic tres glossæ. Io. Sol. expone necessarium. i.
inutile, vt exponit glossella. In quo autem consistit vtilitas, dñt aliq̃
glossellæ, vna incipit, ad nubendum. alia incipit, legitimis.

Veniamus. Ad q̃õnes, & primo quæro, de qua dote hic lo-
quať. Dr̃ gl. tam de ꝓfectitia q̃ de aduentitia
vt l. ꝓfectitia. s. de iu. do. Alia gl. đt q̃ hic loqť de vtraq;. Quidam
dñt qđ ista nõ est bona qa p̃ hoc hæc l. restringiť ad filiosfa. tñ, vt l.
27 fi. C. de inof. test. Tu dic q̃ licet nomen peculij tã ꝓfectitij, quã ad-
uentitij solum cadat ĩ filiosfamilias, vt ibi, tñ dos ꝓfectitia, & aduen-
titia diceť ẽt in ea q̃ est sui iuris. nõ solũ respũ p̃ris, q̃ emancipat, vt
l. profectitia. in fi. s. de iu. do. sed ẽt ĩ qualibet alia fœmina sui iuris. vt
l. [illegible] & vt plenius. C. de rei v [illegible] act. & ĩ Auth. vt exac. instã. do. §. illud.
& ibi est bonus tex. Scđo q̃ro, de qua ciuitate loqť hic. dic. vt in gl.
28 Tertio q̃ro, † qđ si mulier iã scđo viro nupta est, anteq̃ dotẽ a primo
repetat, an hẽbit hoc priuilegium. Vr̃, q̃ nõ: qa cessat rõ huius l. Ia.
K de Are. tenet ɔ̃riũ p̃ l. nupta. in prin. ĩ. e. & ibi dicã. Quarto q̃ro † qđ
29 in muliere sterili an hẽat ista priuilegia: Rr̃ q̃ nõ: quia cessat rõ hu
ius l. ppea Ia. de Are. intrat hic materiã an ex ratione legis dẽat fie
ri restrictio, qđ dicã alibi. ego tñ dico, & ita exp̃sse tenet Cy. in add.
p̃ l. nupta. ĩ. e. n. s'm Old. q̃ hẽt priuilegia, & hoc oẽs tenẽt. Probo si
sint p̃les rões finales, & vna cesset, tñ pp aliã remanet dispõ vt Inst.
de nup. §. affinitatis. no. ĩ. de priu. cre. l. si uentri. §. in bonis. & de ex-
ce rei iu. l. si q̃s ad exhibendũ. no. ĩ. de his q̃ no. ĩ. l. liberorũ. §. 1. & in
Auth. de nup. §. si vero altera. Facit ĩ. de hær. inst. l. si nõ lex. Sed in
dote sũt p̃les rões, q̃ ponuntur in l. assiduis. licet. n. cesset vna, rema-
l nent tñ aliæ. Pro hoc vr̃ casus. ĩ. de lib. & post. l. si q̃s posthumos. in
prin. Præterea casus est hic dũ đt, maxime. q. d. Reip. interest, ẽt si li-
beri nõ nascantur. Pro hoc vr̃. s. de iu. do. l. 2. vbi ponitur, q̃ rõ fauo-
ris est solum q̃ possit nubere, ne forte aľs meretr. cateť q̃ rõ semper
adest. Sed si solã illã rõnẽ attenderes, ista eẽt utilitas priuata, ñ apta
afferre vtilitatẽ ĩ quolibet p̃ticulari. Et sic cessarẽt ista priuilegia, vt
dixi sup. ĩ 4. op. Quare dicas, q̃ rõ est illa q̃ poniť ẽt ĩ mulierib. steri
lib. qa dẽt attẽdi natura mulierũ, nõ ipsius vitiũ sp̃ale sterilitatis, vt
m

ADDITIONES.

a Puto verum. Adde, an fund⁹ dotalis possit alienari Bal. cõs. 329. 4. uo. & p. Ro. cõ. 78
b L. assiduis. Adde post do. Ale. Bald. cons. 389. 1. uol. per Pau. de C. 4. consil. 394. per
Ang. consi. 180. & per Pau. de Ca. Inc Pet. de Anch. cons. 210. Ro. cons. 366.
c Barb. Et ista actio. Et vide Lud. Ro. in cons. 100. ubi consuluit testem excusandũ,
quando dixit, semper, & uide, quia pulchre loquitur, & alleg. ea quæ hic dicit.
d Menoch. Et uidetur Maria. Soc. sen. cons. u. col. 2. lib. 1. & cons. 54. nu. 10. lib. 4.
Bun. 158. nu. 1. 2. 3. 4. 7. 8.
e De fructib. Adde q̃ cõiter hoc tenetur, ut no. Bal. in l. foramen. de ser. urb. præd.
per Spe. in tit. de teste. §. postq̃. Arch. 22. dist. c. sacrosancta. Ang. in l. minime de le
gib. & in l. 1. §. 1. de flu. Pet. de Anch. cons. 317. inci. in Christi nomine, visis ar. &
de hac dictione, semper, uide Spe. in tit. de resti. in integ. in 3. par. §. 1.
f Et cũ lex. Adde quod Imo. dicit q̃ prima opi. antiquorum fuit ante hanc l. iõ per
istũ tex. fuit introductũ, ut nedũ in p̃dijs Italicis, sed ubique sit dos priuilegiata.
g Paris. Vtilitas publica. Multa huius cã conceduntur, q̃ alias non concederentur,
ut per Fel. in c. nonnull. in prin. in uerbo fauore. extra de resc. & quando dicatur
aliquod priuilegium introductum in fauorem publ. uide Are. cõsi. 2. & de hac utili
tate publica habes ad Bar. in l. ius publicum, ff. de pa.
h Diuites. Adde q̃ Imo. dicit, q̃ imo diuitiæ sunt aptæ afferre vtilitatem in quoli-
bet particulari. per tex. in l. 1. §. quod si nemo. s. qđ cuiusq; vni. & facit, quia vi-
demus, q̃ res priuatorum auferri pñt pro utilitate publica. Rom. cons. 110.
i Dic. Adde q̃ magna utilitas priuata sp̃ p̃poniť publicæ paruæ. l. 2. §. sunt aũt q̃
putant. inf. ne qđ in flu. de quo ẽt per gl. & Doc. in c. bonæ. el 2. de postul. præla.
K Meno. Quarto quæro. Tiraq. Cessante causa. cess. effect. limitatione 22. nu. 11.
l L. si q̃s posthumos. Bar. in lect. nouissima limitat, nisi sit sterilis a natura, p̃ tex. in l.
sed est q̃situ. inf. de lib. & post. Vñ hic sumpta occasione, Ray. & Bal. tangunt. an
cessante rõne legis cesset legis dispõ, de quo plene p̃ Bar. & alios ĩ l. 2. inf. de do

a in ſal.l.ſi qs poſthumos.Vltimo.aidncit gl.iſtā l.in argm̄ ad qōnē no p gl.C.de ſtudiis liber.vrbis Romæ.l.j.ī ſi.li.xj qa ſcholares vl
30 Doc. poſſent repellere fabrū,q ſtat iuxta ſcholas, vel cōpellere ne malleт, pp publicā vtilitatē,vt reſpub. pitis hoīb.replcaī, ſicuм hic. & no.in d.l.j.in fi.Eğ φ ñ,qa priuilegiū ſcholariū dēt intelligi ſine iniuria cuiuſq;,vt l.impuberi.ʃ.de admi.tu.& ʃ.ne qd ī lo.pub l.2. §.merito.& §.ſi qs a pricipe.& C.đ emā.li.l.nec au*. ſed hic fieret iniuria fabro,ergo &c. Præterea pſonus nō pt ipedire libertū ſuū
b vti arte ſua,ergo multominus ſcholares fabrū,b vt ʃ. de iurepa. l. qro.& đ obſe li.l.fi. Præterea,faber nihil īmittit ī alieno,ergo &c. vt l.ſicuri.§. Ariſt.ʃ ſi ſer.vē. Iac.de Are.diſtīguit.Aut Doctor pue nit fabrū,& Doctor pſerť,vt ʃ.ne qd in lo.pub.l.2.§.ſi qs neīe.Aut faber puenit Doctorē, & tūc aut Doctor ñ pt in alio loco ɔmode ſtare,& pſerť Doctor.qa pp neceſſitatē frangiť diuina reuerentia, vt C.de ferijs,l.oēs.Aut pt alibi ſcholas ɔmode facere,& tūc ſecus: qa puentus,vt l.ſi plurib.de le.j,cū ſi.Si vero ſiľ cōcurrūt,pſerť Do ctor,qa maior pſerť minori,vt ʃ.de iu.l.p minorē. C.de or.iu.l.ſi. & melius pſerť bono,vt l exigēdi.C.de pc.& ʃ.de of pcō.l.obſer uare.§.pficiſci.Alij hoc rephēdunt,qa cū ſcholares ſint priuilegia ti,ſicut mulier,arg.h*l.pferunť ēt ei,q prior ē īpe,qa priuilegia nō ɔſideranť ex ipe,vt l.q qs.eū gl.& l.priuilegia ʃ.de priu.cred.& C. q po.in pig.ha.l.aſſiduis. Et p hoc rndeť ad oīa ɔria,& ſic dnt:Do ctorē,& ſcholarē indiſtīncte pſerri ei.ſ.fabro.Ego puto φ iſta l.ni hil faciat,qa hic loquiť qn̄ iura diuerſorū ɔcurrūt circa idē:qō nra loqť qn̄ qlibet opať ī ſuo ſeparatim,alter ab altero.Dico igiť ī hac q.φtotū pēdet ex off.iu.ɔſiderata loco ū diſpōne,& aptitudine,& antiqua ɔſuetudine:qa forte eſt ibi ɔſuetū ſp legi, & ex alijs circū ſtātijs iudex pſerret Doctorē,vel ſcholarē uel fabrū. Idē in duab. ſcholis ita ppings,φ inuicē ſe impediāt,ut pall.l.j. C.de ſtudijs li ber.vrbis Romę.li.xj. vbi eſt caſus, φ hoc fiet,uel iudicis offō , vel ɔdōne ex illa l.& in ambignis pſerť Doctor fabro.arg. h*l.mul to magis,qa in Doc.verſať publica utilitas in cōi,& in quolibet par ticulari:qa qlibet pt adire Doctorē,& addiſcere. ſm ea q dixi ʃ. in 4.opp Idē dico,ſi faber eſt iuxta domū unius ſcholaris vel Docto
c ris,c vt l.legatis ſeruis.§.ornatr cib.ʃ.de le.3.Et ad hoc ppric facit l. nra,qa hic verſať utilitas reſpū vniuerſi,& eſt apta afferre utilitatē in quolibet particulari: qa pp ſciam efficietur Doctor, & leget,uel erit magiſtratus,vel Papa,vel cardinalis,ut tota die uidemus.Et ſic
31 ex d gl & ex iſta† ſume arg. φ debitum cauſa ſtudij, & debitum cauſa dotis concurrunt,cum ſint paria,ut d l.aſſiduis. § exceptis. C.qui pot.in pig.hab quod eſt multum notandum.

CONCORDIA.

¶Pro cōcordia.aduerte,φ d.Iaſ in hac l.j.col.9. alleg. Bart.ɔriari, dū vult,inducendo.l φ priuilegium dotis tranſit ad quecūq; hrdē.ɔ rius tñ allegatur in l.Neſennius.§.fundum.in fi.ff. de re iu.Sol.idē Iaſ.in hac l.i.ideo dic,ut per eū,& per d.Chriſtopho.de Nicel.nam facit dr̄am inter priuilegia,quæ concernunt perſonam mulieris, & illa non tranſeunt ad alium,niſi eſſet pr̄, uiuente filia,quia tunc eſſet cōis patri, & filiæ, item tranſeunt ad filios eiuſdem mr̄ijs in priuilegio prælationis:alia autem cōiter tranſeunt,& ita poteſt ſal uari Bal.in l.poſt dotem.circa 5.col.in uer.ergo autem hoc fit.

ADDITIONES.

a Vltimo.Adde φ cū ſtudij eſt publica utilitas,tex.eſt in §.fi.in fi.proœ.Inſt.& dum Bar.d.cit φ cōſuetū eſt legi,pro eo facit l.2.in prin.inf.de aqua plu.ar. & in ti.de pace conſtan.in ver.ſicut.in quib.attēditur cōſuetudo.Et diſ Bar. ďt φ ſi faber p uenit Doc.q non pōt eū expellere,tñ adde,φ ſi in hoc loco ſit cōſuctum legi,po rcrit expelli.Ita Pet.de Anc.& Imo.in c.2.de loc.Io.An.& Ant.de Bu.in c.ſi.de iu di.dē ēt Spe.in tit.de iud.§. t.hic ēt ver.no. φ ſi ſcholaris vicinus cameræ alteri legit ita alte,φ aliū impediat,φ iudicis offō pōt compelli,aut tacere , aut abire. Quod aūt dicit Bar.idem priuilegiū eſſe ſcholarib.per §.ornatricib.Imo.tenet cō tra.quia non eſt par vtilitas in ſcholari,quæ eſt in Doĉto.per l.1.& 2.C.de excuſ. artifi.lib.11.Non ob.§.ornatricib.quia loquitur in ultimis voluntatib.in quib.fit larga interpretatio l.in ambiguis.inf.de reg.iu.l.quoties.inf.de reb.dub Pro quo facit quod no.cano.in proœ.decr.p illum tex. in ver. Doctorib.& ſcholarib.in telligendo φ copulla,& ponatur inter diuerſa.Facit quod no.Bar.in l. 1. §.nec ea ſlrenſe.de colla.bo.quod datum eſt cā ſtudij,non dř caſtrēſe. Et an priuilegia con ceſſa Doĉtorib.trahantur ad ſcholares,uide Fel.in proœ.decre.
Pom.Vltimo. Vide Dec.in c.ſi.de iud.
b Fabrū.Vide aliqd p Ale.in l.ita ſtipulať.ff.de ver.ob.& q ibi ſcripſi ad Bar.4.opp.
c Pariť.Vel Doĉtoris.Circa illam materiam vide omnino Ale.in apoſtil.ad Bar.in l. vnica.C.de ſtud.li.vrb.Romæ,lib.1 1. vbi ponit,an a ſententia lata ſuper hoc poſ ſit appellari.vide etiam φ poſſit procedi tempore feriato.& φ non poſſit appella ri.fa.l.1.§.ſed excipiuntur,in prin.ff.de fer.Item ad quæſtionem Fab. uide Fel. in c.ſi.extra de iud.vbi ponit,quod non poteſt appellari,& multa alia.

LEX II.

1 *Dos quibus caſibus reſtitui non debet.*
2 *Dos quando reſtituatur mulieri.*
3 *Dos conſtante matrimonio,quibus caſibus repetatur.*
4 *Marito bannito,dos repetitur.*
5 *Bannitus æquiparatur deportato.*
6 *Exulare eſt principium paupertatis.*
7 *Maritus quo poſſit ſoluere dotem uxori conſtante matri. & ſoluendo liberetur.*
8 *Dos an ſtatim ſoluto matrimonio,reddatur.*
9 *Dotis actio competens extraneo ad dotem repetendam,eſt ſtricti iuris.*
10 *Dotis reſtituendę dilatio,de qua in §. exactio.quod competat etiam quando ex traneus repetit.*
11 *L.in omnib.de iud.quod locum habeat in actione ſtricti iuris.*
12 *Maritus cogitur promittere reſtituere dotem uxori.Et quando alteri.*
13 *Promittere alteri quando quis cogatur.*
14 *Vaſallus ad petitionem domini,an cogatur fidelitatem alteri promittere.*
15 *Quod poſſum cogere debitorem meum, vt faciat mihi inſtrumentum .*
16 *Actio ex ſtipulatu tacita ſecundum iura ſſorum non competit mulieri.*
17 *Vir tenetur mulieri in actione de d ne, ſcdm ipa ſſorū, inquantū facere pōt.*
18 *Extraneus,q ſtipulatus eſt dotē ſibi reddi quādo agat cōtra virū inſolidum.*
19 *Pauper quando quis dicatur effici, & non ſoluendo.*
20 *Maritus cogitur officio iudicis cauere de dote reſtituenda.*
21 *Maritus qualiter caueat vxori.*
22 *Conſuetudo vbi contraria in ciuitate, reditur ad ius commune.*
23 *Mulier, an caueat viro de euictione.*
24 *Cauere inimico ſuo, an quis cogatur:*

a **Soluto matrimonio.** a Vſq; ad l.de diuiſione,tra ctat, vnā mām & vſq; ibi di uidiť ī duas ptes.Primo loqť de fęmina ſui iuris.Scđo de ea,q̄ eſt in pťs ptāc.Scđa ibi,φ ſi in pťs.Iſtē prima ſubdiuidiť in duas,qa primo loqť de ſolōne.Scđo de promiſſione,ſcđa ibi,nec cogiť,& bř.h.d.Sol mat.dēr dos reddi mulieri,& ab initio dēt,pmitti ipſi mulieri,& ñ alij.niſi marito noceret.h.d.in tēris.In j.pticula tria fuerūt q̄ſita . Prīo,an dos data dēat reſtitui. Scđo qn̄.Tertio cui. Ad q̄ rndet tex p ordinē φ dos dēt reſtitui,& qn̄.ſol.ma.& cui.ſ. mulieri.h.d.Et ſicut ſunt tria dicta,ita tres oppōnes p ordinē for manť in gl. ad qđlibet dcm̄. Vñ diuide gl.in tres ptes. Scđa ibi,itē fallit ſi eXneus. Tertia ibi,itē φ dicit. Op.ad primū,& vř φ dos ñ
b dēt b reſtitui,vt ʃ.e.l.Luci*.So.d i gl.hoc primū fallit† ſi culpa mu
1 lieris mr̄iū ē ſolutū,vt ʃ e.l.Luci*.& C.đ repud l.ɔſenſu.niſi & ip ſe marit*delinqret vt ʃ.e.l.cū mulier. Scđo fallit ſi fuit pactū ap poſitū đ dote lucrāda,vt ī Auth.de ſan.epi.§.ſi vero ɔſtāte & hoc niſi maritus deliqrit,vt l.ſi ab hoſtib.§.j.ʃ.e.niſi mr̄um ſit ſolutū morte viri.quo caſu pactū ñ opať. Qđ dic,vt l.2 ʃ đ pac dot.& in l.j.ʃ.de do.plc.hīc fallit rřa h*l.ſi aliqd pt obijci mulieri,vt recōci liatio mr̄imonii,vř mora.ʃ.e.l.ſi mulier,& l.ſemel.Ita d i gl.& bñ. Nūc hēs primā partē gl. Scđo opp ad ſcđm ptē.hic dř,φ mulieri dos ſolui dēt.ɔ φ nō dēat reddi mulieri,vt C.de rei vx.ac.§.acce
2 dit.vbi reddiť eXneo.Sol.† φ hic ē dř,φ mulieri dēt dos reddi fal
c lit ī duob* caſib. ſ.ſi eXneus dedit,& ſi mulier eſt in ptāte,vt in gl. Tertio op.ad tertiū,φ dēt reddi ſol ma.ɔ:qa imo eō ɔſtāte.vt ʃ.e.
3 l.ſi ɔſtāte,ī prin. Gl.dt hoc qđ hic dř qđ ſol.mat.reddiť,fallit † in quatuor caſib.vt hic hēs ī gl. Primus caſus ē verus,tñ ñ eſt pprie reſtō,dū adhuc dos deſeruiat onerib.mr̄ij, vt C.de iu.do.l.vbi.di cā in pall.l.ſi ɔſtāte .Aduerte,φ ſcđs caſus nō facit ad ppoſitū,qa l.queadmodū. loqť đ repetitiōe,q̄ ſit p ɔdōnē ob cām,vř ſine cā:
d hic de ea q̄ ſit p actionē de dote. Iſtē aduerte,qa tertius,& quar* đ pñt dici idē cū primo : nā primus caſus eſt,qn̄ maritus uergit ad inopiā:ſed ſi maritus deportať,vel damnať in metallū, pdit bona olim,& hodie,tñ olim ueniebant ad fiſcū, vt l.deportatorū.C.de pç.& l.fi.C.de bo.dā.hodie danť certis pſonis,vt ī auth.bona dā natorū,C.de bon.dā.Merito ergo dos repetiť,qa ad ſūmā inopiā
4 deduciť.Et hoc†no.facit ad qōnē. ſi marit*eſt exbānitus,φ ſit loc* repetitioni dotis.vt hic pīūcta gl.q̄ eſt Inſt. qb.mo.ius pa.pot.ſol. §.relegati. & ita tenet Spe.ī tit.de do. poſt diuor.reſt.§ fi.ver. qd ſi
5 vir.de quo dixi plenè ʃ.e l.ſi ɔſtāte in j.q.prin.ver.qnto qro.†An aūt exbāniti ęqparent deportatis,diſputaui,& tenui φ nō.& Cy. idē.C.de hęr.inſt.l.j.in finaľ dico,φ eo ipſo,φ ipſe eſt exbānitus, facit locū repetitioni dotis, vt in auth.qđ locū,C.de collat. & in corp.uñ ſumiť:qa eo ipſo,qđ ipſe incipit male uti ſubſtantia ſua,
6 pt dos repeti,qđ facit eo ipſo,qđ incipit exulare.† Nā exulare eſt principiū,φ ipſe efficiať paup,ut in Auth.ut oēs obe.iud. puin.§. hęc ɔſiderātes, & ī Auth.de exhib.& intro.re.in prin. Quinto q
7 ro, † an maritus eX hos caſus poſſit ſua ſpōte ſoluere dotē uxori ɔſtāte mr̄imonio. gl.dt φ ſic ī caſib.q ſunt,ʃ.e l.ſi quis, & l ſeq.ʃ.e. & de iu.do.l.mutus,§.manēte.In alijs non ualet ſolo,nec liberať marit*ſoluēdo,niſi quatenˀipſa mulier eēt locupletior ſcā,ut C. ſi pſt.mat.dos ſol.fue.l.j.Et ita d t gl.in d.l.j.iſta eſt no.gl.firma t n.
e unā opin.ɔriā Iac.de Arc. e q dicit, φ maritus eē ſoluendo eX il las

ADDITIONES.

a Menoch. Zaſius Antinomias,parte 2.num.12.
b Non debet. Adde inquantum Alex. ponit de hac dictione,perpetuo, Cald.conſi. 17.de verb.ſign.& Abb.S.cul.conſ.60.& inquantum Alex.limitat Paul.de Caſt. in eo quod dicit quando mulier ab inteſtato decederet , & maritus eſſet inops, quòd maritus ſuccederet in dote, procedere,niſi extarent filij. Vide Spec.in tit. qui filij ſint leg.§.1.ver.quid ſi mulier.
c Menoch.Quod hic.Boer.q.208.
d Quartus. Adde dum Alex.addit quintū caſum,quando maritus expulit vxorem ſine cauſa,quod voluit Paul.de Caſt.conſ.392.in fi.
e Iac.de Arc. Adde,φ cōis eſt opinio, φ maritus non liberať niſi mulier effecta ſit locupletior,dicit tñ Pau.de Caſt. reperiri φ aliqñ liberatur,ſ.ſi facta erat dona tio pp nuptias æqualis dori, & ei reſtitueret donatio , nā poſſet ēt dos reſtitui, l.ſi conſtāte,§.ſed econuerſo,& ibi Cy.C.de dou.ante nup.de quo hic per Alex. Itē ſi dos non erat ſoluta marito, ſed promiſſa,pōt maritus cōſentire conſtante matrimonio,q ſoluat vxori, & liberatur promiſſor, vt colligit ex l. huiuſmodi, §.cū pater,de leg.3.alias fruſtratoriū eſſet cōſilium illius legis. Item ſi ſocer,qui recepit dotē,emancipet filium, & iuſſu mulieris dotem filio reſtituat, liberatur à muliere,ʃ.de iu.dot.l.ſanè,in fi.cum l.præced.& ita ibi tenet Bar.expreſsè,quē caſum dicit Pau.eſſe notandū,quia quotidie accidit,qñ filij non poſſunt ſtare cū patre. De quo vide Bald.conſi.19.4.vol. & pulchrè per Pet.de Anch.conſi.329. Et no. quòd in prædictis conſilijs loquuntur quando ſunt in poteſtate patris.

las causas ↄstãte mrĩmonio, liberaт. Circa qđ arguit ꝓ & ↄ̃,vt đt
Cy.C si dos ↄst.mat.l.j.finaтr tenc,ꝙ hic dicit gl.ꝙ mari⁹ nō libe
reт,nisi mulier sit locupletior,& tũc liberō ↄtingit magis iure ↄ-
pẽiationis,& exceptionis doli,q̃ iure solonis,]vt l.apud Celsũ,§.si
qs pupillo.de do.excep.& ꝓ hac pte est exp̃ssũ in Auth.de nup.§.
dotes,& est casus s̃.all.C.de iu.do.l.si.Nec ob s̃.ad Vell.l.vir vxo
ri.§.j.qa ibi intelligo,ꝙ soluebaт in casu ꝓmisso.Prędicta vera qñ
vir soluit mulieri,vt hẽat sibi:sec⁹ si solueret ↄsiuẽdo se vergere ad
inopiã,licet forte ↄfessio nō esset vera. Qđ dic,vt ĩ e.l.si ↄstãte,in
4.q prin.ver.4.qō.Vltimo q̃ro, a hic đr ꝙ dos dẽt reddi sol.mat.
a q̃ro,† an statim? Gl.hic ĩ prin.đt ꝙ olim annua,bima,trima die,
8 hodie.&c.Innuit ergo,ꝙ tã in mobilib.q̃ in immobilib.hẽbat o-
lim vir istã dilationẽ, & exp̃sse đt ĩ.e.l.diuortio,§.ĩterdũ,qđ ẽ fal
sũ,vt ibi dicã.Nũc veniam⁹ad ver.nec cogiт ĩ quo ver.sũt duę gl.
In prima ponunт duæ lect.diuersæ.In sc̃da ponunт,& qōnes.Cō-
tinua sic. Dictũ ẽ s̃.ꝙ solui dẽt dos mulieri.Sed q̃rit,an marit⁹co-
giт ꝓmittere alteri.vt sic alteri reddaт. Et rñdeo,vt in lr̃a,& legiт
duob.modis. Prĩo ĩ dote,ꝓmittẽda ab initio,i.inchoato mrĩmo-
nio & hoc pp verbũ ab initio,qđ ẽ ĩ lr̃a.Et ſm hoc loq̃т de nuda
ꝓmissione,sine fideius. Sc̃do mō legiт đ ꝓmissiōe fcã ab initio.s.
sol.mat.Et ſm hoc loq̃т đ ꝓmissiōe fcã cũ fideius.vt l.si ↄstãte,§.
quoties,ĩ.e. Ad hãc sc̃dam lect.nos inducit ↄtinuatio,vt ꝓsequaт
hic eãdẽ mãm,sicut ĩ princ.h⁹ l. Itẽ q̃libet istarũ lec.subdiuidiт in
duas, nã ſm primã p̃t intelligi,qñ ipsa mulier dat dotẽ, & ista est
vera.Itẽ qñ ex̃neus dat ꝓ muliere,& ista ẽ falsa.Nã tũc marit⁹co-
giт ꝓmitteт ex̃neo,vt l.j.§.accedit.C.de rei vx.act. nisi sustineres
istã ponendo, ꝙ ex̃nei ꝓmissio p̃cesserat simpl̃r. postea qñ dabat
dotẽ,volebat stipulari sibi. Tũc.n.ñ cogiт marit⁹, qa ius q̃sitũ erat
mulieri,vt C.đ pac ↄ ĩẽ.l.ex morte,ĩ fi.& no ĩ p̃all.§.accedit.vt ĩ.
dicã.Itẽ sc̃da lec.p̃t intelligi qñ mulier ab initio dedit dotẽ,& hęc
bona.Itẽ qñ ex̃neus dedit ꝓ ea,tũc ex̃neo nō p̃stabiт talis cautio.
Rō,qa actio ei ↄpetẽs est stricti iuris,& sic ei nō caueт,vt l.dedi.in
prin.de ↄd ob cau.ita đt gl.no. Ex qua gl.no.prĩo,ꝙ actio de do
9 te.cōpetẽs ex̃neo ad repetẽdũ dotẽ,est stricti iuris, † ꝙ ĩdubitãter
10 est verũ,vt dicã ĩ.e l.de diuisione.Sc̃do no.† ꝙ qñ ex̃ne⁹ stipulat⁹
est dotẽ sibi reddi, hẽt locũ dilatio,de qua ĩ l.j.§.exactio. C de rei
vx.act.qđ patet: qa hic q̃riт,an iterim dẽat p̃stari cautio,de qua lo
quiт ĩ.e.l.si ↄstãte,§.quoties. Si.n.illã dilationẽ nō hr̃et,nō q̃rereт
11 đ ista cautione.Tertio no.ex ista gl.mirabilẽ opi. Nã † licet sit du
biũ virũ l.in oĩbus,s̃.de iudi. hẽat locũ in actione stricti iuris,de
quo gl ibi dubitat & se nō firmat,tñ firmat se.s̃.de ↄd.ob cau.l si
pecuniã,§.itẽ si qs dederit, & l.ĩ possessionẽ,ĩ.ex qb.cau.ĩ pos.ea.
& vr̃ tex.in l.si creditores,ĩ.de priuil.cred.& C.de p̃ci.Imp.l vni-
uersa tñ illa gl.& hic tex determinãt oĩa ista iura,vt ita demũ de
bitor cogaт ĩ actionib.stricti iuris,si nō est ei laboriosum inueni
b re fideiussores:in actionib.aũt bonę fidei, nulla distō,sit laborio-
sum,vel ne.nō attendiт.qđ multũ no.tñ prima lec.multũ applau
dit lr̃æ.!Istis lec.sic explicatis, & extricatis,primo opp.ꝙ ab initio
qs nō cogiт ꝓmittere,vt C.de act.& obl.l.sicut. Sol.gl. Dñt qdã,
ꝙ hic est sp̃ãle.Vel dic,ꝙ occasione dotis p̃ambulę incidit in hãc
necessitatẽ Et hãc tenet Dy.p l.si qs seruũ,s̃.de act.emp. Et aduer-
te ad istã solōnẽ:qa ſm hoc oportet te ponere qđ hic p̃cessit con
uẽtio de dote,vel ẽt traditio, nulla facta promissione mulieri de
12 dote reddenda,& hoc est verum No.† ergo ꝙ maritus cogiт mu
lieri promittere,non aũt alteri,si sibi noceret, vt hic.Sed si pone-
res ꝙ nulla conuentio de dote p̃cessisset , mulier non cogereт se
dotare,nec ipse vir promittere,vt in Auth.de nup.§.sic itaq;.ver.
si qs enim.& in Auth.qb.mod.nat.eff.leg.§.& qñ.Et hoc modo
pōt sustineri prima lect ẽt ex̃neo dotãte,quia pręcessit promissio
simplex,& sic vr̃ mulieri donatũ,vt l.ex morte,C.de pac.conuẽt.
Sc̃do op.gl.ꝙ nō cogiт alij promittere,vt C.de nouat.l.j. dicit gl.
Solue,vt ibi. Sed certè magis obstat l.nec creditoris,co.ti.gl.ibi di
cit ꝙ hic est sp̃ãle.Pet.dicit,ꝙ illa gl.dicit verũ de rigore,sed de ę-
quitate non : sed si intuamur veritatẽ, est in quolibet alio idẽ, ꝙ
cogaт alteri promittere,nisi ei noceat. l.in creditores, s̃.de euict.
Sed certè satis vr̃ ei nocere ex eo ꝙ fit ↄ̃ voluntatem suam,vt s̃.de
vsu & hab l.fi.Inst.de act.§.p̃terea. Teneas ergo,ꝙ hoc est sp̃ãle in
dote. c ad huius † aũt decĩonẽ sic distingue , qñ aliquis petit à me
c ꝙ sibi prodest,& mihi nocet. Aut præcedit ↄ̃ctus, de cuius nã,est,
13 vt faciã,& cogor,vt in d.l.in creditores . Aut non p̃cedit,& tunc,
aut ille petit,ꝙ faciam:qa ex hoc aliquid lucratur, vel aliqd com
modi sentit,aut vt damnũ euitet. Primo casu non possum cogi,
vt præall.l.nec creditoris,de vsu & hab.l.fi.& Inst.de act.§.pręte-
rea Fallit ĩ.ad Treb.quia poterat fauore vltimę volũtatis. Item
fallit fauore religionis,vt l.si quis sepulchrũ, s̃.de relig. Item fal-
lit fauore dot.vt hic.Sc̃do casu. Aut ille petit à me, vt patiar resor
mari qđ ante erat.& cogor, vt l.chirographis,cũ gl.sua,de admi.
tut.& in l.2.§.itẽ Varus,de aqua plu arc. Aut vult ꝙ aliqd de no-
uo faciã,& non cogor,vt puta, vult ꝙ vendam sibi viam ad fun-
dum,cũ aliunde ire nō posset, vt patet s̃.de ser.vrb.præd.l.binar.
d Fallit fauore religionis,vt l.si qs sepulchrũ,s̃.de relig.Et p̃dicta d
14 sunt ar.† ad q.an vasallus ad petitionẽ dñi cogaт fidelitatẽ ꝓmit-
tere alteri.De quo hic p Iac.de Arc.Quidã,vt Cyn.dñt in.l.j.C.de
nou.dic vt ibi. Tertio opp. ꝙ hæc cautio vr̃ superflua, cũ habeat
mulier actionẽ ex stipulatu, per tit.C.de rei vxo.act. Sol dñt gl.ꝙ
imo est utilis,qa hẽbit instr̃m.& hẽbit probationes, iō petitur, vt
caueat.Et vide gl.istã in ver.suspectũ.ibi sed ad quid cauet.Et quic
qd dicat illa gl.nō hẽt mulier tacitã actionẽ ex stipulatu,ſm ista,
tpa,vt no.gl.C.de do.promi.l.ad exactionẽ.hodie sic,ut dicã. Et fa
15 cit hæc gl. ad q an possim † cōpellere debitorẽ meũ ad faciẽdum
mihi instr̃m?Dixi in l.si pupillus.de nouã.& ibi p glo. & l.chyro-
graphis.ĩ.đ adm.tu & cur.& facit l.sicut datã.C.de li.cau.& l.plu
res apochis.C.de fi.instr.& in Spe de instr.edi.§.post q̃.in ver quid
si solui.& per gl.extra de testi.c.signauit. De quo plene dixi in l. si
finita.§.eleganter.de dam.inf.ꝙ tñ gl. dixit,ꝙ ſm ista tpa haberet
actionem ex stipulatu,non est verum,ut statim dicam.

Venio. Ad qōnes,& q̃ro ꝓ decĩone literę, quō p̃t maritus su
spicari se hr̃e incōmodũ. Glo. dat quatuor rñsiones.
Prima qa forte ille,q vult ꝙ maritus promittat,est rixosus homo.
Sc̃do si est potentior, qđ no. & istæ duæ primę sunt multum not.
Tertiũ incōmodũ est đt gl. si mulier stipulãti donat in casu soluti
mrĩmonij,quia mulier ageret in q̃tum facere p̃t,vt ĩ.e.l.maritum.
& l.Nesennius.ĩ.de re iud.sed extraneus in solidũ.Istud non vr̃ ve
rũ,quia actio ex stipulatu ſm antiqua tpa hẽt exactionẽ insolidũ,
ẽt si mulier stipularetur.C.de rei vx.act.§.cũ aũt. Vñ in hoc nō vr̃
16 diuersitas siue mulieri,siue extraneo ꝓmittatur.Gl.† ista,vt dixi ĩ
p̃cedenti ↄ̃rio,ibi dum đt,sed ad qd cauet,vr̃ tenere,ꝙ ſm ista tpa
mulier hẽt actionẽ tacitã ex stipulatu.Idẽ in l.si filio.in ver.iura-
uerit ĩ. co. dico ꝙ hoc non est uerũ,quia ſm ista tpa mulier non
hẽbat tacitã ex stipulatu,sed de dote,ſm l.j.§ cũ aũt. C.de rei ux.
ac.vt no.gl.in l.ad exactionẽ.C.de promis. Dico ergo ꝙ actio,de
qua sit mentio in §. cũ aũt. erat,q̃dã actio ex stipulatu, q̃ fuit ante
tpa ſforũ in antiqua iuris prudẽtia ibi non pōt,cũ non hẽamus ali
bi mentionẽ q̃ ibi,aĩs sequereт,ꝙ totus ille ti.esset destructus.Iac.
17 de Ra.ponit in p̃al.§.cum aũt. Et sic teneo,ꝙ † ſm ista tpa uir tene
tur ipsi mulieri in actione de dote in q̃tum facere pōt,ut l.2.de cō
sti.pec.& l.rei iudicatæ.ĩ.co. licet alia actione agatur q̃ actione de
18 dote ex stipulatu,vel alia,ut no.inf e.l.maritũ.Sed pone,ꝙ† extra-
neus stipuletur dotẽ sibi reddi,an agit insolidũ ↄ̃ maritũ?Hic glo.
vr̃ ꝙ sic.Tu dic inspiciendũ qualт verba stipĩonis fuerunt ↄcepta,
vt no.in l.si prior.ĩ co.No.tñ ſm istam gl.ꝙ actio ↄpetens extra-
neo pro dote ↄpetit insolidũ.Sed ↄ̃ hoc opp.quia ſm hoc expectat
maritus,ꝙ ipse efficiaт pauper. & pp hoc denegat extraneo ꝓmit
tere,ꝙ non dẽt fieri,quia casum,& aduersam fortunam expecta-
re non dẽt.ut l.inter stipulantẽ.§.sacrã.ĩ.de uer.ob. Sol dicit gl.ꝙ
19 † uir nō erat soluendo,uel expectabat effici in breui,non soluẽdo
e qa res eius erant in loco piculoso. e Qđ declaro,ut puta si res erat
in montib.& pp aquã diluebanт,uel si res erat iuxta flu. Ad p̃dic.
facit l.uerum §.locupleti.s̃.de mino. Et not.ista exempla,quia fa-
ciunt ad lĩtandã l.sciendũ.in prin.s̃.qui satis.cog.Ponit.n.gl.exem
piũ de iusto timore.qñ subiacebat usuris,uel erat implicitus mer
cantijs periculosis.Ista oĩa iustũ ingerunt metũ, ne efficiaт nō sol-
uẽdo. Dat gl.aliud exemplũ,qñ uir nō uult alii ꝓmittere,qa timet
incōmodũ ex eo,quia mulier postea non posset de dote testari, &
sibi

ADDITIONES.

a Vltimo quæro.An stante statuto de Trigesto, ꝙ mariti de Trigesto ipsis stantib.in matrimonio sint vsufructuarij bonorum mulierum tam datorum in dotib.quam acquisitorum,& mortuis maritis ipsarum mulierum,omnia bona ipsarum incontinenti deuenire debeant ad mulieres prædictas, quæritur modo an dos in pecunia numerata,statim peti possit,quia in statuto fit mentio de dotib.Bal.consuluit quod possit peti.consi.102.1.vol.

b Bonæ fidei.Adde ꝙ imo.An.Pau.de Ca.& Ale. dñt,ꝙ ẽt in contractib.stricti iuris habet locum cautio,de qua in l.oĩa.ff.de iud.non facta aliqua distōne, vt ꝓbatur in l.in possessionem.in ver.promissa sit,cum gl.inf.ex quib.cau.in pos.ea. & in l.2 in l.in possessionem... (sic) creditores.de priu.cred.& in l.creditorib.cum gl.de seq.bo.& in l.inter oẽs. sup. qui satis.cog.& in l.3.in prin.sup.de cond.ob cau.& in l.si finita.§.eleganter . de dam.inf.ꝙ intellige sp ex cã superueniente,ut d.l.si creditores. alias non dẽt satisdare. Item qñ ex ultima voluntate est debitor,dẽt satisdare,ẽt nulla cã superueniente,vt d.l.inter oẽs.Et tenendo hanc opi.i fide ad hanc secundam lec. quæ nō est uera,dum intelligitur de extraneo.nec huic literæ conuenit,max.mè,quia iste tex loquitur de incommodo de futuro,vt in ver.suspectũ.& ꝙ in l.oib.dẽat intelligi cã superueniente,voluit Pau.de Ca.cōs.49.Et inq̃tũ Ale.posuit qualiter dẽat constare de cã suspicionis fugæ debitoris , adde Ro.pulchre consi.224.& 301.

c Parisi.Ad huius.Vide Ias.in l.rescriptum.C.de prec.imp.off.r.

d Et p̃dicta.Adde vltra Ale.Bal.consi.195.1.vol.q tenet,ꝙ inuito vasallo dñs nō pos sit delegare.duob.casib.exceptuatis,de quib.ibi vide,& Ro. cōsi.25 . dicentem,ꝙ sub uniuersitate transeunt.Sed vide plenius per eundem Bal.consi.287. 3.lib.

e Loco periculoso.Vide eundem Bar.in l.si quis stipulatus Stichum.§.5.in fi.de ver bo.obl.& in l.3.§.1.de lib.leg.& in l.itẽ.§.qui paratus sup.quib.mo.p.g. vel.hyp. sol.Ang.in rep.l.nemo carcerem.de exac.trib.li.10.similiter non putatur idoneus fideiussor,qui talia bona possidet.Et ita limitatur d.l.sciendum. Similiter qui hẽt pecunias ad vsuras per istam gl.quia est uerisimile effici nō soluendo pro quo est bonus tex.in c.quanto.in verbo, voragine.ext.de vsur.& ibi Pet.de Anc.facit mé tionem de ista gl.Et pro hoc facit, quod consuluit Bal.consi.11.1.vol.cum esset facta quædam diuisio inter duos,& vnus habuisset stabilia,alius noĩa debitorũ, ex vsuris dixit rescindendam diuisionem,quia sine vexatione exigi non poterãt,nec assignari,cum sapiant vsurariam prauitatem.Ad id quod no.Bal.& Ale. post eum quod sufficit primo per instrumentum causam suspicionis probare , & postea caputam iustificare,prout etiam tenent Bald.& Ang.in l.apertissimi . C.de iud.per gl.in ver.recusare. Tu vide hoc per Ro.consi.241.& ibi quid si ab una parte sunt probationes plenæ de fuga,ab alia parte probationes de fama , & quod possidet immobilia,& quod habitator continuus. & consi.416.per eũdem,quomodo constare debeat de fuga suspectum.Et de prædicta materia uide etiam Pau.de Ca.cōs.26.cum seq.& per Rom.consi.320.& 322.

sibi relinquere. Sed hoc vr falsum, qa nir posset sp recusare ,pmittere alteri, q est 5 mete hui' l. Preterea istud no 5tinet ipso modu sed timet amittere lucru, & n est par eadeq; ro, ut l. si i C. d co. Quaero ergo quo iure petat caueri? Gl. dt, q si dos n e data, p rere, 20 tione, uel si est data, † p offin iudicis. Quod placet p istu tex. q dt, cog r, q iudicis offin foortat, ut dixi d ;. di. ex lege. l. j. & de ali l. l. 2. & no. i l. sicut data. C. d lib. cau. l. ples. de fi. istr. Ex gl. q ro, quar 21 formabit ,pmissio fieda p uiru de dote restitueda. Dic d iure cōi, tale q uir no teneat ad aliud, nisi ad qd teneret, stipulone no facta, vt l. si qs sic stipulet. J. eo. ti. & l. cu qrebat. J. d ver. si. ats si aligd no uu ,pmitteret peteret 5 modu, 5 l. ista. licet dt cauere d dolo, & lata culpa, & leui, ut J. e. l. si filio. §. j. sed cu hodie i qbusda locis fiat in stra dotis reddēdę cu his uerbis, vez q maritus sub hac 5done ,pmittit reddere, & restituere dote, si m rimoniu solutu fuerit morte mulieris, sine liberis, vel cu liberis decedētib. i pupillari etate, an ,pmitti cu illis uerbis? Certe n. nisi 5suetudo fuerit, ut l. q si noli. §. qa assidua. s. d edi. edic. & l. si prius § j. s. de aqua plu. ar. Sed qd si 22 eēt 5suetudo q gēret aliam 5suetudinē 5riā, tūc redimus a ad ius a cōe, ut l. nemo. §. 1 palis. J. de reg. iur. ex quo no. q si in ciuitate 5ficiuntur instra diuersimode, pp rales 5rietates, & diuersitates redib imus ad ius cōe, ut d. l. nemo § tpalis J. d re iur. Quero b qd si vir 23 peti sibi cauert a muliere de euictione, an teneatur mulier sibi ca c uere? Dic, ut est tex. & gl. in l. non solu. s. de iur. dot. Vltimo c haec 24 l. inducitur ad q. an quis cogatur cauere † inimico suo de nō offendo. Guil. ponit in l. illicitas. §. j. s. de offi. praesi.

ADDITIONES.

a Tunc redimus. Adde ad Bar. hic Alex. de Imo. in cons. 5. col. 1. & in cons. 127. col pe. in 5. vol. Et intellige hoc uerū, nisi altera dictarū consuetudinū esset pscripta spa io xl. anno. de iure Cano. vel x. de iure ciuili, qa tunc tolleretur praecedēs cōsuetudo, & sic non rediremus ad ius cōe. ita Alex. in d. cons. 5. vol. vers. non obst. dū quatro dicebat, & ibi uide pulchra per ipsū, quanto tpe pscribat cōsuetudo

b Nemo. Quero Dec. cons. 215. col. 2. vers. 2. hoc Crauet. cons. 96. nu. 9. & cons. 313 nu. 4. Socin. iun. cons. 277. col. 3. vers. 3. lib. 1.

c Vltimo. Quod cōiter tenetur, q si probabiliter dubitat se posse offendi, qd possit petere ab inimico cautionē. de quo per Bar. & Ang. in l. sed & si susceperit. §. si libertis. sup. de iud. per Spec. in tit. de pig. §. sequitur. vers. quid si timeo, p Imo. in l. si finita. j. de dam. infec. p Cyn. & alios in l. denūciamus. C. de his q ad eccl. confug. Bar. in l. capitalū. §. ad status. inf. de poen. Bal. in l. si. C. de epis. & cle. an si statutum dicat, q offendens possit petere cautionē ab offenso, & eius cōsanguineis & pro se, & eius consanguineis, dicatur fauorabile, uel odiosum. Et qd si maior pars consanguineorū offendentis renūciauerit statuto, an piudicet minori parti petenti cautionē? Et qualiter sit probāda offensa. & qualiter cōsanguinitatis. vide Anch. cons. 54. Et uide ad hanc materiam quod consuluit Bal. cons. 141. 3. vol.

1 *Dotis actio profectitiae, est communis patri, & filiae, nec alter in alterius praeiudicium potest petere, vel delegare.*
2 *Filia contra voluntatem patris nubere non potest.*
3 *Filia in dote profectitia potest agere sine consensu patris.*
4 *Dotis actio profectitiae est solius filię emancipatę, & ea agit.*
5 *Ratio inducendi communionem actionis inter patrem, & filiam.*
6 *Factum patris non nocet filiae post emancipationem.*
7 *Pater quando possit agere actione pro dote.*
8 *Filia quando possit agere patre viuo, & durante patria potestate.*
9 *Filij possunt agere cōtra patrē cōsumentē omnia eius bona, ne dos cōsumatur*

a §. Quod Si in patris. a Ista ē scda pars principalis huius legis, & vsq; ad §. volūtatē, tractat unam mām h. d 1 Actio † d dote ,pfectitia ē cōis b pri & filię, nec alter i alterius b piudiciū petere vl delegare pt. h. d. Primo ponit dictū i gñe, scdo isert aliquas illatiōes. Tertio ponit. qd si fuerit 5factū. Scda ibi, deniq;. Tertia ibi, caeterum. Opp. qcqd acquirit filius acqri t pri. et hodie i ,pfectitijs. ut l. cū oportet. post principiū. C. d bon. q lib. Sol. spāle ē hic in dote, q filia hoc iure no qrit pri. scdo opp. dr hic, q dos est cōis. Cōtra imo est mariti, ut l. doce. C. de rei vē. Solu glo. exponit hic, dos. i. dotis actio. Tertio opp. de l. si ut ,pponis C. de nup. Gl. dt 2 q ibi fallit, qa filia nupsit 5 voluntatē pris. Et rō, qa filia nō pt nubere 5 voluntatē pris, qd de iur. Cano. est hodie correctū, ut s. de stat ho. l. Paulus. j. & Iul. d nuptijs. §. j. & ibi not. & sic cū cessat rō, cessat & lex. Op. vl. J. eo. l. quoties. Sol ibi pr fuit incōtinēti stipulatus sibi red i hic nō. Quaero, hic loqr in dote ,pfectitia, qd in aduētitia? Rn. † pt filia p ea agere sine 5sensu pris, ut in auth. qd locum, 3 c C. de collat. f m gl. in ver. nisi. & bn. Quaero hic, loquitur de filia in d ptāte, qd si est emācipata? d aliqui i. e Guar. dnr idem quod glo. de iure antiquo. sed hodie dnr corrigi per §. extraneū, C. de rei uxor. 4 act. Sed † ueritas est, ut dicit Io. in fi. q si filia esset emancipata tota actio remanet sua tā olim q hodie. Rō, qa p emācipationē actio q est cōis cū pre, solidat i filiā, ut i §. videamus. de rei vxo ac. multo magis efficit ,ppria filiae a principio, ut arg. l. acceptā. iūcta gl. i ver. inhibet i fi. l. si p re. C. de vsu. Et hoc tenet Dy. hic & idē Cy. i l. auia. C. de iu. do. Nō ob. l. ,pfectitia. C. d iur. do. qa fatcor q ,pfectitia, vt ibi, n tñ ē est cōis pris & filię, sed solius filiae. itē n ob. l. filiae. J. e. qa rndeo, q ibi pr fuit stipulatus. Non ob. l. si ab hostib. J. co. qa ibi filia erat in ptāte, iuris fictione. Quaero quae fuit rō, q mouit le5 gislatorem ad inducendā istā cōionem? gl. † ponit vnā ex parte patris. s. ne si filia hrēt actionem integrā, & eā peteret & pderet dotē pr cogat iterum eam dotare. Alia rō est ex parte filiae, ne pater ac c cipiēs dotem eam consumeret, & filia remaneret indotata, e ut l. si cum dotem. §. eo autem tempore. J. eo. Venio ad ver. caeterum 6 si pater. No. hic † quod factum patris non nocet filię postquā fuerit emācipata, & sic vr, q interim noceat. Op. J. eo. l. si pr, & l. si cū dotē. §. si pr. Sol gl. intellige hanc fm illas. s. q non nocet filiae. nisi 7 pr postea sibi tantundē dederit, vel reliquerit. Quaero † utrū pr interim possit agere? gl. est hic. dicit q nō, qa nō pt uenire 5 factū suū, & uide eā q incipit, morte, vel emancipatione, & c. & dicit ue rū gl. si pr vult agere p iure suo p actione sibi 5petēte: sed si uellet agere tāq leg timus administrator filiae, posset, ut no. in gl. l. cum dos. s. de pac. do. & hoc §. a 5rio sensu. Et pōt; posset et filia agere pre nolēte, pquo facit J. pxi. si & q ibi dicā ,pcedendo ulterius. 8 Sed qro † utrū pre viuo, & durāte patria ptāte, possit filia agere si ne pris volūtate, & eo inuito, glo. dicit q sic, si pr est inops: als nō. Et ad hoc adducit l si. sup. de eo p quē factū erit, qa sicut inopia eximētis rescindit liberationē excepti, ita inopia pris rescindit speciē liberationis q fabebat uir. Pro hoc facit l. planc. la 2 § i. de leg. j. & l. pr. in fi. J. de do. paleg. iducit et gl. l. Imperator. J. ad Treb. Nā sicut ibi inspicio de pre facit trāsire fideicōmissum in filium, ita hic suspicio pris pp paupertatē facit transire actionē de dote in filiam, f fm Dy. p hoc J e. l. si cum dotem, §. eo aūt tpe. no. hāc gl. Formo f 9 tibi unā aliā q. Pone † q vxor al. cuius decessit remanētib. filijs haeredib. dos remansit apud prem, qui dissipat omnia bona, filij uolunt agere 5 patrem, ut dos non 5sumatur, an pnt? Et vr q non, vt g de bon. mat l. j. & in Authen. de nupt. §. est quoque, g & melius in § sed quod sancitum. Dico q filij pnt agere, sicut ipsa mr posset Primo per istam glo. quae aequiparat paupertatem pris emancipationi filij. Pro hoc uidetur casus C. de sen. pas. l. si & s. ut le. no. l. si. in prin. ubi glo. in verb. non compellendum, tangit. Istam q. posui in l. si constante. in prin. J eo. Venio ad §. Item si.

ADDITIONES.

a Poma. Quod si in patris. Vide in materia p Arc. post Roma. l. placet, de acq. haere.
b Cōis. Adde inquantum Alex. limitat hoc ,pcedere, nisi pr simpliciter stipulatus. esset dotē reddi, quia tunc sola filia agere poterit, q idem uoluit d. Car. consi. pen.
c Sine consensu. Adde Bal. consi. 9. 5. lib. Rom. consi. 186. ubi et si fit minor. Et facit quod uoluit do. de Rota in antiq. dec. 498. quod c. si annum. de iudic. lib. 6. habeat locum in minore petente decimas sibi debitas ex priuilegio, & in d. consi. Rom. approbat exemplum glo. quod Alex. improbat. Et tu Adde, q opi. Bar. hic dicit cōmunem Alex. de Imo. in consi. 20. col. fi. in 2. vol.
d Emancipata. Adde q communiter tenetur, q si pater dat dotē pro filia emancipata, quod actio de dote est propria filiae, pro qua opi. est tex. cum gl. in l. pater filiae. supra, de euict. ubi dicitur, q quandoq; pater dat dotem pro filia emācipata, & stipulat sibi reddi, q illo casu ē patris. ergo a cōtrario sēsu extra illū casū erit filię.
e Indotata. Adde q pro notabili tenent Doc. hanc glo. hic & Bart. in l. si constante, & Bal. in l. ubi. C. de iur. dot. & Bart. in l. Imperator, infra ad Treb.
f Formo. adde Io. And. in addi. ad Spec. in tit. de dona. inter vir. & vxor. §. fin. ad fi. Bal. in l. 2. C. si quid in fraudē patro. & in l. nō pōt. supra. de adop. Bar. & Bald. in l. cum oportet. §. cū at. C. de bo. quae lib. & dicit Inno. in c. fin. de sequest. q ille, qui pro suis necessitatibus fructus consumit, dicitur dilapidare fructus, quod Bal. reputat notatu dignum in d. c. fi. Et idem uoluit Bal. in c. j. §. sancimus, in ti. quo tpe mi. & Arch. 11. q. 1. c. quia res. Ang. in d. l. diuus, de peti. haere. sequitur. Barb. consi. 19. 2. vol. & q patri dilapidanti auferatur administratio, uoluit Bald. cons. 75. 4. li.
g Poma. Quoque. Vide Fel. tit. de treu. & pace. Arc. §. seq.

1 *Factum filiae durante patria potestate nocet sibi factę sui iuris.*
2 *Pater & filia in actione de dote non sunt socij, nec duo rei.*
3 *Quid sit dicere, pater agit, adiuncta persona filię.*
4 *Dotis actio, quę competit filiae & patri, an sit vna, vel sint plures.*

§. Item. Si uoluntate. No. q factū filij nō nocet patri. Secūdo 1 no. † q factū filiae tpe patrię ptātis nocet sibi, factae a sui iuris a ut l. haeredi. §. pe. de pac. & uide quod ibi no. Nā dēr intelligi hic, q illa remissio fiat ante matrimoniū, vel eo soluto, alias eo 5stante nō valeat prohibente lege, per ti. de do. inter vir. & ux. 2 † Opp. quod promissio siue uolūtas solius filiae praeiudicet pri, ut l. si rē. §. si duo. s. de nou & l. si duo s. de arbi. huius 5rij timore gl. dicit, qd pr & filia in actione de dote non sunt socij, sicut duo rei credendi, & sic nō obstant contraria, q probat gl. i l. qui hoiem §. si gener. J. de sol. Quod apparet. quia unus sociorum agit suo noie tm: hic uero agit nomine suo & alterius, pbat et Dy q. nō sunt socij: nā hic sperat 5solidatio in persona unius per mortē alterius, vt hic, & C. de rei uxo. act. §. uideamus. ideo nō est idē qd in duob. socijs reis credendi. Quod patet, quia duo rei trāsmittūt ad hrdem vt J. ad l. Falc. l. in lege Falcidia, hoc esse seruandum, & l. si duo. inf. de sol. & de duo reis, l. si reus. & vide glo. i quae incipit. i. filia. Vlterius hic dr, quod pater pōt agere, vt adiuncta persona filiae. Oppo. de l. cum dos, §. si uero. de pac. do. 5rium est forte, gl. soluit, q pōt agere, sed exceptione repellitur, vt ibi. Sed hoc nihil esset in effectu, uel ibi in pacto. hic in delegatione. Hanc reprehendit Dy. quia maioris authoritatis est delegatio, q pactum, ut l. si rem, §. si duo. J. de noua. & l. si unus, in prin. s. de pact. Solue ergo alio modo, ut ibi dicit gl. & illā tenet Dyn. sed mihi vr q sit 5 tex. ibi, licet aliās

ADDITIO.

a Sui iuris. Adde an si filiusfamilias liberet debitores paternos, illa liberatio sibi praeiudicet effecto sui iuris? Pau. de Ca. dixit, quod sibi uidetur, q a principio nō ualuit, nec ex post facto possit reconualescere. Et se remittit ad no. per Bar. & Dyn. in l. filius, inf. de sol. & in l. cum dns, §. si filius. de pec. leg. & in l. haered. §. filiaf. supra de pact. per Pet. de Anch. & Do. de Sanct. Gemi. in c. quamuis. de pact. p Spec. in ti. de pact. §. pe. Sed qua pena uenict puniendus filiusfam. qui asseruit se procuratorem patris, & liberauit debitorem, & etiam qua poena, si debitorem liberatum alij cedat? Vide Bal. consi. 14. 3. vol. Concludit etiam hic Pau. de Ca. de mente Doctorum, quod si filia commisit adulterium, quod non praeiudicat patri, ut maritus lucretur dotem.

3 aliàs sim solitus illam firmare. Quid dicemus? Dic ergo † si uis in-
telligere sufficiẽter. oportet ĩtelligere hoc dcm̃ q pr̃ agit adiuncta
psona filiæ, vł ñ adiũcta, ut gl dt, & qñq; noĩe suo vel filiæ & qñq;
solũs, s. noĩe suo. Declaram' hoc. Qñq; pr̃ solus p̃t agere nõ adiũ-
cta psona filiæ, ut si filia nullã hẽt cãm ꝯdicẽdi, ut j. e. l. si cũ dotẽ.
§. j. Itẽ qñq; p̃t agere filia, pr̃e pmittẽte, uel si dos esset magna, pr̃e
nõ pmittẽte, ut C. d col auth. qđ locũ, & eo exñte inope, ut dixi s.
pxi. Et hoc qdã sequũt̃, q ambæ psonæ pñt agere qlibet principa
liter, sicut qlibet duorũ reorũ credendi, vt l. 3. in fi. j. de duob. reis.
item qñq; põt agere pr̃ adiuncta psona filiæ, & hoc duob. mo. Pri
mo ut agat noĩe suo & noĩe filiæ, hoc est ad utilitatẽ tã ipsius pr̃is
q̃ filiæ, qa ista uerba noĩe suo & filiæ tm̃ important, quantum, si pr̃
ageret p medietate p se, & p medietate p filia. Et isto primo mõ
nõ posset agere pr̃ in casu isto, cũ filia sibi præiudicauerit, & si age
ret isto mõ, repelleret̃ ex persona filiæ, & sic loquit̃ lex ꝯria. Scđo
mõ põt agere pr̃ adiuncta persona filiæ, i. de volũtate & permissio
ne filiæ, nõ tñ ad eius utilitatẽ, & hoc mõ põt agere ẽt in casu isto,
ut hic, & pbat̃ expresse in l. filiusfa. §. sed & filia. s. de pcu. Et ita vr̃
sentire hic Iac. de Are. Et s̃m hoc quædã gl. parua sup uerbo, adiũ-
cta, q̃ dicit. i. noĩe suo & filiæ, nõ bene dicit: sed dẽt intelligi adiun
a cta psona filiæ, i. filia ꝯsentiente, a p dictũ §. sed, & filia, & ita intelli
git gl. magna circa prin. & in fi ut j. dicã in pximo ꝯrio Procedo
vlterius, & op. dixi q filia nõ põt agere p se, ergo neq; poterit per
aliũ, ut l. neq; p se. C. de hr̃dib. insti. Br̃ gl. bene dr̃, q; nõ agit p se, ne
que p aliũ, sed alij pmittit qđ agat, & uide gl q̃ est in fin ibi. Ex hoc
habes qualr̃ dẽat practicari, q pr̃ agat adiũcta psona filię uel non
adiũcta. Qñ aũt qs põt alij pmittere, q ipse facere ñ põt, tex. soluit
in l. si fundus. s. de pig. Sed ꝯ pdicta op. idẽ est aliqd facere volũtate
alterius, & mãdato alterius l. post dotẽ, s̃m intellm̃ Dyn. j. e. Vñ si
pr̃ agat uolũtate filiæ, dẽt repelli. quia vr̃ agere. ut eius pcurator.
4 Soluã in l. ꝯria. Qu ero, utrũ actio, q̃ ꝯpetit filiæ, & pr̃i sit vna vel
plures. Et dic ut hic p gl. q̃ plene hoc disputat. Io. tenet q sit vna so
la q̃ pr̃ mouẽtat qñq; solus, qñq; sola filia, qñq; filia & pr̃, ut dictum
est. Sed ꝯ hoc facit ista lr̃a, quæ dicit, nec eã actionem, &c. qa copu
latiua inclusa in dicta negatiua, nec, oñdit diuersitatẽ actionũ. &
sic sunt plures. Dy. dicit q significat pluralitatẽ circa modũ agẽdi.
nõ circa substãtiã actionis. Scđo ꝯ hoc facit. qa ex eadẽ iniuria fa-
cta filio, ut filiæ nascunt̃ plures actiones, ut l. pr̃. j. de iniur. Gl. dicit
aliud in actione iniuriarũ. Dy. dicit ideo aliud, qa ex pluralitate p-
sonarum inducitur pluralitas iniuriarũ, & ꝯñr pluralitas actionũ.
ut l. j. §. fi. de iniur. & l. cum qui. §. pe. eo. titu. Sed hic pp pluralitatẽ
personarum, non inducit̃ pluralitas dotium, & ideo nec actionũ.
Tertio ꝯ Io. facit, nam sicut in duob. reis sunt duæ actiones, vt l. si
reus. j. de duob. reis. ea. rõne, & hic. Rñdet Dyn. ibi pluralitas obli
gationum, merito sequit̃ pluralitas actionum, sed hic vna tm̃ est
obligatio, ut l. q hoĩem. §. si gener. j. de sol. Quarto ꝯ hoc inducit̃
quia qñ pr̃ agit, cauet de rato, vt j. ea. l. in fi. & l. nõ solũ §. si de do-
te, s. de pcur. Sed si ageret noĩe pprio, non caueret. Rñdeo, qñ qs
agit noĩe pprio, & alterius. ꝯsensus nõ requirit̃, & tũc non dẽt ca-
uere de rato: sed hic requirit̃ alterius ꝯsensus, vt j. pxi. §. Qualis au
tem hæc cõio dicatur inter patrem, & filiam, dicam j l. proxima.

ADDITIO.

a Consentiente. Adde q Pau. de Cast. dicit ista uerba non habere saporem, & etiam vr̃ agere nomine filiæ ad eius vtilitatem, & dicit q potest dici q solutio gl. posita in ultima parte sit vera, cum non noceat factũ filiæ quantum ad hoc, vt pater repellatur ab agendo, sed nocet quantum ad aliud: quia si agat adiuncta persona filiæ tenebatur eam defendere in causa reconuentionis, si forte filia promisisset pœnam marito si ab aliquo molestaretur, per l. 3. §. fi. infra re. amo.

1 *Filia quãdo diuortiũ fit eius culpa, nõ præiudicat patri, s. d sibi mortuo patre.*
2 *Filia si consentit marito alienanti bona, non præiudicat patri, sed sibi.*
3 *Tacens quod videatur consentire.*
4 *Furiosus quando videatur consentire, & habeatur pro absente, nu. 5.*
5 *Pater agens pro filio, quando teneatur satisdare.*
6 *Venditori scienti litem motam est denunciandum per emptorem.*

a §. Voluntatẽ. a Filia sanæ mẽtis dr̃ uelle, si pñs sit & non
cõtradicit. Idẽ si est furiosa: secus si est ab-
1 sens. h. d. Et hẽt tres partes, ut patet ex lr̃a. Iste ver. facit † ad q̃stio-
b nem. Fctũ est diuortium culpa filiæ, an præiudicet pr̃i: b Glo. mo
uet ĩ l. ꝯsensu. C. de rep. & l. si dotẽ. C. de iur. do. & ibi Cy tenet idẽ
q Dy. hic q pr̃i nõ p̃iudicat, sed p̃iudicat sibi filiæ pr̃e mortuo, p
2 hũc §. & in Aut. de nu. §. est & quoq;. C. de repu. auth. eõ si filij. † Se
cũdo facit. filia ꝯsentit marito alienãti bona s̃m formã l. iubemus.
& l. ẽt C. ad Velleian. an p̃iudicet pr̃i? Certe nõ, sed p̃iudicat sibi fi-
liæ, pr̃e mortuo, ut hic s̃m Dy. Facit l. & hr̃di. §. pe. s. de pac. & hoc
3 tenet Spe. ĩ ti. đ do. ĩter vir. & vxo. ver. qđ si filia † Op. q tacet, nõ vr̃
ꝯsentire, vt l. q vas. §. vetare. j. đ fur. Gl. soluit remittẽdo ad no. ĩ l. si
liusf. §. inuitus, s. de pcu. Cy. in l. inuitus. C. de pcu. Dy. ĩ c. is qui ta
c cet. de re iu. in 6. Ego examino j. co. l q̃ dotis. Op j. co. l. Titia. Sol.
d vt in gl. d Opp. ad s̃m dictũ de l. q ad certum. s loc. Solu. Furiosus
4 † non uidetur consentire, quando requiritur consensus verus, ta-
citus, vel expressus, vt in l contraria: sed hic nullus consensus req
ritur: sed non ꝯdicere, pro uoluntate hr̃. Facit ad hoc quod no. in
l. in negotijs. j de regu. iur. Op. ad tertiũ dictum: nã furiosus æqui
e paratur absenti, e vt l. 2. §. furiosus. s. de pcu. & j. de iu. cod. l. 2. §. fu
riosus ergo idẽ dẽt esse in absente qđ s. dixi in furioso. gl. inuoluit
5 se Dy. † dr̃ optime. Qñq; sufficit absentia, nec requirit̃ ꝯsensus ab-
sentis, & tũc furiosus hr̃ p absente, ut l. sed, & si unus. §. illo. j. đ in-
iur. Qñq; requirit̃ ꝯsensus absentis, & tũc furiosus nõ hr̃ p absen-
te, ut l. 2. §. fi. s. de pcu. Qñq; requirit̃ pñtia, & ꝯsensus expressus, &
tũc hr̃ p absente, ut l. 2. §. furiosus. j. de iu. cod. Qñq; requirit̃ ꝯsen
sus, nec curat̃ vtrũ sit pñs, vł absens, & tũc aut sanæ mẽtis ꝯdicere
põt: & tũc hr̃ loco dissentiẽtis, ut l. q ad certũ. s. loc. Aut nõ posset
ꝯdicere, & hr̃ p ꝯsentiente, ut hic. Verumtñ istud nõ est pprie ꝯsen
6 tire sed magis nõ dissentire ut s. dixi. Venio ad gl. & opp. dr̃ hic † q
pr̃ tenet̃ satisdare p filia. Cõtra. s. de pc. l. nõ solũ §. si pr̃. Sol. Dicit
gl ibi pr̃ agebat actionẽ iniuriarũ, q̃ erat sua ppria, hic agebat actio
ne de dote, q̃ est cõis, & vna tm̃, ut s. dixi. Opp. ad idẽ, pr̃ est legiti-
mus administrator, ut l. j. C. de bo. ma. ergo nõ cogit̃ satisdare, ut l.
fi. § defensionẽ. C. de adm. tu. Gl format istud dubiũ C. de bo. quę
lib. l. cũ non solũ §. vbi aũt. el j. & l. filiusf. sup. q satis. cog. Dy. in c. ra
tũ. de reg. iur. lib. 6. dt. Aut pr̃ agit tanq̃ ltim' administrator filię, &
nõ cogit cauere, vt in ꝯrio. Aut agit noĩe filię tanq̃ qlibet admini
strator extraneus, & cogit̃ cauere. Est & tertiũ mẽbrũ Aut pr̃ agit
noĩe suo & reqrit̃ ꝯsensus filiæ, & sic dẽt cauere, ut hic. Ita dr̃ Cy.
in d §. ubi aũt. Quęrit gl. quid si omissa sit cautio de rato, dic ut j.
f eo. l. si cum dotem. §. si pr̃. Secundo q̃ritur, qđ si filia f moritur? vt
in gl. Quærit gl. qño hæc practicabimus, ut doceamur de filiæ uo-
luntate? Rñ. si de filiæ scientia non constat, dẽt ei denunciari: sed
si sciret, nõ esset opus denunciatione, ut l. Herennius. s. de euic. &
l. j. in fi. s. de act. emp. ¶ No. hanc gl. & leges, quas gl alle. q̃ vr̃ fir-
7 mare, quod ubi uenditor † scit litẽ motã emptori, non dẽt ei de-
nũciari. idẽ tenet in l emptor. C. de euic. & ibi Cy. Dy. in c. cũ qui
g certus. đ re iu. li. vj. Contrariũ g sp tenui. Nã qñq; denunciatio fit
ad certificãdum aliquem, & tunc verificat̃ r̃ia, q q certus est cer-
tificari nõ dẽt. Sed qñ denunciatio fit ad aliud, tunc ẽt scienti dẽt
fieri denunciatio, vt l. denunciasse. in prin. j. de adul. ver. qđ ergo.
Sed denũciatio, q̃ fit uẽditori, nõ fit ut vt certificet eũ, sed adcitã-
dũ eũ, q veniat ad defendẽdũ. l j. C. de peri. & ꝯmo. rei vẽd. & in l.
si rem. in fi. la j. sup. de euict. Dixi in d. l. denunciasse. in princ. & in
l. non solum §. fi. de oper. no. nunc. & in materia protestationũ.

CONCORDIA.

Pro ꝯcordia, aduerte q Bart. in l. iubemus. C. ad Velleian. dicit, q
mulier q̃ ꝯsentit alienationi, sibi p̃iudicat ĩ iurib. hypotheca ꝯri'
allegat̃ in hoc §. volũtatẽ, sol. d. Alex. in d. l. iubemus. in apostil. qđ
dẽt intelligi s̃m determinationẽ in hoc §. uoluntatẽ, ut loquatur
pr̃e mortuo: secus si eẽt viuus, & ita intelligat̃ in hoc §. uolũtatẽ.

ADDITIONES.

a Paris. Voluntatem. Vide Abb. cons. 8 t.
b Præiudicet patri. Adde q Bal. hic. & Can. in c. ex literis. de pig. Spec. in tit. de dote post di. resti. in §. formatur ver. quid si filia, incidat, q si filiusf. renũciauit iuri hypothecæ, q non præiudicat patri. Idem si committit adulterium. Et hoc omnes sequuntur hic, per tex. in Auth. de nuptijs. §. est quoque. Idem sentit glo. hoc in l. fi. C. de repu. d. Ant. in c. quia plerunque. de don. inter vir. & uxorem.
c Qui tacet. Adde q Bal. infert ad statutũ, q mulier ñ possit sine cõsensu duorũ p pinquorũ alienare, q nõ sufficit illos esse præsentes, & tacentes per hunc tex. in verbo videri, qđ fictionẽ denotat. l. 1. §. deiectum. de vi & vi ar. & l. 3. §. ecõtrario. j. de acq. poss. & Bar. in l. si is qui pro emptore. j. de vsuca. Sed statutũ requirit casum verũ, & non fictũ, vt l. fi. C. de his qui ven. ata. & l. 3. §. hæc uerba. ff. de nego. gest. & c. in nostra de iureiur. & ita transit ... Mod. Pro qua opin. alleg. Ang. tex. in l. 1. in fi. j. de auth. tut. sed melius facit l. 3. cũ gl. eo. ti. Ang. tñ in §. emphyteusim. el 2. in Auth. de al. & emphy limitat, nisi statutũ requireret scientia, qa tũc ẽt scia cũ cõtradictione sufficeret. Quod limitatur, nisi sciẽtia esset necessaria alicuius positi in dignitate, ut episcopi, quia tunc requiritur scientia, & consensus ut eleganter uoluit Arch. in c. q̃ã. per illum text. 13. q. 2. alias 28. q reassumpsit Bal. in l. fi. §. necessitate. C. de bo. q li. Et si pp inqui nolunt consentire, an iudex possit illos cogere, uel dispensare, q absq; eorũ cõsensu cõtrahat, & similiter de eo qđ hic dicit Ro. q si requirat, ut aliqui fiat de licentia talis, an requirat expssa, Vide Abb. cons. 67. 2. vol. Et qñ tacens uideat̃ cõsentire, uide Alex. cons. 1. 2. vol. & per Abb. cõs. 40. 2. lib. & in quantũ Alex. cõcludit, q stante statuto, q filius non possit cõtrahere sine consensu pr̃is, q si pater efficiat furiosus, q absq; curatore vel decreto, filius poterit cõtrahere, adde pro hoc, quod uoluit Bal. sup statuto p dicto cons. 488. lib. 1. q mulier non possit contrahere sine consensu mariti, q si maritus sit absens de longinquo, q poterit contrahere absque eius consensu.
d Pom. Sol. ut in glo. Vide Card. cons. 54. & cons. 56. in 1. dubio.
e Absenti. Facit ad testem qui dicit scio, qa fui præsens, licet nõ dicat, uidi, q eius dictũ ualet, licet Bal. hic contra, & qui probet, tenuit Abb. in c. peruenit. de test. cog. & Imo. sequitur, & Bal. in l. diem. §. coram. ff. de arb. Aug. in Auth. de testib. §. si quis. per gl. in c. præsentium. de testib. in 6. gl. in l. 1. C. de erro. aduo. Spe. in tit. de teste. §. 1. ver. item q ulsum, & Bar. in l. 1. in fi. j. de auth. tut. Bal. in l. si non speciali. C. de testa. & Bal. in suo tract. de teste, procedit tñ opin. prima Bal. ubi quis de aliena præsentia deponeret, quia intelligitur non de scientia, sed de præsentia tm̃ deponere: secus ubi de sua, quia intelligitur de præsentia, & scientia, ut per Bar. in l. 1. j. de auth. tut. de quo Bal. facit tenuit in l. 1. C. de bon. pos. s̃m tab. Quis autem dicatur absens, an ille qui longe est propr. e. l. fin. §. ubi autem, C. de bo. quæ libe. de quo per Pau. de Leaza. in clem. cum ration. de elect. & Io. And. in c. si delegatus. de offi. deleg. in 6. & per Bal. cons. 488. lib. 1. Et quo quis præsumatur præsens, & cui incumbat onus probandi absentiam, per eundẽ cons. 363. inci. casus talis est quidam 3. uol. Et an præsentia restis necessario includat sciẽtiam, uide Bal. cons. 411. quidam nomine A. 2. lib.
f Poma. Quid si filia. Adde quid si filia ingrederetur monasterium, per Alexan. cons. 139. vol. 1.
g Contrarium. Adde cum Bar. cõiter tenetur, & idem q hic tenet Bar. in l. denunciasse j. de adul. & in l. non solum. §. morte. j. de ope. no. nun. Bal. Bart. & Sal. in l. emptor. C. de euic. Bar. in l. qui absentem, & ibi Bal. & Ang. & s. de proc. Ang. & Imo. in l. in executione. §. insolidum. j. de uerb obl. Bal. in c. 1. si uas. defen. ab aliquo fuerit interpel. Spe. & Io. And. in tit. de emp. & uen. §. fi. ad fi. & Pet. de Anc. & Io. And. in c. fi. de emp. & uc. in 6. & singulariter, Alex. ut hic per eum.
Mno. Adde Cremensem sing. 138. si procurator.

LEX IIII.

1 Petere rem qui potest, quando possit etiam solutionem recipere.
2 Filiofamilias ꝙ possit solui in casib. in quib. non acquiritur vsusfructus patri, (& nu. 9.
3 Solutionem recipere, alienatio est.
4 Dictio, quæ, idest cuius.
5 Actio de dote quomodo sit communis patri, & filiæ.
6 Dotis actio competit patri, & filiæ insolidum.
7 Alter ex duobus reis credendi potest agere sine consensu alterius, nec tenetur cauere de rato, sed de defendendo.
8 Coniunctæ personæ quando possit solui, remissiue.
10 Procuratori dato ad exigendum solui potest.

Non solum. De dote, cuius actio ē cōis, soluto facta vni, ñ ꝑiudicat alteri, nisi pecunia in eius ꝯmodū sit ꝯuersa. h. d. cū l. seq. Vos hētis hic, ꝙ q ñ pt petere, nō pt solonē recipere. Op. ꝟ. de verb. ob. l. cū q. s q sibi, & ꝺ sol. l. si stipulat⁹. Sol uit gl. ꝙ aliud ī adiecto, ut ibi, qđ declara, ut statī dicā. Op. ꝟ. ꝺ sol. l. hoc iure. vbi qs pt petere, ñ tñ solonē recipeꝛ. Dicit gl. aliud ī pcu
1 ratore litis. Tu dic, † ꝙ ꝓ decłone istorū iuriū utrū petere & solo nē recipere, pcedāt ex iisdē reglis. Dic, aut qs ñ pt petere sine volū tate alteri⁹, quī alieno noīe petit. & tūc illa ꝓcedūt iisdē regulis, ut possit solonē recipere, vt̄ nō ſm uolūtatē ei⁹ cui⁹ noīe petit: nā si mādat utrūq;. s. ꝙ petat, & solonē recipiat, utrūq; pt facere. Si mā dat alterū tm̄, illud solū facere poterit, & ñ aliud. Exēplū ī adiecto, cui tm̄ solui pt, qa hoc vt̄ mādatū, ut l. uero ꝓcuratori. ꝟ. de sol. Pete re āt ñ pt, qa hoc ñ ē mādatū Idē ē ī ꝓcurato l tis, q pt petere cū sibi mādatū sit, nō āt solonē recipere. qa hoc ñ ē sibi mādatū, ut l. hoc iure. ꝟ. de sol. Qñq; qs vult petere noīe suo, & ad suā vtilitatē tūc aut ñ pt petere pp defectū iuris qđ hēt, & ñ pt solonē recipere. Hic ē cas⁹ hic qa illa tō respicit uniformiter petitionē, & solonē. Nā pp cōionē q̄ ē iter prēm & filiā, ñ pt pr sol⁹ petere. eodē mō. nec solonē recipere. Qñq; qs ꝓhibeť petere pp defectū qualitatis psonę, qa ñ pt stare ī iudicio, tūc qñq; talis defect⁹ ē ita potēs ꝙ eo dē mō quo īpedit petitionē, īpedit & solonē, sicut ī pupillo, & fu rioso, & tūc q ñ pt petere ñ pt solutionē recipere, ut l. ñ oīs. §. fi. ꝟ. fi cer. pe. Qñq; talis defectus respicit petitionē tm̄ pp solēnitatē iudi ciorū, ñ solonē. Exēplū ī filiofa. & seruo, & tūc, q ñ pt petere, pote rit solonē recipere, ut l. si unus. ī prī. ꝟ. de pac. & l. qđ seruus. ꝟ. ꝺpo
2 si. Et p hoc pt ꝺ terminari qō, utrū ī casib. ī qb. † prī ꝑ filiū ñ q̄riť vsusfruct⁹ possit solui filio. Et vt̄ ꝙ ñ, qa fili⁹ ñ pt ageꝛe. ut l. cū ñ so lū. §. necessitate. C de bo. q̄ li. ergo nec solonē recipere, ut hic. In ꝯ riū ꝺt Dy. ꝙ fili⁹ pt alienare, & ꝓhibitio alienationis facta ē solū ī his, ī qb. prī acq̄riť usufructus, ut l. fi. §. filijs āt. C. de bo. q̄ lib. ibi,
3 dūtaxat. Sed recipere solonē, † ē alienatio, ut ꝟ. de sol. l. q hoīem. §. q Titiū. & l. pupillo, ergo, &c. Præterea ꝓbať ex distinctione pce dēti qa rō q̄ impedit filiū agere, ñ impedit eū solonē recipere. Op. hic ꝺr, ꝙ dos ē cōis prīs, & filiæ. Cōtra, immo est uiri, ut l. doce. de
4 rei vē. Sol. ut ī gl. Vł dicas, ꝙ ꝺēt exponi hic, † q̄. i. cui⁹ actio. Simile ꝟ. l. px. §. ꝙ si ī prīs. Op. de l. si filia ꝟ. de iur. do. Sol. ibi iō, qa filia se dotauit de peculio, & iō pr pmittēdo ꝙ se dotet de peculio, vt̄ pmittere, ꝙ sibi soluať. Opp. de l. si cū dotē. §. j. ꝟ. e. Sol. ꝙ ibi solutū fuit filiæ ex iustis causis. Quæro circa istud pricipiū, quār actio ꝺ
5 dote ē cōis prīs, & filiæ. † gl. ꝺt, sicut ī duob. hrđib. vt l. ea q̄. C. fami. ercis. tñ pr hēt exercitiū partis suæ, & partis filiæ. Certe ex hoc seq tur, ꝙ non est bona similitudo. Nā unus ex hrđibus nō pōt habe re exercitiū, nisi ꝓ parte sua, ut l sepe. de re iud. & l. ꝓ hrđ tarijs. C. de hrđ. act. Vñ glo. rñdet alt, ꝙ est cōis, sicut in duob. reis, quia gli bet hēt actionē insolidū. Et ſm hoc pl us hēt pr, qa hēt exercitiū volēte filia. Sed ꝯ hoc facit, qa ēt filia hēt exercitiū uolēte prē, ut ī auth. qđ locū. C. de colla. Sed rñ. ī filia reqriť ꝙ hēat expressum ꝯ sensum prīs, ī prē sufficit ꝙ filia nō ꝯdicat, nec cām ꝯdicēdi hēat, vt ꝟ. l. pxi. §. uolūtatē. Facit l. filiusf. §. sed & filia. ꝟ. ꝺ pcu. Sed Dy. ꝺt, ꝙ exēplū de duob. reis nō est bonū. Nā in duob. reis sunt plures actiones, & plures oblōnes, ut de fideiussor. l. ḡnaliter. & l. si reus. Sed hic est una tm̄, ut ꝟ. l. pxi. §. itē si uoluntatē. Hoc ēt dicit gl. ī l. q hoīem. §. si gener. ꝟ. de sol. Qualis est ergo ista cōio? Dicit Dyn. ꝙ cōio est sicut ī plurib. hrđib. eius, q stipulatus est indiuiduū, ut l. 2. §. ex his. ꝟ. de uerb. ob. Hoc tñ est hic plus, ꝙ nō pr alter agere sine altero. Rō est pp spem ꝯsolidationis q̄ est, ut altero moriēte ꝯso lideť in alterū. Et ita intelligit gl. in ꝓalleg. §. si gener Quæro qua liter fiet ista ꝯsolidatio? Certe ex prædictis apparet. Non. n. transit actio de v no in aliū, quia una est tm̄ actio, ut dictū est, sed obstacu lū tolliť. Nam patre mortuo tolliť obstaculū qđ obstabat filiæ, & eꝯ mortua filia tolliť obstaculum quod obstabat prī, ita dicit glo.
6 Quæro, si hoc est uerum, † ꝙ utriq; ꝯpetit actio insolidū, vñ est, ut alter caueat de rato ꝓ altero insolidū, ut ꝟ l. pxi. in fi. quod vt̄ ꝯ l. nō solū. §. si pr. ꝟ. de pcu. Gl. rñdet, & bñ, quia ꝯsensus alterius req ritur, sed in duob. reis secus esset. Ex ista gl. no. primo istud tertiū
7 mēbi ū additū ad distinctionē gl. & Dy. & dixi ꝟ. l. proxi. in fi. † Se cūdo no. ꝙ vnus ex reis credēdi pt agere sine ꝯsensu alterius, nec teneť cauere ꝓ eo. Cy. alleg. gl. istam. C. de duob. re. authē. hoc ita. Sed ego dico, ꝙ licet nō teneať cauere de rato, ſm istā glo. tenetur tñ cauere de defendendo eum, si ab alio ꝯueniať, ut est tex. not. in l. fideicōmissa. §. plerūq;, in fi. ꝟ. de leg. 3. † ex. iste inducitur in arg.
8 ad qōnē, utrū ꝯiūctæ psonæ possit solui. Et hic est casus ꝙ nō. Nā nullæ sunt magis coniunctæ personæ, quam pater & filius. Dic de hoc ut plene dixi de filia, & tñ ei ñ pōt solui, ut hic. & l. ij. ut leg. no. ca. & ꝟ. eo. d. l. filiæ. & ꝟ. de sol. l. qui hominem, §. si gener. & no. ī l.
9 vero procuratori. de sol. Item inducitur † ad aliam q̄stionē. vtrū ī casib. in quibus patri ꝑ filiū nō q̄riť vsusfructus, possit solui filio-familias? Et vt̄, ꝙ non: qa fili⁹ nō pōt agere sine ꝯsensu patris, vt l. nō solū, §. necessitate. C. de bo. q̄ li. & sic ñ pōt sibi solui, ut hic. In ꝯriū facit arg. Dy. ꝙ filius potest alienare, & ꝓhibitiū est sibi solui in casibus, in qb patri quærit vsusfructus, vt l fi. §. filiis autē. C. de bo. q̄ libe. Sed recipere solonem est alienatio, vt l. si hominem. §. q Titiū. ꝟ. de sol. & l. quod si forte. Ad hanc l. respōdeo, ꝙ hic est ea-dē rō in solutione, sicut in petitione, vt ꝟ. dixi in princ. legis. Item
a inducitur ad aliam quæstionem: vtrum a procuratori dato ad exi
10 gendū possit † solui. Hic vt̄ ꝙ nō, iūcto tex. cū gl. j. huius legis, ibi ubi dixit, exigit procurator litis, non tamē ei soluitur, &c. Breuiter dico. Aut mandatū de exigendo fit seruo, & intelligitur ꝙ exigat extra iudicium: quia in iudicio esse non potest. l. si quis seruo ꝟ. de solu. iunct. l. seruus. C. de iudicijs. Si uero mādatū de exigēdo fiat liberæ personæ, tunc importat ꝙ possit solutionem recipere secundum Iac. de Are. vt C. de noua l. non abstulit, & C. de sol. l. idu bū. Dixi in l. hoc iure. ꝟ. de sol. Nō ob. hic glo. quia exponit, exigit, id est peragit vsque ad sententiam perueniendo.

ADDITIO.

a Verum procuratori. Adde ꝙ Spec. tenet ꝙ solutionē recipere non possit a sponte soluente procurator, in tit. de procu. §. ut aūt. Idē tenet Rom. per l. fi. ꝗ verbo, nec exigere. C. sol. mat. cōter Doct. tenent contrarium per l. indultum. C. de sol. & l. non abstulit C. de noua. & l. verbum exactæ, de verb. sig. Ang. in l. solutū. §. solutā. de pig. act. Bal. in l. falsus. C. de fur. Et licet non satis in proposito potest hic dici de illa q. si testator prohibuit hrđi, ne se immisceret de facto hrđitati, donec soluerentur legata sub pœna priuationis ipsius, hæres a sponte soluētib. recepit pecunias, an debeat priuari hæreditate: Pet. de Anch. consi. 46. consulnit, ꝙ non.

1 Solutio facta creditori creditoris, quando liberet in uentem.

§. Sed si pecunia. Hic habes, ꝙ si pecunia soluta per vnum perueniat ad aliū, q non cōsentit solution., ꝙ ꝯtingit liberatio. h. d. Opp. quia peruenit ad patrem illud quod solutū filio. quia quicquid acqrit filius acqrit pa tri, ergo statim liberať, vt l. j. ꝟ. si a pa. qu. s fue ma. Solu. dicit Dyn. intellige, ꝙ ad prēm peruenit ē verū realr, & cū effectu. Simile ꝟ. de le. j. si seruus legatus. §. j. Opp. hic dicit, ꝙ tolliť actio ipso iure, & ꝟ. l. ꝓxi. ꝺr ꝙ tollit ope. exceptionis. Sol. hic loqť qñ pecunia directo ad alterū puenit. ꝟ. e l. pxi. loqť, qñ ad aliū pucnit p obliquū Sed gl. hic posita super uerbo, tollet. ñ patiť istā solonē. Dic ergo, ꝙ in l. pxi. dicit de do. except. facti, vł intētionis. Sed ꝯ hoc op. qñ sol-
1 uiť creditori † creditoris, nō ꝯtingit liberatio ipso iure, sed opc exceptionis sic. vt l. si liber homo. cū gl. fi. ibi, ꝟ. de neg. gest. & inf. de doli. exce. l. si opera. Sol. ibi, quando soluitur creditori, q nullo mo do est particeps obligationis: hic quando soluit illi, qui erat particips obligationis. facit supra de pig. act. l. solutū, §. solutam, & hoc modo intelligitur istud quod glo. no. quod liberor soluendo alij, dummodo pecunia ad creditorem perueniat.

LEX V.

1 Dotale prædium non dicitur, nisi possessione tradita.
2 Mulier non constituitur in mora pro dote sine interpellatione.
3 Actio ex stipulatu, quæ competit viro, est bonæfidei, & nu. 5.
4 Fructus dotis, a quo tempore debeantur marito.
5 Ambasiatori reuerso in tertijs debetur salarium pro integro die.

a De diuisione. a Supra tractauit Iurisconsul. materiam cōionis in actione de dote inter filiam, & prēm, hic. incipit tractare quār fructus vltimi anni, quo matrimonium separatur, diuiduntur inter vir. & vxor. seu hæredes eorum, & hanc prosequitur vsque ad. l. si ab hostibus, & h d. Vltimus annus a die traditionis ꝯnumeratur, si nuptiæ præcesserunt. h. d. Glo. primo ponit duas lec. vnam qñ matrimoniū durauit pluribus annis, aliam quando durauit tm̄ vno anno vł minus, & in alio non
b differūt. No. primo b ꝙ prædiū non dicitur dotale, nisi possessione
1 tradita. c sic. ꝟ. de fundo dota. l. dotale. § j. Op. hic inuitur, ꝙ fruct⁹
c medij tpis vir lucratur ꝯ. ꝟ. e l. in insulam. §. vsuras, ꝺ do. exce. l. fi. circa prin Sol. hic vir sustinuit onera matrimonij, ideo fruct⁹ medij tpis lucratur, ibi secus. Ita dicit glo. j Op. ꝙ inspiciať tps nuptiarum, vt l. ꝓxi. Sol. Si nuptiæ præcesserunt ꝙ inspicitur tps traditionis, ut hic, si non præcesserunt, inspicitur tps nuptiarum, ut in ꝯrio. Ita dicit gl. vltima in prin. Op. pro decłone eiusdem glossæ, ꝙ marito debeanť fructus a tpe moræ, ut l. uideamus, in prin. ꝟ. de vsuris Sol. intelligo hoc cū mora nō pcessit, alr fateor ꝙ vir deberet eos hrē a tpe moræ, cū actio illa sit bonæfidei. ita dicit gl. imputet. n. si
2 bi maritus, si mulierē nō interpellauit. Habes ergo, ꝙ mulier † nō ꝯstituitur in mora sine interpellatione. Scđo hēs hic, ꝙ hæc actio, q̄
3 ꝯpetit uiro, est bonæfidei. Ad primum oppo. ꝙ cum iste ꝯtus sit vltro

ADDITIONES.

a Men. De diuisione. Cuiacius li. 14. obseruat. c. 22. Cotra memoral. uoce de ploma.
b Parif. No. primo. Vide Anch. consl. 93. ad med.
c Possessione tradita. Videtur uerum, etiam si in dote sit vniuersitas bonorum, vt est glo. reputata singularis in l. 1. in verb. vniuersæ. inf. pro dote, quam alleg. Bal. & Imo. hic & eam singularem facit Bal. in l. 2. C. de iur. dot. & pro glo. est tex. in l. qui tibi. C. de his qui non do. ma. & uide Ang. cons. 76.

vltro citroq; obligatorius,stati cū vir ĩpleat ꝯtū ex pte sua sustinē do onera matrimonij,vxor dr̄ esse ĩ mora re ipsa,vt s̄. de actio.em

a pti.l.Iulian⁹,§.offerri,& § ex vendito.& C.de act. emp.l.curabit. Sol.dt gl.itelligo mulierē nō pcepisse fructus,alš oppositū pcederet,vel dt gl.mulierē obtulisse,& maritus fuit negligēs recipere & sic ñ fuit in mora.Ia.de Arc.dānat istā gl.p l.fi.§.fi.C. de iu.do.vbi ñ ꝯhiꝛ mora,nisi p interpellationē,vł p cursū biennij. Ad ꝯriū signatū ĩ gl.rñdebat And.de Pisis, φ hic maritus nō ĩpleuit ꝯtū ex parte sua:pfecte,qa adhuc dēt mulierē alimētare p totū tps matrimonij,lłe qa ptcā repudiare.Hæc rñsio nō placet, qa eodē modo pñt ꝯhētes,si uoluit,a ꝯtū ueditionis discedere.Præterea,ĩ ꝯtū locatiōis si aliqs locasset ad plures annos, pōt ĩ fine vni⁹ anni petere mercedē p illo anno,licet nō ĩpleuerit p toto tpe,& ita maritus p tpe quo sustinuit oncra mřimonij, p illo dēt lucrari fructus. Vñ dt Pet.φ uir vř donare fructus vxori,nō petēdo eos. Sđ ñ placet, qa eadē rōne posset dici φ ēptor videreť donare vēditori,imo for

b tius,cū sit phibita donatio inter vir & vx.b Vñ teneo opi.glo.Nō

c ob.l.fi.§.fi.C de iur.do.s̄ alle. c qa hic loqtur qñ mulier seipsā dotauit.Vñ cū ei ĩpleat ꝯtus p uirū re ipsa, mulier ē ĩ mora:sed lex ꝯria loqť qñ dos fuit pmissa ab ex̄neo, & ita ibi exponiť ĩ gl.patua dū tex.dt,si qs,&c.dt gl.f.ex̄neus, φ p3 ex ꝯtinuatione illius.§. ad pcedētia,licet.n maritus pstet uxori alimēta,qūū ad ex̄neū, nul lũ ꝯtū ĩplet qa quo ad eū ē donatio, iō ex̄neus nō est in mora,nisi p interpellationē,vel cursū biēnij,& ista est vera.Sed qñ se dotat mulier,ē idē,qđ ĩ vēditiōe,ut l.oēs.& l.seq.j̄ đ act & obl.& l.apud Celsū,§.si cū legitima.j̄.de do.exce. Reassume d ergo bř. Aut † tra

d ditio pcessit nuptias,& tūc inspiciť tps nuptiarū,vt j̄.l.pxi.aut nu

4 ptiæ pcesserūt, & secuta ē traditio, & tūc aut dotauit mulierē ex̄neus,aut ipsa seipsā dotauit. Primo casu annus ꝯputabit a tpe traditionis,nisi mora pcesserit p interpellationē,vł cursū biennij,vt p alle.l.fi.C.đ iur.do.tūc.n.incipit a tge moræ. Scdo casu qñ mulier dotauit seipsā, & tūc aut vir nō sustinuit onera mřimonij post nuptias,& ab illo tpe annus ñ ꝯnumerāt,ar.l.ĩ insulā,§ vsuras.j̄.co.et l.si in prin.de do.excep. Aut sustinuit onera mřimonij, & tūc aut p eū stetit quominus fundū reciperet,cū fuerit ĩterpellatus ab vxore,& cōnumerať annus a tpe traditionis,vt hic,fm unā solutionē

e gl.Aut p eū nō stetit,& tūc aut mulier fructus nō pcepit, e & idē, ut hic,fm aliā solutionē gl. Aut mulier pcepit fructus,& ꝯnumeraťānus a tpe quo incepit maritus onera mřimonij sustinere, qa mulier est in mora re ipsa: a simili sicut in emptore & vēditore di

5 ctū est. Ad fm quod dicit gl.opp.† φ actio f ista ex stipulatu sit stri

f cti iuris,ut no.j̄ eo.l.2.in 3.gl.Iac.de Arc.fateť φ gl.nō dicat verū, cū solū actio ex stipulatu,q̄ ꝯpetit mulieri,sit bonæ fidei,fm eum ut in §.fuerat.Inst.de act.Pet.& Cy.tenēt ꝯriū, C.de rei uxor.act.l. j.§.sed & si ñ ignoramus. Vñ teneas istā gl. Nō n.puto φ reperiať, φ ex uno ꝯtu,actio ex una parte sit bonę fidei,ex alia sit stricti iuris Debet ergo intelligi palle.§ fuerat,fm palle.§. sed & si nō ignoramus.Nō ob.glo.l.2.in prin.s̄.co.qa fateor φ actio ex stipulatu, q̄ ꝯpetit extraneo,est stricti iuris, qa illa nō reperiť inter actiones bonę fidei.Est n.qđā actio,q̄ ex̄neus sibi acqrit ex ppria stipulatione, vt in §.accedit.C.de rei uxo.act.& l.auia.C.de iur.dot. Actio vero

g ex stipulatu,q̄ ꝯpetit uxori, & ēt uiro g est bonæ fidei,ut hac gl.& palle.§ fuerat,& d.§.sed & si nō ignoramus. Oppo. de fun.do.l.4. Sol.aut traditio nō pcessit,& nō est dotalis pprie, sed quasi dota

h lis,vt in glo.h Vltimo hanc legem inducit Dy ĩ arg.ad q.de † Am

6 basiatore,qui reuersus est in tertijs,an dēat habere salariū p die integra, an vero p parte.Hæc lex facit, φ dēt habere pro parte,ut s̄. de mino.l.3.§.minorem.In ꝯrium facit, qa dies cæpta hř pro cōpleta,ut j̄.de manu.l.j.illæ leges faciunt modicum. Sed pro parte ista uidetur casus j̄.de verb.sig.l.3.& tene hanc partem.

ADDITIONES.

a Meno.Onera.Ruyn.consi.61.nu.5.lib.4.

b Vxorem.Cum Bar.transit Bal.Ang.Ro.Pau.de Cast. Alex. uero dicit,φ nūquā sibi placuit opi.Bar.secundum Iac.de Arc.And.de Pisis,& tuto. latius hic uide p Ale.

c Poma.Dotium,sup.alleg.Vide Alex.consi.147.col.5.

d Reassume.Quid de mense emergenti quo compensabit, quia aliqui hñt dies plures,aliqui pauciores,ut si iudex die x.Feb. dederit dilationem unius mensis, quo cōputabimus:dicendum est vsque ad x.Martij: quia inspicitur mensis, in quo fit actus,fm gl.cōiter approbatā, in c.q. fi.de elec.in 6.& eā gl.in c. si pp debilita. de r.fer.in 6.Io.And.& oēs in c.licēt,de sup.neg.prælā.Bal.& Roma.in l.1.sup.fi gs cau.Bal.in auth.qui semel.C.quō & quando iudex.Ang.post glo.in ver.trium mensium.in l.fi.§.1.de iur.delib. Bal.in l.cū bissextus,de verb.sig.Bart.in l.2.C. de temp.app.Pau de Leaza,in commento c.nulla,de concef.præb.

e Fructus nō percipit. Ex doctrina Bar.hic,iuncta glo. colligitur φ mora ista nō cōtrahitur,nisi ubi percepti sunt fructus ab illo,cui impletum est, nec sufficit φ impletum sit ab implere debente,nisi implementum accipiens,fructus perceperit. Et ita uidetur uoluisse tex.in d.l.curabit, & firmat Cy.in l.minorū,& ibi Bald.C. in quibus cau.in integ.restit.non est necessaria,& Pau.de Cast.hic.

f Quod actio. Aduerte φ Bar.in his quæ dicit in hac l. de diuisione,circa fi.f. quod stricti iuris est actio descendens ex stipulatu in dotalibus, quæ cōpetit extraneo. contrarius allegatur in l.si cōstante.in 2.parte.vers.6.quæritur.hoc e.tit. Ista materia qūū ad propositum reputatur satis difficilis & prolixa, quia glo. & Docto. multum variarunt.Pro sol.tamen uide concor. quam posui in d.l.si constante.

g Etiam uiro.Adde Pau.de Cast.consi.342.

h Poma.Vt in glo.vide Fel.consi.110.& cō.si.seq.

LEX VI.

1 *Dictio,quasi,est expressiua ueritatis, & quando sit nota diminutionis.*

2 *Dotis fructus,an lucretur,qui duxit puellam minorem annis duodecim,& sustinuit onera matrimonij.*

Si ante nuptias. Si traditio pcesserit, dies nuptiarū inspiciť, & fructus ante nuptias pcepti augēt dotē.h.d.O. adfi.s̄.đ iure do.l.dotis fruct⁹.& j̄.e.l.diuortio

1 §.1.ec si messes. Sol.†Istud,quasi est expřsiuū ueritatis. Simile.C.de

2 le.tu.l.3.& l j.§.đ trāsa & đ eo q p tut l.j.§.cū eo q & j̄.ad Treb. l.mulier.§.fi.& j̄.de iniu.l.sđ & si vn⁹.§.ptor ait. Qñq; hæc dictio quasi,ē diminutionis nota,ut l.posthumorū.j̄.đ iiu.& irri.test.& j̄.e.l.diuortio §.si fundū.fm qđ ibi ĩtelligit Dy & s̄.de vsufr.e.re.

2 q vsu ꝯsu.l.2 & j̄.e.l.si cū dotē.§.fi.fm Ia.de Arc.†Quærit gl.q đ si

a aliqs duxit vnā puellā a minorē 12.an cū qua nō pt eē mřimonij de iure,& sustinuit onera eius, utrū interim lucreť fructus? Dicit gl.φ nō,p istā legē & pcedētē,qa dēt inspici tps nuptiarū,q̄ nuptię ñ fuerūt,& hoc de rigore. Sed Azo.dicit,φ de eqtate lucrať,quia est eadem rō in isto,q̄ ĩ uiro,qa sustinet onera mřimonij.Et dicit φ seruať Bononiæ per legem municipalē,licēt glo.illā æquitatem nō firmet hic:tñ firmat eā in l.dotis fructus.ĩ prin.s̄.de iur.do.Istā opi.ēt ponit Spe.in ti.đ do.post diuor.resti.§.fi.uer qđ si mulier,& Host.in sūma de do.inter uir.& vx.Dy.dicit φ ꝯ opi.Azo.facit j̄ eo.l.insulā.§.j.q lex bñ facit:iō distiguit Dy. Aut vir credebat mřimoniū teneř,& lucrať fruct⁹:aut ñ,& tūc sec⁹,ut palle.l.ĩ insulā.§ j.nisi ꝯriū fuerit pactū,ut l.dotis fructus.s̄.đ iur.dot.Istā q vř tāge re gl.C.de do.pmi.l.si p dote.& ibi Cy đ idē qđ Dy.hic.eo addito,qa vř fructus ex psūptione dare,si tradit dotē, facit l.dotis fructus.s̄.de iur do.qa bñ facieti bñ facere debemus.Ista opi.Azo habuit originē ex dictis ĩ sūma.C.đ iu.do.circa fi.sed & hic mihi vř, φ oēs isti Doct.male dñt. Nam pupilla,ēt si expresse vellet donare

b cū decreto,nō posset, b & nō pt dotē ꝯstituere, ut l.siue gñalis.s̄.đ iur.do.& l.seq.& C. de admi.tut l.lex q tutores.& de pdi.mi.l.prædia Vñ dicerē φ interuenit pactū de lucrādis fructib.ut dicit Dy. vel,φ tradēdo uideať donare fructus,ut dicit Cy.quod non pcedit,qa si expřsse ueller donare,nō posset,ut dictū est Et,p hoc φ uir ñ lucret,ē cas⁹ j̄.qđ fal.tu.aut.l.pe.§.Iulianus,& hoc uerū in pup. Sed si poneres ipsā eē maiorē,tūc pcederet qđ dñt Doc. Et ita p cedit gl.in l.si p dote.C.đ dot.pmi.& in l.in insulā.§.usuras.e.ti.

ADDITIONES.

a Meno.Puellem.Gozad.conf.33.nu.3.Tiraq.de legib.connubia.gl.fi.nu.4.5.

b Non posset.Spec.in tit.de do.post diuor.re.§.formatis.ver.quid si mulier,& ibi to.And.tenet φ de iuris rigore non lucretur fructus.secus de æquitate. Vide φ voluit Pet.de Anch.consi.93. Et inquantū Alex.se remittit, an statutū dispones, φ uir lucretur dotem,habeat locū in muliere nō traducta ad domū, nec carnali copula cognita,adde Abb.cons.107.Pau.de Cast.consi.123. Bal.consi.353.1.lib.

LEX VII.

1 *Fructus dicuntur deductis expensis.*

2 *Matrimoniū si durauit plurib.annis,de quib.fructibus deducantur impensę.*

3 *Dos quid vniuersale est.*

4 *Fructus si recollecti vltimo anno non fuerunt, non fit deductio expensarum.*

5 *Colonus ante diuisionem fructuum,non deducit expensas.*

6 *Fructus, verbum prolatum a lege, intelligitur deductis expensis. Et quomodo prolatum ab homine,nu.7.*

8 *Dispositio huius legis, an habeat locum in fundo dato æstimato in dotem.*

9 *Dictio,mox,quomodo capiatur.*

10 *Testes si dicunt,φ testator instituit hæredem Titium, postea Sempronium,censentur ambo instituti.*

a Fructus. a † Fructus intelliguntur mariti,& mulieris, dedu

1 ctis expēsis.h d. Primo ponit,qñ mřimonium durauit vno anno, vł min⁹.Scdo qñ plus. Scd a ibi,& ita. Prima subdiuidiť,qa primo poniť dictū.Scdo declaratio dicti. Tertio exēplū. Secunda ibi,φ Scęuola.Tertia ibi,nam si mulier. Opp.j̄.l.prox.§. interdū. Sol.ibi mřimonium durauit pluribus annis integris: sed qñ est unus annus nō ꝯpletus, recurrimus ad distictionē huius l. Iteopp.j̄.l.pxi.§.ob donationes.Sol.ibi ĩ viro,q non deducit: hic in muliere,fm quosdam. Tu dic,φ ibi mřimonium durauit integro tpe:hic aūt fuit unus annus nō cōpletus. Quæro de quibus expēsis loqř hic Dicit gl.& bene, φ loqtur de impēsis q̄ sunt fru

2 ctuum qrendorū cā.† Quæro circa fi huius l.cum mřimoniū durauit pluribus annis,de qbus fructibus deducanť impēsæ factæ a muliere?de primis nō,quia sunt consumpti:de ultimis non qa in cis a muliere nō est impēsum. Gl.dicit,φ de ultimis:qa ultimi succedūt loco prioru,arg.l.Imperator.§.fi.& l.seq.j̄.de leg.ij.Pro hac

3 gl.primo est tex.huius l.q hoc probat expresse.Secūda rō,† qa dos est quid uniuersale,ut dixi.s̄.eod. super rub.sed in uniuersalibus una res succedit loco alterius,ut prælleg. l.Imperator. in fine,& no.in l.si rē & ptium s̄.de peti.hrđ.& hoc facit ad q.quam dixi in l.si seruus legatus.§.qui quinq; j̄.de leg.j. Quæro ex gl.† qđ si ultimo anno nulli fructus sunt percepti. Dicit Iac.de Arc quod tunc nulla fit deductio ab aliqua partium. Sicut enim fructus ultimi anni

ADDITIO.

a Paris.Fructus.Vide Crem.sing.155.Fel.in c.ad nostram.in ver.in glo.1.de iureiu. Item in fructu dicitur tantum esse, quantum superest deductis expensis. vide Ias. in c.cum quædam puella.§.fi.ff.de iurisd.omn.iud.

Barb. De ista materia fructuum, quando debetur pretium, vide Lud.Rom.consi. 10.incip.quæstionis propositæ decisio.

anni succedũt loco fructuũ primi anni si sũt vberiores: ita si sint
minores, vĩ nulli, &c. Pro hoc allc. s.l. px §. si fundũ ĩ ver. si uir. ibi,
qa nec ĩ fructu, ɔ̃ hoc vr̃ casus s. de per. hæ l q si lumptus. Rñ. ibi
loquiẽ de possessione hr̃dis bonæ fidei, qui nõ dẽt pati ɔmodum
vel incõmodũ; qa restituit quaten⁹ est locupletior: hic logr̃ in ui-
ro & uxore, q patiũi ɔmodũ uel incõmodũ, ſm q casus occurrit.
5 Quæro. locat qs † fundũ colono ad dimidiã partẽ fructuũ. colo-
nus vult añ oĩa deducere expẽsas, postea diuidere fructus p mediũ
ar. huius. l. an possit? Ia. de Arc. dicit q nõ. qa opas suas, & expẽsas
vr̃ ponere p illa medietate fructuum, q̃ lucrar̃ ar. l. cum duob §. si
ĩ coeũda. s. p soc. & sic hẽt se coĩs usus, & ɔsuetudo, q̃ est seruãda.
ar. l. cũ de lanionis. §. asinã. j. de fun. init. & l. anniculus admittar̃ j
d ver. si. Nec ob. hæc l. ut dicit Iac. qa hęc dictio, fruct⁹, pferr̃ a lege
6 sed ĩ q. pdicta pferr̃ ab hoĩe. pro dclaratione huius q. dic. Aut † ver
bũ, fructus, pferr̃ a lege, & intelr̃r deductis expẽsis, ut hic. Fallit ĩ d
cimis. ut ex d deci. c. tua nobis. & no d pe hæ. l. si a dño, uel a pre.
7 §. si. Si uero † pferr̃ ab hoĩe, tũc aut ista dictio, fruct⁹ pferr̃ ad fruct⁹
extantes in fundo, seu pẽdentes & ĩtelr̃r de fructib. ĩtegris, dedu-
ctione ñ fcã. l. si pẽdẽtes. ĩ prin. de vsufr. & l. quoties. §. si colono. e.
ti. & l. q pẽdẽte. de act. emp. & j. de his q̃ ĩ frau. cre. l. fi. §. pe. licet gl.
videar̃ ibi alr̃ dĩe. ut in l. Iulianus. §. si fructib. s. d act. emp. & d iu-
re fis. l fi. ĩ fi. Si uero refer̃ ad fruct⁹ futuros recolligendos, intelr̃r
deductis impẽsis, ut l. fundi Trebariani. j. de vsuf. le. & l. si quis ar
gẽtũ. § j. C. de do. & hoc nisi aliud sit actũ tacite, uel expsse, ut in co
lono dictũ est, ſm Ia. de Arc. & hoc uerũ qñ nomẽ, fruct⁹, indeter
minate pferr̃: sed si pferr̃ determinate, ut decẽ corbes frumẽti ex
illo fundo, tũc ñ hẽt locũ ista distõ. Sed si Ilarruũ dicit, q de corbe
frumenti recollecti soluar̃ tm̃ noĩe gabellæ, nõ deducent ĩpẽse: se
cus si diceret de fructib. ut l. si debito. §. verisile. s. de ɔhẽ. emp. Di-
xi plene in l. inter stipulantẽ. §. sacrã. j. de verbo. ob. Quæro, utrũ
8 † ista lex hẽat locũ in fundo æstimato dato in dotẽ? Rñ. ñ, ut l j. §
sed & nouissimi. C. de rei ux. acti. Rõ, qa æstimatio facit emptio-
nẽ, & iõ fũdus vr̃ carius estimatus pp fructus. l. si qd ex Pãphila d
9 le. 2. & l. fi. §. pe j. de his q̃ in fr. cre. † Vltimo est hic q̃. la gl. sup uer
a bo diuertit, & c. q̃ ĩtelligir qd mox a dr̃ fieri, q intra mẽtem sit, &
10 idẽ vr̃ in dictione, postea. Et hoc inducit Dy. ad q. † Testes dixerũt
q testãtor instituit hæredẽ Titiũ postea Sẽproniũ. Quero utrũ ulti
mus tm̃ erit hr̃s. Mihi vr̃ q sic: qa hæc dictio, mox, & postea, deno-
tãt interuallũ, ut hic, & l. uñ postea s. de iureiu. & l post diẽ. s. de l.
ɔmissoria. & l. p interuallũ s. de iud. & j. eo. l. post dotẽ. In ɔ̃riũ: qa
dictio, mox. & dictio, postea, pñt accipi iuɔtinẽti, ut l. j. §. j. j. d ver.
b obl. & p hoc extra de elec. c. quia propter.[b] Concluditergo Dyn.
q mox, & postea sunt ambigua. ideo in dubio ambo intell. guntr̃
hæredes. Pro hoc infra. de vulga. & pup. l. si pater captus, & de in-
cest. nup. §. j. arg l. quoties. j. de rebus dubijs.

ADDITIONES.

a Quod mox. De dictione, mox, illico, statim, uide Card. cons. 10. de verb. sign. Meno. Ruy. cons. 30. nu. 5. lib. 1.

b Poma. Concludit. Vide Alex. cons. 54. ver. licet. 1. vol.

LEX VIII.

1 *Mulier qñ non hẽt aliud præter dotẽ, dẽt intra annum ali ab hæredibus viri.*
2 *Dotis fructus hæredes viri lucrantur pro illo anno, quo alimentant mulierẽ.*
3 *Mulier debet operari in illa domo, ex qua alimenta percipit ex legis dispositione, secus si ex dispositione testatoris.*
4 *Mulier quando non vult stare, vel non potest eum hæred b. viri, quando cogatur, vel debeat deducere quantũ intersit heredis ex nõ prestatione operarũ.*
5 *Heredes mariti lucrantur fructus dotis, quando superabundant alimenta prestita vxori defuncti.*
6 *Fructuum contributio, sicut non fit in fructibus maturis, nisi perceptis: ita in pensionibus.*
7 *Colono quis tenetur stare quando res in ipsum transfertur ex necessitate: secus si ex voluntate.*
8 *Locationis tempus si excepit annum a die matrimonij, de illo quod excedit, vir nihil habere debet.*
9 *Locatio fundi dotalis si esset facta pro certa quantitate fructuum, qui percipiuntur ex ipso fundo, nihil veniret in contributione.*
10 *Mulier quando possit agere contra colonum sine cessione, cum fundus ad ipsam reuersus est.*
11 *Vir si decedit, quod transmittat fructus perceptos pro eo tempore, quo durauit matrimonium, ad eius heredes.*
12 *Canonicus an transmittat fructus perceptos pro rata anni, quo stetit in canonicatu, ad eius heredes, de iure canonico.*
13 *Mulier si locauit fundum, quando vir debeat aliquid habere de fructibus.*

a Diuortio. [a] Si fundus plenus fructib. dar̃ in dotem, tp̃s lo
cationis inspicit̃, ut sciamus qd pcipit̃ de pensio
ne. i p quãto tpe pcipit̃ pẽsio, tp̃s uero mr̃imonij inspicit̃ ut scia-
mus p quota parte anni de pẽsione uir lucrar̃. Sed si fund⁹ uacu⁹
dar̃ in dotẽ, tp̃s locationis p nullo inspicit̃. h. d. usq; ad §. ob dona
tiões. Primo ponit dictũ ĩ gñe. Scdo exẽplificat, qñ fũd⁹ dar̃ ĩ do-
tẽ. Tertio exẽplificat qñ fund⁹ uacuus dar̃ in dotẽ. Scda ibi, neque
eñ. Tertia ibi, cɔ̃rio. Prima pars est clara. & gl. j. ponit casũ in hoc
prin. Scda pars subdiuidit̃, qa primo remouet quorũdã opi. falsã
Scdo illud pbat reducẽdo ad incõueniẽs. Tertio ɔcludit, & exẽ-
plificat. Scda ibi, aliogn. Tertia ibi ita q̃. Itẽ tertia pars subdiuidit̃:
qa prĩo logr̃ qñ fund⁹ fuit dat⁹ uacu⁹, & ex eo marit⁹ nullos fru-
ctus pcipit. Scdo, qñ maritus pcipit aliquos fruct⁹, sed nõ ĩtegros.
Tertio ex pdictis ponit vnã illationẽ. Scda ibi. hẽ si messes. Tertia
ibi apparet igir̃. Ad primã pĩe opp. q tp̃s locationis ĩspicit̃, vt patet
in 2. pte hui⁹ legis. Tp̃s locationis ĩspicit̃, vt sciam⁹ qd pcipit̃, vt ab
illo ĩcipiat ann⁹, vt p3 ĩ sũmario. vt j. dicã gl. ponit in prin. gl mag.
Quęrit gl. qd si mr̃imoniũ soluir̃ morte? Rñ. idẽ, vt l. j. §. sed & nouis
simi: C. d rei ux. ac. Scdo q̃rit, qd si mulier ẽ alẽda ĩtra annũ ab hæ
redib. vir.? Et gl. dr̃ hic, q tũc hr̃des lucrant̃ fructus p illo anno. Ex
b quo no. duo. primo, q [b] si mulier † ñ hẽt aliud vñ se alat, ĩtra annũ
1 dẽt alimẽtari ab hr̃dib. viri. Ita ɔ̃supponit hic gl. nr̃a. & hoc firmat
ĩ l. j. §. exactio. C d rei vx. ac. & ĩ l. pe. j. vt ĩ pol. le & ĩ Spe in ti. q fil.
2 sint leg. §. j. ver. nũc dicam⁹. Scdo no. q † ĩ illo anno hr̃des viri lucra
ri debẽt fructus, pr̃ tm̃ iuris ſm nã. n. Cũ. n. sustineãt onus, hẽant
lucrũ ſm Dy. ut ex d reg. iu. e. q sentit li. 6. Ex gl. q̃ro. ĩtra illũ ãnũ
* ubi mulier * dẽt opari? Rñ. ibi † vbi dẽt alimẽtari, ut l. sicut, ĩ prin. j.
3 de ope. li. & ibi no. q ĩtelligo verũ, qñ debeat alimẽta ex dispõne
iuris. siue legis, ut ĩ qõne pposita, sed si ex dispõne testõris, tunc il
lud cessaret, ut j. de ali. & cib. le. l. libertis quos, §. si. & l. q̃ro. §. fi. s. e.
4 ti. † Quæro, qd si mulier nõ vult stare in domo cũ hr̃dib. uiri? Spe.
ĩ ti. q fil. sint leg. distinguir̃. Aut ibi põt honeste stare. Aut non, sed
tex. in l. liber. pall. §. fi. vr̃ dicere q nõ ĩponar̃ necessitas stãdi cũ hr̃-
dib sed q dẽt alibi alimẽtari, sed tunc qd fiet de opis mulieris? Rñ.
* q̃da sunt mulieres. * quarũ nullæ sunt operæ in domo, ut dñę ma
gnæ, q̃ suis manib. nihil operant̃, & tũc de suis operis nulla est rõ. l.
ñ. j. de oper. ser. Si uero est dña q̃ operaret̃, tũc de alimẽtis dẽt de-
duci quantũ intersit hr̃dis ipsam in domo opari, ut inf. c. l. si ɔstã
5 te. §. quoties. Quæro, qd † si hr̃des in alimẽtis mulieris expẽdãt mi
nus, q̃ sint fructus dotis? Dy. hic format istã qõnẽ, & non determi-
nat. Credo q hæredes illo casu tenent uicẽ defuncti. Mulier. n illo
tpe ur̃ stare in primo mr̃imonio, ut l. fi. C. de bo. ma. Nã sicut si fru
ctus dotis nõ sufficerẽt, sibi de suo deberẽt supplere, ita si supera-
bundant, debẽt lucrari. Venio ad secundã partẽ, l. ad ver. neq; eñ.

ADDITIONES.

a Diuortio. Adde inquantum Alex. hic alleg. Pet. de Anch. cons. 87. quòd ita ppter timorem belli sit fienda remissio, sicut si esset bellum, & pro hoc facit quod idem consuluit cons. 421. quod si pater filiam infirmam morbo pestifero emanciper, ve possit testari, ut ipsum vniuersaliter instituat, & filium proprium infantem in morte re, quòd non ualet emancipatio in præiudicium eorum, qui successuri fuissent ab intestato infanti, quia proximus morti habetur pro mortuo. Meno. Zasiu s. lib. 2. singu. responso. c. 3.

* Men. ubi mulier. Barb. cons. 63. col. 9. lib. 2. Ruy. cõs. 35. nu. 8. li. 2. cõs. 47. nu. 13. eo

* Meno. Quædam sunt mulieres Ruy. cons. 46. nu. 34. lib. 2. cons. 80. nu. 3. eo. Craue cons. 31. circa fin. Capicius decis. 24. nu. 10. Poma. Vide ad istum tex. quæstionem formatam per Old. cons. 12.

b Primo Dic ſm Paul. de Cast. quòd hic nõ oẽs concesserunt, tum quia hoc non reper ĩ iure cautum, tum quia dilatio debet prodesse heredib. quib. a lege datur, ut inf. l. si constante, §. quoties, sed hic esset onerosa. ergo vr̃ non bene dictũ. Adde q Abb. cons. 39. li. 2. dixit, quòd Cy. refert multos tenere, quòd non dẽt ali. & q sibi vr̃ subtilior, & uerior opinio, qa mulieri põt consuli, uendẽdo ius sibi cõpetens de pñti. Dixi tñ, q illa opinio est æquior, quã tenet glo. in d. §. exactio. & hoc quã uis gl. cõiter, ut dicit Pau. de Ca. Doct. sequant̃ pterquã ubi res immobiles essent in dotẽ datæ, qa tunc statim restituere tenent̃, cũ fructib. ut possit seipsam alere ẽt, si prẽm haberet, vel fratres, vnde alimenta hr̃e posset, quia possent pdicti dicere, hẽs unde te alas, nolo te alere, & hoc ſcdm Sal. in d. §. exactio. & Ia. de Bu. in d. l. 1. C. de rei vx. act. si tñ intra annum mulier non petijt se alimentari, lapso anno non põt petere alimenta, nisi pecuniã mutuo accepisset, ut se aleret, quia tunc rõne morę tenerentur, & hoc dicit Pau. de Ca. mẽti tenendũ. Tu adde Bal. cõs. 224. 2. uol. & Abb. ubi supra. Firma tñ remanet opi. q ista dilatio data heredib. intra annũ, non dẽt sibi esse damnosa, ut intra illud tp̃s alere teneantur uiduã. In quo Pau. de Ca. dicit Bal. se inuoluere, & idẽ de eo dicit D. Alex. qui facit quandã distinctionẽ, q̃ in primo mẽbro hẽt cõtrariũ consiliũ Bal. qñ vult, q si nõ hẽt vñ se alat, q hr̃des uiri teneãtur restituere tm̃ quo se alat, qa Bal. dicit hoc attento, q mulier tp hẽret vñ se aleret. imo plus dicit, q mulier hẽns penes se peculium, vel res q̃ de sui natura non fructificẽt, quòd illas nõ teneãr uendere, nec p hoc dicar̃ hr̃e vnde se alat, ita quòd hr̃des ad alimẽta teneant. Vide eius cons. 192. 2. vol. Vñ cõcludit hoc qd dicit Ale. de mẽte Pe. & Cy. nõ esse tenẽdũ, saluo si hr̃et multum uini in reditu, & nihil frumeti, tũc dici põt, uendat uinum, & emat frumẽtũ. Nulla ergo vsquequaque data est solutio ad contrarium, nisi dicamus q sit spãle in debitore dotis, ut teneatur non obstante dilatione ad alimenta, quia data est, ut de ipsa mulier se alat, ut dicit Pau. de Ca. hic & cons. 385. & necessitas legi nõ est subiecta, ut dixit Cy. in d. §. exactio. & sic tenent̃ alere uiduã, q̃ nullam hẽt dotem vel habuit, & perẽpta sit, vt vult Rich. Mal. & Cy. in l. fi. de bo. ma. & sequitur Pau. de Ca. quanto magis dẽt alere illam cuius dotẽ hẽnt in ptãte, & commodo suo, arg. auth. multo magis. C. de epis. & cle. Habemus ergo cum glo. & cõi opi. quòd si non hẽt vnde se alat mulier intra annũ, oĩno alẽda sit a uiri hæredib. & ita cõsuluit Bal. cons. 248. 2. uol. & Do. Card. cons. 73. An aũt hr̃des uiri lucrentur omnes fructus, an solum pro ea parte, pro qua expensę factæ sunt. Ang. quẽ Paul. de Ca. sequitur dicit quòd eatenus lucrentur quatenus expendunt, & sic potius de suo mulier ali dr̃. Pro qua facit qd uoluit Bal. in alle. cõs. 224. l. quòd hr̃des uiri nõ teneant̃ ad alimẽta, nisi ſm quãtitatẽ dotis, non ſm patrimoniũ uiri. Et hoc idẽ uoluit Iac. de Bu. in §. illo pculdubio, vt refert j. D. Alex. quã opi. putat de iure veriorẽ. licet Bal. non alleget, tñ Bar. & gl. aliter loquunt̃, Opari aũt cui dẽat, dic ſm Pau. de Ca. illis, a quibus percipit alimenta, si stat in domo, oĩa illa facere tenetur q̃ operari scit, per gl. in l. sicut de ope. lib. Si aũt extra domũ hẽt alimenta ex eo, qa cũ honore, uel pacifice stare in domo non põt, uel est consuetudo in patria, quòd mortuo marito reuertatur ad domum patris, uel fratrũ, tunc quia per ipsam non stat, dẽt ali extra domũ, deducto eo qđ ex opera sua cõmode lucrari põt. Itẽ dicit Pau. de Cast. hic, & Bal. alleg. cons. 258. An aũt post annũ possit petere alimenta? Raph. Cu. dicit opin. esse, quòd post annũ non possit petere alimenta, qa ſm Ang. imputandũ est mulieri q̃ non repetit dotẽ, ex qua se alere possit, & hoc pbat per l. Titia. j. de sol. cõfirmat Pau. de Ca. quòd simile uidemus, qđ qs põt petere sortẽ nõ tñ vsuras, l. e. cũ sibi no. C. de sẽ. q̃ sine cer. quãt. Et ita dicit d. Ale. tenuisse Imo. hic, Ant. de Bu. & Io. An. in c. salubriter, de usu. Host. in sum. de usu. §. aliquo, ver.

quid

qd ecõuerso Ro.in c.cõsuluit,in repe.de vsur.in 3.q.Tancr. in sua cõpendiosa in
rub.quia iure cautum non reperitur,q mul er hæredib. uiri teneatur operari,er-
go nec ali.ar.l.ẽm naturam.Adde q Abb.cons.alle.s̃.consuluit, q non valet statu
tũ disponẽs q vxori relictæ debeant alimẽta donec dos soluat,& ita dicit sensisse
se Io.de Ligu.in cle 1.de vsur.qa dr̃ vsura,alleg.ẽt Imo.in c.salubriter, vbi dicit,
q si hrdes uiri pignorauerint mulieri fundum ,p restõne dotis,q mulier tenetur
fructus compensare,& idem sentit Pau.de Ca.h c.nisi non hẽret vnde se aleret.Et
ad proxime dicta faciunt q̃ vult Pet.de Anc.cons.91. q licẽt testõr dãnet hrdem
soluere x.annua,donec dos soluat ,p centenario occasione alimentorum,quòd il
la mulier exigere nõ potest.Si tñ mulieres solitæ sũt mercari,uel dare pecunias
suas ad partem lucri,illius lucri cessantis pñt rõ haberi,ut est in l.3.& ibi glo.de
eo quod cer.lo.Et de hoc cõsuluit Pau.de Ca.cõs.385.ubi ẽt vr̃ voluisse,q si mu
lier non hẽt vñ se alat,& pacta fuerit cũ hrdib.uiri de lucrãdo aliqd ultra dotẽ,
q licite retinere possit,& dixit dicta Canonistarũ ,pcedere qñ mulier nullũ com-
modũ pcepisset de dote,qa tenuisset in capsa uel haberet unde se aleret.Quas aũt
vsuras, & qualiter possit maritus petere ab hæredib.vxoris,quib.est facta mora ĩ
soluendo dotem,vide plenè per Ro.cons.317. Et ad proxime dicta an mulier pos
sit post annum petere alimenta dotis,uide Bar.cons.252.vol.2. & Bart.cons.128.
quod inci.Franciscus. (clarat Bar.
Poma.Vide Alex.cons.27.col.j.uol.4.& cõs.123.in prin. & p totũ eo.vol.vbi de-

Neq;.n. Intro gl.mag. q̃ difficilis est sicut aliqua alia,q̃ sit in
isto li.Op.hic dr̃,q quarta portio mercedis misceẽ
cũ fructib.perceptis. Cõtra,immo tertia, qa tertia ,pte anni dura-
uit mrĩmoniũ.Rñ.gl.q illa portio nõ cẽt ꝯputari anteq̃ debeatur
sed nõ debeẽ,nisi pro trib.mẽsib. & sic ,p quarta parte anni,ergo il
la tm̃ ꝯputat: sed si prius locasset ,p maiori tpe cõputaret, fructus.
a n.pcepti ꝯtribuunt. Vñ sicut de fructib. nãlib. nõ fit ꝯtributio, †
6 nisi de perceptis,ita de fructib.ciuilib.vt de pẽsionib.nõ fit contri-
butio,nisi quatenus sunt percepti uide gl.q̃ h.d.Ad hoc opp.quia
ẽm hoc,tp̃s locationis inspicit,qd ab initio negauit.Rñdet glo.tp̃s
locationis inspicit,vt sciamus qd pcipit,tp̃s mrĩmonij inspicit, ut
sciamus ,pquota parte anni fructus vir lucret. Et sic si bñ ꝯputes,
de trib.aureis ,p quatuor mensib. uir habebit unũ,& si dicis,qua-
re ,p primo mense hẽt aliqd de pensione?Rñdet gl & bñ,qa ,p illo
mẽse subijt onera mrĩmonij,ergo &c. vt in reg.iur.ẽm naturã.Et
q hoc sit verũ apparet ex tex. q vult uirũ hẽre tertiã pte quartæ.
Sed si aliud diceres,hẽet solũ quartã quartæ. Opp.& vr̃ q, tota pen
sio uenit ĩ ꝯtributione,sicut tot9 fructus. Rñ.hic tractaẽ de diuisio
ne fructuũ pceptorũ tñ,id totus fructus ẽ pceptus,nõ tota pẽsio,
iõ tota ĩ ꝯtributione nõ uenit.Ita dt gl.Cõtra hoc op ĩmo tota pẽ
sio est pcepta,vt ĩ.de reg.iu l.q actionẽ hẽt. ĩmo pl9 q̃ fructus,qa
p uiri solicitudinẽ hr̃ pensio,sed fruct9 sol9 ñ,in l.si nauis.s̃.de rei
vẽ.Gl rñdet trib.modis. Primo q nõ ,pprie dr̃ haberi id,ad qd qs
hẽt actionẽ, ut l.minus.ĩ.de re iud.Ista sol.destruit p tertiã rñsionẽ
q̃ statim dicã.Sedo mõ soluit,q hoc est iõ,qa mulier grauaẽ ĩ vno
qa teneẽ stare colono,ut l.si filio,§.fi.ĩ.co.ti.& l. in vẽdi.§.j.de bo.
auth.iud.possi.Iõ cũ trãslatio fiat in muliere de necessitate, iõ re-
leuaẽ ĩ alio,vt nõ ꝯtribuat pẽsionẽ totã,& ex hac gl. distĩgue. Aut
7 res† trãsfertẽ ad aliquẽ ex necessitate,& cogiẽ stare colono. Aut ex
uolũtate,& tũc secus.dicã plene ĩ d.l.si filio.§.fi.ĩ.co.ubi uide glo.
& no.Tertio mõ soluiẽ, pẽsio de iure peti non põt, nisi in fi.anni
ut not.in l.3.C locati.& iõ merito tota nõ ꝯtribuiẽ.Certe ẽm istã
solu.nec ,p trib.mensib.ꝯtribueret,qa non pt peti. Vñ isto timore
Io,legit alr̃ istã legẽ,videlicet q tota pensio ꝯtribuat tripl̃r, re, no-
mine,& spe.Et ẽm hoc oportet te ponere q locatio esset facta pro
duodecim aureis, ita q quolibet mẽse unus aureus solueret. Sed
qualr̃ ista ꝯputatio fiat,gl.ponit hic ita obscure, q Doc.& schola-
res cõiter ñ capiũt.Dubiũ ẽ, qa duodecim dẽnt ,p vno anno à die
locatiõis,& vir nõ dẽt hẽre,nisi ,p vno anno à die ꝯcti mrĩmonij,
q annus nõ capit nisi duodecim mẽses de tpe locationis. Iõ ꝯputa
tio fiet trib.modis.Primo mõ,vt vnus mẽsis detrahaẽ. ut sic tria ꝯ
tribuãtur re,& octo spe,qd.n.Io.;dixit nouẽ detracto uno mense,
8 idẽ est dicere q octo.No.ex hac expositione gl.† q ubicũq; tp̃s lo-
cationis excedit annũ a die mrĩmonij, de illo qd excedit,uir nihil
habere debet. Nec obst.ĩ.ea.l.ver.eꝯrio,& §.itẽ si messes,ut ĩ quo
libet eorũ dicã. Alii aliter ꝯputãt uidelicet q tota nouẽ ꝯtribuanẽ
ĩ spe,& ne incidas ĩ illud absurdũ.q fiat ꝯputatio ,p tredecim mẽ-
sibus,pẽsio ultimi mẽsis attribuaẽ mensib. pcedentib.& sic ,p sin-
gulis quatuor mensib.debeanẽ quatuor aurei cũ dimidio.& sic in
octo mensib.debebunẽ nouem. Cõtra istã ꝯputationẽ opp. qa nõ
est in ptãte nr̃a facere,q illud quod qs dẽt in mẽse sequenti,debea
tur ĩ pcedẽti,qa añ diẽ male agiẽ,vt l.j.qñ di.usufr.leg.ce. Solu Ad
istud euitãdũ dicebat Io.hanc ꝯputationẽ faciẽdã eẽ finito anno a
tpe locationis, ut sic debitoris in nullo intersit:tũc.n. fiet ꝯputatio
pinde,ac si ,p pcedẽtib.mẽsib.ille ultimus aureus eẽt debitus.Ter-
tio mõ sustinendo hãc opi Io.pt fieri illa ꝯputatio, ut ĩ.diceẽ ĩ gl.
videlicet q uideaẽ pceptũ q̃tũ istud nomẽ debitoris debentis mer
cedẽ possit uẽdi.dic ut ibi,alii,q caueat,&c.Si ista opi.Io.:ĩ aliquo
esset uera deberet intelligi ẽm primã ꝯputationẽ,in ueritate tñ nõ
est uera,qa est ꝯ istam lrãm. Teneo ergo primã lec.s. q tria tñ ꝯ-
tribuaẽ.Ad rõnẽ ĩ oppositũ dũ dt, q oĩa ꝯtribuaẽ, qa oĩa vñr pce-
pta.ut in rẽa iuris q actionẽ. Rñdeo,hic tractaẽ solũ de diuidendis
fructib.a uiro pceptis.Dic ergo quod ab initio colonus dẽt totam
pensionẽ,ut l.si a colono.ĩ. de fideiu. Sed uidendũ est cui debeaẽ.
Rñdeo pro illa pte anni pro qua fundus ad uirũ ptinet ipse uir im
plet ꝯctum,qa patiẽ colonũ frui.Iõ ipsi uiro vr̃ acqsitũ, merito in
ꝯtributione uenit,& ,p alia pte anni,qua fund9 ptinuit ad mulie-
rẽ,ipsi mulieri vr̃ debita pẽsio in effectu.Ipsa.n.mulier ꝯctũ ĩplet,
& patiẽ frui.ergo merito sibi debeẽ,ut l.si seruus cõis Meuij.§ fi.ĩ
de stip.seruo & ibi dixi.Quare aũt hoc casu nõ ꝯtribuaẽ illud qd a
muliere pcipiẽ, sed solũ qd pcipiẽ a viro, dicã statim in seq.parte.
b Op. b quãcũq; opi.tencas reperiẽ q uir hẽt ,p isto vlt.anno partẽ
fructuũ duorũ anno.gl.hic ĩ fi.rñdet, q ñ dr̃, nisi unus annus tñ,
tñ ille annus est fertilior. Ita dt gl.in fi.Cõtra hoc opp.ex.gl.si fun
dus ille nõ esset locatus,de fructib. sequentis anni,uir nihil debet
hr̃e,ut s̃.l.pxi.ergo eadẽ rõne,nec hic. Rñ.nõ est ea.rõ. Nã si fun-
dus nõ eẽt locatus in fructib.percipiendis vir nihil iuris vr̃ hr̃e,&
iõ nõ põt dici q veniant in ꝯtributionẽ tanq̃ percepti. Secus si lo-
c cauit,ut dictũ est. Et p hoc dico, c q si† ista locatio esset facta ,p cer-
9 ta quãtitate fructuũ,q percipiunẽ ex isto fundo,q nihil veniret in
ꝯtributionẽ Nã ista ,pmissio dr̃ ꝯdõnalis,vt l.j.ĩ.de cõditio.& de-
mõst.Et iõ merito viro nihil est q̃situ:sed si locatio eẽt facta ,pcer
ta q̃titate in gñe soluenda quolibet mẽse,vel in fine anni, nõ curo
pars uenit in ꝯtributionẽ ẽm formã h9 legis, qa licet hæc obliga.
sit ĩ diẽ,tñ dies cedit,& uiro debetur,ut l cedere diẽ.ĩ. de ver. sig.
10 Circa istã † partẽ q̃rit gl.qñ fund9 reuertiẽ ad mulierẽ,an mulier
possit agere sine cessione ꝯ colonũ? Gl.determinat q non,sed uir
cogiẽ cedere,ut in gl. Si tñ vir nõ esset,vel nõ reperiret p quẽ cedi
posset,tũc hẽret actionẽ utilẽ sine cessione.l.j.C.de act.& obliga.
& supra de insti.l.j.Venio ad tertiam partem.s.ad vers.ecõtrario.

ADDITIONES.

a Naturalibus.Qui dicantur fructus naturales,& industriales, vide eũdẽ Bar.in l.
& ex diuerso.s̃.de rei vend.Bal.in l.pro oneribus. C.de iure do.Bal.in l.ancillæ,
C.de fur.do.Ant.& Cano.in c.grau.de rest.spo.Bar.ĩ l.fi.ĩ.ad leg.Falc.Bal.in rub.
C.de fru.& l.exp Bal.in l.fi.C.de vsu.Et licet pensiones veniãt appellatione fru
ctuũ,ut per gl.& Doc.hic,ut ẽt est tex.in l si nauis.s̃.de rei ven.& in l.videmus.
s̃.de vsu.tñ Bal.in l.si traditio.C.de ac.emp.tenet q pensiones stricte ueniũt ap
pellatione fructuũ.pro quo bonus tex.in l.cũ aũt.§.cũ redhibeẽ s̃.de ædil.edi.&
in l.mercedes s̃.de pe.hær.& in l.pdiorũ.in ver.pro fructib.s̃.de usu. ergo non
sunt fructus,cũ aliud sit eẽ fructus,aliud loco fructuũ.l.mercis.la 2.ĩ.de ver.sig.
qd ẽ pp statuta.Et q dicanẽ fruct9,industriales,& qd de oleo, uide Bar.cons.125
b Menoch.Opp.Soc.Ien.cons.42.in fi.lib.3.
c Per hoc dico.Adde quod cum Bar.transit Ang.Pau.de Cast.Im.sed Mod.Rom.&
Alex.cõtra,qa licet nõ sit nata actio,& obligatio,tñ spẽs ipsa vr̃ posse cõtribui,
& diuidi.l.spem.C.de dona.l.in q̃titate. ĩ ad l.Fal.nec iste tex.ẽm ipsos cõsidera
ut natiuitatẽ actionis & obligationis.sed solũ acquisitionis,quo ad iuris inter-
pretationẽ,ẽm q̃ interpretationẽ nõ reperiẽ iure cautũ,q pẽsio cõsistẽs in fructi
b9 nascituris,nõ ita cẽseaẽ acquisita ,p tpe pterito,sicut pẽsio consistẽs in pecu-
nia uel alio gñe,cũ lex.gñaliter loquaẽ,alleg.Ro.tex.in uer.itẽ si messes in ead.
l.quã tñ D.Ale.dicit nõ facere ad propositũ:sed ipse dicit probari,quia clarũ est
ubi aliqd mihi cõpetit sub cõditione,sp hr̃ rõ illius,q pendet ab euẽtu condõ-
nis,ut in l.Aquilia , si deleẽ m̃ s̃. ad leg.Aquil.in l.si seruus supra de condi.fur.

§.Econtrario. Opp.q ita vr̃ sibi ꝯdicere. Dicit.n.eꝯrio
quoq; idẽ,& sic dt q est hic ꝯrium,& est
idẽ.Rñ.non ꝯdicit,qa ista verba referũtur ad diuersa. Est.n.eꝯ ad
pcedẽtia,qa s̃.mulier dedit fundũ plenũ fructib.hic vacuũ:sed est
idẽ,qa circa diuisionẽ fructuũ hr̃ rõ mercedis vr̃ fructuũ, ñ a die
locationis,sed ꝯcti mrĩmonij,ut hic,& ibi ẽm gl.& bñ.ad hoc op.
qa s̃.dixit tñ illã ptẽ pẽsionis diuidi, cui9 tp̃s fluxit durãte matri
monio,hic uero totã pẽsionẽ dt diuidi.& sic nõ est idẽ.Rñ.q est
idẽ,sed non p oĩa,utrobique.n.pensio ꝯputatur:sed ibi pars,hic to
ta.Et iõ est,qa ibi datus fuit fundus plenus,hic vacuus ẽm glo.&
bñ declarando ut ĩ.dicã. Alij soluũt dicẽdo, q hic est p oĩa idẽ.&
magis ponit q̃dã facti accidentia,q̃ iuris ministeriũ. iõ nõ placet
gl.Tertij,ut Plac dr̃t se nõ intelligere istũ §.Quarti,ut Io q in pce
dẽti.§.tenet q oĩa ꝯtribuanẽ,dicit,q ẽ p oĩa idẽ:sz illius opi.s̃.re
probaui. Tene ergo primã sol.glo.ad cuius declarationẽ scias,q qñ
vir fructus pcipit nihil sibi dẽẽ a muliere de eo qd pcipiendũ est:
sed qñ mari9 nõ pcepit fruct9, tũc debeẽ sibi a muliere de eo, qd
pcipiẽdũ ẽ ab ea de pẽsione,ut ĩ.ea.l.§ interdũ.vñ merito ĩ pcedẽ
ti ver.marito nihil debeẽ de pẽsione pcipienda,hic sic. Itẽ aduer
te,qa ĩtelligo istũ §.q mulier locauit fundũ ,p duodecim, habito
respectu ad fruct9 q pcipiũẽ itra annũ a die mrĩmonij.merito uir
ĩ illis dẽt hẽre ptẽ.Et q hoc sit uerũ apparet ex lrã, licet.n. uinea
loceẽ de mẽse Martij ,p uno anno ,p duodecim aureis, hoc fit re-
spectu unius uendemiæ q̃ pcipitur de mẽse Octobris, & sic intra
annũ a die mrĩmonij.Si.n.locasset pro maiori parte alr̃s tpe.forte
pro xxiiij.aureis in duobus annis,uel in uiginti mẽsibus, & sic re
spectu fructuum duorũ annorũ,uir nõ deberet hr̃e, nisi de pẽsio
ne, q̃ respicit fructus illius anni,quo mrĩmoniũ durauit. Nec.n.
,p ulteriori tpe dẽt hr̃e,ut patet ex pcedẽti parte.Fallit in uer.item
si messes.ĩ.eo. ẽm secdm lect. ut ibi dicã. Et ea rõne dico si vir lo-
casset pro multis annis, & pẽsionẽ ab initio recepisset, q solũ dẽt
uir pẽsionem hr̃e,q̃ respicit fructus quos ipse debebat hr̃e illo an
no,& residuum debet restituere mulieri.Op.ĩ.de iu.fis.l.si gl.par
ua,quæ incipit,pro tota locatione,&c.dicit alr̃ distingui in predio
uẽdito alij locato.q̃ hic Pro hoc assigno rõnem. qa vẽditio fit ex
uoluntate,illa restõ fit ex necessitate,ut no.s̃.in gl. magna.Opp.s̃.
a de usufr.a leg.l.defuncta.dicit gl. † aliud in fructuario,aliud in ui
ro. Assignat rõnẽ,qa uir percipit fructus respectu oneris mrĩmo-
nij,ut l.pro onerib.C.de iur.do.Vnde pro ea parte anni,qua one-
ra

ADDITIO.

a Paris.Opp.s̃.de vsuf.Quid autem in feudatario.uide Com.cõs.99.in ult.dubio.

ra subſtinuit, lucrať fructus, ſed fructuarius pcipit fructus pp i° qđ
hēt, nō reſpectu alicuius oneris. Vñ eo ipſo, ꝙ pcipit fructus, facit
eos ſuos irreuocabiliter, & ſi decedit anteq̃ pcipiat, pdit iūs pcipiē
12 di totaliter. Vñ forte eēt † idē dicēdū de canonico, q decedit, ꝙ in
viro: vt fructus pceptos & pcipiendos trāſmittat ad ſucceſſores ꝓ
rata anni, quo ſtetit ī canonicatu. Nō. n. pcipit fruct⁹ tanq̃ ſimplex
fructuarius, ſed pp onera eccłiæ, q̃ ſuſtinet. Canoniſtę tñ aľr dīt,
qb. ī hoc eſt ſtādū. Quærit Dy. hic, qd ſi ipſa mulier locauit, an dēt
ꝓpter vir hēre aliqd. Quidā, ꝙ nō: qa vir nil pcipit cum hēat mulier
actionē. Cōtrarium tñ dicit Dy. & apparet ex prin. huius legis, vbi
13 gnaľr loqtur. Tu † dic, Aut mulier locauit ꝯſtante mr̄imonio, &
tūc idem eſt, ac ſi locaſſet vir, qa ex bonis viri q̃ſiuit mulier, & ſic
eſt viri, vt l. Quintus. de do. inter vi. & vx. Aut locauit añ mr̄imonium, & tunc dic, vt ꝫ. prox. ver. ſm ſecundam lect. & ibi dicam.

§. Itē

Si meſſes. Iſte ver. legit trib. mo. Primo ſm primā lect. & eſt clara, & bona lectura. Scdo mō ſm ſcdam le. & ē notabilis lectura, licet nō ita clara. Tertio ſm tertiā lec. & iſta nō eſt notabilis, neq; clara. j. lec. eſt plana, iō vide p te. Veniamus ad tertiā le. ex qua no. ꝙ ſi mulier añ mr̄imoniū locauit fūdū, & recepit pēſionē, & poſtea nupſit, & anteq̄ alit fruct⁹ pciperēt diuertit, tūc ī recōpēſationē, vir dēt hr̄e de fructib. ſequētis anni, & ſic eſt caſus, in quo ad maritū ptinēt tam fructus vlterioris anni, q̃ vltimi, qđ no. diligēter. Sed ſi mulier pēſionē nō pcepiſſet. tunc viro dēretur pars pēſionis, vt patet in hoc ver. ſm j. lect. vide p te. Op. ſi fructus eſt pceptus, tota pēſio in ꝯtributionem nō venit, vt ſ̄. e. l. ver. itaq;. Sol. Illud verū, ſi fructus eſt pceptus totus. ſ. ꝓ cultura totius anni & ita ibi: hic vero fuit pceptus ꝓ parte tm̄, & in ꝯtributione venit pēſio vindemiæ. Vltimo ponit Dy. vnam diſtinctionem de fructibus, q̃ Cy. refert. C. de rei vxor. act. §. ſed & nouiſſimi. quæ tamen eget multa ſuppletione, vt ex præced. patet Vide per te.

1 *Dos eſt quid vniuerſale.*
2 *Compenſatio quantitatis debitæ in pecunia, ad quantitatē fructuum non fit.*
3 *Genus vnum, quando poſſit ſolui pro alio.*
4 *Fructus percepti non reddendi, ſed æſtimatio.*

§. Ob donationes

Op ꝯ petitionē dotis non obijcitur compenſatio, vt C. de rei
vx. act. §. ſed nec ob impēſas, & §. ſed nec retēio ob res amotas. So.
Dicit gl. ꝙ iſti fructus nō ſunt dos, licet actione de dote petantur,
1 quod non eſt verū: qa † dos eſt qd vniuerſale, vt ꝫ. ti. t. l. quod dr̄, &
dixi ſ̄. e. ti. ſup rub. Vñ nec ipſa res data ī dotē, nec fructus ꝓprie ſūt
dos, licet ſint dotis. Ad ꝯriū dic, vt dicā ꝫ. e. l. rei iudicatę. §. 1. Opp.
a hic ꝯ fit ꝯpēſatio de ſpē ad q̄titatem: vel de ſpē ad ſpēm. Cōtra de l.
ſi ꝯuenerit, de pi. ac. Gl. ſoluit, ꝙ hic res amotæ, & donatę deſierūt
extare, & ſic mulier tenebať ad q̄titatē. Itē fructus deſierūt extare,
& ſic vir tenebatur ad q̄titatem. Vide gl. & no. qa notabilis eſt. In
b nuitbergo iſta gl. † ꝙ q̄titatis debitæ ī pecunia, ad q̄titatē fructuū
2 nō fiat ꝯpēſatio. Cōtrariū no. C. de ꝯpēſa. l. neq;. Ia. de Are. dicit, tene vl. opi. poſitā ī gl. ī l. ꝯria, & ſic iſta remanebit firma. Qui. n. ꝯpēſat, ſoluit, vt l. ſi debitor. ff. q po. ī pi. ha. ſed aliud ꝓ alio. l. inuito creditore ſolui non pt̄, vt l. 2 §. j. ſi cer. pe ergo nec ꝯpēſari, ſm Io. de
Are. Idē Inn. ex. de iureiu. c. ad noſtrā. Op. ad illud. ꝫ. de au. & ar. le.
3 l. j. & l. Titiæ amicæ. §. ſi. Rñ. vnū gen⁹ pōt ſolui ꝓ alio, ſi ſūt eiuſdē
mãę, vt ſi dēo tibi librā auri, poſſū tibi ſoluere in pecunia aurea, & cꝯ. Sed ſi ſūt diuerſæ mãæ, vt ſi ab uno dēť pecunia, ab altero frumētū nō fiet ꝯpēſatio, vt hic. Prædicta vera, niſi ex ꝯſuetudine ſit
aliud īductū. Videm⁹. n. ꝙ ꝓ floreno ſoluiť pecunia numerata argētea, uel eꝯ, qđ ex ꝯſuetudine ꝓcedit, vt. C. de dō. l. ſi qs argētū, circa pri. & ibi no. ſ̄. de ꝯh. emp. l. Impatores, dixi ī l. Paulus. ꝫ. de ſol.
Op. ad idē. fruct⁹ pcepti ex pignore extenuāt debitū, vt l. j. & 2. C. đ
pig. ac. & ſic fruct⁹ cū pecunia ꝯpēſanť. Sol. illud verū, ſi fruct⁹ ſūt
ꝯſupti, ſed ſi extāt, tūc ſunt pignori ꝓ debito, nec tolliť debitū, vt
4 C. ī qb. cau. pig. ta. ꝯ. l. 3. Ita intelligit Cy. ī l. j. & 2. de pig. ac. † Ex pdi
c ctis vero e no. diligēter, ꝙ qñ pcipio fructus ex re tua licite, vt maritus, creditor, tutor, & ꝓcurator, & ſiſes pſonæ ꝯſūptis fructib: nō
teneor ad fructus, ſed ad æſtimationē ſic, vt hic cū ſua gl. qđ ē vtile, quia de cætero nō pt̄ creſcere, vel decreſcere æſtimatio, qđ no.

ADDITIONES.

a Op. hic. Vide in materia fructuum conſumptorum, per Bar. in rub. C. locat
b Men. Inuenit. affl. dec. 121. nu. 4. qui dicit poſſe opponi, ſi ei eſſet reſponſum. Ruyn. conſ. 153. nu. 4. lib. 1.
c Prædictis vero. Limita hæc per Bal. in l. enm qui in fin. prin. ff. de his quib. vt indig. & adde Bar. in materia l. domini prædiorum. C. de agric. & cenſi. lib. 11. & l. ex diuerſo. §. :. de rei uen. in fi. Panor. in c. grauis, de reſt. ſpol.
Men. Soc. ſen. conſ. 82. nu. 27. lib. 4.

1 *Fructus vnius tēporis quādo ſunt maiores q̃ alterius, quomodo fiet diuiſio.*
2 *Frumētū ſi in fundo vno anno ſeminatur ex cōſuetudine regionis in alio nihil, vel ſeges minoris valoris, totum bienniū cōputatun pro vna cultura.*

a §. Quod in anno

a Qđ in anno dr̄, intelligiť de vna cultura, ſiue ſit maioris tpis, ſiue
minoris. h. d. & ē notabilis. §. Op. ꝙ ſolus annus dēt īſpici, vt ꝫ. l. ꝓxi. §. ſi. aľs ē ſub hac l. Rñdeo, hic bis ex terra colligiť, ibi ſemel tm̄
1 in anno. Quærit gl qd † ſi fructus vnius ſemeſtris tpis ſūt maioris
q̃ alterius, qa primo fuit frumētū, poſtea miliū. Gl. đt idē, qa ſi vn⁹
annus eſt fertilior altero, hoc nō īſpiciť, vt no. ſ̄. ea. l. in 2. gl. magna
in fi. Hoc ītellige verū, qñ vnus annus eſt fertilior, alio anno ex caſu. Sed ſi ex neceſſitate, vt puta, qa iō ſeminatū ē miliū, vt ſeq. anno poſſit facere frumētū, qđ aľs ñ faceret, tūc puto, ꝙ diceť totius
tpis vna cultura, & fructus totius tpis ꝯfundūtur, & ꝓ rata diuidūť
ſicut dicim⁹ in meſſe, & vīdemia, vt ſ̄. e. l. ver. itē ſi meſſes, & ſicut
2 dicim⁹ ī lana, & fętu, q̃ pcipiunť ex aīalib. vt dicā ī ꝓximo §. & † iō
ī poſſeſſionib. iſtarū partiū, ī qb. vno anno ſeminať frumētū, ī alio
anno nihil, vel ſeges minoris valoris, puto totū bienniū ꝯputari ꝓ
vna cultura, & īſpici ꝓ q̄ta pte biēnij durauit mr̄imoniū, ꝙ no. &c.

ADDITIO.

a In anno. Adde, ꝙ Bal. īfert ad q. ſi vēdo tibi vuas mei viridarii, q̃ bis ī anno colligunť, ꝙ dēt intelligi facta vēditio de prima vice. qđ ſit ſm Ro. niſi quātitas ꝑtii aliud indicaret; quia. ſ. eſſet magnū pretium: quia tunc intelligunť venditæ oēs per tex. l. 1. cū in fundo. § vxor vero, ſup. de iu. dot. Itē limitať niſi eſſent alienatæ ex cā lucratiua: qa non dēt itelligi ī ꝑpetuū. Ita decidit Bal. in aut. excipiť. C. de bo. que li. per l. fi. de ſer. vr. pd. ꝓ quo facit, qd ipſe dicit ī l. 2. C. de fideic. ꝙ ſi teſtőr legauit vxorē ſuā veſtiri, & ſic ex cā lucratiuo, dēt itelligi, ꝙ ſingulo anno veſtiať, ſi mos regionis expoſtulat. alias illis fractis alię fiāt: quod eſt notandū, & ſi uis videre qñ aliqd dēať pro prima vice, vel annuū, vide Bar. in l. cū q. §. ita. el grāde, de ver. ob. & ī l. ꝑe. ſf. de ño. leg Refert ēt Ale. ī ꝑce. ꝙ Bal. ī l. ædē. C. loc. ꝑ hūc tex. ī d. §. quod in an. ver. itē ſi locatio. dicit, ꝓ ſi emphyteota ceſſar in ſolőne biennio in emp. ec. vel triennio in emphyteuſi priuati, & cadat a iure ſuo, nō verificatur in eo q ceſſar illo tpe, ſi illo biēnio, vel triēnio vnus ſolus fructus percipiť: ꝙ licet ipſe nō exemplificet pōt exemplificari in nemorib. q̃ de trib. vel quatuor annis ſolēt incidi. Et per h. d. ipſe te velle dicere qōnem, q̃ hēbat de facto, qa eccleſia conceſſerat in emph. cuidam pacto appoſito ꝙ in quolibet feſto reſurrectionis ſolueret canonem, tranſiuit binus terminus reſurrectionis: qa tñ non tranſiuit totum biennium, non dr̄ cecidiſſe, & ita dicit expreſſe, tenere d. Ant. in addi. Spe. in tit. de loc. §. nunc aliqua. ver. 88. quia requiritur lapſus biennii, non autem ſufficit, ꝙ labatur vnus terminus ſoluendi. Etiā dicit ſentire Cy. in l. 2. 10. vel 11. q. C. de iu emph. Dicunt etiam Doc. de q. arc. qui locauit fructus Archidiaconatus ad decennium, vtrum cōductori debeatur illud, quod ſolitum erat dari pro ſuo aduentu ? de quo Old. conſuluit, conſ. 129.

§ Nō ſolum

In animaliū fructu, & ꝑdiorū vrbanorum fit diuiſio, ſicut in fructib. ruſticorū. h. d.
a Op. res mobiles non reſtituunť a ſtatim mulieri, vt C. de rei vxo.
act. §. exactio. Vñ vir dēt ſibi lucrari iſtos fructus, vt l. ſi conſtante,
§. quoties, int. eo. difficile ꝯrium eſt. Dicam in præalle. §. quoties.

ADDITIO.

a Reſtituuntur. Pa. de Ca. quærit, quid de clerico beneficiato, ſi perceptis fructib. moriať nōdum cōpleto anno, an eius hr̄s teneatur reſtituere ſucceſſori ꝓ rata, ſicut hæres mariti, an non, ſicut nec hr̄s fructuarii? & ſe remittit ad gl. ord. in l. 2. C. de anno. ciui. lib. 11. quod no. in l. defuncta, ſup. de vſuf. Si vis videre de quibus bonis poſſit facere teſtamentum, & quomodo de fructibus, vide Bal. conſ. 374. 2. lib.

1 *Dictio, quaſi, quod denotet improprietatem, & etiam ſimilitudinem.*
2 *Maritus ſi incidit arbores fructiferas, tenetur actione de dote.*
3 *Emphyteuta non poteſt incidere arbores fructiferas.*

a §. Si fundū

a Arbores cędue ꝯputanť ī fructib. ſecus ī arborib. fructiferis, & theſauris. h. d. Op. dr̄ hic
1 quaſi ī alieno īueti. Cōtra C. de iu. do. l. ī reb. † Huius timore dicit
gl. hic, hæc dictio, quaſi. īproprietatē denotat. Dy. dicit, ꝙ denotat
ſiſitudinē, qa nullū ſiſe ē idē, ut l. qđ Nerua. ſ̄. depo. Cōtra hoc op.
de §. theſauros. Inſtit. đ re. diui. Sol. fateor, ꝙ fit uiri, ut ibi: ſed reuo
2 cabiľr ut hic, qa dēt reſtituere. † Quęro, qd ſi uir īcidat arbores fructiferas, qua actione teneť? Dicit gl. ꝙ actione đ dote, & ī hoc bñ,
vel actione l. Aql. & hoc nō placet, qa marit⁹ ē dñs fundi dotalis,
ergo ñ teneť l. Aql. ſed ſibi dať, ut ſ̄. l. itē Mela. §. legis. ad l. Aql. nō
ob. ſ̄. ad l. Aq. l. ſi ſeru⁹ ſeruū. §. ſi cū maritus. ī gl. all. qa ibi uxor dedit dānū ī reb. mariti, & ſic ī reb. alienis, hic maritus ī reb. dotalib.
3 & ſic in reb. ꝓprijs. Quærit b Dy. aliqs accepit fundū in emphyteuſim, an poſſit arbores fructiferas īcidere? Vr̄, ꝙ ſic, quia hēt utile
b dñiū, ut l. 1. ſ̄. ſi ag. uect. pe. ſed ī re ꝓpria qlibet ē moderator, & arbiter, ut l. ī re mādata. C. mād. & l. ſi mādato. ſ̄. mād. & l. ſi qd poſ-
c ſeſſor. §. ſicut. ſ̄. de pet. hær. In ꝯriū đt Dy. ꝙ ſit idē qđ hic dr̄ ī marito, ut ī l. ī fraudē. §. ꝯductor. ꝫ. de iu. fiſ. & ꝫ. đ cēſib. l. forma. §. ſi vites. đ uſu, & hab. l. ſi ita. §. ſi. Idē ī uaſallo, ſeu feudatario eadē rōne,

ADDITIONES.

a Pariſ. Si fundū. Quæ dicātur arbores cæduæ, ita vt incidi poſſint per colonos, & ſimiles, vide Alex. conſ. 118. in 1. & 2. col. vol. 5: ſequuntur Cur. Are., conſ. 70. in vlti. ī vlt. col. Late Mod. ī repe. l. Titia. 36. q. ff. de leg. 2 qua autē act. teneať colonus incidēs, vide in l. duob. §. colonus. ff. de furtiu. & in l. ſi colonus. ff. arb. fur cęſ.
Pom. Vide Cap. in tract. de ſerui. rub pręd. in c. de monte, contrarium tamen conſuluit Barb. conſ. 37. vol. 1.
b Men. Querit. Iaſ. conſ. 17. col: 1. lib. 1: Ruyn. conſ. 58. nu. 1. lib. 1. & conſ. 88. nu. 3. eod. Iulius Clarus, lib. 4. ſententiarum. § feudum. q. 47. Ruy. conſil. 43. lib 2. conſ. 48. nu. 2. vbi in muliere, cui a marito eſt relictus vſusfructus, eo priuať, ſi in eo male verſetur, Ruyn. conſ. fina. in fi. lib. 2.
c Quod ſi idem. Adde, ꝙ idem conſuluit Bal. conſ. 257. incip. vulgare eſt. 1. lib.

1 *Impenſæ quę fiunt in quærendis lapidibus, debent reſtitui.*
2 *Mulier quę nō permitti virū accipere marmor cęſum, qua actione teneatur.*
3 *Vxor relicta uſufructuaria a marito notario, nō dēt hēre fruct⁹ ꝓtocollorū.*

a §. Si vir in fundo.

a Lapis, q ñ renaſciť, ñ eſt ī fructu, ſecus ſi renaſciť. Idē in aurifodinis
argētifodinis, & cretęfodinis. h. d. Op. ſi maritus fecit fundū ꝑcioſiorē dēnt ſibi impēſæ reſtitui, vt l. ſi. ſ̄. de fun. do. & de in. dot. l. ſi
ex lapidicinis. ſed hic ī uer. & impenſa, dr̄ ꝯriū. Huius timore dicit
gl. ꝙ hic mutat caſum Iuriſ. qñ maritus fecit fūdū deteriorē. Op.
hic dr̄, ꝙ ſi marmor eſt in fructu, impenſa dēt reſtitui. Contra. ꝫ.
1 ea. l. §. impendia. Sol. † impenſæ, q̃ fierēt ad ꝑpetuā rei utilitatem,
ut in

ADDITIO.

a Pariſ. Si vir in fundō. Quid āt ſi uxor dederit ī dotē aliqđ caſtrū qđ hēt merum, & mixtū iperiū & maritus ꝑ aliqua delicta accipit multa bona a ſubditis, an illa cēſeātur eē fructus caſtri, ita ꝙ ſi ueniāt reſtituenda, uide Ale. in diſp. icip. Rex mag. ī 5.
Pon. Limita dictū §. nō ꝓcedere ī uilla data ī dotē, ī qua erat eccleſia in qua mulier habebat ius patronatus, ut nō trāſeat ī maritū, ut ꝑ Fel. in c. cum Bertol. de re iud.

ut in q̄rēdis lapidicinis,dn̄t restitui,vt hic,sed postquā lapidicinæ
sunt inuentæ,expēsę q̄ fiūt in fodiēdis lapidib. dn̄r fieri cā q̄rēdo-
2 rum fructuum,& nō ueniūt in restōnē,ut in ꝯrio.† Quærit gl qd
si mulier n̄ ꝑmittit virū accipere marmor,qd̄ cęsum ē; Dicit gl.
ꝙ mulier tenet̄ ad exhibēdū,vel si impēsa ē facta, & marmor nō
ē exēptū,tenet̄ de dolo,vt l.si cū mihi. §. de dolo. Hoc f'm repro-
bat̄ ꝑ Iac.d̄ Are.qa cū marit⁹ sit dn̄s rei dotalis, & hēat act.ad exhi
a bendum,& iniuriarū,a cessat actio de dolo, vt l.q pendēr̄e, de act.
emp.& hoc est verū cōstāte matr.sed eo soluto hēret maritus ac.
mādati,vł neg.gest.vt l.j.§.sed nec ob īpēsas.C.de rei vxo.act.ergo
3 cessat actio de dolo. Vltimo b ꝑ istū §.r̄ndi ad q.Maritus,q† fuerat
b notarius,legauit vsūfructū oīum bonorū suorū mulieri,q̄ro,nū.
qd istud qd̄ ꝑcipit̄ ex exēplatione protocollorū ptineat ad mulie-
c rē Dixi,ꝙ non.c Illud.n.qd̄ semel tm̄ ꝑcipit̄,& nō renascit̄,nō dr̄
esse ī fructu,vt hic,sed redditus,procolli est hmōi,ergo &c. quia
postq̄ semel est redditus,nunquā amplius renascetur, cū non sit
verisimile,ꝙ recipiens ꝑdat. Facit l.si ex lapidicinis.§. de iure eod.

CONCORDIA.

Pro cōcordia aduerte si testōr dicat,oīa bona mea lego, cōpre-
hēdere vr̄ ēt noīa debitorū.ita Bar.in l.vxori meæ. ff. de vsufr.leg.
Alex.ibi alle.Bar.sibi ꝯriari in hoc §.si vir in fundo,circa fi. vbi di
cit Bar.non ptinere ad mulierē id qd̄ ꝑcipit ex exēplatione ꝓto-
collorum. Tn̄ dic Bar.non ꝯdicere.Nā in hoc §.si vir. nō dicit le-
gatū factū bonorū,&c.sed loquit̄ qn̄ legauit vsumfr. q̄ valde dif-
ferūt.Preterea & scdo,f'm subiectā mām intelł̄r legatū, f'm qua-
litatē legatarij,cui ꝯuenit,vt sentit Bar.in hoc §.si vir.Et ita posset
limitari dictū, in d.l.vxori. Vide ad ꝓpositū Bar.in l.mutuū.e.ti ꝓ
prima sol.quæ vr̄ melior, & ibi Alex. videtur dare aliā solu.quo
ad illū casum, & vide eū aliter soluentē in hoc §. si vir.alias ī §.si
fundū.col.pen.vbi late per eum,quem simul legit cum d.§. si vir.

ADDITIONES.

a Iniuriarū. Ro. tenet cōtrariū, quia actio,quæ infamat,non datur inter vir.& vx. l.2.
C.re.amo.Sed actio iniuriarū infamat.l.j.§. qui furti. de infa. & l. infamē. de pub.
iud.Et ita dicit cōsuluisse d. Ale. Paduæ, per dictū Io. And. i addi. Spec.in ti. de in-
iu.q tenuit,ꝙ ꝓ atroci iniuria inter coniuges. nō detur actio iniuriarū, per d. l. 2.
Sed potius esset dare act.in factū,arg.l.non debet.supra,de dolo. & hoc voluit gl.l.
pretor §.præterea.ve.sed & si quis ex liberis. inf.de iniur.
b Men. Vltimo. Boerius. q. 19.nu. 5.& q.224.vbi declarat.
c Dixi, ꝙ nō. Pa.de Ca.dicit hic,ꝙ Bar.male r̄ndet, & quia Bal. distinguit in l.j.C.
de fruc.& li.expen.in verba Pau.admittā. Et dicit Bal. aut quæris an ista pecunia sit
mulieris, quo ad ptātē fruēdi. & dicendū est, ꝙ sic,vt l.vsufr.leg.sup.de vsufr. & l.
vxori meę inf.de vsuf. leg. Et si aliter diceremus, sequeretur, ꝙ aliud in hæditate
nō haberet testōr,heres nunq̄ aliquid haberet. Aut q̄ritur nunquid pecunia spectet
ad mulierē iure ꝓprio,& ita loquitur Bar.Inducit ēt Pau.de Ca.ad q. de qua Ale.
non facit mentionē.s.ꝙ cū in montib. Bergomi essent q̄dam uenę subterraneę ex qb.
fodiebant cotes,& istæ venę essent sub ꝑdijs priuatarū ꝑsonarum, & q̄dā fodissent
per aliquod tempus,illi qui habebant ꝑdia supra impediebant, dicentes venas esse
eorum,qui prædia supra habebāt.& facit iste tex,quia lapidicina est illius cuius est
fundus,in contrarium dicit,ꝙ facit tex.cum gl.in l.cuncti & l.quosdam. C.de meta.
lib.10. Et ita dicit menti tenendum,de quo latius per eum,cons.79.& seq. Si vis vi-
dere cons.Bar.de perceptis protocollorum, an veniant appellatione fructus, vide
cons.50.inci.Gilius Petri.

1 *Immobilia data in dotem,soluto matrimonio,an statim restituantur.*
2 *Ratio quære immobilia statim restituantur,sed mobilia non.*
3 *Cautio,quam præstat mulier viro soluto matrimonio,de restituendis fructi bus,an debeat esse cum fideiussoribus.*
4 *Vir & vxor sunt socij diuinæ. & humanæ domus.*
5 *Cautio verbum prolatum a lege,debet intelligi cum fideiussore.*
6 *Fructus quādo sunt pēdentes,& de proximo recolligēdi,vir retinet fundū.*
7 *Mulier sol.matr. potest reliquere fundū viro,quousq; fructus sint recollecti.*

§.Interdū. Si fundus restituit̄ pēdētib. fructib. mulier vi
ro cauet: sed eis ꝑceptis, & mr̄imonio solu
to post annū marit⁹ nihil restituit,si īfra annū fuerit dissolutū,re-
stituit̄ ꝓ rata,ꝙ ē ad socerū,& ei⁹ hr̄des extendit̄.h.d. Et iste §.po
nit practicā eorū,q̄ dicta sūt s.Op.ꝙ f'm tpa ista non dēat remane
re penes virū,& restō dēt fieri annua,bima,trima die,vt s.exactio.
C.de rei vxo.act.ergo n̄ ē necesse,ꝙ mulier caueat marito.Sol.gl.
1 ꝙ† hic loqr̄ d̄ qnquēnali fructu.vł ꝙ hic fiat mētio non iuris,f'm
ꝙ restō fit statim,vt ꝑalic.§. & sic tenet ista gl. ꝙ olim īmobilia n̄
restituebant̄ statī,sed restituebant̄ annua, bima,trima die, qd̄ Dy.
& oēs rephēdūt. Primo ꝑ ꝑal.§.exactio.ibi, ꝙ cōe vtrisq; fuerat,
&c.& ꝑ tex.ī l.cū ī fundo.§.si fund⁹.s.d̄ iu.do.qd̄ tenet gl.j.de do.
ꝑle.l.2.§.fi. Et ex hoc apparet,ꝙ n̄ ob.ꝯriū: qa īmobilia ēt olim re
2 stituebant̄ statim.† Sed q̄ro,q̄ ē rō,ꝙ īmobilia statim restituunt̄,
mobilia vero post tp̄s dēntur restitui hodie. Dicit Iac.de Are.ꝙ gli-
bet p̄t statī restituere īmobilia.lō si vir eēt diues,& hr̄et pecuniā
ꝑ manib. cogeret̄ statim restituere.Idē tenet Cy.ī ꝑal.§.exactio.&
Rof.ī libellis suis,sup ti.de act.ex stip.ꝓ dote.Mihi vr̄, ꝙ hoc sit ꝯ
ꝑal.§.exactio.vbi d̄t,ꝙ res se mouētes,& iura dēnt restitui post an
a nū:& tn̄ ꝯstat,ꝙ erat facilis restō. Nō ē ergo alia rō, nisi, ꝙ sic pri
cipi placuit. Qd̄ āt dixi intra restituēda post annū, ītelł̄r f'm deter-
3 minationē.l.licèt.§.fi.s.de iu.do.† Quæro circa principiū, an hæc
cautio q̄ ꝑstat a muliere dēat eēt cū fideiussore,vł sine? Gl.vr̄ dice
re,ꝙ sine,licèt sit ar.ꝯ.j.e.l.si ꝯstāte.§.quoties.Idē tenet gl.C.d̄ rei
vx.ac.§.cū āt,& Cy.ibi a d̄ similitudinē sociorū,vt l.verū.ver.itē vidē
4 dū.s.ꝓ soc. Vir.n.† & vxor sūt socij diuinę,& humanę dom⁹.Pet.
5 vr̄ dicere ꝯriū,† qa verbū cautio,b qn̄ ꝓfert̄ a lege,siue ciuili,siue ꝑ
b toria,dēt intelligi cū fideiussore,vt j.de p̄t.stip.l.ꝑtoriæ.& s.d̄ iud.
l.in oīb.& ī d.l.si creditores.de priui.cre.vt refert Cy.C.de ver.sig.
l.sācim⁹,& C.d̄ ꝓcu.l. j. sed possum⁹ dicere hic,ꝙ illud facit rōne
societatis ꝑdictę. Quęro eꝯ,utrū uir caueat mulieri. Gl.d̄t,ꝙ sic.j.
6 e.l.si filio.§.fi. Quæro,† qd si sol.ma.fructus sunt recolligēdi ꝑ ꝓxi
mo,gl.d̄t,ꝙ tūc nō deberē restitui,nec caueri,qa cū d̄ ꝓximo sint
recolligēdi,hn̄r tāq̄ recollecti.Iō vir tenet donec præcipiat.ar.l. si
7 is a quo.j.vt in pos.le.† Quæro, qd si mulier uult interim relin-
quere fundū viro,& non cauere,an possit? Gl.r̄ndet, ꝙ sic,ꝑ l.hac
edictali.§.mobiliū.C.de sec.nupt.Dy.ꝯ ꝑ d.§.mobiliū,& l.si ꝯstā.
te.§.quoties.j.e.puto gl.melius dicere.Nā in ptāte eius est cauere,
vel restituere ei apud quē res dēt esse.Vn̄ ī reb.q̄ dn̄t esse apud ui-
rū,annua,bima,trima die cū cautione,ē ī ptāte viri an retineat,re
stituat,uel caueat,vt ꝑal.l.hac edictali,& ī his q̄ dēnt eēt apud vxo-
rē,in ꝯtinēti cū cautione dēt esse in ptāte vxoris, an dimittat,vel
c recipiat,c & caueat ea rōne. Et ita intelł̄r ista gl. Quæro,de quo ca
uebit vxor.dic vt ī gl.& bn̄. Vlt.no.ꝙ q̄ dn̄r ī viro,hēnt locū ī soce
ro,& hr̄dib.ei⁹. Qd̄ vr̄ ꝯ tex. in l.si vero.§.de viro. j.eo.& ibi dicā.

ADDITIONES.

a Men. Non est,Corasi.lib.5. Miscellan.c.6.
b Verbum,cautio. Vide Old.cons.69. vbi de hoc verbo,cautio.
c Dimittat,uel recipiat. Adde,ꝙ Bal.dicit,ꝙ mulier etiā poterit inhibere viro ne fru
ctus colligat,nisi in ꝑsentia vnius quem mittere ꝑtēdit,ne fraudetur fructib. qn̄ hoc
iura tolerāt fieri posse,per tex.ī l.2. §.sub aspectu. C.qn̄ & quib.4.pars debet. lib.x.
per quē tex.alleg. Spe.ita tenere expresse in ti.de deci.§. 1.ver. fi. qn̄ est no.contra
partiarios,vt possit quis mittere famulū suspectorem ne fraudetur.

1 *Impensa facta in curando seruum.dicitur necessaria.*
2 *Impensa facta in curando equū accomodatum,non repetitur,si fuit modica.*
3 *Impensum pro cultura agri plus quàm fuerit perceptum, talis impensa non deducetur de fructibus secundi anni.*

a §.Impēdia. a Impēdia facta gr̄a q̄rēdorū fructuū, de fru-
ctib.deducūt̄:cętera necessaria,& vtilia repe
1 rūt̄.h.d.Op.ꝙ īpēsa facta † ī seruo curādo,repetat̄ tāq̄ necessaria.j.
ti.j.l.2.So.f'm Iac.d̄ Are.ibi,qn̄ īpēsa ē magna,hic qn̄ parua,q̄ n̄ re
2 perit̄,qd̄ no.si.n.† ꝯmodo tibi equū,& tu expēdis ī eo curādo, si q
b dē īpēsa b fuit modica,n̄ repetit̄,sicut nec cibaria, vt l. ī reb. §. p̄nt.
s.ꝯmo.sec⁹ si eēt magna,vt ī ꝑal.l.2. j.d̄ īpē. Op.d̄ l.ꝑtor. §.his ver-
bis,d̄ bo.auth.iu.pos. Gl.soluit,illud iō,qa creditor fructu⁹ n̄ lucrat̄.
Op ꝙ ꝯstructio nouę villę n̄ sit īpēsa necessaria,vt l.īpēsa.j.d̄ ver.
sig.Gl.exponit necessaria,i.vtilis. Vel dic,ꝙ p̄t stare ꝓprie,eo qa fū
d⁹ sine illa domo ꝑibat, vł laborari n̄ poterat. Quęro,qd si ꝓ vno
anno ꝓ cultura pl⁹ expēdit q̄ ꝑcepit,an possit deducere d̄ fructib.
sequētis anni; Gl.arguit ꝓ & ꝯ. Et primo allegat,ꝙ sic,vt s.e.l.fru-
ct⁹.ibi, īpēsę primi anni deducunt̄ de fructib. vltimi anni. Ad idē
expsse.s.d̄ pet.hær.l.ꝙ si sumptus. Allego ꝓ hoc l.si vno.s. loc.vbi
vbertas vni⁹ āni ꝯpēsat̄ cū sterilitate alteri⁹,ut l.si merces.§.vis ma
ior.s.locati. In ꝯriū alleg.gl.j.ti.j.l.fi.quā Dy.sic īducit. Impēsa fa-
cta gr̄a q̄rendorū fructuū,nō dēt deduci d̄ dote,vt j.ti.j. fi. & hoc
§.sed fruct⁹ vltimi anni sūt dotis,vt l.si marito,ī fi. j. e.ergo d̄ ipsis
a nō deducit̄. Istā partē † teneas primo ꝑ hūc tex.qa dēt deduci de
fructib.eiusdē anni. j.l.ꝓxi.§.fi. Nec ob.l.fruct⁹.ī fi.s.e.qa fruct⁹ vl-
timi anni bn̄ ꝯputant̄ loco fructuū primi anni: qa oēs ad virū nō
ꝑtinebāt,vt ibi,sed fruct⁹ vltimi āni n̄ dēnt ꝯputari loco fructuū ꝑ
cedētiū annorū,ī qb.integrū mr̄imoniū durauit, cū illorū anno-
rū ꝯmodū,vł īcōmodū dēat eē viri. Nec ob.l.ꝙ si sumpt⁹.s.d̄ pet.
hær. qa ibi ī bonæ fidei possessore, q n̄ dēt hr̄e dānū, cū nec ab eo
extorqueat̄ lucrū:hic ī marito,ad quē īterim ꝑtinet ꝯmodū, vł ī-
ꝯmodū.Iīc n̄ ob.l.si vno.s.loc.ea rōne,qm̄ a colono exigeret̄ ma-
ior merces,si vbertas nimiū excederet. Eodē mō fit sibi remissio
ꝑꝑ sterilitatē. Vn̄ ꝯmodū,& īcōmodū simpł̄r nō ē suū, vt d.§.vis
maior.s.alleg. Vn̄ si vir ī illo āno post sterilitatē ꝑcepisset fructus
multū vberes,totū sibi lucraret̄:vn̄ si sterilitas eēt,dānū pateret̄.q̄-
ro q̄ actio.repeteret̄ istę īpēsę necessarię,& vtiles? dic vt ī gl.& bn̄.

ADDITIONES.

a Pom.Impendia.Limita,nisi maritus legasset dotem vxori,vt per Bal. in l. si non de-
signata.C.de fal.cau.adiec.leg.
b Men.Impensū. Afflic.decisio.252.nu.6.7.

LEX IX.

Si fundus. Cōmodū lapidicinarū existentiū in re dotali
ptinet ad maritū,nisi aliud actū sit. h. d. Op. s.
l. prox. §. si uir in fundo. Sol. Qn̄ lapidicinæ incidūtur ab initio,
habet locum ista lex,quando vero postea sunt inuentę habet lo-
cum distinctio ibi posita,s.an lapis renascatur,vel non,vt ibi.

Quod in sementē. Impēsa facta ī certis fructib.de
ducit̄ ex aliis fructib. eiusdē an
āni,& eiusdē fūdi.h.d. Qd̄ intelligūt gl.& Dy. qn̄ ex eodē terreno
fruct⁹ uterq; ꝑcipit̄,aliàs secus. Qd̄.n.facit diuersitas annorū,mul
to magis faceret diuersitas rerū. Vltimo iste §. ꝓbat, ꝙ īpēsa facta
vno anno,nō deducit̄ de fructib alterius anni,vt dixi s. l. ꝓx. §. fi.

LEX X.

1 *Maritus propter culpam mulieris excusatur a culpa leui,& leuissima.*
2 *Facti appellatione,venit non factum.*
3 *Negligentia creditoris in non recipiendo fructus,quando noceat debitori.*
4 *Dominium rei dotalis non transit in mulierem, soluto matri.de iure isto.*
5 *Mulier quomodo dicatur hic fuisse in mora.*
6 *Oblatio cadit in rebus mobilibus.*
7 *Consignatio non cadit in equo & similibus,sed oblatio sic.*
8 *Oblatio sola quando sufficiat, si dos est in pecunia numerata, & quod liberat solum a casu fortuito.*

9 Re oblata, & perempta postea, an debitor liberetur, remissiuè.
10 Debitor ex alia cã q̃ ex causa dotis, an & quãdo ex sola oblatione liberetur.
11 Oblatio quid operetur si mora præcessit.
12 Oblatio q operatur duplicẽ effectũ in his, in qbus qs pp morã tenetur de casu.
13 Maritus quando teneatur de lata culpa post oblationem.
14 Maritus quòd teneatur de leuissima culpa in faciendo.
15 Dominium rei dotalis quòd sit mulieris soluto matrimonio.
16 Culpa leuissima ĩ nõ faciẽdo, nõ venit ĩ actionẽ de dote, nec ĩ actionẽ l. Aqlię.
17 Castrũ custodiendũ qui accipit pro vno anno, finito anno obtulit domino, & postea castrũ perdidit sine dolo, nõ tenetur de culpa, & salariũ habere debet.

a **Si mora.** a Mora mulieris in nõ recipiẽdo fundũ dotalẽ, facit maritũ teneri de dolo duntaxat, & de fructib. quos pcipit. h. d. Prĩo ponit dictũ de re. Scđo rõnẽ. Tertio ponit aliud dcm̃ đ fructib. Scđa ibi, đ facto. Tertia ibi fruct⁹ tñ, &c. Op. q mora mulieris ĩ nullo releuet maritũ. Nã alĩs maritus ñ tenet̃, nisi de dolo tñ, vt j. e. l. si filio, §. maritũ, & l. si cõstãte, §. si maritus. H⁹ timore Azo subaudiebat hic, maximè, vt tãgit hic ĩ gl. 3. Sed nõ placet: qa s̃m hoc hec lex frustra esset posita. Ad cõtrã rñdet: q imo releuat: qa qñ mulier ñ ẽ ĩ mora, marit⁹ tenet̃ đ dolo, & lata culpa, & leui, vt j. e. l. ẽt. §. j. ff. đ iu. do. l. ĩ reb. hic all & s̃. đ pac. do.
1 l. Põponi⁹. ita dẽt suppleri ĩ ll. all. in cõtrã. Ex hoc† seq̃t, q maritus pp morã mulieris, excusat̃ a culpa leui. Et hoc ĩducit̃ p hãc legẽ. Scđo op. ad scđm pticulã, dr̃ hic ne scõ mulieris. Cõtra mulier cõ
b facit, sed cessat recipere. Sol. gl. 3. dicit b q † nõ fecit, uocat factũ,
2 vt l. q nõ facit. j. de re. iur. Ad idẽ op ex gl. q † maritus, vel alius
3 qcũque debitor nõ teneat̃ de negligẽtia adhibita in nõ recipiẽdo fruct⁹, ẽt añ morã creditoris, vt l. vẽditor. s̃. de hęr. vel ac. vẽd. Sol. Ibi loqt̃ ĩ re nobis debita, q̃ nunq̃ nr̃a fuit, hic ĩ re debita nobis, q̃ fuit nr̃a. Circa qđ dic, vt dixi pleni⁹ in l. si seruũ, §. j. j. de verb. ob. Op. ad ult. partẽ, & vr̃ q marit⁹ lucret̃ fruct⁹ pceptos negligẽtia mulieris nõ petẽtis, vt j. ad Treb. l. mulier, §. si hr̃s. Sol. dicit la. de Are. hic erat res ppria mulieris dẽntis recipe: qa res dotalis ẽ mu
4 lieris sol. ma. vt l. ĩ reb. C. đ iu. do. ibi erat alij debita. † Innuit ergo ista sol. q s̃m iura ista sol. ma. dñiũ rei dotalis trãsit ĩ mulierẽ. q
c nõ ẽ verũ, c vt j. de acq. re. do. l. qđ ã. s̃. de fun. do. l. j. ĩ fi. C. đ iu. do. l. & si dotis, & no. j. e. l. si filio. i. gl. sup verbo, nr̃as. Quare solue, vt pcedẽs cõtrã, q ibi loqt̃ ĩ re debita, q nunq̃ fuit nr̃a. hic ĩ re nobis debita, q̃ iã fuit nr̃a, vl̃ alteri⁹, q. p nobis dedit, ar. l. videam⁹, §. si a-
5 ctionẽ, s̃. đ vsu † Quero, qũo fuit hęc mulier ĩ mora? đt gl. 4. qa res oblata fuit, vt C. đ vsu. l. si pte. ñ dico cõsignata: qa forte erat talis, q̃ ñ poterat cõsignari, vt equus. Ita đt gl. q̃ uide. Certã gl. nõ debuit dicere forte: qa tex. clarè loqt̃ ĩ agro, q ñ pt cõsignari, qa res ẽ ĩmo
6 bilis, vt C. qñ, & qb. quar. pars deb. l. ij. † Oblatio. n. cadit solũ ĩ reb. mobilib. vt C. đ do. añ nup. auth. dos data. Istã tñ gl. puto notãdã,
7 q̃ tã † q ĩ istis aĩalib. ñ cadit cõsignatio, sed sufficit sola oblatio. Cui
8 cõcordat gl. ĩ l. acceptã, C. đ vsu. ĩ j. gl. † Quero, qđ ĩ pecunia numc-
d rata? Gl. licet obscur, dicit idẽ quo ad qđ. s. q sufficit sola oblatio, d nec reqrit̃ cõsignatio, sed quo ad qđ, secus Nã ĩ spẽb. oblatio facit quẽ nõ teneri, nisi đ dolo, vt hic, in q̃titatib. verò tenet̃ de dolo, & culpa, ẽt p⁹ oblationẽ, vt l. q decẽ, j. de sol. Ita đt gl. q̃ vide, & hoc ẽ verũ. Rõ, qa ĩ spẽb. ĩ cõtĩb. de qb. loqmur, añ morã creditoris, dbitor tenet̃ đ dolo, lata culpa, & leui. Oblatio ergo liberat debitorẽ à leui, & remanet obĺat⁹ đ dolo, & lata culpa tm̃, vt hic. Sđ ĩ q̃titatib. debitor tenet̃ de dolo, lata culpa, & leui. & de casu fortuito, vt ĩcẽdiũ, & c. l. incẽdiũ, C. si cer. pe. & l. ĩ rõne, §. diligẽter, j. ad l. Fal. Oblatio ergo debitoris liberat eũ à casu fortuito, & remanet oblatus de dolo, & lata culpa, & leui. Ita ĩtellige gl. hic, & bñ.
9 † Quero re oblata, & postea pempta, an liberet̃ debitor ipso iure, an ope excep. Gl. remittit ad not. in pall. gl. l. q decẽ, j. de sol. dic, vt
10 ibi. † Quero vtrũ id, qđ hic dr̃ đ oblatione, sit verũ ĩ debito ex alia cã q̃ ex cã dotis. Gl. vr̃ dicere, q hoc sit verũ ĩ debito diẽ post elapsũ diẽ tacitè, vel ex pssẽ, & sic p⁹ morã debitoris, al̃s secus. Vt hoc ĩtelligas, scias q quo ad q̃dã qs tenet̃ ex nã cõtus, ẽt nulla pcedẽte mora. & tunc vr̃ ab his qs liberet̃ an oẽm morã, posset qs offerre cõgruo loco, & tpe. Et ita loqt̃ ista lex. Nõ. n. ponit, q viri mora pcessit, sed quo ad q̃dã qs ñ tenet̃ sine pcedẽte mora, & tũc fateor
11 q gl. dicit, q nõ est necessaria oblatio, nisi mora pcedat. † Sed tũc qro, si mora pcessit, vt ĩtelligit gl. debitor tenebat̃ de casu fortuito, ergo oblatio ñ facit eũ teneri de dolo dũtaxat, sed remanet oblatus de leui culpa, vt s̃. dixi de debitore q̃titatis, vt l. q decẽ, de sol. Rñ. q immo tenet̃ de dolo dũtaxat, s̃m ĩtell m gl. vt hic, & est casus ĩ l. semel. j. eo Non ob. cõtrũ: qa illud est qñ qs tenet̃ de casu
12 fortuito ex nã cõtus, seu rei debitæ. † Secus si de casu tenetur pp morã: qa illo casu oblatio operat̃ duplicẽ effectũ. Primũ, qa purgat morã debitoris, & p cõns ñ tenet̃ de casu, vt l. parui. s̃. đ cõd. fur. s̃m effectũ opat̃: qa creditorẽ ĩ mora recipiẽdi cõstituit, ex quo li-
13 berat̃ de leui, vt hic, & pal. l. semel. j. e. Quero, nũquid † maritus teneat̃ de lata culpa post oblõnẽ? Gl. dicit q sic: qa dolo æquparat̃. Fallit in casib. quos gl. ponit hic, & clarius in l. in actionib. s̃. de in lit. iur. dic, vt ibi. Dixi plenius in l. q Nerua, s̃. depos. Quæro, quid
14 † si maritus fuit ĩ culpa leuissima ĩ faciẽdo? Gl. dicit q tenet̃, ar. l. in l. Aquil. s̃. ad l. Aqui. Pet. dicit hoc verũ si marit⁹ fuit in mora: al̃s nõ tenet̃ de leuissima. Tu dicas indubitãter gl. dicere verũ s̃m
15 iura hodierna, s̃m q̃ † dñiũ rei dotalis est mulieris sol. matr. &c. vt in l. in rebus. C. de iu. dot. & ideo maritus tenet̃ de culpa leuissima actione legis Aqui. ut pal. in lege Aquil. Sic intellige glo. nõ dico, q leuissima culpa ueniat in ac. de dote, ut dictum est. Culpa
16 † uero leuissima in nõ faciendo ñ uenit in actione de dolo, nec
e in act. legis Aqui. ut s̃. de usuf. l. si cui⁹ ais, si vsuf. §. denique. Et sic
f culpa in faciendo, præpõderat culpæ in nõ faciẽdo. f Sed si loquemur s̃m tpa huius l. secundum q̃ dñium rei dotalis nõ trãsfertur in mulierẽ ipso iure, ut dictũ est, tunc gl. nõ pcederet: qa nec actione de dote ageret cõ maritũ, nec actione legis Aqui. qa nõ est dña, ut l. itẽ Mela. §. si plures. ad l. Aqui. Quæro de una q. quam po
17 nit hic Dy. † Quidã pmisit custodire castrum, vsq; ad annũ, finito anno dño obtulit. & dñs id non accepit, postea inimici castrũ inuaserũt, & destruxerũt id sine dolo custodis, an custos teneat̃? Et vr̃ q ñ, ut hic, sed nihilominus pt salariũ petere. In cõtrũ facit l. itẽ q̃ritur. §. q̃ ĩpleto. s̃. loc. qa remanẽdo in castro, dr̃ remanere ĩ eadẽ costodia, & eiusdẽ qualitatis. q̃ prĩo cõstiterat, ut d. §. q̃ ĩpleto. Sed prĩo tenebat̃ de culpa q̃ psumitur adesse. l. carceri. & l. fin. de cust. reo. & no ĩ l. si qs ex argẽtariis. §. pe. s̃. de edẽ. ergo, & nũc. Sed illud hẽt locũ. ubi ñ obtulisset dño. Ita đt Dy. Sed certe, q custos remanẽdo ĩ castro uideat̃ eodẽ mõ locare opas suas, ñ teneo ĩdistĩ ctè. Dic plene, ut dixi ĩ d. l. itẽ q̃rit̃. §. q̃ ĩpleto. s̃. loc, Dic ut ibi dixi.

ADDITIONES.

a Si mora. Vide Fel. in c. sedes. ver. subreptio. in quarta l m̃ta ione, de rescrip. facit gl. in l. aut presbyteros. cum simi. C. de epis. & cler. & ibi Ba. Facit, quod uoluit Fel. in c. e. um accessissent. de consti. Rom. sing. 404. & sing. 724.
b Menoch. dicit. Dec. consi. 37. nu. 9.
c Non est uerũ. illud teneat Ang & Bal. sed Pau. de Ca. & Ale. sequũt Bar. qui idem tenuit in l. ob res. j. re. am. & in l. si filios. §. 1. ubi gl sentit. j. eo. & in l. Nesennius §. 1. de re iu. & ibi dicit Bar. vnũ ppetuo notãdũ, q licet hodie transferat dñiũ in mulierẽ ipso iure, non ita trãsfertur in hæredẽ mulieris, q singulare reputat Imo. i d. l. Nesẽnius. Qđ ũr ĩtelligẽdũ solũ ĩ hr̃des extraneos, p l. 1. eũ glo. C. de pri. ui. do. s̃m Ale. Tu de hoc uide in teris paruũ cõs. Bal. 315. 3. uol. inci. Quæritur vtrum mulier & Pet. de Anch. consi. 22. & ita etiam tenet Pet. de Anc. consi. 85. Menoc. Ruy. consi. 163. nu. 2. lib. 4.
d Sola oblatio. Intellige s̃m Ang. s. realis, qa ubi reqrit̃ oblatio ñ sufficit uerbalis, ut l. q decẽ §. item responsum est. de solu. & l. seruus si hæredi. in fi. de sta. liber. Bar. plene in l. prior. §. li quis. de ope, no. nũ. qa ubi opus est facto, verba nõ sufficiũt, vt p gl ord. i c. pastoralis. de of. or. & tex. in c. 1. & 2. de feq. pos. & fruc. Quę regula ũr fallit ĩ oblatione rei immobilis. qa sufficit uerbalis ĩ sit solutioni parata, s̃m Bal. in l. acceptã in 1. q. C. de usu. Itẽ fallit d. regula quo ad impe. irretractabilẽ vendõnem pignoris. l. fundus q Lucii s̃. de resc. uẽ. Itẽ fallit in debito intricato, s̃m Bar. qa sufficit q debitor ĩterpel let creditorẽ corã iudice & deputetur unus calculator, ut ipse dicit in l. pe. de distr. pig. Itẽ fallit. ubi aliqđ offert q mométo expedieñ ñ pt, ut in eo q offert se pbaturũ, non est necesse q ducat testes. Ita Host. & An. & Mod. in c. interposita. de app. per tex. in c. literas. de resti. spo. Item fallit, nisi ille, cui fit oblatio uerbalis. dicat se nolle recipere, qa tũc illa oblatio, tegrit, ad similitudinẽ eius, q semel citatus dixi nolle comparere. Ita Bal. in l. i. C. ne lic. ter. puo itẽ fallit in eo, qui promisit se soluturum Parmæ Bononiæ. &c. quia si est cõuentus, sufficit q offerat uerbo, se soluturum in loco destinatæ solutionis, ita Bal. in d. l. acceptã. in 1. q. Et oẽs istas fallẽtias lita nõ pcedere, qñ creditor incontinenti ñderet se paratũ recipere. Nã debitore tũc realiter nõ offerẽte, talis oblatio verbalis euanescit, s̃m Bar. ĩ d. l. pen. de distr. pig. Ias. hic. Et de oblatione uerbali, & an possit fieri pcuratori, vide Bal. cõs. 25. uo. j. Et an oblatio facta p unũ ex eis sufficiat, uide eũdẽ consi. 118. inci. qđã mulier. uol. 3. Et an & qñ ualeat oblatio facta p debitorẽ ad domũ creditoris, uide eundem consi. 349. si creditor, uol. 1. Et de oblatione, uide Pet. de Ancha, consi. 33.
e Pom. In actione. uide Barb. consi. 3. uol. 2.
f Paril. Non faciendo. Vide Ang. consi. 71. inci. statuto antiquo. in ult. col. Dec. cõs. 178. uer. sed considerandum. in fi. Menoch. Gramat. consi. 13. nu. 10. 12.

a **Si ab hostibus.** a Idẽ iuris est si filia decedat in ptãe, siue uere, siue fictè. h. d. Op. qa nõ ur̃ decedere post tpa captiuitatis, ẽt si sit ĩ ptãte. ut l. lex Corn. j. de vul.
b & pup. subst. so. illud ficte, sed non uere, ut hic. Opp. b in Auth. de nup. §. sed ẽt captiuitatis. Sol. Olim soluebat̃ m̃rimonium per captiuitatẽ, hodie non. Opp. Ad hoc, ut patri dos restituat̃, oportet q dos sit profectitia, & filia sit in ptãte, ut l. ij. §. q si in pris. s̃. e. Sed hic non erat in ptãte, ergo, &c. Sol. qdam dñt, q pr̃ fuit pactus sibi reddi. quod est diuinare. Alii dicũt, q pater repetit iure successionis Et sic innuit ista gl. q s̃m illa tempora fil asa. habebat heredes in dote. Quod an sit uerum, dicam j. eo. l. post dotem. Tertia solutio est, & ista uera, q hic per fictionem legis Corneliæ, filia præsumitur decedere in potestate patris.

ADDITIONES.

a Meno. Si ab hostib. Ioannes Aurpaclus. lib. 4. epist. c. 12.
b Pom. Opp. Vide Fel. in c. nostra 37. corrolario. de rescrip.

1 Maritus si occidit vxorem, dos vadit ad hæredes vxoris.
2 Dos mulieris applicatur fisco, qñ alius occidit vxorẽ, et mari⁹ nõ vindicauit.
3 Maritus, qui nõ adhibuit medicum pro curanda vxore, reputatur indignus.
4 Practica ad probandum q quis non adhibuit medicum, & sic ad imputandũ, quòd quis non fecit per alium.
5 Maritus occidens mulierẽ repertam in adulterio, quando perdat lucrũ dotis.
6 Substitutus non admittitur quando institutus eius facto decedat.

a **§. si vir vxorẽ.** a Qui occidit uxorem, non dẽt aliquid ex dote lucrari. h. d. uer. idemque, & cõtrario, legitur duob. modis, primo s̃m gl. & bñ in muliere, quę stipulata

ADDITIO.

a Pom. Si vir vxorem. Vide quid per istum tex. dicat Barb. in consi. 50. in 4. volum.

lata ē lucrari dononē pp nup. Scđo legit̄ fm quosdā, φ si mulier
occidit uirū, ñ possit ī petere dotē, quasi culpa ci⁹ sit dissolutū mr̄i
moniū, ut l. ꝯsēsu. C. de rep. φ licet sit uerū ī le, tñ quo ad istā l. ista
lec. ñ placet Dy. qa ibi loqt̄ qñ uir priuat̄ lucro, hic mulieri īfert̄
1 dānū, & sic ñ ē bona similitudo. Opp. ex gl. & ur̄ φ dos dēt applicari
fisco. Vñ op. de l. ei q mortē. ȷ̄. de his qb. vt īd. & ȷ̄. de iu. fis. l. cū
mortē. la. de Are soluit, φ hic uir īterfecit uxorē, pp φ pdit lucrū,
2 ibi ali⁹ īterfecit, sed iō sibi pdit uir: qa ñ vindicauit mortē vxoris.
Vñ aliquo tpe lucrat⁹ ē. sed ab eo tāq̄ ab īdigno auferī, & applicat̄
a fisco. Hic nullo tpe ē lucrat⁹, iō vadit ad hr̄des mulieris. ꝯ̄ hoc fa-
cit l. cū rō ī fi. ȷ̄. đ bo. dā. & ȷ̄ si qs ali. res. ꝓhib. l. i. § si dñs. & l. ij.
§. si fi īs. Sol. Possum⁹ dicere, φ sit spāle ī istis lucris nuptialib. ut l.
3 j. C. đ sec. nup. Vł ali, ut dixi ī pal l. ei q mortē. ȷ̄. de his qb. ut īdi.
b †Quęrit gl. qd si marit⁹ ñ īterfecit eā, sed uxor erat īfirma, & ma
rit⁹ noluit ducere medicū, vł duxit talē, q nihil sciebat? Certe dt
gl. φ pīdeē īdign⁹, ac si eā occidisset. φ no. Ad fundādā tñ ītētionē
c tuā, & ad repellēdū uirū ñ sufficit ꝓbare, φ medicū ñ adhibuit,
4 sed dēs ꝓbare φ medicū potuit adhibere, †cū ī isto loco eēnt me
dici: als sibi ñ īputaret, ut l. idē. §. post prin. s̄. ꝓ soc. in ciuitatib. tñ,
& locis īsignib. præsūptio ē ipso iure φ hēant copiā pitorū. ut ȷ̄. đ
exc. tu l. si duās. §. est añt. & ex de resc. c. statutū. li. 6. Qđ no. ꝓ oīb.
casib. ī qb. vis alicui qd īputari, φ ñ fecit p aliū, ut hēas necesse ꝓ-
bare uere, vł ꝑsumptiue, φ ali⁹ inueniebat̄, p quē đ facilè facere po
d terat. Quęro, qd ꝺ si marit⁹ interfecit uxorē, reptā ī adulterio, pp
5 φ ipsa dēbat pdere dotē, an uir pdat istud lucrū. dt gl. φ sic: qa ñ
e licebat sibi īterficere. Et p hac dico φ si licuisset interficere ex ꝯ-
suetudine, uel statuto, non pderet dotē, ut l. qui seruū. de uer. ob.
& de le. i. l. quid ergo. §. si hr̄s. Vt. no. p istā l. dum per totā Italiam
sunt statuta, ut muliere pdecedēte uir lucret̄ certā partē dotis, ut
6 eā nō lucret̄, si mulierē occidat, ut hic. †Et facit φ si facto substitu
ti dcedat institutus, φ ñ uocat̄, nec uenit substitutus ad hr̄ditatē.

ADDITIONES.

a Cōtra hoc facit. Et uide ꝓ ītellectu d. l. cū rō. quę dixi late ī rub. de succes ab īt.
b Meno. Quęrit. Soc. sen. cōs. 103. l. 3. limitat in ea, q̄ habet infirmitatē ī curabiiē.
c Nō sufficit ꝓbare. Adde Inn. ī c. statutū. de resc. in 6. tex. in l. 2. s̄. si quis cau. & c. q
rela. de ꝓc. Bar. ī d. l. idē. §. ꝓ soc. Bar. ī tract. de teste. §. lata culpa. & ī l. tutor q
re ptorū. de adm. tut. Bar. in l. i bonorū. ȷ̄. de bo. pos. ii. gñali. Bal. ī l. iuris ignoran
tia. C. q adm. In qb. locis ēt hr̄, φ locus dr̄ insignis, cū hēt forū meri, & mixti im
perii. l. si duas. §. decet. de exc. tut. Et si non esset medicus ī loco dēt ire ad locū
vicinū, vt p Bar. ī l. cōt nu⁹. §. itē q īsulā. đ uer. ob. Ant. & Imo. ī d c. 2. d cōll. no.
ēt Bal. & gl. φ si vulnerat⁹ nō adhibuit medicū, ꝑsumit̄ sua culpa decessisse, qñ
vuln⁹ iudicio medicorū poterat se hēre ad mortē. & uitā. Et idē tenet Tār. ī sua
cōpēdiosa, ī rub. ī 9. q. & Bal. ī l. q occidit. §. fi. ad l. Aq. & ī c. 1. q. mo. se. am. si hēs
duplicatū, uide c. φ inci. qa ī pri. & adde Bal. q alle. gl. hic. & ponit q̄ sint cōsi-
derāda ad uidendum, an sit mortuus ex vulnere, an sua culpa, consi. 295. lib. 1.
Meno. Soc. sen. cōs. 273. col. 4. cir. med. Ruy. cōsi. 8. nu. 3. 4. li. 2. cōsi. 65. nu. 1. li. 5. Ro
lan. à Valle. de lucro dotis, q. 64. nu. 12. 14. & q. seq. qñ sunt solum imperii.
d Pom. Quæro quid. Vide Matth. sing. 72. Ias. l. 1. col. 1. C. unde uir & uxor.
e Si licuisset. Idē tenēt Ang. & Cy. & Bal. đ quo lati⁹ p Ale. hic. Adde ēt fm Pa. de
Ca. ex gl. ī uerbo, curāda, unū quotidianū, φ si maritus expulit uxorem sine cā,
uel ablegauit, & nō fecit ꝓuisionem de alimētis, & mortua sit mulier sui culpa,
ñ sustinēs onera mr̄imonii, ñ dēt lucrari dotem ex forma statuti. Et ita dt obti-
nuisse Florētiæ. p istū tex. cū gl. & dictū Bal. ī auth. dos data. C. đ do. añ nup. & p
hoc facit φ uoluit Bal. cōs. 223. 1. uo. φ negligēs testōrē infirmū, priuet̄ cōmo
successionis. alle. hūc §. Et ibi ēt qñ mari⁹ occidit uxorē a qua erat istitut⁹, an p
dat successionē ipso iure, vel p sniam. Sp in terminis fortiorib. ad ꝓpositū Pa. de
Ca. cōsuluit idē Bal. cōs. 328. l. 4. inc. qđā dña φ si mulier a uiro diuertat, & uir
faciat ī cōtumacia ipsā, ut ad ipsū reuertat̄, excōicare, & ipse negligat, & īfirme
tur, & moriat̄, & maritus ñ dederit sibi al. mēta, φ nihilominus pdit lucrū dotis
ex forma statuti, qa sicut ultima mora nocet, ita vltima culpa deserēdo uxorē
in infirmitate mortali, ut ff. de act. emp. l. si p emptorē. Nec ob. φ sit excōmuni
cata, qa sicut pars corporis dēbat nutriri c. admonere te cū lachrymis, &c. 33.
q. 2. Latius ibi uidere. & idē φ Pau. tenuit Abb. in ultimis uerbis. consi. 85. 2. lib.

LEX XII.

1 *Dominij exceptio, non potest obijci contra mulierem dotem repetentem.*
2 *Dominij quęstio quando possit referri mihi per habentem causam a me.*
3 *Ecclesia si vēdit rē aliquā solēnitate nō sruata, eam pt repetere ab emptore.*
4 *Minor si tradit indebite possessionem alicuius rei, poterit illam repetere.*
5 *Extraneus quando non possit opponere exceptionem dominij.*

1 Si alienā. Mulieri repetēti dotē nō obijcit̄ exceptio φ non
sit dña. h. d. No. φ si mulr̄ agit ad repetōnē, ñ pt
obiici exceptio dñii. s̄. de diuor. l. ij. Op. đ l. ita vt si fur. s̄. ꝯmo. Rñ.
hic agit̄ actiōe psonali ex ꝯ̄ctu mr̄imonii. Vñ exceptio dñij. pimit
i⁹ agentis. In ꝯ̄rio agebat̄ actiōe ī re. Vñ exceptio dñii ius agētis pi
mit. ita tȝ gl. hic, & ī pal l. ita ut si fur. & ꝓbat̄ ī l. fi. C. đ rei vē. Dic
a ergo. ꝓ h⁹ decīone, utrū ille q hēt cām a me possit mihi referre q̄
stiōē dñij: sic distīgue. Aut ipse ꝯuenit̄ actiōe ī rē, aut actiōe pso.
nali. Prīo casu pt referre qōnē dñii, ut pal. l. fi. C. de rei vē. & φ no
b ī l. ita vt si fur. Fallit in possessore uiolēto, b vt l. si quis ēptionis.
§. sed hęc illis. C. de psc. xxx. an. Itē fallit in auth. itē possessor. C. q
po. in pig. hab. Si uero ꝯuenit̄ actiōe psonali tūc. Aut ꝯuenit̄ actio
ne psonali q̄ descēdit ex ꝯ̄ctu directo, aut ex ea q̄ descēdit ex quo
dā quasi ꝯ̄ctu celebrato ex id φ agit̄: vt ꝯdictione indebiti, uel ꝯ-
dictiōe ob cām, uel sił. Prīo casu substingue, qa qñq; ad substā-
tiā illi⁹ ꝯ̄ct⁹, ex quo agit̄, reqrit̄ φ agēs fuerit dñs, ut ī ꝯ̄ctu mutui.
& tūc referri pt excep. io dñii. Rō: qa talis exceptio pimit i⁹ agē-
tis, ut dixi s̄. ī rei uē. & no. p Doct. C. si cer pet l. 2 p Gul. ī l. si a fu
rioso. si cer. pet. & ibi ego dixi, ꝯ licet talis exceptio possit obici, tñ
c hic q obijcit, dēt ꝓbare tradētē ñ fuisse dñm, cū hoc ꝑsumatur, ut
no. p gl. ī sili ī l. j. s̄. de re. pm. Nec ob. pdictis. C. de nō nu. pec. l. j. &
C. de pig. act. l. nec creditores. qa ad ꝓducēdū pignoratitiā actionē
nō reqrit̄, φ ille q dat rē pignori, sit dñs. licet reqrat̄ qñq; ad cōsti
tuēdū ius ī re. Qñq; ñ reqrit̄ φ actor ꝯ̄hēs fuerit dñs, sed reqrit̄ φ
ꝯuēt⁹ ñ sit dñs, vt ī deposito, locato, ꝯmodato, & cęteris simib. Pōt
.n. qs mihi vēdere rē alienā, nō meā ꝓpriā, tūc aut qs obijcit exce
ptionē dñij alieni, & ñ audit̄, vt l. j. § si pdo. s̄. depos. & s̄. ꝯmo. l. ita
vt si fur. cū sim. Rō, qa p talē exceptionē ñ pimit̄ ius agētis, & ita
est casus hic. Qñq; qs obijcit authori suo exceptionē ꝓprij dñij,
& tūc pt, vt l. q rē. s̄. depo. & l. ei a quo. ȷ̄. đ vsuc. & s̄. de ꝯ̄h. emp. l.
suę rei. Rō, qa tūc p hāc exceptionē pimit̄ ius agētis, s. ꝯ̄ct⁹, φ itel
ligit̄ fm distōnē positā. ȷ̄. đ acq. pos. l. si rē aliq̄. Qñq; ad subam ꝯ̄-
ctus ñ ē necesse φ agēs sit dñs, nec φ ille q recipit sit ñ dñs, vt ī ca-
sib. ī qb⁹ valeret emptio, & locatio, & cęteri ꝯ̄ct⁹ sup re ꝓpria, vt ī
pal. l. si rē aliq̄. & tūc nullo mō pt exc. dñij ꝓprij, vł alieni obijci,
vt ibi patet. Rō, qa p hoc ius agētis ñ īfrīgit. pdicta vera, cū res ꝓ-
pria venit restituēda: qa extat, & ī ea pōt fieri executio. Sin aūt nō
extaret, uel als ad executionē fiēdā ad æstimationē veniret̄, tūc sp
pt obijci exceptio dñij, vt p hoc æstimet̄ possessio & nō res, vt s̄. q
d met cā. l. si mulier, §. q possessionē. Scđo d casu principali qñ agit̄
actione psonali descēdēte extra id qđ agit̄, tūc nō pt obijci exce-
ptio dñij, vt si agit̄ ꝯdōne ex lege ad possessionē, vt l. si qs ꝯductio-
nis. C. loc. vel agit̄ ꝯdōne triticaria, vel simb. vt l. j. in fi. & l. 2. s̄. de
e ꝯd. trit. & l. indebiti, §. sed & si nūmi, s̄. de ꝯd. ind. Et p hoc e dicebā
2 als † de facto, si ecclesia vendit rē aliquā non obseruata solēnita-
3 te, pōt eā repetere ab emptore ꝯdōne ex auth. q res iā dictas. C. de
sacros. ecc. & in corp. vñ sumit̄, nec pōt ei obijci de dñio. Et eodē
4 mō si minor † vendidit rē aliq̄ nō seruata solēnitate, qa tradidit
possessionē illius rei indebitè, poterit possessionē repetere, vt pall.
l. indebiti, §. sed & si nūmi, s̄. de ꝯd. ind. ita ītelligo ȷ̄. de reb. cor. l.
f magis puto, §. j. vbi est casus Quæro, s pdicta loquunt̄ qñ ipsemet
5 ꝯuentus obijcit exceptionē dñij, sed † qd si extraneus uenit dicēs,
Ego sum dñs, nō restituas huic agēti actione psonali. Gl. dicit, φ
verus dñs pfert̄ agēti, vt l. bona fides, s̄ depos. Tu dic. Qñq; extne⁹
veniēs ꝯ̄dicit restōnē fieri agēdo, & tūc impedit restōnē fieri, vt l.
bona fides, s̄. depos. nisi ille q agebat primo hēbat tale ius, φ pfe-
rebat̄ vero dño, vt puta, pignoris, l j. §. itē Pōponi⁹, s̄. nau. cau. sta.
Itē hoc verū est, si extneus agēs uenit añ latā sniam ꝓ primo. Si. n.
esset lata snīa ꝓ primo, & veniret ad impediendā executionē, dic
vt dixi ī l. is a quo. s̄. de rei uēd. & l. pe. s̄. de pet. hęr. Dixi ȷ̄. ad Tre.
l. ita tñ, §. quoties, & ȷ̄. de re iu. l. à diuo Pio, § si sup reb. facit φ di
cā ȷ̄. e. l. Titia. Qñq; extneus uenit nō agēdo, sed ꝓtestādo ne resti-
tuat̄, & tunc an impediat, dic vt l. pen. C. depos. & auth. ibi posita.

ADDITIONES.

a Pom. Dic ergo. Vide Bald. in repet. §. Cato, de verb. oblig.
b In possessore violento. Limita fuit Bald. in l. vis eius. C. de prob. & ibi per Pet. &
Cy. & Bal. in l. si qs ad se fundū, C. ad l. Iul. de vi. & Ino. in l. 4. §. Cato, ȷ̄. de verb.
obl. Ino. in c. bonæ, de postul. pręla. Bal. in l. 2. in 13. C. de seru. & aqua. Imo. in l.
naturalr, §. nihil cōc, ȷ̄. de acq. poss. qui dicunt hoc esse uerum immodo in spo-
liato, qui habebat tpis pręrogatiuam: quia per 30. ann. ante possederat, vnde ex
coniunctione duarū pręsumptionū, s. antiquæ possessionis rei, resultat sufficiens
probatio dñij, secus in eo spoliato qui per 30. annos non posfidet: quia pōt ei
opponi exceptio, tu non es dñs, l. cū seruum, C. de ser. fug. probat̄ in c. 1. de rest.
spol. Et qñ hñs causam à me posfit referre qōnem dñij, uide Pau. de Cast. cons. 4.
Et an idem sit in clandestino, quod in uiolento possessore, uide Oldr. consi. 78.
c Debet probare. Cum hac doctrina Bar. transeunt Doc. in l. 2. § in mutui datione.
& in l. nam si fur. s̄. si cer. pet. & Bald. in l. cum proponas, C. pro soc. & Bar. in l. si
duo. in fi. prin. ȷ̄. uti poss. ubi dixit, φ idē in omnib. rebus mobilibus. Et pro theo
rica Bar. facit tex. in c. cū uenerabilis, de excep. quem ibi ponderat Abb. Concor-
dant etiā Cy. & Bal. in l. 2. C. si cer. pet. Et unum post Doc. dicit Alex. hic, φ om-
ni casu quo dñt Doct. posse opponi de dñio, uel iure tertij, φ illud est uerum,
qñ illud ius est in totum exclusiuum iuris agentis, alias secus. ita firmat gl. in l.
his consequenter, §. 1. s̄. fam. ercis. not. Bald. hic, & glo. in l. 2. s̄. si ager uect. & de
illa gl. in l. his consequenter, §. 1. facit mentionem Bart. in cons. 71. incip. Marti-
nus Furniconis de Eugubio & Bald. & Imo. in l. ex facto, §. Iulius Longinus,
de vulg. & pup. & uide per Bald. in l. 2. ȷ̄. de excep. rei iud. Et quando quis posfit
opponere de iure tertij, uide Paul. de Cast. cons. 113. & do. Card. consi. 144.
d Menoc. Secundo. Afflict. decis. 14. num. 8.
e Menoc. Et per hoc. Plotus l. si quando, nu. 205. circa finem, C. unde ui.
f Pom. Quæro. Vide Alex. consi. 28. uol. 7.

LEX XIII.

1 *Maritus quando habeat beneficiū ne condemnetur vltra quam facere possit.*
2 *Inquantum facere potest, scilicet ne egeat.*
3 *Maritus si conueniatur, sufficit simpliciter petere.*
4 *Maritus si non est soluendo, & vxor sit pauperrima, tunc non habet benefi-*
cium, ne condemnetur vltra quam facere possit.
5 *Beneficium ne maritus condemnetur vltra quam facere possit, competit he-*
redi suo, non tamen extraneo.

a Maritum. a In præcedentib. Iuriscō. primo tractauit ma-
teriam, cui competat actio de dote vsque ad l.
de diuisione. Postea tractauit de diuisione fructuū vltimi anni,
quo finitū est matrimoniū, vsq; ad hanc legem, excepta l. si ab ho
stib. hic tractat de quadā exceptione, q̄ cōpetit marito, ne ꝯuenia
tur in plus q̄ facere pōt, vsque ad l si mulier, ȷ̄. eo. & breuiter h. d.
Maritus

ADDITIO.

a Pom. Maritum. Adde φ maritus non habet beneficium huius legis, quando culpa
sua factus est pauper. Ita Fel. in c. quæ in ecclesiarum, de const.

Marit' hēt priuilegiū, ne ɔdēnet nisi inq̄tū facere pt, nec porrigit
ad hr̄des licet porrigat ad defēsionē. h.d. vsq; ad l. alia. §. elegāter.
J.c. No. ꝙ dixi ī sūmario. Op ꝙ ɔdēnet ī solidū, vt l. si rerū, J. de re
a iu. Sol hic actiōe de dote ɔuenit. ibi ex delicto. Op. d l. Nesenni', a
§. fundū. J. de re iu. Sol. hic loqī qn̄ marit' ɔuenit actiōe psonali,
ibi qn̄ ɔuenit actiōe ī rē, & sicut qlibet possessor, nō vt vir, merito
ñ hēt bn̄ficiū, vt J. c. l. si cū dotē § fi. s. d pec l. deposui, & l. ex fcō,
§. fi. tāgit Dy. ī l. si filiof. in 2. q. co. qd tenet Guil. s. de ɔd. in d. l. qd
noīe. Et p declone h' mãe distinguit Dy. Inst. de act §. pterea, ñ tñ
1 plenè. Et iō dicas, † Aut marit' ɔuenit actione ī rē, & nō hēt lo-
b cū bn̄ficiū, vt dictū ē, aut ɔuenit actiōe psonali & tūc aut descēdit
ex maleficio, & ñ hēt locū bn̄ficiū, vt l. si rerū, J d re iu. Aut descē-
dit ex ɔctu dotis, & tūc hēt locū bn̄ficiū, vt hic. & Inst. d act. §. itē
si de dote nisi illud bn̄ficiū pdiderit, vt l. ēt, §. licet, J. e. Aut ɔuenit
alia actiōe. & tūc si qdē succedit ī loco actiōis d dote. Aut succe-
dit pp negligētiā, seu culpā viri, & pdidit bn̄ficiū, vt l. diuortio, s.
d neg. ge. Si vero sine culpa sua, & ñ pdit bn̄ficiū, vt s. de ɔst pe. l. 3.
Si uero ɔuenit alia actiōe, prius separata ab actiōe de dote, tūc gl.
sūt ɔriæ. Nā hic distīguit. Aut ɔuenit ɔstāte mat. aut p' Idē no. ī l.
ñ tm̄, J. de re iu. Alibi gl ñ curat de hoc, qn̄ ɔueniat, sed qn̄ fuerit
celebrat' ɔct', s. an ɔstāte ma. an post. Ita no. ī l. diuortio, s. d ne. ge.
& ita tz Dy. Inst d de ac. §. pterea. & hoc ē verū. Nec ob. l. sed hoc
ita. q̄ gl. al ic. hic: qa alio casu loqt, vt videbitis J. c. ti. l. ex diuerso.
2 Quero, qd ē hic dcm̄, † inq̄tū facere pt. Dicit gl. aducto ne egeat, l.
3 ī ɔdēnatiōe, J. de re iud. † Quæro qn̄ ago ɔ maritū, an dēo ī libello
c ponere. Peto eū ɔdēnari inq̄tū facere pt, an sufficiat me simplr̄ pe
tere? Rn̄. ꝙ sufficit me simplr̄ petere, vt l. pe. ꝙ cū eo. Probat ī l. ex
4 diuerso, §. fi. J. c. & l. Nesēni', §. fi. cū gl. sua, J de re iu. † Quæro, qd
d si marit' ñ est soluēdo, & mulier ē pauperrima? Ia. d Are. format
istā qōnē, J. c. l. si maritus. & dt mulierē pferēdā: qa ordinata cha
ritas īcipit a seipso, vt l. pses, C. de ser. & aqua. Præterea in pari cā
mulier pfert, vt l. assiduis §. exceptis, C. q pot. in pig. hab. Facit l. si
qs a liberis, §. de alimētis, J. de lib. ag. facit l. verū, §. fi. s. de min. vbi
in pari cā pferē ille, q tractat de dāno vitando. Ita hic, cū neuter
hēat vn̄ uiuat, æquius est mulierē pferri q̄ repetit suū, q̄ vitū lu-
crari. de hac q. pleni' vide p Iac. de Arc. ī l. si marit', J. c. Quero dr̄
5 hic, ꝙ tale bn̄ficiū nō dat hr̄di exāneo, an det hr̄di suo? † Gl. dr̄, ꝙ
sic, vt l. ēt, J. co. & l. assiduis, C. qui pot. in pig hab. Hoc autē qd di-
cit suo, intel igit ꝙ sit suus filius: nec est necesse ꝙ sit in potestate.

ADDITIONES.

a Menoc. l. Nesennius. Facit quod dicunt Doct. in l. admonendi, vbi Ias. in repetit. nu. 10. Ripa nu. 14. ff. de iureiur. Dec. c. post. de prob. nu. 11. Dec. consi. 40. num. 3. Dec. l. edita, num. 77. C. de eden.

b Aut maritus. Regula posita vltra fallētias quas ponit Bar. fallit ēt in marito putatiuo, vt est tex. not. in c. 1. in ver. totā, de don. inter vir. & vx. fm cōem intellm Io. And. & Doct. sequit Iac. de Bel. in sua q. q̄ ponit in l. vnica, C. de rei vx. act. Itē si maritus cōuentus negaret se maritū, per l. sed hoc ita, J. de re iudi. & l. verum, s. pro soc. firmat Bart. in l. et. J. co. Itē fallit si maritus hēt filios, ex quorū artificio viuere posset, vt est gl. J. co. l. si maritus. & gl. C. de do. l. si quis argu. sed Paul. de Cast. dicit, ꝙ contra hoc facit gl. q̄ est in l. miles, J. de re iud. q̄ dicit, ꝙ clerici, & aduocati gaudēt hoc priuilegio, ne cōdēnent vltra q̄ facere possint, & est notandū fm ipsum: & intelligendū, si cōmodè ex aduocatione pōt viuere Doctor, & clericus habebat solū beneficiū, de quo viuere nō possit, & ad hoc uide Pan. in c. Odoardus, ex̄ de sol. Itē fallit vbi iudex reijciendo hanc exceptionem tulit sn̄iam cōdēnatoriā, & maritus nō appellauit: qa in executione nō poterit opponere, vt est gl. in l Nesennius, J. de re iudi. Itē fallit fm Bal. qn̄ maritus couenitet, ut liberaret mulierē a promissione dotis, vt puta, quia dotē vir nō habuisset, & hoc dicit Bald. Inst. de leg. §. sed si uxori, per l. deposui, §. si nuptura, s. de pecu.

c Simplr̄. Idem ipse tenet in l. si dubitetur, J. de fideius. Bal. & Guil. de Cun. in l. pen. s. co. ꝙ eum eo. & Bald. in l. 2. C. ꝙ cum eo. multa singularia ponit in hac materia idem Bart. in l. sunt qui putant, J. de re iud. Iac. Butr. in §. præterea, Instit. de act.

d Pauperrima. Hæc videtur magis cōis opinio, fm Alex. quam tenent Gui. & Bald. in l. si quis crediderit, de pact. quæ venit limitanda, ut ibi per eos, & inquantum Alex. allegat l. qui bonis. vide quæ singulariter voluit Rom. consi. 510. in fine.

LEX XIIII.

1 *Beneficium personale quando transit ad heredem. & nu. 3.*
2 *Fructus percepti vsufructuario viuente transeunt ad hæredes.*
3 *Mariti beneficium ne cōueniatur vltra q̄ facere possit, datur propter liberos.*
4 *Priuilegium concessum Titio & posteris, vel Titio & suo generi, vel Titio et hæredibus, quando transeat ad hæredes, & ad quos.*

a Quia tale. No. ꝙ bn̄ficiū a psonale nō trāsit ad hr̄dē, ꝙ gl.
tractat. C. de execu. mu. l. sordidorū, li 10. Dy. ī c.
priuilegiū psonale, ex̄ de re. iur. li. 6. Pe. hic & ī l. j. s. de ɔst. pri. in fi.
1 & dic sic. † Aut priuilegiū psonale ɔcedit ā Principe, & ñ trāsit ad
hr̄dē, vt pal. l. j. ī fi s. de ɔst. pri. & J. de aqua quo & ęst. l. j. §. pmitti
tur. Si verò ɔcedit a lege, tūc Pe. d t idē, ꝙ Dy. Qn̄q; psona ē pxima
cā priuilegij, & nō trāsit ad hr̄dē, vt hic. Qn̄q; psona ñ ē pxima cā
priuilegij, sed lęsio, vł alia nālis ęqtas, vt ī muliere q̄ iuuat Velleia
no, & tūc trāsit ad hr̄des, vt l. nō solū, s. de ī inte. rest. & l. hr̄des, C.
ad Vell. Et hoc ē verū, nisi ī priuilegio nō est fcā mētio de hr̄dib.
Si. n. fieret mētio, tūc dic, vt J. dicā. Mihi vr̄ alr̄ distīguēdū. Aut q̄-
ris nūqd priuilegiū trāseat ad hr̄des sup his reb. & ī casib. ī qb' de
functo nō incepit ɔpetere, & ad hr̄des ñ trāsit, vt l j. s. de ɔst. prin.
& hoc est gn̄ale, siue ɔcedat a Pricipe, siue a lege. Nō. n. est dubiū
ꝙ hr̄s minoris. vel mulieris ī ɔctib. celebratis a se, nō hēt bn̄ficiū
minoris, vel mulieris, cuius est hr̄s. Aut q̄ris, nunqd trāseat ad hæ
redes sup his, q̄ incipiūt defuncto cōpetere, &, tūc aut illud priui-
legiū introduxit excep. seu defensionē, aut introduxit concessio-
nē, alicuius iuris. rei, vel actionis. Primo casu, Aut ɔtinebat excep.
perēptoriā, & trāsit ad hr̄dē postq̄ cepit ɔpetere defuncto. ut l. 3. §.
ꝙ aūt. s. ꝙ qsq; iuris. & sic intelr̄ qd dr̄ de muliere, & minore, qui
trāsmittūt ad hr̄des, ut dictū est Aut dilatoriā in tp̄s, uel ītra tp̄s vi
tæ ei' cui ɔcedit. & ad hr̄des nō trāsit, ut hic. Nā istud bn̄ficium, ꝙ
maritus ñ ɔueniat. nisi in q̄tū facere pt, ɔcedit marito ad tp̄s vsq;
quo puenerit ad piguiorē fortunā, uel quoad uixerit, ut dicā, J. c.
l. ex diuerso. ī fi. merito ad hr̄des ñ trāsit. Scdo casu qn̄ ɔtinet con-
cessionē, tūc quatenus facta ē executio viuo eo, cui ɔcedit, transit
2 ad hr̄des, & nō ī plus Exēplū ī vsufructu. † Nā fruct' pcepti viuo
vsufructuario transeunt ad hæredes, & non vltra. vt l. defuncta. s.
de vsufr. Sic intelr̄. l. j. §. permittit J. de aqua. quo. & ęsti. Istud aūt
3 ꝙ † in hac lege dr̄, priuilegiū ñ trāsire ad hr̄des b intelligūt qdā, ni
b si ad suū, ut l. solidorū C. de exe. mu. li. x. & l. debimus. §. j. J. de pri.
cred & ibi hoc idē no. p gl. & idem no. gl. in l. ex plurib. J. de adm.
tu ꝙ Ia. de Are. rephēdit, ut dixi ī d. l. dabimus, & dicā ī d. l. ex plu
rib & hoc p l. non solum. §. si puellæ. s. de ri. nupt. solū n. est spāle
in hoc beneficio. Dat. n. pp liberos & pp matrimonium, ꝙ princi
palr̄ fit pp liberos, merito transit ad hr̄des illius mr̄imonij tm̄. ut
c l. ēt ī pri. J. c. & ibi dicā. Quæro, qd si in priuilegio est dictū. c ɔce-
4 do tibi, & tuis hr̄dib. an trāseat ad hęredes, & ad quos. Pet. dt. Quā
d doq; in priuilegio est dictū. Cōcedo tibi & tuis posteris, d uel tibi
& tuo generi, & tūc trāsit ad hr̄des descendentes ex sexu masculi
no, ut l. 2. J de iure immu. Qn̄q; dicit, tibi & tuis hr̄dib. & tūc tran
sit ad oēs hr̄des, ut l. sciēdū. J. de ver. sign. Fallit in casib. ibi notatis.
Aut dr̄, relinquo tibi & tuo hæredi. & tunc ad tuum primū hære
dē porrigitur tm̄, ut l. antiqtas. C. de vsufr. Mihi ista uerba nō pla-
cēt. Sed dic plene, ut dicā in l. Gallus. §. etiam. uersi. & bene uerba
se hēnt. J. de lib. & posth. & tangitur per Cy ī l. in annalib. C de le.
Quæro nunqd in dubio concessio priuilegij intelligatur facta in
psona, uel in re? Hoc plene examinaui J. de ser. fug l. pe. dic, ut ibi.

ADDITIONES.

a Bn̄ficiū. Idē bona actio tribuēs gaudiū, ut no. Arch. in c. gratia. de rescrip. in 6. est tex. in c. 1. in quib. cau. feu. ami. & hoc mō sumit in l. si seruus. s. de ser. expor. Sumit ēt p beneficio ecclīastico, ꝙ qualiter differat a pbēda, uide in dicto loco, per Arch. Cōphēdit ēt feudū, ut ī c. bn̄ficiū. in qb. cau. feu. ami. & tit. seq. Cōphendit ēt priuilegiū, ꝙ est cōtra ius, ut l. ius singulare. de legi. Itē rescriptū ꝙ est fm ius, ut C. de diuersis resc. p totū. & no. in c. 1. de resc. Itē cōphendit bn̄ficiū principis ꝙ ñ est cōtra ius, nec fm ius, sed pter ius, ut si concedit bona fiscalia. & istud ē p prie bn̄ficiū largissime interpretandū. l. qn̄ C. de bo. dan. & l. beneficiū. de const. prin. & in c. dilec. de don. Cōphendit ēt ius defalcandi. l. beneficio. J. ad l. Falc. & ibi, vide Bar. qui infert ad quæstio. Pom. ¶ Vide Anc. in regula pen. de re. iur. in 6.
* Ias. cons. 20. nu. 4. lib. 1. Tiraq. de Nobilit. c. ult. nu. 59.

b Transire ad hr̄des. D. Alex. dicit posse inferri ad decisio. q. Dy. & Bar. in l. licitatio §. fi. s. de pub. per illum tex. dicentium, ꝙ priuilegium concessum ecclesiæ Ro. uel fisco, ꝙ non teneantur soluere uectigalia, non transit in emptorem fiscalium salinarum, ut no. Spe. & Io. An. in tit. de immu. ec. & gl. in cle. præsenti. de cēsi. Doc. in c. quanquam. de censi. in 6. Fed. de Sen. cons. 111. inci. quæritur an rustici.

c Pom. Est dictum. Vide per Mod. in c. 1. §. & quia uidimus. in 26. q. qui feu. da. pos. Alex. cons. 150. vol. 6. Fel. in c. mandato. de præsump.

d Posteris. Adde ꝙ idem uoluit Pet. & Cy. in l. fi. de const. prin. in 4. q. sed Pa. de Ca. hoc limitat esse uerum in priuilegio inducto cōtra publicā utilitatem, ut in casu d. l. pe. de iure immu. sed in alio priuilegio dicit comprehendi omnes descendentes, ēt per fęminas. l. liberorū. de uerb. sig. & gl. expresse in l. si ita scriptum sit fi. liab. de leg. 2. Et an in dubio priuilegium censeatur esse perpetuum, uide Bal. cōs. 101. 4. uol. Et an, & per quæ uerba transeat ad successorem, uide eundē Bal. cons. 305 3. uol. & an in dubio sit iudicandum reale, uel personale, uide Pet. de Anch. cons. 328. Fed. cons. 68. per Barb. cons. 44. 2. lib. & ibi quando fuit dictum ꝙ talis cum totā sua familia sit perpetuo exemptus, & per Alex. qūo intelligatur priuilegium concessum pro se, & suis hæredibus, & successoribus cons. 190. 2. uol. Menoch. Cur. sen. cons. 74. col. 4. in prin.

LEX XV.

1 *Mariti beneficium, ne teneatur vltra quam facere possit, cur non transit ad heredem, vel fideiussorem, & ad defensorem sic.*
2 *Conueniri alieno nomine posse duobus modis intelligitur.*
3 *Mariti defensor, qui suscepit in se iudicium animo nouandi, vel donandi, quando habeat beneficium competens marito.*
4 *Defensor non potest plus grauari, quam dominus,*

1 Alia causa. Quæro † q̄ est rō dr̄iæ, ꝙ trāsit ad defensorē,
non ad hr̄dē, uel fideiussorē, Gl. assignat tres,
rōnes. Vna ponit in l. sicū, pcuratorē. J. de re iu. vers. qa defensor
hēt regressū ɔ dn̄m, sed nō hr̄s. Ista nō ē uera, qa ēt fideiussor hēt
regressū ɔ dn̄m, & tn̄ ad eū ñ trāsit ut in pal. l. sicū pcuratorē. Itē
posset esse talis defensor, q nō hēt regressū ɔ dn̄m. & tn̄ indistin-
cte trāsit ad eū bn̄ficiū. Vn̄ gl. assignat hic duas als rōnes. Prima, qa
defensor ɔuenit noīe mariti, & eius psonā in iudicio repn̄tat, hr̄s
uero, & fideiussor ɔueniūtur tanq̄ principales obligati. Illa est bo-
na rō. Cōtra hoc ēt op. de l. furti, § si qs alieno. s. de his q no. infa.
2 ubi ēt hr̄s. d ɔueniri alieno noīe. Sol. hoc dcm̄. † quē alieno noīe
ɔueniri, pt intelligi uno modo large, qn̄ origo oblonis fuit in pso
na alterius, hoc modo hr̄s & ēt fideiussor alieno noīe ɔueniūtur,
ut in ɔrio. Quandoq; accipimus stricte. & tunc dicimus illū alie-
no noīe ɔueniri, in quo nullo modo residet oblō, sed tantummō
3 ex psona alterius ɔuenitur, & hoc modo accipit hic. † Quid ergo
dices de defensore, q suscipit in se iudicium aīo nouandi, uel do-
nandi, & sic ɔuenitur utili? Rn̄. dēmus aduertere uerba oblonis.
Aut promisit quantum maritus debet, & tunc conuenitur, nisi
inquantum maritus debet in effectu. Aut promisit certam quan-

titatē expresse, & ad illam tenebitur, ar. l. prior. & qđ ibi no. J. eo.
Assignat gl. aliā rōnem, quia hoc est propter regulam. Non enim
4 potest in plus † grauari defensor, quàm dominus, preterquam in
satisdando, Ita etiam no. in l. ucrum. §. j. s̄ pro socio.

1 Beneficio, quod quis non conueniatur vltra quam facere possit, quando quis renunciare potest, & nu. 7. & 9. vbi si est iuratum.
2 Pactū, q̄ qui tenetur insolidū, non conueniatur vltra quam facere possit, tenet.
3 Quod quādo aliquid fit, si requiratur certa habilitas tp̄e, quo fit, tūc aliud fieri certo tempore, vel alio tp̄e, & conferri in aliud, non procedant a pari.
4 Pactum quòd liceat creditori capere debitorem an valeat.
5 Ingrediens possessionem authoritate propria, non potest eo vti si inueniat resistentem habens pactū.
6 Argumentum de lege ad pactum, non semper valet.
7 Renunciatio cessionis bonorum, quando fieri possit. nu. 15. & 16.
8 Carcer est species seruitutis.

§. Eleganter. Pactū, q̄ maritus ꝯueniat ultra q̄ facere p̄t
nō ualet, q̄a ꝯ bonos mores, h. d. & est no. §.
Op. C. de pact. l. si qs in conscribendo, dicit gl. q̄ fallit hic. Et est rō,
q̄a ꝯ bonos mores. Idē ergo in quolibet simili. ut C. de pact. l. pa-
cta q̄ ꝯ. Opp J. de re iud. l. si ꝯuenerit. Sol. ut dicit gl. & bn̄. Qn̄que
1 † qs h̄ēt hoc bn̄ficiū p̄p reuerētiā a debitā p̄sonæ, ut in casu n̄ro, &
a tūc huic n̄ p̄t renūciari, b q̄a eēt ꝯ bonos mores, ut hic. Qn̄q; quis
b h̄ēt istud bn̄ficiū ex nā ꝯc̄tꝰ, ut i ꝯc̄tu societatis, & tūc bn̄ p̄t renun
ciari, ut i ꝯriis, q̄a n̄ ē ꝯ bonos mores, & possūmꝰ facere ꝯc̄tū, put no
2 bis placet. † Quæro, qđ e cōuerso, an q̄ tenet̄ insolidū, possit pacisci,
vt ꝯueniat̄ solū in q̄tū facere p̄t. Dicit gl. q̄ sic. ut l. si qs cred. derit.
3 s̄. de pac. † Quæro an huic bn̄ficio possit p̄ pactū renunciari. sol u.
ma. Gl. dt q̄ nec tūc ualet, s̄m Ros. ar. s̄. de rel. l. qđ si nulla. hoc t3
Dy. p̄p reliqas reuerētiæ p̄cedētis m̄r̄imonij, q̄ durāt sol. ma. ut l. j.
& ii. J. re. amo. & l. uniꝰ. §. seruo. J. de q̄onib. h̄ē p̄bat, q̄a si pc̄m fit
ꝯstāte mat. & ꝯferr̄ i tp̄s soluti m̄r̄imonij, tn̄ n̄ v3. ut hic, ergo nec
si fiat sol. ma q̄a paria sūt fieri tp̄e p̄hibito, & c. ut l in tp̄s. J. de hær.
inst. & l. qđ aūt. s̄ de do. īter uir. & ux. Gui de Can in l. diuortio. s̄.
de neg gest. tenet ꝯ. & dt q̄ est casus in p̄al. l diuortio. ubi actio de
dote trāsferr̄ in al. ā actionē sol. ma absq; isto bn̄ficio, qđ non fie-
ret, si eēt ꝯ bonos mores. Pro hoc. s̄. de pac do. l. licet. & l. sequēti,
q̄ hic allegātur i gl. qđ puto uerū. Nō ob. rō Dy. Nā reliq̄æ reuerē
c tiæ durāt in negotio an̄ gesto, n̄ i eo, qđ postea fit Nō ob. c qđ dicit,
4 † q̄ paria sūt aliqđ fieri certo tp̄e, uel fieri i alio, & ꝯferri in illud q̄a
hoc ē uerū, nisi tp̄e quo fit, certa habilitas req̄ratur. ut l. si alienum
seruū. §. i extraneis. J. de hær. inst. & l. si minor. s̄. de ser. expor. ita hic
5 req̄rit̄, q̄ tp̄e quo fit nulla sit debita reuerētia † Quæro, Quid si sit
p̄ hoc pacto iuretur? Hic dicit gl. q̄ p̄p hoc nō confirmatur, & bn̄
de iure ciuili, & ēt de iure canonico, q̄a r̄ra est, q̄ nō est obs̄ruatoriū
ꝯ bonos mores p̄stitum iur̄m. ut in c. non est obs̄uatoriū. ex̄ de reg.
d iu. li. 6. Quærit. Dy. d an † pactū factū, q̄ liceat creditori capere debi
6 torē e valeat. Et determinat Dy. q̄ nō, p̄ istū §. & ar. l. non est singu
e lis. J. de reg. iu. Contra hoc opp. de l. † Titius. s̄. de ser. expor. & l. 3.
7 C. de pig. Sol. ibi fuit pactū de capiendis reb. uel personis seruorū,
q̄ sunt loco rerū. q̄ō nostra de capiēdo libero homine, qđ non ua
8 leat. Dico ēt, † q̄ si qs iret ad occupandum possessionē ex pacto &
ibi inueniret resistētē, q̄ nō posset eum repellere. Nā pactum non
p̄t porrigi ad id qđ est cā maioris tumultus, ut l. non est singulis. J.
de reg. iur. Dixi latius in rep. l. 3 C. de pig. h̄ē opp. ꝯ Dy. de l. ait p̄-
tor. §. si debitorē. J. de his q̄ in frau. cre. ubi per legē p̄t concedi, q̄
debitor capiat̄, ergo p̄ pactū, ut l. nō impossibile. s̄. de pac. Sed dic
9 † q̄ ista p̄positio nō est uera simp̄r. Multa. n. p̄nt fieri per legem,
q̄ nō p̄ pactū, ut l. neque pignus. §. priuatorū. & l. nec ex prætorio.
f J. de re. iu. Vltimo Dy. f inducit hūc. §. in ar. ad q. † an ualeat pcm̄
10 ne liceat debitori cedere bonis. Ad qđ facit l. nemo C. de exa. tri.
li. x. Cy ponit istā q. in l. j. i fi. C. q̄ bo. ced. pos. & ibi recitat vnū ꝯsi
liū la. de Are. q̄ dicebat, q̄ anti istud pactū fuit vestitū appositū iux
ta ꝯc̄tū, & est ualidū alias secus per l. si. in fi C qui bo. ced. poss. Ad
istū §. rūdet Dy. q̄ istud pactū nō ē ꝯ bonos mores, q̄ debitor stet
in carcerib. donec soluat debitū, quod patet, q̄a l hoc quandoque
11 p̄mittit, ut p̄al. l. fi. C. q̄. bo. ced pos. Ad istud qđ solet dici † q̄ stare
in carcerib. est sp̄ēs seruitutis ut l. Titio centū. §. Titio cētum. J. de
ꝯd. & dem. & C. de act. & obl. l. ob æs. Rn̄ q̄ licet stet in carcerib. n̄
tn̄ est seruus creditoris sui. Ric Mal. tenet q̄ pactū non ualet. Pro
hoc alleg. gl. q̄ est in auth. immo. C. de act. & ob. illud puto esse ue-
g rū g Do duas li̅tationes, q̄a hoc † fallit, h si iste, qui vult cedere bo-
12 nis dissipauit oīa bona in fraudē creditoris, ut l. fi. in fi. J. de his q̄
h in frau. cre. quod tenet Dy. Inst. de act. §. item si quis infr audem.
13 † Fallit ēt si debitor tempore quo contraxit, sciebat se nō soluen-
do. ut s̄. de iu. do. l. pen, quia istis duob. casibus, ualet tale pactum.

ADDITIONES.

a Propter reuerentiam. Ex hoc inferunt Ang. & Imo. q̄ licèt ecclesia sit exēpta per pactum ab episcopo, q̄ tamen tenetur reuerentiam exhibere, vt voluit Old. & Bal. in l. fi. C. de bon. lib. Et ita ad dicta Bar. hic, adde Io. And. Host. & Imo. in cap. Odoardus. de sol. & Mar. Soc. in c. si diligenti, in gl. 1. extra de foro compen.
b Par. l. Renunciari. Vide Math. nu. 62. ad fi. & Fel. in c. ex rescripto de iureiur.
c Non obstat. Vide Soc. in l. Gallus. in fi. prin. col. 1. & seq. ff. de lib. & posth. & D. Ias. in l. fi. in 4 no. C. de pact.
d Pont. Quærit Dy. Vide Fel. in c. de cætero. de re iud.
e Debitorem. Inquantum Ale. post Bar. concludit non valere tale pactum, adde q̄ idem voluit Old. cons. 54. Et inquantū ponit fallentiam in capto ab hostib. adde pro hoc, q̄ consuluit Io. cons. 316. q̄ minor pro se redimendo possit se obligare omissa solennitate. Et inquantum Alex. dicit non etiam valere pactum, q̄ quis possit excommunicari sine solennitate, dic q̄ nec valet consuetudo quòd quis possit excommunicari sine scriptis, vt voluit Rota decis. 358. in antiquis. Et ad dicta Bart. hic, adde Maria. Soc. in rubr. de dilat. art. 4. in princ. q. 2.
f Paris. Vltimo Dy. An aūt possit renunciari cū iur̄o, vide Rot. dec. 566. aliàs est sub tit. de sent. & re iud. in princ. Et no. sing. q̄ bānitus, vel deportatus restitutus nō potest cedere bonis, tex. sing. in l. 2. qui bon. ced. pos. & in l. 2. in fi. C. de sent. pass. Men. Mod. Paris. trac. vsurar. nu. 271. Soc. sen. cōs. 99. nu. 11. li. 4. scripsi cōs. 4. n. 32.
g Puto esse verū. Contrariā opi. sequunt̄ do. Alex. Raph. & Imo. in c. cū contingat, potissimè per cōs. Fed. de Sen. cōs. 60. vbi cōsuluit valere tale pactū iur̄o firmatū, si 1 ō sit notoria mēdicitas, q̄ fame pereat. Tu vide Rom. in antiquis, dec. 68. Vnū dicit Pau. de Cast. q̄ Flor. truffat de dicto Bal. in l. j. qui bon. ced. pos. vbi tenuit, q̄ debitor ita possit liberari cedendo bonis, si est captus per statutū, sicut si esset captus de iure cōi. Tu ēt pro opi. Florentinorū vide Oldr. cons. 54. vbi voluit, q̄ licèt debitor de iure cōi pro debito nō possit extrahi de ecclesia: tn̄ per ius municipale debitor obligatus possit extrahi. Et an debitor q̄ dolo versatus est cū debitoribus possit cedere bonis, vide eundē Paul. cons. 46. Et vide, an in cessione bonorū sint citandi creditores, & an eo ipso q̄ princeps scribit q̄ carceratus relaxet̄ facta cessione bonorū, an videatur remisisse illa ignominiosa q̄ seruant in aliquibus cessionib. Bal. cōs. 437. 4. vol. adde Ro. in dec. 151. & dec. 205. & vide Abb. cōs. 42 in 2. vol. vbi, q̄ talis renunciatio firmatur iur̄o. De quo etiam per Doct. in fi. Instit. de actio. & per do. Maria. Soc. in c. si diligenti, de foro compet. Men. Benue. Strach. de doctor. 3. parte, num. 9.
h Meno. Fallit. Didac. c. quamuis, 2. parte, in princ. nu. 6. de pact. in 6.

LEX XVI.

1 Tempus an litis contest. vel rei iudicatæ, ne quis conueniatur vltra, quàm facere possit, inspiciatur.

Rei iudicatę. Op. q̄ inspiciat̄ tp̄s litis ꝯtest. vt l. litis, §.
de neg gest. Gl. subaudit ēt, quasi diceret
vtrunq; tp̄s spectat̄. qđ Hug. nō placet, non tn̄ rn̄det ad ꝯriū. vnde
1 gl. cōiter tenet̄. Ego vero teneo cū Hug. Ad ꝯriū † rn̄deo. Qn̄que
q̄rē esse locupletiorē, est cā dandæ. vel denegādæ actionis: & tūc
inspicit̄ tp̄s litis ꝯtest. quo tp̄e actio in iudiciū deducit̄; vn̄ tūc dēt
videri an actionē habeat, vt l in pupillo J. de excep. & J de sol. l. si
pupilli, J. de don. inter vir. & vxo. l. qđ aūt & l. litis, s̄. de neg. gest.
Qn̄que aliquē esse locupletiorē est cā moderandę cōdēnationis,
& tunc tp̄s rei iudicatæ inspicit̄. Ita loquitur hic, & l. verū, §. tp̄s,
s̄. pro soc & s̄. de pet. hęr. l. si a dn̄o, vel a patre, §. quo tp̄e. eod. tit.

1 Hæres mariti obiicit compensationem ob res amotas, vel donatas.
2 Hæres mariti non potest vti retentione.

1 §. Hęredi mariti. Hr̄s † mariti pōt obijcere ꝯpēsatio
nē ob res donatas. & amotas nō ob
mores. h. d. Op. C. de rei ux. act. §. taceat. Dicit gl. ibi erat sp̄ēs de-
bita ab altera p̄te tm̄. hic ab vtraq; q̄titas. Vel hęc corrigit̄ p̄ illā.
Vel hic i hr̄dib. ibi in viro. Gl. tenet hic primā sol. s̄. e. in l. j gl. ma-
gna, tenet q̄ hic corrigat̄, & sic i actione de dote, nō obijcit̄ cōpen
satio p̄uilegio eius: Sed veritas est q̄ ponit̄ hic, l. q̄ vtriq; debeat̄
q̄titas, merito ꝯpēsatio fit, vt patet ex tex. q̄ dicit ꝯpēsationes, tn̄ q̄
ad pecuniariā cām respiciūt, & c. Idē no. in p̄al §. taceat. C. de ꝯpē.
l. neque. & s̄. eo l. diuortio, §. ob donationes, J. e. l. sed & ideo, §. fi.
& l. si cū dotē, §. pater. J & l. si ꝯstante, §. si vxor. & l. in his, §. j. J. eo.
2 tit. In l. vero ꝯria † prohibet̄ retentio, non cōpensatio. quod nota.

1 Vir nec eius hæres, p̄p mores vxoris, nō lædētes matrimoniū, nō pōt retinere.
2 Vir retinet dotem propter mores lędentes matrimonium, non eius hęres.
3 Vxore mortua vir obiicit eius hęredi de adulterio.

a §. Morū. a Gl. ponit hic casū, sed nō clare, tu pone sic, mu
lier ꝯmisit adulteriū p̄p qđ vir pōt eā expellere,
& dotē lucrari, & nō fecit q̄rit̄ an hr̄s posset hoc opponere, & do
tē retinere? Et rn̄deo, q̄ nō, si ipse maritꝰ nō accusauit, h. d. Ita legit
Dy. Op. C. de repu. l ꝯsensu. Sol. vir p̄t opponere, sed si ipse nō op-
posuit, vr̄ remittere, & hr̄s eiꝰ nō poterit ꝯqueri, vt l. fi. C. de reuo.
do. Op. q̄ vir nō possit retinere dotē ob mores mulieris, vt C. de
rei vx. act. §. taceat. Gl dicit, q̄ iste ver. hodie corrigit̄. Ista gl. dt ve-
rū si itelligimꝰ i morib. pudorē m̄r̄imonij n̄ lędēnb. q̄a tūc de iu-
1 re antiquo licebat uiro eā expellere, † hodie nō. Sed si loqmur de
morib. pudorē m̄r̄imonij lędērib. vt est adulteriū, s̄m casū Dy. tūc
nō corrigit̄ hoc. ita sētit gl. in p̄al. §. taceat, & Cy ibidē. Et hēs tria
dicta, q̄ p̄p mores nō lædētes pudorē m̄r̄imonij. nec vir, nec hr̄s
2 p̄t retinere dotē hodie Sed si lędūt † pudorē m̄r̄imonij p̄t retine-
b re vir, n̄ āt hr̄s. b Casus ē no hic, licet Spe. d hoc dubitet i tit. de do.
post diuor. rest. §. 2. ver qđ si mulier. & in tit. de excep. § dicto. ver.
3 itē q̄rit̄. Quęro † an mortua muliere, possit obijcere vir hr̄di eiꝰ de
adulterio? tex est de hoc i l. fi. C. de adul. iun. gl. in ver. p̄stare, in fi.

ADDITIONES.

a Men. Minorum. disputat latè Signorol. consi. 50 In quæst. Alb. cons. 25. num. 11.
b Non aūt hæres. Adde tex. in l. fi. in fi. J. ad Syllan. & in l. omnimodo, & ibi gl. C. de inoff. test. & C. de reuo. don. l. j. Imol. in c. plerūque, de don. inter vir. & vx. & hoc verū si maritus sciuerit & dissimulauerit. Si aūt sciuit, & ita repente decesserit, q̄ accusare eā non potuit, tunc hæredes mariti poterunt accusare, vt voluit Io. And. in c. 2. de do. in gl. fi. & in add. ad Spec. tit. de feu. in addi. incip. reuolui hæc q̄ō. vbi posuit q̄onem de vasallo, qui cōmisit felloniā. & dn̄s ita repēte mortuus est, q̄ feudo eū priuare non potuit, q̄ hæres poterit. Alle. Io. And. in l. in confirmādo, & l. vtilitatē, J. de cōfir. tut. & Alex. dicit, q̄ hanc distīonem sequit̄ Cyn. in l. j C. de reuo. don. And. de Iser. & Bal. in c. 1. §. porro, in tit. q̄ fuit priua cā benefi. ami. Non ob. l. j. de priua. deli. quia limitat̄, vt hic. Addo ēt, q̄ eādem distīonem sequitur Abb. consi. 3. in 9. q. Si autē maritus ignorauit, & hæres sciuerit, an ipse possit opponere de adulterio. Bald. dicit q̄ non, per glo. in l. cum emancipatus. §. emancipatus, J. de coll. bon. Idem vult Pau. de Cast. Rom. contra per glo. cōiter approbatam in l. fideicōmissum, C. de fideic. & tex. in l. j. cum ibi not. per Bar. J de his qui vt indi. & quia quis non vr̄ renūciare iuri, qđ ignorat, l. mater s̄. de

inoff.

inof.test.& p ea q̃ voluit Io.And.vbi ꝫ.de feu.cui adde Bal.in c.imperialẽ.§.in-
sup.de ꝓhib.feu.alic.p Fed.& hoc de feudis, sequit Abb.vbi sup.s. ꝙ dñs igno-
rãs felonia nõ vr̃ remittere,& p hoc ẽt facit qđ uoluit Io.And.in c.fi.de do.vbi
limitat l.fi.de reuo.do.nõ ꝓcedere in donatore decedẽte, & ignorãte donatariũ
fuisse ingratũ,qa poterit hrs reuocare,p dcm̃ c.fi.in ver.tacẽte. Et dicit d.Alex.
ꝙ ita seruaret in practica,pp authoritatẽ Io.An.Ego tñ inueni ꝙ Bal.cõsuluit in
cã cuiusdã mulieris,quæ mortuo marito, ad exonerationẽ cõsciæ ꝓtestata fue-
rat gñasse se ex adulterio,& ille decesserat alio legitimo naturali existẽte hrẽde,
q̃ deinde mortuus est, qđ hrẽdes nõ poterãt de hoc adulterio ignoto marito,ip-
sam accusare,qa tanq̃ actio ad vindictã,nõ trãsit ad hrẽdes,all.d.§.emancipatus
filius.cõs.38 2.inci.i Chri noĩe.Pet.de Firmo.1.vol.& hoc idẽ voluit Pa.de Cast.
cõs.128.in fi.Litat ẽt primo dicta ẽm Iac.đ Bel.in §.qa vero plurimas.ĩ Auth.vt
lic.ma.& auiæ.nisi maritus approbasset mores mulieris,qa hrs non posset accu-
sare,licẽt repente decesserit.Vbi aũt improbasset ipsã expellẽdo,vel conqueren-
do,licẽt non accusauerit,eius hrs poterit accusare, arg.l.hrẽdẽ.ꝫ.de reg.iu.facit
lex prima,ĩ ver.cõquest⁹.in fi.ꝫ.ad Syl.Tu hoc singl̃r limita non hr̃e locũ in hrẽde
ex̃neo,vel singulari successore,qa illi nõ possent obiicere đ adulterio,licẽt ma-
ritus sciuerit,& cõquest⁹ fuerit ipsam expellendo.Ita uoluit Bal.cons.88.1.vol.
inci.In Chri noĩe.nã q̃uq;.Et ita dicit dẽre intelligi Iaco.de Bel.quẽ ipse alle.in
l.1.C.de rei ux.ac.& ibi dicit tenere Spec.ꝙ si mulier nõ sit cõdẽnata, uir nõ lu
crat̃ dotẽ,nec ea nõ cõdẽnata,hrs põt excipere de adulterio,& hoc ĩ tit.de dote
post diuortiũ rest §.fi.uer.qđ si mulier agit ad dotẽ. & in titulo de exceptionib.
§.sing.uer.itẽ q̃rit.& Io.An.in d.c.plerunq; se remittit ad Spec.tanq̃ contentus
decisione sua,ita dicit ubi sup.Aduerte,qa Pau.de Cast.hic dicit, ꝙ maritus dẽt
accusare uxorẽ corã iudice ecclesiastico,ad sepatõnẽ thori, & lucrũ dotis.ut in
c.plerunq;.& illo casu nõ hẽt necesse se inscribere,ut c.tuæ.de ꝓc.Si aũt accusa
ret criminal̃r ad pœnã legalẽ,quo casu hẽt necesse se inscribere , non posset po-
stea ciuiliter agere ad lucrũ dotis,imo detrudet̃ in monasteriũ una cũ dote diui-
dẽda,iuxta auth.sed hodie.C.de adul.& ita dicit tenere Cy. & gl.in l.consensu.
C.de rep.ad sol.cõtrariũ d.auth.& hoc singulare, qa rl̃r finita accusatione crimi
nali,ñ ꝓhibet̃ qs ciuiliter agere.Et pp hoc dicit Bar.errasse in l.miles.§.si socer.
ꝫ.de adul.vbi dicit,ꝙ maritus non lucrat̃ dotẽ nisi accuset, & se subscribat,quia
nõ ẽ verũ,nisi accuset ciuil̃r,& idẽ voluisse vr̃ Bal.in alle.cons.88. & cons.281.
4.vol.an aũt maritus hæredib.mulieris repetẽtib.dotẽ, possit opponere adulte-
riũ,qđ mulieri nõ fuit oppositũ?gl.in d.c.fi.de don.tenuit,ꝙ nõ,sed Io.An.in ti.
de feu.vbi sup.& Bal.in d.c.ĩperialẽ.de vasalli hrẽde formãt c.& determinant,ut
ꝫ.si fuit sciẽs dñs de culpa defuncti,& habuit tp̃s ad q̃relãdũ, & ita tenẽdo opi.
Io.An.de qua sup.esset eodẽ mõ distinguẽdũ,sed tenẽdo opi.Bal.ĩ d.cõs. Pa.de
Ca.& Spe.& Io.An.ĩ d.c.fi.& gl. eẽt dicẽdũ ꝙ nõ,ex quo ñ est cõdẽnata.An aũt
adulter,& adultera possint eo,libello accusari,& an stãte statuto ꝙ adulter pos-
sit torqueri,an torq̃ri possit adultera?uide Bal.d.cõs.281.ubi dt̃ ꝙ nõ. Et an mu-
lieri minori,cõfessio adulterij p̃iudicet sine curatore,& an ex eo ꝙ maritus dixit
eẽ pub.uocẽ & famã iepte egerit,qa secũ habitãdo cõmisit lenociniũ?dico ꝙ cõ
fessio ei nõ nocet,ueritq; absoluẽda,qa inepte marit⁹egit,ita Bal.cõs.160.5.uo.
inci.in Chri noĩe,aut mulier.Quæ aũt indicia sint sufficiẽtia ad torturã ĩ c.adul-
terij,& q̃ testes admittant̃, uide Ro.cõs.451. An ãt mulier p adulteriũ ipso iure
priuet̃ alimẽtis?uide Fed.de Sen.cõs.166. & an pẽdẽte q̃one adulterij in foro ec
clesiæ,possit secularis cognoscere sup alimẽtis uxoris?uide p eũdẽ cõs.236.unũ
scias.& Pa.đ Ca.cõsuluit cõs.121 ꝙ uidua ita pdit dotẽ pp stuprũ, sicut p adul-
teriũ.Aliud ẽt scias dũ dixi đ feudo,ꝙ Bal.ĩ d.c. iperialẽ. dicit ꝙ si p uasallũ eẽt
calis felonia commissa,seu culpa,pp q̃ feudũ ipso facto pdidisset , ꝙ tunc posset
agi ab hrẽde dñi cõtra hrẽdẽ uasalli,qđ dictũ dt̃ Abb.no.ĩ d.cõs.3.q.9.q p hoc alle.
§.callidis.iuncta gl.in d.c.imperialẽ limitãdo,nisi dñs p aliquẽ actũ politiuũ, ta
cite probauerit,arg.c.ex ore.de pri.& d.c.dilecto.de p̃o.& l.si filia.s. famil. ercis.

1 *Vxor quomodo dicatur esse in potestate soceri,& viri.*

§.Socero. Socero ex utraque parte, & ẽt ipsi mulieri datur
hoc beneficium.h.d.cũ l.seq. Opp.dr̃ hic,ꝙ parẽ-
tis locũ obtinet. Contra,nurus non est in ptãte soceri,sed p̃ris sui,
1 vt C.de cond.inser.l.si vxorẽ.& ꝫ de iniu.l.j.in fi.& l.ij.Sol. † dicit
gl.j.in fi.l.sequentis.in ptãte soceri vr̃ esse q.d.quadam fictione:in
ptãte tñ p̃ris sui, & uiri est uere. Quidã hñt in gl.in sui p̃ris, & uiri
est ptãte,& sic recitaui. Alij hñt in sui p̃ris,& uere est ĩ ptãte. Quæ
libet põt esse bona. Nam in ptãte patris est quo ad reuerentiam
tm̃ hic,in potestate mariti est quo ad operas & debitum carnis,ut
no.gl.Instit.ad Tertul.§.j.& l.uxor.C.de condi.inser.

LEX XVIII.

a Ex aduerso. Opp. a de l.sicut.in fi.ꝫ. de iu.gl.soluit, hic
cum agitur constante matri.secus si eo solu
luto.quo casu distingue,ut ꝫ.de iu.do.l.pe.ꝑ.sol.ma.dẽt dos reddi
a uiro:unde per uirũ non potest peti a socero.Sol gl.quia forte p̃t
peti ex pacto de lucrando,uel ex lege,secundum statuta Italiæ.

§.Item. Opp.aut mulier ꝯuenitur ꝯstãte matr. & ñ hẽt be-
neficiũ.Cũ.n.dẽat ali a uiro,nõ põr peti,nisi deduca
tur ne egeat,ut l.si cũ dotẽ.§.finaũt in sæuissimo.ꝫ.c. Aut so.mat.
& tũc ñ p̃t ꝯueniri ex pacto de lucrãdo,qa ñ hr̃et locũ ea supuiuẽ
te,ut l.ij.đ pactis dot. So.p̃t ĩtelligi mr̃imonio ꝯstãte, & ꝙ mulier
uolebat dare q̃dq̃d hẽbat:sed qa illud non sufficiebat, uir uolebat
eã ĩcarcerare pp dotẽ uel eã repellere. Certe hẽt bñficiũ,ne cõue-
niat̃,nisi ĩquãtũ facere p̃t.Itẽ p̃t intelligi matrimonio soluto,uiro
agente ex pacto de lucrando , qđ p̃t hr̃e locum mat.sol.diuortio,
secus si morte uiri,ut d.l.2.de pac.do.Ita loquitur l.j.ꝫ. đ do.p̃leg.

ADDITIO.

a Menoch.Opp.Zasius lib.1.singulari.intellect.cap.5.

1 *Exceptio peremptoria quæ non impugnat sñiam, põt opponi post sententiam.*
2 *Exceptio,ꝙ hæres non possit cõueniri vltra vires hereditarias p̃t opponi post*
3 *Error expressus in sententia reddit sententiam nullam. (sententiam.*
4 *Vxor agendõ ad dotem contra virum non habet necesse ponere in libello ip-*
sum condemnari inquantum facere possit.& nu.5.
6 *Excipiens post sententiam debet recipere ne conueniatur vltra q̃ facere possit.*
7 *Exceptione totus,ne cõueniat̃ nisi inq̃tũ facere possit,si soluat totũ,qñ repetat.*
8 *Exceptio,ne qs cõueniat̃ vltra quã facere possit,post sñiam opposita,nõ est odio*
9 *Exceptio,ne quis cõueniatur nisi inquantum facere possit,tpalis est. (sa.*

§.Si in iudicio. Exceptio q̃ nõ impugnat sñiam, p̃t op
poni post sñiam.h.d.op.C.sẽ rescin.ñ
posse.l.peremptorias gl.h.d.spãle. Veritas est,ꝙ nulla sit specialitas.
1 † Nã illæ peremptoriæ opponi no p̃nt post sñiam . q̃ si opponunt̃,
ĩpugnẽt ĩ sñiã.sed ista ñ est hmõi Fateor.n me ꝯdẽnatũ & bñ, sed
peto executionẽ fieri inq̃tũ facere possũ. ꝫ.đ re iu.l.Nesẽn⁹.ĩ fi.&
l.si fideiussores.§.idẽ rñdit. ꝫ đ fideiu.p Cy.C.de iur.& fac.ign.l.i.
2 Et p hoc dicebat Mar.Syl.ꝙ exceptio ꝯpetẽs hrẽdi ex ꝯfectione in
a uẽtarii, ne ꝯueniat̃ vltra uires hrẽditarias,põt opponi post sñiã.
3 arg.l.Nesẽnius.ĩ fi.ꝫ đ re iu.ꝙ no.Op.C.qñ ꝓuo.ñ ẽ nec.l.ij. Sol.
dicit gl.hic nõ fuit exp̃ssus.error ĩ sñia, al's esset nulla Ex hoc ha-
4 bes†ꝙ ñ ẽ necesse poni ĩ libello,Peto uirũ ꝯdẽnari ĩq̃tũ facere p̃t.
Si.n hoc eẽt positũ,ñ posset iudex p̃tẽdere errorẽ.Opp.ꝫ.đ ꝯpẽ.l.
ꝙ ĩ diẽ.§.si rõnẽ,& ꝫ.đ neg.gest.l.si aũt.§.fi.dicit Dy.hoc dt ĩtelli
gi,qñ exceptio ñ fuerit opposita ĩ iudicio,al's secus,ut l.fi.C.đ fi.
ĩstr.& bñ.hoc ẽt dicit gl.ĩ l.Nesẽni⁹.ꝫ.đ re iu.& ꝓbat̃ p rõnẽ,ꝙ si
opponeret̃ post sñiã,ĩpugnaret sñiã q̃ emanauit cognito sup il-
5 la exceptiõe.Et ex hoc † ẽt apparet. ꝙ ñ ẽ necesse,ꝙ đ hoc ĩ libel-
6 lo fiat mẽtio.Probat̃ ĩ l.pe.ꝫ.ꝙcũ eo.Dixi ĩ l.maritũ.ꝫ.eo.Puto tñ
7 †ꝙ ẽt hoc casu qñ opponeret̃ post sñiã dẽt oppõi ꝙ ñ ꝯueniat̃ vl
tra q̃ facere p̃t tpe sñiæ.ut l.rei iudicatæ.ꝫ.c.ti.ĩ pri.†Quero qđ si
tut⁹ hac exceptiõe soluit totũ , an repetere possit gl.distĩguit hic,
Aut añ sñiã.& p̃t repetere:aut post,& tũc sec⁹, qa ẽ tut⁹exceptiõe
doli,q̃ ẽ odiosa,ut hic. Cõtra hoc facit, qa ista exceptio ẽ dubia.
forte,qa marit⁹ pueñit ad pĩguiorẽ fortunã,& forte ñ.ergo ĩteri p̃t
repetere,vt l.sufficit ꝫ.đ ꝯd.id.ĩ ꝯriũ vr̃ cas⁹ĩ l.nã & marit⁹.ꝫ đ ꝯd.
id Dy.dicit ꝙ q̃dã ẽ exceptio.dubia,q̃ tollit nãlẽ oblõnẽ,ut exce
ptio pacti, & tũc quocunq; errore soluat̃,repetit̃,ut p̃all.l.sufficit.
Quædã ẽ exceptio dubia q̃ ñ tollit nãlẽ oblõnẽ,ut hic,& ꝓbat̃ ĩ l.
vbicũq;.ꝫ.đ fideius.& ꝓbat̃ ꝫ.ꝓx.§.Et tũc si soluit̃ errore facti,re
petit̃,vt hac gl.sec⁹si errore iuris.ut l.cũ qs.C.đ iu.& fact.ign.ita
8 dicit Dy.Certe illud†ꝙ dicit gl.ꝙ ista exceptio post sñia ẽ odiosa,
ñ dicit verũ. est.n.illa eadẽ q̃ ꝯpetebat añ, ut l.Nesẽni⁹.ĩ fi.ꝫ.đ re
iudic. & ꝙ hic dr̃, ꝙ est exceptio doli,ĩtelligẽđ illa q̃ ꝯpetit loco
cuiuslibet exceptionis,q̃ dr̃ odiosa,nec ĩpedit repetitionẽ,ut no.ĩ
l.q exceptione.ꝫ.đ ꝯdictione ĩde.& l.q se dẽre.ꝫ.de condictio. ob
9 cãm.Itẽ illud quod dicit Dy.scilicet ꝙ†ista exceptio est perpetua
b non dicit uerũ,immo est tpalis,qa lex p̃sumit quẽ uenire ad pin
guiorẽ fortunã,vt l.cura.§.deficiẽtiũ.ꝫ.de muner.& honor.& l.đ
funct⁹.C.arbit.tut.& hoc tẽet Cy.in l.cũ quis. C.de iuris,& facti
ignorãtia.Gui.& Iac.But.in l.itam & si marit⁹.ꝫ.de condictio.in
deb.vñ soluẽs,indistĩcte non repetit. & hoc placet. Constat enim
ꝙ est temporalis etiam alio respectu, quia finitur in uita viri, &
ad hæredem nõ transit, ut l.maritum.& l.sequen. ꝫ.eodem titu.

ADDITIONES.

a Inuentarii. Adde vltra Ale.ꝙ exceptio inuẽtarii. possit opponi post sñiã,tenuit
Pe.de Anc.cõsi.6.ubi dicit ẽt,ꝙ omnis exceptio,quæ põt opponi post sñiam,p̃t
opponi post bannũ. & Pau.de Ca.consi.143.ubi ẽt tenet, ꝙ exceptio retẽtionis
bonorũ p melioramẽtis,põt opponi ĩ executione sñiæ, sil̃r exceptio pretii nõ
soluti, quia per eas non impugnatur sententia , & uide etiam Ang. consi. 132.
b Meno.Quia.lex.Adde Alciat.in tract.præsump.reg.2.præsump.27.num.3.

LEX XXI.

1 *Exceptio,ne quis cõueniatur vltra quã facere possit,trãsit ad filios.(hæredes.*
2 *Res ecclesiæ data ĩ dotẽ in emphyteusim,& in feudũ,non trãsit ad extraneos.*
3 *Vir si reliquit dotem uxori,filij habebunt priuilegium ne conueniantur ultra*
quam facere possint.
4 *Priuilegium,ne filius conueniatur,nisi inquantum facere possit,non competit*
filiis alterius matrimonij.

a Etiam. a Exceptio ista , ne qs cõueniatur nisi inq̃tũ facere.

ADDITIO.

a Paul.Etiã filios.De hac materia uide Ale.cõs.9.uol.2.& cõs.181.uol.eo.&ibi po
nit,qñ emphyteusis ecclesiastica fuit semel alienata cum solẽnitate, an exeat de
mẽsa,uide ẽt eũdẽ Alex.cõs.89.uo.4.ubi ẽt ponit, an cõputet̃ in lɫimã.uide Pa.
de Ca.cõs.133.& 75.Itẽ ꝙ licet Doc.magis cõiter cõcludere uideant̃,ꝙ emphy
teusis ecclesiastica ñ trãseat ad hrẽdes ex̃neos,istud nõ ꝓcedit,ubi ĩ emphyteu-
si esset appositũ uerbũ psonale, ut ꝓ oib. hrẽdib. quia tũc trãsiret Bal.ĩ c.ĩ p̃sen-
tia.uer.uo.ꝙ nomẽ.de ꝓb.in c.1.si ager. uectig.Ial.in simili.in p̃lu. feu. Bono.in
add.Io.de Ana.cõs.84.& in l.sed & si pos.§.itẽ si iurauero.ff.de iureiu.Ang.ĩ l.2.
ubi Ale.ue.q̃ro,an ĩ re emphyteutica.C.đ iu.emph.& ĩ l.unã ueritatis.C.Io.Ale.
ĩ l.ꝙ dr̃.col.pe.ff.de uer.obl. Itẽ ꝙ emphyteusis ecclastica ñ trãseat ad filios , &
nepotes,nisi sint hrẽdes,uide Pau.de Ca.cõs.137.Itẽ q̃ro q̃ res ecclsiasticę possint
dari ĩ emphyteusĩ,uide Pa.đ Ca.cõs.138.Quid ãt si eccl̃a dedit rẽ ĩ emphyteusĩ
cũ pactõ,ꝙ trãseat ad fœminas,si nupserit alicui subdito ecclĩæ,an mulier nubẽs
ex̃neo q̃ uellet effici đ iurisdiõe ecclesiæ,vel monasterij,possit retinere talẽ em-
phyteusi?vide Bar.ĩ l.mulieri.C.đ muril.li.xj.Niq̃d ãt habẽs agrũ sterilẽ ĩ em
phyteusi,si illũ terẽdo,& cultiuãdo fecit meliorẽ,trãsmittat ad hrẽdes ex̃neos,
uide Bar.ĩ l.quicũq;.C.de om.agr.deser.li.11.đ quo ẽt uide Ale.ĩ add.ad Pau.cõs.
136.uel 231.ad fi.uide de materia Pau.Io.Fab.Ang.& Por.Inst.loc.§.adeo. Pa.
cõs.75.alias 73.uide omo Ale.ĩ l.li p̃roni.ff.ad Tre.Itẽ singl̃r no.ꝙ si ecclesia sẽ
pl̃r cõcedat in ppetuũ,intell̃r ĩ tertiã gñatiõnẽ,nisi uerba clariora exprimãt.Vi
de Cre.sin.116. Facit ꝙ dt Bal.in l.antiq̃tas.in 2.no.C.de usur. & ĩ l.2.in fi.pe.
col.uer.q̃rit̃ qđ si ẽ ꝑ ccptũ.C.de iu.emph.Itẽ de materia,an emphyteusis ec-
clesiastica trãseat ad ex̃neos hrẽdes, uide Fel. in c.in p̃ntia.extra de ꝓb.& ꝙ nõ
trãseat ad ex̃neos,& iõ nõ trãseat ad uxorẽ q̃ succederet uiro,uide in auth.pre
rea.C.uñ uir,& uxor.Com.cõsi.131.inci.duo fratres.ad.fi.Et q̃uo trãseat ad ex
traneos, & quæ solennitas requirat̃,uide Ber.ad cõs.Io.de Ana.consi.84.Cõtra
aũt cõem op. ꝙ emphyteusis ecclesiastica trãseat ad hrẽdẽ extraneũ , uide ple-
ne,& subtilius cõclusũ,& deductũ,& urgẽtius sine rõne.Com.cõs.37.alias 57.
ĩci.monasteriũ,iure locationis , & dr p illã rõnẽ ita se obtinuisse ĩ cõtigẽtia fa-
cti in ciuitate Papiæ.& etiam ibi concludit retenta cõi sententia,ꝙ rõ trãseat

ad hǽdes extraneos, sed ꝙ saltē ecclesia dēt soluere melioramēta talib. hǽdibus
exñeis, vbi p eū. Et oino vide do. Am. cōs. 23. in prin. vbi ponit qd esset olim, &
qd hodie, & q̄dā alia. Item no. quod cōis opi. ꝓcedit in emphyteusi ꝓ quā pstat
modicus census in recognitione dñii, secus esset in cōductione ad longum tps,
& in ppetuū, ꝓ qua solueretur census corrñdēs fructib. qa trāsiret ad exñeos,
uide do. Ias. in auth. qui rem. col. 1. C. de sacros. ecc. Item qs sit iudex competēs,
si oriatur qō sup emphyteusi ecclesiastica. vide Are. cōs. 24. col. ult. Item ad de-
c̄lonem eius quod solet dici, nō trāsire nisi ad tertiā gñetionē. vide no. Bald. in
auth. defuncto. C. ad Tertu. Et trāsit ēt ad fœminas, s̄m Bald. ibi, cū quo transit
Alex. in l. q̄dā. ff. de uerb. obl. vide Pau. de Ca. consi. 136. & cons. 139. vide Com.
cons. 21. inci. emphyteuta inuestitus. Quid āt si sit concessa emphyteusis ꝓ se &
omnib. hǽdib. vel pro se, & qbuscunq; hǽdibus, vide Alex. cōsi. 30. uol. 5. quē se-
quit Soc. cōs. 266. uol. 1. & Alex. cōs. 193. inci. ex themate. uolu. 2. vbi dicit, ꝙ qñ
sunt apposita illa uerba geminata ꝓ se suisque hæredib. & successorib. uenit ēt
hæres particularis, qui alias nō ueniret. Idē vult Alex. cōs. 189. uol. 2. & Fel. post
Are. in c. in præsentia ad fi. de pba. Com. consi. 56. inci. monasteriū. col. 1. ubi di-
cit se obtinuisse de facto in ciuitate Papiæ. Et istā materiā late examinat Barba.
cōsi. 63. p totum, uol. 1. Dec. consi. 271. p totū, & in c. in p̄sentia de ꝓb. vbi latis
sime Bar. no. 234. Ful. cōsi. 238. Cal. in ti. de loca. consi. 6. & Soc. consi. 266. vol. 2.

a possit, trāsit ad filios a eiusdē mr̄imonij h. d. Op. s̄. e. de l. maritū.
1 So. dt gl. spāle est hic ī filiis, & † idē in re ecclesiæ b data in dotē, & ī
b emphyteusim. & data ī feudū, q̄ ñ trāsit c ad hǽdes exñeos, nisi sit
2 actū. ut ī gl. Sed † qd si uir. reliquat uxori dotē, nūqd filij hēbūt pri
e uilegiū, vr̄ ꝙ ñ, Inst. de le. §. sed si uxori. & ꝙ ibi no. In c̄rriū facit l.
d in c̄dēnatione. & ꝙ ibi no. ī gl. i. de reg. iu. Cogitabis. d Quęro,
3 † qd de filijs mariti alterius mr̄imonij an ad eos transit hoc bñfi-
4 ciū? gl. dt ꝙ sic, q̄ vide. Cōtrariū † no. in l. si cū ꝓcuratore. & l. scie-
dū. j. d de re iudi. & Inst. de act. § itē si de dote. s̄. ꝓ so. l. uerū. circa
prin. ī gl. sup uer. ceterorū. & illæ sunt veriores. probatur per tex.
C. qui pot. in pig. habeā l. assiduis. §. exceptis. & hęc tenet Cy. ibi.

ADDITIONES.

a Ad filios. Pau. de Ca. hic dicit eē notādū unū verbū Ang. ꝙ priuilegiū d̄ quo hic, trāsit ad filios primi mr̄imonii. nō āt ad nepotes, & vlteriores, sequi Imo. & Ro.

b Ecclesię. Adde post Alex. hic quod sicut Doc. uarii fuere legendo eo modo, & cō sulendo, & tres inuenio. Prima est, quod emphyteusis ecclesiastica transeat ad hǽdes exñeos, & quod §. emphyteusim corrigit. & hāc tēn et dubitatione tamē Pa. de Ca. cōs. 139. & Abb. consi. 74. dummō fiat ex cā, subdit tū in fi. quod si cō cessio fiat filiis, & suis hæredib. quod non dēt intelligi de extraneis. Et eandem opi. vr̄ habuisse Bal. cōs. 93. 3. lib. inci. quædam moniales. si in inuestitura dicat pro se, & suis hǽdib. & quibus iura sua dederit. Si autem solum dicatur pro se, & suis hǽdibus, non uult quod transeat ad matrē filij, pro quo facta est inuestitu ra, sed stet huic glossæ, quod ēt sequtur cōs. 193. 1. lib. & cōs. 167. 2. lib. Pau. de Ca. cōs. 137. cū duob. seq. & Bar. cōs. 58. & hæc est Secū. opi. Tert. est opi. Pet. de Anc. cōs. 133. plene & subtilr, quod emphyteusis ecclesiæ possit trāsire ad quoscūq; descēdētes. Et hāc opi. habuit Cal. cōs. 6. Ale. cōs. 80. 1. li. & cōs. 8. cōs. 38. 2. li. An. Sic. late cons. 60. li. 2. ubi refert ita cōsuluisse Fr. de Rāpo. Gasp. de Cal. Ful. Io. d̄ Er. ita tenuisse. x. q. 2. §. perpetua. & ita ēt ibid. tenere Gem. & refert quod uidit cōs. Bal. Quid aūt de feudo, uide Pa. de Ca. cōs. s̄. alle. & Bal. consi. 326. 2. uol. & cōs. 72. 1. li. ubi dicit quod si in inuestitura dicat quod trāseat, ad quoscunq;, & Rex, in cuius ditione sunt feuda, fecerit constōnem, quod uasallus possit in non capacē alienare feudū. & ille incapax teneatur intra annum vēdere capaci, qd̄ uigore dictorū uerborū, ad quoscunque nec uigore constōnis regiæ, non transi re poterit ad spurium, vide, quia alia no. dic t, quæ breuitatis causa omitto.

c Pom. Nō transit. Adde quod ista est cōis, ut per Alex. consi. 38. in ult. col. 2. uol.

d Cogitabis. Adde quod Alex. hic in fi. dicit hoc ñ fuisse Bar. & quod lex, i con-demnatione, non facit ad hoc, & putat quod non perdant. latius hic eum uide.

1 *Culpa in bonis propriis quando committi possit, & quando faciat quod maritus perdat beneficium ne conueniatur vltra quam facere possit. nu. 3.*
2 *Maritus si negat matrimonium, perdit illud priuilegium, sed si negat dotem, illud non perdit. nu. 4.* (remissiue.
5 *Vsurarius si dissipauit bona sua, in foro conscientię, an teneatur ad restōnem,*

a §. Licet. a Dolus a marito c̄missus ī reb. ꝓpriis pdēdis, cū
facit pdr̄ bñficiū, si c̄ mulierē c̄mittat ī reb. do-
talib. aduers' quoscūq;. h. d. Et prīo ponit unū dictū qualiter dol',
b & culpa obligēt. Scdo ponit unū dictū qualr̄ dol', & culpa faciāt
hoc bñficiū pdi. Scdā ibi, cū tñ. Itē scda subdiuidit, qa pmo, lo-
quit ī dolo c̄misso in reb. ꝓprii ipsius uiri. Scdo ī dolo c̄misso ī
reb. dotalib. Scda ibi Ostilius. Itē q̄lbet istarū diuidit in dictū, &
lītationē dicti. ut patet ex lr̄a. & ex isto casu collige p te pulchram
1 dist. Opp. † ꝙ ēt c ī re ꝓpria possit c̄mitti culpa, vt l. ędiles. §. Ped'.
c & l. cū aūt. §. fi. s̄. de ædi. edi. gl. nō sol. Dy. dicit ꝙ ibi res subiaceāt
restōni, & si pñt dici alienę spe, & bñ hoc ꝓbat̄ hic. Nā in reb. dota
li. licet sint uiri c̄stāte mat. tñ ñ pt c̄mitti culpa pp spē restōnis, in
reb. uero propriis uiri est secus. Op de l. 1. in fi. s̄. de his q sunt sui,
vel alie. iur. Gl. ñ sol. Dy. sol. ꝙ ibi ex c̄ualitate facti p̄sumebat
dolose agere, ꝙ non licet, maxime in re aiata, & in seruo, facit l. i.
j. ad l. Corn. de sic. C. de iniu. l. si ñ c̄uitij, & l. i. de do. exce. Op. j. q̄
infra. cre. l. ait p̄tor. §. illud: gl. non sol. Dy. dicit, ꝙ ibi loqr̄ de dolo
debitoris q est minus culpabilis. qa de cuitādis munerib tractat,
ar. l. Fulcini'. §. sed illud. j. ex q. cau. ī pos. eat. hic uero de dolo ei',
in quē est facta alienatio, q de acqsitiōe cū alteri' iniuria c̄tēdit,
ar. l. fi. §. licentia. C. de iu. deli. Quęro, qd de alijs q hñt bñficiū ne
c̄ueniant̄ nisi in q̄tū facere pñt. Rñ. idē, ut l. uerum. §. tps. s̄. ꝓ soc.
2 Quęro, † qd si maritus pdit bōa dotalia, pp culpā suā, an pdat bñ-
ficiū hoc? gl ꝙ sic, ī pal. l. uerū. §. tps. Contrariū no. C. de rei vx. ac.
§. cū at & illa est uera. Probat̄ p istū tex. de culpa. n. tenet̄, nō tñ ꝓ
d pterea pdit bñficiū. Quęro, qd dolo c̄misso d tpe quo mulier do
tē petit, puta si marit' negat pōnes mulieris? Rñ qñ marit' negat
3 † illd, ꝙ ē cā bñficii, vt si negat mat. puto ꝙ pdat bñficiū, sicut so-
ci', q negat societatē, bñficiū pdit. ut l. si vn'. §. fi. j. ꝓ so. s̄. d re iu. l.

sed hoc ita. ī fi & l. si dubitet̄. p' pri. j. de fideius. Sic, & ī liberto q
īpetrauit i' annulorū aureorū: nā pdit illud, si negat se libertū. vt
C. de iu. au. an. l. fi. facit qd̄ no. C. de leg. qd̄ fauore. & s̄. d leg. l. nul-
4 la. Sed si † ñ negat mr̄imo. sed negat dotē datā, uel c̄tctū celebratū,
tūc nō pdit bñficiū, ut l. pe. cū sua gl. j. q bo. ce. pos. Dixi in l. si du-
c bitet̄. j. de fideius. Vlt. hæc lex facit ad q. e q̄ magis ptinet † ad theo
5 logos, q̄ ad nos. Vsurarius f dissipauit oīa bona sua, an teneat̄ ad re
f stōnē in foro c̄sciæ? hic est ar. ꝙ sic. Standū est tñ in hoc thelogis.

ADDITIONES.

a Pom. Lice. Vide Fel. in c. quæ in ecclesiarum. de const.

b Dolus. Adde etiam ꝙ maritus tenetur de leuissima, si in suis reb. est nedum dili-
gens, sed diligentissimus, vt firmauit gl. in l. in reb. C. de iure do. qua pp Nico. de
Neap. dicit hic limitari oia iura dicentia aliquem solum teneri, de dolo. lata, & le
ui culpa. Et per prædicta dicit Alex. posse decidi. q. indecisam Bal. in l. pignus. s̄. d̄
pi. act. de eo q dederat bouē vni ꝓ certa mercede, ut eo uteretur, quo casu tene-
batur de lata, & leui. l. item quęritur, §. si fullo s̄. loc. & ille duxit bouē una cum
suo ad castrum ut essent in loco tutiori, & conductum posuit in loco tuto, suum
autem in loco tutissimo, & hostes conductum abstulerunt, ꝙ propter hoc ille te
neatur de hac leuissima, per supradicta, quia in suis fuit diligentissimus.

c Meno. Etiam. Tiraq. de retrac. cconsang. ad finem. nu. 68.

d Pom. Dolo cōmisso. Vide Bal. in auth. contra qui propriam. C. de non num. pecu.

e Facit ad quæstionem. Adde ꝙ istam quæstionem decidit Barb. in c. quæ in eccle-siarum, de const. facit c. cum tu. de vsu.

f Vsurarius. Adde ꝙ Imo. dicit ꝙ si dolo dissipauit, non esset liberatus in foro con tentioso, nec posset vti beneficio cessionis bonorum per l. fi. § fi. de ces. bo. Sed in foro conscientiæ erit liberatus per c. peccatum. cum ibi no. de re. iur. in 6. per c. 1. & j. de pœ. dist. 1. erit tamen dignus duplici pœna, quia usuras extorsit, & dolo extortas consumpsit, & uide Pet. de Anc. in d. c. pen. & quod in simili habetur in c. super eo. de rap. & 14. q. 6. c. si res, & quod debitor dolo uersatus cum credito-ribus non possit bonis cedere, uoluit Pau. de Cast. cons. 46. & tu adde ad qōnem Bar. ꝙ si vsurarius absq; culpa amisit bona, quod tunc non tenetur restituere, & si pœniteat euitat pœnam æternam. Ita Ant. de Bu. & ibi Abb. in c. cum tu. in 2. no. de vsur. non tamen euitat pęnam temporalem purgatorij. ita Anto. de Bu. in c. super. de rap. in prin. & hoc idem tenet Henr. Boic. in d. c. cum tu. ver. aut non potest, & ponit Landulphus. in 4. sent. d. 15. & ibi ceteri.

LEX XX.

1 *Exceptio superueniens pendente iudicio prodest reo.*

a Si mulier. Si pendēte a iudicio deficiat id, qd̄ est, cā c̄dēdæ
actionis, expirat iudiciū. h. d. s̄. ꝓxime uidistis de
vna exceptione, quæ c̄petit marito. s. ne conueniatur ultra quam
facere potest, hic de alia, q̄ sibi competit si matrimoniū fuit rein
b tegratū. b ista lex est c̄ Pe qui dicebat † ꝙ exceptio superueniens
1 pēdente iudicio non ꝓdest reo. Ad idē. j. eo. l. si cū dotē. §. eo autē
tēpore. & dixi plene in l. j. j. de exce. Op s̄. de nup. l. si ut proponis.
Sol. ut in gl. Opp. de l. plerique. s̄. de ri. nup. Solue, ut in glo.

ADDITIONES.

a Pendente. Adde inquantum Alex. tangit, an post cōcl. in causa possent produci instrumenta nouiter reperta, ꝙ Bal. cons. 176. inc. quæritur vtrum adulta. 1. lib. dicit, ꝙ coram consultore, si expresse non est conclusum in causa, pōt produci instrumenta liquida, & præsertim si iuretur, ꝙ ante non potuit producere.

b Reintegratum. Adde quæstionem quam ponit hic Pau. de Ca. ꝙ stante statuto Paduæ, ꝙ mulier nubens nulla dote constituta. cēseatur omnia bona dedisse in dotem, ꝙ si vidua nubat, nulla aliter constituta dote, ꝙ dos data primo, uidetur secundo constituta, ut ipse consuluit cons. 283. non tūt bona, secundum statuta.

LEX XXI.

1 *Dos potest solui constante matrimonio vxori, vt æs alienum soluat.*
2 *Maritus soluere vxori dotem cōstante matrimonio, pōt vbicunq; ex solutione dotis, quæ fit mulieri, eius cōditio fit melior, & vir non efficitur pauperior.*
4 *Vxori iuste soluit̄ p viru vt impleat votū a se factū pro aia sua, vel alterius cō* (iunct.
5 *Dotis actio non nascitur constante matrimonio.*
6 *Ius futurum non potest tolli per sententiam, sed per pactum sic.*
7 *Furti species largiri de alieno est.*
8 *Maritus expēdēs voluntate vxoris, habet excep. & idē si nō cōtra volūtatē.*
9 *Ratum habere quando quis cogatur, etiam quod est suum, naturali ratione.*
10 *Dotis actio tam ex parte viri, quam mulieris est bonæfidei.*

a b Quāuis. a Si mulieri ex iustis causis soluat̄, uel ipse marit' in
iustas causas expendit, b eatenus actio dotis tollitur
h. d. cū l. seq. & sint singulares leges, & supra dictū ē d duab. exce.
c̄petentib. marito. hic ponit unā excep. s. solōnis factæ c̄stāte. ma.
1 † No. i. quod mulieri pōt solui dos, ut æs alienum soluat. ut l. fi. s̄.
2 de iu. do. † Scdo no. ꝙ mulieri pt̄ solui, ut p̄dia emat. & hoc est re-
gulare, q̄cunq; ex solōne, q̄ fit mulieri cā dotis, mulieris cōditio
fit melior, & maritus inde non efficiat̄ pauperior, qa pōt maritus
3 soluere uxori, constante mat. ut l. ita cōstante s̄. de iu. do. † Tertio
c no. c ꝙ pōt solui mulieri, ut redimat suos c̄sanguineos ab hosti-
bus,

ADDITIONES.

a Paris. Quamuis. An sicut dos solui potest ex causis, si sit promissa, ita possit remitti, vide Rom. tenentem ꝙ non sing. 626. inci. tu habuisti. alle. gl. fi. in l. si constante in verbo, firma. C. de don. ante nup. Item ad faciendum, ꝙ dos secure restituatur, quando filia nollet stare cum patre. vide Capo. cau. 128.

Pom. An illa lex procedat in dote tantum promissa, vide Rom. sing. 619.

b Expendit. Quod ita demum liberatur maritus, si probat mulierem expendisse in d. causas, aliter non, secundum Ro. hic alle. gl. fi. in l. fi. ver. creditori. s̄. de iu. do. di gl. dicit idē esse in marito, ꝙ in emptore rei ecclesiasticæ. iuxta auth. hoc ius porrectum. C. de sacros. eccl.

c Paris. Tertio no. Nunquid sicut res dotales possunt alienari in redemptionem captiuorum, idem sit in re minoris. vide Ro. cons. 316. ad fi. vbi etiam ponit quid de re ecclesiæ,

Pom. Vide Rom cons. 78. 1. col.

a bus,a uel vt eos egentes alat. Ex quo no. † qđ si mulieri soluit pe-
4 cunia,ut impleat uotū factū a se, vel ut uadat in aliq̃ peregrinatio-
nē p aīa sua,uel alterius sibi piūcti,q̄ iuste soluit,& dotē minuit.
Si.n.hoc pmittit ad liberandū corpora,multo magis ad liberādū
aīas ut l.sanci.C de sacrosā.ec.& no in l.j.§.de pac.Op.C.si dos cō
stā.mat.l.j Sol.ſpālē in casib.hic positis.Op.de l.seq. ad istā.nā hic
dr,q̄ tollit ipso iure,ibi ope excep. Sol. hic soluit ipsi mulieri.ſ.l.
5 pxi.alteri soluit.Op.Dy.† actio de dote nō nascitur pstā.mat.ut l.
ſd si alia.de bo.dā.& l.2.in prin.ff.de do.ple.& dicā ff.c.l.ſi pstāte.
§.j.ergo ñ pt tolli.sol.Dy.ñ tollit actio,sed spes act.ad idē l.3.§. de-
fine res.ſ.vsufr.queād.c.Sed ad hoc op.de l.si seru⁹.§.bonæ.ſ.de p
6 di.fur.& l.grege.§.fi.ſ.de pig.Sol.†i⁹ futurū ñ pt tolli p snīā,qa nō
pt i iudiciū deduci,ut ibi,sed p pcm̄,uel aliū actū sic,ut hic.Opp.
dr hic in fi.maxime si ex uolūtate filiæ,&c.& sic innuit idē si filia
7 nō psētit.Sed pː qa spes furti ē de alieno largiri,ut l.fili⁹.§.j.de do.
& de fur l.si is q pig.Sol.timore h⁹ pͥrij dnt qdā,q̄ hic abūdat ma
xime.Alij dnt,q̄ mulier habuit ratū.Alij quod mulier vr hre ra-
tum tanq̃ utiliter gestū. ut l.Pomponius scribit. ſ.de neg.gef. ego
dico,qđ dictio,maximè,nō sit pabūdat, sed dēmus distinguere tres
8 casus.Aut† maritus expēdit de uoluntate mulieris,& hēt except.
Aut absq; voluntate: uon tñ p uolūtatem,& idem,ut hic colli ex
dictione,maxime.Aut p uolūtā:ē & nō hēt locū hæc lex.& l.fin.
9 C.de neg.gest.cū si.& si dicis,†quō mulier cogitur hre ratū cum
istd negotiū nō sit suū,nec re ipsa,nec ipso gestu,nec cura,nec so-
licitudine?Rñ.possumus dicere qđ negotium sit suū re ipa. si ille
b redēptus b erat talis cui ipa succedebat. Nā hoc non facto perde-
bat ius successionis,ut in auth.si captiui.C.de epis.& cle.Facit l.si
pupilli.§.itē qritur,& §.si Titij seruum,ſ de neg.gest. Sed si erat ta
lis,cui mulier non succederet,tūc oporret nos dicere, qđ istud est
quartū genus negotiorū.s.q̄ est nr̄m nāli rōne,& sic cogit qs hre
ratū,sicut si cēt suū reipsa.Dixi in l.si pupilli § itē qrit.ſ.de nego.
10 gest.† Quæro an actio de dote sit bonæ fi.hic est casus, quod sic,
ex parte mulieris.Idē ex parte uiri & habuistis no. in l.de diuisio-
ne.ſ.e.Secus si cōpeteret exñeo,ut habuistis no.in l.2.cir.pri.ſ.eo.

ADDITIONES.

a Ab hostib.Adde quod Bal.infert ex tex.in ver.ex uinculis, q̄ liberare quē a carce-
rib.sit opus piū,quod ēt s r si esset in carcere pro maleficio,qū illa lex gnāliter
loquat,fm eum.Ex quo ēt infert,q̄ executores clecti ad distr.buendum bona in
pios vsus,poterunt distribuere in carceratis pro maleficio in pœna pecuniaria,
all.gl.optimā.12.q.2.c.sacrorū,q̄ gl.all.tex.i c.si res aliena.14.q.6. & c.reos.23.q.
5.ubi dr, q̄ non est inhumanū bñfacere his,qui deliquerunt,& facit tex.86.dist.
c.non satis,ubi tex.sed plus illis,qui sunt sine culpa,supplicatur q̄ ēt culpatis bñ
faciendū sit,& hanc opi.taq̃ magis reprobatā,q̃ illam,q̄ tenuit Bal.in auth. cōtra
cū rogatus,sequtur Ale.post Ful.dicens q̄ p hoc inferri pt ad decis.q.formatā per
Bar.in auth.res q.C.com.de le.ubi indecisum reliquit,q̄ bona subiecta fidei,pos
sint alienari pro redimenda persona à carcerib.i quib.posita fuit pp delictū.Sed
tu dic,q̄ contrariū expsse tenuit Bal.cons.186.inc.i Xpi noie,qđ imporret.2.lib.
ubi voluit,q̄ si testōr grauat hrdē onere fideicōmissi,& q̄ non possit alienare, ni
si in casu necessitatis,& p redimēdo a carcerib.q̄ nō possit alienare,si necessitas
est cāta cā ut redimedi fideicōmissum,sicr non posset alienare p se redimendo,pp de
lictum commissum,nisi testator expresse dicat,licet dicat in casu necessitatis.
b Redēptus.Pa.de Ca.dixit q̄ hic ē ar.q̄ soluēs cōdēnationē pſeo cui ueniebat am
putāda manus,cogit hre ratū,& restituere,ut et Bar.cōsi:mat i l. Stichus,cū gl.
ff.de pecu.leg.& ide Pau.in l.fi.C.d neg.ge.Pe.de Anc.i c.lator,de pig.& hoc ēt si
ipso inuito soluerit.Pro quo gl.83.dist.c.j.uolēs ipsā factā p liberatiōe infirmi,
ēt eo inuito,repeti posse,& fuit de mēte Spe.in ti.de sal.§.fi.ver. quid si infirmus.

LEX XXIII.

1 *Casus omissus,quòd remaneat in dispositione iuris communis, & nu.3.& 8.*
2 *Prouidens sibi in vnum casum,quando uideatur prouidere in alium.*
4 *Omisso in casu per patrem in stipulatione,actio dotis integra est filiæ, & nu.6.*
5 *Prouisio hoīs tollit pùisionē legis extraordinariā,nō ordinariā,& q̄ñ tollat.*
7 *Lex nunquā fingit donationem in muliere,quando matrimoniū non sequitur.*
9 *Pater vel extraneus si stipulatur dotem,si matrimoniū soluatur morte mulie*
ris sine liberis,si mulier decedat cū liberis,actio isto casu quæritur mulieri.
10 *Liberi positi in conditione per testatorem,non censentur uocati.*
11 *Filia ingrediente monasterium,an committatur stipulatio,remissiue.*

a 1 Si cū dotē. a Qui sibi puidit ī unū casū, alij renūciare vr.
h.d.fm unā lec. Vel alr fm aliā Cas⁹ † omissus
remanet in dispōne iuris cōis.! Et ī hac l.incipit Iurisc. reassumere
māmcōē,q̃ est inter patrē,& filiam in actiōe de dote,& eā psequ-
tur usq; ad s.trāsgrediamur,& ē no.prin. Op.hic tex.innuit patre
dātē dotē appriar sibi actionē p pactū,dū dt,pepigit C.de iu.do.
l.auia,& ſ.c.l.quoties.h⁹ timor legit hęc lex duob.mod.Prio mō
q̄ licet ī narratiōe pūgat patrē,& exñeū,ī rñsione loqt tñ de ex-
neo,quasi diceret,pactū pris nihil operat.]Hæc lec.ponit in j.gl. q̃
uide.Alij dnt,q̄ uerbū,pepigit,put refert ad prē,itelli p stipone,
& cessat pͥriū; put refert ad exñeū,intellr siue p pactū siue per sti-
pone,& hæc lec.ponit ī prī.gl.mag.q̃ uide.& hoc satis placet Vr
dic tertio,q̄ licet pr pact⁹ sit ppcm nudū,qđ ñ ualet ad aeqrēdā si
bi solidā actionē,ualet tñ qtū ad inducendā psūptionē ut in casu
omisso uideat daī uelle filiæ.ar.de le.j l.planc,in prin.& sic ē pcō
nudo pr itelligi ī psona utriusq;.Op.de diuor.l.si filia.gl.sol.q̄ in
casu omisso remanet actiu filiæ,nisi fraudē pmittat,ut ibi,& C.de
2 rp.auth.p si filij,& ſ.c.l filię.Op.& ur,q̄ q sibi puidet ī unū casū,
uideat non puidere ī aliū,ut ſ.de pd.ob cau.l.si exñe⁹. Gl.dt,q̄ vr
puidere in aliū.f.sibi similē,ut ibi:ñ dissimilē,vt hic,qđ gl.reprehen
dit,& bñ Dic ergo,q̄ ibi loqt de pdi.ob cau.nō de actione de do-
te.Ita tenet Dy.hic & Iac.But.ī pͥria & ēt Guil.qđ ē ipsa veritas,
vt ſ.dicā stati.Op.C.de posth.hær inst.l.fi.Gl.non soluit hic.in pͥ-
rio ponit ples so.vnaq est.qđ ibi sūt uerba ambigua apta referri ad
vtrūq; casū:hic sec⁹.Circa hoc dic, ut dicā in l.pmodissime.ſ. de
3 li.& posth.Op.casus† omissus remanet ī dispōne iuris cōis,ut l.si
uero.§.de viro.ſ.e.& l.si exñeus.ſ.de pd.ob.ca.!ergo ī casu omis-
so actio erat cōis pri,& filiæ,nō solū filiæ,vt l.ij.§.q̄ si in patris.ſ.
e.Huius timore variat lec huius l.Quidā n.facit pͥriū,& ita intellr
hic qđ nō placet,nā qñ una deteriatio refert ad duo,dēt intelligi
vt ea vniformiter determinet,vt l.iā hoc iure.ī prin.& l.Lucius.
ff.de vul.& pu.Sed hæc verba cōcēt mulieri actionē,&c.referūt
ad patrē,& exñeū dotātē Sed ī exñeo nō ē dubiū,q̄ mulieris ē to
ta dos,ut ī § accedit.C.de rei vxo.act.Sic ergo dēt itelligi in patre.
Et ista lec.rephata ponit hic ī fi.gl.Reperit tñ in qbusdā addōnib.
q̄ vr sibi pdixisse,& tñ ista ñ ē uera.Vñ alij legūt,ut gl dt.q̄ hic fi
lia erat emācipata,qđ nō placet qa ē diuinare.Itē qa fm hoc īter
patrē,& exñeū nulla cēt dria,cū glibet diceret exñeus,ut C.đ rei
4 vx ac.§.exñeū.Dicēdū ē ergo q̄† in casu omisso est actio filiæ in-
tegra.Et hoc p rōnē qa eligēdo unū casū,vr renunciare alteri,ut
C.de proc l.maritus,ita dt gl.Pro hoc facit qa prouisio hoīs tollit
puisionē legalē,ut l.& hēt.§.cū qs ff de pca.& C.de pac.quē.l.fin.
5 † Ista rō ñ placet.b Nā puisio hoīs tollit puisionē legalē exordina
b riā. ta loquunt iura pal.nō āt prouisionē ordinariā.Ita no.in l.ij.
C.de iure emph.Sed q̄ actio pris,& filiæ sit cōis,ē ordinaria pui-
sio legis,ergo,&c.Præterea p puisionē hoīs recedit à prouisione
legis circa idē,qđ est puisum,vt in l.ſ.talle. nō āt repit q̄ p puisio
nē factā in vno casu,recedat a puisione facta in alio casu.Vñ ista
6 rō hoc non pcludit.Tene tñ qđ ſ.dixi,q̄† actio sit ppria filiæ,& q̄
p eligendo vnū casū,vr alteri renunciare. Et hoc p rōnē, ut istos
duos casus uniformiter determinet,& p casū l. inter socerū.§.cū
inter.ſ.de pac.do.qđ tenet Dy.ī e.qđ ob gratiā.ex de re.iur,lib. 6.
& Cy.ī l.qđ fauore.C.de legi.Ad pͥria rñdeo & maxime ad l si ex
neus.ſ.de pd.ob cau.q̄ qñ dos dat p muliere & mr̄imoniū seqt,
7 lex multū fauet mulieri, & psumit donationē & stipōnē mulie-
ris ut ī §.accedit.C.de rei vx.act.Sed † qñ mr̄imoniū nō seqt,lex
nūq̃ fingit donationē ī muliere ut l.si ego.in prī.ſ.de iure do. Vñ
8 ad pͥriū,casus† omissus remanet in dispōne iuris cōis.Verū est si il
le casus respicit illū euētū,ut mr̄imoniū pͥhit,ut pall.l.si exñeus.
Sed si respicit euētū,quo mr̄imoniū pͥhit,psumit donatio in mu-
liere fauore mr̄imonii.Ita loqt hic,& in pal.l.inter socerū.§.cū in
ter.Op.ex gl.& ur q̄ in casu omisso uir lucret dotem,nec q̄ atur
mulieri,ut l.si filia ſ.de diuor.& palle.l.inter socerū.§. cū inter.ſ.
9 de pac.do.qđ est vtile scire,qñ cōiter in oīb.pͥtib.pr uel † exñeus
stipulat dotē si mr̄imoniū soluat morte mulieris sine liberis. Si
ergo moriat cū libis,ē dubiū utrū remaneat apud maritū, q̃ uis
ea lucret ex tacito pacto,an remaneat apud eū, tāq̃ p filiis hrdib.
mulieris,& sic mulieri uideat q̄sita in casu omisso.Dy.in palle.c.
quod ob gratiā.& Cy.in pal l.qđ fauore.C.de leg innuit,q̄ qritur
marito ex tacito pacto,p tex.in pal.§.cū inter. In pͥriū ē hæc l q̄ dt
qri mulieri.Iac de Bel.disputauit, & determinauit,q̄ ī casu omis-
so qrit mulieri.p hāc legem,& p l.Bebi⁹.ſ.de pac.do.ubi dicit esse
casū p hoc, q̄ tacita psūptio donationis est in ipsam mulierē, ut
pal.§ accedit.Facit.ff.đ le.j.l.seruo legato,& l.si testōr. Ad l.si filia.
ſ.đ diuor.rñdeo,in eo qđ tex.dt,q̄ diuertit ut uirū lucro afficiat,
intellige q̄ fuit expsse actū q̄ viro quęreret,muliere diuertēte,vt
l.inter socerū.in prin.& l si pr.in prin. ſ.de pact.do. Ad l.inter so-
c cerū.§.cū inter. de pac.do.rñdeo, q̄ dos retinebat p maritū p fi-
d lijs eius,q̄ sunt hrdes matris eorū,nō qđ uir iste lucret. Et illa op.
10 placet.Pro hoc induco.ff.de hær.in stl.Lucius,cū gl.sua.†ubi si pr
grauat filiū si decesserit sine liberis,in casu quo hret liberos, non
vr nec itellr p hoc ipsis liberis puidere.sed solū filio suo,q̄ faciat
q̄cqd vult.Ita in pposito vr puidere filiæ nō liberis p hoc,qa psū
ptio est qđ pr diligit plus filiā,q̃ tunc hēt,q̃ filios ex ea nascituros,
ī qb.nulla cadebat affectio,ut no.in l.q filiab.ff.de leg.j.in prī. Ad
idē ff.de pd.& dē l.Publius.§.fi.Et per hoc si filia erat sui iuris, po-
terit de illa dote testari,& facere quod vult.Contra,dices tu, quō
fm illa tpa poterat maritus retinere dotē p liberis, tanq̃ p hrdib.
mulieris,cū filiusfamilias isto iure nō hēbat hrdes? Dicā in l.post
e dotē.ſ.e. Quærit gl. e †quid si filia ingrediatur monasteriū? Respō-
11 deo,dicit glo.quod tūc cōmittitur stipulatio,quæ tollitur in casu
mortis.

ADDITIONES.

a Meno.Dotem.Antonius Guibertus de dote.pag.62.
b Meno.Ista ratio.Dec.c.in præsentia.in fi.de proba.Ruy.cons.74.nu.18.lib.1.Soc.
iun.consi.130.nu.12.lib.1.
c §.cū inter.Adde,post Ale.q̄ sol.Bar. & Iac. de Bel.sequitur clarissime Bald.consi.
144.inci.pun.tus quæstio.2.lib,ubi irascitur contra. quendam Doct.qui dicebat,
q̄ maritus lucrabatur dotem a contrario sensu.& ibi dicit,q̄ sibi mittet dispositionem Iac.de Bel. si sibi credere nolebat. De quo uide etiam in suis consi.87.&
duobus sequen.Bar.consi.130.pater dedit dotem.
d Pom.Lucretur.Vide Bars.consi.128.& consi.130.
e Quærit gl. Vide Alex consi.1,9.in i.col.2.uol. Et pro intelligentia huius gl.uide
Carolum Ruinum,in repet.l.Gallus.§.& quid si tantum,de libe.& posthu. Quid
autem si filia profiteatur religionem capacem,an actio de dote desinat esse com-
munis,& consolidetur in patrem,uel in filiam? vide ibi eum . Et ad dictum Bart.
hic uide Card.consi.152.

a mortis.a vt l.Deo nobis.C.de epis. & cler. Secus si deportetur. vt
l.ex ca parte.§.in insulã.ff.de ver.ob.In õriũ facit.s. p soc.l.actio-
ne.§.publicatione.& ff.de contratab.l.j.in fi.Gl.non soluit. Dic q
in illis factum ciuiliter repræsentat eũdem effectum, quod factũ
naturaliter,fm Dy.& Pet.in pallegata l. Deo nobis, & plene exa-
minabo in l.Gallus.§.& quid si tantum.ff.de lib.& posth.

ADDITIO.

a Tollitur in causa mortis.Adde vltra d.Alex.q non valeret statutum dictãs,quòd
muliere ingrediente monasterium vir lucretur dotem,uel dotis partem. Itẽ stan
te statuto quòd vir lucretur dotem vel partẽ morte uxoris,nõ lucrabit si vterq;
religionem ingreditur.Ita consuluit Pe.de Anch.consi.374.incip.pro & contra.

1 *Pater quando possit agere actione de dote,adiuncta persona filiæ.*
2 *Pater quando teneatur iterum dotare filiam,quæ perdidit dotem,& nu.5.*
3 *Dos si fuit soluta filię ex iusta causa,& eam amittat,an maritus liberabitur.*
4 *Patri an incumbat onus probandi,quòd filia non expendit in iustis causis.*
6 *Pater,qui dat filio legitimam pro soluenda condemnatione, non tenetur amplius illi legitimam assignare,nec dare,*

§.Si post solutum.

Per solonẽ factã filiæ pri actione
tollitur,nisi ex iustis causis soluat
filiæ perdituræ h d.Op.q sp pr vr velle,si nõ õdicat,vt l.ij.§. volũ
tatem.s.e.gl.soluit.no.Istud uerũ in filia,sed in pre reqrit expssus
ψsens,ut l.filiusf.§.iuit.s.de pc.dixi i l ñ solũ.s.c. Op.q sine pre
ñ pt exigi,ut l.ij.§.q si in pris.s.c.so.hic exigit a spõie solucie.Dic
ut in gl.Op.ff.e.l.2.in fi.Dicit gl.q hic nõ ψsumpsit i rẽ pris, & bñ
1 dt.† Quæro an pr possit agere adiũcta psona filiæ. dt q sic,vt l.ij.
§.sed vtrũ.s.c.Alii õ.p l.cũ dos.§.si uero. s.de pac.dot. nec obstat
§.sed vtrũ.qa ibi i pmissiõe,hic i solone,& hoc tenebat Ia.d Arc.
Tu dic,prẽ agere adiũcta psona filiæ,pt itelligi duob.modis. Vno
a mõ pt,alio mõ ñ,vt dixi i pal §.sed utrũ.Quæro,a qd si filia† ψsũpsit
2 dotẽ,an iterũ pr teneat eã dotare?gl.dt q sic, C.d do.pmil.l.sed si
qdã õ.In qbusdã addit.repit Dy.tenuisse õriũ,p l.fideicõmissa. §.
si qs decẽ.ff.de le.3.Pro hoc adduco casũ q si expssũ i l. si soci p fi
b lia.s.p so.Puto sic dicẽdũ,q si filia pdit dotẽ sine culpa, & dolo,b
pr teneat eã iterũ dotare:als sec ut l.ẽt.§.licet.su.e.Pro hoc ẽ casus
C.de col.auth.q locũ.ibi,nisi filiæ ipuari,[&c Ad l.si soci.§.cæte
rũ.sup.p soc.resp.q soci nõ tenet iterũ dotare,ut ibi:sed pr sic vt
3 hic.† Quæro,qd si solutũ fuit filiæ ex iusta cã, & ipsa amittat vł a-
miserit,nũqd maritus liberabit?gl.rñdet q nõ: qa nec tũc vr solu-
tũ:qa pdituræ ẽ solutũ.allc.glo.l.3.§.sed si mutuãs.s. de in rẽ ver.
hic exigit tex.q iusta cã fit solutũ,& ñ pdituræ, & tñ pdidit.gl.ar-
guit p & õ,qa ex quo pdidit,vr solutũ filię pdituræ.q puto verũ,
qñ soluit ex iustis causis volũtarijs,q ponũt s.l.px.& l.quis.Sed si
soluisset ex causis necessarijs,tũc distingue.Aut mulier pdidit istam
pecuniã data opa,& sitr pcedit ista gl. ut l.3.§. sed si accepit.s.de i
rẽ ver.nisi pr i pdẽdo dolũ cõmiserit,vt l.si vero p patre.§.versũ.
eo.tit.Aut fuit pdita casu,& tũc pr nõ pt agere,vt l.seruus.in prin.
4 de in rẽ ver.& l.3.§.sed si mutuans.e.tit.† Quæro qs dẽt pbare,an
maritus,q mulier in iustis causis expẽdit,an pr q in causis nõ iu-
stis.Et vr q pr,vt l.si.sup.de exer.& l.si pdiũ.C.d p.mi. In õriũ vr
l.3.§.sed si mutuãs.sup.de in rẽ ver.Non ob.õriũ:qa sibi soluebat
5 authoritate iudicis,vel mãdatũ pcessit. Vltimo† no.c id qd.s.dixi,
c q filia q pdit dotẽ sua culpa,ñ dẽt iterũ dotari a suo patre. Facit q
d si pater d dat filio† ltĩmam pro soluenda ψdemnatione ex forma
6 statuti,q pr non tenetur amplius ei legare,vel relinquere ltĩmam
e e Ad idem.ff.de pecu l.si noxa.& auth.quod locum.C.de colla.

ADDITIONES.

a Pom.Quæro.Vide Iasõ §.fuerat.i pe.col. Inst.de ac.& in auth.qd locũ. C.de col.
Meno.Bar.cons.22.col.2.li.3.ubi quid in ecclesia semel dotata. Boer.q.131.nu.5.
Tiraq.§.hoc sermone,limitat.24.nu.14.Castren.consi.80. nu.2.lib.1. Idem de le-
gitima,scribit Fabrit.in repetit.Auth.nouissima . C.de inof.test.nu.25. Affflic.de
cis.44.nu.9.Rubeus consi.116.nu.2.Rolan.a Valle de lucro dot.q.4. Neuiz.cõs.
63.nu.15.16.ubi declarat.

b Culpa & dolo.Communiter hoc tenetur,quicquid dixerint Guil.& Io. de Imo.

c And.Bar.Vltimo no,Vide Bal.in auth.quod locum,& ibi plene Lud.hic alleg. &
quid in alimẽtis.Vide ẽt Bal.in l.j.§.j.de iu.& iu.Ia.de Arc.in l.si libertus, q;opa
rũ.inf.de ope.lib.
Men.Soc.iun.cons.116.nu.25.26.lib.2.
Paris.An idem sit in alimentis. uide Ias.in auth.quod locum,in 2.no. C.de colla.
Pom.Faciunt quæ no.Fel.in c.quæ iu ecclesiarum.de consti.Pau.de Cast cons.13.
in anti.& cons.seq.

d An.Bar.Facit q si pater.Vide Bal.in l.post emancipationẽ.inf.de lib.le.& Bal. in
d.auth.quod locum,& an tale statutum ualeat, vide gl.in rub.de decr.decur.

e Legitimã.Pau.de Ca.hic dicit,q Bal.in d.auth.si captiui. dicit q tenebitur tñ ip
sum alimentare,fm Old.qui hoc tenet p l.libertus,q operarum.inf.de ope.li.ubi
patronus pdit ius patronatus,qtum ad succedendum,non tñ pdit ius reuerentia
le,qn ipsum alere teneatur,quod dictum limitatur fm Bald. in auth.contra cum
rogatus.nisi filius partem suam dolo vel lata culpa dissipauerit,qa tunc ẽt alimẽ
ta perdit,secus si leui culpa.all.l.etiam,sup.eo.& ita uidetur tenere Spe.in ti.qui
fi.fint leg.§.1.ver.sed pone & ita etiam transit Alex.sed tu dic,q Specu.de hac li-
mitatione non loquitur,sed simpliciter dicit,q si pater emancipat filium,& dat
ei partẽ,& filius iuret de cœtero non petere alimenta, q nihilominus si efficiat
inops,pater tenetur eum alere,quia tale pactum est contra ius naturale.
Meno.Coras.lib.3.miscella.c.1.no.7.Ruy.cons.58.nu.2.li,2.consi,79. num.2.eo.

1 *Nouatio quòd tollat præcedentem obligationem ipso iure,& idem delegato.*
2 *Maritus accipiens debitorem inopem pro dote,quando videatur donare,*

§.Si mulier.

Delegatio pauperis debitoris ignorante mu
liere,dotis actionẽ non pimit,fm gl.Op. sup.
mãd.l.inter causas.§.abesse.Sol.dt gl.spãle est hic fauore dotis.Tu
dic quod ibi recipit scienter,hic ignoranter, ut ibi no.quæ so ẽ ve
ra,vt l.si ita stipulatus sum.§.fi.de ver.ob.licet gl.aliter dicat i l. q
1 satisdare.ff.de fideius.& ibi dixi.Opp. nouatio† tollit pcedentem
oblonem ipso iure,& etiam delegatio,vt l.j.& l.si rem.i fi.inf. de
no.Vnde cum hic sit facta delegatio,non pt agi actione de dote,
sed dẽt agi de dolo,ut C.de transl.l.sub ptextu.Gl.ponit plures sol.
vna q hic restituitur vel a lege vel a iudice,quod est õ hunc tex.q
dicit,quod actio dotis ei manebit.dic ergo,vt gl.dicit q est specia-
le fauore dotis,simile in l.si mulier.§.si dos.sup.qd me cau. Quæ-
2 rit gl.quid si delegatio est facta constante mat.dic,vt in gl.† Quæ
ro,econtra,quid si maritus accipit pro dote a muliere debitorem
nõ locupletem? Resp.Aut accipit ignoranter,& non imputatur si
bi ut l.promittendo.§.si a debitore.sup.de iur.do.Aut accipit sciẽ
a ter,& nõ valet ipso iure,qa vr donare,a ut l.cũ uir.de iur.dot.

ADDITIO.

a Donare.Rom.contra,quia immo uidetur fecisse maritus sub spe q efficiatur sol-
uendo.ar.l.si defunctus,C.arb.tut.& l.cura.§.deficientium.ff.de mu. & hon.& al-
leg.tex.in l.pmittendo.§.si a debitore,sup.de iu.dot.Ad l.cũ uir.ssde, q ibi ap-
parebat de animo mouendi.idẽ uoluit Bal.in d.l.pmittendo,& cũ eis transit Ale.

1 *Factum eius non debet improbare,ex cuius persona lucrum sentit.*
2 *Legatum quod in dubio uidetur relictũ animo compensandi,& nu.3.(statuti.*
4 *Legatũ factũ ab uxore uiro,qd cõputetur in portionẽ q uir lucratur ex forma*

§.Si pater.

a a Legatũ relictũ ur relictũ aĩo ψpensandi in de-
bitũ necessariũ.h.d.& est not.§. No.ex qua pso-
1 na qs lucrũ sentit,† factũ eius nõ dẽt iprobare,ut de re.iu.l.ex qua
2 persona.† Scdo not.q legatũ i dubio vr relictũ aĩo cõpensandi cũ
debito,quod intellige,ut ff.dicã.Opp.ff.ad l.fal.l.pater filia. in pri.
Gl.dicit, & soluit, q hic filia hẽbat ultra falcidiã tñ q sufficiebat
sibi ad dotem,q placet eo casu,quo filia fuit instituta a patre, sed
vbi fuit ei legatũ tñ,tũc non est curandũ de falcidia. Op.C.de rei
b vxo.ac.§.sciẽdũ.Sol.hic pater expssit,q esset ψtẽta altero tñ,qd
c est diuinare. Vel dic,q ibi in uiro relinquẽte.hic in pre,& ista est
3 vera rõ,quia uir† est debitor uxoris spõtaneus,q i dubio nõ vr aĩo
cõpensandi relinquere,ut pall.§.sciẽdũ.& l.creditorem.ff.de le.ij.
Sed hic pr erat debitor ex necessitate,qa cogit filiã dotare,ut l.qui
liberos,de ritu.nup.C.de dot.pmis.l.ñ.i quo debito necessario le
gatũ i dubio ψputat,ut hic,& ff.d bo.li.l.ẽt.§.si debita.et C.d ioff.
test.l.qm nouella, ubi legatũ cõputatur in legitimã. ad idem. C.
4 vñ uir.vx.& auth.præterea,secundum Iac.de Are & bñ, † & per
d hoc pluries dixi.q legatum d factum ab uxore uiro cõputatur in
e portionẽ q dẽt lucrari uir ex forma statuti e de dote, ut palleg.au
thẽ.præterea,quod multũ not.Sed õ hoc facit ff.ad l.Falc.l.i quar
tam,& l.id aũt.& l.quod aũt.Sol.ibi testõr instituendo vr uolunta
rie incidere in istã obligationẽ,uel verius,cũ falcidiã debeat habe
re iure hæreditario,relinquẽdo iure legati ur habuisse animum,
q in falcidia ñ cõputet,nisi hoc exprimat. Secus in alijs quartis,i
qbus nõ est necesse q iure hæreditario habeat, ut in Trebelliani-
ca,ut præall.l.in quartam.Oppo.de l.hmõi.§.qui seruũ.de lega.j.
Glo.dat duas sol.Dy.tenet ultimã,quod ibi cæpit esse debitũ post
mortẽ,de quo nõ potuit cogitare Opp.q nõ sit lucrũ,qa si muli-
er esset roga a d restituẽdo alteri,sibi nõ iputaret ut l.mulier.§.cũ
pponeret.inf.ad Treb.Sol.dicas,hic ipropriẽ ponit. ut in glo.no.

ADDITIONES.

a Paris.Si pater.De hac materia uide Pau.de Ca.cons.35.inci. vr dicendũ q utrum
que legatum,& cons.193.incip.super isto puncto occurrunt tria uidenda.vol.2.
vbi ẽt ponit,& quid si eadem res in duob. testamẽtis bis legaret.uide ẽt eundem
de materia.cons.394.inci.in cã,quæ vertit Bononiæ.in uol. .& cons.incip.super
primo quæsito dicendũ ur dictã subst.vol.1.ad fin.de Com.cons.18.inci. finc di-
sputatione,ubi ponit,qd si legat filio p dote filiæ,postea in codicillis legat filię,
an utrunque debeatur.de materia uide Ias.in auth.pręterea. C.uñ uir,& uxor, &
l.filię.C.de leg.intellige tñ istud,. qñ pater esset debitor , qa ipse promisisset,vel
posset cogi ex legis dispõne:secus si fuisset grauatus ab aliquo dare aliqd filiæ,
qa tũc relinquẽdo pro dote,ur donare de suo,uide Com.consi.133.in c.do.Nic.fa
cit l.2.C.de dot.pm.;De materia q debitor necessarius uideat cõpensare,secus si
uoluntarius.uide Io.de Ana.cons.3.inci.uiso testõ.;ubi loquitur de eo cui debet.
Pom.Vide Arc.cons.93.

b Paris.Op.C.de rei vxo.Vide Com.cons.21.inci.testator legauit.col.1. cir.med.

c Pom.Et ista.Vide Pau.& Doc.in c.officij.de test.Fed.cons.3.in fi.

d Paris.Quod legatum.Vide Ang.cons.23.inci.quædam dom.Marg.

e Ex forma statuti Pau.de Ca.dicit hanc opi.esse tenendã,qcqd dixerint Fe.de Sca-
lis.Ang.Raph.& alij tenẽtes cõtrariũ,quib.uide rñsum,p Ale.hic,& uide p Bal.
cons.64.circa fi.3.uol.ubi refert Fed.de Scalis,& id qd ipse ponit in auth.pterea.
C.uñ uir,& uxor.qd aũt ecõtra, an maritus legãdo vxori videat legare aĩo cõpen
sandi cũ lucro,qd mulier cõseq dẽat ex forma statuti ? uide eũdẽ Bal.cõs.114.2.
uol.& an legatũ dotis uideat factũ aĩo cõpẽsandi cũ debito,ad qd alius,q testõr
tenebatur,ut puta,si filius legat cẽtũ,q pr promiserat p dote filiæ, uel suo testõ
legauerat,si filius testatoris,& frater filiæ similiter legat c. uel aliam summã , an
uideatur legare animo cõpensandi? uide Pa.de Ca.consi.64. Et an si filia agnoscat
legatum sibi factum animo cõpensandi, sibi præiudicet? uide Bal.cons.195.4.vo.

§.Si patri.

Propter pris absentiã necessariã pt solui mulie-
ri cauenti patrẽ ratũ habiturũ.h.d.Quæro, quæ
& quot sunt causæ,propter quas Romæ habitare nõ licet. Dicut
a i gl.Quæro,qd si pater existens absens õdicit filiæ p nunciũ, a uel
epistolam,

ADDITIO.

a Per nunciũ.Adde q ubi requiritur consensus alicuius in iudicio potest præstari
per nuncium,vel epistolã,q est notandum ad intellectum l.fi.§.necessitatẽ.C.de
bo.quę li.Et ita.tenet Iac.de Bel.per tex.in l.honores.§.fi.inf.de pecu.Idẽ tenet
Bar.in l.1.C.de decu,lib.x.& in l.filiusf.inf.de don.Spe.in tit.de actore.§.1.vers.
sed nunquid pr per epistolam.Et inquantum Alex. hic ponit, an banniti perdant
ea,quæ sunt iuris communis , vel iura municipalia , adde Pau.de Cast. consi.32

Epistolã, ꝙ non soluatur. In gl. sunt opin. Tu dic, Aut pater habet
a legitimam causam ꝯtradicendi, & procedit prima aopi. Aut nõ,
& procedit secunda, ut probatur ℑ. proximè.

A D D I T I O.

a Et procedit prima. Adde Pau. de Cast. dicit, ꝙ ista distinctio est bona, si pater, dũtaxat contradicit, & procuratorem ad agendum non mittit. Si autem mitteret, & esset casus, in quo deberet audiri, quia non est bannitus, vel relegatus, tunc sicut ipse, si esset præsens, præfertur filiæ, etiam si filia esset honesta, quia exercitium est patris, ita & eius procurator, præfertur, ut ℑ. ea. l. §. si soluto. ubi de hoc probatur in simili. & tunc potest procedere prima opi. quam gl. reprobat, nisi pater sit turpis persona; quia tunc, sicut non audiretur ipse, ita nec eius procurator.

1 *Pater agens ad dotem pro filia, quando possit agere. & nu. 4.*
2 *Statuto stante, quòd mulier non possit contrahere sine consensu duorum consanguineorum, poterit tamen contrahere, si consanguinei nolunt consentire.*
3 *Filia quando possit agere ad dotem absque patre, & nu. 4.*
5 *Mulier quæ nimis virum diligit, quando sit audienda.*

a **Eo aũt a tpe.** Ante lit. ꝯt. põt filia mutare uoluntatẽ. Itẽ
ex cã qñq; dat actio filiæ, & pri negatur, vel
cꝯ h. d. Op. de l. h̃odi. §. si Stichũ. ℑ. de le. j. de op. leg. l. apud Aufidiũ. Gl. soluit duob. modis, & bñ, quas sol. no. Op. per absentiã nõ
vr pr ꝯdicere, ut l. 2. ĩ fi. s̃. co. ti. Dic ꝙ hic erat absens, & expresse ꝯ
dicebat. Quæro quãr filię ꝯsolidet. Dñt qdã, ꝙ dat curator patri.
vĩ ꝙ filia agit. Ista ẽ uera, qd istis casib. filia agit, ut l. filius. §. sed & fi
1 lia. s. de pcur. facit auth. qd locũ. C. de coll. † Quæro b practicã h'
b materiæ: Rñ. aut pr agit, & sufficit pbare filiã scire. ut l. 2. in fi. s̃. e.
Aut nihil pbat, & admittit cũ cautione d rato, ut ibi dicit gl. Sed si
filia ꝯdicit expsse, dẽt examinari cã ꝯdictionis, & si iustã cãm alle
gat, pr ñ audiet, ut hic: als sec', ut ℑ. e. l. dotẽ. Dico ẽt ꝙ si iudici liq
ret. prm eẽ uilẽ psonã, pt iudex ex suo officio nõ admittere eũ, ut
c hic. Et p hoc. dicebã, ĩ qbusdã ciuitatib. eẽ statutũ, † ꝙ mulier ñ pos
2 sit ꝯhere, vĩ testari, sine ꝯsensu ꝯsãguineorũ, ꝙ si ꝯsãguinei reqsiti
d nolũt ꝯsentire, ꝙ ad iudicis officiũ d spectat examinare cãm ꝯdõnis: & si qdẽ ẽ iusta, bñ qdẽ: als iudex pmittet mulieri ꝯhere, aut te
stari, ut hic. Aut agit † sine pris ꝯsẽsu, & tũc si pr ẽ pñs, dẽt docere d
3 expssa uolũtate pris, ut s̃. e. l. §. j. Aut pr ñ pt eẽ pñs, & admittet filia
cũ cautione d rato. ut s̃. §. pxi. Aut pr pñs; sine absẽs ꝯdicit expsse,
& tũc examinat cã ꝯdictionis, ut hoc §. † Dicit latius practica, Aut
4 filia scit, & tacet, aut scit, & ꝯdicit. aut scit, & ꝯsentit, aut dubitatur
vtrũ sciat. vĩ nõ. Prĩo casu, aut filia ẽ pñs, aut absens, si pñs, aut hẽt
cãm ꝯdicẽdi, & p officiũ iudicis supplet, & hr p ꝯdicẽte, ut hoc §.
ver. nec nõ. Aut nõ habet cãm ꝯdicẽdi. & hr p ꝯsentiẽte, ut d. §.
si volũtatẽ. Sed si filia ẽ absẽs, & tũc aut filia se absentauit, qa uere
cũdabat ꝯdicere pri ĩ pñtia. & tũc p ꝯdicẽte hr. iõ examinat cã ꝯ-
dictionis, an sit iusta uel iniusta, ut hoc §. uer. sed si latitet. Aut iõ
se nõ absentauit, & hr p ꝯsentiente, ut d. §. si uolũtatẽ. in fi. Quod
intellige, nisi habeat iustã cãm ꝯdicẽdi, quo casu si filia taceat, &
cã iudici apparet, dẽt iudex filię subuenire ut hoc §. uer. necnõ. ꝙ
pt in absente intelligi, si se nõ absentauerit ad istũ finẽ. Scdo casu
principali qñ expresse ꝯdicit. & tũc siue pñs, siue absens, debet iudex cãm ꝯdictionis examinare, ut hic in ul. rñ. Tertio casu e prĩci
pali qñ ꝯsentit, & tunc non est dubiũ, ꝙ patri datur actio, nisi filia
reuocat añ lit. contest. ut in prin. huius § Quarto casu, qñ dubitat
an sciat, an non, tunc est locus cautioni de rato. Ita intellr §. iste, ut
5 in l. 2. §. fi. s̃. eo. Ex hac dist. collige plenè quæ s̃. dixi. † Quærit gl. hic
dr nõ audiendam mulierem, q̃ nimis uirum diligit, an in hoc sit
distinguendũ, si uir meruerit, uel nõ. In gl. sunt opi. Dy. vr tenere
ultimã. s. ꝙ ñ curat d meritis mariti, ut l. iubemus. §. j. C. d sacros.
eccl. Alij dñt ꝯriũ Puto hoc relinquendũ arbit. iudicis, ut hoc §.

A D D I T I O N E S.

a Pom. Eo aũt. Pro intellectu huius §. vide Ias. in l. si conuenerit. ff. de iurisd. om. iud.
b Quæro. Vide Alex. cons. 54. 2. vol. Fel. in c. cum accessissent, de const. Roma. cons 36. Panor. cons 65. in 2. uol.
c Meno. Et per hoc. Tiraq. de legib. connub. glo. 6. nu. 125. 126. 127.
d Iudicis officium. Adde post Alex. Rom. cons. 36. & Bal. in c. 1. per illũ tex. de consue. recti feu. in l. 1. C. de nup. & in l. 1. C. qui. admit. in fi. ubi multa pulchra in hac materia. Pet. de Anch. in repe. c. canonũ statuta. de const. in ver. transeo ad statuta, quæ quoque prohibent. Bal. in l. coniunctione, & l. viduæ. C. de nup. vbi dicit, ꝙ iudex loco istorũ poterit subrogare alios ppinquos, litat in rub. C. de cõtrah. emp. nisi statutum requireret præsentiam propinquorum, & iudicis decretum. Nam tunc iudex non poterit supplere defectum propinquorum recusantium, pro no. per gl. in l. fi. in verbo, persona. C. si pp pub. pensi. & sequitur Sal. in l. dudum, de cõtrah. stip. subdẽs cautelam, ꝙ adhibeatur iudex ad interponendũ decretum suum, alius ad supplendum defectum propinquorum, per id quod in simili hr in l. fi. §. 1. C. de iu. delib. de quo per Barto. in l. cum hæres institutus. ℑ. de acq. hær. per Bar. Ang. & Bald. in l. turpia. §. 1. ℑ. de leg. 1. Et ꝙ iudex in loco volẽtium consentire, possit alios subrogare. tenuit Abb. cons. 65. 2. lib. Et an solennitates statuti requisitas tempore contractus habeat ualidate, si deinde interueniat, vide Roma. cons. 54 Et inquantum hic Alexand. truffatur de Rom. breuitatis causa, vide Rotam in antiquis in tit. de appellat. decis. 222. incip. Vbi appellatur a tribus, si unus solus deferat, &c. Inquantum etiam Alexan. tangit de instrumento guarentigiæ, adde ꝙ stante statuto, ꝙ instrumenta guarentigiata habeant executionem paratam, ꝙ mulier agens in casu l. si constante. non habebit executionem paratam, ut voluit Pet. de Anchar. cons. 18. Et quod sit instrumentum guarentigiæ, & quæ instrumenta habeant executionem paratam. dicit Pau. de Cast. cons. 73. & ibi etiam vide de eo quod tangit hic Alex. quod quando solennitas requiritur a principio in aliquo actu, non sufficit quod ex post facto adhibeatur. Item inquantum in 3. limitatione dicit, ꝙ instrumentum depositi de iure cõi habeat executionẽ, paratam, hoc vr intelligendum uerum in deposito naturali, ubi apparet de numeratione, secus ubi apparet depositũ confessionatum, & hoc per ea, quæ voluit Bal. cõs. 333. in fi. ubi dicit, ꝙ priuilegiũ datũ deposito, ꝙ non admittat compẽsatio, habet locũ in vero deposito, arg. l. assiduis, qui pot. in p g. hab. Ex quo ẽt notare potes, ꝙ priuilegia dotis non hñt locũ in dote confessata. Et pdicta vñr intelligenda, nisi sit renunciatũ exceptioni non num. pec. per ea quæ idem Bal. voluit consi. 362. 2. lib. Inquantum etiam Alex. tangit, an filius dicatur aliquid facere metu, vel reuerentia. Vide Paul. de Cast. cons. 187.
e Pom. Casu. Vide Abb. in c. nulli, de iure patr. c. tuæ, & c. relatum, de cler. non resi. Et vide Lud. Rom. in cons. 35. incip. Visa disceptatione. vbi singulariter loquitur quando sine ulla causa contradicitur.

1 *Coniunx debet esse particeps pœnę infortunij, non pœnę delicti.*
2 *Excusatus à munerib. propter morbum, quando dicatur perpetuo excusatus.*

a **§. Si maritus.** Furiosus a nõ pt ꝯiugẽ repudiare, nec ipse
pt ex haccã repudiari, nisi furor sit intole-
rabilis. h. d. Opponit C. de do iter vir & vx. l. res Gl. nõ soluit. Dic
1 ꝙ hoc nõ est delictũ, sed infortuniũ. Vñ allegat, ꝙ † ꝯiunx dẽt es-
b se particeps pęnæ ĩfortunij, nõ pęnæ delicti. ẽm Dy. vltimo b no.
2 tex q dicit nulla spes sanitatis supsit. ꝙ si semel † qs est excusatus
a munerib. pp morbũ, cui' sanitatis nulla est spes, ꝙ hoc pdest sp,
c vt hic ℑ. de vac. mun. l. pen. in prin. Secus c si sit excusatus pp morbũ simplr, qa pt esse vno tpe sanus, alio tpe morbosus, C. q morbo. l. podagrę, li. 10. Facit l. spadonẽ, §. q absolutus, ℑ. de excus. tut.

A D D I T I O N E S.

a Furiosus. Qualiter probetur furor vltra loca vulgaria. Alex. cons. 140. 2. vol. Barbat. cons. 60. 2. lib. per Pet. de Anch. cons. 5.
b Vltimo. Pau. de Cast. dicit contra Bar. facere, quia cõperta veritate error cedit veritati, vt in c. veritate, 8. dist. & ꝙ hr in c. Fraternitatis. de frig. & malef. Vbi dicit ipse, ꝙ aut immunitas pp aliqua causam, q̃ erat vera tpe concessionis, postea tñ desinit esse vera, & tunc non finit immunitas, & habet locũ regula illa, ꝙ decet priuilegiũ esse mansurũ, & ita loquuntur alleg. primo loco, si bene inspiciantur. Aut conceditur pp aliquam causam, quæ cõi æstimatione putatur vera, tñ ex postfacto apparet, ꝙ non vera erat, & tunc finitur immunitas tanq̃ concedentes fuerint decepti, & ita loquuntur allegata pro 2. par. & illa est veritas ẽm ipsum. Et ex his potest etiam decidi quęstio, ꝙ si pater fuit excusatus à muneribus propter numerum liberorum, iuxta l. semper, de iu. immun. ꝙ si postea filij moriantur debet durare immunitas, quia habuit principium a causa vera. & hoc voluit Io. And. in reg. decet. de reg. iur. vide tamen de hoc Bal. cons. 101. 3. vol.
c Menoch. Secus. Tiraq. quand cess. causa, cess. effect. limitatione 4. nu. 9.

1 *Maritus cogitur vxorẽ alimentare ad instantiam consanguineorum vxoris.*
2 *Dos sequestratur, si vir ea abutitur, & num. 4.*
3 *Vir alimentat vxorem nullam dotem habentem.*
5 *Vxor debet ali secundum redditus, qui percipiuntur ex dote.*
6 *Vxor diues cogitur alere virum inopem.*
7 *Bona mariti, quòd sunt obligata vxori pro alimentis.*
8 *Dominus tenetur facere famulo infirmo expensas modicas, non magnas.*
9 *Medicinę, quòd sint prestandę illi, cui alimenta debentur.*

§. Si aũt in sęuissimo. Maritus cogit vxorẽ furiosam alimẽtare, & si dotem
1 dissipat, dos sequestraoit. h. d. † No. ꝙ ad petitionẽ ꝯsanguineorũ
cogit maritus alimentare vxorẽ, arg. ℑ. de lib. cau l. 2. & 3. de app.
2 l. non tñ. & ℑ. qui pet. tut. l. 2. † No. dotẽ sequestrari, si vir ea abu-
3 tit. Opp ꝙ † vir debet uxorẽ alere, a ẽt si nulla dos est, vt l. quod si
a nulla, s̃. de relig. Sol. gl. subdit maximè. Dy. hic, an vir cogat b vxo
rẽ alere, ponit aliqua uerba Iac de Are. plenius q̃ Cy. refert C. de
4 neg gest. l. ꝙ in vxorẽ. dic, vt ibi. Opp. † ꝙ dos nõ dẽt sequestrari,
vt C de prohi. sequest. l. j. Gl. dicit, ꝙ istud est speciale. Sed ad hoc
opp. ꝙ marito dissipante non debet dos sequestrari, sed vxori assi
gnari, vt ℑ. eo. l. si constante, in prin. & l. vbi. C. de iu. dot. Sol. ꝯria
loquuntur qñ vir dissipabat bona sua, hic autẽ erat diligens circa
bona

A D D I T I O N E S.

a Patis. Vxorem alere. Qualiter maritus teneatur vxorem alere, siue sit dotata, siue non, vide latè Rom. cons. 517. col. 1. & 2.
b An vir cogatur. Secundũ Pau. de Cast. ꝙ in causa pia pñt cognati implorare iudicis offic. pp eorũ interesse, ratione sanguinis, facit l. j. cũ seq. de lib. cau. nec habebunt cauere de rato; quia agunt noie proprio, non noie cognati, facit l. non tñ, de appel. & an maritus cogatur restituere dotẽ mulieri, q̃ non est in eius seruitio, viri culpa, vide Bal. in l. fi. C. de sen. quę sine cer. quant. tenentẽ ꝙ sic, per l. si is, §. j. de iu. dot. De quo ẽt per Io. And. in tit. de dot. post diuor. rest. §. nũc. in addit. inci. Odofr. Et licet cõis conclusio sit, ꝙ maritus alere cogat vxorẽ, tñ si dos sit promissa, & non soluta, non cogitur, per gl. in Auth. de nõ elig. sec. nub. in §. illud, ver. onera, & ẽm Pau. de Cast. & Bal. hic, & licet cui debentur alimẽta, debeatur ẽt medicinæ, vt voluit Spec. in tit. qui fil. sint leg. ver. sed nunquid is. & facit tex. in l. j. §. mulier. ℑ. de ven. in pos. mitt. tñ appellatione cibariorũ, non veniunt medicinæ, ẽm Ang. qui alle. l. sicut impendia, s̃. de vsufr. & probat in l. in rebus, §. pñt. s̃. comm. & ibi Bal. & quia dixi s̃. Bald. tenere, ꝙ vxori, quæ sine sui culpa non est cũ viro, tenetur vir restituere dotem, ẽm Bal. vide de hoc Paul. de Cast. tenentẽ contrarium cons. 392. incip. Viso quodã libello. vbi dicit, ꝙ pp expulsionem de domo, vel malã tractationem, ꝙ mulier non potest solum petere alimenta. Et ibi etiã dicit, ꝙ si fructus dotis excedunt alimenta, ꝙ vltra alimenta maritus potest per se retinere, sicut, si non essent sufficientes, tenet de suo alere. Et quid si dos sit promissa post confessionem mariti de recepto, & per 30. ann. vxorem aluerit, an poterit transigere cũ vxore vir, ratione alimentorum præstitorum, ad effectum, ne eius hæredes molestentur vigore suæ confessionis, & si partem receperit tpe matrimonij, an & illam partẽ poterit diminuere vigore transactionis alimentorum? vide Abb. consi. 85. 2. lib. & dum alle. gl. in Auth. de non elig. secundo nub. Rom. consi. 417. dicit se nunquã reperisse gl. vnde ibi reprehendens Mod. consuluit, ꝙ si viro sit promissa dos, ꝙ non possit agere ad alimenta, si est in eius seruitio uxor, nec sit bona distin: Mod. s. ꝙ Aut maritus protestatus est, aut non, & siue mulier sit sana, siue infirma, immo cogatur vir in omnem casum, ex quo est in eius seruitio mulierẽ ipsam alimentare, vel etiã si non sit in eius seruitio, viri culpa. Et quòd causa dotis dicatur causa pia, voluit Io. de Ana. consi. 57. Et ad Bart. hic adde Alex. in consi. 7. col. 1. circa princ. in 2. vol.
Menoc. Socin. iun. consi. 139. num. 5. 6. lib. 2. Boer. q. 21. num. 3.

bona sua,sed tñ dissipabat dotẽ. Dixi plenè in l.si cõstãte,j.e.dic
3 vt ibi.Quæro,† q dr ſm dotis q̃titatẽ,qũo intelligẽd est Ia.de Are.
i.ſm redditus q pcipiunt ex dote,vt j.de al.& ci.le.l.cũ vn⁹,§.fi.
6 Quero,†an vxor diues cogat ᵃ alere mariũ inopẽ?Doc.dñt q sic,
a ar.hui⁹ l.& C.vñ vir,& vx.auth.ptcrea.qd tenet Spe.i tit.q fil.sint
b le.§.j.ver.qd si mulier ẽ locuples.Quæro,nũqd bona mariti ᵇ sint
7 obligata p † alimẽtis. Ia.de Arc.determinat q sic,vt C de rei vx.
act.§.& vt pleni⁹.nã ex dote dẽnt alimẽta,vt hic,sicut vsuræ qñq;
c dẽnt ex pecunia. Ad idẽ C de iu.do.l p onerib.Sed res ᶜ obligatæ p sorte sunt p vsuris obligatæ, vt s q pot.in pig.hab.l.Lucius.
ergo res obligatæ p dote,sunt obligatæ p alimẽtis.Facit de ali.&
cib leg.l.Lucius,& de ann leg.l.Caius,cũ sua gl fertur tñ q Gui.
de Suz.dixit ↄ̃riũ Et idẽ determinauit quidã,q uocat Io Ruf.de
Parma,qa nulla lege cantũ reperit,q res sint obligatæ p alimentis. Sed ut uidistis.Iac.de Arc.dicit,q immo reperiunt obligatæ,
sicut p vsuris. Quæro,an dñs teneat facere expẽsas famulo infir-
8 mo? Rñ.† si expensa est modica,dẽt facere;si magna,tũc secus, vt
coitr s.c.l.diuortio,§.impendia & qd ibi dixi, ↄiuncta l.j.j.tit.j.
& qd ibi dicã,facit l.in rebus,§.pñt.s.cõm. & s.de ædil.edic.l.itẽ
9 si serui.§.j. & ita determinauit Ia.de Arc.vltimo ex isto §.no.† q
illi,cui debent alimẽta,sunt ꝑſtandæ medicinæ,vt j.de verb.sign.
l.verbo,victus. Adde l.sicut impẽdia,s.de vsufr.quã nullus alle.

ADDITIONES.

a Rom.Diues cogatur.Vide Alex.cons.56.in 4.vol.
b Quæro nũquid bona mariti Paul.de Cast.in sua lect.de hoc nõ facit mẽtionem. cons.tñ 8.dicit,q cõstante mat.vr obligata. & ita dicendũ est intellexisse Spe.& Bart.sol.matr.Et subdit,q si per statutũ taxatur certa quãtitas pro alimentis,vr idẽ dicendũ,vt pro eis bona sint obligata,vt pro dote,sicut de iure cõi cõstante mat.vel post,intra annũ,quia eadẽ est rõ,& ista oblo,& hypotheca fuit cõtracta ab ipso principio dotis datæ, tã pro illa,q̃ pro alimentis, q̃ in futurũ incipient deberi rõne tardatæ solonis,l.j.cũ ibi no.ff.qui pot.in pig.hab. sub dubio tñ h.d. Alex.hic dicit,q Paul.de Cast.dicit obtinuisse tres sñias,post dixisse,in meo tñ nõ habeo. Præterea d.Alex.nõ facit mentionẽ de statuto,de quo loquit Paul.de Cast.sed ipse simplr dicit,sibi idẽ videri sol.mat. vt bona sint tacitè hypothecata pro alimentis,eadẽ rõne,vel maiori,vt hic per eũ.Sanius vr fecisse Pau.relinquẽdo sub dubio,quia Rom.cons.454.incip.Oipotentis Dei &c.In re pñti quatuor,vbi refert Spec.Bar.& Bal.in l.Lucius.& in l.vni.C.de rei vx.act. & firmat non esse obligata,verũ est,q erat in casu sol.matr. tñ ipse non specificat,sed lĩte dicit de statuto,de quo loquit Paul.de Cast. q nec tunc sint tacitè hypothecata, quia dicit ipse, licet conmõ municipalis det vxori post mortẽ mariti facultatẽ alimenta petendi, de tacita hypotheca non dicit. Vnde casus hic omissus remanet in dispositione iuris cõis, l.si extrancus, s.de cond.ob caus. Et idem firmat Abb cons 43. incip.Iesu Christi. 2.lib. & ibi clarè dicit, q sol. matr. sibi placet opin.Bar. & ibi etiã dicit de statuto alia ratione,quia statutum satis operatur ad obligandũ hæredes ad alimenta, absque eo,quòd tribuat tacitam hypothecam.
c M n.Sed res. Neapo.in tract.de pignor.par.5.1.membro,nu.11.Affic.10.nu.3.

§.Itẽ pater. Pr pt agere p se & filia furiosa,& p ea repudiũ mittere.h d Et opp.s.px.§.Sol.ibi i fœmina sui iuris,hic in ea q̃ est in ptãte pris,p qua pt pr mittere libellũ repudij.Op.furioso nõ pt solui,vt l.qd si forte,§ pen & l.si seruus dare decẽ iussus esset,j.de sol. Malè ergo dicit hic, q pr petit dotẽ filiæ sibi reddi,vt furiosæ. Sol. dic,filiæ,vel,hoc est sibi noĩe filiæ.

§.Si soluto. Patre furente, eius curator, vel filia de dote agit,idẽ in patre capto.h d. No. q patre non valente agere agit filia,vt l filiusfam.§.sed & filia,s.de procur.

1 *Soluere mihi, vel alij d. mea voluntate, est idem.*
2 *Pater quando teneatur pro dote data filio.*
3 *Filium esse hæredem patris, an probet creditor.*
4 *Pater quãdo cogatur consentire filio recipienti dotẽ vel illã promittere,nu.5.*
6 *Filius accipiendo vxorem non congruam poterat de iure ꝟorum exhæredari.*
7 *Simplex cõsensus patris filio,an sufficiat ad ipsũ obligandũ pro dotis restõne.*
8 *Dotis lucrum, an teneatur alter frater alijs communicare.*

a **§.Transgrediamur.** Hæc actio a datur ↄ̃ maritũ, si ipse dotẽ receperit per se, vel p aliũ . Itẽ ↄ̃ ... erũ si sibi,vel eius noĩe,vel iussu soluta est, aũs de peculio tñ tenebit filius insolidũ . h.d. Primo loquit de viro sui iuris.,Scđo in eo q est in pris ptãte. Scđa ibi,sed si filius.Itẽ iste §.
1 seipsũ ↄtinuat. † No.q nõ refert,an mihi vel alteri de mea volũtate soluat. Aduerte hic,q op.glo.de sol.l. fugitiuus.dicit gl.fallit ibi & bñ.Rõ patet ibi in tex.ad idẽ op.C.de thesau.l.j.§.i alienis, li. o. Sol.litr fallit ibi,rõnẽ dic, vt ibi. Itẽ op.de l.cũ fundũ,§.q̃sitũ,j.de vi & vi ar.dicit gl.fallit ibi.Tu dic,vt ibi p Dy.in c.põt qs,
2 ex de reg.iu.lib.6. Op.& vr q licet † pr accipiat, filius tñ tenet,vt l.si pupilli.j.s.de neg.gest.pp q gl.hic distinguit,an qs dederit contẽplatione pris tñ an filij tñ,vel vtriusq;. Tu autẽ clarius distin-
b gue ᵇ sic.Qñque ᶜ pr solus recipit noĩe suo,& solus tenet,vt hic:
c filius vero nõ,nisi sit hrs pris,vt hic in fi.Qñque pr recipit noĩe filij tñ,hoc acto,vt ipse nõ teneat & tũc solus filius tenet si hẽt ratũ,sicut si solus recepisset,vt hic.recipit.n.p aliũ Qñque pr recipit noĩe sui,& filij ratũ hñtis,& tũc uterq; tenet,vt l.fi. C.de do.cau. Qñq; solus fili⁹ recipit,& sine pris iussu,& tũc solus tenet,nõ pr, nisi de peculio,vel de in rẽ verso,vt hic . Aut recipit pris iussu, & tũc distigue,vt gl.Aut habuit aĩum obligãdi alterũ tñ,aut vtrũq;. Sed si dubitet cuius ↄtẽplatione dederit,intellige,q dederat ↄtẽplatione vtriusq;,ar.l.i ambiguis,s.de iu.do,ſm Ia.de Arc. Op.s. de pec.l.in bonæfidei,& l.depositi.Sol illud qd dicit, patrẽ teneri de peculio tñ.intellige nisi res extẽt dotales, tunc.n.ad illas tene-
3 ret insolidũ,vt probat in ↄ̃trio,& et j.prox.§.† Quæro cui incũbit

onus pbãdi.an creditori,q fili⁹ sit hrs,an ipsi filio, qa abstinuerat.
Gl.dicit q creditor dẽt pbare,ut C.si mi.se ab hę. abs l j. d hoc di
d xi plene i l.necessarijs.j.d acq.he.Quęro,ᵈ an pr † cogat ↄsẽtire fi-
4 lio obligãti se,& bona sua,p restõne dotis q̃uis fili⁹ accepit?Vr q
ñ,ut l.honores,i fi.d decu.& j.ad muni.l 2.In ↄ̃riũ vr l q liberos s.
d ri.nup.& C.d do.pmi l fi.Dy.determinat,q cogit p l fi.§ fi.d susp.tut.& l.si qs iter.§.Imperator.j.d excu.tu Alij ↄ̃,qa nõ repim⁹
q cogat se obligare p dote filij,sed bñ cogit filio assignare dona.
e pp nup.ut l.fi.C.d do.pnu.sed si ᵉ ad utrũque teneretur esset incõueniens Et hoc puto uerũ in his partib.in quib.fiunt dona.ppter
nup Debet.n.esse ęqualitas ut sit tãta donatio,q̃ta dos,ut C.d do.
aũ nup.auth.dos data.& in auth.ęqualitas.C.de pac.conuẽ.Sed in
5 partib.†in quib.non est hæc consuetudo,an pr cogatur promittere dotẽ,vr mihi sic distinguẽdũ. Aut filius nõ accepit sibi personã congruam sed uilem,quæ sibi non ↄgruit,& tunc pr non cogitur
6 promittere,imò † ſm ista tpa erat iusta cã exhrdationis, ut l.non tñ.§.si emãcipatus.j de ↄ̃ tab. Sed si filius acciperet honestã psonã,tũc tenet pr pmittere dotẽ,ne mrimoniũ impediat.ar.l q liberos.de ri.nup.& l fi.de susp.tu.i fi.& l.si qs iter tres.§.Imperator j
de exc.tu.maximè si pr ↄsensisset mrimonio.ar l honores,in fi.de
7 decu.& l.2.j.de muni Sed q̃ro,an sufficiat,† q pr ↄsẽtiat filio recipiẽti dotẽ;vr q ñ:qa p simplicẽ ↄsensum pr nõ obligat, nisi de peculio,ut l.Lucius Titi⁹ Caiũ.j.d admi.tu.& l.j.s.qd iussu.Rñ.&
dico,q sufficit q pr simplr ↄsentiat,& p hoc obligat ipse, & eius
bona Pro hoc do rãm,q ubicũq; cogit pr ↄsentire,& se obligar,
f simplr ↄsentiẽdo se obligat,ut l.si fili⁹. j.de tu.& ꝑall.l.si qs inter
tres,§.Imperator,j.de excu.tu. Dic ergo,qñque pr cogitur ↄsentire,nõ tñ se obligare,& tũc ↄsensus eũ non obligat,ut l cũ non solũ.§.necessitate.C.de bo q lib Qñque cogit ↄsentire,& se obligare,& tunc simplex ↄsensus eũ obligat, ut dixi. Qñque non cogi-
g tur ↄsentire,nec se obligare, ᵍ & tũc simplex ↄsensus non obligat
eum, nisi de peculio, ut no.in d.l Lucius Titius Caium,j.de ad-
h mi.tut.& no.i l j.s.qd iussu.Quęro,ʰ pone,† q filius lucret dotẽ,
8 an cogatur eam fratrib.cõicare?Dy.dicit. Aut lucratur eam partẽ uiuo pre,& tũc tenetur eã cõicare fratribus,aut eo mortuo,& tũc secus,ut l.2.C.fam.erc.& ibi Cy.Item ad lrã pro hoc uidetur casus in l.dotẽ.j.de cast.pec.secũdum unam lec.& l.actione,§.fi.et l. seq.s.p soc.quod mihi placet,ſm ista tpa,hodie,puto ↄ̃rium.nã q filius lucratur ex dote,est aduentitium, ut C.de bo.q̃ lib.l j ergo non uenit in collationẽ,ut l.fi C.de coll. et istud est uerissimũ.

ADDITIONES.

a Meno.Actio.Scripsi cons.320.nu.7.& cons.215.nu.25.
b Pom.Distingue.Vide Raph.Cum.cons.40.in 2.dub.
c Meno.Quandoq; pr.Crauet.cons.91.nu.2.3.Curt.sen.cons.54.Tiraq.de retrac.cõsanguin.§.31.gl 1.nu.7.Soc.sen.cons.269.col.3.lib.1.Rayn.cons.86.nu.7. lib.1. Benuen.Strach.de contract.merca.nu.10.
d Meno.Quæro.Curt.iun.cons.133.nu.2.ẽt in filio emãcipato.Soc.sen.cõs.86.li.3
e Meno.Sed si.Craue.cons.185.Alba.cons.22.scripsi cons.124.nu.121.
f L.si filius.Idẽ tenuit Spe.in ti.de dote post diuor.§.formatis.ver.sed qd si filius, & idem Bal.Ang.lo.& Pau.de Cast.unde dicit se habuisse qõnẽ de facto, qd quidã filius mẽtecapti recepit dotẽ,& sic pr nõ potuit se obligare,& ipse fili⁹ fefellit,& mulier uolebat ire cõtra possessores bonorũ patris,dicebat quod nõ poterat,qa pr nõ se obligauerat.Dicit se rñdisse,quod imo possit, qa si fuisset sanus mente,potuisset cogi,& latius per eundẽ cons.176.ẽt dicit Pau.cons.219.vol.1. quod nõ solũ bona patris cẽsent obligata p dote filij,ipso uiuẽte,sed ẽt si filius post mortẽ patris ducat uxorẽ , censet illa obligatio causata uiuente patre. dicit ẽt idẽ Pau.de Cast.quod si filius vult recedere a patre ex iusta cã,si esset emancipatus põt cõpellere patrẽ ad dandũ sibi dotẽ:si aũt nõ sit emancipatus,iudex habet super hoc prouidere.Bal.cons.19.4.vol.ubi alle.Dy.ita consuluisse,non facit hanc dist.nec D.Pet.de Anch.cons.239.qui similiter alleg.Dy.ita consuluisse.Sed an valeat pactũ,quod facit pater eũ recepit dotẽ una cũ filio.s.quod non teneat nisi in tantum,quantum erit portio contingens filio?Vide Bal.cons.206.1.vol.
g Paris.Nec se obligare.Adde Franc.cons.19.& paulo post ibi Dy.dicit,aut lucratur.vide Rom.cons.96.
h Quæro.Alc.hic plures affert opin.& in illa residere vr, quod Aut statutũ dicit,q recipit dotẽ eã lucretur,tunc quia verba pñt verificari in patre,lucrũ sit cõferendũ.Aut dicitur lucret,& tũc lucrũ nõ cõicabitur ut hic latius p eum. Verũ qa Pau.de Cast.aliã facit distin.omissis varietatib.lecturarũ. uobis affero, quod Ludo.Ro.cõsuluit cons.406.q refert quinque opin.quas cã breuitatis omitto, una excepta,q̃ ipse approbat,& dicit,quod vltima fuit æquissima, & uera opin.Bart. in tract.de duob.fratr.1.par.pri in.q.ulr.quã secutus fuit Bal.in l.2.ff.fam.er.distinguendo,qd.Aut ipse pr solus sustinuit onera mrimonij, & tali casu eũ lucrũ q̃ratur patri, tanq̃ ex re eius q̃sitũ,qui onera matrimonij sustinuit,meritò uenit fratrib.cõicandum. Aut vterque onera matrimonii sustinuit.s.pr, & filius,& inter verũque lucrũ diuiditur pro rata onerũ supportatorum.ar.l.ſm naturam.de reg. iur.Et patri obueniens est inter fratres diuidẽda,per d.l.2.pars aũt fratris minimè,tanq̃ aduentitia, per d.l.fi.iuncta l.1. Aut onera matrimonii sustinuit solus filius,& tunc soli filio illud q̃ritur,non aũt patri,igitur nõ uenit cõicandum,ut d. l.fi.hoc aũt membrũ vlt.rectè probatur in d.l.si is qui Stichũ.verb.ibi, dos,s.de iu.do.& in l.si maritus,& in l.si filia.§.hoc amplius.s.fam.er.& in l.1.§.cautione. C.de rei vx.act.& hanc vltimã esse verissimam existimo,q̃ ego primo probo,per tex.sing.iuncta gl.s.p.soc.l.quod si eo tpe vbi vr,quod lucrũ dotis pueniẽs uni ex socijs omniũ bonorũ,cõicari dẽt alijs,si alij onera matrimonii substinuerunt. ecce ergo, quod ad cõsiderandũ cuius sit lucrũ dotis, considerat penes quẽ sint onera mrimonii.Scđo probo,ubi nulla sũt onera mrimonii,ibi nulla dotis cõstitutio,& cõsequẽter nullũ dotis lucrũ cadit,ut formaliter dicit tex.s. de iu. dot. l.Iulianus,& l.si pater mulieris,in fi.nec huic considerationi refragat tex. i l.1 & 2.C.de bo.q lib.inquãtũ vult,quod ad instar aduẽtitiorũ pater habeat vsumfructũ lucri municipalis filij obuenientis, & cõsequẽter i eodẽ nullo modo sit collationis locus,per d.l.fi.C.de coll.qa pñt dictæ leges intelligi,de eo lucro,quod nõ puenit marito mera vxoris liberalitate,& qd nõ cõceditur pp onera matrimonii, Et quod illud sit verum pbat,quia & huic casui copulatur alter casus in

dictis

dictis ll.l.de lucro ex bonis mariti ꝓueniente vxori,cuius ēt pater vsumfructū habet,& tñ illud uxori non conceditur ob mrīmonij onera,q̄ solus vir sustinet ꝟ.ꝑ onerib.Et ꝙ habeat rō ꝑsonæ,q̄ sustinuit onera mrīmonij,tenuit Abb.cō-u..79.2.li.vbi dixit illud Bar.in trac suo de duo.fra.ell no.& uide Bal.cons. 80. 5.li.& vnū uerbū ꝑ Card.cōs.37.Adde tu,& uide Pet.de Vbal.i trac.ď duo. fra. 9.q.pri.uer.16.q̄ro.ubi dr,ꝙ i fratrib.sociis oium bonorū tale lucrū coicabit. Meno.Dec.consi 66.col.1.cons.67.& cons.550.nu.1 9.lib.1.&nu.22.

1 *Empta res de pecunia dotali est dotalis.vide etiam nu.7.*
2 *Dos putatiua retinetur propter impensas.*
3 *Dos putatiua repetitur condictione sine causa.*
4 *Ratio quare in rebus extantibus mulier præfertur domino.*
5 *Mulier pro dote putatiua,an habet hypothecam.& nu.8*
6 *Dos putatiua habet priuilegium in personali.*
9 *Vxor in matrimonio vero,quibus præferatur in actione de peculio.*
10 *Vendens boues pro pretio non soluto, potest petere boues ,& idem in mutu ante pecuniam,vt boues quis emat.*
11 *Dos,& quasi dos,est quid vniuersale.*

§.Si muller. Vxor putatiua habet quasi priuilegium in
actione de peculio contra omnes,præterquā
ꝯ dñm mariti putatiui,& ꝯ ipsum nec v.rum in rebus extantibus,
q̄ ꝑꝑ impensas potuerūt retineri,h.d.cū l.seq.& est no.ad mām pu-
tatiuā.Op.hic dr̄,ꝙ res empta de pecunia dotali, est quasi dotalis,
1 ꝯ.ś.de iu.dot.l.ita ꝯstante.Sol.si mrīmoniū †esset verū , res verè es-
sent dotales,sed qa hoc nō est,iō dnr̄ quasi dotales,ſm gl.Op.ꝙ nō
possit retineri ꝑꝑ impensas.C.de rei vx.act.l.1.§.sed nec ob impen
2 sas.Quidā dnt,ꝙ hic corrigitur.dic † ꝙ hic in dote putatiua,in qua
nihil corrigitur,ibi in vera.q̄ro,quare dicat,quasi priuilegiū? dicit
gl.quia nō est verè mrīmoniū,qa si esset verū mrīmoniū , tunc es-
3 set verū priuilegiū.†Quero qua actione repetitur ista dos? R ñ.ꝯdi
ctione sine cā,vt l.auunculo.de cond.sine ca.Quæro , q̄ est rō,ꝙ in
reb.extantib.mulier præfertur dño? R ñ.qa illæ non sunt peculii,iō
4 dñs de his non pōt deducere,vt l.depositi.in prin.ś.de pec.Quæro,
5 an mulier†ista pro ista quasi dote habeat hypothecā priuilegiatā?
Gl.hic,in verbo,actione.dicit supra ꝙ sic,vt l.2.in fi.ī.de priuil.cre
di.Ista gl.dicit verū,qñ liber homo ꝯheret mrīmonium non verū
ignoranter,tunc.n.obligantur bona sua,& mulier in hoc habet pri
uilegium,vt l.assiduis.C.q pot.in pig.hab.& ꝙ ibi no.Sed qñ seruus
accipit vxorē putatiuā:vt lex nostra dicit,nō possumus tractare de
oblone bonorum ipsius:quia nihil habet,nec bona dñi pōt obliga
re,nec ēt bona peculii,nisi habeat liberā administrationē, vt l.si ꝯ
a uenerit,§.fi.ś.de pig.act.Et sic no. ꝙ dos putatiua habet priuilegiū
6 in personali,sicut vera dos,qđ est singulare,vt hic.Itē † ꝙ res em-
b pta ex pecunia dotis putatiuę , est quasi dotalis,ꝙ est spāle, vt hic,
7 † Item hēt priuilegiū de tacita hypotheca. Item qñq; habet illam
8 hypothecā priuilegiatam,vt dictum est.Quæro, tex. hic in fi.dicit,
in rebus,quæ in dotem datæ sunt,& gl.in verbo , datæ sunt expo-
nit.i.existunt,vt sit tertium adiacens,quid est hoc dictum? Pet. di-
cit i l.i.C.vbi fideic.peti opor.(vbi gl.dicit idē)se nescire q̄d vult di
cere.vt Cy.ibi refert.Dy.hic exponit tertiū adiacēs.i. nomen ter-
tiæ ꝑsonæ nullius certi actus determinationem ꝯtinēs, & istud est
obscurius q̄ dictū gl.Tu dic clari⁹.Assume istā orōnē,res datæ sūt,
q̄ orō ꝯsistit in trib.verbis,ergo vult dicere glo.quod istud verbū,
sunt,est tertium verbū positū in orōne.q. d.totū illud regit ex par-
te ante,& sic innuit,sunt.i.existunt , sed si aliquid regeret ex parte
9 post,aliud importaret.† Quæro,pone ꝙ verū fuit mrīmonium , an
mulier præferatur oib.in actione de peculio? Gl.dicit ꝙ sic,& intel
ligitur verū esse,ꝑterq̄ in patre,& dño,ut patet ex tex.Vlt.Dy.indu
c cit ad q. Si vendidi ſ hoi tuo duos boues,& ago ad pretium,& tu
10 vis detrahere quod tibi debet,sed peto saltē boues. hic est arg. qđ
audiar,quasi species existat.Item si mutuaui pecuniā, & ex ea sunt
empti boues,est hic ar.ꝙ admittar ad boues.Facit ď leg.2.Impera-
tor,§.fi.& de priui.cre.l.si ventri.§.in bonis. Sed est arg. contra in
l.procuratoris,§.planè.ver.sed si dedi.& ver.& si quidem in credi-
tum.supra.de trib.act.non dicit plus Dy.hic.Ego dico,ꝙ pro ista vl
tima par.est casus in l.quidā fund.ś.de in rē ver.Ad ꝯrium rñdeo
nam l.Imperator.in fi.loquitur in vlib.hic in singularibus. no. in l.
11 si rem & pretium supra.de pet.hær. † Ad istam l.respondeo : quia
dos,& quasi dos,est quid vle,vt l.qđ dr̄.ī.tit.1.dixi ś.eo.in rub.me
ritò vna res succedit loco alterius. vel potes dicere,ꝙ ē priuilegiū
dotis,vel quasi dotis,vt ibi dixi.Ad l.si ventri,§.in bonis . dico , qđ
ibi loquitur in priuilegio personali , sed dñs præfert oibus hñtibus
priuilegium personale,vt hic,& supra de pecu.l.ex facto . in princ.

ADDITIONES.

a Meno.Nota.Tiraq.de legib.connub.gl.6.nu.244.245.
b Dotis putatiuæ.Adde Pau.de Cast.qui dicit,ꝙ prædium dotale non poterit alienari.l.3.de fund.dot.ꝙ ēt putat verum,si mulier non fuit in dolo ad decipiē dum virū.l.a diuo.sup.ď ri.nup.de quo vide Bal.cōs.26.4.vol.dicit ēt Bal.i l.1.i fi.ď cōd.ob cau.ꝙ si statutū dicat,ꝙ instra dotalia executioni mittant, sicut sen tentia d ffinitiua,ꝙ locū hēbit in quasi dotalib.quod est notandum ſm Paul. Pom.Vide Rom.consi.40.in fi.
c Ad quæstionem.Vide Rom.cons.40.in fi. Adde tu,ꝙ potes limitare hanc doctri nam Bar. non habere locum,quando mutuans pecuniam pro emendis bobus , specialiter fecisset sibi obligari boues vel aliam rem emptam,quia tunc præfer- retur talis mutuans etiam creditoribus anterioribus in dictis bobus vel in alia re empta,per no.in l.licet.C.qui pot.in pign.hab.Ita dat cautelam Capo.in suis caute.cautela incip.Vulgaris est regula iuris.
Meno.Ias.cōs.11.co.2.li.4.Ripa l.si priuilegia.n.32.ff.de priuileg.creditorum.

LEX XXV.

1 *Bona quando dicantur,ære alieno deducto.*
2 *Digestorum iure quomodo mulieri prouidebatur ,cum vir esset in extrema paupertate,& quomodo iure Codicis,& Auth.3.4.*
5 *Dos quibus casibus sequestretur.*
6 *L.in omnibus,supra de ind.quibus casib.habeat locum.& nu.57.& 58.*
7 *Viri facultates nō esse sufficientes ad dotis restitutionē,qualiter probabitur*
8 *Sententia vbi facit magnum præiudicium,debet plenè cognosci,& probari.*
9 *Sententia in illis casibus in quibus facit modicum præiudicium ,semiplena probatio sufficit.*
10 *Mulier quando agit contra virum ad dotem,sufficit probari per opin. vulgi facultates viri non esse sufficientes ad dotis exactionem,secus quando contra tertium,& nu.15.*
11 *Facultates alicuius non sufficere si probandū sit,quæ sit sufficiens probatio.*
12 *Verbum,euidentissimè,assumitur secundum subiectam materiam.*
13 *Paupertas,quomodo probetur,& nu.14.*
16 *Viro incipiente vti malè sua substantia,sufficit probatio semiplena, quādo agitur contra virum,si contra tertium,requiritur plena .*
17 *Viro incipiente malè vti sua substantia respectu initij ,siue respectu finis, vxor potest agere ad dotem,dotis fauore.*
18 *Marito bannito etiam bonis non publicatis , vxor potest agere ad dotem. numero 20.*
19 *Bannitus an æquiparetur deportato,remissinè .*
21 *Peregrinatio perducit ad paupertatem & ad mortem.*
22 *Marito absenti debent mitti alimenta.*
23 *Mulier licèt a principio tempore matrimonij sciuerit maritum inopem, tamen potest ad dotem agere.*
24 *Sententia quæ fauet matrimonio est amplectenda.*
25 *Mulier agit ad dotem,socero vergente ad inopiam.*
26 *Argumentum de re ad tempus procedit.*
27 *Executio fit vbi est eadem ratio.*
28 *Gl.in l.si vero,§ de viro.in prin.inf.eo.non est vera.*
29 *Hæc lex ad casum specificatum extenditur.*
30 *Lex noua extendi per legem antiquam potest.*
31 *Lex extenditur per suam rationem.*
32 *Socer,& maritus,quando tenentur ad dotem,altero ipsorum ad inopiā vergente,mulier potest agere ad dotem.*
33 *Paupertas alterius ex reis debendi nocet alteri .*
34 *Fratres plures,vel patruus,& nepotes,quando sunt obligati pro dote altero ad inopiam vergente,quando possit agi ad dotem.*
35 *Extranei duo obligati pro dote,si alter vergat ad inopiam , an mulier possit agerè ad dotem.*
36 *Extraneus potest dotem recipere,& ad eius restitutionem se obligare.*
37 *Extraneus qui recipit dotem,& promisit restituere ,si vergit ad inopiam. mulier agere potest ad dotem.& nu.43.*
38 *Lex simpliciter loquens in vno casu ex idētitate rōnis,extenditur ad alium casū,quando correctio nō inducitur,sed declaratio,& distinctio.& n.43*
39 *Opinio Io.in auth.quas actiones.communiter tenetur.*
40 *Ius facilius distinguitur,quam tollatur.*
41 *Ius diuinum per ius humanum distinguitur,non autem tollitur .*
42 *Lex loquens per dictionem taxatiuam,ꝙ extendatur per aliam legem ad casum habentem similem rationem,& quando per hominem possit extendi. & nu.44.& 45.& ibi in casu fauorabili & pio.*
46 *Vir nec socer per dationem fideiussoris possunt euitare , ꝙ mulier non agat ad dotem in casu inopiæ.*
47 *Filia in casu huius l.patre inuito agit ad dotem,quando dos est parua , vel si est magna,& pater sit ita pauper,ꝙ si dos perderetur non posset iterū filiam dotare.*
48 *Dos magna,vel parua intelligitur secundum qualitatem personarum.*
49 *Patre absente potest filia agere ad dotem in casu huius l.etiam si sine ipso agere non posset,cum cautione rati.*
50 *Pater in casu huius l.quando agere possit absque filia.*
51 *Actio quæ competit patri,& filiæ pro dote,est vna numero.*
52 *Pater agit ad dotem in casu huius l.quando filia ius suum amittit,sed illud consolidatur,& fratribus confert.*
53 *Mulier licèt stipulata fuerit sibi dotem reddi,quandocunque soluto matrim. poterit tamen agi ante,viro ad inopiam vergente .*
54 *Prouisio hominis,ꝙ tollat prouisionem l.de iure speciali in eodem casu,non in diuerso,& ibi quando,remissiuè.*
55 *Extraneus qui dotem dedit pro muliere,& pactus est sibi eam restitui , an in casu inopiæ,poterit agere ad dotem.*
56 *Actio ex stipulatu pro dote competens extraneo est bonæfidei .*
57 *L.in omnibus,supra de indic.non habet locum in actionibus stricti iuris.*
58 *Extraneus,qui dedit dotem,& pactus est illam sibi restitui,quod habeat beneficium l.in omnibus.sup.de iud.*
59 *Pater mulieris si stipulatur dotem sibi reddi sol.mat.an ipse,vel mulier possit ad dotem agere,ob inopiam viri.*
60 *Pater viri,vel extraneus si recepit dotem,an eo ad inopiam vrgente , vir agere possit ad dotem.*
61 *Actionem personalem,quæ competit mulieri, vel hypothecariam pro dote, ratione inopiæ,vir an suo nomine intentet.*
62 *Vir qui sustinet onera matrimonij,quandoq; pōt ēt extra casum inopiæ,intentare condictionem ex lege,vel iudicis officium implorare ad dotem.*
63 *Filij matre mortua,non poterunt contra patrem habere remedium harum legum,& quando.*
64 *Filij matre bannita,vel excōicata,poterunt agere contra patrem vergentē ad*

ad inopiam nomine matris, & etiam eorum proprio nomine. & nu. 68.

65 *Persona coniuncta agit nomine coniuncti etiam eo inuito, quando tractatur de proprio interesse. & impropriè dicitur procurator. 66.*

67 *Dotis titulus ex parte viri, & filiorum non est lucratiuus.*

69 *Parentum delictum non nocet filijs, in ijs, quę per parentes ipsi filij non acquirunt.*

70 *Mulier qua actione agit ad dotem viro ad inopiam vergente.*

71 *Mulier habet actionem in rem contra extraneum possessorem ad rem datam in dote inaestimatam, viro ad inopiam vergente.*

72 *Mulier agens hypothecaria contra extraneos possessores ad dotem, debet facere executionem.*

73 *Mulier in casu huius l. agit ad quęcunque bona viri etiam emphyteutica, et feudataria, & etiam ad mobilia.*

74 *Mulier recipiens dotem, quia tacitè non obligat eius bona, ideo vxor non potest agere ad dotem, ipso ad inopiam vergente.*

75 *Illata, & inuecta per minorem in re conducta, quòd tacitè non obligentur.*

76 *Donō pp nuptias statim ipso iure videtur cōstituta, cum vir dotem recipit.*

77 *Hypotheca tacita competit etiam viro pro dote habenda.*

78 *Mulier nubens quando videatur omnia sua bona dare in dotem.*

79 *Cautela, vt ille qui dat dotem minori, expressam obligationem cum iuramēto recipiat.*

80 *Dotis fructus pro eo anno, quo dos repetitur per vxorem in casu huius l. non diuiduntur, sed restituuntur mulieri.*

81 *Libellus, & contestatio litis in casu huius l. an & quando requiruntur.*

82 *Matrimoniali in causa, & tangentibus quoquo modo eam, proceditur summariè, & sine strepitu, & figura iudicij.*

83 *Libellus, & litis contestatio semper requiruntur, vbi agitur de magno pręiudicio, & probatio plena requiritur.*

84 *Exceptiones quæ opponantur in remedio huius legis.*

85 *Exceptio omnis quę constante matrimonio minuit dotem, poterit etiam opponi in casu huius legis.*

86 *Exceptio, ne maritus conueniatur vltra quam facere possit, potest in casu huius legis opponi.*

87 *Pactum de dote lucranda per virum matrimonio soluto, non potest in hoc iudicio opponi.*

88 *Compensationis exceptio alterius quantitatis debitæ viro per mulierem, non opponitur in hoc iudicio.*

89 *Uxor potest vti retentione etiam contra extraneos agentes hypoticaria, viro ad inopiam vergente.*

90 *Viro vergente ad inopiam, & contumace existente. mulier mittitur in possessionem.*

91 *Effectus qui sequantur ex repetitione dotis, viro ad inopiam vergente.*

92 *Mulier repetens dotem in casu huius l. quando consequatur dominium rerū pro dote assignatarum.*

93 *Verbum, assignare, prolatum a iudice, quando translationem dominij importet, quando ius pignoris, & quando custodiam.*

94 *Hypothecaria intentata per mulierem in casu huius l. non est de natura hypothecariæ intentatę per alios.*

95 *Vir sua sponte restituens dotem vxori propter inopiam, quando talis restitutio sibi, & creditoribus noceat. & nu. 97.*

96 *Contractus omnis ex quo dotis conditio fit melior, & vir non efficitur pauperior, inter virum, & vxorem est licitus.*

98 *Vir volens transferre dominium uxori si eidem assignaret dotem, in eam trāsfertur, quando restitutio fit, vt vxor se, suosque alat.*

99 *Dotis restitutio facta ab eo, qui vergit ad inopiam, in quo differat ab ea, quæ fit ab eo qui non vergit. nu. 101.*

100 *Restitutio dotis ad hoc, vt fieri possit in casu huius l. quid requiratur.*

101 *Mulieri in casu huius l. si restitutæ res fierent deteriores, ad quem spectabit incommodum.*

102 *Dotis restitutę fructus si non sufficiunt mulieri ad alimenta, vir tenetur dare vltra, & eam alere, etiam nulla dote constituta. nu. 103.*

104 *Dotis restitutę fructus si excedunt onera mīmonij excessus restituitur uiro*

105 *Vir in casu huius legis quando possit conueniri insolidum, vel inquantum facere possit.*

106 *Actione in rem conuentus non potest allegare, ne conueniatur vltra quam facere possit.*

107 *Vir si efficitur diues facta dotis restitutione, dos sibi non restituitur.*

108 *Quando casus superueniens, qui ab initio impediret actum geri, tendit ad eundem effectum cū actu gesto, superuenienti casu, non tollitur gestum.*

109 *Uxor cui dos est restituta, tenetur ex eā si satis sit, alimentare virum, socerum, & filios alterius matrimonij.*

a **Si constante.** Principiū huius l. qd repetiturus sum, brē.
h. d. Si bona mariti nō sufficiunt ad dotem
constante matrimonio, dotis exactio cōpetit mulieri. h. d. Diuide
in duas partes. Primo quærit. Scdo rndet. Scda ibi, & ↄstar &c. Ca
sum in terminis pone per te, & notabilia collige. Op. & vr̄ primo,
quòd mulier non debet tm̄ expectare, sed possit agere: ēt qn̄ vir potest
sibi satisfacere plenè, vt C. de iu. dot. l. vbi. Sol. glo. quòd hic facultates
mariti non sufficiebant creditoribus, & mulieri, sed mulieri bene
potest satisfieri, vt hic, & ibi not. & quod hoc sit verum, probat per
rationem. quia alias mulieri nullum esset legis consilium, cum ina
nis est actio &c. supra de do. l. nam is. & extra de restit. spol. c. olim,
el 2. & hoc placet, quòd hæc l. sic intelligatur, quia alias esset inane cō
silium. Tamen non credo, quòd l. vbi. debeat restringi ad hanc inopiā
vt j. dicam. Secundo opp. quòd facultates hominum debent intelligi,
nulla facta deductione æris alieni, ut supra de iu. do. l. siue gn̄alis
& ibi no. & infra de admi. tu. l. eum post. §. j. Sed iste text. requirit
facultates non sufficere. & sic vr̄, quòd regratur, quòd bona nō sufficiant,
b bēt nō deducto ære alieno, & sic prædicta sol. nō est vera. b Huius
1 timore gl. exponit, facultates, i. bona. Et sic intelligant† bona, ære
alieno deducto. vt inf. de verb. sign. l. subsignatum. §. bona, & sic
est bona solo. Qn̄ aūt intelligantur bona ære alieno deducto, vel
non, dic vt j. de verb. sign. l. Princeps bona, dicā j. de bono pos. l. 3.
Tertio op. & vr̄, quòd mulier non expectet inopiam: immo agat statim
cū vir incipiat malè uti substātia sua, ut in Auth. de æqua. dot.
§. illud. col. 7 Gl. hic, & C. de iu. dot. l. ubi. dicit, quòd hic iura corrigā
tur p iliā auth. sed in d. §. illud. uidetur dicere, quòd hæc intelligaī ſm
illam. Et hanc sequitur Dy. licèt Iac. de Are. sequatur primam, ut
refert Cy. in l. vbi. in j. opp Mihi aūt vr̄ quòd circa hoc sunt tria iura,
s. ius ffor ū, & hoc prouidet mulieri plenè. Ius Codicis, & hoc prouidet plenius. Et ius Authenticorum & hoc prouidet plenissimè
& nullum alteri derogat, immo diuersis casib. loquuntur. Nā ſm
2 hæc iura † fforum mulier tunc poterat agere, cum uir erat in illa
extrema miseria, quòd bona sua nō sufficiebant ad exactionē dotis,
deducto ære alieno, nec ante poterat agere, & istud est solū ī dote.
3 †Sed p ius Codicis prouisum est plenius, quòd licèt bona mariti suffi
ciant ad exactionem dotis, tn̄ si maritus laborat inopia: puta, quòd sit
nobilis homo, & habet in bonis parū: tamen habet in bonis tn̄, quòd
sufficit creditorib. & doti, tn̄ qa oportet eū viuere honorificè, oīa
expendit, & mulier pateret necessitatē, ſm ista tpa mulier nō poterat agere, sed hodie pōt, per d. l. ubi. & l. in rebus. §. oīs, eo. ti. Et quòd
de hac inopia debeat intelligi, dicā j. in qōnib. Item p ius Authen
4 ticor ū est prouisum plenissimè. †Ecce, vir habet tm̄, quòd sufficit creditorib. & doti, & est diues, & habet tantum quòd pōt bene viuere: tn̄
est dubium, quòd uergat ad inopiam, quia malè utitur substantia sua
& ſm ista iura mulier non poterat agere, sed hodie est sibi prouisum plenius, ut etiam tunc possit agere, vnum ergo ius non corri-
c git aliud, sed addit alteri iuri plenius prouidendo, Quarto op. c. extra glo. & vr̄ quòd mulier non possit agere ad dotem, ut hic dicitur:
sed petere dotem sequestrari, ut supra eo. l. si cum dotem. §. si verò
dotem Sol. dūt quidam, fateor, quòd habet vtrumq; remedium, & il-
5 lud, & istud. Ego dico aliter. † Aut vir dissipauit, & dissipat bona
sua. propter quod dubitatur de exactione dotis, & tunc procedit
istud principium. Aut dissipat & ↄsumit dotem, & res dotales: &
d tunc loquitur lex ↄtria: d nec potes dicere, quòd idem sit iuris siue dissi
pat res suas, siue res dotales, qa est ↄ l. ēt. §. licèt. s̄. co. quod credo
uerum. Posset etiā aliter intelligi, quia ibi loquitur qn̄ mulier est
furiosa, uel talis conditionis, quòd ipsa dissiparet, tunc. n. officium iu
dicis in hac actione de dote, quæ est bonæ fidei, de æquitate non fa
cit dotem restitui mulieri, sed facit ipsam sequestrari apud tertiū,
vt sic uiro, & vxori consulatur Quinto oppo. & vr̄, quòd hæc lex
6 sit superflua, quia † poterat mulieri esse consultum, per remediū
l. in omnib. supra de iudi. sed in iure nostro nihil debet esse super
fluum, ut in j. const. C. §. quibus. ergo &c Sol. dicit Cy. in l. ubi. C.
de iu. dot, in 2. opp. melius est habere res quàm cautiones, ut l. qui
ita. §. j. infra ad Trebel. & Inst. de oblig. ex delict. §. furti. Cōfitetur
tamē ipse remedium l. in omnibus. posse habere locum si mulier
vellet intentare. Hoc non puto uerum. Nam d. l. in omnibus loqtur de cautione cum fideiussore., quicquid dicat ibi gl. ut ipse idē
Cy. no. in l. sancimus. C. de verb. sign. & bene probatur per l. si cre
ditores. infra de priuil. cred. Aut ergo dices quod dabit fideiussores de dote conseruanda, & hoc est falsum, per tit. ne fideiuss. do.
den. l. j. Aut fideiussores de dote restituenda, & hoc posset procedere secundum opin. Dyn. positam infra ca. l. §. quoties quā idem
Cy. sequitur in d. l. j. sed gl. ibi contra. & idem sequitur Inno. extra
de dona. inter vir. & vxo. c. per vestras, quod etiam tenet D. Ray. &
hoc etiam puto uerum, & latissimè dicam infra. e. l. §. quoties. Cū
ergo nullo casu fideiussio ualeat, patet quòd remedium illius l. in
omnibus. non potest habere locum. Sexto opp. & uidetur, quod
dos potest tantum peti sol. matr. ut supra eo. l. 2. in prin. Sol. speciale est hic. Sunt alij casus speciales, quos dic, ut ibi.

Veniamus. Ad materiam l. nostræ examinandam per q̄stiones, & ut etiā facilius habeatur doctrina,
hoc ordine procedam Primo quæram circa personam eius à quo
dos repetitur, pp inopiam. Scdo circa personam eius qui repetit.
Tertio circa modum repetendi. Quarto de repetitionis effectu.
Circa primum. Quæro qualiter pbabuntur uiri facultates ad dotis exactionem nō sufficere? Dy. dicit, quod probabitur ſm vulgi
opi. sicut no. in d. l. ubi, & in d. §. illud, de æqual. dot. Ista verba vidētur innuere, idem esse, bona ad dotis quantitatem non sufficere, & uirum esse inopem, & malè uti substantia sua, cum eodem
modo

ADDITIONES.

a Paris. Si constante. Vide quæ scripsi ad Bar. in l. vbi adhuc. C. de iure dot. Meno. Corasius. ad l. qui liberos. ff. de ritu nupt. nu. 434.

b Pom. Non est uera. Vide Alex. in l. nā quod. §. non oīs, in j. col. in 3. not. ff. ad Treb.

c Barb. Quarto opp. Vide Lud. Rom. in consi. 45. incip. In causa D. Camillæ, quando mulier repetat dotem constante matrimonio.

d Lex contraria. Adde sol. Bar. hic approbat Bal. in auth. quod locum. C. de colla. in 5. q. & inquantum Alex. concludit, quòd mulier constante matrimonio in casu huius l. possit agere rei. vendic. dic, quòd idem consuluit Bal. consi. 24. 1. lib.

modo videantur probari. Sed ego prædicta posui sup. vt diuersa.
7 ideo singulariter examinemus. Et primo discutiamus† qualiter p
batur, quod viri facultates ad dotis quantitatem non sufficiũt. Rn-
a deo: Non probatur per vulgarem opi. immo probatur hoc modo,
probando plenè per instrumenta, & per testes, virum habere tot
debita & asserendo illum hre tot bona, quæ ad debita non suffi-
b ciunt, tamen si maritus vult probare esse plura bona: potest hoc
c facere, vt s. de prob. l. cum de lege. & ibi no. Ista. n. cum sit negati-
ua, aliter probari non potest. Sed sustinendo gl. & Dy. dico, q. quæ-
8 dam sunt causæ† in quibus sententia lata facit magnum preiudiciũ
& in illis requiritur plena cognitio, & plena probatio, vt C. de iud.
l. iudices. & in illis si deberet probari, q. bona ad debita non suffi-
cerent, probabitur eodem modo quo dr in d. l. cũ de lege. Nã pro-
babitur plenè tot esse debita, & asseretur tot esse bona. Et pro hoc
9 optimè facit e tra de præsump. c. fi. † Quædam d sunt causæ in qb.
d sententia lata facit modicũ præiudicium, & in illis sufficit semi-
e plena probatio, vt j. de Carbo. edi. l. 3. § causæ. & sup. ad exhi. l. 3. §.
sciendum. & quod no. j. de lib. agn. l. si quis a lib. §. si vel parens. Cũ
ergo ex hac sentẽtia, quæ fertur in hoc iudicio, ipsi marito fiat mo
dicum præiudicium, ideo dotem esse tantam mulier probat plenè;
quia si de hoc dubitaretur, fieret plenum præiudicium aliis credi-
10 toribus. † sed non esse tot bona, quæ sufficiant debitis computatis
ad exactionem dotis, probatur per vulgi opi. quia summaria, & se-
miplena probatio per famã vr haberi, vt no. s. de testi. l. 3. §. eiusdẽ
quoque Principis. Nam hæc sententia parum præiudicat viro, cũ
fructus deseruiant onerib. matrimonij, vt d. l. vbi. & j. dicam. Quod
puto verum, quando agitur ꝯ ipsum virum. Sed si ageretur ꝯ ex-
traneum, tunc credo, q. deberet probari plenè. sm glo. d. l. cum de
lege. & j. dicam. Et ad prædicta facit, quod habemus in Spe. de iu-
f di. §. fi. versi. 5. & 6. Ex prædictis no. q in omnib. casib. † quibus ne
11 gatiua debet probari, sufficeret asserere tot esse bona, qui vult di-
cere esse plura, probet. Sed si debita, vel credita essent tot in casib.
in quibus paratur plenũ præiudicium, debet probari plenè, in aliis
g vero vulgi opi. vt hic, cum sim. Sed contra prædicta instatur de li
tera ista, ibi, ex quo euidentissimè, & c. vbi vr. q. requiratur id esse
notorium, quod est plus quam plena probatio. Nam verbum, eui-
dentissimè. notorium denotat, vt supra qui satisd. cog. l. si vero. §. q.
pro rei qualitate. & quod ibi not. Sol. Aduerbium, euidentissimè,
quandoque ponitur pro eo, quod affirmatiuè asseritur, vt aliquem
esse diuitem, & sic eum habere tot. & tunc bene sumitur pro noto
rio, vt in ꝯrio. Ista. n. possunt transire in notorium, vt l. ea quidem,
C. de accus. l. emptorem. in prin. de act. emp. & ibi no. Specu. de no.
crimi. §. sequitur de manifesto. ver. 1. & §. iam de notorio. per totũ.
Quandoque ponitur iuxta id, quod negatiuè asseritur, nec certo
tempore, vel loco coarctatur, vt in casu nostro: & tunc cum nõ ca-
dat in plenam probationem, vt l. actor. in fi. C. de prob. multo ma-
h gis non cadit in notorium. h † Assumimus ergo euidentissimè, sm
12 materiam subiectam l. si vino. ff. loca. Et in his, in quibus fit plenũ
præiudicium pro plena probatione, alias semiplena, & vulgi opi.
vt hic, expone ergo euidentissimè, secundum vulgi opi. Secundo q̃
i ro i iuxta prædicta, quomodo† probatur paupertas, k seu inopia ali-
13 cuius. Gl. in d. l. vbi, dicit eodem modo, per vulgi opi. Istud Dyn. &
K Cy. tenent. Plus dicit Iac. de Are. indistinctè esse verum in quoli-
bet casu, vt no. per istum in l. paupertatis. j. de excus. tu. Contra hoc
op. nos habemus, quod pauper dr, qui nõ habet in bonis quinqua-
ginta aureos, vt j. de accus. l. nonnulli. Alibi vr pauper, qui non ha-
bet centum aureos in bonis, vt Instit. de succes. liber. §. sed nostra.
& in hoc residet gl. in Auth. de exhib. & introduc. reis, §. fi. in gl. q. s
dr pauper. col. 6. Alio modo vr accipi pauper, vt Inst. de excus. tut.
l §. sed & propter paupertatem. Quid dicemus? l † Dic. q. qñque in
14 aliquibus casib. lex limitat qualiter debeat intelligi pauper, tunc
stabo dispositioni legis, vt d. l. nonnulli. & d. §. sed nostra. Quando-
que lex non limitat, & tunc in casib. in quibus ex paupertate para
tur paruum præiudicium. stabo gl. l. vbi, vt sufficiat probari per vul
gi opi. per iam dicta. In casibus vero, in quib. paratur magnum ꝑiu
m dicium. tunc relinquendum est arbitrio iudicis. m gl. hoc tenet C.
vnde vir. & vx. auth. præterea. Arbitrabitur autem hoc iudex di-
uersimodè secundum diuersitatem personarum, & factorum, vn-
de vnus miles, vel nobilis homo habens mille in bonis est pauper:
vnus rusticus habens minus, est diues. arg. inf. de verb. sign. l. nepos
Proculo. & quod no. de reg. iu. l. condemnationem. & de iud. l. sed
& si susceperit, §. 1. Item ex qualitate factorum, consideratur. n. o-
nus iniunctum, & vtrum sit ille sufficiens, vel non, & secundũ hoc
dicitur diues, vel pauper, vt d. l. paupertas. no. in d. §. sed & propter
paupertatem. Circunstantiis ergo probatis, remanebit in iudicis
arbitrio. Ista scire prosunt ad multa, vbi expedit scire de pauperta-
15 te, & diuitijs, & in testib. & aliis. Ex prædictis ergo dico, † q. si mu-
lier vult agere in casu inopiæ contra extraneum pignorum posses-
sorem hypothecaria, qd potest, vt d. l. vbi. quia tunc fieret sibi ex-
traneo magnum præiudicium, q. a inopia det probari plenè eo mõ
quo potest, vt arbitrium iudicis ad hoc moueatur. & in hoc non
puto gl. istam benedicere. Tertio quæro quõ probatr virũ inchoa-
re malè vti substantia sua, gl. in præall. Auth. de æqua. do. §. illud, vi
n detur dicere idẽ. videlicet, quod probetur per vulgi n opi. vel lo-
quendi consuetudinẽ. Alibi videtur notari, quod debeat probari p
actus extrinsecos: quia vendidit, & dilapidauit, & c. no. j. de tuto. &
& cur. da. ab his. l. his qui, §. fi. & videtur probari infra de cur. fur. l.
16 1. dico† idem quod supra. quod cum agitur contra maritum vbi
fit paruum præiudicium, sufficit vulgi opi. in aliis casib. vbi fit ma-
gnum præiudicium, vt in casib. d. l. his qui, §. fi. & l. 1. de cur. fur. & ĩ
casu nostro contra extraneũ, dico ex gestis, & ex aliis causis extrin
secis debere probari. Quarto quæro, pone, quod maritus est diues
o homo. incipit facere mercantiam, & ire per mare, secundum qd
etiam alii in arte illa periti faciũt, incipit nimis perdere, & de pau-
perari, ita quod in vulgi opin. est, q. vergat ad inopiam, an mulier
poterit dotem petere? & videtur quod non, nam lex ista non hẽt
locum, quia eius bona adhuc doti, & creditoribus sufficiunt. Item
nec l. vbi. habet locum: quia omnib. consideratis & c. sm vulgi opi.
adhuc est diues: licet tendat ad inopiam. Item nec ius Auth. illud
requirit. virum malè vti substantia sua. sed hic non inchoauit ma-
lè vti, cum vtiliter cepit negotium, licet malum exitum habuerit,
p vt supra de neg. gest. l. sed an vltro, §. fi. & l. successori. in fi. respon. p
17 Quandoq; † dicitur res malè geri respectu initii, vt dic ll. quando-
que respectu finis, vt infra de impen. l. & in totum. In proposito er-
go fauore dotis ne mulier possit perdere dotem si vir, peruenit ad
perfectam paupertatem, vtroque modo intelligam, vt siue vir ma-
lè inchoaret respectu initii, siue malum exitum habeat, consuletur
mulieri. arg. supra eod. l. 1. & supra de regu. iur. l. in ambiguis. Et
hoc videtur hic sentire glos. & glos. in d. §. illud. in Auth. de æqua.
do. in quæstio. qua quæritur, quid si maritus, & socer teneantur.
Quinto

ADDITIONES.

a Meno. Non probatur. Paris. cons. 80. nu. 47. lib. 1.
b Pom. Si maritus. Sequitur Alex. cons. 102. in 2. vol. & cons. 34. 4. vol. & consi. 31. alias 51. & cons. 126. vol. 4. Fel. in c. veniens, j. de test. & aliquid in c. literis. versi. sed his non obstantibus. de præsump.
c Cum. de lege. Adde q idem ipse tenet in l. fi. §. licentiam per illum tex. C. de iure de lib. & sequitur Bal. in d. l. cum de lege. & idem videtur tenere Bar. in l. decem. de verb. oblig. & Pau. de Cast. in l. maritum, j eo. & facit pro hac opin. quod ipse no. in l. conficiuntur, §. codicilli. de iu. cod. videlicet si non possunt haberi septem testes tempore pestis, in testamento sufficiant quinque, & eo ipso, q asserit plures haberi non potuisse, fundata est intentio sua, nisi contrarium probetur. d. l. cum de lege. facit etiam pro hac parte, q si quis Parmæ existens habear producere aliqđ statutum Papiæ, & sic illud producat asserens esse totum, præsumitur pro ipso, donec probetur contrarium, secundum Bar. in rub. de ope. no. nũ. per gl. in d. l. cum de lege. quam gl. sequitur Rom. hic. & pro ea dicit esset casum in l. si is qui inf. de test. & Io. Ant. in c. 1. in fi. de prob. & in c. cõtingit. de fid. inst. & cum opi. Bar. hic, tenent etiam Ang. & Imo. q fuit contrarius in l. cũ ex causa, inf. de re iud. & D. Ang. in l. mutuum, §. cum, inf. de acq. hær. Et tenendo istam opi. non ob. ratio illa, q probatio debeat de necessitate concludere, quia illud est uerum ad ostendendum quantitatem æris alieni, ex quo resultat præsumptio fundamentalis illius, qui asserit plura bona non extare. Alij tamen sunt modi securiores ad probandum facultates alicuius non sufficere ad debita, de quibus per Bald. in l. 1. de reuo. ijs, quæ in frau. cred. & in l. si verò, §. qui pro rei. sup. q satisd. cog. & in l. vbi adhuc, C. de iure dot.
Paris. Vide Alex. cons. 47. vers. secundo, quia ipsemet. & cons. 65. vol. 1.
d Quædam. Vide Fel. in c. veniens. el 2. nu. 14. extra de testib.
e Præiudicium: Adde qđ plenius per ipsum in l. 1. §. fi. inf. de præt. stip. & in l. 4. §. hoc autem iudicium, de dãno infecto. & in extrauag. ad reprim. in ver. summariè per Bal in l. iudices, C. de appel. & Bart. in l. 2. C. de edic. diui Adr. toll. & in l. a diuo Pio, §. si super rebus inf. de re iud. per Spec. in ti. de off. iu. §. postremo. & per Bar. & Bal. in l. nec quicquam, §. de plano. supra de off. procons. & leg.
f Pomp. Et prædictis. Vide Alex. cons. 102. vol. 2.
g Pom. Sed contra prædicta. Quid importat verbum, euidens, vide Bal. in l. ea quidem C. de accus. Alex. cons. 59. 4. vol. Alex. in l. qui plures, ff. de vulg. & pup. Fel. in c. licet causam. in 11. no. de prob. Barb. cons. 28. 1. volu. & cons. 38. & cons. 45. eo. vol.
h Notorium. Adde q contrarium probat per plura Ant. de But. in repet. c. vestra. de cohab. cler. & mul. per c. 1. de confes. in 6. iuncta c. fi. de cohab. cler. & mul. & est casus in c. cum olim de verb. sig. & in c. dudum, el 1. de elec.
i Pom. Secundo quæro. Vide alium modum probandi per D. Rom. cons. 245. in fi. & quis dicatur pauper, vide D. Alex. in auth. præterea, vbi Ia. C. vnde vir, & vx.
k Paupertas. Adde alios modos probandi per Iac. But. in l. actor, C. de prob. Bal. & Sal. in auth. præterea, C. vnde vir, & vx. Bald. in l. paupertas, inf. de excus. tu. & in l. si qs ad declinandũ, C. de epis. & cler. p gl. in verbo. absunt. in Auth. de hær. & fal. & p Cyn. in c. Odoar. de sol. Item sm Ang. qñ quis fidem ber vr probatum, q malè vtitur substantia sua, l. ita in personam, ff. de pac. Item quando habet pecunias sub vsuris, sm eum per illum tex. & in l. 3. de fideiuss. No. tamen pro practica q non sufficit, si testes dicant, q vergit ad inopiam, nisi dicant manifestum est eum vergere ad inopiam. l. ita probatur in l. rebus, C. de iure dot. & vide Ro. cons. 246. in fi. vbi consuluit super dictis quorundam testium, qui dixerant, qđ maritus alia bona non habebat, nisi illa, quæ in articulis posita fuerant, quæ ad alimoniam non sufficiebant, quomodo probatur illa negatiua, dicit eo modo quo deponunt: quia vicini, noti. & alleg. glo. ord. quæ dat modum probandi negatiuam in Auth. de hær. & fal. §. si vero absint. in vr. & vidisse.
l Pom. Quid dicemus? Vide Aret. cons. 13. facit quod vult idem Aret. cons. 17. facit quod vult Alex. cons. 31. ver. & eisdem in 5. vol. Et istam materiam vide pro poss. in c. quo iure, 8. dist. Fel. in c. si qui testium. in fi. de testi. vide D. Cardin. cons. 87. ubi probatur paupertas per uulgi opinionem.
m Pomp. Arbitrio iudicis. Adde multos casus, quib. statur arbitrio iudicis, p Barb. cons. 10. uol. 2. Alex. cõl. 11. Et uide quæ not. in l. 1. § ait prætor, ff. de iure delibe.
Paris. Vide Aret. cons. 13. uersi. ad secundum de paupertate, s. quando uxor repetit dotem, quia maritus uergit ad inopiam, debet prius maritus uergere ad inopiam, vide Pau. de Ca cõl. 566. inci. In casu præmisso, dic indubitanter, no l. 2. & faciunt no. per Doc. in l. decem, ff. de uerb. oblig.
n Vulgi. Adde Bal. cons. 323. 1. lib.
o Per mare. Vide Pau. de Cast. cons. 392.
p Pom. Respon. Vide Alex. in l. si cum dotem, §. si maritus. in 4. no. supra eo.

a Quinto quæro, pone,† quod maritus est bannitus propter ma-
18 leficiũ de ciuitate sua,vtrũ mulier poterit petere dotẽ:argu.istorũ
b iurium,quidam dñt,q sic:quia bannitus æquiparatur deportato,
vt Inst.quibus mod.ius patr.pot.sol.§. relegari. & in tit. hic finitur
lex Corradi . circa prin. Sed in deportatis est locus repetitioni,vt
19 C.de repu.l.1.& no.s.eo.l.2.in prin.ergo & in bannito.† Ista qõ
an bannitus æquiparetur deportato,est multũ magna,& vulgata
satis,quam tangit Cy.C.de hær.inst.l.1.& Spe. in tit.de instr.edi.
§.cõpendiosè.vers.quæro quid de bannito.Hoc hic non examino
20 tñ quantum ad præsens spectat,† aut iste bannitus perdit oĩa bo-
na sua,quia publicantur,& tunc non est dubium, quod hẽt reme
dium huius l.quia tunc est imperfecta inopia.Idem credo de par-
te bonorum publicata,vt j.eo.l si marito.in prin. Si vero nihil de
bonis publicatum est,sed solum exulare iussus est,tũc est dubium.
Finaliter credo idem per remedium d. Auth.de æqual.dot. vbi vi
ro inchoante malè vti substantia sua,habet locum repetitio. Sed
21 ille quem oportet peregrinari.malè vtitur:quia †peregrinatio per-
ducit eum ad paupertatem,& ad mortem,vt in Auth.de exhi. re.
in prin.& in Auth vt omnes obe.iud.prouin § hæc considerãtes.
in fi.Idem vr tenere Spe.in tit.de do,post diu.restit.§.fi. versi. qd
22 si vir.Plus etiam ibi dicit,† q marito absenti debent mitti alimẽta,
q tene menti.Ad quod facit s de iu.dot.l.mutus, §. manente . in
Auth.de incest.nup §.si vero cõtigerit,col.2. Sexto q̃ro iuxta p̃di
cta,quid si qñ b initio mulier dedit dotẽ,maritus in inopia ɔstitu-
tus erat,vel in aliquo ex p̃dictis casib.qui faciunt locum repetitio-
ni dotis ɔstante matr.an poterit vti beneficio istarũ legũ?Dyn. di
cit q non per l.si is a quo,§ fi.j.in poss.leg Cy.in d.l.vbi.in fi.q.di
stinguit. Aut mulier sciuit,& præiudicat:aut non,& tunc nõ præiu
23 dicat,vt d.l.si is a quo,§.fi.& C.d spõs.l.fi.§.his illud quoq;. † Ego
credo,q semper mulier habeat tale beneficium. Primo,quia ante
ɔctas nuptias mulier non potest aliqd pactũ facere expressè, p qd
lõgiori die repetatur dos, ne ɔditio eius fiat deterior.vt s.de pac.
dot.l.de die & l.seq.& l.Attilicinus.Multo magis non potest sibi
præiudicare per tacitũ pactum,quod vr resultare ex eo, quod dat
dotem viro inopi.Præterea sententia prædicta esset nuptiis impe-
dimento,nam pauper,& qui malè facit facta sua non inueniret v-
xorem cum dote,eo quod mulieres viderent se auxilio istarum le-
c gum destitutas.Ista aũt nostra sentẽtia nuptiis est fauorabilis, &
24 ideo est tenenda† & admittenda,j .de cond.& dem.l. hoc modo.
& de iure patr.l.adigere,§.si patronus. Pro hoc vr casus extra de
25 don.inter vir.& vx.c.per vestras.† Septimo quæro, quid in socero
si ipse recepit dotẽ,& vergat ad inopiam;vel malè vtitr substantia
sua.Vr q ɔ eum non possit agi Nam regula est exactionem de do
te non dari,nisi soluto mat.vt C.de præscrip.30.ann.l.cum notissi
mi,§.illud.& C.de iu.dot.l.in rebus,§.omnes,& j.de do.præleg.l.
2.in prin.& hæc regula fallit in viro vergente ad inopiam,vt hic,
cum in similib.de socero nõ habeamus expressum,ergo stabimus
regulæ.Et leges,quæ loquuntur in viro,non extenduntur ad soce
rum,vt j,eo.l.si vero,§.de viro & ita possumus arguere.gl.tñ hic,
& in l.vbi.determinat contrarium: quia eadem ratioẽ æquitatis
in socero;quæ est in viro ergo &c.vt l.fi. C.ad l.Fal.cum sim.Præ
26 terea Dy.hoc probat alia ratione.licitum est arguere de re ad tẽ-
pus,vt inf.de test.mil.l.miles ita.in prin.ver.& quia diximus. sed
in re,seu in quantitate ita datur contra socerum,sicut contra virũ,
vt sup.eo.l.rei,§ socero & ita in tempore.Dyn.inducit pro glo. su
pra.eo.l.diuortio,§.interdum.in fi.quæ facit ad rationem factã in
contrarium.& ad §.de viro.vbi videtur casus in contrarium, non
27 respondet.† Sed ex verbis gl.hic,& ibi poteritis colligere talem so
lutionem s.hic extenditur ad socerum:quia est eadem ratio , & ibi
non extenditur ad socerum:quia non est eadẽ ratio.Aduerte,quia
hoc videtur falsum.Nam in l si vero.in prin.no.quod maritus de
voluntate vxoris manumittens,tenetur mandati,vel neg. gest. ad
id quod ad eum perueniat:eadem ratio est in socero.Nã lex vult,
quod quicquid ad alium perueniat ex mandato meo, debet mihi
restituere,vt supra mand.l.ex mandato.in princ.Ista ratio est com
munis ad virum & ad socerum,ergo ista sol.non est bona. Quid di
28 cemus?Dico q gl.in l.si vero.in prin.† quæ dicit dari actionẽ man-
da.vel neg.gest.non est vera. Nam ille, qui est patronus de volun-
tate alterius,non videtur ex eo esse locupletior, nec propter id ali-
qua actione tenebitur regulariter,s.de præscrip.verb.l. naturalis,
§.fi.& ibi no.j.de leg. .l.planè.la 2.§.fi.& infra.de reg.iur. l. nemo
prædo.sed l. Iul.de maritan.ordinibus statuit contra virum da-
ri hoc casu specialem actionem,hoc est cond.ex l.illæ,cum de no
mine actionis non constet in l.si vero,§.de viro.& j.ad l.Corn. de
fals.l.filius,§.maritus.de socero nihil dicitur:ergo remanet in dispo
sitione iuris ɔmunis.vt in contrario. Quo casu not.legem nostram
29 † ad casum non specificatum non extendi vt ibi:sed hic loquitur
de viro,& de socero nihil dicitur . Remanet ergo sub dispositio-
ne iuris communis,quæ est,vt eodem modo detur actio de dote
in re,& tempore in socerum,quæ datur in virum,vt sup.eo.l.rei iu
30 dicatæ, §. fina.& l.diuortio,§.interdum.Non ergo sumus nos,qui
hanc legem extendimus,sed aliæ leges eam extendunt,l.leges præ
cedentes. Simile videtur in iudiciis , quod. l. si quis seruo , C. de
fur.quæ in seruo loquitur in casu speciali & odioso, per l.antiquam,
extẽditur ad filium,s.per l.vt tantum,§.1.sup.de ser.corr. Hoc not.
dicit gl.in l quod uero.s.de legib.lex ergo legem extendit.Itẽ ex
31 tenditur† qñque per rationẽ suam,ut dicam j.proxime.in 6.q.Fa
cit etiam pro hac opi.d.l. ubi adhuc. nam ibi datur istud bñficiũ
non tantum contra maritum sed etiam contra extraneos posses-
32 sores,ergo multo magis contra socerum.Octauo quæro †quid si
socer & maritus teneantur: & alter tantum uergat ad inopiam,
an locum habeant ista remedia?Dicit glos.quod non secundum
ista tempora;sed hodie poterit agi:quia negari non potest cæpisse
male geri res pro dote astrictas.Cy.in l.ubi in 2.q.videtur dicere,
quod tempore harum legum poterat agere:quia mulieris ĩterest
plures reos habere.ut l.3.in fi.j.de lib.leg.Hoc quod dicit Cy.nõ
credo bene dictum. Nam tale interesse non daret mulieri actio-
nem:cum lex requirat bona mariti euidentissime ad dotem non
sufficere.arg.pro gl.infra de uerb.oblig.l.si quis stipulatus sit Sti
chum.§.si cum simil. Istud dictum glo uidetur mihi dubiũ. Nã
aut tu intelligis utrum contra eum possit agi , qui uergit ad ino-
piã,& tunc de hoc non est dubium.Aut cõtra alium propter ino
piam alterius,& tunc si gl.habuit hũc respectum, uidetur dubiũ.
Nam factum unius correorum non nocet alteri,nisi sint socij,ut
supra de usur.l mora.§.fina & no.per Dy.in c.mora.extra de re.
iur.lib.6.in fine.Aduerte,aut uir,& socer sunt obligati tanquam
duo rei,puta,si hoc est actũ tacite,uel expresse, ut infra de duob.
re.l.2.respon.& l.reos.§.cum in tabulis.& tunc si sunt socii,ñ vi
detur dubium.quod propter paupertatem unius potest agi ɔtra
alium,argum.infra d duob.re.l.penul.Si non sunt socij, dico idẽ
quantum ad hunc casum.Nam licet regulariter factum unius ñ
noceat alteri tamen fallit ad perpetuandam actionem.l.fin.C.d
33 duob.re.& in auth hoc ita.cod.titu.† Item paupertas unius no-
cet alteri:quia aufert sibi beneficium diuisionis,ut d.l.fi.de duob.
reis.& auth.hoc ita C.de dub.re.ita in p̃posito paupertas unius
nocet alteri.Preterea non est dubium , quia casus mortis contin
gens in personam uiri,facit dari actionem contra socerum.Qua
re non est idem in casu paupertatis in p̃sona alterius imminente.
Præterea,hoc uidemus in pluribus hæredibus unius debitoris fa
cti, qui conditionaliter promisit pœnam, ubi factum unius no-
cet alteri , & facit actionem dari contra alios , ut infra.de uerb.
oblig l. 2. §. item si in facto. cum l. seq. Et hoc modo substi-
neo glos. Aut sunt obligati ambo non tanquam duo rei,ut in
casu nostro,& supra.eod.l.si cum dotem.§.transgrediamur. pu-
ta , quando mulier dedit uni dotem contemplatione utriusque:
uel ubi obligati sunt ambo, non tamen tanquam duo rei : quia
vnus non cogitauit de obligatione alterius,& sic non est actum
tacite, uel expresse, quod sint duo rei , & tunc non credo , quod
propter inopiam alterius possit agi contra alium : quia est con-
tra omnia iura.Nam factũ cuique suum,&c.ut in reg.iur.ñ hẽt
quis alterius odio prægrauari,ut in c.non debet.extra de reg.iur.
lib.6.ratio diuersitatis est, quãdo sunt duo rei,& quãdo nõ sunt:
qa primo casu debet imputari sibi q alterius obligationẽ partici
pauit,unde eius inopia sibi nocet Scdo casu nihil põt sibi impu-
tari.vñ alterius inopia nihil dẽt nocere sibi,ut no.Dy.in c.mora,
34 in fi.extra de reg. iur.lib. 6.Aduerte tamen, quia dixi † duos re-
os posse constitui in dote , intelligo patrem & filium , uel plu-
res

ADDITIONES.

a Quinto quæro.Dum.Bar.concludit habere locum repetitionem dotis,si uir solũ.
modo sit bannitus, adde q idem tenet Ro. consi. 392.in loco supra alle.& Bar.
in l.j.C.de repu.Imo.in l.si cum dotem.§.si maritus. supra eo. Bald.in l.2.supra
eo.Paul.de Cast.in l.si marito.infra eo.Ang.in l.cum notissimi.de præscr.30.an
nõ.Ant. de Bur.in c.per uestras de do.inter ui.&ux.Io.And.in add.ad Spec.in ti.
de do.post diuor.rest.§.fina.uer.quid si uir est in banno.ubi quærit,quid si mari
tus est excommunicatus,ubi dicit, q non habet locũ iste tex.per tex.c.inter a-
lia,cum ibi no.de sent.excom.& cũ eo transit D.Io.And.in d.c.per uestras.& idẽ
tenet Bal.consi.241.lib.& quid si marito bannito uel ad inopiam uergente,mu
lier agat rei uendi.ad fundum,quem in dotẽ dederat æstimatum, an recte agat?
Bal.concludit q sic,consi.241.uol.& quid si uiro exbannito,ad mulierem tan-
q̃ negotiorum gestricem peruenerint tantæ pecuniæ,quod sibi ipsi potuit con-
sulere,& non fecit,an postea audiatur contra bonorum poss.mariti, uolens age
re hypothecaria?Rom.concludit quod non,consi.187. & quid si mulier cõstan-
te matrimonio cessit omnia iura sibi cõpetentia ad dotem contra maritum ali-
cui cum iuramẽto,an possit postea agere in casu huius legis?& an possit uti uia
executiua,sicut si solutum esset matrimonium uigore instrumenti guarentigiæ,
item an cum uxor sua culpa non sit cum uiro , an tamen possit agere in casu hu-
ius legis ? & quid de fructibus?uide D.Pet.de Anch.consi.128.
b Meno.Socin.iun.consi.55.nu.2.
c Pom.Maritus.Vide Rom. consi.187.
Sententia.Adde q Bar.idẽ tenet in l.si is à quo §.fi. j.ut in poss.leg.c.per uestras.
de don.inter uir.& ux.Cõtrarium tenet Io.And.in addit.Spec. in tit.de do.post
diuor.restit.§.fi.uer.quid si mulier.& ita dicit tenere Matt.de Fa.op.Dy.& Cyn.
idem tenet Bal.Ang.& Rom,hic.Oldr.in auth.quod locum.C.de coll.Bened.de
Plumb.in l.seruum dotalem.j.de manumiss.Ad hoc dicit Alex.esset tex. à nemi-
ne ponderatum in c.decreuit.de hæret.in 6.ubi mulier scienter cõtrahens ma
trimonium cum hæretico amittit dotem,de quo uide hic per eum.
d Sustineo gl.Adde inquantum Alex.in hac 8.q.dicit,quod opin. Barto.non uide-
tur uera,q illam tanquam ueram secutus est Rom.consi.462.ubi dicit,q hoc in
lec.Bar.improbauit,cum filius & pater obligati sunt insolidum ad restitutionẽ
dotis, ita quod ad quẽlibet ipsorum præsumitur pro dimidia peruenisse,quod
tunc mulier agens contra socerum tenetur insolidum cedere actionem contra
maritum & opin.Bar.sequitur Pau. de Cast. consi. 126. cum quadam modifica-
tione,de qua ibi per eum.

res fratres patruos,uel nepotes,fortè simul habitantes,quorum ꝑ
missio nõ est cã generãdæ pſidiæ in uiro,seu matrimonio.Et sic ĩ-
35 telligo l.fi.C.de do.cau.li ãt † poneres in ex̃neis prorsus,& tũc in
quantũ adinuicem vñr fideiubere, ſm cõem opi.Azo.no.in l.uir
vxori §.fi.ad Velle.posset dubitari vtrũ teneantur ti.C.ne fideiuſ.
36 dot.den.ꝙ relinquo sub dubio.Nono q̃ro, † qd si ex̃neus recepit
dotẽ,& se obligauit, quod fieri potest, ut d.l.fi.C.de do.cau.an eo
37 † vergente ad inopiã habeat locum remedium harum legũ? Glo.
hic in fi.dicit,ꝙ sic:quia eadem est ratio.ergo,&c.aduerte,quia gl.
dicit,ꝙ extraneus recepit dotẽ,&c. & sic non vr̃ fideiubere. Si aũt
ñ recepisset,& obligaretur,ut correus,tũc esset dubiũ.Tenet ergo
38 ista gl. † ꝙ lex prolata in uno casu extẽdatur ad aliũ casum hñtẽ
eandem rationem. Idẽ tenet Dy.j̃.de reg.iu.l.quæ ꝑꝑ necessitatẽ.
Contrarium videtur C.de patrib.qui fil.distr.l.2.Dy.in c.mora.&
in c.in argũ.extra de reg.iu.lib.6.tenet istam gl. quãdo lex simpl̃r
loquitur.Sed si in l.esset verbum taxatiuum,sicut est in d.l.2. q̃ di-
cit,hoc tantummodo casu,uel ubi per aliam legem prohiberetur
extendi,tunc non extenditur.Istud dictum Dy. in utroq; casu nõ
a videtur bonum.In primo videtur ꝯ auth.quas actiones.a & ꝙ ibi
no. C.de sacros.eccl. vbi lex simpl̃r loquẽs non extenditur ad ca-
sus eandem rationem hñtes,vl maiorem,ut ad ciuitates. Rñ.si te
nes opin.Pla.ibi notatam, quam tenet Pet.non ob.imo cõcordat.
39 Sed si tenes † opi.lo.quæ ibi no.quæ cõiter tenet,tunc obstat. Di-
cendum est ergo,quod ibi tractatur de correctione legis,& iõ non
extenditur,quia hoc non mutatur,&c.vt l.præcipimus,ĩ fi.C.đ ap
pel.in casu nostro non tractamus de correctione, sed de decl'one,
seu distinctione. Nam lex quæ simpl̃r loqtur,& dicit actionem ñ
dari constante matrimonio , intelligitur nisi propter inopiã viri,
vt hic,uel extranei qui dotem accepit.per eandem rationẽ, & ius
40 facilius distinguitur, † quam tollatur in totũ,ut dicimus de iure
41 diuino, † quod distinguatur, non aũt tollatur per humanum, ut
supra.de const.Prin.l.j.in fi.& C.si ꝯtra ius,uel util.publ.l.fi. & ibi
42 no.† Contra secundum membrum Dy.op.b quod ẽt ubi esset di
b ctio tantum,uel dutaxat, fieret extẽsio ad casum hñtem eandem
rationem,ut C de pręd min.l.ob æs.& quod ibi no.& j̃.đ vsuc.l.
serui nomine.& j̃.de regu.iur. l.ꝯctus, in prin.Rñ.dictio taxatiua
impedit legem extẽdi per hominẽ. Ita loquitur Dy.sed per aliã l.
bene potest extendi non obstante dictione taxatiua. Ita loquũtur
contraria.Contra hoc iterum instatur, & uidet̃ ẽt,ꝙ per hominẽ
potest extendi,non obstãte dictione taxatiua.C. de sacros.ecc. l.il-
lud. & quod ibi notatur. Sol. Aliquando dictio taxatiua ponit̃ in
l.quæ permittit aliquid fauorabile,& piũ, tũc potest extendi ad ca
sus similes.Et dictio taxatiua solum casus dissimilem rationẽ ha-
bẽtes vr̃ excludere.Ita loquitur l.illud.cum sua gl. Quãdoque po-
nitur in l.quæ permittit aliqd odiosum:tamẽ ꝑꝑ aliquam necessi
tatem toleratur,ut d.l.ij.C.de patrib.qui filios distr.& tũc non ex-
tenditur ad similes casus.arg quia odiosa restringuntur &c.ex his
c c ergo apparet dictum Dy.non esse perfectum.Distingue ergo,cũ
quęritur vtrum lex extendatur ad casum similem rationẽ hñtem:
Aut lex est prolata simpl̃r,aut in ea sunt uerba taxatiua. Primo ca
43 su,† aut per extensionem induceretur correctio,& nõ potest,ut d.
auth.quas actiones.& C.de app.l.præcipimus,ad fi.aut inducit̃ le
gum decl'o,siue distinctio,& tunc potest fieri,ut hic,& in regula,q̃
44 propter necessitatẽ,ut ibi no.† Aut ĩ ea sunt uerba taxatiua,& tũc
aut ꝑ aliam l.apparet de extensione, & extendimus, ut l.ob æs.&
l.serui nomine. & l contractus.præal. Aut per aliam l.nõ apparet,
& tunc aut lex est ꝓlata in casu fauorabili,& extenditur,ut l.illud
C.de sacros.eccl.Aut in casu odioso,& tunc secus,ut l.2.C.de pat.
45 qui fil.dist.& quod no.Dy.ĩ c.in arg.de reg.iur.lib.6. † Ex ꝓdictis
d d ergo patet gl.benedicere in quæstione proposita,quia ista lex lo-
quitur simpl̃r,nec est dictio taxatiua,& si esset,loquitur in casu fa
uorabili,& pio,ergo extenditur secũdum prædicta: vel possumus
dicere si uolumus laqueos prædictos effugere,quod idẽ sit in ex̃-
neo,quod in uiro,nam hoc nõ solũ fit ex extensione hominis ꝓ-
pter identitatẽ rationis: sed in extẽsione legis, q̃ vult actionem ex
stipulatu ꝓ dote pariter eodem modo dari, siue uir,siue alius do-
tem recepit,ut C.de rei vx.act.§.& ut plenius.hoc ẽt vr̃ expressum
in d.l.ubi.nã ꝯ extraneos possessores ibi dat̃ hypothecaria. Deci-
e mo.e & ultimo circa hanc partẽ quæro,quid si maritus, uel socer
46 † vult dare mulieri agenti fideiussores an euitabit exactionẽ? glo.
in l.ubi,dicit qđ non.& idem tenet Cy in 3 q.& bene dicit, ut ibi.

Veniamus. Ad secundum,s.ad personam eius,qui repetit
dotem ꝑꝑ inopiam , vel quia malè utitur sub
47 stantia sua.Et primo quæro † circa hoc,qd in casu ubi est cõis dos
patris & filię,an filia possit agere patre inuito? Et de hoc est casus
in d.§.illud.in Auth.de æqua.do.coniuncta auth.quod locum.C.
de coll.quæ in dote profectitia distinguit. Aut dos est parua,aut
magna, dic ut ibi. Adde alium casum , quod ẽt dos vbi est parua,
& pater vxoris est ita pauper,quod si dotem ꝑderet,nõ posset eam
de nouo dotare,tunc filiæ eo inuito permittitur agere,ut in gl.l.2.
§.cęterum.s̃.eo.Intelligas,quod in illis casib.in quibus filia potest
agere ex forma illius auth.non requiritur cõsensus patris,de quo
loquitur l.cum nõ solum.§.necessitate.& ibi no.in glo.mag.C.de
f bo.quæ lib.Scdo quæro,tu dicis,quod quando dos est magna,f &
profectitia,filia p̃t agere inuito patre,qũo intelligat̃ magna vł par-
48 ua? Rñ ſm † qualitatẽ ꝑsonarũ,vt s̃.de iu.dot.l.q̃ro. & l. siue gñalis.
g Ita no.in d.§.illud.& d.auth.qđ locũ. Tertio q̃ro,quid si p̃r est ab
49 sens,eo casu quo filia non pōt agere sine ꝯsensu suo? Rñ.ꝙ tũc fi
h lia poterit agere,vt s̃.de iud.l.si longius,h.& j̃.đ iniur.l.sed si vni.
§.filio.& §.seq.quod tenet Pet.in d.auth.q. locũ.ꝙ intelligo cũ cau
tione rem ratã haberi,vt s̃.eo.l.2.in fi.Quarto quæro , qd si filia nõ
50 † vult agere,sed p̃r eius,vtrũ possit? gl.dicit,ꝙ sic:qa ad patrẽ perti
net periculum,vt teneatur de nouo dotare eã,vt C.de rei vxo. act.
auth.sed quamuis.Aduerte,hoc dictum intelligo si filia sibi cõsen-
tit,vel causam ꝯdicendi non habet,vt s̃.e.l.si cum dotẽ, §. eo autẽ
51 t ꝑe.& j̃.eo.l.dotem.Tunc.n.poterit p̃r agere, † cũ vna sit actio nu-
mero,quæ competit patri & filiæ.Et ita determinatum est s̃.eo.l.
2.§.item si voluntate.si mulieri committitur actio , vt hic, ergo &
patri.Hæc tamen intelligo,quod dos exacta non perueniat ad ma
52 nus patris,sed onerib.matrimonii deseruiat.Itẽ licèt † aliàs ꝑ exa-
ctionẽ patris filia amittebat ius consolidationis in ea parte, patre
mortuo,vel ea emancipata,vt ar.j̃.eo.l.si marito,§.si voluntate, &
no.infra.eo.l.in insulam,in princ. tamen hoc casu, filia tale ius non
amittit,immo in ea consolidatur,& fratribus confert. hoc satis in-
53 nuitur in d.§.illud.& d.auth.quod locum.† Quinto quæro , i quid
i si mulier dedit dotem,& stipulata sit sibi reddi quandocunq; solu-
K to matrimonio,an ante diem poterit agere? k gl.hoc non tangit. Vi
detur quod non;quia huic casui,quãdo agitur ꝯstãte mřimonio,
videtur

ADDITIONES.

a Auth.quas actiones. Adde ꝙ illud venit limitandum. nisi per talem extensionẽ rediretur ad ius commune:quia tunc ex identitate rationis fit extensio,tanq̃ đ cã fauorabili,gl.est in c.statutum.in ver.numerandum,de præb.in 6.no. Ant.in c.olim tibi.de verb.sig.Item.limita,vt in l.2.C.de indi.vid.Item limita, nisi rõ sit scripta in l.correctoria,quia tunc etiam fiet extensio ex identitate rõnis, ſm gl.cõtra tex.in c.1.in ver.eligitur.de elec.in 6.quod intelligi debet , nisi correctoria non sit pænalis,quia tunc fit extensio,tex.est in cle.2.in versi.in eiusdem. de æta.& qual.Item intellige verum,nisi alia ratio non scripta in l.suaderet extensionem non dr̃e fieri.Ex hoc.n.deprehenditur,ꝙ in casu non expresso nõ militat oĩno eadem rõ.gl.est in c.constituto.de elec.in 6. quam ad hoc ponderant Imo.& Gemi.alias limitat titulum.Ad ista vide Ant.de But.in c.2.in 1.& 10.fal. de consue.per Gem.in c.1.&c.si postq̃ de pręb.in 6.Fortius dr̃, ꝙ etiam si ratio non sit scripta in l.tamen reddi non possit,nisi vnica ratio,tunc etiam fit extensio in correctorijs ad casum non expressum,sicut si ratio scripta esset in l.vt no. gl.& Moder.in l.quis,de fideiuſ.Bald.in l.maximum vitium.C.de lib. præte. & in l.fi.& ibi Imo.inf.de hær.inst.Pau.de Cast.in l.si vero §.de viro.inf.e.Item dũ Bar.dicit,ꝙ vbi non sumus in materia correctoria,sed exorbitanti,si tamen est pia & fauorabilis,tunc ex identitate rationis fiet extensio Adde gl.in l.1.C.de his qui ante aper.tab.& in l.miles,de re iud.tex.in l.libertum,§.senatusconsulti.sup.de ritu nup.Item inquantum voluit ꝙ iura loquentia per dictionem taxatiuã possunt extendi ex alijs iuribus.adde l.3.§.cum Titio,inf.de adim.leg. vbi ipse uoluit,ꝙ si sit statutum,ꝙ vulnerans aliquem puniatur in mille,deinde fiat aliud ꝙ vulnerans puniatur tantum in quingentis,ꝙ omnino erit pęna in mille quia per dictionem,tantum.non videtur corrigere.De quo dicto uide ĩ l.1.C.đ boo.poss.contra tab.quam prætor li. po. & ibi gl.Ioan.de Imo.in l.si uero.§. de viro.inf.e.& in c.inter alia.de immun.eccl.Et de extensionis materia, uide per Cy.Bar.& Bal.in l.non dubium,C.de legi.per Bald.in l.1.C.de interd.per Sal.in l.2.C.de noxa.per Bal.in l.2.C.de pat.qui fil.distra.per Gemin.in d.c.1.per Canon.in clem.1.de elec.per D.Ant.in d.c.2.de consue.& per Io.And.in tit.de act. & pe.§.pen.in addi.quæ incipit,actor.& per eundem in regula, pro possessore. in mercurialibus per Pau.de Cast.cons.38.& 162.& 316 per Barb.cõs.34. & 4. 1.lib.per Pet.de Anch.cons.93.per Rom.cons.150.& D.Card.consi.60. & an in exorbitantibus,per identitem rationis fiat extensio? uide.Rom.cons.285.

b Paris.Opp.Circa istam materiam, ꝙ licita sit extensio de similib.ad similia, etiã in pœnalibus,uide Ias.in §.triplici.in 2.no.Inst.de act.& in §.sequens.in gl. versi. ipsius.sed de ueritate vide latius eundem in l.cum qui.per totũ.ff.de in ius uoc. & ad istum articulum,quando ratio est scripta in legib.vel unica potest reddi,ut de Corn.cons.60.incip.Stante statuto ciuitatis.in 1.dubio. & pro dubio uide Alc.in l.peregrè,§.1.ff.de acq.poss.Mod.in auth.quas actiones.C.de sacros.eccl. Item ꝙ liceat fieri extensio de casu ficto ad præsumptum , uide quæ scripsi ad Bar.in l.omnes populi,col.pro.ff.de iust.& iu.Item adde ꝙ in materia fauorabili fit extensio etiam ad casum qui comprehenditur sub impropria significatione.uide D.Ias.in l.2.§.prætor ait.ff.de in ius uoc. Item ꝙ in materia fauorabili exorbitanti fiat extensio de legatis ad hæreditatem probatur in l.conditionib. ff.de cond.& dem.Item uide gl.sing.in c.statutum.in uerbo,numerandum.de ꝓben. in 6.scripsi latè in auth.quas actiones,C.de sacros.eccl.

c Pom.Ex his.In ista materia extensionis,uide Panor.per illum tex.in c.canonica. de sent.excom.Alex.in l.si prius,ff.de ope.no.nunc.& cons.62.4.uol. Fel. in ca. translato.in fi.de const.Cæp.cons.53.in fi.& cons.27.& cons.24.Bar.Bex. cons. 24.in 1.uol.Alex.in l.filiusfam.§.diui.ff.de leg.1.Imo.cons.63.Alex. in l. 1. §.si is qui hæres,ff.ad Treb.& in l.Marcellus.eo.tit.ad Treb.

d Pomp.Ex prædictis.In casu uero fauorabili & pio, uide Bald. Nouel.in trac.de dot.in 1.parti.ubi latè in causa dotis,an sit causa pia.

e Decimo.Adde ꝙ idem tenent Canonistæ in c.per uestras.Io.And.in add.Specu. in tit.de don.inter uir.& ux.in addit.incip.ut no.in d.l.ubi. & ista est communis.Ad c.per uestras,potest responderi,ꝙ per remedium illius decretalis nõ excluditur à beneficio huius legis.

f Dos est magna. Adde ꝙ Bald.in fi.consi.123.1.lib.dicit,ꝙ dos mille florenorum est magna re & effectualiter.ita notasse Accur.in auth. præterea. C. vnde uir & ux & uide Bar.in l.admonendi.de iureiur.

g Pom.Tertio.Pro intelligentia huius quæst.& quis probabit istam dotem magnam uel paruam,uide Alex.consi.66.incip.Viso processu.uol.1.pro intellectu l.Titio centum.§.Titio genero,ff.de condit.& demon.

h Paris.Potest agere.Vide Ias.in auth.locum.uersi.tertio princi.no.C.de coll.

i Pomp.Quinto quæro.Vide Anto.de Bu.consi.1.in 3.dub.Imo.consi.100.

K Agere.Sed quid si sit statutum,ꝙ instrumenta guarentigiata habeant executionem paratam,an mulier in casu huius l.poterit uti beneficio istius statuti.Pet. de Anch.consi.118.tenet quod non.

videtur renunciasse,vt §.eo.l.si cū dotem in prin.& C. de pac.con-
uen.l.fi.cum sim.Contrariū vr̄ s̄.de eo q ceṙ.lo.l.1,& s̄.pro soc. l. si
quis a socio.Dy.dimittit hāc q̄ō.insolutā.Iac.de Are.dicit vxorem
non admitti,per iura præall.Cy.in l.vbi.in 5.q.tenet contrarium,s.
q mulier admittaṫ;maximè hac rōne:quia non est vera restō, cū
adhuc deseruiat onerib.matrimonii.Teneo cū Cy.q̄a si mulier ab
initio voluisset expresè huic repetitioni renunciare non potuisset,
vt iam dixi s̄.1.q.princ.ne dotis conditio fiat deterior,l.dedit.s̄. de
a pac.dot.ergo nec tacitè.Præterea leges : in ꝯrium alleg, non vr-
gent.Nam l.si cum dotem,fm vnam opin. q̄ est vera, tenet q filia
absente,tpe quo pr̄ stipulatur , debet intelligi , q casus omissus re-
manet in dispōne iuris cōis,ut l.si extraneus.s̄.de condit.ob cau.&
ita dotis actio est ibi in casu omisso cōis patri,& filiæ:aut intelligis
q pr̄ in casu omisso videatur filiæ solidā actionē cōcessisse, qđ pōt
procedere,si poneres eā p̄ntem.ar.s̄.de pac.do.l.inter.§.cum inter,
tunc est specialis fauore dotis talis p̄sumptio:hoc aūt esset ꝯ dotē.
Ideo in hoc intellectu feci drīam inter p̄ntem,& absentem , quia
ea præsente pōt cadere in pactum,quod pōt porrigi ad futura , ea
absente,caderet in simplicē renunciationē , q̄ ad futura non porri-
git,vt no.C.de pac.l.j.Itē non ob.l.fi.C.de pac.cōuen.Quia fateor,
54 †q ꝓuisio hominis tollit prouisionem legis de iure spāli.Quod est
verum in eodem casu,vt ibi:sed in diuerso casu secus,sed iste casus
inopiæ ꝯstante matr.fuit in suspēne omissus,ergo &c. Qn̄ autem
prouisio hominis tollat prouisionem l.dic plenè p Cyn. C. de iur.
55 emph.l.2.in 6.q.Sexto q̄ro,quid si extraneus dedit dotem ꝓ mu-
liere,& pactus est sibi reddi dotē,an in hunc casum inopiæ agere
poterit?Dicit hic glo.& bene,quod non:quia in casu soluti matr.
vr̄ stipulatus.Hic ergo casus inopiæ remanet in iure cōi,& sic mu-
lier agit.Præterea hic fit restitutio impropriè,s.vt mulier se, suosq;
alat:quod non posset fieri si extraneo restitueretur,vt glo.dicit , &
bn̄.Sed circa hoc insurgit dubium,quādo ꝯsulit extraneo , nunqd
hēbit remediū l.in oīb.s̄.de iud.gl.in l. 2.rū.s̄.e.vr̄ tenere q non:
q.a actio cōpetens extraneo,est stricti iuris,quo casu nō hēt locum
cautio,dic.l.in oīb.arg.s̄.de cond.ob cau.l.dedi.Illā gl.ibi,in qua li
56 bet reprobaui,&c.Primo in eo †q dicit,actionē ꝯpetentē extra-
neo esse stricti iuris,nō bn̄ dicit,immo est bonæ fidei.ut patet C. d̄
rei vx.act.l.vnica,§.& vt plenius.vbi dat actionē ex stipulatu , siue
ipsa mulier dedit dotē,siue extraneus ꝓ ea.Postea in ea.l.sed si nō
ignoramus.dr̄,dictam actionē ex stipulatu,de qua lex dixerat,esse
bonæ fidei,quod ibi vr̄ tenere Pet.Prædicta vnr̄ ēt probari Instit.
de act.§.fuerat,vbi dicit actionem ex stipulatu esse bonæ fidei. Qđ
intelligo quæcunque.& apud quēcunque fit.Nec ob. quod in eo.
§.sequitur,p̄ferri aūt & c.immo facit pro.Nam aduersatiua aūt,vr̄
innuere ꝯrium esse in p̄cedentibus vt s̄.de damn.infec. l. hoc am-
plius,§.de his aūt.in 2.gl.& ibi no. Quicquid ergo in d. §. dixerat,
est cōe oībus,quod vero postea sequitur,præferri aūt &c. illud cō
petit mulieri tm̄.& hoc tenere vr̄ alia gl.sup.eo.l.de diuisione.Pro
hoc facit quod no.Doc.C.de priui.dot.l.1.& C.qui pot.in pig.hab.
57 l.assiduis.in vlt.q.Scdo in eo quod dicit,† qđ in actionib. stricti iu-
b ris non est locus cautioni,vt d.l.in omnibus. ibi gl.non firmat.sed
in l.dedi.de cond.ob cau.dicit quod habet locum in actione stricti
iuris.Idē tenet j̄.e. quib.cau.in poss.ea.l.in possessionē . & bene ꝓ
58 hoc j̄.de priui.l.cred.vbi est casus.& hoc tenent omnes Doc.†Cō-
clude ergo,qđ extraneo succurritur per remediū d.l.in oībus facit
ad hoc de prec.Impe.off.l vlt.& quod ibi no.per Cy.& per eundē.
59 C.vt in poss.le.l.1.†Septimo quæro,quid si pater est stipulatus do-
c tē sibi soluto matr. Dico quod secundum opi.gl.positæ in l. si cum
dotē.in prin.in casu nō expresso,vr̄ pr̄ renunciare.iō hoc casu filia
sola ageret:sed illam gl.sup.proxi.in 5.q̄ō.ego tenui:si ponis filiam
fuisse p̄ntem:alias casus omissus remaneret in dispositione iuris cō
munis,& sic est cōis actio patris & filiæ.& erit idem,quod dictum
d est supra in 4.q.Et prædicta vera intelligo ēt si pr̄ stipulatus sit do
tē sibi reddi in omnem casum restituendæ dotis,cum casus inopię
non sit dotis restituendæ,nisi in vxore,vel in eo,qui cum ea habet
actionem cōem,vt ex prædictis patet,quod est notandū, & quoti-
60 die accidit.Octauo quæro†pater viri,vel extraneus dotē recepit ,
& vergit ad inopiam,certum est,q vxor potest agere,vt s̄.dictum
est.Sed nunquid ipse vir suo noīe pōt agere ꝯ extraneum,vel ꝯ pa
trē,si ponamus eum emancipatū? Vr̄ q sic:nam patre mortuo ex-
hæredatus habet actionē vtilē tam.etc.il.vt j̄.de do.præleg.l.2.§. si
tn̄.& no.j̄.prox.s̄.in gl.Præterea vr̄ casus j̄.de condi.& dem.l. Ti-
tio centū.§.Titio genero.Præterea hoc vr̄ sibi permittere rō̄ ḡna
lis,q̄ est,q vbi est onus mr̄imonij,ibi debeat esse dos,vt s̄.de iu.do.
l.si is,§.1.in ꝯrium vr̄,quia cū ista actio sit inducta ꝯ virum,vt hic,
e cū sim.ideo nō vr̄ ei cōpetere.vt j̄.de le.1.l.legata inutiliṙ.Br̄s dico
61 † quod actio personalis pro dote,q̄ cōpetit hoc casu , vel hypothe-
caria,competit ipsi mulieri,vt hac l.& l.vbi,ergo non poterit eam
intentare vir suo nomine.Pro hoc vr̄ casus j̄ de leg.3.fideicommis
sa.§.interdum.& de leg.1.l.seruo legato,§.si testator.Nec ob.§.Ti-
tio:quia illud de æquitate,quia persona viri fuit nominata in lega-
to,aliàs secus.l.cum pater.sup.de iure do.Fateor tamen,quod ex re
gula posita in d.l.si is.§.j.s̄.de iure do.resultat quædam cōdictio ex
l.vel officium iudicis,qđ competit ipsi filio, qui sustinet onera ma-
trimonii,vt dotis actio debeat esse apud eū,quam poterit intenta-
rē,quandocunq;,ēt extra casum inopiæ, nisi aliquod impedimētū
obstet.Pro isto dicto do glo.notab.j̄.de do.p̄le.l.2.§. si tn̄.in gl.sup
f verbo,iudicio.Nono q̄ro,si† vxor d̄cessit extātib. liberis,dos remā
62 sit apud patrē,pr̄ nunc solu. mat.vergit ad inopiā, utrū filij pote-
rūt agere ꝯ patrē ad dotem,per remediū harū legū? Et vr̄ q sic,q̄a
priuilegiū dotis trāsit ad filios eiusdē matrimonij, ut l.assiduis.§.
exceptis.C.q pot.ī pign.hab.& s̄.co.l.ēt.in prin. In ꝯriū vr̄ s̄.de iu-
dic.l.lis nulla.& de his rebus potest pater facere quicquid vult, ut
C.de bon.mat.l.j.Ad hoc dico,quòd remedia istarum legum non
habent locū, quæ tantum succurrunt mulieri cōstante matrimo
63 nio:sed † ea mortua est solutum.Sed si pater malè vtitur substātia
sua, siquidem est talis abusus, qui cadit in prodigalitatem, consti-
tuatur ei curator,& de hoc non est dubium. Aut non cadit in pro
digalitatem.& tūc aut malè vtitur dote: fortè quia fundum dota-
lem vendidit,& tunc filij non possunt aliqd dicere:sed patre mor
tuo poterūt vēdicare,vt d.l.j.de bon.mater. & Auth.de nup.§ sed
quod sancitum.col.4.l.erubescit.n &c.vt ibi.Sed si dotē alio mo-
do dissipat,& subuertit.vt cū dos sit in quantitate,& patrimoniū
suum taliṙ destruit,q dos filij non sit salua,puto eis esse consulen
dum per officium iudicis,vt suum saluum habeant,ut j̄.ad Treb.
l.Imperator.& C.sent.passis.l.fi.§.quibus.ubi casus est.hoc etiam
optimè probatur j̄.ut leg.no.caue.l.si.circa prin.& ibi uidetur ca
64 sus.Decimo & vltimo † quæro circa hoc,uxor habens dotem,&
filios , & maritum vergentem ad inopiam , est excommunicata,
g uel exbannita g ita q propter suum delictum non potest agere,
qui in exceptione repellatur,filij sui uolunt agere tam contra patrē
ista actione,quam hypothecaria contra extraneos possessores bo-
norum,cum ista actio sit fauore matris,& filiorum,ut ex dote su
stententur,quæro vtrum possint nomine eorum,uel nomine ma
tris,uel aliquo alio iure?Non insisto in allegationibus pro & con
tra,quæ multæ possent fieri,quia quæstio est dubitabilis.Credo q
filij possent agere ꝯ quoscunque tanquam coniunctę personæ no
mine matris,nec repellenṫ exceptione ex persona sua, cum agunt
65 ad eorum vtilitatem.Hoc patet primo: † quia licet alias coniun-
cta persona non posset agere ꝯ voluntatem coniunctæ,ut l. Pom-
ponius.in fi.s̄.de procur.tamen vbi coniuncta persona prosequi-
tur proprium interesse,& agit pro coniuncta,non repellitur,ut ibi
& l.j. 2 & 3.de lib.cau.facit de appel.l. non tantum. Præterea ego
uideo,quod pater agit actione de dote nomine suo,& nomine fi
liæ:quia agit ad suam utilitatem. & nō obstat sibi exceptio ex per
sona filiæ , ut s̄.co.l.§.item si uoluntate. etiam si exceptio proce-
dat ex delicto filię,ut ibi no.per D.Dy.& probaṫ in Auth.de nup.
§.est quoq; . Præterea ꝓcuratori in rem suam ex persona autho-
ris a quo non habet causam lucratiuam,non opponitur exceptio
doli,excōicationis,uel banni,ut j̄.de doli excep.l.apud Celsum.§.
de authoris cum sim.& no.per Dyn.in c.is qui in ius.in pen.q.ex
66 tra de reg.iu.lib.6.† Et licet coniuncta persona nō dicatur ꝓpriè
procurator,ut infra iud.solu.l.3.§.j.in fine,impropriè tamen dici-
tur , ut infra de procura. l. sed & hæ. in princip. & ibi not. Cum
ergo hic agant ad suum commodum, & sint quasi procura-
tores in rem suam,vt l.j.§.in propria.infra quando appel.sit. Itē
non

ADDITIONES.

a Præterea leges. Et pondera, quia consului Mantuæ.hodie, q si filia non est præ-
sens tempore stipulationis,non quæritur sibi actio.alleg.Bal.hic,& in 7.q.sed Sa
l.in l.si cum dotem in prin.sup.eo.tenet contra. & mouetur, quia idem opera-
tur tacitum pactum,q operatur expressum,per l.2.C.de pac.sequitur Io.de Imo.
in d.l.si cum dotem,alleg.rationem Sal.sed nomen tacet.Ludo.Rom.ibi dubitat,
ego consului secundum opin.Bar.ex eo quia ista erat quædam donatio,ergo erat
opus quod esset præsens , uel nuncius ad hoc , vel epistola. & respon. ad d.l.a.
quòd illud pactum tacitum vestiebatur colore iudicij. Vide in d.cons.And.Barb.
b In omnibus, Adde q l.in omnibus. habet locum in contractibus bonæ fidei solū.
voluit Pau.de Cast.cons.49.
c Pom.Septimo quæro.Vide Bar.cons.4.vol.2.Imo.cons.100.
d Poma.Intelligo. Adde,q contra Bar.in fortioribus terminis tenet Pau. de Cast.
cons.226.incip.Quæritur. contrarium tamen tenuit Rom. cons.292. Vide per
Imo.in tract.de dote,in 3.par.1.q.40.
e Meno,Breuiter.Dec.l.edita.num.12.Curt.num.190.C.de eden.
f Paris.Nono quæro,Vide Fab.in reper.auth.nouissima.in 23.q.in prin. no.173.C.
de inoffic.testam.
g Exbannita. Adde q voluit Per.de Anch. cons.245. ubi ponit si statutum repellit
publicum vsurarium agendo,an similiter repellatur tutor agens nomine filij hæ
redis vsurarij:& ibi etiam ponit,an cedente excommunicato,vel bannito,cessio
narius possit agere.

CONCORDIA.

Pro concordia.Aduerte,q si creditor vnus hūs plures reos debē-
di insolidum paciscit̄ cū vno,recipiēdo,puta partem debiti,& sic
tacitè vr̄ diuidere debitum inter ipsos reos , an istud tacitū pactū
prosit absenti?& Bar.vr̄ tenere affirmatiuam in l.si creditores per
illum tex.C.de pac.prout est veritas. ꝯtrarium all.tenere in hac l.
si ꝯstāte,in prin.in 5.q.2.art.prin.Tu dic,q nō mereṙ argui de ꝯdi
ctione.nā ī hac l.licèt possit filia agere actione d̄ dote,patre absen
te:eo quia cōis est,tamen istud non dr̄ tacitum pactū,sed facultas
agendi propter absentiam patris.l.si lōgius.§.j.ff.de iud.& ita fuit
mens Bar.ibidem.Nec ob.si obijceretur de illo pacto,d̄ rato,&c.
quia illud tantum prodest paciscenti,non aūt absenti,immo.po-
tius posset nocere; & ita in quocunque pacto de rato potest dici,

67 nõ habebãt cãm lucratiuã qa tit. †dotis ex parte uiri. & filiorũ ñ est lucratiuus, ut j. de act. & obl. l. ex ꝓmissione. cũ sim. Ergo eis ñ
68 obstat exceptio. Cõclude ergo, φ ei⁹ noĩe pñt agere, nec exceptione repellũt. Cõsulo, tñ φ ĩ libello dicãt se agere ad eorũ utilitatẽ. Itẽ dico, φ pñt suo ꝓprio noĩe, saltẽ vtilib. actionib. q̃ mulieri ꝯpetebãt directo, & hoc ꝓbo: video. n. φ qñ i⁹ dat alicui actionẽ ad meã vtilitatẽ illo ĩpedito agere mihi ꝯpetit actio utilis, vt l. i. & 2. §. de itl. Sed hic cũ actio det̃ mulieri ad utilitatẽ filiorũ, ergo &c. Præterea, uideo, φ si testator legat alteri ad meã utilitatẽ, mihi ꝯpetit actio, ut j̃ de le. j. l. seruo legato. §. si testator. de le. 3. l. fideicõmissa. §. iterdũ. & de lib leg. l. nõ solũ. §. j. cũ ſi. Sic ergo ĩ iure quo ꝓuidet uxori ꝑ se. & filijs, uxore impedita, saltẽ filii agẽt. Preterea
69 ꝑ hoc bñ facit §. de iu. l. si lõgius. §. i. cum sua mã. †ideo delictum parentum nõ nocet filiis, in ijs, q̃ ꝑ ipsos filios patrib. nõ acquirũtur, ut l. diui fratres. j̃ de iu. patr. & §. d sena l. emãcipatũ &c ꝑ Dy. ĩ c. ñ dẽt aliq̃s. eẋ de reg. iur. lib. 6. Sic in proposito filii cũ agãt ad eorũ ꝓpriam sustentationẽ, & nõ in mr̃is possent ẽt isti filii hře tertiũ remediũ, s. ꝑ officium iudicis peterẽt dotẽ sequestrari, ar. §. eo. l. si cũ dote §. si autẽ n sæuisset. ꝯiuncto § si uero dotẽ. Si opponis mihi, quo poterũt agere ꝯ patrẽ? cũ nõ sit de casib. qui ponuntur in l. lis nulla. de iud. & si ñ pñt agere ꝯ patrẽ, ergo nec ꝯ alios exñeos possessores, cum debeat fieri discussio bonorũ patris, ut j̃. dicã. Rñ. immo est de casib. cũ hic casus pertineat ad alimenta, pro quib. põt esse lis ut l. si qs a liberis. j̃. de alen. & agn. l. & sic seru⁹ ẽt ꝑ relicto in casu alimẽtorũ põt agere ꝯ dñm suũ, φ alias non posset, ut inf. de leg. j. l. seruo alieno. §. i. cũ sim. Prædicta uera si filii, sunt maiores si uero essent minores constitueret curator litis, ut no. in d l. si longius. §. i. & prædicta tene menti.

70 Venio. Ad tertiũ. s. ad modum repetẽdi. Primo ergo quero, qua actione † aget mulier ad illam dotẽ? Rñ. aut mulier dedit in dotẽ res, q̃ põdere, numero, uel mẽsura ꝯsistũt, & tũc mulier poterit agere actione ꝑsonali de dote: vt hic, ibi, dotis exactionẽ, & c. de manumiss. l. seruũ dotalẽ. de do. ꝑle. l. pr. & ibi no. itẽ poterit agere hypothecaria, ut C. e. l. vbi, & h. d. ãcda gl. h⁹ l. Probatur p rõnẽ: eo tpe defert̃ hypothecaria quo ꝑsonalis. ut §. de dist. pig. l. cũ soluẽdæ, & q. mo pignus hy. sol. l. soluť. §. si paciscat̃. Sed hic defert̃ ꝑsonalis, ergo &c. itẽ si ponis res ẽptas ex dotali pecunia, uel dotẽ esse datã ĩ reb. æstimatis, tali æstimatione q̃ facit emptionẽ, eo casu quo uir nõ esset soluendo, satis puto mulierẽ hře utilẽ ĩ rẽ. q̃ sibi cõpetit, sola. na. Probat̃ in l. ubi. & in l. in reb. ꝑri.
71 §. fi. C. de iu. do. facit §. de do. iter. vi. & vx. l. vxor marito. Si vero mulier dedit marito in dotẽ res inestimatas, tũc si qdem uir ipsas res dotales dissipat, hẽt locũ remediũ sequestrõnis, vt §. e. l. si cũ dotẽ. Si uero substãtia sua male utit̃, tũc credo, φ poterit vẽdicare ab exñeo possessore, & a uiro, sicut posset ab exñeo possessore, ut d. l. vbi, & ĩ l. in reb. licet glo. in hoc dubitauerit. C. de rei vend. l. doce. Quidã tñ dixerũt, φ sola hypothecaria sibi cõpetit, φ ẽ falsum, vt
a no. Cy. ĩ d. l. vbi. itẽ ı̃ q. Scd̃o q̃ro, a vtrũ cũ vult agere actione hy-
72 pothecaria ꝯ exñeos, dẽat pri⁹ pcedere excussio ĩ bonis viri? Gl. ĩ l. vbi, dicit, φ sic. Idẽ Cy. ibi. ẽ. q. idẽ tenet Spe. ĩ ti. d do. post diuor.
b rest. §. fi. ver. sed quo iure. φ credo uerũ, b licet qdã ꝯ. †Tertio que
73 ro c ad quas res poterit mulier agere hypotecaria? Rñ. Aut q̃rit̃ d
c reb. immobil. b. q̃ sunt ꝓprie uiri, & tũc nõ ẽ dubiũ, φ poterit agere ꝯ uirũ, & ꝯ exñeos, ut d. l. ubi. Aut ñ erãt ꝓprie uiri sed emphy-
d teuticariæ, d vł feudatariæ, & tũc idẽ donec ius uiri durat at feo, ut §. de pig. l. lex vectigali. Si uero q̃rit̃ de reb. mobilibus, tunc aut sunt merces, & res cã mercãdi habitæ, & tũc aut hẽt eas maritus,
e & pt agere. Aut iã sunt vẽdite, & nõ pt agere, ut §. de pig. l. ubi. cũ
f tabernã. in prin. Sed si nõ sunt merces: tũc poterit agere, ꝑ d. l. vbi.
74 cũ ñ reperiat̃ ꝓhitũ. Quarto, q̃ro, ꝑpone, † φ minor accepit uxorẽ & dotẽ, nũqd erũt bona eius tacite obligata. ita φ uxor possit cã inopiæ mariti agere hypothecaria? Vł φ nõ: qa ꝓhibẽt res minoris obligari, ut l. i. de reb. e. & C. de admi. tut. l. lex q̃ tutores. cũ sim. Eꝯ, vł φ sic: qa lex pmittit eis facere m̃rimoniũ, ut Inst. de nup. in prin. ergo & accessoria. s. dotẽ recipere. ar. l. mutus, ĩ prin. §. de iu. do. Ista qõ format̃ ĩ gl. C. de le. tut. l. si. & ibi se ñ firmat. Cy. ibi tñ, φ obligẽt: qa est oblõ legalis, & hoc ꝑ rõnẽ ꝑdictã, & pl. 2. & 3. j̃. d
75 reb. e. Alibi gl. ĩ si q. †vtrũ ĩ inuecta & illata ꝑ minorẽ sint tacite obligata, dicit φ nõ, vt no. §. de pac. l itẽ, qa. φ seqt̃ Dy. Inst. d act. §. itẽ Seruiana. Guil. de Cu. in d. l. itẽ, qa. dicit sic, Aut lex inducit oblõn ẽ, aut hypothecã rerũ, ꝓcedẽte ꝯtu, nullo alio subsecuto, & tũc bona minoris pñt tacite obligari, ut d. l. fi. de le. tut. & l. 2. & 3. de reb. eo. Aut reqrit̃, φ subseqũt illud factũ, & tũc secus Ita loqt̃ gl. in d. l. itẽ, qa. Nã ex solo ꝯtu bona tacite ñ obligãt̃, nisi seqãt inductio, ut l. si ñ inducta. C. in qb. cau. pig taci. ꝯha. q̃ uerba reci
g tant̃ ꝑ Cyn. C. loc. l. certi iuris. in 4. q. In casu er. o nr̃o erãt tacite bona obligata, cũ aliud factũ ñ reqrat̃. licet ista verba sint pulchra
76 & subtilia: tñ ñ vñr uera. Nã statim cũ uir recepit dotẽ ipso iure vł donatio pp nuptias constituta, vt C de do. añ nup. auth. dos data, ſm opin. Azo. ibi no. quam seqt̃ Cy. & Iac de Are. Ecce ergo si minor accepit dotẽ, e rit ne statim facta donatio ꝓpter nuptias equalis? Certe non, nisi interueniente tutore & decreto. d. l. lex. q̃
77 tutores. in princ. & de pd. mi. l. ꝑdia. † Præterea, qd plura sicut ex parte viri ꝯhit tacite hypotheca ꝑ dote restituẽda, ita ex parte vxo
h ris ꝑ dote dãda, vt l. i. §. & ut plenius. C. de rei vx. ac Sed pone, φ vxor minori promittit dotem cũ: ne bona eius tacite obligata. Certe nõ sine decreto. §. §. de iure do. l. Titia. & ibi no. & C. si ad uer. do. l. i. Apparẽt ergo verba Gui non esse uera. tñ fateor φ si minori tradãtur res estimate in dotẽ, uel ex dote cõparate φ tũc res cũ sua obligatione transire: d. l. 2. & 3. de re. eorũ. ñ aũt res q̃ primo minori essent quesite. ad l. mutus dicas, φ potest recipere: dum tñ recipiat modo legitimo. Præterea hoc alia rõne probat̃,
78 mulier eo ipso quod nubat vł dare omnia bona sua in dotẽ tacite licet nil dicat, ut no. §. de iur. do. l. mulier bona. Ita tenet Iaco de Are. indistinctẽ sed Mart. de fano. tenet cum distinctione, scilicet prout dignitates, & facultates uiri patiũtur. l. quæro. § de iu. do. Ista ergo tacita dotis datio q̃. nullum factum requirit ꝑ minorẽ in reb immobilib, potest capi sine decreto. Certe ñ ꝑ plura
79 præallegata. Cõsulo † ergo quod ille q dat dotẽ minori obligationẽ bonorum expressam recipiat cũ iurãto ꝑer Auth. sacramenta puberum. Quinto quæro quid in fructib. anni eius quo dos re
80 peritur. †vtrum diuidetẽtur ſm formã. l. de diuisione. §. eo. Et uidetur quod sic in d. l. ubi: nã dat actio sicut matrimonio soluto. Credo φ oẽs fructus extantes q debent cõuerti in onera matrimonij debẽt reddi mulieri nõ consumpti, nec debet fieri ꝑdicta diuisio. hoc probo ex idẽtitate rõnis quẽ insurgit ex simili effectu repetitionis, nam sicut repetit̃ dos, ut sit penes vxorẽ, ut ea vtat̃ vt dñs re sua, sic sibi fiet restitutio fructuũ qui spectant ad eã quibus põt uti in re sua sicut ex diuisione prædicto modo facta. Ita ĩ casu nostro cũ dos restituatur, ut mulier in casu matrimonii expendat, dico omnes fructus qui in cã m̃rimonii sunt expẽdẽdi debere restitui mulieri eadem ratione. Sexto quæro vtrum hoc
81 iudicio requiritur libellus lit. contest. & plenaria cognitio sicut in aliis. Vł φ sic, ut in auth. offerat̃. & l. iudices. C. de iud. In ꝯtrũ, quia cũ hic versatur quasi cã alimentorũ adhibet̃ summaria cognitio ut j̃. de lib. agn. l. si quis a liberis. §. si vel parens. pro hoc in
82 cle. de iudi. cã. dispendiosam. ubi in matrimonis, & cã quoquomõ tangentib. procedit summarie, & sine strepitu, & figura iudicii φ est sine libello, & aliis in cle. sæpe. de ver. sig. & hoc vł sensisse Rof. glossator antiquus. §. eo. l. j. sup uerbo causa. in fi. Sed Dy. hoc ĩ reprobat. quid dicemus? Dic ſm φ dixi sup qñ illa cã agitur ꝯ extraneos, & facit plenũ ꝑiudiciũ, qsi cõtra virum in eo φ queritur ut utrum dos sit data, & quanta, facit plenum ꝑiudicium in alio, & vtrum si uergat ad inopiam uel male utatur substantia
83 sua facit semiplene præiudicium, ut dixi, quando † ergo aliquid uersatur pleni præiudicij dicas semper libellum, & litis contesta- requiri-

ADDITIONES.

a And. Pom. Secundo quæro. Vide Barb. consi. 28. in 8. col. j. uol.
b Credo verum. Adde φ Rom. consi. 187. tenet idem, & consi. φ alleg. dñs Alex. est 430. & idem Ro. consi. 392. dicit no. quod illud, φ dicitur extraneos bonorum possessores creditorem hypothecariũ non posse dirigere nisi præcedat excussio eorum qui sunt obligati procedit nisi agat cõtra illũ qui unus est ex reis principaliter obligatus quoniam tũc nõ est necessaria excussio bonorũ, per gl. quam dicit sin. ĩ. qui po. l. mulier. & ubi illa sũmme no. Bar. & Bal. firmat. in auth. sed hodie. C. de act. & ob. Itẽ dicit. ꝑdictam regulam procedere nisi eorũ bona hypothecãtes constituant se precario nomine creditoris possidere, qa tũc si inueniat ꝑ tertium possessio bonorũ debitoris acquisita creditori precario, poterit ipse creditor excussione nõ facta agere cõtra possidẽtes cõditione ex l. vlt. C. de acqui. pos. ut singulariter ibi dicit firmare Iac. But. & Bal. sequi. l. j. C. de his quæ in frau. cre. & in l. ex. ius. de acqui. pos.
c And. Poma. Tertio quæro. Adde ultra Doc. hic φ rõ est, qa in feudo nõ cadit hypotheca, & est tex. in c. i. in prin. de prohi. feu. alie. per Fede. gl. & Bal. in l. lex. uectigali. §. de pigno. Bal. in l. 2. C. cõia de leg. & in c. i. §. aut si uell. itio. quib. mo. feu. amit. Io. Fab. & Mod. in §. itẽ serui, an a. Insti. de act. Ale. consi. 124. 4. uol.
d Emphyteuticariæ. vide per Bal. cõs. 331. 2. li. & pulchre. cõs. 137. & 157. 3. lib. de feudo au: ẽ Bal. cõsi. 382. j. li. dicit φ mulier põt habere regressum ꝓ gaudimentis, & nõ aliter, & cõs. 213. dicit feudum posse dari in dotẽ quãdiu durat penes mulierem, & idem uoluit Ro. consi. 64.
e Merces. Adde φ pro hac parte mulier possit agere ad merces venales. facit illa decisio magis cõis φ in obligatione generali veniãt merces venales, cum generaliter facta est dispositio de reb. sed in Bar. in il. gñali. § uxori. j̃. de usufru. leg. & tenet Bal. in d. l. cũ tabernã. in repertatis antiqs, ubi refert Bar. ita tenere in d. §. vxor. & alleg. sicut qs esset vẽditurus eodẽ mõ, & obligaturus, & hic, sequitur Alex. cõsirmãs, qa in gñali obligatione nõ uenit pecunia q̃ sp est venalis, & iõ nõ cõprehendit in legato in quo uenalia nõ cõprehendunt sed Bal. in l. fi. C. de cõpẽ. all. tex. no. in l. uxorẽ. §. legauerat. de le. 3. Qd in obligatione gñali nõ ueniãt merces venales, tenuit Bal. cõs. 267. uo. i. incip. uerba dñr. & all. Iac. de Are. in princip. l. vbi adhuc.
f Andre. Poma. Quarto quæro. uide Rom. consi. 280.
g And. Pom. In 5. q. idẽ tenet Ro. in repe. auth. similiter in 3. car. col. 4. C. ad l. falci.
h Cum iuramento. Adde quicqd dicat. Alex. hic, φ opin. Bar. sequitur Pe. de Anc. cõsi. 93. Bal. cõsi. 91. 3. lib. ubi dicit ita etiam tenere Fulg. cõsim suum, qa constitutio dotis non est legalis, & necessaria sed uoluntaria, & attenta dispõ. l. nõ põt fieri sine decreto. item alia ratione non potest minor constituere dotem qa requiritur causæ cognitio, ut inf. de mino. l. si ex causa. §. in dotis. l. an suppetãt facultates, & an uir sit dignus tanta dote, & hæc causæ cognitio spectat ad iudicem ad gl. in l. prædia dicit quod allegantes non intelligunt ibi vide responsum, & candem opi. sequitur ipse Bal. & Bar. hic mentionem faciens consi. 347. incip. in causa ista j. lib. restringit tamen dictum Bar. nisi par pari nuberet, & malitia suppleret ætatem, uel nisi consensus propinquorum adfuerit, & quod uir or absque decreto non posit constituere dotem uoluit Ro. consi. 314. licet cõtra prædicta faciant quæ uoluit idem Ro. consi. 280. & 394.

requiri.secundū d.auth.offerat.& hoc tenet Spe.in tit. de do. post
diuor.rest. §.si.ver.sed quo iure & ibi vide libellum. Probatio aūt ī
his,quæ plenè ꝓiudicant,requirit plena,in alijs non,vt iā s̄. dictū est.
Accedit ad hoc q̄ no.Spe.de off.iud.§.fi. ver. quinto dicamus. &
ver.seq.Credo tn̄ q̄ iudex in hac cā:q̄a fauorabilis poterit dilatio
nes abbreuiare,& erit fauor ipsius causæ,vt ar.l.2,de re iud. Et sic
voluit intelligere Rog. s̄.e.l.1.& bñ.Ad c.dispendiosam,rñ.vt ibi
84 no.Septimo † quæro,quas exceptiones admittit iudex in hoc iudi-
cio.Ad q̄ dico,q̄ oēs exceptiōes iuridicas ꝯ libellū,& ꝯ ꝑsonas,vt
q̄a minor,vel q̄a agit sine ꝯsensu p̄ris,eo casu quo ius sibi nō p̄mit
tit,poterūt opponi,vt in auth.qđ locū,nec video rōnes repugnan-
tes.Itē si sibi opponat,q̄ ēt ipsa malè vtit̄ sub̄ia sua,qđ tūc iudex ha
beat facere:patet ex notatis ī hac l.in 4.op.Si vero q̄rit̄ de exceptio
85 nib.tāgētib.negotiū p̄ricipale:ad hoc do tales rñs.† Prima rñ est,
Cōis exceptio,q̄ ꝯstāte mat.ipso iure minuit dotē,hoc casu poterit
opponi,& hoc ꝓbat̄ s̄.e.l.quis & l.seq.vbi vr̄ casus.Ad hoc j.ti. 1.l.
86 qđ dr̄. & s̄.de iu.do.l.si is,§.qđ dr̄.Sc̄da regula est,† q̄ oīs exceptio
qua omissa,marito,sol.mat.nō esset ꝯsultū,illa pōt opponi. Hoc pa
tet ī exceptione,ne q̄s ꝯueniat,nisi inquantū facere pot. & hoc de
claratur ī tract.de effectu repetitionis.j.q.10. Tertia rñ negatiua est
talis.Nulla exceptio ꝓcedens ex cā,q̄ dotē ꝯstāte mat.non minuit,
& qua nō opposita,marito sol.mat.poterit esse ꝯsultum,pōt in hoc
87 iudicio opponi.Hoc ꝓbat̄ in l.vbi.in fi.† Quæro pone maritū,a esse
a pactum de dote lucranda sol.mat.p diuortiū,liberis extātib. quod
pactū valet.vt s̄.de pac.do.l.2.si mulier nō repetit dotē, pinde ac
si mr̄imoniū esset solutū,vt d.l.vbi, poterit ne opponere vir exce-
ptionē ex illo pacto:Certè nō:quia talis cā ꝯstāte mat. dotē ipso iu
re minuit,& viro sol.mat.p̄t esse ꝯsultū,vt hic.Hoc ēt inducit rō hu
ius l.& similium.Sūt.n.inductæ vt mulieri ꝯsulat̄, & viro nō noceat,
vt patet ex l.vbi. Sed si mulieri possent opponi exceptiones, q̄ ass
ipso iure dotē ñ minuūt,exceptio mulieri noceret.Itē si vir ñ posset
opponere exceptiones,q̄b.nō oppositis,sol.mat. sibi nō esset ꝯsul-
tū,viro noceret,qđ esset ꝯ legis ꝓpositū,q̄ nō esse dēt.l.scire.§.suf
ficit.j.de excus.tut Facit j.de leg.1.l.legata inutilr.& de cōd.& de
88 mon.l.cū tale,§.falsam.Ex his ergo rñdetur ad q̄ōnem.† Mulier in
casu inopiæ repetit dotē ꝯsistentē in q̄titate.vir vult opponere ex-
ceptionē ꝯpēsationis alterius q̄titatis sibi debitæ,an poterit:Et cer
tè licèt posset indistinctè,si ageret sol.mat.vt no.C.đ rei vx. act. l.i.
§.taceat.& s̄.e.l.diuor.§.ob donationes,& l.rei iud.§.1.s̄.e.tn̄ in ca-
su proposito,ꝯpēsatio non poterit opponi:q̄a ꝯstāte mat. dotē non
b minuit:& eo ꝯ soluto,& ēt ꝯstante,pōt viro alio mō esse ꝯsultū.Ad
qđ facit:q̄a hoc casu dos repetit̄,quasi in cā alimentorū, ergo non
est opponenda cōpensatio,vt C.de ꝯpens.l.in ea.Hoc probatur a. r.
ius offerēdi debitum,qđ ꝯpetit scđis creditorib.ꝯ.primos agentes
hypothecaria,cōpetit ēt ꝯ mulierē,sol.matr.C.q̄ pot. in pig. hab. l.
cū tibi.Sed eo casu,quo agit̄ ꝯstāte mat.pp inopiā, ꝯ eā talis exce-
c ptio nō operatur,c vt no.Cy.in l.cū tibi.pr.valle.Ista.n.repetitio nō
est simplex,sed est limitata s̄m suum effectum,& ideo cum oīs ex-
ceptio nitatur suæ æquitati, vt s̄. de do. excep. l. æquitate.contra
istā non opponunt̄ oēs exceptiones,q̄ opponunt̄ sol.mat. quia æq-
89 tas hoc non dictat.Octauo † quæro numquid mulier sibi possit con
sulere,per viā retentionis:Certè sic, tā ꝯ extraneos hypothecaria
agentes.vt d.l.vbi.q̄ ēt ꝯ ipsum virum.si sibi dotē non soluit,& pe-
tit vir q̄ vergat ad inopiā,vt in c.p vestras.ex̄ de don.inter vi.& vx.
90 † Nono quæro,si vir est contumax,vtrum procedatur ad diffiniti-
uam ꝯ eum;Certè non,sed mittit̄ mulier in possessionem: sicut rñe
fit,l.cum proponas,C.de bon.auth.iu.poss.de quo in Spec. in tit.de
dote post diuor.rest.§.fi.ver.quod si vir vocatus.Decimo,& vltim.
quæri posset circa hoc,vtrum vir,spontanea voluntate possit pro-
pter inopiam restituere mulieri;quæ quæstio licèt hic caderet, ta-
men quia non posset bene hic tractari,nisi videremus repetitionis
effectum,ideo reseruo eam tractandam infra prox.

91 Veniamus Ad quartū s.ad repetitionis effectum . Primo
quæro,† quis sit repetitionis effectus: Rñ.ma-
gnus.nā mulier nō poterit amplō ꝑdere dotes suas p viri dilapida-
tionē.Itē vxor non poterit alienare.Itē viri cōdiō ex hoc nō fit dete
rior:quia simul ex ea alimentatur. Itē pacta dotalia remanent sibi
salua in casu soluti mat.vt d.l.vbi,s̄.e.l.si cum dotem.§.si verò dote
92 & hoc est clarū.† Scđo q̄ro,an mulier hoc casu cōsequatur dñium
rerū assignatarū ꝓ dote?Quidā q̄ sic,qñ agit̄ ꝑsonali.nā tūc res dā
tur in solutū,& mulier ꝯsequit̄ dñiū.ita vr̄ dicere gl.in d.l.vbi. ī gl.
parua q̄ incip.idē dicas,&c.Alij,vt Vber.de Bob o,tenent ꝯ̄rium,
d qđ ꝓbant ex d.l.vbi.nā ibi ꝓhibet̄ alienari,dicit ipse, ergo d nō dā
tur sibi in solutū.ergo nec trāsfert̄ dñium.Ita no.Spe.in ti. de dote
post diu.rest.§.si.ver.sed nūqđ poterit.Credo gl.bñ dicere,& vr̄ ca
sus in d. Auth.de æqua.do.§.illud.ibi.sic.n.habitura erat ī collatio-
nis rōne proprias res,&c.Tn̄ vt ista mā clarius liqueat . distingue.
Aut mulier agit hypothecaria.& tūc certū est,q̄ nō ꝯsequat̄ dñiū,
i sed pignus tm̄ d.l.vbi.Aut actione in rem,& tunc dñiū non ꝯseq̄t̄
p traditionē,sed suum esse ex legis rōne declaratur,d.l.i rebus, C.
de iur.dot.Aut agit̄ ꝑsonali,& dantur sibi res in solutū, & ꝯsequit̄
dñiū,ut dictū est.Aut dubitatur,v.g.mulier petit de reb.viri sibi as-
93 signari vsq; ad dotis quantitatē, & iudex ī sñia assignauit . Modo
e istud verbū,assignare, est dubiū, pōt.n.itelligi p trāslationē dñii,
sicut s̄.de rei vend.l.itē si verberatū,§.1.& de euic.l.Luc. ad hoc j.
de assi.lib.p totū.Itē poterit se hr̄e loco pignoris, vt loco custodiæ,
vt j.de vent.in poss.mit.l.1.§.antepen.& de le.3.itē legato.§. itē in-
terest.Isto casu dicit Guil.de Cu.s̄.de pec.l.si noxali,§.1.q̄ bona vi
dentur data cā custodiæ,& sic loco pignoris,non dñii cā C.ne pro
dote mulier bona mr̄na addi.l.1.de iure do,imper l.3. in fi. In hoc
non sto.cū Gui.s.q̄ bona sunt loco pignoris.immo dico,q̄ vr̄ trans
latū dñiū in dubio.cū p̄cedat cā habilis.Casus vr̄ s̄.de iu.do.l.dotis
fructus §.fi.& l.seq.& j.pro dote.l.1.circa med.Non ob. iura alle. ī
ꝯ̄rium,q̄a loquunt̄ de quadā adiectione,q̄ fit mortuo viro , & q̄ hr̄
loco vlis successionis.q̄ ibi nō pōt fieri.sed fit in casu sp̄ali fauore li-
bertatis,vt Inst.de eo cui lib.cau.bon.addi.per totum.& j. de f dei
cō.lib.l.cū vero,§.subuentū.Itē facit pro Guil.l.cū p̄r,§.p̄r plurib.j.
de le.2.vbi vr̄ dicere,q̄ in dubio tradō vr̄ facta cā custodiæ , ut ibi
no.gl.Sol.ibi non præcedit aliqua cā.vñ in dubio non p̄sumitur cā
94 donōnis,sed cā custodiæ:hic secus.† Tertio q̄ro.aliqui agentes hy-
f pothecaria ꝯsequuntur oīa bona sibi obligata,vt pignori incūbit,
vt no.C.de bo.auth.iud.pos.auth.ei qui.Numquid ergo hypotheca
g ria intentanda p mulierē erit hmōi effectus: Rñ.nō credo. Nam
mulier agit ꝯstante mat.vt ex sp̄ali iure:& agit respū certæ cāe . vt
se suosq; alat ex dote:ergo pro q̄ātitate dotis aget hypothecaria.
95 C.cō.de le.l.1.in fi.Idē no.C.in d.l.vbi. in 14.q. † Quarto quæro, h
h pone q̄ vir ꝯstante mat.extra iudiciū vxori restituit certa bona p
sua dote,& confessus est,se vergere ad inopiam vel iurauit corā iu
dice,& sic de plano confessus est vir,vtrum valeat ista restō, sic q̄
p̄iudicet viro,& ēt aliis creditorib.ne possit hoc reuocare?Hæc q̄ō
est dubia. Dy. eam tāgit.& Cy recitat in l.vbi.in 12. q. & vr̄ tene-
re,q̄ non valeat talis ꝯ̄ctus.quia donationis est instar, ut ipse ibi po
nit.Ego arbitror istam q̄ōnē requirere altiorē indaginē.Dico ergo
sic,Aut erat verū.q̄ ꝯfessio ꝯtinet s.q̄ vergebat ad inopiā , & hoc
ꝯstat.& tūc nō est dubiū talē restōnem valere , q̄a cogit̄ bonā fidē
agnoscere.l.quoties,§.sicut.j.de adm.tut.& maximè si hoc est ma
i nifestū.qđ hr̄ quasi pro sñia l.emptore s̄.de act.emp. & illo casu p
se non poterit reuocare.nisi quatenus differet res maioris pretii ,
q̄ caderent in donōnem.Creditores vero non poterunt dicere ꝯ,
nisi vt possent facta restōne p iudiciū ꝯtentiosum. Aut est falsum,
quia vir non vergit ad inopā & hoc non constat, vel non potest ꝓ
bari ipsum vergere ad inopiā:tūc scias,q̄ ista falsa cā adiecta a scien
te non vitiat ꝯ̄ctū,vt j.de ver.obl.l.si diuortio.Videndum est ergo,
vtrū ꝯ̄ctus ille valeat: Et ad hoc examinandum do talem rñam,oīs
96 † ꝯ̄ctus,ex quo dotis condō fit melior,& vir nō efficitur pauperior
est licitus inter vir.& vx.& hoc probat̄ s̄.de iu.dot. l. ita constante.
97 clarius eo.tit.l.fi.In † proposito ergo,si vir assignauit dotem vxori,
ut hēat loco pignoris , tunc dotis condō fit melior, & securior esse
vr̄ ex eo,q̄ res est pignorata.& vir non efficitur pauperior,cum de
iure esset tacitè obligata.Sed tm̄ minus habeat ipse maritus. quod
ante istas res administrabat ipse.modo nō administrat,sed mulier,
vtrum

ADDITIONES.

a Paris.Pone maritum.Vide aliquid per Soc.in l.conditionibus.ff.de cond.& dem.
b Menoc.Eo.Adde Alba.consi.80.Roland.a Valle consi.9.
c Exceptio non operatur.Adde q̄ idem tenet Io. And.in tit.de do.post diuor. re-
sti.§.fi.super ver.quid si mulier Bal.in d.l.vbi Pau.de Cast.in l.2.sup.eo.& Bal.&
Ang.in l.2.ad fi.sup.no.Sed hic Bal.Ang.Imo.Rom.& Pau.de Cast. tenent con-
trarium,quod limitat Pau.hoc verum si fructus dotis sufficiant ad alimentandū
familiam:aliter debeat sequestrari de bonis mariti tantum,quod sufficiat ad ali
menta,vt in §.sin autem in sæuissimo.Tu dic,q̄ Bald.consil. 282 incip.In Christi
nomine præmittendum est 1.lib.tenet opi.Bar.hic,& in d.l.cum tibi. quam di-
cit esse Iac. e Are.& Cy.non tamen facit mentionem de Bar.hic.
d Menoch.Ergo Bar.Soc.cons.61.col.2.circa med.inter consi.Marian.sen. Ias.con
si l.92.lib.1.Alb.cons.159.nu.15.
e Assignare.Vide Bal.in l.vbi adhuc.C.de iu.dot.vbi sequitur Bar. & q̄ voluit idē
Bal.in c.1.in tit.quid sit inuestitura.& ideo dicit idem Bal.in l.fi.C.de sacrosan.
eccl.q̄ verbum,assigno,est verbum plenarium.sed pendet modo dubitatio per
me,quid si maritus dixit, assigno vxo. talem fundum loco fundi dotalis, quem
alienaui de consensu suo,vtrum importet translationem dominij , quia Docto.
hic loquuntur in actu iudiciali,quia vxor agebat contra maritum.
Menoch.Afflict.decis.9.Gozad.consi.42.num.15.Ruy.consi.81.nu.18.li.2
Paris.Vide de uerbis concedo,transfero,& assigno.Fel.in l.cum uenerabilis.col.
1.extra de excep.
Pom.De uerbo,assignare.Adde Bal.in l.ordo,C.de exec. rei iud.& ī l. 2.C.com.
de leg.& in c.1.quid sit inuest.& in c.fi.de no.for.fid.Ang.in l.officium . supra de
rei uend.Arch.in c.si canonici.de offi.ord.in 6.& in c.referente,de præb.De ue
bo,concedo,uide tex.gl.Bar.& Imo.in l.fi.inf.de do.& in l.uxori.de le.3. & tex.
in l.cum pater,§.dulcissimis,de leg.2.& in l.prohibere,§.plane,inf.quod ui aut
clam.per Abb.in c.cum uenerabilis,de sen.excom.per gl.in c.1.de conces.præb
per Imo.& Anch.in c.pastoralis,de donat.
f Poma.Hypothecaria.Vide de illo uerbo aliqua per Alex.consi.40.col.2. uol. 4.
& Bar.in l.cum pater,§.si pluribus,inf.de leg.2.
g Respon.non.Idem hic tenent Raph.& Io.And.in add.ad Spec.in tit.de don. in-
ter uir.& ux.§.fi.in addit.incip.ut no.in d.l.ubi,adde tu,& ad Bar. hic uide Alc.
de Imo.in consi.4.in 2.uol.
h Quarto quæro.Adde Alex.cons.40.alias 4.col.7.4.uol.
i Hr̄ pro sñia. Adde q̄ ipse melius locutus est,in l.is cui bonis.de uerb.ob.quia im
mo habet uim sñiæ,iuxta no.per Doct.in c.cū sit Romana de app.& in c. ad no-
strā.el 3.de iureiur.Bal.in l.j.de cur.fur.& in l.is cui.inf.de test.& in c.uestra.de
coha.cler.& mul.Bal.in proposito nostro cons.40.3.uol.ubi consuluit super cā
cuiusdā condemnati ob maleficiū,qui post maleficium assignauit dotem uxori.
& quærebatur an ualeret;quia post cōdemnationem, q̄ uergeret ad inopiā nō
erat probatū ,ipse consuluit ualere;quia condemnatio priuatæ personæ,& sen
tentia condēnatoria faciebant manifestum ipsum uergere ad inopiā,latius ibi.

vtrũ pp hoc videa᷑ ꝯdõ viri facta deterior, ita q̃ possit reuocare? Dico q̃ vsq; ad q̃titatẽ dotis ista dönõ, vel administrõ istorum fructuũ facta mulieri valet: sed qđ ẽ vltra dotis q̃titatẽ, poterit reuocari Casus est s. de do int. vi. & vx. l. ex annuo. Creditores ergo id q̃ est vltra dotis q̃titatẽ poterunt reuocare. q̃ est j. nõ poterunt, nisi
98 vt possent restõne facta ex vera cã i ꝯtentioso iudicio. † Si sũt vir assignauit volens i cã trãsferri dñiũ, tũc est dubiũ. Nã vr̃ q̃ nõ possit fieri p tex. C. si dos ꝯstante ma. l. i. & i Auth. đ nupt. §. dotes. & s. đ reli. & sump. fu. l. sic p rata. Cõtrariũ dico, q̃ valeat & i vxorẽ trãseat dñiũ: qa ista restõ nõ fit ad aliud, nisi vt vxor se, suosq; alat, vt d. l. vbi. sed i hac cã dos põt restitui, vt l. mutus. §. manente. s. de iu. dot. ergo &c. Hoc mõ itelligo dotẽ fuisse restitutã. s. ad Vel. l. vir vxo. §. i. Præterea rřa pcedẽs hẽt locũ, cũ cã dotis sit melior, & vir ñ efficit᷑ pauperior. qa fructus deseruiunt onerib. mřimonii. neque res poterit alienari. Non ob. l. i. C. si dos ꝯstã mat. cũ si. qa illud verum. cũ restõ cadit in dõnõẽ puta, quia restituit simpl'r, vt mulier hẽat sibi fructus nec ꝯuertat in onera mřimonii. Vnde in fructib. est donatio. hic non. vel ẽt ibi restituit vir. qa ex pacto dotem debebat lucrari, sed hoc casu in hac restõne agit᷑ ĩ tacitẽ vt pacta dotalia i suo statu pmaneãt. ergo vir nõ efficitur pauperior. & dotis cõdõ fit melior, ergo valet. Non ergo reuocabit vir, nisi res vltra valeret ita q̃ caderet i dõnõẽ: nec creditores poterũt reuocare. nisi sicut possent restõne facta ex vera cã, & in ꝯtẽtioso iudicio. Aduer
99 te tñ † q̃ inter illã restõnẽ. q̃ fit ab eo. q̃ ad inopiã vergit, & eã q̃ fit ab eo, q̃ nõ vergit, ẽ dřia i periculo deteriorõnis reru, vt dicã j.
100 px. qõnẽ. † Itẽ aduerte, q̃ in oĩb. pdictis casib. req̃rit᷑ q̃ appareat p instrm̃ dotis ꝯsecũ mřimoniũ. Nã si ꝯstãte mřimonio ꝯtter se dotẽ recepisse. & p illa dote ꝯfessata restitueret sua bona, si quidẽ dos fuisset in rebus mobilibus ꝯsumptio est iuris, & ẽt de iure, q̃
a fuit fraus, & nullo mõ piudicat creditoribus. C. de dõn. ante nupt. auth. sed iam necesse. & vide ibi plenè Cy. An autem ipse vir possẽt reuocare? vide plenè p D. Cy. C. de do. cau. l. quod de suo. Quid
101 tot q̃ro † si tales res mulieri restitutæ fierent deteriores, ad quem incommodum pertinet? Rñd. Aut fuerant restitutæ in pignus & hypothecã, & periculũ est viri, vt C. de pig. act. l. pignus. Aut fuerũt ei restitutæ in dñiũ, & tunc si q̃dẽ est vera cã inopiæ. & tũc periculũ erit mulieris: qa illi res perit, cuius est. ut d. l. pignus. & erit ꝯmodum, & incommodũ, sicut in aliis reb. dotalib. vt s. de iu. do. l. 4. Et de vtroq; probat᷑ s. de iu do. l. plerunq;. in prin. & hoc vr̃ seq Guil. de Cu. in d. l. si noxali, §. Si verò fuerunt res restitutæ ex falsa cã inopiæ, tunc dr̃, q̃ periculũ sp est viri. Nã ad dictã restõnẽ lex duo requirit, s. cãm iustã, vt se suosq; alat. hoc vr̃ innuere, vt s. pxi. dixi. Itẽ vt soluatur mulieri non pditura. vt patet in d. l. mutus, §. manẽte. Sed postq̃ perdidit mulier: qa deteriorata est dos mulieris pditura data est ergo restõ non vr̃ tenuisse in ipsius mulieris piudiciũ. Hoc vr̃ tenere gl. in fin. s. e. l. cũ dotem. §. i. in gl. sup ver. & ex iustis. Cõmodũ verò ptinet ad mulierẽ; tñ si res efficiat᷑ melior, nõ est pditura mulier. Et sic erit casus, in quo fallit rřa iuris, fm materiã. Nec mirũ: qa iõ est, quia nõ est par rõ lucri & dãni, vt not. Dy. in c. q. sentit. ex. de reg iu. lib. 6. Sexto† q̃ro. qđ si fructus dotis restl
102 tutæ nõ sufficiunt vxori ad alimenta, vtrũ vir teneaᷤ dare vltra?
b Certè sic, si habeat vñ det: qa ẽt nulla† dote ꝯstituta, tenet᷑ eã ale
103 re, vt l. q. si nulla, s. de relig. & sump. fun. & no. s. e. l. si cũ dote, §. finaſit. in fi. plenè p Cy. de neg. gest. l. q. in vxorẽ. & in Specu. q. fil.
104 fint leg. §. i. ver. nũc dicamus de vxoris alimentis. Septimo† q̃ro, qđ si fructus fint tot. quot supersunt p oĩb oneri b. mřimonii? Rñdeo, viro restituunt. Nã dotis fructus dẽt eẽ viri, vt s. de iure dot. l. dotis fructus. Si ergo lucraretur vxor, viri ꝯdõ fieret deterior, q̃ no lucrarunt hæc iura. vt dictum est. Præterea esset donatio, q̃ est prohibita inter virum & vx. facit ad hoc optimè C. de episc. & cler. l. 2.
105 Octauo† q̃ro vtrum illa petitio. q̃ vxor facit habeat effectũ solidę exactionis, an solũ inquantũ vir facere põt? Gl. vltima huius princ. ibi, vt tñ cũ tẽperamẽto, &c. tenet, q̃ vir exigatur inquantũ facere põt, sed i l. vbi. in ver. ad sustentationẽ. tenet ꝓriũ q̃ exigatur i solidũ Assignat rõnẽ: qa non põt egere, cum alatur a muliere. Cy. tenet ibi illã gl. Idẽ Ray. hic. intelligo ergo vltimã gl. hic bñ dicere,
106 & diuersis casib. loqui. Ad cuius decĩsõẽ pmitte. q̃† q̃ agitur actione in rẽ ꝯ viũ, vel aliũ, q̃ habeat bñficiũ ne conueniaᷤ, nisi inquantũ facere põt, illud beneficiũ non hẽt locum: quia tunc agitur ꝯ eũ, tanq̃ quemlibet possesorẽm. Casus est j. de re iud. l. Nesennius, §. fundum. Ita tenet Gul. de Cun. s. de ꝯd. inde b. l. qđ nomine. Nec ob. j. eo. l. si filio. la 2. & quod ibi no. per Dyn. qa intelligo ibi, qñ agitur personali. Et ita intelligebat Ray. nunc ergo dico, q̃ qñ mulier agit hypothecaria, sicut loquitur l. vbi. tũc vir dicit ꝯdemnari insolidum: quia ꝯ eum agitur reali, tanquam contra quemlibet possessorẽ. Itẽ non põt agere, vt dicit gl. item nullum parat sibi præiudicium soluto matr. Nam offerendo vxori, q̃ sibi dẽt cum effectu, habita rõne ne egeat, recuperabit hypothecam suã, & ideo notabiliter dicit d. glos. in ver. ad sustentationẽ. ibi hoc casu &c. q. d. quando non agitur hypothecaria: sed in casu legis nostræ agitur personali, & sic tanquam contra virum, merito habebit beneficium. Nec ob. si dicas, q̃ non potest egere, cum alatur ab vxore; quia dico, q̃ si istud suum beneficium non admitteretur, nec posset opponere exceptionem istam fieret sibi præiudicium in futurum, soluto matrimonio. Nam cum mulier agat personali, & daretur sibi res in solutũ, & sic trãsiret in eã dominium soluto mřimonio, ageret rei vendicatione p quã intra uir excuteretur i solidum, ut dixi. Poterit ergo ista exceptio oppon' i llo iudicio, qua omissa. soluto mřimonio viro nõ esset ꝯsultũ ut dixi in pcedenti
107 art i 7. q. & hoc credo uerũ. Nono† q̃ro, si post restitutionẽ maritus effectus est diues nunq̃d dos sibi restitueret? Gl. pẽ i l. vbi. tenet, q̃ nõ, sed remanet penes uxorẽ, q̃ gl. ibi approbat Cy. potissi-
c me p fi. illius l' ibi, si quas postea forte q̃ fierit, & c. ubi vr̃ tex. Alij sunt in ꝯ'ia opi. & q̃ vr̃ tenere Spec. i d. §. fi. uer. qđ si in fi. Et hanc uidi tenere quosdã Modernos Doctores, allegantes p casu legis, dicentes q̃ illud q̃ fit pp inopiam, est tpale, donec superueniãt diuitiæ, ut s. de mun & hon. l. cura §. deficientiũ. & de vaca. mun. l. his honorib. §. auctis. deiu. im mu. l. sp. §. negotiatio Ego sustineo
108 gl. hic & sic ꝓbo. Qñcunque† casus superueniens, q̃ ab initio ĩpediret actũ geri, tendit ad eundẽ effectũ cũ actu gesto, ex superueniẽnti casu, non tollitur quod est gestũ ut infra ad l. Falc. l. uerbis & Inst. de leg. §. ex cõtrario. Dy. in c. factũ legitime. in fi. extra de reg. iur. lib. 6. sed hæc restitutio facta est ad securitatẽ mulieris, & diuitiæ superuenientes tendunt ad eundẽ effectum, s. ad securitatem mulieris, ergo ñ tollitur restitutio iam facta. Pro hoc uidetẽ casus sã tisfd. cog. in l. sciendũ §. fi. vbi cautio interposita pro se-
d curit. te a paupere. vel a nõ possidente immobilia, nõ tollit ꝯsu puueniente possessione, uel diuitiis. Rõ, qa quicquid superuenit, tẽdit ad eũdem effectũ, s. securitatem Et per hoc patet responsio ad ꝯtrium, s. ad §. deficientium, cũ sim. qa ibi diuitiæ, q̃ superueniũt, tendunt ad ꝯrium effectũ cum actu iam celebrato. Decimo & vl
109 timo, quæro, † nũquid ex istis bonis mulier tenebiᷤ alere ñ solũ
e virum, sed ẽt socerũ & filios uiri ex alio mřimonio? Credo, qđ sic, si sunt bona oĩb. sufficiẽtia: alias secus. De quo dic, ut no. p Cy. in d. l. ubi, in 10. q. Et hæc de ista repetitione sufficiant.

ADDITIONES.

a An autem. Vide Bar. in auth. sed iam necesse. C. de don. ante nup. & in l. si uolũtate. C. de do. prom. per Bar. & alios in l. si diuortio. de uerb. obl. & ibi per Alex. Meno. Dida. lib. 1. variar. resol. c. 7. nu. 6. uer. de creditorib. Ruy. consi. 137. nu. 3. ca. med. lib. 4.

b Meno. Quia Rom. consi. 517. & ibi Apostillantes. nu. 2. 3.

c Contraria opin. Addẽ, q̃ in eadem fuit Rapha. vt refert Pau. de Ca. in l. plurib. de verb. obl. qui dicit, quia non dat bonũ sĩsum ad l. sciendum. ideo sto cum Bar. Meno. Gozad. consi. 42. nu. 15. Tiraq. quod. cessan. causa, cess. effect. limit. 14. Capic. decis. 46. nu. 2.

d Non tollitur Idem tenet Ioan. And. sæpius alleg. ti. de dote post diuor. in d. §. fi. uer. quid si vir. Bar. in l. pluribus. §. & si placeat, & ibi Pau. de Ca. inf. de uer. ob. Ang. in §. illud. in Auth. de ęqual. dot. & Bal. post Cyn. in d. l. vbi. & Imo. hic Anto. de But. in c. per vestras. Ange. hic. Bal. Rom. Raph. hic tenent contrariũ, de quo hic uide per Alex.

e Socerum. Adde tex. & q̃ ibi no. Bal. in l. si paterno affectu C. de negot. gest.

1 *Actio de dote nascitur constante matrimonio, & nu. 2.*
3 *Conditio omnino exutura, quando impediat natiuitatem actionis.*
4 *Dictio, sed cum, exponitur pro quando.*
5 *Marit s potest dotem repetere.*
6 *Haredi differenti hæreditatem adire, statuitur tempus ad adeundum, vel datur curator bonis.*

§. Si exheredato.

Iste. §. legit᷑ quatuor modis. Duob. modis i gl. ista, aliis duob. modis i gl. in l. pr̃. in prin. de do. præle. Et bñ hoc intendit fm lect. quã teneo. Inopia cõtingẽs p exheredationẽ, incipit esse euidens a die aditę hereditatis. h. d. Op. actio de dote nascit᷑ sol. mat. ut i l. i. reb. §. oĩa. C. de iu. do. & l. cũ nouissimi. §. illud C. de pscr. 30. ann. sed hic durabat mřimoniũ. ergo actio đ dote ñ ẽ nata. Hui᷒ t more gl. legit primo mõ. qa post mortẽ soceri, solutũ ẽ mřimoniũ morte, vel diuortio, q̃ lec. vera ẽ in se, sed nõ ꝯgruit lřæ. q̃ dicit ex die aditæ hẽditatis. Tũc n. incipit actio de dote a die soluti matri. nec aditionẽ hereditatis debemus inspicere. Scđo mõ legit᷑ fm Ro. q̃ matrimonium durabat sed uir vergebat ad inopiam, & sic actio nascit᷑ ꝯstãte matr. ut s. proxi. Hãc reprehẽdit gl. p rõne in ea posita: sed mih vr̃ hanc lec. esse bonã, vt j. dicam. Tertio modo legit᷑ in l. pr̃. in prin. de do. præl. q̃ dos petatur actione ex testõ ñ actio ne de dote, q̃ non placet quia illud est cõtra istum tex. qui dicit, mulier agit de dote. Præterea sumus in materia actionis de dote, non in materia actionis ex testõ. Vnde in dubio de actione de dote intelligitur, ut l. Imperator. de in di. addi. Vñ alii legũt quarto mõ, q̃ hic matrimoniũ ꝯstabat. q̃ actio de dote nascat ꝯstante matr. qñ socer mortuus est. Et hoc tenebat Io. in l. pr̃. in pri. j. de do. ꝓle. hoc ẽt tenebat Iac. de Are. q̃ mihi nõ placet, ut statim di-
1 cã Pro huius gl. decĩone, † q̃ro qñ nascit᷑ actio de dote. Gl. dicit, q̃ hic non dicitur, sed dicetur in l. 5. in fi. j. de bon. dam. Certe circa hoc gl. variãt. Nã gl. l. iurisgentiũ. §. quinimmo. uer. post diuortiũ. & uers. idem Marcellus. s. de pac. tenet, q̃ actio de dote nasci-
a tur a constante matrimonio. Pro quo videtur casus C. de iu. dot. l. auia

ADDITIO.

a Nascitur. Vide Bal. consi. 102. 1. vol. vbi consuluit, q̃ stante statuto, q̃ mariti in dotib. & bonis mulierum constante matrimonio sint vsufructuarii, & mortuis maritis incontinenti omnia bona mulierum restituantur, quod dotes consistentes in pecunia non poterunt petere mulieres intra annum, licet in statuto facta sit mentio de dotibus, & quia adhuc actio de dote non est nata intra annum, & si sit nata, non est efficax, ut possit dici in bonis, latius vide in alleg. consi.

l auia. & ſ. eo. & l. quoties. & l. 5. in fi. ſ. de bo. dam. Probať rōnē:
quia ɔdō. quæ eſt oīno extitura, non ſuſpendit natiuitatē actionis,
vt l. ſi pupillus. §. qui ſub ɔdōne. ſ. de noua Sed actio de dote pen-
det ex iſta condōne, ſi matrimoniū ſoluať, ſed certū eſt matrimo-
nium dēre ſolui, ut in Auth. de nupt. §. nuptas. ergo &c. Alia ē opi.
Io. in d. l. pr̄. q̄ tenet Iac. de Are. l. q̄ actio de dote naſcať conſtāte
matr. ɔ̄ hæredē ſoceri, non ɔ̄ maritū. niſi cā inopiæ, & hoc probo,
primo p iſtā l. ſecundo p d. l. pr̄. in princ. de do. p̄le. tertio, qa reſpū
ſoceri mortui ſolutum eſt matrimoniū. ut l. cū hic ſtatus. §. ſi ſocer
ſ. de don. inter vir. & vxor. ergo ɔ̄ hæredes ſoceri competit actio.
Præterea vr̄ caſus in l. ſed & ſi pro dote. §. ſ. de leg. præſt. Tertia eſt
opi. noſtrorum gl. q indiſtinctè d̄ r̄, q̄ actio non naſciť ɔſtāte ma-
trim. vt l. cum notiſſimi. §. illud. C. de p̄ſcr. 30. an. & ibi in gl. & in
l. in reb. §. oīs. C. de iu. do. & ibi tex. & gl. Idē tenet gl. in l. auia e. ti.
& ſ. de pig. act. l. ſi 1ē. §. oīs. ſ. eo. l. ſi cū dotē. §. ſi mulier. & ſ. de bo.
dam. l. 5. & vr̄ tex. in l. ſeruū dotalē. ſ. de manum. Et hoc tenet glo.
2 & Dy. Ego dico † hoc eſſe veriſſimum, qa ēt ɔ̄ hr̄des ſoceri mor-
tui non naſcitur actio ɔſtante mat. tex. eſt l. 3 in prin. ſ. de do. præ-
leg. Ad ɔ̄tria rñ. ad l. auia. C. de iu. dot. dic, ut ibi. Ad l. quoties. ſ. eo.
dic ut ibi Ad l. 5. de bon. dam. dic. ut ibi in glo. Ad rōnem, q̄ ɔdō
eſt oīno extitura. dic ſm Dy. ī l. pr̄. ſ. de do. p̄le. quia pōt eſſe, q̄ ſol
uitur matrimoniū culpa mulieris & ſic non naſcitur actio de dote
3 & ſic non eſt oīno extitura. Vel dic, cōdō extitura oīno impedit
natiuitatē actionis, verū eſt, ſi certum an & qñ exiſtat, ut ipſe Dy.
dicit in l. ſi pupillus ſ. de noua. Sed hic non eſt certū, an & qñ. ergo
&c. Ex his concluditur, q̄ gl. alleg. in l. iuriſgentiū. ſ. de pac. nō ſūt
veræ. Ad rōnes Io. & Iac. de Aret. rñd Et prime ad iſtum tex. quia
hic teneo opi. Rog. ſ. poſitam, q̄ vir accepit dotem, & eſt exhære-
datus a patre. Certè pp hanc exhæredationem incipit non eſſe
ſoluendo, vnde mulieri actio de dote incipit competere, ſed quia
non eſt certum exhæredationem nocituram. niſi adita hæreditate
eum ſumat effectum, vt l. filium. §. ſed cum exhæredatio. ſ. de con-
tratab. & ſ. de leg. præſt. l. 1. & l. ſi quis filium. C. de inoff. teſtam. &
ideo tempus aditionis inſpicitur, quia tunc euidentiſſimè appare-
bit mariti facultates ad dotis exactionē nō ſufficere. vt requiritur in
prin. huius legis. Ad l. prī ſ. de dote p̄le. dico, q̄ ibi exegit de facto.
Ad rōnem cum dr̄, q̄ quo ad ſocerum eſt ſolutum matrim. dico q̄
non ſufficit, vt in l. 2. in prin. de do. preleg. Ad l. ſed & ſi pro dote. di
4 co, q̄ ille caſus non eſt ɔ̄trius. dicit. n. ille tex. ibi, ſed † cum conſtan-
te matrimonio aduerſus hæredes ſoceri, &c. expone, ſed cum. i. qñ
quod eſt viro vergente ad inopiam poſt mortem ſoceri, ut in caſu
5 huius §. † Quæro, an maritus ipſe poſſit dotem repetere. gl. dicit q̄
6 ſic, & bene. Quærit Dy. quid ſi hr̄s inſtitutus per malitiam differt
adire hæreditatem. rñ. q̄ ſtatuetur certum tempus ad adeundum,
vel dabitur curator bonis. l. ſi quis inſtituatur. §. 1. ſ. de hære. inſtit.
& l. 1. in prin. de ſucceſſ. edic. & ſ. de cura. bon. dan. l. 1.

1 *Maritus debet cauere de dote ſoluenda annua, bima, trima die, in caſu inopiæ & num. 8.*
2 *Dotis reſtituendæ cautio, an ſit prohibita, ſicut prohibetur cautio de dote conſeruanda.*
3 *Aliquid fieri vno tempore, & fieri alio, & conferri in illud, quod idē ſit, niſi lex initio reſiſtat, & nu. 7.*
4 *Signum vniuerſale de ſui natura requirit plura.*
5 *Debitor dicitur quodammodo ſeruus creditoris.*
6 *Rei duo an poſſint in dote conſtitui, & nu. 2.*
8 *Fideiuſſor non poteſt dari conſtante matrimonio.*
9 *Interuſurium medij tpis, quādo æſtimetur in reſtitutione dotis a l inopiam.*
10 *Vir nolens ſoluere dotem ab initio, an deducat commodum medij temporis.*
11 *Vir quando poſſit ſoluere dotem ante diem vxori.*
12 *Satis datio, de qua hic, petitur officio iudicis.*
13 *Libellus in remedio huius § quomodo formetur.*

a §. Quoties. a Si p maritū non ſatiſdetur, cū poſſit, ſtatim in
ſolidū cōdēnať: ſed ſi nō pōt medij tpis interu-
ſuriū deducetur: nec mulier pōt voluntatē ſua mutare. h. d. In gl. le
1 giť duob. modis. Prima Rog. reprobať. Vnde pone caſum. ſm ſecū
dā lec. Et no. q̄ maritus dēt ſatiſdare de dote ſoluenda annua, bi-
ma, trima die. dic vt ī l. ī oīb. de iud. & l. vniuerſa. C. de p̄c. Imp. of.
Op. q̄ nō dēt ſatiſdare, ſed cauere, vt l. diuortio. 1. interdū. ſ. eo. Sol.
ibi in muliere, hic in viro, ſm Dy. qđ dic, vt in ɔ̄trio. Op. C. ne fide-
iuſ. dot. den. l. 1. Sol. gl. q̄ ibi prohibet ſatiſdare ɔſtante matrimo-
b nio. hic pmittiť eo ſoluto. b In ɔ̄trio recitatur q̄dā opi. ſm quā ſoluiť
2 q̄ ibi † prohibeť ſatiſdatio de dote ɔſeruanda, non aūt de dote re-
ſtituenda, de qua loquiť hic, & illam opi. tenet Dy. & ita dicit ſe cō
ſuluiſſe. Quæ ergo iſtarum opinionum ſit verior, videamus, & pro
Dy. facit, quia in dotē pñt ɔſtitui duo rei, vt l. fin. C. de do. cau. ſed
duo rei vñr adinuicē fideiubere, vt l. vir vxo. ī fi. ſup. ad Velle. Præ-
3 terea † paria ſunt aliquid fieri vno tpe, vel fieri alio, & conferri in
illud, &c. vt l. in tp̄s. ſ. de hær. inſti. & l. quod ſponſæ. C. de don. an-
te nupt. ſed matrimonio ſoluto pōt ſatiſdari de dote reſtituenda, er-
go eodem mō matrimonio cōſtante, cū conferať in tp̄s ſoluti ma-
trimonii. Præterea probať p l. cum oportet, §. non aūt, coniuncto,
§. fi. eiuſdē l ſcđm ſol. quam facit ibi gl. C. de bo. q̄ lib. Præterea pi-
gnora pñt ɔſtitui pro dote reſtituenda, vt l q̄uis, ſ. de ſol. ſm Dyn.
Præterea pr̄ vr̄ fideiuſſor filii, l. cum filiis, in prin. & l. ſi ſeruū, §. pe.
de ver. ob. ſed pr̄ pōt obligari de filius, l. ſi cum dotem, §. traſgredia
mur, ſ. e. & ſ. l. prox. in prin. ergo &c. Præterea vr̄ tex. in l. ſed ſi fi-
deiuſſio, in prin. ſ. de re iud. & l. alia. in prin. ſ. eo. & quod ibi no. In
ɔ̄trium eſt opi. Azo. ī d. l. 2. C. ne fideiuſ. do. den. & hoc tenet Imo.
in c. per veſtas, extra de don. inter vi. & vx. q̄ mihi placet. primo. p
l. 1. & 2. C. ne fideiuſ. do. den. quia l. j. prohibet fideiuſſorē dari pro
dote conſeruanda. lex 2. dicit, q̄ ampliatur prima, ergo prohibet
omnem ſatiſdationem ɔſtante matrim. alias nulla ampliatio eſſet.
Præterea, vide tex. ibi, dum dicit, nullā ſatiſdationem fieri, & ſic v-
4 titur ſigno vlī, q̄ † de ſui natura requirit plura. ut no. in l. in re man
data. C. mand. p̄hibet ergo non ſolum ſatiſdationem de conſeruā
da, ſed ēt de reſtituenda. Præterea rō q̄ ponitur in d. l. fi. eſt, ne ul-
la cā pfidiæ oriatur inter vir. & vx. ſed iſta rō habet locum, ſiue deť
fideiuſſor de dote conſeruanda, ſiue de dote reſtituenda vnifor-
miter. Semper. n. pōt maritus dicere mulieri, q̄ eſſet pfida aduer-
ſus eum, cū ab eo fideiuſſores exigat pp qđ ipſe maritus eſt fide-
5 iuſſorib. obligatus, & eſt quaſi ſeruus eorū: quia debitor † dr̄ quo-
dammodo ſeruus creditoris, vt l. fideicommiſſa. §. ſi rem. infra de
leg. 3. & C. de noua. l. 3. Præterea ɔ̄ Dy. eſt, quia fideiuſſio de dote
conſeruanda, & de dote reſtituenda. eſt idem. non. n. pōt reſtitui ſi
non ɔſeruetur (& eodem mō idem importat ɔſeruare, qđ reſtitue
re) vt patet in depoſito, qđ datur ad cōſeruandū, per quod ille ob
ligatur ad reſtituendū. ut l. j. ſ. depoſ. Sicut prohibeť dari cautio de
dote ɔſeruanda, ita & de ea reſtituenda, conſtante matr. ſed eo ſo
6 luto pōt interponi, vt hic. Ad rōnem † Dy. dum dicit, q̄ in dotē poſ
ſunt conſtitui duo rei, dico q̄ in d. l. fi. non dr̄ hoc, ſed dr̄, q̄ duo rei
poſſint recipere dotē. nec adiicit inſolidum. Sed ſi ſic intelligeres,
dic q̄ erant pſonæ inuicem coniunctæ ut pr̄. & filius, vel duo fra-
tres, & ſic ex hoc non oritur cā perfidiæ conſtante matrim. vt ſ.
7 dicam. Ad † aliud q̄ dicit gl. per l. tp̄s rñ per l. ſi minor. ſup. de ſer.
expor. q̄ hæc lex reſiſtit in initio. Ad l. cū oportet. §. non aūt. rñ. q̄
c ibi c loquitur in pignorib. in q̄b. non eſt ea. rō, quæ in fideiuſſore,
vt inf. dicā. ſed ſi obligaret bona alterius, fateor q̄ eſſet idem. Ad
aliud q̄ dr̄ in pignorib. ſi vir obligat bona ſua, non eſt ea. rō, & nō
valeret. Ad id qđ dixi de patre, & filio recipientib. dotē. Rñ. q̄ ſūt
coniunctæ pſonæ ita q̄ pp hoc non pōt oriri cā perfidiæ. Ad l. &
ſi fideiuſſor. ſ. de re iud. cū ſim. rñ. q̄ loquitur in fideiuſſore dato a
marito ſoluto matr. alias illæ leges nō pcederent. Hoc aūt q̄ dixi,
8 fideiuſſorē nō poſſe dari ɔſtante matr. intelligo niſi in caſu inopiæ:
9 quia tunc ſecus, vt in c. per veſtras, extra de do. inter vir. & vx. Op
pono, q̄ † nullum ſit interuſurium medii tpis, vt C. de rei vx. act. l. j.
§. exactio. ubi vr̄, q̄ vir oēs fructus dēt reſtituere mulieri. iſtud eſt
fortè ɔ̄triū, & Cy. tangit in l. ɔ̄tria. & neſcit quid dicat. Dico q̄ oēs
fructus, qui pcipiuntur ex re, vel pp rem mulieris debent ei reſti-
tui poſt annū, vt d. §. exactio. & §. ſeq. & ſ. eo. l. diuortio, §. non ſolū
iſto caſu commodum medij tpis eſt, q̄ illo medio tpe habet com-
moditatem iſtorum fructuū. facit l. 4. ſ. de pac. do. Si verò fructus
pcipiunť ex dote, nō tñ ex re mulieris, vt puta, ſi dos erat ī pecunia
& ſic erat debitū in gñe, tūc nomine vſurarum poſt annum mari-
tus non dēr aliquid reſtituere, meritò commodum medii tpis æſti
matur, ita loquitur hic. Facit l ſi nauis, ſ. de rei vend. Venio ad gl.
fi. & op. & videtur q̄ ipſa mulier, inuita ipſa non patitur hanc dedu
ctionem, vt l. ſi tibi mandauero. in prin. & §. j. ſ. man. Sol. gl. hoc ſpe
10 ciale in dote. Vel ſolue, vt in ɔ̄trio. Quæro, qđ ſi † vir vult ſoluere ab
initio deducto commodo medij tpis, & mulier contradicit, an de-
beat audiri vir? Quidam dñt, q̄ ſic, & ita ponunt caſum hic in ver.
nec ferenda. & hæc eſt vna lect. Iſta non eſt vera lect. quia hoc ſit
non tantum gratia mulieris, ſed etiam viri, quæ lect. poteſt eſſe ve-
ra, ſi intelligas virum ſatiſdare poſſe, & q̄ mulier in principio ſatiſ-
dationem petiiſſet: alias ſecus. Non enim hoc debet fieri ad peti-
tionem viri, ar. d. l. ſi tibi mandauero, §. 1. ſupra manda. Alij dicūt,
quod loquitur hic, quando iam eſt lata ſententia contra maritum,
&

ADDITIONES.

a Patiſ. Quoties. An & quando habens remiſſionem teneatur ſatiſdare. vide Fel in c. quod ad conſultationem. de re iud.

b Eo ſoluto. Idem tenuit gl. in l. 1. C. ne fideiuſ. do. dent. idem tenet Spec. in tit. de do. poſt diuor. reſtit. §. ſi. vel. illud. Bal. in l. ſi cum dotem §. tranſgrediamur. ſup. eo. Ang. in Auth. de æqua. do. §. illud. Ray. & Rom. hic in prin. l. Bal. in l. profecti tia. ſup. de iud. Nic. de Neap. hic. & Raph. qui dicunt hanc eſſe communem opi. Rationes adducuntur quæ in lecturis poſſunt videri. Pau. de Caſt. idē dicit undiſ ſe practicari, & ſeruari. niſi ſtatutum ſit contrarium, vt eſt Floren poſtea quærit, quid, ſi præſtatur talis fideiuſſor cum iuro, an ualeat? Reſp. dicens, q̄ Bart. dicit, q̄ non. in l. ſi quis pro eo. quia cū prohibitio eſt in perſonam. &c. contrarium dicit ſe conſuluiſſe in ciuitate Lucana, fundamenta hic videre per eum, & ſolutionem ad dicta Bar. In hoc cōiter reprobatur conſi. Pau, quod eſt 169. & ſeq. Et an poſſint conſtitui duo rei in dote reſtituenda, vide in d. conſ. Fallit etiam in extraneo ſcđm Imo. & Rom. qui poteſt habere fideiuſſorem de dote reſtituenda. & dat Pau. de Caſt. in d. conſi. cautelam contra dictum tit. ne fideiuſ. dot. ſ. q̄ aliquis abſente marito recipiat dotem ſolus, & promittat dotem ſoluere, & reſtituere, quia de hoc non loquitur ille tit. Hanc cautelam dixit Alex. non carere periculo, hic vide per eum. Dubium faciť, ſi appareat poſtea de indemnitate facta per maritum, an iſta ſimulatio noceat vxori? & videtur q̄ non per id quod in ſimili dicit Bal. in l. 1. C. ad Velle. per tex. in l. Seia mancipia. ſup. ad Velle. ubi dicit, q̄ cum mulier non poſſit pro alio fideiubere, ſed pro ſuo facto ſic, ſi tamen promiſit tanquam in facto proprio, licet poſtea reperiatur per aliquem ei promiſſa indemnitas, ſua promiſſio non vitiatur, quod eſt notandum.

c Meuo. Boer. q. 200. nu. 7. circa finem.

& facta est deductio volēte muliere: quia tunc nō posset mutare voluntatē.q.d.si deductio nō eēt facta,nō posset vir īuita muliere consequi,vt fiat deductio,ar.l.si iudex circūuentus.ſ.de min.& l.
illud.in fi.ſ.de ædil.edi.Sed puto,ꝙ eo ipso,ꝙ mulier petiit a viro sibi pstari satisdōnē,marito defert̄ pleg̃e hæc facultas, vel qđ sa-
a tisdet,vel si nō potest,soluat deducto interusurio a medij tpis.nec mulier pt mutare uolūtatē.vt hic dr̄.Nō obstāt ll.alleg. ī ſriū:qa loquuntur in bñficio ꝙ datr̄ alicui de iure spāli,qđ facilr̄ tollitur. l.in honorariis,ver.sed cū rescissa.ſ.de act. & obli. Sed ꝯ prędicta
11 † vr̄,ꝙ siue mulier uelit,siue nolit,maritus possit soluere ante diē inf.de sol.l.ꝙ in dič.§ j.Rñ.si maritus uellet statim insolidū nulla facta deductione,posset,ut l.ꝯria.sed si vult deducere, non potest nisi prius mulier ab eo petat̄, propter qđ ei defertur ꝯditio. Nec ob.sup.eo.l.diuortio.§.interdū,& quod ibi no.ut ibi dixi.Quæro
12 † quo iure petatur hæc satisdatio? Rñ.officio iudicis,ut hic,& l.ī
13 oīb.ſ.de iud.Quæro†qualr̄ formabit̄ hic libellus? Rñ.potest mu lier petere sibi satisdari,& adijcere. quod si per cōtumaciā recu-sauerit,statim ꝯdemnetur insolidū,arg.C.vnde vi.l.nō ab re.& l. cōductores.C.loc.Puto etiam,quod si simplr̄ petat sibi satisdari, succedit officium iudicis ad illud faciendum,f̄m formā illius. §. Vltimo gl.assignat ar.contra de l.fi.C.qui bon.ced.poss.dicit Dy. solue,ut ibi: vel solue,vt colligitur sup.eo. in gl ibi,vel dic verius.

CONCORDIA.

Pro ꝯcordia,aduerte,ꝙ inopia nulla existente, fideiussor,pōt dari ꝓ uirū,& vxorē tā ꝓ dote ꝯseruāda,q̃ restituēda.Ita Bar.in hac l.si ꝯstante,in prin.in 5.opp.sed ibi D.Alex.arguit Bar. de ꝯrietate in hoc §.quoties.tu dic quod si bene inspiciat̄ Bar.nō meret̄ assigna ri ꝯrius.nam loqtur ī dic.prin.f̄m vnā opi. post modū se remittit ad dicta ꝑ eū in hoc §.quoties.vbi amplius per D. Alex.de verita te illius,& vr̄ tandē ꝯcludere cū Bar.q tenet negatiuā, & dicit esse magis cōēm,immo plus dicit ēt cū iuramēto,quod tñ est dubitabile, intellige tñ prædictam conclus. negatiuam cum modificationibus & limitationibus,de qbus per D. Alex.in hoc §.quoties.

ADDITIO.

a Paris.Interusurio.Circa materiam interusurij medij temporis no.ꝙ piscator,venator,& aucupator non possunt petere interesse lucri cessantis.l.quemadmodū. §.item Labeo.ver.planè.ff. ad leg.Aquil.

---

1 *Periculum rerum dotalium regulariter ad mulierem spectat.*

1 §.Siue aut. Quæro qñ est periculum mariti. Rñ.r̄r † esse periculum mulieris: qa res perit ei, cuius est, l.pignus.C.de pign.act.Fallit in casibus hic notaris in glo.

§.Si vir. Vir tenetur restituere,quicquid hr̄,vel hr̄e sperat a li berto dotali,nisi aīo donādi,vel ꝯpensandi sibi permissum fuerit manumittere.h.d.Op.ꝙ ista cautio ñ valeat, cū sit pactū de futura successione,vt l.fi.C.de pac.ꝙ glo.soluit notabilr̄, qđ dic ut plenè scripsi ī l.stipľo hoc modo ꝯcepta.ſ.de verb.obli.

1 *Culpa in rebus proprijs non punitur.*
2 *Maritus in rebus dotalibus tenetur de leui culpa.*

§.Si maritus. In bono sufficit maritū esse talem in rebus dotalib.qualis in suis est,secus in malo. h.
1 d.notabilr̄.No.ꝙ in reb.† propriis a culpa non punitur.Sic ſ.eo.l.
a etiam.§.licet.de pet.hær.l.si qđ possessor.§.sicut.& C.mand.l.in re mandata.Opp.supra de his q sunt sui,vel alie.iur.l.2.§.j.Sol.ibi ex qualitate facti apparebat dolus. Op.quod res dotales nō sunt alienæ,sed propriæ,vt l.doce.C.de rei vend.So.Intellige,alienæ,s.spe,
2 tam in faciendo quàm in negligēdo.† Quæro,vtrum maritus teneatur in rebus dotalibus,de leui culpa. Quidā distinguunt, Aut committit in faciendo,aut negligendo,&c.& finaliter glo.tenet, quod teneatur de leui culpa,quod est verum,siue in fac.ēdo, siue in omittendo,quod dixi in l.si mora.sup.eo.

ADDITIO.

a Rebus proprijs.Adde ꝙ nō sufficit quem uti negligentia in reb. proprijs,ut excusetur,si eadem utatur in alienis,f̄m Doc. Quod limita,nisi res alienæ essent commissæ arbitrio istius negligentis,f̄m Bal.in l.j.inf.de sol.per d.l.j.iuncta l.cæterū. j.cum gl.magna.eo.tit.& ibi Ang.& Pau.de Cast. & quō ꝓbetur negligentia, qñ in aliquo actu requiritur diligentia, uide Bart. cons.120.incip. Charissime Dñe.

---

1 *Compensatio fit in dote,quando quantitas debetur vtrinque.*
2 *Vxor commodans res uiri,quādo committat furtum. Et ibi,ad quid teneatur.*
3 *Arbitrium est iudicis tempus quod datur mulieri ad restituendũ res uiri per ipsam commodatas.*
4 *Vir sciens uxorē cōmodare res suas,& nō ꝓhibens,quādo uideatur ꝑmittere.*
5 *Obligationis,rem restitui,ea natura est,vt ita deueniatur ad æstimationem nō apparente re,sicut non extante.*
6 *Si res cōmodata per vxorem non inueniatur,tenetur cauere,& de quo caueat.*

§.Si vxor. Qui pp dolū tenet̄ restituere rē,non ꝯseq̄t̄ dilatione ad eā ꝑquirēdā,als secus.h.d.Op.C.de rei vx.ac.§.taceat,& §.sed nec ob impensas. Quidam dīit,ꝙ hic corri
1 git:sed ueritas est,ꝙ ista,quod fit cōpēsatio,qñ q̃titas debet̄ vtrinq;
Dixi ī l.rei indic.§.j.ſ. e.Dicitur hic,ꝙ cōpēsabit,q̃rō qđ? gl.sunt
2 opi.Nā gl.tenet,quod† mulier teneat ad duplū,vel ad quadruplū: quia furtum cōmisit.Hug.quod ad simplū tñ. Et hanc tenet Dy. Nā ꝯstāte mat.nō nascit̄ actio pœnalis,ergo ñ nascit̄ eo soluto,nisi d nouo ꝯtrectet:sed hic nō ꝯtrectauit,ergo &c.ut l.3.ſ.re.amo.
3 Quæro,†quod tps est istud qđ dat̄ mulieri,in glo.sunt opi.tene,ꝙ erit in arbitrio iudicis.ar.l.j.in fi.ſ.de iu.deli.Quæro an eo ipso,ꝙ
4 vir nō ꝓhibuit,uideatur permittere? Gl.vr̄ dicere,ꝙ sic. Qđ intell
a ligo si vir sciuit,& non ꝓhibuit:als secus,vt l.ꝙ vas §.vetare.ſ. de
5 fur.Idē si res erat,q̃ veristr̄ mulier credebat virū ꝑmissurum cōmodare.ar.l.iter omnes,§.rectè.ſ.de fur.& Inst.de obl.q̄ ex delic.
5 na. §placuit.& ibi no.Vlti.nō.†ꝙ in oblõne rē restitui,sicut deuenitur ad æstimationem re non extāte.l.in re furtiua.cū si d cōdi.
b fur.ita re non apparente,b vt hic in tex.exꝑssius in l.cū res.ver.Irē
6 si res.ſ.de le.j.Quærit gl.†de quo cauebit? Dic,ut in gl. Sed illud ꝙ dicit,vel actionē cedat,nō est verū: qa nō liberat̄ cedendo actionem:quia nō tenetur eo,ꝙ hēat actionem,sed ex sua culpa tenet̄.

ADDITIONES.

* Menoc.Scripsi de arbit.Iud.lib.2.Casu.25.
a Prohibuit.Bal.ex isto §.in ver.prohibuit.iūcta gl.infert ad qō si vir,& vxor ī eodē instro simul donauerint Titio fundū,q erat in totū uiri,an dñium sit in totum translatum in donatariū,an solū pro dimidia? Bal.dicit,ꝙ in totū.Et ꝙ ēt ꝓ parte mulieris trāsferat dñium;idē tenuit Bal.in l.si liqueat.C.de inoff.do. & refert ita consuluisse Bar.& ꝓ hoc facit dictū Bar.ī l.cū pi.§.libertis, de leg.2.ubi dicit, si pr̄ & filius in uno & eodē instro obligentur,pr̄ vr̄ consensisse filio, alle.text.in l. Titius.sup.qui.mo.pig.uel hyp. Quod pro no.tenuit Bal.in l.is q.ſ. de acq.hær.§. neque filius.& in l.fi.C.ad Maced.& Io.And.in c.qui tacet.de reg.iur. in mercu.
b Re non apparente.Dic.idē esse si appareat,tñ sine magna difficultate hr̄i nō possit,uel pp longā absentiā,uel aliā similem causam l.naturalem, in pri.inf.de acq.re.do.& l.mulctā.inf.de cōd.& d. m.noluit Cy. & Bal.in l.mater. C.de rei vend.

---

1 *Instantia iudicij cepta,non transit in fiscum.num.4.*
2 *Fiscus hæres non est.*
3 *Instantia cępta cum filio transit in patrem.*
5 *Iudicem quando sufficiat pro parte pronunciare.*
6 *Actor si petit totam rem,& in fine iud. cū apparet reum possidere pro parte, si iudex pro parte condemnat,sententia ualet.*
7 *Actionem habens ad quinquaginta,si petit centum,iudicium tenet.*
8 *Dos quando tota publicari possit constante matrimonio,& eo soluto.*

a §.Si bona. a Si iudicio intérat̄ ꝓ parte,sufficit ꝓ parte ferrī sniam.lr̄e in fiscū nō trāsit instātia iudicij.h.d.
1 Op.ꝙ iudiciū nō expiret sed instātia trāseat ad fiscū,b ut l.si cum
b hoīem.ſ.de fideius.& l.seruꝯ.ſ.de his q no.infa.& l.j.C.si pē.app.
mors interu.& l.si petitor.ſ.de iud.Sol.dicit Iac.de Arc.ꝙ ꝯria lo
2 quunt̄ ī hr̄de,sed† fiscus nō est hr̄s,vt hic,& ꝓbat̄ in l.Iter eos fideiussores,§.fi.ſ.de fideius.l.quoties.ſ.de noua. Hæc sol.ñ placet,suf ficit.n.ꝙ ī aliquē trāseat bona vl'ter,vt patet in pr̄e,q occupat bo-
3 na filij iure peculij,& † ī eū trāsit,& trāsferr̄ instātia,vt l.tā ex ꝯtrā
4 bus.ſ.de iudi.& l.sed si vnus.§.filio.ſ.de iniu.†Dic ergo,ꝙ spāle ē in fisco,ut in eū instātia trāseat:qa suos iudices hēt. Op.ꝙ non suf
c ficiat,c iudicē ꝯdēnare ꝓ parte,cū dēat sniare sup toto,ut l.hoc iu
5 dicio.ſ.fam.erci.l.j.C.si aduer.rē iud.& ibi Pet.Sol.†qñ d iudiciū
d sup toto,tenet,sufficit ꝓ toto dēt ꝓnūciari,ut ī ꝯriis. Sed qñ tenet ꝓ parte tñ,sufficit ꝓ parte ꝓnūciari,ut hic.Per hoc dicebā ī q̄one d facto.
6 Petitor†petijt rē,in fine apparet conuentum nō possidere,nisi pro parte,iudex ꝓ illa parte eū ꝯdēnauit,de alia nihil dixit, puto sniā ualere:qa ꝓ parte,q̄ ñ possidebat,nō ualet iudiciū.l.si de rei vēdi.
c & ibi Cy.& C.de alie.iud.mut.cā fac.l.j. Quid ergo dices,e si † ille
7 qui hēbat actionē ad quinquaginta,petijt cētū,an sufficit iudicem pronūciare de qnquaginta? Rñ.non,vt dicā in l j.C.si aduer.rem iudi.qa in totū tenet iudiciū,licèt nō totū debet̄.Tex.est in c.Abbate sanè.eχ de re iu.li.6.& l.cū putarē.ſ.fa.erc.Quæro,dr̄ hic,ꝙ dos fuit publicata pro parte,q̃ro exēplum.Glo.dicit in l.Iul.de uipri.Ex hoc no † ꝙ dos fuit publicata sol. mat. quia lex Iulia de vi
8 pri.nō est ī illis casib.in quib.pōt fieri publicatio dotis, ꝯstāte matrim.q ponunt̄ in l.3.C.de bon.dā.Quæro,qua lege fuerit publicata oīa bona? Dicit gl.ī q̄nq; casib.q ponunt̄ in l.3.ſ.de bo.dam. gl.nō hēt necesse se restringere ad illos casus: qa illa lex loqt̄ ꝯstāte matr.ista aūt de publicatione, q̄ fit sol.matr. quo casu hn̄t locū oēs leges,q̄ loquunt̄ de publicatione bonorū, quod est notādum.

ADDITIONES.

a Si bona.Vide Ro.sin 988.Pan.in c.quia.de iudic.vide Pan.ī materia: cōs.20.vo.2.
b Ad fiscū.An instantia cępta cum laico transeat in clericum,uide Bal. consi. 207
c Pom.Opp.ꝙ non sufficiat.Et facit simile,ꝙ habetur in §.in bonæ fidei.Institu. de act.& uide Bar.in l.j.si aduer.rem iud.
Pom.Vide Mathes.no.139.Fel.in c.pen.de excep.
d Meno.Quando.Barb.consi.36.col.pen.in prin.lib.4.
e Quid ergo dices.Adde to,& inde Bar.in l.qui uas,in prin.ff.de fur. Paul.de Cast. & ibi D.Alex.in l.quidam existimauerunt.sup.si cert.pet.

LEX XXVI.

1 *Compensatio in actione de dote,quod non prohibitur.*
2 *Mulier contra virum retinet,& compensat.*
3 *Pater cedendo actionem contra filium non liberatur.*
4 *Actionem habens de peculio,quando possit de eo compensationem opponere.*

Si filiosfamilias. In peculio filij videt̄ esse quicquid mulier dēt filio,& iō illud mulier poterit ꝯpēsare.h.d.Adde ad tex.ibi,vxori debeat,q.d.impēsæ, res donatæ,& amotæ,nō valebant tñ,quantum erat dos, & sic pr̄ habebit to:ū ꝑ cōpēsationē,& residuū adhuc debebit,f̄m Iac.de Aret. Op.C.de rei vx.act.l.j.§.sed nec ob impēsas.Dicit gl. ꝙ ista l.corrigitur hodie:quia prohibita est compensatio in actione de dote. Idē no.ſ.eo.l.j.gl.mag.s.quod cōpēsatio hodie sit ꝓhibita.Cōtrariū
1 no.† ī multis locis,& verius,ut dixi ſ.eo.l.rei iudi.§.j qa ēt ī actio ne

ADDITIO.

* Meno.Ioan.Robertus.lib.2.recept.lection.iuris.cap.23.

re dotis obijcitur ꝯpensatio. Sed qcqd sit, posito ꝙ ꝯpensatio est prohibita, illa lex nõ corrigit. Nã ꝯpensatio est prohibita oppo ni ꝯ mulierẽ agentẽ actione de dote, hic verò permittit mulieri ꝯpẽsationẽ op- ponat. Cũ ergo illud sit ĩ fauorẽ mulieris, nõ dẽt ĩtelligi correctũ p §. sed nec ob ĩpẽsas. s. alle. cũ sit ĩ fauorẽ mulieris. Et hoc verũ, si res donatæ, vel amotæ, sint ꝯsũptæ a uiro, ita ꝙ utriq; debeat' ĩ rẽ. Sed si res extarent adhuc mulier hẽret retẽtionẽ illarũ rerũ pro tas. Sed si res extarent adhuc mulier hẽret retẽtionẽ illarũ rerũ pro dote, p hãc l. q̃ ĩdistĩctè loquitur, & cẽt spẽale fauore mulieris ꝯ rẽam
2 positã ĩ l. sub ptex. C. cõm. No. ergo ex hac l. ꝙ † mulier ꝯ uirũ retinet, & ꝯpẽsat. & ĩ hoc nulla hodie facta ẽ ꝯpensationis mutatio, &
3 hoc tenet hic Iac. de Are. † Quæro an pr̃ cedendo actionẽ liberet: Rñ. ꝙ, ñ: qa hẽret cedere eã dẽ ꝯ seipsũ, ꝙ cũ ñ possit fieri, dẽ necessi-
4 tate fit ꝯpẽsatio, s̃m Dy. Op. † ꝙ ille, q hẽt actionẽ dẽ peculio, ñ pt dẽ ea ꝯpẽsatione opponere, ut l. cũ fundus §. seruũ. s. si cer. pet. Sol. illud est verũ qñ pr̃, vel dñs agere actione ꝓpria, secus si peculiari, vt hic. Vel dic, ꝙ hic constabat peculium esse soluendo.

1 *Dotis actio arbitraria non est.*
2 *Maritus tenetur de dolo, lata culpa, & leui.*
3 *Vir põt alienare seruitutes fundo dotali debitas, nõ vtendo, nõ tamen patiẽdo.*
4 *Res dotales, an sint verè vxoris soluto matrimonio.*

§. Maritum.
Maritus, q dotẽ restituit, tenet' cauere de dolo & lata culpa, ꝯ non restitutiẽ iurat' in li-
1 tẽ. h. d. Quidã dñt p istũ §. † actionẽ dẽ dote eẽ arbitrariã, sed ñ ẽ ue-
2 rũ. Iõ n in ea iurat' ĩ litẽ: qa ẽ bonæfidei, vt hic dr̃ in gl. † Quæro, de qua culpa teneat' marit' gl. ponit opinionẽ. Veritas est ꝙ teneat' dẽ dolo lata culpa, & leui, ut dixi plenè ĩ l. si mora. s. e. Quæro exẽplũ in quo vir potuit ꝯmittere culpã ꝯstãte mr̃imonio? Gl. dicit, si forte cessauit uti seruitutib. & sic sũt amissæ. hoc ñ placet Iac. de Are.
3 qa † vir ñ p̃t alienare seruitutes fundo dotali debitas, ut l. lex Iul.
a ais ẽ l Iul. s. dẽ fun. do. Sed pt sustineri gl. ꝙ ñ pt alienare patiẽdo, a vt ibi, sed ñ utẽdo sic, ut hac gl. no. & l. si marit'. s. dẽ fun. do. ar. ꝯ. de diuer. & tẽp pscr. l. lõge & qd ibi no. Vltimo hic vr̃ tex. ꝙ fr̃ iura
4 fforum, sol. mat. res dotales siũt mulieris, ibi dũ tex. dicit, res nr̃as, & c. sed exponit gl. res nostras, i. spc, nõ re: & sic determinat gl. ꝙ ẽt soluto mr̃imonio nõ sunt res dotales mulieris uerè. Iac. de Are. ꝯ per l. in rebus. C. de iu. dot. Sed illud est uerũ tempore illarum legum, hodie secus, ut dixi in l. si mora. s. eod.

A D D I T I O.

a Patiendo. An patientia habeatur pro traditione, vide Bal. cons. 347. 2. lib.

1 *In quib. casib. dẽat fieri distinctio, an res esset eodẽ mõ peritura apud actorem.*

§. Si post diuortium.
Post morã periculum rerum dotalium spectat ad virũ. h.
a d. Quærit a gl. † an debeat adhiberi distinctio, an res dotales essent eodẽ mõ perituræ penes vxorem, uel non. Et iste tex. facit, ꝙ non, ibi dũ dicit, oĩmodo & c. In actionib. realib. dicut plenè no. in l. ĩtẽ si verberatũ §. fi. de rei uend. In personali dic ut no. in l. ꝙ te. s. si cer. peta. Dixi in l. nemo rem suam. §. j. ꝯ. de verb oblig.

§. Si qui dotaliũ.
Vir tenetur persequi seruos fugitiuos sua culpa, suis expensis. h. d.

A D D I T I O.

a Meno. Quærit doct. in l. quod te. vbi Ripa. nu. 19. ff. si cert. pet.

1 *Successor quando teneatur stare colono.*
2 *Conductor põt dicere se remanere in re cõducta vigore pignoris, & non põt expelli a successore, quãdo locator pro obseruatione obligat omnia bona sua.*

§. Si Vir.
a Vxor tenet' stare colono, & pẽsiones sequẽtium annorũ spectant ad eã, pcedẽtiũ ad uirũ. h. d. Adde ad tex. ibi, maritus dãnatus fit, dic colono, eo ꝙ mulier colonũ expulit. Ia. de Are. opponit. C. loc. l. emptorẽ. & l. nihil ꝓponit'. §. j dẽ l. j. Sol. hic ĩ successore ad quẽ qs cogit' ex necessitate trãsferre: ĩ ꝯriis vero trãsferebat' ex uolũtate. Hãc sol. ponit gl. ĩ l. diuortio. s. c. ĩ gl. magna. Cõtra istã sol. opponit' s. loc l. si qs domũ. §. j. Sol. ibi fructuari' ñ habebat plenã administrationem respectu iuris dñij, hic marit' plenã adminĩstrõnẽ habebat. Circa hãc mãm Iac. de Are. ponit hic vnã distin. & Cy. aliã ĩ l. emptorẽ. C loca. Et neuter eorũ
b plenè dicit. Dic ergo latius b & sic. Cũ qrit', † an successor cogat' sta-
1 re colono, Aut loqr' ĩ successore vl̃, tũc n ẽ dubiũ, ꝙ tenet', & cogitur, sicut dñ̃s'. l. hẽditas. & l. ñ dẽt. & l. hẽdẽ. ꝯ. de reg. iu. Aut dẽ suc
c cessore singulari, & tũc, Aut ꝯductori ẽ ꝯstitutũ ius ĩ re, & qlibet successor cogit' stare colono. l. j. §. j. ꝯ. de supfic. & l. j. & 2. s. si ager vecti. vel emph. pet. Aut ei ñ ẽ ꝯstitutũ ius ĩ re, tũc aut successor nõ successit ĩ plenũ ius, ut missus ĩ possessiõẽ cã rei seruandæ, & cogit' stare colono, ut l. ĩ vẽditione. §. j. dẽ bon. auth. iu. pos. Aut succedit ĩ
d ius plenũ, & tũc d aut ex uoluntate, & ñ cogit' stare colono, ut l. emptorẽ. C. loca. & l. nihil. §. j. ꝯ dẽ le. j. Fallit fauore fisci, ut l. si. §. fi. ꝯ. dẽ iu. fis. aut successor fuit ex necessitate, & tũc aut ille, q locauit, ñ habebat plenã adminĩstrõnẽ, ut fructuari' respectu iuris dñij, & successor ñ tenet' stare colono, ut l si qs domũ. §. j. s. loc. Aut habebat plenã administrõẽ respectu eius, cui restituit postea, & successor tenet' stare colono, ut l. si tutele ꝯ. dẽ admi. tu. Aut habebat plenam adminĩstrõnẽ nõĩe suo, & tũc sit successor, ĩ quẽ trãsfert', ex necessitate tenet' stare colono, ut hic innuit iste §. ꝙ mulier hẽt necesse stare colono uiri, ꝙ sanè intelligo, s. qñ ex necessitate quadã qs cauit marito de indemnitate, & ꝓ̃s de patiẽtia pstãda colono, sed non vt colono det' exceptio, uel retẽtio. Nã hoc nõ est iure cautũ. Ista lex non dicit hoc, si inspicias eam in mille annis. Vltimo ex p-
e dictis habetis e notare, † quod qñ aliquis locat domum, uel fun-
2 dũ, & pro obseruatione obligat omnia bona sua, ꝙ colonus, uel inquilinus põt dicere se remanere in re conducta. l. vigore pignoris & sic successor nõ poterit eũ expellere, q̃a habet ius in re secundum dist. prædictam, idem no ꝯ de super ri. l. j. §. quod autem.

A D D I T I O N E S.

a P. Paul. P. Si vir. Vide aliqd p Ro. cons. 39. inci. Magna authoritas. Alex. cons. 118. vol. 5. Paul. cons. 36. in 3. dub. vol. 2. las. in l. quoties. in 10. limit. C. de rei uend. An autem sufficiat generalis obligatio, uide Alex. hic, & in l. qui absenti, ubi Are. & Paul. de Cast. ff. de acqui. pos. & Are. in l. ita quis. §. ea lege. ff. de verbo. oblig.

b Pom. Dic ergo latius. Vide Panor. in c. fi. ne prælati uices suas. Panor. in c. nemo. de elect. lib. 6. Rom. sing. 64.

Menoch. Socin. sen. cons. 90. nu. 10. lib. 4. quando adest iuramentum.

c Singulari. Sed an successor territorij, uel iurisdictionis, dicatur singularis, uel uniuersalis, uide Bal. cons. 65. Et an successor in ecclesiasticis teneatur stare colono, uide Bal. cons. 37. 1. lib. Card. c. 1. de loc. Et quid si prælatus recipit pensionem totius locationis? per eundem cons. 7. eo. tit. per Pet. de Anch. cõs. 115. per D. Card. cons. 44. & 95. Quæ autem dicatur locatio ad longum tempus, uide Cald. cons. 1. Et de locatione prælati quando valeat, & quando successor teneatur stare, uide plenissimè Ang. cons. 244.

Menoch. Gozadinus. cons. 78. nu. 6.

d Pom. Et tunc. Vide Rom. cons. 22.

e Pom. Vltimo ex prædictis habetis. Vide Raph. Cuma. cons. 22. Card. cons. 95.

L E X XXVII.

1 *Mora purgatur per oblationem sequentem.*
2 *Maritus an teneatur per interitum rei, eius culpa leui interueniente.*
3 *Maritus non tenetur de leui culpa post oblationem.*

Semel a mora.
a Oblatio sequẽs purgat morã pcedentẽ, & eius effectũ tollit. h. d. Op. & vr̃, ꝙ nõ mora uiri, postq̃ uir obtulit, & mulier accipere noluit, ut l. mora.
1 s. de vsu. Rñ. ꝙ ab initio fuit mora, sed postea † p oblationẽ sequẽ
2 tẽ purgat'. Quæro † vtrum liberet' maritus interitu eius rei, interue niẽte culpa sua? Gl. vr̃ dicere, ꝙ non, & intelligit hic seruum decessisse sine dolo & culpa mariti. qd intellige de lata culpa. † De leui.
3 enim non tenetur post oblationẽ, ut l. si mora. s. c. & ibi dixi. Quæro utrum alijs modis mora purgetur? Dic, ut in gl.

A D D I T I O.

a Semel. Refert Paul. de Cast. ꝙ Bal. inducit istum tex. ad q. duorum, qui fecerũt pacem, & promiserunt se non offendere sub pœna, tũ unus primo offendit, alius secundo, uidebatur ꝙ secundo offendens tantum teneretur ad pœnam; quia ultima mora nocet, contrarium tamen determinatur per text. in l. cum par. §. illi. ꝯ. de reg. iur. & in l. j. §. idem ait. ꝯ. ne quid in loco pub. & in c. constitutus. de pen. Io. And. in rub. de treu. & pac. in addit. Spec. Bal. Rom. Paul. de Cast. hic, cum multis concor. de quo per Ro. cons. 73. & 259. Pau. de Cast. cons. 73. per Alexan. cons. 119. & seq. 4. uol. & plenè per Bal. cons. 58. j. uol.

L E X XXVIII.

1 *Extraneus non habet eadem priuilegia, quæ habet mulier.*

Si post.
a Diuortiũ. Licet ꝑsona actoris mutet', nõ tñ mutatur qualitas actionis. l. respũ. ꝯ ceti. h. d. Op. ꝯ. c. l. si maritus. Sol. si mutatur ꝑsona ex pte rei, mutat' ẽt ꝯdõ actionis ex pte actoris, ut ibi: sed si mutat' ꝑsona ex pte actoris, nõ cõtingit mutatio ex pte rei, ut hic: sed bene contingeret mutatio ex pte ipsius a-
1 ctoris: † qa hr̃s extraneus agẽs nõ hẽt eadẽ priuilegia, q mulier, ut C. de priu. dot. l. j. & l. assiduis. §. exceptis. C. qui pot. in pig. hab.

A D D I T I O.

a Conueniri. Adde ꝙ Bal. infert ad statutũ disponẽs, ꝙ frater possit facere capi fratrẽ ꝓ debito, ꝙ si frater cedat actionẽ suã pro debito, cessionarius non poterit ipsũ facere capi. Qd limitat Pau. de Cast. si statutũ loqẽ in rẽ, qa dicat ꝓ debito fratris, fratrẽ capi nõ posse. arg. l. aut q. aliter. §. si. ꝯ. qd ui aut clã. secus in ꝑsonã. s̃m Bal. arg. l. q a tale. s. c. & hoc ultimũ limitat Ro. verum si ex cã onerosa, secus si ex lucratiua cã. l. apud. §. de authoris. ꝯ. de do. exce. iuncto. §. si cum legitima. et l. infert ẽt Pau. de Cast. & si data fuit licẽtia creditori, ut ꝓpria autho. possi: ĩgredi possessionẽ rei debite, uel pignorate, q poterit uti hac licẽtia cõtra hẽredes. Sed qd si mulier ĩ isto dotali hẽt pactũ, an sol. ma. poterit uti illa licẽtia, ñ citato possessore autho. iudicis? Vide Bal. cõs. 333. 1. vol. An aũt frater fratrẽ possit capere ꝓpria authoritate, & qñ portauit eũ depictũ in scuto? vide Bal. cõs. 591. lib.

L E X XXIX.

1 *Maritus quid possit facere de iure, & de facto.*
2 *Maritus obligatus purè pro vxore, an antequam soluat poterit compensare.*
3 *Fideiussor ꝓ euictione anteq̃ reus euincat, an & qñ possit agere vt liberetur.*

Facere.
Qd vir ab ei' uxore pt exigere, ĩ ei' bonis ñ ꝯputat', & illud dr̃ posse facere, ꝙ dr̃ hic ĩ tex. ibi, posse facere, & iõ ĩ hoc ꝯpẽsatio nulla obijcit' mulieri. h. d Quæro utrũ indistinctè maritus dicat' posse facere totũ id, ad qd hẽt actionẽ. Gl. di.
1 ꝙ sic, si dbitor ẽ soluẽdo, vñ reqrit', † ꝙ uir possit facere dẽ iure & dẽ facto. Nã alis ẽ inanis actio q̃ ĩopia dbitoris excludit. l. nã is. s. dẽ dolo. Sed Dy. dicit, ꝙ qũ ad casũ huius l. eo casu quo mulier ꝯ uirũ hẽt actionẽ, sufficit, ꝙ vir sibi ipsi ꝙ sit soluẽdo. l. Nesẽni'. §. fi. dẽ re
2 iu. & l. qrebat'. ꝯ. ad l Fal. Quærit gl qd † si marit' ẽ obligat' ꝓ uxorẽ purè, an anteq̃ soluat poterit mulieri ꝯpẽsare: Gl. dicit, ꝙ sic, in l. si qs mãdato. dẽ neg. gest. In ꝯriũ facit: qa fideiussor nõ repetit anteq̃ soluat, ut l. Lucius. s. mãd. Sed rõ diuersitatis patet in l indebitũ. s.
a de ꝯd. indeb. & no. in d. l. si qs mãdato. Vltimo a Iac. de Are. inducit
3 hũc fi. in ar. † ꝙ fideiussor dẽ euictione anteq̃ res euincatur, ẽt si stetit p magnũ tps, non pt agere, ut liberet': quia adhuc obligatus nõ est, ut hic in fi. huius l. quod tenet Cy. in l. si pro ea. mand.

A D D I T I O.

a Vltimo. Idem tenet Io. And. in add. ad Spe. in tit. de iud. in 4. par. in §. specialia. in addit. quæ incip. Io. de Pronosco, Bar. in l. 1. C. de fideiuss. idem tenent Mod.

LEX

L E X XXX.

1 *Dotis actio est nata ante solutum matrimonium ipe.*
2 *Dotem stipulari in continenti patrem quand) dicatur. Et sic quando dicatur facta stipulatio incontienenti, & nu. 5.*
3 *Ratio quare pater possit ante cõtractum matrimonium, & post statim sibi dotem stipulari, extraneus vero non.*
4 *Pater sicut non potest dirimere sponsalia, ita nec inuita filia dotem stipulari.*

Quoties. Pater appropriat sibi actionẽ d dote, si añ matri
moniũ stipulet᷑, vel post t pe traditionis, als sec⁹,
1 nisi filia ei consentiat. h. d. †Op q actio de dote non est nata ante
matrimonium solutum, ut l. in rebus. C. de iu. dot. Dixi in l. si ꝯstã
te. §. i. s̃. e. Si ñ est, ergo nõ p̃t stipulãdo i se trãsferre dotẽ. Dico, ꝙ
trãsfert in se stipulando. s. ipẽ actionis de dote. Op. C. de iu. do. l.
auia. Sol. pr̃ stipulãdo appropriat sibi actionẽ de dote, ut hic sec⁹
si paciscẽdo, q̃q̃ incontinenti. & rõ ibi patet, licet in extraneo sit
2 secus. Quæro, hic dicitur† patrem debere stipulari incontinenti,
q̃literdẽt itelligi. Br̃, Aut dat dotẽ pr̃ aut extranc⁹. Primo casu, aut
añ matrimoniũ ꝯctũ. & tũc sp dr̃ incõtinẽti, siue p̃cesserit ꝑmis-
sio de dote dãda, siue ñ ut hic in ver. plane Si post matrimoniũ
ꝯctũ, tũc aut nulla ꝑmissio p̃cessit de dote dãda. & tũc dr̃ incõti-
nẽti tpe traditionis, ut hac l. in prin Aut p̃cessit ꝑmissio de dote
dãda, & tũc dẽt intelligi incõtinẽti, tpe ꝑmissionis. als aũt q̃ritur
ius filię, vt C. de rei vx. ac. §. accedit. & C. de pac. ꝯuẽ. l. ex morte. se
cundũ Dy. Qđ intellige verũ, si ꝑmissio fuit facta tpe matrimo-
nii. uel post. Nã si añ, totũ tp̃s añs matrimoniũ dr̃ incõtinẽti, ut di
a xi s̃. si vero dotat extraneus, a si nulla p̃cessit ꝑmissio, dr̃ incõtinẽ
ti tpe traditionis, vt C. de rei vx. act. §. accedit. Si uero p̃cesserit ꝑ
missio, dr̃ icõtinẽti tpe ꝑmissionis, siue fuerit facta añ matrimo-
niũ, vr̃ post, vt l. ex morte C de pac. ꝯuen & no. in d. §. accedit. Idẽ
dico si tpe ꝑmissionis apponat pactũ de ꝑuisione sibi faciẽda de
dote restituenda. ar. l. Modestinus. j. de sol. Quæro, quæ est ratio,
3 †ꝙ pr̃ añ matrimoniũ potest q̃ncunq; stipulari, licet promiserit
dotẽ añ, extranc⁹ vero nõ? Gl. dicit: qa añ matrimoniũ filia nullũ
ius hẽt in dote, ut hic in vlt. glos. Sed certè illa eadem rõ uidetur
c in extraneo. ut l. si extraneus. s̃ de ꝯd. ob. cau. Sed rõ est, qa pr̃ ante
matrimoniũ ꝯctũ põt spõsalia a muliere ꝯcta dissoluere, qđ fieri
põt, ut l. in ptãte. s̃ de spõs. & sic est in eius ptãte ne matrimoniũ
ꝯhar̃, merito est in eius ptãte stipulari dotẽ: sed in ptãte extranei
ñ est dirimere spõsalia, eodẽ mõ nec stipulari dotẽ, sed post ꝯctũ
matrimoniũ i neutrius ptãte est illud dissoluere inuita muliere.
C. de repu. l. dissentientes, cũ l seq. Et hãc rõnẽ ponit tex. in l. ado
4 ptiuũ. §. i. s̃. de iu. dot. Et ꝑ hoc†dico, qđ si de iure cano. pr̃ nõ põt
dirimere spõsalia, qđ nec ẽt dotẽ stipulari, inuita filia sua. Op. j. e.
l. post dotẽ. Sol. illud ꝯriũ est qđ legem reddit difficilẽ, dic ut ibi.
5 Vltimo scias, †qđ hic ñ cadit illa expositio, quã quidã faciunt, qđ
icõtinẽti dr̃ fieri, q̃cquid fit ꝯstãte m̃rimonio, ut gl. dixit, qđ ple-
ne examina, ut i l. iurisgẽtiũ. uer. vt puta, si post diuortiũ. s̃. de pa.

A D D I T I O.

a Extraneus. Sed quid si sit dubium an, fuerit stipulatus incontinenti, uel ex interuallo, pro extraneo tamen sint aliquæ coniecturæ? uide Bal. consi. 42. 1. uol.

§. Si quis. Si extraneus stipulatur dotem, solutio facta
vxori maritum non liberat. h. d.

L E X XXXI.

1 *Mulier nupta secundo, habet priuilegia dotis.*
2 *Dos est necessaria, etiam ad sustinenda onera matrimonij, sicut ad mulierem maritandam.*

a
1 Nupta. a Op. C. de repud. l. ꝯsensus. Sol. intellige qđ hic di
uertit sine culpa sua. Quæro†an ista mulier hẽat
priuilegiũ actionis de dote. Iac. de Are. dicit simpliciter ꝙ sic. In
b ꝯriũ b facit s̃ e. l j. nã postq̃ ẽ nupta, cessat rõ ꝯcedẽdorũ priuilegio
rum mulieri, cõcedebant̃ n. ꝑp eã maritandam. Sed Iac. de Are.
2 dicit. & bñ, †ꝙ dos non solũ est necessaria ad maritandam mulie
rẽ, sed ẽt ad sustinẽda onera m̃rimonii. Pro hoc ẽ cas⁹ i l. assiduis.
§. exceptis. C. qui po. in pi. ha. & l. ẽt. s̃. e. vbi filij primi matrimo-
nij habent priuilegium, ergo multo magis ipsa mulier. quod no.

A D D I T I O N E S.

a Pom. Nupta. Vide Alex. consi. 7. uol. 2.
b Parif. In contrarium. Vide Mod. Inst. de act. in §. fuerat. in gl. fi. in princ.

1 *Quisque non potest petere id, quod ex actum cogeretur restituere.*
2 *Maritus an possit soluto matrimonio dotem exigere, ut lucretur interusurium medij temporis.*

a
1 §. Quoties. a Nõ † p̃t q̃s petere, ꝙ exactum cogeret᷑ red-
dere, sed satis ẽ debitorẽ liberare. h. d † Quæ
2 ro, utrũ maritus possit sol. mat. dotẽ exigere, ut lucretur interusu
riũ medij tpis, ꝙ olim tenebat̃ restituere annua, bima, trima die,
hodie post annum? Rñ. ut dicam infra eo. l. si socer. §. Lucius.

A D D I T I O.

a Pom. Quoties. Declara istũ §. ut ꝑ Bar. in l. ita stipulatus in j. q. ff. de uerbo. obl. Menoch. Boerius. q. 22. nu. 18.

L E X XXXII.

1 *Fiscus tenetur ad dotem pro ea parte, pro qua bona mariti sunt publicata.*
2 *Vir est liberatus pro ea parte, pro qua fiscus tenetur.*

1
a Si marito. †Pro qua parte bona mariti publicant᷑, pro ea
parte ad dotẽ fisc⁹ a tenet̃. h. d. Opp. ille ad quẽ
bona ꝑuenerũt, nõ tenet̃ creditorib. vt l. mulier bona. s̃. de iu. do.
& C. de hær. vel act. ven. l. j. & 2. Sol. Hic bona mulieris ꝑuenerũt
ad fiscũ iure cuiusdã successionis: i ꝯ. ꝑuenerunt ex ꝯctu, s̃m Dy.
vt l. 3. §. cũ ex cã, de iu. fis.; Vel dic, ꝙ hic bona ꝑuenerũt ad aliquẽ
dispõne legis, in ꝯrijs autẽ ex dispositione hoĩs. Facit l. j de bon.
b pos. & l. Princeps bona, j. de verb. sig. Opp. de l. si debitor. b C. de
sent. pass. Sol. ibi fuit publicata certa res, hic quarta pars bonorũ.
Vel melius, fuit ibi restitut⁹ ad certas res, hic i quarta parte bono-
2 rũ fuit facta publicatio. † Quęro, an vir sit ipso iure liberat⁹ ꝑ ea
parte, q̃ ꝑuenit ad fiscum? Veritas est, ꝙ sic. l. si debitore deporta-
to. j. de fideiuss. licẽt quædã gl. dicat ꝯrium, quod examinaui ple
nè in l. vbicũque, j. de fideiuss. vbi dicit, ꝙ non tenet̃ ciuiliter, sed
remanet obligatio naturalis: sed in l. fin. j. de duob. reis, dubitat.

A D D I T I O N E S.

a Fiscus. Paul. de Cast. hic refert Bart. in l. res autem, j. de iure fis. dicentem, ꝙ bonis confiscatis, si compareat mulier, vel alter creditor cum instrumento, quod non debet compelli ad dandum libellum, & procedendum ordinariè coram iudice fiscali, immo summariè debet eis solui per officiales cameræ, viso de iuribus eorum sine alio iudicio, sine alia sententia diffinitiua, quod perpetuò dicit menti tenendum esse.
b Si debitor. Vide Imol. consi. 35.

1 *Dotem remissam pacto pater non exigit soluto matrimonio.*
2 *Matrimonio soluto, quand) vir possit dotem petere.*
3 *Dos non potest esse sine matrimonio instanti, vel preterito.*

1 §. Si pater. † Dotẽ sub pacto remissam pr̃ non exigit sol.
matr. h. d Opp. quia sol. eius quod debet, tollit̃
oblo, vt j. eo. l. pen. §. vir. & s̃. de iu. do. l. vir ab eo. Sol. hic dos fuit
remissa pacto, ibi acceptilatione, quæ vicem solonis obtinet, s̃m
Dy. & Iac. de Are. quæ solo an vera sit, dicã in l. pen. §. si vir. j. eo.
Opp. pactũ factum vni transit ad heredem eius, vt l. si pactũ, in fi.
de prob. Sol. hic pactum fuit personale. dicit enim ne à se tantum
peteretur. Opp. ꝙ sol. mat. vir non potest repetere dotẽ, vt l. prox.
2 in fi. Sol. intellige † ꝙ hic matrimoniũ cõstabat mortuo socero:
vel si erat solutum, fuit interpositũ pactum de dote lucranda, s̃m
gl. Sed illa sol. vltima non congruit literæ, quæ dicit, ista quoque
3 pecunia in dote erit † cũ nõ possit esse dos sine matrimonio, nisi
sustinendo dicas, sine matrimonio, s. instanti, vel præterito: sic ergo habes, ꝙ si post matrimoniũ soluatur viro, qui debet dotem
lucrari, dicitur illa pecunia dotis fieri, & vt dotem eam lucrari.

1 *Actio consolidatur in filia post mortem patris, sicut actio de dote.*
2 *Actio quando fiat ad heredes transitoria per sententiam.*
3 *Pater, & filia in dote, non habentur vt duo rei.*
4 *Heres patris cogitur dotare filiam.*
5 *Consentiens alicui, quando videatur consentire heredi eius.*
6 *Exactione dotis facta à patre, an perimatur ius consolidationis filię.*

1 §. Si voluntate. † Actio iudicati post mortẽ p̃ris ꝯsoli
dat̃ in ꝑsona filiæ, sicut actio de dote.
2 † Op. ꝙ ꝑ sñiam actio efficitur trãsitoria ad heredes, vt l. q liberti
nus, §. sed si iam, j. de ope. lib. Sol. Aliud in operis libertorũ, vt ibi,
aliud in dote, vt hic. Dy. assignat rõnem: quia ibi viuo patre nul-
la actio filiæ cõpetebat, & sic per sñiam nihil sibi aufert̃: hic aũt
viuo patre actio, quæ filiæ cõpetebat de dote, erat cõis cum filia,
& sic nec ipsa sñia, nec actio, nec litis ꝯtest. impedit ius in filiã ꝯso
lidari, patre mortuo. Opp. ad hoc j. de duob. re. l. ex duobus. Sol.
3 mã duorum reorũ nihil habet cõe cum ista. † Nam pr̃ & filia nõ
hñr ut duo. rei, vt l. 2. §. itẽ si uoluntate, s̃ eo. & l. nõ solum. Op. de
l. sicut, §. si debitor, s̃. quib. mo. pig. vel hyp. sol. vbi qui ꝯsentit de-
bitori, vr̃ consentire hæredi eius, ergo hæc filia, quæ cõsentit pa-
tri, vr̃ consentire hæredi patris. Gl. non soluit. Dy. dicit, ꝙ in eodẽ
statu est ibi. à quocũque res vendatur, & ex persona heredis non
variatur; hic secus, quia pr̃ tenetur filiam dotare, non hæres eius.
4 Ita dicit Dy. Tenet ergo Dy. ꝙ † hæres patris non cogitur dotare
a filiã, qđ no. Contrariũ a no. ipse idem in l. in insulam. in prin. j. e.
5 qđ est uerius, vt dicam j. e. l. post dotẽ. Contrariũ † ergo solue, qñ
quis vr̃ alteri ꝯsentire ex voluntate, vr̃ cõsentire heredi eius, vt in
ꝯrio: secus si ꝯsentit ex necessitate: quia tunc non vr̃ ꝯsentire hæ-
redi. Sic cessat rõ inferendæ necessitatis in hæredem, q̃ tũ erat in
6 defuncto. vt hic. Quæro † cũ nec per contestationẽ nec ꝑ sñiam
perimatur filiæ ius consolidationis, an saltem perimatur per exa
ctionẽ à patre factam? Dy tangit in d. l. in insulam, & nihil alleg.
Tex. est in l 2. C. de bon. quę lib. & l. si C. cõia utriusque ind. vt ibi
per Cy. Vltimo scias, ꝙ est quędam gl. j ad le. Falc. l. pater filiam,
in prin. quæ videtur huic tex. contradicere, sed dic vt ibi dicam.

A D D I T I O.

a Pom. Contrarium. Vide Alex. consi. 153. vol. 2.

1 *Conditio vnius ex institutis pro parte, si pendet, an alij possint interim insolidum agere, vel conueniri.*

§. Cum patri. Quatenus solutum est mulieri, eatenus
vir à coheredib. suis nõ repetit. h. d. Op.
j. de hær. inst. l. tuus quoque. Sol. intelligas istam s̃m dist. illius le-
gis. Op. de l. marius, s̃. fam. erci. Sol. intelligas, ꝙ hic matrimoniũ
erat solutũ, ibi non. Vltimo iste § facit ad q. notab in l. 2. s̃. si pars
1 her. pet. videlicet, † an pendente cõditione vnius ex institutis pro
parte, alij possint interim insolidum agere, vel conueniri? Et hic
vr̃ casus ꝙ non, nisi pro parte, pro qua quis institutus est purè,
quod dixi in l. planè, §. si coniunctum, j. de legat. 1. Sed quæro tenendo hoc, qualiter consuletur vxori ad dotem, pendente con-

ditione? Dyn.tangit in l.si constante,ſ.co.§.ꝙ facit dari curato-
rem bonis per l.si diu.ȷ.quib.ex cau.in pos.catur,l.j,de cur,bon.
dan.& l,si quis instituatur,de hære.instit.

1 *Fructus augent dotem, & quod iuris est in dote, idem est in fructibus,*
2 *Dos est quid vniuersale, & augetur à fructibus,*
3 *Dotis fructus non sunt dos.*
4 *Legata facta seruis dotalibus, quando sint viri, & quando mulieris.*

a
1 §. Si fundũ. Fructus a augent dotẽ,†& iõ qđ iuris est ĩ do
te,erit & ĩ fructib.h.d.Et p istũ §.dixi ſ.e.ſup
2 rub ꝙ † dos est qd vl'e:qa auget fructibus,sicut hr̃ditas,& hoc p-
bat in l.qđ dr̃,ȷ.tit.prox, Op.C.depo,l.4 Sol.ibi qñ fructus debẽt
peti officio iudicis,hic aũt principal'r petunt actione de dote,licèt
3 fructus † nõ sint dos.Ita dicit gl. ꝙ intelligo sicut res hæreditariæ
nõ sunt hereditas, vt l.j ſ de re.diuis. ita fructus nõ sunt dos,nec
aliqua res dotalis est dos,cũ dos sit quid vl'e,vt ſ.dixi, sed fructus
sunt dotis,seu dotales.Op.ȷ.de verb,obl l.Iul.§.j.Dicit gl.tu dic,
vt ibi. Sed illa nihil hẽt facere cũ ista:qa ibi loquit qñ dos est so-
luta perfectè,sed in re deficit aliquod ius ; hic qñ dos non est per-
fectè soluta.Et de ista mã habes in l.& eleganter,§.non sol ũ,ſ.de
4 dolo.& p Cy.C.ad exhib.l.exhibitionis. Quæro,nũquid † legata
facta seruis dotalib,debeant mulieri?Gl.& Dy.dñt,ꝙ dẽt inspici,
cuius contemplatione sit relictum,& bene. Sed quid in dubio?
Dic,vt dixi in l.aditione, de acq.her.secundum Dyn,quod nota.

ADDITIO.

a Fructus.An possint in sñiam deduci,si petiti nõ sunt,& an super fructib.si sficiat
g'nalis libellus,& g'nalis iniã,vide per Cy.in l.certum,C.de rei vend. & in l.cũ
propria,C,si quis alt.vel sibi. & ibi per Bal.per Inn. & Can.in c.significantib.de
lib.obl.& in c.grauis,& in c.accedens,de rest.spol.& in c.certificari,de sepul.&
in c. tanta, de excess.prælat.in c.2,de ord.cogn. per Bart.in l,ex diuerso, ſ.de rei
vend, per eundem, & Moder.in l.j.ſ.de eden.per Bald. in l.j.C.si secundo nupt.
per Dom.de Rota concl.3.Ang.in l.si filius,§.j.de verb.oblig. Vnum dixit Ang.
ꝙ iudex non potest condemnare ad fructus percipiendos, per sententiam,alleg.
l.j.post princ ſ.de vsur.& est gl.in l.Iulianus,§.j.ver.rei indicatæ,ſ.de rei vend.
& idem Ang.in l.vbi.& ibi Alex.ȷ.de verb.oblig. per Alexand.consi.92.2.vol.

LEX XXXIII.

Si prior maritus. Qui promittit ꝙ dẽt intel'r de de-
bito cũ effectu.h.d.Op.ȷ.de re iud.
l.Nesennius.;& de exce.do.l.purè,§ si cũ. Gl.soluit mirabil'r.Aut
maritus promittit simpl'r quod dẽt,& intel'r cũ effectu,deducto
ne egeat,vt hic. Aut promisit centũ,q̃ dẽt, & sic q̃titatẽ expressã,
a & tunc a ɔuenietr in solidum, vt in ɔ̃rio, arg.l.cũ qui.§.si mulier.
ſ.de iureiur.Itẽ no.in d.l.Nesennius.Item Azo.in sum sol.mair.
& vr̃ tex.in l.Mæuio.§.à me.ȷ.de leg.2.Quærit gl.quid si post hãc
promissionem vir efficiatur nõ soluendo? Rñdeo,periculum est
mariti,ſm distinct.quæ ponitur in l.si extraneus,ſ.de iure dot.

CONCORDIA.

Pro ɔcor. Aduerte qñ pr̃ pñs est,& tacẽs in actib. filij, vr̃ ꝙ pr̃ p̃-
sumat ɔsentire, ita Bar.in l.si filius,ff.de tute.Sed Alex.ibi allegãs
Bar,tenet ɔ̃riũ in hac l.q̃ dotis,col.fi.Tu dic,ꝙ nõ ɔ̃dicit Bart.Nã
in d.col.fi.nõ loqr̃ Bar.ĩ munere publico authoritate,sed vtilita-
te priuato,vt est in tutela,put facit in d.l si filius in quo casu mul
ta spãlia adducunt,vt in l.cũ oñdimus,ff.de fideius.tut. Vel al'r in
d.col.fi.loquit potius in casu ɔ̃rio,qñ filius intel'r patri ɔsentire.
Itẽ allegat ɔ̃rius, s.p negatiua,ꝙ nõ obliget pr̃ pñs, & ɔsentiens,
nisi exp̃ssè se obliget in l.Lucius,in fi.ff.de admi.tut.Pro affirma
tiua,s.ꝙ obliget,vr̃ velle in l.j.§.si is q naue,ff.de exerc Sed solue
ſm distinctiones, q̃ hñr p Bart. ibidẽ, & melius in l.post dotẽ,6.
lect.in j.op.hoc co.ti.& l.si cũ dotẽ,§.trãsgrediamur,hoc tit. Dic,
vt ibi Et attestat Bar.ꝙ habuit in facto,& nullus sciuit aliqd alle-
gare.Adde cons.9.Franc.Aret.incip.In Christi,&c.viso themate.

ADDITIO.

a Et tunc.Vide Imol.cons.102. Menoc. Afflict.decis.359.

LEX XXXIIII.

1 *Mulierum genus auarissimum.*
2 *Adhibitus à muliere ad stipulandum dotem, quando videatur adhibitus vt minister, vel animo donandi.*
3 *Adhibitus si est à muliere ad stipulandũ aĩo donãdi, an poterit mulier donationẽ reuocare,& quæ donatio dicatur,etiã quando est facta mentio mortis.*
4 *Donatio quando regulatur ex cursu temporis, & num.7.*
5 *Donatio quòd non præsumatur ratione sanguinis, sed consensus sic.*
6 *Donatio quando præsumatur vicissim facta.*
7 *Donatio quando præsumatur ex modo, vel genere.*
8 *Consentire quando quis videatur adeundo.*
9 *Aditio quando habeat vim solutionis.*
10 *Maritus an habeat beneficium ne conueniatur vltra quàm facere possit,quãdo aliquis fuit adhibitus ad stipulandum.*
11 *Adiunctio si stipulor dari, an præsumatur animus donandi.*
12 *Tertij nomine si stipulor,emo,vel cõtrahe,an in dubio videar donare ipsi tertio,& ibi quid in ascendentibus,& quid in extraneo,& descendentibus.*
13 *Consentiendo vt obliges rem meam, non videor animo donandi facere, & potero agere vt luas,*
14 *Consentio si tibi vendenti rem meam, an videor consentire animo donandi, & sic quando consensus inducat donationem.*
15 *Consentiens donanti rem suam, quòd videatur donare.*
16 *Consentiendo alienanti rem suam, quando dicatur donare, remissiuè.*
17 *Cõsentio si alienationi rei mihi obligatę,licèt præsumatur remissio pignoris, non tamen de debito præsumitur donatio.*
18 *Consentire non videtur absens & ignorans.*
19 *Absens sciens licet non sit præsens in casibus, in quibus cogeretur consentire præsumitur consentiri.*
20 *Præsens,sciens,& intelligens,quando præsumatur consentire, & nu.22.*
21 *Tacere est medium inter consentire,& dissentire.*
23 *Coactio,quę in se habet reuerẽtiã in tacẽte pręsente, facit p̃sumi dissensũ.*
24 *Possessionem meam vt aliquis intret,vel accipiat de rebus meis,me præsente,& tacente,quando præsumatur consentire.*
25 *Scientia superueniens ex post facto,quando arguat consensum, remissiuè.*
26 *Subscribens quando videatur consentire.*
27 *Sigillans quod videatur consentire.*

Quæ dotis. Ista est pulchra l.& hẽt materiã quotidia-
nã, & subtilẽ,& pessimè examinatã.& h.d.
ſm lec.q̃ teneo. Adhibitus ad stipulandũ partẽ dotis,aĩo donãdi
vr̃ adhibitus,& si maritus mulieri est hr̃s ei tenebitur,ẽt si hæredi
tas soluendo nõ fuerit h.d Primo ponit thema.Scđo rñdet ad q.
Tertio rñdet cuidã tacitæ obiectioni.Secũda ibi, nihilominus.Ter-
tia ibi,nec ad rẽ pertinere.In tex.ibi,cõpensasse,i.actionẽ cõfudis
se Op.isti adhibiti,vr̃ adhibi vt pcuratores.l.si mulier de suo.ſ.
de iu.do.ergo non p̃t illũ hr̃dẽ conuenire, quia si esset exactũ
ei restitueretur,vt l.ideq;.§.si cui.ſ.mand.Dẽt ergo tueri se exce-
ptione,dolo facis.Gl.rñdet,ꝙ aĩo donãdi fecit,& constat al's p̃su
1 meret ut procurator,†cũ auarissimũ sit genus mulierũ Et ita di
cit gl.q̃ vide.& incipit.si aĩo donãdi,& c.vsq; ibi,nisi & ibi dimit
te,& assume ibi,& ita hr̃ent locũ,&c.& illa cõiter tenetur, sed di
uinare est,qđ mihi displicet,qa non est vera lect.Dic ergo,ꝙ hic,
isti fuerũt ad stipulandũ partẽ dotis adhibiti,iõ vr̃ donare.In ɔ̃
riũ vero ad totã dotẽ stipulandã fuerũt adhibiti , iõ non p̃sumit
donatio,sed ẽt esset alia p̃sumptio,modo quãdo mulier vult aliũ
adhiberi ad totã dotẽ stipulandã,tũc est pp honestatẽ,qa mulier
non vult ascribi in instr̃o.l.pupillus.§.sanc.de autho.tut.& l.opti
mã ɔ̃ ɔ̃h.& cõm.stip.Sed qñ partẽ stipulat, & ad partes al's adhi-
bet alios,cessat illa p̃sumptio honestatis, cũ voluerit stipulari,qa
sicut partẽ stipulat ĩ sua p̃sona,ita& ĩ totũ potuisset,reiecta cã ho
nestatis.Idẽ dico,si ptẽ ñ stipulat, sed aliũ adhibet ad ptẽ stipulã
dã. Præterea pui potuit sine stipl'one in pte stare, ita & ĩ toto, &
2 hoc pbat.l.2.C.de iu.do.& l.cũ ppria.C.si qs alt.vel si.Opp.†del.
cũ marit'.§ ñ.ſ.de pac.do.Gl.dicit,ꝙ ibi aĩo donãdi fuit adhibi-
tus,& ɔstabat donõ.Istud est diuinare,& mihi displicet.Sed rñ.&
ibi fuerũt adhibiti ad stipulãdũ dotẽ ĩ vno casu,ĩ alio ñ:iõ p̃sumi
tur donõ,ut ibi:secus si fuissent adhibiti ad stipulãdũ ĩ oẽm casũ
vt l.si mulier.§.fi.ſ.de iu.do.& l.cũ qs ɔ̃ cedẽs.§.nuptura.ȷ ɔ̃ l.3.
Tene ergo si ɔstat,ꝙ aĩo donãdi esset adhibitus stam' certo. Si ñ
a apparet tũc aut est adhibit' ad stipulãdũ partẽ a dotis, a aut totã,
3 vt vidistis,& rõnẽ assignaui. Vlterius op.†posito,ꝙ adhibitus vi-
deat aĩo donãdi,ipsa tñ mulier p̃t donationẽ ipsã reuocare, ut l.
Seia.ĩ fi.de do.p̃le.Hui' ɔ̃rij timore gl.dicit,ꝙ p̃t intelligi ista lex,
b ꝙ fuit adhibit' cã mortis, ꝙ ĩ dubio p̃sumit.Nõ ob.l.Seia,qa fa-
teor, ꝙ p̃t reuocare exp̃ssè, ut ibi fuit hic nõ expresse reuocauit.
& sic gl.dicit exp̃ssius Gl.ponit ista opi.q̃ fuit Azo.l.cũ marit',in
fi.ſ.de pac.dot.Dicit ne bñ ista gl.Et certe nec ad istã l.nec ad l.ɔ̃-
riã bñ dicit,qa donatio cã mortis defalcatur,ut l.in donationib.
C.ad l.Fal.& l.i.§.si qs mortis.ȷ.quo.le.Si falcatur,ergo apparet.
ꝙ hr̃s ñ tenet vltra vires hr̃ditarias,sed hic tex.dicit.ꝙ vltra vires
hr̃ditarias tenet.Ergo ista lec.ñ ẽ bona q̃ñ ad hãc l.qđ p̃sumat do
ñ cã mortis.Ad l Seia.ɔ̃ do.p̃leg.Rñ qđ facta fuit mẽtio mortis.
iõ p̃sumet dono cã mor.Sed ɔ̃ istud op.&est difficile ɔ̃riũ de l.cũ
maritus,in fi.ſ.de pac.dot.vbi fuit facta mẽtio mortis,& tñ ẽ do
natio ĩter uiuos Nescio ꝙ dicã.Dic,qđ ibi fuit actũ,qđ ĩter uiuos
esset,uel ibi p̃sumit pp duos actus.Vnus est, qa fuit pacta mulier
fratri suo,deinde alius fuit stipulatus,secus si uno actu.d.l.Seia.ɔ̃
dot.pręleg.Sed istud dubitãdo dico,Nam habes , qđ si apparet ɔ̃
animo donãdi, stamus certo, si causa mortis.uel inter uiuos, ẽt
c stamus certo Aut dubitatur,& tũc si est facta mentio mortis,p̃-
sumit quod causa mor.ut hic,nisi duo actus interueniãt.vt dixi.
Aut non est facta mẽtio mortis,& tũc pręsumitur,inter uiuos vt
l.supra

ADDITIONES.

a Partẽ.Pet. de Anch. consi.22.consuluit nepotes mulieris adhibitos ad stipulãdũ
dotem pro se,& eorum hæredibus;censeri adhibitos,ut donatarios.& cõs.315.
tenet fratres adhibitos ad stipulandũ dotem sororis,quæ renunciauit hæredi
tati paternæ,& fraternæ,censeri adhibitos vti ministros.de quo vide ẽt Bart.
consi.127.incip.Quidam fratres.

b Causa mortis.An in dubio donatio sit cẽsenda cã mortis ? ad primã limitationẽ
Alex.Vide Ro.consi.229.& uide Bal.consi.107.li.j.& circa 6.limitationẽ Alc.
in quantum reprehendit Pau.de Cast.ꝙ donatio omnium bonorum ualet,sal
tẽ in præsentib,dic ꝙ contrarium cõsuluit Aug. cõsi.179.& quod donatio, q̃
nõ põt ualere in uim donationis inter uiuos,ualeat in uim donationis cã mor
tis,ẽt si dictum esset,ꝙ non posset reuocari,nisi in duob.casib.consuluit Bald.
consi.306.li.j.Et cũ in donatione,ubi fit mentio mortis,sunt illa uerba,perpe
tuo nõ cõtrauenire,ꝙ pp hoc nõ desinit esse donatio causa mortis tenuit Bal.
alleg.consi.107.& Aug. consi.153.ubi dicit Ray.tenere gl.in l.si alienã. & Bal.
alleg.cõsi.306.Ex quo ad 7.limitationem Alex.uide Bal.consi.138.li.1.& 402.
li.4.& cons.195.li.2.& uide melius consi.263.eo.lib.quod ista donatio.Et quo
ad ultimam limitationem,uide Bal.alleg.consi.306.& 49. col.2.2.uol.

c Pom.Etiam stamus.Vide Alex.consi.14.incip.circa primum,in princ.in 1.uol.
Io Menoch.Bogneus in repetitione.

a l.ſ alleg.Opp.de l.Procula a ſ.de prob.Gl. dicit quod eſt verum, niſi ratio tpis aliud inducat,& vide gl ibi,niſi ratio, &c.Sic glo te net ꝙ ſola rõ tpis facit præſumi donationem. dicitne bene?certe
4 † non:qa non ſufficit ſolus curſus tpis ad aliud . Ideo dic,qñq; qs allegat ti.& curſum temporis ad illud,an ſufficiat? Dic ut dixi in l.ſi certis annis.C.de pac.& l.cũ de in rẽ verſo.ſ.de vſur.ibi tetigi.
/ de dote.& in quæſtione q̃ diſputani de illa , q̃ iuit ad maritũ cum magna dote.Aliqñ allegatur curſus tpis tñ,& tunc ſi eſſet tantus curſus,qđ ſufficeret ad p̃ſcriptionẽ,tũc nõ eſt dubiũ.Si nõ eſt ſufficiẽs tunc ſolus curſus tpis non inducit p̃ſumptionem liberationis.l.libertis.la ij.§.j.ͅ.de alim.le falſit in d.l.Procula qa ibi plura interuenerũt,vt p gl.in d.l.libertis.§.j.Fallit etiam in debito odio ſi lucri.l cum poſt.in prin.ſ.de iu.do.& l.cum quidã §.j.ſ.de vſu. & C.eo.l.aduerſus. Et ita dẽs intelligere illam exceptionẽ. Et aduerte:qa non cadit ad legem,ſed ad rñam gñaliter formatã, ꝙ in dubio nõ p̃ſumit̃ aĩo donãdi.Op.de l.ſi ſeruus cõis.§.j. de dona.
5 inter vi.& vxo.Sol.illud.† eſt verum,niſi ratio ſanguinis aliud inducat.& uide gl.ibi in ver.ſciſſent.ibi,ſanguinis.Similem glo. hẽs in l utrum.ͅ.de don.inter vi.& vxo.dicit ne bene iſta gl.certe nõ, qa l.ſi ſeruus cõis.§.j.non dicit ꝙ rõ ſanguinis facit p̃ſumi donationẽ,ſed dicit ꝙ facit p̃ſumi ꝯſenſũ, q̃ ĩducit donationẽ. Et hoc dr gl.in l.qui patitur.ſ.mand.Sed in caſu l.ꝯtrię.Ille ꝯſenſus ĩ quocũq; extraneo facit p̃ſumi donationem.l.in ædib. in fi ͅ de don. Vñ ibi facit rõ ſanguinis p̃ſumi ꝯſenſum iſ ñ.Et ſic iſta glo.q̃tum ad l.illam nõ bñ dicit, ſed ad l.iſtam prius dicit.ſ. ꝙ rõne ſanguinis p̃ſumatur donatio.l.ſi mulier,in fi.ſ.de in.do. itẽ in pſe nõ p̃ſumitur.l.poſt dotẽ,ſm lec.Dy.Itẽ in filia nõ p̃ſumit,ut l.cũ qs.§. nuptura.ͅ.de leg.3. et ſm opinionem gl. & eſt caſus ꝯ illã gl.in l. cũ maritus.in fi.ſ.de pact.dot.ſm ꝙ gl.intellexit,& ſic gl.male dicit.In uno tñ reperio.quod bñ dt,qñ aſcendens, adhibet aliquẽ ex deſcendentibus.ut inter filium & filiã,ut mr̃ filiã,& pr̃ filium. tunc.n.in dubio p̃ſumitur aĩus donãdi.Et p hoc l.donationes. §. ſpecies.ͅ.de do.& l.ſi eo.tim. Opp.de l.ſi vero non remunerãdi.
6 § idem Papinianus ſ.man.Gl.ſoluit † per rõnem ꝙ uiciſſim præſumitur donatio.Dicit ne bñ iſta gl. Et dico,qđ bene dicit in duobus caſib.extra ius l. quia in dote eſt ſpãle, qđ nõ p̃ſumatur donatio,ut ſi mihi mulieri donaſti,& te adhibeo vt ſtipuleris.l.idẽq;. §.ſi cui.ſ.man.Et quod hoc ſit uerum, eſt caſus in l poſt dotem. ͅ.co.ſm lect.Dy.Sed ad illam poteſt rñderi.ꝙ pr̃ non vr̃ donare. Sed ad l.idẽq;.§.ſi cui.non vr̃ poſſe dari tñſum.Opp.de l.vni §.ac
b cedit.C.de rei vx.act.Sol.ibi fauore dotis eſt;quia illa cã reſpicit pietatem,ut l.cum is.§.pen.ſ. de cond.ind Opp. de l.oĩno.ͅ.tit.j. Sol.illud eſt uerũ in modicis.Et iõ do unam rñam, quã dat Iuriſ-
7 cõſul.in l.utrũ ſup.de do inter vi.& vx.† qđ in dubio nõ p̃ſumit̃ donatio.niſi ex mõ,vel gñe,aliud inducat̃, vel p̃ſumat̃. Declaro, ex modo intelligo,id eſt, curſu tpis, & ex geſtu negocij,ut l. Procula.ſup.de prob.& hac l.cũ ſi.ſm lec.qua teneo ĩ l.fallius.§. ſi iactũ ͅ.de fur.& qđ no.in l.qua rõne.§.fi.de ac.re.do.& qđ no.ĩ l.ij. in fi.ſ ad l.Rho.de iac. Sequit̃,uel ex gñe,p̃t duobus modis intelligi.ex gñe,ſ.rei,vt modica,vel parua,vt l.oĩno, & l.quod dr̃ tit.j. Item ex gñe,ſ.cauſæ pp q̃ dat̃ vel remittit̃,ſi cã eſt q̃ reſpiciat pietatem,uel reſpiciat lucrum odioſum,uel in alijs cauſis in gl.ſpecificatis ,l.ſed ſi ego.in fi.ſup.ad Velle. & ſic p̃t ĩtelligi oĩs caſus,qui ponitur in d.l.ſi vero non remunerandi . §.idẽ Papinianus,ſupra
8 man.Venio ad alias gl.dr̃ hic.ꝙ † adeũdo vr̃ ꝯſentire.ꝯ,aditio † nõ
9 hr̃ pro ſolone in damnum hæredi.l. Vranius.ͅ.de fideiu.aliàs eſt l ſi debitori & quod no.in l.ſi ſocer.in prin.ͅ.e. Rñ,ꝙ hic iſta ſucceſſio non habet uim ſolonis,ſed actio hr̃ pro ꝯfuſa,& ſo hr̃s tenetur iſtis ſtipſonib.ſicut qlibet extraneus.Et pp hoc do meliorẽ expõnem ſm Ia.de Are.ĩ tex. q̃ glo. per leges quas allegat,ur̃ dicere ꝙ habeat uim ſolutionis,ꝙ non eſt verum: qa dr̃ hic,ꝙ tenet̃ inſolidum creditorib Contra d.l.i.§.ſi is qui ͅ.ad Treb.& l.in rõne. §.quod vulgo.ͅ.ad l.Falc.Sol.gl. quod vſq; ad uires hæreditatis tenetur legatarijs & creditoribus in ſolidum ſm iſta tempora. Hodie diſtinguitur. Aut fecit inuentarium,vel non: quia tunc hodie tenentur legatarijs inſolidum,p autl.ſed cum teſtator.C.ad l.Fal.

10 Quæro. Primo. An † maritus habeat bñficium ne ꝯueniat̃ niſi inquãtũ facere põt? Gl.dicit,ꝙ ſic. Dicitne bñ gl.Certe ſic. intelligendo qđ fuerũt adhibiti ad ſtipulandum partem dotis ſimplr̃; Secus ſi ad certam partem ſpecificatã ut no.in verſ ſuſpectũ.ſup.eo.l.ij.& ſup.l.prox.in gl.Quæro iſta lex loqtur
11 qñ † aliqs fuit adhibitus ad ſtipulãdũ , pone ꝙ ſtipulor dari ſibi, & non adhibeo quod ſtipuletur,an p̃ſumit̃ aĩo donandi,vel non? Qñq; ſtipulor dari tertio . qđ non eſt meũ,nec eſt mihi debitum tunc talis conuẽtio nõ valet,nec mihi,nec ſibi acqritur.i§ aliter. Inſt.de inut ſtip.& ſtipulatio iſta,§.alteri,ͅ. de ver.ob.Nec p̃t intelligi quod ſtipuletur,ut negotiorum geſtor: quia nõ eſt meum negotium,nec tanq̃ pcurator. Qñq; ſtipulator alteri qđ eſt meũ, uel mihi debitũ, & tũc in extrancis nunq̃ p̃ſumit̃ donõ, ſed tanq̃ pcuratoris adiectio.l.Iu.§.j.de uer.ob.& §.ſi qs alij.Inſt.de iu.ſtip. Et hoc apparet in l.donationes.§ pen.de do.cum gl. fallit ratione ſanguinis intelligẽdo prout dixi, qñ unus ex aſcẽdẽnb. ſtipulatur deſcẽdenti in caſu,in quo p̃t ſibi q̃ri,ut l.publia,ĩ prin.ſup.dep.& qđ no in l.donõnes.§.j.ſ. de do. Et ñ eſt multũ tps ꝙ ego allegaui in quadam pulchra & magna q de quadam ſtipſone. Quæro vl-
12 terius,pone quod ſego ſtipulor,emo,vel ꝯho tñ noĩe tertij,an in dubio. videar donare ipſi tertio? Videte dñi,ille eſt pulcher punctus,quod in extraneo nõ præſumit̃ donatio,vt l.pen.ſ.de neg.ge.& p totũ ti.niſi eſſet cauſa pietatis.iſtud eſt dubiũ,ut ſ.dixi ĩter aſcẽdẽtes,& deſcẽdẽtes,& gl.in l.filiæ.C.fam.ercit.dicit, quod donatio p̃ſumit̃ ĩ patre,q hẽt filiũ in p̃tãte. Sed dico,ꝙ ex ſolo ꝯtractu nõ præſumit̃ aĩus donãdi,ſed ꝯdicẽdi in peculiũ,ut l.j.C.de ca.pec. & ͅ de leg.l.fi. Sed ſi noĩe filij emeret, & pateretur ſibi tradi tunc præſumitur donatio,ut l.ij.& iij.C ſi qs alte.uel ſibi. Ita dẽt intel
c ligi l.filiæ C.fa.erci.Nec ob.l j.C. de caſt.pecu. In matre c vero q̃ talem filium nõ hẽt in p̃tãte,aduerte,ſi qdẽ eſt talis ꝯtus,q gerit̃, ex quo poſſet quæri actio alteri.ſtatĩ p̃ſumit̃ pfecta donatio: alias ſecus.l.fi.ͅ.de do Nos habuim⁹ in l.ſi fundũ p fideicom ͅ.de leg.j.
13 an ꝯſenſus ſit animo donãdi.uel nõ.Et † pone,ego ꝯſentio quod obliges rem meã,& bñ inducit̃ pignus ꝯſenſu: ſed q̃ro an animo donandi vr̃ adhibuiſſe: Reſpon.ꝙ non:ſed potero agere,ut l.uas.l. ſi ut certo.§.nunc vidẽ ũ ſ.cõmo.dic plene in l.pen C.ꝯmo.& l.
d Lucius.ſ.manda.Procedo d vlterius,ꝯſenſi tibi † uẽdenti rẽ meã,
14 an videar ꝯſentire animo donandi,p illa q̃ dixi in l.ſi fundum p fideicõmiſſum.ͅ. de leg.j. Reaſſumo unã diſtinctionẽ, & uidebis leges quas allegabo. Qñq; ꝯſentio uenditioni rei meæ,& a te mihi donatę, qñq; de alio. Si de re mihi donata tũc,præſumitur donatio.l.ſi uero non.§.idem Papi.ſ.manda Si uero nõ fuit a te mihi donata,ſed ab authore tuo vr̃ ab eo cui es hr̃s,uel ab alio eius præcepto,tũc.Aut ille qui uẽdebat,erat patronus meus,vel heres p̃roni,& præſumitur donatio,niſi aliud appareat.l.codicillis.§.j.ͅ leg.ij.Aut ñ erat p̃ronus,nec hr̃s patroni,tũc aut res ipſa erat mea re, aut ſpe: ſi re tũc non p̃ſumitur aĩo donandi ut l.ſi fundus p fideic.de leg.i Si uero erat mea ſpe,tũc aut ille actus cui conſentio, erat talis actus,ex quo res ad me peruenire dẽbat, & mihi eſt in p̃iudicio l.cũ pater.§.libertus.ͅ de leg.ij.& l.nihil §.j.ͅ.de leg.j. & l. quoties.C.de fideic. Aut ille actus,non erat talis actus:qa erat in re mea mihi legata,ſub aliqua cõdõne, iſto caſu ꝯſentiendo non videor remittere fideic.l fundo.ͅ.ad l Fal.& not.p Dy.l qui Romæ.§.duo fratres.ͅ.de verb.obl.& habuiſtis gl.in l.ſi a ſubſtituto. in prin ͅ de le.j.Si uero non erat donata,nec a te nec ab authore tuo,tũc indiſtincte ꝯſenſus ñ ĩducit donationẽ,ut l.cũ a matre.C. de rei ven.per quod dixi in l.ſi fundũ per fideic.ͅ.de leg.j. Tertio
15 pone conſentio † tibi donãti rẽ meã,an videar donare? Dic ꝙ videor donare.l.ſi ſeruus.§.j.ſ.de don.inter uir.& uxo.& l.2.C.ſi ad
16 uer.do & in l. ædib.§.pen.ͅ. de do. † Quid ſi ꝯſentio alienanti rẽ meam?Dic ut dixi in l.fundum per fideic præallc.Quid ſi conſen
17 tio alienationi † rei mihi obligatæ , præſumitur remiſſio pignoris.non tñ de debito p̃ſumit̃ donatio.l.ſi probaueris.C.de remiſſ.
e pig.& l.ſicut.§.nõ vr̃.qb.mod.pig.vel hyp.ſo.Hẽmus e uidere qñ qs dicat̃ ꝯſẽtire,& ĩ iſto hẽmus uidere de abſente,p̃ſente,& de ta
18 cẽte.Itẽ de ſubſcribẽte,& ſigillãte.Et p̃rio † q̃ro an abſens,& ignorãs videat̃ ꝯſentire?Et br̃ dic,ꝙ nõ, in hoĩe ſanæ mẽtis loquor,nã de furioſo dixi ſ.e.l.ij.§. uolũtatẽ. Et qđ nõ uideat̃ ꝯſentire abſẽs & ignorãs notat̃ ĩ l.ĩ eo §.fi.ſ.de ri.nu.& l.ij.in fi.ſ.e.& l debitorem.C.de pig.iũct l.ij.C.de rem.pig.& l.q uas.§.uetare.ͅ.de fur.
19 † Quæro,qd d ſciẽte,nõ tñ p̃ſente? Rñ.abſens in caſu in quo co
f git ꝯſentire,p̃ſumit̃ ꝯſentire ut l.ij.§.uoluntatẽ.ſ.e.al's ꝯſenſus nõ
20 p̃ſumet̃,ut l.in delictis.in prin ſ.de nox. † Quero,qd d p̃ſente.ſciẽte,ĩtelligẽte,cũ in ignorãte ñ cadat ꝯſenſus,ut l.Labeo. ͅ.de aqua plu.arc.an in p̃ſẽte.& ſciẽte:ergo in tacẽte?Et br̃,hic ſumus ĩ mã. c.is q tacet.ex de re iu.li 6. & ibi p Dy.in gl.l.Caius.ſ.de pig.act. & l.qdã.de euic.l.filiuſſ.§.Iniuius.ſ.de proc.& gl.in l.Titia.§.Lu-
21 cia.ͅ.de lega ij. Et uere loquendo , tacere † eſt quoddam medium

ADDITIONES.

a Procula.Adde poſt Alex.conſ.517.vbi refert do.Dion.de peruſ.præceptorẽ ſubſecutum fuiſſe Bal.in d.conſ.alle.per Alex.& dicit non bene conſideraſſe. l.cum quidam.de vſur.ſubdens ipſe,ꝙ ſi uir ſtaret toto tpe durantis matrimonij,ꝙ nõ peteret intereſſe,ꝙ videtur tacite remiſiſſe per tex.tunc.gl.in verbo,vſuras in l. vir uſuras.ſ.de don.inter ui.qui alleg.l.cum oportet.§.ſin autem res.C.de bon. quæ lib.& dicit mirari,quod Bal.fuerit incognitus.

Pom.De intellectu huius l.vide Alex.conſ.56.in 2.col.in 4.vol.

b Fauore. Adde tu ꝙ hanc ſol.Bar.ſequitur do.meus Soc.in conſ.ſuo mihi.139.in 3.vol ꝙ non habetur commun.ver.ad ſecundam rationem.Et conſ.incip.dominus ſalua mea aperiat.& ſupra ſcriptus inſignis Doct.& mihi frater.

c In matre.Inquantum Alex.tangit quid in marito ſoluente pro uxore,adde quid ſi maritus ſoluit pro uxore, deinde ſe dedicauit, an contra vxorem , uel contra monaſterium agere debeat maritus.Rom.conſ.192.

d Pom.Procedo.Vide Bal.& Dec in l.dotalem.ͅ.e.Are.conſ.158.Ale.conſ.8.vol.3 ver.ex præmiſſis,& conſ.78.in fi.eo.uol.& conſ.118.ver.& per prædicta.eo.no Bar.in l.quib.dieb.in fi.prin.ff.de cond.& dem.Et an uniuerſi qui interſunt congregationi dicantur conſentire?vide Fel.in c.cum omnes.de conſt.Et ſi fiat p̃iudicialis conſtitutio vni eorũ non contradicenti,an dicatur conſenſiſſe,uide Ro. ſing.488.& ſeq. Et an in Baptiſmo tacens habeat̃ pro conſentiente,uide Cano. in c.cum paruuli.de conſe.d.4.Et an ſtatuto requirente conſenſum antiquorum ſatis ſit data eorum ſcientia.Ro.ſing.626.Cæpo.cau.47.Rom.ſing.483.j

e Habemus.In iſta materia vide Fel.in c.cum omnes.de conſti.& in c.nonne.in 2. col.vſque ad fi.de præſump.& in c.3.in 2.col.ver.19.de præſcrip.

f Quid.Vide Cæp.in cau.110.in fi.Et de hac materia vide Barb.cõſ.6.in 1.vol. Fel. in c.cum M.de Fer.in 2.col.de conſt. ¶ Alex. Iaſ.ſcripta exemplaria hẽt in ver.q̃ro qd ibi,cũ in ignorante,&c.cum ignorate non credatur, vt l.Labeo.ͅ.de aqua plu.Nec ibi ea verba,an in præſente,& ſciente,ergo.& in tacente cõperiuntur.

a diũ : inter ɔsentire, & dissentire: qa q tacet ñ uere ɔsentit, nec ve-
re negat. c. is q tacet, eX de re. iur. lib. 6. Sed si sumus in tali casu in
quo nõ reqrit nec scientia, nec ignorantia tũc nulli applicabit. l. j.
§. scia. ſ. de tribu. Si vero est necesse q applicet alicui extremorũ,
b tũc qñq; qs tacet p ɔtumaciã, b & tũc p̃sumit ɔsentire, vl negare ĩ
dãnũ sui. l. de ætate. §. q tacuit. ſ. de interr. act. Qñq; tacet non per
ɔtumaciã, & tunc qñq; actus q geritur, est aliqs actus vniformis,
vt ɔctus, uel quasi. Et tũc qñq; ille actus q gerit, respicit meũ fauo-
22 rẽ, & uideor ɔsentire: qñq; † respicit meũ p̃iudiciũ, circa ius reale;
qñq; respicit meũ p̃iudiciũ circa actionẽ psonalẽ: qñq; respicit prę
iudiciũ tertij, cuius bona ad me ptinẽ, & tacẽtẽ ptinet cura, & soli-
citudine. In prĩo casu p̃sumor ɔsentire, ut l. si remunerãdi. §. si pas
c sus. & l. q patit. ſ. mãd. Scdo casu qñ respicit meũ p̃iudiciũ c circa
ius reale, tunc aut circa ius meũ, qđ hẽo in re tertij, vt qa vendit
res mihi obligata, uel aliqs ɔhit sup re mihi obligata, tunc dic, ut
dixi plene in l. vlt. C. de rem. pig. Si uero circa ius mei dñi, uel vsus
fructus, & tũc gl. distinguit. Aut erat talis actus, quẽ non poteram
d impedire ɔdicẽdo, d & nõ p̃sumit ɔsensus, ut l. Caius. ſ. de pig. ac.
& l. Titia cũ testõ. §. Lucia. ĵ. de leg. ij. & l. sæpe. ĵ. de re iu. Fallit rõ
ne ɔiũctionis: qa tũc p̃sumit cõsentire. l. si seruus. de do. inter uir.
& vx. Et hęc gl. fallit ẽt in l. qui patitur. ſ. mandati. Et istud, quod
e fallit e rõne ɔ ũctionis, intellige nisi sit talis † ɔiunctio, f q̃ hẽat in
23 se reuerentiã: qa tũc faceret p̃sumi dissensum ut l. j. §. q̃ onerãdæ.
f ĵ. quarũ re. act. non da. & l. pe. ĵ. de furt. Si vero ɔdicẽdo poteram im
pedire, tũc tacens p̃sumit ɔsentire. Ita dr gl. & allegat l. fideiussor.
ij. §. pr̃. ſ. de pig. & ibi gl. & d. l. sæpe. ĵ. de re iud. Sed an reqrit q ip
se taceat dolo, vel non. & vnus tex. vr̃ reqrere, q taceat dolo, vt l.
ij. C. si al. res pig. da. sit. & facit l. si sine. C. ad Vel. Ia. But. dicit ɔtriũ,
& istud tenuit, maxime p rõnẽ l. sæpe. & d. l. si sine. ad Vel. q̃ gl. in-
ducit p se, & ẽ ɔ te: qa l. si sine, reqrit q mulr dolo taceat, ut exclu
dat a Velleiano. als in obsonererũ non excludit, sed hẽt Velleia
nũ, nisi hẽat dolum: qa tunc a Velleiano excluditur. In tertio ca-
su qñ respicit meũ p̃iudiciũ circa ius psonale, & tunc in dubio ta-
g cẽs nõ vr̃ ɔsentire, ut l. filius. §. inuitus. g ſ. de pc. Fallit h fauore pu
h pillorũ, ut l. filius. ĵ. ad tut. & l. ij. ĵ. ad mun. In quarto casu i qñ re-
i spicit p̃iudiciũ tertii, cuius bona te respiciũt cura & solicitudine,
k tũc ñ p̃sumit ɔsentire. ut l. 3. ĵ. de auth. tu. & ibi tex. & gl. k Quæro,
l qd si sum p̃sens, l & tacens in casu difformi, † ut cũ intras posses-
24 sionẽ meã, uel accipis de reb meis, & taceo? & isto casu si qdẽ prę
cessit ɔctus, ex cuius nã tenebar illud pati p̃sumor ɔsentire l. ij. &
ibi no. C. de acq. pos. si talis ɔctus non p̃cessit, tunc si qdem tractat
de magno p̃iudicio, tũc uideor dissentire. l. pe. ĵ. de fur. & no. in l.
m 2. C. de acq. pos. Si uero m de modico p̃iudicio, p̃sumor ɔsẽtire, ut
l. q̃ Tuberonis. §. sunt quidã. ſ. de pec. & l. Sabinus. ſ. cõi diuid. &
l. Labeo. cum sua gl. ĵ. de aqua. plu. arc. & l. q bona. §. si qs iuxta. ĵ.
25 de dam. inf. Sed prædicta uera in scia, q̃ est tpe negotij gesti, † sed si su
ɔueniat scia ex post facto, dic vt dixi in l. quo. n. §. ij. ĵ. rem ratam
hri. Tangitur in l. si absentis. C. si cer. pc. & ibi dixi & tetigi hoc in
26 l. j. uer. pęna. ĵ. de lib. agno. † Quæro quid n de subscribente? & si se
n subscribat ut testis, non dr̃ consentire: alias vr̃ consentire subscri-
o bendo, nisi erraret, o ut l. fideiussor. ij. §. pr̃. ſ. de pig. & l. sicut. §. nõ
vr̃. ſ. q b. mo. pig. uel hypo. so. & l. vlt. C. plus uale. qđ agitur, & l. Sti
cho. §. Stichus seruus. ĵ. de statu. lib. l. j. §. inter filium. ĵ. de falsis. &
p l. Caius. ſ. de pig. actio. Quæro quid de sigillante, p an † uideatur
27 consentire? Et vr̃ q sic, ut l. 2. de reb. alic. non alic. & d. l. fideiussor
§. j. s̃m unam lec. ſ. de pig. & in quibusdam casibus sigillare habet
vim ademptionis possessionis, ut l. quod si neq;. ſ. de peri. & com-
mo. rei uen. qđ dic vt ibi. Fallit in uno casu, ut l. j. §. si dolum. eo. tit.

ADDITIONES.

a Quoddam medium. Pro hoc Pe. de Anch. cons. 125. iste executor dicit male locu-
tam gl. in cle. quamuis rigor. de ap. quæ voluit q iudex tacendo cum petuntur
apostoli videatur negare: quia dicit hoc præsumendum. ibi uide quod uoluit.

b Per contumaciam q uidet consentire, optima est glo. in l. quandiu. ĵ. de acq. hær.
& ex hoc melius probatur dictum Inn. in c. 1. de his quæ fi. a maio. par. cap. ubi di
cit, q vocatus ad actum ut approbet, si est p̃ns, & tacens vr̃ consentire, si actus sit
sibi præiudicialis, licet secus si non erat uocatus. p l. filiusf. §. inuitus. de pc. q di
ctũ magni fecit Abb. in c. 2. de his, quæ fi. a præla. sine consen. ca. & in c. 2. de loc.
Meno. Scripsi cons. 120.

c Paris. Meum præiudicium. Vide Ro. sing. 489. inci. inferior, uer. 2. Circa istã mate-
riam an, & quando filius naturalis scit patrem impetrare suam legitimam, & nõ
contradicit, an uideatur consentire, uide gl. in l. adoption ib. ff. ado. q̃ extollit Ro.
sing. 594. inci. tu scias, & an dñs sciens alienari feudum, & non contradicens ha-
beatur pro consentiente, uide Ro. sing. 720. Item q fauore publico, & piæ causę
in p̃iudicialib. taciturnitas habetur pro consensu, uide Rom. cons. 311. col. 1. ubi
et dicit, q dum inter te, & me contrahitur, si ego protesto, q ius tuum diminuere
intendo, uel ad aliud obligare, ad qđ non teneris ex causa contractus, si protesta
tioni non contradicas uideris ad id te obligare. Nunquid autem si emphyteuta
alienat præsente domino, & non contradicente, dñs dicatur consentire? & quid
si patior te testari de re mea, uide Bal. in c. 1. de prohi. feu. alie. per Fed. & ibi etiã,
quid si patiatur fieri aliquid authoritate sua: hic no. q licèt in iudicio negatio fa
cit rem dubiam, non tñ taciturnitas, uide Fel. in c. si. extra de prob. Item de mate
ria an, & quando tacens habeatur p consentiẽte, uide Fel. in c. nõne benc. &c. de
præsump. & de ista materia uide quæ scripsi ad Bar. in l. grauis. ff. de pig. actio.

d Pom. Contradicendo. Vide Alex. cons. 132. in 2. col. in 2. vol. Pan. cons. 85. Ro. cõs.
140. in 2. vol.

e Et istud qđ fallit. No. q ratione sanguinis p̃sumitur consensus. Fallit, nisi sit con-
iunctio hñs in se reuerentiam, ut l. 1. §. quæ onerandæ. hic alle. & hoc etiã tenet
Anto. in c. nonne. de præsump. sed Mod. in d. l. inducte hoc nõ tenent & contra hoc
allegant tex. in c. uni. de despon. impu. in 6. ubi tacens hr̃ pro consentiente, ẽt in
actu in quo requiritur consensus oĩno liber ab oĩ coactione, vt in matrimonio,
c. cum locum. de spon. Nec ob. tex. in §. quæ onerandæ, qa loquitur si priori liq-
de constiterit, q ob reuerentiam libertus promisit, ubi deberent esse aliquæ cir-
cũstãtiæ, ad hoc ut reuerẽtia excuset, quia patronus erat terribilis, quia solebat
sæuire, vel quia acriter uir tractabat vxorem, ar. eorum quæ no. Inno. in c. causã
matrimonij. de offi. deleg. & idem vr̃ velle Bar. l. ad inuidiam. & l. metum. C. quod
metus cau. Et s̃m hoc posset limitari similiter d. c. vnic. vt filij non habeantur p
consentientib. si causa cognita constiterit ob reuerentiam tacuisse tpe cõtractus
matrimonij. Item ubi ex condõne expressa timeretur de aliquo damno saltẽ de
facto contradicẽntis, ẽt si daret verba generalia. Et alle. bonum tex. in c. cum ve-
nisset, de consti. Item fallit fauore cultus diuini, vel religionis, & sub hoc com-
prehenditur casus c. si seruus sciente. 54. dist. ubi si ordinatur seruus, domino non
contradicente, videtur consentire.

f Pom. Coniunctio. Vide Ale. in l. interpositas. C. de transac. Pan. in c. literis. de prę
sumpt. Are. cons. 14.
Meno. Paris. consi. 76. nu. 15. lib. 4.

g §. inuitus. Vide late And Sic. consi. 46. lib. 2. Ro, cons. 180.

h Pom. Fallit. Vide Rom. consi. 311.

i Casu. Vide Pan. cons. 49. in 2. dubio. in 2. uol. Fel. in c. tuis quæstionibus, in vlt. co
lum. de test.
Tex. & gl. Intelligendum est si taciturnitas longo tempore duret, quia tũc vr̃ cõ-
sentire. l. qui aliena. inf. de acq. hære. & l. si filius. C. de peti. hær. Bar. in l. gerit. in
fi. inf. de acq. her. Facit quod voluit Pet. de Anch. cons. 175.
Meno. Fallit quandoque fauore dotis, & matrimonij. Crauet. cons. 281. col. 1.

l Poma. Præsens. Vide Are. cons. 162. 2. col.

m Si uero. Vide Pan. cõs. 49. in 2. vo. Imo. cõs. 82. ĩ fi. & uide Ro. in materia cõs. 496.
Men. Ruy. cons. 117. nu. 18. lib. 3. cons. 121. nu. 6. lib. 5.

n 496. Quæro qd. Vide late Ale. cõs. 147. in 2. vol. Fel. in c. trãslato. in fi. de consti. &
pulchre. in c. qm contra. ver 4. q̃ro. de pba. & in c. cum uenerabilis. de exce. Glo.
& Scribẽ. in c. si qs presbyteros, de reb. eccl. non ali. Fel. in c. cũ I. & A. de re iud.

o Nisi erraret Bal. dicit esse notandum pro subscribẽtib. se consilijs aliorũ absque
eo q legerint. Sed si appareat legisse, nunquam p̃sumetur error. l. sicut, §. non vr̃
sup. q. mo. pig. vel hyp. sol. Quid de se subscribẽte papyro albo, uide Bal. in l. si ita
stipulatus. §. Chrysogonus, de verb. obl. & ibi per Imo. & p Ang. in l. sciendum,
co. tit. per Bal. in auth. si quis in aliquo documẽto. C. de eden. ubi dixit. q gñalit
subscriptio sufficit. De quo per Pau. de Cast. cons. 230. & 332. & 350. ubi dicit, q
tamen subscribenti incumbit onus probandi, q non legit, nec notitiam habuit.
per Pet. de Anch. cons. 143. per Ro cons. 303.

p Sigillante, q sic idem, tenet Bal. in d. l. 2. per illum tex. & Ro. d. cons. 303. quod vr̃
verũ, nisi res esset magni præiudicij, per ea quæ no. Inn. & gl. in c. post cessionẽ.
de prob. ubi habetur q creditur sigillo episcopi in sententia excommunicatio-
nis, quod debet intelligi in his quę sunt parui pręiudicij.
Meno. Scripsi cons. 1. nu. 332.
Pom. Vide Fel. in c. tertio loco in 1. col. de prob. Ro. cons. 393.

LEX XXXV.

1 *Pater si probat filiam legitimam, dicitur probare ipsam esse in eius potestate.*
2 *Filia probatur legitima, probando ipsam natam ex legitimo matrimonio.*
3 *Legitimitas filij quãdo p̃bãda sit corã epo, & qñ possit probari corã seculari.*
4 *Incidens examinatur coram iudice causę principalis.*
5 *Matrimonij causa est examinanda coram iudice ecclesiastico, quando est dubium, an matrimonium esse possit.*
6 *Iudex secularis potest cognoscere de exceptione excommunicationis, punire sacrilegum, & hereticum.*
7 *Iudex secularis quando possit cognoscere de exceptione vsuraria.*
8 *Tertius quando admittatur in iudicio ad probandum, licet sua non intersit.*
9 *Filiam sibi consentire probat pater eo ipso, quòd non hẽt causam cõtradicẽdi.*

Titia. Exceptio opposita in tertia psona, cui' ĩterest obstat, &
venit examinãda in iudicio & ĩpedit p̃cessũ h. d. Et est
notabilis & plus subtilis lex q̃ credat, gl legit hãc l. q pr̃ ĩplorauit
prĩo offm̃ iudicis ɔ filiã petẽs p̃nũciari cã in sua ptãte esse. Scdo,
ĩtẽtauerat actionẽ de dote ɔ maritũ' Sed ista lect. non cõgruit bñ
lr̃æ. Nã ordinata cã illa principali, sequẽtes cãæ dẽnt silere, cũ sit p̃
iudicialis. C. đ li. cau. lite ordinata. & Inst. đ actio. §. p̃iudiciales, vñ
sup actione de dote ñ p̃cederet, sed ẽẽt offm̃ iudicis p̃nũciare do
nec pẽdeerẽ cã p̃icipalis, sup alia nõ esset p̃cedẽdũ; & iõ posui casũ,
q pr̃ destauerat libellũ ɔ maritũ, & in eo dicebat filiã in sua ptãte
esse, & dotẽ sibi reddi dẽre, ĩ quo iudicio ɔparuit filia, dicẽs se sui
iuris eẽ, & se uelle agere. cũ actio sibi ɔpetat Certe ista exceptio e-
xaminabit cũ ipsi' filiæ opponẽtis ĩtersit. Facit l. si suspecta. ĩ prin.
ſ. de ĩnof tes. & C. đ litig. auth. nũc si hr̃s. Facit ĵ. đ re iud. l. sępe, &
ĵ. ad Tre. l. ita tñ. §. quoties, & ibi dixi, & l. is a quo. đ rei vẽ. de pet.
hæ. l. pe. & qualibet earũ dixi. Op. q filiæ incũbat on' p̃bãdi, se sui
iuris eẽ, vt l. si fili'. ſ. đ p̃b. Sol. hic erat ĩ quasi possessione exñtiæ
sui iuris s̃m gl. Quæro, đ qua dote loquat hæc lex? Resp. đ dote p
fectitia, s̃m iura all. & s̃m verã opi. Nã aduẽtitiã p̃t peter pr̃. ẽt si fi
a lia eẽt ĩ ptãte. C. đ coll. auth. q locũ. Quęro qũo a pr̃ p̃bauit se hr̃e
1 filiã ĩ ptãte? Rñ gl. notabilr, eo ipso † q p̃bat filiã esse lrĩmã. l. nãci
uiũ. đ his q sunt sui vel ali. iur. & Inst. đ pa. pote. ĩ prin. Sed tũc q̃ro
2 † qũo p̃babit hic q sit lrĩa? Rñ. p̃bãdo q sit nata ex lrĩmo mrĩo, vt
d. l. nã ciuiũ. & l. filiũ. ſ. de ijs qui sunt sui, vel al. iur. & l. si vicinis.
b C. de nup. Sed dubitat b tũc vtrũ iste articul' possit p̃bari coram
alio,

ADDITIONES.

a Quæro quomodo. Adde Bart. cons. 154. & Mod. in l. si emancipati. C. de collat. Et
qualiter probetur filiatio, uide Bal. cons. 380. vol. 1. cons. 15. vol. 2.
Sed dubitatur. Pau. de Ca. hic uidetur inhærere distinctioni Bal. in d. l. quoties. vbi
dicit, q aut loquimur in cã matrimoniali, aut usuraria. Primo casu aut incidit in
cã criminali, ut si procedit pro adulterio, & sic expedit probari matrimonium,
aliter non diceretur adulterium: quia de causa, ubi ingeritur pœna sanguinis, nõ
habet se impedire, nec cognoscere ecclesiasticus. Aut incidit in cã ciuili, & tunc
siue sit quæstio facti, siue iuris, remittitur ad iudicẽ ecclesiasticũ, ut in c. tui. de

ord.cog.&c.causam quæ, qui filij sint legitimi.in quib.iurib. etiam loqtur qñ erat qõ facti, & dicit se semel Florẽtiæ in causa ardua irritasse pcessum vnius iudicis, qui super hoc probationes acceperat, de quo per eum consi.144.& ibi quod de causa vsuraria, vbi facit distinctionem quam facit Bart. hic, & in d. cons.etiam habetur, an talis exceptio poterit opponi post litem contest. Meno.Dec.consi.170.in fine.Ripa in c.2.nu.17.de iud.Tiraq.de iure primogen q.17.opinione.11.nu.27.

3 alio, quã coram ẽpo? Quod vr̃, † nã qõ est spũalis, ergo dẽt deter-
minari corã ẽpo.C.de sacros.ec.oĩ nouatione, & ex̃ q filij sint le
4 git.c.cãm.& de ord cog.c.tuã. In ɔ̃riũ. qa † quodlibet incidẽs dẽt
examinari & determinari corã iudice cãæ principalis.C.de iu.l.quo
5 ties.Rñ.qñq; est dubiũ, utrum inter patrẽ & matrẽ fuit mr̃imo-
niũ, & istud dẽt examinari corã iudice ecclesiastico qa est cã spũa
lis.ut dictis legib. Sed forte hoc nõ est verũ in casu p̃dicto qa de
mr̃imonio nõ ẽ qõ inter ɔiuges, sed ĩter alios, uel inter ɔiugẽ, &
aliũ, Vñ qõ mr̃imonii ñ tractat̃ ad illũ finẽ, vt inter tales psonas
gęqd iudicet̃, decideret cãm mr̃imonij, vel aliqd faceret ad esse,
vel nõ cẽ mr̃imonij. Vñ cũ essẽtia mr̃imonij in aliquo p hoc nõ
a lędat̃ nõ p̃t dici qõ de re spũali. Als si secus diceremus a sequeret̃,
6 ꝙ iudex secularis † nõ possit cognoscere de exceptione excõica-
b tionis. b Itẽ, ꝙ non posset punire sacrilegũ, vel hr̃ticum, qñ incidẽ
ter de re spũali q̃rit̃, tunc qñ de mr̃imonio nõ dubitat̃, sed dubita
tur an ille filius fuerit nat⁹, ex illo mr̃imonio, & istud nõ est spũa
le, s̃d poterit examinari corã iudice seculari, ut hic & d.l.quoties.
7 Et ita tenẽt Decretistæ c in c.cãm.pall. Et codẽ mõ si † est qõ sup ɔ̃
d ctu, q dr̃ usurarius, d põt hoc esse duob.modis. Vno mõ: qa par-
tes ɔfitent̃ factũ.tñ dubitat̃ an ɔ̃ctus descẽdẽs ex tali fcõ ɔfessaio
b sit usurarius, an nõ: tũc qa illud ẽ spũale, examinabit̃ corã ẽpo:
qa tũc; ẽ qõ inter phibitũ, & ɔcessũ: sed si de fcõ dubitat̃: qa vn⁹
dr̃ factũ pcessisse p vnũ modũ, & alter p alterũ puta: qa creditor
dt se numerasse totã sũmã ĩ instr̃o ɔplicsã, debitor dt se ñ recepis
se nisi dimidiã, & aliã dimidiã cẽ adiectã in fraudẽ usurarũ. Itẽ dt
uẽditor, ꝙ ɔ̃ctus fuit excogitat⁹ in fraudẽ usurarũ: ꝙ ẽptor negat,
tũc ĩ illis casib. ẽ ɔtẽtio de fcõ, nõ d̃ usura sine aliquo spũali nego
tio: qa qlibet ɔfitet̃ ꝙ vsura eẽt. si sic eẽt, & tũc dẽt examinari co-
rã iudice laico. & ita vr̃ mihi ꝙ ponat d.Pa.de Leaz.ĩ c.vlti.ex̃ de
8 usu.in cle. Vltĩo casu vr̃ ꝙ tertia psona † admittat̃ ĩ iudicio ad p-
bãdũ: licet nõ psequat̃ ppriũ ĩterẽẽ.l.ij.in fi.C.de neg.ge.Quæro
9 qũo †, pbabit pr̃ filiã sibi ɔsentire? Rñ. eo ipso ꝙ nõ hẽt cãm ɔ̃ dicẽ
di, vt l.dotẽ.ĩ.c.Examinaui latius in l si cũ dotẽ.§.eo ãt tp̃e. s̃.eo.

ADDITIONES.

a Pom.Diceremus.Vide Geminianũ in c.1.§.si uero.de excep.lib.6.& in c.fi.de fo. comp.n.6.quem seqtur Fel.in c.fi.de exceptionibus, licet aliter teneat Car.Calderinus cõs.9.posito sub ti.de foro cõpet.& ultra Alex.hic ẽt tenet Pau.de Ca consi.333.inci.uisa petitione p̃dicta.Cal.cõsi.30.posito sub titulo.de foro competenti, incipiente, in cã usurarum.Ale.in l.si nõ fortem.in prin. ff.de cõd.indeb. ubi alle.Io.de Ana.in c.post mirabilẽ de vsur.Alex. cons.97.inci.visis actis trãsmissis.in 2.uol.& consi.9.inci.pstãtissime Doc.in 4.uol.& cõs.76.in 4.uol. Pau. cõs. 64.in 1.uol.& cõs.31.e.vol. Fed.cõs.96.& 245.Pau.de Cast. in l.nouatione.C.de sacros.eccl.& in auth.cã quæ fit cum monacho. de epis.& cler. per Fel. in simili in c.ecclesia Sãctæ Mariæ ver.tertia declaratio. de const.in c. significauit.in 4.no.de testib.unum uerbũ in c.cõstitutus.in princ.de test.in c.fi.de exce.

b Excommunicationis.Quod iudex ecclesiasticus dẽat cognoscere de exceptione excommunicationis tanquẽ mere spirituali, consuluit Cald.consi.nono.de iud.

c Paris.Tenent decretistæ. Quid si sit quæstio non solum facti, sed ẽt iuris ciuilis, uel municipalis, an tunc cognitio pertineat ad iudicẽ secularẽ: vide sing.Pa.de Ca.cõs.70.vide etiam omnino Pan.cons.144.ubi ponit.ar. & qñ dicatur qõ facti, & iuris, & qñ remittenda sit. Item an ista exceptio, ꝙ remitti dẽat, opponi debeat ante litem contestatam, an uero post, vide Pau.de Ca.cons.333.vbi etiã ponit an de cõsensu partiũ possit prorogari iurisdictio. Itẽ qs sit iudex in causa dotis, uide in l.1.s̃.eo, & ibi Soc. Intra autem quantum tp̃s debeat opponi exceptio vsuraria, uide Ro.sin.48. An autem coram iudice seculari possit opponi p citatum, ꝙ est clericus, post s̃niam iam latam.vide Abb.in c si diligenti, col.vlt. de foro comp. An aũt si iudex ecclesiasticus cognouit super aliquo p̃iuinprorio speciali, puta sup habilitatione iuramenti, possit cognoscere super cã principali, uide Lanc.Dec. hic, in regula ista vbi ponit de veritate. Vide omnino ad Bar. in l.ordinarij.C.de rei vend. Item an, & quando exceptio, ꝙ cõtractus sit usurarius, dẽat remitti ad iudicẽ ecclesiasticũ, uide oĩno Pe. de Anc. cõs. 232. inci.in Christi noie. Itẽ de eo quod dictũ est sup. an possit compromitti in laicũ, uide Ias.in l.quoties.C.de iud.ubi etiam ponit, qñ dicat̃ esse quæstio iuris, uel facti, & quomodo iudex secularis possit cognoscere de causis spiritualibus.

Pom.Et quæstionem alibi satis late remis. Sed uide quæ no. ad Bald. in l.1. C.de Lati. liber. tol.& l.1.C.de confes. & in auth. ei qui. C.de bon.auth. iud.possid. Doc.in c.lator.qui filii sint legiti.& c.cũ sit gñale, de foro comp.& c.post mirabilem. de usur.& Fede. de Senis in consi. 91. Sed unum adde quod in casu, in quo laicus procedit in illis causis, seruabit leges suas, nec seruabit cle.dispẽdiosam.de iudic.& ibi est bona gl.quo ad ordinem procedendi: sed quo ad decisionem quid iuris do.Pe.in repe.c.ea quæ, de reg.iu.in 6.dicit habuisse de facto, & arguit, ꝙ debent seruari statuta laicorum in q.de instr̃o.usurario, quod nõ probat, si non est registratum in memorialib. actorũ, & non est ausus decidere pro ista parte, ex quo erat causa animæ & agitur de periculo animarum, per c.cum esses, de test.uide eum in secunda quæstio.& in q.26.

d Vsurarius.Quis debeat cognoscere de exceptione usuraria, & quis debeat punire usurarium, uide Cal. cons.3.& Bal.cons.25.li.5.& cons.169.lib.2.& ibi quid si fuit opposita Iudæo, & Saraceno. Car.cons.120. Et an arbiter possit cognoscere de causa usuraria, uide Pau.de Ca.consi.73. Et an iudex ecclesiasticus possit inhibere seculari ne cognoscat, non citata parte, uide Pet.Anc. consi. 235. Bal.consi.17.li.3 Et quid de causa decimarum, uide Bal.consi.243.

LEX XXXVI.

Liberta. Liberta quæ legitime recedit a patrono, ab eo potest petere dotem, hoc dicit.

LEX XXXVII.

a Si maritus. a Etiam si fiscus succedat vxori, non perdi priuilegium maritus.h.d.cum l.sequenti.

ADDITIO.

a Si maritus. Inquantum Alex.hic re.n s̃iuẽ ponit, an debitores bannitorum liberentur soluendo fisco, adde Bald.cons.294.lib.2.

LEX XXXVIII.

1 Contradicens eo ipso quod quis contradicit, dicitur habere iustã causam contradicendi, iuris permissione.

2 Voluntas in re propria pro ratione est, non in communibus, nec in his quę alium lędunt.

Dotem. Non vr̃ filia ɔ̃dicere, q̃ iustã cãm ɔ̃dicẽdi nõ hẽt.
h.d.Sed filia cõparente & ɔ̃dicẽte, cã prius exami
4 nabit̃, vt l.si cũ dotẽ, §.eo aũt tp̃e, s̃.eo. Opp ĩ.de no.ope nunc.l.j.
1 in prin.Gl.nõ soluit. Tu dic eo ipso † ꝙ qs ɔ̃dicit, hẽt iustã cãm ɔ̃-
dicẽdi iuris pmissione. Sed o op.C de pac.ɔuẽt.l.hac lege.Gl.non
2 soluit Dic ꝙ ibi mulier suũ defendit & in re propria † est p rõne
voluntas. Hic mulier volebat patrẽ grauare in iure proprio ipsius
pr̃is. Vel dic, ꝙ nõ ẽst p rõne volũtas in reb⁹ cõib. vel in his q̃ aliũ
lędũt. Op.ĩ.ad Treb.l. qa poterat. Sol.ibi hr̃s repudiãdo se exonerat,
& iuri suo renũciat: hic mulier aliũ grauare volebat. Vltimo
gl.inducit hãc legẽ in ar.ɔ̃ eos q ɔ̃dñt electionib de quo ĩ.de decur.
l Imperator.§.fin.de mun.& hon.l.reus, §.j.& per Dy in cap.
quod semel.extra de reg.iur.lib.6 ibi, itẽ potest poni exemplum.

LEX XXXIX.

1 Iniuriam factam filio per conuinctos, pater non remittit, & num.3.

2 Pater quando est turpis persona, non remittit iniuriam factam filio.

4 Heres quando cogatur habere ratum factum defuncti.

5 Heres soceri poterit opponere de moribus vxoris, licet heres mariti non.

6 Conuentus vt heres põt vti exceptionibus sibi cõpetentibus, ẽt non vt heredi.

Lucius. Spõsalia ɔ̃cta p patrẽ, nõ extinguũt ius petẽdi do-
tẽ, vel retinẽdi filio, ɔpetẽs culpa mulieris h.d.Op.
ꝙ eo ipso, ꝙ filius nõ ɔ̃dicit. vr̃ ɔsentire spõsalib. l.sed ea q̃.& l filios,
s̃.de spõ. Sol.gl.ibi ĩ filia, q̃ vr̃ tacitè ɔsentire: sed ĩ filio secus,
vt hic: in lege ɔ̃ria gl.hoc nõ approbat, & idẽ Pet.& Iac.de Are.&
Iac.de Ra.Dic ergo, ꝙ hic loquit in filio q ignorauit spõsalia ɔ̃cta.
1 Op.ex̃ gl † ꝙ pr̃ põt remittere iniuriã filij, vt l.si vnus, §.filio, ĩ.de
iniur. Potes dicere ꝙ hoc iõ: qa spõsalia nõ durauerũt, qđ nõ placet:
qa iniuria semel remissa nõ resuscitat̃.l.si vnus, §.pact⁹ ne peteret,
s̃ de pact. Nec potes dicere, ꝙ mulieri imputatur si dissoluit
spõsalia: qa hoc licet. C.de spõs.l.j & tex.hic expssè dicit, ꝙ mulie
2 ri ĩputat̃ culpa ĩ dissoluẽdo primo mr̃imonio. Dic ergo † ꝙ hic a
a pr̃ erat turpis psona, q iniuriã filij ñ p̃t remittere, d.§.filio. Vr̃ dic,
3 ꝙ spãle † est in istis iniurijs, q̃ tanq̃ ɔiũctę psonę inferunt̃, sicut est
vxor, vt à patre remitti nõ possit, vt hic: Sic e in iniuria p̃teritionis,
vel exhr̃dationis factę à matre, vt l.Papin.in prin.s̃.de inoff.testa.
4 † Opp. qa eo ꝙ filius est hr̃s b patris, cogit̃ hr̃e ratũ factũ p patrẽ, vt
b l.ex qua psona, ĩ.de re.iu.& C.de rei vẽd.l.cũ à mr̃e Gl soluit no
tabilr̃, ꝙ tũc hr̃s cogit̃ hr̃e ratũ factũ defuncti, qñ illud factũ est
obligatoriũ, ex quo ɔ̃ defunctũ cõpeteret actio, vel exceptio; sed
hic nõ erat hmõi, ergo &c. Istud examinaui plenè in l.cũ vir.ĩ.de
vsucap.& l.cũ alienã, ĩ.de pign.act. Vel alr̃ soluit gl. Factũ defuncti
cogit̃ qs hr̃e ratũ, sicut si ipse fecisset. Sed si ipsemet filius ɔsensisset,
nõ p̃iudicaret sibi: qa spõsalia tm̃ fuerunt ɔ̃cta, nõ matrimo
niũ, ergo &c. Hoc vltimũ nõ placet Pet. qa est cadẽ rõ in sponsa-
lib. q̃ in matrimonio. Nam ɔ̃hendo spõsalia vr̃ approbare mores
suos, sicut ɔ̃hendo matrimoniũ. Tene ergo p̃dictã solonem. Op.
5 s̃.e.l.rei iudicatæ §.hæredi.ver.morũ. Sol.hęres † mariti nõ potest
opponere de moribus vxoris, si maritus non opposuit, vt in ɔ̃-
rio, sed hęres soceri, idemq; maritus bene põt opponere, vt hic.
6 Vltimo no. † ꝙ licèt quis conueniatur, vt hæres, potest vti defen-
sionibus competentibus sibi, etiam non vt hęredi, vt hic.in fine.

ADDITIONES.

a Men. Dic ergo ꝙ hic. Bald.Nouel.in tract. de dot.parte 6.principali, priuileg.38. & Campeg. de dote, par.2. q.109. Boer.q.120. Clarus in praxi criminali, q.78. Placa in epitome delict.cap.6.num.22.

b Paris.Est hæres.Vide Com.cons.33. incip.Quidam patronus.

LEX XL.

1 Paria delicta mutua compensatione tolluntur, & nu.7.

2 Exceptio lenocinij tollit causam adulterij ciuilem.

3 Exceptio doli, quando tollatur replicatione doli.

4 Casus positio in ista lege.

5 Criminalibus in causis potest super facto pronunciari, sicut quando proceditur de crimine ciuiliter.

6 Actione descendente ex contractu, sufficit quòd pronuncietur super facto.

7 Locus & tempus debet inseri in accusatione, etiam quando de crimine agitur ciuiliter; idem quando excipitur.

a
b Viro atque a vxore. b Paria † delicta mutua cõpensatione tolluntur.h.d. Glo.po-
1 nit casum, ꝙ vxor repetebat dotem, vir excipiebat de adulterio

mulier

ADDITIONES.

a Pom. Atque. An & quando culpa compensetur, vide Fel. in c.dilecti, de excep Pau.de Cast.cons.392.vol.1.incip.hæc mulier.Rom.sing.892.

b Paris. Vxore. Circa materiam huius legis, an & quando admittatur ista compensatio in ciuilib. & criminalibus, vide latè Fel.in c.cum dilecti, per totum, de except. Ias.post alios in l.fin.§.1.ff.de eo per quem factum erit.

mulier replicabat de lenocinio,vel econuerso. maritus repetebat donationē pp nuptias, mulier excipiebat de lenocinio, maritus
2 replicabat de adulterio vxoris.Sed tunc opp.† exceptio lenocinij a Solu non
3 non tollit cām adulterij.vt l.2.§.si publico.ff.de adult. tollit causam criminalē.vt ibi:sed ciuilem sic,vt hic. † Opp.ꝯ exceptionē doli non datur replicatio doli,vt l.apud Celsum,§ Marcellus,ff.de doli except. Sol.qn̄ aliquis agit,& repetit,qđ dederat,
b & sic certat de damno vitando, b ꝯ exceptionē doli,dat̃ replica-
c tio doli,vt hic.Sed qn̄ ille qui agit certat de lucro captando, c vt si petat qđ sibi promissum est p dolum , ꝯ exceptionē doli non dat̃ replicatio doli,vt in ꝯrijs: Ista est uera solutio. Inno.tn̄ aliter solnit,extra de reb.eccl.non alie.c.si quis.& de adul.c.intelleximus. Opp f.m hunc casum,hic fuit pronunciatū super incidēti, quod fieri nō debet,& c.l.j.C.de ord.iud.Sol fateor q nō erat necesse,pnunciare,tn̄ si fit pronūciatio,valet.l. intra utile,ss.de mino.Mihi
4 tū vr † q ista lex verius , & proprius posset legi , q vir principaliter agebat ꝯ mulierē petens pronunciari sua culpa diuortiū esse factum.& eam perdere dotē : & econuerso vxor ꝯ maritum dicēs eū debere perdere donationē pp nuptias,& sic reconueniebat eū. Iudex ergo ex nā ꝯuentionis & reconuentionis una snīa pronunciauit cām repudij dedisse vtrūque, dubitat̃ an snīa ualeat : quia non vr̃ pronunciatū super eo,quod principaliter petitur, s.an uxor perdat dotē,vel non,& idē in viro . Ad quod r̄ndet Iurisc. q ualet snīa,& idē importat , sicut si iudex pronunciauit absoluendo vtrūque,cum nullus debeat iuuari ea lege, q̃ ipse ꝯtempsit.cum
5 paria delicta,&c. † No.q d sicut in criminalib. sufficit pronūciari
d super facto. l.j.§.j.ff.ad Turp. ita cū agitur de crimine ciuiliter,vt hic ita etiam qn̄que sufficit in actione descendente ex ꝯtu, vt l.
6 q tū §.j.ss.de arb & l.si ptor,in prin.ss.de iud.Quæro.qn̄ de crimine agit̃ ciuiliter,an debeat inseri locus & tps,f.m formā l.libellorum,ff.de acc. Rn̄.sic. l.item exigit,ss.de dolo, & l. ptor edixit. in prin.ff.de iniur.Tex.est in casu l.nr̄ę,& de proc.tuç.& idē si oppo
e nat̃ exceptio e criminis.& dic vt ibi in l.j.ff.de except. † Quæritur gl.
7 nūquid hoc sit uerū,q paria delicta mutua cōpensatione tolluntur, siue circa idē factū versetur turpitudo utriusque , siue circa diuersa. Gl.dicit idē ubique,qđ est uerū in terminis legis nr̄æ:qa vtrūque tendit ad eundē finem,s. ad dissoluendū matrimonium, vt in c.intelleximus, ex̃ de adult. & ff de adult.l si uxor.§.iudex.
8 An aūt hoc aľs procedat tangit̃ in l.cū mulier.ff.c. † Quæro.nunquid exbānitus possit opponere exbānito ipsum audiēdum non esse,quia exbānitus?Et tex. facit q non:quia paria delicta &c.Dicam in l cū mulier.ff.c. Vltimo Dy.ponit † hic unam distinctionem,qn̄ dolus cum dolo, & culpa cum culpa cōpensatur, quam posuit in c in pari.extra de regu.iur.lib.6. ideo hic non recito.

ADDITIONES.

a Pom.De adult.vide Alex.cons.75.incip.Visis dubitationib.3.vol.
b Damno uitando. Adde inquantū Alex.dicit q Rom.non intellexit c.Michael. q ipse potuisset uti dicto morali Senecæ,Lauda parce,uitupera parcius,uel tace, quia Rom,cons.185., oīa ad decisionē præsentis. idē tenet q hic,& dicit q in c. cū aliquib. est tex.sing.q quoties in rescripto sunt illa uerba,authoritate nr̄a,q ordinarius efficitur delegatus.Nec ob.q in d.c.Michael.sint illa uerba.quia dupľr r̄ndet. Primo q illa uerba,authoritate nr̄a, referantur ad uerba eiusdē tex. attentius prouisurus, q.d.authoritate nr̄a attentius prouideas,non aūt referantur ad personam epi , vt ipse authoritate Aplica , procedat , vel q ibi putabat eps,ex quo Papa sibi mādauerat simpľr, vt Bon.ciues compelleret ad restōnem vsurarum fiendā Michaeli, non deberet admittere dictā exceptionē dilatoriam, quasi rescriptum deberet aliquid operari ultra ius cōe positum in d.c. quia frustra . Vnde Papa declarando dictam authoritatē rescripti sui ex hīc ad epm directi,vt ipse faciat vsuras restitui,intelligi debet, f.m ius cōe,dummodo idē Michael restituat, f.m c. quia frustra . quod in delegatis loquitur Papa extendit ad ordinarios : à iure enim cōi rescripta iurisdictionis excitatiua seu iurisdictionalia interpretationem recipiunt, & secundum illud restringuntur . De primo est casus f.m ipsum in c.graue,de off.ordin. De secundo in c.cautam quæ,de rescrip.c.super eo. de offic.deleg. & fortifica,vt ibi per eum, qui ita consuluit.
c Captando.Sed quid si lucrum captandum pendet ab euentu,an admittetur replicatio. vide Pet.de Anch.consi.192. De quo articulo vide Petrum de Ancharano consi.299. Fede.consi.145.
d Pom.No.quod.Vide Paul.de Cast.in l.decuriones, C.de infam.
e Exceptio.Vide Cald.consi.1.de except.

LEX XLI.

1 Legis huius lecturæ octo 3 4 6.8.10.17.18.
2 Gl.in l.Iulianus, sup.de cond.indr.in fi an ver.illud quæro, non uidetur vera.
5 Stipulatio simplex limitatur secundum naturam præcedentis contractus.
7 Promittēs p errorē credēs se teneri,hēt exceptionē, secus si scienter pmisisset.
9 Dotem stipulans cum voluerit,moriendo uidetur uelle,& est speciale in dote, sicut in vltimis voluntatibus.
11 Facere de voluntate alicuius, vel eius mandato, quod idem sit.
12 Procurator licet non exprimat, videtur facere procuratorio nomine domini.
13 Voluntas, quando inducat mandatum
14 Accusans aliquem de publico crimine, & dicens hoc facere de voluntate Titij præsentis,& volentis,non dicitur accusare procuratorio nomine.
15 Pater quando in dubio videatur dotem stipulatus nomine suo, vel filii.
16 Pater stipulando dotem pro filia emancipata, ipsi filiæ quæritur actio vtilis, & pater ea inuita agere non potest.
19 Pater admittitur etiam filia ignorante,quando non habet iustam causam contradicendi ad agendum pro dote.
20 Vir si in instrō confessus fuit habuisse, & recepisse à patre mulieris centum in dotem, quæ promisit, per stipulationē restituere, an mulier soluto matrimonio possit dicere actionem suam.
21 Verba preteriti tēporis apposita in instrumento circa id quod possibile fuit interuenisse tempore confecti instrumenti , intelliguntur in tempore præsenti,& sic eo quidem tempore quo confectum fuit instrumentum.
22 Filia an,& quando perdat omni iure ius consolidationis, quando pater fuit stipulatus incontinenti sibi dotem reddi.& nu.24.
23 Dos an transeat ad hæredes patris,etiam si sint extranei , cum honore suo.
24 Filia in dote aduentitia habet actionem,etiam patre inuito. Et quid in eius hærede.num.26.
28 Actio de dote profectitia a patre donata,cuius sit soluto matrimonio,ibique habetur lata declaratio legis dos a patre . & vtilitas huius discrepationis per tres quæstiones.C.eodem.titulo.& nu.28.29.30.31.32.
33 Priuilegium filiæ an transeat ad patrem agentem .
34 Priuilegium bonæfidei in quemcunque transit .
35 Cessionarius an vtatur priuilegio mulieris cedentis.
36 Pater qui dotauit filiam,an solus succedat ei. vel cum matre , & fratribus.

a Post dotem. a Primo ponit dictūm,vsq; ibi,si conditio. Ibi ponit̃ rn̄sio bimēbris , & pp diuersitatē lecturarū nō recip t ꝯgruū sūmariū . Et iō pone ī nube, f.m q litera sonat casum in terminis.Oppo.& vr̃ q qn̄ pr̃ stipulat̃ dotē filię volūtate,possit agere ēt inuita filia:sicut si ab initio stipulatus fuisset, vt ss.e.l.quoties.§.caterū.Huius ꝯrij timore sunt ī gl.qq;
1 lect.extra gl.sūt tres.Prima,q hic † ī stiplōne fuit adiecta duplex conditio.vt i prin.gl.Cōtra istam opi.vr̃ q f.m hoc,viua filia,nō possit agere ipso iure:qa stipulatio nō est commissa,cū solū vna cōditio extiterit.l.si quis ita stipulatus.infra de verbo.oblig. Sol. itellige verū,viua filia: quia hic pater volebat agere actione d dote primæua,non ex stipulatione secūda. Et ideo repellitur exceptione,nisi filia cōsentiat,vel caueat eam ratam habituram,vel cā cognita, &c.vt gl.dicit.ex quo apparet,quod hoc debet intelligi, quando agit actione primæua: quia si ageret ex stipľone secunda etiam cum cautione.nō admitteretur: quia stipľo nō est cōmissa. Item oppo.quia nō videtur posse agi, donec pēdet conditio sequētis stipulationis nouantis,& perimētis primam.l.pecuniam. supra si cer.pet. Sol.illud uerum,quando non potest agi nisi cōsentiente illo,cui debet quæri in euentum cōditionis.Et ita loqt̃
b hic,quod est notādum, b quia est notabilis limitatio. Ratio patet: quia debitori soluenti est plene consultum. arg.pro hoc l.purę.ī prin.infra de do.excep.& quod no.in l.pecuniam.in solutione ꝯtrarij ad dictam l.puræ.Sed contra prædicta facit quod no de cōdi.indebi.l.Iulianus. in glo.fi.in vers.illud quæro,ubi dicit̃,q qn̄ idem est stipulatus sub cōtrariis cōditionibus,nō pōt statim age
2 re ,ergo & c.Sol quidā gl.illam nō tenent;† sed posito quod esset vera,ibi nūquam pręcessit stipulatio pura:sed vtraq;fuit cōditionalis,& neutrius extiterat ꝯditio. Hic uero iam prima obligatio est cōmissa, facto diuortio, est ergo uera hęc lectura in se:sed q̃tum ad hanc legē hæc lectura non placet: quia hic non fuit, nisi una ꝯditio,scilicet diuortij,quod apparet ex textu, qui dicit,si ꝯditio,& c.& sic loquitur in singulari numero.Itē de eo,quod dr̃, si decesserit sine liberis,fit mentio in responsione,non in themate. Scđo modo c legitur hęc lex , quod tantum fuit una cōditio,
3 c scilicet diuortij,ut hic in fine,& si ꝯ patrem excipiatur,tamen ipse replicat,& sic non obstat.§.cæterum.Et aduerte:quia ista gl.est corrupta.dicit.n.primo, & scđo casu replicatur. Certe in primo casu nō est dubium q n̄ obstat exceptio, nec est opus replicatione.Ergo uult dicere gl.quod isto casu,& c.Sed certe hæc lect.nō placet:quia hic in fi.dr̃ submouendus erit : sed si replicatione iuuaretur,non submoueretur . Præterea stipľo patris facta filiæ uoluntate, dēt tollere omne obstaculum ipso iure,licet pactū tollat
4 ope replicatiōis, ut ss de pac.l.si unus. §.pactus ne peteret. Tertio modo legitur,q pater fuit stipulatus simpliciter, non exprimendo sibi,uel alij,unde vr̃ stipulatus sibi,& filiæ,.sed in lege contraria fuit stipulatus simpliciter sibi.Contra hoc opp.de l.si ita stipulatus.§.Chrysogonus,ff. de uerb.obl.Glo non sol. Vnde quidam per illam legem damnant istam lecturam.Tu solue; quia ibi non intelligitur persona extrinsecus, in qua uerba stipulationis conferantur ,.sed persona cuius nomine stipulatio facta intelligitur bene potest subintelligi,ut hic,&etiam ibi probatur,quod patet: quia libertus tenet̃ cedere,sicut procurator alieno noīe stipulatus,& hoc tenet Dy. Vel dic, quod ibi loqtur quando nullus præcessit

ADDITIONES.

a Paris.Post dotem.Istam l.repetit Bened.de Plumb.& circa istam materiam an & quando actio de dote acquiratur patri,& filiæ, quibus casibus consolidetur patri, & quibus filię, & nō fiat piudicium patri circa consolidationem , licet dos debeatur filiæ loco legitimæ, puta stante statuto, q filia fœmina non succedat extantibus masculis,sed debeat dotari, uide late Ant.consi.9.sub rub.de consti. Meno.Cuiacius lib.4.obseruat.cap.12.
b Notandum.Adde inquantum Alex.hic improbando Bart.dicit, q cum secunda promissio contineat plus qua prima , q hodie videtur facta nouatio, q hoc est verū,si ex probabilibus cōiecturis appareat,q partes uoluerint nouare, ut idē ipse uoluit consi.13.lib.2.tamen Ro.cons.121.dicit,q iure nouissimo nō fit nouatio,nisi expresse agatur.Dicit etiam ibi : quod per snīam non inducitur nouatio,sed ex snīa obligationis primæ confirmatiua resultat, q prima actio potest nouiter allegari ad probandū intētionē agētis , per præallegata ibi per ipsum. Pom.Secundo modo.Vide Alex.d.l.1.de leg.2.

5 cessit ꝯtus, de cuius natura debetur alteri: hic secus & † iō hic limitatur stipulatio simplex ſm naturam ꝯtus præcedentis ar. s. de usur. l. stipulatus. & j. de leg. j. l. si legatū serui nomine, & j. de ver. obl. l. inter stipulantem. in prin. & quod ibi. no. Dic ergo quod ista lect. est in se uera, & notabilis, & menti tenenda: tamen respectu huius legis, non placet: quia tex expsse dicit, quod fuit stipulatus sibi dari non simplr: & ſm dictas tres lecturas illa verba filiæ vo-
6 luntate, determinant participium stipulatus. † Quarto modo legit, quod pr stipulatus est sine filiæ uoluntate dotē dari sibi. s. fcō diuortio voluntate filiæ, & sic illa uerba, filiæ uoluntate, determinant participium facto, & non obstat §. ceterum. quia hic filia nō ꝯsensit patri stipulanti. Istam lec. tenet gl. s. de min l. 3. §. sed utrū.
7 in pe. gl. Et est uera in se ista lec. si ille, † promisit per errorem credēs se teneri. Et ista est exceptio, quæ competeret marito ꝯuento in tali stipſone. s. qa per errorem ꝓmisit. Sed si scienter ꝓmisisset. tunc ipse teneretur: nec hret exceptionem. ut l. sed. & si quis. §. si. s. si qs cau. & de ꝯd. in d. l. j. cum sim. tamē hoc mulieri n̄ ꝑiudicaret. vt hic, & s. e. l. quoties, & l. ij. §. quod si in patris. s. eod. Aduerte tn̄, qa iam uidi quosdam, q nesciuerunt opponere istam exceptionē, per hoc perdiderunt causam. Tn̄ hæc lect. non placet, quia non ꝯ-
8 tinet dubitationē, ꝯ l. quod Labeo. j. de Carbo. edi. Quinto † modo legitur quod pr stipulatus est dotem, facto diuortio, sibi dari, filiæ uoluntate, & hoc est, si filia tunc uoluerit, & sic ista uerba filiæ uoluntate, determinant uerbum. dari. Istam lec. tenet ēt gl. in d. l. 2. §. sed utrum. de min. Hanc ēt tenet .. c. Contra hoc op. quia filia mortua antequam declaret, euanescit stipio. j. de uerb. obli. l. si qs arbitratu. & l. centesimis. §. fi. & C. de ꝯh. emp. l. fi. sed hic dicit, ꝙ
9 pōt agi ex stipſone. Sol. spāle † ēst in dote, qa moriendo, v r velle. sicut in ultimis uoluntatib. j. de leg. i. l. fideicommissa. §. sic fideicom. & l. uxorem. §. pe. arg. pro hac specialitate C. de do. promis. l. j. & de iu. do. l. cum post. §. gener. Et sic ille casus est notabilis, & singularis. Non pōt dici. quod hic agatur actione prima, non ex stipſone, quia hoc est ꝯ tex. Item opp. ꝙ ſm hoc filia uiua, ipso iure non potest agere pr ea inuita, quia non extat condō stipſonis, sed hic dicit, ꝙ remouetur exceptione. Sol. Dic ꝙ in ult. uersi. hic pr agebat actione prima. Vel dic, ꝙ loquitur de exceptione facti, uel intentionis. Ista lec. licèt in se possit sustineri, tn̄ huic legi non congruit, quia ſm hoc fuerant duæ conditiones, & text dicit de una. Præterea litera violenter transponitur. Ex quibus vr, ꝙ gl remaneat ꝯfusa, dicens, ꝙ sine istis uiolentijs illa lect. nō vr posse procedere.
10 † Sexto modo legitur ſm Dy. ut litera sonat a quod patet primo
a dedit dotem. deinde ex interuallo post ꝯtas nuptias, filia uoluit quod pater stipularetur dotē sibi reddi, facto diuortio: hoc est thema. Responsio est, ut iacet litera. Nec obstat §. cæterum. qa pr ibi stipulatus est noīe suo, hic procuratorio noīe filiæ, & hoc facere uidetur in dubio, stipulando simplr, ut l. quæ dotis. s. eod. Et qđ dr filiæ uoluntate. dic. i. mandato. Et hanc tenet Cy. C. de rei vxo. ac. l. vnica. §. uideamus. Et p hac lec. do tibi casum notabilē. s. mand. l. idemq;. §. si cui mandauero. Ista est notabilis lect. ex qua habes
11 duo. primo, † quod idem est facere ex uoluntate alicuius, & de
b mandato alicuius. S. dō quod procurator b vr † facere procurato
12 rio noīe dn̄i. licet non exprimat, & hoc simplr stipulando, ut Dy. dicit. & ſm hanc lect. Dyn. concordat cum tertia in hoc, ꝙ stipſo fuit simplr concepta, sed in alio discordat, quia hic actio est tota filiæ, cum pater procuratorio nomine stipulatus uideatur, ibi uero cōis, quia cōi nomine vr stipulatus & sic lect. illę vn̄r ꝯriæ. sed
c j. apparebit sol. Op. & vr, ꝙ † uoluntas non sit idem cum māda
13 to, ut s. de exer. l. j. § si is q nauē & de trib. l. j. §. sciam. & de adm. tut. l. Lucius Titium. §. Caium. Sol. Dic aut negotiū spectat principaliter ad eum, cuius uoluntate geritur, aut principalr ad gerentem. Aut pt ad utrumque pariter pertinere. Primo casu, illa uolūtas inducit mandatum. l. q patitur, & quod ibi no. s. mand. Instit. de inut. stip. §. si qs alij & ibi no. quod intellige. si interueniat alia necessaria cā ad inducendum mandatum. s. ꝙ partes sint p̄sentes vel nuncius, uel epistola interueniat, ut no in l. ii ꝯsen j. de act. & ob. & ita dicunt dicta iura. Scdo casu uoluntas non inducit mandatum. s. mandati l. ij. §. si. licet qn̄que præiudicium generetur, ut dixi s. eod l. ij. § uoluntatem. Tertio casu distingue, Aut uoluntas est cā negotij, ut qa præcedit uolūtas mea, ppea tu aliqd facit: aut ꝯ negotium est cā uoluntatis, ut te faciente aliquid ex tuo motu,
d ego uolui, & consensi. Primo casu illa uoluntas d inducit mandatum, ut s. mandati. l. j. ibi, cum dicitur, siue dolo. Et hanc legem uide ſm istam lecturam, & ita uerisimile est Dyn. intellexisse. quod patet ex uerbis suis. Nam ponendo casum dicit: deinde uoluit, ꝙ pr stipularetur. Innuit ergo ꝙ uoluntas præcessit. Scdo casu talis uoluntas non inducit mandatum. l. aliud est uendere. j. de re. iur. & sic logr tertia lectura huius legis. licet aūt non inducat mandatū parat tn̄ aliud præiudicium, ſm ea q s. dixi in d l. ij. §. uoluntatē. s. eo. Inducit ēt ratihabitionem, si eius noīe geretur. Dices, tu per totam istam distōnem non respondetur ad l. pecuniam. s. si cert. pet. nec ad legem primam. §. si is q nauem. & alias leges, quæ allegantur in ꝯrium. Nam ibi præcedebat uoluntas: & tn̄ non inducit mandatum. So. ibi præcedit uoluntas, l. limitata, qđ filius ꝯhit in peculio, quod sibi separatum concesserat, & ideo solum tributoria obligatur. Fallit in merce nauali, q̄ obligat in insolidū. d. §. si is q nauē. & de tribu. l. j. in prin. & §. sciam. Fuit ergo limitata uolūtas respū peculij: sed non fuit determinata respū ꝯtus, non em̄ retulit se ad certū ꝯtum faciendū cū Titio uel Sempronio. Sed si hoc poneres, ꝙ uoluntas patris p̄cedens fuit cā certi & determinati ꝯtus, nunc bn̄ induceret mandatū. ꝑdicta iura, s ꝙ iussu. l. j. Ad legem Lucius. de adm. tut. iam est rn̄sum, quia ibi uoluntas non fuit cā illius tutelæ, sed ꝯ. Illo em̄ casu quo pr vr mandare, an ipse obligetur uolendo, & ꝯsentiendo, dixi s c. l. si cū dotem. §. transgre
14 diamur. Et illa tenet mēti, qa iam † uidi examinari in qō de facto. & nullus sciuit allegare aliqd boni. Ecce accuso Titium de publico crimine, & dico me hoc facere de uoluntate Sēpronij ibidem p̄ntis, & uolentis, an uidear accusare ꝓcuratorio noīe. Et fuit de-
e terminatū ꝙ non: qa ſm hoc apparet accusationem nō ꝓcedere iō & c. l. quoties. de reb. dubijs. Et determinatio fuit in se bona, & apparet ex dicta doctrina, qa negotium pōt ad utrunque æqualr pertinere. Item opp ad ſm, & vr in dubio, suo noīe stipulari d. §. Chrysogo. & de in rer. l. si filius. & j. mandati. l. Papinianus, & de
f solu. l. magis. cum sim. Sol. ut r dixi s. in tertia lectura, & ita sentit
15 Dy. Videte, † hoc intelligo si in stipſone dotali, uolūtatis uel mandati fuit habita mentio. s. de hær. inst. l. fi. j. de admi. tut. l. cū post. §. j. Et sic intellige quod no. in l. post mortem. j. qn̄ ex fac. tut. Sed si nil fuisset dictū, tunc secus. ut j. iudicatū solui. l. 3. §. sed & quod de tut. uer. sed & siquidem, hīc op. & nunc reintegro dicta Dy. Nā aut filia erat in ptāte, & tunc pr stipulando filiæ, vr stipulari sibiipsi. ut l. dominus seruo. j. de uerb. ob. & l. cum qui ita §. qui sibi, cetit. Aut erat emancipata, & tunc per patrem non potuit quæri fi-
g liæ. C. de iure dot. l. si gener. Sol. Si g ponis in ptāte, † & tunc dico,
16 quod hoc casu ipsi filiæ potest q̄ri, ut l. Pōponius Philadelphus. s. tam. etc. & quod no. C. de inoff. don. l. 2. si ponis in emancipata, idē dico, quia q̄ritur filiæ utilis in casu illo sine dubio. j. eo. l. Cteius. In alijs casib quid iuris sit. j. dicam. Plus dico, ꝙ ēt si filiæ emācipatæ nil q̄ritur: tn̄ qa pater tenetur sibi cedere, ideo non possit agere inuita filia, ēt an̄ cessionē. l. apud Celsum. § mandaui. j. de do. exce. in glo. in uerbo esse ibi, uel dic, ꝙ feci pactū, &c. ut s. de pac. l. si cum emptore. §. fi. Expressius uide s. de procuratorib. l. si ꝓcurator meus, qđ tene menti. Vltimo op. de l. dos a patre C. eod. ubi dicat qđ ad patrē indistinctè reuertatur. Solo intellige in dote aduentitia. Aut si tu intelligas istam legē in dote ꝓfectitia, tunc qđ hic dr sine liberis subaudi maxime. Vel dic. quod ibi loquitur qn filia nō ē stipulata sibi p se, uel ꝓcuratorē, ut ibi. Vel illud, qn̄ mulier p̄decessit in mr̄imonio uel an̄. Si āt postea, repetit, ut hr̄s filiæ, ut hic. Et ista sunt uerba dn̄i Dyni, multū dubia: hic uel alibi male examinata. Ego examinabo ī 3. q. Tu aduerte ꝙ ista lec. n̄ uidetur uera, qa de iure isto filiusfa. non habebat hæredem ut l. j. &
17 ij. j. de castrē. pe. pp qđ qdā recedūt ab ista lect. Septimo isti † legūt, ꝙ tota hæc lex loquat in filia emancipata, & sic potest habere hæredem: in alijs tenentes opi. Dy. isti restringunt nimis istam legē, & est quædam diuinatio. & lect. Dy. qualiter posset sustineri. j. di-
18 cam. † Octauo potest legi lex ista, ut ponamus casum simplr, secūdum quod litera iacet. & gl tāgit in gl. mag. in fi. Ad §. cæterum rn̄detur, ꝙ talis ꝯ'en sus præiudicet filiæ post mortē eius nō in vita, arg. s. de pact. do. l. ij. quod non placet, quia post mortē filiæ pater posset agere sine stipulatione, sed illa stipulatio nihil operaretur. Dic ergo, ꝙ ēt uiua filia, pr pōt agere. § cęterum. Et hoc est uerum, nisi filia contradicat, & hēat iustam cām ꝯdicēdi. & ita dēt intelligi s. eo. l. dotē. & l. si cum dotem. §. eo autem tpe, & sic quidam tenent istam lec. quod mihi satis placet. Quid enim si filia facto diuortio vult nubere & pr ꝯdicit, qa forte est persona uilis? Certe ipse cogetur p iudicem filiā dotare. l. q liberos. s. de ritu. nupt. Eadē æquitate impediretur repetere, ne eam consumeret. Licet ergo p stipulationē actio sit integra patris: tn̄ filia habet ius impediendi ex causa, ut hic, præiudicat ergo sibi filia consentiendo patri stipulanti in hoc, quod actio quæ erat primo communis, nunc est propria patris, & per hoc præiudicat sibi, quia perdidit ius consolidationis. j. eod l. in his. §. filia. & j. dicam. Item in alio. quia quando actio est cōis oportet patrem probare filiā scire, uel de rato caue-
19 re. l. ij. in fi s. eo sed hoc non est necesse. Nā † admitteretur ēt filia ignorāte, nisi ꝯdicat iusta cā, ut hic: quod est satis notabile. Et hoc procedit hodie sine dubio, cum ius filiæ sit fortificatum ēt patre stipulante, ut C. de rei uxor. actio. auth sed quamuis, & ibi dicam.

Expeditis

ADDITIONES.

a Sonat. Vide Alex. consi. 159. in 2. vol.

b Procurator. Adde Bal. consi. 127. lib. 2. Sed quid si habens mandatum ad emendū, emat fundum medium nomine suo, aliam partem dimidiam nomine domini, & totum possideat per triginta annos, quo remedio succurratur domino? vide Io. And. in add. ad Spe. in tit. de emptio. §. 1. ver. nonnunquam.

M: no. Tiraq. de retrac. q̄rit in fi. nu. 115. Ruy. cōs. 7. nu. 16. li. 1. cōs. 75. n. 1. 2. lib. 5.

c Pom. Opp. & uidetur. Vide Io. de Imo. in consi. 100. qui allegat Bar. hic.

d Voluntas. Vide Alex. consi. 8. in 4. vol.

e Fuit determinatum. Hæc quæstio fuit Iac. But. refert Io. And. in add. ad Specu. in tit. de accusatore, & dicit Pau. de Cast. esse utilē hanc inuestigationem ad statutum Bon. quod dicit, ꝙ de iniuria facta alteri, non possit alius accusare sine uolūtate offensi, ꝙ si alius accusat, & dr de uoluntate Titij, ꝙ si non probat puniur.

f Pom. Solue ut. Vide Imo. consi. 100 in 1. dubio.

g Sol. vide Alex. consi. 2. in 4. vol.

20 Expeditis. Lecturis ueniamus ad qōnes.†Primo quæro, pone qđ cōtinetur in instrumento, ꝙ vir fuit
confessus se habuisse, & recepisse mille in dotem, pro matrimo-
nio cōtcto, a tali patre vxoris, qui ꝓmisit sibi reddere ꝑ stipl'onem,
& c. nunc dicit filia sol. mat. actio est mea: quia vir fuit ꝯfessus se
habuisse & recepisse. ista sunt verba p̄teriti tpis, & sic numeratio
p̄cessit stipl'onem, vnde dicit sibi nō esse præiudicatum. Pater āt
uel patris hr̄des dñt, ꝙ solo & numeratio fuit tpe stipl'onis facta
q̄rit̃ qđ iuris? In dubio intelligo istā qōnē ꝙ partes nō negāt pecu
niā numeratā eē: qa nolūt, vel qa nō p̄nt. Ia. Bu. ꝯsuluit in istā qō-
21 ne, & dixit†ꝙ uerba p̄teriti tpis apposita ī instrō, circa id, qđ possi
bile fuit interuenisse tpe ꝯfecti instri, intelligūt̃ de tēpore p̄nti, &
illo tūc tpe sumit̃ actū; & allegabat C. de n. inst. & iu. hastæ fis. l. j.
li. x. & qđ ibi no. gl. Pro hoc facit qđ cōīter fit. Nā notarius scribit
in instrō, Titius dedit, vēdidit, & tradidit. Oīa ista sunt p̄teriti tpis,
& tñ ꝯstat ꝙ intelligūt̃ de illo tpe quo instrm̄ fuit ꝯfectū, & sic dēt
intelligi p̄teritū in modica p̄teritione, ita ꝙ incontinenti, non ex
interuallo dicat̃ gestum. Ego hoc credo verū, & ꝓbat̃. C. de apoc.
pub. l. fi. lib. x. ubi subscribit pecuniam solutā esse, & sic ꝑ uerba p̄
teriti tpis, & tñ de codē tpe loqt̃. l. placuit. C. de col. fun. patri. lib.
a xj. Ad idē a ꝙ no. in l. si ex cautione. C. de nō nu. pe. ubi notarius
scribit, ꝙ accepit, & intelli̇r in præsenti. Pro hoc exp̄ssius de verb.
ob. l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus, ubi qs scribit se accepisse, &
ꝑ stipl'onē ꝓmittit, & intelli̇r stipl'o incōtinēti subsecuta, ut ex illo
b tex. intelli̇r clare colligi, si bñ aduertatur, & gl. ibi intelligit. b & est
exp̄ssum. s. si cer. pet. l. lecta. in prin. Ad idē, quod in instris conti-
22 netur testimonium rei gestæ.†No. ꝙ dicit. gestæ, tpis p̄teriti. Item
secūdo q̄ro, pone ꝙ pr̄ stipulatus est incontinenti, utrum ex hoc fi-
lia ꝑdat ius ꝯsolidationis, mortuo patre, vel ipsa emancipata? Ista
qō est multū difficilis, & in ea variāt gl. & Doc. antiq., & Moder-
ni. Nos examinabimus eā triplici mō. Primo, qđ iuris sit de iure
antiquo ante Iustinianū. Scđo qđ sit de iure Codicis, post Iustinia
nū. Tertio qđ iuris sit de iure Authenticorum. Circa primū ip̄s
dñt quidam, ꝙ filia non ꝑdit illud ius: qa om̄i pater tenetur dotare
filiā. l. qui liberos. s. de ritu nupt. Cum ergo faciat ex necessitate,
ur̃ quod non possit auferre bñficiū cōionis. l. unum ex familia. in
prin. de leg. ij de hære. inst. l. si seruo. Præterea leges dñt gñaliter,
mortuo pr̄e. vel filia emancipata, actionem soli filiæ cōpetere, ut
s. eo. l. ij. §. qđ si in patris, & j. e. l. socer. in prin. ergo & c. l. j. §. gñalr̃.
de legatis p̄standis. Præterea, ꝑ nouationē, q̄ fit ꝑ sñiam, non tolli
tur filiæ tale ius, ut l. si marito. §. si voluntate. s. e. Ita ēt ꝑ nouatio-
nem, q̄ fit ꝑ stipl'onem non tollit̃. Præterea, vr̃ casus in l. uxorē. §.
testō quo filium, j. de le. 3. vr̃ ēt casus in hac l. in fi. ubi licēt pr̄ sti
p̄s sit filiæ de voluntate, nō tñ p̄t agere ea inuita, & sic durat ius
cōionis. Facit. s. e. l. Caius. Nec ob. j. e. l. pe. §. filia, qa ibi interuenit
fcm̄ filiæ, & q̄ ꝯsensit delegationi, vel nouationi, iō dēt sibi p̄iudi
cari: qō n ra loqt̃ qñ est stipulatus pr̄ ab initio sine volūtate filiæ.
arg. j. ad Tre. l. qdā. §. hoc amplius. de reg. iu. l. factū cuiq; suū. Et ī
hac opi. fuit Iac. de Bel. Alij sunt ī ꝯtria opi. Nā pr̄ nō dēt esse dete
rioris ꝯdōnis, q̄ extraneus, immo melioris: qa nulla facta stipl'one a-
ctio est cōis. s. e. l. ij. §. qđ si in patris, sed stipulante extraneo ipsius so
lius ē actio, vt in §. accedit. C. de rei vx. act. & s. de ꝯdi. ob cau. l. si
extranius, & C. de pac. cō. l. j. ergo, & c. Præterea, illud qđ est acq̄rēdū
duob. p̄t ꝑ ꝓmissionē agētis uni tm̄ acquiri. l. si seruus cōis. j. đ sti
pul. ser. C. ꝑ quas ꝑso. nobis acq. l. fi. ita in ꝓposito. Præterea ratio
cōionis facit filiæ cōpetere illud ius ꝯsolidatiōis. l. ij. §. qđ si in pa-
tris. s. e. sed patre stipulāte cessat cōio. s. e. l. quoties. ergo, & c. Præte
rea casus est exp̄ssus in d. l. quoties. & C. de iur. do. l. auia. & l. cum
a socero, q̄ loquunt̃ ēt ubi nullū factū filiæ interuenerit, & sic nō
est bona rn̄sio p̄dicta ad l. pe. §. filia. j. e. vbi ēt est casus. Et ista opi.
est ipsa ueritas, quam tenet gl. in l. ij §. qđ si in patris. s. e. in gl. sup
ver. filiæ, & s. e. l. si cū dotē. in prin. & C. de iu. do. l. si dotē, & Azo.
in summa. C. de rei vx. act. §. j. & Rofred. in tit. de act. & stip ꝓ do-
te §. pro dote. Iac. de Bel. Dy. & Cy. in d §. uideamus. C. de rei vx.
act. & omnes. Ego do casum exp̄ssum in l. j. § j. de coll. do ibi, si ve
ro alij, & c. tunc. n. cogitur conferre: qa ad eā non ꝑtinet. Et nō ob-
stat ꝙ om̄i pr̄ munus sit dotare filiā: qa non cogitur actionē dotis
cōicare, immo ius ꝑmittit sibi eā appropriare, vt dictis legib. Nō
obstat scđm: qa illæ leges dēnt determinari per alias. Nec obstat ter-
tiū: qa alius est effectus nouationis, q̄ fit ꝑ sñiam. l. fi. C. de vsu. rei
iud. & l. j. C. de iud. & ibi no. Nec ob. l. vxorē. §. testō: qa ibi pr̄ fuit
stipulatus sibi aut filiæ, & hoc casu fauore dotis filia vr̃ adiecta ad
obl'onē. l. Caius j. eo. Nec ob. hæc l. qa scđm diuersas lecturas, diuer
sa ē rn̄sio. Circa scđm, qđ iuris sit scđm iura Codicis post Iustinianū?
vr̃ ꝙ filiæ ꝯpetat illud ius ꝯsolidationis, licet pr̄ sit stipulatus, ut l.
unica. §. uideamus. C. de rei vx. act. vbi loqt̃ de actione ex stipula-
tu. Præterea in eadē l. unica. §. illo ꝓculdubio, vr̃ esse idē in actiōe
ex stipulatu, uel tacita, uel exp̄ssa, & tex. vr̃ exprimere ea. l. §. & hoc
ex rei, & hoc tenet gl. in d. §. uideamus. & Iac. de Ra. & sic ꝯsuluit
do. Vbaldinus de Malauoltis Doctor, & aduocatus Bon. & refert
Cy. in §. uideamus. Certe licēt illæ rōnes urgeāt, tñ hoc nō teneo
ꝑ illas leges: qa actio ex stipulatu antiqua, de qua fit mētio in illa
l. vni. nō est illa, q̄ descēdit ex stipl'one exp̄ssa de qua hic loquitur:
sed ē q̄dā q̄ erat ī antiqua iuris prudētia, ut dixi s. e. l. ij. & Cy no.
in d. l. unica. §. cū āt Præterea, qñ cessat rō cōionis ꝑ stipl'onē, cessa
bit ius ꝯsolidationis, ut dictū est. Præterea ego video scđm iura no-
ua & nouissima quod emancipatio nō impedit patrē actionē q̄-
rere per stipl'onem, vt d. l. uni. §. extraneum, & auth. sed quāuis, & in
corpore unde sumitur. ibi, expressius, & c. multo magis actionem
sibi q̄sitam non extinguit. Si ergo illum §. intelligis in stipl'o ne ex
p̄ssa, dic quod fuit stipulatus simpl'r, ut hic, scđm unam lec. vel sibi,
& filiæ. & sic est idem quod de re cōi, & hoc tenet ibi Cy. & tenet
ꝙ sit idem de iure Digestorū, & Codicis. Ego autem dico hoc es-
c se uerum, nisi in duob. casib. c s. si pater habeat alios filios, ꝓ qui-
bus dederat dotem, uel donationem ꝓꝑ nuptias. nec fuerit stipu-
latus, & illi ex aliquo casu non teneantur ꝯferre: tunc ne emergat
inæqualitas. ista filia hr̄et ius ꝯsolidationis vsq; ad ꝯcurrentē quā
titatem. Scđs casus est, si extranei sunt a patre hr̄des instituti. Casus
est in l. fi. C. cōia utriusq; iud. Nam si dos exacta a patre filię reddi
tur, multo magis habita retinetur. Et licet glo. in extraneo ibi uideat̃
aliter intelligere; tñ hæc est ueritas, vt tex. ibi sonat & ita intelligit
do. Azo in summa de rei vx. act. circa fi. primæ col. & gl. ibi super
auth. sed q̄uis, qđ tene menti. Circa tertiū. s. qđ iuris sit de iure Au-
thenticorū? Dñt qdā, ꝙ hodie nō obstāte stipl'one, ius ꝯsolidatio-
nis est apud filiā: ꝑ auth. sed q̄uis. C. de rei vx. act. & in corpore, vñ
sumit̃ Nam ibi dr̄, ꝙ pr̄ tenetur ꝯseruare filiæ ēt scđo nubenti, sed
qūo ꝯseruaret si eēt hr̄dis patris? Et hoc tenebat Rich. Malūb. p il-
lā auth. Alij dñt, ꝙ illa auth. nil facit. Nam dos transibit ad hr̄des
d p̄ris d cū onere suo, ut ipsi cogant̃ dotare. Et ita sentit Cy. in i. q. su
per illa auth. Alii, vt d. Ray. de Forl. dñt, ꝙ primo dat̃ actio hr̄dib.
illis cessantib. daret̃ filiæ actio cā euitandi circuitū, ar. legis, dñste-
stō. de ꝯd. ind. Nos qđ dicemus? Certe vr̃ ꝙ ista opi. dependeat ex
23 hoc, †an trāseat ad hr̄des patris ēt extraneos dos cū onere suo. Ric.
ꝙ non. Cy. ꝯ, ut uidistis. Dy. bñ in hoc uariat. Nā s. e. l. si marito. §.
si uolūtate: tenet ꝙ non; licet j. e. l. in insulā. in prin. dicat ꝯtrium,
ut hr̄ in suis additio. & miror de opinione tantorum Doc. Nā ad
quēcunq; dos reuertat̃, uadit cū suo onere, ut ex ea iterum dotet̃
filia. l. si socius filia. s. ꝓ soc. ubi est casus rotundus, & miror ꝙ nul
lus allegauit. Videncū est ergo qđ addit auth. sed q̄uis. Dico ꝙ per
d. l. si socius. dos reuertebat̃ ad patrē cum onere suo, ut eam dotē
scđo uiro dare possit. No. qđ dicit, possit, non. n. imponit necessita
tem, sed si eām cū minori dote poterat commode nubere, pr̄ pote
rat minuere dotē: hodie uero redactū est ad necessitatē, ut cogat̃
dare tm̄ q̄tū primo uiro dedit, nec possit diminuere. Et iō dico, ꝙ
qñ pr̄ dat dotem primo uiro, p̄t eā sibi stipulare, & in hoc nil est
innouatū ꝑ dictā auth. sed si poneres dotē semel datā primo uiro
e simpl'r, postea dote ad patrē reuersa, ipse daret eā scđo uiro, e & si-
bi expresse stipularet̃ sine filiæ uoluntate, hoc sibi nō p̄iudicaret,
immo hr̄et ius consolidationis, sicut primo. Sicut. n. exiuerat pa-
tris bona ab initio, & nunc dēt esse, ut dixit tex. in corpore vñ su-
mit̃. Præterea, ꝑ hanc stipl'onem minueret̃ dos filiæ, uel saltē eā,
qđ esse nō dēt. Et hoc sentit gl. in d. auth. sed quamuis. si bñ inspi-
f ciat. Et in hoc solum est innouatū ꝑ dictā auth. Ex p̄dictis f †ergo
24 collige, Aut pr̄ est stip̄s simpl'r, aut sibi & filiæ, Aut sibi, aut filiæ,
& tūc de iure antiquo filia hēt ius ꝯsolidationis, vt hac l. scđm vnā
lec. & l. uxorem. §. testō. de le. 3. Aut fuit sibi stipulatus, exp̄sso tm̄
proprio noīe, & tunc siqdem hoc fuit in primo mr̄imonio, filia
ꝑdit ius consolidationis, nisi in duob. casibus, ut hr̄ in l. fi. C. cōia
vtriusq; iudicij. Aut fuit dos scđi mr̄imonij, & tunc aut pater in
primo matrimonio fuit stipulatus eo modo, quo in scđo, & idē
qđ s. ꝓx. Aut primo fuit data dos, & simpl'r, & tunc ꝑ stipl'onē pa
tris ipsa nō ꝑdit ius ꝯsolidationis, ut dicta auth. sed q̄uis, & in cor
25 pore uñ sumitur. †Tertio q̄ro de dote aduentitia. Et in hoc non
g est dubium, ꝙ ipsi filiæ ea uiua, competat actio, ēt patre inuito l.
ij. §. quod si in patris. s. e. & ibi no. & C, de colla. auth. quod locū:
licēt gl innuat ꝯtrium. s. e. l. Titia. & male. Sed ea filia mortua, tūc
est dubiū. Nā glo. huius legis vr̃ dicere, ꝙ trāseat ad filios tanq̄ ad
h hr̄des, h in eo qđ dicit ꝙ req̄rit uoluntas eorū. Et ita ēt ur̃ hic sēti
re Dy. Sed nunc ur̃ obstare, ꝙ scđm ista tpa filiusfamilias nō habe-
bat hr̄dē ab intestato, ēt in castrensib. ut l. j. & ij. cum alijs legibus
simil. j. de castrē pec. Et hoc ur̃ sentire gl. s. e. l. nupta. §. j. Quid
26 dicemus? Secundum ius Authenticorum†ista qō non habet du-
bium. qa filiæ sunt hr̄des, per Authentica. de hæredi ab intestato.
§. j. C. de suis & legitimis. auth. in successione. Item simil'r de iure Co
dicis dico, quod in aduentitijs filius hēt hæredem. C. de bon. quæ
lib. 1.

ADDITIONES.

a Meno. Ad idē. Alciat. tract. plumpt. reg. 3 p̄sump. 35. nu. 10 scripsi cons. 97. nu. 28.
b Intelligit. Adde Bar. in l. certi condictio. §. si nummos. ff. si cert. pet. Bar. in auth. si quis in aliquo, in fi. C. de eden.
Menoch. Dec. consi. 106. col. 1. Roy. consi. 152. nu. 10. lib. 5.
c Casibus. Vide Ro. cons. 53. alias 153.
d Hęredes patris. An onus dotandi filiā transeat ad hęredes, uide post Alex. Abb. consi. 115. & an idem in spuria.
e Secundo uiro. Sed quid si secundo matrimonio est aucta dos & decessit mulier liberis superexistentibus ex primo, an illud plus debeat reuerti ad patrem, uel ad filios primi matrimonij, uide Bal. consi. 287.
f oina. Ex prędictis. Vide Ale. consi. 159.
g Meno. Tertio quęro. Paris. consi. 65. circa fi. lib. 4. Barb. cōsi. 40. col. 5. in prin. vol. 2. Crauet. consi. 84. nu. 5.
h Hęredes. Quando filiafam. in dote habeat hęredem, uide Paul. de Cast. consi. 150. Cald. consi. 152.

lib.l.qđ scitis.ibi no.tex.de hoc ēt ī l.q̄cūq; res,e tit licèt gl.ibi ma
le ītelligat,ut C.cōmu.de succe.l.fi.ad Tert.l.fi Itē de iure Digesto
rū dico idē hoc casu tm̄,ꝙ filia ī dote aduētitia hēt hr̄dē ut hac l.
ſm gl.& Dy.& est expſſum in l.auus.in prin.de iur.dot.si bn̄ inspi
ciatur.Nec obstat qđ dicit in castrē. pec.qa filiusfamilias non pōt
descēdentes hr̄e hr̄des legitimos, q non sunt in ptāte patris, uel ab
ipso patre emācipati,& sic ipse pr̄ ipsis descendētib.pfert̄,vt J̄.si qs
a pr̄e fuerit manumissus.l.j.§.nepos.sed filia pt hr̄e posteritatem,
q̄ nō est,neq; fuit in ptāte patris ipsius filię.Insti.de patria ptāte.in
fi.Nec ob.qđ no.s̄.e.l.nupta.§.j.qa illud refert̄ ad legē illā,,put loq
tur de dote pfectitia,secus in aduētitia,ut dixi:aliàs male diceret.
a Quarto a q̄ro.qđ đ dote pfectitia,† qn̄ ipsa filia ē stipulata,ipso pr̄e
27 volēte,vł pr̄ eius noīe,ut ī casu hui⁹ legis ſm Dy. Vel alio mō,pr̄
donauit ipsi filiæ integrā actionē đ dote,cuius erit actio,sol.mat.?
Rn̄.uiua filia nō est dubiū,ꝙ est ipsius filiæ,ut hic ſm Dy.& s̄.eo.
l.si cū dotē, in prin. & s̄. fami.ercis.l. Pōponius Phyladelphus,&
b no.C.đ inof.dona.l.2.Sed filia mortua,vr̄ ꝙ trāseat b ad filios filię
tāq̄ ad hr̄des,ut hic ſm lec.dn̄i Dy.& expſſe ipse dn̄s Dy dicit rn̄dē
do ad legē,dos a patre pfecta.ut s̄.uidistis.In ꝯriū vr̄ ꝙ pr̄ occupat
i⁹ filię,iur̄ peculij,ut s̄.eo.l.nuptas.§.j.ēt ſm iura hodierna,ut no.
ī Auth.de hr̄d.abintestato.§.j.& dn̄s Azo. dicit expſſe in summa.
ff.sol.mat.circa finē.Veritas est,ꝙ filia trāsmittit ad filios,tanq̄ ad
hr̄des,ut hic,ſm hanc lecturā,& s̄.de pact dotali l.inter socerū.§.
cū interest.ubi est casus notabilis.Nā ibi ī casu omisso pr̄ vr̄ dona
re filiæ,& ipsius solius est actio,ut s̄.eo l.si cū dotē.ī prin. & iō ibi
retinet̄ pp filios tanq̄ hr̄des filiæ,& ita intelligit illū §.dn̄s Odofre
dus,& do.Iac.de Bel.in quadā disputatione, ut dixi s̄.eo.l.si cum
dotem.in prin. De iure uero Aut.hoc ē expeditū,qa textus dicit,
oīa q̄ p filiū patri nō q̄runt̄,trāseūt ad eius hæredes descendentes.
d.§.j.in Auth.de hære.quæ ab intestato.secundum Doctores.Sed
dos ex donatione tacita uel expressa acquiritur ipsi filiæ,ita ꝙ pr̄ ī
ea nihil habet facere,ut dictū est,ergo transit ad filios,ut hęredes.
Nō obstat quod no.in l.nupta.& per dn̄m Azonem in summa,qa
illud qn̄ pr̄ nō donauit filiæ tacite,uel expresse; in q̄one nostra est
secus.Nō obstat ꝙ no.in §.j.de hered quę ab intestato,quia uerū
est,ꝙ etiam filius hodie nō habet hæredem in profectitijs s.pecu-
lij,quæ ipsi filio non q̄runt̄, sed ipsorum dominium in bonis pa-
28 tris remanet.C.fam.erci.l.certum.Quinto quęro,quid in dote p
fectitia.ubi nulla stipulatio interuenit secundū ius commune. &
filia in ptāte mortua est in mr̄imonio superstitib.liberis , an dos
debeat ad patrē reuerti? Ista quæstio est antiqua & difficilis,& fue
runt opi.olim & hodie, liberis extantibus. Nam dominus Marti.
antiquus glossator dicebat dotem nō remanere apud patrem.Pri
mo p casum legis,illam.C de collat.Secundo per rōnem,quia in
successione,prima cā est filiorum,& sic filij præferuntur patri. Et
29 istā rōnem ponit.C.eo.l.dos a patre.Item pro eo † uidetur casus
s̄.de pac.dotalib.l.j.& l.inter socerum.in prin.& §.cum inter.J̄.đ
leg.3.l.uxorē.§.testō.& s̄.de minoribus.l.3.§.sed utrum.ubi dicit̄
ꝙ dos est pprium patrimonium ipsius filię,ergo transmittit̄ ad fi
lios.s̄.eo l.si ab hostib.Et in hac l.uidetur casus à cōtrario sensu.
Et ista iura inducuntur hic per glossam.pro domino Martino. Itē
p se inducit casum,ut leg.nomi.caueatur.l.fi.§.j.& ibi gl.hoc tā-
git,dominus Petrus de Bel.& quidam alij Moderni tenent istam
opinionem,& de iure addunt rationem. Dos datur propter one-
ra matrimonij,ut l pro oneribus.C.de iure dotium.& mr̄imoniū
est fauorabile pp liberorū pcreationem,ut supra.e.l.j.Sed onus li
berorū remanet apud patrē.ergo.&c.ut l.si maritus.famil.erci.&
s̄.de iure dotium.l.si is.§.j.Alij,ut dominus.Bald.dn̄s Ioannes, &
dominus Azo.sunt in ꝯria opini. ꝙ indistinctè reuertat̄ ad patrē,
nisi sit factū pactū in ꝯriū,ut l.dos a patre.C.e.s̄.de pact.dotalib.l.
si pr̄.in prin.C.de bon.quæ lib.l.2.& J̄.rem ratam haberi.l.fin.&
J̄.de solutionib.l.pr̄.s̄.e.l.si ab hostib.C.de neg.gest.l.ꝙ in uxorē,
& s̄.ad Macedonianum.l.filiusfamilias cum similibus notatis in
lege,dos a patre Sed ad omnes istas leges respondet dn̄s Martinus,
ꝙ dēt distingui ſm prædictas leges. Sed illa non est bona respon-
sio,ut J̄.patebit. Item hoc probatur per rōnem,sicut in extraneo,
vt notatur in dicta lege,dos a patre.Item per aliam rationē. Qua-
tenus duo participant circa idē. illud debet seruari de vno , quod
dēt seruari de altero.l.si de meis.s̄.de arb.& l.fi. C. de duob. reis,
& C.de fruct.& lit expen.l.fi.cum simil.sed mortuo pr̄e consoli-
dat̄ actio in filiā sine distinctione,ergo idem mortua filia Et hanc
rōnē ponit ēt gl.in d.l.dos a patre.per q̄ rōnem dn̄s Dy.tenuit il-
lā opi.de iure. Sed qui tenēt ꝯriū,rn̄dent, ꝙ hoc est uerum, qn̄ in
vtroq; est eadē rō:hic secus.Itē inducit gl.C. de rei uxo.act.l.uni-
ca.§.sileat.ubi dr̄ expresse. Sed dn̄s Martinus rn̄det,ꝙ ibi fuit ma-
trimonium solutum diuortio,& sic innuit tex.ibi.dum sequitur,
ꝯ uxorem,&c.& sic innuit uxorē superuiuere. Præterea illud pri-
uilegium,ne istæ retentiones fiant,non trāsiret ad alios hr̄des,nec
ad patrē,ut.J̄.dicam.Itē inducunt.J̄.eo.l.si dotali.sed tu dicit ibi.
Itē facit J̄.de dot.pleg.l.j.in prin.sed rn̄deo eo.mō.Itē facit ꝯ Mar
tinū qa ſm ista tpa filiusf.non habebat hæredē,ut l.2.J̄. de castrē.
pec.ergo non transmittit ad filios taq̄ ad hr̄des.Illam rōnem facit
Azo.in sum.so.mat.circa fi. Sed pōt rn̄deri,ꝙ imò hēt in dote,ut
s̄.dixi.Itē ꝯ Mar.induxit Iac.de Ra filia n̄ pt plus iuris trāsferre in
hr̄des,q̄ habeat,de reg.iur.l.nemo plus iuris, & in l.in omnib.§.n̄

debeo & l.hęredē,c.tit.sed ipsa filia erat huius ꝯdōnis ꝙ sol.mat.
dos reuerte.bat̄ ad patrē,ergo idē in filijs ipsius.Propter q̄ rōnem
Iac.de Ra.& Cy. tenēt sequendo eū,istā opi.in l.dos à patre. Sed
certè hæc rō nō ꝯcludit,qa filia habebit hoc ius:qa ea nō existen
te in patria ptāte dos erit ītegra sua vt in d.§.videamus, & J̄.e.l.si
socer.Ita ergo in pposito cū filij ipsius mulieris nō sint in ptāte
pr̄is mr̄ni.s.aui eorū,ꝯsolidat̄ totū ius dotis in eos; sicut fieret in
matre eorū.Quid ergo dicemus? Certè multū est dubia q̄ō in tm̄,
ꝙ Rof.in tit.de act.ex stipłone pro dote,voluit eligere veriorē &
nr̄i glossatores, qn̄ volunt ponere exemplū de lege,de cuius intel
lectu dubitat̄, ponunt exemplū de hac l.vt not.in l.non pn̄t. s̄.de
c legib. Finaliter tn̄ teneo cōem opi.maiorum nr̄orum, ꝙ de iu-
re debeat ad patrē reuerti simplr̄, siue exten. liberi siue nō,p le-
ges allegatas p nr̄os glossatores , qui dn̄t simplr̄ ad patrē reuerti,
q̄ per nullā aliā legē distinguitur. Deberet ergo intelligi,ꝙ nullo
casu dos remaneat apud maritū, vt J̄.de verb.si g.l.cū quærebat̄.
Scđo per dictū §.sileat,& p rōnem ibi positā:qa nūlla rōne pr̄ tene
tur alere filios non pp dotē, & p hoc patet rn̄sio ad rōnem Petri.
Tertio p l.inter socerū,§.cū inter. Nam ex vigore tacitæ renūcia-
tionis dos sibi retinet̄,alias ista lex esset facta frustra,& in casu nō
dubio:ꝯ legē quod Labeo.J̄.ad Carb. Quarto,qn̄ filia paciscitur
in dote, nocet sibi ita demū in uno casu, s.si fuerit sui iuris effe-
d cta,vt s̄.eo.l.2.§.itē si uoluntate. Sed si opin.Mart esset vera,no-
ceret sibi in alio casu.s. si filia decederet cū filijs. & sic Iuriscons.
sufficienter rn̄disset, quod non est dicendū. Non ob.l.illam,C de
colla.quia loquit̄ ibi in filia sui iuris,quod patet:quia ibi ꝯiungit
patrē & matrem,q̄ constat non hr̄e filiam in ptāte. Nec ob.ꝙ in
successione est proxima cā filiorum &c.quia in hac dote profe-
ctitia,quæ est cōis sibi & patri , ipsa non habet hæredē, hoc est ꝙ
voluit dicere l.2.de bon.quæ lib.s.vt ea quæ dn̄r de aduentitijs a-
lijs,non habeant locū in dote à patre data.Non obst.l inter soce-
rum,in prin.& §.cū inter,immo facit pro ut dixi. Nec ob.l.uxo-
rem,§ testō,de leg.3. quia ibi pr̄ decesserat : in q̄one nr̄a uiuebat.
Nec obst.l.3.§.sed vtrū.quia non est uerè propriū, sed quasi rōne
cōionis. Nec obst.l.si ab hostib.quia facit pro.Nec ob.J̄.vt legat.
no.ca.l fi.§.j.& ibi no Concludo ergo de iure dotē reuerti ad pa-
trē,licèt de consuetudine obseruetur opi.Mart. Et ista disputatio,
an de iure.an de ꝯsuetudine dos reuertat̄,est utilis pp multa Pri-
30 mo,ecce filia fa.† hēt filios ex primo mr̄imonio,nupsit scđo vi-
ro,& hēt dotē profectitiā , morit̄ in scđo matrimonio sine filijs.
Certè si de iure est uera opin.Mar.succederent in dotē filij primi
matrimonij : qa prima cā est liberorum. Si de iure non est uera,
tūc secus.Nam cū ꝯsuetudo dictet,ꝙ dos remaneat apud virū pp
filios eiusdē mr̄imonij,non extendit̄ ad aliū casum,l.si vero.§ de
viro,J̄.eo.& l.quod uero,s̄.de legib. Et hoc tenuit Iac.Butr.in l.fi.
C.cōia vtri.iudi.& ibi repetit̄ in reportationib.suis. Et hoc puto
verū: qa de eodē mr̄imonio oportet filios extare. Casus est in l.si
inter virū,s̄.de pac.dot.& J̄.de condi.& demon.l.cū vir. Itē facit
31 ad aliud. Pone, † ꝙ maritus decessit primo,postea decessit uxor
extantibus liberis,an pr̄ poterit repetere dotē ab illis filijs: Dy.hic
vr̄ dicere ꝙ non,quasi filij habeant ut hæredes filiæ,ibi dum dicit
rn̄dendo ad legē dos à patre , vel illud qn̄ mulier decessit in mr̄i-
monio.Si aūt post,repetit ut hæres filiæ,vt hic. Et ista sunt uerba
sua ut uidistis,q.d.Si filij extant,ipsi sunt hæredes,alias pater. Vel
forte fuit motus Dy.ad hoc dicendū,quia ante sol.mat.nō est na
ta actio,& sic filia nō habet quid trāsmittat, & ideo tota actio est
patris,secus sol.mat.istā reputo falsam de iure. Nam ius consoli-
dationis inter patrē & filiam, eodem modo habet locū sol.matr.
ante dotis exactionē,sicut eo constante, vt s̄.eo.l.l.si marito, §.si
voluntate.& J̄.eo l.in insulam,in prin. & sic matrimonium esse
sol. non facit illud ius magis esse transmissibile ad hæredes,q̄ pri
e mo. Vnde hoc nō est uerum de iure. nec etiam puto uerum e de
consuet. quia ista cōsuetudo habet locum in muliere decedente
in matri.l.dos à patre.& sic nō porrigitur ad casum quo vir præ-
decedit,& mulier superuiuit,arg.d.l.si uero,§.de uiro.& qđ not.
J̄.e.l.si dotalis,& de do.præle.l.j.in princ.& C.de pac conuēt.l.2.
Et cū eram Bonon.eam audiui sic determinatam fuisse bene per
octo

ADDITIONES.

a Quarto. Adde quod consuluit Paul.de Cast.cons.125.
Meno Soc.sen.cons.100.col.2.circa med.lib.3.Alciat.consi.299.nu.1.Plumbinus
hic.nu.14.scripsi consi.84.nu.6.& nu.62.& consi.153.nu.1.lib.2.
b Pom. Transeat. Vide Alexan.consi.29.in 4.vol.Paul.de Cast.in l.illam.C.de coll.
Imo.consi 63.
c Nostrorum maiorum. Vide latè Cald.cons.1.de don.inter vir.& vxor.& Io.And.
in addit.Spec.in tit.de donat.inter vir.& vxor.
d Pom. Mart.esset. Adde Pan.in c.quod translationem,in 2.not.de offi.deleg.Bal.in
l.fi.ver.annum,C.comm.vtr.iud.Sic est in statuto,vt per Bar.in l.Cæsar.de pub.
& de consuetudine quod non extendatur ad alium casum.adde quod dicit Oldr.
cons.237.inci.prospectis. Cald.consi.11.in rubr.de feud.Alex.cons.9.incip.Viso
themate,in 1.col.in 2.vol.Paul.de Cast.cons.212.incip.quando adrectioni.ad h.
Mod.in c.1.in 6.q.qui feud.dare poss.
Menoch.Gozad.cons.90.num.3.Socin.iun.cons.115.nu 21.lib.4.Ruin.cons.186.
nu.9.lib.2.consi.131.num.11.lib.4. & solum habet locum in casu suo,quia non
extenditur. Ruin.cons.110.num.7.lib.1.declarat Crauet.cons.84.
e Verum. Vide Bald.consi.569.
Pom.Puto verum. Vide Imol.cons.64.

a octo Doc. tñ de dicto Dy. hic nullā fecerūt mētionē. Credo hoc
esse verū de iure. Et vr̄ casus s̄. de pac. dot. l. Bebius. Prædicta vera,
nisi ꝓbaret̄ de ꝯsuetudine idē esse, ēt si mulier decederet ī vidui-
b tate existētib. liberis, & hoc ſm opi. q̄ tenem⁹.[h] sed si opi. Mar. eēt
32 vera de iure, tūc isti filij succederēt mr̄i ut hr̄des. Itē ad aliud † an
c filij filię ꝯpinēt sibi dotē mr̄is eorū ī supplemētū lrīmę eis debi-
d tæ ī bonis aui. d an nō? Nā si uera eēt opi. Mar. d̄ iure ipsi hn̄t, vt hr̄
d̄s mr̄is, & sic n̄ ꝯputat̄ ī lrīmā, cū tractat̄ d̄ successiōe aui, vt l. sci-
m⁹. §. repletionē, C. de inof. test. Si verò alia opi. eēt verior, isti filij
nō hn̄t hoc à mr̄e eorū, sed à pr̄e mr̄is, a quo ꝯsuetudo aufert. &
sic videret̄ ꝯriū. Hoc nō examino mō: ga utilis & subtilis pass⁹ ē.
33 Sexto † q̄ro vtrū cū pr̄ agit d̄ dote, sit priuilegiat⁹ sicut filia? Et di
e cit Dy. ꝙ sic: ga pr̄i ꝯpetit actio ex stipl̄one tacita, §. exnūc, &
§. seq. C. d̄ rei vx. act. Preterea vr̄ casus j̄. e. l. ī insulā, §. vsuras. In ꝯ-
riū q̄n ꝑsona facit locū priuilegio, cessāte ꝑsona, cessat priuilegiū,
vt l. ī oib⁹, & l. priuilegia, j̄. d̄ re. iur. Sed priuilegiū ꝯcedit̄ mulieri,
f ergo &c. Vn̄ ipse distīguit, Aut pr̄ agit filia viuēte, & ē actio pri-
uilegiata: ga agit ad vtilitatē filię: aut agit filia mortua, & tūc ē sę
cus. Nō ob. l. ī insulā, §. vsuras, j̄. e. ga ibi pr̄ fuit stipulat⁹ vsuras, iō
hēt eas, n̄ ꝙ sit actio bonę fidei ī pr̄e. Accessiōes aūt nāles bn̄ hr̄et,
ēt sine stipl̄one. l. si marito, ī fi. s̄. e. Ita dēt ītelligi ꝙ no. ī § itē si de
dote, al's in §. fuerat, Inst. de act. Et q̄tū ad ſm, credo ꝙ sit verū, ꝙ
34 Dy. dicit ꝙ actio q̄ trāsit ad patrē n̄ sit bonę fidei. Ego credo † ꝙ si
ad diabolū īfernalē trāsiret, hr̄et priuilegiū dotis: ga oē priuilegiū
datū doti, ꝙ meret̄ executionē a lege vł ab hoīe, viua muliere, trā
sit ad quēcūq; vadit dos, vt dixi ī l. maritū, s̄. e. Nā vsusfr. ē ꝑsona-
lis & ī eo ꝙ ē fcā executio trāsit ad hr̄dē, & ī eo ꝙ nō ē fcā execu
tio, nō trāsit: mō actio d̄ dote īcōtinēti ꝙ est dos, est priuilegiata,
& sic est fcā executio. Itē priuilegiū hypothecæ stati cū dos est, &
est fcā executio ad quēcūq; trāsit: sūt tñ q̄dā priuilegia, q̄ nō me-
rent̄ executionē, nec a lege, nec ab hoīe, vt priuilegiū ꝑsonale, ꝙ
nō hēt, nisi venerit ad ꝯflictū. Et qd est priuilegiū, tex. dicit. C. qui
bon. ced. poss. l. fi. §. fi. circa fi. vbi dr̄ ꝙ est quoddā offīm iudicis, ꝙ
resultat ex illo priuilegio, ga nō est priuilegiat⁹ ꝑ iis, sed iudex ex
offō suo defert (al's ꝓfert) ideo nō trāsit ad alios, mortua muliere,
ſm hāc gl. ꝗcquid dixi ibi in l. j. s̄. e. Priuilegiū ergo bonę fidei trā
sit ad quēcūq;, vt §. extraneū, & §. seq. C. de rei vx. act. sed ī isto pri
uilegio ꝙ nō meret̄ executionē ī muliere nō trāsit ad patrē viua
35 filia. Pone ergo ī fāo † ꝙ mulier cedit actionē de dote alteri, trāsit
ne ī cessionariū, viua muliere, cū priuilegijs suis? Pet. & Cy. in l. j.
de pri. do. dn̄t ꝙ sic: ga ptinet ad vtilitatē mulieris, & all. l. vlt. C. de
pri. fis. & eodē mō trāsit ad p̄rem dn̄i. Ego cogitaui ꝙ hoc anno te
nui opi. Pe. ibi, vbi ponit, sed repij vnā legē, q̄ turbauit spūm meū
in hoc, ī Auth. vt exac. instā. do. circa prin. coll. 7. Nescio qd dicā, si
nat̄r est dd̄m. Quędā est cessio, q̄ fit ex necessitate ex utraq; parte:
ga ille qui cedit, cogit̄ cedere, & ille q emit, cogit̄ emere, isto casu
trāsit cū onere suo, vt l. fi. C. de priu. fis. & si nescires extrahere, tūc
venias ad me. Quædā est cessio, q̄ fit ex volūtate, & isto casu non
trāsit priuilegiū in Auth. vt exac. instā. do. circa prin. Sed quicqd di
xi in l. vni. C. de priu. do. ꝙ trāsit priuilegiū in cessionariū, intelli-
go si agit iure directo noīe cedētis, vt gl. ꝓbat in §. fuerat, Inst. de
act. secus si ageret noīe suo utili. Modo quo ad patrē, pr̄ p̄t agere
suo noīe tanq̄ administrator filię, l. cum dos, s̄. de pac. dot. Dixi in
l. si cum dotē, §. itē pr̄, s̄. e. & l. 2. §. itē si voluntate, s̄. eo. Et isto casu
si agit, dico ꝙ habet priuilegiū: sed si ageret noīe suo & ad suā vti
litatē, licèt ueniat per obliquū ad filiā, tunc non hēt priuilegium.
g Sed q̄ro, pr̄ g † dedit dotē filiæ, & stipulatus est pro filia, & est mor
36 tua sine liberis, succedit ne pr̄ solus qui dedit dotem; vel pater &
h mater cū fratribus & sororibus? Et fui nuper [h] interrogatus de
hoc. Et casus est in l. quod scitis, ij. respon. C. de bon. quæ lib. dixi,
quòd pater solus. & est ibi casus singularis, ita quòd non est alibi.

CONCORDIA.

Pro ꝯcordia. Aduerte, ꝙ oīs ꝓcurator, q suscepit mādatū de emē
do domū, & postea simplr emit, vr̄ ꝓcuratorio noīe emisse. Alle-
gat̄ ꝑ Alex. in hac l. post dotē. Bar. ꝙ nō est necesse ꝙ sp̄ fiat men-
tio ꝓcuratoris: ga vr̄ factū ꝓcuratorio noīe ꝑꝑ mādatū p̄cedēs,
alle. Bar. in l. q seruū, ff. de interr. act. & in l. si seruus cōis, & in l. ꝓ-
inde, in prin. & §. i. ff. de stip. ser. & in l. q in aliena, §. si is q putabat,
in prin. ff. de acq. hær. Sed d. Ale. vbi s̄. alle. Bar. ꝯriari in hac l. post
dotē. ga nisi faciat mētionē de ꝓcuratorio, non vr̄ ꝯhere ꝓcurato
rio noīe, ꝑ l. 3. §. sed qd̄ de tutore, ver. sed & si q dē. ff. iud. sol. Soluit
idē Ale. ꝙ ī d. l. 3. §. sed qd̄ de tutore, nō p̄cesserat mādatū, vr̄ iuss⁹.
Et hāc sol. dedit ipsemet Bart. ī l. q mihi donatū, circa vlt. col. ver.
q̄ro qd ī dubio ff. de do. ꝑ l. res ex mādato. ff. de acq. re. do. licèt nō
bn̄ ꝓcet ſm Alex. Dic vt ibidē per eū, q alle. ꝯcor. ꝓ vtraque opin.

CONCORDIA.

Pro concordia. Aduerte ꝙ Bart. in l. in quartā, ff. ad leg. Fal. ver.
quæro filia decessit anteq̄ pr̄, dicit ꝙ matris dotem cōputat ne-
pos in legitimam, ꝯrium tñ uoluisse alle. in hac l. post dotem. Bar.
qui dicit, ꝙ quando est hæres matris, dicta dos non computatur
in legitimam. Solutiones ad illud contrarium videtur accōmo-
dare Ang. Are. in §. fi. post gl. in ver. constitutio. Instit. de inoffic.
testa. qui videtur sentire hanc contrarietatem, dic vt per eum.

ADDITIONES.

a Octo Doc. Hoc idē refert, & sequitur Pet. de Anch. eius cons. 350. & Bal. cons. 7.
2. vol. Pau. de Cast. cons. 127. quid autem si pater stipulatus sit dotem restitui sibi
aut cuius deberet restitui, & sit statutum, ꝙ maritus lucretur certam partem do-
tis, an non obstante stipulatione maritus lucretur certam partem, ſm formam sta-
tuti: Bal. tenet ꝙ sic, cons. 207. lib. 4. & idem fertur hic tenuisse Ray. & quod di-
cit hic Bar. de consuetudine, non videtur placuisse Bal. alle. cons. 7.
b Poma. Quam tenemus. Adde Alex. cons. 22. in 4. vol. Alex. in l. in quartam. ff. ad l.
Fal. Pau. de Cast. cons. 25. Cep. in cons. 35. Alexan. cons. 24. 1. vol. Pau. cons. 115. in
primo dubio. in 2. vol. suo. cons. 64.
c Paris. Sibi dotem. Vide circa istum passum late Com. cons. 20. incip. in ciuitate
Lau. factum tale est, per totum.
d Bonis aui. Vide Bar. in cons. inci. pater dedit dotē, 130. & cons. incip. Gylibertus,
& uide tu Bal. & Pau. de Cast. in l. qm̄ nouella. C. de inoffi. test. & in l. illam. C. de
colla. & eundem Pau. de Cast. in cons. 62. inci. dubitatio. & cons. 122. inci. dubia,
de quib. & in cōs. 253. inci. uisis & cōsideratis. Pet. de Anch. in cons. 49. incip. visis
diligenter, & in cōs. 300. inci. diuinus. Bar. Ale. ēt ponit in d. l. illam, & in cons. 24.
in 1. vol. repetito in 4. vo. cons. 23. Pondera tū in cōtrarium uerba Bal. distinguen
tis in d. l. illā, quem sequit̄ Sal. in l. scimus. §. repletionem. C. de inof. testa. & Imo.
hic, & in l. in quartam. j. ad l. Fal. idem Pet. de Anc. in cons. 366. incip. in themate,
Sed Alex. Raph. & Rom. in d. l. illam. reprobant, pro quo vide quod no. idem Ale.
in l. pactum. C. de col. uide tamen And. Barb. in cons. 40. in 2. uol.
e Meno. Quæro. scripsi cons. 33. nu. 7.
f Meno. Vnde. Affl. decis. 306. nu. 6. 7. Tiraq. de retract. consang. §. 26. glo. 1. nu. 81.
in simili. eo. retract. § 12. glo. 1. nu. 26. Paris. cons. 64. nu. 16. lib. 4. scripsi cons. 33. n.
44. Soc. sen. cons. 57. nu. 23. lib. v.
g Pom. Sed quæro pater. Ego consului pridie secus in causa dominæ liberæ de Bel
laminibus, uide in d. cons. & uide Lud. Ro. in cons. 30. inci. uisis ac discussis pun-
cto & constitutionibus.
h Nuper. Adde quod opi. Bar. sequitur Rom. cons. 40. & multa ibi adducit reiecta
opi. Bal. in auth. defuncto, ad Tertul.
Men. Crau. cons. 176. Rubeus cons. 79. Boer. q. 192. in fi. Alc. cons. 299. nu. 3. & 4.

LEX LXII.

1 *Dotis actio etiam sol. mat. efficitur propria patris, & filiæ.*
2 *Dotis causa solutum, etiam sol. mat. conuertitur in dotem.*

Si pater. Dos sol. mat. soluta, ꝑ actionem de dote repetit̄, h. d.
Op. ꝙ agit̄ ꝯd inde. ut l. si quis in fundum. § j. s̄. loc.
Gl. dicit, solue ut ibi. Pet. dicit, ꝙ hic est spāle fauore dotis, rō quia
actio de dote est cōis patris & filiæ: sed conditio indeb. est propria
1 pr̄is solius soluentis indebitū. † Ex quo no. ꝙ actio de dote ēt solu.
mat. efficitur ꝓpria pr̄is & filiæ. Vel dic aliter ſm Iaco. de Are. Nā
licèt matrimonium sit solutū, tñ dos adhuc est debita uiro, ut l. si
socer. §. Lucius. j̄. e. & l. Titio §. Titio. de cond. & demon. Et ideo
2 etiam si soluatur sol. mat. in dotem conuertitur. Facit quod dixi
s̄. e. l. si marito. §. j. & quod no. in gl. ibi.

LEX LXIII.

1 *Dotandi onus an transeat ad hæredem extraneum, remissiue.*

a In insulam. Mors ciuilis [a] patris facit actionem de dote fi
liæ esse pro solido, h. d. Op. s̄. eo. l. si marito. §.
si voluntate. Gl. subaudit hic, maxime. Vel dic ꝙ non petierat cū
effectu. i. non exegerat, nam tunc secus. q. d. per exactionem impe
b ditur consolidatio [b] fieri in filiam, non per petitionem, uel sentē
tiam, ut in l. contraria, & uerum dicit C. coīa vtriusque iud. l. fi. &
C. de bo. quæ li. l. 2. Addit do. Dyn. rōnē, ꝙ si pr̄i esset dos soluta,
actio de dote esset extincta, & bona trāsitēt ad fiscū cū onere suo,
arg. l. si marito. in prin. s̄. eod. & l. si maritus. & ad Syl. l. cum fisco.
1 & ad Treb. l. Marcellus. Ita dicit Dyn. † tenet ergo ꝙ onus dotandi
filiam transit ad hæredem extraneum, contrarium dixi in l. si ma-
rito. §. si voluntate. s̄. eo. & dixi in l. post dotem. s̄. eo.

ADDITIONES.

a Mors ciuilis. Iste tex. facit ſm Pau. de Ca. ꝙ cōfiscatis bonis nō trāsit in fiscū feu
dū, uel emphyteusis, q̄ post mortē patris deuētura sunt in filios, & hoc ēt tangit
Bal. in l. 1. C. de bo. lib. Bal. in l. si finita. §. si de vectigalib. de dā. infe. reprobando
Spe. in tit. de feu. §. qm̄ ver. 40. ubi uidetur tenere, ꝙ transeat in fiscū quousq; iste
uiuit, cuius bona sunt confiscata, qd̄ est contra c. 1. §. si uasallus culpam. si de feu.
fue. cōtro. & ī c. 1. si uas. cū pri. &c. Felicis. circa med. de pęnis. li. 6. de quo latius ꝑ
Alex. cons. 23. & 39. in 1. vol. cōs. 99. 4. uol. & per Old. cons. 17. Et appl̄one mortis
an comprehendatur ciuilis, uide eundē Old. cons. 274. & Pet. de Anch. cons. 379.
ubi consuluit ꝙ non dr̄ decedere sine filiis decedens cum filio fratre minore.
b Poma. Consolidatio. Vide Alex. cons. 134. in 2. uol. in materia an per ingressum fi
lij in religionem consolidetur actio in patrem, uide Caro. Rui. in repe. l. Gallus
§. & quid si tantum. de lib. & posthu.

1 *Testis si vnus dicit aliquid factum ante guerram, & alius post guerram, sibi non contradicunt.*
2 *Dotis putatiuæ fructus tenetur quis restituere, nisi quatenus consumpsit in mu liere, vel rebus eius.*
3 *Fructus percepti per virum ex dote putatiua, quatenus expendit pro vtilitate mulieris sibi compensat.*

§. Fructus. Vir bon⁹ lucratur fructus dotis putatiuæ, reti-
net tñ quatenus in uxorem ꝯsumpsit, & quate
nus necessario, uel vtilr̄ impēdit. h. d. Opp. dr̄ hic, aū cām liberalē.
Cōtra, ga pēdēte cā liberali, uir dēt ēt alere ipsā uxorē. l. fi. C. d̄ or.
cog. So. exponit hic, aū cām liberalē. s. finitā, & cessant ꝯria. Quan-
1 doq; exponitur cꝯ: ut j̄. d̄ ꝯrio iu. tu. l. 3. §. pe. Et hoc † inducit Ia. d̄
Are. ad q. de testib, quorū unus dt aliquid fuisse aū guerrā, ali⁹ dt
fuisse post guerrā, nō n. ꝯdicunt sibi. Dēt. n. intelligi aū guerrā, s.
finitam, & post guerrā. s. īchoatā, & sic ad idē tp̄s se referūt, de quo
hēs tex. extra de test. c. cū tu. facit s̄. si cer. pe. l. ij. §. pe. ī eo qd̄ expo-
nitur aū nuptias, & post nuptias, & ibi plene hūc arti. examinaui.
Op. s̄. e. l. diuortio. §. īpendia. So. ibi in uera dote, hic in putatiua. Et
ſm hoc hic vr̄ tex. ꝯ gl. & Dy. in eo qd̄ no. s̄. e. l. si aū nuptias. ut in
2 mr̄io putatiuo † quis tenetur restituere fructus, nisi quatenus ꝯ-
sumpsit

a sūpsit a ī muliere, vel ī reb. ei⁹. Op. C. de rei ven. l. certū. Sol. ibi loq̄
tur ī bonę fidei possessore, q̄ putabat se dn̄m, & sui ɔtēplatiōe tm̄
fruct⁹ recipiebat, nullo alio respū: hic vero pcipiebat fructus rōne
3 oneris mr̄imonij. † Quarto quo iure maritus illos fructus sibi com
pensat, vel iure compensationis, vel iure exceptionis doli. Quidam
dn̄t, q̄ iure ɔpensationis. Nec obst. §. sed nec ob impēsas, C. de rei
vxo. act. q̄a ibi nō ꝓhibet ɔpensatio, vt ibi dixi, & in l. rei indicatę.
§. j. s̄. eo. & posito q̄ prohiberetur, non habet locum in matrimo-
nio putatiuo, sed in vero. l. si cum dotem. §. fi. cum l. seq. s̄. eo.

ADDITIO.

a Cōsumpsit. Pau. tenet cōtrariū p gl. i ver. cōpēsatis, q̄ vī velle q̄ eos lucrat̄ non tanquam maritus, sed tanq̄ bonæfidei possessor, & hoc si erant consumpti, nec effectus erat locupletior nec tex. negat hic, quin si essent consumpti in alia causa q̄ in muliere, non possint repeti. & de testibus dicentibus ante guerrā, & post guerrā, vide Bal. cōs. 73. & seq. 4. vol. & de ante, post, & prius, uide eundē Bal. cōs. 42. 1. vol. & qn̄ testes reducēdi sunt ad concordiā, vide Alc. cons. 24. 2. uol. Pet de Anch. consi. 297. & etiam de testib. dicentibus ante, & post. Ang. consil. 274.

1 *Debitum hinc inde ex causa vsuraria compensatur.*
2 *Dotis in actione currunt vsurę ex mora,*
3 *Dotis non solutę viro vsurę debentur etiam de iure canonico, secus mulieri in dote restituenda.*
4 *Vsurę legales hodie sunt prohibitę, & correctę.*

a
1 **§. Vsuras.** a Debitū † hinc inde ex cā vsuraria ɔpēsat̄. Itē ma
rito n̄ debēt̄ vsuræ, q̄ n̄ alit vxorē, h. d. Quarto, b
b an ī actiōe d̄ dote † currāt vsurę ex mora. Certe sic, q̄a ē actio bonę
2 fidei, vt hēs ī gl. h̄ ē ergo, q̄ actio d̄ dote ē priuilegiata, ēt mortua
c filia. Quero q̄d d̄ iu. can. an ista vsura dēat̄. Rn̄. † marito post morā
3 ī dādo sibi dotē dēnt̄ vsuræ: magis. n. petit tāq̄ ꝓpriū iteresse, q̄a su
stinuit onera mr̄imonij: q̄ vt vsura ꝓpria. c. salubriter. ex d̄ vsu. sed
d mulieri d passę morā ī dote restituēda sibi. sol. ma. vsurę n̄ dēnt̄, q̄a
tūc ꝓprie essēt vsuræ, s̄m Inn. & Io. An. ī d. c. salubriter, lʒ Cy. aīr
e dicit ī l. i. §. exac. C. d̄ rei vx. act. facit q̄d tenet. Azo ī sum. d̄ vsu. q̄
4 oēs † vsurę ēt legales sunt hodie prohibitæ, & correctæ de iur. can.

ADDITIONES.

a Barb. Vsuras. Vide Bar. in consi. 128. inci. Fran. habuit in vxorem. vbi loquitur de uxore, an sit alimentanda. Abb. in d. c. salubriter. de usuris. uide ibi.
b Poma. Quarto. Vide Are. in §. fuerat. Insti. de actio. & q̄d de iure. Can. uide Bar. in l. at qui natura. §. non tantum. ff. de neg. gest. Alc. cons. 27. & cons. 63. & in 4. uol. Pau. cons. 39. in 2. uol. Bal. in l. fi. §. præterea. C. de iur. delib.
c Quæro quid. Adde quæ uoluit Ro. cons. 417. Pau. de Cast. in l. diuortio. sup. eod. Abb. cons. 107. lib. 2.
Meuo. Crauet. cons. 179. nu. 7. uers. quintus est casus. Rube. cons. 55. no. 3. 4. & la te cons. 108. cons. 63. nu. 4. Bart. Socin. inter. cons. Marian. sen. cons. 126. col. fin. li. 1. Paris. cons. 126. nu. 15. li. 2. & late. cons. 64. nu. 4. li. 4. Moder. Pari. tract. usur. nu. 526. Soc. sen. consi. 130. nu. 7. 8. cōs. 88. ubi latissime. lib. 4. Plotus. l. si. qn̄. nu. 452. C. unde ui. ubi plures quæstiones prosequit. & nu. 461. 474. Didacus li. 3. uariar. resol. cap. 1. nu. 3. Iaso. cons. 124. nu. 39. lib. 3. Ruyn. cons. 224. nu. 13. li. 1. Idem Ruy. cons. 25. nu. 2. lib. 2. cōs. 46. in fine. nu. 29. 30. eod. ubi declarat. & cōs. 104. nu. 7. lib. 4. Et de usuris augmenti. Capic. decis. 55. Naua. in tract. de usur. nu. 64. Lupus l. curabit. nu. 60. C. de cōtrahē. emp. scripsi. cōs. 7. n. 17. li. primo.
d Mulieri. Vide Pau. de Cast. cons. 338. & quæ posui in l. diuortio.

§. Ad virum. Reintegrato mr̄imonio, iudiciū de dote inceptū p extraneū non dissoluitur. h. d.

LEX XLIIII.

1 *Maritus pro restitutione dotis tenetur cedere nomina debitorum, etiam si nō habeat aliunde unde viuat, si ex sua opera potest sibi quærere victum.*
2 *Solutio nominibus debitorum quando fieri possit.*

a **Si maritus.** Maritus † nō tenet̄ ꝓ rōne dotis actionē d̄ do-
te cedere, si aliud ad victū sufficiēs sibi nō re-
manet. h. d. Glo. dicit. no. nisi psona mariti sit talis, q̄ ex sua opera
possit quęrere victū, q̄ tene mēti. oēs glo. tēdunt ad expositionē
a lr̄æ. Quærit a hic Iac. de Are. q̄d si ēt mulier n̄ hēt vn̄ viuat: certe
2 ipsa p̄fert̄ viro. Dixi ī l. maritū. s̄. e. Dy. iducit ad qō. † teneor tibi ad
centū, volo soluere noīa debitorū, an cogaris recipere? vī q̄ sic, ut
hac l. & l. cū q̄rit̄. j. d̄ admi. tu. In ɔ̄riū cessio vī emptio. l. si dubitet̄.
§. j. & l. cū his q̄ j. d̄ fideiu sed nemo inuit⁹ cogit̄ emere, ergo &c.
Dy. d̄t, q̄ n̄ cogit̄ recipere, ut l. n̄ aduersus. C si cer. pe. & l. nā & Ser
ui⁹. s̄. d̄ ne. gest. Mihi vī, q̄ hęc qō n̄ fuit necessaria. nā aut q̄s tenet̄
iō q̄a hēt actionē, & eā cedēdo liberat̄, vt l. q̄ debet̄. s̄. de pec. Aut
tenet̄ alias, & tūc n̄ coget̄ quis recipere actiones, nisi cū debitor
b aliud nō haberet, b vt l. eum a quo. & auth. ibi posita. C. de sol.

ADDITIONES.

a Quærit. Et etiam Bal. quid si uir habet magnum palatiū modici redditus, & magni ualoris, an cogatur uendere, hic non decidit, sed in l. qui bonis. C. qui bon. ced. poss. dicit, q̄ non. pro quo uide Ro. consi. 409.
b Aliud non haberet. Idem tenet Ro. consi. 412.

LEX XLV.

1 *Successio quando habeat uim solutionis.*
2 *Pater & filia in dote, an æquiparentur duobus reis.*

Si socer. Successio soceri, q̄ facit genero, n̄ perimit filię ius
ɔsolidationis. h. d. Opp. successio hēt vim soſonis
vt j. de fide. l. si debitori. ergo pimit filię ius ɔsolidationis, ut no. in
1 l. ī insulā. ī prin. s̄ e. Sol successio † hēt vim soſonis respectu succe-
dētis tm̄, n̄ alterius, s̄m Azo. hoc n̄ ē verū p p l. si ei. §. j. s̄. de eui. vn̄
gl. d̄t, q̄ hēt vī soſonis q̄tū ad succedētē, & fideiussores, & ad cæte
ras accessorias obl̄ones, q. d. n̄ q̄tū ad filiā, q̄ quo ad p̄rem non est
a accessoria, immo æque principalr̄ debetur, sicut p̄ri. Et h. d. gl. a ij.
2 quæ æquiparat † p̄rem, & filiā duobus reis, licet nō sit propria ęqui
paratio. l. n̄ solum. s̄. eo. & ibi dixi. Dy. vero dicit, q̄ successio hēt
uim solutionis, q̄tū ad oēs q̄b. pōt solui: sed p̄ri non pōt solui iui
ta filia. l. q̄ hoīem. § si gener. de solu. iō eius successio nō hēt uim
solutionis. q̄ nō placet. Quid. n. si filia nō haberet cām ɔdicēdi.
Certe tunc successio p̄ris haberet uim solutionis. s̄m cū: q̄d est ɔ
istū tex. Dico ergo, q̄ successio hēt uī solutionis ex quadā fictio-
ne, q̄ tūc demum inducitur, qn̄ ille, q̄ succedit, vult ex hoc euita-
re damnū. d. l. si ei. j. de euict. & l. si debitori, de fideius. Secus si ex
hoc vellet lucrum cōsequi, ut l. hæres a debitore. §. fi. j. de fideiu.
& ita hoc nō hr̄ ꝓ soſone, ut p hoc pr̄ priuet filiā iure ɔsolidatio
nis, & de hoc dixi ī l. si is q̄ ꝓ ēptore. j. de vsuc. in illa q. qua q̄ro,
quæ sit casus inducēdę fictionis. Dixi ēt ī l. Vranius. j. de fideius.

ADDITIO.

a Dicit glo. Paul. de Cast. post gl. fi. no. q̄ pater non compellitur dotare filiam iure actionis, & idem videtur dicendum, q̄ non transit ad hęredes, ut cogantur dotare, cuius contrariū uult Bar. in l. post dotem s̄. eo. & sequitur Pau. de Ca. hic, quia officium iudicis competens ꝓ alimentis, transit contra hæredem. l. si q̄s a liberis. §. item rescriptum. j. de libe. agnos. & h. d. esse in filia non maritata. Vnde dicit, q̄ habuit consulere, nunquid filia maritata sine dote per patrem possit implorare officiū iudicis contra patrem, ut eā dotet, & de hoc in lect. dicit aliqua uerba, clarius uide eius cōsi. 131. in prin. & uide Bal. consi. 23. 2. uolu. & ibi quid si uult repudiare hæreditatem paternam, & consequi dotem. Et an curator datus bonis, donec hæreditas iacet, possit dotare filiam defuncti.

1 *Petēs q̄ restituturus est alteri, q̄ ei a quo petit, nō uidetur facere dolo, & n. 5.*
2 *Dotis actio mortuo patre sol. matr. consolidatur in filium.*
3 *Dos etiam sol. matri. dicitur deberi uiro.*
4 *Verba enunciatiua per modum causæ prolata, inducunt dispositionem, etiam quo ad actionem.*

a
1 **§. Lucius.** a Qui † petit illud, quod restituturus est alteri,
q̄ ei a quo petit, dolo facere nō vī. h. d. Primo
ponit thema, & qōnē Scd̄o respōsionē. Tertio rn̄det cuidā obie
ctioni in ɔ̄rium. Quarto ꝓbat illud per reductionem ad incōue-
niens. Quīto iuxta p̄dicta format unā qōnem. Scd̄a ibi, rn̄di. Ter
tia ibi, nec vllā. Quarta ibi alioquin. Quinta ibi, sed & si ex parte.
2 † No. q̄ sol. ma. mortuo p̄re, actio de dote ɔsolidat̄ in filiā. simile
s̄. eo. l. si marito. §. si uolūtate. No. 2. † q̄ ēt sol. mat. dr̄ dos deberi
3 marito. dixi. s̄. eo. l. si pr̄. Itē no. q̄ regula, dolo facis, hēt locū qn̄ il
lud petit̄, q̄ quis restituturus est eidē, a quo petit. secus si alii. Op.
genero nō pōt imputari, cur p̄rem nō ɔuenit. l. si ex neus s̄ d̄ iur.
dot. ergo vī, q̄ a filia n̄ possit ɔueniri. Sol. q̄ hic pr̄ exhæredauit fi
liā cōtēplatione dotis, & iō filiæ legare vī, & sic p p uolūtatē p̄ris
4 imputat̄ marito, q̄ alias n̄ imputaret̄. Et ex hac gl. no. † q̄ uerba
enūtiatiua p modū causæ ꝓlata, inducūt dispōnē, ēt quo ad actio
nē. Sed ɔ hoc vī l. emptor. §. ancilla. alleg. in gl. & j. de do. exce. l. fi.
in prin. Rn̄. q̄ n̄ inducit dispōnem, quoad actionē realē, ut in ɔ-
riis. Rō, q̄a nō est legatū expressum, sed tacitū, arg. l. seruū filii. ī fi.
s̄. de le. i. Sed quo ad actionē psonalē inducit dispōnem, vt l. pe. j.
de coll. bo. & hac gl. Licet tn̄ hęc in se sint uera, tn̄ in ꝓposito ista
soſo n̄ placet, q̄a p illā cām testōr vī voluisse filię ꝓuidere, n̄ ma-
rito, l. seruo legato. §. si testator. j. de leg. j. Si ergo nō ꝓuidit mari
to in aliquo, nō potuit eū grauare testator, & facere eū teneri, vbi
alias n̄ teneret̄. l. ab eo. C. de fideic. & l. planc. la. 2. §. fin. j. de leg. j.
Vnde gl. soluit aliter, q̄ marito nō imputaret̄ cur p̄rem n̄ ɔuenit
ut in ɔ̄rio: sed cur nō ɔuenit hæredes p̄ris, quos cōuenire pōt vt
b hic. Opp. tex glo. hic habetis duo. Primo, q̄ regula, dolo facis, ha
bet locum in eo, qui debet restituere. Scd̄o, q̄ hēt locū in eo, q̄ de
bet restituere alij incōtinēti. Ad primum opp. j. ut le. no. ca. l. fi.
§. i. Rn̄. q̄ regula debet intelligi qn̄ restituturus est eidē incontinē
ti: secus si ex interuallo, ut in ɔ̄rio. Opp. ad istud de l. ista in fi. Nā
mulieri debet dos restitui ex interuallo: tn̄ pro parte sua n̄ debet
cōueniri. Simile s̄. de condi. ob cau. l. si donaturus. in fi. Rn̄. quā-
doque pars habet dilationem, quæ miserationis causa indulget̄
solutioni, & ista dilatio non impedit quin hēat locū regula, vt ī
cōtrariis: Quandoque quis habet dilationem, quæ respicit illam
obligationem, & tunc impedit locum habere regulam d. l. fi. §. j. ī
fi. ut le. no. cau. probatur hæc sol. in l. cum mulier. in fi. s̄ de cōpē.
Op. q̄ dos possit interim peti, propter commodū interusurij me
dii temporis nec ob. petenti regula, dolo facis, & l. j. C. si ɔstā ma.
dos & j. ter. amo. l. si mulier. §. rerum. Solu. ea quę dixi habēt lo
c cum c in petitione, nō in repetitione: Ratio, quia ille, qui repetit
ex aliqua iusta causa, uidetur quodammodo dicere, ut tanq̄ spo
liatus restituatur, l. interdum. & quod ibi no. in gl. s̄. de cōdi. ide.
& in regula iuris, quæ dicit, q̄ fauendum est magis repetitioni,
q̄ aduentitio lucro. Vnde cū l. i. C. si constante mat. dos sol. fu. &
l. si mulier. infra re. amo. loquantur in repetitione, fauetur ei ꝓ
pter interusurium medii temporis: licet haberet dilationē mise
rationis causa, quod nō fieret si principaliter peteretur, ut hac l. ī
fi. & d. l. si donaturus. Opp. ad regulam de l. j. §. redigūtur. j. quorū
leg: Sol. quidam dicūt in possessore, hic in petitore. Tu dic quod
hic

ADDITIONES.

a Barb. Lucius. Et vide Bar. in consi. 129. inci. Titius maritauit suam sororem. ubi consuluit in materia huius legis.
b Poma. Opp. Vide per Ang. Are. in prin. Insti. de excep. Rom. consi. 203.
c Habent locum. Adde quod contrarium tenet Bar. in l. 1. de condi. indeb. sed concorda ut per Iason l. idem. ff. de condi. indeb.

hic non erat liquidum, an deberet restitui, & iō nō haberet locum
regula, arg. l. fi. C. de ꝯpen. & no. de do. excep. l. dolo. de regu. iur. c.
dolo. in vi. Oppo. ad scd̄m regulā, ꝙ qn̄ est restituturus alteri, hēat
locū regula, dolo facit l. si donarius. in fi. de ꝯdi. ob cau. Sol. Aut il-
le q petit restituturus est alteri, qui restituturus est ei, a quo petit, &
habet locū regula, vt in ꝯrijs. Aut ille alius nō est restituturus est ei
a quo petitur, & non hēt locū regula vt hic. Ex prædictis distingue
bī. Aut opponitur exceptio dolo facis, qa petis qd̄ restituturus ei-
dē: aut restituturus es alij. Primo casu. Aut nō est liquidū, aut est liq
dū. Si nō est liquidū. Aut est restituturus eidem incōtinenti, aut ex
interuallo. Aut erat dilatio q̄ respicit obligationē. Aut illa quæ mi-
serationis cā indulget solutioni, & hoc scdo casu. Aut loquimur in
petente, aut repetente, vt ex prædictis patet. Secundo casu ptinci-
pali qn̄ restituturus est alij, & tūc aut ille alius est restituturus vbi a
quo petitur, aut non, vt dixi in præcedentibus. Prædicta vera in pe-
titorijs: sed in possessorijs dic, vt no. per Dy. in c. dolo. & in c. qui ad
agendum, de reg. iur. lib. 6. & per Cyn. in l. 2. C. de edic. diui Adr.
tol. Dixi plene in l. naturaliter. §. nihil commune. de acq. poss.

CONCORDIA.

Pro concordia. Aduerte, ꝙ his quæ vult Bar. in hoc §. Lucius. sci-
licet, ꝙ medij tēporis interusurium habetur in consideratione, qn̄
repetitur indebite solutum ante tempus, alle. ꝯtius per d. Alexan.
in apost. in l. cum quis. C. de iur. & fac. ign. & in l. i. col. fin. s̄. de ꝯdi.
indeb. Tu dic, ꝙ non contradicit Bar. Nā in hoc §. Lucius. non lo-
quitur præcisè de interlocutoria. Nā dicit ꝙ mulier poterit pete-
re pp̄ interusurium medij temporis: sed non dicit tm̄ pp̄ illud. Vel
aliter loquitur in casu speciali dotis, quæ dos continet plura alia pri-
uilegia, vt per Doc. in l. j. ff. sol. matr. & in c. salubriter. de vsu.

LEX XLVI.

1 *Actio regulariter non quæritur per ascendentes ex linea materna.*
2 *Extraneus quando semper videtur adiectus ad solutionem.*
3 *Actio utilis ex stipulatione fauore nuptiarū quæritur mulieri, per extraneū.*
4 *Dotis in stipulatione alternatiua, actio integra est mulieris.*
5 *Extraneus si dedit dotem, & stipulatus est eam sibi reddi, aut cui de iure de-*
bebit, ex hac stipulatione actio est integra mulieris.
6 *Extraneus quando stipulatur dotem sibi reddi, & mulieri actio quæritur pro*
parte.
7 *Extraneus quando stipulatur est dotem simpliciter, cui actio acquiritur.*

Caius. Ex pacto aui materni dotē dantis, solu. mat. actio q̄rit
mulieri. h. d. † No. ꝙ per ascēdentes ex linea mater-
1 na nō p̄t nobis q̄ri actio regulariter. Simile in l. debitor. in fi. j. ad
a Tre. † Secūdo no. ꝙ siue quis stipuletur sibi aut extraneo, siue ex-
2 traneo, aut sibi, sp̄ stipulator vr̄ adiectus ad obligationem, & extra
neus ad solonē, vt hic, & in ver. sed dicēdū. Probatur in l. i. §. si fru-
ctuarius. j. de stipulatio. seruo. Tertio no. † ꝙ fauore nuptiarum p
b liberam psonā extraneā, q̄rit actio mulieri vtilis ex stipulatione. vt
3 hic in fi. Et aduerte diligēter ad tex. qui dicit maxime, pp̄ affectio
nē psonarū, quasi dicat sol⁹ fauor nuptiarū sufficit, ēt si affectio pso
narū non esset. † Vlt. no. ꝙ fauore dotis si aliquis stipuletur sibi aut
4 mulieri, & sic alternatiue, mulieris est integra actio, vt hic. Facit l.
vxorē. §. testō. j. de leg. 3. Opp. ad primum supra deposi. l. publia. in
prin. vbi p pactum matris quærit filiæ. Sol. ibi nō ideo quærit filiæ,
qa mr̄ ei cessit, sed qa pactū fuit interpositū sup re ppria, & sic q̄-
rit cuilibet exneo l. pe. C. ad exhib. Dixi in l. stipulatio ista. §. si quis
insulā. de ver. obl. Op. ad idē de l. si genero. C. de iure dot. Sol. dicit
gl. ꝙ ibi p ascēdentē ex linea paterna q̄rit vtilis descēdenti, et si nō
sit in ptāte. Simile in l. vt iurisiurādi. §. si liberti. j. de ope. li. Dixi ple-
ne in l. qđ dr̄. j. de verb. obl. Ad fin vero op. primo. quia stipulanti
nō q̄ritur actio: quia si apposuit psonā exneam, psona sua vr̄ adii-
ci ad solutionē. ergo ei non q̄ritur actio. l. cū q ita. §. qui sibi. j. d ver
bo. obl. Sol. Illud, qn̄ ei, cui primo adiicitur stipulatio posset q̄ri: sed
hic, filiæ q̄ri nō poterat de rigore: verum, quia iste stipulator vide-
batur adiectus ad obligationem, mulier ad solutionem: ideo de
æquitate mulieri quæri p̄t, vt in fin d. l. cum qui. vbi eadem æquita-
te mulier videbatur adiecta ad obligationem, stipulator ad solutio
nem. Op. ad tertium notab. de l. debitor. in fi. ad Tre. Sol. gl. ꝙ p ex-
traneū stipulantem p̄t quæri nobis actio, eo casu, quo nobis quæ
reretur, stipulatione non interposita. sed hic, si auus dedisset dotē,
nulla stipulatione īterposita, quæreret actio mulieri. §. accedit. C.
de rei vxor. actione. ergo ēt stipulatione īterposita, &c. No. hāc so-
lutionem Contra hoc videtur casus in l. si ita stipulatus. §. Chryso-
gonus. infra de verb. obl. vbi licèt ex numeratione posset nobis q̄-
ri actio per alium, nulla interposita stipulatione, tamen si stipulatio
interponitur, nobis non quæritur. Item hoc videtur cōtra tex. hu-
ius legis qui dicit, hoc esse fauore nuptiarum, & ideo secundum
illa iura non videtur verum dictum glo. hodie autem hoc videtur
determinatū per l. secundam, C. per quas perso. nob. acquit. Ad vl-
timum no. op. alternatiua posita inter personas quibus acquiritur,
resoluitur in coniunctam, etiam in contractibus, vt l. cum quidam.
de verb. sig. Cum ergo auus stipuletur sibi aut filiæ, debet intelligi,
idest filiæ, & sibi. Sol. secundum illam nō procedit ꝯrium, ut l. pro
inde, ī fi. cum l. seq. de stipula. ser. hodie pcedit. Sed responde, hoc
c speciale fauore nuptiarum, c simile in d. l. vxorem. §. testamento.
5 infra. de le. 3. Et per † hoc dicebam semel in quæstione de facto. Ex
traneus dedit dotem, & stipulatus est eam sibi reddi, aut cui de iu-
d re debebit. Certe ex hac stipulatione integra d est actio mulieris,
qa perinde est, ac si dicat sibi, aut mulieri, qa mulier est illa, cui de
e iure dēt reddi, vt ī §. accedit. Sed qd e si exneus eēt stipulat⁹ sibi &
6 mulieri? Rn̄. crederē tūc actionē q̄ri p parte sibi, & p parte mulie-
7 ri, vt l. si mihi. & Titio j. de ver. ob. † Quæro, qđ si extraneus stipula
tus est dotē reddi, & nō dicit, sibi vel mulieri? Vr̄ qđ sit stipulat⁹ si
bi, vt l. stipulatio. §. si quis. j. de verb. obl. In ꝯrium facit, qa fauore
dotis intelligit stipulatus dotem reddi cui de iure debebit, casus
est s̄. eo. l. post dotem, s̄m tertiam lect. gl. & sic ipsi mulieri quærit.
Dic ergo. aut extraneus dedit dotem, & nō stipulatur, vel pacisci-
tur aliquid de restitutione. Aut super ea paciscitur, & hoc secundo
f casu. f Aut paciscitur simpliciter reddi sibi, aut simpliciter mulie-
ri, aut sibi & mulieri copulatiue, aut sibi aut mulieri alternatiue,
vt ex pdictis patet, & hoc in exneo, ī pr̄e dixi plene in l. post dotē.

ADDITIONES.

a Ascendentes. Paul. de Cast. in ver. rsdi. in tex. dicit ꝙ in casu huius legis nō solū ille q dat dotem mulieri, potest pacisci reddi illi mulieri, sed ēt filijs, & nepotibus ex ea, & acquiritur illis vtilis actio, sicut si stipularet mulieri, quasi repræsentetur eadem persona, per l. pater. C. de pac. cōuen. tam super dot. quam dicit singularem ad hoc, ꝙ licet loquatur in patre dante dotē pro filia: tamen filij & filiæ non sunt in eius potestate. & ipse dicitur ascēdens ex linea materna, & nihilominus potest acquirere descendēti, non solum mulieri pro qua est data dos, sed etiam liberis eius, quod est valde singulare. vnde eadem est ratio in quocunque extraneo, & hæc dicit menti tenenda, quia quotidiana & vtilis.

b Poma. Tertio not. Adde nūquid per extraneum quæratur futuro marito? Alex. consi. 23. inci. visis his quæ in themate. 1. vol.
Meno. Roland. a Valle. cons. 38. scripsi. cons. 44. nu. 10.

c Nuptiarum. Vide Card. cons. 111.

d Integra. Vide Bal. consi. 255. lib. 2.

e Sed quid. Adde quod consuluit in terminis Bald. cons. 387. 2. vol.

f Secundo casu, Vide Al. c. consi. 19. uersi. nunc capio. 4. vol. consi. 13. 1. vol.

LEX XLVII.

Qui dotem. Legatum quod nō p̄t capi, non p̄t in dotem compensari. h. d. Quæro exemplū, quo vxor capere non poterit. gl. ponit, qn̄ legauit mater ea, quæ sunt affixa ædibus, vt l. cæteris. j. de leg. j. quod non placet, quia tūc saltem æstimatio debetur, vt ea. l. §. si duobus. Vnde pone exemplū per l. apud Iulianum. §. fi. de leg. j.

LEX XLVIII.

1 *Liberorum appellatione veniunt nepotes.*

Si dotali. Appellatione liberorum ꝯtinent nepotes. h. d. Innuit ꝙ si pactū non fuisset interpositū, non potuisset retineri pp̄ liberos, & sic facit ad qōnem not. in l. dos a pr̄e. C.
1 eo. Examinaui plene in l. post dotē. s̄. eo. † Item no. ꝙ appellatione
a liberorū continētur nepotes. Quid aūt appellatione filiorum dixi plene in l. liberorū. ff. de verb. sig. Itē no. gl. quæ dicit, ꝙ hoc pactū valeat, si mulier pdecedat: secus si pdecedat vir. Et p hoc vr̄ ꝙ opi. Mar. sit vera de ꝯsuetudine, nō de iure. s. ꝙ filia mortua in matrimonio cum liberis, dos retineatur. Quod si contingat virum primo decedere, postea vxorē viduā cum filijs relictis ꝙ pr̄ filiæ viduæ p̄t ab illis liberis dotem repetere, quia ꝯsuetudo loquit in muliere decedente ꝯstante matrimonio. Si ergo decedit eo soluto remanet dispō iuris cōis, qđ plene examinaui. s̄ eo. in l. post dotem.

ADDITIONES.

a Appellatione filiorum. An eorū appellatione contineantur nepotes, vide Bald. cons. 79. lib. 4. consi. 2. 3. vol. & consi. 179. 1. vol. per Pau. de Cast. consi. 171. per Old. cons. 169. per Ang. cons. 87. per Roma. cons. 339. An autem appellatione nepotis filius fratris contineat, Pau. de Cast. hic dicit, ꝙ Dyn. consuluit ꝙ nō. Item per plura media consuluit Fed. cōs. 39. vbi dicit, ꝙ si in aliquib. iuribus reperitur nepos p filio fratris, id improprie est. & ibi alle. omnia iura alleg. hic p Ale. Idem Pau. distinguit hic, ꝙ Aut verbū nepotib. iungitur cū verbo filijs. vt si aliquis accepit emphyteusim pro se, filijs, & nepotibus nascituris. tunc non debet intelligi propter verbum adiunctū, de natis ex fratre: quia per verbū adiunctū declaratur significatū. ar. l. seruū filijs. §. fi. de leg. j. aut verbū, nepotes, pferi p se aut a l. vel statuto, & tūc debet intelligi pprie de filijs filiorū. S. aūt ab homine, tunc si subiecta materia nō conueniat nisi descendētib. vt in feudis, idē erit, alias intelligatur late s̄m cōem vsum loquendi. An aūt appellatione fratris cōprehēdant patrueles? in dubio dicit Imo. ꝙ cōtinētur fratres, qui sunt in primo gradū, nō aūt patrueles, vt dicit Bar. in l. Lucius. §. quęsitū. de leg. 3. Vnde dixit Alex. se cōsuluisse, ꝙ stāte statuto, ꝙ fratrib. extantibus excluderentur sorores, ꝙ fratres patrueles nō excluderentur, prout in terminis decidit Bald. in l. iubemus. §. fi. C. ad treb. in l. vxor. C. q accusare non pos. Ang. in l. 1. de inof. test. & in auth. matri, & auiæ. C. quando mu. offi. tu. & per Bal. in c. j. de benefi. fratris. Contrarū tamen tenuit. Io. And. in addi. Spec. in tit. de succes. ab intest. in rubr. referens Io. de Arena. disputasse, & tenuit Bal. in l. femus. in fin. prin. C. de inof. te. Idem Ro. in l. 2. C. de succes. edi. De quo vide Ale. cōs. 97. lib. 2. ubi refert quæ hic adducit pro sua parte, & uide Bal. conf. 30. Ro. in cons. 19. An autem stante statuto ꝙ fratres patrueles excludant matrem, an sorores patrueles illā excludent, uide Bal. cons. 322. lib. 4. Et an stante statuto, ꝙ frater excludat sororem, an stante fratre consobrino excludetur. Ro. consuluit quod sic, consil. 311.

LEX XLIX.

1 *Ratio legis & mens legis idem sunt.*
2 *Replicatio turpitudinis quando tollat exceptionem turpitudinis.*
3 *Exceptio doli, quando tollatur per replicationem doli.*
4 *Si bānitus offensus, bannito excipiente potuisse offendere bannitum, offensus replicat offendentem esse bannitum, an talis replicatio banniti admittatur.*
5 *Bannitus, qui potest impune offendi, amittit omnia iura suæ ciuitatis.*
6 *Stante statuto qđ bānitus nō audiatur, nec agendo, nec defendēdo, & bānitus*
agat

agat contra bannitum, bannitus excipit de banno, & reprobat contra bannitum, quòd iudicium non procedit.

7 *Stante statuto quòd de quolibet contractu soluatur gabella, alias contractus ipso iure non ualeat, an contra excipientem gabellam non solutam, possit de tali non solutione replicari.*

8 *Exceptio infamiæ contra testem opposita an tollatur replicatione.*

9 *Iudæi & hæretici sunt nobis inimici, & odiosi ratione sectæ.*

a Cum mulier. a Siue maritus excipiat de adulterio, ut dotem lucretur, siue criminaliter accu-
1 set, lenocinij exceptione repellit. h d. Not ex t. q rõ legis & mẽs
legis est idẽ, vt no. p Dy. ex̃ de reg. iur. c. si. lib. 6. Opp. j. de adul. l.
2. § si publico. Sol. post nomẽ rei receptũ inter eos nõ repellit uir
2 exceptione lenocinii, vt ibi, ante sic, vt hic. Opp. replicatio b turpi
b tudinis non tollit exceptionẽ turpitudinis. l. 2. C. de cõdic. ob cau.
vbi in pari turpitudinis cã, melior est cõditio possidentis. Sol. ibi
agens illa cõdictione in ipso libello obijcit reo turpitudinem, reus
excipit de pari cã turpitudinis, nec auditur actor replicans de pari
cã turpitudinis, qa sic replicaret illud idẽ, qd posuit in actione: sed
hic mulier fũdauit intẽtionẽ suã ex cõtractu dotis, nõ ex turpi cã: vir
excipiebat de turpitudine mulieris, mulier replicabat de turpitu
dine viri, de quo in actione nihil erat dictũ. Opp. de doli exceptio
c ne. c l. apud Celsum. § Marcellus. Sol. qñ ille q excipit, certat de lu-
3 cro, tũc exceptio doli tollit p replicationẽ doli, ut hic, & l. viro, s.
eo. secus si de damno certaret, vel uterq; esset in pari cã, ut in cõtrio
fm Iac. de Arc. & alios Doc. Cõtra hoc v r. C. si mi. se ma. dix. l. fi. i
prin. vbi minor petit se restitui, qd pt esse ẽt pp lucrũ. si ei objiciat,
q se asseruit maiorẽ, & si dolo fecit, põt replicari p eũ, qa ad hoc
fuit inductᵘ ex dolo aduersarij. Rñdeo, cõ exceptionẽ doli nõ obij
cit replicatio doli: sed oñdit dolũ nõ fuisse. Si enĩ dolo me induxi
sti, vt me maiorẽ dicerem, aduersus te nullus dolus est cõmissus. Et
d pdicta inducũtur d ad qõnẽ. Bãnitᵘ offendit † ex bannitũ, offensus
4 accusatus excipit de bãno, q nõ dẽt audiri, qa est bannitus, vnde
nõ põt opponere, an admittat hæc replicatio? Iac. de Arc. dicit, q
nõ, qa ex bãnito dat defensio, nõ aũt alterius ĩpugnatio, l. seruos.
ff. de accusationibus. Pro quo vr casus ex̃ de exceptioni. c. dilecti,
ubi dicit tex. magis pprie. Sed p euidẽtiori intellectu huius qõnis
5 opp. sic cõ Iac. de Arc. Banniti q pñt impune offendi, pdũt oĩa iu
ra ciuitatis suæ. l. amissione. §. q deficiunt. s. de cap. di. & no. p Iac.
de Arc. in l. ex facto. j. ad Tre. & sic cũ qlibet esset bannitus, statu-
ta ciuitatis suæ nõ vẽdicabũt sibi locũ in eis. Rñ. qa istud statutũ,
q possit impune offendi, nõ est in beneficio offendentis, sed fauo
re reipublicæ in odiũ exbanniti. vt l. j. C. qñ liceat sine iudice se
vindic. merito bãnitus nõ utit aliquo bñficio ex forma statuti: sed
dr, q talis actus in talẽ cõmissus, nõ est delictũ. Opp. ad idẽ fortiᵘ,
nõne determinatio Iac. de Arc. est cõ solonẽ q mõ dedi, q qñ ille,
q excipit, certat de lucro, exceptio doli tollit replicatione doli, ut
hic: sed bãnitᵘ excipiẽs excipit, ut ipse nõ teneat, & sic ut lucret ĩ-
e punitatẽ delicti, & sic p replicationẽ doli dẽt repelli. Pone clariᵘ ĩ
ciue bãnito, q agit, excipit q nõ põt, qa bãnitus, & sic excipiẽs cer
tat de lucro, an poterit replicari, q ipse est bãnitus? Puto q nõ, &
f sic credo verũ esse dictũ Ia. de Arc. Nã illud f q dr q exceptio do-
li, qñ certat de lucro, repellit doli replicatione: est verũ ad merita
cãæ, qñ opponit exceptio doli, vt post lit. cõtest. tũc tolleret replica
tione ista exceptio, vt in c. 3. ex̃ de excep. & per hãc l. & l. uiro. s. e.
g Sed qñ circa psonã certat, tũc non est qrendũ de lucro. Præterea g
h qñ op. ad psonã, ñ pt replicari. Rõ est, qa qñ cito teh ut reũ, statim
facio te habilẽ reũ, q cito ad iudiciũ ueneris p te, vel per aliũ, sed
tu nõ approbas me, ut actorem. Et ista sunt verba Inno. in c cũ in-
ter. ex̃ de exce. pdicta uera, nisi actor esset familiaris, vel domesti-
i cus rei, ut ex̃ de acc. c. nulli. & ibi per glo. & Inn. Quæro i de vna q.
6 † q disputauit Iac de But. pone q statuto k caueatur. q bannitus nõ
K audiat nec in agẽdo, nec in defendẽdo. Bannitus agit cõ bannitũ,
dicit ille, tu nõ potes agere: dicit alter nec tu potes excipere, quid
erit dicendũ? Iac. Bu. in sua disputatione determinauit finaliter, q
nõ põt excipere vetante statuto, & iudex de facto nõ põt supplere
& sic iudicium nõ pcedit. Sed uidedũ est, an dictum statutum va-
leat. s. quod nõ audiat, nec in agẽdo, nec in defendẽdo? Certe nõ,
qa leges debẽt esse iustæ. l. 2. s. de legib. & defensio est iuris nãlis,
q nõ põt tolli. l. ut vim. s. de iusti. & iu. & not. s depact. l. pactũ. in
gl. mag. & est tex. in c. pacto. ver. cæterum in si. de re iud. in cle. nec
l potes facere, vt iudex te iniuste condemnet. Rõ dic, q quædã l est
defensio volũtaria, vt qñ fit pclama, si qs vult talẽ defendere, uel
suscipere iudiciũ in se, &c. tũc ista põt tolli p statutum. Sed defen-
sio necessaria per statutũ nõ vr posse tolli. Et hoc tenet Inn. in d.
c. cũ inter. Modo ad ppositum, bannitus excipiens cõ bannitũ põt
id facere, cũ sit necessaria defensio, & sic pcedit iudiciũ. Sed dic, q
forte hoc nõ vr uerũ. Sicut. n. reo denegatum est excipere, ita de-
negatũ est actori replicare. Vñ sicut vr denegatũ reo, ne excludat
actionẽ, ita vr denegatũ actori ne excludat exceptionẽ. Ergo qua
rõne tu dicis, q pcedit actio, qa deficit exceptio, cadẽ rõne dicas,
q pcedit exceptio, qa replicatio deficit. Rñ q non deficit replica
tio, qa nõ uenit ad excludendũ, sed ad detegendũ, qa exceptio est
nulla, seu excipiẽs est inhabilis: sed certe idem diceret reus in sua
exceptione, q uenit ad declarandã inhabilitatem actoris. Et si in
exceptione cõsiderat aliud q declaratio, ualet dicta oppositio, quæ
sumit suũ effectũ à facto partis, cadẽ rõne, & replicatio hẽt suũ
effectũ ab oppositione partis, cũ nõ posset iudex de facto supple-
re replicationẽ. Vnde vr, q si iudex simul reperiat, q nec pt exci-
pere, nec actor agere. q nõ debeat plus cõcedere actori, q reo. &
m sic non procedit iudiciũ. Quæro de vna qõne, m q disputauit Iac.
7 But. statutũ † est, q soluat certa gabella de quolibet cõtractu, al's ipso
iure nõ ualeat cõtractus. Emi vnum fundũ pro centũ, tu uendidisti,
nõ fuit soluta gabella ab aliqua partiũ, tu uendicabas a me, dicẽs
q ego nõ solui gabellã, & ego cõ te excipio: qa tu nõ soluisti. põt-
ne hoc fieri? Breuiter ille Doctor determinauit. q exceptio doli
non tollitur replicatione doli, qñ quilibet est in pari causa, ut hic,
& in §. Marc. Sed qñ excipiens certat de lucro, replicans de dam-
no, tunc secus, vt hic, & s. dictũ est. Et ex hoc sequit, si repeto à te
fundum quẽ possides, ego certo de lucro, & tu excipiens de ga-
bella nõ soluta, certas de damno uitando: & sic nõ possum repli-
care, q nec tu soluisti. Sed vr in cõtriũ casus in l. si circa prin. C. de
litig. Sed tenebam opi. quã tenuit ille. Nec ob. l. vlt. C de litig. quia
ibi ideo est, qa ille qui agit nõ agit ad cõmodum suũ, sed ad com
modũ alterius. s. illius in cuius fraudem res est alienata. Prædicta
n sunt uera, qñ obijcit inter actorẽ, & reum. n Quæro qd si o obij-
o cit inter partem & testem, p an exceptio infamiæ † cõ testem pro-
p posita tollatur replicatione: vt si dico, tu qui excipis, es similiter
8 infamis. Et gl. dicit in l. 3. §. lex Iul. s. de testib. q sic. Sed forte cõtriũ
est verum. Nam infamis non põt obijcere infamiã alteri infami,
etiam in his, quæ inuicem hñt facere, l. in arenam, C de inoff. test.
sed testis non facit aliquid principaliter parti: sed adhibetur ut fa
ciat fidem iudici, sed iudex pp infamiam partis, non habet ma-
iorem fidem teste uili & infami. Et ita dicit Innoc. in simili in c.
intelleximus, extra de adulte. Sed cõ hoc facit C. de hæret. l. qñ.
9 Sed rñdeo, Iudæi † & hęretici sunt nobis inimici, & odiosi ratio-
ne sectæ, quod odium cessat inter eos. Sed infames, de quibus hic
loquitur, sunt tales, q eis non debet adhiberi fides, ratione pro-
prij delicti & propriæ malitiæ, quæ ita respicit aliũ infamem etiã
eiusdẽ infamię: sicut non infamẽ, ideo eis non dẽt adhiberi fides.

ADDITIONES.

Pom. Cum mulier. Vide Fr Crem. sing. 66. in 1. no. vide Barb. in cons. 10. in 2. vol.

b Replicatio. Adde similẽ casum per Pet. de Anch. cons. 383. incip. retento ordine, ver. descendo ad quintũ dubium. Et ad hoc dictum Bar. vide Fel. in c. dilecti filij, de excep. vbi sequitur Bar. hic, & uide Bart. in l. j ff. de cond. ob turpem causam.

Meno. Adde Bart. in l. 3. §. fi. j. de leg. 3. vbi constituit differentiam inter rationem & mentem legis. & Aret. §. post mortem, Inst. de inut. stip. Tiraq. de retract. conlang. §. 1. glo. 9. nu. 214.

c Doli exceptione. Vide Alex. cons. 59. ad fi. in 2. vol.

d Et prædicta inducunt. Quia tũc iudex ex officio suo põt excipere, licèt pars priuetur iure excipiendi, nam qñ quis priuatur iure excipiendi, car eius actione põt agere, vt est gl. no. in c. cũ ecclesiasticę, de excep. tex. in l. qui habebat, §. fi. de manu. test. l. Iulianus, §. quantum, ad exhib. Bal. in l. 2. ff. ne quis eũ qui in ius voc. tũ iudex potest excipere. 2. q. 7. c. alieni. & vide quod no. per Mod. in c. dilecti, quod bene no. & Innoc. in c. insinuauit, de testi. & Ant. in c. cum dilectus, de consuet.

e Pone. Vide aliquid per Ang. Aret. Inst. de except.

f Bard. Nam illud. Et de materia, vide Bal. in l. 2. ff. ne quis eum, qui in ius voc. & l. in arenam, C. de inoff. test. Ang. in Auth. vt iud. sine quoquo suff. §. itaque. Bart. in l. apud Celsum, §. Marcellus, de do. except. do. Pet. de Anch. in c. intelleximus, de adult. Ant. & Mod. in c. dilecti, de except. & ibi Inn. & idẽ in c. si quis presbyterorum, de reb. eccl. non alie. & limita illud dictum procedere quo ad epos, qui debent habere sanctos cubicularios. Secus quo ad prælatos inferiores, qui habent famulos. Ita no. dicit gl. & ibi Inno. in c. nulli, de accus. quod est notatu dignũ, & uide no. in c. ne reculũ, c. sicut alij, c. alieni, c. cum pastoralis, 7. q. 7. & uide Inn. in d. c. dilecti. vbi dicit idem in diuersis cap. & in c. quia frustra, de vsur. & in c. in ciuitate, eo. tit. & idẽ dicit in c. cum olim, de consi. q si quis improbat unam legem, nõ potest eius executionẽ pro se inducere. & uide Bal. in c 1. de ord. cog. vbi dat pulchram doctrinam. Vide Lud. Rom. cons. 211. quando statutum dicit, non audiatur ciuiliter, nec criminaliter. vide ibi, quia pulchrè loquitur.

g Præterea. Vide Cepol. caut. 123. Fel. in c. præsentium, de testi. & in c. cum inter. ver. uide generaliter, de except.

h Cito te. Et q citatus ut reus uideatur habilitatus ad iudicium, adde, & uide latè Fel. in c. cum inter, hic alleg. & ultra ibi dicta per ipsum, adde Paul. de Castro in cons. 11. incip. Tota disputatio. 1. parte consiliorum antiquorum.

Menoc. Castan. consi. 1. 5. Præsupposito. nu. 50.

i Pom. Quæro. Vide Aret. Instit. de except. in princ. Alex. consi. 130. in 4. vol. ubi in finib. 11. uer. quæro, vnam quæstionem, quam disputat Iaco. de Butr. statutum est, &c. adde Barb. cons. 44. in 1. vol. Ang. Aret. Inst. de except. in princ.

K Statuto. Si ex bannitus non debet audiri, an iudex possit supplere, vide Rom. cõsi.

Meno. lai. cons. 167. col. 3. in princ. lib. 2.

l Baro. Rõ dic q quædam. An defensio poterit tolli, uide Bal. pulchrè loquentem in l. ut uim, de iu. & iu. & uide quæ not. s. ea. l.

m De una quæstione. Vide Pet. de Anch. cons. 191.

Meno. Crauet. in quæstione post tract. de antiq. temp. nu. 34.

n Pom. Et reũ. Vide Fel. in c. de cętero, de testi. & in c. testimoniũ, in ult. col. eo. tit.

o Barb. Quæro quid si. Et uide quę dixi in c. testimoniũ, de test. & pondera in l. seruos, ff. de accus. vbi seruus potest excipere contra accusatorem infamẽ, ut eum repellat, ergo ita poterit excipere contra testem, quia æquiparãtur testis & accusator, & tu pondera, quia criminosus ipso facto est priuatus potestate testificandi. Ita probatur in c. testi. in ver. remouerit. de testi. Ita seruus ipso iure est priuatus, ut in Auth. de testib. in prin. & ibi gl. sing. secundum Ang. ad quid ergo est opus q excipiatur, quia a iure est priuatus? Item seruus potest repellere accusatorem, vt lenonem, l. seruos, j. de accus. ergo ita potest repellere testem alias inhabilem, uide gl. in c. nonficamus, 35. q. 6. quæ dicit idem quod hic Bart.

p Et testem. Adde ibi q pro eius decisione est gl. in c. testimoniũ, de testib. Et idem tenent Ang. Rom. Bal. hic, & Bal. in c. dño guerram, in prin. tit. hic finitur lex, deinde consuet. reg. incip. ? pec. in tit. de testib. §. 1. vers. quid si excõmunicatus. & ver. quid si vnus de vniuersitate, & idem tenet Ant. de But. in d. c. testimonium.

LEX L.

Mequia. Maritus non tenetur de periculo nois, si sibi culpa imputari nō pōt.h.d. Op.de leg.2.l.Caius. Sol.f'm
Pet.hic tradidit infra singul'r & expressè aliàs in gñali eōcessio-
ne non uenirent infra,vt ibi.Opp.de l.si nomen,§.de hær.vend.
Sol.intelligas, ꝙ hoc nomen fuit datū simp'r in dotē: secus si est
æstimatū, quia tūc faceret emptionē.& periculū esset uiri. vt l.ꝓ-
a ria.Opp.de l.promittēdo, a §.si à debitore,§.de iu. dot.Sol.aut no
men dātur in dotē,& habet locū distinctio præcedens,l.Aut dat
æstimatū,aut datur simp'r.Si uero nomen non datur in dotē,sed
b delegat' b viro, tunc aut loquitur de periculo subsistentis inopiæ
tpe delegationis,& distinguit, vtrū vir fuerit sciens vel ignorans,
vt in d.l.si à debitore. Aut loquitur de periculo subsequētis ino-
piæ,& periculum est viri simpliciter, vt l.si pupilli,§.2.ʝ.de solut.

ADDITIONES.

a Pom.Promittendo.Vide Alex.cons.10.in 2.vol.Rom.cons.46.
b Sed delegatur.Paul.Castr.dicit,ꝙ non videt rationem diuersitatis,præsupposito priuilegio in l.ure succedum,§.ñ.l.si ea res,§.1.de iu.dot. An autem eo ipso ꝙ trado tibi instrumentum , videar tibi mandare, vide hic per Paul. de Cast. & an eo ipso ꝙ trado instrumenta mea procu. deponere,an remittere debitum? Et an eo ipso ꝙ trado instrumenta mea procu. z4 causas,an videar ei mandare,ꝙ exerceat actiones. vide gl.in c.coram,de offi. deleg. per Bart.in l.3.§.causa, de Carb.edic. per Cyn.in l.maritus,de quæst. p.r Cano.in c.2.de solut, Sed pulchrè vide per Rom.cons.246.

1 *Dotis titulus ex parte viri dicitur onerosus, ex parte mulieris lucratiuus.*
2 *Dolus authoris nocet habenti causam lucratiuam.*
3 *Exceptione qui repellitur, dicitur teneri ad non petendum.*
4 *Mulier renūciādo iuri hypothecariō, sibi nō p̄iudicat, si uir nō hēat alia bona.*

§.Fundus. Si prædiū æstimatum in dotē datū,sine culpa viri euincat', non debet æstimatio mulieri.
h.d.& subtilis §.est.Op. ꝙ dolus patris non noceat filię,vt l.apud
Celsum,§.de authoris,de doli exce.Sol.gl.ꝙ hoc ideo,ꝗa filia hēt
1 cām lucratiuā nō onerosam. Et no.hic:nā † licèt titulus dotis di-
cat' ex cā onerosa,vt ʝ.de act.& obl.l.ex,p̄missione,tñ illud intell'r
ex parte viri,sed ex parte mulieris,pro qua dos dat',& sic dotē lu-
crat',dr titulus lucratiuus,l.fi.§.1.ʝ.q̄ in frau.cred.& ita intell'r illa
gl. Opp.C.de iu.dot.l.auta,& §.de pac.l.rescripiū,§.si pacto,& §.
de euict.l.in vendicantē Glo.dicit intelligo istam f'm illas,s.ꝙ sit
in electione viri,vel agere de euictione ꝯ hīdes soceri, vel excipe
re ꝯ mulierē,vt hic.Qđ nō placet nr̄is Doc Nā ꝯstante matrimo
nio posset agere vir de euictione,sed eo soluto non. Ageret .n.ad
cōmodū mulieris,sed ipsa non posset agere,cū cām lucratiuā ha-
beat,vt dictū est,ergo nō pōt ꝯqueri.l.Aristo.de dona.nec alius ,p
ca.Facit §.de cōd.ob cau.l.si donaturus,in fi. & sic tenebat Iac.de
Are.& sic subaudit:o gl non est bona Op.dolus patris nō debet
nocere filiæ,vt ʝ.de Carb.edi.l.j.§.2.Sol.vt no.in l diui fratres,ʝ.
de iure pat.& per Dy.in c.non debet aliquis,extra de reg.iu.lib 6.
2 † Sed quantū ad propositū, hic dolus patris nocet filię, sicut do-
lus cuiuslibet ex̄nei, a quo quis causam lucratiuā hēt,vt l.apud
Celsum,§.de authoris,de doli excep.Quærit Dy. quid si cōstante
m̄rimonio vir egit de euictione & obtinuit, an teneat' restituere
mulieri.Et dicit ꝙ sic,vt §.de iu.dot.l.nō solū,& l.quoties.Distin
xi plenè in l.p̄ior.§.j.de bon. aut.iudi.pos.Vltimo Iac.de Are no.
istū tex.qui dicit,ait .n. ppea se non teneri, & exponit gl s.de eui-
ctione.Vel dic.i.nō repellit' exceptione. Et sic no. † ꝙ ille,ꝗ exce-
3 ptione repellitur, dicit' teneri ad non petēdum,& facit l.si unus,
§.pactus ne peteret, §.de pact. & l.vbi pactū,C.de transact. Et per
a hoc ipse inducit a ad qōnem, † mulier pōt renunciare f'm iura
4 ffor ū & Codicis iuri hypothecariō l.iubemus,& l etiā,C.ad Vel-
b leia. Sed f'm iura Authenticorū mulier non pōt obligari pro vi-
ro,auth.si qua mulier.C.ad Vellei.Sed si renunciat,obligatur ad
non petendū pro uiro,ergo vr̄ ꝙ hoc non ualet, & hoc concedit
Iac.de Are. ꝙ qñ vir non habet bona,ꝙ talis renūciatio sibi non
præiudicet,quia per hoc non impeditur petere:secus si alia bona
haberet,quod tene menti.Idem tenet Dyn.in l.si pignus,ʝ.quæ in
fraud.cred.& Iac.de Bel. in Auth.vt immobilia ante nupt.§ fin.

ADDITIONES.

a Pom.Inducit.Vide quod per hoc dicant Pau.de Cast.& Alex.in l.cogasti,§.fi.ff.si cert.pet.Rom.cons.240.& cons.287.
b Renunciare. Inquantum Alex.alleg.hic gl.in c.licèt mulieris,de iureiu.tu singulariter limita, vt per Bald.consi.118.& 394.lib,3. sed quid si mulier agat contra emptorem bonorum,& emptor excipiat ꝙ ipsa consensit,& ipsa replicet,ꝙ illa erant vltima bona, cui incumbat onus probandi, an mulieri,ꝙ alia non essent. Paul.de Cast.dixit se respondisse sic de facto, ꝙ mulieri actrici neganti non esse in bonis,incumbat onus probandi,l.hac iure,de verb.obl. Non ob.l.cū de lege, §.de prob.quia loquitur qñ reus negabat ad fundandam intentionem suam,sed hic iste habet fundatam intentionem,ex renunciatione mulieris f'm ipsum Pau. de Cast.de quæst.hic formata per Bar.vide Bal. consi.363.1.1.vol.Paul.de Cast. cons.219. & per Rom.cons.187. vbi etiam dicit,ꝙ si maritus sit exul a ciuitate, vel tanquam bannitus , & peruenerint pecuniæ sufficientes ad dotem ex bonis ipsius mariti ad mulierem, tanquam ad negotiorum gestricem,ꝙ si sibi non consuluit pro dote,extinguitur hypotheca,ita ꝙ non potest agere contra bona mariti hac ratione, quia quando alius sui debitoris negotia gerit,si solutionem pecuniæ eiusdem debitoris sui sibimet sine iusta causa facere tardat in culpa esse censetur. Quamobrem si de pecunia ipsa aliud obueniat, actionem competentem amittit,secundum ipsum,casus est vnicus,& singularis, ff.de neg.gest. l.debitor. Et quod renunciatio mulieris sibi non præiudicet,tenuit Fed.consi.241.

LEX LI.

1 *Mulier non alienat fundum dotalem, etiam viro volente ,*

Si æstimatis rebus. Fundus æstimatus tali æstimatione,q̄ non facit emptionē, potest
alienari muliere volēte h.d.Op.hæc lex vr̄ ēi loqui in reb.mobili
bus,qđ apparet dū dr̄,q̄ vero non extarēt. Nā immobilia nō p̄nt
de facili nō extare:sed mobilia indistinctè poterūt alienari isto ca-
su f'm ista tēpora vt not.§.e.l.j.Sol;a Fateor ꝙ poterūt alienari,s;
a solu.matr.poterūt per mulierē reuocari,ut l.in reb. C.de iure do
tiū.Oppo.hic innuit, ꝙ res dotales p̄nt alienari volente muliere.
Nā talis æstimatio nō facit desinere rē esse dotalē. l.qđ fundus.§.
de fun.dot.& l.dotalē.& l.si inter.C de iure dotiū,& sic est.ꝯ.C.d
rei vxo.actione.l.vni §.& est lex.& Inst.qb.alienare nō licet.i pri.
Soluūt quidā ex textu,ꝗ hic dicit, neq; volēte,&c.& subaudit ma
xime,& illā t; Dy.Alii dn̄t,ꝙ ista æstimatio,licèt n̄ faciat emptio-
nē:facit tamē,vt possit alienare volēte muliere.l.fi.§.de pac.dota.
Et illā tenet Pet.qđ est notandum.Op.in Aut.immobilia añ nup.
do.§.prio.posita.C ad Velleia.auth.siue a me.Glo dicit,ꝙ ibi dos
æq̄parat' donationi pp nuptias quo ad cętera,nō aūt quo ad p̄mit
tēdū alienationē.Nō.n hodie p̄mittit' plusquā olī Quæro,dixim'
§.an vir possit alienare volēte muliere,† & an mulier b possit alie
1 nare fundū dotalē,volēte uiro.Iac.de Are.dicit,ꝙ sic,p l.si p̄dium
b C.de iu.dot a ꝯrio sensu.& ibi p Cy.ideo:ꝗa ipse tenet ꝙ dos pōt
solui mulieri cōstāte matrimonio ut dixi ī l.ij.ī pri.§.e.Vñ eo ip-
so ꝙ vir p̄mittit mulieri,ꝙ vēdat,vr̄ sibi soluere.Sed certe illā opi.
reprehēdi in l.2.sup.eo. Ad l.si p̄diū.respōdeo,quod ibi non debet
sumi arg a contrario sensu:quia resultaret prauus intellectus.

ADDITIONES.

* Meno.Scripsi.cons.314.nu.9.
a Solutio.Adde secus constante,vt per Bal.in l.si prędium. in 2.col.de iure dot.per Alexandrum cons.152.in 4.vol.
b An mulier.Adde Rom.qui consuluit quod sic.cons.160.
Meno.Tiraq.de legibus connubial.3.nu.131.

LEX LII.

a **Aestimatæ.** a Seipsam summat Quæro quid si añ matrimoniū res æstimatæ in dotē datæ deteriorētur,cui' periculo deteriorant'.Rñ.vt l.plerūq;.§.si añ.§.d iur.dot.

ADDITIONES.

a Aestimatę. Bald.quē refert Pau.de Cast.dicit hanc l.esse notan.propter mulieres rusticanas,quę remanent uiduę cum vestibus & iocalibus factis a primis , & deinde nubūt secundo,& tradunt istas vestes,vel iocalia ęstimata, & mariti dimittunt ipsis mulieribus , & efficiunt deteriores utendo , quod hęredes mariti non possunt illas restituere soluto matrimonio mulieribus,licet ipsę illas deteriorauerint,quia ęstimatio fecit emptionem .

LEX LIII.

Maritus. Dos indebite reddita condicitur.h.d.prosequere hanc l.vt in gl.quæ bene dicit.

LEX LIIII.

1 *Filius dotem recipiendo tenetur insolidum,pater vero tenetur de peculio.*
2 *Dotis in actione non interest,an res data in dotem extet vel non.*
3 *Maritus qui habuit domum in dotem, & est conuentus,quando teneatur quatenus facere potest.*
4 *Mulier hodie potest vendicare a viro rem in dotem datam.*
5 *Filiusfamilias tenetur de peculio,in quantum facere potest .*
6 *Pater conuentus de peculio deducit æs alienum,& quod sibi & suis debetur.*
7 *Sn̄ia lata contra filiūfamilias habet executionē cōtra ipsum factum sui iuris.*
8 *Filiusfamilias potest condēnari,& executio fit in peculio, & etiā in personā.*

Si filio. Primo ponit unū dictū cōiter in patre & filio. Sc̄do
in filiis tm̄,tollit tres dubitationes.Tertio in p̄re tan
tum,& tollit unū dubiū . Quarto ī filio tm̄,& tollit aliud dubiū .
Sc̄da ibi,nec interest.Tertia ibi. At quin.Quarta ibi, At si cū ī pe-
1 lio.Ex prima parte no.† qđ filius recipiēs dotē teneat' īsolidū ,p̄a-
ter vero d peculio.ut in l.si cū dotē.§.trāsgrediamur.§ e.Opp.de
hac ea.l.vbi filius nō exig t' īsolidū.Sol.tenet' īsolidū respectu sub
stātiæ oblōnis,vt hic in prin.sed considerata efficacia exactionis.
non exigitur,nisi quaten' facere p̄t,vt ī seq.r̄nlo. Venio ad ij. p̄tē
2 ex qua† no.j.ꝙ nō interest siue res extet,siue nō.Cōtra.§.de pec.
l.in bonęfidei §.ꝯtrario l.3.§ si filio.Sol. Qñ cōuenit' fili' nō iterest,
ut hic:secus qñ ꝯuenit' p̄r,vt in ꝯrio. Probat' in l.si cū dotē.§.fi.§.
3 e.Et istud facit in ar.† ad quæstio.Maritus habuit in dotē domū:q
r:t' an sol.ma.dēat eā restituere si nil aliud hēat,vel debeat ꝯdem-
nari,quatenus facere p̄t? Cy.dicit hic in fin ꝙ hic vr̄ casus,ꝙ dēat
cōdemnari quaten' facere pōt,dū dicit siue res extēt.siue nō,qđ ē
verū sine dubio,si maritus ꝯueniret actione personali:sed si actio
ne in rem,tūc est dubiū.p l.Nesennius.§.pen.de re iudi. & Guli.te
net,qđ qñ vir ꝯuenit reali,n̄ hēt bñficiū,vt n̄ exigat',nisi quatenus
facere p̄t;ꝗa ꝯuenit' vt qlibet ex̄ne' possessor.p illā l. Nesennius.§.
pe.Ita no.ipse in l.qđ nomine.§.de cōd.ind. dixi in l.maritū.§.e.
Pro hoc vr̄ casus in l.ēi.§.licet.ver.Ofilius.sup.e.ubi,si dolo mari
ti res dotalis interijt tenet' insolidū,sed paria sunt,quē possidere,
vel dolo desijsse possidere,ergo &c.Quid dicemus?ꝙ si loquimur
de alia re vxoris,quæ ad virū p̄uenit,si ꝯueniat' vir rei vēdicatiōe,
p̄cedit opi.Gul.sine dubio:si uero loquimur in re dotali , tūc f'm
illa tēpora mulier nō poterat vēdicare:ꝗa in eā nō trāsibat domi
niū ut l.cū dotem (alias,si dotē) C.de iure dot.Dixi ī l.si mora.§.
4 eo.gl.tenet ī l.si filiofa.§.e.§.j,hodie uero† mulier pōt vendicare,
per l.in reb.C.de iure eo.Sed aduertēdū est,ꝙ tunc oportet eā age
re vt vxor,& de necessitate hoc habet in iudiciū deducere, quod

vxor

vxor fuerit,& sic non agit,vt qlibet ex̄neus,& sic sustinendo Dy.
hoc casu posset vir hēre beneficium, ne exigatur vltra q̄ facere
possit, p quo est hęc lex. Nō ob.d.l.ęi.§.licet.qa ibi pp dolū gra-
5 uius punit,q̄ si possideret.No.ēt ex hac scda parte,ꝙ filiusf.tenet
inquantū facere pōt de peculio.Op.s̄.de pec.l.si qs cū filio.Solu.
ibi ꝯueniebat alia actione q̄ de dote,ſm glo.Venio ad tertiam &
6 quartā partē simul.Ex qb.no.ꝙ†qñ pr̄ ꝯuenit de peculio,deducit
æs alienū.& ꝙ sibi,& suis detur.Sed qñ ipse filius ꝯuenit,nihil de
ducit.Cōtra hoc opp.qa hoc nullius effectus est.Nā pr̄ cū videbit
filium ꝯdēnari, adimet sibi peculiū, & sic mulier nihil ꝯsequet
l.q̄ Tuberonis.§.si.cū l.seq.s̄.de pecu. Rñdet gl.ꝙ īmo pficiet ad
tria.Primo,qa pōt pr̄ ꝯueniri actione in factū,ꝙ prius n̄ poterat.
Scdo,qa filius factus sui iuris.poterit ex hac sñia ꝯueniri,nec exi
7 gent aliæ pbōnes,ꝙ no.† qa sñia ꝯ̄ filiūfa. hēt executionē paratā
ꝯ̄eundē factū sui iuris.Tertio pdest.ŝt gl. qa currūt usurę cētesimę
post quadrimestre tp̄s,& hoc verū,si pr̄ adimat.Si aūt nō adime-
8 ret,tūc fieret executio in peculio.ita de h.d.gl.†Ex hoc vlt.hēs ꝙ
filius ꝯdemnat.Itē ꝙ executio fit,& sic in peculio.Cōtra hoc op.
ꝙ filius ꝯdemnet,& exigat insolidū,vt l.si dubitet.§.fili⁹.j̄.de fide
ius.Sol.Spālis casus est hic,qđ fili⁹ n̄ tenet ultra uires peculii.sim.
in l.si filius.de iud.Opp.qđ executio differri dēat in tp̄s existētię
sui iuris,ut l.qđ si minor.§.si seruus.& l.3.§.sed utrum.ibi,& qui
dem &c.& ibi no.s̄.de min.Sol.Dico sustinēdo gl.qđ executio n̄
fit in psonam filij durāte patria ptāte.Vt ibi,sed in peculiū,sic vt
hic.Veritas est,qđ ēt in persona filii fit executio,qđ apparet,qa pt
cedere bonis, ut l.pen C.q bo.ced. poss.Nō.n.est necessaria filio
cessio bonorū, nisi posset capi in personam.Vñ præal.glo. nō sūt
veræ,& eas reprehendit Rich.Malū.pōt ergo fieri executio durā
te patria ptāte,& in personam,& in peculiū,ut dictū est.Oppo.qđ
pr̄ qui tenet de peculio,teneat vt fideiussor ꝯ̄ctus, ut l.cū filius.ī
prin. de ver.obl.sed in fideiussorem ꝯ̄ctus nō fit executio, ut ple-
ne dixi in l.i.iud.sol. Ergo in pr̄em nō poterit fieri executio , qđ
fieri pōt capiēdo peculium.Quare Petr.dicit.qđ fiet p modū exe
cutionis.sed agendo ꝯ̄ pr̄em de peculio,qđ est ꝯ̄ istum text.Nam
tūc pr̄ deduceret quod sibi,& suis debet.Dico ergo,qđ pr̄ n̄ est so
lū fideiussor ꝯ̄ctus, immo est ut fideiussor iudicii,vt l.3.§.scribit.
de peculio.Ideo poterit in eum fieri executio,ut d.l.j.j̄.iudic.sol.
Præterea,pr̄ & filius tenētur eadem actione,vt l.3.§.cui cōgruit.
s̄.de pec.Item op.ad glo.ꝙ pr̄ non possit adimere peculium, vt l.
summa cū rōne. s̄.de pec. Sol.intellige qđ hic bona fide ademit.
Et ita sentit Iac.de Are.Ad prædicta de executione fiēda in pecu
lio,facit s̄.de noxalib.l.& condemnatus.quę lex habet glos.not.
qualiter in peculio aductitio fiet executio cōtra patrem. Vltimo
Dyn.inducit ad qōnem,maritus habuit in dotē vnam domū.&
solu.mat.nihil habebat,an debeat restituere domū,vel sit condē
natus inquantum facere pōt.de qua qōne dic, ut s̄.dixi in ead.l.

LEX LV.

Maritus. In exactione inquantum quis facere potest,non
fit deductio æris alieni,nisi in donatore.

LEX LVI.

Cum mulier. Viro restituenti dotem debet a muliere caueri de indemnitate.h.d.

LEX LVII.

Si quis sic stipuletur. Stipulatio generalis refer-
tur ad oēm casum soluti
mat.h.d.Opp.in auth. de nup §.sed ēt captiuitatis.Sol.hodie per
captiuitatē nuptiæ nō dissoluunt. Op.qđ mors ciuilis n̄ æqparet
nāli.l.ex ea parte § insulā.j̄.de ver. ob.Sol.vt p Dy.in l.si cū do
tē.ī prin.s̄ co.ī l.Gallus.§.& qd si tm̄.de lib.& posth.Quęro aliqs
a est stipulatus sibi dotē reddi a in oēm casum restituēdę dotis.Ista
stipl'o est gñalior,q̄ illa de qua hic dr̄,qa pōt ēt euenire casus re-
stōnis dotis,ꝯstate mr̄imonio,ut pp inopiā, an tūc poterit repete
b re?Puto ꝙ b nō,qa pp inopiā n̄ dr̄ dos uere restitui, cū remaneat
vt deseruiat oneribus mr̄imonij,ut l.ubi C.de iu.do.sed si eēt ali⁹
casus restituendæ dotis veræ.ut si uxor deberet separari a uiro p,
pter fornicationem uiri,secundum quod dicunt iura Canonica
tunc forte illi stipulatori competeret actio ex stipulatu.

ADDITIONES.

a Reddi.Pau.de Ca.dicit se semel defendisse unam uiduam,quæ se obligauerat in omnem casum restituendæ dotis pro dote nurus recepta a filio , cū filius esset effectus inops & nurus ageret ad restōnem dotis, cōsuluit ipse ꝙ illo casu nō erat fiēda restitutio,sed cōsignatio.cōsi.126.Idē tenuit Pet. de Anch.cōs.14?.
b Poma.Puto quod.Adde ꝙ per illam opi.consuluit Pau.de Cast.consi.126.sed cō suluit Rom.consi.342.& uide de quæst.per Imo.consi.110.

LEX LVIII.

1 *Actionem directam habens si consequitur utilem, illam intentat.*
2 *Vsusfructus licèt cedi non possit,commoditas tamen utendi ceditur.*
3 *Mulier si cedit in dotem vsufructum fundi, qui erat uiri, sed eius non durauit,ad hæredem mulieris non transit.*
4 *Locatio,vel venditio facta uno nummo, quando ualeat remissi.*
5 *Emphytheusi data in dotem uiro,cui fuit refirmata per dominum soluto matrimonio,quomodo restituatur.*

Vsufructu. Vsufructus in dotem datus in re ppria mu-
lieris, sibi & hæredi restituitur , facto diuor-
tio: in re uero mariti,sibi duntaxat: in aliena uero cōmoditas p-
cipiēdi fructus,sib. & hr̄di debet restitui.h.d.Diuidit in qnq;par
tes.Primo,ponit vnū dictū,in quo simpl'r dr̄,vsumfructū mulieri
& hr̄dib.eius debere restitui,vsq; ibi,ꝙ an sit verū.Ibi scda.in qua
quod est dictum de hr̄de,reuocat in dubium vsq; ibi, si cū habe-
ret. Ibi tertia,in qua declaratur,qñ mulier dedit in dotē vsumfru
ctū fundi,qui erat mariti,usq; ibi,quod si fundi.Ibi quarta,ī qua
ponit aliud dictū qñ mulier dedit in dotē usumfructū fundi,qui
erat mulieris,& durauit eius.neq; alienauit usq; ibi,si uero aliena
ta.Ibi quinta,in qua psequit duo cōiter.s.qñ dedit in dotē usum
fructū fundi mulieris,qui nō durauit eius,sed alienauit,uel si de
dit in dotem usumfructum fundi alieni usq; ad fi. Et ista ult.pars
diuiditur in duas,quia prima loquit de restōnē q̄ fit mulieri.Secū
da de restōne q̄ fit hr̄di eius.Scda ibi,nā & finge. Et dubietas hui⁹
legis est spāliter in hac ultima parte, qa vsusfructus nō pōt cedi,
& si cedatur finitur.l.si vsusfructus.s̄.de vsufr.& Insti.de vsufr.§.
finitur.Et ex hac diuisione hēs casum in terminis clarum.gl.j.fuit
additio & ponit casum,& in quibusdam nō bene dicit, ut j̄.dicā.
Recito ergo primo aliam glo.Opp.ego dixi diuidendo,ꝙ primo
ponit vnū dictū simpl'r. Contra imò loquit limitatiue in fundo,
q nō erat uiri.neq; uxoris. Sol gl.ꝙ nō apparet cuius erat fundus
tp̄e dationis in dotē & iō illud diuidit postea in quatuor casus.Se
cunda pars nō hēt ꝯ̄ria. Venio ad tertiam partē, & opp.ei,qui est
dñs,nō pōt cedi vsusfructus,cū res sua nemini seruiat.l.uti frui.in
prin s̄.si usufr.pet. Rñ.apud mulierē erat usufructus formalis,
cū ꝯcedit uiro dño pprietatis,dr̄ esse causalis:& cū restituit mu-
lieri,incipit de nouo esse vsusfructus formalis.Et vide gl.quę inci
pis.formalis.&c. q̄ bñ dicit. ꝙ statim qñ est apud mulierē,muta-
1 tur de formali in causalē.Et hoc facit ad qōnē,si hēns actionē di
rectā ꝯsequatur utilē.an possit illā utilē intētare, & dic ꝙ nō.arg.
huius legis & qđ dixi in l.2.C.de act.& obl.Venio ad quartā partē
& opp.si mulier est dña,sibi nō pt restitui vsusfructus, ut palle.l.
vti frui.Rñ.ꝙ in eam non transfert formalis,sed incipit esse cau
salis. Venio ad quintā partē,& opp.vr̄ ꝙ vsusfructus nō possit ce
2 di,vt Inst.de vsufr.§.finit.Sol. †dic ꝙ hic nō cedit ei vsusfructus,
a sed ꝯmoditas a vtendi & fruendi.Ad qđ facit l.necessario.§.fin.de
peri.& ꝯmo.rei uēd.& hoc hēs.s̄.de pact.l.si tibi.§.pactū. Op.ꝙ
sit alius modus restituēdi,s.ꝙ locet,vel vēdat mulieri uno nūmo,
ut l.si usufructus. s̄.đ iur.dot.Sol.fateor,ꝙ illud remediū qđ hic
deficit,suppleт p illā legē. Opp.ad fi.ꝙ non dēat restitui hr̄di,quia
usufructus morte finit,ut l.corruptionē.C.đ usufr.Sol.si mulier
fuisset vsufructuaria,fateor ꝙ ad hr̄dē n̄ trāsiret:sed hic maritus
erat usufructuarius,tū qa hoc erat cōtēplatione mulieris,ꝯmodū
3 qđ pcipit,dēt restitui mulieri,& heredi eius. †Quęro,quid si mu-
lier dedit ī dotē vsumfructū fundi,q erat uiri, sed eius n̄ durauit,
quia alienauit?Gl.prima magna dicit istū casum esse in tex.& eē
idē,sicut qñ mulier dedit in dotē vsumfructū fundi sui, quē alie
nauit,qđ nō placet. Iste.n casus nec in tex.est: nec esset uera deci-
sio,qa si mulier dedit ī dotē vsumfructū fundi, q erat uiri & ipsa
mulier erat vsufructuaria,n̄ fecit fructuatiū vnū,vñ ad hr̄dē mu
4 lieris nihil trāsit.†vt hic in tertia parte legis. Quæro,an valeat vē
b ditio, uel locatio vno nummo b Cy.ponit in l.maritus.C. de pc.
& Pet.hic. Gl.tangit in l.si quis ante.j̄.de acq. pos.& ibi plene di-
5 xi. Vltimo ex hac l.collige distinctionē per te.† Quæro extra glo.
res emphyteuticæ fuerunt datæ viro in dotē, & ei refirmatæ per
dñm.qualiter restituant sol.matr.cū non possit fieri alienatio, ni
si ꝯsentiēte dño? Rñ.per remedia huius legis patietur uti frui re il
la . Idē forte in rebus occasione dotis marito ꝯcessis in feudum.

ADDITIONES.

a Commoditas.Bald.cons.285.lib.4.dicit quod mulier dando in dotem vsumfructum,non dicitur alienare,sed in corpore matrimonij retinere.
Menoch.Alba.cons.511.nu.2.3.
b Vno nummo.Vide Pet.de Anch.cons.vl.Cal.cōs.4.de loca.& ibi quid si res est so lita cōcedi p ecclam ad lōgū tp̄s uno nūmo,an possit simpliciter cōcedi iudæo-

LEX LXIX.

Seruus dotalis. In rebus,quæ in alienum commodum
geruntur,consilium est,illius volunta-
tem exquirere,vt gestor se a periculo gestionis exoneret.h.d.Op.
ꝙ istud remedium nō sit necessarium, cum propter hæreditatem
maritus non teneatur vxori.l.hinc quæritur.§ potest.s̄. de pecu.
Sol.intelligas hoc quando fuit ꝯsecutus contemplatione vxoris,
& colligitur ex qualitate personæ relinquentis l.sed si plures.§.in
arrogato.de vulg.& pup.subltit.& C.de iure delib.l.cum aliquis,
vbi ex verbis colligitur.Item in dubio præsumitur ſm no.in l a-
ditio. de acq hær. Opp.extra gl.dos non potest restitui constante
matri.C.si dos constante matri.l.j.Sol.hic casus est specialis,quia
per hoc conditio mulieris efficitur melior,& mariti efficitur de-
terior.l.ita constante.s̄.de iure dot.dixi in l.quamuis.s̄.eo.Op.ex
trā gl.de l q sic j̄.de sol.vbi q sic soluit,vt statim recuperet,nō trā
fert dñium si ꝯmodū aliquod apud recipientem nō remanet:se-
cus si apud recipientē remanet commodum,vt hic. Quæro,qd si
mulier interrogata tacet? Rñ.maritus non cogitur adire.l.si pcu
ratorem.§. si ignorantes.ver.si hi.s̄.man. quia taciturnitas semp
interpretatur ꝯ̄ tacentē.l.de ætate.§.qui tacuit.s̄. d interro.actio.
Quæro quid si mulier est absens,adeo ꝙ non pōt sibi denunciari?
Rñ. vr̄ ꝙ perinde est ac si denunciatum esset.l. si ancillam.j̄.pro

suo. & l. si fideiussor. §. j. s. mand. verius est, ꝙ nõ vr̃ denũciatum.
a Nam a dicta iura loquuntur, ꝙ habeatur pro denunciato quantũ ad exonerandum se, ne incidat in oblĩonem aliquam pp denunciationem non factam: sed non hr̃ pro denunciato, vt liberetur ab obligatione, quæ iam incipit. l. si mãdauero. §. j. s. mand. Ita in proposito maritus iam erat constrictus vtiliter gerere negotia dotalia. l. pen. in prin. & l. fi. j. eo. & l. si ꝯstante. §. si maritus. s. c. & ita absenti non præiudicabitur. Idem potest dici in societate.

ADDITIO.

a Meno. Couarruuias pratic. q. c. 28. Cuiacius lib. 12. obseruat. c. 32.

LEX LX.

a **Filię.** Repudiũ fraudulentũ a pr̃i nõ præiudicat. h. d. Pone casum in terminis s̃m gl. & Dy. ꝙ pr̃ dedit dotem p filia emacipata, & stipulatus est in casu mortis tñ. Op. ꝙ pr̃i nullo mõ ꝯpetat actio, cũ est filia emãcipata, ut C. de rei uxo. §. exactiõ. Solu. hic stipulatus est in unũ casum. s. mortis Opp. s. de iure dot. l. pfectitia. Sol. intelligas eodẽ mõ, ꝙ hic pr̃ in unũ casum tñ stipulat' erat vñ ĩ alio ꝯpetebat actio filiæ & hr̃dib. eius. l. si cũ dotẽ, ĩ princ. s. eo. Facit. s. eo. l. 2. §. qđ in pr̃is Opp. dolus tertij. s. uiri ñ cẽt p̃iudicare mulieri. uel ei' hr̃dib. l. & elegãter. in prin. s. de dolo. cuius ꝯtrariũ hic dr̃. Sol. potes dicere, ꝙ hæc mulier participauit dotẽ. Sed diuinare est. Vr̃. n. ꝙ de iure cõi actio deĩ hr̃di mulieris, tñ quia uiri dolo factum est, pr̃ ꝯ eũ põt habere regressum per vtilem actionẽ & si uir nõ esset soluendo, pr̃ ageret ꝯ l. ĥdes mulieris, ad quos peruenit in subsidiũ. l. plane la 2. §. q rogatus. de leg. j. & l. fi. de eo per quem fac. erit. Quærit gl. quid si filia esset ĩ ptãte? tunc glo. dicit: secus, qa filia non haberet hæredem in profectitijs, item not. s. eo. l. l. nupta. §. j. & p Azonẽ in sũma de iure do. Cõtrariũ vr̃ tener gl. in l. si cum dotem, in prin. s. eo. ꝙ in dote, filiafamilias poterat habere hæredem, s̃m ista tpa, qñ actio esset sua tota, & ibi examinaui.
b Quero quõ b pbatur, ꝙ uir ad hoc misisset repudiũ, vt patrem fraudaret? Rñ. eo ipso ꝙ infirmã repudiauit. nã hic vr̃ missum repudium, ut pr̃ fraudaret. Text. est extra de renũ. c. fi. lib. 6. & hoc vr̃ ẽt de mente huius legis. Vltimo ista l. inducitur in ar. ad quæstiones, quas quæsiui s. eo. l. 2. §. item si uoluntate. dic ut ibi.

ADDITIONES.

a Fraudulentum. Per hoc determinatur, ꝙ si aliquis expectans beneficiũ per mortem, & aliquis habeat pingue beneficium quod renunciauit consanguineis, aut amicis ne pertineat ad expectantem, vel ut pertineat ad domum, si moriatur, renunciatio hr̃ pro non facta, & expectanti conceditur, & hodie est casus in c. 2. de renun. lib. 6. Si autem moreretur remaneret firma renunciatio, quia sibi soli renuncianti esset nociua, nec posset contrauenire, quia fundaret se in turpitudine sua. l. cum confiteans. C. de reuo. dona. & uide Old. cons. 324.
b Pomp. Quomodo. Vide per Bar. cons. 18. in 2. vol.

LEX LXI.

a **Si filia.** Expensa funeris a statim repet tur, non expectata dilatione legali. h. d. No. ergo, quod mulier debet sepeliri de dote. Concordantiæ sunt in glo.

ADDITIO.

a Expensa funeris. No. ꝙ licẽt maritus habeat dilationem legalem ad dotem restituendam, tñ debet facere expensas funeris, quia de ipsa dote est sepelienda, & si ipse non fecit, sed alius, cui uenit restituenda, ille statim potest, non expectata dilatione legali, a marito expensam petere l. in eum. in fi. cum l. seq. s. de relig. Sic ergo loquitur ista l. qñ cedebat lucro mariti, licẽt quidam Mod. contrariũ dicat, & male, contra istũ tex. Nam qñ non cedit lucro mariti, nõ tenetur maritus cõtribuere ad expensas funeris, s̃m eos. Sed hoc nihil facit, quia uerum est, ꝙ non tenebitur contribuere de suo, sed quousque dos est penes eum tenebitur facere expensas de ipsa. postea in eam computare, ut in tib. s. alleg.

1 *Vir manumittit seruum dotalem, etiam vxore inuita.*
2 *Restitutioni subiectæ res non possunt alienari.*
3 *Vxor qua actione repetit seruum dotalem, per virum manumissum.*

a **Dotalem.** a Iurisconsultus tractat hic vnam materiam de seruo dotali manumisso, vsque ad legem in his. Et primo loqiur qñ uir manumisit uxore ꝯdicẽte, ut hac lege, dotalẽ. Scđo qñ vir manumisit uxore nolẽte animo donãdi. l. quod si uir. & l. seq. Tertio qñ uir manumisit uxore uolẽte, ñ aĩo donãdi. l. si uero negotiũ. usq; ad fi. & br̃ hoc intendit. Si uir manumit-
1 tit uxore ꝯdicente, restituit oĩa. h. d. Not. † ꝙ uir põt manumittere seruũ dotalẽ, inuita muliere, ut hic, & l seruũ. j. de manumis. Op. seruus dotalis subiacet restõni, ergo nõ ualet manumissio. l. seruũ q sub ꝯdõne. j. de manumis. C. ꝯmu. de leg. l. fi. §. pe. Soluit Iac. de
2 Arc. † ꝙ ꝯtrariũ loqĩ qñ subiaceret restitutioni, ita ꝙ ipso iure ñ trãsferat dñiũ, qđ hic ñ est. Ista est bona solu. s̃m ista tpa, ut dixi in l. si mora. s. eo. hodie nõ pcederet, p l. in rebus C. de iure dot. nisi diceres, ut j. dicam. Vel aliter s̃m Iac. de Arc. ꝙ ꝯtria loquunt, qñ res subiacent restitutioni, ita ꝙ adueniente cõditione, retro actum fingat, qđ hic nõ est, qđ nõ placet. qa in legatis conditionalib. nõ fingitur retro, ut l. j. ad Sylla. & l. si mr̃. §. eandem. j. de excep. rei iudi. Tene ergo primam. Nec obstat hodie l. in rebus. Nam cum dos detur eo proposito, ut perpetuo sit penes uirum, ut l. 2. s. de iure dot. fauor libertatis facit, ꝙ ualeat perinde ac si maritus esset dñs irreuocabiliter. Opp. res dotales alienatæ põt reuocari in dotẽ. l. si æstimatis. s. eo. Sol. Speciale est hic in libertate, quæ reuocari non potest. Opp. C. de his qui a nõ do. ma. l. j. Sol. hic maritus erat dñs. ibi manumittens non erat dominus. Oppo. ꝙ etiam quãdo a nõ domino manumittitur, debeat restitui. l. in summa. §. pen. de ꝯdi. ideb. Sol. ibi dominiũ fuit trãslatũ ignorãter, hic sciẽter. Sed ꝯ hoc vr̃, ꝙ plus dẽt s̃m hoc grauari uir, q sciebat se teneri, q̃ ille q ignorabat Sol. vt dixi s. hoc faciũt duo. s. fauor libertatis, & votũ do-
3 tis ꝙ ẽ vt ppetuo sit penes uirũ. Quæro qua † actione ista mulier repetit? Gl. dicit, ꝯdõne sine cã vr̃ ex cautione, si pstita est. Ia. de Are dicit, & melius, ꝙ istud pr̃onatus succedit in locũ serui dotalis. l. dotalẽ. in fi. j. de hæred. inst. & iõ sicut seruum tenebat restituere actione de dote, ita illud, ꝙ ꝯsequitur ex iurepatronatus. Illud vero quod ꝯsequitur nõ vt patronus, restituet officio iudicis deseruienti actioni, quæ descendit ex illa æquitate, qa si seruus ñ fuisset manumissus, totum acquireretur mulieri. Et exponit sic istum tex. restituere debet, scilicet mero iure p actionem de dote, cum illud iuspatronatus succedat in locum dominij sui serui, & quod sequtur; alterã verò portionẽ dotis iudicio, exponit, id est, pp ęquitatẽ iudicij dotis, ꝙ est bonæfidei, quod satis placet. Vlterius possumus dicere ꝙ ista mulier agit ꝯdõne ex l. Iulia. de marita. ord. de qua fit mentio. j e. l. si vero. §. dabit. & in l. fili' emãcipatus. §. fi j. ad leg. Corn. de fal. & isto modo põt etiã intelligi.

ADDITIO.

a Meno. Cuiaci. lib. 2. obseruat. cap. 34.

LEX LXIII.

1 *Donatio rei, quæ est futura mea, an valeat.*
2 *Dictio, quodammodo, quod sit nota impropriet atis.*

Quod si vir. Si uir volũtate mulieris donãtis, seruos dotales manumittit, de impositis operib' nil restituit. h. d. Oppo. infra quarum rer. actio nõ da. l. 1. §. q onerãdæ Sol. intelligas, ꝙ nõ fuerunt operæ impositæ causa onerandę libertatis. Opp. ꝙ seruus dotalis est uiri. supra eo. l. seruus dotalis.
1 ergo non põt ei donari l. ut proprias. C de leg. Sol. Potes dicere † ꝙ consistit donatio rei meę, quæ est futura nõ mea. l. si rẽ meã d uer. obl. & de leg. j. l. cætera. §. j. sed hoc non placet: quia ibi cõfertur in tps quo est futura, non mea: hic autẽ donatur cũ mea est Et ideo Iuriscosul. uolens tollere hoc contrarium dicit, ꝙ nõ est proprie donatio, sed quodammodo uidetur donare in hoc quod
2 permittitur manumitti Hęc enim dictio, † quodammodo, ĩpropriet atẽ denotat, ut l. si me in vacuam. inf. de acq. pos. & l. ij. infra rerum amota. & infra de libe. & posth. l. in suis.

LEX LXV.

1 *Maritus si manumittit seruum vxore ignorante, an mulier habeatur pro contradicente.*
2 *Maritus qua actione teneatur pro seruo per ipsum manumisso.*
3 *Ambasiatores non tenentur reddere cõ, munus eis factum, ab Imperatore.*

Si vero. Si maritus manumittit, uxore volẽte, eo animo vt eius negotiũ geratur, restituit omnia, quæ vt patronus consequitur mulieri, & eius hæredi: secus in eo quod ꝯsequi-
1 tur, vt quilibet. h. d usque ad §. de uiro. † Quærit gl. quid si marit' manumittit uxore ignorãte, dixit ꝙ uxor uidet cõtradicere. Ia. de Arena dicit, ꝙ propter ꝯiũctionẽ psonarũ præsumitur ꝯsentire. l. si seruus. de dona. inter vir. & vxor. Sed certe illa loqt ĩ prę sẽte & sciente, sed ignorans videt ꝯdicere, ẽt si sit cõiũcta persona. l. 2. §. fi. s. e. & l. ĩ eo. §. deinde. s. de ritu nup. Sed si ẽt psens & tacẽs, an pp ꝯiũctionẽ psonatũ inducat cõsensus: Dixi plene in l. q̃
2 dotis. s. e. † Quærit gl. qua actione repetit vxor illud a marito. Rñdet ꝙ actione mandati, vel neg. gest. Item no. in l. proxima, & sic pualeunt Doct. Mihi hoc displicuit: quia si hoc esset uerũ, dictũ iurisc. inf. ea. l. §. de uiro. ñ pcederet, ut ibi dicam. Præterea, si manumitto seruũ tua uoluntate. ex eo ꝙ s̃m patronus nõ teneor tibi ad aliqđ nec ex eo videor locupletior, ut l. naturalis. §. fi. de pscriptis verbis & ibi no. & l. plane. la secũda. §. j. j. de le. j. Quia ergo maritus ñ tenebat mãdati, uel neg. gest. de iure communi, ideo puidebat lex Iulia de marit. an. ord. ꝙ maritus teneatur. j. ea. l. §. dabit aũt, ꝯpetit ergo ꝯuiũ ꝯdictio ex illa l. Iulia. ut d. §. dabit. & l. si filius. ĩ fi. j. de fal. Probatur ĩ l. si postulauerit. § j. j. de adul. Posses dicere, cũ istud est cõtra legẽ, dotalem. supra eo. ubi ad hoc cõpetit actio de dote. Rñdeo, ibi manumisit uxore ꝯdicente, ideo de iure cõi tenetur restituere qcquid consequitur. l. Titius, cũ l. seq. supra de actio. emp. & no. in d. l. naturalis. §. fi. de præscrip. ver.
a **§. Item quicquid.** a Summaui cũ pcedẽti. No. argumentũ de tanq̃, & ĩducit ĩ ar-
3 p gl. ad qõ. † de ambasiatorib. b Med olauẽ. qbus fuit factũ enxe-
b nium ab Imperatore, vt. ñ dẽant restituere cõi. Et vide gl. hic, & supra de pc. l. q pprio. §. pcurator vt ĩ cæteris. & l. si plures. §. ĩ arrogato. de vul. & pup & per Dy in l. manifestissimi. C. de fur. & p Gul. đ Cu. ĩ d. §. pcurator, ut ĩ cæteris. & ibi ẽt qđ ambasiatores nullo modo hẽnt restituere cõi, ni ex pſe id fuerit eis datũ, ut communi redderẽt. Et pbat, qa donationes, q̃ fiũt ab Imperatore, vñ fieri

ADDITIONES.

a Barb. Item quicquid. Sed Cald. in c. postulasti, de conces. præb. distinguit. Aut psonæ ambasiatorum erant notæ principi, & tunc sunt ambasiatorum, aut non erant notæ, & tunc secus. Aut dona erãt condecentia. psonis ambasiatorũ, puta dedit eis uestẽ, uel Doctori librum, & tunc sunt ambasiatorũ. Aut dedit castrũ, & tunc vr̃ spectare ad ciuitatem, & sic erit ciuitatis. cum hac distinctione transit etiam ibidem Ant. & Flo. tenet quod. Bar. hic, quem videtur sequi Ioan. Pom. Vide quid per istum tex. dicat Old. consi. 229. & consi. 48. in fi.
b Ambasiatoribus, Adde Bal. in terminis consi. 371. vol

fieri ɔtemplatione ei⁹ cui danť vt l.cũ multa.C.de bon.q̃ lib.Ego ꝓ hoc īduco l.diuus.ǰ.de bo.q.vbi pateꝗ ꝙ tales ambasiatores ɔsueuerunt remunerari. Ad idē.C.publ lætitiæ.l.j.li.12.Et & hoc est casus si bene inspiciatur.s̃.ꝓ socio.l.socium qui in eo.in fi.

§. Dabit autem. Summaui cũ ꝑcedenti. not. ex hoc §.ꝙ d petenda ista q̃ maritus consequiť,ut patronus inducta est ꝓuisio legis Iuliç,& sic ɔpetit ɔdictio ex ista l.non actio mandati,ul neg.gest.vt s̃.dixi & bene.

1 *Lex prouidens aliquid contra ius commune, quando extendatur.*

2 *Statutum non disponens contra ius commune, extenditur ad casus similes.*

3 *Allegans causas absentiç,non cauet de rato.*

§. De viro. Prouisio legis ɔ̃ ius cõe ñ extenditur ultra illud qđ lex exprimit,licet eadē sit rõ.h.d Opp. ꝙ dř de uiro dēt extēdi ad socerũ. l.diuortio. §.interdũ. s̃. eo.cũ eadē sit rõ,ergo idē ius dēt cēseri.vig.illud.ff.ad l.Aq.l.cũ si. Huius timore hic sunt duç lecturç in gl.ſm primã obstat ɔ̃riũ.Sed rñdetur,ꝙ ñ est eadē æquitas in socero,quæ est in uiro: sed quare ñ est eadē hic nõ dř. Vnde alii legt ꝙ hic deť vtilis actio ɔ̃ socerũ,& ei⁹ hr̄des,& sic duç negationes hic positæ faciũt unã affirmationē,ꝙ est expresse ɔ̃ mē ē huius legis Dic, ergo vt ītelligas.
1 Qñ † lex ꝓuidet aliqd ɔ̃ ius cõe,illa le.ñ extēdiť,nisi quatenus in ipsa exprimat vt tex đt expsse in l.ꝑcimus.ī fi C.de app.& s̃.de le.l.qđ vero,& l.ius singulare.Sed de iure cõi ɔ̃ eũ q manumittit de volũtate alterius nulla actio dať l.naturalis.ī fi.de præsc.uerb. sed ꝑ legē Iuliã fuit prouisum ɔ̃ uirũ & ɔ̃ hr̄des uiri.de socero nil fuit additum,iõ ad eũ ñ extenditur hic.Sed si intelligeres. vt gl.dicit in prin.istius legis, & ǰ.l.proxima,s.ꝙ uir teneať actione mandati, uel neg. gest.& sic de iure cõi, eadē rõne teneret socer,& hr̄s soceri,cũ scriptum sit ꝙ quilibet,ad quem aliquid peruenit ex mādato teneať mādati.l.ex mandato.s̃.manda.& l.qui ꝓprio.§.ꝓcurator,ut in cæteris.s̃.de ꝓcu.Contra prædicta facit ꝙ no.in l.si ɔstante,in prin s̃.eo. Dic ut ibi dixi. Et in hoc apparet īntellectus eius,cũ dř ꝙ † statuta ñ recipiunt interpretatione extensiuã, qa hoc verissimũ est in statutis, quæ disponũt ɔ̃ ius cõe, ut hic.Sed si statutum esset,quod ɔ̃ ius cõe non disponeret,traheretur ad similes casus.l de quibus.s̃.de legi.Quærit Dy.† an veniēs ad allegandum cãs absentiç,debeat cauere de rato?Et dicit,qđ ñ, quia l.non cauetur, & est glo.in l.in eo.§.nemo. ǰ.de reg. iur.
2 [margin numbers of this passage: 2 at "tellectus eius", 3 at "tur ad similes"]

1 *Obligatus ad certã quantitatē respectu certæ speciei dando speciem liberatur.*

2 *Verba,quãta pecunia erit,arguũt obligatum ad quantitatē,& non ad speciē.*

1 **§. Quod ait.** Qñ qs † teneť ad quantitatē, respectu certæ speciei,soluendo speciē liberetur.h.d.Not.
2 † qđ ex istis verbis,q̃ta pecunia erit,vř qs.obligari ad q̃titatē,non ad spēm.Secundo no.quod dixi in summario.Facit ǰ.de leg.j.l.si fundũ ꝑ fideicõmis.§.j.& l nemo §.fi.l.Titiæ textores.ī fi & l.qdã testãto.§.si tibi ǰ.de leg.j.& ǰ đ doli exceptione.l.fideiussor cuictionis,& sic hr̄s casũ, ī quo aliud ꝓ alio pt solui creditoř īuito.

LEX LXVI.

Hæc actio. Quęro de qua actione loquať? Gl.đt mādati, vel neg.gest.qđ reprobaui s̃.l.ꝓxima.ī prin. & §.de uiro.Vel dic,vt gl.dicit ɔdictione sine cã,vel ex cautione, vt s̃.eo.l.dotalē.Qđ ñ placet, qa ibi loqtur de actione de dote.q̃ dať demũ sol.mat.Vñ gl.dicit tertio,qđ loqř de actione de dote, & qđ uir uergebat ad inopiã.Qđ licēt ī se sit verũ,tñ ñ est đ mēte legis.Dic ergo,qđ loqtur de condictione legis Iuliæ,quæ datur ɔ̃ maritum ad id quod ɔsequitur a liberto,vt dixi s̃.eo.l.proxima.

LEX LXVII.

1 *Damnũ datum ab inimicis,quando dicatur casus fortuitus.*

a **In ijs rebus.** [a] Dãnũ datũ ab inimicis.mariti, culpa mariti dari vř,iõ maritus teneť h.d.Op.de l.incēdiũ.C.si cert.pet.Sol.Hic excipit pecuniam, qa in ea maritus tenetur de casu fortuito,vt ibi.† Quæro qd si aliqs hēbat īmicos sine culpa sua,an teneatur de dãno ab eis illato.Et vř ꝙ sic.l.si merces.§.culpç.s̃,loc.qđ tene mēti.[b] Cõtra hoc opponiť.s̃.ɔmo.l ad eos.& l.ī reb.c.ti.&.s̃.loc.l.sed & đ dãno.& ǰ.đ re.iu.l.ɔ̃cꝰ.vbi violētia numeraťīter casus fortuitos.Sol.Dic ꝙ qñ violētia adhibeť ɔ̃ te singulariter, ꝑp aliq̃ indignationē ɔ̃ te habitã,culpa tua,vel sine,tũc dř dãnũ datũ tua culpa,d.§.culpç.[c] Si vero ñ ɔtēplat õems, qa sic fecisset cuicũq; quē inuenisset,ut ī deprędationib.q̃ fiũt in strata, vel captura ciuitatis , tunc esset fortuitus,ut in contrarijs.
[margin: 1 at "netur de casu fortuito", b at "ces.§.culpç", c at "lētia numerať"]

ADDITIONES.

a Barb.In his rebus.Vide Bar.' consi. incipit.Bar de Tuer. ad quod alleg. istam legem,& uide gl.& Inno.in c.sicut dignum. extra de homi.
Pom.Vide Alex. consi.50.in fi.in 5.uol.

b Tene menti,Adde,ꝙ Bal.ſm Cy.tenet cõtrariũ,quia esset nimis inhumanũ,quia nulla ratio dictat,ꝙ si habes rem conductã, & aliquis ponat incendiũ absque tui culpa,qa habet te odio,ꝙ tu tenearis,arg.l.sed & damno.s̃.loca.Pau.de Ca. distinguit,ꝙ aut potuisti prouidere,quia ille fuit minatus hoc facere,& nõ adhibuisti diligentiã,nec mihi significasti, & põt ꝓcedere dictũ Bart.alias dictũ Cy.& Bar.& de hoc vide Bart.in l.eorem.§.qui maximos.de pub.Spec.in ti.de iniur.& dã.da.§.sequiť.uersi.sed pone inimicus.Raph. in l.si Stichus certo.de uerb. ob.Bal.in l.falsus.ǰ.de fur.Bar.in l.creditor.ǰ.de sol.ubi dicit,ꝙ damnum datũ a prædone dř casus fortuitus.Et vide per Bal.cõsi.159.& 227.lib.2.an dãnum quod passus est socius ob inimicitiam socij, uel partialitatis,tangat sociũ.

c Poma.Violentia.Vide Rom.consi.172.
Meno.Dec.consi.7.nu.2.

1 *Vestes quando non restituuntur uxori, an compensetur pretium quod est tũc, an quantum constabat ab initio.*

2 *Vestes datę vxori per virũ,quando sint vxoris,vel restitui debeãt hęredi viri.*

2 *Victus appellatione, venit vestis.*

4 *Dominus quando possit accipere vestes famulo recedenti.*

§. Seruis vxoris. Facto diuortio, maritus vestimēta data seruis dotalib.recuperat qualia sũt,aťs ɔpēiat in dotē.h.d.Op.s̃.de in rē ver.l.4 §.ꝓinde,& l.si res,in prin. Gl.soluit,ꝙ hic maritus dedit vestimēta vltra q̃ esset necesse,& ſm hoc loquiť hic siue erãt dotales,siue nõ.Sed Iac.de Are. legit,ꝙ loquiř ī seruis,q erãt ꝓpriè mulieris. Ad ɔ̃riũ dicit,ꝙ maritus vtebať istis seruis, & iõ ɔpēsanť vestimēta cũ seruitio. Opp. C.de rei vx.act.§.sed nec ob īpensas.Gl.soluit.Dixi in l.ēt.§.j.s̃.e. Sed op.ꝙ hęc ɔpēsatio nõ hēat locũ,cũ ex altera ꝑte debeanť species,s.vestimēta.Sol.Qñ vestimēta danť q̃ ɔsumunť vsu,ꝓinde ē, ac si dareť pecunia,vt hic. s̃.de vsuf.carũ rerũ q̃ vsu cõsu. ꝑ totũ.
1 Quæro,qñ † vestimēta ñ restituunť,vtrũ ɔpēset ꝑtiũ qđ ē tũc: an q̃tũ ɔstitit ab initio? Tex.hic nõ aꝑit,puto ꝙ tñ ꝑtiũ,q̃tũ est tũc: nec pt ei īputari cur vestimēta nõ restituit . Est.n. iusta cã nõ restituēdi,ne nud⁹ remaneat, ar l.si dom⁹,§.q ɔstet,ǰ.de le.j. & l.fi.
a §.fęnerator.s̃.qđ met.cã. Itē q̃ro a cx̃ † gl.qd de vestimentis q̃ vir
2 dat vxori, & postea moriť an dēant esse vxoris, an hr̄dis mariti? In hoc reperio tres opi.Prima ꝙ vxor lucrať,quasi vir videať donasse,& donõ morte ɔfirmať, vt l.cũ hic staťꝰ,§.j.s̃.de do.īter vir. & vx.l.si filij,C.de don.īter vir.& vx.& C.fa erc.l.filię. Scda opi. fuit Dy.q dicit,ꝙ istę vestes nõ vñr donari: qa marit⁹ teneť alere vxorē.l.si cũ dotē,§.sinaũt ī seuissimo,s̃.e.& l.qđ si nulla,de reli.
3 & sump.fun.† sed appťone vict⁹ ɔtinenť vestimēta,vt l.verbo victus,de verb.sig.& l.legatis,de ali.& cib.leg.Cũ ergo necesse hēat dare vestimēta,ñ vñr donatę: qa nemo ī necessitatib.liberalis existit,l.in rē legatã,ǰ de adim.leg.Pro hoc vř casus in l mortis suæ cã.s̃.de do.int.vir.& vx.Certè ex hoc dicto Dy.sequiť.ꝙ vestes q̃ sunt ad vsum quotidianũ,nõ vñr donatę,sed dēnt esse hr̄dis viri. Sed uestes festiuę & ꝑtiosę vñr donatę:qa spõte marit⁹ sibi dedit, & sic sunt mulieris,q̃ opinio manifestè ɔtinet iniquitatē. Tertia
b opi.[b] est, ꝙ vestes quotidianæ quas maritus teneť dare uxori,statim efficianť vxoris,l.ex annuo,ī prin.de do.inter vir.& vx.& sic sine dubio ꝑtinēt ad hr̄des mulieris. Vestes vero pretiosæ nõ efficiunť mulieris,nec vir vř dare aĩo donandi,sed ꝑp seipsum facit vt vxor sua magis ornata uadat,vt l.mortis suæ cã,in prin.de do. inter vir.& vx. Et h.d.gl ǰ.ad l Falc.l.si vsusfructus.Et hoc vř velle lex, ꝙ talia ornamēta non sint vxoris, nisi expresè legarenť,vt l.ornamentorũ,de ali.& cib.leg.l.legatũ,cũ l.seq.ǰ.de le.3. Et hoc
c mihi placet,& pluries [c] ɔsului,s.vt vestes quotidianę sint vxoris, pretiosæ & festiuæ sint heredis viri.Non obstat l.cũ hic status,§.j. qa ibi cõstat,ꝙ dedit aĩo donãdi,hic non,vt dixi.Non obstat l.filia.C fam.erc.qa aliud in filia.q̃ in vxore:quia in ea nõ est illa ratio,q est in vxore.vt s̃.dixi. Non obstat l.filij, C.de don.inter vir.
4 & vxo quia rñdetur vt ibi no.† Vltimo gl.inducit hunc § in arg. ɔ̃ seruiētes & pedissequas q̃ recedunt vt tũc dñs possit eis accipere vestes.Dic vt in gl.q̃ incipit hoc vř corrigi.qđ no.Vñ dic,ꝙ q̃dam sunt vestimēta,q̃ dant seruis, nõ ut sint sua,sed vt his vtanť certo tpe,cũ seruiunt dño in mēsa,& non aliter. Alia est uestis q̃ dať seruitori ut ea vtať,& ad suũ vsum cõsumat.Istã distinctionē ponit tex. in l.id vestimentũ,s̃.de pec. vnde primo casu,uestis vř dari,vt species.scđo casu,uestis vř dari,vt quãtitas,l.sed & si quid. §.& si uestimentorũ,s̃.de vsufr.& de vsufr.earũ rerũ q̃ vsu cõsumunť, l.si tibi. Isto ergo casu,qñ vestis datur vt pecunia sic dicas. Aut famulus recedit ex tali cã, ex qua sibi insolidũ satisfieri dēt, qa absq; culpa sui,& culpa dñi, & tunc absque dubio nõ põt retineri vestis.Sed si nõ dēt sibi fieri integra soľo,ſm distõnem positã in l.si vno,s̃ itē cũ quidã,§ loc.tũc nõ debēt ei auferri vestimēta,si vult dño restituere q̃titatem.vt hoc §.& s̃.dixi.Sed si quãtitatem nõ vult restituere ɔsuetudo inducit,vt possint eius vestimēta reaccipi.Rõ est,qa cõiter isti seruitores sunt suspecti & fugitiui,arg.l.ait ꝑtor,§.si debitorē,ǰ.de his,quæ in frau.cred.Sed si nõ essent suspecti, nõ video de iure, ꝙ possint eis auferri vestimēta, & qa ꝑp debitũ pecuniæ quis posset spoliare reum,& sibiipsi ius dicere.licēt ɔ̃riũ de ɔsuetudine obserueť.Nec ob.iste § qa hic isti, quibus uestes erant datæ,erant serui, & sic uestimenta non erant sua effecta nos loquimur in seruitorib.liberis. Præterea,nec hic dř ꝙ dñs spoliet eos sua authoritate,immo magis innuit ɔ̃rium.

ADDITIONES.

a Pom.Item quæro. Vide Alex.consi.42.incip.In causa & lite vertente. in 1.col.in 5.vol.Rom.cons.146.Fel.in c.super ea.lib.2.de test.Barb.cõl.49.Rom.consi.172. & consi.254.Card.consi.43.
Paris.Vide Ange.consi.134. incip Quidam nomine Matthæus. Quid autem sit in iocalibus & ornamentis , vide Ang.consi.539. vide Alex.consi.42.vol.1.Rom. cons.146. incip.Ista quæstio.vbi vide de omnibus istis.
Men. Neuizan.lib.2.Sylua nuptialis,nu.63.circa med.Rubeus consi.6. Barb.consil.60.col.16.lib.3. Socin.sen.cons.10.lib.1. Ias.consi.65.num.3.lib.1. Afflict.decis.315. Campeg.tract.dotis, priuilegio 55. Alciat.consi.241.num.3.4. Roland. à Valle cons.10.num.12.13.

b Barb.Tertia opin. Et vide Rom.consi.251. de vestib.quas vxor apportat ad domum viri ad vsum quotidianum .
Paris.Vide Alex.consi.48.incip.In causa & lite uertente.vol.5.

c Pom. Pluries . Vide Alexand. consi.21. in vlt.col. in 4.vol. & consi.42. in 1.vol. Adde, ꝙ cõiter Doct.transeunt cũ opi.Bart.tam legendo,q̃ consulendo,vt ipse

Bar. consuluit consi. incip. Quod de vestimẽtis. Ang. cõs. 329. incip. Nicoletus de Tartagnis, qui fuit pr̃ aui dñi Alexandri, vt ipse refert, & cõsuluit Paul. de Cast. cons. 184. Pet. de Anch. cõs. 181. vbi refert ita consuluisse quendã D. Ioan. de Camonte, solennẽ virum, dñs Card. cons. 14. Idẽ consuluit Rom. cõs. 146. in quo cõsilio tenet, ꝙ licèt donatio facta sponte per verba de præsenti non valeat, vt per Bald. in auth. ex testã. tñ si illa sponsa non erat viripotens, ꝙ donatio tenet, per casum singularẽ in l. antep. ſ. de don. inter vir. & vxo. Tenet ẽt ꝙ annuli, qui dantur vel mittunt per sponsum sponsæ, dicanẽ donati, & valeat donatio, quia donatio facta per sponsum sponsæ eorũ, quæ necessaria sunt ad contrahendum matrimoniũ, valida est, vt est casus ſ. de don. inter vir. & vx. l. si quis pro vxore. in ver. de cõtrahendo matrimonio, & in ver. necessarijs onerib. Sed anouli, vt patet de cõsuetudine hodierna, licèt non de iure cõi, vt patet in c. illud, ext. de psũpt. sunt necessarij pro matrimonio contrahendo, igitur &c. Card. in allegato cons. aliter loquitur. Dicit ẽt in d. cons. apud eum fore dubiũ id, quod Bart. dicit in §. nec castrense, ſ. ꝙ si famulus sponsi dicat, sponsus donat tibi hoc ꝙ non est inducta donatio, sed subintelli ad vsum tñ, quia impropriatur verbum illud, ſm subiectam materiam, l. si vno, in princ. ff. loc. quia dicit Rom. non vr̃ verum, ex quo verbum illud, donat, simpliciter prolatum est, & gñaliter, merito contra sponsum interpretandum potius, q̃ contra sponsam, l. veteribus, ſ. de pact. Sibi enim imputari debet si ita generali sermone usus est, l. fin. C. de dotis promiss. Item ex quo simpl'r fuit donatũ, non subintelligitur illa clausula, quo ad usum, etiam si sponsus hoc in mente habuerit, l. si repetendi, C. de condi. ob cau. Item quia in hac donatione facta sponsæ solum hic tacitè hoc intelligitur, s. si matrimonium secutum fuerit, & per sponsam non steterit, ergo non debet intelligi hic quo ad usum. Si enim Imperator illam uoluisset subintelligi, illam expressisset, quemadmodum & aliam. C. de cadu. tollen. l. j. §. finau Itm ad deficientis, & c. ad audientiam, de deci. Vnde dicit ipse. Aut præcedit aliqua donatio per sponsam, facta sponso, & tunc transmissio facta per maritum ornamentorum, intelligitur facta causa remunerandi & donatio inducetur, l. si uero non remunerandi, §. Papinianus, ſ. mand. quæ donatio ualida est, quia reciproca, vt ſ. de donat. inter vir. & vxo. l. quod autem, §. si vir. Aut nulla donatio facta per spõsam præcedit, & tunc aut ornamenta sunt paruæ æstimationis, aut magnæ. Primo casu donata præsumuntur, secundo non, arg. iur. ſ. alleg. Tenuit etiam in dicto consi. ꝙ uestium donatio facta per maritum uxori, ualeat in uita, quemadmodum ualet donatio per uxorem facta viro causa honoris, l. nuper. & l. ꝙ adipiscendæ, ſ. de don. inter vir. & uxo. ex paritate rationis. An autem in casu carum uestium vel ornamentorum, quæ præsumuntur donata, si uxor moriatur, & cum illis sepeliatur, maritus teneatur hæredibus mulieris restituere æstimationem, & cui incumbat onus probandi illas extare, uide eundem Rom. cons. 254. An res donatæ per consanguineos uiri uxori sint uiri uel uxoris, adde Bald. cons. 215. lib. 4.

§. Filiafamilias.

Voluntas de soluendo patri, non impedit filiæ ius consolidationis, mortuo patre in ea parte, quæ soluta non est. h. d. Concor. ſ. eo. l. si marito, §. si uoluntate. Iste §. allegatur pro casu, ꝙ quando pater stipulatur dotem reddi sibi, ius consolidationis in filia extinguitur, per hoc quod text. hic dicit, nec promissa nouandi animo, &c. quod plenè examinaui in l. post dotem, ſ. eod.

1 *Pacto conuento si dati sunt floreni æstimati, vt reddantur sub eadem æstimatione, quod licèt florenus sit deterioratus, tamen debent reddi sub æstimatione facta tempore traditionis.*

§. Mancipia.

1 Si ad maritũ spectat periculũ ancillarum, ad eũ spectat partus earũ. h. d. Facit ad † q̃stionẽ. Dedisti mihi centũ libras in florenis, hoc pacto, vt tibi redderẽt in florenis sub eadẽ æstimatione. Quæro qd importat istud pactũ. Et ista lex est in ar. ꝙ importat, ꝙ si florenus est factus deterior, ꝙ debeã tibi supplere: sed hic loquit in mancipijs, q̃ pñt crescere, & decrescere in bonitate intrinseca. Plus. n. valet seruus iuuenis, q̃ antiquus, & sanus, q̃ infirmus, ꝙ in florenis non cadit. Nam eiusdẽ bonitatis intrinsecæ est semper, licet eorũ æstimatio varietur, & ideo importat, vt semper floreni sic æstimẽtur, prout
a æstimati a sunt tempore traditionis, vt dixi in l. Paulus, ĵ. de sol.

ADDITIO.

a Æstimati. Adde ꝙ consuluit Bald. cons. 423. 1. uol. & cons. 339. eo. uol. Quid autẽ in sententia, an debet inspici ualor tpe sententiæ, an tpe solutionis, uide Oldr. cons. 25. Quid autẽ si testator dicat, lego ducentas libras pro anima mea: nec apparet de qua moneta, & testator uiuat per decem annos post, an debeat fieri solutio ſm ꝙ currebat moneta tpe testamenti, uel tpe mortis? Oldr. consuluit ꝙ tpe testamenti, cons. 31. cuius contrariũ consuluit Rom. cons. 123. alleg. tex. in l. cum certum. ver. precium præsentis, ĵ. de au. & arg. leg. & Spec. ita tenere. Quid autem in rescrip. Vide Oldr. cons. 168. & Rom. prędicto consilio. Quid autem in constitutionib. & statutis, an solutio sit fiẽda de antiquis, uel de usualibus nummis? Oldr. cons. 250. tenuit ꝙ solutio sit fienda de moneta quæ currebat tempore constitutionis. Idem Abb. consi. 56. lib. 2. Sed Rom. tenet contrarium in alleg. cons. ꝙ in ultimis uoluntatibus, statutis, constitutionibus, rescriptis, debeat fieri solutio de usuali, per dictum text. quem dicit fuisse incognitum Oldr.

§. Mulier.

Si maritus p errorẽ, pmisit plus debito. nõ põt exigi vltra debitũ. h. d. Op. de l. si diuortio. ĵ. de verb. obl. Sol. ibi maritus pmisit sciẽter: hic ignorãter. Quæro, qd si ducẽta pmissa essent in dotẽ, an post pmissionẽ teneret in solidum, an in quantũ facere põt? qd vr̃ in l. 3. ſ. de pos. pec. In contrarium ꝙ in solidũ est, l. est qui §. si mulier. ſ. de iureiur. gl. non soluit. Tu dic consideranda esse verba promissionis, vt no. in l. si prior. ſ. eo.

1 *Mulier, an videatur omnia eius bona in dotem dedisse, remissiuè.*

2 *Matrimonio vltimo contracto cũ concubina, an filij antea nati legitimentur.*

§. Vxor.

a a Dos primi matrimonij vr̃ in sequenti matrimonio repetita, licèt matrimoniũ tertij in medio in-
b teruenerit. b h. d. Facit ad qõnem q̃ disputaui de muliere † hñte
1 magnũ patrimoniũ c q̃ assumpsit virũ, & passa est eum possidere
c illa bona, nulla facta constitutione dotis: an videanẽ oĩa bona in dotem data? Et hic facit in argũ, ꝙ sic: quod dic vt dixi in q. 7. quæ
2 incipit, mulier habens. Secundo facit † ad qõnem, quam disputauit Richar. Malũ. Videlicet, ꝙ matrimonium ultimo contractũ cum concubina, filij ante nati legitimẽtur, licèt matrimoniũ alterius medio tempore interuenit. Qđ tangit Iaco. de Arena. in l. cũ decem mihi. §. 2. ff. de solu & ibi dixi. de hoc no. bene istũ §.

ADDITIONES.

a Barb. Vxor. Allegat istũ §. Bar. in cõsi. 5. inci. P. nupsit, ꝙ si mulier alienauit cũ viro fundũ dotalem, ꝙ põt dimidium, tertium petere ab hæredibus uiri, actione de dote, quia non uidetur donare, & succedit in locum dotis. uide ibi.

b Poma. Interuenerit. Vide Rom. cons. 45.
Men. Paris. cõsi. 34. l. 1. Rol. à Valle. e lucro dotis. q. 78. scripsi. cõs. 379. n. 16. l. 4.

c Patrimonium. Adde Bal. consi. 98. 3. ol. Quid aũt si sit minor 12. anno. & vir ministrauit patrimonium tam ipsa existente minore quã facta maiore, & carnali copula matrimonio consummato deinde etiam sit facta æstimatio patrimonij inter generum, & socerum, non tamen habita mentione dotis, & sit statutum quod decedente vxore in matrimonio uir lucretur dotem, vel dimidiam, an hoc uir lucrabitur, vide Rom. consi. 54. Quid si sit statutum, quod omnia bona præsumantur in dotem dota, nisi fuerint bis constituta, ut est Paduæ, & mulier quæ primo nupsit assignata. dote, nub. secundo alia dote non constituta, an vigore statuti præsumatur omnia bona dedisse in dotem, an uero dos data primo dicatur constituta secundo, vide Pal. de Cast. consi. 284. Et quid si sit mulier 15. anno. nubẽs simpliciter, an statutum illam compræhendat, uide Anch. cons. 33.

1 *Maritus si fuit confessus se habuisse dotem, quã promisit restituere, & statim dicta confessione non obstante, pater uel extraneus promisit dotem, an soluto matrimonio, hæredes uiri debeat dotẽ restituere, uel liberẽtur cedẽdo actionẽ.*

§. Si vir.

a a Dos acceptilata potest repeti, sicut dos data. h. d. Opp. ſ. eo. l. si marito. §. j. & ſ. de pac. dota. l. si. in fi. Sol. Ibi pacto, hic acceptatione, q̃ vim solutionis habet. Et hoc
b est utile b ad qõnem occurrẽtem sepe de facto. Maritus fuit con-
1 fessus se habuisse dotem integrã, q̃ promisit restituere, & statim non obstante dicta confessione & promissione pater vel extraneus dãs dotẽ, promisit marito illam dotem soluere. quærit an soluto mat. heredes uiri debeat restituere dotem, an liberẽtur cedendo actionẽ ꝯ hæredes soceri, uel alterius promittentis. Qđ videtur, ut l. si socer. §. Lucius. ſ. eo. In contrarium, ꝙ postquam fuit confessus se habuisse, uidetur sibi solutũ, vt hic, & ſ. de iure dot. l. vir. ab eo. & l. dotem, quod sine dubio uerum esset in extraneo promittente: sed in patre est dubium, propter glos. quæ est in d. l. dotem, quæ in patre hoc io tenet: nam illa verba, quibus cõfessus est se habuisse, & recepisse, videtur emanere spe futuræ numerationis, ut patet ex sequẽti promissione. vnde illa uerba ab initio, non inducunt obligationem efficacem. Vel possumus dicere, q non fuit facta prima promissio spe futuræ numerationis, sed spe futuræ promissionis. Pro illa enim futura promissione fuit ille confessus se habuisse dotem, vnde illud nomen tantum æstimasse videtur. Facit C. de rescin. ven. l. pretij causa. Videtur enim insolutũ
c accepisse illud nomen, & sic periculum est ipsius viri, c vt dixi in l. Mæuia. in prin. supra eo hoc videtur tenere Iac. de Arena.

ADDITIONES.

a Barb. Si uir. Vide Ang. in §. mulier supra eo. & ibi Bal. Ang. in consi. 116. vbi consuluit contra Bar. & uide Bald. in l. legem. C. de pact. Et in l. si voluntate. C. de dot. promissio. & in l. pollicitatione. C. de donat. ante nupt. & in l. ab Anastasio. C. manda. & l. si absentis. C. si cert. pet. consulo nunc Senis contra Bar. & vide in consi. incip. statuto cauetur qđ mulier. & ibi etiam alleg. Iaco. de Are. qđ statutum loquens de lucro dotis. habet locum in dote promissa. Et uide Bar. in consi. 257. vbi consuluit de eo, qui confessus est recipisse dotem, & incontinenti socer promisit sibi soluere, incipit illud consi. statuto cauetur, quod si mulier.

b Poma. Vtile. Vide Alex. cons. 36. in 1. col. in 2. uol. & vide Pan. consi. 73. in 2. uol. & consi. 65. ad fin. eo. vol. & Barb. consi. 19. in 2. uol.
Paris. Vide ad hãc quæst. omnino Ang. consi. 145. inci. gener a socero, vbi ponit quid iuris, si maritus legauit uxori dotem, hoc casu, an ualeat legatum & dicit Com. consi. 160. ante fi. quod multoties quis confitetur se recipisse, quod non recepit, sed postea loco illius confessionis fit promissio ex alia causa, puta depositi, mutui, & similium, ut per Doct. & Bar. hic, & ex facto sequenti declaratur, præcedens. Vide Com. cons. 178. incipit. thesaurarius. post prin. Vide Bal. hic & Ro. consi. 445. Bald. in l. si absentis. ff. si cer. per. sed quod in iure talis cõfessio censeatur facta sub spe futuræ promissionis, non numerationis, vide omnino Ale. consil. 148. vol. v. col. 1. consi. 36. col. pen. uol. 2. vbi reprobat Bal. hic, & alios idem tenentes; tamen opinionem illorum late defendit Bar. consi. 18. volu. 2. Ideo bene considera. Item quod istis sufficiant probationes per indicia, uide Pau. cons. 280. & 333. & late Fely. in c. pastoralis. de rescri. & Ias. in l. legem. C. de pact. & Abb. consi. 33. vol. 2.

b Men. Socin. sen. consi. 64. lib. 3. Afflict. decis. 323. Crauet consi. 253. consi. 282. nu. 3. & cons. 285. col. penul. circa med. Curt. sen. cons. 55. late Neuizan. lib. 2. Silua nuptial. nu. 75. Soc. sen. cons. 139. nu. 18. lib. 4. Ruyn. cons. 197. lib. 1. ubi declarat Ripa. l. vlt. no. 117. C. de reuoca. donat.

c Ipsius uiri. Adde quod hoc sequitur Pau. de Cast. & Bal. saluo quod Bal. dicit quod illud est verum, si promissio fuit facta ex interuallo, secus incontinenti, quod Paul. de Cast. reprobat, quia immo econtra. quia quando sequitur incontinenti, tũc tempore confessionis censetur habuisse respectũ ad illã promissionem statim secutam, & contemplatione filij censetur confessus, iuxta not. in l. per retentionem, C. de usur. Sed quando ex interuallo, non censetur ad illam habuisse respectum. & sic censetur potius spe futuræ numerationis, quam spe futuræ promissionis. Licet ergo ex postfacto promissionem recipiat, non perdit exceptionem non numeratæ dotis, quia hic promissio non contrariatur ei. sed potius eam roborat. quia probat numerationem non esse factam. Et hanc opi. Paul. de Castr. habuit Abb. cons. 73. lib. 2. ubi consuluit in facti contingentia, secundum Bartol. & Iacob. de Are. In diuersa tamen opin. fuit Ro. consi. 445. De quo etiam uide Ang. plene consi. 145. & per Rom. aliquid cons. 46. Barb. cons. 19. lib. 2. concludendo opin. Barto. & Iacob. de Are. sequitur clare Bald. & in pulchro casu consi. 350. lib. 2. sed quid si maritus sit confessus se habuisse dotem a muliere: & hæc confessio

nec non

ne non obstante, mulier per aliud instrumentum statim promisit dotem, quam nunquam soluit, an habeat locum hæc determinatio Bar. Pau. de Cast. in facti cõtingentia dicit se respondisse, ꝙ non, quia hæc determinatio loquitur quando fuisset confessus se recepisse ab alio, & conuenitur a muliere. Non sic, quando ab eadem muliere per tex. §. sequentis, & l. promittendo, & l. fi. s. de iure do. Et esset iniquum, ꝙ mulier repeteret a marito pecuniam, quam nunquam soluit. Facit l. nupta. §. 1. s. eo. Adde ꝙ idem vult Ang. in d. cons.

Men. Purp. l. lecta nu. 50. ff. si cer. pet. Ruy. cons. 42. in fi. lib. 1.

§. Si quis. Pro qua parte mulier tenetur soluere, pro ea parte ad virum non spectat periculum.

LEX LXIII.

1 *Castrum si cum iurisdictione datur in dotem, confiscationes, mulcta & condemnationes sunt viri, & non restituuntur soluto matrimonio.*
2 *Iurisdictionis fructus sunt condemnationes, mulctæ, & confiscationes.*
3 *Grege in dotem dato, omnia, quæ nascuntur ex eo, sunt viri, licet ex renatis in loco mortuorum ponat.*
4 *Vir non debet repudiare lucra obuenientia circa dotem.*

In partem. Vir tenetur de dolo, & culpa in quærendo, & conseruando peculium, & fructus peculij spe-
1 ctant ad uirum. h. d. Quæro, † mulier dedit in dotem vnũ castrũ,
2 a cum iurisdõne, durante matrimonio contingit, ꝙ sunt cõmissa
delicta per subditos, ex quib. bona sunt publicata, & aliæ cõdem-
nationes, & mulctæ impositæ: q̃ritur an istæ debeãt restitui mulie
ri? Vr̃ sic, vt l. 4. & l. cũ in fundo. s. de iu. doi. & s. eo. l. diuortio. §. si
uir. ubi ea quæ non renascuntur, debẽt restitui. In ɔ̃rium vr̃ l. ista:
quia qñ aliquid vt̃e datur in dotẽ, ut peculiũ, fructus illius perti-
nẽt ad maritũ. Quidã dñt, ꝙ pecunia, & res mobiles perceptæ ex
cõdẽnatione sunt mariti, immobilia verò restituũtur uxori. Alij
dñt ꝙ oĩa debẽt esse mariti, tanq̃ fructus illius iurisdõnis. Et hoc
a uerum puto, per hanc l. & l. item fundi. §. 2. & §. aucupiorũ s. de
b usuf. & l. usufructu. s. e. Omnia † enim b sunt fructus iurisdõnis,
vt x. coll. quæ sint rega. c. i. C. de mo. mulcta. l. mulctarũ, & ibi per
Cy. ad ɔ̃ria respõdeo, ꝙ illud quod accrescit, debet uxori restitui,
si tamen non est in fructu, ut hic. Non obstat, ꝙ dr̃, ꝙ ea, quæ non
renascuntur, non sunt in fructu: quia nũquam ex aliena re illud
idem numero, quod semel nascitur, postea renascitur, sed aliud
eiusdem generis. Ita in iurisdõne sæpius contingit committi de-
licta, pp quæ condemnationes, mulctæ, & bonorum publicatio-
3 nes dñt renasci, licet non eorundem bonorum numero. † Quæro
pono ꝙ datur in dotem grex ouium, quid pertinebat ad virum?
Dico, ꝙ omnia, quæ nascuntur, sed ex renatis debet in loco mor
tuorum ponere, & gregem supplere. l. uetus fuit qõ. cum l. seq. s.
4 de usuf. Facit l. diuortio. §. non solum. s. eo. Vltimo no. tex. † qui
dicit, uir teneatur acquirere, quod intelligo. i. lucra obuenientia
non repudiare, secundum formam l. seruus dotalis. s. eo. Alias se
queretur, ꝙ vir teneretur ad utiles impensas, quod non est uerũ,
vt dicam j. tit. j. l. j. circa principium.

ADDITIONES.

a Vnum castrum. Adde ꝙ Bal. non fatetur decisionem Bar. in confiscationib. bonorum immobilium, quia si pertinerent ad maritum, non redderetur territorium integrum mulieri. Quod non placet Pau. de Cast. hic, quia ius redderetur, nec in aliquo diminuitur quantum ad iurisdictionem, quia mulier erat domina uniuersalis teritorii, & iurisdõnis non singulorum bonorum immobilium. Vnde sicut transeunt de priuato in priuatum tit. dõnis, uel uenditionis, & non alteratur territorium, & uniuersitas, ita & si transeat in uirum per confiscationem, & sic mulier recuperato territorio exercebit iurisdictionem contra uirum, uel hæredes eius super bonis confiscatis, sicut contra alios subditos. Alleg. bonum text. in l. usufructu legato. s. de vsuf. leg. An autem dans in dotem videatur dare territorium, uide Bal. cons. 392. 4. vol. Et an dando omnia bona, & iura in dotem, transeat iuspatronatus, vide Bal. cons. 1. lib. 5.
Meno. Tiraq. de retract. cõsang. §. x. gl. i. nu. 19. & de retr. conuent. §. 5. gl. 4. n. 16.
b Pom. Omnia enim. Vide Rom. cons. 7. in ult. dub. in ult. col.
Meno. Tiraq. de legib. connub. in glo. fi. nu. 9. Boer. q. 180. nu. 4. Chassan. cons. 61. in fin. Capic. decis. 27. nu. 12. quando pœna sanguinis in pecuniariam mutetur.
Moder. Paris. in consuet. Parisiensi, tit. 1. §. 1. nu 52. scripsi cons. 66. nu. 4.

LIBER XXV.

TITVLVS PRIMVS.

a *De impensis in rebus dotalibus factis.* a

ADDITIO.

a Barb. Factis. Vide circa hanc rub. fratres dederunt dotem sororis, & stipulati sunt eis reddi, & passi sunt instituere hæredem filium suum, ꝙ non est restituenda fratribus alleg. l. mulier. ff. de iure dot. Bar. cons. 227. incip. Quidam fratres.

LEX PRIMA.

a IMpensarum. a In isto titu. sic procedit Iuriscon. Primo ponit vnam diuisionem generalem impensarum, vsque ibi, necessariæ, ubi tractat de necessarijs vsq; ad l. quod dicitur. §. utiles, ubi incipit tractare de utilibus, usq; ad legem uoluntariæ, ubi de uoluntarijs, usque ad legem utilium. ubi incipit tractare communiter, & permixtim de omnibus usque ad fi. legam totam simul: ponendo casum usque ad l. quod dicitur. assume. §. necessariæ.

ADDITIO.

a Pom. Impensarum. Adde an impensæ custodis sint efficaces, vide Rom. sing. 335. Et an impensæ inutiles, vide Ro. sin. 410. Et quid si in vtilitatem alterius aliquid expendit contemplatione concedentis. vide Ro. sing. 673. & sing. 674.
Paris. Circa illam materiam, vide Math. no. xliij.

1 *Necessariæ impensæ sunt quas maritus habet necesse facere, & quæ dicantur, num. 3.*
2 *Vir an teneatur facere vtiles impensas ex necessitate contractus.*
4 *Impensæ necessariæ in petitione hæreditatis, vel rei vendicatione dicuntur, quando sunt ex parte rei.*
5 *Curator repetit impensas actione negotiorum gestorum.*
6 *Expensæ factæ per maritum in exigendis debitoribus in dotem datis quando computentur mulieri.*

1 §. Necessariæ. No. hic, & in l. & in totũ. in prin. ꝙ † ne-
cessariæ impensæ sũt quas maritus hẽt ne
cesse facere, aliàs teneretur. Contra, maritus tenetur facere impẽ-
sas utiles, ut j. eo. l. pen. & s. tit j. l. fin. ergo utiles sunt necessariæ.
Huius timore gl. hic positæ se inuoluunt. Dicit enim prima gl. ꝙ
debet intelligi hic de necessitate ex parte rei: quia alias si non fie-
ret, res periret, ut l. impensæ. j. eo. Sed hoc est ɔ̃ tex. & l. in totum,
a ubi imspicitur necessitas ex parte personæ. Est enim a necessitas ex
parte personæ, ut quando lex imponit personæ necessitatem ut fa
ciat. sed de qua necessitate loquatur, gl. inuicem uariant hic & in
d. l. & in totum. Et uide hic gl. in uerb. impendendi. quæ incipit.
2 A. l. impositam. Pro cuius † declaratione quæro, an uir teneatur
facere utiles impensas. Et uidetur ꝙ nõ: quia quæ fiunt ex neces-
sitate ɔ̃ctus, nunquam ueniunt in actione mandati, uel negotio-
rum gesto. sed in actione ex eo ɔ̃ctu. l. hæredes. §. si unus. s. famil.
ercis. & l. si communes. de nego. gest. Sed impensæ utiles repetun-
tur a uiro per actionem mandati, uel actionem neg. gest. ut l. j. §.
sed nec ob impensas. C. de rei uxo. act. ergo non debet uir eas face
re ex necessitate ɔ̃ctus, & hoc est uerum. Non obstat l. pen. j. eod.
quia ibi dicit, ꝙ debeat res tueri, non ꝙ debeat augeri. Non obstat
sup. tit. j. l. fi. quia intelligitur quod debet acquirere non faciendo
expensas de nouo: sed lucra sibi obuenientia agnoscere, & non re
pudiare s̃m formam l. seruus dotalis. s. tit. 1. & l. si communes. su
3 pra de nego. gestis. Nunc ad propositum dico. † ꝙ impensæ neces-
sariæ dicuntur, quæ habent necessitatem ex parte rei, & ex parte
personæ mul. Nunquam enim est necessitas personæ mariti, ni-
si subsistat necessitas rei. Et ita sentit Hug. in l. & in totum, in prin.
4 quod est uerissimum. † Prædicta uera, cum tractatur de impensis
in rebus dotalibus factis: sed in petitione hæreditatis uel in rei uẽ
dicatione. in quibus bonæfidei possessor non tenetur ad aliquid,
solum inspicitur necessitas ex parte rei, ut dicantur impensæ ne-
cessariæ, ut dicit glo. in l. & in totum. & bene. Vna obiectio restat
5 † de curatore, qui repetit actione nego. gest. & istud teneo & sem-
per tenui, nec unquam reperij contrarium. Opp. j. eo l. impensæ.
b Sol. ut in glo. Venio ad uers. necessarijs. Quæro, mulier b dedit in
6 dotem † nomina debitorum, maritus fecit expensas c in exigen-
c dis debitoribus, an illæ expensæ computentur mulieri? Gl. hic di
cit, quod non: quia illud non est impensum in rem mulieris: &
ita dicit casum esse hic. Et uide gl. in uerbo, non sunt, quæ incipit.
Nec ad perpetuam. ibi, Conuenisse uidetur. & signa eam, & nota,
quia singularis est. Specu. tractat hanc quæstionem in tit. de dote
post diuor. restituen. § si. uers. illud etiam quæritur, & ibi recitat
opinionem antiquorum, s. Io. & Guarnerij, qui Guarner. fuit in
contraria opinio. Et pro ista glo. facit C. de bonis mater. l. j. & de
bo. quæ libe. l. fi. §. ubi ãt ubi vr̃ casus in contrarium: quia si impẽ
sæ fiant gratia rerum deducuntur de fructibus, ut l. si a dño. §. fin.
s. de petitio. hære. & s. tit. j. l. fructus. & l. diuortio. §. impẽdia. Præ-
terea istæ impensæ in exigendis, uel conueniendis debitoribus, ui
dentur necessariæ: quia eis non factis maritus tenetur, & suum
esset periculum, ut dixi s tit. j. l. Mæuia. in princ. & in hac opin. est
Guarn. Nec ob. l. j. de bo. mate. & de bon. quæ lib. l. fin. §. ubi autẽ,
quia ibi pater percipit fructus propter patriam potestatem, non
propter aliquod onus, quod ipse sustineat: quia etiam si nullum
onus sustineret, & ipse perciperet, merito de illis fructibus debet
facere impensas. Sed hic uir percipit fructus propter onera matri
monij. Si ergo de illis debet facere impensas in conueniendo de-
bitores, iam in duplicem causam computarentur, contra l. quod
Labeo. s. de compens. Quid dicemus? Dico sic. Quandoque datur
in dotem nomen æstimatum, & sic periculum est mariti: & tunc
sine

ADDITIONES.

a Meno. Est enim. Affl. decis. 369. nu. 1.
b Quæro mulier. Vide Bal. in l. 1. C. de actio. & oblig & in l. per diuersas. in 5. q. C. mand. Bald. in l. 3 C. de fal. causa dicit hanc glo. procedere in expensis paruis De quo no. per Bar. in l. qui se debere. in vltima quæst. supra de cond. ct. cau. dat. Et ad istam glo. uide glo. in l. Mæuia. §. si. s. tit. 1. nota per Bar. in l. 1. C. de bonis maternis.
c Barb. Maritus fecit expensas. Vide Bal. in l. 2. C. de actio. & obl. & habetur in l. 1. C. de bo. mater. & vide ibi Ang. & Doct. in c. indicante. de testib. Bal. in l. 1. & 2. C. de manda. & in l. per diuersas. eo. tit.

fine dubio non repetit impensas.l.si nomen.§.de hær.vel act.vēd. Dixi in l.Meuia.in prin.§.tit.j. Qnq; uir accepit nomen debitoris in dotem simplr, & tunc dico, ꝙ cē; impensæ legitimè factæ in exigendis noīb.debitorum debēt deduci de dote. Pro hoc do gl. quæ h.d.in simili.C.mand.l per diuersas.in glo.magna, ubi dr, ꝙ qñ nomen datur,tm̄ vr̄ dari,q̄tum.p̄t consequi deducta impensa. Venio ad uers.proinde,& in eo ꝙ dicit, quod præstitit ex stipulatione dāni infecti interesse,intellige, si uxori erat utile magis p̄stari,q̄ domum pro derelicto relinquere.l.si qs putās. cōt diuidūdo.

LEX II.

Vel in valetudinem. Op.§.tit.j.l. diuortio. §. impendia. Solu. hic in impensa magna,ibi in parua,quod facit ad quæstio.quam ibi dixi.

LEX III.

Vel si vites propagauerit.

a §. Nos. No.r̄iam. Aut impensa fit ad perpetuam a rei utilitatem,aut ad utilitatem illius anni. Sed circa hoc quærit gl.quid si fit expensa ad utilitatem x.annorum. Et r̄ndet,ꝙ dr̄ expensa necessaria, & uenit deducenda. qnod not. Hoc intellige uerum, si post impensas factas matrimonium statim est solutū. Sed si matrimonium non esset solutum, tuncper totum decennium perderet expensas cum fructib.ar.l. diuortio.§.quod in an

b no. §.tit.j. Item si matrimonium durauit per mediam partem temporis, medietas tantum quæ respicit utilitatem futuri temporis,uenict repetenda,arg.d.§.quod in anno.

ADDITIONES.

a Ad perpetuam.Dixit tamen gl.in l.in fundo.§.de rei vend.quod expensa,quæ fit principaliter causa percipiendorum fructuum, non dicitur fieri ad perpetuam utilitatem,& ita dicit ibi Bar.

b In anno.Sed ille tex.non bene facit,sed bonus tex.in l.domos.de leg.1.& ibi vide Mod. de istis impensis factis, & no. bene quando sic vtilitas ad certum tempus,vide quæ dixi post tmo.in d.l.domos.

LEX IIII.

Et in totum. Ex principio fnme r̄iam q̄ impensæ dicantur necessariæ, quod declaraui §.eod l.j.in prin.Et sic not.qd sufficit ab initio interesse,licèt ex post facto desierit:quod tractat Dy.hic,& plenius per Dy.in l.ad comparādas. C.mandati.Dixi in l.qui autem.§.j.§. si quis caut.

LEX V.

1 *Impensæ factæ circa fundum dotalem,quando minuant ipsum fundum.*
2 *Dos est quoddam nomen iuris.*
3 *Et quid sit dicere nomen iuris.*
4 *Maritus si vult, an potius possit repetere impensas, quàm habere fundum.*
5 *Mulier si vult dimittere fundum viro, & impensas non soluere, an vir possit contradicere.*
6 *Dos propter impensas quando videatur de nouo dari.*
7 *Dote crescente propter impensas, an habeat locum, auth.sed iam necesse.C.de don.ante nup.*
8 *Impensas viles,an teneatur facere maritus.*
9 *Feudo in auito vnus fratrum commisit felloniam,& amisit feudum,dominus remisit,an videatur de nouo datum,an,remaneat auitum, quod remanet.*
10 *Compensatio,quod non fiat ipso iure.*

Quod dicitur. Expensæ necessariæ in dotē factæ minuūt dotē,& q̄titatem in dote contentam,non corpora dotalia:secus si extra dotem sint factæ. Itē muliere soluente eas,dos crescit.h.d. Et est subtilis, & difficilis multum,& diuidit in quatuor partes,usque ad §.si dos. Primo declarat regulam de dote minuenda propter impensas, nō porrigi ad corpora,& hoc probat per absurdum,& marito consuluit. Secūdo declarat regulam pertinere ad q̄titates. Tertio declarat regulam nō pertinere ad expensas factas extra dotem. Quarto determinat unam qōnem, circa prædicta, usque ad §.si dos. Secunda ibi,manebit igitur.Tertia ibi,hoc de ijs.Quarta ibi,sed si impēsis.

1 Op.hic dr̄ ꝙ corpora non minuuntur propter impensas.Contra de l.si is.§.quod dr̄.§.de iu.do. Huius timore sunt hic in gl.magna quatuor opi.Prima,ꝙ non minuitur corpus pp impēsas.s.ab initio,ut hic. Sed si mulier cessat soluere per annum, tūc minuitur, vt in ꝯrio. Vide gl.magnam,q̄ incipit.i. vniuersitatis.ibi,sed si postea mulier.& ibi,sed si maritus. Ista opi.non placet gl.nec Doct. quia ibi vr̄ tex.quia ab initio minuatur. Vnde alij dn̄t,quod statim minuitur corpus,sed muliere soluente intra annum fingitur non esse minutum,quæ opinio non est uera.Nam in ꝯrio Scęuola dicit.Aut impensæ æquiualent toti fundo, & totus fundus desinit esse dotalis,ut ibi:sed quando æqualent parti,nihil dicit. Vn

a de alij a dicunt,ꝙ æquiualent toti fundo,& tunc totus fundus desinit esse dotalis,ut ibi. Aut æquiualent parti fundi,& ꝓ parte nō minuitur corpus,ut hic. Ista solo est ꝯ tex.huius l.ubi reputatur absurdum diminutionem fieri in totum,uel in partem,ibi,cæterum hæc res,&c.Vnde alij dicunt,ꝙ ibi ponitur opinio Scęuolę: hic Vlpiani,qui eum mani festissimè reprehēdit. & ista est uera. Et uide d.magnam gl.ibi, uel illud quod dr̄, &c. ut ergo hic examinemus,arguo primo pro Scæuola,pro quo facit,quod dēmus leges legib.concordare.l.j.C.de doti.secundo, quia ibi in text.dr̄, desinit. Item ibi in tex.dicit,reuertatur,ergo desinit esse dotalis. Item dicit,ꝙ est ratio,quia pars fundi desinit esse dotalis nec inducitur cōio, quæ ratio cessat, qñ impensæ æquiualent toti fundo. Et istam rationem ponit Io.in ꝯrio.Et hāc opi. Scæuolæ,vt distinguamus,an expensæ æquiualeant toti fundo,vel parti,tenet glos. C.de rei vxo.act.§.sed nec ob impensas, vt ibi tenet Iac.de Raue. & Cy. Inst.de act.§.fin.& Dy. In ꝯriū contra Scæuolā probatur,qa in l.contraria dr̄,manifesta iniqtas,&c.Item,quia ibi dr̄,impleat. Tertio per rōnem.Non debet esse deterior conditio mulieris, q̄ alterius,immo melior,vt l.j.sup.tit j.Sed si alius expendit in rem meam necessario plusq̄ valet non desinit res esse mea. l. si fetnos. §.de pign.act.ergo &c.Prætereà pone, si seruus dare deberet dño plusq̄ habeat in peculio, an corpora desinant esse peculiaria: casus est,ꝙ non,in l.peculium.§.si ære alieno. §. de pec.Prætereà ꝯ Scæuolam est hic tex.in verf. cæterum,ꝙ iniquū est minui in totum,vel in partem. Sed ad hoc uidi r̄nderi hoc modo,exponēdo sic vers.cæterum.hæc res faciet desinere,fundū esse dotalem, subaudi.s. totum,eo casu quo impensa æquiualet toti fundo,quod ē verum.Sequitur,vel partem eius,subaudi.i.eo casu,quo æquiualet parti fundi,quod est absurdum. Sed hæc expō est manifestè ꝯ tex.qui dicit,vtrūq; absurdū.Itē ꝯ tex.quia rō tex.quare nō.fit diminutio,est:qa non fit cōpensatio ipēi ad q̄titatē, ut patet in ver. manebit igitur.teneo ergo opi. Vlpiani,reprobata opinio. Scæuolæ.Ad contrariū.rñ.& dic,ꝙ nos debemus leges legib. cōcordare si possumus.Sed hic nō possumus:qa directè contradn̄t. Nō obs. ꝙ ibi dr̄,desinit:quia ibi loquitur s̄m opi.Scæuolæ reprobatā per Vlpianum. Non ob.ꝙ dr̄,reuertatur,quia est impropria locutio, sicut verbum,reddere,ponitur pro dare. l.cum quidam.de leg.2. & l.verbum reddendi.de ver.& rer.sig.Non ob.ratio Io.quia non est illa ratio,ne inducatur cōio,sed illa,quia speciei ad quantitatē non fit compensatio,vt hic. Opp.dr̄ hic,ꝙ diminutio fit pp impēsas necessarias,qñ pecunia est in dote. Contra,in pecunia non potest fieri impensa necessaria. Sol.glo.intelligit,ꝙ in dote erat corpus,& pecunia,secus si pecunia,tm̄.& vide gl.quæ dicit qñ corpus est in æstimatum,&c. Et sic habes ꝙ qñq; est pecunia, seu quantitas tm̄ in dote,& non fit dotis diminutio pp impensas, nequeti in dote comprehensæ.Qñq; est corpus tm̄ in dote,& tunc fit diminutio dotis,i.iuris.Qñq; e est corpus,& q̄titas,seu pecunia in dote,& tunc propter impensas necessarias diminuatur pecunia. Op. hic dr̄,ꝙ vir remanet in detentione rerum. Contra,C.de rei vxo. act. §.sed nec ob impensas.Sol.Quidam dn̄t,ꝙ id,quod hic dr̄,manebit,igitur &c.corrigitur.Dic verius,quod §. sed nec ob impensas.loquitur de impensis vtilibus,vel voluptarijs,sed pro necessarijs competit retentio,& ideo non corrigitur. Quæro,dr̄ hic,nec enim ipso iure corporum,sed dotis fit diminutio.Quid vult dicere.

2 Gl.mirabiliter declarat,ꝙ† dos est quoddam nomē iuris,sicut hæreditas,peculium,& similia,quod no.& declaraui sup.ti.prox.

3 in rubr.† Quæro quid est dicere,nomen iuris? R ndeo.i.nomen eius,ꝙ est ius. Vel dic.i.nomen a iure inductum.Primum plus placet.Ista aūt noīa iuris quædā sunt particularia,ut obl'o, seruitus, & similia.& de istis loquit̄ inst.de re.cor.& incor.l.j.§ quędā præterea.sup.de re. diuis. Quædam sunt noīa iuris vl'is, & ista q̄dam continent vniuersitatē personarum,vt populus,collegiū,& similia.l.proponebatur.§.de iu.& l.mortuo.inf. de fideiuss. Quædam sunt noīa iuris vniuersitatis rerum tm̄,vt grex. Quædā sunt noīa vniuersitatis iurium rerum,vt h'rditas,peculium, dos, patrimonium,& similia,& de hoc non multū curo.

4 † Quæro, quid si vir vult potius repetere impensas,q̄ h'rē fundum.Glo.mag. hic dt,ꝙ pōt,ibi,sed si maritus,&c.Mihi vr̄, ꝙ ista qō sit fundata super illa opi.q̄ sup.reprobaui.s.tenendo,ꝙ pp impensas æquiualentes toti fundo,fundus desinit esse dotalis,tunc.n.est qō. Quæro qd si uir velit restituere fundū & repetere expensas sed vt dixi, nunq̄ fundus desinit esse dotalis. nec vir pōt retinere,muliere uolente,sol-

5 uere s̄m opi.Vlpian.Dēt ergo sic formari qō.† Quid si vxor vult apud virum dimittere fundum,& impensas non soluere, an vir possit ꝯdicere? & tunc bene procedunt leges alleg. in glo. Pro quo vr̄ casus inf.prox.§.In ꝯrium arguitur per Dy. inf de aqua pl.arc. l.is cum quo.& inf.de dam.infec.l.prætor.§.hoc edictum.i.& si forte.§.ēt.sup.si ser.ven.& l.cum fructuarius.sup de vsuf. Dy.determinat,ꝙ sit in electione viri,per l.j.C.de his qui veni. æta. impetr.ne vir legis authoritate decipiatur,vt l.oīno.sup.co. & ibi di

6 cam.Quæro, † vtrum aliquo casu dos videatur de nouo dari pp impensas? R' s̄m opi.istorum vr̄ ꝙ sic, si solus fundus esset datus in dotem,& impensæ æquiualerent fundo,& sic dos esset extincta.Soluendo ergo impensas vr̄ de nouo dari.Sed secundum opiquam teneo,non pōt videri dos de nouo constitui,sed constituta augetur. Aut.n.sola quantitas est in dote,& impensæ necessariæ non p̄nt constitui.Aut est in dote quantitas,& corpus, & tūc dos non potest extingui pp impensas,vt dixi,nisi fortè poneres, ꝙ illud corpus naturaliter perimeretur, augeretur ergo dos,quando

7 impensæ reddūtur. Venio† ad vnum dubium. Dos crescit quando impensæ redduntur, an tunc habeat locum auth. sed iam necesse. C. de don.ante nup.quod debeat reddi in rebus immobilibus

ADDITIO.

a Menoch.Vnde alij. Afflict.decis.349.nu.2.

8 bus ſm formã d Authẽticæ? Cogitabitis.† Vltimo q̃rit Dy. q̃d de
impẽſis vtilibus. Vr̃ idẽ. ꝙ vir habeat neceſſe eas facere, vt no. s̃. e.
l. j. in prin. ſed illud ibi reprobat̃ in expenſis vtilib. tene q̃d dixi in
2 l. vtiliũ, j̃. eo. Hæc lex a per gl hic in ver. creuiſſe. ibi, & eſt hic arg.
9 inducit̃ † ad q̃õnem de fundo. Et præmitte, b ꝙ ſi ſint plures fra-
b tres hñtes feudum auitũ, vno decedente tranſit ad alios fratres:
ſecus ſi erat feudum ipſi fratri decedenti conceſſum, & probatur
10 coll. de ſuccel. feu c. j. Pone ergo, ꝙ vnus fratrũ commiſit fel-
loniã & amiſit feudum, dñs remiſit ſibi felloniã, an videat̃ de no
uo datũ, vt ſic non ſit auitum, an videat̃ eſſe illud idem feudum,
q̃d primo erat? Et hæc lex eſt arg. ꝙ antiquũ feudum duret, ſicut
antiqua dos dr̃ durare, & creſcere, & hoc probat̃ 10. coll. de va-
ſallo decrepitæ ætatis, §. j. no. de prohib. feu. alien. per Fede. c. Im-
10 perialem §. inſuper. & ibi gl. determinat, ꝙ ibi vr̃ auitum † Vlti-
mo lex noſtra determinat opin. q̃ fuit inter gloſſatores noſtros,
an compenſatio fiat ipſo iure, vel ſit neceſſe, ꝙ opponatur ab ho-
mine? De quo s̃. de cõpen. l. ſi quid à fideiuſſore. & l. ſi ↄſtat. C. de
compen. & Inſt de act. §. in bonę fidei. ſed hic habes caſum in ver.
hoc de ijs &c. Nam ſpãle eſt in impẽſis neceſſarijs in dotẽ factis,
vt fiat compenſatio ipſo iure, ſi in dote eſt quantitas. Sed quid de
impenſis factis extra dotem? Certè ipſo iure non compenſaretur,
niſi opponeretur ab homine. Et pro hoc eſt caſus infra proxi §.

ADDITIONES.

a Pom. Hæc lex. Vide Alex. conſ. 195. ante fin. in 4. uol. aliàs 107. conſi. 2. in 2. uol. Men. Tiraq. de retract. conſang. §. 32. gl. 1. num. 19. Crauet. de antiq. temp. 5. parte princ. num. 21. 22. ſcripſi conſi. 55. num. 47. & conſ. 104. num. 43. lib. 1.

b Et præmitte. Adde gl. in l. peculium, §. cred. de pecul.

1 *Dos data ſi ſoluitur ſine deductione ĩpẽſarũ neceſſariarũ, qua actione agatur. Et quomodo in hac actione formetur libellus.*

§. Si dos. Tota dos ſoluta ſine deductione impenſarũ ne-
ceſſariarũ, indebiti ↄdõne ↄdr̃. h. d. Opponit̃ de l.
ſi in area. s̃. de ↄd. ind. Sol. Gl. dicit, ſolue vt s̃. de ↄd. inde. l. q̃ exce
ptionẽ, §. ſi pars, q. d. in l. area. reſtituebat̃ res, q̃ erat illius, cui reſti
tuebat̃. Et ſic nullũ negotiũ inter eos gerebat̃ vt ibi: ſed hic trãſfer
tur dñium à reſtituente, in eũ cui reſtituit̃, & ſic inter eos negotiũ
gerit̃, & ſic p̃õt oriri condõ indebiti, vt d. §. ſi pars. Sed ↄ̃ hoc vr̃ ꝙ
dos, q̃ reſtituit̃. eſt debita, & pro impenſis vir hẽt actionẽ de do-
te, vt l. oĩno, j̃. eo. ergo vir nõ habet ↄdõnem indebiti, vt s̃. de ↄd.
inde. l. qui inuicẽ, & j̃. tit. j. l. ſi cũ dos, in princ. q̃ allegat̃ in gl. pro
concordantia, & tñ ſunt ↄ̃riæ. Sed ↄ̃ria loquuntur, q̃n cõpenſatio
non fit ipſo iure: ſed hic fit ipſo iure in neceſſarijs impenſis, meri-
1 to tanq̃ indebitum repetitur, vt not. in d. l. qui inuicem. † Sed ter-
tio inſtatur, quare de hoc fuit q̃õ inter Iuriſconſultos? Si enim eſt
ipſo iure indebitũ, ſine dubio condictio indebiti cõpetit de rigo-
re? Rñd. In dote ſunt conſideranda duo. Primo ipſum ius dotis,
prout eſt nomen iuris, & cuiuſdã vniuerſitatis, & iſtud ipſo iure
minuit̃ pp impenſas, vt in princ. huius l. Item ſunt corpora dota
lia, & illa non diminuuntur, vt s̃ dixi, ſed quantitas ſic. Aut ergo
ſoluitur plus debito quantitas, & tunc repetitur per cond. indeb.
ſm oẽs. Aut ſoluitur plus debito ipſum corpus, ꝙ ſolum erat in
dote, & tunc ſi ipſum corpus deſpiciat̃, non hẽt locũ condõ in-
debiti, quia debeat̃: ſed debet vir repetere per actionẽ de dote, vt
l. oĩno, j̃. eo. & d. l. qui exceptionem, & l. ſi cum dos. Aut ↄſidera-
mus ipſum ius dotis, ꝙ erat diminutum, & illo reſpectu vr̃ ſolu-
tum plus debito, & ſic habet locũ condictio indebiti: quia nõ de-
bebatur: ſed debet vir repetere, & ita loquitur hic. Et ſic in libello
dicam, totam dotem ſolui indebitè. Vel agitur aliter condictio-
ne indebiti, ſecundum quod dicitur in l. qui exceptionem, §. ſi
pars, ſupra de condic. indeb. tamen primum plus mihi placet.

§. Vtiles. Iſtum §. cum l. ſequenti proſequere, vt in gl.

LEX VII.

Voluptariæ. Op. ꝙ pictura ſit utilis impenſa, vt j̃. e. l. q̃d
ſi hæres. Sol. verũ eſt in re quam quis uena-
lem habet, quia melius uenditur: ſecus in re quam quis hẽt ad
uſum ſuũ quia eodẽ modo utitur ſine pictura, ſicut cũ pictura
Quæro qua actione iſtæ impenſæ utiles repetantur, Dic ut in gl.

LEX VIII.

Vtiliũ. Iuriſc. hic incipit tractare de oĩbus impenſis cõiter
vſq; ad finẽ. Mulier tenet̃ ad impenſas utiles ſi eius
uolũtate factæ ſunt, uel aliũde ſoluere poteſt: alias ſecus. h. d. Op.
C. de rei vx. act. l. j. §. ſed nec ob impenſas. Soluunt quidam ꝙ ho-
die indiſtinctè cogitur mulier iſtas impenſas reſtituere, & in hoc
iſta iura antiqua vĩr corrigi per noua. Vel dic. ꝙ illa intelligatur
ſm illam. Aut ſunt factę impenſę uoluntate mulieris, & tenetur.
Aut ſine, & tunc aut poteſt aliunde ſoluere. & idem, ut in ↄ̃rio.
Aut nõ poteſt aliunde ſoluere, & non tenetur, vt hic. Nõ. n. tunc
videntur utiles, cum non expediebat mulieri, & hanc tenet Dyn.

LEX X.

Pro voluptarijs. Mulier debet pati uirum tollere, q̃d
uoluptariè impẽdit. ſi ablatum uiri
commodo cedat, aliàs ſecus: & ſi non patitur, debet ſoluere. h. d.
Gl. ſignat argumenta ↄ̃ria. s̃. de iu. dot. l. cum in fundo, §. diuor-
tio, in fi. Sed ibi ex detractione uſusfructus poteſt utilitas p̃cipi,
ut s̃. tit. j. l. uſufructu hic ex detractione impenſarũ uoluptariarũ
non. ſm Dyn. Item petit ibi quod ſuum eſt, ideo ſibi reſtituitur.

LEX XI.

In voluptarijs. Not. iſtum caſum. Nam qui de eo non
recordaretur, deciperetur, cum gl. dicat
ↄ̃ iſtam legem, Inſt. de actio. § pe. & Dy. eam reprehendat.

LEX XII.

1 *Negotiorum geſtor repetit expenſas minimas, ſecus in dote.*
2 *Dotis actio duplex eſt, ſcilicet directa, & contraria.*
3 *Expenſa modica dicitur arbitrio iudicis.*

Omnino. In actione de dote de impẽſa modica nõ curat̃;
ſecus in actione negotiorũ geſtorũ h. d. Quæro
pro decĩſone literæ q̃d vult dicere verſiculus, alioqn negotiorũ,
&c. gl. exponit primo, ꝙ impenſa modica non repetitur, impenſa
magna venit in actione negotiorũ geſtorũ. q̃d nõ placet. Primo,
q̃a nõ ↄgruit lr̃æ Scd̃o p rõnem. Impenſa neceſſaria fit ex neceſſi
tate ↄ̃ctus dotalis, vt s̃. e. l. in totũ. ergo nõ venit in actione nego. l.
hr̃des. §. ſi vnus. s̃. fam. erci. & l. ſi coẽs. s̃. de neg. geſtis. & hoc pro-
ur intelr̃ de neceſſarijs impenſis. ſed ſi hãc legẽ velles intelligere
1 in voluptarijs, p̃cederet dicta expõ. Exponũt ergo alij ſcd̃o mõ, Et
dñt expenſæ neceſſariæ modicæ non curãtur in actione de dote,
ſi aũt diceres aliter, ſequeret̃ ꝙ nulla eſſet dr̃ia inter actionem de
dote, & actionẽ negotiorũ geſtorũ in qua curat̃ de minimis. Iſta
eſt bona expõ ſm q̃ ſummam. Et eſt rõ ſm Pe. q̃a negotiorum ge
ſtor nihil lucratur, iõ modicã impenſam repetit, ſed uir lucratur
fructus, iõ modicas impenſas nõ repetit: hoc ẽt inducit ſocietas
vitę inter eos, vt ſic inuicẽ infeſti eſſe nõ dẽãt. Sed ad hoc op. iudi-
ciũ de dote nõ vr̃ poſſe adaptari ad impẽſas, cũ illa actio cõpetat
mulieri, & nõ viro. Et huius timore q̃dã dñt, ꝙ l. loquit̃ de impẽſa
facta a muliere in reb. viri, q̃d eſt ↄ̃ mentẽ lr̃æ. Sumus n. in mã de
2 ĩpẽſis in reb. dotalib. factis, nõ in reb. viri. Vñ Rog † dicit, ꝙ actio
de dote eſt duplex. ſ. directa, & ↄ̃ria Scd̃m Rog directa dat̃ vxori,
ↄ̃ria dat̃ viro p impẽſis: ſicut in actione pignoratitia, depoſiti, &
ſimili. Sed gl. dr̃, ꝙ de hoc cõtrario nõ meminit ſe legiſſe. Vñ in-
tellige iudiciũ dotis cõpetere viro p impẽſis, hoc eſt deductionẽ
ex dote: nã vxore agente vir excipiet. Mihi placet opi. Rog. ꝙ ſit ĩ
a actione de dote ↄ̃ria. Primo p caſum huius legis. a Scd̃o p rõnem
q̃a ea q̃ fiũt ex neceſſitate ↄ̃ctus, veniũt in actione ex eo cõtractu
l. hr̃des. §. ſi vnus. s̃. fam. erc. ſed impẽſæ neceſſariæ fiũt ex neceſſi
tate cõtract⁹ dotis. l. & ĩ totũ. s̃. e. ergo ea actione repetunt̃ Prę̃te
rea actio de dote eſt bonæ fidei, ex parte viri, & vxoris, vt dixi s̃. ti.
j. l. de diuiſione. ergo in ea dẽt venire q̃cq̃d eſt ę̃qũ, Inſt. de actio.
§. in bonæ fidei. Præterea non video æquitatẽ, quare in hoc ↄ̃ctu
non cõpetat uiro contraria de dote, ſicut in alijs, de q̃b. s̃. dixi. Te-
b ne ergo ꝙ actio de dote eſt directa, & contraria, ut hic ĩ tex. Re-
deo ad primã gl. & op. ꝙ impenſę. ẽt modicæ repetantur, vt l. ſed
ſi mors. § fi. s̃. de do. inter virũ & vxorẽ. Sol. ibi nõ erant modicę.
Opponitur de l. quod ſi vir. de dona. inter virum & vxorẽ. Gloſ.
aliquantulum ſe inuoluit. Dic clarius, ꝙ ſi vir vult donare, põt,
vt in contrario. Sed in dubio ſi eſt impenſa magna, non præſumi-
3 tur dare, ſecus ſi modica, ut hic. † Quæro qualiter dicatur modi-
ca. Dic ꝙ eſt in arbitrio iudicis, & iſta eſt bona.

ADDITIONES.

a Caſum huius legis. Et ideo dicit Bal. ꝙ hic in gl. traditur doctrina, quæ nõ eſt alibi, ꝙ directa, & contraria non hñt locum, niſi in caſib. a iure expreſſis, ita dicit ipſe in c. 1. in fine, quid p̃ę̃cedere dẽat, an inueſtit. & ẽt in l. edita. de eden. & allegatur Ang. & Imo. in l. j. ſup. tit. j. Et cum iſta opinione Bal. vr̃ concordare Ang. in l. diuortio. §. ſi vir. in fi. ſup. tit. j. & Pau. de Caſt. in § impendia. ea. l.

b Sicut in alijs. Et colligitur etiam ex doctrina tradita per Bar. in l. curatoris. de nego. geſt. dum loquitur de contractu pig. & neg. geſt.

LEX XIII.

1 *Qui percipit fructus, tenetur ſoluere collectas, & tributa.*
2 *Res dotalis nõ dicitur ĩ bonis uiri quo ad onus p̃ſonale, ſed quo ad onus reale.*
3 *Vir tenetur ſoluere, pro fundo dotali onera, quæ imponunt̃ perſonę pro reb.*

1 Neque ſtipendium. † Qui percipit fructus, debet
tributa, & collectas ſoluere.
a a h. d. Nota hanc legẽ. Op. j̃. ad munic. l. Lucius, §. idẽ rñ ſit cõſtan
2 te. Solu. † Illud verũ, ꝙ quo ad onus p̃ſonale, res dotales non dñr
in bonis viri. Secus quo ad onus reale, vt hic, & l. hactenus. ſup. de
3 vſufr. cum ſi. Idem in eo quod imponitur perſonis pro reb. vt col
lecta, ſpectat enim ad uirum, vt in gl. C. de mulier. & in quo lo-
co. l. j. lib. 10. Et hoc tenet Spe. in tit. de cenſi. §. nunc dicendum.

ADDITIO.

a Collectas ſoluere. Et idem no. gl. Bar. & Doc. in l. j. C. de mulie. & in quo loco. li. x. & Bar. in l. Lucius. §. idem rñdit ſi conſtante, ff. ad municip. & Spe. in tit. de cenſi. §. nunc dicẽdum. ver. ſi. ille enim qui fructus percipit, & poſſidet, ad talia munera vocatur. l. hactenus, & l. ſi pendentes. §. ſi quid cloacarũ. ff. de vſufr. & l. j. C. de anno & tribu. l. x. & l. ſi ſine hærede. §. Lucius. inf. le ad. in l. fructus. C. de act. emp. l. io ſumma. C. de pig. ſed maritus eſt de talib. l. p oneri. C. de iu. do. l. dotis fructus §. ſi res. ſup. de iure dot. & l. Põponius. §. in dotem. ff. de acq. poſ. & l. vnica. C. de vſucap. pro dot. ergo &c. i tñ ꝙ ſi eſſent munera, nõ tñ realia, realia enim ſunt, de quib. dixi in l. voluntatis. C. de excu. tut. ſed ẽt perſonalia, de quibus perſonalib. munerib, conueniri poſſit mulier, dẽt conueniri ubi uir eius incolatum hẽt, d. l. j. C. de mul. & in quo loco. l. fi. & C. de incol. lib. x. l. fi. §. item reſcripſerũt. mulierem. ff. ad muni. ip. Conſuetudo. n. in talib. attendi debet, ut eſt caſus in l. ſi ſine hr̃de. §. Lucius. iuſ. de admi. tu. cum ſi. ibi allegatis. ubi hẽ ꝙ ualet cõſuetudo ẽt cõtra ius cõe in talib. onerib. & in tñ ꝙ dicit Bal. in l. oẽs populi, in pe. col. in ver. ſed pone ſtatuto cauetur, ꝙ mulier &c. de iuſt. & iu. q̃d etiã ſi ſtatutũ, uel cõſuetudo loquẽs in talib. onerib. dicẽdo ciuis originarius teneat̃ ad talia onera, extẽdet̃ ẽt ad eũ q̃ eſt ciuis ex priuilegio, ut ipſe ẽt nõ teneat̃. Vide no. Bart. in l.

ſi mari-

ſi mariens ſit in magiſtratu.§.1.inf.de a lul,& in conſ.inci.pũctus tal is eſt q.dam,
&c.ubi dicit q cõſuetudo talis diſpõnẽs in ciue, locũ ẽt ſibi uendicat in eiue ex
priuilegio.Et idẽ dicit Bal.in l.ſi non ſpãli.C.de teſt. & in l. ſin. poſſidetis,C.de
ꝓb.& in l.3.§.hæc.uerba, de neg.geſt.& in l.ciues.C.de app. & in l.2. C.de iure
aur.anu.& in l.in Vrbe.poſt Cyn.per illum tex.ff.de ſtatu.homi.& late per Pe.de
Auch.in repeti.ca.canonum ſtatuta.de conſti. in verſi. Scdo pone ſtatuto caue-
tur,& qđ no.Bar.& Doc.in l.ſi is qui pro emptore,in ſi.3.q̃nis prin.inf.de uſuc.
& in l.1.inf.ad munic.cũ ſi.q priuilegiũ ciuitatis cum non ſit de caſib.reſeruatis
prin.poſſunt ẽt antiani,& conſules ciuitatis ſic habentes adminiſtrationem con-
cedere,ut per Bar.in l.2.inf.de iure immuni.& in l.uacuatis,de decurio.lib.10.&
Spe.in tit.de conſt.§.nunc ddm.uer.quid ſi uniuerſitas alicuius,& ibi Io.And. ĩ
addit.incip.& per hanc legem,& Do.Ant.& alij in c.peruenit,de immu.eccl.Le-
gitur & notatur in c.auditis,de reſt.in integrum,vbi hr̃, q ciuitas,& uniuerſitas
poſſunt hoc concedere,& l.ſi.§.idem reſcripſerunt, ad munic.gl.& Doc.in l.ori
gine.C.de munic.& orig.lib.x.Bal.& Doc.in l.cum quædam.de iur.om.iudic. Ille
enim non eſt de caſib.reſeruatis prin.c.q tranſlationem,cum ibi no.de off.de le-
gati.c.nuper.cum no.de ſñia exc.Spe.in tit,de leg.§.nunc oſtendendum, ver.le-
gatus igitur quicunq; & gl.2.q.3.c.2.& quod no.25.q.2.in ſumma,quod priuile-
giũ ſeruandũ eſt.l.decurionib.C.de ſilen.lib.12.cũ ſimilib.talia enim onera poſ-
ſeſſorem,ſeu ſucceſſorem in poſſeſſionem vndique ſequuntur.l.1.C.ſine cẽſu uel
reliq.l.licet.C.de iure dotiũ,ẽt ſi alius ſit in æſtimo deſcriptus, ut declarat Bal.in
l.ſi negotium.C.de neg.geſt.& in l.omnes,in prin.C.ſine cenſu uel reli.& ſic qui
rem in aliũ tranſtulit,ab onere liberatus eſt. Facit ad hoc nota . Spec.& Io.And.
in tit.de cler.coniug.in ver.ad huius,& uer.ſeq.uxor enim non hẽt neq; dñium
neque poſſeſſionem,neque fructus l.doce de rei uend.& l.ſi prædiũ.C.de iu.dot.
Item quia ſi ſic eſſet,ſequeretur q de una,& eadem re duplex collecta eſſet ſol-
uenda ſ.una a uiro,alia ab uxore,contra no.per gl. & Doct.in d.l.1.C.de mulier.
& in quo lo.li.10.& gl.in l.honorem ſuſtinenti.ff.de mune.& hono. Inn.in c. cũ
non ſit.de.deci.& Bar.& Doc.in l.ſi.§.quoties,ff.de publ. & Bal.in l.1.§. quib.ẽ a.
q.prin.ff.quod cuiuſq; uniuer.no.Pet.de Anch.in clem.pñti,de cenſ.Adde primę
parti huius apoſtillæ omnino , quę conſuluit Pau.de Caſt.conſ.89.incip. poſſet
quis dicere,vol.2.ubi ponit an mulier debeat ſubire onera in loco patrimonij,
vbi habet bona,licet mutauerit domiciliũ,& quid ſi ciuis nouellus ſit creatus cũ
hoc q non fiat præiudicium uillę,in qua eſt ortus , an ſi poſtea in eadem villa e-
mat bona,an tenebitur ad onera,uide Bal.conſ.123.cum ſeq.uol.
Menoch,Dec.l.ex conuentione,nu.5. C.de pact.Dec.conſi.286. num.1.Alcia.rñ
503,nu.4.Afflict.deciſ.2.2.nu.j.

LEX XIIII.

1 *Colonus quando teneatur facere aggeres, & foſſata.*
2 *Foſſata, & aggeres veniunt in venditione.*
3 *Quę recepta ſunt de conſuetudine regionis, veniunt in contractum.*
4 *Cautela vt probetur conſuetudo.*

a b Impenſæ. a Declarat per exẽpla , q̃ dicant impẽſæ neceſſa-
riæ.b Nota q aggeres facere,& foſſata,eſt impẽ
1 ſa neceſſaria. Habui † hoc anno ꝯſulere,q qdã ꝯduxerat multum
terrẽnũ a cõi,& q̃rebat an ꝯductor teneat̃ ſcalpere,& purgare ag
geres,& foſſata? Vr̃ q non dẽat facere nec mãdare,niſi ſit actũ.l.ſi
in l.§.ſi dñs.ſ.loca.cũ quadã gl.q̃ eſt ibi in uer.efficeret. In ꝯrium
2 vr̃:qa † aggeres,& foſſata veniũt in vẽdõne.l.ꝓdia maritima.§. ita
legatũ.j.de fundo inſt.ergo & in locatione , cũ eiſdẽ regulis ven-
c dõ,& locatio ꝯſiſtãt,ut l.2.ſ.loca . Br̃ dico ſic,c q primo inſpiciat̃
3 ꝯſuetudo regionis: † qa ea q̃ in ꝯſuetudine regionis ſũt, ueniũt in
ꝯctũ.l.circa.C.locati.& C.de agri.& cẽſi.l.dñi ꝓdiorũ.& l.ſi prius.
§.j.j.de aqua plu.arc.& l.ꝑ ĩſtipionib.j.de reg.iu. & l.q ſi nolit.
4 §.qa aſſidua.j.de ædil.edi.Et iõ † ꝯſulo tibi,q facias põnẽ de ꝯſue
d tudine ut ĩ actis appareat. d ſi uero ñ apparet đ ꝯſuetudine:tũc qñ
quę dẽt mãdari ad utilitatẽ ꝑpetuã,vel lõgioris tꝑis,q̃ ſit tꝑs ꝯdõ
nis:& iſtud non dẽt facere colonus,vt hac lege. Ponit̃.n.ĩter iſtas
expẽſas neceſſarias quas uir repetit,& ñ ꝯpenſat̃ cũ fructib. & ſic
nõ tenet̃ facere colonus,vt hic ꝯiũcta.l.3.§.nos gñal̃r.ſ.c. Prædi-
cta uera,niſi ꝯductor ꝯduxiſſet ꝓ illo tꝑe, quo dẽt durare utilitas
ſeu impẽſa,ut dixi ſ.c.l.3.§.nos gñal̃r.Si vero ſũt foſsata,q̃ annua
tim dẽnt refici,tũc ad colonũ ꝑtinet , vt hic,& in l.j.§. de eo.j. de
aqua plu.ar. Probo hoc. Nõ eſt dubiũ q colonus dẽt colere fun-
dũ.l.ex ꝯducto.§.j.ſ loc.Sed iſtos aggeres,& foſsata facere,eſt de
cultura fundi.l.j.§.de eod. cũ reſpiciant pñtem vtilitatem,vt d.§.
nos gñaliter.ergo colonus dẽt facere,& hoc eſt uerũ, ſiue fuerunt
aggeres fundo proprij conducti,ſiue cões cum vicinis. Itẽ ſi pro-
prij alterius,& dñs fundi conducti tenetur purgare, & quandoq;
tenetur alius.l.j.§.j.& ij.de aqua plu.arc.& ibi dixi. Puto ẽt,q ſi
colonus conduxiſſet ad longum tꝑs,quod tenetur facere aggeres
& foſſata,quæ reſpiciũt utilitatem totius illius tꝑis,licẽt non præ
ſentis tantum,per ea quæ dixi in d.l.3.§.nos.ſupra eo.

ADDITIONES.

a Pom.Impenſę.Vide Ale.conſi.4.ad finem 5.uol.
b Neceſſarię.Vide quod legitur,& notatur in l.diuortio.ſup.tit.1.
Men.Ruy.conſi.157.nu.21.lib.j.& conſi.88.nu.2.eo.ſcripſi conſi.64.nu.27.
c Dico ſic.Vide Bar.in l.prędia.j.de fun.inſtru.
d Actis appareat . Et iõ circa tales impenſas uidi dubitari de domo , quę erat in
ſundo ſeu agro,quo habitat colonus agri,q̃ fuit exuſta,& poſtea fuit refecta per
maritũ,an illa expẽſa refectionis poſſit repeti ab hr̃dib.uxoris , & qa colon⁹ nõ
poterat aliter ſtare ĩ illo agro , niſi ẽẽt illa domus,vr̃ cõnumerari inter neceſſa-
rias expẽſas,ut eſt tex.in l.diuortio.§.impẽdia.ſup.ſol.ma. ibi dũ tex.dicit,plane
ſi nouã uillã neceſſario extruxit,uel ueterẽ totã ſine culpa ſua collapsã reſtitue-
rit,erit eius impẽſę petitio,& licet ibi gl.dũ tex.loq̃t de cõſtructione nouę uillę
exponat neceſſario,i.utiliter,tñ ſm Bar.& alios,ibi tex.ſtare põt ꝓprie.ſ.q ſit im
pẽſa neceſſaria,qñ fundus aľr laborari nõ poterat ſine cõſtõne nouę uillę. ita ẽt
in effectu accipit Dy.in l.j.ſuper gl.in uerbo,factũ.ſup.eo. & ibi Ang. in §.1. di-
cẽs,q ſi nullus colonus uolebat in ꝓdio dotali ſtare niſi ibi de nouo fiat piſtrinũ
illa impẽſa dr̃ neceſſaria,& ad illam faciẽdã tenebitur maritus, qa alias res dota
lis efficeret̃ deterior. Multo magis ergo erit impẽſa neceſſaria,qñ cõbuſta,& de-
ſtructa erat domus ipſa,& fuit poſtea reędificata ꝑ maritũ,vt d.l.j.& q ibi not.

gl.in verbo,factũ,ſ.e.& ei per iſtũ tex.expſsè no. Ang.in l.& in totũ,ſ.e.Et nõ
eſt dubiũ, q impẽſas neceſſarias indiſtinctè cõſeq dẽt maritus, qnimo dos mi-
nuit̃ ꝑ ꝑ dictas expẽſas,l.qđ dr̃,ſ.e.cũ ibi plenè no.ſ.e.& l.dotẽ,de ri.nup.& In-
ſti.de actio.§.ita ſi dote.ver.ꝑ ꝑ retentionẽ,& eſt in electione viri ſi potius ve-
lit agere ad expẽſas tales,q̃ dotẽ retinere, vt no.gl.Dy.& Bar.in d.l.q dr̃.& ibi
ꝓbat in ver.ſi dos,& in l.oĩno,ſm intellm Bart.& aliorũ cõiter,eo.tit. dato ẽt,
q illa impenſa non fuerit neceſſaria, & ad q̃ faciendã fuiſſet obligatus maritus,
tñ quia fuit facta ad perpetuã vtilitatẽ rei, & rẽ reddit meliorẽ,& deteriorẽ eſ-
ſe nõ permiſit, dr̃ fuiſſe vtilis impenſa,vt legit̃,& notat̃ in c.paſtoralis, de deci.
& in l.impẽſę,de verb.ſig. & in l.qđ dr̃,in ſi.præall. vñ venit repetẽda,cũ ꝓſup-
ponat̃ non fuiſſe modica impẽſam,ſine cõtraria actione de dote,d.l.oĩno,ſm in-
tellm Bar.& aliorũ,& ibi Ang.in l.diuortio,§.ſi vir.ſol.mat.& Paul.de Caſt.in d.
§.impẽdia,ſine actione neg.geſt.l.j.§.ſed nec ob impenſas,de rei vx.act. q̃ reme
dia procedunt vbi abſq; volũtate mulieris impenſę factæ eſſent,aliàs hr̃et locũ
actio mãdati,d.§.ſed nec ob impenſas,& l.vtiliũ,ſ.e. nec aliquo modo vñr factę
donandi aĩo ipſi mulieri,vt probant iura ꝑalle.vt l.verum,cũ gl.ff.de don.inter
vir.& vxo.& not.gl.& Doct.in d.l.oĩno. & Dy.& Ray.in diſtõne quam ponunt
in l.j.ſ.eo. quã ẽt approbat Cy.in d.§.ſed nec ob impenſas. & minus etiã vr̃ ha-
buiſſe aĩum donandi eccleſiæ, vel alteri perſonæ, cuius dicebat̃ fuiſſe directum
dñium ſoli,vt probat̃ in l.ſi.C.de iu.emph. & in c.potuit,de loc.vbi ſuas melio-
rationes uendere põt emphyteuta,vel conductor ad longum tꝑs. Bene facit qđ
hr̃ in c.dño guerrã,§.ſi uaſallus.& qđ ibi Bal.in tit.hic finit̃ lex Corradi.& decla
rat Bal.in auth excipit̃.C.de bon.quæ lib.& in l.ſi.§.emptor.C.cõia de leg.& in
l.in fundo,ff.de rei uend,in l.2.C.eo.tit. Spec.in tit.de loc.§.nunc aũt in plurib.
uerbis illius §.& Ang.in l.Senatus,§.Marcellus,de leg.1. præter q̃ in caſu poſi-
to in §.ſi uero quis locator.in Auth.de alie.& emph. ꝑ Bar.in l.colonus,in prin.
ff.loc.ꝑ Bal.& Ang.in locis ꝑall.nec ẽt põt dici,q fructus percepti à marito de-
beant cõputari in ſumptus factos,iuxta l.ſumptus, ff.de rei vend. quia illud lo-
cũ nõ hẽt in eo,aduerſus quẽ nec fructus,nec res peti poterãt, tꝑe quo fructus
percipiebant̃,vt no.gl.reputata ſing.ff.de rei vend.in l.emptor.in princ.in verſi,
medi.in ver.ſed quid ſi pẽdente,&c.ſed cõſtante mr̃imonio nullus poterat pete
re rẽ dotalẽ,nec fructus,l.pro onerib.C.de iu.dot. l.dotis fructus,ſ.de iure dot.
Itẽ non ob.ſi dicat̃ q expenſæ utiles factę in dote ſine volũtate mulieris aduer-
ſus eã exigi non pñt,niſi qñ ipſa aliunde q̃ ex facto dotali habet vñ ſoluat.l.vti-
liũ,ſ.e.quia rñdeo q poſito ſine ꝑiudicio, q ſi de volũtate mulieris nõ apparet
dictas expenſas factas fuiſſe,q nihilominus hr̃s mulieris, q vult exigere dictas
expenſas,ſeu melioramenta,tenet̃,quia ſatis eſt,q tꝑe,quo agit̃ de petitione,&
de reſtõne dotis mulier,ſeu pari rõne hęres mulieris,habeat aliũde vnde ſoluat.
d.l.vtiliũ. vbi loquitur de tꝑe quo dos exigebat̃,vt ibi legitur, & no.hoc clarè
apparet ex diſt.Dyn.in l.j.ſ.eo.q̃ ibi in addit. formaliter reaſſumpſit,& ſequitur
Ray.ad quã ſe remittit Cy.in l.j.§.taceat.C.de rei vx.act.vnde uerba Dyni ſunt
hæc quo ad propoſitũ nr̃m.Si expenſa per maritũ facta eſt utiliter,tunc,Aut ma
ritus impendit mandato mulieris,& repetit totũ per actionem mandati, §.ſed
nec ob impenſas,& d.l.vtilium.aut ſine mandato,& tunc ſi mulier eſt ſoluendo
tꝑe impenſę factæ,& tꝑe quo repetitur, tunc repetet per actionem neg.geſt. in
totũ,d.§.ſed nec ob impenſas.aut eſt ſoluendo tꝑe impenſæ factæ,non tẽpore,
quo repetit̃, & tunc idẽ arg.l.ſed an ultro.§.j.de neg.geſt.& l.& in totũ,ſ.eo.&
in d.l.utiliũ: Aut non eſt ſoluendo mulier tꝑe impenſæ,nec tꝑe repetitionis,&
tunc demũ tenetur ſi aliunde ſoluere poteſt,d.l.vtilium.Et ita reſidẽt Dy.& alij
Doct.& ſic uolunt, q ẽt dato q tꝑe impenſæ factæ, mulier ſoluendo non eſſet,
hoc non nocet petenti impenſas, uel excipienti de expenſis , dummodo qñ dos
repetitur,mulier aliunde habeat vnde ſoluat,& ideo ſi tꝑe quo facta eſt impen-
ſa mulier non eſt ſoluendo, vt quia impenſa erat adeo magna q excedebat,pri-
męuum valorẽ fundi dotalis, & oĩum bonorum mulieris,ſi quæ habebat,cõtin-
git ẽt q mulier non erat ſoluendo tꝑe quo ſoluitur mr̃imonium , quod quidem
tꝑs appellatur tꝑs repetitionis dictæ dotis, l.2.in prin.ſol.matr. & l.j.§.exactio.
C.de rei uxo.act.poſtea anteq̃ actu ageretur ad ipſam dotẽ,mulier,uel forte hæ
res eius ſi morte mulieris ſuit ſolutũ matrimoniũ, vt in caſu nr̃o reperitur hr̃e
bona alia, quæ non habebat tꝑe impenſæ factę, nec tꝑe quo matrimonium fuit
diſſolutũ,certè hoc caſu uolunt præfati Doctores,expenſas eſſe repetendas. Ita
vr̃ exemplificandũ dictum membrum prædictę diſtõnis,aliàs uideret̃ implicare
contradictionẽ, quantum dñt pręfati Doct. q ſi non eſſet ſoluendo mulier tꝑe
impenſę,nec tꝑe repetitionis, ſi aliũde ſoluere põt teneẽ: qa ſi intelligeremus,
q tꝑe quo ſoluit̃ matrimoniũ, mulier hr̃et aliunde unde ſoluere poſſet,diceret̃,
ſoluendo,l.ſacere,ſol.matr.facit l.põt facere,cũ ſim.j.de re iud.Idẽ decidit Nic.
de Neap.in l.vtiliũ,cum ſeq. vbi quęrit, quid ſi qñ maritus fecit expẽſas,mulier
non erat ſoluendo,nunc aũt ſic. Et rñdet,q hoc caſu non ſolum retentio dotis,
ſed ẽt actio neg.geſt.cõpetit pro eis per id quod ibi hr̃,& qđ ſufficiat ſi tꝑe quo
agitur ad dotẽ,poſſit aliunde ſoluere expenſas,probatur in l.litis,de neg.geſt.&
plenè Bar.in l.rei iudicatæ,in prin.ſ.ſol.mat.Nec ob.ſi diceretur,q dato q hę-
res habet aliunde,tñ fortaſſe mulier non habebat.Rñde hoc non eſſe in conſide
ratione. Quod probat̃,quia aut dicimus,quod hoc erat conceſſum mulieri pri-
uilegium,ut in ipſa teneretur ſatisfacere expenſis, niſi aliunde habeat tantũ, q
ſatisfacere poſſit, ne ipſa habeat alienare fundũ dotalem, & tunc dicendum eſt,
q hoc priuilegiũ non tranſibit ad hęredem mulieris,l.j.C.de priuil.dot.Aut di-
cimus,q tranſibit ad filios eiuſdem matrimonij, iuxta l. aſſiduis, §.exceptis,qui
potio.in pig.hab.& gl.& Doc.in d.l.j.de priuil.dot.& in l.etiã,in prin.ſ.ſol.mat.
& tunc conſideramus perſonã,& ſtatum ipſorum filiorum,d.l.etiã,in princ.Aut
uolumus dicere,q iſtud eſt ius cõe in muliere, ſ. q expenſas utiles non tenetur
ſoluere,ſi aliũde non habet unde ſoluat, ſicut etiam habet in alijs perſonis,l.in
fundo,cũ ibi not.ſ.de rei uend.& tunc cũ attendi debeat tempus inchoati iudi-
cij,& ſic tꝑs quo fit exactio, d.l.litis,in princ. ideo tunc habemus conſiderare,
an hæres , qui repræſentat perſonam mulieris, habeat aliunde unde ſatisfaciat
pro dictis melioramentis tempore iudicij, ideo ſi habet tenetur ſatisfacere .

LEX XV.

1 *Expenſæ factæ ad cuſtodiam temporalem non repetuntur, ſed compenſantur cum fructibus, num.3.*
2 *Expẽſæ factę ꝑ detinentẽ caſtrũ in cuſtodiã caſtri, cõpenſantur cũ fructibus.*

Quod dicitur. Expẽſæ neceſſarię minuunt dotẽ,ſi in
dotẽ ſunt factæ ad perpetuã utilitatẽ,
ſecus ſi cauſa q̃rendorũ fructuum, uel ad tꝑalem rei cuſtodiam.
1 h.d.cũ l.ſeq.† No.q a expenſæ quæ fiũt ad tẽporalem cuſtodiam
a rei,non repetuntur.Et ideo ſi uxor dedit in dotẽ caſtrum,expen-

ADDITIO.

a Pom.Nota quòd.Vide Præpoſ.in c.ius generale,in ult.col.j.diſt.
Menoch.Tiraq.de retract.conſang.§.15.gl.1.num.25.

a se factæ in custodia castri non repetuntur. aItem facit quod si ali
2 qs detinet castrũ alterius, q impensæ factæ in custodiam castri cõ
pensantur cum fructib. ibidem perceptis: sunt enim sicut impen
sæ factæ cã quærendorum fructuum, vt hic, quæ in omnẽ casũ
3 ab omni possessore debent deduci.† No. etiam q si istæ impensæ
factæ in custodiam, essent maiores q̃ fructus, q non debent repe-
b ti, b debent enim cum fructibus compensari, vt hic vides, facit
quod dixi supra tit. j. l. diuortio. §. quod in anno.

ADDITIONES.

a Non repetuntur. Bar. in hoc fuit cõtrarius. Vide de hoc art. in d. l. diuortio. §. ipẽdia ʒ. ti. 1. & ibi Aug. tenet cõtra Bar. & dicit se ita cõsuluisse apud vrbẽ vtet. p Bar. in l. cum quæreretur. §. prædijs. de leg. 3. & Imo in d §. impendia concordat q si est expensa tpalis, ut qa fiat quid t m singulo mense custodia, tũc pertinet ad maritum, secus si fuit perpetua, ut si emit seruos qui perpetuo esse debent i custodia. Facit quod hr in l. seruos de alimen. leg. Nec ob. prædictis d. §. fidus. quia ibi testator legabat fundum, & ea quæ parata erant culturæ. Idõ nimirum si seruus saltuarius non veniat, qa non operatur circa culturam. Secus si legasset ea quę parata erant gratia fructuum percipiẽdorum, cum seruus saltuarius sit paratus, ut melius, & facilius percipiatur fructus. Et uide no. in l. domos. & in l. sumptus. de leg. j. & vide quæ dixi in d. §. prædiis. & no. Imo. in d. l. sũptus.
b Ale. Repeti. De hoc post Imo. aliqualiter tangunt Moderni in d. l. domos. in fi. de le. 1. & solet etiam tractari in d. l. diuortio. § impendia. prælleg. Ale.

TITVLVS SECVNDVS.

De actione rerum amotarum.

LEX PRIMA.

1 Vxor est quodammodo domina rerum viri.
Dictio, quodammodo, denotat improprietatem.
2 Conditio furtiua non datur marito contra vxorem.
3 Libelli conclusio in actione rerum amotarum quæ sit.
4 Vxor pro magno furto facto viro, potest puniri criminaliter per potestatem, licet vir non possit agere.
5 Vxor quid possit facere eleemosynam de bonis viri, etiam pro anima sua.

Rerum amotarum. Licet vxor constante matrimonio furtum faciat, furti non tenet, sed actione rerũ amotarũ, diuortio facto cõuenitur, nisi post diuortium cõtrectauerit. h. d. Op. hic, q mulier, q̃ facit furtum, non tenetur actione furti. ʒ l. fi. §.
b Cõde fur. Sol. ut ibi. Op. qui est dñs, non facit furtũ. l. i. j. de fur.
1 Sol. Non†est dña, nisi quodammodo, ut hic dicit tex. qa dictio a
a quodammodo, denotat improprietatem, ut dixi in l. q. si vir ʒ ti.
b 2. & l. si me in uacuam. j. de ac. pos. & l. in suis j. de lib. & posthu.
c Opp. de l. si quis b vxori. inf. de furt. Solue ut in gl. c Quæro an mulier cõueniatur condictione furtiua. Et gl. arguit pro & ʒ in uer. cõ-
d stituto .i. aperte ut Inst. de obli. d quæ ex del. nas. ibi, sed an cõstõ
2 ne fur. & c. sed in l. prox. determinat, & ponit†pro constanti, q nõ datur condictio furtiua. Ad istam legem rñdet, q isti sunt casus spales. Ad legem, rerum. respondet ut ibi videbitis. Sed ʒ istas gl. habeo gl. cõriam i lege, cum quis. §. 2. j. de sol. Iac de Are. dicit, q
} illa gl. est falsa. & ista est vera. Pot aliter dici, q condictio furtiua non datur marito ʒ uxorem, sed pro furto facto extraneo potest dari condõ furtiua, & illa marito potest cedi, & ita loquitur ibi, & uidebitis. j. prox. §. Quæro quõ cognoscam actionem furti, ab actione rerum amotarum. Respondeo.†In actione rerum amo
3 tarum non fiet mentio furti in libello, ut j. l. proxi. Dicam enĩ, q amouit, uel exportauit, non aũt q, furata est. Item in conclusione potero concludere sic, & quia non congruit bonæ fidei aliquẽ locupletari cum aliena iactura, ideo peto, & c. vt dr in simili in lege, nõ debet ʒ. de dolo. ubi ponitur qualiter cognoscatur actio de dolo, ab actione in factum, quod no. Cy. in l. si superstite. C. de
4 dolo, & hoc secundum quosdam.† Vltimo quæro. an Potestas posset mulierem punire, licet uir non posset agere. Certe alias dixi vobis, aut est furtum modicũ. & tunc non potest puniri crĩaliter, sed magnum sic. in lege, respiciendum. §. furta domestica j.
5 de pen & l. fi. j. de fur. & lege si libertus. co. tit. Quæro,†an mulier possit facere eleemosynam de bonis mariti. Et iste tex facit q sic: quia societas uitæ quodammodo facit eam dñam. Et ego puto,
c qd fm qd maritus cõsueuit facere, & ipsa possit: c l. vel vniuersorũ ʒ. de pignoratitia actione. Fr p hoc l. fi. ʒ. qd cum eo. Sed ista lex cõcludit, qd pt facere eleemosynã p dño, seu pro anima dñi. Sed vtrum ipsa etiam posset facere p anima sua. Br cõcludo, qd uxor pro se eleemosynam posset facere de bonis mariti, ipso permittente, quia isto casu permittitur donatio. l. si sponsus. §. concessa. circa finem supra de dona. inter uirum, & uxorem.

ADDITIONES.

* Meno. Alc. lib. 7. parerg. cap. 16.
a Barb. Quia dictio. Et nota de dictione, quodammodo, uide tex. in c. 1. de dona. & in c. h. 12. q. 1.
b Barb. De lege, si quis. Vide gl. in ca. non dicatis. 12. q. j. & de uxo. in c. manifestũ 33. q. 3. in c. cæterum. de dona. & ibi dixi.
c Poma. Vt j gl. Adde tex. in l. si concubina. §. non solum. j. eo. tit. vbi Alc. in apost.
d Inst. de oblig. a de. l. prætor, & ibi Bar. supra de eden.
e Et ipsa possit. Sed dic q in materia huius tit. nõ solũ pro rebus amotis cõpetit hæc actio, sed etiam certi condictio. tex. est multum no. in l. si concubi. 2. §. nõ solum j. eo. quod not. Et de ista eleemosyna, quam facit mulier de bonis mariti, vide For. in l. pen. ad l. A quil. & gl. magistram 3 2. q. 5. c. quod Deo. Et vide Hosti. in summa de pœn. & remis. in §. qui bus & qualiter. ver. quid si facienti. &c.

LEX III.

Et ideo si post diuortium.

1 Dictio, vterque, est distributiua duorum.

§. Item seruus. Ex persona alterius inter virum & vxorem datur cõdõ furtiua. h. d. Opp. quod in prin. innuit. qd nõ detur actio furti. ʒ. l. de his C de furt. Huius timore ʒrij non signati in gl. est facta glo. in uerbo. in utroque casu, & c. quæ dicit, q hic dicitur in utroque. i. in secũdo, in tertio, & quarto nõ o. non aũt in primo. hoc est in prin. huius legis. Sed ʒ
1 hoc † oppo. Vterque est distributiuum duorum tñ, ergo non potest referri ad tria, ut no. in l. ancillæ. C. de fur Huius timore dñt q dã, q nec et in secundo casu detur condictio furtiua, per l si mulier. § j. j. e. sed ille §. nihil facit, ut ibi patet. Dic ergo q dictio, uterque, refert ad istos tres casus Simile in dicta l. ancillæ. Vel dic, q duo ultimi casus habentur pro uno: quia in una oratione ponũtur, aliàs esset ʒ l. si quis vxori. j. de fur. Opp. q condõ furtiua est turpis. l. honori. & l. parens. j. de obseq. a li. & libe. sed turpes actiones non dantur, vt supra l. prox. §. i. Solue, ut in l.

§. Item verum. Hæc actio datur etiam pro rebus consumptis. h. d.

1 Filia delinquens siue contra patrem, siue contra virum, non nocet patri.
2 Pater repetens dotem adiuncta persona filiæ, tenetur satisdare de eam defendendo in casu reconuentionis.
3 Procurator actoris, an teneatur de eum defendendo, in casu reconuentionis.

§. Si filiafam. Filiafam. amouẽs. tenetur in solidũ, & pr de peculio, & pr adiuncta filia dotem repetens ipsam tenet defendere insolidũ, ca uiua, sed ea mortua tenet ad id qd ad eũ peruenit, h. d. usque ad l. ʒ Opp. de le iij. & ex furtiua cã. ʒ. de pec. Gl. soluit, & bñ dic, ut in ca. Op. & vr q det actio noxalis, ut l. j. §. cum seruus ʒ. de his q deic. uel effu. Glo non soluit sed istud est verũ in seruo: sed in filio delinquẽte cessat actio noxalis. Vltimo oppo. dr hic. qud si pater adiuncta filia, & c. Contra, delictum filiæ non potest nocere patri. l. si filia. supra de diuor. & l. filiæ ʒ. tit. ij. & in Aut. de nup. quæ est posita. C. de repu. auth. ʒ si filij. Glo. soluit primo: qa ibi filia delinquebat in fraudẽ patris, hic
1 vero ʒ uirum. Hæc non est bona solutio: qa † siue ʒ patrem, siue ʒ uirum filia deliquerit, non dẽt nocere prĩ. l. ij. § cæterum. ʒ tit. ij. & fuit determinatum per Dy. in l. cõsensu. C. de rep. & l. si dotẽ C. de iure do. Vnde soluit gl. q hic pr adiuncta persona filiæ agebat & ideo eam tenetur defendere, & ista est uera. Sed quæro cũ agere adiuncta persona filiæ, possit intelligi duobus modis, ut dixi in l. 2. §. item si uoluntate. ʒ. tit. 2 quomodo hic intelligitur? Respondeo si agit adiuncta filia, intellige, hoc est, ad utilitatem suã & filiæ. Secus si ageret noĩe suo tñ, licet de voluntate filiæ, quia tunc non teneretur eam defendere, ut l. seruum quoq;. §. ait pror. & l. si quis in rem. ʒ. de procuratorib. Opp. ʒ. de in ius voc. l. neq;. Sol. ibi loquitur in filia impubere, hic in maiore. Opp. q pater nõ debeat satisdare, ut l. fi. § defensionem. C. de admi. tut. Sol. ut l. fi. §. ubi aũt, de bo. quæ libe. & l. filios. qui satisd. cog. dixi in l. 2. §. fi.
2 ʒ. tit. 2 & no. in l. 3. eo. tit. Quæro, † quam satisdationem præstabit hic pater? Gl. vr uariare in hoc, & vr intelligere qñque de satisdatione de defendendo, & qñque de iudicato soluendo, & hoc pp leges, quas allegat. & uide gl. fi. quæ incipit, vr ex delicto. ibi, & facit, & c. Et gl. in l. seruum quoque. §. ait prætor. ʒ. de procurator. intellexit legem nrã, & satisdet de defendendo. Pet. dicit, q non reperitur lege cautum, q satisdet de defendendo, nisi loquamur de eo qui defendere dẽt. & Cynus intellexit ita in l. actionem. C
a de proc. sed quicquid dicat, ueritas est q et intelligit de cautione a de defendendo, p tex. in l. j. C. de satis. & ita cõiter tenet. Hoc. n. dictat ęqtas, nã istę exceptiones pro quib. satisdat. dẽnt opponi ante litem pstatam, vt l. Pomponius. § rat. ʒ. de proc. Modo cum agis, fortе non sum paratus reconuenire incontinenti, sed uolo q præstes cautionẽ de defendẽdo, in cã reconuentionis: qa sa-
3 tis conuenit. Quæro. † an hoc sit verum quocunq; modo agat pater, vt teneatur defendere in cã reconuentionis: quia satisdat. Respondeo ut ʒ. dixi, q modus agendi est duplex, uno mõ, ut agam de uoluntate filiæ meæ. l. filiusfamilias. §. sed & filia. ʒ. de procur. Alius modus est in l. si cum dotem. §. itẽ pr. ʒ. ti. ij. ibi, noĩe suo & filiæ agit & gl. tangit in l. 2. § cæterum. ʒ. tit. 2. licet ibi male intelligat. Modo quæro, an debeat intelligi q pater simpliciter agat? Et certe non, nisi quãdo filiæ nomine, quia quando quis agit nomine suo, & uoluntate filiæ, tunc tenetur satisdare. l. si quis in rẽ. supra de procura. & l. seruum quoque. § ait prætor & sic agit pater ad suam utilitatem: secus si non ad vtilitatem suam, sed nomine suo, & filiæ, ut supra dixi.

ADDITIO.

a De cautione. Vtrum procurator actoris præstet cautionem de defendendo, vide Bar. post gl. & Cy. in d. l. actionem.

Contra nurum.

Filius

1 *Filius si recipit dot. patre non consentiente, nec obligante, patri nil quæritur.*
2 *Filius si lucratur ex pecunia dotali, pater in lucro habet vsumfructum.*

§.Quoties. Pro reb. q̃ spectāt ad virū.non competit soce-
ro hæc actio h.d.Op.j.c.l.nihil.§.uxor. Sol.di
cit glo. Aut erat filius emancipatus,& tunc pōt p̄ s̄ agere. Aut non
1 erat,& tūc uide gl.q̃ incipit nec rerū amotarū,&c.† No.casum le
gis cū gl.φ si filius recipit dotē patre nō consentiente, nec se obli
gāte,patri nil quærit̄,nec vsusfructus nec aliquid aliud.Et ex hoc
sequitur,φ si dos est filio data,& ex ea lucratur,patri nil acquirit̄.
a a Et hoc puto uerum,si res est data in dotē in spē,uel est spēs em-
2 pta ex pecunia dotali,tunc credo φ glo.dicat verum.Dicā iō, † φ
mihi v̄r.s. φ si est pecunia dotalis consumpta, quia cū ea emit,φ
vendidit,& mercaretur filius,tunc cred o φ patris sit usus fructus,
vt l.deposui in prin.& § j s̄.de pecu.quia qñ species datur in do-
tem,non efficitur peculij profectitij, ut l.ex facto.s̄.de pecu.& d.
b l.deposui.& l.si cū dotem.§.fin.s̄.tit.2.Sed si datur b pecunia,f̄m
ista tempora efficitur peculij profectitij d.l.ex facto, & pro hoc l.
dotem.j.de cast.pecu. & hodie efficitur peculij aduentitij. ut l.j.
C.de bo.quæ lib.& sic acquiritur vsusfructus patri. Sed quid si e-
mit rem ex pecunia dotali mercando? De hoc nobis alibi dicam,
sed intelligo de specie empta ex re dotali.

ADDITIONES.

a Nil acquirit. Not.φ si filiusfa.recipit dotem,pro qua p̄r se non obligat,φ pater nihil h̄et agere de fructib.dotis.Vide ad hoc no.in §.tuetur. Instit.de actio.adde tñ φ si dos ēt sit data socero & permittit viro percipere fructus,illi intelligunt donati filio,ēt si socer supportet onera mrīj.Ita not.Bald.in auth.ex testō.C.de colla.Adde etiam tex s.de pecul.in bona fides, sed Ro.l.si cū dotem.§. transgrediamur.sol.matr.dicit φ miratur de Bar. qui facit dr̄iam de dote consistente in quantitate,aut in specie,cum lege non probetur,& ideo indistincte ipse tenet deberi patri vsumfructum per l.j.& 3.maxime simul iunctis illis legib.cum ibi notatis.C.de bo.quæ lib.quod intellige verum,si pater sustinet onera matrimonij, alias dicit,φ indistincte usus fructus debeat esse penes filium,quia ubi onus matrimonii,ibi dos esse debet.d.l.si is qui.§.1.de iu.do.& per not.per Ang.& Doc. in d.§.transgrediamur.& ad Bar.hic,uide Ro.in d.auth.ex testō.in versi.cum deberem incipere,& adde Bar.in l.si quidem.C.de transa.
Menoch.Paris.consi.pen.in fi.lib.1.
b Barb.Sed si datur.Ex hoc infertur φ non conferuntur,Vide Bal.in auth.ex testamento.C.de colla.

§.Item cū rerū. Hæc actio datur ꝯ virū, ēt si fuerit filiusf.& in patrem,de peculio.h.d.

§.Si post diuortium. Hæc actio datur ꝯ hr̄dem,& transit ad hæredes. Item hære-
des viri pōnt condicere res amotas eo mortuo, licèt iacente hære-
ditate non fiat furtum h.d.Op.C.eo.de l.vlt. Sol.ut in gl.& hanc
gl.tene menti ad id, quod dixi in l j.s̄.c.φ condictio furtiua non
datur contra mulierem: quia si daretur, tunc transiret ꝯ hæredē
insolidum,contra l.vlt.C.eo.tit.

LEX VII.

Mulier. Si maritus & uxor inuicem agant rerum amotarum actione, poterunt compensare.h.d.

LEX VIII.

1 *Soluens quod debet, non prohibetur, quod sibi debetur.*
2 *Creditor in ducēta si petit cētū,an ex hoc videtur liberatus debitor, vltra cētū.*
3 *Debitor si accipit centum a debitore, quæ dixit sibi deberi, ex hoc non videtur intentio rei fundata.*

1 **Si cū dos.** Qui soluit† quod dēt non prohibetur petere,qđ
sibi debet.h.d.Op.in auth.sed cum testōr, C.ad
l.Fal.vide glo.quæ incipit,nihilominus poterat,&c. Et ista fuit rō
dubitādi:sed dic φ ibi hr̄s habebat solam exceptionem seu retentionem,q̃ perdidit soluendo, sed hic ēt hēbat actionem. Sed per
hoc nō v̄r rñderi ad id,qđ ibi dr̄, φ hr̄s soluēdo p̄iudicat sibi quo
ad non soluta. Dic ergo φ ibi est spāle. Vlterius opp.& v̄r φ non
pōt agere p actionem rerū amot. sed ꝯdōne indeb.l.quod dr̄ §.si
dos.s̄.tit.j.& vide gl.ibi,in uer.condōni.&c. Et dic qñque fit com
pensatio ipso iure.& ita loquitur l.qđ dr̄.§.si dos.aut non ipso iu
re:& ita loquitur hic,& not.l.q inuicē.s̄.de ꝯdi.indeb. Opp.tutus
exceptione fauorabili soluens repetit p ꝯdōnē indebiti l.q excep-
tionem.s̄. de cond.inde.sed hic erat tutus exceptione compensa-
tionis,quæ est fauorabilis,ergo &c.Sol.exceptio compensationis
non respicit actionē.sed magis ꝯdēnationis executionē: sed l.qui
exceptionē loquitur de ea quæ actionē elidit:hic de ea quæ exe-
cutionem elidit. Et no.illā p̄sumptionē hic:quia licet tibi soluam
a aliquid,nō tñ p̄sumor φ a te nō debeā aliqd pcipere. Sed pone. a
2 dico† φ debeo a te centum hr̄e:& dēs ducenta,an uidearis libera-
tus ab eo quod est vltra centum. Et dico,φ est tex.in l.rōnes.C.de
proba. Aut apponit̄ dictio taxatiua tm̄,ut qa dēs mihi centum,&
tm̄. & uideor ꝯfiteri, φ ultra non dēs:sed secus si non apponitur
dictio taxatiua,ut ibi no.f̄m opi.Azo.quæ est uera.probatur j.de
b adim.le.l.3.§.cum Titio. b Sed pone† φ debitor dixit creditori.Ec
3 ce centum, quæ tibi debeo, & creditor. illa accipit, & nihil dixit,
utrum ex hoc sit fundata intentio rei? Et uidetur,φ non nisi appa
reat,qđ illud reciperet animo transigendi. Casus est in l.si quidē
ex causa transactio.C.de transact.

ADDITIONES.

a Sed pone,Vide Alex.cons.64.in 2.vol.& vide Bar. in l.si quidem.C. de transac.& Ang.Are.in §.si minus.in 1.no.Inst.de actio.
b Pom.Cum Titio.Vide Rom.cons.143.

1 *Actione in ea, in qua quis contēnit restituere ad iudicis pceptū, iuratur in litē.*

§.Sabinus. Continuat̄ vsque ad l.Marcellus. In hac actio-
ne ꝯ nō restituentē iuratur in litem, & soluenti
æstimationē non cauet de euictione.h.d No.φ in hac actiōe iurat̄
in litem.sicut in arbitrari s, licèt nō sit arbitraria verè, f̄m gl.Idē
1 no.in l.in actionib.§.fi.de in lit.iu.Ego dico, † φ in omni actione,
in qua quis contemnit restituere ad præceptum iudicis,iuratur in
litem,tex.est in l.qui restituere, in fi.s̄ de rei vend.

LEX IX.

1 *Denegans restituere rem meam, quam h b.bam venalem, liberatur rem dando vel verum pretium.*
2 *Quando quis cogatur vendere res suas, remissiue.*

Non enim. Opp.C.de in lit.dā.tu l.an tibi. Sol dicit gl.φ
ibi hēbat rem venalem.No.illam sol.† quòd
1 ille,qui denegat restituere rem meam, q̃ hēbam venalē, liberat̄
a dando rem, vel verum pretium, vel f̄m gl.& Dy.illud ibi contin-
git ex necessitate officij.Preterea nec ibi cogitur,sed pōt vendica-
re, vt j.ca.l.dr̄, f̄m Dy.Opp.ad l.ideoq; de l.si donatæ. s̄.de don.
inter vi.& vxo.Sol.ibi possidens habebat causam, à vendicante,
f̄m gl.& Dy.in ca.pro possessore.extra de reg.iu lib.6.Dixi in l.li-
tis æstimatio. j.pro emp.& in l.depositi, de reg.iur. Vltimo, Dy.
2 tractat hic istam materiam, † an quis cogatur inuitus vendere res
suas, quam ponit Cyn.in l. 1. C.de epis.au.dixi in l.fi.j. ad l.Iulia.
de ann.& in l.1.§.cura carnis.supra de offi.præfe.vr.

ADDITIO.

a Pom. Quid negat. Vide Io. Bapt. de sancto Seuer. & Med.in l.rogasti, per illum tex.in prin.ff.si cer.pet.

LEX. XI.

Marcellus. Tam viro, quàm vxori competit hæc actio. hoc dicit.

1 *Positionib.in causa criminali an sit respondendū, & quomodo. Adde de hoc, & vide Georgium Natam in clem.sæpe.§.quia.de ver.sig.vbi ponit octo casus, quibus tenetur quis respondere.*
2 *Positioni continenti factum alienum in causa ciuili, an sit rñdēdū, remissiue. Et vide Abb.in consi.fi.in 2.vol.*
3 *Positioni continenti turpitudinem respondentis, quando sit respondendum. Et de hoc vide Lanfr. in c.quoniā contra falsam. in verbo responsiones.col. fi.de proba. & Feli.in c.cum delicti.col.2.de accusatio.*

§.Qui rerum. Conuento in hac l.pt deferri iusiurandū,
a nisi alieno noīe conueniatur, a & is cui
b defertur, nō pōt referre.h.d.cum duab.legib.seq. b † Pro decīone
1 huius l.debemus primo examinare.vtrum in crīalib.sit respōden-
dum propositionibus? & hic v̄r tex.φ sic,inquātum fiunt de facto
proprio. Volo vobis dicere clarius istam qōnem, φ in crīalib.non
dēat rñderi p verbū credit,vel non credit. Rō,quia meum credere
non facit esse delictum illud, quod non esset l.inter omnes. §.re-
ctè.j.de fur.Inst.de obli.quæ ex delic.§.placuit.& j.de crim.expi
la.hære.l.fi.Sed de veritate dēt rñderi,vt hic,& j.de quæst.l.repe
ti.& per totum ti. & j.de iniu.lex Cornelia. §.hac l.& s̄.de iureiu.
l.3.circa prin.qđ intellige,si positio fiat de facto pprio delinquen
tis,alias secus,vt hic.siue de crimine agatur ciuiliter,siue crīaliter,
2 vt pbant dicta iura. An aūt in negotio† ciuili non ex delicto dēat
rñderi positionib.de facto alieno? gl.C.de iura.cal.l.2.§.quod ob-
seruari, in fi.dicit, φ non. per istum tex.sed non facit,quia hic lo-
quitur de responsionibus. quæ debent fieri de veritate, ibi de cre-
dulitate,in quibus respondetur, etiam si interrogatus non pōt hr̄e
notitiam,nisi per credulitatem:quod patet,quia interrogatur quis
de ætate sua.l.de ætate,in prin.s̄.de interro.act.Dic de hoc,vt no.
per Cy.in d.§.quod obseruari,in vlt qōne.& in Spe.de po.§.Quin
to.versi.& no. Quod aūt dixi in criminalib.an sit rñdendum posi-
c tionibus,tangitur in Spe.c de posi.§.7.versi.19.Scđo est videndū
d † an positioni continenti turpitudinē respondentis debeat respon
3 deri:& v̄r, φ sic, vt hic. In contrariū v̄r.s̄.de iureiu.l.qui iurasse.
e §.si pater.Et quod ibi no.per gl.& quod no.j.de exceptione rei iu
di.l.si a te,in prin.& per Canonistas in c.inquisitionis extra de ac-
cu.& c.dudum.2.extra de elect.& per gl.& Inn.& per Spe.tit de-
f posi.§.7.versi.19. quem s̄.allegaui.& Rñdeo aut crimen, de quo
ponitur, si celaretur, faceret criminosum locupletari cum aliena
g iactura,& debet responderi g positioni criminosæ, vt hic,& l.quo
ties.§.prætor.de nox. vbi cogitur quis rñdere an possideat,vel do-
lo fecerit, quo minus possideret. Simile in l.non intelligitur. §.si
quis palam. j.de iure fisci. vbi dicit gl.parua, φ per confessionem
partis deteguntur tacita fideicommissa, Et hoc est, qđ dn̄t Cano-
nistæ

ADDITIONES.

a Alex.Conueniatur.Et ideo solet allegari iste tex.φ non informato nō defertur iuramentum in defectum semiplenæ probationis.Ad idē facit, quod no.in l.maritos j.de quæst.& in l.admonendi.s̄.de iureiurando,& l.in bonæ fidei.C.de rebus credit.& ibi Bal.dicit, φ non potest deferri iuramentum hæredi. de gestis per defunctum.per l.generaliter,in prin.eo.tit.
b Pom.Sequentibus.Vide Fel. in c.præsentium.versi.29.de testi.
c Alc.Tāgit̄ in Spe.Vide Bal.aliter loquētē in l.2.C.de pę.iud.& in l.1. C.de cōfe.
d Pom.Secundo.Vide Io.And. in c.2.de conf.lib.6.
e Alex.Videtur φ sic.Adde Bar.in l.fi.de his,quibus,vt indig.Adde videndum Bal. consi.193.1.vol.
f Paris.Aut crimen.Vide quæ habes ad Bart.in l.2.§.quod obseruari circa fi.C.de iura.calum.an sit vera opin.Bar.
g Pom.Responderi.Vide Bal.consi.187.

a nistæ q qñ est tale crimen,p qd qs remouetur a beneficio, tunc a cogitur quis rñdere positioni criminosæ: ne indebite bñficiũ detineat.c.s̃.allegato. Hoc tñ verum intelligo, nisi retractaretur qd semel decisum est snia,vel p iusiurandum.l.qui iurasse.§.si pr.& qd ibi no.& in l.si a te.ĩ priu.de excep.rei iud. Qñq; si illud crimẽ de quo opponit,occultaret, non faceret, quem lucrari cũ aliena iactura,ut quia dico,q nõ potes agere:qa es infamis uel excõicatus, posito q illud crimen occultaretur non p pea lucrar̃ cũ aliena iactura,quia solueret,quod dẽret.Et de istis casib.nõ dẽt rñderi positionib.criminosis.Et hoc modo loquuntur iura s̃.al leg.& pro hoc l.idemque.§.generaliter.s̃.mand. C. de transac.l.transactione. Prædicta uera,nisi iam illa sint notoria,& crimen est dectum ab illis per snĩam,& tunc cogitur quis respondere.l.alias.s̃. de iureiur.& ibi dixi plene.Sic debet intelligi gl.quæ est in l.j.sup. de offic.assesso.in gl.super verbo,postulationibus.ubi interrogatur aduocatus,& respondere cogitur,an sit infamis.f.per sententiam. Pro hoc in l.decreto.J.de suspe.tut. & l.sed & si milites.§. sed ignominia.J.de excu.tut.

§.Iurare. Iste uer.iurare allegatur,q positioni de facto alieno in criminalib.non dẽt rñderi,ut s̃.dixi. Opponit gl.C de adul.l.in adulterij.& C.de sica.l.fi.Sol.dicit glo.ibi deponit,ut testis.immo non est uerũ q deponat,ut testis de fcõ alieno, sed de suo, sicut de eo, qd uidit, uel alio mõ sensu percepit.l. qui testĩo.in fi.J.de test & l.testiũ.C.de test. Vltimo gl. inducit in ar.an põni de alieno fcõ qs cogat̃ rñdere.gl.q ẽ C.de iu.cal.l.2.§. quod obseruari.circa fi.gl.ma.dicit q non,& allc.hunc tex.& ibi per Cy.tangitur ẽt per Spec.tit.de positionib.§.Quinto superest. ver.& no.qd positiones.Sed ista lex nihil facit,qa hic de iuro veritatis. Sed positionibus rñdetur per uerbũ credit,uel non credit. & ideo in alieno facto credo q positionibus debet respondere:tamen si dubitat,credo q sibi detur terminus ad deliberandum.

ADDITIONES.

a Pom.Tunc cogitur.Vide Bar.in l.1.§.q obseruari.C.de iur.cal.& in l.qui iurasse.§.si pr̃.ff.de iureiu.& in l.si.ff.de his quib.ut indi. & in l.si a te.ff. de exceptio.rei iudi.Inn.in c.2.de confessis.plene ibi per Card.Abb.& alios. Inn.in c.dudum.2. de elec.Quid in teste.uide Inn.in d.c.2.& plene ibi Card. & omnes in c.cum causam.de test.gl.in c.2.de confess.li.6.in c.ex pœnitentib. 50.d.& uide Bar.in consl. 12.incip. Nicolaus de Spoleto.pro ista l.Marcellus & isto §.1.

1 *Iuramenti relatio habet locum in delictis.*

a §.Si quis delatum. Op.C.de iureiu.l.delata. Dicit a gl.spãlẽ est odio delinquentis, q non possit iurm referre, sed est ɔ̃.J.de iniur.l.lex Cornelia.§.hac

1 l.Dic † ergo fm Pet. q ideo hic non est locus relationi: quia delictum,de quo quæritur, non cadit in sciam eius cui refertur, sicut in scientiam eius,cui ab initio defertur. Sed qñ æqualiter caderet in sciam utriusq;,ut cum aliquis est uerberatus ab aliquo, tunc est locus relationi,ut d.l.delata,& l.lex Cornelia.§.hac.

ADDITIO.

a Alex.Dicit gl.Vide Bar.in l.iusiurandum.§.ait prætor.de iureiur.

LEX XIII.

1 *Arguere quod liceat ab ordine titulorum.*

1 Ideo Labeo. Inducit in arg. † an sit arguendum ab ordine titulorum.Et vr̃ q sic,ut hic.per hoc quod no.in l.j.s̃.si cer.pe.& ibi per Guil.de hoc gl.tua dicit. C.ne fideius.do.den.l.j.circa fi.mag.gl.Facit quod no.Doct.C.de confir.tut.l.j.& 2.& dicam in l.j.de confir.tut.

LEX XIV.

1 *Variatio quando admittatur.*

a De rebus. a Circa diuersas res admittit̃ variatio.h.d. No.
1 † q uariatio admittit̃ ut dicit gl.Opp.s̃.de pcu. l.in causæ.Gl.non soluit.Dy.dicit,q hic nõ est uariatio circa idẽ,
b nec circa diuersa,q̃ hñr loco eiusdem,iõ admittit b uariatio.l.Aurelius.§.pe.J.de lib.leg.& l.si sterilis.§.fi.de act.emp.sed si esset circa idem,uel circa diuersa,q̃ rõe connexitatis hẽnitur loco eiusdem,non admitteret̃ varietas.l Celsus.§.itẽ Celsus.J.ad exhib.& l.legatarius,J.de le.j.& l.ptor.§.vñ qrit̃.de dãno.infe.& dic.l.ĩ cãç de pcu.Fallit in l nõnũquã.J.de col.bon.& J.ad Tertu.l.filij.Et in cis redditur rõ fm Dy. De hoc plene p eũ ĩ c.mutare ɔsiliũ, & in
c c.qd semel.extra.de re.iu.li.6.Sed Ol. c circa hoc distinguit latius & clari⁹. Aut variatio ĩducit ɔ̃rietatẽ,aut simplicẽ diuersitatẽ.primo casu non admitt̃ variatio.l.si ita stipus.in fi.J.de op.le.& l. nã absurdũ.J.de bo.lib.c.ti.Ad hoc faciũt oẽs leges,q dñt q allegans ɔ̃ria non audit̃. Scdo casu qñ inducit simplicẽ diuersitatẽ: tũc,Aut uariatio est in hoc q plures res adinuicẽ separant̃,aut in hoc q volũtas mutat̃.Primo casu licita est uariatio,ut l.cũ hi.§ q transigit.s̃.de transa.& J.cõmodati.l.incõmodato.§.duob.& de act.emp.l.& si uno.& hac l.Scdo casu,aut proprietas rei seu uocabuli se hẽt ad uarietatem impediendam,aut ad uarietatẽ inducẽdã,aut ad neutrũ. Primo casu uarietas improbatur impediẽte natura rei uel uocabuli, ut in electione rerũ legatarariũ,cũ statĩ rei acceptatæ acqrirat̃ dñium,ut l.apud Aufidium.de optio.leg.& l. statu liberũ.§.Stichũ.J.de le.2.& l.hmõi.§.Stichũ.J.de le.j. Idem si ppricias uocabuli impediret, ut si stipulor quẽ uolnero, ut l.si quis stipulatus sit Stichum.j.rñ.J.de uer.ob.Secundo casu admittitur uariatio,siue rei proprietas hoc suadet.ut in electione legali,ut l.cum qui certatum in fi.de uer.ob.& de ac.emp.l.si sterilis. §.fi.siue hoc inducat natura vocabuli,ut si stipulor illũ,aut illum quem uolam,ut J.de verb.obl.l.si quis stipulatus sit.2.rñ.Tertio casu tene distinctionem Dy.secundum Old.

ADDITIONES.

a Pom.De rebus.Adde q ubi admittitur variatio,q in dubio non intelligitur,nisi semel,ut per Bal.in auth.debita.C.ne fil.pro patre.Facit quod no.idem Bar.in c. 1.de libel.obla,Gl.in l.quicquid adstringendæ.ff.de ver.ob. & uide Fel.in c.præsentia.de test.Alex.in l.si ex toto.§.fi.de leg.2.

b Ideo admittit. An, & qñ admittatur uariatio, per hoc deciditur.no.q.per Dyn. Ray.& Imo.in l.pater.§.fi.de cond.& demon.& adde q ubi permissum est uariare,forte nõ licebit,nisi semel.ita vr̃ uelle Bal.in auth.habita. C.ne fi.pro par. in uersi.2.quæro.per l.iusiurandi C.de reb.cred.& adde casum, in quo non admittitur uariatio.qui no.per Bal.in l.fin.in ult.col. C.de test.Adde q licet consultori uariare,& cõtrariari,fm Bal.in l.fi.§ sed cũ.C.de fur.Et de hac materia uide etiã no.per Bal.& Imo.in l.si cum dotem.§.eo aũt.sol.ma.plene per tac.de Bel.in l.in causæ.in prin.de procu. Et no.bene,q ubi requiritur,consensus in certo tempore,si ante præstetur,potest immutari uoluntas ante illud tempus.Tex.est melior de corpore iuris in d.§.eo autem. fm Ang.ibi.Et facit ad quæstio.de qua per Io. And.in regula,mutari.in mer.Et an qui semel declinauerit forum,possit uariare. uide gl.in auth.habita.in uer.optione.& ibi de materia.C.ne fi.pro pa. Vide bonum tex. in l.de die.in fi.qui satisd.cog.

c Paris.Sed Old.Vide ab Bar.in l.nonnunquam.ff.de colla.bono.
Pom.Vide Bal.in l.fi.§.sed eum.C.de fur.& Cy.in l.1.in 3.q.eo.tit.

LEX XV.

1 *Statutum de dote lucranda vxore præmoriente, habet locum quando matrimonium fuit contractum,per verba de præsenti.*

a Nihil. a Ad hanc actionẽ non curatur an sim habitauerint cõ
b iuges.h.d.Facit ad q. b q statutum loquens,† q uir lu-
1 cretur certam partẽ dotis uxoris pdefunctæ, hẽat locum ẽt si cũ ea non habitauerit, si per verba de præsenti matrimonium ɔ̃ctũ fuerit,vt hic,& l.cum hic status.§ si maritus.de don.inter uirum & vxor.& l.res. C.de don.inter vir.& vxo.cum l.seq.

ADDITIONES.

a Poma.Nihil.Vide Bal.in l.non tantum.C.de leg.& quæ dixi in c.Ray.de test. Paris.Vide Ias.in l.non tantum. C.de leg.Fel.late in c.3. loco.extra de præsumpt. & in rub.de spons.

b Ad quæstionem.Verum maritus lucretur tertiam partem dotis uxoris prædefunctæ,ẽt si eam in domum nondum duxerit.Adde q contra Bar. hic tenet Bald.in l. non fine.C.de bo.quæ lib.in l.Deo nobis.de epis.& cle.per Saly.late in l.cum te. C.de don.ante nup.& uide latissime scripta,Inst.de act.in §.fuerat,uide quæ nor. Bar.& ibi dixi in simili in l.iubemus.§.sanè.C.de sacrosl.eccle. & Bal.in authen. dos data,de don.ante nup.& quæ no.Bal.in l.1.C.vnde uir.& vxor. Menoch.Dec.consi.560.nu.1.consi.577.nu.1.Soc.sen.consi.27.nu.1.li.4 Moder. Paris.in consuet.Parisien.tit.1.§.3.gl.2.nu.6.
Pom.De ista q.uide Pau.de Cast.& Alex.in l.si ante nuptias.in fi. ff.sol.mat.& ibi Are.tenet contra Bar.hic,& contra Bar.hic,consuluit Pan.consi.1. in 1.vol. Sed Bar.hic sequitur Pau.de Cast.in consi.23. inci.super primo quæsito. Rom.in l.1. C.unde vir & uxor,Pe.de Anch.in c.1.de spõs.li.6.Math.notab.76.inci.no.q statutum.Are.in §.fuerat. Inst.de act. ubi dicit istam opin.Bart.esse magis cõem. Et quid si maritus consumauit matrimonium in domo patris uxoris, uide Barto.in trac.differentiarum inter ius ciuile,& cano.Et quod dictum statutum habeat locum in dote promissa,& non tradita.uide Soc.in l.de diuisione, sup.sol.matri. & in materia uide Rom.consi.605.

§.Vxor. Contra coniugem eius, quem quis habet in ptãte, non datur actio furti:secus si emancipatus.h.d.

LEX XVI.

Ad fiscum. Hæc lex legitur plurib.modis tam in primo q̃ in secundo rñ.Primo loquitur in uiro dãnato in metallum,& si eius occasione vxor amouet,certe tenetur fisco,rõne rerum amotarum in simplum, quod no. qa fm Doct. est casus, q hæc actio locum hẽat, si quis amoueat propter spem matrimonij soluendi aliter,quam per diuortium. Dicam J.eo.l. rer.amota.quidam. Secũdo modo potest legi,q mulier amoueat causa diuortij,postea maritus fuit damnatus in metallũ,alias deportatur,& mulier diuertit, non enim per deportationem soluitur,nisi diuortium sequatur,vt C.de repu.l.j.

§.Quamuis. Iste ver.legitur duob.modis in gl.tamen circa primam lec.uide gl.& supple, dicit gl j. in fisci patrimonio incorporatis,alias non tenetur in quadruplũ, ut C.de iure fis.l.defensionis facultas lib.10.

LEX XVII.

Si concubina. Inter eos,inter quos non fuit mr̃ium ve re,non hẽt locum hæc actio.h.d.No.q
a a licet matrimonium putatiuum hẽat qdam priuilegia circa dotẽ putatiuã.l.si cum dotẽ.§.si sol.mat.non tñ hẽt circa aiia,ut hic.

ADDITIO.

a Nota quòd Imo.in l.diuortio.§.impendia.sol.mat.

1 *Animus qualis fuerit,apparet ex euentu.*

§.Res amotas. Cã diuortij pt amoueri tũc,cũ fit diuortiũ,uel ẽt antc,si postea celetur.h d. No.
a tex.a q † ex euentu apparet aĩus pcedens. Ex eo.n.q facto diuor-
1 rio celat,pſumitur causa diuortij amouisse.Facit.s̃.ad Macedo.l. sed Iulianus.§ proinde,& l.si ventri.§ fi.de priu.cre.& solitus sum allegare dictam l.sed Iulianus.§ proinde.s̃.ad Maced.Qualiter potest apparere q filius accepit,ut in rem patris uerteretur. Et dicit ibi,q ex eo quod est postea solutum: & sic hic ex eo quod retinet post diuortium,uidetur amouisse causa diuortij.

ADDITIO.

a Paris.Not.tex.Vide ad Bar.in l.si seruus plu.ff.de leg.1.

1 *In obligatione rem restitui, re perempta, potest ipsa res principaliter peti.*

§. Non solum. a Hæc actio competit pro reb. extantib. & peremptis h.d. † Not. q in obl'one rē restitui, re perempta, potest ipsa res principaliter peti, ut hic, & in l. inter stipulantem §. pen. ʒ. de ver. ob. & sup. de conditione fur. l. 4. & l. si seruus. § houc. co. tit. licèt glos. in l. in re furtiua, in prin. eo. tit. dicat ʒrium. s. quod debeat peti æstimatio, & plenè dicam in l. stipulationes non diuiduntur. infra de verb. obl.

ADDITIO.

a Alex. Non solum. Hic habes text. ualde no. q conditio competit marito contra vxorem pro rebus amotis, & econtra, quod tene mentē.

§. Quæ viro. Hic dic, vt declarabo infra co. l. antep.

LEX XIX.

Sed & si diuortij. Amouere dr̃, qui dolo cām dat, ut alius moueat. h.d. Opp. ʒ. de fur. l. vulgaris, in fi. & sup. de cōd. fur. l. ex causa, & l. seq. Sol. aliud in cōditione furtiua, vt ibi: aliud in hac actione, vt hic, secundum gl. Et potest esse ratio differentiæ, quia aliquis tenetur furti, licèt nō conditione furtiua, sed uxor non tenentur, furti: ideo æquū est, q hac actione, quæ est rei persecutoria, teneatur.

LEX XX.

Si rem. Hæc actio cōpetit coniugi pro re a se bona fide possessa. h.d. ista lex, quam nota, & tene menti.

LEX XXI.

Si mulier. In cā quæ cā mortis speratæ amouet, utilis hæc actio datur. h.d. s̃m j. lect. Quæro, quare non datur rerū amotarū directa? Gl. dicit, q hic diuortiū non fuit secutū q reqrit' ad directā. l. rerū qdē amotarū. ʒ. e. Et s̃m hanc lectu. expone tex. ibi, dū dicit, diuerterit. i. de domo recesserit: alias ista lec. esset ʒ tex. Legit' alio mō. Qui amouet cā mortis speratæ tenetur hac actione. si postea diuortiū est secutū. h.d. Et tunc est rō, quare nō dat' directa, sed utilis, qa amotio nō fuit facta principal'r cā diuortij, sed cā mortis. Et si tu opponis, mors nō est secuta. ergo cessante cā debet cessare effectus. Dic quod est secutum diuortium, vel quod cessante cā, &c. Verum est in consumando, sed non in iam consumato. l. fi. ʒ. unde liberi. Sed opp q der̃ directa, si post diuortium celat, ut l. si concubina. §. res amota. s̃. e dicit Iac. de Are. q ibi datur utilis, vel ibi res extabant, quæ celabantur: hic iā erāt consumptæ s̃m eum. Tu dic. Qñq; est certum, q non amouit cā diuortij, tunc licèt celet post diuortium, nō tamen datur directa, ut d. §. res utilis. Sed qñque est certum, q cā diuortij amouit, tūc datur directa, ut d. §. res amotas. & si diuortiū interuenerit. l. rerum quidem amotarum. ʒ. eo. Qñque est dubium, qua contēplatione amouerit, & tunc si post diuortium celet, præsumitur gratia diuortij amouisse, & datur directa. d. l. si concubina. §. res. Sed quid si diuortium non interuenerit, & uxor amouit cā diuortij, vel causa mortis speratæ? Respondeo, tenetur vtili, vel in factum, vt infra eo. l. rerum quidem amotarum, C. eo. l. 2.

ADDITIO.

Menoch. Quest. da. lib. 1. quest. iuris. cap. 25.

1 *Furtum est nomē iuris, & significat illud totū, qd ponitur in diffinitione furti.*

2 *Citare faciens aliquos, si in relatione plures posuit, quàm citari fecerit, an cōmittat falsum.*

§. Si seruus. Etiam si in amouēdo furtū nō fiat, mulier eius dolo fit amotio, tenet' rerum amotarum actione. h d. Op. sup. e. l. 3. §. item si seruus. & ʒ. de fur. l. si quis vxori, in prin. Sol. hic seruus non fuit in dolo, ideo furtū hic non committit. l. si is. §. si tu Titiū. ʒ. de fur. Sed tūc op. ergo uxor nō tener̃, si seruus nō fuit in dolo, ut d. §. si tu Titium. Gl. nō soluit hic, sed 1 in l. si quis id quod. §. pe. sup. de iur. om. iu. v̄r soluere. Nā furtum a a est nomen iuris, & hoc ēt uocabulo significatur totum illud, q ponit' in diffinitione furti. Si ergo non interuenit dolus facientis non fit furtū, nec p̄t teneri, tanq̄ qs mandans fieri furtū, si furtum non est factū. d. §. si tu Titium. Sed uerbum amouere, est nomen facti, & uerificatur in sola amotione de facto. Sufficit enim, q seruus in ueritate amouerit, & licèt dolus cesset, tñ amouit, merito mulieri pōt teneri rerum amotarum actione, ut d. l. si qs id qd. §. pen. Et hæc faciunt ad ea, quæ dixi ʒ. de fal. l. si quis obrepserit. Et 2 hoc † consului de facto in ciuitate Tuderti, quia unus dixit notab rio, b scribe citationem factam de istis & baiulus dixit, uerum est & ille fecit scribi de pluribus personis, q̄ ille citauerat. Dicebatur q ille fieri fecit falsum, & certè fuit dictum, quòd non est uerum, quia falsum fit cum dolo. l. quid sit falsum. inf. de fal. & C. de fal. l. j. Sed notarius non commisit dolum in scribendo falsum, ergo non est commissum falsum, & sic nō poterat puniri tanquam fac ciens falsum instrumentum. c Et sic ɔsului, & etiam idem dominus Franciscus Tigrini sed dixit, quod poterat puniri ex alio falso, secundum l. si quis obrepserit. inf. de falsis.

ADDITIO.

a Barb. Nā furtū. An aūt furtū sit de atrocioribus. dic, vt no. in l. de ea, de reg. iu. Et eo casu, quo excusatur seruus in delictis pp mandatum domini, excusatur discipulus, ut est gl. no. in Auth. de tabell. §. scientibus, quę no. s̃m Nic. de Neap. hic.

b Alex. Dixit notario. No. hic, q obediens in illicitis excusatur, de quo in glo. in l. si familia, si fa. fur. fecis. dicatur, & gl. in l. 2. in fi. ff. de nox.

c Pom. Instrm. Vide Felin. c. qm contra, 23. col. in vers. 2. limita, de probat.

§. At si in dotem. Ex facto serui dotalis mulier tenetur, si fuerit sciens, alias liberatur a dimittendo pro noxa. h. d. Quærit a Iac. de Are qua actione ɔuenitur mulier? Rñde. Aut fuit sciens, & tūc ɔuenitur actione in factum. l. j. in fi C. de iure dot. Si uero fuit ignorans, tunc vir probabiliter nullam actionem hēi ʒ eam, sed solam retentionem. ar. s̃. de ædil. edict. l. cum aīt §. Iulianus. Et p̄dicta uera, qñ seruus fuit datus inæstimatus, alias si æstimatus, & mulier fuisset ignorans, in nihilo tener̃. s̃. de act. emp. l. Iulianus. §. j. Certè satis v̄r, q mulier teneatur actione de dote ʒria, de qua dixi in l. oīno. s̃. ti. j. Si enim hoc uenit in actione depositi, mandati, & similib. eadem rōne in actione d dote, ut l. Iulianus, in prin. s̃. de act. emp. & l. si seruus. ʒ. de furtis, & intellige in actione ʒria s̃m opi. quam posui in l. omnino. s̃. ti. j. Huic tamen multum ɔ̄dicit. C. de iure do. l. j. Sed dico, quodinquantum dicit, tener̃ in factū, intelligo. i. de dote propter tale factum. Probatur. C. de rei uxo. actio. l. j. §. & ut plenius.

ADDITIO.

a Alex. Quærit. Iac. de Are. Adde quæ no. Bar. in l. credi. in fi. in prin. de soluti.

a §. Rerum amotarum. a Iste est fortis §. & legitur duobus modis. Primo, qñ fuit amota res dotalis. Sed o, qñ fuit amota res viri. Et hęc lec. colligit ex gl. ibi, nō ergo interim est, &c. Sequēs gl. p̄sequit' vtraq; lecturā pmixtim. Si res dotalis amoueat', hēt locū hęc actio pp interb usuriū medij tpis. h.d. Op. ʒ. de doli exce. b l. dolo facit. & l. in cōdenatione §. dolo, de re. iu. Sol. hic uir petēs restituēdus est, nō in p̄ncipio, sed ex interuallo. Sed op. s̃. de cōd. ob cām. l. si donaturus in fi. Sol. ibi loqt' in uiro petēte ab initio. hic in repetēte, qd plene, dixi in l. si socer. §. Lucius. s̃. sol. mat. Sed s̃m aliā lect. hoc intendit. Agēti hac actione nō p̄t obijci cōpēsatio, & hr̃ rō lucri & dāni. h. d. Et incipit hęc lect. in gl. ibi, nō ergo interim. Cū ergo loquat' de cōpēsatione, necessario dēt intelligi, de re uiri amota. Si em̄ amouisset rē uxoris, nō tractaret' de cōpensatione. Quæro exēpla, qūo hēatur rō lucri amissi. Gl. ponit multa exēpla, & qdā congruunt primæ lecturæ, & qdā scdæ. Primū exēplū est, qa æstimationem, uel pœnam oportuit eū soluere, q rē amotam p̄stare nequit. Hoc exemplum congruit primæ & scdæ lecturæ. Scdm exēplum est, qñ creditam pecuniam chyrographo a se subtracto probare non potuit, illud exēplū cōgruit tm̄ scdæ lecturæ, qñ res uiri est amota. Tertiū exemplum est, qñ uir nō lucrat' serui operas. Istud exēplū cōgruit primæ lecturæ, qñ res dotalis est subtracta. Quartum exemplum est, qñ nō est lucratus h̄ditatem, in qua seruus amotus erat institutus. Hoc exēplū magis ɔgruit in re p̄pria uiri. Rō, qa si seruus esset dotalis, acquireretur mulieri in dubio. l. dotalē. s̃. tit. 2 & l. aditio. ʒ. de acq. hær. Quærit gl. an mulier incidat in l. si quis in tantam. vel in edictum diui Marc. Odof. dicit q sic, Dyn. quod non: quia illæ leges sunt pœnales, ergo &c. l. 3. C. eo.

ADDITIONES.

a Barb. Rerum amotarum. Allegatur quotidie s̃m Nic. de Neap. q conditio furtiua sit ex delicto, & sic contra gl. Inst. de actio. §. 1. de cond. furt. l. 1. C. ne ex deli. defun. l. 1. ʒ. de act. & obl. l. 1. de reg. iu. l. pupillum, §. in hæredes. ubi dicit, q nascitur ex uariis figuris. In contrarium est hic tex. & in l. si ambo. §. idem. de cōpen. Gl. est ualde notab. in l. seruus quem. in gl. interlineari, de actio. empt.

Menoch. Forcatulus Hyciomant. dialog. 8.

Alex. Vide Bar. in l. si stipulatus, in 1. q. prin. ad fi. de verb. obl.

b Pom. Doli exceptione. Vide Bar. in l. ita stipulatus, in fi. pe. q. prin. de uerb. oblig.

1 *Conditio furtiua oritur ex delicto.*

1 §. Hæc actio. Hæc actio est p̄secutoria, ꝫ ió perpetua h d. Not. † q cōdic̄o furtiua oritur ex delicto. Simile in l. si ambo. §. quoties. de comp. p quas leges Dy. & Guil. reprehendunt gl. nostras, quæ dicunt, conditionem furtiuā oriri ex uariis figuris causarum. l. j in prin. de act. & obl.

§. Nec viro. In actione ex maleficio non est locus beneficio, ne quis condemnetur, nisi inquātum facere potest, dixi in l. maritum. supra sol mat.

LEX XXII.

Si propter res. Litis æstimatio facit emptionem, ideo soluēs hēt exceptionē & retētionem. h. d. Istā mām ponit Dy. in c. pro possessore. extra de reg. iu. lib 6. & gl. in l. culpa. eo. ti. s̃ de rei uēd. Op. de rei uend. l. hoc si res. Sol. Intelligo, qñ fuit data æstimatio, res erat præsens. Et circa hoc an soluens æstimationem, q̄rat dñium, uide p Dy. in c pro possessore. in 4. & 7. q. de re. iu li. 6. Quæro an mulieri soluēti æstimationē sit cedenda actio? Gl. q sic, nisi dolo desierit possidere. De quo ui de Dy. in c. p possessore. in 5. q Quæro, an uxori soluenti æstimationem uir debeat cauere de euictione? uide de hoc Dy. in d. cap. pro possessore. in j. q. de hoc dixi uobis in l. 3. ʒ. pro emp. & l. si ex quib. cau. in poss. ea. & l. in depositi. ʒ. de re iud.

§. Si mulier. Si mulier amouit cā mortis, quæ sequuta est tenetur actione petitionis h̄ditatis, & ad exhibendum. h.d. Glo. dicit, tenetur forte utili rerum amotarum. Quod an sit uerum, dicam statim in l. rerum amotarum. ʒ. co.

LEX LXIII.

Reintegrato. Seipsam summat. Opp. q per secundum matrimonium sit sublata actio rerum amotarum. infra eo. l. fi. Sol. glo. non fuit sublata in totum, sed interim cessauit.

LEX

LEX XXIIII.

a **Ob res amotas.** a Ob res amotas mulier tenetur pluribus actionib. licèt altera debeat eligi. h.d. Op ꝙ in re dotali marito nõ cõpetit rei uendicatio, cum sit
b mulieris. C. de iure dot. l. in reb. Huius ɔ̃rij timore dicit gl. b ꝙ res erãt æstimatę, & sunt ꝓpriæ uiri. Vel dic, ꝙ interuenit pactũ de lucrando, sed hoc est diuinare. Dat glo. alias solõnes, & prima solõ nõ tollit ɔ̃rium, nec scd'a. Quãr soluemus? Dñt qdam, ꝙ in l. ĩ rebus. loqtur de reb. immobilib. sed secus in alijs. Sed ista solõ non placet: qa illa lex loqtur gñaliter. Sed solõ est: quia ſm ista tpa nõ trãsferebat dñium statim in uxorẽ, & iõ viro daẽ rei vẽdicatio. l. ęt s. de fundo do. & d. l. in reb. loquitur ſm noua tpa, & dixi in l. si filio. sol. mat. Quæro quæ condictio competat viro? Dicit glo. ɔdõ furtiua. hoc non est verum, nisi poneres ɔtrectationem secutam esse, facto diuortio, vt dixi In l. 3. §. j. s. co. Dicit ergo ꝙ de certi conditione generali, uel sine causa loquitur.

ADDITIONES.

a Pom. Ob res amotas. De intellectu huius tex. vide Bar. in l. ita stipulatus. magna, in 1. col. circa med. de ver. ob.
b Pom. Dicit gl. in l. si mora. ff. sol. mat.

LEX XXV.

1 *Actio rerum amotarum an hodie competat, ex quo non fit diuortium.*
2 *Actio est de iure gentium.*
3 *Venetijs, & apud Tartaros ius dicitur manus regia.*
4 *Libellus, peto eũ condemnari scdm formam iuris, & statutorũ, quòd procedat.*

Rerum quidem, Pro reb. amotis secuto diuortio ɔpetit hæc actio: si diuortiũ nõ est secutũ, ɔpetit ɔdõ. h. d. ibi in text. iure gentiũ. i. iure, a quo sũpsit ori-
1 ginẽ. Op. hodie † nõ pt fieri diuortiũ de iure Canonico, nisi ex cã fornicationis, nec tũc tollit, sed separat. & sic ista actio non pt hodie hr̃e locũ. Sed si dicas, ꝙ cã ɔsanguinitatis diuidit, nõ est veiũ, immo tũc indicat: qa declarat mr̃iũ nõ fuisse, l. si ɔcubina. s. eod. Dicit gl. ꝙ hodie põt hr̃e locũ solũ utilis, qñ cã speratæ mortis amouit. Et uide gl. j. q̃ incipit, sunt ergo, &c. vsq; ad fi idẽ dicit glo. C. co. sup rub Sed hoc nõ vr̃ uerũ, p d. l. si mulier. q̃ gl. alle. quia ibi fuit secutũ diuortium. Dy. dicit. Fateor, ꝙ uerba legis deficiũt, tñ possumus dicere, ꝙ ex mẽte der utilis. Et hoc tenẽt oẽs, & Cy. in l. 2. C. eo. & ꝓbat p l. ob res, ſm unã lec. s. e. Hoc hẽo ꝓ verissimo, & ꝓbo p rõnẽ Sed prius j. istud, vide. sup. e. l. ɔ̃ nutũ §. sed si morte, & l. si pp res. §. fi. hẽ cũ ista actio nunq̃ ɔpetat marito, nõ ergo trãsit ad hr̃des eius. Br̃ rñdeo, ꝙ res hẽt alias actiones una cum ista. Et si dicis nunq̃ ɔpetit, nego: qa ɔstante mr̃io pr̃ vr̃ hr̃e actionẽ in factũ. l. 2. C. eo. Nã ipsa. & actio rerũ amotarũ non differũt, vt no. gl. in simili. s. ad l. Aqui. l. quemadmodum. §. magistratus, & l. de pecorib. C. ad l. Aquil. Procedo vlterius, nam dr̃ hic iure gẽtium
2 &c. † vr̃, ꝙ actio sit de iure gentium ɔ̃ l. 2. §. deinde. sup. de ori. iur. Propter hanc legem, Vltramontani dñr, ꝙ est verum. ꝙ actio est de iure gẽtium, sed ista est materia l. ex hoc iure. de iust. & iu. Dñt ẽt ipsi, vt Iac. de Arc. ꝙ si fuisset illo tpe quo actio non fuit, accepisset multã pecuniã mutuo. Tex. Rñdet, ꝙ nõ erat actio, sed ma-
3 nu † regia fiebat, in l. 2. in ptin. s. de orig. iu. vt fit Venetijs, & apud Tartaros, sed Iurisconsulti, & Imperatores introduxerunt postea actiones subtiliter intuẽtes, & hic dicit lex. fi. C. de præsc. lon. tẽp.
a Ad illã legem rñdeo, ꝙ actiones a sunt de iure ciuili, & iurisconsultus arguit, ꝙ sicut de iure gẽtiũ, quo non erat actio, fiebat exactio, multo magis hodie, cũ sit actio. Vide gl. fin. q̃ incipit: qa iure &c. Sed quare dicit, iure gẽtiũ. i. naturali, cũ sint spẽs oppositæ, & separatæ. l. j. ĩ fi. sup. de iust. & iu. Gl. rñdet, & uide ĩ gl. ibi. sed certè, &c. Hẽs similẽ gl. in l. Stichũ. §. nãles. j. de sol. & tex. ĩ l. cũ ampli⁹, circa fi. de re. iu. Cõtrariũ vr̃ tenere gl. ꝙ ex naturali oblĩone oriat actio. l. fideiussor. j. de fideius. sed illa gl. nõ dicit uerũ, & intellige cã, put gl. loqt ĩ l. naturales j. de act. & obl. Vel aĩr pt rũderi ad ɔ̃riũ, sed de iure gẽtiũ pt ɔdici addita tñ actione de iure ciuili. Vltimo dic, ꝙ ius gẽtiũ uocat ius ciuile. Vel expone, ut dixi sup tex. i.
b iure, a quo sumpsit originẽ ius ciuile, nõ curo, expone put vis. b
c Istã legẽ induco c in ar. q. d q̃ ɔsueui formare ĩ l. de qb. sup. de leg.
d ago & peto in libello † reum ɔdemnari ſm formã iuris, & statu-
4 torũ. An iste libellus procedat? Et dicunt qdam, ꝙ non: qa proponit actionem de iure, cõi, & ɔdõnem de iure statutorum ɔ̃ §. eligere. l. quod in hr̃dẽ. sup. de tribu. Sed ɔ̃rium dico, ꝙ uerba debẽt interpretari ſm proferentem in iudicio. l. si quis intentione. sup. de iud. Et modo qñ dico, ſm ius, & formam statutorum. i. ſm statuta a iure approbata, ſm hanc legem, ſm quam glo. exponit i. de iure ciuili approbato, &c. Et per hoc vr̃ casus in iure canonico, extra de eo, qui mit. in pos. cau. rei ser. c cum uenissent, vel interpretabitur. i. condemnetur ſm ius, & procedatur secundum formam statutorum, vel intelligitur. i. secundum iuta non reprobata per statuta, secundum quod actori vtilius visum fuerit.

ADDITIONES.

a Menoch. Quod actiones sic Gemesius Inst. de actio. in principio.
b Pomp. Prout uis. Vide Fel. in c. 2. ver. 3. declaratur, de rescriptis.
c Pona. Induco. Sed illa subtilitas est uana, qa est contra §. 1. Inst. de iniur. Nã cum non apponatur uerbum. commune, in libello, & statuta sint ius. l. omnes populi. de iust. & iu. ergo secundũ Nic. de Neap. hic, &c. qui dicit, ꝙ istud uerbũ secundũ formam iuris, uel ſm ius commune & statuta Paduę, intelligi debet secundum ius cõe Paduanum. Et ita dicit de facto fuisse aductũ per §. 1. prealleg.
Men. Facit qđ tradit Dec. cõs. 55. col. 3. Ias. l. đ qb. n 83. đ legib. Dec. cõs. 185. n. 8.
d Arg. ad q. Vide quæ no. Bar. in l. 2. §. si publico. j. de adul. in vers. 3. quæro. de quo late Ray. & Imo. in l. Gallus. §. si eius. j. de li. & posth. Bene facit l. 2. §. 1. C. quẽadmo. test. aper. ibi, ſm legem, moresq; locorum, &c. Et uide Bald. in l. eos. C. de ap. Bene facit, ꝙ no. dixit Imo. in c. dilectis, de offic. ord. Adde quod Bal. de pac. const. in uer. secundum leges, & consuetudines, dixit no. at. ꝙ si causa est cõmissa ſm leges, & consuetudines terrarum terminanda, ꝙ potius debet terminari ſm bonas consuetudines, quam ſm leges, & talis seruat bonitatem arbitrii, non ius commune, de eo qui mit. in poss. causa rei ser. cum uenisset, & uide Cy. C. de test. mil. l. captatorias, & dixit Bal. in l. j. C. de ser. & aqu ꝙ libellus potest fundari super consuetudine, & in c. dilectus de offi. ord. & tex. in l. fi. C. de iniur. Et ad hoc uide Bal. in l. obseruare, §. proficisci. in xxx. q. de offi. procons. & l. sed, & si quis, §. quæsitum, si quis cau. & in l. 1. C. de confes. & quod no. Ros. in rub. in xv. q. Adde ꝙ not. Bal. in l. generaliter, de epis. & cle. & Inn. in c. certificari, de sepul. & dicit Bal. ꝙ licet quis faciat mentionem de consuetudine, & super ea fundet se, tamen potest etiam super ea deducere ius cõmune, ſm eum in l. præscriptione, C. si cõtra ius. Alle. Inn. in d. c. certificari. Adde Bal. in l. edita, C. de eden. ubi alle. Barto. hic, & dicit ꝙ procedit libellus, dicedo, Peto pronunciari ſm leges & consuetudines. Et ad Bar. hic adde Bal. in l. ninum. si cer. pe. & Bal. in l. 2. C. de nup. ubi dixit, ꝙ si peto quem puniri ſm consuetudinem, & statuta, si non constat de consuetudine, punitur extra ordinẽ. Adde primis uerbis apostil. Bal. cons. 213. in pe. col. i. vol. Et ad Bar. hic uide D. Maria. in c. 2. de li. obla. ar. 13. q. 2. circa fi.

LEX XXVI.

Rerum. Ista actio est in personam. h.d. Quæritur utrũ ista conditio infamet. Gl. dicit quod non infra de act. & ob. l. cessat quod intellige de iure, sed de facto infamat. l. honori, & l. si parens. j. de obsequijs.

LEX XXVII.

Rerum amotarum. Legitur duob. modis, & ſm primã lec. h.d. actio ciuilis ꝓposita ab uno nõ differt pp accusationẽ criãlẽ ꝓpositã ab alio. h. d. Op. C. đ adul. l. adulterij. Gl. dat duplicẽ sol. Vnã, ꝙ ibi criminalis & ciuilis ꝓponebãt ĩter eosdẽ, hic ĩter diuersos; & ista ẽ uera ĩ se. Vel aĩr, & ista est 2. lec. Accusans criminaĩr nõ põt recõueniri ciuiliter, ut in ɔ̃rio; sed unus, & idem pt agere ciuiliter, & criminaliter, ut hic. Et rõ sol. pt esse ista, qñ accusatuir, & agit mulier ciuiliter & ista sunt ꝓiudicialia: qa si mulier ɔuincitur, ꝑdit dotẽ. l. ɔsensu. C. de rep. iõ una impedit aliã, sed actio rerũ amotarũ & accusatio adulterij, nõ sunt ꝓiudiciales. Sed opp. de l. interdum. j. de pub. iud. Dy. rñdet, & bene, ꝙ qñ ciuilis, & criminalis oriũtur ex eodẽ facto, nõ pñt simul proponi, quia sunt inuicẽ ꝓiudiciales. Secus si ex diuersis, ut dixi in l. 2. j. ui bo. rap. & solitus sum dicere ĩ l. j. C. qñ ciu. ac. cri. ꝓiu. Sed ɔ̃ illud ẽ. C. de or. iu. l. fi. qa ñ pñt ɔcurrere ciuiles, & criminales. Non obst. hoc: qa sunt ꝓiudiciales, sed qa una ẽ maior altera l. p minorẽ. s đ iud. & l. fi. & ibi tenet gl. đ ord. iud. sed ista rõ hẽt locũ, siue ab uno, siue a diuersis ambæ proponantur, & uide absurditatẽ, quę sequeret, si posset fieri, ꝙ actor ciuilẽ, & criminalem simul intentaret, nam reus non posset opponere: sic enim liceret actori, quod non licet reo, ɔ̃ l. non debet actori. j. de reg. iu. Tene ergo primam sol. & primam lect.

LEX XXVIII.

Si vxor. Pro re uiri subtracta cõpetit actio furti extraneo, cuius interest, licèt non uiro. h.d. Op. C. de fur. l fin. §. fi. Sol. Qñq; mulier surripit rem uiri, q̃ est apud virum: & tunc hẽt locum actio rerum amotarum soluto mr̃io, per totum istũ titulum, & eo constante, actio in factum. l. 2. C. eod. qñq; surripit rem uiri, quæ est apud extraneum, & loquitur iste tex. Qñq; surripit rem extranei, quæ est apud uirum, & tunc habet locum l. fi. in fi. C. de fur. & l. si concubina, in fi. s. eo.

LEX XXIX.

Rerum amotarum. Inspicitur quantum res valuit tempore amotionis, & postea quantiplurimi fuerit. h.d. No. casum, in quo fit furtum, & efficitur res furtiua: non tñ competit actiu furti, quod prosequitur gl. in l sequitur. §. si rem. j. de vsuc. & ibi plene dixi, & per Cy. C. de ser. fug. l. j. & Dy. summauit istum tit. in l. sed, & si diuortij. s. eo. per distinctionem, quam posuit Cy. C. eo.

LEX XXX.

Cum solutio. Per mr̃iũ restegratũ soluit hoc iudiciũ. h.d. Sed intellige, ut l. reintegrato. s. eod.

TITVLVS TERTIVS.

De liberis agnoscendis, & alendis a parentibus, vel patronis, vel libertis. Rub.

DICTVM est s. ꝙ sol. ma. qñq; oritur ɔtentio super repetitione dotis, & hoc dixi in tit. s. sol. mat. quemad dos petat. Qñque oritur ɔtentio sup impensis in reb. dotalib. factis, iõ posuit tit. de impen. Qñq; oritur ɔtentio pp res amotas, ideo posuit ti. rerũ amo. Qñq; oritur ɔtentio de liberis, & hoc duob. modis, vel quia maritus non vult agnoscere illos in suos filios, iõ ponitur hic rub. de liberis agnosc. Et istã partẽ prosequitur Iurisc. vsq; ad l. si qs a liberis. Qñq; orit ɔtẽtio de alendis liberis, iõ annectitur in rub. & alẽdis, & istã partẽ prosequitur a principio l. si quis a liberis. vsq; ad §. solent. Et quia incipit tractare de alimentis, contingit interdum, ꝙ parentes se petant ali a filijs, iõ subnectitur in rubr. parentib de quibus etiam dixit a prin. l. si quis a liberis. vsq; ad §. solent permissim.

stim. Item qa ꝯtingit interdũ, ut patroni petãt alimẽta libertis, si-
uc seruis, vel ecõuerso, iõ annectit in rub vel a patronis, vel liber
ti, de quo dr in d.§.solent, vsq; ad fi. illius l. cum l.seq. Postea for-
mat quasdam quæstiones ad materiam, vsq; ad finem totius tit.

LEX PRIMA.

SEnatusconsultum. Diuisionẽ tituli habuisti in rub. Prima pars, quæ tractat de liberis agnoscendis, diuiditur; qa primo Iurisconsultus ponit in summa, quæ fuit mẽs senatutconsulti: circa hoc, vsque ibi permittitur igitur. Ibi ponitur, quæ fuit mens senatusconsulti, inquantum spectat ad mulierem, cũ quibusdam declonib. vsq; ibi mariti. Ibi, tertia, in qua ponitur mens senatusconsulti, inquantum maritum spectat, vsq; ibi, sed si maritus. Ibi quartã. in qua tractat permistim de marito, & vxo re ꝯtemnentib, senatusconsultum uel obedientib. vsq; ad l. siue ꝯ. §. qa: ꝯ Plautianum. Ibi quinta, in qua circa dicta format alias qõnes, vsq; ad l. si qs a libertis. Venio ad primam partem, & ista est clara in tex. Op. ad prin. quia de partu falso supposito non tractatur hic. Sol. licẽt non ponatur hic, ponebatur tamen in uerbis senatusconsulti. Vel aliter. Licẽt non tractetur principaliter, tñ tractatur per consequentiam, cum dantur remedia, ne partus possit supponi. Quæro qua l. teneatur, qui partum falso supponit. Dic plene, vt l. j. C. de fal. & ibi plene per glo.

1 *Denunciare potest procurator, & an requiratur speciale mandatum.*
2 *Procurator constitutus ad denunciandum a quo debeat constitui, an a filia tantum, an a patre, an ab vtroque.*
3 *Citatio facta ad domum, quando valeat.*
4 *Nuncius quomodo referat, quando citatio est facta ad domum.*
5 *Citatio debet fieri ad domum habitationis, vt valeat, non ad apothecam.*
6 *Citatio ad hospitium, in quo quis hospitatur, qualiter fieri possit.*
7 *Manere in ciuitate dicitur, qui in ea habet familiam, licẽt ipse sit absens.*
8 *Differentia inter ciuitatem, villam, & municipium.*
9 *Mulier qualiter denunciat viro se prægnantem.*
10 *Aduersarium suum quis non tenetur instruere.*

a §.Permittitur. a Opp. ꝯ. q̃ sen. sine ap. resc. l. i. §. item cũ
b ex edicto. Solue, ut ibi. Not. b hic, † q denũ-
1 nũciatio pt fieri per procuratorẽ. Sed hic q̃rit, an reqrat spãle man
datũ? Et gl. dicit q sic, in ver. mandatũ. quę incipit, spãle, ut dicunt,
&c. Et sic no. q ut procurator possit denunciare, requiritur spã-
le mandatum. Similem gl. hẽs in l. de pupillo. § qui procuratorio
ꝯ. de ope. no. nun. Glo. quędam in hac eadem l. vr dicere ꝯrium
ꝯ. prox. §. super uerbo, noĩe. in ver. mariti, & allegat l. actione. §. re
nunciare. ꝯ. p socio. Possumus dicere, q hæc gl. loquitur in denũ
ciatione facta ex parte mulieris; alia in denũciatione facta ex par
te viri. Et licet gl. possent sustineri, tñ credo q procurator hñs ge-
nerale mandatum, possit denunciare. l. actione, §. renunciare. ꝯ.
pro socio, & l. j. in fi. cum l. seq. de ope. no. nun. Facit l. si qs. §. 2. de
vsuris. Prædicta intelligo, qñ denũciatio fit circa id, quod spectat
ad administrationem bonorum. Non enim est de casib. in quib.
requiritur spãle mandatum, qui ponuntur in l. Pomponius. ꝯ. de
procu. Qñq; denunciatio non fit circa ea, quæ respiciunt admi-
nistrationem bonorum, & tunc q̃dam sunt, q̃ non pñt esse nota,
nisi quatenus a persona principali procedant. ut mulierem esse
prægnantem & requiritur esse spãle mãdatum, ut hic: alias secus.
2 ut in gl. ꝯria in hac l. posita. † Quæro iuxta idem, an hoc mandatũ
debeat fieri a patre. & filia. an sufficiat fieri a patre tñ, an sufficiat
fieri a filia tñ? Dy. dicit, q ab utroq;. Per hoc, qđ dr in tex. manda
c tum ab eis est, puto, q filia sola c possit facere procuratorem: quia
in eo, q solus filius posset facere sine patre, in eo solus posset con-
stituere procuratorem. l. filiusfam §. sed & si filia. ꝯ. de procu. Ad
istum tex. qui dicit, ab eis, Rñ. q dẽt intelligi disiunctiuẽ, sm q dis
d iunctiua orõ præcesserat. Secũdo no. d q denunciatio debet fieri
in personam, uel ad domum, si personæ, copia hri non põt. Pet
e hoc dicunt e quidam, q citatio ita demum tenet † ad domũ, si per
3 sona reperiri non põt. Contrariũ tenet Dy. hic, per l. scire oportet.
§. oportet, de exc tut. ubi dicit citationem fieri personaliter, uel ad
domũ: & sic sufficiat alterum eorum: sed ipse idem Dy. in l. 4. §. p
tor. ꝯ. de dam infe. tenet. q tũc põt fieri ad domũ. si non pt hri co-
pia psonæ, Idem gl. extra de dolo, & contu. c. cãm. & Inn. de eo, q
mit. in pos. cã rei ser. c. ult. Quod intelligo in eo. q nunq̃ fuit in iu
dicio: sec9 si semel incepit litigare: tũc. n. si nõ ꝯparet in iudicio,
sufficit, q citet ad domũ. l. ab eo. C quõ, & qñ iudex. & qđ ibi no.
4 & in auth. qui semel. ibi posita. Consulo † ergo, q relatio nuncij
scribatur sic. Dicit se eam solẽniter pquisiuisse, & qa eum perso-
nalr reperire nõ potuit, ideo citauit ad domum. Prædicta exami-
f no multum late in d. l. 4. §. ptor. de dam. inf. f Tertio † ex uerbo, do
5 mum, no. q denunciatio, seu citatio dẽt fieri ad domum habita-
tionis, nõ ad apotheeam, uel stationem, licẽt in ꝯrium faciat l. itẽ
apud Labeonem. §. ꝯuitium. ꝯ. de iniu. Sed quæro qd si hẽat plu-
res domos, in quib. habitet: Rñdeo, de hoc est gl. de elec. c. cãm. in
6 cle. dixi in d. §. ptor. † Quæro, nunquid sufficiat citari ad hospitiũ,
in quo hospitatur? Tex. hic vr dicere, q sic, si in ciuitate maneat.
Hoc intelligo de hospitio, in quo habitat, non de eo. in quo pau-
lisper hospitatur. Illud enim non est habitare, ut l. j. §. hospes. ꝯ. de
his, qui deie. uel effu. Et hoc innuit hic tex. dum dicit, in ciuitate
maneat, hoc est, in ciuitate habitationẽ hẽt. Et ex hoc no. † gl. q est
7 hic, q in ciuitate dr manere, licẽt ibi non sit pñs, si tñ ibi retinet fa
miliam suam, vt dixit hic gl. sup verbo, manere facit de vsu, & ha
bi. l. si maritus, & ꝯ. de le. 3. l. q̃situm, §. i. quod allegabã in qõne de
facto. Factũ fuit hic statutũ, q oẽs habitãtes de ciuitate a die dicti
statuti confecti, habeantur pro ciuib. Contingit, q illa die quidam
erat extra territoriũ ciuitatis, tñ domũ, & familiã suã retinebat in
ciuitate certẽ illa die habitare videbat, vt ex pdictis patet. † Quæ-
8 ro quam drĩam facit hic Iurisconsultus, inter ciuitatem, uillã, &
municipiũ? Rñ. in ciuitate cõiter nõ hr domus, nisi cã habitandi,
ideo in ciuitate hospitium simplr pro domo accipit. In uilla ve-
ro, & municipio hũr domus qñq; cã habitationis, qñque cã fru-
ctuum q̃rendorum: & ideo expressit, q dẽt intelligi de domo, in
qua larem mrio collocauit. i. in qua familiariter habitauit. Dicã
in l. j. §. siue aũt. ꝯ. de ope. no. nun. & Io. And. ponit in nouella, in
c. si ciuitas, de sent. exc. li. 6. Venio ad ver. denunciare, ex quo no. †
9 formam denunciationis, quam mulier dẽt facere, qa solũ debet
notificare se pregnantem, nec dẽt vlterius instigare uirũ, vt mit-
10 tat custodes. Ex quo dicit Ia. de Are. q non tenetur quis instruere
aduersarium suum. Sic ꝯ. de publ. l. fi. § diui. Sed q̃ro. an in denun
ciatione dẽat dicere se pgnantem ex eo tex. hic dicit primo, q sic.
Scdo innuit q sufficit q simplr dicat se pgnantem, & sic non fa-
cit drĩam Dñt qdam, ut dicit gl. q denunciando, q sit prægnans,
subintelligitur ex eo. Istud non est verum, qa denũciatio esset in-
certa, vt l. denunciasse. ꝯ. de adult. Et vide gl. q̃ incipit denunciare.
Et sic licẽt in stipulatione persona extrinsecus nõ intelligat. l. si ita
stipulatus. §. Chrisogonus. ꝯ. de ver. obl. tñ in nunciationibus sem
per intelligitur persona, cui nunciatur. Et pro hoc gl. est in l. stipso
ista §. qui ita. de verb. obl. Sed puto, q talis nunciatio non ualeat,
per hunc tex. & quia nunciatio debet esse certa, ut dixi in l. denun
ciasse. ꝯ. de adult. & ideo puto primam opinionem esse ueram. s.
quòd debeat dicere se esse ex eo prægnantem.

CONCORDIA.

Pro ꝯcordia aduerte, q ĩ his, q̃ dicit Bar. in hoc §. pmittit, q citatio facta ad domũ, in qua habitat cum familia, dr iuri Canonico ꝯdicere, alle pẽd. Ale, ĩ l. cũ qdã. ff. de fundo instructo. vbi Bart. voluit, q dẽt citari ad apothecam. Tu dic, q non meret argui de ꝯrietate, nam in hoc §. permittit, non negat quin qñq; ad apothecã, vbi laborat, fiat. immo ẽt si bene ꝯsideret, idem dicit, dum concludit, q valet, si fiat, in loco, in quo stant psonæ, quæ uerisimiliter notificent citato: ergo ẽt vbi laborat, & sic non ꝯdicit, immo concordat. Intellige tñ semper facta diligenti perquisitione personæ, & non reperta personaliter, sm doctrinam Bar. in l. 4. §. prætor ait. ff. de damno infec. Rota decĩ. 5 r. cum sim.

ADDITIONES.

a Pom. Permittitur. Vide quid per istum tex. dicat Bar. cons. 57.
b Meno. Nota Paris. consi. 31. nu. 113. 114. lib. 1.
c Alex. Puto quòd filia sola. Et vide quod no. in c. fi. de iud. lib. 6.
d Poma. Secundo no. Alex. in l. 4. pretor ait, de damno infecto.
e Barb. Per hoc dicunt. Et uide plene in pręalle. §. Prætor, per Mod.
f Pom. Damno infec. Vide Ias. in l. plerique. in 1. col. ff. de in ius vocan.

1 *Qui improbat, probat, & quando, remissiue.*
2 *Protestatio, an qualibet tollat primam.*
3 *Denunciatio facta procuratori, quando constituat dominum in mora, remissiue.*
4 *Iuramentum defertur ei, qui melius scit ueritatem.*

§.Mariti. Op. C. de nuptiis. l. patrẽ. Sol. vt ĩ gl. ĩ §. pęna ãt. ibi
q maritus dẽt denunciare, &c. & sic colligi nor-
1 sm gl. q q non improbat, probat. Et vide glo. ibi, ver. ꝯ, q̃ incipit.
Qui nõ improbat, &c. Sed ꝯ illud op de l. quoties §. 2. ꝯ. rem rat.
hab. Sol. istud est in odium eius q ꝯtẽpsit senatuscõsultũ. Qñ aũt
qs dicatur improbare, si non pbat, dixi in l. si absenti. §. fi. C. si cer.
pe. & ibi tãgit Cy. No. q denunciatio pt fieri p procuratorẽ. Quę
ro, an requiratur spãle mandatum; & dic vt in gl. Quæro de qua
pęna hic loquat, sunt opi. in gl. Sed puto verum, q arbitrio iudi-
cis. l. j. §. expilatores. ꝯ. de effra. & l. sanctio. ꝯ. de pę. Quæro, an hẽat
necesse se probare filiũ plenè, vel summariè? Et glo. est hic ꝯria. ꝯ.
a ea. l. §. ex his, & ibi examinabo. Extra gl. quæro, an hoc sit uerum
2 indistinctè, q † quælibet ptestatio tollat protestationem primam.
Et hic vr q sic, & ꝯ. q vi aut clam l. aut q alteri. §. si quis cũ denun
ciasset. In ꝯrium vr, q non tollat, sed confirmet, vt in citato q rñ-
deat se nolle venire, & tũc est ꝯtumax uerè. l. Fulcinius. §. fi. ꝯ. ex q-
bus cau. in pos. eat. & no. in l. fi. ꝯ. de in integ. rest. Qñq; denuncia-
tio fit ad inducẽdum ꝯsensum tuũ tacitum, vel fictũ, & tũc ꝯtria
ptestatio tollit primã, & est casus hic, & in l. aut q aliter §. si qs cũ
denũciasset. inf. qđ vi aut clã. Qñq; denunciatio fit ad aliũ finẽ, ut
puta ad declarandũ uolũtatẽ meam, vel ꝯstituendũ quem in mo
ra, tũc prima p ꝯriam ptestationẽ non tollit, immo esset magis ꝯ
tumax, vt no. ꝯ. de ĩ ĩte. d. l. fi. Et rest. hoc p Cy. in l. j. in 6. q. C. de lit.
3 conte. Quæro, an denũciatio † pcuratori facta constituat dñm in
mora? Pe. tangit hic, cuius dicta refert Cy. C. in quib. cau. in inte.
rest. non est necess. l. in minorem. 3. q. Dy. format illam qõ. in l. de
pupillo. §. nunciationẽ. inf. de oper. no. nun. & ibi distinguit, put
dicit

ADDITIO.

a Pom. Examinabo. Vide Rom. singu. 764. in uersi. vlt. Vide Aug. Are. in §. per alluuionem, Inst. de rerum diui.

dicit gl. in l. pcutator. i pri. ff. de pc Do. And. de Pis. posuit istã qõnem in repe. q facit de l. si quis in prin ff. de leg. 3. & do. Io. An. posuit in mercu. in c. gnali. extra de re. iur. lib. 6. Dixi in d. §. nunciationem, & plene in l. nõ solum, §. fi. de ope. no. nunc. in materia ꝑ testationum. Vltimo glo. sua, quæ est hic, dicit no. in uerbo, illud, ꝙ nunciatio incipit a muliere, quia melius scit factũ, & tene men
4 ti. Et dicit Dy. ꝙ † ualet quando defertur iuramẽtum. quia debet deferri ei, qui melius scit ueritatem. Et dic ut l. in bonæ fidei. C. de iureiur & co. tit. l. generaliter, & supra tit. j. l. Marcellus. §. j. declarati plene in l. admonendi. supra de iureiuran.

1 *Excusandi mulierem, si non denunciauit, quæ sit iusta causa.*
2 *Dies diuortij cõputatur in ista dilatione, & intelligitur de momẽto ad momẽtũ.*
3 *Dies datę dilationis, an computetur in dilatione.*

a §. Sed si maritus. a Si mulier contẽnit senatusconsultũ Plautianum, præiudicat filio, nisi uere ꝓbet se filium. Fallit si erraret, uel ex necessitate mulier denũciationem omisisset. h. d. usq; ad §. quẽadmodũ. Et diuidit᷑ vsq; ad l. si qs liberis. Primo loq᷑ qñ mulier ɔtẽnit senatuscõsultũ, vsq; ibi, quẽadmodũ, ibi, qñ nõ ɔtẽpsit mulier nec vir. vsq; ad l. ꝙ senatusc. alias est § ibi loq᷑ qñ maritus ɔtẽpsit, & non mulier usq: ad § plane, ibi redit ad casum, qñ nec vir nec mulier ɔtẽpsit senatusconsultũ, vsq; ad l. siue. §. qa Plautianũ, ibi format aliqua dubia circa materiã usq; ad fi. huius partis. Quęro primo quot, & q sunt hi custodes. gl. ponit, & icipit, forte liberos &c. Dic ut i gl. Quæro qd si maritus ñ est ɔuętus ista pena, sed vult oĩno omittere custodes?
1 Dic vt in gl. Quæro, † q pt esse iusta cã pp quã mulier excusat᷑ si nõ denũciauit? Rñdet gl. ꝙ ignorabat se pgnãtẽ & hoc ɔtingit, ut dñt Physici, & Ros. refert super hoc tit. ex multis signis, q dẽnt esse in mulierib. prægnantib. quæ qñq; non sunt. Idem addit gl. ꝙ excusetur ratione minoris ætatis ꝙ no. facit. C. si aduer. deli. l. fin. Quæro, quis debet alere istum filiũ interim? Certe mr, ut dicit glo. quæ incipit, si probauit &c. Quæro, dr hic, dies 30 computant᷑ a dic di-
2 uortij. §. permittit. dicit ꝙ triginta dies † computantur post diuortium, utrum ergo dies diuortij cõnumeretur? Dicit Ia. de Aret. ꝙ sic, & intell᷑ de momento ad momẽtũ, ut l. j. §. biduum, & §. dies,
3 & ibi no. ff. qñ app. sit. † In alijs autem dilationib. nunquid dies datæ dilationis cõputetur in dilatione: solet dici in l. si quis caut. &c. extra de dilatio. c. super eo. tangitur per Ioan. And. in c. frequens, extra de rest. spol. lib. 6. & in c. pia, extra de excep. lib. 6.

ADDITIO.

a Menoch. Crauet. consi. 181. in fine.

1 *Mulier si non petit curatorem uentri, excusatur si peperit intra triginta dies.*
2 *Villa, quę non denunciauit maleficium intra tempus statuti, excusatur, si interim alius accusauit, vel iudex inquisiuit.*

§. Eleganter. No. istũ text. ꝙ ex eo ꝙ triginta dies statuũtur, nõ hẽt locum senatusconsultũ in eã, q
1 parit intra triginta dies. † facit ꝙ si mulier nõ petiit curatorẽ ventri, nõ imputet᷑ sibi, si intra triginta dies peperit. Et sic dẽt deteriari, ff. ad Ter. l. 3. §. si mr. ver. qđ si cũ pgnas. Itẽ Ia. de Arc. iducit hũc
2 tex. † ad qõnẽ, ꝙ si statutũ est in ciuitate, ꝙ villa dẽat denunciare maleficiũ intra certos dies, ꝙ si alius interim accusauerit, vel iu-
a dex inqsiuerit, villa excuset᷑. a Pro hoc est l. edicto. §. 2. ff. de iu. fisc. & ff. ad Ter. l. 3. §. si mr. ver. sed si forte absens. Vltimo dr hic, ꝙ si mr contemnit senatusconsultum, non præiudicat partui, si ꝓbat se filium, &cet. Quæro, an hoc debeat probari uere. Br gl. super §. proxi. quam recitare omisi, tenet, ꝙ debet vere probari. Contrarium no. infra l. prox. §. ex his. & ibi dicam.

ADDITIO.

a Villa excusetur. Dicit idem Bart. in l. sororem. C. de his quib. ut iod. & Bar. in l. diuus. la 2. de cust. reo in vlt. col. & Alb. de Ros. in 2. pte statutorũ. q. 63. in c. Item q̃ro, statuto cauetur ꝙ cõsules uillarũ. Et vide Bal. in l. si qs hæres, de inof. test. Bal. in d. l. sororem. limita opi. Bar. ut ibi per eum. Vide etiam Bar. in l. pe. inf. ad Sylla.

1 *Cõducens equum ad vecturã, an teneatur de custodia, si locans misit famulum.*

§. Quemadmodum. Vxor & maritus obseruant senatusconsultum: licẽt maritus partũ nõ agnosceret. h. d. Quæro qđ si maritus mittit custodire simpl᷑ Gl. hic nõ bñ declarat, vide eã, q incipit repente neget, &c, ibi, & custodes misit. Rñdeo sufficit ꝑ tex. qui dixit maxime, & sup. eã l. §. pmittit. innuit ff. eodẽ ver. pęna aũt. Induco ad qõnẽ.
1 † Conduxisti equũ ad vecturã, & ille, q locat equum tibi mittit famulum, an excuseris a custodia? Glo. format istam qõnem. ff. vsufru. quemadmodum cau. l. pen. Ego sum solitus dicere, ꝙ si do tibi famulum, vt equum reducat, ꝙ nunc negligentia famuli non excuset te sed dolus suus te excusaret. l. si vt certo. §. si rogauerit. ff. commo. Sed si do famulum, vt eum custodiat, tunc distingue, vt l. si ut certo. §. si a me petijsses. ff. commo.

1 *Cõfiteri videtur, qui non facit protestationem, vel denunciationẽ contrariã.*
2 *Confessio patris non facit plenam, sed al qualem probationem pro filiatione.*
3 *Confessio filiationis facta extra iudicium, quam probationem facere possit.*
4 *Filiationis probandæ practica.*

§. Quod senatusconsulto. Si maritus ɔtemnit Senatusconsultum Plautianũ, cogit᷑ partũ agnoscere, nisi vere probet non filium. Sed
1 si mulier ɔtẽnit, maritus nõ cogit᷑, nisi ille ꝓbet᷑ filius. h. d. No. † ex prin. isto ꝙ facere protestationẽ seu denunciationẽ ɔriã, vel non
2 mitter᷑ custodes, est q̃dã ɔfessio, vt ibi, ɔfessio pris, &c. Ex quo † no. qđ ɔfessio pris nõ facit plenã, sed aliqualẽ ꝓbõnem de filiatione. Op. ff. de pb. l. fi. §. fi. Gl. dicit ibi in ɔfessione matris: hic in pris. Tu dic, ꝙ nec ibi facit plenã ꝓbõnẽ, sed qualẽqualẽ sic, vt hic Op. C. de ɔfes. l. j. So. ibi in ɔfessione q fit i iudicio hic erat eẍ iudiciũ. Et
a vide gl. q incipit. i. magnã ꝓbõnem Examinemus a † an ɔfessio fi-
3 liationis facta extra iudicium piudicet. Br tu hẽs tenere pro veri-
b tate, b ꝙ in ɔfessione extra iudiciũ de filiatione qñq; qs ɔfitet᷑ principaliter pp se, & tunc constituit eum in quasi possessione filiationis, donec ꝓbet᷑ ɔrium. vt hic, & l. fi. ff. de probationi. Qñq; eẍ iudicium asserit suũ filiũ incidenter pp alıud, & tunc indistincte dicunt Doc. ꝙ nil piudicat. l. ex his. C. de test. mil. melius ꝓbat l. epistola. in prin. ff. de pac. Doct. ponũt in l. nõ nudis. C. de pbõ. In iu-
c dicio uero faceret fidem, vt d. l. j. C. de ɔfessis. Vnũ ego c addo, ꝙ si aliqs incidẽter pp aliud appellat aliquẽ filiũ, si qdem est talis actus, q nõ ɔgruit nisi filio, vt exhẽdatio vel emancipatio. l. q dã cũ filiũ. ff. de ver. ob. tũc ɔstituit in quasi possessione filiationis. Et ultra Doc. fateor, ꝙ ista nuda enũciatio nõ piudicat, nisi illud, ꝙ vltra ponit pp qđ noĩo filiũ, ɔueniat magis filio q extraneo: & tunc ɔstituit eũ in quasi possessione filiationis, vt si dico bũ, ueniat filius meus, quẽ volo, vt res meas tractet. l. qdã. in prin. ff. de pbat. Dico aliud, ꝙ qñ qs tractet eũ, vt suũ filiũ, etsi nulla uerba interuenerũt ponit eũ in quasi possessione filiationis, nisi ɔriũ ꝓbet᷑. l. j. §. j. ff. de
4 qõ. † Et istud feci tibi notare ad hoc, vt qñ quis ꝓbaret se filiũ, fiãt
d duo articuli. Vnus, ꝙ talis est, vel fuit talis filius. Secundus, ꝙ ille qui dr pr, eum habuit, tenuit, & tractauit, vt filium. Ex hoc enim præsu mereatur filius, nisi probaretur contrarium, ut dixi sup. &c.

ADDITIONES.

a Po. Examinemus. Vide plene Fel. in c. per tuas. de probatio. Barb. consi. 27.
b Alex. Pro veritate. Et istam doctrinam sequitur Pet. de Anch. in c. si uero. de sent. exco. & de materia hr p Doc. in c. trãsmissę. qui fil. sint legit. & in ca. per tuas. de prob. uide per Mod. in l. neque. C. de test. & Bar. in l. filiũ. de his qui sunt sui. & no. in c. Michael. de fil. presbyte. per Bal. in l. neque natales, & iu l. nõ nudis. de prob. & omnino uide Cy. in d. l. non nudis. Ang. in l. uxorem de manu. testa. Inn. in c. trãsmissę. qui filii sint lcimi, adde melius per Bal. consi. 56. lib. 3. ubi dicit, ꝙ sicut in l. filium diffinimus &c. eodem modo si pater nominat filium dẽt intelligi de lctimo, & naturali. Et idem in teste, qui deponit filium esse & nihil plus dicit, quia intelligitur de legitimo & naturali. Et si testis dicat, seio ꝑ eer toꝙ est filius talis, ꝑpter hoc non dicitur filius, quia dẽt intelligi sm humanã naturam. a præsumptiue, vt lex præsumit, ut inf. de ædil. edic. l. si uenditor. Refert ẽt Bal. in d. consi. ꝙcum quidam sapiens Bononiensis fuisset. Romã, & summus Pontifex illi dixisset, ꝙ erat suus filius, quia eum cõceperat dum erat in studio Bononię ꝙ volebat eum promouere ad maximos honores & ꝙ ille rñdit. Non placeat Deo, mater mea fuit vxor, & bona domina. Papa respõdit, Recede cũ domino, iste creditur legitimus. Et de probatione filiationis uide eundem Bal. consi. 15. 2. uol. Et de confessione patris facta apud acta super filiatione, vide eodem volumine, Bal. consi. 131.
c Barb. Vnum ego. Et bene facit pro qõ. in qua fui interrogatus Bononię. Quidã miserat quendã ad scholas, quem faciebat indui optimis uestib. & uocabat ipsum filium, an constituatur in quasi possessione filiationis? & nide de ista filiatione Bal. in l. filium. sup. de his qui sunt sui. Bar. & Bal. & Cy. in l. non nudis. C. de proba. l. non epistolis. eo. tit. Ang. & Lud. in l. neq; professio. C. de test. Ang. in l. uxorem. ff. de manu. test. Imo. in c. transmissę. qui fil. sint legi. gl. & ibi Ang. & Io. de Imo. in d. l. uxorem. Bar. in l. 1. C. quorum bonorum. Et no. ꝙ ista opin. secundum Bar. multum facit pro opinio Gof. quæ est ualde no. ut no. in c. afferte. de præsump. Nam in casu illius c. dicit ibi glo. quod debet filius habere hæreditatem illius, in cuius erat possessione filiationis, sed Gof. dicebat quod si puer possidebat utranque hæreditatem, habet exceptionem contra petentes. ex quo est reus. Optime facit quod hic Bart. dicit quod inquantum ad unũ ex confessione constituitur filius in quasi possessione filiationis, & sic quantũ ad alium, uide ibi do. Ioan. de Imo. & tu uide Abb. in cap. per tuas. de probationib. ubi dicit contra Bar. contra quem consuluit hic Ferrarię.
d Notare. Adde Bar. in l. filium. de his qui sunt sui. & Bal. in l. neque. C. de test. Pom. Vide Ale. consi. 51. incip. Viso, & discusso. in 1. uol. Barb. consi. 27.

§. Idem Iulianus ait. Opp. ad versiculũ, si qs ex longo. ff. de his q sunt sui vel alie. iuris l. filium. Solo. Azo in summa de alendis lib. legit, ꝙ hic non sit. §. nec ver. & sic ad præcedentia continetur, & sic contrarium non obstat, sed concordat. Alij dicunt ꝙ est §. & obstat contrariũ Sed rñde, vt in glo. quia nascitur ei filius, quo ad alimẽta, & quo ad omnia, donec probetur contrarium.

1 *Actio præiudicialis in rẽ quãdo pater dixit aliquẽ esse suum filium, & filius aliquem esse suum patrem, ita reperitur, sicut quando quis negat esse filium.*
2 *Filius quando habeat habere alimenta, quando mulier contempsit senatusconsultum Plautianum.*

§. Ex his apparet. No. ibi, ceterum recusare poterit filium. Signa, & nescio alibi. Ad
1 qd sit utile. dicã ff. in l. siue. §. qa Plautia Ex † quo hẽs ꝙ sicut reperitur actio præiudicialis in rem, per quã pater dixit aliquem filium suum, & filius aliquem suum patrem, vt Inst. de actio. § præiudiciales, & de rei uẽdicatione. l. j. ita reperit᷑ actio piudicialis, ꝑ q pr negat filiũ suũ esse, vt hic aperte dixit tex. Quæro, qñ mulier ɔtẽ-
2 nit Plautianũ, & filius petit alimẽta, an oportet, ꝙ ꝓbet se uerum filium? Et gl. dicit hic, ꝙ sic. q uide, q incipit, si plene ꝓbet, & c. ɔria gl. est in uerbo, pena, ff. eo. l. & incipit, summatim, &c. Tu dic, ꝙ mulier qñq; ɔtẽnit Plautianũ & tũc nõ dẽt filius hr̃e alimẽta, nisi vere ꝓbet se filiũ, vt hic, & ff. eo. l. sed si maritus, & hac l. §. idẽ pɔrium. Qñq; maritus contemnit Plautianum, & mulier obseruat, tunc filius debet habere alimenta, vt in gl. contraria huic, nisi probet non esse filium. Qñque vterque obseruauit, & tunc isto casu,

su,cã alimentorũ dēt summatim cognosci,& hęc est gl.q̃ signaui p ꝯtria,& tex.ĩ §.quēadmodũ,&c s.e.l.j.Quartus est,qñ uterq; ꝯtēpsit Plautianũ & iste casus ñ est possibilis qũ nũciatio dēt incipere a muliere,ut s.eo.l.j.§.illud.Et si nũciatio dēt incipere a muliere,& ꝯtēpsit,imputetur sibi,ut s.ea.l.§.idē p ꝯtrium.Qñq; uterque obseruauit, & tunc cã alimentorũ debet summatim cognosci,vt j.eo.l.si quis a liberis.§ si uel parens.

1 *Sententia lata in causa filiationis nulli preiudicat,preterquã patri, & filio.*

§.plane si denũciãte [a] muliere.

Snĩa lata in causa filiationis inter patrē,& filium,facit fidē quo ad oēs.h.d,Op.†& vr q̃ 1 hæc snĩa nõ pīudicet,nisi inter patrē,& filium, ut in Auth.quib. modis na.effic.i.le.§.sed si filium. Vide gl.j.in oĩb,q̃ incipit sic.j. vñ cogna.q̃ opponit,& nõ soluit,& ibi,in §.sed si filium Sol.ibi loquitur de illo actu,qui rem de nouo in esse constituit.Cons.n. q añ nõ erat lḡimus,sed per illum actum efficiebatur lḡimus: hic de actu q in pterità aliquid fuisse declarauit,ut j.l prox.§.fi,facit s.de stat.ho.l.ingenuũ. In hoc qñ sententia facit ius,dic plene per Cy.C.in quibus cau.in integ.restit.non est necess.l.j.

ADDITIO.

a Plane.Circa istum §.vide Do.in c.causam.el 2.qui fil.sint legi.& no.per Imo.plenè in l.sæpe.de re iud.per gl.& Doc.in c.ultimo.eo.tit. Menoch.Dec.cons.342.nu.2.

LEX III.

Siue contra pronunciauerit.

1 *Senatuscõsulta Plautianũ, & Adrianũ ꝯremediũ inducãt filio, & ẽt patri.*
2 *Actio descendẽs ex dictis senatusconsultis dicitur pīudicialis,i.fauorabilis.*
3 *Preiudicialis in rem hec,in quo differat a rei vendicatione, de qua loquitur l.1.de rei vendica.*
4 *Beneficium istorum senatusconsultorum, quando locum habeat.*
5 *Preiudicialis actio quare dicatur preiudicialis.*
6 *Actionem duplicem quis potest intentare, quando est probabiliter incertus.*
7 *Libellus in hac actione etiam incertus,admittetur in re magni preiudicij,qui concludere poterit in diuersis actionibus.*
Libellus incertus hoc casu admittitur, quando incertitudo causatur a facto patris,& quando est incertitudo iuris.
8 *De maleficio commisso in confinio duarum ciuitatũ,quis cognoscere poterit.*
9 *Actio preiudicialis an reperiatur, per quam,quis aliquam in suam vxorem vendicet,vel econtra.*
10 *Filius si nascitur soluto matrimonio morte,quãdo mater teneatur denũciare*
11 *Filius natus ẽt cõstãte matrimonio,pt intẽtare actionẽ pīudicialem in rem.*
12 *Actione in qualibet que datur pro iuribus incorporalibus, potest quis intentare actionem preiudicialem in rem.*
13 *Instantia cepta non transit ad heredes in casibus.*
14 *Si pendẽte inquisitione superueniat accusator,an sileat inquisitio,remissiue.*
15 *An iudex procedere possit mortuo accusatore,sicut poterat ab initio contra accusatum de falso.*
16 *Actio preiudicialis competit etiam non contingentibus se per patriam potestatem,& sic fratri,vel alteri coniuncto.*

§.Quia Plautianum.

Iste §.est solennis, subtilis, & singularis, & h.d. Si partus nascitur ꝯstante mr̃io,& eo soluto morte uiri,auo superstite, uel si de hoc dubitetur, an sit vxor, pīudicialis in rem redditur,& nõ hẽt locũ,cũ extraneus supest, qa in petitione hr̃ditatis incidẽter examinabit de filiatione:uel ad Carb deuenit, & hac instãtia incepta cũ patre, ad hr̃dē nõ trãsit.h.d. Hẽt sepiē rñsa, & iõ summario nõ est multũ ꝯgrua. Ponam primo casũ in teris, & postea reassumam declarando, In primo rñso Iurisconsultus unũ pluponit,s.q senatuscõsultũ Plautianũ de quo dixi ĩ prin.tituli, vsq; huc,hẽt locũ in partu,q post diuortiũ nascitur.Deinde dr,q aliud senatusconsultũ est factũ tpib.Adriani,q ptineat ad partus q nascuntur constante mr̃io.Opp.ad primum.s.e.l.j.§.elegãter. Sol. glo.q hoc est uerũ,si nascitur post diuortiũ,& post triginta dies, q.d.secus si intra triginta dies,ut in ꝯtrio.Tu dic,q quantũ ad pęnam inferendã mulieri ꝯtēnenti Plautianũ nõ hẽt locum in partu,q editur post triginta dies,ut in ꝯtrio: sed q̃tũ ad agnitionē fiendã p patrē hẽt locũ,ut patet in d.§.eleganter. Ad r̃m, q hic dr̃ q p aliud senatuscõsultũ agit̃ d partu agnoscẽdo,q̃rit̃ qua actione. Gl.dicit,q actione in rē pīudiciali, qua se vẽdicabat filiũ,vel ecõuerso,ut Inst.de actio.§ pīudiciales. Istam lec ponit Rof.in tit.de actionib.pīudicialib.q̃ posuit in mã prætoriarum & in titulo de actio, pīudicia.in rē,q̃ posuit in mã ciuiliũ actionũ. Contra hoc vr̃ q illa actio præiudicialis est prætoria: sed hic dr̃ quod agitur ex senatusconsulto,ergo ista actio est ciuilis:nec ei erat necesse,q de hoc fieret nouum senatusconsultũ, qd̃ Iurisconsultus hic vr̃ velle.Et iõ reperio,q Roffr.legit istũ §.alr̃ in duob.titu.quos ipse ponit in tractatu senatusconsultorum.Posuit.n.unum ti.de senatuscũsulto Plautiano,aliũ de senatuscũsulto Adriano,i.facto tpe 1 Adriani, de quo loquitur hic, & magis placet. Vñ pro † declõne materiæ,clarius,q̃ ponit Roffr.est aduertendum,q ex senatuscõsulto Plautiano ꝓditum est remediũ filio,& ẽt patri.Si.n.mulier obseruauit Plautianũ, & uir contempsit, partus editus proponit actionē, idē ꝯdõnē ex dicto senatusconsulto, p quam petit patrē cogi,ut eũ agnoscat in filiũ quo ad oĩa, donec pr̃ ordinarie agat, & ꝓbet vere ipsum nõ esse filiũ.ut s.eo.l.j.§ pęna,& in l.2. in pri. §.j.alr̃ est § Iulianũ.Si vero mulier ꝯtēpsit Plautianum.& uir obseruauit, tũc oritur uito ꝯdictio ex illo senatusconsulto,p quam petit ꝓnunciari ipsum nõ esse cogendum ad agnoscendum in filiũ,donec ordinarie agat,& ꝓbet uere se filiũ.d.l.j.§.pęna.& l.2.§. idem p ꝯtrium,s eo,alr̃ est sub l.j. quia illud senatusconsultũ non loq̃batur,nisi de partu q nascitur post diuortium,postea factũ est senatusconsultũ Adrianum . quo cauet̃, ut filius natus constante mr̃io,ex hoc solo,q natus est cõstante mr̃io, petit filium se agnosci donec pr̃ ordinarie agat uere,& ꝓbet eũ uere non esse filium, & oẽs istæ actiones q̃ descendunt ex dictis senatuscõsultis,pñt uocari pīudiciales.de partu agnoscendo,ut hic dr̃ in tex.non q, sit illa de qua loquitur §.pīudiciales,quia illa facit plenum pīudiciũ, 2 ut s,prox.,Et si tu dicis,† quare ista actio uocatur pīudicialis,cum pīudiciũ non faciat:exponit Roff.pīudicialis,i.fauorabilis,qa ex modica ꝑsumptione inducitur ꝑsumptio pro filio,donec uere ꝓbetur ꝯtrium.Quæ expõ probatur s,eo.l.2.in prin.alias est §.Iulianus.sub l j.ibi, magnũ pīudicium afferī pro filio , hoc est magnũ fauorem.Iõ dicamus hic pīudicialis,idest fauorabilis filio. Et circa ista senatusconsulta sunt factæ suppletiones Iurisc.oĩb.rñsis, q̃ sequuntur.His uisis tenendo opi.glo.quæ intelr̃ q agatur pīudiciali in rem,de qua loquitur,§.præiudiciales.Quæro† in quo dif- 3 fert hæc pīudicialis in rē a rei uendicatione,de qua loquitur s.de rei uendicatione.l.j §.p hãc.Rñdeo,qa rei uendicatio cõpetit tm̃ ascendentib.q uendicant filios in sua ptãte.Ista preiudicalis cõpetit ascendentib.& descendentib.inuicem. Scdo illa rei uẽdicatio dat̃ tertio possidenti filium , ista pīudicialis ẽt competit ubi a nemine possidetur.Tertio qa illa rei vẽdicatio est ciuilis.ista pīudicialis est ptoria,ut d.§ pīudiciales.Quarto,quia in illa rei uẽdicatione agitur principr̃ de iure patrię ptãtis,in prætoria agitur principr̃ de iure filiationis Ita sentit glo.in d.§.præiudiciales,& omnes Doc.antiqui & moderni.Et ex hoc patet,q hic §.nõ loquitur de actione pīudiciali ptoria,de qua loquit̃ §.pręiudiciales.qa pretor dat actionē filijs,q non sunt in ptãte,sicut eis q sunt in ptãte,& solam filiationē nãlem considerat:sed hic,ut patet ex fine §.nõ datur eis,qui non sunt recasuri in ptãtem.de alia ergo præiudiciali 4 loquitur.Sed ꝯ hoc opp.qa ad hoc,† ut qs agnoscatur,ut filius quo ad alimẽta,& cætera onera:donec uere probetur non filius,competit offm̃ iudicis.l.si qs a liberis.in prin.& p totam.l.j.eo ergo ñ est necessaria prouisio istorum senatusconsultorũ.Rñdeo,q qñq; est contentio de filiatione,& alimentis simul,& tunc hñt locum remedia senatusconsulti . Qñq; est ꝯtentio de alimentis tm̃, & non de filiatione,& tunc hẽt locum offm̃ iudicis,& ita intelr̃ l.si qs a liberis.Sed si esset ꝯtentio de alimentis, & filiatione,cessaret prouisio senatuscõsulti:quia forte natus nõ est reincidit in ptãtem , tunc cognosceretur summatim in illo offõ iudicis, quo illa alimẽta petũtur,ut d.l.si quis a liberis.§.idem rescripserunt.Item si alimenta peterent̃ a matre:q̃ ꝯstat filios non hr̃e in ptãte.Itē re- 5 tenta opi,gl.q̃ro,† quare illa actio in rē dr̃ præiudicialis. Dicit gl. qa alijs qõnib.pīudicat.l.ordinata,j.de lib.cã.q modicum est dicere. Dico ergo,q pīudicialis dr̃ multis respectib.qñq; respũ ꝯtingẽtiæ,qa una cã sic se hẽt ad aliã,q absolutoria lata ĩ una parit exceptionem rei iudicatæ in alia.l.fundi.& l fundum.j.de exceptionib.& l.j.C q accusare nõ pñt. Qñq; dr̃ pīudicialis respũ authoritatis,& ꝑeminentię,licet se inuicem nõ ꝯtingãt rõne pleni pīudicij,ut petitio hr̃ditatis.l.si qs libertatē.s.de pet.hær & l.fi.C.de peti.hr̃.Qñq; dr̃ pīudicialis respũ maioritatis,licet se inuicem nullo mõ ꝯtingant.ut qñ ciuilis,& crĩalis ex diuersis factis,ut no.in l.fi. C.de ord.iud.q dixi uobis.s. tit.j.l. rerũ amo. actio ob adulterij. s̃m vnã lect.& l.p maiorē,s.de iudi.Qñq; dr̃ pīudicialis:qa in ea uertit̃ res magni pīudicij,ut cã status.ita loq̃r.§ pīudiciales,s̃m Petrũ.Qñq; dr̃ præiudicialis, idest fauorabilis,& ita loq̃t̃ hic,s̃m intelr̃m Roff.quem s.posui. Venio ad s̃m rñsum, q gl.intelligit,q actione pīudiciali agat̃ in rem,vt s.Tu dic,q agit̃ actione pīudiciali ex senatusconsulto extenso per Iurisconsultum,p quem filius q nascitur mortuo patre,uiuo auo,petit̃ se agnosci in filium quo ad oĩa,donec auus ordinarie agat,& ipsum non esse filiũ osẽdat,& hoc,qd̃ dr̃ in textu,si ex filio natus probetur,intelligo q ꝓbetur eo ipso.q mulier stetit in mr̃io cũ defuncto marito,& partus est natus intra tempus a quo possibile est filium suum nasci. l.filium.s.de his qui sunt sui uel alieni iuris. Hoc aũt non hẽt locum in nepote nato ex filia,cum non reincidit in ptãtem aui, ut gl.dicit . Venio ad tertium rñsum, vbi dr̃,q est dubium quo tpe est natus,agitur ex senatusconsulto.Quæro ex quo senatuscõsul- 6 to agatur?gl.finaliter cõcludit pp dubium,ex utroque.† No.ergo, q qñ quis probabiliter est incertus, potest intẽtare duplicē actionem.l.j.§.quia autem.j.quorum legato. Sed certe ibi loquit̃,qñ incertitudo causatur ex parte conuenti : quæ rõ hic cessat , & sic vr̃,q deberet cogi eligere ex quo senatusconsulto agat.l.quod in hæredem.§.eligere.de tribu.act.ergo responde , ut statim dicam. Quæro,ad quid agatur ex senatusconsulto:& secundum gl.agitur actione præiudiciali in rem,ut in §.præiudiciales.Certe tunc male diceret tex. ex senatusconsulto,immo ageretur tunc ex edicto prætoris . Item cum causa sit pleni præiudicij , deberet reus reddi certus in libello,l.1.in princ.supra de eden. Dic ergo,quod

agitur

agit ex senatusc̄ōsulto exteso p Iurisconsultū ad hūc casū dubitabilē.
7 Petet† ergo filius sic, dico me natū ex tali uiro, & ex tali dn̄a, & dubitat vtrū ɔstāte mr̄io, vel eo soluto, in quocūq; tp̄e nat⁹ fuerim, deberē agnosci, ut filius p senatusc̄ōsultū, iō peto, ut in filium me agnoscas quo ad oīa, vsquequo ordinariè agas, & me nō eē filiū verè ɔuincas. Erit ergo hic spālis fauor filij, & qa res est modici p̄iudicij, vt admittat̄ libellus sic incertus: sed qn̄ incertitudo carct ex fcō ɔueti, tūc ēt libellus incertus admitteret̄ in re magni p̄iudicii, q ɔcluderet ī diuersis actionib. d. l. i. §. qa aūt quorū legatorū. Idē si incertitudo nō eēt in facto, sed ī iure pp opinionē Doct. vel Iurisc̄ōsultorū. l. in Gallus, §. si eius. ꝟ. de lib. & posth. in fi. Vlti
a mo, Dy.a † inducit istū uer. in argm̄ ad qōnē de maleficio cōmis-
8 so in ɔfinib. ita φ nō ɔstat in cuius territorio. De qua dixi in l. iurisperitos. §. cū oriund⁹, de excu. tu. Venio ad quartū rn̄sū: dr̄ hic, φ si est ɔtētio, an uxor fuerit, agit̄ p̄iudiciali. Hoc ītelł̄r duob. modis. Primo, vt sit q̄dā actio p̄iudicialis, qua uxor uēdicat aliquē in suū uirū, uel ecōuerso, qđ gl. nr̄æ nō placet. Spe. tɜ in ti. q filii sint legi. & allegat hunc §. f̄m istā lec. qđ an sit uerū in se statim dicā: tn̄ ad pn̄s nō placet, sed dico, φ hic loqt̄ de quadā actione p̄iudiciali ex senatusc̄ōsulto extēso p Iurisconsultum ad istū casum, ī quo filius dt̄ sic, dico, φ ego sum natus ex tali viro, & ex tali uxore cōstante mr̄io, uel eo soluto: φ de hoc est qō, an illa fuerit uxor, qđ mihi p̄iudicare nō dēt: quare peto, ut me agnoscas in filiū quoad oia, donec eā mr̄ij principałr agat̄, & uerū mr̄ium nō esse doceat̄.
9 Reuoco† ergo in dubiū,b an reperiat̄ p̄iudicialis, p quā qs uendi
b cet aliquā in uxorē, vxor vendicet aliquē in uirū. Vr̄ φ sic, qa hēmus interdictū de vxore exhibēda. C. de li. exhi. l. fi. sed ibi loquit̄, qn̄ ab aliquo detinet̄: sed si ipsa faceret ɔtrouersiā & diceret se nō esse vxorē, tūc nō hēmus exp̄ssum in iure nr̄o, nisi p idētitatē rōnis. De iure uerò Canonico est exp̄ssum in ti. de ɔuer. cōiug. p totū, in Spe. de spōs. §. seq̄. Quæro, quot sunt casus in q̄b. agat̄ p̄iudiciali? Gl. hic numerat aliquos. s. eos, q p̄tinēt ad istū ti. f̄m intelł̄m
10 suū, lɜ ał̄r intellexerim, ut dixi. Quæro, † qn̄ filius nascit̄ sol. mat. morte, vtrū uxor teneatur denūciare socero, sicut qn̄ solutū est diuortio? Gl. hic in fi. dt̄ φ nō qđ no. Iac. de Are. & dt̄, qđ qn̄ nascitur post mortē p̄ris uiuo auo, φ est locus denūciationi, pp eādē rōnē
11 qđ dic, ut dicā ꝟ. ti. pxi. l. j. ꝟ. §. de īspiciēdo. Ex† p̄dictis patet, φ si filius nascit̄ ɔstāte mr̄io, & sic est in possessione filiationis, tn̄ p̄t in-
12 tētare actionē p̄iudicialē in eē, tenēdo lec. gl. qđ puto uerū. idē† in qualibet actione, q̄ ɔpetit p iurib. incorporalib. & q̄ ɔpetit, ut det̄ possessori. l. & si forte. §. sciēdū. s̄. si ser. vē. & l. uti frui. §. fi. si usufs. pe. Venio ad qntū rn̄sum. s. ad uer. illud tenēdū. quē intellige in filio maiore, & ēt in filio minore, si non vult vti bn̄ficio Plautiani, alias posset impetrare Carbonianū, & nō agitur petitione hr̄ditatis, ut ꝟ. px. tn̄so. An aūt posset agere hoc casu actione p̄iudiciali ī rē, dixi s̄. px. ver. venio ad ver. & adeo. No. casum spālē, in quo† ī-
13 stātia iudicij nō trāsmittit̄ ad hr̄des ɔ̄ l. si cū hoīem. ꝟ. de fide. Rō qa mortuo illo, & defuncto, expirat actio, q̄ iā intētata erat. Facit
14 l. j. C. si pen. ap. mors interue. Et hic Dyn. inducit ad qōnē, pone, † qđ īcepta inqsitione superuenit accusator, an sileat inqsitio? Et hic vr̄ ar. φ sic. De hoc tāgit̄ in l. pe. ꝟ. de suspc. tu. & ad idē ipse in l. si maritus. ꝟ. eo. de adul. Dy. hoc ponit in c. actus lgīmi. eχ de reg. iu. li. 6. Cy. in l. ea qdē. C. de acc. & ibi dixi plene ī l. si maritus, đ adult.
15 in prin. Itē inducit in arg. † ad qōnē. Accusauit aliqs testē de falso, accusator ē mortus, an iudex posset p̄cedere, sicut poterat ab initio. Certe sic. Et Dy. allegat l. defuncto, f̄m unā lec. ubi est casus ꝟ. de pub. iud. & in c. j. & 2. eχ de coll. deteg. Venio ad ultimū rn̄sū.
16 Et no. illud, † qđ p̄iudicialis ī rē nō hēt locū, nisi inter eos, q se inuicē ɔtingūt p patriā p̄tāte, & est ualde notabile, tenēdo lect. gl. f̄m hoc ergo non possū petere me p̄nūciari eē suū fratrē, uel suū patruū & filia. Inn. vero eχ de or. cog. cū dilectus. al's c. tuā. dt̄, φ principałr, & incidēter possū petere me p̄nūciari sibi esse ɔiunctū. Idē tɜ Spe. q filii sint legi. circa prin. Io. de Blanosco ī d. §. p̄iudiciales. Cy. format hoc in l. nō nudis. C. de p̄b. ubi dr̄ ī gl. φ est dare iudiciū quasi possessoriū f̄rnitatis, ergo eadē rōne petitoriū. Ad istum. §. nō rn̄det. Rn̄. tenēdo opinionē, q̄ dixi, nihil ad p̄positū facit, qa loqtur hic de alia p̄iudiciali. s. fauorabili: q̄ nō facit ad p̄iudicium & hæc uera, sed tenendo opinionē gl. dicas, φ nō p̄t agi p̄iudiciali ex intentione senatusconsulti, sed alias sic. Pro hoc optimè facit ꝟ. de ven. in poss. mit. l. ubicunque, & ibi examinabo.

ADDITIONES.

a Vltimo. Dy. Vide Bar. in l. 2. C. ubi de crimine agi opor.
b Pom. In dubium. Adde an maritus possit uendicare uxorē, uel econtra, per Raph. cum. consi. 10.

LEX IIII.

1 *Partum præfocans qualiter puniatur.*

Necare. Hic Iurisconsultus ponit cām, quare introductum est remedium sequentis l. s. de alēdis liberis: qa ille
1 qui negabat alimēta, uidebat̄ necare. Quæro † qualr̄ puniat ille, q partū p̄focat? Gl. dt̄, & bn̄, φ l. Cornalia tā in primo casu, q̄ in seq̄ntib. Doc. dn̄t φ in primo casu, qn̄ p̄focat punit̄ l. Cornelia, sed qn̄ denegat alimenta, punit̄ pęna extraordinaria. l. j. §. pen. s̄. eo Item qn̄ abiecit, ut qn̄ exponit infantē ad hospitale. l. v. C. de infant. expo. sed ēt qn̄ dolo exponeret in aliquo loco vt moreretur. teneretur lege Cornelia de sica, ut l. j. §. diuus. inf. ad l. Corn. de sica.

LEX V.

1 *Alimenta petuntur officio iudicis*

a Si quis[a] ab liberis. b Cōtinuatio p; ex his q̄ dixi s̄ l. j. & s̄. l. px. §. Plautianū. & hoc intēdit. Alimenta liberis a parentib. vel a liberis decernunt̄ offō iudicis cognoscētis, an sit filius, vel pr̄: & an de facultatib. ɔueniri possit ali, & an sibi petēs sufficiat pp res, & operas suas an sic sub sit
1 cā, pp quā possit lḡime denegari. h. d. vsq; ad §. solēt. †. No. φ iudicis offō alimēta petunt̄. Op. φ nō subsit oblō, nisi naturalis. l. i. in fi. s̄. de iustit & iur. ergo non dat̄ actio. Sol. verum est φ nō datur actio, sed officium iudicis. l. si qs p collusionē. §. i. s̄. de actio. emp. φ non p̄supponit aliq̄ oblīnem ciuilem. l. si res. in fi. de leg. i.

ADDITIONES.

P. PAVP. Si quis. Vide Fel. in c. 1. de controuersi. infide. nūquid autem fr̄ teneatur alere fratrem. vide Cæp. cau. 247. nunquid pater possit denegare alimenta filio, vide Bar. in l. n. C. de mend. lib. 11. qđ tn̄ limita per Pā. in d. ca. j. nisi dedecus esset filio operari, vt per Bar. in §. sed si filius. ꝟ. ea. l. itē adde, φ pater potest denegare alimenta ex illis causis, ex quib. potest exhæredare, & ex eisdē causis potest dos denegare, nisi filius, vel filia pniam egissent. Vide de oib. illis Ias. in l. ius autem ciuile. ff. de iust. & iure. vbi etiam dicit, quid de patre filios occidente, vel econtra ex illis causis quibus exhæredatio permissa est.
b Liberis. Ad hanc legem. Vide Bar. in l. quidam cum filium. de ver. ob.

1 *Bannitum patrem an filius alere tene atur.*

a §. Sed vtrū. a Op. si non est in p̄tāte nō hēt locum remedium l. siue ɔ̄ §. qa plautianum. s̄. e. So. hic
b de alio remedio loquitur. Quæro, b pr̄ † est bannitus, an filius co-
1 gatur eum alere? Rn̄. φ sic. in Auth. de incest. nup. §. si vero contigerit. cum sua gl. coll. 2. & l. maritus. §. manente. s̄. de iure do.

ADDITIONES.

a Sed vtrū. An filius cogat̄. Adde qđ no. Bar. in l. si constante. in §. q. primæq. principalis, sol. mat. cōtrariū sequtur, & tenet Bal. in tit. de pac. constan. in prin. per tex. ibi in versi. rn̄deat, nec allegat. Bal. aliquid, & idem tenet Bal. in l. si quis. C. de incest. nu. & vide quæ no. Bal. in auth. bona dānatorū. C. de bo. dā. & Bal. in d. tit. de pac. constan. loquitur primo in casu spāli de nō nu. pec. item nisi esset contra patriam. l. minime. ꝟ. de relig. & sump. fune. iuncta l. Neratius. eo. tit.
Pom. Et vide Bal. in auth. incestas. C. de incest. nu. & in aut. bona dānatorum. C. de bo. dam. quid de marito bannito. Bal. in l. vbi adhuc. C. de iure dotium.
b Quæro. Vide Cæp. consi. 5. ad fi. And. Barb. consi. 4 t. 1. vol.

1 *Officiū iudicis circa alimēta descēdit ex charitate sanguinis, & ex æquitate.*
2 *Pater etiam spurium tenetur alere de iure Canonico.*
3 *Filiam bastardam pater dotare tenetur.*
4 *Officium iudicis competens filio, quando possit implorari ab alio, quā a filio.*
5 *Frater tenetur alere fratrem etiam naturalem.*

§. Vtrum. No. qđ hoc offm̄ iudicis descendit ex charitate sanguinis & ex ęqtate, nō ex iure p̄riæ p̄tātis, & sic aliud est, q̄ in senatus. vt dixi in l. siue ɔ̄. §. qa Plautianū. s̄. eo. Op. si nō est ī p̄tāte n̄ hēt remedium, vt d. l. siue ɔ̄. §. qa Plautianum. Sol. ibi de alio remedio loquitūr. Sed pone, qđ pr̄ est exbannitus, an filius cogatur eū alere? certe si ęq paratur deportato, dēt ali, vt in Auth. de incest. nup. §. ɔtingat. f̄m gl. coll. ii. & in l. cū mu-
1 tus. §. mandare. s̄. de iu. do. † Quæro, vtrū pr̄ cogat̄ filiā iniustam
a alere. Gl. dt̄ si est nata ex dānato coitu, nō tenetur eā alere: secus si ex cōcubina Certe hoc est verū de iure ciuili, sed de iure canonico cogitur qs alere ēt spurium, vt in ca. cum hr̄et. extra de eo qui
2 dux. ī ma. quā pol. p adul. Quæro, † an qs cogat̄ dotare filiā bastar
3 dam? Casus est φ sic, in l. vxorē. §. pr̄ naturalis. ꝟ. de le. 3. † Quæro,
b an istud b offm̄ iudicis possit implorari ab alio q̄ a filio? Rn̄. φ sic, qa ɔsanguinei, & alii admittuntur ad petēdū alimēta p filia. l. qui
4 filium. ꝟ. vbi pub. edu. deb. † Quæro, an fr̄ c teneatur alere fratrē.
c Gl. arguit pro, & ɔ̄, & vr̄ inclinare φ tenet̄, p l. q filiū, d vbi pu. edu.
d deb. Sed certe ibi loqtur in sorore, q̄ est vitæ obseqoris, & sic non
5 est eadē rō. l. cū hi, § in p̄sona. s̄. de trans. † Veritas est φ cogit̄ alere
e fratrem e naturalē, ergo multo fortius lḡimum, vt C. de naturalibus. auth. licet. & sol. mat. l. quamuis de hoc p Cy. C de alen. li. i. l. i

ADDITIONES.

a Barb. Quæro vtrū. Et vide Io. An. in c. quitanallis. de iureiu. vbi dicit ex q̄b. causis pr̄ pōt filiū exhr̄dare, pōt & denegare sibi alimenta. uide dictū Spe. in ti. q. fi. sint leg. ver. qd si filia, & in uer. seq. ubi dicit, φ si filia uult pœnitere de peccato luxuriæ, cui erat dedita, pr̄ tenet̄ eā alere, ar. §. o. di. c. seruū & p confis tenet eā dotare, sm Mod. ī d. c. Quintanalis, qa fauor alimētorū & dotis æquiparant̄ l. 1. so. ma. & no. Spe. in tit. q. fi. sint leg. §. 1. & uid̄ q̄. hr̄r in auth. licet. C. de na li.
Men. Bar. Soc. inter consilia. Maria in. cōs. 161. lib. 2. & si filius male consumpsit alimenta ei data, an pater teneatur Marsi. singula. 104.
Pom. Vtrum. Vide do. in c. cum hr̄et, de eo qui dux. in mat. quam polluit p adulterium. & Aret. Inst. de iure naturali gent. & ciui. in prin. Rom. cons. 43. ad fi.
b Pom. An istud. Vid̄ i ma p Præpo. in c. non satis. 85. dist. & in c. ius naturale 1. di.
c Pom. An frater. Vide Aliquid per Pan. consi. 2. in pe. col. 7. dubio. 1. uol.
d L. qui filium, Facit tex & ibi no. in l. quamuis sol. ma.
e Alere fratrē. Adde gl. & Bar. in l. 1. C. de alē. lib. & Bal. in l. 1. §. ius naturale đ iust. & iu. & ibi qd in uxore, & qd in eo filio q dilapidauit bona. Adde φ idem de fratre tenuit cōs. 397. 2. li. ubi pp hoc cōsuluit, cū qdā pr̄ alterū filiū hr̄dē instituisset cū hoc, φ nihil daret fratri, & sic filio testōris sub pena priuationis ad euitādā penā, cōsuluit φ adeat iudex, q cogat fratrē ad p̄stādā sibi alimēta ex p̄sona sua, & hoc mō iudex p alimētis poterit sibi facere assignare unā possessionē, nō obstāte p̄hibōne testōris. Et qd de eo q dilapidauit bona φ Pan. de Ca. in l. si cū dotē §. 1. s̄. sol. mat. dicit Bal. tenere, φ pr̄ oīno teneat̄ ad alimēta in auth. si captiuis. s̄. de epis. & cle. dicit Old. ita tenere p l. libertus q oparū. ꝟ. de oper. lib. q limitat Bal. in authē. cōtra cū rogatus nisi filius dolo, vel lata culpa partē suam dissipauerit, quia tunc etiam alimēta perdit, secus si leui culpa, alle. l. etiam s̄. sol. ma. & hoc tenet Spe. in tit. qui fi. sint l. uersi. sed pone.

Alimenta an petere possit, qui se potest ex operis suis alere.

§. Sed & si filius. Hic ponit̃ de alia cāæ cognitione, s. an ille, q petit sibi dari alimenta, pos
a set sibi sufficere: q a aliunde possẽt a hr̃e q̃ a patre, No. qđ qui pōt
1 † se alere ex operis suis, non p̃t petere alimẽta p istud offm̃ iudicis quod est verum. Pro hoc in auth. de quæst, in fi. col. 9. C. de men di. val. l. j. lib. xj. & hoc intellige si honeste pōt exercere b illā artē; aliàs secus. l. nepos Proculo. j. de ver. sig. secundum Pet.

ADDITIONES.

a Aliũde posset. Quid aũr ꝑ filio hñte aduẽtitia, vid l. §. finaũt. & ibi Bal. C. de bo. q̃ li. Vide Bar. & Bal. in l. libertis. §. j. đ ali. & ciba. le. Et qd de muliere nupta, an dẽ it hr̃e alimẽta à p̃re, vel ab hr̃dib. patris. Nā đt statutũ Bononiẽse, ꝙ anteq̃ mulierib. dos fuerit cōstitura, dẽant eis dari alimẽta decẽtia đ bonis hr̃ditatis illius, de qua dos cōstitui debuerit, & vltra đc statutũ, ꝙ ista alimẽta dẽat p̃sta ri arbitrio cōiunctorũ, dico ꝙ istud ẽt erat de iure cō, vt n. Bal. ĩ l. q filiũ. post Nic. de Neap. ff. vbi pup. edu. dẽat, p illũ tex. & ĩ l. nō fine. C. de bo. q̃ li. ĩ l̃ ali mẽta q̃nq: dẽant iure sãguinis, & naturę, put sunt alimẽta q̃ dẽnt a p̃re ipsi filiæ, & successiuę ab hr̃dib. p̃ris eũ rep̃ntãtib. iuxta. §. itẽ rescriptũ ĩ hac ea. l. j. e. tñ nō dẽnt p̃stari illi q iã aliũde alimẽtatus ẽ, nisi qñ p se alimẽtãdo se obliga uit alteri vt q a pecuniã mutuo accepit p alimẽtis. Ita declarat Bal. ĩ l. libertis quos. §. manumissi⁹ j. đ alimẽ. leg. Et q a de iure & dispōne legis alimẽta nō cōstituũt illi q hẽt aliũde vñ sibi puideat đ alimẽtis. vt j. e. l. alimẽta. & d. l. q filiũ. cũ ibi no. & iō ĩ filia postq̃ erit nupta, & in obseq̃o viri cũ viro ẽēt nulla dos pmissa erat q a poterat sibi puidere đ alimẽtis ex p̃sona viri q a marit⁹ te nẽt eã alere, satis tũc iuri cōsonũ vr̃, ꝙ statuẽtes voluerit puidr̃e mulieri đ ea lib. alimẽtis, postq̃ nupta erat viro, & si ipsa volebat, poterat dotẽ suã exigere ex forma statuti. Et s̃m hoc istud statutũ erit ĩ hac parte alimẽtorũ cōforme iu ri cōi, iō talis iterp̃tatio vr̃ amplectẽda. l. 2. C. đ noxa. c. cũ dilecti. đ cōsue. Nec marit⁹ posset petere alimẽta q a si nō cōstat sibi pmissa fuisse aliq̃ dotẽ, & nō appareret, ꝙ mulier fuerit ĩfirma, tũc alimẽta p̃stita a marito vxori, q̃ fuit, & ẽ ĩ seruitio viri, nō p̃nt peti p maritũ, vt firmat Inn. in c. p v̄ras đ do. iter. vir. quasi videat̃ fuisse cōtẽt⁹ marit⁹ p̃sona ipsius mulieris p dote, ex quo ab initio nō cōuenit đ dote, s̃m Inn. vbi s̄. allegat qđ hr̃ in Auth. qb. mo. na. effi. leg. §. pe. ver. qđ. n. agat. & Cy. & Bal. ĩ l. p onerib. C. đ iu. do. & Cy. & alij ĩ l. qd in vxorẽ. C. de neg. gest. Hoc exp̃sse voluit ibi Pau. s. qñ marito nulla fuit dos p missa, & alimẽtauit vxorẽ sanã existẽtẽ, seu q̃ eẽ poterat in obseq̃o viri, nulla possit petere alimẽta. Et ad materiã Bar. hic vide no. Bar. in l. de alimẽtis. C. de trãs. & Bar. in l. j. C. de mẽd. val. li. xj. & gl. & Bar. in l. si qs argẽtũ. §. sed & si qs C. de do. & Spe. in tit. q fi. sint leg. ver. qd si is q petit. Adde tu ad primã partẽ, qd si testor legat mille suę filię & uult ꝙ ponãt in loco tuto usq. ad nubilẽ ętatẽ & ꝙ de usufructu alat̃, & hr̃s hoc nō fecerit, an illa puella tpe nubilis ętatis poterit petere illud, ꝙ pl⁹ petere posset ultra alimẽta si mille fuissẽt d'posita, nō obstãte ꝙ alimẽta habuerit ab hr̃de? Vide Pa. đ Ca. cōsi. 236. ad tẽxtã p̃tẽ apostillę, dic ꝙ ẽtsi marito sit dos pmissa, dũmō mulier sit in seruitio uiri uel p ipsũ steterit ꝙ ñ sit, q tñ ñ p̃t petere alimẽtã ab ipsa, ita cōsuluit Pã. cōsi. 85. vbi cōsuluit rescindẽdã esse quãdã trãsactionẽ factã inter uir. & uxor. eo q a uir partẽ dotis, q̃ habuerat, nolebat cōpensare cũ alimẽtis factis uxori, q̃ erat in ei⁹ seruitio. & Ro. cōs. 517. ubi similiter dicit quãdã liberationẽ factã marito per uxorẽ de dote occasione alimentorum præstitorum fuisse erroneam.

Men. Cur. iun. cōsi. 148. nu. 5. Soc. sen. cōs. 121. nu. 4. lib. 4. cōsi. 57. nu. 37. eo. Soc. iun. cons. 8. in fi. lib. 3. Dec. l. de alimentis nu. 5. C. de trans. Tiraq. de iureprimo genit. q. 75. Crauet. consi. 199. & consi. 522. nu. 7. dixi in consi. 1.

b Potest exercere. Ille qui potest se alere ex operib. suis, non debet ali. fallit si aliter deberentur, per no. per Bar. in l. de alimentis C. de transac.

Sententia in causa alimentorum an sit interlocutoria, vel diffinitiua, & an donec causa pendet, filius ali debeat.

a §. Si vel parens. In cã alimentorũ pcedit̃ summarie, a & s̃nia lata nō facit p̃iudiciũ ĩ cã filiationis ordinariè exercẽda. h. d. Op. ꝙ cã filiationis agaĩ p senat. l. si ue j̃. §. q a Plautianũ. s̄. e. Sol. hoc intellige ĩ casib. in q b. senat. defi ciũt: q a forte fili⁹ ñ ẽ ĩ p̃tãte: q ꝙ apparet in hoc §. qñ fili⁹ denegat ali quẽ suũ patrẽ, quo casu senat. ñ puidenrũt. Vl' dic, ꝙ remediũ isti⁹ officij iudicis, & remedia senatus. p̃nt ꝯcurrere, & ĩ electione eius
1 q đt se filiũ, est qđ intẽtet. Quæro, an s̃nia q̃ dat̃ sup cã alimento rũ, sit difinitiua, vel ĩterlocutoria: gl. hic đt, ꝙ ẽ interlocutoria. Veritas ẽ, ꝙ ẽ diffinitiua, vt dicã. j̃. px. §. & ibi ẽ gl. Quæro an interim donec cã pẽdet, dẽat ali filius? Gl. đt, ꝙ sic in l. si neget. j̃. eo. Dic vt ibi dicã. Inducit Dy. ad qōnẽ, an si iudex pnunciet teste falsum. teste p̃iudicet: De quo dic, vt l. Lucius Titius. in fi. de his qui no. inf.

ADDITIO.

a Sũmarie &c, Ad hãc sũmariã cognitionẽ uide q̃ no. Bar. late in l. j. §. fi. de p̃t. sti.

1 *Sententia lata in causa alimentorum est diffinitiua.*
2 *Sũmarijs in causis vbi s̃nia speratur, lis contestatur, & libellus dari debet.*
3 *Summariè quando proceditur, & de plano, sine strepitu, & figura iudicij, an requiratur libellus, & quæ probatio sufficiat, nu. 2.*

1 Si quis ex his. † Quæro, an s̃nia sit diffinitiua an, interlocutoria? Veritas est qđ est diffinitiua vt gl.
2 đt, l3 in p̃cedẽti §. aliud dicat. Nã ĩ causis sũmariis, vbi sperat̃ s̃nia
a dẽt ꝯtestari lis, & dari libell⁹, aĩs ñ valeret a s̃nia, vt in auth, offerat̃ C. de li. ꝯte & hoc tz Spe. ĩ ti. de of. oĩũ iu. §. postremò. aĩs. §. post q̃ ver. qnto dicam⁹. Facit l. tign. §. fi. s̄. ad exhibẽdũ. Nã actio ad exhibẽdũ r̃q rit sũmariã cogōnẽ & tñ dat̃ s̃nia & lis ꝯtestat̃, vt ibi. In ꝯriũ facit, ꝙ vr̃ tenet̃ gl. ĩ l. bona. §. si alieno. de dã. inf. Sed r̃ndet ꝙ hoc est verũ, qñ dr̃, qđ cã examinet̃ sumarie. Secus si diceret̃, summarie, de plano, sine strepitu, & figura iudicii, tunc. n. seruaret̃ or-
b do, q poni. ĩ c. sæpe ꝯtingit. đ ver. si. ĩ Cl. Quæro ĩ istis † summa-
3 riis q pbō sufficiat; R̃ndeo q̃dã ẽ cã summaria q̃ facit pleuũ p̃iudiciũ, & tũc req rit̃ plena pbō, l3 dilōnes dẽt̃ breuiores. C. đ nauf. l. đ submersis. li. xi. & d. c. sæpe, q̃dã ẽ cã summaria q̃ ñ parit plenũ p̃iudiciũ. sed modicũ, vel quasi nullũ, vt ĩ actione ad exhibẽdũ, & tñ sufficit pbō p iur̃m. l. thesaurus, ad exhibẽ. Quædã est cã, q̃ nō parit plenũ, sđ qualecũq le p̃iudiciũ, vt cã alimẽtorũ, & tũc req rit̃ qualis qualis, pbatio, vt hic. & j̃. ea l. s solẽt. & l. 3. §. cãæ. j̃. ad Car. In causis vero ordinariis sine dub o req rit̃ plena pbō l. iudices. C. đ judicijs. ĩ crĩali. req rũt̃ pbōnes luce clariores. l. sciãt. C. đ pbatio.

ADDITIONES.

a Nō valeret. Vide qualiter in causis summarijs ĩ q b. sperat̃ s̃nia, dẽat dari libellus, & lis cōtestari. & q̃ probatio fieri debeat, vide hic. Et utrũ s̃nia lata in causa summaria, sit diffinitiua, vel interlocutoria. Guil. & Pe. de Anch. post eũ in clem. 1. de jure patronatus, dicũt, ꝙ cã alimẽtorũ est summar. a, eo ꝙ nō req rit̃ libellus, nec alia iuris solẽnitas, cũ expediat̃ officio iudicis, p hac l. & l. j. & l. si iudex. de his, q sunt sui. & quod no. in rub. de interr. action. & adde Bar. in l. 1. §. fi. de preto. stip.
b Pom. Quæro. Vide Fel. in c. ueniens. el 2. de testi. & in c. cum super, de re iud.

b Idem iudex. No. ꝙ ex quibus causis potest filius exhęredari, ex eisdem possunt ei alimenta b denegari, vt hic, cum sua gl. quæ incipit, ex qua causa. tene menti.

ADDITIONES.

a Poma, Iudex. Vide Ias. in l. ius autẽ ciuile. in 1. col. in prin. ff. de iusti. & iu. & quid per hoc dicat Fran. Crem. sin. 19. vide Præpositum in c. ius generale. 1. dist.
b Alimẽta. Adde Io. An. in c. Quintauall is, de iureiu. & idẽ dicit Bal. in l. fi. C. de do. pmiss. ĩ dote. l. ꝙ poterit ex eisdẽ causis filia dote priuari, arguẽdo de dote ad alimẽta. Et hic adde Bar. post gl. ĩ l. fi. C. đ alẽ. lib. Et qũ pcedit arg. de alimẽtis ad legitimã, dixi ĩ l. fi. de his q b. ut ind. & no. Bal. hic Adde gl. no. ĩ l. iniquũ, C. de accus. q̃ dicit, ꝙ alimẽta pietatis cã p̃stita repetunt, si alimẽtar ius accusat alimẽtatorẽ.

a §. Nō tãtũ. Op. j̃. ea l. §. parẽs. Sol. intellige hic de onerib. alimentorum a pro se, & p vxore, & liberis, vt in gl, nō in ꝙ soluat̃ p filio æs aliensũ, vt ĩ ꝯtio. Vide gl. q̃ dicit, ut vestimẽta. Illa p̃ria excẽpla sũt vera ĩ se, tñ ñ ꝯgruũt literæ: q a postq̃ tenet̃ alimentare, tenet̃ dare vestimẽta, & habitationẽ, sed iō dicit cætera, vt ĩ fi. gl. ibi, itẽ pro se, & suis liberis cũ vxore. Et ista ẽ vera.

ADDITIO.

a Men. Alimentorũ. Ruy. cons. 244. lib. 5. Are. cons. 17. nu. 11. Scripsi. cōs. 321. nu. 16

§. Et si impubes. Declara hunc. §. vt in glo. &c.

1 *Mater quando possit petere alimenta facta filio.*

a §. Si mater. Mater a alimẽta q̃ fecit in filiũ, q'a patre ali debebat, a p̃re repetit. h. d. s̃m verã lec Op. de l. ali
2 menta. C. de neg. gest. Sol. Gl. q̃ est hic, † distinguit. Aut expẽsa est magna, uel parua: Aut mulier fuit ptestata, aut ñ. la. đ Are. & Cy. & Pet ĩ d. l. alimẽta. dicũt, ꝙ ĩ casu huius legis nō est necessaria p testatio. tũc. n. ẽ necessaria qñ on⁹ alimẽtãdi spectat ad ipsum filiũ tunc q a p̃sumptio est, ꝙ mr̃ velit donare filio, necessaria ẽ ptestatio: sed qñ on⁹ alimẽtorũ spectat̃ ad uirũ, nō est verisimile, ꝙ mulier velit viro donare: ideo repetit, ẽt si ñ fuit ptestata, vt pbat̃ ĩ l. Nesenni⁹. s̄. de neg. gest. & ibi dixi intra triẽniũ tñ onus alimẽtorũ spectat ad matrẽ. l. 3. C. de alim. li. qđ intellige, si mater pōt alere filiũ: secus si esset ita pauper, ꝙ eũ sine auxilio sustẽtare nō posset, tunc spectaret ad virũ. s̄. co. l. j. & j̃. co. l. j. §. parens. & §. pe. & uide glo. quæ incipit, etiam non modica in fi. glo. dic, vt plenè per Dy.

ADDITIO.

a Men. Mater. Bar. Soc. inter consi. Maria. sen. consi. 261. col. 2. lib. 2.

1 *Parẽtes educare an sit de iure naturali, et an valeat pactũ ne liceat alere. n. 2.*

1 §. Parẽs. Solet dubitari, q a in l. j. in fi. s̄. de iust. & iu. dr̃, ꝙ educatio liberorũ est de iure nali. Sed qđ de educatio-
a tione parentũ? Hic vr̃ tex. a ꝙ sic ibi, de iure nãli: b Sed dixi vobis
b ibi, ꝙ educatio parẽtũ nō est de iure nali, sed nali rōne: q a bñ fa-
c ciẽti bñ faciamus. l. sed & si lege. §. ꝯsuluit. s̄. de pet hær. qđ apparet: q a huic verbo nali. adiũgit̃ rō, q̃ ñ ꝯpetit alijs aĩalib iō intelligr̃ rōne nali, i. de iure gẽtiũ. Facit s̄. de iust. & iu. l. oẽs. ibi, nali rōne, i. đ
d iure gẽtiũ, đ glo. Quæro, an valeat d pactũ, ne liceat alimentare?
2 Certe nō. l alia. §. eleganter. s̄. so. mat. Spe. 2. in tit. qui filij sint legi.

ADDITIONES.

a Pom. Hic videtur tex. Vide c. cum quidam, de iureiu. vbi tale iuramentum est cōtra rationem. uide quæ remisit ad lecturam Abb.
b Iure naturali. Alimẽta dẽnt̃ de iure naturali. & iō nō ualet pactũ in cōtrariũ, ut p Io. An. ĩ Spe. q filij sint legit. & seq̃ Pe. de Anc. in c. canonũ statuta, circa oẽdiũ de cōstitutio. ex quo dicebat Spe. in p̃dicto tit. q fil. sint leg. §. j. ver. sed pone, ꝙ non ualet pactũ, ꝙ filiũ nō teneat̃ alere p̃r. Idẽ erit in dote dãda filiæ, vt 3 ꝙ non ualet pactum, ꝙ p̃r nō teneat̃ eã dotare, s̃m Ro. in l. j. sol. ma. Lita istum tex. in fin, dum dr̃, ꝙ parẽt dẽnt̃ alimenta, nisi talis p̃r eẽt in delicto pacis ruptę. Casus est no. in c. j. §. si qs hoiem. de pa. te. en. Intellige tñ, ut ibi p3 ex l̃ra per Bal. in auth. bona dã. C. de bo. dã. Itẽ fallit in p̃re, q cōtra patriã uenit, qm̃ oẽdũ illa alimẽta nō dẽntur, sed poterit impunè occidi, p tex. ĩ l. minimẽ. de relig. p quo uide no. p Mod. in l. q̃uis. cũ l. se. s̄. sol. ma. An aũt, & qñ alimẽtis renunciari possit ẽt cũ iur̃o, uide Bal. ĩ l. pactũ. C. de col. & qđ no. Bar. in l. cũ h̃, in prin. de trãsa. & qđ no. Ro. in l. j. sol. ma. Vide Bar. in l. q filiũ. ubi pup. edu. deb. & facit iste tex. p eo, qđ consuluit Dy. in cōs. 7. incip. qō talis ẽ, qdã noie, Odanus. Adde tu, ꝙ tale pactũ iō firmatur iur̃o s̃m d. Mariã. So. ĩ c. si diligẽti. de fo. cōp. ita nec ualeret statutũ, ut ibi p ipsũ.
c Pom, Naturali. Vide Fel. in c. cum inter priorem, de rescrip.
d Po. An ualeat. Vide Soc. ĩ c. si diligẽti ĩ scđo mẽbro principali. de fo. cōp. & Ale. in d. §. eleganter. hic allegato. ver. p̃dictis tñ. Ge. in c. q̃uis, ver. qđ si filia, de pactis i 6.

1 *Alimentandi onus quando transeat ad hæredes.*
2 *Frater alit fratrem inopem, & non hęredes extranei filij ipsius alimentandi.*
3 *Monasterium alit filios ingressi.*

1 §. Itẽ rescriptũ. † Onus alimentãdi in subsidiũ transit ad hr̃des. h. d. Dr̃ hic. hr̃s filii. Sed ꝯ, filius fa. non hẽt hr̃dẽ, vt j̃. de cast. pec. l. ii. Solu. intelligas hic ĩ filio emãcipato, uel in filio ĩ p̃tãte hñte castrẽse peculiũ, q fecit testm̃. Dr̃ hic, hr̃des ñ cogi, &c. Sed ꝯ de obseq. liber. l. liberto. & l. hr̃des. Sol. ibi in hr̃de liberti, hic in hr̃de filii, vel aĩr intelligit̃ ibi s̃m distinctio-

2 distõnẽ huius §. Prima plus placet.† Quero, aliqs a pr̃ egenus hẽt
a fratres, q tenent eũ alere, vt s. eo. l. j. itẽ hẽr hr̃des filij ex̃neos, ad
quos incũbit seu ptinet onus alimẽtandi. Quidã dñt, ꝙ primo p-
tinet ad hr̃des filij, vt hic, & hoc vr̃ tenere Cy. C. de neg. gest. l. ali-
b mẽta. in fi. Sed bñ puto, ꝙ on' b alimẽtãdi pot' spectat ad fratres,
vel ad matrẽ si hẽt p istũ tex. q dicit, in sũma egestate Vult n di-
cere, qñ nullũ aliũ hẽt, q dẽbat ipsũ alere. Illa est n. sũma necessi-
tas, hoc est vltima, l q duos, ff. de reb. dub. & l. cũ q. ad Treb. Pro
3 hoc vr̃ tex. ff. e. l. pe. & ibi dicã.† Quæro, qd e si pr̃ ingredit̃ mona
c steriũ, an monasteriũ teneatur alere filium? Dy. dicit, ꝙ sic, p text.
huius §. & Spe. in tit. qui filij sint leg. §. 1. vers. quid si quis intret.

ADDITIONES.

a Quæro, aliquis. Vide etiam Bart. in l. si marito, §. si voluntate, ff. sol. matr. & in l. post dotem, eo. tit. & ꝙ no. in simili in l. si debitor, quib. mod. pig. vel hyp. sol. & incidenter Imo. in l. stipulatio hoc modo concepta, de verb. oblig. uide Bart. in d. l. 1. C. de mend. ual. lib. 11. & gl. ibi & Bald. in l. si quis argentum, §. sed si quis, C. de do. & Spec. qui filij sint leg. §. 1. vers. quid si is qui petit.
Pom. Vide quod in simili dicit Alex. in auth. præterea, C. vnde uir, & uxor.
Men. Idẽ in auo. Rui. cõs. 94. nu. 6. lib. 5. Math notab. 148. qui de fratre loquitur.
b Paris. Quòd onus. Vide Math. not. 152. incip. nunquid illud onus. Vide Alex. in l. mulier, §. cum proponeretur, ff. ad Treb. & in l. alimenta, col. vlt. quem sequitur Bart. hic, licet Cyn. Fulg. & Paul. de Cast. & Bald. ibi teneant contrarium.
c Pom. Quæro qd. Et sic sentit Bar. ꝙ filius nõ potuit petere lıtimã interim. Idẽ tenuit in auth. si qua mulier, C. de sacros. ecc. auth. idẽ est, C. de bo. q. lib. cõtra tenet Bal. in d. auth. si qua mulier. p tex. sing. in c. cũ simus, de reg. Ego allego gl. fi. pro Bal. in c. ex transmissa, qui fil. sint leg. & uide quæ dixi in d. cap. cum simus.
Rom Vide Fely. in c. t. de probationibus.

1 *Sententia lata in causa summaria non facit præiudicium, si agitur ordinariè.*
2 *Actio præiudicialis reperitur, per quam quis negat se libertum.*
3 *Cognitio, de qua hic, an sit summaria vel semiplena.*
4 *Summaria in ista cognitione probare per iuramentum, an sufficiat.*

§. Solent. Hic incipit tractare de tertia parte rubricæ, s de
alimẽtis pr̃standis inter libertos & pr̃onos, hoc
intẽdit. Liberti cogunt̃ alere patronos & eorũ filios & parentes,
& officio iudicis cognoscet an sit libertus, & de facultatib. liber-
1 ti, & patroni, & an eãm hẽt recusandi. h. d vsq; ad fi. legis.† No. ꝙ
snĩa lata in eã summaria nõ facit p̃iudiciũ si agat ordinariè, s. e.
2 l. si vel parens, & ff. de re iud. l. à diuo Pio, § si sup rebus.† No. vnã
actionẽ p̃iudicialẽ, per q̃ quis negat se libertũ ꝙ vt glo. dicit facit
3 vindicando se in ingenuitatẽ, vt l. circa, s. de prob Quæro † vtrũ
ista cognitio sit summaria, vel semiplena, & dic, vt glo. quæ inci
pit, s. summatim, & est vera opinio gl. per istum tex quia si causa
alimentorũ cognosceretur plenè, faceret p̃iudicium in alio, l. pe.
& ibi no s. de his q sunt sui vel ali. iur. & l. j. C. de ord. iud. Op. C.
de iud. l. iudices. vbi dr̃, ꝙ plena debet esse cognitio. Sol. fallit hic.
4 Sed hic † quæro, an in hac summaria cognitione sufficit proba-
re per iurm̃, sicut dicimus in l. thesaurus. s. ad exhiben. Et Pet. di-
cit, ꝙ non, & bene per l. 3. §. causæ, ff. ad Carbon. Pro huius noti-
tia no. tria, ꝙ causarum summariarum quædam facit plenum
præiudicium, vt plenè scripsi s. ead. l. si quis ex his, & ibi uide.

§. Vtrum. Quærit gl. vtrum liberti libertorum teneatur
alere patronos, & vtrum patroni teneãtur ale-
re filios liberti, dic vt in gl. & bene.

1 *Vasallus vasalli mei, vasallus meus non est.*

§. Si quis à liberti. Primum dictum facit in argũ ꝙ
1 vasallus † vasalli mei nõ est meus
vasallus. De quo est gl. in l. de accessionibus, ff. de diuers. & temp.
præscr. & ibi dedi tibi concord. Ad secundum dictum quæro. in
quo perdatur ius patronatus, quando quis manumittit ex causa
fideicommissi? Et dic vt in gl. tamẽ intelligas ꝙ non cogitur ale-
re patronum, nisi sit filius patroni, l. qui ex causa, ff. de oper. lib.
Quæro, quid in eo qui est emptus nummis suis, dic vt in gl.

1 *Ecclesia qualiter teneatur alere patronum.*

§. De alimentis. Quærit Iac. de Are. qd si mulier non
hẽt vnde viuat? Rñdeo, ꝙ tunc con-
demnatur vir insolidum, arg. huius §. & dixi in l. maritum, s. sol.
1 mat. Quærit Dy.† an presbyter eccl. teneatur alere patronum ec
clesiæ, si est inops. & dicit, ꝙ sic, si sibi superest, alias secus, vt hic.

LEX VI.

Alimẽta. Si pr̃onus liberto denegat alimẽta. pdit iuspro-
nus: si libert' patrono, redigetur in seruitutẽ. h. d.

1 *Donatarius an teneatur alere donantem, remissiuè.*
2 *Vasallus alimentat dominum.*
3 *Filius emancipatus denegans alimenta, reuocatur in potestatem.*

§. Imperatoris. Opp. C. de libe. cau l. solo. Sol. dicit gl.
dic vt ibi, & bene. Dr̃ hic in fi. emptori
adijciant Quærit hic gl. sed quid vendet? & gl. dicit ꝙ libertus fa
ctus seruus per ingratitudinẽ Et istã tenet Dy. Sed ista non videt
vera: quia tex. dicit ꝙ a p̃side, & sic non ipse patronus, qd nõ esset
dubiũ si esset seruus Alij dñt ꝙ vendet libertus, vel uerius iuspa-
tronatus vt & filius venditur. Et vide d. gl. fi. quæ incipit, vel pro
salutẽ. ibi, sed quid. quæ opin. est uera. sed vltima opi. non vr̃ uera:
quia tex. præsupponit, ꝙ redigatur in seruitutẽ, qño ergo vendet
libertus? Præterea tex. vult ponere, ꝙ sit maior pœna, & si ius liber
ti venderet esset minor. Qualiter ergo saluetur ista gl. dic, ꝙ seda
procedit sm princ. qñ dicit tex. admoneatur, ꝙ si hoc modo non
sint commoniti, actum vr̃ ꝙ vendatur ius patronatus. Stantẽ in-
t ter ꝙ admoneatur, idest corrigatur, tunc pcedit prima opin. In
1 ducitur† in ar. an donatarius teneatur alere donantẽ. & glo. sunt
variæ, seu ɔ̃riæ. in l. vlt. C. de re. do. ff. de regu. iu. l. in ɔ̃denatione,
2 dic vt no. p Cy. in d. l. fi. Quærit Dy.† vtrum vasallus teneatur ale
a re dñm? & vr̃ ꝙ sic a ar. huius l. Præterea vasallus tenetur dñm de
fendere, vt eol. x quæ sit for. fid. c. j. sed si non pstat alimẽta, vr̃ ne-
care, vt l. necare. s. eo. ergo tenet̃ eũ alere. gl. tãgit in l. solo. C. de li.
cau. facit gl. in d. c j de for. fid. & hoc no. Spec. in ti. q fi. sint leg. § j.
3 ver. sed nũqd dñs Quæro † an filius emãcipatus, q denegat alimen
ta reuocetur in potestatem. & Iaco. de Are. dicit, ꝙ sic, ar. huius l.
& l. j. C. de ingra. lib. & ff. de iure pat. l. ingratus.

ADDITIO.

a Videtur ꝙ sic. De hoc per Bal. in l. 1. §. sed scimus. C. de Lati. liber. tollen. & Bar. in tract. de alimen.
Menoch. Iulius Clarus lib. 4. sent. §. Feudum. q. 25.

LEX VII.

1 *Actio reperitur præiudicialis negatiua.*
2 *Filiationis in quasi possessione non existens, non alitur.*
3 *Præiudicialis est actio, per quam nego aliquam esse uxorem meam.*
4 *Existens in possessione præbendæ alitur ex ea, etiam si de ea sibi mouetur qõ.*

Si neget. Ista lex hẽt tres lec. & vno mõ legit Ia. de Areti. vt
recitat Cy. C. eo. l. fi. ꝙ filius petit alimenta a pr̃e &
pẽdẽte summaria cognitione filius obtinuit, quare pr̃ cogitur ale
re, nũc pr̃ agit p̃iudiciali. dicẽs illũ nõ esse filiũ lrĩmũ cũ mr̃ fuerit
serua alterius, & sic nõ vxor: an illa pnũciatio ĩ alimẽtis p̃iudicet
in filiatione? Certe nõ. In text. ibi interim i. pẽdẽte cã sup actione
p̃iudiciali, ĩ qua dẽt fieri plena pbõ filiationis: q primo fuerat fa
cta summaria cã alimẽtorũ, ut dicit Ia. de Arc. & no. p Cy C. eo. l.
1 fi. Et sm istã lec. no † illud, qd dixi tibi in l. 3. §. q. Plautianũ. s. e. ꝙ
inueniť p̃iudicialis actio negatiua. Et sm istã lec. hẽs. ꝙ ista lex ni-
hil facit ad illud ad qd allegat glo. hic, & in l. si qs a liberis. §. si uel
parẽs. qñ dt̃ nec decernẽt alimẽta. &c. & sic dñ itelligit ibi glo.
ꝙ pẽdẽte cã alimẽtorũ dẽat aliqd, nõ est verũ, immo pẽdẽte p̃iu-
diciali cã. Sedo mõ legit cã Dy. ꝙ hic erat qõ de mrĩo, & filiatio-
ne, qa negabã vxorẽ, & filiũ esse ex me natũ, interim dẽt ali. & sic
facit p gl. q est in §. si vel parẽs. in l. si qs a liberis s. e. Videam' istã
lec. Dy. qũo erat q. de mrĩo & filiatione? & oportet dicere, ꝙ erat
incidẽs: qa petebat filius alimẽta, ego negabã ipsum esse ex me na
tum, & matrẽ fuisse meã vxorẽ, & tũc ponit eũ Dy. grauatũ in cã
filiationis q̃ superest & agitat in eodẽ iudicio. Certe pẽdẽte isto
iudicio cogit pr̃ alere filiũ. Est ne vera ista lectura Certe si eẽt ve-
ra, tunc seqret absurditas: qa quilibet ribaldus posset ire ad vnum di
uitẽ hoĩem, & facere qõnẽ filiationis: qa interim dẽret alimẽtari.
Et idẽ tenet gl. in l. vlt. C. e. vt ergo cesset iniqtas intellige glo. q̃ est
in l. si qs a liberis. §. si vel a parẽs, & alia q̃ est in l. vlt. C. de alẽ. li. &
hãc legẽ sm istã lec. qd pt esse verũ in vno casu qñ qs est in quasi
possessione filiationis, q interim dẽat ali, & alsnõ l. j. §. idẽ Iul. s.
2 e. sed si † nõ est in quasi possessione filiationis, tũc non dẽt ali. nisi
p̃cedente aliqua cognitione, vt l. j § eo. ff. de vẽtre in pos. mitẽ. &
a l. 3. §. cãæ. ff. ad Carb. Tertio mõ legit ut Dy. tãgit hic, ꝙ erat qõ de
mrĩo, de filiatione nõ principr̃, sed an eẽt lrĩmus, interim tenetur
eũ alere. & Dy. nitit̃ hoc impugnare qa si hoc eẽt verũ, cã alimen-
torũ non pt subesse: qa si pñciat̃ esse mrĩũ, sequit̃, ꝙ sit filius lrĩ-
mus, & si pñciat̃ seru', cogit eũ alere, vt filiũ, & seruũ suũ, & sic cã
alimẽtorũ nõ poterit subesse. Sed dico, ꝙ Dy. arguit ab insufficien
ti ptiũ enumeratione, qa lex nõ dicit de ancilla sua, vel alterius,
qa si eẽt ancilla alterius, tũc nõ cogeret̃ pr̃ alere illũ seruũ extra-
3 nei, sed dñs eius, & sic pt pcedere, & sm istã lec. † hẽmus nouã p̃-
iudicialẽ actionẽ, s. ꝙ nego te eẽ uxorẽ meã Et ita ponit Dyn. in §.
b quia Plautianum. Vide Spe. qa ponit in tit. de spõs. Vltimo b Dy.
4 istam legem inducit in argũ ad qõnem.† Alicui mouetur qõ de
præbenda, an interim debeat ali ex ea? Et certe sic, si est in possessio
ne ipsius præbendæ. Et pro hoc. l fi. C. de ord. cog. &c.

ADDITIONES.

a Menoch. Tertio. Soc. iun. consi. 8. lib. 3.
b Vltimo. Adde an Abbas expulsus possit facere pactum de reb. monasterij, & debeat alimentari, uide Bal. in consi. 302. uol. 5. incip. ad euidentiam.
Men. Adde alios casus per Alc. in tract. præsump. reg. 2. præsump. 9. num. 8. & seq.

LEX VIII.

1 *Hæredibus patris, & auo materno superstibus a quo possint alimenta peti.*
Quid si aliquis habeat patrem & filium diuites. nu. 2.

Nõ queadmodũ. Descẽdentes p lineã masculinam
coguntur alere ascẽdẽtes suos, sec-
ĩus si p fœmininã, nisi p subsidiũ. h. d. Hic dico esse casum eius qd
1 †ponit̃ in l. si qs a liberis. §. itẽ rescriptũ. s. eo. s. an dẽant alimẽtari
ab hr̃. lib. pr̃is, vel ab auo materno. ita vr̃ casus hic. Et Dy. uolẽs ef
fugere ɔ̃riũ exponit tex. cũ dt, nõ sũt supstites, &c. subaudi, vel hr̃
des eius. Sed iste tex. tũc nil releuat: nec est de mente huius lr̃æ, &
hoc voluit tex in §. item rescriptum. ibi, in summã egestatem. &c.
a Credo ꝙ hoc sit verũ, licet aũr dicat a Pe. in l. alimẽta. C. de ne ge.
2 Quærit Ia. de Are.† Aliqs hẽt patrẽ, & filiũ diuites, a quo dẽt prius
petere.

ADDITIO.

a Pom. Dicat, Vide Alex. consi. 136. uers. et quod ita. in 2. uolum. Arc. in c. meminimus. de accus.

petere alimenta.Alia quo est,aliqs het patre, & auu diuites, a quo petere alimenta.Alia qō est,aliqs hēt patrē, & auū diuites, a quo petei aliment. Ia.de Are.format hic,& ī l.j.C.đ alē li, & Cy.cū re citat licet sit aliqualis uariatio. Nā ibi tenet ꝙ filii sit electio,hic te net ꝙ prius dēt petere a pr̄e,q̄ ab auo vel a pr̄e,prius ,q̄ a filio, & hoc puto verius,Et est rō,qa tex,in l.si qs a liberis.s̄.c,ver.& ma- gis.dicit ꝙ hęc res descēdit ab æqitate & charitate sanguinis:sed ꝙ
a pr̄ alat filium,est de iure naturali, nō aūt, vt filius p̄stet alimenta pr̄i,ut dixi s̄.c,l.si qs a liberis.§.si uel parens ergo æqtas naturalis facit,vt prius petant̄ alimēta a pr̄e q̄ a filio. & sic cum pr̄ sit de ꝓ- pinquiorū sanguine, putarē ꝙ prius petant̄ alimenta a pr̄e quam ab auo.& h.d.Ia,de Are.& dixi in l.j.in fi.sup.de iust.& iu.

ADDITIO.

a Iure naturali.O's hāc rōnē dicebat Bal.in auth.res q̄.C.cōia dele. ꝙ auus nō tene tur dotare nepotē,si fili⁹ hēt vñ dotet,sicut diximus i alimētis,alias sic.an aūt qs teneat subuenire pot⁹ filio suo q̄ pr̄i suo,& ecōtra.uid̄ Cy.i l.2.i fi.C,de pa.q fi. d.uid̄ Bar.i l.ddit dotē.i fi.de col.bo.dū loqt̄ qs t neat̄ dotar̄ nepotē,pr̄,an auus.

LEX IX.

1 *Alimenta an debeantur annua vel menstrua. Et an filius viuente patre dicatur habere aliquod ius in debito bonorum subsidio.nu.2.*

a 1 IN bonis. a Pr̄onus nō hēt ius in bonis liberti, nisi ꝓ alimen tis in casu necessitatis.h.d. No.† ꝙ dēt de alimentis menstruis,& tene mēti.Et sic vr̄.ꝙ q dēt alimenta, dēt soluere de mēse in mēsem.Op.C.de epis.& cle.l.si qs ad declinādā,ubi d̄i,ꝙ annua.Ia.de Are.soluit ualde solēniter,& dt,ꝙ qñq; alimēta dēn- tur in ꝑpetuū,vt paupib.ialis hospitalis,vel ff̄ib.tūc dēnt̄ annua, vt in ɔ̄rio Sed qñq; dēnt̄ alimēta ad tps, ut alicui certo hoī,quē ē certū moriturū,& tūc de mēse in mēsem dēnt. Sed dices tu,noīe alimētorū ɔtinent̄ vestes,an in oī mēse induet me? Br̄ hoc intelli ge verū in l.nr̄a q̄tū ad cibū,& potū, vestes aūt dēnt dari cū eget, & hoc 13 gl.ī l.Firmio,j̄.qn̄ dies le.ce.Facit.l.nec semel.§.si i habi tatione,c.ii.Prædicta intelligo vera,nisi ꝑ dispositiōē esset alr̄ decla ratū:qa dixit,annuatim uel dictim,vel quolibet mēse,vt no.in d. l.nec semel,§.si in habitatione.Facit l diariis.j̄.de ali.& ci.l.decla-
2 raui plene in l.pecuniæ sortē j̄.de ali.& cib.le. Quæro,†an b filius
b dicat̄ hr̄e aliqd ius in debito bonorū subsidio,uiuēte pr̄e. Et qdā
c hūt hic ꝑdo Cy.additionē de hoc gl.in Auth.de hæ.& fal.§.si qs aūt nō implēs,vr̄ dicere ꝙ sic & ꝓ hoc l.Pap.§.si qs ipuberi.s̄.de inof.tel. In ɔ̄riū vr̄ casus i l.nr̄a . qa pr̄onus nullū ius hēt in bonis liberti.Et ꝓ hoc l.2.j̄.si a pa.qs fuerit manumis.Verū ē,ꝙ uiuo pa tre ñ dr̄ debitū ꝓpriē,sed quasi debitū.gl.ē exp̄ssa. C. de iu.& fac. ign.l.3 Facit j̄.de col.bo.l.j.§.si ipuberi.& qđ ibi dixi d̄clarabo me lius in l.is pt j̄.de acq hær. Vltimo q̄ro,dr̄ hic ꝙ nullū ius hēt, nisi sit egenus,an ergo tūc hr̄et ius ī bonis liberti? & dico,ꝙ nō : qa si hr̄et,ad quēcunq; trāsirēt bona,transiret istud onus,qđ est ɔ̄l hr̄s liberti.j̄.de obseq.a liber.Mihi ergo vr̄ ꝙ sit onus personæ pro re bus,s̄m quod alias dr̄ in l.rescripto in fi.inf.de mun.& honor.

ADDITIONES.

a In bonis.Aduerte quòd Bar.in hac l.allegatur contrarius dum uidetur uelle,ꝙ te neatur assignare legitimam filio pater,eo uiuente, sed pro so.uide concor.quam posui in aut.si qua mulier.C,de sa.san.ec.

b Quero an.Solēt aliq moderni examinare hoc in l.stipŭlo hoc modo, de uerb.ob. Pō.Vide Bar.in l.post emācipationē.§.j.ff.de li.leg.Pan.cōs.63.i fi.j.uol. Alc.cōs. 180.ñ.vol.Bal.cōs.206.inci.pr̄.in j.pte,& lita ut ꝑ Io. de An.in c.2. de delic.pue. & in c.Iudęi.2.de iudę.& ad istam q.uide etiam Ale.consi.57.in prin.in 3.uol. Men.Adde limitationem,de qua per Ferrat. cau.24.Aret.consi,2. nu.1. Ias.consi. 147.col.2.lib.2.scripsi consi.77.nu.6.

c Pom.Et quidam hūt.Et illā gl.sing.tene menti,licet sit reprobata.tu.potes eā sal- uare,ꝙ aut ingrediatur monasterium,& sic uenit naturaliter, & tunc debetur,ca sus sing.in c.cum simus,de reg.secundū Bal.in auth.ingressi.Aut non, & tunc ex statuto,puta quia filius est condēnatus,& pr̄ tenetur ad ltima, & tūc ꝓcedit gl. ista est sin.gl.in q.u.de dec.li.x.uide Io.de Im.in c.R ay. de tes.si filius hēt in bonis pr̄is,dicitur habere ius uiuo patre,tex.gl.& Bar.in l.post emancipationem.ff. de lib.& uide Bar.in l.si quis legatum.§.1.de fil.& l.1.C.de in.& fac.igno.

TITVLVS QVARTVS.

De ventre inspiciendo, custodiendoque partu.

¶Continuatio rubricæ huius apparet ex prin.l.j.inf.co.

LEX PRIMA.

1 *Obstetrices,quæ adhibentur in inspiciendo ventre iurare debent.*
2 *Medici missi ad inspiciendum vulnus iurant,*
3 *Testis deponens per verbum,uidetur,quando probet.*
4 *Relationi peritorum in arte creditur.*
Commissionem factam peritis,scribendi modus.
5 *Periti plures adhibentur quando plures haberi possunt.*
6 *Dictum duorum testium,an eneruetur per dictum vnius dicentis contrarium.*
7 *Affirmanti plus creditur vni,quàm duobus negantibus.*
8 *Testimonium de credulitate,quando sufficiat.*

a TEmporibus. a Hic dr̄ qđ in nouo facto,nouo
1 ɔsilio opus est.& ista est notabi- lis lex Quæro primo,†an istæ obstetrices,quę adhibē tur,debeāt iurare? Et gl,dicit,forte ꝙ non, & uide gl.
b ī ver.vel duæ q̄ incipit.C.de fide,instr. &c. Et no.illā
2 gl.† ꝓ medicis,tq mittunt̄ ad uidendū vulnus an sit mortale, uel an sit remāsura cicatrix.Et Ia.de Are.tenet gl.in l.iusiurādi.C.de testi dicit ne uerum ista glo.& illæ? Certe non,quia dicit contra l.
3 hac c dictali.§.is illud.C.de sec.nup.& ɔ̄ l.cōparationes.C.de fide
c instru.† Quæro,testis c examinatus, & interrogatus quantum pe- tium fuit,dicit centum norcni,vt mihi vr̄,an iste testis probet Et mihi vr̄ casus,ꝙ sic. vbi dixit tex,uideri. Imò diceres tu, casus est hic,ꝙ nō;qa videri est testimoniū de credulitate,nō d veritate.Et dicit gl.hic in verbo,vel duæ,q̄ prox.allegaui.ꝙ illud est testimo niū credulitatis,nō veritatis, tñ tex.alibi dicit ɔ̄rium,qđ tñ est di cere p̄gnantē videri,quantū pregnans est, l.quid tñ,§.si arbiter,s̄. de arb.& l.diui fratres,§.j.j̄ de lib.cau.Et s̄m illas leges gl.hic nō bene dicit : qa s̄m illas leges,testimoniū est de ueritate. Et hoc ēt pōt colligi ex illo tex, qui dicit prægnantē videri, & postea dixit, prægnantē esse. & sic Iurisconsultus vtitur illis verbis, quasi non esset
4 aliud,p̄gnantē uideri,& p̄gnantē esse. † Quæro, vtrū d hoc sit ve-
d rū,ꝙ perito in arte sua sit credendū ? Certè casus est hic. ꝙ sic, ex quo tex, dicit,tu,q iudex es,dic,cōmisi tali & tali expertis in arte ista.Pro hoc facit ꝙ habetis in proœmio ff̄orū in prin.ibi,qs am- plius,&c & l.1.s̄.si men.fal.mo.dix. & de acq.re.do.l.locus, & l. l.semel.C.de re mil.lib.12.& in Auth.de nō alie.§ qđ aūt.coll.2.
5 † Sed q̄ro,dēt ne duobus cōmitti:vel uni,vt credat uni.Et tex.iste requirit,ꝙ sint duo. Et br̄ si ciuitas habet plures artifices in illa ar te tūc duob.cōmittit̄ .Sed si non hēt nisi vnum,tunc illi soli com
e mittitur,vt d.§.ꝙ autē.in Auth.de nō alien. Vlterius e hæc l facit
6 in arg.,ad quæst. † quotidianam. Duo testes, dicunt de aliquo ne- gotio, ꝙ si unus dixit contra aliū,an sit probata intentio actoris? Et hic videt̄ casus ꝙ non lædit dictum unius . Et ista qō est mul- tum

ADDITIONES.

a Pom. Temporibus. Limita,vt per Aret.cons.143.

b Et no.illa gl,Et an medici,& obstetrices debeāt iurare,vide Bal.in d.§ his illud. & Ang.in repe.l.si vacātia,de bon.vac.& tene mēti,ꝙ snīa lata iudicio med.co- rū non transit in rem iudicatā, & sic pōt cōtinuo retractari. ita singul̄r dicit Io. And.in tit.de ho.in addit.§.j.refert d.Ant.in c.ꝓposuisti,de prob.& ibi extēdit, ꝙ snīa lata consilio sapientis nō transit in rē iudicatā, qđ est singul̄r notandum.

c Quæro testis.Sēper solet illa lex allegari,ꝙ credit̄ peritis in arte.Et an testis,qui deponit per verbū, vr̄, valeat, & an ille,qui deponit per verbū,credo,de peritia artis excuset a falso testimonio,vide Bal.in l.data opera,C.qui accus.Et de teste deponente per uerbū,vr̄,scripsi post Bar.in l,quid tñ.§.si arbiter,s̄.de arbi.Et ui- de decisum de duob.medicis testificantib.vnū fuisse tñ vulnus mortale,ꝙ suffi cit,vt in §.ꝙ aūt, in Auth.de nō alie.l.cōparationes,C.de fide instr.c.qm̄ cōtra, de prob.no.Bar.& alij in proœ.ff̄orū, & Bar.in l.quoties,C.de ponde.& au.illa. lib.10.& in l.j.§.si.de verb.obl.& Bal.& Sal.in d.l.cōparationes,& Cano.in c.ꝓ- posuisti,de prob.,& satis est ꝙ p̄dicti,qui hūt sup tali cognitione deponere,sint experti in arte sua,vt dicit tex.in c.fi.de frig.& malef.vel ꝙ sint medici.l.semel. C.de re mil.li.12.& c.significasti,el 2.de hom.Et medici in proposito dr̄ illi,qui q̄s ægritudines curare solent,tā febres,q̄ ēt uulnera. l.j.in prin.& ibi Bar.j̄.de var.& extraord.cogn. Vnde appellatione medicorū ueniunt obstetrices, & qui non vr̄,sed ēt certam partē corporis curare solent,ut dolores dentiū,seu auri- cularū,ēt si per incantationē curarent, ut dicit tex.& ibi Bal.in l.j.C.mād. Et sic apparet nō oportere,ꝙ sit doctoratus.quod patet ēt ex l.j.§.ne aūt.C.dē cōi ser uo manumis. vbi serui utriusq; sexus possunt esse medici,qđ esse nō posset,si ad hoc,ut quis dicat medicus,requireret̄ Doctoratus,quia cū Doctoratus sit digni tas,c.quato,de magist. no.Bart.in 1.const.C.& in l.j.ff.de test.mil. & Bal.in l.j.in prin.ff.de iust.& iu.cū sim. serui aūt à dignitate repellunt̄, l.pen.& fi.C.qui mil. non pos.lib.11.sequeret̄,ꝙ non possent esse medici,cōtra d.§ ne aūt.Adde tu,ꝙ ubicunq; cū dicto unius medici probatæ uitæ,& in arte periti concurrit longi- tudo uitę in cura infirmi:vel ēt,ꝙ uulnus nō esset in loco,in quo nō requireret̄ consiliū medicorum,uel aliud concurreret, qđ medici dictū iuuaret,tunc testi- moniū unius medici est sufficiens ad absoluendum. Non ob.iura,q̄ dīt,ꝙ ubi de peritia artis testimoniū redditur,nō sufficit unus testis, sed requirunt̄ plures,ut in Auth.de nō alie.§.sed neq,,in ver.o,architectis, & in l.semel. C.de re mil.li.12. in uerbo,medicis. & hic tex.in uer.oēs uel duo, & in l.hac edictali,§.nobiliū,in uerbo, arbitros. quia ista iura procedunt qñ plures fuerunt adhibiti, quia tunc per plures fienda est probatio:sed si ibi uulneratus solū vnū medicū habuisset, vel alr̄ fuisset adhibitus,si est probatæ uitæ,& peritus in arte,iudex pōt se con- formare cū dicto illius. arg.l.j.in fi. de uerb.obl. quia nō debet uulneratus sub- trahere aduersario facultatē probandi,nullum medicum,uel unū adhibendo,& hoc consuluit clarius Bald.consi.102.2.vol.scias etiam unum,quod dicit Bal. in l.si ab hostib.§.si uir.s̄.sol.matr.ꝙ si uulneratus non adhibuit medicū,præsumi- tur sua culpa mortuus,qñ uulnus poterat se habere ad mortem,& vitā iudicio medicorum. Et quæ sint consideranda ad uidendum,an sit mortuus ex uulnere, vel sui culpa posuit Bald.consi.95.5.lib. Et ꝙ stetur dicto unius periti in arte, qñ plures haberi nō possunt,tenuit Rom.cius cons.20. ubi dicit,ꝙ licet illis de- ponentib.de eorum peritia deferatur iur̄m,tñ si sit statutum,ꝙ in causis aliqui- bus procedatur summarie, simplr̄,& de plano, iuris solennitate non seruata, ꝙ absq, iuro ualebit eorum dictum.Alleg.Bart.j̄.de do.l.si filius,& in tracta.ad re- primendum,super uerbo,videlicet.& Rom.ipse comprobat per plura media.

Pom. Adde Pau.de Cast.in l.j.ff.de iust.& iu.vbi latè per Ias.uide Alex.cons.159. uers.& licet.5 uol. Aret.in l.planè,§.si ita,ff.de leg.1. & not.Rom.sing.355. Et quid si testis dicat,nisi fallor, uide Paul.de Cast.cons.278. incip.Viso processu. col.fin. Et an ualeat statutum , ꝙ testi deponenti de credulitate credatur , uide Rom.ꝙ sic sing.360.Aret.cōs.143.incip.Ex facto proponitur.per Paul.de Cast. consi.198.incip.Visa inquisitione. Raph.Com.consi. 134. Alex.consi.140.1.vol. Anch.consi.175.incip.Ex consuetudine.in fine.

d Paris.Quæro utrū.Vide Alex.in l.mutus,ff.de acq.hær.latè Alex.consi.179.uol.2. & cons.141.uol.1.Nunquid autē credatur testi dicenti se peritū,uide Fran.con- sil.50.ad fi.Item ꝙ tales testes debent deponere iurati,& an & quando sit locus gratificationi, uide Fr.consi.143.multa alia in materia peritorum in arte, & de eorum consilijs uide per Bart.& ibi Alex.in apost.in l.semel.C.de re mil.lib.12. uide latè de materia Fel.in c.proposuisti,de prob.& de uerbo,uidetur,uide etiā ad Bar,in l.quid tamen,§.si arbiter,ff.de arbi.& latè de prædictis,& alijs in ma- teria,uide Fel.in c.significasti,extra de hom.& in c.proposuisti,de prob.

Men. Soc.tract.fallen.reg.244. Afflict.decis.253.num.10. Cæpol.consi.28.col.4. Paris.consi.56.nu.13.lib.2.

Pom. Vide Alex.consi.148.2.uol.& consi.15.col.fin.1.uol. Rom.consi.20. & quæ scripsi in 1.const.ff.ueteris,in ult.col.uer.item no.

e Pom,Vlterius.Vide Cæpol.cons.48.

tũ pulchra, & quotidiana. & istã ponit Cy. in l. j. circa fi. C. de iure iur. & ibi vide. Vlterius no. q ista l. facit pro gl. q̃ habes in l. diē, p
7 ferre. §. si plures. ff. de arbi. q magis † statur dicto vnius affirmãtis, q
a duob. a aut trib. negãtib. hic ē tex. & Ia. de Are. ponit hic & Oldr. quãdam distinctionem, q̃ ibi dixi, & habeo in libro meo. Quan-
b do b † tañt testimoniũ credulitatis sufficiat, vide Ia. de Bel. ĩ Auth. de hęred. & fal. §. hinc nobis. & posui post omnia cõtraria. & bñ. Item est arg. ad illud de peritis in arte. Sed vide plene in Specu. in tit. de prob. l. fi. ver. hoc quoque.

CONCORDIA.

Pro ꝯcordia aducrte q testis deponẽs p ista verba, videre suo, uel suo iudicio, non probant. quia non vr̃ deponere per sensum corporeum, sed p iudiciũ intellectus. Bar. in l. quid tñ. §. si arbiter. ff. de arbit. Contrarius tamen alleg. in hac l. in prin. Tu dic q in hac l. in prin. loquitur in casu singulari, quando ẽm subiectam materiã sufficit testĩmoniũ de credulitate: quia deponit de peritia artis alias regulariter ꝯ. Ita Franc. de Are. in ꝯs. 64. & ita procedat prima opi. Ratio autem specialitatis in ij. opi. est, quia tunc testimonium de credulitate admittitur, quia non est proprie testis. Vide Ias. in rub. post glo. ibidem. ff. de iureiur.

ADDITIO.

a Quàm duobus. Exemplum quando dicis, est hic maritus, sic etiam si negatiue referatur, secundum Imo. per illum tex. & l. si cum dotem. §. si maritus. sol. mat.
b Meuo. Quando. Cephal. consi. 28. col. 5. in prin.

1 *Positionibus etiam de iure isto est respondendum.*
2 *Si intentatur vnum ex tribus remedijs, contra contumacem, de quibus in l. consentaneum, & nihil mihi prodest, an possim aliud intentare.*
3 *Denegans respondere positionibus an habeatur pro confesso.*
4 *Banniti in quibus legibus fiat mentio.*
5 *Consultor si debet elegi eligitur a partibus, & ipsis discordantibus a iudice.*
6 *Occidens descriptum in libro bannitorum, excusatur.*

1 §. Ex hoc. Rescripto. iste tex. allegat̃ an positionib. d̃ iure isto sit rñdendũ, solet allegari l. Ostilius. ff. de le. 3. Sed mihi vr̃ q sit cas' hic qa ĩterrogat̃ mulier, an sit pgnãs, & dẽt rñdere q sic: qa si negat, tũc mittũt obstetrices, si ꝯstat̃ exonerat
2 partẽ a probatione. Sed † vos scitis q l. ꝯsentaneum. C. quõ & qñ iud. dat tria remedia ꝯ ꝯtumacẽ, & si intẽto vnũ, & nil mihi pdẽ an possim aliud remediũ ĩtẽtare? Et dico q casus vr̃ hic, q sic, ibi dũ dicit, quid ergo, si nõ, &c. In ꝯriũ facit l. satisq. ff. de in ius voc.
3 vide ĩ l. ꝯsentaneũ. vbi de hoc dixi. Itẽ † vlterius ex hac l. no. aliud, an ille q denegat rñdere, habeat̃ p ꝯfesso: & facit q nõ, sed remedijs ꝑorijs cogit̃ rñdere. Habes p Cy. in l. ij. §. pe. C. de iur. calum. & ff. de confes. l. certũ. & extra de cõfes. c. ij. li. vi. habes † hic de bã
4 no. a gl. facit mẽtionẽ in l. j. circa pri. ff. de requi. re. de iure hodier
a no habes in auth. Item nulla communitas, & in tit. hic finitur lex
5 Corra. c. primo. Vlteri' b ista l. facit q si dẽt assumi aliqs sapiẽs: qs
b dẽt eligere sap. ẽ. ẽ, uel iudex uel partes. Et in uer. & notandũ vr̃ q
c iudex. Dy. dicit c q partes. sed si discordãt, tũc iudex eligat. l. iij. §. fi. ff. de administ. tu. & l. fi. C. de iud. & in l. ĩ uẽditione. §. fi. ff. d bõ. auth. iud. possid. & Spe. in ti. de reqſ. ꝯsi. §. j. ver. meli' igit̃. Quęro
d qd de positione iuramẽti, vr̃ idẽ per l. iusiurãdũ. §. si de qual itate.
6 ff. de iureiurã. Vltimo. Iducit̃ hęc lex cũ gl. q̃ incipit. f. & c. in ar. † aliqs est scriptus bannitus in libro cõis, sed non legitime fuit bannitus, alius interfecit eum. an excusetur per formam statuti? Certe sic per vers. certum. & p Dy. in l. pe. de adult. & in dubio præsumit̃ ignorare, vt hic Dy. dicit. & probat̃ in ver. meminisse. ff. ea. l.

ADDITIONES.

a De banno. Adde quæ dixi in rub. de reg. iur. post Ro. & adde gl. in l. 5. §. qd ergo. de suspec. tut. & no. per Bar. in l. illicitas. §. veritas. de offi. præsi.
b Pom. Vlterius. Vide Fel. in c. proposuisti. de proba.
c Paris. Dyn. dicit. De hoc & alijs multis uide Ias. in l. fi. 3. no. C. de iudi.
d Barb. Vltimo. Vide Bar. in l. pen. inst. de adul. & l. 1. §. si serum. ff. d. 2. q. post Bal. ĩ l. et sup. d' legi. & in auth. q supplicatio. C. d' pe. imp. off. ... huiusmodi. §. cũ ita de le. 1. Pom. Vide Fel. in c. quæ in ecclesiarum. ver. quinto casu. de consti.

§. Meminisse. Istum §. allegaui tibi ĩ l. ꝑtor. ff. vi bonorum rap. & ĩ l. quẽadmodũ. §. fi. ff. ad legẽ Aquiliã, q dictũ est in vna lege, nõ intelligit̃ repetitum in alia.

§. Si cui ventrem. Op. dr̃ hic, quod factum matris ꝑiudicat filio. Contra. imò uidetur, q factum matris filio præiudicare non debet. l. j. C. de fal. Solu. in petitorio non præiudicat, in possessorio sic. Opp ff. ad Carb. l. iij. §. missum. Sol. ut ibi, & l. pe. eo. tit.

a b §. Denuntiari. 1 a Facit ad qõnẽ b q̃ posui in repetitione §. Cato, in d. l. iiij. ff. de verb. obli. & quod
2 dixi in l. si quis instituatur. §. item si conditioni, de hær. instit.

ADDITIONES.

a Denunciari. Ad intellectũ huius §. vide Bar. in l. diem ff. de aqua plu. arc. & semp alleg. iste tex. q iudicium & citatio debent dirigi contra illum, quem principaliter negotium tangit, & non ad illum, ad quem negotium spectat in consequentiam, de quo tex. u ad hoc facit secundum Bal. in rub. de succes. edic. vbi dicit, q ille debet citari in iudicio, cuius interest tanquã pars. de quo dicto etiam facit sectũ d. Card. in c. inter quatuor. de maio. & obed. facit quod uoluit idẽ Bal. in l. si curator. s. de iur. deli. & in l. nã ita diuus. de adop. & ĩ l. obseruare. §. ꝓficisci. de off. proc. dicit tñ Bal. in l. ab eo. C. qũo & quando iudex, q ad substãtiam iudicij sufficit citari illum, ad quem dirigitur petitio, sed quo ad extensionem præiudicij non præiudicat illa sententia, nisi fuerint citati illi, quorum interest & dicit hanc fuisse doctrinam Inno. in c. humilis. de maio. & obe. Dico, q hic est tex. vbi probatur, q debet iudicium dirigi in illum, ad quem principaliter negotium spectat, & Bal. ibi ex abrupto loquitur. Nam Inn. in d. c. humilis. dicit, q in citatione requiri debẽt oẽs, quos cã tangit. l. nã ita diuus. de adop. l. in causæ. § cã cognita. de min. l. de unoquoq. ff. de re iud. l. si deserat. C. si pp pub. pensi. & absentib. non præiudicat. l ẽt. §. velut. de minorib. Postea Inn. refert alios, ar. eiusdem tex. dicẽtes, q non tenet qd factũ est, & põt dici non tenere sniam lata, nisi per edictũ solẽniter euocẽt. ff. quæ sen. sine ap. re. l. 1. §. item cũ ex edicto, sed bene tenet, ẽt si nõ uocent singulariter, sed nõ præiudicat eis q non audierunt edictũ. Hæc sunt verba formalia Inn. ex quib. apparet, q refert opi. duas. Vna est q iudicium teneat, alia qd iudiciũ sit nullũ. postea eligit 3. opi. s. sniam latam non tenere, nisi per edictũ solẽniter euocentur, sed bene ẽt si non vocentur singulariter, q snia valeat, sed non præiudicat eis q non audierunt edictũ, & ita eundem Inn. refert do. Car. in d. c. humilis in 2. q. & sic illud ad q Bal. alleg. Inn. non fuit opi. Inn. sed fuit opi. quorundam. Si ergo sit facta citatio per edictũ in genere, iuxta no. per Bar. in l. fi. C. de iure delib. & quod hr̃ per Iac. de Bur. & alios in auth. si oẽs. si minor se ab hære. abst. ualebit iudicium. Illud tñ quod Inn. dicit sufficere, q citetur per edictum, & nõ singulariter, põt limitari nõ pcedere. s. qñ psona quæ citatur, esset certa & sciret, qa tũc nõ sufficit cã citari per edictũ & in genere, sed requiritur q singulariter citetur. Ita uoluit sing. Inn. in c. cũ in tua, q ma. accu. possunt, & ibi oẽs sequũtur. Facit quod uoluit Io. And. in c. fi. de elect. in 6. Præterea illud dictũ Bal. in d. l. ab eo. intelligit qñ principalis actus spectabat ad illũ cõtra quẽ directa fuit petitio. Ita recte intuenti sensit Bal. in d. l. ab eo. inquantũ alleg. Inn. in d. c. humilis. Vnde iudicium dẽt dirigi cõtra illum quem principaliter negotiũ tangit, non in consequentiã. Facit quod dixi post Bar. in l. 5. in apostilla magna. circa fi. de pign. Adde uidendũ circa prædicta Bal. cons. 164. vol. & scias q licet statutum dicat debere citari proprijs noĩb. filios & hr̃des debitoris, non aũt generaliter p procuratorẽ, q dẽt intelligi, ut ipsi creditori, ad cuius instãtiã citatio emanauit, possibile est facta diligenti inquisitione, notitiam esse propriorum nominũ ipsorũ filiorũ, & hr̃dũ citandorũ, alias ãt cõstitutio arctaret ad impossibile. Nec psumit, qd cõstõ voluerit quẽ arctare ad impossibile. l. Titius. de excu. tu. no. Bal. in l. 1. C. vnde vir & uxor. sol. seruabit̃ ius cõe, qd' ubi incerti sunt, sufficiat gñalis citatio, si sunt certi, specialis, ut no. Bar. in extrauag. ad reprimendum ver. per edictum, & in iurib. alleg. in apost. ff. quib. adde Cuma. sing. determinantẽ hoc in c. fi. de ele. Scias ẽt, q licet erratũ esset in citandi mõ, seu forma a iure traditis, nihilominus si is, cuius interest, notitiam habuit citationis, p q̃ non legitimẽ citabat̃, is ita ligatur quẽadmodũ si fuisset legitime citatus. casus est in cle. cãm. de elec. & licet alias snia non præiudicet non citato, præiudicat hoc casu illi qui habuit notitiã, licet legitime citatus nõ fuerit. Ita tenet Ro. cons. 410. Quæ ãt diligẽtia reqrat̃ qñ aliquis est citandus ad domũ, & an ille q ẽ ĩ comitatu ciuitatis dicat̃ abesse ciuitate, ut excuset faciẽs citare, si citari dẽat personaliter, vide Ro. cons. 454. Et ãn si in citatione reqratur certa solennitas an omissio solennitatis vitiet citationem, si in cã põt procedi summarie, & si nuncius referat se oĩa fecisse, præsumatur seruata forma, & an præsumenda sit commissio iudicis de citatione pro validitate actus, uide eundẽ in Ro. cons. 197. & formam qũo absens sit citandus, siue sit de ciuitate, siue non, vide per Bal. cons. 355. 1. vol.
Pom. denuntiari. Iste. §. est sing. secundum Barb. cons. 29. 1. vol. & Alex. cons. 156. in 2. vol. & cons. 5. in 1. vol. Fel. in c. 2. de const.
b Ad quæstionem istum. §. pro sing. alleg. Bal. in rub. de succ. edict. & vide quæ dixi post Bar. in l. si quis instituatur. §. item si conditioni de hæred. inst.

1 *Omissio crucis in inuentario non vitiat.*
2 *Solennitas leuis quæ dicatur.*
3 *Consuetudo loci inspicitur in confectione alicuius actus.*

a §. Quod autem. a Omissio modicæ solẽnitatis non
1 uitiat. h. d. Facit ad qõnẽ, † qñ omit-
b tit̃ signũ crucis b ĩ inuẽtario, q nõ uitiat, qa est leuis solẽnitas. Sed
2 q̃ est leuis solẽnitas? Old. dr̃, † q leuis solennitas est cuius omissio
c nullũ vr̃ paruũ ꝑiudiciũ generat, ut hic. Et illa dr̃ grauis solẽnitas c quæ omissa multũ obstat ꝑsonæ l. cũ hi. §. si prætor. ff. de transact.
3 † Item no. q in eo, quod est gerẽdum debet inspici ꝯsuetudo loci ubi fit. Facit ad quæst. testamenti, q locus vbi fit testamentum debet inspici l. ij. C. qui test. fac. poss. & l. 2. quemad. test. aper.

ADDITIONES.

a Barb. Quod autem. Vide Bal. in procemio Cod. & in l. fi. C. de iure delib.
Pom. Pro intellectu huius §. uide Alex. cons. 141. 2. uol. cons. 48. Fely. in c. 3. de test. cog. Barb. cons. 198. Fel. in c. cum causa. de re iud. Rom. cons. 146.
Paris. Vide aliquid in repertorio in uerbo, solennitas. Nunquid aũt omissio alicuius minimi uitiet, uide Alex. cons. 141. vol. 2. & de omissione leuis solennitatis, an & qñ uitiet, uide Alex. in l. fi. in prin. C. de iure delib. & in l. 2. de ope. no. nun. Itẽ q dicat leuis solẽnit. uide Fel. in c. pe. ex. de cõst. Ias. i l. si vnus. col. j. C. d' test. & in l. hac cõsultissima. C. qui test. fa. poss. & in l. uniuersitas. C. de pe. imp. offer.
b Signum crucis. Vide Bar. in l. 2. de vulg. & pup. & quæ ibi dixi.
Men. Paris. cons. 67. nu. 17. lib. 3.
c Grauis solennitas. Et quæ dicatur leuis solennitas, uide Bal. in l. hac cõsultissima in prin. C. qui test. fac. poss. ubi dicit, q est illa, quæ non est fundata in aliqua urgenti ratione uel utilitate, quod tene menti. Et adde, quod no. Bar. in l. fi. §. cum igitur. in fi. C. de iu. delib. & in l. 1. §. si plures. in 4. q. de exerc. & conditio apposita a lege nunquam intelligitur continere leuem solennitatem. Bal in auth. matr. & auiæ. C. quando mu. tu. offi. fun. post Ang. in lib. & posth. Bar. in l. de vul. & pu. in 4. q. ad ... effectus, uide Bar. in l. ... ff. de pub.

LEX II.

Edictum. Mulier pp imperitiam excusat̃. h. d. Opp. ff. tit. 1. & 3. § cãæ ff. ad Carb. Sol. gl. No. q factũ matris filio non præiudicat in petitorio, in possessorio sic. Quæro qd sit illud, qd' in tex. ad Carb. decreti exẽplum ꝯparatum est, &c. Et duæ expõnes sunt in glo. quælibet bona, & dic ut in ea & secundam tenet Dy.

LEX III.

1 *Substitutio vulgaris tacita quòd non valeat sine actione remissiue.*

a Qui ventri. a Legitur duob. modis. Ad ẽm modum qñ substitutus pupillariter, &c. op. qa sua non interest.

ADDITIO.

a Qui uentri. Vide ad quid alleg. Bar. istam l. in l. 1. de vulg. & pup.
Pom. Vide Car. in l. Gallus §. & quid si tantum. de lib. & posth.

a interest. a vt s̄.ꝓxima lege,ꝙ eius nō intersit,patet,qa si nō nascit̃ .
nō succedit,ergo sua nō interest.Dic ꝙ sua interest ꝑ tacitā vul
garē.Et uide gl.q̄ incipit,s.directo:vsq; ad fi.& sic vides ꝙ substitu
tus succedit per tacitam vulgarē. Sed hoc est verū,qn̄ haberet co
1 hæredē institutū,qa sine hr̃ditatis aditione non ualet tacita vulga
ris.l. qđ si filius.j̄.de ca. & hoc non examino hic, glo. est in l.lex
Cornelia.j̄.de vul.& pup.subst.& Cy.in l. precib.C.de impub.&
alijs sub.& Guil.de Cu.in tract.de vulg.& pup.dicā ī d.l.lex Cor.

ADDITIO.

a Meno.Interest.Dec.cons.127.nu.7.scripsi cons.326.nu.27.

LEX III.

Is a quo. Fideicōmissari⁹ vr̃ is. cuius ꝯdō defecit ꝑ natiui-
tatē posthumi, admittit̃ ad custodiendū partū.h.d.

TITVLVS QVINTVS.

SI VENTRIS NOMINE MVLIER in possessione missa sit, eadem possessio dolo malo ad alium translata esse dicatur.

Continuat Dy.istam Rub.ad præcedentem,quia seruatis solenni
tatibus,quæ ponuntur s̄.tit.j.mulier mittitur in possessionē cau-
sa ventris.l.i.§.si vēter & per totum.j̄.de vētre in poss.mittē. Sed
quia qn̄q; ad aliū dolo malo transfert̃, ideo ponit̃ hic hæc Rub.

LEX PRIMA.

HOc edicto. a Primo cōmendat edictū,& eius
rōnem ponit. Scđo,ponit mentē
edicti.Tertio exponit edictum usq; ad si Secunda ibi,
idcirco.Tertia ibi,interest āt.Op.j̄.ea.l.§.interest. Gl.
exponit hic.p̄ędæ.i.iniustę acquisitionis ꝯsiderata re
ipsa.Extra glo opp.nonne subuenit̃ alio modo ēt quam per istud
edictum,s. per petitionem hæreditatis , vel per rei vendicationē?
Sol.illa remedia non sufficiebant in omni casu nō quidē per pe-
titionē hæreditatis, qa pōt esse ꝙ possessio est penes eū cum titu-
lo, & petitio hæreditatis non datur ꝯ titulo possidentem.l.regu-
lariter.s̄.de peti.hær. Item non per rei uendicationem, quia non
ueniunt ea de quibus quis non est dn̄s, ut de peti.hæred.l.& non
tantum.ideo prætor istud edictum de necessitate posuit.

ADDITIO.

a Hoc edicto.Sed an in ista bonorum poss.requiratur decretum iudicis, Bal.ꝙ sic
in l.fin.& ibi vide C.qui admit. poss Nico.de Nat.ubi ita etiam tenet ibi Pau.de
Cast.& Fran.Tigri.in l.1.eo.tit.Item an ista bon.poss.duret anno,& nunquid ho-
die sit sublata.unde ibi.& uide Bal.& ibi dixi in l.fi.C vnde legi.

§.Idcirco. Ista scđa pars subdiuiditur in quatuor. Primo
dicit actionē dari ꝯ mulierem. Scđo in p̄rem.
Tertio dicit ad qd det̃ ꝯ eos. Quarto,dicit dari in extraneū.& hæc
est mens edicti.Scđa ibi,nec solum.Tertia ibi,actionē.Quarta ibi
necessario.Opp.ad primum rn̄sum ꝙ debeat dari ꝯdō ex lege,nō
actio in factū.l.j.s̄.de ꝯdi.ex lege.Sol.ibi ex l.ciuili,hic ex edicto p̄
toris,ut in gl. Venio ad uer.nec solū.dr̃ hic,& dolo ipsorū, ꝯ j̄.e.
l.fi.ubi glibet dicta lege punit̃.Solu.ꝙ hic dicit,ipsorum,intellige
vel p̄ris,uel matris,ut sic disiūctiuè ponat̃ simile.s̄.ti.j.l.j.§.j.cętera
ut in gl.Op.& vr̃ ꝙ ꝓ possessione ista actio non dat̃ in mulierē,qa
hr̃s hēt actionē in eū,in quē est trāslata possessio.Sol.ut s̄. ꝓxi.&
j̄.in §.interest.Vlt.opp.qa erat prouisum ꝑ l.prętor.in princ.& §.
est præterea.j̄.de bon auth.iud.poss.in ueritate dubito . Sed pos-
sumus dicere , ꝙ illud edictū hēt locū in creditore misso in pos-
sessionē:hic in muliere missa in possessionē noīe uentris. Sed ista
solo facit me dubitare,qa illud edictū gn̄alr loqt̃,qn̄ qs ē missus ī
possessionē,& l.j.ex qb.cau.in poss.ea.loqt̃ ēt de muliere missa no-
mine vētris.Possumus.n.dicere,ꝙ illud tanq̄ gn̄ale hēat locū, &
istud est speciale in hoc casu,& ideo vnum per aliud non tollit.

1 *Interdictum datur hæredi,vt expellat possess.iniuste missum.*
2 *Dubiū superueniens non tollit aditionem iam factā,licet impediat faciendā.*
3 *Lex in dubio debet intelligi,secundum materiam tituli,in quo situata est.*
4 *Executio sententiæ latæ contra principalem, potest fieri contra eum, in quem possessio dolo est translata.*

§.Necessario. Vidi,ꝙ actio datur ꝯ mulierē,& ꝯ patrē
in eo quod interest.Quæro, quid de ex-
traneo misso in possessionem ? Rn̄. Iurisc.ꝙ de hoc prætor neces-
sario fecit edictum ut dicitur in litera. Quæro,qd vult dicere,nō
prætoria p̄tāte,uel manu ministrorum.Quidā dn̄t ꝙ ponitur pro
eo.Alij dn̄t.ꝙ prætoria ptās est una pars,manus ministrorum est
alia.s.per ministros prætorum,uel ministros ipsiusmet agentis. Et
vide istam glo.in uerb.uel manu ministrorum,&c.Ad hanc lect.
sic declararā opp.qđ hic dicit tex.quod nō pōt manu militari,ꝯ l.
si quis missus.j̄.ne uis fiat ei. Glo.dat duas solōnes. Vna est,ꝙ ma
nu militari detur expulso,hic dn̄o seu hæredi denegetur.Et quid
vult dicere,expulso?dic ei,q ante erat missus, uel mitti iussus, au-
thoritate iudicis:sed dn̄o vel hæredi,q tūc missus nō erat,uel nul
lū ius haberet,denegat̃ manus militaris, sed dēt dari libell.& ista
est bona sol. Scđa solutio est,quod ibi loquitur in possessore ma-
læfidei,hic in possessore bonæ fidei.Est ne vera ista solō:Certe sic,
qa illa hēt locū in eo qui resistit mala fide:sed q̄tum ad hanc l.nō
hēt locum.qa hæc lex nō hēt locū in eo,q bona fide resistit,vr̃ do-
lo,si res sit apud eum,vt j̄.eo.l.dolo.Scđo op. ꝙ hæres possit expel
lere istum possessorem sua authoritate, nā mulier missa in posses-
sionē nō possidet sed detinet,& sic apparet,ꝙ hr̃s possidet . Extra-
neus ergo missus in possessionē facit violētiā hr̃di . ergo hr̃s p̄t eū
expellere sua authoritate.l.quēadmodū.ī prin.s̄.ad l.Aq.l.& ī l.j.§
vim & vi.& l.3.§.cū igit̃.de vi & vi arma.& l.si vitā.§.si ianuā.q.
vi aut clā.male ergo dr̃.hic.ꝙ nō p̄t ꝑ se,vr̃ ꝑ suos ministros, ꝓut
exponit̃ ꝑ ministros agētis. Glo.vult soluere,& dt̃,ꝯcedo ꝙ verus
hr̃s possidet,& licèt ille intromittat̃ in possessionē : tn̄ ꝑp hoc non
pōt illū expellere.Sed si poneret,ꝙ ille tenēs vellet expellere hæ-
redē,& nō admittere,tūc hr̃s posset repellere ꝑ vim.Et vide d.gl.
q̄ incipit, ꝑ eo.&c.ibi,vel vt prius,&c.& ibi dū dicit,n̄ p̄toria,& c.
a i.p̄toris officio. Itē ibi,ciuilis,large accipe,vt ꝯprehēdat edictū p̄
toris mortui.Et ex istis ꝯriis apparet, ꝙ ille q possidet ciuilr & nālr
& ali⁹ solūmō detinet iniuste,n̄ a se possidēte,sed ab alio,possidēs
b tūc sua authoritate nō p̄t expellere illū q possidet, sed dēt expel
lere īterdicto vti possidetis.vt hic,& l.hęc aūt.§.fi.ī fi.j̄. ex q. cau.
in poss.ea. Possumus ēt ītelligere, ꝙ hic hr̃s nunq̄ fuit in poss.vt di
1 xi in solōne ꝓcedētis ꝯrii. Venio ad sequentē glo.mag.& q̄ro; qđ
sit illud īterdictū,ꝑ qđ hr̃s pōt expellere possessorē? Gl.rn̄det qua
tuor modis. Primo ꝙ sit interdictū, vti possidetis. Scđo,ꝙ sit inter-
dictū,vn̄ vi. Tertio,ꝙ sit interdictū,hoc est actio in factū descēdēs
ex hoc edicto. Quarto,qđ sit interdictū ne vis fiat ei . Virtus corū
depēdet ex ꝓcedentib.lec.Si.n.ponimus, ꝙ hr̃s ante possideat po-
test ꝓcedere.f̃m qđ d' de interdicto vti possidetis, & vnde vi. Si
dicimus ꝙ hr̃s nō possidebat, ꝓcedit sequēs expositio. Tn̄ vt cla-
rius ista liqueāt.opp.ad primā,hęres non possidet anteq̄ adipiscat̃
possessionē.l.cū hr̃des,de acq.poss.&c. Itē adipisci non pōt posses-
sionē,donec est dubiū,an partus nascat̃.l.cū q.dā.§.qđ dr̃ j̄.đ acq.
hære.& j̄.ti.j.l.i.in fi. Q'o ergo cū non possideat ante,immo im-
possibile erat eum possedisse potest habere interdictum vti possi-
detis? certe non video.Sol.Rof.in libellis suis super hoc edicto po
nit,qđ hr̃s primo adiuerat hr̃ditatē, & postea mulier dicit se præ-
2 gnātē Et sic no.† ꝙ dubiū superueniēs nō tollit aditionē iā factā,li
cèt impediat faciendam.Idē tenet gl in l.cum falsum.j̄. de acqui.
her.Dy.soluit alr̃,quod hic interueniebāt illa tria,ꝑp q non impe
ditur aditio,licèt mulier dicat se pręgnātē.s.qđ sic erat opi. vulgi,
& quod nō erat pręgnās, & in veritate ipse hæres sic credebat, vt
d.l.cū q.dā.§.qđ dr̃.Scđo op ꝙ mulier licèt non possideat mitten-
do alium priuat dn̄m possessione,vt l peregre.§.quib. & l. 3.§.qđ
si seruus,de acq.poss & C de acq.poss.l.fi. Cū ergo hr̃s non possi-
deat,non hēt locū interdictū,vti possidetis.Rof. fatetur oppositū.
Vnde ad hoc, vt habeat locum interdictū vti possidetis, oportet
ponere , qđ mulier expresse egit,vt non transferat, nisi detenta-
tionem,quam ipsa habebat.Dyn.vero dicit melius,qđ mulier per
immissionem tertii,non priuat hr̃dē possessione , qa non pōt trās-
ferre plusquam habeat. Ad ꝯria respōdeo,qđ loquunt̃ ī colono ꝑ
quē dn̄s possidet,vnde cū animus dn̄i quiescat in illa possessione
coloni,merito transferendo in alium priuat dn̄m. Hic loqt̃ in mu
liere ꝑ q̄ hr̃s nō possidet,& nil alleg.Dy. Dico ꝙ istud est verū, &
gl.ē in l.j.in fi.s̄.vsufr.quēad.ca.& j̄.đ vi & vi ar.l.3.§. vnde vi. &
istud tene mēti. Tertio opp.f̃m istā expositionē dr̃ , ꝙ dat̃ interdi-
ctū vnde vi. Cōtra, Aut hęres possidet & nō hēt īterdictū vn̄ vi, vt
d.l.3.§.vn̄ vi.j̄.đ vi& vi arm. Aut dicis,qđ hr̃s desinat possidere&
diceres tūc cōtra ea,quæ supra dicta sunt. Rn̄deo, fateor, ꝙ hr̃s nō
amisit possessionē ꝑ immisionē facti de illo dixi s̄.sed postq̄ hr̃s
accessit ad possessionē,& ille immissus eū nō admisit, & in illo actu
passus est vim,vt l.clam possidere.§.fi.cum l.sequēti. đ acq.pos. &
sic oportet te ponere,volēdo tenere.qđ detur interdictū vnde vi.
Venio ad tertiū exēplū:f̃m quod gl.dicit,quod interdictū istud in
telligit̃,i. actio ī factū ex hoc edicto. Istud exēplū tenet la.đ Rau.
3 qđ mihi placet:quia l.debet † intelligi in dubio,qđ loquat̃ đ actio
ne de qua loquitur titulus,in quo situata est:vt l.imꝑator.sup.đ in
diē addict.& no.in l.fi.in prin.supra de condict.inde. Et ista lectu
ra ē vera,& necessaria ponēdo,qđ hr̃s ante nō possidebat,vt s̄.di-
xi.Potest etiā necessaria esse ista opinio alio modo pone , qđ part⁹
est natus ex ventre, ille q primo adiuerat , est exclusus per partū,
qualiter subueniatur huic nato contra possessorē ? certe per nul-
lum interdictum,nisi per istud.Et de hoc sentit Rofr. in suis libel
lis super hoc tit. Venio ad quartum prout loquitur ī interdicto; ne
vis

ADDITIONES

a Paris.Edictū.Vide Ale.in l.1.§.nunciato.de oper.no.nun. Aret.in l. possideri. in
fi.de acq.poss.

b Non potest. Et sic not.ꝙ possidēs ciuiliter, & naturaliter nō pōt expellere deti
nentē,sua propria authoritate.Adde Inno.i c.inter quatuor.de maio.& obed.
& qđ no. i l.fi.C.si per vim,vel alio mō,& i l.si alias de.C.de bo. vacā.lib.x.&
i l.facultas.đ iur.fi.eo.li.& in l.ob maritorū.C.ne vxor ꝓ marito.& i l.a diuo
Pio.§.si sup reb.de re iud.i l. null⁹ sup.ex qb.cau.ma.& no. Bal .ēt i l.si d̃ferta.
C.si ꝑp.pub.pēsi.& Bal.i l.certa forma.C.vt i poss.leg.& ibi tenet cōtra Bar.hic
ꝑ glo.ordinariā in l.1.§.inter.lum.inf.vti possi.& vide ꝙ not.Bald. in l. fin. C.
de popu.actio.& in l. pe.in prin.de non nu.pec. sed cum Bart.tenet Bal. in l.1.
ad fin.C.de excep.rei iudi.Ro.in l.peregre.§.fi.ad fi.de acq.poss.

vis fiat ei. licèt gl.circa hoc multa dicat: tñ hoc interdictũ nõ põt habere locũ, quia competit ei, q est missus vel mitti iussus authoritate iudicis.sed hrs ñ est huiusmodi.ergo. &c.ut l.si qs iussus.ſ. ne uis fiat ei Alij dicũt, ꝙ mulieri ꝯpetit interdictũ. ne uis fiat ei & mulier fuit iussa mitti in possessionem nomine vẽtris,sed non placet,quia:aut ille tertius ingressus est volũtate mulieris, & mulier nõ põt ꝯqueri,aut ꝯ eius uoluntatẽ,& tunc mulier haberet ꝯ cũ auxiliũ manus militaris l.si quis missus.ſ.ne uis fiat ei,ꝙ hic negatur.Vnde ista quarta expositio nõ procedit.Tenetem tertiã
4 expositionem.tanq̃ magis vtilẽ,& magis cõgruam legi.†Vltimo scias. ꝙ do.Cyn.in l j.C.de ali.iu.mu cau.fac.tenet,ꝙ ꝯ eum, in
a quem translata est possessio dolo, põt fieri executio.sententiæ latæ ꝯ principalem Allegat C. vt in poss. leg.l certa est forma. qđ dictum est cõtra,istum tex.facit Insti.de act.§.item si quis in fraudem.quod plene declara,ut dixi in repe l.4.C. de pig.

ADDITIO.

a Tenet quod Adde Bar.in l.si quis missum, §.fi.de dam. infe. & in uide Franc.de Are.in c.qnia Vide iud.

a §.Interest. Quæro, an à muliere possit hrs petere possessionẽ,& fructus: Et iste tex.facit, ꝙ nõ,quia solũ tenet ad id,ꝙ est vltra.Puto ꝙ totum possit peti.l ptor.§.est ꝑterea.ſ.de bo.auth.iud poss.succedit.n.ista actio, q̃ daẽ ꝯ mulierem in totum,in locum actionis,q̃ daretur ꝯ eam, si possideret, iõ durat perpetuo,ut ſ.prox.§.Et si aliud diceres oportet te dicere,ꝙ esset annalis,ut dicam ſ.tit.j.l.j.§.hanc autẽ. & ibi probabo.

ADDITIO.

a Quæro an.Adde Bar.in d.§.fi.alleg.in §.præcedenti.

§.Hæc actio. Opp. ꝙ sit annalis,ut ſ.ti.i.l.i.§ hanc autem.Solue ut ibi dicam.

LEX II.

Dolo facit. No.dicit glo. differentiam inter eum qui ꝑdidit,& eum qui tradidit.l.fi.C.de acq.poss. Op.& videtur,ꝙ mulieri nõ imputetur,si alius occupat possessionem.l.si finita.§.si,quis damni.ſ.de dam. infe.& l.prætor. §.est ꝑterea,de bo.aut.iud.poss. Sol. illud est in ibi in creditore misso in possessionem:hic in muliere missa nomine uentris,quæ plus debet custodiri. Prima placet.

§.Si & patris. Verũ est, & ideo legitur duob. mod.Primo,ut uer. præter sumptus, determinet sequẽtia Scdo,ꝙ determinet ꝓcedẽtia,In tex.ibi,ab eo,q est ĩ possess.alii habẽt ab ea q̃ est ĩ ptãte,& ista est cõis lra. Opp.ad primũ. C.de euic.l.i.glo.ſ soluit.Dic ꝙ ibi actio de euictione q̃ non fuit nata pp principale,iõ ñ durat ꝑ expẽsis.hic fuit nata pp principale,iõ ꝑ expensis durat.Quæro,ie quib.sumptib.loqĩ hic:Dicũt q dã,ꝙ hic loquiĩ ꝑ expẽsis factis in litigãdo ꝯ illũ missum.Hoc tenẽdo ꝓcedit prima lect.& tũc istę expẽsæ ueniũt iure actionis,ut l.3.§.ex qb.š.de ali.iu.mu.cau.fac.& ſ.ꝙ fal.tu.auth.l nouissime. & ſ.de leg.3.l.3.§.si rẽ.Alii dicũt,ꝙ hic loqĩ de expẽsis factis in litigando ꝯ mulierẽ:& tũc ꝓcedit 2.lect.ꝙ determinet ꝓcedẽtia,& tũc istæ expẽsæ ueniũt officio iudicis.Cũ em expiret actio principalis,expirabit officiũ iudicis,pp expẽsas l.4.C.depos.& l.terminato.de fru.& lit.expẽ.Sed ad primũ op.Nam vř.ꝙ sumptus debuerit recuperare à possessore victo.qa victus uictori ꝯdẽnaĩ ĩ expẽsis.l.ꝑperandũ.§.siue aũt.C.de iud.& l.q solidũ .et.ſ.de l.ii.Solu gl.ꝙ ab illo ñ potuit recuperare,uel pp ignorãtiã uel pp cõtumaciã.Tenẽdo primã ꝙ pp ignorãtiã nõ potuit recuperare,tũc ꝓcedit i.lec.ꝗ ꝙ determinet sequẽtia,& sic pp expẽsas duret actio Sicut si pp paupertatẽ recuperare nõ põt, ut š.l ꝓxi.§.interest aũt. Si tenes scdam,l.ꝙ pp ꝯtumaciã tũc ñ durat actio, & nõ recuperat,&tũc ꝓceditalia lect.Cũ.n.ex sua culpa ꝑdiderit,nõ est equũ, ꝙ ab alio recuperet.ut in regula iuris, damnũ ꝙ qs sua culpa sẽtit,&c.Ex ꝑdictis apparet,ꝙ diuersitas lect.quę est hic, ꝓcedit fm diuersas lras.Nã hi,qui habẽt tex.ab ea,quę est ĩ potestate.dẽnt legere fm lect. quę loquiĩ de impensis factis in agẽdo cũ Muliere: illi qui habent ab eo, qui est in possessione, debent legere secum dũ lect. illam, quæ loquitur de expensis factis agendo cum ipso.

TITVLVS SEXTVS.

Si mulier ventris nomine in possessionem calumniæ causa esse dicatur.

LEX PRIMA.

SI de possessione. Iuramentũ mulieris excusat eam à calumnia,& partui nõ nocet,nec prodest.h.d. Primo, dictum fuit, ꝙ iuramentum excusat ab expensis.Dixi in l.qui solidum.§.etiam.infra de le.ij.& l.i.infra ad Turpil.

a §.Et hoc edictum. a No. ꝙ calumnia dr quandocunque quis unum dicit, & aliud scit,vel facit.

ADDITIO.

a Hoc edictum.Idẽ tex.pro no.ponderat Bal.in l.2. si propter pub.pẽsi.vide Bal. in l.pro,eraudum.§.siue aũt alterutra.C.de iud & in l.gñaliter.de epis.& cle.

1 *Actio pœnalis quando sit perpetua.*
2 *Iuramentum calumniæ non excusat ab expensis.*

§.Hanc autem actionem. Op. ꝙ sit perpetua š.ti. j.l.j.i fi.gl.dicit,ꝙ illa intelligitur fm istam, ꝙ est violare literã. Alii,vt Iac.de Are.dicunt, ꝙ ibi daẽ de eo, quod ad eã ꝑuenit.Sed certè ibi etiã
1 daẽ đ eo,qđ ñ ꝑuenit.f.ad expẽsas.l.fi.in ñ š.ti.j.Dic ergo,† ꝙ quãdoq;actio penalis succedit in locum actionis ꝑsecutoriæ & tunc est perpetua,ut patet in utili rei uendicatione,quæ datur cõtra eũ q dolo desiit possidere. ita loquitur supra ti.j.in fi.de tab.exhi.l.iij.§.hoc interdictũ.& ſ.ne qd in loc.pu.l.i.§. fi.sed quãdo actio ex sui natura,& ab ipso initio est pęnalis & ꝑtoria,tunc non daẽ nisi intra annum,ita loquitur hic.Nam ab initio datur in pœnam eius.q calumniæ causa uenit in possessionẽ.Hoc plenius dixi in l.in honorariis,infra de act.& ob.Sed econtra hoc facit l.iiẽ.§.fi. cũ l.seq.de alic.iud.mu.cau.fac.Rñ.Actio ex isto edicto ñ succedit in locum eius,qđ ueniebat in prima actione,sed loco illius,ꝙ est ultra:sed supra.ti.i.actio ex illo edicto succedit ĩ totũ in locũ illius,qđ ueniebat ĩ actione prima.Itẽ op.de l.iiii.§.fi.ad Car.Soi.
2 ut ibi.Ista lex† facit ĩ arg. ad q.an iuramẽtũ a excuset ab expẽsis.
a Et hic videtur,qđ sic:qa excusat a calumnia, ut no.in Auth.đ iudi.§.oportet. & Cy.ĩ auth. generaliter.C.đ epis. & cle. Ego feci uos notare in l.j.§.quæri potest.ſ.ad Turpil. quia aliud est temeritas,aliud calumnia.Iuramentũ ergo excusat a calumnia, ut hic & l.3.§.i.š.de iureiu.nõ autem excusat a temeritate,& expẽsę ueniũt pp temeritatem.l.eum quem temere.supra de iud.& sic nõ excusatur ab expensis,quando aliquis temere litigat.

ADDITIO.

a An iuramentũ.Vide Bal.consi.83.1.vol.transeuntẽ cũ gl.in c.ignorantia.de reg.iur.& adde,ꝙ cõsiliũ celebris Doctoris excusat ab expensis. Ita tenuit Pet.de Anch.consi.124.in fi.

1 *Pater putatiuus an repetat expensas factas à filio putatiuo.*

a 1 §.Competit. a Facit ad q.si pater† alimẽtauit quendam ut filiũ,& postea apparet, qđ nõ est filius, an possit alimẽta repetere?Et certè distinguitur, Aut filius fuit in calumnia,aut non.Et hoc si quærimus de alimentis repetendis à filio:sed an possit repetere a patre,ñ est dubium : qa ipse nil fecit, ut aleretur. sicut ergo hic expensæ factæ in muliere prægnãte nõ repetuntur à patre,qa non fuit in calumnia,nec ab ipsa:ita in ꝓposito nõ repetuntur expẽsæ a filio putatiuo,nec a patre eius:tamẽ cũ semel de facto accidisset in foro cõscientię,fratres iudicauerunt ꝯriũ.Sed prima pars uidet vera de iure, & ea ratione: qa ille q impẽdit,nõ habuit animũ aliquẽ obligandi.&credit impẽdere in rem suam:& ideo licèt gesserit negotium alienum,nõ tamen datur repetitio expensarum.ff.de cõdi.indebit.i.l.si in are.

ADDITIO.

a Cõpetit.Adde q.Pa.đ Ca.ĩ l.alimẽta.de neg.gest.se remittit ad istũ.§.Alc.đ Imo.

§.Sub prætextu. Alias incipit,nonnunquam.In hoc interesse non potest uenire æstimatio totius hęreditatis,si pp uentrem alius successurus,est ab hæreditate exclusus.h.d.Opp.inf.ad Carb.l.scriptus.gl.soluit,ꝙ plene dixi in l.ventre.infra de acqui.hęr.

LEX II.

Si substitutus. Cõtra mulierẽ succurritur hæredi substituto defuncti, & conseruanẽ legata, &libertates.h.d.Op.si mulier soluit ꝑtiũ hęreditatis.uideẽ emisse res hereditarias.l.ei^9rei,de rei vẽd.& l.litis æstimatiõ.ſ.ꝑ emp.gl.fateẽ ꝯriũ.sed ñ est uerũ,qa mulier nõ dedit ꝑtiũ.ut emẽs:sed dedit,ut pretiũ suæ culpæ.Itẽ dedit ꝑtiũ ei,q nihil hẽt facere ĩ hæreditate:sed est ab ea exclusus facto mulieris.Ita intelligit Pet.& Iaco. de Are. Quærit gl.qđ si nõ vult vedere. nec dicit de quo, certè hocinte lr de legitimis testatoris, apud quos serui remanent. Rõ,qa ꝯpelliẽ vẽdere fauore libertatis,arg.C.de ser.cõ.ma.l.i. Ad mulierẽ aut ñ ꝑt referri hoc, qa soluẽdo ꝑtiũ nihil ei ꝗriẽ, vt š dixi.Quæro vtrũ eo ipso,qđ ñ peperit,ꝑsumaẽ calũnia.Et Rof đr,. qđ ñ nisi ꝓbeẽ ipsã calũniæ cã fecisse.l.nõ alia.š.de lis,q no.ſ.

TITVLVS SEPTIMVS.

De concubinis. a

a Poma.Concubinis. Quæ dicantur concubinæ,& an aliquo casu licitum sit tenere concubinas. uide Io.Ana.in rub. de adult.
Paris.No.ꝙ licet hodie concubinatus de iure canonico sit damnatus,tamẽ nõ potest concubina damnari, uide Ang.consi.14.secus tamen in militibus,&clericis,uide Bar.in l.miles ita.§.mulier.ff.de testa.mil.quia, ut dicit Ang.in d.consi.põt ꝗ moueri aliqua alia rõne ad legãdum,uel donãdũ,quàm ex causa libidinis,iõ ualet,sed ĩ cõsi.17.ante fi.dicit,ꝙ difficile est aliter esse,q eã libidinis. Item de materia qualiter concubinatus sit ꝑmissus, & qualiter puniatur, & an concubinæ possit reliq, & qualiter coitus puniatur. uide omnino Iacõ Cacial. in repe.l.si quã illustris.ad Orficia.ubi multa alia in materia.Itẽ no.ꝙ si habẽs uxorem teneat cõcubina,ꝙ põt iudex eũ cõpellere, ut eã dimittat, & honestẽ viuat,uide Abb.quẽ refert do.Ias.in l.pe.ff.de iust.& iu.uide Are.cõsi.48.col.1.

DYNVS,super rub.ponit vnam distinctionem,per quam summat istam materiam de concubinis,& de filiis natis ex concubina,ideo non recito eam.

LEX PRIMA.

Quæ in concubinatu. An liberta poſſit patrono relinq̃re? dic ut in gl.& illud eſt uerum, ꝙ nõ põt relinquere.

LEX III.

1 *Matrimonium prĉſumitur, quando quis retinet in domo mulierem liberam honeſte natam.*
2 *Concubinatus eſt illicitus de iure canonico, licet licitus de iure ciuili.*
3 *Concubinarius coitus qualiter dicatur legitimus.*
4 *Filij adulterini, uel inceſtuoſi non legitimantur per ſubſequens matrimoniũ*
5 *Clericus concubinarius in minoribus conſtitutus, ſi habet filios, an ipſos legitimet per ſubſequens matrimonium.*
6 *Societas an prĉſumatur contracta inter plures fratres ſimul commorantes, & ponentes lucrum in communi, remiſſiuè.*

a In concubinatu. In ingenua honeſtè nata pſumitur mr̃imoniũ, niſi ↄ̃riũ pbetur: a ſe-
1 cus ſi fuerit liberta, uel uiliter nata. h.d. †Not. ex eo, ꝙ q̃s retinet
b liberã mulierẽ honeſte natã pſumit mr̃imoniũ d̃ iure ciuili, & de
iure canonico, & quañ pbet, dic ut ex̃ de pſum. c. illud quoque.
2 Quæro, an ↄcubinatus ſit licit⁹? Dic de iure ciuili ſic, ut hic, de iu
c re can. d ſecus, ut 32. q. 4. c. j. & c. nemo ſibi. & c. dicat. Q̃d intellige
d q̃tũ ad pẽnã ſpiritualẽ. ñ quãtũ ad tpalẽ, alias nati ex cõcubina p
3 ſubſeq̃uẽs mr̃ium nõ legitimarent, ſ̃m Ric. vt ſtatim. dicã. †Quæ
ro ergo quañ dẽt intelligi, ꝙ ↄcubinat⁹ eſt legitimus coitus. Ric.
Mal. ĩ quadã ſua diſputatione dicit, ꝙ d̃ iure antiquo primæuo
oĩs coit⁹, ſeu ↄiũctio erat legitima, & ſtatĩ cũ q̃s naſcebaĩ, erat le
gitimus, vt ĩ Aut. q. mo. na. effi. l. § liceat. Supuenerũt poſtea le-
ges, q̃ aliquas ↄiunctiones approbauerũt expſſe, ut mr̃imoniũ, &
tũc filii ex eo nati dñr legitimi. Quędã eſt ↄiũctio expreſſe repro
4 bata, ut coit⁹ †adulterin⁹, & ĩceſtuoſus, & ſimiles, & tũc filii nati
nõ dñr legitimi, nec filii noĩanĩ, & tũc p ſubſeq̃uẽs mr̃imoniũ ñ
legitimãĩ. l. Paulus. ſ. de ſta. ho. & ex̃ q fil. ſint leg. c. tãta. & C. de
nup. l. & ſi ↄ̃. & in Auth. q. mo. na. effi. ſui. §. pe. C. de na. l. auth. li-
e cèt. Quædã eſt ↄiũctio, q̃ a lege nõ eſt approbata, nec ĩprobata, ut
coit⁹ ↄcubinari⁹. Iſti remanẽt ĩ primo iure nãli & iõ filii nati dñr
nãles, & p ſubſeq̃uẽs mr̃imoniũ legitimãtur, ut ĩ multis legib. C.
de na. li. & ĩ Auth. q. mo. na. effi. ſui. §. pe. Et hoc vult dicere tex. ꝙ
ↄcubinatus aſſũpſit nomẽ p legẽ, ſ nudũ, ñ ꝙ p legẽ talis coitus
5 ſit approbat⁹, uel reprobatus, ſed remanet in primo iure nãli. †Et
f p hoc determinat ipſe talẽ q̃õnẽ, clericus f in minorib. ordinib. cõ-
ſtitutus retinuit ↄcubinã, & ex ea habuit filios, poſtea cã duxit in
uxorẽ, an filii legitimarẽĩ? Et determinat ꝙ ñ q̃a coitus ↄcubina
ri⁹ ĩ clericis ẽ totaliter repbatus a lege, ut in Auth. de ſan. epiſ. §.
clericos, & ĩ Auth. de mona. § ſi q̃s aũt. & C. de epiſ. & cle. l. cũ q
pbabil ẽ. Vnde nõ pñt dici filii naturales, nec legitimanĩ p ſubſe
quẽs mr̃imoniũ. & Ioã. And. ponit iſtã q̃õnẽ ĩ merculialib. ſuis,
ſup illa r̃a ſine culpa, niſi ſubſit cã, & c. Et facit mẽtionẽ de dicto
Ric. & determinat ↄ̃riũ. Primo, ꝙ coit⁹ ↄcubinarius ĩ clericis ẽ to
taliter repbat⁹ de iure can. ut eſt dictũ. Sed ad illud rñdeĩ, q̃d ẽ ue
rũ quãtũ ad pẽnã ſpiritualẽ, nõ q̃tũ ad tpalẽ. Scd̃o dicit ipſe, q̃d ñ
eſt uerũ, q̃d d̃ iure nãli oĩs coitus ſit licitus. imò ſtatĩ cũ De⁹ fecit
maſculũ, & fẽminã, fecit mr̃imoniũ, & uoluit, q̃d unus ĩ hęreret
uni. Hoc ẽt aĩalia faciũt, alias eſſet incertitudo totalis parẽtum.
Determinat ergo, q̃d legitimãĩ p ſubſequens matrimoniũ. Mihi
uĩ, q̃d iſta rõ nõ faciat. Nã pcedit ſ̃m ius naturale primęuũ ĩ quo
fuit genus humanum ante peccatum primi parentis, q̃a ſ̃m legẽ
nãlem à Deo datã ſtatim fuit mr̃imoniũ, ſed poſt peccatũ natura
humana corrupta eſt, & ſ̃m illud tp̃s poſt naturã humanã corru
ptã, dñt iura, q̃d de iure naturali oẽs liberi, & legitimi naſcebanĩ,
g nec erat aliq̃s coitus reprobatus. Ad q̃õnẽ g principalẽ dico, q̃d ſi
clericus nõ eſt beneficiatus, ſi alias retinebat ↄcubinã, q̃d filii tũc
nati p ſubſeq̃uẽs mr̃imoniũ legitimãĩ, q̃a tũc cũ cã retinebat ↄcu
binã, rebus ſic ſe habentib⁹, poterat eſſe uxor, & ita loq̃ĩ determi
natio Io. And. ſed ſi clericus erat beneficiatus, & retinebat concu
binã, filii tũc nati per ſubſequens mr̃imoniũ non legitimanĩ, q̃a
cũ nati fuerũt, rebus ſic ſe habentib. non poterat eſſe uxor. hic eſt
tex. ĩ l. & ſi ↄ̃. C. de nup. ubi filii nati ex ea, q̃ nõ poterat eſſe uxor,
6 p ſubſequens mr̃imoniũ, nõ legitimanĩ. †Vlti. hæc l. facit ad q. q̃
tãgã, de admin. tut. l. Titium & Meuium. §. altero. ſ. q̃d ĩter duos
fratres ſimul commorantes, & ponentes lucrũ in communi, in
dubio pſumaĩ ↄ̃cta ſocietas: ſicut inter lucrũ & mulierem, in du
bio prĉſumatur cõtractum matrimonium, q̃d dic, ut ibi dicam

ADDITIONES.

a Contrarium probetur. Adde Bar. in l. ſi vxor. §. ſed ſi ea. inf. de adulterijs. Menoch. Alex. genial. dier. cap. 21.

b Not. ex eo. Vide Bar. conſ. 81. vol. 1.

c Poma. Quæro, an. Vide Pan. in c. cũ ſit gñale. & ibi Aret. in l. ult. col. de for. comp. Meno. Ant. Roſ. in tract. de legat. lib. 1. tit. de cauſa materiali. nu. 19. Lud. de Saldis. in tract. de naturalib. liber. tit. de legitima. per uerum, matri. nu. 17. Io. Branollus. tract. de ſponſa cau. 2. nu. 26. Mart. Laud. tract. de legit. num. 165. Didac. Epit. de ſpon. c. 8. §. 2. nu. 365. in conſ. . . . pro Comite de porticu.

d De iure cano. Adde quod hoc tenet Ant. de But. in c. cũ ſit generale. de fo. comp. & adde gl. in l. liberè, de ritu nup. & uide, quæ dixi poſt Bar. in l. ſi adulteriũ: inf. de adulteriis. per Hoſt. in c. lator. qui filii ſint leg. Et adde Bar. & Bal. in l. & ſi cõtra. C. de nup. & Bal. in auth. licet. C. de natu. lib. & ultra prædicta, uide Aret. in d. c. cum ſit generale, col. fi.

e Meno. Quædam ſcripſi conſ. 19. col. 1.

f Clericus. No. q. de clerico concubinario. Et adde ꝙ clericus in ſacris conſtitutus dicitur committere inceſtum, ſecũdum gl. & Bal. in l. fin. C. de epiſ. & cler. Et his adde Bal. in l. parentes, de in ius voc. Bald. in c. naturales, ſi de feu. fuer. controu. quæſiuit an natus ex clerico in minorib. conſtituto legitimetur per ſubſequens matrimonium. & Richar. Mal. dixit quòd non, quia eſt natus ex damnato coitu. l. Paulus, de ſtatu hom. Tu dic contra, quia ibi contrahere matrimoniũ ab initio erat in patris poteſtate, & ideo legitimatio trahitur retro, extra qui filij ſint legi. c. tanta. Et ita tenet Io. And. & Bal. adde Bar. & Doct. in d. l. & ſi contra. C. de nupt. & not. loquitur Io. Fab. Inſt. de nupt. §. aliquando.

g Pom. Ad quæſtionem. Et vide Bal. in l. & ſi contra. C. de nupt. Bar. in l. bonorum, C. qui admitti.

LEX IIII.

1 *Filij nati ex concubina non retenta in domo, an legitimentur per ſubſequens matrimonium.*

a Concubinã. a †Quæro, quid ſi aliquis hẽt aliquã mu-
1 lierẽ extra domũ ſuam, vtrũ illa dicaĩ cõ-
b cubina, adeo ꝙ filij nati ex ea, dicantur nati b ex cõcubina. text. ꝙ
ſic, quia ↄcubina ſit ex ſolius animi deſtinatione. Gl. dicit ↄ̃riũ. ſ.
ꝙ requiratur habitatio ſimul. Non eſt ergo cõcubina, niſi ſimul
cohabitent. Illud etiam tenet Dy. & dicit, ꝙ in cõcubinatu requi-
ritur indubitatus affectus: ſicut in vxore, cuius affectus præſum-
ptus inducitur per cohabitationẽ, quod multum not. Hi ergo fi-
c lij, c qui habentur ex muliere non retẽta ſecum in domo, vel ex
aliqua famula, non legitimãtur per ſubſequens matrimonium.

ADDITIONES.

a Pom. Concubinam. Iſtum tex. dicit ſing. Rom. ſing. 487. Dicantur nati. Vide quæ not. Bart. in l. ſi vxor. in princ. j. de adult. Et adde Bal. in auth. licet, per illum tex. C. de nat. lib. & ibi no. quæ requirantur ad licitum concubinatum. & Bald. in l. eam quam, C. de fideicom.

b Men. Curt. Iun. conſ. 135. num. 9. Ruin. conſ. 63. nu. 6. lib. 2. conſ. 109. num. 6. 10. lib. 3. ſcripſi conſ. 108. num. 25. 26.

c Barb. Hi ergo filij. Vide d. Abb. in c. innotuit, de elec. vbi refert Oldr. tenere cõtrariũ, & Pet. de Anch. & vide quæ ibi dixi, idem voluit Pet. in c. per tuas, de prob. Pom. Vide Aret. in §. fin. Inſtit. de nupt. vbi ponit, quæ requirantur ad hoc, vt dicatur concubina.

LIBER XXVI.

TITVLVS PRIMVS.

De tutelis.

¶ Rubricam iſtam continua, vt in gloſ.

LEX PRIMA.

1 *Vis & poteſtas, quid in diffinitione tutelæ ſignificent.*
2 *Tutor, eſt etiam antequàm ſatiſdet, vel inuentarium faciat.*
3 *Pupillus decedens intra annũ ante aditã hæreditatẽ, quã tutor qui non ſatiſdederit, vel inuentariũ non fecit, ſciuit ei delatã, tranſmittit ius deliberãdi.*
4 *Vis quot modis capiatur.*
5 *Subſtantiua duo, quando ſic ſe habent adinuicem, quòd vnum ineſt alteri, tunc vnum reſoluitur in adiectiuum alterius.*

a TVTELA. a Primo, ponit diffinitionem tutelæ.
Scd̃o ponit diffinitionẽ tutoris. Tertio, ponit al-
luſionẽ, ſeu deriuationẽ huius vocabuli, tutor.
Scd̃a ibi, tutores. Tertia ibi, ex qua re. †Quæro,
q̃d vult dicere, vis ac ptãs? gl. dicit. i. violẽta ptãs,
q̃a daĩ inuitus, & inuito, vt Inſt. e. ĩ prin. & p hoc
differt à curatore, q nõ daĩ inuito, dicit gl. iſta expõ non valet, q̃a
ſi ſint duo ſubſtãtiua copulatiuè poſita, reſoluunĩ, vt vnũ ſit adie
ctiuũ alterius, q̃ñ vnũ de neceſſitate ineſt alteri l. j. ſ. de pac. ibi, dũ
dicit placitũ, & ↄſenſus, l. placit⁹ ↄſenſus: ſed vis, & ptãs vnius nõ
ineſt alteri de neceſſitate, ergo &c. Præterea nã copulę poſitę ĩter
ſubſtantiua eſt augere, l. ea tñ adiectio, j. de leg. 3. ſed hic, ſ̃m hoc
nõ augeret, imò reſtringeret, dicẽdo violẽta ptãs, ꝙ in volẽte nõ
fit, q̃d eſt falſum, q̃a reperio tutorẽ, q daĩ demũ volẽs, vt eſt mr̃.
C. q̃ñ mul. offi. tu. fun. po. l. ij. & auth. mr̃i, & auiæ. Itẽ multi danĩ
tutores, q hoc affectãt, vt j. e. l. in eos, & j. de excu. tu. l. tria onera.
Hoc ẽt patet in oĩbus tutorib. q hñt excuſationẽ, & cã nõ præpo
nunt. Itẽ ſi hæc expõ eſſet vera, inferĩ, ꝙ ſi pupillus uolens petie-
rit tutorẽ volentẽ, nõ eſſet tutor, q̃a nõ eſſet violenta ptãs, q̃d eſt
falſum, q̃a põt dari volẽti, & inuito, vt j. l. prox. & j. de tut. & cu
ra da. ab his, l. illud, & l. ſeq. vñ gl. Inſt. eo circa prin. exponit aĩr,
ſ. vis ad cogendũ ptãs ad imperandũ. q d. in tutela eſt ptãs ad im-
perandũ, & vis ad cogendũ, i. ad mandandũ executioni, q̃d impe-
rat, vt denotet, ꝙ nõ eſt ptãs ſola, ſicuti eſt in quibuſdã iudicibus,
q hñt cognitionẽ, & non executionẽ, vt iudices delegati, l. à diuo
Pio, in prin. j. de re iud. facit q̃d no. in l. priuatorũ, C. de iuriſ. om.
iud. & in quibuſdã, qui hñt executionẽ ſine cognitione, l. execu-
tionẽ, de exec. rei iud. Sed in tutore eſt vtrũq;, q̃a hẽt vim, & ptã-
tẽ, & iuriſdõnem, & exercitiũ, & hoc vult dicere, vis & ptãs. Et ꝙ
aliud ſit ptãs, aliud exercitiũ ptãtis, videbiĩ in l. inter tutores, j. de
admi. tut. Sed iſtud ẽt nõ placet, q̃a †tutor ante factũ inuentariũ
2 nõ pt adminiſtrare. l. fi. C. arb. tu. & j. de admi. tu. l. tutor q reptorium.

ADDITIO.

a Tutela. An autem tutela comprehendatur appellatione contractuum vel negotiorum, vide quæ dixi in l. j. ad fin. poſt. C. ſi de momen. poſſeſ.

riū. lrē tutor,q nō satisdedit,nō pt administrare.C.de tu.& cu.q
nō satisd.p totū & Inst. de satisd.tu p totū. sic ſm istā expōnē ſe-
q̄rēt,φ tutor nō sit tutor anteq̄ possit administrare, qa licèt hēat
ptātē,nō tn̄ hēt executionē & sic in eū nō cadit diffō.ergo nō es-
set tutor,vt j̄.pxi.rū hoc añi est falsū. Nā tutor est incōtinēti te-
stārius adita hr̄ditate,vt j̄.tit j.l.si nemo.& l.si.j̄.de excu.tu. Lgi-
mus n.statim est mortuo defuncto: qa ipsa lex eū facit.l.lrīmos,
j̄.de leg.tu. Sirr & datiu' est tutor statim cū est datus,vt j̄.de tu.&
cu.da.ab his,p totū Qđ ēt apparet, qa tutor añq̄ faciat īuētariū,
pt q̄dā facere q̄ sūt vtilia pupillo,& alienare q̄ sūt pc pitura,l.tu
tor q reptoriū,ī prin.j̄.de adm.tu.& pbat' optimè ī l.muto §.j.j̄.
eo.Eodē mō pōt anteq̄ satisdet,vt C.de tut.vel cu.q nō satisd.l fi.
Ex qb' ɔcludo,φ tutor est anteq̄ satisdet,vel inuētariū faciat.Et p
hoc ɔcludo ad qōnē de facto,φ si est hr̄ditas delata pupillo,& tu
3 tor scit,& pupill' † ītra annū decedit, φ licet pp segniam tutoris nō
satisdedit,vel īuētariū nō fecit:tn̄ trāsmittit pupillus ius deliberā
di,cū hoc pupillo psit & nihil noceat,vt plenè dicā j̄.de reb.dub.
l.q duos,ī prin. Vn̄ ista verba sunt alr exponēda. Pro cui' decło-
4 ne scias φ verbū,vis,† qn̄q; ponit' p actu illato ī alterū,& tūc idē
est φ violētia,vt s̄.qđ met.cau.l.j.ī prin.§.j.l.extat.j̄.ad l.Iul.de vi
pu.& đ vi pri.& đ vi & vi ar.& s̄.đ iust.& iu.l.vt vim,cū si.Qn̄q;
ponit' vis p quadā potētia,q̄ est in psona.siue ī aīa,siue ī corpore
p.it ipsi psonę inest,nō put ī aliū trāsfert',& tūc vis,& ptās idē ē,
vt hic,& j̄ px.rū.& Inst.e.ī prin. & sic dico,φ ista duo verba pro
a eodē ponunt'. Sed tūc a īstabis,qn̄ duo substātiua† sic se hn̄t adiui
5 cē,φ vnū inest alteri,tūc vnū resoluit' ī adiectiuū alteri',& copu-
la subducit',vt s̄.đ pac.l.j ibi,placitū,& ɔsēsus,exponit ibi gl.i.pla
citus ɔsensus. Vn̄ vr̄ φ sit vera pr̄ia expō gl. vis & ptās.i.violenta
ptās Rn̄.Hęc dictio,vis,nō descēdit a verbo violo,violas,hoc est
violētio violētas, tūc.n. pt loq expō gl. Sed descēdit a vireo vires,
ſm Hug.& pt exponi vis ac ptās,i.virēs ptās,hoc est,viridis & fru
ctifera,nō sicca,& inutilis.Seq̄t' ī diffinitione.ī capite libero.dicit
gl.p hoc remouet seruū, q'nō pōt hr̄e tutorē,vt j̄.e.l.si arrogati,
§.j.nisi ī duob.casibus,vt hac l.& ī gl.hic.ista expō nō placet. Nā
ista ptās,put refert' ad psonā,in q̄ exercet',illa psona poneret' ī ac
cusatiuo casu,l.ī eos,j̄.e.& s̄.de off.psi.l.3.& oēs leges,q̄ dn̄t actio
nē dari in aliquē. sed hic ponit' in ablatiuo,vt significet illā perso
nā,ī qua est illa ptās,& q̄ eā hēt,& nō psonā,ī q̄ exercet'. Dico er
go φ p hæc verba excludit' seruū, q nō pt esse tutor. vt Inst.q da.
tu.pot.ī prin. fili' aūt familias est liber hō,licet nō sit sui juris.vn̄
pt dari tutor,vt ibi patet.Sequit' ī diffinitione ɔstituta.gl.& Doct.
nō exponūt istud verbū. Dic ergo,φ est q̄dā ptās,q̄ in se subsistit,
licèt nō sit psona in qua ɔsistat,vt iurisdō: & iō vno iudice mor-
tuo,vel remoto.alius datus dr̄ hr̄e eandē iurisdōnē,vt s̄ de iudi.
l.pponebat'. Sed tutela est q̄dā ptās q̄ nō est nisi prout est in capi-
te libero cōstituta. Anteq̄ ergo sit tutor,nō est tutela,sed si semel
desinit,& postea reassumat ipse vł alius,nō est eadē tutela, vt j̄.de
su sp.tu.l.3.§ q̄ri pōt.Sequit' ad tuendū.Per hoc dicit gl.remouet
patrē,q est pp alios effectus patrię ptātis,s.vt patri q̄rat' ex cā pro-
fectitia.vel aduētitia vsusfructus,φ satis placet.Sequit' in diffini-
tione,eū,hæc dictio nō exponit' à gl.vel Doct.Sed dico,φ hic po-
nit',vt excludat curatorē,q nō dat' ad tuendū eū,s.psonā eius prin
cipalr,sed ad tuēda bona, C.de nupt.l.in copulādis,cū si. Vn̄ gl.j.
huius legis.q̄ dicit,φ ideo fuit positū in diffinitione vis,vt exclu-
deret curatorē, nō dixit bene,nec fuit bona expō sua,vt dixi, sed
hęc dictio eū,ad hoc ponit'.Sequit' in diffinitione,q pp ętatē suā:
hoc ponit' ad drīam curatoris,q dat' furioso ad tuendū eū,tam in
psona,q̄ in reb',vt j̄.de cur.fur.l.furiosę,& l.virū,& l.& mulieri.
Sequit' in diffinitione,spōtè se defendere,hoc ponit' ad drīam eu-
iusdā defensionis necessariæ q̄ fit patiendo quē uenire in posses-
sionē ex primo decreto,l.sed & hæ.§.si.s̄.de procu.qđ pōt facere
pupillus.Sequit' in diffinitione iure ciuili data ac permissa,p hoc
φ dr̄ iure ciuili,excludit gl.quandā tutelā hoc est quandā defen
sionē permissam de iure gentiū,de qua fit mētio in l vt vim.s̄.de
iust.& iu.Qđ dr̄ data ac permissa,gl exponit,data a lege,vel a iu-
dice,pmissa a testatore,vel data personæ,permissa scđario rebus.
Vel tertio,data a lege,pmissa dispōne iudicis,vel testatoris:quasi
diceret hæc potestas interdū datur à lege,vt j̄.de legit.tut.l.legiti-
mos,& per totum titu. Interdum permissione legis datur à testa-
tore,vt j̄.tit.j,l.j.in princ.& per totum tit. Interdum datur à iudi-
ce similiter legis permissione,vt infra de tut.& cu.da.ab his,l.j &
j̄.eo. l.muto.§.tuto.datio. Et ita exponit Iac.de Arc.quod placet.

ADDITIO.

Barb.Sed tunc.Vide gl.Doct.in c.1.de homicid.& c.i.20.q.1.

§. Tutores. a No, quod ille est tutor in quem cadit diffi-
nitio tutelæ,s.qui habet eam uim ac potesta-
tem &c.Similiter ille est iudex,qui habet iurisdictionem iudicis:
ille est prætor qui habet iurisdictionem prætoris, & ille dicitur
potestas qui habet iurisdictionem potestatis, & similia.

ADDITIO.

a Barb.Tutores.No,valere arg.à significatione nominis,l.2.si cer.pet.l.1.de acqui.
poss.in rubr.sol.matr.

1 *Propria significatio vocabuli ex diffinitione an sumatur,*

§. Ex qua re. No φ tutor dr̄ a tutela. Ex quo hēs, φ p-
pria significatio vocabuli sumit' ex diffini
tione,qa ille est tutor,cui ɔpetit diffinitio tutelæ.Sic.j̄.de test.l.j.
1 Scđo not.ex ver.itaq;,φ significatio proprij vocabuli sumitur ex
deriuatione seu allusione.Sic s̄.si cer.pe.l.2.§.appellata.& đ ver.
sig.tugurij.Sed qn̄ allusio vocabuli,& diffinō discordarēt,p̄uale-
ret diffinō,vt dixi I l.j.đ test.& ī rep.l.oēs populi.s̄.de iu.& iur.dn̄
tractaui đ īterpretatiōe statutorū declaratiua,seu expositiua, &c.

1 *Tutor in interponendo authoritatem debet loqui.*
2 *Aditio hęreditatis an inducatur ex habitatione facta in domo per pupillum,*
sciente tutore,vel non.
3 *Tutor post tutelam si efficitur surdus,vel mutus, desinit esse tutor.*
4 *Intelligens solum ad motum labiorum,non potest esse tutor.*

§. Mutus. Mutus.& surdus tutores dari non pn̄t.h.d. Op.
s̄.de pcu.l.mutus.in prin.Sol.Procurator pt es-
1 se ad negotia,nō tutor.qa nō pōt authorare.Et hoc no.† φ ī inter
ponendo authoritatem requiritur φ tutor loquatur Si.n.non re
quireretur, mutus posset esse tutor. de hoc j̄. de auth tu.tu.l.3. Et
2 hoc † induco a ad q.q̄ tractaui.in l gerit.in fi.j̄.de acq.hęr.utrum
a si pupillus habitauit in domo defuncti,tutore sciente,inducatur
aditio.Oppo.ad ſm,φ surdus possit esse tutor,vt j̄.de leg.tut.in l.
fi.Sol.ibi non erat per omnia surdus,licet male audiret. p.j̄.de
decur.l.honores.§ j.Sol. ibi in munerib. pr̄imonialib hic in per-
3 sonalib.† Quærit gl.an ista uitia superuenientia extinguant tute
lam iam susceptam Rn̄.φ sic,& bn̄.Quæritur,an isti defectus fa
ciant ipsum ipso iure non esse tutorē,& an sit opus excusatione?
4 Dic.ut in gl.φ ipso iure.Hic† quero quid de eo q nullo mō audiet,
sed vidēdo motū labiorū intelligit,an possit esse tutor? Rn̄.φ nō,
qa tex.hic dicit,audire dēt,hoc est per sensum auditus percipere:
sed ille q intelligit ad motū labiorū,non audit:sed ex motu labio
rū diiudicat,qđ tu uis dicere,quod nō est audire. Simile j̄. de iis
q̄ in testa delen.l.j.ī prin.Similē q.facio j̄.de uerb.obl.l.j.in prin.

ADDITIO.

a Pom.Et hoc induco.Vide quæ pulchre dicit Bal.in l. potuit.C.de iure delib.

LEX II.

Non est exigendum. No. φ non est de necessita-
te,φ pupillus petat sibi tu-
torem,cum possit dari ēt absenti,vt gl.dicit & bene. Si tamen pu
pillus peteret sibi tutorē,non esset impedimentū,uel si esset præ-
sens.l.illud.j̄.de tut.& cura.dat.ab his.Secundo no.quod non est
necesse,φ tutor habitet in eadē domo cum pupillo,ut hic,dū di-
cit,aut ad tutorem proficiscatur,ſm vnam expositionem gl. Po-
nit etiam gl.aliam expositionem,φ non est necesse φ pupillus va
dat ad iudicium,s.tempore quo datur tutor,φ etiam placet.

LEX III.

1 *Pupillo,& furioso simul substituitur pupillariter,vt pupillo non exemplari-*
ter,vt furioso.
2 *Naturalis causa quando præualeat accidentali,vel econtra.*
3 *Minori,& prodigo simul datur curator,vt minori.*
4 *Curator,si datur minori,& pdigo simul,tanq̄ prodigo, quando datio uitietur.*

a **Qui habet.** a Qn̄ ɔcurrūt duæ cāæ,una nālis,alia acciden
talis,p̄ualet nālis.h d.Per hanc legē determi-
a nat,φ† si aliqs est pupillus,& furiosus,dēt sibi substitui pupillari-
ter,ut pupillo,n̄ exēplariter.vt furioso, & hoc intra pupillarē eta
b tē.Dixi ī l.ex facto.j̄.de vul.& pup.Op.b s̄.de iu.do.l.cū pr̄. Gl.n̄
2 soluit.Dic,φ qn̄q; cā nālis,& accidētalis sunt inuicē repugnātes,
c tūc p̄ualet accidētalis,c cū nā alteret' l.j.§.bestias.s̄.de postu.Qn̄q;
cā nālis,& accidētalis n̄ repugnant, sed repugnat effectus earū,ut
hic.Nā pt qs eē pupillis,& furiosus,sed si hēret tutorē,ut pupill',
& curatorē,ut furiosus,p̄ualet eā nālis,ut hic patet.Qn̄q; eā nālis,
& accidētalis pn̄t simul ɔcurrere,& ēt effect' earū se ɔpatiunt', &
tūc una n̄ p̄ualet alteri,& ita loqt' d.l.ēcū pr̄. & ita vr̄ ītelliger' Dy.
3 Quæro,minor 25.† annis ē pdigus,an dabit' ei curator,ut pdigo,
d uel ut minori?Hic ē tex.d φ dabit' ei curator,ut minori.Hoc facit
mihi dubiū,nā p dationē curatoris nō est subuētū pdigalitati.Nā
pdigus nō obligat' nāliter.l.is cui bonis.j̄.de uerb.obli.sed adult'
obligat' nāliter.l.j.j̄.de noua.& l.pupillum.j̄.de reg.iur.& qđ ibi
no.

ADDITIONES.

a Barb.Qui habet.Vide Bal.in l.humanitatis.C.de impu.& plene Io.in d.l.ex facto
& eundem in c Ray.extra de test.
Paris. Limita. vt procedat qn̄ effectus istarum causarum se non cōpatiuntur ad
inuicem,si aūt se cōpatiuntur vna concurret cum alia,ſm Bar.in dispu.inci. Pu-
pillus.in vl.q.Item de materia, vide late Bar.in rub.de hr̄d.inst.ad fi.& remissiuè
Ias.in l.si eadem in fi.ff.de offi.asse.& q.quam refert Bar.in l.fi.ff.de offi. procons.
& leg. Mod. in l.filio quē pater.ff.de libe. & posth. Item uide in materia Mathe.
no.93.quem omnino uide pro intelligentia huius l.& l.1.§.bestias. ff.de postu.
b Pom.Opp.Vide Pet.de Anch.i regula,semel malus, de reg.iur.in 6.Barb.cōs.37.
1.vol.Imo.consi.35 vide Ang. in l.3.de offic.assef.Bal.in repe.Padu.in l.t. versi.
Christianorum.C.de summa Tri. Ias. in fi.l.3.ff.de offi. ass.Ful.in c.significate.in
vlt.col.de rescr.Rom.sing.454.909.in l.præses.in princ.C.de appel. Ro.sin.454.
Menoch.scripsi consi.51.nu.28.
c Præualet accidentalis.An inspiciatur natura uel accidens,adde Bald.in l.1.C.de
vsur.& adde no.per Cy.& Imo.in l.qui solidum. §.1.de leg.2.
Men.Adde Alciat l.1.isi prin.nu.41,de verb.obl.& pulchre ibi declarat oēs istas
generalitates,& de uerb.sign.char.168.Neuizā.li.1,syluæ nupt.nu.202.Tiraq.
de retra. consang.§.3.glo.1.nu.26.Socin,sen.consi.116. nu.8. lib.4. Ruyo.consi.
59.nu.11.lib.4.declarationem ponit Aur.l.a.nu.628.de offi.eius.
d Hic tex.Adde Bar.in l.curatorem habens.C.de in inte.rest. mino.

no.ppea dico, ꝙ duplex ẽ act⁹. Prim⁹ p quẽ bõis ĩterdicit.l.j. & l.
Iul.j.đ cur fu.& iste act⁹ celebrat ĩ minori ꝑdigo, ꝙ p⁹ ĩterdictũ ñ
obligat etnãliter. Scđs actus ẽ datio curatoris, & dabit ei curator
4 tũc vt minori, ñ vt ꝑdigo, vt hic. † Quęrit Dy. qd si datus fuerit cu
rator tanq̃ ꝑdigo, cũ debuerit dari tanq̃ minori? Tunc distinguit
ipse. Aut fuit expssus error in snĩa & nõ valet. Aut nõ, & valet, vt
ipse. Aut fuit ex pſſus error in ſnĩa & nõ valet, Aut nõ,& valet, vt
l.pses,& l.cũ ꝑlanis.j.de re iudic.ita dicit ipse.dicã in l.Sciæ egres-
sæ.j.de tu.& cu.da.ab his hic dixi ĩ l.is cui bonis.j.de verb.oblig.

1 *Tutor durante tutela potest a pupillo conueniri rei vendicatione.*
2 *Curator ab litem datus pupillo, datur inuitus, & volens.*
3 *Curator quando datur ad litem, debet esse præsens.*
4 *Infanti quando possit dari curator ad litem.*
5 *Prodigo, & furioso datur curator ignoranter.*
6 *Contractus prodigi, vel furiosi, validatur iuramento.*
7 *Pupillus ab extraneo potest citari personaliter.*

a §. Si pupillus. Propter litẽ q̃ qs habiturus est cũ tutore, vel curatore, daĩ curator, a q non datur ni
1 si pñti,& petẽti. Itẽ cogiĩ qs petere h.d. Opp. ꝙ pupillus ñ possit
hre litẽ cũ tutore. ut C. q da.tu.poss.auth.minoris. Sol. Gl ĩtelligit
hic de lite ſ rei vẽd. nõ aut ſup actiõe psonali. & sic nõ ẽ debitor,
vł creditor tutor. Et ita ĩtelligit Dy. q format hãc oppõnẽ. Sed cer
te pp litẽ q̃ ẽ ſup rei vẽdicatione qs nõ põt esse tutor, vt d.auth.
minoris,& ibi no.atr ergo intelligit gl. dũ format ꝯriũ sic, ſm cũ
dẽ Dy tutor nõ pt ꝯueniri, nisi finita tutela, l.j.C. de admi.tu.& l.
si tutor.ĩ fi de tut.& rat.dist. Sol.gl. hic nõ ꝯuenit rõne administra
tionis: sed rei vẽdicatione, q̃ põt intentari ẽt durante tutela. Quałr
aũt durãte tutela possit ꝯueniri tutor, vide plene gl. ĩ l.2.C.đ adm.
tu. Op.& vr ꝙ iste.§ sibi ꝯdicat. Nã primo dt, ꝙ talis curator ñ da
tur nisi volẽti. Scđo dr ꝙ cogiĩ. Gl. rñder, ꝙ aut pupill⁹ agit,& nõ
recepit talẽ curatorẽ, nisi volẽs. vt ĩ prin. Aut ꝯueniĩ,& cogiĩ reci
pere. sed ñ hũc, vł illũ, sed erit ĩ electione sua quẽ velit. Miror qũo
Iuriscõsulti fuerũt moti in psona pupilli loq. Quid.n.pt ipse puer
discernere, forte ſcpt ẽ annorũ, quem hre sibi expediat, forte petet
quẽcũq; tutor vult. Vñ forte æq⁹ fuisset dicere hoc cẽ in arbitrio
2 iudicis. Vñ ꝯ hãc iniqtatẽ hodie ẽ ꝑuisum, vt j.dicã. † Quæro an
talis curator dabiĩ ĩuitus vł volẽs. Iac.đ Arc. dt, ꝙ volẽs, alr frustra
diceret đ pñtia. Alij dñt ꝙ inuit⁹, ar.j.đ mun.& hon.l.mulieris.§.
defensores.& § iudicãdi,& §.vl. Sed dico, ꝙ uolẽs ꝯstituiĩ, ut hic.
Sed ex cã pt cogi, ut dicim⁹ ĩ curatore bonis dã do.l.2.§.q̃rit.đ cu
b rato.bonis dã. Et de hoc p Cy.C.q pet.tu.l j. Quęro, qd si b dat⁹ ẽ
3 absens, an ualeat datio? vr, ꝙ † sic.đ ꝑcura.l.j.& ij.ĩ prin. In ꝯriũ q,
nõ qa nõ ẽ ſeruata forma q̃ hic poniĩ, ergo ñ valet. l.cũ hi.§.si prę
c tor.s.de trãsac. Preterea vbi c certo,& limitato tpe reqriĩ ꝑsens⁹,
ñ sufficit ratihabitio seqñẽs.l.obligari.§ tutor.j.de aut.tu.& l.qd
ergo.ĩ pri.s đ his q no.insa.& hic no.& tenet Iac.đ Are. Si sergo
d cautus, ꝙ ĩ curatore ad lites ſp ponaĩ, d ꝙ psens daĩ psenti,& petẽ
e ti. Quæro, dr e hic ꝙ infanti nõ pt dari curator. Quid ergo faciet
4 tutor? Iac. de Are. dt, ꝙ differĩ actio,& ꝯuẽtio, sed neutri parti cur
rit pscriptio.l.1.§.ĩ oĩb.s.de iud. Certe p hoc male ꝑuiderĩ tutori,
q vellet suũ,& iõ lex ista recipit hodie ĩ multis limitationẽ, p auth.
minoris.C q da.tut.poss. Nã aut tutor erat petitur⁹ aliqd a pupillo
anteq̃ tutelã assumeret,& ñ põt dari tutor,& si daĩ pdat ius suũ,
vt d.auth.minoris,& sic nõ est necesse, ꝙ deĩ pupillo curator p p
li.ẽ q̃ ipse tutor iã pdidit: sed si pẽdente tutela ſupueniat sibi ius ꝯ
pupillũ, tũc nõ pt administrare sine adiũcto sibi curatorĩ, ſm for
mã d.auth.ĩ qua adiũctione nõ reqriĩ ꝙ pupill⁹ sibi petat. Et sic cũ
illo curatore sibi adiũcto põt agere, sicut si ab initio fuissent plu-
res tutores, vt j.ti.j.l.si plures.& hoc ibi no.ĩ gl. Sed si lis esset mo
uẽda a pupillo ꝯ tutorẽ tũc si ius superuenit pupillo pẽdẽte tute
la, est idẽ qd s.dixi. Sin aũt ius ꝯpetebat pupillo ante, tũc ille tutor
nõ dẽt accedere ad tutelã, nec admissus fuisset, si hoc expressisset.
Si ergo tacuit tãq̃ fraudẽ ꝯmittẽs in tacẽdo, poterit remoueri.l.ĩ
eos j.eo. Si qs ãt vellet petere cũ remoueri, hẽret necesse recurre
re ad remediũ huius § Quæro qd in adulto, an dabiĩ curator ĩui
5 to? Rñ gl. ꝙ nõ, nisi ad litẽ.§.itẽ inuiti. Inst.de curatorib. † Quæro
qd sit ĩ furioso & ꝑdigo? Rñdet Iac.de Are. qd isti accipiũt curato
res ignorãter, sicut pupilli tutores, qa ꝯsentire nõ pñt.l.furiosi. de
reg.iu.& l.2.§ voluntatẽ.s.sol.ma.& est tex. expssus ex qb.cau.in
6 pos.eat.l.Fulcinius.§.adeo. Quęro vtrũ ꝯctus furiosi † vel ꝑdigi va
lideĩ iurõ? De furioso certũ est ꝙ non licẽt intelłm. De ꝑdigo Iac.
f đ Are. dicit idẽ. plene examino f ĩ l.is cui bonis.j.de ver.ob † Quę
7 ro, an pupillus g possit citari viua voce ad petitionẽ tutoris? Et vr
g ꝙ sic, ut in §.isto, ibi, siue agat, siue ꝯueniaĩ. Et sic vr h ꝙ ipse iam
h erat citat⁹. Facit j.de admi tut l.j.§.sufficit. Pro hoc, qa pupillus q
nõ hẽt tutorẽ, patiĩ immissionẽ ex primo decreto.l apud Iulianũ,
ex qb.cau.in pos.eat In ꝯriũ, qa nõ hẽt legitimã psonã ſtãdi ĩ iudi
cio.l.j.C. q leg.ps. ergo citatio q̃ est fundm iudicij, Insti.de pęna te
me lit §.fi.& s.de ĩ ius vo l.j. nõ cadit ĩ pupillo. Rñ. in extraneo litigã
te cũ pupillo, fateor qd possit citari pupill⁹, p iura s all & licẽt pu-
pill⁹ citeĩ, ĩtelłr, ꝙ ueniat cũ tutore. Sed qñ tutor litigat cũ pupillo
ſm tpa h⁹ l. tutius erit citari pupillũ ut ueniret ad petẽdũ curatorẽ
cũ tutor ĩtẽdat litigare cũ eo Et uide ad hoc p Cy. in l.j.C. q pe.tu.

ADDITIONES.

a Datur curator, Hic ergo habes, ꝙ pupillo datur curator ad iudicia. Et utrũ dari possit ad negotia, habes tex. in an l.j.§.si curator. de eo qui pro tu. Et vide in ti.
C. in quib. cau. tut. hab.& ibi gl.& Bart. in l.curator. j.de tut.& cur. da. ab his. Et no. casum in quo curator datur inuito, adde Bald. in l.tutor. C. de neg.gest.
b Quæro quid si, No. tamen sic casum ꝙ curator non datur absenti,& vide in l.Iul. Iud. j.de tut.& cura.da.ab his,
c Pom. Præterea vbi. Vide no. in l.si quis mihi bona,§.iussum, j.de acq.hæred.
d Semp ponaĩ. Vide Iac.de Are.& Bal. in l.curatoris, C.de neg.gest.& q̃ ibi scripsi.
e Quæro dr, An infanti possit dari curator ad lites, vel ꝙ sit remediũ creditorum, vide latè Bal. in c.1.de mil. vas.qui cõtu.ell, post not. p Doc. in l.hæc autẽ,& in l. Fulcinius,§.adeo, qb.ex caus.in poss.ea. Et dum hic dr, ꝙ non daĩ curator ad lites, nisi petenti, intelligo tñ in casu illo, qñ tutor agit cõtra pupillũ, alias det inuito ſm formã, l.j,C. qui pet.tut.& ibi gl.& Doc. & vide hic in gl.& p Spec. in tit.de cur.§.aut, circa prin.& Bal. no. in l.nec quicq̃,§.vbi decretũ, de off.procõ. & omnino Bald. in l.si quis instituatur,§.fi.de hære.inst.,& Ang. in l.mutus,§.is qui põt.s.de procur. Et an impuberi possit dari curator ad lites, quas habiturus est principałr cũ alio, q̃ cũ tutore, vide Bart. in l.curator. de tut.& cur.da.ab his,& quod ibi scripsi. Et de ista materia vide Io. And. in addit. Spec. in tit.de reuo. ad fi.& per Ioan. Fab. in §.item inuiti, Inst., de cura.& per Ang. in l.1.qui pet.tut.
f Examino. Adde Bald. in l.2.C. de rescin.vend.& quę solent notari in l.is cui bonis, de verb.oblig. Adde Bald. melius examinantem consi 128.1.vol. Et ibi quid si iurauit cum consensu curatoris, qui curator non tamen iurauerat gerere negotia legaliter, prout ius,& iudex ei præceperat,& ibi etiam quid si erit prodigus,& adultus,& an valeant contractus prodigi vel furiosi, facti cum authoritate curatoris dati, tanquam adulto. vide Pet.de Anch.cons.315.
g Pupillus. Vide Paul.cons.29,col.vlt.2.vol.
Men. Tiraq.de retract.consang.§.1.gl.15.nu.16.19.21.
h Et sic videtur. Vide Bart. in d.§.sufficit,& quæ ibi remisit.
And. Barb. Adde Alex. in cons.29.col.fin. in 2.vol.

§. Quolibet. Quidam hñt literam sic, quolibet loco & tpe hñt curatorẽ &c. Alij hñt in lra, quoli-
bet loco & tpe,& hñt curatorẽ,& tunc implicat nõ solũ tutorẽ,
immo & curatorẽ posse dari quolibet loco,& tpe. Idem probaĩ
j.de tut.& cur.da.ab his, l.nec mãdante,§.dari.& de fer.l.2. Et ad
a istud qđ subaudiĩ de tutore. Op. Nam a cũ detur cũ causę cogni-
tione. Inst.de auth.tut.in fi. ergo non põt dari à procedente iudi-
ce, l.a procedente, C.de dila. Sol. intellige hic, qñ daĩ sine inquisi-
b tione, secus si cum inquisitione,& ita loquuntur ꝯtria. Qñ ergo
c datur tutor non esset necesse, b ꝙ aliquis citetur. c Quod qualiter
d intelligaĩ, dicã j. d de tut.& cur.da.ab his, l.tutor si fuerit petitus.

ADDITIONES.

a Men. Nam. Dec.cons.vlt,num.2.in fine.
b Pom. Necesse. Vide Alex.cons.86.in 1.col.in 2 vol.
c Quod aliquis citetur. Vide not.per Bart. in l.legitimos, in princ.de legit.tut.
d Dicam j. Quid qñ datur curator prodigo? Vide Ang.& Imo. in l.is cui bonis, de verb.obl. qui dñt, ꝙ requiriĩ citatio ipsius prodigi vel furiosi, cũ tractet de auferenda eius administrõne. pro hoc facit ꝙ voluit Bar. in l.ltimos, j.eo. Limitari tñ põt supradicta conclo, Ang. in l.is cui bonis, pal. ſm ꝙ limitat Bal. ibidem,& post eũ ibi Pet.de Anch. licet de Bal. mentionẽ non faciat, videlicet illud esse verum, nisi notoriũ esset, illum esse prodigũ, quia tunc non requiriĩ aliqua citatio. ꝙ tñ non est sine dubio: quia pendet ab illo dubio, an in notorijs requiraĩ citatio. Et magis cõis conclo est, ꝙ sic. de quo per gl. in c.ad nrãm, de iureiur.& per Arch. in c.1.de elec. in 6.p Doct. in c.eudẽtia. de acc.& ibi Io.de Imo firmat clarè esse necessariã citationem.& Abb. in c.cũ sit Romana, de app. dicit, ꝙ Aut est tale notoriũ, ex quo constabat nullã esse defensionẽ,& tunc non requiritur: aut ecõtra,& tunc secus.& de hoc ar. plenè no. per Ant.de But. in c.vestra, de coha. cle.& mul. Adde qualr cõtra minores possit perueniri ad primũ & secundũ decretum:& an missus in possessionem bonorũ minorum pro causa partim vera, partim falsa faciat fructus suos, vide Abb.consi.43.2.lib.& Rom.consi.496.

1 *Procurator constitutus ad causam simpliciter, an videatur datur ad præsentes & futuras.*

a §. Si pupillus. a Curator ad litẽ simpłr datus, intelłr datus ad oẽs lites, quas pupillus hẽt cũ tuto
1 re cũ quo litigare intendit. h.d. Facit ad q. vtrũ † procurator da-
tus ad cãm simpłr, videaĩ datus ad oẽs causas pñtes,& futuras.
Et vr ad pñtes tm, tangit gl. in verbo, non dantur, in l.omniũ, s.de
procu.& in l.dãni,§.si is qui vicinas, in gl. in verb augeri, de dam.
infec.& ibi dixi,& Spec.de procu.§.ratione autem formæ.& §.j.

ADDITIONES.

a Si pupillus, Et vide quæ dixi in c.cum dilecta, de rescrip. sed adde Old. in cons.8. vbi consuluit, ꝙ si generalitas præcedat, quia testator dixit, volo ꝙ soluantur omnia debita creditoribus patris,& matris,& postea apponit speciẽ talis loci, quòd restringitur illa generalitas ad locum istum. vide ibi. Et vide Doct. in c.1. de transac. vbi dicunt quod liberatur,&c. vide ibi. Adde quod pulchrè consuluit Oldr. in simili, vt refert do. Ant. in c.cum dilecti, de donat.
Men. Neuizan.cons.17.in fine. Pom. Pupillus. Vide Rom.sing.157.

LEX IIII.

1 *Procurator simpliciter datur, intelligitur quo ad personas, & res nominatim in instrumento.*
2 *Pupillus ex causa prouocat ad diuisionem.*
3 *Procurator intelligitur datus, ad agendum & defendendum.*

a Qđ dicitur. a No. primo ex princ.l. ꝙ † ꝑcurator simpłr datus quo ad res, dẽt intelligi strictè datus,
quo ad psonas noĩatas in instrõ ꝑcuratorio, nisi aliud exprimaĩ.
Et ideo si reperiĩ instrm in quo aliquis fecit Seiũ procuratorem
suũ ꝯ Titiũ in tali causa, gñalr in oĩ alia intelłr. f ꝯ Titiũ, vt hic.
Est ergo necesse ꝙ in procuratione exprimatur gñalr ꝯ quãcun-
b que personã, vt ex isto tex. colligitur. No. etiã b ex hoc principio,
quod

ADDITIONES.

a Pom. Quod dicitur. Vide quid dicat Rom.sing.157.
b Barb. No. etiam. Quid in prodigo, vide Bald. in d.l.iubemus. alleg. casum sing. in l.ex castrensi, de castren.pecu. quod no.
Men. Guzad.cons.58.nu.17. Curt.sen.cons.51.col.5.circa fi. Dec.cons.500.nu.9. Vantius tract.de nullit.process.tit.de nullit.ex defec.mandat.nu.101.

3 † quod pupillus pōt ꝓuocare ad diuisionē. Qđ intelligo, ex cā, aľs
secus. l. si pupillū. in prin. ꝭ. de re. cor. & ibi dicā: per Doc. C. de sac.
san. ecc. iubemus. circa princi. in eo qđ dicit prædia diuidere, &c.
3 Vltimo no. ꝙ † ꝓcurator datus simpľr intelligitur datus ad agēdū
& defendēdum, vt hic. Pro quo facit, qa defendere tenetur. l. ser-
uū quoque. §. ait prætor. ꝭ. de ꝓcu. Glo. opp. de l. si quis mihi bona.
§. iussum. ꝭ. de acq. hæ. & nō soluit. dic qđ id ē speciale, vt ibi dixi.

§. Possunt. Op. qñ sunt pñtes tutores, non est necesse deue-
nire ad hunc curatorē, vt ꝭ. ti. j. l. si pñtes. Solu.
ꝓp hoc forte glo. itelľr hoc pluriū. s. pupillorū. q a vn⁹ erat curator
plurū: pt ēt intelligi pluriū. s. tutorū qñ plures tutores vni⁹ pupilli
erāt habituri eādē cām cū pupillo, aľs non cēt necesse deuenire ad
hunc curatorē. Op. gl. de l. iam tñ §. pe. ꝭ. iud. sol. Solue vt in glo.

LEX V.

1 *Curatoris vnius datione, an alius videatur, remotus.*
2 *Procuratoris secunda constitutione, non tollitur prima, &c.*
3 *Curatores plures ad litem simul dari non possunt, nisi dentur in solidum.*

Cum semel. In eadē cā dato vno curatore, non pt dari
alius. Itē dat⁹ in vna cā, ñ pt dari ī alia. h. d.
1 Op. ꝭ. de ꝓc. l. plurib. & l. si qs cū ꝓcuratorio. §. fi. Dicit glo. Sol. fvt
ibi. Nā post li. ꝯt. ñ pt dari ali⁹, nisi primo remoto, añ lit. ꝯt. & eo ip
so ꝙ dat ali⁹, vř remoueri prim⁹. Sed ꝯ hoc op. nūq̄ p datione vni⁹
curatoris, vř remoueri ali⁹. l. vētri. §. i. ꝭ. de tu. & cu. dat. ab his. Rñ.
verū ē ī curatore gñali, vt ibi, ñ tñ ex nte vno pt dari ali⁹, nisi cā co
gnita. l. curatorē. C. q da. tu. pos. Sed curator ad litē rmouet p ꝯstō
nē alteri⁹ curatoris, sicut dř i ꝓcuratore ne ī pñtes aduersarios disti
guař. q cū vno ꝯxit l. ī pñtes. de exer. & d. l. si qs cū ꝓcuratorio. in
2 fi. & no. p Gu. Op. de sequēti rñ ad fi. vbi p ri mandatū nō tollit
primū. Sol. gl. hoc iō, qa circa diuersa. No. ad illud ꝙ dř, ꝙ faciēdo
aliū ꝓcuratorem remouet primus, intelľr si circa idem fit & vide
3 istam gl. Ex pdictis † apparet soluta qō, an plures curatores ad litē
possint dari simul. Iste casus nō ē hic ī tex. sed dic, aut dātur simul,
nec adijcitur in solidū, & nō valet, si opponař ne quis in plures ad-
uersarios distinguat. l. iā tñ. §. pen. iud. sol. & l. ne in pñtes de exer. &
qđ no. ꝭ. l. ꝓxi. in prin. Aut adijcitur in solidū, & tunc valet, sicut in
pluri. ꝓcuratorib ꝭ. đ ꝓc. l. plurib. cū eis tales ꝓcuratores assimilē-
tur vt dictū est: sed si det vnus, deinde alius, hēt locum qđ ꝭ. dixi.

LEX VI.

Muto. Muto pōt dari tutor, q ei poterit authorari. h. d. No-
q, ex parte eius, cui præstat authoritas, nō est neces-
se quod loquatur, vt hic: sed ex parte præstantis sic. l. j. in fi. ꝭ. eo.

1 *Tutor quando, & sub qua conditione dari possit.*
2 *Dictio, si non facit cōditionē, qđ adijcitur ei, q tacite inerat de necessitate.*
3 *Tutor nequam satisdet, est tutor, licēt administratio differatur.*
4 *Clausula apposita in literis apostolicis, si eum idoneum repereritis, facit potius admonitionem quam conditionem.*

a §. Sub conditione. A iudice nō pōt dari tutor sub
ꝯdōne, & expssio e⁹ qđ tacite
1 inest, dispōnē ꝯdōnalē nō inducit. h. d. † Op ꝙ possit dari sub ꝯdō-
ne, vt ꝭ e. l. furiosus. Sol. ñ pt dari sub ꝯdōne expssa, vt hic: sed qñq;
sub ꝯdōne tacita, sic, vt ī ꝯrio, & in alijs casib. q hic ponūř ī gl. q̄ sa
tis placet q̄tū ad alios casus. sed q̄tū ad l. furiosus. dic vt ibi dicam.
Op. ꝭ. de ꝓc. l. 3. Sol. dicit gl. aliud ī ꝓcuratore. Et ē rō, dicit Dy. q a
uor pupilli, ne dū ꝯdōnis existētia expectat, bona pupilli negligā-
tur, & pereāt. Opp. & vř, ꝙ possit dari sub ꝯdōne sicut siña, vt l. j. §.
biduū. ꝭ qñ app. sit. Sol. hec lex vltra ꝓcedit annullādo, ibi vltra ꝓ
cedit ꝯfirmādo. Circa qđ qdā hñt distōnē Dy. q̄ ipse ponit ī c. q̄ ꝯ
ius ex de reg. iu. li. 6. & Doc. ī l. non dubiū. C. de leg. Opp. ꝙ tutor
possit dari sub ꝯdōne, vt ꝭ. ti. i. l. tutor dat⁹. & inst. q da tu pos. §. ad
certū. Sol. gl. verū est a testōre, vt ī ꝯriis, nō a iudice, vt hic. Sed q̄ ē
rō: Quidā dñt, qa actus iudiciari⁹ nō dēt depēdere de futuro. l. nō
queād. de iud. ꝙ non placet, vt ī palle. l. j. § biduum. Alii dñt, ꝙ est
b act⁹ legitimus. sed Pet. dicit, i rō est, qa factū testōris in eo qđ deficit
pt suppleri p iudicē, sed factū iudicis nō dēt suppleri, nisi p iudicē.
iō iniūgit sibi ꝙ pure, & pfecte det, vt hic no. Dy. C. de test. tut. su
2 per rub. Op. † dictio, si, facit ꝯdōnē. l. q ꝓmisit. ꝭ. d. ꝯd. indeb. & l. si
Titio ꝭ. qñ dies leg. ced. Sol fallit hic. Rō, qa adiicit ei qđ tacite ine
3 rat de necessitate. l. 3. de leg. i. † Vltimo no. ꝙ tutor anteq̄ satisdet,
est tutor, sed solū administratio differī. dixi. ꝭ. c. l. i ī prin. Et p hunc
4 tex. † dicit Io. And. ꝙ si in lřis apostolicis apponatur, ꝓuideas tali
c de beneficio, si eū idoneū e repereris, qđ talia verba faciunt potius
d admonitionem, q̄ conditionem, d vt extra de offi. dele. c. i. in cle,

ADDITIONES.

a Sub conditione. Adde tamen ꝙ administratio tutoris potest dari sub conditione vt in l. auia. §. de condi. & dem.
b Petrus dicit gl. Bar. & Doct. in l. 1. C. de test. tut.
c Barba. Si eum idoneum. Vide tex. in c. significasti, de elect. vbi si exprimitur, do pallium si iuraueris, non facit cōditionē, vide quæ ibi dixi, & vide c. fi. de psū ptio & vide Bal. qui pulchre loquitur in l. 2. C. quando prouo. non est necas. Meno. Alciat. in tract. præsump. t. reg. 4. præsumpt. 3. in prin.
d Quam conditionem. De quo vide no. per Bal. in l. non dubium. in ver. iuxta hoc quæro. C. de leg. & in l. neque natales. C. de proba.

1 *Tutelæ datio an sit iurisdictionis, vel mixti imperij.*

§. Tutoris. Is pōt dare tutorem, cui spāľr ꝓmittit h. d. Vel
aliter: tutelæ datio est mixti imperij. h. d. fm
1 gl. Quæro expōnē illorū uerborū. † Gl. exponit ꝙ nō est meri īpe
rii tm̄, nec iurisdōnis tm̄, sed mixti īperii, olim, & hodie cōpetit
iure magratus. Sed Ia. de Are. dt, ꝙ nō est īperii, hoc est, ꝙ nō ꝯpe
tit alicui, eo ipso ꝙ hēt imperiū, nec est iurisdōnis, hoc est nō ꝯpe
a tit alicui eo ipso ꝙ hēt iurisdōnē: sed ita demū si hoc spāliter lex
ꝯcedit. l. j. de tut. & cur. da. ab his. ī gl. mag. ī pri. Et ꝓbat, qa pſides
in ꝓuincia hēnt meriū imperiū. l. illicitas. § q uniuersas. ꝭ. de offi.
pſi & tñ l. Iulia Attilia specialr ꝯcedit eis dare tutorē, ut Insti. de
Attila. tutor §. j. ꝙ fuisset supfluū, si habuissent eo ipso ꝙ hēnt im
periū. Itē si esset iurisdōne iā priuatus, nō posset dare tutorē in co
stō ꝙ lex ꝓmittit ei ergo ꝯpetit ei cui ꝓmittit lex, vel senatuscon
sultū, vř priceps. Et facit ꝓ comitib. q ex priuilegio hēnt istā digni
tatē ꝯstituēdi, uel creādi tutores, & faciendi iudices ordinarios, q
hoc facere pñt, ut dicit Iac. de Are. Fateor ꝙ tutelę datio, ꝓut ꝯpe
tit priuato, nō est iurisdōnis, sed ꝓut ꝯpetit iudicib. est iurisdōnis
in gñe & reponit in spe mixti imperii, ut hic ī gl ꝙ patet, qa offō
iudicis nobili expeditur, ut dixi in l imperium. ꝭ. de iur. om. iud.

ADDITIO.

a Barb. Sed ita demum. Et vide quod no. Nic. de Nea. in l. j. de tut. & cur. da. ab his.

a §. Ei cuius. Ei cuius stat⁹ est dubi⁹, nō pt dari tutor: sed
dabiř curator. h. d. No. bonis captiui, & absē
b tis dari curatorem, b cum quo qs poterit litigare, ut ꝭ. ex qb. cau.
ma. l. ab hostib. in prin. & ex qb. cau. in poss ea. l. possessionē. §. fi.

ADDITIONES.

a Ei cuius, Adde ad istum tex gl. off. & Bal. in l. 1. C. de. cur. fur.
b Dari curatorē. No. ar. ꝙ si debitor sit multum a longinquo, potest peti curator dari bonis suis secūdum Pet. Dy. & Rayn. & no. l. ab hostibus. in prin. sup. ex qb. caus. ma. & Bal. hic i addi. Spec. in tit. de cur. & no. Bar. in l. pen. de iureiu. & Bal. no. in l. cohæredibus. C. fami. erci. in uer. quid si uolo diuidere cū absente. Bal. in l. ignorar. in fi. C. de retti. mi. & ī l. pen. C. de bo. aut. iud. pos. Bar. in l. si finita §. Iulianus. de dam. infec. nō tamē semper procedit, ut no. Bar. in l. q liberis, §. hęc uerba. de vulg. & pupil. adde vidēdū Bal. ad sup. dicta bene declarātē cons. 35. c. seq. 1. uo & ꝙ si fuit datus curator absenti forensi, & deinde comparēs petat illum reuocari, & pars neget, & forensis petat articulū hunc compromitti uigore statuti, ꝙ causæ inter forensem, & ciuem debeant compromitti, an audiatur, uide in dictis duobus consiliis ubi declarat dicta Cyn, alleg. in apost.

LEX XVII.

1 *Pater præsens, & tacens cum filijs datur tutor, an videatur consentire, & an adire hereditatem uideatur, qui alij gerenti consentit, & nu. 2.*

Si filius. Si př ꝯsentit filio tutori dato, teneř insolidū, & ad
1 monitio ꝓ ꝯsensu nō hētur. h. d. † Quæro qđ si př
est pñs, & tacēs, an videař ꝯsētire. Gl. hic, ꝙ sic. Dy. reprehēdit eā,
q i gl. meli⁹ dicit ī l. 2. ad munici. vñ dicit, ꝙ est quoddā mun⁹ pu
a blicū authoritate, & tūc pñtia přis sine ꝯdictione hř ꝓ cōsensu. a
d. l. 2. ꝭ. ad mun. Quoddā est mun⁹ publicū authoritate, sed ñ uti
litate, ut tutela, tūc si př expresse ꝯsentit, teneř, ut hic, secus si ta-
ceat: & hoc verū si tutela est datiua. Si uero est testamētaria. tūc
ēt si expresse ꝯsenserit, ñ teneř nisi de peculio. l. Luci⁹ Titius Caiū
ꝭ. de admi. tuto. rōnē ibi dicā. de quo p Doct. in l. j. C. ꝙ cū eo. De
hoc, qualr ꝯsensus přis obliget eū, dixi ī l. sicū doię. § trāsgredia-
b mur. ꝭ. sol. ma. Vltimo no. b mirabilem legē ad ꝓbādū aditionē
2 hřditatis. † Nā ille adit hřditatē q eā agnoscit. ut l. gerit. ꝭ. de acq.
her. Agnoscere aūt vř sine qs gerit p se, siue alii gerēti ꝯsētiat, siue
aliqd ex hereditate acqrat, ut hic dicit tex. siue diceret hřditatē ad
se ptinere, ut dicit tex. hic, de quo dixi plene in l. gerit. de ac hær.

CONCORDIA.

Si filius. Pro concordia corū quæ vult Bar. in hac l. si filius, vř ꝙ
př præsumatur cōsentire qñ pñs est, & tacens in actib. filii sui. Et
vide concordantim, quam posui in l. quæ dotis. ꝭ. solu. mat.

ADDITIONES.

a Pro cōsensu. Sed Bar. in l. quæ dotis. in ult. col. ꝭ. sol. mat. uidetur tenere contrarium eius quod hic dicit, & ibi Imo.
b Barba. Vltimo. no. uide Mod. in l. 1. de uerb. ob. in prin. & Bald. in l. si dñs. C. quod cum eo, & quid importet illud uerbum, facias quod velis, & dic, ꝙ nō importat donationē, casus est notab. fm Bald. in l. 1. §. 1. ꝭ. ꝙ iussu. Et quid si dicitur, facias quicquid tibi placebit? uide tex. sing. in c. cum uenissent, de instit.
Poma. Vltimo uide Bal. in l potuit. C. de iure delib.

LEX VII.

Patronus. Patrono imputatur negligentia, & fraus in bo
nis liberti, sicut in bonis extranei. h. d.

ADDITIO.

a Meno. Cuiacius lib. 7. obseruat. c. 40.

LEX IX.

1 *Remoueri an possit qui omisit unam rē ponere in inuētario, & an qui accipit pecuniam, vt esset tutor, possit conuenii condictione ob turpē cām, & nu. 2.*
2 *Salarium potest constitui ex causa per iudicem tutori.*

In eos. Fraus in assumendo tutelā, vel in male administran
do, ex ordinē puniř. h. d No. istos casus, & spāľr vlti-
1 mos ꝙ † q ī inuētario omittit ponere bona pupilli punit ex ordinē
& poterit remoueri. Itē si alienat bona pupilli q̄ ñ debuerūt alie
2 nari. Quæro fm glo. † q d si aliquis accepit pecuniā ut esset tutor?
Rñdet glo. qđ tutor erit, sed pecunia repetet p cōdōnē ob turpē
a cām quia offiū tutoris dēt esse gratuitū. Idē no. ī l. j. ꝭ. mād. a Veri
tas

ADDITIO.

a Poma. Mandati. Vide Bar. consi. 82. 2. vol.

tas est ista,quod tutori pōt ɔstitui salariū a iudice.l.a tutorib.§.fi. ff adm.tu.Itē a cōtutorib.ex cā.l.j.§.si pupil⁹.ff.de tut. & ra.distr.

ADDITIO.

a Meno.Caualcan.in tract.de tut.& cur.nu.301.Et Castren.consi.302.nu.7.lib.1. Corduba.Hispanus in l.si quis a liberis. §.si mater.nu.73.ff.de lib.agnosc. Castr.consi.174.lib.2.nu.1.

LEX X.

Et iam municeps. Hic est duplex litera.Vna affirmatiua,ſm quā dicit,ꝙ municeps pt dare tutores municipi,hoc est ciues ciui,& sic innuit sec⁹ si ñ eēt ciuis.Ad qđ op.C.de exc. tu l.testō,& ff ti.j l.q̄ro.Sol.municeps ñ pt dari tutor a iudice,ut hic,qa ī eū nō extendit iurisdō dātis,sed ī testō pt dari nō municeps,ut in ɔtriis,Rō,qa tūc ñ dat vigore iurisdōnis,sed authoritate legis,q̄ suā authoritatē extēdit ubiq;,nisi ille datus excuset,ut dictis legib.& ista sol.est vera licèt gl.aliter sentiat.ī l.non solū.§.& q ī testō.ff.de excus.tut. ꝙ tāgit Cyn.C,ubi pe.tu.l.j.Sed iuxta hoc q̄ro,qñ testōr dat nō ciuē ī tutorē,qs iudex decernet sibi administration. Dicā ī l.legitimos.ī prin.ff.de le.tu. Alia lrā est hic negatiua ſm q̄ dt,ꝙ nō municeps pōt dari municipi tutor.Cōtra hoc op de tu.& cur.da.ab his.l.j.Sol.ñ municeps,intellige,q nō habitat ī municipio,sed eX,sub est tñ iurisdōni. Vel ſm gl.Iac.d Are. & Pe.ñ municeps.i.qui nō subit munera ex aliquo priuilegio,subest tamen alias iurisdōni.

LEX XI.

Furiosus. Op.s.co.l.muto.§.sub ɔdōne.Sol.ibi d at⁹fuit a iudice, hic a testōre.hæc est bona: Vel dic hic ī ɔdōne tacita,ibi ī expressa.ꝙ ñ placet q̄tū ē ad casū hui⁹ l.Nā ɔdō tacita,q̄ inest ex uolūtate disponētis q̄ poterat ñ īesse.ita suspēdit & eiusdē effect⁹ē.cui⁹& expssa,vt dixi ī l,3.ff.d l.j pbat ī l.miles.§.ꝑ patre de l.2.sed hic iudex dādo tutorē poterat aliquē ɔpotentis dare tutorē pure. In casib⁹aūt ī qb⁹ iudex ñ pt puidere,admittit tacita,vt d.§.sub ɔdōne,& aduerte diligēter,qa oēs isti cas⁹ loquūt ī ɔdōne tacita,ī,qua tutela finit ñ ī ea ī q̄ tutela suspēdit.

LEX XII.

Quæsitum. Tutores dati in locū absentis, durāt etiam illo defuncto.h.d.Opp.ꝙ in locū absentis d ī curator,ut Inst.de cur.§.itē si.Sol.Expone,tutoris i.curatoris.uel pprie quelibet practica est bona:uel quod detur tutor,vel curator.declarabo ff.proxi. Opp. supra eo.l.muto.l.fi.Sol.ut in gl.

LEX XII.

1 Tutor datus coadiutor tutori,quanto tempore duret.
2 Tutorem habenti, dandi tutoris modus.
3 Tutoris in locum impediti,curator siue coadiutor datur.
4 Episcopo si datus est coadiutor,episcopo mortuo administratio spectat ad capitulum,non ad coadiutorem.

Solet. Curator,uel coadiutor dat tutori pi iudicem ex cā,vel
1 p ipsū tutorē,cū decreto iudicis.h.d,†Quæro a iste cu-
a rator dat quāto t pe durat gl.dt ꝙ finit ei⁹offim finita necessitate, qđ dic,vt C.de pcu.l.neq; & eodē.mō finit offim actoris,sicut tutoris ī cui⁹locū dat.In ɔtriū vr s.l.px.& ff.de tut. & cur.da.ab his.l.curatorē.Sol.Qñq; tutor est absens,& in locū absentis est datus tutor,& tūc iste tutor est pricipalr.& p se,& iō ēt primo mortuo durat tutor,ut l.px.Qñq;pupillo dat curator,& hic ē aduertēdū,qa si tutor est pñs,& nō impedit,curator dari ñ pt.l.curatorē.ff.de tu.& cur.da.ab his.sed si eēt absēs,vł psēs ipedit⁹, tūc pt sibi dari
2 curator.Et†mod⁹dandi est duplex,qa vł dabit eū iudex,ut ī pri.le gls,uel dabit eū tutor cū decreto iudicis,ut in 2.rñ Idē pbat ī l.neque.C.de pcu.ī gl.q̄ ponit vtraq; practicā& Insti.de cur.§.fin.Et isti⁹ offm finit finita necessitate,uel ēt finita tutela,qa ñ dat prīcipalr pp se,sed ad supplēdū defectū alteri⁹ ita intellr hic.Et hoc pbat hic in text.dū dt,magis administrator rerū q̄ curator intellr.Qñq; dat curator īpuberi nullū tutorē hñti,& sic non dat,vt suppleat defectū alteri⁹ tutoris dterminati,& tūc durat cura toto tpe
3 pupilaris ætatis,vt d.l,curatorē.ff.de tu.& cu.da,ab his.†Not.ēt ꝙ
b qñq; in locū ipediti[b] pt dari curator siue coadiutor, vt hic,siue actor,ut C.de actore a tu.&cu.dā.l.j.cuius actoris mām plene exa
c minaui ī l.actor.ff.rē ra.hab. Vltimo hęc lex.& † pcedēs īducūt ad
4 qōnē.Cuidā epō pp īfirmitatē fuit dat⁹coadiutor.mortuo epō q̄rit vtrū administrō deuoluat ad capłm,vel an resideat penes coadiutorē?Et vł qđ penes coadiutorē.l.q̄situ.s.c.ī ɔtriū vł hęc lex.& ꝙ s.dixi,& hoc ē uerū t pp aliā rōnē,qa vbi superuenit administra
° tor ltim⁹,cessat datiu⁹.l.si tutor.§.j.ff tu.& ra.dis.Sed capłm ē administrator ltim⁹,cessāte epo,ergo cessat administrō datiua ɔcessa coaditori.Et d isto coadiutore epi hēs eX de cler.egr.c.j.lib.6.

ADDITIONES.

a Meno.Quæro.Barb.consi.45.col.3.in prin.lib.3.consi.vlt.col.4.in prin.eod.
b Locum impediti.Vide Bal.supra l,proxi.
c Paris.Vltimō hæc lex. Vide Corset. in c.grandi.in vlt.char.de supplen.negl.pl, idem tenet Ang.in l.1.qui petant tut.vide Bertac.in uerbo,coadiutor.

LEX XI.

Si arrogati. Si pupillus trāsit in alterius potestatem vel perdit ciuitatem , tutela finitur. Item si tutor re-
a moueatur vel conditio extiterit.h.d.in eo quod dicit , a ꝙ pupillus fuit deportatus,intellige,quod erat doli capax.

ADDITIO.

a In eo quod dicit,Et uide no.in l.excipiuntur.ad Silla.& ibi Moder.Bart. in l.& si seuerior.C.ex quibus cau.Bald.in l.clarum,de author.præst.

LEX LV.

Si quis. Si tutor est apud hostes sine mutatione status, non finitur tutela. Opp.quod transfuga mutat statum. Sol.vt in gl.Opp.s.eo.l.muto.§.fin.Sol.vt in glos.

LEX LX.

1 Tutela non transit ad hæredes.
Prælatura, & commissaria non transit ad hæredes.
2 Tutela legitima transit ad filios, & quomodo.

Tutela. Tutela est offm virile,& nō transit ad heredes.h.d. No.† Tutelā non trāsire ad hæredes. a Idē in quali-
1 bet platura,& cōmissaria, vt dicit gl.de hoc extra de test.c.fi.lib.6. & l.alimenta,in princ. de alim.& ciba.leg. in gl.per Dy.& Iac.de Belu.in Auth de eccl.tit.§.si quis ædificationem,in fi.vltime op-
b positionis. No.etiā b istam æquiparationem c tutelæ & cōmissa-
c riæ,simile facit gl.in l.vxori.§.j.ff.de fals. No.ꝙ † ad liberos tran-
2 scunt tutelæ legitime,qđ intellige,non ꝙ ista tutela q̄ est in patre transeat ad filios:quia illa est finita morte:sed quia filius tanquā legitimus proximior consanguineus incipit esse tutor pupillo.

ADDITIONES.

a Ad hæredes, No.ꝙ vbi agitur de commissione officij,in dubio intelligitur personalis,adde l.cuius.ff.de cur.fur.& de hoc no. Imo.in l.quia tale,sol.matr.post Bal.ibi,quod facit ad nor.per Bal.in l.pen.s.de seru.& ibi d.xi.
b Pom. No.etiā. Per hanc l.coniuncta gl.ꝙ fœmina non pōt esse executrix. & vide Bar.in d.l.vxori,& Bal.in l.2.in 14.q.vbi dicit,ꝙ idem est iudiciū de executionibus & tutelis. Et vidi dubitari, an cōmissaria perdatur per transitū ad secunda vota,sicut tutela,auth.sacrm,&c.Cogita qñ mater seu auia dantur commissarię in testō, vide Bal.in auth.ijsdem pœnis,C.de sec.nupt.Bart.in l.filio,de adi.leg.
c Æquiparationē. Imo.alle. istā gl.pro sing.in l,si quis à filio,§.si quis plures,ff.de leg.1.æquiparando fideicōmissariū tutori,vt in hac gl.Adde gl.sitr æquiparantem tutelā & commissariā,in l.vxori. ff.de fal. q̄ alle.Imo,in l.cum pr,§.hereditatem,de leg.2. vbi etiā uide an tutela finiatur per deportationem, & ipsam hic tenebat Bar.Et an executor cogatur inuitus officium suscipere,vide Bart.in l.4.C.si pen.app.mors interue.& ad gl.hic adde Bal.in l.1.C.si quis ignor.rem mi.

LEX LXVIII.

Fœminæ. Hodie secus,vt in auth.matri,& auię,C.quando mulier tut.offi.fungi potest.dicam ff.titu.j.l.si quis sub conditione.

TITVLVS SECVNDVS.

De testamentaria tutela.

Dictum est s.de tutel.in genere, sequitur videre de tutelis in specie. Verum quia testamētaria tutela pręcedit alias, ideo præmittit de testamentaria tutela, &c.

LEX PRIMA.

1 Tutor filio naturali dari non potest in testamento, nisi confirmetur.
2 Spurio non datur tutor in testamento.
3 Testamentum si rūpitur ex causa præteritionis,datio tutelę firma remanet.
4 Auth.ex causa. quod habeat locum in præteritione paterna.
5 Item habet locum in præteritione posthumi.
6 Itē in pręteritione illius, qui per legē Vellei.succedit in loco primi defuncti.

LEge. Parentes pñt dare tutores in testō liberis natis,& nascituris,q in alterius ptātem recasuri
1 nō sunt.h.d.†Quęro vtrū filijs nālib.possit dari tutor.
a Et rñdet gl.ꝙ nō nisi ɔfirmet,l.3.de ɔfir.tut. Quęro, a
2 an ēt † spurio possit dari tutor in testō. gl.ꝙ non: quia dēt noīari
3 filius.& no.hanc glo.Quæro dr hic, † si liberi sunt rupturi testm ex causa præteritionis, nō ualet datio tutelæ,an hoc sit correctū,
4 per auth ex causa.gl,dicit ꝙ sic,ꝙ no. † No.ex hac gl.[b] ꝙ auth.ex
b causa. hēt locū in pręteritione paterna,de quo dicā in l.filio pterito,ff.de iniust rup.& irrito testō. † No. ex hac gl.ꝙ etiā auth.ex
5 causa. hēt locū in pteritione posthumi, vidistis in l.si quis testō, ff de leg.2. Dixi plenè in auth.ex causa . & dicā in l.filio,ff.de in-
6 iust.rup.testa.vbi melius occurret. Tertio no.† ꝙ auth.ex causa. habet locū non solū in præteritione posthumi,hoc est,post mortem seu testm nati,sed etiam in præteritione eius,qui per legem Vellejā succedit in locū primi defuncti,& reperit se præteritum.

ADDITIONES.

a Men.Reuardus ad l.12.tabul.cap.12.
a Quæro. An filio naturali vel spurio possit dari tutor in testamento . Vide not.in l.naturalis,ff.tit.1.sed an habeat tutorem legitimum, vide Bald.in l.fi.C.quando mul.tut.offi.fungi potest.
b Barb.No.ex hac gl,Et an habeat locum in testamento materno,vide gl.singularem secundum Fran.de Rampo.in l.vxorem,ff.de manum.testam.

LEX III.

Testō. Testō videntur dari qui sunt dati in codicillis, testō confirmatis. Opp ꝙ semper codicilli, videantur testō ɔfirmati,vt Inst.de cod.§.non tm.dicit gl.hoc esse verum ho-
a die, quod intellige si testm est factū,aliter secus. a Circa quod vide Cy.in l.2.C.eo.facit ꝙ no.in l sæpe,§.at cum dr,ff.de verb.sign. Opp.ad scdm dictum, & vr ꝙ non requiratur de iure factum, vt ff.de cond.inst.l.mulier.§.fi.glos.nō soluit. Tu dic,quod ibi in conditionib. quæ sunt facti, præterea & ibi postea ualet de iure.

ADDITIO.

a Aliter secus. Et sic sentit Bart.hic,ꝙ tutor in codicillis datus non fit tutor testamentarius.Vide tamen Bald.in l.2.C.eod.

LEX IIII.

1 *Dictio, tanquam, est nota improprietatis.*
2 *Mater quod non potest dare tutorē, licet datus confirmatur cum inquisitione.*
3 *Idem in auia.*

Pater. Pr̄ dat tutorem filio instituto, & exhr̄dato, mater insti-
tuto tm̄, & tūc cū inquisitione cōfirmatur. h. d. Op. dr̄
hic, ꝙ in rē potius q̄ in personam vr̄ dari. Cōtra. j. c. l. qa personę.
1 vbi vr̄ dari p̄sonæ potius q̄ reb. Dicit gl. † ꝙ dictio, tanq̄ est nota ī-
proprietatis: quia vere dat̄ personæ. Opp. de le. ij l. pero. §. mr̄. Sol.
2 non † pt̄ dari a matre, vt ibi, tñ ꝯfirmabitur cū inquisitione, vt hic,
& C. e. l. 4. Et ista inquisitio qñ filius instituitur, erit modica alīs es-
3 set magna, vt videbitis. j. tit. j. l. 2. & 3. Quæro † quid in auia? Resp.
idē, quod in mr̄e, vt no. C. eo. l. j. licet Spe. videat̄ aliud dicere ī tit.
de tutore. §. j. ver. quid si in auia, opi. gl. probatur per l. 2. §. si mr̄. j.
ad Ter. vbi lex quæ loquitur in matre, ꝙ cogatur petere tutorem
filio, habet locum in auia. d. l. ij. §. qui mater. ver. filius autem.

§. Cum patre. Tutor datus a patre non legitime, confir
matur sine inquisitione, nisi noua cau-
sa superueniat. h. d.

LEX V.

1 *Filiorum appellatione, an veniant posthumi.*
2 *Et an filiorum appellatione veniant nepotes.*
3 *Loquēdi varietas p nomē filios, vel liberos, an attēdatur in idiota, sicut in lue-rato.*
4 *Notarij verba intelligi debent secundum iuris interpretationem.*
5 *Testis deponentis verba in vulgari, quando non possunt redigi in latinū, cau-tela est, quod vulgariter scribantur.*

a **Si quis filiabus.** Appl̄one filiorū ꝯtinent̄ posthumi fi-
lij, non nepotes: sed appl̄one liberorū
ētnepotes ꝯtinent̄: appl̄one vero posterorum oēs descendētes ꝯti-
1 nēt̄. h. d. cū l. seq. An † appl̄one filiorū ꝯtineāt̄ posthumi. examina
2 vt dixi plenissime ī l. q filiab. ī pri. j. de le j. Scđo, † an appl̄one fi-
liorū ꝯtineāt̄ nepotes. examina vt dixi plenissime ī l. liberorū. j. de
3 ver. si. Aduerte tñ, † ꝙ gl. đ hic, ꝙ talis varietas loquēdi, an dicat fi
b lios, vel liberos, nō cadit ī idiotā. Quidā exponūt istā gl. b quasi ve
lit dicere ꝙ distinctio huius l. hēat locū, qñ ista verba fuissent ꝓla
ta ab hoīe lr̄ato, Iurista, vel alio hoīe ītelligēte tales diuersitates,
secus si a rustico. Certe aliud vult dicere gl. quasi diceret, ista varie
tas dicendi est ī sermone lr̄ali, n̄ ī vulgari locutione, & iō nō cadit
c ī idiota, c q nescit, nisi vulgare: puto đ tñ, ꝙ si ī testō idiotæ ī scriptis
d p notariū redacto reperiunt̄ ista uerba, ꝙ dēnt intelli f̄m interp̄-
e tationē istarū legū Nā p̄sumēdū e ē, ꝙ notari⁹ ī scribēdo apposuit
4 verba īportātia uolūtatē testōris, † & sic uerba notarii intelligēda
sūt, f̄m iuris īterp̄tationē, ut no C. đ usu. l. j. & l. sciendū đ uer. ob.
f Et ista p̄ntīcē utilia ad multa, s. qñ d. testiū disponētiū ī vulgari, re
5 digūt̄ ī scriptis: ꝯsiliū tñ ē, ꝙ illa q̄ ꝓprie ī latinū redigi ñ pñt, scri-
bant̄ in uulgari, f̄m quod prolata sunt, ar. l. j. in prin. j. de excu. tu.

ADDITIONES.

a Cōtinentur. In hac l. hēs, an appellatione filiorum, posterorum, & liberorū, con-
tineantur nepotes. Istā tamen legem restringit & limitat Imo. in l. qui filiabus de
le. j. procedere quando testator sciebat mulierem vel uxorem prægnantem, alias
secus, per l. si quis ita. inf. eo.
b Paris. Istām gl. Vide Bar. quę habes ad. cum. in l. si quid earum. in princ. ff. de leg.
3. Men. Soc. iun. consi. 31. lib. 5.
c In idiotam. No. quid importent ista ver. non cadit, uide tex. no. in l. item pretor. ·
de suis & le. ibi, per abusionem uel &c. qui est no & quem magni facit gl. not.
in l. quoties. C. fa. erc. in ver. quilibet nescit uti proprijs uerbis specificis, & ibi
Bar. post antiq. & no. perpetuo pro dictis testium, qui non debent intelligi se
cundum subtilitates iuris. uide Inn. in c. cum clamor. de testi. & quod no. in d.
l. j. C. de usu. & in §. si scriptum. Inst. de inut. stipu. & ad hoc no. per Bar. Adde.
Cy. C. de don. ante nup. l. si cū ante. & no. Bal. in c. j. in prin. de suc. feu. & quod
no. Bar. in l. si quid earum. in pri. de leg. 3. & in l. liberorum. in ult. co. de uer. sig.
ubi omnino uide, faciunt no. in l. j. C. de usu. & cum Bar. hic transit Pau. de Ca.
ī l. stipulatio ista habere. §. hęc quoque. de uerb. ob. & ibi uide Bal. ad fi. & Bal.
in l. 1. ad fi. C. de leg. hę.
Men. Dec. consi. 316. in prin. Soc. iun. consi. 116. nu. 19. lib. 1. Cur. iun. consi. 5. n. 13.
Barb. consi. 34. col. 17. circa med. lib. 2. Alba. consi. 59. nu. 5. Alex. consi. 17. lib. j.
& late scripsi consi. 166. nu. 64. lib. 3.
d Pom. Puto. Vide Bar. in liberorū, de uerb. sig. in fi. Bal. in l. ge. C. de le. hęre. Et hoc
d. Bar. refert & sequitur Ale. cons. 2. uer. 2. quotiescunq, in 1. uol. & cons. 37. in
2. uol. & Bal. in l. j. in fi. C. de suc. ed. Ale. cōs. 44. uer. j. casu, in 5. uol. & cōs. 66. p
totum, eo. uol. Pan. cons. 79. & an & qñ cōis usus loquendi attendi debeat, ui-
de Fel. in procę. decret. & an sermo vulgarium sufficiat ad interpretationē sta
tutorū, uide Barb. in c. 1. de cōst. gl. in c. statutum. in uer. copiam, de rescr. in 6.
Et no. ꝙ uerba grossa grosso modo intelliguntur, Bal. in l. mancipia. in fi. C. de
ser. fu. gl. in cle. 1. in prin. de reli. dom. Et circa ista uide Ale. cons. 26. in 3. uol.
Et q̄ scripsi ad Bar. in l. liberorum. in ult. col. de uer. si, uide Ale. cons. 95. 2. uol.
Fel. in procę. decre. & in rub. de const. & in c. 3. loco. de prob. & in c. quoties.
de test. & in c. cum clamor. in vlt. col. eo. tit. & in c. genera. col. fi. de test. cogē.
e Pom. Pręsumendum. Vide quid per hæc uerba dicat Ro. cons. 179. & consi. 164.
f Barb. Et ista possunt. Vide Lud. Ro. cons. 241.

LEX VII.

1 *Statuta contraria si reperiantur in eodem volumine, quod volumen eodem die fuit confirmatum, quod tempus inspici debet.*

1 **Tutores.** Dies tutelæ cedit ab adita hæreditate, & immedia
te illa ꝓtās transit a testatore in tutorem. h. d. No.
inspici tp̄s quo tutor dat̄, non quo testm̄ ꝯfirmatur. Et sic facit f̄m
Dy. ad qōnem de duob statutis ꝯriis in eo. vol. repertis. ꝙ si volu
mē fuit vno & eo. tp̄e ꝯfirmatū, ꝙ inspicit̄ tp̄s cōpositionis, ñ tp̄s
ꝯfirmationis, de quo p Cy. C. eo. l. 2. dixi plene in l. oēs populi, de
iust. & iu. & iō inspicienda est vltima scriptura, ex quo ꝯriç sunt,
vt j. l. px. in fi. & hoc tenet hic Dy. Dr̄ hic: nā & ipse hr̄s tutor da-
ri pōt, qd vult dicere? Rñ. s. dixi ptātē tutoris ꝓcedere a defuncto.
nō ab hęrede, hoc probat̄ duab. rōnibus. Prima. qa ipse hr̄s tutor
dari pōt. Ex quo ꝯcludit̄, ꝙ ab eo nō dependet tutoris datio: quia
seipsum dare nō posset, vt j. de tut. & cur. da. ab his, l. p̄tor. Aliam
rōnem ponit tex qa post mortē hęredis tutor rectè dari pōt, ergo
patet, ꝙ ab eo nō ꝓcedit, qa ipse nō posset post mortē suam dare.

LEX VIII.

Tutor datus. Op. C. de cod. l. j. Inst. e. §. j vbi hr̄ditas nō
p̄t adimi ī codicillis. Sol. ītellige hic in co
dicillis, s in testō ꝯfirmatis. Vel dic f̄m gl. aliud in hr̄ditate cū tra-
ctat̄ de adēptione aliud in tutela & istud placet. Nā hęredis ī testō
dēt assumere vires a seipsa, iō nō p̄t dari, nec adimi in cod cū de-
pendeat ex testō. l. ꝙ p manus, j. de iu. codi. sed tutela pēdet ex te-
stō, & reqrit aditionē hr̄ditatis, vt j. l. prox. Op. s. de adop. l. q̄situm,
alias l. si tibi. Sol. patria ptās non pōt esse sub ꝯdōne vtili, sed ptās
tutoris sic, vt hic & ibi patet rō in gl. Opp. de l. mutuo. §. sub con
ditione, s. tit. j. Sol. ibi in datiua tutela, hic in testamentaria, &c.

§. In tutoris. In tutelę datione attendit̄ etiam nouissima
scriptura. h. d. Intellige nisi prima sit dero-
gatoria, vt plenè dicam in l. si quis in princ. testamenti. j. de leg. 3.

LEX IX.

1 *Tutela cedit à die aditæ hæreditatis.*
Regula Catoniana non habet locum in tutela.
2 *Si testator instituit pupillum, & ei tutorem dedit, quomodo succurratur pupillo, vt possit hæreditatem adire.*
3 *Sui hæredis existentia confirmat dationem tutelæ in testamento, nec tollitur per beneficium abstinendi.*
4 *Relicta in testamento, an hæreditate non adita valeant.*
5 *Relicta in testamento, confirmantur, instituto in re certa adeunte.*

a **Si nemo.** a Non valēt disposita in testō, nisi adeat̄ hr̄ditas,
1 saltē p vnū ex plurib. h d. † Quæro a quo tp̄e ce-
dit dies tutelæ, verū a die mortis, vt in legatis: an a die aditæ hr̄di-
tatis? Gl. dicit, ꝙ a die aditę hr̄ditatis, p hāc legē: & ideo rl̄a Cato-
niana nō hēt locū in tutela, vt j. de reg. Caton. l. antep. dictū gl. est
verū, & melius probat̄ s. e. l. tutores, & j. de excus. tut. l. si is q tres.
§. idē euenire. Sed posito, ꝙ tex. nō diceret, probat̄ rōne. Nā in ijs,
q̄ ad hęredē non trāseunt, dies cedit ab adita hęreditate non a die
mortis, vt patet in vsufructu, & in libertate, vt l. j. in fi. cum l. seq.
j. qñ dies leg. ced. & l. j. § in nouissimo, C. de cad. tol. sed tutela nō
b trāsit ad hęredē, vt s. ti. j. tutela, ergo &c. Venio b ad quoddā † in-
2 dissolubile ꝯriū hic positū in gl. Pone, ꝙ testator pupillū suū hæ-
redē instituit & ei tutorē dedit. Ex hoc insurgit ꝑplexitas. Nam
pupillus non pōt adire sine tutoris authoritate l. potuit, C. de iu.
deli. & j. de acq. hęr. l. pupillus. Itē tutor non est tutor, anteq̄ pu-
pillus adeat, & sic non pōt authorari. Sed ꝯ hanc perplexitatē suc
currit̄, per gl. duob. modis. Primo, ꝙ adeat hr̄ditatē authoritate
c iudicis, c vt l. si infanti. C. de iu. delib. & l. bonorū, C. qui admi. ad
bon. pos. Scđo, ꝙ dabit̄ curator ad adeundā hæreditatē. C. de ad-
min. tut. l. cū quædā. sed hoc non vr̄ verū. qa curator non pōt au-
thorari pupillo ad adeundā hęreditatē, l. cū in vna. §. tutor. j. de
appel. & no. in l. solet. s. tit. j. Nec ob. l. cū quędā qa loquit̄ in cura
3 tore adulti Dy. soluit istud indissolubile alio mō, s. ꝙ † existentia
d sui hæredis ꝯfirmat dationē tutelę, d vt Inst. de hær. q̄ ab intest. §.
posthumi. & de hære. qual. & diff. §. sui. hoc tenet Cy C. e. l. 2. ego
etiā hoc teneo. Cum. n. hoc sit ad cōmodum filij hr̄e tutorē, exi-
stētia sui hr̄dis hoc operat̄, nec est sublata p beneficiū abstinendi
inductū a p̄tore, vt l. si filius q patri, j. de vulg. & pup. subst. & ibi
dixi. Sed si poneremus, ꝙ existētia sui hr̄dis nō posset operari: qa
testōr fecisset de suo voluntariū, substituēdo vulgariter. vel alio
modo: tunc esset recurrendū ad primū remediū positum s. Esset
ēt aliud remediū, s. ꝙ detur tutor ad adeundā hæreditatem, vt j.
l. prox. in prin. non dico curator, vt dicit gl. sed tutor, ꝙ quare pro
4 cedat, j. dicā Quæro, † quid si non adit̄ hereditas, an hodie valeāt
e relicta, e vt C. de his. p̄ter. tuit. ex causa. Rñ. non: quia loquit̄ qñ
testm̄ rumpit̄ ex causa exhæredationis, vel p̄teritionis nō. Vnde
quādo rumpit̄ p p hæreditatem non aditam, ista iura remanent
incorrecta. In casu tamen hodie est immutatum, scilicet si hæres
non vult adire: quia est prohibitus detrahere Falcidiam, tūc va-
lent relicta in testō, & pars hęreditatis vadit ad personas enume-
ratas

ADDITIONES.

a Pom. Si nemo. Vide Rom. in repet. auth. similiter. in 2. speciali. j. causæ, C. ad leg.
Falc. vbi assignat rationes huius legis.
Paris. An regula huius l. procedat in relictis ad pias causas, vide Ang. cons. 358.
Alex. cons. 309. vol. 2.
b Pom. Venio. Vide Pan. cons. 90. in 1. dub. in 2. vol.
c Authoritate iudicis. An curator possit authorari pupillo ante aditam hæredita-
tem, vide in l. cum in vna, §. tutor. j. de appell.
d Confirmat dationem tutelę. Adde Bal. omnino in l. j. post gl. C. eo. & ibi etiā Bar.
Et an isto casu ante aliam dationem tutor possit conficere inuentarium, &
quomodo, vide Bal. post gl. in l. tutor. C. de admin. tut. hic, adde not. per Imo. in
l. si filius qui patri, in ver. quæro effectus. & quod ibi dixi, de vulg. & pup. adde
Io. And. in tit. de tut. in addit. Spec. circa princ.
e Valeant relicta. An debeantur legata non adita hæreditate, vide l. qui filio, in fi.
de hæredib. instit.

ratas in Aut.de hæred.& falc § si vero expressim, & de hoc ibi p
5 Iac.de B.† Quarto quid si fuerit adita hæreditas per aliquẽ insti
tutum in re certa,an cõfirmentur alia relicta in testamento: quia
hæredes vniuersales non adierũt: Rñ ꝙ sic,arg.huius l.& l testa
mento.infra de manu.test.Probo per rationem Nam certũ est te
statorem decedere testatum.Nam si hæredes vles adibunt nõn est
dubium.Si non adibunt,tunc iste institutus in re certa.erit hæres
vniuersalis l.j.§.si ex fundo infra de hæ. inst.quia tunc accrescit
ei.Vnde est eadem ratio,sicut si adierit vnus ex institutis vniuer-
saliter,vt dixi in l.ex facto.infra de hæ inst.

L E X X.

1 *Tutor an possit dari ad articulum,& an teneatur tunc facere inuentarium.*

Si hæreditas. Pendente aditione hæreditatis, potest dari tutor pupillo h.d.Op.donec locus est testamentariæ tutelæ,aliæ cessant,vt in auth.matri & auiæ C.quando mul.tu.offi.fun.po.& J co.l.si quis sub ꝯditione.Sed hic testamẽtatus est ꝯfirmatus per existentiã sui hæredis,vt dixi s.l.proxima ergo &c.Sol.intelligas hic,quando existentia sui hæredis nõ operabat̃.Et aduerte,ꝙ hic dicitur in text.posse dari,quasi dicat,non succedit legitimus propter spem testamẽtarij;sed puenitur ad datiuum Op. tutor † ad certum articulum dari non potest,vt J.co l.
1 certarum,&c Huiusmodi more dñt quidam,ꝙ hic tutor dat̃ simplici
ter,non ad adeundam hæreditatem tantum:qa talis datio nõ va-
leret,vt in contrario,secundũ Dy.qđ vr̃ pbari p text hic dũ dicit,
a quasi nõ sit,nec speret̃,&c. sed Iac.d Are.itelligit i isto casu esse
speciale,vt ad vnũ articulũ det̃ tutor.s.ad adeũdã hæreditatem. l.
impuberi.J de tu.& cu.da.ab his . Puto q̃libet practicã esse bonã
tũ diuersis casib.Aut.n.certum est hæreditatem esse locupletem ,
& vtilem,& datio tutoris extenditur ad istũ articulũ s. ad adeun-
dã hr̃ditatẽ.d.l ĩpuberi.Aut hoc est dubiũ.& tũc d t̃utor simpli
citer,quasi nec sit nec speret̃ alius,vt hic:sed si sequat̃ aditio, icipit
esse locus testamentariæ,& datiua extinguit̃ vt Insti.de Atil tut.
§.nẽ si.Puto tñ ꝙ si datus est tutor ad vnum articulum tãtum, ñ
b hẽt necesse facere inuentariũ: sicut dicimus in curatore dat ad
litẽ,vt no in ,de creationib.C de epi.aud Sed si ponamus datum
simpliciter , credo ẽ ꝙ deberet facere inuentariũ de omnibus bonis
pupilli,& dicere in inuẽtario,sic reperiõ,pꝛio in hr̃ditate ius adeũ
di,item talia bona,&c. alias non puto ꝙ possit adire hæreditatem.

A D D I T I O N E S.

a Intelligit.Vtrum possit dari tutor ad vnum actum tantum, adde Bart.in l.cum in una.§.tutor.de ap.& tutor.seu curator ad vnum actum, an teneatur satisdare s.mulier,& quod ibi Bal.C.de iure dot.

b Necesse facere.Ita etiam no.Bar.in l.tutor,in prin & Ange. in l.cum in una.§.tutor.infra de appel.

§.In tutelis. In tutelis attendimus nouissimã scripturam. h.d.Op.s.co.l.ij.Sol.hic qñ diuersæ scripturæ reperiunt̃ su p datione eiusdem tutoris,ibi qñ super datione diuersorum:qa tunc vterq; erit Sed contra s.de proc l. si quis cum procuratori in fine, vbi per dationẽ vltimi,primus vr̃ remotus.So gl. aliud in procuratore,vt ibi,aliud in tutore, vt hic . Tu dic ꝙ licet fuerit scriptus primo vnus,postea alius,tamen quia eodem tempore confirmantur,ideo valet datio vtriusque: quę rãtio cessat in procuratore,vt no.per Doct.C eo.lib.ij.

1 *Filius preteritus si decedat viuo auo,an testamentum confirmetur.*
2 *Regula Catoniana,non habet locum in tutela.*

§.Qui filium. Si nepos viuo auo incipit tenere locum sui,sicut ꝯfirmat̃ testñ p legẽ Velleianã, ita tutelæ datio,h.d.Opp.dr̃ hic successisse viuo auo. Contra, viuus non habet hæredem.l.j.s.de hr̃d.vend.& J.pro hær.l.j.Sol.dicit gl.& bene.in hæreditate alicuius quis nõ succedit eo viuo,sed nepos bene succedit in locum filij.vt incipiat tenere primum locum viuo auo.& filio mortuo.Ita loquitur hic, quasi dicat,succedit in suitate,non in hæreditate.Opp.dr̃ hic cum testñ sit confirmatum,& sic innuit,ꝙ ab initio non valebat.Contra. arguendo a diuisione,vt in gl.mag. Et solue,ꝙ confirmatum est testñ, non ꝙ ab initio ñ valuerit:valuit eñ eo ꝙ filius fuit substitutus,ꝙ est permissum per legem Velleiani,vt l.Gallus.in princ.& §. nunc de lege.J.de lib.& posth.& de illa ꝯfirmatione testamẽti , hoc est de
1 permissione legis Velleiæ,loquitur hic: no.tñ ex hac gl ꝙ si filius
præteritus decedat viuo auo,testñ non confirmatur. Cõtrarium
no J.de reg.Cat.l si.ꝙ vr̃ casus in l.posthumus.§. idem & circa.J.
de iniusto.rupto,& irrito testõ.& ibi dicam.Similem glo.habens
i l pe.§.fi.J.de do. & ibi dixi. Redeo ergo ad ar.factũ p gl. & dico
ꝙ hic fuit institutus filius,vt s.solui . Op. datio tutelæ non ualuit
ab initio,ergo non confirmatur impediente reg. Cato.vt J.de re
2 gu.Cato.l.j.Sol. regula † Catoniana non pertinet ad tutelas , quia
earum dies cedit ab adita hæreditate,ut uidistis sup.l.proxima.

A D D I T I O.

* Men.Alciat.lib.1.dispu.cap.20.

§.Si furiosus. Inhabilis datus tutor, intelligitur datus cũ fuerit habilis h.d.

1 *Seruus alienus an possit dari tutor.*

§.Seruus. Seruus alienus pt̃ dari tutor sub ꝯdõne libertatis & si simpliciter detur.in dubium videtur ei data fideicommissaria libertas. Op.C.qui da.tu.pot.l.in seruili. Sol. non põt dari a iudice,vt ibi,sed a testatore sic vt hic Opp.vt Insti.
eod §.seruus vbi dr̃, non ualere . Sol.ut habetur in glos. Et circa
1 † hanc materiam distingue sic s̃m Ia.de Are. Aut seruus datur tutor a iudice,aut a testatore.Primo casu non ualet.C.qui da.tutores pñt.l.in seruili. Scđo casu. Aut testator credit eum liberum & non valet,vt J.e.l.si qs tutorem.& Inst.q test.tu.da.pñt.§.plene.J. de fidei.libert.l gñaliter.§ si quis tutorẽ Aut scit eum seruũ , & tunc,Aut est proprius,aut alienus. Si proprius, aut prouidit de eius libertate,& statur illi prouisioni,vt inf eo.l.qui tutelam. §.pe. sm veram opi. Aut non prouidit,sed simplr̃ dedit tutorem,& tũc erat liber directe,vt C.de necess.ser.hæ.inst.l.fi.& inst.q test.tu.da. pos.circa prin. Aut ignorat pprium , & vr̃ data fideicommissaria libertas,arg.huius §. Aut erat alienus,& tunc aut fuit datus tutor cũ liber erit:& tũc erit tutor.vt hoc.§.j.Rñd.aut fuit dat⁹ pure,& tũc fideicõmissaria libertas vr̃ ei data,& erit redimẽdus , & manumittendus,vt hic scđo tñ.C.eod.l. pupillorum. secundum Ia.de Are.& adde l.& si non adscripta.C.de fideic.liber.& ibi vr̃ casus.

L E X XI.

1 *Spes testamentariæ tutelę,quando faciat cessare legitimam.*
2 *Tutor legitimus si desiit,an succedat alius, vel perueniatur ad datiuum.*
3 *Tutor datiuus quando desinit,an perueniatur ad legitimum,vel detur alius.*
4 *Prębenda quando vacat in curia,Papa concedit; si postea ille cui conceditur, moritur naturaliter,ordinarius confert.*
5 *Mater & auia hodie possunt esse tutrices,& quid sit immutatũ per ius Auth.*
6 *Proauia potest esse tutrix,& est vera auia .*
7 *Mater potest esse tutrix filio naturali,& quid in matre spurij.*
8 *Mater in tutela non pręfertur patri legitimo in tutela,sed naturali tantũ sic .*
Mater filio naturali tantum succedit simpliciter.
9 *Auus,& auia,quando supersunt pręfertur auus in tutela .*
Auia naturalis tãtũ pręfertur in tutela,et in successione auo naturali tãtũ.
10 *Mater in tutela & successione pręfertur auo.*
11 *Mater & auia possunt esse curatrices sicuti sunt tutrices.*
12 *Mater & auia non coguntur tutelam suscipere.*
13 *Tutela,quę defertur matri & auię,an sit legitima vel datiua.*
14 *Mater data tutrix in testamento,est testamentaria voluntaria .*
15 *Mater data tutrix,si non renunciat secundis nuptijs,non tenet datio.*
Lex pręsumit,quod mater excoriaret filium,propter secundum virum.
16 *Mater si non renunciat Velleiano in datione tutelę,vitiatur datio .*
17 *Mater si renunciat secundis nuptijs & Velleiano,non tamen omni alij legum auxilio,non valet datio .*
18 *Mulier pro debito tutelę potest capi,& carcerari.*
19 *Renunciari non potest Velleiano secundum veram opinionem.*
20 *Mulier renunciando omni auxilio legum,nõ videtur renunciare beneficio ma iestulo competenti,ne conueniatur nisi inquantum facere possit.*
21 *Mater tutrix data, non habet specialiter renunciare Velleiano , sed secundis nuptijs sic.*
22 *Mater tutrix tenetur expresse obligare omnia sua bona .*
23 *Mater & extraneus si sunt dati in testamento,tutores ambo erunt.*
24 *Mater data tutrix in testamento non eget confirmatione,sed illam cognoscit coram iudice renunciando illis beneficijs .*
25 *Si tutor a iudice datur,matre ignorante,an valeat datio,remissiue .*
26 *Mater si nõ transit ad secunda vota,sed aliter est luxuriosa,priuatur tutela .*
27 *Mater exclusa a tutela per transitum ad secũda vota,an sit locus legitimo, vel datiuo.*
28 *Mater statim desinit esse tutrix quàm primum vadit ad iudicem,& dicit velle transire ad secunda vota.*
Sponsalitijs contractis statim mater desinit esse tutrix.
29 *Iudex non tenetur dare in tutorem nominatũ a matre,quæ dixit velle transire ad secunda vota.*
30 *Mater si est minor,est locus legitimo .*
31 *Si sequens legitimus est d..itor,vel e..d tor, an sit locus sequenti legitimo , vel datiuo,remissiue.*
32 *Matris , si propter transitum ad secunda vota datus sit tutor , superexistente auia pręfertur auia.*
33 *Mater,existente viro bannito,tutrix est .*

a Si quis sub conditione. Hæc est valde no. lex. Spes testamentariæ facit cessare lrĩmã.& locus erit datiuæ.Idẽ si testamentarius desijt esse naturalr̃ vel ciuilir . iudice hoc principaliter agente: secus si desijt cẽ nãliter,vel ciuiliter iudice principaliter hoc nõ agente: qa tunc lrĩmus succedit, sed nõ succedit vbi aliqs ex testamẽtarijs superuiuit h.d.Primo,ponit qñ testamẽtaria nõ cępit,sed ei⁹ spes subest. Scđo qñ cæpit & desijt naturalr̃ vel ciuiliter,iudice pr̃icipalr̃ hoc agẽte . Tertio,qñ cępit & desijt nãliter vel ciuiliter,iudice principalr̃ nõ agẽte.Quarto,qñ testamẽtaria in vnius psona cępit & desiit,& in alterius psona supest.Scđa ibi,& sic semel.Tertia ibi ꝙ si tutor.ꝯiuncto ver.cæterũ,qa ẽ in fine legis. Quarta ibi,plane. Ad euidentiã pmitte,q, rła est,ꝙ tutela testamentaria præcedit legitimam,& lrĩma præcedit datiuam,vt pbatur ex ordine titulorum Digestorum , & Codicis.& Insti. & C.quando mulier tu. officio fungi po.auth.matri & auiæ,& hic in gl.&c.Hoc pmisso pone casum in terminis,per te:quia clarus est.Oppo. de versic.& si semel.ad ver.

A D D I T I O.

a Pom.Si quis sub conditione.Vide Arc.cons.104.

vet.ꝙ si tutor.gl.soluit in ver.& sic semel,licet sit accusatus,& re
a motus,adhuc su psunt ꝛ reliquię testatię tutelę,ideo nõ hẽt locũ
lĩma,secus qñ tutor est mortuus,vt in ver.qd si tutor. Idem no.
C.c.l.j.in gl.mag. Sed ꝯ hoc vr.ꝙ nõ su psint reliquię aliquę.Nam
tutela testaria finit, cũ tutor est remotus,l.si arrogati, §.tit.j.vers.
pterea.& ℸ.de suspe.tut.l.decreto.nec apparet in quo istę reliquię
remaneãt. Vñ Dy.declarat.itellige reliquias remanere,qñ remo-
tus a tutela remanet ita habilis,ꝙ pt dari tutor.Sed qñ nõ rema-
b net habilis,vt qa mortuus vel deportatus b est,tũc nõ dñr rema-
c nere reliquiæ,c fm Dy.& Cy.in d.l.j.& oẽs cõiter. Qđ mihi non
placet: qa remotus,vt su spectus,de cætero illi pupillo tutor non
dabit,'l 4.§ qri põt,ℸ.de susp tut. & sic quantũ ad illũ pupillum,
nullæ remanẽat reliquię.Prætetea ex dic.Dy.sequeret hoc incon
ueniens.Pone aliquẽ excusatũ morbo ppetuo,ita ꝙ nulla spes sa
nitatis supereſt,ꝙ pt esse,l.si cũ dotẽ,§.si maritus,§.sol.mat.& de
vaca.mu.l.pe.in prin.Certè fm eũ succederet lĩmus,quasi nullę
supersint reliquię,qđ est ꝯ tex.q indistinctè vult,ꝙ ſi aliquis est
excusatus, perueniat ad datiuũ. Dic ergo,ꝙ rõ est illa,quã ponit
Iurisc.in tex. Nam primo casu remouet a iudice hoc principalr
agente, & ideo iudex cũ remouet,vt aliũ det. Et h.d.tex.ibi.nã &
idcirco abijt,vt alijs detur,&c. & ℸ.de leg.tut.l.3. §.quæri põt.&
ibi est idẽ tex.Et hoc erat fortè,ꝙ in senatuſconsulto ↄtinebat,de
quo fit mentio.In scđo vero casu tutor desiit esse nãlr mortuus,
vel ciuilr,vt deportatus,quo casu iudex principalr hoc non age
bat,vt cũ remoueret,& aliũ daret:& sic cessat ſenatusconsultum.
Sic induxerũt hodie Canonistę:qa si pbenda vacat aliqua in cu-
ria,Papa remouẽte aliquẽ,collatio spectat ad eũ non ad ordina-
riũ, vt eX de pb.c.licet,& c.pen.lib.6. Et ex hoc sequit alia ↄñtia.
Pone,ꝙ tutor est datus in testõ ad tps, vel ad certã ↄdõnẽ.q cue-
nit Certè tutela finit,vt §.c.l.tutor datus.Sed an pueniatur ad le
gitimũ. Vr ꝙ nõ,fm Dy. qa supest persona habilis,& sic reliqæ,
sed secus puto fm rõnẽ Iurisc. qa tũc verè cessat tutela absq; alio
facto iudicis.& sic locus est sequẽti lĩmo,vt hic. Pro hoc Instit.
qb.mod.tut.l.fi.§.j.vbi assimilat tutelã finiri morte,aut ex aduẽ-
tu diei,vel ↄdõnis.Op.ad prin.legis,eX gl.si spes testariæ facit ces-
sare lĩmam, multò magis datiuã,q est minus poẽs,vt dictũ est.
Rñ.hoc non sequit.Nam tutelæ deferunt p eum modũ,per quẽ
hæreditates,l.j.& 2.de leg.tut.Sed qdin spes est testatię successio-
nis,cessat lĩma,l.qdiu ℸ de acq.hęr.&ℸ.de reg.iu.l.qdiu & C.cõ.
de succ.l.anteq Sed in illa ,puidet iudex dando tutorẽ,als curato
rẽ bonis,vel dãdo bon.possessionẽ fm iab. vt ℸ.de hær.inst. l.si qs
instituat. §.2.de reg.Cato.l.ij.§.si sub ↄdõne,de cur.bo.dan.l.j.&
d ita hic,donec est spes testarię.cessat lĩma,& deuenitur ad proui-
sionẽ iudicis. Op.dr hic, d ꝙ si est deportatus,locus est lĩmę ꝯ ℸ.
tit.j.§.si apud hostes.Sol.ibi desijt esse absque facto iudicis,tamẽ.
subest spes,ꝙ redeat ad tutelã pp postliminiũ,in deportato secus:
Sed ꝯ,ꝙ ẽt deportato subest spes,ꝙ restituat.C.de sen.pas.p totũ
sed ista spes est de iure spãli per viã testõnis,ideo nõ attẽditur.l.3.
in prin.ℸ.de fideic.lib.Præterea,illa restõ nõ pt pcedi,nisi ab vno,
s.a principe,ergo reputatur impossibile. l.apud Iulianũ,in fi.ℸ.de
leg.j Opp.ad fi.Nam licet vnus testarius tm decesserit,vr esse lo-
cus legitimo,sicut in testamẽtis, vbi ex postfacto, põt quis dece-
dere pro parte testatus,& pro parte intestatus, l.circa §.de inoffi.
test.sic in tutela,vt habeat vnũ testamentariũ,& aliũ legitimum.
Sol.Dy.& bene,tutela est apud quẽlibet in solidum,licet admini-
stratio diuidat,l.inter tutores,ℸ.de admi.tut. Vnde non põt per-
ueniri ad legitimum,prouidit ergo prætor sustinendo datiuum.
1 e Ex prædictis. † Circa materiã huius l.distingue,e Aut
tutor testamentarius nunq̃ fuit,sed eius
spes,& est locus datiuo,vt hic,& Inst.de Atilia.tut.in princ Aut
fuit & desijt,& tunc aut iudice hoc principaliter agente, & locus
est datiuo,vt hic in 2.rñso.Aut desijt ex causa naturali vel ciuili,
iudice hoc principalr non agente,& tunc: Aut desiji in persona
vnius alijs remanentib.& locus est datiuo,vt hac l.in fi. Aut nul-
lis alijs remanentibus,& tunc aut spes non subest,q, reassumant:
quia mortui,& tunc succedit legitimus,vt hic in vers.ꝙ si tutor.
Aut superest ibi spes,& tunc: Aut superest spes de iure cõi, vt in
capto ab hostib.& locus est datiuo vt l.j.§ si apud hostes,ℸ.tit.2.
Aut superest spes de iure spãli,vt in deportato per restitutionẽ,&
tunc succedit legitimus,& cessat datiuus, quia illa spes nõ atten-
2 dit,vt hic.facit l.3.§.non tm.ℸ.tit.2.†Quæro,quid si vnus fuit lĩ-
mus,& desiit esse?Glos.dicit,succedit alius sequens lĩmus,si est,
aliàs peruenit ad datiuum.In hac q.puto distinguendũ eodẽ mo
do,quo distinxi in testaria, sic. Qñque tutor legitimus non fuit,
sed eius spes superest,s.primi lĩmi,qui alios præcedit,& tũc non
est locus sequenti lĩmo,sed datiuo,l non solũ,§.si libertus.& ibi
not.ℸ.de excus.tut.& l.si tutor Reipublicæ,§.j.de tut.& rat.distr.
Qñque fuit,sed desiit, & tunc aut facto iudicis principaliter hoc
agentis, & non est locus sequenti lĩmo, sed datiuo. l. 3. §.quæri
põt.ℸ.tit.2. Aut desijt causa naturali,vel ciuili, iudice hoc non a-
gente, & tunc: Aut superest aliquis legitimus eiusdẽ gradus, &
locus non est sequenti lĩmo,sed datiuo. l.j. §. sed & si aliquis, ℸ.
titu.2.arg. huius l.in fi. Aut oẽs legitimi eiusdẽ gradus desierunt
esse,& tunc,aut nõ superest spes,ꝙ reassumat,& succedit sequens
legitimus,vt ℸ.tit.2.l.3.ver. sed si omnes.Aut supest spes,& tunc
aut est spes de iure cõi,vt in capto ab hostib. & tũc non succedit
legitimus,sed datiuo est locus.l.j. §.si apud hostes.ℸ.ti.ij. Aut supe
rest spes de iure spãli,vt in deportato , & succedit sequens lĩmus ,
nec est locus datiuo, vt ℸ.ti.2.l.3.§.pe.†Quæro, quid si datiuus de
3 sit esse?Dicit glo. ꝙ pueniat ad legitimum si est,aliàs peruenitur
ad datiuum. Vide gl.istam.In qõne ista tex.deficiunt,& gl.breui-
ter loquitur.Dicit enim,ꝙ si deficit datiuus,puenit ad legitimum,
& sic psupponit, ꝙ ille hẽbat datiuũ,q poterat habere legitimum.
Videndum est ergo,quomodo potuit hoc esse.Rñ. primo qđ legi-
timus non erat adhuc idoneus.& tũc gl.procedit clarè. Nã aduc-
niẽte lĩmo,cessat datiuus.l.si tutor Reipublicæ.§.j.de tu.& ra. di-
stra.& l.non solũ.§.libertus.de excus.tu.Item potest esse, ꝙ datus
fuit datiuus tutor ei,q poterat hẽre legitimum in casu huius.l. scili-
cet p p spẽ testamentariæ,tunc etiam gl.procedit, quia deficiente
datiuo peruenitur ad legitimum Quod intellige, si quando dati-
uus deficit,spes testamentariæ defecerat, aliàs si superlit, sicut ab
initio impediuit legitimum, & ita tunc impediat. Item põt esse,
ꝙ fuit deuentum ad datiuũ in locum excusati, vel remoti, & tunc
si datiuus desiit esse morte naturali, vel ciuili. peruenitur ad sequẽ
tem legitimum: quod est no. Et id quod dr §.aliquo remoto, vel
excusato peruenitur ad datiuum, intellr pro prima vice. Secus si
ille datiuus postea naturaliter esse desierit,vt hac glo.quę oẽs istos
f casus cõprehendit.& hoc etiam dñt Canonistę. f Nã† quãdo pre-
4 benda vacat in curia,Papa concedit.sed illo postea mortuo natu-
raliter,dẽt fieri collatio p ordinariũ,& sic pro prima vice deuolui-
tur,vt extra de pb.c.licet.& c.præsenti.l.6.Expedita est glo.prout
propriè ad legẽ ptinet.Sed modo gl.intrat qõnes aliquas, p quas
oportet nos examinare de tutela,quę defertur matri,& auiæ.
5 Antequam. Veniam ad qõnes gl.quæro; an mater, &
auia possint eẽ tutrices. Rñdeo de iure isto
non poterant esse,nisi hoc impetrarẽt a principe,vt §.ti.1.l.fin. De
iure Codicis fuit introducta qdã solennitas.s. qđ post impetratio-
nẽ requirebat decretum iudicis,& ꝙ cũ iuro renũciaret secũdis nu-
ptiis, & locum hẽbat, si nulli superessent legitimi.C. qñ mu.tu.of.
fungi po.l.i.Hodie p iura Authenticorũ est immutatũ.Primo, ꝙ
nõ reqrit impetratio a iudice,sed hoc eis pmitit a l.Scđo, est im-
mutatũ:qa de iure Codicis, & Digestorũ non fiebat mentio, nisi
de mre,hodie permittit matri,& auiæ solis.Tertio est immutatũ:
qa hodie mr & auia,si volunt, pferuntur omnib.legitimis, & dati-
uis:exceptis testamẽtariis,cũ olim lĩmi pferebã, vt dixi. Quarto
est immutatum,qa per iura Codicis dẽbant cum iuro renunciare
secundis nuptiis,qđ iurm hodie tollitur. Præterea, sufficit si sine
iuro renunciatur secundis nuptiis & Vellei. & oĩ alio legis auxi-
lio. Quinto,per iura Authenticorum debitor, & creditor non pñt
assumere tutelã,vt C.qui da.tut.poss.auth.minoris. Sed in matre,
& auia,hoc non obstat,vt C.qñ mu.tu.of.fungi po.auth.matri,&
auiæ sumpta ex corpore,de hęred.quæ ab intest.§.ex his, & auth.
sacrm.& auth.ad hæc.co.ti. sumpta ex corpore,vt sine proh.ma.
g deb.& cred. Quæro quid in proauia. g Vr,ꝙ no possit esse tutrix,
6 cum text.dicat matri & auiæ solum. Contrarium credo. Nam
proauia verè est auia , licèt adiiciatur dictio pro , vt l. cui eorum.
§.ii.de postul.& l.nurus.de ver.sig.dicam in l. Gallus.§.instituens.
7 de lib.& posth.† Quæro,qd de matre naturali tm:Gl.in auth.ma
tri & auię.dicit,ꝙ potest esse,& bene.l.fi.C.quando mu.tu.of.fun
gi po.& in Auth.vt sine prohib.ma.deb.& cred.§.j.Idem videtur
h de matre spurii,vt no.in l.fi. h C.quando mu. tu. of.fungi po. Sed
putarem distinguendum vtrum mr fuit illustris vel nõ , vt distin-
8 guitur in successione.C.ad Orfi.l.si qua illustris. † Quid i si est pr,
i & mr?Rñdeo,si pater est legitimus,ipse præfertur,l.2.in fi.C. quã
do mulier tu.of.fungi po.Nam tex.qui dicit,matrem pferendam
legitimis,intellr.s.a latere,vt tex.exprimit in d.§.ex his.& in Au
then.de hær.quę ab inte.colla.ix.ergo in ascẽdentib.iura antiqua
remanent incorrecta. Sed si esset pr nãlis tantum, puto matrem
esse præferendam,vt C.qñ mulier tutelę officio fungi po.l.fin. si-
cuti in possessione prefert,vt Inst.de success.cog.§.vulgo, & ℸ. vn
de cogn.l.hac parte.Pater autem naturalis non succedit filio suo
ab intestato,nisi forte in duabus vnciis,sicut filius patri.l.2. C. de
k naturalibus liberis, & ibi Azo.in summa. k Mater vero, succedit
l simpliciter.Quæro, l qd si est auus,& auia.† Quidam dicunt am-
bos

ADDITIONES.

a Pom.Adhuc supersunt.Vide Bal.in l.2.C.eo.vbi alle.casum l.hæc.ℸ.de sus.tut.
b Vel deportatus.Quare in deportato non attenditur,ꝙ est de iure speciali. vide
Bar.in l.inter stipulantem.§.sacram.in vltimo brocardo,de verb.ob.
c Remanere reliquię.Op.ꝙ si plures sint tutores,& vnus decessit,an sit alius sub
rogatus,& vide Bal.in l.cum magistratus. C.quando prouoca.Et adde Bar.gl
& Doc.in l.2.C.eo.tit.
Men.Tiraq.de primogenituræ.q.40.nu.77.
d Men.Dicitur hic.Tiraq.de retract.conſang.§.32.gl.1.nu.57.
e Distingue.Adde Bar.in l.1.C.eo.post gl.& Doc.ibi.
f Dicunt Canonistæ.No.dictum Can.& adde Bar.in l.1.C.eo.
g Quid in proauia.An auth.matri.& auię,hẽat locũ in proauia,dixi ibi post Bar.
h Vt no. in l.fi.Vide Bal.in l.j.C.quando mu.tu.quid in pie spurij. vide Bal. in d.
auth.mñi.& auiæ.
i Men.Quid.Afflic.decis.281.
k In summa.Vide etiam Bar.in l.fi.ℸ.de lib.quib.vt indig.
l Men.Quæro.Cr r.sen.con.fi.47.col.1.2.

Bar. super j.Infort. F 2

9 hos admittendos. Dic, si est auus pr̄nus, & auia pr̄na, de necessita te sequit̄, ꝙ illa auia est nupta, si poneremus eã esse nuptã. p ꝯ͂ns recedit̄ a tutela: quia nupta, & p̄fertur auus. idē si ponamus auū mr̄num, & auiam mr̄nam. Sed si ponamus auū paternū, & auiã maternã, vel econuerso, & lr̄itimos, & tunc procedit qō, quam gl. format in auth. matri, & auiæ & puto auū p̄ferendū: quia tex. in
a corpore dicit, eas p̄ferri lr̄imis a ex latere, nō ex linea ascendenti. Et si diceres, leges Codicis, q̄ dicebãt lr̄imos p̄ferri, nō loquebant̄ de auia, fateor: tñ eadem est rō in auia, quæ in matre. Simile j. ad Tert. l. 2 § si mater, ver. filijs aūt. Non. n. fuit de mente l. facere cō ditionē meliorē auiæ quã matris. Sed si poneremus auū & auiã naturales tñ, tunc p̄fertur auia, sicuti in successione, vt dixi s. in
10 matre. † Quæro, quid si est mater & auus: Dicit gl. in auth matri & auiæ, ꝙ præfertur auus tanq̄ lr̄imus, cum sit de ascendentib. quod nō placet: quia tex. vnde sumitur auth. matri & auiç, vocat eos ad tutelã, sicut ad hereditatē, sed absq; dubio in hæreditate p̄ fertur mr̄ auo, vt in auth. defuncto & ibi no. C. ad Tert. & ꝙ ibi
11 no, ergo auus non est lr̄imus: quia nō succedit. Quæro, † an idem sit in cura, ꝙ mater & auia possint esse curatrices? tex. non clarè exprimit tñ gl, & Doct. oēs tenent idē in cura, qd in tutela. p iden
12 titatem rōnis. vt no. in d. auth. matri & auiæ. † Quæro, an mr̄ & auia cogant̄ suscipere tutelam? Rñ. ꝙ non: quia tex in corpore, & in auth. matri & auiæ. dñt, permittimus, non dñt. præcipimus. Et
13 idē tenet gl in auth. matri & auiæ. † Quæro, & nunc aliqualiter intro gl. mag. an tutela, q̄ defertur matri & auiæ, sit lr̄ima. vel da tiua. gl. hic dubitat. Vr̄, ꝙ sit legitima, vt l. omnē. C. ad Tert. Econ tra ꝙ sit datiua: quia per legē Codicis, lr̄imi eam præcedebãt. Præ terea lex non facit eã tutricem, nisi ipsa velit, vt dixi. vnde glo. in auth. matri & auiæ. dicit, ꝙ nō est lr̄ima. nec datiua. sed anomala. Idē Spec. in tit. de tutorib. Dicit Dy. matrē esse legitimam, primo per tex. in d. l. omnē. secūdo per l. ij. §. si mr̄, ver. quod si pr̄, ad Tert. Ego allego l. pen. C. in quib. causis pig. tacitè ꝯ͂trat̄. Et hoc puto ve rum, s. ꝙ sit lr̄ima hodie, p iura Authenticorum. Quod apparet: quia alijs legitimis p̄fertur. Et non intelligo legitimã per l. xij ta bu. sed per dictas ꝯstitutiones. Simile diximus de fiduciaria tute la. C. de legi. tut. l. 4. & ibi p gl. & Doc. Dicā in l. 3. § si j. ut. : . Non ob. ꝙ demū volens admittit: quia per hoc non desinit esse legiti ma. Sicut videmus in legitimis heredibus, qa quidam sunt sui ne cessarij, quidā voluntarij. Ita in legitima tutela. quædā est neces
14 saria, quædā voluntaria. Quæro, quid si mater, † vel auia est da ta tutrix in testō, an dicetur testamentaria? gl. hic finaliter dubitat. Veritas est, ꝙ est testamētaria; quia dari potest per auth. matri & auiæ, & erit testamētaria voluntaria. Alij sunt testamētarij neces
15 sarij, sicut dicimus in hæredib. Quæro, per auth. requirit̄, † ꝙ mr̄ & auia renuncient secundis nuptijs, Velleiano, & omni alij legū auxilio, quid si nō renuncient scd̄is nuptijs, an valeat ista assum ptio tutelæ. Vr̄ ꝙ sic: qa omissio modicæ solennitatis non vitiat, vt l. j in fi s. de vent. inspic. & qd̄ no. C. de iud. l. rē non nouam, in
b gl. fi. Contrariū b credo: qa in datione tutoris quocūq; modo est erratū, non valet datio, l. tutor si petitus, j. de tut. & cu. da. ab his. Item ꝙ ista solennitas posset esse multū præiudicialis, ergo præ sumit̄ necessaria, l. diuus, de in inte. rest. & l. cū hi. §. si prætor. s. de trans. qd̄ aūt posset esse multū præiudicialis, ostendo. Certū est ꝙ ista, quæ habet scm̄ virum, est multum suspecta legi, quia lex præ sumit, ꝙ excoriaret filium pp scm̄ virum. C. de admin. tut. l. lex q̄ tutores. & auth. ad hæc. C, qn̄ mulier tut. offi. fungi po. Sed idē di cemus in ea q̄ hēt animū, & ꝯsiliū nubendi, sicut in ea, q̄ iam nu pserit. Sic in ea, q̄ habet animū, & ꝯsiliū diuertendi. l. si ꝯcubina, §. 1. s. rerū amo. & j. qui & à quib. l. sed si maritus, circa fi. pro hoc optimus tex. C. de nup. l. imperialis §. sed & tales. Præterea proba tur in tex. Auth vt sine prohi. ma. deb. & cred. à §. quia vero, vers. mox tñ coll. 7. ibi dū dicit, scd̄as ꝯcupiscentias, &c. Et ex illo ver bo apparet, ꝙ ꝯcupiscentia scd̄arum nuptiarū ita eam reddit in habilē, sicut ipsæ nuptiæ iam ꝯ͂ctæ. Præterea, de iure antiquo co gebant̄ hoc iurare, als non admittebãtur: hodie vero remouetur iurm; sed renunciatio requirit̄. ergo in alijs remanet idē effectus, s. ꝙ renunciatio omissa vitiet. Præterea iudex, qui dat eã tutricē, cum scd̄is nuptijs non renunciauerit. fecit hoc ignorans, an illa hr̄et aīum nubendi, vel non: tñ ad istum effectū requirit̄ renun ciatio, ergo errauit in iure magni p̄iudicij, merito non fuit tute
c la legitimè assūpta, nec poterit administrare. c Quæro, † qd si mu
16 lier nō renunciauit Velleiano? Cy. in auth. matri, & auiæ. s. allega ta dicit, ꝙ ista renunciatio modicū releuat, ex quo sequit̄, ꝙ eius omissio non vitiaret. Et cum esset semel hic de facto ista qō, fuit mihi ostēsum quoddā ꝯsiliū, qd̄ dicebat̄ esse cuiusdā magni Do ctoris antiqui de Bononia, q vocatus est Fed. de Scalis, q determi nabat, ꝙ illa renūciatio esset modici p̄iudicij, & sic eius omissio non vitiabat. Contrariū puto, ꝙ omittit̄ res magni p̄iudicij, vt vr̄ dicere gl. dictæ auth. matri, & auiæ. Pone igitur ꝙ mulier debitū pupilli nō exigeret, vel hēt ꝯtutores, pro quib. possibile est eã obli gari, vel ꝯstituit actorē, & sic esset intercessio vn̄ iuuaret̄ Velleia no. quare opus est eius renūciatione. Et ideo ꝯcludo ꝙ si aliquid istorū omittit̄, omittit̄ res magni p̄iudicij, & nō erit lr̄ima tutrix. Hoc vr̄ sentire gl. ex. de app. c. ex parte. : & idem vr̄ sentire Spec. in tit. de tut. & ita ꝯsuluimus in hac ciuitate ego, & quatuor aduo
17 cati. Quæro † qd si renūciauit Velle. & scd̄is nuptijs, sed nō fuit dictū, & oī alij legū auxilio, an valeat? Et vr̄ ꝙ sic: qa tex in auth. matri, & auiç, nō requirit, ꝙ renūciet nisi scd̄is nuptijs, & Vellei. Præterea non vr̄ ꝙ habeat aliud beneficiū, & sic adiectio illius ge neralitatis nō vr̄ necessaria. Contrariū dico, qa mulier in multis iuuat̄, in quibus nō iuuaret̄ masculus. Primo in iuris ignorātia, l. fi. C. de iu. & fac. ign. & in plurib. alijs. Et ideo p hanc renuncia tionē oīa beneficia mulieri tollunt̄, & reducit̄ in eo casu quo es
d set, si esset tutor masculus. d Vn̄ † puto e ꝙ hoc casu p tali debito
18 posset ista mulier capi, & incarcerari, licèt aliàs secus, vt C. de of
e fic. diuer iud. l. j. & auth. ibi posita Licèt talia beneficia aliàs p re nunciationē non possint tolli, tñ hoc casu tollunt̄ legis authori tate permittente hāc renunciationē, vt patet in Velle. cui scm̄ verã
19 † opin. renūciari non pōt, vt no. p Doct. in l. fi. C. ad Vell. probat̄ in l. doli exceptio. §. diuersum. j. de nouat. & p Cy. in l. si qs in ꝯ
20 scribēdo. C. de epis. & cle. & tñ hic renūciat. † Puto tñ ꝙ bn̄ficia, q̄ cōpeterēt mulieri, & si masculus esset, vt nō ꝯueniat̄ a filio, nisi quatenus facere pōt, p hāc renunciationē nō tollunt̄, sed solum
21 beneficia mulieris. † Quæro, qd si nō renunciauit scd̄is nuptijs, nec Velle. spāl'r, sed gn̄al'r oī beneficio, an valet? Rn̄deo, nō est ne cesse, ꝙ exprimat̄ de Velle. spāliter: qa illud est beneficiū mulie ris, & ideo de necessitate ꝯcludit̄ sub gn̄ali renūciatione. Sed est videre, an sit necesse, ꝙ exprimat̄ de scd̄is nuptijs. Nam posse trã sire ad scd̄as nuptias non est beneficiū, seu priuilegiū, sed est quç dam facultas cuilibet cōpetens, & illa sub illa gn̄ali renunciatio ne non cōprehenderet̄ vnde est necesse, ꝙ exprimatur, vt dictū
22 est. † Quæro, qd si in tutela nō obligauit expressè oīa bona sua, quod requirit, vt dic. in Auth. vt sine prohi. ma. debi. & credito ri. coll. 7 Dn̄t quidā, ꝙ nō vitiat: qa bona sunt tacitè obligata pro administrōne l. pro officio. C. de admi. tut. Contrariū puto verū, s. ꝙ requirat̄ expssa oblō. quia multi sunt effectus hypothecæ ex p̄ssæ oblonis, vltra q̄ tacitæ, maximè in casu l. assiduis C. qui pot. in pig. hab. Et h. d. tex. in l. de creationib. in fi. C. de epis. aud. Quæ
23 ro, pone † ꝙ duo sunt tutores dati in testō, mater & extraneus, an mr̄ erit tutrix? Quidā, ꝙ non. quia testamentarius præfert̄ ei. Et gl. in auth. mr̄i & auiç. dicit, ꝙ vterq; erit tutor. & bene. Quæ
24 ro, si mr̄ † est data in testō, an egeat ꝯfirmatione. Quidā, ꝙ sic, per l. qui in alienã. §. q̄ q̄ de neg. gest. Tu dic, ꝙ illa lex loquitur de iu re antiquo, hodie verò non eget confirmatione, sed est necesse ꝙ tutelã agnoscat corã iudice. & renūciet illis beneficiis de quibus
25 dictū est s. & tangunt̄ in d. auth. matri, & auiç Quæro, qd † si da tus tutor est a iudice matre ignorante, an valeat? De hoc habe mus gl. ꝯ͂rias. De hoc dicam in l. tutor si petitus, j. de tut. & cura.
26 da. ab his. in gl. j. ibi ponit. Quæro, † mulier, q̄ transiuit ad secūda
f vota, priuat̄ tutela, f quid si aliter luxuriat. eadē glo. dicit ꝙ idem, vt not. in Auth. de rest. & ea quæ par. §. fin. & not. in auth. sacrm. C. qn̄ mulier tut. off. fungi potest. Probatur in l. vlt. illius tit. vbi
g dr̄, ꝙ mr̄ debet pudicitiam suam intactam conseruare. Quçro, g
27 matre exclusa † a tutela per transitū ad scd̄a vota, ad quem redit tutela, vtrū ad lr̄imum, vel ad datiuum? Dicit gl. siue dicas eam te stamentariã, siue lr̄imam, siue datiuã, habes rn̄sionem ex p̄dictis. Sed in auth. sacrm̄, dicit gl. ꝙ vadit ad datiuū, ad instar eius q re mouetur, vt suspectus. Ista qō fuit semel in ciuitate ista p tutela filiæ Bernardini Comitis de Marciana, & fuit cōmissa Bononiæ quatuor Doct. s. Rich. Mal. qui erat ibi tunc relegatus. Iac. de Bel. Iac. Butr. & Ray. de For. q fuerūt discordes hic, & do. Ric. & do. Iac. de Bel dicebãt, ꝙ erat locus datiuæ, vt in gl. p̄dicta Iac. Butr. & Ray. dicebãt, ꝙ erat locus lr̄imç. Et hoc probat Iac. de But. sic Re gula est, ꝙ donec est lr̄imus, non peruenit ad datiuū sed legitimus excludit datiuū, vt dictum est. Habemus ergo dicere & rn̄. ad iu ra, quæ faciunt in ꝯ͂rium, quæ videntur velle, ꝙ sit locus datiuo. Primo pro hoc facit l. 2. in fi. C. qn̄ mul. tut. offi. fungi pōt. quæ di cit ꝙ matre exclusa, locus est datiuo. Rn̄ illa loquit̄ scm̄ tpa anti qua scm̄ quæ mr̄ non poterat esse existēte legitimo, merito ea ex clusa peruenit̄ ad datiuum; quia nullus erat legitimus. Itē ꝙ sit locus datiuo, vr̄ tex. in l. omnem, & l. matres, C. ad Tert. & C. in quib. cau pig. tac. ꝯ͂ha. l pe. & in Auth. de nup. §. si aūt tutelam, & C. qui petant tuto. l. matris. Sed ad omnes illas leges rn̄debat Iac. Butr. ꝙ loquūtur, qn̄ non supersunt legitimi: si autem legitimi super-

---

ADDITIONES.

a Præferri legitimis. Sed Bal. in d. auth. matri, & auiæ. dicit, quòd hoc non ponit pro constanti.
b Pom. Contrarium. Vide Alex. cons. 103. vol. 2.
c Pom. Administrare. Vide Aret. cons. 163. vol. 2.
d Tutor masculus. Adde Bart. in d. auth. matri, & auiæ. & quod ibi dixi.
e Pomp. Vnde puto. Et vide Sal. in auth. matri, & auiç. C. quando mul. off. tut. Ludo. Rom. in l. aut, §. eleganter, s. sol. matr. Ego teneo contra in c. 2. de pign. per rationem tex. in c. 1. §. fin. de iud. lib. 6. & per d. l. j. vbi dicitur, ꝙ propter honestatem sexus, mulier non incarceratur, & vide quæ ibi dixi.
Io. Fr. Ru. Adde ꝙ Bart. sequitur Alex. & Ias. in l. plerique, in fi. s. de in ius voca. cum multis concordantijs, de quibus ibi per eos.
Men. Didacus lib. 1. varia. resolut. c. 1. nu. 3. Placa lib. 1. epitome delicto. cap. 34. nu. 11. 12. 13. Didac. c. quamuis, 2. parte, in initio, nu. 7. de pact. in 6.
f Priuatur tutela. Vide quæ dixi in l. sciant. C. de legi. hær. post Bart.
g Menoc. Quæro. Maria Soc. sen. consi. 20. col. 5. ver. nec obstat. & col. 6. lib. 1. Neuiz. consi. 125. num. 2. 3. lib. 5.

supereressent, tunc remaneret regula. s. q exist ēte lrīmo datiuus repellit. Pro hoc facit ℨ. qui pet. tut. l. ij. & l. diu'. Sed ꝯ istud vltimū facit d. auth. sacrm. & quod ibi no. in gl. s. q mater remouetur, vt suspecta, & per ꝯns deuenitur ad datiuum. Et in illo ꝯsilio non respondet ad istud ꝯtrium, iō v r̄ mihi dicendum, q tres sunt casus: qñq; mater nunquā assumit tutelā, sed vadit ad iudicem, & dicit, nolo esse tutrix, & peto dari tutorem filio meo. & tunc nō est dubium, q defertur legitimo, si est, vt l. ij. ℨ. qui petant tut. Qñq; mr̄ assumpsit tutelam, & postea desijt esse. Hoc pt esse duob. modis. Primo, q vadat ipsa ad iudicem, & dicat, ego intendo transire ad secunda vota, detis tutorem filio meo: tunc puto q sit locus dati-
a uo. Ita loquitur gl. in auth. sacramētum, & gl. hic posita. Nam coram iudice manifestat̄ primo ista causa suspicionis, & idcirco abijt vt alius detur, vt tex. dicit in hac l. idcirco iuit ad manifestandum hoc iudici, vt alius det̄. Si vero mater non curauit de iudice, nec de filijs, sed simplr̄ ad secunda vota transiuit, tunc ipso iure desijt esse tutrix. d. auth. sacrm. & hoc iudice nullo modo agente, sed a iudice factum non est, sed a l. merito deuenitur ad lrīmū, non ad
28 datiuum, vt hac l. & qđ s. dictum est. Quæro, † an statim cum mr̄
b vadit ad iudicem, & dicit velle transire ad sc̄da vota, desinat esse tutrix, antequam transeat. Gl. C. in quib. causis pignus tacite ꝯhatur. l. pe. dicit, q non, alle. l. omnem. C. ad Tert. & in Authentico, de nuptijs. §. si aūt tutelam. expressius Inst. de cur. §. interdum, qđ mihi non placet. Nam ab initio non dare' tutrix, nisi renunciaret scdis nuptiis, vt dictum est. Et sic statim cum superuenit aīus nubendi, incipit esse suspicio, ergo &c. præterea sufficit hoc allegare, licet postea non nubat, qđ est no. arg. C. de nup. l. imperialis. §. sed si tales. Pro hoc tex in d. §. si autem tutelam. in Authentico, de nup. ibi, & volente ad nuptias venire, &c. Et ex hoc puto idem in sponsalibus, vt ꝯtis sponsalibus, statim desinat esse tutrix. qđ tangit Spe. de tut. §. nunc dicendum. Quæro, dixi qñ mater uadit ad
29 iudicem anteq̄ nubat, † locus est datiuo, an iudex det dare illum,
c quem mr̄ petit? Gl. in authentica, sacrm, dicit q debet petere, & sic vr̄ velle gl. q iudex dabit petitum a matre. Alij Doctores dñt, q petitum a matre non dabit de necessitate. Et ita refert Cy. fuisse determinatum & consultum Bonon. per quendam solennem Doctorem aduocatum, qui nominatus est dominus Vbaldinus de Malauol. & dominus Iac. But. in consilio de quo supra dixi, tenet idem per legem credendum, in fi. ℨ. qui petant tutores, vbi dr̄ q matris consiliū non est sufficiens ad eligendum tutores, & nulla lex est, quæ dicat, q iudex teneatur dare petitum a matre: sed q mater tenetur petere, & noīare, & in arbitrio iudicis erat dare illum, vel non, vt C. qui petant tutores. l. matris, & inf. ad Tertullianum. l. ij. §. si mr̄. & omnes aliæ leges allegatæ in præcedentibus duabus qōnib. Istud etiam tenet dñs Iac. de Are. & refert dñs Cy. in authentica matri & auiæ. & cōiter hr̄ in scriptis suis. Sed dominus Ricar. Malum. dicebat q non erat verum, q Ia. de Arct. hoc
30 teneret, tamen cōiter scripta dicunt. Sed q̄ro † quid si mater est minor 25. ann. & speratur effici maior ante pubertatem filij, an
d sit locus d sequenti lrīmo, vel datiuo? Et vr̄ quod datiuo. l. non solū. §. si libertus. de excu. tut. & l. si tutor reipublicæ. §. 1. inf. de tut. & ra. dist. In ꝯrium facit: qa mater non est lrīma tutrix, nisi quando vult. Nunc ad propositum nos dicimus, q sequens testm̄ tollit primum, si est validum per se: secus si expectaret confirmationem q̄ pendeat ex uoluntate alterius, vt si filius in eo est pteritus. l. cum in secundo. & ibi no. ℨ. de iniu. test. ita pbatur inf. de lib. & posth. l. si filius qui in potestate. Ita in proposito, cum tutela descēdat ex voluntate mulieris, in futuro non impedit alium legiti-
31 mum, hoc tñ non pono pro constanti. Quæro, † qđ si proximus legitimus est debitor, vel creditor, an sit locus sequenti lrīmo, vel datiuo. Dicam in l. si impuberi. ℨ de tut. & cur. da. ab his. & multa
32 alia circa hoc. Quæro † si mr̄ transiuit ad secunda vota, & añ a iudice petijt dari tutorē filio, & datus ē: modo superest auia, q̄ vult esse tutrix, quæritur qs præferatur? Rñ. auiam præferendam, per tex. in corpore, qui dicit eam præferri oīb. exceptis testamētariis. Vnde etiam si teneremus opi. gl. q deberet dari petitus a matre, hoc casu non procederet: quia non est locus datiuo, sed auiæ, q̄ p-
33 cedit omnem datiuum. † Quæro, pone e q pater est bannitus, vel
e aīr ꝯdemnatus, ita q filij efficiuntur sui iuris, & egent tutore, s'm gl. Inst. qb. mo. ius pa. pot. so. §. tres legati. an mater poterit esse tutrix, cum sit nupta? Rñ. sic: quia tex. dicit, q oportet eā renūciare sec. nup. quasi dicat, illæ nuptiæ ex quib. ortū sunt filij, nō sunt impedimēto, quo minus possit esse tutrix, & hęc sufficiant p modo.

ADDITIONES

a Io. Fr. Ri. Datiuo. Adde quod idem tenent Doct. cōmuniter vt refert Sal. in auth. sacramentum, & Cur. conf. 46. vbi limitat.
b Men. Quæro. Gozad. consi. 54. nu. 8. sed Affli. decisione 358. aliter dicit.
c Mater petit. Adde Bal. consi. 115. lib. 2. Meno. Marian. Soc. sen. consi. 29. col. 4. in fine.
d An sit locus. Adde Bal. in auth. sacramenta. C. si aduer. vend. & Spe. in tit. de tut. §. nunc dicendum. Vers. sed pone aliqua, & dicam in d. auth. matri, & auiæ.
e Pom. Quæro, pone. Vide Bal. in l. 1. in 1. col. C. de hęr. inst.

LEX XII.

1 *Tutor quare non potest dari certę rei, sicut potest institui in certa re.*
Tutela continet grauamē ex parte tutoris, licet ex parte pupilli sit fauorabilis.
2 *Tutor potest dari rebus existentibus in certa villa, Item in certa ciuitate.*
3 *Legatum Titio de omnibus quę habebat testator Perusii, si facto testamento quęsiuit ibi multa, an legatarius habebit etiam postea quęsita.*

a **Certarum.** a Tutor non pōt dari certæ rei, sed personæ, vel vniuersitati. h. d. cum duabus legibus seq. Opp. q valeat datio hæc, ac si in vniuersum datus esset, sicut diximus in hęditate, vt ℨ de hær. inst. l. hereditas. Imo. in l. j. §. si ex fundo. eo. ti. So. qdam hoc fatentur, sed hoc est ꝯ l. & si datus. ℨ. eo. dic ergo aliud in hæreditate, vt ibi, aliud in tutela. vt hic. Et potest es-
1 se ratio: qa qñ aliquis instituitur in aliqua re. & aliquid habet in re hæreditario, merito illud potest extendi ad totam hr̄ditatem: sed si aliqs datur tutor ad vnam rem, nil habet eius quod est tutelæ, quæ principlr̄ est vis ī capite libero, & c. Et hoc est, quod dicit tex. in l. qa. ℨ. eo. quia personæ, non rei, &c. qđ probatur a si: qa q habet aliquid iurisdōnis, potest prorogari eius iurisdō, sed eius q nullam habet, non potest, l. priuatorum. C. de iur. om. iud. & l. j. & 2. de iud. Sed ista non est bona rō, qñ tutor dat̄ deductis rebus. Nam ipsa datio continet vitium, & non valet, vt hic: sed si qs daret tutorem simplr̄, postea phibet administrare certas res, bñ valet, ar. l. pe. § j. s. de usu & ha. Dic ergo, q ratio est: qa institutio est fauorabilis ex vtraq; parte, ex parte testantis, vt decedat testatus. ex parte instituti, vt succedat. Tutela vero continet grauamen, & onus ex parte tutoris, licet sit fauorabilis ex parte pupilli. Et sic non fit ita larga interpretatio Op. s. ti. j. l. qui habet. in fi. So. ibi loquitur in curatore ad lites. Op. C de in lit. dā. tu. l. ad litem. So. ibi exponit̄, tutor. i. curator. Opp. s. de vsu, & ha. l. per seruum. § j. Sol. Qñ tutor dat̄ deductis reb. ipsa datio non valet, & ꝯtinet vitium, vt hic: sed si qs daret tutorem simplr̄, & postea prohibet eū administrare certas res, datio valet, arg. d. l. per seruum. §. j. cū l. seq. vbi probat̄ hæc distinctio. Op. ad l. qa personæ, & d. l. 3. s. eo. & Inst. de excu. tu. §. datus, & ℨ. de adm. tut. l. cū ples. §. cōtutor. vbi dr̄, q tutor dat̄ rei. Sol. verum est secundario, sed principaliter datur personæ, vt hic & patet in diffinitione tutelæ. Datur. n. ad tuendū eum qui propter ætatem se defendere nequit. Op. C. de nup. l. in copulandis Sol. ibi in curatore, qui dat̄ principaliter rebus. Vltimo ad l. si tamen. op. de legib. pcedentibus. Dicit gl. hic datur cuidā vniuersitati, s. rei Aphricanæ, vel Italicæ. Contra hoc vr̄. ℨ. de hær. institit. l. ex facto. vbi totaliter institutus vr̄ institutus in re certa. V n-
b de b respon. q de stricto iure ēt ista datio non procedit, tñ de consuetudine admittitur. & hoc est, quod dicit Iurisc. & hoc iure vtimur, &c. Ex vsu enim magis hoc probat̄, quàm ex stricti iuris rōne, & hic vsus pt esse cā, quare tutor simplr̄ datus, potest se excusare ab administratione rerum, quæ sunt in alia prouincia, vt C. de exc. tu. l. testamento. Vñ forte testator sic dando intellexit, q esset tutor & simpliciter administraret tm̄ bona, q̄ essent in illa pūin-
2 cia. Pro hoc dicit Iac. † de Are. q si aliquis daret tutorem reb quę sunt in certa villa, q non valeret datio. Secus in rebus, quæ sunt in certa prouincia, s'm dictam rationem Item hodie si daretur reb. quæ sunt in vna ciuitate, cum hēat hodie territoria, & iurisdictio-
3 nes distinctas, vt no. in l. fi. C. de pscrip. long. tempo. Vltimo † hæc gl. est arg. ad qōnem. Reliquit tibi testator quicquid haberet Perusii, postea superuiuens ibi multa quæsiuit, quæritur, an ad te ptineant? Si tenemus hanc gl. q sit relictum uniuersitatis, tunc pertinebit ad te, sicut reperitur tpe mortis, vt dicimus in grege, & in peculio, l. si grege. ℨ. de leg. j. & l. peculium. ℨ. de leg. ij. Si dicimus q sit relictum certarum rerum, inspicitur tempus testamenti, vt l. fi. ℨ. de aur. & arg. leg. Et hoc ibi tetigi in quæst. de eo qui reliqt podere, quod habet in tali villa, tetigi in l. j. inf. de reb. dub.

ADDITIONES.

a Certarum Adde ad istam, l. quæ no. Bart. sup. eo. ti. l. si hæreditas. in prin. curator tm̄ aliter quam ad lites, potest dari ad vnum actum, vt in l. nec non. cum l. seq. de tut. & cur. da. ab his. Et adde hic, quæ no. Bal. post gl. in l. 1. in prin. C. eod. Et q curator possit dari ad vnam rem tantum, non solum ad lites, est gl. in l. fi. §. finautem. in 2. col. C. de bon. quæ lib. quam ibi no. Doct. maxime Bald. qui dicit illam esse elegantem, & ibi quęrit Bal. an possit dari curator ad consulendum, & si statutum requirit consilium, & dicit quod non. Pom. Vide Rom. consi. 104. vol. 2.
b Meno. Vnde. hac responsione vtitur D. M. Ceph. in rub. C. de eden. respondēdo ad l. hoc iure. ff. de iol.

LEX XIII.

1 *Filij appellatio refertur ad omnes, non tamen ad eum, quem testator credebat (mortuum.*
2 *Indefinita quod æquipolleat vniuersali.*
3 *Institutio facta de alijs, non cōprehendit eum quē testator credebat mortuum.*
4 *Certus dicitur qui de aliqua re habet aliquam opinionem vehementem.*
5 *Testis si in causa scientię dicat, quod scit, quia est certus, non probat.*

Si quis ita. Indefinita in singulari vel ēt in plurali prolata in tutelis æquiualet vlī, non tñ comprehendit
1 eos de quib. ꝯstat test. nō sensisse. h. d. No. a † q appellatio filii refer-
a tur ad oēs. Quod intelligit gl. si non fiat adiectio proprii noīs, tūc n. ad aliū non extendit. qđ no. Idē dicit Cy. in l. quicunq; in j. q. C.
b de ser. fug. Scdo no. † q indefinita æquipollet vlī, quod dic, vt di-
2 xi in l. si plurib. j. de leg. 2. Tertio no. † q pp mentē testōris, q crede-
3 bat se alium filiū non hr̄e, appellatio filiorum ad alium non extenditur.

ADDITIONES.

a Men. Nota. Dec. consi. 319. nu. 2. consi. 513. nu. 1.
b Men. Secundo no. Tiraq. l. si vnquam. verbo, liberis. nu. 1 e.

tenditur. Idē dicit Dy. in instōne facta de filijs, vt nō cōprehēdat ille, quē testōr credebat mortuū. Facit ℨ. de lib. & posth. l. Titius. i prin. Et istud facit ad ea q̄ dixi in l. q filia b. i prin. ℨ. de leg. j. Vlt.
a no tex. ibi, & si quasi certus sit q̄ certus est ille, q̄ de aliqua re hēt
b aliquam opi. vehementem. Facit ℨ. de aqua plu. ar. l. in summa. §. ante pen. & fi. f̄m Iac. de Arc. & hic facit, † q̄ si testis interrogatus
c q̄ūo sciu, rñdet: q̄a sum certus; nō probat. c quia nō deponit p̄sen sum corporeum. Pōt. n. esse certus vehementi opi. quæ pt esse fal sa, vt hic patet. Facit ℨ. de acq. hær. l. cum quidam, §. quod dicitur,

ADDITIONES.

a Titius. in prin. Vide ibi gl. Imo. & Pau. de Cast. sed Bal. in l. sicut certi, de mil. test. tenet contrarium, licet de Bar. hic non faciat mentionem, & hoc fauore testium, quo casu non tractatur de onere alicuius, hic autem tractatur de onere tutoris, facit secundum eu n. l. 3, C. de inoff. test.
b Pom. Vltimo. In l. Patronus. §. rei perduellionis, ff. de acq. hær. intellige tamē quòd proprie iste talis non dicitur scire gl. no. in l. 2. §. antepen. in uerbo, sciat. ff. de aqua plu. arc. gl. in l. si duo, §. pen, in ver. sciret, ff. uti pos. gl. in l. liberi. ff. de pec. & glo. parua in l. si paterfa. ff. de hær. inst. quam ibi no. Bal. & Imo. Adde etiam Ro. cons. 403. Men. Ruy. conf. 30. nu. 2. lib 2. nu. 3. 4. declarat.
c Non probat. No. q̄ de teste qui reddit rationem dicti sui, qui dicit hoc verū, quia sum certus, facit quod dixi post Bar. in l. qui interrogatus. de peti. hær. & q̄d no. Inn. in c. cum causam. de test. & quod dixi in l. qui tamen §. si arbiter. de arb. & no. Bal. in l. solam, C. de testib. Vide tamen Bal. & Imo. in l. si paterfam. de hære. inst. Adde quod Bal. tenuit consi. 5 9 3. uol. q̄ testis dicens, quod sit certus, non dicitur falsus, quod debet intelligi secundum humanam naturam.

LEX XVII.

1 *Tutores plures quan do prouocant ad satisdationem, quis præfertur.*

Testamento. Testamentarij nō coguntur a iudice satisdare, sed q̄nque possunt offerre, vt soli administrent, ad q̄d admittunt̄, nisi alij ēt offerant̄ idonei, vel iudici cognoscenti aliud videat̄: & si plures simul offerunt, idoneior eligi
a tur, h. d. cū l. seq. Opp. de ver. sed recte, ad proximā l. q̄ si plures. Nā ibi dr̄ q̄ oēs administrant hic q̄ eligit̄ idoneior. So. Pe. aut patrimoniū est magnū, & ita loqtur ver. sed recte. Aut paruū, & hēt locū l. quod si plures. Dy. vr̄ dicere in quadā additione paruula, q̄ q̄nq; plures offerūt satisdationē. & qlibet dicit se velle insolidū administrare, & loqur ver. sed recte. Q̄n̄ þ plures offerūt, & non dñt insolidū se administrare velle, & ita loquit̄ l. quod si plures. Vel dic f̄m Ja de Are. q̄ in l. q̄d si plures, oēs offerebāt sif. sed in ver. sed recte. vnus primo obtulit postea alius. Et istæ duæ solu.
1 Dy. & Iac. sunt veriores. Distingue † ergo, Aut plures tutores prouocāt ad satisdationē, aut vnus tm̄, aut nullus. Primo casu, aut apparet ordo pu ocātiū, & tunc scds p̄fert. cū primus sua prouocatione scdo facultatē hāc dederit, vt Inst. de satisd. tut. §. j. Si vero ordo non apparet, tunc eligit idoncior, vt hac l. q̄d si plures. Scdo casu, q̄n vnus tm̄ prouocat, Aut contutores alij acceptāt, & tunc ille solus gerit habita causæ cognitione, de qua dr̄ in fi. huius l. Aut nō acceptāt, sed ipsi volunt gerere cū eo, satisda tione oblata, & tunc oēs gerent, ut hac l. ver. sed recte. Aut ipsi soli contutores volunt gerere illo non admisso, & audiuntur. vt dictum est, vt Inst. de satisda. tut. §. j. Si vero nullus offert satisdationem, sed petunt q̄ vni administratio decernatur, vel diuidatur, & habet locum quod dr̄. ℨ. de adm. tut. l. 3. Opp. ad l. q̄ si plures de l. in trib. de iud. ubi soli committitur. Sol. vt no. p Doc. C. cōia de le. l. fi. in princ Dixi in l. hmōi. in fi. ℨ. de leg. Item opp. gl. de adm. tu. l. 3. in fi. Sed ex prædictis apparet solutio: quia ibi nemo offerebat satisdationem.

ADDITIO.

a Eligetur. Per istam legem sequeretur, q̄ filius naturalis non possit dari tutor, qa non potest capere. Vide itum tex. tamen cum limita secundum l. naturalis. inst. tit. & vide Bar. in l. item in potestate. de his, qui sunt sui vel alie. iur.

LEX XIX.

Si nemo. Extraneus volens satisdare, non repellit tutores ab administratione. h. d. Inducitur p Dy. ad q. q̄ si hēs uel coniuncti defuncto dicāt se paratos satisdare de exequenda uoluntate defuncti, q̄ pp hoc executores dati non repellentur ab exequendo etiam si non satisdent. An autem teneatur satisdare: dic ut dixi in l. diuus. infra si cui plus quām per legem fal.

1 *Tutores qui satisdent.*

§. Hoc edictum. Ad euidentiam scias, q̄ tutores dati ex inquisitione, non debent satisdare, vt Inst. de satisd. tu. §. j. Secundo scias, q̄ duplex est cōstitutio; vna p quā vnus tutor prouocat aliū ad satisdationē. l. testō. ꝭ eod. Alia p q̄ tutores cōmittunt administrationem vni ex eis, vel diuidunt. l. 3. de adm. tu. hoc p̄missō, hic dr̄, q̄ ad datos ex inquisitione
1 porrigitur vtraque cō. h. d. No. † q̄ soli lēmi, & datiui, sine inquisitione satisdant, f̄m gl. j. hic, sed gl. in l j. C. de tu. & cur. qui non satisd. dicit, q̄ hodie oēs datiui satisdant. Idē Spe. in ti. de tu. sed gl. in Auth. vt hinc ph. ma. 5 fin. dicit distinguendum esse. Aut quis est datus a maiori iudice, aut a minori. & istā tenēt Doc. vt C. de tut. & cur. qui satis non de. super rub. In gl. huius l. ibi, l. 4. in fi. Glo. non soluit. Dic, q̄ fuit electa industria personæ, q̄ ratio ibi cessat.

§. Testamento. De eo q̄d gsgerit anteq̄ nascatur posthumus, tenetur actione negotiorū gestorum: si vero post cū natū gerat, in actionē tutelæ deuoluit̄. h. d.

LEX XX.

Tutor. No. q̄ non pōt dari tutor incertus: tamen incertitudinis materiā declara, vt dixi in l. q̄dā. inf. de reb. dub.

LEX XXI.

Testamento. Opp. de filiofam. qui pōt dari tutor, & nō potest facere testm̄, vt Inst. qui da. tut. pos. in prin. So. di tex. cum quib. est testamēti factio, & sic passiue, & sic cōgruit filiofam. non dic̄ de eo, qui testamenti factionem habet. Ab hac autem l. excipe eos, qui specialiter prohibentur a l. vt mulier, & minor 25. annis, cū quib. licet sit testamenti factio, non tamen possunt esse tutores. sup. tit. j. l. fi. sup. co. l. quæro. §. fi.

LEX XXII.

Si quis. Tutorem. Qui relinquit tutorem seruum quem pupillabat̄ liberum, non videtur libertatem ei dare. Hoc dixi sup. eo. l. si hæreditas. §. j. alias fi.

LEX XXIII.

1 *Obligatio ad aliquod officium potest cōferri in uoluntatem eius, cui grauatur.*

Tutor ita. Incertitudo circa personas, quib. dat̄ tutor vitiat dationem. Item datio certa pt̄ pferri in voluntatem eius, cui datur. h. d, Opp. ℨ. de noua. l. si is. Sol. vt ibi. Op. C. de ver. sig. l. cū quida, vbi disiūctiua posita inter personas, quib. prouē, resoluitur in cōiunctam, Sol, hic apparet, testatorem aliud sensisse; q̄a dixit, vtri eorum volet. Simile in l. si Titio aut Seio. ℨ. de leg. 2. f̄m Petrum, Op. dr̄ hic, si non elegerit, non valet datio. Contra. immo oīno erit tutor, l. si quis Titio. i fi, & l. cum quidam, & l. vnū ex familia. §. rogo. ℨ. de leg. 2. Sol. aliud in tutela vt hic, aliud in legato, vt ibi. ideo: quia tutelæ est onus. Opp. dr̄ hic, q̄ pōt dari tutor si volet. ꝭ de prin. huius l. Sol. ibi erat incertitudo personarum, quib. datur, hic in fine vero non. Opp. dispositio non potest conferri in voluntatem eius, qui grauatur, l. senatus. §. legatum. ℨ. de leg. j & de verb. ob. l. centesimis. §. fi. So. ibi loquitur in oblone
1 pecuniaria: † sed oblo ad aliquod offiū pōt conferri in volūtatē eius, qui grauatur, vt hic, quod no. Sed dices tu q̄ in tutela quis obligatur ad pecuniam. Rñd. non est verum incommutabiliter, & de necessitate; quia poterit esse, q̄ ita bene administrabit, q̄ non tenebit̄ ad pecuniā, cū ad administrandū accedat ex benignitate, & pietate: secus in ꝯtrjs vbi obligat̄ ad pecuniā incommutabilr̄.

LEX XXIIII.

Si plures. Quæro, dr̄ hic superuacuum est, quid si fuerit petitus, & datus Rñ. non valet, vt ℨ. de tut. & curat. da. ab his. l. curator pupillo. secundum Iac. de Arc.

LEX XXV.

1 *Separatorum de vno ad aliud, nulla est illatio.*
2 *Patrimonium quando est indiuiduum, excusatus a tutela vnius, non excusatur a tutela alterius.*

1 **Duobus.** Excusatus a tutela vnius, pp hoc non excusatur a tutela alterius h. d. Vel aliter, † In separatis de
2 vno ad aliud non infertur. h. d. Quæro, † q̄d si patrimonium est in diuiduum, Gl. dicit. forte idem est, vt dicitur C. qui nu. tu. l. fi. Sed certe illa lex modicum, aut nihil facit f̄m Iac. de Arc. qui dicit q̄ executio non proderit quo ad alium, vt ꝭ. quemadmo. ser. amit. l. si communem. Pe. contra quia ius tutelæ est indiuiduum, & in indiuiduis vtile per inutile vitiat̄. l. j. §. itē quærit. ℨ. de aqua quo. & æsti. Nō ob. l. si communem. quia ibi loquitur de iure quæsito, hic de iure quærendo. secundum eum. Sed non placet: q̄a ibi loqtur de iure quæsito. Iam. n. erat tutor. Si enim non esset, non haberet necesse excusare. Tenetem ergo opi. Iac. de Arc.

LEX XXVI.

Iure. Mater non pōt esse tutrix testamentaria, nec confirmari a iudice h. d. Op. ℨ. de adm. tu. l. quidam decedens, §. Papinian. Sol. ibi non dedit eam tutricem, sed iussit tutorem gerere consilio eiusdem. Op. ℨ. ad Tert. l. ij. §. si mater. ver. q̄ si pater. Sol. vt ibi. Vltimo scias, q̄ hæc lex corrigitur per auth. matri, & auiæ. quod dic vt plene dixi tibi in l. si quis sub condit. sup. eo.

1 *Tutor honorarius quis dicatur.*

1 **§. Honoris.** Non vr̄ tutor honorarius, q̄ ab alijs rōnes exigere dēt. h. d. Ad euidentiam scias † quis dr̄ tutor honorarius. Gl. in l. q̄d si forte. ℨ. de sol. dicit. q̄ est honor ei q̄ datur: sed certe immo est onus. Sed o dr̄ gl. q̄ est honor ei cui dat, & istud placet, vt forte vnus magnus & potēs hō dat̄ tutor, nō vt gerat; sed pp honorem pupilli, vt ex hoc pupill⁹ magis reuereat̄. Alij dūt, q̄ dr̄ honorarius datus a p̄tore sicut ius honorarium dr̄ ius p̄torium: q̄d non placet: q̄a tutela est de iure ciuili. l. j. ꝭ. ti. j. Teneergo præcedentem expositionem. Ex quo patet q̄ q̄n tutor debet recipere rationes ab alijs, nō dr̄ honorarius simpl̄r, immo etiam habet onus: quia debet administrare, & hoc est, quod dicit ille §.

1 *Testamento rupto per querelam habet locum auth. ex causa.*
2 *Tutelę datio conseruatur per auth. ex causa, &c.*
3 *Auth. ex causa, quod cōseruat etiam, quod est relictū filio rūpenti testamētū.*

§. Propter litem. Datus tutor in testō, de cuius virib. dubitatur, a p̄tore ꝯfirmatur, & interim erit tutor: sed qualis sit, declarabit euentus. h. d. Op. q̄ non egeat ꝯfirmatione; nam anteq̄ testm̄ rescindatur per querelam, vere est testm̄. Rñ. istud iō, quia ipse fili⁹, cui erat dat⁹ tutor, volebat agere q̄rela. Op. de auth. ex causa. C. de lib. p̄te. vel exher. Sol. Dic,
1 q̄ hodie ista lex corrigitur, quod no. † quia testō rupto per querelam habet locum auth. ex causa. Idem no. in l. cum filius. in prin. ℨ. de

ȷ.de le.ij.& l.Papinianus.§.si ex cā.ȝ.de inof.test.& l.pe.eo tit. Et hoc puto verū ꝑ tex.in corpore,qui dicit ne filij falsis accusationib.ꝯdemnētur,& sic loquitur in exhæredato cā inserta,licèt fal
a sa.† No.ēt ꝙ per auth.ex causa.conseruantur tutelæ, & ea q̄ non pūt dari,nisi in testō.Idem no.ȝ.c.l.j. quod est ꝯ illud ꝙ Dy.dicit in l.j.de vul.& pup.ȷ.& male dicit.quia tex.in corpore dicit exp̄s
3 se,ꝙ ꝯseruaī datio tutelæ.Tertio† ex hac gl.no.ꝙ per auth.ex cā.ꝯseruatur illud qđ est relictum filio rumpenti testū.Nam ei erat datus tutor,ut sibi ꝯseruet, ꝙ ēt tāgit gl.in l.maximū vitiū.C.de lib.p̄te.Mat.Sil.disputauit, & ibi Cy.refert de quo dixi.ȷ.de leg. p̄st.l.filium.§.oīb.dic ut ibi.Item hic vr̄ tex.ꝙ tutor confirmatus est datiuus,non testamentarius,quod dic,ut dicam ȷ.tit.j.l.j.

LEX XXVII.

1 *Præsumitur pro testamento, licet dicatur falsum, ideo tutor confirmatur,& iudex de subreptione rescripti impetrati cognoscit.*

1 **Idem fiet.** Ex hac lege no.† ꝙ licèt testū dicatur falsum. interim pro eo præsumitur,adeo ꝙ tutor, qui in eo est datus,confirmatur:& sic facit ꝙ si dicatur rescriptū falsum,iudex qui rescripto dr̄ datus,de hoc possit cognoscere. sicut si dicatur impetratum tacita veritate.l.præscriptione C.si contra ius vel vti.pup.quod no.per Inn.de rescriptis.c.pastor.

§.Cum autem. Propter cām status receditur a leḡimo, & locus est datiuo.h.d.Hodie vero indistincte pp quamlibet litem impeditur esse tutor. ꝟm formam auth.minoris.C.qui da.tu.pos.Dicam in l.pp litē.ȷ.de excus.tu.

LEX XXVIII.

a **Qui tutelam.** a Qui se a tutela excusat, pdit quod sibi suisq; est ea ꝯtemplatione relictum. h.d. Op.ȷ.de leg.2.l.fi.§.Seio.& l.si Titio.& l.ei qui capere.Gl.nō soluit. Dic ꝙ in illis legibus erat pro patre relictū in persona utriusque,hic aūt totū erat relictum ꝯtemplatione patris,ut ȷ.de vulg.& pup.subst.l. sed si plures.§. in arrogato. Quid autem præsumit in dubio,Dy.tangit in l.filio.ȷ.de cond.& dem.& ibi dicam.

ADDITIO.

a Pom.Qui tutelam.Vide Ro.in repe.auth.similiter.in 35.speciali pia causæ C.ad l.Falc.

§.Verbis. Seruus datus tutor, non erit liber incontinenti, sed de eius libertate aīr ꝓuidetur h.d. Opp.Inst.c.§.j.& ȝ.eo.l.si hr̄ditas.§.fi.Huius timore est hic facta ista gl.dic tū ꝙ ille,q tutorem dedit de libertate spāliter prouidet, vnde illi standum est ꝟm Pet.& omnes.Dixi in l.si hæreditas.§.fi.ȝ.eo.

§.Impuberi. Patronus nō potest dare liberto tutorem, sed confirmatur.h.d.

LEX XXIX.

1 *L.Corneliæ punit verum vel falsum dolosè commissum.*
Senatusconsultum Libonianum punit quasi falsum.
2 *Tutorem qui se ascripsit in testamento,quando esse possit.*
3 *Notarius quando possit scribere commissionem sibi factam a iudice.*
4 *Quis non cognoscat an sit potestas, vel capitaneus,potest tamen cognoscere an sit iudex competens.*
5 *Ascribens sibi fideicommissa,vel est præsens, vel si acceptat tempore testamēti,quòd non possit postea recusare.*
6 *Qui scribit se debere alicui ex aliqua causa,videtur promittere.*

a **Ex sententia.** a Qui sibi ascripsit tutelā in testō,n̄ erit tutor,nisi testōr subscripsit, & excusatio
b nē admittit.h.d.Ad euidētiam scias ꝙ ponit Dy.b ꝙ lex † Corne
1 lia punit verū uel falsum dolose cōmissum.l.nec exemplū.C. de falsis.& ȷ.de fal.l.quid si falsum,& patet in oīb.capitib.legis Corneliæ.Itē fuit factum senatusconsultum Libonianum, qđ punit quasi falsū,hoc est,cū qs sibi ascripsit in testō.l.diuus.ȷ.de fal.& C.de his q sibi ascri.in test. ꝑ totū, qđ senatusconsultū loqtur de eo,q in testō ascribit sibi commodum. Si ergo ascripsit sibi tutelam,quæ est onus,non habet locum ex uerbis,sed ex sn̄ia,nisi te-
2 stator subscripsit,ut hac lege.Opp.† extra glo.& videtur ꝙ sit tutor,ēt si testator non subscripsit.l.uxori.§.j.ȷ. de fal. sol. secundū Ia.de Are.qn̄ testōr se subscripsit,erit tutor testamētarius,ut hic.& ȷ.ad l.Cor.de falsis.l.j.§.inter filiū.Sed qū testōr se non subscripsit,nō erit tutor testamētarius,ut hac l.in prin.sed iudex poterit eū dare,si als est idonus.d l.vxori.§.j.& vtroq; casu non admittitur excusatio hic,& ibi.Op.gl.ȷ.de leg.3.l.cū qs decedēs.in prin.& non soluit.Dy.dicit,ꝙ hic comprehendit culpa facientis:quia facit id,qđ sciebat,aut scire debebat de iure fieri non posse, & factū erat tale, cuius rōne, pœnæ subiectus erat d.l.uxori.§.j.sed in ꝯrio nulla erat delicti suspicio . Tu dic,ꝙ hic vr̄ pure promisisse. In ꝯrio promisit sub quadam conditione, seu quodam respectu,
3 qui postea deficit. Induco † istam legem ad qōnem. Iudex facit
c notario aliquam commissionem , an ipse idem possit eam scribere? Vr̄ ꝙ non:quia non potest sibi ascribere officiū ut hic. Adde idem l.vxori.§.j.ȷ.de falsis. In ꝯrium facit, ꝙ quotidie fit. Nā
d scribunt notarij se rogatos a partibus,uel a iudice.Dico ergo, si alicui aliquod officium committatur,ille idem non potest scribere,ut hic.Sed si committatur unus articulus officij eius,ut quòd recipiat testes in una causa,uel aliquid simile,tunc non est prohi
e bitum ꝙ scribat:quia rogatus est de aliquo actu. Similiter si q̄-
4 reretur de alicuius iurisdictione † an aliquis sit Potestas,uel Ca-
f pitaneus huius ciuitatis,ipse idē non pōt cognoscere: qa iudicaret in cā propria.C ne quis in sua cā, l.j. Sed super vna qōne pōt ipse pronunciare vtrū sit iudex.l.2.in prin.ȝ.si quis in ius vo.non ier.sicut tutor, licet nō posset sibi ascribere tutelā, p̄t tn̄ ꝯscribere librū rōnum in quo ꝯtinent actus particulares,& ei credit̄ ēt pro
g se,g l.Nesennius.ȝ.de neg.gest.Tutius tn̄ est,ꝙ alius notarius scri
5 bat,vel cum eo subscribat.† Secundo facit ad quæstionē, ꝙ si aliquis scribat sibi fideicōmissum,vel est præsens,vel acceptans tēpore testamenti, ꝙ postea non potest id recusare. Ita inducitur per
6 gl.in d.l.vxori,§.j.Tertio facit,† quod si ego scribo me tibi debe-
h re h centū ex aliqua causa,licet non dicatur ibi quod ita promittam, videor tn̄ promittere,vt hac l.in fi. ibi promisisse videbatur.

ADDITIONES.

a Ex sententia.Facit ille tex.ad no.per Bal.in q.not.in l. 1.in 3.q.si seruus extero. Pom.Vide Raph.Cum.cons.8.
b Pouit Dyn.Vide ad materiam quæ dicit Bart.in l.seruus,ȷ.de testa.& l.impuberem,de fal.& l.si consul.de adoptio.
c Pom.Istam.Adde Aret.cons.36 Alex.in l.sciendum,de verb.obl.Ias in l.2.in 6.limitatione,ff.si quis in ius voc.non ier. Fel.in c.qm̄ contra,ver.secundo quęro,& vers.quarto quæro,de prob. Vide Bart.in l.seruus cōis,in princ.de stip.seru. Meno.Adde Afflict.decis.317.Dec.cons.42.num.4.
d Barb.Dico ergo.Vide Ant.in c.auditis,de proc.vbi alleg.istud dictum Bart.hic.
e Aliquo actu.Istam decis.Bar.hic,sequitur Ang.in l.sciendū,in prin.de verb.obl. Sed contra hanc decis.tenet Host.in c.qm̄ contra,de prob. & Io.And.in reg.cū quid una,de reg.iur. in Mercur.vt refert Ang.& Mod.in d.l.sciendū,in princ. Bald.ēt in l.iurisiurandi,C.de testib.tenet contra Bart.in l.iudices,de fi.instr.& in l.fi.§.1.de iu.delib.sed concordat opi.in l.apud eloquentissimum,de fi.instr. De quo uide no.per do.Ant.in d.c.qm̄ contra.Vide etiam Bar.in l.si pater.§.1.ȷ.de fals.& in l.quod dicimus,§.ū.de auth.tut.& Io.And.in Spec.in rub.de instru.ed 1.& Bal.in l.instrā,C.de prob.& adde,quæ dixi post Bart.in l.iubemus,§.fine,de sacros.eccl. Et de eo,quod dicit hic Bart.vide Bald.in l.iudices,C.de fi.instr.Et adde Cy.in l.pen.ȝ.de arb.& oīno Inn.in c.cum Bertoldus,de re iud. Io.And.in c.2.de iud.in 6. Bal.in d.l.iurisiurandi,in ult.col.& dicit Bald.in l.2.in ult.col.de anna.excep. ꝙ notarius potest de consensu iudicis partes monere,& eundē actum scribere.Ang.in repe.l.sciendū,in princ.tenet Bart.hic,idē Bal.in l.fi.C.de iu.delib. Sal.in auth.apud eloquentissimum,tenet contra Bart.
f Non potest.Idem tenet do.Ant.in c.causam,de iudi.quamis Imo.inclinet in contrarium,ut ibi per eum . Et adde quod not.in l.constitutiones,de appell. & ibi per Bart.facit quod not. Bal.in c.2. circa fin.de alien. feud. & dixi post Bart.in l.2.si quis in ius voc.& uide Bal.in l. iudices,de fide instrum.
g Etiam pro se.Vide Bart.in l.seruus,ȷ.de testam.
h Debere.Adde tu Bal.ad hęc dicta in l.vnica,§.1.C.de rei vxo.act.

LEX XXX.

1 *Duo eiusdem nominis si dati sunt tutores, quis eorum in veritate erit tutor.*
2 *Coniecturis probabitur, de quo testator senserit.*

a **Duo sunt a Titij.** Incertitudo psonæ q̄ dat̄ tutor,vitiat dationē.h d.No.ibi,nō ius deficit,sed probatio.Opp.de l.si quis seruū,§.si inter duos,ȷ.de leg.2. Solue vt not.in l si quis a filio,§.si qs plures,ȷ.de leg.j.& p Dy.de reg.iur.c.in obscuris. dixi in d.§.si inter duos Op.de l.itē Mela,§.si plures,ȝ.ad l.Aqui.Gl nō soluit. Dy.dicit,ꝙ illud est fauore publicæ vtilitatis,ne maleficia remaneāt impunita,cū oēs deliquisse ꝯstet. Idē no.in d.c.in obscuris,de reg.iu.lib.6.Op.ȷ.de adi.leg.l.3.§.si duob.Sol. vt ibi patet.Op.de l.q soluendo,ȷ de hær.instit. Sol.ibi voluit ambos esse liberos,hic vnū tm̄ esse tutorem.Quæro
1 an in veritate † aliquis sit tutor. Iac de Are.ꝙ non:quia veritas q̄ non pōt apparere, hr̄ pro nihilo,quo ad ius nostrū, l.in lege, ȝ.de ꝯh empt.& hoc vult dicere ista lex dum dicit,non ius deficit, sed
b probatio.Per dicit ꝯrium:quia lex semp est certa, b l.cū quidam,§.suum hæredem,ȷ.de acq.hær.& ȝ.si pars hær.pet.l.illud.& ȝ.de ꝯd.ob cau l.si pecuniā,§.si seruū.ideo non deficit ius,sed ꝓbatio. Et ita vr̄ uelle gl.in §.si inter duos, & l.sed si ita,de stip.seru.Quæ
c ro c qūo † possit probari de quo testator sensit? Rn̄ p amicitiam,
2 quā habebat magis cum vno q̄ cum alio,& pp alias cōiecturas, l.si seruus plurium,§.fi.inf.de leg.j.& innuit in d.§.si inter duos.

ADDITIONES.

a Paris.Duo sunt. No. ꝙ de æquitate canonica incertitudo non vitiat, sed certificanda est ad arbitrium iudicis. Vide Fel.in c.1.col.1.de pact.Item an regula huius l.procedat in constitutione procuratoris,vide Felin.in c.imputari,col.1.de fide instr. Vide omnino,quæ habes ad Bart.in l.si fuerit. ff.de reb.dub. Item ad reg. uide Fel.in d.c.imputari, ad limitationem huius l.vide Barto.in l.quidam,in fine,de reb.dub.
Pom. Vide per illā l.quid dicat Rom.sing.233:limita,vt per Barb.cons.33.vol.1.
b Est certa.Ad intellm̄ huius,vide q̄ dixi in l.si quis seruū,§.si inter,de leg.2.& Bal.in l. hac consultissima,C.qui test.fac.pos. per Ang. in l.2.ȷ.de l b.& posthum.
c Pom.Quæro.Vide Cepol.cons.11.col.1.& seq.

LEX XXXI.

Si pater. Tutores dati in testō rupto dēnt cōfirmari. Dicit gl hodie erūt tutores testamentarij, p auth ex cā. nec egent confirmatione.& idem no.in l.iure nr̄o,§.fi.& l.j ȝ.eo.

LEX XXXII.

Quæro. In testō potest dari tutor non ciuis. Opp.de lege etiam ȝ.tit.j.Sol.ibi a iudice,hic a testatore: rationem dixi. Ponit etiam rationem tex.ȝ.eo.l.tutor incertus,§.j.

§.Idem Paulus. Tutor datus eā notitiæ ita tenetur vt alius.h.d.Quæro,quid vult dicere accessionis! Rn̄.ibi pp ea q̄ patrimonio pupilli accesserunt,vt infra de admi tut. l quoties,§.constant. Alij in litera hn̄t cessationis,& tunc dic si cessauit gerere,tenetur, sicut quilibet alius, ꝟm Dyn.

1 *Minor 25.annis an possit dare tutorem filio.*

* §. Lucius. Licet expressum differatur, tacitū nō differtur h.d. Cōcordat.ℨ.ꝗd adm.tu.l. Lucius.§.j. & hoc ideo, quia tacitū pōt cadere in seruo, sine expresso. Simile in l. si ideo, ꝗa tacitū pōt cadere in seruo, sine expresso. Simile in l. si deiullor. in prin.ℨ.de le.j. & qđ ibi no. No. ꝙ minor 25. an non pt esse tutor. Simile C. de legi. tu.l. fi. Ratio: quia cum sit sub cura al
1 terius, non debet ipse aliū regere. Sed quæro, † an minor 25 ann. possit dare tutorem filijs in testamento? Rñ. quod sic. Casus est. ℨ. de adm. tut.l.3.§. quamuis, quod tene menti.

ADDITIO.

* Men. Ioannes Mercurius. lib.2. opin. cap. 18.

LEX XXIII.

1 *Dictio tunc, denotat extremitatem temporis.*
2 *Electus pro primo anno si moriatur, vel impediatur venire ad officium quod acceptauit, an electio expirauerit, vel ad secundum deuoluatur.*

Tutoribus. Verba pñtis tpis cū aduerbio, tunc, referuntur ad tps mortis. h.d. Opp. verbum, viuit. est pñtis tpis, ergo dēt referri ad tps pñsens & nō mortis, vt l. si ita. de auro, & arg. le. & l. fi.§.i.ℨ. de leg.2. So. Illud ē pp dictionē, tūc, q̄ si
1 gnificat extremitatē tpis † Nā, tūc, aduerbiū idē importat, qđ illo
a tpe, ergo non pōt intelligi de pñti, cū hoc pronomen, illo, sit demōstratiuum de longinquo. Et de hac dictione, tūc, dixi in l. si his §.j. de pḋ. & demō. Alij dicūt ꝙ hoc est pp nām tutelæ, quę sumit efficaciā in tpe mortis, & ideo verba pñtis tpis referunt ad tps testa
2 menti. tene ergo primā. Hæc lex inducitur † ad q. Eliguntur duo Pirates: vnus p̄ primo anno, alius pro scđo. Primꝰ acceptat, & postea moritur, vel venire impedit, an electio deuoluatur ad scđm, an vero expirauerit, & sic opus sit noua electione. Istam quæstio
b nem b ponit Cy. C. de impub. & alijs substitu. in l. post aditam. la co. de Are. ℨ. de cond. & dem. in l. cum sub hac. & ibi dixi.

ADDITIONES.

a Paris. Idem importat. Si in testamento dicatur instituo filium meum, & si hæres non erit, tunc, vel eo casu, vel tunc, & eo casu substituo Seium. Illa substitutio vulgaris expressa, non continet sub se tacitam pupillarem propter illas diſtinctiones, tunc, & eo casu. Idem est in pupillari expressa, vt non contineat vulgarem propter illasmet distinctiones, vt per Pet. de Anch. cons. 155.
b Istam quæstionem. Per istam qōnem pōt ēt decidi qō talis, videlicet quidam cōstituit Titium procuratorē, & si Titius nollet, constituit Sciū. Titius suscepit curationē, & postea ex causa renunciauit, dicit Dy. ꝙ hic vr̄ casus, ꝙ Seius repellatur, quia sufficit, ꝙ aliquo tpe in persona primi mandatū habuerit effectum. Et ita sequitur Bar. hic, & Cy. in d.l. post aditam. Adde eundem cons. 81. lib. 5.

LEX XXIIII.

1 *Causæ finalis defectus vitiat dispositionem.*
2 *Causa cessante cessat effectus.*

1 Cum codicillis. Defectus cāæ † finalis vitiat dispositionem. h d. Quærit glo. quid erit de datis i codicillis? Quidā dīt, ꝙ illi erūt tutores. l. ij. C. eo. Non. n. reuocāt primi, licēt dent scđi: licēt aliud sit i p̄curatore. Rōnē dixi i l. si hēditas. § j.ℨ. eo. Alij dīt, ꝙ secūdi dati n̄ sūt tutores pp defectū cāæ finalis. l. vl. ℨ. de hær. inst. & istā tenet Dy n̄ obstāte l. ij.ℨ.
2 co. ti. ꝗa ibi scđi fuerūt dati simpr̄. Vltimo format hic gl. † aliud gñale, an cessante cā cesset effectus, qđ examināt Docto. in l. gñalr. C. de epis. & cle. Dy. in l. ij.§. fin.ℨ. de don. & ibi plene dixi de hoc.

TITVLVS TERTIVS.

De confirmando tutore, vel curatore. Rub.

¶ Quia. Tutores inutiliter dati in testamento veniunt confirmādi, ideo ponitur hic rubrica de confirmando tutore, &c.

LEX PRIMA.

1 *Verba deprecatiua, quando inducant dispositionem.*
2 *Mater non dat tutorem, & datus non confirmatur sine inquisitione.*
3 *Curator non datur testamento, nisi furioso.*
4 *Impuberi an detur curator in testamento, remissiue.*
5 *Tutor datus in testō, & confirmatus, an dicatur datiuus, an testamentarius.*
6 *Tutor confirmatus præfertur legitimo, admittit tamen secum alium datiuū.*

Tutor lītme datus in testō nō eget cōfirmatione, secus si minus lītme, vel ex psona dātis, vel eius cui dat̄ vel ex mō dādi. h.d.
1 No. † ꝙ verba deprecatiua in tutelis non inducūt dispōnem, a licet secus sit in legato, vt l. vnū ex
a familia.§. fi. & l. peto. in prin. ℨ. de le. 2. Vel dic, ꝙ illud iō, quia verba deprecatiua referuntur ad grauatū, vt l. gñali, in prin. de vsufructu legato. & notat in d.l. peto. in prin. de leg. ij. Vel verius. hoc iō, ꝗa dixit, depcor curā hēre rerū, n̄ dixit plone
2 cui tutor dēt dari. l. ꝗa plonæ.ℨ. ti.j. † No ꝙ mater non pt dare tutorē filijs & datus nō ꝯfirmat̄, sine inqsitione. Rōnē drīę inter pa trem, & matrē ponit gl. C. e. l. j. & ibi p Cy. † No. ꝙ curator nō pōt
3 dari in test. b sed rutor sic. Rōnē ponunt Doc. in l. pe. C. de test. tu..
b Sed ad istud op. C. de epi. aud. l. de creationib. & de curator. furio, l. vlt. Sol. aliud in curatore furiosi, vt ibi, aliud in curatore adulti vt hic. Nec ob. ℨ. de curat. fur. l. pe. ubi dr̄ ꝙ a iudice dat̄, qđ dēt ex
4 poni. i. administratio decernit̄, ſm Pet. Quæro an † impuberi possit dari curator in testō? Rñ. non, vt l. impuberi. ℨ. de adm. tu. Quæ
c ro, c an † tutor confirmatus dicatur datiuus, vel testamentarius?
5 Vr̄ ꝙ datiuus: ꝗa ꝙ ꝯfirmat, dat l lege obuenire. ℨ. de ver. sig. & in Auth. de defen. ciui.§. interim. & qđ no. in l. & ꝗa. de iurisd. om. iu. sed hoc iudex firmat, ergo, &c. Pro hoc vr̄ tex. ℨ. ti. j.l. iure nr̄o. in fin. C. eo. l. si vt pponis. & l. j. vbi dicit tex. datos a iudice. Pro hoc. ℨ. de adm. tut. l. q negotiationē.§. testō. & ℨ. de cur. fur. l. pen. circa
d prin. In ꝯriū, ꝙ sit testamētarius vr̄. ꝗa non satisd. d ℨ. eo. l. si & vr̄ ex pñti ℨ. eo. Qđ ēt apparet: ꝗa pfert̄ lītmo, vt statim dicā. Dy. dt ꝙ est datiuus, tñ sapit nām testamētarij, in hoc: ꝗa non satisdat & ꝗa pfert̄ lītmo ſm quosdā: qđ an sit verū, dicam in seq. q. Probat hoc tex. ℨ. c. l. 3. vbi assimilat tutorē firmatū ei, ꝗ ē datus in testō: si sisse, ergo nō idē, vt no. in l. qđ Nerua ff depo. Sed qro vtrū talis tu tor ꝯfirmatus pferat̄ lītmo? Gl. Inst. de tutelis.§. fi. tenet ꝙ lītmus
6 pferat̄. † qđ tāgit in l. neq;. C. eo. ti. Sed ꝯ vr̄ tex. ℨ. ti. j. l. iure nr̄o. in fi. l. seq. Sed ad istā posset rñderi dicit Dy. ꝗa ibi loqt̄ qñ est dubiū an testū valeat: sed qō gl. loqt̄ in casu certo, ſm eū. Sed do. Mar. Sil. disputādo determinauit ꝙ talis ꝯfirmatus pfert̄ lītmo, & hoc
c pbat̄ ex ordine titulorū. Nā in ff. & C. prio posuit de testamentaria tutela, postea de ꝯfirmādo tutore, tertio de lītmis tu. vn̄ ondit tutorem confirmatum pferri. Item pbatur. Inst. de tute.§. fin. vbi dr̄ ꝙ omnino dēt ꝯfirmari. Pro hoc. ℨ e. l. qui a patre. vbi assimilatur dato in testō. Item in hac lege dr̄, ꝙ iudex cum ꝯfirmet simpl̄r sine aliqua inquisitione. & sic nō inquirit an supersit lītmus. Et istam opinionem tenent cōiter Doct. quam puto veram Cyn.
f tāgit. C eo. l. neq;. Et licet pferat̄ lītmo, f admittit tñ datiuū secū. l. si vt pponis. C. eo. & d.§. testō. ℨ. de adm. tut. Ratio: quia ipse verus datiuus est, ideo secum admittit alium sibi similem.

ADDITIONES.

a Dispositionem. Ita istam legem allegat Bal. in repe. l. j. de leg. 2. Men. Boer. q. 124. nu. 4.
b Dari in testō. Fallit in curatore furiosi. Item adde, ꝙ fallit in omni eo, qui pt curatorē lītmum habere ſm Bal. in l. curatorem. C. de neg. ge. all. tex. in auth. vt q. obli. circa medium. & ibi vide de rōne, & vide Bar. in l. tutores.§. 1. de adm. tuto. Meno. Dec. l. nemo pot est. nu. 4. de reg. iur.
c Meno. Quæro. Bar. Auth. præterea. C. de sacrosanct. eccl. Item ex ordine scripturæ dignitas arguitur, Dec. cons. 168. col. 2. Ruy. cons. 56. nu. 7. lib. 1. c. ad aures. 2. no. de rescript. xi cons. 51. nu. 35.
d Non satisdat. An tutor confirmatus sit tutor testamentarius uel datiuus, ut euitet satisdationem, adde Bar. in rub. ℨ. de eo per quem factū erit, & l. 2. C. eo. & no. in l. 1. de pecu. & vide Pet. de Anch. in cle. 2. de sta. mon. qui sequitur ad literam Bart. hic.
e Pona. Hoc probat. De hoc ordine vide gl. in §. pœnales, & ibi Are. in penul. col. Inst. de act. Bar. in rub. ff. de eo per quem fac. erit. Barb. cons. 5. c. 2. vbi late.
f Præfertur legitimo. No. ꝙ tutor confirmatus præfertur legitimo, nec est necesse inquiri de legitimo in dicta confirmatione, & sequitur ad literam Bart. Pet. de Anch. in d. cle. 2.

Mulier. Tutor, vel curator datus a matre confirmatur ex inquisitione. h d. Opp. de l. peto.§ mater. ℨ. de lega. ij. vbi dato tutoris facta a matre non valet. Sol. Quia dūt ibi qñ nō instituit, hic sic. Vel dic siquidem cum instituit, confirmatur cum
a modica inquisitione a vt ibi. si cum non instituit, confirmatur cum magna inquisitione, ut hic, Ita tenet Dy.

ADDITIO.

a Modica inquisitione. Sed quid in tutore dato in codicillis, vide Bal. & Cy. in l. 2. C. de testa. tute.

LEX III.

1 *Dictio, perinde, est nota similitudinis.*
2 *Testamentum imperfectum solum valet inter liberos, non quo ad extraneos.*
3 *Tutor datus in testamento imperfecto non habet petere se confirmari.*
4 *Tutor si datus in testamento minus solenni petit se confirmari, & iudex negligat, poterit administrare.*

a Qui à patre. a Tutor datus a patre in testō inualido cōfirmat̄: secus si i testō ualido datus esset. h.d.
1 † No. ꝙ dictio, perinde, est no. similitudinis, ergo non est idem, ut no.ℨ. eo. l. j. Opp. testm minus solenne facit fidem inter liberos, ut hic. & l. hac ꝯsultissima.§. ex impfecto. C. de test. Soluit gl. in l. neque. C. de ꝯfir. tu. Dicit. n. hodie has leges esse correctas p §. ex impfecto, sed gl. in d l. neq;. C. de ꝯfir. tu. vr̄ tenere ꝯriū. In d.§. ex im
2 pfecto & hoc nō. st uerum: ꝗa testm̄ impfectū ualet, nīi inter liberos, nō quo ad extraneos §. ex impfecto. & C. cōia utriusq. iud. fi. melius in l. fi. C. fam. erc. Nō. n. priuilegiū filiorū dēt extēdi ad dāñi extraneorū, l. impuberi ℨ. de admin. tu. Hoc verū, nisi poneres vnū ex liberis esse tutorē datū in test tunc. n. ualeret hodie, pd §.
3 ex impfecto. † Quæro an tutor datus in testō nō solēni teneat̄ petere se ꝯfirmari, adeo ꝙ si cessset, teneat̄ de periculo administrationis desertæ: Et hic vr̄ ꝙ sic, æꝗparat. n. dato i testō lītme. Pro hoc ℨ. de adm. tut. l. tutores.§. tutores. Cōtrariū est uerū, ut ℨ. de adm. tut. l. impuberi, & qđ no in l. pater. in fi. ℨ. tit. j. & est expssum. C. e.
4 l. j. & ij. † Quæro, qđ si petit se confirmari, & iudex negligit cū confirmare, an poterit interim administrare. Decretistæ in rectoribus ecclarum dīt ꝙ sic. eX de supel. neglig. prælat. c. j. & ibi per Inno.

ADDITIO.

a Barb. Qui a patre. Vide cons. ... in Bar. quod incipit, sciendum est, & est tertium in ordine meo.

LEX IIII.

1 *Eligens aliquem ad officium, præsumitur ipsum habere notum: ideo canonici eligentes aliquem indignum, præsumuntur fecisse scienter, & priuandi sunt iure eligendi.*

Si patronus. Quilibet pt dare tutorē impuberi, quem instituit, si nihil aliud habet.h. d. Quæro qd si hēt alia bona? Rñ. ɔfirmabit̄ sine īqsitione, & ɔcedit sibi administratio illorū bonorū, in qb. ipubes est insti. In aliis aūt nō ɔcedi tur administratio sine inqsitione. fm Dy. & bñ. l. si. qñ mu. tu. offi.
a sing. pt. Vltimo no. tex. ibi, quē tutorē, &c. a Ex quo no. ar. ꝙ si qs
1 elegit aliquem ad aliquod beneficiū, seu officiū, psumit̄ ipsū habe-
b re notū. Facit ĵ. fur. aduer. nau. cau. l. j. §. pen. Et sic est ar. ꝙ canonici, q eligūt aliquē indignū, psumunt̄ fecisse scieter, & sic priuantur iure eligēdi, fm Ia. d Are. facit ĵ. d reg. iu. l. q cū alio. ꝙ tene menti.

ADDITIONES.

a Pom. Totorem, &c. Vide Fel. in c. cum olim ver. quando autem de testibus. Meno. Paris. consi. 57. nu. 20. lib. 4.
b Pom. Ex quo no. Et sic non excusatur si elegerit indignum, & priuatur, secundū Bal. potestate eligendi. Vide quod no. in l. eum quidā. ĵ. de lega. 2. & in c. si cōpromissarius, de elect. lib. vj. & no. ꝙ q instituit impuberē videtur, illū diligere vt filiū. l. nemo. §. qui frater. ĵ. de her. insti. & vide tex. in c. innotuit. d' elect.

LEX V.

1 *Tutores dati ex inquisitione an hodie debeant satisdare, & cum datur tutor ex inquisitione, debet ante pronunciari de idoneitate, & nu. 2.*

Tutores. Ad magistratus, qui tutores cōfirmant sine inquisitione, & fideiussores non recipiunt, pertinet periculū administrationis. h. d. Op. tutor datus cū īqsitione n̄ dēt satisdare, vt Inst. de satisd. tu. §. j. Gl. inuoluit se. Veritas est, ꝙ debuerūt recipere fideiussores, qñ cōfirmāt sine inqsitione. Et qd sequit̄ in tex. ꝙ nō pt ante interponere decretū, q̄ p inqsitionē idoneus
a pronuncietur, intellige qñ vult ɔfirmare per inquisitionē, & fide
1 iussorē nō recipere. Ita intelligit Dy. Quæro, † an tutores dati ex īquisitione hodie debeant satisdare. In gl. hic, sunt op Gl. q̄ est hic, & in l. j. C de tut. vel cur. q satis n̄ dedit, tenet, ꝙ hodie ōs datiuus debet satisdare, etiā ex inquisitione datus. Cōtrariū no. s̄. ti. j. l. sine mo. §. i. & tāgit̄ hic, fm aliā opi. Dy. dicit distīguēdo, aut dat̄ a maioribus iudicibus cū inquisitione, & nō dēt satisdare. Aut dat̄ a minoribus, & tūc sic, ita t3. Dy. hic, & gl. ī Auth. vt hi q. obl. phibent. §. fi. Cy. in l. fi. vel sup rub. C. de tu. vel cur. q nō satisde. Ego dixi in
b d. l. si nemo. §. j. Vlti. no. diligenter istū tex. ꝙ qñ datur tutor ex inquisitione, anteq̄ decernat̄ sibi tutela, dēt pnūciari esse idoneus.

ADDITIONES.

a Bar. Intellige quando vult. No. hic secundum Bald. ꝙ confirmatio tutoris potest committi secundum Ia. de Are. Facit c. si Abb. de elect. lib. vj.
b Bar. Vltimo no. Et sic no. secundum Bal. ꝙ antequam iudex interponat decretū super alienatione rerum pupilli, debet pronunciare eam esse recte factā, alias non præsumitur pro excussione, nec aperitur via contra extraneum possessorem, tamen gl. ord. in l. 1. C. ad Treb. tenet contra.

LEX VI.

Si filium. Tutor datus a patre sine inquisitione confirmatur. h. d.

LEX VII.

Naturali. Declarabo istud principium infra proxi. §.

ADDITIO.

a Meno. Quæsada lib j. Quæstionum. cap. 13.

1 *Tutor datus in testamento a patre, quando debeat confirmari.*
2 *Tutor datus a matre in testamento, qualiter confirmetur.*
3 *Patronus si dat tutorem liberto, an confirmetur.*
4 *Tutor datus ab extraneo, an confirmetur.*

§. Si quæratur. Hic ponitur forma q̄uo tutor confirmat̄ ex inquisitione. Op. s̄. de tut. l. q hēt §.
a pe. Sol. ibi, qñ dat̄ sine inquisitione. Opp. ꝙ aliud requirat. s. ꝙ cognoscat̄ d morib. l. scire oportet. § pe. ĵ. d tu. & cu. da. ab his. Sol. dicit gl. q̄a, quod hic deficit, per illā suppletur. Tu dic, ꝙ cū hic dr̄, & is datur, cuius dandi erat facultas, tollit̄ ɔriū. Nam dicit inquirendum de psona tut. in quo venit inqsitio de morib. in qua debet pnunciari anteq̄ interponatur decretū, vt s̄. eo. l. tutores. Vltimo scias ꝙ Dy. posuit hic vnā distinctionē p declaratione tituli, quā
1 non bñ declarat. Ideo p eius declaratione quæro, † an tutor datus in testō a patre debeat cōfirmari. Rñdeo, ꝙ si qdē dat̄ a patre legitimo, & nāli filio in ptāte, in voluntate solenni, non eget ɔfirmatione. l. j. ī prin. s̄. e. Si vero datur in testō min⁹ solenni, tūc olim dēbat ī distinctiē ɔfirmari. s̄. l. pxi. & l. q a patre. & l. 1. Hodie dēt distingui. Aut testū est nullū ex cā pteritionis vel exhæredationis, aut ex defectu solēnitatis. Primo casu nō eget ɔfirmatione, sed valet hodie per Auth. ex cā. & nō. s̄. ti. j. l. j. & l. iure nr̄o, in fi. & l. si pr̄ exhæredato. Scdo casu. Aut est datus tutor vnus ex liberis, & non eget cōfirmatione hodie. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testa. aut est datus extraneus, & tunc eget confirmatione, vt dixi s̄. eo. l. qui a patre. & no. in d. §. ex imperfecto. Sed aduertēdū, quod si pater decessit incontinenti post testamentum, confirmatur sine inquisitione. Si vero ex interuallo, tūc adhibetur inquisitio qd ī. d qua dr̄. ĵ. l. prox. & l. seq. Si vero pater dat tutorem filio legitimo tantum, vt adoptiuo, tunc de iure veteri erat idē quod ī legitimo, & nāli, q̄a tūc trāsibat in ptāte adoptantis, hodie secus. l. cū in adoptiuis. C. de adop. Et ideo debet adhiberi distin. illius l. Aut transit in ptātem, aut non, fm Dy. Si vero pater dat tutorem filio nāli tantū, hoc potest cōtingere duobus modis: quia qñq; est filius emancipatus in quo pp emācipationē vinculū ciuile est sublatum, legitimus tamen est, tūc datus cōfirmatur sine inquisitione, vt s̄. e. l. j. Qñq; datur filio naturali, vt nato ex ɔcubina, & tūc dēt distingui. Aut cū nō instituit. & nō ɔfirmatur sine inquisitione, vt hac l. in prin. Aut eū instituit, & tūc. Aut nō habebat alia bona, & ɔfirmatur sine inquisitione, vt s̄. eo. l. si patronus. Aut habebat alia bona, & tūc ɔfirmat. sed in bonis q̄ hēt a testōre, decernet̄ sibi administratio sine inqsitione. In aliis aūt non decernitur, nisi cū inquisitione. l. si C. eo. & qd no. p Dy in l. si pronus. s̄. eo. Si vero dat̄ filio
2 spurio, tūc nō valet datio, nec ɔfirmat̄, vt s̄. tit. j. §. j. Quæro † quid si tutor dēt̄ a matre? Rñ. Aut mater instituit filium, & ɔfirmatur cum modica inquisitione, l. peto. §. utater ĵ. de le. 2. & ibi p Dy. aut non instituit, & ɔfirmatur cum magna inquisitione. l. 2. s̄. e. & ibi per
3 Dy. Quæro quid si patronus dat tutorē liberto? Rñ. distinguē eodem modo quo dixi in patre naturali, per easdē il vel eodem mo
4 do quo dixi in matre, &c. Quæro † qd si tutor detur ab extraneo. Rñ. si eum, cui datur, instituit, vel aliquid sibi reliquit, confirmat̄ cum inquisitione, al's secus, vt s̄. eod. l. si patronus. & l. tutores.

ADDITIO.

a Poma. Opp. quòd aliud. Et vide quòd no. in l. eum qui. sup. de iur. om. iud. & l. pater. C. ne de statu defun. & cle. 1. de seq. pos. in Cle.

LEX VIII.

1 *Diues, vel pauper qui probatus fuit, non præsumitur hodie idem.*
2 *Voluntatis mutatio præsumitur propter morum mutationem.*
3 *Tutela quòd denegatur ei, qui implicatus est cum fisco.*
4 *Vtilitatis pupilli causa receditur a voluntate defuncti.*
5 *Testator licèt remiserit confectionem inuentarij tutori, iudex tamen ex causa coget tutorem.*
6 *Si testator non habens filios fecit plura legata, quòd propter superuenientiam filiorum præsumitur ab illis recessisse, remissiue.*

In cōfirmādo. Licèt pater dederit tutorem filio, tñ inquiri debet, an voluntas patris mutata fuerit, vel mutari debuerit, maximè si diu post testū factū dece-
a sserit. h. d. cū duab. legib. sequentib. No. ꝙ a licèt † probetur quis se-
1 mel diues vel pauper, nō psumit̄ hodie de necessitate talis, qm̄ diminutio, & augumentatio facultatum, vel morum de facili obuenit, vt hic. Facit ĵ. de excu. tu. l. si spadonem. §. qui absolutus. & qd ibi no. Quid ecōuerso, an quis psumatur talis retro, qualis est
2 hodie? dicemus ĵ. de magi. conue l. j. §. si magistratus. No. † ꝙ pp
b mutationē morum psumit̄ mutatio voluntatis b eius, qui administrationē concedit. Et sic facit, ꝙ si ea, quæ hic ponunt̄, emerserint in psona procuratoris. videat̄ reuocatū mandatū, pro hoc ĵ. de sol. l. si cū Corneliis. & ibi dixi. & per Cy. C. de fur. l. falsus. Ter
3 tio not † ꝙ ei q est implicatus. cum fisco, denegat̄ tutela, ꝙ quære intelligatur gl. tāgit, in l. j. ī fi. C. ne tu. vel cur. vecti. cōd. D c vt ibi.
4 No. † ꝙ pp utilitatem pupilli c receditur a volūtate defūncti. Sic
c in l. j. C. vbi pup edu. de. Et † pp hoc dicebat Mar. Sili. ꝙ licèt pater
5 prohibuerit cōfectionē inuentarij, quod pōt. l. fi. C. arbi. tut. in fi.
d tamen si iudici videbitur, ꝙ pupillo expediat inuentariū facere, coget tutorē ad inuentarium faciendum. atq; huius legis, & Doc.
6 referunt in d l. fin. C. arbi. tut. Faciūt † etiam istæ leges ad id, quod dixi in l pe. ĵ. de codi c. quod si testōr relīqt multa legata tempore quo non habebat liberos, postea suscepit plures filios, quod propter superuenientes filios, præsumatur recessisse ab illis legatis, tetigi in l. j. C. de codic. & in auth. ex causa. C. de lib. præte.

ADDITIONES.

a Poma. No. Vide Ale. consi. 102. 2. vol. & consi. 185. in fi. 2. uol. Fel. in ca. scribam. de præsum. & in c. ad aures. uers. limita secundo. de rescript. Et quid econuerso, uide Alex. consi. 184. in fi. 2. uol.
Menoch. Noto. Alciat. tract. præsump. reg. 2. præsum. 27. Curt. iun. consi. 19. nu. 2. circa medium.
b Mutatio uoluntatis. Vide Bar. in l. eum qui ita. §. qui sibi. ff. de uerbo. oblig. & in l. cum quis sib. inf. de sol.
Meno. Adde Alciat. tract. præsump. reg. 1. præsum. 26. nu. 4.
c Paris. Vtilitatem pupilli. Vide Bar. in l. nemo pōt. ff. de leg. 1. & in l. fi. C. arb. tut.
d Pom. dicebat. Adde Bar. in l. nemo potest. de leg. 1. Are. consi. 22.

LEX XI.

Quidam. Curator datus a patre, non debet satisdare, rem pupilli saluam fore, sed de fideicommisso restituendo sibi relicto si curam d miserit h. d.

TITVLVS TERTIVS.

De legitimis tutoribus. Rub.

Post Tutores testamentarios, & testamento confirmatos ueniunt legitimi, ideo ponitur hic rub. de legi. tu. Quidam tamen habent & curatoribus in rub. ꝙ non debet esse: quia licèt tutela distinguatur in tres species, legitimam, testamentariam, & datiuam, cura tamen non, quia dari in testamento non potest, l. j. in fi. sup. ti. j. & nulla cura est legitima. nisi furiosi. C. de epis. audi. l. de creationib. & infra de tu. & cur. da. ab his l. scire oportet. & l. uentri. §. fi. de excu. tu. l. sed. & milites, & l. amicissimos.

LEX PRIMA.

1 *Agnati, & cognati hodie pariter ad tutelam admittuntur, nisi aliter per statuta prouideatur.*
2 *Agnatis deficientibus de iure antiquo, cognati veniebant ad tutelam.*
3 *Filijs adoptiuis tantum competit legitima tutela.*
4 *Ratio declarat & limitat dictum.*

Legi-

Legitime. a Legitima tutela ex verbis,& ex men te legis xij.tab.defertur agnatis,ad quos defertur hæreditas.fallit si mulier est in medio. h. d. Op.dicitur hic. † q agnati vocantur tm̄ ad tutelam,si cut ad successionē.Cōtra,qa hodie vr̄ vocari ēt co b gnati ad tutelā,& ad successionē,vt in Auth.de hær.q̄ ab intest de fer.§.ex his Gl.fatetur q hodie admittūtur pariter agnati,& cogna
d ti.& bn̄ qd tex.dicit. Puto tn̄ q in ciuitatib. d in quib.p statuta est derogatū iuri cōi , vt agnati pferantur cognatis in successione,q
2 eod.mō pferenf in tutela.p rōnē illius legis. Quæro † de iure anti quo,an agnatis deficientib veniant cognati ad tutelam,sicut vo cabant ad successionē,de iure prætorio.Gl .vr̄ hic dicere q nō,qa nō reperitur lege aliqua cautū.Cōtrariū no. Insti.eo.§ sed agna tionis in gl.quæ incipit no.diligenter.& C.eo.l.j & ista verior. p qua j̄.eo.l.3.in fi & j̄.eo.l.fi.fm veriū intellectum,quem ibi dicā,
3 hodie vero non esset dubium,vt dixi. Quæro,†an filijs e adoptiuis
c nō cōpetat legitima tutela.gl.hic dicit,q la. de Are.dicit cōtrariū p rō nē redditā in tex.qa hæreditas p legem deferē adoptiuis,ergo, & tutela.vt j̄.de suis,& leg.l.j.& 2.§.partui. Nō ob. iste tex.qui vr̄ re quirere vtrūque,s.q si legitimus,& naturalis,& qa debemus ma
f gis considerare rōnem,q̄ verba. f Nam † ratio limitat & declarat
4 dictum l.cum patet. §.dulcissimis.inf.de leg.2.secundum eum.

ADDITIONES.

a Legitimæ. Ex gl.istius legis,in uerb. puidentia.habes q correcta ratione legis in telligitur correcta,& eius dispositio.adde gl.idē uolentem in l.a.in prin. in uers. filio precedente de vulg.& pup.De quo uide no.p Inno.in l. 2. inf.de do.& p Bal. in l.j.sup.sol.mat.& Io.And.in c.post translationē.de renun. p Im.in l.si uero.§. de uiro.sup.sol.mat. Et quidē cōtra,uide gl in c.nouit in uer.quicunq̄.de iudi.& in l.si.de lal. ubi habetur qn̄ quis allegat leges correctas , qua pœna dēt puniri.
b Barb.Contra,quia Tene menti,q ex statuto , quo agnati preferūtur cognatis in successione,preferuntur in tutela, & sic correcto uno uidetur correctū id q ue nit in consequentiam . Quod est no.& uide Bar.cōsi.196.incip. ciuitati Camerinen. prouin.& uide quod no.in c.ti.de offi.ord.in gl.super uerb. prout sunt & in c.inter dilectos.de fid.instr.in nouel.& in l.ois priuilegia. C.de epis. & cler. & l. quicquid.C.de aduo.di.iud.ubi cōcesso priuilegio uni studio , sicut habet alud, si reuocaretur illud, non reuocarentur illa priuilegia concessa ad instar,q est cōtra Bar.hic,quē omnia bene no.quia ista allegauit do.Pet. de Anch.in repe.canonum.de consti.& uide Sal.in auth. matr.ubi loquitur singulariter.C.quando mulier.& uide Bal. in l.precib.C.de impub.ubi alle.tex.illius l.1.& sētit q tutela spe ctat ad eū,ad quē spectat prima spes succedendi . Et cōsulo nō sed in illam opin. & sic sentit do.Bar.Et uide quod uoluit Bal.in c.cum cessante.de appe.sed cōtra Bar.facit,quia uitanda est legum correctio,nec debet extendi, tamē, quia aliud est tutela,aliud successio,facit l.3.ff. de legi.tu.ubi quis excluditur a successione, non tamen excluditur a tutela.Item quia in fauorem matris fuit inductum,ut sit tutrix in d.auth.matri,& aui.ergo lex generaliter loquens nō tollit specialem fauorem l.decurionibus.C.de silen.li. 12. Item repellere quem ab officio est pœna.l.testamento.ff.de test.tut.sed tutela est officium. ergo &c.
Menoch.Curt.sen.consi.45.col.per.Arer.consi.109.nu.1.
Pomp. Vide Alex.in l.i.sup.cer.pet.Ioā.And.in addi. Spe.in titu.de curā.§.incip. Bar.in l.3.§.fin.Ang.Aret. in §.actionum.uer.ex quo sequitur. Insti.de act.Sal.in auth.sum.C.de legi.tut. Alex.cons.121.3.uol.Are.in rub.de acquir.poss.
c Gl.fatetur.Idem consuluit Bar.in consi.incip.ciues Mediolani, & sequitur Petr. de Anch.in c.canonum statuta de consti.in uers.quæro si lex prohibet in duob.& adde Bar.in l. 1.C.eo.per Inn.in c.post translationem de renuo.contra Bar.tenet Io.And.in Spe.in titu.de cur.& uide per Sal.in l.fi.C.de leg.here.
d Pari.in ciuitatibus.Vide Deci.consi.16.
e An filijs.Debet alle.g.gl.in uerb.prouidentia.in prin.q correcta ratione legis, dicitur correcta lex.Contrarium tenet Iac.But.& Sal.quos refert Ale. in l.si finita. §.si de uectigalib.ff.de dam.infec.uide Ale.in l.conuenit.ff.de re iud.in l.1.sup.so lu.mat.Bal.in c.1.& qa uidimus.qui feu.dare pos.uide oino.Are.i l.2.in prin.cir ca septimū requisitū ad pupillarē substitutionē.inf.de uulg.& pup.ubi etiam po nit qn̄ lex requirit aliqd pro forma,ut correcta rōne legis, sit correcta ipsa lex. Men.Vide Ias.in l.posthumo.n.68.& ibi Dec.nu.8.C.und.lib.Crau.cōs.84.n.11.
f Quam uerba.Sicut dicimus de testatore cuius uoluntatem magis quam uerba in spicere debemus.l.cum mitum. C.de fideic.l.in conditionib.de condi. & demon. l.non aliter.de leg.3.Ad hoc etiā bene facit c.propterea.de uerb.sig. in antiquis,

§.Si apud hostes. Spes primi legitimi facit tutelā non deuolui ad sequentem,sed opus est datiuo.h.d. Opp.sup.proxi. responso . Sol ibi proximus agnatus erat impeditus impedimento perpetuo:quia mulier hic secus,qa captus,sed erat spes,q rediret.simile in l.3.& in l.non tm̄.in eo.ibi enim in deportato nulla erat spes reassumendi tutelā de iur.com muni.Rationem horum vidistis in l.si sub conditione.sup.titu.2.

§.Interdum. Licèt patronus pp delictum priuetur iure succedendi,nō tn̄ priuatur onere tutelæ.h.d.

LEX II.

Legitimam. Tutela legitima tollitur capitis diminutio ne.h.d. Istud est verum fm ista tempora . Sed hodie , quia sublata est differentia emancipationis, & patriæ potestatis quo ad hæreditatem,eodē mō,quo ad tutelā,ut in Authen.de hære. quæ ab inte.§.ex his,ita tenet Dy.& omnes Docto.

LEX III.

a Tutela. Ex lege dicitur , q ex mente eius colligitur,si uerba deficiant.h.d.hæc lex.Dicunt Doc.Mod.q illud,q est ex mēte legis,est ex l.& cōpetit directa actio ex illa l.& hoc ponūt in l j. C.uti pos.& in l.j. C.de act.& obli. Aduerte tamen q, licèt sit ex lege.non tn̄ est ex uerbis,ut hic patet,& j̄.de uerb.signi.l. nominis,& rei.§.uerbum ex l.declarabo aliqualiter.inf. ea.l.§.fi.

ADDITIO.

a Barb.Quod illud.Vide Bar.in l.j.uti pos.

1 *Hæreditatem qui pirdit,an perdat tutelam.*

Delictum non tribuit immunitatem.

§.Sed & si hac. Contumax in manumittendo priuatur hæreditate, sed nō tutela,nisi in totum ius
a patronatus pdat.h.d. Quero,an isto casu ille,qui manumisit, ad mittatur ad hrd tatē. Gl. dicit,q nō. Alia gl.parua vr̄ dicere q sic, q̄ ē sup ver. tutorē esse. Sed iste gl.diuersis casibus loquunf. Nā secūda gl.refert se ad tex. qn̄ seruus fuit emptus nummis sui ꝯiuentibus oculis dn̄i. Prima gl.refert ad aliū casū qn̄ nūmus emptoris.
1 † Quæro isto casu qn̄ pdit hrditatē.an pdat tutelā? Rn̄.gl.q nō:qa delictū nō tribuit immunitatē.p hoc s̄ e.l.i.§.fi.qd est no.Facit,q licèt pxi.agnatus intra annū nō administrauerit,vel tutorē nō petierit,licèt priuef hrditate.l.sciāt.C.de eligi.here nō tn̄ priuatur tutela. Spec. in titu. de tu.in illo.§. in quo tractat de legitima tutela, inuuit ꝯriū in his verbis. Itē op. q ptinetur ex quo intra annū tutelā nō petiit,p l.sciāt.C.de legitimis heredibus. Sed illa op.nō ē bona quantū ad remonēdū eū a tutela, vt hic paret:sed quantū ad remonēdū eū a successione,tangā in l.tutor q repertoriū , in prin. j̄. de admi.tu.Contra pdicta opponit gl.de l.decreto, j̄.de susp.tu.& l sed & milites.§.sed & ignominia j̄.de excu.tu.vbi pœna dat immunitatē. Sed sol.vt no p Dy.in d.l.decreto,& in c.q ob gratiā ex
b de reg.iur.lib.vi.Itē ꝯ b ea quę dixi,op.de l.tutelas.s.de capi.dimi. & s̄.l. px.in ver.plane.vbi ille q priuatur hereditate, priuatf tutela. Sol.i primis duabus priuatur hrditate, & iure agnationis , merito priuatur tutela.in ver.plane , priuatur i totū iure patronatus, adeo q nō est patronus. Itē ꝯ prædicta facit q dixi s̄.e.l.j. in prin. vbi postq̄ agnati priuantur hrditate per legem nouā Codicis.& pferuntur cognati anterioris gradus,priuātur etiam & tutela.& tamē agnati remanent. Resp.ibi priuantur hrditate absque suo delicto, merito priuantur & onere tutelæ,& prædicta tene menti.

ADDITIONES.

a Quæro an.Adde Bal.in l.precibus.C.de impu.
b Pom. Itē cōtra Not.q licèt qs priuetur honore,non tn̄ priuaf onere:& vide qd no.in l.si qs sol.d.j̄.d her.insti.& l. 2.§.nemo. sup d cap.diminu.l.si duo e.ti.

§.Si duo. Si plures sunt patroni omnibus defertur tutela, & aliquo deficiente remanet apud ceteros,& oībus deficientibus vadit ad liberos eorum , per eundem modū per quem defertur hereditas.h.d.

a §.Quæri potest. a Si primus legitimus desinat facto iudicis hoc principaliter agentis , locus est datiuo, non sequenti legitimo: secus si desinit casu naturali vel ciuili,iudice hoc principaliter non agente.h.d.cum.s.seq. istā materiam plene declaraui in l.si quis sub conditione.s̄.ti.ii.

ADDITIO.

a Quæri potest.Vide gl.Bar.& Doct.in l.j.de testa.tut.

1 *Frater an fratri sit legitimus tutor.*
2 *Tutela quę sit,q̄ defertur ex mente,& verbis legis duodecim tabularū, &c.*

§. Si parens. Pater est legitimus tutor filii emācipati, frater fratris emācipati est tutor fiduciarius. d.cū l.seq. Est aduertēdū:quia in libro Institutorū hēmus tres titulos Primū de legi.agna.tu.& de illa habuistis vsq; ad hūc §. Secūm de leg.parē.tu.d illa dicit iste §. Tertiū de fiduciaria tutela,& de il la loqtur sequēs l.quo defuncto. Op.de isto §. vbi dr̄, q ē legitim⁹
1 ad l.sequētē,vbi dr̄,q ē fiduciari⁹. Glo. C.eo.l.frater.dicit† q fra ter fratri est legitimus tutor. & glo. nostræ in ista mā nō habuerūt
2 clarū intellectum.Doc.dn̄t melius sic. Quædā est† tutela propriè , q̄ deferē ex mente,& ex verbis legis xii.tab.vt s̄.eo.l.j.in princ.& Insti.de leg.agn.tu. Quædā est tutela legitima ex mēte l.xii.tab.ñ ex verbis,vt illa q̄ deferē patrono.vt s̄.e.l.iiii.in princ. Cū n̄ p l.xii. tabu.deferaf hrditas patrono.p ꝯns eius mēs fuit deferre tutelā, licèt verbis hoc nō expresserit, q̄ mēs colligitur ex rōne legis.vt pater s̄.e.l j.in prin.& l. 3.in prin. Facit sol.ma.l.cū mulier. Quędā est tutela legitima,ñ ex verbis nec ex mēte legis xii.tabu.sed extēsio ne Iuriscōsulti pp idētitatē rōnis.vt si pr̄ emācipat filiū.lex xii.tab. non vocat eos inuicē ad successionē. Rō:qa nō cogitauit de hære ditate nec de tutela,nō ergo est ex verbis nec ex mēte:sed postea superuenerit senatusconsulta, q̄ vocant patrē ad hæreditatem filii. Vnde postea ex hac lege noua ꝯiūcta cū rōne l.xii.tab. iurisconsulti vocāt patrē ad legitimā tutelam filii,vt hoc §.& Insti.de legi. par.tut.Et hoc vult tex.dicere, vicē legitimi tutoris sustinet. quasi dicat,nō p l.xii.tabu.sed per extēsionē iurisconsulti ex idētitate rōnis Quædā est alia tutela,q̄ vocaē fiduciaria , vt si filius emācipat⁹ sit tutor filii in potestate retēti,vel econuerso.Iste nō ē tutor ex verbis,nec ex mēte l.xii.tab.nec ex rōne:qa fm ista tpora ñ vocabaē ad hrditatē:sed qa pp charitatē sanguinis lex multū cōsiderabat eo.ideo vocabaē tutor fiduciarius,vt hic.& Insti.d fidu.tu. Sed hodie frater vocatur ad successionē fratris emācipati, & econuerso, vt l.lex xii.tab.& l.meminimus.C.de leg.hęr. Et iō potest dici hodie tutor legitimus non ex l.xii.tab.sed ex lege noua coniūcta cū rōne l.xii.tabu.& isto respectu in l.frater.C.eo.ista tutela,quæ hic appellatur fiduciaria isto appellatur legitima: quia illo tēpore fuit introducta successio isto modo. Et vide de hoc per Doc.i l. frater.

ADDITIO.

a Meno.Quædam. Adde Dec.l.1.num.12.C.de eden.sed imo videtur q ratio , & mens legis sit idem.Bar.l.cum mulier.ff.solut.matr.Alciat.l.nominis & rei.ff. de verb.signific.

LEX

LEX V.

1 Tutor datus, vt possit administrare quinque requiruntur. & nu. 7.
2 Decretum iudicis in tutela fuit introductum de iure Digestorum.
3 Decretum iudicis in quibus tutoribus requiratur.
4 Institutus in beneficio non administrat, nisi ponatur in quasi possessione administrationis.
5 Decretum in tutela, interpositum ab vno iudice, an porrigat effectum suum ad res alterius territorij.
Forma interponendi decretum, quando decernitur tutela.
6 Decretum quando interponitur super tutela, an alij, qui sunt, seu esse possunt tutores, citari debeant.
8 Tutor licet dederit fideiussorem pauperem respectu facultatum pupilli, potest tamen administrare,
9 Gesta per tutorem in his, quæ principaliter tendunt ad commodum pupilli tenent, licet in eius datione omnia requisita non interuenerint.

a Legitimos. a Tutores legitimi constituũtur ipso iure p legẽ, ñ tñ possunt administrare, nisi satisdẽt,
b q̃ satisdatio a patrono causa cognita nõ exigit̃ h. d. Querit gl. an
1 †eo ipso, ꝙ tutor datus ẽ alicui possit accedere ad administratio nẽ? Gl. dicit quod sic, dũ tñ tria primo faciat. Primũ, quód accipiat res cũ decreto iudicis. Scdũ ꝙ faciat, inuentarium. ista duo ꝓbanť in l. fi. C. arb. tu. Tertiũ, ꝙ iuret, in Auth. vt hi qui obl. phi. se ha. res mi. §. fi. Quartũ addit gl. ꝙ satisdet, vt hic. Quintum addit Doc. s. ꝙ expresse ꝓmittat defensionẽ ꝓ pupillo suscipere. C. de admi. tu. l. fi. §. defensionẽ. & ibi per Cy. Examinemus per ordinẽ.
2 †Primo quero, quo iure sit itroductũ hoc decretũ. Gl. vt uidistis
c alle. l. fi. C. arb. tu. dũ dicit Imperator. ꝙ res accipiat fm ꝙ vsitatũ est, & sic se refert ad q̃dã ꝯsuetudinẽ. Dico, ꝙ ꝓprie loquẽdo seu intelligẽdo istud decretũ fuit introductũ de iure fforũ quo ñ poterat administrare tutor nisi sibi decernereť administratio, vt tex. expresse dicit. ĩ. de au. tu. l. 3. licet gl. aĩr ibi exponat. pro hoc s̃. de postu. l. cui eorũ in prin. & ibi no. C. de tu. & cur. illu. p̃so. l. j. & C. qñ mu. tu. offi. fun. po. l. 2. & arb. tu. l. fi. & p̃alle. §. fi. in Auth. vt hi
d q ob. se phi. ha. res mi. Quero vtrũ in quolibet genere tutorũ sit
3 necessariũ decretũ †hoc: Rñ sic, vt d. l. 4. de au. tu. & aliis legib. s̃. le. hoc tñ p̃t recipere instantiã in tutore testamẽtario. s. si testor ei hoc remiserit expresse. d. l. fi. C. arb. tu. vt testor ipse decerneret sibi administrationẽ. Põt. n. ipse testor decernere, vt tutor sua authoritate incipiat administrare, d. l. cui eorũ. sicut p̃t ꝯcedere legatario licẽtiã accipiẽdi posse. sua authoritate vt l. Titia. §. j. & ibi no. ĩ. d l. ij ꝓprie ẽ. n. decretũ, p̃stare tutori quasi posses. administrationis,
4 sicut dñt Canonistæ. †ꝙ licet aliqs sit institutus ĩ bñficio. ñ tñ accedit ad administrãdũ, nisi ponať ĩ quasi possessione admĩistrationis. vt eẍ de insti. c. 3. in prin. & p Inn. de ꝯcess. p̃b. ca. ꝓposuit in j.
e gl. Quero, an istud decretũ ĩter positũ ab vno iudice †porrigat ef
5 fectũ suum ad res alterius territorii. Vr ꝙ nõ. l. cũ vnus. §. pe. ĩ. de bo. au. iu. pos. & s̃. de iu. om. iu. l. eẍ territoriũ. Pro h⁹ declaratione est uidendũ, q̃ sit forma hui⁹ decreti. Rñ. qđ iudex decernat sibi administrationẽ dictæ tutelæ, seu licẽtiã administrãdi, & ita vtimur, ad quẽ usum se refert lex nr̃a. C. arb. tu. l. fi. ꝓbať. ĩ. ea. l. §. in legitimis. vbi tex. dicit decerni tutelã: gl. ibi exponit. administratio
f nẽ tutelę. Ad idẽ. ĩ. đ auth. tu. l. 4. Nõ est ergo necesse, qđ iudex ponat eũ ĩ possessione de facto, sed data licẽtia ipse tutor p̃t accipere res, & hoc est, qđ dicit tex. ĩ l. fi C. arb. tu. & gl. hęc dicit, rẽs accipiat p decretũ. i. p̃cedẽte decreto. Nũc ad ꝓpositũ, decretũ qđ ĩterponiť in aliquo actu volũtario, nec habet coertionẽ ĩ aliũ, p̃t ĩterponi a iudice, q habet p̃sonã in p̃ñte: licèt res sit extra territoriũ. l. magis puto. §. illud ĩ. de reb. co. & no. p Doc C. de p̃di. mi. l. si p̃diũ. Et ex hoc ꝯcludo, qđ iudex, sub quo est pupillus, p̃t interponere illud decretũ, qđ extẽdeť ad bona vbicũq; posita, si ꝯdicto rẽ ñ habet: sed si ꝯdictor eẽt, ita qđ haberet necesse mitti ĩ possessionẽ p ministros iudicis, tũc ñ sufficeret licẽtia illius iudicis, sed debet scribi illi iudici, sub quo res sunt. d. l. cũ vnus § pe de bo. aur.
6 iudi pos. Quæro, †an qñ istud decretũ ĩterponiť debeãt citari alij
g q sunt. vel esse possũt tutores? Rñ. qñq; p istud decretũ cõcediť administratio uni, ita ꝙ aliis denegať. tũc illi debẽt reqri, cũ hoc faciat cã cognita. vt s̃. de testa. tu. l. testõ. & l. seq. ĩ. de admi. tu. l. 3. §. fi. Qñq; p istud decretũ ꝯcediť vni administratio, ñ tñ alii denegať, & tũc si qdẽ sunt alii, q sunt tutores legitimi. vel datiui iã ꝯstituti a lege, vel a iudice, illi debẽt reqri ñ. n. nisi cã cognita vt ea. l. §. ĩ legitimis. Et hoc maxime verũ est in legitimis. quorũ ĩterest, ne vnus accedat ad administrãdũ sine alio, p p spẽ successionis, vt ĩ. ea. l. §. pe. Si uero nõ sunt tutores, sed esse p̃nt: tũc. n. nõ est necesse eos reqri, q nõ lędũť, arg. ꝓ hoc C de ꝯfir. tu. l. si vt ꝓponis. & ĩ. đ admi. tu. l. q negociationẽ. §. testõ, & no. p Inn. de ꝯcess. p̃bẽ c.
7 ꝓposuit. ĩ j. gl. Vltimo scias, †ꝙ licèt gl. ponat istud decretũ ꝓ pri
h mo tñ vltimũ est. Debet. n. tutor prius fecisse ĩuẽtariũ, & alia, q̃ s̃. dixi, q̃ ei tutelę administratio ꝯcedať. d. l. fi. C. arb. tu Vel hoc dẽt fieri ĩ ipso actu, quo decretũ interponiť. Auth. vt hi q obl. se peri. ha. res mi. §. fi. Secũdũ quod requiritur, est, ꝙ faciat inuentariũ, quod examino in l. tutor q repertoriũ in prin. đ admi tu. Tertiũ qđ reqriť, est, ꝙ iuret se vtilia facere, & inutilia p̃termittere. d. §. fin. Auth. ut hi q obl. se perhib. ha. res mi. ꝙ de iure Codicis fuit introductũ in curatore furiosi. l. de creationib. C. de epis. au. sed p d auth. est extensio ad omnes tutores, & curatores. Debent. n. hoc promittere sub expressa obligatione rerum suarũ. vt ibi patet.
i Quarto requiriť dicit gl. ꝙ satisdet: hoc in tutore datiuo: de q dixi s̃. ti. j. l. tutores. In legitimo habes hic ĩ tex. fm quæ oẽs debẽt satisdare, excepto patrono, a quo cã cognita, nõ exigitur satisdatio.
Quæro, quid si iudex voluit hãc satisdationẽ exigere, vť exegit, &
8 est finita: Rñ. vt dicã. ĩ. ea. l. §. in legitimis. vbi tex. rãgit. Quero q d si dederit fideiussorẽ pauperẽ respectu facultatum pupilli? Rñ. nihilominus p̃t administrare, vt C. de iure do. l. mulier. Posset tamẽ ob hoc remoueri, fm ea q̃ no. in l. paupertas. ĩ. de excu. tut. & ibi
K dicam. Quintũ quod requiritur est, ꝙ expresse promittat defen
l sionem pupilli, vt l. vlti. §. defensionem. C. de admi. tut. & ibi per Doct. Aduerte, quod antiqui non apponebant istud ꝓpter q̃ iã vidi multas tutelas cassari, sed hodie hoc in qualibet apponiť. Et licèt de iure antiquo hoc esset præcipuum officium tutoris, scilicet pupillum ipsum indefensum nõ relinquere. l. tutoris præcipuũ. ĩ. de admi. tu. tamen lex vult, quód hodie tutor hoc expresse ꝓmit-
m tat, vt dixi. Vltimo scias ꝙ licèt p̃dicta omnia requiranť, tñ in
9 his q̃ dilationem non recipiunt, vel in his quæ principaliter ad
n commodum pupilli spectarent, valent gesta per tutorem, etiã non interuenientibus prædictis, vt infra de admi. tu. l. tutor q repertorium, in principio & C. de tu. vel cura. qui non satisde. l. fi.

ADDITIONES.

a Alex. Legitimos. Quæ possunt opponi contra legitimum tutorem, vide per Spe. de legi. tuto. & ibi pone formam.
b Quærit. Vide Pau. de Cast. consi. 90. 1. dub. 2. vol.
Meno. Ruyn. consi. 70. nu. 7. lib. 4.
c Meno. Quæro, Dec. consi. 274. nu. 6.
d Quæro vtrum. Adde Bar. & ibi no. in l. tutor qui repertorium. ĩ. de admi. tu. & l. tutor. & in l. tutoribus. de auth. tut.
e Alex. Quæro, an. Vide Pet. de Anc. in Cle. 2. de sta. mona.
Meno. Socin. sen. consi. 59. col. 1. lib. 3.
f Meno. nõ est. Zuchardi. l. vlt. nu. 277. C. de edict. Diui Adr. tollẽdo. vbi declarat.
g Alex. Debeãt citari. Cum decisione Bar. hic trãsit Petr. de Anch. in Cle. 2. de sta. mona. Facit quod in simili dicebat An. in l. is cui bonis. de verb. oblig. videlicet. an q̃do iudex procedit ad interdicendũ administrationem prodigo, requiratur citatio ipsius prodigi, & consuluit ꝙ sic: quia tractatur de auferenda ei administratione, & cum Ang. ibi transit Imo. de quo vide quæ dixi in l. qui habet. in §. quolibet loco, & tempore. sup. de tut.
h Alex. Vltimũ est. An decretũ administrationis debeat præcedere inuentariũ. & alia Bal. in l. fi. de ma. cõue. ꝓ illũ tex. dicit, quòd non refert, fm Bar. in l. tutor qui repertoriũ. circa prin. de admini. tut. & Bald. in l. 2. C. qui admi. Adde Rom. consi. 425. vbi ponit quindecim, quæ debet facere tutor tutela suscepta.
i Alex. Quòd satisdet. Adde quod licet tutor nõ satisdet, vel caueat rẽ pupilli saluam fore, eo tẽpore quo tutela suscipitur, tamen nõ est de substãtia. Facit qđ notãt Doct. in d. l. de die. §. tutor. qui satisdare cogã. & qđ no. per Bar. in §. proximo & Bal. in l. fi. de mag. conue. Et quid si non potest tutor fideiussorem idoneum dare, vide Bal. in d. l. fi. vbi est tex. secundũ eum, ꝙ fideiussor nõ idoneus tutelam non vitiat, nisi fideiussor fuerit in dolo.
k Barb. Quintum quod requiritur. Vide tex. & ibi Bar. in d. §. defensionẽ. Adde tu. & intellige hoc idẽ in curatore. qa debet satisdare rem adulti saluam fore. iuxta ea, quæ habetur in Auth. vt qui pecu. §. fi. cũ ibi no. & in l. si ad species. ĩ. rem pupil. saluã fore. tamẽ vbicunq; curator ꝓmisit vtilia adulti facere. & inutilia pretermittere, & ꝙ ipsũ defendet &c. & iurauit ac fideiussit, &c. sufficit ex quo in effectu sunt eiusdẽ importãtię ac si ꝓmisisset rẽ adulti saluam fore, vt probatur in l. fi. in §. sed cũ antiquas. ver. & inuentario cum omni, &c. C. de cura. furio dũ tex. ibi dicit, ad similitudinem tutorum, & in l. de creationib. C. de episcopa. audien. de quo late vide per Alex. in consi. 80. col. fi. in prin. in v. vol.
Meno. Ruyn. consi. 63. nu. 12. 13. lib. 1.
l Alex. Promittat defensionem. Adde Bal. in l. prætor. in prin. de oper. no. nun. in l. fi. §. omnem. C. de admi. tut.
m Pom. Vltimo. Vide Imo consi. 99. 2. dub.
n Dilationẽ nõ recipiunt. Et sic tenet hic Bar. ꝙ tutor potest expedire sine decreto, ea quæ sunt tẽpore peritura, & in d. l. tutor qui repertoriũ. & ita declarant Bal. & Ang. in l. ꝓcuratorẽ. C. de procura. & Alex. in cõsi. 144. col. fin. in v. vol. Et adde, ꝙ si vno, & eodẽ tẽpore sint creatus curator, obligatio contracta, & decretũ interpositũ, actus redditur nullus, Ita Pe. de Anch. in consi. 79. incip. vtis diligenter actis. & Pau. de Ca. in cõsi. 84. incip. sup eo quoqritur. & Alex. in dicto consi. 143. & vide per Ro. in consi. 16. nsi.
Pom. Vide per Fel in c. translato, de consti.

1 Decretum iudicis in tutela ad ministratione interponebatur iure Digestorum.
2 Tutelæ administratio põt vni ex plurib. tutorib. decerni, si alij sint impediti.
3 Tutela petenti decreta administratio intelligitur concessa.
4 Tutor contra tutorem qui non satisdedit de iure vel de facto, non potest venire, nisi offerat satisdationem, pro pupillus vel testator sic.

a §. In legitimis. a Vni ex tutoribus legitimis ex cã potest decerni administratio, & se inuicem p̃nt procurare ad satisdationem n si sint patroni h. d. Ex isto princip.
1 no. quòd isto tempore interponebatur decretum administrationis, ibi dum dicit, tutela decerni. Dicit gl. id est administratio tute
b læ. Scdo no. †ꝙ qñ sunt plures tutores, tutela nõ decernitur vni,
2 nisi ex causa, si alij sunt impediti, vt hic in prin. vel si ali prouocãt ad satisdationem vt in seq. ver. Et sic videtur quòd debeant requiri, vt dixi s̃. ꝓxi. vel saltem debeat hoc iudici liquere, ne alias erraret ĩ interponẽdo decretum, fm ea quę dñr ĩ. tit. j. l. tutor si petitus
3 fuerit. †Tertio no. istam expositionem, decerni tutela, id est, administratio tutelæ, quę facit ad quæstionem. Comparuit ꝓximior agnatus,

ADDITIONES.

a Barb. In legitimis. Vide Io. de Imo. in consi. 99. pro eo quod hic dicitur.
b Barb. Tutelę. Vide Imo. in consi. 99. in 1. dub.

gn itis, & petiit sibi decerni tutelã pupilli, & iudex decernit. Op.
q, non dẽr peti sibi decerni, sed declarari. Certe põt sustineri, vt in
telligatur decerni tutela, id est, administratio tutelæ, vt hic. Item
venio ad ver. an ergo. & prouocare. No. primo dicit tex. si omnes
ñ satisdederũt, q exponit gl. id est nullus. Nã negatio postposita li-
gno vniuersali æquipollet suo ɔtrario. vt j. de capti. l. in bello. §. j.
a Circa hoc quærit gl. quid si aliqui satisdederunt, & aliqui nõ? Di-
cit gl. q, inter non satisdantes admittitur ꝓuocatio. Sed tunc, q̃d si
omnes satisdederunt, sed vnus non vult gerere cum alio? Respon.
recurrendum est ad remedium l. 3. § fi. cum l. seq. j. de admi. tut.
Vlterius quæro, quomodo ver. nõnunquã, &c. se habeat ad præce
dentia? Rñ. q, est quædam interpositio, per quam respondetur cui-
dam oppositioni. Dictũ est, quod inter nõ satisdantes locus est ꝓ-
uocationi. Contra. nam tutores legitimi debent satisdare, vt s. ꝓ.
xi. quomodo ergo ꝓcedit q̃d hic dicitur, de ñ satisdantib. Ad hoc
4 respondetur. nõnunq̃. &c. Ex quo † versi. no. q̃d contra tutorem, q̃.
non satisdedit de iure vel de facto, alter tutor non potest venire,
nisi offerat satisdationem, sed pupillus, vel adultus, vel etiã tertius
põt petere eũ cogi ad satisdandũ, vel interdici sibi administratio-
nem, vt C. de tu. vel cura. qui non satisde. l. j. & per totum illum ti-
tulum. Venio ad ver. an ergo & in patronis. quæro an idem sit in
agnatis q̃d hic dicit in patronis. Glo. dicit q̃d nõ. Et est rõ secũdũ
Iac. de Are. & Dy. quia nobis non est ita debita hæreditas agnato
rum sicut libertorum vt j. si a paren. quis fue. ma. l. non vsque.

ADDITIO

a Quærit gl. Negatio postposita signo vniuersali æquipollet suo cõtrario, hoc ta
men non est simpliciter verũ, vt no. ꝑ tex. & ibi Bar. in l. de pupillo. §. plurium.
de oper. no. nun. & quando resultaret absonus & mis cõtrarius itellectus. Et vi
de Bar. in l. necessarias. §. si annua. ff. de pign. act. & meli in ei. qui sint rebelles.
in versi. nonnullos. & limitat Bal. in l. j. in prin. quomodo & quando iudex.

1 *Clerici siue seculares, siue religiosi an possint esse tutores.*

a 1 **Si legitimus.** a Capitis diminutione pereunt legitimæ
tutelæ, ẽt iam susceptæ. h. d. † Quæro, q̃d de
sacerdot. b. an possint esse tutores? Vr̃ q non l. no distinguemus.
§. sacerdotio. s. d̃ ar. tex. habem⁹ in auth. presbyteros. C. de epi. &
cle. s. q possint esse volentes, nõ vt cogantur inuiti, q dic vt ibi, &
hoc in clericis nõ religiosis. Si aũt esset monachus vel canonicus
regularis. tũc indistinctè sibi interdicta est tutela de iure ciuili, vt
d. auth. presbyteros, in fi. idem in episcopo, vt ibi patet. Sed quidã
canonistæ dicunt, q de iure Canonico secus est, vt lxxxvj. dist. c. p
uenit. & ibi no. & no. Spec. d̃ tut. §. generaliter. versi. item oppon-
tur contra tutorem quòd est episcopus.

ADDITIO.

a Si legitimus. An clericus possit esse tutor, dicit Bal. in l. ꝑsbyteros C. de sac. san.
eccl. q nõ, cũ in minoribus cõstitut: non suscipiant tutelã, vel aliud officium
seculare, per illũ tex. & vide Bal. in l. generaliter. ad fi. de epis. & cle. Adde q
Bal. consi. 263. lib. j. tenet q clericus laici tutor esse possit, & laicus clerici.

LEX VI.

Intestato. Qui non reliquit tutorem, est intestatus quo ad
tutelam, & mortuo testamentario deuenitur ad
legitimos. h. d. iste tex. cum l. seq.

LEX VIII.

Si reliquero. Qui sunt in pari gradu agnationis, pariter
vocantur ad tutelã. h. d. cum l. seq. dicit Ia.
de Are. q, hodie nepos ex filio præfertur in tutela, sicut in succes-
sione, vt in Auth. de hær. quæ ab intest. §. si igitur. q satis placet.

LEX X.

a **Agnato.** a Propinquior cognatus non impedit sequentem
agnatũ, nec propinquior cognata impedit sequen
tem cognatum. h. d. No hic q, dicitur de matertera, quæ est soror
matris, & sic cognata, quæ nõ impedit filios fratris ipsius mater-
teræ, hoc est filios auunculi, q̃ similiter sunt cognati. & sic habes
casum, q ĩ defectum agnatorum tutela deuoluitur ad cognatos,
dixi s̃. in l. i. in prin. Alij volẽtes hoc effugere dñt, q hic loquir̃ d fi
liis fratris ipsius impuberis, & hoc nullũ habet dubium: quia illi ꝑ
feruntur materteræ, quia agnati. Item matertera non esset in pro
ximiori gradu, & sic non corresponderet ad id, quòd in prin. l. di-
citur. secundum Dyn.

ADDITIO.

a Agnato. Vide in simili Spec. de tut. §. si vero. ver. sed pone pater.

TITVLVS QVINTVS.

De tu. & cur. datis ab his qui ius dandi habent, &c. Rub.

Post tutelã testamẽtariam, & legitimam deuenitur ad datiuam, iõ
de ea ponitur. In Institutionibus vero habemus titulũ de Attilia-
no tutore vbi tractatur d̃ tutore datiuo. Itẽ aduertendũ, q̃d hic in
rub. dicitur, de tutoribus & curatoribus: merito quia etiam cura-
tor datur a iudice in præcedentibus non dicitur, de curatoribus:
quia solus tutor est legitimus, & testamentarius, non curator, vt
dixi supra ti. .. sub rub.

LEX PRIMA.

1 *Tutor an possit dari per delegatum.*
Merum imperium quantum ad cognitionẽ delegat, nõ quantũ ad executionẽ.
2 *Ius dandi tutorem competit quibusdam specialiter.*
3 *Tutor dari potest a comitibus habentibus potestatem à Principe.*
4 *Iudices ciuitatum hodie dant curatores, & tutores.*
5 *Pupillus debet esse de iurisdictione dantis tutorem.*
Tutor datur non existens in iurisdictione dantis.
6 *Qui dicit se Perusinum, vel de Perusio, intelligitur origine.*
7 *Pupillus habere domicilium potest.*
8 *Statutum disponens circa legitimam personam alicuius, comprehendit origi-
narios, & habentes domicilium.*
9 *Quis iudex dabit tutorem pupillo, qui est origine eius in vno loco, & habet
domicilium in alio, & facultates in alio, remissiue.*

Siue pro consul. Is põt dare tutorem,
cui est concessum, &
illi, qui suæ iurisdictioni subest. h. d. Op. dicir̃ hic,
q uicem gerens † præsidis potest dare tutorẽ. Cõ
1 tra, † datio tutoris est mixti imperii, ut supra de
tutelis. l. muto. §. tutoris. ergo non potest fieri per
delegatum. l. 1. s̃. de offi. eius cui man. est iurisdi. Dicit gl. intelligo
eo casu, quo merum, & mixtum imperiũ põt delegari, vt ꝑside
absente. Ista solutio vr̃ ɔ casum. l. 2. C. de offi. eius qui vicẽ alte. ge
rit, & q ibi no. Sustinendo gl. dicit Dy. q quantum ad cognitio-
nẽ potest demandari merũ imperium: Ita loquitur ista gl. sed nõ
quantum ad executionem. vt in ɔrio. Tu dic, q, ista possunt esse
vera in delegato, seu ipso uicario ab ipso præside ɔstituto. d. l. j. §.
. de offi. eius cui man. est iuri. Sed ille cui mãdatur a Principe, vt
vicem ꝑsidis gerat mortuo ꝑside, uel ẽt absente, hẽt merũ, & mix
tum imperiũ ẽt quo ad executionem, ut hic, & l. j. §. deportatos.
2 j. de leg 3. Op. dr̃ hic, † q ius dandi tutores competit quibusdã.
Contra imo omnib. qui habent merum imperium, cũ sit mixti
a imperii, vt d. §. tutoris. a Dicit gl. speciale hic, ut ñ ɔpetat, nisi spe
3 cialiter mãdetur. Idẽ tenet Ia. de Are. vt dixi in d. §. tutoris. † Quæ
ro q̃d de istis tutoribus, qui dãtur ab istis iudicib. chartulariis ha
bentibus potestatem, seu authoritatẽ a Principe. uel comite, cui
Princeps concessit an valeat? Gl. dicit, q sic. & bene, de hoc no. in
Spe. de curato. §. j. ver. q̃d de his. Facit q̃d no. C. vbi & apud quẽ,
4 l fi. Quæro, † tutores & curatores dantur hodie a iudicibus ciui-
tatum, an procedat datio de iure? Petr. dicit q sic propter ɔsuetu
dinem. C. de eman. l. j. & l. fi Puto q procedat etiam de iure, quia
omnibus magistratibus est ꝑmissum. vt. j. eo l. 3. Venio ad secũ-
b dam partem. No. q b oportet † pupillũ esse de iurisdictione eius
5 q dat tutorẽ, q tene menti; quia si esset aliquis pupillus clericus,
tutor debet dari ei authoritate iudicis sui, nõ iudicis secularis. In
casu tamen potest dare tutorem ille qui non habet eum in sua iu
risdictione, puta in lite q̃ vertitur coram eo. l. fi. § j. C. de admini.
tu. q, no. Itẽ no. tex. q̃ dicit, eiusdẽ ꝓuinciæ, vel vbi domiciliũ ha-
6 bebat, per hoc † q dicit eiusdẽ ꝓuinciæ, intelligitur. s. origine, ut
gl. dicit, & sic vr̃ casus, q eo ipso q dico me Perusinum, uel de Pe
7 rusio. intelligitur. s. origine, & examinaui. j. de muni. l. j. † No. ẽt
q pupillus potest habere domicilium, quod est mirabile, nã do-
micilium paternum non transit ad eum. l. assumptio. §. fin. j. ad
muni. Sed non videtur, q ipse possit constituere domiciliũ sine
tutore, cum per hoc obligatur. Solu. intelligo, q, habebat domici
liũ scilicet, qñ cõstituitur re ipsa: quia ibi hẽt maiorũ partẽ for
tunarum suarum, vt no. l. hæres absens. s̃. de iudi. Vel possumus
dicere, q pupillus possit cõstituere domicilium in loco ad hoc,
ut possit habere tutorẽ, quod uidetur sentire Azo in summa C.
c vbi pe. tu. No. c ex hac l. q, † statuta ciuitatum, quæ disponunt cir-
8 ca personam legitimandam ad aliquem actum, non porrigunt
ad eos, q nõ sunt suæ iurisdictionis. sed ad eos tãtũ, qui sunt origi
narii, uel habent domiciliũ, vt hic. Secus in statutis, q̃ disponunt
circa solennitatem alicuius actus Quod plene examino in l. cun
ctos populos, in repe. mea. C. de summ. tri. & fide catho. Vltimo
9 † quærit Dyn. d hic, quid si pupillus in uno loco sit originarius, in
d alio habet domicilium, in tertio loco habet bona ubi nullũ ha-
bet domiciliũ, quis dabit tutorẽ illis facultatibus? Glo. & Doct. tã
gunt in l. i. C. vbi pe. tu. Dicam in l. pupillo. j. eo. & ibi videbitis.

ADDITIONES.

a Tutoris. Ibi hoc etiam reprehendit Bart. dicens, q hoc est mixti imperij, & vide
quæ dixi post Bar. in l. i. de iuris. om. iud.
b No. q. Vide auth. generaliter. C. de epis. & cle. & ibi, quid si tutor est clericus. Et
de hoc v. de q̃ dixi post Bar. in l. legitimos. s̃. titu. 1. §. fi. Sed quæro. an pupillus
possit propagare iuridictionẽ sine consensu sui tutoris, uide Bal. in l. j. C. de iu.
om. iudi. & uide ibi de iudice incompetenti ad dandum tutorem.
Menoc. Ruy. consi. 89. nu. 1. lib. 5. consi. 91. num. 1. eod.
c Menoch. Nota. Tiraq. de legib. connubial gl. 91. nu. 232. 233.
d Quærit. Dy. De hac q. Vide decisionẽ per eũ in l. pupillo. inf. e. & ĩ l. j. C. q pe. tu

LEX II.

Cum quidam. Propter absentiã, uel appellationem
aliorum, datur tutor ad tẽpus. h. d.
Op. a datione tutoris non appellatur, vt insti. de excusa. tut. § qui
autem. & j. quando appell. sit, l. i. §. si quis tutor. Glo. dicit, quod
hic loquitur secundum iura antiqua. Tu dic quod hic appellatur
a sententia reprobante excusationem, & sic cõcordat cũ ɔtrariis.

LEX III.

a **Ius dandi.** a Op.Inst.de Attil.tu.§.sed hoc iure. Dic vt in gl bene. Op.de l.etiam.supra de tu.Dic vt ibi.

ADDITIO.

a Ius dand. Vide Bar.in l.1.& ibi scr.psi plene. de iurisd.om.iud. an possit delegari datio tutoris.
Bar.No.ex illo tex.sm Bal.ꝙ appellatione pendente potest aliquid innouari,sed non innouat contra appellantem.vt e.i gl.ord.in l.creditor.sup.man.

LEX IIII.

1 *Officiales non possint cogere vt partes in se compromittant,& quæstio tutelæ non potest compromitti,et stante statuto, ꝙ omnes compromittantur, nu.2.*

Pretor. Prætor non potest se dare tutorem,vel delegare.h.d. Quæro de intellectu illorũ verborum, nec compromissarius,&c.Gl.exponit duob.mod.Primo ꝙ non potest se face
1 re arbitrum,ꝙ no. † contra officiales,qui cogunt partes ad ꝯpromittendum in se.De hoc ff.de arbi.l.sed si in seruũ §.ij.Scđo exponit ꝙ arbiter n̄ pt se dare tutorẽ,licet d hoc ꝯpromittatur. Innuit, ꝙ q̃stio de tutela posset ꝯpromitti,ꝙ nõ placet: q̃a est mixti Impe
a rij.l.muto.§.tutoris datio.ff de tu.ergo nõ potest compromitti. a l.non distinguemus §.Iulia.& §.seq.ff. de arb Preterea,non competit,nisi eis quibus ꝯceditur specialiter,ut supra e.l.j.Præterea ñ põt delegari,nisi habenti iurisdictionem,ut infra eo l.nec mandã
b te. ergo eadem ratione nec cõpromitti. b Sed quid c dicemus ex
c forma statutorũ,d quibus cauetur,ꝙ omnes † cãæ cõpromittan
d tur ĩ arbitros,& arbitratores de iure,& d facto an si sit inter duos
2 contentio de tutela,veniat in compromissum? Respon.non:q̃a il
e lud e compromissum in arbitratorem est quædã transactio, vt in
f Aut.vt dif.iud.§.j.& ibi no.quæ transactio nõ cadit f in ista quęstione. Non.n.potest quis dare pecuniam, vel accipere, ut sit tutor,vel patiatur alium esse tutorem,in l.cos.supra de tutel.

ADDITIONES.

* Meno.Cuiacius lib.7.obseruationum.cap.17.
a Compromitte.Quæ causæ possint compromitti in arbitrum, uide per Bar.l.non distinguemus §.quæsitum.sup.de arbit.
Poma.Vide Lanfr.in tract.de arg.q.7.Ro.cons 251.
b Nec compromitti.An q.tutela cadat in compromissum,faciunt no. p Bar.in l.si quis in conscribendo.C.de pac.& no. Bar.in l.fi.C.vbi & apud quem. per Spe.in tit.de arb.§.restat.vers.quid si pater.
c Barb.Sed quid. Vide quod no.in l.non distinguemus.§. de liberali. supra de arbi. Sed si incidenter veniret,n.i.le singulai ẽ casum sm gl C.de reb.cre.l.cum proponas vide Lud.Ro.in cons.295.ubi alleg.illud dictum Bar.ꝙ non possit arbiter cognoscere de causa matrimoniali,vide ibi. Et adde tu,ꝙ ex dictis Bar.hic, habes ꝙ statutum generale de omnibus causis compromittendis restringatur ad causa cõpromissibiles,vel alias de iure,& sic non includerentur causæ liberales,uel criminales sm Bar.hic:quia sunt meri vel mixti Imperij , sm Mod. in tracta.de arb. dum tractant super quib.reb.& causis possit compromitti,facit: quia statutũ dẽt intelligi,ut aliquid possit operari,& posteaquam aliquid operatum est,restringatur,& reducitur ad ius commune,ut minus corrigatur,& facit: quia leges ueteres quantum possumus tolerare debemus,ne correctæ dicantur. Ita dicit gl.per multa iura in Auth.de fideiu.in prin.Et sic tale statutum recipit ẽt limitationẽ, ne causæ claræ,& executiuæ compromitterentur,sicut hic.nec causa alias non cõpromissibilis intelligatur compromissibilis per statutum,ut dicit Bar.hic:& bene cõfirmat Pan.in c.irrefragabili.in fi.de offi.ordi.ubi vult,ꝙ si statutum dicat sententiam arbitrorum executioni mandari, debet intelligi, & restringi,nisi fuerit sntia arbitraria in causa criminali,uel liberali:de quib.non licet de iure communi compromittere, quia statutum de tali causa non intelligitur , ut minus lædat ius commune.Et bene faciunt:quæ dicit Alex.in cons.61.incip.visa facti narratione in ult.col.in 2.uol.Pona.Sed quid.Vide Ro.in materia cons.229.
d Statutorum. Adde ꝙ hoc sequitur Ro.cons.267.& 268.
e Pars.Quia illud. Illud exclamat Rom.sing.468.in an.sub q.intellige,& in cons. 299.col.1.post prin.
f Pom.Quæ transactio non cadit. Vide Bar.distinguentem in l.non distinguemus. §.quæsitum.ff.de arbi.Alex.in l.pe.in fi.C.de pact.Ro.sin 46.

LEX V.

1 *Tutor datur inuitus,& ignorans.*

a **Illud.** a Absens,& inuit',absenti & inuito,pt dari tutor.h.d. Opp.ff.de tu.l.q habet.§.j. Sol.ibi loquitur in curatore ad lites.Op.Inst.de cur.§.item inuiti.Sol.ibi loquitur in curatore
1 adulti.q non recipit curatorem inuitus, nisi ad lites. Tutor † aũt ipse bñ datur inuitus & etiam ignorans.l.fi.in prin.C.de adm.tu.
b Est.n munus b publicum.& iõ pt dari inuitus.& ẽt ignorans,sm Dy.p hoc.ff.de cu.bo.dan.l.ij.§ quęritur an inuitus.Et si datur inuitus,ergo ẽt ignorans & absens.l.qui potest inuitus.ff de reg.iu. & l.iuj.de fideic.lib.Gl.signatar.contra.ff.de adop.l.post mortẽ.§. fi.& non soluit.Dic ꝙ ibi in adoptione,quę est actus priuatus.nec cadit ĩter absentes,sicut nec cognatio naturalis,sed hoc est publicum munus,quod cadit in ignorantem & inuitum.Ita dĩt Doc.

ADDITIONES.

a Illud,per istam legẽ Bar.in l.hoc aũt.in prin.ex q.cau.in pos.eatur.dixit, tutorẽ põt dare iudex pupillo, ẽt si a nemine petatur.de quo ẽt vide quæ scripsi in l.1. de iur.om.iud.Sed quæro,qñ tutor datur absenti,uide Bal.in l.2.C.de neg.gest. alleg.p Bal.in l.q habeat.§.si pupillus.de tut.Bar.in l.p si forte.§.sunt quid d tol.
b Poma.Est enim munus. No.absentibus etiam non citatis , posse officia decerni. fm Bal hoc est tamen postea eis notificandum,ut l.a.inf.eo.

LEX VI.

a **Non quantum.** a Curator potest dari ad authorandũ in vno ꝯtu tm.h.d. Aliud in tutore,quod dic,vt l.certarum.ff.de test.tu.Fallit in casu l.impuberi inf.eo.dixi in l.si hæreditas.in prin.sup.de test.tute.

ADDITIO.

a Non quantum.De materia huius legis dixi p̃st Bar.in d l.certarum.

LEX VIII.

Nec mandante. Tutelæ datio non potest mãdari ei, qui non habet iurisdictionem, sed habenti iurisdictionem sic.h.d.tex.cum gl.quam vide per te.

§.Si prætor. Qui non intelligit, licet habeat iurisdictionem,non potest eam exercere.h.d.

1 *Tutor d.. potest d e feriata in honorem Dei,si non dätur ex inquisitione.*

a **§.Dari.** a Tutor potest dari die feriata. b h d. Quæro † qd de
b die feriato in honorem Dei.tac.de Arc.dicit, quod
1 forte illo die poterit, cum hoc spectat ad pietatẽ ut extra de fer. c.fi.& C.de fer l.fi.quæ lex facit ad hoc,& hoc nisi fiat cum inquisitione,tunc enim debet fieri iudice sedente pro tribunali,ut l.naturali.in fi.sup.tit.2.

ADDITIONES.

a Barb.Dari.Vide gl.fi.pro distinctione Bar.in l.actus. C.de fer.
Pars.Vide Ias.in l.1.§.accipiunt,col.1.ff.de fer.
b Die feriata.An die feriata possit dari tutor,& quando,uide Bald in l.actus. C.de fe.& ibi etiam habes an possit confici inuentar ium.& administratio decerni.

LEX IX.

1 *Tutor potest dari ad vnum articulum tantum,etiam hoc expresso.*
2 *Tutor non est necessarius ad adeundam hæreditatem.*
Item in restitutione Trebellianica.
3 *Tutor solus non adit hereditatem,quando pupillus est maior infante.*

1 **Impuberi.** Scipsam summat. No. † quod tutor pt dari ad vnũ articulũ ẽt hoc expresso .s. ad hrditatẽ adeũdã,& hoc ex causa,quod declara,ut dixi in l.si hęreditas.ff.de
2 test.tu in prin Op † ꝙ nõ sit necessarius tutor ad adeũdã hæredi
a tatẽ,vt C.qui admi.ad bon.poss.l.bonorũ..Gl.dicit aliud in bonorũ posse.postea subiungit idẽ in vtroq; casu, & bene:q̃a sicut bonorũ possessio pt agnosci authoritate iudicis,ĩ defectũ tutoris,ut ibi ita potest hereditas adiri.l.si infanti.ĩ fi C.de iur.deli. Quero,
3 qd in restitutione Trebellianicæ Rñ.idẽ,vt in gl. Quæro † an solus tutor possit agere sine pupillo:Gl.dicit,ꝙ ñ si est maior infante licet bonorũ possessionẽ posset acquirere.Contrariũ no.in d.l. bonorũ,quod hic dicitur,est uerius,ut no.in l.potuit.C.de iu.delibe.& ita tenet Dy.dicam in l tutor.inf.de bonorum poss.

ADDITIO.

a L.bonorum.Et ibi vide,& probatur etiam in l.fi.C.de tut.& cur.qui non satisde. & quod voluit Pau.de Cast.in l.bonorum.C.qui admi.Sed pro Bar.hic est gl. in §.neque Insti.de auth.tut.Bal.in l.potuit.de iur.delib.& Imo.in l.restituta. §.fi. ad Treb.inde quæ dixi in d.l.bonorum.

LEX X.

1 *Error in datione tutoris,quando illam impediat.*
2 *Error in persona dati,nõ reddit dationem nullam, licet faciat datũ remoueri.*
3 *Causa vna ex pluribus,est sufficiens perueniendi ad datiuum.*
4 *Tutoris datio facta a iudice alio petẽte,nõ facta mẽtione de matre,an valeat.*
5 *Tutoris si in petitione est facta mentio de matre,an ipsa debeat requiri.*
6 *Iudex si cui fuit narratum de matre,dedit tutorem sine inquisitione an præiudicet matri postea volenti tutelam.*
7 *Pupillus si habet tutorem de facto non de iure, cum alius petitur, an de hoc sit fienda mentio,vt datio teneat.*
8 *Sententia quando est nulla ex causa intrinseca , quæ iudici non liquet manifeste, non potest ad aliam sententiam deueniri,nisi prima cassata.*

Tutor. Si in causa dandi tutorẽ erratur , datio est nulla.h.d. Primo loquitur in specie. Secundo illud probat per
1 regulam generalem. Secunda ibi.nã & si. Quæro, † quid vult dicere,erratũ fuerit in facti causa. Dicit gl quod credebatur nõ habere tutorẽ, & habebat vel credebatur nõ habere patrem, & habebat,in quibus casibus non potest dari tutor. Istud est verum in se, sed non congruit legi. Nã in principio loquitur in casu,in quo tutor potest dari propter absentiam alterius.l.2.ff.eo.& sup.de tut.l. quæsitum:sed non valuit datio: quia hic causa nõ fuit declarata iudici. Illud quod sequitur,nam & si,&c.venit ad probationem illius,sed non esset bona probatio arguendo de casu,in quo nõ potest dari tutor, ad casum in quo potest dari. Dic ergo,quod hic loquitur generaliter,quocunq; modo erretur in petitione tutoris, nõ dico de omni errore, sed in facti cã, hoc est, in eo quod est cã facti.l.dationis tutoris,datio nulla est. Simile in aditione hereditatis Nam omnis error non impedit,sed ille,qui est in causa aditionis,ut infra de acq.here.l.si is ad quem Exemplum ergo huius regulę nuũ habes in prin.huius legis.quia causa quare poterat dari tutor,erat absẽtia alterius tutoris:sed si tutor fuit datus ex alia cã, non ualet datio l.cm quocunq; modo erretur in causa dationis. Exemplum,ad datiuum non peruenit,donec est spes testamentarij.l.si quis sub conditione.sup.de testa.tuto. hẽ donec subest spes proximiorũ legitimorũ,ut ff.u.j l j.§.si apud hostes.& l non solũ. §.si libertus.ff.de excu.tu. hẽ si primus est remotus vel excusatus, Item si proximior appellauit ut l.ij.ff.eo.u. hẽ si proximior erat pupilli debitor.l.si ĩpuberi.ff.eo.& ibi dicã. hẽ si primus ẽ creditor l.ij.ff.eo.ti. Hę ergo causę,uel altera earũ debẽt exprimi ut iudici sit notũ:si.n.ex alia cã daret,non ualeret datio,hic est casus Item aduerte,ꝙ solus error in causa facit dationẽ nullã. Si n.erraũ in persona,quæ datur, † q̃a dicebatur idonea cum non esset, dicebatur diues, cum non esset, dicebatur amicus, cum esset inimicus, hæc

non

non faciunt dationem nullam.l.in cos.§.de tut.faciunt eos posse
remoueri.J.de susp.tut.per totū.Sed ꝯ. pdicta vr̄.multū fortiter.
a C de ꝯfir.tu l.si ut proponis.ubi ei qui habebat tutorē datum in
testō inutiliter,qui debebat confirmari,fuit datus tutor a iudice,
de illo nō facta mētione:& tn̄ ibi dr̄,ꝙ ualeat.ad idē qd̄ dr̄ in Au
thē.matri.& auiæ,de tutore datiuo non facta mētione de matre,
vt ibi no. Sed ad aliam gl.dico,vt statim dicā declarando glo.hic
positā,quæ est illi ꝯria.Ad l.si vt ꝑponis,dico ꝙ tex.ibi dicit,ꝙ le-
gitime factum est, &c. Intelligo ꝙ iudici notū erat de datione tu-
toris ī testō:sed ꝑꝑ cessationē illius,iudex dedit aliū, ut ꝑbatur in
l.qui negotiationē.§.testō.J.de admi.tu. Vel verius & subtilius,
qñq; tutor dat̄ a iudice ad petitionē alterius,& loqtur ista lex, &
qd̄ s̄.dixi,ut expresse dicit tex.in l.tutor si fuerit petitus,& ibi,uā,
b & si quoquomodo in petitione,&c.si āt tutor b dat̄,ꝑprio motu
iudicis si casus erat,in quo poterat dari,licèt sit erratū in cā,tn̄ ua
let datio.d.l.si ut proponis,& hæc sol.vr̄ hodie probari ꝑ tex.ex-
tra de ꝑbend.c.si motu ꝑprio.li.vj.Simile in iure nostro, si liber
homo putans se seruum adijt hæreditatem, motu proprio, talis
aditio nō vitiatur per errorē:secus si ad petitionem alterius, hoc
est,alio iubente,ut J.de acq.hær.l.qui in aliena.§.si is putabat.Sed
3 q̄ro†quid si plures sint causæ ꝑueniendi ad datiuum,& exprimit̄
vna,an valeat?Puto ꝙ sic,si illa est sufficiens.ar.J.de acq.hær.l.ꝙ
c si dubitet̄.Venio ad q.gl.c & q̄ro qd si tutor†ē datus a iudice alio
4 petente, nulla facta mentione de matre , an ualeat datio tutoris?
Gl.vr̄ hic determinare,ꝙ non,ut habes in ea. Contrarium huius
determina: gl.in auth.matri & auiæ.per l.si ut proponis.C.de cō-
fir.tu.Spe.tangit in tit.de tu § nunc dicendum.ver.quid si mater.
Dy.tenet hanc gl. Nam licèt antequam mater assumat tutelā nō
sit tutrix.ut in Auth.d̄ hær.q̄ ab intest.defe.§.ex his.tn̄ ex quo pe
tit,incipit esse legitima,ut int.ad Ter.l.ij.§.si mater.uers.quod si
pater.dixi in l.si quis sub conditione.sup.de testa.tu.sed legitimo
sit perueniēte repellit̄ datiuus.l.si tutor Reip.§.j.de tu. & cū.distr.
& l.non solū.§.si libertus,J.de excu.tut.Non ob.l.si ut proponis,
quia ꝯfirmatus non habetur loco legitimi,sed in ueritate est da-
tiuus,ut dixi in l.j.supra de confir.tut.merito secum compatitur
alium datiuum,ita dicit Dy.Ista uerba magis probant istā gl.ma-
ledicere q̄ bene. Nam concludunt, quòd interim valet datio,sed
matre postea petēte tutelam euanescit.Gl.autem dicit quòd sta-
tim non ualet. Vnde Odofr.d distinguit aliter.Aut mater fuit in
mora petendi tutelam,& tūc ꝑferūtur datiui.Aut nō fuit in mo
d ra,nec est quid imputetur sibi,& tūc ꝑfertur ipsa.ar.J. de adul.l.
si maritus.§.si aūt extraneus.Facit J.de iu.fis.l.edicto.§.ij.& iij.&
J.de admi.tut.l.tutor qui repertoriū.in prin.& C.de his qui.ut in
dig l.sororē,quod tenet Iac.de Are.Pet.& Cy.in d.auth.matri &
auiæ.Pro hoc optime facit tex.J.ad Ter.l.ij.§.sed si mater.ver.sed
si forte & C.de epi.& cle.auth.presbyteros,& ibi īnuitur, ꝙ tacē
do per quatuor menses sit in mora . Ista uerba recipiunt̄ qñ mr̄
postea uenit,& vult tutelam, sed si mater nō peteret tutelā, eo ꝙ
nō sit facta mentio de ea,uitiatur datio tutoris. Et hoc est,ꝙ q̄rit
gl.nostra,ad quod prædicta non vadunt.Dico ergo in qōne ꝑpo
sita , quod si de matre in petitione non fiat mentio , tutelæ datio
est nulla,quia erratur in causa,ergo,&c.vt hac l.ideo.n.ꝑuenitur
ad datiuum,quia mater nō vult.Itē ideo admittitur aliud.ad petē
dū,qa non petit mr̄ Dēt ergo hoc exprimi iudici.tex.est C. q da.
e tut.poss.l.qd̄ dicit. Quæro,an e si de matre facta est mentio in pe-
5 titione,† debeat ipsa requiri? text.in d.l.ꝙ dicis. innuit quòd sic,
quasi iudex debebat ingrere,an hoc sit verū,ut ibi patet,qd̄ puto
verum,si tutor daretur ex inquisitione.l.naturali.in fi.s̄.tu.ij.Sed
si iudex vellet dare absq; inquisitione tutorū,tunc sufficeret corā
eo esse narratū . Nec.n.habet necesse aliter ingrere, qd̄ placet,qa
potest fieri quolibet loco,& tpe.l.qui habet.§.pe.& qd̄ ibi not.s̄.
6 de tute Sed nunc†quæro,quid si iudici narratum fuerit,& tutorē
sine inquisitione dederit, an matri postea tutelam volenti ꝑiudi-
cet? Rn̄.tenete hoc casu distinctionem Odofr.s.an mater fuit in
mora an nō,ut dixi.s̄.& qd̄ dixi de matre,cuius prima cā est in pe
tendo tutorem,idem vr̄ in cæteris,ut debebāt asserere iudici qūo
ꝑximiores cōsanguinei, seu agnati cessent petere tutorem , cum
7 sint admoniti ne erret̄ in cā facti,vt J.ti.j.l.diuus.§.si quidē.†Quę
ro quid si pupillus hēat tutorē de facto non de iure,an cū petitur
alius,debeat de hoc fieri mentio ? Rn̄.qñq; tutela nō vacat, neq;
f d̄ iure neq; de facto,& tūc nō est dubiū,qa nō pōt dari ali⁹ tutor.
regulariter,ut C.in qui ca.tut.ha.per totū,sed in casibus,in quib.
potest dari,debet ille casus exprimi corā iudice,ne erret̄ in cā, ut
hic.Quandoq; tutela non vacat de iure,sed de facto,ut qa hēt tu
torē qui non administrat,& tūc idē ut hac l.in prin.Qñq; tutela
uacat de iure,sed non de facto,tūc puto, ꝙ dēt fieri mētio in peti
tione, ne aliter erret̄ in cā.Probo,qa regula est,ꝙ tutorē hn̄ti regu
lariter nō dat̄ tutor, sed hn̄ti potest referri ad ius, & ad factum.l.
stipulatio ista.§ hæc quoq;.& §.seq.de uer.obli.ergo dēt declara-
ri.Præterea sicut testm̄. qd̄ est de iure validum, impedit aditionē
ab intestato,ita testamentū,quod est de facto,ut puta si est falsū,
cum hr̄s dubitat l cum falsum.J.de acq.hær.Ita hic ꝑ tutorē exi
stētē de facto , iudex aditur ad dubitationē an pupill⁹ tutorē ha-
8 beat Ad idē,qa si snīa est nulla ex cā ītrinseca, ita ꝙ iudici mani-
feste nō liquet,nō pōt deueniri ad aliā snīam,nisi prima cassata.l.

cū q̄rebat̄.J.de re iud.& ibi dixi.Pro hoc habemus Decretales ex
pressas de elec c.cōsiderauimus.& de ꝯces.ꝑben.c.cū nostris.&c.
post electionē.& c.literas.Dēt ergo hoc exprimi.& postquā fuit
hoc iudici notū,n̄ est necesse,ꝙ de hoc īqrat, cū possit dare tuto
rē sine inqsitione,ut dictū ē.Sed licet ista datio valeat,tn̄ iste secō
dat⁹, nō posset sua authoritate repellere primū , qui erat in quasi
possessione: sed sup hoc adhibet̄ causæ cognitio, ne illi fiat iniu-
ria:arg J.de aqua quoti.& æsti.l.pen.& est expressum ī simili ex
de ꝑben.c.licèt.li.vj.Qñ q;tutela vacat de iure,& de facto.Qūo āt
de iure vacet.liquet oībus:De facto aūt uacare intelligo,etiam si
quis administret non tanquàm tutor,vel si administret vt tutor,
& in casu tali,ꝙ ꝯ cū n̄ dat̄ actio tutelę,vt J.de eo q ꝑ tu.l.j.&§.si
mili mō.& ibi no.Cū.n.ī illū nō cadat hoc nomen ꝑtutor,meri
to n̄ pt̄ dici,ꝙ de facto gerat,vt tutor.Isto casu n̄ est necesse,ꝙfiat
mētio de tali administratore, sed dēt fieri mētio d̄ alio,cui⁹ pri-
ma cā ē ī tutela,vt ī petitiōe tutoris vt s̄.dixi d̄ mr̄e.& similib.&c.

ADDITIONES.

a Sed contra.Vide Bal.in d.l.si ut proponis.
b Poma.Si autem tutor.Nota sing.limit.ad reg. quod decretum interpositū ex fal
sa causa sit nullum, quam etiam sequitur Alex.ī l.iuste possidet. ff.de acq.pos.
vbi etiam addit alias quamplures notabiles limitationes.
c Barb.Venio ad q.gl.Et Vide Bar.in consi.116.inci.Io.de strictu misterii. vbi con-
suluit in casu,in quo loquitur gl.illa.
d Poma.Vnde Odofr.Vide Bar.in consi.140.in 2.col.in 3.dub.
e Quæro an.Vide Bar.in auth.matri,& auiæ.& ibi omnino Bal.C. quando muli.tu
te.offi. fungi potest.

LEX XI.

1 *Curator datur tutorem non habenti.*
2 *Curator datus pupillo tutorem non habenti,potest facere omnia, nisi quę iu-
ris solennitatem desiderant.*
3 *Curatoris datio habenti tutorem pręsentem non tenet .*

a Curator. a Præsente tutore pupillo nō pt̄ dari curator. h.
d.Op.s̄.de tut.l.solet.Sol.intelligit gl.hic,si est ꝑ
1 sens,& administrare pt̄†Quærit gl nūquid ei, qui non habet ali
quē tutorē præsentē,vel absentē possit dari curator?Dicit gl. ꝙ sic
2 per legem istā,& J.e.l.curatorem. ꝙ no.†Quæro curator,qui dat̄
pupillo nō habenti tutorē,qd potest facere? Rn̄ oīa, exceptis his
quæ solēnitatē iuris desiderāt.l.curatorē.J.de au.tut.Solennitatē
aūt iuris desiderare arbitror, omnē actū ꝑ quē pupillus obligare
tur,vel alienaret sicut patet in aditione hęreditatis,in qua nō suf
ficit authoritas talis curatoris.l.cū ī vna.§.j.J.de app.Et hoc ideo
quia ꝑ aditionē pupillus obligatur, vt.J.de acq.hæ.l.more.& iō
si posset esse in iudicio,nisi cum datur curator ad litem cū tutore
suo.l.q habet.§.si pupillus.supra de tu.Potest ergo īterim iste cu
rator administrare,cōseruare bona,& recolligere fructus,& simi
3 lia q̄ sunt facti: non autem ea,quæ iuris sunt.†Quæro, qd si talis
curator esset datus,cum tutor esset præsens? Resp.non valet , vt
hac lege, coniuncta lege pręcedenti,& hoc no.Iac.de Are.sup.de
test.tu.l.si plures.& ibi dixi.

ADDITIO.

a Alex.Curator. Bar.tenuit contrarium in l.qui habent.§.fi.in glo.in uer.talem cū
gl.seq.sup. de tute. & est tex.& ibi clarius Arch. & Io.And.i c.fi.de iud.i 6.&
Bal.in l.1.§.si curator ip uberi,J.de eo qui pro tut.& gl.in l.ait ꝑtor,§.permit-
titur.iuncto tex.sup.de mino.Bal in c.1.de mil. vasal.q. contu.est & per hoc,&
per alia.ita alias consului apud Mutinam.
Io.Fr.Ru.No.hanc contrarietatem.& vide Alex.consi.122.1.vol.

LEX XII.

a His quis. a Filius potest dari curator patri curatore egenti.
h. d.Querit gl.an iste filius teneat reddere ratiō-
nem patri.Et dic,quòd sic,licèt secus sit in patre:quod dic,vt ī gl.

ADDITIO.

a His qui.Vtrum filius teneatur reddere rationem patri, vel econtra vide Bal.in l.
si superstite.C.de dolo.

1 *Sanitas mentis comprehenditur ex sermonibus.*
2 *Prodigus ex factis non ex sermonibus cognoscitur.*
3 *Testis deponens super aliqua qualitate animi,debet testificare per actus ex-
teriores,quos vidit.*

a §.Diuus. Prodigo filio ad matris instantiā datur curator.
Et prodigus est qui in sermonibus vr̄ sapiens, in
1 factis insipiens.h.d.a No.quòd† ex sermonibus comprehēditur,
b quis sit sanæ mentis b vel demēs.Simile in l.qui dem.de cond.in
2 sti.Secundo not. † quòd prodigus cognoscitur ex factis, non ex
sermo-

ADDITIONES.

a Poma Hoc dicit.De modis probandi quem furiosum, vide Alex.in l.si cum do-
tem.§.si maritus in gl.super verbo,offerens.ff.solu.matr.& aliquid per eum in
l.apud Iulianum.§.constat.3.col.de leg.1.vbi Ias.
Meno.Adde Alciat.in tract.præsump.58.
b Alex.Sit sanæ mentis.Et quo cognoscat̄ quis sit furiosus,vide no.per Bar.latius
ī suo tract.de testib.in ver.opposita prudētiæ.Est & aliud ve q habet memoriā
inordinatam.Casus est in c.filij.de hæret.in 6.& ibi eū pōderat Do.de.S.Gemi.
Aliud est.s.qn̄ nescit pro ferre q̄ vult,istud probat̄ in c.1.versi.si uero.de cler.
ægro in 6.& ibi pōderat Dom.de San.Gemi.Et an debeat deponere testis sup
qualitate furoris eū interrogat̄,vide Bal.in rub.C.si.ex fal.instru.& ī l.fur.olī.
qui test.fac.poss.Et qūo cognoscatur ꝙ qs sit furiosus,vide quæ dixi in l.si cū
dotē.§.si maritus.sol.ma.Et vide no.per Bar.in l.nec codicillo.de cod.ꝑ Bar.in
d.l.furiosum Aliqd per Re.in d.l.1.in prin.de uerb.obl.vbi dixit q uem nō red
di furiosum,licet corpus suum ad sepulturam deferri mādet cū canibus,&c.&
mortem

mortem suã nõ iugendo, per tex. 13. q. 2. c. qui diuina. &c. a nunquã; Quid aũt in mẽte capto, vel demẽte an differat a furioso & an leges loquẽtes in vno, hẽant locũ in alio. Ang. in d. §. si maritus. & rem ... ex facto. j. de vul. & pup. & ibi tenet, q leges de vno tractãtes nõ extẽdant ad aliũ. p l. si furiosi. C. de nup. Tu vide Bar. in ff. l. furiosum. & Bal. l. humanitatis. C. de ip. & alijs subst. & in l. sed, & milites. §. iã aũt. de excu. tu. & tino. i. l. si vero. §. de vito. sol. ma. vbi p... Adde qualiter furor pbet. Alex. cõs. 140. lib. 1. Pe. de Ancha. cõs. 67.

a sermonibus. Ex quo no. † quòd quicunque de aliqua qualitate animi quærit, testis debet testificari per actus exteriores, quos
3 vidit. Facit C. de pra d. na. l. j. in fi. & quod ibi dixi lib. xi.

ADDITIO.

a Sermonibus. Adde Alex. consi. 85. 5. vol.

LEX XIII.

1 *Seruo, qui debet esse liber incontinenti, tutor datur, vide num. 2.*
2 *Paria sunt aliquid in esse consistere, vel de proximo in esse deduci.*
4 *Tutor datur in casibus, in quibus legitimus esse non potest.*
Et impedimento legitimi cessante, cessat datiuus.
5 *Tutor datus cessat, legitimo superueniente, & satisdante rẽ pupilli saluã fore.*

Si impuberi. Ista est optima, & aurea lex. Seruo pupillo in cã q̃ pot hre cũ dño datur tutor, q desinit eẽ statim cũ cœperit hre patronũ, & legitimũ stitit decrit. h. d. Primo loquitur in eo cui est relicta libertas, & hẽditas per fideicõ. Secundo in eo cui est relicta libertas directò, & hẽditas perfideic. Tertio rñ. let cuidã tacitæ obiectioni. Quarto, format circa prædicta qd: dubia, & soluit. Secunda ibi, post eã. Tertia. ibi quis. Quarta. ibi qd ergo. Prima pars subdiuidi: in duas, qa primo ostendit p senatuscon. pusillum esse ĩpuberi seruo, vt ei tutor det, qui petat hẽdẽ institutum cogi adire, & illũ manumittere. & ei hẽditatẽ restituere. Sc̃do in ver. q tutelã, declarat quãto tpe duret hic tutor datus, & dicit q, statim ea hẽs institutus manumittit seruũ. incipit eẽ patronus, & p ɔ̃s tutor legitimus. & sic vr q cessettutela datiua. Dicit tñ, q nõ auferẽ primo administratio nisi patron' restituat hẽditate, & caueat rẽ pupilli saluã fore Op. q seruo nõ det tutor, qa
a tutela est potestas ĩ capite libero posita. j. de tu. l. i. in prin. & l. si ar
1 rogati. &. Sol. cũ j dr seruo nõ posse hre tutorẽ, verũ est. nisi de-
2 beat fieri liber incontinenti, vt hic: qd no. Ex quo not. † q aliqd in esse consistere, vel de pximo dere reduci in esse, paria sunt. Facit j. de excu. tu. l. nõ tñ. in prin. & j. q. fine ma. ad liber. peruen. l. vl. v
3 aliter. † Seruus nõ põt hre tutorẽ, nisi in casib. in quib. potest cum dño litigare. ita loqr hic, qd tene mẽti. Facit j. e. l. e. q. Et idẽ forte
b in filio. a. q. de statu suo litigat cũ patre, ar. d. l. e. q. Vltimo. ex hoc
4 prinei. † qd in casib. in qub. legitimus non potest esse tutor: quia debitor, vel creditor, pp litẽ, deueniendũ est ad datiuũ cuius tutela deficit statim cũ ille desierit esse debitor, vel creditor, vt hic in ver. q. tutelã. Statim. n q patron' desi'nit esse debitor reassumit tutelã legitimã, q b'. no. Itẽ no. † illud q dr, q superueniẽte legitimo
5 cessat datiu', itelligi postq̃ legitimus satisdedit rẽ pupilli saluã fore, q est singulare. Posses tu hic dicere, forte hoc est spãle in casu isto, sed nõ video rõnẽ, & hoc vtilitati pupillorũ ɔgruit. Et iõ puto hoc gñalr intelligi in quolibet legitimo, & sic determinat. l. si tutor Reipublicæ. s. a. j. de tu. & rat. distr. & l. nõ solũ. s. si liocrtus. d. excu. tu. Venio ad secundã patrẽ & op. q nõ sit idẽ qd ĩ pcedẽti, qa ille cui datur directò libertas, & libertus orcinus. hoc est familiæ testoris. l. 3. s. plane. s. e. ti. j. Sol. nõ est idẽ oĩno. nisi ponat q heres institut', sit de familia testatoris. s. m Ia de Ar. Venio ad tertiã partem, & op. s. ti. j. de l. j. §. interdum. & l. iii. §. plane. Sol. vt in gl.

ADDITIONES.

a Op. q seruo. Adde l. 1. & ibi gl. C. qui da. tu. pos. Ad datiuũ. Adde Bal. in l. cum in cõsup. de pact.
b Barb. Vltimo. Et vide quod notatur singulariter in l. si pecuniæ. inf. vt in poss. leg. & Ang. in l. de die. §. plane. sup. qui sat. st. cogan.

LEX XV.

In omnem. Curator datus in locum tutoris absentis, datur in oẽm rẽ. h. d. Quæro. quid vult dicere, in omnem rem? Respon. curator, qui datur impuberi non habẽti tutorem, datur in omnem rẽ, quæ solennitatem iuris non requirit, l. curatorem. in f. de auth. tu. Dixi in l. curator. supra eod. Sed curator. qui datur in locũ absentis tutoris, datur in omnem rem, etiam quæ solennitatem iuris requirit, vt hic, præterquam ad adeundã hæreditatem, vt l. cum in vna. §. j. de appella.

LEX XVII.

Si qui. Hanc legem declara, vt dixi in l. si impuberi. sup. eod.

LEX XIX.

1 *Iudex appellationis quãdo in ciuitate nõ est, appellatur ad ordinẽ decurionũ*
2 *Episcopatu vacante, iurisdictio remanet apud capitulum.*
3 *Papatu vacante, iurisdictio est in collegio Cardinalium.*
4 *Decuriones possunt dare vnum ex se in tutorem pupillo.*

a Vbi. Qñ rectores non sunt in ciuitate tutoris datio remanet
b apud priores, vel ordinẽ decurionũ. h. d. b No. diligẽter c
c † istum casum, & sic in ciuitatib. vbi non est iudex appõnis poset
d 1 appellari a sententiis Potestatis, ad ordinem decurionũ. d Item
2 † facit, q vacante episcopatu remanet iurisdictio apud capitulũ,
e 3 e & sic vacante † Papatu remanet iurisdictio apud collegiũ Car
f dinaliũ. f Circa q̃ vide Inn. ex de maiorita. & obedien. ca. his quæ.
4 g Itẽ no. q qñ ordo decurionum tutorem dat, † põt dare vnũ ex
h se in tutorem pupillo, quod no, secundum vnam lect.

ADDITIONES.

a vbi. Et hanc legem no. limitat Ang. in l. testamentum. C. de testa. vbi dixi. Et de hoc vide no. per Bar. in l. 1. §. solent. j. quando appel. sit. & quod ibi per Mod. & vide quod no. dixit Ang. in l. nulli. quod cuiusq; vniuer. nomi. Et ad hanc l. ut de Ange. in l. vaca ... vacan. li. x. Et Bal. in Auth. habita. ne fil. p pat. ver. sed dub. tatur, & in l. 2. C. qui in lo. sit. vel prim. ueri. sed nun qui propter defectũ ... & Bal. i ... iudicũ salarium. ff. de iudi. & Bar. in l. 2. j. ad muni. Et illud dictum Bar. hic probatur per tex. valde singu. Auth. ... §. & hoc peruenit ... primarius ciuitatum. quem tex. alleg. Bal. pro singu. in l. 2. C. qñ fi. vel priua. & Bald. in l. 1. supra de offi. consu. in x x. c. & ibi Bal. in d. c.
b Pom. Hoc d. cit. Vide cõtra per Ro. in Rati. de arb. & limita, vt ibi per eum, vide Barb. consi. 11. vol.
c Pastf. No. diligenter. Vide de hoc, & alijs similibus Fel. in l. si. C. de iudi. in 1. no. & Fel. in c. querelam. de iureiur.
d Pom. Decurionum. Adde q istam opi. reprobat Fel. in rub. de appell. Barb. in c. licèt ex suscepto. Iesor. c. cum p. p. tex. in c. ne Romani, ver. irritũ. de elect. dic. hic per Alex. in apost. & vacante Imperio, iurisdictio non remanet apud electores, sed apud Papã, vt in d. c. licet ex suscepto. & i c. pastoralis. e. ti. Et ita tenet Bar. in l. j. §. de aqua. de aqua plu. arc. & ibi Alex. in apostil. Quid sit in legato de latere, in mortuo Papa, forte ... & Papa, sede vacãte, ... coni ... q nõ, ita Bar. in d. c. licet ex suscepto. Rod. 1407. mol. vaca. e imperio, & seqq.
e Apud capitulum. Adde q Bal. p illũ tex. in c. 1. si de inuesti. his oriat inter ... dixit ibi mirabilem esse tex. ppropter negligentiã Magistratus recurritur ad popullũ terræ. Et iõ est ar. s. n. q si vacat iudex a populis debet appellari ad populum, non ad successorem. Et ita legẽ non intelligit habere locum in ass ... voluntat. s. per l. 2. C. de don. & ibi late vide per eum bonũ dictũ Inn. q videtur facere in contrarium Adde tex. in Auth. vt nulli iudicũ. § & hoc patenit. in ver. primatib. ciuitatis. quẽ tex. ad hoc allegatur Bal. pro singulari in l. 2. C. qñ fiscus, vel priua tus. Et idẽ Bald. in l. 1. s. de offi. consul.
f Collegium Cardinalium. h. glo dicũ, q vacante sede Papali, sacrum collegium fratrũ dñi. nostri Cardinaliũ non habet iurisdictionem, nec ptãtem, quã Papa viuus exercebat. Hoc decidit tex. elegans in Cle. ne Romani. §. irritum. de elec. per quẽ tex. confunditur opi. Bar. hic, in quantum vult, q vacãte sede Papali, appellatur ad collegium Cardinalium, sicut ad ipsum Papam. si viueret. quia male loquitur Bar. qa in tam Papa, iurisdictio, & potestas Papæ nõ remanet apud collegium Cardinalium, ut ibi est tex. Hnc etiam volunt glo. vbi ponit differẽtiã inter collegiũ Cardinaliũ, & alia collegia. Et idẽ volunt gl. in c. vbi periculũ. §. ideoq; de elec. in vj. vbi ẽt pbat hoc tex. & gl. magna. in c. 1. de scisma. in vj. Nec obstat, si dicas, q m nora collegia possunt, ergo multo fortius collegiũ Card. Quia respon let, q quo ad accelerandum prouisionem ecclesiæ, in cuius prouisionis dilatione imminet periculũ, specialc est q statu: debet, & sic est simile sm gl. in c. secundus. §. fane. de hær. in vj Et dicit etiam ibi gl. q Cardinaliatus est officiũ quã gl. ad id in quæ d. ... in l. 2. §. desi si ãt re situtione. de postu. Et ex istis sequitur, q extus Cardinalis, vacante sede, non põt facere constitutiones, quia condere constitutiones est iurisdictionis, ut voluit glo. in l. 2. de iurisd. om. Iud. & Inn. in c. cum accessi sent. d: constit. probatur in c. nulli de sent. excomm. & in c. ut animarum. de constitu. in vj. & in c. ecclesiæ. de consti. Bar. in l. omnes populi. de iusti. & iur. Gl. si in c. nullus. lxxix. dist. dixit, q vacante sede, cætus Cardinalium ... locum Papæ mortui. Ex quo sequitur, q ẽt possit facere illud q Papa uiuus. Sed gl. illa non bñ loquitur mortuo Papa ecclesia nõ remanet sine spõso, quia est Christus, ut voluit gl. & Doc. i cle. ne Romani. & d. c. 3. de schisma. in 6. & in d. c. ubi piculũ, & cõtra illũ tex. est tex. in d. cle. ne Ro. Et q nõ hẽant iurisdictionẽ, voluit Bal. in tract. schismatis, in uer. suppono aũt q Card. Adde, Si uis uidere uerba formalia huius apostillæ, uide Barb. consi. 1. ubi late de potestate Papæ, & Cardinal. & hic dicta plẽm ' repentes, unde q posui p' Imo i cle. ne. Romani. Mo. Brun. cõs. 11. n. 49. & ibi e. n. 3 no. tenet cõtrariũ. Et sic Alba. cõs. 61. n. 8. 6.
g Pom. His q. ex. Vide Barb. consi. a. t. uol. & c. translato. pe. co. de constitutionibus.
h Vnum ex se. Quando ordo decurionum dat tutorem, tũ possũ dare unum ex se in tutorem, unde Bar. in l. plane, quod cuiusque uniuersit.

LEX XX.

Ventri. Ventri non datur tutor, sed curator. h. d.

1 *Differentia inter tutorem, & curatorem.*

§. Curatorem. Hæc intellige (dicit gl.) causa cognita, dẽt ergo liquere iudici, quod habeat animum curatorem & procedere sm formam l. curatorem. C. qui
1 da. tu. possunt. Vltimo gl. † quæ est hic, no. drĩam inter tutorem, & curatorẽ, quam vide, & signa. Sed in eo quod gl. dicit, quòd curator est tantũ datiuus, videbatur habere aliam gl contrariam. j. de excu. tu. l. amicissimos. quæ dicit, q curator est legitimus Sed hãc tenet Dy. & omnes Doc. & no. i l. de creationib. C. de epi. audien.

LEX XX.

Siue oportet. Mulieres non possunt esse curatrices. h. d. Fallit hodie in matre, & auia, vt in aut. matri, & auiæ C. quando mu. tu. offi. fun. potest.

§. Si mater. Cum quid vna via prohibetur, alia non dẽt esse permissum. h. d. Quod dic. vt in c. cũ quid vna. extra de reg. iur. lib. vj. & ibi per Dy. De hac prohibitione testatoris: vide C. si contra ma volunta. l. j.

§. Eos. Absens causa Reipublicæ, non debet dari tutor. & si datur, remittitur. h. d.

1 *Tutoris dandi mores qdo inquirantur, & coniuncti, & amici pupilli requiri debẽt.*
2 *Suspectus est qui se ingerit.*
Testis non citatus deponens est suspectus.

a §. Cũ reliquis. cũ tutor datur ex inquisitione, inquiritur de morib. dandi: nec dẽt dari qui se
1 ingerit. h. d. Certe qñ ista inquisitio sit, debẽt requiri coniuncti, & amici pupilli. Fait ptor. §. pe. s. ex qb. cau. maio. & qd no. j. ex qb. cau. in poss. ea. l. hoc autẽ. & qd no. Inn. extra de testac. c. si.

ADDITIO.

a Cũ reliqs. Vide de hac materia per Bar. in l. si tanta. §. itẽ; si datus. de dat...

c fi.in fi.Vltimo a no.quòd qui se ingerit,est † suspectus Facit l.q̃
omnia.in prin.supra de ꝓc.quod facit cõtra testem, q deponit n
citatus. De quo dixi ĩ.de his q̃b. vt indig.l.post legatũ.§.his vero

ADDITIO.

a Poma.Vltimo Limita,ut per Alex.consi.86.in 4.uol. & vide ad dictũ Barto.hic, Imo.consi.78.

LEX XXII.

a **Et qui non sunt.** a Nobiles possunt esse tutores popularium,& ecõuerso.h.d.Op.infra de exc.tut.l.spadonem.§.j.Soluit Dyn..Aut qui sunt in hac dignitate,dantur illis qui sunt in aliqua dignitate,licèt minori. ita loquitur hic.secus ſi in nulla,ut in contrario.

ADDITIO.

a Et qui non sunt. Adde quæ no.Barto. per illum tex. in l.continuus. §.cum ita de uerb.oblig.
Meno.Tiraq.de nobilitate ult.notab.nu.16.

LEX XXIIII.

a **Diuus.** Si idoneus tutor in ciuitate non reperitur,perquiri in ciuitatibus circunstãtib h.d Op. vr,quod iudex possit dare cum q non est de territorio suo verbotenus,& scribere, illi iudici cui ille tutor subest, ut eũ cogat,sicut in interlecutoria de mittendo in possessionẽ rerũ,quę sunt in alieno territorio, vt C.de iudi.l.ꝑperãdũ.§.fin autẽ. & de bonis authoritate iudicis possi.l.cũ unus.§.is qui.Sol.secundũ lac.de Arc.ibi iudex ꝓnunciat de bonis rõne ꝑsonæ litigantis q̃ ei subest , sed hic ꝑsona eius quę uolebat dare tutorẽ non subest principaliter,nec accessorie.

ADDITIO.

a Opp.Vide in simili Spec.in tit.de syndi.§.debet autem fieri,

LEX XXV.

Curatorem. Curator datus impuberi , durat usque ad pubertatem h.d Quod declara, vt dixi in l. quæsitam,& l.solent. supra de tute.

LEX XXVI.

1 *Tutoris datio , in qua erratum est ratione ętatis , quando sit nulla, & nu.4.*
2 *Sententia lata ex falsa causa,quando sit nulla.*
3 *Decretum interpositum ex falsa,etiam non expressa, nullam est.*
5 *Curatoris datio facta alicui prodigo tenet.*

a
1 **Seię egressę.** a Si tutor daẽ impuberi ei q nõ est, non ualet datio h.d.Op. † de re in l. ꝑies.& l.cum ꝓlatis Sol.gl.Intellige, q hic erat expssũs error ĩ sñia,aliter secus:idẽ vr sentire in l.Labeo.ĩ.de visu & Inst qui.ñ est permis.facere test.§.ꝓdigus. Idẽ tz Dy.l.is q bonis.ĩ.d verb.obl.vbi gl.tangit,&hoc pp authoritatẽ rei iudicatę,vt ĩ.de reb.corũ.l.fi.& l.sed si pecunia sorẽ quæri pt.Cõtrariũ vr dicere gl.C.qñ prouo.ñ est neces.l.ij.& C.de peti.her l.si putas.& hoc tenẽt Pet.& Ia.de Are. & Cy.ĩ d.l.ij.qñ ꝓuo. & dñt q est casus ĩ l.tutor si petitus fuerit.
b ĩ eo.& verũ dñt. Ad dem. Dy.†& gl rñdẽt,q quędã est sñia quæ
2 si semel est uera,sp.& incõmutabiliter est vera,& tũc ꝓcedit distinctio.an sit expressus error in sñia,vel ñ,ut dictis legib.sed qñ sñia ñ durat sp vera,vt datio tutelæ,q̃ extinguiẽ adueniẽte pubertate, tũc ñ ꝓcedit d.distinctio,ut hic,& d.l tutor si petitꝰ fuerit.ĩ.e.fm.
c eos, quæ sol.ñ placet Sed dic q dña est inter sñiam & decretũ
3 Nã decretũ†interpositũ ex falsa cã , eĩ non expressa. est ipso iure nullũ.l.j.§.hæc uerba.ĩ.ne vis fiat ei.& l.cũ uero.§.subuẽtũ.de fideicõ.lib,& hic,& l. tutor si petitus fuerit.ĩ.eo.In sñia ꝓcedit ista
4 distĩctio,q dic ut dixi ĩ l.seruo ĩuito §.cũ ꝑtor.ĩ.ad Tre.In†ꝓposito tñ sunt aliq̃ gl.q̃ dñt verũ. Nã qñ daẽ tutor,vel curator rõne ętatis,tũc si ĩ hoc ẽ erratũ,datio est nulla ipso iure,vt hic.& d.l.tu
5 tor si petitꝰ fuerit.& l.q̃ dñt ꝯriũ,nõ dñt verũ. Qñq; †daẽ curator alicui,ut ꝓdigo,tũc licèt ĩ hoc sit erratũ, tñ valet datio,& sic bñ loqĩ gl.ĩ.de uiu.l.Labeo.& Instit.qb.ñ ẽ ꝑmis.facere test.§.itẽ ꝓdigus.Rõ:qa dclaratio ętatis fit a nã,declaratio ꝓdigalitatis spectat ad iudicẽ:vñ sic cẽ ꝑ ueritate hẽ,ex quo iudex dclarauit. Ad q facit q dñt Doc.ĩ simili ĩ l.j.§ .idẽ Põpo.ĩ.q fal. tut.auth.Et hãc distin.facit gl.C.de curat fur.l.j.dixi in l.is cui bonis.ĩ.de uerb.obl.

ADDITIONES.

a Seiæ egressæ.Hanc.l.no.limita secundum Bal.in l.2.C,quando prouoca.nisi fuisset super ætate dispensatum.
b Pom.Ad dictũ.Vide p Ro.cõsi.49.Alex.cõs.63.& in 3.uol.& cõs.87.ĩ pri.2.vol.
c Barb. Sed dic. Et vide Bald. in Liutie. in addi.de acquir.poss. & ibi Do. Ioan.& vide Bal.in l.1.infra de curat.furio.
Meno.Maria.Socin. sen.consi.18.col.4.in fine. & per Dec.consi. 403.nu. 202.1.

LEX XXVII.

1 *Tutorem quis det pupillo,cum ratione originis,domicilij, & fortunarum,habeat diuersos iudices.*

Pupillo. In loco originis datur tutor à iudice originis;aliàs datur a iudice domicilij,si in utroq: habeat bona. Op.o.citur hic,rerum.Contra,quia datur personę,nõ rebus,ut l. quia personæ.de testa.tu.Sol.hic datur personę principaliter,sed
1 rerũ limitatur administratio,ut ibi dixi Quæro†pupillus hic sortitur originẽ, Florentię habet domicilium , in tertio loco habet bona ubi non sortitur forum.neq;ratione originis neq;ratione domicilii,qualiter dabitur tutor illis bonis?Iudex enim originis, uel domicilii non potest,ut hic.Iudex illius tertii loci non potest
2 a quia personam non habet in iurisdictione.l.j.supra eo.Dyn.ut quidam habent,ponit in l j.C.cod.& arguit pro & contra, Cyn. refert in l.i.C.vbi pe.tu.vbi glo.tangit.Dyn.tenet q iudex domicilij , vel originis potest dare tutorem , cuius administratio porrigatur ad oĩa bona.allegat l.magis puto §.illud.ĩ.d reb.corũ. Sed gl. vr tenere ꝯriũ. in l.nõ.solũ.§.& qui in testamẽto.ĩ.de excu.tu. & male:qa pro opi.Dy.& sequaciũ est casus expressus.ĩ. de excu. tut.l.pp litẽ.§ licet.vbi ad vniuersum patrimoniũ d. datus, licèt posset se excusare de bonis quæ sunt in alia ꝓuincia.Si igiẽ hẽt necesse se excusare,ergo valet datio,vt sup.l.proxima.Ad hanc l.rñdeo , fateor q iudex originis põt dare tutorẽ, qui administret tñ bona originis:& eodem mõ iudex domicilii , q̃a hęc est q̃dã vni-
b uersitas.l.si cum testõ.sup.de testa.tu.Dico ẽt q iudex terti, loci, in quo nõ habet domiciliũ neque originẽ poterit dare curatorem illis bonis,quæ sunt in sua iurisdictione. cum curator detur principaliter reb.non personæ.l.in copulandis.C.de nup. & hoc vult dicere tex.in l.iurisperitos.§.cum oriundus,inf.de excusa.tuto.

ADDITIONES.

a Nõ põt.Vide in simili Bal.in l.2.de cõtrahen.emp.& adde Bar.in l.1.qui pe.tut.
b Dico etiam.Adde tu ad hoc Alex.de Imo.in consi.44.col.5 post med.in 5.vol.

LEX XXVIII.

1 *Tut or quando vnus possit pro alio esse fideiussor.*

Romanus. Potest quis dari tutor ei pro quo tenetur. h.d. Op. q a creatione tutelæ non appellatur. l.j. §.si quis tutori.ĩ.quando app.sit Sol. dic q appellauit a sñia reprobãte excusationẽ. Vltimo no.hanc l.in qua est casus q̃d vnus tu-
1 tor põt esse fideiussor ꝓ alio,q̃d intelligit Dy.si est idoneus & soluendo:alia secus,quia hoc est in fauorẽ pupillarẽ, q̃d itelligas quãtũ ad hoc,q iudex nõ possit recipere cõtutorẽ in fideiussorẽ , sed si recipit pauptas eius ñ vitiaret C.de iure do.l. mulier. q̃d declarabo ĩ l.pauptas ĩ.d excu tut.& ẽ ar.optimũ ista lex,q plures accu
a sati,vẽ inq̃siti,vẽ simul cũ armis inuẽti, possint inuicẽ fideiubere. a

ADDITIO.

a Fideiubere.Si plures delinquunt, vel sunt cõperti cũ armis,põt vnus fideiubere ꝓ alio.Allegant Doct.illum tex.in l.his. §.si seruus.de fideiuss.Et hoc q dicit hic Bar. intellige verũ,si nõ sunt suspecti,aliàs secus,fm gl.in Auth.de exhibe. reis.§.suspecto vero.Et an & qñ sint plures inq̃siti,possit vnus pro alio testisicari,vide Ang.in l.fi.de sica.& Bal.in l.quoniã liberi.de testi.& in l.fi.de accu; & vide Spec.in tit.de test.§.1.versi.quid si quatuor homines, & ibi vide omnino.to. And.& ad hanc Doctrinam traditam per Bar.hic,adde Bal. per illũ tex. in l.omnes,in 1.col.d epis.& cle.& Ang.& Imo. in l.reos. in prin.d duob.reis. Paris:Intellige nisi sit suspectus,etiam q sit idoneus.vt per Augusti. in addi. ad Ang.de malefic.ver.pro quibus autem fideiussit.

LEX XIX.

Si peregre. Tutoribus datis,debet per iudicẽ intra triginta dies nunciari.h.d.Facit ĩ. tit.iii.l..quidãm decedens.§.fi.declara,vt in glo.tua.

TITVLVS SEXTVS.

Qui petant tutores, vel curatores.

LEX PRIMA.

a **Matris.** a Mater tenetur filijs impuberibus petere tutores & curatòres, non adultis.h.d.

ADDITIO

a Matris.De materia huius l. vide Bal.in l.precibus.C.de impu.

LEX II.

1 *Agnati quibus spectat successio ab intestato, quod hodie si non petant tutorẽ pupillo, priuantur successione.*
2 *Dispositio l.sciant.C.de legib.habetur,quòd stricte debeat intelligi, & non extendi ad aliud,quàm loquatur,& num.12.*
3 *Mater, & auia nõ coguntur esse tutrices,vel curatrices, & si nõ petant tutores,quomodo puniantur,& an habeant necesse petere.*
4 *Tutor si in testamento est datus minus solenniter,imputatur succedent b. ab intestato,si non petunt ipsum confirmari.*
5 *Tutores duo legitimi in codẽ gradu quando sunt,an vnus excusetur p aliũ.*
6 *Lex noua quantumcunque odiosa,& pœnalis,debet extendi secundum regulam iuris antiqui.*
7 *Excluso primo a successione,propter negligentiam petendi,secundus nõ habet necesse petere tutorem pupillo.*
8 *Pupillo si extraneus est substitutus & mater, cui primo incumbit necessitas petendi tutorem pupillo.*
9 *Substitutus pupillo quãdo repellatur a successione,propter nõ petitũ tutorẽ.*
10 *Substitutum quæ causa sit iusta excusandi propter tutorem non petitum.*
11 *Mater an admittatur quando substitutus est exclusus,propter non petitura tutorem,vel ipsa etiam excludatur.*
13 *Mater excluditur a successione,& legitima filij, pp substitutionẽ pupillarẽ.*
14 *Matri in pertinentibus ad tutelam præfertur, qui debet succedere , licèt in educatione præferatur mater.*
15 *Mater & substitutus,si aliquo casu excludantur,an alij veniant.*

Si minores. Pupillis petendi tutores sunt a matre , alias priuatur successione , & a libertis qui alias punirentur:& alij agnati,vel cognati possunt hoc facere,sed si ne-
1 glexerint,nõ punienẽ.h.d.Op. † q etiã a agnatis qui sperãt succe-
a dere, imponatur onus petendi tutores.C. de legi. hær. l. sciãt. Sol. Dicit

ADDITIO.

a Menoch. Etiam.Rubeus.consi.81.nu.2.

Dicit gl. intellige in agnatis illis quib. nō deferī hīditas ab intesta-
to. Si.n. deferretur, tūc puniretur, sicut mater d.l. sciāt. & hoc pro-
batur ℥. ad Ter. l.ij. §. quid si nepotib. vbi dicit de auia. ita dicit gl.
a ista sol. a ē directē ꝯ̃ istū tex. q ex pſſe dicit ꝙ hęc necessitas est ma-
tri, & liberis tm̄ imposita, nec de iure antiquo reperitur ꝙ alijs a-
gnatis imponeretᷣ hæc necessitas expresse, nec ꝑ rōnē. Rō n. qua-
re matri imponitur necessitas, ē materna pietas l. matris. C. eo. q̃
rō cessat in alijs agnatis. Nō obst. ꝙ dr̄ de auia. Iō. n. auia est, qa mr̄
fuit, & iō durat ratio mr̄næ pietatis, & appellatione mr̄is ꝯtinetᷣ
auia, & appellatione filiorum ꝯtinentur nepotes in hoc casu d.l.
2. §. & quid si nepotib. ℥. ad Tert. & id ꝙ dr̄ in l. sciant. est noua lex
facta per Theodosiū, q̃ immutat, & corrigit ius antiquum in hoc
l. ꝙ hodie sit necesse agnatis, q̃ sunt successuri ab intestato. petere
2 tutorē ſm formam illius legis, & ista inuestigatio est vtilis: † qa
cum illa lex sit ꝯ̃ ius antiquū dēt strictè intelligi, & non extēdi ad
aliud, q̃ ad id, qd̄ in ea expressum est. l. præcipimus. in fi. C. de ap-
pel. & facit ad multa, q̃ dicam in q. disputata, q̃ ℥. scribā. Op. ista ne
cessitas imponit, qn̄ pupillus nō hēt tutores lītimos, ut hac l. ī pri.
sed ipse agnatus, vel cognatus hodie est tutor legitimus, q̃ sperat
hr̄e hr̄ditatem ergo nō fit necesse petere tutorem. Dicit Dy. intel
ligas hoc. qn̄ datus in testō erat remotus, uel excusatus, ita ꝙ non
uocabantur legitimi, sed locus erat datiuo. l. si quis sub ꝯdōne. ℥.
de test. tut. uel eo casu, quo proximior erat inhabilis inhabilitate
tpali, vel alijs casib. in qb locus ē datiuo, ſm Dy. ꝙ no. Sed ꝯ̃ istud
op. de l. sciant. q̃ loqtur de illo agnato, cui incumbebat onus pe-
tendi tutorē a tpe mortis defuncti. Dicit. n. tex. sciāt illi, q̃ uocaba
tur ad hr̄ditatē pupilli, si mortuo pr̄e īfra annū, & c. sed si pupill⁹
habuit in testō tutorē, q̃ est remotus, uel excusatus, nō debuit ei
peti tutor a tpe mortis, ergo sua ꝙ̃stō non hēt locū, nec dēt extēdi,
cū sit ꝯ̃ ius cōe, ut dixi. Rūdeo, & teneo opi. Dy. ꝙ. n. dr̄ ītra annū
a morte testoris, subaudi, & īminēte necessitate. Hoc ꝓbatᷣ in fin̄ ī
b l. 4. §. si quis hr̄di. ℥. de statulib. Item b aduerte, ꝙ vr̄ colligi ex uer-
bis Dy. ꝙ si successurus ab intestato est tutor legitimus, qd̄ est qn̄
non subest impedimentū, ꝙ eo casu impediatur. si tutorē non pe
tierit. Et sic vr̄, ꝙ si inuentarium non faciat, & nō administret, nō
puniatur ista ꝙ̃stōne. Contrariū credo, sicut determinatum est in
matre, cui. s. delata ē tutela lītima, si ñ administret, legitime punitᷣ
ut no. ℥. ad Ter. l. ij. §. si mr̄. uer. qd si pr̄. Cū n. ipse idē sit tutor lītī-
m⁹ ad ei⁹ curā ptinet inuētariū, & lītime administrare, qd̄ si non
facit, punitur. arg. ad Ter. l. ij. §. idoneos. & seq. Nec ob. quod dicit
Dy. quia fateor, ꝙ non punitᷣ: qa non petijt, sed qa ñ lītime admi
nistrauit. Nō obst. ꝙ hoc nō dr̄ in d.l. sciāt, ut ibi dicam. Op. matri
hodie deferī legitima tutela ꝑ legē, ut in auth. matri & auię. C. qn̄
mul. tut. offi. fungi potest, ergo ei nō imputatur, si tutorē non pe-
3 tierit, cū pupillus hēat cām lītimā, ita rn̄det Dy. † No. ꝙ mr̄ & auia
non cogunt esse tutrices. sed ita demū sunt, si uolūt d. auth. mr̄i,
& auię. iō cū nullus sit legitim⁹, remanēt iura antiqua īcorrecta.
Quod placet. & per hoc determino tex. istum. qui dicit. ꝙ mr̄ tūc
tenetur petere tutores, qn̄ non hēt tutores legitimos. hodie non
pt hēre tutores legitimos pupill⁹ mr̄e existēte, antequā mr̄ sit ī mo-
ra, qa ipsa pfert oīb. lītimis. d. auth. mr̄i, & auię. punitᷣ ergo mr̄ si tu
tores nō petierit, si ī mora fuerit, uel anteq̃ sit ꝑ morā exclusa, ñ
renūciauit, ita ꝙ deueniatᷣ ad lītimum. Et hoc probatᷣ de iure anti-
quo ī d.l. 2. §. si mr̄. uer. ꝙ si pr̄. Sed ſm ista tpa eo casu quo mr̄ nō
pt eē trutrix legitima, excusatᷣ si pupillus hēt aliū lītimum. Et hoc
expresse dicit tex. & gl. no. C. ad Tert. l. matres. Nec puto ꝙ mr̄i ī-
puteᷣ, si nō petijt eos cogi administrare, vel facere inuentariū, qa
huius cura nō vr̄ ei iniūcta. Nec obst. qd̄ dr̄ ī d.l. 2. §. idoneus. & §.
seq. ꝙ ꝙ̃stō punit matrē, si pupillo tutores nō petierit, ut ℥. l. pxi. &
d.l. 2. §. si mr̄. No. ꝙ dicit, petierit, qd̄ est futurū, uel preteritū subiū
ctiui, & sic dēt intelligi cū effectu. l. j. in fi. ℥. ꝙ qsq; iur. Vū in peti-
tione ab ea requiritᷣ plenū officiū d. §. idoneos. hoc est, ꝙ petat cū
effectu, ut dixi, & ita loquitᷣ gl. in d.l. mr̄es. C. eo. Sed qn̄ lītimus su
best, nulla necessitas imponit sibi aliquo iure. ergo nō dēt puniri.
Nō ob. qd̄ no. gl. in d. uer. ꝙ si pr̄. ī l. 2. ℥. ad Tert. qa ibi loqtᷣ, qn̄ lo
cus nō erat lītimo pp uolūtatē defuncti, q̃ uoluit matrem admini
strare tutelā lītimam, & sic intellige, ꝙ ibi nō erat lītimus. Idem di
cerē hodie in alia muliere, quæ succederet ab intestato, ut nō pu
niatᷣ, ꝑ l. sciāt. si pupillus hēt tutorē legitimū, licèt non administra
ret, qa nulla lex reperitᷣ. Nā l. sciāt. īponit necessitatē, ꝙ faciat ei da-
ri tutorē, qn̄ uero lex facit eū, nō loquitᷣ, & idē dicerē in substituto
4 pupillr̄. † Quæro qd si in testō est datus tutor minus solēniter? Rn̄.
5 ipu tetᷣ cis: nisi petat ꝯfirmari, ut l. credēdū. in prin. ℥. eo † Quæro,
qd si sunt duo lītimi eiusdē gradus, an vnus excuset ꝑ alrū? Rn̄. si
quidē unus gerat, & lītime, alius excusat, ar. l. credendū. 2. rn̄. ℥. eo.
Sed si uterq; negligat, uterq; punitᷣ, ꝑ l. si maritus. ī prī. ℥. de adul.
Sed si dicas, qūo hoc, cū l. sciāt. loquatᷣ in eo casu quo ñ sunt tuto
6 res lītimi, ergo nō debet extēdi ad istū casum. Rn̄. † lex noua quan
tumcūq; odiosa, & pęnalis, dēt extēdi ſm regulam iuris antiq, ut
no. in l. ꝙ uero. ℥. de legi. Sed l. antiqua cautum est, ꝙ si ille, cui in
cūbit hæc necessitas hoc faciēdi, negligat, puniatᷣ d.l. 2. §. idoneos.
circa fi. ergo & c. sed qn̄ est alius lītimus, nō ipse, tūc hęc necessitas
7 sibi nullo iure īponitᷣ. † Quæro, primo excluso a successione ꝑ
negligentiā, an scdo incumbit necessitas petendi tutorem? Gl. hic
in fi. dicit, ꝙ non. Idē no. in l. nepotib. C. eo. & d.l. sciant. ꝙ est ve-

8 rū, ut declarabo in q. disputata, q̃ ℥. ponā in tertio puncto. † Quæ-
ro, qd si est substitut⁹ extraneus, & mr̄, cui primo necessitas incūbit?
Circa hoc disputaui vnā qō. q̃ hic insero de uerbo ad uerbū, quæ
talis est. Pupillus, cui erat extraneus pupillr̄ substitutus, decessit post
annū a morte pr̄is, nullo ei existente, uel petito tutore a substitu-
to, uel matre, qritᷣ an illius hr̄ditas deferatᷣ substituto, uel matri,
uel neutri? Et primo videamus de persona substituti, ꝙ nō admit
tatᷣ, vr̄ casus C. de leg. hær. l. sciāt. & ꝑ ista parte ꝯ̃ eū non est aliud
allegandū. Contra, qd̄ ipse extraneus substitutus admittatᷣ. Primo ꝑ
batᷣ, qa vr̄ casus. ℥. de excu. tu. l. amicissimos in prin. ubi pp tutelā
non administratā non repellitᷣ ab hæreditate sibi delata ex substō
ne. Facit. C. de exc. tu. l. tutor petitus. §. j. & casus vr̄ in l. credendū.
§. si uero maritus. ℥. eo. ubi pp nō petitū tutorē non pdit id, qd̄ u:
nit in iudicio defuncti. Scdo sic. ille cui incūbit onus petē. di tuto-
res, tūc teneᷣ, qn̄ nullus est, cui tutela legitima deferatᷣ, ut no. C. ad
Tert. l. matres. sed hic mr̄ est, quæ oēm legitimū excludit, seu præ
cedit, ut in auth. mr̄i, & auiæ, & ī corpore vn̄ sumitᷣ. ergo substitu
tus excusatᷣ si nō petijt tutores. Tertio sic. Quando sunt duæ cau-
sæ, quarū vna est naturalis, alia accidētalis, naturalis præferᷣ, ut ℥.
de tutel. l. q hēt. ī prin. & de lib. & posth. l. filio quē. ī prin. Sed hic
est mr̄ cui incūbit on⁹ petēdi tutorē, ex cā nāli, qa mr̄na pietas fa
cit eā ad hoc teneri. C. eo. l. mr̄is. & l. fi. Itē est substitutus cui incū
bit on⁹ petēdi tutorē p accidēs, qa substitutus. d.l. sciāt. ergo mr̄ ei
anteponitᷣ. Nō pōt ergo substituto imputari negligētia, donec eā
pcedit mr̄. l. fi. C. q admi. ad bo. pos. & d succes. edi. l. j. ī prin. cū si.
c Quarto sic. c Non teneᷣ facere qs id, qd̄ factū ñ releuaret aliquid
vt ℥. si qs in ius voc. nō ier. l. 2. in fi. de arb. l. arbiter calēdis, & vt le
ga. no. ea. l. hæc stipūo. §. diuus. cū si. Sed si substitutus petijsset tuto
rē, nō releuaret aliquid, qa mr̄ in petēdo pfert, adeo ꝙ iudex dēt
dare eū, quē petit ipsa, ut in Auth. de nup. §. si quis aūt tutelā & gl.
hoc tenet ī l. si qs sub ꝯdōne. ℥. de test. tu. Scdo videamus de mr̄e,
& quo iure repellitur a successione, si nō petijt tutorē. Sunt casus
multarū legū. ℥. ad Ter. l. 2. §. si mr̄. C. eo. l. matres. & q petāt tuto-
res. l. matris. & l. fi. & Insti. ad Ter. §. pen. Eꝯ̃, ꝙ mr̄ admittatur ad
hr̄ditatē, ꝓbatᷣ. Primo sic, tutor testamētarius pfertur mr̄i, authē.
matri & auiæ, & in corpore vn̄ sumitᷣ. ergo cadē rōne substitutus
cui incūbit onus petēdi tutorē, in petendo pfertur matri, cū a te-
statore sit substitutus. Nō est ergo imputandū matri, si non petijt,
qa nec ad petēdū fuisset admissa. Scdo, sic tūc matri imputatur si
nō petijt tutorē filijs, qn̄ ipsa hēt ius succedendi, & nullo iure est
priuata, ut ℥. ad Ter. l. 2. §. si mr̄. cū simi. & iō dūt leges, ꝙ eis quorū
cā succedēdi non est prima, nec potior in succedēdo, nō imputatᷣ
si tutorē nō petierūt. l. 2. & fi. ad Ter. & C. qui pe. tu. l. nepotib. &
no. C. de legi. hær. l. sciāt. Sed in ꝓposito in succedēdo cā substitui
pupillariter est prima, & potior, ergo mr̄i nō imputatᷣ, si tutorē ñ
petijt. Tertio sic, tūc mr̄i imputatᷣ, si tutorē nō petijt filijs. s. qn̄ filij
decesserunt intestati, vt ℥. ad Ter. l. 2. §. si mr̄. ibi, itestatorū filiorū,
& ℥. eo. l. credendū ubi similiter dicit intestatorū filiorum. Sed qn̄
pupillus hēt substitutum pupillariter, non pōt dici intestatus. er-
go, & c. Vr̄ ergo in dictis legib. casus ꝑ mr̄e, cū nullo alio mō pu-
pillus possit esse testatus, nisi habendo substitutū, & tunc eo casu,
lex non grattat matrē in petendo tutorē. Quarto sic. Qn̄ filius de-
cessit pubes, mr̄i non imputatᷣ, si tutorē non petijt. Rō, quia tūc si
lius ipse potuit sibi prouidere testādo, uel petendo curatorem, ut
C. ad Ter. l. matres, & C. q pe. tu. l. matris. in fi. Sed ista eadē rō est
in casu ꝓposito, qa ꝓuidit filio pr̄ testādo, & ēt dādo sibi psonā, q̃
petat tutorē. ergo nō est qd mr̄i imputetᷣ. Quod neutri deferatur:
Probatur primo, qn̄ plurib. incūbit onus petēdi tutorē pupillo, si
vterq; negligit, unus ñ excusatᷣ pp aliū, sed ambo puniunt, vt pa-
ter in mr̄e, & liberto, vt hac l. & C. q pe. tu. l. 2. ita in ꝓposito sub
stitutus ñ excusatᷣ pp matrē, & sic tanq̃ negligēs non pōt succede
re, ꝑ l. sciant. C. de legi. hær. itē mr̄ non excusatᷣ pp substitutum, &
sic ēt ab hæreditate excludiᷣ ipsa, ꝑ dicta iura Secundo sic. Regu-
lariter qn̄ plures teneᷣ ad dandū aliquid, vel faciendū, unus pp
aliū nō excusatᷣ: imò nihil ꝓhibet oēs in penam constitui, vt ℥. de
verb. obl. l. 2. §. j. & §. fi. & l. 4. §. Cato. & d duob. reis. l. fi. Ita ī ꝓposi
to nec mr̄ pp substitutū, nec substitutus pp matrem, excusatᷣ: sed
vterq; cadit in pęnā, & sic successione priuatᷣ. Tertio sic. Qn̄ pluri
bus incūbit onus faciēdi aliqd, licèt sint talis ꝯdōnis, ꝙ vn⁹ alteri
pferatᷣ, tn̄ donec vnus præoccuper, ambo dr̄r simul teneri. ar. ff. d
adul. l. si marit⁹ puenerit. in prin. vbi vr̄ qō nr̄a. Licèt ergo in petē
do tutorē mr̄ pferatᷣ substituto, & substitut⁹ mr̄i, tn̄ quilibet ē in
mora, donec ad iudiciū ꝓcesserit, & sic vterq; excludiᷣ, & alij succe
dēt. Quarto sic. Qn̄ fili⁹ decessit īpubes, mr̄i incūbit on⁹ petēdi tu
torē filio, iure quodā nāli, pp maternā pietatē, vt C. e. l. mr̄is. & l. fi.
& ibi no. Sed hæc pietas materna non tollitᷣ, licèt filiū hēat substi-
tutum

ADDITIONES.

a Io. Fr. Ru. Istā sol. No. hic vnam contrarietatem Bar. quia dum hic constituit diffe rentiam inter matrem, & alios agnatos in petendo tutorem, contrarium vult in d.l. sciant. & in l. 2. §. eo nfestim. ℥. ad Tert. & vtrobique no. Alex. Pōt solui, ut no. in d. §. confestim, s. ꝙ non sit differentia respectu tpis ad petendum, & priuationis, ut in cōtrarijs, sed respectu necessitatis petēdi olim erat, ut hic, nō āt secus.

b Pom. Item. Vide Auth. conf. 4. in 1. col.

c Pom. Quarto sic. Vide Fel. in c. ex transmissa. uer. limita tamen, de præscrip.

tutum. Durat ergo rõ legis, & sic lex. Itẽ substituto incũbit onus
petendi tutorẽ pp spẽ successionis, quæ spes durat ẽt si sit mr̃, sqd
apparet, Cũ ergo rõ legis duret in vtroque, vr̃ q vterq; excludat,
& alij succedãt, Sol. In qõne pdicta primo vidẽdum est de psona
substituti. Circa † q̃ dico, q si quis vellet cũ repellere, qa cũ tutor
9 esset testamẽtarius, vel lr̃imus, vel datiuus, & se excusat, non põt,
vt j. de exc. tu, amicissimos, in prin. & l. tutor petitus, eo. tit. in §. i.
& iste casus non ptinet ad qõnẽ nostrã. Si vero vult qs substitutũ
a subslõne repellere, qa pupillo nõ hñit tutorẽ nõ petijt. tunc aut
pp hoc vult qs substitutũ repellere a substõne fideicõmissaria, &
nõ põt, qa illud ɔsequit̃, vt ex bonis testõris, nõ pupilli, j. eo. l. cre
dẽdũ. §. si vero maritus, & intelligũt Doc. l. sciãt. C. de legi. hære.
Aut qs vult repellere substitutum a substõne directa pupillari, &
tũc excludit, si intra annũ cessauit, d. l. sciãt. hoc no. qd̃ intelligo, ni
si excuset̃ ex aliqua iusta cã vt diximus in matre, j. ad Treb. l. 2. §
mr̃, & §. seq. qd̃ no. C. ad Ter. l. matres. † Itẽ intelligo iustã cãm esse
10 si substitut⁹ ignoraret se substitutũ vt C. q pe. tu. l. cũ a matrib. &
arg. j. ad Ter. l. 2. §. si mr̃. ver. sed si forte absens. vbi pp absentiam
mr̃ excusat̃. e. mõ pp ignorãtia facti, facit de iur. & facti ign. l. j. &
qs ordo ĩ bo. pos. ser. l. i. ĩ prin. nec excusat̃ substitutus iõ, qa pupil
lus matrẽ hẽt, vt oñditur. rõnib. prædictis factis p hac parte ad ex
cusandũ substitutũ. Nõ ob. l. amicissimos, & l. tutor petitus. de ex
cu. tu. & l. credẽdũ, ut s. patet Non obst. scda rõ q̃ dicit substitutũ
excusari, qa mr̃ est, cui lr̃ima tutela defert̃, qa illa ñ est, nec cogit̃,
sed ei pmitt̃ si vult, vñ pp cã ñ excus̃ substitut⁹, qn peter̃ dẽat,
ita determinat Dy. hic, qd verũ est. Nõ. n. spes eius, q põt esse, excu
sat aliquẽ a petẽdo tutorẽ interim. Sufficit. n. q tũc ĩt hẽat defen-
sores, vt hac l. Nõ ob. tertia rõ. s. q cã nãlis pfert̃ cãæ accidẽtali, qa
illud verũ, qñ effectus illarũ cãtum se nõ ɔpatiunt̃ ad inuicẽ. Se-
cus qñ se ɔpatiunt̃, & vna ɔcurrit cũ alia, qd patet p oĩa iura, ĩ qb.
ɔcurrit obĩo nãlis, & ciuilis. ita in pposito, nil impedit qn mr̃ te-
neat̃ petere, & ẽt substitutus, sicut tenet̃ mr̃, & liberti, vt hac l. Nõ
obst. quarta rõ. s. q si substitutus peteret nil releuaret, cũ iudex de
beat dare petitũ a mr̃e, qa illud ñ est verũ s̃m opi. multorũ, ut di
xi in l. si qs sub ɔdõne, s. de test. tu. Seu posito, q illud esset uerum,
tñ pp hoc substitutus nõ excusat̃ qa interim donec mr̃ tacet, sub
stitutus dr̃ ẽẽ in mora, & ei currit tps, licet mr̃ veniẽs pfert̃. vt j.
11 de adul. l. si maritus puenerit. in prin. q casus ẽ no. ad hoc. † Scdo
videndũ est excluso substituto, an mr̃ admittat̃, an vero ipsa ẽt ex
cludat̃, qa tutorẽ ñ petijt, & loquor de mr̃e maiore xxv. annis, q̃
nullã excusationẽ hẽt, de illis, q̃ ponunt̃ in d. l. 2. §. si mr̃ j. ad Ter.
& qd̃ no. C. ad Tertul. l. mr̃. Solum ergo hic est inuestigãdũ an iu-
sta cã sit excusandi matrẽ, qa pupillus hẽt substitutũ. Et ad hoc vi
dendũ pmitto, q de iure Digestorũ necessitas petendi tutores in-
cũbebat solũ mr̃i, & libertis. & nullus alius pp nõ petitũ tutorem
priuabat̃ hr̃ditate: nisi mr̃. & auia, vt expsse dr̃ tex. hic, & j. ad Ter.
l. 2. §. si mr̃. ver. filijs ãt. p iura uero Codicis fuit ĩtroductũ, ut hęc
necessitas imponat̃ veniẽtib. ab intestato & substituto, alias priue
tur hr̃ditate, ut C. de leg. hære. l. sciãt. licẽt gl. ĩ d. l. 2. q pe. tu. videat̃
velle intelligere istũ tex. ut nõ ɔdicat l. sciãt. Sed veritas est qd̃ dixi
. s. q olim alij libertis, mr̃e, & auia, ñ tenebant̃ petere tutores, vt hic
expresse dixit tex. Nec rõ, q̃ hic hẽbat locũ in matre, hẽbat locũ in
alijs venientibus ab intestato. Nam rõ est materna pietas, vt C.
eo. l. matris. §. fina. ibi no. quæ rõ hẽt locũ in matre, & auia, non in
12 alijs. † Ex hoc ɔcludo, q cũ d. l. sciãt. corrigat iura ãtiqua ĩ hoc, &
sic est ɔ ius cõe, dẽt stricte intelligi, ut ñ extendat̃ ultra id, qd̃ in d.
l. expressum est, ut dr̃ tex. C. de app. l. pcipimus in fi. & de leg. l. qd̃
vero, & l. in his. Sciẽdũ est q ẽt mr̃i imponit̃ necessitas petẽdi tu-
torẽ ɔfestim. i. cũ primũ poterit, ita q annũ ñ trãscendat, ut j. ad
Ter. l. 2. §. ɔfestim. sed alijs succedentib. ab intestato, & ẽt substitu-
to dat̃ annus ĩ l. sciãt. licẽt qdã Doc. Mod. dicãt, q l. sciãt. dẽt intel-
ligi, vt loquat̃ d̃ anno, s̃m formã d. §. ɔfestim. s. q statim teneat̃ cũ
pt̃, licẽt annũ nõ possit trãscendere. Pro quib. facit tex. d. l. sciãt. cũ
a dicit s̃m legẽ nõ petierit intra annũ, & e. ex eo. n. a q dr̃ s̃m legẽ, vr̃
se referre ad d. §. ɔfestim. sed hoc nõ est bñ dictũ Nã illud, qd̃ dr̃
s̃m legẽ, refert̃ ad uerbũ petierit. Est ergo sensus talis, s̃m legẽ, hoc
est s̃m modũ legitimũ, & pmissũ eis in petẽdo tutores, & sic se re
fert ad hãc l. Mutat̃ ergo ista l. ĩ hoc, qa olim petebãt, si uolebãt ex
permissione legis, hodie imponit̃ necessitas, ut si ñ fecerint, q di
b cta lex eis pmittit, pdãt hr̃ditatẽ. Itẽ statuit̃ eis tps, q hoc faciãt b, ĩ
tra annũ. Nec est mirũ, si mr̃ astringit̃ pl⁹ q̃ alij uenientes ab intesta
to, quia in ea est duplex rõ. s. materna pietas: itẽ spes succedẽdi. Et
ista interpretatio tanq̃ benignior admittẽda est l. benignius. s. de le
gib. maxime cũ d. l. sciãt sit ɔ ius cõe, & ẽt pœnalis. His pmissis di
co matrẽ ñ teneri, si nõ petit tutorẽ filio intra totũ illud tps, intra
13 qd̃ substitutus põt petere. Quod sic probo: Certũ est † q mr̃ exclu
dit̃ a successione filij, & a lr̃ima pp substõnẽ pupillarẽ, ut C. de im
pub. & alijs subst. l. precib. & s. de inof. test. l. Papinia. §. sed nec im
pub. e X. d̃ test. c. si pr̃. lib. 6. Sed ei, q excludit̃ pp testm̃ a debita por
tione, sibi licitũ est omittẽdo facere qd̃ põt, ut ille intestatus dece
dat, nec vr̃ dolo, nec culpa facere, sed iuste dr̃ facere, & oĩ pœna
excusat̃. Et istud est multũ approbatũ p Iurisc̃osultos, ut j. de le. 2
. cũ pr̃. §. Titio. & si qs omis. cau. testa. l. excusatus. & l. qa ãt. §. nõ
simpr̃. & ibi no. & §. si pronus. & de inof. test. l. Papinian⁹. §. qm̃
ẽt sitaria, & ẽt pp factũ pr̃is põt omitti hr̃ditas ex testõ impube-
ris, ut sic impubes decedat intestatus. ut j. de acq. hær. l. Iulianus
alias incipit, si pupillus. Licitũ est ergo mr̃i intra illud tps, qd dat̃
substituto ad petẽdũ tutores, facer̃: ut sic substituti excludãt a suc
cessione, & pupill⁹ intestat⁹ decedat. Si. n. diceres matrẽ ĩtra illud
c tps dẽre petere tutores. iã puenire ᶜ substitutũ ut sic pp tutorẽ ñ
petitũ nõ excludat̃ a successione. j. ad Ter. l. 2. §. si mr̃. ver. sed si
forte absẽs, qd eẽt absurdũ, & ɔ rõnẽ pcedẽ: ẽ. Nõ. n. tenet̃ substõ
nẽ ɔseruare: sed magis ĩfirmare. Ad hoc faciũt oẽs rõnes. s. factæ
de mr̃e. Sed si mr̃ eẽt istituta in tabulis pupillarib. ĩ lr̃ima sua, tũc
cessaret rõ pdicta d. l. excusat⁹, & l. qa ãt. §. si pronus. j. si qs omis.
cau. testa. Preterea, si ponim⁹ substitutũ eẽ talis ɔdõnis, q imposs
bile sit cũ excludi pp excusationem prædictã, ut si substitutus est
minor, nec ẽ possibile cũ effici maiorẽ intra pupillarẽ ætatẽ eius,
cui est facta substõ, tũc. n. ĩ matre cessat rõ pdicta, & si cessauit pe-
tere tutorẽ, priuat̃ hr̃ditate pupilli, si quoquo mõ ad cũ deuoluer̃
tur, substituto mortuo, vel repudiãte p dictã l. 2. §. si mr̃, j. ad Ter
tul. & hic & C. eo. tit. l. mr̃is. cũ si. nec excusat̃ mr̃ pp substitutũ,
hoc. n. nulla l. cauet̃. Licẽt n. sit substitutus adhuc subest materna
pietas, q̃ facit cã teneri, vt pbat̃ s. in allegationib. p tertia parte fa
ctis. Nec obstãt rõnes factę s. ad excusãdũ mr̃em. Nõ. n. obstat pri
ma rõ. q̃ dt q substitut⁹ in petione dẽt pferri, iõ mr̃ dẽt excusari,
qa posito, q eẽt verũ, substitutũ pferri. tñ interim dũ ambo negli
gũt, vtriq; imputat̃ negligẽtia. l. si marit⁹ puenerit. ĩ pri. j. d̃ adul.
Sed an substitutus pferat̃, põt esse dubiũ. Pone matrẽ, & substitu-
tũ ɔcurrere ĩ petitione tutorũ & petũt diuersos, qd faciet iudex?
Rñ. nõ tenet̃ sequi ɔsiliũ matris, nec substituti. ut j. eo. l. fi. & dixi
plene in l. si qs sub ɔdõne. s. de test. tut. Sed si vult, ñ puto eũ erra-
14 re, si pferat substitutũ. Nã † in his q̃ ptinẽt ad tutelã pfert̃ q sperat
succedere, licẽt in educatione pferat mr̃. C. vbi pupil. educari de.
l. fi. & ibi no. p gl. Nõ obst. rõ scda, qa illa rõ nõ pcedit in mr̃e. Nã
ẽt si nõ sperat succedere, materna pietas facit eã teneri ad petẽdũ
tutorẽ vt dictũ est. Nõ obst. rõ tertia, qa dictæ leges imponũt ma-
trib. necessitatẽ petẽdi tutores filijs simpr̃. Sed ñ priuãt eas suc-
cessione filiorũ intestatorũ. Vnde sufficit ad priuandã eã, q tps,
quo mr̃ vult succedere, filius reperit̃ intestatus. Et sic fateor, q de
iure antiquo. si mr̃ esset substituta, ñ priuaret̃ illa successione, qa
filius ñ est intestatus: sed hodie priuat̃ p l. sciãt. Nõ ob. quarta rõ,
qa licẽt testõr puiderit filio de hr̃de, nõ tñ puidit de tutore, nec
de eo, q peteret tutorẽ directo, licẽt lex ipsi substituto necessitatẽ
15 imponat petẽdi tutorẽ. † Tertio ᵈ est vidẽdũ, an aliquo casu exclu
d dat̃ mr̃, & substitutus, & veniãt alij. Et ɔstat, q possibile est substi
tutũ excludi qa nõ petit tutorẽ matrẽ vero morte uel repudiatio
ne. Itẽ cõ, matrẽ excludi pp tutorẽ non petitũ, substitutũ repudia-
tione, uel morte, tũc sine dubio uenĩũt alij. Dubium uero est, an
substitutus, uel mr̃ possint excludi pp ñ petitũ tutorẽ, q̃ dubietas
descẽdit ex eo, q lex vr̃ uelle, q prio excluso pp ñ petitũ tutorẽ,
q nõ excludant sequẽtes. l. 2, in fi. ad Ter. & no. C. qui pe. tu. l. ne-
porib. & d. l. sciãt. d̃ leg. hær. & hac l. Siue ergo mr̃ excludat̃ prio,
ñ dẽt postea excludi substitutus: siue cõ. si primo excludat̃ substi-
tutus, nõ dẽt postea mr̃ excludi. Sed ad hoc dicẽdũ est, q alias de
iure antiquo, alijs a mr̃e, & auia, nõ imponebat̃ necessitas petẽdi
tutores, ut dictũ est, iõ matre exclusa sequẽtes agnati nõ poterant
excludi, pp negligẽtiã. ita loq̃t l. 2. in fi. j. ad Ter. & gl. s. alle. Sed si
e esset mr̃, & auia, ᵉ cũ utriq; imponat̃ necessitas petẽdi tutores, pu-
to ambas posse excludi pp negligentiã, per rõnes superius factas
pro tertia parte. Lex. n. necessitatem imponit auiæ, nec distinguit
vtrũ pupillus hẽat matrẽ uel ñ: credo tñ, q prius matrẽ dẽat expe
ctare: nec dẽat auia matrẽ pcipita festinatione puenire, ut j. d̃ iur.
fis. l. edicto. §. cũ ante. & C. de his. quib. ut indi. l. sororem, & quod
ibi no. C. qui adm. ad bo. pos. l. fi. Nec ob. j. de adul. si maritus pue
nerit. & q s. dictũ est, Rñ. ad illã l. Nã mr̃, & auia vocant̃ ex eadẽ
cã, s. pp pietatẽ maternã, q̃ cã respicit matrem p prius, & auiã p
posterius, & illo ordine incũbit ei onus petẽdi tutorẽ. Sed mr̃, &
f substitutus uocant̃ ex duab. causis separatis, ᶠ quarũ quælibet se
hẽt ad quẽlibet p prius, & eis simul incumbit onus petẽdi tutorẽ
per prius. s. matri, rõne mr̃næ pietatis substituto rõne speratæ suc
cessionis. Sic ĩ d. l. si maritus, puenerit. puocat̃. n. pr̃ ad dolorẽ, rõ
ne paternitatis, maritus, rõne maritalis affectionis. Licet. n. ista rõ
sit magis intensa. l. 3. in fi. j. de adul. nõ tñ est per modum prioris
& iõ ɔcurrũt & simul currit tps de iure antiquo. d̃ iure vero Cod
cis p l. sciãt, dico, q illa pena imponit̃ solũ illis, quorũ est prima
spes successionis pr̃e mortuo, ut ex tex. hui⁹ l. manifeste colligit̃

S: ergo

ADDITIONES.

a Pom. Ex eo enim. Vide ad hoc Pau. cons. 90. in 2. dub. 2. vol.
b Alex. Quod hoc faciant. Sed q idẽ sit in alijs, qd̃ in matre, tenet Car. in d. §. cõf
stim. & in d. l. sciant. & sic est contra ius. & de hoc p Bal. in d. l. matres. C. ad Ter
c Alex. Ios. Peruenire. Antiquissimi codices habent, iam præuenire substitutus
& sic propter tutorem non petitum excluderetur a successione, quæ lectura m. gi
conformis est textui adducto, si subtiliter inspiciatur in vers. nisi forte d. §. si m
ter. Sed quo ad ver. sed si forte absens, lect. huius vol. verior est, dummodo intel
ligas non excluderetur. s. substitutus a successione.
d Men. Tertio. Late Tiraquel. de retract. conuentio. §. 2. glo. 1. nu. 79.
e Alex. Mater, & auia. Vide Bal. in d. l. matres. C. ad Ter.
f Causis separatis. Vide Bar. in cons. incip. And. Martini condidit.

a Si ergo primus excludit͏̃ pp nõ petitũ tutorẽ, alius ad quẽ incipit ptinere spes successionis, nõ priuabit͏̃ ea, si tutorẽ nõ petijt, q.a lex illa hoc nõ đt nec dēt extẽdi. cũ sit ɔ̃ ius cõc, vt s. ĩ primo puncto ostẽsum est, & sic gl. ĩ d. l. sciat bñ loqt͏̃. Nũc ad ppositũ dico, q. possibile est substitutũ, & matrẽ simul excludi, pp ñ petitũ tutorẽ, vt si est substitut⁹, & mr̃i ĩ tabulis pupilarib. est relicta lĩtima, vt dcm̃ ẽ ĩ scđo pũcto. Itẽ si substitut⁹ est exclusus primo pp ñ petitũ tutorẽ, & tũc incipit currere tps mr̃i, cessat. n. cã pp q̃ excusabat͏̃. Matri .n. oĩ tpe quo filius eget tutore, imponit͏̃ necessitas, hoc ẽ siue tpe mortis, siue postea, iõ leges vulgares ad hoc allegatę dicũt matrẽ puniri si priorib⁹ reiectis, alios ñ petierit. Sed si poneres matrẽ primo excludi pp nõ petitũ tutorẽ, q.a prĩo ei ĩcũberet on⁹, tunc ipossibile est substitutũ excludi. Exẽplũ, pupillo est substituta mr̃ prĩo loco. extne⁹ scđo loco, tunc si mr̃ excluderet͏̃ pp nõ petitũ tutorẽ, nõ excluderet͏̃ substitut⁹ postea, q.a mortuo prẽ pupilli prima spes successionis ñ erat talis substituti, & sic ad eũ nõ porrigit, d. l. sciãt. Disputata fuit hæc q. p me in ciuitate Perusij, anno Dñi 1360.

ADDITIO

a Alex. Primus excluditur. Contrarium tenet Bar. in l. nepotibus. C. qui pe. tut. Et vide quod no. in l. quid ergo. §. 1. de infa.

LEX III.

a **§. Si quidem.** Qui litigaturus est cum pupillo non dēt ipse petere tutorẽ, sed alijs nunciare, quibus negligẽtibus iudici debet referri. h. d. No. ibi, hoc ipsum, &c. q debet iudici notum hoc fieri, quomodo illi qui præferuntur iure petendi, hoc negligunt. dixi tibi plene in l. tutor si fuerit petitus. s. tit. j. ver. sed tunc, quæro quid si iudici.

ADDITIO.

a Si quidem. Ibi in tex. ipse quidem non petit, &c. Et sic no. in materia huius titu. q quilibet potest petere dari tutorem pupillo, etiam si tutor talis dari non potest. l. 2. & ibi Bal. C. de neg. gest.

1 *Minor vbi potest per se stare in iudicio, tot si procuratorem constituere*

a **§. Curatores.** a Minores petunt sibi curatores per se, vel procuratorem: h. d. Quæro qualr constituat͏̃ pcurator a minore. Glo. variant. Ista est ✝ veritas, vbicũq;

b minor hẽt legitimã personã stãdi in iudicio per se. põt ɔstituere pcuratorẽ, nec requiritur curator, vel tutor, ita loqui͏̃ iste tex. Facit j. de minor. l. sed & si vnius. §. idẽ rñdit alias ait. & j. de manumiss. vind. l. ẽt. §. si absens, & j. rem ra. ha. l. 3. §. j. & qđ ibi no. & p Inno. ex͏̃ de rest. spol. in c. ex parte. Quæro, an alius possit petere pro minore cauendo de rato? Respon. sic. l. mutus. §. is qui. s. de procu.

ADDITIONES.

a Alex. Curatores. No. q illis casibus quibus potest tutor esse in iudicio, potest cõstituere procuratorẽ per se solũ. Et qui sint illi casus, vide per glo. & Inno. c. ex parte. el 1. de appel. & no. in l. 1. in prin. C. qui legi. per. Et adde tex. in c. fin. de iud. in 6, per Bar. in l. neque. C. de procu. & in l. inuitus. §. is qui. & ibi glo. & Gui. Leo. ti. & Bal. in l. etiam. de manu. vind. per Innoc. in cap. cum l. & A. de re iud. per Mod. in c. intelleximus. de iud.

b Pom. Ista est. Vide Aret. in l. 1. §. pupillus in prin. ff. de acq. poss. Men. Nenizan. consi. 17. nu. 68.

LEX IIII.

Curatorem, Tutor non põt petere curatorem pupillo, & qui legitime non petierit tutorem, pro non legitimo habetur. h. d. & breuiter.

LEX V.

Qui qualitercunque, Remotus a tutela non tenetur p alium petere h. d.

LEX VI.

Decreto, Not. q priores possunt dare aliquem iudicem & tutorem. h. d.

LEX VII.

1 *Tutoris datio, an valeat facta a iudice, sine inquisitione.*

a **Credendum,** a Mater, quæ tutorẽ nõ petijt ɔfirmari, vel in locũ excusati alium dari, cũ alius nõ superesset pdit successionẽ filij, nõ id qđ ei debet͏̃ ex testõ mariti. nec sibi ĩputat͏̃, si vt suspectũ nõ petijt remoueri. h. d. in prin. Secũd. ĩ rñsũ declara p ea q̃ dixi s. l. 2. Opp. ad ver. si vero maritus. C. ad Tert. l. oẽm. & de leg. her. l. sciãt. Glo. sol. b veritas ẽ: q. eq. d mr̃i

b debet͏̃, vt ab ipso pupillo, istud pdit͏̃: sed hic fideicõmissum debebat͏̃, vt ex bonis mariti, iõ non perdit, q.a circa bona mariti mr̃ nõ deliquit, s̃m Ia. de Are. & Pe. & no. p Cy. ĩ d. l. sciãt. Examina, vt in

1 qõ. disputata. s̃. co. l. 2. in j. puncto. ✝ Venio ad fin. & q̃ro mater pe-

c tijt tutorẽ filio, quẽ iudex dedit sine ĩquisitione, an valeat? Vr̃ q nõ: Dr̃. n. hic, q datus a matre nõ ɔfirmatur sine inquisitione. Contrariũ est verũ. Licẽt, n. iudici cũ inquisitione, & sine, dare tutorẽ. l. qui habet. §. pen. s̃. de tu. Nõ obst. iste tex. quia qñ mr̃ petijt tutorẽ dari ĩ testõ filio, tũc iste nõ ɔfirmabit͏̃ sine inquisitione, ad hoc, vt hẽat vim tutoris ɔfirmati, q. pfertur alijs legitimis & datiuis, vt dixi in l. j. s̃ de ɔfirman. tu. Sed si mater petijt tutorẽ simpl̃r, & iudex ɔfimat sine inquisitione, vt sit tanq̃ simplex datiuus, licet ei & posset ẽt absq; matris petitione facere. Ita intelligit glo.

ADDITIONES.

a Barb. Credendum. Vide Bar. in consi. 18. inci. & viso testamento condito per Benedictum. vbi loquitur de venientibus ab intestato, vtrum perdant successio nem per negligentiam matris.

Poma. Vide ad hunc tex. Rom. consi. 267.

b Alex. Glo. sol. Hanc gl. in ver. tu dic, pro. no. alleg. Old. in cõsi. 99. et est in simili alia gl. in l. precibus. in ver. fideicõmiss. quas damnaui in d. l. precibus. C. de imp. & in l. Cẽturio. post Bar. j. de vulg. & pup. p illũ tex. in c. si pr̃. de test. lib. 6. Men. Aretin. consi 40. in fin. Dec. consi. 245. in fin.

c Alex. An valeat. An valeat semper tutelæ datio sine inquisitione, vide l. j. C. de cõfir. tu. & vide q no. in l. 1. C. de tu. qui non satis.

Men. Curt. sen. consi. 47. col. 2. ver. 3. coadiuuatur.

TITVLVS VII.

De administratione, & periculo tutorum, & cur.

Continuatio est de se manifesta.

LEX PRIMA.

1 *Tutor an cogatur administrare.*
2 *Tutor, vt administret, qualiter cogendus.*
3 *Tutor quando cogitur administrare officio iudicis, nec libellus nec ordo iudicij requiritur.*
4 *Tutor si vult gerere, & alius non admittit, quomodo prouideatur tutori.*

GErere. Tutor cogit͏̃ administrare, & ad eum spectat periculũ ex quo! scit se datũ. h. d. Opp. q tutor nõ cogitur administrare. j. de auth. tuto. l. si tutor. Solu. hic loqtur in tutore, qui nunq̃ gessit, ibi in eo qui aliqñ gessit, nñ ĩ ali quo actu nõ vult authorare: ĩ quo distingue, vt ibi. Ratio vt ille, qui, nunq̃ gessit incipiat teneri actione tutelæ, ideo cogitur. Sed opp. ẽt ille q nunq̃ gessit tenetur vtili. l. ita autẽ. §. gessisse. j. eo. sed inter vtilem & directam non est dr̃ia l. actio. s̃. de neg. gest. ergo non vr̃ rõ, quare hic magis cogatur, q̃ ille, qui gessit aliquid. Rñ. ille, qui non gessit, non potest remoueri: nisi pter dolũ, latam culpã & leuem l. hæ. n. §. q nihil. j. de suspe. tut. Sed q gerit, põt remoueri pp dolũ latã, & leuẽ culpã. d. l. hæ. n. & ideo ĩterest pupilli, vt gerat, & pp hoc ppellit, vt hic s̃m Dy. Est & alia rõ validior, q.a. qñ ñ gerit ñ obligat͏̃ fideiussor ex pmissione rẽ pupilli saluam fore. l. ñ quasi. §. illud. rẽ pupilli sal. fore. hõ interest pupilli, vt administret, & cum bonis mo. b⁹ ñ s formet. Ideo

2 oportet §. ñ. s̃. ti. 2. ✝ Quæro qualiter fiat ista coactio. Dicit gl. capis pignorib & mulcta idicta. l. vnica. s̃. si qs ius dic nõ obtemp.

3 & ff. de vẽtre inspicien. l. j. §. j. ✝ Quæro, quo iure fiat ista coactio. Respondetur, q officio iudicis, vt hic patet ex eo, quod dicit, & cogi solent. Puto q non sit necessarius libellus, nec aliquis ordo cum quolibet loco & tẽpote expediri possit. l. qui habet. §. pen.

4 s̃. de tut. & l. ij. de ferijs. ✝ Sed quæro, pone q tutor vult gerere & alius non admittit, qualiter prouidet͏̃ tutori? Respõdeo si est contutor ille, qui ñ admittit, ex hoc põt accusari, vt suspectus. l. act⁹. infra eo. Si vero esset pupillus vel adultus, tunc cogeretur eũ admittere officio iudicis. Dat͏̃ enim ĩuito, ut s̃. de tutorib. & curatoribus datis ab his l. illud. Et hoc est q, dicitur, q, accipitur res per decretũ iudicis l. fin. ĩ fin. C. arbit. tutelæ. Facit l. legitimos. ĩ prin. & quod ibi dixi, de legl. tut. Venio ad versi. ex quo. quem declara plene, ut per gl. infra eo. l. quidam decedens. § fi.

1 *Libellus qualiter formetur, quando agitur contra pupillũ tutorem habẽtem.*
2 *Citari debet pupillus vel minor in prima citatione, vt per se vel per legitimã personam compareat. Item an valeat citatio pupilli facta simpliciter sicut minoris, & intelligitur vt legitime compareat.*
3 *Tutori comparẽti & petẽti dilationẽ ad exhibendũ pupillũ nõ datur dilatio.*
4 *Lis cum quo contestetur, quando agitur contra pupillum tutorem habentem.*
5 *Litem contestari cum pupillo, vel tutore, non differt.*
6 *Tutor semper iurat de calumnia, quando pupillus conuenitur.*
7 *Minor quando suscepit iudicium cũ tutoris authoritate, an sit necesse, quod in quolibet actu authoretur.*
8 *Tutor potest per se in iudicio comparere, licet iudiciũ sit susceptum per pupillum cum tutoris authoritate.*
Lis quando est contestata per pupillũ cum tutoris authoritate, ipse, & non tutor est citandus.
Tutor, si citatur, & non comparet hoc casu, non est contumax.
9 *Pupillus si cõparet in iudicio sine tutore, pceditur cõtra eũ tanquã cõtumacẽ.*
10 *Sententia qualiter formetur in iudicio moto cõtra pupillũ tutorem habentẽ.*

§. Sufficit. Tutor põt defendere pupillũ p se, ut ei defendẽti authorari, put elegerit ipse: sed curator põt defendere adultũ p se, vel ei defẽdẽti authorari, put elegerit actor. Item tutor & curator possunt agere, uel agẽtibus authorari, put ipsi elegerint h. d. & est solennis & magistralis casus. Diuide. Primo loqt͏̃ ĩ pupillo conuẽto. Scđo, in adulto conuento. Tertio, de eis agẽtibus Secunda ibi, in causis autem, Tertia ibi, non denegari. Op quod tutor satisdet. l. uulgo, j. e. Sol. ibi erat dubiũ, an sit tu

a tor, hic u on. ✝ Quæro, contra quem formabitur libellus? gl. dicit

1 quod potest formari ĩ psonã tutoris, & ĩ psonã pupilli. Tu dicas, q ĩ pupillo est electio tutoris, an ipse tũ dcat tutorio noĩe, ã pupillo rñdẽti authoret: & iõ poterit esse practica, q prime citet͏̃ tutor & interroget an ipse velit per se pupillũ defendere, an pupillo defendẽti authorari, ex æqtate l. ubicũq; s̃. ĩ interro. act. & s̃. d pet. hæ. l. qui

ADDITIO.

a Pom. Hic non. Vide Alex. in l. contra pupillum. ff. de re iud.

hę.l.q interrogatus. Et ex hoc reddit̃ actor certus qualr̃ formet libellũ ꝯ pupillũ, & q̃libet bellũ. Vel vt puto, poterit formare gñalr̃ libellũ ꝯ pupillũ, & q̃libet psonā ꝓ eo lr̃ime ꝯparẽtẽ, seu d̃fendẽtẽ, seu iterueniẽtẽ, & ita ad mittit ꝯsuetudo. Rō, q̃a ñ est ĩ ptãte actoris, quẽ ꝯueniat, vt l.j.§ q̃a aũt, j. quor. leg. l. q̃ ĩ hr̃ de. §. eligere. s̃. d̃ tribu. In adulto vero ñ est dubiũ cũ electio sit actoris, vñ pt formare libellũ, vt ĩ ipsũ curato rẽ, vł ipsũ adultũ, vł ẽt simplr̃, vt dixi s̃. ĩ pupillo. Nō. n. ex hoc lędi tur adult⁹, si actori det̃ electio, cũ lex det sibi electionẽ ꝯparẽdi ꝑ
2 se, cũ authoritate curatoris, vel ꝑ curatorẽ tñ. † Quero qualr̃ fiat
a j. citatio l citabũt̃ minores, vł defẽsores eorũ. Nã ĩ adulto ẽ electio
b actoris Rñ. verũ est q̃ ĩ adulto electio actoris ẽ, sed ĩ pupillo dẽt
c fieri citatio alternatiue, q̃ ꝯpareat ꝑ se. vł ꝑ legitimā psonā, vt cui
d dẽter d̃ hic tex. q̃ ẽt pt fieri in adulto, ꝑ rōnẽ q̃ dixi. Puto ẽt q̃ si solus pupillus citet̃, valeat citatio. sicut. n. qñ citat̃ minor, ĩtelr̃ q̃ ꝯpareat ꝑ se, vel ꝑ ꝓcuratorẽ. l. fi. C. d̃ ꝓcu & l. j. ĩ fi. s̃. de ꝓc. ita ĩ pupillo intelr̃, q̃ ꝯpareat ꝑ se, vel ꝑ legitimam psonā. Et q̃ talis citatio valeat. appatet, q̃a si ñ ꝯpareat ad defẽdẽdũ pupillũ, fiat missio in possessionẽ ex primo decreto, licet ñ ex scd̃o, vt j. ex qb. ca. ĩ pos.
3 ca. l. apud Iulianũ. § j. † Quæro, si tutor ꝯpareat & petat dilationẽ
e ad exhibẽdũ pupillũ an dẽat sibi dari? Rñ. non. q̃ĩmo absentes, & infantes oĩno ꝑ se ẽẽnt defendere, vt hic, ĩ tex. & eodẽ mō si agit̃ ꝯ adultũ absentẽ, ñ cog̃t̃ curator eũ exhibere: sed tenet̃ actor di- ctare iudiciũ ꝯ ipsũ curatorẽ, vt hic, ĩ verb. absẽtib. † Quęro cũ quo
4 fit litis ꝯtestō Rñ. ex p̃dictis patet q̃a vel cũ tutore, vel curatore, vł cũ minorib. authoritate ipsorũ, datā electione eis, de q̃b. dixi. s̃.
5 † Quæro vtrũ sit dr̃ia, an lis ꝯtestet̃ cũ pupillo, vel tutore? gl. ĩnuit, q̃ sic, nā si fit cũ pupillo authoritate tutoris. interrũpit p̃scriptio nẽ: sec⁹ si fieret cũ tutore, & ita ĩnuit gl. Doc. dñr q̃ ẽt si fiat cũ solo tutore, ĩterrũpit̃ p̃scriptio, cũ eius mora, & culpa noceat pupillo, & eius solicitudo ꝓsit. l. si ex legati cā. j. de uer. ob. Ita tẽet Iac.
6 de Are. & Pe q̃ placet ꝑ l. si q̃s sotoni. §. j. s̃. de usur. † Quæro q̃s iu
f rabit̃ de calũnia? Gl. d̃t indistinctè, q̃ siue pupillus sit ĩ iudicio cũ authoritate tutoris, siue tutor solus, ipse tutor sꝑ iurat de calũnia vt l. 2. §. q̃ obseruari. C. de iura. cal. licet alr̃ olĩ, alr̃ hodie obserue
7 tur, q̃ lam placet. Quæro qñ minor suscepit iudiciũ cũ authoritate tutoris, vel sui administratoris, an dẽat esse p̃sens in quolibet actu, & authorare, an sufficiat vna authoritas ꝓ toto iudicio? & vr̃ q̃ ĩ quolibet actu, alś ille actus ñ noceret pupillo, seu adulto. l. cla
g rũ. C. de auth. p̃st. Nō ergo ꝯpoterit rñderi uni positioni sine tutoris authoritate, q̃ ĩtelligo, vt dicā j. d e ꝯfe. l. certũ. §. sed an & ipsos, ver ĩ pupillo. † Itẽ q̃ro si pupillus suscepit iudiciũ cũ authorita
6 te tutoris tutor postea vult esse ĩ iudicio principlr̃ ꝑ se, an possit. Rñ. q̃ sic Nā oĩs iuris ꝯpetẽtis pupillo exercitiũ cōpetit tutori. Licẽt ergo ius ĩstãtię isti⁹ sit pupillo q̃sitũ. ingrũ, tutor poterit ipsũ exercere, ñ ãt coget̃ inuit⁹ hoc facere, vt s̃. dixi. Et ex hoc seq̃t̃ q̃ si pupillus suscepit iudiciũ authoritate tutoris, ñ valeret citatio postea facta d̃ tutore, & ñ eẽt ꝯtumax tutor si ñ ꝯpareat, licèt posset
9 ꝯparere, si vellet. Quęro, † q̃d si pupill⁹ ꝯpareret sine tutore ab initio, vel anteq̃ suscepit iudiciũ ĩ se cũ authoritate tutoris. Rñ. ꝓcedit̃ cōiter ꝯ eũ, sicut ꝯ ꝯtumacẽ, q̃a ñ lr̃ime ꝯparet. l. 5. §. recte defendi. j. ex q̃b. cau. ĩ pos. ea. & sic ñ est necesse ad quẽlibet actũ citare pupillũ & tutorẽ, sed sufficit, q̃ citet̃ pupill⁹, eiusdẽq; ẽ ꝯparere
10 lr̃ime, vt s̃. dixi, sicut ab initio elegit. † Quęro in quẽ eẽt formari sñia. Rñ. patet ex p̃dictis, q̃a in eũ, in quẽ format̃ libell⁹. In hoc ñ est dr̃ia inter tutorẽ, & ꝓcuratorẽ, q̃a valeret sñia lata cũ tutore, li
h cèt verba cōferant̃ in personā pupilli: sec⁹ tñ esset ĩ alio, vt l. j. C. de sent. & interlocu. arg. l. cũ qui. §. si actori. s̃. de consti. pecu. Dixi in l. stipulatio ista. §. si quis insulam. j. de verb. obli. Quæro lata sententia, in quem fiet executio, dic vt j. l. proxima.

ADDITIONES.

a Pom. Qualiter. Adde quomodo per citationem quãlibet habilitetur, vt per Bal. in l. si suscepta. ff. de inoffi. test. aliquid per Alex. in l. si ex legati causa. ff. de ver. obl. Pan. in consi. 43. in 1. dub. in 2. volu.

b Prima citatio. Qualiter fiat citatio de minore & de adulto, vide Bal. in l. pen. ad fi. C. si aduer. rem iud. vbi alleg. text. loquentem de pupillo, in l. si ideo. ff. de qui. Et quid si pupillus sine authoritate tutoris eli litem contestatus, vtrum solus tutor possit litẽ prosequi. dic q̃ sic, d. l. si ideo. no. Bal. in 8. q. in l. si quãdo. de test. Meno. Crauet. consi. 226. nu. 1.

c Respondeo. Sed Bar. in extrauag. ad reprimendum. in versi. citatum. non decidit adde Bal. in l. 1. C. qui pe. tu.

d Barb. Puto etiam. Et vide do. Abb. in c. tua nobis. de app. pro his quæ hic dñr. & vide Bal. in l. si ex legati causa. j. de verb. obli. arg. contra illud dictũ: quia si interpellatio extra iudicialis nō pōt fieri pupillo, ergo multo magis iudicialis, sed bene potest seruari hoc dictum, si nō haberet tutorem vel curatorẽ. Sed immo vr̃ q̃ dictum Bar. sit verum, per istam l. sed ad l. si ex legati, rñde. quia hic agitur de maiori præiudicio. Et no. q̃ ad validitatem primi decreti debet citari tutor alias esset nullũ, arg. l. hoc autẽ. §. 1. ex quib. cau. ĩ pos. ea. Ioan. And. in addi. in ti. de primo decreto. §. restat. versi. quid si maior. & uide Bar. in l. habent. §. si pupillus. ff. de tuto. alias audiui distingui, an possit citari in prima citatione, dic q̃ sic, vt hic. Aut in secunda & tertia, dic q̃ non ꝓꝑ preiudicium. & vide pro opi. Bar hic. Dec. in c. Rayn. de test. & adde Bal. in l. fi. C. si propter publi. pensi. Et quando minor citatur, vide Bal. in l. 1. C. qui pet. tuto.

Io. Fr. Ru. Adde dum Bar. tenet, q̃ solus pupillus possit citari, q̃ eius opinio est communiter damnata, vt no. Ias. in l. si pupillus. infra de verb. oblig.

e Rñdeo non. Cōtra Bar. tenet. Bald. per illum tex. in l. si ex legati causa. de uerbo obli. cũ seq. Itẽ contra Bar. facit. l. hæc autẽ. j. quib. ex cau. in pos. eat. an citandi sunt tutores. ꝑ Inno. in l. cōtra pupillũ. de re iud. Quid ĩ furioso, vide Bar. in l. 2. ff. de cur. fur. De infante certum est q̃ citari nō pōt vt hic, & no. Bal. in c. j. de mil. vasal. q̃ eōtu. est, sed quid debet facere creditor, qui vult suũ consequi, vide Bal. ibi, & Bar. in l. hæc aũt in prin. & in l. Fulcinius quib. ex cau. ĩ pos. eat. vide in materia ista no. per Bart. in l. q̃ habent §. si pupillus. s̃. de tut. Et de infante ẽt uide Bal. in l. donatariũ. C. de acqui. poss. Et de modo citandi pupillum, vide Bald. in l. donatarum. & in l. fi. C. si propter publi. pensi. & Bar. in extrauag. ad reprimendum, in uer. citatum, & no. Bal. in l. 2. C. qui pe. tu. & dixi in d. l. si ex legati, in vlt. char. Adde Abb. consi. 84. 2. lib. Rom. consi. 454.

f Barb. Iurabit Et illum tex. no. quia est valde sing. q̃ negotiorum gestor constituit quem in mora.

g Barb. Non ergo. Vide Bal. qui eleganter loquitur in l. claram. s̃. de auth. præst.

h Vt l. 1. Hanc l. 1. C. de senten. & interlo. l. in. ca, vt per Bar. in extrauag. ad reprim. in uer. sine figura.

LEX II.

Si tutor. Iudicati actio nō dat̃ ꝯ tutorẽ, nisi se liti obtulerit, sed ꝯ pupillũ. nisi ab hr̃ditate, cui⁹ cā ꝯdẽnatus ẽ, se abstinuerit, h. d. Op. C. qñ ex fac. tu. l. j. gl. hic ponit op. Tu dic q̃ actio directa dat̃ tutori, & ꝯ tutorẽ, a & vtilis dat̃ pupillo, & ꝯ pupillũ. vt hic, sed executio sꝑ fit ĩ pupillũ, vt hac l. & l. iiij. ĩ prin. d̃ re iud. Q̃d intellige d̃ ipsa ꝯdẽnatiōe pricipali. Sed si eẽt ꝯdẽnatio facta ĩ expẽsis, ĩ quẽ fieret executio, dixi ĩ d. l. 4 d̃ re iud. Tetigi in l. q̃ solidũ. §. ẽt. j. d̃ leg. ij. & dixi ĩ l. j. §. si ꝓcurator. s̃. si q̃s i⁹ dic. ñ obtẽp. Op. s̃. de ꝓc. l. ꝓcurator q̃ ꝓ euictione. So. Aliud ĩ ꝓcuratore, aliud ĩ tutore. Q̃d an sit verũ, ibi plene dixi. Vltĩo q̃rit gl. q̃d si tutor satis d̃dit ꝓ pupillo q̃ ñ adiuerat, nec rñdet. Dic, q̃ si ex certa sc̃ia, tenet̃ fideiussores: si ꝑ errorẽ iuris vł facti, ñ tenẽt, vt j. vt ĩ pos. le. l. j. j. rñ so. & de fideiu. l. si postq̃. & s̃. si q̃s cau. l. sed & si q̃s. §. fi. sm̃ Dyn.

ADDITIO.

a Contra tutorem. Ad hoc vide, quod dixi post Imo. in simili, in l. 4. §. si ex conuẽtione in fi. de re iud.

LEX III.

1 *Executores testamentorum, an æquiparentur tutoribus vel curatoribus.*

Si plures. Ex pluribus tutoribus, vel curatorib. quilibet p̃t administrare, & vni erit decernenda administratio ꝑ iudicẽ, vel si vni erat decreta ꝑ testatorẽ, ille administrabit, & alii nō gerentes tenent̃ ad ea, q̃ hic exprimunt̃ in tex, h. d. Op. q̃ nō valet gestũ ꝑ vnũ. j. de cur. fur. l. ꝯsilio. §. pe. & fi. Sol. Hic administrabit vnus, alio ñ ꝯdicẽte, vt hic: secus si alius ꝯdicat, vt ĩ ꝯrio. Op. s̃. d̃ ꝓcu. l. plurib. vbi nō pōt gerere q̃libet ĩsolidũ nisi sit dictũ. Sol. aliud in ꝓcuratore, vt ibi, aliud ĩ tutore, vt hic. Dixi in repe. l. j. §. plures. s̃. de exerc. † Quæro, quid in plurib. executorib. testamentorum, an eos æquiparemus tutoribus, vel procuratoribus. Olim erant opiniones, hodie est casus extra de testa. c. fi. lib. 6.

1 *Suspectus quis ex mala conuersatione præsumitur.*

§. Si parens. Not. ex hoc §. ad quid tenentur tutores, si nō gesserint. Scdo no. fi. huius §. ibi, solicite eos curare qualiter conuersẽtur. Ex quo habes † q̃ ex mala cōuersatione præsumitur quis suspectus, &c.

1 *Minor dat tutorem filio.*
2 *Defuncti à voluntate ex causa receditur.*
3 *Ex mala conuersatione quis est suspectus.*
4 *Facilius res expeditur per vnum, quàm per plures.*

a §. Quamuis. a Ex causa recedit̃ à voluntate defuncti, & alij, quẽ testator dixerit, administratio coce
1 dit̃. Idẽ in curatore, q̃ si testator non dixerit, vnus eligit̃. h. d. † No. tex. ibi, minor forte, &c. q̃ minor xxx. anno pōt filio dare tutorẽ ĩ
2 testamẽto. † Item no. q̃ in summario. Simile in l. in ꝯfirmãdo. & l.
3 vtilitatẽ. de ꝯfirma. tu. Facit j. vbi pu. edu. d c. l. j. No. q̃ ex cōuersa
4 tione mala quis est suspectus. Simile s̃. proxi. §. Not. q̃ facilius res expeditur per vnum, q̃ per plures. Concor. sunt in glo.

ADDITIO.

a Pom. Quamuis. Vide Rom. sing. 178. incip. el ord.

1 *Tutor vnus, an possit cogere alium ad diuisionem administrationis.*

§. Si nō erit. Tutores p̃nt vni ex eis administrationem cōmittere, vel oẽs simul gerere, vel diuide-
1 re. † Quid si vnus a vult diuidere, & alius nō, an vnus possit cogi ꝑ
a alium ad diuisionem, tex. non aperit. Dic, qñq; oẽs volũt cōmittere vni, qñq; nolũt Et de istis casib⁹ non est dubiũ. Sed si vnus vult diuidere, cũ oẽs alij velint administrare, tũc fiet diuisio cæteris inuitis ꝑ offm̃ iudicis. arg. s̃. fa. er. l. & puto. & s̃. cōi. diui. l. cōi diuidũdo. §. si duo. Facit quod no. per Inn. ĩ c. ex lr̃is. ex̃. de ꝓba. Et p̃dicta sũt vera, qñ null⁹ offert satisdationẽ, tũc. n. recurrim⁹ ad distinctionem positam in tex. s̃. de testa. tut. l. testamento datos, & l. seq.

ADDITIO.

a Io. Fr. Ru. Quid si vnus. Adde Ang. Are. in §. 1. Insti. de satisd. tut. qui refert, & sequitur Bar. hic.

LEX V.

1 *Stante statuto q̃ nomine gabellæ debeant solui tot denarij pro libra, si res, de qua fit contractus, non ascendit libram, non debet gabella solui.*

a
1 Ita autem. a Dictũ determinatur sm̃ suã cãm. h. d. † Not. tex. ibi, & cum cā depositionis exprimat̃. Ex quo

ADDITIO.

a Alex. Ita autem. Adde Bar. in l. 4. §. abesse. de dam. infec. Et an computent̃ libræ, deductis impensis, vnde infra de cond. & dem. in l. sed si hoc. §. cuidã ꝑ Bart. & circa dicta per Bar. hic vide per eũ in l. 4. §. prætor. circa fi. de dam. infec. & quæ ibi dixi in repor tatis, & vide Bal. in l. sacrosancta. C. de sac. san. eccle.

a quo colligitur,ꝙ dixi in summario.Ista l.a facit ad qõnem.Dicit
statutum, ꝙ debeant solui nomine gabellæ tot denarij pro libra.
Quid si illud super quo contrahitur,vel ꝙ colligitur, non ascẽdit
libram?hic est ar.ꝙ nulla gabella debeat solui.

ADDITIO.

a Pom. Ista lex.Ad hoc uide Alex.in l.2.in 4.uol.cons.54.in princ.eo.uol. & cons.
110.eo.uol.& cons.17.6.uol.Barb.cons.20.2.uol.& cons.11.2 uol,& cons.12.eo.
uol.& cons.20.eo.uol.& cons.33.eo.uol.& cons.seq.& cons.34.eo.uol.& 57.eo.
uol.cons.58.eo.uol.& cons.72.eo.uol.Rom.cons.62.& cons.102.& 16.& 107.&
120.& cons.164.& cons.117.& uide Fel.in c.nonnul.in prin.de rescr.Imo.cons.9
in prin.& cons.23.& in fi.& 36.& 42.1.uol.& 95.quia cui non conueniunt uer-
ba legis,&c.l.3.§.totes,de dam.infec.ubi scripsi.l.illi.C.de colla.Bar.cons.inci.
in monasterio fratrum minorum Alex.cons.57.2.uol.Fel.in d.c.nonnulli.
Ibid.Vide Bar.in l.4.§.prætor ait.de dam.infec. Et ego dixi in ele.fi. de rescrip.
in gl.ultima.

1 *Gessisse quis dicitur ex administratione modicę rei.*
Item adiuisse hereditatem.
2 *Tutor, qui gessit,tenetur actione directa:non gerens vtili.*
Tutelę actio directa,oritur ex quasi contractu celebrato gerendo.
3 *Tutor,qui gessit postea cessat,remouetur vt suspectus.*
4 *Qui per alium facit,quando videatur per seipsum facere.*

§.Gessisse. Iste §.venit ad declarationẽ l.j.in prin.s.e.vbi
dicit,ꝙ tutor qui nõ gessit,cogit̃ gerere: secus
si gessit.hic dr̃,qs gessisse dicatur. Et gessisse dr̃ q modicũ attigit p
se,vel p aliũ.& sic si cessat,ut suspectus poterit accusari:& q n̄ ges
1 sit,tenet̃ vtili.h.d.†No.ꝙ ex administratione modicę rei dr̃ qs ges
sisse,& obligat̃ actione directa tutelæ.Sicut p administrationẽ mo
2 dicæ rei.vr̃ qs adire,ut dixi in l.gerit.de acq.hę.†No.ꝙ tutor,q ges
sit tenet̃ directa, ille,qui non gessit,tenet̃ utili. Ex quo apparet,ꝙ
actio directa tutelæ orit̃ ex quasi ɔ̃ctu celebrato,gerẽdo. Si.n.nõ
3 gerit,tenet vtili,n̄ directa,vt hic patet.†No.ꝙ ille,q gerit,& postea
4 cessat,põt remoueri,ut suspect⁹:sec⁹ ĩ eo q nihil gerit dixi.s̃.e.l.j.
a in prin.†No.a ꝙ ille q p aliũ gerit,vr̃ p seipsũ gerere,ut teneat̃ dire
cta.An aũt ille q p aliũ gerit,dicatur ipse gerere,ſm veritatẽ, uel
ſm fictionẽ,dixi plene in l.sed si vnius.§.j.j̃.d̃ iiur.Materiã aũt an
ꝙ qs p se põt,possit p aliũ,dic per Dy.in c.põt qs.& ĩ c.q p aliũ,ex-
tra de reg.iur.lib.vj.tãgit̃ per Inn.ex̃.de offi.deleg.c.fi. Gl.magna
est hic ad istud generale,signat q̃dam ar.ɔ̃ria, & nõ soluit.vide eã
& tolle solutionẽ ut dicit gl.ad l.cũ fundũ.Sol ut ibi patet. Ad §.
si qs.dic ꝙ ibi in absentia uẽdidisse non vr̃,sed in præsentia sic.ex
quo p alium facit. & sic cõcordat Dy.Sequitur in gl. & de adop.
l.post mortem §.j.Dic. fallit ibi,qa adoptio nõ est in administra
tione,ut j̃.de manumis.l.seruus furiosi.Dy.Itẽ ꝙ adoptio imitat̃
nãm, ideo non potest ɔ̃hi p ꝓcuratorẽ,sicut filiatio nãlis.Sequit̃
in gl.& C.d̃ his q ve.æta.ĩpe.l.ij.Dic ꝙ fallit ibi:qa venia ętatis da
tur rõne ĩdustrię,quę magis apparet,cũ qs petit p se,q̃ si peteret p
b alium,ſm Dy.Sequitur b in gl.de l.Pau.Solu.vt ibi. Sequit̃,& de
transact.l cum hi.§.fi.hoc non est pro,nec contra.Sequitur & l.li
berhomo.ij.respõso.hoc est pro: quia vterq; tenetur,ut ibi patet:

ADDITIONES.

a Meno.No.Aret.cons.19.nu.1.
b Meno.Sequitur.Maria.Soc.sen.cons.2.col.1.uers. Circa secundam.lib.1.

1 *Tutor an teneatur a se exigere debitum naturale.*

§.Debitor. Debitũ ex alia cã deuoluitur in actionem tu-
telæ.Opp.C.qui da.tu.pos.auth.minoris.Sol.
ista iura hodie corrigunt̃,qa tutor n̄ põt esse,qn sit dbitor, vr̃ credi
1 tor,ꝙ dic,ut dicã ĩ l.p p litẽ.j̃.d̃ excu.tu.†Quęro,an tutor teneat̃ a
se exigere debitũ nãle?Gl hic nõ determinat.Dic,Aut illud debi-
tũ nãle fuit ɔ̃ctum ante administrationem,& non tenet̃ illud a se
exigere:aliás esset sibi damnosum officium suum,absque sui cul
pa,ꝙ esse nõ debet.l.si quis ex signatoribus.j̃.quemad.testa.aper.
aut fuit ɔ̃ctum rõne administrationis,& tenet̃ a se exigere,arg.ci⁹
quod dr̃ de seruo.in l.at qui natura.in prin.de neg.gest.ſm Pet.

§.Si tutor. Tutor finita tutela, tenet̃ admonere minorẽ,
vt petat sibi curatorem,aliás tenetur.h.d.Quæ-
rit gl.qd si tutor admonuit,& minor noluit? Dicit gl.ꝙ tutor est
excusatus,ꝙ Dy.intelligit de curatore ad negotia:secus si ad litẽ.
Nã cogit̃ recipere inuitus, & sic n̄ excusat̃ pp solã admonitionẽ.
Satis puto,ꝙ ipse tutor excusaret̃,ꝙ.n.dr̃,inuitus recipit curatorẽ
ad litẽ,intelligit̃ ad petitionẽ aduersarij, nõ ad petitionẽ tutoris.

1 *Syndicus constitutus ad certum tempus, finito tempore, & lite contestata an possit cogi ad causam prosequendam.*

§.Post completũ. Post ɔpletã tutelã, vel curam,co-
git̃ quis litẽ ceptã pficere, nisi in-
fira litis & rõnes reddiderit h.d.De hoc ltẽs rub.C.ut ca.post pu.
1 adsit tut Facit j̃.de appel.l.tutor. †Quęro,syndicus a fuit ɔstitutus
a ab aliqua uniuersitate usq; ad certũ tps,lis fuit ɔtestata,tps est fini
b tũ,an finito tpe teneat̃ b litẽ ꝓseq:dicerẽ sic Aut tu q̃ris utrũ pos-
sit compelli ad causam peragendam ab aduersario. Et dico,ꝙ sic,
nisi syndicus alleget aliq̃ iustam cãm,de his q̃ ponunt̃ in l.post li-
tẽ cũ l.seq.s̃.de ꝓcu. Nõ.n.põt reuocari in p̄iudicium aduersarij,
vt ibi.Aut q̃ris,an possit cogi ab illa vniuersitate,ita ꝙ ei teneat̃,si
c nõ exerceret?Et n̄ põt cogi,nec tenet̃, c nisi forte cessauerit in red
dendis instrumẽtis,& in reddenda ratione,ut hic dr̃ in tutore.

ADDITIONES.

a Barb. Quæro,syndicus.Vide scribentes in c.1.de syn.ubi Io.de Imo.tenet contra.
b Alex.Teneatur.An syndicus possit cogi finito suo tpe litem per ipsum cęptam fi
nire,uide Bar.in l.fin.ad fi.de appel.& uide quæ no.in l.damni.§. Sabini de dam.
infe.post Bar.cum Bar.tenet Imo.in cap.1.de syn.ubi uide no.per D.Ant.de But.
Adde tu,ꝙ hic dicta p Bar.reprobat Pau.de Cast.cõs.235.inci.uisis, et uisis uisis,
sequitur dictum Bar.in l.1.s̃.de procu.ubi uult, ꝙ ꝓcurator cõstitutus ad certũ
tps ẽt nolente aduersario,finito tpe & lite contestata, non possit prosequi, quia
imputet sibi aduersarius,qui sciebat tps appositum a principio esse finitum.
c Alex.Nec tenetur.Vide Bar.qui idem tenet in l.creditor.§.substi.de app.

LEX VI.

a Quidã decedens. a Si relinqt̃ liberatio a reddendis
rõnib.nihilominus tutor de do-
lo tenetur qui non potest remitti Secus si de damno,ꝙ sua culpa
sentiret.h.d.Cõcor.l.si seruus vetitus.de leg.j.& ibi dixi. & ĩ l. Au
relio §.j.de lib.leg.Op s̃.de pac.l.si unus.§.j.Sol.ut ibi. Opp.de l.si
qs rõnes.j̃.de lib.leg.Sol.illa dẽt intelligi ſm istã,qñ legat̃ libera-
tio ab administrõne p̄terita,ante factũ testm̃: sed si ab administra
b tione futura,dol⁹ nullo mõ vr̃ remissu⁹.b Ita loqr̃ hic:& hoc tenet
do.Dyn.uel aliter in l.ɔ̃ria fuit relictũ quicquid teneret̃ reddere.

ADDITIONES.

a Pom.Decedens.Vide Alex.cons.135.in prin.2.uol.
b Pom.Remissus.Vide Alex.cons.62.uol.4.Barb.68.2.uol.

1 *Iussus gerere de cõsilio alicuius,qñ teneatur illud reqrere,& sequi,remissiue.*
2 *Si executor tenetur voluntatem defuncti exequi de consilio alicuius fratris minoris,an etiam possit sine eo facere,remissiue.*

§.Papinianus. Si tutor iubet̃ gerere de cons.eius,q non
põt esse particeps officij,de honestate il-
lud requirit,sed nõ tenet̃ seq:sicut alias qñ a uolũtate defuncti re
ceditur.h.d. Op.j̃.eo.l.Titiũ & Mæuiũ.in prin.Sol.ibi fuit assũ-
1 ptus,ut† ɔsulior ille qui potuit esse particeps officij,hic mulier,q̃
esse non poterat , ꝙ plene examinaui in repe.l.1.§.si plures.s̃. de
2 exerci.Et hoc facit ad q.Dixit† tellõr,ꝙ executor teneatur exequi
voluntatẽ defuncti de ɔsilio alicuius fratris Minoris,an executor
a sine eo possit facere.Plene examinaui a in 3.lib.Minoricarum.

ADDITIO.

a Alex.Plene examinaui.Vide Bal.in auth.ingres.C.de sacrosan.eccl.& quod not.
Bar.l.a filio.de alim.& cib.leg.& melius Bar.in l.1.§.si plures.de exerci.

1 *Scire sufficit quem sine protestatione.*
2 *Denunciatum esse alicui per aliquem quod sit tutor,an sufficiat.*

1 §.Ex quo. A tpe sciæ periculũ est tutoris, & ignorãtia p̄-
sumit̃,nisi scĩa ꝓbet̃ h.d.†No.ꝙ sufficit quem
scire sinẽ ꝓtestatiõe. Qd̃ ĩtellige qñ ꝓtestatio fit ad notificãdũ tm̃
cũ ille,q est certus,certiorari n̄ dẽat.l.j.ĩ fi.d̃ act.emp.& ex̃ de reg.
iur.c.cũ q certus:sec⁹ si ꝓtestatio fieret ad aliud.l.denũciasse.ĩ pri.
de adul.Dixi ĩ l.2.in fi.s̃.sol. ma.Op.ꝙ teneat̃ tutor a tpe quo fuit
iussus,ut j̃.c.l.q iussus.Huius timore posita ẽ q̃dã distinctio p gl.
q̃ vid & signa.Sed ĩ vltimo mẽbro ĩ quo d̃t,ꝙ tenet̃ ex quo iussus
est.Dy.dicit,ꝙ imò tenet̃ ex die,qua debuit administrõnem acci
pere,& ex quo sciuit se datũ,ut j̃.si tu.vr̃ cur.ap.l.j.& 2.j̃ e.l tuto
res q post.§.tutor dat.Op.C.d̃ pi.tu.l.si tu.Sol.ibi tutor ꝓbat igno
rãtiã ex volũtate,n̄ ex necessitate.Ita d̃t gl.vr̃ veti⁹,sufficit pupillũ
ꝓbare publicã famã,ex quo p̄sumit̃ scĩa.nisi p tutorẽ ꝓbet̃ ignorã
tia,idẽ si denũtiatũ fuit ad domũ,vt no.ĩ l.ɔ̃ria,sic dixi uobis,ĩ l.is
2 põt.j̃.de acq.hr̃d.†Quæro,qd si p aliquẽ est denũtiatũ mihi,ꝙ ego
sũ tutor,an sufficiat?tex.inuit,ꝙ sic.In ɔ̃riũ ẽ,ꝙ n̄ debeã alteri cre
a dere.ut j̃.qd̃ fal.tu.aut.l.2.Est ergo mod⁹ a ꝙ illi,q datus ẽ tutor,
ostẽdat̃ testm̃,vr̃ dicat̃ ei p psonas,q̃ dicãt se uidisse testm̃,adeo ꝙ
si nõ credit,sit ignorãtia supina.l.si qs inficiatus.s̃.deposi.dixi ple
nè in l.non solũ.§.fi.de oper.no.nunc.in materia protestationis.

ADDITIO.

a Barb.Ergo modus,Vide quæ dixi in c.cum contingat.de rescri.

LEX VIII.

1 *Tutor tenetur facere inuentarium.*
2 *Actor constitutus a tutore non facit inuentarium.*
3 *Tutor honorarius facit inuentarium.*
4 *Tutor datus ad vnum articulum tantum,puta ad adeundum, non tenetur inuentarium facere,cautius tamen est,vt faciat.*
5 *Tutor ad lites non facit inuentarium*
6 *Inuentarium debet fieri,quàm primum poterit,vide etiam.nu.7.*
8 *Inuentarium debet fieri coram notario.*
9 *Inuentariũ ut faciat fidẽ cõtra debitores in eo descriptos,dẽt fieri corã iudice*
10 *Inuentario quę res debent poni.*
11 *Inueniri dicitur proprie,quod manibus apprehenditur.*
12 *Inuentario res taliter adscribi,vt tutor ex illo possit conueniri.*
13 *Forma inuentarij posita per Spec.quòd non sit bona.*
14 *Tutor si in inuentario dicit, ꝙ credit tales res esse pupilli, & ad eum pertinere,quod sufficiat.*
15 *Tutor non ponens omnes res in inuentario, quando videatur dolo facere.*
16 *Inuentario necessario expensę inseri debent,& instrumenta, in quibus continẽtur nomina debitorum,citatis nominatim ad hoc ipsis debitoribus.*
17 *Necessaria causa quę dicatur,quando non conficitur inuentarium.*
18 *Causa iustissima quę dicatur,licèt non necessaria.*
19 *Iudex ex causa potest remittere confectionem inuentarij.*
20 *Qui nõ facit,qd̃ scit,vel scire dẽt rõne officij sibi iniuncti, est in dolo p̄sũpto.*
21 *Iuratur in litem contra tutorem propter dolum verum, non propter pręsumptum,& ex quibus causis.*

22 *Tutor non debet aliquid gerere antequam fece it per fecte inuentarium.*
23 *Protestatio apposita ĩ ĩuẽtario si qua nõ apposui apponẽda, et c.nihil releuat.*
24 *Inuentarijcopia quòd debet dari per tutorem aduersario petenti, vide nu.25.*
26 *Tutor qua habeat facere, vt possit administrare.*
27 *Tutor ante cõfectionẽ inuẽtarij põt exped re illa, quæ dilationẽ nõ recipiunt.*
28 *Tutoris scientia sufficit ad translationem iuris deliberandi.*

a **Tutor qui repertoriũ.** a Cõtra tutorẽ, qui non facit inuentariũ absq; cã iu-
raẽ in litẽ, & anteq̃ faciat, nõ põt administrare nisi q̃ dilationem
non recipiunt.h.d. Primo ponit dictũ & exceptionẽ. Scdo effectũ
dicti. Secũda ibi, si qs igiẽ. Prima subdiuidiẽ in duas.s.in dictum,
& exceptionẽ. Secũda ibi, nisi forte. Itẽ secunda ibi, subdiuidi ur
in quatuor. Primo ponit vnũ effectũ. Secundo eius practicam q̃
tũ ad modũ probandi. Tertio ponit aliũ effectum. Quarto, ab co
excipit. Secũda ibi, q ex iureiurando. Tertia ibi, nihil itaq;. Quar-
ta ibi, nisi id qđ. Anteq̃ ponã casum in terminis, scias q iuriscõ.†
1 ponit pro ɔstanti q tutor inuentariũ facere tenetur, b vt l.tutores,
b C.e.& C.arb tut.l.fi. & l.2.§.tutores.ȷ̃ de susp.tut. Hoc præmisso
casus est planus, examinemus per particulas. Primo hẽmus vnũ,
q hic præsupponiẽ, q tutor teneẽ facere inuẽtariũ, ɔcordãtias di
xi s̃. Idẽ in curatore, vt C.đ cur.fur.l.fi. & C.de epis.au.l.de creatio
2 nib.† Sed q̃ro qd đ actore? c Rñ, actor nõ gerit noĩe suo, sed gerit
c noĩe tutoris, & ei⁹ periculo ɔstituiẽ.l.solet.s̃.de tut.& l.decreto.ȷ̃ c.
& iõ ñ ẽ necce, q faciat ĩuẽtariũ, sꝫ sufficiat a tutore eẽ ɔfectũ. Tu
tor.n p eũ gerit.l.ita aũt.§.gessisse s̃.e.sed tutor q daret ĩ locũ absẽ
tis vẽ coadiutor, vẽ qcũq; hẽret authoritatẽ p se, & periculo primi
tutoris, gereret, teneẽ facere inuẽtariũ, p generalitatẽ hu⁹ l. & similiũ.
3 †Quęriẽ d gl. an tutor honorari⁹, vẽ dat⁹ cã notitię, teneaẽ facere ĩ
d uẽtariũ. Et đ terminauit q sic, p generalitatẽ hui⁹ l.itẽ qa p̃ eis solui
4 q hñt cõionẽ ĩ tutela, vt ĩ gl.† Quæro, utrũ tutor dat⁹ ad vnũ arti
e culũ, vt ad adeũdã hr̃ditatẽ, teneaẽ facere ĩuẽtariũ. Ia.de Are.đt q
nõ.l.impuberi.s̃.de tut & cura.da.ab his.ar.C.de tut.vel cura.q la
tiẽ.nõ ded.l.vlt. fm vnã lect. Ita đt ipse, q puto verũ, qa inuẽtariũ
dẽt fieri solũ đ corporib q̃ ĩueniũẽ ĩ bonis pupilli, vt ȷ̃ dicã: sed añ
aditã hr̃ditatẽ nullũ tale reperiẽ, ut ȷ̃.dicã, ergo, &c. Tut⁹ tñ est q
ĩuẽtariũ faciat, & ĩ ĩuẽtario solũ ponat q ĩ bonis pupilli, ipse ĩue-
nit, pupillũ hẽre ius adeũdi illã hr̃ditatẽ, & ita vẽ sentire Cy.ĩ l.tuto
5 res, C.e. Quæro, an f tutor dat⁹ ad lites teneaẽ facere ĩuẽtariũ? Rñ
f q ñ, ut no.C.đ episc.au. l.đ creationib. licet qdã ɔ̃ p l & si ad spẽs
6 ȷ̃.rẽ pu.sa.fo.dic, ut ibi.†Quęro qñ g dẽat fieri inuẽtariũ.tex.ĩ l.tu
g tores. C.e. dicit mox q̃ creati fuerint.qđ qdã ĩtelligũt intra tps, qđ
daẽ hr̃di, qdã intra 4.mẽses, gl.& ibi & hic, & ẽt oẽs Doc.ĩtelligũt
mox.i.q̃ primũ poterit. Facit ȷ̃.de ɔd.& dem l.hæc ɔdõ, q si ñ se
7 cit dolo fecisse vẽ, ut hic.†Sed q̃ro qd si neglexit facere per plura
h tpa, & postea ĩuẽtariũ facit, an admittaẽ ad agẽdũ gl.đt q ñ.ĩmo
dẽt remoueri, ut suspect⁹, & ĩcarcerari.l.3.§.tutores.đ suspe.tu.&
C.arb.tut.l.vlt. Et hoc vẽ tenere Spe đ instr.edi.§.fi.circa pri.§.ubi
dẽ, q ɔ̃ inuẽtariũ p̃t obijci q ñ fuit factũ mox, cũ potuit & đbuit.
i Cõtrariũ puto. i Nã dictę leges dñt, q tutor q ñ facit ĩuẽtariũ dẽt
remoueri, ut suspectus, ergo interim ẽ tutor. Preterea ñ facere in
uẽtariũ ẽ dolus p̃sũptus, ut hic, sed ɔ̃ tutorẽ, q nihil gessit, ad cũ re
k mouẽdũ, ut suspectũ, ñ p̃t obijci dol⁹ p̃sũptus k ut l.hęc.n.§ q ni-
l hil.ȷ̃.đ susp.tu. Tãgiẽ p gl.& clari⁹ p Cy.C.đ susp.tu.l.2. l Dico er
go, q si tutor nil administrauit, licet tardi⁹ uenerit ad ɔficiendũ in
uẽtariũ, & tardius uenerit ad gerendũ, nihil p̃t ei obijci a quocũ-
que: sed si administrauit anteq̃ faceret inuentariũ, nihil põt obijci,
8 qa tutor est, & faceret dẽt, sed posset accusari ut suspectus, ut d.ll.
†Quæro, qualr̃ inuẽtariũ dẽat fieri. Rñ.tex.ĩ l.tutores.C.e.đt, q in
m p̃sentia publicarũ p̃sonarũ: m gl.tñ ibi in uer. p̃sonarũ. intelligit q
sufficit un⁹ notarius. & ita ẽt h.d.& ita ẽt cõiter obseruaẽ. Quæro
utrũ dẽat fieri corã iudice, gl hic dicit, q sic, ar.l.chirographis.ȷ̃.e.
9 Doc.dñt, & bñ, † q q̃tũ ad tutorẽ sufficit fieri ex iudiciũ: sed q̃tũ
ad hoc, ut inuẽtariũ fidẽ faciat ɔ̃ debitores, quorũ noĩa ĩ ĩuẽtario
n scribunẽ, reqriẽ q corã iudice fiat, ut d.l.chirographis.† Quæro n
10 q̃ res dẽnt poni ĩ inuẽtario, tex. ĩ l.tutores.dicit, q dẽat fieri ĩuẽta
riũ oĩum rerũ, & instrorũ. Qđ intellige rerũ.s.oĩum corporaliũ.
Et quod dicit instrumentorum, intellige.i.iurium incorporaliũ,
de qb.apparẽt instra, seu p̃bõnes in bonis pupilli. Et ex hoc ɔclu-
o do o duo. Primo, q debita a pupillo alijs, tutor ñ teneẽ ponere in
inuẽtario, qa illorũ ius ñ ẽ res pupilli, sed ẽ res creditoris ipsi⁹. Pro
hoc tex.in l.ult. C.de alimẽ.pup.p̃st. ñ tñ nego, qn possit ponere si
p vult. Scđo p ɔcludo, q si sũt debita aliqua ipsi pupillo, de qbus in
bonis suis ñ reperiaẽ instrm, q tutor ñ teneẽ ponere ĩ ĩuẽtario, an
teq̃ exigat. Qđ p̃bo, inuẽtariũ dẽ, qa repta, & inuẽta ĩ bonis pupil
11 li ibi đscribũt, ut hoc no.ĩ j.gl.†Sed ĩueniri dẽ illud p̃pric, qđ ma
nib.apphẽdiẽ, ut Insti.đ re.diu.§.itẽ lapilli.C.đ fideiuf.l.si Barsato
rẽ, & no.p Doc.ĩ l.3.đ acq.pos. Sed talia debita ñ inueniũẽ, nec ca
pi p̃nt manib. ergo ñ p̃nt scribi ĩ ĩuẽtario: postq̃ vero illa đbita erũt
exacta, poterũt ĩ ĩuẽtario poni, sicut res đ nouo obuenietes.l.fi.§.
12 tali.C.de cur.fur.† Quæro qualr̃ q res debeãt describi ĩ inuẽtario?
q Rñ.talr̃, q tutor ex illo ĩuẽtario possit ɔueniri.l.fi. in prin.C.arb.
tu. Ex hoc dico, q oẽs res dẽnt scribi p signa, p latera, & cõfinia, si
cut in libello ponerẽẽ, ut dẽ in l.si rẽ.s̃.de rei uẽdi. & l.in actione.
ȷ̃.de fur. Dico ẽt, q tutor dẽt scribere se inuenisse ĩ bonis dicti pu
13 pilli, ut hic, sm q gl.intelligit d.l.tutores.C.eo.†Et p hoc ñ placet
mihi forma inuentarij, q̃ Spe.ponit in tĩ.de ĩstr.edi.§.dicto, ubi di
cit, talis tutor dixit, & asseruit in pupilli dicti bonis primo eẽ talẽ
rẽ, itẽ talẽ, &c. nã sm illẽ formã ñ dicit se inuenisse, sed dicit eẽ in
bonis. Qđ p̃t intelligi de re existẽte ẽt apud aliũ, cuius hẽo petitio
nẽ.l.itẽ in bonis.de acq.rer.do.& sic ex hoc ĩuẽtario tutor ñ pos-
set ɔueniri ad resignãdã rẽ, cũ se eã inuenisse ñ asserat. Et istã for-
mã Spe.arbitror esse corruptã uitio scriptoris, cũ in sequentibus
14 formis sp adijcerit uerbũ, inuenisse.†Quæro, qd r si tutor dicit in
r inuẽtario q credit esse tales res dicti pupilli, & ad eũ p̃tinere, utrũ
f sufficiat? Rñ. inuẽtariũ fit de eo, q inueniẽ, ut dixi. si ergo inuẽta
riũ clare dicit. id q spectat ad inuentionẽ. ut q possessionẽ seu ip-
sam rẽ inuenit in bonis, satis est. Nec puto, q tutor heat necesse as
serere dẽ dñio ipsius rei, cũ hoc ñ subijciat inuẽtioni de facili, p̃.
15 prie loquẽdo.†Quæso qd si tutor in inuẽtario nõ posuit oẽs res?
Rñ dolo facere vẽ cũ oẽs dẽat ponere, d.l.tutores.C.eo.nõ tñ p p
hoc

ADDITIONES.

a Paris. Tutor qui repertorium. De pœna tutoris nõ facientis inuentariũ, vide Ro. cons.128. Ad materiam huius l.vide Ang.cons.277.inci.tutor alimentauit.
Pom. Vide quid per hanc l.dicat Rom.cons.115.

b Facere ten. a tur. Adde, q si plus deberet expẽdi in cõfectione inuentarij q̃ esset vtilitas, tunc non debet tutor cõficere inuentarium, vt in terminis dicit Bar. per illũ tex.in l.mediterraneę, in prin.C.de an.& trib.lib.10. vbi plura dicit in simili.

c Quid de actore? Vtrũ actor dẽat facere inuentariũ, vide Pet.de Anc.in cle.de sta. (mona.

d Men. Quærit. Barb.cons.60.col.1.lib.3.

e Barb. Quæro verum. No.pro q.1.in qua cõsulo nũc, vtrũ tutor q non cõfecit inuentarium de bonis & reb.inter pupillum, & aliũ, sed instituit, vt fieret, an incidat in illam l. Et vide Bar.in l.1.s̃.de tut. Adde Bar.in l.si hæreditas. de test.tu. in prin. Idem dẽt satisdare curator datus ad vnũ actũ.l.mulier.& ibi Bald.de tu.do.

f Paris. Quæro, an. Quid in patre administrante in bonis aduentitijs vide quæ scripsi in l.cum pater.ver.non autem.C.de bon.quæ libe.
Bar. Et vide Ang.in l.si vacantia.C.de bo.vac.lib.x. vbi ponit singularem limitationem, & uide Bar.in cons.194.inci.sras magnificentię vestræ, ubi consuluit cõtra eũ, qui non posuit in inuentario res, quæ erant pupilli & in cons. seq.ubi tangit quo excuset tutor non ponendo res in inuentario, & ibi vide lib.rõnum, & qualiter dẽt confici, vide Bar.cons.239. inci.proponit q Archolus.Goff.vbi consuluit, q si tutor dicit, q talia bona sunt in hr̃ditate nõ sequiẽ q hr̃ditas illa possideat, vñ p õt probari contra, & sic limitat illã regulam.l.fi.C.arb.tut.q non põt probari contrariũ eius, q scriptũ est ĩ inuentario. Et qñ pupillus agit cõtra tutorẽ dicens tutorẽ non posuisse res in inuẽtario, qualis dẽt esse probatio: dic talis, q̃ concludat tutorẽ in dolo, uel culpa.s. q sciuerit illas res, uel cõiter sciebaẽ, uel q diligẽs paterfamilias sciuisset. ita dicit Bar.in cons.inci.cũ p̃dicta examinarẽ. Et an poterit probari p indicia, uide eundẽ ibi, ubi requirit legitimas probõnes. l.si §.licentia.C.de iure delib. Et ita probaẽ in l.fi.C.de in lit.iuran. & l.si defuncti.C.ar.tut. Et ita an poterit probari per iurm.ubi tenet q sic. Sed in cõtrariũ facit q no.in l.si qñ.C.unde ui. Et qualiter dẽt fieri liber rõnum, uide ibidem p eum, & uide Lud.Ro.in cons.115.& in cons.177 ubi disputat, si tutor paternus possit administrare bona uenientia a matre pupilli. Et an curator datus ad lites teneatur facere inuentarium, & an ad exigenda teneatur, &c. uide Spec.in tit.de acto.ab uniuer, uer.puberes autem. Et uide eum in tit.de tut.§.generaliter.uer. utrum curator. & ibi etiam tangit quid possit facere.

g Pom. Quando. De illa dictione mox, uide Ias.in l.fructus.sol.mar.
Men. Ruy.cons.108.nu.9.lib.1. cons.29.nu.10.lib.5.cons.89.in prin.

h Sed quæro. Adde hic Bar.in l.1.§.item solent.de offi.præfecti.urb.& uide omnino Bar.in l.legitimos.in uer.ulterius scias.de legi.tut.

i Paris. Contrarium puto. Vide Cõp.cõs.5.inci.auia paterna. Alex.cons.86.uol.2.

k Præsumptus. Et quid si tutor omisit aliqua scienter ponere in inuentario, uide.l. in cos.s̃.de tut.& ȷ̃.proxi.

l Pom. L.2. Vide Raph.Cuma.cons.15.
Meno. Soc.iun.cons.22, nu 4.lib.2.

m Personarum. An requiratur decretum uide Bal.in Auth.sed cũ testator, C.ad le.Fal.& Bal.in l.1.C.qui bo.ced.poss.& Spe.in tit.de instr.edi.§.fi.uer.quid si hæs.& Sali.in l.fi.§.1.de iure delib.dicit, q nõ est fiendũ in iudicio, & q ita terminat hæc q.in d.l.fi & in §.sancimus.in Auth.de hær.& Fal.licet sm eũ gl.aliter dixerit in d.§.sancimus.in uer.si uero. Bar.in §.hinc nobis.in d.Auth.de hær.& Fal.dicit, q dicta gl facit p opi.Mar.de Fanelata in Spe.ĩ p̃alle.loco, s. q inuẽtariũ heri dẽt corã iudice, Bal.ĩ l.facultas.C.de iure fis.lib.x.tenet, q inuẽtariũ hr̃dis nõ sit fiẽdũ ĩ iudicio, secus ĩ inuẽtario tutoris. & an ĩuẽtariũ dẽat fieri in iudicio, uide.l.de creationibus.C.de epis.& ĩ l.nulli.§.cũ aũt.de epis.& cle.p q̃ iura Ang.in l.1.§.hæc stipulatio.ȷ̃. si cui plus q̃ peri.Fal.tenet, q hæres non dẽt facere inuẽtariũ in iudicio. Cogita: qa ad inuẽtariũ hr̃dis reqrunt testes.l.fi.§.sin aũt.C.de iure delib.§.si uero absint. in Auth.de hære.& Fal.qui nõ solẽt in actio.iudiciariis interuenire.l.in donationib.C.de dona.& cogita. quia de hoc sm Ang.uiderur gl.in d.§.sancimus.in uerbo, nostra. Itẽ hic Adde Bal.per illũ tex.in l.orphano trophos.de epis.& cle.& in auth.si omnes.C.si ut se ab hære.absti.& in l.si tutor.C.in quib.cau.in integ.rest.& ibi dicit, q requiriẽ decretũ iudi. & q õt decernat administrationẽ. Et cum Bar.transit simpliciter Pet.de Anch.in cle.2. de sta.mo. Et de modo inuentarij ponit per Bal.in l.1.C.qui bon.ced.poss. Et adde, q in inuentario hæredis non debet poni legatum relictum post mortẽ defuncti p extraneũ testatorẽ sm Bal.in l.1.in prin.C.ne acti.ab hær.& cõtra hæred.qd limita ut per eũ.ȷ̃.ea.l.in fi. Et ultra hæc dicta per Bar.qualiter pecuniæ, res, & nomina debitorum debeant describi in inuentario, uide l.si quis in princ.& ibi Bal.C.de bo.proscri. Adde quæ requiruntur in inuentario hæredis, cons.73.2.lib.per Abb. Et q inuentariũ hæredis de quo D.Ale.in apostil.reliquit cogitandũ, sit fiendum in p̃sentia iudicis; tenuit Bal.cons.326.3.col.alleg.Spe.in ti.de instr.edi.§.dicto.

n Men. Quæro. Adde q si tutor bono aliquo respectu non describat omnia in inuentario, excusatur. Crauet.cons.275.nu.12.circa med.

o Pom. Concludo. Vide Are.cons.148.in prin.

p Pom. Secundo. Vide Capo.in repe.legis si fugiti.de ser.fug.

q Pom. Qualiter. Vide Bar.cons.32.2.uol.

r Pom. Quæro quid. Vide Pau.cons.72.2.vol.& uide aliquid per Barba.cons.125. Imo.99.in 7.dub.

f Vtrum sufficiat. Vide Bal.in l.fi.C.arbi.tut. Sed an ante aditam hæreditatẽ possit tutor facere inuentariũ, uide gl.& Bal.in l.tutores.C.e.& Bar.in l.cos.s̃.de tute. Men. Bar.Soc.inter cons.12.Maria.fer.cons.159. col. fin. circa med.lib.1. Paris. cons.95.lib.1.in fi.Plotus.in l.si quando.nu.213.C.und.ui.

hoc remoueret ab agẽdo ꝯ d̃bitores, nisi primo remoueret, vt su
a ſpect⁹, vt ĩ. dicã. p̃dicta vera nisi aliqua iusta cã eẽt, pp q̃ ñ posuit,
vt qa illæ res erãt sibi occultæ, vt hic, ibi nisi aliqua necessaria, &
16 c. Facit ĩ. ꝙ vi aut clã. l. ſp. § ĩ hoc ĩterdictio. † Quero an ĩstrumẽta
ĩ qb. ꝑtinẽt noĩa d̃bitorũ, d̃beãt poni p extẽsũ in ĩuẽtario, vr̃ ꝙ sic
l. chirographis. ĩ. e. Et hoc vr̃ tenere Spe. ĩ palleg. §. dicto. vbi dicit
ꝙ ꝯ ĩuẽtariũ opponit, ꝙ ĩsta nõ sũt scripta p extẽsũ in inuẽtario.
puto ꝙ si aliqs vellet, ꝙ ĩuẽtariũ p̃baret ꝯ debitores, deberet scri-
bi totũ p extẽsum, d. l. chirographis. & deberet inuẽtariũ esse ꝯfe
b ctũ corã iudice p̃ñtib. debitorib., vel citatis legitime b ad hoc, alr̃
inuẽtariũ ñ faceret fidẽ. vt ĩ auth. si qs ĩ aliquo. C. d̃ edẽ. & qđ dico
citari hoc intelligo clare. s. ꝙ ꝑpareãt corã iudice ad videndũ ꝯfe
ctionẽ ĩuẽtarij, ĩ quo exẽplat tale ĩstrm̃ debiti. Debet. n. esse clara
citatio. l. aut q afr. ĩ prin. ĩ. ꝙ vi aut clã. & de adu. l. denunciasse. in
prin. Sed q̃tum ad tutorẽ volẽtẽ gerere, sufficit ꝙ sũma, seu snĩa
ĩstri ponat ĩ ĩuẽtario, licet tenore ñ exteso, ar. l. scire leges. ĩ. d̃ legi.
& ita obseruat. Venio ad secũdã partẽ, dr̃ hic, n si forte aliqua ne
17 cessaria aut iustissima cã allegari possit † Quæro, q̃ sit illa cã neces
saria. Rñ pt eẽ primo in ꝑsona tutoris: qa morbo sõtico ĩpedit. l.
q̃siũ d̃ re iud. pt ẽt esse ĩpedimẽtũ ex parte rei: qa ñ reperit adhi-
bita diligẽs inq̃sitio, vt s. dixi. Facit ĩ. d̃ acq. pos. l. iiij. §. Nerati⁹. &
18 ĩ. de leg. j. l. cũ res. vers. sed si Stichus. & ver. itẽ si res. † Quero q̃ di
c cat cã iustissima, licet nõ necessaria? Rñ. si testõr remi- it c ꝯfectio-
nẽ ĩuẽtarij, vt l. fi. in fi. C. arb. tu. ꝙ intellige, nisi ex cã iudici aliud vi
det. arg. l. ꝯfirmãdo. & l. vtilitatẽ. ĩ. de ꝯfirma. tu. l. qdã decedẽs. §.
d vsq; adeo. s. eo. Itẽ si ꝯsuetudo d eẽt ꝙ tutores ñ facerẽt inuẽtariũ,
e arg. s. d̃ legi. l. d̃ qb. e & C. q̃ sit lon. ꝯsuc. p totũ. Et hoc tãgit Spe. ĩ
19 palleg. §. dicto. Itẽ puto, † ꝙ ẽt iudex ex cã possit remittere confe-
ctionẽ ĩuẽtarij, sicut quãq; expedit pupillo nõ hẽre tutorẽ, vel quã
titatẽ p̃rimonij sui ñ manifestari, vt ĩ. ad Tertu. l. ij §. tractari, vers.
ergo ẽt si mr̃. C. de alim. pup. ꝑ. l. vlt. & C. qñ & q. quar. pars debe. l.
20 2. Venio ad 2. particulã p̃ricipalẽ. s. ad ver. sigs igr̃. † ex quo ꝯiũcto
f cũ p̃ricipio no. ꝙ ille f q ñ facit id qđ scit, vel scire dẽt fetẽneri rõ-
ne officij sibi ĩiũcti, ẽi dolo p̃sũpto. Simile ĩ. d̃ custo. reo. l. carceri.
& s. mãda. l. si ꝓcuratorẽ. § dolo. & ĩ. ad l. Fal. l. dolo. Et ex hoc ob
ligat ad ĩteresse, vt hic patet. Venio ad tertiã particulã. s. ad versi. ꝙ
21 ex iurciutãdo. No. † ꝙ licet pp dolũ tñũ iuret in litẽ & nõ pp latã
culpã, vt l. ĩ. j acti. s. d̃ ĩ lit. iura. tñ intelligit ꝓ dolo vero, nõ ꝓ dolo
p̃sumpto, vt hic. Item ꝙ dr̃ in litẽ iurari qñ inuẽtarium non fa
cit, idem puto si faciat & aliquas res nõ posuit, vel obscure posuit
ita ꝙ de bõitate ipsarũ appareat ñ pt. Paria. n. sũt ñ eẽ, & ñ apparere
vt ĩ l. lege. de ꝯhẽ. emp. facit l. cũ res. §. itẽ si res. ĩ. d̃ leg. j. Nõ. n. vr̃ le
gitime fecisse, si ex eo ꝯueniri nõ põt, vt d. l. vlt. C. arb. tut. & C. de
suspe. tuto. l. neminẽ. licẽ hoc verũ ꝯ ipsum tutorẽ ꝯ aũt h̃rdẽ suũ
22 qũo iuret in litẽ, dic plene. C. d̃ ĩ lit. iur. p totũ. † Venio ad quartã
g particulã. s. ad ver. nihil itaq;. in quo hẽs. ꝙ tutor ñ dẽt g aliqđ ge
rere añ factũ inuẽtariũ. Et aduerte diligẽter: qa dicit factũ ꝙ r̃ ꝑ
fectã sig̃at: vt l. j. in fi. s. qđ quisq; iur. Est. n. participiũ p̃teriti tp̃is,
ñ ergo sufficeret eẽ ceptũ, & hoc tenet Spe tit. d̃ tut. § & gñalr̃ ver.
hoc aũt, & ver. seq. Et ĩtelligo ꝑfectũ, qñ ab ipso tutore est habitũ
23 ꝓ ꝑfecto, vt l. ꝯdus. C. de fid. instru. † Quæro, qđ si tutor apposuit
h h in inuẽtario ꝓtestationẽ, ꝙ si qua posuit nõ ponẽda, habeãt ꝓ ñ
appositis, & si qua nõ posuit ponẽda paratus est apponere, vtrum
ex hoc inuẽtariũ dicat nõ ꝑfectũ? Rñ nõ. qa q̃tum est in se, tutor
hẽt ꝓ ꝑfecto. Præterea hæc ꝓtestatio nihil operat. fit. n. circa ca, q
qs hẽt necesse facere, & sic nihil importat. l. alimẽta. C. d̃ neg. ge.
Dixi plene ĩ mã protestationis in l. ñ solũ. §. fi. d̃ ope. no. nũ. Itẽ ad
uerte: qa tex. hic dt nihil gerere eũ oportet. i. expedit. Et sic vr̃ ꝯsiliũ
in l. fi. C. arb. tu. declarat imperator ꝙ ñ audeat ad administratio-
nẽ accedere añ ꝯfectũ inuentariũ, & sic imponit necessitatẽ, ergo
24 nõ poterit lĩtime administrare, nisi pri⁹ faciat inuẽtariũ. † Quærit
i qđ si tutor agit ꝯ aliquem, an illi petenti debeat fieri i copia inuẽta
rij? Vr̃ ꝙ sic, alr̃ illi aduersario ñ eẽt cautũ, ꝙ agat cũ lĩtima ꝑsona,
ꝙ debet esse sicut si ageret cũ p̃ricipali. l. v. §. recte defendi. ex qb.
cau. ĩ poss. ca. In ꝯriũ ꝙ nõ debeat edi, vr̃: qa facultates pupilli nõ
dñt manifestari alijs d. l. fi. de ali. pu. ꝑst. & l. ij. qñ & q. quarta pars
deb. li. x. ibi tetigi. Rñ. ꝙ inuentarij copia debet fieri p primã rõnẽ
ñ tñ ponent in copia oẽs res positæ in inuẽtario, sꝫ solũ dabit par
ti aduersæ tñ, ꝙ sibi sufficiat, & p̃baret possit tutorẽ hẽre lĩtimã ꝑ
sonã sr̃ãdi ĩ iudicio, ꝓ iura sedo alleg. Dic ergo sic, hæc est copia cu
iusdã inuentarij ꝯfecti p talẽ tutorẽ, cuius tenor talis est & ponit
totũ vsq; ad res, & postea dicit. In primis, & c. vltimo ponit, lectũ,
& publicatũ, vsq; ad fi. non. n. dẽt edi, nisi illa p̃ticula q̃ spectat ad
aliũ. l. argẽtari⁹. §. edi. s. de edẽ. & hoc est uerũ tenẽdo opi. q̃ dixi,
ꝙ ĩuẽtariũ ñ vitiat ex eo ꝙ aliqđ sit omissũ. Si. n. vitiaret, dẽret da
25 ri copia ĩuẽtarij, alr̃ ñ eẽt cautũ parti aduersæ. Sed q̃ro † qđ si toti⁹
inuentarij petit copiã aduersarius, qa intendit tutorem accusare
de suspecto, eo ꝙ omnes res nõ posuit ĩ ĩuentario, vtrũ dẽat hẽre
copiã? Vr̃ ꝙ sic, sicut qñ petit copiã fieri cũ dic, & ꝯsule, qa vult re
darguere in die. & cõsule d̃ falso. l. j. §. editiones. sup̃ d̃ edẽ. Contra
riũ est veritas. Nã forte ibi qs copiã petit vt possit redarguere d̃ fal
so ꝑsequẽdo suã ĩiuriã, ut qa ꝯ cũ sũt ĩnstra ꝑducta. hic uero petit
copiã toti⁹, vt accuset eũ d̃ suspecto ad vtilitatẽ pupilli, ñ ad suã, &
ista reco ēnio d crimine q̃ñqs suã ĩiuriã ñ ꝑsequit, ñ ꝑmittit. l. ne
gando. C. ꝗ accu. ñ pos. & ĩ. de pub. iud. l. is q reus maxime cũ iste

26 ꝗuẽt⁹ sit suspect⁹, qđ faciat aĩo differẽdi litẽ, vt l. 2. C. de fal. † Que
ro an tutor hẽt alia facere, ut possit administrare, gl. ꝙ sic & posuit
illa q̃ posuit ĩ l. litmos. ĩ pri. s. d̃ leg. iu. qđ examina, ut ibi dixi. Ve
k nio k ad ul. partic. s. ex qua no. ꝙ illa q̃ dilationẽ ñ recipiũt p̃ñi geri
27 l añ ꝯfectionẽ ĩuẽtarij. Idẽ puto d̃ his, q̃ d̃ necessitate ꝯfectionẽ ĩ-
l uẽtarij p̃cedũt, vt expectãt, ut ꝑscrutatio rerũ hr̃ditariarũ, ut ĩ. d̃ ac.
her. l. Arist. Idẽ puto d̃ his, q̃ pup. nullo mõ põt obesse, sed ꝓdesse
28 tñ, ut l. fi. C. d̃ tu. vr̃ cur. q satis ñ ded. Pro hoc dico, † ꝙ scientia turo
ris, q facit ea q̃ requirunt, ut possit administrare, sufficit ad trãsla
tionem iuris deliberandi, ut plene dixi in l. q duos. ĩ. de reb. dub.

ADDITIONES.

a Non posuit. Quid si res modicas omisit ponere in inuentario? non nocet, ſm Bal. in Spe. in tit. de instru. edi. §. dicto. sed quid si nihil est in bonis, an tutor teneatur facere inuentarium, vide Bal. in l. fi. C. qui bon. ced. pos. sed an debeat poni æstimatio rerum in inuentario, vide Bal. in l. fi. C. de mag. conue.

b Legitime. Sed an requiratur citatio creditorum adde glo. Bar. & Bal. in l. tutores, C. eo. & an in inuentario requiratur signum crucis, vide Io. And. in Spe. de instr. edi. §. fi. ver. hoc autem. Adde, ꝙ contrarium uidetur uoluisse Abb. conf. 73. 2. lib. Primam tamen opio. sequitur Bal. pl ene. conf. 43 1. 3. lib.

c Pom. Remisit. Adde an valeat remissio inuentarii facta per testatorem. Bar. & alios in l. nemo põt. in 5. q. de leg. 1. ubi cõiter concluditur, ꝙ sic, & idem in tutore legitimo & datiuo secundum gl. in l si tutores. la 2. in uer. personarum. ad fi. C. de adm. tu. An autem sit idem in inuentario conficiendo per hæredem, uide ibi per eos, & per Alex. conf. 219. ioci. perspectis quæ in themate narrantur.
Men. Afflict. decis. 360. Plotus. l. si quando nu. 387. 382. Didac. lib. 2. uariar. resol. cap. 14. nu. 4. Soc. sen. conf. 213. col. 3. Plotus. l. si quando. nu. 2 22. C. vnde vi.

d Bar. Si cõsuetudo. De materia vide Ang. in trac. ĩuẽtarij, & dũm meũ in l. diuus. § hæc stipulatio. ĩ. si cui plus q̃ per leg. Falc. & qđ no. per mod. in rub. de acq. hær.

e De quibus. Adde quod no. Bar. in l. nemo potest. de leg. 1.

f No. ꝙ ille. Vide quod dixi post Bar. in d. l. fi. ubi dicit, ꝙ hoc casu requiritur, ꝙ rã mittatur apud iudicem.
Meno. Socin. Iun. conf. 148. nu. 5. lib. 1. Socin. sen. conf. 213. colum. 2. circa fi. lib. 2. Plotus. l. si quando. nu. 206. C. vnde vi. & nu. 37. 38. 39. 40. 43.

g Non debet. Nol. ꝙ ante inuentarium confectum non põt tutor admioistrare. Ad de Bal. in l. si tutor. C. in quib. cau. in integ. rest. ubi etiam dicit, ꝙ ante decretum administrationis sp̃aliter nõ põt tutor administrare, & dẽt augere ĩouẽtariũ ſm gl. & Bal. in l. tutoris. C. eo. & dicta hic ꝑ Bal. limitantur in fi. huius prin. ꝑ eũ. Adde q̃ re quiratur in tutore anteq̃ administret, uide quindecim no. per Ro. conf. 425.

h Apposuit. vide Bal. in l. fi. C. arb. tut.

i Dẽat fieri. An cõuẽto a tutore dẽat fieri copia inuẽtarii, vide quæ dixi in l. in illa. (de verb. obl.
Men. Neuiz. lib. 4. Siluæ nupt. nu. 118.

k Pom. Venio. Vide Rom. conf. 106. ad fi.

l Possunt geri. Vide tex. in d. l. fi, & ibi Bar. & Doc. de tu. & cur. q satis nõ de. põt ẽt oẽs fructus vẽdere, ẽt si biennio nõ corrũpantur, &c. Ang. in l. peu. C. de proc.

a §. Si tutor.

a Nimia festinantia, uel negligentia tutoris in rebus pupilli vendendis punitur. h. d.

ADDITIO.

a Barb. Si tutor. Per istũ §. no. ꝙ si ecclesia infeudat, & cõis opin. erat, ꝙ esset cõmodum ecclesiæ. licet ex post facto illud deueniat, & sic actualiter requiritur, ꝙ sic ꝑficuũ ecclesiæ & uide gl. sing. ſm do. Ant. in c. eũ apostolica. de his quæ fiunt a prælat. Et per hoc dẽt saluari gl. quæ cõiter reprobatur. 12. q. 2. in summa. ibi ꝑ Doc. in c. 1. de in inte. rest. ꝙ alienatio in casu nõ concesso seruata forma, sic ualida, quia dẽt intelligi qñ saltem apparet, licet existentia de casu concesso constabat, quia hoc habebat communis opi. & uide do. Ant. d. c. cum apostolica.

§. Competit.

In emendis rebus tutor non tenetur, nisi de dolo & lata culpa, h. d. Opp. C. arbi. tu. l. quicquid. ubi etiam tenetur de leui. Sol. Specialis casus est hic. s. quando emit prædia, ut non teneatur, nisi de lata culpa.

1 *Tutor potest cogi ad emendum.*
2 *Tutor propter negligentiam in emendo, tenetur ad vsuras.*
3 *Negligentia tutoris quomodo probetur.*

a §. Si post depositionẽ.

a Hic vsq; ad fi. Iuris. tractat mãm de usuris pupil larib q̃ sũmat gl. ĩ. c. l. s. q̃ ãt. & iõ vsq; ad fi. ñ dabo sũmariũ. No.
1 † ꝙ tutor pt cogi ad emẽdũ. Et ẽ cas⁹ sp̃alis, cũ r̃r nõ cogit autho-
2 rari ĩ certo articulo, ut ĩ. de auth. tu. l. si tutor. Itẽ † ꝙ pp b neglige
b tiã ĩ emẽdo tenet ad usuras, ꝙ forte hodie ñ ẽ correctũ. nõ. n. dire
cto petit usuras pecuniæ, sed magis q̃tũ ex fructib. pcepisset, præ-
3 dio empto. † Vltimo ad hoc, ut tutor cõueniatur ex hac negligẽ-
c tia est necesse. ꝙ p̃bet, ꝙ p̃dia erãt uenalia. ꝙ emere potuit. aliãs
negligẽtia nõ ꝓbaretur, probatur in Authẽ. ut hi q obli. perhi. res
mi. §. pe. facit ĩ. co. l. cũ plures. §. fi. & s. pro socio l. idemque. §. j.

ADDITIONES.

a Paris. Si post depositionẽ. Circa istã materiã, q̃ & quãtæ usuræ sint p̃stãdæ, uide Rom. sing. 177. inci. Iure hodierno. alle. ad hoc tex. ꝑ sing. in uer. ex certis. hac. l. Habes hic qñ qs dicat esse in negligẽtia, adde ẽt, ꝙ anteq̃ quis habeat testes, nõ dr̃ esse in negligẽtia agẽdi, uel accusandi. ita no. dixit Bal. in l. 1. C. de his quibus ut indig. Et ad probandum negligentiam in genere, uide l. idemque. & qđ ibi dixi. s. pro soc. & adde, ꝙ testis deponens super negligẽtia, ẽt nõ interrogatus dẽt deponere cãm dicti sui, ſm Bal. in l. soli. C. de testi. Adde ad ꝓbandũ negligentiã, ꝙ in actu requiritur diligentia. Et qualiter debeat deponere testes, uide Bar. cool. 102. inci. charissime dñe, & uide Ro. conf. 28. inci. uisa facti serie. An tutor teneatur si pecuniam pupilli non collocauit in emptione prædiorum, uel sub lucro.

b Quod propter. Vide Ro. conf. 28. 1. dub. Alex. post Bar. ibi in l. dinus. in 1. col. uer. in glo. 2. ff. ad leg Falc.

c Men. Vltimo. Dec. conf. 178. Cranet. conf. 21. nu. 5. Dec. conf. 562. nu. 22. & conf. 143. Bart. Soc. inter consilia Mariã. sen. conf. 149. col. pen. lib. 1. Plotus. l. si quando. nu. 217. C. unde ui. Ruyn. conf. 92. nu. 3. lib. 5. Ieri. j. si. conf. 127. num. 13. Rolan. a Valle de lucro dotis. nu. 14. 35. Paris. conf. 84. nu. 20. lib. 1. Ale. conf. 8. nu. 6.

1 *Hic §. an hodie sit correctus.*
2 *Iudex non potest hodie præcipere, vt post tempus vsuræ currant, licet inobedientem mulier, nec testator.*

§.Si deponi. a Op. ꝙ ēt facta depositione currant vsuræ vt s̃ ea l. si post. Sol. post depositionem possunt vsu. ꝙ currere ob morā factam in cōparēdo, vt ibi. nō ob
1 morā factā in deponendo, vt hic. Quæro, † an hodie iste §. sit correctus, cum vsuræ hodie nō possint exigi. Azo in sum. de vsur. vr̃ tenere ꝙ sic. quod intellige nisi tanq̃ interesse petantur. vt dixi in
b §. si post. Puto etiam b ꝙ † iudex nō possit hodie præcipere, vt post
2 tempus currant vsuræ. nec etiam testator, vt j̃. de adimen leg l. 3. in fi. licèt aliter iudex possit mulctare inobedientem, vt C. de mo do mulcta l. mulctarum. & s̃. si quis ius dicen. non obtem. l. j.

ADDITIONES.

a Si deponi. Adde Bart. in l. diui. j̃. ad leg. Fal. & an iudex possit pcipere ꝙ post ips currāt vsuræ. & de testore vide q̃ scripsi in l. stipulatio ista. §. alteri de verb. ob. & de iudice. vide Ang. in l. procuratori. la 1. j̃. rem rat. hab. & vide quæ scripsi in l. si finita. §. Iulianus. d̃ dā. infec. i illo ar. an iudex possit iubere ꝙ missus ex primo decreto ob nimiā cōtumaciā lucretur fructus, adde an testator possit mādare hǣdi vt soluat x. pro centenario, si non soluerit dotē mulieri testatoris, Anc. consi. 92.
b And. Barb. Puto etiam. Vide Bar. in l. diui. ff. ad leg. Falc. c. per vestras. de don. inter vir. & vxo. Lud. Ro. in cons. 125.
Pom. Vide Alex. cons. 27. vol. 4. Rom. cons. 139.

LEX. IX.

a Si tutelæ. a Tutor non tenetur restituere pecuniam, quam credidit, adueniente die, nisi in credendo non potuit sibi culpa imputari. h. d.

ADDITIO.

a Si tutelæ. Hāc [illegible] g. Bar. in l. si filius. d̃ verb. ob. & Cy. & alij in l. emptorē. C. loc.

LEX X.

1 *Tutoris per seruum quæritur vtilis pupillo, sicut per ipsum tutorem.*
2 *Meum melius est, quàm nostrum.*
3 *Quædam exceptio potest opponi actioni directæ, quæ non opponitur vtili.*
4 *Tutor si stipulatur, quomodo debeant concipi verba.*

Quoties. Tutor dēt facere pupillo, si pōt, vt q̃ratur directa alias actionem vtilē q̃ri sufficit. h. d. No. tex. ibi, q
1 vere in ptāte eius erit. † ꝙ p seruū tutori ita quærit̃ vtilis pupillo, si
2 cuti per ipsū tutorē. Quæro q̃ ē rō huius ordinis. Dicit gl. ꝙ † mēlius est meū q̃ nostrū. & iō si stipulet̃ pupillus, hēt actionem directam: si stipulat̃ tutor, quæritur directa tutori, vtilis pupillo. Vñ si pupillus læderetur illa directa nō posset impetrare restōnē. Ita di
3 cit gl. q̃ vide, & signa. No. ex ista glo. † qd̃ aliqua exceptio pōt ob
a stare a directæ quæ non obstat vtili, De quo p Dy. i c. p possessore. eX de re. iur li. vj. in vlt. q. Dixi in l. si culpa. s̃. de rei ven. Istam glo. reprehēdūt Pe. & Ia. de Raue. dicōtes. ꝙ siue agat̃ directa siue vtili, potest peti restō. qa inspecta origine, fauorē pupilli respicit. Pro quo facit quod no. in l. nō solū. in pri. & §. j. s̃. de pc. vbi ita cauet de rato ille, qui agit directa, sicut ille, q agit vtili. p quo vr̃ casus in l. ij. in fi. s̃. co. Quæro, an iste ordo sit necessarius? Gl. rñdet qd̃ est ꝯ
4 silij nō necessitatis. Quæro quando † tutor stipulatur, qūo debeāt
b concipi verba stipñonis? Rñ. vnus modus b est, ꝙ tutor stipuletur nomine pupilli, & iste est bonus modus, & indubitabilis. valeret. n. etiā in procuratore. l. hmōi, in prin. & ꝙ ibi no. j̃. de leg. j. Sedo qd̃ stipuletur p hec verba. Promittis pupillo? l. cū qui. § si actoris. s̃. de ꝯsti. pec. ita dicit gl. Idem no. j̃. de stip. ser. l. 1. in princ. Iac. de Are. istū s̃m modum nō approbat. Dic vt dixi in l. stipulatio ista, §. si quis insulam. j̃. de verb. oblig. vbi tangit gl.

ADDITIONES.

a Obstare. Vide Bal. in l. emptor. in fi. C. de hær. vel act. uen. qui sequitur istam glo. & Bal. in l. 2. C. per quas personas.
b And. Bar. Modus. Vide Bar. & ibi Ang. in l. stipulatio ista. § si quis insulā. de verb. (oblig.

§.Nequaquā. Debitum ex alia cā in actione tutelæ deuoluitur, si tutor debuit, & potuit soluere, & pupilli interest, qd in actionē illā deuoluatur. h. d. Quæro p declaratione lr̃æ, qd vult dicere hoc, & superius. Gl. variat, & s̃m gl. exponit̃ hoc, s. proxime dcm̃, & superius, s. dcm̃ i pri. § s̃m vero rūsū nō mutat̃, & hoc tenet Dy. Op. s̃. d neg. ge. l. diuortio. Gl. soluit, ibi debebat̃ pecunia pupillo: hic vero dēbat pupillū liberare.
1 *Tutor quando teneatur a se exigere debitum naturale.*
2 *Pupillus, si debet naturaliter tutori, non potest sibi soluere.*
3 *Actionem qui non habet, experiri non potest.*

§.Item si temporali. Ad hunc ver. op. Actio subrogata dēt sapere nām eius, in cuius locū subrogat̃. l. cū q. §. q iniuriarū. s̃. si qs cau. Sol. hic p p
1 culpā tutoris, qa a se exigere debuit ita no. in d. l. diuortio. † Quæ
a ro an tutor teneat̃ a se exigere debitū naturale. a text. innuit ꝙ sic. & gl. vr̃ tenere. Sed ꝯ hoc, qa offiñ cēt sibi dānosum. Dicūt quidā ꝙ nō est, qa ēt antea poterat sibi obijci ꝯpensatio. Ita tenebat Iac. de Are. Pe. pp oīa ista distinguit. Aut debitum naturale cœpit esse ante tutelā, & non tenet̃ a se exigere: aliàs secus, dixi s̃. co. l. ita autē.
2 §. debitor. & istud vr̃ æquius. † Quæro, quid eꝯ, si pupillus dēt tutori nāliter, an possit sibi soluere, Glo. innuit, ꝙ sic, postea in ꝯtriū adducit s̃. de pe. hǣr. l. si qd possessor. §. j. & j̃. de sol. l. Stichō. § aditio.
3 & istud vltimū tenet Dy. & ē verius. † Vltimo no. tex. ꝙ sine actione nemo experitur. Simile s̃. de neg. gest. l. si pupilli. §. videamus.

ADDITIO.

a Naturale. Et videtur ꝙ quilibet teneatur sibi soluere, arg. bonæ literæ, in l. frater, a fratre. de cond. indeb.

§.Sed si sub vsuris. Iste § vr̃ correctus per auth. minoris. C. qui da. tu. pos. ꝙ debitor vel creditor non pōt esse tutor. Et an hoc sit verum in testamentario, dixi in l. si quis sub cond. s̃. de test. tut.
1 *Tutor quando condemnatur in expensis, fit executio contra eum.*
2 *Tutor debet agnoscere bonam fidem.*
3 *Item in iudicio licèt faciat contra pupillum, debet veritatem respondere.*
4 *Hic §. corrigitur in tutore legitimo, & datiuo.*

a §.Sicut autem. a Tutor pōt sibi, & alijs soluere: debet. n. bonam fidē agnoscere. h. d. No. hic
1 ar. ꝙ † si tutor ꝯdemnat̃ in expēsis, fiat executio ꝯ eū. ibi in ver. denique Imperator, &c. tetigi in l. 2. s̃. eo & i l. q solidū. s. ēt. j̃. de leg.
b 2. No. † ꝙ tutor debet bonam fidem agnoscere. b † No. ꝙ tutor in
2 terrogatus in iudicio debet respondere veritatem, licèt faciat cō
3 tra pup. vt ibi denunciare verum debeat. Exponit gloss. s. iudici. de quo plene per Cy. C. de ꝯfes. l. j. in 14. q. Dixi plene in l. certū. §. sed
c an & in ipsos. c j̃. de ꝯfess. † Quæro an iste §. & præcedens sint cor
4 recti per auth. minoris quæ prohibet debitores & creditores esse tutores. Rñ. sic in tutore legitimo, & datiuo: in testamentario est magna controuersia. Dicam in l. propter litem. j̃. de excu. tut.

ADDITIONES.

a Sicut autem. Vide no. sup. proxi. §. vj. de Bal. in l. cum ipse. de contrahen. emptio. & Bar. & doc. in l. 1. de stip. ser. Quin in executore testamenti vide Io. An. post Spe. in tit. de instru. edi. §. nunc aliqua. in addi. in c. supple. Quid autem in procuratore & officiali, vide Bar. in l. 1. §. hæc verba. in fine vis fiat ei.
Pom. Limita vt per Rom. sing. 114.
b Pom. Agnoscere. Vide Fel. in c. quintauallis. de prescrip.
c Pom. Et in ipsos. Vide Bar. cons. 51. col. fi. 7. dub.

a §.Nō tātū. a Tutor pt a pupillo mutuo accipere, & d hoc seipsum debitorē ascribere. h. d. No. ꝙ hoc casu sustinet tutor duplicē psonā, s. mutuātis, & eius cui mutuat̃. h. d.

ADDITIO.

a Barb. Non tantum. Per istum tex. dicit do. Ant. post Inno. in c. de cætero. de transac. ꝙ licèt ille cui data est potestas transigendi, non posset a lite discedere, puta renunciando, tamen potest si lis erat iniusta. Vide quod per istum tex. dicit gl. in l. singularia si cert. per. & eam reprehendit Bar. ibi. Adde ꝙ ibi præstat arg. ad q. Bal. cons. 268. 3. vol. & cons. 385.

1 *Licèt fundans ecclesiam dicat, ꝙ vult illam subesse abbati, tamen subest episcopo, & licèt deputetur Rector ad regendum castrum ciuitati de nouo adiunctum, per hoc non tollitur iurisdictio potestatis. nu. 2.*

a §.Cōstat. Tutor datus patrimonio superuenienti, non tenetur de anteriori, sed prior tenetur de augmē
1 to obueniēti. h. d. Ex fine huius l. a sumit̃ arg. ꝙ si aliqs † fundat ec
b clesiā hac l. & pacto, ꝙ subsit Abbati, ꝙ nihilominus erit sub epō. b Ia. d Are. itē finis huius l. p̄stat arg. ad q ꝙ si aliqs ad regēdā terrā vel castrū q̃ vel qd̃ de nouo adiūgit̃ territorio ciuitatis, deputatur sing. rector, ꝙ nihilominus gñalis iudex. i. potestas hēt in illa terra, vel castro iurisdictionē, qa in illis q̃ possunt esse apud plures insolidū, vt iurisdictio, nō vr̃ adēptū vni, ꝙ est cōcessum alteri, vt hic: secus in his, q̃ nō pñt esse apud plures insolidū, vt est in dñio rerū, quia tūc obtinet regula ꝯtria l. ꝙ in rerum §. j. de leg. j. & ibi dixi.

ADDITIONES.

a Pom. Huius legis. Vide Fel. in c. cum venerab. de excep.
Alex. Los. Hæc duæ q. Bar. non sūt, sed potius Iac. de Are. cui huic inscribuntur, & suadetur, tum quia in exemplaribus scriptis non hūt, tum etiam, quia Bart. de hoc non tractat quippiam in l. ꝙ in rerum. ad quam se remittit, vt ibi dixi.
b Patis. Sub episcopo. Vide omnino Fel. in c. cū venerabilis. versi. amplia secundo. extra de excep. & in suo tract. qñ literæ apost. noceant patrono, & c. cum accessissent. de consi. Barb. cons. 22. vol. 1. Abb. in c. nobis. de iureiur. omnino do. de Ro. in decis. antiq. sub titulo test. incip. factum tale est, reijcitur enim talis dispositio, & ad episcopum spectat talis confirmatio.

LEX XI.

Generaliter. Tutor, q nō facit ea q̃ faceret qlibet legitimus defendens, nō vr̃ rectè defendere. h. d. Quæro, dr̃ hic si retractat solōnē, qūo solo ptinet ad rectā dfēsionē? Rñ. intelligas copulatiue, qa ñ soluit, nec defendit, & ita procedit clare, qa si solueret. nō esset necessaria defensio. Si vero intelligas alternatiue. vt sonat tex. sic ītelligas, ꝙ retractat sol. s sportularum vel salariū notariorū, & aduocatorū, p p qd īpedit̃ pcessus.

LEX XII.

Circa. In reb. emptis p tutorē, q ē inuētus seruus, dñs nō habet ius deductionis Rō, qa res empta de pecunia pupilli, est pupilli. l. sed si pecunia. j̃. de reb. cor. & ideo sicut in rebus alienis, dñs non habet ius detractionis l. si cum dotem. § fi. s̃. solu. mat & l. ex facto. s̃. de pec. ita nec in his habet ius deductionis.

LEX XIII.

Cum plures. Durāte tutela non pōt agi actione tutelæ. Circa quod distingue plene, vt l. 2. C. eo.

§.Quæ bona. Quæ legitime, & bona fide alienata sunt nō retractant̃, eo ꝙ bona pupilli fuerūt. h. d. Quæro, de quibus reb. intelligitur hic §. gl. fi. intelligere vr̃ in reb. quæ casui videntur esse subiectæ, & ꝯseruari nō possunt. Præcedētes gl. intelligere videntur simpliciter in omnib. reb. cuiuscūque cōditionis, quæ si legitime, & bona fide alienatæ sunt, non retractantur de iure cōi, vt hic: sed si retractantur per restī. in integ. tūc bene adhibetur distinctio lesis damni, & enormis, vt in gl. Et ita intelligit Dyn. Quæro, an sit verū indistinctè, ꝙ nō interest an tutor sit pauper, vel diues, gl. dicit ꝙ non. Dicā plene in l. fi. j̃. cod.

§.Nimium. Non potest tutor propter pupillum plus expendere de bonis pupilli, quàm ex suis.

Tutor

1 *Tutor dotat sororem pupilli ex eodem patre natam.*
2 *Filia cui assignatur dos in testamento per patrem, videtur dotata.*

§. Cum tutor. Circa psonā pupilli dēt tutor expēdere, qđ moribus honestati, & ꝯdōni pupilli
a cōgruit. h.d. Opp. ꝙ ista munera a debeant tutores dimittere, vt ꝟ. l. prox § fi. Sol. hic loquitur de munerib. solitis. & cōsuetis, q̄ ſm honestatē dimitti non pñt: ibi loquitur de munerib. q̄ salua ho-
1 nestate dimitti pñt. Quæro, † dr̄ b hic, ꝙ non dabit sorori dotē ex
b alio patre c natæ, quid si est nata ex eodē patre, an eam dotabit, si
c non habet, vnde se dotet? glo. dicit ꝙ sic, & bene, per l. qui filium, §. quæsitum. ꝟ. vbi pup. educ deb. tangit gl. C. eo. l. nō omni. & ibi
d per Cyn. Vltimo d glo. † ista facit ad q. an si pater assignauit filiæ
2 dotem in testamento, videatur dotata? glos. hic innuit quòd sic, e
e quod plenè examinaui in l. Titio, §. fi. ꝟ. de cond. & demonst.

ADDITIONES.

a Men. Ista munera. Ruin. cons. 63. num. 14. lib. 3.
b Pom. Dicitur. Adde Bar. in rubr. ff. de test. vide Pet. de Anch. cons. 355. aliàs 425. incip. ex narratis superius.
c Ex alio patre. Fr̄ nō tenet dotare ex alio patre natā sororē, adde Bal. in l. fi. C. de do promis. Et an filius teneat dotare matrē, vide Bal. in l. 3. C. de pscr. lon. temp.
d Pom. Vltimo. Vide Iasin rubr. ff. sol. matr. Alex. cons. 15 t. in 1. vol.
e Quod sic. Filia cui est assignata dos in testamento, an dicatur dotata, & adde ꝙ dicit Bart. in l. qui pupillum, ꝟ. de adult. Adde Bald cons. 202.

LEX XIII.

Tutor secundum.

1 *Quod quis facit de suo, præsumitur etiam, quod potuerit de alieno.*
2 *Tutor, qui non potuit collocare pecuniam pupilli, sed suam sic, non est in culpa, si suam collocauit.*
3 *Negligentia alicuius quod pecuniam non mutuauit, quomodo probetur.*

1 **§. Non est.** † Qđ quis facit de suo, p̄sumit̄, ꝙ potuerit de alieno. h.d. Op. ꝟ. de in lit. iur. videamus. Sol. Tutor in ꝓprijs, & in pupillarib. eandē diligentiā dēt adhibere, vt ꝟ. e l. à tutorib. Sed in ꝓprio facto nō cōpellit̄ diligens pr̄ fa. subire periculū: eodem modo nec in pupillarib. d l. videamus. hic autē ꝯstabat diligentiā adhibitā in ꝓprijs, ergo dēt adhibere in pupil-
2 laribus, ſm Dy. † Quæro, qđ si est certū, a ꝙ pecuniā pupillarem
a non potuit collocare, suā sic? Rñd. hæc lex loquit̄ in casu dubio: sed in casu certo nō est tutor in culpa, si vtilitatē propriā prætulit vtilitati pupilli, ne alias officium suum sit sibi dānosum, qđ esse nō debet, arg. p hoc, qđ no. in l. si vt certo, §. planè, ꝟ. comm. ita te-
3 net Pet. C. aro. tu. l. quicquid. † Vltimo no. ex hoc §. ꝙ si quis vult arguere aliquē de negligentia, ꝙ pecuniam non mutuauit, oportet, ꝙ probet directè, vel præsumptiuè, ꝙ eam mutuare potuit.

ADDITIO.

a Paris. Est certum. Vide Rom. consi. 726. incip. attende.

1 *Tutori non possunt imputari munera nuptialia missa sorori pupilli, si sine dedecore illa euitare non poterat.*

a **§. In soluendis.** a Tutor debet soluere debita, & expensas necessarias facere, & tutores suspectos arguere: expēsas verò, q̄ in donationē caderēt, facere nō pōt.
b h.d. Op. ꝟ. l. prox. §. vlt. gl. soluit hoc, vt ibi dixi. Quæro, b qđ si indebitū exigit, an teneat̄ restituere pupillo. Et determinat ꝙ sic, & bene. Sed ꝯ hoc facit ꝟ. de petit. hæred. l. si quid possessor. §. sed an,
1 & bonæ fidei. Sol. vt no. ꝟ. de neg. gest. l. si quis negotia. Hic † vr̄ casus, ꝙ si tutor maritauit sororem pupilli, & eidem misit munera nuptialia, ꝙ non potest imputari pupillo: intellige, si poterat se
c abstinere c a dictis munerib. sine dedecore, ita loquitur hic. Si verò non potest se abstinere sine dedecore, & verecundia, tunc id debet mittere. Illud. n. est munus solenne, de quo loquitur l. proxi. § pen. & p hoc ꝟ. mand. l. Quintus. & ꝟ. de ali. & cib. leg l. pecuniæ.

ADDITIONES.

a In soluendis. Hic est tex. ꝙ filius non teneatur matrē dotare, quē alleg. Bal. & ibi ēt est tex. in l. j. C. de præscr. lon. tēp. & vide l j. ꝟ. sol. matr. & ibi no. p scribentes.
b Men. Quæro. Rum. cons. 93. num. 6. lib. 5.
c Paris. Se abstinere. An tutor, curator, & similes possint remunerationis gratia largiri aliquid, vide Franc. cons. 24. col. vlt.

LEX XV.

Etiam. Quærit gl. de quo tutore loquit̄. Et dicit de datiuo, vel ltīmo, nō de testamentario, qui non satisdedit. Iac de Are. dicit, ꝙ ēt pōt intelligi in testamentario, vel datiuo ex inquisitione, si ex postfacto est factus nō soluendo, vt ꝟ. loquitur litera: quia quæ de nouo emergunt, & c. pro hoc ꝟ. eo. l. tutores.

LEX XVI.

Si tutor. Negligentia in conueniendo debitores, & in non mutuando pecuniam, imputatur tutori. h.d.

LEX XVII.

a **Cum quæritur.** a Si in eadē administratione plura noīa ꝯhantur ad petitionē administrātis, dēt dn̄s, vel oīa agnoscere, vel oīa repudiare. h.d. Op. gl. ꝟ. rē rat. ha. l. cū debitore. nec soluit. Dic, qđ ibi ratihabitio partis valet ad cōmodū ꝓcuratoris, hoc acceptātis: secus si in eius cōmodū hoc acceptare nollet: ita loquit̄ hic. Op. ꝟ. mād l. si verò nō remunerād, § idem ait. Sol. ibi gerens non deferebat ꝯdōnem, hoc est non petebat, vt totū approbaret, vel totum reprobaret: hic secus. Op. ꝟ. de neg. gest. l. si quis aliena. Sol. intelligas ibi, ꝙ diuersæ, & separatæ erant administrationes, hic vna. vel si intelligeres, ꝙ ibi vna esset administratio, dicas ꝙ id, quod ibi deficit, per hanc suppletur, quia si deferatur conditio, debet, vel in totum approbare, vel in totum reprobare, ſm Dyn. Quærit gl. quid erit eo casu, quando pupillus in totum reprobauit? Respōdeo. tutor tenetur ad vsuras centesimas: ac si in vsus suos conuertisset, vt in glos.

ADDITIO.

a Cum quæritur. Ad hanc l. vide Bald. in l. si absentis, ff. si cert. pet.

LEX XVIII.

Qui iussus. Tutor tenetur à tempore, quo iussus est administrare, si ante ignorauerit. h.d. Opp. ꝟ. l. quidam decedens, §. fi. cum l. seq glos. soluit. ibi vno modo. Dyn. aliter, vt ibi dixi. & dicam ꝟ. eo. tit. l. tutor. & ibi vide.

LEX XIX.

Qui tutor. Tutela pōt geri, & tutor obligari, licet in nullo actu interponatur authoritas. h.d Inuestigatio huius l. est facta pp id, quod habuistis in l. ita autē. §. gessisse, ꝟ. eo. vbi gerens tenetur directa, & non gerens tenetur vtili.

§. Ex duobus. Opp. glo de l. si ex duobus, de tut. & rat. distr. gl. sol. ponendo quādam dist., quā plenius ponit. & examinat in l. j. C. de transac. dicata in l contraria, & in l. j. §. nunc tractemus, ꝟ. de tut. & rat. distra.

LEX XX.

1 *Tutor faciens inuentarium alteri nolenti facere, an teneatur illud ostendere.*

Actus. Durāte administrōne nō tenet̄ qs reddere rōnē col lege, sed cū ad administrōnē admittet̄. h.d. & est bo-
1 na lex No. ar. īmo † casū, ꝙ si vnus tutor facit inuētariū, illud alteri nolēti facere inuētariū, nō tenet̄ cōicare, vl ei oūdere. Sed circa hoc posset dubitari, qño plures tutores asserēt se easdē res īuenisse separatim? Rñ. nō est īcōgruū, qa res ad eos nō veniūt nisi q̄tū ad curā & custodiā: sed custodia pt̄ plurib. īsolidū ptinere. l. si certo. §. si duob. ꝟ. cōm. No. ex 2. rñ. qualiter ꝯtutor cogit̄ admittere ꝯtutorē, qui aliter, vt suspectus accusat̄, dixi in l. j. in prin. ꝟ. eo. tit.

LEX XXI.

Tutor. Tutor, q succūbit in excusatione, tenet̄, ex quo debuit gerere. h.d. Opp. ꝟ. eo. l. q iussus. Quidā dicūt, ꝙ dies iussus est illa, qua debuit accedere, & sic concordat. Alij dicūt, & illud tenet Dyn. ꝙ dies iussus inspicitur, si scientia nō præcedit: alias dies scientiæ, vt hic. & l. quidam decedens, ꝟ. eod.

LEX XXII.

1 *Consensus patris quando in tutela habeatur pro obligatione, & an requiratur expressa obligatio, cum quis contrahit præsente patre. & num. 2.*

Lucius. Si pr̄ ꝯsentit filio, q administrat, vt testamētarius, non obligat̄, nisi de peculio, & de in rē verso. h.d. Op. ꝟ. de tut. l. si filius. vbi pr̄ ꝯsentiendo obligat̄ insolidū. Sol. di-
1 cit † gl. hic in testamentario. ibi in datiuo Rō: qa non eget ita cōfirmatione testamentarius, sicut datiuus, ſm gl. Alij dñt, ꝙ rō est
a fauor iudicij. a Alij, vt Iac. de Are. ꝙ rō est: qa testārius non tenet̄ satisdare, vnde pr̄is ꝯsensus eū nō obligat ad satisdādum. Sed datiuus tenet̄ satisdare, vñ pr̄is ꝯsensus eū obligat, ac si satisdedisset,
b vt l. ꝯria. Ego dico, ꝙ rō b est, quia in tutela, in qua requirit̄ satisdatio, pr̄ pōt cogi filio ꝯsentire, & pro eo se obligare. l. si quis inter tres, §. Imperator. ꝟ. de excus. tut. Cum ergo possit cogi, meritò ꝯsensus hr̄ pro promissione, q̄ rō cessat in tutore testamentario. Hoc plenè expediui ꝟ. sol matr. l. si cū dotem, §. transgrediamur.
2 † Vltimo c no. diligenter, qñ celebras ꝯtum cum filio de volūta
c te patris: d quia si quid in instr̄o scribatur patre præsente vel con
d sentiente, propter hoc ipse non obligatur, vt hic, & not. ꝟ. quod iussu. l. 2. §. j. quod intellige secūdum dist. quam dixi in d. §. transgrediamur. Est ergo necesse, quòd pater expressè se obliget.

ADDITIONES.

a Fauor iudicij. Hanc gl. alleg. Bald. in l. fin. §. sin autem, de bon. quæ lib.
b Pom. Quod ratio. Sequitur Aret. cons. 29.
c Pom. Vltimo. Vide cons. 171. in 2. col. 2. vol.
d Voluntate patris. Consilium, quando filius voluntate patris contrahit, & adde Bal. in l. 1. C. quod cum eo.

LEX XXIII.

Tutor ad vtilitatē. Quæro qđ si est dubium, an ad vtilitatē pupilli pertineat? Rñ. idem, quia potest, vt l. nouare. §. j. ꝟ. de nou. & ibi not. per Dyn.

LEX XXIIII.

1 *Tutor quando dubitatur de mandato, quomodo caueat.*
Differētia inter cautionē rati, et hāc q̄ pst at tutor, q̄do de mādato dubitatur.
2 *Mandatum procuratoris si apparet plenè, & de reuocatione semiplenè, locus cautioni de rato est.*
3 *Actore ꝓbāte plenè de credito, & reo semiplenè de solōne, res efficitur dubia.*
4 *Habens instrumenta causæ admittitur cum cautione.*

Vulgo. Tutor non dēt cauere de rato, nisi de eius ꝓtāte dubitet̄. h.d. & est not. casus Quæro, qđ vult dicere tex. ibi dū dicit, rē in iudiciū deducit? Rñ. hoc est, ius pupilli in iudicio facit periclitari, sicut si ipse litigaret ꝟ de exce. rei iud. l. si mr̄. §. hoc iure. facit l. ꝓcurator. ꝟ. rē rat. hab. † Quæro, qñ dubitat̄ de
1 mādato, q̄ cautionē pstat tutor? Quidā intelligunt de rato. Alij, vt Io. ꝙ nō est de rato: sed ꝙ aduersarius nō dānificabit̄: qđ est idē, ſm Dy. ac si caueret de ꝯseruādo aduersariū indemnē, si apparet ipsum nō esse tutorē, vt ꝟ. de dam. inf. l pltor. §. si ꝯtrouersia & l. q

vias

alias §.i. Et est dr̃ia a inter hãc,& cautionẽ,de rato: q̃a illa de rato
cõmittit̃,etiã si uerè habeat mandatũ, saltẽ ad sumptus litis, l.si si-
ne,§.cũ aũt.& §.Marcellus.ꝟ.rẽ rat.hab. Sed ista nullo modo cõ-
mittit̃,si apparet cũ hr̃e mãdatũ.Et ꝑꝑ hoc Doct.in l.j.C.de proc.
formãt q.quare h̃et cauere procurator,de cuius mãdato dubitat̃.
Ego de hoc dixi in l.inter quos, §.alieno,ꝟ.de dam.infe.vbi gl.tã-
git,ſm diuersas lect. Nã ille,q̃ h̃et offiñ voluntariũ,vt ꝓcurator,
cauet de rato : ille q̃ h̃et necessariũ,cauet sub hac ɔdõne,si nõ ap-
a parebit cũ esse tutorẽ,vt hic ſm Io.& bene.† Quæro de mandato
ɔstat plenè,de reuocatione semiplenè an sit locus cautioni de ra-
to?Doc.dicunt,ꝙ hic est casus,ꝙ sic,ibi,vel an duret tutor.de hoc
3 ꝑ Doct.in l.j.C.de procur. † Item facit,si actor de credito probat
plenè,reus de soł one semiplenè,ꝙ dicatur res dubia,adeo ꝙ deue
a niatur ad iur̃m. de hoc per Doc.in l.in bonę fidei,C.de reb.cred.
b Dixi in l.admonendi,ſ.de iureiur.b † Vltimo scias,ꝙ Inno.extra
4 de off.deleg.coram.dicit ꝙ si aliquis habet instr̃a e causæ, ex quo
c præsumitur procurator,quòd admittatur cum cautione de rato.

ADDITIONES.

a Est dr̃ia.Sed Ray.tenuit cõtrariũ in l.j.de proc.& l.inter quos,§.alieno,de dam. infe.ſm vnã lec.Itẽ quia dñs non põt cõtrauenire,nisi de facto,sed ſm eum,etiã istud non dẽt attendi,l.eo tpe,in prin.de pecul.ꝑpẽa si vera esset rõ reddita per Bar.& sequaces hic,& in d.§.alieno,sequeret̃,ꝙ quilibet procurator ẽt de cuius mãdato cõstaret,deberet cauere de rato, qđ est falsum,l.vnica,C.de satisd.& l.j. de procu.illa opin.vr̃ mihi sustentabilis,vt referã statim,quã tñ limita ex dictis Sal.in d.l.nã Sal.ibi,licet de Ray.nullã mentionẽ faciat,alleg.cõtra opi.Cy.ferè oĩa,quæ Ray.dicit, & finaliter concludit Sal.ꝙ Aut condõ apposita in cautione exprimit̃ per hæc uerba, caueo,ꝙ dñs meus ratũ habebit,sub hac tñ condõne,s. si non habeo mandatũ,uel si non probetur mandatum, & si onus probandi non residet in procuratore, & tunc non procedit opi.Cy.& sequac. Aut condõ exprimit̃ per hæc uerba, s.si tu probes me non hr̃e mandatũ,& sic onus probandi in aduersarium transferatur, & sic procedit opi.Cy.quia si posset apponi dicta condõ inuito aduersario,sequeretur,ꝙ qñ dñs conuenitur,hr̃et necesse aduersarius probare de mandato procuratoris, & ẽt in hoc facere expensas, quas non posset repetere à procuratore ex cautione rati. Et sic esset deterior cõditio aduersarij litigantis cũ tali procuratore, quã si cum dño litigaret, qđ esse non debet.l.2.§.defendi.ꝟ.ex quib.cau.in poss.ea. Paul.de Cast.in d.l.non solum,§.qui alieno,ff.de procu.distinguit,Aut procurator est in culpa,quia non ostendit instr̃m mandati,cum debuerit uenire paratus, arg.l.si qñ.C.de dilat.& tunc procedat opin.Cy.& Bart. Nam imputet sibi, qui suo defectu subijcit se cautioni rati. Itẽ non debet eius alterare naturã inuito aduersario,& natura eius est ut faciat procuratorẽ,& eius fideiussorẽ teneri ad expensas litis,dato ꝙ sit uerus procurator,si dñs contraueniat,d.§.cũ aũt. Aut procurator nõ est in culpa, q̃a instr̃m mãdati produxit,& aduersarius replicat, ꝙ est reuocatũ, & per hoc dubiũ præstat cautionẽ rati,& tunc posset opponi dicta condõ,per d. §.qui alieno,cũ glo. sed hæc distinctio non vr̃ iure probari in primo casu. Nam si procurator fuit in culpa non exhibendo mandatũ, grauatur in hoc,quia tenetur satisdare de rato. Vnde si procurator in cautione rati ꝑlita sub condõne,assumit in se onus probandi de mandato legitimo,nullum videt̃ fieri præiudicium aduersario.nec obstat d.§.cum autem. quia ibi non fuit adiecta hæc conditio in cautione rati.

b Pom.De iureiu.Vide Rom.sing.66.& sing.557.C&po.consi.12.

c Habet instr̃a. No.ꝙ idem tenet Bar.in l.3.§.causæ,ꝟ.ad l.Carb.& Bald.& Ang.in l.maritus,ſ.sol.mat. & ibi ẽt Pau.de Cast.& Imo.quod intellige uerum ſm Imo. in c.coram,de off.deleg. si erat penes eum,qui consuetus erat exercere officium procuratoris, quia tunc admittetur cum cautione rati,nisi manifestè constaret de traditione facta per dñm,quia tunc vr̃,ꝙ non sit necessaria cautio rati. Et ad prædicta,vide d.An.in d.c.coram.& Inn.in c.1.extra eo.per Bal.& Pau.de Cast. in l.si qua per calumniam, de episc. & cler. Idem tenet Bald.in l.j. C.de procur. quem sequitur ibi Sal.& adde gl.& Doct.in l.fin.C.de pact.conuen. Adde an ex eo,quod quis habet instrumenta causæ,videatur procurator. Rom.consi.446.

LEX XXV.

1 *Tutor actorem an constituere possit, si nulla subsit necessitas.*

Decreto. Ex cã ɔstituit̃ actor ꝑ tutorẽ decreto iudicis.h.d.
No.ex hac l.ꝙ ad hoc,vt ɔstituat̃ actor, sufficit,
ꝙ necessitas sit ex parte rei,vt in prin.Nam patrimoniũ est diffusum,necessitas est ex parte rei,non ex parte ꝑsonæ tutoris:q̃a põt facere procuratorẽ uolentẽ pupillo,si fari põt.l.neq;.C.de ꝓcur. Item sufficit,si necessitas ꝑsonæ ex parte tutoris,vt si est infirmus vel in dignitate, licèt põt facere ꝓcuratorẽ eo mõ,tñ põt cõstitui actor.Sed qñ esset necessitas ex parte pupilli,q̃a infans,vel absens q̃ non pñt facere procuratorẽ,tũc de necessitate fiat actor,vt hic, in fi.qđ intelligo ad iudicia,cũ ibi non possit facere tutor procuratorẽ ante lit. ɔtest. vt d.l. neque. sed ad negotia posset facere ꝓcuratorẽ,l.si ꝓcurator,§.j.ſ.sol.matr.Põt aũt per alium exercere, l.ita autẽ §.gessisse.ſ.co. † Sed quæro,an si nulla subest necessitas,
2 possit ɔstitui actor? Dy.ꝙ sic.ꝑ hanc l.in prin.& qđ no.C.qui da. tur.pos.l.curatorem. Certè hic ẽt aliqua subest necessitas,vt dixi, qđ vr̃ requiri,vt ſ.de tut.l.solent.& Inst.de cur.§.fin.Cõiter tenetur,ꝙ ex uoluntate posset fieri actor pro quo.C.de proc.l.neque. Consultius tñ est, ꝙ semper aliqua opponatur causa quantumcũque generalis. Puto enim,ꝙ ꝑꝑ impedimẽtum rei familiaris, propriè potest gerere per actorem, l.Thais,§.j.de fideicom.liber.

CONCORDIA.

Decreto.Pro ɔcordia eorũ,quę vult Bar.in l.hac l.decreto,s.ꝙ ẽt sine causa, cũ decreto tñ iudicis actor ꝑ tutorẽ, vel curatorem põt constitui.Vide concordantiam,quam posui in l.neque,C.de procur.vbi alleg.contrarium per Fran.Aret.in suo cons.29.&c.

3 *Tutores plures an possint simul agere.*

a §.Si duobus. Vnus ex plurib.tutorib.pt̃ agere.h.d.Op. ſ.man.a l.creditor.§.duob.de arb.l.sicuti. de ꝓcu.l.q̃ ꝓprio.§.fi.& l.seq.Sol.aliud in tutorib.cũ ius tutelę sit indiuiduũ,& insolidũ apud quẽlibet, vt ꝟ.e.l.inter tutores,aliud in ꝓcuratorib.vt in ɔtrijs.Quã mãm expediui plenè in repe.l.j.§.
1 si plures,ſ.de exer. † Quæro, si sunt b plures tutores,& volunt sil
b agere,an pñt? c gl.vr̃ tenere,ꝙ sic. Qđ.n.hic dr̃,ꝙ simul agere nõ
c pñt,intellige impedimento facti,non iuris, l.idẽ not.C.si unus ex plurib.l.j. & hoc tenet Dy. ɔtrium tenet ibi Cy.& Iac.de Are.C.q acc.nõ poss.l.senatus.& ibi ꝑ Cy.in vlt.q.& hoc per rõnem positam,l.iam tñ.ꝟ.iud.sol Debet ergo postulãte reo eligi vnus ex eis qui agit,vt d.ll. secus si reus non conqueritur,& istud vr̃ æquius.

ADDITIONES.

a Pom.Supra mand.Vide Are.consi.166.

b Barb.Quæro,si sunt.Nic.de Neap.hic dicit,ꝙ gl.procedit,qñ agũt,vt oẽs admittant̃, nõ qñ conueniunt̃, q̃a in ptãte actoris est vnũ illorũ eligere,ne inuitus in plures distinguat̃, de hoc dicit esse casum in l.iã tñ.§.si tñ plures,iud.sol. Adde, ꝙ ẽt in eodẽ libello oẽs admittunt̃, & nõ in diuersis, & hoc iõ est, q̃a oĩum interest rõne officij,& cõis periculi,vt d.§.si tñ plures,in fi.& de sepul.uio.l.2.§.si ad plures. Et pro hoc induco l.1. & l.senatuscõsulto.C.qui acc.nõ poss.q̃ in tutorib.loquit̃ in plurali.& ibi est casus,nisi rex.cauillet,si cõueniunt.Nam si conuenit̃ pupillus,oẽs possunt interuenire,casus est nõ cauillando; in l.1.§.sufficit, ſ.e.tit.Et probat̃ in tex.l.1.C.si ex plu.tu. Aut cõuenitur tutor tutorio noĩe pro infante, tunc actore inuito alij tutores nõ possunt defensionẽ suscipere,ita dicit Sal.in d.l.1.& ista sunt verba sua.Et dicit Nic.de Neap.fuisse doctrinam suam.

c An possint? Vide quod not.in l.senatusconsulto.C.qui accus.non poss.

LEX XXVI.

1 *Auxilium ordinarium non impedit extraordinarium, quando competit contra diuersos,et nu.3.*

2 *Actio generalis quando est proposita,& prosecutio in vna specie,in non prosequutis,quando agi possit.*

4 *Iudex si malè iudicauit, & ab eius sententia sit appellatum, an appellatione pendente poterit tempore syndicatus conueniri.*

5 *Restitutio in integrum cedi potest.*

6 *Oĩs modus, per quem quis inuocat auxilium iudicis, potest dici prouocatio.*

7 *Exceptio doli quando possit opponi post sententiam.*

1 Si minoris. † Auxiliũ ordinariũ non impedit eXordinariũ,qñ ɔpetit ɔ̄ diuersos. Itẽ bñficiũ restõnis pt̃ in alios ꝑ cessionẽ trãsferri.h.d. Primo,ponit vnũ dictũ.Scđo illationẽ ex dicto.Tertio,vnã q.circa pmissa.Scđa ibi,& idcirco. Tertia ibi,qđ tñ si. Opp.ꝙ si egit in minus, de iure cõi põt agere in plus,vt Inst.de act.§.si minus.ergo nõ h̃et restõnẽ,vt l.in causæ,ſ.de min.Et huius timore hoc principiũ legit̃ duobus modis. Primo,ꝙ actio tutelæ fuit proposita simplr̃,& indefinitè, sed in ꝓcessu causæ culpã frumẽti malè vẽditi posuit in x.cũ dẽret poni in xx.& sic inspecto libello fuit actũ in totũ,sed fuit actũ minoris inspecta ꝓsecutione.In ɔtrijs ab ipso inuito fuit actũ in mino-
2 ri q̃titate,& ista est bona lect.Sed op. q̃a adhuc põt agi † pro his,q̃ nõ est ꝓsecutus,& si excipit̃, replicabit̃ de iure cõi sine restõne.l. licet.C.de iud.Rñ.qñ actio gñalis est ꝓposita,sed ꝓsecutio in vna specie est facta,& in alia nõ,tũc loqr̃ l.licet. Sed in vna spẽ est facta ꝓsecutio,licèt nõ in totũ qđ debet̃ ꝓ residuo,nõ põt agi iure
a cõi,nisi petat̃ restõ. hic est casus. a Idẽ si fuerit omissum aliqđ accessoriũ illius spẽi,in qua facta est ꝓsecutio.l.si cũ tibi.C.de iudi. q̃ tene mẽti. Et sic hẽs in gl.ibi,dũ dicit,in spẽ verò frumẽti in ĩte.rest.ɔ̄ sñiam nõ cessat.Licèt qdã hẽant,siue nõ,sed tũc dẽret dici,in spẽ verò frumẽti replicatio ɔ̄ sñiam cessat.Scđo mõ legit̃,ꝙ ab ipso inuito fuit actũ ꝓ spẽ frumẽti tñ,& tutores fuerũt ɔdẽnati in parte,& in parte absoluti, & sic ꝓ parte illa põt peti restõ. Nec ob.§.si minus.q̃a ibi ꝓ parte fuit actũ:pro alia parte nihil di
3 ctũ fuit nec in libello,nec in sñia. † Opp.vbi h̃et locũ remedium ordinariũ,nõ h̃et locũ eXord.vt ſ.de min.l.in cãc.Sol.gl.hic ɔ̄ diuersos,ibi ɔ̄ eũdẽ,& bñ. Cõtra hoc op.de iud.l.ꝓperãdũ, in fi.gl. ibi dicit spãle ĩ instãtia iudicij. Pet.dr̃ ɔ̄.Dicit.n.ꝙ qñ æquè bñ pupillo pt̃ esse ɔsultũ ꝑ ord. sicut ꝑ eXor. vt qñ petit̃ pecunia,tũc licèt ɔpetat ɔ̄ diuersos.vnũ tñ tollit aliud,d.l.ꝓperãdũ,in fi.sed qñ nõ pt̃ esse æquè ɔsultũ,vt puta,qñ tutor vẽdit vnã spẽm,si ageret ɔ̄ tutorẽ,hr̃et pecuniã, iõ pt̃ agere ɔ̄ emptorẽ.vt rehabeat rẽ,l.ẽt. C.si tut.vel cur.interue.Sed hęc sol.est ɔ̄ hãc l.vbi agit̃ de interesse,sicut ad pecuniã,tñ q̃a ɔ̄ diuersos vnũ nõ tollit aliud.Tene ergo sol.gl.q̃a vnũ spãle est ibi in instãtia iudicij.Venio ad 2.par.& opp.actio ɔpetẽs ɔ̄ tutorẽ est extincta ꝑ sñiam,vt dictũ est, ergo nõ pt̃ cedi.Huius timore ista pars legit̃ trib.modis.Prĩo q̃a ab illa sñia qua tutores fuerũt ɔdemnati in minus,curatores appellarũt,& hoc vr̃ dicere tex.hic,dũ dicit,ꝓuocãtes. Sed ſm hoc q̃rit̃,ĩ qua cã exc.doli obijcit̃, de qua dr̃ in tex. Rñ.in act.in factũ.de re
b iud.q̃ ꝓponit̃ ɔ̄ curatores ɔdẽnatos.Ista est vna lect. b ſm quã vr̃
4 casus,ꝙ si iudex † malè iudicauit, & ab eius sñia est appellatũ, ꝙ
c tpe syndicatus applõne pẽdente, iudex possit ɔueniri c ad interesse,sicut si appellatũ nõ esset.Nam licèt hic curatores appellauerint, nihilominus fuerunt cõuenti, & ɔdẽnati ab adulto ꝑꝑ culpam

ADDITIONES.

a Hic est casus. No.pulchrã limitationẽ l.licet.C.de iud. Vide Cy.in l.si cum tibi, eo.tit.vbi declarat,quando intelligatur unum capitale,vel vna species.

b Bar.Ista est vna lect. Vide Ange.in l.argentarius,§.cum autem,supra de eden.& in l.mancipia,& ibi Bal.C.de furt.& Imo.in l.1.infra,de appel.

c Possit cõueniri.Vtrũ si iudex male iudicauit,& fuerit appellatũ,tpe syndicatus, possit cõueniri.Adde ꝙ no.Doct.in l.1.in prin.infra,de app.& Bar.in l.itẽ si res, ſ.de ali.iud.mut.cau.fa.& in l.3.§.ex quibus,eo.tit. & sequit̃ Ang.simpliciter in l.sancimus,C.de iud. & Bal.in l.obseruare,§.proficisci,in 20.q. de offi.procons.

pā corū. Sed egō disputaui hāc q. & determinaui ḡriū, q̄ iudex non posset peruenire, nisi ad interesse sumptus litis tm̄, ar. l. 3. § ex qb. de alic. iu. mu. cā fa. & l. si fine. §. cū aīt. & §. Marcellus, ff. rē ra. ha. Ad hāc l. r̄ndeo, q̄ hic curatores appellauerūt, vn̄ appellādo non potuerūt perimere act. ꝑpetentē minorib. ꝯ ipsos. Sed in q. ꝑposita appellauit q nō vult agere ꝯ iudicē, vn̄ būi poterit pimere act. cōpetentē sibiipsi, qd plenè dic, vt in illa dispu. Sc̄do nō legit, q̄ hic fuit appellatū à sn̄ia, qa ipsi curatores fuerūt ꝯdēnati, & in illa cā app. opponit exceptio doli. Sed tunc remanet ḡriū, quō pōt cedi actio, cū sit extincta? Rn̄. intelligo, q̄ cedit in integ. rest. & sic spes
a act. ꝗ cōcessa est p restonem. Ex quo † no. † q̄ in integ. rest. pōt
b cedi. † Sic in l. qd si minor. §. si ff. de min. Sed tūc instat, quō pt ce dici, cū sit bn̄ficiū ꝑsonale? Rn̄. cū sit trāsitoriū ad hr̄des l. nō solū, in fi. ff. de in inte. rest. pt p cessionē trāsferri, vt ff. e. l. ex plurib. Ter
c tio mō legit, q̄ hic intelligāt, ꝑuocātes, i. reclamātes. & sic nō ibi fuit interposita appl'o. Sed ista oppō excep. doli, prouocatio vo
6 cat. & sic no. q̄ † oīs modus p quē qs inuocat auxiliū iudicis, pōt dici ꝑuocatio. Sic in l. si ab arbitro, ff. qui satisd. cog. s'm diuersas
7 lec. † Opp. exceptio doli est peremptoria, ergo nō pōt opponi post sn̄iam, l. peremptorias C. sen. resc. nō pos. rn̄. vel dicas hic fuisse appellatū, & sic causa nō est finita. Vel si dicas non fuisse appellatū, ēt r̄ndeo, q̄ exceptio cedendarum actionum non repugnat sn̄iæ, & sic pōt opponi post sn̄iam, l. si fideiussores, §. j. ff. de fideius. & l. ex diuerso, §. fi. ff. sol. mat. Venio ad vlt. partē, & vr̄, q̄ post solonē cessio nō pōt fieri, vt ff. de sol. l. Modestinus. Dūt quidā, q̄ hoc fuit actū. Tu dic q̄ hic tutores, & curatores fuerunt obligati diuerso genere oblonis, & sic solo vnius, tollit oblonem alterius: prout not. in simili in l. Stichum, §. si mandato, ff. de sol. l. Papinianus, ff. mand. Opp. actio q̄ est inutilis penes cedentem, debet esse inutilis penes eum, cui ceditur, quia non debet esse melioris condonis, l. in oībus, §. non habeo, ff. de reg. iur. & in c. is qui in ius, extra de reg. iu. lib. 6. Rn̄. causa quæ reddebat act. inutilem, per cessionem purgatur, merito efficitur vtilis. Simile in l. fi. in prin. C. de iu. do.

ADDITIONES.

a Pom. Ex quo. Vide Bart. consi. 92.
b Potest cedi. Vide quod no. Bar. in l. Modestinus, in fi. infra, de sol. & quod dixi in materia post Bart. in l. per diuersas, C. mand.
c Pom. Tertio modo. Vide Rom. cons. 90. in princ.

LEX XXVII.

1 *Procurator quando possit conueniri officio durante.*
2 *Curator quando durante officio curatoris conueniri possit.*

1 **Cū curatore.** Opp. ff. eo. l. actus glos. ponit multas sol. sed h. d. † Aut loquimur in ꝑcuratore: & poterat cōueniri, durāte offō, vt hic, licet alr̄ nō. Et no. bene, ff. de proc. l. q proprio, §. fi. cū l. seq. qd dic, vt ibi. Aut loqmur in ꝑcuratore in eo, q̄d gerit tanq̄ curator, & ille statim pt cōueniri, vt hic
2 s'm vnā sol. & l. nō quāt. §. illud, ff. rē pup. sal. fo. † Aut loqmur in curatore vero, & tūc aut in curatore furiosi, & pt ꝯueniri durāte administrōne simplr. l. nisi. §. cū furiosi. ff. de tut. & rat. distr. Et ita pt intelligi hic. Aut loquimur in curatore adulti, & tūc si qdē loqmur de actione, q̄ orit aliūde, q̄ ex gestione illa, & pt cōueniri, vt hic, s'm diuersas sol. Aut loqmur i ea q̄ orit ex gestione, & tūc aut ꝯuenit ꝑ tota administrōne, & nō pōt ea durāte, l. actus, ff. e. Aut ꝑ pticulari administrōne, & pōt ꝯueniri ea durāte, vt hic, & no. C. e. l. 2. Si vero loqmur de tutore, dic vt not. in d. l. 2. per Guil. & Doc. Dicam in l. si tutor Reipublicæ, §. fi. ff. de tut. & rat. distr.

LEX XXVIII.

Tutor. Tutor, qui bene facit, habetur pro domino, h. d.

LEX XXIX.

Tutor. Finita tutela, finiuntur satisdationes iudiciales. h. d. vt in gl. Opp. C. vt cau. post pu. adsert. tu. l. j. Sol. vt in gl. tertia ff. eo. l. ita autem, §. fin.

§. Tutor. Ille per quem nō stat quominus reliqua soluat, ad vsuras non tenetur. h. d.

LEX XXXI.

Tutoris. No. q̄ quando tutor promittit, bene & legaliter gerere, in hac generali promissione venit pupillū indefensum non relinquere, vt hic: tamen hodie hoc debet exprimi in promissione, C. de admin. tut. l. fin. §. defensionem.

LEX XXXII.

Diui. Donec plures gerunt ex officio publico tenentur insolidum: secus cum incipiunt gerere ex priuato. h. d. Facit ad q. an plures mercatores socij teneantur insolidum? De quo dixi plenè in l. j. §. nunc tractemus, ff. de tut. & ra. dist. & in l. 3. §. j. ff. de duob. re. immo melius in l. eandem, eo. tit.

LEX XXXIII.

1 *Obligatio fideiussoris durat absque prin. ipali. Et an contra fideiussorem, & her. d. m tutoris iuretur in litem. & nu. 2.*

a **Si sine hærede.** a Mortuo principali sine hr̄de tenetur fideiussor. ad id ad qd principalis tenebat. h. d. † No. casum, quo durat oblō accessoria absque principali
1 oblōne. Similē tex. hēs in l. Stichū aut Pamphilū, in prin. ff. de sol. tangit in l. postq̄, in prin. ff. vt leg. no. cau. & ff. depo. l. j. §. idē Pōponius & ibi gl. & tex. Cy. tāgit. C. de lui. pig. l. intelligere. Dixi in d. l.
2 Stichū, in prin. † Quæro, an ꝯ istum fideiussorē iuretur in litem? gl. dicit q̄ nō, quia cōuenitur actione stricti iuris. Quæro, vtrum ꝯ hæredes tutoris iuretur in litem? glo. videtur dicere, q̄ sic, quod intellige si ipse est in dolo, vt C. de in litem iur. l. fi. & per totum.

ADDITIO.

a Si sine hærede. Vide Bart. in l. si quidem, C. de præd. min.

§. Modestinus. Tutori non imputatur damnū absq; sui culpa contingens. h. d.

§. Modestinus. In reddēda rōne sufficit ꝯ tutorē ꝑbare, q̄ fructus bona fide percipi potuerūt, licet pceptos p eū nō ꝑbet h. d. qd no. vt qn̄ agis in faciendo articulos, nō dicas q̄ pcepit fructus, qa forte non posset probari: sed dicas, q̄ tantum potuit percipere, & sic cōiter proceditur.

1 *Probandi onus q̄ pecunia sit perdita, vel pupillus sit factus locupletior, cui incumbat.*
2 *Restitutio rei, an fiat vigore primi iudicij rescindentis.*
3 *Restitutio in integrum restituit, quod læsio abstulit.*
4 *Minor qui uendidit rem, si pretium perdidit, an ex hoc habeat iustam causam petendi rest. in integ. aduersus venditionem. vide nu. 5.*
6 *Res potest ab ædificio separari, quando pristina facies ædificij, per eius separationem non mutatur.*

a **§. Interposito.** a Restitutus ad rē venditā non dēt restituere pretiū, nisi quatenus ex eo factus
1 est locupletior, nec expēsas voluntarias sibi auferre pōt h. d. † Quærit gl. cui incūbit onus ꝑbandi, an minori q̄ pecunia sit pdita, an aduersario, q̄ minor sit locupletior? Dic vt l. pdiorū, C. de pd mi
2 no. & bn̄. † Vltimo iste §. facit ad q. q̄ ex vigore primi iudicij rescindētis fiat restō rei, vt ibi in pos. induci iussuseft. Qd declarat in l. q proprio, §. itē q̄ritur, ff. de pcu. & l. ab hostib. §. sed q̄ simplr, ff. ex quib. cau. ma. Quæro igitur, an ex hoc iudicio rescindat ꝯtus, &
3 restituat possessio. Hic vr̄ tex. q̄ sic, † bī restō id restituit, qd læsio abstulit, vt si minor fuit læsus, quia vēdidit, & non transtulit pos. tūc solū in vendōne restituit nō in poss. in qua nō fuit deceptus.
4 Et hoc probat in d. l. q proprio, § itē quæritur, ff. de procu. † Quæro, minor vēdidit, & fuit sibi soluta pecunia. q̄ perdidit, est ne ista iusta cā rest. in integ. aduersus vēditionem? Et vr̄ hic tex. q̄ sic. & istud habui de facto. & dixi, q̄ ista nō erat iusta cā petēdi restōnē
5 aduersus venditionē, seu solonem. Et ideo † qn̄ formas articulū, qn̄ petis restōnem aduersus venditionē, dēs dicere, q̄ tibi non expediebat tunc vēdere, sed cū pdis pecuniā, es deceptus in solone, qa non fuit facta prout fieri debuit. Et ista probant in l. res. C. de iu. dot. & l. si quidē C. de pd. min. & ista sunt quotidiana No etiā
6 † tex. in fi q optimè declarat q̄ sunt res quæ pūt ab ædificio separari, s. qn̄ per separationem pristina facies ædificij non mutatur.

ADDITIO.

a Alex. Interposito. Vide Bart. in l. si quidem, C. de præd. min.

a b **§. Lucius.** a Consuetudo quæ respicit rem, sicut ligat maiores, ita & minores. h. d. Examinaui b in repetitione l omnes populi, de iust. & iure, in q. illa, quos ligent statuta, per Guil. in l. de quibus, ff. de legib.

ADDITIONES.

a Barb. Lucius. Et vide Bart. in l. etiam, supra de min. Bal. in l. fin. C. in quib. cau. in integ. rest. non est necess.
Menoc. Tiraq. de retract. consang. §. 1. glo. 13. num. 13. Soc. sen. consi. 114. lib. 3. Boer. q. 113. num. 3.
b Alex. Examinaui. Adde quod not. Bart. & quæ ibi dixi in l. fin. in fi. C. in quib. cau. in integ. rest. vide quæ scripsi in l. cum delanionis, §. asinam, de fun. instr. & vide in simili Spec. in tit. de instrum. edit. §. dicto de impugnatione testamenti, vers. quid si fit de consuetudine.
Pom. Vide Alex. consi. 27. vol. 4. limita per Rom. sing. 50.

1 *Bannitus an desinat esse tutor.*

§. Tutor. Relegatione non finit tutela, ideo tutor cōueniri non pōt h. d. Opp. ff. de tut. & ra. dist. l. si tutor. § fi. Sol. Intelligas hic de dato in exiliū, i. relegato: secus si fuerit
1 deportatus, vt l. ḡria. † Quæro an bannitus desinat esse tutor? Hic vr̄ casus q̄ non. In ḡrium vr̄ d. l. si tutor, in fi. de tut. & rat. distr.
a Communiter tenetur. a Aut per bannimēta bona sunt publicata, aut non, vt Instit. quib. mod. ius pat. pot. sol. §. relegati. & ibi no.

ADDITIO.

a Alex. Communiter tenetur. Hoc idem voluit Barto. in l. si qua pœna, de his qui sunt sui. vide etiā no. Spec. & ibi Io. And. in tit. de actore, §. 1. vers. quid si bannitus. & in tit. de instr. edi. §. compendiose. & per Bal. in l. seruū quoque, §. publica, de procu. plenè per Cy. Bal. & omnes in l. 1. C. de hær. inst. per Iac. Butrig. & Bal. in auth. item nulla cōitas, de epis. & cler. & licet cōiter concludatur q̄ banniti nostri temporis non perdant patriam potestatem, tamen Bal. in l. 1. de hære. instit. & ibi etiam Paul. de Cast. & Imo. in l. ex facto, §. ex facto, ad Treb. & Bald. in l. 3. C. si pen. app. mors interuen. & Imo. post Ray. & Bald. in d. l. 1. de hære. instit. dicunt, q̄ talis bannitus perdit ea, quæ sunt ciuium Rom. quo ad ipsam ciuitatem. vide quæ dixi in l. si cum dotem, §. si pater, sol. matr. vbi limitatur communis opin. Adde q̄ Alex. consi. 104. consuluit in terminis, quòd si banniti ex forma statuti possunt occidi, perdunt patriam potestatem. 1. vol. consi. eius.

LEX XXXIIII.

Auctoribus. Tutor tenetur facere illud, quod diligens paterfam. facturus esset h. d. Bart.

§. Officium. Curatoribus cōstitutis, in eos administratio transfertur, & officiū tutoris finit h. d.

§. Hæredibus. Ius eligēdi vnū ex reis transit ad hr̄des. h. d. Opp. ff. e. l. ex plurib. Sol. istud nō est priuilegiū, ideo trāsit ad hæredes, ibi secus. Et isto modo intelligas

a §.Quemadmodū. a Expensæ factæ circa psonam tutoris nō imputātur pupillo,
b nisi per iudicē salarium b ei fuerit ordinatū.h.d. Op.tutori c nō pōt dari pecunia vt sit tutor.s̄.de tuto.l.in eos.Huius timore dicunt quidā, ꝙ istud,qđ hic dicit,nisi,referť ad principiū,s.ad sumptus factos in tutela. Veritas est,ꝙ referť ad pxi. Pōt.n.iudex ex cā statuere tutori certū salariū,vt dixi plenè in d.l.in eos.Op.j̄.de tut.& ra.distr.l.j.§.si pupillis.Sol.hic intelľr qñ tutor manet in domo,vel ciuitate ,ppria. Nam si oportet cū aliò ,pficisci,tūc de bonis pupilli dēbent fieri expensę,ita intelligit Iac.de Are.in l.ↄ̄ria.

ADDITIONES.

a Parif.Quemadmodū.De natura cōstituendi salariū,vide Pan.in c.qualiter,& qñ.col.vlt.de acc. aliquid p lo.Fab.Inst.de tut.in prin. Lita illud nō ,pcedere in tutorib. vel curatorib.principis,quia debent hr̄e sumptus ēt pro suis, vide Col.in c.grandi.col.vlt.ver.no.ex isto tex.coadiutorem,de suppl.negl.prælato.in 6.

b Salarium.An tutori constituatur salarium,adde Bart.in l.1.supra manda.

c Tutori.Vide Imo.consi.75.col.fin.

Barb. Sed gl.d.l.in eos,& l.1.§.fi,ff.mand dicit,ꝙ offm̄ tutoris dēt esse gratuitū. Bar.ibi lim.ta istā gl.nisi intercessisset authoritas iudicis,vt hic,Bal.in d.l.in eos. idē sequitur,& dicit ꝙ hoc tenuit Iac.de Are.Old.& And.de Pis.in l.1.§.si pupillis.ff.de tut.& rat.dist. Et dicit hic Nic.de Neap soluta q.de qua vidit sæpe dubitari, an tutor debet hr̄e expensās de bonis pupilli. & dicit ꝙ non ,nisi iudex ex causa sibi salariū cōstituat,quod pōt,& illud firmauit in d.l.in eos,& subdit ibi, ꝙ fm constitutiones regni Apuliæ,minores hn̄tes feuda debent hr̄e bailum,qui debet hr̄e salariū ab illis minorib.Et ex prædictis decidit aliā q.Capitulum sede vacante elegit œconomū , & constituit sibi salariū,an ille possit percipere tale salarium licitè?Et dicit,ꝙ aut ipse petit,& licitè hr̄e non potest.Aut capitulum motu proprio constituit,& potest.In d.§.si pupillis.dicit duo,videlicet ꝙ si tutor accusatur tanquam suspectus,& ipse defendit se, & finaliter obtinet, ꝙ omnes expensās, quas fecit in lite, potest recuperare à pupillo , & sibi satisfieri de bonis pupilli,quod est mirabile, & aliud,quod dicit ibi. Et quid in syndico, an possit constitui sibi salarium.dic sic cap.1.de syndic. & vide ibi Doctores.

LEX XXXV.

Ad instruendam. In causa suspecti possūt torqueri serui pupilli.h.d. ibi iudicantis.in causa suspecti,& rationis reddendæ,secundum Iac.de Are.

LEX XXXVI.

Tutor. Sequens administrator nōīa facta à primo nō tenetur recipere suo periculo.h.d.Op.de l.cū qritur.s̄.e. Sol. Dicunt quidā aliud in tutore,vt ibi,aliud in curatore,vt hic. Ego nescio quid sit hoc dicere.Si tutor vult assignare nomina debitorum periculo eorum,tunc nō potest,sed datur electio an velit omnia nomina acceptare, vel velit ab omnibus recedere.

LEX XXXVII.

1 *Cōpēsatio p debito vnius tutoris, pt obijci alteri tutori ēt tutela durāte. n.4.*
2 *Tutoris pro debito vnius, quando possit alter conueniri.*
3 *Diuisio,quando est facta inter tutores, an & quando vnus possit se intromittere de administratione alterius.*
4 *Obligatio naturalis, & ciuilis datur in casu, non tamen actio, tamen potest compensari, scilicet tutela durante.*
5 *Tutelę datio, quod est imperij, & delegari potest.*
6 *Satisdatio pertinens in plures fratres, licet non possit diuidi,tamen eius administratio, seu exercitium diuiditur.*

a Inter tutores. a Hęc lex legitur quatuor modis.Primo, fm Io. Scdo fm quosdā alios.de quorū opin.fuit mētio facta in lect Azo. Tertio,legiť fm Azo. Quarto fm Hug.,psequor lec Azo. tanꝗ veriorē,fm quā bř.h.d. Diuisio qualiscūq; facta nō impedit quin de re ptinēte ad administrationē vnius,ↄ̄ aliū possit obijci cōpēsatio,& dari petitio.h.d. Primo determinat vnā q. Scdo ,pbat rōnē.Tertio,ponit vnū dictum,ex quo pt sumi arg.ad ,pbationē pdictorū à maiori.Scda ibi,nā diui
1 sio.Tertia ibi,nec experiri.† No.ꝙ p debito vnius tutoris obijciť
b ↄpēsatio alteri tutori. b † Itē no. ꝙ administrō, licet diuisa p de-
2 bito vnius tutoris pt alter ↄueniri. Sed ,pcedamus vlterius,& op. de l.vel in ptes,s̄.eo.vbi vnus nō dēt se intromittere de portione, seu administrōne alterius. Istud est ↄ̄ principium. Cuius timore sunt hic plures lecturę. Dicit Io ego intelligo,ꝙ hæc administrō fuit diuisa à iudice,& ꝙ in tota hac lege ponatur vnus casus,s.de eo,q obijcit ↄpensatione,tūc ad ↄ̄ria fateor,ꝙ alius nō pt se impedire de administrōne alteri⁹ principaľr agēdo,seu defendēdo: sed obijciēdo cōpensationē sic,vt hic.Sed ↄ̄ hoc vř lr̄a in fi.dū dicit,nec experiri,&c. sed Io.exponit experiri.i.ↄpēsare,& sic est totus vnus casus.Itē op.C.de ↄpē.l.eius.vbi ex psona alteri⁹nō obijciť ↄpēsatio.Sol.hic ex parte vnius vř esse:ga ambo tutores repn̄tant psonā eiusdē pupilli, ibi vero ,phibet opponi ex psona alterius.l.ex̄nei. Hæc lect.licet in se sit vera, tñ in eo qđ hāc l.restringit,vt exponat experiri, ,p cōpensare,nō placet: ga est ↄ̄ verb.sig. Nec subest rō quare hoc facere debeamus,merito,&c. l.non aīr, j̄.de leg.3. Prima rō posita in tex.ↄgruit volēti agere,sicut volēti cōpensare.Vñ alij legunt aīr,& dīit diuisionē esse factā ab ipsis tutorib. nō à testatore,vel à iudice,& ideo vni de debito ex psona alterius pōt obijci cōpensatio. Itē pōt vnus cōueniri p debito de psona alterius,& sic in fine experiri,,ppriè ponit. Nec ob.l.vel in partes :,ga hæc fuit diuisio facta a seipsis,q non pōt alij piudicare,vt tex.dicit,ibi fuit diuisio facta a testatore,vel a iudice. Ista lectu.inquantū restringit istā legem in diuisione facta a seipsis,non est vera,cū indistinctè loquať. Azo legit tertio modo,s.siue diuisio sit facta a seipsis,siue a testatore,vel a iudice,ꝙ ex psona vnius alteri possit obijci cōpensatio,& agi cū altero. Non ob.s̄.eo.l.vel in partes. ga fateor ꝙ vnus nō pōt agere de re ptinēte ad administrationē alterius.vt ibi,sed ↄueniri sic.ita loquiť hic,& ista est vera lec. Hæc.n.diuisio quocūq; modo facta pt piudicare eis,vt nō possint agere,nō aūt ex̄neis, vt eos nō possint ↄuenire. Et hoc innuit tex.dū dicit,inter ipsos locū hēat. Pro hoc facit,ꝙ ius tutelæ remanet apud quęlibet insolidū,vt hic dicit lr̄a. Ad idē C.de pac. l.pacto successorū.Facit ēt,ꝙ æs alienū respicit totū pr̄imoniū,vt l.si fideic.§.tractatū,de iud.ad Treb.l.j.§.si hr̄s,j̄.de her.inst l.ex facto,&c. Opp.j̄.e.l.si duo.Sol.hic alter pōt ↄueniri ex psona alterius,s.de re ptinēte ad administrōnē alterius act.psonali,nō reali. Rō,ga illa nō dať ↄ̄ obligatū,nec respicit totū pr̄imoniū, sed dať ↄ̄ eū,q hēt facultatē rei restituendæ,l.offitiū,s̄.de rei vēd. & ita loquiť l.si duo.j̄.eo.Op.C.si vnus ex plu.l.2.vbi ex psōe dř,ꝙ si sit diuersa administrō,nō pōt alter agere,vel ↄueniri ex psona alteri⁹. Sol.dicit Dy.intelligo illud ad cōmodū actoris, ga nō hēt necesse citare,nisi tutorē illius regionis. Sed si vellet ↄuenire aliū,posset si vellet. Vel dicas,ꝙ ibi loquiť de act.reli.fm Dy.& sic ↄcordat cū l.si duo.Tu dicas,ꝙ si tutores,q diuiserūt sunt eiusdē fori, tūc vnus pōt ↄueniri ,p alio act psonali,vt dixi hic.Si vero sunt diuersi fori,tunc si qdē volo tutorē ↄuenire in foro administrōnis suæ,& possum simpľr vnū pro alio.ita loquiť hic.Si verò volo eū ↄuenire,vt ille,q est in vna regione, cogať ire ad aliā regionē nō suę administrōnis,& nō possum.ita loquiť ibi.Opp.ꝙ ēt agendo posset vnus se intromittere de his,q ptinēt ad administrōnē alterius,l.tutores q post.§.hr̄s.j̄.e.Sol ibi ille,q ↄueniebať erat de regione,q spectabat ad administrōnē agētis tutoris,vñ rōne psonæ
3 dicebať ptinere ad eius administrōnē. † Ex pdictis distingue qñ
c est facta diuisio, an vnus posset se intromittere de his,q ptinēt ad administrōnem alterius.Aut administrādo,aut agēdo ↄ̄ aliū,aut defendēdo. Si administrādo,tūc nō pōt se intromittere,ga diuisio inter eos hēt effectū,vt hic. Aut agendo ↄ̄ aliū,& tūc aut nullo mō spectat ad administrationē ipsius,nec rōne rei,nec ratione personæ,& repelliť except.l.vel in partes,s̄.eo.vel pertinet ad eius administrōnem rōne psonæ ↄuenti,& pōt agere,l.tutores,§.hr̄s, j̄.eo.Tertio casu,qñ defendēdo,pōt intelligi duobus modis.Primo,an ipse possit accedere ad defensionē volūtariè.Scdo,an si ↄueniať teneať rñdere?Ad primū dico,ꝙ sponte nō pōt venire ad defendendū eadē rōne, ga non pōt agere,d.l.vel in partes.& hoc si vult defendere ut tutor.Sed si veniret,vt qlibet ex̄neus,non est dubiū,ꝙ posset. Scdo modo qñ necessario,ga vel ↄ̄ principalem excipiť,vel principaľr ↄueniť ex psona alterius,tūc aut cōuenitur reali,& nō pōr,l.si duo.j̄.co. Aut psonali,& tūc aut ↄueniť in foro administrōnis suæ,& pōt ↄueniri,vt hic. Aut qs vult eū trahere ad aliā ,puinciā,& nō pōt,vt l.2.C.si vnus ex plur. Expedita est lec.Azo bona,vtilis,notabilis,& vera,q̄ teneas. † Quarto mō le-
4 giť fm Hug.in gl.ex qua no.ꝙ licet durāte tutela ↄ̄ tutorem non posset agi,pōt tñ cōpensatio opponi,qđ tene menti Est tñ hic casus in quo dať ciuilis,& nālis oblō,& nō actio,& tunc pōt obijci cōpensatio:qđ alibi expssum non hēs. Venio ad partē,& qro,qđ vult dicere tex ꝙ diuisio tutelæ non est iuris, sed iurisdōnis,&c. Quidā exponūt,vt dicit gl. hoc nō fit iure, sed iudicis authoritate:qđ nō placet:ga istā l.intelligo quocūq; modo sit facta diuisio, ēt a seipsis,vt dixi. Alij exponunt,non est diuisio iuris,i.eorū q in iure cōsistunt,q non diuiduntur,vt debita,& credita : qđ non placet, ga ēt ista diuiduntur,saltē credita,cū unus non possit agere de eo,qđ ptinet ad administrationem alterius,d.l.vel in partes,s̄.eo. Tertij exponunt,vt colľr in gl.in formatione ↄ̄rij,& eius solone, vt dicamus,ꝙ diuisio tutelæ nō est iuris, s.magni, vt dicatur meri,vel mixti imperij, sed est iurisdōnis,s.mintmæ. Sed ↄ̄ opp.s̄.de
5 tut.l.mutuo.§ tutoris datio. Sol. † Datio tutoris est mixti imperij,vt ibi, sed diuisio tutelæ est iurisdōnis,vt hic,qđ tene mēti. Et sic innuit, ꝙ diuisio tutelæ petať p modū actionis,aliàs non esset iurisdōnis . Sed hoc est falsum,ga immo offō iudicis petiť,vt in l.tertiā,in fi.s̄.cod. Sustinendo tñ gl.in hoc possumus dicere,ꝙ est imperij,l.minimi, & sic cōpetit cuilibet,s magistratui,& sic posset denegari, l.cognitio. §.vt possessio bonorum,s̄.de off.eius cui mād est iur.& plene dixi ī l.imperiū,s̄.de iur.om.iud. Hęc tñ expō huic lr̄æ nō ↄgruit. Dic ergo,ꝙ hoc vult dicere,ꝙ diuisio tutelæ nō est iuris,hoc est,ꝙ ipsum ius tutelæ non diuidiť,cū sit apud quemlibet insolidū: sed quod j̄.sequiť,sed est iurisdōnis hoc est diuisio administrationis.& ita intelligit Dyn.& quod sequiť j̄.& modum administrationis facit,&c rñdet cuidam obiectioni. & quæ fieri posset,qūo administratio,quæ ↄsistit in facto diuiditur. Rñdeo,ꝙ diuidere est;modū administrationis tradere. Alia sunt pla-

ADDITIONES.

a Alex. Inter tutores. Diuisa administrat. Vtrum iurisdictio concessa alicui possit diuidi inter filios,bene facit,quod no.Bar.in l.si vni ex plurib. de re iud.in vers. quinto quæro,& l.Lucio.§.1.& ibi Bar.de aqua quo.& æsti.& per Imo.in c.prudentiam.de off. leg. adde quod no. Bar. in l.fi.in fi.infra de re iud. & ad no hic per Bar. vide Bal. in d.c.& in §.præterea ducatus. de prohib. feu. alic. per Fel. & adde quod not.idem Bal.in auth.hoc amplius. de fideic.& vide Ang. in l.2.§.ex his.de verb.oblig.vide quæ dixi in l.est receptum.de iur.om.iud.

b Pom.Tutori. Vide late Fel.in c.cum inter priorem.de excep.

c Meno.Dillingae.scripsi consi.164.nu.21.ad medium.

a Plana. a Et prædicta b multū diligēter not. in q. q̄ habui de facto.†
b Cuidā Comiti fuit ↄcessum feudū a Principe de plurib. castris, fi-
6 lij postea diuiserūt, dicebā, ꝙ non erat diuisa iurisdō, q̄ nō p̄t diui
di a seipsis. c. imperialē. §. præterea, de prohib. feu. alie. sed est diui
sa administratio, seu exercitiū iurisdōnis, vt hic. Et ex hoc seqtur,
ꝙ si vnus ex illis delinquat in territorio alterius, non pōt ab alio
puniri, quia cū iurisdō sit cōis, par in parem non hēt imperiū. Itē
c ex hoc c sequitur, ꝙ p̄p delictū vnius ex eis posset superior exer-
cere iurisdictionem in bonis vtriusq;: quia illa diuisio, inter eos
habet locum tantum, non quo ad alium, vt hic in text. Venio ad
tertiam partem, & ista declarata est ex præcedentibus, quia diuer
sis modis legitur, vt superius dixi.

ADDITIONES

a Pom. Sunt plana. Vide Ale. consi. 18. 2. vol. & consi. 25. 2. vol. & consi. 6. & seq. 5. vol. & consi. 25. in prin. eo. vol. Fel. in c. quæ in ecclesiarum. de consti. Barto. cō-
si. 281. Barb. consi. 30. 2. vol.
Hero. Cur. sen. consi. 25. in 2. dub. & consi. 69. colum. 10. ver. Quinto accedat. Bar-
ba. consi. 20. col. 16. Ruyn. consi. 29. nu. 16. lib. 6. scripsi consi. 158. num. 30. lib. 2.
b Paris. Et prædicta. Quomodo diuidi possit iurisdictio, vide Fel. in c. prudentiam, de offi. deleg.
Barb. No. istā q. no. ego cōsului in cā illorū de Ramponib. Bal. tenet cōtra in d. §. p̄-
terea. & ego dixi, ꝙ illud dictum eius fuit dñi Bar. & ita dēt intelligi illud, quod
hic Bar. dicit, vcȝ qñ iurisdō inhæret personæ. ita dixit Bar. ff. cum. l. si vt certo. §.
si duob. & vide Bal. in c. 1. de oo. for. fid. vide d. Abb. & d. Ant. & Io. de Imo. in
c. prudentiam. de off. deleg. vbi non sunt cum isto dicto Bar. & vide Bar. in l. si
vni. alias Pomponius. ff. de re iud. & vide Doc. in c. 2. de arb. lib. 6. vbi refert hoc
• dictum Bar. & vide Bar. in ca. vno delegatorum. de off. dele. & vide Pe. de Anc.
in c. postulasti, de foro comp. vbi alle. Bar. hic verum collega possit punire colle-
gam. & vide Bar. in l si quis violauerit. ff. de rer. diui. Et an iurisdō possit vēdi. vi
de Bar. in consi. 189. in c. primo quæritur, verum iuris. & c. vbi pulchrè loquitur.
Et vide Ang. in l. 2. §. ex his. ff. de uer. ob. & uide do. Abb. in c. j. de re iud. Bar. in l.
Lucio. §. 1. de aqua quo. & æsti. Bar. in l. arbor. §. iudex. ff. communi di.
c Pom. Item ex hoc l. ita, ut per Bal. c. 1. in fi. qualiter uas. iur. debe. fidelit. refert, &
sequitur Lancel. l. 1. ff. de off. eius. & Ias. ubi ponit multa similia in l. de pupillo.
§. si quis riuos. ff. de ope. no. nun. Fel. latè in c. nihil prodest, de præscr.

LEX XXXVIII.

a Tutorem. a Si variatur ↄdō psonæ gerētis, vel eius, cuius
negotia ex necessitate geruntur, oblōnis ↄdō
variat̄ h. d. Primo, ponit vnā regulam. Scdo, exēplificat illam per
quatuor exēpla. Scda ibi, fm quā. Quæro circa prin. de cuius tuto
ris psona loqtur. Gl dicit, de oī, siue sit liber, siue seruus, siue pr̄
fa. siue filius. In eo qd dicit de seruo. nō intelligas tutorē, sed alio
modo negotia gerētē, cū tutor esse nō possit. l. arrogati. s̄. de tut.
& tex. j̄. de pb. Op. ꝙ durante tutela nullus tutor obligatur, vt j̄.
de tute. & rat. distr. l. si tut. in fi. gl. soluit, sed ista opinio est vera, ꝙ
durāte tutela orit̄ oblō ciuilis, & nālis, sed nō actio, vt in ↄria, &
hoc innuit hic in fi. Op. s̄. de neg. gest. l. Pōponius in negotijs. Di-
cit gl. Sol. vt ibi. nā variat̄ ibi ↄdō eius cu' negotia gerunt̄, p̄ rōnē
ibi positā, hic ↄdō psonæ gerētis. Sed hæc sol. vr̄ ↄ tex. istū in ver.
sic. n. quare dic, ꝙ ī gestione, q̄ fit ex volūtate, hēt locū hæc distō.
s. aut variat̄ ↄdō gerētis, aut eius. cuius negotia gerunt̄, p̄ rōnē ibi
positā: sed ī eo q gerit ex necessitate, dicta distō nō hēt locū, sed ī
cuiuscūq; psona variat̄ oblō. vt hic: cessat. n. rō illius dist. Vltimo,
illud, qd dr̄ hic, ꝙ negotium connexum gestum in seruitute, ve-
nit in actionem descendentem ex eo negotio gesto in libertate,
intellige, fm l. cum actum, s̄. de neg. gest. & ibi no. per gl.

ADDITIO.

Tutorem. Ad intellectum huius l. uide Bal. in l. 1. consang.

LEX XXXIX.

1 *Contumacia an sit maleficium, remissiue.*
2 *Cessio an fiat, & pro quanta parte, quando vnus ex pluribus tutoribus, fide iussoribus, vel correis conuenitur.*

Si plures. Inter tutores contumaciter nō gerentes habet lo-
cū bñficiū diuisionis, non aūt cessionis. h. d. Pri-
mo loquitur de bñficio diuisio. Scdo de bñficio cessionis. Secun-
da ibi, vnde q̄rendū. Itē in prima ponit vnū dictū: deinde circa il-
lud examinat vnū dubiū. Scda ibi, si qdem. Op. ꝙ nō hēt bñficiū
diuisionis. l. j. §. nūc tractemus. j̄. de tut. & rat. distr. Sol. h' timore,
a prin. istud legit̄ duob. modis. a Primo, ꝙ hēat bñficiū diuisionis.
Nec ob. ↄriū, qa ibi denegat̄ bñficiū cessionis. Vn̄ concordat cum
fine huius l. Alij, vt Azo. dn̄t, ꝙ ēt beneficiū diuisionis denegatur
his, q dolosè gesserūt, vel ↄtumaciter cessauerūt. Ad istum tex. rn̄-
det Accurs. accusando Azo. ꝙ hic nō dr̄, ꝙ hēant bñficiū diuisio-
nis, sed ꝙ pupillus nō p̄t vnum eligere, sed oēs sit̄ dēant ↄueniri. Et
fm hoc est faciēda vis in mō excipiēdi. Aut. n. tutor excipit petēs
actionē diuidi, & nō audiet̄. Aut excipit petēs nō se solū ↄueniri,
sed alios sir̄ dēre cum eo ↄueniri, & audiet̄. hæc lec. Azo. inquātū
ↄcludit, ꝙ vnus non possit eligi, non vr̄ vera. Nā ↄ plures tutores
ēt nō dolosos, pupillus hēbat ius eligēdi, vt s̄. c. l. a tutorib. §. hære
dib. C de diu. tut. l. 2. ergo multo magis ↄ dolosos. Itē in eo, ꝙ di-
cit, idem esse in beneficio cessionis, & beneficio diuisionis, non vr̄
verū, qa non est eadem rō in vtroq;: nam beneficium diuisionis
est mera defensio, beneficium cessionis finaliter tendit ad defen-
sionem, vel actionē dandā ↄ aliū: sed fauorabiliores sumus in de-
fensionib. q̄ in actionibus. vt in regula iuris, fauorabiliores. & de
act. & ob. l. Arrianus & ita tenent Doc. in l. 2. C. de transa. tenenda
est ergo j. lect. ꝙ hic tutores consequuntur hoc opponendo bene
ficium diuisionis. In hoc tn̄ no. lect. Azo. ꝙ opponēdo beneficiū
diuisionis, p̄cedit libellus, si oēs ↄuenirent̄ tutores simul, immo
hoc hēbat necesse facere, fm eum. Qd intelligo verū, si in libello
dicerem. Conuenio oēs insolidū: ita ꝙ vna solo fiat, & eodē mō
ↄdemnatio: sed in executione fiet diuisio, si oēs sunt soluendo,
als fiet executio tm̄ ↄ illos, q soluēdo essent, vt hic. Facit in Auth.
de duo. re §. pe. Examinaui plenè in l. 3. §. j. j̄. de duo. re. Ad 2. par-
tem opp. ꝙ actio sit cedenda, vt j̄. e. l. si pupillus, de tut & rat. dist.
l. j. §. nunc tractemus. Sol. Ibi in plurib tutorib. q ↄueniunt̄ ex cul
pa: hic verò ↄueniunt̄ ex cōtumacia. & sic ex dolo, & maleficio.
1 ita dicit gl. & bene, ꝙ no.† Appellat. n. ↄtumaciā maleficiū. qd an
sit verū, Doc. tangūt. C. de crim. stell. l j. Ego examinaui plenè in l.
2 oē delictū, §. ↄtumacia. j̄. de re mil.† Quæro, qñ cessio fit pro qua
parte dēt fieri? Tex. vr̄ hic dicere ꝙ pro parte. Gl. hic singulr̄ di-
stinguit. Aut est renunciatū beneficio diuisionis, & cessio fit inso
lidū, alias pro parte, q̄ gl. no. Alibi vr̄ dicere gl. ꝙ si est renunciatū,
indistinctè nō fiat cessio, vt l. vn̄ q̄rit̄, in fi. s̄. de cō. & ibi gl. Alibi
gl. dicit indistinctè cessionē fieri p̄ parte, vt l. j. C. de duob. re. & j̄.
de sol. l. Modestinus. Dy. dicit, ꝙ distō hui' gl. nō hēt locū in cor-
reis, vel ↄtutorib. Rō, qa si vnus non soluit totū, repetet̄ ab alio p̄
sua parte, l. j. C. de duob. re. nō pōt ergo impetrare cessionē actio-
nis insolidū, ↄ aliū effectualr̄, qa ille quē ↄueniret, posset excipe-
re, si soluissem in totū, a te repeterē in parte, ergo pro ea parte nō
potes agere, per rr̄am cui damus actionē. Sed in plurib. fideiusso-
rib. pōt p̄cedere hæc distō, fm Dy. cū soluens non hēt regressum
ↄ alium fideiussorē, l. vt fideiussor. j̄. de fideiuss. & C. de fideiuss.
l. cum alter. Ego dico, ꝙ nec ista distō procedit in fideiussoribus.
Nā ↄstat, ꝙ creditor tenet̄ cedere fideiussorib. actiones suas. Si er-
go cedit vni fideiussori, cedit illā cum sua causa. Vnde ipso agēte
insolidum ↄ fideiussorē cōuentus excipiat, non hēs agere insoli-
dum, qa si insolidū soluerē tibi, tu deberes mihi cedere act. ↄ se-
ipsum, sicut tenebat̄ creditor principalis. Et sic patet, ꝙ est eadem
rō in tutorib. correis, & fideiussorib. Pro quanta ergo parte sit fa
ciēda cessio? Doc. tangunt in l. j. C. de trans. Ego examinaui plenè
in l. Modestinus, j̄. de sol. Vltimo circa princ quęrit gl. quod vult
dicere tex. ibi, ꝙ nullæ partes, &c. Tene vltimam exposit. Azo.

ADDITIO.

a Duobus modis. Vide Bart. in l. 1. C. de transact.

LEX XL.

a Tutores. a Ei, q nō p̄t agere, nō imputat̄ piculū, si noīa de-
bitorū sunt effecta deteriora. h. d. Quęrit glo. qd
si iste tutor erat ↄiuncta psona? Rn̄. ꝙ tūc tenet̄, vt s̄. de neg. gest.
l. si aūt. qd no. Apertè. n. dicit, ꝙ ↄiūcta psona p̄t agere pro mino-
re, qd tenet Iac. de Are. & Doc. tractant C. de procu. l. exigendi.

ADDITIO.

a Tutores. Vide Bart. in l. si actor. C. de appell.

1 *Curatoris datio in testamento impuberi non tenet.*
2 *Tutor non legitimè datus, non potest administrationem deserere, nisi alium faciat dari legitimè.*

a §. Curator. a Tutor inutiliter datus gerens, postq̄ alius
1 fuerit lḡimè datus, non tenet̄. h. d.† No. ꝙ cu
ratoris datio in testō, impuberi, non valet. Nam in ↄrium facit,
quod dēt valere, & debeat exponi curator, i. tutor, vt l. pr̄ Seueri-
nam, §. ↄdōnum, j̄. de cond. & dem. Sed ibi bene exponit̄, tutor. i.
curator, quia cū sit plus, cū detur personæ, & reb. potest trahi ad
id, quod est minus, non autē exponitur curator, i. tutor, cū sit mi
nus, vt hic vides. Op. ꝙ teneatur insolidum pro tota administra-
tione, l. si pupilli, §. fin. s̄. de neg. gest. Sol. intellige hunc finem fm
2 dist. illius §.† Vltimo no. ꝙ tutor non datus legitimè non potest
deserere administrōnem, nisi aliū faciat legitimè dari, & faciēdo
dari alium, ipse est liber ab administratione sequentis tpis. Et sic
feci his dieb. practicari in ciuitate Tuderti. Nam quidā erat da-
tus tutor, & gesserat plura, & quia erat senex, volebat non gerere
amplius, tunc ego feci ostēdi mihi tutelā & vidi, ꝙ non erat legi-
timè datus, & sic feci peti, ꝙ daretur alius, et redderetur ratio ge
storum per istum, & non tenebitur amplius, vt videtis in hoc §.

ADDITIO.

a Pom. Curator. Vide Aret. in l. à Titio, in vlt. col. ff. de verb. oblig. & cons. 65. vide Ias. in l. qui quartam, de leg. 1.

1 *Publicatis bonis per iudicem Marchiæ fisco suo, non veniunt bona existentia in ducatu, sed ad ipsum iudicem ducatus spectant.*

a §. Hæres. a Ea, quæ sunt agēda cum persona, pertinent ad
tutorē eius regionis, vnde est persona: & ea, quæ
sunt agenda in rebus pertinēt ad tutorem eius regionis, vbi sunt
1 res. h. d.† No. ꝙ si per rectorem b Marchię publicantur bona ali-
cuius, ea bona, q̄ sunt extra prouinciam, vt in ducatu, debēt per-
tinere ad thesaurarium ducatus, vt hic in fi. Gl. intrat hic quan-
dam materiā non multum pertinentem ad tractatum nostrum.
Primo, an aliquo casu hæres hæredis instituti possit cogi adire?
Et rn̄det, ꝙ sic in casu. l. non iustam. C. ad Trebell. Dic plenius, vt
no. in l. eam quam. C. de fideicom. Quęrit secundo, quid si decel-
sit institutus post aditionem, ante restitutionem? Dic, vt in glos.

ADDITIONES.

a Pom. Hæres. Vide Alex. cons. 111. maximè in prima, & vlt. col. in 4. vol.
b Barb. No. ꝙ si per rectorem. Vide Bart. & Bal. in l. cunctos populos, C. de summa Trin. & fide cath.

§. Aduer-

§. Aduersus. Qui ꝯxit cũ tutore tanq̃ cũ priuata persona, pt cũ ꝯuenire, licèt pecunia ad pupillũ peruenerit.h.d.Opp.s̃.eo.l.3.Sol.hic ꝯxit principalr,ibi ut tutor. Item ibi ꝯxit cũ creditorib.hæreditarijs, a qua hæreditate pupillus abstinuit,hic cum alijs.Quæro,an pupillus ipse possit conueniri. Distingue,cuius rei contemplatione fuit ꝯctum,vt in glos.

§. Curatores. Sublata cã cautionis interponendæ tollitur effectus cautionis interpositæ.h.d.

Appellans frustratoriè est in dolo, vel lata culpa, ideo debet succumbens indistinctè in expensis condemnari, si sententia emanauit ex primis probationibus, alias secus.

§. Tutor. Periculum tpis currentis pendente appľone frustratoriè interposita,ad periculum tutoris pertinet.h.d.† No ꝙ qui appellat frustratoriè,non est in leui culpa,sed
1 in dolo,vel lata.Et ex hoc dñt Doc.ꝙ ille, qui succumbit in cau-
2 sa appľonis,indistinctè debet condẽnari in expensis,a quia nõ potest hrẽ iustam causam litigandi. Videbat enim acta primæ causæ,& sic errabat in iure.Ita not.per Io. And.in c.iuris ignorantia, extra de reg.iu.lib.6. quod intellige,quando sententia appellationis emanault ex primis probationibus.Si enim ex nouis pbationib. sententiaretur in causa appellationis,cessat ratio prædicta.

A D D I T I O.

a Alex.Condẽnari in expẽsis.An succũbens in causa appellationis sit cõdẽnandus in expensis, vide Bart.in l.properandũ,§.ante p.qui est §.fine autem,C.de iudi.

§. Rerum. Tutor vnius prouinciæ rectè petit curatorem ꝯstitui ad causam, q̃ in alia prouincia agitaṙ.

Patruus. Tutor datus certæ regioni administrat ea, q̃ tpe dationis administrõnis erãt eiusdẽ regionis.h.d.

§. Curatores. Protutores tenenť insolidũ, vt tutores. h.d.No.ꝙ dixi in summario.Opp.s̃.eo. l.diui. Sol.hic loquiť in eis,qui gesserunt tanquã tutores, vel tanquam curatores, & sic ex necessitate, vel necessitatis suspicione,
a ibi in eis,qui gesserunt ex voluntate. Vltimo a vides hic,ꝙ tex.innuit,quòd datus inutiliter debet petere se confirmari. Quod intellige,vt s̃.de confirma.tut.l.qui à patre,& videbitis in l.proxi.

A D D I T I O.

a Men.Vltimo.Barb.cons.vlt.col.5.lib.3.

§. Tutoribus. Iste §. legitur in gl.tribus modis, tene illam lect. quòd vnus hęres nõ tenetur ex sua persona,si non exigit hæredem alterius tutoris.h.d.

§. In eum. Prius tenetur gerens,quàm non gerens pro gestis,pro neglectis quilibet æqualiter. h.d.

§. Tutores. Quamuis finita tutela,causa cępta posset per agi per tutorem,non potest tamen agi iudicati per eum h.d. iste § quem no.bene.

3 *Si maior a tutore est damnificatus in centum,& remittitur per quinquaginta cum iuramento, tenet remissio.*

3 **§. Ab eo.** Dic casum.† Tutores dãnificauerunt pupillũ in centũ, postea pupillus factus maior cępit agere ꝯ eos,& cũ nollet litigare,dederũt ei pupillo quinquaginta,& ipse remisit eis actionẽ tutelæ.Primo q̃riť,an teneat remissio.Scdo, an videať remissio ex cã dona.vel transactionis,qa aliqd est datũ. Et tñdeť,ꝙ remissio tenet,qa facta a maiore 25.ann. qđ nõ vř ex cã don.sed trãsactionis h.d. Op.C.de trãsa.l.pses,s̃.de iureiu.l.tutor. Sol.Maior factᵘ pt liberare tutores,vel curatores sine dubio, vt hic. Existens minor nõ posset liberare ex cã don. sed trãsactio. sic,si fieret bona fide,vt in ꝯtrijs : alias secus,qa põt restitui per tit. C.si aduer.transa. hodie verò valeret ista remissio cum iuro, per auth sacra.C.si aduer.vend & no.j.de ꝯ iud.tut.l.3.§.contrariũ.

§. Periculo. Glos. legit pluribus modis. tene quam vis Barto.

§. Adolescens. Per act.propositam cõtra tutores non tollitur actio contra curatores, nisi quatenus est exactum.h.d.

§. Tutor. Tutori imputatur negligentia, si hæredes contutoris non conuenit,sicut si contutorem suspectum facere est exactum.h.d.

§. Tutelæ. Nõ eger sũmario. Rõ dubõnis erat,qa actio tutelæ nõ pt intẽtari,nisi finita tutela : hic aut licèt esset finita in psona vnius,tñ pp psonã alterius,in cuius psona tutela durabat, videbať nõ posse agi tu.quod remouet hic §.

L E X XLI.

1 *Tutori inutiliter dato in testõ nõ imputatur, si nõ gerit, nec se cõfirmari petit*
2 *Priuilegium debet intelligi sine alterius iniuria.*
3 *Priuilegium militũ non extenditur extra dispõnem factam,super suis bonis.*
4 *Dispositio §.ex imperfecto, non habet locum in datione tutoris.*
5 *Tutela datur iure patriæ potestatis, non militiæ præmio.*

Impuberi. Priuilegiũ ꝯcessũ militibus circa testã,intelľr ꝯcessũ circa corũ bona,nec vltra se extendit.
1 h.d.notabilis casus est.† No.primo,ꝙ si datus tutor in testõ inutiľr,nõ gerit,nec se ꝯfirmari petit,nõ est,qđ sibi imputeť:secus si
2 spontè gereret,vt s̃ l.prox.§.curator.† Scdo no.ꝙ priuilegiũ dẽt intelligi sine alterius iniuria.de eman.lib.l.nec auus.& j.ne qd
3 in lo.pub.l.j §.merito,& §.si qs a principe.Tertio † no.ꝙ priuilegia militũ nõ extendunť vltra dispõnem factã sup bonis suis.Et
4 sic vř hic casus,ꝙ † priuilegiũ cõcessũ hodie patrib.vt possint testari inter liberos,nõ seruata solẽnitate.l.hac ꝯsultissima.§.ex imperfecto. C.de test.nõ hēat locũ in datione tutoris, vt no.in d.§.ex ipfecto.dixi.s̃.d ꝯfir.tut.l q a pře. Et hãc materia quatenus se extẽdit priuilegiũ militis i ꝯficiẽdis testĩs,ponit Dy.j.de test.mil.sup rub.Dic vt ibi.† Vltimo not ꝙ tutela datur iure patriæ ptãtis non militiæ præmio,q.d.tũc pt dare tutorem miles,quando paganus.

L E X XLII.

5 **Qui plures.** Duob.modis principľr legiť. Primo,in liberõne relicta vni ex tutorib.p testõrẽ,q tutores dabat,& hãc psequtur gl. Scdo,in liberatione relicta p ipsũ pupiliũ factũ adultũ.& hãc ponit Dy.Scdm primã.h.d.Licèt sit vni relicta liberõ reddẽdarũ rõnũ, nõ phibeť pupillus aliũ ex eius psona ꝯuenire,si eũ suspectũ facere neglexerit.Op.ad hãc lec.ꝙ pupillus, agẽs repellitur exceptione cedẽdarũ actionũ: qa eas nõ pt cedere,& sic ob.j.co.l.si pupillus. Huius timore sunt tres soľones principales.Prima,ꝙ hæc actio pt cedi licèt nõ in totũ:ceditur.n. in eo,ꝙ dolo facit,vel in reliqis q̃ remãserũt apud eũ & sic in plus ꝯueniťur ꝯtutor q̃ cedať actio. Hæc nõ vř vera,qa qđ iuris est i toto, hoc idẽ vř in parte, & p qua nõ pt cedere, p ea põt agere. Vñ soluc scdo mõ,ꝙ hic pupillus nõ pt cedere absq; facto suo,remisit eũ testõr,nõ ipse pupillus,&c.Sed ꝯ hoc facit,qa psona defuncti,& pupilli vř eadẽ,pp qđ qdam recedũt ab hac soľone.Sed tñ dico,ꝙ eadẽ vř q̃tũ ad obľones hřditarias.Sed obľo qua teneť tutor,nõ est hřditaria Præterea nõ est, qđ iputetur ipsi pupillo. Ab ipso enim initio tutor, q accessit ad agẽdũ, sciebat se hrẽ ꝯtutorẽ cui liberatio est relicta, vnde contẽplatione illius actionis cedendæ non gessit. Simile in l.si Titius.j. de fideius.& dixi plene in l.si stipulatus.§.si.co.tit.vnde tene hanc soľonẽ. Alia soľo est, ꝙ non possit agi,nisi catenus,quatenus actio posset cedi. Sed pcedens est verior, tenẽdo hãc lect. cum pupillo nõ possit imputari culpa, vt dicã in l.si pupillus.j.e. Venio ad 2.lect.Dy.ꝯm quam hoc dicit: Si pupillus factus maior,liberationẽ vni ex tutorib.reliquit,ꝯtutor poterit ꝯueniri pro eo,ca qđ illa liberatio se nõ extẽdit.h.d. Huic lect.magis applaudet litera,ꝙ ipse pupillus liberationem reliquit. Dicit enim,ꝙ ille, q habuit tutores vetuit rõnẽ reddere. Op. del. pupillus j.e.Sol.fateor,ꝙ ꝯtutor non pt cõueniri,nisi rõne doli, vel reliquorum, ad quod se non extendit liberatio alteri relicta.

L E X XLIII.

1 *Cedi non possunt, quę non transmittuntur ad hęredes.*
2 *Priuilegium, quod datur pupillo, non transit ad hęredes.*
3 *Priuilegium, quod habet pupillus in actione personali contra tutorem, vt pręferatur omnibus, non transit ad hęredes.*

a **Ex pluribus.** a Quæ non sunt transmissibilia ad hřdes,
1 p cessionẽ non transeũt. h.d.† Not. ꝙ quæ nõ sunt trãsmissibilia nõ sunt cessibilia.de quo p Doc. C.de pri.
b do.l.j. dicam j. de ver.ob.l.si stipulatus b fuerim, in prin.† Not.ꝙ
2 priuilegiũ,qđ datur pupillo,non transit ad hřdes. Op.s̃.de in int. resti.l.non solũ.& s̃.eo.l.a tutorib.§.hřdib.Sol.illa priuilegia non dantur mere rõne personæ,vt dixi plenè s̃.sol.mat.l.maritum. &
3 l.seq.† Quæro,quod est istud priuilegiũ,quod datur pupillo? Rñ. vt in personali præferatur cæteris.l dabimus.§ j.j. de priuil.cred. Quæro, an hoc priuilegium transeat ad suum hæredem, hoc est ex se descendentem? Glo.hic ponit opin. in d.l. dabimus. tenet,ꝙ ad suum hæredem transit. Iac. de Are. tenet contrarium, per l. pen.§.si puellæ. de ritu nup. vbi est casus.

A D D I T I O N E S.

a Paris. Ex plurib. Ista reg. negatiue procedit, sed non affirmatiuè. No. per Bar. in l.si mulier.§.ex asse.per illum tex.ff. de iure dot. vide quæ scripsi in l.1.§.si.ff. de ope.no.nun.vide Ias.in l.3. C.de fideicom.
Men.Corasius lib.3.miscellan.cap.5.
Pom.Adde ꝙ contrariũ vult Bal. in l.imperialem.§. Præterea ducatus. de prohi. feu.alie.per Fed.Are.cons.54.Alex.in l.si stipulatus fuerim.& Alex.in apostill. l.si mulier.§.ex asse.ff. de iure do.
b Si stipulatus,Ex illo tex.vř probari,ꝙ q̃ transmittuntur ad hæredes,si sunt facti. nudi,non pñt cedi, nisi cessio fiat ex cã necessaria.l.pro hær.§. quid tñ cum gl de acq.hær.& ibi Bar.secus si sunt iuris:fallit in casu l.mulier.§.si ex asse.de iudi.& dixi post Imo.l.apud.§.verum.j. ad Trebel.per Bart.late in l.quia tale s̃ sol.matr.& in l.1. C. de priuileg. dot.

L E X XLIIII.

Cum post mortem. Rationem quare tutor non potest agere, vidistis s̃.eo.l.tutores, qui post finem.

1 *Quando tutor, vel curator promittit scienter illud, ad quod scit pupillum, vel adultum non posse conueniri, ipse tenetur.*
2 *Promittens dotem pro illa, cuius negotia administrat, non videtur promittere animo donandi, sed animo repetendi.*
3 *Mulier quod possit conueniri constante matrimonio, & consulto.*
4 *Mulier quæ conuenitur pro dote, habet exceptionem, ne conueniatur, vltra quam facere possit, & idem eius curator.*

a **§. Quidam cum esset.** a Primo ponitur thema, & qõ.Scdo, vna ratio ꝯ patruũ.Tertio,alia rõ p patruo. Quarto determinatur vna quæstio circa

A D D I T I O.

a Paris.Quidam cum esset.Vide Alex. consi.200. vol.2.

circa prædicta. Quinto determinatur qō proposita, & hæc qnta
subdiuiditur ĩ tres partes: qa primo ponit, qñ curatori nullo mõ
subuenit. Scđo qñ ei subuenit ꝯ adultã. Tertio qñ subuenit ꝯ eũ
qui dotẽ ꝓmisit, scđa ibi, qñ. tertia ibi, mouet. quarta ibi, ꝓterea.
quĩta ibi, rñdi. Partes vero istius vltimæ sunt tres. Scđa ibi, sed is.
Tertia ibi, qd si mulier. Summariũ colł̃r ex prima gl. hic posita.
Examinemus p particulas. Prima pars ĩ qua ponit̃ thema & qō,
2 nõ h̃: dubitationẽ. Venio ad scđam ᵃpartẽ in qua fit argumẽta-
tio ꝯ curatorẽ, & sic qñ qs ꝓmittit ꝓprio noĩe, indubitãter tenet̃:
sed qñ ꝓmittit ꝓcuratorio noĩe, nõ tenet̃. l. 2 s̃. c. & l. post mortẽ.
§. j. ĩ. qñ ex fac. tut. sed hic ꝓmittit exprimẽdo noĩe ꝓprio, & ap-
pellatiuo, & ꝓcessit propriũ, ergo ꝓprio noĩe ꝓmisisse vr̃. l. si cõis
seruus. in prin. ĩ. de stip. ser. Et ad hãc rõnẽ ñ rñdet̃. ĩ. sed rñdeo,
ꝙ ex eo ꝙ ꝯctũ est sup re ptinẽte ad vtilitatẽ adultæ, vr̃ esse ꝯctũ
curatorio noĩe. l. fi. ĩ. qñ ex fac. tu. Dixi ĩ d. l. si cõis seruus. Vel al̃r
posito ꝙ ista argumẽtatio sit vera, ꝙ ꝓprio noĩe ꝓmisisse videat̃,
nõ tñ obstat determinationi sequẽti, vt ĩ. dicã. Erãt. n. in ꝓmissione
alia verba, qa ꝓmisit se daturũ, & sic habuit aĩum obligãdi se, ñ
b pupillũ, vt pȝ ex themate. ꝙ quar̃ ꝓcedat, ĩ. declarabo. Venio ᵇ
ad tertiã particulã in qua ponit ar. ꝓ ipso curatore, & est clara. Ve
nio ad quartã particulã in qua ponit̃ ar. ꝯ curatorẽ. Ex qua diligẽ
3 ter no. † ꝙ vbi tutor, vel curator ꝓmittit scienter illud, ad qđ scit
pupillũ vel adultũ nõ posse ꝯuenire, ipse tenet̃: vel qa videat̃ do-
tare, uel qa ĩt est dignus, ꝙ sibi subueniat̃ ꝑ dolũ, ꝙ facere pt
ad multa. Venio ad qntã particulã. & prima eius pars est clara. Si
ue. n. ꝓmisit aĩo donãdi siue sciẽter. s̃ vires p̃rimonij, sibi nõ sub
uenit̃. Venio ad scđam partẽ vltimæ partis, ex qua singulariter
a no. ꝙ † qñ administrator ꝓmittit dotẽ ꝓ illa cuius negotia admi
nistrat, non vr̃ ꝓmittere aĩo donãdi, sed aĩo repetendi. Et sic de-
terĩatur in l. vlt. & ꝙ ibi no. C. de do. ꝓmis. Facit ꝙ no. ĩ. de le. 3.
l. uxorẽ. §. pr̃ nãlis. facit s̃. de neg. gest. l. Nesennius. Et sic sis caut⁹
facere articulũ, & ꝓbare quõ ille, q dotẽ ꝓmisit gerebat negotia
mulieris. Quæro pro h⁹ decĩone, quar̃ iste curator dotẽ ꝓmisit?
Rñ. nõ pt dici, ꝙ ꝓmisit ꝓcuratorio noĩe: qa tũc ipso iure non te
neat̃, sed adulta. l. 2. s̃. c. nec esse opus exceptione, nec tãta dubõ-
ne, qũ hic vr̃ fecisse iurisc. Itẽ nõ pt dici, ꝙ ꝓmisit vt priuata ꝑso
na aĩo donãdi: qa tũc nullo mõ subuenit̃ sibi, vt in ꝓcedẽti rñd.
Dđm est ergo, ꝙ ꝓmisit noĩe ꝓprio: ꝙ apparet: qa ꝓmisit se solu
turũ, ut dixi ĩ themate. Sed dubiũ est, an uideat̃ promisisse aĩo r̃pe
tendi a muliere, uel nõ? & interpretatur iurisc ꝙ vr̃ ꝓmisisse aĩo
repetẽdi, qđ colł̃r ex eo ꝙ erat gestor negotiorũ suorũ, ut dixi. &
3 tãgunt Doc. in l. fi. C. de do. ꝓmis. † No ẽt hic, qđ ꝯstãte mr̃io & eo
soluto mulier pt ꝯueniri. Venio ad ultimã partẽ, & pro ei⁹ decĩo
ne q̃ro, quando mulier non vult qđ soluat̃, qs modus erit tenen
Dus, Dĩ gl. qđ ipsa petat restõnẽ in integrũ, p tit. C. si aduer. dõ. &
l. si ex cã. §. in dotis. s̃. de minor. Sed dices tu, quõ pt ipsa restitui,
cũ ipsa nõ teneat̃ marito? Rñdeo, licẽt ñ teneat̃ marito, tñ tenet̃
curatori: qa est habitur⁹ regressum ꝯ eã, licet hoc cũ marito actũ
nõ fuerit, vñ defensiones ꝑsonæ ex actoris, ꝓsunt illi curatori. Si-
mile in l. idemq;. §. gñar̃. s̃. man. & de interr. actio. l. q seruũ. Quę
ro tenẽdo istã lect. an ipse curator possit petere restõnẽ? qdã dñt,
qđ sic, ad instar fideius. minoris inducti dolo. Sed istud exẽplũ nõ
est bonũ & respũ mariti iste curator nõ est fideiussor. Alij dñt idẽ
qa curator & pupilla representãt eãdẽ ꝑsonã, & hoc nõ placet:
qa nõ tanq̃ curator ꝓmisit, ut s̃. dixi. Dic ergo qđ iste curator nõ
pt petere restõnẽ. sed ista pupilla hr̃et necesse petere, & substine
re defensionẽ illius curatoris, & in ill defensione uti iure suo. d.
l. ideq;. §. gñar̃. & l. ꝓcurator ad exhibẽdũ §. j. ĩ. rẽ ra. hab. hæc tñ
lec. qđ hic impetrat̃ restõ, ñ placẽt qa huic lr̃æ ñ ꝯgruit. Pręterea
cũ sit tuta bñficio iuris cõis, ut statim dicã, ñ hẽt necesse petet̃ re
stõnẽ. Rñdet ergo scđo, qđ tã curator, q̃ pupilla hr̃ exceptionem
ne ꝯueniat̃ ultra uires p̃rimonij. Sed tũc q̃ro, q̃ est ista exceptio?
4 Rñdeo mulier ꝯstãte mr̃to nõ pt ꝯueniri ultra q̃ facere pt, & ista
est exceptio q̃ opponit marito, & hoc innuit lr̃a, q̃ dicit, ipsã co-
gi ad cauẽdũ de supplẽda dote, si effecta fuerit locupletior. Appa
ret ergo ex ꝓdictis, qđ illo curatore ꝯuẽto tãq̃ ꝓprio noĩe. pt mu
lier ꝯparere, & opponere exceptionẽ istã & cauere, & ob hoc ipse
curator absoluetur: pt ẽt hoc facere ipse curator, ut dicit gl. Op.
qđ ipso iure sit tutus, qñ promisit vltra uires p̃rimonij l. siue gña
lis. s̃. de iu. do. Sol. ut ibi. Op. qđ nullo mõ iste curator sit tutus. l. si
donatarius. §. j. s̃. de cõd. ob cau. Gl. dat̃ plures sol. ista est uera, qđ
ibi ꝓmisit credẽs se teneri. & sic nõ aĩo repetendi a muliere, hic
uero promisit aĩo rehabendi & petendi de patrimonio mulieris.

ADDITIONES.

a Barb. Venio ad secundam. Vide Bar. in l. si. de pet. hær. & quæ notaui ad Baldum in l. fi. C. de. dot. promis.
Meno. Plotus. l. si quando. nu. 23 1. C. vnd. vi
b Meno. Venio. Barb. consi. 69. consi. 3. in prin. lib. 3.

LEX XLV.

Qui nominibus. Qui noĩa, quę sibi a priore admi-
nistratore assignant̃, agnoscit, eo
rum p culo est astrictus. h. d. Opp. s̃. e. l. tutor siue. Sol. ibi recepit
assignationẽ factã a priore administrator̃, nõ tñ illa noĩa assigna
ta agnouit, ut idonea. Sed tũc dubitat̃ qualiter ur̃ agnoscere. Gl.
rñdet notabiliter, agnoscere ur̃, f̃m l. si filius. s̃. de tute. siue ver-
bo, siue aliquo actu appareat, ꝙ illa noĩa dixit idonea esse, satis
est, recipiẽdo vero assignationẽ simplr̃, nõ vr̃ illa nomina, vt ido
nea. approbare, vt s̃. eo. l. tutor siue. Opp. C. eo. l. debitoribus. Sol.
hic tenetur de periculo s. de inopia subsistente tunc enim illa no
mina acceptauit, vt idonea. De periculo vero inopiæ subsecutæ
tenetur, si sibi potest imputari culpa, aliàs non, vt in contrario.

§. Sed & si pupillus. Iste versiculus legit̃ in gl. plu-
rib. modis: tene hãc lec. s. ꝙ as-
signationẽ reliquorum acceptauit & vsuras recepit, per qđ non
vr̃ suo priuilegio renunciare. Et sic in summa dicit, ꝙ per rece-
ptionẽ vsurarum pupillus nõ perdit priuilegium. Op. ĩ. de priu.
cred. l. si vẽtri, § in bonis. Sol. Aliud in priuilegio, qđ dat̃ deposita
rio, illud. n. perditur per receptionem vsurarum, egreditur. n. ter
minos depositi. Aliud in priuilegio quod datur pupillo, vt hic.

LEX XLVI.

1 *Pupillus volens conuenire alium tutorem ex persona liberati, non auditur.*
2 *Tutor vnus quando pro alio teneatur.*
3 *Magistratus plures an habeantur vt duo rei.*
4 *Præscriptione liberatus per omnia non est similis soluenti.*
5 *Actiones quando sunt sublatæ culpa vel facto eius, qui cedere debet, tunc exceptio cedendarum actionum obstat.*
6 *Actio perpetua contra vnum ex tutoribus, dicitur perpetua contra alium.*

Si pupillus. Quatenus vn⁹ ex tutorib. est liberatus facto
pupilli, caten⁹ alter eius noĩe ꝯueniri nõ pt.
h. d. Vel al̃r. Qui tenet̃ cedere actionẽ, si eã cedet̃ nõ pt facto suo,
repellit̃ exceptione cedẽdarũ actionũ. h. d. In tex. ibi, ĩterpellare.
Dic nõ pt ꝯ aliũ actiones cedere, ꝙ facere dẽt. l. j §. nunc tractem.
de tut. & ra. dist. & sic repellit̃ exceptione cedẽdarũ act. Ibi, cõue-
1 nit, & ibi liberasset. Nã † si ex ꝑsona liberati alterũ ꝯueniret, nõ au
dit̃ f̃m Dy. Op. ad primũ, ꝙ nõ possit pupill⁹ liberare tutorẽ, s̃. e.
l. tutores, q post §. ab eo. Huius timore est hic facta gl. j. dicẽs, ꝙ li-
berauit trãsigẽdo, qđ pt, vt hic, sed nõ donãdo, vt ibi. Scđo oppo-
a nit̃, ᵃ ꝙ vn⁹ tutor ꝓ alio ñ tenet̃, sed qlibet ĩ virili. l. tutores q post.
2 §. ĩ eũ. s̃. e. & C. de diui. tut l. j. Sol. Dĩ gl. ĩtellige, † ꝙ hic vn⁹ gessit,
ali⁹ nõ, vel ꝙ ambo nõ erãt soluẽdo tpe depositi officij. Istud nõ
est necesse: qa siue sint soluẽdo, siue nõ, qlibet tenet̃ ĩ solidũ, licet
hẽat bñficiũ diuisionis, d. l. j. C. de diu. & s̃. e. l. si p̃tes, & ibi dixi. si
ergo amiserũt diuisionis bñficiũ, superest bñficiũ cessionis, ꝙ pt op
poni post sñiam l. si minoris, s̃ e. l. si fideiussores, §. j. ĩ. de fideiuss.
Sed tenẽdo illã opin. ꝙ hic alter nõ erat soluẽdo, op. qñ qs liberat
debitorẽ, q ñ tenet̃ efficaciter, nõ pt repelli exceptione cedẽdarũ
actionũ. l. quis, §. Marcell⁹, s̃. ad Vell. Rñ. ibi debitũ erat inefficax
inefficacia iuris, hic verò de iure efficax, sed de facto inefficax: qa
erat nõ soluẽdo Op. ĩ. de fideius. l. si stipulatus § fi. Sol. vt ibi ple-
nè dixi No. ĩ. de le. j. l. ab oĩb. j. rñ. gl. nõ soluit. Dicit Dy. ibi nõ libe
rat facto creditoris, sed facto testatoris legãtis, q vnũ ex hr̃dibus
potuit liberare, & alios insolidũ obligare, l. cũ ab vno, ĩ. de leg. 2.
3 qđ placet. Facit qđ dixi s̃. e. l. si plures, f̃m lec. gl. † Venio ad scđam
partẽ. Dr̃ hic ꝙ duo magr̃atus nõ hñr vt duo rei, vñ est hoc? Dicit
gl. qa magr̃atus nõ tenet̃, nisi de dolo alterius, secus si ex culpa ꝯ-
ueniat̃, vt ĩ. de magist. ꝯue. l. antep. Hoc nõ placet: qa magr̃atus te
net̃ ex culpa cõi, vt ĩ. ad municip. l. Imperator. & de admin. rerũ
ad ciui. pert. l. magr̃atus. Nec obstat lex alleg. in gl. q̃ loquitur qñ
magr̃atus ꝯuenit̃ ex facto tutoris, vel curatoris quẽ dedit, hic lo-
quit̃ qñ ꝯuenit̃ ex culpa collegę. Dico ergo, ꝙ nõ sunt ꝓpriè duo
rei: quia isti duo rei f̃m hæc tpa, nõ habebant beneficiũ diuisio-
nis, sed magr̃atus illi sic, & istud vult dicere tex. Sed tũc instat̃ cũ
hodie duo rei habeãt bñficiũ diuisionis, ergo plures magistratus
hñr hodie, vt duo rei. Rñ. nõ est ita. Nam duo rei hñt bñficiũ di-
uisionis ita demũ, si correus est pñs, & soluendo sit, cũ cõuenitur.
C. de duo. reis auth. hoc itá. & in corp. vnde sumi ur. Sed plures
magr̃atus & plures tutores hñt beneficium diuisionis, ẽt si tunc
cũ conuenit̃ collega, non sit soluendo, vt erat tpe depositi officij.
4 C. de prob. l. persona † Venio ad vltimũ rñsum ex quo no. ꝙ li-
beratus ꝓscriptione, similis est soluẽti, quod nõ intelligas quo ad
oĩa, cum ꝓscriptio nõ tollat naturalẽ obłõnem, sol. sic. Sed quan
tum ad hoc, vt posset obijci ei ꝯ quem præscriptũ est culpa, quasi
5 facto suo, & negligentia sua sit liberatus. † No. ẽt ex hoc rñso, ꝙ
b tunc obstat exceptio ᵇ cedendarũ actionũ, qñ actiones sunt sub-
latæ culpa, vel facto eius, qui cedere dẽt. Et hoc est, quod tex. di-
cit in fi. habet. n. ꝙ obijciat petitori. Circa quod distingue plenè,
vt in l. si stipulatus §. fi. ĩ. de fideiuss. Opp. ꝙ non põt tpe extingui
actio ꝯ vnum, quin extinguatur, ꝯ alium. Nam solo cursu tẽpo-
c ris non: quia eo tpe nascitur ꝯ vnũ, quo ꝯ alium. ᶜ † Item si per-
6 petuaret̃ ꝯ vnum perpetuaretur ꝯ alium. l. fi. C. de duo. reis Glos.
huius timore dat duas solones, quæ claræ sunt, tñ diuinationem
con-

ADDITIONES.

a Alex. Scđo opp. Vide Bald. in l. j. C. de transa. & vr̃ tex. ꝙ tutor primo tenet̃ reddere rõnem tam de introitibus, q̃ de expensis, vt l. Thais, §. libertatẽ, de fideic.
b Alexan. Obstat exceptio. Quando obstat exceptio cedendarum actionum, vide Bart. in l. j. ĩ. de transac.
c Alex. Contra alium. Vide Bart. in l. cum quis. §. si quis pro reo. de sol. qui videtur tenere contrarium eius quod tenet hic: sed vide Alex. consi. mihi 300. in non impressis. quod incipit, Super eo quo quæritur, scilic. t an dicta interruptio. dicit dicta Bart. hic vera.

continent. Dic ergo, ꝙ l.fi. de duo.re.loquit̃ in duob.reis propriè: nõ in tutorib.& magr̃atib.q nõ sunt propriè duo rei, vt hic dr̃ in tex.ista est vera, q̃ tene menti. Pro hoc ꝭ.de sol.l.cũ quis.§.si quis pro.& ibi gl. Sed non vr̃ procedere, cũ præscriptio 30.annorum hoc tp̃e non esset cognita. vt no.in l.qui occidit, §.j.s̃.ad l.Aquil. Rñ. potest dici, ꝙ hic loquitur de actione tutelæ, quæ dabatur ꝯ patrem de peculio, & sic intra annum, vt l.tutorem qui.in fi. sup. cod.& sic esset expeditus casus huius legis: vel dicas ꝙ erat quædam præscriptio s̃m antiqua tempora, de qua mentionem non habemus. Facit quod no Inst.de perpe.& tempo.actio.in princ.

LEX XLVI.

Lucius. Si adultus debitorem suum procuratorem constituat, non videtur eum, vt debitorem idoneum ex causa præambula approbare.h.d.

§.Sempronij. Diuisio facta inter plures tutores a seipsis nõ facit, quin vnus ꝓ alio teneat̃, ante q̃ perueniat̃ ad magistratũ: secus in diuisione facta a plurib. Reipublicę administratorib.h.d. Opp. ꝙ ẽt magr̃atus teneat̃ insolidũ alter pro altero, vt l prox.s̃.c. Soluit gl.ibi loquit̃ in plurib. magistratib. qui gerunt aliquod officiũ cui inhæret iurisdõ vel dignitas, hic qñ administrant bona sine aliqua iurisdõne. vel dignitate, sicut bona priuatorũ. Hæc sol.est singularis, nec est vera, quia ꝯ l.Imperator.& l.seq.ꝭ.ad munic & quod ibi no.&c. Ad ꝯtrium rñ.ibi simul gerebant nulla facta diuisione ẽt a seipsis, sed promiscuè faciebant modo vnus, modo alter: hic inter se diuiserunt. Op. ꝙ idẽ sit in tutorib.qđ hic dr̃ in magistratibus, vt ꝭ.ea.l.§.cũ testõ.Sol.vt ibi d cam. Opp.s̃.de nego.gest.l.cum alicui.Sol.vt in glo. Op.de l.aufertur.§.fi.ꝭ.de iu.fisci. Sol. ꝙ ibi cum agit fiscus, hic cum agit minor, cuius bona fuerunt administrata. Hæc sol. vr̃ ꝯ prædictam l.Imperator. Ideo dic, ꝙ lex contraria loquitur, qñ non fuit facta diuisio, & sic debet intelligi secundum dist.no. in d.l.Imperator.quod plenè dic, vt ibi. Quæro quæ actio detur pupillo contra istos curatos? glo. dicit, quòd neg.gest.& bene.

§.Tutorem. Si tutor facit de re pupilli id ad quod tenetur: licet suo nomine, ad vtilitatem tamen pupilli facere præsumitur.h.d. Et est casus valde not. Nota quòd dixi in summario, declarabo contra l.prox.§.altero.

§.Quæsitum. Finita tutela ante solutionem, currunt vsuræ, quæ prius currebant.h.d.

1 *Castrũ qui accepit in custodiã per sex menses, & dedit fideiussores, elapsis sex mensib. si castrum capiatur, pro multa custodia, non tenentur fideiussores.*

a **§.Paulus.** [a] Fideiussor tutoris nõ tenet̃ ad ea. q̃ tutor post pubertatẽ spõtè gessit.h d. Ex eo qđ dicit, spõtè, & nulla necessitate cogẽte, apparet, ꝙ si negotiũ erat ꝯnexũ, ita ꝙ gessit de necessitate, ꝙ teneat̃ fideiussor, s̃m Iac.de Arc. Iste §. facit

b ad qõnem, [b] ꝙ † si aliquis assũpsit custodiã castri vsq; ad sex mẽ-

1 ses, & dedit fideiussores, ꝙ si finitis sex mẽsib. remãsit ĩ custodia, & castrũ ꝑdat̃ ꝙ fideiussores nõ teneant̃, & ita dicit Iac.de Arc.&

c dicit hãc qõnẽ fuisse de facto Veronę.Dy.dicit idẽ, [c] qñ isti custodes ꝓmiserũt seruare, & custodire castrũ ꝑ illud tp̃s, & in hoc dederunt fideiussores, ꝑ hanc l.& ꝭ.de admi.rerũ ad ciui.pert.l.2.§.pen.& fi.& vt leg.nom.ca.l j.§.bellissimè, sed si ꝓmiserunt dictũ castrũ restituere: quia tũc si ñ restituerũt, adhuc fideiussores tenẽtur: ita dicit Dy. Ista q.fuit de facto Florẽtię.& in ea ꝯsului, quod plenè examinaui in l.item q̃ritur, §.qui impleto.s̃.loc.dic, vt ibi.

ADDITIONES.

a Pom.Paulus.Vide Arct.consi.29.& cons.73.

b Alex.Ad q.Vide hoc dictum relatum per me in l.si mora, in fi.sol.matr.
Men.Iaf.l.1.num.18.C.de iud.

c Alex. Dy.dicit idem. Facit quod dixi post Bart.in l.vbicunque, de fideiuss.& Io. And.in d.c.preterea requisiti, de appel.& adde l.si cum Hermes, & ibi Bal.loc. & adde quod not.Dyn.& Bart.in l.si mora, sol.matr.
Io.Fran.Ruy. Adde ꝙ cum Bar.tenent Can.in c.constitutus, de fideiuss.& Iaf.in l.j.C.de iud.

1 *Confessio tutoris non nocet pupillo.*

§.Tutelę. Apochæ tutorũ debitorib.datæ fidã faciũt ꝯ pupillũ, licẽt ipse ꝯ tutores habeat regressum. h.d.

1 † No.[a] ergo ꝙ [b] scriptura tutoris ꝓbat ꝯ pupillũ. Sed q̃ro qđ ꝯtinc

a bat ista scriptura? Rñdet gl.[c] ꝙ tutor ꝯfessus fuit solutũ. qđ si verũ

b cẽt, notabile cẽt Doc.tñ tenẽt, ꝙ ꝯfessio tutorũ spõtè fcã nõ p̃iudi

c cat [d] pupillo, vt ꝭ.de ꝯfes.l.certũ, §.sed an ipsos. & ibi plenè dixi ꝑ

d Doc.C de ꝯfes.l.vnica. & ibi ꝑ Cy.ĩ 9.q.dico ergo, ꝙ scriptura dẽt

e ꝯtinere, ꝙ tutor in veritate pecuniã illã accepit, [e] & si solã ꝯfessionẽ ꝯtinet, nõ noceret pupillo, ꝭ.si qd in frau.pat.l.j.§.si mutuã.vbi est tex.no. Et hoc est, ꝙ dicit hic Iurisc.rñdẽdo si bñ aduertat̃. dicit.n. si debitores soluissent, &c. quasi dicat, nõ sufficit ꝯfessio, &c

ADDITIONES.

a Menoc. Nota.Tiraquel.de retract.conuent.§.4.glo.6.num.12.13.Ruin.consi.9. num.12.lib.5.

b Barb.No.ergo. Vide Pau.de Cast.in 2.cons.vbi reprobat Bart.hic, & vide Ange. in l.non abstulit.C.de nouat.& vide quæ dixi in c.si cautio.de fide instr.
Men.Sarmient.lib.3.Selectar.cap.11,
Parif. Contra Bar.hic tenet Com.cõs. 24.inci.testator filio iam nato.in fi.col.pe, sed cũ Bart. trãsit idem Com.cons.59.inci.venerabilis vir.col.1.vide Alex.hic.

c Alex.Respondet gl.Hanc gl.sequitur Ang.in l.à diuo.§.si super.de re iud.& vide ibi Imo.& etiam in l.si debitori, de noua. & quod no.Bart.in l.ex contractibus, de non num.pec.& Bal.in auth.iisdem, de sec.nupt.per Paul.de Cast.in consi.1. & sequitur etiam Lud.ibidem in l.prædia, de acq.poss.

d Pom.Præiudicat.Vide Alc.consi.50.in v.vol.& cõtra Bar.hic tenet Pau.đ Cast. consi.15.& consi.j.hic alle.per Ale.inci.ego Pau.opi.tamen Bar.dicit esse cõmuniorem Arc. consi.4.& pro ea dicit, quod facit tex.in l.si is pro quo.ff.qđ quis.iur. Vide Alc.consi.37.j.col.4.vol.Ro.consi.24.

e Ale.Accepit.Imo nõ est dr̃ia an dicta apocha cõtineat quod tutor receperit, vel ꝙ cõfessus fuerit recepisse, vt no.Bal.in l.si cautione, de nõ nu.pec alle.gl.j.in l.si non singuli.C.si cer.pet.Ita dicit Pa.cõsi.j.vbi in oĩbꝰ tenuit hic cõtra Bar.

§.Cum in testamento. Si tutor testamentariꝰ, & datiuꝰ gerũt diuisim ꝑ datiuo priꝰ ꝑuenit̃ ad magr̃atũ, q̃ ad ꝯtutorẽ: secꝰ si oẽs essẽt datiui.h.d.s̃m lec. q̃ teneo, & est singularis casꝰ. Opp. ꝙ habẽti tutorẽ tutor dari ñ põt. C.ĩ qb.cau.tut.habe l.j.So.Specialis casus ẽ hic. Op. ꝙ priꝰ dẽat ꝯueniri ꝯtutor, q̃ magistratus. l.j.§. nũc tractemꝰ.ꝭ.de tu.& ra.dist.Sol.gl.ĩtellige, ꝙ hic ĩe.fuit diuisa admini

a stratio ꝑ iudicẽ, ꝙ tex.ñ patit̃. Dic ergo, ꝙ §.nũc tractemꝰ.loquit̃ qñ plures sũt tutores eiusdẽ ꝯdõnis: q̃a oẽs testamentarij, vł oẽs legitimi, vel oẽs datiui: hic qñ sũt diuersæ ꝯdõnis, puta vnꝰ testãriꝰ, vel legitimꝰ, alter datiuus. Et hãc distĩctio.exp̃sse facit tex.nec opꝰ

b est aliqua cauillatione. Et hoc ẽt [b] tenet Ia.de Are.Dicit gl.primo a testatore diuisa tutela, immo a seipsis, s̃m Ia.đ Are. Vide gl.sup verbo, at̃s, vbi, vł ẽ ĩter se. Imo.ñ vult facere hãc diuersitatẽ, sed dicit at̃s.i.at̃r obseruabit̃ qñ vnꝰ ẽ datꝰ a iudice, aliꝰ a testõre, & diuisa ẽ administrõ a seipsis, vt s̃.dixi at̃r qñ ambo essẽt dati a iudice, &c.

ADDITIONES.

a Ale. Loquitur, Vide Bar.in l.j.C.de transa.

b Hoc etiam.Vide Bar.in l.j.C.de transa.Ro.sing.

§.Tutoribus. Tutor potest solutionem recipere, non donare, vel pro modico sine causa transigere.h d.iste notabilis.§.

1 *Tutor ad hoc, vt teneatur requirere consi. alterius, ẽt testõre iubẽte, ꝙ reqrat.*

2 *Dictio, &, implicat.*

3 *Potestatem habens a lege, vel ab homine aliquid faciendi cum alterius consilio, quando teneatur illud sequi.*

a **Titiũ.** [a] Iussus facere cũ ꝯsilio alteriꝰ si qdẽ ẽ particeps officij, tenet̃ eum reqrere, & sequi: alias secus.h.d. Not. ꝙ ad

1 hoc † ꝙ tutor teneat̃ reqrere ꝯsiliũ alteriꝰ, ẽt testatore iubẽte, duo requirũtur ĩ ꝑsona illius.s.ꝙ sit tutor, & particeps officij.Itẽ ꝙ ci administratio ñ sit denegata, sđ possit administrare.h.d.ibi, si admi

2 nistrationẽ, & nemo, & c.† Nã illa dictio, &, ĩplicat ẽt ista duo.s. ꝙ offm̃, & administrationẽ habeat. Ad istud op.s̃.c.l.qdã decedẽs §. pr̃ tutelã. Rñ. si ñ cẽt participes officii đ vrbanitate dẽt reqrere ꝯsiliũ, ut ĩ ꝯrio, ñ de necessitate, ut hic. Op.s̃.đ exceptio.l.j.§ si plures.& l.ideq;.§.si qs ca.s̃.mãdati.& ꝭ.de acq.hę.l.si qs mihi bona

3 §.si corã Titio. Rñ. † ꝯria loquũtur in eo, q hẽt p̃tãtẽ ab hoĩe, vñ si ab hoĩe adiiciat̃, ꝙ faciat cũ ꝯsilio alterꝰ, valet ista adiectio, & est sequẽda. Hic loq̃t tutorib. qlicet sint noĩati a testõre, offm̃ tñ hñt a le.l.i.ĩ prin.s̃.de tu. Iõ testõr adiicię.do, ꝙ faciat cũ ꝯsilio alterꝰ extranei, vel ꝯtutoris nõ hñtis administrationem, nõ p̃t offm̃ datũ in lege infringere, ut hic, & d.l cũ qs. ĩ prin.& §.i.s̃.c. Et ita dicit Oldr.in quadã sua disputatione. Et eadẽ rõne dico, ꝙ si data esset alicui p̃tãs a lege, & a lege adiiciat̃, ꝙ faciat cũ ꝯsilio alterius, ꝙ illud dẽt de necessitate reqri, vt l.impuberib. de suspec.tut. Et hoc examinaui plene in repe.l.i.§.si plures.s̃.de exerc. Circa s̃m rñsũ, q̃rit̃ in gl. an ꝯsiliũ seu arbitriũ istarũ mulierũ sit reqrẽdũ? Circa ꝙ distinguit gl. si qdẽ alimẽta sint relicta ipsi pupillo, vt in casu legis nr̃æ: tũc, q̃a hoc spectat ad administrõnẽ tut. cũ hẽat plenũ offm̃, & mulieres non p̃nt esse participes officii, nõ requireretur earum ꝯsiliũ de necessitate. d.l.cũ qs. §.i.s̃.c. Sed si legat a non essent de admi.tu.tunc illorũ arbitriũ dẽt reqri, & si male arbitrarent̃, corrigerentur ꝑ arbitriũ boni viri.l.i.ꝭ.de leg.2.& l. si cũ annũ.ꝭ.de annu.lega.Ia.de Arc.dicit, ꝙ ẽt ab ipso initio vr̃ relictũ arbitrio boni viri.nec est necesse ꝙ arbitretur.d.l.i.de leg.2.& ibi plene dixi. Vltimo gl. signat argm̃ ꝯ.vide gl.ibi, arbitrio. Solu.illud est speciale fauore matrimonii, vt l.turpia.§ i.de leg.i.

ADDITIO.

a Ale.Titiũ.A sñia lata cons.sapiẽtis põt appellari l.1.§.1.de app.& ibi Bar.in fin. vbi ẽt hr̃, ꝙ cõsultor ñ põt noua rec pete instrã. Quid de uerbo, snia, & simili vide no.in l.si aũt plures.ꝭ.de aqua plu.ar.& ibi quid si partes consenserunt committi cũ cõs.sapientis, an iudex faciat litẽ suã, si s̃m id iudicet, vide in l.si conuenerit.ff.de re iud.& Bal.in l.manci.C.de ser.fug.Adde an consiliũ sapiẽtis possit peti de iure. Et an iudex dẽat dare, & an illud teneatur sequi, vide Bal.consi.370.1.lib.& ibi qđ iuris stante statuto.& per Ang.cõsi.188.& quid si post terminũ, consilium iudici p̃ntatum sit, & publicatũ & cõfirmatum per iud.an valeat? Vide Bald. consi.154.& 157. An aũt teneatur sequi consi. imperiti, vide eo.vol.consi.192.& Ang.consi.271. vbi dixit, quod non est turpe imperito sequi consilium periti. An autem petitio consi.sapientis, ita suspẽdat sñiam, quemadmodum appellatio. Vide Ro.consi.235.
Parif. Vide Bar.in l.1.§.si plures.ff.de exercit.

1 *Conueniri qualiter possit, qui promisit soluere vbicunque fuerit petitum.*

§.Tutores. Ad tutorem, apud quẽ instr̃a ad administrationem alterius ꝑtinentia repcriunt̃, ꝑtinet

a alteri notum facere, alias tenebitur.h.d.Ex principio [a].§.circa facti

ADDITIO.

a Barb.Ex principio.Vide eundem in l.3.§.si qs ita.ff.de eo qđ cer.loco, & Bal.in l.Lucius Titius.s̃.depositi.Bar.in l.si conuenerit.& ibi alios, de iurif. om iud. Ant.& do.Io.de Imo.& do.Abb.in c.1.de iud. vbi discutiunt hoc,
Men.Aret.consi.30.nu.30

4 cti narrationē.no.illa† verba,φ promisit soluere vbicunq; fuerit
a petitum. a Ex quo patet,φ vbicūq; ɔuenit',ibi vr ɔctū,& rōne ɔ-
ctus poterit ɔueniri,ut ĵ.de act.& obl.l.ɔxisse,& s̄.ď iudicijs.l.hæ
res absens,secus ergo si dixerit se ɔueniri uelle ubicunq; inuētus
fuerit,qa huic ꝓmissioni poterit renūciare,añ liſe ɔtest.l.si ɔuene
rit.s̄.de iuris.om.iu. De hoc in Specu.de ɔpet.iud.adi.§.j.ver.qd si
pactū. Circa tex.no.illud dicit, qd si nec debitores in Italia essent,
nec corū p̄dia.Ex quo patet,φ illa verba,ꝓmitto me soluturū vbi
b cūq; fuerit petitū,nō operant b vt possim trahi extra territorium
meū,si ibi nō īuenior ꝑsonaliter,uel si ibi nō sunt bona mea.Sed
si ibi reperirent̄ bona mea,posset ibi a me peti,licet ibi ꝑsonaliter
ñ essem,& hoc ꝑꝑ illa uerba ubicunq; fuerit petitū & sic ibi vr ɔ
c ctū,vt dictū est,& tenet Ia.de Are.& est notabile. Vltimo c not.φ
quando plures sunt administratores unus dēt alteri notificare id
quod ad alterius administrationem pertinet,alias punitur.

ADDITIONES.

a Alex.Petitum.Quando promitto soluere ubicunq; fuerit petitum,quod importat.Vide Bar.& Doc.in l.si conuenerit. de iur.om.iud.

b Alex.Non operant̄.Casus est in c.Ro.§.cōtrahentes,de foro cōp.in 6.vide no.per Doc.in l.2.sup.si qs in ius uoc.& uide Bar.in l.si qs in cōscribēdo,& quæ ibi dixi de pac.& idē, qd hic tenet d.Ant.in c.1.de iudi. & ibi Imo.ibi dixit d.Anto.φ si promisi soluere Brixiæ,Bononiæ,& ubicunq; locorum,φ nō potero conueniri in loco remotiori locis expressis, sed Im.tenet contrariū ibi ubicumq; fuerit petitum,&c.vide Bar.& Mod.in l.si quis in cōscribē.C.de pact.ubi late de hoc articulo,& in l.si conuenerit.de iurisd.om.iu. Ful.in d.l.si quis in cōscribēdo,tenet cōtra hanc doctrinā,per l.in bonæ fidei.in fi.de eo,quod cer.loc.&c.dilectis filijs in uer.rādere,uel soluere,ꝑꝑ disiunctiuam, uel de fo.cōp.ad q̄ iura rādet Mod. in d.l.si qs in cōscribēdo.ut ibi per eos.Et si cōsideras,Bar.hic vr sibi cōtrarius, circa id qd dixit in d.l.si qs in cōscribēdo.in 2.cōtrario,ubi vult φ nō sufficit dicere,ubicunq; fuerit.petitū,sed est necesse φ ēt dicat φ promitto soluere siue me soluturū in quocunq; loco,uel ubicunq; fuerit petitū, uide ibi no. Ego tenerem opinionē Bar.& ibi per illum tex.in uerb.soluerei,quem ipsi allegant, uide quæ ibi dixi,Adde,φ si instrumentum dicat promisit, soluere Romæ,Venetis, & ubicunque & sub quocunque iudice,vult posse conueniri,φ tñ non poterit conueniri, nisi ubi inuentus fuerit , sed quid si procurator illius debitoris sit inuentus in aliquo loco cum mercantijs,an poterit ibi conueniri?uide pulchre Bald.cons. 367.1.uol.qui determinat φ non,si mercantiæ erant alibi uenditæ,& traditæ per consignationem,uel inspectionem oculorum,quia non includuntur in obligatione.l.cum tabernam.sup.de pigno. Qualiter autem intelligantur illa uerba,quod vult in quolibet in loco posse conueniri,uide Ro.cons.358.

c Vltimo.vide Alex.cons.111.pe.uer.conformis.4.vol.& cons.16.col.fi.1.vol.

§. A matre. Res non legitime venditas, potest pupillus vendicare.h.d.

§. Præfectus. Ea quæ tutor potest facere pro pupillo , & pro se, licite faciendo, simpliciter videtur facere pro se h.d.

§. Lucius. Damnum subito emergens in re pignorata,tutori non imputatur.h.d.

1 *Res empta ex pecunia pupilli per tutorem,est pupilli de iure speciali.*
2 *Pecunia redacta a tutore ex re pupilli suo noīe vendente,non efficitur pupilli.*
3 *Patruus frater, idemque tutor si negotiatur, etiam de pecunia pupilli, an ad pupillum pertineat pars lucri,an simpliciter interesse.*
4 *Patruus,vel frater,si sit tutor,uel curator,& negotiat̄,an minor dēat habere partem lucri.*
5 *An damnum debeat cum pupillo communicari.*
6 *Societas īter duos fratres,vel īter patruū,& nepotes,qñ tacite dicat̄ cōtracta.*
7 *Si plures fratres,vel patruus,et nepotes ī simul habitāt,ꝗ̄ societas dicat̄ ɔtra.*

a **§. Altero.** Tutor q̄ est debitor pupilli in gñere,si rem emat suo noīe, non vr a emisse de pecunia pupilli. h d.
Op.& vr ꝓstādū ɔpēdiū.l.actione.§.si ī rē.& §.morte.s̄.ꝓ soc.Solu.hic patruus gessit negotiū p̄rnū suo noīe,ibi noīe cōi,q̄tū ad le
gē ɔriā diuinare ē.Vñ gl.ī d.§.si in rē,soluit arr plurib.modis,sed
illa est uera,φ ibi loqr̄ de ɔpēdio φ ꝓcessit de re cōi , hic loqt de
ɔpēdio,φ ꝓcessit ex alia negotiatione postea facta.Scdo op.gl.de
l.uerū.§.ī hrdē.s̄.ꝓ socio.finis illius.§.hēt duas lec.fm unā cōcor
b dat,fm aliā est ɔ.Sed Solue,ut p̄cedēs ɔriū.Op. b ex gl.φ hoc ɔpē
diū,φ vr ꝓuenire ex re pupilli,est pupilli.s̄.qñ ex facto tut.l.2.C.
arbi.tut.l.curator. Si ergo hic tutor ex mercib.cōib.habuit pecu-
niā,illa pecunia fuit cōis cū pupillo.Itē aliæ merces emptæ ex di
cta pecunia eadē rōne fuerūt cōes,cū pupillo,ut dictis legib.ergo
c ɔpēdiū ex re cōi,vr ꝓcessisse. Sol.Fateor, c φ res † empta ex pecu-
1 nia pupilli ꝑ tutorē ē pupilli ď iure spāli,ut d.l.Sed e ɔ pecunia re
dacta ex re pupilli a tutor̄,suo noīe uēdēte,ñ efficit̄ pupilli,ut hoc
d §.& l.q uas.§.fi.cū si.ĵ.de fur.rō,qa pecunia d ď facili ɔsumit̄ ɔsū
ptione,& immistione,& iō uoluit lex tutorē teneri in gñe. & illā
pecuniā ñ effici pupilli,ut sic interitu ñ liberaret̄ ita t3 hic Dyn.&
patet ex sūmario,qd dedi s̄. Et fm hoc,si de pecunia pupilli emeret
res suo noīe,& res eēnt pupilli, & sic ɔpēdiū illius primæ em
ptionis esset pupilli. Sed si iterū uēderet tutor,& alias emeret, ha-
beret locū hic §.ut depeat̄ usura ñ ɔpēdiū hodie uero ď iure cano
nico,ñ debet̄ usura,sed ītéresse.Itē op.ĵ.e.l.q negotiationē.ī prin.
Gl.sol.plurib.modis.Illa ē uera,φ ibi ī dubio vr noīe pupilli gessisse:qa tali mō fuerūt dati tutores.& sic fuit mandatū collatū ēt p⁹
e mortē,& sic ñ fuit finitū morte: hic uero gessit noīe suo, ut patet
2 ex lr̄a.Et iō e ꝓ h⁹ ďclarōne distīgue,† qñ patru⁹,vr frater,ideq; tu
tor pupilli negotiat̄,an ad pupillū ꝑtineat ꝗs lucri,an petat simpl'r
ītéresse Dic,Aut negotiat̄ noīe cōi,aut suo ꝓprio, aut dubitat. Si
cōi,ñ ē dub.ūqa ɔpēdiū ē cōe.d.l.ɔria.Sď scdo casu,qñ noīe ꝓprio
& tūc,Aut ď pecunia cōi cū pupillo,aut ď ꝓpria,aut dubitat̄. Si ď
cōi,tūc qa res ēpta efficit̄ cōis,cōicabit̄ ɔpēdiū.l.actiōe.§.si ī rē.&
ibi no.s̄.ꝓ soc.& dixi s̄.Si uero ď pecunia ꝓpria, ēt ď reb. cōib.redacta q̄ ꝓpria ē,vt dixi.ɔpēdiū ē ꝓpriū sed pupillo tenet̄ ad ītérée;
f vr vsuras,vt hoc §.si vero dubitet ď cui⁹ pecunia , ī dubio p̄sumit̄
ď ꝓpria.C.arb.tu.l.si defunct⁹.nec ī dubio puto recurrēdū ad ɔie
cturas,quas gl.tāgit ī l.cū op3 ī prin.ď bo.q̄ li.qa ɔiecturæ illæ nō
hñt locū nisi ī filiosa.ut ibi.vr ī vxore,vt l.Quītius.ff.de do.int.vir.
& vxo.vr p̄lato ecclesiæ.C.ď epi.& cle.auth.licētia.Tertio casu q ī
dubitat̄ an ꝓprio noīe,vr cōi fuerit mercat⁹,tūc in dubio p̄sumit̄,
φ suo ꝓprio noīe.l.et magis.§ j.ď sol.ne ꝑsona subintelligat̄ extrī
secus.l.si stipulat⁹.§.Chrysogonus.ĵ.ď ver.ob.Fallit ī l.q negotia-
g tione.ī prin. g ĵ.e.Rō ē ibi ꝑꝑ mādatū p̄cedēs,vt s̄.dixi,Ad φ facit.
s̄.sol.ma.l.post doīe,fm lec.Dy.regulr ē dām,'φ qñ tutor facit il
lud ad φ tenet̄,l3 faciat suo noīe,vr facere ꝓ pupillo, ut s̄.l.ꝓx.§.
tutorē.negotiationē vero ñ tenet̄ facere,nisi testor p̄cepisset, īmo
tenet̄ pecuniā ɔuertere ī ēptionē p̄diorū,ut ī Auth.vt hi q ob.se ꝑ
hi.§.qm̄,& s̄.e l.ita ār.ī prin.Et rōr ē,qñ licite p̄t facere noīe suo,et
noīe pupilli,simpl'r faciēdo,noīe suo subintelligit̄ facere,ut s̄.e.l.
§.p̄fec. In dubio ergo ꝓprio noīe vr negotiari.Nec ob.ĵ.qñ ex fac.
tu.l.post mortē,& φ ibi no.qa illud ītelligo,qñ facit mētionē,φ e-
h rat tutor,ut ibi dicā. h Quæro qd i si patru⁹,vr frater,† q negotiat⁹
i ē,nō erat tutor,vr curator? Rñ.l3 pecunia fuisset cōis,tñ ɔpēdiū ñ
3 cēt cōe,si cōi noīe ñ cēt mercat⁹.Nā si qdē ille frater,vr fratris fili⁹
erat maior ñ ē dubiū,ut C.cō.vtr.iu.l.si patru⁹.fm lec.gl et s̄.ꝓ so.
l.cū duob & l.si fratres.§.idē Papinianus,aliàs,si īter fratres. Idē
si erat minor,qa illud φ dr res ēpta ex pecunia minoris, est verū ,
qñ emit̄ ꝑ tu.vr cu.sec⁹ si ꝑ extraneū,nisi forte ī subsidiū l.si filiæ.cū
gl.sua.ĵ.ď sol.Dicā ī l.ij.ĵ.qñ ex fac.tu.p̄dicta uera , nisi īter eos ɔ-
4 cta cēt societas tacite,vr expsse. Quār aūt ɔhat̄ tacitè,statī dicam.†
k Quæro,dixi ď cōpēdio qd de dāno? Rñ.k eo casu,quo tutor ē debi
tor ī gñe,ñ ē dubiū φ tutoris ē dānū.Sď eo casu,quo pecunia ē pu
pilli,siue cōis,ī cuius fauorē ē,φ res ēpta ex ea pecunia sit pupilli ,
quo fauore uti p̄t si vult.ar.s̄.de min.l.si iudex circūuēto , nec tu-
tor poterit hoc ɔcū allegare,cū ipse suo noīe fecerit.ar. C.de trāſ.
l.trāsac.Sed si tutor gessisset noīe cōi, tūc si tale negotiū erat ɔsue-
tū a p̄re pupilli,ē cōe damnū sicut,& lucrū: als lucrū ē cōe, & dā-
l nū solius tutoris,ut s̄.de neg.gest.l.q aliena.Ita no.gl.in Auth.ut q
m obl.ꝑ hi.§.quoniam. vers. quid ergo l Quæro,an m societas possit
contra-

ADDITIONES.

a Ale.Non videtur.An quando tutor emens uideatur emere nomine suo an pupilli sui. Adde quod no.Bar.in l.3.inf.iu.sol.per Bar.& Bal.in l.si patruus.circa princi. C.comm.vtri.iud.Adde Bal.cons.54.3.vol.

b Pom.Opp.Vide Bal.in c.j.de bene.fra.

c Bar.Sol.fateor.Vide Bal.in l.si ut proponis.C.de rei ven.

d Meno.Pecunia.Ripa in tract.pestis.in tit.de remed.ad conseruan.libert. num.17. Ruyn.cons.216.nu.8.lib.1.Dec,cons.6.nu.2.

Meno.Scripsi.cons.81.nu.38.

e Bar.Et ideo.De materia qñ plures frēs uel nepotes habitāt simul Bal. in c.j.ď bē. fra.& in l.j.C.q testa.fac.pos.& in suo trac.ď duob.frat.& ī l.si seruus,si cer.pet. & ēt Bar.in suo trac.de duob.fra.& Barb.cons.37.uol.2.Pet.in cons.163. in cons. 291.& cōsidera.qa reducit̄ illa materia ad duo.Primo de gestis uiuo p̄re, de quo ꝑ Bal.ī l.filiæ.C.fam.erc.& de gestis mortuo patre,ď quo ꝑ Bal.ī l.si patronus.C. comu.utri.iud.& uide Bal.in l.j.C.pro soc.ī l.j.C.si qs alteri uel sibi,& in l.pen.e. ti.& in l.cum duob.§.si frēs,pro soc.in l.fin.C.de colla.Salic. in d.l.si patronus.

i Meno.Si uero.Ale.cons.78.nu.4.lib.2.Iason.cons.2. col.4.lib.3. Dec.cons.6.nu.2. Idem in alienante, l.in familiæ.C.famil.ercisc. Crau.cons.26.nu.2.cons.137.col. 2.uers.si tamen in casu,& cons.269.nu.2. quid in patruo tutore nepotis si acquirat,Crau.cons.286.in fratre.Dec.cons.235.nu. 4 cons.442.in fine , in fratre.Dec. cons.628.nu.2.3.Anan.cons.65.in fine,in cons.17.lib.1.ubi late.

g Alex.In principio.De hoc tex.uide etiam Bal.in l.cum oportet,de bo.quæ libe.& de hac materia uide quæ dixi post Bar.in l.mihi donatum,ff.de dona.

h Pom.Dicā.Vide Ro.cons.3.Et ad hæc omnia uide Bar.cons.37. per totum.2.vol. Ro.cons.290,Bar.cons.27.2.dub.Bal.in l.si patruus.C.com.utri.iud.

i Alex.Quæro quid.Vide omnino,quæ dicit Bal.in c. j.§.duo fratres, de fr. ď nouo be.inuest.Ex quo tex.īfert ad aliud,qd dixi ī l.fi.ĵ.ad l.fal.& ad p̄dicta adducit illū tex.in d.§.si duo,per solā in habitationem non inducitur societas fm eū, in l. cū duob.§.si fratre,ꝓ soc.& de decu.l.licet.l.x.& de cō.§. si duo.Adde,qd statim ĵ. dicā,& q̄ no.Bal.in l.si ut proponis.C.de rei uē.& q̄ post Bar. hēs in l.fi. C.de col.

Paris.Vide Ias.in l.j.C.de fructibus,& li.expen.

k Alex.Respon.Adde Bal.in d.l.si patruus.& qd ipse no.in l.certum , in fin.j. col.C. fam.erc.& quod no.Bal.in d.l.si patruus.in ult.op.

Meno.Dec.cons.21.cons.66.col.1.in l.quod seruus,de reg.iur.Craue.cons.131. nu. 2.Paris.cons.84.nu.1.lib.1.

l Pom. Quid ergo.Adde φ in dub.dr oium bonorum,ꝑ Alc.in cōs.133. in 2.dub.2. uol.Et ď materia uide Ale.in cons.104.uol.2 cōs.37.3.uol.Et qualiter possit contrahi societas,uide Barb.cons.24.2.uol.& cons.31.in 1.vol. Rom.cons.282.

m Ale.Quæro,an.Et ista faciūt ad ea q̄ dixit Bar.in l.ex diuerso,in prin.sol.ma.quem omnino uide,& ēt Bal.in c.j.de bñ.fra.quē ēt oino uide, dū dicit,φ si Tit.emit tale castrū a Sēpronio &c.& facit ad q.rusticorū simul stātium,&c.Adde in simili φ no.Bal.post gl.in l.si paterno.C.de neg.gest.& Mod. Inst.de act.§. actionum ac in materia neg.gest.& uide Bal.in d.c.j.dum dicit,φ ex solo conuictu, &c.Et dum Bal.in d.c.j.refert Bar.dic,φ Bar.illud dixit ī uno cōs.qd incipit,an Carolus,col. 67.& uide Bar.in l.2.C.q test.fac.poss.& hic adde Bar. in l.cū duob.§.pr̄,sup.pro soc.& uide Bar.hic in fi.uerbis,& adde Bar.in l j §.nec castrēse,de colla.bon.& l. cū oportet,in prin.de bo.quæ lib.Et quæ no.de rusticis,uide per Bal.in d.l.si pa-truus ad fi.& in l.j.pro soc.in x.q.Et de materia per Ang.in cons.69. & cōs.89. & cons.110.& cōs.171.& Pau.de Cast.in cons.183. Adde qualiter p̄sumat̄ contracta societas,& an diuersitas exercitij,ut qa unus sit mercator.alter Doctor,alter intēdit rei rusticæ,& agriculturæ,impediat societatē,uide Pet. de An.cons.303. & uide ēt per Ro.cōs.291.& ꝑ Bal.232.1.li.qualiter intelligatur cōtracta societas .

a ꝯhi a tacite,& qualiter.† Quidā dicūt,ꝙ sic.Nā cū ꝯhat cū ꝯsensu,ꝯ
5 sensus p̄t exprimi verbis,& factis.s̄.de legi.l. de qbus. & iō si ꝯctus cōi noīe celebret̄ inter eos vr̄ esse ꝯcta societas ar. j̄. de leg. 3.l. p̄dijs.§.fi.sic & in dissoluēdo,ex actib.p̄sum̄t tacite dissoluta societas,ut s̄.p soc.l itaq;.Prædicta vera sunt. nisi alter ꝯsensu careret,tūc.n.nō p̄t esse ꝯcta societas tacite,cū nō posset exp̄sse,vt s̄. p soc.l,vt in ꝯductionib.ita dicit Ric.Mal.Hoc ēt seq̄bat Old.his verbis,simul habitatio,lucrorū in vnū collatio, & ei9 ꝙ alter suplceret ñ reddita rōne,facit p̄sumi societatē,ar.s̄.de pb.l.Procula.& de do.inter uir.& uxo.l.si seruus.& s̄.sol.mat.l q̄ dotis.Et ꝙ ibi no.Et ita reperit̄ in qbusdā dictis Ia.de Are.Sed ꝯ p̄dicta op.s̄.p soc.l.4. vbi no.ꝙ re sola nō p̄t videri ꝯcta societas vera. Rū. fateor ꝙ nō ꝯhit societas re tm̄,qa nō est de ꝯctibus,q re ꝯhunt̄. sed ꝯhit̄ ꝯsensu solo,ut ibi no & de ac.& ob.l.ꝯsensu.Iste aūt ꝯsensus p̄t eē declarat verbis,& factis,ut s̄.pbatū ē.Ex p̄dictis ṁ dicta mā ñ est bñ declarata,iō latius sic dicas.
b In duob.fratrib.vel patruo,vł nepote.Aut alter eorū est pupill9,& nō.vr̄ ꝯcta societas,ut s̄.p soc.l.vt in ꝯductionib.vt s̄,dixi Aut vterq; ē maior,& tūc, Aut neuter negotiat̄,aut alter tm̄, aut vterq;. Primo casu ēt si ĭdiuisam hr̄ditatē ĭ simul habeāt.nulla vr̄ ĭter eos ꝯcta societas,nisi exp̄sse sit dictū,vt s̄.fam.
c erc.l.ex parte.§ fili9. Scd̄o casu c qn̄ alter tm̄ negotiat̄,tūc idē,qa ñ p̄t videri ꝯcta societas tacite,cū alter nil ponat,ut s̄.p soc.l.vi. in fi.nisi aliud eēt actū & iō q̄sita ab altero ñ cōicāt̄ d.l.si patruus. cōia vtri.iud.& p soc.l.cū duob.§.si inter fratres.aliās l l.si fratres.Ter-
d tio casu d qn̄ vterq. negotiat̄, tūc si hinc inde lucra ꝯsueuerūt cōicari, p̄sumo societatē ꝯctā esse, p ea q̄ dicta sunt a dictis Doc. hoc ēt pbo p l.in ꝯcubinatu.s̄.de ꝯcu.& s̄.de ri.nu.l.i libere.Præterea talis actus,citra ius,& nomē societatis nō p̄t celebrari, ergo societas vr̄ tacite ꝯcta.ar j̄.de acq.hær.l.p hr̄de.§.Papi.nō.n. p̄t dici do-
e natio cū nō fiat ex liberalitate.Ideo.n.e tibi confero, quia tu mihi. Itē nec veniunt ista ex nā hæreditatis insimul retentæ, & sic non veniūt ĭ iudicio fa.erc.quia ea sola veniūt in familiæ erci.iudiciū, quæ qs facit,ut hr̄s,vt s̄.fam.erc.l.2,& l.veniūt.& l.& pmo. §.sed & si dolo.Itē nō venit in cōi diui.qa illud datur ad diuidendū, nō
6 ad cōicādū.† Restat f ergo ꝙ dicta cōio sit facta iure societatis . &
f sic societas uideat̄ tacite ꝯcta.Sed d̄ uno restat dubiū,q̄ societas sit ꝯcta an omniū bonorū,an unius negotiationis, vel dicat̄ societas simpliciter ꝯcta,de qb.hr̄ s̄ pro so.l.v.& l.seq. Ad qd̄ dico, ꝙ illa ē regula,ꝙ actus nostri volūtarij nō excēdunt vltra quā gerātur. C.ne vxor p marito l.fi.de itin.actuq; priua.l.j §.hæc ĭterdictio. C. d̄ neg.gesto.l,j.& 2.& s̄.eo.l.tutores q post,§.j.Dico ergo,ꝙ si cō ca uerunt lucra vnius negotiationis, illius negotiationis tm̄ videtur
g esse ꝯcta societas, g si vero erant diuersæ, illarū ꝯcta societas vr̄, & ideo si forte vnus emisset fundū suo noīe nō teneret̄ fundū cōica re,sed teneret̄ cōicare pecuniā,si ex dicta negotiatiōe fuisset. s̄. p
h so.l.si vnius,§.j.Sed si emptiones h fundorū cōi noīe celebrarent̄, tunc ēt huius negotiationis præsumeret̄ ꝯcta societas , & sic cogeret̄ cōicare s̄m ea, quę dicta sunt. Et idē dico in tpe. Nā ab eo tpe quo cæperunt cōicare,vr̄ ꝯcta societas.Idē ab eo tpe quo desierūt cōicare,dicitur dissoluta,ut d.l.idemq; s̄.p soc.secus si vn9 ꝯtinua bat cōicare,& alter sibi retinebat,& societati nō renuntiabat,tunc
i enim seruarē i qd̄ dictū est s̄.p so.l.actione.§. diximus. Itē ꝙ dr̄ de cōione inuicē facta,non intelligo de modicis,& paruis lucris, argum.supra de impensis.l.omnino.de don.inter uir.& vxo.l.vtrū. Quæro illa societate tacite ꝯcta,quę partes intelligantur? Resp.dicebat Ray.ęquales.ut s̄.pro soc.l.si non fuerint,quod placet.

ADDITIONES.

a Paris.Possit contrahi.Vide Ang.cōs.85.inc.pr̄ hñs plures filios.circa fi. & cōs.9.cōs.212.inci.Vincētius,vbi ēt ponit an in societate pater,& filius cēseant vna,& eadē persona.Itē de materia vide Ale.cōs.14.circa fi.& late cons.49.1. vol.& cōs. 30.vol.2.& cōs.38. eo.vol.Itē de expēsa facta in studio p vnū ex socijs oiū bonorū.uide Ro.cōs.115.Itē de p̄dicta materia,& quid de dote, vide eundē Roma.cōs 145.Itē ex quib.actionib.pbet̄ cōtractus societatis oium bonorū , Vide Ro.cōs.291.ubi ēt ponit,quid si unus ex socijs,faciat aliquē cōtractū cātātē in psonā uxoris,vel filij,an fratres tenētes hr̄di atē paternā indiuisā,teneātur cōicare quæsita proprio noīe,uide Ro.cōs.303.Pan.cōs.65. Nunquid āt ex unione possessionum,& bonorū alias inter socios diuisorū ĭtelligat inducta noua cōio uide Ro.cons.418.Nūquid aūt socij oium bonorū teneant̄ cōicare lucra dotis, vide Ro.cōs.405.471.Itē an ex prædictis actibus dicatur remota societas,vide Pau.de Cast.cons.835.Item de materia uide Io.de Ana.cōs.75.ꝙ si 50.an.simul vixissent nō cōicādo lucra si unus pecunias lucratas haberet,uel emissetaliqd,ñ teneret̄ cōicare.Et late de materia quō probet̄ societas oium bonorū, & qd de dote dāda filiæ unius,& an habeat rō operarū,& qd si unus fuerit detētus,& p redēptione aliquid expēdit,& quid si unus iuit ad S.Iac.an impēsæ capiātur de cōi,& qd si tenuerit bona materna,& an teneatur ad fructus,vide late Ant.cōs.7.& ē primū sub rub.de dote post diuortiū restituēda. Itē in materia ista societatis,adde qd̄ licet vnus ex fratribus emerit suo noīe aliqd,& patiat̄ describi in catastro cōi,& soluit onera,ꝯficit cōe,ita sing.Ro.cōs.261.incip. cū isti fratres.alle.Bar.in l.iura.C.d̄ oi ag.deser.lib.11.& multa in materia ponit.An ēt si vnus ex fratrib.esset maior,& industriosus, alius infans, & nihil faciēs possit postea ĭ diuisione al.qd̄ p̄cipuū hr̄e,uide Ias.i l.illud.C.d̄ coll.ubi ponit qd si ille maior uiuēte patre se exercuit circa poss.& ēt mortuo patre,& qd si unus ponit plus ĭ cōione, q̄ alius,& de.similib.multis,uide Ias.in l.ut nemini.co.2.in fi. cū seq. C. de col.& circa ea q̄ dicit Bar.hic vide Ias.i l.j.C.q test.fac.pos.ubi late distinguit qūo pbet̄ societas oium bonorū.Et ad ea q̄ dicta sūt sup.an emēs fundū noīe pprio,& alter acqrens teneat̄ cū fratrib.cōicare,uide Barb.late cōs.22 inci.scripsit Propheta,ubi cōcludit ꝙ nō,uide eundē cōs.37.uol.2.ubi cōcludit cōtrariū,& allegat Pet de Anch.cōs.303.Itē qd in q̄sitis p sociū post cōtractā societatē &c.& quid de nominibus debitorum.uide Com.cons.185. uide Ro.cons. 114.

b Alex.Si dicas.Vide Bar.in l.cum duob §.Papinianus,pro soc alias est lex.& eundē in tra.de duob.fra.& Bal.in l.si patruus,C.cō.utr.iu.& in l.1.C.de test.far.po.Meno.Soc.cons.160.col.4.Paris.cons.34 nu.8.Barb.cons.10.col.5.lib.4.
c Pom.Secundo casu.Vide Alex.cons.24.inc p.visis in ult.col.1.uol.Pet.de Ancha.cons.30.incip.quia quæstio modica.
d Pom.Tertio casu.Adde Alex.cons.154.uol.2.& cons.24.2.uol.& cons.77.in ult.col.4.uol.& cons.23.ad fi.uol.1 Barb.22.in 1 uol.Rom.cons.291.
e Pom.Ideo enim.Vide Alex.cons.37.in vlt.col.uol.4.& cons 78.& 48.in 2.vol.Et idem tenet Sal.in l.cum duob.§.si fratres,ff.p soc.& Io.de Ana.cōs.63. inc.uiso pūcto.Itē tenet Ant.de Bu.cōs.71.alias 74.inc.dictū.Frā.cōtra eū 13 Bal.in l.si socius,per illum tex.ff si cer.pet.Ang.cons.237.inc filium Hugo.Ale.cons.49.in 1.uol.& cons.37.sup.alle.Vide late de hoc per Ias.l.1.C.qui testam.facere poss.
f Menoc.Restat.Rubeus cons.87.cons.95.nu.1.Dec.cons.442.nu.33.34.cons.618.nu,3.late cons.651.nu.2.Soc.sen.cons.73.col.4. Ias.ex quibus probatur contractam societatem omnium bonorum cons.2.lib.3.& cons.3 ubi finita.Paris.cons.84.nu.12.13.li.1.Barb.cons.22.lib.1.cons.72.lib.2.ex quibus argumentis probet.Alciat.cōs.359.nu.5.& copiose diserui.cōs.12.li.1.& cōs.121.nu.78.& cōs.80.n.2
g Alex.Contracta societas.vide Bal.in l.1.C.si quis alteri,uel sibi. Et dum dr̄ hic,ꝙ si emo fundū noīe proprio,illū non teneor cōicare.Pet.de Anc.tenuit contrariū,& ita consuluit qn̄ ante, & post oīa fuissent hincinde collata in cons.135.& in cons.189.Bal.in l.cum oportet ver.quæro qualiter fratres de bo.quæ lib.& in d.l.cū duob.§.Papinianus,Ang.in cons.171.& adde Bar.in l.1.§.hoc interdicto,hic alleg.Et adde ꝙ nunq̄ in uita pr̄is vr̄ contracta societas inter filios,& iō debite facta per unū non sunt cōia.l.certū,& ibi no.hoc Bal.C.fam.erci.& cū duobus in fi.pro socio,& eundē Bal.in d.l.cum duob.§.Papinianus, & l.cū oportet,uer.quæro qualiter fratres,de bo.quæ lib. & in tract.de duob.fra. & retulit post Bal.in d.l.si patruus.Et in hac materia uide Bal.in l.fi.C.de col.& in l.si socius,si cer.pe.& in l.1.qui test.fac.pos.& Sal.in l.Papinianus,§.si inter fratres,p soc.Bal.in l.2.C.si quis alt.uel sibi.Adde,an si patruus stat cū pupillo uideat̄ cōtracta societas cū pupillo.Ro.cōs.282.& ibi,an patruus accipiens uxorē possit in diuisione cōi dotē detrahere,an uero de parte sua tm̄.Et ꝙ inter fratres hr̄ditatē paternā indiuisā possidētes,nō intelligat̄ cōtracta societas,ita ꝙ si alter noīe pprio ñ teneat̄ cōicare,tenuit Ro.cōs.313.qn̄ neuter eorū negotiat̄, sed si ambo negotiant̄ bñ p̄sumit̄ cōtracta societas,cōcurrētib.his q̄ dicit Bar.& hoc ēt approbat Ro.cōs.291.Sed qd si eo casu alter emit noīe suo tm̄,tñ in catastro res reperiat posita tanq̄ cōis,& qd de instrumētis, q̄ alter frater faciat cātare in psona filiorū,uel uxoris,uide eūdē Ro.pall.cōs.Et qd de duob.fratrib.simul stātib.per 30.annos,& unus ex industria lucrat̄,uide eūdē cons.3. & qd de fratre maiori habitāte cū minori.per eūdē cōs.413. Et quid de lucris q̄ puenirūt uni ex fratrib. ex dote lucrata,uide eundem cons.470.facit cons.406. Et qualiter intelligatur contracta societas in patruum,& nepotem,uide Bal.cons.241.& 275.uol.2.
h Barb.Sed si emptiones.vide Bal.in c.ecclesia,ut lit.pen.el 1.ubi q̄rit si quis de pecunia ecclesiæ fecit mercantiam,& multa est lucratus, nō acquirit eccl.uide ibi.Alex.Seruarem.Idem no.Bal.in l.fi.§.quatuor.de leg.2.& in l.socius.sup.si cer.pe.& tex.in d.l.si patruus,& ibi Bal & Ang.in cons.110.

§.Tutor rerum.

Tutor vnius regionis potest soluere creditori alterius regionis.

LEX XLIX.

1 *Curator pdigi,furiosi,& pupilli dicunt̄ hr̄e plenā,& liberā administrationē. Plena idem est,quod libera.* 2 *Curator bonorū,& vētris,nō habet liberā.*

a **Inter bonorum.** a Ponit differentiam inter curatorē vētris,& bonorum ex vna parte, &
1 curatorem prodigi , furiosi , & pupilli,ex altera parte.† No.quod
b b curatores prodigi,furiosi,& pupilli dicuntur habere plenā,& liberam administrationē,ut colligitur hic , ex eo quod dicitur plena,quod idē est ac si diceret libera,ut C.de proc.l. si pcurator. & l.j.in prin.s̄.de offi.procur.Ces.qd̄ tenet gl.in l.mādato.s̄. de pcu.
2 † Scd̄o no.ꝙ curator bonorum,& vētris, non dr̄ habere liberam.

ADDITIONES.

a Ale.Inter bonorum.Adde quæ no.l.j. C. ēt per procuratorem causa in inte. rest.
b Pom.No.quòd.Vide late Bal.& Alex.in l.præses.C.de transac.

LEX L.

Ob fœnus. Tutor, qui non est soluendo ob negligētiam punietur in corpore.h.d.Op.de Offi.p̄sid.l.illicitas.in fi.gl.non soluit hic,solue,vt ibi & C de pœn.l.pęna.

LEX LI.

Si res. Casus fortuitus nō imputat̄ tutori.h.d. Hoc intellige si res pditæ erant in loco verisilr̄ tuto, alias tenet̄ tutor , ut C.de p.tu.l.si res.& j̄.de dā.inf.l.utiq;.& s̄.e.l.tutor pro pup. in fi.

LEX LII.

1 *Generalis prouisio,quando ualeat,tantum quantum specialis.*
2 *Administratio certe rei interdicitur, sicut administratio omnium bonorum.*

Si duo. Eodē mō quo vnus tutor tenet̄ p alio, eodem mō tenetur fideiussor eius.h.d Pro declaratione q̄ro a quo fuit diuisa administratio,gl.dicit a iudice.nec audeo dicere a testatore,qa tūc tutores ñ satisdarēt, nisi ĭter se. ita dicit gl.sed p̄t sustineri ēt facta diuisione a testōre.Nā licet ñ teneat̄ satisdare, si tm̄ satisdet,tenet̄.j̄.d fideius.l.Græcæ.§.a tutore. Quæro , qd si administratio ē diuisa ab eis,vr̄ ꝙ fideiussor ñ teneat̄.nisi p gestione, q̄ tutor gessit, p alia vero ñ,sicut ñ tenet̄ p nō gerēte gl.nō firmat.Cōtrariū vr̄,nā diuidēdo administrationē ĭter se alter alteri vr̄ ꝯmittere qd̄ administret,& sic qlibet in totū vr̄ administrare p aliū , ut j̄.c.l.tres tutores §.ñ solū. His declaratis op.ꝙ possit ꝯueniri p alia administratione,ut s̄.c.l.ĭter tutores.Sol.verū est,actione psonali.vt ibi,ñ reali,ut hic.Op.ad fi ꝙ ñ sit idē denegare ĭ gñe,vł ĭ spē, vt
1 s̄.d̄ usuf.l.quoties.§.fi. Sol.† quātū ad ĭclusionē & exclusionē rei tm̄ valet gñalis,quātū spālis puisio,vt hac l.& j̄.de le.3.l. si chor9 ĭ pri.C.d̄ p̄sc.xxx.an.l.oēs.sed quātū ad durationē rei mutatæ ñ,vt ibi. Rō, qa ibi p mutationē desinit ꝯtineri sub applōne spēi , maner tñ applōne gñeris Ita dicebat d.Old.Op.ad idē.s̄.d min.l. illuc §.si talis.Sol.ibi regrit̄ spāle mādatū, qa sub gñali verisilr̄ nō cōprehenditur

henditur, ut in casu illius l. & in aliis in quib. exigitur spãle mãdatũ. Regula ergo vlis, quæ dicit, tñ ualet generalis, quo ad omnia,
a quãtum specialis, quo ad quædã, intellr in his a quæ sub generali dispositione, seu expressione comprehendunt, & hoc quo ad cõprehensionem tantum, Nam quo ad alia multæ sunt differentiæ. Vna patet in sol. pcedentis õrij. Alia, quia qñ relinquit ingñe, vnũ legatũ est, si specificãtur, sunt plura. Ex quo surgit, φ primo casu, non potest, p parte agnosci & pro parte repudiari, secus sec. J. de le.
1 ij. l. ij. cum l. seq. † Vltimo no diligenter, φ sicut alicui potest interdici administratio omnium bo. ita ei potest interdici administratio certæ rei, uel certi actus, vt hic in fi. Facit J. de cast pec. l. pater §. j. & de pe. l. mortis, & iõ in rep. l. cũctos pop. C. de sum. Tri. ergo dico, φ si per statutũ minor stiusfa. uel mulier, prohibeť aliquod gerus õctus celebrare, ita porrigit effectũ suũ ubicunq; , sicut porrigit effectus vlis interdictionis administrationis. Dic ut ibi dixi.

ADDITIO.

a Al. His. Idẽ operatur genus, quo ad genus, quod spẽs quo ad spẽm. Fallit ut hic hẽ fallit ẽt in obligatione pignoris, fm Ruy. in l. 1. per illum tex. C. quæ res pig.

LEX LIII.

Curator. Hoc est uerũ de istis expensis nuptialib. quæ fiũt p ipsa adulta, pro aliis vero consangui. pup. vel adulti, an possint fieri, dic ut l. tutor fm dignitatem. §. ñ. š. co.

LEX LIV.

Æmelius. Ad õtutorẽ, & magistratũ pertinet periculũ tutoris, qui satis non dedit, si tpe finitæ tutelæ reperitur nõ soluendo. h. d. In tex. ibi, idonei permansissent. No. pnunciationem fieri sub conditione, quia est conditio, quæ tangit negotium. Facit C. de sen. l. cum index. & de re iud. l. a diuo pio §. in uenditione. & J. quando app sit. l. i. §. biduum.

LEX LV.

a Non existimo. a Tutor põt accipere pecuniam pupilli mutuo a contutore, vel seipso, palã, & bona fide, & non clam h. c. No. distinctionem huius l.

ADDITIO.

Pom. Non existimo. Ratio huius l. est, quæ fiunt palam, præsumuntur sine dolo, per Pom. conf. 68. vol. 1. Barb. conf. 26. in 2. vol. Aut. de But. conf. 46.

LEX LVI.

1 *Diuisio totius quod operatur ad totum, operatur diuisio partis ad partem.*
2 *Plures si conueniuntur ex aliqua administratione inter oẽs sufficit vna solũ.*
3 *Prodigo nisi interdicatur valent gesta per eum.*
4 *Presumitur quem non soluendo, quando eius bona venduntur.*

Tres tutores. Ista lex diuiditur diuersimode, fm diuersos Doc. Ego diuido eã ponẽdo casum, fm φ mihi vr processisse de mente iurisc. Primo ponitur thema, & quæstio sq; ad ver. tutorũ. & in hac parte est variatio, qa qdam ponunt φ tertius tutor non gessit p se, sed õtutorib. tut. clam commisit. Alij φ tertius nullo mõ gessit, nec alteri cõmisit, & hoc multũ mihi placet, p tex. qui dicit, nihil oĩno gessit. Sequit ver. & tu. hæc est ij. pars, in qua anteq̃ iurisc respondeat ad q. ppositã, examinat gñaliter de nã obligationis pluriũ tut. & dicit φ est rña, ut periculũ sit cõe, & oẽs teneãtur in solidũ. Sed ista rña habet quasdã limitat. vulg ares, quas iurisc. non ponit, sed psupponit eas tanq̃ notas. Prima φ hæc regula est uera, qñ oẽs gesserunt cõiter. secus si administratio esset diuisa a testatore, uel a iudice. š. e. l. si duo. Itẽ est vera si oẽs gesserunt, secus si unus gessit, & alius non: qa tunc prius cõueniretur gerens, vt š. co. l. tutores qui post. §. in cũ & §. tutor. Itẽ si oẽs sunt finita administratione soluendo, diuiditur periculum inter eos, ut š. co. l. Aemilius. His ergo præsuppositis circa regulam, & limitationem. Iurisc. in prin formar quædam dubia, & determinat. ex quibus patet solutio propositæ q. Sequitur ver. plane. Hæc est tertia particula in qua format unum dubium circa l. mit. illã, quæ dicebat, φ quando diuisa est administratio a testatore, vel a iudice, periculum non est commune, & est dubitatio talis. Quid si non diuid. tur administratio tota, sed aliqua res, ut puta pecunia fuit diuisa inter tutores a testatore, uel a iudice. Respondetur φ respectu illius pecuniæ est etiam periculum diuisum, & quilibet
1 tenetur pro eo, φ accepit. † Not. φ id. quod operatur diuisio totius quo ad totũ, idẽ operatur diuisio ptis quo ad partẽ. Facit. š. e. l. si duo. in fi. & tene menti illum casum. Sequitur ver. si ipsi. Ista ẽ quarta pars in qua format unum dubium circa regulã, quæ est, φ periculum est commune. & est talis dubitatio. Regula pcedit indubitanter, quando hęc actio datur ad interesse: sed quia qñque õ tutorem datur actio penalis, quæ uocatur de rõnib. distrahendis, an illa pęna possit exigi a quolibet in solidum, an uero teneantur oẽs cõiter ad interesse. Et rñdetur, φ non possit exigi a quolibet in solidum, sicut in aliis actionibus ex delicto, immo oẽs tenentur cõiter, sicut qñ agitur ad interesse, & in quadruplo inest, simplũ,
2 licet secus fit in actione furti. h. d. † No. quòd quando plures conueniunt ex aliqua administratione, siue sint administratores publici, siue priuati, non tenentur ad pecuniam soluendam quilibet insolidũ, sed inter omnes sufficit vna solo, ut hic. & J. de pub l. si multi. & ibi dixi. ad l. Iul. pec. l. sacrilegij. §. j. & õ iure fisc. l. aufert. §. fi. φ no quia sæpe accidit, quod intellige si conueniantur actione ex administratione illa: secus si conueniret tanquam quilibet, non tanquam administrator, ut statim dicam: Op. š. de iurisd. om.

iud. l. si qs id quod. §. fi. cũ l. seq. Sol. hic administratio mitigat delictũ, ut tex. dicit, & glo. & probat in legib. alle. in õriũ, secus. &c. Ad istud op. š. de iis q no. infa. l. athleras, §. ait ptor, ubi licèt qs teneat cauponã, & suo pretextu cauponæ teneat mãcipia quæstuaria, non mitigat delictũ, gl. nõ soluit. Dic, φ ibi nõ ouenit rõne administrationis, sed ut qlibet tenẽs mãcipia qstuaria. Præterea ibi non erat officiũ publicũ militate. & authoritate. Opp. J. d tu. & ra. dis l. j. §. in tutela. Rñdeo, fateor q. tutor põt ouen ri furti, & tũc nõ conueniretur, ut tutor, sed vt qlibet furtũ faciẽs, & teneret fm cõem naturã actionis furti, hic cõuenit actione de rõne distrahẽda & sic. ut tutor. Opp. q. in duplo nõ insit simplũ l. si p fure. š. de pdi. fur. Gl. inuoluit se, ista est uera, φ hic ouenit actione de rõne distrahenda in qua ouenit, ut tutor, & administratio mitigat delictũ. ibi qñ agitur actione furti. Quæro, an quadruplũ, uel duplũ ad qđ tenet tutor actione furti, deuoluat in actionem tutelæ, quasi tutor debuerit a se exigere: Gl. uř tenere, φ sic, quod est mirũ. quia tunc debitũ ex una cã deuoluit in actionẽ ex administratione, qñ ei°, cuius bona administrantur, interest, l. diuortio, š. de neg. gest. & š. e. l. quoties. §. j. & §. se. sed ista actio furti. non est mere pœnalis, nec continet interesse pup. glo. tũ sic tenet. Sequit ver. non solũ. Hæc est qnta pars, in qua iurisc. format unã dubitationem, circa illã limitationem regulæ, q̃ dicebat, tunc periculũ esse cõe, qñ gesserũt oẽs, sec° qñ unus gessit alius non, & dubitat qualiter qs intelligat gerere. Ad quod rñdet multũ notabiliter, siue qs gerat p se, siue mãdet alteri tutelã gerendã, siue comitat contutori suo, & ab eo recepit satisdationẽ, ipse gerere vr, nec põt defendi tanquã nõ gerens Sequtur vers. itẽ in eo qđ nemo. Ista est sexta pars, in qua iurisc. format unam dubitationem, circa eandem limitationem, q̃ dicebat si vnus gessit. alius non, prius conueniendum esse gerentem. Dubitat ergo quid si unus gessit aliqua, & alia neglexit, alius omnino non gessit, an in non gestis seruet ordo. Rñ φ non, nisi essent connexa his q gesta sunt. No. bñ istum casum. & exẽpla q̃ ponunt in gl. Sequit uer. φ aũt Ista est septima pars, in qua iurisc format unã dubitationẽ, circa illã limitationẽ regulæ, q̃ dicebat, si tutores sũt soluendo, tpe finitæ tutelæ periculum diuiditur inter eos, secus si desierint esse soluẽdo. Quæro qualiter desinere esse soluẽdo intelligitur, & q. & rñsio clara est multum. No. tex. ibi nam aperte pdigo,
3 & c. ubi uidetur casus, φ licet † qs sit manifeste prodigus, tñ ualent gesta p eũ, nisi interdicat ibi administratio, qđ plene examinaui in l. is cui bonis, de verb. ob. No. tex. ibi, uel cuius bona uenierũt. Ex
4 quo colligeť φ quando bona alicuius uenduntur ad petitionẽ creditoris, pũmptio est, φ nõ sit soluẽdo. Op. J. de mag. ouc. l. j. §. si magistratus. Sol. dicit gl. aliud ĩ magistratib. q excusantur si tutor quẽ dederũt, erat ab initio soluẽdo, aliud ĩ õtutorib. q ita demum excusanť si erãt soluẽdo tpe finitæ tutelæ. Dy. dicit, φ hoc ñ ẽ uerũ qñ magistratus dedit tutorem, & accepit satisdationem, sed si satisdationẽ non accepit, tũc ñ excusať, nisi soluẽdo sit tpe finitæ tutelæ. l. Aemilius. š. c. Ex pdictis oĩb apparet solũ q. ppositæ in prin. legis, si diligẽter aduertať. Vltimo circa illã mãm est distinguẽdũ, tñ qa gl. alibi istam materiam tractauit, s. in l. j. § nunc tractemus, de tu. & ra. dist. & illã legẽ nõ diligẽter aduertit, ideo ibi dicemus.

LEX XLVII.

1 *Tutor rem alicui uenditam si ille non soluat pretium potest retinere, si ipse tantundem de suo expendit in utilitatem pupilli. & uenditio iusta facta fuerit.*

1 a Tutor rerum. † a Rẽ pupilli iuste uenditã, põt tutor sibi licite retinere si emptor pretium nõ soluit, & ipse tutor pretium de suo in utilitatem pupilli ouertit. h. d. & est singularis, & no. casus. Innuit quod tenet emptio facta se authore. Cõtra. J. ti. j. l. pupillus. §. itẽ ipse tutor. Gl. inuoluit se multũ pro solone huius õrij, in dic: φ tutoris authoritas fuit ab initio hic iuste interposita, cũ alteri fuit facta uenditio, unde absq; noua authoritate nõ soluẽte emptore potuit tutor sibi retinere palam, & bona fide, arg. š e. l. non existimo. Facit J. de leg iij. l pr. §. quidecim. Non. n. b uř noua emptio, sed antiquæ emptionis in personã tutoris translatio. & ẽt soluit gl. q̃ dicit, φ hic emit palam, & bona fide, est uere in se, sed pcedens uerior, & notabilior est, & signa eã.

ADDITIONES.

a Pom. Tutor rerum. Istam l. dicit sing. Are. in l. si quis nec causam, in prin. ff. si cer. pet. sequi t Iason l. de pupillo. §. si. ff. de op. no. nun. Ro. in l. singularia. ff. si cer. pet. sequ tur Iason l. si uxor. §. dnu. ff. de leg. i. Iacit tex. l. quod dicimus. §. j. & seq. ubi Bar. ff. q me. cau. tex. in c. ex parte, de feu. no. Arch. §. his. ita. 2. q. 7. Bald. in l. si ut proposuisti a 1. & ibi Sal. C. quõ & qñ iud. Bal. in l. 1. §. ad hoc de pac. iur. fir. in l. si expressim, de appel. Pe. de Anch. conf. 57. incip. circumspectus regulis causæ.
b Pom. Non enim. Vide per Mod. c. 1. in 2. no. qui. feu da. poss. per Fran. Cur. Menoc. Ruy. conf. 113. nu. 5. lib. 1.

LEX XII.

1 *Debitum quando probetur ex instrumento exemplato in inuentario.*
2 *Instr. a producta de uerbo ad uerbũ, si inseratur ĩ actis, tũc faciũt fidẽ perpetuo.*
3 *Tutor de culpa an teneatur.*
4 *Inuentarium quando fieri debeat coram iudice.*
5 *Instrumentum si est perditum uel non reperitur extensa imbreuiatura notarii, an possum cogere debitorem ad nouam promissionem.*

Chyrographis. Imputatur tutori, si ex instrumentis in inuentario exẽplatis potuit conuenire debitores, & neglexit h. d. In tex. chyrographis, s. publicis. Itẽ ibi cos. s. debitores eosq; õtutores. Itẽ ibi proprios, s. extraneos de

1 bitores, eosque tutores. No. ꝙ ex instro exemplato ī inuētario ꝓ
2 bat̄ debitū. Cōtra hoc op. C. de edē. auth. si qs in aliquo. Gl. dicit, ꝙ hoc fuit factū authoritate iudicis, intelligas, & parte citata ad ꝯfectionē iuētarij. Aliàs authoritas iudicis ei nō p̄iudicaret, l. de vno quoq. J. de re iu. & s. d ado. l. nā ita dn̄s. ita tenēt Doc. ī dic. auth. si qs ī aliquo. Addi gl. ꝙ dēt tota series istorū instrorū ī inuētario ꝯuineri. b Illud ē uerū ad hoc vt ex iuētario possēt ꝓbari. Nā si par
b c ticula esset exēplata nō faceret fidē, vt s. de leg. l. ciuile. ī tex. & in
3 gl. Ex hoc † colligit̄ practica, ꝙ si instrumēta q̄ ꝓducuntur de verbo ad verbū inserunt̄ ī actis iīc faciūt fidē ꝑpetuo, ēt si originale perdat̄, ut hic, & sic oportet ītelligi l. ij. C. de fid. inst. Sed si particula tm̄ exēplaret̄, secus esset, ut dictū ē. Et hoc uerū quātū ad hoc, vt ex instro exēplato in inuētario alij ꝯueniant̄. sqūatū aūt ad hoc, vt tutor possit administrare, sufficit si de instro ī iuētario fiat mētio, sicut in creditorib. dr̄ J. de bon. auth. iu. pos. l. fi. & dixi in l. tutor q repertoriū. ī prin. s. e. & tene mēti illā gl. Quæro an sufficiat ꝓbare istr̄m esse amissum casu. Idic, ut in gl. Quero de qbus nouis loqt̄ hic. Respon. de publicis, in priuatis autem non ꝓcederet; qa n̄ posse fieri comparatio, ut dicit gl. Quæro extra gl. de qua culpa tenea-
8 tur. R̄n. de lata hoc casu, nō de leui, ut l. ij. C. arb. tu. Item hæc lex I ducitur, quòd † inuētariū tutoris dēat fieri coram iudice, qd est ve-
4 rū q̄uā ad hoc, ut p̄iudicet debitorib. ut dixi. Quātū vero ad hoc, ut tutor possit administrare, dic ut dixi in l. tutor q repertoriū. s. e. ī pri.
5 Scdo no. † ꝙ si amisi instr̄m possum petere debitorē cogi. ad nouā
d ꝓmissionē faciēdam. hē si reperiat̄ imbreuiatura, i. instr̄m notarij nō extēsum, illud intelligit Ric. uocatis his quorū interest: qa solēnitas q̄ reqrit̄ in ꝯstitutione alicuius rei, reqrit̄ eadē in reintegratione eiusdē, vt C. d nup. l. si ut ꝓponis. Facit in Auth. de tabellio.
6 s. j. de hoc per Guli. s. de ado. l. adoptio nō iure facta. & gl. C. de discussio. l. ij. lib. x. Facit ꝙ no. in Auth. de hæ. & Fal. s. i. & ibi p Iac. d Bel. & ī Spe. de inst. edi. s. sed nūqd casu, & ver. seq. Sed aduertēdū
f est f ꝙ instrumēto amisso, qnq; ego peto a notario, ut reficiat mihi nouū instr̄m. Quandoque peto a parte, vt faciat mihi nouā promissionem: quia nec originale, nec protocollum inuenit̄, & de hoc loqt̄ hic. Et d' isto casu qualiter quis cogat̄, dixi plenè ī l. si finita. s. eleganter. de dam. infec. & J. de lib. lega. l. iiij. s. nunc de effectu.

ADDITIONES.

a Alex. Exemplato. Vide materiam inuētarij. & quæ possunt opponi contra Inuentariū, & formā Inuentarij. in Spe. de inst. edi. s. dicto de impugnatione testamēti.
b Pom. Contineri. Vide Ale. conf. 6. 4. vol. & in auth. si quis in aliquo. ver. 7. fallit, C. de eden. Fely. c. quoniam contra. ver. 6. quarto, de proba.
c Alex. Non faceret fidem. Registrum actorum facit fidem adde Bal. in l. go 32, de re iud. & Bal. & Ang. in auth. si quis, C. de eden.
Pom. Vide Ale. conf. 6. isi 4. vol. & in auth. si quis in aliquo. C. de eden.
d Ale. Debitorem cogi. Casus l. in quo possum cogere debitorem, ut de nouo faciat promissionē, idem si instr̄m est antiquum, vel variati sunt cōfines. fin Bal. in auth. si quas ruinas. C. de sacrosanc. ecc. & adde Bar. in d. auth. si quis in aliquo facit lex si quis, de fabricen. li. 11. Adde, ꝙ idē Bar. sequitur Io. And. in addi. ad Spe. in tit. de instru. edi. s. 2. ver. quid si soluit 10. ubi dicit Spe. quòd debitor non obstante qd̄ sibi redditum fuerit instrumentum obligationis debiti, quod poterit cogere creditorem, ut sibi faciat instrumentum confessionis solutionis.
Meno. Dec. conf. 44 7. nu. 12.
e Ale. De hoc per Guli. Adde no. Bal. in hæredes palam, s. si quis post, de test. & in l. adoptio. de adop. Et istam gl. hic de imbreuiatora sequitur Bart. in l. Gallus, s. idem credendum de lib. & posth. & ibi dixi.
f Barb. Sed aduertendum est. Et uide Bar. in l. si debitor, quæ in frau. cre. Bal. in l. si. C. communia de leg. & dixi in c. 4. de schisma.

1 *Iudex appellationis cognoscit, an appellatio sit accipienda vel ne,*
2 *Facta appellatione pendente, reuocantur in pristinum statum per officium iudicis appellationis, & quando fiat dicta reuocatio, & circa quæ.*
3 *Alimenta lite pendente, reuocantur officio iudicis.*
4 *Pretium non restituitur ei a quo fundus aufertur.*

a **§. Ab eo.** a Facta applone pendente, si appellans succumbit officio iudic s applonis, in statum pristinū reponuntur, h. d. Primo no. ꝙ si iudex primus non recipit applonē, an sit recipienda uel non, spectat ad officium iu applonis, ut hic, & J. nil no. ap penden. l. j. ij. rn̄so. Et iō iudex primus q non recipit dēt exprimere causam, quare n̄ recipit. ut J. de ap. reci. l. sciendū. Scdo
b no. b ꝙ facta pendēte applone, reuocant̄ in pristinū statum, per officium iudicis applonis, ut hic, & ita intelligi gl. Idē no. in l. furti.
3 s. j. J. de ijs qui no. inf. Et aduertēdū est, ꝙ ista reuocatio fit demū secuta uictoria in cā applonis, vt hic, ibi applone iniusta, & c. Et ad uetera: qa reuocant̄ oīa facta tā p eū, q appellauit, ut hic, si ipse succubuit, q̄ facta p iudicē ꝯ eū si tn̄a irritat̄. l. cū ex cā. J. de ap. No. ēt
3 † ꝙ eadē rōne dēnt reuocari alienata lite pendente p tit. ex. ut lite
4 pen. nil. inn. & p l. fi. C. de litig. † Vltimo no. ꝙ ei a quo fundus aufert̄ n̄ restituit̄ ꝑtiū, qd̄ facit ad q̄st. ꝙ si p inquisitorē hæreticæ prauitatis reuocant̄ alienata p hæreticū, n̄ dēt restitui pretiū. De quo per Cy. in l. fi. ad l. Iul. maie. hoc dixi infra q̄ in fraud. cred. l. ex his, & c.

ADDITIONES.

a Alex. Ab eo. Ad intellectum huius tex. aliqua dixi post Bar. in l. post contractū in v. t. col. de don. secundum Imo.
Pom. Vide Mod. peru. in c. constitutis, de appel.
b Bar. Secundo no. Sed hoc fallit ualde no. secundum Bal. in l. si quis filio. s. si autē. J. de iniusto test. & in c. j. s. sancimus, quo tpe mil. inue. pet. deb. & uide Ang. in l. furti supra, de ijs qui notantur, ubi ponit multas fallentias.

LEX LIX.

Qui negotiationem. Si tutor facit id, quod testator iussit præsumit in dubio nomine pupilli facere, licet nō exprimat. h. d. Op. s. eo. l. Titium. s. altero Sol. gl. multis modis. Tu dic, quòd hoc est propter præcedens mandatum defuncti, ut dixi in d. s. altero, & c.

§. Ex duobus. Quod tutor ab alio exigit nomine sortis, vel vsurarum, quantum ad eum loco sortis habetur, hoc dicit.

§. Testamento. Tutores dati inutiliter in testamento, non tenentur de periculo ante confirmationem contingentem. h. d. s. eod. l. impuberi. & l. tutores qui post. s. curatores, & quod ibi dixi.

1 *Legatum dotis factum filiæ, quando possit peti.*

1 **§. Pupillo.** Tutor tenet̄, si relictū pupillo, negligit a fratre ipsius petere. h. d. & est notabilis. Facit † ꝙ si p̄r relinquit dotē filiæ, ꝙ possit statim eā petere, nō expectato tpe nubili, vel ꝙ nubat, qd̄ est verū indubitanter si relinqt simpliciter n̄ adijciendo ꝓ dote, ut hic, sed si relinqt ꝓ dote, quatenus est intra legitimā idē, i. ꝙ statim pōt petere, cū nō recipiat dilationē. l. qm̄ in priorib. C. de inoffi. test. Sed in eo, ꝙ esset ultra legitimā tunc pōt esse ꝯtentio, qa v̄r istud legatū esse purū l. Titio. s. Titiog̅no ver. sed cū ante nuptias. J. de ꝯd. & dem. & ibi dicā. tangunt Doc. in l.
a sanc. C. d nup. & ibi fac ū. ad qōnē ꝙ si statutū dicit ꝙ filia femina n̄ succedat, s. d̄ dēat dotari, utrū possit stati petēr dotē, dic ut ibi.

ADDITIO.

a Statutum dicit. Hanc quæst. vide latissime examinatam per Aften^em in suo trac. super statuto, ꝙ existentibus masculis, fœmina non succedat, in 11. par. 4. q. qui centans epi. tenet distinctionem Pau. de Cast. in d. l. Titio certum.

§. Quæsitum. Quantū ad recipientem pro sorte hr̄ ꝙ ab initio pro usuris datur. h. d.

LEX LX.

Cum hæreditas. Pactum ꝙ tutor facit cū creditorib. pupil. tenet obseruare in seipso. h. d. Op. ꝙ ostēdi iniquum erit sibi dānosum, ꝯ l. si qs ex senatorib. J quēad. test aper. Dicit gl. ꝙ non erit, qa ad hoc cogebat̄ cōsentire maiori parti. Certe istud est uerū, qū oēs simul cōuocati hoc statuissent. l. iurisgentiū s. hodie, aliàs ē sub l. & suū heredē. C. de pac. sed hæc lex innuit, ꝙ fuerit pactū factū singl'r cū quolibet, nec dr̄ cum maiori parte, vnde si nō esset tutor, nō cogeret̄. Dicēdū est ergo, ꝙ officiū suū non est sibi dānosum. Nā si pupillus nō adiuisset, non haberet quem ꝯueniret, & sic perderet creditum. Item necv̄r dānosus esse sibi consensus suus, quia prouocando alios, v̄r esse parte contentus. Facit J. de doli excep. l. apud Celsum. in prin.

LEX LXI.

Si tutoris. In actione tutelæ uenit qd̄ factū est ab hr̄de tutoris implēte inchoata ꝑ defunctū. h. d. Op. s. eo. l. tutores q. post prin. Sol. gl. ꝙ ibi loqr̄ de gestis n̄ inchoatis per defunctum, hic secus. Itē intellige de oībus gestis p hr̄dē ad q̄ tenebat̄, ut ueniant in actione tutelæ, hic de his ad q̄ nō tenebat̄, ut ueniāt in actione negotiorū gestorum, ut J. de fideiu. tu. l. ēt. & l. seq.

LEX LXII.

Apud Aristonē. Pupillus tenetur ex culpa tutoris, quatenus est locupletior, & ēt vltra si tutor ē soluēdo, sed liberat̄ cedēdo actionē. h. d. Primo ponit vnū dcm̄ Aristonis. Scdo circa istud author legis mouet duo dubia. Tertio dictū Aristonis apꝓbat. Quarto seipsū redarguit d' eo, ꝙ male dubitauerat, & dictū Aristonis ꝙ simplr apꝓbauerat, limitat, ex quo colligit̄ solō p̄r dubij. Quinto soluit scdam dubitationem, q̄ fecerat. Scda ibi sed si tutor. Tertia ibi, qd tu puta. Quarta ibi. sed quare. Quinta ibi, ī pune. Op. ī prni. apꝓbauit dctū Aristonis, ī uer. sed qa, dicit ꝯriū. R̄n. gl. fateor q corrigit seipsū. Quidam Mo. uolūt tenere ne ipsū corrigat dicēēs, ꝙ ī pri. loqt̄ qn culpa tutoris fuit talis, ex q pupillo n̄ orit̄ actio durāte tutela, iō n̄ liberat̄ cedēdo actionē, qa n̄ p̄t cedere. In ver. sed q re. loqt̄ qn culpa tutoris fuit talis, ꝙ durāte tutela orit̄ actio, ut furti, vl' rapinæ ut l. si tutor r̄publicæ. ī fi. J. d tu. & ra. dil. merito liberat̄ cedēdo ipē actiōs. C. d do. l. ipē. iō cadē ē rō. Tene ergo solōnē gl. ꝙ corrigit se, ita tenet Dy. & la de Arc. Op. ꝯ de cuic. l. illd. ne uis liat ei. l. j. s. hoc edicto, cū si. rn̄. ꝙ oēs leges, q̄ dīt pupillū teneri, si tutor ē n̄ soluēdo, ītelligas ꝙ liberator cedēdo actionē, p hāc l. Op. s. eo. l. cū plures. s. j. sol. Qnq; tutor aliqua facit diligēter, & tūc pupill^s tenet̄, ēt si casu bonū exitū n̄ habuit, ut ibi. Qnq; facit aliqua culpabiliter, vl' dolose, tūc tenet̄ pupill^s quaten^s ad eū puenit, vl' ut cedat actionē, ut hic. De quo plen^s dixi ī l. si dolo J. si qs omis. ca. test. ubi tāgit gl.

TITVLVS OCTAVVS.

De author. & consensu tutorum, & curatorum.

LEX PRIMA.

1 *Directo quòd non liceat, per obliquum licet & quando.*
2 *Filius potest stipulari a pupillo in causam castrensis peculij, vel quasi, patris authoritate.*
3 *Pater authoratur filio in causa aduentitia, & ad quem remanebit vsusfructus.*
4 *Dō. cā mor. facta per filiū in potestate patris, ipso patre authorante, an valeat.*

5 *Filius vt poſſit donare cauſa mortis, ſufficit conſenſus patris.*

6 *Conſenſus requiſitus a ſtatuto in contractu mulierum, non poteſt præſtari per eum cui directo acquiritur.*

7 *Pater authoratur filio donanti cauſa mortis fratri ſuo exiſtenti in poteſtate.*

a QVamquã. a Qđ nō licet de iure directo licet p
b ɔ̄ſ[illegible]ã.hĕ qs ñ pt authorari b in nego tio ex quo ſibi acqrit᷑ principaliter.h.d. Op.ꝙ ñ licet
1 †directo,ñ l3 p obliquũ,vt s̄.đ his q no.inſa.l.athletas ꝯ.fin ār. de do.:inter vi.& vxo.l.ſi ſpōſus.ſ.j.đ li.le.l. ſiis q duos.i pri.Sol.Dy.qñ aliqd pſe ſeparatim ab alio ē ꝓhibitũ. S; illud neceſſario ſeq̄t᷑ ad ꝓpoſitionē alteri⁹ pmiſſi,qđ ñ licet directo l3 ĩ ɔ̄nã,ut hic s̄.đ pactis.l.ſi vn⁹.ſ. illud.đ uſuc.l.ſi aliena dicimus.de accept.l.& ꝑ iuſiurãdũ.ſ.& ſi fideiuſſori.Si uero illud ꝓhibitũ nō ſeq̄t neceſſario ad ꝑmiſſũ,tũc illud,qđ ñ licet directo,ñ licet ꝑ ɔ̄nã,ut in ɔ̄rijs.Sed ſi ꝑmiſſũ ñ pt ꝓcedere ſine ꝓhibito,ꝙ ñ licet directo,licet ꝑ ɔ̄nã,ut l.quoties.C đ iu.ita dicit Dy.& bene.

2 Quærit gl.qd ſi fili⁹ ſtipulat᷑ a pupillo in cām peculij caſtrēſis, uel quaſi pr̄is authoritate,an ualeat? Gl.dicit,ꝙ ſic Sed ɔ̄ facit.j̄.eo.l. qđ dicim⁹.ſ.fi.& s̄.đ iur.om.iu.q iuriſdōni.Nō.n.vr̄ ɔſiderãdũ,ã ꝑ filiũ q̄rat᷑ pr̄i,uel ñ,ſed hoc ſolũ,an fili⁹ ſit ĩ ptãte.Nã fili⁹ ñ pt authorari pr̄i,licet ipſi filio ñ q̄rat᷑,ut d.l qđ dicim⁹.ſ.fi.Et hoc vr̄ in
c nuere gl.ĩ l.impuberē ſ j.j̄.đ falſ.Dico,ꝙ hęc gl dicit bñ. c Aut.n. pr̄ authorat᷑ filio,& tũc ſolũ ĩſpicim⁹,an ꝑ filiũ q̄rat᷑ pr̄i,ut j̄.đ fal. l.ſi pr̄,& l.impuberē ſ j.ita dēt ĩtelligi qđ no.ꝑ gl.Aut fili⁹ authorat᷑ pr̄i,& tũc ſolã patriã ptãtē ĩſpicim⁹.l qđ dicim⁹.ſ fi.j̄.e.Et ē rō qa pr̄ pt iubere filio,ñ eɔ̄. Ad ꝑdicta facit s̄ đ do.ĩter vi.& vx.l.3.
d ſ.q ĩ eiuſdē.ubi ñ ꝓhibet᷑ donō filio eũti ĩ caſtra.Quęro,qd ſi pr̄
3 authorat᷑ filio ĩ cã aduētitia? Dicit gl.ꝙ valet quo ad ꝓprietatē,nō quo ad uſumfr.qa pr̄i q̄rit᷑.Sed ad quē ꝑtinebit uſusfructus? vr̄,ꝙ ad ipſũ filiũ,q hēt ꝓprietatē Nō.n.remanebit apud ꝑmittētē,arg. C.de bo.quæ lib auth.excipit᷑.qđ đclara, ut dixi in d.l.impuberē.
4 ſ.j.Quęro,qd ſi filius e velit donare cã mor.ipſi pr̄i,uel filius ſer-
e uo,eo authorãte,an ualeat? Vr̄,ꝙ ñ. f dicit gl.iſta qō nō ꝓcedit de
f iure antiquo,ſm qđ pr̄ occupabat oĩa iure peculij, vñ nō erat ſibi neceſſaria

ADDITIONES.

Pom.Quamquam.Vide Bal.in l.vxor.C.de cond.inſert.

Parſ.Ad teg.iſtius.l.vide late Iaſ.in l.quoties col.vlt.C.de iud. Vide Barb.vbi ſi[illegible] adducit,in conſ. 20.vol.2.& addo Cōmen.conſ.76.incip.Statuto Papienſi.col.fi. ver.ad hoc nihil facit. Circa uerbum authorari,in hac materia authoritatis præſtandæ in facto ꝓprio vide Ro.ſing 279.incip.collegiũ.Itē ſtãte ſtatuto,ꝙ filius non poſſit ſe obligare ſine conſenſu patris,an pr̄ poſſit præſtare cōſenſu.ſe obligãdi in re ꝓpria ipſius,uide Ale.cōſ.106. Itē an filius poſſit donare cã mortis patri,ipſo patre conſentiente,vide Bal.conſ.209.vol.3.& Ro.cōſ.29.in 3.dub.Et an poſſit ſe obligare ꝓ eo redimēdo,ipſo cōſentiente,vide Bal.cōſ.213.vol.2.Et an filius poſſit donare cã mortis patri,ipſo patre cōſentiēte,vide Fel.in ca.cum nuntius.ad fi.de teſt.Ang.cōſ.143.Sed aduerte,ꝙ Fel.in d.cũ nũtius.loq̄t᷑ in patre,& ibi vide,& pro eo tpſo, ꝙ contrahit cum filio contrahente.vide quod dixit Bar. in l.frater a fratre.verſ.quæro quid de contractu reſtitutionis,ff.de condi.inde.& de veritate uide Iaſ.in l.quoties.C.de fideic.Fel.in c.edoceri.ver.omittit.de reſcrip.Itē ꝙ cõtra ſe pater poſſit authorari,uide Bal.in addi.ad cōſ.103.Io.đ Ana.

b Alex.Pōt authorari.Et ad materiã,an qs poſſit ad ſui vtilitatē authoritatē præſtare,qro ſi collegium nō pōt ſine authoritate prioris cōſtituere ꝓcuratorē, velit priorem cōſtituere,an poſſit prior authoritatē pſtare?Bal.ꝙ ſic,in l.filiusfa.ſ.veterani.de procal.leg.dictũ Arch.in c.præſentiũ. de teſti.in 6. Et ad materiã uide Bal.& Doc.in auth.preterea.C.vñ uir.& vxor.& p Bal.in furioſi.C.de nup.& vide qđ habet in l.cōſul.de do.& uide omnino qđ no.Bar.in l.omnib.ſ. ſi Titio.de le. 1.& in ſimili.q.vide Bar.in auth.hoc ius porrectum.de ſacroſ.eccl. ubi ponit an epiſcopus alienans res eccleſiæ ſuæ,poſſit ipſe ſibi authorari.

Men.Facit ad hoc quod tradit Iaſ.in l.nemo poteſt.2.lect.nu.42.& ibi Ripa.n.56. ff.de leg.1.ubi limitatur l.quæ mr̄.de pact.dotal.uide Soc.ſen.conſ.242.col.2.circa fi.lib.2.Ruy.conſ.2.nu.1.lib.5.

c Dicit bene.Adde Bar.in l.fratre a fratre.de cond.indeb.

d Alex.Quęro.Adde Bal.in l.1.de inof.don.& quæ no.ibi in addi.Ang.& Bart.in l. Gallus,ſ.quid ſi is,de libe.& poſth. Idē tenet Bar.in d.l.bonorũ, & ibi Bal.circa fi.C.qui admi.ad bo.Pau.de Caſt.in l.ſeniũ, qui teſt.fac.poſſ. & uide no.p Bal.in auth.hoc ius porrectum,C.de ſacroſ.eccl. & Inn.in c.dudũ,de reb eccl.non alie. An autem pater poſſit authorari filijs in diuiſione bonorum aduentitiorum,uide Bal.in l.generaliter,C.de ſecun.nup.

e Parſ.Quid ſi filius. Vide Ro.conſ.525.

Menoch. Dec.late,conſ.245.col.2.nu.4.ubi diſtinguit,conſ.282.n.5.6.Rube.cōſ. 27.nu.8.Parſ.conſ.97.nu.21.22.lib.3

f Alex.Vr̄ ꝙ nō.Cōtra hãc opi.tenet Ang.in l.1.ſ.fuit q̄ſitũ.j̄.ad Treb & dicit ſe đ facto cōſuluiſſe cōtra Bar.& dicit ꝓ hac ſua op.uideri tex.in l.1.C.đ imp.lucr.đſc.li.10.Nã tex.ibi q̄uis dicat de tit.lucratiuo,ſeu de obueniētib.alicuius tit.lucr. tñ dicit ipſe tex.illu ñ hr̄e locũ in obuenientib.ex ultima uolun.patris, uel ecōtra,nō intelligēdo in filio emãcipato. Scđo adducit ipſe,qa ad hoc,ut ualeat donatio,nō reqrit᷑ authoritas pr̄is,ſed cōſenſus,d.l.tã is,ſ.1.j̄.de do.cã mor.& l.filiosfa.ſ.patri,de do.Si uerũ eſt,ꝙ reqrit᷑ cōſenſus patris,poterit qñcũq; ei⁹ cōſenſus interuenire.Secus in authoritate,qa illa interuenire dēt tp̄e actus.l.obligari ſ.tutor,de aut.tut.& plene no.in l.ſi qs mihi bona,ſ.iuſſũ,j̄.de acq.hær.& plene per Inn.in c.cōſuetudinis,& de cōſue.ꝑ quē tex.patet rñſum ad iſtã l.1.đ aut.tut.qa loq̄t ĩ authoritate,nos uero in cōſenſu. Tertio mouebat᷑ Ang.ſi diceret᷑ ñ poſſe filiũ donare patri cũ cōſenſu ipſiuſmet patris,ſequeret᷑ ꝙ illud,qđ ſuit ĩductũ ĩ fauore patris,redũdaret ĩ ei⁹ odiũ,cōtra l.qđ fauore,& l.nullã,C.de le.Fuit .n.inductũ in fauorē patris,ut filius ñ poſſet donare ſine eius cōſenſu,ergo, &c. Quarto adducebat tex.ĩ l.1.ſ.fin ãt, j̄. ad Treb. ubi pōt reſtitui hr̄ditas pſidēti ipſius colegij,cũ cōſenſu ipſiuſmet pſidētis,&c.Et rō eſt,qa cōſenſus requirebat᷑. Et ꝑ hoc dicebat Ang.ĩ d.ſ.fuit q̄ſitũ,ſe cōſuluiſſe apud Tudertũ.in q.facti.Statutũ dictabat mulierē ñ poſſe teſtari,uel cōtraher̄,niſi cũ cōſēſu cōſãguineorũ,ꝙ ſufficiat cōſẽſ⁹ illorũ,cũ qb.vult cōtrahere,uel quos vult inſtituer̄,đ quo articulo inf.dicã.Rap.Cu.in d.ſ.fuit q̄ſitum,in 1.ar.tenet opi.Ang. quia iſto caſu nō vr̄ ꝙ talis cōſenſus debeat interuenire ad ſupplendam pſonam ipſius filij:qa filijfa. pũt eſſe optimi iudices,ſicut ſunt patres l.a.& q ſunt ſui iuris.Vr̄ ergo,ꝙ cōſenſus patris dēat interuenire ex diſpoſitione l.ne fiat ꝑiudiciũ pr̄i, ergo ſi ita eſt, ſeq̄t᷑ ꝙ pr̄ poſſit conſentire,qa nō offendit lex.Sed in 2 q.de ſtatuto,in qua dicit ſe cōſuluiſſe,tenet contra Ang.qa tales cōſenſus vñr inducti ad ſupplēdã inhabilitatē mulieris,vñ non dēt poſſe talis conſenſus ipſorum pſtari ad utilitatem ipſorum, ſicut dicimus in authoritate tu.q̄ requiritur ad integrandã pſonã pupilli, ut hic, & d.l.j.ſ.fuit quęſitum ad Treb.Imò uero ibi dicit,ꝙ gl.poſita hic,q̄ cōiter eſt ap ꝓbata,eſt contra Ang.& ibi tenet contra Ang.Pro qua adducit,qa eadē vr̄ rō qñ reqrit᷑ cōſenſus alicuius,& qñ reqrit᷑ authoritas alicuius.Itē qa dictus cōſēſus ꝑſtãdus ꝑ pr̄em ĩ don.cau.mor.vr̄ inductus ad reintegrãdã ꝓſonã filij. alleg.gl.i l.fi.ſ.neceſſitate,đ bon.q̄ li.&c.Et inquantũ Imo.alle.gl.in d.ſ.neceſſitate,dic ꝙ illa gl.magis cōiter reprehēdit,ut ꝑ Bar.ibi & alios,maxime ꝑ tex.ĩ c.fi. đ iud.ĩ 6.Dicebat ēt Imo.ꝙ ad alle.ꝑ Ang.pt rñderi.Primo ad l j. de impo.lu. deſc.ꝙ ibi nō dr̄,ꝙ donatio illa cã mor.facta ꝑ filiũ pr̄i ualeat.Propterea donatio illa de qua ibi in tex.dato,ꝙ nō ualuiſſet,poſſet tñ morte filij ꝑcedentis confirmari, iuxta l.pe. C.đ do.inter uir.Vel poſſet rñderi ꝙ ibi vr̄ neceſſario intelligendũ ĩ filio emãcipato,uel ĩ filio hñte peculiũ caſtrenſe,vel quaſi.P3,qa nedum ibi loq̄tur ĩ don.cau. mor.ſed ēt de alia vlt.voluntate.Itē ſm Imo.nō ob.dũ dicebat Ang.ꝙ dñia dēt eſſe inter cōſenſum,& authoritatē,qa rñdet ipſe, ꝙ licet ſit dñia, qñq; illud eſt uerũ qñ ē diuerſa rō,ſed hæc nō ē diuerſa rō ꝑ ſupradicta,ergo,&c.Sed certe Imo. nō vr̄ bñ ſuſcipere mētē Ang.in rōne ſui.Nã intentio Ang. fuit illa,ꝙ iura in dō. cau.mor.q̄ filius pt facere,reqrũt uolũtatē,& nō authoritatē,q̄ uoluntas pt qñcunq; interuenire,ēt poſt actũ.l.ſi aut plures,de aqua plu.arc.& l.fi.C. ad Maced. cũ ſi.Si ita ē,ergo apparet, ꝙ hæc volũtas pr̄is non hēt interuenire ad ĩtegrãdam pſonã filij:qa ſi hr̄et interuenire ad integrandã pſonã filij,reqreretur,ꝙ interueniret in actu,ſicut authoritas,d.l.obligari.ſ.tutor.Sequitur ergo,ꝙ dr̄ reqſita,& dēt ĩteruenire ne fiat ꝑiudiciũ patri,merito ubi nō agit᷑ de ꝑiudicio pr̄is,non reqrit᷑ talis uoluntas,vt patet in l.filiusf.in fi.ff.de don.ſed in ꝓpoſito nr̄o,nō eſt in conſideratione uoluntas patris hoc caſu,qa offendit᷑ lex,& ſic ad Ang. rōnē non vr̄ ſufficiēter rñſum.Pro quo bñ faciũt q̄ nn.Bar.& alij in d.ſ.neceſſitate, & ut j̄. concludã,verior vr̄ opi.Ang.Ro.in d.ſ.fuit q̄ſitũ, ſe remittit ad dicta ꝑ ſe in l.2.ĩ prin.de don.& ibi tenet opi. Bar.ꝑ cle.2.đ re.eccl.nō alie.q̄ alleg. ēt hic Imo.Sed ad illũ tex.in cle.2.pōt rñderi,ꝙ ibi ille cōſenſus pſtandus ꝑ epm in contractu celebrando ab eccleſia,ñ fuit reqſitus principaliter ad cōmodum ipſius epi , ſed ad cōmodũ eccleſiæ,cuius capitulũ, vel rector cōtrahebat,& ſic ad ĩtegrandã pſonã rectoris,uel capituli,nos aũt loqmur in cōſenſu pſtãdo in fauorē ipſius patris, ſi aũt ad integrãdã pſonã ipſius filij, ut dixi.Nō ob.rñſio q̄ dedit Imo.in d.ſ.fuit q̄ſitũ,ad d.ſ.ſinautē.ad Treb. qa aliud eſt collegiũ,& aliud ſingularis pſona ꝑ collegio.l.in tm̄.ſ.uniuerſitatis,de rerũ diui.l.ſed ſi hac.ſ.q manumittit.đ ĩ ius voc. Vñ q̄uis in illo ſ.ſi ſingularis pſona pſideret collegio, quo ad conuocationē uniuerſitatis faciendã,uel quo ad hoc,vt eſſet primus ĩ ordine,iuxta l.j. đ albo ſcrib. cũ ibi no.ꝑ Bar.ergo ibi ipſius,ut ſingularis pſonæ de collegio requirit᷑ conſenſus.non aũt ibi reqrit᷑ cōſenſus ad integrandã pſonã collegij,ſecus ubi reqreret᷑ authoritas ad integrandã pſonam collegij,ut ĩ epo,ut d.cle.1.Sed ad illã cle. pt rñderi,ut ſup.q̄ rñſionē ēt dedit Abb.in c.cũ in ueteri,de ele. cuius verbũ j̄ referã. Adde ꝙ oltra ſcripta hic ꝑ Doc.Bar.in l.frater,de condi.idē tenuit ĩ vlt.q.op. gl.in hac l.j.de autho.tu.& ſic cōtra Ang.eandē opi.tenet Bal.in l. bonorũ.in ult. col.C.qui admi.& l.ſi uxorem,in 1.col.C.de cōd.inſer. & Imo. in l.in ædib.ſ. qđ filius.j̄.de don.& ēt Bal.in l.ſi furioſi.C.de nup.ibi ponit unũ ſingulare verbũ,& remediũ ad ualidandum donationē cau.mor.q̄ uellet filius facere patri , Nã dicit ipſe,ꝙ licet dicta donatio non ualeat,ut in gl.hic, tñ remediũ eſt ꝙ adhibeat᷑ authoritas,ſeu decretum iud.Itē adde,ꝙ cum opi.Ang.tenēt Pet.de Bella. hic,ut refert Bal.in d.l.bonorum.C.q admit. Mouebat᷑ Pet.ꝑ d.l.1.C.de impo.lu.deſc.& ꝑ alia q̄dã minus urgentia,q̄ refert Bal.in d.l.bonorũ.Hanc opi.ēt ſequitur Cy.in l. ſenium.in pe.q.C.q teſt. fac.poſ.alle. l.cum tpia, cũ ibi no.C.de cōtrah.empt.Idē ēt tenuit Fulg.in d.l.ſenium, & ibi.ēt Pau.de Caſt.in d.l.ſenium referens ſe idem alias cōſuluiſſe cum plurib.Doctor. Peruſinis Idē Ang.in conſ.188. inci.filia reſtauit patri,&c.Idem tenet Pau.de Ca.ĩ l.fili⁹ qui in ptãte,de teſt.Idē Iac.de Are. hic,uno caſu uidelicet qñ pr̄ gñalem dediſſet licentiã donandi cã mortis,non ſpecificato ꝙ donare poſſet patri.Nam tunc vr̄ ceſſare rō huius l.ſecus aũt ubi ſpecifice pr̄ conſentiret filio donanti cã mor.ipſi patri,quia tunc ꝓcedit gl.hic poſita. Illud tñ quod dicunt Iac.de Are.& Cyn. pendet a ꝺ alia q. uidelicet verum poſſit dari gñalis ptãs a patre filio donandi cã mor.uel teſtandi ad pias cãs , uel ſimiles actus.De qua q.tangit Bal.in l.j.C.de ſac.ſan.eccl.ad predicta ēt uide Bal.& Saly. in l.j.C.unde uir.& uxor.ubi ponunt quæ.quam ponit Ang.in d.l.j.ſ.fuit q̄ſitum. Statuto cauetur,ꝙ mulier non poſſit teſtari ſine conſenſu mariti, ꝙ ſi vult teſtari,& inſtituere maritũ,qd iuris? Dicit Bal.ſe dubitare,finaliter dicit,ꝙ ſi maritus renunciet illi facultati pſtandi conſenſum ſibi datæ a ſtatuto, qđ qdē facerē pōt. l.ſi qs in cōſcribēdo.C.de pac.l.pactũ inter hr̄edem.e.ti. hoc pacto pt maritus ita inſtitui.l.ſi pr̄.đ ma.vind.l.qdã cum filio.đ uer.ob.nec ob. lex iſta, & d.l.j.ſ.fuit q̄ſitum.qa dicta loquunt᷑ qñ pſtat᷑ authoritas ad itegrandã pſonam,ñ aũt in q.pdicta ita pſtabatur,ſed ſolũ in fauorē mariti.Sal.ēt in præall.l.1.C.unde vir.vr̄ tranſire cum illa op.ꝙ maritus poſſit conſentire,qa conſenſus a ſtatuto requiſitus, eſt reqſitus in fauorē eius,igit᷑ non dēt in eius odium,&c.l.qđ fauore.C.de legi.addē tñ ꝙ de directo tenuit contra Ang.Bar.hic.in fi.prin.dum dicit,hic eſt arg.pro ſtatuto,ꝙ nō ualeat contractus ꝑ mulierē,&c.Et cum hac opi.Bar.hic poſita cōcordat Pau.de Caſt.in d.l.ſenium.Idē tenuit Ang.qui eſt ſibi contrarius, ĩ ſ.œconomus,in Auth.de ali.& emp.Hanc partē vr̄ ſeq̄ Ro.in d.l.1.C. vñ uir,& vxor tenens ſimpliciter contra Bal.ꝑ hãc l.1.de autho.tuto.& qa conſenſus reqrit᷑ ad integrandã pſonã mulieris ꝓp imbecillitatē.l.2.ſ.uerba.ff.ad Velleia.Iſtã op.tenet ēt hic Imo.ꝑ l.1.& 2.ff.ad Velleia.qa pſumitur,ꝙ ſtatutũ reqrat cōſenſum ad integrandã pſonã earum,eo qa lex pſumit ex imbecillitate,& hoc dicit in contractu.In actu uero ultimæ uoluntatis dicit ſe dubitare,qa non reſultat ꝑiudicium ēt ſi inſtituit dictos conſanguineos,qa tale teſtm̄ eſt reuocabile.l.ſi mihi. & tibi.ſ. in legatis,đ leg.1.Dico ꝙ de ſtatuto Tudertino, ꝙ poſſit an ſi mulier teſtet᷑,& inſtituat,&c.nō omitto ꝙ Abb.tetigit hunc art.in c.cum in ueteri.de elec.ubi dubitat,ſtatuto cauet, ꝙ mulier nō poſſit contrahere ſine cōſenſu duorũ ꝓpinquorũ cōſenſit unus,q cōtraxit,& alius, q nō contraxit,nō conſenſit,utrũ ualeat & dē ipſe,ꝙ ſic,ꝑ id qđ no.gl.in d.c. cũ ĩ ueteri.In contrariũ adducit tex.in d.cl.2.& rñdet,ut s̄.rñdi.Dico ꝙ ſi bñ ſpeculatio,caſus illius ultimi ar. pendet ab hac conſideratione,videlicet an hoc ſtatutũ fuerit introductũ ad fauorē ꝓpinquorũ,an ad integrandã pſona mulieris,ſi ad fauorē expeditũ eſt.ꝑ ea q̄ s̄.dixi in 1.ar. Si ad integrandũ pſonã mulieris,tunc ꝑ l.noſtram,& per l.j.ſ.fuit q̄ſitum. Bar.in l.tranſactio.de tranſa.dicit,ꝙ qñ ſtatutum requirit conſenſum ꝓpinquorum vr̄ iſtud inducere in cōmodum ꝓpinquorũ,intelligat᷑.ſ.ꝓximiorũ,ita Bal.in l.ſi. ꝑ illũ tex.C. de uer.ſig.& ſeq̄tur ibi Sal.in l.j.C.unde uir.& uxor.in l.ſi.C.de ſec.[illegible] & i ter. de Anch.in repe. cap.canonum ſtatuta.uer.quæro ulterius, in utr.conſanguinei.

de const.& Ang.consi.t e 7.Tñ his non obstantibus d'co,ꝙ in casu prædicto statutum vr̃ requirere consensum ad integrandã personã mulieris,qđ firmat in termini s Bal.in l.2.C.de adop.Et istud idẽ vult Bar recte intuenti,i d.l.transactio.licet eum nunc allegauer m in cõtrariũ,quod in veritate non facit.Vnde concludn, de iure uerius,ꝙ statutũ ad integrandã psonã mulieris emanauit,non ad fauoẽ, qđ si ita est,nõ ualebit cõtra statuũ nec instõ,& ita teneo in h s duob.art.Et ad materiã vide Io.And.in Spe.de inst.edi.§.porro.in addi.inci.Petrus.Ibi.n. examinat ꝓprie has duas q.sed examinat vnã q.q̃ ponit hic gl.uidelicet,verũ vnus filius possit donare cõfrati.Adde tu,ꝙ Bal.cõs.59.li.2.refert aliquas opi.an pr̃ ꝓprio facto possit authorari filio,& deinde dicit,ꝙ aut pr̃ authoratur bona fide.& tunc possit, & ita loquitur vna opi.aut mala fide , & tũc nõ possit.subdit tñ,ꝙ de iure verior vr̃ opi.ꝙ possit authorari,qa aliud i tutore,vt in auth.minoris debitor, ver. sed si actionis.aliud i pr̃e,cui filius i ptãte pt reddere iura cõtra tertiũ, nec aliqua lex ꝓhibet.Idẽ & a ptius tenuit Ro.cõs.415.p eãdẽ l.C.đ ipo.luc.deser.i vee.ex diuerso.& rñdit ad hãc l.ꝙ loqr̃ i authoritate.q̃ ad sui cõmodũ ñ pt qs interponere,& c. sta loqr̃ i cõsensu.& aliud ẽ autho.& aliud cõsensus,cũ sint diuersissima,ut pa tet ex his,q̃ no.Inno.de cõsue.c.cũ cõsuet.& gl.i c.dudũ i verb.tractatue.de reb. eccl.ñ alie.i 6.Qđ ãt qs possit cõsentire ad sui utilitatẽ,eo casu quo res nõ pt explicari sine suo cõsensu,est casus de of.dele.c.cũ i iure,& latius,uide p ipsũ Ro.in l.filiusf.de do.& i fi.apost.indecisa relinqi qõ. An unus frater possit donare alteri fratri pr̃e authorãte,si ambo sint in ptãte.cõsi.26.cõsuluit,ꝙ sic,plene. Et de statuto.ꝙ mulier ñ possit testari sine cõsensu mariti,vide in terminis Bal. cons.77.2. vol.Abb.tñ cons.40.2. lib.vr̃ tenere, ꝙ pẽ possit authorari vni filio volenti alteri filio.& sic fratri donare.Bal.ẽt cõs.4.1.vol.vr̃ tenere,ꝙ stãte sta.ꝙ filius,vel eius filius nõ possit se obligare sine cõsensu ptãis,uel duorũ iudicũ,pdicta tñ cessent si interueniat cõsensus aui,uel pr̃is, ꝙ hoc casu si pr̃ cõsentiat ad sui cõmodũ nõ ualet,stãte aũt sta.ꝙ filius nõ possit se obligare sine cõsensu,& parabola pr̃is, an potest se obligare cõsensu pr̃is, ꝓ redimẽdo ipsum a carcerib. Vide Bal.cõsi.79.j. lib.Adde ẽt apost.i q̃tum facit mẽtionẽ,ꝙ Imo.dicit dub iace.fin vlt.vol.qñ esset statutũ,ꝙ mulier nõ posset testari sine cõsensu duorũ ꝓpinquorũ,an illi ꝓpinqui possint cõsentire,vt ipsos instituat,ꝙ Bal.cõsuluit,ꝙ sic,n e pdicto stat.ꝗ sic,qu a dr̃ cõsensus nõ autho.elias.cõsiliũ ẽ.172.inci hæc ẽ copia.2.vol.& Ang.cõs.143.

necessaria donatio cã mortis,fm uero iura hodierna ꝓcedit eo casu quo pr̃ filio ñ succedit,ut succedit cũ alio,& sic dõnõ pt sibi esse utilis.

a Et aduertẽ diligẽter ex hac gl.ꝙ ad hoc,ut filius possit donare cã mortis.ñ reqrit pr̃is authoritas, sed sufficit pr̃is cõsensus,

b uel pmissio.l.tã is.§.j.de do.cã mor.l.filiusfa.e.ti.& tñ tenet gl.ꝙ

c pr̃ nõ pt pstare illũ ꝯsensũ ad sui ꝯmodũ,qđ no.ad mul a,e Sũt.n.

d p Italiã statuta.†ꝙ minores & mulieres nõ pñt ꝯhere, sine con-

5 sensu aliquorũ ꝯsanguineorũ,quẽ ꝯsensum qs pstare nõ pt,qñ di

6 recto de aeqrẽdo sibi tractat,ut hic.† Quærit glo. an pr̃ aegrendo possit authorari filio uolẽti donare cã mortis fratri suo i ptãte exi

e stẽti? Rñ.gl.ꝙ sic,quo ad ꝓprietatẽ,ñ quo ad vsumfructũ,qđ placet.Quid ãt fiet de vsufructu,dixi s̃.no hãc gl.sed si fieret don. cã mortis in testõ.tũc nõ reqrit,nec psentia, nec stipło,uel pactũ,vel pollicitatio,sicut nec in cæteris,q̃ in testõ agunt. Vñ no.dixi in l.j. C.de do.cã mor.& l.j.j.e.ti.tũc procederet determinatio gl. in fi.

ADDITIONES.

a Põ.Vtilis.vide Ale.i l.j.§.q̃situ.i j.col.& seq.ff.ad Treb.Et i cõs.106.i j.vol.& cõs 29.i 3.vol.Ang.cõs.134.ici.tria dubia.Ro.cõs.515.& sin.280.alias cõs.Ang ẽ 136. Pan.c.cũ i veteri.d ele.Ale.l.bonorũ,circa fi.C.q admi.& l.j.C.e.Bar.cõs.j.i j.vol. Meno.Soc.sen.consi.23.nu.8.lib.4.Tiraq.de legib.connub.gl.6.nu.112.

b Ale.Tenet gl.Et facit etiam ista gl.ad id, qđ uoluit Bar.in rub. Dige.uersus si.dũ in quæstione de donatione Constantini respondet ad l.legatus.de offi.præsid.

c Pom.Ad multa.Vide Ro.sing.280.Fel.in c.edoceri,de rescrip.Et no. ꝙ statutum ꝙ filius non possit contrahere sine cõsensu propinquorum, non habet locum in patre.quia in eo cessat omnis suspicio.Ita Bal.l.pactum quod dotali.C.de col. Meno.Bar.Soc.inter consilia Mariã.sen.cons.112.col.2.circa finem.lib.1.Tiraq.vbi supra nu.113.114.115.& Ias.cons.69.col.2.circa medium.lib.1.

d Barb.Sũt.n.Et uide ad illud,an si mulier non poterit testari sine consensu duorũ ꝓpinquorũ,an poterit unũ ex illis istituere. Dic ꝙ sic.p tex. & ibi Doc.in c.cũ i ueteri,de ele.Et uide Bal.i l.fi.§.necessitate.C.de bo.q̃ li.& in l.filiusf. ff.de his,q sunt sui.do.Abb.in c.cũ in ueteri,de ele.Scribentes i l.si cõsul.ff.de adop. & in l.cũ pr̃ §.libertis de le.2.Bal.i l.fi.C.ad Maced.& i l.bonorũ.C.q admi.Bal.i l.j.C. vñ vir.& vxor.Ang.in l.j.§.fuit q̃situ,ff.ad Treb.Bal.i l.si furiosi.C.đ nup. Raph. in l.seniũ,q testa.fac.pos.Pau.de Cast.in l.q i ptãte,ff.& in l.si qs mihi bona,§.ꝙ si mãdauit,ff.de acq.hær.Bar.in l.tã is,ff.de do.cã mor.ꝙ uoluit Ang.in §.ecconomus, n Auth.de eccle.ti.Io.de Im.in d.§.fuit q̃situ, & in l.in ædib.§.ꝙ filius,ff.đ do.Io.in l.5.e.ti.Io.And.de inst.edi.§.porro,in addi.in c.qa Accur.Bal.in c.si.de feu.sine cul.non amit.gl.& Bal.in l.exceptione.C.de euic.& in l.si pr̃. C.de spon. Ant.i cum cõsuetudinis,de consuetu.Bal.in l.j.C qui admi. Bal.cons.152. incip. præmittẽdum.Io.Mona.in c.dudum,de reb.eccl.non alie.i vj.ꝙ uoluit Io. And. in cle.si una,de reb. eccl.non alie.& in c. qui tacet,đ reg.iur.in vi.Host.in c.possessiones,de reb.eccl.non alie.do.Abb.in c.cum dilectus,de cõsue. & qđ uoluit Bar.in l.j.§.si plures.ff.de exer.Scribentes in l.si fistulas,§.fundus, ff.de contrah. empt.quod habetur in c.consueuit,de iure patr.Abb.in c.magis, de voto.

e Pom.Existenti.Vide Old.cons.26.& cons.110.Panor.cons.40.in fi.ij. uol. Fel.in c.insuper,& in c.cum nuncius,in vlt.col.ad fi. de test. & Barb.cons.42. in ij.vol. Panor.in c.sicut nostri,de iureiurand.

1 *Testis presentia an necessario includat intelligentiam.*

2 *Tutoris an presentia sufficiat,si tacet & nu.2.*

a §.Tutor si inuitus. a Nõ ualet authoritas interposita

b a tutore inuito,b nec psentia cor

1 poris cũ ignorãtia,h.d.No.posse† esse psentiã sine ꝯsensu,& sic facit.ꝙ licet testis dicat,ꝙ fuit psens,qđ ñ sufficit,nisi dicat,ꝙ uidit, & audiuit.Ad idẽ j.e.l.ñ mutuũ.C.de erro. aduo.l.j. & p Io. And.

c ex de testib.c.psentiũ.Contrariũ c puto ꝙ sufficiat, d est tex.in l.te-

d stiũ.C.de testib.ubi sufficit,ꝙ testis dicat,numeratũ ẽ i eius psentia qđ apparet.qa ipse ñ posset dicere se psẽtẽ,nisi itellexisset.s̃.đ arb. l.diẽ ꝓferre.§.si corã Titio,đ uerb.sig.l.corã.Sec,ẽt si testis dicat

e aliũ fore psentẽ.qa nõ seqr ergo intelligẽtẽ: qa pt esse unus separatus ab alio.Ita loqr hic cũ simi,Sed qñ lex uel hõ iubet aliqd fieri eo psente,sp intelligit,& eo intelligente,d.§ si corã Titio.& d.l.

2 corã. Itẽ hæc fa ꝯtrio sensu facit, qđ præsentia tutoris tacentis, &

f intelligentis inducat authoritatem. Vide g hunc tex.ibi, occupa-

g tus tacuisset.Ergo si non fuit occupatus,licet non loquatur, sufficit fm Ia.de Are.quod non placet,ut dicam.j.eo l.3. & ibi vide.

ADDITIONES.

a Pom.Inuitus.De ratione huius §.vide in l.sub prætextu.C.de hær.actio.

b Alex.Tutore inuito.Hoc verum,nisi sit compulsus a iudice,vt no.Bal.in fi.§.2.de hon.quæ lib.

c Par.s.Contrarium.Multas concordantias vide per Ias.in rub.C.de in ius vocan. Pom.Vide Ale.cons.2.in 1.col.4.vol.& cons.53.in pen.col.eo.vol.& cons.134.in 2 vol,& opi.Bar.dicit cõem Alex.in cons.180. incip. cã Angelorum in 2.vol.Alex. cõs.20. inci.in cã opi.in 4.vol.Pro qua opi.Bar.facit gl.in l.tutor.C.de pe.tut.sed contra Bar.tenuit idẽ Ale.cons.129.inc.viso superiori themate in 3.vol. & cons. 134.in 2.vol.in 1.col.ad fi.vide Ale.cons.5.in 1.vol.Fel.in proœ.decret.& aliq d in c.cum literis in vl.col.& c.cũ cãm.vers.2.declara.eo.ti.& c.2.prope fi.de test. cogen.Cæpo.cons.61.Barb.cons.29.in 1.vol.& cons.seq.& cons.3.in 2.vol.

d Alex.Qđ sufficiat.Bal.in l.2.§.uoluntatẽ.s̃.sol.mat.p gl.in uers.sed si absens,dicebat ex illa gl.colligi,ꝙ si testis deponit mutuũ fuisse factũ,& interrogatus de cã scientiæ,dicit,qa fui psens,si nõ dicit, ꝙ vidit nõ ꝓbet. Cõtrariũ cõiter tenetur p Spec.de teste.§.1.uer.itẽ ꝙ iussus,& Bar.& alii hic,& Bar.in suo tract.de test.& Bal.in l.si nõ speciali.in prin.C.de testa.& in l.e.ad fi.C.de sec.tab.& Bal.& Ang. in l.hæredes palã.j.de test.& Bal.in l.testiũ.p illũ tex.C.de testib. ibi in uer.præsto, & per alias rõnes,de qb.in dictis locis.Idẽ.Imo in d.c.peruenit.de testi.cog.Idẽ tenuit Ang.in § si quis igii per illum tex.in uer.sub sui psentia,de testib.& Imo. & Abb.in d.c.peruenit.de testib.cogẽ.q̃uis ibi tex.hẽat contrariũ,ibi, stantib.& uidentib.sed dẽt intelligi fm distinctionẽ Bar.Idẽ Bal.in adiẽ.proinde,§.corã de aebi.& uide Bal.in l.2.§.uoluntatẽ.sol.mat.& Bal.in l.testium.C.de testib.ubi tenet contrariũ,sed Im.in d.l.2.§.1.tenet cũ Bar.per ea q̃ hic dñr. Adde Im.in d.l. hæredes palã,ꝙ cũ Bar.cõcordat.Adde qđ no.Bar.& Bal.post gl.i l.1.C.đ erro.aduo.& latius per Bar.in trac.de testib.& Bal.in c.1.de cõtr.inter do.uasa.de inuesti.tenuit.c3 cõtra Bar.hic adde pulchre Bal.cõs.mihi 411.quidẽ noie Ant.3.li.Et ad Bar.hic uiđ Frã.đ Are.i c.i.đ iudicijs,& Barb.i cõs.3.i i.uol.Et i cõs.29.i 2.uo.

e Pom.sequitur.Ad declarationem uide Alex.cons.49.in ult.col. in prin.in 4.uol.

f Pom.Item hæc Vide Bar.cons.31.in 1.uol.

g Meuoc.Vide Tiraq.de legib.connubial.gl.5.n.2.3.

LEX II.

Nulla. Quod s̃ proxi.dicit in specie,nũc ponit in gñc.h.d.

LEX III.

1 *Tutoris præsentia,& taciturnitas,an sufficiat,in actibus minorum.*

a Etiã. Sufficit authoritatẽ tutoris iterponi parte nõ interrogãte.h d. Quærit glo.quid si tutor est tacẽs & psens,an videat authorari,tñ r,ꝙ sufficiat.In gl.sũt opin.finaliter determinat, ꝙ nõ valet,sed reqrit ꝙ expresse loquat.In ꝯtriũ facit s̃.eo.l.j.§.fi.a ꝯtrio sensu.& hoc vr̃ tenere,gl.j.de re iud.l.vbi nõ nocet,& j.e.l.ꝙ dicimus.§.j,& qđ ibi no.In ꝯtriũ,ꝙ istã gl.sit vera apparet, qa si nõ reqreret,ꝙ tutor loqret,mutus posset esse tutor & authorari, cuius ꝯtriũ dr̃ in l.j.in fi.s̃.de tut. Et istã opi.tenet Dy. in distinctione magna,q̃ ponit sup hoc ti.in c.qui tacet.extra de re iu.lib.6.& Gui.de Cu.i l.pr̃ filiũ.s̃.de adop.& istud puto verũ,nõ obst.s̃.e.l.j.in fi.qui ibi nõ dẽt sumi ar.a ꝯtrio sensu qa resultare prauus intellectus.

ADDITIO.

a Alex.Est tacens.An in pstanda authoritate requiratur,ꝙ tutor loquatur,adde tñ Bal.in l.si pateuus.C.cõia utriusq, iud.ubi oĩno uide.Et an in pstanda authoritate requirantur uerba,uide q̃ hñr post Bal.in l.fi.§.necessitates.de bo.q̃ li. & de uerbo,cõsentire,vide omnino Bal. in auth.hoc ius porrectum. C.de sacros. eccl.ubi quærit,an collegiati possint cõsentire in alienatione rei ecclesiæ,uide Bal.in l.si fine.C.ad Velleia.& ibi scripsit.Adde Abb.cons.40.2. lib.1.ubi allegant hanc l.

LEX IV.

1 *Administratio si vni concessa est,an alijs videatur denegata.*

a Et si pluribus. Sufficit unius tutoris authoritas si põt administrare,alias secus.h.d. Op.j. a de acq.hr̃d.l pupillũ.Sol.gl Intelligas hic.nõ ꝯcessa.i.denegata administratione a testõre, vr̃ a iudice in totũ,uel in parte. Et si dicas,in quo differat a fine huius legis,ubi loquit de remoto. Dic ut in gl. Tu

b itelligas istã legẽ,ut iacet.b Tutor.n.nõ pt administrare.nisi sibi đ cernat administratio p iudicẽ, uel p testõrẽ,ut plene dixi in l.legitimos.in prin.s̃.de legi.tut.& no.in l.tutor.q repertoriũ.in princ.

1 s̃.ti j.& C.arbi.tut.l fi.& j.eo.l.tutores. Quærit gl.† an ꝯcedendo administrationẽ uni,uideat alteri denegare? Et distingue,aut ẽ certũ quid iudex senserit , & stamus certo. In dubio uero ꝯcedendo

c uni.vr̃ denegare alijs, ut s̃.de tu.l.cũ prior. Istã gl.intelligo c qñ oẽs tutores fuerunt pñtes,& cã cognita,fm ꝙ ponit in l.3.§.fi s̃.de admi.tu.& fuit decreta administratio uni,tũc vr̃ alteri denegata,ut dicit ista gl.sed si absq; cãæ cognitione (vt fieri solet) iudex decernit administrationẽ uni,nõ vr̃ denegare alijs, immo ẽt si alijs decreuisset, decretũ duraret.nõ.n. pt iuri alterius derogare sine cãæ cognitione.l.de uno quoque.de re iud.& de adopt.l.nã ita diuus. Ex his apparet qualiter dẽt intelligi.l.pupillũ.q̃ fuit s̃.alle.ꝓ ꝯtrio. Nã ibi loquit in plurib.tutorib.qui poterant administrare, & habebãt decretũ iudicis,tñ unus non administrabat certe bene poterat authoritatem interponere.Ita loquitur ibi ista gl.no.

ADDITIONES.

a Barb.Opp.j.Vide Bal.in l.in exercendis.C.de fide instr.ubi alleg.no.istam glo.

b Vt iacet.Nota hanc gl.ꝙ ista diuersa sunt,aliquem deponi, & administrationem ei auferri,quam singulariter allegat Bal.in c. 1.de uasallo mil.qui arma bel.depo. in l.si tutor.C.in quibus causis in integrum restit.

c Istam gl.intelligo.Istam gl.no.quia sing.secundum Bal.in l.1. C.de transac.

LEX V.

1 *Pupillus tutori nõ obligatur naturaliter tamẽ inq̃tũ est locupletior,obligatur.*

Pupillus. Pupillus tutori,tutore authorante, nõ pt obligari naturaliter, nisi quatenus factus est locupletior,

1 tior, sed cũ authoritate alterius tutoris poterit, h.d. No † φ pupillus tutori non obligatur naliter: qa lex resistit obligationi. Prohibet enim pupillum obligari tutori, ut hic. Sic e in l. si non fortẽ. in prin. de cdi. ideb. sed ex nco obligat naliter, qa lex nõ resistit obligationi, licet ñ assistat. l. j. in fi. J. de noua. qđ plene dic, ut ibi. Scdo no. quod obligatur inquantum factus est locupletior: sed hic aduertẽdum, an obliget obligatione descendente ex ɔ̃tu, qui gerit, an vero obligetur cdictione sine causa, vel ex æquitate. l. si me, & Titium. s. si cert. peta. uel actione ad exhibendum, & similib. iudicijs. Respon. dic, ut no. in l. iij. in prin. s. commodati.

§. Pupillus. Pupillus in ɔ̃tu vltrocitroq; obligatorio sine authoritate tutoris non obligat, sed aliũ sibi obligat. h. d. Quæro si pupillus agat ɔ̃ eũ, qui secũ ɔxit, an illi permittatur agere ɔ̃ eũ? Rñd. non, sed retentionẽ hẽt, nisi pupillus ɔ̃tũ impleat ex parte sua. Ita no. in fi. i in l. in causæ. in prin. & l. j. s. de minorib. Item aduerte diligenter, φ istud hẽt locum, qñ ab initio ɔ̃hitur, secus si post ɔ̃tum factum de eo dissoluendo ageret, quia tunc non intelligitur liberari pupillus si aduersarius nõ liberatur. l. si id quod. §. fi. de rescind. vend. Pro ratione cogitabitis.

1 *Diuersitas inter ementem, & vendentem debet esse.*
2 *Notarius constituendo procuratorem, si scribit instrumentum manu sua, & promittat sibi stipulanti nomine eorum &c. non potest.*
3 *Emens p interpositã psonã psumitur in fraudẽ, nisi palã, & bona fide faciat.*
4 *Tutor quando possit emere rem pupilli.*

1 §. Item ipse tutor. No. φ † inter ementẽ & vendentẽ esse dẽt diuersitas, ut s. de rerũ per
2 mu. l. j. Hoc facit ad q. si notari† † facit pcuratorẽ, & scribat instrumẽtũ manu sua, & adijcit, φ pmittit sibiipsi notario stipulãti, recipiẽti noĩe eorũ, quorũ iterest, đ rato, & đ iudicato soluẽdo, & similia, φ ñ ualeat, cũ inter pmittẽtẽ, & eũ, cui pmittit, debeat esse di-
a uersitas, qđ plene dixi in l. ij. de stip. ser. No. φ a eo ipso φ † qs emit
3 p interpositã psonã, psumit fraus, nisi hoc fecerit palã & bona fi-
4 de, ut tex. dicit. † Vltimo p declarõne psentis §. distigue, qñ tutor
b emit b rẽ pupilli sui. Aut emit p se, aut p aliũ. Si p se, Aut authoritate ɔtutoris sui, aut authoritate sua, aut tertio vẽdẽte, ut puta credi
c tore. Prio casu, aut emit bona fide, & ualet emptio, c ut hic: secº si mala fide, puta ptio viliori, & tũc ñ valet, vt hic. Facit C. si vẽ. pig. aga. l. j. & qđ ibi no. đ iure fis. l. 3. li. x. & qđ ibi no. Aut emit authoritate sua, & tũc aut emit rem iã alij legitime uenditã, cũ ipse ptiũ nollet soluere, & valet emptio. s. tit. j. l. tutor rerum. Aut nemini fuerat vendita, tũc aut emit palam & bona fide, & tunc ualet, fm op. Io. & gl. arg. s. ti. j. l. nõ existimo. & no. in d. l. tutor rerũ. No. etiã C. de ɔ̃hen. empt. l. cũ ipse tutor. & s. de ɔ̃hen. emp. l. si emptione. s. fi. & poterit hoc casu sibiipsi authorari. Aut emit clã, & tacitè, & ñ ualeat, vt hic in prin. Si uero emit p aliũ, & tũc aut p psonam suo iuri subiectã, & nõ ualet, perinde, ac si ipsemet emeret, ut hoc §. fi. in fi. Aut non erat suo iuri subiecta, & tunc si palam ipse emebat & hoc apparebat, licet nomine alterius faceret in instrumẽto adscribi, ualet emptio, ut hic, in uer. sane. Si uero hoc ñ apparebat, non ualet: eo enim ipso, φ per interpositam personam emit fraus
d præsumitur, d vt hic, in ver. sed & si per interpositã. Facit J. de acq. hæ. l. si isq bonis. C. de na. lib. l. iij. in fi. & hoc ẽt intelligo si emat à cõtutore uendente, ut dicit tex. si uero emeret vendente creditore, ualet si bona fide fiat: secus si mala, ut hic, in uer. sed si creditor. quæ malã fides præsumitur ex modicitate pretij, uel ex iterpositione psonæ, vt s. dixi. & prædicta intelligas in tutore, cui est decreta administratio, alias potest emere, ut extraneus, ut J. l. proxi.

ADDITIONES.

a Poma. No. φ Vide Alex. in l. 1. §. fuit quæsitum. in primo notab. ff. ad Treb.
b Alex. Tutor emit. No. quid iuris qñ tutor emit rem pupilli; sed quid in prælato; vide Bal. in auth. quibuscunq; modis. de sacrosf. eccl. & Pe. de Anch. in cleme. 1. de excess. præla. & adde plenẽ Bal. in l. cum ipse, de contrahen. emp. & Imo. in l. 1. §. fuit quæsitum. ad Treb. Quid in executore testamenti: no. per Io. And. & Spec. in tit. de instru. edit. §. nunc vero aliqua, in vlt. charta, in addit. inci. conueniat. Meno. Ruyn. conf. 142. nu. 9. lib. 2.
c Alex. valet emptio. Quando bona fide & palam rem emisse præsumitur, vide Bar. in l. frater a fratre. in fi. de condi. indeb. & facit quod no. in l. si. de ritu nup. & Bal. in l. fi. C. de summa Trin. adde Bal. in terminis consf. 347. 3. lib.
d Alex. Fraus præsumitur. Adde Cy. & Bal. in l. 2. C. de repu. hær. & quod no. Dy. in c. fi. de reg. iur. in 6. & Bal. in rep. l. 1. de sacrosan. eccl. Meno. Bal. consf. 347. 2. dubio. lib. 4.

LEX V.

Tutores. Tutores non possunt administrare, nisi eis administratio decernatur, & tunc possunt emere, ut extranei. h. d.

LEX VII.

Quod dicamus. Hoc principium declara, ut s. eo. l. j. in prin.

§. Si duo. Diuersitas tutorũ authorantium non impedit ɔ̃stitutionem duorum reorum, hoc dicit. Quæro an semper sufficiat vnius authoritas? Respon. φ sic. ut sup. eod. l. & si pluribus. nisi esset expresse dictum, φ non posset vnus sine altero. l. Titium, & Meuium, in princ. supra titu. j. Quæro qñ unus est præsens, & tacens, & alter authoratur, an uideat đ alter authorari: tex. hic videtur dicere, quòd non. In contrarium facit text. J. eo. l. inter pupillos. Glo. dicit, quod hic exprimebatur, quod vnus tutor tantum authorabatur, & unus tutor ignorabat de alio: & sic innuit, φ authoritas posset præstari, etiam si tutor non loquatur. Contrarium determinaui s. eo. l. 3. & melius, ut ibi dixi.

1 *Filius notarius an possit conficere instrumentum de contractu patris.*

§. Si & pater. Filius tutor non potest interponere authoritatem contrahente patre, in cuius est po-
1 testate, h. d. Dy. dicit hic est arg. quod filius† notari† nõ põt instrũ
a ɔficere de ɔ̃tu patris, a & facto instrumento nõ credatur pro hoc qa tabellio est loco testis, inf. de test. l. Domitius, sed testis idone°, nõ est ut s. de test. l. testis idoneus. ergo & c. Econtra φ possit cum sit publicum officium. C. de tab. l. generali. li. 10. sed quo ad ius publicum attinet, non curat patris potestas, ut J ad Treb. l nã quod. & s. de iud. l. in priuatis. Sed distigue an sit in potestate patris, vel non, ut J. de fal. l. impuberẽ, s. si dominus. in fi. Ita dicit Dy. Cõtra hoc facit quod noa. J. eo. l. j. ubi nõ inspicitur patria potestas, sed an patri quæratur, & ibi solui. Dic ut ibi dixi.

ADDITIO.

a Alex. Contractu patris. An filius tabellio possit conficere instrumentum de re parentis, uide Bar. in l. si pater, inf. de fal. & late Bart. in consilio incip. filius familias notarius. Et uide Bald. in l. instrumenta, ad fi. C. de proba. ubi ponit an tabellio domesticus, & amicus instrumentum conficere possit.

LEX VIII.

Et si cõditionalis. Interpositio authoritatis est actus legitimus, qui conditionem non
a recipit. h. d. Et est argu. quod si authoritas a interponatur sub hac conditione, si & inquantum possum de iure, quod non ualeat
b a in contrarium facit: quia cõditio, quæ præsens tempus respicit, non suspendit. l. cum ad præsens. supra si certum petatur. Contra hoc est infra de acqu. hære. l. cum qui duobus. §. fin. ubi etiam ɔ-
c ditio c de psenti uitiat actũ, q ñ recipit ɔdõnẽ. Nõ determino mõ.

ADDITIONES.

a Paris. Si authoritas. Vide Fel. in c. cum contingat, de off. delegati.
b Alex. Non ualeat. Bal. talem interpositionem decreti tenet fore ualidam, in l. 1. C. qui adm. & de materia ista uide eummet Bald. qui respondet ad textum, in l. eum qui hic alleg. per Bar. licet non alleg. in l. potuit, in octaua quæstio. C. de iure delib. Adde Bar. in l. cum propter, de leg. præstan. & uide gl. in c. cum contingat de officio de leg. & Bar. in l. si quando in fi. in prin. de lega. 1. & Bart. & in l. pretor, in prin. de damno infe. & quid si dicat authoritatem mea n interpono, si de iure debeo, uide Bal. in d. l. 1. C. qui admi. & qui dicit, quòd ualeat. Et quid si dicit aliqs, hæreditatem adeo, si de iure possum. vide Bal. in d. l. potuit.
c Poma. Conditio uide Io. Fab. §. conditiones. Insti. de uerb. obli. Roma. in rubr. de arbi. in pen. col.

LEX IX.

1 *Negatiua præposita signo vniuersali facit æquipollere suo contradictorio.*
2 *Pupillus quando, & quibus obligetur.*

a Obligari. a No. quod † negatio præposita signo uniuersali,
1 facit æquipollere suo ɔdictorio. Simile in l. legitimos. §. an ergo. s. de legi. tu. Op. quod. ista lex sibi ɔdicit Nam primo dicit, pupillus potest sibi acquirere, & declaratum est, quod in contractu ultro citroque obligatorio pupillus non obligatur, sed alium sibi obligat. l. pupillus. §. pupillus. s. eo. Postea hic subditur ɔ̃rium. Nã mutuando non obligat sibi aliũ, qa ipse alienare non põt. Videtur enim, φ quãquã ipse non alienet, alius tñ sibi obligetur. Rñ. hic illud, qđ est interdictũ in psona pupilli, est immediata cã obligationis alterius. Mutuũ, n. nõ ɔ̃hit sine re, iõ nisi transeat dominium in alterũ, non ɔ̃hit mutuũ, φ est immediata cã obligationis alterius. Sed contractus emptionis, & uenditionis cõtrahitur consensu, & sic quod pupillus obligetur non est immediata causa obligationis alterius, sed consensu illius, qui consensus in-
b teruenit. Ad idem opp. b de hac l. §. hæreditatem. & Instit. e. §. neq; ubi lucrosam hæreditatem non potest acquirere. Resp. licet hæreditas sit lucrosa, tamen possibile est, φ esset sibi damnosa, ideo nõ permittitur sibi adire, sine tutoris authoritate. Hoc tangit Dyn. in c. quod ob gratiam extra de reg. iu. lib. vj. & Cy. in l. quod fauore. C. de leg. Vel dic, φ licet constet hæreditatem esse lucrosam, tamẽ quia illud acquirere fit per istum actum obligandi se, ideo non pmittit lex, quod fiat sine tutoris autoritate, facit J. de ac. hær. l. mo
c re. Sed ad illud op. c φ dictum est supra de contractu ultro citroq; obligatorio, qui ualet quatenus est pro pupillo, nõ in eo quod est contra eum, ita ualet hic aditio quatenus est pro pupillo, non in eo φ est contra eum. Rñ. quia in illo ɔ̃tu sunt diuersæ personæ, merito non prohibet in una persona ualere, in alia nõ. Sed in isto quasi contractu est una persona tantum, quasi cõtrahens. s. pupillus qui adit, iõ nõ dẽt scindi, ut p parte ualeat p parte nõ: qa eadẽ res non dẽt diuerso iure censeri. l. cũ q ædes, de vsuc. Præterea hẽditatis aditio non recepit diuisionẽ in psona eiusdẽ. l. j. & ij. de acqui.

ADDITIONES.

a Alex. Obligari. Adde tamẽ, φ si permisi pupillo, quòd pro me emeret, & emit, põt sine tutore mihi iura cedere, tex. est no. in l. 4. §. nihil, & quod ibi Bar. inf. demat nu. & Bal. in l. 1. 10. q. C. si ser. expe.
b Paris. Ad idem opp. De ista ratione, & de alijs, & quid si hæreditas sit opulenta, uide Ias. in l. potuit. C. de iure delib.
c Alex. Opp. Pupillus potest suam conditionem meliorem facere sine authoritate tu. in negotijs. Sed quid in iudicijs? dicas idem Glo. est no. in l. non ideo minus. circa fi. C. de procu. Facit tex. & quod gl. parua ibi dicit in l. si tutor. C. in quibus cau. in integ. rest. non est necesse.

qui hære,Præterea,si adiret,& non obligaretur, esset hrs,& non hætes,& sic repugnantia,ꝫ l.ubi repugnātia ð reg.iu. Distingue er
a go ex prædictis.Qnq;† pupillus obligatur tm̄,& non pōt fine tutoris authoritate,vt in prin.l.Qnque tm̄ acquirit sibi,& ĩ nullo obligat,nec de suo diminuit,& aliū sibi obligat,& tunc hoc pt fine tutore vt in ij.rn̄.Qnque tm̄ celebrat aliquē ꝯtū. vel quasi,in quo, vel se obligat,vel de suo diminuit,& aliū sibi obligat,vel sibi acqrit,tunc.Aut ille actus celebratur p se solū,& nō valet,nec ipse obligetur,ut hic,in §.hrditatē,& infra de acqren.hære.l.more.& Infti.e.§.neque.Aut ille celebrat cū alio,& tūc aut diminutio patrimonij pupilli est cā proxima,& immediata obligationis alteri*, & pupillus sibi nō acquirit,vt in mutuo,& solutione,vt hic,ĩ ver. sed credendo.Aut nō est causa proxima,& tunc pupillus nō obligatur.sed alterū sibi obligat,ut s̄.e.l.pupillus.§.pupill'.ð act.emp. l.Iulianus,§.si qs a pupillo.Fallit in l.si id qd.§ si.de rescin.ven.di xi in d.§.pupillus.Fallit in aditione hereditatis:nam licet sit actus, qui cum alio celebratur,non ualet,etiam inquantum contineret commodum pupilli,ut hic.Rō propter repugnantiam,quæ resultatet,ut dixi supra,circa adeundam hæreditatem.

1 *Authoritas,& consensus an debeat interuenire ante vel statim post.*

a 1 **§.Tutor.** a Authoritas debet ĩ ipso negotio interponi.h.d. In tex.dicitur,statim,†intellige modicū ante,uel incontinenti post,non interueniente medio actu contrario.l.continuus.in prin.de ver,obl.cū sim.Item hoc verum in authoritate:ꝯsensus autem potest interuenire postea.Item iussus pōtest ex interuallo ante præcedere,vt dixi in l.si quis mihi bona.§.iussum.inf. de acq.hæ.Item no.ꝙ quando consensus requiritur certo,& de-
b minato tempore,sequēs ratihabitio nil operatur,ut hic,& s̄. de his qui no.infa.l.quid ergo,dixi in l bonorum.ȷ.rem rat.habe.

ADDITIONES.

a Alc.Tutor.Verū aūt consensus capituli superueniens conualidet contractū agitatum cum prælato,uide gl.in c.edoceri,de rescrip.& ibi maxime per Abba.Adde ꝙ licet pro actus ualiditate requiratur decreti interpositio,& debeat illud incōtinenti interponi,fm gl.ordin.sup.de iud.l.2.sup verbo,auditum nō esse & Inn. in c.dudū,de reb.eccle,nō alie.lib.6.per l.magis puto,§.non passim,ȷ.de reb.eor. tū qñ ad ualiditatem actus requiritur superioris authoritas,tunc etiā ex interuallo illa sequi pōt,ut no.gl.in c.nos extra de his quæ fiunt a præla.& 12.q.2.c.si qua de rebus,extra de iure pat.c.cur.Et hoc tenuit Ro.conf.1.S. requiritur authoritas alicuius in actu si ille actus celebraī in utilitatem ecclesiæ, pōt ex post ratificari,uide Feli,post Abb,in c.edoceri.ver.seq.potest,de rescrip.uide ad Barr. in l.cum hi,§.eam transactionem,ff.de transa. ꝙ ubi requiritur aliquid,vt cōsensus possit ex post facto interuenire,ponit Fel.vbi.sup.licē ꝙ ubi reqrit authoritas debeat in primo actu interuenire,uide Fel.in c.cū dilecta.ver.amplia.extra de rescrip.vbi ponit quatuor signa.Et quōd ubi aliqd potest interuenire post actū, nunquam dicatur tale requisitum pro forma,uide Alc.& Mode.in l.si quis mihi bona.§.iussum,ff.de acq.hær. Item quōd ubi requiritur solemnitas a principio actus non sufficit interuenire ex post,puta in consensu affinium,uel similium,secus si requiratur post actum,uide Iasi.in pen.& ulti.col.C.de precibus impe.offe. Meno.Cuiacius.lib.13.obseruat,cap.31.

b Alex.Sequens ratihabitio Hoc quomodo intelligatur,Vide per me post Bar.in l. in prouinciali.§.si.cum l.seq.in 5.col de ope.no.nun.

§.Etiam. Sufficit tutorē authorari pupillo præsente,licet alia pars sit absens.h.d.No.ꝙ qñ ꝯtus geritur per epistolam,tunc perficitur,quando recipiens consentit.

LEX X.

Tutor. Nō imputaī tutori si impedit' ñ authoraī,hoc dicit.

LEX XI.

a **Si ad pupillum.** a Hæreditas uel bonorū possessio nō potest agnosci fine authoritate tutoris,vel curatoris furiosi,qui tenentur,si non utiliter fuerint authorati,hoc dicit.Istam legem examino ut in glo.

ADDITIO.

a Poma.Si ad pupillum.Vide Rom.conf.149.in prin.

LEX XII.

Si seruus. Si seruus cōmunis acquirit,quod uni ex dominis nō potest,quæritur alteri cui potest.h.d Glo. Opp.de l.proinde.§.j.ȷ.de stip.seruo.Dic plene,ut ibi dixi.

LEX XIII.

Impuberes. In ꝯtu qui non celebratur uerbis,nō est necesse pupillum loqui,& ei tutor poterit authorari,h.d Et hanc legem declara,ut in gl.l.iij. supra eo.

LEX XIIII.

Non multum. Dic plene,ut supra eo.l.j.in fine.

LEX XV.

1 *Curator si habet plures causas,& comparens dicat,compareo pro omnib. causis,valet.*

a **Accipientis.** a Vna voce pt interponi authoritas duob. diuersis actibus. Opp.s̄. de procuratorib'. l.licet.§.si plures, vbi unus non potest esse procurator agentis, & conuenti,ne sibi ipsi condemnetur,uel a seipso absoluatur. Huius timore legitur in gl.hæc lex tribus modis.Primo,quod unus erat tutor duorū pupillorum,quorum unus conueniebatur a Sēpronio p una re,alius agebat contra eundem pro alia,& sic cum fuerint diuersa iudicia,cessabit dicta perplexitas,& bona est hæc lectura,& uera.Secundo modo legitur,quod non erat tutor unius pupilli tantum,qui agebat contra unum,& ab eodem reconueniebatur,& similiter cessat dicta perplexitas; quia sunt diuersa iudicia,& hæc bona. Tertio modo legitur,ꝙ erat tutor duorum pupillorum,quorum unus egit ꝯ aliū,& in eodem iudicio tutor interponat authoritatē agēti,& ꝯuēto Gl.hoc re,pbat,qa non poterat iurare de calūnia.scit n.tutor partē alterā nō fouere iustitiā. Sed ab hac opi.gl.se defendit,qa nō iurat tutor,sed pupillus tutore authore,Ista non est bona:qa nō pt iurare pupillus,ut no.in l.j. §.sufficit.s̄ ti.j.& l.ij.§.ꝙ obseruari.C.de iura.pp cal.Vnde respondet gl.aliter,ꝙ loquit fm iura uetera,fm q̄ nō iurabat' de calūnia, ut s̄.fa.ercis.l.inter coheredes.§.si familię,& p Doc.in l.j.C.d iura men.cal.Vñ gl.respō.tertio modo,ꝙ hoc iuramētū de calumnia pt omitti tacitè,vel dic uerius,ꝙ pt esse casus,in quo vterq; habet iustā cām litigandi.s.ille q petit,& ille q defendit,l.si vult ꝙ committatur stipso de euictione.l.utiq; supra de rei vendicatione,& supra de neg.gest.l.at qui nā.s̄.cum me.Superest alia opinio de dicto §.si plures Quō.n.tutor poterit sibi met ꝯdemnari,vel a se ipso absolui?Rñd ut tex.dicit ꝙ expresse hic loquitur,qñ ipsi pupilli suscipiunt iudicium tutore authore, non ipse tutor pro pupil-
b lis,& sic unus pupillus condemnetur alteri,vel absoluetur ab altero,non ipse tutor a seipso,& sic procedit ista lectu. Vltimo b iste
1 tex. facit † ad quæstionem. c Vnus procurator habet plures cau-
c sās coram iudice: comparuit,& dicit. Ego præsento me in quolibet termino,quem hic habeo hoc est in omnibus d causis meis,an
d sufficit si causam non exprimat:hic tex.mirabiliter facit,ꝙ sic:ad idem ȷ.de verb.ob.l.pluribus in prin.& de acceptil.lege pluribus.

ADDITIONES.

a Barb.Accipientis.Vide quod no.in l.3.§.1.ff.de duobus reis,& per Barto.ibi vide Pet.in c.Ray.de testam.
Meno.Ioannes Auparch.lib.2.allegat.c.2.
Accipientis.Vide Fel.in c.cum superior.de maio.& obed.

b Barb.Vltimo.Vide quod no.dicit Ang.in l.duo rei.ȷ.de duobus reis.& in l.apud, §.Imperator,ȷ.de manumis.ubi omnino uide.
Meno.Crauet.de antiquit.temp.6.parte principali,nu.19.20.

c Alex.Facit ad quæstionem.Adde Bar.in l.si finita, §.Iulianus.de dam.infe.& adde Ang.in l.duo rei.ȷ.de duobus reis,& uide quæ dixi in d.§ Iulianus.

d Poma.Omnibus.Vide Ro,sing.111.& Bar.conf.8.in ult.col.1.uol.

LEX XVII.

1 *Tutor quando cogatur authorari pupillo.*

2 *Potestas quando possit impediri per rectores ciuitatis de eo quod facit, vel reseruari debeat tempore syndicatus.*

a **Si tutor.** a Non cogitur tutor in certo contractu authorari pupillo.h.d Op.C.de adm.tu.l.fi.in princ.Sol Dicit gl.spāle in iudicijs.Rō,qa certum est pupillum pati damnū,si non defendat,pp immissionē q̄ fit.quod no. Idē ergo esset fm Doctores in omni actu singulari,vbi certū esset pupillum pati dānum,si nō fieret. Sic pt intelligi.s̄.t.t.,l.tutor qui repertoriū.§.si quis post depositionē.Op.s̄ ti.j.l.j.in prin.Sol.Ibi cogit' administrare ab ini
1 tio,secus qñ nihil administraret.sed in uno actu authorari ñ cogitur,& ita loqt hic.Ex pdictis distingue.† Aut petit,ꝙ tutor cogat administrare ĩ genere,& cogit.l.j.in prin.s̄ ti.j.aut,ꝙ cogat authorari ĩ certo actu,& tūc aut in iudicijs,& cogit.l.fi.ĩ pri.C.de adm. tu aut ex iudicijs,& tūc aut est certū ꝙ si nō authoret,pupillus dānificabit,& cogit arg dicte l.fi.ĩ prin.C.de adm.tu.& s̄.ti.j.l.tutor q repertoriū § si quis post depositionem. Aut nō est certū,& non
b cogit,vt hic,& hāc distinctionē tetigit Dy.b s̄.ti.j.in prin.& Cy.in d.l.fi.in prin.de adm.tu.Op.C.in qb.caut.in integ.rest.non est necess.l.fi.Solu.apparet ex pdictis,quia ibi certum erat ab initio lædi,
2 & ibi soluitur per Cy.in prima opp.Vltimo no.† arg.pro rectoribus ciuitatum,qñ prætores vel consules volunt eos impedire,vel cogere ad aliqd faciendū, ut possint licite dicere non potestis me cogere, vel hoc examinare,sed reseruet cognitio tpe syndicatus. Qd intellige,nisi euidentissime male faceret.ut ex prædictis patet, tunc n.cogi potest. De hoc est tex.in Auth.vt diffe.iud.in prin.

ADDITIONES.

a Alex.Si tutor.Bene faciunt,in arg.quæ no.Bar.in l.cum dotem.§.eo.autem tempore.s̄.sol.ma.& hic adde Bar.in l.3.C.de procu.cum concor.

b Alc.Tetigit Dy.Adde qđ no.Bar.in l.de pupillo.§.si qs ipsi ptori.de nou.ope.nū.

LEX XVIII.

1 *Nomina debitorum an dicantur mobilia vel immobilia, ad hoc ut in eorum alienatione requiratur decretum.*

2 *Tutor solus potest delegare nomen debitoris pupilli,si pupillo expedit.*

3 *Tutor delegat sine decreto solus,si in obligatione est pecunia.*
Pecunia est de rebus,quæ seruando seruari non possunt.

4 *Syndicus factus a capitulo cum authoritate superioris:non agit contra superiorem litigantem cum capitulo,vide ibi alia.*

Potest. Quæ sunt gerēda cū alio,pñt expediri tutore authore,secus si cum ipso tutore. Tunc.n.nec pt authorari, nec id,se authore pcuratorē facere.h.d.Ex primo dicto gl. collige notabilia, ꝙ cū alienationē immobiliū sine decreto phibuit orō Imperatoris.l.j.ð reb.eorū.& lex Cōst.C.de adm.tu.l.lex q̄ tutores,phibuit alienationē mobiliū,q̄ seruari pñt,& hic omittit' alie
1 natio †actionis:apparet ꝙ actio ñ ptinet appñe mobil ū vł immo
a biliū. Contrariū no.ȷ.de verb.sig.l.mouentiū.gl.distinguit a alibi aliter

ADDITIO.

a Barb.Gl.distinguit. Vide c.relatum.2.per do.Pet.de test.& in c.nulli.de rebus ecclē.non alien.& ibi dixit Bal.in c.1.de feu.cogn.

aliter.a Aut in actione veniunt immobilia, & cōputantur inter im-
mobilia. Aut veniūt mobilia, & computantur inter mobilia, vt in
Auth de non alie. §.1.col.2. Istam alle. Cy. C. si aduer. transac. in l.j.
& C. de sacrosf. ec. l. iubemus. §. fi. Dy. distinguit. Aut consideramus
ipsum ius oblōnis, & ipsum est immobile. Ita loquitur gl. in d. l. mo
uentium. Aut ɔsideramus effectum descendētem ex ipsa oblone,
& tunc dicit rña iuris, q̃ actionē hñt, rē vr̃ hr̃e. V nde procedūt aliæ
glossæ, vt distinguamus, aut actio datur ad mobilia, vel immobilia,
b & ſm hoc vel erit necessarium iudicis decretū, vel non. c Non ob-
c stat hæc lex: q̃a intelligo, q̃ hic erat debitor alicuius rei mobilis, q̃
ſm ista tp̃a poterat alienari sine decreto. Ita dicit Dy. Sed Iaco. de
Are. in d. l. mouentium, dicit, q̃ ꝓprie loquendo noĩa debitorū nō
d sunt mobilia, neq; immobilia. & hic ē tertia spēs p se. Declarat d p
rōnē: q̃a non occupant locū, cū sint incorporalia: ergo non possunt
dici mobilia, vel immobilia, cum hoc dicat respectu loci: & ideo Iu
risconf. de nominib. debitorum facit tertiam speciem, in l. a diuo
Pio. §. in venditione. ʃ. de re iud. ſup. de peculio. l. quam Tuberonis
§. pe. & quando nō esset necesse, q̃ ista species numeretur inter mo
e bilia, vel immobilia, retinent tertiam spēm e per se, vt dictis legib.
Secus q̃n est necesse, q̃ alicui horum accedat, tunc hēt locū dist. gl.
Aut, in actione venit mobile, & cōputatur inter mobilia. Aut venit
immobile, & computatur inter immobilia, & ita est hic. Res enim
minores mobiles, quæ seruando seruari pñt, prohibentur alienari
hodie. Quid erit de actione? Certè est aduertendum, quid in actio-
ne veniat, vt d. gl. dñt. Pro hoc optimè tex. C. d̃ p̃d. min. l. si ad resol
uendum. De hoc tangitur in Spe. de ces. act. §. 1. ver. sed nū quid mi
nor. Facit, qd̃ no. in Spe. de fru. & interesse. §. 1. ver. item quæritur.
Op. q̃ tutor non possit delegare, vt ʃ. de nouationib. l. nouare. gl. sol
uit, hæc l. intell'r ſm illam, q̃n per delegationē cōditio pupilli fit me
e lior, vel fieri creditur, alias secus, vt ibi. † Quæro, vtrum tutor solus
possit delegare. Tex. vr̃ q̃ non. ʃ. ad Tre. l. restituta. §. 1. & ita habēt
q̃dam apostillatum hic per Dy. Sed puto, q̃ posset solus, si pupillo ex
pedit, vt sup. ti. 1. l. tutor ad vtilitatem. & d. l. nouare. ʃ. de nouationi
bus. Non ob. l. restituta. §. 1. quia ibi in restōne vñi hæreditatis, quæ
fit, vt actiones transeant per Trebel. in cessione, vel delegatione a-
3 ctionis tm̃. Quæro, vtrum si in oblone sit pecunia possit delegari si
f ne decreto? Respondetur q̃ sic. Pecunia enim dr̃ esse inter res, quę
seruando seruari non pñt, vt no. in l. 1. §. fuit quæsitum. ʃ. ad Trebe.
Quod apparet ex legibus nouis, q̃ permittunt tutori pecuniam mu
tuare; & ex pecunia p̃dia emere sine decreto, vt C. de admin. tuto.
l. 1. & in auth. ibi posita. & in Auth. vt hi, qui ob. per hi. se ha, §. pen.
4 Venio † ad sc̃dam partem. ex qua no. q̃ syndicus factus a capitulo
g cum authoritate superioris, non potest agere g ɔ superiorem, si liti-
gat cum capitulo. Et eodem mō syndicus factus a populo cum au-
thoritate, potestatis, non pōt agere ɔ Potestatem ipsum. Qualiter
autem fiat tunc syndicus, q̃n subditi volunt agere ɔ superiorem, di
cit Inn. ĩ c. edoceri. extra de rescr. Op. ad istam partem, q̃ creditor,
vel debitor pupilli nō possit esse tutor, vt in auth. minoris. C. qui da.
tu. pos. Sol. Aliud olim, aliud hodie. Dicā in l. pp litē. ʃ. de excus. tut.

ADDITIONES.

a Poma. Aliter. Vide Alex. consi. 27. in vlt. col. 3. vol. & consi. 111. 4. vol. & consi. 16. ad fi. io 1. uol. & l. a diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iud. Pan. cōs. 63. in 2. vol. & cons. 102. 5. vol. Fel. in procemio Decreto. Barb. consi. 45. & cons. 50. cons. 69. & cons. 227. Card. cons. 72. in 1. dub.

b Alex. Iudicis decretum. Idem consuluit Dy. in cons. 2. in q. pen. cuius tenor talis est, si tamen cessio actionis super immobilius fieret ex causa transactionis, non requiritur decretum, ſm eum, sed tutoris authoritas. l. præses. cum ibi no. C. de trã sac. Vide tamen no. in l. 1. C. si aduer. tranlac.

c Poma. Vel non. Vide Are. cons. 54.

d Alex. Declaratur. Vide quod dixi post Bar. in l. mouentiū. de ver. sig. & adde Bar. in l. si sic §. 1. de leg. 1. & in l. 1. C. si aduer. transac. Bal. in l. iubemus. la 2. & authē. hoc ius porrectum. de sacrosf. eccle. & in l. 1. circa fi. prin. de pace tenen. vide Ang. & Ro. in l. 1. §. fuit quæsitum. ad Treb. & in materia illa consuluit Barto. hr̃ per Bal. in l. 1. de sta. ho. post Guil. & Bar. vide Io. An. in tit. de instr. edi. §. nunc vero aliqua. in additio. inci. scire debes, &c. Abb. in c. nulli. de reb. eccl. non alie. vt refert cons. 219. Old. Adde, an appellatione mobilium & immobilium veniant iura & actiones. Bal. in l. 1. §. argento. inf. de auro & arg. leg. & in c. 1. de feu. cog. i gl. in verbo, immobilium: bonum tex. in l. bene à Zenone. de quad. præscrip. gl. in l. fi. C. in quib. causis in integ rest. tex. in l. 1. § exactio. C. de rei vxo. ac. Bar. consi. 50. Ang. cons. 239. inci. Anastasius. per Bar. cons. 80. in fi. 1. vol. an autem si pupillus sit obligatus ad restitutionem dotis, vel actionem cedendam contra promissores dotis, possit solus tutor, cum decreto tñ iudicis, eo casu cessionem facere, & an idem possit facere in quemlibet creditorem pupilli, vide Rom. cons. 386.

e Alex. Tertiam speciem. Et idem si competeret ad quantitatem; quia reputatur tertium adiacens, vt firmat Lappus alleg. 91. alias 80. vt refert Ro. in l. si constante §. fi. sol. mat.

f Barb. Pecunia enim. Et uide tex. in l. Iulianus. sup. de pet. hær. & l. Aristo. §. fi. cum l. seq. inf. de iure delib.

g Alex. Non potest agere. Quid autem si vniuersitas est dispersa, vide Inn. in c. cum ex iniuncto. de ope. no. nun. & in c. humilis, de maio. & obed.

LEX XIX.

1 *Curatoris dati pupillo qualis sit potestas.*

Curatorem. Curator potest dari pupillo ad agendū, non
ad authorandum, h. d. No. q̃ impuberi pōt
dari curator. Quod intelligo, siue hēat tutorē, siue non, vt no. sup. d̃
1 tu. & cura. da. ab his. l. curator. & probatur in l. curatorē. C. ti. † Quæ
a ro a de potestate istius curatoris. Respondeo, tex. hic declarat, oĩa,
quæ possunt fieri per tutorem circa administrationem in iudicio,
vel extra: puto, q̃ possunt fieri per talem curatorem. Sed in illis,
quæ haberet facere pupillus tutore authore, tunc authoritas il-
lius curatoris nullo modo sufficeret. Ita intelligo istam legem.

ADDITIO.

a Paris. Quæro. Vide Alex. consi. 122. vol. 2.

LEX XX.

1 *Pupillus habens socium rixosum, potest prouocare ad diuisionem cum authoritate iudicis, & maiore socio prouocante minores possunt diuidere inter se.*

Inter pupillos. Non est necesse tutorē authorantē di-
uisioni se subscribere. h. d No. q̃ nō est
necessaria subscriptio in authore, loqui tñ debet. ſm ea, quæ dixi
s̃. co. l. 3. Secundo no. q̃ inter pupillos pōt fieri diuisio. Opp ʃ. de
reb. eorum, l. si pupillorum, & C. de præd. min. l. pen. vbi pupillus
non pōt diuidere, nisi prouocet' ad diuisionem. Soluit primo gl.
q̃ hic in hęreditate non erant, nisi mobilia. q̃ solutio est vera: sed
diuinationē continet. Alij dicunt, q̃ hic fuit facta diuisio decreto
iudicis, & authoritate tutoris. Istam tenet Iaco. de Are. tanquam
a multum a no. quando pupillo expedit, vt quia habet socium ri-
xosum, vel alias non expedientem sibi, tunc ipse potest prouoca-
re ad diuisionem cum authoritate iudicis, vt hic, ſm istam solu-
tionem: & probat' s̃. de tut. l. quod dr̃. & hoc suggerit æquitas, ne
socium rixosum cogatur habere. arg. pro soc. l. si conuenerit. Et
hoc tangit' per Cy. C. de sacrosf. eccl. l. iubemus, circa prin. ex hoc,
quod ibi dicit tex. prædia diuidere. Alij dicunt q̃ vnus socius ip-
sorum pupillorum maior, eos prouocauit ad diuisionem. Istam
solutionē etiam no. q̃ vno socio maiore prouocante ad diuisio-
nem, alij minores possunt inter se diuidere: quod teneas menti.

ADDITIO.

a Pom. Multū no. Sequit' Aret. cons. 21. in 1. col. Vide ēt Alex. cons. 7. in fi. in 5. vol. Men. Tiraq. de retrac. consang. §. 1. glo. 7. num. 87.

LEX XXI.

1 *Iudex in exequendo sñiam pōt incipere à p̃cepto de soluendo. practica p̃cepti.*
2 *Exequendi vnus est modus, vt primo pars citetur ad opponendum, quare sententia non debet executioni mandari.*
3 *Petitio restitutionis in integrum, quando impedit executionem sententiæ.*

a Defendente. a Petitio restōnis impedit executionem
b sñię. b h. d. Opp. q̃ curator solus non pōt
abstinere pupillum: quia hoc requirit causæ cognitionem, vt l. in
causæ, § causa cognita, s̃ de minor. Duæ sunt opi. Prima, q̃ pupil-
lus non immiscuerat se iuridicè: q̃a, vel ipse solus sine tutore, ſm
Placent. vel tutor solus sine pupillo, ſm Azon. meritò ergo nudis
verbis pōt abstinere. Quod intellige quantum ad hoc. vt in eum
non der' actio iudicati, non vt sibi p̃iudicetur, vt interim se immi
scere non possit: quia hoc requirit tantam solennitatem, quan-
tam additio. l. is potest. ʃ. de acq. hęr. Alij, vt Hugo, dicunt, q̃ licet
hic in tex. non referatur, tñ in integrum restitutio fuit petita, &
1 causa cognita data, & hæc tutior. Ex hac l. habes no. † practicā, c
c q̃ cum petitur sñiam executioni mandari, iudex potest incipere
a pręcepto de soluendo: vt præcipio tibi, vt soluas id, in quo con-
dēnatus es per sñiam, vel ostendas quare sñia non debeat māda-
ri executioni. Ita. n. incipit hic, dicendo, facias iudicata. Facit ʃ. de
oper. no. nūc. l. de pupillo, §. meminisse. vbi in numeratione, quę
2 fit per prætorē, ponit' similis modus. Alius † modus exequendi
est, vt in primo citetur pars, vt veniat ad opponendū, quare sñia
non debet executioni mandari: licèt quidam dicant, q̃ sñia po-
test executioni mandari etiam parte non citata, l. ab executione,
d C. quorum appel. non reci. Dixi plenè in l. a diuo Pio, de re iudic.
3 §. in venditione. Sc̃do no. d q̃ † petitio restitutionis impedit exe-
e cutionē e sententiæ. Quod intellige, f q̃n causa restitutionis erat
f euidens, ita q̃ apparebat, q̃ non opponebatur causa calumnię, &
g prorogandæ litis, g alias non impediret executionem: sed pro-
cederetur ad executionē præstita cautione de restituendo, si mi-
nor fuerit in causa restitutionis, vt extra de in inte. rest. c. auditis.
Fallit C. de prec. Imper. offer. auth. quæ supplicatio. C. de fal. l. 3.

ADDITIONES.

a Barb. Defendente. Allegatur sing. ista lex per Bal. q̃ sententia super incidenti potest ferri sine scriptura, in l. fin. C. de sent. ex breui. reci.

b Sententiæ. Et per hoc dicit Bal. in l. 1. & auth. ibi posita, C. si vt se ab hære. abst. q̃ minor petens restitutionem aduersus hæreditatem, non habet probare se læsum, quia de se præsumitur. & in d. auth. no. istum tex.

c Alex. Notabilē practicam. Cum petitur executioni mandari sñia, iudex pōt tunc incipere à præcepto. Et vide, quod dixi post Barto. in l. pupillo, §. meminisse, de ope. no. nunc. & adde Bar. in l. j. de execu. rei iud. Sed an requiratur libellus, vide Bal. in l. ab executione, quor. appellat. & de hoc etiam habetur in c. sciscitatus, de in integ. rest. & per Bal. in auth. quæ supplicatio, de prec. Imp. offer. & per Bart. in l. 4. §. condemnatum, de re iud. per Bar. & Doc. in l. si prætor, §. Marcellus, de iud. Et vide tex gl. & Bart. & latius Bal. in l. j. C. de in integ. rest. Bald. in rubr. C. de iu. delib. ad fin. & omnino in l. fi. si ex fal. instru. Ang. in l. furti. §. j. de infam. Spec. in tit. de execu. sent. §. fi. versi. integ. Dixi plenè post Imo. in d. §. condemnatum.

d Barb. Secundo no. Et facit l. 2. C. ad l. Corn. de fal. & quod tenet Io. And. in tit. de iud. deleg. §. stat. vers. quod si in statuto, in fi. illius additionis.

e Alex. Impedit executionē. An restō in integrū impediat executionem sñiæ, vide q̃ dixi post Bar. & Imo. in l. 4 §. condemnatū, de re iud. Et vide q̃ dixi, declarando hanc materiam in l. 3. §. si seruus, de acq. poss. Et vide latè Imo. in l. qui à latronibus, §. 1. de test. Dr̃iam autem inter appellationē, & in integrum restitutionem, vide Bar. in l. illud, la 2. per illum tex. ʃ. de appel. & Bal. in rub. C. de manu. vind.

f Pom. Quod intellige. Vide Bart. cons. 18. in 2. vol. & Rom. cons. 160.

g Alex. Prorogandæ litis. Adde quia dicit Imo. multū sing. in c. post electionem, de concess.

conceſſ. præb. ꝙ vbi quis ad impediendum executionem ſniæ, vel inſtri oppo-
uit exceptionē, h ſud ei vr̄, ꝙ animo calumniandi opponat, & differendi nego-
tium, quod po eſt iudex non admittere, & repellere excipientem. Quod dictum
refert Abb. in c. paſtoralis, §. quia verò. & in c. ex parte 2. de off. deleg. & in c. nul
lus, de præſump. Et idem voluit Inno. poſt alios in c. cū contingat, de offi. deleg.
Idem Pet. de Anch. in c. paſtoralis, de excepr. vbi alleg. Inno. in d. c. poſt electio-
nem. Idem etiā in c. 2. de falſis. & in c. licet cauſam, de prob. in quibus locis alle.
illud dictū Inn. Et facit, quod voluit Inn. in c. fin. de libel. obla. Idem dicit Bal. in
l. j. C. qui accuſ. non poſſ. dum dicit, ꝙ exceptio malitioſè oppoſita non impedit
proceſſum. Et ad hæc adde elegantem gl. in c. ſuper eo. de offi. deleg. quam vide.
Et eodem modo vr̄ dicendum, ꝙ poterit repellere opponentem exceptionem
nullitatis, vbi comprehendit reum illam opponere malitioſè, vt impediat execu
tionem ſniæ. Et ibi idem dixit Card. eſſe in cauſa ſummaria, & ad hoc adduco gl.
notabilē in c. pernicioſam, de vſur. Et facit l. apertè, C. de falſis. Et vide do. Anto.
in c. ſuper hoc, de renunc. vbi habetur, ꝙ exceptio nō veriſimilis non debet per
iudicem admitti, l. non eſt veriſimile, quod met. cauſa. Et ideo dicit Ange. in d. l.
ſatis apertè. ꝙ cum prima fronte exceptio vr̄ opponi per calumniā, non eſt dif-
ferenda executio. Adduco Io. And. in Spec. in tit. de leg. § iam nunc dicendum,
in addi. magna, inci. iam ponit verba Roffre. veniat alia q. de accuſato de homi-
cidio. quam ibi vide per eum, qui plenè loquitur, & facit quod uoluit Imo. in
l. ſi quis à latronibus, §. ſi quis in capitali. ff. de teſt. vbi dixit, ꝙ reſtitutio in inte
grum, impedit executionem ſententiæ, dummodo non ſit præſumptio contra
illum petentem in integrum reſtitutionem: vide Sal. in l. iudicati. C. ſi ex fal. in-
ſtrum. & retuli poſt Bar. in l. 4. §. condemnatum, in apoſtil. magna, de re iudic.
Men. Barb. conſ. 18. col. 3. in fine, lib. 4.

LEX XXII.

Si quid eſt. Actus, qui tendit ad liberationem tutoris, non poteſt fieri eo authore. h. d.

TITVLVS NONVS.

Quando ex facto tutoris, vel curatoris minores agere, vel conueniri poſſunt.

LEX PRIMA.

1 *Probatio per iuramentum admittitur, vbi quis conuenitur ex dolo alterius.*
2 *Villa ſi conuenitur pro robaria facta in eius territorio ad damni emendationem, non ſufficit probatio per iuramentum in litem.*
3 *Stante ſtatuto, ꝙ pater tenetur ſoluere condemnationem pro filio delinquente, an ſoluat, quando filius condemnatus fuit ob contumaciam, remiſſiuè.*

OB dolum. Qn̄ pupillus ↄuenit ex dolo tuto-
ris, nō admittit̄ probatio per iur̄m
1 in litē. h. d. No. † gn̄alr̄, a vbi aliquis ↄuenit ex dolo
a alterius, non admittit̄ probatio per iur̄m in litem.
2 Et facit † ad q. qn̄ derobatus non agit ↄ derobatores,
b ſed ↄ hoīes villæ b ad emendationem damni, vt non ſufficiat pro
batio per iur̄m in litē. ſic C. vnde vi. l. ſi qn̄. & extra quod me. cau.
c. fin. q̄ admittunt probationē rerum derobatarum per iur̄m, ꝙ
c habet locum ſolum, qn̄ agit̄ ↄ derobatorem, non ↄ alium, c vt in
3 qualibet earū not. p Doct. Facit † ēt, ꝙ ſi ſtatuto cauetur, ꝙ pr̄ te-
neatur ſoluere pro filio delinquente, & filius fuerit condemna-
tus pro delicto ob contumaciam, ꝙ hæc probatio non ſufficiat ↄ
patrem, niſi ↄ eum verè probetur crimen. Ita dicit Dy. hic, aliter
vr̄ dicere in l. cum filius, ↄ. de verb. obl. Ego iſtam q. diſputaui, &
ſcripſi plenè in d. l. cum filius, in prin. Op. ſ. tit. j. l. ſi. Sol. Intelligas
hanc ſm̄ illam, ſ. ꝙ pupillus liberetur cedēdo actionem. De hoc
tamen plenè dic, vt dixi ↄ. ſi quis omiſſa cauſa teſtam. l. ſi dolo.

ADDITIONES.

a Barb. No. generaliter. Vide Bar. in l. ne quid, de incen. ru. nauf. Idem dicas, quando agitur de delicto in omittendo, per caſum ſingularem in l. argentarius, §. cum autem, ſ. de eden. & ibi Ang. & vide Lud. Rom. in rubr. de iureiur.

b Alex. Hoies villæ. Facit in ſimili dictum Bal. in l. 1. in fi. 1. col. C. cōia de leg. vbi ſi ſtatuto cauetur, ꝙ in cauſis vertentibus ſuper inſtro guarentigię nulla poſſit opponi exceptio, intelligit inter eos, inter quos confectum eſt inſtrm. adde etiā Ang. & Bal. in l. ſi debitori. C. ſi aduer. cred. & vide Bart. in l. ne quid. ff. de incen. rui. naufr. & illud dictum Bal. in d. l. j. C. comm. de leg. ſequitur Pet. de Anch. in c. canonum ſtatuta, in ver. circa iſtam extenſionem alibi, &c. extra de conſtit.

c Alex. Non contra alium. Vide Bar. in l. ſi quando, C. vnde vi. hic alleg. per eum. & quæ no. in d. l. ſi. de in lit. iur. & iſtud fuit dictū Dy. hic, & idem tenet Bal. in c. 1. §. conuenticula, de pa. iur. firm. & Bar. in l. ne quid, de incen. rui. naufr.

LEX II.

1 *Tutore emente aliquid de pecunia pupilli, efficitur ipſius pupilli. Item in vxore, eccleſia, & milite.*

a **Si tutor.** a Qđ tutor, vel curator acquirit ex pecunia mino-
1 ris, efficit̄ minoris. h. d. No. ꝙ illud, † qđ emitur ex
pecunia minoris, efficit̄ minoris. Siꝉe dicit gl. in vxore, eccła, &
milite. Idē not. in l. ſi vt ꝓponis, C. de rei vend. Op. ſ. tit. 2. l. Titiū,
& Mæuiū, §. altero. Sol. ſm̄ Dy. illa pecunia nō erat minoris, licèt
fuerat redacta ex re minoris, ſed tutor erat debitor in gn̄e, vt ibi.
b Op. ↄ. de ſol. l. filiæ. Sol. ſm̄ Iac de Are. b ꝙ iſtud, qđ hic dr̄, ꝙ res
empta de pecunia minoris, efficit̄ minoris, debet intelligi tutore,
vel curatore emēte. facit ſ. de pecu. l. ex facto. ſed ext̄neo emente,
ſecus, vt not in d. l. filię. niſi fortè in ſubſidiū. Ita dēt intelligi d. l. ſi
vt ꝓponis, C. de rei vēd. Op. ad id, qđ dr̄ hic đ ſtipꝉone, de l. ſolutū,
§. ꝑ liberā, ſ. de pig. act. Sol. gl. hic, & melius in l. ↄtria, qđ dic, vt ibi.

ADDITIONES.

a Barb. Si tutor. Vide Bal. in l. ſi ut proponis, C. de rei vend. in l. ſi fam. C. fam. erciſc. & vide Bald. in l. ſi curator. C. arb. tut.

b Alex. Iac. de Are. Vide Bar. in d. l. filiæ, & Bal. in l. ſi patruus, C. cōia vtriuſque iud.

LEX III.

Dolus. Pupillus non tenetur ex dolo tut. niſi quatenus ad eum peruenerit. h. d. Dic plenè, vt dixi in l. ſi dolo. inf. ſi qs omiſſa cauſa teſtam.

LEX V.

Poſt mortem. De eo, qđ qs geſſit, ut adminiſtrator, finita adminiſtratione, nō tenetur hoc dicit. Intellige in adminiſtratore neceſſario, in voluntario dic, vt in l. procurator qui pro euict. ſup. de procur.

1 *Tutor ſimpliciter cōtrahēs in re pertinēte ad pupillū, intelligitur tutorio noīe.*
2 *Tutor, vel alius geſtor neceſſarius contrahens, quando videatur nomine proprio, vel tutorio nomine contrahere.*
3 *Procurator, vel inſtitor contrahens, & exprimens hoc fieri in cauſa pertinente ad dominium, videtur procuratorio, vel inſtitorio nomine contrahere.*
4 *Defenſiones pupilli, quando poſſint prodeſſe tutori.*
5 *Pecunia mutuata tutori quando fuit conuerſa in vtilitatem pupilli, actio vtilis competit contra pupillum mutuanti.*
6 *Si conceſſum eſt arbitrium prioribus ſuper abundantia, quid importat tale arbitrium remiſſiue.*
7 *Tutor acquirens aliquid ſtipulando, vel emendo ſimpliciter; an pupillo, an ſibi acquirat, remiſſiue.*

a **§. Tutor.** a Si tutor ſimpliciter contrahat in re pertinente ad
pupillum, intelligitur tutorio nomine contrahere:
ſi in re, quæ pōt ad ipſum, & ad pupillum pariter pertinere, intelligi
tur nomine proprio ↄhere, niſi aliud actum ſit. h. d. Et iſte §. habet
duas partes. Scđa ibi, non idem in eo. Op. ad princ. de l. cum poſt. §.
b 1. tit. 2. Quidā dn̄t, b ꝙ dēt intelligi hic, qn̄ accipit tutorio nomine,
1 ſed gl. dicit, & bn̄, ꝙ hoc non expedit, nam contrahendo ſimpꝉr † ī
re pertinente ad pupillum, intelꝉr tutorio nomine, vt hic, & ↄ. e. l. ſi.
Non ob. d. l. cum poſt. §. 1. quia intelligo, ꝙ ibi expreſſè voluit ſe
proprio nomine obligare. Op. ↄ. de adm. rer. ad ciuit. pertinen. l. 3. §.
in eum. Sol. dicunt quidam, ꝙ ibi expreſſe fuit actum, ꝙ proprio no
mine obligaretur, forte volens donare pupillo: ita dicit glo. hic. Tu
dic, ꝙ gl. hic & ↄ. e. l. ſi. loquitur, quando tutor ſimpꝉr promiſit, ibi
quando promiſit animo nouandi. Ex hoc. n. ſolo, ꝙ animo nouandi
promiſit, intelligitur ſe proprio nomine velle obligare, vt ibi patet.
Op. de l. procu. cui pro euict. ſ. de procu. Sol. ibi in geſtore volunta-
rio: hic in neceſſario, ſecundum gl. Iac. de Are. aliter dicit, vt refert
Cy. C. quod cum eo. l. ei qui. Dixi plene in dicta l. procurator, qui
2 pro euic. & l. ſi pup. §. 1. ſup. de neg. geſt. Circa † geſtorem vero neceſ
c ſarium, quæ eſt proprie materia noſtra, diſtingue: c aut eſt certum,
qualiter ſe voluit obligare, & ſtamus certo. Aut eſt dubium: quia
promiſit ſimpliciter, non dicendo pro ſe, ſuiſq; hæredibus, & tunc
Aut contraxit in re, quæ euidenter pertinet ad pupillum, aut in re,
quæ pt̄ æque pertinere ad eum, ſicut ad pupillum. Primo caſu, aut
ↄxit promittendo animo nouādi. & ex hoc vr̄ proprio noīe promit
tere. l. 3. §. in eum. de adm. rer. ad ciuit. pertin. Aut promiſit non aīo
nouandi, & tunc aut ſciebat tutor pupillum ex hoc ↄueniri nō poſſe
& ille, q cum eo ↄhebat, ignorabat, & tunc ꝑꝑ dolū tutoris ipſemet
proprio nomine tenetur. l. cum poſt. §. 1. ver. præterea. ſ. ti. 2. Aut in
tutore abfuit dolus & tunc vr̄ tutorio noīe promittere, vt hic, & ↄ.
d eo. l. ſi. Scđo d caſu, qn̄ ↄxit in re, quæ poteſt pariter pertinere ad v-
trumq;, tunc aut fuit expreſſum hoc fieri eā pertinente ad pupillum
& vr̄ ↄhere tutorio noīe, vt hoc §. in ſi. Expreſſio. n. cauſæ tūc habe
3 tur perinde, ac ſi diceret tutorio noīe facere. Idem in † procuratore,
vt l. ſi pupilli, §. ibi, vt pignus, vel vt debitorem liberet. Idem in in-
ſtitore, vt l. 1. §. non aūt. verſ. ſed & ſi in pretiis. de exerc. Si vero hoc
non exprimat, tunc vr̄ ſe proprio nomine obligare, ut hic. 2. reſpon.
Quod intellige quantum ad actionem dādam creditori ↄ eum: ſed
ſibi tutori, qui illud conuertit in vtilitatem pupilli, dat̄ actio ↄ pupil
lum. Et eodem modo ubicunq; dixi ſup. tutorem teneri proprio no
mine, intellige, quod repetat a pupillo, niſi conſtet, ꝙ fecerit animo
donandi. l. cū poſt. §. 2. ver. rn̄di. & ver. ſed is. de quo. ſ. titu. 1. Et ex
4 hoc † ſequitur, ꝙ defenſiones pupilli poterunt hoc caſu prodeſſe tu-
tori, qui proprio nomine tenetur. d. l. cum poſt. §. 1. in ſi. d. §. & ↄ. de
5 ac. & obl. l. ſi ſeruum. Puto ēt, † ꝙ hoc caſu ſi pecunia fuit conuerſa
in vtilitatem pupilli, competat mutuanti utilis actio contra pupil-
lum, licet eius contemplatione non mutuauerit. l. ei qui, in fin. C.
quod cū eo. Facit l. eum. C. ſi cert. pe. quod plene no. in d. l. ſi pupilli
§. 1.

ADDITIONES.

a Alex. Tutor. In hoc §. ſunt duæ regulæ: pro hoc in ſimili facit tex. in l. 1. §. editiones. de eden. vbi ponuntur duæ regulæ, vna permiſſiua, alia prohibitiua, vbi uide Bal. poſt Ray. & idem tenet do. An. in c. G. perpetuus. de fide inſtru. facit tex. & ibi Bal. in l. ſi Ruffinus. C. de teſta. mil. vide Spec. in tit. de inſtr. cau. §. videndum. & vide Bal. & Mod. in d. l. ſi Ruffinus.

b Barb. Quidam dicunt. Et quid in procuratore, vide Bar. qui notabiliter loquitur licet ſit ſibi contrarius in l. qui in alienā. §. ſi autem inf. de acq. hær. & l. 1. §. nunciari. de oper. no. nunc. & vnum notabile verbum dicit in l. 4. §. vnde quæri poteſt ff. de manu. & vide An. in d. l. procurator qui pro euic. ff. de procu. do. Ant. in ca. literæ. de dil.

c Alex. Diſtingue. Adde no. Bart. in l. 3. §. 1. iud. ſol. & quod no. Barto. in l. ſi patruus. circa medium. C. communia vtriuſque iud. & quæ habes in l. poſt dotem. 6. lect. ſ. ſol. matrim.
Men. Gozad. conſ. 78. nu. 9.

d Men. Secundo. Crauet. in quæſt. poſt tract. de antiq. temp. nu. 39. per Soc. aliqua conſi. 160. lib. 2. Boer. q. 273. nu. 1.

§. 1. Et prædicta faciunt ad q. † quam disputaui. Prioribus est concessum arbitrium super abundantia, fecerunt aliquid, quod non poterant vigore eorum officij, poterant tamen facere vigore arbitrij sibi concessi super abundantia non expressio, hoc, q. facerent vigore arbitrij sibi concessi, an actus valeat. Dic, vt dixi in disputatione, § Quærit, q d si tutor aliquid acquirit simpl'r stipulando vel emendo. Gl. dicit idem. Tu intelligas, vt dixi s. ti. 2. l. Titium & Meu. §. alter.

LEX VI.

Tutor interposito. Sicut pupillo quæritur per tutorem, ita per actorem ab eo constitutum.

LEX VIII.

Tutor qui. Si negotium in parte spectat ad pupillum, pro illa videtur tutorio nomine facere, pro alia, proprio. h. d. In tex. ibi, conueniretur. ſ. a legatarijs.

TITVLVS X.

De suspectis tutoribus, & curatoribus.

LEX PRIMA.

Quotidiana melius, & subtilius examinanda sunt.

HÆc clausula. Procedit per modum summæ. Primo ponit quis inducat ad tractandum, seu tradendum istam materiam. Secũdo ponit, quæ requiruntur ad hoc, ut ista materia intelligat', & illa per ordinem tractat per totum istum tit. partes patent. No. † q, materia quotidiana est melius, & subtilius examinanda, vt hic, & l. leg. aui. ſ. de lib. leg.

Accusatio suspecti tutoris est ciuilis, quando proceditur ad solam remotionem, & quando sit criminalis.

Coram quo iudice hæc accusatio proponi possit, remissiue.

Inofficiosi testamenti querela, vocatur accusatio.

Suspecti tutoris in accusatione quando requiratur forma l. libellorum.

Accusationibus in ciuilibus ex delicto descendentibus, quę infamant, poni debent ea de quibus in l. libellorum.

Iudex inquirens in causa suspecti tutoris, quando non habeat necesse ponere in inquisitione ea, de quibus in l. libellorum.

Accusans in causa suspecti tutoris, quando teneatur se inscribere.

§. Sciendum. Primo quæro, an accusatio suspecti dicatur publica. gl. dicit hic, q est legitimum crimen, & tamen non dicit q est publicum: sed q, sit publicum dicam. ſ. e. §. cõſs. Hoc plene examinaui. ſ. de publi. iudi. l. 1. Nam quo ad quid est publicum, quo ad quid non. Quæro quando interponitur accusatio suspecti, vtrum requiratur forma l. libel. ſ. de accu. Gl. hic dicit, aut proceditur per viam accusationis ad remouendum, & requiritur illa solennitas: aut per viam inquisitionis, & tunc secus, vt inf. e. l. 3. §. prętera. Ad hoc examinandum primo est videndum † vtrum accusatio suspecti sit ciuilis causa, vel criminalis. b & hic innuitur, q, sit criminalis, vt inf. prox. §. & inf. ea. l. §. fi. & inf. ad Turp. l. 1. §. suspecti. In contrariũ q, sit causa ciuilis, apparet, quia potest interuenire procurator. l. non solum. §. fin. sup. de procur. veritas est, q, si quidem agitur ad remotionem solum, tunc est causa ciuilis, d. l. non solum. in fi. Probatur per rationem: quia hic agitur solum ad remedium, & commodum priuati, scilicet pupilli, non ad vindictã publicam, ergo &c. Pro hoc facit optime text. in cap. tuæ. extra de procurat. Si autem ageretur ad pœnam imponendam, tunc dubitari potest, an sit causa ciuilis vel crimin. & innuitur q, sit criminalis, vt inf. ea. l. §. fin. Ex hoc apparet † apud quem iudicem debet hęc actio proponi, vt inf. proxim. §. dicetur. Nec est mirandum, si etiam eo casu quo dixi esse causam ciuilem, vocatur suspecti accusatio: qa etiam querela inofficiosi testamenti, vocatur accusatio, & tamen causa ciuilis est l. posthumus, §. 1. sup. de inoffic. testam. Secundo videndum est, † quando dicitur ciuilis ista accusatio, vtrum debeat porrigi libellus secundum formam l. libellorum, infra de accus. quia quando criminaliter intentatur, non est dubium. Respondeo † in accusationibus ciuilibus descendẽtibus ex delicto, si quidam infamãt, debent poni in libello omnia illa quæ in criminali. l. prætor edixit. in princ. & ibi dixi. infra de iniurijs, & sup. de dolo. l. item exigit, & ibi dixi, & est tex. in cap. tuæ. extra de procu. Vnde si hæc accusatio proponeretur de dolo, ita q, remotus infamaretur, deberet poni locus, & tempus, secundum formam d. l. libellorum. alias secus. Tertio est videndum, † vtrum quando iudex procedit per inquisitionẽ in isto crimine, sit necesse, quod inquisitio cõtineat omnia illa quæ dixi debere continere accusationem? Glo. hic. vt dixi, tenet, quod non. Idem videtur generaliter tenere Inst. de publi. iud. in princip. Idem Innoc. de iure canonico, extra de purgatione canonica. cap. fina. Veritas est, quod si quidem iudex inquirit solum ad remouendum, non est necesse, quod inquisitio contineat crimen determinatum. Sufficeret enim si iudex diceret, Hæc est inquisitio, quam fecit talis iudex ad videndum, vtrum tutor bene administrauerit; & si inuenerit eum dolose, vel culpabiliter gessisse, tunc intendit eum remouere, & de tali intelligit Innocent. in dicto capitulo finali, extra de purgatione canonica, & text. ibi: sed inquireret ad eum puniendum, tunc cum inquisitio succedit in locum accusationis, deberet continere crimen certum, sicut accusatio, solũ hoc minus q nõ est in ea necessaria solennitas inscriptionis; & de hac solẽnitate non seruanda loquitur Insti. de pupil. iudi in prin. Ita te-
7 net Iac. But. Insti de act. i prin dixi in l. libellorũ ſ. de accu. † Quæro, an quando quis accusat aliquem de suspecto, debeat se subscribere ad pęnam talionis? Gl. dicit q sic, & est pœna talionis infamia: item aliæ pęnæ, quas qñq; qs patit' extraordinarie. Doctores dicũt, aut accusatur criminaliter hoc est ut remoueatur, & puniatur, & tũc debet se subscribere. Aut ut remoueatur tantum, & nõ debeat se subscribere, quia est causa ciuilis Et nõ obstat. q gl. dicit de pęna infamiæ, quia per hoc non est locus inscriptioni. Alias sequeret' q i qualibet accusatione ciuili famosa, qs deberet se scribere. q non reperitur lege cautum. De hoc per Doc. in l. fi. eo. tit.

ADDITIONES.

a Barb. Glo. dicit Et no. q dicit hic ista gl. de qua exultat Bal. in c. 1. §. si tres de pace ienen. in vsib. feud.

IO. FR. RIV. Adde circa no. per Bar. in isto §. Ang. de Arc. Insti. eo. tit. in prin.

b Vel criminalis. An causa suspecti sit ciuilis, vel criminalis, vide Bal. in l. 1. C. si tutor non gesse.

---

1 *Delegatus etiam potest cognoscere si de suspecto agatur, vt tantum remoueatur: si autem vt etiam puniatur, non potest cognoscere.*

§. Damus. Causa suspecti põt agitari coram ordinario, & corã delegato iudice. h. d. Op. ſ. ad Turp. l. 1. §. suspectis. sol. Ibi nomen p̃sidis ponitur generaliter. ut comprehẽ-
1 dat etiam delegatos. Alij dicunt, q † delegatus potest cognoscere, vt hic non punire, ut in cõtrario. Ista quæstio fuit semel inter do. Fran. Accur. & dominum Dy. ut refert Cy. in l fi. C. eo. Veritas est ista. Aut accusantur de suspecto ad remotionem tantum & sic ciuiliter, & potest de hoc cognosci, & iudicari a delegato, ut hic: aut accusantur ut remoueantur, & puniantur, & tũc solum ab ordin. ut l. contraria, & ibi plene dixi.

§. Ostendimus. Omnes tutores cuiuscunque conditionis existant, possunt accusari de suspecto. si male gerant. h. d. Opponitur. ſ. eo. l si tutor. Solutio dicit gl. illud est cõsilium: q an sit verũ, ibi dicam. Quæro, qualiter petitur remoueri patronus q nõ infametur? dic, ut leg. fi. C. eodem.

1 *Publicum est illud, quod omnibus patet.*
2 *Crimen suspecti tutoris est publicum.*
3 *Dictio, quasi est expressiua veritatis.*

§. Consequens. Quilibet admittitur ad accusandum tutorem de suspecto etiam mulier si
1 ex pietate mouetur. h. d. Not. † q publicum est illud, q, omnibus patet q facit ad multa. Opponitur q mulieres non admittantur, ut C qui accus. non poss. l. de crimine. Solu. speciale est hic. Quę-
2 ro † vtrum crimen suspecti sit publicum? Gl. dicit. q sic, ut ſ. de
3 pub iud l. 1. & Inst. eo. § consequens. Et sic tex. † qui dicit hic quasi, est expressiuum veritatis. ego aliter intelligo, ut dixi in l. 1. ſ. de pub. iud.

1 *Atrocia facta, quæ dicantur.*

§. Si quis de plebeis. Ob facta atrocia tutor non solum remouetur. sed etiam punitur. h. d Et tractat de ultima parte eius, de quo tractaturum se
1 dixerat in principio legis. ſ. de pęna suspecti. † Quæro, quæ sunt ista facta attrocia? Gl. ponit exempla. quam no. quia appellat atrocia illa facta, quæ alibi non reperiuntur numerata inter atrocia, de quo ponitur in l auxilium. s̃. de min.

LEX III.

1 *Regulæ si sunt duæ vna permissiua, alia prohibitiua, prohibitiua attenditur.*

a **Tutor.** a Tutor potest accusare contutorem suspectum, etiã
1 si fuerit remotus. h. d. † No. q ubi sunt b duæ regulæ,
b una permissiua, alia prohibitiua. potius attenditur prohibitiua. Nam regula est, q quilibet possit accusare suspectum. Alia est, q libertus non potest accusare suspectum patronum, certe ista præualet, vt hic, secundum Dy & Iac. de Arena. Quæro, dicitur hic patronum suum, cuius erat patronus iste: In gl. ponuntur tres opi. & quælibet potest esse bona.

ADDITIONES.

a Alex. Tutor hoc facit ad ea quæ no. Bar. in l. j §. j cum concor. de no. oper. nun.

b Paris. Vb sunt. Vide in l. si arrogator. ff. de adop. & in l. si Ruffinus. vbi Mod. C. de test. in l. in 1. no. Alex. in l. si conuenerit. in prin. ff. de re iud. Meno. Dec. consi. 2. nu. 4. 5.

---

1 *Tutor quando remoueatur, vt suspectus, ex cognitione incidenti.*
2 *Iudex de quolibet delicto commisso coram se, incidenter potest cognoscere, & punire.*
Iudex inquirit principaliter in causa suspecti tutoris.
3 *Damnatus per inquisitionem, non efficitur infamis.*

a **§. Præterea.** a Tutor p̃t remoueri ex officio iudicis, sine accusatione. h. d Primo quæro, qualiter põt prætori liquere, ipsum esse suspectum? Gl. respondet duob. modis, Primo

ADDITIO.

a Barb. Præterea. Idem dicas in procuratore. tex. est singu. in l. 3. C. de proc. secundum Bar. ibi, sed vide Lud. Rom. consi. 316. captura personæ.

Primo incidenter, cũ super alio iudex principaliter cognosceret
uidit tutorẽ fraudulenter se gerere in cã pupilli. Secundo modo,
si iudex principaliter inquirat sup hoc, vt videat, si tutor bene, vel ma-
1 le gerat, vt ꝟ.e.l.fi. Et primo no. † ꝙ tutor, põt remoueri ex cogni-
tione incidenti. Qd qualiter intelligat. ꝟ. eo. dicam. l. impuberib,
2 §.fi.† Est tñ rła, ꝙ de quolibet delicto cõmisso corã iudice, super
aliquo principaliter cognoscente, ipse põt inquirere & punire. l. nul-
lũ. C. de test. & l. ciãt. C. de proba. dixi plene in l.2.§.si publico ꝟ.
3 de adul.† Scdo no. ꝙ iudex ꝑt inquirere principaliter super cã suspe-
cti. Et aduerte, ꝙ hic est spãle fauore pupillorum. Aliãs .n. non est
permissa inquisitio ad utilitatem priuatam, ut hic patet. qũa si
speciale est in pupillo, ergo in ꝯrium est ius commune. Ad utili-
tatẽ.n.publicam licet inquirere, s'm ea quæ dixi in d. § si publico.
a Quæro, an a isto casu quo aliquis remouetur per inquisitionem
4 sit infamis? Gl. dicit, ꝙ non, quam vide, & signa dicit Dy. † No. ꝙ
b damnatus b per inquisitionem, non efficitur infamis, & ista glo.
non reperitur alibi. dicit ipse. certe imò reperitur in l.fi.C. eo. & l.
2.C. de modo mulct. De hoc no. in Spe. de sent. §.j. ver. qd de istis.
Examinaui plene ꝟ. de pub. iu. d. l. infamem.

ADDITIONES.

a Barb. Quæro, an. Et vide Bal. in c.1. de pa. iu. fir. in vsib. feu.
b Pom. No. ꝙ damnatus. Vide Ancha. in repe. c. 1. ver. differentia. de accusa. Pan. cõ-
si. 25. in 3. dubio. in 1. vol. Ro. consi. 208. in 2. uol. Pan. in rub. de iud. in ulti. col. ad
fi. Card. consi. 94. in 1. dub.

1 *Notario non interdicitur officium ob delictum commissum extra officium no-
tariatus.*

§. Nunc videamus.

Tutor remouetur ob dolum in tutela commissum, secus si
extra tutelam. Itẽ secus si in alia tutela, si est q' cũ actione tutelæ con-
1 ueniat. h. d. vsq; ad §. si tutor inimicus. No. † ꝙ ob crimen cõmis-
sum aliás quã in tutela non potest quis remoueri. vt suspectus. Qd
a facit a ad quæstionem de notario cõdemnato de falso, ex aliqua
cã non pertinente ad officiũ notariatus, ne p hoc interdicatur il-
lud officiũ sibi. De quo plene dixi in l. eadem. § j. ꝟ. ad l. ul. repet.

ADDITIO.

a Barb. Quod facit. Vide Bal. in c. 1. de pa. iu. fir. in vsi. feu.

§. Quod si quis.

No. hic de hac dictione, quo ad quæ non hẽt in se conditionem extensiuã,
de quo ꝟ. tit. 1. l. pen. Dixi plene in l. 1. ꝟ de cond. & dem.

1 *Arbitrio iudicis relinquitur, an tutor remoueri debeat propter inimicitiam
fratris pupilli, vel transuersalium.*

a §. Si tutor.

a Propter inimicitias cũ pupillo, vel cũ parentib. remouetur tutor ut suspectus. h. d. Quæro:
b quid est inimicus fratri, b vel alicui ex transuersalibus? Gl. dicit se-
cus, Contra istam gl. facit C. de excu. tuto. l. humanitatis. Ita dicit
Dy. Item sit ꝯ tex. de iureiuran. l. lex Cornelia. & l. idem apud, §.
ꝯmeinm. & §. seq. eo. ti. vbi si fit iniuria socio meo. fit iniuria mihi;
1 multo magis si fit consanguineo.† Vnde puto standum esse arbi-
c trio iudicis c s'm facti qualitatem, & consuetudinem regionis. In
Tuscia. n. est consuetudo. vt qui inimicatur, seu iniuriatur vni ex
consortibus, hoc est, de descendentib. per lineam masculinam, ini-
micatur, vel iniuriatur omnibus. Alibi aliter obseruatur & hoc
innuit hic tex. unde standum est arbitrio iudicis, vt tex. subijcit.

ADDITIONES.

a Barb. Si tutor. Vide no. per Bar. in l. similes §. fi. de adult. & in l. cum tabulis. § j. de
his quib. ut indig. cõtraria est gl. fi. in l. athlete. §. dat remissionẽ. inf. de excu. tut.
b Alex. Inimicus fratri. An inimicus fratris mei sit mihi inimicus, & an iniuria facta
socio meo sit facta mihi, vide Bal. in l. 2. C. de legi. & quod dixi de socio. vide quę
dixi in l. item apud. ad fi. de iniu.
c Alex. Arbitrio iudicis. De quo uide Doct. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori, &
quod ibi dixi, de oper. no. nunc.

§. Seuerus.

Propter res male venditas, potest tutor, vt suspectus remoueri h. d.

§. Tutor qui alimenta.

Tutor, qui denegat alimenta indebite, potest vt
suspectus remoueri, & etiam puniri. h. d.

1 *Iudici præcipienti qui non obedit, dicitur pertinaciter resistere.*
2 *Dignitate carens quilibet dicitur humilis homo.*
3 *Carceratur nemo pro debito de iure communi, quando habet bona sufficientia.*

a §. Tutores qui repertorium.

a Qui non facit inuentariũ,
vel pecuniam ad ꝯparationem non deponit pertinaciter, in vin-
culis est ponendus, nisi fuerit positus in dignitate. h. d. Op. de pe-
na tutoris qui non facit inuentariũ. No. tex. qui dicit pertinaciter,
1 cũ sua gl. Ex quo hẽs, ꝙ † ille dr̃ pertinaciter resistere qui iudici p
b cipienti non obedit. & sic facit, ꝙ ille posset condemnari b tãquam
2 hæreticus pertinax, qui inquisitori aliquid asserenti, non credit.† Ter-
tio no. ꝙ humilis dr̃ quilibet dignitate carens. Pro hoc ꝟ. eo. l. j. §.
c fi. C. vt nemo priua. l. 2. la de Are. No. tex. ibi, in uinculis c publicis,
& c. cum gl. quæ intelligit, illud verum quando laborat inopia. Et
3 sic no. † ꝙ de iure communi d non debet quis poni in carcerem
d pro debito, nisi quando non habet bona sufficientia pro debito,
e quod satis placet. e Si enim primo discutiuntur mobilia, quam p-
f ueniatur ad immobilia, & primo immobilia, quam perueniatur
ad nomina. l. a diuo Pio. §. in venditione. de re iudi. multo magis
omnia ista debent discuti antequam perueniatur ad personam.
Statuta tamen, & consuetudines Tusciæ statuunt aliter.

ADDITIONES.

a Alex. Repertorium. Et quomodo intelligatur, ꝙ propter inuentarium non confe-
ctum quis teneatur vt suspectus, adde Bar. in l. tutor qui repertor. ff. de adm. tut.
b Alex. Posset condẽnari. Bal. in c. 1. de malefic. intelligit pertinaciter aliquid fieri,
vbicunque fit scienter, & non ex temeritate.
c Paul. In vinculis. No. ꝙ valet pactum, ꝙ quis possit incarcerari nulla facta excus-
sione, ita Bal. in l. consentaneum. C. quõ & quando iud. Item no. ꝙ habens priui-
legium, ꝙ non possit incarcerari, illud amittit renunciãdo generaliter, ita Bar.
in l. si quis sub conditione. ff. de test. tut. & de veritate gl. vide Ro. cons. 241. Itẽ
ꝙ possit quis capi si est contumax, vel de fuga suspectus, vide Rom. consil. 224.
& cons. 320. vbi etiam alle. alia. De veritate glo. prædictæ, vide etiam Fel. in ca.
quod ad consultationem. de re iud.
d Barb. Quod de iure cõi. Et vide tex. in 16. q. 6. c. illud. & tex, & Doc. in c. tuæ. ut li-
te non contest. & d. §. in uenditione. Et an habens bona poterit excommunicari
aliqui tenent ꝙ non in c. tuæ. prælle. quod est notandum, si est verum. sed Hos.
tenet contrarium, imò est in electione iudicis. Et uide Bal. & Ioan. de Imo. in l.
si filio. ꝟ. sol. mat. & eundem in c. 2. de pig. Et uide tex. in l. 1. C. de repu. bono. pos.
qui contra communem opinio. probat.
e Pom. Non debet. Vide Alex. cons. 158. in 2. uol. Et ista gl. repu sing. Alex. in l. a di-
uo Pio. §. in uenditione. de re iud. Pro qua gl. & eius materia, uide Fel. in c. ꝙ ad
consultationem. de re iud. Pau. cons. 42. in 2. uol. Rom. cons. 120. & cons. 241.
f Alex. Quod satis placet. Et adde, ꝙ idem tenet Bal. & Bar. in l. 1. C. qui bon. cede-
re possunt. & Bar. & Ang. in l. nemo carcerem. de exac. trib. lib. 10. & Bal. in l. j. in
fi. C. de iu. & fac. igno. & in l. ordo. in ult. col. C. de execu. rei iud. & Bal. in l. etiam.
uersi. sed nunquid. C de exec. rei iud. & Bal. in Spe. de exec. sniæ. in prin. & Imo. ĩ
c. Odoardus. de sol. Ab. in c. ꝙ ad consultationem. de re iud. & Sal. in l. cũ & filij,
C. qui bon. ced. poss. & Imo. in l. a diuo, §. in uenditione, de re iud. & Imo. & Ro.
l. si filio. la 2 sol. mat. aliter tenet. Vide Ang. Instit. de act. §. cum eo quoque. Et sic
no. hic ꝙ de iure communi qs non potest in carcerẽ mitti, nisi quãdo non habet
bona sufficientia. Et adde, ꝙ in hac computatione debent excuti bona fideiusso-
ris. tex. est sing. in l. si plures, §. præterea si quæratur, inf. de fideius. quem tex. mul-
tum no. Bal. in l. mulier. C. de iure do. & adde quæ dixi in l. 1. C. qui bon. ced. pos.
& Bar. in l. cum eo inf. ad l. Iuliam pecul. & adde Bal. in l. si filio, la 2. sol. mat. Ad-
de Bal. cons. 40. cum seq. & 49. 1. lib. & pulchrum in eadem materia, eiusdem Bal.
cons. 384. 2. lib. & per eundem, cons. 217. & 237. 4. lib. Et an si habeat bona in alie-
no territorio. ita ꝙ indemnitati creditoris possit prouidere, an sit relaxandus, cõ-
sil. 458. 4. uol. Pau. de Cast. con. 29. & seq. Pet. de Anch. cons. 112. & Ro. cons. 320.
vbi alleg. tex. in l. si plures, per dom. Alex. allegat. in apost.

§. Qui ob animi segnitiem.

Remotus ꝓpter culpam, non est ĩ-
famis. Idem in eo cuius alius adiungitur. h. d. Quæro quæ dr̃ia est
inter ista nomina. Gl. dicit ꝙ quasi idem significãt, & sic est incul-
catio verborum, sed si quis diligenter inspiciat, diuersa important.
Quæro an remotus ob latam culpam efficiatur infamis. gl. videtur
tenere ꝙ non. idem no. in l. in actionibus ꝟ. de in litem iur. & ibi di-
xi. Doct. tangunt in l. vlt. C. eo. tit.

LEX XXI.

1 *Causa in sententia inseri debet; & si non inseratur, sententia non vitiatur.*
2 *Causa in dubio non intelligitur famosa.*
3 *Tutor quando dicatur remotus ob culpam, vel ob dolum.*
4 *Accusatio suspecti tutoris habet similitudinem cum iudicijs vniuersalibus, et
sic sufficit generaliter repetere.*

a Hæc enim.

a Remotus absq; dolo, non est infamis & si in
sñia causa non exprimatur non intelligitur ex
1 causa famosa damnatus, seu remotus. h. d. † No. b causam debere in
b seri in sñia. si tñ non inseratur, non vitiatur. De quo per Dyn. in l. q.
Romæ, §. duo fratres. inf. de verb. obl. per Cyn. in l. properandum. §.
2 illo. C. de iud. per can. extra de re iud. c. sicut.† Not. ꝙ in dubio non
intelligitur causa famosa. Opp. sententia debet referri ad acta. l. fin.
C. de sen. quæ sine cer. quant. & excep. rei iud. l. ex testamento. &
l. si quis ad exhibendum. & No. Gl. dicit hic distinguendum, aut
3 obi citur † culpa tantum, & obtinet quod dr̃ hic. Aut obiicitur cul-
pa & dolus. & hunc casum non posuit gl. & tunc etiam videtur re-
motus ob culpam, vt no. in d. l. si quis ad exhibendum, facit l. si præ-
ses. & l. interpretatione. ꝟ. de pe. Si autem nulla causa exprimebatur
d in libello. tunc etiam procedit hoc dictum glo. d vt intelligatur re-
motus ob culpam tantum. quod no. Quæro ergo, quomodo potest
esse, quod nulla causa exprimeretur, cum accusatio debeat solenni-
ter proponi, vt ꝟ. eo. l. 1. §. 1. Vel dicas, ꝙ hic procedebatur per inq-
sitionem, vt ibi dixi. Vel si dicas, quod per accusationem, tamen
non est necesse, quod exprimatur causa, quando dolus non obiici-
4 tur. habet enim similitudinem cum iudicijs vniuersalibus & sic suf-
ficit dicere, dico ꝙ male & non diligenter administrauerit negotia
vt hac l. sicut sufficit dicere in actione tutelæ, peto quod reddas ra-
tionem administrationis tuæ tutelæ.

ADDITIONES.

a Alex. Hæ enim. Vide Compo. & Ioan. Aod. in c. super eo. de elect.
b Men. Not. Scripsi, consi. 111. nu. 28. & cons. 117. nu. 49. cons. 152. nu. 47.
c Men. Culpa. Ruy. cosi. 199. nu. 3. lib. 2.
d Pom. Hoc dictum glo. Vide Fel. in c. pen. ver. difficilius. de excep. & c. sicut, de re
iudica.

1 *Sententiæ verba debent intelligi, vt referantur ad petitionem.*

§. Si prætor.

Idem est prohibere gerere, & remouere. hoc
dicit Opp. sup. de adm. tut. l. 3. §. fi. & quod no.
sup. tit. 2. l. 3. Soluit gl. & bene, hic prohibuit eum gerere, qui accusa-
batur, vt suspectus, ibi erat ꝯtentio, quis deberet administrare. Et
1 sic no. † ꝙ verba sententiæ debent intelligi quantum possunt, vt re-
ferantur ad petitionem.

1 *Administrare quis cogitur per iudicem, vt si male gerat, facilius remoueatur*

§. Qui

a **Qui nihil.** Op.C.eo.l.2.& l.3.Sol.tutor qui nihil gessit, Aut
fecit contumaciter, & iussus a prætore potest re-
moueri, vt in contrariis.& de adm.tu.l.fi.in prin. Aut non contuma
citur, & tunc aut sciẽter & dolosè, & potest remoueri, vt suspectus
1 vt in contrariis: aliter secus, vt hic. Et ideo † cogitur aliquis admini-
strare per iudicem, vt facilius, si malè gerat, possit remoueri. l. 1. in
prin.sup.de adm.tut.& per Cy.in l.2.C.eo.

ADDITIO.

a Alex.Qui nihil.Et ob quam culpam quis remoueatur.vide Bar.in l.quod Nerua,
in pen.col.s.depos.& adde, ꝙ vbi tutor non accusat pro pupillo, vbi potest ac-
cusare, remouetur ut suspectus gl.ein, & ibi Bal.in l.senatus, C.qui accu.

LEX V.

Suspectus. Sat sdatio non impedit, quin tutor si malè gerat
possit remoueri, vt suspectus, h.d.

ADDITIO.

a Men.Augustinus.lib.4.emendat.cap.8.

LEX VII.

1 *Cõsilio alterius si aliquis debet aliquid facere ex legis dispositione, illud neces-
sario requirere, & sequi debet.*

Impuberibus. Adulti pñt accusare tutorem de suspe-
cto, cũ consilio consanguineorum, secus
a in pupillo.h.d.No.qñ aliquis † dẽt facere aliquid cum consilio alte-
1 rius ex dispõne legis, debet illud req̃rere & sequi, vt hic, & Inst.e.§.
ĩpuberes.ꝙ ĩtellige, vt dixi ĩ rep.l.1.§.si pñes.s. đ exercitoria actiõe.

ADDITIO.

a No, quando. Vide istum tex.no.alleg.per do.Aut.in c.cum olim.de arbit. de quo
uide, quæ dixi in l.si conuenerit.de re iud.

1 *Lata culpa non æquiparatur dolo ad infamandum, sed ad remouendum.*

1 **§. Si fraus.** Tutor põt remoueri pp latã culpã.h.d. † No.ꝙ la-
ta culpa æquiparatur dolo. quod intellige quãtũ
ad remouendum, non q̃tum ad infamandum, vt dixi s.eo.l.3.§.fi.

1 *Fuga an faciat quem suspectum.*

§. Præterea. Ex sola ꝯtumacia q̃s suspectus efficitur: ꝙ vt
suspectus remoueri potest.h.d.In text.ibi, ca-
reant.f.suarum rerum detentione, quæ transferuntur in pupillum,
a vt ĩ.sequitur.No.ꝙ pp fugam † quis efficitur suspectus, & ista su-
b spicio sufficit ad condemnationem, qđ est verũ hoc casu, vbi ipsa su-
1 spicio hr̃ pro delicto. Simile, quando fuga ipsa habetur pro delicto,
vt C.de deserto.l.1.li.12.alias secus. Facit ad prædicta C. de omni
agro deserto.l.locorum.li.11.& in Auth.de exhib.reis, §.si vero et
quidam.col.3.& ibi per Iac.de Bel.in l.bonæ fidei.C. de iureiur. &
ibi per Guil.& Cy.& ĩ.ad Sylla.l.1.Cornelia.§.1.& ibi dixi.

ADDITIONES.

a Barb.No ꝙ propter.Et uide Bart.in l.quis sit fugitiuus, §.sicuti, de æd.edic.& l.
consiliarios.C.de offi.assess.& in Auth.de colla.in fi.& Sal.in repe.l.admonendi.
ibi Lud.de iureiu.& quod no.l.lege Cornelia.ĩ.ad Syll.
b Alex.Fugam.No.ꝙ fuga facit quem suspectum.de quo vide ĩ.de qõ.l.fina.& ibi
Bar.& Doc.in l.fi.C.de rap.uirg.Bar.in l.lege Cornelia.inf.ad Syll.& ibi scripsi.
& Bar.in l.1.de reb.eorum.& ibi habetur, ꝙ fuga post accusationem non facit su
spectum. Add. Bal.consi.210.1.uol.& Old.con.65.

1 *Tutor contumax potest remoueri, & quo ordine.*

§. Item si quis. Cadit sub præcedenti summario. Op.dr̃
hic, ꝙ raro, immo frequenter, vt s.eo.l.1.
in prin.Sol.dicit Dy.postulatio suspecti frequens est, vt ibi, sed qđ
a hoc modo remoueat̃, istud fit perraro.ita loquitur hic. Vltimo no. a
1 istam legẽ, ꝙ qñ tutor † est ꝯtumax, & non ꝯparet, p̃t remoueri. or-
b do aũt remotionis erit, ꝙ post ꝯtumaciã iudex inquirat, an ipse la
titet, & pp hoc eũ remoueat. Erit ergo necessaria noua citatio post
contumaciam primam: & iõ Iac.de Are.exponit sic diligenter ha-
c bita inquisitione c sup hoc, an latitet, an absens sit. Puto ẽt, ꝙ in ipsis
d citationib.primis potest iudex ꝯminari, d ꝙ si nõ ꝯpareat, ipsum re
mouebit tanq̃ suspectum: & tunc q̃a ad hoc vr̃ esse citatus. nõ req̃
e rit noua citatio, arg.s.de iud.l.ad perẽptoriũ.cũ l.seq.& l.nõnũq̃.
s.de adm.tut.l.tutor q.§.idem solent.Facit C.qũo, & qñ iudex.l.cõ
sentaneũ.& eodem modo intelligo, qđ no.s.e.l.3.§.pterea.& sic qñ
iudex incidenter cõperit tutorẽ fraudulenter administrare, anteq̃
remoueat eum, super hoc debet citari, ad hoc, vt possit facere suas
defensiones. hoc enim debet fieri causa cognita, ut hic no.per glo.
& sic debet intelligi. quod no.per gl.C.de admin.tut.l.si.in prin.

ADDITIONES.

a Barb.Vltimo.no.Et hoc intellige, qñ perseuerat in contumacia. vide Bar.in l.pñes.
C.eo.in ver.perseuerauerint.& vide tex.sing.fm Bar.in l.ea constante.C.qũo, & qñ iu.
b Alex.Remotionis erit.No.modum remouendi suspectum.adde Bar.in l.eum qui
res, C.de proc.& vide de hoc Bar.in l.1.in prin ff.si quis ius di.& quæ ibi dixi.
c Alex.Habita inquisitione. Vide in l.3.§.si ad diem.de re mil.& ibi dixi.
d Alex.Comminari.Hoc in simili voluit Imo.in l.si finita.§.Iulianus de dam. infe.
licet non faciat mentionem de Bar.hic.
e Alex.Noua citatio. Et hæc, quæ dicit Bar.hic limitat ea, quæ no.ipse in l.3.§.si
ad diem.de re mil.pro qua limitatione est tex.in c.2.& ibi no.Io.And.& Ant.de
But.extra de testi, cogen.

LEX VIII.

1 *Qualiter debeat conuinci ille, qui per aliquem nuncium misit pecuniam, quæ
est deperdita, vel ad debitum finem non peruenit.*

1 **Suspectum.** Suspectus tutor dr̃ ex moribus † non ex diui-
tiarum defectu.h.d.† Not. benè hanc l. quia
facit ad multa, maximè quando quęritur, an alicui imputetur eo ꝙ
confidit de aliquo misso per eum, mittendo pecuniam vel aliam
rem. Non enim ex hoc solo potest conuinci, ꝙ ille pauper erat,
sed ex moribus præcedentibus hoc debet perpendi.

LEX IX.

1 *Tutor suspectus quando sit remouendus, vel ei dandus curator.*
2 *Libellus super accusatione suspecti, quomodo formari possit.*
3 *Tutori de suspecto accusato quando sit ei interdicenda administratio.*

a **Si tutor.** a Si tutor ꝯuictus, p remotionem infamaret̃, me-
lius est sibi curatorẽ adiungi.h.d. Opp s.eod.l.j.§.
oñdimus. vbi hr̃mus remoueri. gl.dicit, ꝙ istud est ꝯsiliũ, nõ p̃ce-
1 ptum. et hãc sol. approbat in l.ꝯria. Alio modo soluit, † vt distin
guat̃. an remouendus sit pp dolũ, & tunc cũ de hoc infamaret̃,
nõ remoueri, vt hic. Aut pp culpã, & tunc, q̃a ex hoc nõ infamat̃,
põt remoueri, vt in ꝯrio Et istã tenet Dy. Puto sic dicendũ, si qui-
dẽ remouẽdus est pp culpã, p̃t remoueri, vt dictũ est: si pp dolũ,
tũc stat in arbitrio iudicis. q̃a si quidẽ reperit dolũ & fraudẽ com
missã in magna re, dẽt eũ remouere. Si verò esset modicus dolus,
vel circa modicã rẽ, tũc dẽt ei curator adiũgi, vt hic, & s.eo.l.3.§.
tutor qui ad alimẽta.& ĩ.de pen.l.respiciendũ, §.furta domestica.
Hoc n. an remoueri debeat arbitrio iudicis. ponit s.e.l.3.§.si tu-
tor inimicus. Pro hoc facit ĩ.ti.j.l.pp litẽ. vbi distinguit, an sit lis
magna, vel parua, q̃ est inter tutorẽ & pupillũ Et ideo, qñ format̃
2 † libellus sup accusatione suspecti, ꝯ aliquẽ tutorẽ ꝯsanguineum
b pupilli, si quidẽ b quis velit eũ redarguere de culpa, vel neglĩgẽtia
tũ, securè cõcludat, ꝙ petit eũ remoueri. Si verò illo tutori dolũ
impingeret, puto ꝓcederet: si sic ꝯcluderet peto eũ remoueri, vel
3 curatorẽ adiungi, s̃m ꝙ iudici videbit̃. † Quæro, an c huic tutori
c ꝯsanguineo stati cũ postulat̃ suspectus, dẽat interdici administrõ?
Et vr̃, ꝙ sic. vt C.e.l.cũ quẽ, Inst.eo.§.si q̃s aũt, ĩ de sol. l.ꝙ si fortè,
§.j.Sed istas leges ĩtelligo in tutore, q venit remouẽdus: tũc.n.pẽ-
dẽte lite interdr̃ administrõ. Secus si remouẽdus nõ venit, vt no.
ex̃ de off.deleg.c.venerabili. Dixi in d.l.quod si fortè, §.j.ĩ.de sol.

ADDITIONES.

a Alex. Si tutor. Bal.facit istam l.fin.in fi.C.arb.tut.& omnino ibi vide, & hic in gl.
Quid in prælato, vel episcopo, quidam obseruant canones. Et quid quando con
fert beneficium indigno, vide Card.in clem.1.de æta.& qual.
Men.Scripsi cons.145.num.4.& num.28.eod.
b Pom.S. quidem. Aret.Inst.eo.in princ.& into.cons.68.
Men. Afflic.decis.357.num.5.
c Paris. Quæro, an. Vide Compo.cons.15.quia paterna, circa finem.

LEX X.

1 *Suspectus tutor dicitur a die postulationis, & ei per iudicem interdicitur ad-
ministratio. An talis interdictio fiat à die motæ litis.*
2 *Procurator in causa suspecti tutoris, quando interuenire possit.*
3 *Quis ex eodem facto consequitur præmium, & pœnam.*

Decreto. Post remotionẽ, non spectat ad tutorẽ periculũ
tutelæ.h.d. Hic loquit̃. postq̃ quis est remotus,
1 gl.vr̃ ĩtelligere, ꝙ à die postulationis est † q̃s suspectus: tũc.n ei in-
terdr̃ administrõ, vt Inst.eo.§.si quis aũt quod intellige fieri p iu
dicẽ, vt ibi, & C.eo.l.eũ quem, ꝙ qñ fiat, dixi s.eod l.proxi. No.tñ
istã gl. diligenter, q̃ innuit talẽ interdictionẽ fieri ab initio motæ
litis, nõ expectata ꝯtestatione, sup cã suspecti, dum dicit, ex eo, ex
2 quo cępit cã suspecti moueri. † Quærit gl. vtrũ in cã suspecti pos-
sit interuenire ꝓcurator? Et rñdet, ꝙ sic, licèt regula sit, ꝙ in publi
cis iudicijs nõ interueniat ꝓcurator. Tu dicas, ꝙ si quidẽ procura
tor interuenit ex parte rei, aut accusatio fiebat ad remouẽdũ tñ,
& tunc est cã ciuilis, meritò põt interuenire ꝓcurator, l.nõ solũ,
§.fi.s.de proc. Si verò ageret̃ non solũ ad remouendũ, sed etiã ad
puniendũ: tunc aduerte, an imponat̃ pœna relegationis, vel mi-
nor.& sic poterit interuenire ꝓcurator, aliàs nõ, l.seruũ quoque,
§.publico, s.de procu.& l.pen.§.ad crimen, ĩ.de pub.iud. Si verò
loquitur ex parte accusatoris, tunc nõ potest interuenire procu-
rator, nisi agatur ciuiliter, s̃m ꝙ er̃ in actionib. popularibus, l.li-
3 cet, s.de procur. Quod autẽ gl.dicit hic, † ꝙ istud sit publicũ iudi-
cium, non est verum simpr̃, vt plenè examinaui in l.j.de pub.iu-
dic. Vltimo.hæc gl.colligit no ꝙ ex eodem facto quis consequi-
tur pœnã, & præmium. Remouetur.n à tutela, quod est pena, &
consequit̃ liberationem a periculo, quod est præmium. Ad istud
opponitur s.de neg.gest. l.siue hæreditaria. Dyn.circa hoc distin-
a guit a hic, quod ponit in c.quod ob gratiam, de reg.iur.lib.6.

ADDITIO.

a Barb.Distinguit. Et ad istum tex.vide Bart.in l.iusiurandum quod ex conuentio-
ne, §.fin.de iureiur.

LEX XI.

1 *Mulier agens in casu l.si constante, prosequitur iudicium cœptum mortuo ma-
rito, absque eo, quod incipiat contra hæredes causam.*
2 *Accusatio si pendente inquisitione superueniat, an debeat silere inquisitio.*

a **Post finitam.** a Finita causa litis, finitur instantia. h.d.
Istam legem intelligo, quando accusaba-
tur solùm ad remouẽdum, secus si ad puniendum: quia tunc re-
manet

ADDITIO.

a Barb.Post finitam. Vide gl.in c.per tuas, el 1.de simo.ad quod alleg.istum tex.
Pom. Adde, ꝙ non est opus, ꝙ iudex ferat sententiam, vt per Doc.in l.postquam,
C.de pac. nisi reus peteret, vt per gl.l.eum fundum, §.fin.ff.de vi, & vi arma.vel
nisi iudex ignoraret eam finitam, vt per Bald.c.dudum, 2.de elect.

manet instantia pp pœnã,arg.l.vtique,ff.de rei vend.& C.si reus, vel accusator mor.fu.l.fi.& si pẽdente appõne mors interue.l.3.

1 Dy. † inducit hãc legẽ ad qõnem, mulier ꝯstante mrĩmonio cœpit agere ꝯ maritũ,dicens eũ vergere ad inopiã, ante finitã litẽ,finitũ est matrimoniũ, qritur, an de nouo debeat cãm incipere ꝯ hẽdes,an possit ꝓsequi sup prima instantia?Ad istud vr̃ arg.C.de hẽdes.an possit ꝓsequi sup prima instantia? Ad istud vr̃ arg.C.de rei vxo.act.l.j.§.videamus,& ff.de his,qui not.infa.l.seruus,& de ind.l.iam ex ꝯtibus.In ꝯrium facit lex ista,dicit Dy.Primũ pũto verius, qa actio de dote intentabatur in isto iudicio, l.si cõstante, in prin.ff.sol.matr. Actio ergo nõ variat per mortẽ superuenientem,sed variat qualitas. a Nam in primo iudicio debebat fieri ꝯdẽnatio, nõ ad plenariã restõnem cũ dos deberet deseruire oneribus matrimonij l.vbi.C.de iu.dot.sed in secundo casu agit ad restõnem plenariã,ergo agit ex eisdẽ actis,vt ff.de nox.l.in delictis,

b §.si detracta.Vltimo Dy. b inducit in arg.ad aliam q.† si penden-

2 te inquisitione superueniat accusatio,an debeat silere inquisitio, de quo per eundẽ in c.actus legitimi, extra de reg.iur. lib.6. & in l.si maritus,§.j.de adult. & per Cy.in l ea quidem,C.de accusat.

ADDITIONES.

a Alex.Qualitas.De qua materia vide quæ dixi in l.si constante,§.si bona,sol.matr.

b Bar.Vltimo Dy.Et vide quæ dixi in c.qualiter.2.de accusationib.

Men. Gram mat.consi 28.num.11.

LEX XII.

Nihil. A seruis pupilli põt inquiri, & inuestigari de fraude tutoris.h.d.hanc legẽ,intelligit glo.iudice principaliter inquirente de fraudibus tutoris, vt not.in l.3.§.prætereæ,ff.eo.

a §.Imperator. a Pater cogitur se obligare pro filio tutore, si est necesse.h.d.iste §. quẽ tene mẽti. Quidam non habent hic istum §. sed in l.si quis inter tres. § Imperator.ꝯ.eo.tit.j.sed communiter habetur.

ADDITIO.

a Alex.Imperator.Ad intellectum huius tex.& l.iurisperitos,§ Imperator,de excu.tut. aduerte,quia Bar.in l.Lucius,ff.de admi.tut & in l.si cũ dote,§.transgrediamur, sol.matr.vr̃ velle,ꝙ illa iura debent intelligi,ꝙ pr̃ teneretur consentire,& cauere pro filio tutore datiuo ind stinctè,secus si pro testamentario,d.l.Lucius. Quidam tñ dicebant, ꝙ immo etiã nec in casu huius legis pater teneatur consentire,vel obligare, sed hic hoc erat pp fraudem suam, ꝙ multum applaudit literæ. Limitat tñ istum tex.inquantum intellexit, prout Bart.intellexit. Nam fallit,n.si filius accepisset tutelã talis viri,ꝙ redderet dedecus generi suo,arg.l.3.§.si emancipatus,de contratab.& hoc:quia tunc cessaret ratio fraudis,quæ erat h c in tex. ita vr̃ necessario concludi,per ea,quæ no.Bart.hic,& in d.§.transgrediamur,bene facit in arg.l.nepos Proculo,de verb.sign. Item posset limitari scdò, nisi iste filius habuisset tñ,& tot bona a patre, ꝙ ex illis bonis possit cauere pro tutela administranda,ne pr̃ pro filio duplici onere grauetur, vt l.Titia,§.qui muta, de leg.1.cum sim.Ita vr̃ etiam necesse concludi debere,per no.per Bar.in d.§.transgrediamur. & tunc ẽt vr̃ satis cessare animus fraudandi. Non ob.ꝙ tutela dicat necessaria: matrimoniũ autem,& receptio dotis,per consequens dicat voluntaria,vt probatur in l.qui liberos,in princ.de ri.nupt. quia sicut ẽt non debet esse pr̃ impedimento matrimonio, vt d.l.qui liberos. qui esset, si hæc non faceret,vt dicunt Doc.ita ẽt non debet esse impedimẽto assumptioni tutelæ,vt hic,ꝙ procederet, ẽt si primo contraxisset matrimonium, postea peteretur, ꝙ pr̃ se obligaret,quia tunc ẽt voluntaria diceretur perceptio dotis,ẽt post matrimonium, cũ dependeat à contractu,qui est voluntatis a princ.vt dicunt Doct.in simili.l.si cum dotem,§.pater,sol.matr.ergo &c. Vltimo casu vr̃ obstare l.qui liberos.quia pr̃ tunc non esset impedimento matrimonio.Cogita.Adde,ꝙ Doct.cõiter in l.si cum dotem,§.transgrediamur, sol.matr.dicunt, ꝙ si filius non posset matrimonium contrahere commodè, ꝙ pater cogitur se obligare pro dote restituenda: aliàs secus.Quæ rõ cessat in casu proposito,per do.Alex.tñ contra facit:quia licẽt filia nubat absq; dote,potest tñ petere dotẽ à patre,vt cõcludunt Doc.in l.j. sol.matr.& Paul.de Cast.cons.135. & tñ cessat ratio : quia dos datur,vt facilius maritũ inueniat.Item contra facit,quod consuluit Pau.de Cast.cons 176.ꝙ si filius,qui habet patrẽ mentecaptum nubat,ꝙ bona patris sunt obligata,licet non consenserit.Videtur posse dici,ꝙ si filius,accepit condignam,ex quo de iure canonico,in matrimonio contrahendo non requiritur patris consensus, ꝙ eodem modo pater cogatur se obligare,si aliter socer non vult sibi soluere dotem,cum quia idem est in filia, quæ nubit sine consensu patris , tum quia non cessat ratio impeditiua totaliter matrimonij, argum. not. in c.cum cessante, de appellat.

LIBER XXVII.

TITVLVS PRIMVS.

De excusationibus tutorum. *Rubrica.*

Continua rubricam istam, vt in glos.& per Doct. & per Azo. videbitis continuationem in summa.

LEX PRIMA.

Herennius. Intellige,ꝙ primò fuit in Greco.& postea in Latino. hĩc no. pro notario,qui dicta testium scribit,quod quando non potest transferre vulgarem in literalem sermonem,tunc ponat in vulgari : argum.huius literæ.

Alia lectura.

Quærit glo. Quid de marito & vxore? Glo.dicit,ꝙ ipso iure nõ tenet datio. Cõtra hoc op.de l.marito C.de proc.Sol.vt in gl.quia aliud in procuratore.Ratio diuersitatis ponitur in l.maritus.C.qui dare tut.possunt.Illa rõ non est vera: quia illa ratio nõ est specialis in curatore. Dic ergo,ꝙ ratio magis est in procuratore:quia ciuilis finitur ex voluntate vxoris. Istam rationem reddit ibi Odofr.quam hic sequitur Dyn.& Spec.in ti.de procuratoribus:& ibi tangitur vna bona q. licet breuiter pertranseat:an possit maritus esse procurator ad litem.hoc anno solui.

§.Non potest. Op.de l.maritus.C.qui da.tut. pos. Glos. dicit hæc absoluuntur ipso iure. Opp. C. de procur.l.maritus.Sol.gl.sed quæ est ratio differentiæ? rationem ponit gl.in l.maritus.C.qui da.tut.pos. Vide ꝙ ratio,q̃ ibi ponitur, non est bona:quia eadem esset in procuratore. Et dic , ꝙ ratio est : quia maiorem authoritatem habet tutor,q̃. procurator. & hoc ponit ibi Cy.Et quæro quid in socero,an possit esse curator nurus suæ? certè non.& est casus in l.licet,C.de excusa.tut.

LEX II.

Excusantur. Facit in arg.ad quæstionem . Aliquis impetrauit beneficium eo tempore,quo non habebat legitimam personam: qõne pendente, peruenit ad ætatem legitimam: tunc inspicimus tempus,quo fit electus.& h.d.hic Dyn. & est casus extra de præscr.l.si eo tempore.lib.6.Et Petr. inducit ad illam quæstionem legem istam,ꝙ excep.superueniens pendente iudicio non perimit actionem. Sed ergo reprehendi eum:argum. l. 2. ꝯ.de exceptio.& tex.iste non facit:quia exceptio superueniens, nõ exclusit actionem mandati:& vide quod ibi not.

§.Ætas autem. Quæro, vtrum ex his natalibus probetur.Et gl.dicit,ꝙ illæ probationes cum aliis faciunt plenam probõnem.Et vide gl.in verbo,legitimis. quæ incipit,testibus vel scriptis.&c.& dum dicit,ꝙ duæ præsumptiones cum aliis indiciis faciunt probationem plena. Dic,ꝙ hoc est verũ in criminalibus,in ciuilibus duæ præsumptiones non faciunt probationem.hæc vero quæstio,ꝙ duæ præsumptiones faciunt vnam ꝓbationem,est vera dicit Old.hic si istæ præsumptiones sunt eiusdẽ generis.Et ꝙ hoc sit verum,est gl.in fi.ꝯ.ea.l.Et recordor ꝙ dabam tibi vnam doctrinam de eo,ꝙ quæ non prosunt singula multa iuuant,Gl.ꝙ tractat Brocardicũ aliẽ,ꝓ.& ꝯ.C.q nu.tu.l.1. sed fosoc, ꝙ oĩa ꝗ: plura ueniunt ad pfectionem vnius totius, vt in isto casu,& tunc q non prosunt singula multa iuuant.siue sint eiusdem generis, siue diuersorum.eiusdẽ generis:vt in §.amplius.ff.eo.l. diuersorum. vt in testõ:quia hæredes instituti,& exhæredati,& c.quæ ibi requiruntur,& tunc quæ non prosunt singula,multa iuuant, & idẽ sunt. Quædam sunt quæ veniunt ad perficiendũ diuersa tota: & tunc q̃ non prosunt singula,nec multa iuuant.ut l.spadonẽ.§.qui iura.ꝯ.eo. l.1.in fi.C.qui num.tu.Modo probant:dico quod totũ, ꝙ quæritur, non quia aliud nisi fides fiat iudici,vt l.quinquaginta.ff.de ꝓbatio. Modo si ex pluribus diuersi generis colligitur vna fides,satis est,ꝙ a comparatio & scriptura faciunt fidem,vt in auth.& ꝯtus.C.de fide instr.Sed pone,ꝙ duæ sunt præsumptiones.ut Dyn.ponit hic,& Cy.in l.vlt.C.de quæstionisib.& verba quæ Dy.hic ponit, reducimus in terminis.fama & vnus testis facient probationem, vel melius fama sola faciet semiplenam,vel indicium. Et gl.est in l.3. §. eiusdem quoque principi.ff.de testibus.Alia glo.tangit in l. 4. C. de proba.& vr̃ ibi dicere Cy.ꝙ fama non facit semiplenam probationem sed facta coadiuuat.Et ita vr̃ dicere tex.in l.4.§.eiusdem,ff.de test.& gl.in c.1.extra de app.tenet,ꝙ facit semiplenam probationẽ. & Dyn dicit,ꝙ est relinquendum arbitrio iudicis.Ego habui consulere . pro prebandi . annis studiorum : & dixi sic , licet glo. variet. ego dico ꝙ potest esse ita vera fama,ꝙ semiplenam probationem facit,vt l.2.§.item Labeo,sup.de aqua pluuia arc.& facit l.si quidẽ, C.sol,matr.potest etiam esse fama ita debilis,ꝙ non induceret semiplenam probationem,vt l.3.ff.de testibus:quia vnus dicit, ꝙ sic, & alius ꝙ non,tñ vnum dixi, ꝙ publica eum iuramento syndici, credo,ꝙ faciat,ꝙ possit perueniri ad tormenta,vt C.de diuor. auth. hodie.Et ista sunt magnæ vtilitatis,& honoris.

ADDITIO.

a Thom.Consulere Et ita consuluit Bar.per illa iura in consi.191. inci. domini de Bar.& ibi dixi in addi.meis plenè,ꝙ est duplicatũ in cons.a 28.inci.an facta.

Alia lectura.

§.Dicitur. Hic in tex.ꝙ probatur per instrumentum , nuncius,qd p testes d.gl.in ver.legitimis dicit,ꝙ sic.Adde qd no.in l.2.de feriis.& no.in l.cum circa.C.si minor se maiorẽ dixerit.Et videtur tex.in l.omnes,C.de iis,qui veniam æta.impe.

§.Remittit. Vides ergo,ꝙ dicunt esse liberi tempore excusationis.Contra hoc vr̃ l.in bello.ꝯ.eo.ad ꝙ dico,ꝙ sufficit sint uiui,siue viui fingantur.dic vt in gl.

a §.Non solum. No.ꝯ illos qui verbum filij proferrent. Nam distinguendum est,an proferat ab hoĩe,aut a l.dicam in l. Gallus,§.instituens,ꝯ.de lib. & posthum.

ADDITIO.

a Non solum.Ad istam quæstionem vide Ias.in l.sciendum,§.si.ff.qui satisd.cogan. post Alexã.ibi, qui fuit in alia opinione contra communem.Item, ꝙ communis opinio sit,ꝙ licet aliqui moriantur,tñ excusetur,uide omnino Anani.cons. vlt.

Alia lectura.

Tu Habes hic,pũcto §.pro . imo.quod numerus liberorum debet esse tpe,quo creatur,licẽt filij moriantur postea,vel pen

a dente excusatione.Et ideo text. iste facit ad vtilem a quæstionem.

Scitis

ADDITIO.

a Ad vtilem.Adde Alex.in l.si cum dotem,§.si maritus,sup.sol.mat.

Scitis, ꝙ numerus liberorum excusat à muneribus patrimonialibus, modo imposita est collecta: & postea filij moriuntur, vt hic tex. ꝙ nihilominus excusatur: tamen responderi potest adhuc tex. ꝙ tutela est onus indiuisibile: sed onus patrimoniale est diuisibile: & ideo si tempore collectæ secundo impositæ non reperiantur filij, non excusat. Io. And. ponit istam quæstionem a valde late. in c. decet concessam. de reg. iur. lib. vj.

ADDITIO.

a Ponit istam quæstio. Vide quæ dixi in l. sciendum. §. possessor. qui satisd. cog. in c. decet. in add. de reg. iur. in 6. & Bal. in l. 1. C. si aduer. delic. & uide in l. muneribus. de his quib. ut indig. & u de Pet. & Cy. & Bal. in l. generaliter. C. de episc. & cler. quæstione illa, an cessante causa & c. uide plene quæ dixi in l. si cum dotem. §. si maritus. sol. mat. Sed puto Bar. bene dicere per l. cura. §. deficientium. de mun. & hono. per l. ijs honoribus. §. pen. de vac. mun.

§. Amplius. Hic dicitur, ꝙ tunc habet locum quando minores non excesserunt minorem ætatem.

LEX III.

a Tria onera. a Vide glo. quæ incipit, tres onerosæ, &c. & facit ad q. quam formaui in l. si seruus. in §. ꝙ vero. ℱ. de furtis, de ambasiatoribus, qui fuerunt spoliati, an debeat restitui eis damnum. & dixi, aut susceperunt voluntate aut inuiti & c. ut ibi dixi.

ADDITIO.

a Tria onera. Vide Bar. inf. ad leg. Fal. l. qui fundum. §. cohæres. in fi.

LEX IV.

Diximus. a No. bene istam legem quæ notabilis est, & menti tenenda.

ADDITIO.

a Diximus. Istum tex. cum sua gl. allegat Bar. in l. admonendi. sup. de iureiur.

LEX V.

a Tria onera. a Habes, ꝙ pr tenetur tanq̃ fideiussor filij. l. 3. ℱ. ad mun. Sed quæro an habebit beneficium vt conueniatur primo filius. Certe non dicit gl. Iac. de Arc. dicit, ꝙ est ℱ per l. libertus. §. 1. ℱ. ad muni. & ll. quas allegat Iac. dicunt ꝙ prius excutiatur filius. Sed videamus prius rõnem, & rõ est in l. 3. ℱ. ad muni. hoc pmisso gl. verum dicit: quia q̃dam est tutela, in qua solo ꝯsensu pr obligatur. s. in datiua, vt l. si filius. ℱ. de tut. & dicit Arc. quædam est tutela etiam qua non obligatur: nisi sciat, & consentiat, ut in testamentaria. l. Lucius. ℱ. de adm. tut. & ideo erit in hoc idem ꝙ in alio fideiussore: sed de iure isto fideiussor non habebat beneficium ideo nec pater. An autem hodie habeat istud beneficium? Dicerem, ꝙ pater qui iubet & consentit quandoque negotium ad eum spectat principaliter, & non habet beneficium. l. 2. §. 1. ℱ. quod iussu. sed si principaliter spectaret ad filium: tunc haberet beneficium, ar. l. si pro parte. ℱ. de in rem ver.

ADDITIO.

a Thom. Tria onera. Vide Bar. in l. cum filius. in prin. inf. de uerb. obl.

Alia lectura.

Quærit. Gl. nunquid sit seruandus ordo executionis inter gerentem, & patrẽ, & gl. vr remittere, ista igitur gl. non declarat: ideo dic ut no. in l. r. de filiofa. maio. Et q̃n pater pro eo tenebatur. Iac. de Arc. & quæ sit ratio, dixi tibi iam hoc anno.

LEX VI.

a Si duas habenti. a In tex. ibi, ad aliã q. d. dico excusari in quarta. item in tex. ibi, datis. s. tute
b lis. Quærit gl. b ad quem recurritur. & dic ut gl. Dy. subaudit, ꝙ si essent iusti iudices, vnus originarius, & alius incola: tunc præteritur originarius. l. libertus. §. præscriptio. ℱ. ad mun. & no in l. ciues. C. de inco. Et quærit Iac. de Arc. quid si non apparet? Dic vt in l. 2. § quod diximus. ℱ. si quis cautionib. Item Dy. inducit ẽt in ar. ad quæst. quam ponit in l. si duo. de le. j. ℱ. Sed quid si legatus ꝯcessit bñficium duob. eadem dic: dic ut extra de rescri. c. duobus. lib. 6.

ADDITIONES.

a Alex. Si duas. Vide B. l. in l. si cum eo. §. 1. in fi. de iurisd. om. iud.
b Thom. Quærit gl. Vide B. l. in l. adoptatus. C. de adop.

Alia lectura.

Nota. Illud principiunt pro alijs officialibus. Vide gl. hic, q̃ incipit si ordo. in fi. quam no. quo ad in alijs officialibus inc. m. patib. bus Dy. remittit ad id quod no. in l. ciues, & incole C. de incolis. li. x. Tu adde ad illam legem, cum te. C. quemadmo. mun ciuil. inducat.

§. Grammatici. Dñs legatus, qui nuper transiuit in ciuitatem istam, dum erat Archiepis. & Vice Papa in istis contratis, reuocauit, ꝙ inquisitores in ciuitate non possint habere, nisi tot qui sint de familia sua, qui arma possint portare, vt ar. huius l. Item habes hic, ꝙ duæ orationes solutæ, hẽnt uim copulatiuæ. Dicam ℱ. de leg. 3. l. re coniuncti. & l. si testi. s. vide gl. in verbo, vtranque doctrinam. & dicit Old. no. ꝙ hoc nomen utraq; est dictio significans quilibet. facit ad q. quando statutum dicit, ꝙ ab utraque parte debet habere. vide gl. expresse in Auth. de ind. §. ne autem.

a Est autem. a No. istam l. ad illud, qđ habent Cano. in c. statutum. extra de rescrip. li. 6. qđ dicantur ciuitates magnæ, & mediæ vt hic: quia Can. dicunt, ꝙ causa non pt delegari & c. ut d c. statutum olim, nescio qualiter uocabant antiqui ciuitatẽ: sed hodie s̃m constitutionem extrauag. ciuitas illa dicitur quæ habet episcopum, & adhuc non uidi illam constitutionem. Item vides hic casum, ꝙ ciuitas non potest dare immunitatem a collectis alicui: sed est verum in præiudicium maioris, siue superioris, sed in præiudicium sui, bene potest, ut C. de decur. lib. x & dixi in l. 2. ℱ. de iu. immun.

ADDITIO.

a Thom. Est autem. Vide Bar. in l. bonorum, de bo. poss. tit. generali. & in l. idemque. pro socio.

LEX VII.

a Sed & reprobari. a Tu vides hic, ꝙ ciuitates possunt concedere immunitates, & cessas auferre.

ADDITIO.

a Thom. Sed & reprobari. Ad fi. in prin. adde d. An. alleg. Bar. hic dum quærit an Imperator approbatus posset reprobari, qui Ant. dicit, ꝙ Doctor legum potest reprobari, sicut medicus. l. ut gradatim §. reprobari. de mun. & hon. & ibi fauore publico. h. d. & in c. de illis el 1. & c. si. extra de despon. impub.

Amplius. Not. quod Perusinus tantum est dicere, quantum ciuis Perusinus, ut dixi in l prouinciali. ℱ. de uerb. sig. & facit tex. cum gl. hic, ibi; Cum, &c. & gl. dicit ex cuius, & tene menti.

§. Romæ. Dicit Iac. de Arc. ꝙ ille, qui est in curia Romana, debet habere fructus sui beneficij, prout si esset
a in patria sua, quia Roma est cõis patria, ut hoc §. immunitatem. a legum Doc. an habeant a patrimonialib. dic, vt in l. medicos. C. de profe. & med. vide gl. ibi, quę inci. de personalibus.

ADDITIO.

a Thom. Immunitatem. Vide Bar. in l. 2. in fi. de uerb. sign. & in l. si finita. §. ex hoc edicto. de dam. infec. & Lud. Ro. in § si uect. g libus, in d. l. si finita.

LEX VIII.

a Athletæ. Vide gl. quæ inci. idest, nata s. inimicitia a & c. & fui interrogatus de re ista, an possit fieri remissio in vno absente. & dixi, ꝙ sunt uerba statuti respicienda: quia aut dicit si habuerit remissionem; tunc absenti potest fieri, ut hic, & Inst de iniur. §. si Aut dicit statutum, ꝙ habeat pacem, vel concordiam, & requiritur, ꝙ præsenti fiat, uel alteri pro eo recipienti legitimè; cum pax a precor dicatur, ut l. j. ℱ. de pact. Quæro, quid si habeat facultatem mutandi testamentum, & non mutatur, an tũc uideatur remittere, & uide glo. in uer. nisi post q̃ ibi, sed post testamentum, & c. Et pro hoc l 3. C. de inoff. test.

ADDITIO.

a Tho. Inimicitia. Vide Bar. in l. 3. sup. de adimẽ. leg. & in l. neq;. §. fi. inf. de test. mil.

Alia lectura.

1 *Procurator licet infamis non repellitur.*
2 *Inimicitia est causa excusationis.*
3 *Tutor excusatur quando quæstio de statu, vel de bonis fit.*

Facit. Quod no in l Fulcinius. §. quid autem sit latitare, & §. Celsus. ℱ. ex qb. cau. in pos. eatur. & hic adde ad glo. quę
1 incipit, Latina est hæc lex. Vide glo. in fi. quæ concludit † quod sicut procurator non expellitur, licet infamis sit, ita nec tutor, hoc probat tex. in l. j. §. sed est æquissimum. de postu. hoc ẽt no. in l. t.
2 C. de infamib li. x. ubi ẽt allegatur iste tex. Item habes hic, † ꝙ inimicitia est causa excusationis, nisi precesserit testam; quia inducit
3 quædam præsumptio contraria † Vltimo no. hic, ꝙ si sit quæstio de statu, vel de bonis, tunc excusatur. Dic uerũ si calumniose non fiat. Vide qđ notaſ in §. si uero aliter odiosus. in corp. de testibus.

LEX IX.

Paupertas. Qualiter probetur paupertas Ia. de Arc. ponit hic, ego pono in l. si constante. & ibi plene, scripsi & c. Quærit gl. an si pupillus sit dittior tutore Et dic ut gl. Sed si tutor sit sufficiens, & fideiussores, tunc nihilominus potest tutor administrare, ut in l. mulier. sup. de iure dot.

LEX X.

Sed & milites. No. ꝙ priuilegiatus contra priuilegiatum pari priuilegio, non utitur priuilegio suo. Et gl. no. in auth. quas actiones. C. de sacrosan. eccl. & ibi dixi, & ibi no. per Cy.

§. Nisi fortassis. No. ꝙ remotus a priu legio, in dispositione iuris communis remanet. Sic ℱ. eo. l. administrantes. §. fi. & l. propter §. 1 lt & ℱ. de lib. & posthu. l. filius f. §. filiusfa. miles. No. ꝙ in dispositione legis, nepotes non continentur appellatione filiorum. simile in l. ij. § hæc autem uer. de constitutionibus. ℱ. eo.

§. Quandoque autem. Quæro si aliquis est tutor, & non stetit per totum tempus, an possit habere immunitatem, & dico, ꝙ casus est hic, ꝙ non debet habere, nisi pro quarta parte temporis quo stetit. Pro hoc ℱ. ea. l. in fi. Quæro, quid de uice rectore, an debet habere immunitatem, si stetit per tempus congruum, quemadmodum & rector? Et tex. est C. de dignita. l. ult. in fi. lib. 12. vbi & in dignitate ordinaria sequatur.

§. Sed ignominia missi. Tu uides hic, ꝙ respectu pœnæ remittuntur tutelæ, ad quod facit quod habetur in l. decreto ℱ. de suspe. tut. & quod no. Dy. in c. quod ob gratiam. extra de reg. iur. lib. 6.

LEX

LEX XII.

a **Non solum.** a Autem qui ad. Inducit Iaco.de Are. ꝙ si nuncijs soluitur pro numero milliariorū, qui nō fecerint rectam viā, non debet eis pro tota uia solui. h.d.

ADDITIO.

a Thom.Non solum.Adde Bart.& Bal.in l.1.in fi.si quis cau.& Bal.in c.1.§.firmiter de pace iura.fir.... per Frat.

§.Annus. No.istum §. pro ambasiatoribus, & pro nūcijs, qui recta via debent pergere: ut hic, & in te. sic, &c. No. hic formam conclusionis, & tene menti: formam autem narrationis dicam in l.scire,§.scire.

§.Et qui in testamento. Opp.de l.pupillo, ꝗ.de tut.& curat.da. ab his. Dic: gl.ꝙ hic in testamentario,ibi in datiuo.vide gl.quæ incipit, simpliciter &c. Azo fuit in contraria opi.ꝙ etiam datiuus sit tutor omnium bonorum,vt curator: vbi potest. facit tunc l.j.§.de tut.& cur.da.ab his. & ibi tenui opi.Azo. & dixi vobis in l.pupillo.& ꝗ.de tut.& cur.da.ab his. Bart.

§.Si libertus. Iste est bonus §. & dicit,ꝙ donec est spes testamentarij, vel legitimi proximioris, cessat tutela legitima, & peruenitur ad datiuam. h d. Et tene menti istum textum,& gl. hic. & non examino modo Primo,quia dubito, ne pendeat de facto, & quid habeo dixi in l.j.§. si apud hostes.& l.3.§.quæri potest.ꝗ.de leg.tut.Glos.tamen dicit hic duo.& ibi primum est,& hic, licet contrarium no.ꝗ.de tut.& rat.dist. l.si tutor. & si duobus,& male,hic non sunt alia.

LEX XIII.

Idem Vlpianus scribit.

a **§.Sunt & alij.** a Hanc l.inducito ad q. cōmitientis maleficiū,qui efficitur clericus. Et Dyn hic, & Cy.in auth.causa quæ fit cū mona. C.de epil.& cler.& Guil.de Cu.in l.pen ꝗ si ex noxa.causa agatur. & dixi isto anno in l.2.ꝗ.de

b pęn. Item allegatur b ad aliud, an sit necesse ꝙ dicat,non obstante tali lege &c.bene videtur,ꝙ non; sed sufficiat si sit ex certa scientia principis. pro.hoc l.quidam consulebant,in fi ꝗ.de re iudic.

ADDITIONES.

Paris.Sunt & alij.Circa istam regulam vide Fel.in c.nonnulli,in princ.versi.fallit quarto, de rescript. Item ꝙ princeps eligens indignum, vel alias cum inhabili, scienter disponens,videatur dispensare, vide Bart.in l.quidam consulebant. ff.de re iud c.post Alex.An autem sit necesse in rescripto exprimere illa verba,ex certa scientia, vide not.Fel.in c.cum inter.in princ.per multas col.de except. Iason in l.casus,C.de transac. vbi dicit,quòd nisi apponatur clausula, non obstante, non valet concessio facta contra scientiam; licèt de ea fieret mentio in supplicatione .licèt contrarium voluerit Alex. cons.72. vol.2. & superest isto vltimo, vide latè eundem Iasō in l.Paulus, ff.de statu hom. aliquid per Fed.in cap. super literis, in 7.regula,de rescript.

b Thom.Item allegatur.Vide Bald.in prælud.feud.& in c.1.per quos fiet inuest.

Alia lectura.

a b **Vides** a Hic.ꝙ tantum valet certa scientia principis,b quantum super illo actu dispensatio eius, facit l.quidam consulebant.§.fi. de re iudi. Vltramontani faciunt de hoc magnū festum,in l.fi.C.si contra ius,vel vtil.publ. Ad quod etiam facit l. bonorum,C de bon.poss.

ADDITIONES.

a Pom Vides. Vide Alexand.in l.quidam consulebant.ff.de re iudic. Rom.sing.191. & quid operetur clausula,ex certa scientia. Fel.cap.cum inter.de excep.& c.non nulli,in 4.fallen.de rescript.& in eo.c.§.sunt & alij, ver.fallit septimo.& in c.ad audientiam,ver.fallit,eo.tit. vide glos.Instit.de vulg.subst.vbi Ang.& Doct.vide Fel.c.treugas,de treuga & pace.& Fel.in tract.fall.in fi.primi vol.

b Principis. Et no.ꝙ Pau.de Cast.in l.Centurio.4.notab.de vulg.& pup.& in l.in testamento,C.de mil.test.dicit, ꝙ Princeps in dubio nunquam vr uti suprema potestate,sed iure cōi. Et ita dicit velle Bald.in l.bonorum,C.qui admit. vbi allegat no.per Io.And.in c.dudum,de deci.Idem in terminis tenuit Inn.in c.innotuit,de elect. Idem Ang.in l.bene à Zenone,de quadr.præscr.& idem etiā notat Bald.in l.fi.in prin.C.de fruct.& lit.expen. per l.quàquam,C.ad l.Falc. vbi etiam dicit, ꝙ priuilegium principis debet interpretari s̄m ius commune,non de iure speciali. Idem etiam voluit Bal.in c.j.§.item sacramenta,de pa.iura.fir.Subdit etiam Bart. & Bal.in l.si testamento,C.de testam.ꝙ Papa non vr facere contra ius commune: nisi apponat clausulā,non obstāte lege,&c. Et ita clarè, ꝙ appareat de eius mente, ꝙ intendat uti suprema uoluntate. Et ita dicit debere intelligi, ꝙ legitur & not. in Clem.quia contingit,in ver.Apostolicæ sedis,el 1.de relig.dom. Bene facit l.si quando,in princ.C.de inoffi.testa.& præsumitur etiam principem uoluisse uti suprema uoluntate,vbicunque in actu suo inserta est clausula, ex certa scientia, & gl.not.in c.ad hęc,de rescrip.& Clem.2.in gl.fi.eo.tit.Et est gl.in c.qui in aliquo, 71.dist.in gl.3.& alia glo.est in c.præsenti,54.dist. & de hoc vide Inn.& Host. in c.veniens,de fil.presb. & videtur etiam gl.in l.eos,in princ.in ver.decisam.quam ibi expressè ponderat Bald. C.de appellat. & probatur in l.quidam consulebant, in fine.& ibi hoc no.Bart.de re iud. secundum intellectum communem. ad quod vide not.per gl.magnam. & Doct.in l.2. C.si contra ius,vel vtil.publ.per Bart.in extrauag.ad reprimendum,in ver.non obstantibus.per Bald.in l.fi.C.sententiam rescin.non pos. Prædicta limita secundum Paul.de Cast. not. in l.ex imperfecto, C.de testam. per gl.ibi in verbo, imperij. videlicet, quòd etiam si nulla clausula ex prædictis apponatur, tamen si actus sit talis,qui ualere non possit ex potentia ordinaria,& hoc sciat princeps, scilicet quòd non potest ualere,nisi ex plenitudine potestatis, quia tunc videbitur in dubio voluisse uti plenitudine potestatis, vt actus valeat. Adducit in simili text. in l.ij. ꝗ.de testam.milit. Idem uoluit Paul.de Cast. in l.Princeps, ff.de legi. per text.in l.pen. C.de donat.inter uir. & vxor. dum tex. dicit, quòd illa donatio ualet, & tamen non apparet, quòd fuit adiecta aliqua ex prædictis clausulis. & ibi illud Imperator præsumitur sciuisse,quia omnia iura habere dicitur in scrinio pectoris sui, iuribus, uulgaribus,

Et hoc puto verum,quanquam Bal.in d.c.2.§.item sacramenta.dixerit,ꝙ si testator donat filio,nisi dicat regula p̄tāte non ualet,ut ibi alle.l.bonorum.C.qui admit.quia respondeo,ꝙ dicta lex bonorum.non probat eius dictum; b.ne. n. dicit ille tex.ꝙ sufficit ꝙ iudex sciat defectum autoris.Pro quo bene facit l.ista & d.l.quidam consulebant.de re iu.Sto igitur cum Pau.de Ca. qui etiam idem tenuit in cons.280.inc.facto prædicto non intendo adulari.uolu.1. Et de hoc u de etiam Fulg.in d.l.ex imperfecto.qui uī tenere contra Paulum,& nil boni allegat.Adde tamen ꝙ dictum Bal.in d.§.item sacramenta.fuit originale Old.in sois consi.prout refert Rom.& sequitur in auth.ex testamento.de collat.Et de clausula,ex certa scientia,ultra prædicta.vide Ang.in l.si constat.de appel.& quæ dixi ibi,uide Imo.& Inno.in c.innotuit.de elect.& Do.Abb.in c.ad hæc.de rescri. ubi dicitur,ꝙ Papa non potest uti plenitudine potestatis,nisi ex causa.Et ibi etiā quid si non constet de certa scientia.Et etiam tangitur an Papa possit committere.ex certa scientia causam suspecto sine potestate recusandi.Et vide de hac clausula & alijs latè D.Ab.in c.nonnulli.de rescrip.

¶ Adde de clausula ex certa scientia,de plenitudine potestatis Bal cons.195.3.uolu.Et uide eundem Bal.cons.15.2.uol.ubi refert Host.dicere, ꝙ princeps peccat utendo suprema potestate in præiudcium alterius.& p Abb. cons.14.1.lib.

LEX XV.

Scire etiam oportet.

§ Qui autem. De citatione fienda ad domum,intellige in subsidium,ut dixi in l.2.§. permittitur. ꝗ.de liberis agnoscendis.

§.Alium autem. Quoties ex verbis simpliciter intellectis resultat iniquitas,recedimus a

a verbis,& mentem a seruamus.h.d.

ADDITIO.

a Thom.Et mentem. Vide Host.in sum.de clandest.de spons.§.1.ubi tit.ille habet locum in sponsalibus,idque ex mente.

§ Consequens. Iste §.facit in ar.ad illud, quod dicit l. properandum,§.1.an sententia quæ fertur post triennium valeat?& ꝙ nō,facit.& videtur pro hoc iste tex. vt ibi tangit Dyn.& Oldr.qui plenius disputauit unam q. & facit vnam distinctionem pulcherrimam,& si quis vult eam, accipiat de meo libro,& tangit hic etiam Iaco.de Are.

§.Sufficit. Per istum tex.dicunt quidam,quod in casib. fortuitis probatur iuramento.Iaco.de Are.dicit contrarium, & debet probari per legitimas probationes.l.2.§. quod diximus.sup.si quis cau.& in l.in exceptionibus.§.1.sup. de probat. & infra.de re mil.l.3.§.si ad diem.& l.qui commeatus.eo.tit.& Specu. ponit istam qō.in tit.de app.§.tunc breuiter.ver.quid ergo.& ibi tenet,quod secundum qualitatem personarum debet esse Guil.de Cu.ponit istam quæst.in l.2.§.quod diximus.sup. si quis cau. & dicit,idem quod Spec. & vide quod ibi no.& tene menti.

Alia lectura.

Ibi. Iustitia subaudit Iac.de Are.s.iuramento. Sed secundū ꝙ habeo scriptum, ipse intelligit,etiam si non fuit iuratum, quòd

a etiam tenet Guil.in l.2.§.fina.ꝗ.si quis cau.Spe.etiam tangit in ti. de appel.§.nunc breuiter,§.quid ergo.& vide per Arc.in c.1. extra de dolo & contuma lib.5.ego allego tex.iuris canonici,quem ipsi non allegant,in c.quia propter.extra.de elec.in fi.

ADDITIO.

a Tangit.In tit.Vide Bar & Doc.in d.§.quod diximus,l.2.ff.si quis cautio.

§.Scire oportet. No.cōtra eum,qui opponit exceptiones generales.quod non sufficit sibi, nisi exprimat,ut hic.& extra de excep.c.pastoralis.

a **§.Oportet autem.** Iste est solennis §. & in text. ibi: sub memorationibus, & dic, id est, depositionibus testium,qui in causa excusationis producuntur secundum Dy.& no.duo.s.quæ debent fieri a iudice sedente pro tribunali.Et ex gl. in uer.tribunali,in fi.vide eam,quæ tria no. itē not. quod dicit,gl.collige vnum,quod ista causa non potest delegari, viua voce.vel per libellum,&c.Et per istam dicunt omnes Docto. ꝙ exceptio ad libellum potest fieri viua voce sine scriptis,id est, ꝙ nō producatur in scriptis,licet in scriptis redigatur, & hoc est verum, nisi sit talis exceptio,quæ in modum actionis proponatur,l.vt perfectius,C de an.exc.Item ita sit in exceptione non numeratæ dotis, & non num.pec.in auth.hoc autem,&c.C de non num.pec.& propterea credo. ꝙ exceptio compensationis debeat fieri in scriptis: quia succedit in locum actionis. Quæro,an iudex possit committere examinationem testium.Et de hoc est authē. apud eloquentissimum.C.de fide instrum.& glo.in auth.sed iudex.C.de epis.& cler. & in l.vni.C.vt quæ.de.aduo.& in Aut.vt defun.seu fune.eor. §.illud.ver.sancimus.& in Authen.de restit.§.hæc omnia.& §.1.& de hoc.de offic.deleg.cap.1.in cle.& ponit Inno.in c. quoniam contra falsam.de probat.

ADDITIO.

a Oportet.Istum §.allegat Bar.fin.in l.1.in 11.q.ff.de iur.om.iud.

Pom.Vide Imo.consi.112.uersi.nec procuratoris.& Lanfr.in c.quoniam contra falsam.extra de prob.

Alia lectura.

1 *Examinatio testium an possit committi per iudicem coram quo vertitur quæstio.*

2 *Exceptio an sit in scriptis redigenda.*

1 **Ad gl.** No.tria,secūdum hoc,ergo videtur,ꝙ examinatio testium possit committi per iudicem coram quo causa videtur.

detur, ut alius testes examinet: licet in cā criminali secus, ut in corpore de testib. §. quia vero. & in §. illud. in Auth. de defun. seu fuit. Est tñ aduertendum ad id, quod glo. hic dicit, quod fit apud alium coram iudice, ꝙ vr ꝯ auth. apud. C. de fide instr. Intellige ergo ꝙ fit non coram iudice subaudi illius ciuitatis, licet fiat coram
2 iudice. f. alio, cui ille iudex commisit. Secūdo facit ad qōnem † ꝙ excusatio ꝑt opponi in scriptis, & sine cā, cum excusatio sit qdam exceptio. & ꝙ hoc sit verum, tenent Odof. & Cy. in auth. hanc ār querelam. C. de non nu. pec. Est aduertendū ꝙ de necessitate oportet eam apud acta inscriptis redigi, ut probatur in c. quoniam cōtra falsam. extra de proba. per gl. & Inno. Ad hoc facit quod not. in Auth. de iudici. §. pen. secundum vnam opinionem glo.

LEX XVII.

Spadonem quoque.

a §. Qui patri. a Nota casum huius §. nam & alibi habes ꝙ qui procurauit officium non potest postea aduersus id excusationem proponere. l. sententia. ff. de test. tut.

ADDITIONES.

a Parif. Qui patri. pro limitatione reg. affectata non prosunt, quæ alias prodessent, vide Iasan l. si vero. in prin. ff. qui satis. cog. ita tamen melius cadunt in fi.

a §. Iam autem. An iudæus a succedat cōsanguineo suo Christiano, & hic videtur ꝙ sic, cum succedat in tutela, quæ defertur secundum successionem, ut l. 1. & 3. supra de leg. tut.

ADDITIO.

a Tho. Iudæus. Adde Nic. de Neap. in alia lec. in prin. Bar. in l. cum senatus. ꝭ. de reb. dub. Et vtrum uendicet sibi locum istæ §. hodie. dicit Bal. ꝙ non, facit tex. in c. ad hæc de Iud. pp nimiam conuersationem, quam haberet iudæus tutor cum pupil lo. & Bar. in rub. de iust. & iure. & Ang. de Are. Inst. de exceptioni. §. fi.

Alia lectura.

Nota. Istum §. Opp. ꝙ tutor dēt iurare, ut no. in l. ltimos. in prin. de legi. tut. ꝭ. sed videmus, ꝙ iurando per Euangelia, de facili peieraret, ergo vr, ꝙ non admittatur. Dic quod non
a iurabit a per Euangeliā, sed per formam traditam in c. & si Christus. de iureiu. extra. no. per Spe. in tit. de iura. calum.

ADDITIO.

a Pom. Quod non iurabit. Vide Ias. in rub. de iust. & iu. ver. contra Bar. ubi dat intellectum ad hunc tex. uide Bar. in simili in l. damni. ff. de damno infec. late in l. licet C. de pac. & in rub. de iustitia & iure.

a §. Si ciuitatis a princeps. Istum §. allegabā ad consuetudinem, ꝙ si iudex sit contutor, dr̄ scire, cū sit iudex princeps in ciuitate. ar. huius. §.

ADDITIO.

a Si ciuitat's. Istum tex. no. Bar. in l. 1. in fi. ff. de iurisd. om. iud.

Alia lectura.

Nota. Istum §. quem Oldr. solenniter alleg. in vna quæstio. quam disputauit & uide Gui. in l. j. & quod ibi Vltramontani. no. ꝭ. si cer. pet.

a §. Qui absolutus. Glo. assignat rōnem, quia res inter alios a acta &c. & s'm Dy. dr̄ ꝙ circa eosdē. & dicit, ꝙ non probāt, q̄ solo longo cursu tpis recipiunt mutationem, acta facta in vno iudicio non probant in alio & hoc expediui in l. si proponis. C. qūo & qñ iu. & ibi per Cy. Sed quid si propter ætatem est excusatio, probatio facta de ætate minori non probat: de ætate maiori autem semper probat: quia semper est maior. Et sic debet intelligi l. de ætate. supra de minori. & h. d. l. non tantum, ꝭ. de curat.

ADDITIO.

a Tho. Res inter alios. In alia lectura Nicola. tāgit quid de positionib. cui adde eundē in l. 1. in fi. ff. de excep. & in l. si mater. in fi. ꝭ. de re. dub. & in l. q duos. §. 1. eo. ti.

§. Si non extiterint. Intelligo propter magistratum ꝭ. eo. tit.

Est autem. Vide in ver. iam &c. & dico ꝙ tex. facit contra gl. quæ est in l. paupertas. ꝭ. eo.

LEX XVIII.

Si quis inter tres.

§. Si quis creabitur. Ego allegaui vobis istum §. qd̄ pater potest consentire filio recipienti dotem & se obligare, ut dixi uobis in §. trāsgrediamur. Sed
a est ne verum, quod tutor, qui non est diues, sicut pupillus a non possit administrare? & dico istud, quod si est datus ex inquisitione, & ualde idoneus, non habet fideiussorem: & tunc non potest solus administrare, sed cum adiuncto sic, ut hic. Si uero non habeat idoneas facultates: sed dedit idoneos fideiussores, tunc potest administrare sine adiuncto l. j. C. de cura. furi. & l. de creationib. C. de epis. aud. & tene menti istud. Et adde hic in gl. tua, in l. paupertas. & c. ꝭ. eod. tit.

ADDITIO.

a Tho. Pupillus. V de Bar. in l. si impuberi. ꝭ. de tut. & cur. da. ab his.

Alia lectura.

Nota. Istum casum, & gl. in uer. clementis quomodo compellantur. & dic, ut in gl. Et no. ꝙ alicui iurisdictionem deneganti nihil est aliud dicere, quàm quod impune offendatur,
a vt l. j. §. quod autem.

ADDITIO.

a Alex. Offendatur. Aliqui codices habent, quam quòd imperium offendatur. vtraque lectura stare potest. aduerte quoque quòd Bart. non adducit rubr. posita est l. j. §. quod autem. puto, quòd voluerit allegare tex. in §. ait prætor. quē glo. adducit hic: quia in discursu pandectarum non reperi aliquem §. quod autem, qui faciat ad rem.

LEX XIX.

Caius. Opp. de l. Iurisperitos, §. vlt. ꝭ. eod. Sol. Iac. de Are. & Dyn. Dicit Dyn. tu potes intelligere hic confirmatus fuerit, & e. de confirmando tractatum, d. l. Iurisperitos, in fi. ꝭ eo. & Iac. de Arc. dicit aliquid, quia aut confirmatur volens: & non potest se excusare: Aut confirmatur inuitus, & potest se excusare, l. spadonem, §. j. ꝭ. eod. tit.

LEX XX.

Non tantum. Hic vr casus de q. quando dicatur pupillus proximus pubertati. & vr ꝙ quādo est prope pubertatem per sex menses, &c. gl. nostræ dicūt aliter in l. j. ꝭ. de nouat. & Inst. de inut. stip. § quod dicimus, & l. pupillum, de reg. iur. & hic dicitur esse proximus quantū ad excusationem, & sic teneas istam legem in casu suo: & in alijs tene glo.

1 *Priuilegium paupertatis perditur diuitijs superuenientibus.*
2 *Prope dicitur esse id, quod est prope sex menses.*

1 §. Eos qui. Hunc §. allegat Iac. de Are. ꝙ priuilegiū † paupertatis perdit superuenientib. diuitijs, facit l. semper, §. negociatores, de iure immu. & l. his oneirib. §. actio. de
2 vac. mun. No. ex princ. huius legis qsi prope † dicatur aliquid, qd est prope per sex menses, quicquid gl. not. in l. j. de nouationib.

LEX XXI.

a Bello amissi. a Ista est bona lex & pulchra & Dy. inducit in ar. ad qōnem, statuto cauetur, ꝙ de equis debeat fieri emendatio stipendiarijs in bello: & inuenitur vnus equus, qui percussus est in bello & moritꝰ in ciuitate: an debeat emendari? & vr ꝙ non, vt hic. in ꝯrium vr ꝭ. de incen. rui. & nauf. l. j. §. ex incendio. & l. huic scripturæ, ꝭ. ad l. Aqui. & Dy. dicit ꝙ statuta nō debent extendi, & ideo tunc intelligatur de his qui moriuntur in bello. Sed nescio quomodo ista lex facit ꝯ, quia si ob illud vulnus moritur, tunc dr̄ mortuus in bello, l. ait lex. & d. l. huic scripturæ, ꝭ. ad leg. Aqui. & arg. l. damni in fecti stipulatio, §. emptor, ver. Sabini, ꝭ. de dam. infec. Et quando tu accusares ꝙ talis occidit talem, semper ponas locum vulneris, non vbi exiuit anima: quia bellum & vulnus fuerunt causa proxima, vt moreretur: secus si alia causa superuenit, quæ abstulerit sibi vitam.

ADDITIO.

a Bello amissi. Vide Pet. de Anch. alleg. Bart. hic cons. 181. subtiliter, & plenè.

Alia lectura.

1 *Statutum quòd equi in bello mortui emendentur, an comprehendat vulneratos in bello, & mortuos in recessu.*

2 Inducit Dy. in arg. † ad qōnem: si, statutum huius ciuitatis dicat equos in bello mortuos debere emēdari, an debeāt emendari illi qui fuerunt vulnerati in bello, & postea redeūtes, decesserunt? Et vr ꝙ nō, vt hic. In ꝯriū determināt per l. j. §. ex incēdio. de incen. rui. & nauf. & l. ita vulneratus, ad l. Aquil. Ad hanc legē rūdet Old. in l. ista agitur de priuilegio dando ꝯ ius cōe, cū ius cōe velit immunitatē haberi pp numerū liberorum, eis viuētibus, l. j. §. j. ꝭ. eo. Sed ꝯ dispōnem iuris cōis proderit etiā mortuus. non ergo mirū, si lex nō vult tm̄ extēdere. Puto opinionem Dy. & Old. esse veram, non tñ s'm corū rōnem, sed s'm illud qd̄ teneo, ꝙ statuta non recipiunt interpretationē extensiuā, licet ꝯrium in hoc teneant. Nam ꝙ ibi mors trahiť ad aliud tp̄s, hoc est per extensionem. l. huic scripturę, & l. ait lex, ad l. Aquil. quod verbum improprietatē denotat. facit l. ossa. §. fi. ꝭ. de religiosis. & l. nāľr, in prin. de acq pos. & ibi no. in princ. Sed statutum dicit in bello. Si ergo equus vulneratus, postea rediens est mortuus, istud est tantū de fictione, quæ fictio, & interpretatio extensiua. in statutis non habet locum, secundum eos, vt no. in l. j de verb. sign.

LEX XXIIII.

a Propter litem. a Ista est bona lex, & habuistis in l. athletæ, ꝭ. eod. ꝙ quādo est questio status, ꝙ tunc excusatꝰ a tutela. Et hic vides ꝙ si est causa omniū bonorum, vel maioris partis, excusatur. & sic equiparatur causa status. Opp. qui da. tut. pos. auth minoris. Azo dixit, ꝙ est minor, nisi ipse
b recuset. Hugo dicit quod non est verum, ꝙ hodie sit tutor b ipso iure: aut est, sed perdit debitum, vide gl. j. hic, quæ incipit. sed nec hodie, & c. quæ est uera. Istam opi. gl. videtur tenere Azo. in l. pater, in princ. ꝭ. de proc. Alia gl. est in auth. minoris, & iñ nō se firmat. Ray. disputauit istam q. & determinauit secundū opi. Azo. & probat per text. in Auth. vt ij, qui obst &c. vbi non imponitur alia pena, nisi quod debitum amittat. Si enim non esset tutor non incurreret illam pœnam, arg. l. ca quidem, C. de accusat.

ADDITIONES.

a Tho. Propter litem. Vide Bald. in l. parentes, circa fin. C. de test.
b Tho. Quod non sit tutor. Vide gl. in cap. 1. ver. substantiam, de rest. spol. lib. 6. & Ang. de Are. allegat Bart. hic in §. actionum, Inst. de actio.

Alia lectura.

Quærit. Hic gl. an ipso iure hodie tutor vel curator, q est debitor vel creditor pupilli, non sit tutor, an vero debeant

debeat se excusare? opi. gl. est uera, de qua no. in l. pe. de pecu. & in auth. minoris, C. qui dare tu. pos. quam opi. tenet hic Iac. de Are. Hic videtur casus expressè contra glo. nostram in l. non solum, §. j. s. eo. tit.

§. Licet datus.

LEX XXXIII.

Iurisperitos. Quod non habet limitatũ tempus, intelligitur perpetuum. h. d. Facio tibi vnam q. & scis, q quando quis conducit ad modicũ tempus indeterminatũ, vt mihi placebit, quid videtur. Et ista facit in arg. q vbi non
a est tempus determinatum, facit in perpetuum. a & tene menti.

ADDITIO.

a Tho. In perpetuum. Vide Bald. in l. pen. C. si cert. pet. & Bald. in cap. 1. in fi. de feu. guardi. & ii r. ut l. de pupillo, §. si quis ipsi, de ope. no. & Bald. in l. solent. §. non vero, de offi. pre con.

§. Cum oriundus. Facit ad q. quam dixi me facturum in l. pupillo, de tut. & cura.
a dat. Dyn. a inducit ad q. qñ sunt duo: vnus laicus, & tenetur legibus, alter clericus, qualiter conuenirentur. Et si est causa quæ potest diuidi diuidetur: si non posset, erunt simul. Item facit ad q. quando aliquis facit aliquid aliud in confinio. & post Dyn. qui ponit hic, vide extra de rescrip. c. pastoralis, & c. cum contingat.

ADDITIO.

a Tho. Dy. Vide in simili Bald. in l. 3. C. vbi de crim. agi opor. & vide Bal. in l. 1. & 2. C. de off. consu. & Bart. in l. præcipimus, C. de appellat. Menoc. Soc. iun. consi. 1. nu. 3. lib. 1. Tiraq. de retract. coniang. §. 36. glo. 3. in fi.

Alia lectura,

1 *Prædium pupilli situm in vna ciuitate venditur, & ipse habeat alibi domicilium, vtriusque iudicis decretum interuenire debet.*

1 Si venditur. † Prædiũ sitũ in ciuitate ista, & pupillus habeat domiciliũ alibi, cõsiliũ est q decretum iudicis in cuius territorio sit pdiũ, & decretũ iudicis originis interuenire debeant, inducit l. si prædiũ, C. de præd. mino. & Cy. in l. j. C. de cõhen. emp. Tu adde ad q. vnum bonum argũ, quod est in c. pastoralis, de priui. extra per Inn. ibi no. gl. in 2. leq. in ver. ne decreto, inci. q. d. & signatam ibi. s. eo. l. Caius. & vide qd ibi no. ad quod allegant istum §. & l. siue, §. quia Plautianum, s. de lib. agn. vide quod scripsi in l. magis puto, §. queri potest. j. de reb. corum.

LEX XXXIIII.

Si is qui tres. Primo ponit q. & soluit vsque ad vers. nec me mouet. vbi secũda, in qua ponit responsionem ad tacitam obiectionem vsque ibi, idem euenire, &c. ubi tertia, in qua ponit prioris solutionis extensionem vsque ibi, illa quoque. vbi verò est quarta, in qua ponit quasdam differẽtias inter tutelam; & illa durat vsque ad fin.

§. Eum qui. Iste tex. est vtilis propter l. 2. ad Tert. ibi, penitus exigit, &c. Ratio huius §. est dolus, & fraus ipsius tutoris, qui in eo præsumitur.

LEX XXXV.

Nesennius. Istam l. in fi. cum l. seq. ego allegaui in l. quid ergo, j. de leg. j. contra distinctionem Azo. Vlterius no. q nõ præsumitur quis dare, nisi exprimat. C. de cad. toll. §. ne autem, & l. libertis quos, § j. in fi. j. de adim. leg. l. Labeo. j. de supell. leg. Vltimo Iaco. de Bel. tenet, q ista lex sit correcta, & ponit in §. his omnibus, Auth. de hære. & Falc. Bar.

LEX XXXVII.

a Quid autem. a No. quòd remotus ab officio perdit salarium. & facit l. Mæuia, j. de auro & argen. leg. & dixi in l. idem defuncto, de offi. asses. aut in l. si ab vno, §. cum quidam, s. loc. & tene menti illud.

ADDITIO.

a Thom. Quid autem, Vide Barto. in l. post legatum, §. amittere, de his quibus vt indig.

LEX XXXIX.

Amicissimos. Nota istum casum, & tene cum menti, quod non recedat à te.

Alia lectura.

Glos. Tñ vr hic velle, q quamuis tutela dicatur legitima, cura non est legitima. Dy. eam reprehendit, & remittit ad aliam, quæ melius dicit, in l. cum furiosum, C. de curat. furio. Illa bene potest loqui in curatore furiosi, & prodigi. habuistis in l. sed & milites, in §. iam vero, in gl. s. eo. & in l. ventri. s. de curat. & tut. dat. ab his. vide quod addidi in l. mutuum, j. de acq. hære.

a §. Lucius Titius. a No. q beneficio, quod quis habet à me, contra me non vtitur. Simile in l. si iudex circumuento, de minor. sed contra extraneum me inuito vtitur, l si potest, in fi. de bon. poss. contra tab & facit ad q. vxoris: an maritus miles, vel Doctor habeat necesse appellare eã dominam? Et certè non, quia maior habet beneficium.

ADDITIO.

a Tho. Lucius Titius. Vide Bal. vnum verbum in q. vna. in l. id, quod pauperib. C. de epis. & cler. & vide omnino l. planè, j. eo. & ibi melius. Item an priuilegio concesso alicui casatæ, vel generi, posset vnus contra reliquum priuilegiatum vti, vide Bald. s. eo. l. non tantum, §. Iliensibus.

LEX XL.

Qui testamento. Hic habes, q quis proponit duas exceptiones cõtrarias, & facit cõtra Dy. in c. nullus pluribus. extra de reg. iur. li. 6. & facit ad id qd dixi in libello appellationis, pronunciari nullã, & si qua est, & c. l. 1. C. qñ prouo. nõ est nc. & l. Carmelia. j. de iure patro. & l. quædam, sup. fam. erc. Item quando falsum apponitur in sententia dicam in l. si is ad quem. j. de acquiren. hære. & dixi in l. si prætor. §. Marcellus. sup. de iud.

Alia lectura,

1 *Falsa causa an vitiet decretum, quo imploratur officium iudicis.*

a Insertio. Falsæ causæ reddit sñiam ipso iure nullam fauore minoris. h. d. Dy. Vel si omittitur causa vera in pnunciatione, & inseritur falsa: sententia nõ tenet fauore minoris.
b h. d. & est valde notabilis b lex. ista, q allego tibi in l. si is ad quem. de acq. hære. Sed certe hæc lex nõ probat istud summariũ. Sed iõ nõ valet: qa põt dici error expressus, cũ sit lata cõ ius l. 2. C. quando prouocare ñ ẽ necesse: tu dic, ut in d. l. si is ad quẽ, ut ibi dixi. Quæ
1 ro. an in decreto in quo implorat offim iudicis, falsa † cã vitiaret in quo nõ reqrit tãta cãe cognitio & vr q nõ valeat, probatur in l. cum vero. §. subuentũ. j. de fideic. libert. & l. j. §. hæc verba. inf. ne vis fiat ei. pbat text. cũ gl. in l. & si præses. C. de prædijs minor. Nec obstat, q s. dictum est, quod dic, ut no. in d. l. & si præses. Ad primum facit l. Fulcinius. §. si quis. j. ex quibus causis in poss. eatur.

ADDITIONES.

a Poma. Falsæ causæ. Vide Fel. c. sicut. de re iudi. Card. cons. 26. de peti. hæred. Pet. de Anch. cons. 1.

b Valde notabilis. Et dubitauit hic Ray. Cyn. & Bal. an causa nullitatis deseratur, & deserta reddatur pariter sicut appellationis, exemplũ si causa appellationis non fuit prosecuta intra annũ, vel nõ fuit appellatũ, quo casu reddit deserta, an idẽ sit in cã nullitatis. de hoc sunt op. de quo ẽt p Bar. in l. expressim. de ap. per Imo. in c. sæpe. de app. per Bal. & Sal. in l. 1. qñ prou. & Bal. in c. sancimus. quo tem. mi. & in repe. l. tale pactum. § qui prouocauit. vers. quæro. ff. de pactis. & Bald. in Spec. de app. vers. si statutũ dicit & i l. 1. i prin. C. de sentẽ. ex bre. rec. Gui. in l. suũ C. de iu. delib. Pet. de Anch. in cle. 1. de do. & contum. Sal. in l. fi. §. illud. C. de sen. app. Aduerte tñ, quia qñ nullitas sententiæ specialiter reseruaretur cognoscenda tunc non põt appellari a sententia, quia effectus appellationis est rescindere ipsam sñiam a qua appellatur. l. 1. ff. ad Turp. l. si filius. §. fi. de bo. lib. l. si causa cognita. C. de transac. c. veniens. de iureiu. c. sæpe de app. sed id quod non est, rescindi, vel suspendi nõ põt. l. uã & sub. cõdõne. de iniu. ru. & irri. test. e. ad dissoluendum. de despon. impu. ergo sñia nulla, q non dr esse sñia. l. 4. §. condẽnatũ. de re iud. nõ põt pp appellationem rescindi, vel suspendi, vt declarat Bar. in d. l. expressim. in 3. q. & Bal. in l. 1. C. de senten. ex breui. reci. in prin. vide dicta in l. quædã mulier, ff. fam. ercis. Adde an app. deserta intelligatur deserta nullitas. Aug. cons. 266.

LEX XLII.

1 *Impeditus facto aduersarij prosequi excusationẽ, elapso tpe eam prosequitur.*

a 1 Si cum ipse. a Nota, q vbi quis † per aduersarium impeditur producere ad finem excusationem, & translacta sunt tempora, potest sine noua causa, seu instantia pro-
b cedere ad executionem, & de ista lege b non meminerunt moderni in l. properandum. §. si quidem. C. de iudicijs. quam q. gl. facit,
c nunquid sententia ibi lata post terminũ, sit ipso iure nulla. c Ray. eam allegat in l. scire oportet. §. consequens. s. co.

ADDITIONES.

a Paris. Si cũ ipse. Contrariũ tenet Ro. cõs. 209. in 1. col. de quo scripsi ad Bar. in l. 1. in vlt. col. ff. de re iud. Itẽ q noĩatio suspendat, vide Paris. in c. exhibita. de iu. consil. 64. vol. 2. vide ad illam q. Alc. in l. 1. C. de dila. & Alc. cons. 72. vol. 4. in princ.

b Lege. Sẽper iste tex. cũ pcedẽti allegẽt. q vbicunq; vnus delegatis p subterfugia cãnt ptelat, nõ currit instãtia alteri: in quo culpa nõ est. Adde, q hoc aperte sentit gl. in c. venerabilis. in gl. magna ibi, dũ gl. dt pp subterfugia, & c. de iud. & per istũ tex. dñt Dy. & Cy. & Bal. hic, q si ex forma statuti ois cã dẽt deteriari intra tres mẽses, & aduersarius cã testiũ pducendorũ, quos dt hre in longinqs partib. petat dilationẽ, q ultra tres mẽses extẽdat, q non obstãte stat. cã post tres menses erit decidẽda. Ad idẽ est tex. in l. petẽdæ. C. de tẽ. in inte. rest. & ibi Doc. & ibi tex. i l. intra utile. i prin. ff. de mi. & l. cõtra maiores. C. d inoff. test. & l. fi. i fi. C. d adul. vbi dicit Cy. no. q si cã dẽt expediri intra certũ tps, illud tps nõ currit impedito pp dilationem aduersarij. Idẽ tenet Bal. & Sal. & no. Ia. Bu. & Bal. in auth. electricus. C. de epis. & cle. Vnde dicimus, q si statutus est terius actori ad probandum & in terio actor põnes pducat, & stat p reũ quo minus põnib. rñdeat, non currit terius actori statutus. ut no. gl. in cle. sæpe. in uerbo, post. de verb. sig. pro quo Bal. in l. 1. de iu. cal. põderat ibi eẽ tex. & no. ẽt Bal. in l. fi. ff. de fer. & in l. qdiu. la 3. de acq. hære. & hic facit l. quinquẽniũ. ff. de adul. & qd late psc qi Io. An. in Spe. de dila. §. 1. sup ver. sed pone, qd cã. sicut in simili idẽ vr ddm, q tpa appfonis nõ currãt, qñ stat p iudicẽ, q cãm nõ psequit, iuxta auth. ei q. de tẽp. app. & quæ ibi dixi, & no. gl. in Auth. de app. §. ad hæc sancimus. & in l. 1. §. dies. si. qñ app. sit. & in Auth. vt spons. larg. §. hic quoq;. & in gl. in l. sed si p protẽ. in prin. ff q ex cau. ma. & in l. si. & ibi mod. ff. de re iud. uel latẽ qñ fco iudicis nõ expẽdit cã appfonis, dẽt pars restitui in integrũ aduersus cursum fatalium, ut no. gl. in authen. si appfone, & ibi Bar. C. de tẽ. ap. & gl. in d. §. hic quoq;, & gl. & Doc. in d. auth. ei q & gl. & Doc. in c. ex rõne. de app. & gl. in l. arbitrio. §. dolo. ff. de dolo. Arch. post glo. 2. q. 2. anteriorum & d. de Ro. suo. cons. 99. Sed an ista procedant. vide in d. auth. ei qui. Adde Rom. cons. 100. & cons. 225. cum se. & cons. 431.

c Pom. Ipso iure nulla. Vide Pau. cons. 16. in 1. col. 2. vol. Barb. cons. 62. 2. volum.

LEX XLIV.

Administrantes. Quæ est ratio, q comites militum hñt excusationem? Rñ. quia sine eis agere non possunt. idem in uxore militis, & tribuno, & medico, quæ tamen personæ non sunt de numero militum. de medico probat tex. in l. abesse. s. ex quibus causis maiores.

LEX XLVII.

Cum ex oratione. Allegaui istam legem, scitis q ille libertus, qui impetrauit ius aureorum annulorum, non est uere liber, sed ficte: hic tñ vtitur eodem iure, quo ingenuus: quæro an statutũ porrigatur ad casum, qui

qui sub eo comprehenditur, de fictione tantum, & secundum veritatem non comprehenditur, & hic videtur casus, ꝙ sic: tamen dixi contrarium per l.3. §. hæc verba. sup. de negis gestio. & scripsi in l. omnes populi. supra de iust. & iu.

LEX XLVIII.

Titius filiis meis. Dictio quo ad, non inducit conditionem extinctiuā, sed magis dilationem, nisi aliud sit expressum. h.d. vsq; ad §.j. Et hēs hic, ꝙ dictio quo ad, non inducit condōnem extinctiuam, nisi aliud sit expressum. In ꝯrium est casus in l.4. ꝟ. de seruit. cogitabis in hoc, & dicam vobis in materia de cond. & est casus in ꝯrium in l. ambiguitatem. C. de vsuf. & dicam in l.j. ꝟ. de cond. & dem. Item not. ꝙ fallit ex tempore, ꝯ l. nemo potest. ꝟ. de leg. j. dic vt ibi dixi. Vltimo Old. inducit l. istam in arg. ad q. promisisti per iuramētum non recedere de ciuitate ista, & ego dedi tibi licentiam semel: an postea reincidas in poenam obligationis. Et Old. dicit, ꝙ sic, per istam l. & disputauit Old. sol. habeo hic in libro qui vult eam accipiat sibi. Vlterius nos habemus hic. in ciuitate ista statutum, ꝙ filia fœmina non succedat quousq; supersunt masculi: masculi sūt mortui: venit filia, & vult succedere, an possit? Et ista lex facit ꝙ non, quia non cessat impedimētum propter masculos mortuos. Non determino, sed dico in arg. ꝙ ista est profunda quæstio, tamen rogo vos, ꝙ teneatis bene menti legem istam.

Alia lectura.

Ista. Lex est valde notabilis, & miror ꝙ Inn. qui de hoc tractauit, non facit mentionem de hac lege, in eo, quod no. per eum in c. cum bonæ extra de æta. & qualit. in medio.

§. Si tanta. Iac. de Are dum dicit, ne impossibile &c. Notat ꝙ famulus, vel uasallus non tenetur ad aliquid impossibile.

LEX XLIX.

a **Qui in collegio.** a Facit iste tex. ꝙ quando aliquib. hominib. collegij conceditur immunitas aliqua, intelligitur eis esse concessa, qui per se artem exercent non alijs. Facit l. semper. §. licet. ff. de iure immunit.

ADDITIO.

a Pom. Qui in collegio. Vide Alex. in l. diem functo. ff. de off. assessor.

Lectura Nicolai de Neapoli.

SVPER Rub. dic & continua ad præcedentia sic. sup. dixi qui, & a quib. tutores possint constitui: verum quia constituti excusantur interdum, ideo ponit, hunc ti. & istam materiam uide in practica in Spe. de tutore, §. si autem. ver. tutor autem.

LEX PRIMA.

1 *Iurisconsulti debent humiliter loqui.*
2 *Nobiles ad ignobilium obsequia coarctantur, ob penuriam personarum, & econtra.*
3 *Leges an fuerint prius in Græco, quàm in Latino, remissiue.*

Herennius. Hanc l. diuide in tres partes. In prima ponit cōmētationem tractatus, quem de Græco in Lat. intendit transferre. In scda ponit modū quem intendit seruare in prosecutione translationis In tertia aggreditur opus suū. Scda ibi, faciam. Tertia ibi, ddm. vsq; ad § non pt. h.d. Tutor, vel curator liberto dari, nisi in subsidium ingenuus prohibetur, datus aūt se excusare dēt alias ad rōnum redditionē se obligat, libertus uero non pt se a dicto onere excusare. Hoc dicit principium huius legis. Hēs duas lect. 2. est uera, s̄m Ray. & dicam in ver. Græcorum. vbi expediam primam gl. Ibi. tibi, s. Agnato dextro. Ibi, faciā. no.
1 † iurisconsultum, hic humiliter locutū. Ibi, de his, s. de excusatione tut. & cur. Ibi, in Græcorum. gl. j. exponit duob. modis secundam tenet Dyn. vt videbitis statim in apostilla sequenti. & eā sequitur tertia gl. Et quæ incipit, latina, & dictū est. ꝟ. in prin. vbi voce, i. ex Græca lingua, in latinum, s̄m Dy. ibi, verba, subaudi apponam & dicam in Græco. Ibi Græcorum, s. originalium, ibi dicēdum, hic incipias casum tu iuuenis. Ibi, curatores, neq; obstat de tutelis l. patronus, vt dicit se dixisse Ra. in gl. ibi. Sol. quod ibi in patrono,
2 hic in alio. Ibi, penuria, † no. ꝙ pp penuriam personarum nobiles interdum ad ignobilium obsequia coarctantur, sic eꝯ ignobiles, & infames ad dignitatum obsequia pp penuriam personarum admittuntur, vt ꝟ. de decurio. l. gn̄aliter. l. spurios. & l. eos & de mu. & hon. l hon. s̄m Iac. de Are & de hoc hr̄ per Pet. C. q. & aduer. quos. l.j. Ibi, si aūt dabitur. s. a præside tutor, vel curator ingenuus libertino, cum potuit dari libertinus ex eodē loco. ppea hunc ver. melius iunges. ꝟ. uers. libertinis pupillis. omisso uer. libertis enim, quem leges post eum. Gl. op. duob. modis, & quærit de vna q Primo opp. de l. cum ex orōne ꝟ. e. & solue, ut in gl Dic ꝙ ibi tanquam ingenui habeātur, vt. C. de iure. au. annu & ff. eo.
3 ti. per totum. Item opp. † ꝙ gl. j. male dicit, q. leges fuerunt trāslatæ de Græco in latinum. Sed ꝯ. immo vr̄ ꝙ non, ut Inst. de iur. natu. §. & non ineleganter. Sol. in glo. De hoc vtrum leges fuerint in latino prius, quam in Græco, dic, ut no sup. de ori. iur. l. 2 §. 1. in prin. & per Ra. in constit. Dige. in prin. & plenius per gl. in Authen. de non alie. §. nos igitur, uers. alienationis Quærit glo. quando iste ingenuus erit datus, nunquid erit tutor de facto, uel de iure? Respon. ꝙ de iure, quia dari potest, sed habet se excusare, ut patet ꝟ. eo. l. cum ex oratione. secundum Ra. Nam uerum est, ꝙ potest dari, sed excusationem habet. Nico. de Neap.

ADDITIO.

* Mēnō. Ferrand. lib. 1. explicat. cap. 25.

1 *Administrationis ratio a tutore, non exigitur tutela durante. Procurator etiam durante mandato, cogitur reddere rationem.*
2 *Tutor, an sit dominus pupilli.*

Non potest. Ibi curator generalis, specialis sic, ut notat Spe. de curatore § vt autem. vers. sed nunquid. Gl. opponit trib. mod. Primo de l. amplissimi & l. licet. C. eodem tit. Sol. ut in gl. Secundo opp. de interrog actio. per totum. Itē opp glo. de l. maritus. C. de procu. Sol. glo. & rationem assignat, gl. in l. maritus. C. qui dari tuo. & Inst. eo. tit. §. fi. quia propter affectionem remittimus rationem isti curatori: Dic, sed certe eadē ratio habet locum in procuratore, qa mulier propter affectionē, sibi redditionem rationis remitteret, quare dicūt aliqui, ꝙ maius periculum est in curatore, & tutore, quā sit in procuratore, quia
1 a † tutore non potest exigi ratio, tutela durante, ut ꝟ. de tut. & ra. distr. l. nisi. & C. de administr. tuto. l. rationes. a procuratore uero potest exigi quandocunque, ut patet in l. qui proprio, § fi. de procur. Sed hæc ratio tangit tātum tutorem, cum a curatore possunt exigi rationes cura durante ut patet in l. 2. & l. rationes. C. de administr. tut. Quare dicunt alij, quod ratio est, quia magis timet ad mittere curatorem suum, quam timeat dominus procuratorem,
2 quia † curator dominus est adulti l. qui fundum. §. si tutor. ꝟ. pro emptio. l. interdum. §. qui tutelam. de furt. dum illæ leges loquuntur in tutore, & non in curatore, de quo non inuenies, licet pro hoc allegetur. ꝟ. quod ui aut clam. l. is qui in puteum §. si tutoris, & in Auth. ut hi. qui obli. se habere perhib. res mino. § 1. De tutore autem non est aliquod dubium, quia tutor non potest dari pupillæ, ita quod sit maritus suus, quia non potest pupilla matrimonium contrahere, ut Instit. de nup. in princip. & ideo dic, quod ratio est, quia reuocatio procuratoris pendet ex mero, & libero arbitrio ipsius domini, ut Instit. mandat. §. recte. Sed tutoris, uel curatoris officium non finitur nisi certis modis, ut Instit. quibus modis tut. finitur, per totum. Quare & c. licet aliquando tutor reuocetur, reuocatur cum nota existimationis, & fidei, sup. tit. proxi. & sic scandalum orietur in matrimonio, quod esse non debet, arg. C. ne fideiuss. do. den. l. 2. & hęc verba sunt Old. licet Ray. attribuat sibi, in d. l. maritus de hoc etiam dixi Inst eo. tit. §. fi. & de hoc habes in Spec. eo. tit. d. §. sed nunquid vir. Nico. de Neapo.

LEX II.

1 *Excusationis causa tutelæ non delegatur.*
2 *Excusandi quæ a tutela cur requiritur septuaginta anni, & tamen ad excusationē muneris publici vtilitate, & authoritate, sufficiūt quinquaginta quinq;.*
3 *Septuagenarius excusatur a testimonio.*
4 *Aetas quomodo probetur legitime.*
5 *Mater in probanda ætate admittitur, licèt minus probet.*
6 *Plena probatio an fiat ex natalibus solis. Præsumptio in his quæ consonant veritati, siue naturæ, plene probat.*
7 *Iudicium quid sit. Testibus familiaribus pluribus deponentibus, sequitur plena probatio.*
8 *Præsumptiones duæ quando faciant plenam probationem.*
9 *Fama, & vnus testis faciunt plenam probationem.*
10 *Prælatus electus si erat xxiiij. anno. & ante confirmationem causa pendente est effectus viginti quinq; , an possit confirmari.*

a **Excusantur.** a Aetas septuaginta annorum, probata legitime, a tempore creationis perfectam tribuit excusationem a tutela, uel cura, uel testamentaria uel datiua,
1 hoc dicit. Ibi, excusatur. † quæ causa delegari non potest. infra eo. l. scire oportet. §. oportet. licet productio testium possit delegari, ut ibi no. in gl. in uer. tribunal. & eam perpetuo teneas cordi. Ibi legitimis. l. alijs ab instrumentis. Gl. op tribus mod. & quærit de quatuor, quæstionibus. Primo oppo glos. de l fina. C. qui æta. lib.
2 10. Et respondet glo. † Sed quæro quæ est ratio, quod alias in excusatione muneris publici authoritate, & utilitate, sufficiunt lv. anni, ut d. l. fina. sed ad excusationem muneris publici authoritate

ADDITIO.

a Alex. excusantur. In §. 1. in gl. in ver. legitimus, semper alle. ista gl. ꝙ vbi concurrunt plures præsumptiones operantur effectum plenæ probationis, & istam gl. refert sin. Bal. in rub. C. de proba. adde glo in c. cum causam. de prob. glo. in l. 3 §. eiusdem. de test. gl. in l. instrumenta. C. de proba. gl. in c. accedens. vl. 2. ut lite nō conte. & in c. si dilectus. de fur. ab inte. gl. in c. illud. de præsump. gl. in c. cum Bertol. de re iu. Bar. in l. 1. §. idem Cornelio. de q. & in l. admonendi. de iureiu. & in l. spadonem. §. qui intra multa. ꝟ. eo. & in l. excipiuntur. ad Syl. & in l. indicia. C. de rei ven. & pulchre dicebat Bal. in ru. de contr. inuesti. ꝙ iudex ex varijs animi motibus & diuersis suggestionibus partium, testium, & instrumentorum, deuenit ad vnum conceptum finalem mentis non egentem alio adminiculo. Pro quo adduco c. cum ad sedem. de test. ipo. & in c. in nostra, & c. præterea. de test. & quod voluit idem Bal. in l. sciant. C. de prob. & in l. 1. C. qui nu. tu. & in l. 3. ad l. Iul. maie. & in d. c. cum causa. & plene per Pe. de Anc. cons. 265. alias. 240. & per Alb. in d. l. instrumenta. & uide Bar. in d. l. admonendi. ꝟ. de iureiu.

ritate, & vtilitate priuati requirūt septuaginta, ut hic dr Pet. & Insti eo. ti. §. itē maior. qa illi incūbit maius onus, q̄ isti. Et inducit † Pet. in arg. leges q̄ dūt excusari senē a testimonio. l. inuiti, ff. de te-
5 sti. Qualiter senex intelligat? Et dic, q̄ senex intelligatur ille, q est lxx. annorū, cū incūbit sibi onus pauciū, s. in vno negotio sicut in tutore. de hoc no. C. de his q nō imple. stipen. l. i. li. x. Sed glo. circa hoc, quār qs dicat senex, aliquantulū variat. De hoc aliqualr tangitur ff. & p Dy. in l. si infanti. C. de iure delibe. & dicā ff. ad l. Falcidiā. in l. hæreditatū. Sed quo ad reddendū testimoniū, q̄ requirat ætas septuaginta annorū, sicut quo ad excusationē, tu hēs gl. in d. l. inuiti. Op. de l. si nemo. in fi. Dic, ut in l. 2. ff. de test. tu. & l. 3. & gl. renati. Op. de l. si nemo. in fi. Dic, ut in l. 2. ff. de test. tu. & l. 3. & gl. refert. It ē op. de l. 3. §. qui pt. pxi. Et rñdeo, ut in gl. Rōnē diuersitatis dixi Inst. q dari tu. poss. §. ad certū. & dixi de Anni. tut. in princ. ff. de tu. l. nuno. §. j. Quærit gl. qn inspicimus tps aditę hēditatis. Et rñd. ut gl. dicit, & hæc gl. sm Ray. est plana in necessario insti. cū tunc it. aditionē, & mortē, nullū sit mediū. l. p⁹ mortē. ff. d le. j. Hugo dicit nouarier, q̄ tutoris datio pcedit, si ponis ipsum sctm hrdem post mortē sine aliquo medio, nō aūt, sm Dyn. sed hoc nō pt esse qn sit aliqd tps mediū, cū ii itēns hrditas adiri non possit, ut ff. de acq. hær. l. nemine: sed demū op3, q̄ adeat post mortē, & sic inter aditionē, & mortē, oportet q̄ sit aliqd mediū, ēt qtū ad oculū. l. q
4 filio. §. fi. ff. de hæ. insti. † Quærit gl. q pūt esse lītimæ pbōnes in ætate. Et rñde, ut gl. Et no q̄ ætas pōt probari p testes. & instra, sicem gl. hātis in l. 2. § feminas. C. de his qui ve. æta. impet. & ff. de pbōnib. l. ēt mris. & gl. no. ōriū. C si minor se maior. dixe. l. si alterius. q̄ gl. est falsa, ut ibi p Ray. sed ipse Ray. tenet ōriū in fi. C. de his q ve. æta. impu. & male, ut dixi in Auth. qb. mod. nā effi. leg. §. j. de hoc in Spe. de pb. § pbare aūt. uer. nā qualitas. De hoc dicit Ray. se dixisse in l. cū te. de pba & in l. si minorē. de in inte. rest. & dicit hic in tex suo, de quo nihil ibi dicit, sed dixit in d. l. si alterius. † Itē
5 q̄rit gl. nunqd possit mr admitti p teste in pbōne ætatis. Et rñdeo vt in gl. Dic q̄ verum est. tñ nō facit pbōnem, q̄ facit alius testis, vt no. in d. l. ēt mris. Quærit. gl. de qōne vulgari, † utrū ex istis na-
6 talib. fiat pbatio plena. Gl. dicit, q̄ non, Dic & sm hoc dicit. aut ex alijs. & c. non ponas desiunctiue, sed copulatiue, aut pro &: vel dicas, q̄ ponat ppie, ut ex solis natalib. fiat plena probō. Et est rō qa psumptio facit plenam pbōnem in his q̄ sunt ɔsona veritati sine naturæ, ut no. ff. de test. l. 3. §. i. sm Ia. de Arc. & sm nām est, ut qn que minor fiat maior. l. j. C. de in integrū restōne. Et sm Old. rñdeo ad gl. & seqr in gl. q̄ duæ præsumptiones faciūt plenā probōnē. cū alijs indicijs. Ad declōnē h⁹ gl. q̄ totus mūdus alle. ego † q̄-
7 ro, quid est indicium. glo. in l. cum probō. de proba. tenet q̄ indicium sit minus q̄ semiplena probō. Gl. vr sentire ōriū. ff. de qōnibus. l. maritus. ɔiungendo gl. l. j. de testib. q̄ dicit, q̄ indiciū fit per testem familiarē: & psunt, ista indicia, q̄ si essent plures testes familiares deponētes, q̄ iudex sequēdo ipsorū dictū dēat ferre sniam, ita q̄ ex plurib. indicijs sequat plena pbō, ut in gl. in l. 3. §. eiusdē. de testi. quā teneas cordi, qa nō inuenit alibi sm Ray. in d. l. j. Viso, quid sit indiciū, & qd operent indicia, videamus, an gl. nra sit
8 vera, q̄ dicit † q̄ duæ psumptiones inducunt plenā pbōnē, absq; alijs indicijs. Dy. dicit, q̄ gl. est vera in crialib. in qb. iudex dēt hēre maximū tpamētū, ut C. de proba. l. sciant. & C. de pœ. l. qui sniam. In ciuilib. duæ semiplenæ probōnes facerēt plenā sine indicijs, argu. eius qd no. in l. 3. §. eiusdem. ver. sicut nō sp de testib. cū hoc ɔcordat Bern. extra de test. c. veniens. Cōtra opp. Dy. de l. spadonē. §. q iura. ff. e. & de eo qd no. C. q nu. tu. de l. i. Duæ ergo semiplenę pbōnes diuersi gñis, nō dēnt facere probōnem plenam: sicut duæ excusationes diuersi gñis, non faciūt unam plenā. Sol. sm Dyn. ibi est spāle fauore pupillorū. uel dicas. q̄ duæ semiplenæ faciūt unā plenā. Sed ista gl. nō dicit, q̄ absq; alijs indicijs nō faciūt. & sic non discordat. Sed hoc nō est tacē Di. qui dicit, q̄ in ciuilib. sufficiunt tantum duæ semiplenæ. Dicit Ra. q̄ in crimiinalibus. Dy. bene dicit, sed in ciuilib. nō in pbōnib. diuersi gñis: in pbōnib. uero eiusdē gñis secus, p §. q iura. pall. & §. si ff. e. & ibi no. Rō ē qa ī sīlib. facilior ē trāsitus & ɔiunctio. l. si unus. §. pactus. de pac. & l. in rē. §. itē q̄cūq;. de rei vēd & de accepul. an inutilis. §. acceptū. & qd ibi
9 no. ita dr Ray. se ɔsuluisse de facto. s. q̄ fama † & unus testis faciūt vnā plenā pbōnem, ēt in ciuilib. Et de hoc allegat ipse qd not. & qd ibi dixit, C. de probōnib. l. pprietatis. de qō. l. fi. & de inreiu. l. in bonæ fidei. in quib. nō repeties vltra quā hic dixerat. De hoc hēs in Spe. de noto crim. §. fama. & uer. fama. & uer. sequenti, 13 Ray. dicat Dyn. male loqui in pbōnib. diuersigñis tñ salua reuerentia, prout refert Old. illa fuerunt uerba Dy. s. q̄ illud, qd dixerat in ciuilib. sufficere duas semiplenas probōnes, dēt intelligi in probōnib. eiusdem gñis secus in probōnib. diuersorum generum, argō dicti §. qui iura, & l. j. de vacatio. mu. quod tñ dānat Oldr. & sic restat esse dānatā opinionem Rayn. unus n. facit semiplenā probōnem, ut not. in l. 3 C. de reb. creditis, & hoc allegat. l. Theopompus. de dote pleg. & tñ ibi sunt duo testes, q sunt probōnes non solū eiusdem gñis, sed eiusdem spēi. Sed non probant si sunt singulares in dictis eorū ut no. gl. in d. l. q nu. tu. pbatur per c. bonæ memoriæ. eX. de elect. Non obstat gl. qa non loqtur in semiplenis pbōnib. sed de dab. psumptionib. inter q̄ est magna dria, cum præsumptio sit quid probabile: & cum ipsa probat dēt plene probari & ea plena probata pbat aliqd semiplene, ut est in fama, & fuga rei, & in alijs de qb. no. in d. l. 3. de reb. cred. Sed semiplena probō est semiplene pbans, cum sit quidā modus probādi. Et semiplena probō est, vt vnus testis, & scriptura priuata, & sites: nō aūt pbat p aliqd aliud extrinsecus a seipso sm Old. In semiplenis ergo pbōnib. nō posset pcedere, qa aut nō essent singulares in dictis eorū. & tunc plene pbarēt, vt l. vbi numerus. ff. de testi. Si sunt singulares, repellūtur tanq̄ varii, vt vr dici in d. l. j. & sic ex quo requirimus semiplenas probōnes eiusdē gñis, in eis pt pcedere. Tene
10 in istā gl. mēti ppetuo, qa eā allegat totus mundus. † Vltimo ista lra pstat arg. ad qōnē de plato electo, q tpe electionis erat 24. an. Et pēdente eā fuit effectus 25. an. añ ɔfirmationē. q̄ nō dēat cōfirmari, cū dēat tps electionis inspici, & ī epo requiritur tps 35. an. vt C. de epi. & cle. nuili. & auth. presbyt. & pro hoc facit §. numerū. ff. ea. l. facit l. debitor, in prin. ff. de le. 2. melius. ff. e. l. tutor petitus, in prin. & qd ibi no. de hoc arg. hēs p Ray. ff. ea. l. & p hoc allegat ipse l. optio ff. de optio. leg. & ext. de ele. c. cum in cunctis, & hoc arg. est hic sm Ia. de Arc. Sed ɔ hanc determinationē facit l. si is qui tres. ff. e. in prin. vbi si nōiatus ad tutelā excusatur a prin. & postea intra tpa lītima, excusatio lītima desiit sibi cōpetere ex aliqua superueniēti cā q̄ perinde est. acsi nunq̄ ipsi ɔpetijsset. Sol. illud fauore pupillorū. Facit l. si duas. in prin. ff. eo. & qd ibi no. Ad hoc facit l. cum ex oratione. & l. planc. & l. si cum ipse. ff. e tit. Contra istam determinationem obstat l. milites. in fin. de re mil. Cogitabis ad istud contrarium. quia difficile. Nic. de Neap.

1 *Filij capti ab hostibus patribus non prosunt.*

§. Remittit.

Perfectus numerus filiorū lītimorū & naturaliū supstitū, excusationē tutelæ pstat. & in hoc ɔputantur nepotes, q̄ supsunt ex pmortuis filijs, plurib. tñ ex uno pre relictis, loco illius ɔputādis h. d. §. vsq; ad §. amplius. Ibi in ptāte. nec ob. l. tria onera. ff. e. vt ibi dicā. Gl. op. trib. modis. Primo op. de prin. Inst. e. ti. Et rñde vt in gl. Item op. de §. sed hodie. Inst. de adop. Et rñde, vt in gl. Item op. de le. 3. C. qui nu. libe. li. x.
1 Et rñde, vt in gl. † Ex quo nota unum valde no. q̄ filii, qui sunt capti ab hostib. non possunt patri quærere, seu non prosunt patri, quem casum esset difficile reperire alibi, & est multum notabilis. Item opp. de l. bello. ff. eo. responde. ut in gl. Nic. de Neap.

1 *Statuto stante, quod pro quolibet lupo, quem quis capit, habeat decē, si cepit lupam prægnantem, vel cum catulis, an debeat habere decē pro quolibet.*

§. Qui autem.

Iste §. est breuis, & nō eget sūmario, qa cū summaui ff. ibi, reliquis ciuilib. Glo. exponit hāc lram duob. modis, & vtraq; bona. Op. gl. de l. 2. C. de in inte. rest. min. Et rñde, vt in gl. Quærit glo. qn pdesset is, q est in ventre, q̄ hēatur pinde, ac si esset natus. Et rñde, vt in gl. Nec ob. ff. de li. & post. l. si a primo, & de iniu. rup. & irri. test. l. 3. in prī. vbi tractat de ɔmodo eius, q est ī vētre, tñ nō hr pnato: qa illud spāle fauore alinēorū. & testorū, vt no. gl. dictarū legū, q̄ sunt no. Vl-
1 timo iste. §. facit. ad q. no. p Gui. ff. de sta. ho. l. q in utero, s. q̄ † si e positū bannū, q̄ pro quolibet lupo, quē qs ceperit et hēt decē, q̄ si aliquis capit lupā, q̄ hēt lupos in uentre, q̄ dēat hēre tñ decē, quia qd est in ventre hētur pro nāto, est verū, quo ad cōmodum suum, non quantum ad commodum aliorum. Facit ad id quod dicam contra de ope. lib. l. qui libertinus. §. pen.

1 *Appellatione liberorum, an contineantur nepotes.*
2 *Filij quatuor, an in prouincijs in quibus viget ius Italiæ, sufficiant ad excusationem, sicut in Italia.*

§. Non solum.

1 Istū §. ēt summaui ibi extendit. † Nota q̄ appellōne liberorum ɔtinentur nepotes Nec ob. ff. de test. tut. qd si nepotes, & ff. e. l. sed & milites. ī prī. qa ibi loquitur in appellōne filiorum, quo casu refert, utrū proferatur ab hoīe, uel a l. & dixi Inst. q da. tut. poss. §. qd si nepotes, per Iac de Arc. & Pet. & dic, vt in d. l. qd si nepotes. & l. Gall. in prin.
a Quærit gl. de vno, q est numerus determinatus ī filijs. Rñde. vt
2 gl. Quæro, qd in prouincijs in quib. viget ius Italiæ, nunqd sit idem quod in Italia, q̄ sufficiant quatuor filij? Dic q̄ non, immo requiruntur quinq; sicut in prouincijs, ut inst. de excu. tut. in prī. Nec obstat l. 1. & l. si de cens. quia ibi loquitur in trib. secus in alijs, vt Inst. eo. tit. in prin. & per hoc credo falsam gl. quæ est C. qui nu. li. l. 3. li. x. quæ dicit, quod tres filij excusant a munerib. personalib. in prouincijs habent. b. ius Italiæ, sicut in ipsa Italia, quod credo falsum, per dictum prin. Inst. de excusa. tu. & quod ibi dixi.

ADDITIONES.

a Alex. Quæri: gl. De hac q. vide Doc post Bar. in l. si cū dotē. §. si aūt in ɔsilio, ff. sol. ma. & in effectu dr, q̄ si pr fuit excusatus a munerib. pp numerū liberorū iux. l. sp. §. 1. & le. ff. de iur. immu. q̄ licet postea maior pars liberorum decesserit & sic numerus liberorū superueniētium nō sit cōpletus, tñ durabit immunitas; Et istud in teris tenet Io. And. in reg. decet. in mer. quē multi sequuntur, quos vide in l. si cum dote. §. si maritus. sol. ma. pro hoc facit quod no Bal. in l. 2. C. si aduer. deli. & quod no. Ang. in l. minoris. ad fi. C. de his qui ut ind. dū dat de il la qōne, an mulier minor nō petēs tutorē filio priuet hrdit. te filij, iux. l. sciant. C. de leg. hæ. & l. omnes. C. ad Ter. cum vul. si minente filio minor effecta sit maior. Nam certum est si minor erat q̄ sibi succurreretur, secundum Bal. in auth. si captiui. uer. præterea priuilegium. de epi. & cle. & in l. 2. C. si aduer. deli. ubi dicit ibi Ang. q̄ ubicunq; ætas est causa beneficij, cessante ætate cessat beneficiū. all. l. Titia Seio. §. usuras, de leg. 2. & l. si tutor reipublicæ. sup. de tut. & ra. distra. Et no. q̄ Bar. hic q. sup. formatam dēret referre, & eam refert Io. And. in d. c. decet. sed in meo deficit. Adde tñ contra Io. And. tex. apertū in l. cura §. deficiētū. de mune. & hon. cum alijs alleg per me in apostilla posita in l. si cum dotem, §. si ma-

si maritus,s.sol.mat.& hæc secūda opi.cōtra Io.An.in puncto iuris verior vĩ,q̃q̃
in iudicando,& cōsulēdo authoritatē Io.And.sequi vellē.Ad allegata ꝑ eundē
Io.And.inquantũ uolebat,ꝙ priuilegiũ erat ꝑpetuũ,rñdeo,ꝙ illud est verũ, si
iã effectũ suũ sortitũ est,ꝑ l.fi.ff.unde lib.& ita intelligaĩ dictũ c.decet. Vel pōt
rñderi,put facit Dy.in d.c.decet.illud ꝓcedere,qñ adhuc supsunt reliquię pri
uilegij.ꝑ l.& vnius.§.seruus.j.de q̃st.Nō ob.tex.in l.1.C.q nu.li.qa rñdeo,ꝙ
illa lex plures hẽt intellectus.Vnde tenendus est ille,qui iurib.concordat,cum
iura iurib.cōcordare sit licitũ,l.1.C.de inof.do.& in Auth.de exhi.& intro.reis
§.fi.cũ vulg.Non ob.no.ꝑ Ang.in d.l.minorib.quia nos loquimur in his,q̃ hẽnt
tractum successiuum,vt puta in munerib.quæ diuersis tpib. imponuntur sm
exigentiam,ipse vero in ætate loquitur,qua habet tractum continuũ,& ita ista
q. in puncto iuris mihi vĩ ardua.& ideo do.Bono.fecerunt statutum expressum
super hoc.videlicet,ꝙ ꝑꝑ decrescentiã liberorum cessat priuilegium immunita
tis,secus si dicit statutum,si vnus tñ moriatur,quia nihilominus durat priuile
gium.Adde primæ parti huius apostillæ,dum loquitur de priuilegio concesso
ob liberos procreatos Bal.in teris cōs.201.inc.verba dñi.3.vol.Ad partem,dum
loquitur de matre minore non petente tutorem.Adde Ro.in terminis cōs.276.

1 *Exceptio dilatoria,quando possit opponi post litem contestatam.*

§.Numerum. Hunc §.summaui s.ea.l.2.rñso. In text.
ibi,determinatũ,&c.& hoc facit ad qōnem,q̃ ibi dixi,Ibi,auxiliantur.Non ob.de re iud.c. Abbate sane.
lib.6.& ibi notatur per Io.Mo.Cōtra hunc,§.opponitur,ꝙ dẽant
tibi axiliari filij nati post creationē.& sic op.de l.2.C.de cōlor.eiusdem litis.& de eo qđ no.s.de proc.l.Pomponius.§.ratihabitionis.
1 Sol.sm Ra.Aut † exceptio dilatoria superuenit post litis ꝯtestationē,& tũc aut facto aduersarij,& tũc p̃t post litē ꝯtestationē opponi,vt in ꝯrijs.Aut absq; facto aduersarij superuenit & ñ p̃t opponi,
vt hic,& remittit ad id,qđ dixit ĩ auth.p̃nte.C.đ fideiuss.Et teneas
menti ista verba ad id quod dñt,ꝙ exceptio superueniens,&c.

1 *Vlpianus,an fuerit nobilis ratione originis,vel scientiæ.*
2 *Quis propter scientiam efficitur nobilis.*
3 *Superlatiuum,& positium in eadem persona concurrunt.*

§.Amplius. Numerus trium tutelarũ,vel curarũ simpliciũ nō mistarũ pupillorũ diuersũ p̃rimoniũ
hñtium,nō cōe principꝫr,iustã excusandi facultatē p̃bet a quarta.
h.d.Ibi,curas.s.tres inter tutelas,& curas,qa hẽt duas curas,vnã
tutelã vel eꝯ.ibi minorib.nec ꝓprie lt̃imã ætatē hñtib.vel exñtib.
1 ꝑ sex mēses,l.nō tm̃.s.e.ti.sm Dy.Ibi,nobilis.† rōne sciæ,nō rōne
originis,sm Ray.q dixit se dixisse.C.de postu.ꝓuidẽdũ.Sed facit
2 illa lex,ꝙ qs efficiĩ nobilis ex scia:vel ꝑꝑ sciam.Ad hoc facit optime quod no.s.ꝓ soc.l.si societatē,Sed qcqd dicat d. Rayn. dic ꝙ
Vlpianus fuit nobilis rōne originis.hẽs,j.de censi.l.1.in prin.no.
ꝙ hic appellat eum nobilem.& j.e.diximus in fi. appellat eũ nobi
3 lissimum.Ex quo no.† ꝙ superlatiuum,& positiuum,in eadem per
sona concurrunt.j.de ver.ob.l.vbi autem non apparet.

LEX III.

1 *Fratres tres habentes commune patrimonium,debent habere vnum æstimũ,*
si sit reale,si personale tria.

Tria onera. Ista lex ꝯtinuat.Ibi,onera, interdum vnũ onꝰ
sufficit,vt in l.si qs inter tres.j.e.in princ. Ibi
tutelarũ nō delatarũ oneris cã,vt j.e.l.spadonē,§.si ciuitatis. ver.
sed neq;,sm Dy.sed ꝯ hoc multũ facit l.si qs tutor,s. de ritu nup.
Dicam in d.§.si ciuitatis.Ibi,excusationē,ꝑ hoc pōt dici,ꝙ quarta
noĩatio ipso iure nō valet:adeo,vt nō teneatur tutor se excusare.
Facit ad hoc l.lt̃imos.s.de legi.tut.& hoc tenet gl. q̃ in c. quartã
in prin.Sed melius no.in prin.gl.onera.Ibi pupillorum,idem in di
uersis eiusdem personæ excusationib.Gl.in §.amplius.s.l.ꝓx.op.
de l.1.C.qui nu.tu.& de l.spadonem.§.q iura.j.e.tit.Et rñde,vt ĩ
gl.& dic plene,ut no.in d.l.1.facit,qđ dixi in principio huius legis.
Itē op.gl.de l.1.C.qui nu.tu.rñde,vt in glo.& eo.mō rñde,ad l.si.
qs inter tres,§.fi.j.e.ti.in gl.q̃ incipit,separatio.Gl. dicit,sic ergo
1 gñalr dẽt dicere,grauari.† Vltimo hæc l.tria onera,inducitur ĩ ar.
ad q.Tres erant fratres habitantes in eadē domo,impositũ est onꝰ
ꝑ ciuitatē de æstimis,ꝙ dẽant hr̃e vnũ æstimũ tñ, si tenēt p̃rimo
niũ ĩdiuisum:si diuisum,qđ dẽant hr̃e, tria sm Ray.qđ est verum
in onere imposito rōne rerum:secus in onere personali,vel imposi
to rōne personæ,quia tunc indistincte habent habere tria,vt C.đ
decu.l.licet.lib.10.& quod ibi dixi,hic iunge.Nic.de Neap.

LEX IIII.

1 *Iudicio pendente,quando admittatur cumulatio.*

Diximus. Ad tertiã tutelã,vel quartã vocatus appłone interposita.& ea pēdente,ad aliã vocari non pōt,
sed terminus illius appłonis expectaĩ,& in ea succumbens quartã
repellit,eius aũt victoria illã admittit,nisi illa de iure fuerit recusata.h.d.ibi promoueatur.i.nominetur.Ibi,& tertiæ,& poterit se excusare a quarta ꝑꝑ tertiã,a qua appellauit.Ibi,appellare,& sic non
teneat interim excusatio ipso iure,ibi,excusatione,& appłone interposita super ea.Ibi,recta rōne.hoc satis est bene statutum.Si.n.
&c.Ibi suscipiat.s.pendente appłone super tertia.Ibi,extantem i.
postea existentē.Ibi leges,q̃ volunt,ꝙ quis non subeat onus quatuor tutelarũ.Gl.op.quatuor modis.Primo op.de §.q aũt.Inst.eo.
Et rñde,vt gl.Et q̃ sit rō,ꝙ a noĩatione tutelæ nō pōt appellari, sed
a noĩationib.aliorũ plurimorũ munerum sic,vt l.1.§.si quis,s.qñ
app.sit.no.ꝑ gl.C.de temp.app.l.1.ꝑ Gui.in l.hi qui ad ciuilia,C.đ
app.& d.cam.j.eo.l.scire.in prin.Opp.gl.de l.si qs inter tres.j.eo.
Et rñde,vt in gl.Opp.ꝯ gl.ꝙ nō ipso iure,sed excusatione proposita,d.l.si quis inter tres.in prin.Sol.ibi,se excusat,qa non erat intentus alijs,hic alijs erat intentus:qa hẽat litigare in cã sup app.interposita a tertia datione tutelæ.facit ad hoc l.iã ind.iud.sol.& s.de
excu.l.ne in plures.Et ista inducunĩ † in ar.ad q.ꝯ glo q̃ est in l.edita.C.de eden.q̃ dicit,ꝙ pendente iudicio admittiĩ cumulatio actionis,si talis est secūda petitio,ꝙ lata sñia absolutoria in j.nō obst.
exceptio rei iudicatæ in alia,alias secus esset,ꝑ l.fundi.& l.fundũ.
& l.sed si an.j.de exceptioni.Nã uides hic,ꝙ lite finita super tertia
tutela,tenet uocatio ad quartã,sed ea pēdēte non.Et eadem demũ
p̃nt fieri appłone pendēte,q̃ p̃nt fieri in iudicio principali l.postq̃.
§.Impator.j.vt legatorũ noĩe caueaĩ,& no.& tene menti hoc gñale.Ray.ĩ recollectis dicit dixisse Di.ꝑꝑ qđ reprehēdit eũ,& ad istũ
tex.rñdet ꝙ ibi.j.q.erat p̃iudicialis ad aliam,qa in tertia retineĩ,ex
cusaĩ a quarta,ut hic in tex.& sic nō solēt sĩ admitti,ut d.l.sed si
añ.Secus si nullo mō prima possit facere p̃iudiciũ secūde d.l.fundi,
& d.l.fundũ,& d.l.sed si añ.Et hæc sunt verba Di.licet Rain.eũ reꝑhēdat ꝑ ea,vt ipse fateĩ in addōnib.antiqs.Et de hoc hẽs plene ꝑ
Di.eẋ.de reg.iu.c.nullus plurib.lib.6.Et redeas ad gl.& gl.op de l.
noĩationes.C.de app.& recitat gl.quæ incipit,ꝯ hanc legē quæ h.
d.No.si.unius rei esse principiũ alterius,& facit ꝓ gl.in l.inter litigantes.s.de iu.sm Iac.de Are.Et aduerte qa sup uerbo tertiæ.hẽs
quandam gl.quæ dicit,q.d.excuset me.Vides ꝙ mutat personas,
ne faciat te errare,& ideo melius diceret se,&c.Nic.de Neap.

§.Si pater. Tria onera tutelarum penes eosdē,q sunt in eadem p̃ãte,vel ipsum in p̃ãte hñtem existentia,
ab alijs tutelis excusant,nisi prima,uel earũ altera accepta fuerit
absq; uolũtate paterna.h.d.ibi,filius in p̃ãte.Ibi uexabiĩ,de quarta tutela,vel cura.ibi,patri,de cuius volũtate habuit filius,alias secus,ut j.l.ꝓx.ibi,domini.i.idest patrimonio. Ibi,nobilissimus,dic
ut s.eo.l.2.in fi.apparet quód appellat eum nobilem.

LEX V.

1 *Onus vnum impositum vni domui qualiter intelligatur.*
2 *Onus impositum vni de domo,censetur omnibus impositum.*
3 *Pater pro munere per filium suscepto,an possit conueniri ante filium.*
4 *Pater qui obligatur pro filio penes rempub.potest conueniri antequam filius.*

Tria onera. Cōtinuaĩ.ibi,sufficit.i.quo ad onus unius patrimonij excusantur.ibi,ꝓdesse.nec p̃ri,nec si
bi ibi,rescriptũ est,qa periculũ ad patrē non ptinet,sm Dyn.Glo.
1 in isto §.op.de l.prox. Sol.ut gl. Quærit gl.qualiter intelligaĩ unũ
onus impositum uni domui.Et rñde,ut in gl.& alle.pro gl.Iac.de
Are.in l.si filio,j.de leg.j.& l.j.j.de mune.& hon.Inducitur in ar.
2 ꝙ † qñ unus de domo sustinet onera,& omnes de domo vĩr sustinere l.tria onera.Gl.op.duob.mod.& quærit de duob.& Primo
opp.gl.de l.si filius.de tute.& responde,ut in gl. Item opp.gl.de l.
spadonē.§.si ciuitatis.j.eo.& responde,ut in gl.Tertio quærit gl.
& aduerte,qa est falsa:dicit ipsa,nunquid pater poterit statim cō
3 ueniri?& rñde,ut gl.Et habes ex ista gl.notare † ꝙ pater,qui conuenitur pro munere suscepto per filium,p̃t ꝯueniri antequam ip
se filius.Gl.est falsa,per l.j.C.de decu.lib.x.& qđ ibi no.Sed potes
dicere,ꝙ ibi loquitur,ubi pater tenebatur Reipublicæ,quo casu
oportet,ꝙ conueniatur ante principalem,ēt de iure antiquo,&
est spãle in patre,ut ibi no.gl.ꝙ est falsum,qa idem ē in quolibet
intercedente penes Rempub.ut l.4.in fi.de admi.re.ad ciui.perti.
& ibi gl.hic aũt loquitur vbi pater tenebatur priuato,& sic intercesserat penes priuatum,inter quæ est differentia de iure isto,ut
no.d.gl.j.de admi.rer.ad ciui.perti.l.4.& in l.filiusfa.eo.tit.& probatur in l.Moschis.j.de iure fis.licet gl.no.ꝯrium,& male in l.Imperatores.§ itē rescripserũt.j.ad munic.Sed quicquid teneas,ista
gl.remanet uera,cum hic pater non intercesserat penes Rempublicam & ideo de iure antiquo poterat conueniri tanquam fideiussor filij,qui vĩ esse continuus.l.cum filius.j.de uer.ob.ergo debet posse conueniri antequam principalis l.non recte.C.de fideiuss.Et quare aliud olim in republica,q̃ in alijs,ratio not.in d.l.j.Et
sic sm istã hẽs,† ꝙ p̃r,q obligaĩ pro filio penes Remp.non posset
4 conueniri anteq̃ filius,Ia.de Are.tenet ꝯrium in l.si seruum § an
filius.de ver.ob.& dixi in Auth.de fideiusso.§ j & vĩ gl.C.de fideiuss.l.sicut,quam gl.teneas cordi,& per hoc est falsa solutio.And.
de Pis.qui dicit,quod pater conueniebatur ex contractu filij tanquam tutor,& ideo poterat conueniri.Nic.de Neap.

LEX VI.

1 *Iudex in ambiguis eligit.*
2 *Ordo quando attendatur,& eius omissio vitiet.*
3 *Vocatus a diuersis iudicibus,ad diuersas tutelas,q̃ tutelam suscipere debeat.*
Sortibus quando locus sit.
4 *Testamenta duo quando reperiuntur ab eodem confecta,& ignoratur,quod fuerit prius,& quod posterius,neutrum valet.*
5 *Citatus ad duas tutelas pendente iudicio electionis,non p̃t ad aliam vocari.*
6 *Legatus,si duobus contulit præbendam,& nescitur cui primo fuerit cōcessa,an sit in potestate eius confirmare,quem velit.*
7 *Rescriptum principis non sumit vires,nisi a die præsentationis.*
8 *Absolutio ab excommunicatione non prodest excommunicato,nisi ad eius notitiam peruenerit.*

Si duas. Hñti duas tutelas,si duæ deferantur diuersis tpibus
prior posteriori p̃fertur.si uero insimul deferantur
erit illa delata q̃ deferens declarauit,h.d.ibi,& sic imperator.q.d.
bñ dico eũ excusari a quarta,& sic Impator,&c.& ꝑꝑ istam lr̃am

quæ sequitur,etenim,&c.Et expone,& si,ꝑ q̃uis,& hic incipit rñ-
sio Dy.& gl.ibi,Imperatoris,ↄstituentis cũ tutorẽ.Ibi,ad aliã,hoc
verũ:vbi ↄstat de ordine,si aũt nõ ↄstat,seq̃r sinaũt &c.Ibi creatus
idest,in diuersis eiusdẽ personę creationib.uel dic.s.tutorib.Et sic
intelligas in patre & filio,qui erãt in ptãte,quarũ tutelæ sibi pro
1 sant adinuicẽ.Ibi,cũ,s.creatũ.† Et no ꝙ in ambiguis iudex eligit.
Ad ꝙ facit.ĵ.de re.iu.l.in ambiguis.& de iure dotiũ.l.ĩ ambiguis.
& de in.fi.l.non puto,ſm Iac.de Are.& facit qđ no.in Spe.de leg.
§.nunc tractemus.ver.qđ si Papa.Gl.opi.duob.modis, & q̃rit de
2 vno,& inducit arg. Ad vnum opponit gl.& non soluit, † ꝙ ordo
non spectetur,ut ĵ.de so.l.nec enim.Dy.hic soluit.cuius uerba re
citabo in fi.soꝛonis.ĵ.co.l Caius.concordat soꝛo quam ponit Cy.
in d.l.nec.n.uno tm̃ membro addito.Et oĩb.soꝛonib spretis,sic di-
cas,ꝙ aut loquitur de ordine,quo ad seipsum, & tunc spectamus
ordinem,qa inordinatum nihil,&c.ut in Auth.de hære. & Fal.§.
inordinatum.Aut loqur habito respũ ad aliud & tunc distingue,
quia aut q̃ritur nunqđ ordo omissus uitiet rẽ,de qua agiṫ,& tunc
aut est ordo necessitatis , & tunc ordo omissus uitiat.l.2.§ prius.
de vul.& pup.& de hær.inst.l.si qs ita.Aut est simplex instõ ordi-
nariæ uoluntatis,& tunc non uitiat.ĵ de pecu.leg.l.qdam, & In-
stitut.de leg.§.ante hr̃des. Aut est dubium,& idem ꝙ non uitiat:
quia censetur tanq̃ simplex instõ, ut C.de test.l ambiguitates, &
l.præposteri. Aut q̃rimus,an ex ordine resultet ius,& tunc aut di
spõ legis,uel hoĩs uoluntas est certa,& ex ordine ius non resultat
neq; curamus de ordine.d.l.nec enim & d.l.qdã.& d.§.ante. & l.
cum pr̃.§.fidei tuæ.de leg.2.& sic aut est incerta,& tunc ordinẽ se
quuntur,ut l.gñaliter.§.qđ ergo.ĵ.de fideic.libe. & l.Gallus.§.j.ĵ.
de lib.& posth.de hær.inst.l.qui soluendo. d.l.cũ pr̃.§.a te.de leg.
2.& de usu.l.quoties.Modo hẽs soꝛonem oĩum,ſm Dy. Sed Dy.
ponit ista vlt.uerba.De hac soꝛone hẽs per Iac.de Are.in d.l.quo-
ties.de vsu.& Ray.in d l.nec enim.ĵ.de sol. Item op.gl.de l.si plu
3 res.ĵ.de acc.Sed † opponit ẽt de oĩb.legib.alle. in glo. & rñdet, ut
gl & ubiq; gl.dicit,ꝙ committiṫ sorti. Quod intellige,ut in d.l.1.
C.uti pos.in gl.magna.i.fi.quod est no.Quærit gl.pone quod 3.&
4.tute.est data a diuersis iudicib.q̃ dicatur preferri?Et rñdet ut gl.
qđ intellige,iurisdõnis cuius uterq; incola est , & originarius tñ
in alia.Sed si sit in una originarius tñ,& in alia incola,iue decl'o-
ne facta a iudice incolatus,incola præfertur, ut no gl.C.de inco-
lis.l.ciues lib.x.facit l.libertus.§.præferri.ĵ.ad mu.ſm Ray.& sunt
verba Dyn.Sed certe gl.ciues.ↄdicit in casu,ubi defertur a iudici-
bus, uel incolatus vel originis, qa dicit esse in electione uocati ad
munus,uel ad onus ut possit accipere qđ munus uelit, & Ol.a.di-
cit dẽre ad superiorem recurri.Et forte istud est uerũ,ut uideatur
sibi delata tutela,quæ minus onus hẽt,arg.illius gl. Non obstat l.
duo.de re iudi.quia forte ibi erat debitum id, ꝙ continebatur in
sñia iudicis ad plus condemnantis, & sic,non dr̃ per aliam sñiam
debitor liberari,& ad superiorẽ recurrimus,ar.ĵ.de reg.iu.l.id qđ
nr̃m,in fi.& arg.de interd.& releg.relegatorum. Sed hic non erat
obligatus ad aliquam tutelam ante,& ideo minus intelľr in uaca
tione muneris.Nec obstat,ꝙ põt dicere,ꝙ hic est spãle fauore pu
pillorum,ut intelligaṫ de minori tutela,qa idẽ fauor est in pupil-
lo hñte paruam tutelam,sicut in hñte magnam,quasi par rõ,&c.
s̃.de ritu nup.l.non solum.Præterea gl.in l.ciues.loquitur in mu
nere publico,qđ est introductum fauore Reipublicæ,q̃ est magis
fauorabilis,quã pupillus.arg.eius qđ no.C.đ tẽp.appel.l.j.De hoc
aliqualiter tangitur per Dy.ĵ.de leg.j.l.qui duos,in prin.Et ſm ea,
quæ dixi,non obstat l.3.in fi.de colle.illic.de qua Ray.op.& non
4 soluit,qa ſm ea,q̃ dixi concordat.Et de ista qõne no.Gui.C de sa-
cros.ecc.l.neminem.† Vltimo dicit glo. ista lex facit ad id,quod
no.C.đ edicto diui Adr.tol.l.fi §.sin autem.& qñ inueniuntur duo
testamenta,& nescitur,quod fuerit prius,uel posterius? ꝙ recurri
mus ad iudicem, & iudex confirmat quodcunque vult. Sed hoc
non est uerum,qa licet gl.in d.l.si.non firmet pedes,tñ ueritas est
ꝙ neuter,est hæres, ut in gl.& melius.ĵ.de bonorum possessione
5 ſm tab.l.j.in prin.& ibi dicã † Quero extra glo.pone,quod iudex
non eligit q̃ tutelam suscipere hẽt citatus , ubi iudex uocauit cũ
ad duas,nunquid poterit pendente isto dubio uocari ad aliã: Dic
6 ꝙ nõ ſm Iac.de Are.s̃.l.diximus.† Quærit Mart.pone,quod lega
tus concessit duob.cãdem præbendam,nec apparet cui prius, uel
posterius, an debeat esse electio legati , cui vult eam confirmare?
7 De hoc habes casum ſm eum,extra de rese c.duobus.lib.6.† Vl-
timo præstat iste tex. argu.ꝙ mandatum seu rescriptum Principis
accipiat vigorem a tempore præsentationis literarum . Facit ad
hoc.C.de lib.cau.l.iubemus. Facit l.si sponsus in prin.s̃.de do.in-
ter uir.& uxor.Facit l.qui absenti.in prin.ĵ.de acq.pos.Nec obstat
8 C.de repu.l.licet,ut no.gl.in d.l.qui absenti. Et sic præstat arg. † ꝙ
si aliquis erat excõicatus, & fuit absolutus per Papam eo absen
te,quod absolutio non prosit sibi,nisi absolutio perueniat ad no-
titiam suam.Et solet notari in d.l.qui absenti.& no.Io.Theutoni
cus.2.q.5.c.1 .Nico.de Neapo.

1 *Ercisco,idem est quod diuido.*
2 *Imperator est dominus totius orbis.*
Rex Franciæ non subest Imperatori.
3 *Ciuitates maximæ,& minores,quæ dicantur.& nu.5.*
4 *Profitentes doctrinam in qualibet ciuitate quot esse debeant.*
Statutum quod non possit accipi pro sententijs interlocutorijs , nisi decem ab vtraq; parte,an intelligatur a qualibet parte decẽ an ab oib. vna decẽ.
5 *Ciuitas metropolitana dicitur,quæ habet Archiepiscopum.*
6 *Quę differentia sit inter forum causarum, & locum iudiciorum.*
7 *Impossibile dicitur quod concedi de iure non potest.*
8 *Ciuitates maximæ concedunt immunitatem in præiudicium sui , non tamen in præiudicium publicum.*
9 *Princeps concedens immunitatem,an præiudicet sibi,an ciuitati .*
10 *Canonicus creatus a Papa in aliqua ecclesia vltra numerum in ea taxatum, an gaudeat priuilegio dictorum canonicorum.*

a **§.Grammatici.** : Grammatici,Rhetores,& Medici &
Sophistæ,a tutelis excusantur ſm mo
dum inferius designatum.ibi,Sophistæ,& dialectici.ibi,qui,s.me-
dici,ibi,munerib.q̃ sunt publica authoritate,& vtilitate, & intelli-
1 gas in persona lib.ibi,& hr̃es,dic ab ercisco † qđ est idẽ.qđ diuido.
ꝙ patet.ĵ.fam.ercis.in ru.ibi,manifestũ,vel manifestãdũ ſm Dyn.
2 ibi.n.vniuerso.No.† Principẽ Romanũ esse dñm totius orbis,& ita
testaṫ.in l.deprecatio.s̃ ad l.Rho.de iac Nec ob. C. de sum. trin.l.
cunctos.vbi vr̃ dicere,ꝙ sunt alij non subiecti,& C.de eunuchis. l.
fi.& quod ibi no.qa ibi loquiṫ de facto. Nã de facto aliquę prouin-
ciæ nõ sunt sibi subiectæ,sed de iure oẽs sibi subiectæ sunt . Et ita
dicit Pet.in d.l.cunctos,C.de sum.Tri.ꝙ credo verũ , nisi ꝑ aliqđ
tp̃s sit secuta p̃scriptio.vt dixi plene post And.de Pisis(alias Iser.)ĩ
p̃ambulis vsus feudorũ,licet ↄtrium teneant Doc.in l. ↄpetit. in fi.
C.de p̃scr.tri.ann.Præterea hoc non vr̃ verũ.Cũ.n.Frãcia ab eius
dñio sit subtracta,& Rex Franciæ sit excẽptus,vt hẽs Inst.đ pa.po
§.fi.Sed gl.ↄ no.in l hac edictali.de pace iura.fir.plene dic vt dixi ĩ
dictis p̃ambulis qõnib.& vt dixi ẽt in tit.de pat.po Inst. Credo.n.
Regem Franciæ subiectũ esse Imperio.Non ob.l.in noĩe dñi.C.đ
offi.p̃f.præt.Affri.quia illa facit pro me,vt dixi in ti.de pat.pot to-
tus mundus allegat illam l.pro illa parte,sed veritas est in ↄtriũ.Di
xi in d.ti.ibi,minores.facit ĵ.ad Orfi.l.i.& ꝙ ibi not.ibi, medicos,
qui curent pro ciuitate.ibi,totidẽ,qui doceant in ciuitate.ibi,ꝓ.s.
numero 7.medicorum,& 4.grãmaticorum:& subaudi , decet vt,
&c.& ibi declarat q̃ sunt maximæ ciuitates,& q̃ maiores,& q̃ mi-
nores,de quib.s̃.fecerat mentionẽ.ibi,tertio,s. numero qnq; me-
dicorum & trium Sophistarũ,& repetere decet,vt minores, & ci-
uitates habentes forũ cãrum,& locũ iudiciorũ dñr maiores. Habẽ
tes.n.metropolitanum dñr maximæ ciuitates , sed dñr minores q̃
carẽt istis.ibi,licet.s.ciuitates.ibi,munerib.i.in fauorem soluentiũ
munera,ꝙ redundaret in læsionem eorum,si non possent viuere.
Gl.opp.duob.modis,& q̃rit de aliquib.qõnib.Primo op.de l.cui-
cunq;,de instit.act. Et rñde,vt in gl.Scđo op.de l.parabolani.C.đ
epi.& cle.Et rñde,vt in gl.Et no.quot noĩa hñt medici.Quærit gl.
quot debeant esse in vtraq; doctrina,nũquid in grãmatica dẽant
esse quatuor,& quatuor Sophistæ,an dẽant esse quatuor in vtraq;
4 Rñdeo,ꝙ quatuor in qualibet doctrina.Notetis.ex ista gl. ar.pro
statutis in quib.cauetur,ꝙ non possit percipi pro sententijs interlo
torijs ab vtraque parte , nisi decem,an a qualibet debeat recipe-
re decẽ,an ab oĩb.vna decẽ tñ:Ista gl.p̃stat ar.ꝙ a qualibet dẽt re
cipere insolidum.Hẽtis de hoc in Auth.de iud.§. ne aũt circa hoc
labor.Facit id qđ ibi dixi post Iacobũ de Bel.&no.bñ hanc gl.De
5 inde quærit gl.q̃ dñr maximæ ciuitates?Et rñde,vt in glo.† No. ex
gl.ꝙ maximæ ciuitates vocantur Metropolitanæ, q̃ hñt Archiepi
scopum.Metropolis.n.dr̃,q̃ hẽt archiepm̃.vt patet in Authẽ. quo
oporteat ep̃os,& in Auth.de san.epi.Et ꝑ hanc gl.dãnat Ia.đ Bel.
gl.q̃ est in Auth.de defen.ciuit.§.& iudicare.dum vocat maiorẽ
ciuitatẽ Florentiam.Et ita dãnabat Cy.sequendo eum . Sed certe
illud nõ est verũ q̃tũ ad ciuitatẽ Florentiæ:quia illa habet nñ ep̃m,
& non vocat eã maximã,sed vocat eã maiorem,qđ certũ est : qa
scio,ꝙ ibi est forũ,& redditũ iudiciũ. In eo aũt qđ dicit gl. de ciuita
te Pistorij ꝙ sit minor gl.posset male dicere:qa immo non est ve-
rũ,immo maior dẽt dici:qa est forũ,& reddiṫ iudiciũ.Quærit gl.q̃
est dñia inter Rhetores,& sophistas.Et rñde,vt gl.Quærit gl. q̃ vo
6 catur ciuitas metropolitana.Et rñde,vt in gl.Quærit gl.quę est dif
ferentia inter forum causarum,& locum iudiciorum?Et rñde,vt ĩ
gl.quam teneas cordi,s.ꝙ forum dicatur,vbi cognoscitur de cau
sis criminalibus,locus aũt iudiciorum de ciuilib.Quærit glo.quali
ter est impossibile?Et rñde,vt ibi.Et no ex hac l. ꝙ impos
7 sibile dr̃ † qđ de iure fieri non põt,sed de facto sic, & ↄcordat l.fi-
8 lius,& aliæ leges allegatæ in gl.† Quærit gl.nunquid maximæ ci-
uitates possint immunitates ↄcedere vltra istum numerum in p̃iu-
dicium suum.Dicas,ꝙ sic.Præiudicat.n.sibi ↄcedenti,nõ tñ valet
in p̃iudicium publicum.ita intelligas hunc tex.facit ĵ.de iure im-
9 muni.l.hi qui certa.hẽs gl.no.C.de decu.l.vacuatis.l.10.† Quid.n.
eẽ,si Princeps ↄcessit alicui immunitatem , an præiudicabit sibi,
vel ciuitati.Dicã.ĵ.de leg.j.ab oĩb.C.de exacto.tri.l.actores.l lib.
10 10.Vltimo no.† superinducitur ad quæstionem secundum Iac.de
Are.In aliqua ecclesia erat certus numerus canonicorum taxa-
tus:Papa vero concessit in alia ecclesia præbendam vltra nume-
rum taxatum,nunquid talis gaudebit priuilegio canonicorũ? Iste
tex.optime præstat arg.ꝙ non.Nic.de Neapo.

ADDITIO.

a Grammatici.Vtrum de esse ciuitatis sit quod habeat episcopum, habetur ꝑ Ab.
& Mod.in c.v.de off.ord.per Bar.in l.1.de metrop.lib.11.

§.Et

§. Et quidem Philosophos. Vere philosophantes excusationem consequuntur a tutela, & cura. Secus si ficte, & idem in alijs priuilegijs, per quæ immunitas eis adiudicatur, vt legatione, militia, vel alio famulatu, conceditur, & ab emptione specierum sacerdotij gymnasij administratione sunt immunes, medicus vero semel approbatus poterit reprobari. h. d.

LEX XII.

1 *Medicus causa legitima subsistente reprobatur.*
2 *Archiepiscopus Capuanus redeuntes de studio doctores examinabat, & si indigni erant reprobabat.*
3 *Doctor legum minor annis vigintiquinq; deceptus, in integrũ non restituitur.*
4 *Officium legationis, qui cogantur suscipere.*
5 *Gymnasium quid sit.*
6 *Dictio, alius, quando implicet:*
7 *Imperator nondum coronatus, an possit priuilegia concedere.*
8 *Electio sola ius tribuit.*
9 *Populus Romanus, qui semel Imperatorẽ approbauit, an possit illũ reprobare.*

1 Sed & reprobari. Hæc lex continuatur ibi, reprobare medicũ. s. cã lĩma † subsistente, alias secus, vt inf. de decre. ab ordi. facien. l. qđ semel. & no. in l. vt gradatim. §. reprobari. ꝟ. de mun. & hon. ẽm Dy. Item non obst. ꝟ.
2 de decu. l. pe. in fi. & ibi no. & facit istud pro eo, quod fuit semel factum in regno per Archiepiscopum Capuanum, oẽs de istis partibus redeuntes voluit iterum examinari in ciuitate Neapolitana, & quã plures reꝓbati fuerunt, & vellet Deus ꝙ ita faceret nũc ibi constitutus. s. quod debeat esse in vnaquaq; ciuitate, & no. tex.
3 qui sequitur. Item philosophantes. Facit iste tex. ad qõnẽ q̃ † hẽs per gl. C de mun. patr. l. profess. lib. x. ubi dr̃, ꝙ doctor legũ minor 25. an. non possit petere restõ. in integrum, si est deceptus in iure qa pt sibi dici, professio, & desideriũ tuũ inter se discrepant. l. professio. C. de mu. pa. Et Doct. formant istam qõnẽ alibi, nõ tñ al-
4 legant istam gl. q̃ tñ est notabilis satis. ibi, legatos. No. ꝙ † pãle est in istis, vt nõ ꝯpellant̃ accipere legationis offm̃, ergo in ꝯrium est ius cõe, vt cõpen. l. j. & ad munic. l. j. in fi. & sic alij ꝯpellunt̃ suscipere offm̃ legationis. Facit l. munerũ. §. legati. de mun. & hon. & l 4 §. ordine. de legationib. hẽs gl. ord. in l. si qs decurio. C. de decu. Gl. in §. & philosophos. opp. uno modo de l. 2. §. qui pueros. de vac. mun. & de l. poetæ. C. de profess. & medicis. Et rñde, ut in glo. l. sed & reprobari. Gl. op. quinque modis, quærit de vna q. Opp. de §. semel. Inst. qui man. non pos. Et rñ. vt in gl. Deinde opponit de l. iudex. de re iud. rñde, vt in gl. Item op. de l. si ab arbitro. qui sat. cog. Et responde, vt in gl. Et vt melius soluas oĩa ꝯria, dic ꝙ hic fuerat cã reprobationis, ibi non, de hoc no. ꝟ. de decr. ab ord. fac. l. quod semel, & plene per Dy. extra, de regu. iu. c. qđ semel placuit, lib. 6. Op. de l. j. & 2. C. de qui. mu. lib. x. Rñde, vt in gl. Op. de l. 3. §. tamet si. de arb. Dic. vt in gl. Quærit gl. q̃o ibi mõstrant se non esse phi-
5 losophos. Et rñde, vt in gl. & ibi all. l. professio. C. de mu. pa † Quærit gl. quod est gymnasium? Et rñde, ut gl. dicit, vel expone, vt l. j. C. de na. li. & de mu. & ho. l. sponte, in prin. Cõtra hunc tex. extra gl.
6 op. ꝙ male apponatur verbũ, aliũ, † cũ de eius natura sit implicare ad præcedẽtia, vt ꝟ. de reb. dub. l. quidã relegatus. ergo implicat. ꝙ esse militem sit famulatus, qđ est falsum, vt patet ꝟ. de mil. test. l. j. Soluit gl. in l. non solum. §. q̃rit̃. ꝟ. de procu. ꝙ hæc dictio, aliũ. non implicat, qa simile hẽs, ibi, crucifixus erat Christus, & alij duo latrones, vt no. in d. §. q̃ritur. in Auth. vt defun. seu fune. in prin. ẽm
7 And. de Pisis. Ray. inducit † hũc tex. pro imp. non coronato, & nõ dicit pius, vcꝫ ꝙ priuilegium ab eo ꝯcessum valeat, & teneat, cũ dicat hic tex. ingrediens mox principatũ, &c. De hac q. habes plene per Iac. de Are. in l. bene a Zenone. C. de quad. præsc. Ray. tenet, ꝙ possit priuilegia concedere, qa hodie est deuoluta impeij electio ad munus sedis apost. extra de re iud. c. ad apñcæ. lib. 6. Ergo sicut populus Ro. olim eligit Imp. absq; aliqua confirmatione, vt ꝟ. de const. prin. l. j. ita hodie Papa non eget ꝯfirmatione. Gl. tenet ꝯriũ in d. l. bene a Zenone. Pro quo facit, ꝙ electio non tribuit ius electo, C. de iur. om. iu. l. priuatorum, nisi ĩm quo ad hoc, ut reuocari non possit electio p eligentes, vt in Auth. de coll. §. ad hæc, coll. ix. & ibi hẽs gl. & ibi dixi de hac materia. Et si uis tenere opi. Ray. potes rñdere ad ꝯria: quia ibi loqtur in dignitatib. inferiorib. vbi
8 electio † non tribuit ius quo ad oĩa. Sed hic, & in superiori vers. ex sola electione, ius tribuitur, vt patet in l. pe. in fi. C. de decu. libro x. & p ca. quæ dicam in l. ex eo. ꝟ. de mil. test. & uide in Spe. đ hac q. de rescr. præsent. §. rõne aũt. uers. item ꝙ obtentum & per Archi.
9 extra de re. iud. ad apñcæ. lib. 6. † Vltimo tex. huius l. in princ. facit pro gl. no. quam habes in vsi. feu. si de inue. inter do. & vas. lis ori. c. j. quod populus Ro. qui semel approbauit Imperatorem, posset eum reprobare, & degradare. Guil. ponit de hoc. ff. de legi. l. non ambigitur, & dixit in d. c. Nic. de Neapo.

1 *Paduanus, & de Padua, idem est dicere.*
2 *Priuilegia specialia duo in aliquo seruantur, propter magnam scientiam.*
3 *Capellani cardinalium, qui stant Auenioni, possunt retinere beneficia sua.*
4 *Scholares existentes in studio, quam immunitatem habeant.*
5 *Doctores legum, quare non excusentur, vbi non docent.*
6 *Priuilegium concessum ciuitati, quando extendatur ad castra, vel villas.*

§. Amplius. Docens grãmaticã, uel medicans in propria patria, hẽt excusationem in illa: secus si docet in patria aliena, nisi sit ualde disciplinatus, quia tũc ubiq; docentes, & extra numerum, excusationẽ ꝯsequunt̃. Idẽ in philosophãtib. in ciuitate Romana, & legũ Doctorib. siue cũ salario, siue sine salario doceant. h. d. ibi, hĩc iuxta numerum positũ ꝟ. l. px. §.
1 j. ibi, Comaneus. i. de Comana exponit gl. quã alle. dñs Signorel. alias, Bar. ꝙ † tñ est dicere Paduanus, quantum de Padua. qđ facit ꝯ id, qđ no. Iac. de Are. C. de adop. l j. De quo dixi in l. prouinciales. de ver. si. ibi, numerũ traditũ ꝟ. l. px. §. j. ibi, in aliena patria. no.
2 † ꝙ rõne magnæ sciæ seruantur in aliquo duo priuilegia spãlia. s. ꝙ hẽat priuilegia in pñia aliena, & ultra numerũ. Facit qđ no. Inst. co. §. item Romanæ. in fi. glo. ibi, patria, allegat hunc. tex. And. de
3 Pisis ꝙ capellani cardinalium, q stant Auenioni, possint retinere bñficia sua, cum quo ad clericos, Auenio cẽseatur patria cõis. ibi, hẽbunt, neq; in sua, neq; in aliena. Et vide qđ no. Inst. de excu. tut. §. item Romæ ibi, remittuntur, qui sint isti, no. Io. Mon. in proœ.
4 li. 6. † Quid in scholarib. studentib. in iure canonico? Ray. remittit ad id qđ dicit Io. Mo. ibi, an ipse notet, ego nescio. Sꝫ de hac q. hẽs gl. ord in l j. & 2. C. q æta. vel profes. qđ vsq; ad 25. an. hẽant scholares immunitatem a muneirb. personalib. Nam prout intelli̇r in gl. studium nihil operat̃, ut excusentur ad tũ tp̃s. Volo tñ te scire ꝙ Guil. C. de sacrosc. eccl. l. neminẽ, vĩ intelligere aliter illas leges, q̃ intelligat eas gl qa dicit studiũ nihil operari quo ad immunitatẽ: qđ tñ est falsum, ut plene dixi in d. l. 2. & ibi uideas. bene tñ uerum est, ꝙ scholares existentes in studijs a tutelis, uel a cura excusari non dẽnt cum istud sit munus p̃rimoniale, ut dixi plene in d. l. 2. Gl. opponit vno modo, & quærit de quatuor. Opponitur de l. medicos. C. de profes. & medicis. Solu. ut in gloss & dic plene, ut
5 no. in d. l. medicos. & ibi dixi. † Quærit gl. q̃ est rõ ꝙ legum Doct. non excusantur, ubi non docent. Et rñde, ut in glo & sic hac rõne attenta, Doctores nr̃i sunt peioris condõnis, quam medici, q pñt licite legere ubiq; , sed legum Docto. ideo non excusantur, nisi legentes in ciuitate Romana, qa nõ dñr docere verã sciam, sed adulterinam. Et sic no. ꝯ studia Lombardiæ, lquę nõ hñt priuilegia, qa in eis dr̃ doceri adulterina scia. Dicit tñ Iac. de Are. ꝙ si princeps sciuerit legi in dictis studijs, & tacuerit, ꝙ videatur tacite ꝯsensisse. l. de qb. ꝟ. de legib. & sic hodie per præscriptionẽ poterit legi in eis. Quærit gl. nũquid possit legi alibi, quam in ciuitate Romana. Rñ. & dic, ut in glo. Facit quod no. in proœ. Digest. §. hæc autẽ tria. Igitur subijcit glo. quod non possit legi extra ciuitatẽ ueterẽ Bononiæ. i. extra Aposam. Nota ex ista gl. ualde ẽm Signorel. † ꝙ
6 priuilegium concessum ciuitati, non extenditur ad villas Aposas. ꝙ tñ est quantum est in illis Bononiæ &c. Scias ꝙ Iac. de Bel. formal istam q. in Auth. quib. mod. nat. essi. sui. §. si qs igitur. & disputauit ibi ꝯrium. Alleg. pro se l. si qñ. C. de bonis vac. li. x. Alleg. ẽt ꝓ se l. i. §. cum urbẽ. de off. præfe. urb. Et pro hoc faciunt gl. no. ꝟ. de post. l. ex ea. & quod no. in d. §. si quis igitur, quæ dicunt, ꝙ consuetudo ciuitatis adstringit uillam, uel restringit, ita ꝙ collecta ciuitati imposita ad castra extenditur. Facit ẽt pro Iac. de Bel. quod not. Guil. ꝟ. de pig. act. l. si conuenerit. & ꝟ de sta. ho. l. ingenuũ & qđ no. Doc. de iu. & fac. ign. l. pe. & Ray. in l. si finita § ex hoc edicto. de dam. infec. De quib. q. dicam ꝟ. de leg. 3. l. prædijs. §. Titio. Dicebam ꝯrium in d. §. si qs igitur, arg. huius glo. Quod probabam tali rõne. Vrbs, & ciuitas idem sunt, ut ꝓbatur ex l. si quis. & l. singulorum. C. de ædi. pri. & l. præscriptio. C. de ope. pub. Sed certum est, ꝙ appõne urbis nõ continẽtur castra, uel uillæ, ut ꝟ. de penu. leg. l. nam quod liquidæ. §. fina. ergo nec appõne ciuitatis. Non obst. quod potes dicere, ꝙ in priuilegijs sit larga interpretatio. ff. de consti. prin. l. pe. quia illud est uerum, non tñ ꝯ legem. C. de inoff. test. l. si qñ. Non est enim uerisimile ꝙ uelit Imperator mutare nãm & significationem uerborum, nisi hoc exprimat p d. l. si qñ. Præterea ẽt in legatis fit plena interpretatio. ꝟ. de reg. iu. l. in testamentis, & tñ legatum factum de eo, quod est in urbe, non extenditur ad castra, ut in præalle. §. fi. ergo &c. Non ob. d. l si quando, de bo. vac. quia ibi fuerunt uerba interposita. s. integro statu donatam, &c. ergo, &c. Præterea Gui. aliter intelligit istam gl. in l si quãdo. ibi dixi. Non obst. l. 1. § cum urbẽ. de offi. præfe. vrb. quia illa non est contra. Nam ponitur copula, &: ergo uidetur innuere, & concludere, quod appellatione urbis non cõtinentur ea, quæ sunt extra ciuitatem, cũ copula, &, ponatur inter diuersa, ut C. per quas perso. nob. aeq l. fina. & no. ꝟ. de iur. & fac igno. in rubr. & habeat inducere repetitionem præcedentium, ut l. Seiæ. §. Caio. de fun. inst. & instr. leg. crederem distinguendum, quod aut diceret priuilegium Concedo ciuitati Paduanæ, & tunc extenditur ad continentia castra, & ædificia. Aut dicit concedo ciuitati, non expresso nomine proprio, & tunc ciuitas intra muros habebit priuilegium, arg. l. nam quod liquidæ. in fi.

LEX XIII.

1 *Doctor doctoratus corruptela doctorum, non dicitur doctor, & caput doctorit honoratur bireto in signum certaminis loco coronæ.*

Athletæ. Athletæ, & ꝓsides, & magistratus, dũ sunt in magistratu, a tutelis, & curis. quæ sunt munera ciuilia excusantur. h. d. usq; ad §. dat remissionem. ibi, exccutionẽ. de quib. autem athletis intelligatur, statim sequitur, id quod, & c vbi

sacris,illi tñ ſm Dyn.ibi, certaminib. & cũ aſſecuti ſunt victoriã, & gloriam, alias nõ.C.de athletis.l.j.lib.x.ſm Dy. Gl.op.duobus mod.Primo op.de l.ſiue hẽditaria.ꝭ. de neg.geſ. coniuncta.l.2.in fi.de his,qui no.infã. Et rñde ut in gl.& intellige de certaminibus ad delectationem Principis, ut patet in d.l.j. Item opp.de d.l.j.in prin. Et rñ.ut in gl. & intelligas de illis, qui certãt virtute propria, nõ corruptela aduerſarij.Et per hoc dicebam in d.l.j.ſm D.And.
1 † ꝙ electi Doctores per corruptionem Doctorum, non vñr Doctores.Iſte tex.alleg.in ar.per Iac.de Are. ꝙ caput coronatur in ſignum honoris. Quod facit ad Biretum, qđ ꝯuentuatis imponit, quod dẽt eis imponi tanq̃ vincẽtib.in certamine, qui vñr ter certaſſe.ſemel in examine priuato,ſemel in publico, & ſemel quando conuentuantur,ut dixi poſt D.And.de Piſis.in d.l.j.

1 *Tutela eſt munus publicum authoritate,ſed vtilitate priuatum.*
2 *Antiani,& alij officiales cõis, dum ſunt in offõ,nõ teneantur ſoluere gabellã.*

§.Gentium. Nõ hẽt ſummarium ibi, quo ad.i.quouſq; Gl.op.duob.mod.& q̃rit de vno. Op. Inſti.
1 e.in prin.Rñde.ut in gl.Et no. † ꝙ tutela eſt munus pub.authoritate,ſed utilitate priuatum.Facit rõ gloſſæ ad ea,q̃ dixi.ꝭ.ſo.mat. l.j.Gl.hic in uer.tutela.in uerſ.ſed ciuilẽ opp.de l.ſi.in princ.ꝟ.de mu.& ho. Rñde.ut in gl. Deinde op.de l.tutorib.§.fin.de adm.tu.
2 & rñde,ut in gl.† Vltimo iſte tex.præſtat arg.ad id,qđ no.glo.in l. honorẽ ſuſtineri.de mu.& ho.ꝙ officiales cõis dum ſunt in offõ, vt ſunt antiani ciuitatis, non teneantur ſoluere gabellã. Contrarium no gl.C.de exa trib.l.actores.lib.x.Guil.format hanc qõnẽ in l.neminem. C.de ſacroſ.eccl. Dic ꝙ onera ordinaria teneãtur ſubire,cum nemo ab illis excuſetur, extraordinaria ſubire non teneantur per l.j. C.de vac.mun. Quæ autem ſint ordinaria, plene no.C.de ſuperindi.in rub.l b.x.C de cad.tol.l.j. & in d.l.actores.

1 *Tutori pupillus expenſas facere non debet.*

§.Tutele. Summaui cũ pcedentib. Ibi,munus,quo ad vtilitatẽ principiſ.r. Ibi ptinet,accipere. Vide ꝙ eſt ꝟ. Ibi,prouinciale.i.patrimoniale.Et dr̃.prouinciale ex eo,quia prouinciales ſunt,q ſoluunt tributa de patrimonijs eorũ. Gl. op.Inſt. de his,qui ſunt ſui,uel alie.iu.§.pe.Et rñde,ut in gl Facit pro eo ꝙ dixi,tol.mat.l.i.Opp.de l.fi.ꝭ.de mu.& ho. Rñde,ut in gl. Quærit gl quõ nõ pertinet hoc onus ad impenſam Et rñde,ut in gl. Quare ro a te, uides ꝙ tutor non dẽt facere expenſam pupillo , quid ẽ
1 † nunquid pupillus debeat facere tutori expenſas, Dicas bñ. ꝙ nõ per l.paupertas.ꝟ.eo.tit. quia ſi pupillus teneatur facere expenſas tutori,non eſſet iuſta excuſatio,quod oporteat laborare tutorem pp victum ſuum. Pro hoc facit Inſt.eo.§.item propter paupertatem,& plene dixi.Inſt.de tut.in princ.

1 *Modica iniuria videtur remiſſa.*
2 *Dictio,vel,ponitur ex ꝑtiue,vel poſitiue.*
3 *Accuſatio maioris partis bonorum,an cauſet inimicitiam capitalem.*

§.Dat remiſsionem. Primo ponit rĩam, & exceptionem.Scd̃o ab exceptione inc.ut patet in litera. Et vide pro intellẽ huius.§. ea quæ no.& dixi plene,Inſt.eo.§ item ſi pp inimicitias.Glo.quærit de quinq;. Prima quærit de cuius parte prouenit hæc culpa Et rñde,ut in gl. Et idem ſentit gl.ſequens,ꝙ ſatis vr̃ equum, & ſequitur Pet.in d. §.item ſi pp.licet aliter ſentit gl.ibi. Quærit glo.eſt rõ diuerſitatis,
1 a uerſ. niſi ſm Et rñde, ut in gl.† Aduerte tñ;qa gl.diſtinguit. Aut fuit magna inimicitia,uel offenſa,uel fuit modica,quia magnam non vr̃ retinere,modicam ſic,arg.ꝟ.de adimen.leg.l.iij. in prin.&
2 in fi.& l.4.Et habes ẽt ex glo no. † ꝙ verbum,uel,ponitur exceptiue,alias ponitur expoſitiue. Quærit gl. qualiter pt teſtator facere,
3 ꝙ efficiatur debitor.Et rñde ut in glo.Deinde quæro, † pone,ꝙ teſtator accuſauerat iſtum de tali crĩe, ex quo ueniebat publicanda tertia pars bonorum,uel maior pars.nunquid dicatur iſta capitalis inimicitia ita ꝙ poſſit ſe excuſare a tutela filij? Quædam gl.dicit, ꝙ accuſatio maioris partis bonorum , non ꝯhẽt inimicitiam capitalem.Ita tenet l.iſti quidem.in fi.ꝭ.quod met.cau.Tu hẽs gl. ꝯtriam in ꝭ.ſi uero dicatur odioſus.in Auth.de teſti.col.6. & C.de reis poſt l.j.lib x.quæ ſunt uera per l.fi.C.de reuocan.dona. facit, quod no.gl.in l.ſeq.ꝭ.

1 *Qualitas teſtis attenditur tempore quo deponit.*
2 *Reciproca teſtificatio,ſi habeo quæſtionem de ſtatu cum aliquo non valet.*

§.Amplius. Ibi. uide. Et ſic ſi aliqs faceret, uel diceret ſe debitorem,uel creditorem pupilli,ad hoc vt habeat excuſationem ab onere, non propterea excuſatur, ſed demum ſi bona fide hoc facit,ſm Iac.de Are.Opp.glo.de.§.item is.
1 Inſt.eo.Et rñde,ut in gl. Deinde iſte §.facit ar.† ad q.quam not.gl. in d.ꝭ.ſi uero dicatur odioſus.in Auth.de teſtib.ꝙ ſi tpe,quo aliquis reddit teſtimonibm ꝯ me erat inimicus meus,licet tpe aperturæ non inueniat, tñ non ualet dictum,quia inſpicimus tps dati
2 teſtimonii,ſicut hic tps,quo datur tutor.Item pſtat arg. ad aliud, quod ſi habeo qõnem cum aliquo de ſtatu,ꝙ ille non poteſt reddere teſtimonium contra me,nec ego contra eum.

§.De ruſticis. Ibi,humilib. Et intelligo humilem in iſta materia,ſicut in l.humilem. C. de inceſt. nup. arg.eius quod no. Inſt.de pub iud. §.ij. cum quo concordat Inſt.de iniu.§.atrox.Gl.op duob.modis,& quærit de vna quæſtione.Op.de l.certi iuris.de iu.& de l.ij.C.de poſtula.Rñde,ut in glo. quia ille concordant Op.de ꝭ.ſiſc.Et rñde,vt in gl.Item op. de l.ſi vni.alias incipi.,Pomponius.inſ.de re iud.Gl.non ſoluit.Sed ſolue,quod ibi iudex erat literatus, licet in caſu illo iam cepta quæſtione dubitaret de facto & de iure,quod reſultaret ex illo. Secus ſi eſſet omnino illiteratus,ita loquitur l.certi iuris.hic autem loqtur in tutore,in quo non exigitur , quod ſit literatus, ſed tantum exigitur experientia factorum . Sic dicimus in Poteſtate , uel Rectore,vt not.in d.l.certi.& ſi illam non habet, bene excuſaretur . Quærit gl.nunquid in ruſtico, diſtinguemus vtrum ſit ſagax, uel non.Et reſponde, vt in gloſ.

LEX IX.

1 *Paupertas qualiter probetur.*
2 *Et quid dicatur impar oneri iniuncto remiſſiue .*

Paupertas. Ibi,impare,inopia intolerabili, vt no.C.de decur.l.ad ſubeundam.ꝭ.de mu.& ho.l.curat. ꝭ.
1 inopes,ſm Dy.Et aduerte: qa † ſm Iac.de Are.illa lex deſtruxit gl. poſitam in l.2,& l.cum de lege.de prob. Ideo dicas, & melius, ut no.in l.ſi vero.§.qui pro rei qualitate.ꝭ.qui ſatiſdare cog.Facit ad hoc ſup.de lib.ag.l.fin quia paupertas probatur p famam : qa aliter probari non poſſet,arg.ꝭ.de flu.l.j.§.fluminũ, ſm Iac.de Aret. Facit qđ no.C.mãd.l.ſi pro ea.& in Auth.de æqua do.§.illud, & plene dixi in rep.l.ſi ꝯſtante:qa hic Iac.de Are.loqtur impfecte,q̃ntũ ad intellectũ huius legis.Gl.op.vno modo , & quærit de vno. Primo op.de peric.tu.l.j.Et rñde,vt in gl.& ibi dixit gl.talẽ. ſ. ſubaudias pauperem,de quo loquitur hæc l. Facit ad hoc Inſt.de excu. tu.§.ſed & pp.Item opp.gl.de l.ſuſpectum.ꝭ. tit.j.Sol.ut in gloſ.&
2 facit Inſt.eo.§.ſed & propter paupertatem.Quærit † gl.quis dicatur impar oneri iniuncto.Et reſponde, vt in glo.

LEX X.

1 *Iuribus pluribus qui vti poteſt,vno caſſato,ex alio vocatur.*
2 *Priuilegio remoto remanet quis in iure communi .*
3 *Nepotes,non continentur appellatione filiorum .*
4 *Miles tutor filiorum commilitonis eſt.*
5 *Presbyter non compellitur eſſe tutor filiorum compresbyteri .*
6 *Presbyter vſque ad quem gradum cogatur eſſe tutor agnatorum ſuorum , remiſſiue .*

Sed & milites. Ibi,honoris, qa fuerunt ſocij in honore militiæ.Ibi,aduerſus.† No.ꝙ qui plurib.
1
2 iurib.põt vti,vno caſſato,ex alio vocatur.Item no.† ꝙ remoto priuilegio,remanet quis in iure cõi,vt inf de adul.in l.miles § ſexaginta,& l.adminiſtrantes.ꝭ.fi.& l.pp.§.fi.inf.eo. de vul.& pupil l. ſed ſi plures.§.filio.ſm Iac.de Are.facit . C. de adul.l iure mariti.& l.auxiliũ.ſup.de mi.facit l.quoties ꝟ.de reg iu.ibi,cum reliquis. ſubaudi,qui ſunt nepotes.Glo opp.uno modo, & quærit de una qõne.& inducit argu.ad vnum Opp.de l j §. idem Nummio. de quæſt.Gl.non ſoluit.Sol.ut ibi no. Ad alias l.ges.de quib.inf.opp. rñ.quia illud eſt pp delictum ſuum ex quo non dẽt conſequi præmium. Quærit gl.quæ eſt honeſta miſſio . Rñ.vt in gl. Et inducit
3 gl.in arg. † ꝙ appellatione filij non contineantur nepotes. Et eſt ratio,quia iſta lex indulget ꝯ ius,& ideo non extenduntur ,ſm Iac. de Are.ꝟ.de ver ſig.l.liberorum.De quo plene dixi ꝟ.de lib.& poſthu.l Gallus.§ inſtituens habetis quandam gl. quæ eſt ſuper uerbo,fortior.Et ideo cum dixit ex vna damnum. dicas.ſ. inducatur
4 † quia cogitur eſſe tutor filij commilitonis . Vel dicas,ex vna damnum,ſ.ex parte pupilli,& quod ſeqtur in gl. ex alia parte dicas, ſ. militis qui vitat laborem: quia non cogitur eſſe tutor niſi tñ filiorum commilitonis: & ſic, eã commilitiæ eſt fortior,q̃ cauſa mili
5 tiæ. Item tex.facit † pro eo,qđ no Gui.C.de epiſ. & cler.authenti. presbyteros,ſ. ꝙ presbyter debet eſſe tutor filiorum compresbyteri , ſed Ra. ibi ꝯ ad hoc rñ.ꝙ hic in militia ſeculari, ibi in militia ſpũali.Facit auth.gazaros.C.de hær. Nam cũ tantum excipiantur
6 agnati, vt patet in auth preſbyteros, ergo ĩ alijs ſecus.Quæro † tamen a te, vſque ad quem gradum compellantur eſſe tutores agnatorum ſuorum.Gui.in auth.presbyteros.tenet quod vſq; ad quartum gradum,diximus in Auth.de eccle.tit. & habes glo. ordinariam,Inſt.de excu.tut.§.idem,& in milite.

ADDITIO.

a Quandam gl.Alleg.ꝙ priuilegiatus non vtitur contra priuilegiatum priuilegio ſuo.de quo eſt tex etiam in l.fi.§.exceptis.C.qui po.in pi.ha.& non ſolum.§.de vno.ſupra de ritu nup.

Filius militis dimiſſi ſine ignominia,an habeat excuſationem a tutela.

§.Qui ignominioſe. Alias incipit, qui nimirum. Ibi,priuilegium.quia hñt pro non militãtib.quia ignominioſe miſſi ſunt. Ibi,filij. quia hñt priuilegium in hoc,vt alij milites eis tutores dentur,quod priuilegiũ in filijs iſtorum militantiũ ignominioſe ceſſabit, & hoc vult text. Gl.op.vno modo,& quærit de uno . Primo opp.de haec a.l.ꝭ. ſed ignominia.Sol,ut in gl. Quærit glo. nunquid filius militis dimiſſi
1 abſque ignominia habet excuſationem a tutelis.Et rñde,vt in gl. Vel dicas, quod aut filii habent patrem viuum, in cuius poteſtate ſunt, & tunc tranſit ad eos priuilegium, ut in ꝯrio,arg.C.de epiſ. & cler.l.ij.in fin. Vel dicas,quod etiam viuente patre. Aut filius recipit tutelam , patre non conſentiente , & tunc ex perſona patris non excuſatur. Aut ex voluntate paterna, & tunc pater uidebatur renunciare priuilegio ſuo ; & ſic nulla cauſa excuſat, ſecundum

et dnm Iac. de Arc. dicit ipse, ꝙ hoc debet intelligi de filiis, illorũ ignominiosè missorum, ut dixi super tex. De hoc an priuilegium patris trãseat ad filios. habes per Gul. in d. l. 2. de epi. & cle. & dixi C. de profess. & med. l. magistros. lib. x.

§. Qui olim. Ibi, dati, & filii priuatorũ. Ibi, obligabũtur si excusationem competentẽ non proponant. Gl. op uno modo de l. j. §. si autem s. eo. & respõde, ut in gl.

§. Quandoque autem. Ibi tẽpus, ad quod fuerunt assumpti: qa habent tunc excusationem perpetuam, ut dictum est. Ibi, militiæ. licet fuerit assumptus in maius tempus, uiginti anno. Quærit gl. de vno, quæ est ratio, ꝙ non habent immunitatẽ, nisi intra quinque annos. Et respõde, ut in gl. quod nõ videtur uerum: quia haberet tunc maius tempus ille, qui est absolutus intra quinque annos, q̃ ille, qui est absolutus post quinque annos intra octo, qui habet antum annum, ut in uersi. qui autem post secũdũ And. de Pisis. Et hoc si tu habes in tex. sicut ipse habuit. videlicet, ꝙ si post quinquennium anni excusationem habet.

§. Qui autem inter. Supra dictũ est de his, qui militãt extra ciuitatẽ Romanã. hic de his, qui in ciuitate Romana, eã custodiẽdo de nocte. Ibi, militauerit in toto tpe, quo fuerat electus, ſm Dy. Ibi remissionẽ etiam si compleuerit tps, ad quod fuerat assumptus, secũ iũ Dy. Ibi, uacationẽ alicuius tpis. ibi, credit, ut p hoc habeat excusationem. Ibi, legionarius, idest, qui legitime militauerit. Ibi, absolu⁹, s. cum milite, Ibi, tutor, s. alterius, qui in eadẽ regione militauit. Opp. gl. uno modo, & querit de uno. Opp. de §. planè. & respõde, ut in gl. Quærit glo. nunquid sit licitum Romæ morari ei, qui est remissus cum ignominia? Et responde, ut in glo.

1 *P ter an nanciscat curã legitimã filij puberis, sicut nãciscit tutelã ĩpuberis.*

§. Iam vero. Ibi, testantur hoc, s. quod sequitur. In uer. sed ignominia, ꝯstitutione corporalem., Ibi, tutelis. id est, a tutelis. quæ iungũtur in vrbe. Ibi, p militauit. s. finito tpe militię, ad ꝙ fuit assumptus. per, eũ pfectionẽ significat, l. 2. de adulte. §. perfecisse. & ɉ. de uerb. sig. l. vrbana familia. §. pernoctare. Gl. op. quatuor modis, & quærit de vno. Primo opp. ꝙ ĩpuberi det tutor. & ñ curator, ut ɉ. de tutel. l. j. Respõde. ut in gl. q̃ incipit, ad litẽ, & sic pubes appellat tam maior xiij. annis quã xxv. maior. arg. de cur. furio. l. pen. & ꝙ ibi no. facit infra e. l. nõ solũ. §. si libertus. & quod ibi not. Posses tamen respondere ad contrarium gl. ꝙ curator posset dari impuberi, ut supra de tu. l. solet. Opp. gl. ad uers. sed ignominia. C. de his, qui nõ imple. stipẽ. l. i. & respõde, ut in glo Opp. gl. de l. siue hæreditaria, de neg. gest. & solue, ut in gl. De hoc dicas, ut habes per Cy. supra de suspec. tu. l. decreto. & ibi infra dicam. Opp. gl. de §. qui autem. s. ea. l. Et rñde. ut in gl. q̃ incipit, hic no. uel dicas, & melius, ꝙ iste §. loquitur de eo, q fuit electus usque ad certũ tps ad militiam, & cõpleto tpe, hẽt immunitatẽ ppetuã. Quod ꝯpleuit tps, patet p uerbum, p, quod perfectionem significat, ut dixi super tex. Prima enim solu. gl. ñ procedit: quia nõ plus debet operari fictio, q̃ veritas, infra de li. & posthu. l. filio. s si cer. pet. l. si filius. Sed qui sunt absentes nõ cõsequẽtur excusationem perpetuam ante uiginti annos, ut in §. qui autẽ. ergo nec isti. Ad §. qui autem. respõdeas, ꝙ ibi in nocturnis hic in diurnis, secundum ea, que ibi ponit Dy. Vel dicas, & ueri⁹ ꝙ ibi loquitur, ubi ante tempus habuerat causariam missionẽ, hic ante tps perfecerat. Quærit gl. quare pater non est legitimus tutor istius filii emãcipati? Et responde, ut in glo. Videtur ergo ꝙ

1 gl. non firmat pedes, utrum pater † nanciscatur curam legitimam filii puberis, sicut nanciscitur tutelã impuberis. & gl. ɉ. e. l. amicissimos. §. Lucius. tenet, ꝙ nãciscatur curam legitimã. Cõtrarium tenet gl. Inst. de fid. tutela. in prin. de excusat. tutorũ. in prin. & supra de tutoribus & cur. da. ab his. l. vetri. & Inst. de cura. & illud verũ, ut tenet Pet. in tit. de fidu. tut. & dicam de hoc in d. §. Luci⁹.

§. Quæsitum. Ibi, & semel. s. tantum, ibi, quiesceẽte id est. finita. ibi, rursus, q. nasi dicat, fortificabiẽ priuilegium, ut ad nullam tutelam vocetur, ſm Iac. de Arc. Ibi. quicuerũt, id est tutelas, & administrationes deposuerũt. ibi, auxiliãtur. s. finita tutela. ibi, habuerunt, & sunt finitę. ibi, creatũ esse, si nõ administrauit, secundũ Dy. vel aliter, si administrationẽ suscepit ibi, autem, quod est dictũ in tutela ibi, emancipati. arg. ꝙ pater nõ sit tutor sui filii emancipati, ut dixi s. prox. §. & l. amicissimos. secundũ Iac. de Arc. Ille enim tex. nõ potest bene ad tutorẽ referri: quia tũc nõ esset legitimus tutor eius. Insti. de leg. pa. tu. in prin. & no. ɉ. e. l. si quis inter tres. oẽs gl. sunt expositę, nisi quia quær t de duob. Quærit glo. nunquid cõpellũtur plures simul suscipere? Et rñde, ut in gl. Secundo qũærit pone, ꝙ suscepit vnã tutelam priuati, nunquid compellitur ad aliam? Responde ut in gl.

§. Primipilarij. Ibi, mortuus. & non erat in actu, ſm Dyn. ibi, primipilari⁹. mortui post reuersionem. Opp. glo. de l. officialis. C. de episc. & cler. & responde ut in glo.

LEX XI.

Si tribunus. Ibi, permilitauerit. expone, ut s. eo. l. proxi. in prin. Glo. opponit vno modo de l. s. pro xi. Solue, ut in glo.

LEX XII.

1 *Baruerij, qui debent habere tot pro miliari, si vadunt per circuitum, vt via sit longior, tamen plus dari non debet, quàm per rectam viam.*

Non solum. Ibi, fuerunt. No. ꝙ quicunque abest causa Reipub habet annũ post reuersionem, vt ad tutelas non vocetur, vt hic, & Inst. eo. §. itẽ qui Reip. Ibi deposuerunt, quia in militia habuerunt ſm Dy. ibi debent. No. ꝙ aliquid ꝯ iungendum proficit, quod non proficit ꝯ iniunctum, vt hic. sic cꝯ, vt ɉ. eo. l. spadonem, §. j. ſm Iac. de Are. & ɉ. l. proxi. ibi,

1 rectam. No. arg. † ꝯ Barуerios, & apparitores, qui accipiunt certũ quid, pro quolibet miliari, q. si circumeant multum, & non vadant per viam rectam, ſm quod debent, ꝙ non debent hẽre salarium pro uia quam faciunt: sed pro ea, quam facere debebãt ſm Iac. de Are. facit ad hoc C. de naui e l. fi. & s. si quis caut. l. 2. § pen.

LEX XIII.

Idem Vlpianus scribit.

1 *Certa scientia prin. pis in rescripto, an sufficiat absque clausula, nõ obstante.*
2 *Monachus effectus episcopus liberatur a monachatu.*
3 *Delinquens ante clericatum, an debeat conueniri coram iudice ecclesiastico.*
4 *Doctor vocatus à principe post collectam susceptam, licitè illam retinet.*
5 *Ius principis in translatione domicilij excusat à tutela.*

§. Sunt & alij. Ibi transmigrare, tene menti istũ tex. Gl. op. duob. modis. Primo opponit de l. pe. s. de iurisd. om. iud Sol. ibi trãstulit, pprio motu, hic ex pcessione Imperatoris. Itẽ op. de l. qdã relegatus, de reb. dub. & recitat gl. vsque ad vet. idẽ sunt. nã ver. alij. hẽt implicare, vt d. l. quidã. Solue, vt in gl. qa pluribus modis põt implicare, vt in gl. Quærit gl. nunqd sit necessariũ vtrũque interuenire: & rñde, & benè. Ex isto tex. no.

1 ꝙ † si Princeps ꝯcedat aliquid ex certa scientia, licèt nõ dicat, non obstãte lege, tñ sufficit. Tu hẽs per gl. in l. fi. C. si ꝯ ius, vel vtil. pub. Habes ꝯrium C. de aquæduc. l. omnis seruitus, lib. x i. & ibi dixi.

2 Itẽ pcillat † ista lex arg ſm Gul. C. de epis. aud. l. si qui ex ꝯsensu, ꝙ si aliquis erat monachus, & fuit translatus ad dignitatẽ epalẽ, ꝙ liberet ab onere monachatus, quod est verũ in onere: secus in

3 honore, vt ɉ. ad municip. l. municeps. Item inducitur in arg. † ad qõnem quotidianã, s. ꝙ delinquens factus, clericus post delictũ, debeat ꝯueniri corã iudice ecclesiastico. Nam vides hic, ꝙ translatio facta iussu Principis excusat à tutela iam suscepta. ad hoc facit de vacat. mun. l. prætor. ibi, vel si qtis sacerdotiũ, &c. & in §. si post. & l. ijs honoribus § audis, eo. tit. & s. si quis caut. l. qui autẽ. & ɉ. eo. l. Iurisperitos, & l. spadonẽ. Facit s. de arb l. non distingue mus, §. sacerdotio. Facit ad hoc ɉ. e. l. post susceptã, & s. de lib. agn. l. siue. §. quia Plautianũ. In ꝯrium facit l. cũ quædam, s de iurisd. om. iud. & de iud. l. si quis postea, & s. eo. l. 2. in prin. & ɉ. e. l. tutor petitus. Dic ſm Dy. Aut est certũ, ꝙ ipse facit pp delictũ: & tũc nõ dẽt excusari, per l. hos accusare, in princ. ɉ. de acc. de bonis eo. l. fi. in fi. l. j. & de adult. l. si maritus §. legis Iuliæ. Aut est certũ, ꝙ non fecit ad euitandum crimen, & tunc debet excusari. Ita intelligas primò allegata. Facit, l. hos accusare, §. hoc beneficio, de accusat. Aut est dubium, & tũc aut ipse facit, postq̃ incipit inquiri ꝯ eum per inquisitionẽ, seu accusationẽ, & præsumit fecisse in fraudẽ, vt d. l. fi. de bonis eorũ Aut non erat accusatus, qñ ipse se fecit clericũ: & tunc non præsumitur fecisse in fraudẽ, d. l. fin. De hac qõne habes per Canon. in c. j. de obl. ad ratioci. & diuersę fuerũt opiniones. Io. And. tenet, ꝙ siue sit criminalis, siue ciuilis, si sit in psonam districtio, causa debeat agi coram ecclesiastico iudice. Rõ: quia etiam si ipse clericus vellet, nõ posset renunciare priuilegio suo, adeo ꝙ capiens eum non excõicetur. Si uerò sit ciuilis, vel criminalis, & districtio non sit in personam, tunc debeat agi coram sæculari. Et hoc verũ, nisi prius fuisset facta districtio in personã, quia carceratus, & postea clericus factus, qa tunc non ualeret, nec prodesset sibi aliquid, quia priuilegium clericatus prodest sibi in eũ casum, in quo reperit eũ, &c. Et istã opin. Io. And. intellexit esse

4 se verissimam. Vltimo, † allegatur iste tex. ꝙ si aliquis Doct. post susceptã collectam fuerit vocatus à Principe, ꝙ possit lecturã dimittere, & collectã retinere, & facit, quod not. per do. Rayn. C de

5 cad. tol. l. j. §. ne autẽ. Quæro, ad † quid est necessarius iussus Principis in translatione domicilij, cum quilibet possit transferre domiciliũ proprio libito, vt l. libertus, §. j. ɉ. ad munic. & l assumptio. eo. ti. Dicit Iac. de Are. ꝙ iussus Principis est necessarius, vt habeat excusationem a tutela, alioquin periculum spectat ad eum.

LEX XV.

1 *Octo dicuntur pauca.*
2 *Appellari à datio e tutela, cur non possit.*

Scire etiam oportet. Ibi autẽ, s. ꝙ non habeat necesse, puocare a datione. Ibi, tutorib differunt tñ in octo, quæ habes no. in l. de tut. & cura. da.

1 ab his Et sic no. † ꝙ octo dicuntur pauca. Dicam in l. j. §. hoc autem, ɉ. ad Syll. Ibi, auferentes, id est approbantes, ſm Dy; Glo. opponit tribus modis. Primo opp. de §. qui autem, Inst. eo. Solue, vt in glo Item opp. de l. j §. si quis, de l. nominationes, & l. veteranis.

2 Solue, vt in gl. Quæro a te, † quæ est ratio, ꝙ à datione tutelæ, vel curę nõ põt quis appellare? Oldr. reddit rõnem pulcherrimã, quę est Guil. tutores qnque sunt legitimi, & si diceremus tutores appellari

pellari posse à datione tutelę appellaretur à datione legis, quod non
pōt fieri, vt in l. antep. ff. de verb. sign. Præterea interdum tutores
sunt testamentarij, & appellatio est, quę corrigit primam sñiam,
ff. de appell. l. j. Ergo si diceremus appellari a datione, sequeretur,
ꝙ appellaretur a sententijs priuatorum. Si verò detur a iudice, est ra
tio, vt facilius ↄsulatur pupillis, quia proponeret tutor excusatio
nem coram illo, qui dedit eum tutorem, & sic facilius confirma
bitur arg. C. qui & aduersus quos, l. si Facit, quod not. in Auth. de
test. §. quia verò. Quilibet. n. affirmat, vt illud quod fecit, perficiatur.
De hac ratione Oldr. tāgit Guil. in l. hi qui ad ciuilia. C. de appel.
vbi ponit illam rōnem, quæ vr̄ dicere totū econtra, vt l. probatur
per glos. C. de temp. appell. l. j. & habes per Doct. in d. l. hi, qui. vbi
plenè dixi, & no. per Pet. Instit. eo. §. qui autem. Et licèt hæc ratio
Oldr. sit satis bona, tñ plenius dixi in d. §. qui autem. Nicolaus.

§. Multa verò.

Ibi, accedere, dicit gl. &c. Dic simile habes Inst. quib. mod. ius pat. pot. soluit.
§. preterea. Ibi, excusabitur, & excusationem proponet. prosequetur tamē intra quatuor menses numerandos a die nominatio-
nis, & cognitionis, ff. ea. l. §. quinquaginta, secundum Iac. de Are.
& Dyn. Ibi non fecerit excusationē intra quinquaginta dies. Ibi,
qui aut. in ver. cognouerit, hic facias, a. & in versic extra hos, fa-
cias, b Ibi, hos, scilicet dies datos pro quibuslibet 20. miliarib. ibi,
dati sunt. quasi dicat, non solum legitimis, & datiuis datur prædi-
ctum tempus, sed etiam testamentarijs, secundum Dyn. Quærit
gl. de vno, a quo tempore incipiant isti dies. Solue, vt in glos.

1 *Si aliquis vocatur ad aliquod onus, debet sibi denunciari.*
2 *Tutor, qui fuit confirmatus, quando possit se excusare.*

§. Oportet.

Ibi, manifestari. No. ꝙ cū aliquis vocatur ad aliquod onus, dēt sibi denūciari, vt hic, & C. de
1 decu. lib. 10. l. 2. ſm Iac. de Are. Ibi, ad domū. No. † ꝙ hic ponitur
alternatiuè, igitur sufficit alterum tm̄, s. ꝙ citetur ad domū, vel per-
sonaliter. plenè dixi de lib. agno. l. j. in princ. Gl. opp. de l. quidā rele-
gatus, de reb. dub Et rñde per gl. q̄ incipit, sic loquitur. Et ad istud ↄ-
rium rñdet in ver. extra hos. licèt istū ver. legerim in precedēti §.
dic, vt in gl. Itē ad dictū ver. extra hos, opponitur de l. Caius, ff. e. tit.
Solue, vt in gl. No. ex ista gl. ꝙ ille, qui fuit cōfirmatus, pōt se ex-
2 cusare. † Contra hoc opponitur de l. iurisperitos, ff. cod. Dic ſm
Iac. de Are. ꝙ aut fuit ↄfirmatus consentiens, & non pōt postea se
excusare: aut inuitus. & pōt, vt l. Nesennius, ff. co. ſm Iac. de Are.
intelligas gl. quæ videntur inuicem ↄdicere. s. de confir. tut. l. 2.
& l. fi. & gl. huic ↄriam habes ff. in d. l. Caius, & in d. l. Nesennius.

1 *Dictio, a, ponitur exclusiuè.*
2 *Mente seruata à verbis receditur, quando ex verbis simpliciter intellectis iniquitas resultat.*

§. Aliud.

1 Ibi, si enim. No. in ver. † Ibi a, ꝙ dictio, a, ponitur exclusiuè, vt ff. dicam. Ibi, cētum sexaginta. post-
2 pone literā, & dic rōnem esse cū sexaginta. Ibi, vult. † No. ꝙ quo-
tiescūque ex verbis simplr̄ intellectis resultat iniquitas, tūc a ver-
bis recedimus, & seruamus mentem. Ibi, veteres, dicit gl. &c. No.
istam gl. Ibi, in viam, id est in dilationē datam occasione viæ: vel
dic in via, id est pro via. ſm Dy. Glo. opp. vno modo de l. prospe-
xit. ff. qui & à quibus. Sol. hoc habet locum, qñ est scripta mens
contra verba. ibi non erat mens scripta, vt habes C. de legi. l. non
dubium. Vel solue, vt habes plenè per Doct. C. quæ sit longa con
suet. l. j. & vide quod dixi post Pet. Instit. eod. §. qui autem. Item
de dictione. a, vide, quòd not. Cyn. C. de nupt. l. à caligato.

1 *Sententia lata contra ius litigatoris, errore non expresso non valet, fauore minoris ætatis.*
2 *Sñia quando in primo iudicio fuit quæsitū de falso, an retractetur pp falsum*
3 *Sententia lata post triennium non valet ipso iure.*
4 *Restitutio concessa post quadriennium, quando non valeat ipso iure.*
5 *Statuto stante, ꝙ Potestas expediat omnes causas intra duos menses, sententia postea lata, an sit nulla.*

§. Consequens.

Ibi, ciuitatis, quę non est subiecta iurisdictioni dātis. ſm Dy. & ſm expo-
sitionē gl. q̄ est verior. Ibi, excusatus post legitimū tp̄s. Ibi, dimis-
missus, per sñiam. No. §. ita singularē, sicut est aliquis in mundo
1 in mā sua. † & dicit, ꝙ sñia lata ↄ ius litigatoris, non expresso erro
re in sñia non valet ipso iure, sed hoc est fauore min. æta. vt sta-
tim dicā. Gl. op quatuor modis, & q̄rit de vno. Primo recitat q.
quia melius recitaī hoc modo, ideo q̄ro, quaꝛ iste tutor fuit ex-
cusatus. Dic, vt in gl. Op. gl. de l. seruo inuito, §. cū p̄tor, ff. ad Treb.
& istud ↄrium respicit primā expositionem. Et rñde, vt gl. & sic
secus in alia sñia, q̄ in ista. Et rō est fauore mino. æta. & habes gl.
C. si ex fal. alle. l fi. & l. 3. C. si ex fal. instr. Itē opp. gl. de l. fi. C. de fi
de instr. Dic, ꝙ istud ↄrium respicit expositiones sequentes, vel ꝙ
2 obrepsit. Et rñde. vt glo. ista glos. est falsa, † & nullus tangit. Sentit
enim, ꝙ si disputatum est de falso in primo iudicio, ꝙ non pos-
set postea sñia retractari. Sed hoc est verū in excusatione tutoris,
& hēs gl. loquentē verius. C. si ex fal. alle. l. 2. Et dictū gl. procedit
in alijs casibus. Quod ēt intelligas, ꝙ vbi fuit de falso q̄situm, nō
posset postea sñia retractari in alijs casibus: sed de falso bene pos-
set accusare, ſm gl. C ad l. Aquil. l. ex morte. Vide quod no. C. de
adul. l adulterij, & de ordine iud. l. pen. Redeo ad gl. quæ vlterius
op. ff. de re iud. l. diuus. Sol. Aut quęris, qñ ista sentētia sit lata, &c.

tunc istā gl. intelligeret ſm id, ꝙ hēs no. in l. si p̄tor. §. Marcellus. s. de
iud. & uide, ꝙ dicā in l. seruo. §. cū p̄tor. ff. ad Treb. Item op. gl. de
l. seruo. §. cū p̄tor. ff. ad Treb. Sol. ut in gl. & no. gl. Certe dic, ꝙ huc
usque gl. fuit locuta bene, tñ non facit aliqd ad ꝓpositū, sed hoc,
ꝙ sequitur, facit ad ꝓpositū, iste tex. facit ꝓ opinione posita ī gl. C:
3 de iu. l ꝓperandum in princ. ubi tenet, ꝙ † sñia lata post trienniū
nō ualet ipso iure: q̄ gl. tenet ibi Ray. ꝑ istum tex. & s. de tu. & cur.
da. ab his. l. Scię egressæ, & intelligit illā glo. ubi apparet error ex
sñia: alias secus, ut ibi dicā. Item facit iste † tex. ſm Dyn. ꝓ eo, qđ
4 no. gl. in l. supuacuā. C. de tēp in integ. rest. videlicet, ꝙ restitutio
ↄcessa post quadrienniū, ñ ualet ipso iure, licet aliq diceret ↄriū,
tanq̄ esset lata ↄ ius litigatoris. C. quę sentē. sine appel. rescin. l. i. §.
item cū ↄ sacras. Dñi nō inuenietis istam gl. ī l. superuacuā. Item
5 pręstat arg. ꝙ si Potestas † debet ex forma statuti finire intra duos
menses causas. & si finiuerit postea, ꝙ sñia non valet ipso iure, ꝙ
no. in d. l. properādū & facit ff. iud. sol. l. 2. Perit enim instantia, &
sic dr̄ lis nō ↄtest. sed si lis nō est ↄtestata, nō pōt sequi sñia, vt C. de
sent. & interloc. om iu. l. prolatam. hē, qa arguimus de tpe ad lo-
cū, ut ff. de mili. test. l. miles. & s. si cer. pet. l. vinum. sed si aliqd per
mittitur uno tpe. vr̄ ꝓhibitū sequēti tpe, ut s. de iud. l. cū p̄tor. de sta
tulib. l. statuliberos. §. Stichū. cū ergo pmittatur iudicare intra duos
mēses, vr̄ tacite ꝓhibitū postea, & est perinde. ac si esset prohibitū
expresse, & ñ valeret sñia. ut s. de iud. l. iudiciū soluitur. ergo, &c. In
ↄrium facit C, vt oēs iud. tā ciui. q̄ mil. ī l. fi. ī fi, & de ope. no. nūc.
l. i. Quare Ray. sequēdo do. And. de Pisis sic dicit, ꝙ aut statuitur tē
pus parti, aut iudici, aut actioni. Primo casu non pōt fieri aliquid
post tp̄s. siue illud tp̄s sit certum, quātum ad numerū, ut hinc ad
duos menses: siue quantū ad terminū, ut vsq; ad litem ↄtest. ut s.
de iud. l de qua re. & l. j §. biduū. quando appel. sit, & C. de iud. l.
ꝓperādū. in prin. & de appel. auth. hodie, & C. de excep. l. si qdē.
senten. rescin. nō posse. l. peremptorias. Secundo casu, Aut statuitur
tp̄s iudici, & iurisdictioni. aut iudici tm̄. Primo casu post tēpus ñ
pōt sñia ferri, ut l. 2. §. sed si iudex. & l. si iudex. s. de iud. & de arb. l.
non distinguemus. §. ex cōpromisso. Aut est tp̄s statutū iudici, tan
tū, & tunc ēt post tp̄s sñia ferri pōt, ita intelligas casum l. fi. ut oēs
iud. tam ciuiles, ꝙ militares. &c. ut l. si de edifi. pri. In tertio casu,
& ultimo, aut ꝑfinitio tpis tm̄ respicit substātiā actionis, uel instā
tiam iudicij. Primo casu nō pōt ferri: siue duret instātia, siue non,
ut C. de do. l: fi. & de assel. l. i. & l. 2. §. fi. ne de statu defun. Secūdo
casu, pōt sñia ferri post tp̄s, unde oportebit fieri alia instantia de
nouo, cū illa perierit, ut l. 2. ff. iudi. sol. remansit tamen actio, ut ī
auth. sed cū testator. C. ad l. Fal. & in Auth. de hær. & Fal. §. illud
quoq̄. & C. de nauf. l. 2. li. xi. ſm And. de Pisis, cuius uerba ponit
hic Ray. & in d. l. fin. ut omnes iud. tam ciu. q̄ mil. Facit, qđ no.
Spec. de iud. deleg. §. restat. uer. quid si in statuto,

Iuramento an probetur casus fortuitus.
2 *Ignorantia citationis, an faciat, ne quis dicatur contumax. nu. 2.*

§. Sufficit.

Ibi, ideoq;, qa sic oportet excusationem proponere intra quinquaginta dies ſm Dy. No.
pulchrū tex. ibi iustitia, id est, quod sit iustū ex naturali iustitia cō
1 mendatum. Et sic uidetur. ꝙ nō facit ista litera ad id, ꝙ † allegatur
per quosdam, ꝙ probatio casus fortuiti fiat tm̄ ꝑ iurm̄, qa illud ñ
est verū, immo debet illud uere ꝓbari. ī s. de prob. l. in exceptioni
bus. §. i. & ff. de re mil. l. 3. §. si ad diem, & l. qui ↄmeatus, & s. si qs
cau. l. 2. §. ꝙ diximus. ſm Iac. de Are. Guil. tenet ↄriū. s. si qs cau. l.
2. §. si quis. Ray. ñ firmat hic se in aliquo. sed audiui ipsum dicē-
tem, ꝙ aut qs uolebat se pp casum fortuitū excusare ab eo, ad ꝙ
tenebatur ex ↄctu, & non pōt, habes gl. C. de fide instru. l. fi. Aut nō
tenebatur ex ↄctu, & tūc sufficit sacramentum. Dixi de hoc C. de
a nauf l. fi. lib. xi. a Facit. ꝙ dixi post Iac. de Bel. in Aut. ut nulli iud.
§. quia uero. Facit ſm Ray. quod no. Spe. de appel. §. nūc breuiter.
uer. quid ergo. & qđ no. Inn. extra de priuil. c. cum olim. & ꝑ Io.
Mo. extra de elect c. cupientes. lib. 6. & per Arch. extra de dolo &
cōt. c. j. eo li. Facit, quod no. 82 dist. c proposuisti. & 18. dist. c. pla-
2 cuit. secundum Are † No. qđ si ille, qui dicitur citatus, iurauit, qđ
citatio non peruenit ad notitiam suam, qđ debeat credi iuramē
to suo, & non debeat procedi contra eum. Et dicam de hoc ff. de
reb. eorum. l. magis puto, & istud sit satis no.

ADDITIO.

a Lib. 11. Allegatur iste tex. per Bar. in l. 2. C. de nauf. de quo uide Bar. & Doc in l. 4. §. prætor. de dam. infec.

1 *Appellans ab omnibus grauaminibus illatis, non potest prosequi, nisi illa, ad quorum impositionem non est elapsum decendium.*
2 *Præsens in iudicio respondendo in libello quando potestatur, quod non facit animo litem contestandi, iudex potest ei assignare terminum, intra quem litem contestetur, aliter contra ipsum procedetur.*
3 *Iudex si statuit terminum ad respondendum libello, & in termino reus comparens petit dilationem ad exceptiones proponendas, aliter non respondendo, condemnatur in expensis.*
4 *Litem qui contestatur saluis omnibus suis exceptionibus, non videtur exceptiones proponere.*
5 *Exceptiones proponens dilatorias, saluis alijs exceptionibus, non illæ tamen sunt saluæ nisi eas expresserit, & sic exceptio nominatim debet proponi.*

§. Scire.

Gl. non facit hic §. sed ego facio, ut melius intelligatis. Ibi, remissionis i. excusationis. secundū Cy. Ibi,

nomi-

nominare, intellige hoc intra decē dies, aliàs post illud tempus nō audiat. Ibi. nō nominauit, vide Io. Mo. extra de elec. c. quis. li. vj. & Arch. de rescr. c. cū in multis, li. vj. Ibi, continet. s. quo ad ꝓcessum non quo ad iudiciū. Gl. op. tribus modis, & quærit de uno. Primo opponit de l. rescriptū. de his, quib vt indig. & recitat glo. quæ incipit, quo ad non nominatos. & c. Et sic no. secundum intellectum
1 istū † ꝙ si aliquis appellauit ab omnib. grauaminib. illatis sibi per iudicem in aliqua causa, ꝙ non possit ꝓsequi, nisi illa grauamina ad quorum impositionem non est elapsum decendium, i. decem dies, qui dantur ad appellandum vt in auth. hodie. C. de ap. ar. huius tex. Redeo ad gl. quæ oppon. t de l. ꝯ maiores. C. de inof. testa. Sol. ut in gl. Vel dic, ꝙ ibi ēr in actore, qui plura auxilia ꝯria non pōt simul ꝓponere, vt in d. l. quod in hærede. §. eligere. de trib. ac. hic in reo, qui pōt plures excusationes ꝓponere cōtrarias simul, ſm opi. Pet. Sed op. de l. pp litem. § j eo. ti. & dic, ut ibi uo clarius.
2 Item iste tex. alleg. in arg. † ꝙ si aliquis est pñs in iudicio, & non vult cōtestari litem, sed sp cum rñdet, protestatur, ꝙ nō facit animo contestandi litem, ꝙ iudex pōt sibi tempus ꝓfinire, infra qd litē contestetur, alioquin procedit ꝯ eum tanq̃ contra contumacem, non autem habebitur lis pro contestata: quia paria sunt, nō venire, vel venire, & nihil iustum proponere, ut hic uides, & hæc fuit opi. Iaco. de Are. Guli. tenet opi. contrariam de quo habes per Cy. & gl. C. quomodo, & quando iu. auth. q semel, & dixi sup. de vent. inspic. l. j. §. ex hoc rescripto, & hoc etiā tāgit Iac. de Aret. hē
3 no. † ex isto tex. ꝙ si iudex dederit terminum reo ad respondēdū libello intra decem dies, & ipse venit intra decem dies, & non respōdet, sed petit dilationes ad exceptiones ꝓponendas, ꝙ debeat condemnari ad expensas: qa licet venerit die statuta, tamen non facit id quod sibi iussum fuit. Facit ad hoc de opt. leg. l. mancipiorum, secūdum Io. & Cy. Item allegatur † per Mar. ꝙ si aliquis fuit
4 contestatus litem saluis omnib. exceptionibus suis, ꝙ non videat propterea exceptionē proposuisse. Item præstat ar. secundum Ol.
5 † ꝙ si iudex a statuit terminū parti, intra quem debeat proponere
a exceptiones dilatorias, ipse autem vna proposita, dicit alias sibi saluis, pp hoc nō remanēt sibi saluæ, nisi expresserit eas. De hoc no. extra de excep. c. pastoralis. & de proba. c. qm̄ ꝯ falsam, secundum Old. in ver. quinquaginta. Gl. quærit de vno, quis tenetur ꝓbare, an sit verū tutorem se ignorasse, & remittit ad l. quidam decedēs, & l. sequētem. vbi habes casum, ꝙ pupillus tenetur probare, & c.

ADDITIO.

a Quod si iudex. Vide de hoc per Doct. in l. Titi & tex tores. inf. de lega. 1.

1 *Excusatio tutoris, an sit in scriptis proponenda.*
2 *Causa excusationis tutoris non delegatur.*
3 *Receptio & examinatio testium, quando committi possit.*
4 *Receptio iuramenti testium an delegetur.*
5 *Exceptio fieri etiam sine scriptis potest.*
6 *Protestatio, an sit fienda in scriptis.*
7 *Positum causa exempli trahitur ad omne simile.*
8 *Sufficit vnam de pluribus legibus allegare.*

1 **§. Oportet.** Ibi, testari. quasi dicat, † nō solum pōt proponi uiua voce, sed libello in scriptis. Et si est ar. exp̄ssum ꝙ est ī arbitrio tutoris. scd̄m Dy. Gl. simpliciter tenet. ꝙ in scriptis. Insti. de excus. tut. §. qui aūt, & ibi dixi quod illa dēt intelligi ſm istā. Ibi, tribunal, idest, iudice sedēte ꝓ tribunali: non aūt corā delegato: qa causę cognitionē reqrit, ergo delegari nō pōt, vt hic hēs p gl. in fine. Et ꝓ hic ꝓponit Dy. intelligas, ꝙ hic vult qrere legislator, nūqd excusatio dēat ꝓponi ī scriptis, uel corā testib. & dicit, ꝙ in scriptis, uel ēt sine scriptis corā testib. hoc dicit. Istud principiū exponit ſm Dy. hic, ubi q rit nūqd possint depositiōes testiū demōstrari corā uo q̃ iudice sedēte ꝓ tribunali, ita ꝙ possint subdelegari. Ibi, sub memorationib. id est testiū ꝓductionibus seu depositionib. qa in eis posite sūt excusationes, ut s. dixi. Ibi, libellos, i. scripturā, q̃ excusationē ꝑtinet. Gl. op. duob. mod. Primo
2 op. de l. nec qcq̃. §. j. de offi. ꝓcon. & lega. Sol. ut in gl. No. ex glo. † ꝙ cā, q nō est delegabilis, ut est excusatio, ut hic, in fi. gl. pōt delegari,
3 ut examinatio, & receptio testiū. † An aūt in aliis causis criminalibus, & ciuilib. possit examinatio, & receptio testiū cōmitti, dic vt in Auth. ut defun. seu. fune. §. illud. de testib §. qm̄, & §. seq. & c. & C. de fi. instr. auth. apud eloquentissimū, & s. de testi. l. 3. §. diuus, &
4 § seq. Sed q̃ro † a te, an possit delegari receptio iuramēti testiū. Tu hēs gl. no. C. de testa. l. hac ꝯsultissima, in uer. depositiones, & uide ꝙ notatur de arbi. l. non ex omnibus, & de. Arc. extra de testib. c. præsentium. lib. vj. Et circa commissionē examinationis, & receptionis testiū vide quod no. Inn. extra de re iudic. c. cum Bertoldus, & extra de test. c. cū causam. Redeo ad gl. est & aliud, & c. qd nō committi potest. Item opp. gl. de l. excusare. ꝯ. eo. & responde, ut gl. Iste tex. allegatur pro singulari in mundo, secundum And.
5 de Pisis, † ꝙ in electione rei est proponēre exceptionē in scriptis, vel sine scriptis. In hoc concordant ēt Dy & Iac. de Are. in auth. hanc autem querelam. C. de non nu. pec. Ad illum tex. rñdet, ꝙ ibi excipiēs proponebat intentionem suam, sic exceptionē per modum agendi. Volo te scire, ꝙ Iac. de Aret. format istam qōnē Insti. de excu. tu. s. nunquid exceptio dēat ꝓponi in scriptis, uel sine scriptis. Ipse ibi non soluit qōnē sꝫ nec ēt Pet. q recitat dcm̄ suū in auth. hāc aūt querelā, determinat, ut dixi superius. Tu hēs glos. formātē illam quæstionem in l. ædiles. §. item sciendum. de ædil. edi quæ tenet, ꝙ possit sine scriptis, & hoc tenet gl. ff de eden. l. j. in prin. quam tene cordi Et hoc facit, ꝙ ꝓtestatio pōt fieri sine scri
6 ptis † Circa ꝙ ſm And. de Pisis sic dicas, ꝙ Aut loqueris in actore, aut in reo. Si in actore, tūc dēt fieri in scriptis C. de anna. exc. l ut ꝑfectius. Et est rō, qa succedit in locū cāe principalis ī qua hēt necesse libellū in scriptis dare, vt in auth. offeratur C. de lit. ꝯte. Ergo subrogatū dēt esse eius naturæ, vt s. si qs cau. l. si eū. § q iniuriarū. & de nauti. fœno. l. 2. Aut ꝓtestatur in tali cā, in qua non hēret necesse agere, & tunc pōt sine scriptis, arguendo a spāli. Sunt. n. casus spāles, in qb. scriptura reqrit, vt illi q no. in l ꝯstitur, de pig. & C. de pac. l. pactū sed iste nō est de illis, ergo & c. Aut loqueris in reo, & tunc rit pōt cū scriptura, vel sine scriptura, vt hic. fallit in authen. hanc aūt qrelā. Et est rō qa ibi releuat salte in vno, s. ꝙ nō tenetur ex ꝓpria ꝯfessione, nō mirū ergo si grauat in alio, ut dēat in scriptis ꝓponere, ar. l cū qui, in princ. de iureiu. ſm And. de Pisis. Ad auth. hāc aūt qrelā. rñdeo, vt dixi superius, ꝙ ibi p modū agendi. Ibi, de his, dic circa excusationē ꝓponendā. Ibi, subiecti, & nō hēt necesse se excusare, qa ipso iure non dat Ibi, exempli gratia, no. ꝙ
7 illud † quod ꝯstituit exempli gratia, trahitur ad omne simile. Facit ad hoc, de dam infe. l. damnū, & l. damni īfecti stipula. la 2. ſm Old & facit l. j. §. ꝙ vulgo. ꝯ. de vi, & vi arm & l. actionum §. in factum, de act. & obl. & ꝯ. de cond. & dem. l. si in diem, & Institu. de
8 excep. § hæc exempli. Item no. ꝙ † sufficit. ꝙ subijciatur ūn vnum exēplū, & sic facit, ꝙ de plurib. legib. sufficit allegare vnā, ut hic, & ꝯ. ad leg. Cor de fal. l. si qs obrepserit ſm And. de Pisis. Ibi, sup positus, id est, quē ꝯstat nō esse suppositū, vel superatū, alias si dubitaret, haberet necesse ꝓponere excusationem, ut s. de iudic. l. si qs ex aliena. & si qs in ius voc. non ierit. l. 2. ſm Dyn. Ibi. incola. s. illius ciuitatis, vnde est ille, qui creauit tutorem. Quærit gl. de vna qōne, dicit. n. ipsa, Pone, ꝙ administrauit ille, qui non est datus de iure, nunquid noceat, uel quid iuris sit? Responde, vt in glos.

LEX XVI.

Libertum. Recita gl. & dic, fallit in casu, ut inf. hac ea. l. §. fi. ſm Iac. de Arc. Ibi, patroni, i. quando sunt liberi, a quorum tutela se nō pōt excusare libertus, ſm Dy. ibi nepotes, vide quod dixi, ꝯ. de lib. & posth. l. Gallus, §. quidam recte, secūdum And. de Pisis. Ibi, ordinē. igit ꝯpellit suscipere tutelam filiorum patroni, & aliorum descendētiū, nec poterit se excusare a tutela, ſm Dy. Glo. op. trib. modis. Et primo op. de l licet, §. paternos, ꝯ. de verb. sig. Solue vt in gl. dic, & est rō pp iuris præsumptionem, quæ est in l. rescripto, vnde lib. & l. nam & si parentib. sup. de inoffi. test. Item oppo. gl. de l. cum oratione. ꝯ. eo. Sol. ut in gl. Item opp. glo de l. nequaquam, ꝯ. eo. Solue vt in gl. quam vide.

§. Si plures. Opp. glō. de l. nec senatorum. C. eo. titu. Et responde, vt in gl. hanc solutionem tenet Dyn. licèt glo. aliter notet in contrariis.

LEX XVII.

Spadonem. Quærit glo. de quo spadone hic loquitur. & respond. ut in gl. & dic siue sit ex accidenti, siue naturaliter castratus.

§. Qui patri. Ibi patri, scilicet pupillorum. Ibi, excusationis, concordat. s. de testa. tu. l. ex sententia. Et intelligas, ꝙ habeat excusationem a iure communi.

§. Scire oportet. Ibi, fuerit, s. in præteritum, sed in præsenti, administratione deponit. Non obstat ver. si autem. ꝯ. eo. Ibi, liberti, i. pupilli. Ibi, curam propter dignitatē senatoriam superuenientem, ſm Dyn ibi erant senatores, alii haberet senatoris, & ita habuit gl. Si habes senatores, no. ꝙ pupilli pñt esse senatores. Op. gl. de l. athletæ, cum si. sup. eo. Sol. ut in gl. Secundo op. gl. de l. fin. C. de nup. & non soluit, Dic, ꝙ illud habet locum in matrimonio, ꝙ est indiuidua cōiunctio, secundū And. de Pisis. Ad l. tutor. respondeas ꝙ istud est speciale, vel ibi superuenit priuilegium ad impetrationem ipsius, hic vero non ad postulationem suam. Quærit glo. in ver. ordinis, nunquid intelligatur, ꝙ illi sunt alicuius dignitatis. Soluit glo & bene, ꝙ sic. Contra illam hic op. de l. in dando. & l. qui non sunt, sup. de tu. & cur. da. ab his. Sed ista intelligitur secundum illam, ut patet in d. l. & qui nō sunt, secundum And. de Pisis.

§. Neque. Ibi, rationarios, magistri autem rationales regni habent excusationem a tutela, ex eo, quód succedunt in locum senatorum, & habent administrationem, arg. sup. eo. l. athletæ. §. dat remissionem.

1 *Leges Digestorum, an fuerint factæ post aduentum Christi.*

a **§. Iam autem.** a Ibi non Iudæorum, exponit glo. i. Christianorum, & sic secundum illam expositionem † habes expresse, ꝙ leges Digestorum fuerunt factæ post
1 aduentū Christi in uirginem. Tu habes gl. ꝯriam in l. Titia. §. fin. ꝯ. de au. & ar. leg & l. j. ff. de iust. & iu. & in rub. & ibi per Guil. Dicā in d. l. Titia. §. fi. ibi, cultus ipsorum Iudæorum, ut patet ex ver. sine molestia. supra posito. licèt glo. aliter intelligat, & male, ut patet per l. generaliter. §. fin. infra de decur. Respō. ut gl. Et sic uidet ista

ADDITIO.

a Men. Cuiacius lib. 6. obseruat. c. 30.

ista gl. sentire, ꝙ hic ponatur ius nouum additum a ꝯpilatoribus non inutile. qđ non est verum, licet glo. ℑ. verum dicat, ꝙ aliud erat de iure antiquo, aliud de iure nouo, quantum in casu per glo. potius, quod tex. vr̄ dicere, sed aliter intelligitur, ut sup. dixi.

§. Ratiocinatio. Expone, vt in gl. & facit, ꝙ primo quis debeat præstare introitum, q̄ exitum. Facit ad hoc, quod dixi inf. de condi. & dem. l. quamuis. ibi, numerum, vnde sunt immunes a tutelis, secundum Dy. Tu uero dicas, ꝙ non computatur pro vna tutela, vt hic innuit tex. & bene.

Liberti. Ibi, hoc, s. ꝙ excusentur a tutelis aliorum, administratores rerum ipsorum senatorum.

1 *An magistratus possit vindicare iniuriam male iudicantis.*

§. Si ciuitatis. bi fuerit, qa dedit malos tutores, vt patet. ℑ. de excu. tut. per totum m. Ibi, tutelæ, s. per obsone. q̄ ꝯxit, qa malos tutores ꝯstiuit. Ibi sed neq; i. pdictis assimilantur his, q ob honore, & c alias aūt in aliis nō assimilant, ut pamilant his, q ob honorē, &c ... hic tet ex l. si qs tutor. s̄. de ritu nup. §. j. ꝯiūcto ver. quemadmodū. hic in prin. & cogitabis. Ibi, tutores, q appellant honorarii. l. ꝙ si forte. de sol. No. hic, ꝙ magistratus municipalis dr̄ Princeps & allegatur, † ꝙ magistratus possit uindicare iniuriam male iudicantis. Et hoc intelligitur ex tex. Et ideo dic, dicitur Princeps, vt vidistis, & Princeps potest esse iudex in propria causa, vt dixi, ℑ. de hær. insti. l. hoc Tyberius, & ℑ de his, quæ in test. delen. l. proxime, & Institu. de vul. subsit. in fi. Glo. opp. de l. tria onera, & l. 2. s̄. eo. Glo. remittit ad id quod no. ibi, & vide bene.

1 *Conductor prædij fiscalis, an excusetur a tutela.*

Qui vectigalia. Opp. de l. j. ne tutor, vel curator vectigalia cō. Sol. ut ibi. gl. dicit secus. Dic, ꝙ tutor non potest conducere vectigalia, licet qui conduxit uect. galia possit dari tutor. Per istum tex. videtur opinio falsa, quam tenet Ray. C de excusa. tutorum. l. coloni. ubi tenet, ꝙ conductor prædij. & c. † No. & dic, Aut loqueris in conductore vectigalis ciuitatis, & tunc habet locum iste §. Aut loqueris in cōductore vectigalis fiscalis, & habet locum dictum suum, vt ille excusetur: secus si conduceret prædium, vt probatur in isto tex. & d. l. coloni.

1 *Singula quandoque quæ non prosunt, nec multa iuuant.*

1 §. Quinta. No. quæ nō prosunt singula, neque vnita iuuāt. Nec ob. sup. eo. l. excusantur, & §. j. & §. pen. & l. neque natales. C. de proba. & l. rōnes, eo. ti. qa ibi loq̄r de pluribus imperfectis, quæ erant de eodē genere, & vnūquodque poterat ꝑ se sufficere, si fuisset perfectum: hic loquit̄ de plurib. imperfectis diuersi generis, & sic q̄ nō ꝓsunt singula, nec unita iuuāt. Ita intel ligatis istū § & C. q nu. tut. l. vnica. Est rō, qa in habentib symbolum facilior est transitus, l. in rem. §. item quæcūque. de rei vendi.

1 *Immunitas generalis ad quæ extendatur.*

§. Qui accepit. Glo. opponit, ꝙ debeat habere excusationem, vt l. athletæ. §. tutela. sup. eo. Solu. ut gl. Dic ad illam, ꝙ nō extendit̄ ad omn. a. sed tm̄ ad personalia. Item ad realia extraordinaria, nō ad realia ordinaria, ut patet C. de mu. patri. l. j. & ℑ. de mu. & hō. l. cui muneris, & de vac. mu.

1 l. his honorib. Et sic no. † secundum Dyn. ꝙ generalis immunitas non prodesset ei ad munus publicum authoritate, & utilitate, & personale: Item ad realia ordinaria. Respon. ad glo. quæ dicit, hic erat tantum utilitate priuatum dic, ꝙ principaliter, sed secūdario est utilitate publicum, vt d. l. athletæ §. tutela.

1 *Testificata in una causa, quando prosint in alia.*

§. Qui absolutus. Ibi, alterius, & ēt eiusdem pupilli, & adde, quod no. ℑ. de vac. mu. l. j. §. j.

1 No. in isto tex. † ꝙ quis non potest vti depositionib. factis in vna causa, & in alia. Contra quod oppo. de l. de ætate. de min. ubi lata sñia super ætate, facit ius super omnib. Sol. intelligas hunc text. in eo, quod pōt mutari cursu temporis: secus in eo quod cursu temporis mutari nō posset, puta, qa ꝓbault se. lxx. an. Certe sufficit sibi in alia cā. Ad hoc oppo. de l. is apud quem, & quod ibi no. C. de eden. Sol. Dicas, aut illud quod est probatum semel sequitur necessario verum in futurum, vel de natura, vel de præsumptione iuris, & tunc acta in una cā prosunt in alia puta, ꝓbaui ne maiorem vel ꝓbaui me dñm, & tunc hñr locum ꝯria, de arb. l. pen. de test l. fi. Si vero non sequitur, ꝙ sit verum in futurum, id ꝙ ꝓbauerit in perpetuum tūc hēt locum id, quod dicit. §. noster. & ℑ. de vac. mu. l. 2. §. j. f m Dy. in hoc ꝯcordāt oēs. Et sic hēt locum inter easdem ꝑsonas; secus si inter diuersas. & ita potes intelligere hunc §. & l. is apud quē. Facit quod no. C. de lib. cau. l. iubemus. Et uide per Cy. an acta in vna causa prosint in alia. l. si ut proponis. C. quomodo, & quando iudex. Ibi, iura, & non habebat alias exceptiones.

1 *Pauper præsumitur officium affectasse.*

§. Est autem. Ibi, remissionis, & non potest se excusare. ibi, parrimonij, i. eius pupilli. q hēt modicum pr̄imoniū, f m quosdā. Tu dicas, ꝙ tutor modicū pr̄imoniū hēbat, licet Dy. sequat̄ primā expositionem. Ibi, factus, & ꝑpa in eius administratione nō grauat. Ibi, affectasse vr̄, ita ꝙ nō pderit si

1 ibi ad excusationē. No. f m ei' intellm, ꝙ paup tutor ꝑsumitur affectasse tutelā. Et si aliqs paup inueniat i offō, ꝑsumit̄ offm̄ affectas-

a se, licet illud, qđ acquiuit. nō ꝑsumat̄ hr̄e ex officio, vt patet in l. si defunctus. C. arb. tu. De quo plene dic, vt extra de postu. pl. c. j.

ADDITIO.

a Officium affectasse. Iste tex. allegatur per gl. in l. testiū, in prin. in verb. egens. sup. de testa. in illa q. an testis propter paupertatē repellatur a testimonio, & dicendū est, quòd licet sit pauper, si tamen non est vitiosus nec mendax, admittitur, quia non tam ex facultatibus, &c. ut dicit illa glo. & text. in c. quo iure. i. distin. dicit, pauperes & diuites, vna terra supportat. i. q. j. clericus, &c. videntes. Ergo sufficit ꝙ sit uirtuosus. Facit ꝙ habetur in cap. si qui testium. de testi. Si enim habet artem, tunc clarum est, ꝙ non reputatur pauper, si exinde posset viuere. glo. est in l. si quis argentum. de dona. Paupertas. n. non est de genere malorū, sed facit homines fecundos, iuxta illud Lucani. Viuorum paupertas fuit. Et multa de inopia habentur in l. si constante. solu. matri. Vide tamen Socin. in titu. de teste. §. j. ver. itē ꝙ est pauper ubi dicit, ꝙ ex sola paupertate quis non repellitur, sed si concurrit vilitas, & paupertas, forte sic quia sunt duo vincula, quia pauper, & sic sordescit. l. quisquis. in versic. paupertate sordescant. C. ad l. Iul. maiest. & quòd habetur in cle. in plerisque de ele. & quia sit uilis, gloss. antepe. in l. ne quis. C. de dig. li. 12. dicit, ꝙ esse custodem portarum, aut liminum, & vendere sal, & cepas, & similia, est vile officium, & facit quod habetur in l. humilem. C. de incest. nup. & Bal. in c. sedes apost. de rescript.

LEX XVIII.

Si quis inter tres. Ibi, tutelas. id est, tria onera tutelarum. Ibi, in numerum trium tutelarum, vt excusetur a quarta. Quærit glo. qualiter habet iste tutelam filij sui? Et respon. bene alleg. Insti. de leg. pa. tute. & s̄. de legi. tuto. l. tutela. §. fin.

1 *Pauper cogitur et pignorib. captis recipere dotē pro filio, quē habet in ptāte.*

§. Si quis. Ver. Imperator. aliàs est lex, & ab isto ver. usque ad fi. tu habes. sup. de suspe. tut. l. fina. de verbo ad verbū, & iō ibi, dicit glo. ꝙ fuit vitio scriptoris, & sic dicere potes hic. Ibi, perseuerauerit, ergo pr̄ faciebat hoc dolose, quia forte pupilli nō inueniebant aliū idoneum, & sic non est contra. l. 2. inf. ad muni. alias nō pcederet. qđ hic dr̄, vt plene dixi s̄. sol. matr. l. si cū dotē. §. transgrediamur. Facit in ar. iste §. † ad q. quam dixi tibi, ꝙ

1 pater cogatur recipere dotem pro filio, quē hēt in potestate. De hoc ēt habes per Dy. s̄. de suspec. tut. l. fin. plene dixi in §. transgrediamur. In tex. ibi compellantur captis pignorib. vel mulcta indicta, secundum Dy. & Gul. Quærit glo. qualiter debent compelli? Responde, vt glo. in §. ait prætor. uide glo. & quod ibi no.

LEX XIX.

1 *Præbendam in ecclesia habens, tenetur sust. nere onera ecclesiæ.*

2 *Tutor datus inutiliter, qui permisit se confirmari, non potest se excusare.*

Caius. Ibi, excusare, hoc quod ponit hic Dyn. habes per glo. de verbo ad uerbum, & uide qđ no. in l. libertū. s̄. eod.

1 & qđ tenet ibi gl. † qđ vbi hēt aliquis præbendam in aliqua ecclesia, tenet̄ sustinere onera ecclesiæ illius, in qua præbendam habet, Ibi, uocatur. s. tanq̄ curator, Ibi, confirmatus, idest cum de eo con firmando tractatur. ita ponit gl. in l. Nesennius. inf. eo. Opp. glo. de l. libertus. C. eo. Solue, ut gl. item opp. de l. spadonem. §. j. s̄. eo. dēt

2 allegari l. scire oportet. §. j. Solue, ut gl. No. † ꝙ si tutor, uel curator datus inutiliter permisit se ꝯfirmari, ꝙ postea nō pōt se excusare, quod ꝯcordat glo. ℑ. eo. l. Nesennius. Contrarium no. gl. in d. l. scire oportet. §. j. s̄. eo. & ibi optime dixi. ideo vide ibi.

LEX XX.

1 *Dictio, prope, denotat internallum per sex menses.*

2 *Et quando quis dicatur proximus pubertati.*

1 Non tantum. Ibi. nam & si verum est, quod dixit s̄. ilge nere, nūc dicit in specie. Ibi prope, no. † ꝙ dictio, ꝑpe, denotat interuallum sex mensium. Facit l. properādū. §. & si quidē. C. de iud. & per hoc Gul. de Cu. s̄. de iureiu. l. q iurasse. in prin reprobat gl. alibi positā, s. in l. j. i fi. de noua & de reg. iu. l. pupillū. & Inst. de obl. q̄ ex delic. in §. pen. & de inu. stip. §. sed qđ

2 dicimus. † quæ dn̄t, ꝙ ꝑximus pubertati dr̄ ille, qui est in x. ann. cū dimidio. Nā uides, ꝙ deberet dici in masculo, ꝙ proximus pubertati dr̄ ille, qui est in decimo tertio anno, cum dimidio, in fœmina' quæ est in xj. cum dimidio. Dy. ēt sequitur opi Guil. in l. j. in fi. ℑ. de noua. Ego sustineo gl. ex eo, quia glo. ꝯsiderauit tp̄s quo pupillus est doli capax. ad hoc, ꝙ possit obligari ex contractibus, & delictis, in l. nr̄a cōsiderauit quo ad finiendā tutelam. Facit in Authen. ut exac. instan. do. §. fi. Alij ēt saluant gl. tn̄ ēt ad istud, quod dicit tex. ꝙ non tollit quin possit dici ꝑximus pubertati, ut ille, q est in x. anno, cū dimidio, s. vsque ad xiiij. semper dicatur ꝑximus pubertati. Quod enim plus is est, utiq; tanti est, ut in l. pen. de in litē iur. & sic denotat accidentiā facti, & non ministerium iuris, & opi. Gul. probatur extra de despon. impu. c. continebatur, & dixi in d. §. fi. ibi dum dicit, cogitur prope pubertatem.

1 *Immunitas aliquando conceditur propter nobilitatem.*

2 *Priuilegiū cōcessum castro, an videatur cōcessū villis sibi subiectis, remissiue.*

a Iliensibus. Ibi nobilitatem. not. † ꝙ aliquādo propter no-

1 bilitatē cōceditur immunitas, ut hic. Ibi Romane: quia forte descenderunt a Romanis, vel alijs, a quib. Romani &c. Et facit quod no. Ray. C. de iure dot. l. etiam. De quo dicam

2 infra de leg. 3. l. prædijs. §. Titio. Sed nunquid si est concessum † priuilegium castro, videatur concessum uillis subiectis dic, vt dicam in d. §. Titio. Opp. glo. de l. j. in fi. ad mun. Sol. ut in glo.

ADDITIO.

a Men. Cuiacius lib. 10. obseruat. cap. 5.

Facul-

1 *Facultatibus auctis non tenet priuilegium paupertatis.*

§. Eos. Ibi, in corporibus.i. approbatis. Ibi, immunitatē, a muneribus quæ sunt publica authoritate, & utilitate, & in hoc differt a ver. circa. Ibi, extraneorū, idest eorū, qui non sunt de
1 corpore fabrorum. Ibi, adauctæ. No. † quod priuilegiū paupertatis nō tenet, adauctis facultatibus. Facit pro hoc infra de vac. mu. l. his honoribus. §. auctis, & de iure īmunita. l. semper. §. negotiatores. & C. arb. tute. l. si defunct⁹, & infra de mun. & hon. l. cura. secūdū Iac. de Arc ibi fuerint, & negotiatio nō est aucta, alias excusaretur, vt l. semper. §. pe. infra de iu. immu. Sol. vt in gl. Itē gl. op. de l. semper. §. negotiatores, & § pen. Solu. ut gl. & ita dicit super text. Item op. de l spadonē. §. qui accepit. supra eo. Sol. ut ibi, quia tutela est munus publicum authoritate, vt ibi notatur.

§. Non omnia. Inuenit in pœnalib. quæ sunt publica autho. & vtilitate. Ibi, priuilegiū. i. durante administratione concessum fuit priuilegium per habentem potestatem. Gl. op. de l semper. §. negotiatores. Solu. vt in gl.

* §. Is qui. Gl. quærit, quis dicaē fungi ædilitate, & respon. vt gl. Simile ꝟ. de ɔpē. l. ideo, & facit Ꞁ. eo. l. mensores.

A D D I T I O.

* Men. Brisonius lib. 3. select. ar. cap. 10.

§. Sanè. Ibi vacare autem. i. excusationē habere. Ibi, cos. i. habentes honores. Ibi, tutelæ nouæ, id est, non veteris, f̄m Dy. Ibi, vacare. i. excusationē habeant. Ibi, notū est. i. simil. honor iungitur, propter quē nō impediaē tutelæ administratio, aliàs bene excusaretur. l. spadonē § si autem supra eo. & l. propter magistratus, & ibi no. Gl. op. de l. spadonē, §. scire, Ꞁ. eo. Solue, vt in gl.

§. Domini. Ibi, nautium, id est, nauigantiū pro vtilitate publica, secundum Dy. Gl. opp. de l. hi qui. de vaca mu. Solue, vt in glo.

§. Inquilini. Ibi, a tutelis, s. extraneorum. Et ut intelligas glo. expone uno modo, inquilini, i. aduenæ, morantes in castris non sunt ponēdi ad tutelas eorū, qui nō sunt de eo. castro, ubi habitāt, vel dic, qd̄ inquilini castrorum sunt hi, q erant deputati ab Imperat. ad tutelam alicuius castri, hi benè impediuntur suscipere tutelam illorum, qui nō sunt de illo loco, ad hoc, ut non impediantur ad custodiā, seu curam castri sibi deputatam, & assignatam: licèt glo. hanc reprobet.

L E X XXI.

1 *Mulier potest abesse causa reipublicæ, item pupillus.*
2 *Causa sapit naturam sui causantis.*
3 *Filij amissi in bello, quam excusationem præstent patri.*
4 *Statutum, quod equi mortui in bello emendentur a communi, quod non habeat locum in vulneratis, & postea in domo mortuis.*

1 Bello amissi. Ista lex facit ad pulcherrimám qōnē, vt statim dicam. Ibi, sexus. No. † ꝙ mulier pt̄ abesse causa Reipublicæ, idem in pupillo, pp verbum, vel ætatē, qd̄ statim sequiē. Facit ad hoc l. postliminiū, in fi. Ꞁ. de ca. Ibi, uel fuerunt in acie interēpti, non aūt hi, qui percussi fuerūt in acie, & in
2 domo mortui fuerunt. Ex quo no. † ꝙ cā causata sapit naturā sui causātis. Facit Ꞁ. de fun. instr. l. si In ɔ̄riū facit de aduoca. diuers. iu di. l. fori. Sed pōt rñ. ad istū tex. ꝙ sit speciale fauore pupillorū, vt statī dicā in q. extra gl. Quærit gl. nunqd habeat locū in filijs in po
3 testate, an in emancipatis? Rñ. vt in gl. Quærit † gl. tu vides hic, ꝙ amissi in bello prosunt patri ad excusationē, sed nūqd ꝓsunt, quo ad alia. Et rñ. & bene, ꝙ sic. Subijcit gl. itē prosunt mulieri quo ad hoc, ut possit adoptare, & alle. Insti. de adop. §. fœminæ. Ista lex in
4 ducitur † ad qōnē vulgarē statutū est Bononiæ, ꝙ equi mortui in bello debeāt emēdari stipēdiarijs ɔtingit, ꝙ equus stipendiarij est vulnerat⁹ in bello, & postea mortuus in domo. Certè nō dēt emēdari. Oportet enī, ꝙ sit mortuus in acie, ad hoc, vt ꝓsequaē priuilegiū. In ɔ̄riū facit Ꞁ. de incē. rui nau. l. j. §. ex incēdio, & de dā. infec. l. dāni. §. Sabini, & ꝟ. ad l. Aquil. l. huic scripturæ, & l. q occidit, §. in hac quoq; actio. & l. ita. & l. inde Neratius, in fi. cū si. & hoc vr̄ verū de iure. Sed qa statuta ciuitatis nō recipiūt interpretationē, dici posset, ꝙ nō debeāt emendari. Nā nō est de ꝓpria significatione vocabuli, ut illud censeaē amissum, ꝗd occasione alicuius rei est amissum, & hanc partē hic secutus fuit Dom. Dyn. Vber. de Bobio tenuit ɔ̄rium ꝓ quodā dño de Sabaudia, q erat tūc Pẽs huius ciuitatis, per iura pallegata. Ad l. istam posset rñ. ꝙ hic tractaē de priuilegio, in ɔ̄rijs agiē de iure cōi, qd̄ forti⁹ est, ꝗ spāle ius, & iō magis extēdiē, ut in Auth. de nō alie. § qa vero uerisimile, & ad Velle. l. antiquæ, vel dicit, ꝙ hic ꝗ ductū est vnū spāle. s. ꝙ amissus ī bello intelligaē uiuere, ergo nō p̄t induci aliud, ut cēseanē amissi, qui sūt pcussi, & ī domo mortui, ut ꝟ. d̄ iu. dot. l. cū post. §. gener. & Ꞁ. d̄ ɔd. & dem. l. Titio. §. Titio gño. & C. de do. ꝓmis. l. j. Quæ trāsiones nō placēt mihi, qa idē inuenit ī qōne nr̄a, qa nō dēt ei emendari equus de iure cōi: sed tm̄ ex forma statuti. Rñ. ad istū tex. f̄m An. d Pisis, s. ꝙ hic spāle fauore pupillorū, vt hēant pñes, q sint tutores eorū. Facit Ꞁ. de no. ope. nū. l. nā Reipub. interest. Et hāc opin. tenet hic Ray. & hāc seqē Dy. in d. §. ex icēdio. licèt hic alr̄, & eā seqē. C. de silētiarijs. l. fi. lib. xij. & ibi dixi. De hoc d xi, Insti. d excu. tu. §. sed si in bello.

L E X XXII.

Illud. Ibi usitatissimū. No. ꝙ arguimus ex consuetudine. Facit inf. de spon. l. 2. Ibi his. subaudi tutorib. & curatorib.

L E X XXIII.

Si pupillus. Ibi, patruus deniq; tutor legitimus. Ibi, eo. s. suspecto, secūdum Dy. Ibi, a tutela. Et rō est inf. l proxi. in prin. Ibi, ita. i. eo ut suspecto remoto. Ibi, expendere, cū authoritate alterius creati de nouo.

L E X XXIIII.

1 *Spoliatus omnibus bonis, sicut non potest accusari, nisi bonis restitutis, ita spoliatus maiori parte bonorum.*

Propter. Ibi, litem, quæ erat anteꝗ̄ dareē tutor, inter ipsum & pupillū. Ibi, parte eorū. facit, pro eo, quod dr̄ eX
1 de restit. spol c. frequens. lib. 6 scilicet. ꝙ † sicut spoliatus oībus bonis non pōt accusari anteꝗ̄ restituatur, ita si sit spoliatus maiori parte bonorū. Et uide, quod no. Io. Mona. in d. c. frequēs, & de ele. c. j. & in Auth. vt hi qui ob. § sed & si quis. qui est positus C q da. tu. pos. auth. minoris. Et respondc, ut gl. Dic, ꝙ opin. Azo. hic tenet Dy & hanc sequitur Ray. licèt gl. non bene firmet pedes, in auth. minoris, & hoc tenuit in ista q. quam disputauit Bononiæ, quia §. sed & si quis, in Auth. ut hi, qui ob. non imponit aliam pœnam, nisi, ut pdat debitum. Ad hoc ēt facit l. ea quidem. C. si ma. ita sue. Alij tenent opin. Hug. & glo. in l. pr̄. ꝟ. de pcu. quam sequitur Iac. de Bel. in d. auth. minoris, & in d. §. sed & si quis, vt ibi dixi, in ver. neq; tutor remanebit, & c. Et hāc seqē Iac. de Arc. ꝗ vr̄ uera per istū tex. Quærit glo. quid in quæstione statuti? Respon. ut in glo.

2 *Delegatus inter clericos non potest trahere clericos ultra duas dietas extra prouinciam, secus in prouincia.*
2 *Iudex an possit dare tutorem etiam rebus extra suam prouinciam existentibus.*
3 *Iudex quod possit ferre sententiam etiam de rebus alibi existentibus.*

§. Qui se. Ibi, de quibusdam propositus. Ibi, intra tēpora, s. 50. dierum, a tempore cognitionis, & cōfirmationis computandorum, ut ꝟ eo. l. scire oportet, §. quinquaginta. secus si vltra tpa, & hoc tollit ɔ̄rium Glo. ɔ̄ hoc oppo de l. scire, sup. eo. Sol. ut in glo. Secunda solutio est uerior. Item opp. de l. sed & si susceperit. ꝟ. de iudi. Sol. ut gl. & benè. Sequitur, §. licèt Ibi, datus, intelligatur in dubio. Ibi prouincia tunc enim non excusatur, licēt sit ultra centesimum miliare. Et per hoc determinat Iaco. de
1 Arc. in c. statutum. extra de rescrip. li. 6. qui † dicit, ꝙ v i. iudex est delegatus inter clericos, ꝙ non possit trahere clericos ultra duas dietas. Et debet istud intelligi extra prouinciam, in qua est delegatus. Nam intra prouinciam poterit etiam ul tra duas dietas trahi, ut hic & ibi, & ideo verius solue, & dic, ꝙ redit ad princ. §. non autē refert se ad proximam expositionē. Ibi, illarum, quarum admi nistratione facta est excusatio, f̄m And. de Pisis. Ibi, citis. s. illius ꝓ
2 uinciæ, ubi sunt bona, secundum Dy. Ibi datur. s. alius tutor. † Glo. opp. de l. non solum, §. & qui testamento ꝟ. eo. Solue, ut glo & vr̄ notare ibi totum econtra, quam hic: videlicet, ꝙ hic in simpliciter dato distinguat, utrū fuit datus a testatore, vel a iudice, ut primo casu habeat necesse se excusare: secundo casu nō, nisi fuit datus ab Imperatore, uel eius iussu, licèt non expressè determinetur patrimonium, ad quod datur tantum in ea prouincia, unde est, tunc enim nō haberet necesse se excusare, & ita loquitur ɔ̄rium. Facit, quod no. ꝟ. de tu. l. qui habet. Pro ista glo. est de testam tute. l. certarum, & l. seq. Et si teneres illam glo. tunc non facit ad id, qd̄ no. hic Iac. de Arc qui istam gl sequendo supplet ad gl. ꝙ intelligi
3 tur in iudice originis, uel domicilij. Et facit pro glo. † ꝙ iudex pōt ferre sniam, etiam de reb. alibi existentib. ut de interro. act. l fin. de præscr. lōgi temp. l. fi. Item quia, ex quo committitur alicui persona, & res etiam debet cōmitti. C. ne fideius. dot. dēn l. 2. & de pac. cōuentis tam super do. l. fin In contrarium facit supra de tuto. & cur. dat. ab his. l. pupillo. & Ꞁ. eo l iurisperitos, §. cum oriundus. de bo. auth. iud. possiden. l. cum unus. §. is qui. Inducitur etiam quod no. in d. l. non solum. §. & qui testamento. ꝟ. cod. vt dixi. Intelligit tamen Iac. de Arc. ꝙ non facit mentionem patrimonij. ut hic patet in tex. & glo. Sed ubi fecisset mentionem patrimonij, tunc esset secus, ut in ɔ̄rio alega. Et ita etiam posses distinguere gl. quæ est in d. §. & qui testamento, ab ista l. Hanc ēt sequitur Ray. qui dicit esse valde uo. Ad primum tamen satis obstat l. magis puto. §. illud. Ꞁ. de reb. eo. sed potest responderi, ꝙ ibi loquitur in decreto inter posito super re, & potest fieri, sicut potest fieri sententia pro rebus existentib. alibi, ut d. §. is qui. & ibi no. sed tutor non uidetur posse dari pro rebus alibi existentibus, quia quando iudex det decretū administrationis, tutor uidetur contrahere quandam actionem administrationis, ꝙ non potest iudex in alia prouincia, ut d §. is qui. Vel dic, ꝙ ibi non exprimitur, ꝙ prætor dederit omni tutorem rebus Italicis, & prouincialibus: sed utrūque fortè iudex dederit, sicut fuit in d. § cum oriundus, secundum And. de Pisis Glo. opp. Inst. eo. tit. §. datus, & Insti. qui. da. tuto. poss. §. certè. Solu. ut in glo. Item opp. de l. cum iure. C. qui pet. tut. & Insti. de curato. §. interdum. Solue, vt glos. vel dic speciale, ut in glos. in l. propter. Dic, ut ibi no. in rub.

L E X XXV.

Geometræ. A tutela, seu cura, terræ mensores excusationem non habēt, sed secus ī ꝓcuratore Principis, durante eius officio est seruandū. h. d. Ibi, Geometræ. i. mensuratores, f̄m Dy. Idē est in eis, qui docent astrologiā, & musicam, &

& arithmeticam, vt no. gl. Insti.co.§. itē Romæ. In Doctore legū, dic vt ibi no.s̄.co.l.sed & reprobari.§.fin.ibi Geometræ, dicit gl.ut fuit Baldonius, qui fuit magnus in illa arte.

LEX XXVI.

Propter. Ibi, respondi, subaudi, quia offm̄ eorum non hēbat impedire administrationem tutelæ, f m Dy. Gl.op. de l.athletæ.s̄.eo.Solue, vt gl. Item opp. de l.2.§.si quis municipales, s̄.si quis caut. Gl.non soluit. Sed dic, q ibi excusatur a priuato onere hic verò non excusatur a publico onere pupillorum fauore. Vel dic, q ibi erat iusta causa impedimenti, hic non est iusta causa administrationis recusandæ, quia nihilominus potest administrare, secūdum And. de Pisis. Vel dic q illud ibi, vt excusetur a pena, hic non e cusatur a tutela, secundum Dy.

§. Si in castris. Ibi, ab eo.s.ab alio nō suo iudice. Ibi excusationem. dic, q impropriè dicit excusationem, quia ipso iure non tenet, f m Iac.de Are.& Dy. Item oppo. de l.non tm̄,§.fi.s̄.e.Solue, vt gl. Scdo opp. de §.idem & in milite. Inst. eo.Sol.vt gl.ibi.§.pe. Dic tu, q non valeat datio, vt hic sentit gl.i fi. si intelligas in milite, dum esset in actu militiæ. l.an administrario ne.C.de legi.& l.militiæ, C.qui dar.tut.poss. Non ob.l.sed.& milites, s̄.eo.q a ibi loquitur in veteranis & sic milites non essent tutores filiorū cōmilitonis sui, licèt gl.aliter sentiat. & malè in principio siti, f m Iac.de Are. Et ita intelligit gl. istum §.& dictū,§.idē, & in milite, s. q loquatur tn milite existente in actu militiæ.

LEX XXVII.

1 *Fideicommissarius præstans libertatem succedit liberto.*

Nequaquam. Gl.opp.de l.libertum, s̄.e.Solue, vt in gl. Quærit gl. quare dicit, fere, & solue, vt ibi.l.is quoque.s̄.de in ius voc.& statim sequitur in gl.seq. Quærit seq.gl.nunquid iste, qui præstat fideicommissariā libertatem, succe
1 dat liberto. Gl. respondet q sic. Et no. ex ista gl. q ille, qui præstitit fideicommissariam libertatem, succedit liberto. Pro hoc habes tex.j̄.de suis.& legi.l.intestato,§.i.licet gl.no.ɔ̄trium,& malè. s̄. de tuto.& cur.da.ab his.l.libertus.& l.pupillo.§.fin.in glo.ma.sed illæ glo.possunt habere bonum respectum, vt ibi dicam, & seruiunt se ad alia iura patro.non ad successionem, vt ibi dicam.

LEX XXVIII.

1 *Legitimatio, an fieri possit per procuratorem.*

a **Excusare.** Gl.ponit casum sex modis. teneas f m lect.q̄ sequitur Dy. Ibi, libellos.i.iudices delegatos q.d. q cognitio excusationis non possit delegari f m Dy. posses etiā sequi primā lect. f m Ray. ad primam lect.op. vno mō, & ad sextam duob.mod.& p sc̄da lect.q̄ expediui in casu,& in tex.facit, qđ no. j̄.de re.iu.l.oīa quæcunq;. Et hanc ēr lect. sequit̄ glo.s̄.e.l.scire,§. oportet.in ver.tribunali.i fi. Venio ad tertiā lect. quā recita vt glo. & alle.l.Paulus. Et hāc tertiā lect. tenet gl.C.de p̄d. min. l.minorū. Contra quā op.gl.de l.ita aūt.§ gessisse, s̄.de adm tut. Gl.nō soluit. Ray.dicit, q pp illud ɔ̄trium debemus hāc tertiā lect. dimittere, & si vis eā tenere, potes dicere, q illud est gn̄ale, istud sp̄ale, fauore pupillorū, f m And.de Pisis. Præterea q p aliū facit, nō vere vr̄ facere p seipsum, sed interpretatiuè, vt no. in l.1.§.deiecisse.de vi,& vi ar. Et licèt Ray.dicat, q ad istam tertiam lect. debes iungere verba gl. ibi p gn̄alem,&c. alias non intelligere gl. Dic q ista est 6. lec. & nō hēs eā necesse iungere cum gl. ista, & tenendo istā tertiam lect. la-
1 cit ad qōnem, q̄ habes ibi no. p Cy. s. Quidam misit procuratorē ad Imperatorem Fede. p legitimando filio suo naturali. nunquid valeat illa talis legitimatio: ille tex. facit, q non. Facit ad hoc s̄. de adoptio.l.post mortē,§.fi.& l.seq.& C.de his, q ven.æta. impetra. l.2.in ɔ̄trium facit j̄.de manumi.vind.l.et.§.absens. Et pōt dici, f m cū, q ex ista gn̄ali, quæ est in l.1.§.vsus.de pc. q possit fieri p procuratorē. Nam edictum de procuratoribus est prohibitorium, vt d.§. vsus. Sed istud non vr̄ esse phibitum. ergo &c. f m Cy. Et hanc qōnē habes p Ray. in d.l.2. qui sentit idē qđ Cyn per rōnes suas. licet dicat Iac.But. tenere ɔ̄trium, p d.l.post mortem,& l.seq. Ad quas rationes rn̄. Ray. q ibi loquitur in actu in quo requiritur pbatio ætatis, quæ non pōt fieri, nisi p aspectū. l.minor 25.ann. adito præside, ex aspectu. s̄.de min. hic in alio actu. Ista solu. est falsa, q a pōt pbari ætas per testes,& instrumenta. Vidisti s̄.e.l.2.in prin.& quod ibi dixi. Dictum tn̄ suum crederem verum: s. q legitimatio possit fieri p procuratorem. Nam legitimatio t per matrimonium. Auth. de i cest.nup.§.dubitatum.& matrimonium pōt fieri p procuratorē. l. mulierem, s̄.de ritu nup. ergo &c. Ad l. post mortem. responde, q ibi loquitur in actu adoptionis, per quem efficitur filius ille, qui est in totum alienus,& sic lex disponit ibi circa substantiam: quæstio nostra loquitur in legitimatione, in qua addnur qualitas, quia de filio illegitimo efficitur legitimus, quod facilius lex concedit, arg. eius, quod no. in Auth. vt liceat matri.& auiæ,§.ad hoc aūt, & ibi glo. pulcherrima & notanda quæ illud probat. Et facit, q not. j̄.de lega.1.l.talis scriptura, in fi. Contra quartam lect. opp. gl. de l. scire. oportet.s̄.eo. Et solue vt gl. Contra sextam lecturam gl. opp. de l.si duo.s̄.de administ.tut. Dic istud contrarium, non tangit primam lect. nec secundam, sed propter istud Ray. reprehendit istam lect. Item opp. glo. de l.etiam,§.absens. j̄. de manu. vind. Non obst. illa lex f m verum intellectum, quia ibi loquitur in procuratore, hic secunda verum intellectū loquit̄ n iud. de delegato, & sic nō obstat.

ADDITIO.

a Excusare. Vide quod per istā l.dixit Bal. in l.fi.sup.de fer. uidelicet an finita prima dilatione, secunda debeat dari, & uide l.mancipiorum. de opt.leg.& no. per Barto. & alios in d.l.fi.& per Doc. in c.ultra tertiam, de test.& Sal. in l.j. C.de dila facit l. & si post tres, sup. si quis cautio. Et licet Bal. ibi, dicat, q in contrarium facit l.fi. de anna. exceptio & non sidet, tn̄ dicta præcedēs opi. in qua inclinare vr̄, est uerior, & probatur ex no. per gl. in l.2.si quis in ius vocat.& ibi clarius Bar. in ver. sed contra hoc videtur,&c.& Mod. in c.j. de dila. vbi ponunt. Pone, q quis citat̄ d e feriata in fauorē hominum, vt cōpareat. Certè quamuis regulariter, quando est dubium, an citatus teneatur comparere, in dubio, & allegare causam, propter quā non tenetur cōparere. l.si quis ex aliena. ff de iud.& multæ sint causæ, quibus procedi pōt tpe feriato. l.1.& 2. ff.de fer. tn̄ citatio facta die feriata non valet, etiā parte non cōparente, & nihil opponente, vt pbatur in d.l.2. in fi. nisi in citatione exprimatur specialiter causa, ex qua causa appareat, quòd in illa causa poterat pcedi tempore feriato, ut no. gl.& Doc. in d.l.2.& sic satis est, q inspecta cōi regula citatio non pcedat, nisi aliud exprimatur. Sed ita est, q cōis regula est, q secūda dilatio sine causa peti,& dari non debet. d.l.fin. ergo nisi exprimatur colorata causa, propter quam dari debeat a iudice, non procedit petitio. nec ob. l.fin. C.de anna. excep. quia ibi libellus generalis respectu petentis habet sua substantialia. Nam quòd in libello debeat exprimi, & specificari causa, hoc fuit inductum solū fauore rei, ut possit melius deliberare, an velit cedere, vel contendere. l.j. & ibi no. de eden. mirum si reo tacente, & nihil opponente procedit libellus quasi videatur renunciare tacitè suo fauori, ut d.§.fin. Facit l.fin. C.de excep. & l.sed & si susceperit, in prin. de iu. Sed quòd dilationes debeant amputari, & sine causa plus quam semel non concedi, fuit inductum, ne aliàs per calliditatem quis sæpè dilationem peteret. l.1. in fi. C. de dila. & l.2 C. de temp. appella. & sic in casu nostro cessat ratio, quæ est in casu d.l.fin. de anna. excep. Adde an in causis summarijs sit danda quarta dilatio. Roman. consi. 225. cum seq.

LEX XXIX.

Mensores. Ibi frumētarios. idest illi, qui sunt deputati ad mensurandum frumētū, f m Dy. qui tenet hāc expositionem. Gl.opp. de l.his oneribus.§.corpus, j̄. de excus.mu. Et solue, ut glo. Quærit glo. qui sunt mensores. Et responde, ut gl.

LEX XXX.

Legatarius. Aduerte ad primū casum. Ibi, fideicommissarium, i. ex persona fideicommissarij, cui legatū erat restituendū. Ibi, ɔ̄sequitur, & postea restituit fideicōmissario nā penes se non remanet. Facit ad hoc l.fidei meæ. j̄. de lega.3 Ibi, similis, nō per oīa. sed solū, ut legatū remaneat penès hæredē ergo legatū pertinet ad fideicōmissarium, sed hoc vltimo casu ad fiscū, ut sentit gl.& bene, qđ est verū in casu, vbi non esset rogatus alijs restituere. aliàs crederē ɔ̄trium, arg. d.l. si fidei meæ. s̄. de leg.3. Op.gl.de l.pe.C.de leg. Sol. ut gl. Itē op. de l.alia causa. C.de his, q vt indig. coniuncto. j. responso & sol. ut glo. quia non per oīa idē, dixi s̄. in tex. Quærit gl. quis dr̄ non obtinere, & solue, vt glo. ibi.§. meminisse. Sed pone, q ipse reportauit sententiam ɔ̄triam, & appellauit: appellatione pendente vult pœnitere. nunquid debet habere legatum? Dic, q sic perinde, ac si pœniteret in principali, f m glo. no. sup. de inoffi. testa. l. Papin § meminisse, ergo &c.

LEX XXXI.

Tutor. Aduerte pulcherrimū casum. Ibi, priuilegium, ut qui est factus de corpore fabrorum, qui habēt excusationem, vt s̄.eo.l.nō tm̄. §. cos. vel impetrauit priuilegiū gn̄ale, ut in casib. qui no, s̄. de mino. l. verū.§.ex facto, nō habita mentione huius tutelæ. Secus si Imperator ɔcessit priuilegiū ɔ̄ hanc tutelam, & tunc excusaret̄, vt l. q aūt. s̄. si qs cau.& qđ ibi no. f m Iac. de Are. Ibi, poterit, facit hoc prin. ad qōnem, q̄ dixi s̄.eo.l.2. in prin. q̄ ibi vide. Op. de l. q aūt. s̄. si quis cautio. Sol. dic, vt ibi.& in §. si post. d.l.p̄tor. alleg. in gl. qđ priuilegiū fuit ɔcessum ad illud, hic aūt generaliter, secus si specialiter, vt s̄ co.l. idē Vlpia §. sunt & alij f m. And. de Pisis Itē Opp. de l. spadonē.§. si aūt. s̄.eo. Sol f m Ray. ibi fuit datū priuil giū absq; postulatione sui hic secus, f m eum. Vel dic, q hoc est sp̄ale in illa dignitate. Facit inf. e l. Iurisperitos. s̄. de minor. l. verū.§.ex facto Itē op. de l. non tm̄.§. vacare. s̄.e. sed dic, q ibi nō est ɔ̄, vt ibi expediui. Itē op. de l.his onerib.§.auctis. de vaca.mu. Sol. vt gl ibi loquitur in priuilegio paupertatis, qđ est tpale, ut de mun. & hono. l. cura. Itē opp. de l. prætor.§. si post. cod.tit. Sol. vt dixi in ɔ̄trio de l. qui aūt f m Dy. vel dic scđm Old. q hic quæsiuit priuilegium pp incorporationem alicuius corporis, puta fabrorum, vt s̄. eo.l. non tantum § 1.& §. cos qui. ij. rn̄ilo f m Old. Vel solue f m ca quæ no s̄. de md.l. si quis postea, f m Dy. Vel dic, q sicut ibi ex superuenienti causa tollitur beneficiū lite pendente, ita & hic dēt tolli onus. Sed nō drīa est, q a ibi beneficiū est concessum pp paupertatē, qua sublata debet beneficiū auferri, arg. s̄.eo.l. geometræ, secūdo resp. & l. athletæ.§.1. sed qđ hic tutor ɔpellat̄, nō ex defectu priuilegij, sed ætatis fauore, qđ faciebat ad tutelā ɔpelli, q a adhuc non deficit, secundum Andreā de Pisis, & ista est melior solutio.

§. Quæ tutoribus. Ibi, extraneis, sed hæredes tenentur dare filio, cui testator prodesse voluit. ut C. de leg. 1. si legatarius, secūdū Iac. de Are. alias nō esset dare responsum ad illam l. Nam aliter respon. non pōt. Ibi filius facit text. iste q donatum a patre filio, uideatur in dubio donatū non, vt extraneo, sed ob meritum collatum, & hoc sentit gl. C. de colla. l. si donatione. in fi. Op. gl de l. Nelennius.§. fi. j̄. eo. Solue, vt gl. Itē opponit gl. de l. cum filius.§. non iure, infra de leg. 2. Solue, vt in

ADDITIO.

a Men. Corasius lib. 2. miscellaneo. c. 4.

vt in gl. Vltimo gl. inducit hunc tex. in ar. de dictione, tanq̃. vt ĩ gl. §. q. duos. de quo dic. vt ibi, & sup. sol. ma. l. si vero. §. itẽ quicquid.

§. Tutorem. Ibi, non oportet, scilicet in perpetuum, continua ad legem sequentem.

LEX XXXII.

1 *Tutor an possit accusari de susp. ecto, per procuratorem.*
2 *Tutor suspectus non excusatur per procuratorem.*
3 *Suspecti tutoris in causa quare ad defendendum admittatur procurator, & non ad excusandum.*
4 *Tutorem debentes petere, si sunt in exilio, an excusentur.*

Plane. Ibi, in exilium, s. perpetuũ, vt hic patet. Ibi, contutorẽ, s. suspectum, & vide hunc tex. & intellige gl. duob. modis. Ibi, non potuit. postquam esset in exilio perpetuo, & ignoraret contutorem esse suspectum. Et ut intelligas difficultatem gl. secundum And. de Pisis. & intelligas istum tex. in tutore, qui erat exul, & ad tempus, & ideo facilius eius ignorantia toleratur, quã in alio qui non esset exul: quia melius potest eum scire contutorem esse suspectum quam ille, qui est exul, uel procurator suus. Et quod dicit tex. non potuit, subaudi ꝯmode, vt §. de adminis. tut. l. decreto, §. fi. secundum And. de Pisis. Apparet h. d. ipse ex eo: qa ipse ibi tenet, ꝙ suspectus possit remoueri ꝑ procuratorẽ, vt ibi dicã. Glo. supra l. tutor. §. tutorem. in verb. per tempus. op. de l. si quis sub condi
1 tione §. 1. de test. tute. Sol. vt in gl. Quærit gl. † an iste poterit accusare contutorem suum per procuratorem. Et rñde, vt gl. quæ dicit & videtur, quod sic, &c. vel vt verius, &c. vt in gl. Et hic aduerte:
2 quia ista pars est valde no. † Ex quo no. quod tutor suspectus nõ potest excusari per procuratorem. Ray. dicit hanc quæstionem se habuisse de facto Bononiæ, & tenuisse hanc partẽ. s. quod quis ad excusandum non admittitur per procuratorem in causa suspecti. Nõ obst. quia non est capitalis, quia in eo vertitur ratio famæ: quare,
3 & c ꝑ ea q̃ no. per eum in l. pen. §. ad crimẽ. J. de pub. iud. † subijcit ipse, quod fuit ab eo quæsitũ de ratione diuersitatis. s. quare ad defendendum potest dari procurator in causa suspecti, & non ad excusandum. Ipse rñdet per l. qui populari. infra de popular. act. ſm eum, quæ optime facit. Gl. no. contrarium, ꝙ ad excusandum dat procurator, vt dic l. non solum. in fi. §. de procura. secundum vnam lect. per Andr. de Pisis. in l. decreto. §. de suspecti. tut. Dicit glo. qđ iste tex. debet aliter intelligi, s. quod nõ erat tutor, imò mater &c.
4 Subijcit gl. hic ergo excusatur propter exilium. No. ex ista glo. † ꝙ si illi qui debent petere tutorem filio pupillo, vel petere ipsum remoueri tanquam suspectum, aliter repellantur ab hæreditate, ꝙ si sunt in exilio, excusantur ab vtraque petitione.

LEX XXXIII.

1 *Consiliarij debent sedere ad latus principis, non ad pedes.*
2 *Perpetuum dicitur non habens certum finem.*
3 *Delegatus si sub delegauit quandiu sibi placuerit, ad quem appelletur a sententia lata a subdelegato.*
4 *Stylus curiæ tenendus est.*

1 Iurisperitos. Ibi, excusandos, s. in perpetuum: & ad hoc sequitur, qñ &c. Ibi latus. not. ꝙ † consiliarii debent sedere circa latus principis, non ad pedes. Facit l. fin. C. de inof. test. ſm Ray. & dicit C. de dome. & prote. l. 1. lib. 12. Sed papæ consiliarii debent sedere ad pedes, ar. eius, qđ ibi no. Et no. be
2 ne hunc tex. cum sed. l ibi, hẽret. no. † ꝙ illud quod non hẽt certũ finẽ, dr̃ esse perpetuum. Pro hoc facit l. sufficit. sup. de cõdi. indeb. ꝙ facit ad qõnem, q̃ statim dicam, ſm Iac. de Are. Quærit glo. quare non hẽt finem certi loci, vel tpis. Et solue, vt in gl. C. de decur. l. si quis. Vide quod ibi no. quia idem dicit gl. in ambasiatore. Finis hu
3 ius † principii allegatur per Iac. de Are. ad qõnem. Certum est, ꝙ si delegatus a Papa ꝯmittit alicui vices suas, & sic subdelegat, ꝙ si
a reseruauit sibi aliqđ, q. appella: ad eũ, si nihil, appellatur ad Papã. a extra de offi. dele. c. super questionum. Modo delegatus a Papa delegauit alicui, quandiu sibi placuerit, demum appellatur ab illo sub delegato, quæritur, an debeat appellari ad Papam, an ad istum delegatum? Iste tex. facit ꝙ ad Papam, quia cum non posuerit certũ finem, videtur perpetuo commisisse, & in totum, ex quo non reseruauit sibi sententiam. Nam & hic si esset temporalis cum Imperatore non haberet excusationem, sed si esset perpetuus, sic, vt d. l. tutor. §. fi. cum l. seq. sup. eo. In dubio presumitur, ꝙ stet perpetuo, vt hic. Pro hoc facit sup. de iud. l. iudicium soluitur, & hoc tenet Iaco. de Are. ex eo ne contingat absurdum, ꝙ ille, qui impetrauit iudicem delegatum habeat iudicem quem vult, tam in causa principali, quam in causa appellationis, licet contrarium seruetur in cu
4 ria, secundum Iac. de Arc. ꝙ debes tenere, cum debeamus tenere stylum curiæ vt sup. de iud. l. obseruandum. & ibi no.

ADDITIO.

a Appellatur ad Papam. Vide quid in simili Bart. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. de oper. no. nunc.

1 *Compromissum si est factum in clericum, & laicum, si discordant in electione tertii, vterque iudex eligit.*
2 *Maleficium quando est commissum in confinio duarum ciuitatum, quis iudex cognoscit.*
3 *Potestas si nõ põt cognoscere de delictis cõmissis tpe sui prædecessoris, si aliqs fuit vulneratus illo tempore, & mortuus suo tpe, an poterit cognoscere.*
4 *Parochianus existens in confinio duarũ, an censeatur parochianus vtriusq;.*

§. Cum oriundus. Ibi, curator, qui hẽbat domiciliũ rõne prouinciæ rõne originis, & ẽt erat certus, ꝙ erat utriusq; in rōne incol: tus. Item erat in iurisdictione, & ẽt erat certus, ꝙ erat utriusq; iurisdõnis, ſm Dy. & fuit decretum ꝑsidis necessarium rõne rerũ, quæ erant in prouincia, vt C. qui pe. tu. l. 1. Quod dic, ut no. ibi, cõstitutus. Vide quod no. Guil. C. de sum. Trin. l. 1. & dicã J. de leg. 3. l. item legato. & vide quæ dixi J. de hær. inst. l. ex facto. & qđ ibi no. Ibi, suscepit. s. in prouincia, & Romæ, & in hoc dubitatur, vtrũ videatur administrare curas duas vel vnã, ſm Dy. & ad hoc sequitur ratio legis. Gl. opp. de l. si certarum. §. Iulia. de mil. test. Gl. nõ soluit, quare dic ꝙ ibi loquitur in milite, qui põt hẽre bona dupl ci iure, hic in pagano, in quo secus. Gl. quærit, ad quid fuit necessarium, ut sciamus, an sint duæ curæ, uel non? Et rñde, vt gl. Itẽ
1 iste §. allegatur ad duas qões. † Primo ad qõnem talẽ Duo fue
a runt a electi arbitri, vnus clericus, & alter laicus, ipsi non concordant inuicẽ, ita ꝙ tertiũ debent eligere, & si nõ eligũt, electio defertur iudici. l. itẽ, & l. sicut. §. de arbi. mõ est in qõne vtrũ iudex fæcularis, vel eccl dẽt eligere? iste §. facit in arg. ꝙ uterq;. Itẽ facit
2 arg. ponc, † ꝙ ꝯmissum est maleficium in ꝯfinio duarũ ciuitatũ,
b & dubitatur, b in cuius territorio sit cõmissum? Iste §. facit in ar. ꝙ vterque iudex dẽt cognoscere Facit de lib. agn. l. si uero J. §. qd ergo, & quor. leg. l. 1. § quia aũt. cum simi. veruntñ debet ille pferri, coram quo lis est cõtestata, qa de delicto eiusdem hoĩs, non debet bis quæri, vt §. nau. caup. stab. l. pen. & inf. de accus l. senatus. Facit. § de offi. consul. l. 1. ſm And. de Pisis. ꝯcor. Dy in l. pupillus.
3 §. 1. J. de verb. ob. Item præstat arg. si statutum † est factum in ciuitate ꝙ potestas non dẽat cognoscere de maleficiis perpetratis tpe Potestatis præcedentis, sed uñ de perpetratis tpe officij sui Cõtingit ꝙ quidam fuit tpe vnius Potestatis vulneratus, & tpe alterius est mortuus, ꝙ ratione dubij secundus Potestas possit cognoscere. De hoc habes per Dy in l. vrbana familia. §. fi. J. de uer. sig. Itẽ
4 præstat ar. ad q. no. † per Dy. in l. adeo. § insula. J de acq. rer. dom. ꝙ si aliquis est in confinio duarum parochiarum censetur parochianus vtriusque. Sed de hac quæstione dic, & melius, ut dixi. C. de agric. & censi. l. omnes. lib. xj. vbi de hoc in glo.

ADDITIONES.

a Duo fuerunt. Adde de hac quæstio. & dic, ut per do. Maria. Soc. in c. 1. uer. 15. declaratio. de foro compe. & in c. licet. eo. tit.
b Et dubitatur. Adde, & dic, ut per Frã. de Are. ĩ c. fi. de fo. cõpe. & latè Maria. Soc. in c. postulasti. uer. circa septimã. e. ti. ubi latè, & ibi ꝙ cõiter seruatur, ꝙ uterq; procedat, & uide aliquid per Nel. in trac. bannit. in 2. parte primi tẽporis. q. 8.

§. Qui priuilegio. No. ꝙ J fratrem, &c. Glo. opp de l. libertos. C. eo. tit. Soluc, ut glo. Quærit gl. nunquid sit idem in patre? Et responde, ut in gl.

§. Patronus. Ibi, excusari. si aliq̃ excusationem hẽat ſm Dy. Ibi confirmetur, ergo ante interpositionem decreti, proponenda est excusatio. Dyn. Glo. opp. de l. Caius. in prin. §. eo & C. de test. tut. l. 1. Sol. vt gl. Vel dic extra glo. ꝙ aut confirmatur volens, & dẽt ante se excusare. Aut confirmatur in uitus, & tunc potest ẽt ante se excusare, ut d. l. Caius. & inf. cod. l. amicissimos, ſm Iac. de Arc. & §. eo. l. scire oportet. §. oportet.

LEX XXXIIII.

1 *Collegio si sint supernumerarij, mortuo uno de collegio, supernumerarius, qui primo inuenitur, admittitur.*

Si is qui tres. Ista lex vsq; ad §. cum qui diuiditur in quatuor partes. Primo ponitur thema, & qõ, & solutio qõnis durat vsque ibi, nec me mouet. ibi ponitur cuiusdã obiectionis remotio, & durat vsque ibi, idem euenire. ibi ponitur solutionis extẽsio, & durat vsque ibi, illa quoque. ibi ponitur quædam dña inter tutelas, & durat vsq; ad §. & eum, qui pupillum, & breuiter. h. d. Ex duab. tutelis testamentarijs, vel datiuis tres tutelas habẽti delatas ante excusationem ex tribus, vna finita, statim tenetur ad aliã, quæ loco tertiæ subrogatur, a quinta vero, q̃ loco quartæ succedit intra tps legitimũ excusatur, ad alias gestiones periculũ sustinebit, postea vero ipsam retinet. h d. Ray. dicit, ꝙ istud principiũ est ualde difficile, sed mihi vr̃ satis facile, vt uidebitis. Ibi decreti, iudiciũ. Ibi potuit, per numerũ triũ tutelarũ, quas habebat. Ibi, excusari. s. a quarta. Ergo putauit, ꝙ tenuit datio. Et hoc dixi supra eo. ltria onera. Ibi, pupillus. s. tribus antiquis, ut statim sequitur. Ibi, decessit, intra tempora dictæ excusationis competentis a datione duarum tutelarum, alias nõ esset dubium. Non ob. l. tutor petitus. in prin. vt dixi §. eo l. 2. in princ. Ibi, statim. idest cum est finita illa tutela quarta succedit in locũ tertiæ, secundum Dy. Ibi, tutor. No. ꝙ ipso iure est tutor ẽt quartæ, antequam excusetur, secundum Iaco. de Are. tamen expresse contradixit tex. Dic ergo, ꝙ dictũ Iacobi intelligatur in illis, quorum datio tenet, licet possit ratione alicuius priuilegii excusari, vnde nescio, qd velit. Ibi excusari, hic posset legi ver. nec me mouet, qui est infra ibi. potuit ergo, & hoc uadit ad quintam tutelã, quæ nũc est quarta. Hic posses continuare uersi. illa quoque. Ibi, nec me mouet. iste uersi. redit ad tertiam tutelam, quæ ante erat quarta. Ibi, cæterũ. hic respõdet tacite obiectioni hoc modo, hic videtur, quod tutela finita per mortem pupilli, debeat ad excusationem proficere cum teneatur adhuc rationem reddere, item quia ab ista administratione non cessat. Ad hoc responde, quód

supra

supra erat finita,& non habebat periculum. Vel dic,q ita dictum est §. q ista tutela quæ succedit in locũ tertiæ excusat,& quia tutela finita non ꝓdest,videbatur ꝯtrium,quia neglecta computatur. et finita non ꝓdest,videbatur ꝯtrium,quia neglecta computatur. ergo & finita:& secus est,vt sequitur.Ibi tutela,subaudi in cuius administratione est cessatum. Ibi,datus est vnus illorũ,quorũ tutelã administrabat,tutela finita.Ibi,administrare. Non ob. C.de tẽpo. app.l.fi.§.illud.vt ibi per gl Ibi,illius,s tertiæ. Ibi,datus non expectato spatio decẽ dierũ.gl.op.j.de hac ea.l.§.fi. Solue,vt in glo.iste

1 §.allegatur in argmẽt ad qõ.talem,in aliquo collegio erãt supernumerarij,mortuus est vnus de collegio,q dẽat admitti.vt supernumerarius,qui primo loco inuenit,& istam l.alleg. Hug.in ciuitate Bono inter scholares & Doctor.qui scholares volebant ponere quendam Doctorem in collegio.Facit ad hoc j.de fideiuss.l.morruo.& Inst.de bon.poss.§.& cũ de testib.& C.de prox.sac.scri.l.vniciq;.lib.12.vbi de hoc dixi.C.de sacros.eccl.non plures.

Scilicet tutorem habentẽ tres tutelas,cui postea fuit

§.Eum. data quarta a qua non excusatur, cum vna de trib. sit finita per abstẽtionem pupilli. Ibi,illa,i.illius pupilli tutela,qua abstinuit ab hereditate materna.Ibi,cæterum.vnde no. casum §. quia perfectissimus est . ibi,crediderit.s. ad excusationem tutelæ præferetur,secundum Dy. Ibi,habendi sunt, facit ad quæst.quam dixi sup.eo.l.tria onera.

LEX XXXV.

1 *Defuncti qui non seruat præceptum,non debet habere commodum ab eo.*
2 *Executor datus in testamento,cui fuit factum relictum, si non vult esse execu tor an perdat legatum.*
3 *Tutor datus in testamento si accipit legatum,compellitur esse tutor.*
4 *Feudum datum scholari reuersᷓ a studio per Baronem, quando possit reuocari scholari existente ignorante.*

Nesennius. Hoc principium diuidas in duas partes. Primo ponitur thema in quo themate ponit aliam qõnem,circa præmissum thema. Secunda ibi,& quidẽ. Tertia ibi,& an aliquid.Item secunda pars diuidit in tres partes. Scda ibi mater.Tertia ibi,vt quis.Ibi mater.versi. ibi,excipit,s.testõ Ibi placuit, & remanebit istud legatũ penes granatum cum onere,s. eo.l.tutor petit⁹.§.j.& j.de fide.liber.l.Thais.§.Scio. & ibi p Ray. Vide ad qõ.formatam in ver.& quidẽ.non rñdet hic.sed rñdet in l.ex his.j.eo.vt dicit gl.& bene.Ibi,idẽ.ver.qui determinat primã q.fm Dy.Ibi,similis.modo rñdet ad secundam quæstio . Ibi,tutores,quib relinquit aliquid tutelæ ꝯtemplatione. Ibi,recusat,i.tutelam.Ibi,debere.No. q † qui non seruat præceptum defuncti,non

1 debet habere ꝯmodum ab eo.Facit fm Iac de Are.in l fi. C.de fideic.liber.q† si testator reliquit executori in testõ.& ille noluit es

2 se executor,nõ compellitur præcise,vt j.de leg.2.& l.j. & ibi dicã, & q debet priuari legato, tñ intelligas fm determinationẽ §.seq. quod est verum, nisi expresse cõstaret ꝯtrium de voluntate testantis,vel nisi posset verisimiliter præsumi de ipsa,per l.tutor petitus. §.eo. Quærit gl.qualiter intelligitur q debeat se excusare confirmatum.Et rñdet vt gl.& facit ad id quod dixi post Iac.de Are. sup. eo.l.scire oportet.§.j.vbi est gl.contraria Extra gl.quæro pone† tu

3 tor datus ex testõ accepit legatum,nũquid compellatur esse tutor? Videtur q sic,per l.si cui.inf.de cond.& demon. facit inf.de iure pa.l.3 Quod compellatur, videtur casus expressus in l. legatum.§. amittere.de his,quib.indig.secundum Dyn.Vltimo Gul.§.si cert. pet.in l.cum quid,alleg † hunc tex. q si Baro scholari redeunti de

4 scholis,credens ipsum sapientem, dedit aliquid in feudum q si appareat postea ipsum esse ignarum legum, q possit eũ priuare feudo,arg.huius tex.& hoc haberet locum vbi expresse dixisset q verum dederat sibi feudum vt aduocaret pro eo, secus si non expressisset,ut per eum,quod no.

§.Non semper. Iste §. cum l. sequenti non inuenitur alibi,secundum Dy. Et aduerte quod in isto.§ ponitur vnum,q determinat præcedentia secundũ Dyn. Ibi,alioquin,idest,alias esset daturus vtrunque,idest,legatum sine tutelam.Ibi,potuit subtiliter considerando,& in dubio.Ibi,postea & sic prius reliquit legatum,quam constitueret eum tutorem secundum Dy.

LEX XXXVI.

Sed hæc nimium. Ibi expꝯerit,vel sit verisile ex ꝯiecturis facit l.tutor petitus.§.j.s.e.

LEX XXXVII.

1 *Homini non possumus credere nisi id quod dicit.*

Ex his. Apparet.Hec lex continuatur. Ibi,eum,s.legatariũ,q non erat datus in testamento,sed a prætore. Ibi iudicium,s excusando se animo non perdendi legatum fm Dyn. Ibi, tutorem.s.legatarium . Et ibi possumus notare, q non possumus

1 † credere homini,nisi id quod dicit.Facit inf.de ali.lega.l.liber tus. §.pen.secundum Iac.de Are.Facit j.de superfi.l.j.C.de cad.tol.l.vnica.§.sin autem ad deficientis.& l.si sponsus.§.si quis rogatus.de dona inter vi.& vxo.& ibi per Rayn.

LEX XXXVIII.

1 *Remotus ab officio ob culpam suam, debet perdere s. larium.*

Quid autem. Hæc lex continuatur . Ibi,excusauerit.vide circa hoc,quod no.§.de testa tu.tutelã. Ibi,conueniri,s.vtili actione tutelæ,tutela finita, secundũ Dy. Ibi, excusauit,i.excusauerit,eo ipso q a tutela abstinuit.Ibi,a tutela,no.

1 sᵃ † q † aliquis remoueret ab officio a pp culpam suam ; q. debet perdere salarium suum,fm Iac.de Are.& no.§.de off.asses.l.diem functo,facit,j.de ali.leg.l.Mela.§.fi.& C.de cohortal.l.ordinarium.lib. 12.& facit fm Ra.quod no.per Io.Mon.extra de re iud.c.1.lib. 6. & per Arch.extra de rescri.c.quia.co.lib.

ADDITIO.

a Ab officio.Adde Bal.hic,& Bal.An.& Nicol.de Neap.in l.iudices,C.de anno. & trib.lib.10.Bar.l.Mænia.inf.de ann.leg.& Amodeum de Castel.in trac. syndi.

LEX XXXIX.

1 *Legatum habere est honor.*
2 *Potest dari tutor pupillo substitutus.*

Amicissimos. No.pulchrum casum. Ibi,honore legati. no.† q,honor est alicui hr̃e legatum. Fa

1 cit ad hoc j.de bon.poss.l.3.Ibi,honorem, &c. Et sic facit ꝯ id qđ dixi in Auth.vt cum de appel.cogn.§.aliud quoque & quod no.Ia. de Bel.in Auth.de trien.& semis.§.1.videlicet,q iõ filius dẽt habere quartam iure institutionis,& non legati,quia honor est,institutũ esse hæredẽ. Et hoc ẽt no.gl.j.de leg.præstan.l.filium, §.si legata. qđ tene cordi.Nã vides hic ẽt,q, honor est habere legatum, & sic non vr̃ bona ratio Sed rñdeas,q maior honor est esse institutũ hæredem,& ideo bene dr̃ præfertur,vt j.vnde lib.l.scripto.cum si.ibi,

2 sed cũ propona.hic incipias casum.ibi substitutus.no. † q substitutus pupillo in testamento,potest sibi dari tutor,quod est no. secuntus dñ Iac.de Are.Et no.bene hunc casum,quia forte non reperies alibi.Non ob.l.1.j.tit.proxi.& C.vbi pu.edu.de.l.1.quia ibi a iudice, hic a testatore. Veruntamen subi.cit Ray.q ille pupillus non debet ali penes substitutum,vt habes.de ventre inspi.l qui vẽtri. Teneas ergo menti,q substitutus pupillo potest sibi dari tutor,vt hic patet. Ibi eo,casu,s.quo locus substitutioni,pupillo mortuo in pupillari ętate &c.No.ibi,q non amittit tutelam,&c.de quo forte dixistis contrarium. Gl.opp.de l.tutor petitus.§.eo.Solue vt in glo.

1 *Natura quod negat,nemo feliciter audet.*
2 *Filius emancipatus prodest patri ad excusationem contra seipsum,& nu.5.*
3 *Pater licèt nanciscatur tutelam filij sui emancipati,non tamen curam.*
4 *Tutela legitima non est in bonis adulti.*
6 *Villa si debet emendare damnum damno passo,passus damnum,si est de villa,tenetur etiam pro parte sua.*
7 *Priuilegium qui habet propter aliquem,non debet vti contra illum.*
8 *Quilibet si debeat vocare vxorem suam dominam,miles tamen non debet vocare suam dominam.*

§.Lucius Titius. Iste §.non inuenitur alibi,fm Dyn. Ibi,cura.hoc intelligo,vt no.Instit. eo.tit.in prin.Ibi,facit.aduersus quos est durũ calcitrare. Vnde ver

1 sus Q † od natura negat nemo feliciter audet. possibile tñ est sibi,

2 vt §.dictũ est fm Dy.Elicit.n.ex isto §.q filius† emancipatus prosit pr̃i ad excusationem ꝯ seipsum.Aliter vr̃ sentire Iac.de Are. Nam

3 ipse vr̃ sentire,q pr̃,&c.Gl.inducit istũ tex.ad vnũ,† q licèt pr̃ nanciscatur tutelam filij sui,quẽ emancipauit.non tñ curã,&c. vt i.gl. opp.de §.j.in Auth vt hi qui ob.&c.Sol.vt gl.Dic,q gl.no.ꝯ.Insti.

4 de sid.tut.in prin.de hoc plene dixi §.in 1.gl.tñ no.† q tutela legitima nõ sit ĩ bonis adulti,vt §.de tut.& cur.da.ab his l.vẽtri.§. 1. vbi

5 de hoc tangã Vltimo†Iac.de Are.elicit de isto tex q filius emancipatus nõ ꝯnumeret ĩ numero ꝯ seipsũ,& sic aĩt no.ğ intelligit gl.

6 q incipit i.se excusare:licet; est argu.q postea elicit videat sentire, op.gl.& Dy.q a est tale, q vbi p statutũ villa dãnũ passo dẽat emendare dãnũ.q si ĩponat collecta ꝓ emenda faciẽda q dãnũ passus.ĩ e.l de villa dẽat ꝯferre cũ eis:ad hoc optime facit j.d le. l. ab oib.§.si Titio.vbi de hoc diximus. In ꝯtrũ facit j.de tut.& ra. dist. l. Imperatores.fm Iac.de Are.Itẽ põt ex isto §.colligi fm Ray. q priuilegio qđ qs habet pp aliũ,non vtatur ꝯ eũ. Nam pater priuilegio qđ hẽt pp filios,non vtitur ꝯ eos. Et sic vides,q sentit opi. Iac.de Are.q non possit se excusare. Ad istud no.facit §. de mino.si iudex circumuento.ꝯ alium aũt,mutuo illo.ex cuius persona hẽt priuilegium,vti põt priuilegio,arg.j.de ꝯtab.l.si post mortem,§.si.facit C.de temp.in integ.resti.l.fi. Hoc ẽt facit ad quandam quæst. quã audiui formari a dño Beccario de Papia milite: videlicet , pone q

8 statutum esset in ciuitate,q quilibet dẽt vocare vxorem suam† dominam,quæritur nunquid miles debeat vocare vxorem suam† dominam: Iste tex.secundũ expositionem Dy facit q sic.In contrariũ secundum expositionem dñi Iac.de Are.& certe optime facit iste tex.& recordor q allegaui sibi istum tex.quod no.

ADDITIO.

a Me to.Marcus Veranius de iure l bre.cap.17.

LEX XL.

Qui testamento. Decretum iudicis iniustũ, seu nullũ tutorẽ testamentarium non excusat in administratione tñ cessante errore excusatur : secus si id per fraudem & malitiam omittitur.h.d.secundum Rayn.ista est bona lex & practicabilis.& inducitur ad multa , vt statim videbitis. Ibi habere,& hoc erat verũ de facto, & erat lẽtima excusatio , de iure fm Old.Ibi datum.gl.dicit,q hic erat datus in testamento solẽni, vel etiam non solenni. Sed dic,q tunc debeat confirmari,si tamen non excludit datum a iudice,censetur datiuus, & non testamentarius,vt no.supra de admin.tut.l. qui negotiationem.§.testamento, C.de

C.de confir.tut.l.si ut proponis,ſm Dy.Iſta opi.Dy.reprobat̃ ſm
Ray.in l.neque,de ꝯfir.tut. Dicam plenè C.de ꝯfir.tut.l.j. Sed an
ille,qui eſt in teſtõ inutili datus,& confirmatus a iudice,ſit teſta-
mentarius,vel datiuus,dicã in d.l.j. Ibi,decreuit,& male. ibi,pro-
nunciationis: quia falſam cauſam contineat ſententia, ſm Dyn.
Facit quod no.in Spec.de ſent.§.qualiter,verſ.quid ſi iudex.& in
Spec.de arbit.§.ſequitur,verſ.ſed nunquid amicabilis,ſm Dyn.

1 *Excuſationes,ſi allegantur duę, vna iuſta, alia iniuſta, & lata ſit ſententia ex iniuſta, ſententia non valet.*
2 *Falſa cauſa adiecta in ſententia reddit eam ipſo iure nullam, & quando non.*
3 *Fouens iniuſtam cauſam non obtinet, ſi in ſententia eſt erratum.*
4 *Facienti aliquid contra ius errore ſubuenitur.*
5 *Iudex an teneatur exprimere cauſam in ſententia.*
6 *Tutor dicit dationem nullam, & eſt aliqua, proponit excuſationem.*
7 *Libellus in appellatione, dico ſnĩam nullam,& ſi qua eſt, appello, procedit.*

1 §.Item quæro. No.† caſum pulcherrimũ, ex quo no.
ꝙ ſi fuerũt allegatæ duæ excuſationes,
vna fuerit iuſtã. & alia nõ, & iudex in ſnĩa fuerit proſecutus in-
iuſtã:ꝙ ſnĩa nõ valeat.qđ eſt notandũ.Gl.opp.de l.j.§.biduũ,j̃.qñ
app.ſit.Sol.vt gl.ibi in § fi.Et ſic no.†ꝙ falſa cã adiecta in ſnĩa,red
2 dit ſnĩam ipſo iure nullã ergo &c. Contra ꝙ op.de l.ſeruo inui-
to,§.cũ p̃tor,j̃.ad Treb.& l.diuus,j̃.de re iudi. & de l.ſi is ad quẽ,
j̃.de acq.hær. ꝙ ſnĩa lata pp falſas allegationes ualeat,ſed reſcin-
dat̃ ope reſtõnis.Oldr.dicit prout not.ex̃ de off.ord.c.ex parte.&
ex̃ de renunc.c.in p̃ñtia. refert ꝙ illa cã allegata in ſnĩa fuit falſa
in facto, & in iure. In ꝯrio fuit falſa in facto tñ, vel in iure tñ.
Hic.n.pupillus non habebat patruũ,& ſic fuit falſa de facto.Item
fuit ltĩma de iure;qa poſito ꝙ eſſet verũ,qđ pronũciauit iudex,ꝙ
iſte hr̃et patruũ: tñ tutela teſtãria nõ excluderet̃ a ltĩma,ſed ꝯ. s̃.
de teſta.tut.l.ſi qs ſub ꝯdõne. ſed ſi eſſet lata p falſas allegationes
ꝯ p̃ñtem,ſecus ſi ꝯ abſentẽ,ar.j̃.de fal.l.ſi qs obrepſerit. Et ſm qđ
ego intellexi hãc l.per Inno.põt intelligere in §.ſemel.Inſt.qb.ex
cau.ma.non licet. Vel dic ad ſm ꝯrium de l.diuus,cũ ſim ꝙ hic
fuit exp̃ſſus error in ſnĩa,ibi nõ.Vel dic,ꝙ hic eſt ſpãle fauore pu
pillorũ,& ita intelligas § fi.Inſt.eo.Facit C.ſi ex fal.alle.l.j.& ij.&
tenet hoc Dy. & hoc hẽs p gl.in l.ſi is ad quẽ,de acq.hær.& pote-
rit ſnĩa ſuſpẽdi per appłonem, vbi iudex tulit ſnĩam p gr̃am, ex-
preſſa falſa cã,ẽt cã non probata. Sed ſi cã eſſet probata,tunc eſſet
impoſſibile,ꝙ non ſit probata ẽt falſa, ſi cã erat falſa: & ſic ſnĩa
valebit in alijs caſib. & reſcindit̃ per reſtõnem. & ita intelligatur
C.ſi ex fal.alleg.per totum.& l.diuus,j̃.de re iudic. Et tangit gl.in
d.l.ſi is quem,j̃.de acqui.hær.ſm Oldr.vbi de hoc dicam De iſta
quarta tutela tu habes in Spec.de ſent §.qñ.ver.pen.& p Guil.de
Cun.in l.ſi prætor,§.Marcellus,s̃.de iud.tangit̃ j̃.ad Treb. l.ſeruo
inuito,§.cum p̃tor. Dicit tñ Iac.de Are ꝙ hoc ſit ſpeciale fauore
pupillorũ,vt ipſo iure non teneant̃, aſſ.s̃.hoc eo.ti.l.ſcire opor-
tet,§.ꝯñs,& j̃.de excep.l.qui agnitis. Quærit gl.de qua vult actio-
3 ne hic loquit̃?Et rñ.vt gl. Extra gl.† habes ex iſta l.notare,ꝙ ẽt iu-
4 ſtam cauſam fouens non obtinet,ſi in ſnĩa ſit erratũ.† Item hẽs no-
tare,ꝙ ſubuenit̃ alicui,ſi illud,quod eſt ꝯ ius, facit errore,nõ ma
5 litia. Item ex iſto tex.põt † optimè colligi,ꝙ in ſnĩa iudex nõ tene
tur exprimere cauſam. Nã ſi exprimat falſam,ſnĩa eſt nulla:ſed
ſi tulit ſimpl̃r, tunc creditur tuliſſe ſnĩam veram incerta cauſa.
Habes plenè p Rayn.in l.q Romæ,§ duo fratres,j̃.de verb.obl.&
per And.de Piſis,de ſuſpe.tut.l.hę.n.cauſę.ſubijcit tñ Iac.de Are.
qđ interdũ iudex debeat adijcere cauſam,q̃ mouit eum ad ſnĩam
proferendã,C.de iudic.l.properandũ,§.illo procul dubio. & s̃.de
euic. l.ſed & ſi ex vtriuſque. Et ſi his caſib. iudex cauſam non ex-
p̃eſſerit in ſnĩa,recurrimus ad eum,vt dicat cãm q̃ eũ mouit ad
ſnĩam proferendã, cum nullus alius poſſit eã ſcire. Facit ad hoc
C.ad l.Corn.de fal.l.ſi quis decurio.j̃.de app.l.ab executore.& de
hoc ibi no.Facit ad hoc,quod no.de teſta.l.hęredes palã,in princ.
& C.de ſent.ex breu.rec.l.ij.& creditur ſibi ſoli. Sic & aliàs credi-
tur vni teſti. C.de ſer.fug.l.quicũque,ſm Iac.de Are. Itẽ no.ex l.
6 iſta,† ꝙ poteſt tutor dicere dationẽ nullam. & ſi eſt aliqua pro-
ponere excuſationẽ: & ſic præſtat arg.ꝙ quis poſſit dicere iudicẽ
non ſuum,& ſi eſt ſuus recuſat eum tanq̃ ſuſpectum.Facit s̃.eo.
7 l.pp litem,§.j.ſm Iac.de Are. Item præſtat † arg.ꝙ ille,ꝯ quem eſt
lata ſnĩa,poſſit dicere ſnĩam nullam. & ſi qua ſit,appell. Pro hoc
facit, quod not. Dyn.j̃.de leg.3.l.cũ filius,§.varijs & s̃.eo.l.ſcire
oportet,in princ.& l.pp litem,§.j.ſm Iac.de Are. & hoc dictũ eſt
verũ in reo,ſecus eſſet in actore,vt no.Dy.in d.§.varijs.Nã loquit̃
in reo:qđ patet:qa tutor excuſans ſe fungit̃ vice rei: qa ipſe pro-
ponit plures exceptiones ẽt ꝯrias, vt patet Inſt.eod.§.qui autem.
& s̃.eo.l.ſcire oportet. De hoc habes per Ray.C.qñ prouoc.non
eſt neceſ.l.j.Inno.tenet indiſtinctè,ꝙ teneat talis appellatio,vt ex-
tra de in integ.reſti.c.conſtitutus.& in Spec.de ſent.§.iuxta,ver.
ſed nunquid libellus. Et iſta opi.approbatur de conſuetudine, &
habes per Vber.ff.de app.l.j. Quærit Iac.de Are.nunquid in caſu
l.nr̃æ poterit iſte tutor ſe excuſare, & poſt dictam ſnĩam, ẽt tran-
ſactis quinquaginta dieb. cum habeat iuſtã cauſam, ipſe tenet,ꝙ
ſic. Nam ille,qui non poteſt ſe excuſare intra tp̃s, auditur & poſt
tp̃s,vt j̃.e.l.cũ ipſe. Sol.iſta fuit iuſta ignorantia.Ergo & habebat
iuſtam cãm,s̃.de calum.l.annus. Et hoc caſu dr̃ quærere de vali-
ditate ſententiæ, & non currit ſibi tp̃s in excuſatione propoſita,
ar.C.de inoſ.teſt.l.ꝯ maiores.Poteſt.n.vna via cognoſci ante aliã,
illa in quam ipſe elegerit,arg.j̃.de inoſſ.teſt.l.Papin.§.ſi quis.

ADDITIO.

* Men.Auguſtinus lib.3.emend.lit.cap.2.

LEX XLI.

1 *Dictio,per,denotat perfectionem.*
2 *Cautela appoſita i cõpromiſſo ad hoc,vt quis elapſo termino nõ poſſit agere.*

Quinquaginta. Spatium quinquaginta dierum ad pro
ponendas in iudicio excuſationes tuto
ribus & curatorib.eſt ſtatutum,ſed quatuor menſes ꝯtinui a die no
minationis & ſcĩæ ad inſtantiam finiendam, niſi proſequentes ꝯdi
cant,aut facto aduerſarii ſint impediti.h.d.cum l.ſeq.ſm Ray. Ibi,
1 pagendo.i.ad finem perducendo:qa†dictio p,notat perfectionem
l.vrbana familia.§.pnoctare.j̃.de ver.ſig.& l.2.in prin.de adult. ꝙ
2 facit † ad id quod no.per Guid.de Suz.in d.l.2.Bon.hẽbant qõnem
cum Mutin.quia viciſſim vna pars petebat ab alia 30.milia flore-
nos.factum fuit compromiſſum inter eos.Guid.de Suza. qui tunc
fuit Mutinæ,fecit poni in inſtrumento,ita fore de concordia partiũ
ꝙ ſi Mutinenſes cauſas ſua intra tres menſes non egerint, cadant
a cã,& ſi Bononienſes cauſas ſuas intra tres menſes non peregerint
ſil̃r cadant a cã.Contingit,ꝙ ambæ partes fuerunt litẽ conteſtatæ
intra tres menſes,poſt tres menſes elapſos.Guid.oppoſuit.ꝙ Bono
nienſes non poterant amplius petere: qa cauſas ſuas non finierunt
intra tres menſes quod debebãt facere pp verbum,peregerint, in
inſtr̃o poſitum ar.huius l.& d.l.2.Contra Bon.volebant opponere
Mutinen.ꝙ ipſi non poterant agere.Ad ꝙ ipſe reſpon.ꝙ actio eo-
rum erat ſalua:qa agere dr̃ quis litem ꝯteſtando.l.amplius.j̃.rẽ ra.
ha.& ita obtinuit ꝯ Odoſ.Et teneas cordi:qa qñ facies aliquã ꝯcor
diam,tu poteris facere iſtam fraudem,q̃ fecit Guid.de Suz. Ibi no
minationis.ſubaudi,& cognitionis.Op.gl.& primo,opp. reducen-
do hunc tex.ad abſurdum,& recita gl.hic quæ incipit,ſed ſi iſti, &
dic, vt gloſ.ſm Azo.Facit pro hoc s̃.eo.l.ſcire oportet,§.quinqua-
ginta.ſm Dy.gl.ſoluit alijs duobus mod.ſed prima vera.Item opp.
de auth.qa ſemel.C.quõ & qñ iud.Sol.vt gl.qa ſpãle eſt. Et op. de
l.pperandum.C.de iud.Et dic,ꝙ ibi cã durat triennio, hic quatuor
menſib.tantummõ.Sed non eſt verum ꝙ ſit ſpãle:qa hic iſtud tem
pus eſt propoſitum iuri competenti parti,ibi propoſitum inſtantiæ.
Quærit gl.a quo tẽpo.currũt iſti qnquaginta dies?Et reſpõde vt gl.

LEX XLII.

1 *Excuſationis ſi cauſa non finitur in tempore,& ſtetit per iudicem an currat tempus,remiſſiue.*
2 *Cauſa ſi ex forma ſtatuti debet intra tres menſes terminari.ſi ponitur dilatio excedens illud tempus,tamen poterit poſt tempus terminari.*
3 *Actor impeditus in termino,facto aduerſarij producere eius iura, poterit poſt terminum producere.*
4 *Contumax verus qui non appellat niſi iudice pro tribunali ſedente, ſi venit, & iudex recedit,an poterit appellare.*

Si cum ipſe. Iſta l.eſt bona,& quotidie allegatur.Ibi. ip-
ſe tutor petitur.Ibi contradictiones datæ p
iudicem,quæ excedebãt quatuor menſes,ſm Ia. de Aret. Ibi pro-
bari.Nec ob.s̃.ex quib. cau.ma.l.ait prætor.§.fi.cum l. ſeq. qa iſta
intell̃r ſm illam,arg.j̃.de itin.actuq; priua.l.1.vel ibi,de tp̃e actio-
nis,hic de tempore inſtantiæ,ar.eius quod no.eo.ti.l.ſed & ſi per p̃
torem.in prin.licet glo.aliter no.s̃ de dolo.l.arbitrio.§.dolo. Et iſta
gl.eſt ſatis no.quæ dicit,ꝙ etiam non ſtat per aduerſarium quo mi
nus cã finiatur.In gl.ibi,tempus:quia nihilominus ẽt tempus currit
ſed contra eum datur reſtitutio. & hoc in caſu principali, in cauſa
appellationis datur actio de dolo.C.de iud.l.properandum.§.ſinaut
tem.& in Auth.de ap.§.ad hæc.& in Auth.vt ſpon.lar.§. hoc quo-
1 que,ſm Ray.dicta iſta ꝯria ſunt Ia de Are.†Sed pone ſtetit per iudi
cem quo minus cauſa finiret̃ iſto tp̃e,an currit illud tp̃s. De hoc ple
ne dixi in d.§.ad hæc.in Auth.de ap.tangit Ray.in auth. ſi appella-
tione.C.de tempore ap.Gl.q̃rit verũ iſte tex.hẽat locum, vbi decre
tum etiam poſt 4.menſes?gl.dicit ꝙ ſic.Nec ob.C.de iud. l.prope-
randum.vbi ſemper finitur inſtantia lapſu triennij,qualitercunque
labatur:qa hic trãſcurſus tp̃is perimit ius actoris.ibi reſeruat, & p-
2 petuat.Et ſecundum Old.iſta l.allegatur p Dy.in ar.ꝙ ſi ſtatutum
eſt in ciuitate,ꝙ oĩs cã debeat decidi intra tres menſes, & aduerſa-
rius petit dilationem,quæ eſt vltra tres menſes, pp teſtes, qui ſunt
in longinquis partibus,ꝙ non obſtante ſtatuto,poſt tres menſes poſ
3 ſit de cauſa cognoſci. Et eod.modo determinat id, quod ponit hic
Ray.& Cy.in l.ſi.C.de adult.ſ.ꝙ ſi eſt ſtatutum, ꝙ actor producat
iura intra menſem, ꝙ ſi fuit impeditus propter dilationem datam
aduerſario, ꝙ etiã poſt poſſit producere. Item inducitur in ar. Cer-
4 tum eſt † ꝙ vere contumax non appellat,niſi veniat iudice ſeden-
te pro tribunali,vt ſup.de in inte.reſt.l.diuus.Quidam fuit ꝯtumax
vere,& lata fuit ſententia contra eum.Iſte venit ad banchum iudi-
cis,& ſtatim cum vidit eum iudex,receſſit a bancho, nunquid au-
diatur poſtea appellans?Iſte tex.facit in ar.ꝙ ſic:quia non ſtetit per
eum. Facit ſupra de iudic. l. non nunquam. Quidam vero diſtin-
guunt,quod aut iudex receſſit ante veſperas,& tunc debeat audiri:
aut poſt veſperas,& tunc ſecus.ar.ſup.de orig.iu.l. 2.§. deinde cum
eſſet neceſſarius.verſi.& quia magiſtratus veſpertinis temporibus
& quia in veſperis, & in Authen.de iud. §.ſedebunt. Tamen caſus
huius quæſt.videtur in l.1.§.dies.infra,quando app. ſit. & tangitur

J.de app.l.3.Scias tñ,q; hæc q̃ õ formatur male hic per Ray. in re-collecta,& tu qui habes eam vide audacter:quia ita est.& facit iste tex.ad quæstio.no.in Spec.de lit.contest.§.quando.ver.sed nunq̃d super.& in Spec.de test.§.1.versi.sed nunquid sit testis.

LEX XLIII.

Post susceptam.

Defectus visus,auditus,sermonis, ac intellectus,egestas intolerabilis ac p petua valetudo,ẽt susceptæ tutelæ excusationem tribuunt impedi-to.h.d.f'm Ray.Ibi potest,subaudi & sic remouetur, f'm quosdam: & alle quod no.sup.de tut.l.1.§.fi.gl.dicit,quod non est verum, vt ibi dicam.per l.complura.co.tit.& ad dic.gl.patebit responsum per suppletionem quam ibi dabo.gl.op.de l.1.§.1.sup.de tut. vbi v̾, q; cecus non possit dari tutor. Et sol.vt gl. dicit. Sed posito, q; fuisset datus tunc poterit se excusare,ẽt post susceptam tutelam,ut not.j.l. 4.C.ũ ex fal.alle.quod teneas bene menti. Item opp.de l.frater.C. eo.Sol.vt gl.Item op.de l.non solum.§.si quis.s.e.Sol.vt gl. Vel dic, q; hic tex.intel'r f'm illum,& nullum damnabis. Item opp.de l.idẽ Vlpia.scribit.sed in hoc habes bene eandem rñ. quam hes in præ-denti 2rio. Vltimo dicit hæc gl.quod no.s.de min.l.verum,§.ex fa ·cto.dic vt ibi.No.casus,vbi quis potest admittere tutelam iam ac-ceptam,inter quos sunt isti. Vltimo 2 illud v̾ dicere gl.j.de reg.iu. l.vbi,f.q; illæ infirmitates non impediunt tutelam iam acceptam: sed vt salues istam gl.dicas,q; istud est verum,ita quod non desinat esse tutor ipso iure,sed tantum excusatur:ita loquitur hic, & potest esse verum,quod dixi in tex.super ver.potest.

§.Paupertas.

Ibi, impar, & intolerabilis, secundum Dy.& gl.& l.paupertas.s.eo.tit.vbi gl.

LEX XLIV.

Administrantes.

Procurator principis ẽt absq; digni tatis collatione, piscatique vigilum & annonę,a tutelis,& curis et susceptis,excusationis priuilegio nõ sunt subiecti. Assessores vero,seu milites in numero absentium,qui causa Reip.absunt,a tutelis nouis excusantur, sed veteres non de-ponunt.h.d.secundum Ray.Ibi,tempore administrationis dicit gl. &c.statim expediam eam per primum 2rium.Et ideo no.de l.athle tæ,§.gentium.s.eo.q; non debeant excusari.Et sol.vt gl.dicit,'& se-cundum hoc habetis in litera, delatæ. quę intel'ectum prosequit' gl.C.de excu.tu.l.1.lib.10.& vide qđ ibi dixi post And.de Bar.alias est in tex.delata.& tunc est alius intellectus, s. q; tempore admini-strationis excusetur a tutela,& cura delata illo tempore.

1 *Priuilegium datum alicui non extenditur ad eius collegam.*

§.Eorum.

Ibi,profecturis,s.de proximo.Ibi.susceptã. secus in comite primipili principal ter,s.eo.l.non solũ §.similiter.f'm vnum intellectum Ray.in add.antiquis quærit rõnẽ diuersitatis.& non soluit.Tu dicas q; rõ est,quia offm primipili est dignius,& sic eius collatio hẽt maius priuilegium:ar.de alb.scri.l.si. C.de bo.q̃uæ lib.l.cum multa.Opp.de l.si duas.§.minores.s.e. Sol. vt gl.Item opp.de l.pp magistratum.s.eo.Sol.vt glo.& sic incipere, & præparare se ad iudicium sunt paria facit j.de pollic.l.1.§. cepis-se.Vel solue 2rium,q; ibi in ciuitate Romana,hic in castro, vel vil-la,vt in 2rio no.Item op.de §.Item qui reipublicæ.Inst.eod. Et sol.

1 vt glo.Et sic no.†q; priuilegium datum alicui,non extenditur ad e-ius collegam,& sic facit contra id,quod dixi post Iac.de Are. s.eo. l.non solum.§.qui primipilum.Item opp.de l.spadonem.s.si autem. sup.eo.Sol.vt gl.vt dum dicit gl.hic arg.dic.f.vt non excusetur a tu-tela iam suscepta,sed excusetur a suscipienda.Item op.de l.idem Vl pianus scribit.sed tn hoc §.sunt & alii sup.eo.Et solue,vt in gl.& me lius dic,vt no.in l.verum,§.ex facto.sup.de minor.

1 *Pupillus potest esse de col egio.Item potest cõmittere tale quid propter quod potest deportari.*

2 *Presbyter non excusatur a tutela filiorum compresbyteri.*

§.Qui corporis.

In collegio, seu corpore licito 2stituti excusantur ab extraneorum tutela, a collegarum vero filiorumque eorum non: & quidem collegarum tutores,intra centesimum miliare,coguntur esse,sed vlterius excu santur.vbique vero sunt immunes,qui speciali priuilegio sunt mu-

1 niti.Ibi,collegarum.†no.q; pupillus de collegio potest esse,& sic a-lias pupillus potest committere tale quid propter quod deportetur, vt sup.de tut.l.si arrogati.secundum Iac.de Are.Ibi, filiorum, facit quod no.j.ad q.no.per Gui.de epi.& cler.l.presbyteros.de qua di-

2 xi s.eo.l.sed & milites.in princ.Vnde vide,q; iste tex.facit† quod li-cet regulariter presbyter excusetur a tutela,tamen a tutela filiorũ compresbyteri non excusatur,de quo dic,vt dixi in l.sed & repro-bari.§.amplius.sup.eo.Continua.l.seq.

LEX XLV.

1 *Priuilegium qui habet propter aliquem,non vtitur illo contra ipsum.*

Plane.

Hæc lex 2tinuatur cũ §.qui corporis.Quærit glo.q funt isti, qui b.conceditur specialiter,ut non teneantur susci-pere tutelam:Et rñ.vt per gl.Vltimo §. qui corporis,facit ad id, qđ

1 dixi s.eo.l.amicissimos.§.fi.vbi quis habet priuilegium pp aliquẽ, q; non vtat illo priuilegio 2 ipsum,vt ibi dixi,quod tene cordi.

LEX XLVI.

Libertus.

Senatoris libertus filiorum tutelã eius cum alio administrans,a tutelis aliorum excusationis pri-uilegium non sortitur.h.d.l.Ibi,administrans,s.cum alio. & sic non ob.2rium de l.ne senatorum,f'm Ray. Gl.op.de l.ne senatorum, C.eo.tit. Sol.vt in gl. vel dic,quod illud quando gerit negotia se-natorum,facit l.libertus,s.de suspec.tut.secundum Iac.de Are.

LEX XLVII.

1 *Rusticus si emit partem iurisdictionis, quam habebat vnus ex tribus fratri bus in castro non per hoc est exemptus a iurisdictione aliorum duorum fra-trum, quin si delinquat puniatur.*

Cum ex oratione.

Ingenuus, vel libertus annulo-rũ aureorũ iure munitus,excu-sare se põt à tutela,seu cura liberti,nisi ẽt eodẽ iure sit tutus,illius ẽt tutelã vel curã prius excusatus,suscipere cõpellit.h.d.f'm Ray. Ibi,liberto.nõ hñte ius annulorũ,aliàs secus esset, vt in ver.ergo. Ibi,dat',s.tutor.Ibi,poterit,facit ad hoc l.3.§ si.j.de vac.mun. Ibi, annũ.q; est cõis oĩum absentiarũ,vt s.e.l.nõ solum. Ibi,dati,non obstãte q; fuerit excusatus. Gl.si.opponit de l.libertus,§ sed & si. s.eo. Sol.vt gl.& dic,q; istud priuilegiũ competit liberto , sed iste pdidit nomẽ liberti,ex quo impetrauit ius annulorũ aureorũ,& sic tacitè priuilegio renũciare v̾.facit de iure annulorũ aureorũ. l.ij j.de acq hær.l.si duo. Nam cũ amisit nomẽ.& effectum nõis

1 amisisse v̾.C.de fer.l.annulo. Allegat̃ ista lex,† q; rusticus,q emit partẽ castri ab vno de fratrib.comitis cũ omni suo iure q; si com mittit maleficiũ, debeat comes cognoscere,sicut cognosceret, si ipse nõ vendidisset,& cõmisisset delictũ,non aũt debeant cogno-scere alij duo fratres nõ vendẽtes.Contrariũ facit de iure aureo-rũ annulorũ,l.j.§.pen. & s.de in ius voc.l.sed & si hac l.§.fi.& l.p procuratorẽ,§.fi.j.de acq.her.& ita inuenit in repetitio.Dy.non tñ habet bonum intel'm,neque ad istã l.potest bene adaptari.sed in lib Ol.reperitur Dy.aliter dixisse,& sic erãt tres fratres qui ha-beant castrũ cõe: & ibi habebant rusticos suos,in quos habebant iurisdõnem puniendi maleficia. Modo vnus istorũ vendidit par-tẽ suã cuidã rustico, q̃ritur modo an iste rusticus emens,sit exẽ-ptus a iurisdõne aliorũ duorũ fratrũ,q nõ vẽdiderũt partes suas, & an ipse acq̃siuerit iurisdõnem 2 alios rusticos?hęc est pulcher-rima qõ,& tunc hæc l.facit optimè ad istã qõnem, & Dy.dicit,q; ille nõ est exẽptus a iurisdõne istorũ duorũ dñorum , sed in alijs rusticis bene q̃rit iurisdõnem, arg.eius q; hic d̾r in tex. & gl.qa impetrans ius annulorum aureorum h̾t ingenuus,quo ad exneos, non quo ad dños. Facit ad hoc d.l.pen. de iure annulorũ aureo-rum,& l.si is qui.j.de adult.& ad Syl.l.si exheredatus,cũ l.seq.& v̾ casus j.de iure pat.l.Caius.& ita dicitur stare in istis terminis.

§.Et quamuis.

Libertus senatoris, ipsius procurator excusare potest se ab aliorum tutelis, nisi iure annulorum aureorum a principe sit donatus,hoc dicit, secundum Ray. Ibi,patroni,scilicet senatoris patroni negotia.

LEX XLVIII.

1 *Compromissum si factum est, & dati fideiussores, & finito tempore proroge-tur, fideiussores non tenentur. Quid in datione pignorum.*

Titius.

Diuidas hanc l.in duas partes principales. In prima parte fuit excusatus.In scda desijt esse tutor ipso iu-re.Scdo ibi,sed & ita & br̃.h.d. Tutor testamentarius reipublicæ cã absens,veterem tutelam excusationis priuilegio circũscripto, assumere tenet̃ statim post reditum , admĩstrõnis prioris tpis, 2uentione cessante.nisi in dispõne testatoris expresse fuerit abso lutus:tunc à posteriore tpis administratione,& absentiæ priuile-gio se excusat post hæreditatis aditionem, seu euentũ cõditionis, quibus in testõ fuerit constitutus.h.d.Rayn. Ibi,quo ad,i donec. Ibi,interea,i durante absentia cã reipublicæ. Ibi, & ideo, dic pro tpe seq̃ẽti. Ibi,tps. ante absentiam,& post tutelæ susceptionem. Ibi,posse ideo:quia prima tutela non fuit finita ipso iure p absen tiam,sed per excusationẽ: secus,si ex dispositione testãtis expres-sè finita ipso iure fuerit, vt §.seq. facit quod d̾r j.de testa.mil.f'm Ray.Sed adhuc non restat benè declarata ratio.ideo dic,q; rõ est: quia verbũ,quo ad, appositũ superius, habet in se reuolutionem tpis,vt h̾r per Oldr.s.de suspec.tut.l.3.§.quæri potest. & aduerte, q̃a Ray. dicit se legisse Infortiatũ quinque annis, anteq̃ intellige-ret istam l. & dicit,q; iste casus primus v̾ esse 2rius §.seq. de ver-bo ad verbum.& rñ. vt ibi dicam. Gl.op.de l tutor.§.si quis absu-turus. s.tit.j.l.si tutor.s de tut.& rat.dist. Sol.vt gl.dic f'm Dyn.q; aut est facta diuisio administrationis,tũ,& censent' vna tutela,ẽt finita administrõne prima, vt in princ huius l.& l.3.§.quæri põt, de suspe.tut. Aut nõ est facta diuisio administrõnis, seu substãtiæ tutelæ,& tunc censentur plures.& ita loquit' §.sed si ita.j.ea.l.In dubio v̾ facta diuisio administrõnis,non substãtiæ.s.de tuto.& cur. da.ab his,l.neq; illę. q̃rit gl.intra q̃tum tps debeat excusari. Et rñ.

1 vt gl.† Istud principiũ allegat̃ ad q.aliq cõpromiserũt in aliquẽ,vt proferret sñiam vsque ad annũ, & dederunt fideiussores, vel pi-gnora de parendo sñię,& cum finiret spatiũ anni,ipsi prorogaue runt cõpromissũ ad aliũ annũ:q̃ritur vtrũ ipsi fideiussores,vel pi-gnora teneãtur.Istud princ.pbat arg.q; sic, q̃a v̾ idẽ cõpromissũ, sicut hic eadẽ tutela.Sed hoc facit j.de preca.l.sed si manente.s. sol.mat. l pen s.mulier.& s.loc.l.itẽ quærit.§.qui impleto. In 2-riũ facit § sed si ita. j.ea.l.quasi videat̃ aliud cõpromissũ, sicut & ibi est alia tutela. Facit s.de admi.tut.l.Lucius,§ Paulus. Casus tñ

2 est,q; fideiussores non teneant̃.s.de arbit.l.Labeo,§.fi.& l.seq. † In pignorib.distingue,q; aut erant compromittentium,& tenentur

quasi

quasi ex tacito ꝯsensu. Aut aliorũ, & tenent, ar. d. §. q implecto. & d. l. Labeo, §. fi. verba hæc sunt Dy. licet Rayn. appropriet sibi illa verba. & vos habetis ꝑ Dy. & Ray. in d. l. pen. §. mulier. s. sol. mat.

§. Sed si ita. Ibi, videmus, vtrũ debeat ꝓdesse, vel non. & certũ est, ꝙ prodest, vt ibi ꝑ Dy. Ibi, ex ipso testõ, i. ex verbis testõris. Ibi, tutor, cũ cęperat abesse cã Reip. & dic, vt ipso iure: sed in casu pcedẽti ꝑ excusationẽ ex legis dispõne, vt s. e. l. si is q tres, in prin. & iõ ex eius dispõne statim trãsmittit tutelã post reduũ, ſm Ray. ibi, pt, q a vr̃ noua delata, ñ aut vet' ꝯtinuata. Gl. op. Inst. de satisd. tut. ĩ prin. & s. e. l. tutor. Sol. vt in gl. Itẽ op. de l. qnquaginta, s. c. Sol. ut gl. Ex ista gl. not. & tene mẽti, ꝙ exercere litẽ dr̃ ille, qui litẽ inchoat. & ad hoc alleg. eam Iaco de Are.

§. Si à prætore. Curator datus a iudice mẽtecapto, muto, seu ventri: se excusare põt pp lĩtimũ numerũ. h. d. Ibi, vẽtri. vide qđ no. s. de tut. & cur. l. ventri. & ꝙ ibi dicam. Gl. quærit pp quos liberos excusatur. Et responde, vt glo.

1 *Locus vbi contractus effectum dirigit, inspicitur in contractibus.*
Locus vbi fit testamentum in vltimis voluntatibus considerari debet.

§. Romæ. Tutores a magr̃atib. Romanis decreti, seu dati in testõ Romæ ꝯfecto, vel eius suburbijs, dñr in ipsa vrbe ꝯstituti. h. d. ſm Ray. Ibi, Romæ, in quo ꝯsuetudo dictę ciuitatis dẽt spectari, ſm Iac. de Are. & dixi ꝑ Ra. de vent. insp. l. j. in fi. & ꝑ Doc. C. de sum. Trin. l. j. in fi. Ibi, datos, ꝙ ꝓdest pp id ꝙ habes Inst. de excu. tut. in prin cũ gl. de verb. sig. l. ij. Et solue vt gl.

1 † Vltimo no. ex isto tex. ꝙ licèt in ꝯtib. ꝯsideremus locũ, in quẽ effectus ipsius ꝯtus dirigitur, nõ vbi est facta scriptura, vt l. ꝯtraxisse. ff. de act. & obl. tñ in vltima voluntate debet considerari locus vbi est factum testñ. Verba n. ꝯtuum ad vltimam voluntatem non trahũtur. ff. de verb. sign. l. verba. Et per hoc patet respõsum ad l. contraxisse, ſm Andr. de Pisis. & hoc teneas benè cordi.

1 *Famulo nihil impossibile iniungi debet.*

§. Si tanta. Aduersa valetudine corporis seu mẽtis, super proprijs negotijs legitimè impeditus, à tutela patroni, eiusq; liberorum, de iure cõi se poterit excusare. h. d. ſm Ra. Ibi, impossibile. No. arg. hic, † ꝙ non debet aliquid impossibile iniungi famulis: quia ad illud non tenẽtur, vt hic, & ff. de pę. l. moris. & s. de neg. gest. l. si pupilli, in fi. ſm Iaco. de Are. & probatur ff. de oper. lib. l. eius artificij, & l. hæ operæ, §. interdum.

LEX XLIX.

1 *Comites & Barones dũ sunt in exercitu, nõ possũt cõueniri, nec eius officiales.*
2 *Qui solum sunt in numero, gaudent priuilegio.*

Qui in collegio. Pistores in collegio lĩtimo numero ꝯstituti, pistoriã ꝑ seipsos exercentes a tutelis, & curis ẽt collegarũ vrbicis excusari pñt, & in loco ubi dati sunt, domiciliũ non hñtes, ſm Ray. Ibi, exerceant. Facit † iste tex. ad id, ꝙ Comites & Barones tpe quo sunt in exercitu, nõ pñt ab aliquo conueniri nec ipsi, nec officiales eorum. Et no. ꝙ ita demũ habeant priuilegiũ, si ipsimet sunt in exercitu, non si alios ibi ꝯstituunt eorum noĩe. Ibi, numerum. † Nota ꝙ illi tñ gaudeant priuilegio, qui sunt de numero, vt hic, & s. eo. l. administrantes, §. j. C. de sacros. eccl. l. non plures. Facit quod no. in Auth. vt deter. sit nu. cler. in fi. & qđ ibi dixi post Iac. de Bel. in Auth. de refer. Ibi, datus a testatore, vt s. eo. l. non solũ, §. & in testõ. & dixi s. eo. l. pp. §. licèt. Op. gl. de l. j. s. qđ cuiusque vni. no. & ff. de colle. illi. l. j. quod non debeant hr̃e priuilegia, solue, vt gl. Op. etiã de l. ita autem, §. gessisse, de admi. tut. & l. tres tutores. eo. tit. Glo. non soluit. & ideo dic, vt no. s. de procur. l. j. in fi. ꝙ illud regulare, istud speciale, secundum Dy. & plenè per eundem Dyn. in c. quod alicui, extra de reg. iur. lib. 6. Opp de l. hæres absens. Sol. vt gl. Nicolaus.

TITVLVS SECVNDVS.

Vbi pupillus educari, vel morari debeat, &c.

LEX PRIMA.

* Solet prætor. Per quem debeat adiri prętor. gl. hic dicit, a quocunque. quã no. facit quod no. ff. eo. l. ius alimentorum.

ADDITIO.

* Menoc. Scripsi de arbit. iud. Casu 168.

LEX II.

Officio iudicis. No. argumentum, dicit Iac. de Are. ꝙ si victor expendit in causa plusquam de iure debuit, ipse non debet recuperare.

LEX III.

Ius alimentorum.

§. Non amplius. No. arg. ꝙ iudex potest dicere, rñdeas iuro, aliàs te condemnabo.

LEX IIII.

a Qui filium. a Hic habes, ꝙ offĩũ iudicis, ꝑ alimẽtis ponẽdis non solũ hẽt implorare, q eget alimentis: seu ẽt dẽt implorari a quolibet eius ꝯsanguineo. Itẽ no. ꝙ frater tenet alimentare sororem pauperem. Et dixi in l. si quis a liberis. s. de lib. agn. Itẽ no. ꝙ qui rõne ꝯsanguinitatis tenet ad alimẽta: tunc debet soluere magistrum, qui eum doceat secundũ conditionem. Sed secus est in alimentis debitis in testamento. l. legatis. ff. de ali. & cib. leg. Item facit ad q. statuto ciuitatis dr̃, ꝙ filia fęmina si fuerit dotata, nõ possit aliquid petere: mõ pr̃ reliquit filiæ: an possit incontinenti petere, vel cũ nubit. Et iste tex. facit, ꝙ non. In ꝯtriũ facit l. q. negotiationẽ. §. pe. s. de adm. tu. & ibi dicã. & dom Ric. disputauit istam quæst. & Cy. ponit in l. sancimus. C. de nup.

ADDITIO.

a Tho. Qui filium. Vide Bal. in rub. C. de fide instr. & in auth. ex testõ. C. de col.

Alia lectura.

Qui filium. Adde ad hanc l. vnã notabilẽ q. q̃ ponit Iaco. de Are. in l. alimenta. C. de neg. ge. & ibi reassumit Cy. de sororib. q̃ dotantur, & postea remanẽt cum fratribus.

LEX VI.

Si absens sit tutor. Vide l. si finita, §. Iulianus. ff. de dã. infec. quod qñ per primum vel secundum decretum non potest esse satis consultum: quia tunc sine litis contestatione peruenitur ad diffinitiuam, vt hic, & simile in l. cum vero. §. subuentum. ff. de fideicom. libertatibus.

Lectura Nicolai de Neapoli.

Ad euidentiam huius tit. præmitte quod no. inf. eo. l. fi. in gl. mag. & hanc Rub. continua ad præcedentia: quia in educando pupillũ multum consistit administratio tutoris, adeo ꝙ propter cessationẽ vel mendacium aliquando remouetur, aliquando punitur, vt sup. de admin. tut. l. tutor. §. idem solent. & sup. de suspe. tu. l. 3. §. tutor. & l. impuberibus, §. fi. & inf. eo. l. fi. & ideo post præcedentes tit. ponit istum, secundum Dyn.

LEX PRIMA.

Solet prætor. Pupillus educari ac morari dẽt apud virum idoneũ, ab eius ꝓpinquis parentib. ex ꝯdõne personæ, ac tpe ptoris arbitrio eligendũ, excluso ipsius substituto, licet in testõ pr̃no expressè ꝯtriũ caueat. h. d. ſm Ray. Ibi, vbi, i. in quo loco, & apud q̃ psonã. Ibi, in posthumis. de q b. non curatur vbi aleret. Ibi, pueris maiorib. triennio, vt no. ff. eo. l. fi. in fi. ſm Ray. Ibi. nõ nunq̃. aliqñ ęstimatur apud aliquem propinquum vel extraneum, si oẽs propinqui sunt ut suspecti, arg. C. de fun. do. l. 2. in fi. secundũ Dy. ibi educet, & non ob. l. amicissimos. in prin. s. t. 1. de ven. inspi. l. qui ventri. (vt ibi dixi per Ray.) Quærit gl. qualiter æstimabit pses istud. Rñ. vt gl. No. istum casum, quia forte dixisses contrarium.

1 *Testamentarius executor cogitur causatiue recipere executionem, nõ præcisè.*

§. Quamuis. Liberti parentes, cognati, vel pupillorum affines, educationem pcise suscipere a ptore coguntur, extranei vero excusantur accipere hoc onus, sed priuantur legatis, ac hr̃ditatib. in testõ pr̃is pupilli sibi relictis, nisi alias fuerit relicturus. h. d. ſm Ra. Ibi coacturum, educationem suscipere, & super hoc verbo dicit gl. licèt prætor, &c. super verbo, alimentare. in d. gl. dic, i. apud se permittit educari pupillum. Ibi, placuit. denegari petitionem relictorum, Dy. ibi sciret, ꝙ non præsumitur, nisi exprimatur. sed hoc minimum, ſm Dy. ibi denegabitur. Gl. all. l. q. talem. & vide qđ ibi no. circa istam materiã. Ibi, statuit. præstat iste text. ar. ad id † quod no. per Dy. ff. de le. 2. l. 1. s. q. executor testamẽtarius non compellitur recipere executionem præcise, sed causatiue sic, vt hic ſm Ra. Et de hoc tetigi de leg. 1. huiusmodi. in prin. & habes plene. C. de epis. & cle. nulli. in 1. q. & dixi post Iac. de Bel. in Auth. de ec. t t. §. si quis autem pro redemptione. & dixi in l. 1. de leg. 2.

LEX II.

1 *Expensas qui obtulit in causa, non potest petere, quas fecit ultra quam facere deberet, ideo taxantur a iudice.*
2 *Expensæ faciendæ sunt secundum facultates.*
3 *Voluntas testatoris in quo non seruatur.*

a Officio. a Tutor a pupillo tutelæ actione ꝯuentus, sumptus ĩ alimentis, ac disciplinis eius factos, ab illo, ſm vires facultatis eius sibi poterit imputare, nõ vltra, ẽt si immoderata taxatio facta fuerit in testõ, vel a prætore, h. d. ibi, offõ mercenario cuilibet actioni bonæfidei, deseruienti: & ea finita, finitur, vt sup. de ac. em. l. q. ꝑ collusionẽ. §. fi. & depo. l. 4. ibi, iudicis. Dicit gl. superior lex dixit, vbi, sit alendus sit. Sequitur in ea. glo. nunc ex cuius bonis. dic immo q̃tũ expendi dẽat, vt no. & melius. ff. eo. l. fi. Ibi non est a ditus: sed est modus, i. arbitrio tutoris est determinatus. ibi, facultatum. i. redditũ, vt s. de do. inter vir. & vx. l. ex annuo. & ff. l. proxi. & ad l. Fal. l. diu'. s. de li. agn. l. si q s a liberis. §. de alimẽtis. Ex quo not.

1 † ar. ꝯ illũ, q obtinuit in cã, vt nõ possit petere expensas, quas fecit vltra q facere dẽt, ſm Ia. de Are. ppea iudex taxat illas expensas, vt patet in Auth. de iud. §. oportet. Et hẽs de hoc gl. in l. generaliter C.

2 de epi. & cle. q̃ teneas cordi. Ibi, hoc amplius, ver. Ibi, sed si not. ꝙ pro facultatib. tñ faciendi sunt sumptus. Concordantia sunt in glo. tamen alle. vnum tex. optime & clare dicit hoc, in Authẽ. vt deter. sit nu. cle. circa prin. Opp. glo. de l. si patris. C. de interd. ma. glo. non sol. sed

ADDITIO.

a Alex. Officio Nota, ꝙ ille, qui obtinuit in causa non potest petere expensas quas fecit vltra quam facere debebat.

fol.sed dic,q illud in mſio,in quo voluntas pris dēt ſeruari,vt C.de nup.l.ſi vt proponis.& ſ.de ſta ho.l. Paulus.alias incipit, cum qui. ſm Dy.Aliās ſm And.de Piſis.dicas,q in l.ſi pris.eſt regulare, in l. noſtra eſt caſuale,& ppea.ſ.ea.l.dicit text. non nunquam a patris voluntate,&c.q.d.i.aliquando.Vnde ibi innuit,q rlr ſit ɔtrium. Facit ſ.de adm.tut.l.3.§.quamuis, ſecundum And.de Piſis. Et ſic nocet
1 caſum,in quo non ſeruatur voluntas teſtatoris.Simile ſ. de admi. tut.quidam decedens.in prin.& §.fi.& j.de hære.inſti.l.paterfamilias,& ibi no.& l.quidam.in prin.gl.1.de hære.inſt.

LEX III.

1 *Iudex poteſt imponere pœnam mentienti.*
2 *Iudex an poſſit īponere pœnā litigāti,vt reſpondeat poſitionib.& illā exigere.*
3 *Iudex quod poſſit plures pro eodem facto cum cauſa mulctare.*
4 *Tutor repetit expenſas a pupillo,qui nihil habebat,ſi poſtea effectus eſt locupletior.*

Ius alimentorum. Prætor ad expenſas & ad alimenta,ſiue inſtructionem minorū cuiuſcunque ſexus,inſpectis mancipiis deputatis ad vſum eorum,mercedib.ab eis debitis eorum ætate,veſtibus atq; tecto, ſm vires patrimonii eorum,de quo ſibi conſtat extra iudicium,vel p cognitionem iudiciariam inter tutorem, & eum qui poſtulat alimenta decernit,habita tñ ab eodem tutore prius confeſſione. quo redditu annuo ſint bona pupilli & quanta eſt apud eundem eorum pecunia ɔſtituta,in hoc ab eo ponenda in vſuris centeſimis, & pp ɔtumaciā,ſeu mendaciū punietur,ſm Ra.Ibi,non vniuerſum.No.pulchrum tex.& quotidie allegatur Ibi,decernat,facit in Auth.de cōſu.§.pe.Ibi ſuperſit.dicit Cy.maledicatur,q fecit hāc legem,& ſic vr q Dy.fuit multum liberalis,licet Ray.dicat, immo benedicat. Ibi decernuntur.facit j.de ali.& cib.leg.l.cum vnus.§.fi.j.ad l.Fal. l.hēditatum.Ibi amplius,no. bene hunc tex.Ibi,dabit.optime.facit text.in Auth.vt deter.ſit nu.cle.Ibi,exhibitione alimentis. Not.q qñ maritus legat alimenta vxori ſuæ,ita debent dari quemadmo-
1 dum dicit iſta lex.Item hēs ex iſto tex,† q iudex pt imponere pœnam mentienti,vt ſ.ɔminari,&c.Pro hoc facit in Authē. de tri.& ſemiſ.§.ſtudium.& ſ.de adm.tu.l.tutor qui repertorium.§.ſi vero factum.C.de ſum.Tri.in.epiſt.inter claras,ɔcor.j.de fideicom. lib.l.
2 3.§.adici.ſm Ia.de Are.Item pſtat ar.† q iudex poſſit imponere pœnam litiganti,q dēt rñdere poſitionib.quod ſi falſum ɔfiteatur,vel dicat quod quod dēat ſoluere centum,vel ſi nō dicat verū, q hēat capitula pro confeſſatis ſm Ia.de Are.Sed tunc qro, an iudex poterit talē pœnam imponere, & eam exigere.iſte text.facit q ſic,ad hoc facit l.1.§.quid ergo.ſ.de vent.inſpic.& ſ.ſi quis ius dicen. non obtem.l.1.in prin.In ɔtrium facit C.com.vel epi.in rub.& l.1. Tu teneas q poſſit exigere.Non ob.C.cōmi.vel epi.quia ibi loquit ī diffinitiua,quæ exigit plenam cauſæ cognitionem vt C.d iud.l.iudices.
3 hic in interlocutoria.† Tūc quæro, pone q iudex dicat parti,Facias tale quid ſub pœna cc.ccc.cccc.nunquid poteſt omnes pœnas exigere?ſm Dy.non,q a iudex non poteſt mulctare,niſi ter. C. de modo mul.l.1.& Leos.Facit quod no.Spe.de exec.§. ſcdo. ver. ſed quid ſi iudex.& in ti.de ɔtu.§.nunc dicamus.ver.ſed pone.& in tit.de ſen. §.t.ver.ſed nunquid iudex.Ray.iſtam qōnem terminat j. de leg.1. l.filiuſfa.§.diui.f.q hōc habeat locum, vbi præceptum iudicis fuit cum cauſa:alioquin ſi eſſet ſine cā.non valeret,vt ibi dixi. Item q-
4 ro † pone q tutor alit pupillum de ſuo proprio:quia pupillus nil hēbat:poſtea peruenit ad pinguiorem fortunam,an poterit tutor a pupillo repetere? Iſte tex.facit,quod nō:q a expēſæ debent fieri p mō pātmonij,alioqn non repetuntur,vt ſ.eo.l.prox.in princ.In contrarium eſt veritas,vt j.de ɔrio iud.tu.l.2.ſ.quod poſſit repetere.

1 *Pupillus nunquid tenetur præſtare alimenta tutori.*
2 *Oppoſitum in oppoſito idem operatur,quod propoſitum in propoſito.*
3 *Alimenta relicta vxori debentur ſecundum facultatem redditunm.*

a §.Sed ſi egeni. a Tutor pupillos egentes de ſuo alere non tenet,& ſi poſt alimentorū decretum,ad inopiā ſunt deducti,dēnt alimenta decreta minui. Si vero ad pinguiorem fortunam puenerint,ſunt augenda.h.d.Ibi, compel itur,
1 ſed nunquid econtra pupillus dēat præſtare alimenta tutori:dic vt no.ſ.de adm.tut.l.a tutorib.§.quēadmodū principalib.& no.Ia.de Are.j.tit.1.l.1.§.ſi pupillus.Facit quod no.Ray.de ſuſpe.tu.l.impuberib.§.fi.De hac q.dixi ſ.ti.1.l.paupertas.Ibi acceſſerit,not. quod
2 idem operatur oppoſitum in oppoſito, quod propoſitum in ppoſito.Simile j.de le.3.l.qui filium.& de ſer.ruſt.præd.l. tria prædia. & j.de vulg.& pup.l.& ſi ɔ.C.de ſen.paſ.l.fi. Hūc tex.alle.Ia.de Are.
3 † quod qñ relicta ſunt alimenta vxori,quōd dēt inquirere patrimonium,& eius redditus,& iuxta illud facere alimenta decerni.

ADDITIO.

a Sed ſi egeni.Et adde dictum Imo.& Pet.de Anch.in c.quoniam contra. de prob. uidelicet,q ſi iudex cognoſcit q calumnioſe petis amplam dilationem, poteſt tibi ſtatuere terminum ad probandum & comminari,q ſi interim non probaueris,non audieris.

LEX IIII.

1 *Patre hærede filio inſtituto,& dote filiæ relicta,ſi ſoror alimentatur a fratre donec maritetur,non compenſat alimenta cum dote,ſed de ſuo alit.*
2 *Frater tenetur alere fratrem inopem.*

Qui filium. Aduerte ad pulchrum caſum, qui non inuenitur alibi ſecundum Rayn. prout ipſe dicit C.de neg.geſt l.alimenta,§ ſi quid aūt. Concordat l.cū vnus,§.fi. j de ali.& cib.leg.ſm intelēm Hugo. p quē determinabis iſtū tex. ibi inſtitueretur. Dicit gl.& c.quare.h.d. ſtatim videbitis in fi.gl.
1 No.† ex iſtis legib.pulcherrimū caſum,q ſi pr filio hærede inſtituto in teſtō relinquit filiæ dotē,qd fratres tenent interim alere ſorore de ſuo,nec pōt ſibi imputari in relicta dote.a De hoc p Doc. in l alimēta,C.de neg.geſt.in vlt.q.& ibi p Ra. Gl.opp.Inſt.de exhær.lib.in prin.Sol.vt gl.& ibi,vbi dicit,exhæredauit eā,dic q ſic, vt fecit j.de ali.& cib.leg.l.cū unus,§.fi. Dicit gl inſtituit eam in aliquo,aliās nō valeret.Sed ſi inſtituit eam in dote,an valeat?Dic vt plenè no.de minor.l.denique,§.ſed vtrū ſm Dy.Itē opp.de l.j. §.ſexum,de poſtul.& recita gl.q incipit,ſic forte.Et ſolue,vt dicit gl.Sed certè hodie nō negat §.ſexum,quin mulieres poſſint grā-
2 maticā addiſcere,licet dicat q nō poſſint poſtulare.Vlt.† gl.allegat illā l.q frater tenet alere fratrē inopē, & pp hanc gl allegat quotidie iſta lex.Et de hoc dixi ſ.de lib.agn.l.ſi quis à liberis,in princ. Facit ſ.de admi.tut.l.tutor ſm dignitatē,§.fi.Et q teneat alere tenet Odof.Nā ſi legitimus tenet alere nālem,vt in Auth.qb.mod. natur.effic.ſui,§.ſi quis.multo fortius tenetur alere legitimum.

ADDITIO.

a Dote. Sed iuxta hoc quæri poteſt, an frater tenetur dotare ſororem. reſponſum ſcio teneri,ſi non habeat vnde ſe dotet.gloſ.in l.cum plures,§.cuius tutor.ff.de admin.tut. Bart.& Bald.in auth.res quæ.C.comm.de leg.

LEX V.

1 *Nouerca non cogitur ſtare cum priuignis.*
2 *Pendente iudicio retinendæ poſſeſſ.vel vti poſſidetis, an poſſeſſio ſequeſtretur.*

Si diſceptetur. Cōtrouerſia de alēdo pupillo,pſidis iudicio eſt dirimenda, illis excluſis quos foret veriſiſe cum facere impudicū.h.d.ſm Ray.Ibi,impuberis.
1 Collige hic ar.† q nouercę nō cogunt ſtare cū priuignis.Sed non video qualr colir iſtud ex hac l.Hic,non ſunt gl.iſte tex.allegatur
2 p Dy. q pendente † iudicio retinendæ poſſeſſionis, vel vti poſſidetis,poſſeſſio debet ſequeſtrari,vt hic. Nā vides,q hic iudex pōt ſtatuere & debet,penes quē pupillus alatur, ita q non alatur penes ſuſpectū.Pro hoc facit l.3.ſi verò vtraque perſona,de lib.exhib. quia ibi permittit ſeqſtratio perſonæ, ergo multo fortius rerū.C.de ſacroſ.eccl.l.ſancimus.& in hoc vr reſidere Dy. Contrariū ſentit Ray.in addit.antiquis.Certi.n.ſunt caſus,in qbus ſequeſtratio eſt permiſſa.C.de prohi.ſe.l.j.& q ibi no. & iſte nō eſt de illis ergo &c.Et hoc vltimū credo verum.Nam tunc demum debet fieri ſequeſtratio in interdicto retinendæ poſſeſſionis, qñ vtraq; pars probauit per dignos teſtes,vt habes gl.no.C. vti poſſi. l.j.in gl.ſed qualiter,quā teneas cordi,quæ eſt vera, vbi neſcimus quis ante puocauerit ad iudicium. Alioquin cum ille fungatur vice actoris,& alius vice rei. alius habebit obtinere, l.qui accuſare.C.de eden. & extra de probat.licet. vbi hoc vide per Innoc.

LEX VI.

1 *Pupillus ſi renūciat bon.poſſ.nō tenet renūciatio,niſi fiat in pſentia affinium.*
2 *Pupillus quando ali debeat de bonis tutoris.*
3 *Criminalibus in cauſis vbi pœna venit imponenda à relegatio. intra, poteſt perueniri ad diffinitiuam, lite non conteſtata.*
4 *Pœna extraordinaria poteſt eſſe vſque ad pœnam capitis.*

Si abſens. Tutor abſens voluntariè ɔtumax in alendo pupillū,hoc in iudicio requirentib.affinibus,amicis,vel cognatis eius,velut ſuſpectus cā cognita remouebit à ptore; vel idē tutor gñalis & perpetuus ab ipſo adiungit: neceſſario verò abſens idoneus in officio retinetur,ſpāli curatore ad præſtationē alimentorū duntaxat ſibi adiuncto. h.d.ſm Ray. Ibi,amicis.dicit gl.vocādos amicos,&c & no.gl.& alle.l.ergo ſciendum, ex quib.cau.ma. Dic melius, vt not.ex quib.cau in poſſ.ea l.hæc aūt.§.j.quam gl.uideas Ad deciſionem illius habes per Ray.C.de bon.auth.iud poſſ.d.l cū proponas. quia iſta gl.eſt falſa:quia hoc eſt ſpāle in caſu iſto hic facit iſte tex.pro hoc qd no. gl.j.de bon.
1 poſſ.l.tutor.quā gl.† tene cordi,ſ.q vbi pupillus renūciat bo.poſſ. non valet renunciatio,niſi fiat in pñtia affinium & cognatorum ſuorū.qd teneas cordi Gl.opp.de l.pen.C.de pat.pot. Aduerte q iſtæ opp.totū tit.reſpiciunt.Et ſol.vt gl.in l.pen. Dic de hoc,vt dixi de lib.agn.l.ſi quis à liberis,§.ſi mr. & hēs per Doc.C.de nego. geſt.l.alimēta. Itē opp.de l.j.& in auth ibi poſita.C.de dinor.fac.
2 apud quem. Sol.vt gl.&c. † Quærit gl. nūquid pupillus debet ali de bonis tutoris? Et rñde,vt gl.& alle.l.impuberib.ſ.tit.2. & vide
3 quod ibi no. Et Dy. alleg.† iſtū tex.qd ibi tractat de tali crimine, ex quo venit imponenda pœna relegationis, vel j. qd ēt lite non ɔteſt ferat ſñia: dicit ipſe,& ſic facit pro opin.quā hēs no.de hoc j.de pœn.l.in ſeruorū,in gl.& non plus dicit ipſe. Dic vt ibi,q nil habes no de hoc. Sed habes gl. no. j.de pœn.l.abſentem. quæ eſt gl.no. valde,& menti tenenda.& iſtā l.induces taliter.tex.vr dicere,q tutor,qui eſt abſens, pōt remoueri vt ſuſpectus,& poteſt iudex eū punire extraordinariè.ſ.de tut.l.in eos.& de off.præf.vrb. l.j.§.itē ſolent & pœna exordinaria iudicis eſt vſque ad relegationem,vel infra, & de effra.& expil.l.j.§.fi. ergo patet,q in abſente pōt imponi pœna relegationis,vt hic,ēt lite nō conteſt.Doc.C.de acc.l.abſentē,tenent ɔrium:qa ſi in ciuili nō fert ſñia lite nō ɔte. vt l.properandū,C.de iud. nec in criminalib. cū qlibet pœna corporalis,&c.vt in d.l.in ſeruorū,de pœ.& opin.iſtorū ſequitur gl.

valde singularis, & no. C. de dig. l. quoties, li. 12. Ray. C. quō & qn̄ iud. l. j. & in d. l. absentē. tenet primā opi. ꝙ possit fieri ēt lite non ꝯte. Nec ob. rō Doc. ꝙ non pōt in ciuili fieri rō: quia in ciuili hēs remediū missionis in possessionē, vt ff. ex quib. cau. in poss. ea. per totū, qđ remediū non hēs in crīali, vt Instit. de noxa. act. §. j. Item non ob. ꝙ in crīalibus excedentib relegationē non ferr̄ sñia lite non ꝯtest. & hoc in diffinitiua: quia ibi accusator habet remediū aduocationis. C. de requi. re. per totū, quod cessat in criminalib. in quibus cessat pœna relegationis, vel ff. quod est ualde no. quicquid dicat lex ista, quam allegat Dy. non facit, quia hic loquitur de remotione tm̄, non de impositione pęnæ. Pręterea sumpto ar. prout est necessariū sumi ex isto tex. & intelligendo eum, vt ipse intelligitur, sequeretur, ꝙ etiā in criminalibus excedentib. relega-
4 tionē, posset procedi lite non contestata: quia † interdū pœna extra-
ordinaria pōt esse vsque ad pœnā capitis, vt habes gl. no. Instit. de iniu. §. in summa. quā teneas cordi: quę an sit uera, dic vt ibi dixi.

TITVLVS TERTIVS.

a *De tutelis* a *& rationibus distrah. & vtili curationis causa actione.*

ADDITIO.

a Paris. De tutelis. De materia reddēdæ rationis per tutorem, vide Rom. cons. 413. & adde, ꝙ super actione tutelæ non potest transigi, vide Rom. sing. 45. incip. an super actionib. & cons. 299.

LEX PRIMA.

a
b In omnibus. a Nota ꝙ minor non potest donare b causa mortis. Item nota ꝙ plerunque fallit rubr. vt hic, & l. si vt certo, §. j. ff. cōmo. l. si tutelam, ff. de tutelis. Et intellige istis personis exceptuatis decreto interueniente. & hoc nota, & tene menti.

ADDITIONES.

a Thom. In omnibus. Vide Bald. in c. cum omnes, de constit. alleg. tex. istum §. 1. pro sing. ꝙ sicut pater filio impuberi testatur & codicillatur, & ita potest bona sua causa mortis donare.

Menoc. Boerius quæst. familias 15. & 31.

b Thom. Non potest donare. Vide hic Nic. de Neap. qui ponit rationem. & Bald. in repet. l. j. C. de sacros. eccl.

Alia lectura.

1 *Verbum plerunque, constituit regulam.*

a
1 Nota. a Hic † ꝙ verbo, plerūque, ꝯstituit̄ regula, vt ibi plerūque &c. coniuncta gl. sm̄ Iaco. de Are. Quęro de qua culpa loquit̄? Gl. vr̄ dicere in § suspectus, Inst. de susp. tut. ꝙ de culpa lata, leui, & leuissima, sed de leuissima non est verū, vt no. Moderni in l. quicquid. C. de arb. tut. no. gl. super ver. iudicio tutelæ, quæ est valde no. & habet magnū effectum, dum dicit, decreto, s. interueniente. Idem si non interuenit, vt l. qui filium, ff. titu. j.

ADDITIONES.

a Paris. Nota. Colligitur ex isto tex. ꝙ qui non potest testari non potest donare causa mort. limita vt per Bald. consi. 166. ver. sed quæro. vol. 1. & de ista reg. vide ad Bar. in l. tam is, in princ. ff. de don. causa mor. & circa hanc materiā, an & quando pupillus possit donare causa mortis, vide Rom. cons. 199.

§. Officio tutoris. In tex ibi, rōnes actus sui cōficere non solū ad calculū imponendū, sed quantū ad volumen chartarū, l. cū seruus, ff. de ꝯd. & dem. & l. si ita fuerit, §. qō ff. de man. test. sm̄ Iac. de Are. Quęro istud red-
a dere volumē, & rōnem, a probet ne ꝯ pupillū pro quodā tertio? probat, vt l. Lucius, §. tutelę, ff. de admi. tut. ꝯ tutorem pro pupillo non est dubiū, & l. quædā. & quod ibi no. ff. de eden. & l. rationes, & l. instra, C. de prob. pro tutore autem ꝯ pupillum, & tunc quędam sunt quæ dependēt ex mera voluntate tutoris, & faciunt fidem pro tutore, vt l. Nesennius, ff. de neg. gest. & quia fecit animo repetendi: quædā verò sunt quę non dependent ex mera volūtate tutoris, sed ex facto; & tunc dicit Pet. vr̄, ꝙ ea quæ rō possunt probari: vt qa emit carnes, & similia parua: & tunc statur pro eo. l. si quis pro redemptione. C. de do. h. d. Pet. in l. id quod pauperibus, C. de epis. & cler. & gl. est in l. diuus, ff. si cui plus quàm, &c.

ADDITIO.

a Thom. Volumen & rationem. Et an huic libro credatur, vide clarius hic Bar in 2. lect. Bal. in rubr. C. de fi. instr. & Bar. in l. qui sub cōditione, ff. de cond. & demon. & Ang. de Aret. alleg. ibi ac. Inst. de actio. §. actionum.

Alia lectura.

a
b Iac. de Are. a Intelligit, ꝙ quilibet administrator b tenetur, si non facit rationem: & nō allegat aliquam legē expressè, inducit̄ l. fi. ff. de lib. leg. & l. si ita, de man. test.

ADDITIONES.

a Paris. Iac. de Are. De pęna tutoris nō conficiētis lib. rōnū & inuentariū, vide oīno Ro. cōs. 118. ꝙ dispō huius §. habeat locū gñalr in oī administrōne, vide Ro. cōs. 413. in princ. Nūquid aūt pr̄ tenet cōficere inuentariū, vide Com. cons. 188.
b Paris. Quilibet administrator. Vide Com. cons. 41. incip. viso processu Ludouici.

§. De seruis. Rōnes seruorū producunt̄ in q. inter tutorē & pupillū: & sup isto vos cogitabitis, & facit ad vnū, & mihi vr̄ ꝙ dixi vobis in l. admonēdi, ff. de iureiur. & in auth. ꝯtus, C. de fide instr. & rōnes tertij faciunt semiplenā probationē, & ꝯ eū faciunt plenā, & pro eo nullam. Et hic tex. facit ꝙ rō tertij facit semiplenam probōnem. Et si diceres, seruus est pars, qa seruus illius non est, ita pars communis. hor lascialo stare.

§. Si pupillus. No. hunc §. in fi. ꝙ viatica tutor habere debet. Cui adde quod no. in l. idemque, §. idē Labeo. ff. mand.

§. Nunc tractamus. Ista materia in administrationib. tutorum priuatorū est bona, & vtilis, & tractatur hic. & in l. 1. C. de transf. & ibi per Cy. & solet dici in l. 1. C. de tut. & uide quæ ibi tangit, & quæ ibi no. per eū.

§. Plane. Quærit gl. quid si nullus gessit? Gl. siue agatur vtili, siue directa dicit idem, quod nō fiat cessio. Hæc gl. in omnibus bene dicit, præterquam in ver. si vero. Circa hoc vide Azonem in summa, de adm. tut.

§. Non tantum. No. ꝙ cessio actionis aliquando fit ante condemnationem. Fallit in illa cessione quæ post condemnationem fit.

§. In tutela. Dy. ff. de pub. l. 2. §. unde quæritur, dicit sustinē: gl. an vnus modus agendi, &c. & dictum Dyn. ꝓbat p istum tex. Scđo no. & vides hic, ꝙ actio furti nō tollit̄, & ꝯ l. 1. ff. vi bo. rap. Rñ. Doc. vnū rñsum valde no. ꝙ qn̄ duo delicta habent se vt genus & spēs: vnum tollitur p aliud, quatenus ꝯcurrunt, vt ibi. Sed qn̄ sunt plura crimina, quæ habent se, vt excedētia & excessa ut hic, & tunc vnum non tollitur per aliud in eo, quod concurrunt, vt hic, & dixi in l. 1. §. dixerit. ff. de pub. & l. senatus. ff. de ac. & Cyn refert & allegat istam l. in l. quicunque. in 6. q. C. de ser. fugit.

§. Hanc actionem. Hunc §. adde ad g . rub. & ibi dū allegatur l. 2. dic l. 1. quia l. 2. non facit ad id. non aūt ꝯcludit ille tex. ꝙ incontinenti illa actio nascat̄.

LEX IIII

Nisi finita. In fine huius legis vide quod not. in l. ambiguitatem, C. de vsufruct. ver. quid de diuisione rei ecclesiasticæ.

LEX V.

Si tutor. In e. si duob. vide gl. quæ incip. sic ergo. in fi. glo. dicas, dic vt no. per Cy. in l. 3. C. de test. tut.

LEX XX.

Alterius. Restitutio indulta minori, parat viam in inte. rest. indulgendæ maiori. h. d. litera, dum dicit alterius. Secunda est valde no. licet non congruat huic literæ, tamen in se est vera, ut probatur in l. si quid possessor. de petit. hære. & in l. si pupilli. §. fi. de neg. gest. Iac. de Are.

§. Non idcirco. No. ꝙ actionis cessio petitur fieri iure exceptionis. Dixi in l. si minori. sup. de adm. tut. & l. si res obligata, ff. de leg. 1.

LEX XXII.

Defensor. Nouatio necessaria non impedit priuilegium tutelæ. h. d. In bonis ipsius curatoris tantum obtinet istud quod dicitur, sed in bonis defensoris non, & hic intellige hoc secundum Iac. de Are.

LEX XXIIII.

Posthumo. No. istam l. concor. l. cum pater. ff. de neg. gest. quæ lex cum gl. quadam quæ est ibi, facit ad id quod habuistis in l. qui ventri. ff. de vent. insp. an cōpetit hypothecaria: dic ꝯtrium no. in l. fi. in fi. ff. q̄ in frau. cre. & ibi reprehenditur.

Lectura Nicolai de Neapoli.

1 *Quare tractetur hic de rat. dist & de forma libelli in ista materia; & quando nascatur actio de rat. dist. remissiue.*
2 *Actio de rationibus distrahendis contra quem datur, & quare sic appelletur.*
3 *Actio furti quando habeat locum, & quando actio tutel.*

Continua. Ad præcedentia sic. Quia rōne administrationis q̄ faciunt tutores, de q. b. est dictum superius obligantur trib. diuersis actionibus, iō pon. t. istam rub. Quærit glo.
1 † quare tractatur hic de actione tutelę? rñde vt glo. Dic specialiter in l. 1. §. de rōnib. & l. seq. hēs de hac per Azo. in sum. huius tit. Et positiones & libellum formabis in ista materia vt no. in Spec. de iud. §. gñalia. De eo autem qn̄ nascatur actio de rōni. distr. no. ff. eo. l. si
2 tutor. & l. 2. §. fi. † Quærit gl. ꝯ quem actio datur de rōn. distra. Rñ. vt gl. ibi. §. de rationibus distrah. Dic de hac actione, vt plenius no. sup. de admin. tut. l. tres tutores. Item quærit glo. ꝯ quem datur ista actio tutelę, de qua dr̄ in fi. rub. Et rñ. vt gl. Et uide circa istā materiam, vt hēs per gl. Inst. de Atil. tu. i fi. & q̄ ibi dixi. Quærit Dy. quare appellatur ista actio de rōnib. distra. rñde ꝙ distrahere idē est, ꝙ alienare, vel auertere a patrimonio, vt si tutor rē quā bona fide administrat, vel ad pupilli utilitatem administrare debet, distraxit, i. ad aliū vsum ꝯuertit, ꝙ tenet̄ hac actione, & ideo appellatur de ratio-
3 nib. distr. Quærit † Dy. a qn̄ habet locum actio de ra. dist. & quando
a tutelæ, & qn̄ furti, ipse distinguit tres casus. Nam aliqn̄ ꝯtrectat tutor tāq̄ tutor, & rōe administrōnis ad se ptinētis, & hoc ꝯstat: qn̄q; ꝯstat, ꝙ cōtrectat mala fide tanq̄ extraneus. Qn̄ dubitat̄ qua mēte contre-

ADDITIO.

a Io. Fr. Ru. Quærit Dy. Adde An. de Are. in §. fi. Inst. de Atil. tu. vbi refert hāc dist. Bart. super j. Infor.

contrectat. In primo casu tenet̃ solummō actione tutelæ, non tōne dist. nec furti. & iō tenetur actione tutelæ: quia in ea venit dānum cōmissum dolo, vel lata culpa, vel leui ipsius tutoris, vt C.arb. tut.l. q.eq.d.& j̃.de teg.iu l.Ɔtus,& s̃ l.1.in princ. & in hoc casu actione furti nō tenetur, quia dat̃ pro vero dolo tm̃, vt no.j̃.de fur.l. in furti actione.& l.inter oẽs.§.recte. Sed in primo casu non est dolus, nec culpa, sed bona fides, vñ non tenetur de rōn.dist. quia in ea requiritur dolus præsumptus, vel ẽt pfidia, sed hic constat de bona fide. In scđo casu bi fecit mala fide, & tanq̃ extraneus, tunc tenetur tribus actio. Tenetur.n.actione, tutelæ rōne malæ administrōnis: qa venit culpa, vt dixi Itẽ tenetur actione de rōnib.distr. q̃ cōpetit pp præsumptum dolum. Item actione furti, q̃ cōpetit pp verum dolū, vt d.l.in furti.j̃.co.l.1.§.hanc actio. In tertio casu qn dubitatur, tūc dat̃ ppriam actionẽ de rōnib. dist. cū nesciamus vtrū fecerit tāquā tutor, vel tanq̃ extraneus, lex pſumit, q. p pfidiā Ɔxit, & sic pp istā pſumptā perfidiā datur actio de rō.dist. Furti aūt actio non compe tit: qa ista exigit verū dolū, vt dixi, & hic est præsumptus, & in hoc casu reperitur dr̃ia inter furem extraneū, & tutorem. Nam fur extraneus magis punitur, quam tutor, pp velamen administrationis. Facit ad hoc l.tres tutores.§.1.de admin.tut. secundum Dy.

LEX PRIMA.

1 *Pupillus agit ad expensas contra tutorem factas in recuperanda per ipsum donata & alia damna.*
2 *Dictio plerunque, denotat regulam.*
3 *Affecti onis ratione quis agere potest quando eius interest.*
4 *Donatio causa mortis quare permittitur neri à pupillo.*
5 *Cōtractus quando est nullus fauore alicuius, ille pōt dicere cōtractum valere.*
6 *Duo singularia disiunctiue polita copulantur pluraliter.*

IN omnibus. Tutor pupillo actione tutelæ directa, de gestis ac neglectis, pp dolū seu culpā leuem, ac de authoritate sibi prestita in donando cā mortis, seu inter viuos, tenet̃ reddere rōnẽ, licet talis donatio sit eidem tanq̃ testi factio interdicta, h.d. fm Rayn. Aduertatis bñ ad istā materiam: quia est quotidiana, & de pane qrendo, fm q. dicit Ray. Ibi, tutor. circa administrationem. Et sic nō ob.l.neq; j̃.de reg.iu.& vide quod ibi no.ibi, hoc iudicio, i.actione tutelæ aliqñ vt̃i al qñ directa, fm Dy.ibi.culpam latam & leuem, vt in l.quicquid.C.arb.tu. Ibi, donōnẽ, q̃ fecit p tradōnẽ.
1 Nam illo mō pficitur, vt l.inter mortis.j̃.de do.ca mor. & sic pupillus facit expensas ad recuperandum, pro quib. agit Ɔ tutorẽ. fm Ia.de Are. Itẽ agit ad alia damna, vt l.fi.C.si tu.vel cu.Ibi, teneat̃ ad id qđ interest pupilli non donasse, fm Dyn.ibi permittendæ, & de voluntate patris sui, fm Ray.j̃.de do.cā.mor.l.tam is.& dixi j̃.de test.l.qui in ptāte.& hoc est multum pulchrum dictum. Ibi, plerū-
2 que.i.rlr. Fallit tñ qñq;.& hoc sequitur Dy.& sic no. p ver bo plerunq; qđ denotat, vt sint aliqui casus Ɔri; a regula exceptuati. Facit s̃.commo.l.si vt certo.§.commodum, & s̃.de tute.l.tutela.& l.plerunq; de re.iu.fm Tho.de For. Et no.hunc tex. qui quotidie allegat̃ ad hoc verbum: facit Ɔ hos casus speciales.l. si intra diem.§.seruo.j̃.de pd.& dem.& fm Dy. In seq.§.sed nonnullos.Ibi, quib. fine. Ecce casus pp quos dixi s̃.plerunque.ibi, interueniente, sub au.maxime, quia idem est sine eis, s̃.titu.1.l.qui filium.fm Dy. Ibi, alitæ sunt, nisi hẽt dotem penes se, vt d.l.qui filiū, sed Ray. dicit q.
3 ista lex vĩ dicere Ɔrium.f.q. ẽt si hēat dotem soror, † nihilominus tenet̃ eā alere, vt dixi. Ibi ofsm.no.q. si interest alicuius tōne affectionis, q. pōt agere, facit s̃.man.l.cum seruus.& hoc facit ad id, quod no.j̃.de ver.ob.l.libet hō de qua dixi Inst.de inut.stip.§.alteri.gl.op.in Auth.vt hi q.ob.§.fi.q. teneatur iurare, &c.Sol. istud est de iu-
4 re nouo.q. dic, vt gl.1.Q.rerit gl.quæ est ratio, † q donatio cā mortis non pmittitur neri a pupillo. Rñ.& bñ.ut l.diuus, j̃.de iure co. Fallit.qa filiusf.non pōt testari ẽt de voluntate pr̃na; sed pt donare cā mortis de consensu patris, vt l.tam is, j̃.de do.causa mortis. Sed certe ista magis æquiparatur Ɔtui inter viuos, ut no.gl.de do.pl. l.2.§.fi.quare gl.ibi dicit.qa loquitur in vltima volunta.e fm quosdam Doc. sed tunc testabit q. tō non erit bona: quia vult rōne reddere, quare alias non permittitur pupillo donare cā mot. Itẽ quærit gl.ad quid tenetur substituto, vel lr̃mo, vel ipsi pupillo tutor, si donō ista nō valuit? Et rñ.vt gl.in l.fi.si tu vel cu. Dic, q. in electione pupilli est, vtrū velit vendicare vel dicere donationem valere,
5 & pp hoc Ɔ tutorem agere ad interesse suum. †Nam quoties Ɔtus est ipso iure nullus fauore alicuius, ille potest dicere Ɔtum valere. l.si res.§.1.de iu.do.& no.s̃.de dolo.l.& eleganter. in prin. Tenebitur tñ hoc casu pupillus cedere actionem tutori Ɔ illum donatariū ar.j̃.de reb.co.l.illicite.& s̃.de adm.tu.l.tutores q.§.periculo. fm Ia.de Are. Gl. quærit, nunquid talis donatio ualeret cum decreto.
6 rñdet gl. Extra gl.no.j̃ p plenitudine huius principij, q duo singularia disiunctiue polita copulantur pluraliter, vt hic ibi, aut substitutum eius quærentes, & c. facit.j̃.de acqu hær.l.pater, §.1.

§.Sed nonnullos. Tutor alimenta pstita de facultatibus pupilli valde amplis, duntaxat eius matri, vel sorori egentibus pōt imputare decreto iudicis sibi, vel ipsius substitutis, & p negligētiā istud omittens eis tutelæ actio ne tenet̃. Secus si munus eidē miserit nuptiale, h.d.ibi, diminuēdū. ẽt iter viuos. Ibi decreto, f.iudicis. Ibi, itẽ uenieñte. idẽ fine eo, vt s̃.ti. 1.l.q filiū.ibi, sorori pup.ilu.ibi ei, i.eo mortuo.ibi, qrẽtes.i. Ɔqrẽtes.

1 *Libro tutoris, vel alterius administratoris circa expensas, quando credatur.*
2 *Tutor vel quilibet administrator reddens rationẽ tenetur etiā reddere librum, alias contra eum iuratur in litem.*
3 *Tutor quando teneatur ad exhibitionem.*
4 *Tutore non edente rationes, iuratur in litem contra eum.*

§.Officio. Tutor librū rōnum ɔficere & reddere pupillo tenet̃, alś tutelæ iudicio obligat̃. h.d. fm Rayn. ibi, ɔficere, & eius formā vide in Spec.de instr.edi.ver.porrò. An
1 aūt † sit credendū libro rōnum in expensis? Dic, aut expensæ sunt magnę, & tūc non credit̃ sibi. Aut sunt modicæ, & tūc credit̃. pet ea q̃ no.in Spe.in d tit.§.qđ si tut. & p Ray.in l.fi.§.in cōputatione, de iu deli. Debebit tñ hoc casu adhiberi sacr̃m tutoris, arg. eius qđ no.j̃.si eni plus q̃ p l.Falc.diuus.C.de do.l.si qs p tedēptione, cōiuncta gl.q̃ est j̃.de fal l.vxori. q̃ æquiparat fideicōmissariū & tutorẽ. Nec ob.l Lucius, § tutelæ, s̃ de admi.tut.ibi vr̃ stari rōnib. tutoris in oīb', qa ibi Ɔ eū sunt, fm Ray. licet Pet. videat̃ sentire Ɔriū, C.de epis.& cler.l.id qđ pauperib. ibi de hoc per Rayn.ibi, & pupillo. non solū quantū ad calculū imponendū, sed ẽt ad reddēdū ipsum volumẽ chartarū rōnis, ar.l.cū seruus, j̃.de pdi.& dem.
2 fm Old. Et p hoc facit s̃.de admi.tut.l.Lucius, §.tutelæ, & ita † est in quolibet administratore, q tenet̃ reddere rōnes, vt debeat reddere ipsum librū rōnum dño. Facit j̃ de lib leg.l.fi.§.inter cetera, & j̃.de man.test.l.si ita fuerit, vbi vr̃ quasi tex.& si quidē nō reddit, tenebit̃ ad interesse declarandū p iur̃m in litẽ, s̃.de admi.tut. l.tutor q repertoriū. Et si petis rōnem à tutore, vel a procuratore tuo, ipse non tñ tenet̃ ad hāc.f.rōnem reddere, sed ẽt ipsum librū rōnum.i.volumẽ chartarū tenet̃ tibi testituere, alioquin iurat̃ Ɔ eū in litẽ, vt s̃.dixi.quod bene teneas mēti. In hoc s.p rōnib. non factis, et non exhibitis.gl op.ad totū tit.de eden. et sol.vt gl.& no.gl.cui habetis similẽ in l.i.C.de eden & l.qdam, s̃.de eden. Vel
3 dic clare † circa istam mām fm Dy q. aut rōnes, petunt̃ exhiberi scđario, vel incidenter gr̃a alicuius iudicij inchoati, & tunc siue pcesserit Ɔtus cuius occasione confectæ sunt rōnes, pōt hr̃e locum officiū iudicis: quod locū habet vbi ẽt actio ordinaria locū hẽt, cū non imploret̃ principalr̃, sed incidenter, vt s̃.de rei vend. l.non solū. & de ædil.edic. l.ædiles, §.itẽ sciendū. & l.qđ si nolit. §.culpæ, eo tit. Facit qđ no.C.depos.l.3.& de iud.l.i. Aut petūtur rōnes exhiberi principalr̃: tunc aut ex illo Ɔtu vel quasi, ex quo petunt̃ edi rōnes prodit̃ aliqua actio ordinaria, & tunc agitur illa actione, vt hic, quæ descendit ex illo Ɔtu, vel quasi.l.quædam, s̃.de eden. Aut non pcessit Ɔtus, & tunc imploratur offm iudicis, & non exhibitis rationib. agit̃ ad interesse actione in factum, vel per offic.iud petit fieri ɔdemnatio ad interesse, l.si quis ex argentariis, §.ex hoc edicto, s̃.de eden. Ex quolibet.n.edicto orit̃ actio in factum, Inst de interd.§.fi.& no.Inst.de act.§.aliæ.qđ est no.& ibi dixi.& no.s̃.nau.cau.stab.l.i.in fi.fm Dy. Et per hoc patet rñsum ad Ɔrium del.quædam. & ad istū §.quia in istis ex Ɔtu, vel quasi orit̃ actio ordinaria. Præterea ibi loquitur in argentario, in quo licèt interueniat manda.ū.tñ actio ordinaria non nascit̃:qa mandatū non fuit gratuitū, q esse debet. s̃.mād.l.i. sed fit ratione publici officij, & sic in illo casu habet locū solum iudicis officiū. s̃.si mẽs.fal.mo dix.l.i.& j̃.de var.& extord.cog.l.i.§.i. Et hoc tenet Guil.in d.l.quædā.& C.de eden.l.edita, in princ. & teneas be-
4 nè cordi. Itẽ quærit gl.& aduerte bene: quia est no.& singularis casus, nunquid Ɔ tutorẽ non edentẽ rōne iuret̃ in litem? Et rñdet, vt gl.& no.gl.quę est valde no.& forte non reperies alibi sinit leni. q̃ dicit, q Ɔ tutorẽ non edentẽ rōnem, vel non reddentẽ illam, seu restituentẽ, iurat̃ in litem. Facit quod dixi in tex.p Iac. de Are.s̃ in ver.pupillo.vbi alle ad hoc l.tutor qui repertoriū, in prin. Quibus legib.quidam rñdent, q illæ leges loquunt̃ in inuētario. Pro gl.tñ facit s̃.mād.l.dolus, & l.si procurator, §.dolo, eo.tit.& §.seq. vbi æquiparatur inuentarium cum libro rationū, & hanc gl.tenet Ray. per l.j.de in litẽ iur. cum iā gl.& per l.alias, eo.tit. vbi de hoc per eum, & ita dicit ipse sibi consuluisse in ciuitate Florent.& hoc etiam tenet Iac.de Are.vt dixi s̃.in textu.

1 *Inuentarium & liber rationum æquiparantur.*
2 *Ratio conscripta à tertio facit aliqualem fidem.*

§.De seruis. Inuentariū, ac librum rōnum pupillo exhiberi tutore cessante, serui negotia gerentes pñt interrogari simplr̃, & cū tormentis, & sine: idẽ si fraus in scribendis rōnib. p tutores imputet̃. h.d. fm Rayn. Ibi, de seruis.f.pupilli. Ibi, interrogationes, f.sine tormẽtis. Ibi, & qōnes, i.cum tormẽtis, j̃.de iniur. l.itẽ apud Labeonẽ, § qōnem, fm Ray. Ibi, rō-
1 nalia. No.hic † æquiparari inuentariū, & librū rōnum.qđ facit, p eo, qđ dixi s̃.prox.§.Ibi has rōnes. No.q rō ɔscripta à tertio facit
2 aliqualẽ fidẽ † Qđ facit pro eo, qđ no.C.de ɔue.fis.deb.lib.x.l.fi. & quod ibi dixi, & facit pro eo, quod not s̃.de test.l.3.§.eiusdem.

1 *Filius non compellitur dotare matrem, si vult nubere.*

§.Præterea. Hunc §.posses ɔtinuare ad §.sed nonnullos. s̃.eo.quia idem repetit, fm Dy. ibi, numeratio, facit ad quæstionẽ, quæ no. C.de præscr.lon.temp.l.si uineæ.
1 & C.de inoffi.do. l.j.videlicet, q filius non compellatur † dotare matrem si vult nubere. Facit ad hoc s̃.de admin.tut.l.tutor. fm distinctionem gl. Opp.de l.cum plures, s̃.de admin.tut. Sol. vt gl. & dic, quòd ibi erat munus consuetum, hic verò nuptiale.

Tutor

1 *Tutor expensas factas in lite bona fide pro pupillo repetit.*
2 *Tutor remotus tanq̃ suspectus repetet expẽsas à pupillo factas, ut defẽderet.*
3 *Tutor pauper, an debeat ali à pupillo.*

§. Si pupilli. Ibi, notitiã, qa habebit notitiã rerũ pupillo rũ, fm Dy. Ibi, p̃stãdi. Hoc intellr q̃n interest potius pupilli hẽre ꝯtutorẽ, q̃ admitti eius excusationẽ, q̃ habebat pp paupertatẽ, fm Iac. de Are. & sic nõ ob. l. paupertas. de excus. tut. Ibi, † sumptus factos fide bona à tutore in lite: secus si lis
1 nõ esset iustè mota, ar. l. quoties, §. sicut. s. de admi. tut. fm Dy. Facit l. si bonã cãm, C. de admi. tut. & idẽ erit fm Ray. si fecit expensas in defendẽdo offiũ suũ: qa dicebat nõ iure datus, vel suspect'.
2 ar. l. si C. de ord. cog. & l. j. C. de neg. gest. fm Ray. Tene mẽti, † qa si tutor esset remotus tanq̃ suspectus, & ipse fecit multas expensas pp defendendũ se in ista lite, qa fuit accusatus de suspecto: ꝙ possit eas repetere à pupillo. ibi, proficisci; hoc tñ dicit fm determinationẽ gl. idemque. §. idem. s. mand. Vnde si esset quidã rusticus, & vellet ire eques, vel si esset alius, & esset prope, & vellet ire eques, istas expensas non debet soluere pupillus, vt ibi no. Quærit Dy. nunquid iste libertus dẽt ali ab isto pupillo, ẽt si non esset tu-
3 tor? Et rñ. vt gl. Quærit idẽ † nũquid alius tutor, q̃ libertus debeat hẽre alimenta, si egeat, à pupillo, ipse tenet ꝙ sic, per l. in rebus, §. possunt, s. cõmo. & per l. à tutorib. in fi. s. de admi. tut. De hac q. habes per gl. quæ alleg. ad istum tex. De hoc j. dicam, vt dixi s. de excus. tut. l. paupertas. & per Pet. Inst. de tut. §. tutores, ergo &c.

1 *Mandati, vel ex stipulatu agere an possim si timens offendi quẽ promisi tuum re; promisit satisfacere & restituere omnia damna quæ possum pati.*
2 *Tutor quare hẽt actionẽ vtilẽ cõtra tutorẽ, & nõ fideiussor cõtra fideiussorẽ.*
3 *Beneficiũ diuisionis an cõpetat plurib. tutoribus, & qd de beneficio cessionis.*

§. Nũc tractemus. Ibi, fideiussor, & hoc si oẽs erãt soluẽdo, alr secus, vt sequit, sed si, &c. In correis autẽ hoc iure est secus: qa inter eos nõ diuidit, ẽt si fuerit soluẽdo. l. si diuisa. C. loc. & s. loc. l. cũ apparebit, fm Iac. de Are. licèt hodie sit secus p Auth. de duo. re. in prin. q̃ est posita C. de duo. re. auth. hoc ita, ibi, ꝯueniri, vcꝫ qlibet p q̃titate, p qua est soluendo in totũ, fm Dy. ibi gestũ. & ex cõi culpa fm Dyn. In ver. planè, ibi cõi. i. ab oĩb' tutorib. cõiter cõmisso, in § planè. Ibi, q̃ res. i. impropriũ delictũ. Ibi, dãni. Facit ad q q̃ no. gl. C. ad l. Iul. de vi pub. l. qm multa. in gl. l. capitalis, alr incipit corporalis. Nam
1 ibi † q̃rit gl. pone, ꝙ aliq volebãt suadere Titiũ, ipse venit ad me, ꝙ ego iuuarẽ eũ, & pmisit p stipl'onẽ satisfacere, & restituere oĩa dãna, q̃ ego possẽ pati, pp illud delictũ, & ego fui ꝯtentus. mõ q̃rit, an ego possim actione mãdati agere, vel ex stipl'one, ad dãnũ, qd fuero passus. Dic vt ibi no. & tene menti istã gl. Iiẽ opp. de l. vt fideiussor. j. de fideiuss. Sol. vt i gl. Gl. op. de l. tutores. §. in eũ, s. de admi. tu. Sol. ut in gl. qa illud in fideiussorib. istud in tutorib. Sed
2 tũc q̃ro † de rõne diuersitatis? Et gl. in l. vt fideiussor, assignat duplicẽ rõnẽ. Prima est: qa tutores accipiũt offm necessitate, fideiussores volũtate, & ppea facilius subueniĩ tutorib. arg. de pcu. l. pcurator q p euictiõe. & qd ibi no. & s. q satisd. cog. l. si fideiussor. § si Et hæc rõ est falsa, qa duo rei obligant ex volũtate, & tñ si vnus eorũ soluat hẽt actionẽ ꝯ aliũ, sine cessione, vt j. de duo. re. l. j. & qd ibi no. Scdam rõnẽ assignat gl. qa fideiussor hẽt regressũ ꝯ reũ principalẽ. licèt nõ habeat regressũ ꝯ fideiussorẽ, sed tut. vel magistratus nõ hẽt regressũ ꝯ aliũ: & ideo vtilis actio ꝯcedit' sibi ꝯ aliũ tutorẽ. Hæc rõ est falsa in vno casu j. de magist. ꝯuen. l. ꝙ si tutor. Sol. ꝙ tutor tenet rõne obl'onis ꝯtutoris, fideiussor vero rõne ꝓpriæ obl'onis, & ppea non hẽt actionẽ ꝯ aliũ fideiussorẽ. And. de Pisis tenet scdam rõnẽ s. positã. Ad l. ꝙ si tutor, alle. p gl. rñdet, ꝙ iura nõ ꝯsiderant casus singulares: sed referunt se ad ea, q̃ frequẽtius accidunt. alleg. l. nã ad ea. s. de lega. Hoc dictũ nõ est bonũ: qa vbicũque hẽt locũ rõ, dẽt hẽre locũ dictum, & eꝯ. s. de legib. l. non oĩum; & qd ibi no. quare, &c. De hac rõne hr p gl. C. de transl. l. j. vbi ipsa tangit p̃cedentes rões. Pet. reddit aliã rõnẽ: qa tutor gerit principalr negotia cõtutoris, sed fideiussor nõ gerit principalr negotiũ fideiussoris, sed negotiũ rei, & ppea non habet actionem ꝯ fideiussorẽ, nisi cessam; qa inspicimus qd principalr fit, non in ꝯñtiam, s. de auth. tut. l. j. in prin. de aqua quot. & æst. l. 3. §. aqua. Hanc rationem tangit gl. s. de neg. gest. l. ex facto, fm Iac. de Are. & in d. l. si vt fideiussor. Quærit gl. q̃n inspicimus vtrũ tutores sint soluendo, vel non? Et rñde, vt in gl. Quærit gl. pone, ꝙ nullus gessit, ita ꝙ alter eorũ est ꝯdemnatus, nunquid erit idẽ, quod in isto vltimo casu. Rñ. vt gl. Quærit gl. & aduerte, quia ista gl. est valde not. & omni die põt ꝯtingere de facto Pone, ꝙ tutores gesserunt dolo, nunquid habeant saltem beneficium diuisionis. gl. rñdet distinguendo, & dic, vt in ea. Ex qua no. † ꝙ beneficiũ diuisionis ꝯ-
3 ceditur tutorib. dolosis, licèt beneficiũ cessionis non habeãt. Pro Azo. facit l. antep. j. de magist. ꝯuc. hæc opin. tñ est falsa, vt not. in l. j. §. si plures, s. de admi. tut. fm Ra. aliter ipse dicit. C. de transl. l. j. vbi de hoc habes per gl. tñ pro Azo. tenet gl. de cur. bon. dan. l. ij. §. si Doc. C. de transl. l. j. tenẽt opi. gl. Nam licèt nõ concedat' in tex. beneficiũ cessionis, qd est maius, tñ cõcedit beneficiũ diuisionis, quod est minus. Nam diuisio petit per exceptionẽ, & cessio petitur per actionem, & facilius conceditl exceptio, q̃ actio. l. j. §. quod aũt erit. j. de superfic. & j. de act. & oblig. l. Arrianus. Contra hoc opp. de l. si contendat. j. de fideiuss. Et dic fm Rayn. ꝙ aut benefi-

cium diuisionis petitur p modũ agendi, vt est in casu l. si ꝯtendat. j. de fideiu. & tũc sit vera opi. Azo. aut per modum excipiendi, & sic vera opi. gl. Vlt. circa istum s. distinguit Dy. ꝙ aut ꝯueniũtur gerentes offm publicum authoritate, & vtilitate, aut gerentes publicum authoritate, & vtilitate priuatum. Primo casu, aut gesserũt omnes simul, & tenetur quilibet insolidum, & eis exclusis peruenitur ad nominationem vt C. quo. quis ord. ꝯue. l. fi. lib. 11. aut gesserunt oẽs diuisim: & aut erat facta diuisio a seipsis, aut a iudice. Prosequaris vt plene no. istud. j. ad mu. l. Imperator. & C. de conuen. fisc. l. q̃n. In scdo dic, vt hic habes no. per glo. & j. §. seq. & C. de transl. l. 1. & Insti. de satisd. §. fi. & l. 2. de adm. tut. In tertio casu hic, vt habes. s. mãd. in l. creditor. §. duobus. & de procu. l. plurib. quæ no.

1 *Tutelam non esse diuisam p aliquẽ, & esse diuisã a tutorib. inter se, paria sun'.*
2 *Tutor quando conuenitur pro neglectis, quando non gerens teneatur.*
2 *Inspicitur idem, quod est in aptitudine.*

§. Vsque adeo. Glo. itelligit istũ tex. duob mo. Vno modo, ꝙ vnus tñ administrauit. Et ex † isto
1 intellectu habes notare, ꝙ illa sunt paria, tutelam non esse diuisam per aliquem, & esse diuisam a tutoribus inter se, fm op. glo. Iac. de Are. tenet ꝯtrium, qa primo casu põt cõuenire tã gerens, q̃ non gerens. Secundo potest conueniri non gerens: quia vr gessisse per collegam, all. l. tres tutores, s non solum s. de adm. tut. Pro ipso ẽt facit l. 1. de ma. ꝯue. licèt gl. ma post med. alr intelligat illã. Secundo intelligit gl. q oẽs gesserunt, tñ diuisa fuerit administrõ a tutore vel a iudice, & ppea isto casu prius ꝯuenitur magistratus, ꝙ tutor, &c. Domini, iste scds intellˢ est falsus: quia q̃n est diuisa a rectõre, vel iudice, prius conuenitur magistratus, & ẽt in illis casib. Marcelli. vt s. de adm. tut. l. Lucius. §. cũ testã. & sentit glo. mag. indistinctè, ibi, si vnus gessit, alius non, &c. secundum Dy. licet Ra. approprict sibi. Teneas ergo primã positionẽ, ꝙ vn' tñ administrauit. Ibi ꝙ. n. &c. & aduerte, ꝙ iste ver. intellr duob modis, fm gl. vno mõ qd habes in tex. nõ, ita ꝙ nõ superabundat; & iste fuit intellˢ Io. Alio modo, ꝙ superabundat. & iste fuit intellˢ Bul. Marcellus dicebat prius cõueniri tutorem non gerentẽ, quã magistratũ, cuius dictũ est verum in duob. casib. q̃n põt imputari tutori non gerenti, quod non facit eum suspectum. vel ꝙ satisdõnem non exigit a tutore administrante. Imperator dicebat eꝯ. s. prius ꝯueniri magistratum q̃ tutorẽ nõ gerentẽ. & eius dcm̃ hr̃ est verũ. Fallit tñ in duob. casib. in quibus prius ꝯuenit non gerẽs, q̃ magr̃atus. Vnus est q̃n põt facere suspectũ, & non facit. Alius est q̃n potuisset sibi non gerenti imputari: qa non exegerit satisdõnẽ a gerente. Et sic patet, siue teneas intellˢm Io. siue Bulg. qd idẽ est intellˢ in effectu. Et sic licet glo. intricet se: tñ in ueritate isti intellˢ non differunt in effectu. Ibi, ꝯtutor. s. q non administrauit, fm Dy. voluit ẽt in casib. istis nõ gerentẽ ꝯueniri tãquam magistratum, fm vtrunq; intellectum. Gl. in ver. accipiendũ op. & habes gl. mag. plenius distinguentem, q̃ alia, q̃ sit in corpore iuris: & no. bñ. & op. de l. 1. in prin. de magist. con. Et sol. ut gl. Modo accipio gl. ma. & op. de l. si tutor. de admi. tu. glo. Sol. & distingue, vt
2 per eam. & dum alle. l. 2. C. de adm. tu. Dic hoc esse verum, si conueniuntur pro factis. Si vero de neglectis, tunc aut erant connexa gestis. & tunc erit idem quod in gestis. Aut erant separata, & tunc non gerens tenetur pariter cum gerente. l. tu. qui post. in fi. s. de admi. tut. l. tres tutores. s. item eo. ti. Et ita intelligas istum text. secundum Dy. qui multum declarat istã materiam. Et vbi gl. alle. l. si duo. de ma. con. dic, si oẽs sunt eiusdem generis, secus si diuersi. s. de admi. tu. l. Lucius. §. cum testamento. vbi de hoc dicam. Et ubi alleg. l. Luci'. §. pe. dic. & per hoc est falsa prima gl. ut ibi dixi. ibi, quatuor casibus, in aliis autem casib. multo magis ꝯuenit Item op. de l. 2. de
3 mag. conue. & recitat gl. Ibi Inst. ad l. Aq. §. his autem verbis. j. No. ꝙ inspicimus illud, quod est in aptitudine, & non id quod est in actu, & ad hoc quotidie alleg. ista gl. hic etiam in d. §. his autem uerbis, & j. de aqua quo. & æsti. l. 3. §. aqua. & Inst. de actio. §. præiudiciales, & in proæ. Inst. in prin. & ibi dixi. Facit j. de aur. & arg. le. l. & si non sunt. §. quid ergo. & j. de cond. & dem. & l. hæc conditio. Teneas istam gl. menti, quia est satis piana in materia sua, & cum ea adiungas gl. quæ est. C. de adm. tut. l. 2. & de transl. l. 1. & Inst. de satisd. tu. §. 1. & sic habetis plene istam materiam examinatam. Vlti. gl. all. pro concor. l. 3. de conue. fis. de bit. & ad mun. l. Imperatores. Dyn. & Anto. dic, vt in qualibet earum plene not. quantum est in officio publico authoritate, & vtilitate, & gl. similes quas allegauit superius, loquuntur in officio publ. authoritate.

A D D I T I O.

Men. Ant. August. lib. 2. emendat. cap. 2.

§. Hanc actionem. Gl. op. in verbo, in h' dem, C. de her. tu. per totum. Sol. vt gl. & hoc est uerum, vbi heres tutoris conuenitur ex eius persona. Sed quid si conuenitur ex propria persona, nunquid tenetur de leui culpa? Gl. dicit, ꝙ sic, in l. procurator. de ne. gest. gl. tenet contrarium in l. cũ ostendimus, §. 1. de fidu. tut. ubi de hoc dicam. & no. bene istam glo. Item opp. de l. ex plurib. de adm. tut. Solue, vt in ea.

§. Non tamen. Ibi, actiões, quatuor remedia habet hic tutor, s. diuisionis, & cessionis, & utilis actionis, & alterius conuentionis prius fiendæ, fm Iac. de Arc. glo. in ver. post ꝯdẽnationem. op. de l. peremptorias. C. sen. resc. non poss. Sol. ut gl. & gl. indicit filia hic. quare dic ꝙ est ratio p ista gl. quia

exceptio non tollit iniquitatem sniæ. & sic dr posse post sententiã opponi,arg.eorum,quæ no.in d.l.peremptorias,per Rayn.

§.De rationibus. Ibi,de rationib.cuius regulam vide plene per Dyn.& Rostred.in titu.de rõnib.distrahendis,sm Ray.vide Dy.s.ea.rub.& dixi vobis,vñ ista actio,& similes,trahunt orig nē.Ibi,tutores,videlicet tutores testamentarii,& ex inquisitione dati,non tñ vr teneri hac actione,cũ ista actio det rõne pfidiæ p̄sumptæ,vt dixi s.eod. in rub. sed in istis cessat perfidia cũ fides eorũ,& industria sint approbatæ:hoc tñ nõ est verum,per hunc §.sm Dy.quia probatio non tollit p̄sumptionē, vt sup.quod met.cau l.non est verisimile.Ibi,gerunt,i.gesserunt,cũ ista actio non detur,donec gerit,vt j.eo.l.fi.secundum Dy.& no.

§.Considerandum. Ibi,actiones de rõnibus distra. quæ datur in duplum.Ibi inter sit singulariter vltra cõe interesse.ibi æstimationem.dicit gl.sed q̃d in actione furti nunquid duplicetur pretium rei,vel interesse? Dic, vt no.C.de fur.l.si quis,§.1.& in l.furti.in principio.

1 *Actio de rationibus distrahendis,furti,tutelæ,quando adinuicem tollatur.*
2 *Actio tutelæ quare tollatur per actionem de rationibus distrahendis.*
3 *Actio furti,& actio de rationibus distrahendis,cum sint pœnales, quare non tollantur adinuicem.*
4 *Cõdi furtiua & actio de rationibus distrahendis quare tollant se adinuicem.*

§.In tutela. Iste §.est aliquantulum difficilis,per rõnes,quæ redduntur in eo.vel j.sc.iõ aduerte.Ibi actum. & interesse solũ p̄stitũ,q̃d venit in actione tutelæ,Ibi nõ potest, dic ēt quatenus ē plus in ea.ibi est.de qua est actũ actione de rõnib.distr. Et ē rõ: quia p̄cedunt ex administratione pfidiæ gesta, sm Iac.de Ra.& sic ex vna qualitate facti.ibi,hac actione.de rõ.distr.ibi, furti.hæc ē rõ:qa diuersitas primæuæ originis facit videri diuersa,& p ɔñs ēt ob tiones.ēt ex diuersis factis descēdentes.Gl.op.de l.3. j. vi bo.rap.de l.q.seruũ.in fi.de act.& obl.Sol.vt gl.ibi.nã hic de rõnib. distr.& vbi dicit,illa,dic.s.furti. & ita expones gl.totã.In fi.gl.ibi & sic die,licet istæ actiones descendant e eodē facto,tñ oriunt ex diuersis qualitatib eiusdē facti.Nã iste tutor diuersis respectib.obligatur.Vno mõ,vt tutor obligat.Alio mõ obligat, vt q̃libet rē alienã suscipiēs,tunc obligat rõne furti,sicut dicimus i mil te vendente arma q teneē vt miles,& teneē vt q̃libet.l.q.dã. de pœnis.patet ergo, qa habent diuersam originem admittunt istę plures actiones ex diuersis qualitatib.eiusdē facti descendentes,sicut cõpatiunt se vbi ex
1 diuersis factis descendunt,vt j.de priua.delic.l.nunq̃. Sciamus tñ.† q Roff.i ista mã tenet in libellis suis sup ista actione,q actio de rõnib.distra.furti,& tutelæ,tolluntur adinuicem in eo q̃d ɔcurrunt, sed in eo quod est plus in vna,q̃ in alia,non tollunt,quod est falsum sm Old.& Dy.p hunc tex.Quærit gl.nunq̃d possit agi ad pœnam.licet fuerit actum actione tutelæ?Et rñ.ut gl.& patet.j.l.px.& ibi videas.Rõnes istorũ casuũ ɔsistũt multum i intellectu, & ideo aduer
2 tatis bene.†Et q̃ro primo de rõne. quare actio tutelæ tollitur per actionē de rõnib.distra.& e ɔ.Tex.vr assignare rõnē: qa descendit ex oblĩone.Contra q̃d op.sm Dyn.cuius verba sibi Ra. appropriat. Actio tutelæ descendit ex quasi ɔ̃ctu,illa de rõnib.distr. descendit ex maleficio,l.ex maleficiis,§.tutelæ de act.& obl.l. tres tutores. in prin.de admi.tut. So.sm Dy.iõ censet vna oblĩo: qa descendunt ex vna qualitate.s.ex intercessione non dolosa,vt s.dixi.Itē q̃ro,vnde
3 †p̄cedit istud mirabile.q actio furti,& actio de rõ. distr. q̃ sunt pœnales,non tollunt se adinuicem ɔ̃ rñam oĩum legũ de mundo. Sed dic,q rõ est: qa habent diuersã originē.Nã actio furti nascit ex ɔtrectatione dolosa,actio de rõnib.distr.nascit ex nõ dolosa,& sic licet idē sit in effectu,cēsent diuersa pp diuersas origines.Contra q̃d op.de l.seq.§.si furandi.vbi dr.q ēt ex dolosa ɔtrectatione competat actio de rõnib.distr.& sic habent ibi eādē originē. Sol. sm Dy. nos dēmus inspicere primã nãm actionis de reb.distra.q̃ fuit ex ɔtrectatione nõ dolosa,nõ scd̃ariam vbi cõpetit ex dolosa, facit s.d
4 auth.tu.l.1.in prin.Quæro,† q̃ est rõ quare ɔdõ furtiua, & actio de rõnib.distr.tollant se adinuicem,vt l.statim seq Dic,rõ est:qa postquam fuit actũ ɔdõne furtiua,nihilominus remanet actio furti. s. de ɔdi.furt.l.2.& sic est prouisum isti agenti primo ad rem : qa hēt eã ɔdõne furtiua.Itē ad pœnã:qa hēt ex actione furti & nõ competit sibi actio de rõn.dist.Sed hoc vr falsum;qa ēt p istã actionē, ubi est actum actione furti,dēt releuari ab actione de rõn.distra. quæ restat sibi ad rem petendam.Ad q̃d rñdeo. q ibi non tollitur quia actio de rõn.distr.remanet,& ad rem eo casu,non ad pœnam competit,Contra q op.de l.centum Capuæ,s.de eo,q̃d cer.loco.qa vbi pōt quis agere ad pœnã,& ad rē,& accipit rē solã,nihilominus agit ad pœnam:ita hic licet agatur actione furti ad rē deberet posse agi actione de ration.distr.ad pœnam.Ad q̃d rñdet Dy.q illud onus q remanet ɔ̃ eum: quia pōt agere actione furti ɔ̃ eũ,tollit ɔ̃rium. Ista oia sunt uerba Dy.licet Ray. appropriet sibi ipsa in recollectis.Item opp.secundum Ray.q ɔdõ furtiua non tollit pœnalem,l.2 supra de cond.fur.& l.si pignore,§.cum furti actio.de furtis.Solu. ibi loquitur in fure extraneo,hic in tutore cum quo mitius agit, ut s. de admi.tut.l.tutores.Vel dic,q ista non est mere pœnalis,ar.d.l. 2. & ibi loquitur in mere pœnali.Facit s.nau.cau.l.licet,§.fi.Sol.p ea q̃ s. dixi p Dy.q istud est in actione furti,quæ remanet actori. Facit q̃d no.Ra.j.de pub.l.1.§.vñ quæritur,in 1.q.glos.Ego omisi ibi vnum dicere,ad id.s.quod dicit gl.q actio tutelæ,& actio de rõ.distr.&c.

dixi q Rof.tenet ɔ̃rium, arg.j.vi bon.rapt.l.j.aliàs ij. dic q illud nõ est verum:quia illud habet locum vbi sunt actiones diuersæ.

§.Hanc actionem. Ibi,personis s bonorũ possessorib.& alijs succedētib.pupillo, sm Dy.& hanc gl.quæ est inducta de iure ciuili,vt Inst.de perpetuis,& temp.act.in prin.secundum Ra. gl.opp.de §.hanc actionē etiam in herede.s.hac eadem l.sol.vt in glos.Quærit gl.nunquid aliquo casu datur in heredem. & soluc. vt in gl. Dic,forte in illo simpliciter non dabatur contra heredem,cum habeat actionem tut.arg supra de cal.l.hæc actio, secundum Iac.de Are.

A D D I T I O.

* Menoch. Anto.Augustinus lib.1.emendat.cap.1.

LEX II.

1 *Animus fraudandi non præsumitur in tutore.*
2 *Culposus an teneatur actione rationum distrahendarum.*

1 **Actione.** Ibi,aĩo,expressè oportet probari : qa in † dubio non præsumit animus fraudãdi in tutore. s. de admi.tut.l.tres tutores.& ibi no.ibi non tollet. alij hñt sine non, & male,sm Dy.in §.sed & ɔductio.ibi,hoc iudiciũ,s.de rationib. distr. gl.op.de l.qui seruum,de act.& obl. Sol.vt gl & dic ut dixi s.eo.l.j.§.in tutela. Quærit gl.nũquid habeat locũ actio de ratio-
2 ni.distr.vbi factũ est aliquid non dolo.Et rñde vt gl. Ex † qua no. q culposus tenetur ista actione. Sic no. s.eo.l.j.§ in tutela.in gl. ibi sit gl.tenet ɔ̃rium Inst.de auth.tut.§.fi.sed gl. est falsa,vt ibi dixi per Petrum,teneas bene menti: qa Ra.non facit mentionem.

LEX III.

Si tutelæ. Ista lex intelligitur duob. modis, & vterque est planus intellectus,& vterque est in gl. Ibi,negotiorum gestorum,l.contrarium sm secundam lecturam,q̃ tenet Dy. Ibi,absit. aliàs absuturum sit vel abesse videtur, pro eo quod est obligatus,& in secundo intellectu,pro eo quod gl.dicit.& sic de alijs suppleas, & dicas secundum hoc,quod debet caueri à tutore,vel à procuratore,vel similibus, glos.expediui super tex.

LEX IIII.

1 *In obligatione in diem, quòd ante diem sit nata actio.*

Nisi finita. Ibi,agi. ex hoc prine ɔiungendo ipsum cum glossis, quas allegabo,quarũ vna est sup rub.
1 alia est in l.si adhuc.j.eo.posset dici cauillando:† quia tunc dicat nata actio,qñ potest intentari. q̃d tñ est falsum, vt patet in oblĩone in diē,& plenè habes in l.cũ qui calendis,§.fi. de verb.obl. Ista lex non obst.quia male all.per gl.quia licet non posset agi,non tñ sequitur q non sit nata actio:immo est nata actio, vt hic per Dy. Et de hoc plenè vide p Azo.in l.tutor q repertoriũ,s.de admi.tu. gl.tenet cõiter vbiq; q nõ sit nata durãte tutela. Quærit gl.nunq̃d actione ɔ̃ria tutelę possit agi ante finitã tutelam? Et rñ.vt glo.

§.Filium. Ibi,teneri & insolidum. gl.opp. de l.filiusfam. j.de act.& obl.Et responde,vt gl.non autem tenetur insolidum. l.si filius,j.eo.

§.Si adhuc. Ibi,consumitur.glo.quærit quando habeat locum istud.Et responde vt gl.

1 *Curator impuberis durante administratione potest conueniri ab impubere actione furti, & ex stipulatu, rem pupilli saluam fore, non actione generali. Idem in curatore dato bonis.*

§.Cum furiosi. Ibi, negotiorũ gestorũ. gñaliter pro tota administrõne.& no.C.de admi. tut.l.ij.ibi in actione,s.negotiorũ gestorũ. gl.opp de l rõnes,C.de admi.tut.Et sol.vt in gl. Dic ɔ̃riũ no.sm aliquos in l.cũ tut.j.co. & ibi dicam.Quærit gl.quæ est rõ diuersitatis.Et rñ.vt gl.dic.hæc rõ non vr vera. nã curator impuberis pōt statim cõueniri ēt administratione durante, & certũ est, tñ eius curã pubertate finiri, vt habes in l.nã & Seruius,§ qui negotia,de neg.gest. Si illa gl.es-
1 set uera crederē istã rõnem esse falsam.Et sic† dico curatorē impuberis nõ posse ɔueniri administrõne durante,gñali actione negotiorũ gestorũ,sed ɔueniri furti & stipĩone rē pup. sal.fo.vt habetis in l.si adhuc.§.1.j.eo.Et sic rõ gl.restat uera,& cadē rõne crederē curatorē datũ bonis absentis q fieri pōt,vt statim dicã in l.si pupillus,§.si tut.j.eo. posse ɔueniri qñcunq; ēt durante administratione, cũ nesciamus qñ administratio finiat. q̃d credo.& teneamus istud brocardũ cordi q est no. Contra istũ §.opp.de l.3. §.non tantũ, s.de suspe tut. vbi dr,curatorem furiosi posse accusari de suspecto, & tñ est certum, q accusatio suspecti non cõpetit qñ tutor & curator possunt conueniri alia actione,vt j ea.l. §. quæri pōt.Credo q § non tñ,debet intelligi,q non habebat contutorē:quia conuenit eum de facto,licèt de iure non posset ɔueniri,& sic cõpetit actio suspecti,quæ cõpetit plurib.personis ante q̃ concedatur actio pro administratione. & tene bene menti.

A D D I T I O.

* Menoch. Cuiacius lib.17.obseruat.cap.7.

LEX V.

Si tutor. Ibi,nõ reddat.Rõ,vt gl.vel dic plenius,s.vt reddat pecuniã depositã, vel cõmodatã, & sic eã petebat pupillus ab eo,sm Dy.Sed tunc ob.id,quod statim sequit in tex. ibi,condici posse,&c. Et est ratio quia turpiter accepta,&c. vnde credo,q intellectus Dy.nõ est bonus.Gl alleg pro cor.l.fi.de ɔdi. ob turp.cau. Dic,vt ibi no. Secus est autē in actione ex stipulatu,

vel ex

vel ex testõ.d.l.fi.& rõ ibi no.q̃ tõ non placet mihi pp actionẽ ex testõ,quæ hẽt natũ bonæfidei.l.in minorum.C.in quib.cau.in integ.resti.non est necessa. Posset esse ratio:quia magis frangit qs fidem,ubi cõtraxi cum eo.uel prædecessor meus,cum quo reputor eadem psona,ut in Auth.de iureiur.a mor.præ.in ptin.q̃ ubi ɔtraxit alius,& aduerte bene istud. Glo.quærit nunquid extinguatur actio nostra commodati,propter actionem tutelæ. Responde vt gl.dicit.Et utilitas est in hoc,quia in ista obligatione sunt obligati fideiussores,ut l.quoties.§.j.sup.de adminiistr.tut.

LEX VI.

Si filiusfamilias. Ibi,nomine,ꝓ dolo, quẽ post emancipationem ɔmisit, &c. No.ex hac l. quod fideiussio qua tenet᷑ pr̃ pro filio,inducta per l.2.inf.ad municip.& C.de filiofam.& queadm.pater.l.ij.lib.x.finitur cum filius effectus est sui iuris, quod est verum ẽm Iac.de Are quod intelligas pro tpe sequenti, non præcedenti, ẽm istum rex. Dicit Old ꝙ illæ leges non exprimunt,ꝙ teneatur insolidum, sed iste tex.& in l.tria onera,& in l.2.§.de exc.tu.melius in l.filiusfa.§.de tutor.vbi pr̃ tenetur, sicut si ipse administrasset, & ideo forte alias tenetur de peculio.Sed habes casum.ĩ.c.l.si filius.& teneas menti.

LEX VII.

Si pupillus. Gl.op.de Auth. ut hi qui ob.§.j.quã habes in auth.minoris. C.qui da.tut.vel curat.possũt. Glo.respondet,ꝙ repellitur. Dic immo non repellitur, sed debet sibi adiungi curator, vt patet in d.§.j.& in § sed si quis.e.tit.& no. §.de auth.tut.l.j.Facit §.de excusatio.tut.l.propter.ẽm Dy.& Ray. & sic gl.est falsa ẽm eos.Vel dic,ꝙ gl.habet respectum,ubi pupilli successerunt antequam haberent tutorem, & sic tempore tutelæ delatæ inuenitur iã creditor ipsius tutoris. Vnde salua reuerentia eorum,gl.videtur mihi uera,& potest saluari.

1 *Fideiussor capti ab hostibus,quando ꝓ ssit conueniri.*
2 *Curator datur ẽt bonis viuentis,quãdo ignoratur ipsum viuum, an mortuũ.*

§.Si tutor. Ibi,fideiussores accipe verbũ,recte ɔueniuntur, ꝙ est.ĩ. ibi, curator. hic est casus pro eo,ꝙ post
1 Dy.dixi.ĩ.ut le.no.ca.l.postq̃.uidelicet, † ꝙ ibi consulatur legatarijs per curatorẽ datum de bonis captis ab hostib. Nec obst. illa l. postq̃,ad istã l.ubi dr̃,ꝙ fideiussores capti ab hostib.cõueniri non possunt ipso existẽte in captiuitate,qa ibi obl'o cœpit pp condõnis euentũ,eo tpe quo ille erat iã captus, & si non posset habere initiũ ɔ ipsum principalem,non põt habere ɔ fideiussores,ut ĩ.de fideiussorib.l.fideiussor obligari.in princ.sed hæc obligatio erat cœpta eo tpe, quo erat captus in ciuitate, licet postea ex ... de medio,& nihilominus fideiussores remanẽt obligati.ar.§.d adm. tut.l.si sine hr̃de.in prin.Itẽ nõ ob.l.hactenus. §.de cõst.pecu.ubi tpe quo ille est captus põt ɔstitui ab alio,qa obl'o cõstituti nõ est accessoria,sed principalis.ar.l.sed & si citeriore. §. de cõst. & qđ ibi no.vñ ibi obligatio effectũ sumpserat eo tpe, quo captus erat in ciuitate,ut ĩ.dixi in l.postq̃.& teneas bñ cordi,quia ɔrium est ali
2 quãtulum difficile.Ibi,vel si quis.facit † ad id qd no.sup.de tute.l. muto.§.fi. C.ex q.cau.ma.l.ab hostib.in ptin.ꝙ curator possit dari bonis ẽt viuẽtis. Et p hoc tenuit do.Bern.de Capua in q.Gregorij de Bo. ꝙ possit dari curator bonis suis, si ignorabit ipsũ eẽ viuũ vł mortuũ.Facit ĩ.de mu.& hono.l.j §.j.Ibi ɔueniẽt. Facit ꝙ no.ĩ.rẽ pup.sal.fore.l.si quasi.§ si tutor.ubi gl.all.istã l.Querit gl. nũqd ẽ uerũ istud,ꝙ dat᷑ curator bonis istius capti?Et rñdet,ut glo.

LEX VIII.

Quamuis. Hæc continuatur cum præcedenti.Ibi,tutelam dic, alias tutela pristina posset integrari, & ita habet D.Dyn.

LEX IX.

Si tutor. Ibi,abesse,& si reassumit tutelam.ibi, datus est.vide quod no §.de tute.l.iiẽ quæsitum. Et uide ad quid allegat᷑ hæc.l.in sui princi.§.de tu. & cura.da.ab his.l.tutor si petitus.ꝙ ẽt bonis tutor.s absent s causa Reip.possit dari tutor.Lẽ per istum tex.uidetur reprobari gl.quæ est sup.de tuto.& cura.da.ab his.l.curator.ut inf.dicam. Quærit gl.qua actione tutor ɔuenitur? Et respondet ut gl.all.pro concor.l.iij.§.quæri.sup. de susp.tut.& debet allegari §.siquis absuturus. Nico.de Neapo.

§.Si duobus. Iste casus est ualde not.& non inuenit᷑ alibi,teneatur cordi.Ibi ceciderit.i.qui postea ad legit mam ætatem peruenerit xxv.ann.ẽm Dyn.ibi, Neratius ait.dic q.a datiua cedit legitimæ,ẽm Dy.Quærit glo.quõ põt esse, ꝙ ibi fuerint sub eadẽ tutela, & postea cœperit tutor esse suus? Et rñde vt gl.ꝙ optime põt fieri,& ibi glo.all.§.item maior.in ij.rñ. Dic immo nec olim poterat aliqs tutor esse minor xxv.ut sup.de testamẽ.tut.l.quæro.§.Lucius.& §.de excusatio. tut.l.non solũ.§. si libertus.& sic prima sol.est uerior,ẽm Dy.& omnes. Quærit gl. pone ꝙ ille, q est agnatorũ proximior, sit minor,ita ꝙ alius maior fuerit admissus,nũquid incipiẽte illo minore esse ætatis legitimæ,ille alius desinat esse tutor?gl.remittit ad no.in l.non solũ.per quã gl.ibi positam colligitur expresse, ꝙ quæstio proposita nõ ꝓcedit,qa non admitteret sequens agnatus, ex quo est alius proximior,licet sit minor,sed datur interim curator quousq; ꝓximior agnatus fuerit maior,ut sup.de legi.tu.l.j.§. si apud hostes. & d.l. nõ solum.§.si libertus,& qđ ibi no.de excu.tu.Proximior.n.semper est præferẽdus.de legi.tu.l.si plures. Quærit glo.pone,ꝙ testator reliquit duos tutores in testõ,& unus fuit excusatus ad tps,ita ꝙ in locum eius fuit datus alius, vel in locum defuncti est datus alius,nunquid decedente tutore testamentario desinat esse contutor,& admittatur legitimus?Rñde,vt glo.Dicas,ꝙ in primo casu, quando est datus in locum excusati,legitimus nõ admittit᷑ qa supersunt adhuc testamentarij tutores reliq.Et sic est vera opp.Hug. Sed ubi est datus in locum defuncti,legitimus admittitur,& datiuus repellit᷑:qa non sunt relicti testamentarij.l. si quis sub condõne,de testa tu.& hoc casu erit uera op.Azo. Sed quidã alij habẽt ɔ in apostilla Dy.& malẽ.De hoc per Ray.C.eo.l.si tutor.& in Spec. de tu.§.si vero.ver.sed pone & §.nunc dicendum.ver.sed pone.

§.Si in testamento. Ibi,ex ɔscriptione.subaudi datus a iudice.Ibi,tutelæ,subaudi ɔ tutorem a iudice datũ.Ibi desinit,s.datus a iudice.existente ɔditione testamẽtarij ẽm Dy.Vel dic,ꝙ finito tpe desinat esse tutor, & hẽt locũ actio tutelæ,ẽm Ray Ibi tutor,vt puta, qa est datus sub ɔdõne.vel in diẽ,& postea vsq; ad ɔditione.vel ad diẽ,ẽm Dy.ibi conueniendus est,hoc nõ vr̃ esse verũ,cũ datus vsq; ad diẽ.vel ɔditionẽ malẽ gesserit, & postea nõ remaneat tutor, cũ ipse dẽat remoueri,vt suspectus:qa,q semel est malus,&c.§.de suspe.tu.l.3.§ q̃ri, & §.si curator.& sic nõ dẽt esse tutor,vt hic dr̃.Tu dicas,ꝙ hic fuit testamentarius,& venit ex datione sequenti.ibi,curatorẽ,s.tutelæ actione,ꝓ sua administratione,ẽm Dy.Op.gl.de l.act', de reg.iu. Sol a iudice nõ põt,a testatore sic.Rõnem diuersitatis dixi Insti.đ test.tu.§.ad certũ diem,& dixi §.de tu.l.muto.§. si sub conditione.

1 *Tutore bannito,& eius bonis confiscatis,quod tutela finiatur, & agi possit actione tutelæ.*
2 *Agnatus damnatus, & accusatus de suspecto, tutela durante, non conuenitur actione tutelæ.*
3 *Dictio præter,ponitur exclusiuẽ.*
4 *Actio tutelæ an nascatur,tutela durante.*

§.Si tutori. Ibi,ɔfiscatis .i.ex causa damnationis, ex qua sequitur ɔfiscatio bonorum. Et not.ex isto text.
1 † ꝙ si tutor banniatur, & cõfiscantur bona sua,ꝙ sit finita tutela, & possit agi actione tutelæ Ita potes intelligere l. ex sextante. de excep.rei iu.secundum Iac.de Are.facit ꝓ hoc l.si sine hr̃de.§.fi.§. de adm tu.ẽm unã lec.vbi tenet ɔrium.Dicas,ꝙ aut bona sua fuerunt confiscata pp bannum,& tũc tutela finiat᷑, & ita intelligatur prima dicta.Aut nõ.& tunc non,& ita intellr̃ ẽm dictum l.si sine hr̃de.§.fi.§.de adm.tu.ẽm Dy. Quærit gl. quõ potest remanere tutor,postq̃ fuit accusatus de suspecto?Et responde,vt gl.ibi.l cum,ĩ
2 fi.No.ex ista gl.† ꝙ ubi agnatus est accusatus tanq̃ suspectus,& eõ dẽnatus de suspecto & est adiũctus sibi curator, ꝙ nõ põt cõueniri actiõe tutelæ nihilominus durante tutela.Tex. ibi,cæteræ actio
3 nes præter.†No ꝙ dictio,ꝑter.ponitur exclusiuẽ, de quo supra de pigno.actio.l.j.ꝑ Doc.ẽm Iac.de Are.plenẽ per Cy. C. de agen. in reb.l.agẽtes.li.xj.Cõtinua l seq ibi,q̃uis.Rñ.tacitẽ.Gl. in §.cęteræ. quærit,nunquid actio tutelæ sit nata interim r̃ñ.ut glo.dicit. Et sic
4 no. † ꝙ actio tutelæ nõ nascitur durãte tutela. Idem tenet.Gl.C.ꝓ socio.l.tãdiu.& no.§.de admin.tut l.tutorẽ qui tutelã,qđ ibi dixi. Quærit gl.quid in actione de rõnib.dist.Et rñd.ut gl.Ex quo no.ꝙ actio de rõnib.dist.nõ nascit᷑ durãte tutela Gl.in l proxi. & seq.q̃rit,per quẽ poterit intentare istas actiones,& responde, ut gl. Quærit glo.quare istæ actiones,ꝑeant morte tutoris .Et respon.ut glo.

LEX XI.

Si filius. Ibi facere pt̃.ex edicto sup.quod cum eo.l.j & 2.Ibi, actionem intra annum,a die finitæ tutelæ inchoandum,& hoc sequitur,continua l.seq.

LEX XII.

Filius. Ibi,agere,idest,de pecul o. Et aduerte ad gl. quæ ponit casum.ibi,ab eo,i.ꝙ non exegerit partem. Gl.op.de l. Pomponius in negotijs,§.de neg. ge Sol.ut gl. & in l.tutores. Vł dic melius, vt no in l.si d quod.§.si filiusfam.§.ꝓ soc.Quærit gl.q̃ est ratio,ꝙ iste annus, intra quem actio competit contra patrem, non incipit nisi a tempore finitæ tutelæ. Et responde,vt gl.

LEX XIII.

1 *Tutor post tutelam finitam non conuenitur actione tutelæ,pro rebus non connexis,quas administrauit.*
2 *Actio tutelæ an detur vtilis,vel directa pro connexis.*

Si tutor. Ibi,nõ pt̃, idest,ꝙ gestum est post finitã tutelã: Nec obst l.cum ostendimus,in princ.de fideiuss.tu.& ibi dicam per Ray.ibi,prædia,de pecunia pupilli,& eius noĩe. ibi ɔ-
1 putabitur.No.† quod illa,quæ sunt ɔnexa his,q̃ administrauit tutor post finitã tutelã, non veniũt in actione tutelæ.Sed glo.dicit ɔ hunc casum.C.qñ ex fac.tu.l.pc. cum isto casu non concor. gl.C. arb.tu.l.tutor.Posses dicere,ꝙ gl.quæ est in l.pen. loquatur in connexis & tũc gl.erit no.& dat multum notab.intellectum legis,nã
2 † quod dicitur ꝙ pro connexis agitur actione tutelæ.est verum actione utili,ut uidetur innuere ista glos.Iste tñ tex.non benẽ patit᷑ istum intellectũ:quia dicit,prædia comparauerit, &c. sic administratio fuit connexa. Præterea leges dicunt simpliciter dari actionem tutelæ pro connexis,ut hic in princip. ergo debemus intelligere de actione directa,arg.l.j.sup.si ager vectig. in prin. & in fin. Præterea gl.dicit expressẽ,ꝙ dat directa.ĩ. titu. seq.l.3.§ iudicio.

§.Si

§. Si vero. Ibi, negotia: non concessa. ibi, deuolui. si vult a dolem, c si in uili. ccnō obst. ver. si ucr. sup. & no. J. proxi. ſm Dy. Ibi, exigere, ſ. debi. um. ibi, datus, nolens nō inuitus, vt C. de excu. tut. l. curator. & no. s. ri. 2. l. Caius. ſecūdum Ray. vel dic. φ loquitur hic in liberto, qui si fuerit tutor, non pōt ſe excuſare a cura, vt l. libertos, de excusa tu. ibi poſſe, pro tēpore poſt finitam tutelā, & poſteriori, ſi hoc expediat pupillo, non alias ut s. dixi. Glo. oppo. de l. tutor. C. arbi. tu. & ſolu ut gl. Item opp. de l. diuortio, §. cęterum. de neg. geſt. Sol. ut glo.

LEX XIIII.

1 *Mora breuiſſimi temporis, quando inducat diſcrepantiam in iure.*

Si poſt. Ibi, breuiſſimo. No. † φ mora breuiſſimi temporis inducit diſcrepantiam in iure. In ɔ̃rium facit, l. ſi qs ita. de cōndi. & demon. Dic, φ hic piudicat quo ad impediendū continuationem, ibi uerō præiudicat quo ad aliud. Ibi, gerere. etiam connexa ſecundum gl. hic poſitam, licēt gl. notet contrarium. C. arbi. tu. l. tutor. & malè, ſecūdum Ray. Glo. op. de l. proxi. in princ. & recita primam gl. & dic ut in ea. Item opp. de l. ſtatim, J. proxi. §. in fi. Sol. ut gl. & ibi dixi poſt Dy. uide, & no.

LEX XV.

Si ex duobus. Ibi, alteri. niſi in excepto, ut in ſecundo reſpon. huius l. Nec obſt. l. ſi pupillus. s. d. adminiſt. tu. quia hic in tutoribus culpoſis. Et eſt ratio: quia illi habent beneficium ceſſionis, ut J. uidebitis. Et uideas illam gl. de l. ſi pupillus, quæ declarat iſtam legem. ibi, præcisè ſ. totum quod erat debitum, ſm Dy. ibi, ſatisfacere, ſcilicet, ut alij liberentur, & uide, quod no. de adminiſtra. tuto. l. qui tutor. §. fi. & C. de tranſ. l. nec in tentio, vide ibi no. glo. φ tutor, vel curator tenentur omnes vna actione, & una obligatione, nō pluribus. Gl. opp. de l. ſi ſtipulatus, de fideiuſ. Sol gl. & dic de hoc, ut dicam in d. l. ſi pupillus, qa iſtud eſt difficile contrarium.

LEX XVI.

Si ad huc cum. Ibi, tutore. id eſt, cuius officium durat ad hunc, ſecundum Dy. gl. op. de l. non quaſi. J. rem pupilli ſal. fo. Et reſpō. ut gl. Itē opp. de l. aduerſus. C. de adminiſtra. tu. & l. actus ff eo. ti. Et reſpon. ut gl. & uide glo. ſol. pluribus modis, ſed prima ſolutio eſt vera. & dic, ut no. in præal. l. aduerſus, uide quod dixi ſup. eo. l. 2. §. fi.

LEX XVII.

1 *Abbas ſubminiſtrat expenſas monacho ſecum litiganti.*

Imperatores. Ibi, litis. facit pro hoc s. de poſtula. l. hi qui ſm la. de Are. ibi, ſubminiſtrari. Iſta lex præ

1 ſtat arg. † φ abbas non tenetur miniſtrare expenſas monacho litiganti ɔ̃ eum. De hoc no. glo. in l. ſi ſuſpecta. in fi. de inoffi. teſta. vbi glo. tenet ɔ̃rium. Pro qua facit J. ut in poſ. leg. l. penult. Nec ob. iſta l. ut ſtatim dicā in ɔ̃riorum ſolutione. Gl. op. de l. ſi ſuſpecta. §. fi. s. de inof. teſt. Dic φ illud eſt fauore alimētorum. Præterea ibi obtinuerat in princi. & ſic ratione illius præſumptionis, & ratione pximitatis debēt ſubminiſtrari ſumptus, quæ rationes hic ceſſant. Itē op. de l. fi. C. de ordi. cog. gl. nō ſoluit. ſed dic, φ ibi erat quæſtio de bonis, de quibus debebat uiuere ille agens, & iā uicerat in cā principali, vnde ex illis bonis dēt habere ſumptus, & uictū: hic erat qſtio de quodā debito particulari, ſm And. de Piſis. Vel dic, quod ibi erat quæſtio ſtatus, & bonorū omnium; nec habebat, unde ſe poſſet alere aliunde, hic uero ſic, ſecundum Dyn. uel dic, φ ibi erat præſumptio pro illo, qui petit ſibi adminiſtrari ſumptus rōne poſſeſſionis, vel quaſi libertatis, vt ibi patet in litera. Quæ rōnes hic ceſſant, & per iſta patet reſpōſum ad legem iſtam in quæſtione de monacho: quia monachus ēt alebatur a monaſterio, quia non habebat aliunde, vnde ſe aleret.

LEX XVIII.

1 *Filius ſi ſe abſtinuit ab hæredi ate paterna, & aliquid habuit ab occiſor bus patris, quando poſſit conueniri a creditoribus paternis.*

Cum tutor. Gl. ponit caſum duob. modis, ſed teneas primā lecturā. Ibi illa, ſ. actio negotiorum geſtorū. Gl. qrit, q̃ actio dat pupillo, & q̃ dat creditorib. Et rñ. ut prima gl. q̃ eſt uera. Quæri gl. nū qd creditores habebūt pupillū obligatū ex eo φ egit ɔ̃ tutores actione tutelæ? Et reſpon. ut gl. ibi, ut l. cum

1 arbi. tu. e dic. Et hoc facit ad quæſtionem † ibi no. per Doc. ſcilicet, φ ſi filius abſtinuit ſe ab hæreditate paterna, & aliquid acceperit ab occiſoribus patris, φ non poſſet conueniri a creditoribus propter illud, quod accepit. De hac q. plenè dixi per Dy. in l. quæſitū. J. de ſepul. uio. facit s. de acquir. hæred. l. pro hærede. §. ſi quid, & §. Papinianus. Ray. in d. l. cum, dicit, φ hoc habet locum, ubi ſtatutum diceret, φ occiſores debeant habere pacem ab hæredib. offenſi, tunc enim filius accipiendo aliquid ab occiſoribus, uidetur hæreditatem adire, ergo, &c.

LEX XIX.

Si probatum. Qui pro noīe debitoris minus idoneo, ex re pupilli a tutore ɔ̃uentus ipſum ab ſol... ſequēs ad pbationē tenetur. Hoc dicit, ſm Ray. Glo. op. de l. tutor. de admi. tu. Sol. ut ibi no & in l. q nominibus. Itē op. de l. ſi minoris. de admini. tutorum. Et reſponde ut in glo. & benè.

ADDITIO.

a Meno. Cuiacius lib. 7. obſeruat. cap. 12.

LEX XX.

1 *Minor cui debet reſtitui, dēt allegare, & probare cauſam, quare dēt reſtitui.*

Alterius. Minorib. in integ. reſtitutis ɔ̃ maiorem, ſibi reſtituit actio ɔ̃ tertium, minoris beneficio liberatū. h. d. ſm primā lec. ſed ſm aliā dicit, φ minori plus ſoluēti, reſtitutionis priuilegio de iure ſpāli reſtitutio ɔcedit ɔ̃ illū eius bñficio liberatū, in ſubſidiū pp inopiā illius, cui⁹ pdicta ſolutio facta fuit. h. d. ſm Ray. ſm ſecundā lect. Vide gl. quæ ponit ibi caſum, & bñ

1 ibi minorē. No. φ † minor, qui debet reſtitui, dēt allegare, & pbare cauſam, quare petit reſtitutionē. Facit pro hoc. J. de ali. & cib. lega. l. Lucius. & de mino l. φ ſi minor. & s. de iureiur. l. nā & poſtea. §. ſi minor. ſm Iac. de Are. Ibi, ſubueniri Dic, iſte tex. intelligitur duob. mo. ut in gl. in ver. ei. ſ. p principalē actionē reſtitutā, & p reſtōnē in integ. ſibi factā. Gl. intellit primo φ ille adult⁹ factus iā maior reſtituatur ɔ̃ aliū curatorem. Alio mō, φ hæres minor curatoris mortui reſtituatur ɔ̃ curatorem, q fuit ɔdēnatus in maiori pecunia. Primus caſus eſt verior, qa ſm intellectū nō patitur lra, veruntn ſcds caſus eſt verus, p id, qd alibi no. ī ſitū, ut s. de pet. her. l. ſi qd poſſeſſor. d neg. ge. l. ſi pupilli. §. j. ſm Ia. de Are. qd no.

1 *Tutor quando habeat actionem vtilem contra tutorem ſine ceſſione.*

§. Non idcirco. Conuento curatore a minore nomine illius, ɔ̃ quem pōt ī integ. reſt. poſtulari, illius iuris beneficiū dēt conced. h. d. ſm Ray. Ibi, actio. i. beneficium reſtit. in integ. φ reſtituit actionē. ibi, ſunt. ſ. ſi exactio fuit facta, & hoc ſequitur ibi, iudicatum. ſi non ſoluerunt ɔdemnationem. ibi. exceptionem proponendam in cauſa appellationis ſm gl. vel aduerſus executionem ſententiæ. arg. ſup. e. l. j. non tū. ſm Ray. ibi, actionē i. bñficiū reſti. in integ. φ reſtituit actionem tutelæ. alias utilē ſm Ray. Gl. ponit caſum per l. ſi minoris. ſup. de admini. tuto. Poſtea ſubijcit, & incipe ɔſtructionē, actio, quæ &c. vt in gl. dr. Et poſt verbum, idcirco, pones poſt uerbum, redditur, & ita debes iungere, & ordinare iſtam literam, alias non poſſes eam in-

1 telligere. Gl. quærit, † nunquid ſine ceſſione habeat vtilem actionem? Et reſponde, vt gl. & dū alleg. l. 2. dic, hoc non eſt verum, qa ex perſona pupilli non pōt ſoluere, quia ſtatim, φ ſoluit curator, ſublata eſt actio ɔ̃ tutorē, & ſic pupillus iā factus maior non petit reſtit in integ. ɔ̃ tutorē, neque alius eius nomine. Itē ex ſua pſona nō pōt agere, qa ipſe non ... ſuiſſe pp tutorē. ſed debitū ſuū l. in hoc iudiciū §. uniuerſum. s. cōi diuidun. & s. man. l. Papinianus. quod ibi no. Præterea iſti tutores videnť ɔdemnati ob eorū dolū, & ſic ſine ceſſione nō dicunť poſſe agere. l. ſi plures. de adm. tuto. Idem etiam ſi ob negligētiā, ut d. l. 2. de ɔ̃rio iu. tu. ſm And de Piſis. Nō ob. l. ɔ̃tia. quia loquitur in collegis non liberatis. Item nō obſt. in prin. l. noſtræ. quia loquitur in eo, ɔ̃ quem petitur reſtitutio in integ ſm Rayn. Sed adhuc vř obſtare, quia ſi iſte curator eſt ɔdemnatus rōne propriɉ doli, uel culpæ, nō debet poſſe petere ceſſionem, ut l. j. §. nunc tractemus. s. eo. in gl. quæ incipit, qui adminiſtrauerat. quare malè dr hic, φ poſſit fieri ceſſio, ſm And. de Piſis. Sol. ibi loquitur. qñ plures conueniuntur ratione paris culpæ.

LEX XXI.

1 *Reorū vno cōuēto inſ lidū, an ceſſio eo. r. aliū ſit fienda inſolidū, an pro parte*

2 *Ceſſio in tutoribus an fiat inſolid m contra tutorem.*

Cum pupillus. Ceſſione actionis tutelæ a pupillo facta ɔ̃ collegam, tutori inſolidum condēmnato ... ſolutione debiti, ñ extinguiť actio. h. d. ſm Ray. hæc l. habet duas lec. prima vera. Ibi, pro parte. dic, vt gl. Glo. indu

1 cit hanc l. in arg † conuento vno duorum correorum inſolidum, φ debeat fieri ceſſio pro parte, & non inſolidum. alle. ſupra de ad mi. tut l. ſi plures. Dic ut ibi no. glo. aliter diſtinguendo. Sed cū iſta ſolone gl. ɔcor. φ fiat ceſſio tm pro parte ſine aliqua diſtinctione ut J. de ſol. l. Modeſtinus. & de duob. re. s. l. j. & has gl. tenet Dy. in d. l. plures. Nā certum eſt, φ tutor ɔdēnatus poteſt petere partem ſuam ab alio p ac negotiorum geſt ut d. §. nunc tractemus. ī l. j. s. e. ſed in duob. reis eſt idē: quia vnus habeat ac. neg. geſt. ɔ̃ alium, ut l. j C. de duob. re. ergo ſi hēt actionē, ſi ipſe ſoluiſſet, multō fortius exceptionem, vt J. de re. iu. l. Iimitius. § cui damus. & deſuper ſi. l. j § φ añ. Diſtinctio aūt, q̃ facit glo. in l. ſi plures. habet locum in fideiuſſorib quoɉ ū nnns nō poſſit agere ɔ̃ alium, ut C. de fideiuſſo. l. cum alter. ſm Dy in l. ſi plures. Dñi, ēr in fideiuſſorib. non pt diſtinctio habere locum, qa ſi ipſe cōueniret, opponeret ɔ̃ alium beneficiū ceſſionis, ut l. ſi pupillus. s. de admi tut. & l. Stichū, aut Pamphilū §. ſi creditor. J. d ſol. & ita poterit obtinere fideiuſſor, ut agat ɔ̃ eum inſolidum, ſicut poterat ɔ̃ creditorem, ſed ipſe nō pōt ſibi cedere actionem, quia eſt libertus: ergo nec agere inſolidum. Nec ob. φ poſſes dicere, φ exceptio, quæ obſtat cedenti, non obſtaret ei, cui facta eſt ceſſio ex cauſa onerosā. quia illud ē verū, niſi exceptio obſtaret ei, cui facta eſt ceſſio. ut infra de do. excep. l. apud. §. ſi cum legitima. ſecundum An. de Piſis. Circa hoc autem an debeat fieri ceſſio in correis inſolidum, an nō: dic, φ aut debitum inſolidum ad cōuentum non ſpectabat, & tūc actio non debebit cedi in alio; aut ſpectabat ad utrūque, & tunc debet cedi ɔ̃ parte, ut ſupra ad Velleia. l. ſi mulier. §. j. & de in rem uerſo. l. ſi p

2 parte §. j. & s. cōmo. l. vnde quęritur. & hoc in correis. In tutorib. verō cum quæris, an ceſſio fiat inſolidum. Dic, φ aut eſt condemnatus cōtutor pp dolum ſuum, & tūc non fit ceſſio, ut l. ſi plures,

de admi.tu.& l.j.§.nunc tractemus.ȝ.c.Aut pp culpam collegæ.& tunc insolidum debebit sibi cedi.Aut ,p cōi culpa,& tūc ,p parte. arg.d.l.si plures.& d.§.nūc tractemus.& l.si ab instituto. in fi.J.si quis omissa causa.qđ tene cordi.qa hoc anno repetā in l.si plures.

LEX XXII.

Defensor. Priuilegium tutelæ pupillo competens non perimitur nouatione necessaria ,p sñiam condēnatoriā,latam in tutoris iudicium,ptingētc.h.d.Ibi,priuilegiū, dicit gl.q, hēat personalē actionē tutelæ,ut l.,p offō.C.de admi.tut. & J de priuil.cre.l.dabimus.Gl.op.de l.aliā J.de noua. Sol ut gl. De hoc habes plene in l.properandum.C.de iud.Gl.quærit,quem contractum facit iste administrator cū pupillo,& rñde ut in glo.

LEX XXIII.

Conuento. Ibi,conuento,& non exacto.alias secus esset, vt sup.e.l.si ex duobus Ibi,curatorem.negligentiam in conuentione tutoris hæredis.Gl.Op.de l.alterius § fi. ȝ.eo.sol.ut in glo.

LEX XXIV.

Posthumo. Tutor datus posthumo,eo non nato,utili tā tum nego.gesto.actione conuenitur.h.d. fm Ray.gl.quærit quæ actio utilis competit isti.Et responde ut gl.

LEX XXV.

1 *Priuilegium quod habet pupillus furiosus, vel minor in bonis tutorum,& curatorum,an etiam habeat eius hæres.*

Non solum. In bonis tutorū,& pro curatorū & curatorum, minores ac furiosi iuris priuilegium consequuntur.h.d.secundum Ray.Ibi.datur,s.pupillo.Gl.op.de

1 l.ex plurib.de admi.tu.Rñde ut gl. dicit.Sed † nūqd hrs suus pupilli hēat priuilegiū?Glo.no.dicit,q sic,in l.dabimus. de pri credi.q gl.est falsa per l.nō solū. §.fi.de ritu nup. q casus ē pulcherrimus, & singularis, licet gl.de hoc titubet in d.l.ex plurib.ȝ.de admi tu. Gl.quærit q priuilegium est illud.Respōde ut gl. Quærit gl.nunq.d.habeat tacitā hypothecam in bonis procuratoris? Rñde ut gl. quæ alleg.l.pro officio.Dic,ut d.l.dabimus. §.fi.& in l.seq.

TITVLVS QVARTVS.

De contraria, & vtili actione tutelæ.

LEX PRIMA

Contrariam. No.actionem tutelæ ꝯriā esse ,p toriam,quod alibi reuocatur in dubium. Quærit Dy.qūo cōpetant, & qualiter actiones contrariæ?Dic breuiter remittendo ad gl.in l.consensu.J.de actio.& obliga. quæ gl.alibi nō reperitur.

§.An in hoc. Circa hoc vide quod not Mod in l. 2. C. sen resein. non pos.& in l.j. C.quādo ciu. act.cri.præiudi.& per Inn.in c.cum dilectus.extra de ordi.cog.

LEX III.

a Quid ergo.a

ADDITIO.

a Tho.Quid ergo.Vide hic aliam lecturam,& adde Nicol.ubi pupil.educa.deb.l.3. §.1.in fi.

§.Contrarium. Si pupillus non vult me liberare, tunc tria remedia sunt, q dic vt in gl. & est tex.in l.j.C.de vsu.Ego do aliud remediū,quod uerū est,q nō possim agere ꝯria tutelæ,ut liberentur, ut hic.sed offiñ iudic.possum intentare,quia ubi habeo exceptionem,iūc offiñ iud.possum intentare,ut l.Aurelius.§.centum.J.de lib.leg. & l.si cedat J.de fi-

a deius.Et uide gl.q incip.finito offō,& uide q auth. sacra. a licet locū indistincte, licet tex in ea loquatur in ꝯtu, & tene menti.

ADDITIO.

a Tho.Auth.sacramenta.Vide Bal.in rub. C.de pac. & uide hic clarius in secunda lect.& Bald.in c.sacramenta ,de pace iuramen.firman.& in l.pactum. in x.v.de collationibus,& in pen.q.& uide Inno.omnino in l. in concedendo. circa fi ff.de aqua plu.arcenda.

Alia lectura.

Nunquid. Hoc sit verum,q si tutor fecit sibi fieri liberationem a pupillo interueniente sacrameto,an valeat liberatio?Gl.dicit q sic.Vide de hac q.ut no.de pa.iur.fir.§. item sacramenta.in 2.gl.in 6.q.dubium erat,quia auth.sacramenta,loquitur in contractibus prosequere plene,vt ibi.

a §.Vsuras. a Vos scitis per l.j.C.de anna. exce.q filiofa.non currit præscriptio.Quid in his reb.in qb.pr non hēt vsumfructum,filius non pōt agere,nisi ꝯsentiente patre, ut in §.necessitate.sed currat ne filio præsente? Dico, q sic,si nō impetrauit licētiā a patre qa est qd sibi imputetur,ut hic,qa possū impetrare a iudice,ut patrem cogat ꝯsentire, ut l.ij.in fi.C.de an.exce. loquitur in his, in quibus pater erat legitimus administrator. Pro hoc do tex.in Auth de æqua.do.§.illud.vñ sumit auth qđ locum.C de coll.de.Et ego do tibi tex.de hoc extra,de elect.c.fi.

ADDITIO.

a Meno.Vsuras.Bal.de præscrip.1.parte.6.partis principalis,uersic.uigesimus primus casus.

Lectura Nicolai de Neapoli.

Continua. Istam Rub.quia ȝ. dictum est de actione q dat pupillo,nunc de actione que est contraria,quæ datur tutori. Ad euidentiā actionum prætoriarum ponit hic Dy. q qñq; noīa ꝯhentium non sunt distincta, ut est uidere in societate: quia quilibet vocatur socius,tunc nunquam habebit locum actio contraria Aut sunt nomina distincta,& tunc aut vnus cōtrahēs non accepit gratia alterius,& tunc non hēt locū actio ꝯria,ut in emp.& ven.ut supra de actio.emp.l. ex empto. Aut unus accepit gratia alterius,& tunc datur contraria,ut est uidere hic,& ī mādato,& in similib.actio.& de hoc habes gl.no. q non inuenit alibi,secundum Dy J.de act. & obl.l. cōsensu. q glo.bene tene mēti.

LEX PRIMA.

1 *Actio tutelæ contraria est prætoria,& bonæfidei.*
2 *Actiones ex quasi contractu sunt de iure ciuili.*
3 *Tutor contrahens cum pupillo,quando obliget ipsum.*
4 *Tutor quas actiones habeat contra pupillum,pro gestis per ipsum.*

Contrariam. Pupillus obligatur tutori actione in rem suam,& pro expēsis ab eo factis circa administrationem ipsius.Ibi prætor. Not.

1 quōd actio † tutelæ contraria est prætoria,& est bonæ fidei,licet Dy teneat ꝯrium. J ti.j in prin. Actio tñ tutelæ est de iure ciuili,ut Insl.de tu.in prin. & q ibi no.Guil.in l. ex

2 hoc iure.de iusti.& iu.& dixi in d. ti.de tu.Nam omnes † quasi ꝯtus sunt de iure ciuili,ut Insti.de obli. quæ ex quasi ꝯtu nasc. Et sic gl.q dicit,q ,pale est in tutela,non bñ dicit, ut dixi in d.ti.Instit. de tu.in prin.Ibi proposuit.uide Roffr. in rub huius ti. Et ibi ponit rationem quare ista est prætoria,& alia ciuilis. Ibi administrationem.i.ad impendendum in reb.quas administrat.Nam accedere ad administratione compelluntur, ut ȝ.de admi.tu.l.j.in prin. fm Dy.ibi qq dic,quod respondet tacitę obiectioni,quæ posset fieri,quōd ista actio.non hēt locum cum tutori pupillus obligari nō potest.Et hoc sequit Rof.secundum Dy Ibi,obligentur,& sic vr,nō sit ,pale in actione tutelæ ꝯria, quod non vr verum qa idem vr in

3 actione directa.Nam si tutor † emit rem pupilli palam, & bona side,obligatur pupillus ciuiliter,& naturaliter.l. tutor rerum.ȝ. de admi.tu.Sed si facit clā,& mala fide,non obligat ipsum pupillum utl.non existimo.supra de admi.tu.& l.cum ipse. C.de ꝯtr. empt. & l.si in emptione §.fi.ȝ.de ꝯh.empt. Ita est etiam in actione tutelæ ꝯria.Nam ita demum tutor repetit sumptus, si fecit bona fide, vt infra e.l.3 in prin & in §.iudicio.Sol.secundum Dy.aut constat

4 tutorem gessisse bona fide,uel mala fide, † & tunc nullum est speciale in actione contraria. Aut dubitatur & tunc aut pupillus est locupletior,& nihil est etiam speciale,vt patet in l. 3.& l.pupillus. supra de author.tu. Nam in vtroq; casu pupillus tenetur in quantitate in qua est locupletior. Sed si dubitatur, an negotium fuerit male inchoatum, & tunc est speciale in ista actione.Pupillus enim non tenetur alijs actionibus,& tamen ista teneretur, ut l.si pupilli.in princi.de neg gesto.& infra eo.l. 3. sufficit,secundum Dyn.& facit quod dicam ibi post Guil. glo. quærit nunquid tenebitur etiā naturaliter hoc casu ? Et respond.ut glo.ibi ,in in pupillus. supra de auth tu. de hoc dic, ut not.infra de regu.iur.l.pupillus nec velle.& infra de noua.l.j. C.de inu.stipu.l.j.& l.si eius. in prin inf. ad Treb.ubi tetigi de hoc.

§.Hæc actio. Vide gl.j.quæ dicit,&c.Dic quasi uelit dicere gl.actio in genere,& non ut specie.Ibi,,probandum, i.q habeat contrariam actionem nego.gest. secundum Dy.Ibi finito officio,s.tutelæ.Ibi,actio contraria tutelę, fm Dyn. ibi,durat.dicit gl.quod officium.dic ut in gl Et ista gl.ponit ibi casum in isto §.Ibi,in ipsum procuratorem,uel curatorem: reddendo singula singulis.Gl.opp.de l.ij.C de admini.tu.dic ut ibi.

§.Præterea. Ibi conueniatur.s.tutor, fm Dy.ibi sumptus. non obst.l.ex qb.ȝ.de ꝯdi.inde.quia pater sol. per ea,q ibi no.quia ibi datur exceptio sola,hic exceptio & actio. Ibi potest.Sed an iste poterit opponere in modum exceptionis,qñ agitur contra eum actione iudicati. Videtur quod non, ex quo fuit semel quæsitum de exceptione,arg.l.ti. C de fide instr & inf. de excep.rei iu.l duobus, secundum Iac.de Are.& uide quod no per Ray.C.sen.resein.nō pos.l.peremptorias.Ibi, refarcire.ex quo fuit compensatio reprobata hac actione.

§.An in hoc iudicio. Ibi contrarium, per hoc uidetur male dicere gl. in,eo quod ipsa no.infra eo.l.quid ergo.§.iudicio. & inf dicam.ibi,,probandum,s.quod consequatur indemnitatem de eo , quod debebatur sibi ex contractu paterno.Dyn.

§.Hanc actionem. Ibi, actionem, scilicet contrariam.

LEX II.

Longe. Glo.quærit quare est, quōd datur magis contrarium iudicium tutelæ,ubi intentatur actio de rationib. distrahendis,quām ubi non intentatur actio de rationibus distrahendis,& respon.ut in glo.

LEX

LEX III.

1 *Tutor quando repetat expensas pro pupillo in plus, quã habeat in facultatib.*

Quid ergo. Nota bñ hoc principium. Quæro, qũo possit esse † ꝙ tutor expendit plus in rebus pupilli 1 quam habeat pupillus in faculratib. Dic quod potest esse: ga erat mota ipsi pupillo q̃stio status, & sic diceret expensum utiliter ẽt vltra bona, & pr̃imonium pupilli: quia libertas est inæstimabilis. J.de regulis iur.l.libertas, & s̃.de iis q deic.vel effud.l.fi. ſm And. de Pisis. Vel dic, ꝙ potest esse: quia tutor incipit negotium utiliter, sed postea habuit malum effectum, Nam etiam tunc recuperat, vt in hac l.§.sufficit.

1 *Liberatio facta per pupillum tutori cum iuramento, an ualeat.*
2 *Dispositio auth. sacram. e: ta puberum an habeat locum in quasi contractibus.*
3 *Quod habeat locum in liberationibus.*

§.Contrarium. Ibi, liberationem.s.gñalem. Ibi liberetur, sed si pupillus nollet agere, tũc da 1 bitur remediũ tutori † ꝙ tu habes. C.de vsuris pup.l.4.ubi habes đ hoc bonã gl. Itẽ poterit implorare iudicis officiũ.l. si cõtendat. de fideiuſ. & l. Aurelius.de liber.leg. ſm Bal. Ibi, petit per actionẽ tute cõtrarium. ibi, pecuniæ. pupillus ſm Dyn. ibi, fæneraurt. Ibi, soluit.s.ipse tutor de suapropria pecunia. Gl.op.de l.cos.§.sit p. C.de vsur. Sol.ut in gl. Itẽ op.đ l.cos. §.cæteros Sol. ut gl. q̃rit, pone ꝙ tutor fecit sibi liberationẽ fieri a pupillo cũ iuramento, nunquid a valet a talis liberatio? Et aduerte ad istam gl.not. ꝙ totus mundus allegat eam. Et responde, ut glo. Ibi, in auth. sacramẽta, dic, vr̃ ta2 men secundum uerba illius auth. † quod hoc nõ procedat: quia illa auth. loquitur in contractu, & cõtractus est proprie ille ex quo hinc inde nascitur obligatio. l. Labeo.§.contractum. J. de ver.sig. sed hic non est contractus, sed distractus, ergo non dẽt ad illum trahi, cum illa auth. sit odiosa, quia priuat minorem restitutionis bñficio, quod est fauorabile ut supra de mi.l.j. ergo nõ est extẽdẽda l.cum quidam infra de lib.& posth. Dic ſm Dyn. illa auth. habet hic locum: quia tractat̃ de liberatione alteri᷒, & sic de actu fauorabili, & sumus fauorabiles ĩ liberatione, ut l. Arrianus.đ ac.ẽt 3 obl. Præterea † qñ quis liberat aliquem ipse obligabit ſaltem naturaliter ad nõ petendum, ideo ratione illius naturalis oblĩonis põt dici, ꝙ auth. sacramenta vendicat sibi locum. Facit supra de pac.l. si vnus.§.pactus ne peteret. & quod ibi no. secundum Dy. Et de hoc habes per Doc & Rayn. in d.auth. sacramenta circa fin & ibi per Rofre. De hoc etiam no. per Doc. ĩ l. si quis. de transac. & ibi uide.

ADDITIO.

a Nunquid valet. Vide ad idem quod ponit Barto. in simili in l.minor, ff.de mino. in prin. uidelicet qñ pupillus litigat per procuratorem constitutum cum iurto: quia nõ põt petere in integ.rest. ratione iuri. Adde ꝙ Bal. cõ nu.176 uol.1. tenuit ꝙ procurator constitutus a minore cum iuramento non tenet, & inquantum Barto. dicit no. quòd totus mundus, &c. vide pulchrum cons. Pet. de Anch. cons.331.

1 *Tusci non te ent pecunias ociosas, Lombardi sic, vt illas habeant saluas pro dominis suis.*
2 *Præscriptio an currat contra filiumfam. in his rebus, in quibus potest agere cũ patris authoritate, si non egit.*

1 * **§.Vsuras.** Ibi, sterilis. Aduerte, ga Tusci † optime practicant istum §. Nam ipsi non permittũt stare pecunias suas mortuas, Lombardi uero sic: quia illas habẽt saluas pro dñis suis, alias dicitur esse pecunia ociosa, ut s̃. de administ.tu l.tutor q §.si post. Ibi, promatur, i. ostendatur. Gl.op.đ l.si per imprudentiã. 2 s̃.de cui. So.ut in ca. † iste §. facit ad quæstionẽ talẽ. Tu scis ꝙ dum filiusfam. est in p̃ãte paterna, q, non currit ꝯ eũ p̃scriptio. l.j. in fi. C.de an.exce Mõ ponamus, ꝙ filiusfam. hẽat res aliquas in quib. pr̃ non habeat vsumfructum, pro q̃bus non p̃t agere absq; ꝯsensu paterno. vt gl.no.s̃. cõmod.l.iij.§.si filio. q̃ est no. ut dixi J. qñ di. le.ce.l.si usufructus § si ita. Quęrit̃ nunqd eo casu currit sibi pręscriptio, dũ est in p̃tãte? Ray. dicit p hunc tex. ꝙ aut ipse requisiuit patrẽ, quod dẽret sibi p̃stare authoritatẽ ĩ iudicio, & non potuit obtinere, & tũc dẽt excusari, ita ꝙ currit ꝯ eũ p̃scriptio. Aut non petiit, & tunc curritar. tex. huius l. & Auth. de ęqua. do.§.illud, vñ sumitur auth. ꝙ locũ. C.dẽ col. & ex̃.đ ele.c.si ſm eũ Sed hoc nõ a procedit a quia filius p̃t petere, vt pr̃ compellatur ad præstandum authoritatem, ut habes. C.de bo. quæ li.l.non solum, §.necessitate quod nõ poterat facere hic tutor: quia non potest prætorem compellere. Hinc est, quod Mar. Sil. simil̃r indistincte tenet, quod in eo casu præscriptio ꝯ filiũ currat. arg.s̃.ex q cau.ma.l. ait prætor.§.j.

ADDITIONES.

* Meno. Ant. Augustinus. lib.1. emendat. cap.1.
a Pari.s.procedit. Contrariũ tenet Ioa. And. in addi. ad Spe. in tit. de empt. & uend. §.pen.ver.si procurator. facit quod dicit Bal in l.2.§.j.ff.qui satisd.cog.

F *Defensor voluntarius si succumbit in ca: s non repetit expensas.*

§.Sufficit. Ibi, diligenter, j.utiliter, sed non necessario. hẽt locũ hoc in tutore: secus in alio gestore uoluntario, ut no. ĩ l.si pupilli in prin. de neg.ges. ſm Dy. & ibi de hoc p 1 Guil. & per † hoc patet regulariter esse falsam gl. quæ ẽ ĩ l. ex parte. in prin. sup. fam. ercis. q̃ non inuenitur alibi. Et dicit illa glo. qđ si aliqs cæpit me defendere in iudicio utiliter, licèt reportauerit sententiam contrariam, tamen potest repetere sumptus. Sed hoc est falsum: quia est gestor uoluntarius Pro hoc facit l. iã tamen.§. in hac. infra iudi. solui. & C.man.l. etiam & ibi Pet. tenet illã glo.

§.Iudicio. Ibi, ante tutelam.s.finitam. Ibi, post tutelam finitam. Gl. quærit vtrum distinguatur, an fuerit ꝯcessum vel non, vbi est expressum ante tutelam. Respon. & bene, dic vt in ca. Secundo quærit. quæ est ratio, quare magis est diuersum in hoc casu, quàm in alio? Rñ. vt gl. dicit. Contra istam glo. vr̃ tex.s̃ eo.l.j.§.an in hoc iudicio. Sed potes dicere, ꝙ ibi loquit̃, vbi debitum descendit ex persona patris, hic ex persona illius pupilli, Vel dic, & melius, quod hic non exigit, immo expectauit ex eo ꝙ tutor erat, & non exigit a pupillo, vt dicitur in d.§.an in hoc.

LEX IV.

1 *Prælatus qui expendit in administratione de suo, si remouetur ab administratione, repetit expensum.*

A tutela. Gl.opp. Inst. quib. mo. tut. fini in princ. & l. decreto. de suspe. tuto. Sol. vt gl. Item opp. glo. (de l. si tutor.§.pen.s̃.tit.j.) Ista l. allegatur per Dy. in arg ad quæstionem ta1 lem † ꝙ si prælatus impendit aliquid de bonis suis, vel alius administrator, & postea remotus est ab administratione, nunquid posset repetere sumptus factos in illa administratione? Ista lex p̃stat arg. optimum ꝙ sic, in contrarium facit in auth. qui res iam dictas. C.de sacrosan. eccl. secundum Dyn. Sol. Ibi deliquit in eadẽ re, & ideo non repetit, hic aliquid posuit in illa, & ideo repetit, argum. J. de his quibus, vt indi. l rescriptum, & vt sup. no.

LEX V.

Hæredem. Ibi, contrariam. Non obst. l.iij.§ fi.s̃.eo. vt ibi dixi per Dy. & in l.cum ostendimus. in prin. de fideiuſ.tut. Et aduerte. quia illa l.iij.§.fi. facit multum contra, sed dicam in d.l.cum ostendimus. de fideiuſ.tut.

LEX VI.

Si tutor. Ibi, actionem, vt ei soluatur, vel cautio de indemnitate præstetur. l.si tutelæ.s̃.ti.j. ſm Ray. vel dic etiã, vt liberet̃, arg.l.si quis mandato. de nego.gest. Qualiter actum ista s̃nĩa liberationis mãdetur excutioni, dic vt d.l.si qs, quia captis pignorib. &c. vt ibi patet. ibi, soluatur. dũmodo sit finitum offĩn.s̃.e. l.j.§.finito. Gl.opp. de l.pro ea. C man. Sol. vt gl. Quærit gl. quæ est ratio diuersitatis inter fideiussorem, & tutorem? Gl. remittit ad l. si quis mandato.s̃.de neg.gest. & allegatio qñque est corrupta, qa aliqui hic in gl. habent mandati, sed dicere debet, de neg.gest.

TITVLVS QVINTVS.

De eo qui pro tutore, vel curatore negotia gessit.

LEX PRIMA.

PRo tutelæ actionem.

§.Si quis quasi. Gl. quærit an ista actio pro tutelæ concurrat cum actione neg.gest Glo. dicit, ꝙ non vt notant Moderni in l.militiæ, C.qui da.tu.pos. Est enim vera determinatio huius glo. in vtili actione pro tutelæ, non autem in directa: Sic intelligitur quod no. in l.3.§ hac actione. de neg.ge. ad hoc præstat arg.l.quemadmodum. ad l Aquil. & qui bona.§.si quis opus. J. de dam infec quod no.

LEX III.

a **Quæro an is.** a Facit ad q. an iudex qui ignorat se iudicẽ, & iudicat an valeat. & Gul. de Cu. tangit in l obseruate.s̃ de offic. oprocons. & tenet quod non, per istam l. In no. aliter extra de offic. deleg. c. prudentia. Dicam forte in l. ex facto.§.j. quando ex lac.tu.

ADDITIO.

a Tho. Quæro an is. Vide Bal. in l.filius. de fur. & Bar. & Bal. in l. multum interest. de cond. & d. m. & Bal. in l.neque natales. C.de probati. & in l.2.§.1. de iud. & Bal. in d.l.1 §.fi. ff. de procu.

Alia lectura.

NOTETIS Bene istam legem pro procuratoribus, & ẽt pro alijs.

Lectura Nicolai de Neapoli.

Super istam rub dicit gl. quod protutor est vnum nomen, &c. & dic vt gl. & differentiam inter istum tit. & seq. vide super rubr. & ibi dicam.

LEX PRIMA.

1 *Actio protutelæ quando habeat locum.*
2 *Actio protutelæ non est superuacua, sed vtilis & necessaria pupillo.*
3 *Actio protutelę, & actio contraria tutelę, sunt bonę fidei.*

PRo tutelæ. Ibi, vtiũq; .casum recitat gl. dic, ut ĩ ca. Sed ꝯ hãc gl. facit C.de test tu.l.j. ĩ fi ij. rñ so. & dic. ꝙ ibi spõte gessit nõ tanq̃ tutor, licet sciret se nõ eẽ, ſm An. de Pisis. Ibi, gessit. i. tanq̃ tutor. Ibi, ꝓtutore. vide qd not. Rofr. in ti. si aliqs crederet se tutorẽ, & in tit. seq. ibi, tutor est, cũ non sit in veritate Ibi, gesserit idest administrauerit negotia pupilli, secundum Dyn. Ibi. iudiciũ idest actionem protutelæ, secundũ gl. & Dy. Glo. opp. de §. si quis quasi.

1 quasi.ꝑ.c. Sol.vt ibi. Quærit gl. † qñ habebit locũ actio ꝓtutelæ.
Et rñde,ut gl. Et aduerte,qa ista gl.ẽ aliquãtulũ obscura,iõ aduer
te,vbi gl.dicit,altero casu.cũ distictione tutelæ.dic, ut ĩ tutor no.
aut sciuit,& tenet̃ actione tutelæ Si verò ignorauit. teneat̃ actio-
ne ꝓ tutelæ.Et sic gl.refert se ad id ꝙ dixi s̃.subijcit gl.altero casu
indistinctè.Dic ut in eo,qa nõ erat tutor.Redeo ad gl.q̃ dicit,&c.
bĩ teneatis secundam lõsonẽ,ut in gl. Quærit gl q̃ est actio,q̃ da.
bit̃ ꝯ illũ,qui fingit se esse tutorẽ,cũ ĩ ueritate ñ sit? Et rñde,ut gl.
in l.4.C.de test.tu. Dic;nec ob.l.1.ij.rũso,e.tit.qa ibi sponte gessit,
nõ tanq̃ tutor,sed ut alius:hic aũt gessit ut tutor,licèt sciret se ñ es
se tutorẽ ſm Ia.de Are Quærit gl.in verbo,fungitur.q̃ actio dabit̃
ꝯ istũ gerentẽ tutelã.Et rñde,ut gl.& benè.Contra istũ ti.opponit
2 Dy.ꝙ ista † actio est supuacua,qa aut gerit,ut tutor,cũ ĩ ueritate ñ
sit: aut sciẽter,& tenebitur actione neg.gest. Ad hoc rñdet Dy.ꝙ
ista actio fuit inuẽta fauore pupillorũ,ex quo est magis priuilegia
ta,q̃ actio neg.gest.Nam licẽt priuilegiũ inter reales & personales,
& priuilegiũ reale,& ꝑsonale,habes in tex.ꝑ.de priui.credi.l.dabi
mus.§.j.secus in act.ne.gest.ut patet co.ti.l.idẽ priuilegiũ.§.j.& l.si
vẽtri.ſm Dy.Dic, imò in actione neg ge.pupillus hẽt priuilegiũ ĩ
ꝑsonali.l.si negotiũ.c.ti.licèt ĩ reali nõ habeat,ut ibi no.& l.si uẽ
tri.in prin.e.ti.& sic dicit An.de Pisis,ꝙ credidit fuisse errore scri-
bẽtis additionẽ Dy.Patet ergo,ꝙ ista actio inducit utilitatẽ,& pri
uilegiũ reale,sed ꝙ rõne priuilegij realis dicat p̃tor,ipsam esse ne-
cessariã,ut hac l.in pri.nõ ẽ uerisimile,iõ dicerẽ ipsam esse utilẽ.
Dicas ergo ſm And.de Pisis,ꝙ necessaria dr̃ ex eo,ꝙ actio tutelæ
respicit principalr̃ ꝑsonã.C.d nup.l.in copulãdis.& Inst.q da.tut.
pot.§.j.ꝓpea cessat actio ne.ge.q̃ respicit rerum administrationẽ.
3 de neg.ge.l.j.Quærit ergo Dy. † nunqd actio protutelæ,& ꝯria tu
telæ,de qua dictum est s̃.ti.ꝓxi.sint bonæ fidei,uel stricti iuris?Et
vr̃,ꝙ sint bonæ fidei.qa in actione stricti iuris,non ueniunt vsuræ,
absq; vinculo stipulationis,sed ĩ actione bonæ fidei vsuræ ueniũt
ex sola mora.l.quãuis.C.de vsuris.Sed in istis duab. actionib.usu
ræ ueniunt ex mora,ut patet in l.quid ergo. §.contrariũ.ꝯ.ti.j.&
ꝑ hac.ea.l.§.in protutelę.ergo sunt bonæ fidei. Io.tamẽ in arbore
actionum ponit istas actiones stricti iuris,& ꝓ Io.allegat Dy.quia
nõ inueniuntur enumeratæ inter actiones bonæ fidei,q̃ sunt posi
tæ Inst.de acti.§.actionum,ergo sunt stricti iuris,vt ibi no.Omnes
.n.actiones,quæ non inueniuntur bonæ fidei. sunt stricti iuris,ut
ibi no.Ad ꝯrium rñdeas,ꝙ licet usuræ ueniant,non tñ sequitur,
ꝙ sint bonæ fidei.Nam in actione ex testõ veniũt usuræ ex mora.
ꝑ.de le.ij.l.Titia Seio.§.usuras.& C.de usufru.le.per totũ.& tñ ꝯ
stat ipsam esse stricti iuris,ut s̃.de in lit.iuran.l.j.& sic habent natu
ram bonæ fidei,licet sint stricti iuris Gl.opp Inst de act §.actionũ.
& tenet,ꝙ contraria actio tutelæ sit bonæ fidei,& alle.rõnes suas.
Pro ea allegabã,qa æqualitas in iudicijs est seruanda. C.de proxi.
sacr.scri.l.fi.li.ii.de vulg.& pup.l.iã hoc iure. Cum ergo actio tu
telæ sit bonæ fidei,quę datur pupillo,ut in gl.§.actionum.ergo &
ꝯria. Et miror,qualiter Dy.non alle.illam gl.quia est notanda.

§.Cum eo. Ibi,pro tutore.j.tanq̃ tutor, cũ in ueritate nõ
est, siue se ẽt dicit, siue si credat se esse tutorẽ.
Ibi, posse.& contraria protutelæ datur protutori in pupillum, &
ante pubertatem.ꝑ.eo.l.fi.& ibi no.ergo,&c. facit s̃ tit.j.l.j.§.fini-
to.Ibi.protutore.i.tanquam tutor cum in ueritate non esset.ſm
Dy.Ibi,deinde quasi,dicit gl.hic est expressiuum ueritatis,dixi de
hac dictione s̃.sol.ma.l.si ante.

§.Si quis. Ibi,quasi.istud est diminutio veritatis.glo.opp.de
eo,ꝙ habuistis s̃.hac l.ver.proinde.& hoc est dif-
ficile contrarium. Et sol.ut gl.ut patet in ulti.sol.quando dicit,ꝙ
hic est speciale fauore pupillorum.dic,ꝙ patet ex eo,quia s̃. bi,in
ver.proinde geruntur negotia impuberis,& est priuilegium in eo
quòd dixi supra, quia actio protutelæ est magis priuilegiata, quã
sit actio neg.ge.ut dixi tibi, in prin.& uide quod no.gl.circa hoc.
s̃.de neg.gest.l.3.§.hæc autem actio. Ad hoc posses respondere, ꝙ
ibi nõ erat priuilegium militiæ. Scias tamen,quòd gl.C.eo.ut.l.j.
quærit de ista ratione diuersitatis & non respondet. Glo.quærit,
actio neg.ge.dabitur in casu,vbi fuerunt administrata bona. Re-
spondeo,ut in gl.

1 *Actio protutelæ quando concurrat cum actione neg.gestorum.*
2 *Auxilium unum extraordinarium,non excludit aliud.*

§.Si curator. Ibi,gesserit.s.tanq̃ curator, Ibi curator, & ñ
tanq̃ tutor. Quærit gl.q̃ actio dabitur in pri
mo casu ipsi curatori?Et respon.ut gl. Quærit gl.utrum actio pro
1 tutelę † ꝯcurrat cũ actione neg.ge.in casu , ubi tutor est cõpulsus
administrare,cum uere tutor non esset?Et respon.ut gl.& ibi alle.
l.iij.§.hac actione.de neg.ge.Dic,& hoc uerũ est.s.ꝙ non ꝯcurrat
cũ actione directa.& ita potes intelligere.l.iij.§.hac actione.de ne
2 go.ge.sed cũ utili actione protutelæ benè ꝯcurrit , qa utilis † cum
utili nõ impediunt se adinuicem, cũ ambæ sint auxilia eXordina
ria.& unũ nõ excludit aliud,ut l.ꝑ pecorib.C.ad l.Aql.& l.queãd
modũ.§.magistratus.ff.ad l.Aql & no.gl.de da.infe.l.q bona.§.si
qs opus.Iac.ſm de Are.& habes ꝺ Pet. C.qui da.tu.pot.l.militiæ.

§.Pro tutelę. Ibi,attigerit.i.non administrauerit. Ibi ges
sit,& quædam neglexit. Gl.opp.de l si pu-
pilli.§.fi.de neg.ge.sol.ut gl. Circa hanc materiam vide,quæ not.
Guil.de Cu.in d.l.si pupilli.§.fi.

LEX II.

* Si is qui. * Ibi,nõ enim,& c omnino reddit rationẽ. Ibi hu
ius.s.ꝓtutoris. Ibi,pupilli , quia contractus ipsius
protutoris nõ tenet in præiudicium pupilli,sed in præiudiciũ cõ-
trahentis.Secus si rescinditur ꝑ se,vt ꝑ.ti.j.in prin.ibi per Dy.Ibi,
administratio. Nam tutore uendente legitimè & solẽniter,nõ au
dietur pupillus circa restitutionẽ,sed vendente pro tutore audie-
tur pupillus,vt hic patet. Item ubi cõtraxit tutor,inspicimus,utrũ
coniunctus sit pupillo vel ne,licèt in cõtrahente pro tutore sit se-
cus,vt ꝑ.ti.j.l.pupilli.ſm Dy.dic,vt ibi.Oppo.glo. de l.bonæ fidei.
ꝑ.de acqui.re.do.Et sol.ut in glo.Item op.glo ꝙ res pupilli vsu ca
piatur.l.apud Celsum.§.si qs nõ tutor.ꝑ ꝺ exce.dol. Soli.ut gl. &
bene.& glo.alle.pro cõcord.l.qui neque.inf.de reb.co.dic, ut ibi.

ADDITIO.

* Meno.Ant.Augustinus,lib.4.emendat.cap.17.

1 *Sententia lata a iudice delegato,qui ignorabat se delegatum , non valet.*

Quæro. Ibi,tutor:tanq̃ verus tenetur actione tutelæ.Ibi,tu-
torem,i.ut uerum tutorem,secundum Dy.Ibi,sci-
re Facit ꝑ de acq.hær.d.l.si is ad quem,secundum Iac. de Arc.ĩ fi.
l.facit,quod no s̃.e.l.j.in prin.& allegat̃ hæc lex per Guil.s̃.de offi.
1 procon.l.obseruare,in fi.ꝙ si iudex † delegatus ignorat se esse de-
legatum.& ferat sententiam,talis sententia non ualet tanquã pri-
uati: quia oportet,quod sciat se iudicem,ar.huius l. Quærit glos.
quæ actio dabitur.Et responde vt in glo.

LEX IIII.

Qui pro tutore. Quærit glo.quam diligentiam tenea-
tur præstare tutor? Et responde, ut in
glo.& alle.l.a tutoribus.in prin.& dic,vt ibi.

LEX V.

Ei qui. Quæritur, quando dabitur illud iudicium cõtrariũ?
Responde,ut in glo.

TITVLVS SEXTVS.

Quod falsò tutore authore gestum esse dicetur.

LEX PRIMA.

HVius edicti. Opp de l.Pedius.§.in seruum.
Sol.Dyn.quod hic erant duo tu-
tores , quorum authoritas unius sufficiebat. a lex
a contraria loquitur in duobus arbitris, quorum quili
bet per se non posset. Sed circa hoc quæro:duo erant
arbitri,vel iudices delegati dati sub hac conditione, quod si alter
non posset esse arbiter,alter solus sufficiat,& ambo fuerunt iudi-
ces,vel arbitri,& ambo iudicauerunt,et unus eorum non poterat
esse: quia seruus,uel excommunicatus, ualet ne sententia? Et hic
uidetur casus. quod sic. Sed non est uerum. quia hic loquitur,
quando quilibet per se simpliciter potest , siue alius possit , siue a-
lius non possit,ut l.ulti.C.de autho.præstan. Sed duo iudices præ
dicti non possunt quilibet insolidum facere, nisi alter sit impedi-
tus.Sed cum ipsi ferunt sententiam, & non uidetur quilibet inso
lidum facere,licèt alius sit impeditus,cũ qui potest,non credat se
facere insolidum,ergo non ualet,quod factum est per ambos. l.
quęro.supra ti.j.& extra,de offi.dele.c.prudentia,circa fi.

ADDITIO.

a Thom.sufficiebat.Hæc alleg.glo,in c.constitutus, de rescrip.& glo.ix.q.j.nos in
hominem,& Pet.de Anch.cons.189.circa primum dubium.

1 *Valet an actus,si unius falsi , & alterius veri tutoris authoritas interueniat.*

a

1 §.Verba autem. a No.† quod si unius falsi,& alterius
ueri tutoris authoritas interueniat,
ꝙ ualet ille actus.Rõnem uolunt reddere Canonistæ,qa actus ad
ministrationis est actus,qui potest ꝑ unũ expediri, ut in c.cũ sup.
de offi.dele.& ꝑ Io.And.in c.utile.de re.iu.li.6.secus in electione,
ut ibi no per c.Massana.extra de elec.Et respondet ad l.Pedius.ff.
de arbi.ut no per gl.in d.c.utile uoluerũt quidã dicere, ꝙ iste §.in
telligitur , quando authoritas fuit interposita separatim, secus si
simul. Tamen plus placet opinio Bernar.posita in d.c. cum sup.

ADDITIO.

a Poma.Verba autem.Vide Oldr.cons.47.

a §.Idem Pomponius scribit. Iste est singul. a
§.& omnes ad-
uocati sciunt eum,& inducitur in argum.ad q quando iudex pro
nunciauit quem legitimum procuratorem,qui non sit,an ualeat.
b Et dicunt b quidam ꝙ sic, per hanc l.contrarium uidetur , quod
talis pronunciatio non præiudicet domino l. cum non iusto. de
collu.de tegen. Ad istam l respondeo, quod ad officium iudicis
spectat dare tutorem,sed non procuratorem.Ia.de Are.no.hic,&
Cy.ponit in l.filius.C.de ser.in vlti. q.

ADDITIONES.

a Thom.Et singularis.Vide Bal.in l.filius.in fi.C.de fur.& Bal. qui alle.hanc l.in l.j.
C.de testa.& Bar.in l.scit e.sup.de tutorib.& cura.& Abb.in c.post cessionẽ, in fi.
extra de prob.& in c.edocere.de rescrip.Bal.in c.super literis.eo.ti.
b Meno.Dicunt.Neuizan.cons.17.nu.35.36.

Alia lectura.

1 *Gesta a procuratore pronunciato per pręsidem,an valeant.*
2 *Exceptio falsi tutoris ita potest quandoque opponi,sicut falsi procuratoris.*

§.Indu-

a
b **§. Inducitur.** a † Iste §. per aliquos, ꝙ si procurator pronuncietur a preside, an valeant gesta per eum. Sed certe ipsi rñdent, quod loquit̃ in tutore dato a iudice, q̃ habet authoritatẽ & potestatem dãdi tutorem, sed procuratorem non hẽt potestatem dandi: q̃a debet dari a partib. ut l. j. ff. de pcu. Spe. tãgit hoc in ti. de referi. præsen. § j. ĩ ver. Iust. & in ti. de syndico. §. j. Moderni, in l. licet. C. de pcu. & nil addunt ulterius. ubi et per Iac. de Arc. Inn. facit de isto. §. mentionem. eX de elec. c. nihil. licet ibi innuat ƺrium. no. C. de eo, qui pro tu. ne. gessit. l. fi. ubi dr̃, quod q̃uis iudex pronunciauerit. non ualẽt gesta per eum. iuncta gl. cũ tex. quæ dicit, ꝙ a iudice. Sed rñdeo, ꝙ ibi non pronunciauit se rarũ habiturũ, immo simplr̃ administrationẽ iniunxit, inter q̃ est dña. Vel potest rñderi, ꝙ ibi iudex. q̃ nõ habebat authoritatẽ, vel potestatem in tutore approbauit eũ, vt ibi gl. Item habes in prelato, d quo ibi p Modernos. Item habes ibi † quod exceptio falsi tutoris potest opponi post litem contest. ad exẽplũ falsi procura. ha
2 bui q. de facto in ciuitate Lucana. q̃ hic disputaui. Quidam fuit ƺdẽnatus tanq̃ tutor alicuius, ex eo ꝙ negotia male gessit, nec fuit probatum in causa cum esse tutorem. agitur ƺ tertium possessorem bonorum istius tutoris: ille opponit, quod ille tutor nõ erat, an illa sentẽtia probet? dixi, ꝙ nõ, licẽt iste §. videatur ƺtra facere.

ADDITIO.

a Inducitur. Vide Fel. in c. post cessionem. de proba. & Alex. cons. 102. 2. vol.

LEX II.

Si id. No. qualiter debet credi denunciationi, & habes p Doc. in l. si fundum. C. de rei vend. & dixi in l. j §. j. ff. de oper. no. nunc. & l. ait prætor. §. si quis particeps. infra quæ in frau. cred.

LEX III.

1 *Stante statuto, quòd si quis steterit per x. annos, quòd non possit petere executionem instrumenti, quod tamen poterit petere per libellum.*

1 **Pianè.** No quod qui beneficio edicti non utitur ƺ eũ non pt excipi de beneficio edicti. Et inducitur in arg. † ad q. dr̃ in statuto ciuitatis, ꝙ possit instrumentũ executioni mandari, saluo si steterit p quinq; annos. modo steti p x. annos; an possum petere p libellũ f̃m ius cõe? & vr̃, ꝙ possim per hãc l. quia ego, q̃ peto p libellum non vtor beneficio statuti pro executione, & iõ non põt de illo statuto ƺ me excipi. In ciuitate illa mihi vr̃, ꝙ pra dicitur ƺriũ, nescio si sit pp alia uerba, ĩ statuto alia forma posita.

LEX V.

Interdum tamen. Ciuitas cõpulit me ad immutandum brigam: an ego ad hoc tenear? In l. ista est argum. quod sic.

LEX VII.

1 *Debitor, cui iudex præcepit, vt solueret, & soluere promisit, quòd uideatur cõpulsus, licèt soluat.*

a
b
1 **Nouissimè.** a No. & signa text. ibi, q̃d aũt si compulsus, & pistum tex. determinat b Cy. unam q̃st. † C quod metus causa l. j ij. quæst. quod quidã erat debitor cuiusdam, & iudex sibi præcepit, vt solueret, & ille promisit soluere, de inde soluit, an videatur compulsus soluisse? Certè sic, vt hic.

ADDITIONES.

a Paris. Nouissimè. Vide Are. in trac. maleficiorũ, in verb. fama pub. ver. postquam aliquis. circa fi. vbi dicit confessionem factam metu tormentorum, vnicam & solã non præiudicare, uide multa per do. Hyp. de Marsi. in l. j. no. 43. ff. de quæst. Ias. in l. 2. col. fi. uer. similiter paria sunt. C. de transa. & Pet. de Aucha. cons. 48.

b Tho. Determinat. Vide Nico. de Neap. qui voluit, quòd compulsus a principe, vt emat rem alterius, quanquàm in mala fide, præscribit, quod no. ut uoluit Marc. Laudeo. io tracta. de princip. quod est vtile, quando quis cogitur emere bona expulsorum, & unde Pet. de Aoch. alleg. hic Bal. in cons. 204. ratione, quæ superius, & pro d. cons. facit, quod no. Bar. in l. post legatum, §. is uerò, de his, qui. ut indig. & quòd no. Abb. alleg. Inn. in c. cum M. in gl. 2. in uer. perceperint, in fi. de constit. no. Ang. de Are. allegan. Bal. hic in trac. malefic iorum in uerb. fama publica præcedente, uers. postquam aliquis.

Alia lectura.

1 *Iudex in loco torturæ potest facere spoliare hominem, & valet confessio.*

a
1 **Istum tex.** a Not. ibi dicit, quid enim. Facit † ad vnam q. quam habui de facto in Florentia de iudice, q̃ non torserat hominem, sed cum spoliari fecerat, & tunc ipse fuit confessus. & allegauit c. si. quod metus causa cõcor. cum isto tex. secundũm Iac. de Arc. quod habetur in simili, in l. si quis mãdato supra de nego. gest. ubi no. de forma huius condemnationis, & illam l. facio notare ualde: quia videtur cõcordare cum l. facere potest supra sol. mat. Ista gl. uidetur innuere, quãdo authoritate falsi tutoris contraxit pupillus, & restituitur: contrahens non tenetur pupillo ad sumptus litis.

ADDITIO.

a Poma. Istum tex. Iste tex. est sing. secundum Alex. cons. 188. in 5. vol. uers. ex præfatis, & uide Alex. ad quæst. Bar. sup. cons. 474. uol. & cons. seq. in 1. colum. C. ſpo. cons. 4. in 11. col. 1. dubio.

LEX X.

Si falso tutore authore. No. istam legẽ & tenebis ment. ꝙ ex causa iustæ ignorantiæ possum petere restitutionem in integrum. h. d.

LEX XI.

Falsus. Dico, quod ille, qui promisit ut tutor, uel pcurator se obligare, pbare debet se tutorem, uel procuratorem. alioqn in iure, & æquitate eius promissione tenetur, & debet
d. probare per l. j. & ij C. cre. cui. pi. non debere, &c.

LEX XII.

Qui filiam. Alias est §. falsus, qui incipit, Iulianus tracta. Hic est casus, ubi non lucratur fructus, qui dicit minorem, &c. Item habes, quòd datur hoc edictum contra legitimum administratorem: licèt non tutorem.

Lectura Nicolai de Neapoli.

LEX PRIMA.

1 *Contractus factus a falso tutore licet sit nullus ipso iure in præiudicium pupilli, an valeat tamen in præiudicium contrahentis.*

HVius edicti. In tex. ibi, ƺhentes, cum pupillo bona fide. aĩs secus. ut ƺ. c. l. fi. f̃m Dy. & hoc dum dicit ƺhentes, vel quasi, ut l. falsus. ff. cod. & in iudicio, ut l. defensor. ff. de iure. & ratio. distra. l. iij. §. idem scribit. in princ. ff. de pec. f̃m Iaco. de de Arc. & benè. In tex. ibi. vel ad aliam religionem datus, certum est restiõnem dari furioso, quia furiosus, qui authorizauit, pro nõ tutore hr̃, ut l. nec mandante. §. j. ff. de tu. & cur. da. ab his. & tutor administrando id, quòd est administrationis alterius, pro tutore non hr̃, ut ff. de administra tut. l. si duo. & l. uel in partes. In tex. ibi nonne valebit, q̃d gestum est? Rñ. ꝙ sic, quia utile per inutile non debet vitiari, f̃m Dy. In gl. certè sic, ibi arg. ƺ Solu. quia si alij sunt veri tutores, sufficeret unus, ut l. & si plurib. ff. de autho. tu. & C. e. l. si & ideo eius authoritas, qui tutor non est, nihil operatur. ar. l. si duob. § hæres. de l. j. Sed si duo essent arbitri. nõ sufficeret per vnũ pronunciari. ut eo. §. & ideo adiectio huius arbitri, qui non potest esse arbiter, compromissum reddit inutile l. sed si ita. & l. Pedius.
1 ff. de arbi. In text. ibi, dabo in integ. rest. † Opp. ꝙ ƺtus, uel quasi, quia falso curatore celebratur, est ipso iure nullus, &c. l. si is qui. ff. ij. j. & l. si plurib. ij. rñ. sup. de autho. tuto. & l. qui neque. ff. de reb. eo. ergo superuacua esset restitutio ex hoc edicto. l. in dubium. C. de tu. & cur. qui non satisdc. Rñ. ꝙ est verum, quia ƺtus ipso iure nullus in præiudicium pupilli, & non ipsi pupillo in integrum restitutio est necessaria: sed in præiudicium ƺhentis iste ƺtus est aliquis. l. Iulianus. § si quis a pupillo. de actio. emp. l. non eo minus. C. de procur. alias si ƺheret non interueniente alio, pro pupillo, sibi imputaretur, & ideo restitutio sibi non est necessaria, f̃m Dyn.

LEX II.

1 *Denunciatio quando constituat denunciatum in mala fide.*

1 **Si id.** In gl. q̃n idẽ est ar. ƺ C. de rei vend. l. si fundũ, quæ lex vr̃. pbare totũ oppositum s. ꝙ denũciatio. † ƺstituat aliquẽ in mala fide. & cum illa l. si fundũ. concor. l. quædam § pc. sup. de eden. & q̃d ibi no. & l. ait ptor, §. si qs particeps. ff. q in frau. cre. Et per ista facit. s. ꝙ denunciatio non ƺstituat quẽ in mala fide. ff. pro emp l. j. & l. si maior. de rescin. uen. potest solui isto mõ, q̃a ista lex. & ƺria loquuntur q̃n credit denunciationi. Sed ƺ hoc vr̃ instare gl. q̃ est in d. l. si fundum, q̃ facit hanc q̃õnem, si non credidit, & c. tũ determinat, ꝙ in mala fide constituat, iõ dic, ꝙ aut ille cui fit denunciatio, sciuit illum quem denunciauit habere ius denunciandi, & tunc vr̃ in mala fide constitutus. ita loquitur l. si fundum, & gl. Aut sciuit illum non hẽre ius denunciandi, & tũc nõ vr̃ in mala fide ƺstitutus & ita vr̃ probari in d. l. si maior. Aut est dubiũ, & tũc dẽt abstinere, alias malam fidem hẽt l. vitili. §. adierit. de leg. præs. Sed ƺ hoc vr̃ iste tex. vbi in dubio non vr̃ ƺstitutus in mala fide f̃m Dy. Dicit Dy. Sol. ut ibi. & l. si fundum, quia hic erat dolus tutoris, qui ꝑponderat culpæ illius, qui non credidit denunciationi. l. itẽ si obstetrix. ad l. Aquil. l. si putator. & l. qui foueas. c. tit. Et per hanc forõ. ẽ vr̃ restringi hæc lex, ꝙ ista lex non habet locũ, nisi q̃n agitur per contrahen. ƺ tutorem. Nam si contrahens agit ƺ pupillum, non extinguitur dolus tutoris, vt ƺ s. c. l. j §. idem Pomponius, & ideo dic, & melius f̃m Dyn. ꝙ hic contrahens tractabat de damno vitando, pupillus de lucro. in l. vero cõtraria vterq; de damno vitando certabat, vnde deterior est conditio illius qui fuit in culpa, & quia non credidit denunciationi, dẽt sibi nocere ƺ illum, qui in nulla culpa fuit. De hoc vide per Cy. in d. l. si fundum. Quæro hic an si post ƺtum fiat denunciatio constituat contrahẽtem in mala fide? De hoc est glo. ꝙ non in l. j. ff. pro emptore. facit gl. pro hoc in l. in concubinatu. ff. de concu. ubi dicit, ꝙ ab initio semper fienda esset denunciatio. quod no. quia vtile est.

LEX V.

* **Interdum.** * In gl. restitutio in fi. immo videtur valere p pbatione tutoris, ad hoc, vt restitui non possit, & vr̃ obstare l. j. §. idem Põponius. ff. c. tit. sol. aliud est in ƺpellendo litigantem, quo casu iudicium in præiudicium pupilli, non valet, & iõ litiganti, & reo restitutio ƺceditur, & aliud est litimare personã tutoris, & valet in præiudiciũ pupilli, & restõ denegatur.

ADDITO.

* Meno. Cuiacius lib. 1. obseruat. cap. 13.

LEX VI.

Pupilli. Ibi, incertum cautionis. de incerto cautionis vt ff. ad Trebel. l. cogi. §. si pater. h. d. & non sunt alia.

TITV-

TITVLVS SEPTIMVS.

De fideiussoribus, & nominatoribus, & hæredibus tutorum, & curatorum.

LEX PRIMA.

1 *Dolus an sit crimen.*

Quamuis. Opi.gl.hic in verbo.explicari, quæ dicit in iudicio secus:reprehenditur cōmuniter.& specialiter per Dy.ar.l.j.§.fi. si pen. appel. Sed ad illam respondit quidam, ꝙ ibi speciale in causa appellationis, ꝙ non est verum. nisi defendas ibi speciale,quia in causa appellationis est maius periculum ſm Dy. tñ tene hanc gl. quam no. No.etiam tex.in fi.cum glo.ex quibus
1 habes an † dolus sit crimen.facit l.j.§.non tantum. ſ.depoſi.& l. item.ſ.de dolo.

LEX III.

Etiam. Nota istam l.pro op.l.centum Capuæ,ſ.de eo,quod certo loco.

LEX IV.

1 *Fideiussor qui fuit præsens,& scriptus fideiussor pro condemnatione soluenda, si non contradixit,obligatur.*
Minor,& respublica equiparantur.

a b Cum ostendimus. a Hunc casum perpetuo tenemēti. b Et dubiū huius legis procedit, quia fideiussores non obligantur,nisi per stipulationem.in qua debet primo præcedere interrogatio,& sequi responsio. Et facit optime in ar.ad qōnem,quod † accusatus de aliquo falso cri.si ab eo petatur fideiussor pro condemnatione soluēda, ꝙ si fideiussor fuit præsens & scriptus fideiussor, nec ɔ̄ dixit, ꝙ obligatur qa respub.& minor æquiparantur, ut not.in l. Respub. C. ex quibus cau.ma.& l.Respub.C.de iure Reipub.lib.x. & ibi melius.

ADDITIONES.

a Alex.Cum ostendimus. Declara & limita, vt per Alex.in l.2 §.uoluntatem.in fi. ſ.sol.ma.Adde circa materiam huius l.ſ.ꝙ actus factus in iudicio sit fortior, quā factus extra iudicium.Iaſ.in l.si conuenerit.ff.de iurisd.om.iud.De intellectu huius l.ponunt late Alex.& Mod.in rub.ff.verb.obl.& aliquid in l.j.in princ.eo.tit. Et de effectibus resultantibus ex præsentia iudieis, & de alijs, vide Iaſ.in l.pacta nouissima. C.de pact.Et an actus factus in iudicio sit maioris efficaciæ, quam factus extra iudicium,vide Iaſ.in l.siue apud acta.in §.notab.C.de transactio.

b Alex.Tene menti. Bar.in l.1.de verb.obl.inter casus in quibus enumerantur illi in quibus præsumitur stipulatio,si non apparet an verba interuenerint,& etiam gl.in l.his uerbis.de adop. inter alios Bar.in d.loco enumerat casum istum singularem,per quem dicit,ꝙ patientia in iudicio habet vim stipulationis. Ita etiam intelligit l.fi.de præt.stip.& l.fi.§.1.a quibus appellare non licet,& in l.cum quis decedens.in prin.de le.3.& Bal.in repe.l.tale pactum.§.qui prouocauit.ſ.de pac. Benedictus de Plumb.& Paul.de Castr.l.sciendum.de verb.obl. sed ſm Dy.Bar.& Bald.hoe est speciale pp fauorem pupilli. Idem tenuit Dy.in l.inuitus.in 1.col. de proc.D.Ant.& Abb.in c.nonne.de præsump.Sed certe solus fauor pupilli nō vr̄ sufficere ad hoc,vt patientia inducat consensum, ut est tex.ſm vnum intellectum,quem ibi approbat Bar.in l.si filius.ſ.de tutelis.quicquid ibi dixerit gl. Et sic intelligo,ꝙ requiritur vtrumque.ſ.fauor pupilli,& color iudicij. Ita intellexit l.istam Raph.in l.sciendum.de verb.ob.Bal.autem in l.status.in fi. C.de sen. ex bre.reci.& in l.siue apud acta.in 1.col.de trans.& l.filius.§.inuitus,de procu.& in l.si fideiussor in prin.qui satisd.cog.& in l.2.§.voluntatem.sol.ma.intelligit,ꝙ in hoc §.operetur scriptura cum patientia.Nec reputo istud esse inconueniens ꝙ ultra prædicta quæ dixi,requiratur scriptura:qm̄ scriptura est de substantia eorum quæ fiunt in iudicio.l.emancipatione.& ibi no.C.de fid.instr.& l. ne in arbitris,& ibi gl.parua c.C.de arb.c.qm̄ contra.de prob. dicebat Ro.in d. l.1.de verb.ob.& minus bene.quod non putat ꝙ sit necesse, ꝙ illa scriptura fiat in iudicio,licet tex.ille dicat passum esse illum fideiussorem se scribi,quia intelligatur, etiam extra iudicium. Et hoc non bene dicit, quia appellatione actorum intelligitur de scripturis in iudicio.Tex est in l.acta cum gl. .de re iudi.& in l.2. in prin.cum gl.ff.de cura.bo.da.& in l.1.cum ibi no.de eden.& ibi intellexit qđ hoc operetur hic geminata patientia,quod non placet, quia tex.hic loquitur in actu simultaneo, in quo geminata patientia hr̄ pro simplici, & una, ut in simili no.gl.in l.4.in gl.si.in prin.ſ.de pi.act.& gl.in c.ab eo.in ver.instanter.de app.in 6.& tex.in l.lecta. ver.dicebam.si cer.per. Ex quo infertur an pactum nudum factum in iudicio vestiatur colore iudicij. In quo Bal.in rep.d.§. qui prouocauit, tenuit ꝙ nō,p tex optimū in d.l.siue apud acta.& sequit̄ hoc Ro.licet ꝗ debilib.rōnib.conet̄ cauillare tex.ī d.l.siue apud acta.limitauit hoc dcm̄ Bal.i d.§.q. ꝓuocauit. non procedere, vbi pactum esset factū ad firmandū iudicium,quia tunc mandabitur executioni officio iudicis , si in iudicio factum fuit. ita not.Ro.in auth. generaliter.in ver.conscribit.C.de epi.& cle.& in l.eum pro quo, cum gl.de in ius voc.Quod pactum tale vestiat̄ colore iudicij,induxit gl.no.in l.1.in gl.p.de interro.ac.ponendo,ꝙ cautio nuda q̄ sine causa facta sit in iudicio, eūdē habet effectum,ac si facta esset cum causa. Et de ratione uide per Cyn.in l.generaliter in 2.q.C.de non nu.pe.Ergo idem est dicendum in conuentione nuda a stipulatione,qm̄ cautio nuda a causa,& conuetio nuda a stipulatione, a pari procedunt.l. 2.§.circa.de doli exec.c.si cautio de fid.instr.cogita pro responsione.Pro hoc pōt adduci l.sicut.C.de repud.hære.& quod ibi Bal.per illum tex.facit etiam l.pacta nouissima.C.de pac.dum dicit,maxime si apud acta.&c.Et per hoc etiam adducebat Ro.id,quod iuīm & iudicium æquiparantur l.nam postea.§.si is qui temporali,de iureiu.sed pactum vestitur iuro.l.si quis maior.C.de transf. & D.Abb.in c. cum contingat.de iureiur.ita ēt iudicio.Sed illud est uerum in iuramento decisiuo litis,qđ tendit ad lites dirimendas.l.1.& 2.de iureiu.non aūt in iurō confirmatorio,seu obligatiuo.Item magis cōis opi.omnium est,quod iurm̄ non decisiuū non uestiat pactū,ut est de mente gl.& oium,& in l.1.C.de ope.lib.& Bal.in l.cum antea.C.de arb.qui ponderat illū tex.ibi,qui non bene facit.Bal.& Saly.in auth.sacramenta.C.si aduer.uend.Bal.in c.1.§.item sacramenta. de pa.iura.fir.& ēt Imo.in d.cum contingat.& est de mente Bar.in l.si quis pro eo.in 1.& 6.membro.ĵ.de fideiuſ.& etiam tex.in d.l.si quis maior.non bene se adaptant,quia tex. loquitur de actione antiqua.melius potuisset induci per Ro. dū tex.ibi dicit,pœna pactis inserta peti pōt,& istud melius probat si uelles eōem opin.tenere quæ tenet.Et ad l.1.de op.le.& ad iura in alijs locis sup.all.rñ.ꝙ ibi stipulatio fuit interposita penes pactum,& sic uestitur pactum.l.si pacto quo pœnam. C.de pactis pet. non posset & uide dominum Car.de hac materia in cle.j.de procur.

a §. Fideiussores. iste est no.casus, ubi patientia a apud acta habet uim stipulationis, & Dyn.leg.in l.j.infra a quib.app.non licet , in quadam sua apost.parua, & dixi uobis in l.j.in prin.inf.de verb.obl. Item no.ꝙ aliqs cōfirmat alium idoneum tantum,ut fideiussor eius.

ADDITIO.

a Tho.Vbi patientia.De intellectu illius l.uide Bal.& Mod.in l.1. in prin.de verb.sig.& Bal.in l.2.C.de decu.li.10.& Bal.in l.oēs.C. de epiſ.& cle. & auth.rogati. C.de testib.& Ang.in l.si uero,§.qui pro rei qualitate,in pricip.ff. qui satisd.cog.& Bal.in l.si fideiussor,in prin.eo.ti.& Bar.in l.cum quis decedens,in prin.de leg.3.& gl.no.in cle.1.in fi.extra de procu.Bal.in l.fi.de præt.stip.& in l.fi.§.1.inf.q.app.non licet,& Bal.in l.tale pactū,§.q. prouocauit,de pac Pau.de Cast.in l.sciēdū,de ver.ob.Ant.& Abb.in c.nonne,de præsump.Bal.in l.status,in fi.C.de sent. ex bre.reci.& in l.siue apud,in 1.col.C.de transac. & in l.filius,§.inuitus,de proeu.& in l.2.§.uoluntate,sol.mat.& Ang.in l.si pater,sup.de adop.l.hac consultissima,in prin.C.de testam.

LEX VIII.

Hæres. Nota quod instantia ex parte rei transfertur ad hæredem,hoc dicit.

Lectura Nicolai de Neapoli.

LEX PRIMA.

1 *Officia,quòd non transeunt ad hæredes,& quando hæres tutoris teneatur.*
2 *Dictio penes,significat possessionem.*

Quamuis. In gl.in ver.nō est ibi,ar. supradictum, & est tex.in l.plerunq;tutela.ſ.de tut. & sic facit ſm Dy.& Ia de Are.† ꝙ officia non tran
1 seunt ad hr̄des.in gl.in ver.explicari.ibi, in iudicio secus,& ibi ſ.de iudi.l.tam ex ɔ̄ctib.ur̄ idem in iudicio ĵ.si pen.app.mors inter.l.j.§.si Sed pōt rñderi in fugiendo ibi in cā appellonis,hic in causa principali. Tunc arguo sic,nam ibi parificatur tutor tutela finita & an̄ redditas rationes.Sed tutor tutela finita,& an̄ redditas rōnes tenetur exequi causam principalem , l.ita autem.§.postɔ̄pletum.ſ.de adm.tu.Igitur hr̄s tutoris tenetur,ſm Dyn.Pro hac opi.facit l.tutor.ĵ.de app. & l tam ex contractib.q̄ hic allegatur.Potest rñderi ſm Ia.de Are.ꝙ illa lex loquitur in filio,qui ſm hæc iura non habebat hr̄dem.l.antepe.ſ.ad Maced.& l.1.& ij.de castr.pecu.hic autem loquitur in eo,qui habebat hr̄dē. Igitur ɔ̄rium nō obst.In tex.ibi ꝙ penes.ita ꝙ ipse sibi possideat.
1 quia † verbum penes,significat possessionem.l.penes. de verb.sign. & est ratio,quia tutor non tenetur ex dolo,& lata culpa ipsius.C. de hær.insti l.j.& l.cum ostendimus.ĵ.eo.ſm Io.de Are.

LEX II.

Postulare. Quærit hic Dyn.q̄ poterat hic esse dubitatio huius l.Et dicit,ꝙ potest esse ista,nam fideiussores non obligantur,nisi per stipulationē,ut probatur in l. stipulo.§. satis acceptio.& l.j.§.uerbis,inſ.de actio.& obl.& l.blādius.C.de fideiuſ.sed in stipōne non ueniunt,nisi ea, quæ sunt in ipsa stipulatione.& ipsius conceptione expressa.l.quod dicitur.ĵ de ver.obl. sed nihil erat expressum de vsuris,ergo uidebatur fideiussorē rōne istarū usurarū non teneri.Sed ad hoc respondet ipse,& dicit,ꝙ fideiussor uidetur acceptus in omnem cām , in qua est obligatus principalis,& sic etiam ad usuras.l.ij.de admi.re.ad ciui.perti.

LEX III.

* Cū ostendimus. Quærit hic Dy.quare hæres tutoris pro non connexis tenetur actione tutelæ,ut hr̄ in hac lege,tutor āt pro non ɔnexis,finita tutela tenetur neg.gest l.si tutor pod. ſ. de tu. & rat. dist rō est, qa pupillaris ætas recipit,seu admittit actionem tutelæ,mortuo tutore, pubertas vero tutelam finiēs hanc actionē non patitur nisi gratia cōnexitatis inducat hoc sed Ia.de Are.dicit,ꝙ finita tutela,si hęres tutoris nouā inchoat,ꝙ ipse non tenet̄ actione tutelæ,sed actione negotiorum gesto.& hanc legē intelligit ipse,qū iā inchoatā hr̄s per fecit,sed dictū Dy.& gl.dicit uerū p tex.ibi,in arca tutoris pupilli pecuniā.In gl.ibi,leuis culpa.Ia.de Are. dicit, ꝙ si hæres inchoata p tutorē explet,ꝙ ipse tenetur de dolo,& lata culpa, si spōte incepit aliud negotiū pupilli gerere, qa si alia noua inchoet ipse tenet̄ ēt de leui culpa,sicut gltbet. C de neg.gest.l.curatoris & intelligit hūc text.qū hr̄s iā ichoata p defunctū pfecit.sed dic,ut dixi in j.q.

ADDITIO.

* Menoch.Moder.Parif.ad l.primam,in prin.nu.17.ff.de verb.obligat.

1 *Præsentia fauore pupilli inducit consensum.*
2 *Qui scriptus est fideiussor pro inquisito , & non contradixit , & fuit præsens quod teneatur.*

§. Fideiussores. In tex.ibi,affirmatorum.No.qui dicebant idoneos esse tutores,& qui tacuerunt,affirmare uidentur non contradicē. Io Dyn. no. ex isto §. in
1 in princip.† No.hic præsentiam inducere cōsensum. quod intelligit Iacob.de Areti.esse uerum fauore pupillorum, & quod iste §. non intelligatur extra suos terminos,nam dicit si non essent omnia,quæ sunt in isto § tunc præsentia non induceret consensum. hunc §.perpetuo tene menti & dubium legis procedit, quia fideiussores nunq̄ obligantur, nisi per stiplonem,in qua debet primo proce-

1 procedere itterrogatio,& seq rñsio. Et facit optime arg. ad q.† q si quis accusatr d aliquo crimine,& ab eo petat fideiussor de ɔdenatione soluēda,q fideiussor fuit præsens,& scriptus fideiussor non ɔdicit,& obligat: qa respub.& minor æqparant,ut no.i l. respub. C.ex quib.cau.ma.& l.Rempub & ibi melius. C.de iur. Reip.

TITVLVS OCTAVVS.

De magistratibus conueniendis, & hæredibus eorum.

LEX PRIMA.

IN ordinem. No. in isto prin. qđ ,pmittit rē saluam fore Repu. non pupilli. Et facit ad q. q aliqs ,pmittit ɔseruare indēnē istā ciuitatē, q si unus i uitderogat, q ille nō tenet ex illa ,pmissione illū ɔseruare indēnē. sed vr oēs de ciuitate tenent. Itē no. istud qđ dr hic, ɔses tenet. &c.& allego uobis.l. qđ maior. J. muni. q qñ dr q decuriones sciūt, & maior pars vr scire; hoc est uerū in coɔd ad corū officiū spectat, secus si nō spectat ad eorum officiū,ut delinquendo, vel ɔhēdo,qa nō tenentur, nisi sint pſentes,ut hic. Facit pro eo quod dicitur de represalijs concessis propter delictum ciuitatis, quod non tenetur nisi præsens in ciuitate, &c.

ADDITIO.

Memor. Ant. Augustinus.lib.1.emendat cap.3.

Alia lectura.

a **Contra hoc.** a Vr l. qđ maior. J. ad muni. & l. aliud. §. refertur. J. de reg. iu. ubi quo ad oēs præiudicat. si maior pars facit Sol. Quædā sunt q̄ expediunt per maiorē partem, quę incūbunt ipsi uniuersitati necessario, sic loquitur d.§. refertur. Quædā sunt, q̄ ipsi uniuersitati necessario nō incūbunt,
b & de his loquitur hic,& hoc placet Dy. b in d.§. refertur.

ADDITIONES.

a Contra hoc. Ad istum tex. uide Bar. in l.j. quod quisque iuris.
b Placet Dy. Vide de hoc omnino per Sal. in l.j. C. de seditio. & per Cyn. in l. si quis tantam. C. unde vi. per Bar. in l. aut facta, §. nonnunquam, de poen. & no. de sent. excom. in c. grauem, & uide oino gl. in d.l. aut facta, & gl. in d.§. refertur, & gl. in l. sed si ex dolo, §. 1. de dolo. Poma. Vide plene Barba. cons. 7. in j. vol.

§. Si curatores. Signa gl. q̄ dicit, q iudex debet inquirere de cōditione testis, sup vers. inimicitiæ, in l. 3. in prin. sup. de test. quæ dicit q ex officio suo, & gl. i Authē. de testi. §. sancimus super ver. officio. de hoc notat. & bn Bart.

1 *Expēsarū cōdēnatio, quæ dicitur spectare ad iudicē, cūt intellig, si fuerit petita.*

a
1 **§. Magistratibus.** a Induxit Dy. † q quis iudicis officio quis fuerit de expensis condēnandus, tñ illud intelligit si fuerit pet tum, vt hic. facit l. 4. §. hoc aūt. de dam. infe. Quod ergo dicimus iudicē teneri, si nō ɔdēnat in expēsis. l. ,properandū, §. sin aūt. C. de iud & l fin. C. qñ prouoca. est necess intentr. si hoc a parte fuerit petitum expresse, & hoc tenet hic Dy. Item qs debet magistratū monere, & tex. vr hoc sentire dū dicit, qui munere mādato nō paruerūt, &c. q a superiori dēt admoneri, tu dic ɔ ista l. loquitur ſm iura antiqua, hodie magistratus municipales possunt dare tutores, ut Insti de Atti. tu. §. nos autē.

ADDITIO.

a Poma. Magistratibus. Vide Alex. cons. 19. in 1. uol. per Feli. in c. cum olim. ver. quādo autem de testib. &c. cum causam, eo. titu.

Alia lectura.

Nota q istud officiū iudicis hēt tacitā ɔdōne si petat, vt l. 4. §. hoc aūt. J. de dam. in fe. & d. Ol. facit unā di. sup hoc habeo in libro, q cun q; vult tollat cā. Diuus Adri.& iste ē bonus ver. Si magistratus ab initio, & iste ē non casus. Probatio aūt, vide gl. q̄ inci. qa n. &c. Ol. disputauit vnā q. q hēo i libro, accipiatis si vultis. Exigere. Dy. ponit unā dist.& dixi in l. nō quasi J. rēpu. sal. for Vlterius uide tex. ibi, i pñtia, &c. Dñi hic est aduerbiū, & dic. i. tps. Ita ibi, danda, dicatis. i. sine cessione vt l. ñ quasi. J. rē pu. fo. ſm Dyn. dictum, sed illa non probat, sed melius probat. l. 4. C. eo. tit. & ibi uideatis.

§. Si inter magistratus. Iste §. allegatur in materia excusationis.

§. Priuilegium. Iste §. non repetitur alibi, ſm Dy. Et rō est hic: quia promptius subuenitur pupillo, magistratus vero non datur ſpāliter pp ipsum pupillum, sed pp utilitatem publicam. ideo nō ita ɔ eū promptius subuenitur.

LEX II.

Proponebatur. Ista lex non reperitur alibi, dum dicit gl. in se periculum. i. in se omnem culpam, illud nō est uerum: quia magistratus tenetur ad instar tutoris, sed tutor non tenetur de leuissima, ut dixi in l. j. sup. eo.

LEX VIII.

Magistratus. In isto ti. dictum est promiscue de satisdatione rem pupilli saluam fore, quæ præstatur magistratui, & quæ præstatur tutori. De dñia eius & eius effectu, uide no. in l. 4. §. si quis curator. ver. illud. J. rem pupil. sal. fore.

LEX IX.

An in magistratibus. Finem huius. l. feci te notare in l. eum qđā de vsur. dicitur hic cadē i magistratus actio. sed quæ sit cadē, dicūt qdā. s. utilis
a tutelæ dic & bene, q eadem, s. id genere, non in specie. a Quod teneat vt. l. si eos monere, quia gl. quas habuistis hoc anno dīt, q cum magistratus dat tutorem, videtur agere, alia tñ opin. est vera.

ADDITIO.

a Alex. Non in specie. Idem voluit Bar. in l. vinum. in 1. opposi. in 2. sol. quam dat secundum Iac. de Are. si ccr. pet. sed relatiuum alij, facit relationem ad idem in genere non in specie, vt dixi in d. l. vinum. in prin.

TITVLVS NONVS.

De reb. eor. qui sub tutela. Vel cura sunt, sine decr. non aliena.

LEX PRIMA.

IMperatoris serui.

a **§. Præterea.** a Ibi si testō vel codicillis, &c. Inducit Iac. de Are. ad qōnem, q decreto opus non est, qñ testatores ɔcedūt licentiā alienandi prædia executorib. maxime cum tutor, & executor æquiparentur. c. fi. de test. lib. vj. licet glo. sit ɔ in l. quandiu. C. de dist. pign. de quo not. J. de alim. & cib. leg. l. alio. & l 3. C. quando decreto opus non est.

ADDITIO.

a Præterea. Hunc tex. & similes. s. q permissu testatoris possint vendi, etiam sine decreto res minoris, intelligit Bar. in l. qui Roma. §. hæredes, in fi. ff. de verbo. obl. si dicta alienatio fuisset vtilis pupillo, cum alio, quia sola utilitas de per se non sit sufficiens causa ad vendendum. l. si fundus. in prin. J. eo.

LEX III.

1 *Auth ritate rei iudicatæ, an transferatur dominium.*

Sed si pecunia alterius.

1 **§. Item quæri pōt.** Istæ §. in 2. rñso allegatur per Ia. de Are. † q pp authoritatem rei iudicatæ transfertur dñium: ēt si dñium sit possidentis, & nō petētis Ita dicit ipse in l. exceptio. vbi est vna glo. de hoc J. de excep. rei iu. gl. allegat hūc §. in l. 3. in gl. ma. in ver. tradita. §. d pub. & īducit Ia. an agēdo rei vēdicatiōe trāsferat dñiū. Et hic ē casus, cū hic sit ver b ū. petere, quo ad talem attinet, ut l. actio in personam. de actio. & obl. quid in personali? Iste articulus male declaratur, sicut alia qō declaratur per Modernos & glo. dixi in l. Pomponius. de acq. pos. Moderni tangunt in l. 2. C. commu. vtriusque iudic. &c.

§. Idem erit. Nota casum, q per sententiā transfertur dominium.

LEX IV.

Quod tamen. In tex. ibi, possidere, &c. declaraui in l. 3. & in l. fi. C. de metal. lib. xj.

LEX V.

Magis puto ex sententia.

§. Si pupillus. Tene mēti istū §. & credo, q in l. si alienū. ɔ. sol. ma. tetigi de materia huius §. Et induxi istū §. in prima uice. bñ redij de Bononia in arg. ad qōnē, quia quoddā monasteriū liberauit quēdam hoīem suū sine solemnitate, & Abbas sequens repetebat eum, & in examinatione processus non apparebat illum fuisse hoīem monasterij, fuit tamen in quasi possessione hominis, quod est ac si fuisset iustissima, ut hic.

a **§. Si fundus.** a Hic probatur in secundo casu, q rei hæredis non transit ipso iure dominium.

ADDITIO.

a S. fundus. Vide Fel. in c. 2. de const. Rom. cons. 329.

a **§. Fundum.** a Istū §. allegaui tibi in l. seruū filij. J. de le. j.

ADDITIO.

a Alex. Fundum. Vide Fel. in cons. 9. qui vult q hoc casu tutor possit sine prætore renūciare huic legato relicto. Pro quo vide quod habes per Mod. in c. sua. de pę. Sed ego in tex. habeo gl. interlinearem quæ sentit contrarium in §. fundum. Pone tutores pupillorum renunciasse iuri petendæ litimæ pupillis. certe cum talis renunciatio, quæ facta sit in reb. quæ seruando seruari poterant, valet sine debitis solemnitatib. vt probatur hic per illum tex. & hoc per Doc. maxime Dy. & Bal. & probatur in l. tutor. & ibi no. Bar. ff. de bo. poss. & Pet. de Anch. & Imo. in c. ut sua per. de reb. eccl. non alien. & Imo. in c. tua. de his quæ fiunt a præla. & Bal. in l. cō tra iuris. §. 1. de pact. & Dy. & Iac. de Are. Bal. Bulg. & Imo. in l. seruum filij. §. 1. de leg. 1. Item probat iste tex. q vbi unq; authoritas in aliquo actu præstatur, causa proprie cognita, talis authoritas non validat actum & alienationem. idem probatur in §. prætori. ex temporis. n. breuitate psumitur, q illa authoritas fuerit præstita causa non cognita. Ita consuluit Pet. de Anc. cons. 122. incipit si factis narratis, &c. facit l. si finita. §. si forte. ver. festinate. de dam. in fe. & gl. in c. ausi gentium de re iud. & in dubio non præsumitur interuentio, nisi appareat. & habetur in l. stendum. de uer. obl. Adde quod in terminis, in quibus. consuluit Fed. consuluit & Ro. cons. 283.

a **§. Non passim.** a Not. hic q. aliud est concedi liberum arbitrium, & aliud arbitrium. hic est tex. iuncto §. i. æs. vers. & magis. ibi, prætor enim.

ADDITIO.

a Paris. Non passim. Nō. q debet haberi cā cognitio. ut per Ias. in l. 2. C. de edend.

a **Nota** Formam a vēditionis rei pupillaris qualiter dēat fieri, vt hic. Et opp. de l. a diuo Pio. §. in uenditione. J. de re iu. vbi dr, q postremo ad nomina, &c. & hic dr. q. prius. Sol. ibi loquitur de executione rei iudicatæ, quæ debeat habere puram executionem. de hoc no. per Cy. in auth. hoc ius porrectum. in j. q. C. de sacrosan. eccl. ad ea, quæ ibi notantur per eum.

ADDITIO.

a Tho. No. formam. Vide Bar. in l. tutor. J. de bon. pos. & in l. alio. J. de alim. lega. Paris. Quod requiratur subhastatio in alienatione rerum minoris, & de quibus alijs,

alijs, vide Ro. conf. 311. Item, q iudex debeat interponere decretum cum cae cognitione, & ideo si eadē die detineret curatorem pro alienatione fienda, & eodem instanti interponeret authoritatē, esset ipso iure nullus contractus, & ad habēdū cāe cognitionē requirit, q aliter cōstet uel credat assertioni notarij vel iudici: sic dicentis. Vide de istis Iaso. in l. nec quicq. § vbi decretum, ff. de offic. procon. & leg. de quo ēt aliquid ponit Felyn. in c. sicut, de re iud. Sed q in dubio praesumat interuenisse cāe cognitio, de pdictis uide melius Ias. in l. 2. in 3. no. vsque ad fi. ff. de off. eius cui. vbi multa ponit circa alienationē rerum minoris, & multa alia in materia. Item qn eodem mōmēto iudex interponit decretum in alienatione, & tunc decretis fuit tutor. V. de Ias. in l. sed si hac. §. fi. in 1. no. ff. de in ius voc. in Iu dices. C. de iudi. Item an minor possit in testamento dare licentiam executori de alienando sine decreto, uide Ias. in l. si frater. C. qui test. fac. poss.

Tho. De isto tex. Vide per Fel. in c. q in ecclesiarū, in 1. col. in fi. de constit. de iud. & quae actio competit tunc minori, uide Pau. de Cast. in cons. 215. si non interest, in vlt. col. & uide Paul. de Cast. in l. actus. C. de ser. vbi uideas omnino, & vbi ponit quòd hodie de consuetudine non conficiuntur acta, nec seruatur ille text. de consuetudine, & uide omnino Pau. de Cast. in cons. 225.

1 *Executor non potest vendere quamcunque possessionem.*
2 *Legando quis possessiones, videtur legare etiam res mobiles.*
3 *Decretum quando interponitur in alienatione rerum, consanguinei debent requiri.*

§. Item praetor. No. istum text. p glo. quae est in l. 3. qn decreto opus non est, q † executor po-
1 test vendere quamcunque possessionem, quae gl. per hunc text. re-
2 probatur. Facit glo. in l. residuum. C. de distrac. pign. † Item no. q
a quando aliquis legat possessiones, vr legare a & res mobiles. Facit
3 l. vxorem § legauerat, ʒ. de leg. 3. † Item no. quod hic dicit tex. q de berent requiri consanguinei, vel amici: ideo tu, qui interponis decretum, scias quid facere debeas.

A D D I T I O.

a Alex. Videtur legare. Adde Bar. in d. §. legauerat. & Cy. post Pet. & ibi etiam Bal. in l. fi. C. de compensatio. & Ray. in l. filij. §. fi. inf. ad municip. & Gul. de Cu. in re pe. l. licet, in 1. col. C. de acq. poss. ubi dicit quòd l de proprio significatu, nō venit res mobiles. De quo vide, quae dixi in l. 1. de acqui. poss.

§. Illud. Quaerit pret. Vide in tex. ibi, valere, &c & dic, q nec obst. C. eo. l. si praesidium, quia potest authoritatem interponere, & ita videtur hic, & ibi plene no. per Cy.

Alia lectura.

1 *Nuncio vel officiali iurato creditur.*
2 *In alienatione fundi prouincialis necessario requiritur decretum praetoris vrbis, & praesidis prouinciae. In alienatione fundi ecclesiastici, requiritur decretum vtriusque iudicis.*
3 *Si res alicuius, qui fuit contumax, venditur, requiritur decretum iudicis corā quo fuit contumax, & quando iudicis sub cuius territorio est res.*

Nota. Quod super hoc dēt ferri snīa interlocutoria. Itē not. q huic nūciationi factae per tutorē dēt credi: alias fru
1 stra diceret. De † hac qōne nunquid credat nuncio, vide qd no. p Modernos in l. ea qdē. C. de accu. Facit l. 1. §. fi. ʒ. de offi. praefec vrb. maxime, qa officiali iurato credit in eo, quod refert. Et ad hoc facit l. apparitores C. de exac. trib. lib. x. & glo. in c. cum parati, extra de app. & ibi alleg. istum tex. facit rotundus tex. in c. ad audientiā.
2 extra de praescriptio. † No. ēt, q hic vr, q urbis ptor interponat decretum super alienatione fundi puincialis. Vr text. in l. si praediū. C. de praed. mino. Moder. no. in l. j. C. de ꝯhen. emp. & dicūt ibi, q sit necessariū vtriusq; praesidis decretū. l. iurisperitos, §. cū oriūdus. ʒ. de excu. tut. & ad hoc facit, quod no. Inno. in alienatione praedij ecclesiastici. vbi dr expresse, q debet interuenire iudicis decretum,
3 vt ipse dicit ī c. pastoralis, ex. de priui. † Sed qn aliqs est cōtumax, & scit, q res sua venditur in casu permisso, an debeat interuenire decretum iudicis sub quo contumacia est commissa, an illius sub cuius territorio est praedium? Et dic illius sub quo cōtumacia est cōmissa. l. j. & ij. & ibi tex. de bon. autho. iud. poss. hoc cū agit pionali, sed cum agit reali, vide l. cū vnus. in fin. de bo. autho. iud. pos.

a §. Ne tamen. Iste est no. casus an credat nuncio, & c. & in tex. ibi, uiatorem, & c. not. bonum text. & qn credatur nuncio, dixi in l. ea quidem, C. de accu. & ibi p Doct.

A D D I T I O.

a To. Ne tamen. Vide gl. 4. q. 2. cano. si testes.

a §. Si aes. a Hic est tex. q cā cognita ē qn creditor istat, & petit sibi solui. Aut ē vsurariū dbiū, & dēt ei solucre: alias nō. No. tex. q dicit primo vēdi noīa, q̄ d alijs bonis solui ꝯ ōrdinē executionis rei iud. in l. stipēdia. C. de execu. rei iudic. Iac. de Aret.

A D D I T I O.

a Si aes. Vide Imo. cons. 98. & seq. in sexto dubio.

L E X VI.

Sed si forte. Et no. quod vbi non est res communis, non potest esse diuisio, & alia non habetis.

L E X VII.

1 *Ecclesia, an possit diuidere, & minor permutare.*

1 Si pupillorum. a Quaerit. gl. qd in ecclesia † an possit diuisionem facere? dicit, q sic, sicut conceditur in pmutatione, vt in auth. itē sibi inuicē. C. de sacrosc. eccl. Et quae est rō driae inter minorē, & ecclesiā. Dico, q eccla licet hēat loco minoris, & q plus est, loco pupilli: in eccla sp est eiusdē status, sed minor, licet īpediat ex minori aetas, tn cū nō sit impedimētū perpetuū, sicut esset in eccla, n esset incōueniēs, q posset diuidere. Sed nunquid possit minor permutare? vide glo. in ver. neuter.

quae dicit, secus, &c. tamen tex. videtur dicere, q non, cum sit spāle in ecclesia. Pro quo facit ʒ. eo. l. magis. §. si aes alienum. vbi allegatur apud praetorem, quod potius expedit re illa carere. Ad quod vide, quod posuit Iac. de Are. qui refert in l. 2. C. si aduer. transa.

A D D I T I O.

a Ale. Si pupillorum. Vide Bar. in l. si conuenerit. sup. pro socio. vbi voluit q si pupillus hiet socium odiosum, & maledicū, tūc bene possit prouocare ad diuisioné.

Alia lectura.

Istam. Legem tene menti, & no. q. dno pupilli, habentes bona cōia, non pnt diuidere. Doctores nostri dicunt, qd posset fieri, qn esset eis vtile. Et videbitis per Dyn. in l. inter tutores. supra de adm. tut. & per Cy. in l. iubemus. in prin. C. de sacrosan. eccl.

a §. Si pupillus. Per istum §. dicit Dy. q si bona ecclae sint legitimè obligata, tunc pōt creditor uendere sine decreto. §. si praetor tutorib. inf. ea. l. Quaero, & primo praemitto, dixit sic testator, permitto tibi vendere fundum pro tanto, non vendidit: sed dedit in solutum: an valeat? Vr q non, vt hic. In ꝯriū credo: quia datio in solutum est simlis venditioni. l. 3. inf. pro empt. ergo & c. praeterea videtur casus in simili in l. fi. ʒ. §. mand. Item facit secundus punctus ad q. quod si episcopus dat licentiam vendendi rem mihi damnosam, male faciat episcopus sic concedere, quia debet specificare: sed si concedit p re valet.

A D D I T I O.

a Tho. Si pupillus. Ad ver. quid ergo ʒ. ea. l. vide gl. i 1. d ... ere. ff. ... arbi.

§. Si praetor. Iaco. de Are. induxit ar. ex illo §. q. decretum istud circa ea q pmittunt a iure, posset copulatiue, & alternatiue, pferri: secus i his q ꝯ ius cēnt, q a tūc subalternatiue nō valet. Ad hoc ipse induxit istā gl. in e. latores. ex de ele. ex cōi. Nā si aliquis diceret, Cōdemno, vel absoluo, certū est, qn valet.

L E X VIII.

Qui neque. Tene menti istam leg. quae utilis est ad practicam, & theoricam, & signa eam.

L E X IX.

Quamuis. Decretum antecessoris potest reuocare successor, h. d. & dixi in l. quod iussit ʒ. de re iudi.

L E X X.

a Illicitè. a Exceptio quae incipit competere venditori post contractum, transit ad emptorem. Et de ista materia dixi in l. cum vir. ʒ. de vsucap.

A D D I T I O.

Tho. Illicite. Vide Ang. in l. etiam. §. fi. de pet. haere.

a *Alia lectura.*

Ius. Venditori quaesitum quantuncunque post venditionem, ip si emptori prodest. h. d.

L E X XI.

a Paulus. a Respondit. Testamentum irritum probat voluntatem. h. d. Et alleg. istam legem, an ex testamento inutili debeatur legitima naturaliter, & dixi C. de iur. & fac. igno. in l. cum quis, & videatis, quod ibi dixi.

A D D I T I O.

Tho. Paulus. V. de Bal. in l. 1. C. de sacros. eccl.

Alia lectura.

a Per. Testamentum quantuncunque irritum probatur voluntas testatoris, ut hic, & l. qui a patre. ʒ. de confirma. tuto.

Lectura Nicolai de Neapoli.

L E X P R I M A.

1 *Donatio propter nuptias fit a minore sine decreto.*
Alienatio rerum minoris fieri potest, propter authoritatem rei iudicatae. Minor alienat cum iuramento.
2 *Alienatio rerum minoris si interuenit decretum iudicis, an requirat etiam authoritatem tutoris seu curatoris.*
3 *Pater quando est tutor filij impuberis, res non alienatur sine decreto.*
4 *Commissarius potest alienare res haereditarias, ex permissione testatoris.*
5 *Executor vel tutor pro satisfaciendo aere alieno, debet vendere rem haereditariam deteriorem, non meliorem.*

1 IMperatoris. In gl. tunc etiam. ibi, de adm. tu. l. tutelam. Itē etiam donatio † pp nuptias sine decreto fieri potest, vt C. si aduer. do. l. 1. Item pp authoritatem rei iudicatae alienatio fieri potest, ut l. sed si pecunia. §. 1. & §. item quaeri. ʒ. eo. Item hodie pōt fieri alienatio, si iurant, ut in auth. sacra. C. si aduersus ven. & in gl. super
2 verbo, alienum. Innuit hic gl. † q. non sufficit decretum, nisi sit etiā authoritas m. pcor. gl. in l ob aes. hic alleg. in gl. & in l. inter pupillos. ʒ. de auth. tu. & l. 2. C. de fide. mino. In ꝯrium gl. est in l. si curatorem habens. C. de in integ. rest. min. quae dicit, q dēt fieri citatio ipsius tutoris alias si esset in ptāte ipsius, nunq res venderetur. In gl. tunc ēt sine q b. res puenerat pupillis, ut C. qn decreto opus non est l. prae-
3 dium. † Sed quaero si pater sit tutor filij impuberis, vtrum possit res alienare sine decreto. & dic q non. l. si pupillorū. §. si pater. ʒ. eo. tit.
4 In tex. vltimo not. q. quauis commissarius res haereditarias alienare non

A D D I T I O.

* Meno. Brissonius lib. 2. Select. antiq. lib. 16.

Bar. super j. Infortiati. L

re non possit.vt l.al io.ff.de ali.& ciba.leg.tñ ex permissione testõris optime põt alienare, pro hoc facit ff.ea.l.§.si defunctus.l.si vero non remunerandi.§.fi.s.mand.s'm Iac.de Are.& de hoc sunt due gl.vna ff.de ali.& ci.b.l.ff.al ia in l.prædium.qñ decr.opus nõ est.Itẽ ꝓ hac op.quia gl.nña equiparat tutorẽ, & cõmissarium. l.tutela plerumq; s.de tute.sed tutor qui al.as non poterat alienare,ꝑt ex pmissione te 5 statoris,ergo, &c. Sed † q̃ro, an executor,vel tutor,cui est permissa al enandi facultas possit meliorẽ rẽ de hẽditate alienare , vel solum rẽ deteriorẽ sufficientẽ ad illud æs aliení exoluendum.vna glo.est, quę dicit.q meliorẽ rem.hæc est gl.in l.prædium.C.qñ decre.opus non est: sed illa gl.cõiter reprobat,& maxime per d.mcũ,quia q̃uis qu:s habeat gñale mandatum,tñ ex bona fide gerere debet,ut l.cre d tor.§.Lucius.s.manda.sed iste qui vendit meliorem,cum deterio rem sufficeret vendere.non est bonæ fidei,ratio pro ista gl.vlt.vide tur in l.quandiu.C.de d.st.pign.quam no.quia quotidiana.

§.communis.

In tex.in princ.ibi, si cõis , an ipse minor, vel ecclesia si sibi expediat, possit prouocare alium ad diuisionem,vide per Cy.in l.iubemus. C.de sacrosf.eccl. In gl.in verbo,si defunctus,in prin.ibi, no.non spectari ꝯsuetudinẽ, sed ista non erat consuetudo, sed quædam præsumptio voluntatis, quia forte pupillo foret inutile,licet patri fuisset vtile,s'm Dyn.

LEX II.

1 *Minor qua: d. ol ligetur ex obligatione legali.*
2 *Minor intrando monasterium,an statim transferat d minium suarum rerum in monasterium,sine decreto.*
3 *Minor an obligetur ex obligatione consuetudinaria,vel ' otu aria.*

Sed hic.

In tex.ib..falsum lic.Quærit Dyn.quæ põt esse rõ dicti vniuersitatis , quare fiscus qui uẽdit rẽ minoris eo pacto q esset sibi obligata,donec pecunia solueret d.c t ipse.quia qñ aliquis ꝯh t cum fisco bona sunt fisco obligata,aliud aut est in priuato, 1 & lic ex d.cto Dy.& ex tex.leg s nñæ htis i q minor ex oblone legali obligatur.Sed ꝯ vr obstare.l.si.C.de leg.tut.vbi tutoris bona sũt tacite obligata pupillo, & certe legalis est oblo, illa. qua bona tutoris tenent ipsi pupillo.l.pro officio.de adm.tut.cũ si. Sol.Iac.de Are: istud ꝯrium,q aliq̃n egredit ꝯtum sibi de iure permissum, & tunc ex oblone legal bona minoris obligant ita loquit hic,aliqñ egreditur ꝯtum non sibi de iure permissum,& tunc non obligantur, ut l. fi.C.de le.tu.Item quia in casu nro vsus est iure cõi,quia licet, q qui libet laceret.In ꝯria.l.secus per istam sol.vr reprobari glo.item quia s.de pact.† Quæro utrum minor intrãdo monasteriũ,statim dñium 2 rerum suarum in monasterium transferat absq; decreto? vr q non, vt s.eo.l. .In ꝯrium determinat Ia.de Are.in l. .§.de fun.do. & quidam.de reb.dub. Item facit theorica s.dicta , quia ex oblone legali minor obligatur:ista est oblo legalis,ergo,&c. Alii distinguũt inter pupillum,& adultum:nam si pupillus intrat monasterium,dñium rerum suarum in monasterium non trãsfert,q̃a s m q pupillus matrimonium carnale ꝯhere nõ ꝑt,vt Insti.de nup.in prin.ita nec mrimonium spale,sed adultus mr̃imoniũ carnale ꝯhere pt ut l.sciendũ.s.de ri.nup.& l.in copulandis.C.de nup.ergo est spirituale.† Quæro,vtrũ 3 obligatione consuetudinaria obligetur minor ? dico q sic.l.si sine hærede.§.Lucius.s.de admi.tut.&c.

LEX III.

Sed si pecunia.

1 *Dominium,q transferatur ex s ntentia.*
2 *Cautela,vt res prohibita alienari,ali netur.*

§.Item quæri.

No.ex hoc §. q † ex sñia trãsfert dñium. 1 Iac.de Are.imo vr. q non.l.de di.§.subtilius.s.de ꝯdi.c b cau.& l.si iussu.de fur.Sed põt dici,q ibi nõ fuit aliqua sñia:sed dr ib ,q trado tibi rem meã.ut tuã.&c. hoc intellige.s. qd ex sñia dñium transferat,si sequat traditio.arg.l.ex sextãte.§.Latinus.ff.de e c.rei iud.& nde q̃ hñr in l.statul:bera.§.non solũ.de statu.l.& l.§.& ibi gl.s.de pub.Ex isto ver.ꝑt colligi fraus, ut res pupilla 2 ris,& cuiuscũq; ꝑ alterius,prohibita alienari,possit alienari hoc mõ, subiiciendo aliquem qui rem petat . & ille qui non põt alienare patiat se succũbere.Item intell igo istum §.s'm Dy.qñ aliquis possidebat rem pup.& desinit possidere rem culpa,& non dolo,& nõ obst. l.qui restituere,ff.de rei ven.& l.si culpa,eo.tit.& ibi no.

§.Si ius.

In tex.ibi restaurari debere , quatenus de facto exiuit de bonis eius.h.d.

LEX IIII.

Quod tamen.

In tex.ibi.possidere,quod declara, ut l.4. & l.fi.C.de meta.l.lib.11.

LEX V.

Magis puto ex sententia.

§.Si pupillus.

In gl.3.ibi,Itẽ quid si rẽ alienam ibi, si.n.ut pupillaris existẽs vendit, in fi.gl.Pro hoc ff. de verb.sig.l.bonorũ,& l.seruos.ff.de leg.3. Sed q̃ro, quid si pupillus hẽt possessionẽ solã.nunquid tutor poterit alienare.R ñ.sic,s'm Iaco. de Are.cũ de possessione nil dicat in orõne.Itẽ pro hoc facit,q̃a sine tutore possessio alienari nõ ꝑt,ergo cũ tutore sic,vt ff.de acq.pos.l.1.

1 *Sententia quando ex quitur contra pupillum,debet primo exequi in nominibus debitorum.*
2 *Comissarius quando posset alienare res hæreditarias , non debet prius incipere ab immobilibus,quam a nominibus debitorum.*
3 *Decretum iudicis debet præcedere venditionem rerum minorum.*
4 *Consanguinei pupilli requiruntur in alienationibus rerum pupilli.*

§.Non passim.

In tex.ibi,vel in nominibus no.ex hoc 1 tex.argu.s'm Dy.q si † aliqua sñia lata est cõtra pupillũ, ita q oporteret sñiam executioni mandari,primo debet incipi a nominib. debitorũ, anteq̃ ad immobilia perueniatur.aliud autem in maiorib.obseruatur.l.a diuo Pio.§.in vẽditione.inf.de re iu.Sed hoc est speciale fauore pupilli, qa potius expedit pupillo bona habere,quam nomina debitorum , cũ debitores de facili ad inopiã peruenire possint.Itẽ no.† s'm Dy.q commissa 2 rii in casib.in quibus possunt alienare, non debent prius incipere ab immobilibus,quam a nominibus debitorum . Pro hoc facit. l. Aristo.& l igit.infra de iure deliberan. & de vẽt.in poss.mit.l.j.in tex.ibi,item requirat.Ibi si mõ vrgeat. Not. quod demum quãdo creditor vrgeat ad debitũ vsurarum, peruenit ad uenditionẽ reũ 3 pupillarium ob æs alienum extraneũ.Ex hoc.§.no.† quod decretum debet præcedere uenditionẽ , alias venditio est ipso iure nulla: nisi principali bñficio confirmetur ut l.ij.in fi.sup.eo.Item no. 4 seq.§.in prinis † igitur.&c.ibi requirat ergo ꝯsanguineos pupilli, quod quando fit alienatio rerum pupillariũ cõsanguinei pupilli sunt uocandi.In glo.hoc non fit necessario,& c.Adde aliũ casum & si aliunde pupillus ali nõ possit,ut C.de sacrosf.eccl.l.sancimus.

§.Illud.

Quærit Iaco.de Arena , an iudex in cuius territorio sunt res istæ sitæ possit interponere decretum , dicit ipse,quod sic,per l.si prædiũ . C.de prædi mino.sed in tutela est secus ut l.iurisperitos.§.esi oriundus,supra de excu.tuto.Et de materia huius l.uide quod no.per Modernos supra de tu. & cur.da.ab his.l.pupillo.& l.si prædium,supra alleg.

§.Ne tamen.

In gl.an autem uiatori huic ibi. C. de ac.l. ea quidem,& uide q no.ext.de probat.ca. quoniam contra falsam.Et quid de iure illo,& quid de referenda ris,& quid de inquisitorib.& quando sunt iurati,& quando nõ , & quis sit effectus eorum,uide quæ habentur . extra de accu.c. sicut,&c cum parati.extra de appella.

1 *Minor potest rem permutare cum alio .*
2 *Permutans rem suam non videtur facere rem suam meliorem.*

§.Si æs alienum.

Quærit hic † Iaco. de Are.nunqd mi- 1 nor possit rẽ suã cũ alio permutare . hic est arg.q nõ.ibi uel alia cõparare.In ꝯriũ dicit ipse,est l.cũ hi. §.eã transactionẽ.s.d trãsac.qa q in eius fauorẽ ĩtroductũ est,non dẽt ĩ eius læsionẽ reuerti,ut.l.q fauore. C.d legi.Et hoc si apparet 2 euidẽter meliorẽ cõditionẽ facere. Item facit,q † qui rem suam permutat,interdum meliorem conditionem suam non facit.l.iubemus.C.de sac.eccle.c.ut super.ext de reb.eccle.alie.uel non.

Sed si forte.

In tex.ibi,nulla.n.cõio.not.q ubi nõ est cõio non habet locum diuisio.Sed tñ interdum,licet sit perempta communio,agit cõi diuid.ut l. si quis.cõi diuid.

§.Si pupillus.

Per istum §.Dyn.dicit,quod si ecclesiæ bona legitime sunt obligata,tunc potest creditor vendere sine decreto.

1 *Testator si promisit vendere fundum pro tanto,si non vendidit,sed dedit insolutum,valet.*
2 *Episcopus concedendo licentiam vendendi rem damnosam,male facit,quia debet specificare.*

§.Si prætor.

Quæro† in proximo dixit sic testãr,promitto 1 tibi vendere fundum pro tanto,non uẽdidit sed dedit in solutum,an ualeat.Et vr quod non,ut hic contrarium credo,quod datio in solutum est similis uenditioni.l.litis infra ꝑ empt,ergo &c. Præterea, casus est in simili in l.fi.s. manda. Item 2 facit secundus† punctus ad q.quo dñ episcopus dat licentiam vendendi rem minus damnosam,male facit episcopus sic concedendo,quia debet specificare,sed si concedit,valet.

LEX IX.

Quamuis.

Factũ antecessoris potest reuocare successor.h. d Not.q successor præsens, punit prædecessorem præcedentem de fraudulenta venditione,secundum Dyn.

LEX X.

Illicite.

Exceptio quæ incipit competere venditori post ꝯtũ transit ad emptorem.h.d.De ista materia dixi in l. cũ vir.infra de vsucap.cum uẽditionis ius post venditionem transeat ad successorem. Circa qd̃ dic. q ius agendi acquisitum post uenditionem non transit sine uenditoris cessione,ut hic,& l.quæsitũ. §.si annua.2.rñ.ff.de pet.hæred.nisi cohæreat personę vẽdentis,vt d.§.si annua.ij.rñ.non autem de iure quæsito ante venditionem . Et an,& quando transeat,& qualiter,uide per Dyn.in l.flumen.§. adiicitur ff.de dãno infe.& l.si tertius.§. si prius, de aqua plu.arc.

LEX XIII.

Si fundus.

In §.quanquam ibi , cum fructibus.Not. q ubi tutor uendidit prædium sine decreto,pupillus , non potest prædium uendicare cum fructibus ,nisi restituto precio,quod quidem precium fuerit uisum conuersum in eius vtilitatem,secundum Iac.de Are.quod no.

Titu-

TITVLVS X.

De curatoribus furioso, & alijs, &c.

LEX PRIMA.

* LEge 12. tabularum. Vide in text. ibi: quòd si euenerit hoc si est certū, sin autē est dubium, tunc tandiu erit in cura, quamdiu a iudice fuerit pronunciatū eū ad bonos mores reuersum, & rō administrationis reddita, & sic ſm Iaco. de Are. Quæro, an interdicatur a lege, vel ab homine, furioso administratio, & habuistis tractatum in l. is cui. j. de testa. & dixi in l. is, cui. inf. de ver. ob. & gl. tenet quod per iudicem, & uide circa istam materiam.

ADDITIO.

Meno. Emanuel Zoares. lib. 1. obseruat. cap. 5.

Alia lectura.

Sed nunquid in alienatione ante interdictionem prodigo subueniat̃ & quomodo. Dic, ꝙ sic. Et ita adde istam glo. q̃ nullus allegat, in l. patri pro filio, circa fi. iuncta glo. cum tex. s̃. de minor.

LEX II.

Sed & alijs. No. qui sint alii, & gl. enumerat, & uide eam ĩ l. j. ĩ fi. cū l. seq. s̃. de postu. & glo. bene alleg.

LEX V.

a Curator. [a]No. ꝙ si est aliqua ciuitas, quę habet unū qui fuisset senator, v. g. ɔ̃ cum non debet ueniri ad secundum decretum, & sic contra alias personas, sed debet dari curator bonis, ut hic, per istam l. quod tene menti.

ADDITIO.

Thom. Curator. Vide Bal. in rub. C. de successo. edicto.

Alia lectura.

Istam legem no. quam nemo allegat, nisi Dy. in quodā suo ɔsilio.

LEX VII.

Consillo, & opera.

§. Cum dementis. Contra exceptionē rei iudicatæ curatoris primo remoti, dat̃ hæredi furiosi replicatio, pp ſm curatorem, qui condēnari facit primū, & eɔ̃ sed dat̃ replicatio ipsi primo, qa fuit conuersa pecunia ĩ utilitatē demētis, q̃ pōt esse rō: quare isto secūdo loco ageret cū curatore primo remoto, cū ɔdemnatus fuerit ad pecuniā secūdi curatoris, ꝙ ꝓbat tex. ibi, ex ɔdēnatione, &c. vnde venit, ꝙ iste prim' remotus vtat̃ exceptione rei iudicatæ, & hoc uoluit dicere gl. qđ iste primus curator fuit in parte ɔdēnatus, ĩ parte absolutus, vt tex. hic innuit. Ideo sit uerius, ꝙ exceptio rei iudicatæ ɔpetat ipsi curatori remoto. Et si dicas, ꝙ nō ꝓdest ɔdēnato soli l. euidenter. de excep. rei iudic. & no. in l. j. C. si plures una sentē. Dico, ꝙ ita ꝓdest sñia ɔdemnato, & soluenti, sicut absoluto, ut no. in l. ex morte. C. ad l. Aquil. & l. si quis cum totum. §. pen. de excep. rei iudi.

§. Quæsitum. Cū uni rñdet̃, alteri vr̃ esse rñsum h. d. Secundo habes limitationē l. primæ. C. si unus ex pluribus. & l. decreto. s̃. de admin. tu. s. ꝙ tunc hēat administrationē insolidū, qñ alter nō ɔ̃dicit. Itē ĩducit p Iac. de Aret. & Dy. ad q̃onem si unus ɔstituat, & alter positionē ɔfitet̃, & alter negat, hoc verbum sibi nocet, & ꝓbat̃ sic: qñ aliqs obscure protulit, hr̃ perinde, ac si protulisset id, qđ sibi plus nocet. l. de ætate. §. q tacuit. s̃. de interroga. act. ꝙ procurator reprę̨sentet personā domini. Ista q. fuit Odofr. antiquitus, & eam ꝓsequit̃ in l. j. de confes. & ibi per Cy. & Nic. de Mat. & uide quod no. p Ioā. And. in c. si duo. extra de ꝓcu. lib. vj. & uide quod no. in q. j. in gl. q̃ incipit, admitti.

Alia lectura.

Iste est fin. §. & oēs iurisperiti alle. ipsum. Opp. & vr̃, ꝙ ɔ̃ctus nō sit iuris. gl. non sol. Opp. quia soluere est dare, & dare est iuris. l. vbi autem. in fi. j. de verb. obl. ergo est iuris soluere. solue, ut dixi tibi super rub. j. de sol. & l. si ita stipulatus. §. possunt j. de verb. ob.

a Vlterius dr̃ [a] hic in tex. alienata qd iuris? Gl. dicit, idē, qa cum de ambob. interrogaui & de vno rñ. & de alio vr̃ idē rñdere. In ɔ̃rium facit l. & si fine. §. sed ꝙ Papi. s̃. de mi. vbi de uno rñdendo affirmatiue, in alio vr̃ negare, & clarius in c. nōne. extra de præsum. br̃ quātū est proximum puto glo. dicere verum, vt apparet ex fi. illius §.

b Papinianus. Vltimo [b] iste §. inducitur in arg. fecisti duos ꝓcuratores in iudicio ad respondendum positionib. & unus dixit, credit; alter uero dicit, nō credit, & quærit̃, qd iuris? Dicit Dy. ꝙ est hic ar. ꝙ debet stari neganti. Et mihi vr̃, ꝙ Innoc. teneat idem, quia hr̃ p non responso, & sic proceditur tanq̃ ɔ̃ ɔtumacem. Et ista responsio est obscura q̃ nō ualet. l. de ætate, §. qui tacuit. s̃. de inter act. de hoc dicit Inno. extra de procu. in c. in nostra præsentia, circa prin.

ADDITIONES.

a Thom. Vlterius dicitur. Vide tex. & glo. in c. prudentiam, in prin. de offi. delega. & Ang. in Aut. de hæredib. & Fal. §. hinc nobis, in fi. Pet. de Auch. & Inn. in c. literas. in prin. de concess. præb. per illum tex. uide glo. in simili contra in c. postulasti. de rescri. & Bal. in j. const. C. in §. quibus, dū respondet ad l. cum tabernam. §. idem q̃ fuit, de pignoribus. & Barb. in Cle. ne Romani. §. eo tamen, de elect. & Bald. in d. l. & si fine. §. sed ꝙ Papinianus, in princ. de minoribus, & Io. in l. eius qui. in fin. si certum pet. & Abb. in c. fraternitatis, in j. no. de testa. & Bal. hic cum Bar.

b Tom. Vltimo. Vide Do. alleg. Bar. hic in c. si duo. de procu. in 6. post glo.

LEX IX.

Cuius bonis. No. istam l. & istud qđ hic dr̃, ꝙ officiū curatoris dati bonis, non transit ad hr̃dem.

LEX X.

Iulianus. Bona lex est, & inducitur in argu. ad q. de errore an impediat translatum dominium? non prosequor.

LEX XII.

Ab agnato. No. ꝙ curatores non pñt minuere de bonis furiosi, nisi quatenus administratio exegerit.

LEX XIII.

Sæpe ad alium. Not. ꝙ curator furiosi, & prodigi est legitimus, & ꝙ in defectum perueniatur ad datiuum. Sed quid de muto, uel surdo, vel aliter impedito an curator est legitimus uel datiuus? & gl. C. de episc. audien. l. de creationibus, tenet ꝙ in illis duobus casibus sit legitimus: idem tenet. Insti. de cu. §. 1. Glo. videtur aliter dicere in l. 1. in fi. cum l. seq. s̃. de postu. & videbitis ibi no. per glo.

LEX XV.

a Et mulieri. [a] Vide quod no. Specul. in tit. de act. §. finitur. ver. sed vtrum, & habetur in l. si quis cum sciret. j. pro emptor.

ADDITIO.

a Alex. Lo. Et mulieri. In scriptis exemplaribus non adducitur istud dictum Spec. quod adducit Bar. in lectura hic, minusque in Spec. sub tit. alleg. quod ad rem facere compertt.

LEX XVI.

Si furiosi. Notabilis est ista lex, & notabilis casus, tene menti.

Lectura Nicolai de Neapoli.

LEX PRIMA.

1 *Substitutio facta pupillo, & furioso, an sit exemplaris, vel pupillaris, remissiue & quid.*
2 *Si curator datur maiori, & prodigo simul, & non sit prodigus, quid?*
3 *Administratio an interdicatur prodigo a lege, vel ab homine.*
4 *Furiosus, & prodigus, an in delictis æquiparantur.*

LEge xij. tabularum. In l. curatorem ei. s. si nō habet. In ea gl. ibi s̃. de tute. l. qui habent. concor. l. j. C. eo. tit. Dy. format istam q. & determinat in d. l. qui habet. Quid † si pupil-
1 lo furioso facta fuerit substitutio, an videatur facta pupillaris, an vero exemplaris. Et dicit ꝙ pupillaris: non autem exemplaris, cum videatur habere respectum ad ætatem, non aūt ad furorem. Item an si datur curator minori, & prodigo, & fit mentio in dicendo, ꝙ dat̃ prodigo, an valeat decreti dispositio, vide per Dyn. & per Old. in d.
2 l. qui habet s̃. de tute. Item an si dicat̃, ꝙ † dat̃ maiori, & prodigo, q nō est ꝓdigus, vide plene per dñm meum in l. is cui. j. de verb. obli. In gl. j. ibi, an hoc possit alienari: secus si esset notorium ipsum esse ꝓdigum. De quo plene per dñm meum in d. l. is cui. j. de verb. ob. In tex. ibi, furiosus sanitatē, hoc ēt verū qñ est certū. Si aūt dubitat̃: tūc tandiu erit in cura, q̃diu a iudice erit ꝓnunciatū eum ad bonos mores reuersum, & rō administrationis sit reddita. & sic ſm Ia. de Are.
3 Quæro † an interdicatur a lege, uel ab hoīe administratio furioso? Et habuistis tractatū in l. is cui. de verb. ob. Et gl. tenet, ꝙ p iudicē. Et vide bene circa istā materiā sicut iudex interdicit ei administrationem, ita ei ɔcedit, et l. nih l tā naturale. j. de reg. iur. alias præsumit̃ eū ꝓdigū esse, nisi p euidentissimas ꝓbōnes ɔ̃ istā præsumptionem ꝓbet̃. l. non est veritimile. in prin. s̃. quod me. cau. Iac. de Are. Et qa
4 hic fit æquiparatio † furiosi, & ꝓdigi, vide an in delict s æquparent̃ gl. l. si quis in tantam. C. vnde vi, ibi, sexto quæro, & pōt induci casus in l. Fulcinius. §. adeo. j. e. qu b. cau. in poss. ea. ꝙ non æquiparentur, regulariter autem in acquisition bus & obligation b. non æquiparantur. l. in negotijs. j. de reg. iur. per ea, quæ ib. habentur. q̃ not.

LEX II.

Sed & alijs. No. hic qui sint al j. & gl. numerat. & vide eā, & in l. 1. cum l. seq. s̃. de post. & gl. bene alleg.

LEX III.

Cum deliberant. Ibi bonis a prætore curator. vel instantib. creditorib. secundum Dy. alias non instantibus si sit notum iudici bona dissipari, ut l. 2. in prin. j. de cu. bon. dan. quod no.

LEX IIII.

Curator. No. ꝙ si aliqua ciuitas habet vnū, qui fuisset senator vrbis, ꝙ ɔ̃ eum non debet veniri ad ſm decretum. Secus contra alias personas: sed debet dari curator bonis, ut vendantur, per istam legem, quam tene menti, quia non est alibi.

LEX VI.

Obseruare. In tex. ibi, circa causæ cognitionem. d. t. n. adhibere medicos vel alios prudentes viros, qui sciunt hoc, secundum Iac. de Are. quod no.

LEX VII.

Consilio, & opera.

§. Curator. In tex.ibi,replicatio.tex.igitur vř dicere,q. res non reuertitur,& sic est ꝯ.s.ti.,pxi.l.si fundus,§.
i.sed dicit Dy.q. hoc forte operatur interpositio decreti. Vel intelli
ge hunc §.secundum gl.quæ incip.s.remoto.Imo dicere potes,q. in
totum fuit condemnatus,& soluit,& habet exceptionem rei iudica
tæ,quia tantum operatur condemnatio. & solutio,quantum absolu
tio.l.si quis cum totum.§.pen.ff.de exceptione rei iudicatæ, & l.ex
morte.C.ad l.Aquil.quod no.

§. Cum dementis. In ver.quæsitum in gl.inci.recte.ibi ad exhibendum.l. si res. imo
dic,qđ expresse respondit,& sibi,cit,cum quoq;,&c.In gl.ibi,cũ si
mul de utroq; fuerat quæsitum, Sed ꝯ hoc videtur l.si prætor. š.de
jud.& l.maritus.C.de proc. ubi quod in vno conceditur, in alio vř
esse prohibitum. Ad sol.horum contrariorum. And.in l.apud Cel-
sum.§.apud Iulianum.de do.exce.distinguit duo membra:quia ali-
quando interrogatio, & responsio proferuntur ab hoie, aliqñ a le-
ge.Primo casu,si vni respondetur, ali. quæstioni non vř esse respon
sum,& ita loquitur l.si prætor.cum ꝯcord.suis.Aliqñ a lege,& tunc
si respondit vni quæstioni,alteri vř esse responsum, ut hic in tex.fa-
cit l.1.de diuer,& temp.præscrip.& l.Aurelius.§.Sticho.de libe.leg.
q̃ indefinita æquipollet vniuersali.l.si plurib.ʒ.de leg.2. Sed si indi-
stincte per legem vni quæstioni responderetur, videretur uniuersa
liter esse responsum,nisi aliquid dimitteretur a lege ergo, &c. Pro
hac opin.facit l.apud Celsum.§.apud Iulianum.in fi.ʒ.de do. excep.
per Andr.de Pilis,quod no.

LIBER XXVIII.

TITVLVS PRIMVS.

De testamentis, & qui testamenta facere possint, & quemadmodum testam. fiant. Rub.

Gl.continuat rub.duobus modis.Primo ad proxima, supra dictũ
est de tutelis quæ dantur in testamentis, ideo hic ponitur de testa-
mentis. Secundo sic: Volumina Digestorum sunt diuisa in septem
partes, habuimus quatuor, hic incipit quinta; vt C.de vet.iu.enu.l.
2.§. Quintus. Quærit gl.quare Iurisconsultus incipit a diffinitione.
dic, ut in ea,quæ clara est.

LEX PRIMA.

1 *Testamenti diffinitio facta per iurisconsultum est perfecta.*
2 *Diffinitio debet deponere substatialia rei diffinitæ.*
3 *Voluntas iusta quę dicatur,& quot modis dicatur iusta.*
4 *Significatio propria potius sumitur ex diffinitione,quàm ex allusione.*
5 *Testamentum in quo filius iniuste exhæredatur, an sit nullum ipso iure.*
6 *Negatiua postposita signo vniuersali facit æquipollere suo contrario.*
7 *Testamentum conditum ante ingressum religionis,quando confirmetur per ingressum,& professionem.*
8 *Testamentum proprie est quid intellectuale,& incorporale.*
9 *Statutum, quod de quolibet testamento soluatur gabella,vna debet solui gabella,etiam si mille scriptura fierent.*

a **TEstamentum.** a Hic ponitur diffinitio
1 testamenti. Opp.†legatum est iusta' snia voluntatis nostræ: de eo,q. quis
post mortem suam fieri uoluit. l.legatum.š.de leg.
2.ergo legatũ est testm̃, quia cui ꝯgruit diffinitio,
ꝯgruit diffinitum.l.1.§.1.š.de dolo.& l.omnis diffi
nitio.de reg.iur.Sed hoc est falsum,l.si idem.C.de codi.ergo ista dif
finitio non est bona.Huius timore quidam dñt,q. debeat hic subau
diri de eo,s.vniuerso.istud reprehendit glo. Nam testm̃ est ẽt si quis
instituatur in re certa.l.2.§.si ex fundo.de hær.insti. Præterea potest
esse fideicommissum uniuersale, vel donatio cau.mor.vniuersalis,
& tñ non est testm̃, ideo dicit gl.ut cessent omnia contraria, subau-
dias cum institutione hæredis. Durum vř mihi,q. iurisconf.nesciuit
diffinire testm̃, & q. ista diffinitio egeat subtili subauditione.ego di
b co diffinitionem perfectam sine subauditione aliqua,& cessant ꝯ-
2 ria. Ideo pro ea declaranda sciendum est † q. diffinitio dẽt ponere
substantialia rei diffinitæ, & per hoc dẽt ꝯtinere genus sub quo res
est diffinita.Item dẽt ꝯtinere dřias,ut per hoc appareat, q. differt ab
aliis spẽb.ꝯtentis sub illo gñe, ut patet in oib.ll.in quib.diffinitio po
nit̃ tanq̃ genus. Snĩa.n.ꝯtinet oẽm cuiuscunq; rei deliberatæ uolun
tatem. Iõ dř snĩa iudicis in ti.de sni s: quia sic deliberauit, & sic de-
terminauit.Dř snĩa legis.l.ex snĩa.š.de test.tu.Dř snĩa hois.ẽt si taci-
te appareat de sua voluntate.l.impuberib.§.præterea.de susp.tu. Dř
snĩa.hoc est deliberatio.& dispõ testõris,ut hic,quia ponit̃ pro gñe.
Ponit̃ in diffinitione volũtatis.hoc ponit̃ ad dřiam illius dispõnis,q̃
est renunciatiua, non uoluntaria, seu dispositiua, de qua plene dixi
in l,ex hac scriptura. ʒ. de do. Ponitur ẽt in diffinitione, nřæ hoc est
nostrum qui sumus liberi, & ciues Romani. Nam subditi alterius
ptãti,vel non ciues non possunt facere testm̃,ut ʒ.eo.l.4.& ibi no.&
3 l.qui in ptãte,cũ similib.Ponit̃ ẽt in † diffinitione,iusta,& istud ver-
bũ plur.bus modis sumit̃ hic. Vno mõ iusta,hoc est,solemnis.ad dřiam
nõ solemnis voluntatis,quæ nõ dř testm̃, vt Insti.de hær.q̃ ab intest.
in prin.Item,iusta,hoc est lẽgitima, & a iure pmissa,nõ improbata.
Si.n.qs institueret nõ capacẽ,vel turpiter disponeret, non esset te-
stamentũ.l.quidã,de ꝯdi.insti & l.Meuius.de ꝯdi & dem.& C. de
c hær.insti.l.j.& hoc ẽt dicit gl.Itẽ ẽt dř,iusta.i. pfecta, sicut dř iusta
ætas,hoc est perfecta ætas,vt ʒ.de leg.3.l.cũ filio. §.fi.Et p hoc ego
dico,q iurisconsultus posuit hic diffinitionẽ pfectã, & de hr̃dis in-
stitutione intelligit.Nõ est.n.dispositio pfecta.nisi hæres instituat̃,
cum non sit dispositum in quẽ trãsfeãt actiones,nec qs sit ille,q pso
nam defuncti repræsentet.Oẽs ergo aliæ voluntates quantumcũ-
que de vniuerso dñr imperfectæ nec p se possunt subsistere,& sic
non esset necessaria subauditio glos.Ponit̃ ẽt in diffinitione,de eo
qđ quis post mortẽ suam fieri uoluit,hoc qđ dř, post mortẽ suã,
ponit̃ ad dřiam dispositionũ inter viuos. Apparet ergo,q hæc dif-
finitio est bona,& perfecta Opp.q aliter diffiniat̃,Insti.eo.in prin.
vbi dř,q testm est testatio mentis.Sol.ibi nõ ponit̃ diffinitio,sed al
lusio,seu deriuatio vocabuli, quæ non ponit substantiam rei. Et
ista allusio cõprehendit codicillum,q uere nõ est testm̃.l. si idem.
4 C.de codi. Et ex hoc dico, q † si quærat̃ quæ sit ꝑpria significatio
vocabuli,si allusio repugnat diffinitioni, ꝑpria significatio potius
sumit̃ ex diffinitione,q̃ ex allusione,vt dixi.in l cunctos populos,
5 in materia interpretationis statutorũ.† Quæro,qd si in testõ filius
immerito exhæredat̃,an iustũ sit testm̃?Gl.dicit hic,q sic,nisi expu
gnaret̃ per querelã.quod no. qa si loqmur de iure isto sine dubio
glo.dicit uerũ,ut ʒ.de vul.& pup.l.ĩ substõne.Sed si loquimur sm
d iura noua,tunc si filius est præteritus, vel exhæredatus d causa nõ
inserta,vel inserta.sed nõ lẽgima,tunc oẽs ꝯcordant, q ipso iure te-
stamentũ est nullũ,ut C.de li.præte.authẽ.non licet:& auth.ex cã.
& ibi no.& š.de inoffi.testa.l.nã & is.§.j. & ibi no.Sed an interim
posset dici aliquid,donec dicatur nullum? dicã in l.filio pterito. de
iniusto testa.Si aũt ponimus, q sit facta exhr̃datio inseria cã legiti
ma,non tñ vera,tunc sunt opi.quia Mar.dicit,q testm̃ est nullum
ipso iure,iõ non dat̃ querela hodie,nisi tm̃ inter fratres, vt no ĩ d.
auth ex causa.& l.nã & is.de inof.testa.oẽs aliæ gl. tenuerũt ꝯrĩũ,
ut dictis legib.& ita tenuerũt oẽs Mod.vsq; ad d.Iac.de Bel.q tene
c bat opi.Mar.Nã tex.in corpore vñ sumitur.§. siue igit̃.primo dẽt e
q. debent inseri cãæ legitimæ,scdo,q debẽt p hr̃des ꝑbari, postea
sequit̃,q si ꝑdicta obseruata nõ fuerint,quantũ ad hæredis institu
6 tionẽ,euacuato testõ,&c.Est ergo hic†negatio postposita, quæ fa-
cit æquipollere suo ꝯrio.l.legitimos.§.an ergo.de legi.tu.& l.obli
gari.in prin.§.de aut.tut.Si ergo prædicta non obseruant̃,est nullũ
ipso iure.& sic si hæres non probat, cãm esse ueram, testm̃ est nul-
lum, nec est opus querela,& ita ẽt tenebat d. Ray. puto gl. dicere
uerum,primò per tex.in corpore,vbi dř,q cã dẽt per hæredem ꝑ-
bari.Patet ergo,q dẽt adiri hr̃ditas ad hoc, ut sit hr̃s, qa alias non
posset ꝑbari p hr̃dẽ.Si ergo diceres testm̃ nõ ualere, vel de eius vi-
rib.dubitari,non posset adiri.l.sed si de sua.ʒ. de acq.hær. itẽ ꝑbo
p §.si tales igit̃ cãs in Auth.vt cũ de appel.cog.ubi dř ẽt testm̃ rema
nere in sua firmitate,ergo apparet,q ante erat ualidũ.Et hoc est,q
noluit dicere gl.in §.aliud quoq;.in d. Auth.ut cũ de appel.cog.v-
bi dicit,q dẽt irritari per querelã. alias qño fiet? Vult dicere ante
aditam hæred exhæreditatus nõ põt ꝯqueri.l.filiũ.§.sed cum exhę
redatio.de ꝯtab.& sic est necesse,q ante oĩa hęreditas adeatur.Ad
tex.q dicit si ꝑdicta obseruata non fuerint quãtũ ad hr̃dis instõnẽ
euacuato testõ,&c.intelligo euacuato, ipso iure.s.qñ causa nõ est
inserta,vel inserta, & ñ legitima, vt euacuato p q̃relã qñ cã lẽgma
est inserta.& nõ ꝑbata,& sic verbũ semel positũ diuersis modis su
mit̃.Probo p rõnẽ vrgẽtẽ qñ lex dicit aliqd nõ ualere pp aliquid
omissum,qđ dẽbat fieri post dispõnẽ factã,illud ñ vitiat ipso iure.
l.vniuersa.C.đ prec.Imper.offer. Sed si diceret nõ valere pp aliqd
omissum,qd tũc fieri dẽbat,tũc intellr̃ non valere ipso iure. C. de
legi.

ADDITIONES.

a Alex.Testamentum.De impugnatione testamentorum,vide per Spec.in ti.de instr.edi.§.compend.osæ,& formam contractuum testamentorum, vide ibi,in §.seq.Adde quod large appellatione testamenti,venit codicillus,& etiam qualibet vltima uoluntas,secundum gl.& Bal.in l.2.C.com.de leg.

b Alex.Perfectam.Adde l.1.cum gl.sup.de cap.dim.Adde qđ Pau.de Cast.segt diffinit omnium iurisconsulti,quã dicit perfectissimã, & q gl.bene dicit subaudiendo cũ institutione hæredis,qa propter,id quod dicunt Bar.& Bal.dicit ipse,nõ posset discerni testm̃ a legato,uel fide commisso.nam etiam legatum potest dici uoluntatis nostræ iusta,i.perfecta sententia, habito respectu ad eam perfectionem. quæ in eo requiritur,vt fiat coram quinque testibus, & sicut testamentum habito respectu ad illud quod requiritur in eo,quod fiat coram septem, & cum iusti.hær.

c Alex.Id est perfecta Adde glo.in Auth.de hær.& Fal.§.exhæredatos,quã ad hoc summe ponderat ibi Ang.qui voluit,q illud uerbum iustũ, adaptetur iustitiæ, & ordini iuris,aut statutorum,per quam gl.dicit ibi idem Ang. q si superior cõmittit causam hoc modo,audias,& iustitiam facias,q illa uerba important iustitiam partis,& iuris ordinẽ,facit l.1.iuncta rub.inf.de iniust.test. & qđ uoluit hic Paul. & Mod.& q ponunt Mod.in rub.extra de testam.q no. ad statuta loquentia de possidentib. iusto titulo, quia oportet,quod ad talem titulum concurrat iustitia partis possidentis,& ordo iuris,aut statuti.Non enim possent possidentes præscribere,nisi haberent iustum titulum,secundum quod requirit statutum.

d Alex.Exhæredatus. Quid si filius immerito exhæredatur, an incontinenti nullũ fit testamentum,uide Bal.in l.omnimodo,in prin.in 2.q.C.de inoffi.testa.

e Alc.Primo dicit.Et pro materia uř esse tex.in l.si posthumus,§.fi.de lib.& posth.intelligendo,ut ibi p Bar.Adde q Pau.de Ca. hic refert Bal.dixisse in auth. non licet.C.de lib.præt.vel exhæ.q si Imperator dixisset contrarium, quòd propter non probationem causæ testm̃ esset ipso iure nullum,quòd caruisset intellectu.

legi.l.nõ dubiũ. Si ĩ pmissis ñ exprimat cã, vł exprimat nõ lrĩma,
cũ illud eẽt fictũ tpe testi, intelligim⁹, euacuato ipso iure. Si vero
omittat pbõ p hrẽdẽ, cũ illud dẽret fieri post factũ testm̃, ĩmo post
mortẽ testõris, dẽt intelligi, euacuato, nõ ipso iure, sed oportet, ꝙ
euacuet p q̃relã. Venio ad aliã gl. Et vr̃, ꝙ hic nõ sit bona grãmati-
ca, trãsit.n. de pluralitate ad singularitatẽ, ꝯ l. Plauti⁹. de aur. & arg.
leg. Iac. d̃ Are. exponit qs.i. nẽm quasi uelit dicere, ñ est mala grã-
matica, si post pluralitatẽ sequat distributiuũ singularis numeri,
& hoc ẽ verũ. Quæro, dr̃ hic post mortẽ, d̃ qua morte itellr̃? Dicit
gl. ꝙ de nãli, ñ de ciuili, qđ puto uerũ, nisi ciuilis hr̃et eũdẽ effectũ
7 oĩmõ, sicut nãlis. Et p hoc dico, † ꝙ si aliqs fecit testm̃, & ĩstituit ali
quẽ hr̃dẽ, & monasteriũ, ꝙ ĩgressur⁹ erat, ĩstituit ĩ re certa. Si poni
a mus ꝙ sit necesse ĩstitui, & postea ĩgrediat monasteriũ, a ꝙ p pro-
b fessionẽ q̃ est mors ciuilis. l. Deo nobis, ĩ prin. C. de epis. & cle. te-
stm̃ nõ ꝯfirmat b Et iste passus tãgit ĩ auth. si qua mulier. C d̃ sac.
san. eccl. & d̃ mona. §. illud, & ĩ Auth. d̃ san. epi. §. si qua mulier. et
ĩ Spe. d̃ sta. mona. §. j. ver. 2. Qđ puto uerũ si ĩgredit religionẽ, q̃ pt
hr̃e ppriũ ĩ cõi. non. n. tũc æqparat mors ciuilis nãli, quo ad oĩa.
Qđ apparet qa pt succedere. d. l. Deo nobis. §. j. Itẽ pt qñq; distri-
buere iter filios, d. auth. si qua mulier, & forte pt reuocar testm̃ e-
xistẽs religiosus l. sed & si mors d̃ do. int. vir. & vx. Sed si ĩgrederet
c ordinẽ fratrũ minorũ, q nihil hr̃e pñt ĩ pprio, vł cõi. tũc putarẽ te
d stm̃tale morte ciuili ꝯfirmari, qa ĩ oĩb. ẽ eiusdẽ effect⁹, d sicut nalis
d. l Deo nobis, ĩ prin. Quæro, utrũ testm̃ possit alr̃ diffiniri. Azo dt
ꝙ sic, & diffinit. Testm̃ est q̃dã solẽnis ordinatio cũ institõne hr̃dis.
Nõ curo d̃ hac diffinitiõe, qa diffõ iurisconsulti ẽ pfectissima. Quæ
ro utrũ testm̃ sit aliqd corporale, vel ĩcorporale. Rñ. ꝙ ĩcorporale
8 est & intellrale, dt gl. ꝙ apparet, † qa vnũ pt fieri in duob. codicib. l.
vnũ j. e. Cõtra hoc facit j. quẽad. test. aper. ĩ rubro. & nig. C. d̃ edi.
di. Adr. tol. l. fi. ad idẽ. j. d̃ fal. l. Paulus Rñ. pprie loquẽdo ẽ qd ĩtel
lectuale, ut hic & apparet ex diffõne, q̃ dicit, ꝙ testm̃ ẽ snĩa volũta
tis nr̃æ, licet vulgo appellem⁹ testm̃ scripturã testi, ut ĩ ꝯriis. Ex pdi
9 ctis apparet, † qđ ẽt ĩ statuto testm̃ ponit p snĩa volũtatis nr̃æ cũ-
que, & sic p eo qđ ẽ itellectuale. Exẽplũ, dicit statutũ, de quolibet
c testõ soluat certa gabella. Certe si ex uno testõ fierent centum, aut
mille scripturæ, unũ testm̃ est, & vna gabella dẽt solui, qa refert se
ad testũ put ẽ snĩa uolũtatis nr̃æ. Aliud ẽ statutũ quo dr̃, qđ nota
rius de quolibet testõ scripto per eũ, accipiat tot, sine tm̃. Certe si
mille vicib. scriberet, mille uicib. dẽt sibi solui tm̃, qa refert se ad
ipsũ corp⁹ scripturæ testi, put e st qd corporale. hic nõ hẽmus alia.

ADDITIONES.

a Paris. Ingrediatur monasterium. Vide finæ habes ad Bar. in auth si qua mulier. C. de episco. & cleri.

b Alex. Con confirmatur. No. hic utrum per ingressum monasterij confirmetur testamentum, vide per Fede. consi. 160.

c Poma. Tunc putarem. Vide Alex. cons. 13. 2. vol.

d Ale. Eiusdẽ effectus. No. de ingrediẽte ordinẽ fratrũ minorũ, an per talẽ ingressũ cẽseatur mortuus, bñ facit ꝙ no. Par. in l. 1. §. quidã filiũ de contra. abu. Et utrum idẽ dicẽdũ sit in mendicantib. & q sint illi, uide Bal. in auth. ingressi. in fi. de sac. san. eccl. Adde quòd Bal. dicit, ut refert Pau. de Cast. hic, ꝙ mors ciuilis est multiplex, quẽdã pænalitatis, vt si testator dãnatus esset ad mortẽ, alias deportatus esset post testm̃. & ista non cõfirmat testm̃. sed irritat, ut inf. e. l. eius qui. quædã casualis, ut captiuitas, & ista nec irritat, nec confirmat, sed adhuc pendet, ut l. nec nos alle. in gl. Quædã meritoria, ut ingressus religionis, & ista aliqñ confirmat, si ingreditur religionẽ fratrũ minorum, quo casu hr̃ n ino pro mortuo, quia illa religio non põt hr̃e nec in particulari nec in cõi, & sic idem operatur, ꝙ mors uera. Aliqñ nec confirmat nec infirmat, ut si ingrediatur religionem quæ habet in cõi. Nã ẽt postea potest disponere de bonis suis, ut in auth. si qua mulier. C. de sacro. san. eccl. expectat ergo mors naturalis, & monasteriũ interim tenebit bona. arg. l. Statius. §. Cornelio inf. de iur. fis. si aũt ingrediatur aliquã religionẽ prædicatorũ, vel eremitarum, licet illi ex natura suæ professionis non possint habere in cõi, ita bene tñ ex quibusdam priuilegijs Apostolicis, ut no. Bal. in l. cũ acutissimi. C. de fi deic. & in l. cũ qõ. C. de leg. & sic ur̃ adhuc stare in pendenti. Et uide quod no. Cy. in l. Deo nobis, de episc. & cler. Et de fratrib. prædicatoribus, & eremitanis, uide Bal. cons. 70. & cons. 120. & cons. 421. circa fi. & an dicta monasteria habeantur loco aliorum, vol. 2. An autem per ingressum monasterij testamentum confirmetur uel rumpatur. Roma. cons. 237. tenuit ꝙ rumpatur, & respondit ad fundamenta Bar. in auth. si qua mulier. ibi. uide, & idem videtur tenere Bal. cons. 284. 3. vol.

e Alex. soluatur. Adde quod no. Ang. & Imo. in l. patris, & filij, de vulga. & pupil. & quod no. in simili in l. libellorum, §. sed si aliud, de accu. & uide Bar. & Bald. in l. ordinarij. C. de rei uen. & Bal. in l. accusationis. C. de accu.

LEX II.

1 *Testamenti tempore requiritur sanitas mentis, & non corporis.*
2 *Defectus in testãre superueniẽs post factũ testm̃, quãdo hẽt uitiare testamẽtũ.*
3 *Quando dubitatur, an aliquis sit alienatus mente propter infirmitatem, recurrendum est, ad medicos.*
4 *Ex actibus, & uerbis præsumitur, an quis sit alienatus mente.*

1 **In eo.** † Tpe testamẽti requiritur sanitas mẽtis, nec reqritur sa
nitas corporis. h. d. Facit C. eo. l. seniũ, & l. furiosum, &
2 C. d̃ trãs. l. sanũ. Et hinc ĩsurgit, * ꝙ notarij sp ponũt ĩ testis, talis sa
* n⁹ mẽte, & ĩtellectu, licet corpore lãguẽs. Op. hic dr̃ ĩspici tps, quo
testm̃ fit. Cõtra, ꝙ imò tps mortis, vt Insti. de hær. qua. & diffe. §. in
extneis. Dicit gl. illud ĩ hr̃de, hoc ĩ testõre. Contra, qa ĩ testõ reqrit
utrũq; tps l. q ex liberis. §. testõ. j. de bo. pos. secũ. tab. Dy. dt, sol. ut
no. j. e. l. leg. Cor. ĩ gl. q̃ ĩcipit, agnatũ. Tu dic. vt l. j. § exigit j. de bo.
2 pos. s̃m tab. Si. n. † ĩ testãte supuenit defect⁹ absq; ei⁹ delicto, q a p⁹
factũ testm̃ ẽ fact⁹ furios⁹, mut⁹, surd⁹, & similia, testm̃ ñ vitiat, vt
j. e. l. q ĩ ptãte. §. j. sed si ex delicto suo supuenit, sec⁹, ut j. e. l. eius q.
3 §. j. & no. ĩ d. §. exigit. † Quæro, qd si dubitet, an pp ĩfirmitatẽ sit alie

a natus mẽte? Cy. tãgit in l. seniũ. C. e. & dt recurrẽdũ eẽ ad medicos a
peritos in arte illa, ar. l. semel. C. de re mil. li. 12. & l. 1. d̃ ve. ĩspi. pt et
4 pbari p alios. † Nã ex actib. & verbis psumit, an sit mẽte alienatus,
vel nõ. l. is q. §. 1. s̃. de tut. & cur. da ab his. & l. quidam. de cõdi. insti.

ADDITIONES.

* Meno. Aulus Gellius lib. 6. c. 12. Reuardus de authorit. prudent. c. 11.

a L. surgit. Adde Alex. referentem Bar. hic in cons. 141. in 1. vol.

LEX III.

1 *Patria potestas quando curetur in his, quæ sunt publici iuris.*
2 *Pactum de faciendo quem hæredem, etiam iuratum, non valet.*
3 *Solennitas testamenti, non potest tolli pacto.*
4 *Solemnitas testamenti an possit minui per statutum, rem̃ ss. dẽ.*
5 *Pactum factum de instituendo incapacem, non valet.*
6 *Pacto partium non possunt substantialia contractus mutari, nec ea quę respiciunt solennitatem actus.*
7 *Statuto an possit fieri, quòd non capax possit institui.*
Statuto an possit fieri, quod sonius possit succedere.

Testamenti. Breuis est lex, & eget declaratione per posi-
tionẽ casus ĩ terminis. Gl. primo exẽplificat
in psona testãtis, scđo ĩ ipso testõ, tertio ĩ psona hr̃dis ĩstituti. Exa
minemus ista. Circa primũ de psona testantis. gl ponit duo exẽpla.
Primũ in filio vel seruo, cui nõ pt pmittere facere testm̃, vł dñs, vel
pr̃. Dẽt. n. pmitti a lege, cũ sit publici iuris, ñ pacto priuatorũ. Scđo
1 legit ĩ obsidib. Ad primũ op. † ĩ his q̃ publici iuris sũt, nõ curat pr̃ia
ptãs. l. filius. ff. de his q. sunt sui uel alieni iuris, & l. nã ĩ qđ i prin. j. ad
a Treb. Sol. Cy. ĩ l. seruũ. C. e. dt, ꝙ in his q̃ sũt publici iuris, in q b. re-
psentat psona publica, nõ curat pr̃ia ptãs, ut in ꝯtri. s. Põt. n. filiusfa.
esse iudex, eẽ tutor, & similia, qa illud qđ gerit, facit ut iudex, & tu
tor, & fises, nõ ut priuatus. Sed testi factio licet sit publici iuris, tñ fit
a priuato, ñ ut a persona publica, & iõ in ea curat pr̃ia ptãs. Vel aliť,
In his quæ sunt publici iuris acq̃siti exercẽdi, nõ curatur pr̃ia ptãs,
sed ĩ his q. sunt publici iuris ꝯcedẽdis, curat pr̃ia ptãs, qa lex q̃dã ꝯ-
cedit hoĩ q ẽ sui iuris, q̃ non ꝯcedit filiofa. & pr̃ non pt ea ꝯcedere,
qa nõ est ius pr̃is, sed publicũ, ita loquit hic. Ad s̃m de obsidib. op. d̃
l. ii q s in prin. §. miles. j. de leg. 3. & de test. mil. l. ex militari. vbi testi
factionẽ nõ ꝯcedit alius, q̃ princeps, uel lex. Rñ. ibi magis ꝯseruat
factionẽ, q̃ de nouo ꝯcedat. Vel ibi facit iudex lege ꝯcedente, aut
permittente, & sic ipsa lex facere vr̃. An aũt per statutum possit ꝯce
di ut possit facere testm̃ qui de iure est intestabilis, dicam j. l. proxi.
Scđo exẽplificat gl. hãc l. in ipso testõ. Et primo circa substãtiã testi,
2 scđo circa formã & solẽnitatẽ. Circa primũ no. † ꝙ tale pactum pro
mitto te facere hr̃dẽ, nõ ualet, qđ intelligo ẽt si fuerit iuratũ, qa ẽ ꝯ
bonos mores, & aufert liberã testi factionẽ. l. stipulatio hoc modo. j. de
3 verb. obl. & ibi plene dixi. Circa s̃m no. † ꝙ ex pacto nõ pt tolli so-
4 lẽnitas testi. † q̃ro, an p statutũ b possit minui solẽnitas testi. Iaco. de
b Are. dt hic arg. not. ꝙ nõ ualet ꝯsuetudo, vel statutũ de minuendis
solẽnitatib. testi, cũ statutũ sit quædam ꝯuẽtio ciuiũ. Et istã q. dispu-
tauit ipse Iac. de Are. q̃ pono in repe. l. cũctos populos. C. de sũ. Tri.
& fide cath. & dic, ut ibi. Tertio principalr̃ legit in psona hr̃dis insti
5 tuti, ut pactũ † factũ de instituẽdo non capacem, nullius sit momen
ti. Gl. op. qa ex ꝯuentione partiũ põt mutari ius publicum, ut l. 1. §. si
ꝯueniat. s. depositi. gl. soluit, aliud in ꝯctib. ut ibi, aliud in testamentis
ut hic, quod est uerum circa accidentalia ꝯctus, secus circa substan
6 tialia, ut l. pacta. s̃. de contrahen. emp. j. de preca. l. cum precario. Idẽ
7 in omnibus, quæ respiciunt solennitatem actus. l. ius publicum. s̃. de
c pac. dicam in l. nemo. j. de leg. 1. † Quæro c an per statutum possit
fieri

ADDITIONES.

a Alex. Sol. Cy. Vide Spec. in tit. de syndico. §. qu d si pater.

b Pom. Statutum. Vide per Pet. c. constitutus. x. dist. Feder. de Sen. cons. 275. & cõs. seq. Barb. cons. 34. 2. vol.

Barb. Quæro. Et tu pondera circa hunc passum, quia consului Florentiæ mõ curiæ Asculi, & cũ essem profugus in Pausico in villis meis, venit cursor qui petit consiliũ, si statutũ Asculi disponens posse relinqui spurio ualebat. Aduocatus allegauerat, & posuerat nĩa iura, & duo magni Perusini consulerũt: tñ tenebant non tenere, sed adiuuabant eũ ex alia via. Ego cõsului ualere statutũ. Et r̃ndi ad rõnes. Ia. Bu. & Fed. de Sen. q̃ consilia ponit Fed. in cons. 178. & dicebam, ꝙ illud statutum emanauerat pp publicũ bonũ. Ponderaui quia vocabat spurios deficientib. filiis masculis, lr̃imis, & nepotib. ex eis & fratre carnali dicti testantis. Vide in illo cõs. & vide Bal. in l. 1. C de natali. restituendis, & in l. 1. C. de sum tri. & fi. cath. & in l. 2. C. de adop. & his, in c. 1. de consti. In. Cald. in ti. de const. in 3. cons. & in tit. qui fil. sint leg. cons. 8. in c. 1. de const. in 12. q. Sal. in l. 1. C. de iu. aur. annu. Et r̃nd ad rõnes Io. de Im. hic, & dixi ꝙ non fuit sua, sed Iac. But. vide ibi, quia faciet tibi honorẽ, & vide Lu. Ro. cons. 142 De ista rõne vide Io. de Imo. in cons. 144. & vide Bal. in cons. 15. vol. 2. inc. in q. proposita. vbi consuluit quidã Doctor ꝙ non tenet lr̃imatio ad petitionẽ pr̃is, filio lr̃imo non citato, & tenet ꝙ non teneat. Et vide Bal. in cons. 293. inc. factũ sic proponit d. Bar & cons. seq. vol. 3. vbi dicit ꝙ licet statutũ dicat, ꝙ nõ possit opponi aliqua exceptio, tñ poterit opponi exceptio in habilitatis psonæ, p istã legẽ, & uide Bar. i cõs. 185. inc. Deo dauid Io. Sy. castri S. Viti, ubi ltat istã legẽ hr̃e locũ, qñ ẽ psona i qua fundat principaliter, secus si incidẽter, & ita d̃e esse limitãda oĩa iura dicẽtia reqri de psona, aũ litis cõte. & vide Bar. i cõs. 113. ex facto pposito. ubi cõsuluit, si pt statutũ restituere natalib. & habilitate ad succedẽdũ, & ĩ cõs. seq. inc. uiso pũcto sup oib. pdictis, & uide Lud. Ro. cõs. 34. inc. licet fili⁹ naturalis, ubi dicit, ꝙ si est lr̃imatus, dicit testm̃ pr̃is nullũ, & uide Pa. d̃ Ca. cõs. 235. ubi cõsuluit circa hãc q & limitat, nisi dux, aut similes dispẽsarẽt cũ spurio iã nato; & r̃ndet ad d. l. 1. C. d̃ na. rest. uide ibi, & uide Bal. in l. fi. C. de nat. li. Bar. in repe. l. uectigalia. C. no. uecti. Cald. in cõs. 4. in ti. de cõst. Meno. Rip. l. ex facto. §. si quis rogatus. il 1. nu. 20. ad Trebel. Soc. sen. cons. 47. nu. 43. li. 4. cons. 95. nu. 8. li. 4. Chass. cõs. 39. nu. 47. Boe. q. 227. nu. 5. Are. cons. 48. n. 5.

a fieri, ut ille q non est capax de iure possit insti ui? Rñdeo, qdā non sunt capaces de iure, nec pñt institui pp condemnationem de his facta, ut deportatus, & fisies; & in his quædā pœna est irrogata eis, fm ius ciuile cōe, tūc statutū non pōt dispensare. l. j. §. de qua. s. de postu. Sed si pœna esset irrogata ex forma alicuius statuti, tūc sine dubio ipsa ciuitas posset dispēsare: nemo. n. pōt legē facere, à qua nō liceat recedere, vt l. si quis in prin. j. de leg. 3. Aliqui sunt nō capaces absq; aliquo suo delicto, ut spurij, tūc an p statutū possit fieri, q spurius possit succedere, fuit semel hic q. de facto multū ar-
b dua Reperio q dñs Pet. de Cor. disputauit hanc. q. & determinat q p statutū fieri ñ pōt. p l. j. ff. d na. resti. l. ē reperio, q dñs Dy cōsului & determinauit idem p tex. in Aut. q. mo. na. effi. sui §. penul. vbi dicitur, q spurij ad præsenē legē nullū habebunt participium sed in eadem constitutione dictum est s. de legitimatione, quæ fit per oblationē curiæ ciuitatis, ergo apparet expresse prohibitū, q per ordinamēta ciuitatis nō possit legitimari uel effici capax. Istā
c quæst. disputauit dñs Recup de sancto Miniato, & determinauit idem q non pōt legitimari per statutū, nec ualeat statutū, quo cauetur, q succedat, qa est ɔ ius diuinū, quo cauet. Nō erit hrs filius ancillæ cum filio liberę a 3. q 5. ca. dicat aliquis. & 42. q. 2. non oīs. & 35. q. 7. c. quid est. Pro quo facit, qd ista pœna īponitur spurio a
d lege, ergo nō potest tolli per statutum, d l. j. §. de qua s. de postu.

ADDITIONES.

a Alex. Possit fieri. Adde Bal. in l. cunctos populos. de sum. Trin. qui tenet q ualeat statutum, maxime quando non superueniunt legitimi. Adde Doct. in l. Seius. j. ad leg. Falc & Bal. in l. 1. C. de his quæ pœ. nom. in l. 1. C. de iur. aur. annu. tenet q statutum hoc non possit, quando sunt nati ex damnatu coitu, alias sic. & cum Bart. hic, concor. Pet. de Anc. in cle. ne Romani, in prin. de elect. & Bal. in l. 1. §. ius naturale, de iust. & iu. per do. Ant. in c. per venerabilem, qui fil. sint leg. Fed. consuluit, q valeat consi. 262. alias 57. ista quæstio fuit de facto, &c. vide Pet. de Anc. in c. canonum statuta, de constit.

b Alex. Pet. de Cor. Vide Bal. in hac q. & q ibi dl. in l. cūctos populos, de sum. Tri. in uer. quæro utrū valeat statutum Adde q ciuitas non possit per statutum habilitare spuriū, ut hic concludit Bart. tenuit Fed. consi. 276. & 277. q sequens fuit Iac. But. & subscriptū est eius nomine. Idem tenuit Bal. in facti contingentia, in ciuitate Mediolanensi, q non possit. Plura fuerunt facta consilia, in causa ardua do. Barnabonis vicecomitis, qui habebat filium spurium. Fed. autem & Iac. But. consuluerunt super statuto Perusino dictante, q spurij possint a patribus institui, & cum Bar. transit etiam Pau. de Cast. hic, & consi. 238.

c Poma. Istam quæstionem Vide Alua. c. j. §. hoc autem, qui feu. da. possunt.

d Alex. Per statutum, Et quæ non ponuntur per legem non possunt tolli per statutum uide Bar. in l. sufamen. j. de pub. iud.

LEX IV.

1 *Testator an fuerit habilis ad testandum, quæritur post litem contestatam.*
2 *Exceptio quando prius sit examinanda, quàm actoris intentio.*
3 *Ordo omissus, quando uitiet iudicium.*
4 *Personæ quæ probibeantur facere testamentum.*
5 *Statutum an possit facere, quod qui non est suę potestatis, testetur.*
6 *Statutum an possit dispensare, quod prohibitus testari de iure communi propter defectum mentis, testari possit.*
7 *Statutum an dispensare possit quod cęcus, mutus & surdus testari possint.*
8 *Intestabiles ratione penę, quando per statutum fieri possit, ut sint testabiles, excommunicatus, quòd possit facere testamentum.*

Si quæramus. Primo quærendū est de psona testantis, q de solennitate testamēti. h. d. Pōt intelligi primo, ut Iuriscōsultus loquatur alicui aduocato volēti inuestigare, an testm ualeat intra, seu eX iudiciū Scdo mō pōt intelligi, vt loquat iudicib. ut si in aliqua eā aliqs testm fecisse dicat, & p aduersariū opponatur, q nō potuerit facere testm, iudex ante oīa
a dēt dare dilationē sup hoc ad pbādū, virū ille possit facere testamētum, vt non, & si hoc ɔstabit, q testm facere potuit, tunc dabit terminū ad pbādū de testō, & ei9 solennitate. h. d. Hæc lect. pbatur expresse C. de peti. hęr. l. liber. sic dēt intelligi. j. d iure cod. l qdā re-
1 ferit. Op. ad hāc lect. † ista exceptio ē peremptoria, ergo dēt examinari post li. ɔte. l. peremptorias. C. sent. rescin. nō pos Rñ. ita intelligo hic, & d. l. liber, q post li. ɔte. hoc examinat. Sed ɔ hoc, leges q dñt añ oīa ingrediēd psona, intelliguntur añ li. ɔt. vt C. q accus. nō poss. nō ignorat. & C. de pcu. l. ita demū. & s. de pc. l. Poro §. ra. Sol. Si qram9 de psona ei9 in quē dēt insinuari iudiciū, tūc qrit de psona ante li. ɔte. si de psona alterius, ut testoris, tūc post li. ɔte. hoc venit examinādū, ut hic. tñ añ alia, ut d. l. liber. ita vt gl. hic, & C. de edic.
a di. Adr. tol. l. 3. Scd m pdicta hēs † q prius dat terminus b ad pbādū
b sup exceptione, q sit pbata intētio actoris. Cōtra C de pba. l. exceptionē. & de excep. l. si qdē. Sol. illæ leges loquunt qñ opponit aliqua exceptio iuris, vel facti, quæ nō pt esse exceptio, nisi sit actio. Hic vero op exceptio cuiusdā rei pIudicialis respiciēs psonā, posito q intentio actoris nō esset uera, tunc illa exceptio dēt prius examinari, ut dictis legibus, ad idē facit C. de adul. l. qñ Alc. Quæro,
3 † quid si iste ordo omitatur.? Rñ. nō uitiat iudiciū, qa. nō est de
c substātialib. q ponunt p gl in l. plaiā. C. de sen. Ad idē, qa licet sup
d emergēti dēat pronūciari, tñ si omittatur, snia pp hoc non dicit nulla, l ait prætor. §. permittit. s. de mino. Ad idē, qa ordo est regulariter, ut prius detur terminus actori q reo. l. exceptionem. C. de prob. ñ si uterq; dat simul ualet, ut ī c licet, extra de prob. & eX de testi. c. de testi. & Spe in tit. de teste. §. nunc tractādū. in uer. sed si p-
4 ponitur. Venio ad gl. & quæro, q sint illæ psonæ † q hñt testamēti factionem in actiua significatione, hoc est, q pñt facere testm? Rñ. gl. qlibet psona q non reperit expresse phibita. Prohibitas psonas enumerat gl. uide gl & signa. Sed Ia. de Are. oēs istos casus reducit ad quinq;. Qnq; n. qs phibet testari pp defectū suæ ptātis, ut fili9, seruus, monach9, & obsides. Qñq; pp defectū mētis, ut ipubes. furiosus, mēte capt9 & pdigus. Qñq; pp defectū sēsualitatis, ut cæc9, surdus, & mutus. Qñq; rōne pœnalitatis, ut dānatus ad mortē, deportatus, dānatus de crimine, quo efficit intestabilis, uel dānatus d crimine, quo post mortē pt actio īchoari. Qñq; rōne dubietatis, ut qa dubitat d statu, ut j. co. l. d statu. Circa primū de phibitis rōne d fectus suæ ptātis, qro qd d ascriptitio? Dy. dt, & bñ q pt testari īter certas psonas. l. 2. C. i qb. cau. colo, & cen si. l. xj. & ibi no. ad idē ī Spe. de istr. edit. §. ɔpēdiosæ. ver. qd d ascriptitio. Quæro, qd d hoīe alieno, ut sunt vasalli, q in partib. illis vocāt hoīes alieni! Rñdeo, ut ī Spe. de feud. § qm. ver. xix. Quæro, qd d alijs rlarib. & canonicis, & similib.? Rñdeo idē esse q in monachis, ut in auth. in
e gressi. Quæro cir. istā rlam, † an possit dispēsare statutū, ut q nō est
5 suæ ptātis possit facere testm. Rñ. qnq; ī qs nō est suæ ptātis de iure
f canonico, & tūc sine dub. statutū nō pōt dispēsare, ut eX de ɔsti. c. ecclesia S Mariæ. Qñq; qs nō est suæ ptātis de iure gen. ut obsides, serui, & fiss, & tūc puto, q circa hoc possit dispensari p statutū, q apparet primo ex rla vū. l oēs ppli, de iust. & iur. Scdo, qa p statutū pt dari iurisdō alicui, q interponat authoritatē sup emācipatiōib.
g & sic pt disponere circa patriā ptārē. Scda rla g est, q† qdā phibēt
6 testari, pp defectū mentis, ut impubes, furiosus, mēte captus, pdi-
h gus, &c. Circa istam qro h an statutū possit dispēsare, vel nō? Rñ.
i in qbusdā est defectus mētis uere, vt in furioso, & mente capto, & tūc nō pōt circa hoc dispēsare, cū in eo ñ cadat illud, q est substantiale testi. s. iudiciū & snia uoluntatis suę, ut s. e. l. j. In qbusdā ē de-
k fectus mētis psumptiue, ut in impubere & pdigo k cui est interdictū bonis, tūc qa ista ɔsumptio est de iur. ciu. statutū posset dispensare. Optime. n. ualeret statutū, si diceret. q pximus pubertati posset facere testm, vel q interdictio facta bonis ñ porrigat ad testm. Pōt. n. tollere ea q iuris ciui sūnt, ut dcm est. Tertia rla est q qdam phibēt testari pp defectū sensualitatis, ut cęcus, mutus, & surdus,
7 † an statutū poterit ī hoc dispēsare? Dicerē, q sic in cæco, qa testa-
l bilis, licet cū maiori solēnitate, ut l. hac consultissima. C. q test. fac.
m pos. In muto, & surdo puto, q nō, m qa Impetator vt hoc expsse reseruasse, ut j. co. l si mū9. Sicut dicimus ī arrogatione, q pt fieri tm authoritate prīcipis, & in ɔcedenda uenia ætatis, & simili. Quarta
8 rla est, q multi īpediūt testari. rōne pænalitatis, ut dānati ad mor-
n tem, deportati, hætici, & fiss. Circa istā quæro, qd de excōicato? n Spec.

ADDITIONES.

a Alex. Dilationem. Cui debet dari prius terminus ad probandum actori, uel reo. Ang. Are. §. æquè. Inst. de actio.
Adde Bar. in l. liber. C. de pet. hæred.

b Terminus. Vide Fel. in c. cæterum. ver. limita communem opin. de rescrip.

c Alex. Quæro quid. De hoc habetur p Doct. in c. exhibita. de iud. Bal. in l. exceptionem. C. de prob. ver. reuoco in dubium, & uide quod no. Bar. in l. à procedente. de dilatio. Bal. in auth. generaliter. C. de epis. & cle. & in l. 2. C. de ord. cog. & quæ habes in l. quidam consulebat, de re iud. & de dicto Bar. hic facit mentionem Bald. in l. prolatam. ver. quæro ergo quæ differentia. C. de sen. sed quid si terminus simpliciter statuitur tam pro dilatorijs, q peremptorijs, Dic q non ualet, fm Bal. in l. 1. C. qui accu. & dicit Bal. in auth. contra cū rogatus, ad l. C. ad Treb. q aliud q omissio libelli an litē cotestatam non uitiet iudicium, alleg. no. per Bart. hic & in Spec. &c. Et ad dicta Bar. hic, adde Fran. de Are. in c. examinata, de iud.

d Poma. Ordo omittatur. Sequitur Aret. consi. 707. cum seq. Fel. c. cæterum, ver. limita communem, de rescrip. extra.

e Alc. Quæro circa. Et uide quæ no. Bal. in auth. defuncto, in fi. ad Tert.

f Alex. Respondeo, quandoque. Circa hanc quæstionem, uide remissiones quas posui in l. senium. C. qui test. face. poss.

g Barb. Secunda regula. Et uide Ang. i consi. 318. inci. statutū, q mulier, ubi cōsuluit q ualet statutū, q uxor non possit testari sine cōsensu ppinquorū, uide ibi omnino.

h Poma. Istam quæro. Vide Al. l. bonorum. C. qui admitti ad bon. Rom. consi. 199.

i Alex. An statutum. An statutum possit inducere, q impubes testetur. Et adde quæ dixi in l. si pater. C. qui testa. face. poss. & Ang. hic tenet contra Bar.

k Ale. Et prodigo. An autem prodigus possit testari ad pias causas. Bald. in l. 1. C. de sacro san. eccl. in repe. tenuit, q sic. contrarium tenuit ipse in d. l. in lect. & idem tenuit Ant. & Imo. in c. quia ingredientib. de test. & Abb. & Moder. in rub. extra eo. adde quòd Bal. consi. 235. lib. 1. consuluit prodigum inter liberos testari posse, & abbi uidetur sentire, quòd alia legata facere possit, attēto q illa interdictio sit ne depauperetur, quæ ratio cessat in ultima uoluntate.

l Alex. Sic in cæco. Expressius hoc uoluit Pet. de Anch. & Imo. in d. c. quia ingredientibus, extra eo. uide quæ dixi in d. l. hac consultissima.

m Alex, Puto non. Cum Bar. hic transit Pet. de Anca. & Imo. in c. a. extra eo.

n Alex. Quid de excommunicato. Vtrū excōicatus possit testari. adde Inn. in c. ueritatis, de dolo & contu. Bar. post Bal. in l. 1. C. de sac. san. eccl. in repe. Quid de tyranno, dic, q non pōt testari, fm Bal. in l. decernimus, in fi. de sac. san eccle. Frad. Bar. hic, adde Bal. in l. 1. C. de iur. & fac. ign. & late Bar. in consi. inci. existens P. publice excōicatus. Et quid de meretrice, uide Bal. in l. 2. C. de condi. ob turp. cau. facit qd no. Cy. in l. 2. eo. ti. & gl. in c. ex transmissa, de decimis. Et uide oēs phibitos testari enumeratos per Abb. extra eo. in rub. q enumerat 18. Et uide in oib. illis, q dixi post Bar. in l. 1. C. de sac. san. eccl. de dānato uero ad ppetuos carceres, dt Bal. in l. 1. C. q ad lib. pue. nō pñt, q actiue, & passiue sunt incapaces. Ad q uide j. eo. l. q a latronib, & Imo. expresse in l. si qs mihi bona, §. 1. de acq. hær. Et de excōicato, de quo hic p Bar. uide sing. Bal. in l. fi. C. si a nō cōp. iud. in l. 3. si pēd. app. p Inno. de sen. excō. c. cū uoluntate adde, an ualeat testm excōicati publice, & an scriptura excōicati faciat fidem, & an per absolutionem reconualescat, Fed. de Sen. cōs. 340. & consi. 74. ubi concludit ualere testamentum excommunicati.
Menoc. Socin. in tract. fallen. reg. 132.

Spe.tāgit in d.§ ꝯpendiosę,ver.qd de excōicato? Iac.de Bel.dispu tauit istā q.multū solēniter, & posuit in Auth.de sanc.epis.§.oībus.d.Io.And.posuit eā ex̄ de sen.excō.c.decernimus,li.6.& ī antiqua gl.nō determinabat,hodie in nouella determinat,ꝙ possit facere testm̄.Pro hoc optimè facit C.de hęre.auth.credētes,& in corp.vn̄ sumit̄,de sta.& ꝯfine.ꝟ liber.eccl.§ credētes,vbi nō valet testm̄ excōicati ꝑꝑ suspicionē criminis hr̄sis,ergo alias excōicat⁹ pōt facere testm̄.a ꝙ puto verū.Dic tn̄ plenius hodie,vt d.c.decernimus,per Io.And.Quæro de bannitis b nostri tp̄is. Dicam ꝟ.eo.l.eius qui.in §.si cui. Quid de infame? Dicā ꝟ.eo.l.si cui,& in l.is cui.in §.si qs ob carmē. Alia reg clara est,nō oportet examinare.

ADDITIONES.

Pom.Testamentum.Vide Bart.consi.238.Fel.in repe.c.si pater,de testa.lib 6.
Alex.De bannitis.An banniti nostri tēporis possint testari, vide omnino Bal.in l.seruo legato,§.fi.vide omnino Imo.de leg.1.& quę no Bart.& quod ibi dixi in l qui vltimo,ꝟ.de pœ.vide Bal.in l.fi.C.si à non comp.iud.& in l.j.de hære.instit.& in l.3. C.si pend.app. & adde ꝙ ille, cuius bona sunt de iure ipso facto confiscata,non potest testari, Bald.in auth.incestas,vbi est tex.C.de incest.nupt.

LEX V.

Qua ætate. a Puberes pn̄t facer̄ testm̄, & q̄tū ad hoc dies cępt⁹ b hr̄ ꝓ ꝯpleto.h.d.Op.de l.3.§.minorē.ꝟ de min.Sol.vt ibi,q̄rit gl.c quare citi⁹ pt̄ testari fœmina,q̄ masculus?Dic,vt in gl.Quęro quid vult dicere tex.plus arbitror,&c.Gl. r̄ndet tene scdam r̄nsionem, ibi,vel dic,tutius,&c. q̄ tenet Dyn.

ADDITIONES.

Po.n.Qua ætate. Vide Cęp.in caut.213.Rom.cōs.199.vbi vnum verbum de hoc.
Alex. Dies cęptus.Quæro an vltima die pubertatis possit dari curator.Vide Bal.in l.2.C.quando prouoc.
Pom.Quærit glos.Vide Alex.l.1.§.hoc autem,ff.ad Treb.

LEX VI.

Filiusfamilias quare patre permittēte donat causa mortis, nō tamen testatur.
Filiusfamilias in aduentitijs, etiam in quibus patri nō quæritur vsusfructus, non potest testari, etiam patre permittente.
Filiusfamilias testatur in eligendo sibi sepulturam.
Item de aduentitijs testatur ad pias causas.
Testamentum ad pias causas potest pendere ex alieno arbitrio.

Qui in potestate. a † Filiusfa. nō pt̄ testari, ēt p̄re ꝑmittēte.h.d. Op C.q test.fac.poss. l.pe.& fi.Sol.illud verū ī castrēsi:aīs secus. Op.ꝟ.de don.l.tā is.§.j. Sol.donare pt̄ cau.mort.p̄re ꝑmittēte,vt ibi, sed nō testari,vt hic. Sed q̄ est rō?Gl.dt, † ꝙ testi factio est publici iuris,vt l.3.ꝟ.e.Certè ista rō magis facit in ꝯriū. qa in his q̄ sunt publici iuris, p̄ria piās nō curat̄.l.nā qd.ꝟ.ad Treb.Dic ergo,rō est,qa donatio cā mort. est magis ꝯctus,q̄ vltima volūtas, vt no.ꝟ.de do.p̄lc.l.2.in prin.& vltima volūtas nō dēt pēdere ex alieno arbitrio, l.illa instō,ꝟ.de hęr.inst.ꝯctus verò pn̄t in alteri⁹ arbitrio ꝯferri, iō nō pt̄ filiusfa. testari,ēt p̄re ꝑmittēte,ne videat̄ pēdere ex ꝑmissione p̄ris. dixi in d.l.tam is. Doct.tangunt in l.seniū,C.eo.;Quærit gl. † an hodie in aduētitijs, in casib. in qbus p̄ri nō q̄ritur vsusfructus, filiusfamilias possit testari. vr̄ ꝙ sic,vt C.de bo.quę lib.l.fi.§.filius aūt familias Gl.determinat ꝯriū hic,& in l.j.§.in filij,b ꝟ.ad Treb.& est expressū in l.pen.C.q test.fac.pos.& hoc tenet Dy.& Cy.ibi.Nō ob. §.filius. qa ibi non debet sumi arg. à ꝯrio sensu,qa resultaret prauus c intellectus. In vno tn̄ casu reperio, ꝙ filius pōt disponere,s. in eligendo sepulturā sibi, vt in c.licet, de sepult. lib.6. Possumus ēt probabilr̄ dicere,ꝙ in illis aduentitijs in quibus patri nō q̄ritur vsusfructus,filiusfa. possit facere testm̄ ad pias causas,volēte p̄re, ita vr̄ probare text. in d.c.licèt,in fi.à ꝯrio sensu. d Probo per rōnem. Rō quare filius ꝓhibet̄ testari volente patre,est,ne testm̄ videat̄ pēdere e ex alieno arbitrio,vt dictū est. Sed ista rō non habet locū † in testamētis,quæ fiunt ad pias causas. Possunt.n. pendere ex alieno arbitrio,vt in cap.cum tibi,extra de testam.ergo,&c.

ADDITIONES.

Paris.Qui in potestate.Vide quæ habes ad Bar.in l.senium,C.qui test.fac.poss.
Alex.In filij.Alius tex.vltra §.in filij,solet allegari in Auth.vt lic.ma.& auiæ,§.j. vbi vr̄ velle,ꝙ in his rebus,in quib.patri nō quęrit̄ vsusfructus,filius possit quo quo modo vult disponere, vt licèt sit prouisio noua, tn̄ dēt declarari.p priores, l.sed & posteriores,de leg. facit l.sciendū,q satisd.cog. iuncta auth.offerat,C.de lit.cōt.& sic non intellr̄ de actu testandi,quia esset cōtra alia iura,& cōtra l.pen. in fi.cū alijs vulg.C.qui test.fac.pos. Et ꝙ sit verū,patet,quia ibi tex.dicit,cū erit perfectæ ætatis,ꝙ verbū importat 25.ann. l.fin.C.de his qui ven. æta.impe.cum ibi no.sed in actu testandi non requiritur illa ætas,l.qua ætate,ꝟ.proxi.ergo &c.
Alex.Prauus.Vel potest dici,ꝙ tex.loquitur quo ad alienationem inter uiuos non quo ad testamentum,quia in eo filius dicta bona potest liberè alienare,vt in Authen.vt lic.mat.& auiæ,in princ.
Alex.Contrario sensu.Et de hac limitatione,vide Bart.idē tenentē io l.j.in repet. C.de sacros.eccl.& est cō s concło,ut per Bal.hic,& per Bald.& alios in l.seniū, C.q test.fac. pos.& per Fed.de Sen.in cōs.283.& 284. licèt Paul.ātr d.cōs.alleg.& p Rom.in auth.sitr, C.ad l.Falc.in l.fi.C.qui test.fac.pos. uide q dixi in d.l.seniū,& in d.l.pen.in fi.C.q test.fac.pos.& de utroq; artic.ibi tāgo.Et no.ꝙ uariāt Doct.an requirat̄ cōsensus patris, qn̄ filius testat̄ ad pias causas, & uide ibi Bal. Item ēt fallit in filijs Gallorū & Britonū,s̄m Bald.in c.1.§.si duo fratres,in fi.de frat.de no.ben.inue.& not.p gl.in §.1.Inst. de pat.pot.in princ.quæ dixit,ꝙ tales filij non sunt in ptāte,quā gl.ēt,ut sing.secutus est Bal.c.1.in tit.an ma.suc.mulie.in benefic.& ēt Rom.in l.fi.C.qui test.fac.poss. Item dicta cōis conclo ēt fallit in filijsfa.hn̄tibus bona acquisita ex liberalitate imperiali. Ita est tex.qui non est alibi in l.pen.C.de bo.quę lib.s̄m Bald.ubi dicit,ꝙ non reperies alibi,ꝙ mulier possit hr̄e priuilegium castrensis peculij,ut in illo tex.De reliquis ad illū articulum facientibus,me remitto ad d.l.senium, cum ibi no. Non omitto etiam, ꝙ Ang.in Auth.de nup.§.uenient. dicit hoc fallere in lucro dotis maternę debito patri ex facto,vel statuto,quia tali lucro priuatur pater, si transiuit ad secunda vota superstitibus filijs primi matrimonij,&c.ut ibi per eum.Adde uidendum ad hanc apostillam Bar.hic,& Paul.de Cast.cons.201.
e Alex.Videatur pendere.Contrarium tenet Bar.in rep.l.1.in 3.q.C.de sacrosan.eccle.de quo vide late,quæ dixi in l.3.C.qui testa.fac.pos.

§.Surdus. Surdus, & mutus non possunt testari sine permissu principis.sed hoc vitium superueniens testamētum non rumpit.h.d.Opp.C.qui test.fac.pos.l.discretis.Sol.vt in gl. Opp.ꝟ.de leg.3.l.nutu.in prin.Sol.vt ibi dixi.

LEX VIII.

a **Eius.** a Testm̄ factū qn̄ qs erat seruus hostiū n̄ ualet.h.d.Op.ꝙ retro fingit̄ in ciuitate fuisse.l.retro. ꝟ. de capti. Sol.illud verū q̄tū ad ea iura,q̄ hēbat an̄ tp̄a captiuitatis, vel q̄ sūt illis accessoria,sed hic testm̄ fuit factū tp̄e captiuitatis, & sic fictio ad aliud n̄ porrigit̄,cū deficiat extremū a quo. Op.de l.in bello. §. codicilli.de capt.Sol.ibi codicilli depēdēt ex testō qd facit an̄ captiuitatē,ad q̄ op.d l.q.dā.ꝟ.de iure cod.Sol.ibi ī captiuitate decessit,hic ē reuersus.

ADDITIO.

a Meno.Alciat.lib.1.parerg.

1 *Testamentum damnati ad mortem non valet.*
2 *Banniti ad tantum tempus non perdunt testamenti factionem de iure communi,licèt secundum iura ciuitatis sit,*
3 *Relegatus potest facere testamentum,licet sit infamis.*

a **§.Si cui.** a Damnatio,qua perdit̄ uita,libertas,vel ciuitas,impedit testm̄ fieri,& rūpit iā factū: secus in damnatione per q̄ fama tn̄ læditur.h.d.Opp.ꝙ bona illorū non publicentur vt in auth.bona damnatorū.C.de bon.dam. & in corpore vnde sumit̄.Gl.dicit,ꝙ quantū ad publicationē,hodie ista lex corrigit̄.Dy. vero dicit ꝙ illa auth.loquit̄ in his,q post sn̄iam non dēnt superuiuere,& sic tenet opi.Old.ibi no.qd plene examinaui ī l.1.ꝟ. de bo.dam.tn̄ q.cg d sit de hoc,facit gl.ꝙ q̄tum ad testamenti factionem, hæc iura nō corrigunt̄, & bene, qa p istas pœnas saltē pdunt̄ ea q̄
b iuris ciuilis sunt.l.q.dā.ꝟ.de pę.ergo testari nō pn̄t. Quæro, b q d de
1 illis c q damnant̄ ad mortē hodie in ciuitatibus? R n̄.testm̄ eorū nō
c valet; d q a damnatus ad mortē statim efficit̄ seruus pęnæ,vt hic,&
d l.q ultimo.ꝟ.de pę.& ibi no.Nec obst.auth. sed hodie. C.de do.inter vir.& vx.qa illa loquit̄ in dānatis qui uiui remanēt,ut in depor
2 tatis.Ita tenet Dy.& oēs. † Quæro an exbāniti nr̄i tp̄is possint testa
e ri?Quidā hn̄t istā q.hic formatā p Dy.& distinguūt,āut est exbannitus de crimine ꝑꝑ qd̄ pdit bona,aut n̄,ut no.gl. Instit.qb.mo.ius pat.po.sol.§.relegati.Doc.tāgūt in l.1.C.de hære.Instit.ego disputa
f ui f vnā q.q̄ incipit Lucanę ciuitatis statuto,&c.Et ibi determinaui ꝙ n̄ pt̄ facere testm̄ s̄m statuta,& iura ꝓpria ciuitatis ꝓpriæ,vn̄ est exbānitus,nō aūt pdit testamenti factionē de iure cōi, & dic plene
3 vt ibi.Et hoc tenet Iac.de Are.in l.ex facto,§.ex facto,ad Treb.†Vltimo no.ꝙ relegatus pōt facere testm̄,licet oīs relegatus sit infamis l.cognitionum,§.minuitur,ꝟ.de uar.& extraordicam.ꝟ.e.l.is cui.

ADDITIONES.

a Alex.Si cui.Adde quæ scripsit post Doct.in l.2. C.qui testa.face.pos.ubi declaro plene quod ponit Bar.hic.
b Meno.Quæro.Paris.cons.46.nu.10.lib.3.
c Paris.Quid de illis.vide in materia Bal.in l.2.q test.fac.pos.ubi limitat hoc procedere qō pœna capitalis imponeret̄ de iure cōmuni , secus si ex forma statuti. Sed Sal.in l.1.C.de hære.insti.tenet contrarium.Vide Are.in §.fi. Inst.quibus.
d Alex.Non ualet.Sed utrum quis post damnationem possit se obligare ad restitutionē male ablatorum,no. Bar.in l.qui soluendo,de hære. inst.Et ista limita multū sing.ut per Ang.& Imo.in l.si quis mihi bona ,§.1.de acqui.hære.sed caue,qa vr̄ dari remedium,pp ꝙ poterit testari,ꝙ appellet ipse, vel hæres eius quo casu non censet̄ retro mortuus fuisse seruus pœnæ,ēt si iniusta fuisset appellatio,ita vr̄ velle Bal.in l.1.C.ne ex delic.defun.per tex.no.in l.furti ꝟ.de infa. Item fallit si sn̄ia fuit nulla,vel fuit sententia interlocutoria,s̄m Bal.ibidem, uide Bald.hic. cum quo tenet Pet.de Anc.in c.1.de pęni.& re.& no.per Bar.& Bal.in l.fi. C.si a non cōpe.iud.& dum dicit,ꝙ fallit si appelletur,uel decedat damnatus intra tēpus appellandi,vide late Bal.in l.2.si penden.appel.mors interue.& ibi sing.limitat ista uidelicet ꝙ si damnatus ad mortem sit damnatus extra ordinem ex forma statutorum,poterit testari.Adde,an damnatus ad mortem possit testari,& an de male ablatis Bal.cons 470. 2.vol.per Pau.de Cast. cons.166.qui hic dicit esse mēnti tenendum unum singulare dictum Bal.in l.3.C.qui testa.face.pos.ꝙ auth. bona damnatorum,loquitur in illis,qui condemnantur ad mortem de iure communi.Si autem ex forma statutorum duntaxat,ut fures,tunc bona ipsorum applicantur personis ibi enumeratis,& secundum ordinem uenientium ab intestato, qui dicuntur habere hæredes ab intestato,unum dicit Old.refert,& sequitur Ro. cons.163.& Io.And.etiam dicit in c.quanquam,de vsur.
e Meno.exbanniti.Gozad.cons.96.col.1.2.Curt.iun.cons.100.nu.1.2.
f Ego disputaui.Contrarium tenet Sal.in l.1.C.de hær. insti.

LEX IX.

Si quis post. Pendente processu capitali, non impeditur quis facere testamentum.h d.

LEX X.

1 *Testari an pōt,cui amputatæ sunt manus ob sententiam irrogantē infamiam.*

1 **Qui manus.** Qui non hēt manus, pt̄ testari. h.d. † Quęro quid si alicui amputatæ sunt manus per sententiam,quæritur hic an possit testari? Et vr̄ ꝙ sic,ut hic,qd̄ est uerū nisi sententia esset ex tali causa, quæ irrogaret infamiam: q̄ au-
a ferret testamenti factionē,ut dicam in l.is cui.ꝟ.eo.Spec.tangit a in tit.de instrum.edi.§.compendiosæ.ver.quid de exoculatis.

ADDITIO.

a Alex.Spe.tangit.Vide Bal.in l.1.C.de sacros.eccl.& ibi dixi.

LEX XI.

1 *Obsides possunt facere testamentum.*
2 *Ciuitas ut det obsides alteri, vsurpatum est.*

a Obsides. a Quæro de quib. obsidibus b intelligat hic. Dic ut
b in gl. † Quæro quid de obsidib. datis ab una ciui-
1 tate, alteri ciuitati? Dicit Dy. ꝙ non amittūt testamēti factionem. l.
2 si quis ingenuā. § fi. de capti. & j. eo. l. qui à latronib. † Quæro, an hoc possit fieri, ꝙ dētur obsides ab una ciuitate alteri? gl. in l. 2. C. de patr. qui fi. distra. dicit, ꝙ non, sed usurpatum est ꝯtrium, ut dicit Azo in summa huius t. t. circa q., vide c. ex rescripto. extra de iu- reiu. & c. exposita extra de arb. & c. lator, extra de reg.

ADDITIONES.

a Parif. Obsides. An episcopus possit dare obsidem vnū ex clericis sibi subiectis, & Abbas, monachū, vide Ro. sing. 516. inci. nunquid epis. Vide in materia obsidum latè Fel. in c. ex rescripto. de iureiu. Are. in §. fi. quib. non est permis. fac. test. Inst. Barb. Et idem dicas, ꝙ alij principes habētes iura principis, possūt dare obsides, qa habēt ius indicēdi bellū, facit qđ no. Bar. in l. infamem, ff. de pu. iu. An aūt possint dari ab inferiorib. gl. hic, & in l. 2. alle. Et dic, ꝙ tūc non sunt propriè obsides, qa solus princeps pōt immutare statū libertatis, l. 1. §. de qua. de post. & hoc vr̄ uoluisse Inn. in d. cap. ex rescripto, qui dicit, ꝙ obsides uocat Papa, eos qui iurant ꝙ non recedent quasi non sint ꝑpriè obsides. Si aūt dantur, ut non recedāt a loco, donec fit inter partes actū, tūc inter priuatos hoc fieri non pōt, si non interuenit iurm, qa est quædā spēs seruitutis, ut no. in l. stipulationes non diuiduntur, de verb. ob. l. cū tale, de cōd. & dē. l. iē qa est qdā carcer. & ad iura q̄ cōtrahūtur, dicas ꝙ narrāt factū, si interuenit iurm pōt bene detineri, p tex. in d. c. ex rescripto. Quid de monachis, & clericis, an possint dari obsides, dic ꝙ solus Papa pt cuncta per mundū &c. per principalem. ix. q. 3. sic procedit gl. in c. pridē 34. q. 7. An aūt eps possit retinere monachos in cubicularios, vide gl. no. 2. q. 7. ca. cum pastoralis, & vide Mod. in d. c. ex rescripto. Quis aūt teneatur facere sūptus circa expēsas, Io. And. in d. c. ex rescripto. clarè non decidit. D. Io. de Imo. ibi dicit, ꝙ si obses facit seruitia illi, cui est datus, ille tenetur facere sibi expēsas, alias secus, arg. in l. si necessarias. in prin. ff. de pig. act. & sic seruatur de facto in obsidibus.
Alex. Obsides. Vide gl. in l. diuus, de iu. fis. & quæ scripsi sol. ma. in l. alia, §. elegāter in illa q. Bar. an valeat pactum, ꝙ licitum sit creditori capere debitorem, &c.

LEX XII.

1 *Fictione legis Corneliæ testamentum factum ante captiuitatem confirmatur, licet testator seruus decedat.*

Lege. Testatore decedente apud hostes, testm̄ ante factū p le- gē Corneliā ꝯfirmaī h. d. Primo ponit dictū. Scdo ponit duas illationes. Secūda ibi, quare. No. fictionē legis Corn. qua
1 fingitur in captiuitate mortuū prædecessisse præambula captiuitatis hora, & sic nunq̄ in ptāte hostiū peruenisse. Facit l. in oībus. de capti. & l. lex Cor. de vul. & pu. inf. Et ex hoc seqt̄ ꝙ decedens seruus hēt hrēdē. Oppo. ad hoc de verb. sig. l. 3. in fi. C. cōm. de suc- cess. l. seruus. Sol ut ibi. hoc n. est pp fictionem legis Corn. Opp captus ab hostib. capite minuitur, ergo testm̄ irritaī, nec ꝯfirmatur absq; nouo iudicio. l. q ex liberis §. testā. de secū. tab. & Inst. quib. mod. test. infir. § nō tñ. Solue, ut g. Vel dic hoc ꝯtingere pp fictionem legis f̄m Dy. ꝙ ibi loquitur in casu ꝯrio, qñ filius redit ab hostibus post mortē pr̄is, & sic nō hēt locū hæc fictio, hic uero dr̄ decessit apud hostes. Vñ lex Cornelia fingit eū esse mortuū prima hora captiuitatis, & sic tpe quo filius erat suus. Op. j. de acq. hær. l. necessarijs, & Insti. de hær. qua. & dif. §. sui. Sol. fateor, ꝙ suus est, sed de iure prætorio hēt beneficium abstinendi, ut in contrarijs.

LEX XIII.

1 *Capti in bello indicto per præsides prouinciarum, vel legatos Papæ, an efficiātur serui.*
2 *Carceratus potest facere testamentum, & contrahere, etiam ad commoditatem detinentis, quando iustè detinetur.*
3 *Legatus existens apud hostes testatur secundum consuetudinem suæ ciuitatis non hostium.*

Qui à latronibus. Capti a latronib & legati apud extraneos, pñt facere testm. h. d. Op. s. eo. l. eius qui in prin. Sol. ib. in capto ab hostib. qui efficitur ser-
a uus, hic a latrunculis qui remanet liber. Et hoc pōt dubitari, a an
1 isti † qui capiuntur in bello indicto per præsides prouinciarum, uel p legatos Papæ efficiantur serui, & si qdē bellū indicaī p Papā, vel Principē, nō est dubium, ꝙ capti efficiantur serui. l. hostes de cap. Si uero per inferiores, tūc vr̄ dicere Inn. in c. olim extra de re-
b sti. spol. ꝙ nō efficiunt serui. Sed hoc vr̄ ꝯ ꝙdam ꝯstitutionē Henrici Imperatoris editam Pisis: in qua declarauit, ꝙ quicunque rebellauerit Principi, uel eius officialib. sit hostis Imperij quod declara, ut dixi plene in d. l. hostes. Opp. de l. q in carcerem, s. ꝙ met.
2 cau. Gl. dicit, not. † ꝙ in carcere pōt fieri testm, ut hic, non tñ ꝯtus cū quolibet, ut in ꝯrio. Dy. dicit. & bñ ꝙ idem est in ꝯtib. & testō, qa sicut nō pōt ꝯhere ad utilitatē eius, q detinet eū in carcere, ita nec testari. Pro hoc facit C. si qs alt. test. phi. l. j. & ij. sed ad vtilitatē aliorum, sicut pōt testari, ita & contrahere, ut ibi. Et prædicta uera in eo, qui in carcere detineī iniuste, sed si detinet iuste, tunc et ad ꝯmodū detinētis pōt ꝯhere, & testari. l. nō est uerisimile. in princ. quod met. cā Ita tenet sa. de Are. j. de verb. sig. l. q neq;. & D. Iac. Bu. in d. l. q in carcerē. Opp. dr̄ hic, ꝙ liberi maneāt, & sic innuit, ꝙ omnis liber possit testare. Sed ꝯ minus. ta est liber ergo, &c. Item damnati de crimine capitali si imperuiūt hodie sunt liberi, & tamen non possunt facere testm̄. ut s̄ eo. l. q in ptāte, & l. eius qui. §. j. Sol. glo. hoc intellige, ꝙ hic liberi remanēt, & retinēt dñiū bonorū plene, subaudi, & oīa quę sūt iuris ciuilis. Per hoc cessat contrarium de damnatis: quia tunc dñium rerū, nec ca. q̄ sunt iuris retinēt. vt dixi in d. l. eius, qui. § j. Op gl. de liberto, sed hæc oppositio nullius valoris est: quia verū est libertum posse facere testm̄. C. de bon. poss. ꝯtab. l. liber. & j. de bon. lib. per totū titu ū. Quæro, qui
3 sunt isti c xati. Dic vt in gl. † Quæro legatus qui est in legatione
c apud hostes qualiter testabiī. a vr̄ ꝙ f̄m cōsuetudinē loci, b vbi fit
d testm̄, l. si fundum, de euic. & C. quemad. testa. aper. l. ij. In ꝯrium: quia si illi sunt hostes populi Romani, & sic perdiderūt ea q̄ iuris ciuilis sunt, nec pñt facere testm̄ f̄m cōsuetudinē ipsorū, cum
e testī factio sit iuris ciuilis, vt j. e l. 3. & hoc puto verū. e Non obstat ꝯrium: quia illud verum qñ fieret in solo Romano, vel in loco qui est subditus populo Romano quia tūc debet facere f̄m eorū consuetudinem, quia consuetudines. vel statuta illius loci sunt approbata à iure Romano. Sed quando fit apud alios extraneos, vt apud hostes, tunc non debet fieri f̄m statuta illorum, sed secundum consuetudinem suę ciuitatis, quia debent seruari iura nostra, & solennitates nostræ per hanc legem, quod tene menti.

ADDITIONES.

a Parif. Potest dubitari. Vide Aret. in §. fi. Inst. quib. non est permis. vbi idem dicit, ꝙ Bar. hic dicit de consuetudine non seruatur, vide Bart. in l. hostes, hic alleg.
b Pom. Hoc videtur. Aret. §. fin. quib. non est permis. facere testam.
c Quæro, legatus. Vide Ias. in l. ius autem ciuile, col. vlt. ff. de iust. & iure.
d Alex. Testabitur. Adde Bal. in l. ius ciuile, de iust & iu. & vide quæ dixi in l. si non speciali, C. eo. & vide ibi aliam quæstionē similem, & ad Bart. in l. sed & si quis, j. quemad. testa. aper. & istud dictum sequitur simpliciter Aug. in d. l. de die, qui satisd. cog. & pollicetur se dicturum in l. si fundus, hic alleg.
e Pom. Puto verum. Vide Ias. in l. ius ciuile, in fi. ff. de iust. & iure.
Menoc. Petrasancta singulari 15. Nota quod.

1 *Accusatus de crimine famoso, pendente iudicio est infamis de facto, nec admittitur ad dignitates.*
2 *Testamentum accusati in crimine læsæ maiest. vel repetundarum, an valeat.*
3 *Ademptio bonorum, quando ob crimen tacitè sequitur, si per iudicem fiat, durat causa eorum post mortem.*
4 *Ademptio bonorum venit tacitè in consequentiam ad pœnam capitalem, ꝙ si iudex expressit, cum publicatione bonorum, talis expressio nil operatur.*
5 *Testamentum condemnati ad pœnam capitalem cum publicatione bonorum factum appellatione pendente, an valeat.*
6 *Bannitus appellatione pendente, an possit interim offendi, remissiuè.*

a Si quis. a Valet testm̄ decedētis appłone pēdente, h. d. Op. de l. eius qui. §. j. Sol. ibi non fuit appellatū. hic sic. Vnde appłō extinxit pronunciatū l. j. in fi. ad Turp. Op. j. ad munic. l. libertus, §. in quibus. Dicit gl. illud ideo, quia et infames de fa-
1 cto non admittunī ad dignitates, l. 2. C. de dig. lib. 12. no. † ꝙ accusatus de crīe famoso pēdente iudicio, dr̄ infamis de facto. facit j. de req. reis. l. fi. Et ista est rō, quare pēdente processu, nō admittaī ad dignitatē, l. reus, j. de mun. & hon. & C. de reis postu. l. j. lib. 10. Et pōt dari alia solo: quia ad nouos honores ibi aspiratur: iura autē antiquus habita retinēt, vt hic. Opp. j. de accus. l. ex iudiciorū. Gl.
b dicit, ꝙ hic dr̄ b fallit in duobus casib. s. si fuerit dānatus crīe læsæ maiest. vel repetundarū, vt ibi. & vide gl. q incip. nisi sit, &c. Est ne verum, ꝙ testm̄ non valeat? Certè nō, sed intellige ꝙ valeat ibi eo mortuo, sed secuta sñia postea, dr̄ ꝙ interim nō ualet, vt Instit. de hær. quæ ab intest. §. per ꝯrium. Probaī in l. donationes, in fi. j. de don. Op. j. ad l. Iul. pec. l. fi. Sol. Gl. dicit, sicut fallit in dictis duob. casibus, ita fallit in alijs septē, qui not. in d. l. ex iudiciorū. & in d. §. per ꝯrium. licèt quidā dñt, ꝙ fallit in dictis duob. casibus tm̄, tñ primū est verius, vt not. in dictis duab. gl. Vlterius opp j. de iniust. testa. l. si qs filio exhēdato, §. eius qui. Sol. fallit in his q mortē sibi ꝯsciuerūt, vt ibi, & l. 2. C q test. fac. poss. & l. j. de bo. eo q mor. sibi ꝯsci. Alij dñt, ꝙ nō est verū, qđ fallit, nisi in l. Iul. maic. & qui mortē sibi ꝯsciuit. Contrariū tenet gl. in d. §. per ꝯrium, & in l. donationes, in fi de don. Opp. C. si reus, vel accus. mor. fue. l. fin. & C. si pen. appel. mor. l. 3. Gl. hic d. intelligo, qñ bona fuerūt adēpta expresse. Et vide istā gl. & alleg l. 3. C. si pend. appell. mors interu. &
2 l. fi. si reus, vel accusator mor. for. Habes hic casum, ꝙ † in criminalib. in quib' sequitur bonorū adēptio tacitè in capitali crīe, ꝙ
3 si per iudicē fiat bonorū † ademptio, durat causa eorū post mortē, & sic aliquid operatur, vt hic. Et istud est ꝯ opin. Pet. Facit l. 4. §. si quis ꝯdemnatus. & ꝙ ibi not. j. de re iudi. Pro hac gl. ꝯ Pet. vr̄
4 casus j. si penden. appel. & c. l. j. Quid dicemus? Dico † ꝙ bonorum adēptio venit tacitè in ꝯñtiam ad pēnā capitalē. modo si quidem iudex expressit hoc modo, cū publicatione bonorū ꝯdemno, tūc nil operaī, ar. d. l. 3. & qđ ibi no. Aut expressit aliter. s. condemno te, & tua bona adimo. & tunc dicit verum ista glo. & ita loquitur
5 d. l. 3. j. si pend. appel. mors interue. † Vltimo glo. quæ est hic, quærit, quid interim si pend. appell. & c. bona sunt expressè ademptæ Gl. dicit, ꝙ interim est in pendenti. Sed miror ꝙ super ista gl. scribentes nil dicunt. Domini, mihi non placet, primo, quia interim nō est in pendenti. immo pro certo interim valet, vt §. per cōtrarium, s̄. alleg. & d. l. donationes, in fi. Plus dico, ꝙ secuta sententia condemnatoria, testm̄ non irritatur, sed bona auferuntur. Probo, si

ADDITIONES.

a Pom. Si quis. Quid si pendet tempus datum ad appellandum, vide Paul. de Cast. l. eius, §. 1. supra eo.
b Menoc. Hic dicit. Facit singulare Rom. 701. dicam &c.

bo.si bñ respicis, post sñiam durat qõ, verũ est: iõ cũ hæc sñia circa bona defuncti nil disponat ipsum fuisse intestabilẽ, nõ pĩudicat in hoc. Et hoc colĩr ex l.2.C.si pend.ap.vbi hĩdib. auferuntur bona. Non ob.§.p ɔ̃rium, qa ibi eius memoria dãnat qa fuit testatus, sed qñ post mortẽ non remanet qõ, quia ɔdẽnat sua memoria, tũc testamentũ valet. Et istud est vtile scire pp substõnes pupillares, & dationes tutorũ, & multa alia, q̃ trãseũt in fiscũ publicatis bonis. Ita in
6 telligo mãm. Quærit Dy. an ex bannitus appellans possit interim offendi, & dicit ipse, q̃ nõ, p hanc legẽ, & l.1.nil no.ap. pen. Sed q̃d si petiit se rebanniti per alia iura, q̃ per viam appellationis, an possit interim offendi? dic, vt dixi in l.3.§.si seruus, ĵ.de acq.poss.

LEX XIIII.

Qui in testamento domini. Ista lex ponit casum in terminis, & lex sequens ponit summarium eius.

LEX XV.

a De statu. a Quæro q̃d si aliquis dubitat, an sit de ciuitate, vel comitatu, an possit testari? Et dic, q̃ sic, quia hoc dẽt intelligi, de eo, qui dubitat, & in alio casu est intestabilis, de quo dubitat. l.hæres institutus.in fi.cum l.seq.ĵ.de acq.hęr. Quæro, quæ est differentia inter ignorantiam, errorem, & dubitationẽ?
b Dic, vt gl. b similis gl.est in rub.supra de iu.& fac.igno.

ADDITIONES.

a Paris. De statu. Limita per Bal.in l.si quis filio, §.is qui.per illum tex.ff. de iniusto rup.test.am.
b Dic, vt gl. Vide Bar.plene in l.admonendi, de iureiu.

LEX XVI

1 *Nomina verbalia possunt intelligi actiuè & passiuè & vtroque mõ proprie. Capitulans dẽt, clare capitulare, ne verba testis contra eum interpretentur.*
2 *Testis deponens, quod Titius violenter cognouit Bertam, non probat.*
3 *Quod quæritur ignoranti, quæritur furioso.*

Filiusfamilias. Qui nõ hẽt testi factionẽ actiuè, absque suo delicto põt hẽre testi factionẽ passiuè.
1 h.d.† No.q̃ noĩa verbalia pñt intelligi actiuè, & passiuè, & vtroque modo proprie. Ad idem q̃d no. in l.2.de duo.re. Et sic sis cautus in formandis libellis, & articulis, vt clare exprimas, ne si fortè sñia esset ambigua, dictum testis super ea interpretetur contra te, vt extra de proba.c.in præsentia. Et facit ad q. de teste deponente, q̃d Ber-
2 tam cognouit violenter. Certe istud est dubium: an mulier violentiam intulerit, an vir, cum istud verbum violenter, vtrunq; significet, & ideo non probat, cum debeat de necessitate concludere. vt ĩ
3 d.c.in præsentia. †No.q̃ illud, quod quæritur ignoranti, quæritur furioso. l.cum patet.§.surdo.ĵ.de leg.2.Op.de l.si q̃s ita. de condi.in sti. Sol.fateor, q̃ tunc demum quęrit irreuocabiliter, cum agnouit, sed ignoranti quæritur.licet reuocabiliter, q̃a põt repudiare.

LEX XVII.

In aduersa. Alienatus mente pp infirmitatem non potest facere testamentum.h.d. Secus si esset infirm⁹ corpore, licet sanus mente, vt s̃.eo.l.2.quod dic, vt ibi.

LEX XVIII.

1 *Testamentum factum per hæreticum, vel per eum, qui inciderit in crimen læsæ maiestatis ante delictum, irritatur.*
2 *Prodigo manifesto non est interdicta administratio bonorũ a lege. vide nu.3.*

a Is cui. a Ista est bona lex. Interdictio facta bonis a iudice impedit testm̃ fieri, & testõ testificari, sed iam factum non rũpit.h.d. Quæro exemplum de eo, cui bonis interdicitur a lege. Qui
1 dam ponunt in hæreticis.† C.de hær.& manichæis, vel in his, q̃ inciderũt in legẽ Iul.maiest. C.ad leg.Iul.maie.in l.fi.q̃d gl.reprobat q̃a illorũ testm̃ ẽt ante factum irritatur, vt l.eius q.§.fi.s̃.e. sed hic dr̃ q̃ testm̃ ante factum non irritatur, ergo nõ loquitur de istis. Vnde gl. ponit in eo, cui est interdictum bonis a iudice legis authoritate. Ista est vera, sed huic aliquãr obuiat, quia hic dr̃.q̃. non potest esse testis, sed non est ɔ̃.q̃a est expressum Instit.e.§.testes. Quæro, vtrũ
2 si est prodigus manifestus, videatur interdictum sibi bonis a lege? Quidam dñt, sic: sed si est dubium, tũc per iudicem, ita sentit hic gl. quam no. Contrariũ no. in l.is cui bonis.ĵ.de ver.ob. & ista sunt vera, vt in l.si quis cũ sciret.ĵ.p emp.& est tex.ĵ.de admi.tut.l.tres tutores.in fi. Quæro an id quod in prodigo sit idem in furioso? Respõ. q̃ sic. & q̃tũ ad hoc nulla est dr̃ia inter eos. Gl.tñ hæc corrupta est vitio scriptoris. Vide eam, & in fi.dic corrupta est. cũ idẽ sit i vtroque, vt s̃.e.l.filius f. Nec in hoc est dr̃ia inter furiosum, & p̃digũ, vt Inst.e.§.testes, & Inst.q̃b.nõ est p̃miss.facere test.§.idem prodigus.

ADDITIO.

a Is cui. Limita, nisi testetur inter liberos, vt consuluit Bal.cons.435.lib.1. de quo vide Ro.decis.757.in antiquis, de testa.
Pom. Istam legem reputat mirabilem Pau.in l.is cui.ff.de uer.ob.& qualiter fiat istud interdictum vide Alc.cons.182.inci.super eo, de quo quæritur in 6.uol. Et an eo casu possit testari ad pias causas, adde Barb.cons.67.incip. Clementis, in 1. parte. Limita tamen vt per Ro.sing.inc.iudex Bono.in vlt.char.
Paris. An prodigus possit testari ad pias causas, vide ad Barto.in l.is cui bonis, ff. de ver.ob. Ang.cons.323.incip.dominus Bianchi.

1 *An infamis possit testari.*

§. Si quis ob carmen. Quæro, an talis possit capere ex testamento? Dic, vt ĩ gl.
1 † Quæro an infamis ex alio crimine possit facere testm̃? Vr̃ q̃ nõ, q̃a infamib.sunt ĩterdicti actus lĩimi. l.2.C.de di.li.12.& extra de test. c.licet ex quadã.& in c.infamib.extra de reg.iu.li.6. a p hoc ista lex. & auth credẽtes.C.de hær. Cõtrariũ dico q̃ rĩr p̃t infamis facere testm̃.l.j.C.de sec.nup.& l.eius, q̃ §.fi.s̃ e. q̃a rĩr infames pñt facere testm̃.l eius q ĩ fi.s̃ e.in eo, dũ dĩ de relegato, q̃ est infamis l.cognitionẽ §.minuit.ĵ.de variis, & extraor.cog. p̃bat. C.de secũ.nup.l.j.fallit in casu h⁹ legis & auth.credẽtes. Ad illud q̃ sunt priuati actib lĩimis, rñdeo, q̃ non est verum de oĩb quia non priuantur illis, qui respiciunt utilitatem priuatam, ut Inst.de excep.in fi.

ADDITIO.

a Alex. Si quis ob carmen. Vtrum infamis possit testari, adde Bal.in l.fi.in fi. qui idẽ tenet. C.si a non comp.iud.& Bal in l.j.C.de sec.nup.hic alleg. per Io.And.in reg. infamibus, de reg.iu.in 6.in mercuriali.

LEX XIX.

1 *Vsurarij testamentum præstita cautione, nõ confirmetur.*
2 *Filiusfamilias potest eligere sepulturam.*

a Si filiusfamilias. a testm̃ q̃ ab initio nõ ualet ex defectu testantis, impedimento cessante ñ ɔfirmatur.h d.hoc intelligo, ut dixi in l.j.§.j. de le.3. & facit ad q.
1 de † vsurario q̃ fecit testm̃, & postea p̃stitit cautionẽ, ut testm̃ ñ cõfirmet, de quo plene dicã in l.filio p̃terito.ĵ.de ĩiu.te. Sic in l.j.ĵ. de le.3. Et vr̃ iste tex.ɔ̃ gl.Io.An, in c.q̃q̃.e.X.de vsu.in vj sed ipse limitauit illã suã gl.sed de hoc nolo dicere hic, dicã in d.l. filio p̃terito,
2 & ĩ l.vniuersa C.de p̃ceib Imp.off. Et istud † q̃d dr̃ q̃ filius ñ p̃t face
b re testm̃, fallit in castrẽsi vt vidistis s̃ eod.l.qui in p̃ıãte. Fallit in sepultura quam sibi potest eligere.c.pen.extra, de sepult.lib.6. Et de ista materia, uide. Dy.in c.non firmatur extra de reg.iu.lib.6.

ADDITIONES.

a Alex. Si filiusfamilias. Limita hanc legem non hic locum, ubi instituissem filium spurium, qui postea anteq̃ moriar, legitimetur. Nã tunc ualebit institutio, sic est magis cõis opi. quam refero in l.Gallus.§.instituens, & in §.ille casus, post Imo.de libe.& posth.ubi etiam dicit circa hanc q.de usurario, & uide quæ dixi post Bal in l.1.C.de sacros.eccl.& quæ dixi post Bar in d.l. Gallus, §.instituens.
b Pom. Dicitur. Adde quid in filia quæ habet dotem. Ale.in cons.17. in 2.volum.

LEX XX.

1 *Legatarius quomodo possit esse testis in testamento.*
2 *Tutor, quando possit esse testis pro pupillo.*
3 *Tutor habetur loco domini, & iurat de calumnia.*
4 *Si tutor cõstituit actorẽ, an tũc poterit esse testis in cã pro actore. vide ibi alia.*
5 *Quid in Abbate constituente procuratorem, cum capitulo.*

a Qui testamento. a Hr̃s in p̃tãte testõris ɔstitutus non p̃t esse testis in testõ, secus in legatario. Itẽ pr̃ & fr̃ militis in testõ illius pñt adhiberi, vt testes.h.d. vs-
1 que ad §.q̃cunq;. † Op q̃ legatarius non possit esse testis, q̃a in re sua, & e. vt C.de testi.l.oĩb. Dr̃ gl.hic aduerte q̃ adhibetur testis pro solennitate, magis q̃ pro ueritate. Hęc rõ ñ ɔcludit, q̃a eadem esset in hęrede. unde soluit gl. Inst e.§.legatarijs, & dicit, q̃ põt esse testis ad commodũ hr̃dis, nõ ad cõmodũ suum. Sed tũc hæc lex frustra
b nobis seruiet, q̃a de eo nullum est dubiũ. Vñ gl. b in d.l.oĩb. & s̃.de testi.l nullus. & ĵ de reb.dub.l.si q̃s ita dicit q̃ legatarius nõ adhibet ut testis, an sit sibi legatum, q̃a tunc in cã principali adhiberet, sed an talis sic fecerit testm̃, vnde vr̃ de toto testõ interrogat, non
a principãr testificat pro se. † Op.q̃ tutor non p̃t esse testis pro pupillo, l.fi s̃.de testi. Glo. dicit, fateor, q̃ non erit testis pro pupillo, sed in cã alterius. Sed aduertẽdũ, q̃a hoc q̃ tutor nõ possit esse testis p pupillo vr̃ verum, cum tutor hẽatur loco dñi, sm̃ Dyn.l.qui fundũ § tutor.ĵ.pro empt.& ĵ.q̃d ui, aut clã.l.is q̃.item, q̃a iurat de calũnia l.2.§ q̃ obseruari. C.de iura.cal. dubitat tñ q̃d fiet, si in testõ pupillus est institutus. dñt quidam hoc intelligendum in pupillo exhæredato. Sed Iac.de Are dicit, q̃ possit esse testis pro pupillo, si ipse cãm non agit. Secus si ipse agitat cãm, quia tunc non põt, per dictas rõnes, & illa est mens istius tex. Idẽ tenet Spe. in sũi in tit.de
3 teste.§.j.ver.sed nunquid tutor. † Quæro, quid si tutor ɔstituit actorem suo periculo, sm̃ formã l.decreto.s̃.de admi.tut.& C.de p̃cu.
4 l.neq;. an tũc tutor † poterit esse testis in cã? Inn. ponit hãc q.in sũi in c.fi.ext.d test.& erat olim cẽuangẽs, hodie est in c.p̃ñ. ũ. ext.de
c testi.lib.6.& ponit in Abbate, q̃ fecit p̃curatorem, & dicit, q̃ Abbas nõ põt esse testis, secus si Abbas cũ cap̃lo fecit, uel capl̃m cum ɔsensu Abbatis, ut d.c.p̃mium. & in c.j.extra de testi. li.6.idẽ dico
5 in tutore, ut si dedit ipse actorẽ, q̃ non † p̃t esse testis, secus si iudex
d eo uolente, vel si cõtutor: tunc.n.posset esse testis, ar.huius literæ.

ADDITIONES.

a Pom. Qui testamento. Vide quid dicat Ale.cons.5.inc.in cã inquisitionis, vec.non obstat, si diceres, in j.uol. & idem in substituto, ut possit esse testis in testamento, ut per Ang.cons.224. Item fallit, quando in testamento ex forma statuti requiritur maior numerus, ut per Ioan.Fab.§.legatarius.Inst.de test.
b Alex. Vide gl. Vide Bal.in d.l.si ita.& ibi dixi, qui aliam rationem assignat, & Bald in d.l.fi.de fideicommiss.
c Pom. Abbate. Vide Fel.in c.super, de test.
d Secus. Vide Rom.cons.420.

§. Per cõtrariũ. Dr̃ hic q̃ pr̃ p̃t esse testis. Op. Inst.e vers. sed si filius. Gl.soluit hic.añ missionẽ, nõ post, & rõnem assignat. Op.C.de testi.l.v. Glo soluit, q̃ hoc est sp̃ale fauore militãtis, sed ĩ legẽ ɔ̃ria dr̃, q̃ ñ est testis filij, sed hr̃dis filij q̃ nõ vr̃ bñ dictũ, q̃a sm̃ hoc posset esse testis post missionem, q̃d est ɔ̃ §.sed si.filius.Inst.e.tene gl.l.j.Sol. ut hic declarat. ĵ.§.pxi.

ADDITIO.

a Alex. Per contrarium. Vide Spe.in tit.de testi.§.j.ver.pater autem, vel filius. Menoch. Emanuel Zoares.lit.j.obseruat, cap.18.

Filiusfa-

1 *Filiusfamilias quando possit esse testis pro patre, siue quæratur patri, siue non.*
2 *Filius emancipatus non potest testificari pro patre, potest tamen scribere, testamentum pro patre, & pro eo instrumentum conficere.*
3 *Pater, an possit esse testis pro filio, etiam agente procuratorio nomine.*
Quid pro filio emancipato.
4 *Mater non potest esse testis pro filio.*
5 *Socer pro genero, & econuerso an testificetur, remissiue.*
6 *Frater potest esse testis, licèt de fide diminuatur.*
7 *Coniunctus pro coniuncto in criminalibus, quòd non admittatur in testem.*
8 *Coniunctus inter æqualiter coniunctos testificatur.*
9 *Vir pro vxore, quando testificetur, & econuerso, remissiuè.*

§. Quæcunque. Hic §. difficilis est. & legit̃ in gl. duob. mod. principit̃r Primo, ut non referat̃ ad proximè dicta ver. ꝑ ꝯtriũ, sed ad p̃cedẽtiã, ubi filius prohibetur esse testis pr̃i. Scd̃o legit̃, ꝙ refertur ad ꝓxima Scd̃o ibi in glo. sed q dam dñt referri ad proxima, &c. Sicut filius nõ p̃t esse testis in te-
a stõ pr̃is, ita nec in aliquo alio negotio, ꝑ qd̃ pr̃i aliqd acq̃rat̃. h. d. Secundũ primam lecturã qdã hñt hic in lr̃a, ꝓhibẽdis: qdã uero, perhibendis. Prout hẽtis in lr̃a ꝓhibẽdis, p̃t opponi, qa hoc in loco tractatur de testimonijs perhibendis. Sol. intellige ꝓhibendis, vel nõ, & sic in aliquo casu permittitur. s. cum pr̃i nil q̃ritur, aliquo casu ꝓhibendis s. cũ pr̃i aliqd q̃ritur, & sic q̃libet lr̃a est bona Op. Insti. eo. §. sed si filius. Sol. ibi loq̃r in pr̃e, q nõ p̃t esse testis ꝓ filio nõ distincto, an q̃ratur pr̃i, vel nõ. hic in filio, q p̃t esse testis in cã patris. s̃m p̃dictam distĩonem, & sic plus repelleret pr̃ pro filio, q̃ filius ꝓ patre. Rõ est, qa plus diligit, ita dicit gl. & bene. Sed ad aliud oppo. quia s̃. ꝓxime dictum est de patre testificante ꝓ filio, ergo eo casu loqtur iste §. Rñ ad præcedentia refertur, non ad proxima. Sed qa vr̃ congruũ, ideo alij legunt scd̃o mõ s. ꝙ ad ꝓxima referatur. Venio ad istam s̃m lect. & subdiuiditur in tres partes. Scd̃a ibi, ĩ gl. vel s̃m Io. Tertia ibi, sed hoc quod dicit. Assumo primã partẽ s̃m q̃ refert̃ ad ꝓximum casum nõ exp̃ssum in tex. sed subauditum. Nã s̃. dictum est, ꝙ pr̃ p̃t esse testis ꝓ filio militãte, ergo a ꝯtrio sensu, ꝓ alio esse nõ p̃t. Et ad hoc refertur iste ver. s. ꝙ dictũ est de ꝓhibẽdo testimonio patris ꝓ filio non militante, intellr̃ oĩb. s̃ causis, in qb patri aliqd q̃ritur, ut ꝓhibeatur patris testimoniũ. Op. s̃. proximè dictũ est de testimonio pr̃is circa filiũ pmittẽdo, nõ ꝓhibendo. Sol. hic refertur ad casum subauditũ non exp̃ssum. Scd̃o opp. de eo, qd̃ dr̃ hic, testimonijs eorũ. Sol. idest, pro eis. Tertio oppo. ꝙ pr̃ indistinctè nõ p̃t esse testis, siue q̃ratur, siue nõ, ut Inst. eo. §. sed si filius. Sol. ꝙ hic dr̃. ꝑ quod acquirat̃ subaudi maximè. s̃m Azo. sed Ioanni uisum fuit incongruũ, ꝙ hic illud maximè subaudiat̃: iõ retenta ista scd̃a lect. legit scd̃o mõ. s. ꝙ hic intelligat̃, ꝑ qd̃ acq̃ratur filio, & est talis casus, ꝙ dictũ est. s̃. de prohibendo patrem testificari ꝓ filio, non militãte, intelligas in oĩb. causis, in qb. filio aliqd acquireretur. Et quia gl Io. est obscure posita, iõ uide eam. Vel s̃m Io. subaudi, ipsi filio, nam siue negotium gerat̃, ꝑ qd̃ acq̃ratur ipsi filio, pr̃ non erit testis, ut ibi. ergo &c. Dic, ꝙ in isto §. q̃cunq; . s̃m ꝙ modo posui casum. & id qd̃ seq̃tur, non est de casu huius. §. dicit gl. siue ꝑ ꝙ q̃ratur pr̃i, filius testificabit̃, &c. Dic hoc vr̃ ꝯ id qd̃ dictum est ꝑ gl. circa primã lect. sed qualr̃ dẽat ĩtelligi, declarabo j̃. Seq̃tur in gl & sic pr̃ nunq̃ admittit̃ ad testimoniũ filii, & ita non subauditur, maxime. Tu dic, non vr̃, ꝙ ista rr̃a colligatur ex tex. s̃m dictam põnem, immo magis innuitur ꝯtriũ. Nam si prohibetur testificari pr̃, qñ filio acq̃ratur, ergo vr̃ ꝑmissũ, qñ nõ acquirat̃, & in aliquo casu põt esse testis. Nisi dicas sustinẽdo hãc lect. ꝙ qñ filio nil q̃ritur, non dr̃ testificari filio, & ideo remanet uera rr̃a, ꝙ nunq̃ filio testificatur, ꝙ qualr̃ intelligatur, inferius declarabo. Sed quia istæ lect. non referuntur ad casum exp̃ssum, sed subauditũ, ideo alij legunt tertio modo. s. ꝙ referat̃ ad casum expressum, hoc mõ. Dictũ est s̃. ꝙ pr̃ p̃t testificari in testõ filii militantis nunc dr̃, ꝙ oĩa q̃ dicta sunt s̃. hẽbunt locũ in oĩb. casib. in qb. filio militanti aliqd q̃ritur, vt pr̃ possit ꝓ eo ferre testimonium. h. d. Ista lec. ꝓcederet, si hr̃etis in tex. perhibendis. hoc est ꝑmittendis. tractat. n. de ꝑmittendo testimonio. Sed qa gl. habuit in tex. prohibendis non placuit sibi ista lect. licet sustinendo possit dici prohibendis. i. qbusdam casib. & quibusdã nõ. tñ, qa prima lect. s̃m quã non refertur ad ꝓxima est clarior, ideo gl. tenet illã. Præterea per alias rõnes ultima lect. nõ vr̃ bona. Nã iõ quare pr̃ p̃t esse testis filio militanti est: quia in testõ militis non requirit̃ testis, ut s̃. ꝓxime uidistis no. sed in ꝯctib. secus, & ideo ista lect. ultima non ꝓce-
1 dit † Pro declarãda b igitur mã huius §. q̃ro, an filius possit esse te-
b stis pr̃i. Rñdet gl in testõ non p̃t est testis pr̃i indistincte. In alijs distingue, Aut q̃ritur aliqd pr̃i, uel ipsi filio, & tunc non põt esse testis, Aut neutri q̃ritur aliquid, & tunc p̃t esse testis. in prin. gl. Quæro, quid vult dicere gl. in alijs negotijs, ex quib. nec patri nec filio q̃ritur? Si intelligas de ꝯctib. celebratis ꝑ patrẽ, nõ vr̃ bñ dictũ, quia ẽt ꝑ testm̃ patris nil q̃ritur pr̃i. Itẽ ur̃ ꝯ l. parentes. C. de testib. ubi indistincte non põt esse testis pr̃i. l. lege Iulia. s̃. de testi. Quid vult ergo dicere in alijs negotiis? Iac. de Are. ut arbitror, intelligit sic. In aliis negotijs non pertinentib. ad patrẽ, ut quia agit pr̃ procuratorio noĩe alterius, & tunc distinguitur. aut pr̃i aliquid q̃ritur, & filius nõ põt esse testis, sed si nihil q̃ritur, p̃t, ut hic. Sed si negotiũ est patris. & ad patrẽ ꝑtinens, filius indistincte non p̃t esse testis, siue per illud aliquid pr̃i q̃rat̃, siue non. l. parẽtes, & l. lege Iulia. s̃. al-
2 leg. † Quæro, an hoc sit verũ tam in filio in p̃tãte posito, q̃ in filio emancipato? Et vr̃, ꝙ non procedit in filio emancipato. l. impuberẽ, §. 1. de fal. & l. de eo & hic non loquitur, nisi de his filiis, q sunt ĩ p̃tãte. Itẽ facit; quod no. Dy. in l. qd̃ dicimus, s̃. de auth. tut. vbi dicit, ꝙ filius emancipatus potest scribere testm̃ patris. Contrarium credo verũ, & ita no. gl. in l parentes. C. de testi. Præterea probatur, qa emancipatus dẽt reuerentiam patri. l. liberto. j̃. de obseq. a. lib. Ad ꝯrium rñde, qa ibi loquit̃ in notario scribente, & aliud est scribere, & aliud est testificari, vt j̃. eo. l. dñs. Rõ notarius, qñ scribit, adhibetur, vt ꝑsona publica ad scribendũ de voluntate vtriusq; patris, iõ cessat suspicio. Nã ẽt si vtraq. pars vellet, ꝙ filius testificaret̃, valeret testimonium eius. l. si qs testib. C. de test. Itẽ ꝑꝑ authoritatẽ publicã, quã hẽt ab eo, q cessit ei notariatus offm̃, vr̃ eius ꝑsona approbata in hoc. l. 1. s̃. de of. p̃se. p̃t. testis verò testificabitur, ut priuatus.
Sed q̃ro, † an pr̃ potest esse testis ꝓ filio? Gl. dicit, ꝙ nullo mõ, & vi-
3 de gl. circa prin. ibi, itẽ s̃m hoc, &c. ad idẽ lect. Io. ibi posita. Ex hoc sequit̃, ꝙ si filius est procurator alicuius, ꝙ pr̃ in illa cã non põt esse testis. Cũ. n. in filio hẽatur illa distĩo, sit pr̃ procurator, vel non, vt dictũ est, & hic dr̃, ꝙ pr̃ indistincte non erit testis, satis concluditur, ꝙ non põt esse testis in cã, in qua filius est procurator, & hoc innuit lectu. Io, non subaudiendo, maxime, ad tex. Quid dicemus? Quidam dñt, ꝙ pr̃ non põt esse testis si de facto filii q̃ratur, qa tunc non põt, ar. l. quæsitum. de in ius voc. & l. licet. §. 1. de obseq. Sed qñ de facto filii non q̃ritur, licet filius esset procurator in cã, pr̃ põt esse testis, ar. j̃. e. l. ad testiũ. in prin. & s̃. de test. l. pr̃. Sic est dr̃a inter patrem & filium, quia filius põt esse testis in cã q̃ pr̃ agit ꝓcuratorio noĩe alterius, siue q̃rat̃ de facto pr̃is, siue nõ: si tñ pr̃i nihil q̃rat̃, pr̃ nõ põt ẽẽ testis ꝓ filio. ẽt, in cã quã agit ꝓcuratorio noĩe, si tñ de facto filii q̃rat̃, & sic dẽt intelligi lect. Io. Secundo q̃ro, an pr̃ p̃t esse testis ꝓ filio emancipato. Vr̃ ꝙ sic, vt in l. impuberẽ. §. 1. j̃. de fal. Contrariũ credo ꝑ l. parentes. C. de testib. Pro hoc s̃. proximo §. *vbi nisi filius* militet in castrensi, pater non põt esse testis. Item qa post emancipationem durat nihilominus affectio paterna. Item maior est rõ in patre, quam in persona domestica, quę repellitur, l. 2. Cod. de testi. Ad contrarium respondeo, quod loquit̃ in scribente, vt dixi s̃. Quæ-
4 ro † quid in matre. c Glo. hic dicit, ꝙ non potest esse testis pro filio,
c & istud est verum, ut d. l. parentes. nisi in causa ætatis. l. pe. s̃, de proba. & l. etiam e. ti. quod dic, vt ibi. nisi in testamento militis, ut supra
5 proxi. §. † Quæro, an socer d possit esse testis genero & econuerso?
d Dic ut no. gl. in l. testis idoneus. s̃ de test. † Quæro, quid in fratre, an
6 possit esse testis pro fratre. e Gl. in d. l. parentes. dicit, ꝙ sic, nisi sint
e in eiusdem potestate. In ꝯrium vr̃ glo. in l. lege Iulia. s̃. de testi. Rñ-
f deo, in d. l. lege Iulia, quædam personæ prohibentur, quæ rõne reuerentiæ non possunt esse testes, immo nec possint esse testes, vt libertus pro patro. & filius emãcipatus pro patre, & similes. Sunt quędã personæ quæ non coguntur esse testes ꝯ alium rõne fauoris eius, ꝯ quem producuntur, ut quia fratres non testificentur cõtra fratres, & similes, & tunc non dicit verum illa gl. in d. l. lege Iulia. sed est verior gl. in d. l. parentes, quia volens admittitur, nolens non cogitur, vt d. l. Iul. & est ratio, ne quod fauore introductum est, retorqueatur in odium, vt C. de leg. l. quod fauore. ita dicebat Iac. Bu. fateor tamen, quod propter fraternitatem non facit omnino tantam fidẽ quantam faceret extraneus, sicut dr̃ de matre in d. l. ẽt inf. de prob.

Sed

ADDITIONES.

a Alex. In aliquo. An filius possit esse testis patri. vel pater filio, Bal. in l. cum acutissimi. de fideic. dicit, ꝙ filii incestuosi non possunt esse testes in testõ patris. alleg. ad hoc Spe. in tit. de instr. edi. §. compendiosæ ver. generaliter.

b Pro declaranda. Cerset. in sing. in uerbo, testis. Et Alex. cons. 43. in vlt. col. in 1. uolu. & cons 5. in 2. vol. Barb. consi. 45 uol. 1. Ro. cons. 186.

c Alex. Quæro quid in matre. Adde, ꝙ ubi est quæstio status admittitur. l. 3. §. Iur. & ibi Bar. ff. ad Carb. adde, ꝙ in causa matrimoniali admittuntur ad testimonium parentes, vt in c. super eo. de test. & in c. uidetur. qui ma. acc. pos. in c. cum in iu. de spon. & in c. 1. ut lite non contest.
Muno. Adde Alciat. in tract. præsump. reg. 1. præsump. 23. cum addit.

d Pom. Quæro, an socer. Vide Alex. cons. 18. 4. vol.

e Paris. Quæro quid in fratre. Vide omnino Feli. in c. literis. de præsum. ubi ẽt dicit, ꝙ in criminalibus ad defendendum potest frater pro fratre testificari, & ꝙ ad defendendum admitatur domesticus pro domestico, vide Fel. in c. insuper. de testibus vide Ale. cons. 102. ad fi. ver. videamus. uol 5. But. in c. si. de iureiur. Are. consil. 71. ad fi. alia vide ad Bar. in l. admonendi, ff. de iure iu.

f Alex. Pro fratre. An frater possit esse testis in causa fratris, dicit Bal. in l. qm̃ liberi, C. de test. ꝙ si fratres simul habitãt, nunq̃ frater admittitur, ut testis in cã fratris. Et oĩa iura dicentia cõiunctũ nõ admitti in testẽ, lita, & intellige, vt ꝑ Bar. in l. non solum, §. de vno. de ritu nup. & hic. sed Bal. in d. l. f. de epi. & cle dixit, ꝙ salrem ratione familiaritatis frater non admittitur in cã fratris, si simul habitant, contrariũ tenet in l. fi. de prob. Sed ꝙ frater admittatur, tenet Inn. in c. insinuante. de off. deleg. latius per Bal. in l. parentes. in prin. & ibi gl. C. de test. & ibi Bal. q̃ omni transuersali. Et quid in fratre naturali. per Imo. in l. ex facto, §. si quis rogatus, ad Treb. & uide Guil. de Cu. in l. cui eorum. §. affinitates. de postu. ubi quid in uxore fratris, & vide omnino Imo. in c. cum oporteat. de acc. Et adde Bal. in l. admonẽdi, circa mediũ. de iureiu. Adde qd̃ dicit Bal. cõs. 285. 4. vol. vbi allegat Bar. hic, & Inn. in c. innouante. de of. dele. tenet, ꝙ frater in cã fratris potest esse testis & licet nõ faciat tantam fidẽ, q̃tam extraneus, ut dicit Bar. hic, ꝙ illud debet intelligi, qñ est solus, sed qñ habet contestem, quod tunc suppletur eius dictum.
Pom. Vide Laufr. in repe. c. quoniam contra de proba. Alex. cons. 93. 3. uol. Barb. in consi. 45. 1. uol. ubi dicit, ꝙ in arduis testimonium fratris nil ualet, & latius ꝑ Alex. cons. 64. 1. uol. ubi multa ponit in materia.

a Sed quæro, a qd in causis criminalib. b Rñ. † tunc indistincte non
b admittitur coniunctus pro coniuncto intra illos gradus, qui ponun-
7 tur in d.l. lege Iulia. & hoc voluit tangere gl. in l. parẽtes. C. de te-
sti. pbatur in fin. in l. lege Cornelia. ff. de iniuriis. facit ff. de iurisd.
om. iu. l. qui iurisdiõni. Rõ, quia per iniuriam factam coniuncto,
vr mihi fieri aliqua iniuria. Vnde tanquam in propria causa sum
8 suspectus l. lex. Corn. & ut ibi no. † Quæro, vtrum coniunctus in-
ter æqualiter coniunctos admittatur etiam in criminali, vt vnus
frater inter duos fratres. Rñ. quod sic quia pp parem consangui-
nitatem cessat suspicio. l. non solũ § j. ff. de ritu nup. & l. extraneo
§ j. ff. de quæstio. & hoc probatur C. de qõ. l. hoc quod placet. in fi.
c vbi seruus interrogatur inter duos dominos. Quæro, c † quid de
9 viro & vxore? Dic, vt Inst. eo. §. testes. Et vide circa pdicta in Spe. d
d de teste. §. j. ver. pater. & ver. seq. & gl. & Cy C. de testi. l. parentes.
vbi tamen de hoc longe plenius dixi.

ADDITIONES.

a Alex. Sed quæro. Adde Barto. in d. l. lege Iul. & ideo dicit Bal. in ver. sed dubitatur ibi, item in qualitate demonstratiua in l. fi. C. de prob. q in cã criminali frater nõ admittitur pro fratre, sed in criminalib. requiritur, q testis sit omni exceptione maior. Adde ibi, filio, sed emancipato, q Pau. de Cast. tenet, q filius emancipatus possit esse testis in testamento patris. text. est, ponderandus, qui dicit in potestate. Non obstat glos. in l. parentes, quia dicit Pau. illud intelligi quando filius vellet testificari pro patre in actibus inter viuos, quo casu repellitur pp affectionem, quam præsumitur habere, & non minorem, quam filius in potestate, sed hic non testificatur pro patre, sed pro hærede patris, licet in facto patris. Et h. d. etiã esse de mente Bal. hic.

b Pom. In causis criminalib. Vide Are. consi. 61. in 1 col. Ale. consi. 14. in 5. vol. Vide Imo. vbi limitat hoc dictum Spe in c. cum Ro. canonicus. de off. deleg.

c Menoch. Quæro. Marsi. consi. 20. nu. 11.

d Alex. In Spe. Adde qd no. Bal. Ang. & Imo. in l. si cum dotem. §. maritus. sol. ma. & q dixi post Bar. in l. etiam. C. de test. post gl. ibi. Quid autem in concubina, an ipsa etiam tanquam domestica persona repellatur. Doct. uidentur velle, q sic, in l. sed & si quis rei capitalis. §. illud. si quis cautio. per Bal. in l. 2. C. de testib. & ibi quid de sponsa, & concubina.

1 *Mulier non potest esse testis in testamento.*
2 *Argumentum de iudiciis ad vltimas voluntates valet.*
3 *Hæreticus quibus casibus possit esse testis.*
4 *Mulier in codicillis potest esse testis.*

§. Eum qui. Qui non pt esse testis in iudicio non potest es
1 se testis in testõ. h. d. † mulier non põt esse te
2 stis in testõ, in aliis pt, nisi sit infamis. h. d. Dy. † No. a ar. de iudiciis
a ad vltimas voluntates Opp. de l. qũi. C. de hrt dicit gl. fallit ibi. alij
3 dñt, † q ibi non prohibetur testimoniũ ferre in iudicio de his q fa
cta sunt extra iudiciũ, sed de his quæ facta sunt in iudicio sic. alij
dicunt, q illa lex est hodie correcta, cum non possit hæreticus testa-
4 ri. l. j. in fi. C. de summa Trin. † Quæro, an mulier b possit esse testis
b in codicillis? Gl. dicit, c q sic, cum non reperiatur prohibitum. l. fi.
c in fi. de codicillis, & quod hic dr de testõ, debet intelligi stricte, de
eo, cui congruat diffinitio testamenti posita in l. j. ff. eo.

ADDITIONES.

a Menoc. Nota. Dec. l. 2. nu. 25. 26. de reg. iur.

b Pom. An mulier. Adde, q tñ mulier potest esse testis in testõ ad pias causas, ſm Ang. consi. 23. Ale. consi. 103. in 5. vol. adde ẽt, q de iure canonico fœminæ pñt esse testes, ſm Alex. consi. 157. in 2. vol. quia testimonium maris, & fœminæ in iure diuino est æquale, ſm Ang. consi. 233. ine. punctus est, quædam dña Margarita. in casib. tamen quib. fœminæ admittuntur, creditur magis masculis q fœminis secundum Pan. in c. forus. in 1. notab. de ver. sig. Bal. in l. fi. C. de fide instr. q limita, vt non procedat qñ uir deponit pro actore, mulier vero p reo. gl. c. clerici. 81. dis. Item not. q fœminæ non pñt esse testes in cã feudali secundum Bal. c. 1. in fi. qui testes sint neces. Et circa istam qõnem Bar. vide ẽt Fel. c. quoniã. in 1. col. de testi.

c Ale. Gl. dicit. Adde, mulier põt esse testis in testõ facto inter liberos, ut per gl. in auth. quod sine, de test. & per Bar. in l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. eo. tit. & quando mulier possit esse testis, uide no. in c. super eo. el 2. & in c. quoniam aliqua. & in c. tam literis. de testib. & quod no. in c. forus. de uer. sig. & adde q mulier non probat testm circa priuatam scripturam, tex. est no. & ibi Bal. in l. scripturas. C. qui pot. in pig. hab. Quid aũt ad pias cãs? vide Bal. in l. 1. C. de sacrosan. eccl. Et an in ciuili mulier possit esse testis, uide Spe. in tit. de teste. §. j. ver. Item qd est mulier. & ibi tractat ẽt quid in codicillis, & ibi, in uersi. sed si qua. vide de iure canonico, an in criminali admittatur. Adde q Bal. in consi. 282. lib. 4. consuluit, q mulier põt esse testis in codicillis, & in testamento ad pias causas tenuit Pau. de Cast. consi. 264. Quid aũt si mulier sit testis inter filios naturales. Spe. tenuit idẽ q in legitimis. & naturalib. si non sint, in tit. de instr. edi. §. compẽdiosæ ver. quid si pater Bar. uero in l. si quis illustris, vr contrarium, & ita dicit fuisse cõsultum per quamplures Doctores Florentiæ, quia non habent illam prærogatiuam, quam habent legitimi, tamen ipse in l. fi. C. fam. ercis. aliter distinguit, & illam distinctionem sequitur Pau. de Cast. hic.

a §. Seruus. a Seruus non pt esse testis in testõ h. d. Opp. ff. de reg. iu. l. quod attinet. Solue vt gl. Quæro extra gl. quid si est dubium, an sit liber, vel non. Dic vt l. 1. C. eod.

ADDITIO.

a Poma. Seruus. Quid autem in monacho & fratre minore: vide Card. consi. 91. in 1. dubio. & consi. 102. in 3 dub.

1 *Rustici in testamento, an semper requiratur scriptura.*
2 *Testis dẽt testificari de eo, qd pcipit sensu, & rõnem reddere p aliquẽ sensũ corporis.*
3 *Testis deponẽs aliquẽ dominũ, vt probet, qualiter deponere debeat.*
4 *Testis deponẽs sup negligẽtia uillæ, nõ capiẽtis malefactorẽ, qualiter deponere debeat.*

§. Et veteres. Testis dẽt stare, donec testm perficitur & debet testificari de eo qd sensu percepit. h. d. Op. ad primum de l. cum antiquitas. C. eo. Sol. fallit ibi propter necessitatem naturæ, ut ibi dr. Opp. ff. l. proxi. in fi. prin. C. eo. l. hac ꝯsultissima. § per nuncupationẽ. Sol. hic loquitur in testamentis in scriptis ubi non est necesse, q testes audiãt, vel sciant q scriptum est. Et dum dicit glo. nec intelligit; quia forte clausum producitur, ꝯtria loquuntur in testamẽto nũcupatiuo. Op. C. e. l. fi. Dicit gl. illud est verum in rustico, in quo licet testamentum fiat in scriptis,
1 tamen notarius debet scire, qd in eo continetur. Et addit † gl. q in
testamento rustici semper requiritur scriptura. Sed contrariũ not.
quod scriptura ibi nõ requiritur. Vnde intellige istã ſm illã, & d:
testamẽto rustici, dic vt dixi inf. de codici. l. conficiuntur. §. j. Vlti-
a mo no. a quod † testis dẽt testificari de eo, quod percipit sensu, vt
2 hic, ibi, si vel sensu pcipiat. b Et sic ratio testis semper dẽt reddi per
b illud, qd ipse aliquo sensu corporis percipit. Ad idem l. j. in princ.
ff. de his quæ in test. delen & in Auth. de here. & Falc. §. si uero ab
3 sint. & C. de testib. l. testium. Et † ex h. d. In. & Spe. quod si testis in-
terrogat, an talis sit dñs. & dicit, q sic, & non fuit interrogatus de
cã, an valeat. It dicit quod nõ: quia dominium nõ potest sensu per
cipi, & sic iudicat testis, nec deponit quod sensu percipit. Sed qd
habet dicere? Dic quod emit a tali, & qd audiuit eum haberi, ut
dominum. Et h. d. l. uno. extra de testib. cum causam. & in Spec. de
test. § nunc tractandũ. uer. offi. & vers. quid ergo si quis. Et hoc al-
4 legaui ad † quæstionem de facto. Testes fuerunt testificati, qd ta-
c les fuerunt negligentes in capiendo malefactorem. Ego dixi, c q
non probant aliquid; quia negligentia non est quid positiuũ, qd
sensu percipiatur, & ideo testis dicto modo deponens nõ testifica
tur, sed iudicat, quia debet deponere, qd rumor erat in tali loco,
quod talis interfecerat talem. & ideo si uoluissent homines curre
re, tunc potuissent capere malefectorem. Ex quo sequitur, quod
si non fecerunt, negligentiam commiserunt.

ADDITIONES.

a Vltimo no. Vide Lanfran. in reperi. c. qm contra, de proba. Ale. consi. 41. in 1. uol. & in l. 1. in prin. ff. de ope. no. nun. Ias. in rub. ff. de iureiur. in 1. fallen.

b Ale. Percipit sensu. Testis debet deponere de eo, quod percipit sensu. Sed quid si testis dicat, scio quia tetigi manibus, & res non erat tangibilis manu. Dic q refertur ad actum cõgruum ita tenet notanter Bar. in l. fin. per illũ text. C. de perie. nomi. lib. 11. & sequitur Bal. in l. nõ omniũ C. de leg. de illis corporeis sensibus est bona gl. in l q meo. §. fin. de acqu. pos. & Insti. de gradi. §. fi. Ioan. And. in c. quorundam, de elect. in 6. debet sensus talis reddi per testem, qui magis cõueniat rei, de qua agitur, ut no. per Inn. in c. cũ causa, de test. Bal. in l. solam, & in l. testium C. de testi. & facit Bar. specialem tractatũ de testibus, quem morte præuẽtus nõ perfecit, ut refert Bal. in l. edita, ad fin. C. de eden. & illum cõpleuit Bal. in l. de quibus sup. de legi. & in l. 3. C. de leg. vbi plenissime discutit, per quem sensum testes debeant deponere de causa scientiæ, & etiam posuit in rub. C. si ex fal. instr. & in l. 1. C. de confes. & in l. data; C. qui accu. per Bar. in l. de minore. §. tormenta, in l. Labeo. de supel. lega. Bar. in l. pretia rerũ ad l. Falci. & in l. si. quos. C. de rescin. vend. Sed an testis in re perceptibili, uisu, & auditu, debeat reddere rationem per utrũque sensum, vr q sic, per tex. & ibi no. doc. in c. 2. de consue. & licet cautius esset si per utrumq; sensum deponeret, tñ sufficit si deponat per sensum visus quia ille est gñalis ad oẽs sensus, ut no. gl. 3. q. 9. c. testes & per Cy. in d. l. testium, de quo ẽt vide in d. c. cum cãn, de test. & ad istud, & ẽt ad illud q ff. dixi ſm Bar. in l. fi. C. de peri. nomi. uide no. An. & Doc. in c. tã lris, de testi. & Spe. in tit. de test. §. j. uer. itẽ q non phibet. Cy. in l. testium. C. de test. & gl. 3. q. 9. c. testes. Arch. in c. hoc ir. 12. q. 5. & qd leg. & no. in c. preterea. de test. in materia qualiter deponant testes in cã scientiæ, ultra pdicta uide Bal. ẽt in l. cõuenticula, de epis. & cle. & qd no. ad pd. Ro. in l. admonendi in prin. de iureiu. Et adde Bar. in l. j. ff. si cer. pe. Sufficit enim ut ibi dixi in se cãm psumptiue cõcludere. Et adde qd no. p Doc. maxime Sal. in l. actor. C. de prob. & dicit Bar. in l. 2. C. qñ fiscus, vel priua. q modus deponendi ironice non est iuris intestie. Vide gl. ibi, & ad illud q ff. dixi ſm Bar. si testis dicat, scio, q a tetigi manib. uel dixi, q vidit rem q audiuit, uide Bal. in l. solã. in 7. q. & in d. l. testium. C. de test. in 2. q. & ibi ẽt in 3. q. dixi, q testis, q dixit, scio, q a percepi p sensum corporis, non ualet. Ad idẽ, si dicat, scio quia tetigi, q a tactus est conformis ad omnes sensus corporis, nisi res esset proprie tangibilis, ut durum, vel molle. Meno. Dec. consi. 82. nu. 2. & consi. 173. col. pe. uer. vlterius.

c Pom. Ego dixi. Vide Ale. consi. 104. 4. uol.

LEX XXI.

1 *Dictio, palam, quomodo capiatur.*
2 *Notorium quid sit, & quid manifestum.*
3 *Testamẽtũ nuncupatiuũ pbatur p instrumẽtũ in quo sunt scripti septem testes.*
4 *Instrumentum quod æquiualet duobus testibus, quomodo intelligatur.*
5 *Testamentum quando probetur per instrumentum confectum coram duob. uel tribus testibus continens, q Titius fecit testamentum coram, septem testib.*
6 *Testamentum quando probatur factum fuisse cum solennitate, quomodo deponere debeant testes, vel instrumentum cantare.*
7 *Vni affirmanti, quando magis statur quam mille negantibus.*
8 *Testator, si dicat, volo q satisfiat oib. contentis in tali schedula, q dedi tali, an valet remissiue.*
9 *Expressio hæredum licet non fiat a testatore, si tamen fit a notario valet.*

1 Hæredes palam. † In testõ in scriptis hæredes debent scribi, in testõ nuncupatiuo debent
a palã noĩari, ut testes exaudiãt. h. d. Opp. a & vr, q aũr sumat palã. l.
palã. C. de ritu nup. So. fateor, q aũr ibi, aũr hic. Rõ, q a ibi loqtur in
actu, q hẽt cãm successiuã, hic in actu q hẽt cãm momentaneam.
2 Ex hoc colli † drĩa b inter manifestũ, & notoriũ. Manifestũ est, qd
b innotescit plurib. ut hic. Notoriũ c est illud, qd est publicũ, & oib.
c patet, ut hic colli, & glo. tangit in l. eines. C. de app. facit C. quõ, &
quando iudex. auth. q semel. dũ facit drĩam inter edictũ, & vocẽ
preco-

ADDITIONES.

a Pom. Opp. Vide Bar. consi. 6. in 1. uol.

b Differentia. Vide pan. consi. 12. 2. uol. Fel. in c. tertio loco de proba.

c Alex. Notorium. Et an notorium possit transire circa negotiationem, uide no. p do. Anto. in c. uestra. de cohabi. cle. & mulier.

ꝑconiā, & vr̄ sentire Spe. in tit. de notorio crim. §. seq̄ʳ de manife-
sto, ī prin. Venio ad q̄ōnes, & assumo † primā q̄ positā in fi. gl. ma
3 gnæ, an testm̄ nūcupatiuū ᵃ ꝓbet̄ ꝑ instr̄m, in quo sunt scripti se-
a ptē testes? Dn̄i ista q̄ō fuit inter Io. & Azo. disputata in l. fi. C de fi-
deic. tn̄, vt dicā vnū verbū, faciā rōnē pro, & aliā ꝯ. et ꝓbat̄ primo,
qa instr̄m publicū facit fidē, & ꝓbat̄ in l. fi. C. arb. tut. & l. cū ꝑcib.
C. de ꝓb. In ꝯriū, qa instr̄m æqualet dicto duorū testiū, l. in exercē
dis, C. de fide instr. sed testm̄ nō p̄t ꝓbari ꝑ duos testes, ergo &c. Gl.
hic, & vbiq; tenet opi. Io. de ꝯsuetudine, s. ꝙ tale instr̄m probet̄ te-
stm̄, de rigore iuris tenet opi. Azo. Dy. vero dicit, ꝙ opi. Io. est vera
b ēt de rigore, qa video ꝙ in casib. in qbꝰ qnque testes reqrunt̄, tūc
ille actus p̄ōt ꝓbari ꝑ publicū instr̄m, vt l. fi. & auth. ibi posita. C. si
certi pet. & ꝓ hoc l. testiū, C. de test. Et ꝓ hoc videbitis no. in l. a. cir-
ca prin. j. quemad. test. ape. † Ad rōnē Azo. rn̄deo aīr q̄ sit rn̄sum,
4 vt tollā illud ꝙ dictū est in l. in exercēdis. & fateor, ꝙ instr̄m æqua
let dcō duorū testiū, qa duo ꝓbantes ꝯriū efficit̄, vt instr̄o nō stet̄,
ēt si mille essent ibi scripti, sed nullo ꝓbante ꝯriū, tot testib. æqua-
let instr̄m, quot ibi sunt scripti. ita sentit Inno. in c cū Io. ex̄ de fide
instr. facit ꝙ dicā j. quemad. testa. aper. l. j. in fi. Quæro, & redeo ad
primā q̄ōnē gl. Pone † ꝙ in instr̄o publico facto corā duob. vel tri
5 bus testib. ꝯtinet̄, ꝙ Titius fecit testm̄ corā septē testibus, an ꝑ hoc
testm̄ ꝓbet̄. Quidā pro, qdā ꝯ, vt in gl. quā vide, q̄ incipit, aīr ponit̄
ibi, & no. &c. Pro intelligentia huius q̄ōnis est aduertendū, an in-
str̄m dicat, ꝙ qs fecit testm̄ corā septē testib. & illi septē testes sunt
noīati, & scripti in instr̄o, & tūc esset eadē q̄ō cū p̄cedēti, q̄ deter-
minaui. Sed si isti septē testes in instr̄o nō sunt scripti, tūc reincidi-
mus in q. q̄ gl. ponit in l. 2. C. de bo. pos. s̄m tab. Et est br̄ ddm ꝙ si
b est ꝯtentio de volūtate, & solēnitate, ꝙ ꝑ tale instr̄m nō ꝓbet̄ ᵇ te-
stm̄, qa instr̄m æqualet tot testib. quot ibi sunt scripti. Sed duo sūt
ascripti, ergo &c. sed si esset ꝯtentio de solēnitate tm̄, vt quia ille ꝯ
quē litigat, ꝯfitet̄ testm̄ sic factū fuisse, tn̄ negat factū cū solennita-
te, tūc tale instr̄m ꝓbat solēnitatē, sicut posset ꝓbari solēnitas per
duos testes, vt no. in l. 2. C. de bon poss. s̄m tab. Aduertendū tn̄ est,
6 qa † qn̄ talis solennitas probat̄ ꝑ testes, vel ꝑ instr̄m, se dēt referre
ad dispōnē factā certo loco, & tpe. ita ꝙ illa de necessit. ne conclu-
dat. vel oportet ꝯstare, q̄ semel tm̄ illa dispō facta fuit. alias posset
c intelligi ᶜ de alia, & sic probatio non ꝯcluderet, vt ex̄ de fide instr.
c. cū Ioannes. Et sic intelligo opinionē Hug. in l. 2. C. de bon. poss.
d s̄m tab. Quærit gl. an testm̄ in scriptis possit fieri sine legatis, & fi-
e deicōmissis? dic. vt gl. ᵈ Vltimo hæc ᵉ facit ad duas q̄ōnes. Primo
7 vr̄ tex. pro gl. † est in l. diē proferre, §. si plures, s̄. de arbit. s. ꝙ magis
stat̄ vni affirmanti, q̄ mille negantibus, vt hic dū dicit solēnē nu-
merū sufficit exaudire. vnde si mille dicerēt, nos nō audiuimus nil
ad ꝓpositū. Sed hoc intelligit Iac. de Are. & Old. esse uerū qn̄ te-
stes deponūt, ꝙ eius de quo q̄rit̄, nō hn̄t cognitionē, qa dūt simplr̄
se nescire. Et hoc modo bene dicit illa gl. sed si asserunt ꝯriū eius,
f qd̄ alij dn̄t, vt puta, nos fuimus p̄ntes, ᶠ & non potuisset dicere
quin audiuissemus, tunc statur dicto maioris partis, s̄m glos. l. ob
8 carmen. s̄. de testib. l. j. §. j. s̄. de ventre inspi. † Scd̄o facit ad quæstio
g nem ᵍ si testator dixit, volo, ꝙ satisfiat omnibus ꝯtentis in sche-
dula. quā dedi tali, an hæc dispositio valeat? Hic videtur, ꝙ non,
quia videt̄ debere eos palam nominare. Non dico modo, dicam
forte in l. si ita scripsero, j. de cond. & demō. Dixi in l. quæstionē,
9 C. de. fideicom. † Quæro quid si testator ʰ non nuncupat hæredes
h propria voce, sed notarius exprimit, an ualeat? ⁱ Iac. de Are. videt̄
i hic dicere, ꝙ non ualeat. glos. & Doct. dicunt contrarium, l. iube-
mus, s̄. co. & illud obseruatur. facit j. de leg. 3. l. Pamphilo, §. j.

ADDITIONES.

a Alex. Nuncupatiuum. An testamentum nuncupatiuum probetur per instrumentum, adde quod dixi post Doct. in l. j. C. eod.

b Alex. Non probetur. Aduerte tamen, quia saltem videtur, ꝙ semiplenè probent, vt habes eleganter no. per Bar. in l. admonendi, de iureiur. vbi vult, ꝙ duo testes probantes testamentum, faciant semiplenam probationem. & vide omnino Cy. & Bald. in l. fin. de fideiuss.

c Pom. Posset intelligi. Vide Alex. cons. 105. 2. vol.

d Alex. Vt in gl. Idem sequitur Bal. in c. 1. in fi. de contr. inter me & dominum. & refert etiam Cyn. in l. 2. C. de erro. aduoc. & pro Bar. est gl. not. reprobata tamen, in l. j. de itin. actuq; priu. Et adde, ꝙ in criminalib. fauore absolutionis magis statur duobus testibus negantibus, q̄ duobus affirmantibus. glo. est sing. 71. dist. clerici, s̄m Bal. in l. data, qui accus. & vide de materia per Imo. in l. inter pares, de re iud. & adde Bald. in l. actor. C. de prob. & in l. cum hi. §. t. de trans. adde ꝙ habetur in c. cum in tua, de test. Item illa regula habet locum quando affirmatiua est probata, vt probatur in c. ad nostram, de prob. & ibi declarat Pet. de Anchar. Et de hoc an plus credatur duob. affirmantibus, quam mille negantibus, vide etiam Bal. in l. j. C. de bon. poss. secundum tab. & Innoc. in c. super hoc, de temp. ord. in c. quid per nouale, de verb. sign. per Bart. in l. j. in princ. de vent. inspic.

e Pom. Hæc lex. Ad hanc q. facit quod uoluit Alex. cons. 116. in 1. vol. Ias. in l. inter politas, C. de trans. & de hac q̄ō. vide Alex. cons. 85. 2. vol. & cons. 106. in 1. vol.

f Alex. Præsentes. Adde tu & nota modū probandi negatiuā, de quo etiā per Fran. de Arc. & in c. cum causam, extra de testib. & ibi plenè per eum, & per Lanfr. in c. qm̄ contra falsam, in prin. extra de prob. & vide etiam Barb. consi. 3. in 2. vol.

g Pom. Facit ad quæstionem. Vide Bart. in l. quem hæredi. ff. de reb. dub. & in l. fin. C. de fideicommissis.

Paris. Vide latè Soc. in l. si ita scripsero, hic alleg.

h Pom. Si testator. Vide Alex. cōs. 12. in 1. & 2. col. in 1. vol. Rom. cons. 306. in 2. dub.

i Alex. An valeat. Vide gl. & Doc. ibi in d. l. iubemus, & Cy. ibi pro quib. facit gl. in l. mulier quæ. s̄m Ang. & Imo. ibi nō est alibi, de verb. ob. licet loquat̄ in stipulatione. facit l. asse toto, de hære. inst. l. institutio talis, de cond. inst. & l. si ita scripsero, cū ibi not. per Bart. de cond. & demō. facit l. Pamphilo, §. propositum, de leg. 3. & ibi Bal. & quod dictum testium valet, tenet ēt Bal. in d. l. iubemus. & Spe. & Ioan. And. in tit. de test. §. 1. uerb. quid si is. vbi hoc tenet in testatore qui bonam memoriam & intellectum hr̄et, & ita refert plures antiquos tenuisse per d. §. propositum: & ꝑ l. nemo, ff. de hær. inst. & dixi illā opi. sibi placet & sic opi. hæc vr̄ cōis cum qua concordat Bar. hic, & Ang. clare in l. in fraudem, §. 1. ff. de test. mil. & no. per Doc. in c. cū tibi. de test. Pro ista opi. est optimus tex. in l. quoniam indignū. de test. ibi. dum dicit momenta verborum quæ forte semineces, &c. iuncta glo. in verbo, seminec. s, quam Ang. ibi dicit non esse alibi, & per illum text. cum glo. dicit Ang. ibi probari singulariter, ꝙ semimortuus, sicut est ille qui habet linguam grossam, & balbutientem, qui in extremis laborat non impeditur condere testamentum dummodo sanam hēat mentē pro quo ēt allegat dictam l. iubemus, & ita ēt dicit An. & Mod. ibi. Et uide semel esse oppositū contra vnum testm̄, ꝙ nō valeret, quia non propria voluntate testatoris, sed ad interrogationem notarij conditum fuit. de quo ēt ibi ponunt Bar. & Doc. Adde post apostillam, ꝙ idē tenuit Bal. cons. 10. 4. vol. si testator p̄ōt articulate loqui. Idem uoluit Ro. cons. 306. cum lita. sed ita ipsum. Io. And. in addi. Spe. in tit. de test. §. 2. in addit. quæ incipit, Pileus; cui in persona vxoris accidit iste. casus, &c. Nisi forsan aliquis de testatoris uoluntate informatus, vel forsan meditatus quid prudenter illi agendū ēēt, fecerit scribi testm̄, s̄m ꝙ ipse uoluit, quo scripto notarius legit instōnem hr̄dis testatori, q sic rn̄d. t. tunc. n. hæc institutio censetur inualida, eo qa ille modus testandi non est inuentus a iure, & sic superstitio improba est illud inuenire, ut de transa. c. 2. uer. & ꝙ non est. 2. q. 1. consuluisti. Et inquantum Bar. hic tractat, an relicta in testamento possint in codicillis reuocari, uide omnino Ro. consi. 179.

1 *Solennitas eadem requiritur in mutando actum, vel illi, addendo, quæ requiritur in constituendo.*
2 *Legata facta in testamento possunt in codicillis reuocari.*
3 *Testes quinque requiruntur in probanda reuocatione legati tacita, ob inimicitiam, vel aliam causam.*
4 *Declaratoria in voluntate, quot testes requiruntur.*
5 *Legatū in quantitate non expressa, de dote, & ad viā reficiendam factū valet.*
6 *Iudex quando declarare possit eius sententiam.*
7 *Quando testes declarant eiusdictū obscurum, ꝙ non requiratur iuramentum.*

a §. Si quid post. ᵃ In mutando, vel addendo reqritur ea-
1 dem solēnitas, q̄ in cōstituendo, secus in
declarando. h. d. & est notabilis casus. Opp. & vr̄, ꝙ sine solennitate
p̄ōt mutare. l. si ita sit scriptū. j. de leg. 1. Sol. Ante testm̄ ꝑfectū p̄ōt,
b vt ibi, post ᵇ nō, vt hic. Opponit̄ Inst. de adim. leg. §. 1. vbi relicta in
testō p̄nt adimi in codicillis, & sic non requiritur tanta solennitas.
Sol. t Io. ꝙ hoc intellr̄ circa instōnē hr̄dis. Pla. intelligebat ꝯrium
qn̄ relicta in codicillis primis, adimebantur in codicillis secundis.
op. Io. vr̄ verior, vt j. dicā. Vltimo op. de l. alūnæ. §. 1. j. de adim. le.
c Sol. vt gl. Quæro ᶜ utrum legata relicta in testō possint in codicillis
2 reuocari. Pla. ꝙ non, per hanc l. Io. tenet ꝯriū, ꝑ multas rōnes, ma-
xime, qa legata p̄nt reuocari tacita voluntate, ergo &c. ꝙ dic, vt in
gl. Dy. vr̄ tenere opi. Pla. Quod. n. dr̄, ꝙ legatum p̄t reuocari uolun-
tate tacita, intellige si illa voluntas plene, & solenniter probet̄. qd̄
3 multū no. Requiritur. n. s̄m Dy. numerus † quinq; testiū, vel septē
ad probandas inimicitias, ꝑ quas iudicatur tacita reuocatio, vel ali
quid sile. Qd̄ dr̄ de expressa uoluntate facta in codicillis, dicit Dy.
Aut codicilli p̄cesserunt testm̄, & tunc ꝑ sequens testm̄ sunt reuo-
cati, & de his non q̄ritur. Vel sunt ꝯfirmati, & ꝓcedit opi. Pla. Itē si
codicilli sequunt̄, qa vn̄r tacite ꝯfirmati l. ante tabulas. de iure co-
dicillo. & ꝙ ibi no. Mihi vr̄ ꝙ inter Io. & Pla. fuit disputatio de casu
legis. Nā non est dubiū, ꝙ relicta in testō per voluntatē minus solē-
nē p̄nt reuocari, vt ope exceptionis non debeantur, l. militis codicil
d lis, §. veteranus, j. de test. mil. Sed dubium est, an possint reuocari, ᵈ
vt ipso iure non debeātur. Et ad hoc tēdit opi. Plac. vr̄. n. ꝙ relicta
in testō non possint adimi per codicillos ipso iure, nisi sint expresse
confirmati. Quod vr̄ tenere glo. in l. si ita sit scriptum. j. de lega. 1. In
eo, quod dicit ope exceptionis contrarium tenet gl. in l. fideicom-
missum. C. de fideicom. Et ista est uera, quia quantum ad legata co
dicillus est solennis voluntas, vt Inst. de adi. leg. §. 1. Quod ergo hic
e dicitur, ᵉ Omnia ex integro facienda sunt, intelligas nō omnia quæ
facta fuerunt. sed omnia quæ de necessitate fieri debuerunt ab ini-
tio, illa de necessitate dicunt̄ fieri in mutatione. Quid enim si in pri
mo testamento fuissent viginti testes, requirerentur ne tot in sequē
ti testamento, per quod mutatur prius? Certe non. Ita ad ademptio
nem legatorum sufficit codicillus, qui ab initio suffecisset ad dandū
4 legata. Op. ad prædicta de l. hæreditas. C. de his quib. vt indig. Rn̄d.
f ibi hæreditas nō adimitur, sed hæres indignus declaratur †, Venio ᶠ
ad

ADDITIONES.

a Barba. Si quid post. Vide qd̄ hic dicunt doc. uide Domini. in c. 1. de sum. Trin. li. 6. & vide q̄ dixi plene in rub. de fide instr. & uide consi. Lud. Ro. 45. incip. super eo quod quæritur. ubi si iudex post latam sententiam, addit causam, vtrum faciat ꝓpter hoc nouam sententiam, decidit ibi distinguendo. uide ibi.

Pom. Ad istum textum uide Pan. cons. 68. 2. uol. ubi declarat Fel. in c. fi. ult. col. de excep.

Meno. Adde notabilem declarationem per Ias. in l. ult. col. 7. j. de uul. Adde Affl. decis. 32. nu. 4.

b Alc. Post. Sed quid si post lectum testm̄ uult rogare testes, quos non rogauit, ut de no. in l. fi. in pen. col. C. de fidei. & no. ꝙ iste tex. procedit etiam qn̄ declaratio fieret ex interuallo. ita uoluit Bar. in l. petens. in 2. lect. C. de pactis.

c Pomp. Quæro utrum. Vide aliquid per Alex. cons. 30. in 3. uol.

d Paris. Reuocari. Vide Bar. & Ias. in l. si ita scriptum, ff. de leg. 1.

e Pomp. Hic dicitur. Vide Bar. in l. 1. §. sed & si filiusfa. de leg.

f Meno. Venio. Dec. l. edita nu. 47. 49. C. de eden. Paris. cons. 27. nu. 24. lib. 2. & cons. 34. nu. 36. cons. 49. nu. 49. lib. 4. non procedit qn̄ substantialia declarantur Ias. cōsil. 56. col. pe. lib. 3. & in declaratione Soc. iun. cons. 65. nu. 76. lib. 3. Paris. consil. 13. nu. 14. lib. 3. Alex. cons. 100. nu. 1. lib. 4. scripsi consi. 360. nu. 5.

a ad seq. gl. Quæro, in voluntate declaratoria b quot testes requirit,
b Gl. dicit q duo. Contrariū vr notari, q requirunt qnq., C. de cod. l. 1.
& j. de bo. pos. f in tab. l. q ex liberis. §. testō. Dy. reducit ad concor-
c d.ã, c q aut tractamus de ɔfirmatione relicti inutilis, & hnt locum
gl. ɔriæ. Tūc. n. q ɔfirmat, vr de nouo dare. l. aff. de hær. inst. & l. lege
obuenire. j. de ver. sig. Vñ qcūq; solēnitas reqrit ab initio in dādo,
illa reqrit i tali ɔfirmatione, sed si tractamus d dcōne relicti vt. lis
tūc hñt locū gl. ɔriæ, q pp defectū ,pbōnis posset esse inutile, tunc
sufficiūnt duo testes. Non. n ab initio deficiebat ius, sed pbō. l. duo
sunt Titii. de test. tu. ita dt Dy. hoc ēt expsse dt ista gl. cū distiguat,
Aut fuit erratū in noīe, & tūc sufficiunt duo testes, et in voluntate
declarante, qa ab initio valebat. Aut fuit erratū in corpe, & tūc re-
qrit solennis numerus testiū, qa ab initio nō valebat. Et de errore
corporis facit mentionē gl. de historia, q vulgaris est de Esau, & Ia-
cob. Istud tenent Doc. in l. 2. C. de cod. declaro aliquali latius in l. q
ex libertis. §. testō. j. d bo. pos. f in tab. Sed ad pdicta opponit de ver.
sed & si notā. j. ea. l. Nā si q̃titas nō ē expssa, nō valet relictū. l. cum
post. §. gnr. de iu. do. & tñ sufficit declō corā duob. test. & sic volun-
tas inutilis sine solēnitate ɔfirmat. Rñ. ver. sed & si notā, intelligo
5 qñ aliqs reliqt legatū ñ expressā q̃titate, eo casu quo legatū valet,
6 vt ,p dote, vl ad viā reficiēdā l. qdā i testō. j. de le. 2. Quæro, an pos-
d sit iudex declarare sniā suā? Gl. dt, hic ē ar. q sic, qd declara, vt ple-
e ne dixi i l. ab executore. i. prin. j. de ap. Vltimo, iste §. inducitur ad qō
7 nē: vos scitis, q testes repetunt suū dictū, vt in corpe de testi. §. qa
vero. & l. repeti. j. de qō. An requiratur nouū iurm qñ iudex repe-
f. tit testes, vt dictū eorū obscurum declarent: Et hic est arg. q non. f

ADDITIONES.

a Ale. Quæro. Adde tex. & ibi p Bar. in l. nuptæ. ff. de ritu nup. Et quid in re inte-
grandis vide Bar. in l. chirographis. de admi. tut. Et adde, quæ no. Bar. in l. 1. in fi.
de leg. 3. & vide ēt Bar. in multis in l. 2. in prin. de vul. & pup. & ibi hēs quomodo
declaretur, & an ex dictis ante actum per testatorem, vel post actum.
b Declaratoria. Vide Alex. consi. 98. 4. vol. Fel. in c. pastoralis. de excep. Alex. consi.
100. 4. vol. Barb. cons. 19. 2. uol.
c Ad concordiam. Illud qd dr hic, q non requiritur illa solennitas in declaratio-
ne actus, quæ in confectione, limita, ut per Io. de Ana. consi. 84. post prin.
d An possit iudex. Vide Are. in l. Gallus. §. etiam si parentes viuo. ff. de lib. & posth.
aliquid per Ro. consi. 45.
Paris. Circa illam materiam, q qui declarat, nihil de nouo inducit, uide Ro. cōs.
6. col. 1. ubi formis dicit, q illa declaratio trahitur retro, uide Ro. cons. 482. ui-
de oino de materia declarationum, Fel. in c. cum olim. de re iud. & in c. licet cau
sam. de prob. vbi ponit, an post terminum possit declarari probatio. Iasō in ter-
mino. Et q iudex possit declarare sniam, secus in arbitratore, uide Ro. cons. 141.
in prin. nunquid aūt qñ testis declarat dictum suum requiratur citatio partis, vi-
de Fel. in c. 2. de test. uide etiam Fel. in c. per tuas, ad fi. de testib.
Meno. Barb. cons. 29. col. 3. in fi. lib. 1. Iaf. l. fideicommissa, C. de fideic. uide oino.
Barb. cons. 60. col. pen. ver. non obstat lib. 2. Ruyn. consi. 31. nu. 4. lib. 2.
e Iste §. Vide Barb. cons. 18. in 1. uol. Fel. in c. per tuas. in ult. col. de testib.
f Ale. Quod non. Et idem tenet Bal. per illum tex. in auth. hoc facit hodie; C. de
iura. cal. & Bal. in l. fi. C. de testi. dicit tñ ibi Bal. secus est, qñ iterum examinaret
testis ad alium finem, q̃ ad declarādū dictum ambiguum, qa tunc deberet iterū
iurare, dato q sit examinatus sup eo sup quo alias iuratus deposuerat. exēplum
patet in casu dictæ l. fi. de test. Et ad hoc allegat illum tex. pro quo ēt adde glo.
in l. per hanc, in gl. fi. de temp. app. & ibi Bal. in 8. q. Et facit tex. in c. fraternitatis
in fi. de test. Et uide de hac materia, q̃ dixi in l. qui bona, §. si quis stipulaturus. de
dam. infe. & de materia per Spe. in tit. de teste. §. 1. in uer. item q testis.

1 *Testes in testamentis debent esse rogati, & vocati, & nu. 3.*
2 *Testes rogati in testamento debent esse specialiter, ad hoc, adhibiti.*
4 *Testamento si dicitur, rogatis, & non additur, ad hoc, sufficit.*
5 *Si dicatur talibus præsentibus, & non dicitur, rogatis, p non præsumuntur ro-
gati, & sic non valet.*
6 *Notarius, an præsumatur rogatus.*

1
2 §. In testamentis. a In testō debent esse testes rogati, hoc est, certiorati, q ad hoc sūt ad
hibiti. h. d. Op. C. de codi. l. fi. Sol. Aliud i codicillis, ut ibi, aliud i te-
stīs, vt hic. Op. de l. ad fidem. ff. de testib. Sol. Hic est de casib. in q b.
b dēnt eē testes rogati, licet rr ɔ. ut in auth. rogati. C. de test. Quæro, b
2 quarr dēt intelligi rogati? ite lige ad hoc spāliter adhibiti, vt hic, &
3 l. nullū. ff. de diuor. Vlterius not. q testes dēnt eē vocati, & rogati
c ad hoc, iō notari scribunt, testib. ad hoc vocatis. & rogatis. Sed quæ
4 ro, qd si dr i testō, testib. rogatis nec addit. ad hoc, an sufficiat? Pu
d to, q sic, l. 2. §. hoīes. j. vi bono. rap. vbi coadunati ad hoc in dubio
e præsumuntur. Ad hoc facit ff. ad Mace. l. sed iulianus, §. proinde. Di-
5 cam. j. de ver. obl. l. sciendū. Quæro, qd si in testō de talib. pñtib.
f nec fuit adiectum uocatis, vel rogatis, dicit Dy. q nō valet, qa non
præsumuntur rogati, qu. a est solennitas extrinseca, quæ non presu
mitur. l. qcunq; in fi. ff. de publ. hoc tenet Cy. in l. hac ɔsultissima. C.
eo. & Spec. de teste §. 1. ver. sed qd in prædictis. & versi. seq. Quidā
tñ hñt additiones Dy. in l. sciendum. de ver. ob. vbi vr tenere ɔriū,
6 sed qd hic d r, verius est, vt dixi in d. l. sciendum. Sed quid in nota-
rio si nō scribit in instro se fuisse rogatum: Quidā ɔsumunt eū fuisse
rogatum, ut in Auth. de tabu. §. nos aūt & ibi not. Inn. vr tenere ɔ-
rium. extra de fide instr. c. 2. & Spe. recitat eum, licet non allegat in
tit. de instr. edi. §. 1. ver. & no. & determinauit contrarium per iura
nostra ut dixi plene in l. sciendum. j. de ver. ob.

ADDITIONES.

a Pom. In testamentis. Adde q suffic t, q certioretur incontinenti post. Vide Bar.
l. fi. C. de fidei. Et amplia hoc dictum Bar. ut procedat ēt de iure canoni. in testa-
mentis non conditis ad pias causas. Ale. cons. 70. in ult. col. 2. vol. Et ibi tangit,
quid si ad pias causas, & quod etiam ad pias causas requiratur quod sint rogati
oreproprio, vide Barbat. consi. 32. volum. primo.
b Menoc. Quæro. Soc. sen. consi. 229. col. 1. lib. 2.
c Debent esse. Vide Barb. consi. 32. 1. vol. Alex. consi. 177. 2. vol.
d In testamento. Vide Alex. cons. 70. in vlt. col. 2. vol. Aret. cons. 13. pro opi. Bar. hæc
est communis secundum Alex. in d. consi. 79. 2. vol. aliquid consi. 32. in 2. vol. Et
nunquid si quis velit probare rogitum testium, possit probare per duos testes,
vide Alex. quod sic, l. 1. C. de bon. poss. secundum tab.
e Alex. Puto q sic. Adde tñ, q illud qd dr testes in testō dēre esse rogatos, est verum
in testō in scriptis, secus in nuncupatiuo, vt not. gl. 4. q. 6. c. de his, in gl. & plures.
f Pom. Testamento. Vide eundem Alex. consi. 125. in 1. dub.

1 *Testamento an possit fieri contractus, & quilibet alius actus transiens in for-
mam contractus.*

a §. Vno. a Vno ɔtextu dēt fieri testm̄. h. d. Op. C. eo. l. casus &
l. cū antiqias. Sol. fallit ibi p p necessitatē naturę. Op.
C. e. l. testm̄. Sol. ibi abūdās cautela nō nocet. Quæro, qd si sint act*
b alieni à testō, vt puta, dicit dono, vel vēdo tibi talē rē pro centū, &
c tu ɔsentis, an valeat. b Gl. dicit, q sic, l. assignare, j. de assig. lib. No.
1 ergo, c q in testō d pōt fieri ɔctus, & quilibet actus, qui trāsit in
d formā ɔctus. Hoc tenet Dy. in c. quod semel placuit, extra de reg.
e iur. lib. 6 & Cyn. in l. cum antiquitas, C. eo. tene menti e hanc gl.

ADDITIONES.

a Paris. Vno. Quid aūt si in testō deficit solēnitas ve numerus testium, an talis dispō
valebit in vim cōtractus, vide Alex. cōs. 64. ad fi. vol. 2. Itē q cōtractus factus in
testō sit reuocabilis, vide Pau. de Ca. l. cons. 241. inc. Primo videndū est, an in ge-
neralibus. Item q possit probari per duos testes, vide Ias. in l. 2. C. de bono. poss.
sin tab. Item an testm̄ possit dici contractus, vide Ias. in l. testm̄, col. 1. C. de test.
Item de materia, an in testō possit contractus celebrari, vide Ias. in l. cum antiqui
tas, C. de testam. Item q testm̄ numeretur inter contractus, est tex. in l. eandem,
in princ. ff. de duob. re. & glos. in c. 1. §. item sacramenta, in ver. super contractib.
circa medium, de pace iuram. firman. in vsibus feud & Ias. in l. de testamentum.
b Alex. An ualeat. Vide Bart. in l. si quis in princ. testamenti, de leg. 3.
c Barb. No. ergo. Etiam uidetur casus sing. & nouus in l. tam is, de don causa mor. &
vide Ang. in l. cum antiquitas, C. eo. & uide Ias. in consequenter, §. 1. fam. ercis. & vi-
de tex. in l. uxorem, §. qui se. j. de fals. & l. ex sententia, ff. de test. tut. Bart. in l. cum
quis, §. codicillis, de leg. 3. & uide Lap. in alleg. 13. vbi pulchrē loquitur, & uide
Ludo. Rom. in l. stipulatio hoc modo. in princ. de verb. oblig.
Men. Bello. consi. 60. nu. 8. late Tiraq. de legib. connub. gl. 3. nu. 94. Ruin. cons. 129.
num. 1. 6. 7. lib. 1. declarat Cass. consi. 39. num. 74. 86.
d Bar. Testō. Vide Rom. cōs. 171. inci. pro decisione. & cons. 119. Barb. cons. 12. 1. vol.
& cōs. 54. in 1. col. in 1. vol. Ant. d. But. cōs. 11. Et quot testes requirant ad proba-
tionē ipsius contractus, dic q duo tm̄, fm Alex. & Imo. in l. nemo pōt, in 2. col.
ff. de leg. 1. Cep. caut. 67. In contrarium tñ vr facere, q ist. contractus facti in testō
sapiunt naturā vltimarū uoluntatū, l. 1. § si quis sub condōne, ff. ut leg. nom. cau.
e Alex. Tene menti. Et hanc opin. tenuit Bart. in l. cū quis decedens, in §. codicillis,
de leg. 3. Et hæc est opi. communis, quamuis aliud testari, & aliud contrahere sit,
per tex. in l. uerba contraxerunt, de uerb. sign. Sed an reuocato testamēto reuoce
tur contractus, uide Oldr. in cons. 10. vbi dicit, q si contractus fuit purus, nō re-
uocatur, si cōditionalis, sic. Adde tñ tex. ubi uide unā gl. in l. ēt si in querela, ff. de
inoff. testa. vbi est casus, q rupto testō donatio causa mortis facta in eo non rum
pitur. Sed de ista materia uide bonum tex. in l. ex sententia, de testam. tute. & in
l. post legatum, §. qui mortis, ff. de his, quib. ut indig. & quod not. Lap. allegat. 28.
& adde quod Bal. in l. auia, C. de iu. dot. dicit no. per illum tex. q aditio hæredita-
tis, quæ est actus inter uiuos, potest fieri in testamento, & subdit, q si testamētum
illud postea reuocetur à testatore, nihilominus firma maneret illa aditio. & ui-
de Rom. in cons 200. adde Oldr. consi. 14. & Rom. cons. 170. Bal. cons. 252. 1. vol.

LEX XXII.

1 *Capitulari qualiter debeat contra testem in reprobando ipsum, quod tempore
confecti instrumenti, non potuit esse testis.*
2 *Testis non impeditur testificari ad probandum solennitatem instrumenti, in
quo erat descriptus per casum in ipsum superuenientem, etiam facto suo.*
3 *Notarius condemnatus de falso, quod possit extrahere instrumenta, de quibus
ante fuerat rogatus.*
4 *Testis conditio, an inspiciatur tempore quo actus geritur, vel quo deponit.*
5 *Impubes qdo possit testificari, facti is pubes de eo, qd ante vidit in pupil. ætate.*
6 *Cęcus potest testificari de eo, quod ante vidit.*
7 *Impedimentum superueniens testi, inter iuramentum, & depositionem, quan-
do impediat ipsum testificari.*

Ad testium.

ADDITIO. * Vide oc. Cuiacius lib. 14. obseruat. cap. 11.

a §. Conditionē. Tpe testī inspicimus cuius ɔdōnis sit
testis. h. d. Opp. a C. eo. l. j. Sol. ibi non
erat idoneus tpe testī, sed putabat ab oībus idoneus, nō sufficit, qd
1 no. Nā qñ excipis b ɔ psonā testis in instro scripti nō procedit ex-
b ceptio tua, si dicis, q tpe ɔfecti instri erat itāmis, vel seruus, vel ali
c qd tale, sed dēs dicere, & reputabar à cognoscētib.
eū. Ita ,pbat tex. i d. l. j. & no. i l. cū lege. j. c Op. dr hic, q si aliqd po
2 stea acciderit, ei nō nocet. Cōtra pone ipsū esse ctū esse seruū, vel
infamē, nō poterit deponere in iudicio, l. qñ liberi. C. de testib. &
l. 4 §. duæ causæ, j. ad Carb. ergo testm̄ nō poterit probari. gl. dicit,
fateor, q non potest deponere, tñ testm̄ remanet firmū. Sed certè
modicū releuat testm̄ esse, si non possit probari. vnde in l. j. C. eo.
gl. dicit, testm̄ probari p instrm publicū inde ɔfectū, tenendo opi.
Io. q testm̄ pōt probari per instrm, vt dixi j. l. prox. in princ. Item
potest

ADDITIONES.

a Opp. Vide Alex. consi. 14. vers. præterea non sufficit, vol. 2.
b Pom. Nam quando excipis. Vide Alex. consi. 152. in vers. 2. resp. in 5. vol.
c Alex. Debes dicere. No. modum formandi exceptionem contra testes in testamen-
to scriptos. facit, quod not. Bal. in l. 2. C. de sent. & in l. j. C. de test. vbi per Bart.

pôt esse, q aduersarius cõfitebat testm̃ factũ, vel forte testes erant
examinati, anteq̃ talis casus sup̃uenisset. Sed Azo in sũma, de test.
ord. in fi. dicit, q qñ testis absq; suo delicto nouo obuenit, q non
pôt testificari, vt q̃a est detecta eius seruitus, q̃ prius latebat, tũc nõ
pôt testificari, vt qa est detecta eius seruitus, q prius latebat, tũc nõ
impedit ferre testimoniũ, d. l. j. C. de test. & ita limitat l. qm̃ liberi,
C. de test. Dy. uerò, & Iac. de Are. vñr indistinctè tenere, q qñ aliqs
adhibet, vt testis ad solẽnitatẽ alicuius instr̃i, casus sup̃ueniens q̃-
tũcunq; suo delicto nõ impedit eũ testificari. ita intelligunt hunc
text. q gñalr loquit. Secus si adhibet ad testificandũ sup alio facto
sibi noto, ad qđ tñ nõ fuisset adhibitus, vt ad solẽnitatẽ. ita loquit
3 l. 3. §. duę cãæ, ĵ. ad Carb. qđ no. † Et sic facit, q notarius ꝯdẽnat de
a falso pt pficere a instr̃a, de qb' ante fuerat rogatus. Non. n. dẽt deli-
ctũ suum nocere alij, q eũ ante adhibuerũt. Opp. q non inspiciat
4 † ꝯdõ testis, b tpe quo actus celebrat, sed tpe quo deponit, l. notio
b nem, §. instr̃orũ, de verb. sig. Sol. Hic loquit, qñ testis adhibetur ad
solennitatẽ actus, vt in testõ, vel in alio instr̃o, sed ille § loquit, qñ
non adhibet ad solẽnitatẽ actus, sed alr occurrit testẽ aliqd uidis-
5 se, vel audiuisse, & tũc inspicit tps quo deponit. Per. h. d. † gl. q im
pubes factus pubes, pôt testificari de eo, quod uidit in pupillari ę-
c tate, c nisi sit actus in quo requireretur, q testes adhiberentur ad
solennitatẽ, vt not. in d. l. notionem, §. instr̃orum, & in l. 3. §. j. s̃. de
test. hoc tñ intellige, si tunc eum uidit, erat impubes talis ætatis, q
poterat agnoscere, q gerebatur, vt l. excipiuntur, §. j. ĵ. ad Syllan.
6 & hoc tenebat Iac. Butr. & d. Ray. Quęro † aliquis d vidit aliquid,
d postea est effectus cęcus, an possit reddere testimonium de eo, q
ante uiderat? Certè sic, eadem ratione, nisi sit effectus infamis, &
hoc uidetur sentire Spec. in tit. de teste, §. j. ver. sed nunquid factus
7 pubes. Quæro † quid si inter iur̃m, & depositionem, uenit impe-
e dimentum: & dic, vt in Spec. e de teste, §. j. versic. sed quid si testis.

ADDITIONES.

a Alex. Perficere. Adde Bart. in l. si quis ex argentariis, §. 1. de eden.
Menoc. Adde Alciat. tract. presumpt. reg. 2. præsump. 7. nu. 4.

b Paris. Condõ testis. An inspiciatur tps, quo deponit, vide q̃ habes in l. si quis testi-
bus, C. de testib. Ias. in l. j. C. de test. Alex. cons. 14. ver. præterea non sufficit, vol. 2.

c Alex. Pupillari ætate. Vtrum pubes possit reddere testimonium de eo, quod uidit
in pupillari ætate, uide in Spec. de test. in uer. sed nunquid. Et quæ ætas requira-
tur, uide 4. q. 2. in princ. & hæc iura bruta non procedere ad pias causas, secun-
dum Bal. in l. j. de sacros. eccl. Adde Rom. consi. 176.

d Barb. Quæro, aliquis. Et uide glos. in c. cum nobis, de præscrip. & quæ ibi dixi, &
uide Lud. Rom. in consi. 157.

e Alex. Vt in Spec. Adde Ioan. And. in c. factum legitimè, in merc. & Paul. de Leaz. in
commento c. testimonium, de test. & Bald. not. loquentem in c. t. quot testes sint
necessarij, in usib. feud. Dixi in l. j. §. si seruus. de quæst.

Sigillans alieno annulo, id exprimere debet.

§. Si ab ipso.

a Testis pôt sigillare annulo testõris, vel alte
rius. h. d. Spe. b dicit. † q qui alieno sigillo si-
1 gillat. de hoc debet facere exp̃ssam mentionem, vt in Spe. de prob.
§. videndũ, ver. & not. & ibi uide de fide sigilli p Guil. s̃. de procur.
l. procurator. & per Cy. C. de episc. & cler. l. si qua per calumniam.
& per Inn. de cler. peregr. c. j. tetigi in l. si publicanus, §. j. ĵ. de pub.

ADDITIONES.

a Alex. Si ab ipso. Vide Bald. in proœ. Cod. & quę ibi dixi. Et adde Io. Fab. Inst. eo. §.
possunt. qui tenet indistinctè in testõ, q possit alieno annulo signari, & de hoc
non facta mentione, in aliis uerò actibus tenet opin. Bart. dixi in l. si unus, C. eo.

b Pom. Spec. Vide Io. Fab. in §. possunt, Inst. de test. Salic. & Alex. in l. si unus, C. eod.
Alex. in rubr. ff. sol. matr.

§. Si signa.

Si testator turbauit signa, nõ uidetur signatum. h. d. Glos. intelligit illud ante perfectum testamentum, secus si post. Est lectura ista uera, licet aliter not. in l. 3. §. non solum, ĵ. de adim. leg. de quo per Cyn. C. eod l. nostram.

1 *Instrumentum an valeat in quo notarius non apposuit signum suum.*
2 *Apocha mercatorum non subscripta, licèt sigillata, an valeat.*

a §. Si quis a ex testibus.

Requirit signatio, & sub-
scriptio, & alterũ sine alte-
1 ro non ualet. h. d. No. arg. b † q si notarius c non apposuit signum
b suum in instr̃o, q non ualet, s̃m Iaco. de Are. pro hoc in Auth. de
c instr. cau. & fid. §. sed si instr̃a. & de conue. fisci debito. l. 2. & de as-
sess. l. fi. Facit l. si ita stipulatus, §. Chrysogonus, ĵ. de uerb. obl. sed
putarem de hoc standum ꝯsuetudini, ut no. in Auth. vt prępo. no.
d Imp. in prin. & in Spe. de instr. edi. §. nunc dicendum, vers. illud ẽt.
2 Vltimo no. d † etiam arg. q in apocha mercatorum sufficit si suo
e sigillo sigillauit, e nisi se subscripserit, circa quod cogitabitis.

ADDITIONES.

a Barb. Si quis. Et uide quæ remisi ad Bart. in 1. const. ff.orum, in princ.

b Pom. No. arg. Vide Alex. in rubr. ff. de no. oper. nunc. ubi dicit, q est communis,

c Alex. Quod si notarius. Si notarius non apponit signum suum, uide Bar. in proœ.
ff.orum, & quod dixi in l. eos, in prin. ĵ. de fals. & ideo dicitur, q imbreniaturę nõ
probant, quia non est ibi subscriptio, & signũ, vt not. Iac. de Are. in l. contractus,
C. de fide instr. & facit, quod dicitur hic, & extra de fide instr. in c. cum P. tabel-
lio. & C. de tab. l. generali. quòd instrumentum debet habere suas proprietates.

d Pom. Vltimo no. Vide Bar. & Alex. in l. q̃ dotis, in vlt. col. s̃. sol. mat. Card. cons. 133.

e Alex. Sigillo sigillauit. Et an sigillũ pbet, uide latè not. p Bart. in l. si pcurator, ff. de
pcu. p Guil. de Cu. & Bal. in l. si qua p calũniã, de epis. & cle. p Spe. in tit. de pba.
§. fi. ver. decimò per lr̃as sigillatas. per Can. plenè in c. post cessionẽ, de prob. & in
c. 2. de fide instr. & ibi latè per do. Abb. & Bal. in l. j. ad fi. de procu. & Bald. post gl.
in l. pacta nouissima, C. de pac. & Bal. in extrauag. de pace Const. in ver. sigillo. ali-
quid p Bart. in l. j. §. si quis neget, ff. quemad. test. aper. & Bal. in rub. C. de fide instr.
per Imo. in l. marito, §. si uoluntate, sol. matr. per Ang. in repe. l. sciendũ, de uerb.
oblig. & Io. Fab. in §. possunt, Instit. de test. & hanc q. Bart. hic, tetigit Bald. in l. 2.
C. de reb. alie. non alie. sed Bar. in pœ. ff.orum dicit, q non sufficit sigillum absq;
subscriptione. & sic contrariat Bal. puto eorum dicta sic cõcordari dẽ: nec ali-
ter colligi pt ex verbis eorũ, aut apparet sigillũ fuisse impressum, ut puta a Titio
& certè Titius per suam sigillationem benè ur̃ consentire, & approbare: si au-
tem constat de sigillo, nec aliter constat, q ipse Titius sigillauerit, certè nisi pa-
reat subscriptio una cum sigillo, non vr̃ approbasse, nec consensisse, & ita loqui-
tur Bar. in d. pr. œ. Digestorum. & uide Bal. in l. in bonæ fidei. de iureiur.

§. Signum.

Signari potest annulo, & sigillo, vel quouis alio signo. h. d. Istud quod dicit, annulo, intelligo p eo, quod sigillum communiter appellatur, vt no. in Spec. de instru. edi. §. instr. ver. item quod sigillum.

§. Posse.

Circa hoc qđ dr̃ de nocte, vide plene p Doc. in l. non minorem. C. de transa. & l. more. s̃. de fer.

§. Signatas.

No q signatæ tabulæ dr̃, si est signatum illud qđ eis adhæret. Opp. de l. sed si alius, §. notauimus. quod vi aut clam. Sol. illud in fructib. quo ad illud interdictũ, & quo ad eorum facilem separationem. Nam qui destinati sunt ad separationem, habentur pro separatis. Opp. s̃. pro soc. l. nam socius. So l. hic in cohærentibus, ibi in separatis. quod no.

LEX XXIII.

1 *Apocha si vno die scribitur, alio sigillatur, & alio subscribitur, dies subscriptionis attenditur.*

a Si testamentum.

a Si testm̃ testauretur, sufficiunt noua
sigilla cum subscriptionibus primis.
h. d. Op. s̃. l. prox, §. si quis ex testib. vbi requiritur, q signent, & sub
scribãt. Sol. ibi loqt in testõ, cui nunq̃ fuit facta subscriptio, hic in te
stõ qđ semel fuit factũ, & postea reficit. Et sic no q subscriptio tra
hitur ad tps, quo qs sigillat, & hoc fortè gl. voluit dicere, q facilius
b renascitur res, q̃ nascatur de nouo. E no. id, † qđ dixi, q pdesse pôt
1 ad multa. Si. n. qs scribit schedulã vel apodissam, & sigillat, postea
alio die se subscribit, & dicit actum, tali die, dicit ne verũ: Certè sic.
omnia enim referuntur ad istum actum qui vltimo geritur.

ADDITIONES.

a Paris. Si testamentum. Vide quæ habes ad Bar. in l. fideic. §. quoties, ff. de leg. 3. & Anto. in consi. 17

b Alex. Renascitur res. Et ideo dicit Bal. in l. contractus. uer. quæro quid de die, C. de fide instr. q si sit contractus quidam pacis, cuius dictatio durat per mensem, q in instrumento debet apponi dies conclusionis pacis non dies, contractus.

LEX XXIIII.

a Vnum testamentum.

a Vnũ testm̃ pôt publicari I plurib. chartis. h. d. Ex hac l. patet, q testm̃ est qd intellectuale, ut no. s̃. e. l. 1. quod dic, ut ibi.

ADDITIO.

a Alex. Vnũ testm̃. Facit ad pulchre no. p Ang. & Imo. in l. cũ q in prin. de acq. hær.

LEX XXV.

1 *§. Ex imperfecto. in l. hac consultissima, q non habeat locum in testamento imperfecto ratione voluntatis.*
2 *Voluntas perfecta dicitur quando testator habuit totam suam voluntatem pro declarata.*
3 *Instrumentum in protocollo si reperitur imperfectum, vel appareat, quod notarius volebat plus scribere, quod non faciat fidem.*
4 *Testator si scripsit totam eius voluntatem in schedula non tamen eam publicauit, quod ualeat inter liberos, non inter extraneos. Et an ex tali voluntate imperfecta debeantur legata, & fideicommissa, & nu. 5.*
6 *Si instituendi, non noiati in testõ, erant incapaces, testamentum non valeat.*

a Si quis cum testamentum.

Ex testõ non com-
pleto nihil debet.
h. d Op. & vr̃ q testm̃ valet in psonis nominatis. C. eo. in l. iubemus.
Gl. dat plures solõnes; Vna est, q hic non potuit plures noĩare . ibi
b noluit. Istam tenet . Ia. de Are. qa ex eo quod noluit, vr̃ imponere
c finem testõ sua voluntate, ar. l. qđ in rerũ. §. 2. de le. 1. Sed ista sol. c
est uera in se, vt patet ex fi. legis: tñ quantũ ad l. ꝯriã non vr̃ sufficiẽs
qa ibi nolebat noĩare, alias tñ solennitatẽ non seruauit. Scđa sol. ẽ,
hic omittit substantiam, ibi instõnẽ. Ista reprobat ibi in fi. Tertiam
sol. dat ibi gl. q̃ Dy. format hic, qa ibi ꝯstabat, q alios nolebat no-
minare. hanc sol. tenet Dy. Ista nullã rõnem vr̃ hr̃e in se, vt statim vi
debitis. Vñ sol. vera est, q hic cępit facere testm̃, nõ pfecit, vt dicit
tex. In l. ꝯria cępit, & pfecit: tñ in parte hr̃dum non adhibuit debitã
solẽnitatẽ, vt hic: vñ nihil vr̃ fecisse, qui partẽ indiuidui facit. l. furio-
sum. C. q. test. fac. pos. sed in l. iubemus. totum pfecit. hoc tenẽt Mar.
Sil. Ia. de Ra. Ia. Bu. Cy. & oẽs. Op. de l. hac cõsultissima, §. ex imper
fecto C. eo. ubi valet testm̃ imperfectũ inter liberos. Sol. dñt quidã,
q ista dispõ nõ erat inter liberos. Vel dicit gl. ibi expone ex imperfe
1 cto. i. non solẽni. qđ no. Tenet ergo gl. † q §. ex imperfecto hẽt locũ
in testõ. imperfecto ratione solẽnitatis omissæ, secus si sit imperfe-
ctũ rõne voluntatis nõ cõpletæ, vt hic, istã tenet. & pbat p d. l. furio
sum. ibi dum dicit, p nihilo. & tene mẽti sp. & colr̃ ex gl. ibi vel ex
pone. i. non solẽni, &c. Quid aũt si sit imperfectum rõne præteritio-
d nis. tangã. ĵ. tit. 1. l. si filius qui in ptãte. Opp. de l. ĩ testõ. d ĵ. de fideic.
lib.

ADDITIONES.

a Alex. Si quis. In gl. ibi, expone. adde gl. in l. fi. in uer. neq; impletum, C. fam. ercis.
Men. In materia. Soc. iun. cons. 147. num e. 16. lib. 2. Barba. cons. 42. lib. 4. in materia latissime. Ias. cons. 196. lib. 2. Ruy. cons. 15. nu. 2. lib. 2.

b Pom. Istam tenet. Vide Pan. c. 1. de succes. ab intest. Bar. in l. fideicommissa, §. 1. de leg. 3. Ro. in repe. auth. similiter. in 18. speciali. C. ad leg. Falc.

c Barb. Sed ista sol. Et vide Io. Mo. in cons. 41. pro eo, quod hic habetur.

d Pom. In testõ. Vide ibi per Bar. q tenet cõtrariũ. Ro. in auth. similiter, C. ad l. Fal.

l.b.Rñ.co.mõ.qa ibi in testõ imperfecto rõnc omissæ solẽnitatis,
2 hic vero rõne imperfectæ voluntatis erat imperfectũ.† Quæro,qñ dica
tur voluntas,seu testũ pfectũ? Rñ,qñ tota voluntas fuit declara-
ta,& testõr habuit totam voluntatẽ suam pro declarata.sicut dici-
mus in ɔ̃ctu,qñ hr̃ pro perfecto,& absoluto,vt l.ɔ̃ctus.C. de fide
3 instr.† Et per ista dico,a si reperitur instrũ seu protocollũ notarij
a imperfectũ,& appareat φ volebat plus scribere,φ tale instrũ nul-
b lã fidẽ facit.b Exẽplũ reperiĩ sic.Titius vendidit talẽ fundũ Seio p
pretio centum,his pactis appositis ve3 . nec reperitur plus. Certe
non facit fidẽ,qa ipse notarius nõ hẽ. tale instrũ pro completo,
& absoluto,vt hic,& l. ɔ̃ctus. C. de fide instr.& s̃.de legi.l.inciuile,& hoc ibi no.Nec ob.quod dixi in l.Gallus.§.j ʒ.tit.j.qñ in pro-
tocollo reperiẽ,&c.qa tunc constat, φ notarius habuit illud pro-
tocollũ pro completo & absoluto , nec ĩ protocollo volebat plus
scribere, sed intelligebat sub illo,&c. cõtra aliorum ɔ̃ctuum. Item
non ob. C. de test.l.errore,qa aliud est notariũ errare, aliud testũ
imperfectum dimittere.Qñ aũt aliqua particula instrĩ exẽplatur,
4 dic,vt dix.ʒ.de ope.no.nun.super rub. Quæro,† qd si testõr c scri
c psit in schedula totã voluntatẽ suã,non tñ publicat eam corã testi
d bus & notario & moritur, an illud dicatur perfectũ testũ? Et br̃
dico,φ est pfectũ d rõnc uolũtatis suæ declaratæ in totũ, p scriptu-
rã. & iõ valet hodie inter liberos, sed dr̃ imperfectũ rõne omis-
sæ solennitatis,& ideo extraneo nihil poterunt petere.l.ex ca.ʒ e.
& l. fideic.§.1.ʒ.de leg.3.Quæro,quid in legatis, † an legata debeã-
5 tur ex tali voluntate imperfecta? Et glo.arguit,φ sic,postea deter-
minat ɔ̃rium,φ nec legata,nec fideicommissa valeant.l.cũ quam.
C.de fideic.tex.est ʒ.e.l.ex ca & iõ gl distinguit tres casus, ı t ĩ ea.
f.Aut est voluntas pfecta.& non scripta,& loqr̃ l.si ʒ.de codi.aut
nec perfecta nec scripta, & loquitur lex ista,aut est perfecta & scri-
pta,sed deest,hæres esto & loquitur l errore.C eo.Sed est quartus
casus,qñ voluntas est scripta,& non pfecta,& isto casu non valet:
6 arg.d.l.fideicommissa.§.j.ʒ de leg.3 & ʒ.e.l.ex ca. † Quæro, pone,
φ illi instituẽdi non noĩati erãt non capaces,an vitiabit testũ? Vr̃
φ nõ.l.si duob.§.j ʒ.de leg.i.Sed dicit glo.φ hæc l. vr̃ velle ɔ̃rium.
& Cy.tenet φ nõ valet testũ.ar.l.planc vbi transferre.ʒ.de leg.j.in
prin.& l.legatũ,in prin.de adimẽ.leg.fm Dy.sed Andr.de Pisis di-
cit,φ dictæ leges allegatæ p Dy.ɔcludũt qñ testõr voluit aliũ no
minare,& adimere primo,ar.l.& si transferam.de adi.leg. Sed põ
gl.psupponit,φ nolebat alios noĩare, ut cohr̃des ã primis, & iõ ẽt
si essent noĩati,alijs primis accresceret, & iõ de tali omissione nõ
est curãdũ fm eũ,qa indubitãter illis primo noĩatis accresceret,vt
§. in primo.& §.,p scdo.de cad.tol.Sed vt ,pcedat ista glo. dic,φ hi
erãt indigni,& fiscus auferebat ab eis, nõ aũt accrescebat primis.
Sed qcqd ipse dicat,tn dic,& tenc gl.& Dy.simplr̃,qa rõ hui⁹ tex.
est,φ testũ non est perfectũ,nec curatur,an sint capaces , vel non.
Quæro quid si testamentum est nullum ratione præteritionis vel
exhærcdationis,an ualet inter filios? Dixi.C.de testa.l.hac consul-
tissima.§.si quis autem.Dicam ʒ.tit.j.l.si filius.

ADDITIONES.

a Pom.Per ista dico.Vide Ant.de But.consi.11.Imo.consi.91.
Men.Dec.consi.462.nu.5.Ruy.consi.204.nu.9.lib.2.

b Alc.Facit.Et de fide imbreuiaturæ vide aliquid,φ dixi s̃.eo.l.ad testium.§ si qs.
& hic adde Bar.in l.in fideicommissis §.1.de leg.3.& Bal.in l. fi. C. famil. ercis.de
qualiter suppletionẽ recip at imbreuiatura.vide Bal.in ru.C.de fide instr. in ver-
sic.3.quæritur & in l.contractus.in prin. eo. tit. & quæ dixi in l.si prius.de aqua
plu.arc.& cum Bar.hic transit etiam Bal.in d.l.contractus.in prin. & ad hoc vide
Imo.in l.2.in prin.& in fi.de hære.instit.

• Barb.Quæro quid si testator.Nu.de schedula testim,& uide Sal.in l. hac consultis
sima.§.ex imperfecto.ubi tenet φ ĩ imperfectũ rõne voluntatis & solennitatis,
vide Bal.in auth.quod sine.de test.ubi tenet contra,vide hic Io.de Imo.& ego cõ-
sulo nunc secundum opi.Bal.uide Iac.de Bel.in Auth.de test. imperfect.

d Alc.Est perfectum.Vide quæ scr psi in l.hac consult ssima.§.ex imperfecto. C.eo.
& adde φ alia est impfectio solẽnitatis seu formæ & alia est imperfectio substan-
tiæ,ut no.Inn.in c.qd sicut.in gl.magna,de elec. Quis aũt dicat ipse ordo solẽn-
tatis,& substantiæ,& de eo dicta,uide Bal.in l.placet.C.de sen.ver.quæro ergo,q
dria,& in ver.qro si statutũ.& qd ibi Bar.& qd no.Bal. in l. si ex pretio. C. si cer.
per.& no.maxime per gl.in l.pacta.ff.de contrah. emp. & Bal.in l. legi. in 1.col.de
exceptio.et iud.& φ in hẽs qd est ucra substatia & solẽnitas, & q dicantur sub-
stantialia contractus,& uide Bal.in l.ad exactionem,ad fi.C.de dot.promiss. & et
vide quæ scripsi in l.de pupillo.§.qui nunciat.de ope.nun.

Meno.lal.consi.6 t.in fine.lib.1.& consi.68.in fine.eod.Dec.consi.199.nu.3. Idem
consi.423.nu.8.9.& nu.x.limitat non procedere quando dilignauit in instr. om-
nia redigere.Ruyn.consi.1.nu.8.lib.3.

LEX XXVI.

1 Hæreticus quando possit testificari.
2 Infamis quando possit esse testis in testamento.
3 Exceptio contra testem infamem scriptum in testõ,quõ formetur, remissiue.

a Cũ lege. a Verbũ intestabilis,importat ne qs possit facere te
stũ,nec eẽ testis in testõ nec ei testim.dici.h.d.Op.
1 C.de hr̃.l.qui. † ubi hr̃tico,q ẽ intestabilis,dr̃ testim. Sol. h⁹ ɔ̃rij ti-
more qdã dñt,φ male hic putauit. Alij dñt, φ eis testimoniũ non
dr̃,sed trussa ẽ Alij φ in testõ ñ dr̃ testim.qa ñ pñt illud facere,sed
in alijs sic, & ista vera. Vel aliter, φ nullo mõ dicatur eis testimo-
nium,nec extra testũ,nec in testõ,cũ amiserint ciuitatẽ, uel liber-
tatẽ:sed si qs tñ ciuitatẽ pdidit,& libertatẽ retinuit, pt sibi dici te-
b stimoniũ,b cũ possit ɔ̃hete l.qdã.ʒ.d pę.dicet̃ in l. deportato. ʒ. de
le.3.dicã ẽt forte ĩ d.l.qm̃ Op.s̃.eo.l.q testõ.& l.si filius. o.uerbũ,
2 intestabilis,tria importat,sed fili⁹ ñ dr̃ posse testari,ut in gl.† Vlti-
c mo quæritur, c an infamis possit esse testis in testamento? Et dicit
gl.φ sic,nisi sit ita infamis,φ cõstet apud oẽs.vide gl & signa in fi.
d Et ista gl.dicit verũ.d & ,p ea habes casum C eo.l.j.Nec ob. sup.e
l.ad testium.§.j.qa ibi erat notorie infamis quo ad oẽs, vt ibi dixi.
3 † Qualiter debet formari exceptio contra testem infamem adscri-
c ptum in testõ,uide in c.e præsentium extra de testi.lib. vj.

ADDITIONES.

a Bart.Cum l.Et uide Bal.in l 2.C.de sen. & interlocuto. omn. iud. ad quod alleg e
glo.illius legis.
b Alc.Dicit testimonium.Bal.in l.2.in 5.col.C.de sent.alle. gl. hic pro multum sing.
c Pom.Quæritur.Vide Fel.c.ad probandum.de re iud.
d Alex.Dicit verum.Et gl.sequuntur communiter Doct.sed Ang.& Sal.in l.j.C.eo.
tenent contrarium.& uide quæ ibi scripsi.
e Alex.in c.Vide Bal.in l.j.in 1.col.C.eod.

LEX XXVII.

1 Interroganti si lte rustice respondendum est.
2 Testis quando præsumatur rogatus.
3 Tabellio quando computetur in numero testium.
4 Scriptor testamenti non requiritur, quod rogetur.

a Domitius. a Scriptor testamẽti nõ prohibet̃ esse testis in
1 testõ h.d.†.No.rñsione rusticam ad interroga-
ta.Cõtra:qa mite debet rñderi,ut C.d trãs.l.ut rñsum. vide quod
n ibi dixi de hoc,& C de impub.& alijs substi.l.precib. Dñt quidã,b
c ibi rñdet Imperator c qui est totus nobilis,hic iurisconsultus,q pp
scientiam erat inflatus, & superbus, forte erat quidã rusticus. Sed
certe Imperator aliquãdo rustice rñdet l.mercalẽ.C d qd. ob tur.
cau.sed ibi merebat talẽ rñsionẽ. Al i dñt,φ hic rñdebat uirilicon-
sulto,cui verecũdũ erat facere quæstionẽ indubitabilem.Breuiter
puto,φ male,& imoraliter fecit Celsus sic rñdẽdo Labeoni q fuit
magus valde in sciẽtia,ut no.in l.2.§.post hũc.s̃ d orig.iur. Nã rñ-
sionis suæ prima pars est uera;qa ñ intelligebat qõ. non.n.dubita-
bat Labeo, an ille, q esset adhibitus ad scribẽdũ possit adhiberi ut
testis:qa ridicula eẽt qõ,sed dubiũ eius erat,qñ ille,φ fuit adhibit⁹
ad scribendũ.& sic fuit rogatus,ut scriberet,sed nõ fuit rogatus ut
eẽt testis,an hoc sufficiat,ut sit testis idoneus in testõ quasi ex hoc,
φ ipsũ rogo,ut scribat, videar ipsum rogare.ut sit testis, & hoc vo
d luit qõ Labeonis Quia ergo d Celsus non rñdbat ad q. quæro qd
2 iuris?† Puto,φ uidebat testis rogatus e Nã nõ rogati dñr fortuiti &
c trãseũtes.Itẽ ille,q ẽ adhibit⁹ ad pfectionẽ testi,ñ ẽ necesse φ dica-
tur ipm eẽ adhibitũ ut testẽ,sufficit.n.φ sit adhibit⁹.l.hr̃d s palã.§.
pe.s̃ e.& ĩ aut.rogati.C.d testi Ad φ facit φ dr̃, φ notari⁹ psumit̃
f rogat⁹,ut ĩ Aut.de tabe.§.nos.ãt Qd ergo dr̃ φ testis nõ psumit̃ ro
3 gat⁹,intellige,f nisi se subscriberet,ut hic. Ex subscriptione.n.appa
g ret φ ñ fuit fortuit⁹,& trãsiẽs,f d φ fuit adhibit⁹ ad hoc.† Quero,g
h an notarius h ɔnumeret̃ ĩ numero testiũ.gl.ar.φ sic primo p hãc l.
& C.q test.fac.pos.l.hac ɔsult:ssima.§.f d qa.In ɔ̃riũ facit ĩ Aut.de
instr.cau.& fi.§.sed instra,& in hoc residet, & ẽt in casib.pdictis ẽ
spãle.Dy.dicit,φ uñ,φ iure nõ reperiat̃ cautũ,φ tabellio ɔputet̃ in
numero testiũ.nã hic nõ, qa scribẽs nõ erat tabellio nec est neces-
se,ut in j.gl. nec in §. sed qa,ibi non erat tabellio,nec reqritur, sed
numerus testiũ solus.Nõ ob.in Auth.de instr.cau.& fide. § opor-
tet,ut ibi no.unde ipse distinguit sic. Aut ad solẽnitatẽ reqrĩ cer-
tus numerus testiũ & tabellio,& tũc tabellio nõ ɔputat̃,in nume-
ro testiũ,ut in Auth.de instr.cau.& fide § sed si instra,sed si proba
retur p testes dicit ipse,φ credit,φ tabellio possit esse testis, ut ali j,
sed ubi sufficit ad solennitatem scripturæ certus numerus testiũ ,
nec reqritur tabellio , tũc computatur tabellio in numero testiũ ,
i ut hic,ita dicit Dy.Gl.formati hanc quæstionem in l.hac consul-
tissima,in uer.octauum.C q test.fac.pos.& ibi recitat opi. Bandia-
ni antiqui Doct. & glossatoris, quæ est vera, & tenetur ab oĩbus,
& per

ADDITIONES.

a Alc.Domitius. Vtrum tabellio numeret̃ in numero testium , &c. Et tunc tabellio
dr̃ priuata psona in testificando,licet in conficiendo instrũ publica fit psona , vt
no.Inn.in c.nihil,de elec.legit & no.in d.l.hac cõsultissima Adde qd̃ dt Bal.in ex-
traua.de pac.Consl.in ver.sicut ve3, φ rogatus tanq̃ tabellio nõ vr̃ esse rogatus
tanq̃ testis,& ẽt,φ respõ suæ scripturæ ẽt tanq̃ tabellio,sed si scriptura uõ est so-
lennis,poterit recipi ad ,pbõnẽ negotij ,p teste, nõ ad suppletionẽ sui instrĩ , f d
ad unã vocẽ,tanq̃ testis onius vicẽ gerẽs.Pro isto uide no.in d.l.hac cõsult.ssima
§.fi.& vide no.per Cy.Ia.Bu.& alios fm Bar.& Bal.in rub.C.de fide instr.& l. Lu-
cius.§.si qs,de leg.2.Adde,an tabellio cõnumeret̃ in numero testiũ vide Bal.cõl.
343.uol.& uide qd pulchre consuluit Pet.de Anch.in simili,in consi.323.
b Barb.Dñt quidam.Vide Arch.in c.c.27.disti.qui dicit,φ consultatio est, qñ iudex
dubitat,& consulit principem, nam responsio principis est consultatio.
c Pom.Imperator.Vide gl.in l.licet.C.de acq.poss.Bal.in l. 1.C.de suffra.Rom. sing.
694.facit gl.magna c.i.de maledi.
d Pom.Quia ergo.Vide Alex.consi.152.2.uol.
e Alex.Testis rogatus.Adde Bar.in l.sciendum,in ult. col.ʒ.de uerb. obl. & ibi uide
quæ scripsi referendo limitationem.
f Alc.intellige.Hoc tñ intelligo ut elegãter dt Bar.in l. sciẽdũ ʒ. de uer.ob.& ibi di-
xi.& Adde Io.An.in Spe.in c.de teste.§.1.sup uer.qd ergo si diceit,in si.& lita, ut
per Imo.hic,& Bar.in d.l.sciẽdũ.Et quid si uno notarij insol dum sunt rogati de
vno actu,an unus possit ponere aliũ pro teste.Bal.φ sic,in l.si.§.1.C.de iu. delibe.
g Meno.Quæro.Calca.consi.6.nu.r.Alc.consi.153.nu 17.li.2.& consi.146. nu.9.eo.
h Pom.An notarius.Quæ sit communis,ponit Alc.consi.152.in ult. col.2. uol. per
Alex.consi.146.2.uol.& consi 132.in fi.eo.uol.ubi declarat hanc quæstionem.
i Alc.Gl.format.Et facit,quod no.per Bar.in l.si consul.de adop.& adde Bald.in au
th.sed iudex.C.si cer.pet.& uide sup.per Bar.in l.fi.C.de fideic.
Meno.Soc.iun.consi.144.nu.28. lib. 2. ubi inquit testamentum probari ita testib.
sicut scriptura.

& p Dy.in distõne illa:nã in oĩ instrõ publico reqrit tabellio,& so lẽnis numerus testiũ ad hoc.ut instrm probet, ut d.§.sed si instra.
a Vñ si qs nuebat a probare p instrm,notarius nõ posset se inscribe re,ut teste,& notariũ,sed si nollet qs pbare p instrm, sed p testes, tunc tabellio posset esse testis,fm oẽs.Et aducrte.ꝙ dixi,ꝙ licet sit
b notarius rogatus tñ ad scribendũ,tñ põt esse testis, b & hr loco te
4 stis rogati, ut hac lege. Quærit gl.† an sit necesse, ꝙ scriptor roge tur? Et glo.dicit,ꝙ non.Et dicit ueritatem,quia qui est rogatus ad scribendum tantũ, non ad publicandum, non debet rogari, quia non facit fidem, sicut instrumentum: secus si ad publicandum.

ADDITIONES.

a Paris.Nitebatur.Vide Alex.cons.154.ad fin.vol.2.
Pom.Vide Alex.cõs.156.ver.au ad hoc obstat.in 2.uol.& cõs.152.in ult.col.2.uol.
b Alex. Esse testis. Scilicet unius,non duorũ,quia intendunt probare actũ per uiuã uocem,non per scripturas. licet gl.in Auth.de hær.& Fal.§.si uerò absunt.quam allegat Bal. in auth.sed cum testator. C.ad l.Falc. dicat,ꝙ plus creditur tabellio ni,quàm uni testi.sed solum illa glos.dicit,ꝙ plus creditur tabellioni,quàm alij.

LEX XXVIII.

1 *Monachus, an possit esse tabellio, & quid de alijs clericis.*
2 *Notarius potest scribere, & publicare eius testamentum.*
3 *Notarius potest scribere sibi instrumentum procuratoris, & valet, præterquã in cautione de rato, quia non potest à seipso stipulationem recipere.*

Op.C.de tab.l.gñali.lib.10. Sol.gl.hic non scribit,ut
Seruus. notarius.Est.n.priuata scriptura. & ista scriptura sigillabit,& postea aperiet,& publicabit,fm ꝙ dicã j.quemad.test. aper. l.2.§.1. Et ꝙ hic sit scriptura priuata apparet ex rõne, q̃ addit
a gl.cũ & ipse testõr scribere posset. Ita dt gl q̃ no. a Pro declaranda ista gl.forma duas qõnes. Prima ꝙ in monacho,vel alio sacerdote,cũ nõ possint esse notarij,hẽmus hodie tex. c x̃ de heret.c.officij, lib.6. facit c x̃ ne cler.vel mon.c.1. & Spec.idẽ,ꝙ non põt,in tit.de
1 sta.mon §.1.ver.27.Sed hic fm iura antiqua,ꝙ põt pficere,sed iu
b ra ista loquũt in monachis.† Quid in alijs clericis, b vide in locis s.alleg. Scda qõ, an notarius possit sua manu suum testm scribe-
2 re, † vel publicare. Ista gl.vr uelle,ꝙ non,sicut seruus non põt ita nec ipse posset,& hoc uoluit gl.hic. Ego credo,ꝙ possit,qa non vi deo qd repugnet. & p l.consul.s̃.de adopt. & per l.apud.j.de manu.vind. Sed si esset aliqua repugnantia,ipsemet non posset,ut qñ
c ipsemet notarius scribit instrm procurationis,c bene ualet nisi in
3 cautione de rato, in qua non põt à seipso stipnonem de rato † interponere,cũ apud seipsum non posset se obligare, l.2.de stip.ser. sed probatio mandati oẽne probabitur per illam scripturã,l.licet, §.si plures. melius in l.si procuratorem absentem, s̃.de procur.

ADDITIONES.

Alex. Quam oo. Verũ tabellio possit facere instrm publicum contra se.vide tex.& Barto.in l.impuberem,in fi.,j.de fals. Et ꝙ quis possit facere testm suum propria manu, pnbatur in l.2.C.de his,qui sibi adscri. per Bart.in l.consul. de adopt.
b Alex. Quid in alijs clericis. Verũ sacerdotes & monachi possunt esse tabelliones, & licet esse non possint, tamen instrumentum ab eis factum ualebit, vt not. Bart. in l.uniuersos,C.de decu.lib.10.dixi post Bart.in l.impuberem,de fals.adde Bar. in l.1.§.huius studij,de iust.& iu. Adde quod legitur & not.in c.sicut,ne cler.uel mon.& omnino Bart.in consi.61.incip.Filiusfam.presbyter notarius.
c Alex.Procurationis. Idẽ in simili unli Ang.in l.feciendũ,de uerb.obl.Et de hac materia,an per scripturã factam manu alicuius notarii possit probari negotium qd spectat ad ipsummet notarium, uide per Guil.& Bald.in l.1.i consul.de adopt. & Bar.in l.2.de stip.seru.per Io.And.in regula,cũ quid una,de reg.iur.in 6.in merc. Bal.in auth.contra qui propriam,de non num.pec.Bar.in l.impuberem,de fals.& in l.1.in lec.C.de iis qui sibi adscri.& Bart.in l.ex sententia,s̃.de test.tut. Adde an possit rogari de testamento in quo filius fratris est executor,Bald.cons.162.2.vol. & ad propositum de quo loquitur in apostil.uide Bald.cons.143.vol.

LEX XXIX.

a Ex ea scriptura. a Ex ea scriptura non lecta, uel non publicata coram testibus,non proba-
c tur testamentum.h.d. Simĩle habetis in l.fideicommissa,§.j.de legat.3. Dixi in l.si is qui.s̃.eod.

ADDITIO.

a Ex ea scriptura.Vide quod not.Bald.in l.contractus,de fide instrum.

a §.Ex verbis. a Verba, si non ualent iure testamenti,&c. importantꝙ debeant relicta uenientib. ab intestato.h.d. & dic,ut in gl. Quæro quæ fuerunt ista uerba? Dic vt in gl. Quæro, an uirtute istorum uerborum tota hæreditas ueniat restituenda institutis, si testm non ualet? Gl.hic uidetur dicere ꝙ sic.quam no. De hoc est tex.j.de test.mil.l.quærebatur,ver. vtrum autem.Dixi plenè hanc materiam j.de iure codic.l.j.

ADDITIO.

a Pom.Ex his uerbis.Amplia etiam quando testamentum esset ruptum ex causa præteritionis.Alex.cons.16.incip.circa pri.in 1.vol.
Menoc. Dec.cons.242.in princ.consi.369.nu.2.consi.431.nu.8.consi.478. num.5. consi.504.num.7. ver.3. & consi.561.num.1.Paris.cons.50.nu.9.lib.2. consi.60. num.20.& consi.61.num,13.eod.

LEX XXX.

1 *Testis qualiter se debeat subscribere testamento.*
2 *Quando pluribus committitur aliquid faciendum, non potest illud expediri per vnum, de voluntate aliorum.*

Singulos. Hic ponit forma qualr testis debeat se subscribere. Primo.n.qlibet testis dẽt subscribere p se, nec põt unus alij cõmittere.Scdo dẽt subscribere nomẽ suũ. Tertio dẽt subscribere se, & dẽt subscriptio ptinere nomẽ testatoris.
1 Dicat ergo sic.† Ego talis dico, & assero me esse adhibitũ in testẽ in pñti testõ facto per talẽ,iõ ppria manu me scripsi,& meo sigillo
2 sigillaui,vt hic.& s.eo.l.ad testiũ.§.si ex reb.No.†ꝙ qñ plurib.committitur aliquid faciendum,non põt illud expediri p vnum de voluntate aliorum. Idem no.s̃.de arb.l.sicuti.Opp.C.de test.l.si. Dicit gl.ibi est speciale in testamento rustici.Vel ucrius,ibi loquitur in testamento nuncupatiuo,hic de testamento in scriptis.

LEX XXXI.

1 *Verba enunciatiua quando probent, in vltima voluntate.*

1 Eius bona. Verba prolata cũ iactantia non inducunt dispõnem.h.d.Op.qꝙ verba futuri tpis in testamentis inducunt dispõnem.l.Pãphilo.§.propositum.j.de le.3. Sol. ibi fuerunt prolata solenniter accersitis & conuocatis amicis. hic fuerunt prolata p modum iactantiæ. Facit l.consensu. de actio. & oblig.l.obligationum substantia.e.ti. Quid si dicam, vellem mihi talem hæredem adhibitis septem testib. Vel dico,ꝙ vellem esse hęrdem Titium: Dic ut l.fideicommissa.§.1.de leg.3.

ADDITIO.

a Meno.Patif.cons.89.n.1.2.3.lib.3.Ruy.consi.204.nu.6.lib.2.

TITVLVS SECVNDVS.

De liberis,& posthumis a hæredibus instituendis vel exhæredandis.

ADDITIO.

a De liberis,& posthumis.Adde inquantum Ale.præmittit qui veniant appellatione liberorum,Bal.consi.218.lib.2.Car.con.60.ubi ponit,ꝙ in statutis appellatione liberorum veniant posthumi post mortem testatoris nati. Et inquantum ponit,ꝙ legitimatus rumpat testamentum,sicut posthumus.adde Abb.cons.86.lib. 1.Bal.consi.441.lib.4.Pe.de Anch.cons.283.Pau.de Ca.221.Et an reuocetur donatio per natiuitatem filii legitimati.Bal.cons.69.uoluit ꝙ sic.

LEX PRIMA.

1 *Pronomen alicuius,non est ponendum in instrumento, si nomen est tale in quo nõ cad it dubitatio,& quæ sit differẽtia i ter nomẽ,& pronomẽ,et agnomẽ.*

a Quid sit. In l.1.& 2.ponit qd sit nosatim exhsda-
b re.No.ꝙ non est necesse poni pronomẽ
c in instrõ c alicuius,quod intellige si erat nomen tale, de quo nulla poterat esse dubitatio,ut in Gallo presso alias secus,ut C.qui testa.fac.pos.l.hac cõsultissima.& ibi no.sup.de test.tut.l.duo sunt Titij.& l.hæredes palam.§.sed si no
d tam.sup.de transl.cum hi.§.si prætor.Gl.non sol.Dic,ꝙ ibi d omittebatur aliquid in solennitatib.hic non erat necesse, ꝙ poneretur, nisi nomen tantum,quando ex illo redditur certa persona. Quæro differentiam inter nomen,pronomen,& cognomen.Dic ut in glo. hic,& C.de tẽst.l.si in nomine.& Inst.de leg.§.si quis,per gl.

ADDITIONES.

a Paris.Quid sit.Quando aliquid dicatur nõatim fieri,vide Abb.in c.cum in lateranensi,ad fi.de præb.late Feli.in c.translato.col.1.& 2.de const.
b Pom.No.quod.Vide Feli.in proemio decreta.Et nunquid in libello requiratur pronomen.vide Fel.c.cum accessissent.in prin.de consti.& c.fi.in ult. col. de except.& in rub.de rescrip.ver. sciat.
Barb.Et sic facit si statutum dicit,ꝙ in instrumento debet poni nomen,& cognomen contrahentium,alias sit nullum.Bal.hic vult,ꝙ non est omittendum, licet esset notorium,& vide Lud.Ro.in l.hac consultissima.
c Ale.Instro.Adde,ꝙ idẽ voluit Bar.in l.demonstratio.in 7.q.j.de cond.& dem.& in l.libellorum.de accus.Bal.in l.certũ,s̃.si cer.pet.Io.And.in Addi.Spe. in tit. de instr.edi.§.br.in add.inci.dicit Accur.Sed si persona non erat fin.uoluit Bar.vbi s̃.ꝙ exprimatur nomen cum duab.aliis demonst. per d.l.hac consultissima.& l. forma.s̃.de censib.ꝙ ipsemet Bar.intelligit in l.si rem.s̃.de rei vend. hoc esse verũ,vbi probatum esset esse plures eiusdem nominis. Sed si non esset probatum sufficiat expressio solius nominis proprii per tex in d.l.si in rem.& ibi tradit eu telam quam vide.Idem tenet d.Ant.in c.2 de libel.obla.& vide Barto.consi.179. incip.Martinus Baroncij Venturæ,& vide Ro.cons.317.in fi.
d Pom.Quod ibi. Vide Fel.in c.fi.uer.respondeo.de prob.& c.fi.de præsump.

LEX II.

1 *Nominatim,& specialiter dicitur testatorem prioris testamenti præuidisse,cũ reuocat omne aliud testamentum,per eum factum.*
2 *Quando aliquid fit in palatio communis,palatium non confinatur.*
3 *Indefinita in furiosis non æquipollet vniuersali.*

Nominatim. Qñ nomen appellatiuum pgruit uni tm, æquiualet nomini proprio,secus si plurib.
1 h.d.Et est bonus casus, & notab.facit ad id,qd dixi in l.si qs i prin.
a testamenti.j.de leg.3.f.ꝙ si testator a reuocat oẽ aliud testamentũ
b factum per eum,& non fecerat nisi unum testamentum,b ꝙ dr de illo

ADDITIONES.

a Pom.Qd si testõr.Qd Ang.nõ placet,qa ibi reqrit spãlis reuocatio,sed illa ẽ spãlis reuocatio,ergo,&c.& uide Dy.in rub.de reg.iu.vbi dt,ꝙ ubi est eadẽ rõ inclusorum,indefinita æquipollet.uide l.1.C.de lib.præt. licet illa non allegetur. Meno.Soc.sen.cons.2.col.4.in prin.lib.3.
b Ale.Testm.Adde ꝙ Pau.d. Ca.de Ang.tenere contrariũ.Idẽ tenẽt Imo.& Raphqa si opi.Bar.esset uera,nunq reqreret spãlis clausula,quia nunq pt pcedere,ni si vnũ testm validet.si.n.mille fecisset,p ultimũ sunt sublata,ut Inst.q.mo.testa. infir.§.posteriore.si ergo postea fiat aliud cũ mẽtione gñali, ñ p: referri,nisi ad illud.Præterea nõ pt plus opari ista mẽtio gñalis q̃ spãlis.Sed si dixisset uelle ut ihd ualere si obstãte testõ facto tali die,& in pñtia taliũ,tetiũ hoc non sufficeret nisi fieret mẽtio de clausula derogatoria,puta,si obstãte aliqua clausula derogatoria ibi contẽta,p gl.no.in l.si mihi & tibi,j.de leg.1.q̃ incipit,expsse,de quo latius p Fed.cõs.47.& 56.& 206.p Pau.de Ca.cons.363.per Ro.cons.285.& 291. p Ang.cons.313.per Ang.ẽr cons.365.incip quædam domina Vanna. per Bal.cõ fil.22.3.vol.& melius cons.178.4.uol.per Bar.consi.31.incip.ut dixit.

a illo noiatim, & spāliter pœnituisse. a Item facit b ad id, quod dixi
b hoc anno in l. forma; de censi. vbi qrit, si dr in palatio ptātis, † φ
2 non debet aliter confinari. Dicam in l. demonstratio falsa, de cōd.
& demon. Op. de l. si quis, ȷ̃. de testa. tut. Sol. ibi loquitur de fauo-
3 re, hic de odio. & sic vide, † φ in his, quæ continent odium, indefi-
nita non æquipollet vniuersali. Nam cum dico filiū meum exhæ
redo, indefinita oratio est, vt plenè dixi in l. si plurib. ȷ̃. de leg. 2.

ADDITIONES.

a Pom. Pœnituisse. Contrariū consuluit Pau. de Cast. cons. 363. & uide Bar. cons. 21.
b Alex. Item facit. Adde φ idē tenuit Bal. in d. l. demonstratio. & ibi paulo ante al leg. Pro quo facit, φ licèt locus loci si apponēdus in instrō, vt per Bar. in l. de pupil. §. qui nunciatio. ȷ̃. de ope. no. nunc. & per Io. And. in add. ad Spe. in tit. de inst. edi. §. instim. 1. ver. quid si locus. tū fallit qū ex serie facti apparet de loco loci, si fieret instrm de solutione facta thesaurario, vt per Gul. de Cun. & Bal. in l. cōp- rationes, de fide instr. per tex. in l. j. C. de apo pub. & φ locus loci, etiam in testō, qū aliter claritas apparet, non uitiet non appositus, tenuit Bald. cons. 42. l. b. 4.

LEX III.

1 *Ad declarationem, seu demonstrationem alicuius ita sufficit adijcere nomen matris, sicut patris.*
2 *Et ista verba, fur, latro, gladiator, verba iniuriosa sunt, licèt in genere proferantur. Item sunt verba iniuriosa, spurius, num. 3.*

Et si pepercerit. Adiectio matris quē facit uideri no
minatim exhrdatū, & adiectio cōui
1 cij exhæredationē nō vitiat. h. d. † No. φ sufficit ad declarationem,
a seu demonstrationē alicuius adijcere nomē matris, a sicut patris.
2 No. φ uerba † latro, gladiator, fur. &c. licèt proferātur in gnē, nec
certa speciem maleficij ɔtineāt, tn̄ iniuriosa uerba sunt, & sic fa-
b cit pro statuto b puniēte verba iniuriosa. Itē no. † φ ista uerba, tu
3 es spurius, natus ex adulterio, & similia verba, sunt iniuriosa. Dixi
in l. turpia, in prin. de leg. j. Dixi plene in l. apud Labeonē, §. conui
cium. ȷ̃. de iniur. Op. ȷ̃. ad Carb. l. j. §. idē ait. Solue, vt in gl. Item op.
de l. si posthumus, in fi. ȷ̃. eo. Sol. intellige illam s'm istam. Itē op. ȷ̃.
de leg. j. l. turpia. Sol. vt in gl. sed truffa est. dic ut ibi. quia ista uerba
in exhæredatione non sunt improbata, in legato uero sic, vt ibi.

ADDITIONES.

a Matris. Adde s'm Bal. cautelā ad instituendum spuriū, vt dicat, instituo filium talis mulieris, non dicat filium suum, ne ex inspectione testi reddat instō nulla. Nam qui vult dicere instōnem nullā, habet necesse probare, φ ille fuerit filius testatoris. nā & hoc erit difficile, maximè si illa habeat maritū, & sequitur Paul. de Cast. hic. Et cautelā instituendi spuriū, vide per Rom. cons. 43. & Bald. cons. 13. 3. vol.
b Pro statuto. Adde φ prædicta procedunt, etiam si uera sint uerba prolata, ut si dico tibi, fur, cum in ueritate sis, vt no. in l. cum qui nocentē, & ibi Bart. ȷ̃. de iniur. per Cy. in l. si non conuicij, ȷ̃. de iniur. cum quibus transit hic Ang. & Hostien. in sum. de iniur. §. contra quos, vers. sed quid si uoces cucurbitam, Cano. in c. accedens, de purg. can. And. de Iser. in c. p. § præterea, in tit. quæ fue. pri. causa benef. amitt. Alber. de Ros. 2. parte statut. q. 14. & hanc mater am fere per tres col. examinat Oldr. cons. 53. incip. consueuit dubitari. & uide Bald. cons. 45. 3. uol. Menoc. Barth. Soc. inter cons. Maria. sen. cons. 118. in princ.

§. Purè. Opp. C. de instit. & subst. l. si pater. sol. ibi erat institu-
tus sub conditione, ideo pōt sub ɔ̃tia ɔditione exhæ
redari. Opp. de l. j. §. sed & si incertum, ȷ̃. de uent. in poss. mitt. Sol.
vt ibi no. & ista est uera: quia ibi in nascituro, hic in iam nato. &
ista sol. probatur in l. cum posthumus, & l. posthumum, ȷ̃. eod.

1 *Clausula posita de per se, quando referatur ad omnia. & num. 7.*
2 *Clausula posita inter vnum capitulum, tantum ad illud refertur, non ad aliud.*
3 *Capitulum vnum dicitur, quando circa idem disponit, ita quòd illæ dispositiones circa illud possunt simul concurrere.*
4 *Exhæredatio facta à certa persona, non tenet.*
5 *Exhæredatio fcā hoc mō, qsquis mihi hæres erit, filiū meū exhæredo, nō tenet.*
6 *Expressio facta per aliū modum, q̃ per eum, per quē tacitè inest, quid operetur.*
7 *Clausula posita in principio, in fine, vel in medio inter plura capitula, refertur ad omnia, si aliqua ratio non sit qua magis ad vnum quàm ad aliud.*
8 *Exhæredationis necessaria.*
9 *Quando in lege, vel in statuto debeat dici §. vel vers.*
10 *Probatio contra præsumptionem resultantem ex testamento admittitur.*

§. Filius. Iste §. est subtilis, & no. & bri. h. d. Cl'a posita inter
vnū capl'm ad illud tm̄ referi: sed posita īter plura
capl'a, vel an̄ oïa, vel post oïa, sed oïa referi. Itē exhrdatio fcā à cer
ta psona, vel sub ɔdōne, nō ualet. h. d. vsq; ad §. si ita. Dy. §. diuidit:
qa primo loquit qn̄ exhæredatio est facta inter gradum. scdo, qn̄
a certa persona. Tertio, qn̄ post aditam hæreditatem. Quarto, qn̄
ante omnes gradus. Quinto, qn̄ īter gradus. Sexto, qn̄ post gradus
& intra gradus. Scda ibi, nisi forte. Tertia ibi, quemadmodum.
Quarta ibi, ante hæredis. Quinta ibi, sed & inter. Sexta ibi, in eo.
Et de repetitione ista intellige, put dixi in l. talis scriptura, ȷ̃. de le-
gat. j. s. φ ad oïa referat, nisi sit rō quare plus ad unū refertur. q̃ ad
aliud. l. j. C. de lib. præte. & non intelligas, φ ea q̃ sunt dicta in pce-
dentib. intelligant repetita in sequētib', de quo dicā in l. licet, ȷ̃. de
leg. j. & an qualitas adiecta in uno c. potrigat ad aliud. Sed hic est
1 aliud: qa hic est † cl'a per se, an referat ad oïa, de quo dedi remissio
nē ad Spec. in tit. de instr. edit. §. nunc aūt uidendū, ver. itē excipe.
vbi tractat de rescrip. & priuil. Opp. ȷ̃. tit. j. l. pen. Sol. ad oēs gradus
a ibi nō porrigit, sed ad illū circa quem est posita. Ex princ huius §.
2 no † φ cl'a a posita inter vnū cap. ad illud tm̄ refert, non ad aliud,
3 d. l. pen. ȷ̃. tit. 1. Et † aduerte diligēter: qa unū c. dr, qn̄ circa idē dispo
nit, ita φ illæ dispositiones circa illud pn̄t simul ɔcurrere, ut plu-
res instōnes hæredū in primo gradu. Sed qn̄ sunt plures instōnes,
q̃ nō pn̄t simul ɔcurrere, sed vna in defectū alteri', tūc dnr diuersa
capl'a, & diuersi gradus, vt instō, & substō. qd facit ad intellec. mul-
4 torum. Venio ad ver. nisi. Ex quo no. † φ non valet exhæredatio a
certa psona facta. Qd apparet qa exhæredatio ē priuatio ab hrdi-
tate, iō n̄ debet fieri a psona certa, sed ab ipsa hrditate. Quæro, quid
si fiat simplr dicendo, filiū meum exhrdo. Rn̄. rectè vr exhrdatus,
vt gl. dicit. Pōt esse alia rō. qa exhæredatus a psona reperit pteritus
a gradu, iō tanq̄ pteritus rupit testm̄. & in idē recidit cū prima. Ve-
5 nio ad tertiā particulā, ex qua no. φ exhrdatio hæc qsqs mihi hrs
erit, filiū exhæredo, n̄ valet, qa hæc verba, qsqs mihi hrs erit faciūt
ɔdōnē. l. q. liberis §. hæc uerba. de vul. & pu. sed exhrdatio dēt fieri
purè, vt s. px. §. ergo, &c. Est & alia rō, qa an̄ aditā hrditatē reperit
pteritus, ergo testm̄ est irritū, & ruptum, & hanc rōnem innuit tex.
Op. ad illud. expressio eorum, q̃ tacitè insunt non uitiat. l. 3. ȷ̃. de leg.
1. sed si tacitè inest, vt exhæredatio assumat effectū, adita hrditate,
l. filiū, §. sed cum exhæredatio: ȷ̃. de ɔ̃ta. ergo, &c. Gl. rndet vno ver-
6 bo, expssa nocent, q̃ non sunt expssa, † non nocēt, vt in reg. iu. Dic, φ
hic est primi. p alium modū q̃ per eū, p quē tacitè inest, vt dicam
b plenè in l. 3. ȷ̃. de leg. 1. Venio ad quartā particulā. ex qua not. † φ
7 clausula posita in principio, referi ab oïa capl'a. Idē si poneret in fi-
ne, vel in medio, inter plura capl'a, ut hic, & s. eo. l. Qd intellige, si n̄
sit aliqua rō, pp quā magis dbat referri ad vnum capl'm q̃ ad aliud
ut dicit tex. in d. l. 1. C. eo. & hoc est verum in cl'a aliqua q̃ p se subsi
stit, & potest referri ad plura. Sed qn̄ in vna dispositione adiiceret
aliquid p modum ɔdōnis, vel alterius modificationis, tunc an illud
porrigatur ad alia capl'a: dic, vt dixit in l. licet ȷ̃. de leg. 1. tetigi in l.
talis scriptura, §. fi. c. ti. Op. s̃. e. §. in prin. Sol. ibi cl'a fuit apposita īter
gradum, sic inter vnum capl'm, hic vero post oēm gradum, vel in-
8 tra gradus, & sic loquuntur sequentia rn̄sa. Vlterius gl. no. † quinq;
quę sunt necessaria ad exhæredationē. q̃. uide, & signa. Vltimo ex
9 hoc §. potes colligere, qn̄ in l. vel statuto debeat dici §. uer. uel lite-
ra grossa. Nam ex hoc §. intelligitur, φ dicatur vnū capl'm, vel plu-
ra. Si n. vnum capl'm, tunc intra illud non est §. Dum incipit, aliud
tunc pōt esse §. Inter vnum capitulum, pōt esse versiculi, ut in princ.
huius §. patet. Quæro, an in dubio videatur facta esse exhæredatio
10 a persona? Et dic, vt in gl. quod no. Quæro, an ɔ̃ istā præsumptio-
nem admittatur probatio in ɔ̃rium gl. C. e. l. 1. tenet, φ non. Doc. te-
nent ɔ̃rium, per l. plane §. sed si non corpus, ȷ̃. de leg. 1. & l. in his. in
prin. ȷ̃. de cond. & dem. ubi non est aliqua præsumptio in testamen-
c to, contra quam c non admittatur probatio in contrarium.

ADDITIONES.

a Clausula. Adde Bar. in l. prætor, §. est quę differentia. inf. vi bo. rap. in l. si idē cum eodem. de iur. om. iu. & per Cin. in c. 2. requisiti de app. melius. Ro. cons. 427. Menoch. Scripsi. cons. 132. nu. 20.
b Men. Venio. Dec. cons. 539. n. 4. ubi late. Maria. Soc. sen. cōs. 49. col. 2. in fi. & col. 3.
c Contra quam. Adde, φ Ful. in l. j. C. de lib. pt. dicit hoc verum, nisi in 2. gradu essent institutæ eædē psonæ q̃ in primo, qn̄ tunc nihil pdesset pbare cōtrarium.

1 *Quę sit ratio, & quando posthumus est pręteritus, vitiata institutione, testamentum non incipit a substitutione, sed quando est pręteritus natus sic. Et quomodo intelligatur casus comprehensus in substitutione vulgari scilicet hæres non erit, vt quia non poterit. num. 2.*

2 §. Si ita testatus. Si non valet instō, testm̄ incipit a sub-
stōne. h. d. Quæro exemplum. & dic, vt
gl. 2. quando fuit inter gradum institutorum expresse Op. ȷ̃. ti. 1. l. nā
& si sub conditione. §. y. Sol. ibi in posthumo præterito, hic in iam
1 nato. Et est ratio: † quia quando posthumus fuit præteritus, ab initio
valuit institutio, & sic cœpit substl. dependere ab ea, merito irritata
institutione propter, natiuitatem, substitutio vitiatur. Sed in filio
iam nato nunquam valuit. & vide glo. quæ inci. iam natum. & tene
mentis istam rationem, quæ est ratio tex. in l. contraria. & pro ea fa-
cit id quod habes in l. si homo mortuus. & l. in illa stipulatione. ȷ̃. de
verb. ob. in sol. illarum duorum legum. Opp. ad hanc soln. C de cad.
b tol. l. 1. §. pro secundo. ubi legata b pro non scripta non debētur. Sol.
Doc. tangunt ibi in §. pro secundo. Nam hic loquitur in substōne, q̃
potest per se subsistere, & assumere vires a seipsa, sed legata vel fi-
deicommissa non possunt relinqui, nisi aliquid relinquatur ei q. gra
uatur. l. ab eo. C. de fideicom. & l. plane. 2. in fi. de leg. 1. & per ratio
nem prædictæ solutionis dicitur contrarium. de lega. in illa stipula-
tio. & l. si hō mortuus. infra de ver. obl. & ibi dixi. Op. de l. non puta-
c uit. §. 1. ȷ̃. de ɔ̃ta. Sol. vt ibi dicetur. Nam ibi loquitur in emancipa
to pręterito, cuius pręteritio ab initio non rumpit testamentum, tm̄
2 ista iura, & iō est eadē rō, quæ est in posthumo. Vltimo, habes nota
re

ADDITIONES.

a Barb. Si ita testatus. Et sic non est de esse uul. substit. quod primus gradus teneat: rō qa vulgaris pt p se stare, licet nominet duos casus. Facit d. l. cum pponas. & hoc intellige de substōne tacita uulgari, q̃ inest pupillari. in l. si quis eū. de uulg.
b Meno. Legata. Dec. cons. 529. nu. 2. 3. 4.
c Non putauit. Adde quod Pa. de Ca. dicit intellectum Bar. esse uerissimū ad d. l. nō putauit. & dicit qd ista gl. facit ad q. si testator cōfiteat in testō se teneri vxori i cētū p dote, q̃ ipse recepit, ipsa pñte, & acceptāte, & mandat eā dotē sibi restitui quod si postea reuocet testm, quod a principio valuit uel efficiat irritū, d. cōfessio nō reuocet, tanq̄ cōfessio ceperit habere depēdētia. quia illud non ē uerum: quia non requireb at confirmationē per adeionē hrd, tatis, sic nec alius cōtractus cōtētus in testō, ut donatio cā mortis uel inter uiuos, imo cōfirmat sola morte, ut no. G. Iam. etc. l. Bl'. x. & l. post legatū, §. qui mortis ȷ̃. de his quib. ut idi. de qua dicit vide Bal. cōs. 154. 2. uo. & c. uo. 180. & oino. Vide Ro. cōs. 465. ie. cōsultatio hæc.

re vnum,ni scis,ꝙ subſtō vulgaris facta per verba, si hæres nō erit.
porrigit̄ ad duos casus.s.si hrs eē v olu erit,vel nō potuerit.C.đ hær.
insti.l.cū ꝓponas.qđ dictū,si nō potu erit,q̄uo intelligit̄: dic ꝙ quo
a cūq;ꝫ mō n̄ possit,siue ex parte testi sit vitiū.vt hic, siue ꝑꝑ vitium
psonæ institutæ:q̄a spurius.l.i.C.de her.insti. siue ꝑꝑ defectū plo-
psonæ institutæ:quia non est natus institutus.l.fi.C.de insti.& substit.
næ institutæ:quia non est natus instimus.l.fi.C.de insti.& substit.
vel quia mortuus anteq̄ adeat.l.ab oib.§.cū quidam.ꝟ de leg.1.

A D D I T I O.

a Barb.Dico ꝙ quocunq;.Et ista impotētia verificatur de qualibet impotentia,si i
stitutio ēt sit solēnis,vt hic,& si non nascat̄.ꝟ de vē.insp.l.p.Idē si viuo testato
re instituti moriantur,ut d.§.ꝑ scđo.de cad.tol.& si institutus nō sit instituibilis:
qa ē spurius,qa tūc incipit testīn aggredi subst.&c ad hoc alla.ꝑ istū §.Bal.

L E X IIII.

1 *Institutio posthumi simpliciter facta,cōprehendit oēm posthumum,secus si insti tuēs se restringeret ad posthumū nasciturū ex vētre vxoris suæ,q̄ ꝑgnās ē.*

2 *Et mandans hospitale constitui in domib.suis,si illas alienet,& alias emat,ta men construi debet hospitale.*

a b Placet. Instō posthumi trahit̄ ad oēm posthumum,ēt ex alia vxore natū. h.d.Op.ꝙ intelligat̄ tm̄ de primo posthu
mo.l.boues.§.hoc sermone.ꝟ.đ ver.sig.& l.cū pr̄.§.hr̄ditare.ꝟ.đ leg.
2.Sol.hoc spāle fauore instōnis & testi ꝯseruādi,& ī odiū p̄teritionis
đt glo.in eo ꝙ dicit spāle fauore testi ꝯseruandi,dicit bene,in eo ꝙ
dicit fauore instōnis spāle,nō đt bene.Nam idē in exhæredatione,
1 vt gl.subdit l.2.in fi.ꝟ.ti.1.†Et aduerte, ꝙ hic dr̄ simpr̄,locum hēt
c qn̄ appōo posthumi simpr̄ ꝓfert,secus si se astrīgeret ad posthumū
nasciturū ex tali sua vxore,nunc nō porrigeret̄ ad aliū,vel se restrin-
geret ad certum tp̄s,vt filiū nascitur̄ ex ventre vxoris meæ q̄ præ
gnans est,n̄.n.porrigitur ad alios posthumos nascituros ex alia im-
d pregnatione.l.filius.§.si quis.& l.ꝯmodissime.§.e.Vltimo hic l.al
2 legauit pridie ī q. de scō.Quidā iussit fieri hospitale ī domib.suis
e &illud hr̄dem instituit postea superuiuens domos illas alienauit &
f alias emit.Dico ꝙ licet illa verba dr̄r in domib.suis,referantur ad
tp̄s testi.l.si ita.de au.& arg.leg.tamen fauore instōnis & testi con-
seruandi,referuntur ad domos postea emptas,per hanc legem.

A D D I T I O N E S.

P.Pau.P.Placet.Vide Alex.cons.130.uol.2.& cons.9.vol.1.& cons.93.vol.3.
a Meno.Paleotus de nothis & spuriis.cap.26.
Barb.Vide hoc non approbat Io.de An.& Petr.imò dñt,ꝙ hic non intelligitur
de oi posthumo,sed de primo posthumo.Facit Insti.eo.§.posthumi.& l.2.sup.eo.
tit.& uide gl,& Doc.in c.qm̄ Abb.de offic.de leg.qūo allegant illum tex.
Pom.Vide quid per illum tex.dicat Rom.sing.425.incip.quæsitum fuit.in fi.
b Natum.Adde sm̄ Bal.ꝙ indebita appellatio posthumi non comprehendit nisi il-
lum qui nascitur ex legitimo mat.ideo non comprehenderet naturalem tunc , si
ue vxoratus esset testator,siue non.
Meno.Barb.cons.6.col.2.lib.3.
c Pom.Et aduerte.Vide Alex.cons.17 t.2.vol.
d Poma.Vltimo.Vide Bar.consi.26.incip.testator in testamento.
e In quæstione.Adde ꝙ cū Bar.transeunt cōiter cæteri,& idē consuluit Bar.suo cō
si.26.inci.testator in testō disposuit,& per hāc legē.placet.in fi.dicit Pa. de Ca.
Io.And.referre in rub.de testa.ꝙ quidam disputando tenuerunt, ꝙ si qs instituat
uentrē vxoris suæ,quæ sit prægnans,ꝙ nō solū vr̄ instituisse illum q est in vte-
ro,sed quēcunq; aliū postea nasciturum ex ea,uel alia vxore.Quod dctū Raph.
nec ipsi Pau.placet,ꝑ gl.q̄ est in seq.quasi testator uideatur se astrinxisse ad filiū
qui est in vtero,q̄nimo dicit ipse,ꝙ si testator dicat simpliciter,instituo posthu-
mū m hi nasciturū,si sciebat vxorē prægnantē,cēet solū sensisse de illo q nasceret
ex illo partu;qa illa lex dēt intelligi qn̄ ignorabat vxorē pregnātē:qa tūc nō ha
buit respūm magis ad vnū,q̄ ad alium.Alc.alle.pro opi.Io.An.quā dicit esse ve-
rissimā,cōsi.Old.2 t 2.vbi formaliter illā q.decidit,idē vr̄ sensisse Ang. consi.51.
inci.Simon notarius.Adde ꝙ idē vr̄ sensisse.quidam do.Io.de Amelia eius cons.
22.inter cons. Bal.elatius consultum sequenti quidā d.Phil.de Peru.cui Bal.se sub
scripsit inter eadē cōs.vol.2.Nā dicit ipse idem est dicere,instituo uentrē,& insti-
tuo posthumū.vētei.n.ꝑ posthumo ponitur.l cū qdā,§.qđ pr̄.ꝟ.de acq.hær.&l.
vētre.ꝟ.de acq.hær.vn̄ si testōr dicit,instituo uentrē,idē est dicere, ꝙ posthumū
instituo.Si ergo dicit posthumū instituo icloditur quicquid filiorū natū erit q̄u-
cūq; alle hāc l.ubi dicit esse casum cuilibet recte intuenti,alle.ēt no.in l.q filiab.
de le.1.Idē tenet Bal.cōs.107.ubi alle.hāc l.3.uol.Facit ꝙ Fede.cōsuluit cons.42.
ꝙ si testōr instituit posthumū ex vxore ꝑgnāte.ꝙ si vxor pariat duos , ꝙ ambo
censent̄ instituti,ꝑ no.in l.q filiabus.& ꝑ gl.in l.q duos.sup.de reb.du. dixit tñ
Ang pall.cōs.ꝙ si testōr dixisset uentrē instituo,si prægnans esset, ꝙ solū ille q
est in vtero censet̄ institutus,ꝑꝑ illud verbū.esset,& ita cōsuluit,cuius cōtrariū
tenuit Pau.de Ca.cons.79.inci.Casus iste frequenter accidit. qa ꝑ illa uerba , si
prægnās esset,non censetur,ꝙ testator dixerit ad finē, si tūc nō eēt pragnās,li-
cet ipregnaret̄ ab eodē postea uenter si esset institutus;qa tūc d eceretur eleg itē
uiam ad impugnandū eius testm̄,vel iudicium,ꝙ non est dicendū.l. si miles qui
destinauerat.ꝟ.de test.mil.sed illa dixisse censetur;quia de illa infirmitate crede-
bat mori.& ꝙ illud verbū,si ꝑgnans esset,ēt comprehendat alios posthumos , q̄
illū qui erat in vtero,tenuit Bal.in d.cons.107.dictus Io.de Ame.in d.cons.sup.
alle.& præcedenti,tenuit ipse ꝙ & si testōr dicat,instituo ventrem si prægnans
fuerit,quod testōr vr̄ se astrinxisse ad illum q erat ī vtero,tñ,vt dixi Bal.consu-
luit contrariū in dictis cōsi.& in cōs.359.li.2.idē tenuit,ubi dicit ꝙ illa dictio si
resoluit̄ in qn̄.i.qn̄ prægnās esset.Et idē uoluit Bal.cōs.407.in 2.uol.in fi.consi.
f Quidam iussit.No.mirabilē q.ꝙ per alienationem rei legatæ, qn̄ similis redimit̄,
non uidetur ademptum legatum,vide l.utrum,ꝟ.de manu.testa.& sic facit quod
no.in c.literas.de rescri.in cle.verum gratia includat beneficia tractata post gra
tiam in curia.Et qualiter intelligantur legata facta in tempus nuptiarum, vide
tex.in l.sancimus,C.de nup.nā hēt tp̄s limitatū.s.trienniū post pubertatē, l. 2.§.
ad filiorū,C.qn̄ & q.quar.pars.li.10.& istæ leges nō sunt alibi.Et vide Lu.Ro.in
cōs.175.an testōr possit disponere,ꝙ in suis domibus fiat monasteriū.& uide Bar
ba.in cons.26.inci.testator in testō disposuit ubi consuluit , qn̄ testator iussit in
suis domib.fieri hospitale,postea illas uendidit,& alias emit,uide ibi.

L E X VI.

Sed est quæsitū. Qui impeditur gnāre ꝑꝑ accidēs, nō
impeditur posthumum instituere,secus si à natura.h.d. Op.ꝟ.eo
l.si quis posthumos.Sol. vt dixi in summario.

L E X VII.

1 *Limitatio ad §. si quis autem. in l.hac consultissima, C.de testam.*
2 *Intellectus ad l. si duobus, §. si prius, de contratab.*
3 *Ex testō vbi filius iam natus est p̄teritus, an sit possibile ꝙ hæreditas adeatur.*

a Si filius. a Testm̄ ex quo īpossibile est hr̄ditatē adiri de iure
ciuili,primū testm̄ nō rūpit.h d. Op.& vr̄ ꝙ primū
1 rūpat,l hac ꝯsultissima,§.si quis aū.,C de test.Sol.dñt †qdā,ꝙ ista
intelli̇r sm̄ illā,.s ꝙ primū nō rūpit,nisi qn̄ in scđo instituti sunt ue
niētes ab intestato Alij dñt ꝙ illa l.loquit̄,qn̄ sm̄ testm̄ est impfe-
ctū rōne solēnitatis omissę,vt qa non fuit numerus testiū:secus si
fuit impfectū ex cā p̄teritionis.vt hic,qa tūc nō loquit̄ ille §.& in
hoc residet gl.& bn̄,q̄ no qa est optima limitatio ad illū §.Contra
b hāc l.vr̄ tex l.si duob.§.si pri.b ꝟ.de ꝯtab.sed † ibi dēt ītelligi de te-
2 stō impfecto rōne solēnitatis, ī quo fuit p̄teritus filius emācipat',
& alij veniētes ab intestato instituti. Nam cū filius emācipatus nō
rūpat ipso iure.apparet ꝙ sm̄,ī quo sunt instituti ueniētes ab inte
stato ualet,& rūpit primū,vt in d.§.si qs aūt.& illud sm̄ postea rū-
pit ꝑ ꝯtab.petitas à filio emācipato p̄terito. & hic est uerus intells
illius § Idē si testm̄ sit impfectū rōne impfectę uolūtatis,vt s̄.tit.1.
l.si qs cū test m̄.& ibi no.Op.Inst.qb.mo test.īnr.§ posteriore.Rn̄.
dic tgl.ibi impossibile erat adiri hr̄ditatē ex scđo testō,hic non.iō
prius hic nō uitiat̄.Opp.ꝟ.tit.j.l.posthumus,in prin.Sol.in posthu
mo p̄terito nō impossibile adiri,qa eo nō nato ualet testm̄.& ideo
3 primū rūpit.† Opp.Ex testō ubi filius iā natus est p̄teritus,possibi-
le est adiri,ipso approbāte testm̄,l.filio,ꝟ.ti.j.Br̄ dicit Dy.ꝙ hic fuit
filius morte p̄uentus.iō nō fuit possibile. Sed istud nō est aliqd di-
cere,qa non q̄rimus an adierit,sed adiri potuit.Sol.gl.ꝙ hic in te-
stō ꝙ de iure ciuili nō ualet,ideo nō rūpit primū, ibi ualet de iure
prætorio,& licēt ualeat de iure p̄to. non tñ rumpit primū,vt hic,
& ibi.& gl.in l.cum in scđo.ꝟ.tit.j.& l.si quis,§ j de vulg.& subst.
Tu d.c , ꝙ nunquam est possibile adiri hæreditatē de iure ciuili.
Nam filio approbante, poterit petere bon.possessionē sm̄ tab.non
adire,d l.filio,& in l.j.de petit.hær. & l.certum,C.vnde legitimi.

C O N C O R D I A.

Pro ꝯcordia. Aduerte ꝙ maxima dubitatio īter Doct.est in l si
duob.§.si prius,ff.de ꝯtab.an dēat intelligi in filio emancipato,an
in suo.Et ꝙ dēat intelligi in emācipato,vult Bart.hic in hac l.si fi-
lius.in d.§.si prius.voluit,ꝙ dēat poni casus in suo. Tu dic,ꝙ duo
fuerūt intells.& Bar.in l.si filius.dicit,ꝙ est uerior īntells ꝙ loquat̄
in emācipato,licēt als sēserit ꝯriū ī d.§.si prius.quasi se declarādo,
& ponēdo ueriorē intellm̄,& se corrigēdo,si als senserit ꝯriū,qđ
p̄t colligi ꝑ illa verba qb'vtit̄ dū dicit in hac l.si filius.& hic est ue-
rus intells ad illū §.à quo ī iudicādo nō esset recedēdū. Nec p̄t di-
ci ꝯrius q plures recitat intells ad aliq̄ legē, & vnū approbādo sm̄
veritatē in iudicādo, & esset potius se corrigere q̄ ꝯriari,vel aliud
loqui gr̄a disputationis,& aliud in iudicando sm̄ ueritatē. Adde
ad materiā l posth.C.de ꝯtab.& l filio prętcrito,ff.de iniusto rup.

A D D I T I O N E S.

Paris.Si filius.Istā l.reperit Comen.Circa terribile contrariū qđ format̄ de l.si duo
bus,§.si prius, Alex.dat duas sol.sed ego do vnū peregrinum intellm̄,& dico §.
a si prius,nihil obstat,nec ibi dr̄ ꝙ per sm̄ tollat primū,vt ꝓsupponunt oēs.Et si di
cis,qūo,& ad quid datur cōtratab.vnde,ꝙ tex.ibi dicit,ꝙ si filius exhæredatus in
primo,in scđo præteritus, ꝙ demum pōt petere contratabulas, qn̄ remoto filio,
scripti in scđo possent petere bonorū possessionē,& si essent potiores, non dico,
quia sunt veniētes ab intestato,sed potiores, quia aliquo modo prius testm̄ rum
peretur, quia puta filius exhæredatus intentaret querelam,& obtineret . ꝙ tunc
petens contratab. quia remoto filio instituto in secundo hr̄ent bonorum posses-
sionem,vel si primū rumpatur,quia hęreditas non adeatur,quo casu erit alias,&
sic antequā filius intentet querelam, & rumpat testm̄ non potest petere contra-
tabulas, remoto filio instituto in primo,& hoc modo cessant obiecta Com.Vide
ad illum tex.per Alex.in l.si pater,in vlt.col.ver.item adde.C.de instit.& subst.
b Si prius.Adde hic per Alex.qui in alio laborat.

L E X VIII.

Si à primo. Filius iam natus rūpit spē eius gradus . à quo
p̄teritus est in ꝯtineri, posthumus verò statim
cū nascit̄.h.d.Op exhæredatio facta à psona nō ualet l.3.§.filius,
s̄.e.sed hic fuit exhr̄datus a primo hærede.ergo &c Sol.intelligas
nō esse exhr̄datū a psona,sed a gradu, qđ in dubio p̄sumit̄. Et ex-
pone,a primo hr̄de,i.a primo gradu institutorū.Opp.ꝙ nō est,nō
pōt rūpi l.nā & si sub ꝯdōne,§.post defectū,ꝟ.tit.j.sed substō pen-
dente ꝯdōne.nō habet effectū,ergo & c.Sol.ꝙ nō est re,nec spe,nō
pōt rumpi,vt in ꝯrio,sed qđ in spe,potest rumpi.l.3.§.j.s̄.vsufruc.
quemad.cau.& ꝟ de vsuf.leg l.Sempronius Attalus,sed substō est
aliquid spe,ergo rūpi pōt.Opp.hic dr̄ idē in posth.Contra ꝟ.titu.j.
l posthumus,in princ. Sol.intellige posthumū natū uiuo patre, &
decessisse eo mortuo,vt in gl. Opp.ꝙ posthum.rūpat incōtinenti,
sicut iā natus,qa pro nato hr̄, l.q in utero.de sta.hom. Dicit gl.nō
hr̄ pro nato fauore testi,sed non est necesse dicere ꝙ anteq̄ nasca-
tur nō est in ptāte patris.l.fi.ꝟ.de coll.bon.ergo non pōt rumpere.
Op.s̄.e.l.3.in fi. vbi fit dr̄ia inter posthumū,& iam natum. Sol.qn̄
fit a primo exhæredatio,& a secundo præteritio,non est differē ia
inter iam natū,& posthumū,vt hic, sed quādo præteritio fit a pri-
mo,exhæredatio a secundo, tunc est differentia,vt in contrario.

L E X IX.

1 *An mulier sterilis gaudeat priuilegio dotis.*

Si quis

Si quis posthumos. Nõ põt quis posthumũ vt suũ instituere, quẽ nõ licet hr̃e, impediẽte nã, vel iure: secus si hr̃i põt licet cũ difficultate. h.d. principiũ huius l. cũ §. fi. Opp. dr̃ hic, posse institui posthumũ, quem hr̃e nõ põt. Contra s̃. eo. l. sed est q̃situ. §. spadonẽ, & § sed si castratus. Sol. gl tripl̄r. Vna est, non põt, i. de facili. Scdo modo intel̄r instituisse nepotẽ, & c. vt gl. Tertio modo intel̄r q̄ istituit posthumũ, quẽ hr̃e põt p adoptionẽ, & est magis no. q̃libet tñ põt esse bona. & uide glo. q̃ incipit, facile, &c. Opp. ad vlt. sol. de tex. q dicit, quos hr̃e, &c. Rñ. gl. q̄ quos, facit simplicẽ relationẽ, nõ ad id, de quo q̃rit̃. Op. j̃. de leg. 2. si ita quis, §. fi. & l. fideicõmissum, j̃. de condi. &
a dem. vbi appl̄one filij in dubio ĩtel̄r de nãli. a Sol. gl. q̄ illud ideo est ne rumpat̃ testm̃. Et gl. bene dicit, qa istud testator vr̃ noluisse, cũ de alio posthumo cogitare non potuerit, cum nãr eũ hr̃e non poterat pp impedimentũ accidentis, vt dictũ est. Op. j̃ ea. l. fi Sol. gl. hic loquit̃ qñ est impedimentũ naturæ, ibi qñ est impedimẽtũ iuris ciuilis. Tu dic hic expectare, qđ alij deficerit esse nupta, est turpe, ideo nõ expectandũ, ar. l. inter stipulantẽ, §. sacrã, j̃. de verb. ob. sed in fi huius l expectare q̄ emãcipet̃ nõ est turpe. Op. j̃. e l. filius, §. fin. Sol. ibi institui talẽ, q poterat nasci ex ea q̃ in euentu ꝯdõnis
1 poterat esse uxor. Vltimo dẽis scire, † q̄ istã l. induxi in arg. s̃. sol. mat. l. j. an mulier sterilis habeat priuilegiũ dotis. Vide gl. q̃ multũ facit in ver. ꝯtuendo. f. gñalis, & illud qđ ibi dixi. Et istud qđ hic dr̃, est verũ, q̄ magis inspicit̃ nã, q̃ aliqđ impedimentũ accidẽtale, vt qa ex aliquo accidẽti nõ generat, secus si nã impediret̃, l. sed est q̃situ, §. sed si castratus. s̃. eo. & not. gl. in l. si serua. §. si spadoni. s̃. de iu. dot. hẽ in proposito, si mulier esset ita arcta, q̄ nõ posset ꝯcipere, tũc non hr̃et priuilegiũ, l q̃rit̃, §. mulierẽ ita arctã. de ędili. edi. vide gl. quæ incipit, vt suum. ibi, sed tunc hodie corrigitur, &c. ista est bona expositio, quia alienus potest institui, vt j̃. de leg. j. l. pen.

ADDITIO.

a De naturali. Adde Bald. per consi. 462. lib. 2. & hæc l. facit ad quæstio. de qua per Bar. in l. fi. s̃. de offi. procon q̄ si sit consuetudo, q̄ oblationes, quæ fiunt in die dominico spectent ad Arch. & quæ fiunt in die gloriosæ Virginis, spectent ad rectorem ecclesiæ, q̄ debeat attendi dies dominicus, si vno, & eodẽ die fuerit solennitas virginis, de quo per Cy. & Imo. in l. qui solidum, de leg. j. & ex uerb. quos habere, inferunt Bald. & Imo. quod si exilteos in sacris instituat posthumum debet intelligi de adoptiuo, vel de viro etiam legitimando, iuxta ea quæ habentur in c. per uenerabilem, qui fil. sint legit.

1 *Nepos emancipatus qui tempore mortis non tenuit primum locum, an patre excluso morte, vel repudiatione, habeat querelam ex persona sua.*
2 *Successario edicta in querela inofficiosi testamenti, an sit locus.*
3 *Qualitas adiuncta verbo, intelligitur secundum tempus verbi.*

a **§. Si filium.** Iste § est subtilissimus, & br̃ h.d. Filio † exhæredato, & a querela excluso morte, vel repu-
a diatione nepos ex eo, q tpe mortis. primũ locũ a non tenuit, pteritus, testm̃ non rũpit, aliàs secus: sed institutis repudiantib. potest succedere vt legitimus. h.d. & quatuor dicta habet, vt euidẽter patet ex tex. Ad primũ casum op. & vr̃, q̄ nepos pteritus rũpat testm̃ ipso iure, mortuo patre, l. posthumorũ, §. j. j̃. titu. j. Sol. ibi est mortuus pr̃ nepotis viuo auo, & sic nepos incipit tenere primũ locum auo viuo, hic verò decessit filius, post mortẽ pr̃is. Opp. q̄ iste filius possit rũpere p q̃relã, l. si quis filiũ, & l. scimus, in fi. C. de inof. test. Sol. non põt rũpere dicendo nullũ tanq̃ suus, qa tpe mortis nõ tenebat primũ locũ, vt h c; sed ex p̄sona patris poterit intẽtare querelã, & p eũ rũpere, vt in lege ꝯtia. Venio ad ver. diuersum & opp. de pcedenti rñ. Sol. hic filius exhæredatus erat apud hostes, & ibi decessit, vnde fingit̃ mortuus prima hora captiuitatis, & sic viuo patre, vnde tpe mortis nepos tenet primũ locũ, merito rũpit. Venio ad ver. qđ moriente. Op. dictio moriente est participiũ p̄sentis tp̄is, & quis morit̃ uiuens, l. qui duos, j̃. de manu. testa. & hic dr̃ q̄ auo moriente repudiauit, ꝯ l. si qñ, §. illud, C. de inoff. test. Sol. intelligas hic p querelã repudiatam post mortẽ, & expone, moriente, id est mortuo, vt in gl. Op. q̄ ille nepos habet querelã ex p̄sona sua, l. 3. §. si emancipatus, j̃ de bo. poss. ꝯtab. Gl. non soluit, immo asserit, q̄ ille nepos non hr̃et querelã tanq̃ a patre repudiatam, &
2 sic intrat illud difficile dubiũ, † vtrum querela inofficiosi testamẽti sit locus successorio edicto, de quo in gl. in l. pater filiũ, de inoffi. test. in l. si is, eo. tit. & per Dy. in c. non debet aliquis, ex̃. de reg. iur. lib. 6. per Cy. in l. si quis filium, C. de inoff. test. Veritas est q̄ nepos habet querelã ex persona sua, vt d §. si emãcipatus. & d. l. si is. non ex persona patris, qa repudiata fuit per eũ ita loquitur gl. Et si dicis, quõ pteritus habet querelã? Gl. in præalleg. l. pater, exponit querelam, i. ꝯtabulas. ego dico, q̄ stat propriè, declarabo in l. in suis. j̃. eo. Vltimo ad ver. sed & si hæres. opponitur de præceden. ver. vbi requiritur, q̄ teneat primũ locum tpe mortis. Sol. Verũ est quantum ad rumpendum, secus quantũ ad ius succedendi ab intestato, quia tunc sufficit, q̄ teneat primum locum eo tpe quo testm̃ destituitur. Opp. ad istud q̄ etiã quo ad successionem debet esse proximior tpe mortis, vt Inst. de hęre. q̃ ab intest, §. Ita demum. Sol. tex, Inst. de leg. agn. succes. §. proximus. & hic soluit ꝯtriũ. s. Aut quis decedit nullo ꝯdito testõ, & requirit̃ q̄ succedens teneat primũ locum tpe mortis. Aut decedit, ꝯdito testõ, & sufficit, q̄ teneat primũ locum tpe quo testm̃ destituit̃, vt hic, & est gl. not. in l. fin. j̃. de
3 cõd. inst. Op. ad hunc textũ, † qualitas adiecta verbo intelligit̃ fm tempus verbi, vt l. in delictis, §. si extraneus, s̃. de noxal. & l. Titius, de test. mil. sed verba l. duodecim tab. dicebant, q̄ succedebat proximior si intestatus moritur, ergo oportet, q̄ sit pximior cũ moritur. Rñ. ista verba ĩtestatus morit̃, faciunt vnũ ꝯpositũ, qđ nõ verificat̃ tunc cum moritur, sed tunc cum post mortem testamentum destituitur, ideo ad illud tempus refertur, & sufficit, q̄ illo tempore sit proximior, hoc vult dicere tex.

ADDITIO.

a Primum locum. Adde q̄ ex hac l. infert Bal. fuisse consultum per non nullos, q̄ stante statuto, q̄ filia non succedat quandiu masculus superuixerit, & tempore mortis testatoris filius masculus, institutus viuebat, & filia erat præterita, licet postea decedat filius sine filijs masculis, q̄ tamen filia non rumpat testamentum: quia sicut est exclusa ab intestato, ita ex testamento, vt infertur. ista q. fuit de facto Perusii, tempore Bar. collegium Sen. & Rayn. de for. consuluerunt, quod non rumpat, prout s̃. per illum tex. & l. si quis filio exhæredato. j̃. ti. 2. contrarium cõsuluit Bar. propter illud verbum, quandiu, vt etiam ponit in l. fi. ad Tre. & de qua q̃õne vide per Bar. consi. 4. inci. pater habens filium. & consi. 10. incip. in nomine domini proponitur per Bal. consi. 290. 2. lib. eo. vol. consi. 177. & ibi an trãsmittat ius suum ad filios, & plenius per Pe. de Anch. cons. 221. inci. hæc quæst.

LEX X.

1 *Si testator instituit filiã nasciturã, & quæ matrimonium cõtrahere, in mille, filiam vero nasciturã, & quę religionẽ ingrederetur in ducenta, si contingat filiam nasci, & accipere habitũ tertij ordinis, hoc casu censetur pterita.*

a **Commodissime.** Qui prouidet in uno casu, in alio vr̃ omittere, sed prouisio simplex porrigit̃ ad oẽm casum. h.d. Op. C. e. l. fi. Sol. gl. multis modis hic, & ibi, & istam puto verã: qa ibi testõr putabat se moriturum ĩcõtinẽti; quia forte stabat in periculo mortis fm casus q ponunt̃ in l. 3. cũ l. seq. j̃. de do. cã mor. iõ si nascat̃ eo uiuo, ñ vr̃ pteritus: quia uoluntatẽ hẽbat instituendi eũ. & hoc innuit tex. legis ꝯtriæ in fi. dũ dicit, Ne pęnam patiat̃ pteritionis, q̃ filios non præterit. Op. C. de inof. test. l. qm̃ in priorib. vbi ꝯdõ reiicit̃, ergo remanet institutio pura. Sol. hic tex. no. sol. qa q̃dã est ꝯdõ q̃ apponit̃ instõni factę de p̄sona certa, & loquitur in l. ꝯtria. Quedam est ꝯdõ q̃ appon̄t instõni factæ de p̄sona incerta, & sic hẽt non solum vim ꝯdõnis, sed demõst. Et ea deficiente talis persona sub ꝯdõne non vr̃ instituta, vt hac l. in fi. Et p
a hoc dicebam in q. † de facto. testõr instituit filiam, q̃ sibi nasceretur
b si matrimonium ꝯhet, in mille: filiã vero q̃ sibi nasceretur, & monasterium ingrederet̃ in quingentis. Contingit, q̄ mulier nata professa est
c religionẽ tertii ordinis sororum S. Francisci, & sic nec nubet, nec monasterium ingreditur, dicebam ipsam pteritã, & testm̃ ruptum, nec poterit ipsa instituta dici sub ꝯdõne, immo nullo mõ est instituta, vt hic, & ita de facto obtinui. Op. de l. si extraneus. sup. de condi. ob cãm. Sol. vt dixi. supra sol. mat. & l. si eũ dotẽ. in prin. Opo. j̃. e. l. filio. in fi. Gl. nõ soluit. Dy. dicit q̄ ibi dispõ fuit facta simpliciter Op. Insti. pro soc. §. illud. Glo. non so. Dy. & Iac. de Are. dicunt, q̄ ibi exprimebatur talis casus, in quo ꝯcludebat̃ omissus ex natura expressi. Dicam in l. Gallus. §. & quid si tantum. j̃. eo. Op. extra gl de vul. & pu. l. iam hoc iure. in prin. vbi dispositio facta in vnum casum porrigitur ad alium. Sol. vt ibi dicam, & in d. §. & quid si tantum.

ADDITIONES.

a Paris. Commodissime. Circa istam materiam, quod casus omissus habeatur pro omisso, Vide Alc. consi. 60. vol. 4 & consi. 130. in 1. col. & cons. 80. vol. 2. & consi. 46. eo. vol. Item, q̄ vbi casus omissus ex aliqua coniectura potest haberi pro expresso, vide Abb. consi. 15. Quod autem omissus habeatur pro statuto omisso, vide Com. consi. 97. post prin. & cons. 113. col. 2. & q̄ casus similis expresso non habeatur pro omisso, vide Com. cons. 143. inci. Titius & Seius. vide Caccialup. in repe. l. qui se patris. ver. aliqui sui. C. vnde libe.
Meno. Forcatulus in Cupidin. iurisper. cap. 21.
Poma. Vide Bal. cons. 181. inci. quæstio subtilis est, li. 3. vbi testatrix instituit postmodum sub conditione, & decidit per istum tex. q̄ est præteritus, uide ibi, quia pulcherrime loquitur. vide Alc. consi. 23. 4. vol. Fel. c. nonne. de præsump. Bart. consi. 16. in 1. uol. & cons. 20. eo. vol. & cons. 35. 1. uol. & cons. 61. eo. vol. & consi. 70. in 2. vol. & cons. 23. in 2. vol. & cons. 30. eo. vol. & cons. 36. 2. volu. & cons. 44. in 2. uol. Ro. cons. 30. cons. 147. & cons. 78 Imo. cons. 93. & consi. 100. Card. cons. 3. & cons. 17. & cons. 22. Imo. cons. 120. & cons. 145. Card. cons. 66. & cons. 72. in primo dubio. uide etiam in materia huius l. Bal. in l. si matere C. de insti. & substi quam sequitur Barb. cons. 52. in 3. uol. Alex. cons. 46. lib. 2. & vide duas decisio. ad regulam huius l. per Ias. l. si extraneus. in 2. vol. ff. de condi. ob cau. Vide Pau. cons. 75. in pen. col. Alex. cons. 52. in 4. uol. Fel. in c. trãslato. de consti. Et pro intellectu huius l. uide Caro. Ruy. in rep. §. & quid si tantũ. in 1. op. ff. de li. & posth.
b Poma. De facto. Adde Bar. in l. si pater, ante finem, C. de insti. & substit Vide Old. in simili consi. 142. uide Barto. consil. 27. in ulti. oppo. Ias. l. quamuis, C. de impuber.
Meno. Socin. sen. cons. 77. col. 4. in prin. lib. 3. ubi plura in materia huius legis.
c Tertii ordinis. Adde in quantum Alex. dicit, quod personæ professæ tertium ordinem sancti Francisci non dicuntur religiosæ, quod idem tenet Rom. consi. 367. ubi dicit quod mulier tertij ordinis potest succedere in feudo, in casibus in quibus alias mulier succedit.

LEX XI.

1 *Bart. audiuit bis infortiatum.*
2 *Titulus pro hærede, non habet locum in suis.*
3 *Verbum, familia, in iure accipitur pro substantia.*
4 *Filius viuo patre improprie est dominus rerum patris.*
5 *Possessio non continuatur in filios, sicut dominium.*
6 *Pater hodie non potest occidere filium.*
7 *Ratio quare filus suus præteritus rumpit testamentum patris, ipso iure.*
8 *Præteritio materna quare habeatur pro exhæredatione.*
9 *Successorium edictum, in quærela inofficiosi an habeat locum.*
10 *Suus præteritus dicit testamentum nullũ, vel venit per contratabulas, quando est talis, conditionis, quod in eum continuatur dominium.*

a 1 **In suis.** a In suos hředes dr̃ continuari dñium, nõ noua hr̃ditas obuenire, licet possint exhæredari. Et sciatis † q̃ audiui
bis istũ librum sine alia imistione, & nunq̃ audiui istã legem: & Ac.
doc. & scrib. sicco pede eã transcũt: sed vt mihi vr̃ nõ posset iste tit.
state sine ista lege. diuidit. Primo ponit vnũ dictũ. Scdo illud decla
rat. Tertio illud ꝓbat ex cõi vsu loquendi. Quarto ɔcludit primũ ef
fectũ esse verũ. Quinto ex predictis ponit vnã illationẽ. Sexto rñdet
cuidam obiectioni. Scda ibi. q̃ ẽt viuo. Tertia ibi, vñ ẽt. Quarta ibi,
b ita &. Quinta ibi, hac ex cã. Sexta ibi nec c b. Primũ dictũ est, q̃
2 in suos hæredes dr̃ ɔtinuari dñium, nõ noua hr̃ditas obuenire. Ex
hoc dicto ꝓcedit, q̃ i suis hr̃dib. nõ hr̃t locũ titulus ꝓ hr̃de. l. nihil.
C. ꝓ hr̃de. ideo semp suis exñtib. ad ꝓbõnẽ pscriptionis, alius titul'
c q̃rendus est. Scdm dictũ e in quo ꝓbat primũ est, q̃ filii & ceteri sui
viuo pr̃e dñr quodãmodo dñi, cũ ergo efficiant hr̃des, non põt hr̃e
dñium nouũ, cũ ipsi añ hr̃ent. Tertiũ dictũ ꝓbat illud, q̃ dictũ est s.
3 hoc mõ.: Familia accipit i iure ꝓ substãtia. l. nã qd̃. s. fin. j. ad Treb.
& l. pnunciatio, de ver. sig. sed i vsu loquendi, & ẽt i iure dr̃ pr̃fam.
& filiusfa. Est ergo pr̃ istius subiæ dñs, & filius istius substantiæ dñs,
& sic substantia aliqd tribuit vtiq; æquatr, sed p hoc nomẽ pr̃, & fi-
lius descernit, vt genitor, a genito. Quartũ dictũ est, q̃ ex pdictis se
quit verũ esse dictũ, q̃ noua hr̃ditas nõ dr̃ obuenire filio, sed magis
administratio libera q̃ ante ñ hẽbat. Quĩtũ dictũ est, vt ponat illa-
tionem ex pdictis, q̃ licet filii non sint instituti, tñ ab intestato d. i
sunt ex ɔtinuatione dñii. Sexto rñdet cuidã obiectioni hoc mõ. Si fi
lius est dñs viuo pr̃e, ergo pr̃ nõ pt eũ exhr̃dare, & sic ɔ rotã istam
mãm. Ad hoc rñdet, non est mirandũ si pr̃i licet eũ exhr̃dare, & pri
d uare bonis: q̃a cũ licebat ẽt occidere. h. d. Opp. q̃ duo nõ pñt esse
4 dñi i solidũ. l. si vt certo. s. si duob: vehiculũ. s. cõ. Sol. † dr̃ filius dñs i-
proprie viuo pr̃e. vt patet ex tex. q̃ dicit, quodãmõ. Et hoc est, qd̃ di
cit gl. q̃ hoc dñiũ filii ɔsistit in nudo & puro intellectu. q. d. magis ẽ
in imaginatione quadã q̃ i veritate. Silr̃ dt gl. i viro & vxore, q̃a li-
cet vir dicat dñs, tñ vxor ẽ dña. l. i reb. C. d̃ iu. do. Sed ista æquipara
tio ñ est vera: q̃a i vxore dr̃ retrãsire dñiũ, i filio dr̃ ɔtinuari, vt hic,
5 Op. j. de acq pos. l. cũ hr̃des. Gl. hic dicit, † q̃ in filio vr̃ ɔtinuari pos-
e sessio. sicut dñiũ. Cõtrariũ ẽ verũ, vt no. i l. cũ miles, ex q. cau. ma.
Nõ ob. l. 2, s. filiũ, j. ꝓ her. q̃a fateor q̃ nouus titulus possessionis nõ
vr̃ obuenire filio. l. nihil. C. ꝓ hr̃de. tñ noua possessio, & noua appre
hensio ẽ necessaria Op. Inst. de his q̃ sũt sui, vel alie. iu s. fi. Rñdeo,
6 † oli licebat occidere, hodie ñ. & sic mitigata ẽ ptãs patris i psona,
& ẽt i bonis: q̃a hodie nõ licet exheredare absq; cã olim simplr̃ lice
7 bat, vt hic. & l. 3. s. añ heredis. s. e. † Quæro, q̃ est rõ, q̃ filius suus pte
ritus rũpit testñ ipso iure? Rñdeo ad hoc fcã ẽ ista lex, q̃a suo here
di ñ dr̃ hr̃ditas obuenire de nouo, sed dr̃ cõtinuari, vt hic. Cũ ergo
dñiũ ɔtinuat i filiũ, ñ pt pr̃ i aliũ trãsferre dñiũ, & aliũ hr̃dẽ facere,
f nisi priuet eũ vt hic. Et h. d. tex. i vers. hac ex cã. q̃a si ñ istituat, vel
g exhæredet, dñs remanet. Quæro, q̃ est rõ, q̃ pteritio mr̃is nõ hr̃ ꝓ
g exhæredatione? Rñ q̃a cũ dñiũ a psona mr̃is nõ ɔtinuet i filiũ, cũ
non sit suus, nõ est necesse q̃ e hæredet filiũ. i. extra dñiũ ponat, sed
h si eũ pteriat. facit ɔ offm pietatis. iõ dr̃ q̃rela. Quæro, vtrũ † in q̃re-
9 la inofficiosi testi hẽat locũ successoriũ edictũ? Gl. in l. si q̃s posthu-
mos. s. 1. s. e. vr̃ dicere, q̃ nõ. Cõtrariũ no. in l. pr̃ filiũ. de inof. test. p
l. si is. e. ti. & hoc tenet Dy. in c. nõ dẽt aliq̃s. ex. de reg. iu. lib. 6. ꝓbat
in l. 3. s. si emancipatus filius. de ɔtab. p gl. & Cy. de inof. test. l. si q̃s
fili ũ. Retenta illa opi. op. nepos, q̃ erat in ptãte, ñ fuit exhr̃datus, nec
ꝓ exhæredato habitus, ergo non hẽbit q̃relã, sed rũpit testm ipso iu
re. l. non putauit. s. 1. j. de ɔtab. & l. si is. s. de inof. testa. & l. maximũ,
C. de lib. pte. si ergo filius exhæredatus, nepote ex eo in ptãte reten
to prætcrito, filio excluso a q̃rela, ex successorio edicto, nõ pt nepos
venire p q̃relã, sed p ɔtab. vel dicendo nullum. Rñ. gl. in d. l. pr̃ filiũ.
s. de inof. testa. huius timore exponit, q̃relã. i. ɔtab. qd̃ cõiter oẽs se-
10 quuntur. mihi ãt † displicet. Tũc. n. est verũ q̃ suus pteritus dicit nul
lum, vel venit p ɔtab. qñ est talis ɔdõnis, qd̃ in eũ ɔtinuatur dñiũ,
vt q̃a tenebat primũ locũ. Sed in q. ꝓposita filius exhæredatus præ-
cedebat nepotẽ, vñ in nepote non ɔtinuabit dñiũ illius ergo nepo-
tis præteritio nõ facit testñ nullũ, sicut pteritio mr̃is. Dẽt ergo veni
re per q̃relã. in qua filius exhr̃datus pcedit eum, sed filio excluso ve
nit nepos, sit per querelam. l. si quis filium. C. de inof. testa. vbi est
casus. & l. pr̃ filium. s. de inof. testa. ita debet intelligi ista materia.

ADDITIONES.

a Paris. In suis. Regula istius l. non procedit in filio, qui hodie succedit patri uiuente adhuc auo in cuius potestate sunt ambo: quia requiritur aditio, cũ ñ sit suus, ex quo non est in eius potestate. vide Com. cons. 88. circa fi. Itẽ in repeti. suitatis multa ponit quidam Ascondius, in repe. l. si filius qui patri, ff. de vulg. & pupil. & ibi scripsit ad Bar. Item adde in materia, q̃ uerbũ suus hæres, licet secundum iuris intellectũ iportet hr̃dẽ iu quo suitas, tñ in instrumento in quo fit mentio de hæredibus suis, intelligitur de extraneo etiam, ut per Ant. in consi. 23. Meno, Forcatulus. Necyoman. dialo. 36.

b Paris. Primũ dictũ. Ex isto primo dicto resultant multi effectus vtiles in practica q̃ hñr p Lud. Goza. in repe. l. q̃ se patris, ver. aliq̃ sunt simul & necessarii. C. vñ li. Poma. Vide And. Barb, cons. 49. in 1. uol.

c Paris. Secundum dictum. Hic videtur, q̃ si statutum stet, q̃ nullus possit eligi ad officium, nisi habeat trecenta in bonis, q̃ filius, licet nihil habeat, tamen si habeat patrem qui habeat in bonis trecenta, q̃ poterit eligi ad officium, sequitur Com. cons. 131. incipit duo fratres post princip.

d Occidere. Adde, q̃ ex tex. in fi. infert Ang. q̃ stante statuto, q̃ bannitus possit impune occidi, poterit impune vulnerari, alleg. tex. in l. nec i ea. ver. occidere. & ibi no. Bar. j. de adul. tex. in c. cui licet. de reg. iur. idem tenuit Cy. in l. 1. ad fi. C. quæ sit lon. cõsue. & Bal. in l. si quis no dicã rapere. C. de epis. & cle. & in l. j. ad fi. C. de priu. carc. vbi tenet, q̃ poterit in carcere priuato detineri. & d. Ant. in c. fi. de con sue. in in tertia extẽsione tenuit, q̃ q̃libet iniuria poterit ei fieri, & hunc annotat qd voluit Bart. in l. 3. s. fi. j. de adu. leg. & in cõs. 188. incip. statuto ciuit. plebis ca. ueт, q̃ quicunque q̃ stante statuto, q̃ bãnitus possit impunè offendi, poterit occidi. p c. fi. de homic. in 6. Idẽ tenet Io. And. in add. ad Spec. in tit. de consi. s. 1. in fi. quia per contumaciã huius banniti, statutũ voluit pœnã aggrauare, arg. l. capitaliũ, s. in exulib. j. de pœ. Bal. verò in suo spec. in ver. bãnitus. dixit, q̃ aut erat bannitus pp causam, pp quam veniebat imponenda pœna mortis, & tunc possit occidi, aut nõ, & tunc, q̃ non licet iudici, non licet priuato. Et hunc sequũtur Ang. & Pau. de Cast. in l. eius, s. de seru. vrb. præd. latius ibi vide. & per Ang. consi. 286. per Paul. de Cast. consi. 193. Bart. consi. 188. s. allegato. & Bald. consi. 119 lib. 5.

e Possessio. Adde quòd contrarium etiam tenuit Bal. in l. fin. C. de edic. diui Adr. tol. & in l. 1. C. de appell. & in auth. defuncto, C. ad Tert. & in c. 1. de controuer. inter masc. & fœm. & in auth. ingressi. vbi ponit rationem per l. cum hæredes, j. de acq. poss. & ibi Bald. & consi. 13. lib. 1.

f Nisi priuet. Adde, q̃ hãc rõnem cõprobat Ang. per quinque motiua, q̃ hic vide p Alex. post ipsum. Itẽ facit Bal. p sex motiua. Vñ Ang. dicit, q̃ rõ reddi nõ põt, nisi q̃a hoc fuit introductũ pro solẽnitate, q̃ qua filius dẽret à patre exhr̃dari, vñ sicut in aliis solẽnitatib. nõ põt reddi rõ, vt puta cur magis septẽ, q̃ octo, vel sex testes requirant in testõ, ita nec in isto. Et hanc tenet Pau. de Cast. hic, Raph. Cum. in l. si filius, s. eo. & Rom. in l. s. C. de bon. pos. ɔtab. Bald. verò dicit, q̃ rõ est, q̃a in patre est introductũ pro solẽnitate, q̃ suũ hæredẽ instituat, vel exhæredet, ideo illa nõ seruata nõ tenet, sed cũ in matre hoc nõ requirat pro solẽnitate, ideo eo ipso q̃ alium instituit, potest ipsum exhæredare. Et cum hac ratione vr̃ transire Alex.

g Pom. Præteritio materna. Vide Paul. de Cast. l. si filius qui in potestate, supra eod. & Christoph. Port. Inst. de exhæred. lib. in 1. col.

h Menoc. Quæro. Aret. consi. 49. num. 2.

LEX XII.

1 *Natus dicitur, qui perfectè venit, vel viuus est extractus extra ventrem.*
2 *Viuus dicitur quis nasci, quando vocem emittit, vel apparet, quando nascitur, eum esse viuum, licèt momento viuat.*
3 *Seminatus viuens, & postea mortuus, an rumpat testamentum.*

Quod dicitur. Etiam qui exciso ventre trahit̃ prætcri
tus, rumpit testñ. h. d. Quæro qñ dr̃ na-
1 tus? Rñdeo, † qñ pfectè venit, vel est extctus a ex ventrẽ, & viuus.
a Si. n. medicitas corporis venit ex ventrẽ, & viuit, vt sæpe contingit,
2 non diceret natus, tex. est in l. pen. C. eo. † Quæro qñ dicatur nasci
viuus? Rñdeo, qñ natus vocẽ emittit, vel ẽt non emittit, sed appa-
ret eũ esse viuũ, licèt momẽto, vt d. l. pe. C. e. & ibi sentit gl. qd̃ in-
3 tellige si natus hẽt formã hoĩs, vt ibi. Quæro, quid † si est semina-
tus viuẽs, & postea morit̃, an rũpat testñ? Idẽ est casus d. l. pe. C. eo.
Et istã q̃õnem feci vni in priuato examine, & nõ bene respondit.

ADDITIO.

a Extractus. Adde, an occidens existentẽ in vtero, puniatur vt homicida. Iac. de But. in l. fin. C. cõia de succ. refert aliquos distinguere, aut erat aĩatus, aut non. Primo casu venit appõne hoĩs, scdo casu non, per gl. in d. l. diuus, de cxord. cum. & cũ ipso trãsit Ang. & Sal. Bal. uerò hic. dicit, q̃ puniat per l. cũ inter veteres, de fidei cõ. lib. dum dicit, tale in vtero existentẽ in spe esse hoiem, ergo interim nõ est homõ, & cũ ipso transit Pau. de Cast. Sed quatr̃ de iure cõi puniatur, uide in l. si quis aliquid. s. qui abortionis, de pœn. & in c. sicut. 2. extra de homic. Facit ẽt hæc lex ad illam q̃õnem, an extractus secto uentre dicatur natus, ad hoc, ut sit locus substitutiõni, vel. ne, de qua q̃õne per Sal. in l. fi. C. eo. & dicit Bal. ita cõsuluisse, sed non alleg. consilia, sunt 113. & 117. volum. & ibi dixi, q̃ aduocati Lucani dubitabant super isto passu. Tñ ipse aliquibus rõnibus verã esse eius opin. deducit, deinde alle, Odof. in d. l. anniculus amittit, s. falsum est, in verbo, extractus, aliàs exsectus. ita tenere in lec. quam ipse hr̃e dicebat illi, cui dirigebat consilium. Subdendum est etiam, q̃ Pau. de Cast. in l. pen. C. eo. dicit, q̃ natus antequã tangat de septimo mense non rumpit testñ; quia censetur uiuere non posse, l. intestato, s. fi. j. de suis & leg. quod est uerum si constat eum uiuere non posse ex alia causa, quã si natus tempore non debito, quia tunc rumpit per d. l. pen. & idem tenet hic Raph. & sequitur Alex. pro quibus dicit facere l. vxoris abortu. C. eo. Sed tu dic, q̃ Bal. cons. 113. lib. 3. tenet, q̃ natus octauo mense, qui secundum Physicos uiuere non potest, rumpit per l. vxoris abortu. & l. quod certatum, eo. tit. Et de præbente poculum abortionis, vide Bart. cons. 23. 2. vol. & ibi quid si abortus non sequatur.

LEX XIII.

1 *Legitimandi habens potestatem adulterinos, item incestuosos, an poterit legitimare adulterinum, & incestuosum simul.*
2 *Coniunctio aduersatiua operatur, quòd vno casu existente, non habet locum dispositio facta in alio.*

a **Si ita scriptum.** a Prouisio facta in casibus separatis,
porrigit̃ ad eosdẽ casus simul coniun-
ctos h. d. Op. s. eo. l. cõmodissimè. Sol. ibi, prouidit in vno casu tñ,
hic prouidit in duob. casibus separatis, ideo si veniũt simul ɔiun-
cti ex psumpta volũtate defuncti, dispositio trahit ad illũ casum,
1 dicã in l. Gallus, s. & quid si tñ, j. eo. Et hoc † facit ad q. quã dispu
tauit Bono. Io. Cald. dicens: Papa ɔcessit legato, q̃ possit legitima-
re filios natos ex incestuoso coitu, itẽ ex adulterino. ɔtingit, q̃ qui-
dam erat natus ex coitu adulterino, & incestuoso, & sic simul cõ-
currebãt in eo, q̃rebat, an legatus possit legitimare? hæc lex facit,
q̃ sic prima facie, sed si rectè inspiciat̃ facit in ɔtriũ. Dicit. n. q̃ sm
iuris rigorẽ prouisio facta in casibus separatis, non porrigit̃ ad
b eos simul coniunctos. Istam q̃õnem examinaui in l. 2. in princ.
2 de verb. obl. Vltimo no. † ex hac lege, q̃ qñ quis vtitur istis ɔiun-
ctionib. aduersatiuis: si uerò, sin autem, quod si, sed si, & simil. tunc
vr̃ velle, q̃ vno casu existente, non habeat locũ dispositio facta in
alio, vt hic quod facit ad multa. Dixi in l. in repetendis, j. de leg. 3.

ADDITIONES.

a Pom. Si ita scriptum. Vide quæ circa hoc dicit Alex. consi. 116. vol. 2. Menoc. Modet. Paris. ad principium l. 1. ff. de verb. oblig. num. 45.

b In l. 2. Vide quæ posui post Alex. quibus etiam adde Ioan. de Anan. consi. 85.

Duo,

1 *Duo quãdo sunt, quorũ vnũ non põt esse sine alio, vnũ nõ poterit sine alio tolli.*
2 *Seruus si est institutus heres cum libertate, quando possit hereditas adimi.*
3 *Seruus quando habet cohęredem, hęreditas tunc relinqui potest sine libertate.*
4 *Testator si in testamento solenni instituit hęredem seruum, & postea adimit hęreditatem, quę voluntas sit ista.*

1 §. Regula. Qñ sunt duo, † quorũ vnum sine alio esse non põt, vnum nõ poterit sine alio tolli, sed sublatũ
virtute remanẽtis perdurat. h. d. Et iste est unus malus §. pro Arti-
stis, & Theologis, an qualitas possit separari a substantia. Opp. &
vr̃, q libertas põt tolli a legato, & cõ. l. seruum filij. §. si idẽ seruus,
ĵ. de leg. j. & l. si seruus, ĵ. de adi. leg. Rñ. q ista l. loquit̃ in his, quo-
rũ vnum non põt ɔsistere sine alio, vt in hæreditate, & libertate.
Opp. de l. si certatũ, §. si eo. ĵ. de testa. mil. Sol. Fallit in milite, cuius
testm̃ non astringit̃ regulis iuris, vt ibi. Et rõ est, qa miles põt sine
a hr̃ditate dare libertatẽ. a Vltimo opponit̃, q volũtas testatoris est
2 seruanda, l. in ɔdõnibus, de ɔdi. & demõ. Rñ. † ego intelligo nisi ap
pareret testatorẽ aliud voluisse. Sed intellige q ista voluntas sit solẽ-
nis, aliàs adimi non posset sine libertate. Itẽ intellige hunc tex. qñ
est solus hæres, aliàs secus. & istud vr̃ probari in l. sed si in ɔdõne,
§. fi. ĵ. de hęr. inst. hoc tenet Gui. in l. si unus, § pactus, s̃. de pac. Nec
obstat l. ita tñ. 2. rñ. ĵ. ad Treb. & l. si seruus, ĵ. de bo auth. iud. poss.
Pileus dixit hanc l. intelligi, vbi euidẽs volũtas defuncti apparet.
Quod intelligo, s. q adimendo vnũ uoluerit adimere utrũque, ar.
l. illud, & l. nec is, §. hæres, de acq. hęr. hoc aũt intelligo si ista assũ-
ptio fiat in voluntate ualida, vt dixi plenè in l. si iure, ĵ. de legat. 3.
3 † Quæro qd si seruus habeat cohæredẽ? Rñdeo, tunc cessat rõ hu-
ius §. Põt. n. tũc relinq hr̃ditas sine libertate, & libertas sine hr̃dita-
te: qa aditione cohr̃dis ɔfirmatur testũ, l. sed & si ɔdõne, §. fi. ĵ. de
hær. inst. qd̃ tenet Gui. in l. si plures s̃. de pac. al's est l. si unus, §. pa-
4 ctus, eo. tit. † Quæro, qũo ualebit ɔ istud, facio te hr̃dẽ in testõ solẽ
b ni, postea adimo libertatẽ, & hr̃ditatem, q̃ est voluntas scda? testm̃
nõ: quia non est hæredis institutio, codicilli non: quia in codicillis
c non potest directè adimi hæreditas, quid ergo erit? cogitabitis. c

ADDITIONES.

a Alex. Dare libertatem. Legendum puto, adimere lib. Certum est. n. ununquemque idoneum siue militem, siue paganum dare posse libertatem seruo sine hæreditate. & si inspexeris gl. in d. §. si eo. hic alleg. in princ. ita legendum iudicabis.

b Pom Quomodo ualebit. Vide Alex. consi. 104. in 2. vol.

c Cogitabitis. Adde quod Bar. in l si iure, ĵ. de leg. 3. videtur uelle, q non sit sublatũ primum. & istam opi. sequutur Bal. rectè intuenti in d. l. sancimus. Pet. de Anch. & Imo. in c. cum esses, de testa. & consuluit Bald. consi. 130. lib. 3. incip. ad euidentiã. & inquantum tangit Alexan. an legata ad pias causas debeantur hæreditate non adita, uide quæ posui in l. 1. C. de sacrosan. eccles.

Io. Fr. Ru. Adde quod secunda uoluntas, de qua hic per Bart. est nulla, ut habes per Ias. post Alex. & Aret.

§. Testamentũ. Exhæredatio, quę per aditionẽ firmari non põt in vita exhæredati, ipso iure est nulla. h. d. Opp. q testm̃ valeat: quia filius fuit exhæredatus s̃m formam l. j & ij. s̃. e. Sol. gl. hoc ideo: quia exhæredatio non tenet nisi adita hęreditate. Iac. de Arc. dicit, q attenta ista rõne nunq̃ valeret testm̃, in quo qs sub ɔdõne esset hæres institutus, & filius exhr̃datus, qd̃ est ɔ̃ l. nam & si sub ɔdõne, in prin. ĵ. tit. j. Quare dicas, q exhr̃datio post mortẽ est frustratoria: qa impossibile est cã per aditionẽ confirmari filio viuo, secus si instõ esset facta sub ɔditione, quæ filio uiuo posset existere. Opp. de l. fi. ĵ. de ɔd. l. inst. Sol. gl. & bene: quia habebat ibi cohæredẽ, cuius aditione exhæredatio poterat cõfirmari in vita. Opp. instõ facta ad tempus vr̃ pura. l. hæreditas, ĵ. de hær. inst. gl. sol. ibi, in institutione facta ad tpˢ certum, hic de institutione facta ad tpˢ incertum. Vide in l. ab oibus, §. cum quidam, ĵ. de leg. j. & dicam in d l. hæreditas, de hær. instit.

LEX XIIII.

1 *Posthumus hodie non exhęredatur.*
2 *Intestati causa trahit ad se causam testati.*

Si posthumus. Posthumus p̃teritus rũpit spẽ eius gradus, a quo est p̃teritus incontinẽti cum nascit̃, nec ɔfirmat̃ gradus ille, licet natus ante decedat, q̃ ad eũ gradũ ueniat, & si rumpitur pars testĩ, totum rumpit̃. h. d. vsq; ad §. q vulgo. Tres partes hẽt. Scda ibi, itaq;. Tertia ibi, nã & cũ duobus. Op. q nõ est, rũpi nõ põt, l. nã & si sub ɔdõne. §. post defectum, ĵ. tit. j. Sol. nõ rũpit̃ gradus, sed spes eius. dixi s̃m Dy. in l. si a primo, s̃. e. Op. q posthumus exhr̃dari nõ possit, l. si qs in suo. C. de inoff.
1 test. Sol. hodie † non põt exhęredari: qa in exhęredatione requirit̃
causa, olim poterat. Opp. ad s̃m rñ. q dẽt valere tertius gradus, ex quo posthumus est exhæredatus, l. 3. in fi. s̃. e. Sol. hic ĩ posthumo p̃terito, ibi in iam nato. & rõ ponit̃ ibi in gl. Opp. q inter posthumũ, & iam natũ nõ sit dr̃ia, l si a primo. s̃. e. Sol. ut ibi dixi. Venio ad tertiũ ver. & istũ examinabo, & dicã rõnẽ eius in l. pe. ĵ ti. j. hic vlt. gl. dicit, q hic posthumus excludit̃, vt hr̃s institutus: sed admittit̃, vt legitimus. Vel dic s̃m Dy. q hic tex. dicit excludit̃, intellige post mortẽ ipsius posthumi, sed si uiueret, ad totã hæreditatẽ ad-
2 mittet̃. & sic nota † casum mirabilem, q cã intestati trahit ad se
cãm testati. Cõtra qd̃ vr̃ l. j. §. si ex fundo, ĵ. de hær. inst. Sol. vt dicam in l. pen. ĵ. tit. j. rõnem ibi uidebitis. & uide d. gl. vltimã hic q̃ incipit, quatuor sunt &c. & ita dicit Dy. ibi, dic vt ibi. Op. si posth. morit̃, ergo testm̃ ɔfirmat̃. l. posthu. in princ. ĵ. tit. j. Sol. ibi loquit̃ qñ posthumus decessit viuo testatore, hic qñ post eius mortem.

1 *Cohęredis datio facit suum hęredem voluntarium.*
2 *Substituti vulgaris datio facit suum voluntarium.*

1 §. Quod vulgo. Filius institutus † in primo gradu in totum vel in partẽ, licet sit præteritus in secundo, testm̃ non rumpit, h. d. Ratio huius §. est, quia per s̃m gradum, filio instituto in primo nulla fit iniuria, non. n. admittitur, nisi ipso volente, & hoc qñ est institutus solus. Idẽ si admittitur pro parte. sufficit. n. q pater eum instituat in legitima sua, ut sic nõ possit cõqueri. Et est ratio, quia testator dando cohæredẽ filio, facit de suo voluntarium. l. apud Iulianum. §. idem Iulianus, ĵ. ad Trebe. dicam
2 ĵ. eo. l. si filius. Item quando † facit substitutum vulgariter facit eũ
voluntarium, vt l. Papin. §. 4. s̃. de inoffi. test.

ADDITIO.

Menoc. Ruyn. consi. 119. nu. 6. lib. 2.
Menoc. Ant. Augustinus lib. 3. emendat. cap. 7.

1 *Falsa causa circa filiationem vitiat exhęredationem ipso iure.*
2 *Falsa causa adiecta in exhęredatione, illam non vitiat ipso iure, si non respicit filiationem.*
3 *Assertio patris, q non faciat filium non esse in possessione filiationis, nisi mulier contempserit Plautianam.*

§. Si quis ita. Exhæredatione facta cũ cã, q̃ respicit filiationẽ si cã falsa probetur testm̃ rũpit. h. d. Volo, q tu cogites circa vnum, quod ego non cogitaui, nec hic, nec s̃. tit. 1. q ista lex vr̃ casus pro opi. Marti. q exhæredatio facta inserta falsa cã, facit testm̃ ipso iure nullũ, quod tñ reprobaui in l. 1. s̃. de testa.
1 Sed rñd. † q falsa cã circa filiationẽ vitiat exhr̃dationẽ ipso iure. l. si
pater. & l. nec apud. C. de hære. insti. & ita loquitur hic. & dixi in l.
2 demon. §. quod aũt. de condi. & dem. Secus si falsa cã aliud respice
ret, q̃ filiationem, vel affinitatem. Opp. secundum gl. dicitur hic, q probat se filium. Contra non debet admitti probatio, quæ facta nihil releuat. sed hæc est hmõi. quia si probetur filius, exhæredatio est nulla, vt hic in tex. Si non est filius sitr̃ est nulla. l. quidam cum filium de ver. ob. Gl. sol. dicit Dy. melius q ista probatio facta aliqd releuat. Nam si probet̃ filius, succederet ab intestõ, si nõ esset filius, succederent alii, licet vtroq; casu exhæredatio est nulla. Op. de l. 3. §. causæ ĵ. ad Car. Sol. illud verum est quantum ad Carbonianam bo. pos. non ad aliud Opp. de l. si instituta. §. 1. s̃. de inof. testam. Solu. ut ibi. Quæro cui incumbat hic onus probandi? Credo, q filio, qa ver-
3 bũ patris, est ɔ̃ eũ qd̃ tenet menti, hoc nõ placet Dy. qa verbũ pa-
tris, nõ fac̃t filiũ nõ eẽ ĩ possessione filiationis, nisi mulier ɔtẽpserit Plautianũ, l. 1. §. Iulianus. s̃. de li. agno. & l. 1. §. si qs ĵ. ad Carbon. tene ergo primã solo. Op. gl. Insti. q manumit. nõ pos. §. semel Sol. ibi nõ est error, quia causa est vera, licet iniusta, ut ibi notat̃. Item ibi. Hi alii. Sol. ibi secundum intellec. Rav. Item ibi. §. 1. d. c, vt ibi.

LEX XVI.

1 *Substõ vulgaris facit de necessario voluntariũ, & an ĩpediat existẽtiã sui hr̃dis*
2 *Existentia sui hęredis operatur transmissionem hęreditatis non aditę.*
3 *In toto Infortiato non videtur Bartolo obscurior lex.*

a Si filius hęres. a Ista est valde difficilis lex. Qñ filio instituto datus est substitutus vulgaris, existentia sui hæredis ñ opat̃ trãmissionẽ hęreditatis alias secus. h. d. s̃m verũ itellẽm. Et gl. vr̃ illud uidisse, qd̃ ẽ dubiũ, & multũ infrascat eã: tñ diuido scdam illã diuisionẽ q̃ puto verã in duas partes. Primo loq̃t̃ qñ filius fuit institutus pure, dato sibi substituto nepote vulgariter. Scdo loquit̃, qñ filius institutus ẽ sub ɔdõne ptãtiua, q̃ nõ p̃t impleri vltimo vitę spũ, nullo dato substituto. Scda ibi, q si nemo. Itẽ scda subdiuidit̃: qa primo ponit dictũ, scdo exẽplificat. Scda ibi, sicut euenire. Pro declaratione legis, q̃ro ĩ quo differt prin. a scdo rñ. Huius timore hoc prin. leg ĩ trib. mod. Primo, q hic filius fuit institutus pure, in scdo rñ. sub ɔdõne. & ista tenet Cy. Sed ad hoc op. si fuit institutus pure, ergo statim fuit hr̃s suus, & necessarius, vt Inst. de hęr. qual. & dif. §. sui. & l. necessarius ĵ. de acq. hær. Male ergo dicit tex. q dicit nepotẽ eẽ hæredẽ suũ auo. Huius timore dñt qdã nepotẽ esse hęredẽ suũ auo, nõ directo, sed p mediã psonã patris sui, & hoc tãgit gl. q̃ icipit, auo ex testõ, circa fi. qd̃ gl. ii tenet. & merito, qa tex. dicit nepote suũ hęredẽ tã patri q̃ auo, sed s̃m hãc lec. ñ est suus heres, nisi p̃ri tñ. Vnde alii recedũt ab hac lec & dñt, q a prin. fuit institutus filius sub ptãtiua ɔdõne; q̃ p̃t ipleri ultimo uitæ spũ. in 2. rñd. fuit ĩstitutus sub ɔdõne, q̃ ñ p̃t ipleri vltimo vitæ spũ. Ista lec. p̃t substineri, sed nõ est necessaria, vt j. dicã. Tertii legunt totum ɔ̃, q in prin. fuit institutus filius sub ɔdõne, q̃ nõ p̃t impleri vltimo uitæ spũ in 2. rnso, in ea quę p̃t impleri. Ista lec. non est vera. Nam fini nullo modo cõuenit, q loquatur de ea quæ põt impleri vltimo vitæ spũ. Nã tunc qñ iste moritur, non esset certũ neminẽ ex testõ hæredem fore cũ adhuc possit ĩpleri ɔdõ vsq; ad vltimum uitæ spiritũ, quod est ɔ̃ tex. huius l. in 2. rnso. Item non cõgruit principio, q loquat̃ de ɔdõne, quæ non põt impleri vltimo vitæ spũ: quia tunc eo viuo certum esset cõdõnẽ deficere, & non posse impleri & sic posset habere locum existentia sui hæredis, & remaneret oppõ prima. Præterea tex.

ADDITIO.

a Poma. Si filius hæres. Circa ea quæ sequuntur in ista l. q datio vulgaris substituti tollit suitatem, uide duas limitationes Bald. quas refert Com. & d. Ias. in l. 1. col. vlt. C. si quis omis. cau. testa.

tex. voluit solũ facere istã dr̃iam, vtrũ filio fuerit datus substitutus vel nõ. Tene ergo primã. s. φ filius fuit institutus pure. Iõ aũt ipse
1 nõ fuit suus hr̃s patris, qa pr̃ sibi vulgariter substituit, per qd facit de necessario voluntarium. l. Papin. §. quarta, de inof. test. & hic est casus, quem declaraui in l. Iulia. inf. si quis omis. ca. test. Posses etiã intelligere totã istã legem in filio instituto sub ɔdõne potestatiua, q̃ nõ potest impleri vltimo vitæ tpr̃e: sed primo casu habuit substitutũ: in scdo nõ: iõ in primo casu non fuit suus hr̃s pr̃is, in scdo sic facit ad l. vlti. ſ. de ɔd. & insti. Ad id autem quod dixi, φ substo vulgaris impedit exitiam sui hr̃dis,[a] dic ut in l. si filius q pr̃i, de vul. & pup. & d. l. Iulianus, si qs omis. ca. test. Quæro dr̃ hic in princ. si interim moriatur qd vult dicere, iterim? Gl. r̃ndet añ adiũ hr̃ditatẽ. Et ista vera q̃ tenet Dy. & oẽs. Rõ, quia cũ hr̃et substitutũ vulgarẽ, requirebatur additio, cũ sic nõ sit suus, ut dix. Alij exponunt, ĩterim, i. uiuo testõre. & male: quia si filius decessit intestatus uiuo pr̃e, tũc filius decessit fm ista tpa ñ hẽret hr̃dẽ. l. 2. de castren. pecu. Si uero filius decessit testatus, forte in castñ. peculio tunc põt hr̃e hr̃dẽ, sed non suum hr̃dẽ, ergo qa tũc ñ hẽt filiũ in ptãte, licet sit nules. l. filius a patre. ſ. eo. & tex. hic dicit, vtriq; suũ hr̃dẽ futurũ. Vñ iterũ dñ interim. i. pẽdẽte cõdõne, ut gl. dicit, sed ut dixi, l. prin. loquit qñ filius fuit institutus pure, põt ẽt itelligi qñ fuit institutus sub ɔdõne, ut s̃. dixi & pcederet hæc lec. Venio ad scd̃am partẽ dr̃ hic ipse filius itestato pr̃e hr̃s exi stit: q̃ro d̃ quo filio loquat̃, an de nepote, an de filio primo? Quidã dñt φ de nepote, & in hoc vr̃ residere gl. sed ad hoc op. qũo põt esse nepos suus hr̃s utriq;, cũ pr̃ cũ pcessit tpe mortis aui, ut Insti. de hr̃d. q̃ ab itestõ. §. ita demũ. Gl. dicit φ in eo anis decessit testatus, & sic sufficit, φ nepos sit pximior p eo quo testm̃ destituit̃ Insti. de le. agna. tuc. §. pximus, ut dictis in l. si qs posthumos. §. si filiũ. in fine.
2 Venio ad istud an sit verũ. op. φ exñtia sui hr̃dis operat̃ transmissionẽ hr̃ditatis ñ aditẽ. l. hr̃ditate. § filius. ſ. de cast. pecu. maxime ĩ suos. l. j C. de his q añ aper. tab. Cũ ergo iste fuerit suus non põt auo hr̃s esse directo: qa pr̃ nepotis fuit suus. Præterea tex. certũ esse ĩcipit, & c. Sed hoc est falsum, qa qcunq; hr̃s filij ex psona filij desinẽt põt hr̃ditatẽ nõ agnitã agnoscere, vt d l. j. ergo nõ esset certũ, ut dicit tex. ĩmo est dubiũ: qa posset adire, vel repudiare si nellet. l. si qs filiũ. §. j. de acq. hr̃d. l. hoc in ɔdõne potestatiua, q̃ põt impleri vltimo uitę momẽto, nõ pcedere: qa nõ ẽ certũ interim donec viuat, sed post mortẽ l. suus quoq; de hr̃ insti. & l. fi. ſ. de ɔdi. insti. Ex hoc ɔcludo, φ hæc lec nõ pcedit. Intellige ergo fm la. de Are. φ in ver. φ si neuo, fuit institutus sub ɔdõne ptãtiua, q̃ ultimo uitę tpũ nõ põt impleri. Vide istã opi p Azo. hic in fi. Et sic loqt de filio primo q erat hr̃s pr̃is, & nepos directe est hr̃s pr̃i & auo, & hoc p mediã psonã pr̃is sui. & hoc mõ pcedit iste uer. Cognabã si posset saluari sine ista diuinatione, φ cẽt dubiũ utrũ posthum[a] nasceret̃, & sic rũpit̃ testm̃, & sic exitentia n hil operat̃, & hoc mõ non possum dicere p l. cũ qdã. §. φ dr̃. in fi. ſ. de acq. hr̃. Sed nũc op. de ver. sicut, sed dico φ uer. sicut, ponit exemplificatiue, non similitudinarie fm la. de Are. & secũdum lect. quam teneo. Vel dic, quod addit in uer sicut, quando nepos non extabat. habes difficilem. l.
3 nõ uideo qualiter † possit transire, si scires audirem libenter, & in toto Infortiato non videtur mihi obscurior lex.

ADDITIO.

a Sui hæredis. Vide Bal. consi. 55. lib. 2. & 270. lib. 3. Pau. de Cast. consi. 252.

a **Multi.** Exhæredatio fit qñq; pp bonum. h. d. Quæro an ista sit correcta per Auth. de hæred. quæ ab intestato. §. illud quæ uult quod filius instituatur. Dñ gl. tangit i l. cum ex filio. circa prin. de vulg. & pup. & vr̃ quod hodie sit correcta. Alibi uidetur gl. tenere cõtrarium, in l. fancimus. § repletionem. & §. seq. C. de inof. test. tene gl. in l. cum ex filio, & ibi latius dicam.

ADDITIO.

a Pone, Multi[a] p ista l. sit correcta, vide Caro. Ruy. in §. & quid si tantum. ſ. eo. ai. Par. hac l. in casu huius leg. si qs filiũ filio exhr̃dato ad bonũ fine, & postea grauẽ restituere, si pr̃ detrahere ai q̃ quarta, ut p D. Ias. l. post mortẽ. C. d fideic.

LEX XIX.

Cum quidam. Odia restringi fauores ɔuenit ampliari. h. d. Vide gl. q̃ incipit nota fauorẽ ibi extremũ. Dic ut no. per Do. in c. odia. eẽ de reg. iu. lib vj. Quæ rõ, quod filius est exhr̃datus a certa parte non valet? R̃ndeo; quia tũc in alia parte, i qua non sit exhr̃datus, in eum cõtinuat dñ ũ, & sic decederet pro parte intestatus, quod non põt l ius nostrũ, infra de reg. iu. & l. in suis. s̃. eo. secus si a dimidia eum exheredaret, cum esset solam dimidiam ab intestato habiturus, tunc ualeret: quia in alia non continuatur dñiũ, & sic cessaret ratio l. in suis, supra eo.

ADDITIO.

a Mene. Emanuel Costa ad c. si pater., arte pr m. nu. 5. cum seq.

LEX XX.

a **Sub conditione.** Vt qs sit suus hr̃. pr̃i reqrit̃ φ sit in ptãte alterius tẽpore mortis & condõnis exñtis. h. d. Opp. ad hoc φ qs sit necessarius, sufficit, φ sit in ptãte i pe mortis i Insti. de hær. qual. & dif. §. sui. Dicit. gl. hic dedit se arrogãdum in uita testõris sed non est uerum: quia tunc esset adoptio, non arrogatio. Alij dñt hic loqui in filio emancipato, sed non est uerum; quia non desinit esse suus pp adoptionem, sed pp emãcipationem. Dic ergo, quod requirit̃ φ sit primus t pe mortis ut ibi, & φ nõ sit in ptãte alterius tpe exñtis ɔdõnis, ut hic. Gl. soluit, & uide eã q̃ icipit, in uita testõris & gl. assignat aliã rõnẽ, q̃ vid in ea. & s. alienus, quẽ gl. allegat, nihil facit, qa ibi loquitur in acqsitione hr̃ditatis, cui aegritur, hic tractat, an iste sit suus. Op. ɔ hãc legẽ de l. pr̃ filio, de hr̃d. insti. ubi tñ inspicitur tps mortis. Respondeo: ibi loqtur in seruo, hic in filio. Vñ est dr̃a, φ si seruus alienat̃, trãsit cũ sua cã, & dñs põt seruo legẽ apponere. l. seruus hac. l. ſ. de mann. & l. j. & 2. C. quib. ad lib procla. non licet sed hic loquitur in filio, cui testator nõ põt imponere legẽ, ut hic. Op. de l. antep. ſ. de hr̃. insti. ibi in seruo inspicitur tempus conditionis, nõ mortis. Sol. ibi seruus mutauit statũ ex dispõne legis (siue iudicis,) hic hominis uoluntate mutauit. Sed ad id quod dixi, quando mutat statum ex dispositione hominis, op. de l. seruus. §. fi. infra de hære institu. quam gl. allegat pro concordantia, sed dic, ut ibi no.

ADDITIO.

a Sub conditione. Induxit Bal. φ monachus siue ex testõ, siue ab intestato, hæres nõ dr̃ necessarius patri: quia cum sit in potestate Abbatis statum mutauit, & exiuit patriam potestatem, ut est gl. in l. si ex causa. §. Papinianus. ſ. de minorib. idem tenet Ang. hic, subdens, φ etiam in consequentia monachus non dicitur suus hæres patri: & ideo requirit expressa aditio, adeo φ si decessit hæreditate nõ adita, monasterium ex potentia suitatis nõ succedit. Contrarium tamen, & immo iura suitatis retineat, & trãsmittat, tenuit Gu. de Cu. la. Bu. Bal. & expsse ẽ l. Deo nobis. C. de epis. & cler. per illum tex. & Bal. in l. cũ in adoptiuis. C. de adop. la. Bu. & Bal. in auth. si qua mulier, C. d sacrosã eccle. Bal. in l. apud hostes, ad s. C. de suis & le. idẽ in l. nepotes. sup. de his q sunt sui vel alieni. & fuit de mẽte Bar. in l. tẽ in potest ite. s̃. eo. quatũ dicit, φ ex tiens i dignitate, uel monachus exiens patriã potestatẽ, φ hoc est uerum in his in q[b] nõ est filij fauor: sed si esset eis fauor, ad hoc in potestate patris ut dicerentur. Nõ ob. φ sit in potestate: quia respondet ut p Bal. in auth. si qua mulier, & uide Ang. consi. 133. inci. in Dei noie, super primo puncto, & φ ingrediens monasteriũ iura suitatis retineat & hr̃ditatẽ paternã nõ aditam transmittat, cõsulu Bal. consi. 309. lib. 2. & Pet. de Anch. cõsi. 42. i. uol. ubi dicit, φ sit iniuria monacho, si non renouetur emphyteusis finita per lineam.

LEX XXI.

1 **Si filium.** Sufficit φ a tempore natiuitatis filius se institutum reperiat. h. d.† Opp de l. posthuma. ſ. eo. Sol. ut ibi. Quæro de qua ɔdõne loquatur? Gl. hic dicit, φ de ptãtiua, causali, uel mista. In eo φ dicit de ptãtiua, nõ vr̃ uerũ; quia posthumus non põt implere conditionẽ anteq̃ nascatur, nisi diceres de ptãtiua dependente a potestate alterius, non posthumi, & idẽ dic de mista, fm quod dicit de casuali, procedit sine dubio, quia põt exitere antequam posthumus nascatur. Et hanc tenet Dy.

LEX XXII.

1 *Veritas præualet fictioni.*
2 *Redditus, idest retrodatus.*
3 *Aequitas naturalis inest in omni fictione.*
4 *Veritas, & fictio quando inuicem tendunt ad diuersa, fictio præualet veritati.*
5 *Adoptio quid sit.*

a **Filio.** [a] Quando ueritas, & fictio tendunt ad vnũ finẽ, veritas
b præualet [b] fictioni. h. d. No. ex hac lege, φ † ueritas pualet fictioni. Scdo no. d̃ significatione h[9] verbi redditus, †. i. retrodatus. De hoc dixi s̃. sol. mat. i rub. Op de l. nõ putauit §. si qs emãcipatũ. ſ. de ɔta. s. Sol. ibi in exñeo exhr̃dato, q fuit postea arrogatus, hic in filio. Rõ, qa in exñeo exhr̃dato ab initio fuit inepta, sed in filio licẽt emancipato, secus. Præterea exñeus adoptatus incipit esse nouus filius fictus, φ in filio emancipato non pcedit, ut hic. Sed ɔ hoc op. ſ §. px. Sol. ibi in instõne, φ ita ɔgruit i psonã exñei, sicut in psona filij Ex hoc hẽs intellectũ sequẽs §. quẽ uide. p te. l. seq. de l. si qs posthumos. §. si fil ũ. s̃. eo. Dicebat Do. Ray. φ erat pp fictionẽ postliminij in qua ẽ æqas nãlis. l. postliminiũ ſ. de cap. &
3 posth. rener. sed tutius est: qa† i oi fictione inest æqtas nãlis, dr̃ ergo
4 φ† qñ veritas, & fictio tẽdũt inuicẽ ad diuersa, tũc pualet fictio. l. si qs posthumos. §. j. ver. diuersam. s̃. de cap. & posth. reuer per totũ.
5 & tota ista loquentia de post liminio, & iura fictionum. Quid est adoptio? Dic, ut in gl & no. eam, & eã diffinit o Azo. in sum. de adop. & eã probat Gui. de Cun. in l. j s̃. de adop. dic ut ibi per eum.

ADDITIONES.

a Pari. Filio. Vide Com. consi. 17. Bar. in l. 1. §. hoc autem senatus. ff. ad Sylla. Mar. Moderni Parisi. in intellectibus.

b Veritas præualet. Hæc lex ad plur. [a] infertur qões. Primo φ si fit statutũ φ pœna delicti cõmissi de nocte duplicetur, & φ nox intelligatur post sonum talis cã panæ, φ aliquis ex tlens de longe quo nõ poterat audire campanam delinquat, φ nõ debeat puniri, quia ueritas noctis præualet fictioni, & ita utiq; decedit Bal. in l. liberorum, s̃. de his qui no. infa. Bal. & Saly. in l. 1. C. de his quibus ut i. dignde quaj. ẽt per la. But. q illam disputauit in l. more ite sup. de fer. Pet. de Anchor. canonum statuta, de consti. in uer. illam q disputauit Iac. But. Facit secundo ad q. statuti, uel constitutionis dictantis, quicunq; debellauerit tale castrum de eo debeat inuestiri, & illud habeat in feudum, φ si mortuus, & filius illud debellauerit, illud debeat habere in feudum, ut determinauerunt Guil. de Cu. Bal. & Sal. in l. cũ filiusfamilias uiaticum, sup. si cer. pe. ar. l. si quis in grau. §. u trum, uers. in quoq; ſ. ad Syll. facit etiam ad quæst. statuti dictantis, φ bannitus possit impune occidi, & aliquis qui habet gratiam a Principe, uel a iudice, non sit cancellatus, occidatur, occidens non puniatur, cum adhuc sit una 30 scriptura, & quia in pluribus locis traditur, authoritate consulentium, ero contentus de quo per Pau. de Cast. consi. 34. & 123. per Ange. consi. 282. & per Bal. consi. 31. lib. 4.

Posthuma. Si tempore natiuitatis filia nõ reperitur legitimè instituta, testamentum rumpitur. h. d.

LEX XXIII.

1 *Exprimens nomen speciei, videtur nominatim facere.*

Renun-

1 *Renunciatio casuum fortuitorum non valet, nisi expressè renuncietur.*
2 *Mandatū factū ad petendū restōnem in integrū, quoties opus fuerit, non tenet.*
3 *Filiorum appellatione in exhęredatione, quando veniant posthumi.*

Titius. Qui exhr̄dat filios, vr̄ noīatim exhr̄dare, nec vr̄ quis
exhr̄dare filios, quos ignorat se hr̄e. h.d. Opp. Insti. de
exhęr. lib. ī prin. & l. fi. C. e. & l. j. s̄. e. Sol. gl. ꝙ expssè, & noīatim dr̄
fieri, qn̄ filios exhr̄dat: secus si dicat liberos, &c. vide gl. q̄ inci. secus
a si dicat, &c. No. a ergo, q † exprimit nomē speciei, vr̄ noīatim face
1 re: tetigi in l. turpia. § fi. de leg. j. & hoc est vtile scire ad multa, spāl̄r
2 pp vnū, s. † ꝙ renūciatio casuū fortuitorū nō valeat, nisi expressè
b renunciet̄. l. sed & si qs, § q̄situ, b s̄. si qs caut. & l. opus, s̄. loca. Sed
qd si dicat, suscipio oēm casū fortuitū, &c. Gl. dicit, ꝙ satis vr̄ ex-
primere. Et istā l. induco ad aliā q. Multi sunt casus in qbus requi
rit̄ in ꝓcuratore spāle mādatū, vt not. in l. Pōpo. de proc. an suffi-
3 ciat ꝙ † dicat ad petendū restit. in integrū quoties opus erit? an sit
opportunū, ꝙ dicat ī tali cā? Et vr̄ ꝙ sufficiat si dicat. quoties opus
erit. Cōtrariū vr̄ in l. si qs mihi bona, §. iussū, j̄. de acq. he. & hoc te
nēt Doc. & Cy. & alij, ī l. j. C. ēt p ꝓc. ī inte. resti. pe. pos. Dicā ī d. §.
4 iussū. pleni⁹ in l. filius, §. j. de dona. Quæro, † qd si exhr̄dat filios, an
& posthumū videat̄ exhr̄dare? Et vr̄ ꝙ sic, ita dicit gl. sed ꝯriū puto
verū, nisi ī aliqua pte testī faceret mētionē d̄ posthumo, l. q filiab. j̄.
de le. j. Nō ob. lex, q̄ gl. all. qa ibi est fauor tutelę. dixi ī d. l. q filiab⁹.

ADDITIONES.

a Menoc. Nota. Ruin. cons. 165. num. 8. lib. 2. scripsi cons. 124. num. 87.
b Quæsitum. Cōis est conclusio, quā ponit gl. in d. §. quæsitum. vide quæ ibi posui.

1 *Prouisio facta in vnum casum, porrigitur ad alium, in quem testator similiter prouidisset, si de eo specialiter cogitasset.*
2 *Statutū ꝙ pęnæ duplicētur de nocte, qualiter intelligatur nox, & qualiter dies.*

a §. Lucius. a Fauore testī, & pp ignorātiā testōris, natus hr̄
1 ꝓ nō nato. h.d. Vel alr̄ fm glo. † ꝓuisio facta in
vnū casū porrigit̄ ad aliū, in quē testōr silr̄ ꝓuidisset, si de eo cogi-
tasset. h.d. & ē no. casus. Op. de l. nomē filiarū, j̄. de verb. sig. l. si qs
filiab. de test. tut. cū l. seq. vbi apptōne posthumi nō ꝯtinet̄ iā natus.
Sol. vt in gl. Iste tex. facit ad q. vtrū mane aptet̄ dici vel nocti, & vr̄
ꝙ diei, vt j̄. e. ibi, albescēte die, qd̄ dic, vt dicit. l. aut facta, § tp̄s, j̄. de
2 pę. Vltimo iste tex. facit † ad q. dicit statutū, ꝙ pęnæ duplicētur de
nocte, nūqd si aliqd maleficiū dr̄ factū fuisse de sero, vel dr̄ ꝙ fuit
d̄ mane tēpestiue, dicat̄ fieri de nocte? Recordor, ꝙ dixi de hac q.
in plurib. locis, sed hr̄ do decīonē clarā. Lex, hæc verba. j̄. de verb.
sign. dicit. ꝙ aut dies est, aut nox, modo, nox quid est? Dic, non est
b aliud, nisi priuatio lucis, & dies non est aliud nisi positio Lucis. b
& istud probatur in c. cōsuluit, extra de offi. deleg. Modo ad pro-
positum, qn̄ dr̄ de sero, non est facta nox, sed fiunt tenebræ, non tn̄
est adhuc nox, hoc probo per l. qui duos, j̄. de manu. test. ubi viuēs
moritur. & videbitis in l. si quis filio, j̄. eod. Ita dico, ꝙ qn̄ dr̄ ma-
ne, tunc cœlo albescente est dies, vt hic, & l. j. C de custo. reo. quia
cum nox recedit, est dies. Istam q. disputauit do. Pet. de Cornetis.

ADDITIONES.

a Pom. Lucius. Vide Bar. in l. si is q ꝓ emptore, in 4. q. prin. de usuc. uide Are. cōs. ult. uide Alex. cōs. 130. & uide q̄ de illa similitudine scripsi in l. tale pactū, §. fi. ff. de pac.
b Positio lucis. Cum Bar. trāsit Bal. & Pau. de Cast. hic, vr̄ tn̄, ꝙ dies debeat intelligi, ut dixit ipse Bar. in l. aut facta, §. tp̄s, j̄. de pęn. sꝙ dies est qn̄ Sol est super terrā, per tex. in c. perfodiens, ex̄ de homi. ubi fur diurnus dr̄, super quo cadit Sol, sed nocturnus ecōtra. Non ob. iste tex. quia aliqui hn̄t calescente die, aliqui albescente, & pōt intelligi de die naturali, iuxta not. per gl. in l. more Romano, ff. de fer. Non incōgruè subnectit̄ qō illa, ꝙ siquis cōmiserit maleficiū in die assumptionis Virginis gloriosæ, patiat̄ duplicem pœnā, & aliquis delinquat, in nocte sequenti festū, an debeat puniri duplici pœna? & dr̄, ꝙ aut dictum statutū est factū in honorem Virginis, & tunc illa dies finitur saltem in cōpletorio ipsius festi, ut patet ex not. de sent. excom. lib. 6. in c. fi. §. adiicimus. & tunc non debet intelligi in festo illius diei. Aut non fuit festum Virginis, & tunc non debet puniri duplici pœna, quia de propria significatione uocabuli maleficiū commissum de nocte, non vr̄ de die. Nam tunc dies est propriè cū Sol est super terram, ut probatur de offi. deleg. c. consuluit. Et hæc est determinatio Fede. de Sen. latius per eum consi. 44. & 256. Et an statutum possit inducere diem, uel noctem, uide Ang. consi. 194.

LEX XXVI.

Filius. Filiusfamilias miles potest exheredari, sicut paganus. hoc dicit.

LEX XXVII.

Posthumum. De hoc dic, vt l. proxi. §. fin. & s̄. eo. l. placet cum l. seq.

LEX XXVIII.

Filius à patre. Si exhr̄datio facta in ꝯdōnis defectū, nō
pōt ꝯfirmari aditione, testm̄ est nullū, &
filius pr̄i ab intestato succedit: secus si pōt ꝯfirmari, h.d. & istud est
bonū principiū, & aliquātulū difficile. Et diuidit̄ in duas ptes. Pri-
mo loquit̄ in īstituto sub ꝯdōne ptātiua, seu casuali, nec hēt cohæ
redē, vel substitutū. Scdo, qn̄ hēt cohr̄dē, Scda ibi, hr̄de aūt. Circa
primā partē q̄ro, sub qua ꝯdōne fuit institut⁹ filius? Rn̄deo fm gl.
dn̄t qdā, ꝙ fuit īstitut⁹ sub ꝯdōne ptātiua, q̄ nō poterat īpleri vlti-
mo vitę spū. Alij dn̄t, ꝙ fuit ꝯdō casualis. Prima lec. est uera in se,
tn̄ oportet deponere, ꝙ nullū habuit substitutū, & lec. Dyn. hic in-
nuit, ꝙ habuit filiusfa. substitutū, tūc n̄ ꝓcederet: qa si fili⁹ ē exhr̄da
tus ī defectū ꝯdōnis succederet substitutus. Idē si nō est exhr̄dat⁹:
qa vr̄ p eū stetisse quare nō impleuit in arctādo se vsq; ad vltimū
vitæ spūm, l. suus, §. sed & si filio, de hær. instit. & de cond. instit. l. fi.
post prin. Alia lect. est, ꝙ hic loquit̄ de ꝯdōne casuali, & verior, &
hoc sonat lr̄a sub ꝯdōne, q̄ non est in eius ptāte, &c. Sed tunc ob-
stat C. de instō. & substō. l. si pr̄. & l. suus. in prin. j̄. de hær. instituen.
Sed rn̄deo, ꝙ ibi habet substitutum, vel cohr̄dē, cuius aditione pote
rat ꝯfirmari exhr̄datio: hic secu. Sed tunc op. confirmatio q̄ fit per
mortē non sufficit, l. si ita §. fi. s̄. eo. Rn̄. illud esse verū, qn̄ est impos-
sibile adiri hr̄ditatē uiuo filio: quia poterat ꝯdō eo viuo deficere, &
tunc pt̄ confirmari p aditionē, q̄ fit post mortē. l. si qs posthumos, §.
si filiū. s̄. e. & dixi in d. l. si ita. §. fi. s̄. eo. tangetur in l. Gallus. §. in oib.
s̄. e. opi. ergo Pe. quæ hic innuit, ꝙ filius habuit substitutum, nō ꝓce-
dit. Venio ad scdam partē, in qua gl. ponit casum, vt hēs in ea. Opp.
gl. iste cohr̄s fuit institutus ad tp̄s: & sic dr̄ institutus pure. l. hr̄ditas.
de hr̄d. insti. Sol. hic fuit institutus ad tp̄s incertū, qd̄ fieri pt̄, ibi vero
ad certū tp̄s Probat̄ in l. si ita. in fi. s̄. eo. & j̄. de le. 1. l. ab oib. §. cū q-
dā. C. de hær. insti. l. ex̄ neū. Scdo op. s̄. e. l. si ita. §. fi. vbi si hr̄ditas nō
pt̄ adiri in vita filii, nō sufficit ad confirmationē exhr̄dationis. Glo.
ponēdo casum nititur soluere, ꝙ in puncto mortis pt̄ adiri, sed nō ē
bona solō. Cū. n. tex. dicat post mortē, req̄rit̄ ꝙ pfecte sit mortuus,
& sic talis aditio non ꝯfirmaret exhr̄dationē, vt in l. ꝯria. Vnde gl.
soluendo hic istud ꝯrium, legit istum ver. alio mō. s. ꝙ hic filius fuit
institutus ꝓ parte sub ꝯdōne, nec fuit in eius defectum exhr̄datus,
& ei fuit datus cohr̄s post mortem, fm Azo. & differt a prima lect.
quia fm primam filius fuit ī defectū ꝯdōnis exhr̄datus. Ista lect. pos
set esse vera, ponendo, ꝙ filius fuit institutus sub ꝯdōne ptātiua, quę
non pt̄ impleri vltimo vitæ spū, quo casu non est necessaria exhr̄da
tio l. suus. §. sed & si filio, j̄. de hære. insti. l. fi. sed si poneremus eum
institutū sub ꝯdōne casuali, non valeret testm̄, nisi in eius defectum
exhr̄daret̄. l. si pr̄. C. de insti. & substi. & l. suus quoq;. de hr̄d. instit.
Sol. ergo gl. alio mō, ꝙ in l. si ita. filius inuenit̄ se exhr̄datū post mor
a tē, hic eo viuo. Hæc lec. n̄ vr̄ ꝓcedere, cū tex. hic dicit post mortē, a
nisi sustinēdo hāc lec. poneres casū alio mō, fm Ia. de Are. s. ꝙ fili⁹
fuit institutus ꝓ parte sub ꝯdōne casuali, & in eius defectū exhr̄da-
tus, & fuit sibi datus ꝓ vna parte cohr̄s pure, & pro alia parte alius
cohr̄s post mortē. certe valet testm̄: quia per adiectionē illius cohæ
redis dati pure, pt̄ confirmari exhæredatio. h.d. & tūc expone tex.
dum dicit tex. scripto subaudi, sub ꝯditione, & alio pure, qui statim
adiuit. & dicit tex. pōt, ut habeat aliam partem in dictum tempus.

ADDITIO.

a Post mortem. Bal. vt refert. Pau. de Ca. volens sustinere gl. exponit post mortē. i. cū morict, seu incipiet mori. sic potuit cōfirmari viuente filio, qa statim cū incipit mori, extat conditio instōnis hæredis. Sic econtra hēmus, ꝙ illa uerba moriē te tali exponuntur interdū post mortē, vt sup. eo. l. si quis posthumos, §. si filium uers. ꝙ moriente, & hoc qa hic nō tm̄ pr̄ deliquit erga filium, sed ēt circa formā testādi. qa dedit cohr̄dē, ut exhr̄datio cōfirmet̄, vnde potius p errorē vr̄ illa verba dixisse, post mortē. Et hoc ipse Bal. inducit ad q. de testōrib. relinquentib. uxores suas dominas & vsufructuarias quousq; vixerit, & post earū mortē instituūt aliū hæredē. Certe inspiciendo vim uerborū, uxor nō poterit hr̄e usumfructum ea viuente, quia est legataria, & legatum non ualet, nisi adeatur hæreditas, & hr̄s non pōt adire ea viuente, & sic fraudat̄ intentio testatoris. Dixit ergo Bald. ꝙ illa uerba potius vīr apposita p errorē notarii: qa intētio testatoris est, ꝙ illud sit hæredis statim, si ad vsumfructū nisi post mortē uxoris. Et dicit Pau. de Cast. habuisse de facto Bonon. quia institutus decesserat ante uxorē & dubitabat, an trāsmisisset hr̄ditatē ad suos hæredes, si fecit aliquos actus inducentes abdicationē. & se remittit ad Io. And. & cum decisione Bar. vr̄ transire. quam ēt tenet ipse Bal. in l. id ꝙ pauperib. in 14. q. C. de epis. & cle. Bal. in l. extraneū. C. de hær. insti. Cōtrarium tn̄ tenet Io. And. in tit. de pig. §. 1. uer. porro vsufructuarius. & Imo. hic quæ opi. ultra actiones suas confirmatur per tex. cum gl. in l. qui filio. in prin. j̄. de hær. inst. vbi testator legatum fecit seruo, & post mortē serui aliū instituit. Dicit gl. non ualere tale legatum, quia collatum post mortē legatarii, qui non pōt transmittere. unde Ang. ibi dicit in terminis. quæstionis, non valere relictū. Idem Dy. cons. incip. qō talis est, quidam condidit, Idē tenet Pet. de Anch. & Imo. ī c. fi. de pig. & Bened. de Plum. in l. qui duos. de ma. test. Ro. tn̄ cons. 72. vr̄ voluisse primam partem. ubi dicit, ꝙ si vera esset opi. Io. And. sequeretur, ꝙ testator elegisset uiam ad impugnandum testm̄, latius ibi vide Pau. de Cast. cons. 190. cum seq.

§. Filius. Qui morte aui reincidit in ptāte pr̄is, si an̄ reperit̄
institutus, testm̄ non rūpit. h.d. Primo ponitur qō.
Secundo arguitur pro vna parte. Tertio pro alia parte, & determi-
natur quæstio. Quarto formatur alia q. & deciditur. Secunda ibi, non
adoptauit quidem. Tertia ibi. sed tn̄. Quarta. ibi, sed si hr̄s. Not. istū
tex. in quo ponuntur sufficienter casus, in quib. filius post testm̄ rū-
pit testm̄. s. si de nouo nascit̄, si de nouo adoptat̄, si subducto primo
incipit tenere locū primi, & si mortuo auo incipit tenere locum pa
tris. & no. C. de posthu. hær. insti. super rub. & tangam. inf. l. prox. in
prin. Op. testm̄ militis non rumpitur preteritione filii, l. si cum vel in
vtero, C. de test. mili. Sol hic. l. sicut certi. sol. text. contrarium: quia
loquitur in milite, qui militare desiit.

§. Si quis ex certa. Clarus est iste paragraphus, & ideo vide per te.

§. Si quis eo. Potest quis instituere posthumum ex ea, quę nunc sibi vxor esse nō potest honesta, sed spes est, quod esse possit. h.d.

LEX XXIX.

1 *Posthumus alienus ante legem istam non poterat hęres institui.*
2 *Posthumus dicitur propriè natus post mortem patris. & nu. 7.*
3 *Prouisio Galli habet locum in nepote nato post mortem patris & aui; Iuliani & Velleii, in nepote nato viuo auo.*
4 *Verbum potest, quando inducat necessitatem pręcisam, & quando causatiuā.*
5 *Testamentum factum secundum consilium Galli, an valeat.*
6 *Casus, in quo qui non est successurus ab intestato, pręfertur ei, qui succedere potest in testamento.*

8 *Prouisio facta in vnũ casũ porrigitur ad aliũ, in quẽ testo͞r potuisset ꝓuidere.*
9 *Substitutio facta in vnum casum, quando porrigitur ad alium.*
10 *Quanto iuniores tanto perspicatiores.*
11 *Lex ista continuatur, & an sit necessaria continuatio.*
12 *Natus post duos dies, post decem menses est legitimus.*
Mulier potest parere in 12. vel 13. mense, & erit legitimus sc͞dm Gentilem.
13 *Mulier si post duos dies post mortem primi, accipit secundum virum, & peperit in 9. mense, cuius erit partus.*
14 *Assimilatio in præsumenda filiatione quod non sit bona, quia ex cogitatione mulieris in conceptione contingit partum alteri assimilari.*

Gallus. Re & fama difficilis ẽ hec lex. gl. vlt. huius legis dicit, ꝙ est difficilior aliqua, q̃ sit ĩ corpore iuris, & magis ꝑfecte suã mãm explicat. Et diuidit̃ tota pricipaliter ĩ tres partes ſm Dy, & oẽs. Primo ponit̃ ꝯsiliũ Galli cũ reprehẽsionib. & suppletionib. Scæuolæ vsq; ad §. nũc ð lege. Sc͞do ponit̃ ꝓuisio legis Velleię in duab. capitib. vsq; ad §. ille casus. Tertio ponit̃ ꝓuisio Iuliani in casu illo difficili, vsq; ad fi. Et prima subdiuidĩ in 5. partes ſm Dy, Primo ponit̃ ꝯsilium Galli vsq; ad §. qdã recte. Sc͞do ponunt̃ reprehensiones & suppletiones Scęuolæ, vsq; ad ver. institues. Tertio q̃dã breuis ordinatio testĩ, vsq; ad §. si eius. Quarto q̃dã dubitabilis q. vsq; ad §. ĩoib. Quinto & vlt. ponunt̃ q̃dã r͞læ gñales vsque ad §. nũc de lege. Gl. ꝯtinuat hãc l. ad p̃cedentia, ꝙ tangã ĩ. ĩ q. Ad euidẽtiã
a huius l. dẽs scire, † ꝙ ð iure antiquo añ istã legẽ posthumus alienus nõ poterat h͞rs ĩstitui, vt Inst. de bo. pos. ĩ prin. & ĩ. e. l. §. ille casus
1 & ibi videbitis. Sed Gallus Aq̃lius itroduxit casũ ĩ quo posthumus alienus possit ĩstitui h͞rs, & ad hoc fuit necessaria ꝓuisio Galli. Sc͞do debes scire † ꝙ posthumus ꝓprie ẽ ille q̃ nascit̃ post mortẽ p͞ris. Alii
2 dñr ĩproprie posthumi, ut no. C. ð post. hær. isti. sup rub. & dicam ĩ. Hoc ꝓmisso, venio ad casũ ĩ terminis ĩ prin. cũ posthumus alienus id ẽ. q̃ primũ locũ ñ tenet tp̃e testĩ, ñ posset ĩstitui ð iure antiquo, e. ueniebat, ꝙ nepotes, q̃ nascebãt̃ ex fi. i. s. ĩueniebãt se p̃teritos, & testm̃ rũpebant. iõ fuit petitum ꝯsiliũ a Gallo Aq̃lio, quat̃r sup hoc
b posset ꝓuideri, ipse cũ eẽt Iuris. & ꝓuisũ nõ eẽt ſm iura antiqua, induxit ð nouo posthumos, & nepotes posse ĩstitui eo mõ, quo ponit̃ hic ĩ prin. Litera ẽ clara. Itẽ scias vnũ, † ꝙ ꝯsiliũ Galli h͞et locũ ĩ ne
3 pote nato post mortẽ p͞ris & aui, ꝓuisio Velleii & Iuliani ĩ casu difficili h͞et locũ ĩ nepote nato viuo auo. Opp. dr̃ hic posse, & sic Gal
c lus posuit ĩ p͞rãte ñ in necessitate, ꝯ l. posthumorũ, §. 1. ĩ. ti. 1. Sol. gl. in ver. posse. & fatet̃ ꝯriũ, & supplet & necesse ẽ, ne rũpat̃ testm̃. Do ctō. circa hanc gl. dñt, ꝙ non est necessitas p̃cisa. sed causatina, & si vult ne testm̃ rũpat̃, sic faciat. Extra gl. op. ꝙ verbũ põt, ĩportat ne
d cessitatẽ precisam, l. nemo põt. ĩ. de leg. 1. & l. nõ põt. ĩ. de iur. Rñd. † q̃ñq; verbũ p̃t, ponit̃ in dispone negatiua, & tũc inducit necessi
4 tatẽ p̃cisã, q̃a priuat potentiã, vt in ꝯtris. ex̃ de reg. iu. c. 1. li. 6. & ibi
e ꝑ Io. An. Si vero ponit̃ affirmatiue in legib. rescriptis, vel in ꝯctib. nunq̃ repies ꝙ ĩportet necessitatẽ p̃cisã, sed causatinã sic, facit l. si mandauero. §. fi. s. manda. & l. sæpe. s. de offi. p͞sidis. & hic est tex. In vltimis vero voluntatib. video, ꝙ verbũ p̃t ĩducit necessitatem, vt no. gl. ĩ d. l. sæpe. distinguendo, ad quẽ verba diriguñt. l. p̃tor. ĩ prin. ĩ. ð le. 2. & qð ibi no. Et hoc ẽ verũ, q̃ñ verbũ p̃t, ponit̃ ĩ o͞rone dispositiue ꝑ se principal͞r. Sed si poneret̃ ĩcidẽter ꝑ modũ ꝯdõnis, vl͞ cãæ, q. ð ĩportat, d. cã. ĩ. ti. 1. l. 1. vbi gl. tangit. Sc͞do op. & vr̃. ꝙ Gallus
5 dederit malũ † ꝯsiliũ, nã nõ dicit filiũ ĩstituendũ, & sic testm̃ eẽt nullũ p̃teritione filij, vt ĩ. e. l. iter cetera. Gl. ĩ d. ver. posse. soluit, ꝙ Gallus habuit ꝓ ꝯstãti ꝙ filius fuit ĩstitutus. Nec ob. ꝙ dicit institui, q̃a
f expone. i. substitui, q̃a oĩs substõ, ẽ ĩstõ, vt ĩ gl. & l. coh͞edi. §. cũ filię, ĩ. de vul. & pup. & l. ĩ rõe. §. qð vulgo. ĩ. ad l. Fal. & verũ dicit ista gl.
g ꝙ ita sentit Gall. puto tñ ꝙ, ẽt si filius eẽt ĩstitutus, facto testõ, ſm
h ꝯsiliũ Galli, tñ ualeret, ꝑ l. si q̃s ita h͞rs ĩstituat̃. ĩ. ð h͞rd. isti. ubi per
i mittit lex sic testari si ille q̃ successurus est ab ĩtestato nolit eẽ h͞rs. Ita hic eadem rõne, si filius meus me viuo morit̃ & si ñ p̃t mihi h͞rs eẽ. nepos ex eo sit h͞rs, nulla. i. iniuria fit filio, & sic eius p̃teritione
K testm̃ nõ rũpit̃. Et erit hic casus, k in quo ille, q̃ † successurus est ab
6 intestõ, p̃teri ei q̃ succedere p̃t ex testõ. Fateor tñ ꝙ mens Galli fuit
l illa q̃ gl. dicit. Sed ꝯ hoc op. de l. si ita. §. fi. ĩ. e. Rñdeo, ibi filius erat exh͞rdatus & sic ex tacita voluntate defuncti ñ veniebat ab ĩtestõ, hic secus. Facit ĩ. de iur. codi. l. ꝯficiunĩ in p̃rin. & §. 1. Itẽ ꝯ p̃dicta facit ĩ. ea. l. §. in oibus. Sol. dico, ꝙ filius erat tacite institutus, eo ꝙ testo͞r vult eũ ab intestato succedere, & p̃terri nepoti. d. l. ꝯficiuntur. Op. tertio ad l. dr̃. hic posthumos nepotes, &c. Cõtra isti nepotes nõ sunt posthumi. l. quod si nepotes. s. de test. tu. Rñd. ꝙ posthumi sunt vere uno respectu: q̃a post mortem p͞ris, & aui nascuntur ĩ casu isto ſm cõsilium Galli, sed alio respectu improprie dr̃ posthumi: quia subducto patre de medio, incipiunt tenere primũ locum, vt s. l. pro
m x. §. 1. Et ex hoc gl. n collig. ꝯtinuationẽ legis, sed hoc reassumam
7 ĩ. in q̃onib. No. ergo ex hac gl. † ꝙ ꝓprie posthumus ẽ q̃ nascit̃ post mortẽ, iõ dr̃ ẽt posthumus, quasi post humum natus, & oẽs alii dñr posthumi improprie, vt no. C. de post hu. hære. insti. sup rub. & hic ĩ gl. Et est vtile scire, si in statutis fieret mẽtio posthumi. cũ statuta debeant intelligi ſm proprium significatum, ergo no. Op. qð posthumus, seu nepos natus in vita aui, non rumpat testm̃, vt ĩ. ea. l. §. nunc de lege. Gl. fatetur ꝯrium, qð nõ rũperet natus ĩ uita, si testm̃ fieret ſm ꝯsiliũ legis Velleiæ. sed Gallus nõ ꝓuidit in hoc. vide gl. q̃ incipit. ecce ꝯsilium. vsq; ibi itẽ nota. Sed opp. qð ꝓuisio Galli sic fuerit suffic.ens. Nam prouisio facta in unum casum se extẽdit ad aliũ vt in substõne vulgari, q̃ porrigit̃ ad pupillarẽ, & ecõ. l. iã hoc iur. ð vul. & pup. & C. de imp. & al. sub. l. h͞rditatẽ. & l. q̃uis, de ĩst. & sub. l. si. ergo ꝓuisio Galli facta in vnũ casũ porriget ad aliũ. Rñ. puto
8 ꝙ ꝓuisio l. Velle. fuerit necessaria. † q. n dr̃, ꝓuisio facta ĩ vnũ ca
n sũ porrigit̃ ad aliũ, verũ est, si ĩ illo testo͞r posset ꝓuidere. sed hic n añ dispõnẽ l. Velle testo͞r nõ poterat ꝓuidere ĩstituẽdo posthumũ alienũ: nisi ĩ casu inducto ꝑ Gallũ solũ: & ĩ aliis casib. remanebat r͞la antiqua, ꝙ posthumꝰ alienus ĩstitui nõ poterat, videbitis ĩ. e. l.
o §. ille casus. Præterea o illud qð dr̃, † ꝙ substõ fc̃ã ĩ vnũ casũ porri
9 git̃ ad aliũ. Intellige ad aliũ casũ, q̃ sit ð nã substõnis, & respicit ꝑsonã eiꝰ cui fc̃ã ẽ substõ, nõ aũt si respiceret ꝑsonã substituti. Si. n. ẽ substitutꝰ ille, q̃ nascit̃ post mortẽ. nõ p̃t ĩtelligi substitutus ille q̃ nascit̃ ĩ vita, s. e. l. cõmodissimè. Qð intellige nisi testo͞r putasset se decessurũ ĩcõtinẽti, vt dixi ĩ d. l. ꝯmodissimè. & ꝓbat̃ s. e. l. Titiꝰ, §. Lucius. Op. de l. fi. C. e. Sol. Quidã fatent̃ ꝑ illã l. ꝙ ꝓuisio Galli ẽt porrigit̃ ad nepotes q̃ nascunt̃ ĩ vita, sed nõ ẽ verũ, vt dixi, nã ꝓuisio Galli ẽ ꝯ ius cõe, & sic nõ porrigit̃ vltra casũ, q̃ ĩ ipsa exprimit̃, l. p̃cipimꝰ, ĩ fi. C. de app. Itẽ ꝓuisio testo͞ris fc̃ã ſm ꝯs. Galli, nõ porrigit̃ ad casũ quo posthumus nasceret̃ ĩ vita, ſm tp̃a Galli: q̃a illo tp̃e testo͞r hoc ñ poterat, sed hodie cũ testo͞r hoc possit, porrigit̃ ad eũ, q̃ ĩ vita nasceret̃, si testo͞r putaret se decessurũ incõtinẽti ſm ꝙ s. ꝓxi. dixi. Sed q̃ñ testo͞r eẽt sanus, & filiꝰ sanus, nec cogitatio poterat eẽ, ꝙ filiꝰ moreret̃, tñ ad illũ casũ porrigit̃, ñ si ĩ vita nascat̃. Op. ꝙ
p Gallꝰ p male dicit: q̃a Scęuola eũ rep͞hẽdit ð supfluitate, & ĩsuffi
10 ciẽtia, vt ĩ. §. qdã rectè, & §. seq. Gl. fatet̃ ꝯriũ, † ꝙ Scæuola rep͞hẽdit, & addit, hoc iõ: q̃a q̃to iuniores, tãto ꝑspicaciores, ſm Pris. Op. ꝙ talis nepos potuerit p̃teriri, vt Inst. ð exhę. lib. ĩ fi. Sol. hic de nepote ex filio, ibi ð nepote ex filia. Op. dr̃ hic, ꝙ Gallus rep͞hẽdit̃ de supfluitate, & ĩsufficiẽtia Cõtra, cũ ista sint repugnãtia, & sic ñ p̃nt esse simul. l. vbi repugnãtia. ĩ. de reg. iu. Sol. sũt circa diuersa, ñ circa idẽ, nã in q̃busdã dixit supfluè, & ĩ q̃busdã insufficiẽter, vt ĩ. pa
11 tebit. Venio ad q̃st. Quæro, † quat̃r lex ista ꝯtinuet̃, & dic, vt ĩ gl. in verbo, posthumos. q̃ vltimo ꝯcludit, ꝙ ñ ẽ necessaria legis ad legẽ con-

ADDITIONES.

a Menor. Euidentiam. Alciat. paradox. lib. 2. cap. 2.
b Barb. Ideo fuit. No. de ver. p̃t. vt no. de dictione, tunc, q̃ denotat extremitatẽ tp̃is. de qua tractat hic Ang. de quo in c. p̃terea requisiti. & ibi in nouellis, de app. & gl. in cle. cũ ei quẽ, de concess. pb. & vide do. Pet. vbi pulchrè loquit̃ in c. sollicitatus, de rescrip. vbi loquitur de verbo, põt. Vel dic de verbo, non debet, do. Card. in c. testimonium, de testa. Facit c. non debet, de testib. Facit c. non potest, de re iudic.
c Opp. dr̃ hic posse. De natura huius verbi põt, uide Bar. in l. j. tit. j. & in rep. l. si creditores, C. de pig. & in l. suus quoq;, de hęr. inst. §. sed & si filio. Bal. in l. 2. C. quib. res iud. nõ no. & in l. j. C. q̃ admit. per Cano. in c. sollicitatus, de rescr. per Pau. de Leaz. in c. potuit, de loca. vñ dicit Bal. ꝙ ubi l. procedit dando formã uel regulã, inducit necessitatẽ, vt hac l. qð facit ad statutũ, ꝙ p̃tas possit inquirere de maleficijs aliquibus, ut teneat̃ inquirere, aliàs puniat̃ de negligentia. Ad cuius corroborationem adducit Raph. quia iurisdictio importat necessitatẽ, alle. l. j. cum ibi no. s. de iurisd. omn. iud. Alex. conatur improbare Bal. de statuto, tamen dicit, ꝙ authoritas Bal. est magna cum Raph. Et de uerbo, potest, uide Paul. de Cast. consi. 213.
d Pom. Extra gl. opp. Adde Alex. cons. 77. in princ. vol. 3. de isto uerbo, põt. Fel. in r. quando, in prin. de præsump. & c. uenerabilis, de excep. Barb. cons. 16. ver. quarto, mouetor. col. 2. in 1. uol. & cons. 9. in 2. uol. & cons. 52. eo. uol. & consi. 56. eo. uol.
e Men. Q̃nque. Mod. Gall. in cõsuet. Paris. tit 1. §. 1. gl. 3. nu. 1. Alciat. parad. lib. 3. c. 4. Cur. sen. cõs. 30. ver. septimo principal͞r. Tiraq. de legib. cõnub. gl. 2. nu. 2. ubi latè.
f Pom. Quia omnis substitutio. Adde tex. l. j. cum gl. C. de edic. diui Adr. toll. & l. 2. §. 1. ff. de bon. poss. secundum tab. vide Alex. in rubr. de uulg. & pupill.
g Pom. Poto. Vide Pet. de Anc. cõs. 136. Old. cõs. 94. Alex. cõs. 16. aliàs cõs. 1081. vol. & cõs. 109. in 2. uol. & cons. 199. in 2. uol. vbi dicit cõem opi. esse cõtra Bart. hic.
h Barb. Tñ. Pro quo vr̃ casus in l. cum testõ, ĩ. de hær. inst. l. cohæredi. §. si. de uulg. & pup. Item quia tunc filio non vr̃ inferri iniuria, arg. l. filius matrẽ, C. de inoff. test. quia tacite filius vr̃ inuitatus. Facit in Auth. ut cum, de app. cog. §. aliud. nã abolere, sed hæc opi. non vr̃ uera: quia est contra casum in §. idẽ credendum, uers. nã & si filius, iuncto uers. ita lanè, non uiolando literã, ubi si testator h͞et filium & nepotẽ, & uxorem nepotis prægnantẽ filium instituit, & nepotẽ præterit, & ita dicat, ubi uide. Sc͞ds vr̃ casus in l. si quis eũ, §. fi. ff. de uulg. & pup. Tertio facit tex. ĩ. ea. l. §. in oibus. Quarto, quia illa uerba conditional͞r probata non inducunt dispõnem de filio, arg. l. ex facto etiã, de hær. inst. Nec ob. iste tex. quia debet intelligi, q̃ñ filius fuit institutus. Nec obst tex. in l. si quis ita. quia loquitur in ueniẽtib. ab intestato. Itẽ, quia tunc peccat in forma, d. l. inter cætera, nec obst. l. filiis matrem, quia loquitur in matre, cuius præteritio habetur pro exhæredatione, & adde ꝙ ista opin. & illa motiua sunt Bald. hic, licet dñs meus illum non alle. & male, & Bal. hic addit plura contraria. * Meno. Alciat. lib. 2. paradox. c. 6.
i Valeret. Adde inquantum Alex. dicit contra Bar. esse communem, alle. Pet. de Anc. cons. 156. dic etiam quod idem uoluit Oldr. cons. 93.
k Barb. Casus. & uide quod not. in l. j. ff. de uulg. & pup.
l Pom. Opp. Vide Alex. cons. 109. 2. vol.
m Barb. Hoc glo. Et no. sing. istam gl. ꝙ licet unus tit. sit continuandus ad alium, l. 2. s. de statu hom. tamen una lex non est ad aliam continuanda, quod intelligit de necessitate, nisi aliud appareat ex tenore ipsarum legum.
n Barb. Sed hic. Sed quare posthumus alienus non poterit institui, hoc nõ reperitur, tamen ratio potest esse, quia de futuris non est cogitandum. & hæc nõ est bona: quia lex considerat fructus uenturos, l. interdũ, ff. de uerb. obl. Ratio propter euitandam sinistram suspicionẽ, quæ haberi potest de matre. Item quia non h͞r affectio ad eũ qui non est, l. Titius, ĩ. de obse. a liber. sed vr̃, ꝙ põt institui de iure isto, l. in tempus, ff. de hær. inst. Rñ. illa lex procedit, nisi resistat initio, ut hic dicit Io.
o Menoc. Præterea. Alciat. lib. 3. de uerb. sign. sub char. 53. Dec. cons. 394. num. 7.
p Barb. Gallus. Et dicit hic Bald. ꝙ si pater appellat filiũ, & est naturalis, ꝙ vr̃ illum legitimare, per illa uerba, quod ipse intelligit uerũ, si possibile erat ꝙ matr. posset contrahi tunc, puta ꝙ mater naturalis non erat uxor alterius: aliàs non, & alle. Io. And. in c. per tuas, & c. tanta, qui fil. sint legit. & dicit, ꝙ alibi non reperit hoc dictum, & tu uide Ang. in Auth. quib. mod. nat. eff. leg. § aliud quoque.

a ꝯtinuatio, qđ no. Quæro, an mēsis quo qs morit̄, debeat ꝯputari,
12 Et glo. tua dicit, ꝙ sic, & bñ. † Quæro, qđ si nepos nat⁹ fuit, ꝑ duos
dies post decē mēses, an dicat̄ lītimus? Et gl. dicit, ꝙ sic, f̄m quosdā
Physicos. Et uide gl. istā in ver. in decē mēsib. ꝓximis, &c. Idē not.
ĩ §. si. ĩ Auth. de test. & ea q̄ parit ſcđi ĩ l. ſeptimo. ſ. de sta ho. glo đt
ꝯriū. Pro cui⁹ declarōne sciēdū ē, ꝙ triplex ē tps ꝑfecti partus. Pri
mo ē tps septē mēsiū, & ē part⁹ lītimus, d. l. septimo, & ĩ l. testato. ĩ
fi. ȷ. de suis, & legi. Scđo ē tps nouē mēsiū, & in isto ꝯcordant oēs.
Tertio, ē tps decē mēsiū, & ĩ hoc ēt ꝯcordāt oēs, ſed in excessu glo.
discordāt. Dñs Cy. dū scriberet sup l. septimo, de stat ho. in ciuita-
te ista ꝯsuluit sup hoc magistrū Gētilē q rñdit sibi ꝑ multa verba
& finaliter ꝯcludit ꝙ ēt post decē mēses ꝑ paucos dies, p̄t eē lītim⁹
partus: ponebat ēt aliud mirabile, ꝙ iura nr̄a ñ admittūt, ꝙ ȷ duo-
decim, vel tredecim mēsib. aliqñ; contingit, ſed raro, ꝙ mulier pa-
13 riat, ſed hoc physicis relinquēdū ē. Quæro, † pone, b ꝙ mulier c post
b paucos dies post mortē primi mariti accepit f̄m virū, & peperit ĩ
c nono mēse, ita ꝙ part⁹ pōt eē primi uiri, pōt ēt eē ſcđi. Pōt. n. pare
re in vij. & ix. & x. mēse, cuius dr̄ iste partus? Quidā dñt distinguē-
dū, ĩ cui⁹ domo nascit̄. l. si vicinis. C. de nup. & l. filiū. ſ. đ his, q sūt
sui, vel alie. iur. Alij dicūt stādū testimonio mr̄is. l. ēt mr̄is, cū gl. ſ.
de ꝓb. & l. uxorē. ȷ. de manu. test. Sed hoc nō vr̄ bñ dictū, qa mr̄ p̄t
decipi. l. j. §. si mulier. de lib. agn. l. j. §. ꝑ calūniā. ſ. si mu. uen. no. Ia.
de Bel. disputauit, & posuit in l. j. de bon pos. f̄m ta. & dicit ipse, ꝙ
primo dēt inspici, cui assimilatur. ar. l. ꝙ si nolit. §. q mācipia. ſ. de
ædil. edi. Si nō apparet, cui assimilat̄, inspici tūc dēt in cuius domo
natus ē. d. l. si vicinis, & d. l. filiū. als nullius fili⁹ diceret̄, vt ar. l. libe
rorū. §. j. ſ. de his q not. infa. Sed hoc qđ dicit đ assimilatiōe, ñ pla-
cet: qa ex cogitatiōe mulieris tpe ꝯceptiōis ꝯtigit partū alteri assi
milari. l. q̄ret aliqs, & ibi no. đ ver. si. & l. si sūt liberi, đ sta. ho. Puto
ergo, ꝙ prius ĩspiciēda sūt signa ꝯceptionis q̄ ponit Rof. ĩ libellis
suis, ꝑ edictū. si mu. vēt no. in pos. mit. Si ista signa nō apparerent,
tūc stādū eēt ꝯsuetudini mulieris, in q̄o tpe ꝯsueuit parere. ar. l.
nō oēs. §. a barbaris. ȷ. de re mili. & l. vel vniuersorum. ſ. de pigno.
act. & l. . §. bestias. ſ. de postu Sed si ista non appareāt tūc eēt cōmit
tendū medicis, vel obstetricib. peritis in arte illa. l. j. §. j. ſ. de ventre
inspiciēdo. Ex qualitate. n. ꝑsonæ p̄t medico persuaderi. Quòd si il
d lud non apparet, recurrendū est ad illud, qđ frequentius đ accidit.

ADDITIONES.

a Computari. Adde f̄m Ia. de Are. & Ang. ꝙ dies termini computatur in termino, nisi ĩ ꝑfectione termini esset adiecta dictio denotans separationem, puta, à, vel ab. l. rō. §. fi. cum gl. in ver. a Brundusio. ſ. de act. emp. & no. gl. in l. si ex duob. in prin. ver. altero. ut. de duob. reis, & gl. in clem. sicut, in ver. a die. de appel. Io. And. in add. Spe. in tit. de app. §. videndum, ver. pen. no. Cau. in c. frequens, de resti. spol. lib 6.

b Barb. Quæro, pone. Tangit hic in gl. quæ inci. & hoc abundat. Bal. valde eleganter, an masculinum concipiat fœmininum, & dicit, ꝙ melius de hoc tractauit Arch. ꝙ alius 17. q. 4. c. si quis suadente. Et an illa interpretatio sit de proprio significato, vide gl. no. in l. 1. ff. de ver. sig. & vide Bal. in l. quicunque. C. de ser. fug. & Cyn. in l. quisquis. C. ad l. Iul. maiest. & Bart. in l. 1. de ver. sig. & quod no. in c. significauit, de rescr. & quod no. in add. ad Bal. in d. l. quicūque, vbi oīno vide, & vide Bal. in l. si quis in tantam. C. vñ vi. vbi quæsiuit, an per verbū, si quis, veniat fœmina, & refert quendam vicarium fuisse condemnatum in syndicatu, vide omnino.

c Paris. Mulier. Mortuo viro, si statim mulier efficiatur concubina alterius, & nascitur puer intra nouem menses, quid iuris, vide Crem. sin. 127.

d Frequentius. Adde, ꝙ cum op. Bar. transit Nic. de Neap. & Bal. hic, & in l. septimo mense. Imo tñ dicit, ꝙ in dubio possit iudicari filius secūdi uiri, ꝑ l. filium diffinimus, sup. de his, qui sunt sui, vel alie. iur. Nam ille iudicatur filius, qui nascit̄ intra tps, intra quod potuisset nasci ex viro & vxore, ſed iste ē talis, ergo ſcđi nō primi filius iudicandus, adducit ēt, ꝙ vltimus debuit cogitare casum posse euenire, ꝙ si pareret intra tps prædictum, sibi imputare debet, ar. l. si quis dominum. sup. loca.

1 *Testamenti verba in casu Galli, qualiter concepta fuerunt.*
2 *Substitutio vulgaris ꝙ habeat locum instituto decedente in vita testatoris.*
3 *Substitutio facta de filio & nepote copulatiuè, intelligitur ordine successiuo.*
Copulatiua resoluitur in disiunctiuam ratione necessitatis, vel ordinatæ charitatis, & nu. 4.
4 *Institutio facta de filio & nepote iā nato, an intelligatur, ꝙ admittātur ordine successiuo.*
5 *Differentia inter &, & cum.*
6 *Si est relictum Titio, & filijs Seij, quòd intelliguntur coniuncti.*
7 *Si Titius ē substitutus, et eius filij, & heredes, ꝙ intelligitur ordine successiuo.*
8 *Si quis emit rem pro se, filijs, & nepotibus, vel alio titulo accepit, an intelligatur ordine successiuo.*
9 *Emphyteusis si accipiatur ꝑ se et filijs, ā trāsfeat ad filios, licet nō sint heredes.*
10 *Si testātor filiū instituit, & aliū substituit, an sit substō vulgaris, vel cōpēdiosa.*
11 *Immunitas concessa patri, & filijs, an filij eam habebunt, patre viuente.*
12 *Illa actio videtur intentata, quę ex verbis libelli colligi potest.*
13 *Si duo sint statuta in eo. vol. contraria, inspicitur vltimum statutum.*

a §. Quidam rectè. a Hic primò ponit̄ reprehensio Sceuolę ꝯ Gallum de superfluitate, vſque ad ver. idē credēdū, & ibi ſcđa pars, in qua ponit̄ reprehēsio de ĩsufficiētia circa numerū ꝑsonarū, vſq; ad §. & qđ si tm̄, & ibi tertia, ĩ qua ponit̄ reprhēsio circa casus, vſq; ad §. instituens. Legamus ꝑ partes, & ponam⁹ clare casū in teris, qa sūmariū ꝯgruè nō recipit, qa verba testī hic clarè nō ponūt̄. Quęro ꝓ đclaratiōe. §. qualr
1 † verba testī ꝯcepta fuerunt? Gl. ponit qnq; modos, qlibet ē bonus. Primus modus ē, ꝙ dicat sic, si qs mihi nepos post mortē meā nascet̄, hr̄s esto. Hæc lec. applaudet līæ: qa ñ facit mētionē de morte filij. Sed aduertēdū ē, qa nisi ꝓuisio Galli fuisset, tale testm̄ nō valeret: qa instituerēt̄ posthumus alienus, vt dixi I prin. l. in quo err reprhēdit Gallus? Rñ. ꝙ postq̄ induxit posthumos nepotes posſtitui, ĩ mō ĩstituēdi ñ sūt necessaria tot verba. Secūdus modus ē, ꝙ dicat, filiū & nepotē, q ex eo mihi nascent̄ post mortē meā, hr̄des in
b stituo. Ista ē bona ꝯceptio, tñ hēt dubiū an filius & nepos videant̄ ĩsimul istitui, vel ordine successiuo, de quo ȷ. dicā. Tertius modus ē, vt dicā sic. si fili⁹ hr̄s ñ erit, nepotē, q ex eo nascet̄, substituo, & ista
2 ē bona. † Ex qua no. ꝙ substitutio vulg. hēt locū ĩstituto decedēte
c ĩ vita testatoris. Quart⁹ modus ē, vt si dicā, filiū instituo, & nepotē
d substituo, & est bona, quā no. refertur. n. ad casū, q colligit̄ ex verbis Galli, ſed ex verbis Galli colligit̄ substitutio vulgaris si filius ĩstitut⁹
e viuo testātore moriet̄, &c. Et sic apparet hic casus f̄m illā lec. ꝙ illa
f verba, Titiū instituo, & Sēpronium substituo, inducunt substōnē vulgarē. de q̄uo dicā in mā substōnis vulgaris, & ēt ĩ mā ꝯpēdiosę. Quītus mod⁹ ē, ut dicā, filiū, & nepotē ex eo instituo. Nā nepos vr̄ institutus ĩ casū, q colr̄ ex verbis Galli. ꝙ multū no. f. ꝙ † ĩstitutio facta
3 đ filio. & nepote copulatiuè, ĩtelr̄ ordine successiuo: & sic copulatiua resoluit̄ in disiunctiuā, facit l. cū pr̄. §. pe. ȷ. de leg. 2. Op. nā copulatiuę ē, vt oēs simul vocent̄. l. vnica. §. his ita. C. đ cad. tol. & l. si duobus. ȷ. đ leg. 1. Sol. hoc facit necessitas: qa testator sic hēat necesse facere. ne testm̄ rūpat̄, ut in prī. l. Vel dic, ꝙ hoc facit ordinata chari-
4 tas, ut ibi dicā. Quęrit † gl. pone, h ꝙ qdā ĩstituit filiū, & nepotē iā
g natū, an admittat̄ ordine successiuo? gl. tenet, ꝙ sic. ꝑ l. peto. §. fratre.
h ȷ. de le. 2. & l. cū pr̄. §. pe. e. tit. Et ꝑ hūc §. Iac. đ Are. tenuit ꝯrium. f. ꝙ qlibet sit hr̄s ꝑ parte pro ll. all. in gl. ꝑ ſcđa parte. Nō ob. §. iste: quia ite dēt intelligi đ necessitate, als ĩstō nō valeret, qa posthum⁹ alien⁹ ñ p̄t institui, nisi ĩ. casu ĩtroducto ꝑ Galli. Ioan. And. de l'itis tenebat opi. gl. ꝙ ēt nepotē iā natū hēt necesse ĩstituere ne testm̄ rūpat̄ filio subducto de medio, ar. ꝓ hoc ȷ. de vsur. l. stipulatus. f̄m hoc rñdet ad ꝯriū: l. si mulieri. ſ. de vsuf. accre. q̄a loquit̄ in legato, in quo non erat
i necessitas: ad alias leges rñdet̄, ut in gl. Nō ob. l. peto ĩ §. fratre. ubi loquitur in legato, tñ intelligitur ordine successiuo. qa ibi personæ nō fuerunt noīatæ copulatiuè, ſed fuit prolatum uerbum familiæ, ꝙ hēt illa significationem, ꝙ admittant̄ ordine successiuo, ut l. fi. C. de ver. sign. Non ob. l. cum pr̄. §. pe. ȷ. de leg. 1. quia ibi testator usus est uer-
k bis alternatiuis, non copulatiuis. Ego dicerem, k ꝙ etiam si testator non haberet hoc necesse facere, ſed si illa copulatiua esset inter
a perso-

ADDITIONES.

om. Quidam rectè. Et dixit Bal. hic, ꝙ si ꝓponitur factum inepte, si tamē rectè cōcluditur, tenet libellus f̄m Inn. in c. examinata. de iu. ꝙ alibi non reperitur, & dicit, si produco instrumentum legitimationis, videor me fateri spurium. l. 2. C. de iu. annu. au. & no. gl. reducta ad tex, ꝙ dicitur simpliciter fieri, ꝙ fit cum conditione, si illa inest ex natura rei, & no. h. gl. q̄ dicit, ꝙ nepos quærit patri, vt momento non stet penès eum, debet inteligi q̄uum ad commodum, non quantū ad irreparabilitatem successionis nominis, vt no. in l. frater. de cond. indeb. in glo. 2. mag. Et colligitur hic ar. per Cy. ꝙ nepos spurij non potest institui, sicut nec spurius, ut no. in gl. in l. fi. de nat. li. Nam si nepos potest institui ab auo, acquireret patri per hanc gl. Sed illud est prohibit. l. c. de nat. li. l. qui testō. de proba. Dy. illud non determinat. Rof. tenet ꝙ non pōt ꝑ vitium paternum, ꝙ vr̄ transire etiam ad filium. l. fi. de nat. lib. ibi, uitium paternum. Hoc tenet Cyn. in vlt. q. l. fi. de nat. lib. vide hic Bal. & quæ no. plenissimè, vbi omnino vide, quia collegit fortè omnia dicta in illa materia, in l. . de hære. inst. & ferè omnes remissiones Bal. quæ fuerunt mihi notæ. & quæ n. Bal. in auth. licet. & in l. fi. de nat. lib. & vide Lud. Ro. in cons. 34. incip. vi. s. facserie. pro eo, quod hic Bar. & alij dicunt.
Men. Clarus. §. testamentum. 80.
Pom. Vide Alex. cons. 124. vt. fortius. in 5. vol.

b Barb. Instituo. No. f̄m Ang. verbū instituo, ponitur ꝓ substituo, & sic facit, si testator instituit vxorem in 12, & post mortem instituit Titium, intelligitur, ꝙ substituit, de quo per Bal. l. hæreditas ex die. ff. de hære. inst. & Bal. hic.

c Barb. Ex qua no. Et sic n. secundum Bal. ꝙ vnico verbo pōt fieri institutio, & substitutio. No. ꝙ aliud est citare, aliud ponere, quod no. pro libellis. Et no. ꝙ plerunq; ponimus in libe. negamus: tamen in dubio tenemur stare. Et no. practicā sing. ꝙ dicam post rem ionem, & hoc parte acceptante quantum faciunt pro ea, alias non. Nam pote. x post facto reuocari, quod no. & vide, quæ dixi in c. Raynutius. de testam. pr la quæst.

d Men. Quartus. Dec. ns. 248. nu. 5. Rubeus. cons. 120. nu. 2. cons. 344. nu. 6. Dec. cons. 431. nu. 2. Cu. un. cons. 48. nu.
Pom. Ex qua no. Vi. bar. cons. 35. & 36. & 38. & 48 & 56.

e Pom. Et sic. Vide x. l. recusare. §. Titius. in 2. no. ff. ad Trebellianum.

f Substituo. Adde de Ana. cons. 47. & communiter Doc. transeunt cum Bart. ꝙ dicatur substitu vulgaris, in l. Lucius. de vul. & pup. pro qua opi. facit tex. in l iam hoc iure. vul. & pup. in vers. in vulgarem tantummodo casum, eod. tit. Et idem tenet P. e Cast. in l. fi. C. de hæred. inst. Et quid si dixisset, Titium instituo, Sempronium & mihi substituo. vide Rom. cons. 480.

g Paris. Qua. Vide Ang. cons. 33. inci. quidam lo. & cōs. seq. vide Matth. no. 158. Quid autē donatione? Vide Ro. cons. 405. & vide circa illam materiam Cō. cons. 106 iotum. Item, ꝙ admittantur nepotes ordine successiuo, tanquam institut. gariter, vide Cou. cons. 118.
Meno. I. cons. 248. nu. 4. Soc. hic. Cur. sen. cons. 74. col. 5.
Barb. E. ꝙ ista gl. non reperitur alibi secundum Dy. & hic refert Bal. ꝙ si frater sororem, & filios sororis, dic, ꝙ isti succedunt in simul, quia frater non tenetur instituere sororem. §. 1. in Auth. de hær. & Fal. Idem si instituo filium naturalem, & alios legitimos, quia filio naturali nulla debetur legitima, gl. fin. in l. tu. contra. iud. tut. & Bal. ibi, & vide eum, quia bene loquitur.

h I. Pone. Vide Rom. sing. 105. Et an idem in substituto, vide Rom. cons. 77. Matth. no. 155. & Bar. cons. 61. in r. col. r. vol.
en. L. peto. Cur. iun. cons. 5. nu. 18. Mari. Soc. cons. 49. col. r. Dec. cons. 584. nu. 6. cons. 578. nu. 12. cons. 607. nu. 10. cons. 63. nu. 5.
Ego dicerem. Vide Bal. cons. 372. in fi. & melius cons. 466. in prin. 4. lib. Ang. cons. 38. & Io. de Ana. cons. alle. 46.
Pom. Vide Bal. cons. 462. in fi. & cons. 445. in prin. in 4. vol. Ang. cons. 28. Alex. cōs. 24. in 3. vol. & cons. 13. in 3 vol. & cons. seq. & cons. 103. 4. volum. & cons. 19. in 5. vol. & cons. 63. 2. vol. Barb. cons. 15. 2. vol.

psona, inter quas cadit affectio ordinata, intelli ordine successiuo, sicut hic probat, & in l.gnalr.de inst.& sub.idē de hæ.inst.l. Lucius. Sicut.n.alternatiua resoluit in piūctā.ita eadē rōne piūcta in disiun ctam. Et appello ordinatam charitatē,qū sic ab intestato succederent. Et ut hic patet. Sed p̄dicta facit C.de imp.& aliis subst.l.fi.Gl. erant ut hic patet. Sed 9 pdicta facit C.de imp. & aliis subst.l.fi.Gl. tū.q.ibi erāt penitus extranei pr, & filius,& sic nō erat charitas ordina
a ta, & hæc est verā solū in se, sed non est necessaria ad istā l.& verius dicas,q, vbi testor dixit una,idest in cū filiis suis,&c. & sic expressa fuit voluntas testatoris,q, sil succedant. Nō ob.l.si mulieri,q,a ibi di
5 xit,mulieri cū liberis:nos loquimur,qū dixit mulieri & liberis,† & sic facio drīam inter et, & cum. Et si tu dicis hoc est 9 l. Titiæ.§.nihil.i.de leg.i.Rndeo q̄tum ad inducendā piunctionē nō est drīa in ter et,& cū ut ibi,sed vrū ista piūctio intelligat sil an ordine succes siuo,est drīa,quia cum,denotat q̄dā simultatē.sed dictio,&,pōt esse magis ptinuatiua. nec reqrit de necessitate pcursum vtriusq;, sed verificat in quolibet copulatiuorū,l.ea tū.j.de leg.3.Hēs ergo ex p̄dictis,q, siue testor dicat,vna cum filiis,siue sil cum filiis: siue Titio
b cū filiis,admittent equalr.Sed si dico, Titio & filiis,tunc distiguē dū est,an iter eos cadat affectio ordinata uel nō:vt hac l. Sed 9 hoc facit l. si quis Titio. in unam lect. §. de vlul. accres. Solu. ibi erant
6 penitus extranei,& sic nō cadebat inter eos affectio ordinata. † Quæro,quid si testor dicat, relinquo Titio & filiis Seii. Rndeo, intelligunt piunctim instituti,l.interdum.in prin.j.de hær.insti.q. ergo hic dicit de ordine successiuo,hēt locum,qū relinquit sibi,& filiis eius.
c Quæro,quid si testor puertat ordinē,& dicat Seiū nepotē meū,& Titiū partē eius instituo? Certē dico, q. nil ad factū, q.a dēt intelligi sm ordinē necessitatis, non prout est scriptum.l.talem. in prin.j.de
7 inst.† Quæro,qd si testor dicat,instituo talem,& eius filios,& hrdes. Rndeo,ex eo q. dicit hrdes, apparet, q. post mortē illius intellexit, & sic ordine successiuo. An aūt requirat,q. sit filius,& hrs,vel suffi
8 ciat,q sit filius tm̄,uel hrs tm̄,dicam j.ea.l.§.nunc de lege.† Quæro,
d qd in ɔtrib. si aliqs em̄ a me pro se,& filiis, & nepotib.vel al otiu lo recipit,an intelli r ordinatē,q.a primo pr,deinde filii. Et q̄dāt dnt, q.ordinatē p ea q̄ no.in l.si nō forte.§.si libertus. §.de ɔd.ind.Ego di
e co, q. de hoc est gl.§.de pac.l.si tibi.§.si pactus.ibi dr,q qū pr paciscit filio, si aliud nō apparet intelli paciscī ei, vt hrdi. Ex quo sequi
f tur, q ordine successiuo,cum viuus nō hēat hrdem.l.q. pupillus.j. de acq.hæ.hoc ēt in filiis in ptāte.Probat alia rōne, nā cū pr acquirat ex lua ,paustone.est pleciciti:q si filio acqreret, piplum filiū ac qreret pri ēt hodie.l.dns seruo.de ver.obl.Aduertēdū tn̄ est ad unū, qd gl.dt,si aliud n apparet.ut no.in d.c.si pactus.iō ē distiguēdū iter res,q.a qnq. tale pactū interponet sup reb.q de sui nā ñ trāseunt, ni si ad filios,& tunc vr stipulari filiis,n filiis,ñ ut hrdib.& p hoc uolo qd post mortē pris filii admittant oēs p uirilib. portionib.nō pro hr ditariis portionib.l.ut iusiurādi.§.si liberi.& l.si quis opas.§.de ope.
g lib.Ex hoc sequr, † qd si pr recipit fundū in emphyteusim p se,
h & filiis:licet filii ñ sint hrdes,tn̄ æqualiter hebunt fundū:q.a emphy
9 teusis nō trāsit ad oēs hrdes,sed solū ad filios,vt in Auth.de nō alie.
i §.emphyteusim.& Cy.tāgit in l.liberti libert.q;.C.de ope.lib.Ego di xi in d.l.iurisiurandi.§.si liberi.qd si tale pactum apponitur super re bus,q de sui nā transeunt ad hrdes.vr paciscī filiis,ut hrdib.& sic p uirili nō admittunt,sed p hrditariis portionib.l.si tibi.§.si pactus. §.de pac.& ibi dixi.Itē ex hoc qd dico,filium instituo,& nepotē sub
10 stituo,facit ad pulchrā † qōnē q̄ fuit disputata Bononiæ,Filiū instituī,& Caiū substitui,qrit,an ista substō sit vulgaris, vel pendiosa, vel q̄ est:sit fuit determinatū Bononie,qd erat pēdiosa,per l.pcib. C.de imp.Ray.in tract.suo de materia substōnis in fi.dicit.qd ē vulgaris,& bn̄,& casus est hic, licet nullus alle.legem istā. Nā casus est hic sm̄ illā lec.in gl.ibi,uel sic.filium instituo,nepotem substituo,q.a trahit ad casum substōnis Galli.q̄ fuit vulgaris, ut in gl.ponitur de
11 substōne vulgari.† Quæro,statutum : dat immunitatem a muneri
k bus pri & filiis, vel Impator pcedit priuilegiū pri & filiis, habebūt ne filii immunitatē viuo pre,uel post eius mortē? Et ex q dicta sunt,fa ciūt qd ñ in uita pr.s.sed post mortē.In pria ē veritas ut hēant uiuē te pre,ut j.de iu.imm.l.i.& 3.G.de iniu.l.fi.C.de epi.& cle.l.2.Ea.n. q̄ dcā sunt, dēnt intelligi in his, q nō pūt & sil,& semper ē plurium, vt dñia reru:sed imunitas,& priuilegiū pnt eē sil,ut in ipsis. Vltimo
12 iste §.iducit ad far.qd in libello uideat intētata actio q̄ & uerbis pt colligi,sicut hic i dubio vr scā instō, quæ colligi pt ex uerbis Galli de
13 quo p Doc.i l.edita.C.de edē.dixi i l.2.C.d edē.† Dy.ēt idcit istū
l §.i ar.ad duo statuta ɔ ɔria.i eodē uolumine repta.qd inspiciat vlti
m mū, sicut hic;licet pr & filius sint sil instituti,tn̄ inspiciat ordo,de
n quo C.de test.tut.l.ij.& ibi p Cy.dixi in l.oēs populi.de iustit.& iur.

ADDITIONES.

a Pom.Charitas ordinata,Sequitur Alex.conf.43.in 3.vol. Men.Dec.conf.148.col.3.Paris.conf.48.nu.11.lib.4.Ruy.conf.112.nu.6.lib.1.
b Pom.Si dico.Vide Bar.conf.61.1.vol.
c Conuertat. Adde q melius probatur in l.quidam, j.de pec.le.& hoc idem tenet Bal.per no.per gl.in l.omnes, in gl.fi. C.de leg.lib.10.dum dicit , caput & lingua videlicet amputentur,quem tex.dicit Bal.non esse alibi.
d Paris.Quid in contractibus.Vide omnino Pet.& Bened.conf.5 Men.Dec.conf.236.nu.1.Rube.conf.129.nu.3.Soc.sen.conf.23.lib.4
e Pom.Ego dico.Vide Ale.4.vol.cōf.107.vide Ro.35.cōf.22.& vide Alc.cōf.1.vo.5
f Ex quo sequur.Adde q D.Ale.in cōf.26.col.fi.circa fi.in 5. vo.p hæc dicta Bar.dicit,q filii,ad quos spectat feudū, nō potuerunt agere ad dictū feudum per eorū patrem alienatam,patre uiuente , ex quo ordine successiuol intelligitur deferri.
g Barb.Et hoc.Et uide Bal.in auth.si quas ruinas,alias in auth.si qua mulier, C.de sacrosanct.eccles.
h Pom.Sequitur.Vide Alc.conf.44.in 1.vol.& conf.84.alias.80.eo.vol.& conf.92. vol.& conf.56.eo.vol.& vide Bal.in l.2.C.de suis & leg.Alex.l.etiam, ver.ea.Io. ibi,sicut,& in ecclesiastica emphyteusi,ff.sol.mat.Rom.conf.35.
i Emphyteusim.Idē tenuit Ro,conf.22.& Alc.conf. 180.4.li.qd aūt,si pr recipit p se filiis masculis,& fœminis.Bar.in l.vt iurisiurādi,§.si liberi,de op.le.dicit,q pa riter admittai, nisi sit statutū exclusiuū fœminarū.idē t3 Io.de Imo. in c. potuit; de loc.& Pe.de Anc.in cle.2.de iurepa.& vide Bal.i l.liberti libertæq;.de oper.li; vbi ponit vnā limitationē.Sal.i l.2.C.de iu.emph.Bar. conf.110.incip. qō ista hēt duo dubia.& conf.5 5.ioci.dñs Amatus,Pet.de Anc. conf.320.Pau. de Ca.cōf.12.
K Barb.Quæro statutum.Vide quod no.Bal.in l.si plures.C.de sacrosf.eccl. Men.Dec conf.149.col.1.scripsi conf.4 1.nu.24.conf.44.nu.1. Pom.Vide Rom.sin.68.
l Barb.Dy.etiam inducit.Vide Bal.eleganter loquentem,in l.conficiuntur,§. similes,inf.de iu.cod.Cy.in l.2.de test.tut. Duo statuta.Vide Bal.conf.63.3.vol.
m Pom.Inspiciatur vltimū.Fallit,nisi primū sit fauorabilius. Bal.c.cū olim,de cōsu.

1 Nepotis appellatione,non continetur princeps.
2 Dictio,& cætera,inducit repetitionem omnium dictorum in precedenti.
3 Si in protocollo reperitur instrumentum imperfectum cum dictione,& cætera, quid importet illa dictio,&c.
4 Notarius qui sumit instrūm ex protocollo abbreuiatū,an dēat illud extendere. Notarius errat,qui de se rogatū de appellatione uel sūia,nisi primo totū lit sri ptum.
5 D. &c. & infra,quid importet.

a **§.Idē credendū.** [a] Hic ponit reprehensio Scæuolæ 9 Gallū, circa personas, & diuidit in tres partes vsq; ad §.& quid si tm̄.Primo loqr, qū solus nepos vi uit.Scdo qū solus filius.Tertio qū vterq; Secunda ibi, sed & si ui uo.Tertia ibi.nā si & filius.In teris casus ē clarus.No.ergo reprehēsionē Scæuolæ 9 Gallū de insufficiētia,circa psonā pnepotis Scdo
1 no.q† appllone nepotis nō ptinet pnepos. Si.n.ptineret,Gallus nō reprehēderet per Scæuolā.hic aūt quāt dēat intelligi,declarabo. j.
2 e.l.§.instituēs.Tertio.† de hac dictione,& c.q̄ inducit repetitionem oīum verborū dictorū in pcedēti. Op.q.a Scæuola incidit in uitiū superfluitatis,de quo reprehēdit Gallū.R.n. nō icidit, sed recitat verba Galli,q dēt si teneres uerba Galli,illa sunt isufficiētia circa per sonas.Scdo op.ad fi.dr hic q ita demum pcedit,si nepos prius mo riat.Cōtra cū vterq; psumat institutus,ut dcm̄ ē in pri.legis, nihil ad ppositū qs decedat prius cū uterq; se institutū repiat. Huius ti more gl.legit duo.mod. Primo , q hic qlibet fuit institutus,& q hic dr,si prius nepos decederet,subaudi,maximē. Scdo,q filii fuit institutus & nepos pteritus,tunc lra stat pprie:q.a necesse est nepo tē prius mori Sed dices tu,hoc ē 9 illud,qd dixi in prin.legis: dixi. n.tostiū pcedere,ēt si filius erat institutus.Rn̄. hic si filius erat institu tus,& nepos pteritus,& pnepos substitutus ipsi filio instituto, vn̄ nepos nō erat institutus expsse, nec tacitē ab intestato uocabat, iō ipse rupit,sed in prin.filius q̄q nō institutus, vocabatur ab intesta
b to,& nulla fiebat sibi iniuria per instōnē nepotis.Vltimo b iste §.c
c in eo,q dicit,&c. inducitur ad q.si in protocollo reperitur instrm perfectum,& in fi.notarius dicit,&c.quid illud importet? Dy.dicit j.ea.l.§ nunc de lege.Spec.in ti.de instr.edi.§.ōnso.vet.quid si ab
3 breuiatura.†Ego dico sic,q in protocollo hæc dictio, &c.pt reperi ri dupli. Vnū est,&c. q scribitur breue, & ponitur in fine orōnis indeterminatē:quia non regit ab alio uerbo , vt dr hic in text. Et
d aliud est,&c.q ponit in orōne determinatiuē,vt C.eod.auth.et cā,& j.ad Tre.l nā qd,§.si quis cōpulsus,& l.is cui legatorū.inf.ut in pos.lega. De quo primo dixit Dy.q sub illo, &c.continentur il la,q̄ sūt de nā ɔtus,hoc tn̄ non pbatur in l.sed dic,q sub illo,&c. compre-

ADDITIONES.

a Barb.Idem credendum.No.hic casū contra Bar.ea.l. in prin.ubi dicit, q fuo insti tuit filium,sed substituit nepotē,&c. Nā hic est casus , q licet subsl.tuat testator vulgariter non intelligitur instituere illum,cui substituit. Bald.alle. Lex facto,l. cum in testō,§.hæc uerba,l.Lucius,& gl.pen.in l.si quis hæres, de hær.inst.& glo. l.cum tale,§.fi.de cond.& dem.Tu alle.tex.in l.si pater impuberes,inf.de vulga. & pup.Et de ista dictione,etc.Bal.all.l.item ueniūt,§.petitam,de pet.hæ.& quod no. u l.licet.C.loc.et in l.chyrographis,sup.de admi.tut. et tex.in l.fi. et glo.in l. pr.C.de fideiuss.et uide c.significauit,de resct.etc.Rodulphus,eo.ti.et vide Bald. in c.cum in iure,de of.deleg.et uide c.significantib.de offi.del.et ibi scribentes.
b Patif.Vltimo.Per illam dictionem,etc.importantur illa,quæ sunt ex consuetudi ne,ut intelligantur scripta.Ita tenet Are. conf.2.col.vlt. Item vide aliqua in materia per do.l.fin l.argentarius,in prin.in 2.no.ff.de eden. et Fel.in c. cum P.tabellio.de fi.instru.
Adde,qd lac.de Are.in l.si ita quis,sup.de euic. per illum tex.cum l.seq.in ver.etc. dicit no.illum tex.pro abbreuiaturis notarij defuncti ; quia solū debēt apponi in loco illius abbreuiaturæ,ea q̄ sunt de natura casuum expressorū.Et ita dicit tene re Dy.hic.Idem tenet Bar. Bal.in l.si duo patroni,§.si quis iurauerit, de iureiu. subdit tn̄ lac.de Are.in d.l.si ita quis, q consuetudo notarij est attendenda, put facturus erat in similib.casibus,ar.l qui iemisse,sup.de vsu. & l.uel vniuersorum, de pig.ac.& hoc tenet hic Bar.& Bal.& Cy.in auth.si quis in aliquo,in fi.Cod. de eden.Non obst.l.si ita quis,quia ibi dictio,&c.erat extense scripta.
c Pom.Iste §.De natura huius dictionis,vide Bal.conf. 133. & 168.in 3. vol.vbi dicit,q ista dictio,&c.includit naturalia & consueta , uide Ro.conf.344.in vlt.col. adde Bar.& Bal.in l.hac consultiss.C.de testa.Barba.conf.32.in 1.vol.ubi dicit per istam dictionē in,&c.præsumitur rogitus testium,vide Pan.c.cum P.tabellio.de fi de inst.& c.cum causam,de test.Et vide aliquam a postillam in hoc.§.
d Barb.Et aliud est,&c.Et an vna litera possit poni p una dictione,vide tex. & Bal. in l.quoties,§.sed si maiorem , de hære.insti.& vide Io.de Imo. conf.86.ubi consuluit,notarius scripsit,iurauit, &c.quod videtur comprehendi, quod iurauerit tactis scripturis ad sancta Dei euan.
Men.Soc.iun.conf.124.nu.41.lib.4.Guid.Pap.q.2.

ꝯphēdit illud, qđ deficit in illo sermone, ſm ꝯſuetudinē loquendi
a a ĩ illa mã, de qua loqmur, vel in ſiñ. hoc ꝓbat hic, & in l. Item ue-
niũt. §. petitã, ſ. de pet. hæ. ĩ. ea. l. §. nũc đ lege. nã p iſtđ &c. ꝯphēdũ
tur verba teſtĩ poſita p Gallũ, ſiue iſtituat̃ fili⁹, & ſubſtituat̃ nepos,
vt dixit Gallus. ſiue in ſiñ inſtituat̃ nepos. & ſubſtituat̃ ꝓnepos, ut
hic. Et p hoc dico, ꝙ ſi p̃ceſſit inſtr̃m emptionis extẽſum, & ſequat̃
inſtr̃m locationis breuiatũ p hãc dictionē. &c. illę clæ q̃ ſunt cões
ad inſtr̃m empõnis & locationis, ĩtelligunt̃ repetitæ p hãc dictio-
3 nē, &c. ſunt. n. ſiſes hi ꝯtus l. j. & 2. ſ. loc.. Sed hic ē aduertẽdũ,† an
b notari⁹ q ſumit ĩſtr̃m ex illa abbreuiatura dēat extẽdere. l. Soe. ĩ d.
c §. oñſo ver. qđ ſi abbreuiatura. dr. q. ſic. Ego dico. ꝙ ſi qđ ē ꝯtꝯ,
vel actus q dēt celebrari ĩ ſcriptis, & tũc nihil dēt addi. totũ. n. ex-
d tẽſũ dēt pri⁹ ſcribi l. ꝯtꝯ. C. de fi. inſtr. Et iõ errãt d notarij, q dñi ſe
rogatos de appõne vel ſñia, niſi pr̃o totũ ſit ſcriptũ. Quædã ſunt
inſtr̃a nõ celebrata ĩ ſcriptis, ſed in ſcriptis redacta, & tunc dico, ꝙ
p notariũ nõ dēnt extẽdi. qđ. n. ꝯuneat̃ ſub illo. &c. ē dubiũ, & eſt
e ĩ æſtõne iudicis ex p̃cedentib. & ſequẽtib. l. ſi ſeruus pluriũ. §. fi. de
leg. j. l. volũtatis. C. de fi. & l. cũ pr̃. §. impfecta. de le. 2. Dēt ergo no-
tarius h̃re exẽplare ꝓut iacet. & ſic uiuimus, q. notarius non exten
dat. Si uero in libro ꝓtocollorũ ꝓcederet inſtr̃m extẽſũ, ad quod
verĩſit̃ dēr referri illud uerbum, &c. dēt notarius de illo facere co
piã. vr̃. n. illa pars eſſe cõis ſequẽtib. imbreuiaturis, qa ad illã refe-
rat̃, vt vr̃ hic iſtud, &c. referri ad pricipiũ ubi sũt illa verba extenſa
merito faciẽda eſt copia, l. ſi qs ex argẽtarijs. §. ſi initiũ. ſ. de eden. ſi
eſt dubiũ qđ ĩportaret̃ ſub hoc, &c. expediret parti. ꝙ poſſet ꝯpelli
ad reficiendũ inſtr̃m, de nouo, ut no. ĩ l. chyrographis. de adm. tut.
Eſt & ſm & c. qđ ſcribit̃ iõgũ, & hēt in orõne verbũ vñ regat̃, tũc ſi
illud, &c. referť ad aliqđ uerbũ determinate, ad illud reducitur, &
ſm illud determinat̃. l. nã qđ. §. ſi qs cõpulſus. ĩ. ad Trc. & l. ita tñ.
§. quoties. ad Trc. ſ. loc l. iñ q̃rit̃. §. exercit⁹. Si vero ñ hēr certã lita-
f tionē, ſ tũc cõphẽdit oĩa q̃ ſunt de nã ꝯtus, uel rei ſup qua appo-
nit̃ l. cæterorũ. ĩ. de ver. ſig. & l. ſi duo patroni. §. ſi q iurauerit. ſ. de
iureiu. Pro hoc eх̃ de li ob. c. vl. ꝯuſcto c. exhibita. de iud. Sed qđ ſi
ñ dicit, & c. ſed đt, & reliqua? R̃n. idē ē dicere & reliqua ꝙ & c. d l.
5 cœterorum, de verb. ſig. Quæro qđ † ſi dixit, : & ĩ. R̃n. ſignificatio
g li⁹ eſt, ꝙ ſcribẽs ĩtẽdit omittere aliqua, q̃ erãt in medio & aſſume-
re aliqđ ꝙ erat ĩ. l. 2. ſ. ad l. Aq. Et patet quaſi ĩ oĩb. decretalib. vñ
nõ hēt illã ſignificationē q̃ hēt dictio, & c. qa p dictionē, & c. volo
dicer̃ illđ, qđ omitto, p dictiõē, & ĩ. ſignifico illđ ꝙ volo omitter̃.

ADDITIONES.

a Pom. Loquendi. Intellige de conſuetudine generali non autem particulari, ut per Ang. in l. de die, in prin. qui ſatiſ. cog. & quanto tempore inducatur talis conſuetudo, vide Are. conſ. 13. inci. procedendum eſt ſr. uiter, in vlt. col.
Men. Pro hoc Ruy. conſ. 35. nu. 1. lib. 3.
b Extendere. Vide Pau. de Caſt. conſ. 1. ubi hoc explicat Bal. conſ. 62.
c Barb. Ego dico. Vide gl. fin Bal. in c. 1. de cenſi. in 6. Vnũ no. mirabile ſm Bal. q̃ñ notarius uõ ſcripſit inſtr̃m ipſe, non pt̃ extendere, ſecus ſi eſt ille qui ſcripſit: qa ipſe ſcit conſciam ſuam, & an ſcriptura ſit de eſſe legis? Bal. remittit ad §. ex non ſcripto. Inſt. de iu. nat. gẽt. & ciuil. Bal. hic contradicit Bart. qa text. loqtur in actu in ſcriptis, & nũcupatiuo, ergo ſp notarius poterit extẽdere dictionẽ, &c. qa ſp hēt interpretationẽ iuris, d. lo. ſeqr̃ Bar. & dt opi. ſuã pbari ĩ l. in contractus, de bon. ſtr. ĩ gl. i ver. in illis, & rñdet ad iſtũ tex. qa loqẽ iuris. Tu tene Bal. qa licet ſit iuril. tñ extẽdit ſm ius, ita notarius extẽdit ſm ius. Et arguit Bal. ad q. an notarius q ſcripſit ſm teſtũ, & appoſuit dictionẽ, &c. poterit opponere c. ſam derogatoriã. Cy. hic dt, vr̃ ꝙ illã poterit extẽdere, ex quo eſt de ſubſtantia teſti, vel recurrẽdũ eſt ad conſuetudinẽ tabellionũ. Io. hic, hoc ĩpugnat, qa ſm teſtũ dẽt ſpaliter tollere primũ, l. ſi quis in principio teſti, de le. 3. & bene facit, licet nõ alleget, quod no. An. in l. a. de li. & poſt. & tu tene Bal. qa extẽdendo illã dictionẽ, &c. bñ ſpaliter tollitur primum, ut res valeat: quia attẽdẽda eſt cõſuetudo. l. vel vniuerſorũ, ff. de pig. ac. Secundo inducitur ad aliã q. an p dictionẽ, &c. poterit poni perpetuus guarentig. arũ. Vr̃. ꝙ nõ, quia hoc eſt accidentale, & non de ſubſtantia contractus, tñ dt recurrendum ad conſuetudinem notarij, per d. l. uel vniuerſorum, qđ intelligunt q̃ñ conſuetudo eſt vniformis, l. medicu, §. fin. de annu. le. l. ſi mater. ac de ſta. defun. l. item Mela. §. 1. de al. le. ubi ſtandum eſt vltimæ conſuetudini, & ibi habes tex. in quot vicibus verificetur dictio, ſolitus, Tu uide de hoc Bar. in l. a. C. quomodo & quando iud. Bal. in c. 1. qui f. u. da. poſſ.
d Pom. Ideo errant. Vide Cep. cau. 192. in e. no. quod ea quæ celebrantur in ſcriptis.
e Pom. Iudicis. Vide Pau. de Caſt. conſ. 2.
f Pom. Litationẽ. Adde tñ, ꝙ nõ cõphẽdit ea, nec ſupplet q̃ ſunt de ſubſtãtia, ut p Bal. c. cũ in iure peritus, de of. dele. de quo aliqđ p Ang. l. quid, dũ loquitur de appellatione ab interlocutoria, ff. de ver. obl. Et de illa dictione, &c. uide Ale. cõſ. 37. 3. vol. Ol. cõſ. 139. l. fi. x. q. Ant. de Prato veteranter conſ. Alex. & conſ. 40. col. fi. 4. vol. & conſ. 83. ad fi. e. vol. & Præp. in c. ſacroſan. in prin. 2. a. col. aliquid in fin. per Fel. in c. cum M. Fer. de conſt. & in c. 2. de præſcrip. Barb. conſ. 22. 1. volum. & conſ. 56. eo. vol. Ro. conſ. 343. Iano. conſ. 35. Card. conſ. 134. 1. col.
g Par. l. Si d xit. Vide concor. per Corſ. in c. grandi. de ſup. neg. præl.

1 *Prouiſio facta in vno caſu porrigitur ad alios ſibi ſimiles, & quando, nu. 3.*
2 *Subſtitutio vulgaris facta in vnum caſum, porrigitur ad omnes ſibi ſimiles.*
3 *Emancipatio quando facit locum ſubſtitutio vulgari.*
4 *Sui hęredes nõ deſinũt per ſubſtõnem vulgarẽ, ſed de neceſſario fit uolũtarius.*
6 *Subſtitutio vulgaris tacita, non facit de neceſſario voluntarium.*
7 *Titu. de coniungendis cum emancipato liberis, an ſit correctus, & ſic ſit ſublata differentia emancipationis, & patriæ poteſtatis.*
8 *Pater ſi filiũ emãcipatũ inſtituit, & nepotẽ ex eo in ptãte retẽtũ pteriit, an teſtamentũ ſit nullũ, vel poſſit dici nullũ, vel rumpi per cõtratabulas per nepotẽ.*
9 *Filius emancipatus ſi readoptetur per patrem, an noceat nepoti.*
10 *Filius deportatus ſi reſtituatur, an noceat nepoti.*
11 *Reſtitutus non recuperat locum quem inuenit plenum.*
12 *Reſtitutio facta a principe, non aufert ius alterius.*
13 *Reſtitutus non recuperat bona iam alium alienata.*
14 *Legitimatus poſt mortem patris, an auferat bona illis qui ſucceſſerunt ab inteſtato, & an legitimatio trahatur retro.*
15 *Nepos præteritus ex filio emancipato inſtituto poteſt ſubſtitui pupillariter, licet non ſit inſtitutus.*

a **Et quid ſi tantũ.** a Iſte eſt ſubtilis. §. & eſt tertia pars,
in qua per Scæuolã reprehendit̃ Gal
lus de inſufficientia circa caſus & ꝓſequit̃ vſq; ad §. qđ ſi is. Proui-
1 ſio † facta in vno caſu porrigit̃ b ad alios ſibi ſiſes. h. d. Caſus in teris
b eſt clarus. No. diligenter c ꝙ † ſubſtõ vulgaris ꝯcepta in vnũ caſum
c porrigit̃ ad oẽs ſibi ſiſes. facit C. de inſt. & ſub. l. fi. Op. q. male dixe-
2 rim hic poni rephenſionẽ ꝯ Gallũ circa caſus, imo eſt rephenſio ꝯ
Scęuolã. ipſe. n. poſuit caſum de nepote, & ꝓnepote. nõ Gallus, Hu-
ius timore gl. i. hic legit iſtũ §. trib. modis. Prima lec. eſt. q. hic ponã-
tur tres oppões. ꝯ Scęuolã ñ ꝯ Gallũ, & ſic fatet̃ ꝯriũ, & hæc fuit
opinio Pilei, q̃ gl. nõ tenet, & merito, qa non eſt veriſiſe, q. Scęuola
ſeipſum in ꝯtinenti rephenderet, ſeu correxerit, vt l. nõ ad ea. ĩ. đ ꝯd.
& dem. Vñ legit̃ ſcđo mõ. q. hæc fuit rephẽſio Scęuolæ ꝯ Gallum,
ſed ad ꝯriũ nõ r̃ñdet̃. Tertia lec. ē, q. hic fuit rephenſio ꝯ oĩa ſ. dcã,
vbi de morte fit mentio, & ſic ꝯ Gallũ, & ꝯ Scęuolã, & iſta eſt vera.
Nec obſtat ſi dicis q. ſm hoc Scęuola rephendit ſeipſum, qa ñ eſt ve
rũ. Dixit. n. Gallus deficit in pſona, vt dixi, ſed poſito q. pſonas per-
fecte enumeraſſet ut ego ſuppleui. tñ deficit in caſib. quia ñ enume-
rauit oẽs caſus, & hoc Scęuola ſupplet. Opp. q. per ꝓuiſionem factã
d in vnũ caſum, alius vr̃ omiſſus, nõ ãt vr̃ in alio ꝓuiſu. l. ꝯmodiſſime
ſ. e. ꝯriũ hic d., ergo, & c. h⁹ timore gl. ſcđa magna legit hunc §. duo
bus mod. Primo, ut fateamur ꝯriũ. ſ. q. ꝓuiſio fcã in vnũ caſum, non
e extendit̃ ad aliũ, ſed q. teſtõr p̃di ſi vult in iſtis aliis caſib. ꝓuider̃, ſi
cut in caſu mortis, & h. d. iſta lex, ſm hãc lec. Gl. non tenet iſtã. Nã in
p̃cedenti. §. Iuriſconſultus dt q. teſtor hoc exprimat, hic vero dt, q.
hi caſus admittunt̃ ex interp̃tatione legis Velleiæ, nec ē neceſſe, q.
teſtũr exprimat, & iſta eſt vera, ꝓuiſio. n. fcã ĩ unũ caſũ extendit̃ ad
aliũ ſibi ſiſem, qa nõ refert qđ ex eqpollent b. fiat. l. mulier. ĩ prin. ĩ.
ad Trc. & l. ſi mr. C. de iſt. & ſubſt. Ad ꝯriũ r̃ñdeo, q. nõ porrigat̃ ad
aliũ caſũ. ſ. d. ſiſẽ. ita dt gl. & bñ. Cõtra hoc op. fortiter, iſti caſus fue-
rũt expſſi per modũ ꝯdõnis. l. ſi morieť, & c. Sed ꝯdõnes dẽnt imple
ri in forma ſpecifica nõ per ſiſe. l. q hr̃di. in prin. & l. Mæuius. de ꝯd.
& de. ñ ergo porrigit̃ ad caſũ ſiſem. Pet. circa hoc notãter dicit. Quę
dã eſt ꝯdõ neceſſaria ad ipm actũ. Quædã eſt ꝯdõ neceſſaria ad ef-
fcm actus. Quædã eſt ꝯdõ voluntaria. In primis duob. caſib. ꝓcedit.
q. ñ refert qđ ex æqpollẽtib. fiat. Exẽplũ i ꝯdõne neceſſaria ad ipſũ
f factũ in §. nro, ad hoc vt ſubſtõ vulgaris hēat locũ, eſt neceſſe, q. in
ſtitutus nõ ſit hr̃s. Si ergo exprimit̃ unus caſus. per quẽ ñ pt̃ eſſe hr̃s,
porrigit̃ ad aliũ ſimilẽ. Exẽplũ de ſcđo. ſ. de ꝯdõne neceſſaria ad ef-
fectum actus, ſi relinqt filio ſ. ad hoc, ut ipſe effectualr̃ hēat reqrit̃ q.
efficiat̃ ſui iuris, ſi exprimat̃ unus caſus. p quẽ ſui iuris efficiat̃ por-
rigat̃ ad aliũ ſibi ſimile. l. ſi mr̃, & l. ſi muner. ꝑallegata. Sed q̃ñ appo-
nit̃ ꝯdõ volũtaria, tunc dēt ĩpleri in forma ſpecifica. l. q hr̃di. & l. Me
uius. ſ. allegata. Rõ, qa in primis teſtõr cogitauit de effectu, in hac
3 vltima cogitauit de forma tñ, qa uoluntarie appoſuit. † His p̃miſſis
g g ꝓ declone mãę, q̃rit̃ vtrum ꝓuiſio facta ĩ vnũ caſum porrigat̃ ad
aliũ, & vtrũ ſit verũ hoc gñale, non refert qđ ex æquipollentib. fiat.
Dic aut prouiſo facta ſit in vnum caſum per modum diſpõnis, aut
per

ADDITIONES.

a Pom. Et quid ſi tantum. Vide Are. conſ. 270. & conſ. 157. Alex. conſ. 188. vol. 5. 1. artic. Pan. conſ. 67. per totum.
b Pom. Porrigitur. Vide Alex. conſ. 1. ver. non obſtat, uol. 1.
c No. Diligenter. Et no. ꝙ hic dicit Bal. reſpondendo ad l. fi. C. de præb. decur. lib. x. ꝙ ubi fit mentio de p̃io inter ligit uenditio. all. gl. in l. apud Celſum, §. ſed cum ſtima de doli exce. & l. & ſi cũ dotẽ, C. de iu. do. & l. illicitas. de offi. pr. & in l. fi. ꝑ al. & paruitas pretii, facit p̃ſumi donationẽ, l. 1. ff. de ſuperfi. & uide Bal. in l. cum quida, C. de uerb. ſig. ubi dicit, ꝙ ſi quis dicat, lego libros, quos habeo Paduæ, ſiue Peruſii, ꝙ oẽs uidr legati. Idem dicit in uenditõne, ut oẽs uideantur uenditi, niſi ex qualitate pretii aliud appareat, gl. ff. ſi. g. fin cũ in l. 1. §. ꝙ ait, ff. de ſuperfic. omnino uide Ang. & ad dictum Bar. hic adde tu. Alex. de Imo. in conſ. 4. in 2. uol.
Men. Rubeus, conſ. 20. nu. 6. in caſu. Soc. ſen. conſ. 2. nu. 15. lib. 4. late, Iaſ. conſ. 2 de co. 3. lib. 2. conſ. 20. col. 2. & ibi col. 4. declarat quando fiat extenſio per lo narum.
d Parif. Prouiſionem factam. Limita ut per Bar. in l. 1. C. de cond. ob cau.
e Ad al um. Adde Pet. de Anc. conſ. 357. & quantum Alex. refert q. Io. And. in tit. de ſec. nup. unde Bal. conſ. 402. lib. 4. Maxime tangit, ſi ſtipulatus ſum a te decẽ cum Titius morit, an poſſim illa petere ſi Titius, &c. Pet. de Anc. in cle. 2. de præ. & re. m. refert Pileũ diſputando determinãſſe, ꝙ poſſum, per gl. in ſi. de ca. dim. in pr. n. in verbo, cõmutatio. Inſt. q̃ gl. all. Bal. in c. 1. de pa. Cõſt. in gl. in uer. diuina uocati. & in l. 2. C. q. ad lib. procl. nõ pol. adde ꝙ hic idẽ tenuit Bar. cõſ. 62. vo. ubi cõſuluit, ꝙ per ſubſtõnem factam, ſi ſine liberis deceſſerit inſtitutus, admittit ſubſtitutus ſi inſtitutus occidat. An ãt in reſcriptis caſus omiſſus comprehendatur ſub expreſſo. Bal. cõcludit ꝙ non. per c. ſuſceptum. de reſ. in 6. Quid aũt in priuilegiis & beneficiis, uide Io. And. in c. licet. de transla. epi. & in c. olim. de ver. ſig. Quid in l. iuris municipalis, uide Imo. hic Bal in l. illa. C. de col. per Can. maxime Ant. de But. in c. fi. de conſu. per Pet. de Anc. conſ. 95. vbi cõſuluit, ꝙ ſi ſtatutũ trãſfert in maritũ lucrũ fructuũ bonorũ paraphernalium, & ſic transfert lucrum rerũ dotaliũ, qa eſt eadẽ, & maior rõ, & ideo ẽt q̃ñ fictio inducitur a ſtatuto an debeat extẽdi, & an ſtatutũ poſſit inducere fictionẽ, uide Bal. conſ. 158. 3. vol. Et an ſtatutum extendatur de caſu vero, ad fictum, uide do. Card. conſ. 60.
f Parif. Habeant locum. Limita iſtud in quo dicitur, ꝙ ſubſtõ vulgaris facta in uno caſu trahitur ad alium, ut per Com. conſ. 121. ſcripſi. ad Bar. in l. 1. ſ. de vul. & pu.
g His præmiſſis. Vide omnino Pet. de Anch. conſ. 357.
Men. Scripſi. conſ. 339. nu. 19.
Pom. Vide Fel. in c. translato. de conſt.

per modū ɔdōnis. Primo casu, aut ex virtute expssi casus omissus pt
intelligi, & ad alium porrigitur, vt Inst. pro so. §. illud. dixi vobis in l.
ɔmodissime. s. co. soluendo ɔtrium. Aut ex virtute expressi non pt
intelligi, & tunc aut illud pt ɔstare de voluntate disponentis volen
tis porrigi ad alium casum omissum, & ad illū porrigit. l. Titius. §. j.
s. c. ti. & l. fi. C. eo. fm intellm quem dedi in l. ɔmodissime. s. co. Aut
de mente non pt ɔstare, & tunc aut casus fuit penitus omissus, aut
fuerunt expssi duo casus, qui obuenerunt ɔiunctim, Primo casu, aut
casus omissus est sitis expsso, & hēt eundē effectū, & ad illū extēdit
l. fi. in fi. s. mād. Scdo casu qn fuerunt expssi duo casus, q obuenerūt
ɔiunctim, tūc aut loqmur in mā, in qua dēt fieri interptatio plena,
vt in testamentis, & ad illud porrigit. l. si ita. in prin. s. co. & ibi dixi.
2 Aut loqmur in mā nō fauorabili, in qua n dēt fieri plena interp-
tatio, & ad illud nō porrigit. l. vt passam. §. pscriptione. j. de adul. &
colli ex tex. in d. l. si ita. s. c. Fallit fauore uitādæ ɔtrietatis. l. 2. i prin.
cū sua. gl. j. de ver. ob. & ibi dixi. Si vero puisio fit in vnū casū p mo
dū ɔdōnis & tunc aut casus omissus est dissitis expsso, & ad illū nō
porrigit. l. si cū dotē. in prin. s. sol. ma. & l. si ita qs. §. 1. j. de leg. 2. & l.
fi. C. de his q ve. ęta. imp. & l. ɔmodissime. s. e. aut casus omissus est
sitis expsso, & tunc aut loqmur i ɔdōne necessaria ex parte actus,
vel ex parte effectus. & tūc ad illud porrigit, nec refert, q d ex ęq pol
lētib. fiat, ut hic, & l. mulier, i prin. ad Tre. & l. si mr. C. de ist. & sub.
cū sitib. si vero loqmur de ɔdōne voluntaria tūc dēt ipleri i forma
specifica, nec porrigit ad aliū casū n expssum. l. q hrdi. & l. Meuius.
in prin. de ɔd. & de. Op. ad istd vltimū d hac l. i prin. vbi puisio fcā
de nepote, si nascit post mortē n porrigit ad casū quo nasci in vi-
ta, & tn ē necessaria ɔdō, q ex necessitate dēt apponi, ut in prin. h9
legis. Qd āt nō subitelligat patet, qa Gallus supplet p Velleiū. Rn. q
iō nō subintellr, qa cēt ɔ legē, cū posthumus alienus nō poterat in-
stitui fm hæc tpa, hodie vero cum posset institui, posset cē, q subin
tellr, ut dixi in prin. legis. Itē ad idē op. de l. ɔmodissime. s. co. Rn. ibi
instituebat posthumos, qui pt institui simplr. vn ista adiectio, q fuit
adiecta, voluntar e adiicit, vt patet. Vel dic, q ibi exprimit vna ɔ-
dō, q n porrigit ad aliū casū dissitē. Lōge. n. dissimitis casus ē nasci i
vita, vl post mortē. Redeo ad gl. dr hic filiū subductū de medio per
emācipationē n succedere. ɔ l. sed cū prono. §. 1. de bo. pos. Sol. non
b succedit de iure ciuili, vt hic, sed de iure ptorio sic, ita dt gl. vt in ɔ
rio. Ad istud op. fortiter, si nos intelligimus hic filiū institutum ex te
stō ita succedit emācipatus, sicut suus, nā q libet extneus succedit de
c iu. ci. Præterea hic vr casus † mirabilis, q emancipatio facit locum
4 substōni vulgari, q est ɔ casum Inst. de h. i st. §. si vero. Rn. ita substō
de qua loqt lex ista, nō ē tm i hrditate, q iū in suitate, hoc est in tenē
do locū primū sui hrdis, stati filius cū primū emācipat desinit esse,
suus, & nepos icipit tenere primū locum, merito locus est substōni,
vt hic: sed si cēt substitutus extne9, tūc p emācipationē n excluderet
5 filius nec admitteret substitut9 vulgariter, vt i ɔrio. † Sed ɔ dato sub
stituto vulgari extntia sui hrdis nihil opatur l. si filius hrs. s. co. & no.
in l. Papi. §. 4. de inof. test. ergo statim cum nepos sit substitut9, filius
desinit cē suus, & nepos admittit. Rn. per substōnē filius desinit esse
suus, si vult. Vel alr, & subtilius, hic substitut filio in vnū casū. s. si vi
uo testōre morietr. Et sic n ponit in ptāte sua vtrū velit cē hrs, vl nō,
d vn p substōnē nō desinit extntia sui hrdis. Sed ɔ id op. licet substō
ɔcipiat i vnū casum, tn ɔtinet alios cas9, vt hoc. §. tune ergo n sit hrs,
6 qa noluit, siue, qa nō possit, vr sibi datus substitutus. Rn. † esto q hic
sit substō vulgaris tacita, nō tn facit de necessario voluntarium. sed
solum expssa, & in casū expssum, q patet, qa licet filius sit substitut9
pupillr, i qua substōne ɔtinet tacita vulgaris: tn extntia sui hrdis opa
tur, q p ipsum ɔfirment tabulæ pupillares. l. si pupillus. de acq. hæ. &
7 l. pr. de priui. cred. dixi in d. l. si filius qui pri. Redeo † ad gl. Opp. &
vr q emancipatio nihil operet hodie, vt in Auth. de hrd. ab inte. in
e prin. & §. nullam. Gl. dicit no. istū §. non corrigi, qa ɔrium loquitur
qn nullum ē fcm testm, sed testō fcō remanet dria emancipōnis, &
priæ ptātis. Huic ɔcor. gl. i auth. ex cā. C. d li. pte. & i l. si emancipati.
C. de coll. & Azo in summa illius ti. als i l. si filius. s. de min. Idē dicit
Ro. in ti. de bo. pos. ɔtab. In ɔriū sunt oēs gl. q dnt, q tit. de ɔiū. cum
eman. lib. ē correctus. l. 1. in prin. j. de ɔiun. cū emā. li. & l. si proponas
de inof. test. & in auth. in successione. C. de suis. & leg. & in Auth. de
f hær. q ab inte. §. 1. j. c. l. vlt. Ad decsonem pntis dubii pone qōnem
8 q † de facto fuit hic, pr filium emācipatum instituit, nepotē ex eo in
ptāte retentū pteriit. an testm valeat, vel possit dici nullum, vel rum
pi p ɔtab. p nepotē. Gl. ord. hic, vt videtis, tenet, q sit nullum, p qua
facit tex. in corpore de hęr. quæ ab inte. Loquitur. n. tm cum eman
cipatus filius ɔtēdit cum descēdētib. vel ascendentib. ab auo, non a
g se. Istū tn casum, qn ɔtendit cum descēdent b. a se, n repies in isto
tit. q ergo nō mutatur, quare stare phibet? Cōtrarium tenui. & te-
neo: qa in proposito ista. gl. male dicit, & qd testm sit aliqd, & non
possit rumpi, dico de hoc esse casum de iure. C. de leg. hær. l. memini
mus. §. 1. vbi dicit filium emancipatum succedere ad similitudinē suo
h rum. Si ergo qtum ad successionē n nō perdit ius sui hrdis, nepos n
admittitur. Præterea tex. in corpore, in d. §. nullā. dicit expresse nul-
lā esse dria emancipationis, & patriæ ptātis, ēt quocunq; mō succe-
datur, non est ergo curandum, siue sit factum testm, siue non. Præ-
terea posito, q loqueret tm ab intestato probo idē, qn vnum benefi
ciū dat ɔtemplatione alterius, si vnum tollit, & aliud. l. filio. §. mri.
i de adi. leg. sed cā quare datur querela, vel ɔtab. vel ius dicendi nul-
lū, est qa filio fit iniuria, si exhrdat, vel pteritur, & sibi nō relinqtur
litima sua. l. Pap. §. quarta. s. de inof. test. sed ille nepos ab intestato
nihil dēt hrc, fm oēs, ergo p pteritionē, sibi nulla fit iniuria, ergo
k nō pt dicere nullū, vt s. e. l. si posthum9. §. vulgo. Præterea ille, qui
decedit intestatus, vr relinquere venientib. ab intestō. l. ɔficiuntur.
de iure cod. Si igit testōr relinquit expsse illud, q vr tacite relinq-
re decedens intestatus ex dispōne legis, nō vr in quo sit culpādus,
& sic qntū ad pposituū nō teneo istā gl. Ad gl. ɔrias rndeo, nec eas
dāno. Nā fateor, q eo casu, quo emācipat9 pt rūpere, rūpit eo mō
quo rūpebat olim. Ita intellige gl. in auth. ex cā, & l. si emancipati.
cū si Sed, qdam sunt q olim poterāt rūpe, hodie non pnt, vt nepos
ex filio emācipat, vt dixi. Sed si pnt rūpere, in mō rūpēdi non est
aliqd imutatū vt in d. gl. Sed an ti. de ɔiū. cum emā li. sit correctus
9 dicā in l. j. j. de ɔiun. cū emā. li. Redeo nunc ad gl. † Quæro, si iste fi
lius emancipatus readoptet, an noceat nepoti? Gl. dicit q non, vt l.
j. §. si qs filium. j. si ta. te. nul. exta. Sed ɔ hoc vr. l. non putauit. §. si
qs emancipatū. j. de ɔta. & l. filio. s. e. Dy. dt, intellige glo. qn filius
readoptat simplr, secus si readoptet in locum pris illius nepotis. ita
no. in d. §. si quis filiū, fm Dy. Sed ɔ hoc vr. l. filio. in prin. s. eo. Sol.
in filio exhrdato, in quo nō est curādū qūo readoptet, vt ibi patet:
in filio instituto bn est dria, ut hic. Rō: qa exhrdatus quocunq; iu
re exclusus est: institutus vero, nisi veniat vt suus, taltr q pcedat ne-
10 potē, nō excludit nepotē. Redeo ad gl. Quæro, † qd si filius depor-
tatus instituat, an noceat nepoti? Gl. q sic, vt j. de ɔta. l. j. §. fin. nisi
p9 mortē aui fieret, ut in gl. Duo dicit ista gl. Prio, q restō deporta
ti facta in uita aui nocet nepoti. Sed ɔ id, q s pxime dictū ē de ar-
rogatione, q est qdā restō, ut s eo. l. filio. in prin. Rn. restō ē in pstī-
nū statū repositio. l. q si minor. §. restō s. de min. & l. j. C. de sentē.
pas. & sic vr, q restitutus i locū pris merito nepotē excludit, sed ar
11 rogatio nō ē directa restō Sed ɔ hoc † vr. j. ad mun. l. ordine, & qd
no. i l. qd ergo. §. pęna grauior. in gl. j. in fi s. de his q no. infa. & j.
de fal. l. falsi. §. ordine, vbi restitutus n recuperat locū quē iuenit
plenū. Rn. hoc ē verū, nisi ille q occupat locū, succedat in locū pri
mi, & ci9 psonā repsentet, vt erat hic, sed i ɔrijs tenebat locū depor
tati suo iure. Scdo dctū ē, q restō post mortē aui, n piudicat nepo-
l ti, q iā ē hrs. Ex quo no. l q in int. rest. fcā a principe n aufert ius al
terius Et sic dēs liarе l. j. ij. & iij. C. de sen. pas. q dnt, q restitutus re
cuperat bona, itellige, q nō sunt in aliū translata, facit l. & si sine. §.
sed q Papi. s. de min. & C. de repu. hæ. l. fi. & facit l. qd si minor. §.
Scæuola j. de mi. Cōtra istam glo. op. Dy. de l. si qs filio exhrdato.
§. sed & si pr. j. tit. j. Sol. ibi loqt in fictione postliminij, quæ retro-
trahitur, & fingit quē nunq esse captum, sed restō nō fingit retro,
m ideo non aufert ius alterius. ita dicit Dyn. Induco in argument. n
ad

ADDITIONES.

a Men. Aut loquimur. Scripsi cons. 36. nu. 11.
b De iure prætorio. Raph. Cu. dicit, q si filius succeda: de iure prætorio. pro contra
tab. prouisio Galli in casu isto erit delusoria; qa secuta post testm filij emācipatio
ne, vocatur nepos, q incipit tenere primū locū & p cons deficit filij cōditio in-
stituti. l. 3. & l. qdiu, j. de acq. hær. ergo remanebit vt pteritus, & p cōtrab. rūpet te
stm. Respōdet ipse ad hāc subtilitatē, dicēs, q verū erit testm rūpi per cōtrab. tā
puisio huius, §. erit vtilis nepoti, qa filius anno excludt a bonorū possessione cō
tratab. iuxta. l. j. §. largius, d succe. edic. iō excluso eo uenit fm puisionē huius §.
& si dicis habebit nepos, habebit ēt filius, cui nepos acqrit si erat i ptāte. Respon
det Pau. d Cast. q nepos poterit differre immixtionē donec sit sui iuris, alias fuet
c Men. Præterea. Ruy. cons. 154. nu. 8. lib. 3. contrarium
d Pom. Hæredis. Vide Ale. cons. 4. 2. vol. & in l. fi. C. de insti. & substi.
e Corrigi. Inquantū Ale. relata q. Bar. hic, s. quod stante statuto, quod extātib mascu
lis fœmina ab intestato nō succedat, an fæmina pterita hoc casu rumpat, & facit
duos casus, Aut instituti sunt extranei, aut venientes ab intestato, vt hic per eū.
Adde q Ro. cōs. 3. simpliciter tenet filiā pdicto casu nō posse rūpere testm, & idē
tenet Bal. cons. 232. lib. 1. & uide late Pau. de Cast. cōs. 367. In quantum etiā Ale.
reprehendit Salyc. ex eo. quod consuluit q stante statuto, q masculi ab intestato
fæminās excludant, si fæminæ sit minus legitima datum in dotē, seu relictum q
possit agere ad supplementū litimæ, non obstante q uisa fuerit esse contenta sibi
relicto. Tu dic quod idem consuluit Bal. cons. 449. 3. vol. & cons. statim seq. q est
cons. Sal. qui refert ita fuisse pronūciatum in audientia do. Car. Albanensis fratris
Vrbani quinti episcopi Paduæ. Et idem tenet Card. cons. 80. An autem stante pręe
dicto statuto, quod ab intestato non succedat, si pater facit testamentum non so-
lenne filia possit aliquid dicere uide Bal. alle. cons. 234.
f Barb. Ad declarationem. Et pro gl. ista uide Alex. in l. filiæ, & in l. si emancipati. C.
de colla. & in auth. ex causa. C. de lib. præter. & in l. filius, ff. de mino. in contrariū
sunt gl. in l. j. de coniung. cum emancip. lib. & l. certum, C. vnde cogna. & in rub.
C. de succes. edi. & l. si ut proponis, ff. de inoff. testa. & mediam uiā eligit gl. in §.
exhæredatos in Auth. de hære. & Falc. quæ est sing. quam no.
g Tamen casum. vide Matesi. in tract. ab intestato. j. col. vbi tenet contra Barto. hic.
Men. Alciat. lib. 3. Parerg. cap. 4.
h Ad successionem. Vide quid per hoc dicat Ale. in l. qui se patris. C. vnde libe.
i Querela. Vide. Ale. cons. 68. col. fi. 4. vol.
k Barb. Pręterea ille qui. Et uide Bal. hic super q. filia dotata ab intestato non succe-
dit superstitib. agnatis, an si factū est testm poterit dicere testm nullū, & uide Bal.
in l. maximū uitiū. Itē tangit q. q tetigi i l. C. de li. & post. ibi dedi remissiones ad
l Barb. Ex quo no. Vide quæ notaui ad Bar. de sen. pas. (Bal.
m Vide Fel. in c. inter quatuor, de ma. & obe. in c. quæ in ecclesiarum, de const. And.
de Iser. in c. de vasal. decre. ætatis.
Men. Scripsi cons. 306. nu. 10.
n Barb. Induco in arg. Tangit hic Bal. an idem sit in bannito quod in deportato. &
all. gl. in §. relegati. Inst. quib. mod. ius pat. pot. sol. & eam reprobat. Tu vide Io.
And. in addi. Spec. in ti. de ces. act. §. j. & hic Bal. dicit quod bannitus habetur pro
confesso si est facta probatio, alleg. gl. fin. in l. rura. C. de omni agro deser. lib. x. &
concludit, quod bannitus perdit ius municipale, non ius ciuile.

ad qōnē,ᵃ aliqs ē exbānit',ᵇ bōis publicatis,& restitut' ī totū recuperat ne bona? Bř p istā gl.hēs, ꝙ bona recuperat,nisi in aliū sint translata,qa tūc ñ recuperat bōa, ut hic,& sic hēs determinatione l.j.& aliarū.C ð sen.pal.p q̄ recupet bōa. Induco etiā ad qōnē solē-
4 nē.aliqs filius nālis,vel spuri',fuit lītimatus post mortē pr̄is,an auferāt bona alijs,q successerūt ab ītestato? Certe si eēt lītimat' ī uita pr̄is ñ esset dubiū.ꝙ pferat alijs,sed post mortē ē dubiū. Sed vr̄, ꝙ dēt recuparc bōa,sicut posthum', q nascit post mortē.l.si qs posthumos.s.c.& l.cū qdā.§.ꝙ dr̄,ð acq.hæ. Vñ ur̄ pinde eē,ac si esset reuers' ab hostib.l.si qs filio exhr̄dato.§.sed si pr̄.ꝟ ti.j.In ꝯtriū vr̄e ista gl.qa ltīmatio ē q̄dā restō natalib.antiqs,qb. oēs liberi,& ltīmi nascebāt,ut ī Auth.qb.mo.nat.effi.sui.§.& si qdē,& §.illud.sed hr̄ditas alteri q̄sita p restōnē ñ tollit,ut hic ī gl ergo,&c.Pro dclarōne h' ē uidēdū, an ltīmatio trahatur retro.ⁿ Et vr̄,ꝙ sic:qa medio tpe fingit ñ fuisse spuriū,nec illtīmū.l.fi.ꝟ.de na. rest. & sic determinauerūt qdā. Mihi ui,ꝙ posito ꝙ retrahaī tñ i' q̄sitū alteri ñ tollit,sicut fictio postliminij,ñ tollit iura alteri q̄sita p vsucapionē uel pscriptionē: nisi p bñficiū restōnis tollatur.l.j.§.j.ꝟ.ex qb.cau.ma.hr̄ditatē uero recuperat: qa donec pēdet, an aliqs reuertaī ab hostib.alius nō pt adire.l.nec nos.C.de cap.iñ reuertus repit bona sua vacantia.Sed tenendo opi.aliorū l.ꝙ p ltīmationē factā post mortē,possit recupare bona,qūo rñdetur ad incōueniēs, qđ sequeretur, ꝙ illtīmi facerēt sep' mortē pr̄is ltīmari , & auferunt bona alijs.Rñ.ad hoc ē uidēdū, utrū qñ aliqs lītimatur, alij quorū interest,sint citādi.Rñ.qñq; pr̄ facit lītimari filiū ī uita sua,& tūc alij ñ sūt citādi:qa hoc pricipaļr tāgit patrē,q pt disponere de bōis suis qūo vult.l.cū adoptio. ꝟ.de adop. Qñq; ipse filius ᵏ petit se lītimari,& tūc si pr̄ hoc disposuisset ī testō ꝙ uoluisset lītimare filiū,tunc filius sine alterius requisitione pt illā ltīmationē petere, auth. item sine.

ADDITIONES.

Ad qōnē.Vide Fel.in c. q̄ in ecclesiarum,de cōst. vbi tractat de sequentib. qōnib. vide Fel.in c.inter monasterium,de ma.& obed.

Ex bannitus.Adde an bannitus restitutus recuperet bona medio tempore alienata,quod noluit Bal.cons.221.lib.4.

Pom.Induco.Adde Anc.cons.428.primū quæsitū,in prin. ver.sed psupposito. Et an ltīm retro auferat ius filio, cui ex stipulatione erat ius q̄sitū. uide Anc. cons. 124. Men.Scripsi cons.19.col.1.& cons.108.Dec.cons.108.nu.4. Soc. in cons.120. n.13. lib.2.& ibi nu.35.inquit communem esse,quod non auferatur.Brun.cons.10.nu.23.Gozad.cōs.92.nu.16.Curt.iun.cons.138.nu.10.Paris.cons.6.nu.26.lib.2.Soc. sen.cons.20.li.3.col.7.cons.47.nu.42.lib.4.Ias cons.22.lib.3. late cons.127.col.3.lib.4.Soc.iun.cons.91.nu.4.lib.3.nu.16.in princi.Ruy.cons.36.nu.3.lib.1. cons.95.nu.3.lib.1.nu.21.declarat.cons.95.num.1. & cons.76.nu.9.eo. an Comes hoc possit facere,si sit a principe commissum,& in materia,Ruy.cons.98.nu.4. lib.4. Curt.iun.cons.157.nu.5.

Barb.Ad quæstionem.vide Bal.in l.2.C.de in.& fac.ign.

Pom.In contrariū vr̄.Et inducitur ad q.ista gl. si qs est relegatus,& bona sunt cōfiscata,& unū de castris suis fiscus cōcedit alteri,postea illū restituit, an ueniat castrū?Dic,aut dedit castrū illi p p merita sua, & tūc non restituit,ad illud,aut non p p merita sua,& tunc restituit ad illud.Itē si pars bonorū homicidæ debeat dari hr̄dib.occisi,& postea rebanniatur homicida,non aufertur pars bonorum ab hæredibus.Item si ciuitas restituit bannitum,non potest illum restituere ad bona applicata hæredibus.Et fuit de facto tempore Cy.facit l.toties,de postlic.

Pom.Pro declarōne.vide Psu.cōl.88.1.vol.Aliqd p Fel.ī c.q̄ ī ecclesiarū,de cōst.

Paris.Est videndum. Limita non procedere quantum ad uoluntatem testatoris, interpretandam,vt per Alex.in l.Lucius.ff.de vulg.& pup. & an legitimatio trahatur retro.vide late per Alex.cons.5.vol.7.

Trahaī retro.Pa.de Ca.dicit Bar.non declarare plene hūc articulū, vñ ipse dicit, ꝙ si fiat ltīmatio in vita pr̄is,& ad eius postulationē,si non hēt alios filios legitimos pcedat dictū Bar.indistincte,licēt hēat agnatos , qa pr̄ poterat illis auferre bona extraneū instituēdo,ergo eo.mō filiū legitimando . Si aūt hēat filios legitimos,tūc si de illis nō fuit facta mētio ī gñe vel in spē , non ualuit ltīmatio, tanq̄ surreptitia,qr nō solet fieri,nisi in defectū ltīmorū filiorū , ut in Auth.qb.mo.na.effi.sui.§.generaliter aūt,& §.si quis igit,vñ creditur,ꝙ princeps nō ltīmasset, si sciuisset subesse ltīmos.Si aūt fuit facta mētio,tunc si fuit dictū,ꝙ nō fiat eis pīudiciū,ualet ltīmatio,si ille nō succedit cū ltīmis ab intestato , pr̄ tñ pōt sibi in testō relinquere,dūmodo ltīmā filiorū ltīmorū nō minuat, ita dicit ipse intelligere,quod no.Io.And.in ti.de succes.ab inte.ubi refert qōnē disputatā. Si autem dixi,ꝙ nō fiat eis pīudiciū,tunc poterit succedere ēt abintestato, & hoc in ltīmatione Principis,sed in illa q̄ fit p mr̄imoniū subsequens,vr̄,ꝙ p eā possit minui ēt ltīma aliorū filiorum,p illū §.generaliter aūt,quia pr̄ recipiēdo nouā vxore,& procreando ex ea filios,pōt pīudiciū facere primis liberis in diminuendo ltīmā . Ex his patet ēm ipsum qđ uetus in qōne,q̄ tractat Io. An.in merc.in c. fine culpa.de ltīmato p subsequens matrimoniū, an recuperet ius primogenituræ,ꝙ erat penes aliū filiū ltīmū,q tñ fuerat secundo loco natus,& vr̄ ꝙ sic p pdicta ipse determinat cōtrariū,dicit tñ se dubitare,facit cōtra eū gl.hic posita,qa ltīmatio q̄ fit p subsequēs mr̄imoniū,fit uiuēte testatore , uel eo, de cuius hr̄ditate agitur, & sic tpe quo ius primogenituræ non erat q̄sitū pfectē secundogenito. vr̄ ergo ꝙ secūdo genitus incœpisset,tenere primū locū , & postea natus sit ltīmus,& naturalis,q primo loco sit ltīmatus,q primo loco natus fuerat nō ltīmus , ipsum deijcit,sicut gl.hic dicit deportato restituto,q dicit coepotē,q incœperat tenere primū locū,si restituaī testatore uiuente,& dicit Pau. ꝙ non. vide qūo possit rūderi huic gl. p opi.Io.An.dicit ipse,facit;quia in iure primogenituræ ñ vr̄, ꝙ possit in pīudiciū filij disponere,sicut nec de feu.ut in c.j.de succ.Sed eis dēū no vr̄ verū, ut patet in plurib.locis sacræ scripturæ.Reg.3.c.1. ubi Dauid pposuit Salomonē minorē filio maiori.Genesi.49.vbi Rubē fuit primogenitus Israel,& cū uiolasset thorū patris sui,data sunt primogenita p patrē eius filijs Iudæ,& nō ē reputatus in primogenitū.Itē certū ē,ꝙ ea q̄ filio pr̄e uiuēte q̄runt,ea sibj retinēt post mortē pr̄is,ēt si pr̄nā repudiet hæreditatē.C.de sec.nup.l. si qs prioris,sed certū est,ꝙ si mortuo pr̄e rege primogenitus repudiaret hr̄ditatē pr̄is,mox regnū deuolueretur ad secundo genitū,arg.l.l.§.assignare,& l.3. §.1. cum duab.leg. sequentib. de asst.lib.& in Auth.an agna.vel fil.facit de succes.edic.l.1.§.qui semel , & multa,q̄ cā breuitatis omitto,all.Old.cons. 164.inc.elegātes.qb. ostēditur filiū iure primogenituræ priuari posse.Iñ p opi.Io.An.uide Io.de Ligna.cons.55.li. inter cōsilia Bal.vbi refert illam q.Io.And.Ad rem redeamus.Si vero legitimatio fiat post mortē patris,si qdē pr̄ mādauit fieri,idē est p oīa ac si i vita ipse fecisset,sed si nō mādauit,tūc cū ius succedēdi, & adeūdi sit delatū alteri, si ñ fiat dē eo mētio i gñe vel in specie,nō valet,qa nō est credendū,ꝙ princeps voluerit illi ius quęsitū auferre & dicit nō curare hoc casu,an sint alij filij ltīmi & naturales, an ñ, sed alij consanguinei,vel agnati,& in hoc differt iste casus a pcedenti,in quo de agnatis nō est fienda mentio.hic sic,qa iam quæsitū erat eis ius succedēdi, ꝙ sine ipsorū uoluntate auferri nō debebat.l.id ꝙ nostrū.de re.iu.nec est curandum,an illi adiuissent hr̄ditatē,necne,& hoc vr̄ tenere Host.in summa,qui filij sint leg.& Bal. in proœ.C.licet in l.Deo nobis.distinguat,Aut hæreditas erat adita,aut non.Si vero sit facta mentio,quia legitimauit,non obstāte,ꝙ alijs sit delatū ius succedendi,vt dicit se vidisse in aliqb.legitimatis,tūc bene ē distinguēdū,an hr̄ditas sit adita,quia dicit,ꝙ legitimatio nō valet in præiudiciū illius q adiuit,quia cū sibi sit acq̄sitū dñiū, licēt p viā iuris ciuilis, tñ quia est de iure gentiū, vt l.ex hoc iure. nō pōt sibi auferri p principē,sine cā cōcernēte publicā vtilitatē, vt plenē no.si contra ius,vel vtil.pub.l fi.si vero hæreditas non sit adita,tunc licēt esset delatū ius succedendi,& illud est merē de iure ciuili,princeps pōt auferre,iuxta no.per Inn.in c.quæ in ecclesiarū.ex de constitu. & ita dicit se intelligere Io.And.in ti. de succes.ab intest.& ita alias se consuluisse. Huic qōni & distinctioni,dicit facere illam qōnē Bal.in l.Deo nobis.de fratre minore,cui deueniebat hæreditas patris,& quia nō erat capax.deuenit ad pximiores, an ipso effecto epo, & capace possit hr̄ditas auferri proximiorib.& Bal.ibi distinguit,aut hæreditas erat adita, aut non.An filius inscio patre possit se facere ltīmare.Pet.de Anch.cons.242.tenuit,ꝙ non,licet pater illū ēt instituisset in testō.Ang.verò cons.87.inc.spurius. tenuit ltīmationē valere ratificante postea patre,de quo per Bal.cons.16.2.li.An āt absens possit legitimari,Bal.vr̄ tenere ꝙ non,cons.451 4.vol. Tū dicit, passus est dubius.cons.131.3.li.aliter loquit,de quo per Ang.cons.71.inci.arbiter.plenè per Barb.cons.35.& ibi,an infans possit ltīmari,de quo ēt per hūc alleg.cōl.sup. An aūt in legitimatione,q̄ facit pr̄,sint citādi alij filij,vel agnati, vide Bal.cōs.81 & 173.& cōs.307.1.vol.vbi dicit,ꝙ si in priuilegio legitimati dicatur,dūmodo legitimi fiēdi nō pīudicēt filijs legitimis,& hr̄dib.qn ipsi æqs portionib.vna cū legitimādis succedāt, ꝙ nec ex testō poterit legitimatus capere plus q̄ legitimi, & naturales.alle.tex.in §.qm.in Auth.qb.mo.na.effi.sui, ꝙ dicit no.& p eundē cons.486.& 488.4.vol.Et ibi,ꝙ qñ pr̄ disposuit in testō,vel aliquod signum demōstrat,ꝙ possit se facere legitimari post mortē, & cōs.295. 3.vol. & cons.51.2. lib.plene p Pau.de Cast.cons.253 & cōs.225.& seq.& ibi an requiratur clausula specialis.p Abb.cons.83.1.lib.& p Pau.de Ca.cōs.530.p Fed.cōs.57.Quid operetur clausula, ꝙ nō fiat pīudiciū venientib.ab intest. vide p Pet.de Anch.cons. 152.& p Pau.de Cast.alleg.cons.125.p Ang.cōs.563.De legitimatione facta per subsequens mr̄imoniū,p eundē Ang.cōs.49.per Bal.cōs.310. 1.lib. & cons. 218. & 492.4.lib.Et ibi,an talis legitimatus excludat substitutum, si institutus fuerit aliqs,si decederet sine liberis ex legitimo matrimonio procreandis.De legitimatione aūt q̄ fit post mortē pr̄is,vide inter cōsilia Bal.cōs.13. 2.uol.quoddā consiliū do.Argētini,cui cons.se subscripserūt duo alij Doct.Et ibi qđ si habēs priuilegiū legitimādi viuēte & mortuo testatore,& citatis his,quorū interest,& cōs. seq.ꝙ est do.Bar.Sal.& cōl.seq.ꝙ fuit d.Io.de Lig.ubi refert Bar.Brix. hanc qōnē disputasse an legitimatio retrotrahatur,& tenuisse,ꝙ nō.Idem Tancre.in q.9. vide ēt consilium statim seq.Bal.vbi hæc sunt uerba,dico,& cōsulendo assero,sicut dixi in lecturella mea super l.Gallus.dictā legitimationem quo ad vim succedendi in hæreditate non iacente,sed adita,nullā uim habere. facit c.quamuis. de rescr.in 6.ar.do.Dy.nō ualet unam muscā. Idē tenuit cons.55.& cons.100.2. lib.& refert uerba Dy. & Bar. ideo idem uidentur uelle præfati Doc.licet nō ita clare.Cal.cons.4.qui fil.sint leg.Item Pau.de Cast.cons.217.subdens hoc verum, nisi expresse appareret Imperatorem contrariū uelle. An aūt in legitimatione sufficiat clausula generalis,qñ filius legitimatur ad pces patris,uide Anch.cons. 337.Et quid si fuerit data ptās alicui ltīmandi cum clausula, non obstante quacunque lege.an ipse possit postea ltīmare cum clausula spāli.Et de latissima potestate Imperatoris ltīmandi,uide Anc.cons.309.Et an Imperatoris legitimatio ualeat in terris eccl.& ecōtra,uide eundem Anch.cons.221.& Abb.cons.84.Pa.de Ca.alleg.cons.per Bald.cons.38.2.uol. An autem qualitate illegitimationis non expressa uitietur ltīma,uide Bal.cons.406.lib.1.& 295.2.lib.& cons.66.3.vol.per Oldr.cons.297.& per Ro.cons.193. Quod tñ sup. conclusum est , ꝙ post ius acquisitum uenientib.ab intestato,non pōt quis legitimari post mortem patris,limita singulariter,nisi filij, sic ltīmati essent nati in figura matrimonij, & maritali affectu,sola lege Canonica prohibente.Nam hoc casu mortuo patre,& matrimonio dissoluto,Papa pōt ltīmare filios taliter natos contra Canonicam legem, & auferre lucrū uenientib.ab intestato p p illā figuram, & affectū matrimonij,quæ nihil operatur l.3.ꝟ.de do.inter ui.& uxo.& c.plerumq; extra eo.ti. & c.nuper, de big.& potest Papa sine iniuria alicuius tollere constitutionem Canonicam prohibitiuam matrimonij, quæ erat causa deferendæ successionis, & reducere ad terminos iuris ciuilis;quo iure matrimonia non erant ita arctata.Iast.de nup.per totum its consuluit Pet. de Anch.cons.410.inc.in Christi nomine. uito diligenter.

i Paris.Est uidendum.De materia huius citationis,an & quando requiratur in priuilegijs,& in rescriptis,uide Fel.in c.cum olim. de re iud.uide ēt Benedic.de Per. cons.2.uer.uide unum sing.ꝙ quando legitimatur substitutus,non sit necessaria citatio,uide Con.cons.168.per totum requiritur tamen consensus patris,uel sufficit,ꝙ ratificet. Corn.cons.116.post prin.inc.In tertio.& de materia, an possit filius legitimari post mortem patris,& an legitimatio præiudicet illis,quibus est ius quęsitum,& alia in materia,uide per Barto.cons.15.& seq.uol.2.Are.post Pau.de Cast.in l.3.ff.de test.Item an requiratur citatio filiorum,quib.præiudicat legitimatio,& quid si ad aliquem debet peruenire aliquid ex conuentione,& fieret præiudicium ex ltīmatione,an requiratur,ꝙ in legitimatione fiat mentio ipsius,uide Con.cons.568.& qñ expresse iuri tertij derogatur, uide omnino Pa. de Cast.cons.417.alias 11.super primo dubio . Et an requiraī citatio eorum, de quorū pīudicio agit,puta,qñ Princeps cōtra aliquē rescribit,vel disponit,vide omnino ad Bar.in l.ite si verberatū.ff.de rei vend. Itē ad cōcludendā voluntatē principis fuisse velle ltīmare in pīudiciū tertij,& sic stantib.filijs ltīmis, requiratur spālis,& expssa mētio,vide Aur.cōs.2.inc.visis literis,cōcludit tñ ibi, ꝙ sufficiat fieri mētionē in supplicatione,vel in alio, ad qđ princeps habeat relōnē. Itē illud cōtrariū Pa.de Ca.117.sequit Ias.in l.si qñ.in prin.C.unde ui. Ad hoc,ꝙ non requirit citatio,qñ constat principem uelle ltīmare in præiudicium aliquorum, uide oino Alex.cons.2.uol.1. Item licet non requiratur citatio in legitimatione quæ fieret quo ad quas dam.vide Soc.in l.falsa.§.1.ad fi.de cond.& demonstr.

Men.Ruy.cons.173.nu.8.lib.1.cons.66.nu.2.lib.3.cons.71.nu.5.cons.110.col.3.li 4.cons.127.col.5.eo.Paris.cons.1.nu.24.li.2.Ias.cons.11.col.3.li.3.cons.68.lib.3. Cur.iun.cons.75.Dec.cons.698.nu.2.Dec.cons.393.nu.1.Gozad.cons.29.nu.7. Brun.cons.15.Adde Dec.l.fi.nu.27.C.de pact.

k Barb.Quandoque ipse filius.Et de ista legitimatione,uide Bal.in proœ.C.& in l. cū stoa populos.& in l.nā ita diuus.de ado.& l.cū acutiss.C.de fideic.ubi dicit,ꝙ si filij

si filij excludũt fœminas in succedẽdo,nõ extẽditur ad filios postea lĩmatos, &
vide quæ no.Io.An.de primogenitis Regni. in c.si pro te.& c.qu mus. de rese.
& ibi in recollectis meis notaui.& inde Bal.in l.1.C.de iu.& fac.ign.u rũ p̃-
sn 6.& ibi in recollectis meis notaui.& inde Bal.in l.1.C.de iu.& fac.ign.
indicet ueniẽnb. ab intestato.l.nã ita diuus.ff de adop.do.Bened.de Plub. in l. 2.
ff.de iure au.annul.Pet.de Anch.Dominicus de S.Gemi.in c.q̃u s.de rescr.lib. 6.
Io.And.in c.sine culpa.de reg. iu.in 6.Io.And.in q.filijs suis.in tit.q fil j sint leg.
& uide d.Pet. in consil.166.Bald. in l.quoties.C.de hær.insti.& in l. 2. C.de ser.

sine.C d̃ natu.li.& ĩ corpore vñ sunt.Qñq; p̃r nihil ꝓ filio dispo
suit ĩ testõ,& tũc ĩ p̃iudiciũ eorũ, qb. ius q̃sitũ ẽ,ñ posset lĩmari,
illis irreq̃sitis,imo pl' q̃ requirit̃ ꝯsensus eorũ l.pe.ĩ.d̃ nata.rest pos
a set in Princeps, a si vellet ẽt eis irreq̃sitis.l. ij.ĩ fi.ĩ d̃ nat. rest. Quæ
15 ro,†an isti casus q̃ reponunt̃ ĩ isto §.ptineãt ad Gallũ.vel ad Velle
iũ. Rñdeĩ,q̃ ad sniã legis Velleiæ innuit tex. & gl. dt q̃ ptinẽt ad
sniam Galli,& Velleij,& istud ẽ verũ Gall'.n.ꝓuidit d̃ his, q̃ essẽ
ciabãt sui post mortẽ testõris.& illo respũ ptinẽt ad eũ. Vellei' ꝓ
uidit d̃ oĩb.casib.ꝑ quos prim' d̃ medio subducit̃,& istõ respũ pti
nẽt ad Velleiũ.Vltimo ex his, q̃ s̃. dixi ĩ mã substõnis pupillaris ĩ
duco vnũ casũ nouũ.Rña ẽ,q̃ pupillo nõ p̃t substitui,nisi sit insti
16 tut',vel exhr̃dat'.l.ij.circa prin.ĩ.de vul.& pup.†Sed ex p̃dictis do
casũ,q̃ p̃t fieri.Pone emãcipatũ institui,nepotẽ ex eo ĩ p̃tãte reten
tũ p̃terii & sibi prætęrito substitui pupilr̃. Dico q̃ valet testm̃ &
substitutio: qa nihil est. q̃ repugnet, cum talis nepos non debeat
institui, ut dictum est.Dicam in materia substitutionis pupillaris.

A D D I T I O.

a Pom.Princeps.Vide Alex.consi.87.in 2.vol.in fi.Cal.consi.40.cum seq.in ti. qui fi
lij sint leg.Corse.in reperto.in verbo,legitima.Barb.consil.27.1. uol. uide etiam
Alex.cõs.2.j.vol.& cons. 15.eo.uol.Pau.cons.543.ult.col.1.uol.Fed.cons.14.Pa.
de Ca.in l.fi.C.si contra ius,vel util. pub. Alex.cons.pe. 5.uol.Fel.in c.q̃ in sec e-
sarum.de consti.Barb.cons.42.1.uol.aliqua per Fed.in c.cum olim. de re iu. Barto-
cons.49.in 2.uol.& cons. 58.2.uol.& cons.61.eo.uol.Re.in materia cons. 114.
Men.Scripsi consi.103.nu.46.lib.2.

1 *Nepos ex filio spurio põt institui per auũ,& q̃ño,ad hoc,vt testamẽtũ valeat.*
2 *Persona patris non nocet filio.*
3 *Institui aliquem contemplatione alterius,intelligitur dupliciter.*

a **§.Quid si is.** a Hic ponit̃ noua rep̃hẽsio ꝯ Gallum circa
casum.casus ĩ terĩs patet ꝑ se & declarabitur
ex sequẽtib. Dicit tex.tedierit.subaudi, moriatur ipse filius. Op.
& vr̃,q̃ iste casus ptineat ad l.gẽ Velleiã:qa tex d̃t,illis viuis . Sed
qñ nepos nascit̃ viuis vtrisq;.s auo,& p̃re ꝓuidit lex Velleia, vt ĩ.
ea.l.§.nũc de lege.H' timore gl.tripl̃r exponit suꝑ verbo , deinde.
b Tene tertiã expõnẽ, vt exponas.illis viuis.i.illo viuo, & sic pti-
net ad ꝯsiliũ Galli,s̃m duas p̃ias lec. ptinet ad primũ caput legis
Velleiæ.qd̃ ẽ ꝯ tex.q̃ dicit,nã hic casus ad leg.Velleiã ñ ptinẽt.Tñ
c gl.e vl.circa fi.vr̃ tenere p̃cedẽtes,q̃ vr̃ ꝯ tex.vt dixi s̃m gl q̃ ẽ ĩ.ea.
l.§.si ei',determina q̃ q̃cq̃d dr̃ a principio vsq; ad §.nũc de lege,p
tinet ad ꝯsiliũ Galli.vñ tene dictã tertiã expõnẽ.Duę p̃iæ gl.posi
tæ ĩ hoc §.tẽdũt ad põnẽ casus,iõ nõ recito.Quæro an iste casus q̃
ponit̃ hic sit ĩterp̃tatio & suppletio ad sniã.Galli,uel sit casus i:fis
exp̃ssõ?Gl.d̃t,q̃ ẽ istis exp̃ssõ.sicut dictũ est ĩ p̃cedẽti §.& illã tene.
Vltimo Dy. suꝑ hac lege dicit, no.ar. ad q̃õnẽ de nepote ex filio
spurio.dñs An de Pisis d̃t,nescio vñ Dy.voluit trahere istud arg.
Ego dico,q̃ Dy.uoluit dicere,sicut filio subducto de medio p̃t ĩ-
stitui nepos,& ita nepos ex filio spurio q̃ nũq̃ vr̃ fuisse ĩ medio .
Et ꝓ hui' declatõne:qa hic §.loq̃t̃, qñ ẽ dubiũ an fili' sit ĩ medio
1 hoc ẽ,an reuertat̃ ab hostibus?Pono † q.q̃ de facto habui . Quidã
d hẽbat d filiũ spuriũ,& ex eo nepotẽ e quẽ filiũ spuriũ fecit lĩmari
e a quodã Comite,dubitabat̃ an illa lĩmatio valeret,ꝑꝑ q̃dã, q̃ ad
p̃sens omitto.Propter illud dubiũ q̃suit ꝯsiliũ a me,qualiter pos
f set testari.Dixi q̃ testaret̃ sic,talẽ meũ filiũ mihi hr̃dẽ instituo,&
si ipse capere nõ posset ex aliqua cã, tũc instituo hr̃dẽ talẽ nepotẽ
meũ ex eo,ita q̃ ad patrẽ eius nihil possit ptinere ẽt ex cã vsusfru
ctus,& ita ille fecit testm̃. Si lĩmatio ualeret,nõ ẽ dubiũ, q̃ testm̃
ualet,& filius ẽ hr̃s.Si lĩmatio ñ ualeret,dico nihilomin' q̃ testm̃
valet,& istã formã ponit tex.in l.3.C.d̃ hę.ist.ñ ergo vitiat̃ testm̃
rõne formæ.Solũ ergo remanet dubiũ,an nepos ex filio spurio sit
instituibilis,q̃ q̃rit Dy hic nõ plus d̃t.Gl.q̃rit idẽ ĩ l.fi.C.de na.li.
In nepote.n.ex filio nãli ex tex.ibi,ĩ nepote vero ex spurio, quærit
gl.ibidẽ,& gl.antiqua ibi ñ rñdebat:postea fuit facta additio Frã.
Accur.q̃ d̃t idẽ ĩ nepote ex spurio,q̃ possit ĩstitui.Cy.refert Odo.
dixisse nepotẽ ñ posse ĩstitui,sed ñ ẽ verũ,vt patet ĩ lec.Odof.imo
relĩq̃t sub dubio.Rofr.disputauit hãc q̃õnẽ, & determinauit sic.
Aut iste nepos ẽ magnus & adult',ita q̃ p̃nt eẽ aliqua merita apd̃
auũ,& sic vr̃ ipsi' ꝯtẽplatione ĩstitui', & valet instõ. Aut erat in-
g fans & paruus,& tũc vr̃ ꝯtẽplatione p̃ris sui . No.n g.alr̃, cũ notũ
hẽbat l si p̃es §.ĩ arrogato.de vul.& pup.& l.si forte.de cast. pec.
Cũ ergo ꝯtẽplatione filij spurij.fcã videat̃ instõ,nõ valet.& sic vr̃
institutus filius spurius ꝑ mediã p̃sonã.l.j.C.de nat.lib.Spe.ĩ ti. de
succes.ab ĩtesta.§.j.ponit disputationẽ Rofr.Iac.de Bel.disputauit
istã q̃õnẽ ĩ ciuitate ista,& eã ponit ĩ l.j.C.de nat.lib. & soluit ꝯriũ
& determinauit,q̃ talis nepos p̃r indistĩcte institui,p l.fi.C. de na.
lib. & ñ ꝓhibet̃,nisi filius spurius ĩstitui,& ñ rep̃it̃ ꝓhibitũ d̃ alio.
facit qd̃ notat gl.ĩ Auth.qb.mo.nat.eff.sui.§ fi.Pro hoc,qa filius
spuri' p̃t a fratre accipere.l.si is q.ĩ.de vul.& pup.Ego reduxi istã
q.ad tres casus.P̃io,qñ ꝯstat;q̃ nepotẽ ñ instituit ꝯtẽplatiõe filij,
vt in testõ fcõ s̃m formã,q̃ s̃.posui.Scd̃o,qñ ꝯstat, q̃ ĩstituit nepo
tẽ ꝯtẽplatiõe filij.Tertio,qñ ẽ dubiũ . P̃io casu valeret instõ sine
dubio Probo defectus p̃ris,ita demũ nocet filio ĩ his , q̃ ex p̃sona
p̃ris descẽdũt,ñ ĩ his,q̃ filius aliũde hr̃et.l.3. de ĩterdi. & releg. sed
hic nepos succedit auo ex p̃sona sua ex instõne fcã de se,nõ ex p
2 sona p̃ris sui, ergo,& c.P̃terea † filius deportatus ñ p̃t capere, si-
cut spurius,& tñ nõ nocet nepoti.vt s̃.p̃x.§.& l.j.§.pe. de ꝯt. Præ-
terea p̃r hr̃ticus ñ nocet filio orthodoxo,& fideli ex eo nato.l.co.
h gnouimus.C.de hę.& auth.idẽ de Nestorianis.eo.tit. Præterea,h
culpa p̃ris,ꝑ quã ẽ exhr̃datus,nõ nocet nepoti.l.3.§.si emãcipat'.
de ꝯia.& C.de inof.test.l.si q̃s filiũ,& ꝑ Dy.in c.nõ d̃et aliq̃s. ex d̃
reg.iu.lib.6.& dixi in l.in suis.s̃.eo.Præterea macula p̃ris non no
cet filio,in his,q̃ ꝑ filiũ p̃ri nõ acq̃runt̃.l.diui fratres.& l.q ꝯ.ĩ. de
iure pa.& l.q̃rit.ĩ.de bõ.lib. sed in casu ꝓposito ꝑ hũc nepotẽ nõ
q̃rit̃ p̃ri,vt patet ex verbis testõris.ergo macula patris sibi non no
cet.Præterea,qñ testator expresse loq̃t̃,nõ p̃t videri fraudẽ con
mittere.l.si q̃s locuples. ĩ. de manu. test. sed in proposito testator
expresse dicit,q̃ nolebat ad filiũ aliq̃d ptineret,ergo,&c.Et ꝑ hoc
rñdet̃ ad rõnẽ Rof.q̃ dicit,q̃ vr̃ institutus ꝯtẽplationẽ patris : qa
ubi merita præcesserũt,apparet , q̃ nõ est institutus cõtemplatio-
3 ne p̃ris,ut dixi.Vel aliter † aliquem instituí cõtẽplatione alterius,
põt intelligi dupl̃r. Primo,ut alteri acq̃ratur,& sic illa est proxi
ma cã instõnis.l.sed si plures §.in arrogato.ĩ de vul. & pup. Scd̃o
mõ p̃t intelligi ꝯtemplatione alterius hoc est,q̃ alius sit occasio re
mota, vt si ꝑꝑ te habui notitiã cũ amico tuo,& ei sum effectus a-
micus, & illũ instituo. certe licet tu fueris cã remota amicitiæ, &
ꝑ ꝯñs instõnis.tñ ꝑꝑ hoc tibi nõ acquirit̃.l.socium qui,in fi.s̃.ꝓ
socio.Ita in ꝓposito filius spurius est cã remota instõnis nepotis,
nõ q̃ per hoc sibi filio aliq̃d acq̃rat̃.Præterea ꝯ Rof. est, q̃ in in-
stõne non req̃rit̃ notitia hæredis scripti.l.extraneus.C de hær. in-
sti.licet ergo hẽat notũ,& dilectum nepotẽ ꝑꝑ filiũ,nihil ad ꝓpo-
situm, qa ẽt incognitus posset institui.Cõclude ergo, q̃ iste nepos
d̃et hr̃e hr̃ditatẽ.& ita fuit ꝯsilitũ per oẽs magnos Doc.istarũ par
tiũ.f.per do.Iac.But per do Ray.de Forl qb. fuit missa q̃õ decidẽ
i da,& ita fuit iudicatũ.Secũdus casus.i qñ ꝯstat,q̃ ꝯtẽplatione , fi-
lij spurij nepotẽ instituit,ut illi acq̃ratur & tũc certũ est,q̃ nõ va
let.l.j.C.de natu lib. Tertius casus est,qñ dubitat̃. Quicquid dicat
Rof.credo,q̃ nepos intelligat̃ institutus noĩe sui,non p̃ris.Primo
per rõnem,q̃ q̃s nõ p̃sumit̃ delinquere.l.merito.s̃.ꝓ socio. Secũdo
k per ex. in l.fi. in prin.ĩ.de his q. vt indig.Sed q̃ro,k qd si instituit
nepotẽ simpl̃r.nec dixi,q̃ ad patrẽ spuriũ nõ perueniat aliq̃d . an
instõ vitietur saltẽ in vsu fructu,q̃ acquirit̃ patri per filiũ.quẽ hẽt
in p̃tãte?Vr̃,q̃ uitiet̃,per gl.in l.j.in fi.s̃.de auth. tut. & per gl. in l.
i.mpube: ẽ §.j.ĩ.de falsis.determinaui in l.j.s̃.de auth.tu. Sed aĩus
meus vadit ad istud,q̃ ex eo, quod usufructus non põt quæri p̃ri
directo,nec per obliquum.l.quod ꝯditionis.ĩ. de don. cau. mor.
& l.si is.ĩ.de vul.& pup.quod remanet apud nepotem institutũ ,
qui habet proprietatem:dicam forte in l.j. in fi.s̃.de autho. tuto.

A D D I T I O N E S.

a Barb.Quid si is.Et no.q̃ interest Reipub.ne testã rumpantur,& est melior tex. q̃
sit in iure,nec alibi ita bñ reperit̃,s̃m Bal.hic.Et no.hic s̃m eũ, q̃ interp̃tatio po-
nit̃ ꝓ suppletione,uide gl.in l.j.ff.de orig.iur.quã Bar.& alij non allegãt in l. oẽs
populi.ff.de iust.& iu.Q̃nq; ꝓ declarõne l.1.§.quauis.de vẽt.insp.vide eũ hic.
Men.Goueanus lib.1.variar.lectio.c.31.
b Idest illo viuo.Adde vltra Alc.q̃ voluit Rota deci.492.q̃ est ĩ ti.de rescr. q̃ licet
literę executoriales,loquãt de executorib. tñ vni põt fieri cõmissio . Facit , qd̃
voluit do.Ca.cõs.45.q̃ si apparet subscriptio mercatoris,q̃ dicat,Titius & socij.
non ꝑꝑ hoc dicet̃ falsa, licet vnũ tm̃ habeat socium.Et facit idẽ,qd̃ voluit cõs.9.
q̃ stãte statuto,q̃ habẽs p̃es filios,tñ cõtra facit,qd̃ voluit Old.cõs.162.q̃ si te-
stõr substituat posthumum instituis sororib. q̃ si vnus solus nascetur, & moria
tur,q̃ sorores nõ admittẽtur.An aũt verbũ singularis numeri verificetur in plu
rali.vide Pet.de Anch.cõs.31.& Ro.sing.361.Abb.consi.62.in c.quidam Ray.Et
inquantum Alex.tangit,an statutum puniens cõmittentẽ maleficiũ, cõp̃hẽdat
mandantem,vide pulchre Bal.cons.72.3.lib.super statuto Medio.quo cauetur, q̃
homicida capite puniatur,ita vt statim moriatur,an habeat locum in mandante.
c Tamen glo.Vide Fed.consi.57.Bar.consi.115.Amon.de Butr.cons.30.in 2.dubio.
d Barb.Quidã hẽbat.Ad illud an sint citandi,unde Bal.in l.nam ita diuus.de adop.
Io.And.in ti.de suc.ab inte.in fi.do.Ant.in c.ꝑ venerabilẽ. qui filij sint legi. Bal.
in l.3.C.de iur.& fac.ign.do.Pe.in c.j.de suc.ab intest.& vide Inno.in c.nisi cum
p̃ridẽ.§.pe.de renun.& vide Ant.post Ho.in c.veniens.de fi.presbyt. vbi dicit, q̃
in dispensatione non requiritur citatio p̃ris,pondera bene,qa põt sumi cautela,
vt limetur ꝑ viã dispẽsationis,&c.vide de hac materia,qd̃ no. Bal.in l. cum q̃s.
& in l.cõium.C.de na.li.& in l.fin.C.q̃ in frau.pa.& l.2.C.de iur.au.annu. & in l.
ĩĩq̃.C.de fideic.& in l.rescripta.C.de p̃ci.impe.offe.& in l.Deo nobis.C.de epi.&
cle.in consil.in c.verba Cæsaris ita dicunt,vbi decidit , q̃ si filius se immiscuerat
successioni sibi naturaliter debitæ,q̃ oẽs non põt lĩmãdo p̃iudicare filio: secus
si se nõ immiscuerat.Nã dicit cõsiderãdũ in suo ius deliberãdi.l. cũ antiquioribus.
C.de iu.delib.& ius trãsmittendi.l.apud hostes.C.de suis,& legi. & idẽ cõsuluit
Bal.in suo cõs.in c.de p̃tãte principis.& idẽ voluit in l.p̃sby.ad fi.C.de sacros.ec.
& idẽ sentit in l.j.C.de iu.au.anu.& in d.l.nã ita diuus.& vide q̃ remisi ĩ ꝑ̃.C.
Men.Crauet.cons.184.Didacus in Epitome.de spon .parte.2.c.8.§.5. nu.12.
e Ex eo nepotem.Vide late Alex.consi.74.& Ben.de Peru.consi.2.
f Dixi.Bal.cons.131.3.lib.laudat cons.Bar.& subdit, q̃ illa verba, cum capere non
poterit,operantur,vt pater consentire videatur principi, q̃ñcunq; illũ legitimã
ti.Quid autem econtra,an nepos spurius ex filio legitimo possit institui,Fed.cõ
sil.4 nu.57.tenet,q̃ sic,licet Alc.hoc allegat quo ad nepotẽ lĩmũ ex spurio. Bal.
tñ cons.406.lib.5.vr̃ tenere,q̃ nõ,& hoc clare tenet cõs.67.5. lib. ne detur filio
peccãdi materia.limita tñ,nisi instituatur ab auo ꝑꝑ merita, & merita ꝓbentur.
g Men.Non.n.Cassa.consil.39.nu.56.
h Men.Præterea.Tiraq. de retract. consang. §. 1.glo.9.nu.78.
i Pomp.Secundus casus.Vide Alex. in cons.8,3.vol.
k Pom.Sed quæro.Vide Alex.in l.qui in aliena.§.interdum. in gl.in verbo, facite
hæredem.in ti.de acq.hær.

1 *Suus non natus põt institui sub cõditione,quæ tamen instõnem non suspẽdat.*
2 *Nepotis appellatione,an continetur pronepos.*

Filij

Appellatione filij, an contineatur nepos.
Auia appellatione, venit proauia.
2 *Quando habetur determinatio l. non est necesse quærere vlterius, vnde processit.*
3 *Prouisio Galli non habet locum in eo, qui nascitur post mortem vtriusq; scilicet patris, & aui.*
4 *Fictio an possit fingere, quod est impossibile de natura.*
5 *Ius Galli appellatur ius antiquum.*
Regula Catoniana non habet locum ad leges nouas.
Actionem competere, quando certum est, sed ignoratur quæ, actor non cogitur exprimere.
Quando qualibet pars dubitationis tendit ad eundem finem, non est curandum de illa dubitatione.

§. Instituens. a Hic incipit tertia pars h^9 primę partis ĩ qua
ponit̃ breuis ordinatio testĩ vsq; ad §. si ei^9.
Et primo ponitur ordinatio testi gñalis, quo ad oẽs casus, & spãli-
ter quo ad personas. Scđo breuis ordinatio quo ad casus, & quo
ad personas, s̃m intellectum primę glo. scđa ibi, atq; ẽt. Casus in
terris est clarus. Op.p. & vr̃. q. suus non possit institui sub condõne.
l. suus quoq;. in prin. ʃ. de hẽdib. insti. Sol. non p̃t institui sub ꝯdõ
ne, q̃ hẽt suspendere instõnem, ista autem ꝯdõ hic non suspendit.
Vel ibi loqtur in suo iã nato, q non põt institui sub ꝯdõne, nascitu
rus tñ põt institui sub ꝯdõne, q̃, b rñ post natiuit item eius instõ nõ
suspendat, vt ʃ. e. l. cũ posthumus, & l. posthuma, sed hic post nati-
uitatem eius non suspenditur, ergo &c. Op. q. hæc instõ non ua-
leat, qa hẽs non noĩatur. l. quoties. §. hr̃des. ʃ. de hær. inst. & l. iube-
mus. C. de test. Sol. licet hic non noĩetur, tñ demonstrau.t aliquo
certo signo. s. q suus nascetur. & hoc sufficit, d. l. quoties. §. hr̃des.
Op. quod male dicat Scæuola. Nã ipse in primo casu incidit in ui-
tiũ, de quo reprehẽdit Gallum, qa in primo exẽplo hic insufficien
ter loquitur quo ad psonas, dixit. n. de nepote tñ. Dicit Dyn. Sol.
patet. Hoc vult dicere, quod ex certa scĩa dixit, uolebat. n. loq gña
liter, quo ad psonas. Quod patet, quia postea declarauit in scđo
casu, & posuit ordinationem gñalẽ, quo ad personas, & casus. Ex
hoc colligunt Doctores nr̃i, & Ant. de But. & Ray. post eum, q. ap
pl̃one nepotis non ꝯtinetur pronepos, nisi exprimatur, & hoc vr̃
tenere hic gl. in fi. sui. dum dicit, q. prima refert̃ ad nepotes tñ pro
hoc vr̃ casus. s̃. ea. l. §. idẽ credẽdum. Itẽ colligũt e ex hac lege tota,
q. appl̃one filij, nõ ꝯtinet̃ nepos, a ẽt in dispõnib. fauorabilib. Qđ
patet, qa filio instituto, nepos q succederet rumperet testm̃, nisi ẽt
ipse esset institutus, ut patet ĩ prin. l. vsq; ad §. nũc de lege. Circa pri
mũ e † dico ꝯtrũ, s. q. appl̃one nepotis ꝯtinet̃ pnepos vel abnepos,
& sic es, nã vere q̃libet est nepos, & solum addit̃ p̃positio, ut discet
nat̃ primus a scđo, & ab anteriori. l. cui corũ §. pe. s̃. de post. al. ubi
tex. decl̃at. & ʃ. de ver. sig. l. nurus & l. soceri. & l. gñi. & hic est ca-
sus in nr̃o § recte intelligendo. Vñ diuido sic. Primo ponit̃ breuis
ordinatio testĩ gñalis, quo ad casus. tñ poterat esse dubium utrum
eẽt gñalis, quo ad personas. Scđo illud dubiũ determinat dicens p̃
dictã instõnẽ eẽ gñalẽ quo ad casus, tñ poteras esse dubiũ, vtrũ pos
sit eẽ gñalis quo ad psonas, pinde ac si vsus esset, qbusdam uerbis
gñalib. q̃ dubitationẽ hñt, & hãc lec. vr̃ tenere scđa gl. parua. Scđa
ibi, atq ẽt pone casũ an ista uerba ꝯprehẽdat oẽs casus, & psonas.
& sic ñ est nouus casus, sed expõ p̃dictorũ. Nõ ob. s̃. ea. l. §. idẽ cre-
dendũ: qa ibi dixit nepotẽ, q ex eo filio nascet̃. merito non cõpre-
hẽdit pnepotem, qa nõ nascetur ex eo filio immediate, hic uero
ĩstituit pnepotẽ simpl̃r pbat̃ s̃. l. proxima §. si quis ex certa. Rñ. ad
† aliud qđ dr̃, an appl̃one filij ꝯtineat̃ nepos. Et dico, q. nõ vt s̃. de
test. tu. l. qđ si nepotes, & l. si qs ita. §. j. e. ti. & ibi no. p gl. Et quare ap
pl̃one nepotis ꝯtinet̃ pnepos? Dico, q. vnũ ꝯtinet̃ in alio pp identi
tatẽ noĩs, licet cũ quadã adiectione, & illa nota adijcit̃ cã denotan
di ordinẽ. Pro ista hẽs argm̃ in l. in suis. s̃. eo. Et p hoc gl. in fin. l. il
la uerba, optimus. §. pueri. ff. de ver. sig. Sed filius, & nepos sunt no
mina prorsus eX̃nea. & inde est quod dr̃ s̃. de test. tut. l. qđ si nepo-
tes aliter. n. filij, alr̃ nepotes appellant̃. Ad s̃m dcm̃ eorũ q. ex hac
lege probatur, qđ nepotes non ꝯtinentur appl̃one filij, dico, q. ipsi
hñt maius mẽdacium, q̃ vnq̃ dixerint hoĩes qa ista lex non pbat
aliqd, an appl̃one filij ꝯtineat̃ nepos, tunc. n. hẽt locũ qñ simpl̃r p-
fert filius, nõ respũ certę psonæ filij sed ista lex loqt̃, qñ filius fuit
institutus noĩatim, ut si dico, istũ filiũ meũ, qa tũc nõ ẽ dubiũ, q. ad
aliũ nõ extẽdit, ut no. gl. ĩ l. si qs ita. §. j. s̃. de te. tu. examĩaui plene ĩ
l. liberorũ. ʃ. de ver sig. Mõ ad ppositum a capite legis vsq; ĩ fi. non
noĩat certã psonã filij. nec simpl̃r ponit̃, & sic ñ ꝯtinet̃ nepos, sed
qñ simpl̃r pfert̃ filius, nõ dico hic: qa esset vna lectio. Dicemus ĩ leg.
qđ si nepotes. s̃. de test. tu. An appl̃one † auiæ ꝯtineat̃ pauia? h Dico
pp idẽtitatẽ noĩs q. sic. p ll. quas allĩaui s̃. ĩ idẽtitate noĩs. quas not.

ADDITIONES.

Barb. Instituens. Dicit hic Bal. q. omnia intra loquentia in mente capto, habent lo
cum in furioso, quod bene not. pro intellectu l. humanitatis. C. de imp. & l. ex fa-
cto. inf. de vulg. & pup.
Pom. Sub cõdõne. Adde inquantum Alc. hic dicit, q. spurius pr̃r institui si ltĩmabit̃,
quod idẽ uoluit Bal. px. ait. cons. 406. Et inqũ ititui possint spurij, uide Bal. cõs.
380. in fin. 4. li. Et an succedat matri, e. li. cons. 248. Et an spurius possit legitimari
ad dandum uocẽ, uel ad præsentandũ ad ius patronatus, p eundẽ cons. 323. e. lib.
Pont. Colligunt. Vide Alex. cons. 5. vol. 1.
Nepos. Adde, an appellatione filij cõprehendatur nepos, Bal. cons. 170. 1. li. & cõ
si 2. 3. lib. & cons. 86. 4. li. & cons. 219. 2. li. Ang. cons. 88. Old. cons. 169. Pau. de Ca.
cons. 170. & seq. And. Sic. cons. 46. 68. 2. lib. Cal. cons. 11. Io. de Ana. cons. 28. Ro.
cons. 129. & cons. 438.
Barb. Circa primum. Et uide Ange. ad q. an auth. matri & auiæ, habeat locum in p
auia. & uide hic Bal. an appellatione filiorum ueniant nepotes, & uide hic etiam
eun. Bal. an pater teneatur reddere filio rationem administrationis.
Pom. Dico contrarium Videatur idem Bar. in l. liberorum, de verb. sign.
Men. Dico. Alciat. parado. lib. 3. cap. 13. Dec. cons. 391. nu. 1. Maria. Soc. Ico. cons.
14. col. 2.
Proauia. Adde inquantum Ale. hic concludit quòd appellatione auiæ, uenit pro-
auia, an appellatione patrui ueniat patruus magnus Bal. cons. 5. vol. 5.
Ien. Dec. cons. 513. nu. j. Alb. cons. 29. ou. 13. Dec. cons. 465. nu. 5.

Noli plus sapere, quam sapere oporteat.

§. Si eius. Hic incipit quarta pars primæ partis, in qua ponun
tur q̃dã dubitabiles qõnes, vsq ad §. in oĩbus, & pri
mo legam vsq. ad §. fortiã. Primo, ponit vnã qõnẽ. Scđo aliã. Ter-
tio. determinationẽ. Scđa ibi, q. q̃rend. i. Tertia ibi, sed cũ testm̃. In
1 teris casus est clarus, & patebit ex sequẽtib. † No. ad illud. noli plus
2 sapere q̃. oportet sapere. de renũ. c. 1. lib. 6. † No. postq̃ hẽmus deter-
minationẽ l. non est necesse q̃rere vlterius, vñ processit. Op.p. q. talis
nepos nõ rumpat testm̃ ẽt p̃teritus. l. si qu. s filio exhr̃dato. in prin. ʃ.
tit. 1. & l. si quis posthumos. §. 1. s̃. eo. Sol. br̃. iste posthumus si nõ esset
exhr̃datus rumperet testm̃. vt hic, de nepote capto ab hostib. redeũ
te: secus si ibi decederet. Item hic decessit prius filius q̃. nepos, & sic
tpe mortis reperit̃ tenere locũ primi. l. si q. s filio exhr̃dato. secus si fi
lius erat ĩ medio. Op. dr̃ hic ĩ fi. q. excludit̃ & nõ rũpit. Cõtra, q. a p̃t
rũpere testm̃ ñ adeundo de iure p̃torio. Gl. late r̃ q. ñ rũpit ex cã pte
ritionis, sed p̃t ropere ñ adeũdo, vt ĩ p̃. gl. mag. Nos hẽmus hic duas
gl. magnas. Pro decl̃one, primo reuoco in dubiũ de insu vers. qđ q̃-
rendum. Rñ. q. dã legunt sic, q. mortuo filio, remansit nepos, & testa
tor instituit pronepotem ex eo, q natus est apud hostes, viuo patre,
& proauo, & reuersus est mortuo vtroq; & sic p s̃. dixi de filio, & ne
pote. dr̃ hic de nepote, & pronepote, & ista est vera, & clara lec. Alij
vt Pi. & Io. habent in tex. nepotem, vel si habent pronepotẽ, dicunt,
qđ dictio pro. abundat, & ponunt nepotem institutum mortuo iam
filio, vt in gl. ista lec. non placet, quia si filius esset mortuus, nepos ex
eo nasciturus esset posthumus suus tpe testi, & sic posset institui. s̃m
l. xij. tab. nec esset quærendum, vtrum pertineret ad consilium Gal
li, vel Vellei. Venio ad secundam gl. mag. & reuoco in dubium quę
stionem factã in tex. q̃ nõ soluit̃. quo iure testm̃ illud sustineat̃, an p
Galliũ, vel per Velleiũ? Sol. gl. primo arguit, qđ nõ hẽt locũ prouisio
Galli. Scđo, q. nõ hẽt locũ puisio Vellei. Tertio, q. vtrunq; ius lo-
cũ hẽat. Quarto ponit opi. & determinat. Quinto rñdet ad argumen
ta facta in ꝯtrium. Scđa ibi, Item Vell. cessat. Tertia ibi, Sed eq̃ vr̃ in
utraq;. Quarta ibi, Sol. quidam dicunt. Quinta ibi, item nec ob. Exa-
minemus ergo per partes. Prima pars est clara. solum est necesse, ut
examinemus illud argm̃. qđ inc. Item ius postliminij, & c. qđ sic de
claro. Lex Cor. fingit captum esse mortuũ in præambula hora ca-
ptiuitatis. l. lex Cor. ʃ. de vul. & pup. l. lege Cor. s̃. de testa. Cum ergo
fingatur mortuus, statim cum capitur, fingitur natus, quia alr̃ nõ p̃t
3 mori, & sic nõ pertinet ad Gallum. Et ex hac ij parte hẽs, q. prouisio
Galli non hẽt locũ nisi in eo, qui nascit̃ post mortẽ vtriusq;. Venio
ad scđam partẽ, & ista est clara. Ex hac parte hẽs, in q b. casib. loquitur
lex Velle. a, q. Dy. reprehendit in scđo dicto, & quatr intelligat̃ di-
cã ʃ. ead. l. §. nunc de lege. Venio ad tertiã partẽ, q litr̃ clara est, & iõ
vide per te. Venio ad quartã partem, q̃. uide, & no. & oĩa q̃ ponunt̃
vsq; ad §. nũc de lege. ptinẽt ad ꝯsiliũ Galli. Ex quo patet, q. multæ
a opi. positæ in p̃cedenti gl. & ẽt in sequẽti, nõ sunt ueræ. Itẽ ibi, a vbi
dicit pr̃ mortuus est viuente auo. & seq̃t̃, & hoc pñti die nepos mor
tuus est verẽ. hoc in quibusdã liberis deficit, & bene, q. a nihil est di-
cere, melius diceret, & hoc pñti nepos natus est vere, licet ficte põt
dici nõ natus, cũ sit apud hostes. Itẽ ib. dũ dr̃. Itẽ & prout hẽs nepo
tem, hẽt locũ Gallus, eo inspecto, q. nascitur post mortem testantis
nepos, &c. Istud pcedit in opi. Io. & Pi. q̃. s̃. in p̃cedenti gl. reproba
ui: q. a tunc talis posthumus p̃t institui, s̃m l. xij. tab. nec est necessa-
ria prouisio Galli. Præterea dicit Dy. q. Gallus puidit in eo, q fecit
testm̃ viuo filio, sed s̃m hũc casũ testm̃ eẽt factũ post mortem filij, &
nõ hẽret locũ puisio Galli, nõ ẽ ergo bona ista lr̃a, qđ hẽmus in tex.
nepotẽ. Venio ad quintã partẽ, & rñdeo, primo ad primum, q. licet
verẽ viuo auo sit natus, tñ illud nõ inspiciat̃, quia tunc erãt apud ho
stes, & sic seruus, & sic p nihilo rẽputat. l. qđ att. nec. ʃ. de re. iu. inspi
cit̃ ergo tps, quo post mortem rediit, & sic pertinet ad Gallum. Sed
huic ob. tm̃ argm̃. q. pbat filiũ fingi natũ prima hora captiuitatis. p
l. Corneliã, sicut fingit mortuus. Ad qđ rñdet̃ no. vere fictio ñ p̃t fin
b gere illud, qđ ĩpossibile est de nã. ĩ l. si pr̃. in fi. s̃. de adop. & l. qui ad
certũ. s̃. loca. sed ĩpossibile est eũ, q erat in vẽtre esse natum, ante, er
go nõ fingit̃ p l. Corneliã. sed ille, qui erat natus, bene p̃t fingi mor-
tuus:

ADDITIONES.

a Barb. Item ibi. Et hic no. sm̃ Bal. q. potestas ciuilis & naturalis æquiparantur: no.
q. non recte factum dr̃, quod nullo modo est factum, qñ ad nihilum iudex proce
dens, dicitur non recte procedere. Vnde dicitur grauare partem in omittendo.
b De natura inducitur ad q. si auus cõcubinã habeat, ex qua habuit filium naturalẽ
ex ea, mortuo filio, ducat in vxorẽ, q. filij ltiml, & naturales nati ex filio naturali,
non ltimantur per tale subsequens matrimoniũ, vt possint succedere ipsi auo abin
testato, perinde ac si nati fuissent ex ltimo, & naturali patre, quia hoc est impossi
bile ex quo eorum pr̃ mortuus est, q. possit fingi ltimatus, & ita decidunt Gul.
de Cu. & Bal. in l. benignius. de legibus, & adducũt tex. in l. q libertinus. §. posth.
ʃ. de ope. lib. & idem tenet Ant. de But. in c. per venerabilem. qui fil. sint leg.

4 tuus qa erat possibile. hoc vult dicere gl. vide eã. Hoc ãt, an fictio possit fingere impossibile, & quaer. dixi in l. si is q p empto. de usuca. Procedo in gl. Nos loquimur in capto ab hostib. redeute. si redijt. hẽt locũ fictio postliminii, ut sp fingaẽ fuisse in ciuitate, ergo fingitur natus viuo pre, & auo, & sic nõ hẽt locũ l. Gallus Sol dicit glo. in nato apud hostes reuerso hẽt locũ fictio postliminii, qñ redijt cũ pre vel matre. ats secus: sed hic cũ neutro redijt, ergo, &c. Sed istud nõ est verũ in eo q ipe quo fuit captus, erat in vẽtre cõceptus sed in eo q apud hostes fuit cõceptus, & natus l. j. C. de cap. & s. ex qb. caus. ma. l. ab hostib. §. nõ minus. & ibi no. & probat hoc. §. & sic vr nõ spectare ad õsiliũ Galli. Vñ gl. rñdet alr f m veritatẽ incipit esse suus post mortẽ qñ redijt & fm hanc punct ad Galũ, q sufficit ad õfirmationẽ testĩ: non ergo cẽmus inspicere fictiõnẽ. ut s. eo. l. filio. Vel dicas, q si pr, & auus mortuus est ipe quo reuerit, non fingitur in eorũ ptãte fuisse, ipe quo viuebãt; qa extrema fictionis nõ reperiunt habilia. l. si is q p empt. & l. sciendũ. & l. deniq;. s. ex qui. cau. ma. vbi dixi, sed fingit nasci suus post mortem. Sequit in gl. Itẽ pt esse, q uere decessit post mortẽ pris, & aui, &c. Sed illud decessit. dic vacat, & dic natus sit ats est nihil dicere. Sed õ pdicta opponit Cõsiliũ Galli hẽt locũ in eo. q nascit post mortẽ intra decẽ mẽses, sed possibile est, q redijt ille ab hostib. post mortẽ p plures annos, & sic nõ ptinebit ad õsiliũ Galli. Sol. ptinebit ad õsiliũ Galli suppletũ p Sceuolã s. in §. instituẽs in oĩ casu, quo natus post mortẽ efficeret suus. Vltimo gl. notat ex isto §. q † ius Gal
5 li appellat ius antiquũ, lex Velleia appellat ius nouũ. Et facit ad intellm l. si. j. de rla Catoniana. q non hẽt locũ in lege noua. Facit ẽt iste §. ad qõnẽ. in pluribus partib. iuris repitur casus in quo certũ est
a actionẽ õpetere, sed dubitat q. Certe eo casu nõ cogitur actor exprimere. Sufficit. n. liqre iudici. qd cõpetat actio ut hic. Et p hoc erla, qñ qlibet pars dubitationis tẽdit ad eũdẽ finẽ, ñ est curãdũ de illa dubitõne. l. q si dubitet. j. de ac. hae. & ibi dixi & l. de statu. s. ti. j.

ADDITIO.

* Men. Alciatus. lib. 2. paradox. cap. 16.
a Actionẽ. Inquantum Alc. tãgit hic, an procedat libellus alternatiuus, adde Pa. de Cast. consi. 392. An aũt valeat si ia hoc modo concepta, ce n. ... in re praesenti breuis ero.

1 *Legitimatio potest impetrari per procuratorem.*
2 *Compaternitas non contrahitur, per procuratorem.*

§. Forsitan.

Hic põnunt aliae dubitabiles qst. Et prima loq tur in pnepote nato post mortẽ nepotis aui & & paui sui. vsq; ibi, ergo, ibi ĩ pnepote nato apud hostes, uiuo patre, q ñ redijt post mortẽ patris, & paui. vsq; ibi, de eo qui adoptatus est existens apud hostes. q post mortẽ oĩum reuertitur vsq; ad §. in oib Ex qua diuisione hẽs uerũ casum huius §. in j. parte glo. ponit casum clare, quẽ uide. in scda, dr tex. & si ats deest dictio si, & tũc lra est plana, ats est dictio, & si tũc expone, & si pro certe. cũ sp una õiũctio possit poni pro alia qñ expedit. l. cascãs. & ibi not. de pd. & dem. Venio ad primã partẽ: qdã hẽt in tex. mortuo pre, deinde auo nascitur, & haec est bona lra, fm q posui casũ & diuisi lram. Alii hñt is q uiuo pre, deinde auo nascit. &c. Et tunc iste §. dẽt diuidi in duas partes. scda ibi, atq; si ex eo & in tota prima parte poneret iste casus, quẽ dixi poni in d. ver. ergo, & si pnepos, nec ibi esset nouus casus, sed pcto ad primũ casum. Opp. q iste casus nõ ptineat ad Gallũ. Rñ. dnt qdã ptinere ad legẽ Vell. q est õ id, q determinatũ est s. prox. §. in gl. mag. qa qcquid dr vsque ad §. nunc de lege, ptinet ad Gallũ. Dico ergo, q uer. ergo. dẽat intelligi de pnepote nato uiuo patre apud hostes reuerso, post mortẽ oĩum ad similitudinem Galli. & ista posset sustineri. Op. ad §. istũ, & vr, q iste pronepos non possit succedere, qa nepos pr eius nõ fuit institutus Sol. Intellige, q nepos decessit prius, q filius, ut dixi in uer. nã & si filius. s. e. & sic non tenuit locũ pris ut, uel aui. Opp. q iste pronepos nõ posset succedere, qa nepos pr eius fuit pteritus Sol. Intelligo istum decessisse anteq filius, vt s. eo. §. idẽ credendũ. ver. nã, & si filius. & ibi declaraui iste tex. Op. hic dr adoptatus succedit. Cõtra variata õdõne instituti, uariatur istõ, ut l. si alienũ. §. in extraneis. j. de haer. inst. Sol ibi uariatur õdõ instituti de capace in nõ capacẽ, hic de capace unius condõnis in capacem alterius condõnis. Sed õ hoc op. s. ea. l. §. & qd si tm. vbi si filius emancipatur instõ uitiatur. So. ibi iõ: qa substitutus erat suus, & sic fuit ibi scã substõ in suitate magis, q in hrditate, ut ibi dixi. Opp. fm Dy. qa ĩ extraneo uariatio tpis non nocet. l. sed si õdõni. §. solemus. de haer. inst. Sol. ibi cõtingit uariatio in tpe medio, q nõ nocet, hic in ea, q contingit tpe mortis, uel aditae haereditatis. Opp. ego tenui, q iste fuit adoptatus exñs apud hostes. Contra absens adoptari non põt l. post mortẽ. in s. s. de adop. Sol. dicas q fuit adoptatus hic per rescriptũ pncipis, hoc expsse concedentis. Qua. n. rõne pt fieri legatum rei, q est apud hostes. l. id q. j. de leg. j. eadẽ rõne pt fieri adoptio, principe pmittente. Pro hoc C. de eman. lib. l. iubemus. Quero iuxta pdicta, Dñs Imperator õcessit mihi pridie Pisis dũ ibi legationis offõ fungerer pro cõi Perusij, q possim ego meiq; descendentes quos contingeret esse legũ doctores, litimare scholares auditorii nri, quos õtingeret esse illegitime natos ex quocũque complexu nefario uel illicito,
a Quaero utrũ pr talis scholaris possit a me petere per procuratorẽ ut filium suũ litimẽ, & sic quaeritur. an hoc possit fieri in absentia pris, & idẽ qro de filio. Et vr q non, d. l. iubemus. C. de eman. li. & l. post mortem, ĩ fi. s. de adop. & C. de his qui ve. aeta. imp. l. oẽs. Pro hoc C. de uin lib. & app. con. l. nec mulierẽ. Contrarium credo q
b tã ex parte pris q ex parte filii, põt fieri p procuratorem. Primo p rlam l j. §. vsus. s. de pc. Scdo per aliã rlam, rescriptũ põt impetraria quocunq; & nõ refert a quo. l. uniuersis. C. de pci. imp. offe. sed lex dicit, q ista litimatio fit p impetrationẽ priuilegii, seu rescripti, factam fm illã formam, ut in Auth. qui mo. na. effi. legi. §. si igitur litia. in gl. q incipit qualr fieri dẽt &c. coll. 6. Idẽ probatur p auth. itẽ sine. C. de nat. li. ubi sufficit, q filius õdat uoluntatẽ pris. nec est necesse, q pr sit pñs Itẽ ex parte filii nõ requiritur q sit pñs, sed sufficit, q ratũ hẽat ut ĩ Auth q mo. na. effi. sui. §. si quis igr nãlis. & § gnalr. coll. 6. Ad õria rñdeo Non ob. l. iubemus. & l. post mortẽ. & l. nec mulierẽ. quia in litimatione pr nihil disponit, sed principi uel hñti authoritatẽ ab eo disponẽdi õsentit, nõ. n. ipse pater litimat, sed principis authoritas. Leges õtiae loquuntur, qñ pater ipse disposuit, licẽt authoritate iudicis, ut in eis; qa pr emãcipat, uel ab
c soluit filiũ, & iudex authoratur. Itẽ pater adoptat. Itẽ dñs manumittit. Et pdcã cũ nõ fiunt in administratione pr imonii, nõ pñt fieri p procuratorẽ. vt gl. in l. nec mulierẽ. s. alle. Ad l. oẽs. C. de iis qui ve. aeta. ipe. rñ, qibi requirit põtia personae ad cognitionẽ q sine ea fieri non pt, sed hic nõ reqrit ad cognitionẽ, seu ad executionẽ. ergo pt fieri in absentia pris. l. seruũ quoq;. §. publice. s. de pc. Ex hoc
2 pt† colligi determinatio illius q. an filiatio spũalis seu compaterni
d tas possit õhi per procuratorem. Et vr q nõ, qa ipse pater spũalis aliqd disponit, & aliqd agit non simplr õsentit, ergo uidet q requiratur praesent. a sua. l. post mortem. in fi. s. de adopt & ita dñi Can.

ADDITIONES.

a Pon. Quaero utrũ. Et u de Bar. l. post mortem. §. fi. de adoptione. & uide hic Bal. & vtrũ cõpaternitas possit contrahi p procuratorẽ, unde hic Bar. & Io. And. in c. põt q. d. de reg. iu. lib. 6. in mer. vbi tenet, qd non, arg. in c. 1. de cog. spi. li. 6. & in c. non plures, de consec. d. 4. d. Ar. & d. Card. in c. ueniens. de cog. spi. Bal. & Bar. in l. mortem. s. de adop. & in l. nec mulierem. C. de uind. lib. uide Bal. in l. si quis alumnam. C. de nup. & in l. 1. §. ne autem. C. de cad. tol. & hic, Ang. lo. de Imo.
Men. Dec. consi. 55. nu. 6. Cur. sen. consi. 19. viso. col. 1. Soc. iun. consi. 57. nu. 19. lib. 1.
b Pon. Procuratorem An legitimari possit quis per procuratorẽ, & an procedat in gratia legit matione ad emancipationem, uide late And. Sic. consi. 31. 2. lib.
Io. Fr. Ri. Adde quod determinationem Bar. quod legitimatio possit fieri per procuratorem, tam ex parte patris, quam filii legitimandi, sequuntur omnes hic, & est communis opinio hic per Alex. & Do. Ias.
c Pon. Iudex authoratur. An ista authoritas possit delegari, uide Ale. in l. Imperium. ff. de iurisd. om. iud.
Men. Cur. sen. cõs. 65. col. 2. Dec. cõs. 156. col. 3. uer. non obst. & consi. 221. nu. 9. 10.
d Pon. Põt colligi. Vide Ro. sing. 54. Fed. consi. 15. Fel. in c. licet ex quadam. de testib.

1 *Filius emancipatus praeteritus utrum dicat testamentum nullum, vel veniat per contratabulas.*
2 *Exhaeredatio emancipati facta sine causa, non ualet.*
3 *Exhaeredatio nepotis uel pronepotis, quando sit necessaria.*

§. In omnibus.

a Haec est qnta, & ultima pars huius primae partis, ĩ qua ponũtur tres regulae generales circa õsiliũ Galli, & est clara. Opp hoc q dr, q dẽt institui filius, est õ õsiliũ Galli, q de in stõne filii non facit mentionem Sol. Gl. in prin. legis dicit, q Gallus posuit pro õstãti, q filius instituetur. Ego dixi uobis, q dẽt institui expsse uel tacite. Exhrdati aũt nõ pt, qa exhrdaret post mortẽ suã, ut hic. Op. j. e. §. in fi glo. soluit, q verbũ dũtaxat, tollit õriũ. qa loquit de filio primi gradus. Opp. &
1 vr † q filius pteritus non rũpit ipso iure, sed uenit p õta ut C. eol.
b maximũ. & j. de õta. per totũ & j. e. l. fi. Sol. glo. ibi, in emãcipato pterito. hic in suo. Op. ẽt q emãcipatus pteritus rũpit ipso iure, ut C. e. auth. nõ licet & ĩ corpe, ut cũ, de app. cog. §. alitrd. Huius toto
2 re gl uariãt Nã qdã dnt, q ĩ pteritione filii emãcipati, nihilo est immutatum, ut no. C. e. auth ex cã. & l. maximũ & l. si filius. s. demi. Et hic & alibi gl. tenet õriũ in Auth. de hae. & Fal. §. exhrdatos. ubi dr q ĩ emãcipato dẽt interi cã, ats testũ esset nullum ipso iure. Idẽ tenebat Azo. in sum. de inoff. test. §. effectus. & in tit. de li. pte § esi ãt effectus. Idẽ tenet Dy. in di. magna, q ponit in fi. huius legis. Cy. in auth ex cã. hoc puto uerũ, q si cã in emãcipati exhrdatione nõ ponat, ipso iure sit nuliũ, qa tex. in corpe, ut cum de ap. cog. loquitã in filio suo, q ĩ emãcipato. Op. dr hic q exhrdatio filii nõ ualet post mortem, õ. qa nõ exheredat post mortem, sed simplr. Sol. ista exhrdatio nõ põt fieri simplr, qa cũ in istõ de nepote fiat, si nascitur post mortem filii nõ põt per additionem eius õfirmari exhrdatio, si nascit filio uiuo. ergo nõ ualet. l. si ita. in s. s. eo. Op. q in filio gerit apud hostes sit necessaria exhrdatio. l. si qs filio exhrdato. §. sed & si pr. j. ti. j. sol. illud est uerũ si redit, sed hic nõ redit. Op. q ne
3 pos, & pnepos dẽnt exhrdari. j. ti. j. l. posthu Sol. † inspecto põti statu, q aliius pcedit eos, nec est necesse, q exhaeredentur. ita loquitur hic. Sed inspecto eo q euenire põt. l. q filius primi gradus ãn decedat, & sequens incipiat tenere locum primi, est necessaria exhaeredatio, ut in õrio probatur. s. ea. l. §. idẽ credendũ. uer. nã si & filius.

ADDITIO.

a Bar. In omnibus. Et no. hic secundum Bal. q in iure rumpendi, non habet locum successorium edictum, uide eundem in l. si quis posth. sup. eo.
b Pon. Quod emancipatus. Vide Alc. consi. 142. 2. uol. & est communis illa gl. ia auth. de haer. & Falc. §. exhaeredatos. ut per Alex. consi. 160. 2. uol.

1 *Relatiuum, & antecedens non reguntur ab uno, & eodem uerbo.*
2 *Dictio nam, & si, sumitur pro certe.*
3 *Prouisio huius legis, non est necessaria in muliere testante.*

Tit.

Preteritio matris hodie dr̄ hr̄e cām, alias testamentū esset ipso iure nullum.
Nepos per legitimationem potest effici suus post mortem filij.
Modus ltīandi p principē erat cognitus de iure Di. elsorum sed alijs modis nō.

§. Nunc de lege. Hic incipit sc̄da pars pricipalis legis, & ↄsueuit reputari difficilis, & durat vsq; ad §. ille casus. diuidit i tres partes principales. Primo ↄtinuat & ponit mentē vtriusq; capitis legis Velle. Sc̄do declarat primum caput. Tertio declarat fm. Sc̄da ibi, vt. Tertia ibi, ēt si parēte. Et sc̄da subdiuidit i q̄nq; ꝑticulas. Prio ponit mētē capitis legis Velle. Sc̄do illud declarat ponēdo exēpla. Tertia oñdit qd̄ addat lex Vell. ad illud qd̄ erat ꝓuisū p l. 12. tab. Quarto ꝓbat dcm̄ p ea.f. mentem Vellei. eē verā ꝑ rōnē. Quito ꝓbat eē verā p verba l. Vel. Sc̄da ibi, Et rogo. Tertia ibi, vt ñ solū. Quarta ibi, q. d. n. Quita ibi, nā & si ita. Ad te .i. ver. & rogo si filiū. gl. in verbo nasceat dat duas lectu. tene primā ꝓ vera. In tex. ibi, vt nō solū, forma casum, dr̄ iurisc. vr̄ q. lex Vell. seruierit nobis de vento, q. a p legē 12. tab. ille q nasceit suus pt̄ istitui. Ad hoc rn̄det iuris. p legē 12. tab. pt̄ istitui posthumus, q eēt suus, si tpe testī nasceret: hic aūt addit l. Vell. vt si mortuo filio, vel viuo filio nascit posthumus, mortuo p̄re filius institui possit. In tex. ibi nō sit, qd̄ poterat fieri p legē 12. tab. Itē ibi, viuo p̄re. f. sui patris, q quo ad eum est auus. Dicit text. si nasceat. f. nepos institutus in vita filij. tūc tñ cū nascit, erat mortuus filius, fm vnā lec. & hoc non licebat ante legē Vell. q a tpe testī nō erat nasciturus istitutus suus. Ibi, q. d. n. & c. forma casū. Addit l. Vell. q. est suus tpe testī, possit institui. Circa primū q̄to, i q. b. ꝓuidit l. Vell. Gl. dr̄ optime, vt patet i ea. Alia gl. s. e. si eius i gl. sup ver. pro nepotē. tenet, q. ēt primū caput l. Vell. hēat locū ēt si nepos nascit viuo p̄re, & auo, q. Dy. ibi repchēdit, & ēt sc̄da gl. magna illius §. i ver. excludat i prin. illud nō tenet, sed ↄcordat haic gl. illa aūt opi. ꝓcessit ex quadā opi. Azo. & Hug. q̄ recitabo in ver. vt non solū. q. dicebat. q. in primo capite l. Vell. cōtinet mens sc̄di capitis, qd̄ non est verū, vt j. dicā. Itē aduertendum est, q primū membrū primi capitis l. Vell. quo cauet, q nepos nasciturus possit institui filio, tunc mortuo, nō fuit necessariū hoc. n. erat ꝓuisum p l. 12. tab. cū tpe testī talis nepos nasciturus erat suus, vt In stit. de leg. §. posth. & de bo. pos. in prin. Venio ad tertiam partem, & prima eius particula clara est. Venio ad ver. Et rogo hic super ver. nasceat, est duplex lect. tene primā q̄ est clara. Venio ad gl. & differt prima a sc̄da, quia fm primam loqtur de filio, & de nepote, fm aliā loquitur in filio, & ꝑnepote. Op. hic nō dr̄, q. filius fuit institutus, ergo testm̄ est nullū. Sol. ip ꝑsupponas esse filiū institutū, & fm glo. qd̄ intellr, vt dixi s. ea. l. in prin. Venio ad ver. vt nō solū. Et op. q. hic ē mala grammatica, q. relatiuum, & aūs reguntur ab eodē verbo, ↄ l. Plautius. de au. & arg. leg. Huius timore dicit gl. q. hic non dēt esse dictio. q. vel si habes. q. subaudit gl. vnū verbum, & sic relatiuum & aūs ab eodē verbo, nō reguntur, vt in gl. Sc̄do op. fm hoc, primū caput. l. Vell. ↄtinet duo. f. q̄n nepos instituitur, & nascit filio emancipato iā mortuo. Itē q̄n istituit eo viuo, & nascit filio mortuo, & sic dēnt dici tria capita. l. Vellei. Huius timore dicit Azo, q. primum caput legis Velleiæ cont net vnū casū expssū, f. q̄n testm̄ fit filio iā mortuo, & istud p interpretationē extēdit ad casū, q̄n testm̄ fit filio viuo. Vide gl. hanc opi. posuit Azo in summa de lib. pt̄. q opinio nō est vera, nā si respicis tex. in ver. nā & si ita. vbi ponant verba legis Velleiæ, expresse pmittit, q. possit institui oīs, qui futurus erat suus, non ergo reqrebat q. nasciturus suus esset tpe testī. Et hoc declaratur in pric. huius §. & in hoc ver. Si. n. lex Vell. de nouo pricipit hoc induxisset de nihilo nobis seruisset, nā p l. 12. tab. licebat talē posthumū institui, q. tpe testī nasciturus erat suus. Duo ego ↄtinet, nec per hoc dēnt dici duo capita, q. a sub eadē conceptione verborum. illa duo ↄplectitur, vt patet in ver. nā & si ita. Op. & vr̄, q. ille tex. sibi ip si ↄdicat, nā primo dicit de eo, qui nasciturus esset suus: postea dicit q. loquit de nepote, q. nascit viuo p̄re, sed si viuo p̄re nascitur suus ergo nō ptinet ad legē Vell. Huius timore hic tex. legit diuersimode. Primo, ut exponat, viuo p̄re, f. sui pris, q est auus quo ad eum, & ista est vera quā tenui legēdo lrām. Alii, vt Azo, & Hugo, exponūt viuo p̄re, f. ipsius nepotis, & hoc ponit glos. magna hic posita, & sequens gl. paruula sup verbo, p̄re, & alia gl. magna in ver. nam & si. Et ad ↄriū, q. fit, ergo iurisconsultus est sibi ↄtius R̄ñ. non est verū nā in primo capite ↄtinet fm caput i sua, & sic facit hic mētionē d sc̄do capite l. Vell. & fm opi. istā ibi, ēt si parēte. nō erit §. Sed opi. reprobat p Dy. q. a si priū caput ↄtineret fm, frustra fm fuisset factū, & sic Vell reprehendetur de supfluitate. Præterea hæc lec. nō ꝓcedit sine violētia loqtur. n. hic tex. de eo q. nasciturus est suus. Io. tenet primā q. ibi, ēt si parēte, sit §. & exponatur ibi fm caput legis Vell. Venio ad uer. q. d. n. & c. In quo sic forma casum. Quæro quid mouit Vell. ad hoc statuēdū? R̄ñ. q. fm l. 12. tab dēbat inspici tps testamenti utrum posthumus q instituebatur nasciturus erat suus, q. Vell. visū estñ eē æquū. Ad qd. n. dēt inspici tps testī, cū sufficiet ispici tps quo nascit. h. d. Sed op. in hæredis instōne dēt inspici tps testī. l. si alienū, §. in extraneis. j. de hr̄. inst. Sol. ibi i istōne pura, istud est verū in instōne ↄdonali. Istud ñ ē necesse, vt j. d regu. Cat. l. pe. Vel alr̄, fateor, q. dēt inspici tn̄ tps testī, & quia illud inspiciendo, testm̄ ñ ualebat, q. a posthumus alienus ñ poterat istitui, iō ꝓuidit Vell. vt hoc casu posthumus alienus possit institui, & sic vtroq; tpe, & inspecto testō valet licet varieī ↄdō posthumi istituti. Venio ad ver. nam † & si ita, ibi expone, nam & si, pro certe. Opp. hic dr̄, oīs virilis se-
b xus. Cōtra, q. a ēt posthuma rūperet testm̄. l. posth. s. e. iō Gallus in prouisione sua fecit mētionē d nepote, & ne, vt hac l. i pri. So. gl. rn̄det expone, oīs virilis sexus, faciēs testm̄, & sic illa verba referun
3 tur ad testm̄ ñ ad istituū. In muliere † n. ñ ē necessaria ꝓuisio h° legis, q. a h° pteritio ꝓ exhrdōne hr̄, vt Inst. de exhrd. li. §. inf. Vel expone oīs virilis se us. i. oīs nat° ex virili sexu Op. C. e. auth. l. 3. & in
4 corpe, ut eū de ap. cog. §. aliud quoq; capim. So. fateor † q. hodie in pteritione mris ē imutatū, q. i ea dēt ilcri cā, alr testm̄ ipso iure est
c nullū. Hoc tz Dy. i dis. magna q̄ ponit sup ista le. Sū expedit° de gl. Quæro vtrū p lrimationē aliqs nepos possit effici su° p° mortem filij? R̄. q. sic. C. de ado. l. cū i adoptiuis. §. si uero ver. & ad eū solum.
5 Facit. C. de nat. lib. auth. itē fine. ubi mortuo p̄re, pt̄ filius lr̄imari, eadē rōne nepos ex filio. Sed q̄to, quare Sceuola q. oēs casus prouidit, ñ fecit mētionē de casu lr̄imationis? R̄ñ. q. iste casus ñ poterat ↄtingere, nisi principe mediante, & sic vr̄ quodāmō impossibile l. apud Iulianū, in fi. a. s. ē sub lege, idē Iulianus. j. d leg. 1. iō d hoc mētionē
6 ñ fecit lex. l. nā ad ea. §. de legi. Fateor † tn̄, q. iste modus lr̄īmādi per pricipē erat cognitus isto tpe, l. q. i ꝓuincia. §. d ritu nup. Alii modi lr̄imādi erāt incogniti, sed sūt introducti p iura C. in tit. de na. li. & in Aut. q. b. mo. na. eff. sui. & i Auth. q. b. mo. na. effi. leg. De quib. cū non essent cogniti isto tpe, si Scæuola mentionem ñ fecit, sibi imputandū nō est. Qd̄ hic dr̄ ēt inducitur per Dy. in arg. ad imbreuiaturam repertam in protocollo, q. plene declaraui §. ea. l. §. idem credendum. dic vt ibi, quia ample, & diffuse declaratum inuenies.

ADDITIONES.

a Pom. Nūc. Et no. fin Bal. q. dictio, nunc, respicit pteritū tps, pris & futurū, fm Dy. in l. si ve certo. §. nūc uideāmus. s. cōm. l. si cū dotē. §. transgredimur. sol. ma. Dictio tunc respicit extremitatem tpis, vt s. ea. l. in prin. & in l. in subisōne de vul. & pu. l. 4. j. de cond. & dem. & si componantur ad inuicem, uide hic Bal. uer. Dyn. no. a.
b Virilis sexus. Adde, Pau. de Ca. dicit fin. gl. ubi sunt exposita illa uerba eē menti tenenda pro eo, q si aliquis accipiat emphyteusim p se, & suis descendētib. p uirilē sexū, q nō solū masculi descēdētes ex masculis, sed ēt fœminæ descēdentes ab his masculis comprehenduntur. Item si dicat, pro se & descendentib. uirilis sexus Secus si dixisset pro se, & suis descendentib. masculis, q. a nō uenirēt fœminæ descendentes ex masculis. An aūt sub illis uerbis pro se, & descēdētib. masculis cōphendat filius ex fœmina, & sic nepos, Spe. in tit. de loc. §. nunc uero aliqua. uer. 146. tenet q. nō, q. a illud uerbū, masculis, dēt intelligi de descendentib. ex masculis. Et facit rō, q. a mr̄ sua non admitteret si uiueret, q. a nō masculus, multominus dēret admitti nepos ex ea, ne sit melioris cōdōnis q̄ mr̄ eius, q̄ præcedit in gradu, arg. l. si uiua mre, circa mediū. C. de bo. ma. ubi dr̄, qd̄ melioris cōdōnis nō dēt eē nepos q̄ filius uel filia. Hoc idē vr̄ tenere Bal. in l. 1. C. de cōd. insfer. in 1. col. Ioan. And. in addi. Spe. in ti. de test. sup rub. dū refert disp. per Rich. Malū. Et ꝓ hac gl. dē d. Alex. se solū allegare tex. in lege 12. tabu. uer. humōi itaq;. C. de leg. hæ. & §. itē uetustas. Inst. de hæ. q̄ ab inte. & l. 2. §. 1. j. de suis & legi. iuncto. §. cæterum. Inst. de leg. agna. succ. p q iura dr̄ ipse apte ꝓbari, qd̄ nepos ex filia nō dr̄ descēdens, vel cōnīfīctus p uirilē sexū, ut nepos ex filio dicat agnata nō cognata strictē accipiēdo, ē tex. in d. l. 2. & iō dī se cōsuluisse sup testō, in quo disposuerat testator, qd̄ sua hrēditas deueniret de uno in aliū, per lineā masculinā, si filius decessisset relicta solū fœmina, qd̄ illa fœmina admittet, & tn̄, qd̄ contrariū fuit cōsultū. Ad pdicta quæ masculina gnatio intelligat, & an masculi ex fœminis præferantur fœminis descendentib. uide p Flo. inter cons. d. Pet. de Anch. 360. & qualiter illa uerba, descendendo de uno in alium, intelligantur, uide Bal. cons. 386. 2. uolum.
c Mem. Quæro. Tiraq. l. si unquam uerbo reuertatur. n. 285. scripsi cons. 372. nu. 41.

1 *Illud quod comprehenditur ex verbis l. non interpretatur, sed declaratur.*
2 *Filius naturalis preteritus non rumpit testamentum, siue bastardus.*
3 *Idem est hæres, quod d minus.*
4 *Concessio facta Titio, & suis hæredibus quomodo intelligatur.*
5 *Testor, si instituto filio substituat, q si decesserit sine filijs, deueniat in Titium, & eius hæredes, an hæredes Tuij extranei admittantur.*
6 *Testator si substituit Titium, & eius filios hæredes, æquo modo intelligatur. Copula posita inter duo adiectiua non respectu unius substantiæ, p non requiratur concursus copulatorum. (mo, an vero in infinitum.*
7 *Appellatione hæredis, quando venit hæres extraneus, an intelligatur de pri-*
a §. Etiam si parente. Quidā dnt, q. hic nō dēt esse. §. Alii faciunt istū §. & bñ, vt in ꝓcedentib. dixi, & incipit hic tertia pars sc̄dæ partis, in qua iurisc. prosequit fm caput l. Vell. vsq; ad §. ille casus. Et diuidit i duas ptes pricipales. Primo declarat intellm sc̄di capitis l. Velleię. Sc̄do illud extendit ad nouū casum. Sc̄da ibi §. uidendū. Prosequor mō istam primā part: q subdiuidit in quattuor ptes. Primo ponit mentē l. Velle. Sc̄do illā declarat p exempla. Tertio emendat legem, & ponit eius verba declarādo, ad quos casus porrigatur. Quarto tollit unam dubitationem circa pmissa. Sc̄da ibi, & ita interptandū. Tertia ibi, & bene. Quarta ibi nec solū, Op. q. hic casus fuerit ꝓuisus. s. pro. & ibi, & si uiuo patre, &c. Sol. q. d. i fatētur, q. reprobam, & ibi dēt exponi, viuo patre, f. sui pris. Op. ad tam partem, dr̄ hic, ita interptandum. Cōtra
1 quia illud cōprehenditur ex uerbis legis, non ergo est necessaria interpretatio Sol. hic sumit interpretatio, i. declo. Sic ē i l. 1. §. q. operas. j. ad Tre. & s. de orig. iur. l. 1. Op. j. eo. §. ille casus. Sol. hic in nepote, q. tpe testamenti erat natus ibi non. Vltimo op. s. ea. l. in prin. ubi non est necesse q. fit institutus, vel exhrdatus. Sol. vt dixi in §. idem credendū. in fi. Pro decīone quæro, quid de prole descendente ex filio nali vel bastardo, an ipse vel geniti eius debeant institui, & si non
2 sint, an in aliquo rumpatur testm̄? Et † dico dñi, q. l cet in aliquo ab intestato succedant, ut in auth. licet. C. de natu. lib. q. facto testō ali-
quid

ADDITIO.

a Pom. Etiam si parente. Vide ad istū tex. Ale. cons. 97. 5. uol. cons. 163. col. fi. eo. uol Bart. super j. Infort.

q d petere n pñt,vt e gl.no.in l.i.in prin.gl.nāle. ʒ.de ɔtab. Venio ad ver.& bñ.Op.viuēs ñ hēt hrdē.l.1.§.de hær.vel actio.ven.& l.1.ʒ.p hrde,ergo aliquo viuo,q̃s non pt desinere esse suus hrs. Rñ.filii sui dñr sui hrdes,et in vita pris sui,sic vt in vita pris dñr dñi.l.i suis.§.e.

3 Ideȝ.n.ē hrs,q. dñs. Dr.n.ab hero, q. est dñs.facit ʒ.de hær.inst.l.his

4 verbis.in prin.Quæro ergo,† ɔcedit aliqd Titio,& suis hrdib.vtrū

a ista verba,& suis hrd b. dēant intelligi de filiis tñ:q. vr per casum

b h' legis,vbi dr,si q̃s ex hrdib.qđ ad eos tñ, qui tenēt primū locū,refert.In ɔriū vr,quia ēt hrdes quoslibet exneos alterius appellamus suos hrdes.C.de leg.l.in annalib.de ver.si.l.sciēdū.Circa q. dic,qñq; illa verba, suis hrdib.referuntur ad tps vitæ eius, de quo loquimur, & tunc sp intellr de illis liberis, qui tenent primū locum, ut hic, nā in vita ñ hēt q̃s hrdē, vt dcm̄ est. Qñq; illa uerba referunt post mortē eiusdē de quo loqmur, & tūc qñq; illa verba pferunt circa illud qđ de sui nā nō trāsit,nisi ad filios, vt in feudo, & tunc dēt intelligi

c suos hrdes,i.filios, vt x.coll.de success.feu.c.1.& no.in l.ex fcō.§.fi. ʒ.ad Treb.& per Dy.in l.ɔuētionalib.de ver.ob.l; Pe.& Iac.de Ra. ali dicant,& male,in quadā q.q̃ Cy.ponit in l.l berli libertaq;.C.d

r ope.lib.Si vero illa uerba referunt ad rē,quæ de sui nā trāsire pt ad quoslibet hrdes,tūc qñq; illa verba exprimunt a recipiente: qñq; a

d cōcedente. Primo casu intellr ēt de hrdib.extraneis.l.stipulo ista.§.si

e q̃s ita.de ver.ob. Facit §.de prob.l.si pactū.cū fi.Scđo casu, qñq; a ɔcedente ut puta testōr,uel alius ɔcedens,tunc si q.dē intelligendo vlr de hrdib. resultaret iniquitas & ɔ mentē ɔcedētis & tūc assumi

f mus, hrdib.i. liberis.l. ex fcō. §.fi.ad Treb.Si vero illa iniqtas ñ resultaret,stat ,pprie,ut oēs hrdes ɔprehendant, ēt extranei.l.in ānalibus.C.de leg.& d.l.sciendum.de ver.sig.Sed dices,q. l.in annalibus

g est ɔ, hanc distōnē nā ibi loquit in legato annuo.qđ de sui nā non transit, ad hrdem , ergo dēret intelligi de hrdib.i.filiis. Rñ d.verba mea dñt,aut illa uerba proferunt sup re de re nā trāsmissibili ad hrdes vel ñ, in l.in annalib.res quę legat,vel q̃titas de sui natura erat trāsmissibilis ad hrdes, sed trāsmissionē impedie bat ɔdō,quæ est in legato annuo non nā rei legatæ . Vere ergo profert sup re de sui nā

5 trāsmissibili ad hrdes . Quæro iuxta ɔ pdicta, testōr inst.tuit filiū

h hoc mō, & ei substituit, si decesserit sine liberis, deueniat ad Titiū,

i & eius hrdes.Quæro vtrum hrdes hrdis extranei dicti Titii admittantur ad fideicommissum. Vr q. sic.d.l.in annalib.C.de legat.ɔriū vr,q. dēat intelligi de filiis.quia alis resultaret iniquitas, & ɔ mentē testōris. Sicuti.n.pdilexit filiū vitium Titio, ita h des illi pdilexit,vltra hrdes Titii,maxime si ɔtingeret q.h. des filii essent de agnatione testōris, h des Titii essent exnei, q. ñ ē plum, dū testōre n voluisse,arg.ʒ.de ɔd.& de.l.Publius.in fi.& iō hoc casu intellr substitutus Titius,& eius hrdes,s.filii.Erit ita vr sent re Richa.Mal.in quadā

k sua disputat.Ex hoc apparet ɔ sol.q̃nis q̃ faciebam.§.e.§. quidam

6 recte.† q. si testōr dicit,substituo Titiū, & eius filios, & hrdes, s̃m rigorē verborū dēret intelligi fil.os tñ,vel hrdes tñ.Nā,& copula-

l tiua cadit inter duo adiectiua. seu inter duas qualitates.nec habet respūm unius substātiæ,ergo,&c.l.ea tñ adiectio.ʒ.de le.2.hoc tñ est

m verum nisi resultaret sensus incōgruus, & ɔ mētē testōris.ut di-

7 xi.† Quæro istis casib.in quib.dixi ɔprehendi hrdes exneos,an intelligat de primo hrde tñ,an de oib.in infinitū. Quidā dñt,aut dixi,tibi,tuisq; hrdi, & intellr de primo.l.antiquitas.C.de vsuf.Aut dixi,tibi, tuisq; hrdib.& intelligunt oēs.l.sciēdū.de verb.sig.distō vr ɔ l.in plurib.ʒ.de le.2.& ʒ.de leg.3.l.si pṡes.vbi non est d ia. vtrum nomen hrdis pferat in singulari,aut in plurali.Dic ergo,aut hæc appło adicitur circa rē,quæ de sui nā ad hrdē ñ trāsit,& tūc de primo intellr, d.l.antiquitas.aut super re de sui nā transitoria ad hrdes,& oēs ɔprehendunt,nisi in casib.l.sciēdū.de ver.sig.& C.de leg.l.in annalib.in

n telligendo ea ut dixi §.Sed ɔ pdicta facit §.de vsufructu accre.l.si quis Titio. Sed intelligo, q. ibi de mente testantis apparebat . Facit qđ dicam in l.ex facto.§.fi.ad Treb. Quæro circa istam partem, q.a ista verba sunt defectiua.si quis ex hrdib.suis esse desierit,quō dicebat vltra in lege Velleia.Dy.supplet,si q̃s ex suis h dib.suus esse desierit quō dicebant succedentes in locū testñ, non rū pat.ut ʒ.§.videndū.Vel dic.si quis ex suis hrdib.esse desierit,nec ob id minus rarū sit testñ,q. in locū primi succedit, vt probatur ʒ.ea.l. §.ille casus. Venio ad ver.nec solum,& vr,q. non sit necesse, q. primus instituat vel exhæredetur,ut dixi §.ea.l.in prin. Solu.vt dixi §. ea.l.§.idem credendum.ver.nam,& si filius,& §.in omnibus.

CONCORDIA.

Aduerte,q. Bar.in hoc §.ēt si parente, inuoluitur vitio ɔrietatis secundum aliquos. Sed pro sol.vide concordantiam , quam posui in margi.ad l.ut iusiurandi.§.si liberi.ff.de oper.liber.

ADDITIONES.

a Cōcedit.Vide Alex.cōs.33.1.col.2.uol.& cōs.9.e.uo.& cōs.36.3.uo cōs.90.& cōs. 107.ad fi.uo.4.& cōs.20.in prin.in 5.uo.& Fel.in c.i.pñ.de prob. Im.cons.21. Men.Soc.sen.cons.46.col.fi.cons.149.col.9.lib.2.Paris.cons.68.in fi.lib.2.Zanchus in l.hæredes mei.§.cum ita.ff.ad Trebel.4.par.nu.68.scripsi cons.158.nu.12.

b Et suis hæredibus.Vide Fel.in c.in præsentia.de proba.

c Idest filios.Adde inquantum Alex.limitat,si dictum sit ad quoscumq;,quia tunc ēt extranei comprehendunt, & idem uoluit Bar.cons.80.inc. Vanutius.1.lib.ubi dicit, quod uigore illorum uerborum non comprehenduntur personæ incapaces,i.uel natura uel moribus.ibi uideqúia est pulchrum consilium.

d Primo casu.Adde tñ ad hūc casū,& uide Ale.i cōs.9.2.uol.& ibi ponit cōcordāt.

e Pom.Secundo casu.Faciunt quæ no.Fel.in c.2.de excep.dum alleg.Bar.hic.

f Pom.Ila iniquitas.Vide Alex.cons.9.2.uol.& cons.56.2.uol.

g Paris.Est cōtra.Aduerte,qa Bar.hic si opponit d.l.stipulo ista.§.si q̃s ita.§.all.q.lo quitur de stipulatione vsusfru.tus,& sic de re quæ de sui natura non est trāsitoria,ex natura rei,s.vsusfructus,& ideo aduerte,quia Bar.in vlt. q.allē.l.antiquit. C.de vsufructu,quæ loquit in eo q. loqtur,§.si q̃s ita dt,q. appellatio hrdis adijcit circa rē,q̃ de sui natura nō est trāsitoria ad hrdes,& sic vr sibi ipsi cōtrariari.

h Pom.Iuxta prædicta.Vide Ale.cons.3.2.vol.Pau. de Cast.cons.15.Rom.cons.56. Fel.in c.2.ver.sexto quarto.de rescr.

i Extranei.Adde q. Spe.in tit.de test.§.in primis,ver.fi.dicit, q. sp in testis uerbum hrdes,dēt referri ad descendentes.Paulus vero de Ca. in d.c dicit,q. licet sit magna authoritas Spe.q. sibi vr ecōtrario dēm,q.a largior interpretatio fit in testis,q. in cōtractib.subdit tñ,q. iste articulus est dubius,& nō auderet consulere p hrdib. extraneis,licet significatus verborū importet,q.a nō ē uerisimile q. testōr de illis senserit.Et ex his colligere potes,q. Ale.nō bñ refert Pau.de Cast.n.si diuersa esset lectura,nec et bñ sentit, q.a opi.Spe.legit Bal. cōs.402.inci.proponitur,q. Manfre.4.lib.cons.151.inci.verba testi.ʒ.lib.& cons.225.4.lib.incip.uiso testo.10. ibi vult,q. si testōr faciat testūm in quo instituat uxorē,& alium hrdē, & vtrunq; ipsorum ,p æquali portione,cū hac condōne,qđ post mortem ipsorum dicta hrditas deueniat,& deuenire debeat ad Titium, & eius heredes pro duab.partib.pro al.a uero ad Caium contingatq; Titius viuis institutis decedere,nullis relictis descendentib.sed sorore tñ,euenit etiā casus,quod alter institutus decedat , qđ soror d.Titij.nullo succedet,quia illud uerbum, & eius hæredes , intelligitur de descendentib.Tit.j,non autem de sorore,nec extraneo,quia ita se habet communis vsus loquendi,de quo uide etiam Ang.cons.165.& late cons.110.Pau.de Ca. 190.ibi dat intellectum ad q.Richar.Malumb.de qua hic per Bar.Bal.cons.94.su per his punctis,in fi.4.lib.

k Pom Ex hoc apparet.Vide Ale.cons.1.vol.2.

l Nā,&,copulatiua.Adde Ang.& hic,& Ale.cons.9.col.j.in ver.3.cōfirmat i 2.vo & u de in d.cōs.ver.& ,p hoc facit,& cū Bar.cōcor.Bal.in c.5.de natu.succe.feu Men.Dec.cōs.25.n.2.& cōs.38.nu.6.cons.295.Soc.iu. cons.58.n.27.li.2. Ruy.cōs 39.nu.10.li.2.cons.40.cons.95.188.nu.4.lib.cons.25.in fi.li.3.& Chassa.cons.61 nu.13.Ruy.cons.174.nu.8.lib.2.Zanchus,l.heredes mei, §.cum ita,no.168.

m Pom.Tamen est uerum.Vide Ale.cons.2.alias 10.3.vol.

Mça.Alc.cons.557.Tiraq.de retract.conuent.§.j.gl.6.nu. 22. scripsi cons.158.nu.

n Pari.Sed cōtra pdicta.Cogita quō dicat cōstare de mēte,nisi pp copuli, q̃ pariter admittit uocatos.l.reos,§.cū i tabulis,ff.de duob.reis,& sic licet d l.antiqtas,hoc casu nō ,pcedere,uel melius dic,q. ibi erāt cōtēti de dimidia,& sic opus erat dicere in fine in uita,non asit trāsear ad hrdes post mortem,ideo constabat de mente.

1 *Liberorum appellatione proprie ueniunt nepotes cæteri q cunq; posteriores.*

2 *Spes habetur pro ueritate, & quomodo.*

3 *Statutū q. qui rem immobilē uēdiderit forēsi, uel uendēti consenserit pūiatur, locū habente actionem ad illam rem,eam uendente uel uendenti consentiente.*

4 *Interpretatio extensiua non habet locum in statutis.*

Videndum. Hic Scæuola s̃m caput legis Vell. extendit ad nouū ca.ū,& ē tex.clarus.Di tex. ñ rūpar,& certe ñ rūpit,p rōnes q̃ sequūt. Dr tex.signaret ips,s.iquo i cipiar eē su'.ergo nec nos dēm' distinguere.[Dixit tex.q.l3,i.licitū ē,& ista uerba omitte hic,& lege i fi.§.Op. ɔ Scæuolā de superfluitate,q.a i uerbis l. Vell.oēs casus ɔprehēdūt,vt §.,px.§. Male ergo di Scæuola,q. iste casus captiuitatis sit ex interpātione. Sol.in l. Vell.ɔtinent oēs casus,qñ q̃s desijt eē suus sine spe reassumēdi illū gradū,sed i captō ē spes reassumēdi. Op.hic,q. sint supflua uerba dū di liberi eius,& cæter,q.a appōne liberorū, oēs ɔtineri, ut §.ea.l.§ instituēs & d test.tut.l.qđ si nepotes. Sol.hic applo libero

a rū stricte accipit ,p filijs.Vel alr,applo liberorū ,pprie porrigit ad

1 nepotes cæteri appellāt posteriores,ut ʒ.d gradib.l. iurisconsult'.§. parētes.Op.§.ea.l.si ci'.Sol.ibi d nato apud hostes,hic d nato i ciuitate.Op.si ille fili' morit p' mortē,sequēs ñ icipit eē suus.l.si q̃s posthumos.§.j.§.e.& l.si q̃s filio exhdato,i pri.ʒ.ti.j.Sol hic morit p' mortē,sed fictione legis Corneliæ fingit ɔmortu' in uita,iō nepos dr succedere i locū sui.Cōtra hoc facit,qđ no.§.ea.l.§.etqd si nō.i fi.gl.magnæ Sol.ibi loqt d restitutio p' mortē, secus in eo q ,p fictionē succedit,ut ibi dixi.Opp.q. iste §.ū sit necessari',pinci.

n hic casus ad l.12.tab.uel ad primū caput l Vell.[Nā i pe testi tenebat primum locū iste nepos,ergo s̃m caput l Vell. ñ hēt locū Sol. fateor,q. tenebat primū locū tpe testi,sed tñ erat spes,q. filius qui

2 erat apud hostes reuerteret,& iste nepos tūc ñ eēt su',& illa spes,† hr ,p ueritate,ac pinde,ut si iste nepos tūc tpe ñ fuisset suus. Hui' rō ē,q.a hic spes iportat eūdē effectū,quē ueritas, q.a nepos qui remāsit i ciuitate donec fili' ē apud hostes,ñ pt se immiscere hrdita ti.l.pe.ʒ.d suis,& ltimis,& l.nec nos. C.de captiuis. merito pinc t

3 ad s̃m caput l. Velleiæ,p interptationē,& extēsionē Scæuolæ Ista in

b duco Iar.† qđ statuto h' ciuitatis cauet,q. q rē suā immobilem vēdiderit forēsi,vl vēdēti ɔsēserit puniat certa pena. Pone,q. ego hēbā actionē psonalē ad rē, uel dēbat mihi restitui p fideicommissū.Ego ɔsēnsi alicui uēdēti,eo casu quo poterā ipedire uel ex forma iuris,vel statuti an puniar? Vr q. ñ q.a vere res ,ñ ē mea,l3 spes subsit,ut fit mea.l.statuliberi a cæteris.ʒ.de statu li.In ɔriū,q.a p illā spē poterā impedire,sicut si eēt mea uere, ergo spes & ueritas iportant eundē effectū,casus ur in l.pe.ʒ.qui.ad lib. procla. non li-

4 cet.Rñ.† q. dr spem hri ,p ueritate, ex interpretatione extensiua, ut hic ibi p interpretationē inducit, sed ista interpretatio non hēt locum in statutis,ergo,&c Dixi in l.omnes populi.§.de iust.& iu.

ADDITIONES.

a Pom Appellatio liberorum.Hic sequitur,quod in statutis, in quibus uerba sunt proprie intelligenda,appellatio liberorum extenditur in infinitum,ad quod uide Bar.in l.liberorum,col.fi.ff.de ver.sig.

b Pom.In arg.ad q.Vide in simili Barb.in rub.de reb.ecc.non alie. Pa.de Ca. consi. 253.et cons.283.Ro.cons.167.Bac.in trac.de gabel.in 3.parte,8.partis prin.

1 *Lex non potest extendi ratione identitatis quando induceretur correctio.*

2 *Dictio,in quomodo diuersimode capiatur: (reducantur ad concordiam.*

3 *Testes deponentes , unus in domo, alius iuxta domum , an sint contrarii , &*

§.Ille

a §. Ille casus. Diuidit in duas partes. Primo ponit̃ ꝓuisio
Iuliani in casu difficili. Secundo, q̃ Sceuolæ
circa ꝯsiliũ Iul. Scd̃a ibi, q̃rimus tñ. Itẽ prima subdiuidit̃ ĩ tres. Pri-
mo ponit̃ dubiũ Iuliani. Scd̃o rõ dubĩonis. Tertio decisio. Scd̃a ibi,
nõ.n. Tertia ibi. Iuliano. Dicit tex. decedat. dubitat̃, an talis nepos
rũpat, uel succedat. vr̃, q̃ rũpat. Nõ.n. ptinet ad primũ, uel f̃m ca-
put legis Velleiæ. Dicit tex. nõ.n. Ista pars subdiuidit̃ ĩ tres. Primo
pmittit q̃uo ille casus nõ ptinet ad primũ, uel f̃m caput legis Vel
le. Scd̃o illud clarius declarat. Tertio facit unã rõnẽ ꝯcludẽtem te-
stũ rũpi. Scd̃a ibi, denique. Tertia ibi, ꝓcedere porro. Dicit text tpe
quo nascat̃, & iõ ñ h̃ẽt locũ primũ caput l. Vell. Et dt tex. iã natus
erat tpe testi, s̃d iste ñ erat natus tpe testi. ergo nõ ptinet ad f̃m ca-
put. Op. q̃ ille casus sit superfluus, qa ꝓuisum erat p l. Vell. in pri-
mo capite, ĩ ver. vt ñ solũ ibi, & si uiuo p̃re, &c. Sol. expone, viuo
p̃re, s. p̃ris sui, hoc est auo & sic nihil faciat ad §. istũ, ut ibi dixi. Op.
dr̃ ĩ ver. deniq;. ibi, q̃ ñ pmittit institui. Cõtra s̃. ca. l. §. ẽt si. Ilᵒ timo
re sunt in gl. ĩ uerbo nõ pmittit institui, quatuor expõnes. Prima,
q̃ nõ pmittit institui. s. natos, sed nasci turos. Scd̃a, q̃ ñ pmittit ex p̃s
se, sed tacite. Tertia, q̃ non permittit, sed cogit. si ñ vult testũ rũpi.
Quarta, & ista est uera, & vide gl. ibi. Pro cuiᵒ decĩone scias, q̃ ne-
potẽ iã natũ ex filio viuo posse subsĩtuere filio, de iure cõi, p l. 12.
tab qa, nõ posthumus, sed iã natus, vñ lex Velleia ñ ꝓuidit circa
ꝓuisionẽ instõnis, sed declarauit, q̃ ex eo q̃ nepos incipit esse suᵒ,
& ĩcipit h̃re aliã ꝯdõnẽ, quã h̃ret tpe testi, testũ ñ rũpat̃, vñ f̃m ca-
put legis Velleiæ. non ptinet ad hũc casũ Op. inst. de bo. pos. ĩ pri.
Sol. dic dr̃, q̃ posthumus alienus nullo iure possit inst. tui b s. ciui-
b li. sed d̃ iure p̃torio poterat ut in ꝯtrio. Op. j̃. de leg. j. l. pe. Gl. soluit
ibi, q̃ posthumus alienus nõ poterat instĩtui de iure antiquissimo,
sed de iure nouo, ẽt Digestorũ sic, q̃d vr̃ ꝯ ver. ꝓcedere porro. Iõ
ꝓ hᵒ decĩone scias, q̃ f̃m legem duodecim tab poterat institui po-
sthumus q erat futurus suus, si nasceret̃ tpe testi, ut Inst. de leg. §.
posthumo. & de bon. possessio. in princ. Posthumus uero alienus,
hoc est, qa nõ nasceret̃ suus, si nasceret̃ tpe testi, non poterat insti-
tui. Rõ, qa de iure legis 12. tab. nõ admittebat̃ ad successionẽ nisi
suus, ut Inst. de hęr. q ab intc. §. emãcipati, sed ille posthumus alie-
nus, nõ erat suus, ergo, &c. & istã puto rõnẽ, quare posthumᵒ alie
nus nõ poterat institui, ut Inst. de leg §. posthumo. licet ilic tex. lo
quat̃ in legato. Superuenit Gallus, & ꝓuidit q̃ posthumus, q non
erat suus, tpe mortis, sed nasceret̃ suus post mortẽ, possit institui,
vt hac l. in prin. Ita loqtur l. pe. j̃. de leg. j. q fuit casus suppletus, &
extensus p Sceuolã, ut s̃. uidistis. Superuenit p̃terea lex Velleia &
ꝓuidit, q̃ possit, institui, posthumus alienus tpe testi, q tñ nascitur
suus, & in vita testõris, & qa nõ sufficiebat, introductũ est f̃m ca-
put. vt ille q est natus tpe testi posset iure cõi institui, qui succeden
do in locũ primi nõ rũpit. Superuenit ꝯsiliũ Iul in casu difficili, q̃
possit institui posthumus alienus tpe testi, q nõ nascit̃ suus, tñ po
stea succedendo in locũ primi, suus efficit̃, ut in hoc §. Superuene-
rũt postea p̃tores, & uiderũt, q̃ hoc erat iniquũ, q̃ posthumᵒ alie-
nus nõ possit institui, iõ ꝓuiderunt, q̃ si instituat̃, admittat̃ p bon.
pos. de iure p̃torio. ut Inst. de bo. pos. in prin. Superuenerunt postea
Imperatores, & uiderunt, q̃ edictũ p̃toris erat æquũ, iõ circa hoc
fecerũt ꝯstõnes, p quas oĩs posthumus alienus possit institui, licet
nunq̃ efficiat̃ suus, quas ꝯstiõnes nõ h̃emus, sed earũ mens recitat̃
Inst. de leg. §. posthumo, & de bo. pos. in prin. Ex p̃dictis appare t q̃
q̃dam gl. q̃ est s̃. ca. l. si eius q̃ dicit, q̃ prouisio Iulia. h̃ẽt locũ qñ qs
fecit testũ filio mortuo, male dicit. Op. hic dr̃, q̃ Iul. hic commixit
duo capita legis Vell. Contra nõ vr̃ bona ꝯiunctio, qa in eis mul-
ta sunt diuersa, q̃tum ad casum ꝓpositum, qa in primo casu loqui
tur qñ nascit̃ post mortẽ filij, q̃ hic non est, f̃m caput loquitur qñ
qs natus est tpe testi, q̃ hic nõ est. Rñ fateor, q̃ ista duo capita nõ
sufficerẽt, ut magistrali interpretatione ille casus posset decidi, sed
Iulia. erat iurisconsultus, vnde authoritate q̃ h̃ebat ꝯdendi legem
hoc introduxit, fauore testi, conseruãdi. Et qa est eadẽ ratio in isto
casu, q̃ in p̃cedentib. cum tps testi ĩ inspici non dẽat. ut s̃. ea. l. §. nũc
de lege. ver. qd enim. Dices tu, si eadẽ est ratio, ergo interpretatio-
ne magistrali potuisset ille casus decidi. l. non possũt. s̃. de legi. Rñ. ex
1 tendere † leges ex identitate rationis ñ possumus, qñ per hoc indu
ceretur legũ correctio. non.n. vna p aliam tollit̃, nisi quatenus ex-
primitur. l. præcipimus. in fi. C. de ap. sed ex hac extensione uenire
tur ꝯ legẽ 12. tab ideo fuit necessaria prouisio Iuliani in casu isto
c No. ex hac lege c pro Doctorib. q arguunt ex coniunctione duarũ
d vel trium legũ. d Op. q̃ iste casus pertinet ad primum caput legis
Velle. Nam iste nepos nascit̃ ĩ ptãte, ergo nascitur suus, tñ non se-
qtur, qa non est suus, qñ alius eum præcedit, ut Insti. de h̃r. qũ qua.
e & diffe. §. sui. Vltimo vos e uidetis hic, q̃ dictio, in, ponitur ꝓ val-
2 de. † Pro decĩone dic, q̃ dictio, in, q̃nq; reperitur composita cum
alia dictione, q̃nq; simplex, non composita, primo casu, qñ com-
ponitur cum uerbo, sum, es, est, vt insum, ines, inest, & tunc signi-
ficat quandam intrinsicitatem, ut j̃. si certum peta. l. lecta. §. dice-
bam. ibi, pœna incontinenti apposita inesse vr̃. Si uero componi-
tur cum alio uerbo, tunc q̃nque in, ponitur pro valde, ut hic. cum
si. Q̃nque ponitur in, pro non, ut C. de testa. l. hac ꝯsultissima. §. ex
imperfecto. & Auth. de hær. & Fal. §. inordinatum, & hoc, f̃m q̃d
magis p̃t materiæ adaptari. Facit ẽt scd̃a consti. Cod. de Iust. Cod.
confir. §. sed cum sit necessarium. ibi, indefenso, & c. ubi gl. Secun-
do casu, qñ dictio, in, reperitur simplex non composita, & tunc, aut
adijcitur nomini significanti locum, aut tps, aut neutrum illorum.
Primo casu, aut adijcitur ablatiuo, & significat intus in loco. l. 1. §. in
publico flumine. j̃. de flu. Si adijciatur accusatiuo. signãt extra locũ,
vt j̃. arbo. fur. cæs. l. 1. vbi exponitur, in, i. s̃. vel iuxta. Fallit ratione cui
f tandæ ꝯrietatis. l. si statuta. j̃. de iniur. Et istud facit f in argu. ad q.
3 † Vnus testis dicit, q. fuit in domo, alius iuxta domum. An isti testes
probent? vr̃, q. sic, quia testes reducuntur ad concordiam, ne sint ꝯ-
rij, vltra de testib. c. cum tu. dixi in l. insulam. §. 1. s̃. sol. matr. expona-
tur ergo in domo, id est, iuxta domum. d. l. si statuta. Dicunt tamen
Canonistæ, vt Ber. & Inn. q. illa concordia tunc debet fieri, qñ te-
stes sunt pares: secus si ex aliqua parte sunt plures, quia tunc nõ de-
bet fieri, ut extra de ost. de leg. c. cum contingat, & ibi per Inn. Secun
do casu, qñ adijcitur nomini significanti tempus, tunc aut adijcitur
ablatiuo, & debet intra tps itelligi. l. 1. §. quibus. j̃. de successo. edi. &
l. si ita fuerit libertas. j̃. de man. testa. & tetigi in l. si cui legetur. j̃. de
leg. 1. tantum est dicere in anno, quantum intra annum. Si vero po-
g nitur g cum accusatiuo, significat post tempus, s. annos proximos. l.
in annos, & l. non putabam. j̃. de cond. & dem. dixi plene in l. cui le-
getur. j̃. de leg. 1. vt ibi. Tertio casu, quando adijcitur nomini, & nõ
significat locum neque tps, & tunc aut adijcitur accusatiuo, & poni
tur pro ꝯ. l. non dubium. C. de legi. & C. de epi. & cle. l. raptores. C. de
hæret. l. Manichæos. & de tribu. l. q. in hæredem. in prin. & omnes le
ges, quæ dicunt actiones dari in hæredem. Si vero adijcitur ablati-
uo, tunc significat materiam de qua agitur, vt quando dr̃ in pecunia
riis causis, & c. l. in pecuniariis. s̃. de ter. & l. uideamus. §. in Fauiana.
s̃. de vsuris. & Instit. de act. §. in bonæfidei. cum multis similibus, &
hoc de uera, & propria significatione. Quandoque tamen reperitur
impropriè poni. Nam q̃nq; ponitur in pro aut. l. stipulatus futuro de
cem in mense. j̃. de sol. secundum unam lectu. Quandoque, in, poni-
tur pro cum. l. naturalis. §. in hac. s̃. de præteri. ver. & ibi gl. Quando-
que in, ponitur pro ad, ut l. cum antea. in fin. C. de arb. & de his non
potest dari certa doctrina, quia istæ coniunctiones, & præpositio-
nes sæpe ponuntur una pro alia, quando expedit, vt no. in l. eas cau-
sas. j̃. de cond. & demonst.

ADDITIONES.

a Pom. Ille casus. Et no. ex isto tex. f̃m dñm meum, q̃ vbi quis non est vtiliter insti-
tutus h̃r pro prætertito, & sic facit f̃m Ang. q̃ si statuto valeat testũ cum quinq;
testib. & si quis instituit filium, vel substituit nepotem bannitum, q̃ cum ille bã-
nitus perdiderit iura ciuitatis ꝓp bannum, q̃ non ualet instĩõ facta de ipso nepo-
te, & sic poterit venire ab intestato, & non præstabit legata, ẽt hodie, per authen.
ex ca, quia illa loquit̃ qñ quis est præteritus. Quæ rõ cessat in casu ipso. Sed con-
tra Ange. facit, quia si non recte est institutus h̃r pro præterito, ut hic, ergo, &c.
Item quia bona sunt publicata, & tunc non potest venire ad talem successionem
cum sit de iure ciuili, & in ciuitate vr̃ perdidisse successionem, aut bona nõ sunt
publicata, & tunc non debet dici perdidisse ius succedendi.
b Pom. Institui. Adde inquantũ Alc. ponit, an bannitus vel rebellis possit vti bene-
ficio statuti ciuitatis a qua est bannitus. Pau. de Cast. cons. 32. Bal. cons. 63. Et in
quantum tangitur etiam an cautio præstita per vsurarium manifestũ. post testũ
faciat reconualescere testũ, adde q̃ Bal. late cons. 338. 4. li. tenet testũ, reconua-
lescere, non solum si post testũ præstitit cautionem sed ẽt si post mortem ab hæ
reb. præstita sit, de mandato, vel voluntate vsurarij defuncti. Et inquantum ẽt di-
cit, q̃ faciens testũ tpe quo non sit vsurarius, testũ irritatur, si deinde efficiatur,
adde q̃ idem voluit Fede. cons. 7. si tñ vsurarius solenni præstita cautione de re-
stituendis vsuris, illas non restituat, & multo tpe viuat post testũ, f̃m quant fa-
ciat testamentum, valeat nihilominus secundum, ut voluit Calc. cons. 3. de vsuris.
Inquantum ẽt Alex. ponit, q̃ si sit statutum sp̃ale, q̃ in causis a centum libris, s̃.
talis sit iudex, & in causis pupillorum alius sit iudex contingatque causa pupilli
de centum libris agitari, q̃ debeat præferri iudex pupilli non quaeritat s. Adde
q̃ si sit statutum de causis motis coram capitaneo, potestas non possit se intro-
mittere, & præcessit citatio non legitima coram capitaneo, an potestas poterit
cognoscere, vide Rom. quod sic. cons. 312.
c Barb. No. ex hac lege. Et sic facit ad materiam c. veniens, extra de test. b. q̃ si vnus
probet super veritate, & duo super fama, q̃ dicta eorum simul iuncta probant,
vide Bar. in l. admonendi. s̃. de iureiu. Item facit, q̃ si duo testes probant de con-
sanguinitate, & duo de copula probatur incestus. facit tertia, q. 9. c. testes.
d Legum. Adde q̃ Inn. intelligit in materia exorbitanti, alias, necessaria sit prouisio
superioris. Et inquantum Alex. ponit de testib. quorum vnus dicit de veritate, &
fama, alius de fama tantum, quod concludenter probent, secundum ipsum, vide
q̃ voluit Ang. cons. 3.
Meno. Ruy. cons. 82. nu. 1. 2. lib. 1.
e Barb. Vltimo vos. De significatione huius dictionis; in, vide plene Lud. Ro. in cõs.
366. & vide c. 3. de consti. & ibi do Card. & eundem in c. nobis. de in repatr. &
dixi in d. c. 3.
Barb. Adde vltra Ale. Old. cõs. 49. ubi de quãplurimis alijs dictionibus, & qñ testes
reducendi sunt ad concordiam, uide Pet. de Anch. cons. 186. & 390. & 387.
f Barb. Et illud facit. Bald. dicit hoc procedere qñ est posita dictio, in, importans
menm iuxta illud, in campo meo, &c. & tangit hoc incidẽter Bal. Q̃nq; dictio, in,
adijcitur personæ, vt statutum, puniat facientẽ iniuriã in personã, ut cõprehen-
dat. scindentem vestes iniuriose. Nam vr̃, q̃ sic, per id, q̃d h̃r in l. sed est q̃onis. j̃.
de iom. & ibi Bar. Inn. in c. nuper. de sen. exc. ubi ponit an rapiẽs equũ super quo
erat clericus inredens sit excõicatus, ut si iniecisset uiolenter manũ in clericum
facit q̃d no. in l. licitatio. §. q̃ illicite de pu. Et tangit hic ẽt Bal. an factũ in ostio
domus dicatur factum in domo, uel extra, & dicit quod partim ur̃ factum in do-
mo partim extra. Tu uide eundem in l. c. s̃. sol. mat. & Bar. in l. 1. s̃. de do.
Pom. Hanc q. Bar. lita, ut per Alc. in l. inter stipulantem, §. 1. de uerb. oblig. & cons.
144. 2. uol. & an concordentur ad hoc, ut probent, uel ad hoc, ut euitetur falsum
uide Alex. cons. 116. & cons. 133. 1. uol. & cons. 23. 2. uol. & quid in uno teste. Bar.
in l. si eos ad fi. ff. de falsis. uide Fel. in c. cum tu. in 4. col. de testi. & uide tres alias
significationes huius dictionis, ut per Rom. cons. 276.
Meno. Ias. cons. 121. in fine lib. 1.
g Meno. Ponit r. Ruy. cons. 114. nu. 6. lib. 1.

Quæremus. Hic Scæuola ponit vnā q. circa cōsilium Iu-
liani,& est casus clarus. Op.iste casus vr̄ ꝯ ca
sum.§.& quid si tm̄.s̄.ea.l.vbi per emancipationem desinit suus pos-
se esse hæres ex testō.Rn̄.ibi hēbat substitutum suitate,hic non. Op.
de l.si alienum.§.in extraneis.j.de hæred.inst.Sol.ibi facta est muta
tio de capace in non capacem,hic vere facta est mutatio de capace
in capacem alterius conditionis. dixi. s̄.ea.l.§.forsitan. Vltimo glo.
a a dicit.ꝙ ista est difficilior lex,quæ sit in toto corpore iuris,& suam
materiam melius explicat,& ego declaraui vobis melius quam vn
quam fuit declarata , distinctionem magnam Dy.quam ponit non
refero,quia modicæ vtilitatis est,& postquam ille Gallus fuit,nun-
quam sic cantauit,vt hoc anno fecit.

ADDITIO.

a Barb. Vltimo gl. Extra gl.hic tex.inducitur in ar.de coadunatione capitum legū.
Inducitur ēt per Bal.post Cy.ad q si statutum dic t,ꝙ in personalibus tm̄ talis sit
iudex,& in realibus tm̄ alius sit iudex,ꝙ si contingit qō mixta,poterunt se iudi-
ces coadunare,& simul de ipsis cognoscere,arg.huius tex.Dicit tamen ꝙ vr̄ esse
locus præuentioni,ar.l.1.de off.consu.& l.pe.s̄.de iu.omn. iudi.sed illa loquitur
qn̄ iurisdictio competebat pluribus non solum vni,ideo vr̄ ꝙ d.beni simul coa-
dunari,vel debeant adire superiorem,ut prouideat huic casui,arg.l.commodissi
mè.s̄.de lib.& posthu.licēt Bal.transeat cum Dy.

LEX XXX.

a
b Inter cætera. a Filio in ptāte præterito , testm̄ est ipso iure
nullū. h.d.In præteritione filii emancipati,
quid iuris,vidistis.s̄.co.l.Gallus.§.in oib.Itē an hæc lex quo ad lega
ta sit hodie immutata per auth.ex causa,dicam j.tit.1.l.filio.

ADDITIONES.

a Barb.Inter cætera. No.ꝙ præteritus dr̄.qui non est institutus, nec exhæredatus,
& sic de iure nullo non sufficit hēre per fidei c. ... Bal.& Ang.& d.meus.sed
in contrarium tenet gl.in l.sancimus.§.cum aūt.C.de modis.nul.sed in cōtrarium
facit ratio sm̄ Bal.quo honorabilior est nul ... item est casus,licēt ipse non al
leget in l.ita tamen.§ qui rogatus.j.ad Treb.Sed in contrarium ... casus
in l.Papinianus §.si quis mortis.s̄.de inoff.test.Responde,vt hic per d.meum. Itē
est casus in l.ex asse.j.ad leg.Fal.vide per eum.
Meno.Forcatulus.Necyoman.dialog.85.
Pom.Hanc legem limita,vt per Franc.Gre.sing.12.
b Nullum Etiam si non dicat nullum,vt tenet Pau.de Cast.cons.202.

LEX XXXI.

Cum apud. Filius apud hostes præteritus non rumpit te-
stamentum,si non redit.h.d.Hoc intellige,vt
s̄.co.l.Gallus.§.in omnibus.

LEX XXXII.

a Si filio. a Ab intestato,suus, & emancipatus succedunt æquali
ter.h.d. Vel aliter.Exhr̄datus non hēt ꝯtab.beneficio alte
rius præteriti.h.d.Hæc lex legit duob.modis.Primo,ꝙ loqt in duo-
bus filiis,& tunc est plana. Scdo. ꝙ loqt in filio emancipato,& ne-
pote ex eo in ptāte retento. q venient p edictū de ꝯiungē.cū eman
cipa.li.eius qd̄ edictū est hodie correctū.ut hic dicit gl.sed ꝯtras gl.
hēmus,ut dixi in l.Gallus.§.& quid si tm̄.s̄.eo. dicā latius in l.1.de ꝯ
iungen.cum emācip.li.& dr̄ p Cy.C.de suis.& legi.authē.in succes-
sione.Dicit gl ibi.§.sed & si exhæredatus. De quo dic ut dixi.j.de
supel.leg.l.Labeo.& per Dy.extra de reg.iu.c.ꝙ aliqui.lib.6.

ADDITIO.

a Pom.Si filio.Pondera illum tex.in ver. nihil,per Barb.cons.44.vol.1.& in ca.pru-
dentiam.in prin.per illum tex.de offi.de leg.

TITVLVS TERTIVS.

a *De iniusto,rupto,* a *& irrito testamento.*

ADDITIO.

a Paris.De iniusto circa materiam dicendi nullum,vid: d.Franc.cons.49.

DICTVM Est s̄.de testamentis, verum quia testamentum,
quandoque efficitur iniustum,ideo ponitur hic hæc rubrica.

LEX PRIMA.

1 *Dictio,potest,an importet necessitatem.*
2 *Primum testamentum non rumpitur per secundum,licet sit possibile adire hæ
reditatem ex eo,per restitutionem factam a principe.*

a TEstamentum. Gl.diuidit hanc l.in quinq;
particulas , sicut ponit quin-
que modos nullitatis. Diuiditur & melius, in tres,sm
ꝙ de trib.tāgit rub.q a primo de iniusto,scdo de rupto,
tertio de irrito testō. Scda ibi,aut rūpit. Tertia ibi, aut
irritū . Et circa primum ponit duos casus,circa sm alios duos,circa
tertiū vnum tm̄,& sic pt sustineri gl.q̄ dicit,ꝙ ponit quinq; modos.
rūpēdi. Op.ꝙ male facit,iuriscōsultus ibi ponendo duos casus,quia
instō. vel exhr̄datio est de solēnitate, & necessaria, ut s̄.tit.1.l.inter
cætera.gl.fatet ꝯtrium,Et tu dic ꝙ hic sunt duo casus circa iniustū te
stm̄.& differunt in hoc,quia primus respicit solennitates cōes,quæ
in quolibet testō requiruntur.Secundus casus respicit solemnitates,
quæ qn̄q; nō reqruntur,ut in eo qui non hēt liberos.Opp.hic dr̄,ꝙ
solennitates debent seruari.Contra,C.de formu.l.1.Glo.non solu.t:
Dy.dicit,ꝙ hic loquit de solennitate necessaria,ibi de frustratoria,
& simulata.Op.de l.codicillis.§.2.j.de leg.2. Sol.ibi non ualet,ut te-
stm̄,sed vt codicillus,qa fuit ibi sufficiēs solēnitas, quo ad codicil-
los.Op.ad sm ꝙ pteritione nō rūpatur.l.j.j.de ꝯtab.Sol.hic in pre
teritione sui, ibi in pteritione emancipati,ꝙ p auth.mutat in hoc,
qa cā dēt inseri , vt dixi in l.Gallus.§.in oib.s̄ ti.j. Op.ꝙ testm̄ sm
nō tollat primū,sed utrūq; valeat.l.qrebat.de test. mil Sol.hic in
pagano,ibi in milite q pt decedere duob ꝯditis testis. Oppo.de l.si
filius q in ptāte.s̄.ti.j.Sol.ibi in scdo testō n̄ potuit adiri hr̄ditas d
iure ciuili,vt ibi dixi ibi.Dicā in l.cū in scdo.j.e.Opp.j e.l.3.vers.
sed et si sit an. solue,ꝙ tex.hic dt et ex quo hr̄s existere poterit,dēt
intelligi i.possibile erit,ita fuit in l.ꝯria,aliquo casu possibile , hr̄-
ditatē adiri.Nota ergo ꝙ hæc dictio pt.intelr̄,i.possibile est. Opp.
1 †ꝙ dictio pt importat necessitatē,ut s̄ ti.j.l Gallus, in prin.Sol.ibi
b dictio pt. b ponit in orone principlr p p se,tūc qd importet . dic ut
ibi.Hic ponit incidēter p p aliud.Quo casu intelr̄,pt,i.possibile ē.
Sd ꝯ vr̄ ꝙ hæc dictio,pt , exgrat cū potētia actū l.2.§.si qs acciperet.d
sta.libe. Pro sol.scias, ꝙ dictio,pōt,tria importat.Primū est possibi
litas naturæ Scdm est potentia . Tertium est actus. Hoc præmisso
dic,aut verbum pōt.i orone positum non refertur ad actū certæ
personę & tunc significat possibilitatem naturę,vt hic.Dicit enim
tex.ex testō ex quo pōt adiri hr̄ditas,nec curat p quem.Qn̄q; refer
tur ad actū certæ personæ,& tunc aut ille actus cū explicat cōtinet
cōmodum certæ psonæ,aut non Primo casu aut ille ad quem re-
feri ex hac potētia vult agere,& reqritur potētia cū actu,ut l.3.§.si
qs sic acceperit.j.de statu libe.Aut ex hac potentia vult alius eum
cōuenire,& intelr̄,ꝙ hēat potentiam,& cōmoditatem deducen-
di ad actum.l.nepos Proculo.j.de ver.sig Scdo casu qn̄ actus ex-
plicandus nō respicit commoditatē certæ psonæ , tunc reqrit po-
tētia deducendi ad actū illius psonæ,nec requiritur potentia cum
actu.l.inter illā.j.de ver. sig. Fallit qn̄ apponeret dictio possig quia
tūc requireret potentia cū actu sm lec.q̄ posui in d.l.inter illam .
Quæro qd si est possibile adire per restōnē in integrum,an dr̄ pos-
se fieri?dr̄ de hoc,tu hēs vnā,l. ualde sing.in l 3. post prin.in § j.&
2.j.de fideic liber.vbi dicit , ꝙ non dr̄ posse fieri qd per restōnem
in integrū fieri pōt. Et sic vide ad qd uadit qd interim dr̄ posse,
ad qd uadit hr̄ditas,q̄ donec est locus successioni in testō non po-
test adiri ab intestato , quia si ille est qui in testamento esse debet
hr̄s,restitui pt,ergo,&c.Contra pdicta opp.de l.ꝙ Seruius,de ꝯdi-
c ob cau.Sol.hic e loqtur qd importat dictio pt , polita incidēter p p
aliud affirmatiue ibi uero loqtur qd importat dictio,pt,negatiue.
hoc est qn̄ deficit illa potentia,& sic est materia p se,q̄ dicam in l.
suus quoq;.§.pe.de hær.inst.Scias ēt,ꝙ hæc dictio pōt, hēt q̄dam
2 uirtutē extensiuā.l.si ita qs testō.in prin.j.de leg.2. † Quæro, qd si
ex testō est possibile adire hr̄ditatem per restōnem factam a prin-
cipe.Rn̄.primum non rumperetur,p p hanc possibilitatem,vt ar-
gu.l.3.in prin.§.j.& 2.j.de fideicom.li.Op.de l.cum quidam.j.de
his quibus, vt indig. Solu. ibi poterat adiri hæreditas, licet essent
indigni.l ex facto.§.Iulianus.j de vulg.& pup. Vltimo opp. Inst.
quibus modis testa.infirm.§.alio.Dic ut in glo.

ADDITIONES.

a Barb.testm̄.Vide do.meum in l.qui hoc anno.ii.de ver.ob. ubi reprobat Bar.hic.
b Ale.Dictio pōt.Adde qd no.Bar.in l.creditores.in j.col.C.de pig.in repe.de intel-
lectu huius uerbi,& per gl.in ver.non pōt.c.j.de reg.iu.in 6.& ibi de uerbo, non
pōt,uide Bal.in l.j.C.qui admit.& de verbo,pōt,uide not.Bald.in l.2. in j. col.C.
quib. res iu.non no.io 19.op.& in auth.item siue.C.de na.li.& no.Bal. in d.l.Gal
lus,in prin.sup.de lib.& posth.& quæ no.Bar.in l.suus.§.sed & si filio.de hær.in-
sti.& quot modis accipi potest uerbum,potest,uide Paulum de Lazara in cōmen-
to c.potuit,in prin.de locato.
c Barb.Sol.hic. No.de ver.pōt,& unde l.si quis.de leg.2.& ibi Barto.& Bald. & uide
Bar.in l.si ita.ff.de au.& arg.leg.Bar.in l.Gallus.in prin.sup.de lib.& posth.

LEX II.

1 *Primū testamētū an rūpatur,si in codicillis sint instituti uenientes ab intesto.*

Tunc autem. Ista lex determinat,ꝙ s̄.dixerat d testō rupto
per aliud testm̄.Op.hic dr̄ de uenientibus
ab intestato scriptis in uoluntate imperfecta, inducta per Iustinia
nū l.hac ꝯsultissima,§.si qs aūt C de test.Sol.,hoc fuit additū a cō-
pilatorib.noui iuris Simile in l.si duob.§.si prius.j. de ꝯtab.Opp.
de l.sancimus.C.de test.Sol.ibi sunt plura,s. testm̄ imperfectum,
& cōcursus tpis Quæro qd si in testō imp fecto ponat cla,cassans,
1 & irritās,&c.Rn̄ ut dixi in l.si iure.j.de leg.3. † Quæro,qd si,in co-
dicillis sint instituti uenientes ab intestato. an primū testm̄ rumpa
a tur?Rn̄d.ꝙ sic.& per hanc l.& per d.§.si qs aūt.j. Sed dices illæ le-
ges loquunt qn̄ uoluit testari.sed non seruauit solennitatem , sed
qō pposita expressit,ꝙ uoluit codicillari.Rn̄. ex quo lege pmiut
in uoluntate imperfecta institui uenientes ab intestato ,vr̄ pmit-
ti eadem ratione in codicillis.l.militis codicillis.coniuncta.l.j.& l.
miles.de test.mil.& l.j.inf.de codi. Quæro quid si testamētum in
quo sunt instituti uenientes ab intestato,est nullum,ex causa præ-
teritionis? dic,ut dixi in l.si filius qui in potestate.sup.tit.j.

ADDITIO.

a Si quis autem.Vide de hac q.no.in l.hac consultissima.§.si quis autem.C.de testa

LEX III.

Posthumi. a Posthumi sunt nominatim exhr̄dandi,& po-
sthumi nominantur , qui posthumōnem na-
scuntur

ADDITIO.

Men.Forcatulus Necyomant.dialog.35.

1 scunt, vel q post testm̃ agnascunt.h.d.No.ꝙ † posthumi a proprie
2 sunt q nati sunt post mortē. Alij impropriè dr̃ posthumi. vt hic
patet, & gl. dicit, dixi in l. Gallus. in princ.s̃.tit.j. Modos aũt qb. qs
dicatur posthumus, habuistis in l. filius a p̃re.§.j.s̃.ti.j & no.C. de
posth. hær. inst. super rub. Opp. ꝙ primum testm̃ non tollat, ꝑ s̃m
ruptum, vt s̃.l.ꝓx. Sol. hic est ruptum agnatione posthumi, & sic
possibile fuit hæreditatem adiri, in l. ꝯ̃ria nullo mõ fuit possibile.

ADDITIO.

a Pom. Posthumi. Vide Alex. cons. 1 2. vol. 3.

§. Nominatim.

De re q̃ ñ h̃et nomē ꝓpriũ dr̃ noĩatim disponi, si sub noĩe sui gñis nominetur. h.d. No. ꝙ fauore testm̃ ꝯseruandi trahitur ad iam natum, vbi dicitur posthumus exhæres esto, ut hic, & s̃.tit.j.l. placet.

1 *Quod non est re, nec spe, tolli non potest.*
2 *Sublato uno nõ tollitur illud, qd ex eo depēdet, nõ aũt tollitur qd ꝑ se subsistit.*
3 *Illud, quod est spe, habetur perinde, vt si esset re.*

§. Licet autem.

Posthumus rũpit cũ gradũ, vł spē eius grad⁹, a quo reperit̃ p̃terit⁹, & ꝙ depen
det ex eo, ꝙ aũt non ꝯsistit nec re, nec spe, rũpi nõ p̃t. h.d. cũ duab.
1 ll. seq. In l. nã & sub ꝯdõne. † No. qd nõ ẽ re, nec spe, tolli nõ p̃t. No.
2 † ꝙ sublato vno, tollit̃ illud qd ex eo depēdet ñ ãt tollit̃ illud, qd ꝑ
se subsistit. Op. j̃. e.l. nã & si sub ꝯdõne. in fi. Sol. ibi subaudit̃, maxi
me. Azo legit alio mõ. sed q̃libet ẽ bon⁹ casus s̃m Dy. Op. pendē
te ꝯdõne primus gradus nullus est, ergo secũdus nõ põt ab eo de
pēdere, & sic nõ rũpitur. l. 3. in fi. s̃. tit j. & l j. §. si venter. j̃. de vētre
in pos. mit. Rñdeo pēdēte ꝯdñe primus grad⁹ ñ dr̃ subsistere, re,
sed spe, & ꝓp illud ꝙ est spe, dr̃ secũdus gradus depēdere ex eo. Fa
3 cit j̃. l. cũ uero. in prin. de fideic. lib. vbi, illud, qd est sphe, ꝑinde ac si
esset re. Rõ h⁹ est, vt dixit. s̃. tit. j. l. Gallus. §. vidēdũ, qa hic spes h̃et
eũdē effectũ, sicut si eēt re. Nã ita impedit̃ substitutus adire pēden
te ꝯdõne instõnis, sicut si eēt instõ pura, & h̃s deliberaret. Facit. j̃.
qb. ad libertatē ꝓclamare nõ licet. l pe. & j̃. de acq. hær. l. quãdiu.
Op. de ver. post defectum. ad prin. l. Sol. hic non ꝯsistebat testm̃, re,
nec spe, in prin. legis ꝯsistebat spe. Sed q̃ ẽ rõ, ꝙ spes rũpit̃ sicut ue
ritas. ex eo qd dixi ĩ l. Gallus. §. vidēdũ. s̃. ti. j. potes h̃re rñsionẽ, qa
spes importat eũdē effectũ, qd ĩportat veritas, & iõ idē iuris est qd
re eo, qd eēt in ueritate, vt l. pe. j̃. qb. ad lib. puen. non licet, & sicu
ti ꝑ instõnē puram impediret ab intestato, ita quandiu est spes, ut
condõ existat, vt l. quandiu. j̃ de acq. hær. Vltimo gl. quæ est hic si
gnat vnum ꝯ̃rium, & non soluit. Dicit gl. ꝯ̃. s̃. vsufru. quemadmo
dũ caue. l. 3. §. j. Sol. ut no. gl. j̃. de reg iu. l. non põt uideri desijsse.
Alia contraria solue, ut ibi in qualibet eorum no.

LEX VI.

1 *Suus tpe mortis esse requiritur ad hoc, vt quis admittatur ad rumpendum.*
2 *Nepos cõceptus post mortem aui, nihil attinet auo, & auo, non põt succedere.*

Si quis filio.

Nepos p̃teritus ita demũ rumpit testm̃, si tpe mortis aui cũ fili⁹ ñ p̃cedit vere, vel ficte, sed
ab intestato succedit, ut suus si tpe quo testm̃ destituit̃ ꝓxim⁹ repe
1 rit̃, si ĩ uita aui fuit ꝯcept⁹. h.d. vsq; ad §. siue aũt. † No. istũ tex. ꝙ ad
hoc, vt qs admittat̃ ad rũpēdũ, reqrit̃ ꝙ sit su⁹ tpe mortis: ad hoc,
ut succedat ab ĩtestato, sufficit ꝙ repiat ꝓximior tpe quo testm̃ de
2 stituit̃. Sic. s̃. ti j. l. si qs posthumos §. j. † Scd̃o no. nepotē ꝯceptum
post mortē aui, nihil attinere auo, & auo nõ posse succedere. Qd
intelligit ex ꝑsona sua. l. j. § si qs ꝓximior. vñ cogna. Sed ex persona
p̃ris sui, si ei fuisset delata h̃ditas posset succedere p̃ri ꝑ æq̃tatē ti
tuli, de his q añ aper. tab. Ita tenet Dy. in distõne magna, quam po
nit in l. Gallus. in fin. & ponit in d. l. j. de his q añ aper. tab. & l. si qs
filiũ. de inoff. test. & l. q se patris. C. vnde liberi. hoc ēt limito alio
modo, quia non habebitur, vt nepos quo ad aui successionem,
quo ad alios secus, vt l. Paulus. §. Paulus. j̃. de bo. lib.

§. Siue autem.

Nepos apud hostes siue in ciuitate conceptus, si præteritus reperitur, testamētum
rumpit, nisi posthumus sit institutus, vel exhæredatus. h.d.

1 *Sententia, quando trahit secum executionem.*

§. Irritum.

a Eius q ꝑdit ciuitatē uel libertatē, vel uitam ꝑ
sñiã testm̃ rũpit̃ Fallit in milite, si ei ꝑ sñiam a
1 iudice reseruet̃. h.d. vsq; ad §. eius q † No. ꝙ sñia trahit secũ execu
tionē. Statim. n. cũ qs dãnat̃ ad mortē, efficit̃ seruus pœnæ, anteq̃
moriat̃. Ita dñt Canonistæ, in sñia excõicationis, de quo no. in l. fi.
C. si a non comp. iud. & in c. pastoralis. e x̃. de app. Quæro, an istud
hodie sit correctũ. Glo. dicit ꝙ sic, qd non est uerũ in his q statim
dēnt mori. Nam eis nihil est immutatũ. ut no. in auth. sed hodie
nemo. C. de do. inter virum & vxo. & l. qui ultimo. j̃. de pę. Dixi ĩ
l. eius. §. j. s̃. de testa. Dicitur hic in ver. qua rõne, ꝙ si miles voluit
ualere primum testm̃, primum testm̃ valet. Quæro, qd si non de
clarauit, licet hic iurisconsultus non determinet, tñ credo, ꝙ eo ꝙ
permissum est sibi testari, quòd si nihil dicit testm̃ est validum, &
nunquam reprobatur. Nam casus qui sequitur non habet opera
ri, ꝙ tollatur testamentum, ut dicam j̃. eo. l. pen.

ADDITIO.

a Ale. Irritũ. Facit, ꝙ si dãnatus est qs de crĩe capitali efficit̃ intestabilis, licet eua
serit postea periculũ. Quid aũt in bãnitis nr̃i tpis uide Bal. & Ang. & d. Io. hic, &
gl. Bar. & q̃ ibi dixi in l. & militib. s̃. de test. mil. Vide ēt Bar. j̃. e. l. §. quaten. Et hic
tex. facit ad q. Papa cõcedit epo. ꝙ possit testari de fructib. ecclesię, vtrũ ēt intel
ligat̃ de ꝑceptis ante sñiam. Iste textus facit, ꝙ sic. Idem uoluit Pau. de Cast. in l.
hæc cõdo fil. §. si sic legatũ. inf. de cond. & dem. Adde, ꝙ Pau. de Cast. hic inducit
hunc tex. ad q. vasalli vel emphyteutæ vendentis sine consensu dñi, & deinde de
nunciantis, ꝙ si dñs dederit licẽtiam, & uideat̃ remissa pœna per hunc tex. tñ in cõ
trariũ ipse decidit si dñs erat ignorans illius venditionis, qa non est verisimile, ꝙ si
sciuisset pœnã remisisset. Facilius. n. remittit pœnam cõmittendã, q̃ cõmissam, &
ita dicit repetijsse quosdã Vltramontanos per istũ tex. s̃m ipsum l. si vero non re
munerandi. §. si post creditam. s̃. mand. Itē dicit facere, ꝙ si princeps concedit ali
cui, vt possit facere molendinũ in flumine publico, si h̃et iam factum posset illud
retinere absq; distõne, sciuerit, vel ignorauerit, quia non agitur de eius præiudi
cio. Non ob. §. si post creditam, quia ꝓp naturam mandati non põt trahi ad præ
terita sed futura. Item dicit facere ꝙ iudex possit reseruare notario quē condēnat
de falso, ut possit conficere instrumentum, de quo in l. & militib. C. de testa. mili.
Pom. Ad illum §. irritum. Vide Pau. de Cast. & in l. militibus, C. de test. militis.

1 *Bona militis qui non habet successorem ab intestato debentur legioni.*
Bona clerici deueniant ad ecclesiam consanguineis clerici deficientibus.
Bona artificis non habentis successorem debentur collegio.
2 *Occidere seipsum, vt videatur fortis, non est virtus.*

§. Eius qui.

Si dãnatio suspend. t̃ per rescriptionem Principi factã, testõ nõ rumpit̃, ēt si reus decedat. ni
1 si ꝯscius se occiderit. h.d. † Nõ. ꝙ bona militis, qui non h̃et successo
rem ab intestato. dēnt̃ legioni, in qua militabat, & sic est argũ, ꝙ de
ficientibus ꝯsanguineis clerici, bona sua deueniant ad eccam. C. de
a epis. & cle. l. si quis presbyter. Itē facit, ꝙ si artifex alicuius artis, mo
b riatur, ꝙ deficientib. oib. prius admittat̃ collegiũ b illius artis, quã fi
2 scus. Facit C. de h̃r. decu. ꝑ totũ tit. Quæro, dr̃ hic, † ꝙ quidam philo
sophi se occiderunt iactationis cã. Dicit glo. vt fecit Empedocles. In
c quo ꝯsistit c illa iactatio? Rñdeo cum vltimum terribilium sit mors
vt ostendant se fortes, & de nulla re timere, ideo se occidunt. sed iste
actus non est virtus, quia ad hoc. vt fortitudo sit virtus, requiritur ꝙ
tendat ad debitum finem, quod hic non est.

ADDITIONES.

a Pom. Item facit. Limita, vt per Ias. in l. 4. C. vnde vir, & vxor.
Men. Tiraq. le. mar. a Suisit in 2. par. declaratione 14. nu. 6. 7.
b Alex. Admittat̃ collegiũ. No. ꝙ si cerdo, vel faber decedit non relictis agnatis, vel
cognatis, ꝙ succedat colleg. ũ cerdonũ, vel fabrorum, & sic de simib. Qd̃ lita, ut in
auth. p̃terea. C. vnde vir, & vxor, & indistincte hic volunt Doc. ꝓferendã vxorem
siue diuitē, siue inopē. Et qd si clericus decedat non extantib. propinquis, dic ut
h̃r in c. 2. de succes. ab intestato. & in c. presbyter. de pec. cleri. & per d. Io. hic, &
adde qd̃ no. gl. & Bar. in l. quo tutela. de reg. iu. Adde ꝙ Pau. de Ca. dicit, ꝙ hic §.
est ar. ꝙ stante statuto, ꝙ P̃tas in fine offi ij per mensem non possit aliquem absol
uere a processu criali, ꝙ possit absoluendum pronunciare, qa aliud est absoluere,
aliud absoluendum pronunciare, ut no. in l. 2. C. si aduer. lib. & tale statutum est
rationabile, quia officiales in fine officij faciliter absoluunt, ut captent beneuolē
tiam. Gl. est in l. meminerint. secundum Bal. C. vnde vir, & vxor.
c Alex. In quo consistit. Et ista quomodo prohetur, vide hic per Bal.

1 *Appellatio a diffinitatiua, licet non recipiatur, tamen executio differtur.*

§. Hi autem.

a a Testm̃ damnatorum non rumpitur si est appellatum, siue appellatio fuerit recepta siue
b non, nisi cum per appellationem executio non differtur. h.d. No. c
c ꝙ quandu appellatur a diffinitiua, licet per iudicem appellatio † nõ
1 recipiatur, tamen executio differri debet. Secundo not. d casum in
d quo prius iudex punit, deinde rescribit Principi.

ADDITIONES.

a Pom. Hi aũt. Vide qd ꝑ istũ tex. dicit Bar. in l. 1. ff. de off. eius. & iste tex. ꝓcedit ẽt
in delegato. Et vide qd ꝑ istũ tex. dicat Fel. in c. 1. de const. & in c. ex parte. eo. tit.
b Ale. Siue nõ. No. ꝙ lꝫ appło per iudicem a quo non recipiat̃, nihilominus execu
tio debet differri per illum, vt ẽt dicit not. Bar. in l. 1. ff. de off. eius cui mand. est
iuris. & facit l. prouinciarũ. C. de fer. Et ad id qd hic h̃r, uide gl. & ꝙ ibi per Mod.
in l. Pantonius. §. rei perduellionis. de acq. h̃d. & Bal. in l. addictos. C. de epi. aud.
Nam licet gl. in d. §. rei perduellionis, videat̃ velle, ꝙ in crimine læsæ maiestatis
possit appellari, ille tñ tex. facit in contrariũ. Ad idem est tex. in l. constõnis. j̃. de
app. Item crimen h̃sis, simoniæ, & læsæ maie. æquiparant, iuxta no. per gl. in ver.
cris. in c. 1. de testib. in 6. & in glo. l. nullus. C. ad l. Iul. maie. sed in crie. h̃sis non
appellatur, c. ut inquisitionis, de h̃re. in 6. Et pro hoc est tex. s̃m vnam expositio
nem Arch. in c. fœlicis. de pę. in 6. & refert Io. An. post Arch. qd̃ est spãle in crie
læsæ maie. ꝙ non appellatur. ergo fortius in isto. Vide Mod. in d. l. constõnes. Ad
de qd̃ Bal. dicit, ꝙ si iudex faceret executionem in cã criali dēret puniri eadem
pœna, qua puniuit condemnatum, ēt si condemnatus erat vere criminosus, quia
saltem h̃ebat iustam defensionem pendente appellatione, alle. tex. in l. lex. ad le
gem Iul. rep. vbi iudex punitur vniformiter si puniat innocentem, vel ẽt nocentē
h̃ntem iustam defensionem, quod dicit Pau. de Cast. perpetuo menti tenendum.
c Men. Nota. Sed aliter Boerius. q. 259. nu. 5. 6.
d Pom. Scd̃o no. Adde tex. in l. pe. ff. de sic. & uide Alex. post Bar. in l. 1. s̃. de off. eius
& extende. ut per Bal. in c. 1. ad fi. in tit. qualiter iura. debe. vasallus. do. fidelit.

1 *Bannum cassari qui petit aliter, q̃ ex appellatione, an possit interim offendi.*

§. Quod si quis.

Sñia nulla testamenti factionem non tollit. h.d. Vel aliter. Sñia q̃ est irritanda alio modo q̃ per applõnem, ut quia sit ipso iure nulla, interim te
stamenti factionē tollit. h.d. Op. & vr̃, ꝙ sñia teneat. l. moris. §. istę se
re sunt pœnæ. j̃. de pœnis. Sol. intelligas ꝙ hic fuit expressus error in
1 sententia, ut ibi plene dixi. † Vltimo Dyn. in l. 2. §. si seruus. j̃. de acq.
pos. format quæstionem, an ille, qui petit bannum cassari ex alia cau
sa, quam ex causa appellationis, possit interim offendi. Et dicit ipse,
ꝙ sic. In contrarium allego istum tex. dic, ut ibi.

1 *Restitutio principis, & postliminij æquiparantur.*
Restitutio non retrotrahitur, sicut postliminium.
2 *Testamentum restituti, an reconualescat ipso iure.*
3 *Miles damnatus videtur persistere in eadem voluntate per eum confessio.*

§. Quatenus.

Reuersi ab host. b. restituti per Principem, testã conualescunt. h.d. No. dicit Iac. de Are.
1 † ꝙ restitutio Principis, & postliminiũ æquiparant̃. Ad qd opp. de l.
Gallus. §. & quid si tñ. in fi. gl. s̃. tit. 1. & ibi per Dy. Sol. æquiparant̃

quantum ad ꝯfirmationem testi.vel valeat ex tunc,sa dic restõnis,
nõ aũt retrotrahit̃ restõ.sicut postliminiũ ut dixi.Et probatur in gl.
a in l.fin.C.de sñiam pa.Quæro, hic dr̃, † ꝙ testm̃ reconualescat,an
2 hoc fiat ipso iure,vel sit opus.ꝙ ď nouo declaret se velle? Gl.dicit ꝙ
hoc fiat ipso iure,vel sit opus.ꝙ ď nouo declaret se velle? Gl.dicit ꝙ
ipso iure.l.1.§.c igitur.j.de bon.pos.ſm tabu Cõtrarium vr̃ in l.qui
ex liberis.§.testõ.e.tit.& j.de leg.,.l.1.§.sed si filiusf. Facit qđ no.In-
sti.q.b.mo.test.infir.§.nõ tñ.& in hoc vr̃ residere Dy. Cõtrariũ cre
do, nã in reuerso ab hostib.nõ est dubiũ.ꝙ testm̃ ꝯualescat ipso iu-
re p fictionem postliminij, ergo eadẽ rõne, idem est dđm in restõ-
ne,quæ ei æqparatur,ut hic. Præterea dicit tex ꝯualescet,& sic in-
nuit, ꝙ ip so iure absq; aliquo hoĩs facto. Ad ꝯriũ rñ.qñque aliquis
mutat statũ uolens, ut quia dat se ad arrogãdũ.tũc si recuperet pri
mũ statũ, testm̃ non reconualescit sine noua voluntate, ut in ꝯriis,
Qñq; quis mutat statũ inuitus, tunc si illu recuperat, reconualescit
testm̃ absq; noua voluntate,vt hic:Rõ,quia q inuitus mutat statũ,
nõ vr̃ mutare uolũtatẽ,secus si volẽs.l.1.de icõmissa.§.si rẽ.j.de le.3.
& l.rẽ legatã.j.de adimen.le.Et per hoc apparet falso qõnis, ꝗ ulti-
3 mo feci.j.ea.l.§.irritũ,s.ꝙ miles dãnatus, vr̃ persistere in ea.uolun
tate,licet expresse non confirmet,quia inuitus mutauit statum.

ADDITIO.

a Meno.Quæro.Add.Petras.in sing.3.col.6.

§.Filij.

Mutatione status in melius,testm̃ non rumpitur.h.d.

LEX VII.

Nam si miles.

Rupto primo gradu, qui valet iure spãli, secundus qui dependet ex eo.nõ rumpit̃ h.d.Op.j.eo.l.nam & si sub ꝯdõne,& qđ no.in l.3.in fi.§.ti.1.So.hic. primus gradus tenuit de iure spãli tantum, ibi de iure communi. Istam responsionem ponunt Doctores in auth.ex causa.in quinta opp.& ego dixi in 2.oppo.C.de lib.præte.

LEX VIII.

Certum.

Agnatione filii ciuilis, rumpitur testamentum. hoc dicit.

§.Filia.

Præteritione filii, vel nepotis, emancipati, testm̃ non rumpitur.h.d. Tex.de testm̃ nõ rũpit̃.si prætereant̃.& hoc ipso iure per ꝯtab.secus.Quæro quid vult dicere tex.una emãcipatione.Dic ut in gl.Quæro,de quo nepote loquatur hic? Rñ.loquitur de nepote ex filio nepos enim ex filia non est hic in potestate,ideo non requiritur emancipatio,uel exhæredatio.

LEX IX.

Si pater.

Per reuersionem testatoris ab hostibus, uel filii instituti,testamentum non rumpitur.h.d.

LEX X

Si binæ.

Per secundas tabulas uacuas primę non rũpunt̃.h.d.

LEX XI.

1 *Posthumus si nascitur,& viuo testatore moriatur,testamentum in quo erat preteritus reconualescit.*
2 *Testamentum in quo filius natus,est preteritus,si uiuo testatore moritur,cõualescit,si in eo sunt instituti uenientes ab intestato.*
3 *Posthumus quare preteritus viuo testatore moriens nõ rumpit testamẽtum.*
4 *Statum mutans,& illum recuperans,an faciat testamentum reconualescere, absque nouę voluntatis iudicio.*
5 *Testamentum quando reconualescit, an hereditas possit adiri de iure ciuili, an sit necessaria bonorum possessio.*
6 *Testamento ex iniusto,preteritione iam nati, & per eius mortem confirmato,an possit adiri hereditas,vel debeat peti bonorum possessio.*
7 *Testamentum si irritum reconualescit,petitur bonorum possessio.*

a b Posthumus.

a Testm̃ ruptũ posthumi agnatione, eo decedẽte uiuo testõre, reconualescit de iure p̃torio.Idẽ si filius iã natus preteritus viuo testõre decedat, vel impedimentũ capitis diminutionis tpe mortis cessauerit.h.d. & est no.l.
1 † No.ꝙ si posthumus nascitur, & viuo testõre morit̃, testm̃ in quo
est p̃teritus,reconualescit.Itẽ ꝙ ibi filius natus est præteritus, & vi
uo testõre decedat,& uiuentes ab intestato sunt instituti,qđ recon
ualescit.Opp.C de posth.hær.inst.l.1.Sol.ibi post mortem defuncti
posthumus decessit.hic in vita.Rõ † quia qñ decessit uiuo testõre,
2 testator postea p̃sumitur decedere durante eadem uoluntate pp ꝙ
testm̃ reconualescit, quæ præsumptio non põt adesse.si posthumus
superuixit pr̃i, quia tunc patris voluntas erat iniusta tpe mortis.Op.
j.e.l.qui uxorem.Sol.ibi decessit post mortem fictam.& sic rõ est eadem,sicut qñ decessit post mortẽ ueram,& hoc qđ dico de decedẽte posthumo post mortem, intelligo qñ decessit in tali ætate, qđ testum post mortem approbare non pt.Si n.posset approbare,& ap probaret,esset idẽ,qđ in filio iam nato,de quo j.dicã.& plenius in l.filio preterito.j.eo.Op.Inst.de exhẽd.lib.in princ.ubi dr̃ ꝙ testm̃ non reconualescit filio decedente in uita.testatoris.Sol.hic dicit gl.ꝙ ibi loquitur in filio iam nato præterito,hic in posthumo. Et rõne diuersitatis collige ex d.gl.ibi, quia,sab initio. Sed ꝯ hanc solutionem uidetur casus in hac l.uer. idem & circa.ubi loquitur de testamẽto iniusto, qui uer.de necessitate intelligitur de testamento iniusto,ratione p̃teritionis iam nati.Nam si esset iniustum ratione solennitatis omissæ,tunc talis defectus cessare non posset,nisi de nouo fieret.l.hæredes palam.§.1.de testa.Huius timore gl.uidetur tenere,ꝙ uer.idem & circa,loquitur de filio iam nato præterito,qui decessit post mortem testatoris, & testamentum non dixit nullum, uel forte confirmauit secũdum l.filio preterito.j.eo.ut hic patet,in gl.paruula,super
3 c uersi iniustũ.Alia ẽ gl.sup verbo,data.Innuit ergo gl. † ꝙ filio iã
nato p̃terito decedẽte in vita testatoris, testm̃ nõ recõualescit, sed
eo mortuo sic.Idẽ no.in l.si hr̃edes §.q filiũ s.de testa.tut.& j.de
do.l.1 ad eũ §.Luc.& j.ď re.iu.l.oĩa fere. Hoc nõ vr̃ verũ nã tota ista lex vr̃ loq̃ ĩpedimẽto cessante ĩ uita testatoris,alias nõ bene sequeret̃ Idẽ & circa &c.Præterea,ꝯ hoc ẽ gl.ĩ l.fi.de reg.Cat. Vnde dico sic:in posthumo p̃terito defuncto uiuo testatore, nõ ẽ dubiũ ꝙ recõualescit de iure p̃torio, vt hic in pr̃i.filio vero iã nato viuo testatore p̃terito: si qdẽ ĩ testõ sunt instituti uenĩẽtes ab intestato post filiũ,uel cũ ipso filio,tũc testm̃ ꝯfirmat̃ ď iure p̃torio. hic ẽ casus, hic: ita intelligit̃ lex finalis,de reg.Cat.Si uero alij essẽt instituti:tũc eo mortuo ĩ uita testõris,ñ ꝯfirmaret̃ testm̃ vt Insti.d exhr̃e. liberorũ.ĩ pr̃i.& ita loquũt̃ gl.p hac parte allegatæ Sed si decessit post mortem testatoris, qđ iuris sit dicã in l.,filio p.ęterito.j.e ad p̃dictã distinctionẽ,an sint ĩstituti uenĩẽtes ab ĩtestato,vel nõ.facit C.de testa.l.hac ꝯsultissima.§.si qs aũt,& l.si duobus.§. si prius.j.ď
d ꝯtabu.& tex.hic p̃bat expresse. Vado ad induendũ me,vt vadã
4 ad cõuentum dñi.Bar.de Saxofe. † Opp. ad id ꝙ dicit,irritũ,ꝙ intelligit gl capitis diminutione, vt si ille defectus esset, & testator primum statum recuperet, testm̃ recõualescat de iure p̃torio, ut Insti.qb.mod.test.infir §.nõ tñ.& tex.innuit,ꝙ hoc ẽ verũ dũmõ si sunt ĩstituti uenĩẽtes ab intestato Contra imnio,ẽt si sunt instituti extranei,testm̃ recõualescit,vt s.e.l.si qs filio exhęredato.§.quatenus p̃ut loq̃t de restitutiõe.Huius timore illa verba,si bõ.possessio data fuerit,ĩtelligũt̃ plurib modis. Primo ꝙ ĩtelligũt̃ de bono.poss.ꝯtab.quę dat̃ filio præterito,tñ eã noluit, & ſm hoc exponit̃ si,pro quamuis,& illa uerba referunt̃ tñ ad id ꝙ dixit,iniustũ nõ ad id ꝙ dixit irritũ.Et hæc lect.ponit̃ in gl.in uerbo data,in prin. & qa vr̃ ꝯ mentẽ istius legis ꝙ verba.si bo.possessio &c.ad istũ casum nõ referant̃:ideo alij dñi,ꝙ referunt̃ ad utrunq;.Ad ꝯriũ tñ dicunt,ꝙ subaudiet̃ hic, maxime.q.d. idem si essent extranei instituti.Istud vr̃ deterius,s ꝙ hic subaudiat,maximè.nã hic Iurisconsul
5 tus nõ posset uerba sine ministerio. Dic ergo † qñq; qs mutat statũ sine sui uolũtate,tũc si eũ recuperat testm̃ recõualescit,absq; nouæ uolũtatis iudicio,ut d.§.quatenus,& ibi dixi.Qñque qs mutat statũ sua uolũtate,tũc si eũ recupat, testm̃ ñ recõualescit absq; nouæ volũtatis iudicio.l.q ex liberis.§.testõ.j.secũd.tab.& Insti.qb. mo.testa.infir.§.nõ tñ, ꝙ fallit si in testõ essent scripti veniẽtes ab intestato,tũc.n.absq; nouæ uoluntatis iudicio ꝯfirmat̃, casus est hic,qđ est notandũ Opp.dr̃,ꝙ legata ualeant.ꝯ.de l.si qs testm̃.j. de l.ij.Sol.ibi testamentum nullo mõ ualebat de iure p̃torio. Op. extra gl.de lect.quã tenui in ver.idem & circa.in l.si filius q in potestate.s.ti.j.Sol iSi p̃cedebat testm̃ validũ de iure ciuili, ideo sub sequens testamentũ nõ potuit ꝯfirmari. hic uero intelligit qñ nullũ aliud testm̃ præcedebat.ita intelligit glo.in l.si qs cũ.in fin.j. de vulg.& pup.teligi.in l.ꝯria nãqã in l cũ in fedo.j.eo. Dñi,credo, ꝙ illud non sit uerum in casu legis nr̃æ,qa in fedo testõ sunt scripti uenĩẽtes ab intestato,& sic primũ rumpit̃.l.si duob.§. si prius. j.de ꝯtab. sed lex ꝯria loquitur qñ uenientes ab intestato nõ erãt
6 instituti, & ista est uera. Quæro,dr̃ hic, ꝙ testamentum reconualescit,an ex hoc possit adiri hr̃ditas de iure ciuili, uel an sit necessaria bo.pos.ſm tab.de iure prætorio, quod est utile scire. Nam aditio hr̃ditatis potest fieri perpetuo, & vbiq; bonorũ possessio intra annum,& coram iudice tñ,ut C.qui admit.ad bo.poss.l.fi. & vr̃, ꝙ utrunq; possit fieri,l.petitio bo.poss.ſm tabu.per hunc tex.ibi, bo.pos.ſm tabulas accipere hr̃s scriptus põt Et ã vr̃, ꝙ possit adiri de iure ciuili, per id, quod subditur in tex hr̃ditatemque obtine-
b re ut Imperator noster serenissimus,& diuus Adrian' rescripserunt,& sic ur̃,ꝙ est de iure ciuili ex rescripto imperatoris. Cõtra oẽs tenent ꝙ hic est casus, in quo bo.poss.ſm tabu. est necessaria, quod

ADDITIONES.

a Pom.Posthumus.Limita hunc tex.ut p Ang.in l.filio præterito.inf.eo. p Ias.in l. Gallus,in prin.s.de lib.& posth.& de intellectu huius tex.uide Bar.in repet.ca. Ray.de test.Itẽ lita,ut per Ro.sing.110.& extẽde,ut per Ias.in l.2.C.de bon.pos. secundum tab.& ibi uide Lanc.vide tñ illud,ut per Bar.in l.qui uxorẽ.inf.eo.uide ad istum tex.Alc.in l.si pater.vit.col.ver.item adde.C.de insti.& substi.Et uide alium casum in quo testamentum reconualescit,per Franc.Cre.sing.19.
Meno.Fortunatulus Ne.yomani.dialog.x.
Paris.istam legem limita uiuo testatore ciuiliter,secus si naturaliter tantum,ut per Ro.sing.110.per tex.in l.qui uxorem,inf.eo.
b Alex.Ruptum.Quid in aliqua alia dispositione quã vltima uoluntate, uide Bar. in l.Titia Seio.§.Imperator.de leg.2.Et de intellectu huius legis, vide ẽt Bal. in l.fi.in ver.primo quæro.C.unde leg.& ad ver.Idem & circa.adde tex.in l.et §.libertus.inf.de bonis l.b.licet iste tex.hic communiter reputetur sing.
c Alc.Innuit ergo gl.Contra hanc opi.uideatur casus in l.j.§.sed filiusf. de lega.3.
Meno.scripsi consil.13.nu.15.
d Vado ad induendum.Aduerte,quia ex istis uerbis videtur,quod hęc non sit lect. Bar.& forte fuit Ray.de Forli.
Alex.Loi.Quicquid hallucinando dicat iste, sentio cũ Th.Diplo.ꝙ hæc lectu.sit Bar.quia in libro Pau.de Ca.fm cum hr̃, ut uadam ad conuentum dñi Barto.de Saxoferrato.Præterea,uideo in hac lect.Bar.quæ alibi dixit in plurib.locis pietum,in prin.in ij.col.ad l.si quis filio.§.quatenus.sup.e.ubi ea verba ponunt.Annotauit ẽt in alijs locis Bar.se remittere ad dicta per eum in hac lege, & qđ plus est,non facio uim super uerbis,quia in scriptis, & uetustissimis exemplarib. non habent, sed dato millies, ꝙ haberentur, lectura hæc optime correspondet stylo Barto.ex quo uno forte sumum argumentum Doct.ad dignoscendũ qđ non sine Bar.scripta,vt apud Ias.conspici potest,l.qdam cũ filiumf.inf.de uerb.obli.ad fi.

qđ tenet gl. in l. certū. C. vñ leg. idē Azo in summa. idē in gl. in l. q
vxorē.]. c. & l. si qs. đ vulg. & pup. & s̄. đ peti. hr̄d. d. l. j. idē no. Ros.
in ti. de bo. pos. ŝm tab. Dy. idē in l. Gallus, in dist. magna. idē Cyn.
in d. l. certū. Ad hūc tex. rñdeo φ bo. pos. datur ex rescripto Princi
pis, qa Princeps scribit, φ det bo. pos. & sic obtineat hr̄ditas. & hęc
erit bo. poss. extraordinaria, de qua loquitur tit.]. ut ex leg. & sena
tusc. bo. pos. detur. Et pdicta vera in testō rupto agnatione posthu
6 mi, postea confirmato p mortē posthumi, viuo testatore. † Quęro
quid de testō iniusto p pteritionē iam nati, & p eius mortē ꝯfirma
to, ŝm lect. quā tenui in ver. idē circa, an sit necessaria bo. poss. uel
possit adiri de iure ciuili? Vr̄ φ possit adiri. de iure ciuili, qñ sunt
scripti uenientes ab intestato, l. hac ꝯsultissima. §. si qs aūt. C de te-
sta. sed ibi loqr̄ in testō impfecto, rōne solennitatis omissæ: secus
si rōne pteritionis, l. si filius q in ptāte, s̄. titu j. Dic ergo, φ hic hēt
necesse uenire p bo. pos. ŝm tab. dicam clarius in l. filio.]. c. Quęro
7 † circa id, qđ dixi, irritū, an sit necessaria bon. pos. ŝm tab. Gl. in d. l.
certū. C. uñ legi & Cy. idē Ross. vr̄ tenere. φ sit necessaria hoc ca
su bo. pos. ŝm tab. d. §. nō tñ. Inst. qb. mod test. infir., & d. l. q ex libe
ris, §. de testō de ŝm tab. Sed ꝯ hoc vr̄ s̄. co. l. si qs filio exhr̄dato. §.
quatenus. Sol. ibi in primo casu testm̄ ꝯfirmat̄ p fictionē post limi
nij, vel legis Corneliæ, q̄ est de iure ciuili. Scđo casu ꝯfirmatur per
restōnem factam a principe, per q̄ est sūr de iure ciuili. Vnde ibi
adiri potest hr̄ditas de iure ciuili, hic uero fuit factum irritum te
stm̄ capitis diminutione, quia se dedit arrogandum, & recupera-
uit statum suum p mortem patris adoptiui, vel p emancipationē
absque aliquo pricipis facto: ideo testm̄ reꝯualescit de iure p̄to-
rio, & sic est necessaria bo. poss. ŝm tab. Item quæro quid si fuit fa
ctum testm̄ sine scriptis? Rñ. tunc est necessaria bo. poss. ŝm nuncu
pationem, l. 2. C. de bonorum poss. secundum tab.

1 *Testamentum primum quando confirmatur per secundum, omnia quæ ibi sunt scripta, quæ possunt valere sine hæredis institutione, sunt confirmata, & illa quæ hæredis institutionem requirunt, trahuntur ad fideicommissum.*
2 *Clausula, si non valet iure testamenti, an trahatur ad hæredis institutionem.*
3 *Primū quod confirmatur per secūdum agitur ex confirmante, nō ex cōfirmato.*

§. Si paganus. Testm̄ primum ꝯfirmatum, p ŝm ualet iu
re codicillorum, h. d. Op. & vr̄, φ primum
valeat iure directo, quasi ipe quo ꝯfirmauit primum illud fecisse
uideat̄, l. si quis filio exhr̄dato. §. qua rōne. s̄. co. & sic vr̄ instituti
duo, ille, qui est institutus in primo, & ille qui est institutus i scđo
solenni testō. Sol. dic, φ hic loqtur in pagano, q uī facere testm̄ co
mō quo pōt, nec pōt decedere duobus ꝯditis testīs. Item in isto se
cundo fuit hęres scriptus, in primo non fuit noīatus, ŝm, qđ reqi
tur in l. hr̄des palam. s̄. de test. & l. iubemus. C. de testa. No. ergo ex
1 prędictis, φ si testm̄ primum ꝯfirmatur per ŝm, oīa, quæ ibi sunt
scripta, quæ pñt valere sine hr̄dis instōne, sunt ꝯfirmata, illa quæ
hæredis instōnem reqrunt, trahunt̄ ad fideicommissum, ut hic.
2 † No. etiam, φ in hoc fideicommisso uenit hr̄dis institutio, & sic
facit ad illam qōnem, vtrum clausula, si non ualet iure testamen-
3 ti, ualeat iure codic. dicam in l. codicillis. §. si.]. de leg. 2. † Quęro,
ex quo testō ageretur, an ex confirmato, an ex confirmante. Di-
cit Dy. φ ex confirmante. l. si quis priore.]. ad Trebellia.

LEX XIII.

Posthumorum. Filio sublato de medio, nepos tenet
locum sui, & testm̄ rūpit̄, si non repe
ritur institutus, vel exhr̄datus. h. d. Op. & vr̄, φ talis nepos non rū-
pit testm̄. l. si qs exhr̄dato in prin. s̄. co Sol. ibi supuixit post mortē
testōris, hic non. Op. de ea. l. §. sed & si pr̄. Sol. ibi pr̄ superuixit exi-
stens apud hostes. Op. de l. pr̄ filiū. s̄. de inoff. test. ubi ille, q assum-
psit primum locū post mortē testōris rūpit testm̄. Gl dicit aliud in
a descēdente, ut hic. Vel dic, φ ibi tenebāt eundē gradū, licet essent
diuersi ordinis, qa vnus erat de ascēdētib. alius uero de descēden-
tib, Iste est difficilis passus, & reintrat in illā qōnē, an successorium
edictū hēat locū in q̄rela, de quo dixi in l. in suis. s̄. tit. j. Tū q̄ ad
ppositū dico, φ in d. l. pr̄ filiū, pr̄ q incipit tenere primū locū post
mortē filij, nō dt nullū, nec uenit p ꝯtab. sed uenit p q̄relā, qa eius
pteritio p exhr̄datione hr̄. Et idē in nepote si filius fuisset exhr̄da-
tus, l. si qs filium, C. de inoff. test. Dixi in l. in suis. s̄. tit. j., & plenius
in d. l. patet filium. Quæro, an hęc lex sit correcta eo casu, quo fi-
lius de medio subducitur per emancipationem. Dic, ut dixi in l.
Gallus. §. & quid si tantum. s̄ de lib. & posth.

ADDITIO.

Gradum. vide Bal. & Bar. in d. l. si quis filium. C. de inoff. test.
Men. Ruy. cons. 10. nu 2. lib. 2.

LEX XIIII.

Si ita. Legitur duob. modis. Primo si exhr̄daui masculum, &
natus est masculus, nō rūpit testm̄. Item si exhr̄daui fę-
minam, & nata est fœmina, & sic diuersimode intell lr̄. Scđo modo
legitur, quod testator exhæredauit per hæc uerba, si filius mascu-
lus natus, nata ve sit, tunc ve, accipitur pro, &, utrisque natis testm̄
non rumpitur. Opp. gl. de l. 3. §. j. s̄. tit. j. Solue, ut in gl. Opp. de l j.
§. quare. s̄. de vent. in poss. mit. Solue, ut in gl.

LEX XV.

Qui vxorem. Statim cū posthum' nascit̄, ēt patre viuo
apud hostes testm̄ rumpitur, nec reconua
lescit filio interim decedente. h. d. Op. s̄. c. l. si qs filio exhr̄dato. §. ir-
ritū. Cū. n. semel est ruptū per captiuitatē. vt ibi. ergo amplius semel
rumpi non pōt. l. uñ & si §. post delectū. s̄. co. Sol. pp spem post liminij
& fictionem. q̄ sperabat̄. dr̄ ꝯfirmari. l. si qs filio exhr̄dato. §. quate
nus. s̄. co. ideo qa in spe consistebat. rumpitur posthumi natiuitate.
Op. cum posthumus decedit viuo testatore, testm̄ confirmatur iure
prætorio, vt s̄. co l. posthumus. in prin. Sol. hic decessit filius post ca-
ptiuitatem patris, & sic post fictam mortem. & ideo, quia non vr̄ pa
trem potuisse velle, ideo non confirmatur. Item non potest confir-
mari istud testm̄, quia non posset hr̄ditas adiri. l. nec nos. C. de capt.

ADDITIO.

* Men. Casus huius legis est singularis, secundum. Rom. sing. 109.

1 *Conditio impossibilis si adijciatur in secundo testō, an primum rumpatur.*

LEX XVI.

Cum in secundo. Per ŝm testm̄, in quo hr̄s est insti-
tutus pure, vel sub ꝯdōne, primū
rumpit̄, nisi ꝯdō sit talis, per q̄ testm̄ reddat̄ nullū. h. d. Primo ponit
dictū. Scđo latius explicat mām. Scđa ibi, multū. Item scđa subdiui
dit̄, ut euidenter patet ex lr̄a. Op. ex testō quo filius iā natus est pte
ritus possibile est hr̄ditatē adiri.]. co. l. p[illegible]ima. tñ per illud testm̄, pri
mū nō tollit̄, l. si filius q in ptāte. s̄. tit. 1. Male ergo h. d. testm̄ primū
tolli per ŝm, c . quo hr̄s pt existere. Gl. sol. not. hoc verū, qñ ex scđo
pōt adiri hr̄ditas de iure ciuili, secus si de iure prætorio, tñ pr̄ bono
rū possessio peti, vt in ꝯriis: q̄ gl. vide & signa. Itē no. in l. si q s est.].
de vul. & pup. qđ Doc. tenent. qualr̄ aūt intelligatur, dicā statim in
l. fi. Op. de l. si Meuia.]. tit. 2. Sol. ut in gl. & dicam in ꝯrio. Op. de l. si
ita q s.]. de le. 2. Sol. ibi est verbū, pōt, qđ licet sit pñtis tpis, tñ est ex-
tensiuum. ut ibi patet. Op. de l. cū tale, §. pe.]. de ꝯd. & dem. Sol. ibi
erat ꝯdō de futuro, licet implicaret aliqd de pñti, ut ibi dicā. Et gl.
hic circa finē dicit aliqua uerba, q̄ sunt corrupte scripta, & adde cū
aile. l. cum tale. §. fi. vult dicere. §. pe. Dicit gl. ibi, non ad ea. hæc glo.
est corrupta vsq; ad finē, & dēt dicere, non de ea, q̄ implicat ꝯditio
nē, q̄ pro parte est de pñti, pro parte est de futuro. Old. Venio ad vl-
1 timum ver. Quæro, si ꝯdō impossibilis † adiiciat̄ in scđo testō, an
primum rumpat̄? Io. Andr. dicit, qđ sic. Alij ꝯ & hoc prout habetis
in gl. Vel dic primum non rumpi, q̄ est vera lr̄a. Si. n. diceret, vel dic
rumpi, non esset noua opinio. Iac. de Are. tenet ultimam. s. φ primū
non rumpatur, quiā testm̄, in quo quis instituit̄ sub ꝯdōne impossi-
bili, ualet, ut ex eo tñ de iure p̄torio possit peti bonorū poss. l. tacta.
§. si in danda. s̄. ad Treb. & sic primum rumpit̄, ut no. s̄. ea. l. ŝm Io. &
sic reprahendit Ia. e dictis suis. puto opi. Io. esse ueram, s. φ primum
rumpit̄. Pro cuius decīone scias, φ q̄dam est ꝯdō impossibilis, quę
reiicit̄ de iure ciuili, q̄dam q̄ reiicit̄ de iure p̄torio. l. ꝯdōnes]. de ꝯ
di. inst. Eo casu quo reiicitur ꝯdō a prætore. tunc. tñ solum pōt pe-
ti bo. possessio, d. §. si in danda. Sed qñ ꝯdō reiicitur a iure ciuili
non video, φ repugnet quin de iure ciuili possit adiri hr̄ditas. Et isto
casu indubitanter est vera opi. Io. ŝm, quod primum tollitur per ŝm
quia ex secundo potest adiri hr̄ditas de iure ciuili. Item in eo casu,
quo conditio reiicitur de iure prætorio, & sic non potest adiri hr̄di-
tas de iure ciuili, sed est necessaria bonorum possessio, adhuc opi-
nio Io. est vera, nec ꝯdicitur s̄. ea. l. in scđa glo. Nā qñq; id pp quod
a testm̄ confirmatur de iure prætorio superuenit post mortem testō
ris, & tunc pp illud primum non rumpitur. Rō, quia primum erat
iam morte ꝯfirmatum. ita loquitur. l. si filius qui in ptāte. s̄. tit. 1. con
iuncta l. filio.]. co. Speratur. n. ꝯfirmari testm̄ per approbationem fi
lii post mortem. Qñq; id, qđ est cā ꝯfirmandi testm̄ de iure præto-
rio superuenit uiuo testōre, tunc p tale testm̄ tollit̄ primum, ut hac l.
fi. ŝm opi. Io. Probo per rōnem, si per bonorum possessionem ꝯtab.
quæ est de iure prætorio, & ꝯ voluntatē defuncti, aufertur hr̄ditas
hr̄di scripto, multo magis per bo. poss. ŝm tab. quæ licet sit de iure p̄
torio, est tñ de voluntate defuncti, & ŝm hoc glo. in l. si quis eum, in
fi. de vulg. & pup. non est vsquequaque vera. ut ibi dicam.

ADDITIO.

a Superuenit. Adde Bar. in l. 1. in vlt. q. prin. in ver. vlterius quæro, quid si filius non
potest de vulg. & pup. subtilit.

LEX XVII.

1 *Testō rupto ex cā præteritionis, isto iure non dentur legata, nec libertas, an sit secus de iure Authenticorum, & an conseruentur per auth. ex causa, nu. 4.*
2 *Ius dicendi nullum, an sit iudicium per se separatum a petitione hæreditatis.*
3 *Filius prętеritus potest approbare testamentum, ita φ de ęquitate valeat.*
4 *Dispositio authen. ex causa. quando habeat locum, & nu. 8. 9. 10. 11. 12 13. 14.*
5 *Exhæredatio potest tripliciter sumi.*
6 *Prętеritio matris, aliquando habetur pro exhęredatione inualida.*
7 *Circumscribere, est dolo aliquem decipere.*
15 *Statutum, φ testamenta mandētur executioni, sicut sententię, habet locum quā do legata petuntur, etiam ex testamento rupto.*
16 *Clausula codicillaris si non valet iure testamenti, quid operetur.*
17 *Extranei quando sunt scripti hęredes, quam partem auocat prętеritus.*
18 *Testamentum quo iure irritetur ex causa prętеritionis vel exhęredationis.*
Filius prętеritus petit contra tabulas.
Exhęredatus cum causa, per querelam inofficiosi, & sine causa, dicit testamentum nullum.
19 *Differentia inter suum, prętеritum, & emancipatum.*
20 *Testamentum, quo iure irritatur a prętеrito a matre, vel eius linea.*
21 *Ascendentes qñ sint prętеriti, vel exhęredati, quo iure testamentum irritatur.*

22 *Testamentum filij in castrensi peculio, in quo pater est præteritus, an sit nullum, & subiaceat querelæ.*
23 *Testamentum, in quo collaterales sunt præteriti, quomodo irritetur.*
24 *Ius dicendi nullum testamentum, qualiter præscribatur. (cita, & nu. 28.*
25 *Approbatio expressa testamenti filij præter.ti, an requiratur, vel sufficiat ta*
26 *Testamentum in quo filius sit præteritus, an sit aliquod, donec filius non declaret intentionem suam.*
27 *Approbatio testamenti quando iudicatur ex taciturnitate filij.*
28 *Testō approbato per filium præteritum, an possit ex eo adiri hæreditas de iure ciuili, vel sit necesse, ꝗ pctatur bonorum possessio, secundum tabulas.*
29 *Testamentum approbatum per filium habet effectum de equitate prætoria.*
30 *Testamentum non habens solennem numerum testium, nō potest approbari, per venientes ab intestato.*
31 *Testamentum defectiuum ratione solennitatis, item ratione preteritionis, in quo sunt instituti venientes ab intestato potest approbari.*
32 *Dispositio huius l. habet locum in alijs liberis, licet loquatur in filio.*
33 *Testamentū, in quo pater est præteritus, ipso patre approbante recōualescit.*
34 *Filius præteritus si non dicit testamentum nullum, an alij eius beneficio poterunt illud dicere.*
35 *Vsurarius si tempore testamenti non prestitit cautionem, sed post factum testamentum, an reconualescat.*

a **Filio præterito.** a Ista est solemnis lex, & eius mā multū incognita, sed bř hoc intendit. Filio
pterito, re. ıcta in testō non dēntur, nisi filius ius suum omiserit. h.d.
Primo loquitur qñ filius pteritus non omisit ius suū. Scdo qñ omi-
1 sit. Scdo ibi, qđ si bonis. Ex prima parte no.† ꝙ rupto testō ex cā pre
teritionis, nō dēnť legata, nec fideicōmissa, nec libertates. Vñ circa
hoc primū notabile hēmus examinare, ꝙ in hoc sit immutatum p
auth. ex cā. C. de lib. præt. Scdo no. modū, quo agit filius præteritus
q vult dicere testm̄ nullū. Nā petit hřditatē ab institutis, ut ibi, si pre
2 teritus a fratrib. partē hřditatis auocauerit. Et sic vř, qđ † ius dicēdi
nullū, nō sit iudiciū p se separatum a petitione hřditatis. Ad hoc, ꝙ
no. C. de ord. iud. l. 1. Circa istud notabile hēmus examinare, s. qualiter rumpať testm̄ ex cā pteritionis, vel exhřdationis, p quē modū
& qđ in hoc sit immutatū, & hoc circa primā partem. Ex scđa parte
b no. † ꝙ filius pteritus pt approbare testm̄, ita ꝙ de æqtate valeat.
3 & ista ē mā ppria, & singularis hic. q̄ examinabimus & sic hēmus
tres materias. Op. ad primū, de leg. pstan. l. 1. Sol. ibi in filio emācipato pterito, q de iure ciuili non admittebať adrūpēdū, vñ cū prætor
eos admittat p bo. pos. ꝯtab. & sic grauat legatarios, sua æquitate ꝯseruat legata certis psonis per illū titulū, hic uero loquimur in filio
suo pterito. Sed ꝯ hoc op. de l. si duo. de leg. præstan. Sol. ibi. qñ filius
præteritus nō dixit nullū, sed venit per ꝯ tab. Vñ alius filius institutus præstat legata ſm distōnem illius legis. Scdo opp. C. de lib. præt.
auth. ex cā. Gl. dicit hic, ꝙ hæc l. corrigiř hodie. Nā rupto testō ex
cā pteritionis, vel exhřdationis, dēnť legata, & fideicōmissa. & libertates. Istud, qđ dicit de auth. ex cā venit examinādū per multas qōnes. Primo, vtrū rupto testō pteritione filii iā nati, legata, & cætera
firmenť per auth. ex cā. Et dicit gl. ꝙ sic, & oēs leges antiquę huic similes corriguntř. Pro hoc facit, qa auth. ex cā. loqtur gñaliter, & in
corpore unde sumiť. §. si tales igiť, vbi tractat de testō facto a filio, q
præterit, uel exhredauit parentes. similiter gñaliter loqtur. Et gl. tenet
hanc opi. hic, & in l. uxorem. de manumiss. test. in vlt. gl. & in d. §. si tales. & in l. 1. C. de codi. in ver. literas. & in oib. gl. quas ibi allegabo,
cum loquimur de præteritione posthumi. Præterea eadem est rō in
præteritione, q̄ est in exhřdatione. Nam sicut ex cā præteritionis irritatur testm̄ ipso iure, ita ex cā exhřdationis, cā nō inserta. Sed omnes alij sunt in ꝯria opinione, ꝙ hæc lex non corrigitur, & quod auth. ex cā. non hēat locum in præteritione facta a pře: sed dēt intelligi in præteritione materna, quæ hř pro exhřdatione. Ita tenet gl. in
Auth. ut cū de app. cogno. §. aliud quoque capitulum. Idem Azo in
summa, de lib. præt. Dy. in distōne magna, quam ponit in l. Gallus,
non dicit iura antiqua in hoc corrigi. Dñs Iac. But. in cursu lectionis uidebatur idem tenere, & hoc probatur in corpore unde sumitur d. auth. §. sic igitur omnes. ibi, si autem hæc obseruata non fuerint, nullus exhæredatis liberis. & c. vbi de præteritis nullam mentionem facit, & iura antiqua non intelliguntur corrigi per noua, nisi
quatenus exprimitur, l. præcipimus. in fi. C. de ap. Præterea ius nouū
vř introductum in fauorem filij, sed hic nullus est fauor filij, immo
est odium, quia tenebatur ad legata, ad quæ ante non tenebatur. ergo, &c. Quod autem sit in fauorem filij probatur in d. versi. si autem
ibi, ne liberi falsis accusationib. ꝯdemnenť, &c. & hoc tenebat Pe.
Sed Cy. fuit in ꝯria opinione, nō tñ rñdet ad dictas rōnes factas in
ꝯrium, nec eas ponit. Dico ꝙ passus dubius est pp opinionem tātorū virorum, & hic passus, & alii, quos tangā in hac materia, egēt de-
5 cisione imperiali. Credo tñ p decisione qōnis sic dđm, † ꝙ exhřdatio
c pt tripliciter assumi. c Vno mō stricte, & tunc exhřdatio est ab hřditate exclusio expsse & solenniter facta. Ita loquitur tit. de libe. pt.
& s̄. tit. prox. Requiritur. n. ꝙ sit facta exhæredatio nominatim, &
ꝙ interueniant alia quæ ponuntur in l. 3. §. filius. s̄. titu. 1. Alio modo
assumitur exhřdatio large, & tunc exhřdatio est ab hřditate exclusio facta tacite, uel expresse ſm voluntatem testatoris, & hoc casu
nomen exhřdatio ꝯprehendit præteritionem factam a testōre sciēte se filium hře. Probatur in l. si patronus. ij. in princi. de bon. li. & l.
Pau. §. fi. s̄. eod. tit. & l. sicut certi. & l. si cū uel in utero. C. de test. militi. Ille. n. qui dat suam, hřditatem alteri, & de filio, mentionē non
facit, exhřdat eum tacite, & si diceres dictæ leges loquuntur in milite, in quo est spāle, ꝙ præteritio hēatur pro exhřdatione. Rñ. qđ
est spāle in hoc, ꝙ exhřdatio pdicta tacita valeat, sicut exhřdatio
q̄ expsse facta est a pagano. In pagano vero talis tacita exhřdatio ñ
valeret, sed ſm mentē testōris vterq; tacite exhřdat. Tertio modo
dř exhřdatio largissime, oīs ab hřditate exclusio, & hoc ꝯprehendit preteritionem factā a testōre sciente, vel ignorante se filium
hře, qa pteritio facta p exhřdatione est. l. si instituta. in fi. cū l. seq.
s̄. de inof test. Et si dicas, ibi spāle in matre cuius pteritio pro exhř-
6 datione hř. Rñdeo, † concedo, ꝙ pro exhřdatione inualida hř, ita
ꝙ opus est querela, sed in alio hř pro exhřdatione inualida tñ, qa
licèt verba excludant talem filium ab hřditate, tñ mēs testōris nō
fuit sic. ergo est triplex exhřdatio. Vna largissima, qñ ex uerbis testōris excluditur, non tñ ex mente testōris tacita, vel expssa. Scđa
larga. vt qñ nō excluditur expssè ſm verba, sed tacite, ſm mētem
est. Tertio sumit stricte, & proprie, vt qñ ab hřditate excludiť expsse, ſm verba testōris, & ſm uoluntatem. Nunc ad ppositū dico
authen. ex cā hře locum exhřdatione largo mō sumpta, non dico
largissime, ꝙ exhřdatio ꝯprehendit pteritionem factam a sciēte,
nō ab ignorante. Et sic distinguo. Aut filius est pteritus a testatore
sciēte se filium hře. & hēt locū auth ex cā, & corrigitur hęc lex. Si
vero pteritio fiat testatore ignorāte, & tunc iura antiqua remanēt
d incorrecta d & legata nō dēnť. Et hanc distōnē pbo, primo ī corpore vñ sumitur. d. auth. ex cā. ver. si autē hæc obseruata non fuerint. ibi. n. annectit cām, ne liberi falsis accusationib. ꝯdēnenť, & c.
Quæ verba referuntur ad filium pteritum, vel exhřdatum inserta aliqua cā, licet non vera, & sic testōre sciēte. Deinde sequiř alia
rō, ne circūscriptionē aliquā in parētū substātijs patiantur. & c. cir-
7 cunscribere, † est p dolum aliquē decipere, l. j. § de in integrum restōne, & ibi no. De necessitate ergo refertur ad pteritionē factam
a testōre sciēte, qa si ignorasset, nullā fuisse circūscriptionē possemus opponere, & sic rōnes legis non adaptarent. Ex rōnib. ergo
illis apparet, ꝙ verbū exhřdatio, cōprehendit pteritionē factam a
sciente. Hoc ēt pbať in §. si tales igiř, & in ver. si autē hæc obseruata nō fuerint, vbi gñaliter loqtur, nec de exhřdatione, vel pteritione facit mētionē. Hoc ēt pbať in §. & hęc qdē q ibi seqtur, vbi tex.
dř & hæ qdem exhřdationis, aut pteritionis pœnæ, q̄ntum ad ingratitudinē, & c. Et sic loqř de pteritione, & in sequēti §. hæc aūt disposuimus, dř. Sola. n. est nřæ serenitatis intētio, a parētib. & liberis, iniuriā pteritionis & exhřdationis auferre, & sic loqř ēt de pteritione, sic est verisile Imperatorē intellexisse in pcedentib. §. Ex pdictis apparet rñsio ad illas leges, quas allegaui in ꝯriū: s. qđ in corpore non fit mentio de pteritiōne, fit. n. mentio expsse, vt s̄. dixi, &
est tacita, qa uerbū, exhřdatus, continet talē pteritionem factam a
sciēte, merito in hoc ius antiquum corrigitur. Non obst. qđ dř. ꝙ
ius introductū est fauore filiorū, qa fauor filij est in hoc, ꝙ in exhřdatione dēt inseri cā, sed fauor testātis est, ꝙ testm̄ nō irritať in
totū, sed remanet ualidū, quo ad alia capitula, ut pbať in corpore
vñ sumiť d. auth. ubi tex. in d. §. hæc aūt disposuimus, dř hoc aūt
disposuimus, vt & parentes & filios a testōris iniuria liberos reddamus. Et seqř in eo. §. Vñ & constat ad vtriusq; partis vtilitatem
atq; cautelā pñtem legē fuisse platā. Et sic patet in fauorem vtriusque dicta iura fuisse introducta, & ſm hunc modum gl. quæ dñt
iura antiqua fore correcta, dñt verum. Sed si acciperes exheredationem largissime, vt comprehēderet preteritionem factā etiam
ab ignorante, iura antiqua non corrigerentur. Nam tex. in corpore intelligitur in præteritione facta a sciente, ut ostendit. Præterea probo, sicut hodie rupto testamento, ex cā præteritionis conseruantur

ADDITIONES.

a Pom. Filio præterito. Vide Bar. in cons. 91 incip. in q. uertēte in curia domini capitanei. Pro intellectu huius legis. & pro ea vide Lud. in cons. 24. inci. post modum autem instante, vbi disputauit, ꝙ institutus possit dicere testm̄ nullum, in quo alter filius est præteritus, vide Bal. in l. j. C. de suis & legi. ubi reprehendit Bart. hic. Amplia istam legem, ut per Pau. de Cast. in l. fi. C. de bo. poss. secundum tab. & limita multis modis, vt per Rom. sing. 452. & seq.
Paris. No. ꝙ filius non potest approbare in damnum alterius, vt per Bar. in l. 2. ff. de vulga. & pup. & circa materiam iuris dicendi nullum, vide Are. in cons. 49. & an ius dicendi nullum transeat in fiscum quando bona filij publicantur mortuo patre, & quid si viuo eo, vide quæ habes ad Bar. in l. tutoris. C. ad legem Iuliam de vi. Item quod non tollatur illud ius dicendi nullum, per triginta annos, vide Antoniū cons. 25. & qualiter succurratur etiam qñ succedit ab intestato, & qñ testm̄ fuit nullum, & hæres scriptus alienauit qñ possidebat, vt hæres. Itē quāto tpe durat ius dicendi nullum, vide Ant. cons. 67. circa fin. quem sequitur Bar. in hac l. Itē istam limitauit Bal. in l. sicuti certi. C. de test mil. vbi uide Ias. in l. j. & 2. col. Item an ius dicendi nullum transmittat hřditatē ex potentia suitatis vide Ias. in l. si infanti. C. de iure delib. dicentem illam esse qōnem nouam, & nullibi tactā, & concludit, ꝙ non, contra Bal. uide etiam eū in l. cū mota. C. de transa. Item an filius infamis præteritus, possit testamentum dicere nullum. uide Pau. de Ca. in l. in arenam. C. de inoff. test. dicentem, ꝙ non, contrarium ibi tenuit do. Ias. in 2. vo. Meno. Pileus. q. 66.
b Pom. Ex secunda parte no. Vide multa similia per Card. cons. 55. in j. & 2. col. & limita, vt per Pau. de Ca. hic, quem refert & sequitur Alex. in cons. 73. inci. ponderatis, in vlt. col. 3. vol.
c Ale. Assumi. No. quotuplex sit exhæredatio. Adde Bal. in repet. l. in suis. sup. tit. 1.
d Alex. Remanent incorrecta. Si exhæredatio uel præteritio fuit facta ab ignorante, an habeat locum auth. ex causa. adde Bal. in l. in suis, sup. tit. j.

seruantur cætera capi̅a, ita olim ɔseruabat̃ totũ testm̃ militis, non
obstante p̃teritione, sed ĩ milite adhibet̃ illa distinctio, vtrũ aliquẽ
p̃terierit scienter, vel ignorãter, l. sicut certi. & l. si cum vel in vtero,
C. de test. mil. Et isto casu est vera opi. illorũ, q. dñt iura antiqua non
8 corrigi. Scd̃o est ĩ videndum, an auth. ex cã, hẽat locũ rupto testõ ex
cã p̃teritionis posthumi. Quidam dñt, q̃ sic, & p hoc corrigit̃ l. . C.
de posthumis hæ. inst. & ĩ. de leg. 3. l. si q̃s testõ, & đ fideicõ. lib. l. si
pr̃. in prin. Et hæc fuit opi. Placẽ. & ꝓbat̃, q̃a illa auth. loq̃t̃ gñal̃r. er
go &c. Præterea licet lex, & iura antiqua loquant̃ in posthumo. i.
parificatis posthumo, & iã nato l. maximum. in fi. C. de lib p̃te. tñ, in
iã nato đterminatũ est s. q. corrigant̃, ergo &c. Præterea, sicut olim
rupto testõ p ɔ̃tab. debebant̃ legata certis p̃sonis, ita hodie deben-
tur oĩb. sed in filio de iure antiquo non fiebat distinctio inter post-
humũ, & iã natũ l. j. in prin. de leg. præst. bo. pos. ɔ̃tab. petita, coniun
cta. l. 1. de ɔ̃tab. ergo, &c. Alij dñt, & dr̃, q̃ fuit opin. Azo. ut scripta
antiqua reic. unt q̃ iura antiqua in hoc non corrigantur: sed illa lo
quuntur in posthumo præterito. auth. ex cã. loquitur in iam nato, q̃
fundatur plurib. rõnib. Primo. q̃a ĩ corpore nõ fit mẽtio de posthu-
mo. ergo &c. Præterea qñ q̃s natus est p̃teritus, testm̃ est statim irri
tũ, quantũ ad instõnẽ, & legata nunq̃ cęperunt pẽdere ex instõne.
Sed qñ est p̃teritus posthumus, tunc ab initio valuit testm̃, & lega-
ta ab eo dependere cępe: unt, merito rupta instõne vitiãtur legata,
l. nã & si. §. fi. s. eo. & no. in l. 3. §. fi. s. ti. 1. & Ia. de Are. & do. Cyn. te-
nent primam opi: s. q̃ leges ɔ̃triæ, & similes corrigunt̃ in hoc, & al-
leg. ꝓ se gl. in l. gñal̃r. §. ex testõ. ĩ. de fideicom. lib. Ego allego pluret
a 1s g . in l. bona. §. fi. ĩ. de cap. & l. si pr̃. in prin. ĩ. de fideicom. liber. &
l. 1. s. de testam. tut. & l. si quis testõ. ĩ. de leg. 2. de cod. l. 1. Et audiui
Ray. tenentẽ hãc opinionẽ. Sed do. Iac. But. cum legeret auth ex cã.
me audiente, tenuit ɔ̃trium, p istã rõnẽ, q̃a auth. ex cã. loq̃t̃ ĩ p̃teritio
ne facta ex cã, q̃ nõ cadit in posthumũ, l. si q̃s ĩ suo. §. legis, C. đ inof.
test. ergo, &c. Ego dico distinguendũ eo mõ, quo s. Aut p̃teritio po
sthumi est facta ab eo, qui sciebat se hẽre vxorẽ p̃gnantem, & est
vera opinio prima, q̃ iura antiqua sunt correcta, q̃ ꝓbat̃ ex corpo-
re, vt s. dixi. & licet ibi non fiat mentio de posthumo, tñ loq̃ĩ gñal̃r
de qualibet p̃teritione: Aut p̃teritio facta est ab eo, q̃ ignorabat se
habere vxorẽ p̃gnantẽ, & iura antiqua non corriguñt, q̃a tex. ĩ cor
pore de hoc loq̃t̃, vt s. oñdi. Hoc ꝓbat̃ in simili in l. sicut. & l. si cum
vel in vtero, C. de test. mil. & l. q. iure militari. ĩ. de testa. mil. Præte-
rea certũ est, q̃ donõ inter viuos nititur maiori firmitate, q̃ legata,
sed certũ est, q̃ donõ inter viuos pp supernenientes liberos, de qui
bus testõr non cogitauit, reuocat̃. C. de reuo. don. l. si vnq̃, ergo mul
to magis legata. facit l. tale pactũ. §. si. de pac. Præterea. hoc persua-
det æq̃tas. Pone aliquẽ non habentẽ filios fecisse magna legata cõ
sanguineis, & ecclesiis, quẽ nõ est verisimile facere, si de filiis cogi
tasset: nõ. n. extraneos p̃tulisset soboli suę, l. cũ auus. ĩ. de ɔd. & dem.
& l. cũ acutissimi. C. de fideic. Et eodẽ mõ si hr̃et liberos tpe testĩ,
postea supuenissent alij, de q̃bus nõ cogitauit, nõ est verisĩle, q̃ tot
legata reliq̃sset, l. pe. in fi. ĩ. de inr. cod. Et sic vno casu est uera opin.
Azo & eũ sequẽtiũ, alio casu Placẽ. & sequaciũ. Rñdeamus ad quas
dã rõnes, quas feci ꝓ Plac. inq̃tũ ɔcludũt ɔ̃ Azo. spãliter ad illã rõ-
nẽ, q̃ feci de u. de leg. p̃stã. Dico. n. q̃ ibi nulla est dr̃ia inter posthu-
mũ & iã natũ, & iter p̃teritionẽ factã sciẽter seu ignorãter, ergo, &c.
Rõ, iõ. n. cõseruat p̃tor legata p illũ titulũ, q̃a facit iniuriã legatariis
dãdo ɔ̃tab. eis, q̃ nõ vocabant̃ de iure ciuili. Quæ rõ locũ hẽt, siue ɔ̃
tabulas dei iã nato, siue posthumo, siue p̃terito sciẽter, vel ignoran-
ter, hic ɔseruant̃ legata pp tuendã uoluntatẽ defuncti, q̃ voluntas
cessat, qñ p̃teritio est facta ab ignorãte. Rñ. ad rõnes factas p Azo.
ɔ̃ Plac. no obstat. qđ dicit Iac. But. s. q̃ auth. ex cã. loquiĩ ĩ p̃teritio-
ne facta ex cã, q̃ nõ cadit ĩ posthumo, qđ puto falsum. Nã ut dixi, lo
quit̃ gñal̃r in oĩ p̃teritione facta scienter, p q̃ filius circumscribit̃. Et
tex. q. dicit ex cã p̃teritionis, &c. expone. i. ex ipsa p̃teritione, & sic
trãsitiuè legit̃. Simile in l. 1. C. de ɔd. indeb. Vel dic, q̃ verba posita
in auth. ex cã. sũt verba Guarnerii, in corpore al̃r iacẽt. Sed ɔ̃ opi-
nionẽ q̃ pono tã in iã nato q̃ in posthumo. Opp. de l. fin. ĩ. de hr̃dib.
inst. vbi qñ p̃teritio est facta ab ignorante, institutio vitiat̃, & lega-
ta firma remanent. Sol. ibi loquit̃, qñ p̃teritus est aliq̃s, cuius p̃teri-
tio testm̃ nõ rũpebat, sed institutio rũpitur pp defectũ causę, quam
testator candẽ adesse putabat, q̃ cã respiciebat instõnem solam nõ
legatũ, merito legata firma remanent, q̃a in eis non est defectus vo
luntatis. sed in p̃nti q̃õne secus, ut dixi. Contra hoc ẽt fortiter op. de
l. cũ mr̃ s. de inof. test. vbi dr̃, q̃ debeat distingui totum eɔ̃ ad id, qđ
dixi s. Aut p̃teritio est facta a sciente, & sic re, & ɔsilio, & tunc lega
ta non debebantur. Aut ab ignorante, & tunc debebãtur, & ita vr̃
tenere gl. ibi posita. Rñdeo, q̃ opi. gl. non est vera. per rõnes, quas
dixi s. vnde teneas opi. Azo ibi positam, q̃ dictũ in prin. legis corri
gat̃ per id, quod sequitur, & tunc facit ꝓ illa opinione. quam teneo
qđ satis placet. Vel dic, q̃ qñ mr̃ p̃teriit filium, quem non credebat,
se hr̃e. & aliũ instituit, filius hẽt duplicẽ viã, q̃ dicat institutionem
nullã pp defectũ causæ, q̃a mr̃ iõ instituit extraneũ, quia putabat se
nõ hr̃e filium, & tunc instõ vitiatur, nõ legata, ut l. fi. C. de hær. insti.
Aut vult irritare institutionem tanquam præteritus, & venire per
querelã olim, vel hodie, dicẽdo nullũ ipso iure, & tunc legata totali
ter non valebunt. Ita loq̃t̃ finis dictę l. cũ mater. & qđ s. di i. Ter-
9 tio est uidendum, utrum illa authen. habeat locum in præteritione
quasi posthumi, hoc est, eius qui subducto primo de medio incipit
tenere locũ sui per legẽ Velleiã, vtrũ si p p̃teritionẽ talis posthumi
testm̃ rumpat̃, illa auth. locũ habeat. Gl. s. de testa. tute. l. 2. tenet, q̃
sic. In ɔ̃trium vr̃ q̃ talis posthumus nõ fuit p machinationẽ p̃teri-
tus. Nã testator ideo eũ nõ instituit, q̃a alius eũ p̃cedebat: & sic li-
citè facit. ita tenet gl. Ad ɔ̃triũ rñdeo, q̃ hæc machinatio vr̃: quia
nõ est usus ɔsi. legis Velleiæ, s. ut. j. l. Gallus. §. nũc de lege & s. eo.
l posthumorũ Sicut. n. ille q̃ hẽt uxorẽ p̃gnantẽ, & uentrẽ nõ in-
stituit, ita q̃ hẽt nepotẽ & de eo mẽtionẽ non facit, s̃m ɔsiliũ legis
Velleiæ, circũscribit eũ, sal̃r re ipsa. Huic opi. ɔsonat uoluntas de-
functi. Si. n. filiũ suũ grauauerat legatis, multo magis est p̃sumen-
10 dũ, q̃ grauasset nepotẽ qui erat in ulteriori gradu. † Quarto est vi
dẽdũ vtrũ auth. ex cã, habeat locũ rupto testa. p ɔ̃tab. p̃terito filio
emãcipato? Gl. in l. j. C. de bo. poss. ɔ̃tab. tenet q̃ sic: idẽ ĩ. de vsufr.
l. si ex̃neo. Pro hoc facit: q̃a sublata est hodie dr̃ia emãcipationis,
& patriæ p̃tãtis. Alibi gl. vr̃ tenere ɔ̃trium, & in p̃teritione emãci-
pati nihil mutat̃, vt no in l. si filius, s. de mino. Pro quo facit: quia
tũc est sublata dr̃ia emãcipationis, & patriæ p̃tãtis, qñ nullum est
factum testm̃, s̃m gl. vt no. in l. Gallus, §. & quid si tñ, s. tit. j. & l. si
emãcipati C. de colla. & đ auth. ex cã Iac. de Are. licèt sit de illis, q̃
tenent, q̃ in filio suo p̃terito iura antiqua non sint correcta, tñ in
filio emãcipato tenet q̃ iura antiqua corrigãtur. Nam tex. in cor
pore, vt cũ, de app. cogn. §. causas, ver. si qualibet ex p̃dictis, loquit̃
de liberis, q̃ p̃nt ab intestato succedere. Sed quantũ ad successionẽ
ab intestato nulla est dr̃ia emãcipationis & patriæ p̃tãtis, vt in Au
thẽ. de her. ab intest. §. nullã uerò uolumus. ergo &c Pro hoc ad-
dit ipse rõnem q̃a est fauor filii emancipati. Dicit. n. ipso iure nul
lum, nec necesse hẽt uenire per ɔ̃ta. & stare sub dubio litis. De hoc
vtrũ dicat nullũ, vel ueniat per ɔ̃tab. dixi s. in. j. l. Gallus, §. in om-
nib. & dicã ĩ. Tñ illã opi. puto uerã, si ponimus illã p̃teritionẽ fa-
ctã a sciẽte se filiũ hr̃e, secus si ab ignorãte. Et sic intelligo gl. d. l. j.
C. de bon. pos. ɔ̃tab. Non ob. p̃dictis ĩ. de leg. 3. l. 2. q̃a loquit̃ de le-
gatis relictis a p̃terito, q̃ non ualẽt: hic de legatis q̃ legant̃ ab inte-
stato, q̃ ɔseruant̃ rupto testõ ex causa p̃teritionis, vt dixi in d. l. 2.
11 † Quinto est uidendũ, vtrũ auth. ex cã habeat locũ testõ rescisso p
q̃relã propositã a filio exhæredato, vel pro exhæredato habito. In
hoc sunt multæ opi. Nam Mart. dicebat, q̃ hodie nõ hẽt locũ q̃re
la, & sic non procedit q̃õ. & legata remanẽt firma p d. auth. cuius
opi. reprobaui in l. j. s. de testa. Alij dñt, q̃ hẽt locũ q̃rela ẽt hodie:
licet de iure antiquo, rescisso p querelã, legata non debeant̃, hodie
tñ debent̃ p auth. ex cã. & hoc tenet gl. in ver. nõ ualeant, in fi. in l.
Papinianus. §. si ex cã, s. de inoff. test. & l. nã & his, §. j. eo. tit. & l. iu
re nr̃o. §. fi. s. de testa. tut. & ĩ. de leg. 2. l. cũ filius, in prin. in ver. pla
cuit. Tertij dñt, & ista fuit opinio Azo. in summa, q̃ aut est testm̃
nullũ ipso iure, q̃ est. qñ causa non est inserta in exhæredatione,
vt ĩ. dicã, & tunc habet locũ auth. ex causa. Aut causa fuit inserta:
& tunc quia oportet testm̃ irritari p querelã, s̃m cõem opin. & le-
gata irritant̃, & iura antiqua non corrigũtur. Hoc probat̃ per rõ-
nẽ: quia qñ testm̃ est nullũ, legata non hñt dependentiã ab institu
tione, Sed qñ est aliq̃d sed irritat̃ p querelã, secus, vt dr̃ in simili in
l. nã & si sub ɔdõne, §. fi. s. eo. & in l. 2. in fi. de lib. & posth. Quarti,
vt Hugo tenẽt istã opi. sñ rõ eius displicuit. Nam in eo, qđ dicit, qñ
testm̃ est nullum legata ualent, est ɔ̃ l. is qui in p̃tãte in prin. de leg.
p̃çst. In eo q̃ dr̃, q̃ qñ testm̃ irritat per querelã, legata irritant̃ pp
dependentiã, est ɔ̃ l. nã si miles, s. eo. Sustinendo opin. Azo dic, q̃
l. is qui in p̃tãte, non obst. loquitur. n. s̃m iura antiqua, s̃m q̃ legata
non poterant ualere a se nisi ex testõ adiret̃ hęreditas, hodie secus
in casu auth vt ĩ. dicam. Non obstat l. nã si miles. quia ibi testm̃ ab
initio ualuit iure speciali, non cõi, ut ibi dixi. & sic rõ Azonis ad-
huc durat. Hugo tñ assignat aliã rõnem: quia ibi testator, qui inse
ruit causam, delinquit in duobus, s. in exhęredando, & in inseren-
do falsam causam. Sed qñ causam non inseruit, delinquit in uno
tñ, ideo minus punitur. & sic quo ad institutionẽ tm̃ testm̃ irrita-
tur. Ista rõ reprobatur per Doct. Quid n. si inseruit causam verã,
& per hęredẽ nõ probat̃? Certè in nullo delinquit, & in totũ testm̃
irritatur s̃m oẽs. Vñ fuit quinta opinio Iac. de Are. qui tenet hãc
opi. per aliã rõnem, s. q̃ tex. in auth. ex causa. dicit irritũ est testm̃,
in corpore unde sumit̃, dicit euacuato. & sic intel̃r, qñ est irritũ
ipso iure. Ista opinio nõ placet. nam uerbũ irritum nõ est in cor-
pore, sed in uno §. dicit, euacuato testõ, & in alio dicit, rescisso. &
gl. intelligit ibi, euacuato. s. per sñiam, & sic agebatur querela, qđ
patet: quia isti ablatiui absoluti, resoluuntur in conditionẽ, l. a te-
statore, de cond. & demon. Quod ergo dicit euacuato testõ, i. si te-
stm̃ euacuetur, & hoc declarat in alio §., vbi dicit rescisso. Debes
ergo scire, q̃ auth. ex causa. sumitur ex duobus §§. in vno loquit̃,
qñ pr̃ præteriit filium, in alio qñ filius præteriit patrem, & in uno
dicit euacuato, & in alio dicit, rescisso, vt dictũ est. Vnde fuit facta
sexta opinio quorundã, q̃ tenent p̃dictã opi. & addũt rõnem. quia
qñ testm̃ irritatur tanq̃ dementis, & sic legata non debent̃, l. Titia,
s. de inoffi. test. & in hanc opi. videbatur inclinare do. Iac. Butr. dũ
legeret d. l. Papinianus, §. si ex causa. Postea qñ audiui cum legen-
tẽ auth. ex causa. nihil firmauit, ideo ista rõ non placet. Nam licèt
olim testm̃ irritaret̃ per querelã, quasi colore dementiæ, l. hoc co-
lore, de inoff. testa. tñ ille color hodie non quærit̃, sed irritatur in
totũ hodie per querelã. Ita dicit ipse, q̃ colr̃ in corpore vnde su-
mit̃ d. auth. quasi cã inserta, nõ fuerit uera Non. n. p̃õt dici demẽs,
qui

qui exhæredauit filiū ex iusta causa,q̃ putabat ueram licèt postea
non reperiebat̃ uera,vel non approbaret̃,& hoc tenet Iac.de Are.
in alia mā super alio puncto . Vñ fuit septima opinio Dy.q̃ tenet
totū cõ͂ a præcedenti opin. dicit.n. Aut cā legitima est inserta,& p
heredē nō probata,& hēt locū auth.ex cā. Aut cā nō est inserta in
exhr̃datione,& tunc testm̄ irritat̃ in totū,dicit ipse,ꝙ colł̃r in cor-
pore,vñ sumit̃ d.auth.Cy.scribit in d.auth.& audiui ipsum dicē-
tem,dum eā legeret, qđ pluries respexit in corpore, & nesciuit il-
lud colligere . Dicebat ēt,ꝙ multos interrogauerat,q̃ dicebāt idē,
f.ꝙ nesciebant hoc colligere ex corpore . Mihi vr̃,ꝙ Dy.hoc col-
ligit ex altero de duob.locis. primo ex §.siue igit̃,ver.sinautē hæc
obseruata nō fuerint.ibi,ne liberi falsis accusationib.condēnen-
tur,&c. Nam tūc dr̃ falsa accusatio, qñ cā ingratitudinis inserit̃,q̃
uera nō probat̃,vel ipse colligit ex §.hæc aūt disposuimus,in ver.
in aliquo aūt negotio disceptantes,&c.vbi hoc vr̃ expressè dicere,
si bene inspiciat̃.Ista opinio nō placet.Nam licèt sit una rō in cor-
pore,ne liberi falsis accusationib.ꝯdemnent,quæ cōpetit exhære-
datis cā inserta : statim tñ ibi annectit̃ alia,vel ne aliquā circūscri-
ptionē in parentū substantijs patiātur,&c. q̃ rō ꝯgruit exhæreda-
tis sine cā,& ēt pteritis a sciente,vt s̃.dixi.Præterea tex.dicit,sinau
tē hæc obseruata nō fuerint,& sic loquit̃ gñalr̃, siue nō fuit obser
uatū illud,qđ pcepit de insertione causę.siue nō fuit obseruatum
illud qđ pcepit in aliquo de ꝓbatione causę Non ob.tex.in d.ver.
in aliquo aūt negotio,&c.Nam ibi Imperator,sic pronūciauit,qđ
reperijt tñ esse falsum dolo, & machinatione quorundā cx̃nco-
rū,vt dicit tex.ibi,& talē quidā scripturā, qa dolo cā & machina-
tione quorundā ꝯpositā fuisse ꝯperimus,&c Vnde magis hoc ꝓ-
nunciauit ex cā falsitatis,q̃ pteritionis,vel exhr̃dationis. Præterea,
licèt tex. hic ibi dicat expressè,tñ ibi fuit pronūciatio principis an
teq̃ fuerit facta ꝯstō,vnde sumit̃ auth.ex causa Vnde sic pronun
ciauit Imperator s̃m iura antiqua,q̃ pronūciatio esset hodie iniu-
sta s̃m illā ꝯstōnem. Teneo ergo opi.gl.simplr̃,qa rupto testō sim
plr̃ per q̃relā,vel alio quocūq; modo ex cā exhæredationis,legata
& fideicōmissa remanēt firma,p auth.ex cā,qa sp est facta sciente
testatore,& sic bene hēt locū rō tex.vt dr̃ in pcedētib.dubijs.Hoc
tenet gl.in quinque locis,q̃ s̃.allegaui.Sed ꝯ pdicta op.ex testō,ex
quo nō adit̃ hæreditas,nō pñt deberi legata l.si nemo de test.tut.
& de reg.iur.l si nemo.Rñ.ꝯtria loquunt̃,qñ testū nō irritatur ex
cā pteritionis,vel exhr̃dationis facta a sciente. Rō pōt esse,qa qñ
ex aliqua cā hr̃ditas nō adit̃,uadit ad alios pter spem,& uolunta-
tē testatoris.vñ eos testator grauare nō cogitauit.Sed qñ irritat̃ ex
cā pteritionis,vel exhr̃dationis facta sciēter, tūc testator cogitauit
grauare eū,quē exhæredauit,vel pterijt sciēter,inquantū poterat.
Si.n. eū priuabat tota hæreditate, q̃ sibi debebat̃, multo magis p̃-
sumit lex,ꝙ uoluit grauare cum legatis, ideo legata conseruant̃.
† Sexto est videndū,dr̃ in d.auth ꝙ testm̄ rumpit̃ quantū ad hęre
12 dis instōnē & cætera firma ꝑmanēt, q̃ro qd ꝯtinet̃ appl onē cæte-
rorū ? Rñ.substōnes directæ p quas nō succedit̃ defuncto, sed pu-
pillo,vel fortè filio mentecapto,qđ dic,vt dixi in l.j.§.fi.de vulg.&
pup.vbi gl.& Dy.tangunt. Itē fideicōmissa vlia,legata, fideicom-
missa particularia,tutelæ dationes,vt expressè dr̃ in corpore,vñ d.
auth.sumit̃. Ex quo apparet,ꝙ nō est uera opi.Dy.q̃ ipse ponit in
l.j.de vulg.& pup. dū dicit,ꝙ ea,q̃ nō pñt relinqui,nisi in testō,nō
remanēt ualida p illā auth.Nā tutelę datio nō pōt relinq,nisi in te
stō,l.j.s̃.de testa.tut. & tñ remanet ualida . Item ex hoc dico, ꝙ ꝯ-
stō executoris remanet firma eadē rōne,sicut tutoris.Itē illud qđ
est relictū in uim modi,remanet firmum,cū uim legati obtineat,
l.fin.C.de his,q̃ sub modo.Itē ea,q̃ sunt relicta in vim ꝯdōnis,re-
manēt in eodē statu,in quo erāt ante,p d.auth.An aūt id,qđ debe
bat dari hr̃di instituto cā ꝯdōnis implendæ,debeat dari filio pteri-
a to,vel exhr̃dato,apud quem remanet hr̃ditas?Dic,vt colł̃r ex l.is,
cui.s̃.de ꝯdi.inde. & l.qđ ꝯdōnis,de don.cā mor.& l.q heredi.§.j.
de cond.& dem. Itē si erat grauatus hr̃s sub ꝯdōne,si decesserit si-
ne liberis,an filius pteritus, ad quē vadit hæreditas intelligat̃ gra-
uatus sub ꝯdōne, si decesserit sine liberis ipse, vel cū decesserit hr̃s
scriptus.Dic,ut dixi in l.peculiū,§.fi.j̃.de leg.2.Itē an institutio de
13 re certa ꝯseruetur.dic,vt dixi in l.ex facto,de hær.instit. † Item si
aliquid erat relictū filio exhr̃dato, vel pterito, qui rūpit testm̄, an
illud ꝯseruet̃,dixi in l.maximū,C.de lib.præt.Cyn.ponit in auth.
ex cā. Marti.Sil.disputauit,& tenuit,quod ei non debetur,vt Cy.
refert,q̃ opi.ego teneo per rōnes suas. Pro hoc induco casum j̃.si
quis omis.cau.testa.l.si nō solus,§.j.vbi legata,q̃ nō ꝯseruantur ex
edicto,si qs omis.cā testa. nō conseruant̃ ei,qui visus est testū im-
pugnare,expressius vr̃ j̃.de leg.præst.l.si filius,& istud puto uerū.
14 Septimo est † videndū qua actione petunt̃ legata, & fideicōmis-
sa ex isto testō rupto ex cā præteritionis,vel exhæredationis. Qui-
dam dñt actione ex testō . Alij dñt ꝯdōne ex lege illa , & ista fuit
opi Hug. q̃ corrigit̃ in auth.ex causa,in vlt.gl Cy.tenet eā,ꝙ pro
bat̃,quia qñ illud,quod per se est inutile ꝯfirmatur, agitur ex con
firmante non ex confirmato,l.posthumus,§.fi.s̃.co.j̃.ad Treb.l.si
quis priore,j̃.de hęr.inst.l.ex asse.hoc tenebat Pet.& Dy.Alij dñt,
quod agit̃ actione ex testō, qđ tenet Iac.de Are.& Iac.But.& hoc
puto verissimū.Nam tex.in corpore vnde sumitur ista auth.dicit,
tanq̃ in hoc nō rescissum obtineat testm̄, & sic apparet, qđ ipsum
testū sit ualidū quo ad legata, sic non nascatur ꝯdictio ex lege pp

testm̄,sed ex ipso testō roborato lege.l.lege obuenire hæreditatem,
de verb.sig.& s̃.de pac.l.legitima.vbi dicit qñ ꝯtus lege robora-
tur,oritur actio ex ipso ꝯtu. Pro hoc vr̃ casus expresse in l.fi. de hę
15 redib.inst.† Et ex his colł̃r determinatio q̃ōnis.Dicit statutum,ꝙ te
stamentum mandetur executioni,sicut diffinitiua sententia. Mō pe
tuntur legata ex testō rupto ex causa præteritionis , vel exhæreda-
tionis. Si,quidem peterent̃ ꝯdōne ex lege,non haberet locum statu
tū,qđ dicit ꝙ testā mandent̃ executioni,&c.Si peterent̃ actione ex
testō,tunc locū hēt statutū,ꝙ dicit,ꝙ testā mandentur executioni ,
&c.Et ita fuit determinatum per d. Thadeū de Pepu.tunc Doc. Bo
16 no.† Vltimo esset videndum,ꝙ si testm̄ remanet validū quo ad le-
gata,si in testō esset apposita ista clausula,si non valet iure testamē
ti,valeat iure codicillorum,an dicta clausula tunc operet̃ aliq.d,qđ
gl.tangit,& Doc.in d.auth.ex cā,& vr̃ ꝙ non,quia valet iure testa-
menti,quo ad aliquid.Sed dic,ut dixi .j̃.de iure codicil.l.1.

Veniamus. † Ad scđam partem. Dr̃.si pteritus fratrib.partē
hr̃ditatis auocauit,q̃ro qd si extranei eēnt scri
pti.gl.dicit idē,per eandē rōnē,qa testm̄ est nullū.licet sit argm̄ . ꝯ.
s̃.e.l.posthumus.ver.idē & circa,sed s̃m intellm̄,quē ibi dedi, non
est ꝯ.Sed circa gl.est videndū,qūo c. traneis institutis pōt esse idē.
Nā hæc auocauit a fratrib.partē,ab extraneis deberet auocare totū
qñ in totū succedit.Sol.intelligas hic extraneis,i.fratrib.filijs eman
17 cipatis,alias fateor,qđ totum auocaret.† Quæro quo iure testm̄ ir-
ritet̃ ex cā pteritionis,vel exhr̃dationis. Rñdeo, hic circa hoc sunt
opiniones,qa q.dā dñt hodie nō hr̃e locū q̃relā , qđ reprobaui s̃. de
test.l.1.Alii dñt,ꝙ in præteritione pr̃ria nihil innouatur , qđ repro-
baui s̃ ea.l. Vnde oīb.omissis in hoc articulo,s̃m opi.quā teneo, di-
stinguo vobis p tres casus. Primo qñ q̃ritur de descendētib. præte-
ritis,vel exhr̃datis Scđo,qñ de ascendentib. Tertio,qñ de collate-
b ralib.Circa primum b dic,Aut fuit præteritus , vel exhr̃datus a pa-
tre,vel eius linea,aut ab auo paterno,vel similibus,aut a matre, vel
eius linea. Primo casu aut erat filius in potestate, aut emancipatus.
Si in potestate,& tunc si est præteritus,testm̄ est nullum ipso iure,&
potest petere contratab.vt l.maximum vitium.de lib.præt.ꝙ intel-
lige si tenebat primum locum,vt d.l.Gallus,§.& qđ si tñ.s̃.tit.1. Si
c vero fuit exhr̃datus,& tūc aut est īserta cā legitima, c & oportet eū
venire

ADDITIONES.

a Alex.Vt colligitur.Istam opi.ēt tenet gl.in l.maximū,C.de lib.præt.i ver.totius
substantiæ in fi.& ideo Old.Bar.& Ang.in d.l.maximū vitiū,dñt,ꝙ iniquum es-
set,ꝙ exhæredatus admitteret̃ ad querelā defuncti,eius iudiciū impugnando,&
ꝙ legatum ex eo testō conseruatur eius iudicium,quo ad legatum approbando,
arg.ff.de inoff test.l.si pars,§.fi.& l.vlt.in prin.& l.filiū.§.oīb.de leg.præst.q̃ opi.
ēt seq̃t Bar.i auth.ex cā.& Bal C.de lib.pręt.& Bar.in l.pe.C.de fideic.sed Ang.te
net contrarium in §.fi.in Auth.vt cum de app.cog.Sed magis cōis opin. est cum
Bar.Sed quidam alii dicebant,ꝙ aut talis filius incæpit a petitione legati , & vr̃
testm̄ approbare,& sic postea non poterit ipsum impugnare.Aut incæpit ab im
pugnatione,& tūc reddit̃ indignus legato.l.Papinianus,§. meminisse.de inof.te
sta.vñ ista duo nō pñt simul stare,ꝙ filius irritet testm̄,& deducat rē ad cām inte
stati.& ꝙ possit petere legatū uirtute dictę auth.ex cā. Et hoc vr̃ sentire Ful. in
d.l.maximū vitiū.Sed Paul.ibi dicit,ꝙ non videt,qūo istud ꝓcēdat. Nā nō est ve
rū,ꝙ petendo legatū videatur testm̄ approbare,cū non hēat necesse hoc facere,
immo ēt testō nō valente,legata valent,& tunc demū petendo legatū, approba
re vr̃ testm̄,qñ ipsum legatū aliter consequi,uel prosequi non pt̃, nisi testō ap-
probato & ualido,vt erat de iure veteri,& qui uult vnum,vult aliud,sine quo il
lud haberi non pōt,l.illud.de acq.hær.l.2.ff.de iurisd.om.iud. hic autem cum nō
sit necesse approbare,licet impugnet,per hoc non redditur indignus legato,post
quam lex reddidit legata ualida,etiam testamento expugnato . Vnde verior sibi
videtur prima opi.glo.posita in d.l.maximum,contra Bar.ibi,& hic.
b Barb.Circa primū.Vide eundē in auth.ex cā.& l.cōuenticula,C.de epis.& cler.
& i auth.ex testō,C.ad Ter.Sal.in d.auth.ex cā,& in auth.presbyteros, C.đ epis.
& cle.quoad filium clericum.Iac.But.in d.auth.pšbyteros. Ang.in Auth. ut cum
de appel.cog.§.siue igitur.& in l.1.ff.de inof.test.& p d. Abb.in c.qa nos,de test.
ubi alleg.casum,ꝙ testm̄ filiifamilias clerici,non subiacet querelæ. Et alleg.etiā
Bar.in auth.si qua mulier,C.de sacros.eccl.uide quæ ibi dixi in d.c.quia nos.
c Alex.Causa legitima.Legitimæ causæ enumerantur in §.cās.Aut.ut cum de ap-
pel.cog.pro cuius §.intellectu considera,ꝙ ille tex.enumerat inter alias causas
iustas exhæredationis illā,uidelicet si quis parentib suis manus intulerit & po-
stea subdit,si grauamen & inhonestā iniuriam eis intulerit,quia attento,ꝙ in pri
mis fecit mētionē ille tex.de filio inferēte manus i patrē,& postea ꝓ alia cā enu
merat,si grauē & inhonestā iniuriā intulerit,&c.ꝙ sufficit verbalē iniuriā grauē
& inhonestā inferre..Ita dicit Io.And.in c.fi.de donatio.quē alii sequuntur in in-
tellectu d.c.fi.dū litera dicit,si fortè in eum impias manus iniecerit,aut sibi atro
ces iniurias,&c.Nā illa uerba debent s̃m Io.And.& alios ibi, exemplificari i gra
ui iniuria uerbali,non aūt in actu uulnerandi,uel fustibus cędendi. quia hæc cō
prehēdebant sub illis uerbis,impias manus iniecerit.Et p hæc est rñ:um ad c.cū
illorū.de sen.exc.Adde l.prætor.§.atrocē.cū §.seq.& duab.ll.seq. ff. de iniur. &
l.seq.si hac.§.prætor.de in ius vocan.& ibi oo.Guil.de Cu.& Ang.ubi ponunt,q̃
dicatur grauis,uel grauissima iniuria & per Host.in sum.de sen.excō.§. qs possit
ab hac.ver.Sed & dicunt quidā ibi.sed quā dices grauē,uel enormē iniuriā.& p
Bar.in l.nō solū,§.si mandato.ff.de iniur.& Bal.in l.si magnū,C.q acc.& And.de
Iser.in c.1.§.similiter.in tit.quib.mo.feu.amit.& Spe.in ti.de legato,§.nunc dica
mus.uer.ꝙ etiam dixi.ubi dixit,qđ præter homicidiū & mēbri mutilationē cō-
mittitur iudicantis arbitrio,qui dicatur grauiter offendi,ut est ēt dictū Inn.in d.
c.cū illorū.ergo ꝓbat̃ in d.c.causas.iuncta decisione Io.And.in d.c.fi.qđ ēt si nō
interuenerit actualis percussio,pt̃ dici grauis iniuria. Si ergo pōt uerificari text.
in d.§.causas in uerbali iniuria,sine dubio ista iniuria uerbalis sufficere dēt , qa
qñ diceret filius patri,proditor,qđ esset dignus decapitari, Nā qd censet̃ esse gra
ue uel leue ex qualitate pœnæ.l.2.ff.de pub.iud.l.auxiliū.ff.de minor.& no.gl.in
l.ad ea.ff.de reg.iur.& Bar.in d.l.non solū.§.si mādato. de iniur.& in l.leuia.ff.đ
accu.& dixit no.Ang.i d.l.leuia,qđ si cōis opi.ē i regione aliqđ delictū esse leue
vt est Florētiæ pcutere cū pugno reputabit leue, & pari rōne ꝯa si reputabitur
graue

gra ue censebitur graue. Bene facit licèt ipse non allegat. l. saccularij. ℥. sunt quædam. ff. de extraor. crim. vbi delicta debent puniri ſm moré prouinciarum. Et est melior tex. qui sit in iure ſm Bal. in l. 2. in fi. C. de noxal. & nō vtile esset semp probari, ꝙ cōi opinione in regione talis iniuria dicta in personā patris reputat grauis, & inhonesta. Et, ꝙ talis iniuria. s. dicēdo, proditor, ꝙ meret decapitari et inhonesta, patet in l. turpia. in prin. cū ibi no. de leg. 1. Dr ēt grauis iniuria ex eo, ꝙ prædictum crimen iniuriarum cōmissum fuisset in foro, uel theatro, ut in §. atrox. Insti. de iniur. & l. sed est quōnis. ff. eo. tit. Et esset ēt sufficiens cā exhæredationis, qđ cū uiris veneficis & maleficis cōuersaretur filius, & ab eis didicerit venena facere, & ea fecerit, ut in d. § causas, ibi dum dicit, si cū maleficis, ut malefitus uersat Nā uenena mala cōficere est quid flagitiosum, & de genere ꝓhibitorum & punibile, l. quod sæpe. §. verbi, in uer. flagitiose. ff. de contrahen. emp. l. capitaliū. §. venenarij. cū gl. ff. de pœn. & sit cautus aduocatus, quia oportet capitulare & probare de ueneno malo. Bona. n. quædam medicaméta sunt. ℥. qui venenū. de uerb. sig. & d. l. quod sæpe. §. venrni. alias dictū testis nō concluderet, nec probaret, c. in præsentia, de ꝓba, l. neque natales. C. eo. ti. Quinimo etiam ꝙ causæ essent similes illis causisque sunt expressæ, in d. §. cās, aut eandem seu maiorem rōnem habentes, sufficeret ad exhæredationem, signanter decidit Guil. in auth. nō licet. C. de lib. præt. alleg. tex. in c. 1. §. porro. cum seq. tit. quæ fue. prima cau. benefic. amit. Hoc idem fuit de mente Bal. in l. solo. C. de lib. cau. dum per illū tex. in d. c. 1. dicit æquiparari, filium posse exhæredari, & uasallū posse priuari feudo. Vnde sicut in priuādo uasallum fit extensio ex identitate rationis ad alias causas ut ibi, ita uidetur fieri posse in exhæredatione filij. Bene facit gl. in l. fi. C. de reuo. do. quam ibi reputat sing. Saly. qui vult, ꝙ ētiam ex alia causa ingratitudinis non specificata in d. l. fi. possit reuocari donatio, dummodo illa alia causa sit similis.

---

uenire ꝑ querelā inoffi. test. & si qdē causa ꝓbabit, oīno repellitur,
vt in Auth. de hær. & Fal. §. exhrdatos, alias testm̄ rescinderet quo
ad institutionē tm̄, vt s̄. dixi. Si uero causa nō fuit inserta, & tunc
pōt dicere nullum, ut in Auth. vt cum de appel. cog. §. aliud. Vnde
causæ insertio est hodie de substantia, vt not. s̄. de test. l. 1. Si verò
a ꝗris de filio emācipato, & tūc aut a fuit exhrdatus, tunc idē ꝙ in fi
b lio in ptāte, vt s̄. dixi, qa aut cum causa, aut sine cā. b Si fuit ꝑterit᷒
sine cā, & tunc idem, ꝙ in filio in ptāte ꝯstituto, qa aut dicit nullū
19 & potest venire ꝑ ꝯtab. Aut † fuit ꝑteritus causa adiecta, & in hoc
differt emancipatus a suo. Suus. n. dicit nullum, & potest uenire ꝑ
ꝯta. vt dixi: emancipatus vero hēt necesse uenire ꝑ ꝯtab. ut dixi in
20 Auth. de hær. & Fal. §. exhæredatos, & ibi gl. † Scdo casu, qn̄ præteritio fit a matre, vel eius linea, & tunc nulla est drīa inter præteritionē, & exhæredationē, cum eius præteritio ꝓ exhæredatione sit. Aut est præteritus vel exhæredatus cū causa, & oportet conuenire per querelā, ut Inst. de exhære. libe. §. mater. Aut sine causa, & dicit nullū; qa testm̄ deficit in suis substātialib. cū causæ īsertio sit de substantialibus, ut s̄. dixi. Et hoc in filio iā nato. In posthumo vero, nō potest inseri causa. l. si qs in suo. §. legit. C. de inoff. test. & sic semꝑ dicit nullū. Cōtra prædicta facit C. de inoff. test. l. si maritus tuus, vbi si præteritio fit sine cā, hēt locū querela. Sol. ibi loquit in exhrdatione, vt ibi dicit gl. Quod patet, quia ibi dicit cōpetere ꝗrelam, quæ cū iure dicendi nullū nō ꝯpeteret. l. maximum, C. de li. præt. & Inst. de inof. test. §. tā aūt. Ex ꝑdictis ergo uides, ꝙ qn̄ per iura antiqua testm̄ rūpebat ipso iure, ꝑ iura noua nihil īmutat. Sed qn̄ fili᷒ hēt necesse uenire ꝑ ꝗrelā, vel ꝑ ꝯtab. tūc est hodie addnū ī fauorē filiorū, ꝙ ꝑ patrē inserat cā legitima, als testm̄ est nullum. Et ꝑdicta quātū ad modū rūpēdi, & quātū ad ꝑstationē legatorū,
21 dic ut sup dixi. † Circa secūdū pricipale, s. qn̄ ꝗrim᷒ de ascēdentib. ꝑteritis vel exhrdatis, dic aut loquimur de matre, vel ei᷒ linea, aut de patre & ei᷒ linea. Primo casu aut ꝑtereūt, vl exhæredantur sine cā, & testm̄ est nullū: qa deficit ī substātialib. vt s̄. dixi. Aut cū cā & tūc siue ꝑtereāt, siue exheredent, idē est: qa sp hēnt necesse ītētare ꝗrelā, cū talis ꝑteritio ꝓ exhæredatione hēat, ut Inst. de exhæ. lib. §. mater. Et licet ibi loquat ī descēdētibus ꝑteritis, idē ī ascēdētib. C. de inof. test. l. cū filiū. & sup. de inoff. test. l. j. Si vero ꝗrit đ patre, vel ei᷒ linea, & tūc aut pater, vel auus est ꝑterit᷒, vel exhrdatus a filio emācipato, aut filio in ptāte ꝯstituto. Primo casu, aut sine cā & testamētū est nullū; qa deficit ī substātialib. ut s̄. dixi. Aut cum cā, & tūc aut est ꝑteritus, & hēt ꝯtab. ut ℥. si a parēte quis fuc. manu. l. j. Aut est exhrdatus, & hēt ꝗrelā l. j. C. de inof. test. & l. pater filiū. ff eo. cū similibus. Si uero est præteritus a filio in ptāte constituto, & tūc aut testatur extra castrense, uel quasi, & nō pōt, & sic testm̄ ē ipso iure nullū ex defectu ꝑsonę testātis, ut s̄. đ test. l. q ī ptāte, &
22 C. q test. facc. possunt. l. pe † Si uero testat in castrensi, uel quasi, ꝙ pōt, gl. variāt, nā qn̄q; dicūt, ꝙ tale testm̄ nullo iudicio pōt retractari. ita no. ī auth. ex cā. & C. de inof. test. l. de inofficioso, & s̄. de inoff. testa. l. j. Qn̄que dicunt gl. ꝙ testamentū non rūpitur, sed agitur ad legitimam cōdictione ex lege, ut no. C. de epis & cle. auth. presbyteros, & eo. tit. l. cū lege & in Auth. de sanctissimis epis §. presbyteros. Quandoque gl. dicunt, ꝙ iura antiqua corrigunt in hoc, qa hodie testamentum filij super castrensi, vel quasi subiacet querelæ, ut no. C. de inoffi. test. l. si. & C. ad Ter. auth. in testamēto. & s̄. de inoffi. test. l. Papinianus. in f. si a parēte qs fu. manu. in rub. Et hanc opi. tenet Iac. de Arc. ꝙ mihi placet. Probatur in corpore vnde sumit auth. ex causa, nam lex loquitur in filiofamilias in casu, in quo potest testari, sed nō potest, nisi in castrēsi, uel quasi. ergo in illo loquitur. Dic ergo aut filius in potestate præterit, uel exhæredat patrem sine causa, & testamentū est nullum ipso iure; quia deficit in substantialib. ut s̄. dixi. Aut cum causa, & tunc aut ꝑterit, & dicit nullū. Aut exhæredat, & est locus quærelæ, ut sup. dixi
23 in filio præterito. † Circa tertiū. principale. s. qn̄ quærimus de collateralibus, tūc aut de fratre, & sorore, aut de vlterioribus. Primo casu, aut de uterinis tantū & nullo modo admittitur. C. de inoffi. testa. l. fratres. in prin. Aut de consanguineis, uel utrinque coniunctis, & tūc siue sint ꝑteriti, siue exhrdati, semper ueniūt ꝑ querelā, duob. ꝯcurrētib. s. ꝙ turpis ꝑsona sit instituta, & ꝙ cāæ ingratitudinis cessent, q̄ ponūtur in corpore de nup. § ingratitudinē, & ꝓbat in d. l. fratres. C. de inoffi. testa. Quæro ex ꝑdictis, uides ꝙ testamentū irritat, uel ꝑ querelā, uel ꝑ ꝯtab. uel ꝑ ius dicendi nullū. Practicā ꝗrelę habuimus s̄. ti. de inof. test. Practicā bon. possessionis ꝑ ꝯtabulas habuimus in ti. de bon. poss. ꝯtab. & dixi in l. 3. §. si cā cognita. de bon. poss. De iure vero dicēdi nullum non hēmus
24 spālem titulū † Quęro ergo, quāt ꝑponat. Iurisconsultus hic innuit aperte, ꝙ nō sit necesse facere mētionē de nullitate testamenti, sed simpr petat hrdinatē ab intestato, & si excipiet de testō, replicabitur de nullitate, ut hic, dū dicit, si prætentus à fratrib. partem auocauit, & uide tex. expressum. C. de ord. iudi. l. j. & hæc est bona practica. Cū aūt ipso iure sit nullū nō est necesse, ꝙ a iudice posiu
c letr. c l. quæ sub ꝯdōne, in fi. de ꝯd. insti. posset tn̄ si qs uellet principaliter petere, ꝙ testm̄ pronunciet nullū, & hoc fieret per officiū iudicis, ut dixi plene in d. l. quæ sub ꝯditione, in fi ne, dic ut ibi.

d Veniamus. d ad tertiam partē. Hic dr, ꝙ si filius præteritus non vult dicere nullū, ꝙ testm̄ ꝯfirmatur.
Op. in hoc testō sunt instituti alij fratres, & sic uenières ab intestato, siue ꝑteritus approbet testm̄, siue non voluntas dēt ꝯfirmari. l. hac ꝯsultissima. § si qs ex. imperfecto, & §. si qs aūt. C. de testa. Sol. ibi loqr in testō īperfecto rōne solēnitatis, hic in testō imperfecto rōne ꝑteritionis. Facit qđ no. s̄ ti. j. l. si filius q in ptāte, & l. si qs posthumos. §. si filium, qđ dic, ut dixi ℥. de ꝯtab. l. si duobus. § si prius.
25 † Scdo op. in Auth. vt cū de appel. cog. e §. siue igit, ibi dr ꝙ si hęc
e obseruata nō fuerit, liberi æqua lāce uocent, & qn̄ loquitur f de li
f beris, dicit, ꝙ hæreditas ueniat ad uenientes ab intestato. Ex hoc apparet, ꝙ filio præterito testm̄ rumpit, & lex ꝓcedit vltra disponēdo de hrditate. Vnde approbatio filij non præteriti nihil vr, ꝙ
26 possit operari ꝯ dispositionē legis. Propter hoc † Iac. de Bel. dt hodie istā l. habere locū liberis extantib. qa lex ꝓuidit eis. Sed puto ꝯ riū. Nā ti. vt cū de appel. cognoscitur, nō venit ad impugnandum testm̄ principalr, sed ad adiuuandū inquantū pōt Dico ergo, ꝙ illa auth. limitat per illā l. s. ꝙ ex causa ꝑteritionis, uel exhrdationis testm̄ irritaretur, nisi fuerit approbatū per legem istā, ut s̄. de leg. l. sed & posteriores, & qui satisda. cogan. l. sciendū ꝯiuncta authē. offerat. C. de lit. ꝯte. istud ꝯmuniter tenent glo. & colli ex glossis, quas ibi allegabo. Opp. Inst. de exhær. lib in prin. Sol. ꝙ ibi dr testamentū nō ualet, in quo filius est ꝑteritus, verū est, si uelit testm̄ dicere nullum, nō si semper taceat, ut hic. & uide istā gl. & signa, q̄ incipit, uel deponens, &c. ibi non si semper taceat, & c. innuit ista
27 gl. † ꝙ filius declaret intētionē suam, si vult dicere testm̄ nullū, cū interim est aliquid expressius in gl. C. de bo. poss. ꝯtab. l. 2. facit qđ no. s̄. de testib. l. j. & hanc gl. tenet Cyn. in l. Gallus. in dict. ma. Moder. dicunt ꝯ, per casum in tabu. test. nul. extra. l. j in fi. s̄. ti. j. l. fin. In quibus dr, ꝙ uno filio præterito, alij filij statim possunt venire ab intestato, ergo interim testm̄ nō est aliquod. quia quandiu est locus testamentariæ successioni, cessat ab intestato, & c. hoc refert Cy. C. de posth hær. init. l. 2. Tenent ergo isti. qđ requirat qđ filius
28 præteritus approbet expresse, nec sufficiat si taceat. † Ego dico sic. Qn̄q; filius approbat expresse, & tūc nō est dubiū, qđ testm̄ cōfirmet, ut hac l. Approbare aūt expresse est facere aliquē actū, ꝑ quē inducat abstinētia ab hæreditate pr̄na, ut tex. hic expresse dicit, ꝙ si se à bonis pr̄is abstineat, & c. Qn̄q; filius approbat testm̄ tacite, vt qa facit aliquē actū, q non posset ꝓcedere, nisi testm̄ valeret, ut petēdo ꝯtabulas Non enim pōt testm̄ rescindi per contratab. nisi præsupponatur ualere, & tunc vr illud approbare tanq̄ testm̄ sic factū, non tanq̄ bene factum. Sic dicimus in dūo appellāte a snīa falsi ꝓcuratoris, l. 3. §. falsus. ℥. rē rata habe Et hoc, qđ dico de filio, ꝓbatur ℥. de ꝯtab. l. is q ī ptāte, & l. si duo. Facit quod no. C. de bo. poss. ꝯtab l. 2. & C. de libe. præt. l. maximum. Idē si legatum ex testō acceptaret, vel aliqd simile faceret. l. si § legatario his s̄. de inoffi. testa. Qn̄q; filius non approbat expresse nec tacite per aliquē actū, sed solum tacet, & tunc an per taciturnitatem inducatur approbatio testamēti, sunt opi ut dixi. Dico, si quidē filius tacet, tn̄ facit aliquē actū per quē inducit aditio uel immixtio in hrditate pr̄na, tunc expresse videtur dicere nullum, ut hic, dum dicit, si partem hære-

---

ADDITIONES.

a Alex. Et tunc aut. Adde, quod no. gl. & Bal. in l. Gallus. §. in omnib s̄. titu. 1. adde no. per Bal. in l. fi. in antep. col. in uer. a. quæro. C. unde legi. & ibi Bar.
b Alex. Sine causa. Adde Bal. in repe. l. in suis. sup. tit. 1.
c Alex. Postuletur. Facit quod no. Bal. in l. fi. C. si ma. fac. adde l. suus. C. de rep. hær. secundum uerum intellectum.
d Paris. Veniamus. De utilitate huius articuli, an testm̄ sit nullum, filio non dicente nullum, uide Ias. in l. posthumo, ubi Alex. no. 7. C. de bon. poss.
e Poma. Appel. cog. Vide Alex. in l. posthumo. uer. subsequenter quærit de difficili q. C. de bon poss. contratab. quam prætor liberis pollicetur, & in l. si quis posthumos. §. si filium. sup. t. 1.
f Alex. Quando loquitur. No. op. Iac. de Belu. quæ facit ad no. per Bal. in l. non putauit. §. fi. de contratab. & hic per Imo. & no. ꝙ præteritus a milite ignorante nō potest approbare testamentum, hoc reputat mirabile Bal. in l. si cum uel in utero. C. de testa. mili. ubi dicit hoc esse nouum idem fortius. in pagano, ut ibi dixi. Meno. Vide Boer. q. 96.

hæreditatis auocauerit. Idem puto si bona hereditaria possederit
eadem rõne.Præterea,hic dixit,si bonis patris se abstinuit &c. sed
a qñ se immiscuit a secus.Si verò nullum talẽ actum fecerit,tunc si
quidẽ taceret tanto tpe ꝙ pscribat iuri adeundi, vel immiscendi
iure ciuili intra 30.annos,nõ esset dubiũ,quia paria sunt,quẽ ex-
cludi repudiatione, vel tpe,vt l.2.§.expectandi, ĵ.de bon.poss.ſm
tab.Si verò tanto tpe non noceat,tunc gl.vr̃ uelle, ꝙ si pteritus ta-
ceat per annũ,qđ ex tali testõ debeatur bon.poss.ſm tab.tex.est &
gl.de Carb.edi. l.si impubes,§.fi.ibi,aut nõ accepisset. Alias habet
ↄtab. vel ab intest.bon.poss.ſm tab. & ita intelligit ibi gl.quod vr̃
rõnabile.Nam ex hoc testõ sic approbato,datur bon.poss.ſm tab.
non aũt aditur hæreditas de iure ciuili,vt ĵ.dicam,sed ptor tacen
tem per annũ,habet pro omittente, merito succedit edictũ præto
ris,vt det bono.poss.ſm tab. probatur in d.l.2. §.expectandi,ĵ.de
b bon.poss.ſm tabu.Contra hoc vr̃.C.de iure delib l.scimus. b vbi
ille,qui repudiat bon.poss. de iure prætorio,non prohibetur suc-
cedere de iure ciuili ab intestato.Quidam istã gl reprobant,sed si
vis causã sustinere, non tñ est ↄ, quia ibi loquitur qñ aliquis re-
pudiat de iure prætorio ex testõ, nec est aliquis qui possit ex testõ
succedere , hic uerò est aliquis,qui põt succedere ex testõ, vt d.l si
impubes,§.fi. Opp.C de posth hær.instit.l.2.Gl.dicit,ibi in posthu
mo,hic in iam nato.Hæc non vr̃ bona,quia facilius confirmatur
testm̃ ruptum natiuitate vel agnatione, q̃ ruptũ præteritione fi-
lij,iam nati,vt s̃.eo.l posthumus,in prin. Dic ergo,ꝙ in l.ↄria im-
pubes decessit in tali statu,in quo nihil intelligebat, vnde non põt
sibi imputari approbatio,vel reprobatio.Sic debet intelligi,ꝙ no.
s̃.eo.l.qui uxorem. Opp.testm̃,non potest pendere ex alterius vo
luntate.l.illa institutio,de hær.inst. ergo non potest ex uolũtate fi-
lij.Sol.non potest conferri in alterius voluntatẽ,a testatore,vt ibi,
29 sed a lege sic,vt hic. † Venio ad qõnes,& circa illam partem quę-
ro primo , vtrum ex isto testõ sic approbato possit adiri hæredi-
tas de iure ciuili, vel sit necesse, quod petatur bono.poss. ſm tab.
de iure prætorio.Quædã gl.tenent,ꝙ de iure prætorio,vt s̃.l.prox.
in secunda gl.& ĵ de ↄtab.l.quod vulgo, C.de contratab.l.2. & s̃.
c de petit.hær l.j vbi gl.firmat. In ↄrium. ꝙ possit adiri c de iure ci-
uili innuit glo.ĵ.de leg.præst.l.si duo,in gl.paruula.dum dicit,sed
adiuit vel bon.poss petijt,& C.de instit.& subst.l.si pater.quod pa
tet.quia glos.in l certum,C.vnde legit. ponit omnes casus,in qui-
bus hodie est necessaria bon.possessio ſm tabulas,nec ponit illud
Dyn.in dist.magna,quam ponit in l.Gallus,dicit,ꝙ hoc testũ ua-
let de æquitate,nec declarat prætoria, vel ciuili. Sed in quadã sua
disputatione determinauit , quod æquitate prætoria , per rationẽ
positam in glos.s̃.l.proxi.Idem tenet Roff.de bono.poss.ſm tabu.
idem Cyn.in l certum,C vnde legit. Et istud vr̃ verum per ratio-
nem positam s̃.in l.proxi. quia si hoc testm̃ ualeret de iure ciuili,
primũ rumperetur,quod est ↄl.si filius qui in potestate,s̃ tit.j qđ
no. quia cũ sit necesse succedi de iure prætorio,est necesse ꝙ agno
scatur bon.poss.coram iudice intra annum,vel centum dies,l.fin.
30 C.qui admit.ad bon.poss. † Quæro,quid si testm̃ non habet solẽ-
nem numerũ testium , an possit approbari per uenientes ab inte-
stato?Dic ꝙ non,vt C.de testa.l.non dubium.Ratio,tunc.n.appro
batio filij ualet,qñ testm̃ rumpitur eius fauore,quia præteritus,vt
hic.Sed solennitas non est inducta fauore instituti, sed iure publi-
co,vt dixi in l.nemo potest,ĵ.de leg.j.Ideo approbando non potest
31 validari testm̃. † Quæro,quid si testm̃ habet solennitatis defectũ,
tñ in eo sunt instituti uenientes ab intestato: sed ↄ talem defectum
succurritur per l.hac consultissima,§.si quis autem,C.de testam.
item est ibi defectus præteritionis, an poterit approbari ? Rñ sic,
32 vt d.l.si duobus,§.si prius, ĵ.de contratab. † Quæro, hic loquitur
in filio præterito,quid in alijs liberis præteritis ? Rñ.idem,vt ĵ.de
leg.pręst.l.is qui in potestate, & in l.si duo.C.de ho.præt. l.maxi-
33 mum. † Quæro, quid in patre præterito approbante,an testũ re-
conualescat æquitate huius legis . Iste passus non poterat esse co-
gnitus isto iure,cũ pater præteritus non dicebat nullum,sed ueniebat
bat per ↄtab. hodie verò dixit nullũ,vt dixi in dictione præceden-
tis partis. Vnde credo per æquitatem huius legis testm̃ confirma
34 ti,eadem ratione, nihil tñ reperio expressum. † Quæro , si,filius
pręteritus,non uult dicere nullum, an filij beneficio pręteriti pos-
sint dicere nullum, sicut dicimus in ↄtabu. l.si post mortem,in fi.
35 ĵ.de ↄtab dic,vt ibi dixi.† Vltimo quęro,d vsurarius e fecit testm̃,
d & anteq̃ faceret,vel in ipso testõ,non præstitit cautionem de resti
e tuendo vsuras,ſm formam c.q̃q̃,de vsur.lib.6. postea præstitit il-
lam cautionem,an testm̃ recõualescit. Io.And.cum glossauit sex-
tum librum dixit , ꝙ sic, postea uidens ꝙ multi reprobant opin.
suam per l.j.§.sed si filiusfamilias,ĵ.de leg.3. & s̃.de testam. l si fi-
liusfam. qñ glossauit Clementinam in c.1.de sepult. dixit,ꝙ testm̃
reconualescit, quo ad sepulturam , & ita intellexit dictum suum
in d.c.q̃q̃, de vsur. lib.6. dñs Nicol.de Matarel. antequam fierent
istæ gl.disputauit hanc quæst. & determinauit, ꝙ testm̃ reconua-
lescat,& vt tollantur omnia ↄria,dixit sic. Qñque testm̃ ab initio
non ualet quia ille, qui fecit est intestabilis , & ex postfacto non
reconualescit,l j,§.sed si filiusfamilias,ĵ.de legat. 3.& de test. l.si fi-
lius. Qñque testm̃ non ualet ab initio propter defectum hæredis
instituti,vt quia est intestabilis passiuè,& tunc idem,quod dic,vt
l.si alienum, §.in extraneis, de hære.instit. Quandoque deficit ab
initio ratione solennitatis,& tunc idem ꝙ non reconualescit. Vno
enim contextu debent adhiberi solẽnitates,vt C.de testam.l. cum
antiquitas.& s̃ de testam.l.hæredes palam. in fi. Est quartus casus
in quo testm̃ non deficit pp defectum personæ testantis, hæredis
instituti,vt vel solennitatis,sed deficit per creditores,qui fraudant,
vt quando ille,qui non est soluendo,instituit seruos,tunc tale testa-
mentum potuit reconualescere,si postea incipit esse soluẽdo, vt C.
de necessarijs seruis hęred.insti.l.1.& ĵ.de hæred.inst.l.qui soluen-
do non erat duos Apollonios &c.Nunc ad propositum cap. quan-
quam.extra de vsur.lib.6.non facit vsurarium intestabilem,sed p-
hibet personis interesse tali testõ,dum dr̃,nullus manifestorum vsu
rariorum testamentis intersit.Item præstatio cautionis non est de
solennitate testamenti,qđ patet,qa põt præstari cautio ante testm̃
per plures dies, vt d.c.quãquam. si enim esset de solennitatibus,de
beret fieri vno contextu,ut dictum est.Determinat ergo quod di-
ctum testamentum confirmetur,cautione postea pręstita . Simile,
C.de preci Impe.offeren.l.vniuersa.Pro hoc optime facit æquitas
illius legis,l.proxima,in prin.& hic reperitur quod postea Io. And.
posuit in nouella super sexto,in d.c.quanquam.

ADDITIONES.

a Pomp.Immiscuit.Vide Panor.cons.3.i 1.dub.in fi.in 2.vol.Ant.de But. cons. 26.
b Alex.Scimus.No.sing.limitationem ad l.suum,C.de iur.delib.sed Docto.omnes sunt h c contra Bart.Saly.tamen.in l.1.in 1.q.C.de posthu.hæred.instit.videtur te nere id quod dicit Bar.hic,& male Fulg.Flo.& Mo.in d.l.suum,per illum tex. tenent contra Bar.& idem Bal.contra Bart.tenet in l.certum.in uer.est & sexto C. vnde cogna.vbi omnino vide,& idẽ Bal.in 1.c.de suis & legitimis,& in l.posthumo.in 1.colum.C.de contratab.& hic adde Bal.in l.2.C.de posth.hæred.institu. & in d.l.si impubes.
c Alex.Possit adiri.An testamentum approbatum per filium pręteritum,sit aliquid de iure ciuili vel prætorio,vide Bal.in l.posthumo.in 2.q.C. de contratab. & ẽt 2.3.& 4.q.& in repe.l.in suis.dixi.in d.l.posthumo.
d Alex.Vltimo quæro.No.hanc.q.de vsurario,vide latissime ad hoc no.per Ang.in dispu.sua incip.Asleusis miles.& qđ no.Bal.in l.1.C.de sacrosa.eccl. in repet.& Bal.in l.uniuersa.in prin.C.de preci.Impe.offe.hic alle.&quod non contineret testamentum,consuluit Franc.de Rampo.in consi.incip.Albericus quondam.Hugonis,& ita refert ibi vidisse bis consi.Io.de Ligna.& approbatum per Io. Cal. ꝙ non confirmetur & ibi refert Fran.de Rampo.se hanc eandem partem tenere in lect.& difficultatem hanc dicit consistere ex intellectu d.c.quanquam,vbi colligitur ꝙ talis præstatio cautionis ante testm̃ est de substantia & solennitate in materia præambula,alias testm̃ est nullum ipso iure,sicut in ijs quæ dicimus de solennitate sententiæ,quorum præposteratio vitiat,ſm ea quæ hñt in l.prolatã, C.de sent.Itẽ in d.c.q̃q̃.ratio principalis fuit odium,secundum ll.hic alleg.in cõtrarium,ut erat fauor filiorum vel alterius.Vtrum aũt hæredes usurarii satisfaciendo faciant reconualescere testm̃,certum est ꝙ non.Ita dicit Bal.in l.si hæredibus,C.de testa.manu.& quod sufficit ante mortem præstari cautionem , tenet Bal.in l.fi.in 2.col.C.si a nõ cõp iud.Et de dicta cautione ad d.c.quanquam,vide no.Bal.in l.peu.in ver.sed dubitatur,& ibi ponit quæsita de quib.hic per Bart. de execu.rei iud.per Bal.in l.posthumo,C.de contratab.& ibi quid si post testm̃, & cautionẽ fecit vsuras.Sed an valeat statutum ꝙ vsurarius possit aliter testari Bal.ꝙ non in consulta,C.de testa.Et ad prædicta vide Ang.& Imo.in d.l.qui soluendo non erat.ĵ.de hær.insti.Imo.in l.Gallus,§.ille casus.de lib.& posthum.per Bal.in l.si arrogator.de adop.& qđ no.Bal.in l.humanitatis.in vlt.col.C. de impu.& his adde Bal.in l.4.C.vnde leg.& in l.Gallus,§.ẽt s̃.ti.1. Et quid si tpe testamenti non erat usurarius,postea effectus est vsurarius,ponit Bal. in d. l. Gallus,§.ẽt s̃.ti.1.& in l.1.§.sed si filiusfam.de leg.3.vbi etiam de quæstione , & de qua his per Bar.in l.ex libero, C.de suis & legi.& per Mod. in c. quia in omnib. de vsur.& de ista ẽt q.uide Rom.in d.l.posthumo.& Pau.de Ca.consi. 333. Adde videndum ad prædicta de usurarii cautione,quæ consuluit Bal.cons.334.4.volu.& eiusdem Bal.consi.per Gasp.de Cal.subscrib.1.vol.cons.25.
Meno.Didac,lib.3.varia.resolu.c.8.in fi.
e Pomp.Vsurarius.Vide ad hoc Fel.in c.significauerunt.uersi.ulterius.de testib.per Barb.consi.12.1.vol.Arch.consi.4.

LEX XVIII.

Si quis hæres. Si extraneus institutus incipiat esse suus, institutio nõ vitiatur.h. d.Opp.gl.ĵ.de con tratab.l.non putauit,§.si quis emancipatum.Solu.aliud in exhæredatione,quæ est res inepta in extraneo,l.quidam cum filium, ĵ. de verb.obl. Aliud in institutione,quæ est res apta in extraneo,vt hic. dixi in l.filio,§.fi.sup.tit.1.

LEX XIX.

1 *Causa testati quando non trahit ad se causam intestati,illud potest esse verum si testator non prohibuisset.*
2 *Testator põt prohibere ius accrescendi tacite vel expresse secundũ vnã lect.*
3 *Clausula,instituo Titium in certa re,& prohibeo ꝙ plus petere vel habere nõ possit,quid operetur.*
4 *Testamentum quando rumpitur per querelam inofficiosi non rumpitur vltra quam index voluerit.*
5 *Regula,si vinco vincentẽ te,qñõ fieri põt,vt habeat locum,vide remissiue.*

a Si ego. Causa testati non trahit ad se causam intestati,si testator prohibuit:secus si non prohibuit.h.d.Diuide , Primo loquitur qñ testator duos instituit , & cuilibet extraneũ substituit Scđo,qñ eos inuicẽ substituit. Tertio, circa primum casum, docet qualiter posset adiri hr̃ditas.Secunda ibi,sed si ego . Tertia ibi,prima.Pro declaratione tex.quæro rõnem istorum casuum.Gl. dicit in primo casu testm̃ rumpitur in totum, quia reperitur persona substituti a quo posthumus est preteritus . In secundo casu non rum-

ADDITIO.

a Barb.Si ego.Et vide Bar.consi.87.inci.Faciolus grandi.ubi alleg.istum tex.ꝙ potest testator prohibere ius accrescendi.

rũpit̃ q̃a nõ reperit̃ p̃sona, a qua nõ sit exhẽdatus posthum⁹. Hæc rõ colligit̃ ex gl. paruula, sup ver. puto. Hæc rõ nõ placet Dyn. dñt q̃ exhẽdatio nõ possit fieri a p̃sona, sed a gradu, vt s. tit. l. 4. §. fili⁹. Dicit ergo Dy. q̃ rõ est: q̃a i scdo casu nõ reperit̃ alius substitutus q̃ me piunctũ repellat, in primo sic. & sic hoc casu alia parte hẽr iure accrescendi, nõ iure substõnis. Illud dictũ declaro, qñ testator ddit substitutũ extraneũ, vt̃ ,p, hibuisse ius accrescendi itẽt institutũ, & substitutum cũ substitutis pferat̃. C. d. ridere. auth. hoc amplius. & j. de b. p. pos. s. in tab. l. 2. §. si duo. no. i l. q̃ patri. j. d. acqu. hẽd. merito vno moriẽte vel repudiãte, alius hẽs nõ hẽt ius accrescẽdi & pp. phibitio nẽ testõris tacitã, substitutus ẽt ñ hẽr, q̃a eius gradus rũpit, & q̃a testator nõ pt̃ decedere ,p parte testatus, & ,p parte intestatus, cũ totũ testm̃ est rũptũ, & hæc rõ est primæ partis, ut s. titu. l. si posthumus ver. nã & cũ duob. Sed qñ sũt istituti plures & iuicẽ substituti, p substitutionẽ testõr voluit tollere ius accrescẽdi. Nõ. n. voluit tollere ius cohẽdũ: imo voluit agere, & sic hẽnt vtrũq; ius, vt j. de acq. h. e. l. si q̃ hrs. & ibi no. C. d. ipu. & alis subst. l. testto, & ibi no. Portio ergo vnius ẽficiẽs. vad tad aliũ p ius accrescẽdi. & ista ẽ rõ scdæ partis. In tertia parte rõ paret, n. n. vnus pt̃ adire ꝯ aliũ: q̃a sic adiret, cum
1 dubitat̃, de virib. testi. ꝯ l. sed & si d̃ sua. j. d. acq. h. r. His p̃missis op. ex gl. cũ testati trahit ad se cãm intestati, vt l. §. . . li ex fundo. j. tit. 2. Sol. illud verũ, nisi testõr ,p, hibuisset, q̃. hic testõr iusse vt̃ tãdo substitutũ vt dixi. Idẽ si aĩs ,p, hibuisset expsse. l. quoties. §. si duo, j. tit. 2. Et sic
2 hẽs, ex p̃dictis, q̃ testõr pot ,p, hibere ius accrescẽdi tacite vel expsse.
3 ꝯcordat l. dñs, §. 1. s. d. vsufru. f. m vnũ lectura. Et p̃dicta . faciunt
a ad itelligenda verba illa i testis. istituo illũ i certa re, & q̃ plus petere, vel hẽre nõ possit. de quo dicã i d. l. quoties, . si duo. Sed ꝯ p̃dicta opponit̃ fortiter d̃ l. q̃dã testõ. j. de vul. & pu. vbi substõne vacãte redit port. o ad cohẽdes. p ius accrescendi. R. d. substõ qñ vitiat̃ alio mõ q̃ ex cã pteritionis log̃t p̃riũ. Sed qñ vitiatur ex cã pterit. o nis tũc ,p,ced. t l. ista. iõ. n. pteritus rũpit, vt sibi locũ faciat. l. nã & si sub p̃dõne. l. si. s. e. nõ aũt rũpit vt ad alius vadat. Nũc redeo ad glo. Op. ad pri. q̃ vi leat exhẽdatus ab oĩb. grad. b. l. 4. s. filius s. ti. 1. Sol.
4 vt i pri. gl. Op. i scdo q̃ substitutus ñ voceĩ, nisi ambobus institutis
b exclusis, C. d. ipu. & aliis sub. l. pe. Sol. ibi fuit facta substõ vtriq; hic singulis. Op. q̃ pot decedere ,p pte testatus, & ,p parte intestatus. l. circa. de inof. test. So. hic qñ testm̃ rumpitur natiuitate posthumi: q̃a ideo rũpitur, vt sibi locũ faciat, vt dixi. & sic in totum, ibi qñ rũpit̃ per querelã, & sic tacito iudicis. iõ nõ rũpit̃ vltra quã iudex voluerit. hoc tangit̃ i pe. gl. in l. antiq. s. si par. hære. pe. Opp. q̃ amittit̃ in-
5 stitutus, ,q, nã si vinco vincẽtẽ te, vincã te. Sed institutus vincit posthumũ, q̃ est exhẽdatus & posthumus vinc t substitutũ, ergo institutus vincit ẽt substitutũ: adeo q̃ ex eius p̃sona testm̃ nõ rũpat̃. l. de accessionib. de diuer. & tẽp. pscri. Solue, dicit gl. q̃ fallit illa re. Dic de hoc ut ibi dixi. & Cy. i auth. licet. C. de nat. lib. Opp. de mi. codi. l. sed cũ ea. Solue dãt q̃dã. q̃ hic loq̃tur, qñ istituti sunt extranei, ibi qñ filii, & fratres. Istam solu. nec imptobo, nec approbo, dic, vt ibi dicam.

ADDITIONES.

a Mon. Et prædicta. Parif. consi. 17. nu. 46. lib. 4. & Crauet. consi. 856. nu. 17. 19
b Alex. Sol. ibi fuit. Et ibi dixi de hoc ptio, vlti glo. & Doc. laborant, & istam solu. q̃ ponit hic Bar. ponit gl. in l. contraria, & est p̃ prius sol. quã dat ibi gl. & illa sequitur ibi Bar. & ẽ cõis sol. hic, & ibi, sed Iac. de Are. ibi, dicit, q̃ illa sol. diuinat ad n. ani legẽ, iõ tenet secũdam sol. quã dat ibi gl. videlicet, q̃ ibi loq̃t, q̃ instituti sũt filij, q̃ b. est facta substõ, quo casu si eueniet cõdõ substonis in p̃sona vnius, de mente testõris, nõ vt̃ esse, q̃ substit tus admittatur, ut pferat fratri superstiti, sed potius pferatur frẽ superstes illi substituto. l. cũ acutissimi. C. de fideicõ. l. cum auus, j. de cõd. & dem. & l. Lucius, j. de hẽd. insti. vlt. hic loq̃t in extraneis, quali uelit, q̃ specialis sit in filiis. Sed illa sol. nõ est uera, q̃ pp dictionẽ, vterq;, posita in illo tex. ita dẽt habere locũ in extraneis, sicut & in filiis. Tertia sol. ponit Ang. in l. hisdes me, §. cũ ita, j. ad Treb. q̃ hic loq̃t in vulgari substõne, in qua non requirit, q̃d vterq; decedat, l. cũ qdã, C. de impu. loqtur de pupillar. Sed hæc sol. n. est uera, q̃a si hic facta fuisset vulgaris p signum collectiuũ, vterq;, prout ibi, certè requireretur, q̃ decederet vterq; institutus, put ibi, qñ nõ ut̃ poss assignari rõ diuersitatis inter uulgarẽ, & pupillarẽ, qñ essent factæ p signũ collectiuũ vterque. Præterea hic tex. in ver. sed si ego, q̃ ver. oblitat illi legi, loquitur in reciproca non i vulgari, & p pñs fortè posset dici, q̃ aliud est i reciproca substõne, de qua hic, q̃ nõ pot fieri p dictionẽ, vterq;, qm substo reciproca fit de ipsismet hẽdib. illeut s, q̃a dr̃, & vos inuicẽ substituo, & nõ p̃ apponi dictio uterq; q̃ si uterq; decederet, nullus remaneret substituturus, lex cõtraria loq̃t de pupillari, q̃ fieri pot p verbũ uterq;, q̃a in pupillari tertius da ur substitutus illis duobus ipuberib. filiis institutis. q̃ a dr̃, q̃ si uterq; filius pupillus in pupil. æta. decesserit, Sẽpronius hẽs esto. Addo tñ, q̃ pot dici, q̃ principio huius leg. obstat illi l. pen. in gratia hic i pri. vult. q̃ possit euenire casus substõnis, q̃mis i p̃sona illius. f. Titii eueniat cõdõ substõnis vulgaris tñ, & nõ in p̃sona decessis. illo mõ intelligendo remanet dubium quo respondetur, nisi dicatur, q̃ hic ver. sed si ego, ut sit continuatiue ad principium huius legis, & ponit tñ casũ substõnis reciprocæ, & de casu mentõis non facit mẽtionẽ i uer. sed si ego, quasi uelit, q̃ illa substõ reciproca cõtinet cum eo dẽ nte casu, & sic hic ponunt duo casus. Ad primum casũ iniqtũ loq̃ ur de vulgari hic vt̃ uelle tex. q̃ possit cõdõ substõnis euenire in p̃sona unius. En tñ difficilis rõsio sed in s do casu i uer. sed si ego, de facil, tollit, i. q̃ loq̃t i reciproca, ut s. d. xi.

LEX XX.

Lucius. Testm̃ incisum a testõre ñ sanæ mẽtis ñ rũpitur. h. d.

TITVLVS QVARTVS.

a *De[a] ijs, quæ in testamento delentur.*

ADDITIO.

a Pom. De iis. Quid dicatur cancellatum, uide Bar. in l. nihil interest, ff. de adi. leg.

LEX PRIMA.

1 *Lege intelligitur perspici oculis, quæ scripta sunt.*
2 *Testis debet deponere de sensu corporis, non de eo quod intellectu percipit.*
3 *Statut. un quod instrumenta mand. ntur executioni sicut sententia, an habeat locum in instrumento dotis contine te tacitam stipulationem.*

a Q Væ in testõ. Primo ponit vnũ dictũ. scdo exponit q̃dlibet verbũ illius dicti, p multas pticulas. Scda ibi, legi aũt. Hæc scda pars subdiuidit̃ in multas pticulas, vt j. videbitis. In ver. legi.
b Hic exponit verbũ legi. † Et no q̃ legi b intelli. pspic
c oculis, q̃ scripta sunt, & sic apparet, q̃ sñia nõ dt̃ c lecta s̃m formã
d l. ij C. de sen ex breu. reci. nisi q̃s scripturã oculis pspiceret. † Scdo
2 no. e de eo, q̃ dixi in l q̃ testõ, §. fi. de testa q̃ testis dẽt deponere de
e sensu corporis, nõ de eo q̃ intellsu pcipit. Pro hoc optimè facit iste
f tex. ibi nõ dẽt intelligi, sed oculis pcipi. † Tertio no. f q̃ statutũ est
3 hic q̃ instrã publicata mãdent̃ executioni, sicut sñiæ, mõ q̃dã mulier habebat instrm̃, q̃ vir fuerat cõfessus se habuisse dotẽ, & de ea fecerat quietationẽ. nunc sol. mat. petebat executionẽ in illi ꝯ virũ, ex vigore tacite stipul. de restituẽdo psumptę, ex l. j. C. de rei vx. act. ; Ista lex facit ꝯ eã : quia illa tacita stipulo non potest esse legitti-
g me scripta in instrõ, sed intelligit̃ authoritate legis, & ideo tunc g
h non mandaretur executioni illud instm̃ h s̃m legis dispositio-
i nem. In contrarium i l. si duo patroni, §. Marcellus, s. de iureiur.

ADDITIONES.

a Quæ in testamento. Vide Fel. in c. ex literis, in pen. & vlt. col. de fide instrum.
b Barb. Legi. Et sequuntur istam partem. Bal. hic Ang. & Io. de Imo. Tu vide, quæ remisi, ad Bal. in l. ad probationem. C. de prob. & in l. 1. in princ. C. de rei vxo. act. & in l. iurisgentium, §. quod ferè, ff. de pac. & vide do. Ant. & ibi dixi in c. 3. de constit. & quæ dixi in repet. l. cum acutissimi, C. de fideicom.
c Pom. Intelligitur. Vide Alex. consi. 112. ver. non ob. id quod. 5. vol. & Fel. in c. translato, de consti. & in proœ. Decre. in 6. col.
d Non dicitur. Vide Bald. in l. fin. de sen. ex breui. recit.
Menoc. Rolan. à Valle consi. 41. nu. 11. 12. & nu. 32. declarat.
e Pom. Scdo no. Vide Barb. cõs. 102. 4. vol. inter iũ inter consi. Alex. in 4. vol. vide Fel. in c. 2. de prob. Barb. cõs. 45. in 6. col. 1. vol. Fel. in c. sicut, de re iud. Rom. cõs. 176.
f Pom. Tertio no. Vide Barb. consi. 46. 1. vol.
Parif. Vide Fel. in c. translato, de const. & Iasin §. fuerat, in gl. in ver. trãstulerimus, Inst. de act. Bart. in repet. l. cum acutissimi, C. de fidic. & quid dicatur tenor testi, & quid non dicat corporaliter describtum, sed ex iuris intellectu resultet, vide Paul. de Cast. post Bal. in l. ad probationem, C. de prob. & Alex. in l. iurisgentium, §. quod ferè, ff. de pac. qui tenent contra Bar. hic, q̃ instrm̃ habeat executionẽ paratam, ẽt circa ea, q̃ resultant ex eo facitè. Et ex prædictis potest inferri, q̃ si aliquis promisit factũ, & non fecit, an possit petere interesse, de quo nihil in instro sit dictũ. Ex prædictis colligit, q̃ sic. Ita in terminis, q̃ executiue possit peti interesse, tenet do. Laur. in tract. instr. guarent. in 10. q. 1. par. prin. & ista vt̃ uerior opinio, attento q̃ contra Bar. hic tenetur, cũ non sit diuersa ratio inter decisionem Bart. & obligationem ad interesse, quia illa tacitè prouenit à legis dispositione, & mente contrahitur, sicut stricta stipulatio, de qua hic per Bar. & in l. si stipulatus, ff. de verb. oblig. & in l. si quis ab alio, §. fi. ff. de re iud. & opinionem Ant. de But. reprobat Fel. in c. translato. & licèt multa alleg. pro eo, aduerte tñ ad Bart. hic, & per Aret. in §. fuerat, in princ. Inst. de act. & adde, q̃ opin. Bal. in d. l. ad probationem, tenetur, & de veritate prædictorum, vide Fely. in c. 2. vers. septimò intellige, extra d probat. in c. humanum genus, 1. distin. Item opin. communem, de qua s. ea. q̃ ea, quæ tacitè ueniunt ex instro habeant executionem paratam, tenet Barba. in repet. rubr. C. qui admit. contra tenet Soc. in l. cum quid in 9. not. ff. si cert. pet.
Menoc. Bellon. lib. 4. supput. c. 17. Crauet. decis. 103. num. 1. 3. 4. Dec. l. humanitatis, num. 17. C. de impub.
g Alex. Los. Tunc non. Abradi debet hæc negatiua non, vel si uelis habere, intelligas ibi, secundum legis, f. municipalis dispositionem, ut mentem Bart. serues, uel ante uerbum secundum ponas nisi, ut codices aliqui habent.
h Alex. Instrm̃. Contrarium tenuit Bald. in l. ad probationem, C. de prob. & in l. 1. in princ. C. de rei uxo. act. vide Ang. in l. rens, §. cum in tabulis, de duob. re. & Mod. in l. iurisgentium, §. quod ferè, s. de pac. & in l. 1. in gl. super uer. semper. in uer. tacitè apposita. s. sol. matr. & quæ ibi no. ad Bar. hic optimè facit q̃ dixit do. Ant. in c. translato, de constitut. & dixi post Bart. in l. 1. in fi. j. de leg. 2. & unde not. per Bart. & ibi dixi in l. 1. j. tit. 2. & in terminis Bald. in l. ad probationem, & in l. ubi adhuc, de iure dot. & in de quod not. Bald. in l. generaliter, ad n. de iis rit. an. eccl. Et ad idem facit quod not. Bal. in l. ingenuum prin. C. loca. & in terminis Bald. in d. l. 1. §. & ut plenius, C. de rei uxo. actio. Adde quod opin. Bal. in l. ad probationem, sequutus est Corn. consi. 147.
i Pom. In contrarium facit. Vide Bal. in l. ad probationẽ, C. de prob. in l. unica, § & ut plenius, C. de rei ux. act. & in l. iurisgentiũ, §. quod ferè, ff. de pact. Bal. in l. ubi adhuc, C. de iure dot. Ant. de But. in c. translato, de consti. Aret. in §. fuerat, Instit. de act. Alex. in d. § quod ferè. Pan. in c. en olim, in 2. not. de cens. Bar. in d. c. translato. ibi, Fel. de consti. Cep. in caut. 115. Barb. in repet. l. cum acutissimi, C. de fideicom.

1 *Inductum, cancellatum, & perditum, quid differat.*

§. Sed volentibus. In isto § exponitur verbũ, inconsulto delecta. Quæro, quæ est dif-
1 ferentia † inter inductum, cancellatum & perditum. Dic, vt not. in l. si quis libertatem, s. de pet. hære. in gl. sup. ver. inducatur. & C. de sol. l. inductum. & j l. proxi. in princ.

1 *Verba notarij scribẽtis ea, q̃ scripta sunt, & addita, mea ppria manu scripsi, & addidi, quid operetur. Et an si sunt plures subscriptiones, & notarius dixerit simpliciter, q̃ subscripta sunt, &c. an consulto præsumantur subscripta, nu. 2.*

a §. Sed ideo. a Hic format vnã q. circa pmissa No. istum b
b ver. ad ea, q̃ notarij apponũt tota die in fine instrõrum, s. ea q̃ scripta sunt, & addita mea propria manu scripsi, &

ADDITIONES.

a Barb. Sed ideo. Vide do. Abb. in cons. 10. ubi pulchrè loquitur.
Pom. Vide Ias. in l. si unus, in ult. col. C. de testa. Fel. in c. ex literis, ver. quinta declaratio, extra de fide instr.
Menoc. Soci. sen. cons. 277. col. 6. circa princ. lib. 2.
b Pom. No. istum. Vide Præposit. in c. in memoriam, 19. dist. Pan. consi. 104. uol.

a & addidi,quia per hoc tollitur suspicio a instrũ. veruntñ, quia illa
scriptura nõ refertur nisi solum ad ea,quę cõsulto sunt suprascri-
pta,vt hic,bene facit notarius ponere,quod suprascriptum est,˛s.
in tali,vel in tali parte: si esset suprascriptio in vna parte tñ, non
2 esset necesse,quia ad illã tantum referretur,vt l.2.de libe.& posth.
3 † Quæro,quid si apparent plures subscriptiones,& notarius dixe-
rit simpliciter,quæ suprascripta sunt, an omnia præsumantur su-
prascripta consulto.˛Rñ.sic,nisi fauore libertatis,vt j.l.prox.in fi.

A D D I T I O.

a Alex.Tollitur suspicio.˛Adde omnino Bal.in l.diuus,§.itẽ senatus,j.de fal.& Bart in l.unus,C.de testa.& in l.fi.§.1.post prin.C.de ed.d.ad. & no.pulchrẽ Bal.in l.in fraudem,§.sicut,j.de test.mil.cum his quæ ibi dix.& quod not.Bar.in l.1.in fi.& quod ibi dixi j.de sec.tab.& dixi in l.si unus,post Bar. & uide de eo,quod dix in d.l.in fraudem.Cano.& maximẽ Abb.in c.ex meris,de fide inst.& ibi et do.Ante.

§.Sed si legi.

Hic format aliam quæstionem circa pręmissa.

a §.Sed consulto.

Hic facit vnam q circa id,quod proxime dixerat.a Opp. de præced.resp.
Sol qñ aliquid deletur, ita quod post deletionem legi non potest,
aut hoc fit ante consumationẽ testamenti, tunc est præsumptio,
ꝙ si testator noluisset deleri, iterum fecisset rescribi,vt in præced.
rñso. Sed qñ post consumationem testamenti, tunc habet locum
distinctio huius §. aut est deletum consulto, aut inconsulto.

A D D I T I O.

a Dixerat.Ad istum tex.uide quæ dixit Ang.& Imo.in c.translato,de const.

§.Et si quidem.

Hic incipit exponere uerbum positum in princ.legis,ibi consulto.

§.Si verò.

Hic exponit id,quod in princ dictum est ibi,Id verò quod non iussit.

H[æ]reditas an semel data ipso iure possit adimi per deletionem. Et si quis habuit instrumentum quod perdidit, vel est deletum, licèt possit petere debitum per modum libelli,non tamen potest petere executionem instrumenti vigore alicuius statuti tribuentis instrumenti executionem paratam,num.2.

§.Et hæreditatis.

Ille ver.refert ad 10.ũ dictum.No. casum ſm gl.aliquis institutus,seu
substitutus cãcellauit ipsemet.certè ipse pdet ius suũ, ſm gl.in ver.
g ꝯcidit.Idẽ in eo,q falsificat acta,vt pdat cãm, l.in fraudẽ.§.neq;
instra,ff.de iu.fis. Itẽ qd si mutãt acta ad ꝯsultorẽ,aliqua pars distli
gillat.& aperit,q̃ pęnã patiatur Casus est extra de offi.dele.c.cum
olim.2.vbi dr̃,ꝙ patiatur istam pœnam,quod ꝯ illa acta nihil aliquo
1 modo possit opponere. Hæc additio est noua. † Opp. ꝙ hæreditas
a semel data non potest adimi ipso iure a per deletionem, l.hæredes
palam,§.j,s.de testa.Dicit gl. ꝙ hic debet exponi,non vr̃ data,s.ef-
ficaciter. Tu dic, ꝙ si antẽ perfectionem testamenti deletur,non
vr̃ data,vt hic.Si post aut deleuit,vt decederet intestatus,& ipso iu
re tollitur,& applicatur uenientibus ab intestato.vt j.l.proxi. aut
deleuit; quia hæredes reputauit indignos, & non tollitur ipso iu-
re,sed hęredes sunt,sed fiscus ab eis auocat,vt j.eo.l.pen.Non ob.
l.hæredes palam,§.j.quia ibi deuenit ad actum verbi,& sic requiri
tur solennitas:hic deuenit ad actum facti. Pro hac opi.facit quod
no.Doct.C.de testa.l.nostram, l.hæreditas,C.de his quib.vt indig.
2 Vltimo gl.dicit,† ꝙ ex tali testõ licèt possit adiri hæreditas de iure
ciuili.non tamen potest peti bon.poss.ſm tab.vt in gl. Per hoc pa-
b tet, ꝙ si aliquis habuit testũ, quod postea perdidit, b vel postea
est deletum, ꝙ licet debitum peti per modum libelli, non autem
potest peti executio instrumenti, ex forma statuti,de quo dixi s.

A D D I T I O N E S.

a Alex.Ipso iure.Adde not.in l.in facto,§.fiscus,de cond.& demon.˛& in l.nostram, C.de testam.

b Alex.Perdidit.Vide Paul.de Cast.in l.nostram,C.de testa.& adde Bart.in repet.l.3. C.de pign.& quæ dixi in l.fin.super gl.in ver.depositionib.de edi.c.dum Aurid.

LEX II.

1 *Condemnatis pluribus, si vnus solum, illius tantum nomen debet cancellari.*
2 *Condemnatio si tota cancellatur vno soluente ex pluribus condemnatis,remanet tamen valida in personis aliorum.*
3 *Cancellare est quod fit per transuersum in modum crucis.*
Inducere est per medium ducere.

a Cancellauerat.

a In dubio cancellatio restringitur ad rationem ipsi cancellationi adiectam.
1 h.d. † No.ꝙ qñ plures b sunt condemnati in una ꝯdemnatione,&
b vnus soluit,illius tñ nomen debet cancellari.c † Secundo no.d ꝙ
c si tota condemnatio cancellatur vno soluente,nihilominus cõ-
2 demnatio, remanet ualida in persona aliorum. Restringitr̃ enim
d cancellatio ad causam cãcellationis,vt hic,quod tene menti,Vidi
in vna condẽnatione esse plures condemnatos, & quia duo solue
runt condemnationẽ. totum cancellauit,nec aduertit de vno qui
non soluit.an possit fieri in non soluente executio. Certe sic,quia
cancellatio ad illos duos tñ refertur.Vide gl.quæ incipit,sed non
soluit,&c. Quidã dicũt. ꝙ si soluit ibi in ambiguo. Sed veritas est
in ꝯtrium, qa hic loquitur qñ est dubiũ, sed qñ est certũ. loquitur
e l.prox.& ibi soluet. Quæro quæ sit drĩa e inter inductũ, & cancel-
3 latum. † Et dico. ꝙ proprie cancellare est per transuersum in mo-
dum crucis,&c. Inducere est per medium ducere,sicut probatur
per gl.in l.si quis libertatẽ,in gl.super verbo,inducatr̃.s.de pet.hæ-
red.& in l.inductum,C.de solut.Opp.s.l.proxi. Sol.in glo.quę di-
stinguit tres casus,& in eo quod dicit in dubio;idem in l. nostram,
C.de testa.Sed Cyn.ibi,& Dy.hoc reprobant, quia nemo est indi-
gnus,nisi appareat,l.cum pater,§.rogo ita.j.de leg.2.Opp.in l.pro
xima.Solu.ibi non cancellauit omnes tabulas.

A D D I T I O N E S.

a Paris.Cancellauerat.Quid si in actis reperiatur instrumentum cancellatum,vide Bal.& Mod.in l.acta,per illum tex.ff.de re iud.Bal.in l.emancipatione,C.de fide instr.in l.si vnus.in fi.C.de testa.& ꝙ cancellatio actorum dicatur crimen falsi,& qualiter puniatur,v.de Io.de Ana.cons.12.de qua q.scripsi ad Bar.in l. in fraudẽ.§.quoties,ff.de iure fisc.Item de materia cancellationis, an vitiet quando est facta de uolunate testatoris.alias secus,vide Ias.in l.si unus.col.1.& 2. C. de testa. Item ꝙ si testator facit testamentum,& notarius fuit de eo rogatus coram testibus,postea testator accipiat originale de manu notarij,& apostillat,& dedit notario,an notarius poterit illud authenticare,si non fuit rogatus post illas interlineaturas & apostillas,vide late Io.de Ana.cons.28.in 1.dub.quod non, vbi etiã uide de materia rasuræ instrumenti,habes per Bertach.in uer.radens.

b Pom.Quando plures.Vide Bal.in l.emancipatione,C.de fi.instr.

c Alex.Cancellari.Vide Bal.in l.acta.in fi.prin.de re iud.quod no.Bal.in l.si vt proponis.1.ad fi.C.quomodo,& quando iud.quid importet cancellatio banni, uide Bal.in l.generalit.C.de f.n.pass.

d Pom.Secundo no.Vide Cap.consi.7.

e Poma.Sit differentia.Vnum ponitur pro alio,vt per Io.de Ana.cons.12.in princ.

LEX III.

1 *Magni domini nõ recognoscẽtes superiorem,possunt esse iudices in cã propria.*
2 *Index nõ dẽt habere cõsiliũ cũ aduocatis,ut sibi credatur,s.collocutionẽ sic.*
3 *Aduocatus non potest cogi,ut consulat in causa,in qua est aduocatus.*

a Proxime.

No.ꝙ Imperator est iudex b in causa imperii,& cã fisci.Ad idẽ j.tit.1.l.& hoc Tiberius. & ita
c dñt c Doc.† ꝙ magni iudices,& ciuitates quæ non recognoscũt su-
1 periorem,sunt iudices in causis ꝓpriis.de quo p Cy.C. ne qs in sua
cau.l.1.& p Inn.c. tra de elec.c.nosti.& de iud.c.cũ venissent.Not.
2 ergo gl.hic sup verbo,remotis.† ꝙ iudex non dẽt habere ꝯsilium d
d cum aduocatis litis,& ꝙ imponit finem dictis eorũ,qñ sibi vr̃, qđ
intellige ꝯsiliũ,ut eis credatur,l.prætor.de iurisd.om.iud.& l.fin.de
testi.Sed collocutionẽ bene põt habere cũ eis, non vt eis credatur,
3 nisi quatenus ipsi videbitur.Credo tñ ꝙ aduocatus non possit co-
gi.vt ꝯsulat in cã in qua aduocatus est,sed alii cogi possunt,ut C.de
aduo.diuer.iud.l.sancimus,& qđ no.C.de prox.sacro.scrin.l.2.

A D D I T I O N E S.

a Pom.Proxime.Limita ut p Ol.cõs.124.inci.ꝙ remissio.seqr̃ Alex.cõs.1.uol.5.

b Et iudex.Sicut potest pro se iudicare,ita potest pro se per scripturam,& probationem reprobare,secundum Bal.in l.exemplo.in fi.C.de proba.

c Poma.Ita dicunt.Vide Fel.in c.cum non liceat.de præscr.

d Alex.Habere consilium.De hoc habetur per Bar.in l.est receptum.de iur.om.iud, uide Bal.in l.2.in fi.de sen.quæ sine cer.quan.& adde Bal.in l.placet, C. de sacro san.eccl.& Bar.in d.l.2.& Imo.in l.pater fam.in not.inf.tit.1.

a §.Nomen.

a No.ꝙ si fauore libertatis est quid inductum in dubio,ꝙ inductum est,præsumatur inconsulte.ergo in ꝯtrium est ius cõe.Et quod dr̃ in libertate, idem puto in relictis ad pias causas.c eadẽ ratione,quod est multum no.

A D D I T I O N E S.

a Barb.Nomen.Et pondera,quia fauorabilior est ꝑsona q̃ res, & fauorabilior est libertas quam piũ relictũ.Hoc ꝓbo per tex.in l.1.gradu,ff.quæ in frau.cre.vbi dr̃ ꝙ valet legatũ libertatis non legatũ alimentorũ,qui tex.destruit dictũ Bart. hic, & oium,& adduxit,ꝙ libertas diminuit legitimam filiorum. l. Papinianus,§. 4. & §. qm autem quarta,ff.de inof.test.sed relicta pia non diminuuntur, c. quicunque. 17.q.4.& quia libertas facit quem de nihilo aliquid, sed legatũ pium non facit de nihilo aliquid.Itẽ iurislator illud non expressit.ar.l.§.fi.C.de ca.tol.Si opponitur,ꝙ præferatur?Rñ.non est expressum.Et vide Ang.in rep.d.l. eam quam. vbi dicit,ꝙ magis est pia libertas.dixi in Ioannina Io.And.in l.si ita stipulatus essem abs te.tenuit contrarium,ꝙ lex loquens de libertate extenditur ad pia relicta, sed nihil allegat.Ego autem ibi tenui contra,tamen vide ibi Doct.& ex hoc vr̃,ꝙ non bene sumunt Doct,c.ex literis.de prob.qui loquuntur in libertate, & ipsi extendunt ad causam fauorabilem,& vide Lud.Rom.in cons.198.

b Ad hunc,§ Adde in l.si unus,C.de testa.
Pom.Vide Alex.cons.11.1.uol.

c Alex.Pias causas.Et sic dispõ facta fauore libertatis,dr̃ esse dispositio ad piã causam,ut hic.Facit tex.in l.1.§.fin autem in uersi.rationem pietatis, C. de commu.ser.manumis.& quæ per illum tex.dixi in l.captatorias,C.de test.mil.circa contrarium l.fideicommissi.j.de fideic.liber.& Bal.hoc tenet in d.l.1.§.fi.& Bar. in l.si unus,C.de test.& l.Titio usufructus,§.1.de cond.& dem & Bal.in l.2.de fidei cõ.liber.& in l.pe.eo.ti.& in l.si iure,C.de testa.manu.& in l.1.in prin. C. de cad.tol.& ibi dixit expresse Bal.in ult.col.ꝙ libertas & ecclesia æquiparantur & Bald.in l.1.C.de sacros.eccl.in rep.in 3.q.5.partis prin.dicit, ꝙ legatum libertatis est pium,per dictam l.fideicommissa.uide in d.l captatorias.
Pom.Ad hunc locum Bar.Vide aliqua similia per Alex.in l.Centurio.uer.to. ff.de uulg.per Rom.cons.255.Matesil.no.113.

LEX IIII.

1 *Cancellatione instrumenti facta per notarium in bastardello,non præiudicatur instrumento extenso in libro.*
2 *Creditor ꝙ reddat debitori instrumentum debiti cancellatum,licet non cancellatur in libro notarii sufficit.*

Pluribus.

Si de eodem facto sunt plura instrũa, vnius cancellatio alterius vires nõ tollit,nisi de mẽte ꝯstet.h.d.
1 a Notarius scripsit instrũm, † primo in bastardello paruulo, a deinde illud

A D D I T I O.

a Bastardello paruulo.No.bene,& adde ꝙ bastardellus nullam fidẽ facit,ſm Bal.in rub.C.de fi.instr.in uer.tertio qritur & ibi uide,an notarius possit cãcellare protocollũ,reddito instrõ,& ꝙ instrũm cancellatũ probet olim oblõnẽ & satisfactionẽ,ponit et Bar.in l.acta.de re iu.Et ad Bar.hic adde Bald.in l. nostrã.C.de testa.

illud extẽſe poſuit in libro ſuo, & in baſtardello cãcellauit. Certe iſta cancellatio non noceret inſtrõ ſcripto in libro. Pro hoc facit: quia cancellatio limitatur ſm cauſas cancellationis, ut ſ. eo. l. cancellauerat. ſed cũ cancellationis ſm morẽ notariorũ eſt, vt iõ cancellet in baſtardello: qa cõplete miſſum eſt in libro, igitur, &c. Se-
2 cundo facit † ſi creditor reddat debitori inſtrũ cancellatum, licèt
a in libro notarij appareat inſtrũ nõ cancellatum: quia mens fuit a ꝙ a toto debito recedatur. l. ſi chirographum. de proba. per cãcellationem vnius videtur totum inſtrumentum cancellatum: quia talis fuit mens Iuriſconſul. vt hac l. 2. reſponſo.

ADDITIO.

a Mens fuit. Vide no. in l. qui tabulas. ff. de fur. & quod ibi dixi, & quod nn. Bar. in authen. caſſa. C. de ſacro. an. eccl. Et hoc ſequitur Bal. in l. noſtram. C. de teſta. & Bar. in l. Labeo. ad fi. ſup. de pac. & ibi dixi.

TITVLVS QVINTVS.

De hæredibus inſtituendis.

LEX PRIMA.

1 *Imperſonalitas quando vitiat diſpoſitionem.*
2 *Notarius ſi dicit, rogatus ſcripſi, intelligitur, ſcilicet a partibus.*

Vi teſtatur. Op. C. de teſt. l. hac conſultiſſima. So. iſta eſt ſuperfluitas q̃ non vitiat. Item op. C. de conſti. pecu. auth. ſi qſi.
1 Solu. † imperſonalitas ex parte eius, qui obligat, vitiat diſpoſitionem, ut ibi: ex parte eius cui obligatio quæritur, vel qui diſponit ad ſui comodũ, non vitiat, vt hic & l. ſtipulatio iſta §. ſi quis ita. de verb. ob. Subintelligitur. n. perſona loquentis, ideo cum teſtõr dicit, Titius hæres
a eſto, intelligitur, ſ. mihi. † Et per hoc credo, a ꝙ ſi notarius dicat ro
2 gatus ſcripſi, debet intelligi, ſcilicet a partibus, vel a teſtatore.

ADDITIO.

a Pom. Per hoc credo. Vide Pau. de Caſt. conſi. 2. vide quæ in ſimili ponit Fel. in cap. ſicut. de re iudic.

§. Si ex fundo. a Op. C. de her. inſti. l. quoties. So. ibi erat alius hæres inſtitutus vniuerſaliter, hic non. Quæro quid ſi teſtator dixit, Titium inſtituo in fundo, & ꝙ plus petere non poſſit. Dicam ſ. eo l. quoties. §. ſi duo.

ADDITIO.

a Pom. Si ex fundo. Ad iſtũ tex. vide Alex. cõſ. 168. in 2. dubio. 2. vol. Fede. conſi. 131. Barb. conſi. 115. & conſ. 75. & q̃ ſcripſi poſt Bar. in l. quoties. §. ſi duo. & fi. ʒ. eo.

1 *Duæ negationes licèt faciant affirmationem, tres tamen faciunt orationem negatiuam.*
2 *Condemnatio expenſarum, an videatur facta, ſi iudex in ſententia dixit, Titium abſoluo, & victum victori in expenſis, taxatione nobis reſeruata.*

a §. Si autem. a Quæro, an vitietur teſtũ ſi dicat, Lucius. Pla. q. ſic, per l. errorem. C de teſta, & expo-
1 nebat, in ꝓ valde. Gl. ꝯ † quia hic ſunt tres negationes, & licèt duę faciãt vnã affirmationẽ. l. duobus. ʒ. de ver. ſig. tñ tres faciunt orationẽ negatiuã. Facit l. j. de cadu. punito. & p Cy. C. de ſet. fug. l. j. Iſta lex facit ad q. Iudex † in ſentẽtia dixit, Titiũ abſoluo & in expẽſis victũ victori, nobis & ſucceſſorib. taxatione reſeruata. Quæ-
2 rebat̃ vtrũ videat̃ facta † cõdẽnatio expẽſarũ, qa deficit verbũ con
b dẽno, nec vr̃ repertũ ex ꝓcedẽtib. Et vr̃, ꝙ nõ, C de ſen. l. præſes. In
c ꝯtrariũ b facit h̃ec lex maxime in fi. ſui, licèt. n. nõ ſit verbũ cõdẽno, tamen debet ſubintelligi. c Nec ob. quod ſententia debet ferri in ſcriptis: quia etiam hic loquitur in teſtõ, quod fit in ſcriptis, & hoc puto uerum, licèt contrarium fuerit iudicatum.

CONCORDIA.

Exponebat. Pro ꝯcordia aduerte ſi iudex ĩ ſnĩa ꝯdẽnatoria, vel abſolutoria dicat, victum victori in expenſis, & nõ ſubijcit cõdemno Bar. in l. præſes. C. de ſen. & interlo. om. iudi. tenet, ꝙ nõ valet ſnĩa. Contrariũ tenet in hac l. ij. §. ſi nautẽ. ſecundum Iaſ. in § curare. Inſt. de act. Tu dic cũ reuerentia tanti Doct. non eſt contrarius, immo in d. l. præſes, tenet concluſionẽ uerisſimã, ꝙ eſt nulla. Sed arguit ꝯ de l. verbũ uolo. C. de fideic. & ſoluit, ꝙ aliud eſt ĩ vltimis uolũtatibus, & aliud in ſnĩa, vbi uerba ſtricte intelliguntur. nec ſubaudiri debent. In hoc uero. §. ſi nautẽ, idẽ tenet, qa ſimpl̃r opponit de l. pſes, & ſimiliter ita ſoluit; bñ uerũ eſt, ꝙ prima facie videt̃ ſibi ꝯtrariari, ſed poſtea finaliter cõcludit, ut in d. l. pſes. licet p alia verba, nõ tamẽ multũ diſcrepantia ab illis, de qb. in d. l. præſes. Sed in effectu idẽ dicit. Et dato, ꝙ intelligeretur contrarius, adhuc poſſet ſaluari. Quia aut non conſtat de mẽte iudicis, & procedat prima opinio Aut conſtat de mente per alia uerba: & tunc procedat ſecunda opi. Iſtam ſolutionem ſenſit Alex. in l. errore. C. de teſta. Quicquid dicat in hoc §. ſi nautem, dices quod licèt prima opi. ſit uerior, tamen ſecunda eſt æqor, q̃ conatur ſuſtinere. ut ibi per cũ.

ADDITIONES.

a Barb. Sinautem. Et vide gl. in ca. 1. de uita & ho. cle. ubi ſupplet uerbũ, ſtatuimus. gl. in c. vt unuſquiſque, de pec. cle. ſupplet uerbum, ſtatuimus. Gl. in c. quia nos, de appel. c. 1. de rapt. ſuper uerbo placuit. c. j. de iud. ſuper uerbo placuit, & facit. c. 1. de probat. ubi deficit uerbum accipimus, & uide quæ ibi remiſi.
Pom. Vide Fel. in c. ad audientiam. in 3. fal. de reſcr. Barb. conſi. 5. 1. vol.
b Pom. In cõtrarium. Vide Fel. in cap. illa. de elec. Iaſ. in l. errore. C. de teſta. aliquid per Bal. conſi. 5. 1. vol. Rom. in ſimili conſi. 170.
c Debet ſubintelligi. Et illud facit utrum contractus in ſcriptis recipiat ſuppletionem facti, de quo hr̃ per Bal. in l. contractus, ad fi. C. de fide inſtr. ubi dicit, ꝙ non alle. no. in c. cũ P. Tabellio. de fi. inſtr. vide tñ hic no. p Bal. in l. 1. ſ. tit. 1. in prin. & ibi Bal. & ẽt Bal. in l. fi. C. de edic. diu. Adr. tol. & quod no. Inno. in c. dudum, de reb. eccl. non alie. Bar. tenet contrarium eius quod hic, in l. præſes. C. de ſent. & illa ſua opi. eſt de iure verior, licet iſta ſit æquior, & ſi uelles eam tenere, põt dici, ꝙ ſnĩa ſuper expenſis de ſe eſt interlocutoria, & ſic de ueritate in ſui prolatione non requirit tantã ſolennitatem, quantã in diffinitiua, cum poſſit ẽt ſine ſcriptis proferri, dummodo reducatur ad ſcripturam, ut no. in l. a. ff. de appel. & ſic in caſu prædicto præſumitur plus actum, & minus, uel nihil ſcriptum, ut hic diximus. Item quia ita fauere debemus, ut res potius ualeat, quàm pereat. l. quoties. de uerb. obl. Et de hoc uide per Inno. ſuſtinentem vtranque opin.

LEX II.

Circa. Defectus conditionis de præterito, uel de præſenti vitiat inſtitutionem, ſed ſi de futuro, purificat, ſi ex facto teſtatoris dependet. h d. ſm Dy. oppo. de l. clemens. in fi. ʒ. eod.
a Sol. ut ibi. Opp de l. qui hæredi a ʒ. de condi. & dem. Sol. hic loquitur in conditione de futuro, quæ dependet ex uoluntate teſtatoris, unde teſtator non inſerendo cãm uidetur pœnituiſſe, ibi qñ cõditio dependet ex facto alterius, uel ex fortuna. Ita dicit Dy. hic. & no. glo. in l. ſi quis ita ſcripſerit hæredem. ʒ. eo. Opp. de l. Stichum qui meus erit. de leg. 1. in eo, ꝙ ibi, dicitur de relatiuo, quis, uel qui. Sol. ut ibi. Opp. de l. ſi Mæuia. ʒ. eo. Sol. ibi eſt conditio negatoria, quæ nunq̃ fuit nec eſſe poterit, ideo eius defectus uit. at hic autem fuit conditio de præterito. quæ eſſe potuit.

ADDITIO.

a Pom. Qui hæredi Vide Alex. in l. Stichum qui meus erit. ff. de leg. 1. & in l. pen. C. de inſtit. & ſubſti.

LEX III.

Seruus alienus.

§. Si ſeruum. In inſtitutione uidetur adiecta conditio, quæ adijcitur libertati. h. d. Op. de l. diuus Pius, infra de ma. teſta Sol. ut ibi. Opp. de l. quidam. C. de nec. ſer. ſol ut glo. & ibi plene.

§. Si quis ita. De adiectione alterius alteri poteſt adijci conditio. h. d.

§. Qui fideicõmiſſariã. Licet ius inſtitutionis nõ mutetur, tñ qualitas acquiſitionis mutari põt. h. d. Et oppo. de l. ſi ſeruum, §. ſi qs, ʒ. de acqui. hær. Sol. Põt deſinere eſſe hæres ſi uult quo ad effectum ut ibi: tñ ſemper remanet hæres nomine, ut hic, & l. ei qui ſoluendo, ʒ. eo. Opp. ꝙ hæres ante non potuerit dare libertatem. l. unum ex familia. in prin. ʒ. de leg 2. & l. ſed & ſi ante, ad Treb. Gl. non ſoluit. Dic ꝙ ideo hic põt dare libertatem ante, quia nemini præiudicaret, ibi uero non põt reſtituere hæreditatem ante, quia alij ꝓiudicaret, ut no. in l. poſt mortem. C. de fideicom. & l. fideic. & l. filiusfamilias. §. diui Seuerus. ʒ. de leg. j. & l. cum pater § a filia. de leg. 2.

§. Aperturæ. Legitur in glo multis modis, & ſatis clare. Et uarietas lect. eſt pp ꝯrium. l. ſub ꝯditione. ſ. de lib. & poſth. Vide gl. per tex. iuxta fi. ibi, quod filius impubes, &c. quidam habent in litera impubes, ſed uult dicere pubes. Dicit gl. ſm diſt. caſuum, qui ſequuntur, erit uel non erit neceſſarius matris impuberis, ſed patri indiſtincte erit neceſſarius, ergo &c. Pro declaratione iſtarum lect. diſtingue. Quandoque quis dat ſeipſi teſtatori in arrogationem, quandoque extraneo. Primo caſu, aut ante teſtamẽtũ, aut poſt teſtũ. Primo caſu. aut reperitur in arrogatione tempore mortis patris, & erit ſuus hæres patri. Sed ſi quæratur an ſit ſuus hæres impuberi cui eſt ſubſtitutus diſtingue. Aut reperitur ſui iuris tẽpore mortis impuberis, & erit ſuus, aut reperitur in arrogatione alterius, & non erit ſuus. Si uerò tempore mortis teſtatoris nõ reperitur in ptãte, nemini erit ſuus. ut hic ſecundum ſcdam lec. & l. ſub ꝯditione, de lib. & poſth. Secundo caſu, qñ poſt teſtamentum ſe dedit ad arrogandum, tunc ſi reperit̃ in arrogatione tempore mortis, efficitur ſuus. Verum autem ſit ſuus impuberi, diſtingue eo mõ quo ſ. dictũ eſt, & ſ. de lib. & poſth. l. filio §. fi. & l. ſi quis hæres, de mili. teſta. & tractatur hic in 3. lec. Secundo caſu prin. quando quis dat ſe in arrogationem extraneo, tunc aut pe quo cedit dies ſubſtitutionis pupillaris reperitur ſui iuris, uel non, ut ſ. dictum eſt, & probatur hic in ult. lect.

LEX IV.

1 *Teſtamentum in quo filius eſt inſtitutus ſub conditione caſuali, an irritetur.*
2 *Emancipatus in ſi tutus ſub conditione caſuali, quare non habet contra tabulas, ſed ſub conditione pendente, dicit teſtamentum nullum.*
3 *Filius poteſt inſtitui ſub conditione poteſtatiua, quæ poteſt impleri ultimo uitæ ſpiritu.*
4 *Dictio etiam, eſt implicatiua.*
5 *Hæreditas an poſſit ſtatim adiri per cohæredem, quando filius eſt inſtitutus ſub conditione poteſtatiua.*
6 *Teſtamentum, in quo filius eſt inſtitutus ſub conditione mixta, eſt nullum.*
7 *Conditio qualibet hodie appoſita in inſtitutione filij reijcitur.*
8 *Teſtamentum, in quo filius fuerit inſtitutus in re, quæ non extat, eſt nullum.*
9 *Filius ſi inſtituatur in re, quæ extabat tempore teſtamenti, ſed euincitur, an teſtamentum ſi nullum.*

Filius

10 *Filius institutus in certa quantitate potest dicere nolle quantitatem, sed velle de bonis testatoris, & tantum quantum est valor ipsius quantitatis.*

Suus quoque. a Suus hæres põt sub omni ꝯdõne insti-
tui.filius verò sub ptãtiua tm̃, cui si non
paruerit ab hæreditate excludit̃, & cohæres statim põt adire, non
expectato,q impleat ꝯdõnem.h.d.Primo ponit dictũ. Scdo exci-
pit a dicto Tertio format vnam q.circa præmissa. Quarto illatio-
nem. Scda ibi,sed excipiendũ. Tertia ibi,sed vtrum.Quarta ibi,&
ideo. Opp.q suus non possit institui sub omni ꝯdõne, vt C.de in-
stit.& subst.l.si pr̃.Sol.intelligas hoc de suo,hoc est,de eo,qui põt
esse suus,vt nepos,& similes. Ita intelligitur prima gl.hic posita,dicam
1 J.l.prox.§.j.Scdo op.q † filius possit institui sub ꝯditione casuali,
d.l.si pr̃,de inst.& subst.Sol.verũ est si in defectũ ꝯdõnis exhæreda
tur,vt ibi : secus si simpl̃r, vt hic. Et est rõ,quia si conditio deficit,
semper fuit exhæredatus : si verò extiterit, semper fuit institutus.
b Et est b rõ,quia retrotrahit̃,l.hæres.de acq hær.Sed si nõ esset exhę
redatus in defectũ ꝯdõnis,aliquo casu posset se reperire pteritũ,l.
deficiente conditione,& sic testm̃ esset nullum.Tertio opp.de l.3.
§.si sub ea. J.de ꝯtab. Sol.ibi in filio emancipato, qui potest insti-
2 tui sub omni ꝯditione,hic in suo.Sed quę est † ratio,q filius suus
interim dicit nullum,& emancipatus non habet ꝯtab.s.pendęnte
ꝯditione? Cy.in d l.si pr̃.quærit,& non soluit Dic q rõ est qa pen
dente ꝯdõne filius suus habet bon.poss.ẽm tab.d.l.3.§.si sub ea ꝯ-
dõne.& de ꝯtab. merito prætor denegat.ibi ꝯtab.sed filius eman-
cipatus non poterat aliter uenire per ꝯtab.ergo &c.sed filius suus
dicit nullũ ipso iure,nec habet necesse petere a ptore. Vnde pręior
nõ põt denegare ei beneficiũ, qd habet a lege, illud vero,q habet
3 a prætore potest denegare. Opp.qñ filius instituit̃ sub ꝯdõne po
testatiua q non põt impleri vltimo vitæ spiritu,vr̃ q debeat exhę
redari, ne inueniat se præteritũ in vltimo vitæ spiritu, & sic testm̃
est nullũ,l.inter cætera, de lib.& posth. Huius timore dicunt qui-
dam eũ debere exheredari.In ꝯrium est ueritas,l.si libertus,§.exi-
stimo,J.de bon lib. Nec ob q reperiat̃ præteritus, quia hoc facto
suo cõtingit q ante vltimũ vitæ spiritũ debuit implere. Itamus ad
cõmentũ d.Nic.de Neap.Reintro ad gl.& opp.& vr̃,q si instituat̃
sub ꝯdõne casuali,non irritetur testm̃. Nam in legitima vr̃ institu
c tus purè subducto grauamine,l.qm̃ in prioribus,.C de inoff.test.
Gl.fatetur ꝯrium.& sic dicit hanc l.esse correctam. Iac.de Ratẽ.
& Guil.tenẽt ꝯrium & ideo dñt,q qñque institutioni adijcit̃ con
ditio,q facit testm̃ subiacere querelæ,& tunc illa reijcit̃.Ita loqui
tur l.qm̃ in prioribus,C.de inoff.test.vt puta,qñ ꝯdõ erat ptãtiua,
& per eam filius institutus nimis grauabatur Qñque adijcit̃ con-
ditio, quæ reddit testm̃ nullum, vt conditio casualis, & tunc nihil
immutat̃ de illo iure: non.n. esset fauor filij, q aliquid mutaret̃,
d immo esset odium . Ego teneo d dictã gl.pluries e tenui ꝯriũ con-
e sulendo.& est tex.in l.scimus,§ cũ aũt,C.de inoff.testa.vbi aliquis
fuit rogatus restituere filio suo post mortẽ suam , s. ipsius rogati.
Constat,q ista est conditio casualis. Poterat.n.filius decedere an-
te substitutũ,& sic dies : fideicommissi non cederet, & tñ illa dies
vel conditio subducitur. Dñs Ray.de Forli.misit de Padua vsque
ad ciuitatẽ istam, rñdendo mihi ad illam l. q ibi filius nõ erat in-
stitutus,ideo nihil ad propositũ. Rñ.ẽm ista tpa, quocunq; relicti
titulo filius hr̃et legitimã, excludebat̃ a rumpendo, l.oĩmodo,in
prin C.de inoff.test.& in Auth.de trien.& semis.§ j.ideo nihil ad
propositũ, an esset institutus , vel non, solũ hic est aduertendum,
vtrum adiectio ꝯdõnis casualis sit reijcienda,vel non . Scdo rñde-
bat,q ille § est correctus, p auth.ex cã. & in corpore,vnde sumit̃.
Rñ.licẽt gl.hoc ibi nõ teneat, tñ posito,q sit verũ,corrigit̃ in hoc,
q filius debet hr̃e iure institutionis, nec sufficeret relinqui alio ti-
tulo : in eo aũt qd dicit ꝯdõnem casualẽ remouendã ab eo,qd re-
linquit̃ filio.nullã immutationẽ patitur. Est ergo ibi casus pro gl.
4 nr̃a.Opp.dictio,etiã, † implicat idem in ꝯrio,l.conuenticula,C.de
epis.& cler.l.ẽt.J de leg.j.C.si tut.vel cur.interue.l.ẽt.sed hic dicit ẽt
si ꝯdõni non paruerit,submotũ esse,& sic innuit ẽt si paruerit esse
submotũ.Huius ꝯrij timore gl.legit tribus modis. Primo q abũ-
dat dictio.ẽt,& est clara. Scdo,q est uerũ,q innuit idẽ in ꝯrium,
tñ intellige si apparuerit esse submotũ,s.a testõ rumpendo.Et ita
prædictã oportet ponere,q filius habebat cohæredẽ,cuius aduno-
ne testm̃ ꝯfirmatur,ẽt si nõ pareat ꝯdõni. Põt ẽt intelligi, qñ filius
est institutus siue paruerit ꝯdõni testm̃ est ualidũ,siue non parue-
rit,tñ adhuc testm̃ dr̃ ualidum, quo ad præstationẽ legatorũ, ad q
tenet̃,quasi volũtariè omiserit ex causa testi, & adierit ab intest.
per tit.si quis omis.cau.test.& hoc innuit sequens gl.dum alle.l.il-
5 lius tit.Venio ad vers.& ideo. Dr̃ hic. q † potest statim adire,nec
tenetur expectare ꝯdõnis euentum. Contra cum dubitatur de vi-
ribus testamẽti,non põt hereditas adiri,l.sed & si de sua.J.de acq.
hær.sed hic est dubium,an pr̃ decedat testatus vel non,ergo &c.vt
s.titu.2.l.pen. Huius timore sunt hic tres lect.prima,q versi.cum
& si patrem, mutat casum, & loquitur qñ filius est institutus sub
ꝯdõne casuali,vel mista. Tunc.n.extraneus institutus cohæres sta-
tim potest adire,filio approbante testm̃,per l.filio,s.tit.2.sed certè
ibi non aditur de iure ciuili,sed de iure pretorio petitur bon.poss.
Scdo modo intelligitur iste ver.cũ & si patrẽ.hoc modo,si antecedens
prædictũ esset verũ, ergo dubitaretur de virib.testi,& tunc seque-
retur ista conclusio,q expectari deberet,& ista est bona lect. Ter-
tia lect.est,vt loquat̃ qñ filius non habuit cohæredẽ,tũc addit gl.ibi
vel dic,faceret,qñ non habuit cohæredẽ,vel substitutũ , & hæc est
tertia lect.Dicit deinde gl.& dicit expectare dẽt filius,vt possit suc-
cedere ab intestato.Dicit gl.vsq; ad finẽ vitæ ipsius, qñ nõ põt im-
pleri vltimo vitæ spiritu.Quidã hñt in gl.testõr,sed dẽt esse,vacat.
Dicit gl.vel post mortẽ,quando potest impleri vltimo vitæ spiritu.
6 Quæro,qd si filius est institutus sub ꝯdõne mista.Glo.super verbo,
ꝯstat,posuit opi.verũ est,q testm̃ est nullũ ẽm ista tpa,eo ipso, q fi-
lius institutur sub ꝯdõne,q non est in potestate,l.si pr̃,C.de instit.&
7 subst.|Quæro,g quid si erat institutus sub ꝯdõne ptãtiua, tñ morte
g præuentus non potuit implere. Rñ.satis est,q ꝯdõ vers.r fuit pote
statiua,vt J.ea.l.§.sed & si filio.hodie vero,ut dixi,omne grauamẽ
subducitur,l.qm̃.& l.omnimodo.& l.scimus,§.cum autẽ,C.de inof.
test.& si fuerit ei relictum minus legitima,illud supplet̃, vt dictis le
gib.Hodiè vero debet habere iure instõnis,vt i Auth.vt cum de ap
8 pel.cog.§.aliud quoq; capsm.|Quæro,qd si pr̃ instituit filiũ in ali-
h qua re, q nõ extabat? Exẽplũ, instituo filiũ meũ in eo,qd mihi dẽt
Sẽpronius,cum Sẽpronius in veritate nihil dẽret.Rñ. testm̃ est nul
lum,qa in nihilo est institutus l.si sic.§.1.ꝯiũcta.l.oĩmodo.C.de inof.
9 test.ita sentit gl.in l.3.§.sed verũ,in fi.s.de mi.|Itẽ quæro, qd si insti-
tuat̃ in re,q extat tpe testi,sed postea euincit̃,vel esse desiit.Rñ.i re
q postea euincit̃ habemus casum in l.scimus,§.1.de inof.testam.ibi
Guil addit rõnẽ.Res.n.aliena in illo casu relinquitur a patre filio.
Aut ergo pater sciebat & valet legatum:Aut ignorabat,&idem cũ
relinquitur coniunctæ personæ.l.cum rem alienam,C.de lega.Sed
posset esse tertius casus.s.qd testator credebat rẽ esse suam, & vo-
luit hæredẽ institutũ vniuersaliter non teneri de euictione: tñ l.sci-
mus,indistincte dicit testm̃ esse validũ,& filio deberi legitimã , qa
ab initio relictum erat aliquid.Et p hoc apparet rñsum ad id,quod
i q.uerebatur de re,quæ esse desiit. Quæro,si filio †. relinquitur iu-
10 re institutionis certa quantitas,& filius dicat se nolle illam quanti-
tatem,sed dicat se velle quantum est valor ipsius in bonis defuncti,
an audietur? Guil. in d.l.scimus.determinat q. sic,per §.repletio-
nem. in ea.l.per Auth.de trien & se.§.1.coll.3.dum tamẽ non possit
dicere se velle tãtam partem in qualibet re,sed debet habere in ali
qua re arbitrio boni viri.C.quan.& qui.quar.pars debe.l.2.& l.non
amplius,§.fi.cũ l.seq.inf.de legat.1. Alia circa materiam legis no-
strę dic vt l.si pater.C.de inst.& substi.per glo.& Doctores.

CONCORDIA.

Aduerte,q Bar.in hac l.suus quoque, allegatur contrarius. Tu
pro saluatione Bart.dic vt in concordantia,quam posui ad l.si pater
C.de institu.& substitu.

ADDITIONES.

a Pom.Sunt quoque.An dictio dandi aliquid sit potestatiua.uide Bar.in l. testõ.2.
ff.de cond.& dem.ubi etiam si deficiat talis conditio casu,an deficiat institutio
fi:j.Item q filius non possit institui sub conditione potestatiua negatiue,quia re
putatur difficilis,uide Soc.in l.Iulianus.in 2.no.ff.de cond. & dem. Item si filius
instituatur sub conditione , quam filius non teneatur obseruare,quia turpis, nõ
ualet testamentum,vt per Soc.in l.dubitamus.in prin.ff.de cond.& dem.

b Men.Et eti.Alciat.cons.77.nu.12.

c Qm̃ in priorib.Adde Bar.in l.si pr̃.de insti.& substi.sub condi.fac.& ibi dixi.

d Barb.Ego teneo etiam gl.Tu pondera,quia ista gl.non dicit illud q Bar. hic dicit
immo dicit contra,& ita eam intelligunt Docto.hic,nec glos.in d.l.si pater.dicit
contra & contra Bar.tenent oẽs Doc.antiqui,& moderni.contra tenet Fran. de
Rã.in d.l.si pr̃.& ibi Ray.Ful.& ibi Bal.& Ang.& Bal.hic,& Ang.in cons.117.&
Bal.in d.l.qm̃ in priorib.& d.§.cũ aũt.Io.de Imo.transit cum Bar.in l.fi.J.de con
di.insti.Ego consului contra.Bar.sed Pau.de Cast.in d.l.si pr̃.tenet contra p Bar.
sed dicit op.Bar.meliorem.& uide Bar.in consi.13.inci.factum super quo erant
exhibita consilia.in 1.dub.quomodo alle.§.porro hic positum , & utrum testa-
mentum sit ualidum,uide in 2.dub.quia disputat,d.l.si pater.

e Et pluries.Adde q ipse contrarium consuluit cons.13.incip.ex facto proposito,
& Ang.cons.120.incip.do.Antonia quondam Blasij.& glo.hanc secutus est ipse
Bald.io l.si pater,C.de insti.& substi.& ibi Sal.& Io.de Imo.hic,sed melius hunc
articulum explicat in l.fi.inf.de cond.insti.in uer.circa casuale.Idem uoluit Pau.
de Cast.in d.l.si pater.ubi dicit,q totus mundus seruat opi.Bar.& nullus respon
det licet e ad §.cum autem.quia per eius opi.conseruantur testamenta , per con-
trarium subuertuntur.Eandem opi.tenuit Ang.cons.96.incip.Vinia. de Monte.
& Bal.cons.29.2.uol.Paris.Contrarium dicit se tenere Com.cons.129.alias 127.
& contrarium,tenet Ant.de Bur.cons.67.circa med.

f Pom.Et sic dies.Vide Aut.cons.68.

g Men.Quæro.Ripa l.1.nu.157.J.de uulg.& Dec.l.3.col.2.C.de insti.& substi.

h Al qua re.Vide Bal.in d.l.scimus.in prin.circa fi.
Barba.Adde Bal.cons.123.uol.

i Quæro,si filio.Et uide de illa q.an possit detrahere quartam in re,& non in quan
titate filij,Bal.hic qualiter loquitur.& uide Bald.in l.scimus,C. de inof.test.ubi
dicit q potest capere in re mediocri.Sal.ibi tenet contra Guil.& Bart.per l.sci-
mus,§.1.ubi dr̃,uel pecunias,& in uer.in quantitate,& per id , quod habetur in
Auth.de trien.& semis.§.1.uer.quantitate.Et an possit detrahere in una,uel plu-
rib.rebus.uide Bal.in l.in quartã,ff.ad leg.falc.& in l.2. C. qñ & qui. quarta pars
debe.Ang.in l.1.C.ad leg.falc.& in l.2.§.pen.C.communia.de leg.& in consi. q
remisi ad Bar.& uide Pet.in c.Ray.de test.a.Bal.in l.illum quem,C.fam.erc.& in
l.magis puto,§.ne passim,ff.de reb.eo.Old.in cons.228.Ray.in auth.res quæ, C.
cum de leg.in l.iubemus.ad Treb.& alios.in Auth.de rest.& ea quæ par.in gl. &
per alios in l.non amplius,§.fi.ff.de leg 1.
Pom.Vide Bal.cons.455.in 2.uol.Ancn.cons.127.Pau.in c.Ray.de test.Aret.cons.
18.in 7.dub:Pau.de Ca.consi.17.& cons.132.Fabia.in rep.auth.nouissima, C. de
inoffi.test.Alex.et Mod.in l.non amplius.in §.fi.ff.de leg.1.et in cons.12.in 1.col.
in 5.uol.et Rom.in cons.275.et plene per Alex.in l.Marcellus,§.res quæ.in ult.
col.uer.quid autem in legitima,ff.ad Treb.
Paris.Vide Ias.in l.scimus antea.in prin.in 1.no,C.de inoffi.test.Dec.in cons.81.
per.7.quæritur.

§.Puto

§.Puto. a Conditio dicitur potestatiua, vel non, secundum id, quod frequenter accidit, hoc dicit. Quæro, quæ est ista gñalis distinctio? Respondeo illa, q̃ frequentius accidit, vt in gl.

A D D I T I O.

a Pom.Puto.Vide Alex.consi.114.in 5.vol.

1 *Substitutus filio instituto sub conditione potestatiua, quæ potest impleri vltimo vitæ spiritu an possit admitti in vita, statuendo terminum filio, intra quem impleat conditionem.*

2 *Desinere posse quis quando dicatur.*

3 *Cõditio si in sñia vel statuto ponitur, q quis pro tali delicto, condẽnetur in centum, & si soluere nõ potuit, amputetur sibi pes, quando dicatur illa cõpleta.*

§.Sed & si filio. Sub cõdõne potestatiua, quæ põt impleri vltimo vitæ spũ, viuo filio non admittitur substitutus, nisi in ea dies fuerit adiectus: secus si in vltimo vitæ spũ impleri non põt.h.d.cũ principio l.seq. Op.cx̃.gl.del.filius a p atre.§. de libe. & posth.Sol.vt ibi dixi: Opponitur scdo, q licet cõdõ potestatiua possit impleri vltimo vitæ spiritu tñ substitutus potest admitti in vita. Nam statuetur certum tp̃s hr̃di, intra q, si non implet, habeatur pro defecta.l.si qs instituatur.§.1.ĵ.eo. Vltramontani fatentur cõtrium.Cy.ponit in l.si pr̃.C.de inst.& subst.q vr̃ cõ istũ tex. vbi dicit substitutũ non posse admitti in vita filii, pp qd̃ dico, q ad petitionem substituti, vel sequentium in gradu non pt̃ statui certus terminus filio, vt hic: sed ad petitionem creditorũ sic, vt in cõtrario, facit

2 l.1.§.sane.ĵ.de suc.edic. Vides ergo † ex hac l.q illud q potest quis, non dr̃ desinere posse, nisi cum moritur, habeo ergo hic tractare, qñ dicatur desinere posse, qualiter autẽ posse dr̃, dixi in l. Gallus. in prin. & l.1.de iniusto testã. Ad quam declarationem est sciendum, q posse desinit quis multis modis. Qñque ex persona eius qui dẽt facere. Qñque ex tpe, in quo debet fieri, qñque ex materia, ex qua dẽt fieri. Qñque ex psona eius, in quem dẽt impleri. Primo si desinit quis posse ex persona eius qui dẽt facere, & tũc procedat distinctio huius legis. Aut est cõditio potestatiua, quæ põt impleri vltimo vitæ spiritu, & nõ desinit posse in vita, sed demũ post mortem. Aut non põt impleri vltimo vitæ spiritu, & desinit posse in vita, sed tũc cum est in articulo mortis, & sic in hac lege non consideratur aliud, p q desinat posse, nisi persona quæ dẽt implere. Secũdo desinit posse qñque ex tempore, in quod debet impleri. Si.n. est limitatum tempus certum ab homine, vel a lege, illo elapso desinit posse fieri. Quãdo limitatur ab homine est expressum ĵ.eo.l.sed si conditioni, in prin.& de ver.obl.l.illa.cum similib. An autem tempus possit apponi a iudice, dixi §.in præcedenti cõtrio. An autem a lege limitatur tempus, aduerte, qñq; conditio potestatiua adiicitur in vltima voluntate: qñque

a in dispõne inter viuos. Primo casu, aut adiicitur institutioni hæredis, & nullum tempus habet limitatum, vt hic. Ideo expectatur tempus mortis, nisi per iudicem aliud statuatur, vt dixi. Aut adiicitur legato, & tunc habet tempus limitatum, intra quod impleatur cum primum potest, alias est defecta conditio, vt l.hęc conditio.de cõd. & dem. Et istam differentiam inter institutionem, & legatum, ponit gl.in l.si quis instituatur.ĵ.eo.& ibi dicam. In cõctibus verò inter viuos, dic quandoque incipit a præcedenti dispositione. & tunc intelligitur tempus limitatum, si illud non fecerit, quo ad constituatur in mora faciendi: si non hẽt præcedentem dispõnem, intelligitur quo ad desierit posse fieri, vt l.ita stipulatus, de verb. obl. Iuxta prædicta

b quæro, q d si † in sñia iudicis, vel in statuto dicatur, q quis condem

3 netur propter tale delictum in centum, & si soluere non potuerit, vel non soluerit, amputetur sibi pes, quando dicatur illa conditio completa, si soluere non potuerit, vtrum adaptabimus leges quæ loquuntur de vlt. voluntate, an leges quæ loquuntur de cõctib. Cogitabitis. Ad prædicta facit extra de rescri. c. sciscitatus, vbi illa clausula, si talis adesse non poterit, intellr̃.s.tunc cum causa agitatur, & sic habes tempus limitatum a lege. Tertio dixi posse debuit ex materia, ex qua debet aliquid fieri, Iuxta quod est aduertendum, q quandoque materia, ex qua debet aliquid fieri in dispõne sumitur strictè. Exemplum in l.quod Seruius. §. de cond. ob cau. vbi debet intelligi, q non potest repeti, donec matrimonium potest contrahi ex eisdem sponsalibus, ecce materia stricta, & sic mutatione contingente hoc est illis sponsalibus dissolutis, desinit posse fieri, & datur repetitio. Casus est in l.stipulationem, & l.seq. quæ incipit, & licet.§. de iu. do. Quandoque sumitur large, vt quo ad Titius contraxerit matrimonium, & tunc desinit posse fieri, cum spes nuptiarum defecerit, vt in auth. cui relictum. C.de ind. vidu. & in corpore vnde sumitur. Si vero materia ex qua esset generalissima, vt si decem dederit in genere, tunc ex parte materiæ non poterit desinere posse, quia genus perire non potest. l.incendium. C.si cer.pet. & in l. in ratione. 2.§.incertæ.ĵ.ad l. Falc. Quarto dixi, q desinit posse fieri ex persona, in qua debet impleri, vt si decem Titio dederis, licet.n. ex parte tua non possit deficere in vita, nec ex parte materiæ: quia in genere, tamen ex parte Titii potest deficere, quia potest ante mori, vt l. cum ita, de cond.& dem.& §.§.prox. Ista ergo lex solum respexit, an desinat posse fieri ex parte eius, qui debet facere.

A D D I T I O N E S.

a Alex.Primo casu.Vide Bal.no.in l.si pater.in vsquæst.C.de inst. & subst.

b Alex.Quid si,&c. Vide in fi.quod no.Bar.in l.centesimis.§.fi. de verb. ob. & mihi videtur, q hoc decidat Bal.in l.non solum.§.morte.de ope.no. & ibi Imo. & Bal. & hoc decidit, & intelligit illud non posse arbitrio iudicis. Aliter ipse vr̃ loqui in l.quicunque.C.de ser.fug.& adde Bar.in l.acceptam, in vlt.col. C. de vsur. & in l. q Seruius.ff.de cond.ob cau. An autem dicatur posse soluere, si habebat fideiussorem p eo promittentem, adeo, q sit relaxandus, vide qd̃ no. Bar. in l.nemo dubitat per illũ tex.ff.de reg.iur.& in l.1.ff.de cust.reo.l.statu liberos.la 1 §. si quis sic accepit, ubi tex.no.ĵ.de sta.lib. & in l. item liberatur §.1.ff. quibus mod. pig.vel hyp.sol.& hic adde Ang.Imo.in l.1.ff.de iniu.rup.test.Bar.in l.1.alias fi.de pe.leg. & vide Bal.in l.1.in 7.q.C.de inst.& subst.Quid si statutum, vel sententia dicat, q si soluere non poterit intra mensem, &c.& constat ante mensem, q de suo nihil habet, vide Bal.in l.si quis id quod.§.in seruos.ĵ.de iurisd.om.iud.

L E X VI.

Sed & si in conditione.

§.Nepotes. Liberi sequentis gradus post filium, possunt sub omni conditione institui.h.d. Quæro, an lex intelligatur in tpe, quo fit testamentum filius p̃cedat nepotẽ an ẽt si nepos teneat primũ locum, Gl.tenet q loqtur in nepote, qñ filius p̃cedit, tex.§.l. px. in prin. vr̃ facere drĩa inter filiũ, & nepotem. Azo.in sum.de inst.& subst.tenet idem, q hæc glo.& Cy.in l.si pater.eo.titu. tenet idem in contrarium vr̃ ĵ.de suis, & legit.l.1.§.sciendum, & ibi hoc tenet gl.idem tenet in l.3.§.si sub ea.de cõta. coniuncta l.illud.§. 1.eo.tit. illę leges multum vrgẽt: tamen quod hic dicit gl.est ęquius, & Doct.tenent, & ideo vos teneatis.

* §.Solemus. Incapacitas medio tpe instõnem non vitiat.h.d.Hoc intelligo, qñ perdit ciuitatem tantũ non libertatem: secus si etiam libertatem, vt quia damnatus in metallũ. l.interdicit.ĵ.de cond.& dem. & ibi dicam.

A D D I T I O.

* Men.Gualterus lib.2 miscellan.cap.15.

a §.Seruus. a Exemplum est præcedentis summarii Op. q institutio vitietur: quia deuenit ad eum casum a quo non potest incipere.l.quia ratio, de cond.inst. Sol.tenet vltimam solutionem Ioan. quæ est vera.

A D D I T I O.

a Pom.Seruus.Vide quid dicat per istum tex.in l.si constante.§.1.ff sol.matri.

§.Si seruum. Si seruus cum libertate institutus redimatur, in vita testatoris efficitur necessarius, secus post mortem.h.d.Opp.de communi ser.ma.l.1.Solu.hodie aliud esset. Circa quod distingue vt in glo.

1 *Clausula, cassans, & irritans, quando operatur.*

§.Sed si sit cum. Si seruus cũ libertate instituatur libertatẽ recipit a seipso. ideo a seipso adimi non potest.h.d.Quæro, quid est hoc dicere, q libertatem habet a seipso? R ñ.hoc est, q libertatis datio confirmatur aditione sui ipsius, nec spectat aditionem alterius. Posset ẽt dici, q libertas non est hæreditaria, ideo non dr̃ eã capere a testõre. Sed hoc non placet vsquequaq;, quia licet libertas non sit proprie in hęreditate, nec in bonis testatoris, est tñ occasionaliter: quia põt testator dare libertatem: sicut vsusfructus formalis non est in bonis domini, tamen potest constitui alteri. Sed quæro quid est hoc dictum, q a se adimi non potest, sicut a se sibi legari non potest? Respondeo ademptio reqrit cõfirmationem per aditionẽ hr̃ditatis, sicut legatũ. Sed si diceremus istam ademptionẽ valere, non posset adimi hr̃ditas: qa seruus non pt̃ esse hr̃s sine libertate. iõ ademptio valere nõ põt.l.si ita.§. tria de libe. & posth. Et ex hoc dẽt intelligi, quod hic seruus erat institutus solus sine cohærede, alias aditione cohæredis posset confirmari ademptio, & valeret, vt C.de communi ser.ma.l.fi.& ita intelligit hic gl. Et illud

1 † inducebam ad illam clausulam, q̃ in testõ ponitur cassans, & irritans omne aliud testm̃, &c. qa oportet, q illa clausula cõfirmetur aditione ex illo testõ. Vnde si non pt̃ adiri, illa clausula nihil operatur, & dicam in l.iure.ĵ.de leg.3. Opp.hr̃di.non potest legari a seipso.l.legatum.§.1.ĵ. de leg. 1. ergo nec libertas potest dari ipsi a seipso, glo. hic in fi. dicit aliud in legato: quia hr̃ditas, & legatum se inuicem nõ compatiuntur, aliud in libertate. Et si quæreretur quare, hoc rñdet gl. q libertas non est res hęreditaria. Declaro: quia si habet hęreditatem, habet omnia quæ sunt hr̃ditatis, ideo legari non potest sibi illud, quod iam hẽt, nec põt obligari ipse sibimet, sed libertas non est in hęreditate, ideo non repugnat, quod ego relinquam tibi hæreditatem, & libertatem, cum libertas sit in dominio occasionaliter. Opp. de lege senatus.§.fi.de leg.1. Solue, ibi non habebat a seipso.

L E X VII.

Si seruus. In 1.parte, primo glo.ponit casum. Scdo dubitatur quis fuit ille hæres, qui seruum alienauit post mortem. Gl.dicit, ille qui esset hæres si conditio deficeret, hoc non placet, quia pendente conditione, & sic quandiu est spes institutionis, alius substitutus, vel ab intestato veniens, venire non potest. l. quandiu.de acq.hær.& communia de suc.l.anteq̃. Vnde glo.subdit hic, q fuit cohęres. Istud intellige in cohęrede, qui interim est hr̃s insolidum, qui erat coniunctus re tñ, vt no.in l.2.§.si pars hęred.pe. Dixi in l.plane.§.si coniuncti.ĵ.de lega.1.alias alienare non posset.

L E X VIII.

Duo socij. Si hęreditatis delatæ a duob.dominis, dies simul cedit, seruus vtrique necessarius erit.h.d.

L E X IX.

Quoties. Lex tota principaliter diuidit in duas partes. Primo tractat de forma instõnis. Scdo de institutionis ef-

Bal.super .l. Infert. O fectu

fectu. Scda in §.hf des iuris,&c. Prima subdiuidit.quia primo poni-
tur,qñ fuit erratum in corpore. Scdo qñ in q̃titate. Tertio qñ in ip-
sa institõe. Quarto qñ est certũ in appõne psonæ extrinsecæ. Quin-
to qñ dubitat de incertitudine institõnis. Scda ibi, sed si nõ in corpo
re. Tertia ibi, tantundẽ. Quarta ibi, sed si cũ primũ. Quinta ibi, si qs
nomen. Error in corpore vitiat institõnẽ, & legatũ. h.d. Op. si appel-
lo fratrem meũ q nõ ẽ, nõ vitiat dispõ, ut j.eo.l.nemo,§. qui frater.
gl. hic distinguit, & bñ, q̃ signa. Dixi in l.demõstratio. de ɔd. & de.

1 *Error fer plura quomodo probatur.*
2 *Dictum prævalet scripto, etiam quando ille qui dicit, est idem qui scribit.*
3 *Error præsumitur, & non falsum, quando reperitur aliud scriptum a notario, quam fuerit dictum a partibus.*
4 *Notæ significatiuæ numeri positæ in instrumento, qñ instrumentum vitient.*

§. Sed si non in. Error in quantitate ɔtinua, vel discre-
ta, dispõnem non vitiat: & quod est di
ctum, prævalet ei qd est scriptum, h.d. De quantitate ɔtinua loquit
a vsq; ad ver. sed & si qs pro centum. vt puta tertia, quarta, a & quinta,
& sitia. De quantitate discreta loqt versi. sed & si quis pro centum.
1 quia oĩs numerus est quantitatis discretæ. †Nota b ex principio hu
b ius §. quõ pbatur error scripturæ, s. si aliter fuit dictũ aliter reperiat
2 scriptum. Scdo no. quod ẽt qñ idẽ est ille qui dicit, qui scribit, † di-
c ctum pualet scripto, quod nota. Tertio lex ponit optimum† argm
3 ad excusationem notarij, vt si vnum fuerit dictum per contrahen-
tes, vel per ipsum notarium, dum verba ɔctus ponebantur, & aliter
d reperiatur scriptum, non præsumatur factum falso, sed errore, nisi
e ex aliis circunstãtiis aliud appareat. Vltimo e no. q. †illæ notæ signi
4 ficatiuæ numeri positæ in instrõ, instrm non vitiant. Cõtra hoc tñ
vr j. de bon.pos.l.si cum patrono, §.fi. C. de tes. auth. q, fine. & i cor-
pore vnde sumitur. & in 1.const. ffiorum. §.pe. & in 2.ɔst. Cod. circa
fi. & de ve.iu.enu.l.2.§.pen. Rñ. q̃dã sunt notæ, quæ non sunt in vsu,
vt q̃dã literæ ɔglutinatæ insil, q b. vtuntur q dã notarii pro eorum si-
gnis, sicut faciunt amantes q portant quasdã literas, in q b. continet
f nomen dñe, q̃ non pñt legi, nisi a scientibus: illę literæ nihil pbant, s
l. sed cũ patrono. in fi. de bon.pos. Quædam sunt lrę, & notæ quam
sunt in cõi, vt v. pro quinq;, & x. pro decem, & sites, & hæ lrę pbãt
vt hoc §. Fallit in casibus, in q b. lex spãliter disponit, vt scribatur ex-
tense, & non per figuras literarum, vt in legib. supra in contrarium
g allegatis. Notas autem g significantes numerum, ponit Hug. sub li-
tera D, quibusdam tamen ex illis signis non vtimur.

ADDITIONES.

b Alex. Quarta, & quinta. Adde no. per Bal & Imo. post Bar. in l. quartam. in prin. ff. de l.1. vbi omnino vide, & Bar. in auth. q, fine, C. de test. & l. sed cum patrono, ff. de bo.pos. & in 1. const. ffiorum, ubi dr, q ibi libri debent scribi per literas extensas, non per figuras. Quod autem dr hic fallit in casu d. auth. q, fine. & fallit in libris iuris ciuilis, & in const. decre. fm Bar. in d. auth. q, fine. & Nicola. de Neap. in l. Lucius, de adm.tut. & in l. Lucius Locusta. de leg. 1. & Bar. ibi.
Pom. Limi. vt per Alex. cons. 86. in 4. vol.

b Pom. Nota. Vide Arc. cons. 47. in 2. vol. in 3. no. vide Arc. cons. 41. tex. in l. quod adhibitus, in ff. C. de his qui sibi ascri. Barb. in repe. rub. ff. de fi. instr. & ad probationem erroris, vide Alex. cons. 88. 3. vol. Cap. cons. 21. Barb. cons. 29. 1. uol.

c Barb. Tertio. No. pro excusatione notariorum Vide Bar. in l. 2. de fal. Est. n. regulare, q vbi est tolerabilis error, præsumitur potius error, q̃ malitia, Vide Bal. in l. 1. C. de his qui sibi ascri. in test. vt potius præsumatur, q non pbet, q̃ vt dicat falsum. Bal. in §. quib. in 1. const. Codi. & adde qd no. Bal. in l. 2. C. qui aec. non pos. & in rub. C. de contrah. emp. in 19. q. & vide Doc. in cap. uni. de sindico. & C. cõia de leg. l. 2. & Cy. in l. si quis decurio. C. de fal. Tancre. in 8. rub. in x. q. in fi. vbi dicit, si notarius omisit scribere protocollum in totũ, vel in partẽ, uel omisit ibi scribere substantialia, vel solennia, q præsumitur ex simplicitate pot ius, q̃ dolo. Et adde bonum tex. in c. ad audientiã. de psum. q notarius psumit diligenter fecisse offm suum, nisi contrariũ probetur. Et vide Bal. in l. captatorias. C. de test. mil. ubi consuluit de notario, q qñ aliquid addit in scriptura, dicit se fecisse de cons. talis. Vide eundem, ubi pulchre loquitur in l. errore, C. de test. in l. si frater eous, C. de fideic. Et uide qd no. Doc. in c. unico. de synd. Adde quod no. Inn. in c. fraternitatis. de haret. q si notarius committit falsitatem in aliqua parte, vitiat instrm siue hoc faciat scienter, siue ignoranter, quia non debet ponere in instrõ, nisi illud, quod uidit, uel nouit, & in hoc non potest cadere ignorantia, 3. q. 9. c. hortamur. Cogita si ista sunt contraria. idem in teste. Et adde quod no. Bal. in l. nolumus, C. de test. & in l. iubemus, co. ti. & in l. eã quã, C. de fideic. vbi ponit regulam q qñ aliquid uitiatur rõne erroris, non extenditur. uide ibi, & adde Bal. in l. fi. C. de cano. larg. li. 10. uide Bal. in rub. C. de fi. instr. & in l. si post diuisionem, C. de iur. & fac. ign. & in l. Imperator, ff. de sta. hom. & uide cons. Io. de Imo. 31. ad excusationem notarõ de falso. & uide Bar. cons. 208. inci. ex facto proposito. vbi loquitur de errore notarii. & si possit, & quomodo, corrigere, & uide Bar. in cons. 99. inci. Ioan. notarius ubi pulchre loquitur de notario falsario.
Men. Dec. l. si librarius, in fi. ff. de reg. iu. Cepol. cons. 21. nu. 7. circa finem.

d Alex. Sed errore. Vide concordantias, j. §. px. in apost. & sic no. hic optimã legem ad excusationẽ notariorũ, & tene menti singulr, q notarius in dubio psumitur errasse, non falsum cõmisisse. & adde q̃ dixi post Bar. in l. si qs obreserit, j. de fal. & uide Ang. in l. inter eos, de re iu. & i l. iurisgẽtiũ, §. q fere. de pac. & adde Bar. & Doc. in d. auth. q fine. Bal. ĩ l. uecbũ nolo, C. de fideic. & ibi an syllaba possit p dictione poni. & adde Ang. in l. Lucius. in prin. ff. de test. mil. Quid in errore indictionis an possit corrigi per notarium? Exemplum notarius in originali, & sic in ptocollo nõ apposuit indictionẽ, sed i extẽsione instri sic an possit corrigi? Certe sic. q pbo. Nã in publico instrõ cõtinent duo, unũ q spectat ad notariũ, ut anni dñi, indictio, dies, & aliæ solẽnitates, fm ẽ de subã cõtractus. Si. n. ẽ erratũ in eo, uitiat instrm, ut qa deficit indictio, ut in Auth. ut pponã. no. Impe. in princ. & in Auth. qb. mo. nat. effi. le. in §. q̃iũ. & in c. inter dilectos. de fi. instr. & gl. i l. gñali, C. de tab. lib. 11. poterit corrigi ille error, ne scribentis error noceat partib. l. si quis in noie. & l. errore, C. de testa. & hoc si cõstat de errore. Sed si erratũ ẽ, & nõ cõstat in quo, ut qa fuit omissus dies, & sic fuit erratum, isto casu notario dicenti se recordari, debet credi, quia officiali creditur in offõ sibi cõmisso, l. si quis decurio. C. de fal. l. magis puto, §. ne tñ. ff. de reb. eo. & procedit hoc, quãdo est erratũ omittendo. Sed cũ est erratũ, quia posuit vnũ diem, vel mensem, cũ deret ponere aliũ, isto casu nõ poterit se corrigere, nisi de errore cõstet per testes, vel alijs modis, l. qcquid astringendæ, de verb. obl. & hoc, qa functus est officio suo, sicut iudex, vt l. iudex posteaq̃, de re iudi. & sicut testes, & si indictio est posita in instrõ, & est erratũ, nõ vitiat instrm, vt in hoc §. Et licet psumat dolus in annis dñi, qa cõiter oẽs sciunt annos dñi, ideo culpa lata, vel dolus est eos ignorare in eis errat, sed indictio nescit ab oibus, ideo probabilius psumit errare, l. latę, ff. de verb. sig. sed indictio nescit ab oibus, ideo probabilius psumit error in indictione. Facit ad hoc gl. in l. si quis in fundi vocabulo, de leg. 1. & in l. pe. de reb. dub. Ita formatr dicit Bart. in l. si librarius, ff. de reg. iur. qcquid dicat gl. in c. inter dilectos, de fide instr. & dicit Bar. & in d. l. si librarius, q si solẽnitas nõ fuit scripta nec seruata in instrõ, punit notarius vt falsarius. Secus si fuit seruata, licet non fuit scripta. Et sic p pdicta patet, q error in indictione est tolerabilis & excusabilis, vt hic p Dy. & Bart. & facit in simili, q voluit Inn. in c. quatr, el 2. de accus. in gl. vbi dr, q testis magis dẽt recordari de psonis, & loco, q̃ de die. Nam error testis in tpe excusabilis est, vt uoluit Arch. 3. q. 9. c. nihilominus. & Bal. in l. psbyteri, C. de epis. & cler. Error tñ in annis dñi nõ est tolerabilis, fm Bal. in d. l. si librarius. sed Guil. de Cun & Bal. in l. Imperator, de sta. hom. dixit, q post instrm publicatũ, & postq̃ est data copia parti, nõ põt tabellio suũ errorẽ corrigere, arg. eius, q dicimus de test. & hr in Spe. de instr. edi. §. postremo, ver. sed uñquid. q̃uis Bar. in d. l. si librarius, indistincte velit q põt notarius corrigere errorẽ suũ, circa indictionẽ. Alij dicunt, q error qui iuris psumptione corrigit, vt error indictionis, semp per notariũ corrigi põt, secus si nõ corrigit iuris psumptione, quia tũc essent notarius sibi ptius. Itẽ quia æquiparat testi, sed testis authoritate iudicis, facta prius fide de veritate, põt corrigere, igitur &c. Sed ego in hoc distinguo sic: Aut tabellio non restituit instrm partibus, & põt tunc illud corrigere, & aptare vt uult. l. si quis decurio. C. de fals. Aut restituit instrm in publicã formã, & tunc aut vult corrigere eo mõ, quo corrigit lex, & põt, quia het iuris psumptionẽ pro se, aut circa aliud, circa qd lex nõ psumit, & tũc non põt, tñ dicit ibi Bal. q addere põt, q per errorẽ omisisset, sicut testis. arg. eorũ q̃ no. in Auth. de test. §. qa vero. Errorẽ aũt partis tabellio corrigere nõ põt, l. ambiguitatis, C. de test. l. illa in flõ. j. eo. & ibi dicit, q põt addere q̃ per errorẽ omisit. Sed cõsuluit Dy. cõs. 34. q omissio indictionis vitiat instrm, sed error in cõputatione nõ vitiat ex eo, qa error in cõputatione est aliud, q̃ omissio indictionis: & ideo dicebat idẽ Bal. in d. l. Impator. q si notarius vult corrigere errorẽ, puta circa indictionẽ, valet instrm, qa indictionis error nõ nocet, qa trahit ad cõputationẽ certi tpis, i. mẽsis & diei, ergo notarius põt illũ corrigere, quia idẽ facit ipse, q lex, & dicit Bal. q opi. Dy. est verior, qa maior est defectus omissionis, q̃ cõmissio erroris, l. Titius, & l. Gallus, §. in oibus, de lib. & posth. & licet Bal. ibi ita dicat, tñ contrariũ dixit in d. l. Imperatoe, s. q notarius põt addere instrõ illud, q omisit, & idẽ Bal. in rub. C. de fide instr. in ver. sed pone, q tabellio in breuiatura. quẽ vide oino. vbi distinguit in ista materia, prout sup. sed idẽ Bal. in l. cũ proponebat, ff. de iud. dixit circa istũ passũ, q aut notarius vult emẽdare errorẽ non mutata subã actus, & põt. j. l. actorũ verba, ff. de re iud. sed si mutãdo subam: & tunc aut nondũ redegit contractũ in publicam formã, & põt; quia ipse est talis, ad cuius fidẽ recurrit, l. si qs decurio. C. de fal. dũmodo non mutet subam, per id qd hr in l. Sẽpronius, de leg. 2. Si aũt iam eũ redegerit in publicã formã, & eũ tradidit partibus, & tũc si error est manifestus, qa instrm caret indictione, vel quia discordat indictio cũ annis dñi, tũc põt emẽdare, qa non censet in effectu tradidisse, ex quo ita manifestẽ illud imperfectũ tradidit. Si aũt error non est sic patens, vt quia forte dixit die tertio, & debuit dicere die scdo, & tunc secus. sequit hic Imo. & p cõsequens male cõsuluit Dy. sequitur Card. in d. c. inter dilectos, in vers. sed cõtra. in 3. q. vbi dicit, q error indictionis est error notarij, ideo nõ vitiat, cũ possit corrigi. & alle. & sequit Bart. in d. l. si librarius. Idẽ voluit Imo. in c. ex literis, de fi. instr. & facit qd voluit Bart. in l. fin. ff. de tab. exhi. & si quis opponeret de eo, q voluit Bal. in l. si post diuisionẽ, C. de iur. & fac. ign. vbi voluit, q si notarius omittit solennitatẽ incũbentẽ officio suo, punit de falso. Rñ. q loquit qñ fuit omissa in instrõ, & protocollo, nos loquimur qñ in protocollo, q põt eã supplere in instrõ. Itẽ Bal. ibi loquit qñ omisit solẽnitatẽ in testib. & in indictione, vel annis dñi, & sic nõ loquit qñ omisit indictionẽ duntaxat. Et istã partem ẽt sequit Imo. in l. actorũ, de re iud. dũ remittit se ad Bart. in d. l. si librarius. & Pet. de Anch. in d. c. inter dilectos. facit qd noluit Io. And. in data lib. 6. & qd no. Spe. in tit. de instr. edi. §. instrm. ver. sed nũquid cõfecto. & ibi Io. And. & qd voluit Arch. 35. q. 9. §. 1. vbi voluit, q notarius põt suũ errorẽ corrigere, & sic illa est cõis opi. q põt notarius corrigere suũ errorẽ circa solẽnitatem incũbentẽ suo officio commissum. Et facit qd voluit Ang. in l. errore. C. de test. vbi all. Bar. in d. l. si librarius. & alle. Bal. in suis apost. in d. l. Imperator. vbi dicit, q si cõstat, q est erratũ & in quo, tũc põt corrigere: qa nõ hẽt quis iustã cam cõtradicendi. Aut est erratũ, qa discordat indictio ab annis, & tũc aut vult corrigere illum errorẽ ante redditũ instrm partib. & põt, qa lex ad plenũ confidit de tabellione, l. si quis decurio, de fal. Aut post, & tunc secus, qa notarius functus est officio suo, l. iudex posteaq̃, de re iud. sed alibi Bal. dixit aut suba, & vis est in tpe, vt in hypothecaria, & tunc nõ possit corrigi, nisi probato errore. Aut non est uis in tpe, nisi quo ad solẽnitatẽ instri: & tunc põt, qa aptare instrm, ita q ualeat de iure ptinet ad offm tabellionis, vt no. in c. fraternitatis, de heret. Et si nõ adaptauit, aptare dẽt, vt no. in simili in l. serui electione, de leg. 1. Nou ob. d. l. iudex posteaq̃. qa ibi loquit in snia. vide Bal. in d. c. inter dilectos. vbi alle. illud cõs. Dy. cõtra gl. ibi, ubi q̃rit qd si notarius dixit in instrõ de indictione, & nõ scribit de qua indictione, sed dimisit spatiũ uacuũ eã postea scribẽdi, de qua indictione, verũ uitiet instrm, uide ibi, & per Doc. in l. si quis ex argẽtarijs, §. si initiũ, in repe. de eden. Et ad pdicta facit, qd uoluit Bart. in l. Gallus, §. idẽ credendũ, de lib. & posth. dũ tractat de uerbis, &c. an possit aliquid addi, & extẽdi, uide ibi. Et aliud qd dicit Bar. hic per illũ tex. q non psumit, qd notarius scripserit falsum, adde q dixit Bal. in l. 1. C. de fals. vbi dicit, q si notarius erat persona fide digna, quis non admittit ad dicendũ instrm falsum, & Tancr. de Corneto in sua cõpendiosa in 8. rubr. q. 10. dixit, q si notarius omisit scribere protocollũ in totum, uel in partẽ, uel substantialia, uel solennia, q potius psumitur q per simplicitatem, q̃ per dolum & malitiam hoc fecerit. c. ad audientiã, de præscr. ubi hr, q psumit, q notarius fideliter, & diligenter exercuerit officiũ, & facit qd uoluit Bald. in l. 1. C. cõia de leg. ubi dicit, q si in instrõ dr q omnes consiliarij uniuersitatis interfuerunt in illo actu & re uera certi consiliarij exẽpti non interfuerunt, q vr notarius scripsisse falsum, ideo non est mirandũ, si Cy. dixit in l. transigere, C. de transa. q per maculam falsitatis homo uenit ad nihilũ inter hoĩes, ideo falsitas non debet psumi faciliter, immo difficulter. & vr probari in c. accedens, de accus. Satis. n. dr esse probatũ pro instrõ, statim q producit, ideo dẽt contrariũ probari, arg. eius q uoluit gl. in l. si tutor. C. de peri. tut. & gl. in l. j. C. de test. mil. & in l. super. C. qui mi. pos. uel non. lib. 12. & in l. si creditor. C. de pig. act. & gl. in l. in testõ, C. de test. mil. & in l. 3. C. de peti. hære. & in l. 1. de erro. aduo. & in c. proposuisti. 82. dist. in c. super eo. de testib. cog. & in c. sicut, el 2. de iureiur. & in c. pen. de excep. & in c. 3. de præscr. & in c. 1. quod met. cau. & in c. illud, de præsumpt. & in c. ad falsariorũ, de crim.

erim.fal. & gl.in l.1.de fide instr.& iure hast.fis.lib.10. in dubio prævalet quæ fauet instro, vt est casus sing.in l.Iulianus,de manu.ita etiã prævalet præsumptio, quæ fauet instro,arg.illius,legis,quæ ad hoc est elegans. Tale.n.præsumitur instrum,quale apparet in prima figura. Vide quæ dixi post Bal.in l.comparationes, C.de fide instr.& dicit Bal.in l.satis apertè,C.de fal.q quidam notarius fuit condemnatus de falso,quia in instro addiderat pœnas,& contra istã opi.Dy.facit rõ, quia potentius est delictũ in committendo,q̃ in omittendo, vt est gl.in fi. iuncto tex.& dixi in l.auxiliũ,de mino. sed video quod error si exprimatur,& committatur à notario est tolerabilis, & potest corrigi, vt hic per Bart.in d.l.si librarius? ergo multo magis si omittatur ind:ctio; quia est error consistens in omittendo. Et illud dictũ solet allegari, q si notarius in testo, vel in instro aliquid omittit, vel scribit aliter q̃ contrahentes dixerint, potius præsumitur per errorem illud facere,vt euitet pœnam falsi ipse notarius, q̃ falsum fabricare. Ad idem facit dictũ Spec.in tit.de instr.edi.§.restat.circa fi.& in §.seq. per Io.And.& Ant.de But. in c.cum contra.de pign. Facit gl.in l.eius qui in prouincia,in ver.defuncti.& ibi Bart.C.si cert.pet. vbi si notarius dicit in instro, Titius filius,& hæres Sempronij,qui Sempronius sit mortuus,ne notarius videatur apposuisse falsum in instrumento,debet subaudiri verbum quondam, hoc est,filius quondam Sempronij.

Menoc. Gomesius §.Item si quis in fraudem,num.25.Inst.de actio.Barb.consi.29. col.3.lib.2.& consi.43.col.4.in fi.eo.Aret.consi.47.num.3.

e Paris.Vltimo. Sequit Com.cons.41.& cons.135.inci.ad primũ.col.1.ad fi.& per tot. vbi multa dicit ad excusationẽ notarij,vt nõ possit inquiri de falso, & idẽ Com. cons.142.incip.San.Pet.post princ.vide latè Fel.in c.ex literis,extra de fide instr.

f Alex. Nihil probant. Facit quod hr̃ in l.2.§.pen.C.de uet.iure enuc. Bal.tamen hic limitauit illud dictũ,& in d.auth.quod sine,de testam.ut procedat solum in testõ in scriptis. Secus in nuncupatiuo redacto ad scripturam per notas usitatas, quia licèt ex tali scriptura non assumatur probatio, tamen ualet testm̃ ex se, sicut ualeret,si nulla scriptura esset confecta.Et sequitur Imo.in hoc §.facit quod uoluit idem Bald.in d.authen. quod sine.dum dicit satis esse, si usitato modo scribatur. Item quia consuetudini est standum, d.l.sed eum patrono, §.fin. & Ange.hic.

g Pom. Notas autem.Vide de hoc per Doct.in auth.quod sine,C.de testam.Alexan. consi.294.incip.Videtur prima consideratione.in 2.vol.

1 *Destinatũ fieri quando non fit,intelligitur per errorẽ omissũ, & quãdo vitiat.*
2 *Error probatur, quãdo in tractatu de faciendo actum, aliquid exprimitur, postea aliud est factum.*

§.Tantundem. Error in ꝯdõne,quam quis destinauit inferre,instõnem vitiat.h.d.in ver.sed & ꝯdõnem. si hẽs lrãm,nollet.dicas q mutat casum, nã ꝯrũ loqtur qñ volens addere ꝯdõnem nõ addidit, hic qñ uolens addere, addidit.Opp.C.de inst.& subst.l.pen.j.de leg.2.l cũ pr̃.§.fi. Gl dat plures sol.Primũ,q nõ hr̃ pro instituo,s̃m q destinauit. Alij dñt, q ibi destinauit tñ in aĩo,hic expressè.Dyn.dicit,q erit institutus nõ purè.nec s̃m q scriptũ est,sed s̃m q testator destinauit. Tu di-
1 cas,† qñq; quis destinauit adijcere,ꝯdõnẽ & hoc expressit: qñ aũt venit ad actũ ꝑficiendi testm̃ & per errorẽ illud omisit:tunc instõ vitiat̃,de hoc est casus hic.Sic in ꝯtibus inter viuos,l.ita stipulatus,in prin.& ibi dixi.j.de verb obl.Qñque testator nõ expressit se appositurũ ꝯdõnem tunc, cũ instõnem faceret,licèt postea, tũc si omittat̃,dispõ non vitiatur, l pen.C.de inst.& subst.& l.cũ pr̃,§.fi. j.de leg.2.& l.2.s̃.eo. Rõ apparet:quia in primo casu destinauit facere dispõnem,& instõnem ꝯdõnalem,quod non fecit postea,& sic errauit in substãtia instõnis, l.j.§.si quis simpr̃r,j de verb.obl. In scdo casu non destinauit facere instõnem ꝯdõnalem, & sic in suba instõnis non errauit,sed in ver.idẽ tractat. teneo opi.Dy.q intelr̃r substõ s̃m q testator dicit,non s̃m quod notarius scripsit. Non.n.errauit testator, sed scribens, & error scribentis non vitiat
2 testm̃ in aliquo,vt C.de test.l.errore.† Vltimo no. a singr̃r,q error
a probatur, b qñ in tractatu de faciẽdo testm̃, vel contractũ aliquid exprimitur, postea aliud est factum. Nam intelligitur per errorem,vt hic de eo, qui destinauit conditionẽ inserere, quod de necessitate intelr̃r ante,cum de testõ faciendo tractauit.postea sequitur,& non addidit, s.tunc cum testm̃ faciebat. Idem probatur j. proxi.§. quod intellige,vt dixi in l.si quis in fundi vocabulo, j.de leg.j.plenius in l.si ita stipulatus, §.Chrysogonus,j.de verb.oblig.

ADDITIONES.

a Pom.Vltimo no.Vide Aret.in l.ita stipulatur.3.notab.ff.de verb.oblig.

b Alex Error probatur. No.quãr probet̃ error:quia si primo tractatũ est,ut res sic agat̃,& postea aliter actũ est,præsumitur error. Facit l.si finita, in prin.cũ ibi not. maximè per Imo.de dam.infec.Et dixi post Bart.in l.ita stipulatus,de verb.obl.& scripsi in l.item.§.fi.de pact.& omnino uide gl.not.& ib Bart.in l.cum proponebatur,de leg.2.quam alleg pro no.in l si librarius,ad fi.de reg.iur. ad intellectum eius,quod hic no.Bart. & ibi,an sit uerum,unde Imo.in d.l.cum proponebatur.

§.Sed si cum primum. Persona instõni adiecta p errorẽ, hæres non erit.
1 h.d. No q dixi in præcedenti §.;q si in tractatu vnũ sit deliberatũ. & aliud postea factũ, ꝑsumitur per errorẽ,& non simulatè factũ.

§.Si quis nomen. Sufficit hæredem demonstrari aliter quàm nomine proprio.h.d.

a §.Si quis tamen a ita dixerit. Sufficit personas esse certas, licèt distributio portionum ex futuro euentu dependeat. hoc dicit.

ADDITIO.

a Si quis tñ ita.Adde q Paul.de Cast.refert q Bal.hic per glos.in verbo,hæres, dicit,q si accusetur,uel inquiratur aliquis,q occiderit hominẽ ignotum,cuius nomen ignoratur, & quis esset,& vnde esset procedat accusatio, dummodo de corpore occisi sit certum: quia sufficit certitudo ista,q maleficium sit cõmissum. Et dicit Pau.habuisse de facto Bonon.& q iudices Potestatis allegabant dicta Baldi.

§.Hæredes. Hic incipit scda pars prin.q̃ tractat de instõnis effectu, & per instõnem succedit̃ in ius defuncti,& plures in dubio intelligunt̃ æquar̃ instituti,hoc dicit.

1 *Institutus in fundo & prohibitus plus petere non posse,nullo alio hærede instituto,quod non est hæres insolidum.*
2 *Testator potest prohibere ius accrescendi.*
3 *Testator si instituto hærede in re certa,alium vniuersalem hæredem quẽ putabat viuere instituit,qui erat mortuus,vel decessit ante quam adiret,institutus in re certa habebit totum.*
4 *Quid si in casu prædicto adiecit illa verba,quod plus petere non possit.*
5 *Clausula, quod plus petere non possit,adiecta in institutione,quid operetur.*

§.Si duo Plures instituti in re certa diuidunt sibi hæreditatem æqualiter,nisi testõr manifestissime aliud voluit.h.d.Principiũ huius §.declarabo.j.l.prox.finem vero no. dum dicit,si mõ voluntas patrisfamilias manifestissime non refragatur. Ex quo dico,q si testõr instituit † te hæredem in fundo, & adiecit plus de bonis suis petere non possis,q licèt non sit alius hr̃s institutus in testõ,tñ nõ eris insolidũ institutus:qa voluntas testatoris tibi manifestissime refragatur,vt hic, sed reducet̃ res ad causam inte-
a stati. Quod probo primo per hunc text. scdo per rõnẽ: quia qñ ex verbis testõris colli͂r ꝑplexitas,seu repugnantia,instõ vitiatur.l.Titiu.de ꝯd.inst.sed hic est hmõi. Voluit.n.ipsum esse hr̃dem in fundo,& nõ hr̃e plus,qd est impossibile nullo alio existente hr̃de. q̃a ius nr̃m non patitur,& c.l.ius nostrum.de reg.iur. Præterea sicut instõ facta in fundo ꝑsumit̃ facta in toto,ita seruo instituto simpr̃, ꝑsumitur institutus cũ libertate.l.quidam cũ.j.de necess.seruis hære. insti.Sed si testator expressit ꝯriũ,q cũ institueret sine libertate, ñ erit liber.j.ea.l.no.in §.fi. Instit.de hæred.instit.in princ. & vitiabitur instõ.l.qui rõ.j.de ꝯd.inst.Ita in proposito qñ adijcit,q plus petere non possit.non vr̃ institutus in totũ,& instõ vitiabitur, probat̃ ẽt per l.pe.s̃.de iniu.test.& de lib.& posth.& l.si posthumus.ver.nã
b & cum duobus.Nam ibi testõr dando substitutũ in parte,vr̃ prohibere ius accrescendi,& rupta illa substõne rumpitur testm̃ in totũ,
2 vt dixi in d.l.pe.† Pro hoc facit.quia testator potest prohibere ius
c accrescendi,vt no.in d.l.dominus fructuario.s.de vsufru. coniuncta gl.si.in vna solutione.Restat rñdere ad ea, quæ possunt allegari in ꝯriũ. Et primo ꝯ hoc vr̃ casus.j.eo.l.si quis ita hæres institutus fuerit,excepto fundo,vbi exceptio nihil operatur, ita & illa verba, & plus petere non possis,nihil debent operari.Et ad istum tex.põt respondeti,vt sit sensus,q duo instituti sint hr̃des æquis partib.nisi voluntas testatoris manifestissime refragetur, quia tunc qñ voluntas testatoris refragatur essent hæredes ex disparibus partib. nõ autem q res deducatur ad casum intestati. Rñdeo primo iste intellc̃s non ẽ bonus.Nam in distributione partium non est necessaria manifestissima voluntas defuncti.Sufficit.n.qualitercunque de mente appareat,ẽt si in testõ aliter sit scriptũ.s.ea.l.s.1.sed hic requirit̃ manifestissima uoluntas defuncti,ad hoc q res reducatur ad causam intestati.& hoc ẽt est ꝑbatum supra aliis rõnib. Ad l.si q̃s ita rñdeo, ibi dicit,q sit hr̃s excepto fundo.q.d.oĩa alia tibi do, excepto fundo, quem non do,q̃ verba important, ut expressa ꝯcessio defuncti non habeatur,quod autem non accrescit sibi,hoc nõ prohibuit testator manifeste. Vel dic,ibi præcessit institutio simplex,& sequitur illud, excepto fundo,quod continet ademptionem fundi. Sed sibiipsi a seipso adimi non põt,vt sup.eo.l.sed & si condõni. in fi. ergo,&c.sed in qõ.proposita nunquam dedit nisi rem certã,& prohibuit eũ plus petere,vel habere.Secundo ob.dictæ determinationi,q nemo potest facere,quod leges non habeant locum in suo testõ.l.nemo põt. j de leg.1.Rñ.quædam sunt,quæ dependent ex uoluntate defuncti expressa,vel præsumpta,& in his põt facere testator quod vult exprimendo suam uoluntatem.vt s̃ probatum est in iure accres & ĩ libertate,q̃ tacite sequitur seruum institutum. Et probatur.inf. de cond & dem.l.in condit.in prin.§.1.vbi leges,quæ dicunt,q condõ quæ tacitæ inest,nihil operatur,procedunt nisi de voluntate defuncti aliud appareret.Hoc ẽt probatur in hoc §.& ita loquitur lex nostra.Sed in solemnitatibus & in aliis,quæ non dependent ex voluntate defuncti,nemo potest facere, q leges non habeant locum in
d suo testõ.Tertio ob.q dicta uerba, & plus petere non possis, &c. vñr adiecta fauore instituti,ergo alio instituto ñ exñte,nihil opant̃. l.peto.ĩ pri.j.de le.2.Rñdeo,qõ opposita loqt̃ solũ qñ instituit vnũ in re

ADDITIONES.

a Alex.Intestati.Et hanc ẽt sniam,q illo casu successio reducatur ad causam intestati firmat per istum tex.Fran.Tig.in cons.suo inci.la.alle.ẽt d.l.pe.inu.testa.& l.si posthu.hic alle.& habetur per Bar.in consi.inci Matheo Grati.

Meno.Cur.sen.cons.75.col.2.3.Barb.cons.7.col.3.lib.3.Bolog.cons.74.col.5.6. Cur.iun.consi.12.nu.6.late Crauet.de antiq.temp.4.part. principali.num.119. Alciat.de præsum.reg.2.præsum.16.

b Pom.Nam ibi testõr.Et circa intellectũ huius §.vide Bar.in cõs.178.inci.Matth. Grat.de ꝑh.iur.accres.Et vide Bal.cons.118.incip.Iac.Menoti de Peru.vbi loquitur de isto iure accr.ꝑhi.a testõre.& in cons.inci Nel.& in cõs.inci.Mat & Ang. in cons.inc.nemo ad pñs dubiũ,in vlt.col.& vide Bal.in l.quoties.C.de hære.inst. & in l.1.C.qñ.nõ pe.par.vbi cõcordat opi.Sal.in d.l.quoties.sequitur Dy.& tpat q teneatur restituere venientib.ab intestato.Io.de Imo in l.1.§ ex fundo. sup. eo. probat opi.Ang.& sequit opi.Dy.dãnata opi.Bar.hic.Idẽ ẽt tenet Lud.Ro. in d. l.1.quando non pe.par.& sequitur simpliciter op.Dy.& nunc pendet de facto.

c Pau. Potest prohibere.Vide Ang.cons.91.& cons.215.vide Pau.de Cast. consi. 202.Are.in §.hæreditas.in fi.inst.de hær.inst.post Io.Fab.

Men.Cur.sen.consi.7.col.4.Ias.consi.8.col.2.lib.3.Ruy.consi.60.nu.6.lib.2.consi.91.num.15.eod.

p Men.Tertio.Dec.consi.242.col.4.scripsi consi.105.nu.41.

in re certa,& alium vtem hæredē non facit.tunc.n.illa verba,plus
petere nō possit,& c.vīr adiecta fauore venientiū ab intestato,d.l.
peto,in prin.ver.idē dicimus. Si autē aliū hæredē instituisset,q̄ de-
3 fecisset,qd iuris sit,dicā in sequēt.b.q̄ō. † Quæro, si testtōr 3 instituit
a quēdā in fundo, nec adiecit, φ plus petere nō possit, aliū instituit
vīr,qui tpe testī erat mortuus licet testator crederet eū viuere,vel
b decessit anteq̄ adiret, an ille institutus b in fundo sit hrs insolidū?
Vīr φ non,qa alio instituto vīr hr loco legatarij,l.quoties, C.eo.
& no.ꝟ.eo.l j.§.si ex fundo.Præterea licēt sit mortuus,tñ qa testa-
tor putabat eū viuere, dēt haberi pinde ac si viueret, l.quo loco,
§.j.ꝟ.eo.Contrariū credo,φ ille habeat totū iure accresc.nam licēt
testator dederit aliū hæredem vtem, non est manifestissima volū-
tas eius, qd plus petere non possit,si portio illius deficiat,ergo ha-
bebit.arg.l.si m.les,de test.mil.& l.ex militari,§.si.cum l.seq.eo.tit.
Et hoc tenet Gul.de Cu.ꝟ de cōdi.inde.l.seruo. sed ꝟ pdicta facit
ꝟ.de iniu.test.l.pen.vbi non fuit manifestissima testatoris volūtas.
Solū.n. prohibet accrescere dando substitutū sicut hic dando co-
hæredē, tñ ibi non accreseit, sed totū reduceť ad causam intestati.
Rñ.ibi substō rūpitur ex cā præteritionis,& volūtas legis est mani
festissima, ideo posthumus rūpit,vt sibi locū faciat,& sibi rē dedu
cat ad cām intestati, l.nam & si.in fi ꝟ.de iniust.test. dixi in d l.pen.
c Sed c quæro , † quid si testator adiecisset φ talis institutus ex fun-
4 do plus petere,vel hre non possit,an hoc casu herede instituto de-
ficiēte sibi accrescit. Rñ.dicta verba,φ plus petere,vel hre nō pos-
sit, vīr referri,s.rebus sic hntibus,prout testator disposuit, arg.l.φ
Seruius,ꝟ. de cō.ob cau.& l.si §.idē quæsitū,ꝟ.de cō.indeb. Vide l.
Paulo Callimacho § j.ꝟ.de leg.3.Sz ū si hæredis intiō deficeret,tūc
5 dicta verba non vīr operari, l.Paulo Callimacho,§ j. Et ideo † est
aduertendū , qa q̄nque in instiōne ex re certa testator adiecit dicta
verba,& φ plus petere,vel hre non possit, & nullū aliū fecit hære
dem vtem,& tunc sine dubio vr dixi illa verba fauore venien-
tiū ab intestato, vt dictū est, & sic res reduceť ad causam intestati.
Q̄nque testator prouidet sibi instituendo hæredem vīr de eo qui
fm cogitationē defuncti in oēm casum poterat esse hæres,vt insti
tuendo hoiem iam natū , & tunc fauore instituti illa verba dicta
d videant, d d.l.peto, in prine.ꝟ.de leg.2. & intelligereť sic plus pe-
tere, vel hre nō possit, instituto adiūte. d.l.Paulo Call macho,§.j.
Q̄nque testator sibi puidit de aliquo,q̄ēt fm cogitationē suā hrs
nō poterat esse, nisi in vno casu tñ,vt qa instituit ventrem vxoris
suæ, si pgnās erat & si ad lucē puenerit,& eo casu quo pgnās non
esset,& ad lucē nō puenerit,nihil disposuit:tūc dicta verba dñr di
cta fauore īstituti,si erit,si nō erit fauore venietiū ab inte.d.l.peto.
ī prin. ver.idē dicemus,maximeq̄,qñ testtōr subiūgit,φ vult volūta-
tē suā valere,ēt iure codicillorū,& sic ē; puidit veniētib.ab intestat.

ADDITIONES.

a Pom.Si testator.Vide Al x.cons.162.in vlt.col.2.vol.& quæ posui post Bart.in l.j.
§.si ex fundo,ꝟ.eo.Barb.consi.2.col.1.vol.1.
b An ille institutus. De hac materia vide plenè per Ange. in cons.suis, videlicet in
cōs.suo 409. Et hac cōcl.tenet Sal.in l.quoties,C.eo.& Imo.in §.si ex fundo,ꝟ.e
in rep.quā ponit ꝟ.eo.in fi.tñ.& iō d.x t Sal.in l.licinius,in prin.C.de inoff.test.φ.
testator nō poterit prohibere petitionē supplementi lrim æ,& de hoc dico,φ est
tex.in §.cæterū,in Auth.vt cū, de app.cog. Et an possit ius accresc.prohiberi,vi-
de aliquid p Bal.in l.j.C.qñ nō pet.par.& plenè ibi in 19.q. Et an prohibitus a iu
re accresc.videatur esse prohibitus à successione intestati, vide Bal post gl.in l.j.
C.de test.mil. & Ang. ibi ponit materiā,de qua hic,s.an testator possit prohibere
ius accresc.Et per Bal.in l.quoties,C.eo.circa primā col.vbi limitat in casu d.§.cæ
terū.no.pro Bal.in d.cons.incip.Mathęo. & Ang.in cons.144.cū quo concordat
Sal.in l.quoties,C.eo.Sed Imo.eū rephandit in d.§.si ex fundo.& in c.Ray.& vi-
de Bal.in l.si quis ita instituat,si lrimus,ꝟ.eo.& Fed.de Sen.in cons.131 & no.per
Sal.in l.j.C.qñ non pet.par.in 8.q.& ēt per Ang.in l.j.C.de testa.mil.& per Imo.
in c.1.de test. & per Bald.in repet.l.in suis,circa vlt.char.de lib.& posth. & vide
Bal.in repe.c.si pr,de testa.in 6. & vide p Imo.plenè in c.Ray.de testa.& per Sal.
in l.quoties,in 3.quęst.C.eo.per Imo.in repe.d.§.si ex fundo,in fi. adde pulchrè
Rom.cons.81.Et an testator possit prohibere ius accresc.vide Bal.cons.73.lib.5.
c Menoc.Sed.Scripsi cons.106.num.340.tur.secunda eti coniectura.
d Alex.Dicta videantur. Imo.in repe.§.si ex fundo.quam ponit ꝟ.eo.in fi.tenet con-
trarium. Adde quid si institutus in re certa,φ plus,&c. dato hærede uniuersali
cui hæredi iniunctum fuit onus capellæ faciendæ,& si non faceret,priuetur hæ-
reditate,an illa hæreditas accrescat ipsi instituto in re certa,an uerò deueniat ad
uenientes ab intestato,an uerò applicabitur capellæ.Bald.cons.426.lib.3.

1 *Dictio. postea, de necessitate non inducit interuallum.*

§.Si quis ita.
1 Dictio postea,non impedit diē hæreditatis,
& libertatis simul cedere.h.d.† Nota,φ a di-
a ctio,postea, nō significat de necessitate interuallum tpis. Et sic fa-
cit ad q.no.per Dy.ꝟ sol.matr.l.fructus et possumus dicere φ hic
non est necesse,φ detrahatur dictio,postea.Nam est quidam ordo
tēporis,& quidam ordo naturæ:ordo tēporis patet,de ordine na
turæ do exemplum , vt primo est ignis, postea calor, non ordine
tpis,sed naturę.Ita in proposito,primo seruus,postea liber,postea
hæres,non ordine tpis,sed ordine naturę, quia prima persona de-
bet esse habilis,q̄ sit hæres,l.si quæramus, ꝟ.de test. & de iu.codic.
l.quidam referunt. Quod ergo iurisc.dicit,φ detrahatur postea,s.
quo ad ordinē temporis,quia simul,& semel tēpore cedit vtrum-
que,sed fm ordinem naturæ, siue intellectus, præcedit libertas.

ADDITIO.

a Pom.No.quòd.Vide quid ex hoc infert Old.consi.45.

§.Si seruus.
Primo ponit quæstionem.Secundo determi-
nat duas alias quęst. Tertio reassumit primā

Secunda ibi,& quidam.Tertia ibi,sed & si purè.Opp.C.de necess
ser.l.cum quidam. Sol ibi loquitur qñ nullam mentionem fecit
de libertate.hic sic. Vlterius dr hic, φ qñ est alienatus,vel manu-
missus,potest esse hæres. Contra ꝟ.de acqui.hær l.placet.& l.cum
proponas,in prin.C eo.Sol.Quidā dicunt,φ cū hæredem existere,
loquitur qñ fuit manumissus, vel dr, aliū esse hæredē per ipsum
seruum. Dic tertio, φ hæres est iussu noui dñi, & ista est uera. &
vide gl.hic,quæ incipit,voluntarium.ibi,vel dic etiam non manu
missus,& c.Doct.dicunt contrarium in l.cum proponas,C.eo.sed
damno eos per istum tex. vt plenè scripsi in l.cum filio,ꝟ.de leg.j.

LEX X.

Si alterius.
Plures instituti ex diuersis rebus,admittuntur
æqualiter,vt instituti.h.d. Hoc intellige quan-
tum ad hæreditatem,sed in fundo habebunt partes nominatas, l.
ex facto, la grande,ꝟ.eo. Et ita oportet intelligi ꝟ.l.proxi. Oppo.ꝟ.
l.prox.Solue,vt glo.ibi.

LEX XI.

1 *Copula,quę cadit inter d uersas orationes,non inducit coniunctionem.*

Titius.
Coniuncti ex re certa hñr pro vno, quo ad diuisio-
nē hæreditatis faciendā cum alio instituto h d.Opp.
ꝟ.l.prox. Sol.illud pp coniunctionē duorum in eadē re,vt not.ꝟ.
l.proxi. Vlterius dicas,φ Vitramontani vīr dicere,φ testator hic
apposuit copulam dicēdo, Titius fundi Corneliani hæres esto,&
duo Titij illius insulæ heredes sunto,φ quilibet habet tertiā quia
omnes essent coniuncti verbis. Ita dicit Cyn.in l.fin.C.de impub.
1 & alijs subst.in j.opp.quod non est uerum. † Nam copula,quæ ca-
dit inter diuersas orationes , non inducit coniunctionem uerba-
lem,vt ꝟ.quib.mod.vsusfr amitt.l.sicut in annos,§.1.& dicam ꝟ.
eo.l.item quod Sabinus.Dixi plenè in l.re coniuncti,ꝟ.de leg.3.

LEX XII.

Si inæqualibus.
Etiam in distributione partium,vlti-
mum dictum præualet.h.d.

LEX XIII.

1 *De dictione, æque, & æquis portionibus.*
2 *Cum iuncti per nomen collectiuum, sunt plus coniuncti, quam illi, qui coniun-
guntur per copulam.*

Interdum.
1 Dictio, † æque, facit,vt coniuncti cum disiun
ctis æqualiter admittantur.h.d.No.diligenter
de virtute huius dictionis, æque, & æquis portionibus. Secundo
2 no. † φ coniuncti per nomen collectiuum , sunt plus coniuncti,
quàm illi,qui coniunguntur per copulam in eadē oratione. Nam
hic primus , & fratris filij in eadem oratione per copulam sunt
coniuncti. tamen quia illi filij non sunt coniuncti per nomen col
lectiuum habentur loco vnius,nisi esset dictio, æque.

1 *Res est diuisibilis in infinitas partes.*
2 *Res in dubio intelligitur diuidi in duodecim partes.*
3 *Qui petit duas partes in dubio intelligitur de duodecim, nisi dicat totius.*
4 *Quilibet fundus diuiditur in duodecim partes, sicut hæreditas.*

§.Paterfam.
a a No.† φ res est diuisibilis b in infinitas par-
1 tes, c vt ibi,quod voluerit. Ad idē l.si cui.de
b ser.' Item no.φ c res in dubio intelligitur diuidi in duodecim par-
c tes. Et per hoc sis cautus in libello,& sententijs.Si enim petis † duas
d partes, dicas de tribus rei totius. Si enim peteres simpliciter duas
2 partes,in dubio intelligitur duas partes,s.de duodecim,vt hic, nisi
3 aliud appareat.† Et si dicis,hic loquitur in hæreditate. Certè codē
4 modo quilibet † fundus diuiditur,l.quoties,§.si duo.ꝟ.eo. & C.de
leg.l.cum quæstio. Sed si diceres,peto duas tertias,vel duas quar-
tas,illud est indubitabile,vt ꝟ.ead.l.§.fin.

ADDITIONES.

a Barb.Paterfam.Et no.modum petendi,quia si dico duas partes,non intelligitur de
duab tertijs, sed contra illud dictum Bart.est tex.in c.quidem.natibus,§.si vero,
de elec.lib.6.vbi duę partes intelliguntur respectu totius.& ibi Pet.allegat illū tex.
contra Bar. & vide ibi,& etiam Dominicum. & idem etiam tenet Pet.in c.extir-
pandæ,de præb.sed Io.de Imo.ibi soluit Bar.hic.& vide Abb.& Pet.in c.cū om-
nes,de const.& vide quæ dixi in l.1.de acqui.hær.in gl. 2.& vide Bart.in l.plures,
ff.de dam.infe.vide ibi Lud.vbi allegat Bart.hic,& tradit cum Bart.hic.& vide Ang.
in l.si rem, ff de rei vend. & in l.etiam,ff.de vsufruc. & vide in consi. In.de Imo.
in consi,150.& 152.& 113. vbi sunt plura consilia quando statutum dicit,lucre-
tur tertiam partem de eis,an intelligatur residui,vel totius integri,vide ibi, quia
sunt plura consi.& Io.de Imo.ibi videtur consulere contrarium.
Menoc.Alexander ab Alexandro,lib.1.genial.dier.cap.1.
b Pom.Quod res est diuisibilis.Vide Fede.cons.288.incip.casus talis.Consing...
c Alex.Infinitas partes. Adde Bald.in l.codicillis,§.1.de vsufr.leg.& adde φ legitur,
& no.in l.cum quæstio.C.de leg. Ang.contra,in l.defuncta,de vsufruc.
Pom.Item no.quod.Adde Aret.in l.p.ane,in fi.de leg.1.

§.Denique.
Hic primo loquitur qñ testator legauit vni
partem,& alteri partem.Secundo,qñ vni to
tū,& alteri partem. Tertio qñ vni totum,& alteri totum. Quarto,
qñ pluribus totū,& alteri partem. Scda ibi,sed si excesserit. Tertia
ibi sed si duos. Quarta ibi,sed & si duos. Opp.ad ver.sed si excesse-
rit.de l.cum qō. C.de leg. Multa dicunť pro solutione huius ꝟrij.
Veritas est, φ hoc debet intelligi, qd hic constat, φ testator voluit
transire ad dipondiū. Quod apparet, si testator dixisset, Titiū insti-
tuo in duodecim vncijs,in alijs sex instituo Sēpronium. Ex hoc φ
dixit in alijs,apparet φ voluit ad dipondiū trāsire, licēt hic in tex.
non declaret. Distingue ergo. Q̄nque testatōr relinquit vni parte,
& alteri partem intra assem,& loquitur hic §.in prin. Quandoque
relinquit

relinquit vni totũ, & alteri totũ, & non est dubiũ, ꝙ concurrũt, vt hac l. §. sed si duos. Qñq; relinquit uni totũ, & alteri partẽ, & tunc aut ꝯstat, ꝙ illud qđ dabat scđo, voluit adimere primo. & stamus certo. Aut non ꝯstat, ꝙ voluit adimere, & ita loquit̃ vers. sed & si. Aut est dubiũ, & tunc est distinguendũ. Aut primo relinquit partem, & postea totũ. Aut primo totũ, scđo partẽ, vt not. in l. cũ qõ. C. de leg. Facit qđ dicã ꝭ. ad Treb. l. Marcellus, & l. q quadringẽta. & vide gl. q̃ incipit ex asse institutos, &c. Dicit gl. no. quantum ad substantiã rei hæreditariæ, quia in qualibet vncia erit tñ de subã hæreditatis, quantum de primo, licet habeat pauciores vncias.

LEX XIIII.

Si quis hæredes ita.

Opp. ꝭ. de l. prox. vbi illa verba, tertia, quarta, & similia significant modum portionum, non ordinem. Respond. hoc propter præcedentia verba, s. prima & secunda, quæ sunt merè significatiua ordinis. Secus si illa verba non essent apposita, sed alia, nã tunc essent modificatiua, vt ꝭ. l. prox. in fine.

LEX XV.

1 *Relatiuum quis, vel qui, quando faciat veram relationem, non simplicem.*

Iulianus.

Relatiuũ quis, vel qui in dubio facit verã relationẽ, non simplicẽ. h. d. No. ꝙ dixi in summario. facit l. triplici. de verb. sig. Op. ꝙ faciat simplicẽ relationẽ nõ uerã, l. dñm, C. de iniu. l. 3. C. de neg. ge. Rñ. đ sui nã facit uerã, vt hic. sed vbi resultaret iniqtas, dẽt intelligi, ꝙ faciat simplicẽ relationẽ, vt in ꝯrijs: & in sacra scriptura, mulier dãnauit, q̃ saluauit, ꝙ no. qa
a facit ad saluãdũ a dcã testiũ. b Vltimo no. gl. sup uerbo, ꝗndecim
b ptes. in fi. gl. ibi, ꝙ cũ cuilibet ex primis reliq̃rit minus, scđo plus. ꝙ hæc lex hodie nõ est correcta, vt not. p gl. in d. l. cũ qõ. C. de leg.

ADDITIONES.

a Alex. Ad saluandum. Et hoc sequitur Rom. in l. j. in princ. ꝭ. de oper. noui nunc. Menor. Curt. sen. cons. 50. col. 19. circa med.

b Pom. Dicta testium. Vide Alex. cons. 122. ver. præterea, vol. 2. Rom. cons. 30.

LEX XVII.

Item quod.

Sabinus. Hic incipit tractare aliã materiam, quando aliquis est institutus sine parte.

§. Vnde idem.

Ille ver. est fortis. Casus est, ꝙ quosdam instituit ex undecim uncijs, & duos sine partibus, illã vnciam habebunt illi, q sunt scripti sine partibus, si unus ex eis repudiat semiunciã, oĩbus accrescit. h. d. Opp. ꝙ ille solus sine parte scriptus ad illam semiunciam uacantem admittatur. l. j. §. si uerò quidam ex hæredib. C. de cad. tol. Sol. dicit gl. intelligas, ꝙ hi duo instituti sine partibus non erant verbis coniuncti. Ponendum est ergo, ꝙ quilibet erat institutus in diuersis orationibus. Sed ꝯ hoc opp. de l. si ita quis hæredes, ꝭ. co. Gl. soluit optimè. Sed opp. licèt isti non sint cõiuncti uerbis, vt dictum est, sunt tñ coniuncti re, quia ad unã portionem uocant̃. Glo. dicit, fateor, ꝙ sunt ꝯiuncti re inter se, & ẽt sunt re coniuncti cum alijs institutis in vndecim, & sic oẽs admittuntur, vt hic in fi. glo. quam uide. Istud, ꝙ alij sint cõiuncti re, est manifestissimè falsum. nam distõ partiũ facit cessare cõiunctionẽ realem, l. re ꝯiuncti, ꝭ. de leg. 3. sed hic primis distinctim assignauit undecim uncias. Alij instituti sine partib. vocant̃ ad unciam uacantem, & sic non sunt re coniuncti. Pet. in d. §. si uerò quidã. dicit, ꝙ hic non erant cõiuncti re, sed oẽs uerbis. & intelligebat ꝙ inter instõnem factã de illis qui sunt instituti in undecim uncijs, & instõnem factam sine partibus est copula ex qua resultaret ꝯiunctio uerbalis, quod est falsum manifestissime, nam † cõiunctio, quæ cadit inter orationes, non inducit coniunctionem uerbalem, vt ꝭ quib. mod. vsufr. amitt. l. sicut in annos, § j. C. de cad. toll. l. j. § his ita, versi. hæc ita tam uarie. ibi, propter unitatem sermonis, & c. ꝭ. de leg. 2. l. Mæuio, in prin. & ibi dixi. vnde igitur est hoc, ꝙ omnibus accrescit? Respon. debemus intelligere, ꝙ hic non sunt coniuncti uerbis, vt dixi. Item nõ sunt coniuncti re cum primis institutis in undecim uncijs, vt dixi, nec inter se. Licet. n. uocentur ad eandem unciam, hoc non sufficit ad inducendam coniunctionem realem, sed ita demum dicuntur re coniuncti, quãdo ad eandem portionem uocantur in solidum ex expressa dispositione defuncti, l. j. in fi. & l. 2. cum sua glo. & l. inde Neratius, in princ. ꝭ. de vsufr. accresc. Sed isti non uocantur ex expressa uolũtate defuncti, quia eos instituit sine partibus, & sic non sunt re, nec uerbis coniuncti, quantum ad ius accrescendi, & hoc uult dicere tex. si bene aduertatur, sed quia portio hæreditatis deficiens accrescit institutis, iam accrescit omnibus. Hoc uult dicere tex. dum dicit, quantum ad ius accrescendi accrescit omnibus.

§. Sed si.

a No. ꝙ ille cui relinquuntur reliqua, si nihil reperitur, nihil habebit. & sic est finis pro hoc mane.

ADDITIO.

om. Sed si. Vide Card. cons. 68. No. istum tex. in ver. aliter, atque si ita scripsisset, & n ver. ex reliqua parte, quia concordat cum tex. in l. 2. de hær. inst. & cum l. si mies, la 2. ff. de testa. mil. De verbo residuũ, aliquid dixi in d. l. 2. & vidi de hoc uerxo, residuũ, alias dubitari super uno rescripto impetrato a summo Pontifice, per quendam priorẽ cuiusdam monasterij, ꝙ posset testari de fructibus &c. cum alias ine tali impetratione non posset, & aliquid dixi post Bald. in l. fin. §. non autem, C. de bon. quæ lib. in rectore ecclesiæ. Nam in rescripto continebatur, ꝙ concessa fuit gratia sacerdoti, seu priori, quòd possit testari, in qua dicebatur proue ibi placuerit ordinare, & disponere, ac super hoc testamentum facere & condere liberè, & licitè valeas, plenam & liberam concedimus facultatem. volumus autem, ꝙ in dispensatione bonorũ dicti prioratus, & aliorũ beneficiorum iuxta ꝗtitatem residui, erga ipsum prioratũ & alias eccl. a quib. illã pcepisti, te liberalẽ exhibeas, put conscia tibi dictauerit, & aĩæ tuæ saluti videris expedire. Stat dubiũ nunc pp illud uerbũ, residui, p quota parte Papa concesserit, ꝙ testaretur iste Prior, & residuũ relinqueret ecclesijs a quib. pcepit, prout cõscia dictauerit. & aĩæ saluti uiderit expedire, qm̃ quo ad illa uerba inferiora. Papa voluit dicere, ꝙ residuũ bonorũ, ꝙ pceperit ab ecclesiis, reliquat eis, sm ꝙ ab eis pceperit, quia voluit Papa, ꝙ illud qđ percepit ab vna ecclesia, illi ecclesiæ relinquat. Istud important illa verba inferiora, & sic apparet, ꝙ licet Papa concedat plenã & liberã facultatẽ testandi de bonis q̃sitis intuitu bñficiorũ, tñ restrinxit illã liberã facultatẽ in residuo, iõ est aduertendũ qđ erit illud residuũ. Nã cũ ista grã sit pиudicialis ecclesiis, a quib. percepit bona, & ad instantiã sui emanauit dicta cõcessio, iõ ista grã restringi dẽt inquantũ põt, vt euitetur pиudiciũ tertij, ea. sup eo. de offi. dele. c. quamuis. de rescr. in 6. l. 2. §. si qs a principe. & merito. ff. ne qd. in lo. pub. & in l. nec auus, C. de eman. lib. & c. licet in corrigendis. de offi. ordi. & sic licet bñficia principum sint late, & latissime interpretanda. l. beneficiũ, ff. de const. prin. c. dilecti. de don. c. visis. 16. q. 2. tñ illud est verũ qñ agit̃ de pиudicio ipsius cõcedentis, vt dictis iurib. sed qñ agit̃ de pиudicio tertij, tunc secus, qa non est de intentione cõcedentis pиudicare tertio, nisi quatenus est expressum ĩ grã, seu priuilegio, & cũ ad interpretationem istius Prioris dicta gratia fuerit concessa, sequit̃, ꝙ in dubio dẽt fieri interpretatio cõtra ipsũ Priorẽ impetrantẽ. c. contra eũ. de reg. iur. in 6. & l. veteribus. de pact. l. quicquid astringendæ. de verb. obl. Licet. n. in dicto rescripto dicatur, & de quibuscunque bonis, tam rõne dicti prioratus, q̃ rõne aliorum beneficiorũ tuorum, quæ in pñti obtines, & in posterum obtinebis tñ Papa non concessit ꝙ de oib. illis bonis possit testari, sed duntaxat voluit declarare de qb. bonis possit testari, qa cum hẽbat bona quæsita ex pluribus beneficiis, Papa indulsit ei, ꝙ de bonis quibuscunque, tam prioratus, q̃ aliorum beneficiorum. Hoc apparet ex verbis inferioribus dum dixit iuxta quantitatẽ residui, vnde voluit, ꝙ residuũ dictorũ bonorũ testet̃ erga prioratũ, & beneficia, & sic non concessit ꝙ possit, vel pluribus relinquere oĩa bona q̃ acquisiuit ex dictis bñficiis, vt iam facit dictus prior instituendo conuentum, in quo erat prior, qm̃ residuum debuit disponere, & distribuere aliis ecclesiis, a qb. bona percipit. Ergo non potuit testari de oĩbus bonis instituendo dictũ monasteriũ. Vnde vr̃ velle, ꝙ illud verbũ, residuũ importat lucrum, ꝙ dictus prior acquisiuit de dictis ecclesiis, vt sic in illis distribuere & relinquere debeat, vel saltem dimidiã oĩum bonorum. Est de hoc tex. valde solennis in l. 2. de hęr. inst. in ver. nã residui commemoratio ẽr totum admittit. vbi si testator instituit incapacẽ in certa portione, & alterũ hĩlẽ instituit in residuo, ille institutus in residuo vr̃ institutus, ĩ totũ patrimoniũ defuncti, qa ppria significatio illius verbi residuum, uel uerbi, reliqua, importat totũ patrimoniũ defuncti. facit, qđ hr̃ in l. q̃q̃, C. de test. mili. & l. amis. in prin. ff. de fideius. & l. ei q. ff. de don. cau. mor. & l. exterorum, ff. de ver. sig. tex. hic & q̃ in simili dixi in d. l. 2. & sic ista verba adaptantur ad totum. Si ergo non apparet pro quota parte Papa voluerit istum posse testari de bonis ecclesiarum vr̃, ꝙ totũ, quod ex dictis ecclesiis fuerit perceptum, ueniat reseruaadum ipsis ecclesiis, & ꝙ remaneamus in dispositione iuris cõis, l. si extraneus, ff. de cõd. ob cau. l. si ẽit dotem. in prin. solu. mar. cum si. & illa uerba, de quibuscunq; bonis, non intelliguntur, ꝙ oĩa bona possit relinquere. Vnde non intelliguntur de generibus singulorum. sed de singulis generum. Isto modo loquendi vtitur gl. in l. 1. in ver. oĩb C. cõia de leg. & in c. nam concupiscentiam. de constit. & sic Papa voluit, ꝙ possit testari de bonis cuiuscunq; beneficii, sed non de bonis omnibus omnium suorum beneficiorum. Vide alias rationes ad hunc casum, licet non ad materiam, quas posui in d. l. demonstratio. de cond. & dem. ergo licet dicat de quibuscunq; bonis, &c. tñ restringitur ad ecclesias, in qb⁹ fuit beneficiatus, & sic nõ de omnib. bonis dicti prioratus. Et si dicatur residuum importat medietatem totius, vt uoluit gl. coniuncto tex. in l. si residuum, C. de distra. pign. vbi dr̃ residuũ debiti si paratus est soluere, & gl. in ver. residuum exponit, i. partẽ, quo casu appellatione partis uenit residuum. i. medium totius, ut probatur in l. nomen filiarum, §. portionis, ff de verb. signific. nisi restringatur per adiunctum, quia dicatur pars aliqua, quia tũc importat minus dimidia, vt est gl. ualde singularis in clem. 1. de so. comp. Adde de hoc verbo, residuum, ꝙ ipse consuluit cons. 36. 4. vol.

LEX XVIII.

Quæsitum est.

Institutus sine parte habebit, ꝙ deest ad dipondium. h. d.

LEX XIX.

Ex facto etiam.

Verba enunciatiua cõditionaliter plata, non inducunt dispositionem hoc dic. Dixi plene in l. ex hac scriptura, inf. de don. Hic est duplex litera. Vna, quem non instituerat. Alia quem instituerat, & sunt verba testantis, & secundum istam posui summarium. Ad hanc op. de l. ex hac scriptura, infra de dona. Solu. ibi verba enunciatiua proferebãtur principaliter propter se, hic incidenter propter aliud, quia conditionaliter. Secundo debes scire, quod hæc lex legitur duobus modis. Quidam formant q. an Seius qui dicebatur institutus admittatur: Respondebatur quod non, & secundum istam posui summarium. Alij ponunt, quod fiat q. in substituto. & iam reprobat gl. immo dicit substitutum admitti. ad hoc oppo. Conditio de præterito falsa vitiat institutionem. l. 2. supra eodem, ergo hæc substitutio nõ debet valere. Solu. dic, quod hæc conditio erat de futuro. s. si hæres non erit, licèt implicet aliquid præteritum. s. quod eum instituerat. Simile in l. cum tale, §. pen. de condi. & demon. Ad idem opp. quod illa verba si hæres non erit, debeant intelligi de eo qui potest esse, & non vult esse. l. pater Seuerinam in princ. de cond. & demon. sed hic ille, qui dicebatur institutus, non potest admitti, ergo nec substitutus, Sol. vt dixi in contrario.

LEX XX.

Quod loco.

§. Si iam mortuo.

Verba testatoris debent intelligi perinde, ac si esset illud, ꝙ testator putauit, h. d. pulcher casus est. No. ergo per gl. in l. seruo. de cond. & demon. Et no. istud quod dicit gl. ꝙ verba debent intelligi prout testator putauit. dixi in l. quoties. §. si duo. ꝭ. eo.

LEX XXI.

Trebatius. Op. hic dicitur quod erit liber, & hæres, ꝯ. inf. de vulg. & pup. l. qui liberis, §. sub conditione. Sol. vt gl. Vel dic, ꝙ ista conditio depēdet ex facto testatoris, vnde non faciendo vr̄ pœnituisse, hāc l. cū seq. ꝓsequere vt habes in gl.

LEX XXII.

1 *Bon. poss. quę datur pendente conditione, tribuit illam administrationem, quā habet curator bonorum.*

Si quis instituatur. Est difficilis lex, & diuiditur in duas partes principales. Primo ponit, quid potest facere institutus in diem certum vel incertum. Secundo quid potest facere iudex. Secunda ibi, sed si bonorū possessionem. Missus in possessionem pendente conditione potest omnia facere, quæ curator datus posset, hoc dicit secundum vnā lect. Oppo. bonorum posses. quæ petitur pendente conditione non tribuit ius, seu effectum, l. 2. §. si sub conditione, infra de bono. posses. secundum tab. Si tribuit ius, vel iuris effectum, ergo interim non
a potest alienare. Gl. dicit ꝙ illud, quod permittit alienare, refertur ad eum, qui institutus est in diem certum, & sic habetur, vt pure institutus sed hoc est contra mentem legis, quæ in vtroque pariter loquitur. Dic ergo secundum Iac. de Are. & melius quod bon. poss. interim non tribuit ius scilicet ius residens in personam hæredis, sed interim potest alienare, vt curator datus bonis, & hoc puto verum per l. 1. C. de iure delib. Sed cōtra hoc facit tex. qui dicit, distrahere tanquam hęres, & eodem modo potest a creditore conueniri secundum Iac. de Arena.
2 † No. etiam diligenter, ꝙ bonor. posses. quæ datur pendente conditione tribuit administrationem illam, quæ competit curatori bonorum. Oppo. quilibet potest vendere rem alienam. l. rem alienam. de contrah. empt. Solu. potest alienare, & dominium transferre, vt hic: quod non est in alio alienante rem alienam. Vlterius oppo. quod vendat rem alienam. l. 2. §. si sub conditione, infra, de bonor. posses. secundum tab. Sol. ibi in omnē euentum habiturus erat filius, hic non erat hæres habiturus in omnem euentum.

ADDITIO.

a Alex. Interim. An hæres institutus sub conditione possit interim pendente conditione petere bonorum posses. secundum tabulas, & an faciat ius, vide Cy. in l. filiis matrem, C. de inof. testa. & ibi ad eum se rem ttit Bal.

1 *Iudex citans aliquem ad hoc, vt sciat, an velit esse hęres, debet ei dare tantum tempus quantum habet ad petendum bonor. possess.*

2 *Instituto sub conditione potestatiua potest non solum statui tēpus, vt impleat conditionem, sed etiam intra quod adeatur hęreditas.*

§. Sed si bonorum. Hic loquitur quid habeat facere iudex aliquo instituto sub cōditione, & subdiuiditur: quia primo loquitur de instituto sub cōdōne potestatiua. Secundo de instituto sub conditione casuali. Secunda ibi, item si conditioni. Si institutus differt conditionem potestatiuam implere, ei ad hoc per iudicem statuatur hoc dicit. Oppo. & vr̄, ꝙ nō sit necesse, ꝙ iudex statuat tp̄s: quia lex statuit, ꝙ impleat q̄ primum pōt l. hæc conditio. inf. de cōd. & dem. gl. soluit notabilr, ibi in legato hic in instōne hæredis, rō est: quia in instōne hæredis est maius periculum, ideo hæres non est ita grauandus. & hanc tenet Pet. & Cy. C. de insti. & substi. l. 1. dixi in l. suus quoq;. §. fi. ꝯ. co.
a Quæro, quid vult dicere tex. ꝙ prætor imitetur edictum suum. gl. dicit ꝙ non habemus sed credo, ꝙ habemus. Nam extraneis ad petendum bon. poss. prætor indulget centum dies, descendentibus annum: de illo edicto loquitur hic, quod prætor debet imitari statuendo tm̄ tempus, quantum ꝑ illud edictum statuitur, & non minus: ꝙ no. multum ꝓbat in l. 2. inf. de iure deli. & l. 1. §. Largius. de succes. edic. ꝙ est menti tenendum, quia assessores in hoc multum errant statuendo minus tp̄s ad deliberādum an velit ad re, vel nō.
1 Et sic not. † si iudex fecit aliquem citari, vt sciat si vult esse hæres, vel non, dēt dare tm̄ tp̄s quantū datur ad petendam bon. pos. Et nō pōt minus tp̄s statuere, vt legib. ꝑallega. & per hoc mille processus deuastabantur. Quæro, quid erit elapso termino dato a iudice? Rn̄. videbitur defecta condo, vt hic. Nec est locus illi distōni, quæ fit in l. q̄ diu institutus. inf. de acq. hær. Non. n. pt̄ videri hic hr̄s adire, cū nondum erat purificata instō. Simile in l. si seruus. inf. de bon. auth.
2 iud. pos. Vltimo. † quod instituto sub ꝯdōne potestatiua, non solum pōt statui tp̄s, vt impleat ꝯdōnem: sed etiam pōt statui tempus, intra quod adeatur hr̄ditas, vt hic dicit tex. quod pro tanto est aduertendum: quia statuitur tempus eo tempore quo non potest facere, quia potest facere vt possit implere conditionem, ideo hoc fit.

ADDITIO.

a Pom. Vult dicere. Vide Alex. consi. 4. vol. 2.

1 *Proclamatio an sufficiat generalis, quando creditores volunt agere contra bona hęreditaria, & non reperitur hæres.*

2 **§. Idem si conditioni.** a Primo ponit vnum dubiū. Secundo vnam q. circa illud. Secunda ibi sed si sub condōne. Pendēte ꝯdōne casuali, iudex statuet terminum, intra quem si non petitur bon. pos. vel hæreditas adeatur, creditores in possessionem mittentur, curator bonis constituetur. h. d. No. quid debeāt facere creditores pendēte ꝯdōne in
1 stitutionis. Quæro, † qn̄ creditores volunt agere ꝯ bona hr̄dita. cum
b non repiatur hæres, an sufficiat gn̄alis proclamatio, b si quis velit esse hęres, cōpareat, & c. ſm formā l. si eo tpe, de remis. pign. aut est necesse ꝙ citent̄ aliqui noīatim? Rn̄. noīatim citari dēre illos, qui primū gradū obtinent, & ad quos hr̄ditas ꝑtineret: & innuit hoc tota lex, q̄ vult citari institutū sub ꝯdōne. Pro hoc ꝯ. de succ. edi. l. j. §. j. & §. largius, & expressius in l. j. §. pe. de vent. insp. Quæro, qd vult dicere tex. nisi intra certū tp̄s hr̄ditas obtigerit aditaq; fuerit, intellige ꝑ bonorū pos. ſm tab. & sic possit hr̄s a creditorib. ꝯueniri, tāq̄ curator datus bonis, vt hac l. i prin ſm Iac. de Arc. & qđ sequit̄, aditaq; fuerit intellige post existentē ꝯdōnem. Quæro dicit tex. & interim, & c. De quo tpe intellr̄ istud interim? Rn̄. potest intelligi inter primā dilationē datam hæredi, l. ait prætor, de iure delib. Vel potest intelligi interim, id est, postq̄ creditores in possessione fuerint, anteq̄ hæreditas adeatur, arg. l. si diu. ꝯ. quib. ex cau. in pos. eat.

ADDITIONES.

a Paris. Idem si conditioni. Vide Alex. cons. 137. incip. In causa, & lite vertente inter Lancelotum, vol. 2. & cons. 107. vol. 5. & Roman. cons. 410. col. 1. qui idem tenet. Item uide, quòd in præiudicium eius qui est in possessione, non sufficit generalis citatio, vide Alex. consi. 1. col. 1. vol. 2. Item de illa citatione generali vide multa per Barbat. consi. 18. vol. 1. Item quando sufficit ista citatio generalis, vide Fel. in c. exhibita, in 2. fall. de iudic.

b Alex. Proclamatio. Valida est citatio per edictū gn̄ale in loco publico, & pōt per hanc citationē fundari iudiciū. ita sentit Bar. hic, qui semper allegat. Ita etiā dicit Bar. in l. fi. in princ. C. de iu. delib. & in l. j. C. de iure do. imp. & in l. si eo tpe, C. de remis. pig. Iac. Butr. & Bal. in auth. si omnes, C. si mi. ab hær. se ab. & Bal. in l. quinquaginta, ff. de excus. tut. & in l. præscriptione, C. si contra ius. & l. 2. C. de test. & Inno. in c. si. qui ma. acc. pos. & in c. humilis, & in c. inter quatuor, de maio. & obe. Abb. in c. fi. de vi. & hon. cler. Card. in c. dilectus, de excess. præl. Imo. in c. Alberticus, de test. Rom. cons. ꝙ incipit, pro plena discussione. Dom. de S. Gem. in c. fi. de elec. in 6. Bar. in extrauag. ad reprimendū, in ver. per edictum Bal. hic, vbi dicit se vidisse cassari multos processus. Bar. in l. 4. ff. de bo. auth. iud. poss. Ang. in tract. de inuentario. & adde circa q. Bart. hic, quia dixit Inn. in c. fi. qui matr. acc. pos. ꝙ ubi est certus hæres, ille citādus est. Idem voluit Io. And. in c. fi. de elec. in 6. alias aūt ſm ꝙ etiā dixit Bar. hic, non esset satis factum per generalem citationem, l. si diu, & ibi Ang. ff. quib. ex cau. in poss. eatur. tm̄ si fuerunt citati hi, quos tangit prima causa successionis, valet iuxta illud quod decidit tex. in l. j. §. denunciari, ff. de ven. insp. & ibi vide. & ideo aduocati non dirigunt libellum in genere contra volentem esse hæredem alicuius defuncti, sed faciunt sigillatim requiri illos quos proxima causa successionis tangit, & cum comparent in iudicio, faciunt eos interrogari si volunt esse hæredes talis defuncti, vt hic per Ange. post Bald. Adde, an sufficiat generale proclama, Bald. cons. 312. lib. 1. & per Abb. cons. 62. lib. 1.

1 *Quando per curatorem bonis datum possint vendi res tempore peritură.*

§. Si sub conditione. Diuiditur in duas partes. Primo format vnam quæst. circa prædicta, & eam determinat. Secundo circa suā determinationem tollit vnā dubitationem. Secunda ibi, & ideo. In prima parte sic pono casum.
1 Dictum † est supra, quod per curatorem uendun tur quæ sunt tēpore peritura, quæro an per curatorē possint vendi res non perituræ, vt satisfiat creditoribus? Resp. ꝙ sic, si est graue æs alienum, vt quia debetur sub pęna, vel quia debetur Reipublicæ, quæ tota die molestat, sic dicimus in curatore dato ventri.

1 *Æger & impeditus, an teneantur mittere procuratorem.*

2 *Et an cum agitur contra bona defuncti, modo de quo hic, per secundum decretum dandus sit curator, qui vendat.*

§. Et ideo. Iste ver. legit̄ hic in gl. q̄ incipit, l. prætor, tribus modis. De primis duob. non curo. Assumo tertium ibi, vel melius, ſm gl. ſm quam h. d. Aduersus facta ꝑ talem curatorē non restituit̄ pupillus, sed absens, vel alr̄ impeditus. h. d. Opp. ꝯ. de mino. l. in integrum. Sol. gl. pupillus non restituit̄, vt ibi, sed absentes, & impediti sic, vt hic, & l. j. in fi. ꝯ. quib. ex cau. ma. & l. in possessionē. §. cum dr̄, ex quib. cau. in poss. eat. & ſm hāc lect. posui summariū. Ista non placent mihi: quia d. l. in integrū, de qua gl. facit mentionē, loquit̄ in pupillō, qui non restituit̄ de eo, ꝙ factū est ante aditā hæreditatē, qđ interim tūc non fiebat ꝯ pupillū, sed ꝯ hęreditatē, quæ interim repnītat personā defuncti maioris, & eadem rōne vr̄ ꝙ non deberet subueniri absentib. vel impedito, de eo qđ sibi ante aditā hęreditatē fieret, & leges hic allegatæ in gl. loquunt̄ de eo, ꝙ fit in bonis eorū absentium, vel aliter impeditorum. Scđo modo legit̄ alibi in gl. ꝯ. quib. ex cau. in poss. ea. l. si diu. ſm quā pone sic casum. Dr̄ ꝯ. ꝙ fit vēditio vt satisfiat creditoribus: sed vr̄, ꝙ debeat differri, & expectari. Ad hoc rn̄det Iurisc. & dicit, ꝙ illud, ꝙ dr̄ de dilatione est verū in illis, qui sunt absentes ex causa iusta, vel iusta causa impediti, sed §. ꝑcedens loquit̄ in ꝑn̄tibus, qui detrectant petere bon. pos. h. d. Tertio modo legit Iac. de Are. hoc modo. Dictum est ꝯ. ꝙ bona vendunt̄ per curatorem datum bonis. Contra, immo vr̄, ꝙ per ipsos creditores debet fieri vēditio bonorū, l. Fulcinius, §. j. ꝯ. quib. ex cau. in poss. eat. Rn̄. per creditores potest fieri venditio ꝯ debitorem latitātem, sed qn̄ debitor non latitat, sed est absens, vel legitimè impeditus, tunc fit venditio per procuratorem, causa cognita. h. d. Quæro, quid vult dicere tex. sine
1 dilatione. dic vt in gl. Quæro vtrum † æger & impeditus teneatur mittere procuratorem? gl. vr̄ dicere ꝙ sic, vel patitur missionem, vel venditionem. Quod dicit de mittendo procuratorē, dic plenè per Cy. C. de test. mil. l. j. dixi in l. j. de diu. & temp. præscr. & dicit, patit̄ venditionē, intellige per curatorē datum bonis, l. in possessionē, §. fi. ꝯ. ex quib. cau. in pos. ea. Potest quarto modo legi. Dictū est ꝯ. ꝙ curator pōt vendere, quæro vtrū eo tpe quo curator vendit, erit necessarium decretum iudicis, vel posset sine decreto vendere? Rn̄. Iurisconsultus in primis dictis supra est necesse quod sit

causę

causæ cognitio.& decretū iudicis,vt in pupillo,& alijs absentib.&
a ista lec.probaē in l.ait p̄tor.& l.j.de iure delib.Vltimo tene mē:i, a
ꝙ q̄n ꝯbona defuncti agitur per s̄m decretum, hoc modo debet
interponi, quod detur curator bonis,qui vendat,vt hac l.patet.

ADDITIO.

a Alex.Qui vendat.Vide Bal.idem tenentē in l.fi.in princ.C.de man.test.& uide quæ dixi post Bal.in l.si plures,de cur.bon.dan.& idē tenet not.Bart.in l.si bona,C.de bo.auth.iud.poss. secus in 1 decr. & adde Bal.in rub.C.de succes.edi.in vlt.col.& no.per Ang.& Imo.in l.ad idem,de verb.obl. & per Bal.in rub.C.de succes.ed.c.

LEX XXIIII.

Titius. No.ꝙ subst̄ō vulgaris fit verbis affirmatiuis. & dic vt dixi in l.j.de vulg.& pupil.Scd̄o no.ꝙ eodē modo fit subst̄ō in legatis,sicut in h̄reditate, vt hic, & l.vt hęredibus,de leg. 2.

LEX XXVII.

Si te solum. Si prima inst̄ō est plena,sc̄da in eodē test̄ō facta,nihil operaē, & idē vbi sub pluribꝰ ꝯdōnibus disiunctiuè relinquiē.h.d Opp.ꝙ ultima institutio dēt valere.l.non ad ea.j.de cond.& demon.Dicit gl.& not.aliud in inst̄ōnib.in quibus p̄ualet inst̄ō plenior,vt hic,aliud in legatis, in q̄bus pręualet vltima voluntas.Opp.j.eo.l.siquis ita scripserit.Sol.dicit gl.ibi habebat cohęredem,hic non. Tu dic,ꝙ ibi loquitur q̄n pro parte purè & pro parte sub cōditione: hic q̄n primo purè,secūdo sub ꝯditione. Opp.de l.si hæredi plures,de cond.inst.sol.gl.intelligit hanc conditionem esse positam separatim,non copulatiuè.

LEX XXVIII.

Si ita quis. Varietas ordinis institutionem non uitiat.h.d.

LEX XXIX.

1 *Verbum quod reperitur in præterito, & in futuro subiunctiui in vltimis voluntatibus, intelligitur in futuro.*
2 *Testator si legauit cuilibet filiæ,q̄ vidua fuerit,centū, an ad legatū admittantur quæ erant viduę tempore testamenti, vel quę postea contigerit viduari.*
3 *Dictio quisque, & dictio omnis, an differant, & quid de dictione quilibet.*
4 *Dictio quisquam, est idem, quod quilibet: quia est distributiua.*
5 *Dictio quisquis, est distributiua.*
6 *Nomina collectiua, & distributiua quæ.*
7 *Relatiuum quis vel qui, quando ponatur distributiuè.*
8 *Plures si intrant castrum, an omnes debeant habere premium.*
9 *Si statutum sit,ꝙ quicunque acceperit vexillum Florentinum habeat centum, si duo insimul acceperunt, nec apparet quis primo, simul habebunt centum.*
10 *Distributiua particularia quæ sunt.*

a **Hoc articulo.** a Nomē quisque propriè est collectiuū:
sed fauore inst̄ōnis, vt distributum assu-
mitur.h.d.Diuidiē in tres partes.Primo ponit vęrborū propriam
significationē. Scd̄o dicit mentē seruandam. Tertio ponit qualis
mens in dubio p̄sumitur.Sc̄da ibi,in quo puto. Tertia ibi,sed hu-
manus. Et est aduertendū, ꝙ quidā hn̄t hic,quisque,& ista est bo-
na litera. Alij hn̄t hic quisquis, & ista nō est bona, q̄a dictio quis-
quis est uerè distributiua,vt j.dicam.Opp:& vr̄,ꝙ hæc inst̄ō non
valeat.l.j.j.de his q̄ pro non scrip. Dicit gl.ꝙ hæc uerba habuerit
scriptū,&c. ꝯferunt in p̄teritū,ibi in futurū, & ideo ibi non ualet,
b q̄a ꝯferunē in alienū arbitrium. Contra, b verbū habuerit,reperiē
1 in p̄terito,& in futuro subiunctiui,sed † in ultimis volūtatib.tale
verbū,q̄d reperiē in p̄terito,& in futuro.dēt intelligi in futuro,l.
si ita legatū esset, & l.solemus,de ꝯdi.& demō. Sol.debet intelligi
in futuro,nisi dispō uitiaretē,vt hic,ar.l.quoties,de verb.obl. Dices
tu,hoc est ꝯ l.j.in fi.de his quæ pro nō scrip.hab.Sol.ibi subaudiē
per gl.scriptū habuerit,s.in tabulis quas faciet,& sic de necessitate
c ad futurū referē. Et ista sunt c utilia d ad q̄ōnem.†Testator legauit
d cuilibet suæ filię,q̄ uidua fuerit,centū.quęriē an ad legatū e admit
2 tenē illæ q̄ viduę erāt tpe testī,an illæ quas postea ꝯtigerit niduari.
e Certè ex p̄dictis patet,ꝙ in dubio in ultimis uolūtatib.verbū fue-
rit,dēt intelligi in futuro subiunctiui. Op.dr̄ hic,ꝙ si unus scripse
rit erit hr̄s.Cōtra.C.de impub.& alijs sub.l.q̄uis.Sol.gl.ꝙ ibi inę-
qualitas tollit ꝯriū.vel dic ꝙ illæ leges nihil ad propositū.Non.n.
dr̄ ibi,ꝙ si ꝯdō in p̄sona unius ueniat,in p̄sona alterius nō substi-
tutus admitiaē.Vel dic,ꝙ ibi fuit orō copulatiuè ꝯcepta,& sic re-
quiriē ꝯcursus vtriusque hic fuit dictio quisque q̄ assumiē distri-
butiuè.C.de impub.& alijs subst.l.cū quidam. Vt in gl. Vel dic,ꝙ
fauore filiorū illam interpretationē admitti.Sed certè idē esset in
quolibet, vn̄ cessat rō gl.l.hæredes mei,§.cū ita,j.ad Treb. & ideo
solue:q̄a ibi fuit usus testator verbo merè collectiuo hic uerbo ꝙ
simitudinē hēt cū distributiuo. Quærit gl.an isto filius habebit totā
hæreditatē.Dic,vt ibi gl. Præterea q̄rit gl.q̄d si vterq; scripsit hære
f dem?Sicr dic,vt in gl.Opp.& vr̄ f † ꝙ differant quisque,& oīs,l.si
3 plurib.in prin.j.de leg.2. Sol.ibi loquiē in distributiuo,q̄libet,q̄d
differt a dictione,oīs. Et differūt in hoc,nā quilibet,attribuit cuili
bet insolidū,oīs attribuit simul,& collectiuè, l.si plurib.in prin.s.
de leg.j. & pro hoc l.nō distinguemus, §.cum in plures s.de arbit.
g Quod intellige uerū, si proferaē in plurali, g vt oēs hoīes ferūt la-
pidem Sed in singulari vt oīs homo fert lapidē,tunc est distribu-
tiuum,sicut quilibet,vt no.s.de statu hom.l.3. & est casus j.de iu.
fisci,l.Moschis,ibi no. Opp.de l.si creditores,& quod ibi no.C de
4 pact. Respon.ibi † loquitur in dictione,quisquam, quæ est idē,ꝙ
quilibet,hic in dictione quisque,quæ est idem,ꝙ omnis.Op.de l.
5 q liberis, §.hæc uerba,j.de vulg.& pup. Sol. ibi † loquiē in dictio-
ne,quisquis,quæ est distributiua,vt ibi,& l.fi.C.de impube.& aliis
substit.hic loquitur in dictione quisque.quæ est collectiua vt hic,&
l.si necessarias.§.si annua.s.de pig.act. Et aduerte ne quædam glo.
quæ est in d.§.si annua,te decipiat:quia videtur ibi dicere in dictio
ne quisquis,quod non est uerum:quia tex.dicit quæque.sic in col-
lectiuo quisque.Oppo.de l.si necessaria. §. si annua.vbi stat in pro-
pria significatione collectiui.Solu.Hic fauore institutionis trahitur
ad propriam significationem:secus si tractaretur de odio,vt ibi. Vt
6 igitur ista materia liqueat scias,ꝙ quædam sunt nomina collecti
h ua h quædam distributiua. Collectiua,vt oīs,quisque,omnis est col-
lectiuum,d.l.non distinguemus. §.cum in plures.& no.in l.si pluri-
7 bus.j.de leg.2.& hæc dictio quisque etiam est † collectiua,secundū
propriam significationem:tamen vbi tractatur de fauore institutio
nis sumitur impropriè,ne pereat,ut hic. Sed quare magis sumitur
impropriè dictio,quisque,quam dictio omnis? Respon.hoc est pro
pter uicinitatem quam habet cum dictione quisquis,& cum dictio
ne quisquam,& cum alis distributiuis. Distributiuorum vero quę
i dam sunt distributiua simplicia,quædam duplicia. Simplicia sunt i
ut quilibet,quisquam. Quare appellantur simplicia? Respond.quia
vnum verbum tantum requirunt, & rem cuilibet attribuunt in-
solidum. Hoc est verum,nisi natura rei repugnaret,vt si dicerem q
libet vestrum mihi hæres esto.nam non possunt esse insolidum, ar.
huius l.in fi. Item est natura istorum distributiuorum,vt requiratur
concursus omnium ad quos referuntur, alias esset falsa oratio,d.l.
non distinguemus.§.cum in plures,& l.si creditores.C.de pa.&no.
in d.l.si pluribus j.de leg.2. Quædam sunt distributiua duplicia, vt
quisquis,siquis,quicunque. Ista semper requirunt duo verba,vt p-
K bant iura quæ j.allegabo. Item ista attribuunt k rem cuilibet insoli
dum,sicut præcedentia.l.qui filiab.§.1.j de leg.1.tamen in hoc dif
ferunt.quia non requirunt concursum omnium,sicut præcedentia,
sed verificantur in vno,vel ēt in omnibus, vt probatur exp̄sse in di
stributiuo si quis.d.l.si necessarias.§.si annua in fi.§. probatur in di
stributiuo,quisquis.l.qui liberis.§.hæc verba præalle.& l.ex duob.
l §.1.inf.tit.1. Probatur in dictione,quicunque l.edicto.in princ.& l.
ait diuus.in prin.j.de iure fis. Quid volo dicere? Dictio quisquis,&
quicunque verificantur in vno,& in omnibus, vt si dico , quisquis
vestrum audit,&c.si vnus audit verificatur:item si omnes audiunt,
verificatur.Sed op.de l.ab omnibus.in prin.de lega.1.& l.si quis in
fundi vocabulo.§.fi.eo.tit Rn.ista verba distributiua, duplicia,si a-
ctum primi verbi insolidum non distribuunt,nec actum secundi,vt
dictis legibus: secus si primi verbi actum distribuant insolidum,
nunc.n.distribuunt actum secundi insolidum.l. qui filiabus in fi. de
m leg.1. Item m habemus relatiuum,quis vel qui , ꝙ aliquando poni-
tur distributiuè,vt quando antecedens est terminus communis, &
tunc quis,vel qui,quando ponitur distributiuè,attribuit insolidum
ēt vnum requirit & non plura.l.si fuerit.inf.de rebus dubijs.hoc est
verum,nisi de mente disponentis aliud appareret l.ex duob. in pri.
de vul.& pupil.& l.qui duos.de reb.dub. Nam, quia in hæreditate
vltimi decedentis deberet reperiri hæreditas primi , ideo in am-
8 bobus morientibus verificatur illa oratio ex præsumpta volun-
n tate defuncti. † Venio ad quæst.de pluribus n intrantibus castrum
o simul,quam Dyn.format o in l.qui filiabus. §.1.infra de legat. 1. &
Iaco.

ADDITIONES.

a Pom.Hoc articulo.Vide Alc.cons.175.in 5.vol.
b Men o.Contra Pulchre Zasius li.2.sing.respon.c.32.
c Bar.Et illa sunt.Et vide Bal.in l.fi.C.de sen.quæ sine certa quantit. & ibi remisi, & vide l.si iam facta.inf.de cond.& dem,& ibi remisi.& vide Bal.in c.constitutus de rescriptis,& ibi dixi.
d Pom.Verba.Vide Fel.in c.ad hæc.de rescri. Are.in l.3.§.ex pluribus.1.col. de acquir.pos.&c cum Bar.hic tenet Are.Inst.de leg.in princ. & dicit se vidisse de facto, vide Ias.in l.quo minus.21.q.ff.de flu. vbi dicit,ꝙ hæc decisio Bar.communiter reprehenditur.Et contra Bar.hic est communis opi.secundum Ias.in d. §. ex plur.b.in gl.uersi.v suceperit.in l.3.ff.de acq.pos.
e Alex.An ad legatum.Vide etiam notata per Imo.in l.si ita legatum.s. de condit. & dem.& ibi videtur tenere contra Bar.hic,& vide l.si iam facta. de cond.& de mon.& quod in simili, notat Bal.in l.fin.C.de sent.quæ sine cert.quant.text. in l. solemus.cum ibi no de cond.& dem.
f Men.Videtur.scripsi consi.31.nu.63.
g In plurali. Adde eundem Bar.in l.moschis.inf.de iure fis.& Sal.in l.quidam relegatus.§.si ubi,inf.de reb.dub.
Men.Ripa.l.hæredes mei.§.cum ita.nu.2.3.ad Treb.Bal.cons.20.nu.2.Alciat.lib.12.parerg.c.1.
h Pom.Nomina collectiua.Vide Fel.in c.capitulum sanctæ crucis,in prin.de rescr.
i Pom.Simplicia sunt.Vide Cæpo.cons.14.
k Alex.Attribuunt.De hoc dixi post Imo.in d.l.qui filiabus.
Men.Ruy.cons.47.nu 5.lib.9.
l Pom.Quicunque.Vide aliquid per Ro.cons.31.in prin.Bar.consi.fi.
m Meno.Item scripsi consi.124.nu.6.
n Pom.De pluribus.Ad hanc q.& sequentem, vide Imo.in cle.& si principales.de rescrip.Are.in l.1.§.item acquirimus,ff.de acq.pos.Bal.in proemio Digestorū. §.itaq; Alex.in l.qui filiabus,§.1.col.2.de le.1.Panor.consi.99.in 2.vol.
o Ale.Dy.format.Et ad hanc quæstionem uide no.p Ang.& Imo.in l.eum qui nouissimus,1.ad Treb.& in l.q filiab.de leg.1.adde ꝙ no.Bar.in l.si necessarias,§. si annua.de pigno.& in hac q.Doc.variant,ut plene no.per Imo.in d.l.qui filiabus. Item facit ad q.ꝙ stante statuto,ꝙ primogenitus succedat in regno,si duo simul nascantur,ambo succedant,de qua per Ioan.And.in addi.Spec.in tit.de feud.in addi.magna.& per Bar.ibi auth.in testamento,C.de collat.in l.quibus.C.de sec.nup.& in l.ex duobus.de vulg.& pup.& quod no.in l.cum inter,C.de fideic.lib. & Bald.in l.ex hoc iure,in 5.q.de iust.& iure.

Iac.de Arc.in §.quia qđ primum, in procemio Digestorum, an oēs debeant hr̄e pr̄æmium. Et in ista q. habes ꝯsiderare per q̄ verba lo quitur, vt si dicatur, q̄sq̄s, vel quis, vel q̄cūq; primo ingressus fuerit, hēat tm̄.& certe si oēs simul ingrediant, vnr oēs primi, ut in prima ꝯsti. Digestorum §, discipuli, & tō, c̄a actus primi uerbi ꝯpet. cuili bet insolidū, quilibet habebit centū insolidū.l.q̄ filiab.§.j.ĩ de leg.i. & istud non esset dubium, si præmii ꝯsisteret in re, q̄ pluribus pos set dari insolidū, ut q̄titas: sed si pluribus non posset dari insolidum, vt talis equus, tunc facerent partes per concursum. Si vero fuit sta tutum factū p distributiuū q̄s, vel q̄, vt q̄a dixit, quis vel qui primo intrauerit. tunc ex propria significatione, nullus dr̄ habere.l.si fue rit.ĩ.de reb.du.sed ex mēte disponentis est alias.l.semper, §. nego ciatores.ĩ.de iure immu.& C.de pala.l.fi.lib.12. Et ita sentit Ia.de Arc.in 1.ꝯst.Digest. Sed iuxta hoc a q̄ro, †in ciuitate Pisa. tpe cōsli-

a ctus ciuitatis Lucanæ, quo tpe ibi actu legebam, factū fuit unū sta-

b tutū, b q̄, q̄cunq; acceperit vexillum Florentinorum hēat centum, duo acceperunt, nec apparebat quis primo, & do. Franc. Tigr. erat de ancianis, & scripsit mihi, & ego respondi, q̄ ista q̄ō nō est similis præcedenti. Nam plures possunt ingredi castrum, & verū est, quem libet eorū ingressum esse insolidum. sed actus capiendi banderiam non competit cuilibet insolidum: sed pluribus simul, & ista verba, quicunq; ceperit vexillum, debent intelligi in prima captura. l.bo

c ues.§.hoc sermone.ĩ.de verb.sig.& sic debent attribui omnibus, vt in pluribus portantibus trabem.š.ad leg.Aquil.l.ita vulneratus, in fi.& sic debebunt illi duo habere totum simul, non quilibet insoli dum, arg.d.l.4.inf.de legat.1. & hoc de distributiuis vniuersalibus.

10 †Sunt ēt quædam distributiua particularia, vt alter, vterq;, & simi lia, & dictio vterq;, distribuit inter duos, sicut dictio quilibet. Nam requirit ꝯcursum vtriusque, & cuilibet rem attribuit insolidum, vt no. Auth. de iudic.§.hoc aūt.col.6.eo.tit.§.ne autem, & sup.de excu sat.tut.l.si quis duas, §.est autem. Pro hoc est tex.in l.cum quidā, C. de impu.& aliis substi.& prædicta vera s̄m propriam, & verā signi ficationē. Q̄nq; improprie sumitur, s. p altero.l.rescripto, §.si pacto š.de pac.& l.fi.§.sin aūt.C.de bon.quæ lib. De dictione alter, & de

d dictione vter, dic, q̄ istæ verificantur d in altero tm̄. Et dī iam in his collige, per ea quæ no.inf.de leg.1.l.si ex toto.§.1.& š.de feriis.l.1.ĩ fi.& l.vter ex fratribus ĩ.de ꝯd.inst.& š.e.l. Titius. De dictione vtro libet.dic, vt l.arbor, §.de vestibulo.š.cōi.diuid. De plurib. aliis possu mus dicere, vt de quantuncunque, &c. dicemus in l.Balista.inf. ad Treb.& de multis videbimus.ĩ.de condi.& demon.l.1.

ADDITIONES.

a Pom. Sed iuxta hoc. Et pro q. vide Dy.Cy.& Alb.in l.qui filiab.§.1.ĩ.de leg.1.Iac. de Arc.in §.nos autem.in 1.const.Digestorum.Ant.& Io.de Imo.in cle. si princi palis.de rescriptis.Pet & Ioan.de Imo in c.indicante.de testam.Bal.in 1.constit Digestorum, vbi pulchre loquitur & in l.si duobus.§.1.ff. de quemadmo.testa men.aperian.Bar.in l.1.§.item acquirimus, ff.de acquir. possess.Bald.hic, & Ioan. de Imo.

b Alex. Vnum statutum. De quo per Imo.in l.qui filiabus, inf.de leg.1.

c Pom. In prima captura. Vide. Fel.in c.2.de treuga & pace, Alex.cons.16.col.1.4. vol.& in l.diuortio.§.ob donationes.

d Ale. Istæ verificantur. Adde qđ hr̄ in l.ancillæ.C.de fur.& quod dictio, uter, at tribuat actum uerbi, cuilibet insolidum, est tex.& ibi Bal.in l.si apud, C. de ap.& de dictione neuter.vide gl.cum tex.in l.pe.ff.rem rat.hab.& de dictione, vterque uide gl. in l.creditor, §.duobus.ff.man.& gl.in l.fi.in fi.§.sin autem.ad fi.& ibi om nino Bal.C.de bonis quæ lib.gl.& Bal.in d.l.rescripto.§.si pacto.de pact.

LEX XXXII.

1 *Testamentum q̄ fiat ad consilium sapientis, quando fieri possit.*

2 *Subta relicti non pōt in arbitrium alterius cōferri, sed dictatio scripturę sic.*

3 *Sapiens secundum consilium cuius testamentum fieri debet, quid poterit face re, & quę verba addere.*

4 *Testator si dixit, relinquo filię centū, sapiēs nō poterit ad dere iure instōnis.*

5 *Verbum relinquo, adiectum vniuersitati, trahitur ad institutionem, secus si rei particulari.*

6 *Sapiens in legatis verba testatoris implicita explicare potest.*

7 *Contractus quando ad consilium sapientis fit, quid operetur hęc clausula, & quę poterit sapiens addere.*

8 *Notarius qui habet conficere instrumentū sc̄dm dictamen sapientis, sub quo die debeat ponere dictamen, an confecti instrumenti, an dictaminis.*

9 *Substantia contractus non confertur in arbitrium tertij incerti, sed illud quod est de natura, & qualitate contractus.*

10 *Compromitti an possit, vt arbitramentum feratur ad consilium sapientis.*

11 *Institutio pauperum Christi, quos Titius eliget valet.*

12 *Facta eo modo institutione, electione per d.nte eligere debens conuenitur.*

13 *Primum testamentum quando præcessit cum clausula derogatoria, an sapiens poterit addere secundo, non obstante tali testamento.*

a Illa institutio. Vltima voluntas non dēt ex alieno arbi trio pendere. h. d. Opp.de l.fideicommis saria.ĩ.de fideicom.lib. Sol. vt gl.circa fi. Opp.de l.1.in princ.inf de

1 leg.2. Sol. ut ibi videbitis. †Quæro, quidam fecit testm̄. & dixit, q̄

b vult, q̄ ad sensum sapientis fiat. Gl. distinguit, aut de substantia reli cti confertur in personā sapientis, & non valet: secus si non substan tia relicti vt gl. dicit. No. ergo, q̄, substātia relicti nō p̄t in alterius ar

2 bitriū ꝯferri: sed dictatio scripturæ sic. Et Iac.de Arc.† procedit c vl

c tra gl. q̄rendo, qđ poterit iste sapiens facere? & dr̄, q̄ si p̄cesserit te stm̄ in quo fuerunt verba derogatoria, poterit sapiens addere non

d obstante illo testō, in quo talia verba, &c. Item si relinquit d filiæ poterit addere sapiens iure instōnis, cum sit de solennitate, & aliàs non ualeat. Non dicebat plus Iac.de Arc Rich. Mal. disputauit hāc

e quæst. e qn̄ relinquit filiæ centū ad sensum sapientis, an possit ad dere de iure instōnis? Et pro opin. Iac. arguit, q̄ sic, quia uerbū re linquo, trahitur ad institutionē, l.his uerbis, in prin.ĩ.c. & in Au thē.de hær.& Fal.§.si verò nulla.& sic sapiens nihil addit, sed de clarat quid uerba contineant, & q̄ testator uoluerit apparet, quia voluit qđ de iure ualeret. Præterea uideo, q̄ lex quandoque subin telligit sic institutionē vt l.3.C.de inoff.testa.& l.fi.ĩ.eo.tit. si hoc facit lex, ergo debet facere homo. Præterea si aliud diceres, ista verba nihil operarētur, vt l.si qn̄,ĩ.de leg.1. hīc in dubio debemus

f interpretari, ut res magis ualeat q̄ pereat. In ꝯrium f q̄ sapiēs non possit supplere facit: Nam illa instō non potest ualere, quę non est verbis scripta, vel a testatore expressa, l.iubemus, C.de test. sed testa tor non expressit istam instōnem, ergo nō potest ualere. Pręterea aut dicis istam institutionem in testō expressam, & dicis falsum, quia lecto testō ibi non reperitur, l.vxorem,ĩ.de manu.test.& l.fi deiussores magistratuum,ĩ.de fideiussor. & l.Titiæ textores,ĩ.de leg.1.& l.fin.C.de iureiur. Sed dices, non reperitur in testō per se, sed per relationem ad aliud, l.asse.& l.si quis,ĩ.eo.tit.& l.institu tio.ĩ.de cond.inst. sed hoc non potes dicere: quia uerū est, q̄ po test contineri in testō per relationem ad aliud, s. explicandum per ipsum testatorem. Item ad explicatū iam. l.hoc articulo, š.eo. sed per relationem fiendam ad aliud de futuro ex uoluntate alterius non pōt, l.si quis ita,ĩ.eo.& l.1.ĩ.de his, quæ pro non scrip. Item si diceres, v r̄ contineri testō: quia sic diceret arbitrio talis, intelligi tur arbitrio boni viri, per l.primam,ĩ.de leg.2. non potes illud di cere: quia s̄m hoc, lex quæ est in Auth. vt cum, de appell.cog.§. aliud quoque. frustra esset: quia semper intelligeretur. Concludo ergo, q̄ sapiens uigore talis arbitrii non possit supplere. Respon.

3 ad illud, quod continetur in testamento g per uerbum, relinquo,

g quod est uerum, quando refertur ad uniuersitatem: sed quando ad rem certam refertur, nunquā trahitur ad institutionem, l.nam quod.& l.cogi §.generaliter,ĩ.ad Treb.& ibi hoc tenet Dyn.& ibi dicam, & l.omne uerbum C.communia de leg. Ex hoc concludo q̄ sapiens hoc non posset facere. Quid dicemus? Dico dn̄m Ray. dicere ueritatem, qn̄ in testamento est aliquis defectus, propter quem testamentum est ipso iure nullum: quia non potest testa tor testamētum mutare, nisi ex integro omnia solenniter fiant, l. hæredes, §.sed & si notam, š.de testa. Si ergo ipsemet testator non potest

ADDITIONES.

a Pom. Illa institutio. Adde Pan.in c.1.de iureiur.vbi per Mod. Paris. Limita & declara, vt per Soc.in l.si ita scriptero, ff.de cond.& demon.

b Paris. Fecit testamentū. Vide in ista materia Fely.in c.ex literis, col.fi.de fide instr.

c Menoc. Procedit. Soc.iun.consi.124.num.30.lib.1.

d Alex. Si relinquit. Ex hoc habetur ille magnus articulus, vtrum verbum, relinquo, quod est obliquū, trahatur ad directam institutionem, hoc est, vt perinde fit, ac si dixisset instituo, & sic an & quando sufficiat dicere in testamento per alia verba, quàm per verbū instituo, hoc est, vtrum possit dicere, talem hæredem relinquo. communis est conclusio q̄ sic, ex quo si dicit, talem hæredem relinquo, censetur esse hæres super vniuersitate bonorum: secus si dixisset, talem hæredem relinquo super tali re. De quo vide no. per eundem in l.his verbis,ĩ.eo. vide glos.in Auth. de hære.& Falc.in §.si verò nullus, in ver. relicta per Dy.Bart.& Imo.in l.cogi.in prin.in ver.generaliter, ad Treb.& vide tex.& Bart.in l.diuus, & ibi Bald.ĩ.de te stam.mil.& Bald.& Salic.in l.quoniam indignum, C.de test.& tex.in §.aliud quo que capitulum, iuncto §.cæterum, in Auth.vt cum, de appel.cog.& Bar.in l.cen turio, in fi.de vulg.& pup.& gl.in c.si pater, de testa.in 6.quam sequitur ibi Bald. & eam sequitur Io.An. Ant.de But.& Imo.in c.Raynutius, de testam.& Salic.in l.quoties, & ibi Moder.de hær.instit.& in auth.nouissima, de inoff.testa.& Bald. in l.2.C.de bonorum poss.secundum tab.& Iac.de Arena, & Pet.& Bal.in l.quo ties, & Doct.Tholosa.vt refert Bal.in l.fi.C.fam.ercisc.& Card.in d.c.Raynutius. Adde de verbo, relinquo, Anch.cons.153.Paul.de Cast. consi.116. incip.In Dei nomine, in casu præsenti. Ange.consi.88. incip.Petrus de vrbe. & Paul.de Cast. consi.347. per Alex.consi.80.vol.2.Card.consi.60.

e Alex. Disputauit hanc q. De illa q. habetur per Bal.in l.captatorias, C.de test.mil.& in l.humanitatis, in 4.opp.C.de imp.Imo.in rep.l.j.§.si ex fundo.quā ponit in fi. huius tit. Reliqua dic, vt hic per Imo.& vide Bar.in fi. Et quid ista uerba operen tur, ad sensum sapientis, adde q̄ dicunt Doct. arg. istius tex. & eorū quæ hic not. & in d.l.ex ea parte,ĩ.de uerb.obl quod poterit consulere pœnam apponendam in instro. ita dicunt in l.pacto, arg.illius tex.š.de transac. & uide quod not. Doct. in proœ.C.in §.quibus.ubi tangitur an sapiens mutare poterit substantiā contra ctus, & ad ea quæ dixi de pœna, uide quæ scripsi in l.si prius, §.recte, de aqua plu. arc. & Bal.in l.lancinius, C.de uerb.sign. Et quid possit facere notarius qui habet arbitrium conficiendi instr̄m ad sensum sapientis, uide Bald.in l.Imperator, š.de sta.hom.& dicit Bald.in l.contractus, de fide instr. q̄ talis sapiens potest supplere non in facti scientia.& tale consilium non excusat notarium, nisi in his quæ sunt de apicibus iuris, non in his quæ sunt in facti scientia secundū eum, & hic adde not. per Bald.in l.pen.de except.rei iud. & dum dicit hic Bart. q̄ potest apponere clausulas consuetas, adde Bal.in rubr.de reuo.c.his quæ in frau.cre.in vlt.col.vbi dicit, q̄ supplere in facto non potest, s̄m eundem Bal. in l.humanitatis, C.de im pub. Item non potest aliquid addere in contractibus, qui celebrantur uerbis, vel requirunt scripturam, s̄m Ang.& Imo.in l.quicquid adstringendæ, de uerb.oblig. & Salic.in d.l.captatorias. Adde plenè Io.And.in add.Spe.in tit.de instr.edi.§.in strumentum, ver.quid si cum contrahentibus. & opin. Iaco.de Arc.quod sapiens possit addere iure institutionis, tenet Cardin.consi.60. vbi uide de uerbo, relin quo. Et quid si pater dicat, pro sua benedictione volo, quòd habeat centum.

f Barb. In contrarium. Et uide Bald.in l.humanitatis, C.de impu.& in l.captatorias, C.de test.mil.& Ang.hic, & Salic.in d.l.captatorias. Et uide Pet.& Io.de Imo.in c.cum tibi, de test. & ibi dixi,

g Pom. Quod continetur in testamento. Vide Card.consi.60.vol.1.

potest, quo possit sapiēs? Prædicta sunt uera in institutione hære-
4 dū. Quæro.† quid in legatis? Credo a si pōt apparere de mente testa
a toris, φ ex dicto sapientis illa verba implicita possint explicari,
atq. φ hoc l.j. ℐ. de leg. 2. & eius, φ statim dicā in ɔ̄tibus & arg. hu-
5 ius gl. Quæro,† qd operentū dicta verba b in ɔ̄tib. Et gl. in l si man-
b dato Titij. ṡ. mãda. vr̄ dicere, φ possit sapiens declarare ea q̄ sunt
iuris, ut puta ea q̄ sunt de natura ɔ̄tus. Itē φ hoc facit, qa istud de
iure dēt intelligi, ut no. in l. inter stipulatē, in prin. ṡ. de ver. obli. &
l. emptorē, in fi. ṡ. de act. emp. & ṡ. de vsuris. l. si stipulatus. Itē pōt
supplere vigore arbitrij ea, q̄ sunt de ɔsuetudine ponenda. l. ex ea
parte. ℐ. de ver. obl. vbi est tex. & gl. fm unā lecturā, & l. φ si nolit.
§. qa assidua. ṡ. de ædil. edi. & l. si prius, §. j. ℐ. de aqua plu. arcen. p er
Spe. in ti. de emptio. & uedi. §. sciendum, vers. sed qd si instrumen-
6 to. Sed q̄ro† iuxta p̄missa, notarius hēt arbitriū ɔficiēdi instrumen
tū fm arbitriū sapiētis, dēt ne ponere sub eo die, & ɔsule sub quo
est factū istrm illud, vel sub eodē die, & consule, sub quo dicit sa-
piens? Ego in facto valde arduo dixi, si sapiēs vult mutare verba,
pōt sub eodē die notarius ponere, vt lege, actorū ℐ. de re iudi. se d
si sapiēs uellet ambiguū declarare, vel aliqd addere in his q̄ pōt,
dēt notarius scribere sub die, in quo dicit sapiēs. l. hæredes palā. §.
sed si notā. cū gl. ṡ. de testa. ubi declaratio q̄ fit, dēt p duos testes p-
bari, sicut dicimus in quolibet arbitratore, ut ɔ̄tinus societatem
arbitrio Neruæ, nā fit arbitramēū sub illo die l. si societatē, §. arbi-
trorū. ṡ. φ socio. Sed dices tu. oīa ista ñ ualent qñ in arbitrium ter-
tij incerti ɔfert, ut l. si merces, in prin. ṡ. loc. & gl. tangit in l. si man
7 dato Titij. ṡ. mand. Sol. illud † φ est de subſtātia ɔ̄tus nō pōt ɔfer
ri in arbitriū tertij incerti, ut d. l. merces, sed illud, φ est de natura,
& qualitate ɔ̄tus bn̄ pōt ɔmitti ēt in arbitriū ɔhentis. l. hæc vēdi-
8 tio. de ɔ̄h. emp. l. & ex ea parte. ī prin. ℐ. de verb. obl. Quæro † utrū
c possit in aliquos cō, p. mitti, e ut ferant tñ sniam ad ɔsiliū sapiētis,
& gl. dicit, φ sic, ut in Spe. de arbi. §. sequit. ver. sed qd dicat. Decla
raui istā q̄ōnem in repetitione l. j. §. si plures. ṡ. de exerci. Vltimo
q̄ro, si in testamentis q̄ fiunt tota die dr̄, instituo pauperes Christi,
quos talis eliget, nonne est ɔ̄ istam l. illa institutio? Cy. in l. captato-
rias C. de testa. mili. dicit, tunc ualet institutio, qa nō substātia insti
tutionis ɔfert in alterius arbitrium, sed psonæ electio. Allegat ad
hoc, l. fideicōmissā in fi. ℐ. de fideicō. lib. sed hic uī electio personæ
collata in psonā tertij. sicut ī q. illa. Credo, φ illa institutio ualeat,
ut ipse dicit, qa cōmittit electio certi gn̄is, & certū genus institui-
tur. l. pauperū Et rō est, qa sunt oēs instituti illo nō eligente. l. si qs
Titio, & l. cū qdā. ℐ. de leg. 2. sed in casu legis nostræ, si instituo quos
d Titius uoluerit, ipso nō eligēte, nō ēt aliqs institut? Quæro d † qd
9 si dicat qs, instituo pauperes Christi, quos talis elegerit. Quæro q
ɔueniantur interim anteq̄ elegerit pauperes? Rñ. ille fideicommis
sarius habebitur loco hr̄dis, p l. si qs ad declinādā. cōiunctā l. null-
li. C. de epi. & cle. & hoc tenet Ros. in ti. de act. ex testō, & in Spec.
de instra. edi. ṡ. nūc uero aliqua. Dixi plene in q. q̄ disputaui, q̄ inci
10 pit filium adultum testōr instituit. Quæro † an illud qd dixit ṡ. Ia.
e de Are. s. φ si præcessit uolūtas derogatoria, φ sapiens potest ad-
dere nō obstāte tali testō, an sit uerū? Rñ. nō, nā qñ pcessit uolun-
tas derogatoria, oportet, φ in sequētib. testatorem illius specialiter
peniteat. l. si quis in principio testamenti. ℐ. de leg. 3. Sed dicere, φ
testamentum dictetur cum ɔsilio sapientis, non est illius uolunta-
tis specialiter penitere, immo generaliter, & sub nube, & c. Pro quo
facit quod dictum est sup. φ institutio debet specialiter exprimi.

ADDITIONES.

a Menoc. Credo. Dec. conf. 852.
b Paris. Dicta uerba. vide Ale. in d. l. 2. §. in fideiussorem, ff. qui satisd. cogan.
c Paris. Cōpromitti. vide Ang. cōs. 272. incip. primus punctus, an ualeat cō promissū.
d Menoc. Quæro. Rum. conf. 19. nu. 1. 2. lib. 2.
e Io. Fr. Rn. Sapiens. Adde Bal. hic, & Imo. & Ful. in l. sancimus. C. de testa. Rapha. Cum. in l. si quis in principio testamenti. inf. de le. 3. & Soc. in l. si nuh & ibi eiuē, §. in legatis, in ulti. col. inf. de leg. primo.

§. Is qui.

Captus ab hostibus, & seruus eius potest institui propter spem postliminij. h. d.

LEX XXXIII.

1 *Si inst. tutus habet coheredem institutum sub conditione, an interim institutus pure sit heres insolidum.*

a **Si quis ita scripserit.** a Non expectaē conditio, cuius nihil operatur euētus. h. d. Op. infra, qñ dies leg. ced. l. l. huiusmodi. Vide gl. q̄ incipit nisi in ɔditio
nali, ibi huiusmodi, & c. dic ut ibi. & p Cy. C. de insti. & substit. l. si
1 pater. in vj. q. Quærit gl. † quid si haberet cohæredem institutum
sub conditione, an interim sit heres insolidum? Gl. remittit ad no
tata in l. 2. sup. si pars hæred. pet. & vide glo. quæ incipit, quid ergo
si alius, & Dy. hic tenet opin. Io. per vnam rationem, quia q semel
est hæres, non potest desinere esse hæres, l. ei qui soluendo, in fi. ℐ.
eo. Hæc rō non habet locum in legatis, & ideo illæ leges, quæ lo-
quuntur in legatis nō vrgent. Et ita tenui uobis in l. plane, §. si con
iunctim. ℐ. de leg. j. tetigi in l. si marito, §. si pater. ṡ. sol. mat. Ad il-
b lud, φ dicit Dy. qui semel est hæres, & c. Respon. b φ incontinen-
ti non dicitur hæres, sed pendet ex euentu conditionis, quia si con
ditio deficit semper dicetur insolidum fuisse hæres si extiterit, no.
in l. quædam, inf. de reb. dub. l. qui res, infra de solu. interim tñ
totam hæreditatem tenebit, sed an erit hæres insolidum, pendebit
ex euentu conditionis, vt dixi.

ADDITIONES.

a Pom. Si quis ita scripserit. Vide quid inferat ex isto tex. Old. conf. 22. & seq. Adde Bal. in l. extraneum, C. eo. ti.
b Meno. Respondeo. Scripsi. conf. 105. nu. 53.

LEX XXXIIII.

1 *Institui heres ad diem incertum quis quando possit.*
2 *Monasterium si instituatur hæres post mortem alicuius, an statim erit heres.*
3 *Diuersitatis ratio inter diem certum, incertum, & conditionem.*
4 *Institutus si aliquis est in semisse vsq; ad Pascha, alius in eodem semisse post Pascha, alius in alio semisse simpliciter, an talis institutio valeat.*
5 *Institutio facta de aliquo vsque ad Pascha, & quod nullo modo vlterius possit esse heres, non tenet.*

a **Hæreditas** a **ex die.** Opp. de l. miles ita, & l. in fraudē, ℐ. de testa. mil. Solu. ibi speciale in
milite. Op. de l. q. filio, & l. in tps. ℐ. eo. & l. filius a patre, in princ. ṡ. de
1 lib. & posthumis. vbi expectatur dies. Sol. hic loqtur de die certo: †
sed in diem incertum pt̄ hr̄s institui. l. ab omnib. §. cum quidam. ℐ.
de le. 1. no. in l. si ita. §. fi. ṡ. de lib. & posthu. in ɔ̄triis loquitur de die in
b certa. Op. ad istud de l. ex facto. in prin. ad Treb. Sol. fateor, φ pt̄ in
stitui quis ad diem incertum, hoc est, vt ex tunc incipiat esse hæres,
non autem potest institui, vt ex tunc desinat esse hæres directo, sed
per fideicommissum sic. d. l. ex facto & l. filiusfamilias. §. vt quis here
dem. infra de leg. 1. & l. miles. infra. de testa. mili. Opp. C. eodem, l. ex
traneum, vbi etiam quando est dies incertus, subducitur vitium
c temporis de medio. Solu. Ibi fuit dies incertus mortis instituti, &
d si certum est ipso uiuente diem cedere, non ergo expectatur d dies.
Quod supra dixi de die incerta, intellige mortis tertii, ita quòd
est

ADDITIONES.

a Meno. Hæreditas. Scripsi conf. 105. nu. 9.
b Pom. Ex facto. Vide Alex. conf. 91. in 2. vol.
c Alex. Sol. ibi fuit. Et no. hic per Bar. vide Bal. & Doc. in l. extraneum. C. eo. in q de vxore vsufructuaria in vita: vide no. per Bal. in l. ad, φ pauperibus. de epis. & cle.
d Ale. Exp. ctatur. Et io per hāc legē, & l. ex facto. ℐ. proxi. & etiam per alias leges, & rationes. ℐ. scriptas pōt decidi dubiū tale. Pone, testator reliquit vxorē vsufru ctuariam, & Titium extraneum instituit in re certa, & vniuersaliter in omnibus aliis bonis instituit post mortē vxoris vsufructuariæ, filios Sēpronij nascituros, si cōngerit eū filios hr̄e. l. masculos legitimos, & naturales: vtrū valeat tale legatū vsusfructus, & vtrū cōfirmet ex aditione hæredis instituti in re certa. l. Titij? & vr̄, q tale legatū vsusfruct. nō va'eat, primo qa dies talis legati non cedit, nisi a die aditæ hr̄ditatis. l. vni. §. in nouissimo, C. d cad. tol. & l. 1. §. 2. qñ dies vsusfruc. lega. ced. sed in casu nr̄o institutio vniuersalis hr̄dis fuit collata post mortē vsufructuariæ, & sic tpe quo est finitus vsusfru. qa morte vsufructuariæ finit. §. finit Inst. de vsufr. & l. ii. C. d vsufr. & ēt sub cōdōne. l. si cōtingat post mortē vsufr. Sēproniū hr̄ filios legitimos, & naturales, eos instituit. ergo vr̄, q tunc legatum dēt reddi nullū, vt vr̄ voluisse Dy. in cōl. inci. in Christi noīe, qō talis est, quidam condidit testm̄, in quo vxorē suā dominā, & c. Ita, ēt sentit Io. And. in addi. Spe. in ti. de pigno. §. fi. in addi. inci. sed vsusfructus, & c. & Aug. in l. qui filio. in prin. ℐ. e. p illū tex. vbi si filium exhæredo, alio hærede instituto pro medietate bonorum, si filio exhr̄dato lego seruū, quē post mortē filij instituo hæredē pro alia medietate, iō ibi ualet legatū, quia confirmatur per aditiōnē cohæredis. si enim ibi intelligeretur, φ nō fuisset datus coh̄eres qui aduisset, nō valeret legatū serui. Idem voluit Pe. de Anc in c. fi. de pig. Idē Bene. de Plūbi. in l. qui duos. §. t. ff. de manu. test. quia legata ñ debentur, nisi hr̄ditate adita. l. eā q̄ C. de fideicō. & l. si nemo. ṡ. de test. tu. & certū est φ illi hr̄des vniuersales. s. filij Sēpronij, ñ possunt adire hr̄ditatē, nisi post mortē vsufructuariæ, & nō ante. l. si qs instituat hr̄s in diē. ṡ. eo. & l. tps. ℐ. e. ergo cū tale legatū videat esse collatū in tps mortis vsufructuariæ, & si perinde sit, ac si testator dixisset, vxori lego vsufructū oīum bonorum, cū ipsa morietur, vr̄ esse nullius momenti. l. Titio cū morietur. de vsuf. nec habet obstare, φ fuerit institutus Titius in re certa, qa ille habet loco legatarij, ut hic, & in l. quoties. C. eo. Igit eius aditione nō pt̄ cōfirmari legatū vsusfr u. & hanc opi. φ non ualeat legatum vsusfructus, vr̄ expresse firmare Imo. in l. filius a patre. in prin. ff. de lib. & posthu. & in c. fi. de pig. Alij uero ut Bal. in d. l. filius a patre. in princ. & Bald. Ang. & Raph. in l. hr̄ditas ex die. ṡ. eo. & Bal. in l. si seruus. §. 1. de vulg. & pup. tenebant legatū in casu nostro ualere, & reijci illā dilatiōnē adiectā in institutione hr̄dis uniuersalis. s. illorū filiorū Sēpronij. mouent p tex. in d. l. filius a patri. in prin. & per alia allegata ibi p eos. Hic tñ est aliud p φ dici debet, valere legatū vsusfructus qa fuit institutus heres in re certa. l. Titius, p id qd̄ dicit Bart. hic, & ℐ. dicā, & iō Bal. & Sal. in l. exneū. C. de hr̄d. insti. dicunt, φ hr̄s uniuersalis eū non possit in q. nostra ante mortē uxoris adire, & p cōseques cū non sit hæres, legatum usussfru ctus potest eius uxor accipere, cū possessio bonorū uacet, arg. eorū, q̄ no. in l. nō dubiū. C. de legib. & l. 3 ita cū testō. §. t. de leg. 2. sicut si eēt legatarius executor testi. i. fil. ult. s. §. sui cū. de cōtrahen. emp. & aduentu te posita die, hr̄ditas retro fingaē adita. l. mulier. §. si quis hr̄ditatium. sup. de cōd. insti. uel sit eum possit officium iudicis sup hoc implorare, arg. l. hr̄ditas. in fi. ff. de petit. hr. & l. Quintus. §. 1. de ann. lega. & idem vr̄ tenere Bal. in l. id quod pauperibus 14 q. C. de epis. & cle. & Ang. in l. miles ita scidem, in prin. ℐ. de test. mil. Item per alia rōnem legatū non uitiat. l. si interim pendentē cōdōne, agnoscitē bonorū possessio per hr̄dē iuxta l. 2. §. si sub cōdōne ℐ. de bo. pos. sm tab. & d. l. ū quis insti. uat. & ibi hoc ēt vr̄ uelle Bal. & Ang. & Pau. in d. l. filius a patre, & plenius in cōs. 389. inci. in Christi nomine, uisis dubijs, & in cons. præcedenti tenet, ualere legatum, & in d. consi. cōcludit hoc esse uerū, ēt si per hr̄dem illum non adeat hr̄ditas, quia de mente testatoris uī fuisse, φ legatum debeat ēt hæreditate nō adita, postq̄ instituit hæredē post mortē uxoris, & potest testator disponere legata ualere, ēt hr̄ditate non adita, ut per Bar. in l. nemo pt̄. de leg. 1. & l. 1. in principio. ff. si quis omis. cā testamē. & in l. eā q̄. C. de fideicommiss. & similib. per §. si uero expressim. in Auth. de hæred. & Falci. quæ opinio vr̄ æqua, & consona uoluntati testatoris, tñ in casu nr̄o dēt ualere legatū, quia fuit alius institutus in re certa, ut fuit de mente Io. An. in addi. ṡ. allega. si bene inspiciaē, qa per aditionē instituti in re certa confirmatur testm̄, siue hæres uniuersalis postea adeat, siue nō, cū talis institutus in re certa habeat ius accrescendi. l. 1. §. si ex fundo. ṡ. eo. ita tenet Bar. hic & Bar. in l. quoties C. eo. & ibi et Sal. & Ang. & Ant. in c. Raynutius. extra de test. Non. n. requiritur, φ oēs heredes adeat, ut testm̄ confirmetur. l. si nemo. de testamen. tu. l. si legato. §. fi. & l. testō liber esse iussus. de test. Si ergo institutus in re certa hēt ius accre-

scendi illo uniuersali hrde repudiante, quo casu hr ac si hrdem non habuisset.l.2.§.sed si sint.ff.de Tert.l.unica.§.pe.C.de cad.tol.sequit, φ testim confirmatur p eius aditionē.Itē,qa talis institutus in re certa,ur institutus sub tacita condōne quæ nō suspēdit trāsmissionē.l.condōnes extrinsecus,& l.aliqñ de cōd.& dem. & nō trāsmitteret si ñ haberet ius accrescēdi.Sed ita est,φ accrescit.ut hic, ergo & nō trāsmitteret si ñ haberet ius accrescēdi.Sed ita est, φ accrescit.ut hic, ergo cōfirmat testm in tm,φ trāsmitteret ad suos hrdes talis institutus in re certa decedens,& anteq̄ sit aperta uia iuris accrescēdi.l.si ex plurib.de suis & leg.& ita sum solitus cōsulendo tenere, & legēdo.s.φ p aditionē factam ab instituto in re certa,dato sibi cohærede uniuersali confirmetur testm,licēt nonnulli teneant,φ non confirmetur.Sed ad ea,quæ ipsi dicunt,patet rñsio ex his quæ proxime dicta sunt,& d.l.filius a patre,loquit,solū,qñ erat institutus unus post mortem uxoris, cui legatus erat usufructus.Dixi in d.l.filius a patre. Adde,φ qñ uxori legatus est usufructus,& post,aliquis eius hæres institutus est,quod tñ ei debetur,ut sup. clare ostendit,& consuluit Ro.cons.71.ubi dicit,φ si uera esse: opin. Io.And.lequeretur,quòd elegisset sibi uiam ad impugnandum test. mentum.

a est dubiū.an institutus decedat añ,vel nō.Et p hoc † audiui aliquos Doc.dicētes,φ si eccl'a vel monasteriū aliqđ instituat post mortem alicuius,φ statim erit hæres: qa monasterium uel ecclesia non pōt
a mori, & sic certum erit diō cedere,φ mihi nō placet,qa psumptio est,φ monasteriū intra xxx.annos capite minuet, vel forte extiguetur.l.hrditatē vers.sic deniq; ad l.Fal. Op.de l.actus legitimi.ff.de re. iu.vbi nulla fit mentio instōnis? Rñ.φ ibi deficit, supplet, per istam
3 legē.† Quæro,q̄ est diuersitatis rō inter diē certū,& incertum seu cōdōnē:Rñ.fm Dy.φ cōdō,vel dies incertus,qñcunq; existēs retrotrahit.l.φ dr.de test.mili.& sic vr ille semp decessisse testatus.Secus in die certa q̄ retro ñ trahit,& sic vr q̄s decedere pro parte testatus,& pro parte intestatus.ita dicit Dy.in c.actus legitimi.de reg.iu.li.6.Ia. de Are.assignat aliā rōnem. Nam nā diei certa est,ut non suspendat iuris effectū,sed executionē:l.cedere diē.de ver. sig. sed nā cōdōnis est,ut suspendat totū effectū iuris, vt ibidē. Si ergo diceres itsi institutū in diem certam nō posse adire,tunc dies operat cōsitam nām, sed cōditio operat suum effectum,& aditionē impedit Iuxta pdicta q̄
4 ro,aliquis † est institutus ex semisse vsq; ad pascha.alius in eodē semisse est institutus post pascha alius in eo semisse simplr,an ualebit
e institutio?Certe fm rōnem Dyn.sic. quia non reperitur pro parte tpis testatus, & pro parte intestatus, & sic cessat rō legis. & sic tps non subduceretur de medio.qđ tenet Gul.in l.extraneum. C.e.sed fm rōnem.Ia.de Are.vitium temporis subduceretur de medio,& sic q libet vr institutus pure,ut hac l.q.l puto verius.Pro hoc l.filius a pa.
d tre.2.rñso.cum sua gl. s̄. de lib. & posth. Quæro † quid si testator
5 dixit,instituo mihi Titium hrdem vsq; ad pascha.& φ nullo modo
e possit vlterius hæres esse,tunc dico,φ institutio vitiatur in totum,
f quia continet in se repugnantiam, sicut in hærede instituto in re certa,cum fuit dictum,φ plus petere non possit, vt dixi in l.quoties §.si duos.s̄.eo.arg.d.l.miles ita.in prin.ff.de testa.mil.

ADDITIONES.

a Alex.Mori.An monasteriū dicat posse mori.adde,& in hoc dubio oēs Doc.tenēt hic cōtra Bar.& vide,φ no.Bal.post Bar.in l.2.in vlt.col.C.de sacro. eccl.in se.iuncta,& qđ no.Bal.in l.i.l.qđ pauper.b.in illa q.mag.C.de epis.& cle.& Bal.in l.post mortem.de fideic.& Bal.& Ang.hic.Bal.in d.l.extraneum.C.eo. vbi tenet contra Bar.hic.Imo.tñ hic tenet cum Bar.per l.pi.§.Tusculanus. de le.2.vbi legatum sacrum templo,non debetur si erit dissolutum, ergo debet expectari si dissoluitur.
Pom.Vide Alex.in l.pactum quod dotali in vlt.col.C.de pactis.
b Pom.Iuxta prædicta.Vide Alex.cons.160.1.vol.
Paris.cons.69.nu.5.9.lib.2.
c Alex.Dy.sic.Idē tenet Sal.in l.extraneum.& Bene.de Plum.in l.libertas.de manu.testa.alleg.gl iuncto tex.in l.miles ita.in prin.in ver.hrditas.ff.de test.mil.Bald.in l. extraneum,tenet cōtra Bar.hic.s.φ vsq; ad pascha,vnus erit hrs directo,post pascha alius erit hrs p fideicōmissum.Idē tenet Bal.in l.miles ita.in princ.ff.de test. mi.& Bal.& Ang.& Imo.in d.l.filius a patre.in prin.& Pa.in l.cerni.de mili.test.
d Meno.Quæro.Tiraquel.in tract.le mort.a saisit le vif.in 2.parte de damnatione. 5.num.1.2.
e Pom.Si testator.De ueritate huius dicti,& similium,uide Pa.de Cast. cons.202.
f Vitiatur. Doct. oēs alleg. in pced. apostilla tenēt cōtra Bar. hic, veritas pendet ab illo articulo an testator prohibere possit ius accrescendi.de quo in l.quoties, C.eod.Adde Pau.de Cast.cons.192.qui etiam in facto consuluit contra Bar.

LEX XXXV.

1 *Institutus in re certa,non habetur loco legatarij,nec vere est hæres,sed est tertia species de per se,participans de vtroque.*
2 *Institutus in re certa habet ius accrescendi, & pt capere rem sua authoritate.*
3 *Institutus in re certa decedens ante agnitionē illa transmittit,sicut legatarius.*
4 *Institutio de re certa,rupto testamento,quando confirmetur per auth.ex causa.*
5 *Testamentum an confirmatur,instituto in re certa illud agnoscendo.*
6 *Remedium l.fi.C.de edicto di.Adr.toll. competit instituto in re certa.*
7 *Relegatus,seu confinatus,an habeat domicilium vbi confinatur.*
8 *Pater relegās filium in certo loco, per hoc nō incidit in titu.de priua.carcerib.*

a Ex facto. a Institutio plurium ex rebus certis valet, & sunt hæredes æqualiter, & res illas tanq̄ prælegatas accipisit. Ite ibi dr cē res, vbi perpetuo debet esse, nō vbi est ad tps.h. d. Tota ista l.diuidit in v.quia primo ponitur thema, & qō vsq; ibi dicebam. Secundo declarat quosdam dubitationes pertinentes ad mām qōnis ppositæ,vsq; ibi,cum hæc ita sint, ubi determinat vnā q.quæ colligit ex themate.Ibi,rerū añt,ponitur quædam conferētia ad terminationem alterius qōnis, q̄ ex themate colligitur, & in tex.expressa fuit.Ibi,quæ res.In proposito, illam q.determinat vsq; ad fi. No.φ institutio valet ex rebus certis, & dr esse æqualiter in-
b stituti.Item no. φ ibi res dr esse,ubi perpetuo dēt esse.Opp.† φ in-
1 stitutus in re certa hr loco legatarij,vt l.quoties. c C.eo.Soluit glo.
c ibi,erat alius institutus vlr, hic non. Vel dic,quòd hæres institutus in re certa vere est hæres, sed habet loco legatarij quo ad hoc,ne cōueniat actionibus hæreditarijs, hæc est secūda sol.glo. Et not.φ illā appropriāt sibi Vltramontani.& ēt tenet Iac. de Are.& Cyn. in d.l.quoties,probat sic.Institutus ex re certa hēt ius accrescendi. l.j.§ si ex fundo,& l.quoties,§ si duo, s̄ eo.si nō esset hrs nō hēret illud ius,qa īter hrdes,& legatarios nō est ius accres.l. si nemo.de testa tut.& l.si nemo,de reg.iur.Et hoc est quod voluerūt iura noua,φ filius haberet iure institutionis, quia vere est hæres quo ad oīa,pterq̄ quo ad actiones.Ita dicunt ipsi. Sed gl.ī l.si qs a priore, ad Treb.dicit,φ hr loco hæredis quo ad excludendā q̄relam, quo ad alia loco legatarij.Hugo ēt vr dicere idem. Examinemus nos, & primo dico,φ opi. Vltramontanorū,q̄ tangit in gl.nō est vera. Dñt ēt, φ sunt hæredes quo ad oīa pterq̄ quo ad actiones,qđ falsum est,quia hæres nō detrahit Fal.a cohærede de eo,qđ capit iure hæreditario.l.in singulis. ad l.Fal. sed hic detrahit ex instōne ex re certa,ergo nō hr quo ad oīa,ut hæres,vt hic, & l.quoties.C. fa. ercis.Præterea si tu dicis,quod sunt hæredes,q̄ro pro qua parte?Si dicis,φ pro nulla,certū est hoc esse impossibile,sed si dicis,φ pro aliqua ē hoc est impossibile,& statim do oppositū, cū alius sit institutus insolidū ergo iste est nihilū, & respectu huius rei nulla est pars hæreditatis,cū hæreditas sit ius,ut hic dr in tex. qa nulla pars adscripta est,&c Vn Mar.Sil.Ia. But. sequēs cū dicit, aut institutus est filius ex re certa,& tūc est vera opi. Vltramontanorū, & hr loco hrdis.vt in §.aliud quoque capitm.in Auth. vt cū de app.cogn. Extraneus vero loco legatarii,l.quoties.C.e. Rō, qa filius hēt illā
d rē loco lgīmæ, d hoc est,tertiæ,vel quartæ & si deficit suppletur sibi,ergo vr institutus ī quarta,merito hr loco hrdis. Istud displicet mihi plus.Nā lgīma filij est quota bonorū, deducto ære alieno, & funeris impēsa.l.Papinianus,§ quarta s̄.de inof.test.sed quota bonorū ære alieno deducto nō est pars hæreditatis.l. non amplius.§. fi.ff de leg.j.& l.si qs seruū.§.fi.cū l.seq.ff.de le.2. ergo non hr loco hæredis. Quid ergo dicemus? Rñ.hæres īstitutus ex re certa nō est hæres vlis nec est legatarius,sed est vna tertia spēs p se, qua vocat hrs ex re certa,q̄ partim capit de nā instituti vlr.partim de natura legatarii,sicut dicimus in grāmatica de participio, qđ partē noīs, partē verbi recipit.Recipit.n. hoc institutus ex re certa ab institu-
2 to vli, † φ hēat ius accres. & puto e φ sua authoritate pt accipere
c rē,in qua institutus est,sicut hæres vlis hæreditatem,& per ista voluit lex filiū institui ex re certa,ut d.§.aliud quoq; capitm.A legatarijs uero accipit, φ nō tenet creditorib. φ p Falc. defalcet, ut hic.
3 Ex pdictis infero † ad determinationē quarundā qōnum. Primo
f vtrū f hrs institutus in re certa decedēs añ agnitionē illius rei, illā transmittat. Vr,φ nō.C.de iure de.l.qñ sororē,vbi tex dicit si aliqd hrditatis fuisset relictū,dico φ res ipsa trāsmittit sicut transmittit legatarius qa quo ad rē talis institutio sapit naturā legati, sed illos effectus quos capit ab instōne vli,s.φ hēat ius accresc.illud nō
g agnitū non transmittitur,qa est aliqd hrditatis, g idest,iure hrdita-
4 rio ēt per† auth ex causa rup test ex cā pteritionis,uel exhrdationis,rumpunt instōnes,cætera aūt firma pmanēt, an instō facta ex re certa remanet? Rñd in quātum sapit naturā legati remanet fir-
h ma,in quantum capit ab instōne vli uitiat,vt ex pdictis patet. h Eodē modo q̄ro certū est,φ vno ex institutis adeunte totū testamentum confirmatur.l.si nemo.s̄.de test.tut.& ff.de manu.test.l. testa
5 mento,& l.si legato seruo,in fin.eo.ti. An.hærede instituto † ex re certa agnoscente instōnem, testm cōfirmetur? Respondeo, quia sic,quia vno adeūte confirmatum est,quia ammodo siue alij repudient,

ADDITIONES.

a Paris.Ex facto,vide Com.cons.108.col.j. Item quid si relinquatur alicui bona immobilia,an dicatur vniuersale relictum,vide Com.cons.31.incip.filius a patre,in prin.quando āt dicatur uniuersale relictum vide ad Bar.in l.si quis seruum,§.fin. ff.de leg.2.ubi etiam habes,quid si relinquatur vsus fruct.omnium bonorum.
Meno.Rainaldus Corsus,lib.3.indagat.cap.18.
b Pom.Item no.Vide Barb.cons.14.in 2.vol.Ant.de Bu.cons.9.
c Alex.l.quoties.Et ibi uide de illa materia,quia tota ista l.cū suis q.examinat ibi. Men.Scrij fi.cons.103.nu.70.
d Pom.Loco legitimæ.Vide Ang.Are.in §.actionum.Inst.de act.
e Pom.Et puto.Vide Alex.in l.nemo potest, ver.quæritur hic, per Bart.de leg.j.& l. quoties.C.eo.ti.& cons.62.ver.nec etiam,in 2.vol.
f Alex.Primo vtrū.Istā q.ēt tangit Bar.in l.quoties.C.eo.& no.alleg.istam l.qñ,sororē,de qua q.hr ibi p Doc.& hic per Ang.& Imo.in l.j §.si ex fundo.s̄.e.& Imo. in c.Raynutius,super 2.gl.extra de testa.& Sal.in d.l.quoties,tenet, φ rem illam particularem non transmittit intra annum datum ad deliberandū, per l.cū antiquioribus.C.de iure del.nisi esset filius ille institutus in re certa, quia ex potētia suitatis transmittit,& loquitur Sal.postquā repudiauerit vniuersalis hęres, licet Imo.hic,& in d.§.si ex fundo,& d.c. Raynutius infideliter referat istā opi.Bald.
g Alex.Hæreditatis.Et i hoc cū Bar.tenet Io.And.in Spec.in ti.de test.§.in primis, & Cy.Fran.Tig.Bar.Gui.Ang.Sal.& Pau.i l.quoties,& Bald.& Ange.in d.§.si ex fundo.& Bar.in l.quoties,§.si duo s̄.e.& Bal.in c.si pater,de testa. in 6.& Imo. in d.c.Raynutius,sup gl.sed contrariū tenet Nic.de Mata.Iac.But. Ray.Bal.& Frāc. de Rāpo.in d.l.quoties & Bal.in l.quidam eulogio,in vlt.col.C.de iur.delibe.ubi vr facere dīam,an filius sit institutus in re certa, ut tunc transmittat illam spem obuenturam iuris accres.residui hæreditatis relictæ hæredi uniuersali,qui decessit intra annum deliberandi, hęreditate adhuc per illū institutū uniuersaliter non adita,aut extraneus,& tunc secus,ut ibi p eū.Adde ēt,φ Ang. & Imo.i l.si filius, q. patri,de vulg.& pup.tenent idē,φ ipsi tenēt,in d.§.si ex fundo,s.idē,φ Bart. hic.
h Alex.Prędictus patet.Idem tenet Imo.in d.§.si ex fundo in repet. & vide not.per Bal.in auth.ex causa.C.de lib.præt.

dient siue agnoscāt, testm̄ valiturū est: qa uni adeunti totū accre-
sceret, sed hic eadē rō ē in instituto, ex re certa, ergo &c. nisi eēt di-
6 ctū, q̄ plus petere nō possit, ut dixi in l. quoties, §. si duo. s̄. e. † Quæ
ro ē: hr̄dib. īstitutis dat̄ remediū l. vlt. C. de edicto diui Adri. toll.
Quæro, an hr̄dibus īstitutis ex re certa cōpetat illud remediū? Gl.
vr̄ dicere, q̄ nō, qa q̄tū est in re, hr̄ loco legatariorū, sed legatario
nō dat̄ bn̄ficiū illius l. ergo, &c. Cōtrariū forte est veri⁹. Nā institu
a tus a ex re certa nō expectat aditionē aliorū de necessitate, immo
agnitione sua totū testm̄ ꝯfirmat̄, vt s̄. dixi. ergo vr̄, q̄ illi ꝯpetit bn̄-
ficiū legis: qa q̄tū ad hoc, loco hr̄dis ē. Op. d l. hr̄des. § j. s̄. fam. erc.
Sol. ibi ī diuersis uniuersitatibus, q̄ ꝯstituunt diuersa patrimonia.
Op. de l. Nesennius. j̄. ad l. fal. Solue, vt ibi dicā. Vltimo ver. ꝓinde
7 si seru⁹, īducit̄ ad duas q. Primo vtrū † relegat⁹ seu ꝯfinatus, videat̄
hr̄e domiciliū ibi, vbi ꝯfinatus ē? Et hic vr̄ casus, q̄ nō. De quo dic,
8 vt in l. eius q. in fi. j̄. ad muni. Scđo † facit, si pater relegat filium ex
b certo loco, b q̄ ex hoc non incidat in tit. de priua. carce. per hunc
versi. & per l. 3. § sicum, de lib. ho. exhi. Cy. in l j. C. de priua. carc.

ADDITIONES.

a Alex. Nam institutos. Et idem tenet Bar. in d. l. quoties. Aliter tamē loquitur Bar. in d. l. fi. C. de edi. di. Adr. Ang. & Sali. in d. l. quoties, transeunt, cum glo. hic, & Imola in d. c. Ray. super a. gl. & Ang. in l. fi. de edi. diui Adri.

b Alex. Ex certo loco. Aduertēdū est, quia ibi est no. tex. ad vnā q. videlicet, pone aliquis habet maiorem partē fortunarum suarum, & bonorum ciuilium in ciuitate Lucana, & ibi habitat. Et in ciuitate Rom. habet mercantias, pecunias, & alias res mobiles, an debeant iudicari bona sita in territorio ciuitatis Romanæ, adeo q̄ statutum ciuitatis Lucanæ disponens circa res in testando, vel aliter in contrahēdo, vel obligando, in eis sibi locum non vendicet, sm̄ doctrinam Bar. in l. cunctos populos, & scripsi post Bal. C. de sum. Tri. breuiter cōcludo p istum tex. & per l. si ita legatū, de leg. 3. & l. debitor. s̄. de pig. cum si. quæ iura alleg. gl. hic, in quibus patet q̄ mobilia, quæ sint in loco ad tps, non censentur esse res illius loci, sed ea q̄ ibi sunt ppetuo mansura, vt res immobiles, censent esse res illius loci vbi sunt, & pecuniæ, & alia bona, quæ essent extra ciuitatem Rom. si tn̄ essent reuersura ad ciuitatē Roma. ut illu fuerit, censentur esse de bonis ciuitatis Roma. ergo si Ciuis Lucanus per decenniū, & ultra, domicilium habuerit in ciuitate Lucana, & ibi haberet maiorē partē fortunarū suarū, ꝑsumit habuisse animū ibi perpetuo manendi cum eadē parte fortunarū suarum, quas ibi habebat. Ita no. Sal. in l. fi. C. de iurisd. om. iud. per l. ciues. C. de incolis, lib. 10. & l. 2. eotit. Et ad hoc bene facit, quod no. Pet. Cy. Bal. & Ang. hic, ubi dn̄t, q̄ res, quas quis secū hēt, ut utatur in certo loco, censentur esse illius loci, & ideo dn̄t, q̄ si scholaris forensis infirmus existens in ciuitate Bono. relinquat Titio bona, q̄ habet Bono. vr̄ reliquisse libros, quos ibi habebat causa studendi in loco illo, arg. d. l. debitor. & facit id quod hr̄ in l. si nō indu cta. C. in qbus cau. pig. tacite contraha. & licet Imo. hic dubitet de hoc, qn̄ constabat, q̄ bona non debebant Bono. manere, sed debebant ad alium locum transferri, ut ibi ppetuo essent, tn̄ dicit, q̄ ibi casus vr̄, quem dicit esse sing. ad hoc videlicet, q̄ mobilia censent esse de territorio loci, vbi reperiuntur, & ideo fisco illius loci confiscantur. Et illud vr̄ verius, q̄ id quod ponit Bal. in l. mercatores. C. de cō. & merc. Et dato, q̄ ēt teneremus decis. Bal. in d. l. mercatores, tamen mihi non obstat quo ad propositum nostrum, quia Bal. in d. l. mercatores, vult, q̄ mobilia p-sonam concernant, & non locum ubi sita sunt. Nam si etiam uolumus attendere locum, ubi erat persona testatoris, adhuc habemus intentū. Et idem dico de actis, seu de nominibus debitorum, quia si in ciuitate Rom. celebrati sunt contractus, ex quibus creata sunt illa nomina debitorum, & tunc dicendū est, q̄ censetur de bonis illius loci, ut est casus in l. Titiū, & Mæuiū, §. tutores. de adm. tu. Idem si alibi celebratus esset contractus, & solutio esset collata in ciuitate. Rom. l. quoties, ff. de sol. Pro confirmatione prædictorum facit, q̄ actiones dicuntur cohærere psonæ creditoris, & illam comitantur, l. quis ergo casus, de pec. l. 3. & ibi no. ff. p soc. & in notabili q. declarat Bal. in l. j. ff. de statu hominum, & vbi quis habet duo domicilia, unū rōne originis, & aliud ratione incolatus, semp consideramus potius locum incolatus, in his, in quib. persona est in consideratione, ut patet ex gl. ualde notabili, in c. statutū, §. cū vero, ver. vnam dietam. & ibi notant Doctores, de rescriptis, in 6. fortificant prædicta, quia quando actiones dantur, ad quid mobile, iudicatur de eis, prout de re mobili, ut no. gl. in Auth. de non alien. §. 1. j. vers. connumerāda, & ibi clarius declarat Ang. & no. Dy. & Bar. in l. & potest, ff. de aut. tu. & gl. in l. j. & ibi no. Bar. C. si adu. transact. & Bar. in l. mouentium, de verb. sig. Io. Andr. & Spec. in ti. de fruct. & inter. §. j. super vers. sed quid si debeo, & Ang. in l. j. §. fuit quæsitum, ad Treb. ergo sicut dixi, q̄ res mobiles censentur esse de territorio illius loci, in quo sitæ sunt, ita est dicendū de actionib. q̄ dantur ad res mobiles. Istud ēt firmat Lapus alleg. 91. inc. In nomine dn̄i amen, Casus est talis, uidelicet, quidā Nic. & in fi. De quo facit mentionem Rō. in l. si cōstante. §. si. solu. matr. Nā cōcludit Lapus, q̄ si in uarijs locis defunctus hēt bona, &c. ut ibi p eū. Adde quæ plenius ipse cōsuluit, ubi de verbo ad uerbū est hæc apostilla, cons. 76. lib. j.

LEX XXXVI.

Si quis ita. Defectus conditionis, quę dependet ex facto testatoris, institutionem non vitiat. h. d. Opp. sup. de inof. rup. & irri. test. l. cum in fedo. Sol. hic in conditione de futuro, quæ dependet ex facto testatoris. Rationem dixi supra e. l. 2. Gl. distinguit hic, quam vide per te. Vltimo uide gl. ibi, item not. dicit gl. conditio non est: qa habetur, pro pura, cum testatorem pęnituisse uideatur, vt supra eo. l. 2. & ibi de hoc distinguitur p Dyn. glo. dicit in l. qui plures, de vsufruc. lega. sed ibi scriptura erat imperfecta circa personas, quæ a iure nō supplentur: hic circa portiones, quæ a iure supplentur, vt supra eo. l. itē, q̄ Sabinus, sm̄ Dyn.

LEX XXXVII.

* Cū in testo. Non admittit concursus instituti & substituti. h. d. Opp. q̄ non ualeat institutio: quia filius nō fuit institutus. gl. soluit, intelligo filium hic institutū, q̄ dic ut dixi in l. Galius, in prin. s̄. de li. & posthu. sed cōtra hoc facit l. si quis eum. in fi. j̄. tit. j. sm̄ vnam lecturam, sed illam non teneo.

ADDITIO.

Meno. Costa. ad §. & quid si tantum pag. 4. de lib. & posthu.

§. Hæc verba. Copula vltimo loco posita, etiam inter præcedentes solute positos, uidetur apposita. h. d. Prout est copula ibi, & Caius quidam habent sine copula, & tunc. h. d. soluta resoluitur in coniunctam. Facit supra de excu. tut. l. si duas. §. 1, l. cum de lanionis. §. quidam, inf. de fundo instru. Dixi de materia huius. §. in l. re coniuncti. inf. de leg. 3.

§. Quoties. Indefinita non comprælendit eum, de quo specialiter est prouisum. h. d.

LEX XXXVIII.

Qui filio. Post mortē legatarii pōt seruus legatus hr̄s institui. h. d. Op. de l. hr̄ditas. s̄. e. Solu. ibi fuit hr̄s institutus ex die certa, quæ subducit̄, hic ex incerta, vt ibi dixi. Quærit gl. vtrū post mortem legatarii ꝯsistat legatum, si solus est hr̄s institutus? Et dicit gl. q̄ non. Aduerte in primo casu legis, qn̄ filius est exhr̄datus, q. non procedit: quia, si solus seruus est h. s institutus post mortem filii, reperitur filius exhæredatus post mortē, ergo testm̄ est nullum, l. suus quoq. §. sed & si filio s̄. eo. & l. si ita. in fi. de lib. & posth. In secūdo casu qn̄ seruus est legatus extraneo, & institutus solus post mortem, procedit q. si ponit ipsum institutum cum libertate, alias non procedit secundum hæc tempora, vt Instit. eo. in prin.

1 *Codicilli non rūpuntur rupto testamento, quando sunt ab intestato confirmati.*
2 *Codicillis relicta, an requirant confirmationem per aditionem hæreditatis ab intestato.*

§. Seruus. Conditio tacite hæred. adiecta non potest codicillis adimi. h. d. Et rō huius est, quia si posset adimi in codicillis, videret̄ hæreditas directo data in codicillis, q̄ non pōt esse. Quæro. vtrum iste seruus fuerit institutus solus vel habuit cohæredē? Gl. 1. dicit q̄ solus, & bn̄, rō: quia si hēret cohæredem possent codicilli ꝯfirmari per aditionē cohæredis, & per ꝯñs deberetur libertas ex vigore codicillorum, & intra Calēdas, & sic posset esse hæres. Quæro, dr̄ hic, q̄ erit liber ex codicillis, an erit hæres? Dicit Hu. q̄ sic, s. voluntarius. Sed ꝯ opponit de l. quidam cum testm̄. C. de seruis hæred. insti. vbi eo ipso qđ instituitur, vr̄ relinquere libertatē, & erit necessarius. Sol. illud, cum testator nihil de libertate disposuit: hic secus, vt no. hic, & s̄. eo. l. quoties. §. fi. & Instit. eo. tit. in princ. Sed tunc op. cum certum sit eum hæredē futurum in oēm casum, ad qđ expectatur ꝯditio, ꝯ l. si quis ita scripserit s̄. eod. Rñ. ad hoc vt sciat̄ an sit voluntarius, vel necessarius, ista lectura Hug. pōt procedere, si ponimus seruum habuisse cohr̄dem, vt s̄. dixi. Sed si ponimus eū solum institutum, nō procedit alias sequeretur, q̄ hr̄ditas posset dari directo in codillis. Teneamus ergo, q̄ ex codicillis liber erit tm̄, & non hæres, sm̄ Io. Sed contra hoc opp. si non aditur hæreditas, relicta non valent. l. si nemo. de test. tu. & C. de fideicom. l. eam quam. Quidam dn̄t, q̄ habebat cohæredem. sed s̄. reprahendi, sm̄ Io. Di-
1 cendum est ergo † q̄ hic codicilli fuerunt confirmati ab intesta. &
a sm̄ hoc non obst. l. 1. a C. de codicil. quæ dicit, q̄ rupto testō rumpū
tur codicilli, quia illud est verum, nisi codicilli sint ab intestato con
2 firmati. † Quæro, vtrum b relicta in codicillis requirant confirma-
b tionem per aditionem hr̄ditatis ab intestato? Gl. hic tenet c q̄ sic, d &
c de hoc est text. j̄. de fideic. lib. l. 2. & Insti. de eo cui lib. causa bon. ad-
d dic. circa medium. & C. de man. test. l. fi. cir. princi.

ADDITIONES.

a Alex. L. prima. Et ibi dixi.

b Pom. Quæro vtrum. Et vide quod habetur in l. si quis cum nullum. §. 1. & ibi Bar. infra de iure codic.

c Pom. Gl. hic tenet. Hanc gl. reputat sing. Bal. in auth. ex causa, in 2. op. C. de liber. præte. Et de hac q. vide Alex. l. 3. de leg. 1. Bar. in l. fi. in 1. col. C. de petitio. hære. & in l. si quis cum nullum. §. fi. ff. de iure codicil.

d Alex. Quod sic. Adde, q̄ idem tenet Ang. in d. l. 1. s̄. de iniust. test. No. ergo quod ad hoc, vt debeantur legata, vel fideicommissa ab intestato, requiritur aditio hæreditatis per aliquem, qui possit esse hæres de iure ciuili, vel prætorio, sicut requiritur, ad hoc vt veniat ex testamento. l. si nemo. s̄. de testam. tu. & prædicta sine dubio procedunt, quando nullus ēt fiscus apprehendere volunt bona defuncti, sed datus est curator bonis, qui debet satisfacere creditoribus, l. 1. C. de curat. bonis dan. quid autem si fiscus agnouit bona illa tanquam uacantia, & satisfacit creditoribus, & superest tm̄, q̄ potest satisfieri legatarijs, q̄ fiscus teneatur ad legata relicta ab intestato, per tex. in d. l. filiusfamilias. §. 1. de leg. 1. Sed contrarium credo, uidelicet, q̄ fiscus non teneatur ad legata, nec etiam ad libertates, per l. 4. §. si bona. de fideic. lib. & l. q̄ diuo. j̄. de manu. testa. Nec obstat d. l. filiusfam. quia eam intellige quando fuit nominatim grauatus fiscus. Prædicta fallunt in relictis ad pias causas, de quo per Bar. & Doc. in l. 1. C. de sacros. eccl. & ad Bar. hic adde Cy. Iac. But. & Bal. in d. l. si nemo. de testa. tu. & idem Bal. in l. fi. in 1. col. C. de petitio. hæred. Bal. in l. fi. in prin. de testa. & in l. eam quam. de fideic. Dixi aliquid in l. hæc verba. de leg. 1. in 1. notab.

§. Si quis. Iste est subtilis. §. & h. d. Sublata cā viuo testatore, per quam conditio vni rei adiecta; alteri repetita intelligatur, cessat repetitio conditione pendente; secus si esset iam defecta. h. d. Opp. de secundo responso ad primum. Respondet glo. q̄ in primo casu alienando, videtur eum pœnituisse conditionis. Sed ꝯ hoc op. s̄. pro. §. vbi in volūtate imperfecta non vr̄ testator pęnitere conditionis tacite adiectæ hæreditati. Respon. hic testator nihil disposuit circa conditionem, sed solum circa personam serui alienandi, vel manumittendi. sed ipsa lex disposuit circa conditionem. Nam causa quare conditio inest hæreditati, est necessitas, quia non potest esse hæres sine libertate. l. cum seruus. j̄. tit. 2. quæ causa necessitatis deficit viuo testatore, & per cōsequens vr̄ institutio pura. Sed in præcedenti §. non poterat causa deficere viuo testatore, qui a libertatem dedit in codicillis. Et prædicta sunt multum notabilia, scitis.n.

tis.n.q. si institutio est ꝯdõnalis, oĩa legata tacite habent illam ꝯdõ-
nẽ, l.si Titio.§.fi.ĵ.qñ dies legati cedit.& l.si dies.§.fi.eo.tit. Pone er-
go, q. institutio hr̃dis est vitiata pendente ꝯdõne viuo testatore, ex
cã præteritionis, vel exhr̃dationis.l.nã, & si §.de iniuſ.test. Nã, & le-
gata debebunt pure p auth. ex cã. Nã vitiata cã quare intelligebãt
repetitio condõnis repetitio vitiatur. Ad tu dictum opp.hic dr̃, q. si
cum alienat post ꝯdõnis defectũ, non restauratur institutio. Contra
si viuo testatore cessat defectus, pp quẽ non valet testm̃, testm̃ recõ
ualescit.l.posthumus.in prin.de iniusto testa. Sol.hic defectus super
uenit voluntate testatoris, poterat.n.instituere pure si volebat, qui
defectus si cessat, non reconualescit testamentum, nisi appareat no-
uæ voluntatis indicium. l.qui liberis. §.testamento. ĵ.de secun. tab.
sed hic nullum indicium nouæ voluntatis apparet, ergo, &c.

§. Cum venditor. Quicquid post venditionem venditori accrescit, mediante seruo vẽdito, restituitur emptori, vel aius hæredi.h.d.

LEX LX.

1 *Propter repugnantiam iuris cõis admi tti concursus instituti, & substituti.*
2 *Testõ si fuit institutus liber, quẽ testõr credebat seruũ, cui hæreditas quæritur.*
3 *Instituto aliquo, vt paterfa. qui erat filiusfamilias, cui acquiratur hæreditas, & sic an sit idem in filiofamilias, quod in seruo.*
4 *Heres institutus trasmittendo facit alium hæredem.*

1 Si pater familias. Propter repugnãtiam † iuris cõis ad
mittitur concursus instituti, & substi-
tuti.h.d. De hac materia habemus tres leges.f.istam, & C.eod.l.cum
proponas.& Insti.de vulg.& pup.substituti.in fi. Quærit glo.quid de
alio seruisse.& dic vt in gl. Opp.§.eo.l.cum in testõ.in princ. vbi non
admittitur institutus, & substitutus pp repugnantiam iurium, & ra-
tionum. Solue, ista est decisio, per hunc modum magis ex voluntate
Principis, quam ex subtilitate rationum. Opp.C.eo.l.cum proponas.
2 Sol. ibi loquitur in casu certi, hic in casu dubii. Quæro † econtra q.d
si instituit liberum, quem putabat seruum. Gl.Inst. de vulg.& pup.
substi.in fi.dicit, q. quærit sibi. Ia.de Arc.dicit, q. idem est, q. in ca-
su huius legis, q. fiat diuisio per illum modum quia eadem est ratio.
Voluit.n.q. alium faceret hæredem, nisi conditionem mutaret, sed
hic non est mutata conditio, ergo.&c. Teneo gl.per l.liber homo.de
acq.rer.dominio. pro hoc, quia si sciuisset eum liberum, multo ma-
gis instituisset eum, arg.l.Barbarius.de officio præto. quæ ratio ces-
3 sat in casu huius legis. Quæro.† instituit quendam vt patrẽfamilias,
qui sit filiusfa.an sit idem, q. in casu huius l. Ia.de Arc. dicit aliud in
filijs, aliud in seruo. Ratio, quia in filio remanet nomen hr̃dis, licet
hr̃ditas transeat ad patrem l.cum filio. ĵ.de leg.1.sed in casu nostro
secus est, sed illud reprehendi in d.l.cum filio. Sed habemus gl.quæ
dicit idem in filio, qđ in seruo.l.si quis filium. de acqui.hære.& ibi
a ẽt tetigi. Vltimo no. a diligentissime naturam substitutionis vulga-
ris, q̃ est, si hæres non erit, vel alium hæredem non fecerit. Ex quo
in materia substitutionis vulgaris elicio multas ꝯclusiones, q. hæres
4 † institutus, ad quem ius deliberandi transit, præfertur substitutio
vulgaris, quia licet institutus hæres non fuerit, tñ alium hæredem fe-
cit. In ꝯtrium tñ facit text.hic, qui dicit, vel mutata conditione. Sed
respondeo, q. satis mutatur conditio per mortem. Vel melius.hic di
xit Iurisconsultus exprimendo illud de quo minus videbatur in es-
se, quia posset dubitari, si efficitur de libero seruus, an voluerit testa
tor excludi substitutum, per dominum, & declarat iurisconsultus,
quòd sic, multo magis, si nulla mutatio conditionis euenit.

ADDITIO.

Pom. Vltimo no. Vide Alex.cons.4.in 2.vol.

LEX XLI.

1 *Iudex in causa propria est, quilibet non recognoscens superiorem.*

a Et hoc a Tyberius. No.q. in causa propria Princeps
1 est iudex. Idem † dico in quoli-
b bet, qui non recognoscit superiorem. b Simile in l.prox.de his, quæ
in test. delen. & ibi dixi per Doct.in l.1.C.ne quis in sua causa.

ADDITIONES.

a Paris. Et hoc intellige quo ad suos subditos, non quo ad alios, item, q. pot. sed de bona honestate se submittit, vt per Ias. in l.est receptum.ff.de iurisd.om.iud.
b Alex. Superiorẽ. Ad quod uide no.per Bar.in l.est receptum. ff.de iurisd.om.iud.

LEX XLII.

1 *Testamentum vsurarij an reconualescat per cautionem, per eum tempore testamenti præstitam.*
2 *Tempus mortis, non tempus aperturæ tabularum inspicitur, vt testamentum reconualescat.*
3 *Mater excludit tacitam substitutionem, si ipsa viuit tempore quo de viribus institutionis incipit agi.*

Qui soluendo. Defectus extrinsecus si tpe aperturæ ta-
bularum cessat, testm̃ reconualescit.h.d.
1 iste casus mirabilis. Concordat supra eo.l.pignori. Et hic facit quod
a si vsurarius tempore testamenti non præstitit cautionem, sed eam
præstat postea ante mortem, testm̃ reconualescit, per hanc legem.
Dixi in l.filio præterito.in vltima parte.§.de iniust.test. & ibi decla-
2 raui. Opp. † quod inspiciatur tempus mortis, non tempus aperturæ
tabularum, vt C.de cad.tol.§.cum triplici, & §.in nouissimo. Sol.gl.
hoc ideo, quia s̃m hæc iura non poterat adiri hr̃ditas, nisi apertis ta
bulis, quod non placet, quia in iure, & necessario s̃m hæc tẽpora in
spic ebatur tp̃s mortis, vt l.si post mortem, in principio. & l.q̃siuĩ, I
principio.ĵ.de legatis primo, voluit ergo dicere hæc lex, q. inspici
debet tp̃s quo incipit agi de viribus instĩonis, & tũc si nõ ẽ nisi vn'
seruus, de necessitate dr̃, q. ille ẽ primus. De uiribus aũt institutio
nis tunc agitur, qñ tabulæ aperiunt, ergo illud tp̃s inspicitur. Facit
3 † qđ dñi Doc.in simili.C.de insti.& substi.l.si ubi mater excludit
tacitam substitutionem si ipsa uiuit eo tempore, quo de viribus in
stitutionis incipit agi. Op.de l.si ita fuerit.đ reb.dub. Sol.hic incer
t tedo erat reducta ad certitudinem. Op.de reg.Cato. Sol.glo. dic
vt notatur in l.pe.infra de reg.Cato.

ADDITIO.

a Alex. Si Vsurarius. Ad istam legem adde quod incidenter dixi in l.imperium in apostilla magna, de iurisdictione om.iudic.& pro intellectu huius legis aliqua ponit Bal.in l.eam quam.C.de fideicom.

LEX XLIIII.

1 *Ex facto vnius quando alius possit hæreditate priuari.*
2 *Voluntas illicita testatoris, non, seruatur.*
3 *Extraneus institutus potest exhæredari.*
4 *Testator si aliquem hæredẽ instituat, & eum sub conditione exhęredet, ualet exhæredatio.*
5 *Testamento si in eodem in quo Titium instituit, vel in alio ipsum pure exhęredo, quòd non valet exheredatio.*
6 *Testator si instituit Titium hæredem, & si molestauerit vxorem, priuetur hęreditate, si molestat eam indebite, non priuatur hęreditate directo.*
7 *Dictum si sit quòd hęres priuetur hęreditate nec adiecit ad quem perueniat, cui hæreditas restitui debeat.*

a Pater familias. Ex a facto alterius, alius exhæredari non
dẽt.h d. Habeo istã ꝓ difficili. Op. q. al-
ter q̃ adit nõ tenet ad implẽdã ꝯditionẽ in totũ, l cũ tale, in fi.& l.
pen.ĵ de ꝯditio & demõstratio. Sol.ibi in conditione, quæ p̃t diui
1 di, hic in ea q̃ non p̃t diuidi. Opp. q. facto vnius alius põt priuari
hæreditate.l.cancellauerat.§.ti.j.Sol.s̃m gl. ibi peruenit ad actũ fa
cti cancellando testm̃, hic ad actum uerbi, qđ diligenter nota. Ad
b qđ facit quod no. Doc.in l nostram.C.đ testa. Op. q. volũtas testa
toris debet seruari.ut l.in conditionib.de cõdi.& demon. sed hic
per unũ voluit priuari oẽs, ergo, &c. Sol. hic † est uoluntas illicita.
2 Op.ex gl.ĵ.de manu.test.l.si ita fuerit. ubi p̃t unus priuari pp aliũ
nõ implentẽ cõditionẽ Sol.dic, q. hic hereditas fuit data pure, a-
demptio fuit facta sub cõditione, q. non p̃t fieri ex facto alterius,
ibi ipsa datio fuit facta sub cõditione, q. non p̃t fieri ex facto alte-
rius, vnde pp vnũ nõ implentem potest testator alteri non autem
c potest data adimere. Vel dicas, q. ibi loquitur in legatis, c hic ĩ in-
sti. Op. q. exhęredatio sit res inepta ĩ extraneo.l.qdã cũ filiũ, de verb.
3 obl. Sol. In extraneo † nõ instituto procedit contrariũ, sed extraneus
institutus p̃t exhæredari, vt hic, & no.per glo in l.si certarum, §. si
4 eo.infra de testa.mil. Quæro, si testator † aliquem hæredem insti-
tuit, & eum sub conditione exhęredauit in eodem testõ, vtrum
exhęredatio valeat? Et uidetur quòd nõ: quia exhæredatio sumit
effectum per aditionem hæredis, vt l.filium, §.sed cum exhæreda-
tio, infra de contratabu. sed per aditionem hæreditatis non posset
confirmari exhæredatio sua: quia est repugnantia, & alius non est
qui adeat, ergo exhæredatio est nulla. Contrarium puto, nam qui
exhæredat sub conditione in contrariam conditionem instituere
videtur.l.aliquando.de condi.& demon. Ista ergo exhæredatio vi
detur adijcere conditionem institutioni, quòd potest fieri in eo-
dem testamento. Nec obstat quòd exhęredatio debet confirmari
per aditionem; quia illud est in hęredatione filij. Quæro, pone
5 † quòd Titium institutum, in alia uoluntate facta coram septem
testib. exhęredo, vel in ipsa eadem voluntate exhęredo simplr, an
d valeat d talis exhęredatio? Dico quod non, si fit a pagano, secus si
fit a milite, vt infra de testa.mili.l.si certarum, §.si eodem, secundũ
e cõmunem literam. Probo per rationem. e Hęres institutus capit
hęreditatem a seipso, ergo non potest sibi adimi a seipso l.sed & ꝯ
ditionem, §.fin.§.eo. Secus ergo esset si haberet cohęredem, ut ibi
no. Ad idem, quia institutus extraneus non potest exhæredari sine
iusta cã ut hic, sed si exhr̃dat simplr nulla adiecta cã, non ualet, &
6 hoc sub dubio. Prędicta † uera si exhr̃datio ꝯfertur ante tp̃s hęre-
ditatis quęsitę. Sed quid si confertur post tp̃s hęreditatis quęsitę,
vt

ADDITIONES.

a Alex. Non debet. Ista lex est singularis s̃m Bald. l.j. in j. oppositio. de his quæ pænæ nomi. & per illum textum infert ibi ad plures no. quęstiones.
Meno. Adde Roman. singul. 431. quæro vtrum, &c.
b Meno. Voluntas. Aret. cons. 67. nu. 19. scripsi cons. 57. nu. 9. Socin. sen. consi. 21. li 3. Socin. iun. cons. 129. nu. 17. lib. 3.
c Ale. In legatis Ra. hic contra quia non habet rõnem, & ita ex facto tertij in hęreditate, sicut in legato põt quis excludi a iure acquirendi, ut l.si quis Sempronium. eo. titulo, unde approbauit primã solutionẽ, & uide Bal. in l.j. in quarta oppositione, & septima C. de his quæ pænæ nomine, & Bene. de Plombi. in dicta l.si ita.
d Ale. An ualeat. Tetigit Paulus de Castro in l.hęreditas. C. de his quibus ut indignis, & uidetur tenere Bar. in l.Seius Augerius. ad leg. Fal. Ang. & Imo. hic.
Meno. Alex. l.hęreditate. C. de his, quib. ut indig.
e Ale. Rationem. Talis. n. impositio pænę p testatorem fieri p̃t. l.j. C. de his q̃ pœnæ nomine. Insti. de leg. §.fi. l.j. §. itẽ si ita, ad legem Fal. & in ꝓposito ponit Bald. in d.l. uxorẽ, §.hæres, de leg. 3. & p Bal. in auth. cui relictum. C. de indic. uid. toll. & in d.l.j. C. de his q̃ pęnę noie, & est bonus tex. cũ gl. & ibi Bar. in l. Lucius. §. tres heredes, ad Treb. & ibi probatur quòd Barthol. qui conuouet sani mouet; dr̃ mole-
stari,

stari. vide ibi. sufficit. n. sola petitio, vt dicatur molestari, ad hoc allegat, quod no.
gl. in c. constitutus, de relig. dom. in vers. iuxta ratam. per quam dicit ibi no. Ant.
q vbi in libello, ad hoc, vt possim petere rem mihi restitui, requirit rescissio con-
tractus, uel q pars recessit a contractu, sufficit in libello rē petere, quasi tacita v-
deatur peti ēt rescissio contractus. Vnde si minor petit rē, q̄ vendidit, sibi restitui,
procedit libellus, licēt non petatur contractus rescissio: qa petito cōsequenti, ēt p-
ambulum ad illud vr̄ petitum. l. illud, de acq. hær. Et si petatur hæreditas restitui,
& postea appareat in iudicio testm̄ querelandū, q super illo libello pōt ferri snia
sm̄ Ant. vbi supra. Et sic vult, q ēt si non esset in hoc iudicio expresse petitū de-
clarari talē cecidisse a legato, vel ab hæreditate, sufficiat libellus, in quo petitur
condēnari ad rei restōnē. Bene facit qd̄ no. glo. in l. qui de inoffi. & ibi Do. sup.
de inof. test. ubi dr̄, q sufficiat in vno, eodemq; libello filiū exhæredatum intenta
re petitionē hereditatis. & querelam inofficiosi ad rescindendū testm̄, absque eo
q in alio iudicio prius fuerit petitum rescindi testm̄. Ad idē facit q no. Bar. in l.
q sub condōne, §. fi. ff. de cond. insti. & Bal. in l. quod ēpe. C. de test. mil. cir. fini. Ad
de q molestia ēt dr̄ fieri agendo in iudicio, vt est tex. in Auth. de fideiuss. in princ.
in vers. molestijs, & in l. j. in verbo, molestari. C. de nundin. & ibi Bal. & Nic. Mat.
& not. Bar. in l. amplius. ff. rem rat. hab. Anto. de Bar. in c. vigilanti, de prescript. &
vide per Alex. cons. 49. & 160. & 52. 2. vol. per Pau. de Cast. cons. 191. Et ad q. sin-
gul. hic Barr. vide Bald. cons. 336. 3. vol. quō intelligatur, q heres non debeat quo
vis modo molestare vxorem, cui legatur, vide pulchre per Bar. cons. 1. j. vol.

f Meno. Vera. Adde Iaso. cons. 23. nu. j. lib. 2. Ruyn. cons. 45. nu. 4. lib. 1. cons. 150. nu.
18. lib. 3. vbi tenet quod etiam directo desinit esse hæres, ita tenet Ang. cons. 167.
in 3. dubio. Rube. cons. 43. nu. 2. Cephal. cons. 52. nu. 8.

vt puta talē instituo, & si vxorē meā molestauerit ī tali relicto, pri
a uet hr̄ditate. Certe istud priuari a hr̄ditate, pōt fieri iusta cā, non ex
iniusta. l. vxorē. §. hr̄s ff. de leg. 3. & ibi dixi. Sed ista est iusta cā, si eā
molestet īdebite. Dico tn̄ q n̄ priuat hr̄ditate directo: qa q semel
est hr̄s, nunq̄ pōt desinere esse hr̄s l. ei q soluēdo ff. e. & l. miles ita.
de testa. mil. & l. nemo pōt. ff. de leg. j. & sic valet in hoc vt teneat il-
b lam hr̄ditatē restituere p fideicōmissū. d. l. vxorē. §. hr̄s. Sed b tunc
7 qro, † si testōr dicit, q priuet hr̄ditate nec adiecit ad quem perueniat
cui dēat restitui. Rn̄. psonis noiatis in auth. hoc amplius. qa testōr
n̄ dicit ad quē deueniat, sed dicit, sit priuatus hr̄ditate mea, sed ar-
bitror non esse bn̄ dictū, q his restituat: qa ibi loqur qn̄ qs priuat
a lege ex volūtate testatoris Dic breuiter, venit ad substitutos si ha
bet, si nō ad venientes ab intest. tex. est no. in Aut. de nup. §. pfa-
tæ, & ibi p Ia. de Belu. in corpore vnde sumitur auth. cui relictū.
C. de indic. vid. Dixi plene in dicto §. hæres.

ADDITIONES.

a Pom. Illud priuari. Vide Alex. cons. 22. in prin. 2. vol. cons. 57. j. col. eo. vol. 1.
Meno. Scrpsi cons. 58. nu. 48.

b Meno. Sed. Ille priuatus qui restituit non retinet etiam trebellianicam. Ruy. cons.
47. lib. 2. scrpsi cons. 58. nu. 17. Ias. cons. 124. col. 3. lib. 4. Ruyn. cons. 48. num. 18.
lib. 2. Alciat. cons. 556. nu. 2.

LEX XLV.

Si Mæuia. Conditio, q̄ de preterito fuit impossibilis, reij-
citur h. d. Videbitis in l. multa. cū si. inf. de cōd.
& demonst. Dixi plene in l. j de cond. insti.

LEX XLVI.

1 *Offendere dicitur qui alium iniuste ad turbationem inducit.*
2 *Institutus vt det monacho, vel alteri religioso, qua actione conueniatur.*

a **Quidam cū filiumfa.** Hic est singularis, & quoti-
dianus casus. a Ex testō nō
pōt cōueniri, qui a defuncto grauatus nō pbat, sed conuenit ex mā
dato. q suscepisse pbat h. d. Not. tex. ibi, cū pr̄is offensā veret, hoc
1 est, patris turbationē Offensa ergo dr̄, qcquid alium ad turbatio-
nē iniuste adducit, qd̄ examina, ut dixi in l. licitatio. § q illicite. ff. d
2 publ. No. qn̄ aliquis instituit aliquem secularem, vt det alicui mo
nacho, vel fratri, q ɔ̄ talē institutū pōt agi actio. mādati, ut hic, qd̄
est verum, si fuit adhibitus ab ipso monacho. secus si fuit adhibi-
tus ab ipso testatore, tūc vr̄, q monach' pōt agere actione neg. gest.
qa vr̄ gessisse negotia sua, posset ēt agere ex testamento, qa tacitā
fidem assumpsit de restituendo, ut l. fi. C. de fideicom. sm̄ vnā lec.

ADDITIO.

a Alc. Quotidianus casus. Et per istū tex. dicit sing. Bal. in rub. C. quæ in frau. cred.
in fi. quòd restituens hereditatem ex contractu, non retinet quartam, & de intel-
lectu istius l. uide Bar. in l. filius, in prin. de verb. obl. & hanc l. etiam no. alleg. in l.
nemo potest, de legat. primo.

LEX XLVII.

1 *Dictio, immo, quando sit correctiue, vel copulatiue.*
2 *Testis sic a ..., fuit sic, immo sic stat ultimo dicto.*

Si ita scriptum. Dictio, immo, ponit correctiue. h. dicit
Op. de prima consti. Codi. §. quib. Gl.
1 dic aliter ponit ibi, aliter ponit hic. Tu pro huius declarat. dic. † Qn̄-
que dictio, immo, ponitur cum copula, & vel ēt, & tunc hēt vim
copulatiuæ, nec ponit correctiue, vt d. §. qb. & l. iurisgētiū. § quin im
mo. ff. de pac. sm̄ vnā lec. Qn̄q; dictio, immo, ponit simplr & tunc
si pferi ab hoīe, ponit correctiue vt hic, & l. Stichus. ff. de manu-
miss. test. Qn̄q; pfert a lege, & tūc si qdē ponit inter incōpatibilia,
ponit correctiue. l. si vehēda, ī prin. & §. j. ff. ad l. Rhod. de iac. & in
oīb. legib. in qb. reperit, immo. Aut reperit inter cōpatibilia, & tūc
si qdē in pcedenti est eadē rō, vel maior, hēt vim alternatiue. l. iu-
bem'. § œconom'. C. d sacros. ec. als ponit correctiue, vt hic. Op. ff.
a de cōd. & dem. l. nō ad ea. Gl. nō soluit Dic, q ibi nō erāt uerba cor
rectiua, sed alterius volūtatis tm̄ dispositionē ptinentia. sm̄ Dyn.
2 Vltimo hæc lex inducit in arg. ad q. † q si testis interrogatus dicat,
sic fuit, immo sic q stet vltimo dicto, quasi se correxerit, non aūt
habetur pro vacillatione, ut hic, & Spec. ponit in tit. de teste.

ADDITIO.

a Menoc. Luam ad ea, scripsi cons. 105.

§. Quidam testamento. Op. C. de leg. l. cum qd̄.
Sol. hic constat. q testa-
tor voluit transire ad dipondium. Opp. Inst. eo. §. si plures. Solu. eodē
modo, & distingue, vt dixi plene in l. interdum. §. fi. ff. eod. Opp. de l.
qui non militabat. inf. eo. Sol. eo. modo.

§. In testō Qui primo relinquit vncias postea partes, intelli
gitur partes facere de residuo. h. d. Quæro, quid
mouet iurisc. ad hanc interpretationem, cum idē sit dicere pars,
q vncia, vt ff. eo. l. interdum §. paterfam. & l. quoties. §. si duo. & ideo
hic vr̄, q primus dēat hēre duas vncias, institutus ex una parte vnā
vnciam, & sic tota hæreditas vr̄ diuidenda in minorem numerum
vnciarum quam sit as. d. l. interdum. §. pr̄. vers. denique. ff. eo Rn̄ ex
eo, q variat testator modum loquendi, primo. n. assignauit vncias,
secūdo assignauit partes colligitur. f. q partes fecerit de residuo, qua
si intellexerit, q alia sit assignatio partis, quam vnciæ, sed si omnib.
assignasset per eadem uerba, siue partes dixisset, siue uncias, idē es-
set. Et sic dēt intelligi, qd dixi in d. l. interdum. §. pater. f. q vna pars
intelligatur de duodecim, nisi ex mente proferentis aliud appareat.

LEX LXVIII.

1 *Verbū relinquo, quādo alius nō est hæres institutus, trahitur ad institutionem.*
2 *Testamentum in quo masculus fuit hæres institutus, & filiæ relicta fuerunt centum, non valet.*

a **His verbis.** a Quærit † gl. b qd si dicā, relinquo tibi bona?
1 Rn̄. q illa verba trahuntur ad instōnem, si alius
b hr̄s n̄ esset scriptus in testō. Vide gl. in Auth de hær. & Fal. §. si vero
c nulla. sup ver. relictis. Quæro, qd si testōr † masculū instituit, item
d filiæ centū reliqt an testm̄ valeat: Vr̄. q n̄ qa n̄ fuit dictum iure instō
2 nis, vel in his hr̄dē īstituo, & verbū reliquo, n̄ trahit ad īstōnē, qn̄
e alius ē hr̄s vir īstitutus, vt hic no. f In ɔ̄riū facit, nā qn̄ nullus alius ē
f institutus. verbū relinquo, trahit ad instōnē, ne testm̄ pereat, eadem
gh rōnē, qn̄ illud verbū additur a relicto facto filiæ, debet intelligi iu-
re in-

ADDITIONES.

a Paris. His verbis. Vide Ang. cons. 13. incip. Iacobus.

b Pom. Quærit gl. Vide Alex. cons. 150. 2. vol. & in l. nā q §. non omnis. ff. ad Treb.

c Alex. Verbo relictis. Et illam gl. pro sing. all. g. Imo. in l. nam. q §. non omnis. in 1.
vol. ad Treb. Adde tex. & ibi no. Bar. in l. diuus. ff. de test. mil. & in l. quoniam indi
gnum. & ibi Sal. C. de testa. & de hoc vide in d. §. non omnis.

d Paris. Si testator. Circa hanc q Bar. vide Ant. in c. Raynutius de testa. vbi vult, q si
pater relinquat filiæ dotem, q trahat ad instōnē, tanq̄ sit adiunctum vniuersita-
tis, quia dos est ius vniuersale, p Bar. in rub. sol. mat. vbi Doctores oēs, quē sequi
tur Alex. cons. 16. ad fi. uol. 3. & cons. 105. vol. 4. Itē, q dr̄ de verbo, relinquo, non
est in verbo dimisit, quia adiectum certæ portioni nō trahitur ad instōnem, ēt in
filio. Vide Com. cons. 126. incip. Visa copia testamēti. in prin. Limita tn̄, vt per eū
dem Com. cōs. 64. nisi præcessit instō particularis de filia, postea subdatur verbū
habeteet, vel simile, in alia oratione non perfecta, quia tunc pp præcedens verbū
instituo, & ne testm̄ reddatur nullum, intellige verbū sequens. habeat. s. iure insti
tutionis. Item circa istum artic. qn̄ pr̄ reliquit filiæ centum, an videat reliquisse
iure instit. est pul. Alex. in disp. incip. Sigismundus. in 6. dub. Item si testator relin
quat filiæ centum pro sua legitima, an videatur relictum iure institu. vide Alex.
cons. 71. vol. 2. Item si relinquat vsumfr. omnium bonorum, q non dicatur quid
vniuersale, adeo, vt verbum, relinquo, trahatur ad institutionem, vide Ant. cons.
15. ante fi. & Pet. sub rub. de const. & no. pro hoc vlt. quod dicit Pau. de Cast. cōs.
181. incip. in causa quæ vertitur.

e Alex. Non trahitur. An, & quando verbum, relinquo, trahatur ad institutionem
adde plene Bar. in l. centurio. de vulga. & pup. Quid autem de verbo, assigno dic
idem, q de verbo, relinquo. Gl. est sing. in l. quoties. C. fam. erc. quā ibi alle. Imo.
in l. 1. §. si ex fundo. in fi. ff. eo. in repe. quam ponit. ff. eo. tit. in fi. tit. & ponit Bal. in
l. 3. C. com. de leg. & Imo. in d. l. centurio. & no. q verbum, relinquo, vel aliud ver
bum commune adiectum vniuersitati relictorum, non trahitur ad institutionem
hæredis, sed ad codicillos, vt actus valeat, qui alias non valeret, sm̄ Bal. no. in l. &
in epistola. in antepe. q. C. de fideic. De qua materia vide, quæ dixi in l. 1. de le. 1. in
prin. ubi dixi, quid de verbo lego, quod etiam est verbum commune.

f Alex. Vt hic no. De ista q. Vide per Mod. in l. inter cætera. de li. & posthum. & per
Bal. in l. quoties. C. de hær. instit.

g Alex. In contrarium. Et hoc tenent quidam, quos refert hic Bal. vt intelligat iure
institutionis relinquere, pro quibus est gl. in l. quoties. C. fam. erc. & sentit Bal. in
l. captatorias. C. de test. mil. & Io. And. in c. si pater. de testa. in 6. Idem tenet Bal.
in l. si adulta. C. de hær. act. q si pr̄ reliquit filio, & prohibet ne plus de suis bonis
petat, q vr̄ relinquere iure insti. & alle. l. debitor. ff. ad Treb. Item alibi dicit, q si
pr̄, dicit relinquo hmā, vr̄ relinquere iure instōis, per l. humanitatis. C. de impu.
Item puto, q si testator dixit, relinquo centū filiæ, & postea dixit, volo eam esse
tacitam, & contentam pro omni sua falcid. legitima, & Treb. vt cōtter fit in te-
stamētis, & pp hoc vr̄ relinquere iure instōis. ... vr̄ casus de hoc. C. de hær. instit.
in l. quoties. ubi verbum, relinquo, de se non significat institutionem. Et hoc ha-
buit de facto Raph. Cu. Adde, quod idem consuluit Bar. in cons. 161. inc. Marsilius
& sic q est Frā. Tig. cōtrarium cōsuluit quidam alter tūc temporis, consilio im-
mediate sequenti, inter eadē consilia. Idem voluit Ang. q non sufficiat, cons. 98.
incip. Pe. de vrbe & Ang. secutus est Alex. clarissime, licet hic contrarium teneat
cons. 70. Primam op. vr̄ sequi Pau. de Ca. cons. 159 & Bal. cōs. 10. 4. vol. & Pau. de
Ca. cōs. 315. Et adde, q si testator dicat, relinquo oīa bona mea, facit ipsū hr̄dem,
Bal. cons. 337. lib. 1. & idem si dicat, pono oīa bona in manu tua, & uide cons. 30.
Card. vbi ponit an valeat testm̄ si dicat, lego centum pro sua benedictione.

h Alex. Verbū additur. Vide melius, q̄ alibi de pcedenti q. in l. fi. C. fa. ercis. & Bar. in
auth. unde si parens. C. de inof. test. ubi dicit per gl. ibi positam, super uerbo fal-
cidiæ. q si testator dixit, reliquo centū filijs meis pro falcidia, q ēt si nō dixisset,
iure instōnis, ualet testm̄, qd̄ dictū Sal. ibi limitat, nisi fecisset aliū hæredē uniuer
salem, qa tūc verbum, relinquo, non trahitur ad instōnem. Sed gl. in auth. nouis-
sima. de inoff. test. dicit, q in testō inter liberos nō est necesse, q lītima relinquat
iure instōnis, quam gl. & Doc. sequuntur, sed Bald. in l. maximum uitium. in vlt.
col. de

col.de lib.pręt.dicit vnum singulare,videlicet,q si per statutum est aucta,legiti-
ma,sufficit,q relinquantur quoquo relicti titulo.sed Bar. in l.1.§.sciendum.j.de
su.& legit.dicit vnum pulchrum, videlicet, q si filia ii ar.tata, quæ de iure non
succedit,non est instituta,non dicit testamentum nullum, facit quod no. Dyn.in
l.plane.de leg.1.& quod habetur in l.qua repudiantis.de inoffic.test.

te instõnis,ne testm̄ sit nullũ. In ɔ̃rium est veritas,Nã verbum relin
quo,adiectũ certæ q̃titati,vel rei nunq̃ trahitur ad instõnem l.cogi.
§.& g̃nãt.j.ad Treb. & ibi p Dy.pro hoc in corpore, vt cũ de app.
cog.§.aliud.ɔiuncto.§.cæterũ.in e.ti.vbi expresse vr̃, q nõ sufficit re
linquere, nisi iure instõnis relinquatur, & hoc tenet Ric.Mal.in di-
spu.quam retuli in l.illa instõin prin.s̃.eo.Sed qñ verbum relinquo,
addit.vniuersitati bonorum,procedit d distinctio huiuslegis.

a §.Illa institutio. a Verba maledictionis vniuersalia in
b stitutionem non vitiant. b hoc dic. Qđ
dic,vt l.turpia.in princ.j.de leg.1.

ADDITIONES.

a Paris.Illa institutio.Quid si pater maledicat filio,quia eũ uerberauit,an habeatur
pro exhẽdato,licet aliud non dixerit.uide Ias.q sic, in l.pr̃ tuus.C de hęr. insti.&
in auth.non licet.C.de lib.pręt.in prin.tenet contrarium in l.si quis in fundi uo-
cabulo.uers.iuxta istum tex.de legat.1. ubi dicit quod si constituo Titiũ [illegible] cũ
mecum ad agendum,uidetur constitutus procurator,uide etiam ibi Alex.& Soc.
b Alex.Con uitiant.Ad istum §.uide Bar.in l.legatum j.de leg.1.

§.Interdum. Seruus de adulterio accusatus a domino,
non potest institui.h.d.

§.Si in patre. Falsa demonstratio non vitiat institutionẽ,
si de persona instituti constat.h.d.Quod dic,
vt dicam in l.demonstratio.in prin.de cond.& dem.

LEX XLIX.

1 *Institutio facta de monacho,cũ hoc q nihil acquiratur monasterio,nõ valet.*
2 *Perplexitas in testamentis dissoluitur,ex pręsumpta mente testatoris.*

Si alienum. Inutilis est instõ serui alieni cũ libertate,nec tra
ctu tpis ɔfirmat.h.d.Opp.de l.sed si ɔdõni.§.si
seruum.s̃.e.ubi ualet instõ si postea redimatur seruus. Sol.ibi in ser-
uo cõi,hic in prorsus alieno.Op.de l.quoties.§.seruus cum libertate.
s̃.eo.dicit glo.secus in seruo proprio q̃ in alieno.q Dy.exponit, po-
stea alienato.Nam si alienatur,nihilominus erit hr̃s ex testõ,in quo
erat institutus, nã ab initio instõ valuit, & si alienetur iussu dñi p̃t a
diri.Opp.de lib.& posth.l.filio.in fi.ubi valet instõ ex̃nei,qui postea
arrogatur. R ñ.ibi in ex̃neo instõ ab initio valuit.hic seruus alienus
non potuit institui cũ libertate. Istud principium facit ad qõ. Aliq̃s
1 † instituit monachum hr̃dem,ita tñ,q nihil iuris acquiratur mona-
sterio,vel abbati.q̃ro an instõ valeat:Hic vr̃ esse casus,q nõ valuit.
Sicut.n.seruo alieno non p̃t relinqui cũ libertate,imò si relinquitur
est inutilis,ita non p̃t relinqui monacho,q nõ acquiratur monaste-
rio.auth.ingressi. C.de sacrosf.eccl. Præterea ista verba ɔtinẽt in se
repugnantiã,q monachus sit hr̃s, & q monasterio nõ q̃ratur. ergo
instõ vitiatur.l.si Titius.j.de cond.insti.& istud videretur de rigore
eius. Aequius tñ esset, q ista perplexitas dissolueretur r̃m voluntatẽ
2 testatoris, † sicut alibi lex disponit perplexitatem dissolui ex præsũ-
pta mente defuncti.l.qui quadringenta in prin.ad le. Fal. & sic sen-
sus illorum verborum,q monasterio non quæratur,est hoc,q patia
tur monachum habere connitentibus oculis , sicut patitur dñs ser-
uum.l.4.de manumiss.tes.& q ei Abbas quæstionem ñ faciat. Dic,
vt no.in l.Lucius.§.tres hæredes.j.ad Trebe.

1 *Capacitas,quo tempore inspiciatur in hęredibus institutis.*

a §.In extraneis. a In extraneis hæredib. requirit̃ capaci-
tas tpe testamenti,& mortis, & aditæ hr̃-
b ditatis, b media vero tpa non nocent.h.d Concordat l.sed si condi-
1 tioni.§.solemus.s̃.eo.tit. & l.prox.op. † q tñ tp̃s mortis inspiciatur,
vt in Insti.de hær.& qual.& diff.§.sui. Gl.hic se inuoluit finaliter ɔ-
cludit aduertendum esse. Aut loquimur in suo hærede,aut in extra
neis.Item,Aut succeditur ex testõ,aut ab intestato . In hærede suo,
vel suo & necessario,siquidem nititur succedere ex testõ, inspiciun
tur duo tpa.s.tp̃s testamenti,vt constiterit instõ,ut l.proxi.§.interdũ.
Item tp̃s mortis.d.§.sui.sed tp̃s aditionis non inspicitur, quia tẽpus
mortis,& additionis est idem in suo, vel in suo, & necessario. Hoc
qđ dic.t gl.q tp̃s testamenti inspicitur, est uerum quantum ad hoc,
vt sciamus an succedit , sed quantum ad hoc, vt sciamus,an sit suus,
vel uolũtarius,erit aliud,vt j.dicam,s̃m gl. Hoc qđ dicit q tp̃s mor
tis,& aditionis est idem,probatur in l.post mortem.in prin.de leg.2
& l.Iulianus nr̃.j.de cond.& demon.& ibi no.In contrarium facit
l.nam nec emancipatus inf.de leg.1. Dixi plene in l.vlt.j.de condi.
insti. Postquam vero constat, q põt succedere , si quæratur, an sit
suus.vel necessarius,tp̃s mortis inspicit̃.d.§.sui. Inst. de hær.qual.&
differ. Hoc tamen est uerum in instituto pure. secus in instituto sub
conditione quia tunc etiam inspic.ĩ tp̃s existentis conditionis.l.sub
conditione.s.de lib.& post.Quod intellige vt ibi dixi.s.q illud uerũ
in suo,& necessario puta in seruo inspicit̃ tp̃s mortis siue pure, siue
sub conditione sit institutus, nisi libertatem accepit a l.vel a præto-
re,ut j.eo.l.pr̃ filio & dixi in d.l.sub conditione.de lib.& post.Con-
tra hoc,facit prin. huius l. Sol.ibi ab initio institutio non ualuit.Item
aduertendum est,q hic dr̃ tempus mortis inspici, vt sciamus, an sit
suus debet intelligi q sufficit tempore mortis esse in potestate,quod
dico pro tanto,quia posito q tempore mortis non teneret primum
locum in successione.si postea incipit tenere, vt nepos subducto pa-
tre de medio, tamen suus erit. leg. si quis filio exhæredato. in

pri.s̃.de iniust.test Prædicta uera qñ q̃s nitit̃ succedere ex testõ,sed
si ab ĩtestato succedit ĩspic̃ t̃ tp̃s mortis. ita dicit gl. Tu dic,si testa-
tor decessit nullo ɔdito testõ, tp̃s mortis inspicitur,alias inspicit̃.
tp̃s,quo testm̃ destituit̃.l si quis posthumos.§ pe.de lib.& posthu.
& Insti.de hær.q̃ ab intest.§.ita.& Insti.de leg.agna.success.§.pro-
ximus,& d l.si quis filio exhæredato,in prin Et hoc quo ad institu
tionem,quo ad legata non.ita dicit gl ut l.interuenit.inf.de legat.
præsta bon.pos.peti:Quod intellige,vt dicam ĩ l.j. de reg.Cato. &
l.si cognatis,de reb.dub.Op.de leg.2.l.non oportet.Sol.ut ibi Op.
infra eo.l.in tp̃s.Sol.ibi fuit institutio conditionalis,hic pura. Op.
infra de acq.hær.l.si seruus dicit gl.ex benignitate receptũ est. Tu
dic,vt ibi. Op.supra de statu hom.l.& seruorum,§.ingenui. C. de
hr̃. auth. idem de Nestorianis. Glo.dicit, spãlia sunt.Dic,q in pri-
ma est fauor libertatis,in sc̃da fauor fidei. Item facit contra istam
legem infra de vsucap.l.cum vit.Sol.ut ibi .

ADDITIONES.

a Pom.In extraneis.Vide quid per illum tex. dicat Imo.cons.9.
b Alex.Aditæ hęreditatis.Quo tempore inspiciatur habilitas, & ad ista uide no. p
Bal.in l.j.C.de his qui ad lib.& Bal.no.in l.Deo nobis,in vlt.q C.de epis.& cler.
& etiam ad intellectum huius §.vide Doct.& maxime Imo.in l.2.in prin. de vul.
& pup.& per illum tex.dicit Bar.in cons.inc. quidam decessit intestatus supersti-
te,&c.quòd si statutum dicat,q filia dotata non succedat,si non dicat ulterius,in
telligitur de ea , quę propter dotem erat iam facta insuccessibilis tempore mor-
tis defuncti,de cuius hęreditate agitur , & per consequens statutum intelligitur
de filia dotata tempore mortis patris, vel illius de cuius successione agitur. Ad
idem facit §.extraneis.Insti.de hær.qual.& differ.idem est de mente Bal.in l.si plu
res infra de condi.insti.in ver.iuxta prędicta formatur talis quæstio .

LEX L.

Seruum. Hæc lex in prin.sui, cõprehenditur sub præceden-
ti summario.h.d.Media tempora non nocent.

§.Si in non faciendo. Impossibilis conditio de insti
tutione reijcitur.h.d.Glo.po
nit exemplum,si digito cęlum nõ tetigeris.Certe ista conditio non
est possibilis,sed necessaria.Pone,ego instituo te sub hac conditio-
ne,si non morieris.vel si per annum non comederis.Et de hac im-
possibilitate dicam plene in l.j.infra de cond.insti.

§.Hæreditas. Hic iurisconsultus ponit omnia nomina
vnciarum.

LEX LI.

Talem. Opp.de l.quia ratio. de condi. insti. Sol.hic fuit data
libertas,primo pure,secundo sub conditione, valet
ergo prima tanquam plenior.l.quod traditum,de conditio. & de-
monst.secundum Dyn.

1 *Suus sua,suum,non solum dominium.sed ius quoddam significat.*

a §.Si quis ita. Suus dr̃, in quo quis iuspatronatus retinet
1 a h.d.No.† q hoc pronomen,suus,sua,suũ,
non sigñat solum dñium,sed ius aliquod . Simile in l.seruus. & l.
nuper,infra de lega.3. & sic in vulgari appellamus vasalios,homi-
nes nostros,qa ius aliquod in eis habemus , licèt sint liberi. Op.de
condi.insti.l seruus.Gl.dicit sol. ut ibi,nam hic fuit data primo pu-
re secundo sub conditione.Op.de l.qui concubinam.§. si Stichus.
infra de le.3. Sol glo. ibi non dixit , si meus erit,sed si erit in p̃tãte
mea:Vel dic legem illam secũdum istam intelligi , vt distinguatur
inter manumissionem,& alienationem,hanc vltimam tene.

ADDITIO.

a Ale Retinet.Et ad istum tex.vide l.si in diem,§.j.de cond. & demon.& uide Bar.
post glo.in l.Stichum qui meus erit.de leg.j.
Meno.Corasius ad l.1.ff.de seruitu.pag.47.

LEX LII.

Seruus. In seruo hæreditario , inspicitur conditio defuncti.
hoc dicit.

LEX LIII.

Lucius. Si testator expleto asse,alios hæredes instituit, uide-
tur eos in alio asse reuocare,non primis substitue-
re, hoc dicit.

LEX LIIII.

Pater filio. Vt primum testm̃ tollat̃ p s̃m,sufficit esse possi
bile,vt ex secundo adeatur hæreditas. Item se
uus substitutus pupillo,est ei necessarius, si suus rederitur tempo-
re mortis pr̃is pupilli.h.d.No quòd in seruo sufficit , q sit suus tẽ-
pore mortis testõris.licet reperiat̃ alienat⁹ tpe existẽtis ɔdõnis. Di
xi ĩ l.si alienũ,§ j.s̃.e.In tex.ibi,iussit, iure pupillaris substitutionis.
Ibi uendidit,postq̃ hæreditati pr̃næ se immiscuit.Ibi, puenerit,&
sic expirauit substitutio pupillaris. Dy.Op. ad primum dictũ de l.
si filius qui in p̃tãte.s̃.de lib.& posth.Solue vt no.in l. cum in secũ
do.supra de iniusto te. Op.ad secundum dictũ.j.ti.j.l.fi.in fi.Solue
ut in gl. quia nõ est hæres interim necessarius incommutabiliter,
vel uoluntarius,sed existente conditione poterit esse uoluntarius.
Op.quòd non possit esse hæres pupillo.qui nõ reperitur suus tem
pore mortis pupilli l.seruum meũ.in prin.& l.talem,§.j.s̃.eod tit.
Solue sufficit,q sit suus tpe mortis testatoris,licet non pupilli.Di-
xi l.alienum,§.in extraneis,supra eodem.

LEX LV.

Si is qui soluendo. Illius serui institutio præualet , q
fraudandorum creditorum cau-
sa institutus non repetitur,hoc dicit.

LEX

LEX LVI.

1 *Regula, quòd quis non possit decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus, quomodo procedat.*

2 *Testamentum in quo testator dixit, volo valere si decessero post sexagesimum annum, valet.*

3 *Testator derogat regulæ Catonianæ.*

4 *Testamentum, in quo quis est institutus, si testator ex illa infirmitate decesserit, irritatur, testatore reconualescente.*

1 **Potest quis.** Pōt qs facere testm̄ sub ɔdōne, si intra certū tps decesserit. h. d. No. † ꝓ ṙ̄la q̄ dicit, ꝙ quis nō potest decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus, est vera de tpe, qd dēt excurrere post mortem testōris. Nam in tpe, ꝙ decurrit in uita, pt qs facere, ut si intra certum tps decedit, decedat testatus, si post illud, decedat intestatus. & sic, vel ꝓ toto tpe, ꝙ excurrit post mortem, erit testatus vel pro toto intestatus. Quærit gl. qd

2 econtra si testator dixit, † uolo valere si decessero post annum sexagesimum, an valeat? Et arguit pro, & contra, veritas est, ꝙ valet. Nec obst. regula Catoniana: quia non hēt locum in institutione cōditionali. ut l. pe. de regula Catoniana. Et addit gl. rationem: qa

3 † testator per suam uoluntatē pt derogare regulæ Catonianæ, qđ

4 no tetigi in l. cætera. ꝟ. de leg. j. Quæro dixit † testator, instituo talem meum hæredem, & uolo testamentum meum valere, si de hac infirmitate decessero, an ipso reconualescente testamentum irrite-

a tur? Certe sic, per hanc legem. Facit l. alumnæ. §. fi. ꝟ. de adi. legat. secundum Ia. de Are. Et pro hoc optime, ꝟ. de don. cau. mor. l. 3. & l. senatus. §. mortis. eo. ti.

ADDITIO.

a Alex. §. fina. inf. Et ibi uide contrarium, quod vult Bald. per illum tex. l. fina. C. posth. hæred. institu.

LEX LVII.

Si is qui soluendo. Substitutus liber, præfertur instituto seruo, si per eius libertatem creditores fraudentur. h. d.

LEX LVIII.

Nemo. Pronomen hic, hæc, hoc, est demonstratiuū rei præsentis ad oculū. h. d. De significatione hꝰ pronominis dixi inl. Mæuiꝰ. §. j. ꝟ. de lega. 2. Idem habes i l. si stipulatus fuero, de ver. obl. & in l. j. in prin. de ope. no. nun & ibi dixi.

1 *Probatur quod quis sciuerit suum fratrem, per publicam vocem.*

a **Qui frater.** a Op. de l. si pr, & l. nec apud. C. de hę. inst. ubi institutus tanq̄ frater, q nō est, nō ualet. Sol distingue notabiliter. vt in gl. Aut sciebat eum fratrem, aut ignora-

b bat, aut dubitabat, & in dubio præsumitur scire b eum fratrem cum sic noīat: qa non præsumitur quis dicere, ꝙ mente non cogitauit,

1 l. Labeo. de supell. leg. † sed q̄ro, q̄uo probatur, ꝙ ipse sciuerat eum suum fratrem? R̄n. si publice erat notum, uel publica fama erat in uicinia, iuxta ea quę dixi in l. is potest, de acq. hęr.

ADDITIONES.

a Pom. Qui frater. vide Roman. conf. 470.

b Ale. Præsumitur scire. Ad istum §. uide Bart. in l. demonstratio de condi. & dem. & habetur in l. falsa, in princip. eo. ti. & quod no. in l. non nudis, & in l. neque natales. C. de proba. & per Can. in cap. ex parte, de resti. spo. & in ca. illud, de præsumpt. & in l. neque, per Bar. & Bal. de test.

LEX LXI.

Liber homo. Si liber homo adiit vt seruus, iussu alterius, nō valet aditio, hoc dicit. Dicit plene in l. liber homo, in princip. ꝟ. de acquiren. rer. dom. & l. qui in aliena. in princip. de acquiren. hæredi.

§. Si quis ita. Potest relinqui portio hæreditatis, per respectum ad portionē alterius rei, hoc dicit.

1 *Copula, & posita inter duas orationes non inducit coniunctionem verbalem.*

§. Titius. Duo cōiuncti hn̄t unum semissem, vnus disiūctꝰ hēt aliū, h. d. Op. ꝟ. de leg. 2. l. Lucius, §. Lucius, vbi quilibet admittitur in virilē. Sol gl. no. ꝙ geminatio illorum verborum, hæres esto, tollit contrarium. Vr̄ sentire gl. illud qđ aliās

1 dixi, † ꝙ copula, &, quæ cadit inter duas orationes, non inducit ɔiunctionē verbalem, sed illa, quæ cadit inter personas in eadē oratione positas, quod est verum, probatur in l. j. C. de cad. tol. & l. sicut in annos §. j. qui. mo. vsufr. amit. Dixi in l. re coniuncti. ꝟ. de le. 3. Ad ɔrium tamen de §. Lucius, dic vt ibi. Op. de l. fi. j. respon. C. de impub. & ali. substi. Dicit glo. intellige illam secundū istam. Tu dic, ꝙ ibi propter naturā verbi distributiui, quisquis, quilibet, videtur singulariter nominatus, ut ibi no.

§. Cum quis. Portio deficiens eius, qui nemini erat coniunctus accrescit omnibus, hoc dicit.

§. Si hæres. Media tempora non nocent. h. d. Hoc intelligo quando passus est mediam capitis diminutionem. secus si maximam: quia tunc restitutus videt alius homo, l. intercidit, de condi. & demonst. quæ lex est gl. huius §. & l. sed si conditioni, § solemus, s̄. eo.

§. Titius ex semisse. Institutus ex parte pure, & ex parte sub conditione, si hēt cohr̄dem, adeundo ex pura, pro parte conditionalis institutionis est hr̄s conditione pendente, sed ea existente in totum sine noua aditione, & decedens interim non transmittit, h. d. cum §. seq. Opp. ꝙ & ex medietate quadrātis sibi relicti sub condōne sit hæres, vt prox. Sol. fateor, ꝙ hoc supplet per §. seq. Op. de l. si solus. ꝟ. de acquir. hær. ubi qui adiit ex institōne pura, est ex ɔditionali hæres. Sol. Illud est verum qn̄que, qa utraque pars est sibi delata. Op. ad §. si ita. vbi dr̄, ꝙ statim est hæres pro parte. Contra imo non est hæres, quia nō existit conditio, & conditione pendente non potest esse hæres, d. l. si solus. ꝟ. de acq. hæred. Sol. non habebat ibi cohæredem, hic sic. Quærit gl. in versi. in pendenti. quis conuenireτur interim pro illo sextante, qui est in pendenti? Dicit gl. ꝙ quilibet, ac si nihil esset in pendenti. Tu hoc declara vel. l. qui fundum. §. si tu ex parte. ad leg. Falcid. Cætera dic, ut in gl. quæ sunt clara.

§. Si Attilicinus. Qui adit hæreditatem hr̄dis defuncti ex parte, si suam propriam instōnem omittit, eius portio pro parte sibi accrescit, si hēt cohæredē. alias in solidum, h. d. Dr̄ hic, ꝙ statim ex semisse est hæres, q̄ro quo iure? Gl. hic super verbo, ex semisse, r̄n. vide eam. & adde in fi. dum dicit gl. est in suspendo hoc est falsū, qa tex. nō dicit, ꝙ Seius adiret hæreditatē Attilicini, imo repudiat. Sed o, quia si adisset, nō hr̄et nisi trientem ex persona Titii, cū ipse Titius adiisset, ut patet in litera, & sic ius accrescēdi hēt locū, l. 1. §. pe. s̄. de vsuf. accres. Iō dicēdum est, ꝙ hæc fuit additio Ceruoti. Ita dicebat Old. Vel dic, ꝙ glo. errauit in noīe ꝑsonarū, ut si velit dicere, ꝙ triētē hēt Seius ex sua instōne, q̄ de eo fecit Titius, quia adiuit, hæreditatem Attilicini, & medietate trientis ipsius Seii, qui repudiauit, hēt iure accrescēdi. al. us. medius triens est in suspenso, ita no. gl. Item uide aliam glo. paruulam, quæ dicit, Titio testator, supple, imo, hærede Attilicini testatoris.

LEX LX.

Qui soluendo. Seruus primo loco institutus ab eo. qui non est soluendo, est hæres necessarius, hoc dicit.

LEX LXI.

1 *Verba enunciatiua emissa propter se in actu odioso inducunt dispositionem.*

2 *Verba quoniam te contentam ex dote esse volui, an inducant dispositionem, etiam quo ad dotem.*

3 *Verba enunciatiua emissa per modum causæ quantum ad dominium nō inducunt dispositionem, sed quantum ad actionē personalem, vel exceptionē sic.*

a **Qui volebat.** Verba enūciatiua q̄ erāt in actu odioso dispōnē inducunt. h. d. Op. s̄. eo. l. ex facto, et agitatū. Sol. ibi fuerunt † uerba enunciatiua emissa cōditionalr̄ ꝑ aliud, hic sunt verba enunciatiua emissa principalr̄ ꝑ se. Dixit. n. testōr, te aūt filiā iō exhr̄daui, ista sunt verba emissa ꝑ se, que inducunt dispōnem. Et subiunxit, qm̄ contentam te esse dote uolui. Ista .n. sunt uerba enunciatiua ꝑ aliud emissa, per modum causæ quæ

2 an inducant dispōnem, dicam statim. † Quæro an ex istis verbis, qm̄ te ɔtentam ex dote esse volui, inducatur dispō? R̄n. aut quæris utrum ex hoc uideatur filiā exhæredare, & gl. innuit, ꝙ sic, qa dicendo hæc uerba, vr̄ eam facere alienam a sua hr̄ditate, quod est exhr̄dare. l. 3. C. de lib. ꝓter. q̄ gl. intellige, ꝙ ista verba cum aliis præcedentib. inducunt exhæredatione, qa et sola uerba ꝓcedentia sufficiēt, ut dixi. Ista aūt sola exhæredationē n̄ inducerēt, qa sunt uerba enūciatiua emissa ꝑ aliud, & sic nō sufficerent ad exhæredationem, cum non inducerent nec sufficerent ad instōnem, d. l. ex facto.

3 Secundo est uidendum, † an inducāt dispositionem quo ad dotem? R̄n. ista uerba enunciatiua emissa per modum causæ non inducunt dispositionem quantum ad ius dominii. l. emptor. §. fi. s̄. de rei vend. sed quantum ad actionem personalem, & etiam exceptionem, inducuct dispositionem. ꝟ. de do. excep. l. fi. ꝟ. de col. do. l. pe. & no. s̄. so. mat. l. si socer. §. Lucius. & ibi dixi.

ADDITIONES.

a Pom. Opp. vide aliquid per Alex. consi. 60. in princ.

b Alex. Respon. Et quid in statuto dicente, ꝙ filia si dote cōtēta paterna, an videatur filiā exhæredare. vide Bal. in l. fi. in princ. C. de dotis promis. ubi alleg. istū tex.

LEX LXII.

a **In tempus.** a Pōt quis institui in tps, quo capere poterit. h. d. Op. de l. si alienum. §. 1. s̄. eo. Sol. ibi institu-

b tus fuit simpliciter, hic ad incertum diem. Op. de l. hereditas. s̄. e. Solu. ibi fuit dies certus, hic incertus. Rationem dixi ibi. Opp. ꝟ. de reg. Cato. in l. 1. Sol. gl. hic testator non voluit regulam illam habere locum, quod apparet, quia instituit in die certa, & testator pōt prohibere regulam Cato. ut no. s̄. eod. l. potest quis, & hic. (Quærit Dy. quæ est ratio. respon. quod ubi est dies certa, reperitur pro parte temporis testatus, & pro parte intestatus, ideo subducit diem de medio, sed vbi est conditio, vel dies incerta tunc videtur semp testatus, quia existente ɔditione trahitur retro ad tps mortis. Hic dubito quo hic procedat si tpe mortis erat non capax, impossibile est quod retrotrahatur, & fingatur capax, vt dicit glo. in fi. l. 3. C. de inoffi. dona. vt l. itaque. C. de dona. inter vir. & vxo. & si non fingitur retro

ADDITIONES.

a Paris. In tempus. Pro regula, ꝙ paria sūt aliqua fieri tpe habili, uel in habili, & differ in tpe habile, uel inhabile, uide Bal. & Alex. in l. alia. §. eleganter. ff. sol. matr. Menoc. Nicolaus Valla, de reb us dubiis tract. 4.

Pom. Declara hanc legem, ut per Bar. in l. 1. a. ff. de ope. no. nun.

b Alex. Opp. Limita illam legem, ut per Bar. in l. si constante, §. quoties, & in l. alias §. eleganter, solu. matrimo.

rtero hēs esse, ergo vr̃ pro parte ipsius esse testatus, & pro parte nō. Quod dicemus: cogitabitis. in glo. hoc, vide glo. quæ incipit licet sit ibi. sed hic testatus. Op. j̃. de reg. Cat. l. i. sol. ut glo. & tene menti eā, aliam gl. habuisti s̃. e. l. pater. quam uidebitis, & tene menti.)

§. Quoties. Vitiatur institutio, propter incertitudinem personæ h.d.

LEX LXIII.

Hæredes. Portio coniuncti deficiens accrescit coniunctis, disiunctis omnibus. h.d.

LEX LXIV.

a **Eius.** a Pōt institui seruus eius qui post mortem testōris nascet. h.d. Op. Posthumus alienus non p̃t institui f̃m ista tpa. vt Inst. de pos. in prin. & q. no. in l. Gallus. in prin. & in §. ille casus. s̃. de lib. & posth. ergo nec seruus posthumi, vt j̃. eo. l. non minus. Sol. Intellige de seruo illius posthumi, q. p̃t institui ex ꝓuisione Galli, legis

b Velleiæ, & Iuliani. Vel dicas, licet n̄ possit istitui posthumus alienus, tū p̃t istitui seru⁹ eius, f̃m ea, q̃ dixi i simili, ī l. si seru⁹ ei⁹. d̄ acq. hær.

ADDITIONES.

a Pom. Eius. Contrarium tenet Ial. in l. si mihi, & tibi. §. regula. per illum tex. de lega. i. Alex. in l. Gallus. in prin. i. col. ff. de lib. & posth. Ial. in d. l. Gallus. §. quid si qui. & ibi late Aret.

b Paris. Vel dicas. Ista decisio Bar. confunditur per tex. in l. si mihi & tibi. §. regula. ubi Ias. uer. 2. principaliter. ff. de leg. i.

LEX LXV.

1 *Verbis illis, committo Abbati tali, vt det centum fratribus minoribus, an videatur institutus Abbas.*

2 *Verbis illis, volo bona mea distribui inter pauperes Christi per Titium, an videatur Titius institutus.*

1 **Hæreditas.** Non vr̃ quis eum instituere, quē legādo grauauit h. d. Quęrit Dy. pone † q̄ testōr dixit. Committo tāli Abbati, vt det centum fratib. minor. b. q. per hoc Abbas

a non vr̃ institutus, ut hac l. f̃m Dy. Sed pone, q̄ testator iussit bona

2 † sua distribui inter pauperes Christi per Titiū, an per hoc Titius

b videatur institutus? Rñ. Ex istis verbis proprie loquendo non vr̃ b

c hæres institutus ille executor, ut hic, sed hr̃ loco hæredis, c vt agat, & ut conueniatur actionib. hæreditariis. l. si quis ad declinandum C. de episc. & cler. sed ibi loquitur in executore līmō. Idem ig. r̃ in testamentario. l. nulli. e. tit. & hoc tenet Roff. in tit. de act. ex testō. & Spec. in tit. de inst. edit. §. nunc vero aliqua. Innoc. & alii Moderni

d Canonistæ in c. cum tibi. extra de testa. Ego dixi in q. quam disputaui, quæ incipit, filium adultum testator instituit.

ADDITIONES.

a Alex. institutus. Adde no. per Bar. in l. si sic, de leg. i. omnino Bar. in l. alio. in i. col. de ali. leg. & quod no. Bar. in l. quidam cum supra eo.

b Alex. Non vr̃. Et sic no. q̄ licet grauentur executores distribuere in pauperes certa bona. nō uidetur per hoc pauperes institui, sed si grauati fuissent uniuersam hæreditatem distribuere, posset dici, q̄ censentur instituti, seu, q̄ tenent locū hæredum, per id, q̄ legitur & no. in l. his uerbis. in prin. s̃. eo. & in §. si uero nulli. de hæred. & Falc. in auth. & hic per Bal. & Imo. & Bar. in l. centurio. in uer. sed. quid si testator substituit aliquem sub compendio directo, in certa portione. de uulg. & pup. & est de mente Bal. in l. i. C. ad leg. Fal. & in l. i. ff. de test. & in l. precib. uer. seq. q. C. de impub. & al. subsit. & Bar. in disputa. inc. filium adultum, alias incipit Titium filium adultum. Inno. in c. cum tibi. de testa. & ad dicta Bar. hic, adde Ale. de Imo. in cons. 3. uersi. præsupposito.

c Pom. Loco hæredis. Vide Bar. in l. centurio. 24. speciali. ff. de uulg. & pupil. Alex. cons. 98. in fi. 2. uol.

d Alex. Moderni Canonistæ. Adde ar. in l. si quis Titio. de leg. 2. & Bar. in auth. licet C. de nat. lib. & in d. l. si quis ad declinandum, & in d. l. centurio, & Bal. in d. l. i. C. ad leg. & Falci. & quid si decedat talis executor ante distributionem, an hæreditas efficiatur caduca. Vide Ang. q̄ non, in d. l. centurio. ubi refert Io. And. in Spec. in tit. de inst. edi. & hic adde Bal. in l. i. sup. de testam.

LEX LXVI.

Si ita quis. Coniunctus re tm̃, & ꝯiūctus verbis tm̃. ad portionē vacātē pariter admittunt. h.d. Quæro quæ est rō huius l. Rñ. Titius est istitutus insolidū in una orone, vñ aliis institutis est reꝯiūctus, Caius & Męuius ex æqs partib. istituti sūt inuicē pp diuisionē portionū: qa dixit ęqs partib. i. ꝯiūcti. j̃. de leg. 3. sed cū primo istituto sūt reꝯiūcti. Restat. q. q̃tū ad istū, cuius portio deficit sūt duo, quorū vnus ē ꝯiunctus re tm̃, alter uerbis tm̃, & sic statuit, q. pariter admittunt. Et sic ē casus illius qōnis difficilis q̃ ponit in l. reꝯiūcti, j̃. de le. 3. in gl. Quæro qd vult dicere tex. in l. fi. ibi ñ tā ꝯiunxisse q̃ celerius dixisse videat. rñ. omissis expositionib. gl. q. vult dicere non tam coniunxisse. s. vr̃ eos realiter, dico scđo institutos, quia non sunt reconiuncti, quam celeriter clericus dixisse. i. in vna oratione fuisse. propter quod sunt verbis tantum coniuncti.

LEX LXVII.

Si ita scriptum. Institutio plenior p̃ualet. h.d. Opp. j̃. de condit. & dem. l. non ad ea. Sol. ibi in legato, hic in hæreditate, ut dicit, gl. in l. si solum. s̃. eo.

ADDITIO.

a Menoc. Sarment. lib. 3. select. cap. 6.

LEX LXVIII.

Si quis Sempronium. Instō non pōt ꝯferri in alterius volūtatem expressam sed velatā sic. h. d. Ro. huius est, qa qñ exprimit velatim, non exprimitur p cū modū p quē tacite inest. Nā si dicit instituo te, si Titius voluerit ascendere Capitolium cōfertur in liberam voluntatem

a Titij, qa forte non poterat ascēdere. Itē si dicat. a si Titius capitoliū non ascenderit non ꝯfertur in liberā uoluntatē, quia forte necesse hēt ascendere Capitolium, propter alia facta sua. Item in scđo casu huius legis illa conditio, si hæreditas adita fuerit, exprimit per alium modum. q̃ tacite inest. ut dixi ī l. & si perceperit, §. fili⁹. sup. de lib. & posth. plenius in l. hæc uerba, inf. de leg. j.

ADDITIO.

a Pom. Si dicat. Vide Fel. & Bal. in l. in uendendo. C. de contrah. emp. Ang. & Imol. in l. centesimus, §. §. de verb. oblig.

LEX LXIX.

1 *Illa verba, si volet, in institutione posita faciunt de necessario voluntarium.*

2 *Substitutio vulgaris facit institutum de necessario voluntarium.*

Cornelius. Expressio eorum quæ tacite insunt, nihil operātur, si exprimātur prout insunt, secus si alio

1 mō. h. d. Not. ex † fine legis, q̄ p ista verba. si volet, testator facit de necessario uoluntarium. Simile in l. iā dubitari, j̃. eo. facit ad hoc

2 quod dixi. † q̄ substitutio vulgaris facit de necessario voluntariū, ut no. in l. Papinianus, §. quarta, de inof. test. & in l. filius hæres, de libe. & posth. & l. Iulianus, §. si quis omis. cau. test.

LEX LXX.

1 *Instō facta de pauperibus eligendis, per guardianū fratrū minorū, an ualeat.*

1 **Captatorias.** Concordat l. captatoriæ, j̃ de le. j. l. captatorias. C. de test. mil. qđ dicitur j̃. dicam. † Quęro testator a īstituit pauperes eligēdos p guardianū fratrum mino

a rum an ualeat? Dy. q̄ sic in l. captatoriæ, j̃. de leg. j. qa non confert substātia institutionis in tertiū, sed certarū personarū electio committitur, Idē tenet Cy. in l. captatorias. C. de testa. mil. & ē casus, q facit istā distinctionē in l. fideicōmissaria libertas, ī fi. đ fideic. libe. Hoc est verū p̃terquam in relictis ad pias cās, qa ualet īstitutio captatoria, & legata captatoria, ut in c. cū tibi, de testa. & ibi per Inn.

ADDITIO.

a Paris. Quæro testator. Quomodo potest aliquid committi dicto vnius, uide quæ scripsi in l. Theopompus, ff. de dote præleg.

LEX LXXI.

1 *Sicut quis non potest astringi ad instituendum metu pęnę, ita nec spe pręmij.*

Ille autem. Notabilis casus est, & est ratio casus alterius legis, quia sicut metu pęnæ, quis non potest a-

a stringi ad instituēdū a aliū, l. stipulatio hoc modo, j̃. de ver. obli. ita

1 qs nō p̃t astringi ad institutionē spe p̄mii, & sic no. † q̄ sicut qs nō p̃t astringi ad instituendū aliū metu pænę, ita nō p̃t astringi spe lu-

b cri. Op. s̃. e. l. si qs b Sēproniū, ubi si nō ꝯferat ī alteri⁹ uolūtatē expsse, ualet. Sol. illa ꝯditio nō inuitabat quē ad instituēdū aliū spe lucri, hic secus. Itē opp. de l. Titio. §. j. de cōdi. & demonst. Sol. ibi in matrimonio, licet sit causa spiritualis, non prohibetur simonia, vt

c ibi dixi, sed hic loquitur in institutione, in qua est prohibitū c quē astringi spe præmij, sicut metu poenæ. Et hoc facit ad quæstiones, quas ibi dixi de monacho.

ADDITIONES.

a Ale. Ad instituēdum. Hanc legem allegat pro no. Bal. in l. j. in 8. q. C. de his qui pœ. no. in auth. nisi, ad Treb.

b Meno. L. si quis. Iaso l. cum donationis, nu. 4. C. de transact.

c Ale. Est prohibitum. Adde Bar. in l. cum donationis. C. de transac. & quod no. Bar. tamen l. uxor. §. hæres, de leg. 3. Facit quod no. Bal. in rub. C. de sponsalib.

LEX LXXII.

1 *Id, quod est in lęsionē vnius introductum, non debet in fauorem eius redūdare.*

2 *Si personę de quibus in auth. hoc amplius. C. de fideic. nolunt hæreditatē, qua quis est priuatus. an reuertatur ad illum, qui fuit priuatus.*

a b **Si quis solidum** a No. tex. b ibi, legi enim &c. Et no. q̄ id quod in læsionem unius est intro-

1 ductum, non debet in eius fauorem redūdare. Et hanc legem alleg. pro casu ad quæstionem, quam facit glo. alibi. Nam nos habemus in auth. hoc amplius. C. de fideicom. & in corpore unde sumitur. quod qui non implet uoluntatem defuncti intra annū, priuatur hæreditate ipso iure, & uadit ad personas ibi numeratas: q̃-

2 rit gl. † quid si illæ personæ noluerint hr̃ditatem, an reuertatur ad illum institutum, qui nō impleuit uoluntatem defuncti, & dic, q̄

c nō. c Nam, q̄ in eius læsionem est introductum, non debet in eius commodum redundare, ut no. in corpo. de hęre. & Falc. §. si uero nullus, pro qua gl. uidetur casus hic, quod no.

ADDITIONES.

a Pom. Si quis insolidum. Vide Ias. in rub. ff. de iust. & iure.

b Ale. No. tex. Vide ē: de hoc gl. & Doc. i l. si seruus plurū, §. si hæreditatis, de leg. j. & p̃ illā legem pōt determinari quæstio gl. in uerbō, testō. in l. j. C. de sec. nup.

c Alex. Quod non. Istud dictum limitat Pet. de Anch. in c. intelleximus, de iud. arg. illius tex. uidelicet, q̄ non reuertitur talis hæreditas ad institutum. Fallit ubi talis hæreditas esset damnosa, quia tunc in odium eius, qui non adimpleuit intra annum cogetur, hęreditatem damnosam alijs, ad quos transiret, repudiantib. acceptare, q̄ notant, & sequuntur Moderni ibi in prin. Aduerte, quia ista lex loquitur in naturali. Sed quid in spurio: Bal. in l. cum quam. C. de fideic. sentit, q̄ sic, & dicit hanc l. esse singularem, & ibi uide omnino Bal.

LEX LXXIII.

1 *Conditio adiecta institutioni, quando videatur adiecta substitutioni, & ad substitutum transeat.*

2 *Substitutio est fauorabilior, quam legatum.*

Sub conditione. Conditio adiecta institutioni, non uidetur repetita in substitutione. h.d.

a ne. a h.d. Op. & vr̃ q̃ a ſſubſtitutũ trãſeat cũ eodẽ onere. C d̃ cad.
1 tol § p ſcd̃o. ꝯiũcto. §. ne aũt. vbi ſemp trãſit cũ onere. Glo. j. d̃t, q̃ hoc eſt uerũ ĩ ꝯdõne caſuali, ſec⁹ ĩ ꝑtãtiua vr̃ miſta, vt ĩ ꝯrijs. Idẽ te
b net Cy. b ĩ §. p ſecũdo & Pet. ibid. Iſta ſol. ẽ ꝯ caſũ legis, ſm̃ ĩtellẽm gl. ĩ l. q̃ ꝯdõ. j. d̃ ꝯd. & dem. put gl. ponit caſũ de dandis decẽ, & iõ Cy. ĩ l. ꝯria. d̃t, diſtingue: Aut erat ꝯdõ, q̃ alteri emolumẽtũ afferebat, & vr̃ repetita: aut nõ, & nõ vr̃ repetita: Hæc ſol. eſt ꝯ caſum d. l. q ꝯdõ. Tu dic, aliud ĩ legatis, aliud in inſtõnib. q̃ sũt fauorabiliores, vt ponit ſequẽs gl. Itẽ op. de l. q liberis. §. hæc verba, de vulg. & pu. & l. licet. j. de leg. j. di gl. q̃d ꝯdõ nõ vr̃ repetita ĩ ſubſtõne, quæ aliã ꝯdõnẽ adijcit, qa oĩs ſubſtiõ eſt ꝯdõnalis ĩſtitutio. l. pen. j. d̃ le.
2 ij. licet ſecus in legatis, & alijs diſpoſitionib. Itẽ ſubſtõnes ſunt fauorabiliores, q̃d tene mẽti. Vide gl ſup verbo, pure. Itẽ uide ĩ eadẽ gl. ibi, fauorabiliores. ergo & ſubſtõnes, q̃ ſunt ꝯdõnales inſtõnes. Item opp. de l. cum pr̃ §. ab inſtituto. j. de leg. 2. ſolue ut ibi.

ADDITIONES.

a Alex. In ſubſtitutione. Item hanc legem, & ſimiles intellige, vt no. per Bart. in l. ſi legatarius, vt lega. ſeu fideicom. ſeruan. cauea.

b Alex. Tenet Cy. Sed Bar. in d. §. p ſcd̃o. tenet cõtra Cy. & ſic Bar. eſt ſibi cõtrarius.

LEX LXXIIII.

a **Si quis ita.** a De hoc dic plene, ut in l. quoties. §. ſi duo. ſ. eo. tit. & ibi dixi.

ADDITIO.

a Ale. Si quis ita. Et dixit in iſta l. Bal. q̃d ſequitur Ang. & Imo. hic, q̃ ſi teſtõr multa legata, & fideicõmiſſa relinquit, & poſtea inſtituit vniuerſalẽ hẽdem dicendo, inſtituo præterquam in legatis, & fideicõmiſſis. ſ. relictis, q̃ nihilominus dicta legata, & fideicõmiſſa cõprehenduntur in inſtõne vniuerſali p illũ tex. Adde q̃ idem dicit Pau. de Caſt. in l. cogi. §. inde q̃ritur. ad Treb. ubi inq̃t, q̃ ſi teſtõr poſt facta legata particularia dicat, In oĩb. aliis ſuis bonis inſtituo Titiũ uniuerſalẽ hẽdẽ, inſtõ vniuerſalis ẽt vr̃ facta in illis reb. particulariter relictis. qa illæ non detrahunt de iure. de uniuerſitate hẽditatis, p illũ tex. Nã cũ teſtõr faciendo inſtõnem uniuerſalẽ cenſeatur uoluiſſe, q̃ p eã confirment legata, & p hẽdẽ pſtentur, cenſet uoluiſſe q̃ ſit hæres in oĩb. bonis, ẽt legatis. Et per prædicta decidi põt q̃d dixi in l. ſi q̃n. in prin. circa finem magnæ apoſtillæ. C. de inoff. teſt. verũ ſi data eſt licẽtia pñi inſtituendi filiũ ſpuriũ in reſcripto, & priuilegio legitimationis liberæ, & quo ſibi placuerit, an poſſit priuare filios legitimos & naturales legitima, q̃ dẽt habere a
1 iure. Dicebam, q̃ non, per ibi no. Bñ faciunt & pdicta, q̃m q̃s pr inſtituat filium ſpurium vniuerſalem hæredem in oĩb. bonis, & iurib. ſuis, & filios legitimos, & naturales inſtituat in tãto, q̃d eis ſufficit ad legitimam, q̃ debent hr̃e, q̃ nihilominus non dicet adhuc iſto caſu filius ſpurius in oĩb. bonis inſtitutus, per prædicta.

LEX LXXVI.

Seruus. Dicit tex. Donari põt a marito donationem reuocanti, aliàs ſecus, quia talis donatio confirmat̃ morte. l. donationes, de dona. inter vir. & vxor. ſecundum Iac. de Aret.

LEX LXXVII.

a **Aſſe toto.** a Agitur ex ſcriptura declarata, non ex ſcriptura declarãte. h. d. Vel aliter. In una ſcriptura vr̃ ꝯtine
b ri id q̃d continet̃ in alia ad q̃ refert̃. b h. d. Op. id, q̃d dixi ĩ ſũmario. Ad q̃d facit l. inſtõ. j. ti. 2. & l. ſi ita ſcripſero. de ꝯd. & de. & ibi not.

ADDITIONES.

a Ale. Aſſe toto. De materia huius l. hr̃ late p Bal. in l. penẽ. C. de pact. Et quando agatur ex confirmato, uel confirmante, vide Bart. in l. eos. in fi. in prin. C. de appellation. & allegatur illa lex. q̃ creditur teſti deponenti per relationem ad aliud. Nã ſi teſtis in hoc iudicio depoſuit, ſm̃, quod depoſuit in alio iudicio agitato, cum alio, & plus non ſpecificat, niſi quia refert ſe ad aliud iudiciũ, probat. Concordat tex. in l. ſi ita ſcripſero. de condi. & demon. & l. qui ex fœdis. §. teſtõ. de ſecũ. tab. & no. Bar. in l. eos. de fal. & Bal. in l. geſta. C. de re iu. & per eum in l. iuſiurandi. & in l. fi. C. de teſt. Pet. de Anch. in cle. teſtib. de teſt. Ant. Butr. in c. cum in tua, de teſt. & dixit Bar. in d. l. eos, q̃ teſtis qui depoſuit pro utraque parte in ea causa, non eſt integer teſtis. De quo per Doc. in d. c. cum in tua, & in c. cum cauſam quæ inter Archiepiſcopum, de teſtib. & Pet. de Anch. in d. cle. de teſtib.
Panſ. Quod relatum ſit in referente, quid ſi relatum ſit nullum, uide Rom. conſ. 254. ubi per hanc regulam dicit, q̃ ſi aliquis producat aliquã ſcripturam referentem aliam, non dicitur perfecte producere niſi producat aliquã ſcripturam relatam, ut per Roman. conſ. 305. incip. Ita lex, uide Aug. in additionib. ad Bar. in l. 3. C. de bon. vac. li. 10. uide multa per Felin. c. inter cæteras. col... de re iud. Item circa iſtam regulam uide, quod conſuluit Bar. conſ. 2. incip. uiſis literis, per totum. uide Ale. in l. 1. in fi. ff. de re iud. Item quòd ſi quis ſe referat ad aliquam ſcripturam dicendo, q̃ omnia ibi dicta habeantur pro expreſſis de uerbo ad uerbum, prout continetur, perinde ſit, ac ſi nominatim, & ſingulariter omnia eſſent expreſſa, propter illud de verbo ad uerbum, uide Ale. cõl. 6. vol. 4. & ſcribit in authen. ſi quis in aliquo. C. de eden. & addi ibi ad Bar. & Fely. in c. humanum genus. 1. diſt.

b Ale. Refertur. Et ſic confines appoſiti in primo inſtrumento intelliguntur appoſiti in ſecundo, quando ſm̃ inſtrm̃ ſe refert ad primum, arg. iſtius tex. Ad idem facit l. inſtitutio talis. de hære. inſtit. l. ſi ita ſcripſero, de cond. & dem. l. ait prætor. inſ. de re iud. Adde tu ſecundum Are. in l. ſcire debemus. inſ. de verb. obl. quòd adeo relatum eſt in referente, q̃ omnis qualitas diſpoſitionis relatæ, cenſetur repetita in diſpoſitione referente. Et ibi dicit, q̃ dictio relatiua refert ſubſtantiam, & qualitatem, per l. ſi cui. §. 1. inf. de lega. 1. alle. Bar. in extrauag. ad reprimen. in uerbo, prout, & in l. edita. C. de edendo, & uide etiam de hoc, in 2. notab.

LEX LXXVIII.

Qui non militabat. No. quod illud quod quis accipit iure actionis, computat in quartam iure exceptionis doli, ut hic, & l. Neſennius, & l. filio inf. ad l. Falc. dixi in l. in quartam. eod. tit.

§. Lucio. No. tex. ibi, modum, &c. No. ergo hunc text ad id quod dixi ĩ l. interdũ. ſ. eo. q̃ duæ partes intelligũtur duæ de duodecim. partib. totius hẽditatis, niſi ex aliquo adiuncto appareat teſtõrẽ aliud ſenſiſſe. Facit l. ſi ita ſcriptũ. §. 1. teſtõ. ſ. e.

§. Filijs. No. tex. ibi, noĩatim. De mã huius. §. uide iſtis ĩ l. interdum. §. ſed ſi duo ſ. e. & no. plene ĩ l. cũ q̃o. C. de le.

LEX LXXX.

Quod ſi Meuius. Habe... tex. in l. 1. ſup. eo. titu.

LEX LXXXI.

Clemens patronus.

1 *Relatiuum, quis uel qui, inducit conditionem.*
2 *Relatiuum qualitatis, uel quantitatis, inducit conditionem.*

§. Si ita ſcripſerit. Op. & vr̃ q̃ renouata ꝯdõne ualeat inſtiõ, ar ſ. e. l. 2. Sol. Hic fuit ꝯdõ de pterito, ſ. ſi renuaſſet... ſic ꝯcordat cũ l ꝯria. Sed ſi intelligas, q̃ ſit de futuro ut dicit gl. intelligas, q̃ inſtiõ eſt inanis, ſ tanq̃ ꝯdõnalis,
1 ſed ualet tanq̃ pura. Allegaui l. hãc ĩ ru. ã ꝯdõnis, ubi dixi, q̃ relati-
2 uũ q̃s vr̃ q̃ inducit ꝯdõnẽ Quid ĩ relatiuis q̃titatis vr̃ qualitatis. Et dixi, q̃ ſic, p hanc legẽ,

LEX LXXXII.

a **Si quis ita a hæres inſtituatur.** Ex uoluntate defuncti prius eſt locus ſucceſſioni ab inteſtato, q̃ ex teſtõ h. d. Dy. Op. & vr̃ q̃ non pñt primo ſuccedere uenĩetes ab inteſtõ, l. ant q̃ C. cõ. de ſuc. l. q̃diu. j. de acq. hær. Sol. dñt q̃dã q̃ uenĩetes ex teſtõ. Tu dic, q̃ hoc ẽ uerũ pp defuncti uolũtatẽ. Et p hãc l. dixi ĩ l. Gall⁹, q̃ teſtm ĩ quo dico, q̃ ſi filius morieṫ me uiuo, nepos ſit hẽs nõ ĩſt tato filio, attualet. Itẽ no. q̃ ſubſtiõ vulgaris ñ pſupponit de neceſſitate ĩſtõnẽ, licet gl. aliud uideat̃ uelle. j. ti. j. l. j. hic. n. ſubſtituit vulgariter legitimo, tñ nõ eſt inſtitutus, nec uenit ex teſtõ, ut dicam j. tit. 1. in l. 1.

ADDITIO.

a Ale. Si quis ita. Et eſt ſingularis hæc lex, ſecundum Bal. in l. fin. C. de teſta. q̃ teſtõr põt diſponere, q̃ tutela legitima præferatur teſtamentariæ. Et ad hanc legem uide Bal. in d. l. antequam. C. communia de ſucceſſionibus.

LEX LXXXIII.

Si non lex. Q̃n plures leges cõcurrunt ad unum effectum, ſi ceſſat una, remanet uirtus alterius.

LEX LXXXIIII.

Si ſeruo. Seruus cui teſtator de neceſſitate debet libertatem nõ poteſt eius hæres neceſſarius fieri. h. d. No. tex. ibi, quid enim, &c. uſque ibi, idem erit, &c.

1 *Diſiunctiua quando accipiatur pro coniuncta.*
2 *Teſtator ſi dicat, filium hæredem inſtituo, & ſi deceſſerit ſine liberis deueniat in talem, an filij ſuperſtites, videantur ſubſtituti.*

a **Lucius.** a Si in qualibet parte alternatiuæ mens teſtõris nõ uerificatur diſiunctiua accipitur pro ꝯiuncta. h. d.
b & eſt ſingularis lex, & nõ hẽt, niſi unã pprĩã ꝯcor. b No. tex. ibi filiũ ex ſe natũ, de quo dicã j de leg. 2. l. ſi ita q̃s in teſtõ. & ibi p Dy. ibi, rñ. hic apparet rñſio ſcdæ q̃onis Ibi, igiṫ. hic rñ ad primã dicit tex. relictis, & ſic regriṫ utrunq;. ſ. defectus ꝯdõnis, & defectus libe
c rorũ. ut ſubſtõ uẽdicet ſibi locũ. c Tene mẽti caſum huius l. Et ſic
1 hẽs, † q̃ diſiuncta accipiṫ p coniuncta, qa mens teſtatoris nõ uerificatur in utraq. parte diſiunctiuæ. Concordat optime l. gñaliter. C. de inſti. & ſubſti. Facit l. ſi is q̃ ducẽta § pe. j. de reb. dub. Opp. d̃ ꝯdi. inſti. l. ſi hæredi plures. ubi in alternatiua ſufficit alterã partem
d exiſtere Sol. hic ueriſimiliter d mens teſtatoris nõ uerificat̃ in qua
e libet parte diſiunctiuæ. Rõ, qa nõ eſt ueriſimile, q̃ teſtõr pferat̃ li
f bertũ fratri ſuo, uel filijs fratris, & idẽ no. C. eo. l. gñaliter. Quæro
2 teſtõr dicit, † filiũ hæredẽ inſtituo, & ſi deceſſerit ſine liberis, deueniat in talẽ, an filij ſuperſtites ſint ſubſtituti, & ueniãt ex teſtõ. Effectus eſt magn⁹, qa q̃n uenĩũt ex teſtõ reuocarẽt aliẽnõnes factas,
g aĩs nõ Dicit hic gl. q̃ ueniũt ab inteſtato, q̃ ſigna, & tene eã mẽti. g

ADDITIONES.

a Pom. Lucius. Vide ad iſtum tex. Alex. conſ. 5. 3. vol. Pau. conſ. 40. 1. vol. in 1. dubio.

b Alex. Propriam concord. Concordat d. l. generaliter, & ibi Bal. C. de inſtitu. & ſubſtit. in prin. & l. ſi is qui ducenta. §. verum. & ibi Bar. de reb. dub. Ita limitatur l. ſi hæredi plures. de condi. inſtitu. vbi ſi plures conditiones alternatiuæ ſunt poſitæ & diſiunctiuæ, ſufficit vnã impleri. Fallit in iſtis caſibus, ſcilicet quando inter plures conditiones eſſet adiecta una, quæ diceret, ſi deceſſerit ſine liberis, vt clarius probatur in d. l. generaliter. in prin. Adde conſ. 189. & Old. conſi. 21. in fi.

c Alex. Vendicet ſibi locũ. Vidi tñ dubitari, q̃ñ ipſe frater ſubſtitutus decedit anteq̃ eueniret caſus ſubſtõnis, 1. antequam decederet filius teſtõris hæres inſtitutus, vtrũ ius ſubſtõnis tranſmittatur ad nepotes iſtius ſubſtituti. Exemplum. Lucius inſtituit Titiũ filiũ ſuũ, & ſi Titius decederet ſine filijs legitimis, & naturalibus ſubſtituit Semproniũ fratrẽ teſtõris, & filios Sempronij in dimidia bonorũ, & in alia dimidia ſubſtituit aliũ fratrẽ teſtõris, nomine Caium, & filios Caij. Deceſſerunt Caius, & Sẽpronius ſubſtituti ante Titiũ inſtitutũ, ex illo Caio nõ extãt filij, ſed nepotes ex filijs, utrũ ex quo teſtõr noluit filios Caij præferri Sẽpronio, & filijs Sẽpronij p medietatẽ bonorũ, videat̃ ẽt uelle pferri nepotes Caij filijs Sẽpronij, vt ſic appellatione filiorũ Caij contineãtur ẽt nepotes Caij. Et uṙ in caſu illo prima cõſideratione dicẽdũ, q̃ nõ, qa ius ſubſtiõnis, q̃d reſidebat in pſona Caij nõ tranſmittit de iure ad hẽdem, ſi decedat ſubſtitutus, anteq̃ eueniat caſus ſubſtiõnis, put in caſu nřo. l. ſi plurib. de ſuis & le. l. q liberis. §. hæc uerba. de uul. & pu. & maxime, qa in teſtõ nulla fuit facta mẽtio de nepote, iõ nõ dẽt cõprehẽdi appellatione filiorũ. l. q̃ ſi nepotes. de teſt. tut. & q da. tu. poſſ. §. fi. & in l. Gallus, in prin. iuncto. §. quid ſi is qui filiũ, uer. ut inſtitutis. de lib. & poſth. & no. Cy. & An. de Piſis ĩ l. liberorũ. de uer. ſig. ut ibi refert Bar. & uṙ tenere Bal. & Im. ĩ d. uer. iſtiuẽs. & rñ. ad tex. iſtũ, q̃d uṙ facere in cõtrariũ, uidelicet, q̃ hic cõprehẽdunt nepotes appellatione filiorũ, ne alias extraneus ſubſtitutus pferat̃ agnato defuncti, q̃ nõ uṙ eſſe de mẽte teſtõris. l. ex facto. ſi. C. de fidei. l. gñaliter. §. cũ aũt. C. de inſti. & ſubſt. Idẽ uṙ tenuiſſe Frã. Accur. ut refert Bal. in d. l. Gallus. §. ille caſus, ubi inq̃t, q̃ Fr. Accur. cõſultus ſup tali q̃one ſcrip. q̃dã, &c. ubi p eũ, q̃ dicit, q̃ aut diſpõ illa fit ab aſcẽdẽtib. & cõtinet̃ depos, ſecus ſi ab alio. Facit rõ. d. l. cũ acutiſſimi. Sed in caſu nřo iſta diſpõ fuit facta, ab aſcendentib. dictorũ ne-

potũ,s.a patruo magno,ergo,&c.Itẽ qa ẽm cõem vsum loquẽdi appellatione fi-
liorũ nõ cõprehẽdunt nepotes,vt i d.§.fi.Insti.q̃da.tu.poss.& no.Ia.Bu.in 1.cõ
sti.Digestorũ,vt refert Ant.in prin.decr.in 1.col.& Bal.i rep.l.i suis,in fi.de lib.&
posth.q̃ pualet.l.liberorũ.§.qđ tñ.de leg.3.l.cũ de lanionis.§. asinã.de fun.instr.
Sed ad ista rñderi põt.Et primo non obst.d.l. si ex plurib.qa fateor.ꝙ si nepotes
vellẽt venire tanq̃ hrdes Caij aui,nõ admitterent,sed tanq̃ cẽseant vocati expsse
a testõre.sic,put j.pbabo.nõ obstat d.l.si nepotes.qa rñdeo,vt p Bar.i d.l.libe-
rorũ.& Ant.in c.qbusdã.de pœ.& Pet.de Anc.in c.1.de baptis.ꝙ iõ ibi tutor da-
tus filijs nõ vr̃ datus nepotib.qa licẽt illa ꝓuisio ex parte filij cõtineret fauorẽ,
tñ ex parte tutoris,q dat inuitus,cõtinet onus,& licẽt datio tutoris nõ extẽdat
ad nepotes,hoc ẽ eis leue ꝑiudiciũ,qa ꝓuidebit eis de tutore lĩtimo, vel datiuo.
Istã solu.sentit gl.in l.iusta.de ver.sig.Non ob.d.l.Gallus.in prin.& i d.ver.vt in-
stitues,qa ẽm Bar.ibi illa lex loqt̃, qñ filius fuit institutus noĩatim, vt quia dixi,
Instituo Titiũ filiũ meũ,tũc nõ est dubiũ,ꝙ nõ cõtinet nepos.l.si qs ita.& ibi no.
ff.de test.tu.quinimmo ille tex. potius facit ꝓ opin.ꝙ appellatione filij cõtineat
nepos,dũ ibi probatur,ꝙ appellatione nepotis,venit ẽt ꝓnepos,ẽm vnũ intelle-
ctũ quẽ ibi sequitur Bar. nõ ob.opin.Pet.& And.de Pi.& Imo. qa nõ sunt veræ,
vt j.osñdã,inferũt,ꝙ im ... j.osñdẽ,& dato,ꝙ essent veræ,tñ q̃tũ ad casum nr̃um,vt j.osñdã,inferũt,ꝙ in
primo appellatione filij cõtineatur nepos. Nõ ob.cõis vsus loquendi,qa rñdeo pri-
mo ex his,quæ dicit egregie Bal.in l.1.ad fi.C.de legitimis hær.vbi dicit,ꝙ de cõi
vsu loquẽdi,vulgares appellant nepotẽ illũ,q est filius frat. Vñ ẽm Bal.sermones
prolatos in vulgari, debemus interpretari ẽm cõem vsum loquendi , sed sermo-
nes prolatos in literali,dẽmus interpretari ẽm artẽ lr̃arũ,vel ẽcdm grossum mo-
dũ loquẽdi literaliter,nõ aũt ẽm cõem vsum loquẽdi, vt no.p Cy.in l.si cñ ante.
C.de do.ante nup.Bñ facit qđ no.Bar.i l.si qs filiab.de testa.tute. & in l.si qd ca-
rũ,in prin.de leg.3.& in d.l.liberorũ in vlt.col.Idẽ est de mẽte Bal.in c.1.in prin.
de succes.feu.Præterea,qa talis cõis vsus loquẽdi est facti, & põt esse,ꝙ i aliqb.
locis viget,& in aliqb.ñ,de oĩb.aũt locis nõ poterit notitia hri. Accur.in d.§.fi.
Insti.q da.eu.poss.dicit, ꝙ ita se hẽt cõis vsus loquẽdi. Nã & corũ, q̃ facti alieni,
& remoti sunt,qlibet ꝑsumit hr̃e ignorãtiã.c.1.de cõst.in 6.c.cũ in tua,q ma.ac-
cus.poss.Præterea,si ita cẽt,qđ ꝓ cõstãti ꝑsupponendũ esset, vbiq; vigere cõem
vsũ loquẽdi,frustra Bar.& Doc.i.in d.l.liberorũ.& alij in l.maximũ vitium. C.de
lib.pt.cũ infinitis cõcord.disputarẽt,an statuta & alij actus, ac dispõnes faciẽtes
mẽtionẽ de filijs cõprehẽderẽt nepotes.cũ certũ esset,ꝙ nõ,cũ recipiãt interpre
tationẽ a cõi vsu loquendi.l.Labeo.& ibi Bart.de supel.lega. & d.§.qđ tñ.& c.ex
lr̃is.de spõ.& d.§.asinã.& tñ Bar.in d.l.liberorũ: habuit memoriã de tali cõi vsu
loquẽdi,vt ibi p eũ,i fi.j.col.iõ cõprobo cõtrariã sniam.Primo,p l.nr̃am i ver.fi-
liũ.iũcto ver.ei⁹ liberos.Nõ ob.rñsio q̃ ad istã l.dedit Bal.i d.ver.vt instituẽs, qa
iõ hic nepotes excludũt substitutũ,qa eadẽ rõne.qua testõr hic ꝑtulit exñeis sub
stitutis frem testõris.& eius filios, eadẽ rõne vr̃ voluisse ꝑferre nepotes, sed ita
est in ꝓposito,qa testõr in dimidia prætulit Caiũ,& filios eius,ipsi Sẽpronio,&
filijs Sẽpronij,eadẽ rõnẽ,vr̃ ꝑtulisse nepotes Caij.Et hæc responsio ꝓbatur in l.
cũ acutissimi.ꝑalle.& ibi expresse gl.2.q̃ dicit,ꝙ qua rõne testõr prætulit filiũ fi-
deicommissario,ea.rõne vr̃ ꝑtulisse alios desceẽdẽtes ex filio,& illud esse verũ,ẽt
si fideicõmissarius uel substitutus esset ẽt de descendentib.testõris,& pariter cõ-
iunctus, sicut in ꝓposito nr̃o,qa adhuc ẽt locũ hẽt id qđ hr̃ in d.l.cum acutissi-
mi.gl.est quæ subtiliter hoc ꝓbat in l.1.C.de don.cã mor.q̃ ad hoc inducit,& re
putat sing.Imo.& Rom.in l.si cui.ff.de do.cã mor.& idẽ no.Iac.But.in l.3. C.de
inoff.test.& Bald.in d.l.cũ acutissimi.& est casus,licet ipsi nõ allegent, in l.cum
auus.ff.de cõd.& dem.Vñ in ꝓposito,dato ꝙ per exclusionẽ nepotũ ius uenires
cõsolidãdũ i filios Sẽpronij,qa erat frater testõris,tñ ea.rõne qua ꝑtulit testator
Caiũ i dimidia,& eius filios,ipsi Sẽpronio, & filijs eius ea.rõnẽ vr̃ ꝑtulisse nepo
tes Caij.Et sic rñsio Bal.potius facit pro ista parte inducẽdo eã, & fortificãdo,ut
§.Bene facit,ꝙ statim dicã.ẽm Pet. & And.de Pisis. Nec ad hoc obst.si diceretur.
testõr bñ ꝑtulit in dimidia Caiũ,& eius filios masculos,p quos cõseruatur agna-
tio,& familia,ergo nõ dñt uenire nepotes.l.pronũciatio. & l.familiæ.ff.de uerb.
sig.Insti.de leg.agna. success.in princ.ergo, &c.qa rñdeo, ꝙ ex quo testõr ꝑtulit
Caiũ & eius filios,p ea uerba testõr nr̃ sensisse nõ solũ de masculis, sed ẽt de fœ
minis,vt est casus i l.q filiab.ff de leg.1.& in l.si qs ita dederit.ff.de test.tut.& in
l.qsqnis mihi.de uer.sig.Si.n.uoluisset nõ cõprehẽdi fœminas,dixisset filios ma-
sculos.l.unica.§.finaũr ad deficientis. C.de cad.tol.c.ad audientiam.de deci.Illud
idẽ ur̃ tenere quo ad ꝓpositũ nr̃m,Pet.& And.de Pis.vt refert Cy. & Bal.i d.uer
ut instituẽs,ut uolẽtes,ꝙ ubi ab hoĩe fit mẽtio de filio, semper cõprehendar̃ ne
pos,qñ alias sequeret qđ inhumanũ,p l.uxorẽ.§.cõcubinæ.de leg.3.& l.liberorũ
uer.sed & Papinianus.de ueib.sig.sed nõ est dubiũ, ꝙ inhumanũ esset,hanc inæ-
qualitatẽ seruari inter descẽdentes fratrũ dicti testõris pariter substitutorũ . Nã
dixit tex.i l.fi.C.quor.bon.ꝙ lex naturæ defert successionẽ agnatis, & in dubio
de mẽte testõris esse ꝑsumit̃,ꝙ inter succedẽtes suos sibi pariter cõiũctos,æquali
tas oĩno seruet̃,ut ꝓbat̃ i l.fi.C.cõ a utriusq; iud.Iniquũ ergo esset,si p talẽ inter
ꝑtationẽ auferret̃ nepotib.successio,q̃ lex naturæ abbi deferre cõsueuit,& i du-
bio testõr nr̃ ẽm iuris dispõnẽ uoluisse testari,& ẽm qđ de iure successio ab inte-
stato deferebãt inter hrdes suos,ut no. Bart.in l.hrdes mei.§. cũ ita.ff.ad Treb. &
ꝓbatur in d.l.Gallus.§.qdã testes.ẽcdm unã lect.de lib.& posth.no.Bar.in l.u t iu-
risiurãdi.§.si liberi.de ope.lib.sed de iure pariter admittũtur nepotes, siue nepo
tes cũ filijs dicti Sẽpronij,qa succedunt nepotes, & nepotes in locũ pr̃is sui,qui
erãt pares in gradu cũ filijs Sẽpronij.l.1.§.sed si 7s.ff.de suis & legi.Inst.de hær.
q̃ ab intest.§.cũ filius.& i auth.post fres. C.de leg.hær.ergo &c. Præterea,istam
opi.ꝙ indistincte testõr uocãdo p modũ dispositionis filios,uideat̃ ẽt cõprehẽde
re nepotes,tenuit Bar.in d.l.liberorũ,& in d.uer.ut instituens.Et ꝓ hoc ẽt alle.l.
filij & l.iusta.ff.de uer.sig.& c.2.cũ gl.de uer.sig.ubi appellatione filij dñr nepo-
te s cõtineri,ergo cur nõ est dicendũ hoc hr̃e locũ in ultimis uolũtatib.i qb.lata
fit interpretatio.l.in testis.de reg.iur.in c.cũ dilecti.de do.& cũ Bart. concordat
formaliter Ant.in d.c.in qbusdã.Et Pet.de Anc.in ele.1.de bapti.& Imo.hic in fi.
2.col.formas dixit ipse in d.uer.ut instituens.tenendo opin.ꝙ appellatione filij i
testis nõ cõprehendat̃ nepos,tñ illud fallit,qñ dispõ facta filio non est collata in
rẽps pr̃is,sed in futurũ euentũ,in quẽ uerisimiliter erat dubiũ,an tũc extaret fili⁹,
an uero nepos uel alij inferiores. Nã tunc uerisimile est testõrem late accepisse
uerbũ filius.ꝑsertim cũ uerisimiliter par affectio dẽat ꝑsumi fuisse testõris,ergo
nepotes,si extarẽt filijs mortuis. Et ita dicit se intelligere hoc casu l.nostram. Et
ex hoc infert,qđ si testõr instituit frem suũ,& si decederet sine filijs, substituit fi
lios Sẽpronij,filijs decedẽtib.ante casũ substõnis euenientẽ,& sic ibi in spẽ de-
cidit qõnẽ nr̃am,an tñ statutũ cõprehẽdat nepotem,ur̃ in terminis Bal.decidere,
ꝙ sic,i l.in qb.C.de secun.nup.& alij in uarijs locis. Tñ fallit qñ nepos nõ repre
sentaret ꝑsonã pr̃is sui.Nepos.n.nunq̃ repræsẽtat ꝑsonã pr̃is sui,nisi qñ uenit ad
successionẽ aui,uel patrui,ut in Auth. de hære.quæ ab intest. §. huiusmodi uero
priuilegiũ,& in d.auth.post fratres.& ibi Bar.statutũ.n.debet interpretari, ut q̃-
to minus fieri possit,lędat ius cõe,vt p Doct.in terminis nr̃is, maxime Imo.in l.
si uero.§.de uiro.sol.ma.cum si.Adde qđ cõsuluit in pulchro casu Bal. cons.138.
uol.1.ꝙ si testõr instituat filias in certa quãtitate,& fratrem hæredẽ uniuersalem
& si decederet sine liberis masculis substituat filias ꝓprias ipsius testatoris,& ea-
rũ filios & contingat fratrẽ decedere cũ nepote ex fœmina,& similiter filias de-
cedere cũ nepote ex filio,contingat,ꝙ nepos ex filia institutus, non excludit ne-
potẽ ex filiab.testõris.licet testõr ꝑdilexit fratrem,& eius liberos filiab.proprijs,
incipit quidã nobilis.Item vide qđ consuluit Ro.148.ꝙ si testõr instituat aliquẽ,
& si decederet sine filijs, ꝙ substituat hospitale , ꝙ nepos ex filia excludit substi-
tutum.Itẽ vide ꝙ consuluit Iac.But.cõs.264.inter cõsilia Baldi,vol.4.ꝙ si testõr
instituit filium & ei substituit,si decederet in pupillari ętate Titium & filios eius.
& si moriatur Titius,secundo eius filij relictis nepotib.Titii,deinde moriatur pu
pillus,ꝙ nepotes admittent̃,& vide Oldradũ cons.169. & Pa.de Ca.cons.36. vbi
an opi.huius gl.sit vera quam dicit singularem Pet.de Anch.cons.139.incipiente,
ponderandum,& illam etiam sequitur Ioanes de Ana.cons.68.

d Meno.Verosimiliter.Scripsi.cons.325.nu.43. & cons.152.num.1.lib.2. & consil.
348.nu.6.& nu.33.

e Alex.Præferat.Late vide concord.in l.ex facto.§.ex facto.ad Trebellianũ, & ha-
bes tex.& casũ in l.1.C.de pactis,quã l.not. facit tex.notabilis i l.q filiũ.in princ.
j.ad Trebellianũ,& ad itellectũ huius gl.& tex.uide Bart. in l.si cũ dotẽ,in princ.
sup.sol.matr.& late per Imo.in l.filiusfam.§.cum qs.de leg.1.& ꝙ no. Cy.& Iac.
de Arena Bal.Ang.& Imo.hic,qui oẽs sequuntur istã gl.hic, videlicet , ꝙ testator
magis vr̃.diligere filios q̃ nepotes , & ꝙ no.Petr.de Anch.in cons.126.& Bar.in l.
sed & si sic.inf.de leg.3.Et hanc gl.sequit̃ ẽt.Imo.in l.ex facto.ff. ad Trebellianũ.
in §.ex facto.facit ꝙ uoluit Bar.in l.centurio. de vul. & pupill. Et hanc gl.sequtur
Bal.in l.cunctos populos.C.de sum.trin.& Pet. de Anch.in c.si pater.de testamen
tis.in 6.in.12.nota reputat eã singularẽ Bal.in l.cũ acutissimi.in vlt.col. C.de fidei
com.& refert Pet.de Anch.in d.c.si pater.quod Bal.dicebat, ꝙ ita ẽt tenebat Iac.
de Arena.& Cy.in l.1.C.de conditio.inser.Adde ipsum Ale.cons.108.1.lib.& ple
nius per eundem cons.185. ubi arguit ad partes.2.vol. per Oldr. cons.141.inci-
pien.thema tale est.Gileuionẽ.per Pau.de Ca.cons.37.38. & 236.& seq.per Bal.
cons.186.inci.in Chri noĩe,dubitatur.3.vol.& Pet.de Anch.cons.73.inci.in Chri
noĩe.contra Philipponum,ibi aliter q̃ in cons.alleg.per do. Alex.cons.126.incip.
in Christi nomine ponderandum est principaliter,per Barb.cons.27.1.lib.

f Paris.Quæro testator.Vide Ale.cons.103.& 108.in 1.vol.& in cons.186. vol.2.vi
de late de materia Bar. in repe.l.cum acutissimi . C.de fideic. Limita cõem sniam.
vt per Alex.cons.64.ad fin.vol.5.vide omnino Soc.in l.cum auus. C.de condi. &
dem.in vlt.char.& ꝙ non intelligantur vocati nepotes, uide Com.cons.48.circa
fi.& melius cons.121.& similiter qñ sunt instituti duo fratres , & si ambo morian-
tur sine filiis,superstes succedat sibi ab intestato, ꝙ sit reseruata legitima succes-
sio,non aũt censeantur filii substituti , vide eundẽ Com.cons.123. post princi.&
q̃ habes in l.hæredes mei.§.cũ ita.ff.ad Trebellianum , & ꝙ in illis uerbis,si filius
moriatur sine filijs,non capiatur argu.a contrario sensu , vide do. Ias.in l.1.C. de
pact.& in l.1.ff.de inoff.test.Item stante statuto,ꝙ uxore decedente in matrimo-
nio sine liberis,maritus habeat,& lucretur dotem,an censeantur filij uocati,vide
Pau.de Ca.cons.137.inci.domina Andrea.& in cons.336.alleg.l.si cum dotem.in
prin.ff.sol.mat.Item ꝙ opi.glo.hic sit cõis,uide Ias.in l.legatis. C.de leg.ubi limi-
tat post Ang.non ꝓcedere in legatis,uide eundem Ias.in l.1.C.de pact.& Ioan.de
Ana.cons.68. item quando filii positi in conditione essent grauati,dñr substituti.
Vide Soc.in l.cum filio.ff.de leg.1.Bart.in l. Centurio.de vulg.& pup. & eundem
cons.25.inci.Franc.in 1.col.& Com.cons.2.in 2.dubio.& in cons.13.inci.Titius in
stituit,ubi est pulchre casus.vide late Corse.in rep.in uerbo,substituo.

Men.Adde Petrasan.sing.61.habes.

g Pom. Veniunt De isto art.an liberti tacite sint uocati ab intestato , an uero ex te-
stamento,adde quod opinio huius gl.est cõis,sic ꝙ ueniant ab intestato,de qua vi
de Alex.cons.108.1.vol.Et melius quam alibi,& cons.181. in 2.vol. & cons.196.
eo.vol.& cons.66.eod.vol.& cons.353. in 4.vol.Io.de Ana.cons.8. Fulg.38.Rap.
Cre.cons.25.ubi limitat,de qua limitatione uide per Bart.in l. Centurio.1.colũ.
de vulg.& uide Anch.cons.236.ubi limitat communẽ opi.uide Pau.de Cast.cons.
78.Aret.in tract.suo de testam.in gl.in uerbo,si decesserit sine liberis.in 1.colum.
ubi dicit se pluries consuluisse , & uide plura consilia Doct. pro ista parte , ꝙ filii
sint uocati ex testamento,per Barb.cons.17.alias 27.per Philip. Corn.in l.1.C.de
condi.inser.ubi refert.multos Doct.consuluisse,& collegiũ,contra cõem. Et post
multa dicit istam gl.teneri. Et uide latissime Bar. in rep.l. cum acutissimi.C.de fi-
deicom.Ro.in l.si cum dotem,in prin.ff.sol.ma.Vide plenissime Anch. & Bal.in re
pe.c.Raynutius.de test.per Ale.in l.1.in fi.C. de pact.ubi per Lancel. qui colligit
infinita cons.ad hoc.Et uide Ale.cons.24.3.vol. & cons.54.in 4.vol. Pau.de Cast.
cons.136.& seq.Ale cons.109.in 2. vol.& cons.22.in 3.vol.& cons.32.eo.3.volu.
Cuma.cons.13.ubi limitat Old.cons.21.ad fi.& cons.94.in 4.vol.& cons.41.ad fin.
Bar.cons.14.inserto in cons.Alex.in 4.uol. in fi.ubi transit cum gloss.Alex.cons.
55.in 4.vol.& cons.103.eo.vol.cons.8.ver.non obstat.1.uol. Barba.cons.126. &
cons.230.Barb.cons.141.uol.& cons.34,1.vol.& cons.58.2.vol. & cons.55. in 2.
vol.Rom.cons.148.

LEX XXXVI.

1 *Contra velle est nolle,non velle est medium inter velle, & nolle.*

2 *Conditionis ex implemento quando quis videatur adire.*

3 *Filius institutus si volet,potest repudiare,ante impletam conditionem.*

a **Iam dubitari.** a Seruus potest istitui sub cõdõne, si volue
rit,nec eget exhæredatione in cõditionis de
fectum,& per eam efficitur voluntarius, & adimplendo cõdõnem
vr̃ hrditatem adire.h.d.Et diuidit̃ in duas partes. Primo dicit de i-
stõnis substantia.Scđo de acqsitione hrditatis. Scđa ibi,non ab re.
1 No quod dixi in summario.Item no.† ꝙ cõtrium q̃tum ad velle, est
nolle: non ãt eius cõtrium est non velle, vt hẽs hic : qa non velle,est
mediũ inter velle,& nolle.Probatur in l filij.§.j.ad Tert. & l.qui se
patris.C.vnde libe.& l.fi.C de iur.& fac.ign.& probat̃ in simili in
l.j.§.scientiã,de tribu.& facit ꝙ no.in l.aliquando.inf de condi.&
2 dem.& dixi in l.si ita legatũ.§.illi,si uolet inf.de leg.j. Op.† ad hãc
l. dicit hic , quod implendo conditionem videtur adire . Contra
b in l.j.supra de condi.ob cau. & l.si quis b ita de condi inst. Dicunt
quidam ,

ADDITIONES.

a Pom.Iam dubitari.Ad intellectum huius l.uide Soci.in l.serui electione,in princ.
de lega.1.

b Alex.l.si quis.Et ibi omnino uide Bar.& glo.

quidã,ibi in extraneo,hic in suo.Gl.reprobat pl.eũ bonis.infra de
acq.hær.ubi actus,qui ĩ extraneo inducit aditionẽ, in suo inducit
a immistionẽ.Quare gl.soluit.a Aut implet b cõditionẽ eo animo,
b vt sit hæres,& tũc est hæres. Aut eo animo ut purificet cõditionẽ
ut non sit hæres,& tunc nõ est hæres. l. Antistius.de acq.hære.Aut
dubitatur,& tunc dicit Dy. aut cõditio consistit in uoluntatis ex-
pressione,& tunc implendo vr̃ adire, vt hic. Aut consistit in facto
extrinseco,ut si decẽ dederit uel Capitoliũ ascẽderit,& tũc imple
re vr̃ eo animo,ut purificet aditionem,nõ ut sit hæres.l.j. de cõdi.
ob cau.& l.si quis ita,J.tit.2. & l. in conditionibus.§.j.J.de condi.
& dem.& ibi hoc tangit gl.dicit Gui.in l.j.§.j.S. de cõd.ob cau. ꝙ
etiam quando conditio cõsistit in facto extrinseco, debemus in-
spicere cõiecturas, an multo tempore deliberauit, & tunc vr̃ im-
plere eo animo,ut sit hæres,alias nõ & nihil alleg. sed pro ipso fa-
cit l.sed & si alio.§.j.inf. ad Treb.& l. omnes.eo.tit. Quærit gl.an fi
3 lius potest † repudiare.qui fuit institutus,si uolet.Et vr̃ ꝙ nõ quia
antequam impleat conditionem, non potest repudiare, nec post
impletam,quia hæres est,vt hic,& l.necessarijs, de acq.hær.tamen
dicit gl.& bene quod potest repudiare ante impletam.l. is qui hę-
res.§.j.de acquir.hæred.

ADDITIONES.

a Alex.Gl.soluit Et uide Bar.inf.tit.1.&l.filius qui patri,& uide sup.e.l.Cornelius,
b Pom.Aut implet.Adde quod ista sol.gl.est communis secundum.Alex.in l.1.§.1.
ff.de condi.ob cau.

LEX LXXXVIII.

Ei qui. Qui semel est hæres in perpetuum non potest desinere esse hęres,hoc dicit.Fallit in casibus notatis in l. in substitutione.inf.tit.j.

LEX LXXXIX.

Si socius. Hęc lex ponit tres casus, in quibus seruus cõis æquiparatur seruo,proprio.Et gl.ponit casum.

LEX XC.

Testamento. Lex ista est singularis cum sua gl. & est determinatio plurium legum in hac materia.Non sufficit mortis tempore quem fuisse seruum, si ante cõditionis euentum libertatem a lege consequitur. h.d. Op.de l.4.§.q fideicommissam.sup.eo.& l. pater filio.sup.eo. ubi sufficit quem esse seruum tempore testamenti,ut sit necessarius. Solu. illud uerum quando sequitur libertatem ab homine,secus si a l.ut hic. Vide gl.quæ incipit,bene ualet,in fine.

LEX XCI.

Imperatorem. Opp. de l.ex hoc edicto. §.hæredem de alien.iudi. mut. cau.fac. ibi quis potest instituere aliquem hæredem,nec incidit in pęnam illius edicti.Gl. dicit speciale ibi.quia plus sibi cauere debet: Sic inf.de iu.fis.l.res. § lites.& Instit.quib.mod.testam.infir.§.fi.

LEX CXII.

1 *Rumor & publica fama in ciuitate præstant iustam causam credendi.*
2 *Falsa causa quando vitiet institutionem.*
3 *Pręfationes probant causam finalem dispositionis.*
4 *Falsa causa expressa,& inserta in testamento vitiat dispositionem ipso iure.*
5 *Ratio quare falsa causa vitiat institutionem,& non legata.*
6 *Casus in quo legata ualeant, vitiat institutionem.*
7 *Cautela ad excusandum accusantem aliquem de falso,& non probantem.*
8 *Fama excusat a pręsumptione doli,item a pœna.*

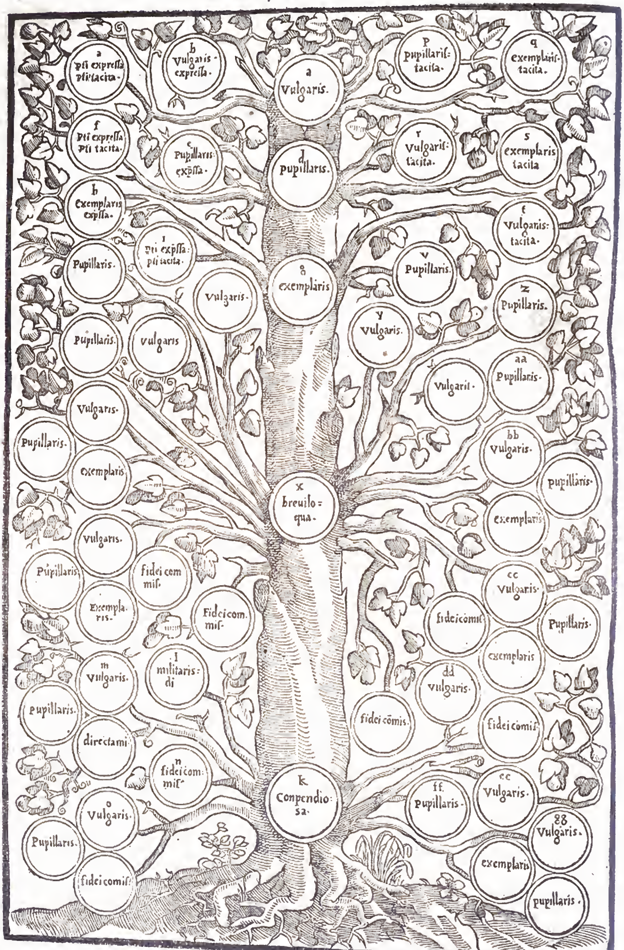
a **Pactuleius.** a Hęc est sing.lex,nec alibi reperitur.Falsa cau
sa uitiat institutionem.legata tamen firma p-
b manent,b h.d.No.ꝙ c rumor,& publica fama, quæ est in ciuitate
1 est iusta causa d credendi aliquid,ut hic,ibi,rumore prolato, &c.
c dr̃ hic,ꝙ testm̃,&c.Cõtra,falsa† causa non uitiat instõnem.l. cum
d tale.§ falsam.de ꝯdi.& demõ. Sol.uerũ est, nisi pbetur testatorem
2 alias institutũ non fuisse,ut ibi dr̃,sed ex hac pręfatione,qa hære-
e des e quos uolui &c. præsumit testatorẽ aliter relicturũ nõ fuisse,
uide gl.quæ incipit idest,causa.ibi in fi.ibi, probat eñ &c.quod te
3 ne menti.quia quotidie de facto ꝯtingit. † Et sic habes ꝙ ipsæ pręfationes pbant causam finalem dispositionis, quod tene menti.
f Et ista est melior f lex,quæ sit de hoc.Oppo.de l.si instituta.§.fina.
de inoffic.testam. ubi falsa causa non uitiat.Solu. Falsa causa non
4 fuit ibi apposita, licet putans falsam causam esse ueram testamen
g tum mutauit. Et † sic habes g ex hac lege,& lege contraria, ꝙ falsa
causa inserta,& expressa in testamento uitiat dispositionẽ ipso iu
re,sed si non fuit inserta,sed tacite in corde retenta, non uitiat ip-
5 so iure,quod tene menti. † Quæro, quæ est ratio ꝙ falsa causa ui-
tiat institutionẽ,& non legata? Ex una solutione præcedẽti habes
unam rationem,quia illa causa non fuit inserta legato,sed institu
tioni,ideo institutionem tm̃ uitiat,ut hic ibi, licet modus in insti
tutionib.contineretur,&c.Sed si esset adiecta institutioni,& lega-
tis,tunc institutio & legata uitiarentur, & hoc si legata essent ma-
gna,quæ non esset uerisimile testatorem relicturum, si ipsum ui-
uere sciuisset.Et ita dixi dum tractaui materiam eãç,in l.demon-
6 stratio.§.j.J.de condi.& demon.Item no.casum† singularem,ꝙ le
gata ualeant uitiata institutione,ut hic,no.glos. in l.eam quã.C. de
h fideicom.& J.tit.j.l.j.Item no.h istam legẽ, quæ facit ad quęstio-
i nem notab.per quã potes multos a miseria liberare. Pone enim i
ꝙ statutũ dicat, ꝙ si aliquis accusat aliquem de falso, uel falsam
7 accusationẽ proponit,si non probat,puniatur, &c.Modo † aliquis
accusat de falso, non tamen probat, quæritur nunquid sit remedium ꝙ de falso non puniatur,& hic uidetur ꝙ sic. Debes n. articulare quod de hoc erat rumor,& fama, ideo hoc fecisti,& sic excusaberis,ut hic.Excusatur enim a præsumptione doli,l.miles. §. mulier.de adult.Habet etiam excusare a pena,ut ibi & l. 2.quis ordo in bon.poss.ler.quam legem alleg.Ia. de Are.Est & alius modus,quod quis articulet.quod hoc fecit,quia audiuit a personis fide dignis.l.qui cum maior.§.si patri. infra de bo.lib.fac.l. mater. C.de calumnia.secus si non a fide dignis,l. Athaletus.inf.de falsis. Item habet excusare eum, si probet,ꝙ de hoc erat publica uox,& fama,d l.miles. Item habet ipsum excusare si hoc audiuit ab amicis,& consanguineis.l.tutorem.de his quibus,ut indignis, & facit infra de bo.libe.l. Paulus.§ quærto.Hic non sunt alia.

ADDITIONES.

a Pom.Pactuleius.Limita,ut per Rom.sing.254.
Men.Cuiacius lib.4.obseruat.cap.26,
Paris.Illud quod dicit de legatis,limita ut per Bar.in l.demonstratio falsa.§.quòd aũt ad fi.ff.de condi.& dem.Rom.sing.255.inci.item limita l.fin. Item de materia huius l.uide Soc.in l.in conditionib.ff.de cond.& dem.
b Alc.Permanent.Adde Bar.in l.demonstratio.§.2.de condit.& dem. & ibi omnino uide quæ dixi ad hic notata.
c Pom.No.quòd.Vide Alex.cons.125.in vlt.col.4.vol.
d Alex.Iusta causa.Vide Bal.in l.ea quidem.C.de accusa.
e Pom.Hæredes.Vide Alex.cons.54.in 4.volum.& cons.19.in 1.vol. Rom.cõs. 16. cons.54.& cons.65.in fi.Pau.cons.30.in 2.vol.& cons.63.in vlt.col.in 2.volum.& cons.85.in 1.col.eo.vol.& cons.111.eo.vol.Cæp.cons.5.& cons.7. in vlt.colum. & cons.13.in 1.dub.Bald.in l.1. C.de edi.diui Adr.tol.Barba.cons.4.alias.94.io1. vol.& cons.10.eo.vol.& cons. 12.vol.2.& cons.16.eo. vol.& cons. 19.in 1.col.e. vol.& cons.21.eo.uol.& cons.4.eo.vol.& cons.44.eo.uol.& coos.10. in 2.uol. & cons.16 ic 2.uol.& cons.19.eo.volum.& cons.seq.in 1.col.eo.uolum. & cons.30. io 2.uol.& cons.44.in 2.uol.& cons.56.in 2.uol.& cons.59. in 2.vol. Rom.consi. 90.& cons.180.& 428.Inno.cons.128.& cons.138.Card.cons.132.in 1.colum.& cons.140.& cons.47.
f Pom.Melior.Amplia ut p Ang.i l.si quis eũ aliter,ff.de ver.ob. Et uide circa hoc dictum Alc.cons.7.in 2.vol.Vide concor.ad illã regulã p Barb.cons.10.2.uolum.
g Alex.Et sic habes.Adde no.Bal.de Iustiniano C.compouendo,in §.quib.& Barto. in l.cum hi.in prin.de transac.& Card.& Innoc.io cap.pen.in fi.de cler. coniug.1. Bal.in l.ambitiosa,de decre.ab ord.fac.
Pom.Vide Ioan.de Ana.cons.incip.uisis,& ponderatis post princ.& quę habes ad Bar.in l.2.ff.ad Mace,
h Pom.Item no.Vide Cęp.cons.71.
i Pom.Pone enim.Et semper alleg.hæc doct.Bart.post Ray.hic in ista l.fi.per istum tex.ad hoc uidelicet,quòd fama,seu rumor inducit iustam cãm credulitatis,quãuis etiam fama non esset uera.Facit l.cum quidam.§.quòd dicitur,de acq.hære.Si enim rumor inducit iustam causam,credulitatis per istum text. multo magis hoc erit in fama,quia rumor minor est,quam fama, quia est particularis assertio ex incerto authore,ex sola suspicione prouenicns,nec requiritur q̃ ab omnib. uel maiori parte communiter,& publice dicatur,ut no.Spec. in ti.de noto crimi.§. nũc de rumore,& Ray.& Imo.hic in prin.& Bal.in l.ea quidem, in 1.col.de accus. & in rub.C.de prob.in 1.col.& Io.Cald.& alij post eum in c.uestra,de coha.cleri. & glo.1.& ibi Do.in c.super eo.de eo,qui cogn.consanguineam uxoris suę,& dixit propter hoc Bar.in l.uerum,ff.de fur.quòd sufficit probari prædicta, ut quis præsumatur habuisse iustam causam accusandi, ut euitet pœnam, & uide Barto.in l. cum quidam.§.quod dicitur.de acquir.hęr.
Paris.Quę inducant iustam credulitatem,uide late Felyn.in c. cum contingat. de rescri.in l.Titio fundus.ff.de cond.& dem.& in l.Barbarius. ff.de offi. præt. & de communi opin. quòd aliquid sit, quod est,vide Bart. & alios,in l.cum quidam.§. quod dicitur.ff.de acq.hæred.

Sequitur arbor,& declaratio Substitutionum.

Arbor Substitutionum.

DECLARATIO ARBORIS
Præcedentis Substitutionum.

VVlgaris. Substitutio est secūda institutio directa, quæ a quolibet, & cuilibet fieri potest, & nihil habebit specialitatis. Imo. & Lanfr. de Oria. l. Centurio. ff. de vul. & pup. Ias. in l. j. illo tit. Et dr̄ vulgaris quia vulgo omnib. pōt fieri. gl. in c. R ay. de testa. Gl Insti. de vulg. subst. in princ. de quo late per Bar. in d. l. i. post Guil. de Cun. Et habet v. effectus, quos expedit Bar. ī d. l. j. & ibi Alc. & Ia. Primus, in homine sui iuris intelligitur, si hæres non eris, vel alium hæredem non feceris l. cū proponas. C. de hære. insti. §. fi. Inst. de vulg. Secundus, ꝙ testamentum pōt assumere uires ab ipsa vulgari substitutione. l. 3. § fi. ff. de lib. & posth. Tertius, ꝙ vulgaris expressa continet pup. tacitam. l. iam hoc iure. ff co. Quartus, ꝙ per vulg. succeditur testatori. Insti. de vulg. in princ. Quintus. ꝙ vulgaris facit de suo, & necessario voluntarium. l. si filius hæres. de lib. & posth. & durat hæc vsque ad aditionem hære. & ea adita expirat. l. post aditam. C. de impub. glo. in d. c Ray. & in §. qua ratione Insti. de pup. subst. & de eius speciebus uide in cellul. suis.

b Vulgaris expressa dicitur tripliciter. Primo, in genere, ut sunt illæ quæ ꝯprehenduntur in breuiloqua, vel compēdiosa. Glo. in l. Lucius ff. co. & in l. in testamēto. C. de testa. mili. in l. precib. C. de imp. & ibi Doctor. Alia est expressa in specie, ut est illa, quę exprimit speciē substōnis, ut si hæres nō eris, talis sit, sed pōt illud esse, quia noluerit, vel non potuerit. l. cū ꝓponas. C. de hær. inst. & nullus horum casuum singularium, hic exprimitur, ideo dicitur expressa in specie, & non singulariter. Alia dicitur expressa singulariter, quæ exprimit casum singularem, in quo comitaẗ, videlicet si hæres esse nolueris, talis sit, facta, tamē in casu impotētia trahitur ad casum nolentiæ. & econtra. l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de lib. & posth. limita tñ quinque modis de quibus per Alex. in d. l. j.

c Vulgaris partim expressa, & partim tacita, duob. modis, l. quo ad verba, vt sunt illa, q̄ ꝯprehenduntẽ in breuiloqua, & cōpēdiosa. Nā respectu verborū gnaliū dnr expressæ, respectu uero verborū specialiū dnr tacitæ. Gl. in l. in testō. C. de test. mil. q̄ appellat eas tacitas, & expressas, & ita ꝯcor. gl. ī l. precib C. e & ī l. Lucius, ff. eo. q̄ dīt eas expressas, & gl. ī §. qua rōne. Inst. de pup. q̄ dicit eas tacitas. Alia est quo ad casus, ut si hæres esse nolis, qa iste casus nolētię cōprehēdit & trahit ad casum īpotentiæ. l. Gallus, §. & qd si tm. ff. de lib. & posth. qa paria sunt nolle, & nō posse. l. j. §. vsus. ff. de procu. Facit tex. in l. fi. C. de insti. & subst. sub ꝯdi. fac. & sic quo ad casum expressum appellatur expressa, quo ad tacitum tacita. Bar. in d. l. j. & ibi Alex. Ias. & scribentes.

d Pupillaris, morib. introductum est, vt pr̄ filijs suis in ptāte ꝯstitutis, minoribus xiij. annis, possit testari, pupillr̄ substituendo. l. 1. de vul. in prin. & Inst e. in prin. dū tñ ꝯcurrant octo, q̄ sunt necessaria quo ad hoc vt pupillaris possit fieri filio, de qb. per tex. gl. & Bar. in d. l. 2 & in l. in testō. C. de mil. test. Hæc finiẗ pubertate, & alijs modis, de qb. per glo. magistrā. & ibi tex. & Doc. in l in pup. ff. e. facit. §. masculo. Inst. de pupil. Hēt plures effectus. Primus, vt ꝙ pupillaris expressa ꝯtinet vul. tacitā, d. l. iam hoc iure. Scd̄s, ꝙ per eam succeditur pupillo. Insti. de pup. in prin. Tertius, ꝙ pup subst. expressa excludit matrem, & quoscunque uenientes ab intest. l. Papinia. §. sed nec impub. de inoffi test. & l. precibus, & l. si testamento. C. de impub. cum per eam succedatur ex testamento, & l. 3. ff. de acq. hær. Quartus, quia quos pater potest sibi necessarios facere, & filio suo, d. l 2. §. ptius, in fi. Bar. & omnes ibid.

e Pupillaris expressa dr̄ illa, quæ fit uerbis expressis, ut si heres sis, & moriaris in pupillari ætate, talis sit, & c. Tertia uero est illa, quæ ꝯtinetur in vulgari expressa. Bar. in d. l. 2. Et q̄uis glo. in §. qua ratione. Insti. eo. dicat, ꝙ ista fit uerbis affirmatiuis, vulgaris uero negatiuis, nihil est, quia immo omnis substō directa, siue sit expressa, siue tacita, habito respectu ad eum, cui fit substō, fit uerbis negatiuis, siue priuatiuis, vt si nō sis hr̄s, vel si moriaris in pup. æta. & c. respectu vero illius q substituitur, affirmatiuis, ut talis sit hæres, de quo late Bar & post eū scribētes, in d. l. 2. Lanfran in d. l Cēturio.

f Pupillaris partim tacita, & partim expressa quo ad verba, est illa, quæ comprehenditur in breuiloqua, & ꝯpendiosa, vt in vul. dixi. Quo ad casus vero, in casu l. si pupillus, ff. de acq. hær. & l. pater fam. de primi ere. Bar. in d. l. ij. ver. & hoc secundum.

g Exemplaris, ideo dr̄, quia fuit facta ad exemplum pup. subs. l. ex facto, ff. eo. l. humanitatis. C. eo. & Inst. e. in §. qua ratione, qa sicut pu fit pupillo, qui sibi prouidere non potest per testm̄, ita exemplaris furioso, prodigo, surdo, & muto, qui sibi prouidere etiam non pōt per testm. Differt tamen hæc a pu. in cā efficiente, qa pup. fuit introducta morib. vt s̄. dixi, exemplaris uero priuilegio principis, d l. humanitatis, & requiruntur quatuor de quib. per Ias in d. l. humanitatis, ad hoc, ut possit fieri. Primo ꝙ qui eam facit, sit ascendens, vt pater, vel mater, d. l. humanitatis. Secundo, ꝙ ille, cui fit, ꝑpetuo morbo laboret. Tertio, ꝙ tali filio relinquaẗ lītima. Quarto ꝙ si talis mente captus hēret liberos. ꝙ saltem vnus ex eis substituatur. Ias. in d. l. humanitatis. de materia cuius Bar. Bal. Alex. & Ias. in d. l. ex facto. ff. eo. & de eius speciebus vide in cellulis.

h Exemplaris expressa est illa, quæ fit uerbis expressis, vt si decedas in furiositate, talis sit hr̄s. Tacita uero est illa, quæ continetur in vulgari, uel pup. expressa. Doc. in d. l. ex facto. & in d. l. humanitatis.

i Exemplaris partim tacita, & partim expressa quo ad verba, est illa quæ ꝯprehēndiẗ in breuiloqua, vel ꝯpēdiosa, quo ad casus vero est, si fiat isto mō, si filius meus decedat in furiositate, talis sit hr̄s: si cesset furiositas remaneat tñ ꝓdigalitas, vł surditas, ad istos casꝰ trahiẗ. Bar. ī d. l. ex facto. & sic in casu furiositatis exp̄ssō, est expressa, in casu vero surditatis tacito est tacita, & casus expressus trahitur ad alios casus tacitos. d. l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de libe. & posth.

k Cōpēdiosa dr̄, qa sub ꝯpendio verborū plures substōnes, seu plura tpa ꝯplectiẗ, & fit p hoc aduerbiū, q̄ñcunq;. Gl. in l. verbis ciuilib. ff. e. & in d. c. Ray. & in c. si pr̄. de test. li. 6. videlicet hoc mō, q̄ñcunq; filius meus decesserit, talis sit hæres. Vel pōt fieri sine illo aduerbio q̄ñcunq;, vt q̄ñ testōr uno certo tpe ꝯplectiẗ pluret ętates. tex. in d. l. Cēturio. ff. e. & ibi scribētes. Et dr̄ Bar. ib d. ꝙ ipsa ꝯpediosa a pagano facta. non est spēs substōnis de p se. sed est q̄dā adiectio, qd intellige. i. quidā modus inducendi alias substōnes sub noua forma verborū respectu cuius pōt dici spēs de per se, siue fiat a pagano. siue a milite. Are. in rub. ff. e. & gl. 1. in l. verbis ciuilib. ff. eo. Ias. ita declaẗ in d. l. Centurio. ff. eod. sed q̄ñ fit a milite, tunc est spēs substōnis de per se, & hoc est quod voluit gl. in d. rub. & Ias. in d. l. verbis ciuilibus.

l Compendiosa, quando facta est a milite maiorib. per verba mere directa, vtroque tpe comprehendit militarem, semper erit directa militaris, in qua veniunt tantum bona defuncti. l. Centurio, ff. e & ibi gl. scrib. facit l. milites etiam. ff. de test. mil.

m Si aūt cōpendiosa fit a milite, p verba directa suo filio pupillo in ptāte ꝯstituto, vtroq; tpe erit directa. Nam intra tp̄ora pubertatis valebit, ut vulgaris, & pup. post vero erit directa militar. s. l. precib. C. de impu. ſm intell. in verum Ful. q̄uis gl. ibi dicat, ꝙ si mater sit in medio, obliquaẗ, & idem gl. in d. l. Centurio, & d. c. si pr̄. male tñ, qa mater nullum habebat in hoc priuilegium. Bar. in d. l. Centurio, & ibi Alex. & Ias. Idem Ias. in d. l. precibus, quia illud secundum scribētes haberet locum, quando fieret per verba communia.

n Vbi aūt ꝯpendiosa fit per verba mere obliqua, ut per verbū, rogo, reddas, restituas. & per alia ministeriū alterius exigentia ad trāsmissionē hr̄ditatis, de qb. p per Bar. & Lanfr. in d. l. Cēturio. ff. e. tunc est sp fideicōmissaria, siue fiat a pagano, siue a milite. Scribentes in s̄. dictis locis, de qua tractatur. ff. & C. ad Treb. & Inst. de fideic. hære.

o Sed si ꝯpendiosa fiat a pagano, p verba cōia suo filio pupillo ī ptāte existenti valet vtroq; tpe, tanq̄ fideicōmissaria. Bar. & Bal. in d. l. Cēturio. & idē in l. ex trib. C. d inof. test. Aug. cons. 125. incip. hoc est testm̄. Quā opi. sequunẗ gl. in d. l. Cēturio. in d. l. p̄cib. in d. c. Ray. & §. fi. Insti. e. in d. l. ex trib. Cōtrariū teneas, ꝙ immo intra tpa pubertatis ualeat tanq̄ vul. & pup. iure directo: post vero pup. ætā. efficiatur fideicommissaria, & illud sequiẗ glo. in §. qua rōne. Inst. de pup. & in c. si pr̄. de testa. lib. 6. seqẗ Cy. post multos antiquos in d. l. precibus, & ibi Sal. Ful. Pau. & Alex. Et hanc opi. indubitatā dicit dn̄s Alex. in d. l. Centurio. & ibi post eum Iason, reprobando gl. contrarias.

p Et no. ꝙ in mā substitutionis compendiosæ versatur triplex spēs verborum. Nam quædam sunt verba directa quædam cōia, & quędā obliqua. Directa sunt illa quæ denotant ius ꝯpetere ipso iure, & quæ important tale ius, ex quo possit adiri hr̄ditas de iure ciuili, vel bo. poss. peti de iure prætorio. Lanfr. in l. Centurio. ff. e. & Bal. in fi. C. de sac. eccl. & sunt hæc institutio, vt toto tit. ff. de hær. insti. Idem est de uerbo hr̄s esto. l. si. C. de hr̄d. insti. & l. 1. in fi. ff. illo ti. Idem in ver. dn̄s esto. l. his uerbis. ff. de hær. insti. idem in uerbo, moriatur. c. si pr. de test. lib. 6. & uerbum, assigno. est directum. l. 1. ff. de assignan. l. b. c. 2. de ost. ord. Idem dic in ver. adiudico, ver. accrescat. est. n. directum l. qui pr̄i. ff. de acq. hær. & in l. unica C. quando peten. par. pet. accr. Idem in verb. concedo, & detraho. Lanf. in d. l. Centurio.

q Cōia vero sunt illa, quæ extāt in significatione directi, & obliqui ut est verbū, ꝑmaneat. l. si cū ante. C. de donante imp. & tex. in l. tale pactū. §. fi. & ibi gl. & Bar. ff. de pac. & Bal. in l. 1. C. de pac. inter emp. & ven. & Bal. in d. l. fi. C. de sac. san. eccl. Fulg. in cōs. 41. Idem dic in verbo, redeat. l. si duob. ff. de test. mil. Idem dic in verbo, pertinere, ſm Bar. in d. l. Cēturio. cum quo transeunt lo. de Lign. & Bal. in c. si pr̄. de test. lib. 6. Pro quo facit, qd̄ hēt gl. no. in l. si quis intentione ambigua. ff. de iud. qd̄ uerbum ptinere, est cōe ad petitorium, & pos. & ibi seqẗ Bar. facit ēt gl. 1. in l. cum mr̄. ff. de inoff. test. q̄ dicit, ꝙ uerbū ptinere, est latū. Idē gl. ī c. inter dilectos de fi. instr. q̄ dicit, ꝙ verbū, ptinere, est latū, qd̄ p id cēletẗ oē ius ī iudiciu deductū, undecunq; debeatur, & illā repitat sing. Ang. in cons. 295. incip. u: sis attestationib. & c. Ex quo tñ uide gl. in c. fi. de ele. lib. 6. q̄ vr̄ similis. Dic ēt ꝙ verbū, deuoluaẗ est cōe, Lanfr. in d. l. Cēturio. Itē uerbū, deueniat, est cōe, Bal. in d. l. fi. & de isto verbo sunt duo tex. unus in l. pen. ff. de sol. alius est in 1. ꝯst. in v si. seu. Idē dic de uerbo, hēat. Ange. in §. ex-

neo.In ti.de pup.vide tñ tex.qui vř dicere, q̃ sit obliquum. in l.qui ɔcubinam.§.1.de leg.3.ibi Bar.de verbo,succedat,vide Lãfr.& Iac. in d.l.Centurio.Et no.q̃ nullum est verbum, tam cõe, qn ñ per additionem verbi eo ipso efficiať directum,Lanfr.vbi.§. Obliqua verò ectionem verbi eo ipso efficiat directum, vt est verb . restituat ro verba sunt illa,quæ exigunt factum alterius,vt est verb . restituať l.coheredi.§.cu filia.ff.de vulg. Idem in verbo . detur.l.Iund Trebatiani.ff.de vsufr.leg. Idem in verbo . reddatur, & in ali s, de quibus p Doct.in d.l.Centurio.& in d.l.ũ.C.de sac.san.eccl.

r Pupillaris tacita regřr ɔtineť in vulgari expressa, qñ ipsa vulgaris facta est per pr̃em pupillo in pŕate ɔstituto & hoc siue nř sit in meдо, siue non.Gl.in l.precib.C.de imp.& in verbo omnimõ,& tex.ĩ d o,siue non.Gl.in l.precib.C.de inst.& subst.sub ɔdi.fa.& ibi gl.& gl.in §.qua rõne. Insti.de pup.Doc.Vltramõ.in c.Ray.de test.Et ita teneas,licet glo aliter voluerit in l.Centurio.ff.eo.q̃ reprobat Ias.& alii in l.precib.§.all.quod tamen limita verum,nisi vulgaris esset facta simul maiori, & pupillo quia tunc pp inparitatem non contineretur in ea pup.tacita.l.q̃uis.C.de impu. & aliis subst.limitatur etiam nisi constaret de voluntate patris nolentis pup. tacitam in vulgari comprehendi. Iam hoc iure.§.fi.in ver.si voluntas parentis non refragenur.ff.eo. & in d.l.q̃uis.C.de impub.in ver.si modo non ɔria. &c. Limitatur tertio si pr̃ facit vulg.& pup.suo filio,prouidendo ei in oẽm casum.quia tunc ex pressum facit cessare tacitum.l.cum ex filio.ff.eo. Quarto limita qň vulgaris esset facta per dict onem taxatiuam,tantummodo.Ias. in l. iam hoc iure.aduerte tñ , quia ista pup. tacita non admittitur ɔ matrem.Gl.i l.precib.all.sequitur illam Bar. & oẽs in l.1.ff.eod.in tertio subst̃õ.vulg.effectu,nec ẽt ɔ pr̃em pupilli,& alias personas de quib. per Bar.in d.l.1.Cum e pin.Bar.tradiderunt indifferenter Mod.& maxime Alex.in d.l.Cẽturio.& Alb.de Ros. i rep.sti ies rub.Saly.& Pa. in d.l.fi.C.de inst.& subst.opi.Bar.comprobat Are.duplici fundamẽto,quia in materia exorb tanti,qñ est fauorabilis,prout est ista.sit ex tensio de persona ad personam , q̃ concurrit eadem tacita voluntas,etiam in stipulone,quæ est stricti iuris.l.tale pactum.§.fi.ff.de pac. & pro ea parte est tex.in l.generaliter.in prin.C.de secun.nup.

s Exẽplaris tacita comprehend.ť in vulgari expressa furioso fa ta, si tpe,quo fieb.ť vulgaris, erat furiosus, arg.l.si prædia.ff.de reb.eo. secus si eo tpe,quo fiebat non erat furiosus ille,cui fiebat, quia casũ aduentitium fortunã,& c.l.inter stipulãtẽ.§.sacrã.de verb.ob. p Bar.i l.ex facto.ff.eo.Ita tenuit Old.Laud.vt refert Alb.in rep.rub.ff.eod.

In pupillari expressã ɔtineť vulgaris tacita.l.iã hoc iure. ff.eo.l.in testõ.C.de mil.test.gl.in §.quia rõne. Insti.e.quæ excludit mr̃em pupilli,& oẽs venientes ab intest.Gl. in l.fi.C.de inst.& subst.sub cond. iac.& ibi scribentes oẽs approbãtes eã, qđ tñ limita fm Bar.nř mře defuncti qa licut p pup.tacitã nõ excludiť mř pupilli,ita nec per vulgarẽ tacitam mř testõris,Bar.in l.2.in prin.ff.eo.ver. vlterius quæro.

v Exemplaris tacita ɔtineť in pupillari exp̃ssa qñ ipsa pupillaris fit furioso. Bar.in l.ex facto.ff.e.qa in hñtib.symbolũ facilior est transitus.l.in rem.§.sẽ quæcũq;.ff.de rei vẽ.l.nẽ si acceptolatum.ff.de acceptil.l.3.§.fi.de bo.poss.& ita Guil.de Cu.& Ray.dñ tñ pup.nõ fuerit facta cum limitatione tpis , q̃a tunc vltra tp̃s non excluderet.l.si ita q̃s.ff.eo.& sicut pup llaris tacita non excludit matrẽ, nec alias p sonas,de q̃b.per Bar.in d.l.2.ita nec ẽt exẽplaris tacita a paritate rõnis.Bar.in d.l.ex facto. nisi appareat de uoluntate ɔria defuncti, gl. d.l.precib & tex.in d.l.iam hoc iure.& aduer.e.q̃a illa voluntas probabit p duos testes.vel p ɔiecturas.Bar.in d.l.2.in princ.Bald. Ang. Saly.& Pau.in d.l.precibus.Salv.& Ias.in l.quamuis.C.de impu.

x An tacita vulgaris contineatur in exemplari expressa. Credo, q̃ sic, eo modo quo in pupillari, qñ testř instituit furiosum, quia vbi est eadẽ rõ idem ius debet statui.l.illud. ff.ad l.Aquil.& l.a Titio.ff. de ver.ob. de quo per scribentes in d.l.ex facto. ff.eo. & in § qua rõne.Inst.eo.illa rõne, quia ubi duæ sunt cãæ, naturalis, & accidentalis,semper naturalis præualet vt s̃.dixi per l.qui habet.ff.de tut.

y Exemplaris substo,qñ fit pupillo per patrem intra tpa pup.ætã.si pupillus erat in potestate, valet ut pupillaris post vero, vt exemplaris quia vbi ɔcurrunt duæ causæ naturalis & accidentalis,si per p̃ncipet naturalis. l.qui habet.ff.de tut. post vero pupillarẽ ætatem erit exemplaris,dum tamen non fuerit facta cum limitatione temporis, d.l.si ita quis.Bar.in l.ex facto.ff.eo.& post eum scribentes.

z Ista duplici nomine nuncupatur, vno f.reciproca ut l.iam hoc iure.§.quod ius.ff.eo.alio breuiloqua,de qua est tex.in l.cum in testamento,§.hæc verba.ff.de hær.inst.& non fit, nisi ex pluri.b.personis, duab.vel trib.paris,vel disparis numeri. declarat Bar.in d.l.Lucius, ff.eo.Et appellať reciproca pp mutuam, & alternatiuam repetitionẽ substõnis.q̃ in vnaquaq; persona faceret substituendo intellr. Ias. in l.in testõ.C.de mil.test.aliæ tñ uni plouæ,& fit p hęc verba.Titiũ & Seiu hr̃des instituo,& eos inuicẽ substituo.l.Lucius.& l.cohrd.s.§. qui discretẽ.ff.eo.l.1.& 2.C.eo.uel p hęc.Luciũ,& Titiũ hr̃des instituo & uter eorum nõ erat his est.o.l.Titius.& Seius.cũ l.seq.ff.de hr̃d. insti.l.si fundum sub ɔdõne.§.his verbis.ff.de leg.a.1. Vel isto modo. Titium,& Seium instituo,& substituo.l.si pr̃ filio impuberi, fm unã lect.ff.eo.& ɔtinet plures in se substõnes,aliqñ duas,aliquando quatuor,de quo plene in singulis cellulis ex ipsa descendentibus.

aa Breuiloqua duas solum comprehendit. qñ fit duob.maior.b.atel duob. imparib.s. uni puberi , & alteri impuberi , vel uni existenti in pr̃ãte,& alteri nõ existenti, q̃a tũc breuiloqua ɔphẽdit solũ illã substõnẽ , quæ pot æqualiter ab ãbobus fieri.l.iã hoc iure. §.sed si alter. ff.eo.& l.ij.C.eo.Lanfr in d.l.Centurio.& l.in testõ. C.de test mil. & de veritate huius plene Bar.& Ias.post eum in l. Lucius.ff.eo.& idẽ Ias.in l.in testamento.C.de testa mil. Lanfra.in d.l.Centurio.

bb Hæ duæ cõprehenduntur in breuiloqua, qñ fit duobus impuberib.exhæredatis,arg.§.non solum.Insti.de pup.subst̃õ.quia cũ pater nihil t dibus relinquat,non potest eis substituere vulgariter,cũ per vulgarem succedant testatori,& per pup.pupillo.Inst.eod.in prin. Pupillariter vero nedum potest substitui instituto, quinimo exhæredato.l.j.in fi.ff.e.d.§. non solũ . quare breuiloqua duobus exhæredatis facta , duas dicitur pup.continere,vt declarant Batt. Al. Pau.& Ias.in d.l.Lucius.ff.eo.l.ate. Bar.in d l j,

cc Quatuor dñt iura in breuiloqua cõprehendi, quando fit duob. pupillis in potestate constitutis,institutis.l. Lucius,ver.aliter, & l. iã hoc iure,§.j.ff.eo.Sequitur Lanfr.in d.l.Cẽturio.Bart. & Doct. in d.l.Lucius,in d.l.iam hoc iure.

dd Sex continentur in breuiloqua,qñ fit duob. pupillis mente captis,videlicet duæ vulgares,si non adeať hr̃ditas, duę uero pup. si decesserint in pupillari ætate: exemplares ẽt duas, si moriantur post pupillarẽ ętatẽ in furiositate. Theoricè tradit hoc Bart.in d l. Lucius & Lanf.in d l.Centurio. Posset etiã dici q̃ breuiloqua ɔtinet sex alias,si fiat p hæc verba,pupillos meos duos sanæ mẽtis hr̃des instituo & eos inuicem substituo, si decesserint in pupillari ætate, vel quãdocunq;,videlicet duas vulgares, duas pupillares , & duas fideicommissarias,de quo Bar.& Lanfr. in locis quibus supra .

ee Breuiloqua aũt substõ licet de se non comprehendat fideicommissarias,sed semper directas,falli si ei adiungatur compendiosa, & fiat hoc modo duobus pupillis furiosis,vos,instituo,et inuicem substituo,siue moriamini in pupillari ætate,uel alias quandocũq;. qa tũc in ea comphẽditur octo substõnes f.duæ vulgares. duæ pupillares duæ exẽplares,& duę fideicõmissariæ.Bar.in d l.Lucius , & Lanfr.in d.l.Centurio Ias.in l.in testamẽto.C.de mil.testa.Idem si pater dixerit substituo uos inuicẽ vulgariter, pupillariter,exemplariter,vel per fideicõmissum. de quo text.melior de iure in l.rectiare. §. Titius, ff.ad Treb. Alex.in d.l. Lucius.circa fin.Istæ duæ fideicõmissariæ cõtinenť solũ in breuiloqua, quãdo facta est duobus in codicillis arg l Scæuola, ff ad Treb.ar gl in l.verbis ciuilib. ff eo.& gl.in l.j. ff.de iure cod.Bart.in d.l.Lucius,& ibi Ale,& Ias.

ff Compendiosa si fiat a pagano maiori per uerba cõia, cum adiectione temporis importati per distributiuam quandocunque,vel p aliã dictionem distributionem temporis significantem, a principio valet, tanquam vulgaris, adita uero hæreditate erit fideicommissaria.Bar.in d.l.Centurio.ff.eo.ver.secundo oppono .

gg Vbi autem ɔpendiosa fit per verba mere directa a pagano,filio pupillo in potestate constituto, intra tempora pupillaris æta.valet vulgaris & pup.postea nullo iure.l. verbis ciuilibus . ff.eod.in ver. frustra.§.extraneo.Inst.e.est tex.fortis in l.si seruus legatus.§.si seruus alienus.ff.de leg.j.& gl.in l.Scæuola.ff.ad Treb.in §.qua ratione Inst.eo.in c.Raynutius.de testa.in c.si pater. e.ti.lib.vj.reprobata,gl.: in §.Inst.de pupillari substi. quæ sub dubio uoluit ɔrium. Bal.in d.l.Cẽturio.& ibi Mod.licẽt circa istam materiã Bart. in d. l.ex trib.C.de inoff.testa.in d.l.Centurio.sæpe variauerit.

hh Aliqñ substitutio compendiosa fit duob. pupillis furiosis , per verba mere directa.& tunc continet tres substitutiones, f.vulgarẽ vsque ad aditionem hæreditatis , pupillarem vsque ad quatuordecim annos,post vero vsque ad tempus sanæ mentis, exemplarẽ. Bar.in d.l.Centurio & ibi Lanfr.& omnes.

FINIS DECLARATIONIS. SVBSTITVTIONVM.

TITVLVS SEPTIMVS.

a *De vulgari, & pupillari substitutione.*

ADDITIO.

a Parif. De vulgari. Quod substitutio dicatur secunda institutio. uide Anto.consil. 86.ad finem. Item de materia vulgaris substitutionis uide in tract.substitutionis , in prima parte.

1 *Gradus substitutionum sunt quinque.*

2 *Substitutio hæc commissaria,est duplex.*

a **Dictum est.** Supra a de institutis,in primo gradu, modo sequitur uidere de his,q̃ sunt instituti in secũdo gradu. Verum quia hoc fit per substitutionem vulgarẽ, & pupil. ideo post pcedentẽ tit.ponit iste Op. ad istã ɔtinuationem vbi dixi,sequitur uidere de instõne in scdo gradu. Cõtra,quia substitutio fit qnq; in tertio gradu.l.j.in prin.hoc ti. & in l.si posthumus. ij.respon-

ADDITIO.

a Dictũ est supra.Vide Bar.in conf.86.incip.factum , super quo dantur cõsilia,utrũ possit filius substitui in legitima per fideicommissum, & uide Bar.in cõs.incip.ex facto proposito,ubi alleg.glo.Iac.de Are. & Rayn. hic , licẽt aliter dicat Dyn. & uide Old.in conf.20.& in conf.seq.& uide Pet.in conf.32.& in conf.45. quando substitutio est vulgaris,vide ibi.

2 tnso. s de libe.& posth. & sic male diccbã, q hic tractat de secũ-
dogradu tñ. Sol. intellige oẽm restõnem post primã esse sm gra-
1 dũ. Pro decĩone. † Quarto, quot sunt gradus substõnũ? Gl. dicit, qn
que directæ, vt vulgaris. & de hac dicemus hodie in l. j. Itẽ pupilla-
ris, de qua dicemus in l. 2. Tertia est exẽplaris, de qua dicemus. inf.
eo. l. ex facto. Quarta est breuiloqua, de qua dicemus j. eod. l. Lu-
2 cius. Quinta est ꝯpendiosa, de qua dicemus. j. eo. l. cẽturio. Et † est
alia substõ. l. fideicõmissaria. Et illa est duplex, ut dicit glo. Insti. de
pup. substi § si quare gl. dicit, q est duplex? Dic qa fit in parte, uel
in toto. Itẽ quia qñcunq; fit uerbis mere obliquis, qñq; verbis di-
rectis, quæ obliquãtur, q̃ñq; ue verbis cõibus. Et habes istius substi
tutionis materiam. j. ad Treb. per totum. tangam quatenus inci-
denter occurret in materia compẽdiosæ substõnis, in l. Centurio.

LEX PRIMA.

1 Bonorum possessor venit appellatione hæredis largo modo.
2 Ordo intellectus & non ordo scripturæ attenditur in substitutione.
3 Substitutio vulgaris facta adulto, vel extraneo est simplex.
4 Positionibus debet responderi simpliciter negando, vel affirmando, alias habea tur pro confesso, si respondens neget se habuisse pecuniam, & si apparuerit ha buisse, quod expendit in negotijs domini, non dicitur respondisse, &c.
5 Substitutio vulgaris sic dicitur, quia a quolibet, & cuilibet fieri potest, & quare sic dicatur, latius ibidem.
6 Quotuplex sit substitutio vulgaris.
7 Vulgaris expressa, quæ dicatur, & nu. 9. & 10.
Expressum quot modis dicatur.
8 Substõ breuiloqua, & compendiosa, cõplectitur substõnes expressas vulgares.
11 Substitutio vulgaris tacita, quæ dicatur.
12 Substitutio vulgaris partim tacita, & partim expressa, quæ dicatur.
13 Substitutio si heres non erit, quot casus comprehendat.
14 Substitutio vulgaris facta in casu, si hæres non erit, porrigitur ad casum si esse non poterit.
15 Substitutio facta in vnum tempus, non porrigitur ad aliud.
16 Substitutio vulgaris qualiter, & quibus verbis fiat.
Institutio necessario præcedere debet substitutionem vulgarem.
17 Substitutio vulgaris põt concipi p verba priuatiua, vel per verba negatiua.
18 Vulgaris substitutio habet quinque effectus.
19 Substitutio vulgaris non cessat interim, quando est spes, quòd institutus, qui repudiauit, veniat per restitutionem in integ.
20 Institutus si decedat ante aditam hereditatem, & transmisit ius deliberandi, quod ius præfertur substituto.
21 Monachus si est substitutus, & non vult adire, monasterium poterit adire, & est æquior opinio.
22 Filio instituto repudiante, quis admittatur, an pater, an substitutus.
23 Filio, vel monacho instituto mortuo ante aditam hæreditatem, an sit locus substitutioni, vel veniat pater.
24 Filius quando hereditatem non aditam transmittat ad patrem.
25 Quando ille, qui repudiauit hereditatem habet substitutum vulgarem, & fideicommissarium, & fideicommissarius petit institutum cogi ad adeundum, quis preferatur, an substitutus, an fideicommissarius.
26 Substitutus si est indignus, nec adijt hereditatem, fiscus admittitur ad hereditatem excluso substituto.
27 Institutus, & substitutus, quibus casibus concurrant.
28 Substitutionis vulgaris, secundus effectus, & an testamentum possit uires accipere a secundo gradu.
29 Institutus quando in primo gradu potest esse hæres, sed non eodem modo, quo defunctus voluit, an ipse institutus admittatur, vel substitutus vulgaris.
30 Testamentum potest vires assumere a tacita substitutione vulgari. nu. 32.
31 Tacita vulgaris per aditionem hereditatis factam per pupillum non confirmatur.
32 Pupillus, cui facta fuit substitutio pupillaris, si decesserit viuo patre, an substitutus admittatur ex tacita vulgari.
33 Substitutio pupillaris si est facta ventri, & venter non nascitur, an substitutus admittatur, ex tacita vulgari.
34 Substitutionis vulgaris, tertius effectus, & quando expressa vulgaris contineat tacitam pupillarem.
35 Pupillaris tacita an cotineatur in expressa vulgari, quãdo mater ẽ in medio.
36 Vulgaris expressa facta in vnum casum, ita quod contineat tacitam in alium casum, continet etiam tacitam pupillarem.
37 Substitutio vulgaris expressa facta furioso, an contineat tacitã exemplarẽ.
38 Quartus effectus substi. vulg. p quã succeditur testatori, nõ ei cui facta est.
39 Substitutione ex vulgari expressa continente tacitam pupillarem, sui succedatur, an pupillo, an testatori.
40 Substit. vulg. tacita cõtẽta in pupillari expssa, an trahatur ad bona pupilli.
41 Vulgaris tacita, an habeat locum quando mater est in medio.
42 Aditio, quæ fit ex tacita vulgari, an confirmet expressam pupillarem.
43 Substitutio vulgaris partim tacita, partim expressa, an admittatur contra matrem in casum tacitum.
44 Prelegata an veniant in substitutione vulgari.
45 Substitutionis vulgaris quintus effectus est, quod facit de suo volũtarium.
46 Substitutio vulgaris quomodo, & per quæ extinguatur.
47 Aditione primi heredis extinguuntur omnes gradus substitutionum.
48 Aditione ex plurib. hæredibus institutis, quando extinguatur substitutio facta omnibus.
49 Heres ĩstitutus si adiuit, sed est restitutus, vt abstineat, tũc substitutus vulgariter admittitur, &c.
50 Sui hæredis existentia quando impediat substitutum vulgarem.
51 Filius si non potest adire de iure ciuili, sed de iure prætorio, vt in casibus no. in l. si. C. vnde legi. vel si filius fuit a primo gradu præteritus & a secundo exhæredatus, & approbauit primum gradum, ita quod ex eo potest petere secundum tab. an substitutus admittatur, qui venit de iure ciui.
52 Substitutus excluditur q̃ñdo, qui põt venire de iure ciuili, venit p secundũ tab.
53 Institutus quando repudiauit bonorum poss. secundum tab. & vult venire de iure ciuili, substitutus etiam excluditur.
54 Institutus si sub conditione noluit parere conditioni, substitutus admittitur.
55 Pater si emancipauit filium, cui fecerat subst. pup. tacita vulg. in ea contenta extinguitur.
56 Vulgaris tacita cõphẽsa in expssa pupillari, an expiret pupillo effecto pubere.
57 Substitutio pup. facta adulto, vel extraneo, quod continet tacitam vulgarem.

HÆredes. Ista lex diuidit principaliter in tres par
tes. Primo ponit diuisionem vnam in-
ter institutos, & substitutos, vsq; ibi, hæredis substõ. ibi
ẽm membrum substõnis diuiditur. Ex qua subdiuisio-
ne apparet dr̃ia inter substõ. vulg. & pupillarem, vsque
ibi, substituere. Ibi tertio incipit tractare materiam substõnis pupil-
laris, ideo vsq; ad §. substituere, legemus hoc mane, & tractabimus
a materiam vulgaris. Op. q instituti in primo gradu non sunt hære-
des, vt Institu. de bono. poss. §. quos aũt. Sol. intellige de institutis in
1 testamento ualido de iure ciuili. Vel dico. † q appellatione hære-
ditatis large sumendo continetur bonor. poss. l. hæreditatis appella-
tione de verb. signi. & l. 1. §. bonorum. j. ad Trebel. Secundo oppo. q
instituti in secundo gradu, sunt instituti, non substituti, ut j. l. proxi.
2 §. sed si quis ita Sol. intellige hoc de secundo gradu, ꝯsiderato † or-
dine intellectus, non ordine scripturæ. vt s. titu. l. si quis ita hæres
instituatur. & l. talem. in prin. & l. quo loco. Tertio ad tertiam partẽ
opp. q nulla substõ fit simplex, cum vulgaris contineat pupillarem,
& pupillaris vulgarem. l. iam hoc iure. j. eo. Sol. hic vr̃ simplex inspe
cta sola figura verborum, sed l. ꝯria loquitur inspecto tacito intelle-
3 ctu. Et hæc vera, qñ substõ fit pupillo: secus si † adulto, vel extraneo fie
ret, quia tunc est simplex totaliter. Ita hic, vr̃ sentire Dy. & bene, su
per secunda parte gl. istius legis. Quarto opp. q substitutio pupillaris
non concipitur bene. Dicit. n. mihi hr̃s esto Sed per pupillarem suc
ceditur pupillo non testanti, ergo non dẽt dici, mihi hr̃s esto, sed fi-
lio meo hr̃s esto. Dicit gl. hoc dictum nihil releuat. Facit ista gl. not.
b ad id qd dicam in l. si ita. §. 1. de secun. tab. Expeditis de ꝯrijs, in-
4 ducebam semel istum tex. ad q̃õnem. Dicebat † statutum, q quis po
sitionib. simplr̃ teneatur rñdere ꝯfirmando, vel negando, alias ha-
beatur p ꝯfesso. Modo ꝯtingit, q q̃dã rñdẽdo dicit, nego me habuisse
pecuniam, si apparuerit me habuisse, dico me expendisse in negotijs
c dñi. Ego dixi q habeatur pro ꝯfesso in tali rñsione, quia illa est sim-
plex rñsio, q̃ fit sine aliqua replica, & ꝯfert in unum casum tñ. Sed
qñ ꝯfert in duos casus, non est rñsio simplex, sed duplex, ut hic & l.
coiri. s. pro soc. & C. de fideic. l. cũ q̃. j. de ver. ob. inter stipulantẽ. in
prin. ibi, simplex, &c. & l. 1. §. si q̃s simplr̃. eo. tit. Tñ aduerte, qa si ali
quis rñdet simplr̃ ẽm uerba, licet illa uersa habeãt duplicẽ intelle-
ctũ, tñ, dicetur simplex rñsio, vt patet per ea q̃ dixi s. in tertio ꝯrio per
Dy. Veniamus ad materiam vulg. substõnis, & tractemus hoc ordi
ne. primo q̃ro, quare dr̃ vulgaris. Scdo, quotuplex sit vulgaris. Ter-
tio, qualr̃, & quib. verbis fiat. Quarto, q̃s sit effectus vulg. substitutio
nis. Quinto & vltimo, quæ impediunt, & extinguunt effectum
vulgaris

ADDITIONES.

• Menn. Vaconius lib. 4. de clarat. iuris cap. 62.
a Par. s. Op. Ad excludendum pupillarem substit. vide Cæp. cau. 30.
b Pom. De contrarijs. Vide Math. no. 37. Et de ista d. st. uide Bal. in l. 1. §. huius. ff. de iust. & iur. Alex. cons. 77. 4. uol. Fel. de sum. tri. & fide cath. in rub.
c Pro confesso. Adde quod idem tenet ipse Bar. in l. 1. §. si quis simpliciter. de uerb. obl. & no. Bar. in l. si. per illum tex. ver simpliciter. C. de cõst. promiss. Bal. & Saly. in l. intestato. de suis, & legi. Bene facit quod no. gl. in clem. 2. §. de uerb. signific. & tex. in c. 1. & quod ibi no. Archidiac. extra de ferijs. Bal. in l. iubemus. C. de appellatio. ubi dicit, q reus negans se occidisse. & si occidit, q id fecit ad sui defensionem, q non admittatur, quia non dicitur simpliciter respondere. Idem dicit Ang. in d. §. si quis simpliciter. & Bal. in l. si quidem. C. de excep. & in l. 1. C. de cõfes. Pau. de Ca. tñ in l. 1. §. si quis simpliciter. in terminis de quib. ibi per Bar. reprehendit ipsum Bar. quia prima negatio, fuit pura, & utilis, secunda ergo inutilis nõ debet illam uitiare, quia utile per inutile & c. l. iubemus. C. de don. Ita dicit expresse noluisse Bar. in l. de ætate. §. nihil de inter. actio. Et ita dicit tenere Raph. Cuma. ibi alle. Bar. & ita se consuluisse dicit Pau. de Ca. Alex. in apostil. ibi in d. cto §. nihil. nititur improbare Bar. & ita dicit tenuisse Bonon. & aliter loquitur, qui hic. ibi uide, ꝓsupposita cõi snia uera, illam limita sm Bal. in l. iusiurandum & ad pecunias. §. non semper. per illum tex. s. de iureiu. in l. 1. in prin. C. de ædil. ædi. nisi ex causa iudici uideretur admittendam responsionem duplicem, quo ad duo est menti tenendum Primo, quia positio esset captiosa, adeo q simpliciter respondendo faciliter caderes in laqueum. Secundo. quia sicut dicimus, q licet alias respondens positionib. teneatur absente aduocato, & non instructus respondere, ut no. Bar. in l. si postulauerit. §. quæstioni. j. de adulter. tamen fallit, nisi respondens esset idiota, ut qa rusticus, quia potest instrui & præsente aduocato respondere, ut signanter notat Host. in c. pastoralis. de iud. & Spec. in tit. de pos. §. septimo. uer. 17. & in §. 3. uer. sed patronus. Ita in proposito si respondens erit rusticus, uel idiota, hæc erit sufficiens causa pp quam iudex possit responsionem duplicem admittere. Et stante statuto prædicto qualiter quis dicatur simpliciter respondere, confiteri, uel negare, uide Baldum cons. 210. 3. vol. Et de confitente delictum cum aliqua qualitate, per eundem Bal. 2. uol. cons. 245.
Men. Soc. iun. cons. 201. nu. 22. lib. 2.

a vulgaris substõnis. Ad primum a rñdeo dicit: vulgaris, quia a quoli-
5 bet & cuilibet fieri pōt. ita dicit Azo in summa. C. e. & Insti. de vul.
substi. super rub. & per Azo. ibi in sūma. Dñt qdã: qa quilibet scit vti
istis verbis, si hrs nō erit, &c. istã refert Cy. C. eo. l. pcibus. Certe fm
hoc fideicōmissaria pōt dici vulgaris qa in ea oia pdicta pcinēt, qa
pt fieri a quolibet, & cuilibet, & quilibet scit uti illis verbis. Gul.
de Cun dicit q quinq; modis pōt dici vulgaris Primo, pōt dici vul
garis. i. qa oib. patet, vt j. de fur. l. vulgaris, & l. i rōne. §. q vulgo. j. ad
l. Fal. & l. filiusfamilias. §. fin vulgarē. j. de leg. 1. Et isto modo pōt di
ci vulgaris substõ qa oib. patet, & qa cuilibet. & a quolibet pt fieri
Scdo exponit vulgaris. i. directa vt s. ti. e. l. quidã cū filium. Isto mo
do pt ēt dici vulgaris, qa directa est, & fm hoc fideicōmissariæ non
cpetit hoc nomē. Tertio mō dr vulgaris. i. approbata. l. si seruus na-
uē. j. d furtis & hoc mō ēt pt dici substõ vulgariter approbata. Quar
to modo dr vulgaris quia fit cōsuetis verbis vulgarib. l. 2. §. rem ra.
hab. Quinto modo dr vulgaris. s. e. p l. a. l. libertate. j. de fideic. li. ita
dr hic vulgaris, quia expssa a iure. & qñq; a testõre. Alio modo dr
vulgaris. i. quæ nihil hēt specialitatis. l. e dicto. §. extat. j. de in. fis. sed
6 ista substõ est hmōi. ergo &c. † scdo principaliter qro, quotuplex est
substõ vulg. Gl. & Dy. dñt q duplex. i. expssa, & tacita, & dicit gl. In
sti. de pup. substi. §. qua rōne. in glo. mag. q illæ substõnes, q ptinēt in
breuiloqua, sunt tacitæ: alibi dicit, q substõnes quæ continētur in
breuiloqua. sunt oēs expressæ. ita no. j. eo. l. Lucius. Iac. de Are dicit
aliter q substõ vulgaris alia est tacita alia est expssa. & tacita, alia p.
sumpta, &c. ut refert Cy. in l. pcib. do. Ray. & Gui. de Cu. vtunt aliis
verbis, q recitare non curo. Tu omissis oibus dicas sic, qd vulgaris
substõnis tres sunt species: alia expssa. alia tacita. alia partim expssa
b partim tacita & qlibet per se recipit subdiuisiones. Videamus † er
7 go de prima, q dicat vulgaris expssa. Ad q sciendū est, q expssum
c dr trib. modis. Primo modo expssum dr illud, q in gñe dr. l. si. in fin.
& quod ibi not. C. q cum eo. fm vnā opi. Secundo modo dr expres-
sum q specialiter exprimit. vt j. ad l. Corne. de fal. l. 1. §. inter filium.
& d. l. fin. C. q cum eo. fm aliā opinio. Tertio modo dr expressum,
q singulariter & proprio nomine exprimit. l. quod in rerum. §. fin.
8 j. de leg. 1. & ibi gl. particula. His † præmissis dico, q substitutio bre-
d uiloqua & cōpendiosa cōplectit substitutiones expressas. i. in gene-
re. Ita loquit gl. j. eo. l. Lucius, & C. de test. mil. l. in testō. & ita intel-
ligitur q no. gl. C. de impu & aliis substi. l. precibus. in gl. f. & qd no.
Azo in summa illius ti. in fi. Nam verba sunt generalia, & compræ-
hendentia substitutiones. Sed si acciperes expressum specialiter vel
singulariter. tunc nō cōphēderet expssas substõnes, sed tacitas. ita lo
quitur Insti. eo. tit. §. qua rōne. in glo. mag. & q no. C. de impube. &
aliis subst. l. precibus. in gl. pe. & q sentit gl. in l. fi. C. de insti. & sub-
sti. & q no. inf. eo. l. iam hoc iure. in gl. quæ incip. substit. tacitæ & p
batur etiam in ver. q ius. Ita debet intelligi gl. mag. eo. tit. C. eod. in
e l. precibus. Et sic vides quod diuersis respectibus potest dici expss-
9 sa & tacita expressa in genere, tacita in specie. Est & † alia substitu-
tio expressa specialiter. seu quo ad speciem, ut si dicit si hrs non sit ta
lis, talis sit hrs, vt hic & Insti. eodem. in princi. Ista est expressa spe-
cialiter in specie, quia speciem substitutionis comprehendit, sed nō
expressa singulariter. non. n. exprimitur aliqs singularis casus, in quē
substitutio committatur, dicit. n. si hrs non erit, &c. Et istud, quod
non sit hrs potest esse: quia non vult, vel quia non potest. l. cum p-
ponas. C. de hæredib. instituendi. Item quem non posse esse hære-
dem. potest esse vel propter mortem, vel propter aliud impedimen
tum iuris, vel facti, vnde non potest dici expressa singulariter, licet
10 gl. vbiq; appellet eam expressam. Est & alia † expressa vulgaris sin-
gulariter, ut quando casus substitutionis singulariter exprimitur vt si
posthumus non nascetur me uiuo, l. si. C. de insti. & subst. vel si dico,
si filius meus me viuo morietur. l. Gallus. in prin. s. de libe. & posthu.
vel si hrs institutu capere non poterit C. de hæredi. insti. l. 2. & hoc
modo quædã pōt dici expressã in gñe, sed non in specie, qdã potest
f esse expressa in specie. sed nō singulariter. vt s. dixi. Secundo est vi-
11 dendum † de tacita vulgari. Circa quod sciendum est, q quædam
est tacita vno respectu, q alio respectu pōt dici expressa, ut modo
dixi: quædam est oino tacita vt illa. quæ ptinetur in expressa pupil-
lari, ut j. eo. l. iam hoc iure, & l. q uis C. eo. illa nullo mō est expressa,
nec ex vi verborū intelligitur, sed ex legis potestate, ex præsumpta
12 mente defuncti, d. l. iam hoc iure. † Tertio videamus de ea quæ est
partim tacita partim expressa & hoc ptingit duobus modis. Primo,
quia partim est expressa, partim tacita quo ad casus, secundo quo
ad uerba. & istud secundum declarabo in pxima qōne principali.
13 † Ad decisionē primę qro. ista substitutio, si hęres nō erit, quot casus
cōprehendit? Dico duos, scilicet si hęres non noluerit esse, vel quia
non potuerit, & illud non posse, contingit pluribus modis. ut dixi.
Probatur in l. cum proponas. C. de hær. inst. quod non verum: nam
quando substitutus est in potestate instituti, tunc non uidetur sibi
permissum repudiare ex institutione, & esse hæres ex substitutione,
vt j. si quis omis. cau. test. l. Iulianus. & ibi no. quia secundum hoc
illa verba, si hæres non erit intelliguntur idest esse non poterit.
14 Hoc præmisso † quæro numquid substitutio facta in unū casum.
g s. si hæres noluerit esse, porrigatur ad alium casum, s. si esse non po-
tuerit, uel contra? Vi q non, ut l. pr Seuerinam, de cond. & dem. &
h ibi vr casus, & l. commodissime, de lib. & post. h. l. si cum dotem, in
i prin. sol. mat. cum si. contrarium. est ueritas, & est casus in l. Gal-
lus, § & quid si tñ ubi expresse dr q substõ facta fm consiliū Gal
li in unum casum, porrigetur ad alium casum. Ad idem, qa paria
sunt nolle, & non posse, l. 1 § ulus, s de procu. facit l. mulier. inf. ad
Treb Non obst. l. pr Seuerinam, ut ibi dixi. Ad alias leges tñ, ut di
15 xi in §. & quid si tñ, & hoc tenet Gul. & Rayn. & bene, tñ substõ
facta in unū tps. non porrigitur ad aliud ut infra eod l. si ita & qd
dicam in l. si n f. §. 1. j. eo. Ex his manifeste habes, q illa substõ est
partim expressa, partim tacita quo ad casus qa in quibusdam casi
16 bus expressa, in quibusdā tacita. † Tertio principaliter quæro k quali
k ter, & quibus uerbis fiat substitutio? Et primo quæro an sit neces-
se q institutio hæredis præcedat? Glo. & Dyn. in 2. glo. l. huius ui-
dentur uelle, q de necessitate debet præcedere institutio. Ego fa-
teor hoc esse uerum cōiter, sed possibile est fieri substõnem vulga
rem non præcedente istõne, ut si dico, si legitimus hæres noluerit
esse talis sit hæres, vt sup. ti. i. l. si quis ita hæres instituatur. Facit l.
cū in testõ. in prin. eo. ti. intelligēdo prout iacet licēt gl. subaudiat
institutionem, quod nō est necesse, vt ibi dixi Ad idem l. Gallus, in
prin. & ibi dixi. licet uideatur dicere, q tacite vr legitimum insti-
tuere, ut infra de iure codic. l. conficiuntur, & uide quod not in d.
l. si quis ita hæres instituatur, & sic tacite præcedit institutio, quod
satis placet, pro hoc vr casus j. eo. l. cohæredi. §. si. secūdum unam
l lec q tenet [illegible]. Vlterius l quæro, quibus uerbis fiat substõ vulga
ris? Glo. Insti. eo. §. qua ratione. in gl. mag. dicit, q expressa fit verb.
negatiuis tacita sit uerbis affirmatiuis. ut s. ti. i. l. Titius. cum l. seq.
& j. eo l. qui l. beris § hæc uerba. & l. fi. C. de hære. insti. Azo in sū-
ma. C. eo. uidetur dicere q in d. §. hæc uerba, & in d l fin. C. de hæ-
red. instituen. sunt vulgares expressæ. Et ita tenet Dyn. & ita refert
Cyn.

ADDITIONES.

a Barb. Ad primum. Et uide Card. in c. Rayn. de testa. vbi dicit non esse curandum
de nomine. Contrarium ibi dixi, & vide quæ ibi dico, quia reprehendo illud di-
ctum, quod hic dicitur per Bar.

b Pom. Videamus vide Fely. in c. translato, de consti. Barb. c. Ray. de test. Fely. cap.
ad aures. in prin. de rescr. Bar. l. 4. §. quæsitum, ff. si quis cau.
Men. Tiraquel. de legibus connu. in glo. 5. nu. 80 85.
Parisi. Quo dicatur quid expressum, uide Romanū, cons. 271. ad fi. & Felyn. late in
c. translato, de consti. & uide quæ habes ad Bart. in l fi. §. omnium. C. de admi. tut.
& an illud, q venit ex mente, dicatur expressum, uide Fely. in c. humanum genus.
1. d. ll. Item q non dicatur expressum, nisi q in uerbis uideri potest uide Iaso in l. si
cut certe. C. de testamen. & in l. actione, in 2. notab. C. de transact.

c Expressum. Adde ad hanc suam theoricam, ad quam semper recurritur, quod ipse
voluit in l. h. C. si contra ius, vel util. publ. & in l. si quis in princi. testamenti, de
leg. 3. & in l. fi. sup. si quis in ius vocatus non ierit & gl. bona, in cap. inquisitores,
in ver. expresse, de hæret. in 6. Alio etiam modo dicitur quid expressum.

d Pom. His præmissis. Vide Bar. in l. centurio, in 1. col. j. eo. Alc. cons. 12. in 3. volu. &
cons. 121. & cons. 123. in 1. col. 4. vol.

e Barb. Et sic vides. Et uide quæ dixi in quodam cons. in materia l. si quis in princi-
pio testamenti, de leg. 3. & plene dico in c. cum esses, de testamen. & uide Bald. in
l. humanum. C. de legib. & Pau. de Cast. in cons. 54 & Bart. in l. 1. ad finem, ff. si quis
in ius voc. non ierit, & in l. generaliter. C. de non numera. pecu. Bald. in l. edita. C.
de eden. & uide Bar. in l. Centurio. inf. eo. vbi Ioan de Imo. in c. Rayn. de testamen.
& vide quę dixi.

f Parisi. Secundo est. Et limita, vt per Bald. in l. precibus, vbi Iason. C. de impube. &
aliis substit.
Men. Boer. q. 38. nu. 12. scripsi cons. 5. nu. 21.

g Pom. Hoc præmisso. Vide Alex. cons. 122. & quid dicat Raph. Fulg. in quæstione
de hospitali substituto in l. si. C. de institu. & substitu. vide Rom. cons. 56. incip. in
causa propositę consultationis, limita per Alex. cons. 1. in 1. volum. & vide Fede.
de Sen. cons. 42.
Men. Socin. sen. cons. 259. col 1. lib. 1. Ruyn. cons. 12. nu. 4. lib. 3.
Par. l. Quando substitutio dicitur facta in casum conditionis extrinsecę, non tra-
hitur ad casum conditionis deficientis, ut quando conditio est omnino extrinse-
ca, aliās secus, vt per Com. cons. 121. incip. Gerar. ante fin. ubi uide omnino, & vi
de Ias. in l. cum proponas. C. de hæred. inst.

h Barb. Contrarium. Et de hoc vide Bar. in l. pater Seuerinam. præalle. & in l. fin. C.
de inst. & substi. & in l. ex facto. la 1. de hær. insti. Io. de Imo. in c. Rayn. de test. vbi
plene dixi, & vide Bar. in l. si mater, §. 1. de vulg. & pup. Bal. in l. cum proponas, de
hær. d. insti.

i Est casus. Adde pro op. Bar. bon. tex. in l. fi. secundum unam lect. de insti. & subst.
sub cond. fact. quē tex. ibi ponderant Bar. Ang. & Gui. de Cun. in repe. l. precibus
1. q. prin. & ēt Ray. in tract. suo substõnū in materia vulg. Bal. in l. cū proponas. C.
de hęr. inst. & Anto. de Butr. in c. Rayn. in materia vulgaris, de testa. Pau. de Cast.
cons. 2 6. quam tamen conclusionē limita, vt ibi per eū, & qū p talem extensionē
resultaret absurdū, quia melioris conditionis esset extraneus, qui minus dilectus
pręsumitur, quam institutus, qui forte est de descendentibus testatoris, q tūc nō
sit fienda extensio ad casum omissum. Itē limita, nisi tractaretur de excludendo
personam magis dilectā testatori, quā sit ipse substitutus, ita voluit Pet. de Anch.
cons. 358. inci. in Christi noīe, ex serie testamēti. Itē limita talē extēsionē non fie-
ri, qñ de sui natura non comprehenderetur casus similis concep. l. si non nascetur
institutus. Nam non comprehendit casum, si nasceretur, secundum Ang. cons. 93.
in fi. & alle. no. gl. in l. si mater. §. 1. in fi. eo. tit. & hoc dicit esse notatu dignum.

K Tertio, principaliter quęro. Adde de his, quæ Alex. remittit ad l. Gallus, uidenda
sunt etiam, quę ibi posui.
Pom. Et primo. Vide Barb. c. Raynutius.

l Vlterius. Quid si testator dicat, filium, & nepotē hæredes instituo, an nepos dicat
vulgariter substitutus filio. Vide Pau. de Ca. in l. Gallus. §. 1. & ibi Alex. Quid āt si
testātor dicat, Titiū hrdē instituo, & si hrs non erit, rogo, vt restituat hęreditatem
Caio, Gul. de Cun. in l. precib. dicit, q licēt prima facie uideatur posse dici, q sit
vulgaris, p l. ille a quo. §. si de testa j. ad Treb. tñ concludit eā esse fideicom. per l.
cohęredi. §. cū filię. j. eo. & illa uerba, si hrs non erit, intelliguntur uoluntarie, quia
tūc cogi poterit, vt restituat, & adeat, p l. debitor. j. ad Treb. q Alex. putat uerum
si testator dixerit, rogo ut restituat p fideicō. Nam alias vulgaris esset, per no. per
Bar. in l. quærebatur. de test. mil. & per Bal. in l. humanitatis. C. eo. in ver. mirabilē.

Cy.in l.precib.& Guil.de Cu.& Ray.de Forli. dicunt circa hoc sua
verba multum inuoluta, nec vera, nec veritati proxima. ideo non
17 curo referre. † Dic ergo sic, quod oĩs directa subst͞o siue sit tacita, si
ue expressa, habet duo extrema, vnum, ꝙ refertur ad eũ cui fit sub-
stitutio, siue tacita, siue expressa: aliud quod refertur ad eũ qui sub-
stituitur. Primum semper est negatiuum, siue priuatiuũ, & istud nũ-
quã fallit, siue istud extremũ exprimatur semper negatiue siue pr-
uatiue exprimatur, siue tacite subintelligatur. Aliud extremũ sem-
per est affirmatiuum seu positiuum, siue tacite, siue expresse. In vul
gari hoc patet. ĩ pupillari et patet, vt si filius hæres erit, & intra pup.
æta. deces. Titius sit hæres. Nã illa verba, si erit hæres, quæ sunt posi
tiua non sunt verba subst͞onis vt patet, quia potest fieri exhæreda-
to, vt hac l. in fi. & illa verba, si intra pu. æta. decesserit, sunt priuati-
ua, quia idẽ est decedere, & non viuere. Illa verba, Titius hæres e-
sto, q̃ referuntur ad eum, qui substituitur, semper sunt affirmatiua.
Nunc ad propositum, tacita vulgaris, q̃ ꝯtinetur sub expressa pupil
lari, nullis verbis fit a test͞ore expressis, sed a iure tacite subintelligi-
tur per affirmatiua verba & negatiua, eo modo quo di. i. itẽ substi
tutio tacita de qua loquit̃ l. Titius. cum l. seq. s̃. ti. 1. intelligit̃ pp q̃-
dam verba affirmatiua a testatore prolata, tñ semper subintelligit̃ af-
firmatiue, & negatiue, s̃m ea, q̃ s̃. dixi. Item subst͞o, de qua loquitur
l. q. liberis. s. hæc verba. j. e. in illa exprimuntur verba, quæ referun-
tur ad substitutũ, vel substitutos: merito illa sunt affirmatiua: sed ver
ba q̃ dẽnt referri ad eũ, cui fit subst͞o, fuerunt omissa & tacite subin-
telliguntur, si impubes decesserit &c. & sic priuatiue, vt dixi iõ Gl.
quæ dicit ꝙ illa subst͞o est tacita, bene dicit respũ verborum, quæ
debent referri ad eum cui fit subst͞o. & Azo, & Dy. qui dicunt, ꝙ ibi
est expressa bene dñr respũ verborum, quæ debent referri ad substi
tutos credo tñ ꝙ ibi non est vulgaris expressa, sed pupillaris, ut ibi
dicam. Item subst͞o de qua loquitur l. si. C. de hære. inst. est expressa
quo ad verba, q̃ debent referri ad eum, qui substituitur. Et sic intel
ligunt Azo. & Dy. & est tacita quo ad verba, quæ debẽt referri ad
eũ, cui fit subst͞o. sed gl. j. eo. in l. verbis. appellat illam subst͞onem du
biam, & bene, quia ibi illa verba non proprie sonant in vulgarem,
quia per eam, s. vulgarem succeditur defuncto, vt Inst. eo. circa pri.
sed ibi test͞or dixit. Sempronius Ploti: hæres esto, cum Plotium in-
stituisset. Magis. n. sunt apta ad pupillarem, per q̃ succeditur pupillo
& iõ dr̃ dubia, & lex interpretatur eam vulgarem, & sic his duobus
casib. subst͞o partim est expressa, partim tacita, quo ad verba. Idem
possumus dicere de reciproca, nam ibi non exprimuntur nisi verba
18 quæ referuntur ad substitutos. Quarto principalr̃ † quæro, qui sit ef
fectus vulgaris subst͞onis: R̃ñ. quinq; sunt principalr̃. Primus, in homi
ne sui iuris intellr̃, si hæres non erit, vel mutata cond͞one alium hæ-
redem non fecerit, sed in hoĩe alieni iuris intellr̃, si ipse hæres non
erit, vel mutata conditione alium hæredem non fecerit, vt sup. tit. 1.
l. si paterfamilias Titium. & Inst. de vulg. subst. in fi. & C. de hæred.
inst. l. cum proponas. secundus effectus est, ꝙ testm̃ potest assumere
vires ab ipso secundo gradu. l. 3. in fi. sup. de lib. & posthu. Tertius ẽ,
quod ista vulgaris expressa ꝯtinet tacitam pup. vt j. eo. l. iam hoc iu
re. Quartus est, ꝙ per eam succeditur defuncto, non ei, cui facta est
substitutio, vt Inst. eo. in prin. Quintus effectus est, ꝙ vulgaris substi-
tutio facit de suo, & necessario voluntarium. l. si filius hæres. sup. de
lib. & posth. ita no. in l. Papi. s. quarta, ff. de inof. test. De quolibet isto
rum effectuum videamus per ordinem. Et primus effectus est si hæ
res non erit, vel alium hæredem non fecerit, ꝙ admittitur substitu
tus, vt dictis legib. & hoc est in test͞ore sciente, sed in ignorante dic,
vt l. si pr̃famil. as. cum l. seq. s̃. tit. 1. Itẽ quod dicit, si hæres non erit,
&c. intellige & desiit esse posse, qa est exclusus repudiatione, uel a-
lio modo, alias donec est spes inst͞onis, cessat subst͞o l. q̃diu. de acqu.
19 hær. Sed circa hoc † dubitatur, quid si est spes, ꝙ institutus, qui repu
diauit, veniat p̃ resti. in integ. an interim cessabit subst͞o: Dico, ꝙ ñ.
a ā l. si fine. s. sed quod Papi. s̃. de mino. ꝙ dico, q̃diu est spes institutio
nis, &c. intellr̃ si est spes de iure cõi, secus si de iure spãli. l. 4. s. 1. inf.
de fideic. lib. Pro hoc vide quod no in l. 2. s. expectandi, inf. de secũ.
20 tab. Item dubitatur, quid si institutus decessit ante aditam hæredi-
b tatem, tñ ad hæredem transmittit ius deliberandi, quis præfertur,
c an hæres hæredis, an substitutus? Dico, ꝙ hæres hæredis præfert̃,
quia licet institutus hæres, non fuerit hæres, tñ facit alium hæredẽ,
quia ex eius persona alius hæres adit, & sic cessat substitutio. d. l. si
paterfamilias. Pro hoc vr̃ casus in l. 1. C. de his qui ante aper. tab. &
ibi ita hoc exponebat Rich. cũ ibi dicit tex. aliosq; &c. Et ipse expo
nebat alios, s. substitutos, vel ꝯiunctos. Pro hoc vr̃ tex. j. de acq. hæ.
l. si quis filiusf. 2. rñ. si bene illud rñsum ad legis principiũ continua
b. s. Pro hoc vr̃ gl. in l. sed & si ꝓ dote. § pe. j. de leg. præst. & ibi teti
gi. Hic dẽt ergo expectare, ꝙ hæres hæredis repudiet vel alio mo-
do excludatur. Item pñt dubitari, quia seruo instituto nolẽte adire,
licet dñs velit, locus est substituto. l. cum proponas. C. de hære. inst.
21 Quæro, † quid si est institutus monachus, qui non vult adire? Iaco.
de Are. & Ric. dicunt idem quod in seruo. l. Deo nobis. C. de epis.
& cler. & idem in Spec. in tit. de sta. mo. s. 1. ver. 8. quæritur. Alij di-
cunt, quod licet monachus recuset adire, nihilominus poterit adi-
d re monasterium, sicut pater filio recusante, c. l. fi, s. finautem in secũ
da. C. de bo. quæ lib. & hoc tenet Arch. 18. q. 1. c. & Io. An. tangit ex
tra de preb. c. in p̃tia. & ista vr̃ æquior opi. vt sic subiectio mona-
chalis sit magis subiectio filialis q̃ seruilis. Qđ apparet, quia seruus
p͞ot vendi, monachus nõ, sicut nec filius. l. j. C. de pat. q fil. distr. Itẽ
monasteriũ cogit̃ alere monachũ. sicut pr̃ filiũ, nõ aũt dñs seruũ,
22 qa p̃i eũ hr̃e ꝓ derelicto. † Sed diceris vos, adhuc restat dubiũ, an fi-
lio repudiãte, p̃ferat̃ substitutus, vel pr̃? Gl. 3. in d. l. cũ non solũ, § t.
tenet patrẽ p̃ferri, & ibi Cy. Gui. de Suz. tenet ꝯriũ qa test͞oris vo-
lũtas est seruãda. §. disponat in Auth. de nupt. Guil. de Cu. idẽ, qa
expssa ꝓuisio test͞oris dẽt tollere ꝓuisionẽ l. vt j. e. l. cũ ex filio, §. 1.
& l. ex facto, §. itẽ q̃ro Ray tenet gl. p tex illi l. q dicit, ꝙ repudia-
tio filij nõ dẽt nocere pr̃i. qa pr̃ & filius cẽsent̃ vna p̃sona, l. fi. C. de
imp. Ego idẽ teneo, ꝙ pr̃ p̃ferat̃ primo p d. l. cũ nõ solũ. §. similiq;
nõ ĩ tex. n. dixit tex. pinde ac si ipse pr̃ ab initio fuisset institutus. Pre
terea, ego dixi, ꝙ subst͞o vulg. intellr̃ si hr̃s nõ erit, vel aliũ hr̃edẽ nõ
fecerit, d. l. si pr̃ cũ fi. s̃. tit. j. Sed hic filius ministerio suo fecit hr̃edẽ
p̃rem, & pr̃ ex iure filij adijt, & sic cessat subst͞o, d. l. si pr̃, cũ fi. s̃. ti. j.
Et p hoc rñdet̃ ad oĩa ꝯria qa fateor, ꝙ ꝓuisio test͞oris tollit ꝓuisio
nẽ legis, s. in eũ casum quo test͞or disposuit, l. si hr̃s nõ erit, vel aliũ
hr̃edẽ ñ fecerit: sed hic fecit aliũ hr̃edẽ, ergo &c. Idẽ dico d monaste-
23 rio, ꝙ p̃ferat̃ substituto qa fecit monachus aliũ hr̃edẽ. † Quæro qd
si monachus, vel filius decesserit añ aditã hr̃ditatẽ an sit locus sub
st͞oni vel ueniet pr̃? Ray. ꝯiũgebat hos duos casus, filio repudiãte,
vel mortuo, ante aditã hr̃ditatẽ, & dicebat vtroq; casu, sed Rich.
Maiũ. dicebat secus filio mortuo, vt refert Cy. in l. cũ nõ solũ, s. j.
C. de bo. q̃ lib. & hoc puto verũ. Primo p l. in fanti. C. de iu. delib.
vbi filio mortuo ante aditionẽ q̃rit̃ patri, i. a demũ si fuit infans,
24 secus si fuit maior ibi ergo est tex. cũ gl. nr̃æ q͞onis. † Præterea, p
fi. iũ. n. õ transmittit̃ ad patrẽ hr̃ditas nõ adita, nisi suorũ ascenden-
tiũ, s̃m gl. l. j. C. de his q ante aper. tab. & l. 2. C. ad Orfi. licet teneãt
q̃dam ꝯriũ in hoc, vt ibi no. Si ergo est spãle in hr̃ditate ascenden-
tiũ, ergo in ꝯriũ est ius cõe s̃m alios esset minus dubiũ, vt ibi no.
25 † Itẽ dubitat̃, qd si ille, q repudiauit hẽt substitutũ vulgarẽ & aliũ
hẽt p fideicõmissum, fideicõmissarius petit illũ repudiantem cogi
adire, l. nam qd s. si quis cõpulsus j. ad Trebel. modo substitutus
vulgariter vult hr̃ditatẽ iure subst͞onis vulgaris, & fideicõmissari⁹
vult eã iure fideicõmissi, q̃rit̃ quis p̃ferat̃? Et vr̃ ꝙ fideicõmissa-
rius, l. nõ iustã, C. ad Treb. & l. facta, §. Iulianus. j. ad Treb. vbi hoc
vr̃ expressũ. In ꝯriũ vr̃ casus in l. si o͞om, s. fi s̃m primã casus posi
tionẽ, eo. tit. Dico sic. Aut fideicõmissũ nõ est repetitũ a substitu-
to tacite vel expsse, & tũc p̃fert̃ substitut⁹ vulgariter, d. s. fi. Aut est
repetitũ, & p̃fert̃ fideicõmissarius, d. l. nõ iustã, & d. s. Iulianus. sed
qa ille §. Iulianus. aliquãtulũ vr̃ obstare huic dicto, ideo dic. vt ibi.
26 † Quæro, qd si hr̃s institutus est indignus, e nec adijt hr̃ditatẽ, an
c ueniat fiscus, vel substitutus? Rñ. fiscus repulso substituto, vt j. ad
Syll. l. si sequẽs, in prin. Facit j. de bon. lib. l. in seruitutẽ, §. ei q. Rõ,
qa licet ipse institutus nõ sit hæres, tñ facit hæredẽ fiscũ, ergo sub-
stitutus repellit̃. l. si pr̃ sæpius præall. s̃. tit. j. Hinc est, ꝙ fiscus tenet̃
ad legata, & fideicõmissa ẽt hæreditate non adita per heredem, vt
not. in gl. tradit̃ in l. eã quam, C. de fideicõ. & l. recusare, §. si fisco,

ff. ad

ADDITIONES.

a Dico, ꝙ non. Quid si institutus, qui repudiauit, pr̃ est venire ad reuocandũ absten-
sionẽ per aliud remedium, q̃ per beneficium rest. in integ. veluti per remediũ l. fi.
C. de rep. hær. an illo casu poterit admitti substitutus. Bald. & Ang. firmant ꝙ sic
in l. quandiu, la 1. j. de acqu. r. hær. alleg. Alex. vltra eos tex. & glos. expressam, in l.
si quis suus. j. de iure delib. Et idem videtur tenere Paul. de Cast. in d. l. quandiu.
licet d. l. si quis suus, ipse & Raph. teneant contra Barto. & Paul. in d. l. fin.
Menoc. Barth. Soc. inter consl. Mariani. seu. consl. 16. col. 4. in princ. lib. 1.
b Transmittit. Ang. hic tenuit contrarium, ꝙ immo non transmittat. Sed opi. Bart.
vr̃ uerior, q̃ ipse tenet tenuit in l. cum proponas, C. de hær. instit. & ibi Fr. Tigr. Bal.
& Pau. de Cast. & Bar. & Imo. in d. l. si pater, hic alleg. Bal. in l. cum antiquioribus.
& in l. qu dam elogia, C. de iure delib. & in l. apud hostes, C. de suis, & leg. l. Papi-
nianus, §. quarta, de inoff. test. Ang. in l. sed si plures, § j. j. eo. Pau. de Cast. in l. quã-
diu, la 1. j. de acquit. hære. Imo. in c. Raynutius, in materia vulgaris, de test.
c Bar. D. co, ꝙ. Contrariũ tenet hic Ang. per l. si paterf. a. hic alleg. ad q̃ rñde, ꝙ si il-
lud ꝙ ibi dr̃, est in actu voluntario, multo magis hic in actu necessario. I. ẽ per l.
si quis filiusfa. hic alleg. quia ibi per ditionẽ vulg. non impeditur institutus. Ita ide,
quia ibi pot loqui in actu voluntario, l. qñ testator dixit si uoluerit, & mortuus
sit ante illã conditionem, quod admittitur substitutus, & excluduntur hæredes
instituti. Et pro illo dicto vide Bart. in d. l. si pr̃, s̃. de hær. inst. sequitur Bald. l. cum
antiquior b. C. de iu. deli. & in l. 1. C. de hær. inst. & in d. l. cũ proponas, eo. tit. Io. de
Imo. in c. Rayn. de testib. & vide q̃ ibi dixi omnino, quia plura noua dixi in d. l. si pi.
hunc nõ sequit Bal. sed dat nouã opi. sed Bened. de Plumb. in consl. 3. de iu. deli se-
quit̃ Bar. sed Ang. in d. l. cũ proponas, & in d. l. si pr̃, & in d. l. eã antiquioribus. &
hic tenet contra Bar. & fundat in d. l. cum antiquioribus, quod tenet contra Bart.
Menoc. Soc. sen. consl. 67. nu. 4. lib. 4.
d Recusante. Vide Ang. cõs. 9. & cõ. 133. Bal. cõs. 106. lib. 1. vbi clarẽ tenet, ꝙ mona
sterium inuito monacho, vel monacha, possit adire hr̃ditatẽ, & inquantũ Alex. reli-
quit considerandũ, an relictũ monacho a patre, videat̃ relictũ ratione sanguinis,
potius q̃ intuitu monasterij, dic ꝙ Bal. consl. 282. lib. 4. dicit, ꝙ relictum religioso,
qui habere potest proprium, potius vr̃ relictum ratione sanguinis, q ratione mona-
sterij. Si verò proprium habere non potest, videtur relictum potius monasterio.
e Indignus. Adde ꝙ Ang. tenuit cõtrariũ, quia fiscus nõ veniat tanq̃ hæres indigni,
sed tanq̃ successor vr̃. s ad bona uacantia, d. l. recusare. Itẽ, quia qua rõne uenien-
tes ab intest. ad hæreditatẽ illius indigni repudiantes, non possunt excludere sub
stitutũ vulgarem, ita nec fiscus. Imo. verò dicit, ꝙ aut adiuit ille indignus, & tunc
clarũ est substitutum excludi, l. post aditam, C. de impub. Aut non adiuit, tũc iura
præsumunt eũ in fraudem fisci noluisse adire, vt not. glo. in d. §. si fisco. & Bart. in
d. l. si sequẽs. Hanc opi. tenet Guil. de Cu. in d. l. precib. & ibi Bal. & Imo. in c. Ray.
de test. vide Ang. consl. 205. Sed quid si testator instituat alium, & substituat, quod
si quouis modo capax esse non posset filius, & contingit quod filius sit condem-
natus, vel rebellis, an ueniat substitutus, vide Anchar. consl. 276.

a ff. ad Treb. l. cũ filio, ỹ. ad Syll. hẽ q̃ro, an aliquo casu institutus, &
27 substitutus veniãt sim? Doc. cõiter dñt, ꝙ sic, † & in l. sicr. s. tit. &
b Inst. eo. §. si. Ego do b aliũ casũ, qñ pbono fuit datus substitutus, &
in aliqua re ꝓpria grauatus, qa tunc ipse hẽbit debitã portionẽ, vt
institutus, & residuã hẽbit substitutus, si ipse nõ vult iudiciũ defun
cti implere, l. si libertus pbono. ver. qd ergo, ỹ. de bon. lib. Et sic con
currũt institutus, & substitutus. Itẽ do tertiũ casũ in filio illi imo,
& grauato, eo mõ, quo dixi in pbono. p eãdẽ legẽ, qa est eadẽ rõ.
Sumus expediti de primo effectu & qõnib. emergẽtib. circa illũ.
28 † Scd̃us effect⁹ est, ꝙ testũ pt assumere effectũ ab illo scd̃o gradu,
l. 3. in fi. s. de lib. & posth. Circa hoc dic br̃. Qñq; prim⁹ gradus nõ
hẽt effũ, pp defectũ ɔtingentẽ ex pte institutis. Qñq; pp defectũ
ɔtingentẽ ex pte instituti. Primo casu, aut ille defect⁹ fuit pteritio
nis, vel exhr̃dationis, & tũc distingue, vt no. in d. l. 3. §. fi. s. de lib. &
posth. & s. de iniust. test. l. nã & si sub ɔdõne, §. fi. Rõ, qa iõ pteritus,
vel exhr̃datus rũpit, vt faciat locũ sibi, nõ alteri. p hoc l. pe. s. de i-
iu. test. & qd ibi dixi vobis. Aut fuit alius defectus i primo gradu,
q cessat in scd̃o, & tũc indistinctè pt a scd̃o gradu incipere, vt s. de
iniu. test. l. nã & miles, & s. ti. l. si qs soluẽdo. Scd̃o casu, qñ est de
fectus ex pte instituti, tũc indistinctè pt a scd̃o gradu icipere, si pri
mus nolit esse hr̃s, s. tit. l. iã dubitari. & C. de hære. inst. l. cũ ꝓpe-
nas, cũ si. siue primus sit exclusus tpe ỹ. de acq hær. l. q̃din. siue sit
c exclusus morte. c C. de cad. tol. §. ꝓ scd̃o. ibi, vel substitutus &c. &
ibi not. & ỹ. de fideic. lib. l. Thais, §. Splendoforus. siue sit exclusus
deportatione, vel alia dãnatione, vt s. de lib. & posth. l. Gallus, § &
qd si tñ & de bo. lib. l. si necesse §. 1. siue excludat rõne alteri⁹ inca
pacitatis, forte, qa nõ est natus legitimo mr̃imonio, qa spuri⁹, l. 2. C. d
hær. inst. Et pdicta vera in uulgari expressa, sed in tacita ỹ. dicam.
29 † Vlterius q̃ro, d qd si istitutus in primo gradu pcesse hr̃s, sed nõ
d eodẽ modo quo defunctus voluit qa fuit istitutus suus vel neces-
sarius, sed in tpe mortis repetit emancipatus, vel manumissus, an
admittet institutus, vel substitutus, hoc est meũ dubiũ. Et dic, aut
ista uulgaris substõ fuit facta ex necessitate, vt qñ nepos substituit
filio, & tũc substitutus pferat, l. Gallus, §. & qd si tñ. ibi, emãcipa-
tus esset, &c. Vr̃ n. substitutus i illũ casum si filius desiit esse suus,
vt ibi patet. & hoc fm ista tpa fm hodierna iura forte aliud esset,
vt dixi in d. §. & qd si tñ. Si vero substõ fuit facta ex volũtate, tũc
pferit institutus, non attenta illa status mutatione de l. Gallus, §. si.
& Inst de her. inst. §. iterum aũt, ver. si uero, & est expressũ s. tit. l. si
pr̃ta. Tinũ. vr̃ n. substituere i eũ casum, si hr̃s nõ erit quoquo mõ.
30 † Vlterius q̃ro, e an testũ possit uires assumere a tacita uulgari,
e an uero requirat aditio in primo gradu? Gl. dicit, ꝙ nõ pt incipe-
re a scd̃is tabulis ex tacita uulgari, sed requirit ex instõne, l. apud
Iulianũ, §. Iulianus, ad Treb. & ita tenuit gl. idẽ Dy. p illũ §. & l. ita
tñ, §. a pr̃e, eo. tit. & qa uitiato expsso uitiat tacitũ, l. . §. q hẽt, s. de
ser. rust. pd. Idẽ vr̃ sentire Cy. in l. precib. & idem do. Ray. Guil. de
Cu. tenet ɔtriũ, quia tacita uulga. sumit effectũ in casum hr̃ditatis
nõ aditæ, vt ỹ. co l. iam hoc iure. ergo est impossibile, ꝙ in casu hæ
reditatis aditæ, assumat effectũ, arg l. si ancillã, ỹ. pro suo. Præterea,
p aditionẽ hæreditatis dẽt finiri tacita vulgaris, l post aditã, C. eod.
ergo ab eo casu nõ põt inchoari, l. Titio cũ morietur, de vsufr. &
31 de vsufr. leg. l. vsumfructũ cũ moriar. Istæ rõnes † ɔcludunt, ꝙ ta-
cita uulgaris per aditionẽ ipsius pupilli non põt ɔfirmari, qd con-
cedo. Sed gl. & Dy. dicunt ɔtrium de aditione cohæredis, tñ Oldr.
tenet idem, quod Guil. quia fm hoc sequeret ꝙ si testator solum
pupillũ instituit, quia decederet hæreditate non adita, testũ rum-
peretur, qa nullus posset esse hæres, nec ex pupillari, nec ex tacita
vulgari, quod est ɔ mentem l. iam hoc iure, § si ỹ. cod. Ita dicebat
Oldra. sed certè tunc, qñ pupillus solus est institutus, existentia sui
hæredis confirmat tabulas pup. vt dicam ỹ. l. prox. in materia pu-
32 pill. subst. ideo testũ non rũperetur. Quid ergo dicemus? † Rñ. ꝙ
licet pupillaris requirat aditionem hære. tñ uulga tacita, quæ con-
tinetur sub ea, hoc non requirit, sed põt ab ea incipere. Probo per
f l. neque enim. f §. si. de mil. test. & dico ibi esse casum. Nã ibi sub
expressa fideic. ɔtinet vulgaris tacita, tñ licet fideic. requirat aditio
nem hæreditatis. & ab ea testũ non possit assumere uires, l. ille à
quo. §. si testõ, ỹ. ad Treb. tñ illa tacita uulgaris non requirit adi-
tionẽ, vt ibi patet. Nec dic aliquis, ibi speciale est, quia fateor, ꝙ
ibi est spãle in hoc ꝙ fideicõ. trahitur ad directam, qđ non reperi
tur alibi, præterq̃ in casu illius l. sed ꝙ illa tacita uulgaris cõfirmet
testũ ex se, in hoc non est spãle, sed ius cõe, vt ibi patet in tex. &
hoc vr̃ tenere gl. ỹ. co. l. lex Cornelia, s. de vent. inspic. l pen. dicam
ỹ. prox. q. Non ob. ꝙ uitiato expresso, uitiatur, &c. illud est uerum
qñ tacitũ habet se ad expressũ, vt accessorium, sed secus si utrũq;
pariter est principale, l. si fideiussorib. in prin. & ibi dixi ỹ de leg. 1.
Non ob. §. idem Iul. quia ibi requiritur aditio ad ɔfirmãdas tabu-
las pupillares, quod apparet, quia tex. fecit mentionem de secũdis
tab. Nec obst. si dicas. ꝙ hoc non est uerum, cum pupillus hoc iu-
re nihil hr̃et, vt ibi dicit glos ergo debet intelligi de tacita vulgari.
Rñ. ibi forte habebat bona materna, vel alia bona, quę post mor-
tem patris acquisiuerat. Non ob. §. à patre. quia ibi loquit in pupil
lari. Vlterius q̃ro, pupillus cui est facta substit. pupil. decessit viuo
patre, an substitutus põt succedere, ex tacita vulgari. Gl. ꝙ sic. ỹ. eo.
in l. lex Cornelia, super verbo, non existimo & in ver. duodecim.
& in gl. fin. & ỹ. co. l. pr̃ captus. idem tenet Guil. de Cun quæ gl. vr̃
tenere id quod s. tenui. ꝙ testũ põt assumere vires a tacita vulgari.
Dy. ɔ. per l. q. l. si filius. ỹ. de ca ibi, nihil est &c. quasi diceret, nec
g de pupillari, nec de tacita vulgari. & idem vr̃ sentire gl. in d. l. quod
filius in ver. pcessit. & Cy. in l. precib. C. eo. ti. Alii autem distinguũt
aliter: aut pupillus habet cohæredem, cuius aditione confirmatur
tacita vulgaris. & loquitur prima opi. aut non habet coheredem, &
loquitur opi. Dy. Sed certe, prout dixi s. illud, ꝙ tacita vulgaris cõ
firmatur aditione non est necesse dicere: quare dico, ꝙ omnes dñt
bene, diuersis tñ casibus loquuntur. Vnde distingue. Aut filius mo
ritur ciuiliter viuo patre, vt quia capitur ab hostibus vel post mortẽ
patris moritur naturaliter, & tunc substitutus potest succedere ex
tacita vulgari, vt ỹ. co. l. lex Cornelia. & ibi no. Rõ, quia patre viuo
adhuc durat spes subst. pup. vnde non est quod imputetur patri, cur
testũ non mutauit. Aut filius viuo patre decessit naturaliter, & tũc
si quidem pr̃ statim decessit post, ita ꝙ non habuit tps mutandi te-
stamentum. idem, q a substitutus venit ex tacita vulgari, ex psum-
pta volũtate defuncti qa eũ instituisset, si sciuisset. vt d. l. pr̃ captus.
h cũ sua gl. ỹ. co. Si vero pr̃ decessit post h ex interuallo, ita ꝙ habuit
potentiam mutandi testũ tunc substitutus non admittit. ita loqui-
i tur d. l. qđ si filius. & opi. do. Dy. nam cum potuit sibi prouidere, &
non prouidit, lex non subuenit sibi, nec, potest dici. quod non cogi-
tauit de hoc qa filiũ mortuum vidit hoc probatur. ỹ. de mil. testa. l.
33 tractabatur. & arg. l. 3. C. de inof. test. Vlterius. † quæro, quid si sub-
K stitutio pupillaris facta est ventri, & venter non nascitur, an sub-
stitutus admittatur ex tacita vulgari? Tex. & glo. ꝙ sic, sup. de vent.
insp. l. pe. C. de inst. & subst. l. fi. vbi vulgaris expressa facta, si posthu
mus non nascitur, continet tacitam pup. eo. nato, ergo idem econ-
uerso. Alii vero dicunt ɔ, nisi sit cohæres, cuius aditione confirma-
tur illa tacita pupillaris. quod non placet, vt dixi sup. quia aditio nõ
requiritur. Dico ergo sic, aut spes natiuitatis posthumi deficit post
mortem testõris, vel ante per modicum tempus, & substitutus ad-
mittit ex tacita vulgari. d. l. pe. Aut deficit multo tpe post testũ, vel
ante mortem testatoris, & tũc secus. per ea quæ s. dixi. Sumus expe
l diti de secundo effectu. Tertius effectus l est, ꝙ illa vulgaris expres
34 sa continet tacitam pup. vt ỹ. co. l. iam hoc iure. quod est verum ni
si testator dixerit ɔtrium expresse, vel tacite. Expresse probat ỹ. e. l. iã
hoc

ADDITIONES.

a Quæro. Adde eundem Bar. in l. gerit. circa med. ỹ. de acq. hær. Doc. in l. hæres in
stitutus, C. eo. Bal. in l. vnica, C. qñ non pet. par. per Bar. vbi quærit an filius, qui
habet substitutum vulgarem possit attenta legitima, residuum repudiare. de quo
vide Anch. cons. 313.

b Pom. Ego do. Vide Ale. cons. 75. inci. visis d ligenter. in 1. vol. Are. cons. 160. inci.
longa est disputatio, Pan. in c. Ray. de test. in fi. Bar in l. gerit. & ibi Ale. in apostil.
ff. de acq hær. Adde etiam alium casum, in quo substitutus concurrit cum institu
to. l. fi. in prin. vbi gl. & Doc. maxime Ias. C. de inst. & subst. Ale. in l hæres institu
ta, C. de impu. Pau. & Mod. in l. quia poterat. in 1. col. ff. ad Treb.

c Morte. Adde Pau. de Cast. cons. 168.
Men. Par. f. cons. 44. nu. 3. lib. 3. Soc. iun. cons. 3. nu. 9. 10. lib. 3.

d Pom. Vlterius quæro. Vide Alex. cons. 1. vol. 1. cons. 20. alias 200. Alex. in §. idem
Iulianus. hic alle. in 3. no.

e Barb. An testũ Ang. hoc idẽ tenet. f. ꝙ incipit a tacita vulgari in voce, non ex eo
qa facta expssione pupilli. verisimile est ꝙ testõr cogitasset pupillum repudiare,
voluisse substitutum similiter venire. Et rñdet, ad §. idẽ Iulianus, qa ibi cohædes
pupilli erãt ipsi pupillo substituti, uã tũc tacita substõ intelligat ex eo, qa cohæ-
redes, arg. l. si Titio, & Mæuio, § Iulianus. de leg. 2. l. qa tacita. s. ti. t. iõ in illa pu-
pillari expssa, nõ intelligit tacita vulgaris. Sed adde, ꝙ ista rñsio nõ vr̃ bona, qa
illa substõ itelligit respũ iuris accrescendi. Vñ cessante iure accr. cessat illa sub-
stõ, sed vulgaris nõ venit ex iure accrescendi, ergo &c. Et rñde aliter ad d. §. Iu-
lianus. quod iõ non põt hře locum tacita vulgaris, qa non erat sublata existen-
tia suitatis, quo ad transmissionem, per dationem cohæredis extranei, l. 3. C. de iu
re delib. & ideo prius necessarium fuit scire, quis esset hæres pupilli in quem fa-
cta erat transmissio vigore suitatis & sic necessarium fuit adiri ex pupillari.

f L. neq;. Adde solẽnẽ tex. fm Ale. in l. Antoninus. ỹ. de fideic. lib. & op. Ba. sequitur
Imo. hic refens Ang. hoc in voce ita tenuisse qa facta expssione pupillaris verisi
mile est, ꝙ si testõr cogitasset pupillum repudiare, uoluisset sic substitutũ admit
ti. Itẽ cõfirmat p l. si pr̃ filiũ. ỹ. e. intelligendo, ꝙ ibi tractet de tacita vulgari, ꝓut
ibi tenet I. de Are. & magis co r ralii. idẽ tenet Bal. i l. fi. C. de ist. & subst. sub c
di. fac. & ibi ad hoc põderat gl. fi. idẽ Bal. i l. qda elegio, C. de iu. delib. & in l. tra-
ctabat. ỹ. de mil. test. & l. unica. §. pcede. C. de cad. tol. idẽ tenuit Ol. cõs. 10. q sit
rñdet ad §. idẽ Iulianus. vt hic facit Bar. licet Io. hãc sudicat cõtinere diuinõnẽ.

g bleu. Quali. Soc. iun. cons. 27. nu 9. lib. 3.

h Par. f ex interuallo. Idẽ tenet Ba. in l. lex Cornelia. if. e & Are. ibi i fi. adducit cõ-
tra Bar. tex. i Auth. ex cau. no. cõl. 9. pe & tenẽdo cõtra Bar. nõ ob. l. tractabat. qa
ibi ẽ priuilegiũ, & spãle fauore libertatis, ꝙ priuilegiũ nõ inducit, nisi substitõ,
q ẽẽ qñ testõr tñ superuixit, & potuit sibi ꝓuidere, sic in l. 3. C. de inof. test. ibi
erat priuilegiũ, vt nõ mi videat u dũuisse illi, quẽ nõ instituit, sed in casu nõ
est ius cõe, ꝙ sub pupillari cõtineat tacita vulg. & iõ nõ est imputandũ testõri.
pterea facimus tolli priuilegiũ, q̃ ius cõe, iuris vulg. & ita loqt tex. in d. auth. ad
illud, ꝙ dic, ꝙ si testõr tñ supuixit, ꝙ potuit sibi ꝓuidere, si nõ ꝓuidit, est ei im
putandum, vide pro corroboratione, quæ habes ad Bar. in d. l. tractabatur.
Men. Soc. iun. cons. 75. col. 3. in prin. lib. 3. Ias. in auth. ex causa, C. de lib. præt. Ti-
raq. l. si vnquam. verbo liberis, nu. 50.

i Opi. Dy. Adde ꝙ illã seqt Pa. de Ca. cõs. 148. cũ modificatione, de qua hic p Bar.
& sic opi. Dy. seqt Fed. cõs. 246. de quo vide Bal. cõs. 40. vbi refert Fran. de Ráp.
lib. 4. & cons. 114. lib. 3. & cons. 107. 395. & seq. & cons. 464. lib. 2.

k Pom. Si substõ. Vide Ray. in repe. l. Gallus, §. & quid si tantum. ff. de libe. & posth.

l Tertius. Adde videndũ Anc. cõs. 56. & Ro. cõs. 134. & alius est casus, qñ vulgaris
expressa est facta cũ dictione taxatiua, p l. iam hoc iure, in ver. in vulg. tantum-
modo casum. inf. eo. & hoc tenuit Bal. in l. pcib. in 1. col. C. eo. Ful. in l. quamuis, C.
eo. & in l. fi. C. de inst. & subst. sub cond. fac. Pau. de Cast. in l. iam hoc iure.
Paris. Qñ esset statutum, ꝙ verba testamenti intelligantur ad literam prout iacẽt
expressa vul. non continet tacitam pupillarem, vide Barb. cons. 39. vol. 2.

hoc iure.in fi.& C.eo.l.quis.Tacite, vt in breuiloqua facta dispari-bus,d.l.iam hoc iure.cū si Itē qñ in vtrunq; expresse ,puidit,vt inf.
35 eo.l.cum ex filio.§.1.cū gl.in ver.& alius.† Quæro,quid si mr est in medio,an tunc in vulgari ɔtineatur tacita pupillaris? Gl.in l.preci-bus.dicit,q ɔtinetur,sed nō eū effectū.Alia gl.dicit ɔtrū. q non eō tutet,vt ꝟ.e.l.Cēturio.& ibi de hoc dicam.† Itē qro, q̃d si vulgaris
36 sint facta in vnū casum,ita q ɔtineat vulgarē tacitā, in aliū casum fm ea,q dixi s̄.an tunc tacita pup vul. ɔtineat? Casus est, q sic. C.d
37 insti.& subst.l.fi.fm lec.gl.† Quæro an vulgaris expressa facta filio furioso,vel mente capto, ɔtineat tacitā exemplarem? dicā ꝟ.e.l.ex
38 facto in materia substōnis exēplaris. Quartus effectus est,q a per eā succedit defuncto,non ei cui substō est facta. Inst.e.in prin. Iux-
39 ta hoc qro,† quid de vulgari expressa q̃ in se ɔtinet tacitā pup. an p eā succeditur pupillo,ita q trahatur ad bona pupilli. Dy.q sic, pp vi cinitatē,q̃ hēt cū pupillari. Et iō dicit,q est casus.ꝟ.eo.l.2.§.sed & si ita.& exponit tex.ibi qd ei,s.filio,vt ad ,pximū fiat relatio. Et idem Ray. Sed Cy.hoc reliquit sub dubio. Gui.de Cu.& Mar.Sil. ɔ.q a p vulg.substit.succeditur defuncto,p pupillarem,pupillo,vt Inst.e. in prin.& ar.l.Sextiliā.ꝟ.de leg.3. Ego dico,q Ia.de Aret. in hoc passu sentit veritatē,s.q, p vulgarē succeditur solū modo defūctō,& hoc
a eo tpe, quo pupillus repudiat,sed p pup. tacitā in ea ,prehensam succedit pupillo tunc,cum pupillus in pupillari ætate decedit,& sic hēbit locum vtraq; substō:nec.n.est de necessitate pup.substit. q fi lius sit hrs,l.si pupillus,ꝟ.de acq.hær.per q̃ legem hoc probatur. Et ita dēt intelligi opi.Iac.de Are.q̃ opi.per scripta m ile recitat. Non ob.d.l.sed & si ita q a dēt exponi,ei,l.patri,vel si exponis ei,filio,in-
40 telligē ex pupillari tacita:† Item quæro,an tacita vulgaris ɔtenta ĩ pupillari expssa,trahatur ad bona pupilli? Dy.q sic,& est casus,fm vnā lec.ꝟ.ad l.Fal.l.qui fundū,§.cohēs.Contrariū tenet gl.in fi.C.d inst.& sub.Ray.dr. Aut est substitutus cohrs, & habet locū dictum Dy.aut alius & hēt locū dictum gl. Truffa est,quare dico,q eo tpe, quo se abstinet pupillus,succeditur ex tacita vulgari,sed eo tpe quo moritur,succeditur ex expssa pupillari,vt s̄.dixi in px.q. Nunq̃.n.re peri,q p vulgarem succedit pupillo & sic ɔtingeret, q si l, & semel succederet pupillus,& ēt pr̄,p qd excluderetur a bonis pr̄is, dicerē substitutum venire ex pu.ad bona pupilli,ex vulgari ad bona patris nam illa substō ɔtinet vtrūq; casum copulatiue,vt siue veniat vter-que casus,siue alter sufficiat,ut ꝟ.eo.l.iam hoc iure. Non ob.§.cohæ res,quia teneo alias lec.ibi positas,vel intellige fm prædicta. Vlte-
b rius qro vtrum tacita vulgaris hēt † locum qñ mr est in medio?
41 Gl.q sic,q a p eam non succeditur pupillo,sed defuncto,vt not. in l.si.C.de inst.& subst.Et hoc puto verum de matre pupilli, sed si vi-ueret mr testōris,tunc tacita vulgaris non hēt locū ɔ matrem te-stōris,eadē rōne qua tacita pup.ɔ matrem pupilli non admittitur.
42 † Quarto qro,vtrū p aditionem,q̃ fit ex tacita vulgari ɔfirmet ex-
43 pressa pupillaris? dicam ꝟ.eo.l.prox. Quinto qro,† qd de vulgari par tim expressa,partim tacita, an admittat ɔ matrem in casum taci-
c tum. Dico q est casus,q non in l.fi.C.de inst.& subst. Intelligo ali ter,q̃ gl.intelligat,& aduerte q est verus intellectus. Nam dicere primo,q ibi est casus,q tacita pup.non admittatur ɔ matrem , non est bñ dictum,nam hoc esse verum est iuris certi,& aperti,l.precib. C.eo.tit.sed in d.l.vlt.dr̄,q de illo casu non erat ɔtentio inter Vl-pianum & Papinianum,ergo non est dd m,q ipsi dubitassent de eo
d qd est ius apertū,& clarū,quare pono ibi casum alr̄. s.q testōr in-stituit vxorem ex parte,& ventrē ex pte,et ventri si nō naleeretur substituit quendā vulgariter,& sic expressit vnū casum. Contingit, q posthumus natus decessit hēditate non adita nec existētia sui hē-dis ibi operat̃ aditionem,q a hēt cohēdem extraneum.l.apud Iulia nū.§.idem Iulianus.inf.ad Treb.q̃ritur,vtrū substitutus admittat̃ ex substōne vulgari tacita in hunc casum,an mr? Et ibi,rñdet̃, q a licet ibi tractetur de successione viri,tñ mr excludit substitutū ex ,pium pta voluntate defuncti,q a ipsam matrem instituit ,p parte, & quia testator plus diligit matrem pp filios.l.cū qs.C.de nat. lib. & iō est veri sile,q velit hēditatem lucrosam ipsius defuncti ad eā pertinere & substitutū excludi nisi mr prior decedat,q a tūc admittit̃ substi. vt hic est casus sing.in l.illa. Alias aūt tacita vulg.admitt.ɔ matrē impuberis,q a de eius impuberis successione non tractat̃. vt dixi s̄.
44 px.q.† Quæro,an plegata veniant in vulgari substōne. De hoc dic, vt in l.q ui tab.s.fi.cum l.seq.de leg.1.& l.qui s.d.tob.eod.tit.& l.
45 miles.§.pro parte.de le.2.& in qualibet ipsarum dixi. † Quintus ef-fectus est,q vulgaris substō facit de uno voluntarium.l.si unus. hæ-res.s̄.de lib.& posthu. Dic,vt dixi,& l.si filius qui patri.ꝟ.e. Quin-
46 to prin.qro,† q̃ impediant,& q̃ extinguant effectum vul.subst. L.ex dicit,q post aditam hæ.extinguitur vulg.subst.l.post aditam. C.eo. Nec ob.C.de fideic.auth.amplius.& ibi no.C.eo.l.post aditam. &
47 per Azo.in sum.e.ti.§.expirat.† Sed circa hoc insurgūt dubia. Pri-mo,quid si fecit tres,vel quatuor gradus substōnum , an omnes ex-pirent p aditionem primi? Certe sic,vt s̄.tit.1.l.cum in testō.inf.e.l.
48 si mr.§.ti. Item qro, vtrum aditione vnius ex heredib. extinguatur substō facta oib. Br̄ dico sic. Aut substō fuit facta plurib.copulatiue vel ɔiunctim,aut instituit duos Titiū,& Seium,& dicit,si Titius,& Seius hēdes nō erūt,talē substituō,vel dixit, Si neq; Titius neq; Se-ius,& c.vel si p dicti,& c.tunc vno adeunte,extinguit̃ substō q a eius substōnis ɔdō deficit,cū requirat neutrū hēdē esse,vt ꝟ.e.l.q dā te-stō.& C.e.l.q uis.cum glo.2. Si vero fuerit fcā substō separatim,tūc
e vno adeūte, e expirat substō quo ad seipsum , nō quo ad alios non adeūtes,vt s̄.de iniust.test.l.pe. & ꝟ.e.l.ex duob.§.filiū,& l.cū ex fi-lio,§.fi & l.cohēdi § hrds. Ad hoc faciūt oīa iura,q̃ dīt substitutū pferri ɔiūcto,vt C.de cad.toll.§.p secūdo.& ꝟ.de sec.tab.l.æqssimū, §.si duo.& C.de fideic.auth.hoc amplius.& not.in gl.fi.in l.q pri.
49 ꝟ.de acq hær.† Itē dubitat̃,quid si adiuit hrs,& aduersus aditionē restitutus est, vt abstineat,an admittat̃ substitut⁹ vulgariter? Certē sic,l.& si fine.§.sed q Papinian⁹,s̄.de min.& l.ex ɔtu.ꝟ.de re iud. & ꝟ.e.l.1.§.interuallū fm vnā lec.& not.C.e.l.post aditā. Sed hoc casu si substitutus adeat de iure ciuili , an verò hēat petere p fm tab.q vr̄,q a cū primus remaneat de iure ciuili hrs,d.§.sed qd Pa-pinianus & l.ei q soluēdo,s̄.tu.ꝟ.aliūs eo iure hrs esse nō pt,l.qd ɔ. §.vni.ꝟ.de re iu.& l.hēditate §.pr̄,ꝟ.de cast.pec. Et hoc vr̄ seq Vl-tram.& Cy.sequēdo eos C.vn̄ lib.l q le pr̄is, & vr̄ casus in l.2.§.i-terdū,in fi.ꝟ.eo.ibi,vt ptor utiles actiones,& c.fm unā lec. Veritas est,q pōt de iure pto.ut ibi. Itē ēt de iure ciu.l.1.§.si qs adita.ꝟ.ad Tert.vbi est casus & no.de succ.edi.l.fi. Nec ob.q aliud remanet d iure ciuili,q a uerū directe,sed substitutus erit hrs vtilr̄. Sic e in eo, cui hēditas restituit̃ p Treb.& hæc pluries dixi. Dubitatur etiā,an
50 † exñtia sui hēdis impediat substitutū vulgarē? Br̄ dic, aut substō est facta ex necessitate, vt ex ɔsilio Galli,vel legis Velleiæ, & tunc exñtia sui hēdis exclud t substitutū. Nā facta ē substō sub ɔdōne, si suus hrs esse desinat d.l.Gallus,in princ. & hoc sentit gl.ꝟ.eo.l.si mr̄, § j. Facit qd dixi s̄.circa fm effectū,ver.vlterius qro qd si in-stitutus. Si uerò vulg substō est facta uolūtarie,tūc si qdē est vulg. expssa,exñtia sui hēdis nō pt hēre locū,l.si filius hrs, s̄.de li.& post-hu.& ibi dixi,& dicā ꝟ.e.l.si filius,q pr̄i. Si uerò loquaris de vulga ri tacita, dico,q eā nō extingnit existētia sui hēdis qd patet,q a exi stētia sui hēdis ɔfirmat tab.pup. in qbus illa,q ɔtinet tacita vul-garis,l.si filius q pri.ꝟ.e.de acq.hær l.filius,& l.si pupillus. & tūc dico,q nō impedit illa tacita vulgaris p leges alle.s̄. & pca, q̃ dixi
51 s̄.prox.q.† Vlterius qro,qd si filius nō pt adire de iu.ciu.sed solū de iu.pto.in casu.no.in l.fi.C.vn̄ leg. Vel pone. filius fuit ĩ primo gradu pteritus, & a secūdo exhrdatus, approbauit primū gradū, ita q ex eo pt petere fm tab.l.filio,s̄.de iniust.testa. an substitutus ad-mittat̃,q venit de iure ciuili? Vr̄ q sic. sicut institutus in secūdo testō, qd est ualidū tñ de iure pto. nō admittit̃ si pcedit aliud testm̄ ua-lidū de iu.ciu.l.cū in secūdo, s̄.de iniust.test. & ꝟ.e.l.si qs eū,§.j.ita & hic pfert̃ substitutus,q pt uenire de iu ciu. ɔ vr̄ q pferat̃ istitut⁹. Nā substō fuit ɔcepta in casu,si hrs nō erit sed hēdis apposne ɔti-net̃ bo.possessor,vt ꝟ.ad Treb.l.j.§.bonorū,& l.hēditatis,ꝟ.de ver-sig. Sol. Dico,qñq; ius petēdæ bon.pos incipit hēre originem viuo testōre,hoc est,q testm̄ viuo testōre de iure pto.valebat,vt qñ ɔdō turpis remittit a ptore,l.facta,§.si sub ɔdōne,ꝟ.ad Tre.& ĩ posthu mo q morit̃ viuo testōre, l.posthumus,in prin.s̄.de iniust.test.tūc institutus pfert̃ substituto. ar.s̄.de ɔd.& demō.l.in ɔdōnib.§.si pa tronus.vbi vr̄ casus,q ɔdō,si pronus hrs nō erit,deficit prono ve niēte p ɔta.& sic de in.pto. Præterea,si ille,q uenit p ɔtab.pferē,q pt adire de iu.ciu. vt ꝟ.de ɔtab.p totū multo magis iste q hēt fm tab.cū iste veniat ex volūtate defuncti,ille ɔ volūtatē. Si aūt ius pe tēdæ bo.pos.inc.hēre originē post mortē testatoris, vt filio pterito approbāte testm̄,tūc dicerē substitutū pferendū, p d l cū in secūdo, cū gl.sua,in ver.potuerit,q̃ intelligo solū eo casu,cū fili⁹ post mor-tē approbat testm̄. vt patet de l.quā gl.alle. Rō,q a approbatio ta-lis nō pt tollere ius q̃siū substituto p̄ mortē s,& q a illud tps inspi cit̃,l.si alienū,§.in exñeis,s̄ tit.j. Nō ob.q no.in l.si qs eū,§.j.ꝟ.eo.
52 q a illa gl.est falsa,vt ibi dixi.† Quæro qd si is,q pōt venire de iure ciuili,vult uenire fm tab.an repellat̃ substitutus? Certe casus est q
53 sic.C.de iu delib.l.pubere. † Item qro qd si hæres institutus repu-diauit bono.poss fm tab.& tūc vult venire de iu.ciui. substitutus verò dicit,q sibi tacite locū repudiando quod iuris? Gl.in l.suū hæ-redē,C.de iu delib.vr̄ dicere substitutū admitti, sed in hoc repre-
54 hendunt ibi illam gl dic,vt ibi per eos. Quæro † quid si institutus noluit parere ɔdōni,sub qua est institutus. Certe tunc non est du-
f biū,q substitutus admittit̃,l.2.C de inst.& subst. Vlterius quæro,†
55 quid si pr̄ † emancipauit filiū cui fecit substō pup.an tacita vulg. in ea ɔtenta extinguitur. Guil q sic,in l.cohæredi,§ cū filię ꝟ.eo. Sed

ADDITIONES.

a Menne. Hoc tempore. Bo.r.q 58.num.13.
b Vlterius. Adde q cum Bart.hic transit Ang.in d.l.fin.sæpius alleg.Imo.in c.Rayn. in materia uulgaris. Alij uerò de his mentionem non faciunt.
c Pon.Dico. Vide Alex.in l.apud Iulianum,in 3.not.ff.ad Treb.
d Pon.Pono. Adde,q ille intelle non vr̄ bonus,quia innuit,q datio cohæredis ex-tranei nō sit existentiæ sui suitatis contra casum l.3.de iu.delib. ubi idem Bar.contra-riū tenet,& l.si filius,qui patri. non obst.quia tunc illa l.esset superflua. nam in l. precib.fuit datus cohæres pupillo,secus in d.l.si.quo casu erat magnum dubium.
e Pon. Vno adeunte. Limita ut per Bald.in l.si pr̄,ver.quæro unum pro decisione de test.lib.6.ut non procedat quando esset substituta pia causa,uel pauperes Christi.
f Quæro. Adde dum Bar.dicit,q l.qui habebat,nihil facit pro opi.Dy.uoluit moue ri Bart.quia cū ibi facta fuerit pup.filiæ, nedum cum ad pubertatē peruenerit fi-lia, expirat pup.per l.in pupillari,ꝟ.eo. uerum etiā de uulgari tacita erat aliquo modo tractandū,quia ibi fuerat filia exhæredata. Nec ob. q ibi respectu filij im-puberis instituti, cui facta erat pup.expressa,debet tacitam uulg.continere,quia adhuc non facit ille tex.Dy. quia ibi impubes adiuit,& sic uulg.expirat. & licet Bart.in d.l.qui habebat, uideatur sentire, quòd illa lex probet opin. Dy. tamen secundum Moder.ibi non probat.difficilis tamen est illa lex.

Sed certe ibi de vulgari nihil dr̄. Ray.idē,qa illa ꝯdō. si ī ptāte tpe
mortis ꝑmanserit,q̄ est in pup. sicut vitiat pupillarem, ita ꝑꝑ eius
defectū vitiaṫ tacita vulg.ar.ꝭ.de ꝯd.& dem l. mulieri, & l. Titio
Item qa circa vtrūq; dēt vniformiter opari. l. si legatarius,in fi.ꝭ.
de le.3.Ego credo hoc esse verū,qa ex quo pupillarē sua spōte an-
nullauit,imputet sibi cur circa vulgarem sibi non ꝓuidit.l. tracta
batur.ꝭ.de test.mil.ad qđ facit qđ dixi ꝭ.circa ſm.effectū,ad idem
ꝭ.de adi.leg.l.rēlegatā & l.si seruo cū libertate, & ꝭ. quēadm. ser.
ami.l. si stillicidij, licet sit arg.ꝯ.ꝭ.de ser.vrb.pđ.l.si domus, sed ibi
vtraq; seruitus erat ꝑ se expsse confirmata, hic vna subſtō erat ex-
pressa.alia subintellecta a iure ex præsumpta voluntate defuncti,
q̄ præsumptio cessat,qn̄ emancipat,& in vulgarem non ꝓuidit,vt
56 ꝭ.dixi.Quæro qđ si ille,cui est facta pup.expssa,efficitur pubes.an
extinguat tacita vulg. sicut expssa pup Gl.ꝭ.e l. lex Cornelia in fi.
in gl.in ꝑ ver.ad agnatū,tenet ꝙ nō extinguat.Dy.Ia. de Are. Gui.
de Cu.& d.Ray.ꝯ ꝑ l.q hēbat.ꝭ.eo sed illa nihil facit hīc ꝑl. si Ti-
tio pecunia.§.si.& l seq ꝭ.de le.j sed certe h rōnem illius l ꝯdide-
retis nihil facit, qa ibi ideo. qa post tpa pubertatis, h̄mi non hn̄t
ex dispōne defuncti , qa si voluisset testōr non potuisset prouide-
re in bonis pupilli . sed hic si noluisset uulgariter substituere, po-
tuisset.Et hāc opi.videṫ tenere gl.Inst.eo.§.qua rōne. in gl. ma. sed
illud p̄t referri ad pup.tm̄. Mihi vr̄ sic dđm. Aut fuit facta pupilla-
ris cum līatione certi tpis,ut intra pup ætā. &c.tunc expirat vtra-
que,s.pup.& tacita vulg.Quod apparet, qa uoluntas defuncti fuit
nō ꝓuidēdi ultra illud tp̄s,ut ꝭ.eo.l.si ita quis,& l.si q plures libe-
ros,in prin.& hoc casu loquuntur Dyn.& alij. Aut fuit facta sine
tpis p̄finitione,ut quia dixi,qsqs mihi hr̄s erit, filio meo hr̄s esto.
Vel fuit facta in tp̄s longius,ut si filius meus deceſ.intra 25.an.ta-
lis hr̄s esto,tunc licēt finiatur pup.adueni ēte pubertate,l.in pupil-
lari,& l.Centurio.ꝭ.eo.tm̄ durabit uulgaris,ar.l.si.C.de hæ.inst.&
qa apparet,ꝙ uoluntas defuncti fuit hæc. Pro hoc, qa si ab initio
a fuit pup.subſtō facta minori,uel extraneo,continetur vulgaris,ut
57 ꝭ dicam.† Quæro ergo,qđ si sit pup.maiori,uel extraneo,an cō-
tineat tacitā vul Gui.ꝙ sic,qa uitiato expresso non uitiaṫ tacitā.l.
j.§.j ꝭ.qb.mo.pig.vel hyp.sol. & qa peccatū est in mā, ergo ualet,
ut ualere p̄t.l.si unus.§.si acceptilatio.ꝭ.de pac.& qđ no. in l.an in
utilis.de acce.Ray ꝯ ꝑ gl. Insti.e.§.extraneo.Sed certe ista gl.ē fal-
sa.& ipse idē reprehēdit in mā ꝯpēdiose,ut ibi dicemus Tene er-
go d.Guil.ꝑ l.si fideiussor.ꝭ.de leg.j.& ꝑ l.si.C.de hę.inst.& ibi est
casus.Nā illa uerba,Sēpronius Potij hr̄s esto,sunt uerba pup.ex-
pressæ,qa alium ibi non facit hr̄dem, & tm̄ lex resoluit in tacitam
vulgarem,& ista sunt circa materiam uulgaris tacitę, & expressæ.

ADDITIO.

a Vel extraneo.Vide Bal.consi.140.lib.1.& consi.114.lib.3.

1 *Exhæredato quando possit substitui.*
2 *Auth ex causa,non habet locum in testamento,in quo nulla est facta institutio.*
3 *Substitutio pupillaris conseruatur per auth.ex causa.*
Datio tutelæ conseruatur per auth.ex causa.
Substitutio fideicommissaria,an conseruetur per d.auth ex causa.
4 *Filio quando possit substitui per fideicommissum in legitima.*

§.Substituere. Hic lītiſe.incipit tractare mām pu. sub-
ſti. Et diuiditur iste ꝭ. in tres par. Primo
dicit cui p̄t fieri subſtō pu. Scđo quis p̄t substituere pupillariter.
Tertio qualiter dēat fieri subſt.pup.Scđa ibi,& tam cū. Tertia ibi
1 substituere.Examinemus istū ꝭ.& op. † vr̄ ꝙ exhr̄dato non possi-
mus substituere.ut ꝭ.e.l.cohr̄di §.cum filiæ.Dicit gl.hic in subſtō-
ne directa,ibi in fideicōmissaria.Rō,qa ꝑ directā qs efficiṫ hr̄s pu-
pillo,& sic ē ꝓuisio qua decedit testat᷒,ut ꝭ.e.l.ꝓx.& Inst.e.ꝭ.igiṫ.
sed in fideicōmissaria vr̄ grauari a patre, qa ab ipso p̄re vr̄ relictū.
l.unū ex familia,in prin.ꝭ.de le.2. Cū ergo sit onus,non p̄ōt ei im
poni,cui nihil relinquitur. ſm Dy.& bene.Scđo opp.ꝭ.l.ꝓx ꝭ. qsqs.
& l.miles ita in fi.de test.mil.Sol.fallit in milite.Tertio op.ꝭ.si j.l.
fi.Sol.ibi spāle.Viterius.op.de lib.p̄r.auth.ex cā,sumpta ex corpo-
re,ut cū đ app.cog.ꝭ.si tales. igiṫ ibi testm̄ ualet licet nō ualeat in-
a ſtō,qđ est ꝯ istū tex Gl.q̄ est hic,huius timore dicit,ꝙ ibi loqṫ qn̄
ꝑꝑ solam p̄teritionem testm̄ est nullum . sed hic qn̄ substituit sine
2 instōne, notetis istam gl. Vult igitur ista gl ꝙ aut. ex cā,non hēat
locum,qn̄ quis fecit testm̄ nemine hærede instituto : secus si insti-
tuit aliquem hr̄dem.& filium præterijt quod no. ut dicit gl. qa il-
lud est ius nouum,hoc uetus,quasi dicat,in casu illius auth.corri-
gitur ista lex.ꝙ no.& sic ſm utranq; solōnem † gl.ista tenet,ꝙ pu-
3 pillaris subſtō conseruatur per auth.ex cā,quæ dicit, cætera nam
que firma permaneant.Dy.ꝯ dicens,ꝙ illa auth.loquiṫ tm̄ in his, q̄
sine instōne hæredis ualere possunt, ut legata , & fideicommissa ,
quæ possunt ab intestato relinqui ꝙ non est in pupillari subſtōne,
ut hic,& ꝭ.l.proxima, ita dicit Dy. Alij vero reprobant Dyn. ꝙ ēt
b tutelæ datio conseruatur,b ut no in l.iure nostro.ꝭ.si. de test.tute.
& tā in codicillis non possunt dari tutelæ,nisi codicilli sint confir-
mati testō.C.de test.tu l.2. Cy. in auth.ex causa,hoc relinquit sub
dubio,teneo gl. hic positam, quia tex.in corpore vnde sumitṫ, ex-
presse dicit , ꝙ tutelæ remanent firmæ, qa est fauor filij, ita est fa-
uor in hac subſtōne.Præterea edictum si qs omissa cā testi,confir-
mat tabulas pupillares,ut ꝭ. l. proxima.ꝭ.plane, eadem rōne ꝯfir-
matur per auth.ex causa.Præterea tex.in auth.ex cā. & in corpo-
re unde sumitur,dicit cætera firma permanēt. Sed appone cæte-
rorū, continentur tabulæ pupillares. ut ꝭ.eo.l. q plures liberos.ꝭ.
fi.& l.nam.ꝭ.si.quis ꝯpulsus.ad Treb.& ibi est casus,& hoc tenēt
Iac.de Are.& Old.& oēs. De subſtōne uero fideicommissaria, an
c conseruet per auth.ex cā,dic,ut dixi c ꝭ.ad Trebell.l. ita tm̄. ꝭ. quo-
d ties.Quæro,an possit substitui filio d præterito. Gl. hic dicit,ꝙ nō.
Iac.de Are.dicit uerum, nisi filius præteritus approbet testamen-
tum,per l filio præterito,de inofficioso testa. & dicam. ꝭ. l. proxima.
4 Quæro,† an filio possit substitui in legitima e per fideicommissū?
e Gl ꝙ non.C de inoffi testa. l. qm̄ in prioribus. Contrarium nota-
tur in l.trib.eo.tit. & ibi Cy. recitat consilium Dy. quod quidam
ponunt super illa l. dic breuiter. Aut tale fideicommissum iniun-
gitur filio,& non tenet,l.cum patronus.ꝭ.de leg,2.& ꝭ eo.l cohæ-
f redi. ꝭ. cum filiæ. Aut tale f fideicommissum iniungitur uenien-
tibus ab intestato , & succedentibus ipsi pupillo, & ualet, ut ꝭ. de
leg.j.l. si Titio. §.fi.Ratio,quia venientes ab intestato non habent
ex necessitate,quia poterat testator substituere alium pupillariter,
& eos priuare , sed filius habet ex necessitate, ita consuluit Dy. Et
sic sumus expediti de isto §.

ADDITIONES.

a Barb.Gl q̄ est Immo ꝑ gl.superiorē posset dici cōtrariū.Nā dicit,ꝙ filio præterito
nihil ualet instō,ēt scđm hanc l. ergo p̄supponit, ꝙ scđm ius Authenticorū sub-
ſtō non cōfirmatur. Rn̄,ꝙ gl. nō loquitur de pupillari subſtōne,sed tm̄ de testō,
& no.ꝙ si nulla præcessit instō non confirmatur,secus si præcessit,licēt inualida.
Non ob.quia tunc inualidam operaret,quia si congrua legi,bene p̄t.Item non ob.
si dicatur,vulgaris tacita,non confirmatur,per auth.ex cā,sed in pupillari inest er
go,&c.Rn̄de,ꝙ illa vulgaris,quæ ex parte defuncti:secus de illa quæ ex parte pu-
pillari.Vide Ale.consi.45.in ult.dub.in 2.uol.incip.Abunde.
b Conseruatur.Adde esse intelligendū ubi alius filius est præteritus,qño ille cui fa
cta est subſtō.Et cū hac gl.transeunt Iac.de Are.& Old.in auth.ex cā.Ray.Bal.Im.
Pau.de Ca.hic,Ang.& Fulg in auth.ex causa.Bal.& Ange.in l.Papinianus. ꝭ. sed
nec impuberis.ꝭ.de inof.test.ubi refert ita consuluisse Imo.in l.filio,de inin. test.
& Bar.consi.inc. Ex facto proposito,de quo ꝑ Ang.cōsi.150.& 99.& 211.uide ēt
per Bal consi.113.3.uol.& per Ro.consi.171. & late quæ posui in auth.ex causa.
c Vt dixi.Vide quæ posui in auth.ex causa.in uer.quicquid.de subſt.
d Barb.filio.Adde, ꝙ ēt filius pōt grauari in legitima si p̄r promittat aūeui oīa bo-
na sua.post mortem ex titulo onerofo.Nam legitima debetur post æs alienum:sed
omnia bona patris tunc sunt æs alienum,ergo filij legitima priuantur, ꝙ est nota.
dignum.Bar.in l.hæreditarium.ff.de bo.auth.iud.possid.
e In legitima.Vide Bal.consi. 155.lib. 3. sed quid si legitima sit aucta per statutum,
an isto augmento poterit grauari,uide Cal.consi.32.de test.
f Mar.Aut tale Soc.sen.consi.114.col.1.lib.3.Ruy.consi,58.nu.8.lib.2.Boer.q.147.
nu.19.20.Aret.consi.53.col.1.scripsi consi.30.nu.52.

LEX II.

1 *Pupillaris substitutio quo iure introducta sit.*
2 *Pupillari in substitutione quæ requirantur.*
3 *Substitutio pupillaris,quibus liberis fiat.*
4 *Pupillaris substitutio facta extraneo.an trahatur ad fideicommissum.*
5 *Stante statuto,ꝙ minor 25.an.non possit testari,pater tali filio non potest pu-*
pillariter substituere,& an exemplariter,remissiue.
6 *Substitutio pupillaris facta puberi,an trahatur ad fideicommissum.*
7 *Filio emancipato non pōt pupillariter substitui in successione ex testamento.*
8 *Substitutio pupillaris cui sit,quo tempore requiratur illum esse in potestate.*
9 *Substitutio pupillaris facta ab extraneo,quando mutetur in vulgarem.*
10 *Subſtō fcā filio naturali valet,si ltimatur post mortē patris ꝑ principē,&c.*
11 *Subſtō pupillaris fcā nō existenti in ptāte , an traha tur ad fideicomissariam.*
12 *Quare requiratur, ꝙ ille cui est facta substitutio pupillaris, efficiatur sui iu-*
ris,post mortem patris.
13 *Impuberi militi in alterius potestatem recasuro non potest substitui pupilla-*
riter,nisi testator esset miles.
14 *Substitutio pupillaris,an uitietur , si ille cui est facta,desierit esse in potesta-*
te,ante mortem testatoris.
15 *Substitutio pupillaris,ꝙ non extinguatur, quando pupillus exijt potestatem*
patris per dignitatem.
16 *Substitu.pupillaris si euanescat per emancipationem , iura fideicommissi non*
remanent firma.
17 *Filius,quando liberatur a patria potestate per ingressum religionis,an extin*
guatur pupillaris.
18 *Substitutio pupillaris facta a patre in testamento minus solemni ualet,quan-*
do alter filius est substitutus,secus si extraneus.
19 *Impuberi exhæredato potest pupillariter substitui.*
Impubes doli capax,potest exhæredari.
20 *Filio præterito,qui non rumperet testamentum concurrentib. alijs requisitis*
in substitutione pupillari, potest pupillariter substitui.
21 *Filio præterito approbante testamentum substitutio pupillaris ei facta tenet.*
22 *Dicta supra de filio exhæredato,an habeant locum,siue bona, siue mala men-*
te sit exhæredatus.
23 *Pater qui est turpis persona,non potest substituere filio pupillo.*
24 *Aditio hereditatis an requiratur,ut ualeat substitutio pupillaris.*
25 *Aditione facta ex tacita vulgari,confirmantur tabulæ pupillares.*
26 *Substitutio pupillaris duplex.*
27 *Pupillaris substitutio quibus uerbis fiat.*
28 *Testator si dixit,si filius meus hæres erit, & intra pupillarem ætatem deces-*
serit,talis sit substitutus,si abstinuit, & decessit intra pupillarem ætatem,
substitutus admittitur in pupillari.
29 *Primus effectus pupillaris substitutionis est,ꝙ contineat tacitam vulgarem.*
Secundus effectus est,ꝙ per eam succeditur pupillo,
30 *Substitutio pupillaris,an trahatur ad omnia bona impuberis.*

Tertius

31 Tertius effectus pupillaris est q̃ expressa excludit matrem, & alios ascendentes præteritos.
32 Tacita pupillaris, quando excludat matrem.
33 Subst̃ō pupillaris partim tacita, & partim expressa, quãdo excludat matrẽ.
34 Auus si fecit substõnem vulgarem nepoti in ptãte retento ex filio emancipato, an tacita pupillaris excludat illum patrem emancipatum.
35 Tacita pupillaris an excludat auiam.
36 Tacita pupillaris, an excludat fratrem pupillæ.
37 Ex pluribus rationibus sufficit vnam subesse.
38 Tacita pupillaris excludit matrem, quando probatur testatorẽ ita voluisse.
39 Testes quot requirantur ad probandum voluntatem defuncti, quod voluit matrem excludi per tacitam pupillarem.
Voluntas declaratoria testatoris probatur per duos testes.
40 Voluntas defuncti q̃ mater excludatur per tacitam pupillarem, ex quatuor causis præsumitur.
41 Testator si reliquit aliquid matri pupilli, & iussit eam esse contentã, & q̃ plus non possit petere de bonis suis, an tunc mater excludatur ex tacita voluntate testatoris, a tacita pupillari.
42 Mater, cui fuit relictũ a testõre donec uitã uidualẽ seruauerit, an sicut p trãsitũ ad secunda vota priuatur relicto, ita ẽt excludatur a tacita pupillari.
43 Conditio personæ matris est sufficiens causa excludendi a tacita pupillari.
44 Mater excluditur p tacitam ẽt pupillarem, ex condõne personæ substituti.
45 Mater defuncti substituta vulgariter pupillo, ex tacita pupillari excludit matrem pupilli.
46 Pupillaris substitutionis quintus effectus est, q̃ pater facit filium hæredẽ, suum, & necessarium, quod est vtile, quia talis existentia sui hæredis operatur transmissionem hæreditatis pupilli non aditæ.

1 MORIBUS. a In hac lege Iurisconsultus dicit quo iure est introducta substitutio pupillaris, & quis possit substituere pupillariter, & q̃b. & vsq; ad qd t̃ps, qualiter, & q̃n effectũ habet pupillaris substõ. Prima quatuor expediuntur permisiĩ vsq; ad vers. q̃sq̃s. Quintũ vsq; ad ver. adeo, Sextũ vsq; ad ver. interdũ. & tñ de tex. legemus. Vide tex. ibi, ita. n. vbi nouus casus ponit̃ & dictam mãm pupillaris substõnis per q̃ones principales & accessorias examinabo. Primo quæro, quo iure fuit introducta substõ pupillaris. Scd̃o quot requirunt̃ vt locũ hẽat. Tertio quotuplex sit. Quarto, quibus verbis fit. Quinto quis sit eius effectus. Sexto, & vltimo, qualiter firmatur. Ex quib. oib apparebit intellectus p̃ntis legis & gl. ipsius, & totius materiæ. QVAERO primo † quo iure fuit introducta substõ pupillaris. Tex. hic dicit, morib. & idẽ Inst. eo. §. 1. gl. exponit, idest iure Lacedemoniorũ, vt Inst. d̃ iure na. §. ex nõ scripto. hoc iõ dicit, ne forte putares hoc eẽ de iure gentiũ q̃a hoc esset ꝯtra l. legẽ obuenire. ʃ. de ver. sig. & s̃. de test. l. 3. Fuit ergo iure ciuili non scripto illius ciuitatis introducta. Sed cũ hodie sit in scriptis redactũ, & a iure ciuili Romanorum approbatũ p̃t dici a iure ciuili, sicut ʃ. de acq. hæ. l. morte. b tm Dy. Certe fateor hoc iure esse ĩtroductũ, vt dixi: tñ adhuc d̃eret dici ius consuetudinariũ, licet sit in scriptis redactũ, q̃m scriptura nõ inducit, sed qd̃ prius erat introductũ in scripturã deducit, vt p eã ꝓbet̃, l. cũ res. C. de ꝓb. & s̃. de pig. l. ꝯ hit̃. Idẽ diccimus in vsib. c feudorũ, q̃a adhuc ꝯsuetudines appellantur, licet sint in scriptis redactæ, & hoc no. p Cyn. in l. 1. C. de lega. SECVNDO q̃ro, quot req̃rant̃ † vt hẽat locũ hæc substõ. Gl. ponit hic q̃nq;. sed ex tex. colliguntur alia tr̃ia, & sic sunt octo. Primo, q̃ sit de liberis, vt hic d̃t tex. liberis. Scd̃o, q̃ sint impuberes, vt hic d̃t tex. impuberib. Tertio q̃ sint in ptãte, vt in versiculo, qd sic erit. Quarto, qd̃ sui iuris morte testõris efficiant̃. vt in ver. plane posthumus. Quinto q̃ non desier nt esse in ptãte añ mortẽ testõris, vt ʃ. e. l. cohr̃di. §. cum filiæ. ita d̃t gl. Sexto, q̃ ibi p̃r faciat testm̃ vt ʃ. e. ver. q̃sq̃s aũt impuber. testm̃. Septimo, q̃ impubes sit institutus vel exhr̃datus. vt in ver. sed si eos. Octauo q̃ p̃ris adeat̃ hr̃ditas, vt hic in ver. adeo. hæc oĩa exam. nemus p ordinẽ. Dixi q̃ req̃rit̃ d q̃ sit ex liberis. q̃ro de q̃b. liberis? † Rñ. Aut q̃ris de liberis lĩmis, & nãlib. & p̃t substitui. vt hic & Inst. eo. in prin. & C. e. l. in testõ. cum si. Aut de lĩmis tñ & idem, l. si arrogator. s̃. de adop. & l. sed si plures. §. in arrogato. ʃ. e & hic in ver. sed si exñeum. quod tñ in filio adoptiuo hodie nõ procedit. eo casu, quo in ptãtẽ nõ trãsit. vt Inst. de ado. §. 1. & C. de ado. l. cum in adoptiuis. & no. hic in gl. Aut q̃ris de filiis nãlib. tñ. & eis nõ p̃t substitui pupillar̃r cũ nõ sint in ætate, vt Inst. de pat. potesta. §. 1. & tex. ʃ. e. l. 1 ncius. & ibi nota. in gl. 2. Item hẽt locũ in liberis primi gradus, & vlterioris, natis, & nasciturus, vt hic in tex. † Quæro, qd si fiat exñeo. an trahat̃ ad fideicõmissum? Dicã ʃ. e. l. verbis. & hoc de primo. Scd̃o dixi, q̃ sit impubes. pone † q̃ statuto ciuitatis cauet̃. q̃ minor vigintiquinq; annis non possit testari, an p̃r huic filio possit pupil̃r substituere? Ṽr, q̃ sic, quia q̃n ꝓp ætatẽ filius impediebatur testari, p̃r poterat filio substituere, ergo, &c. Inst. e. §. 1. in ꝯrĩ, q̃a, q̃n aũt q̃ ꝓp pupillarẽ ætatẽ filius impediebat̃ testari, p̃r non poterat filio substituere, vt ʃ. eo. l. ex facto. iõ ẽt fuit introducta substõ exẽplaris, d. l. ex facto. & C. eo. l. humanitatis. q̃ tñ alia est a pupillari. Quid dicemus? Dico q̃ p̃r non p̃t ei testari pupillariter. Nã in pupillo est rõ deficientis ætatis, vt q̃a nõ p̃t hr̃e filios. sed tñ minor vigintiquinq; annis poterit hr̃e filios. iõ magis æquiparatur furioso, q̃ pupillo. merito ei nõ potest substitui pupillariter ex virtute huius legis. Sed an ei possit substitui exemplariter, per d. l. humanitatis. dico, q̃ illud statutum, qd ꝓhibet testari, inducit q̃dã bonorum interdictionem spãlem, q̃a interdicit testari, arg. ʃ. de castren. pec. l. ex castrensi. circa principiũ: & iõ reincidit in illã q̃onẽ. an prodigo, cui' est bonis interdictũ exẽplariter substitui possit. qd̃ dicam ʃ. eo. l. ex facto. & qd̃ ibi determinabo. Idẽ intelligo esse determinatũ
6 hic. † Quæro qd si fiat hæc substõ pupillaris puberi, an trahat̃ ad fi-
7 deicõmissũ? Dicã ʃ. e. l. verbis ciuilib. † Tertio dixi, q̃ req̃ritur q̃ sit in ptãte. Quæro verũ hoc sit correctum p Auth. de hær. q̃ ab int. vbi dr̃ esse sublatam d̃riam emancipationis, & patriæ ptãtis. Oẽs Doctores dñt, q̃ non, quia in successione ex testõ nihil est immutatum, vt no. in l. Gallus. §. & quid si tñ. s̃. de lib. & posth. & de liberis præte auth. ex cã. & de coll l. si emancipati. cum si. & sicut mr̃ o'im non poterat substituere pupillariter, vt ʃ. eo. l. si mr̃, ita nec hodie. Rõ, quia non p̃t hr̃e filium in ptãte. † Quæro quo t̃pe debet esse in ptãte
8 ille, cui fit ista substõ? Rñ. non requirit̃, q̃ sit in ptate t̃pe facti testĩ, sed sufficit, q̃ sit t̃pe mortis, vt hac l. §. sed si exñeum. Sed ꝯ hoc opponitur, q̃ requiritur habilitas trib. t̃pib. f. testĩ, mortis, & aditæ hr̃di-
f tatis. l. si alienum. §. in exñeis. s̃. ti. 1. Sed ille, cui fit substõ, non erat in ptãte t̃pe facti testĩ, non valuit ergo nec confirmatur, licet sit in ptãte t̃pe mortis. dicit gl. quod est verũ, quia requiruntur tria t̃pa q̃tum ad capacitatem hr̃dis, sed super fuit hic capax, licet fiat de voluntario necessarius, vt s̃. ti. 1. l. 3. §. fi. ita dicit gl. Vide, Ista sol. respicit personã impuberis instituti cuius institutio ab initio valuit, sed erat voluntarius, nunc per aditionem efficitur necessarius. Sed de perso-
g na substituti, cuius substõ ab initio non valuit. ista gl. nihil ṽr dice-
h re. Sed certe gl. habuit bonum intellectum. Nam talis substõ facta extraneo ab initio valuit, vulgaris substõ ꝓp mutationẽ contingentem t̃pe mortis, assumit aliam nãm, & valet, vt pupillaris, & sic immutatur quædam qualitas, sicut in d. l. 4. §. fi. s̃. ti. 1. mutatur qualitas quia efficitur de voluntario necessarius hoc vult dicere ista gl. Sic ergo si poneres q̃ talis substõ ab initio nullo mõ valeret postea non
9 confirmaretur, vt d. §. in exñeis. & l. quæ ab initio. de re. iu. † No. ergo ex hac soso. qu a hic habes tex. q̃ pupillaris substõ fcã extraneo mutatur in vulgarem, q̃n ab initio valuit, vt vulgaris. vt dixi de hoc
10 s̃. col. 1. in tractatu vulgaris substõnis, in vlt. q. † Item quæro, quid
i si aliquis filius nãlis tñ lĩmatur post mortẽ patris, per princip. vel comitem hñtem authoritatem, an valeat pupillaris substõ ei facta? Dico, q̃ sic, quod probo. quia lĩmatus per principem nihil differt a legitimo, & naturali, & legitimatus v̄r restitutus primis natalib. vt in corpore, quib. mod. nat. effi. sui. §. illud. & ibi expresse. h d. Item talis legitimatio seu restitutio facta natalibus, retrotrahitur, ac si semper fuisset legitimus, vt ʃ. de na. resti. l. fi. Dixi in l. Gallus. §. & quid si tantum. Sicut ergo filio post mortem patris reuertente ab hostibus, valet institutio & substitutio sibi facta, quia fingitur retro fuisse in potestate, & in ciuitate. l. illa. §. 1. s̃. ti. 1. & ʃ. eo. l. lex Cornelia. ʃ. de capt. l. pater. §. fi & l. seq. ita in proposito. Quod autem filius possit legitimari post mortem p̃ris, est casus in auth. item sine. C. de na. li. &
11 in corpore vnde sumitur. † Quæro quid si pupillaris k fiat ei, qui nõ
K est in potestate, an trahatur ad fideicommissum. dicam ʃ. eo. l. ver-
12 bis. Quarto requiritur † q̃ efficiatur sui iuris post mortem patris, ita
l q̃ in potestatem alterius non incidat. quæro, quæ est ratio? Rñ. rõ est, quia pater potest facere testm̃ filio qui propter ætatem testari non potest, vt Inst. eo. §. 1. Sed posito, q̃ non esset defectus ætatis, tamẽ testari non posset quia reperitur in potestate alterius, & ideo in tali casu non posset quis facere testm̃. Idem dicerem, si pupillus alia
ratione

ADDITIONES.

a Paris. Morib. Circa hanc materiam vide Cæp. cau. 120. & adde, q̃ si fieret pupillaris sub illa condõne, si in pupillari ætate decesserit sine liberis, licet videatur impossibilis in pupillo, quia non p̃ôt hr̃e filios, ideo videretur intelligendum in pupillari ætate, i. ad 25. annũ. l. cũ filio. ff. de leg. 3. cõtrariũ tñ decidit Com. cõs 125. vide quæ scripsi in l. in pupillari, ad fi. ʃ. eo. & in l. Centurio ad Bar. Itẽ de materia pupillaris uide multa per Bal. in tractatu substitutio. in secunda parte. Item an substitutus pupillaris euenĩẽte casu substõnis, possit reuocare alienata per pupillum, & tutorem, vide quæ scripsi ad Bar. in l. fi. §. finautem C. commu. de leg.
b Barb. Certe fateor. Sic no. q̃ de esse consuetudinis non requiritur, q̃ redigatur in scriptis, vt hic per Bar. & Ang.
c Pom. In vsibus feudorum. Quæ sit vtilitas, an remaneat consuetudo, an vero assumat sibi nomen iuris potest intelligi per Bar. in l. viros. C. de diuer. off. lib. 12. & per Ang. Aret. in fi. eo. tit.
d Barb. Dixi q̃ requiritur. Et aduerte, q̃a Ray. dicebat, q̃ istud cõtrariũ loq̃t̃ i instõnib. hic in substõnib. ergo. Sed certe ista rñsio non reddit rõnẽ diuersitatis, licet faciat casus diuersos. Bal. vero dicebat, q̃ cum substõ sit cõdõnalis instõ. & regula Catoniana nõ hẽt locũ i cõdõnali istõne, ergo. Sed ista rñsio est cõtra §. in extraneis. l. si alienũ. s̃. tit. 1. vbi tria t̃pa inspiciunt̃ in cõdõnali instõne, nec ualet regu. Bal. q̃a si non valet dispõ in expresso, nec d̃et ualere in tacito. Tu rñde. q̃ aut q̃rit̃ de capacitate, aut incapacitate, & hẽt locũ cõtrariũ, sed ubi q̃rit̃ de alio, tũc sufficiat q̃ adsit t̃pe mortis ex quo a principio actus non fuit oĩno nullus, q̃a salte ualuit legatũ Et uide Bartolũ in cõs. inc. And. cõdidit testm̃. & est in ordine. 2. Quid si p̃r instituto filio, substituit filios filiorum, quid operentur illa uerba.
e In contrarium. Adde quod idem tenet Nicolaus de Neap. & Raph. Cum. Imo. in c. Raynutius. Bal. in l. de quib. s̃. de legib. Bal. Inst. de uul. subst. in prin.
f Barb. Sed si ille. Fran. de Ramp. dicit hic, q̃ si aliquis instituit impuberem extraneũ, & post testm̃ eũ adoptat, deinde substituit pupillariter, quia erat in potestate substituentis. Sed ista rñsio uiolat literam, item quia tunc non u̇r dubitationem aliquam continere, contra l. quod Labeo. ʃ. ad Carbonia.
g Pom. Ista gl. Vide & declara ut per Angelum, Inst. eo. uersi. 3. quæritur. & uersi. 4. quæritur. Ale. in l. precibus. in gl. in uerbo, casum. eo. tit.
h Men. Nam. Neutra. cons. 54. nu. 2.
i Men. Quæro. Soc. sen. cons. 63. col. 14. uer. postremo. lib. 3.
k Pom. Pupillaris. Adde uidendum Bal. cons. 140. lib. 1. Cald. consi. 11. de testamen

rōne esset intestabilis q̄ rōne ętatis,qa pr̄ nō posset ei facere testm̄,
13 & hoc tangit̃ in vlt.q. Sed pone. † φ instituo militē impuberē in
alterius ptātem recasurum an potero ei pupillr̄ substituere.Con-
stat.n.φ impubes pōt esse miles,l.fi.C.de test.mil. & vr̄ φ sic,quia
solū pp ætatis defectum impedit̃ testari. Nam miles ēt filiusfam.
testari pōt de castrensi peculio,&c. tn̄ credo, φ nō valet talis sub-
stō,qa p hoc fieret iniuria ei,in cuius ptātem recasurus est, qa au-
a ferret ei ptātem substituēdi militi pupillr̄. Hoc verū, nisi ipse te-
stator esset miles,arg.p hoc expresū ĵ.de test.mil.l.cū filiusfami-
lias.& l.impuberi,de admin.tut.Pro hoc facit hæc lex,q̄ gn̄alr̄ di-
14 cit,φ filio,q est recasurus in alterius ptātē, nō p̄t substitui. † Quin-
to dixi, φ requirit̃, φ nō desierit esse in ptāte ante mortē testōris,
hoc verū si p emācipationē exeat de ptāte, vt ĵ.e. l.cohr̄di.§ cū fi-
liæ.Itē si alij daret̃ in adoptionē eadem rōne,secus si exeat,sed spes
est,φ reincidat p fictionē,vt in capto ab hostibus, vt ĵ e.l.lex Cor
15 nelia,& l.pr̄,de capt. † Quæro qd si exeat de ptāte per dignitatem.
Dicit gl.& bn̄,φ pupillaris substō non extinguit̃,qa oīa iura nālia
& ltīma remanēt firma, vt in Auth.φstō q̄ de dign.§.illud quoq;.
16 sed φ possit substitui pupillr̄,est de iure ltimo,ergo &c † Præterea
q̄ro,cū pupillaris substō irritet̃ p emancipationē an remaneat va
lida iure fideicōmissi? Dico,φ nō qa semel valuit iure directo,vt
17 s̄.e.l.verbis ciuilib. Itē q̄ro qd † si filius exeat de ptāte p religionis
ingressum.Dicā ĵ.in vlt.q in prin.& hoc de quinto Sexto dixi,φ
requirit̃,φ pr̄ faciat testm̄ sibi,hoc fallit in milite,vt hic in ver.gl.
quis. & l.miles ita,§.fi.de mil.test. Itē dēt facere testm̄ primo sibi,
b vt ĵ.ead.l.§.prius & ibi dicā.Sed q̄ro b qd si † testm̄ minus solēne
18 fuit patris,an valet substō pupillaris? Vr̄ φ sic,qa cōtinet fauorē
liberorū,vt sic filius decedat testatus. vt dictū est, & probat̃ in l.si
pupillus ĵ.de acq.hær.ergo dēt ualere,l.hac φsultissima,§ ex imp-
fecto,C.de test. & hoc putarē verū,si aliquis de liberis esset substi-
c tutus, c sed si ex̄neus esset substitutus, incideret in illā q̄ōnē an da-
tio tutoris valeat facta à patre filio,in impfecto testō, de qua in d.
§.ex impfecto,& vt dr̄ in l.q à patre,de φfir.tut.finalr̄ puto.φ non
valeat. Sicut.n.ipse pupillus nō posset ex̄neum instituere in testō
imperfecto,ita nec pr̄, per ea,q̄ dixi s̄ circa illū ver.quarto requiri
d tur,& p tex.in d.§.ex imperfecto. d qui dicit, φ quo ad ex̄neos hr̄
pro nullo,& hoc de sexto Septimo dixi.φ requirit̃ φ sit impubes
institutus,vel exhr̄datus. Rō,quia alias testm̄ esset nullū,vt hic in
§.sed si cos Quæro qd si testm̄ rūpatur p φtabulas.dicā ĵ.eo.l.is q
φtabulas.Quæro qd si testm̄ rūpatur p querelā Dic,an in totū,vel
in parte,vt §.sed nec impuberis,l.Papin.de inoff.testa & hic no.in
19 glos.† Quæro,an id qd dr̄ de exhęredatione,sit hodie correctū qd
vr̄,qa impubes nō p̄t cōmittere cām ingratitudinis,l.si qs in suo.
§.legis,C.de inoff.testa qd est uerū in impubere,q est doli capax,
alijs secus, vt not.Instit.eo. §.non solū. & hoc tenet Gul. & Oldr.
20 † Quæro qd si filius talis p̄teritus,q non rūperet testm̄,cum in eo oīa
alia φcurrāt q̄ requirunt̃ in pupillari substōne.Certè credo,φ ei po-
terit substitui pupillr̄, nec requirit̃ instō, vel exhr̄datio. Exemplū
in nepote ex filio emācipato in ptāte retēto, fm iura hodierna,vt
plenè dixi in l.Gallus,§.& qd si tm̄,s̄.de lib.& posth. & sic vr̄ nou⁹
casus quo potuit pupillr̄ substitui ei, q nō est institutus,vel exhę-
redatus,vt plenè ibi dixi. Itē q̄ro,an rupto testō,ex cā p̄teritionis,
e φseruet̃ e pupillaris substō.p auth ex cā.dixi s̄.l.prox.Itē quæro, f
f qd si filius † p̄teritus approbat testm̄,an valeat pupillaris substō ei
21 facta? Iac.de Arc.dicit φ sic,vt dixi s̄.l.prox.per l.filio p̄terito,s̄.de
iniusto test Hoc intelligo verū si pupillus approbat tutore autho
22 re,l.si ad pupillū de author.tut. Item † q̄ro, g an id,quod dr̄ de fi-
g lio exhæredato,habeat locū,siue bona siue mala mente exhęrede
tur,l.multis.s̄.de lib.& posth.Guil.de Cun.φ sic,qa lex nō distin-
guit.ergo &c l.nō distinguemus,de arbit.& l.de pretio,de public.
Pro hoc l.cū quidā C.de leg.i.& l.ab exhr̄dato ĵ.de leg.j.& l.in rō-
ne,§ fi.ad l.Falc.,q̄ vr̄ loqui in exhæredato mala mente,cū ei testa
h tor nihil reliquerit,& tn̄ pōt ei substituere. Sed dices h tn̄,qūo iu-
diciū vel testm̄ pupilli cōmittitur patri, q cū exhęredat mala mē-
te,& sic est sibi inimicus,vnde dēt reijci iudiciū patris,sicut arbitri
vel iudicis.l.nō distinguemus,§.cū quidam,s̄.de arbit.& C.si qua
i p̄d.po.l.j. Rn̄. i lex tm̄ de patre φfidit,φ non credit φ filio faciat a-
liquid,nisi pro bono, ideo ad petitionē patris filius incarcerat̃, l.si
filius tuus,C.de pat.pot.cū nullus amor vincat paternū,C.de cur.
23 fur.l.fi.& l.si quidē,qd met cau.Dixi tn̄ pro veritate,φ si pr̄ esset
ita turpis psona,φ ei non cōmitteretur administratio bonorū fi-
lij viuentis,l.fi.C.de sent.pas. & s̄.sol.matr.l.si cū dotem,§.eo autē
tpe.φ tunc non pōt pupillr̄ substituere , & multo magis cū ibi sit
maius periculū, facit,s̄. vbi pup.educ.deb.l.j. & l.vtilitatē,de φfir.
24 tut.qd tene mēti. † Octauo requirit̃,φ sit adita hr̄ditas, vt ualeat
substō pupillaris,vt hic in ver.adeo. Itē per edictū,si qs omis.cā te
sta.vt in ver.planè.fallit in milite,vt l.miles ita,§.fi.de mil.test. Itē
fallit vbi existēntia sui hr̄dis φfirmat tabulas pupillares,l.pr̄, i prin.
ĵ.de priui cred. quā gl.hic alleg.pro φtria.& hoc plenè examinabo
25 ĵ.e.l.si filius q patri.† Quęro,an aditione facta ex tacita vulgari φ-
firment̃ tabulæ pupillares?Rn̄.si quidē solus pupillus fuit hr̄s insti
tutus,existētia sui hæredis φfirmat tabulas pupillares,vt dictū est,
ideo non est necesse,φ φfirment̃ per aditionē ex tacita vulgari,te-
nendo illā opin.q̄ tenui s̄.l.prox. Sed si hēt cohæredē,qui non re-
pudiat,tunc nō video quid repugnet,quin φfirmentur per aditio-
nē ex tacita vulgari.fm ea,quæ dixi s̄.l. proxi. in q.illa , an a tacita
vulgari possit incipere testamentum,quod plene dixi.
26 TERTIO principlr̄ q̄ro quotuplex sit substō pupillaris?Rn̄d.du-
plex alia tacita,alia expressa. Expressa est.q̄ fit verbis expressis,ta-
cita.q̄ fit verbis tacitis,seu a iure subintellectis,qd dic vt dixi s̄. in
tractatu vulgaris substōnis. De vno posset dubitari,an repiat̃ pupil
laris partim tacita,partim exp̄ssa.sicut dixi in vulgari?Rn̄d. si q̄ris,
an repiat̃ partim exp̄ssa,partim tacita,quo ad casus dico φ, n̄ pos-
sit repetiri.qa hoc solū ī vnū casū φfert̃,i.si intra pupillarē ætatē d
cesserit.iō aliū casū n̄ p̄t φphendere.qa nullus alius casus est. Nā si
in pte substituat,in alia pte vr̄ voluisse substōnē n̄ valere.l.si ita qs.
ĵ.e.Prædicta vera,nisi in casu,quē dicā forte ĵ.l.px.qō.Si vero quę
rat̃ an reperiat̃ partim tacita,partim exp̄ssa quo ad verba , dico φ
sic eodē mō quo dixi ī vulgari.p easdē leges,& hoc de tertia qō.
27 QVARTO † principlr̄ q̄rit̃ q.b.verbis fiat substō pupillaris? Rn̄-
deo.verba q̄ referunt̃ ad eū q substituit sp sunt affirmatiua,illa quę
referuntur ad eū,cui substituit̃ sp sunt negatiua seu priuatiua,s.si de
cesserit intra pupillarē ætatē,&c. put dixi s̄.circa vulgarē substōnē.
Sed φ hoc p̄t opponi,qa in pupillari substōne dr̄,si hr̄s erit, & intra
pupillarem ætatē decesserit,&c.& illa verba , si hr̄s erit, sunt affir-
matiua vt s̄.l.proxima in prin.Rn̄deo,illa uerba,si hr̄s erit, sunt de
substantia pup.subst.patet.qa p̄t filio exhr̄dato fieri.& qn̄q; filio p̄
terito.vt s̄.vidistis.Itē pbat̃ expresse.C.eo.l.si in testō.& s̄.eo.l.qui
liberis.§.hæc verba.& l.cohæredi.§.fi.& l.quo duos.& l.pr̄familias,
28 & l.pe.ĵ.eo.ti.& ĵ.eo.l.sed & si qs.Sed quæro,quid † si illa verba k
K apponuntur.quia dicit testōr,si filius meus hæres erit,& intra pu
pillarem ætatem decesserit,talis sit hæres.& filius nō fuit hæres qa
abstinuit,sed intra pupillarem ætatem decessit, an veniat substitu-
l tus ex pupillari?Dico,φ sic.l l.si pupillus.ĵ.de acq.hær.& l.pater.in
prin.inf.de priu.credit.Et secundum hoc erit casus, in quo pupilla-
ris substō est partim expressa,partim tacita, quo ad casus , expressa
si hæres erit,& intra pupillarem;tacita , si hæres non erit , vel intra
pupillarem ætatem,&c.ĵ.eo.l.iam hoc iure.
29 QVARTO principaliter † quæritur, m qs sit effectus pupillaris sub
m stōnis?Rn̄.primus effectus est,φ pupillaris continet tacitam vulga
rem.l. iam hoc iure.in prin.ĵ.eo.qd est verū, nisi testōr φtrium sen-
serit expresse,uel tacite,vt dixi s̄.circa vulgarem. Secūdus effectus
est,q, per eam succeditur pupillo,vt Inst.eo.circa principium.Quæ
30 ro ergo,† vtrū trahatur ad oia bona impuberis,pupillr̄s substō? Dic
aut

ADDITIONES.

a Hoc verū.Adde hoc verum,qd poterit substituere quo ad bona,q̄ conferret ip
se auus miles,& non traheretur dicta substō ad alia bona,l.cū filius.de mil. test.
& facit e.ti.l.miles ita,§.exhęredato.Et,p h.d.Ang.φ cū filius miles substituit
filio suo pupillariter,si talis filius recusatus sit in ptāte aui , tenebit substō solū
quo ad bona testātis,& nō quo ad alia,p dictum §. exhr̄dato , & sic poterit esse
casus,φ reperietur pupillus decedere pro parte testatus,& pro parte intestatus
si forte auus nullū alium dedit substitutum , & primo mortuus sit frater ipsius
filii,cui facta est substō , secundo auus , & tertio ipse cui facta est substitutio,&
hoc propter priuilegium militis testantis,quod est no.dignum.
b Pom,Sed quæro.Vide Alex.l.precib.versi.quid autem,C.eo.Soc.l.t.in 4.q.2.effe
ctus.sup.eod.
c Substitutus.Adde fortificando opi:Bar.ultra Ale.nā pr̄ p̄t facere hr̄des necessa-
rios filio,quos ipse filius n̄ posset,l.sed si plures,§.quos possumus.ĵ.e.& pr̄ fi
p̄t,q̄ φcernunt ipsā successionē,rōne cuius substō pupillaris dr̄ testm̄ filii,fort⁹
dēt posse substituere in testō minus solēni,cū hoc cōcernat simplr̄ ordinationē,
rōne cuius dr̄ testm̄ patris,vt l.pris,& filii,Inst.eo.Itē facit,quia substō pupilla-
ris est pars,& sequela testi paterni,c.si pr̄.de test.in 6.Vn̄ nō dēt alia solēnitas re
quiri quā in ipso paterno,alias turpis esset pars,q̄ suo nō congrueret vniuerso.
Itē testm̄ patris est principale,l.ex pupillari,ĵ.eo.ergo dēt sequi naturā sui prin
cipalis,& sicut in illo sufficiunt duo testes,sic & in substōne pupillari,arg.l.si e-
go,§.quod tn̄ p alluuionē.s̄.de publicia.Et vt meis detur audacia scriptis , hæc
fuerunt verba Pau.de Ca.cōs.353.vbi dicit nō.eē in iudicādo,nec cōsulēdo a sen
tentia Bar.recedendum.Sed an stante statuto,φ mr̄ transiens ad secda vota non
succedat filiis nisi ab eis fuerit hr̄s instituta,si mr̄ q̄ pupillariter fuit substituta fi
lio transierit ad secunda vota,dēt succedere tanq̄ instituta a filio,ex quo,quo-
ad successionem est testamentum filii,Bal.voluit φ sic.cons.44.lib.1.
d Men.§.ex imperfecto.Nota ibi,nu.128.
e Conseruetur.Vide Pau.de Ca.in d.auth.ex causa.Bal.cons 113.3.vol.Rom.con
si.181.Bal.cons.407.2.vol.in fi.
f Barb.Item quæro.Contrarium tenet hic Anc.in tene opi.Bar.
g Men.Quæro.Ale.de præsump.reg.1.præsum.2.
h Barb.Sed dices.Et hoc p̄t cōtingere pp rigorē ptātis priæ p l.i.suis.d l.&.post.
i Barb.Rn̄dc.Ang.hic tenet cōtrariū,qa oia iura indistincte loquunt̃,ergo indistincte i
telligi dēnt,& qa si mala mēte exhr̄det,p̄t substituere pupillr̄,& ad l.si cū dotē,
§.eo aū tpe.rn̄det,qd facit ,p eo,qa ibi nō inter dr̄ pr̄ ut turpis , & inquinatæ
vitę pertino dotis,seu eius administrō,qa si viueret pōt cōsumere.Sed in casu no
stro cessat iste timor,qa mortuo pr̄e admittitur substitutus,ergo,&c.Tu potes di
cere,φ aut pr̄i est interdictū bonis,& tūc nō p̄t,qa ēt ipse impedit̃ testari,& sic p
cedat opi.Bar.Aut non fuit interdictū,qa non est turpis vitæ , & tunc procedit
opi.Io.An.qa si non impeditur testari pro seipso,nec pro filio,quod bene no.
k Paris.Et illa verba.Vide Com.cons.16.inci.Ioanens quidam Vitalis,in prin.
Men.Boer.q.38.nu.13.Cur.iun.in l.precib.nu.34.C.de impub.
l Dico φ sic.Adde quod idem tenuit Ang.§.fi.ĵ.ea.l.& Imo.hic,& in c.Ray.in ma
teria pupillaris,& pro hoc adducit Imo.quia illa verba non vn̄r apposita ad limi
tandum,sed quia forte abominabitur alium casum nominare.s.impotentiæ, vel l.
quamuis.ver.quod abominor,C.eo.vel forte,quia mortis cogitatione turbatus,
vlterius non potuit cogitare,argu.l.hac consultissima §.at cum huma.C.qui test.
fa.pos.Et opi.firmat Bal.inst.de vulg.subst.in prin.
m Paris.Principaliter quæritur.Vide multa mirabilia per Bulg.in sua disputa.
Men.Scripsi cons.357.nu.10.Paris.cons.59.nu.4.lib.4.

aut quis substituit filio adoptiuo, & dic, vt l. si arrogator. s. de adop.
a & j. eo. l. sed si plures. §. in arrogato: aut filio legitimo, & nāli, & tunc
aut fuit paganus, & trahit ad oia bona pupilli vndecūq; q̄sita, l. sed si
plres. §. ad substitutos. j. eo. Aut fuit miles, & tunc pt ad certa bona
trahi, & ad certa non ex militis voluntate. d. §. ad substitutos. Si vero
substō fieret filio nāli tm̄. non ltīmo, nō valeret, qm̄ eū nō hēt ī ptā-
31 te, vt hac l. in prin. & vt s. vidistis. Tertius effectus est, qa † pupilla-
b ris e xpssa excludit matrem, & alios ascendētes pteritos, quos ipse fi-
lius præterire non pt. l. Papinianus. §. sed nec impuberis. s. de inoffi.
test. & C. eo. l. pcibus. & l. Lucius. j. eo. Sed circa hoc insurgunt du-
bia Primo dubitat, an hoc sit verū hodie. De hoc sunt tres opi. Iac.
de Are. & Mar. Sil. dīt q̄ mr̄ hodie non excludit per l. humanitatis.
C. eo. vbi exemplaris, q̄ est introducta ad exēplū pupillaris, matrem
non excludit. Scdo, qa olim pr̄ matrem precedebat in filij successio
ne. l. v. §. obi citur. j. ad Tert. eadē rōne substitutus ab eodem, sed ho-
die secus, vt in auth. defuncto. C. ad Tertu. & sic leges antiquæ sunt
correctæ. Scda opinio est, quod etiam sit hodie idem, qd̄ olim, quia
euitanda est legum correctio. Et hoc tenēt Dy. Ia. de Are. & Cy. C.
eod. l. humanitatis. Idem tenet Bartolutius de Pratis & inducebat
l. cum quidam, quæ sequitur post l. humanitatis. C. eo. tit. quæ lex per
mittit fratri substitui, non aūt præcipit, & tm̄ constat, qd̄ frater hodie
succederet ab intestato, cum parente sicut mater, vt auth. defuncto.
Tertia fuit opi. Guil. de Cu. quia dicit, q̄ mr̄ hodie dēt hr̄e ltīmam
conditione ex lege, per auth. presbyteros. C. de episc. & cle. licet per
multa verba dicat. Videte. non curo de istis opinionib. quia præce-
dens opinio. q̄ istæ leges non sint correctæ est vera, item est canoni
c zata in c. si pr̄. in fi. extra de test. lib. 6. quæ est lex nouissima. Non
ob. l. humanitatis, qa ibi loquitur in exemplari, quæ differt a pupil-
lari, vt dicam j. eo. l. ex facto. Non obstat rō allegata per Doc. istos,
quia prælatio in successione nō est cā substōnis, sed patria potestas,
alias sequeretur, q̄ ēt mr̄ de iure antiquo posset substituere, qn̄ est
sola, qm̄ ipsa mr̄ succedit. Item hodie posset pr̄ instituere solum in
32 dimidia, qd̄ est absurdum. Vlterius q̄ritur, † quid de pupillari tacita,
an tacita pupillaris excludat matrem? R̄n. gl. oēs tenent, q̄ non, l. vl.
C. de inst. & subst. & l. precib. C. eo. ti. Prædicta vera in tacita pupil-
lari subintellecta a iure. l. iam hoc iure, in prin. j. eo. tit. & si nullo mō
fuit expressa. Sed si nos loquimur de tacita pupillari specialiter, quæ
expressa est verbis gn̄alib vt illa q̄ continetur in reciproca, vel alia
quæ continetur in compendiosa, dicemus. j. eo. l. Centurio, & j. eo.
33 l. Lucius, vbi est alia mā. † Vlterius q̄ro, d qd de pupillari partim ta
d cita, partim expressa, e vtrum matrē excludit? R̄n, si quidem est par-
e tim expressa, partim tacita, quo ad verba, matrem excludit. Ratio,
quia ex verbis testōris ista substō comprehenditur, sicut dicimus in
ea, q̄ in reciproca continetur, vt j. eo. l. Lucius. Sed si nos. queramus
de ea, q̄ partim est expressa, partim tacita quo ad casus, vt s. dixi, di-
co idem. Si n. testator voluit matrem excludi in vnum casum. s. si fi-
lius hæres erit, & intra pupillarem ętatem decesserit, eadem ratio-
ne ex coniecturata mente defuncti, voluit eam excludi, si hr̄s non
erit, & intra pupillarem ætatem decesserit, vt j. dicetur cum tracta-
bitur de ꝯiecturata voluntate defuncti, circa tacitam substitutionē.
f Sed circa hoc f dubitatur, tacita pupillaris † non excludit matrē sed
34 an excludat patrem? V. g. Auus fecit substōnem vulgarē nepoti in
g ptāte retento ex filio emancipato, an tacita g pupillaris excludat pa
h trem h illum emanc. pantē? Vr̄, q̄ sic, quia de matre lex tm̄ loqtur. l.
precib. C. eo. ergo non refert ad patrem. l. si vero. §. de viro. s. so. ma.
Et hoc qa leges q̄ loquuntur de mulierib. nō extendunt ad matres.
l. pen. & ibi no. j. vt in poss. leg. In ꝯrium vr̄ & est veritas. Quæ. n. est
rō, q̄ tacita pupillaris non excludit matrē? Rō pt esse duplex. Vna,
q̄ per vulgarem succeditur testōri defuncto, per pupillarē succedit
ipsi pupillo. vt Inst. eo. circa prin. licet ergo testator prætulerit extra-
neum matri pupilli in substitutione ipsius testōris, non est tamen ve
risimile, q̄ voluit præferri extraneū in substōne ipsius pupilli, & ma
trem excludere a luctuosa substōne filij pupilli, vt C. de inst. & sub-
i sti. l. fi. vbi probatur prædicta rō. Alia rō i est, q̄ matre præterita ab
ipso filio impubere hr̄et querelam, sed nunc qn̄ pr̄ facit filio testm̄,
excluditur a querela, d. l. Papinianus. §. sed nec impuberis. de inoff.
test. Vn̄ voluit lex per suā interpretationem excludere matrē a que
rela. si testator eā non excludit expsse. Sed istę rōnes hn̄t locū in pa-
tre, sicut in matre. l. furiosæ. s. de cur. furio. ergo & cę. Quinimo est
maior rō in pr̄e, quia filius est testatoris, & sic non est verisse alie-
nā sobolē suæ voluisse pferri, & c. l cū acutissimi. C de fideicom. & l.
gn̄alr. de inst. & subst. & l. cū auus. j. de ꝯd. & dem. Non obstat l. si ve
ro. §. de viro. quia verum est, q̄ lex nō debet extendi ad alios casus,
etiam eandem rationem hn̄tes, qn̄ lex est ꝯ ius cōe, vt dixi in d. §. de
K viro. Sed istud, k q̄ tacita pupillaris non excludit matrem, non est
ꝯ ius cōe, ut dixi, qn̄ aliud statutum in ꝯrium non reperimus, nō ob.
l. pe. j. vt in poss. leg. quia ibi est diuersa ratio inter mares, & femi-
43 nas. Vlterius † quæro, an tacita pupillaris excludat auiam? Vr̄, q̄
sic, quia de matre hic loquitur, ergo & c. ut d. §. de viro. Pro hoc fa-
cit l. patri. & l. sic eueniet. j. de adulterijs. In ꝯtiū videtur, & ista est
veritas, q̄ tacita pupillaris non excludit auiam, quia matre mortua,
auia assumit sibi locum matris. l. nepotes. & l. ubi. C. de suis & legi-
ti. Item quia par est priuilegium matris, & auiæ in tutela. C. quando
mulier tu. offi. fungi pot. & in corpore, vt li. ma. & auiæ. in princ. Pro
hoc j. ad Ter. l. 2. §. si mater. coniuncto uer. quid si nepotib. vbi appa-
ret. q̄ ꝯstō q̄ loqtur de matre ēt locū hēt in auia, q̄ tutores nepotib
nō petit. Ad argm̄ ꝯrium, patet rn̄sio ex his, q̄ dixi sup. & hoc tenet
l Guil. de Cug. & dn̄s Ray. & hoc puto verū. l † Vlterius q̄ro an taci-
36 ta pupillaris excludat fratrem m pupilli? Vr̄, q̄ sic, quia de matre lex
m tantū loqtur, ergo, & c. vt in dicto §. de viro. Præterea nō est eadem
ratio in fratre, q̄ est in matre, qn̄ frater non hēt q̄relam, nisi pferatur
ab alio fratre, instituta turpi psona, vt l. fratres. C. de inof. testa. Quid
dicemus? Guil. de Cun. tenet ꝯrium ex præsumpta voluntate defun
cti, quæ est, vt voluerit filium suum pferri cuilibet ex̄neo, argu. l. cū
acutissimi. C. de fideicom. & de instit. & substitutio. l. generaliter, & l.
cum auus. de condōnibus, & demon. dn̄s Ray. dicit, q̄ idē in fratre
vtrinq; coniuncto. sed si frater cōiūctus ex vno latere tm̄, tunc secus
dicit, qa nō est eadē rō, quæ est in matre: qa mr̄ ei pfert in successio
ne, vt in auth. defuncto. C. ad Tertulli. Videte, primo dictum Gui-
liel. de Cug. qa intelligo quando ex̄neus fuit substitutus vulgariter
pupillo in fauorē filij testōris, & fratris pupilli, cui forte multa lega-
ta, & fideicomissa, reliquit, nec eum voluit grauare onerib hære-
ditariis, alias ponendo simplr̄ ex̄neum esse substitutum vulgariter
pupillo, eadem rōne qua pr̄ exclusit filiū suum a successione ipsius
patris. l. scriptio. in fi. vn̄ liberi, vr̄ ipsum exclusisse a successione pu-
pilli. vt j. dicam, in fine qō. Itē dictum do. Ray. qui dicit, q̄ hoc hēt
locū in fratre vtrinque ꝯiuncto. secus si altero tm̄ parēte, itelligo. s.
matre tm̄ Nam si esset tm̄ ex pr̄e, adhuc stat rō Guil. l. cū acutissimi.
C. de fideic. eū ti. Nec obst. si dicit, q̄ nō est eadē rō, q̄ in matre, imo
est eadem rō, quæ in mr̄e, s. vna ex rōnibus. s. psumpta voluntas de-
37 functi, † & ex pluribus rōnibus sufficit vnam subesse. l. si ventri. §. in
bonis. j. de priuile. credito. & Inst. de nup. §. affinitatis, & l. liberorū.
s. de his, qui notantur infamia, cum suis gl. Ista aūt pcedēs rō pt in-
telligi qn̄ ipse idē frater est substitutus vulgariter, qa tunc ipse idem
succedet ex tacita pupillari, nec tractamus an ipse excluderetur a
seipso, & iō dixi, q̄ tacita pupillaris nō excludit matrē, & quosdam
38 alios, † Quæro, quid si probetur, q̄ testōr voluit matrem excludere
n vigore tacitæ pupillaris? gl. rn̄, quod mr̄ excluditur n per legem in
testō, in fi. C. de testō milit. Hoc no. gl. in l. pcibus, sup verbo omni-
modo. C. e. & bn̄ dicit. Ad idem facit lex iā hoc iure. j. eo. Sed dices,
si voluntas defuncti probatur, ergo non est tacita pupillaris, sed est
pupillaris expressa. Respon. non est verum, immo nullam mentio-
nem facit de pupillari, & tamen de presumpta uoluntate potest ali-
quibus legitimis coniecturis constare, ut inf. declarabo per exem-
pla.

ADDITIONES.

a Barb. Aut filio. Et ratio est secundum Ange. quod sicut institutus io re certa trahit ad se vniuersum, ut in d. §. si ex fundo. ita hic.

b Excludit matrem. Adde quod opi. Bar. optime probatur in l. sed si plures. §. ad substitutos. iof. eo. & ibi Bal. & Imo. prædicta contendunt esse vera etiam quo ad bona, quæ obuenissent pupillo ex linea materna, & circa hoc vide quæ no. Bal. in d. l. precibus, in ver. pone ergo, & io l. humanitatis. C. eo. & in repe. d. c. si pater, & idem tenuit Bal. cons. 115. 1. vol.

c Canonizata. Vide per Bal. cons. 216. lib. 1. inc. Petrus Amandi, & ibi de exemplari, quando excludit matrem, & quando pupillaris est omnino tacita, & substitutus sit pater, testatoris, vel pauperes Christi, an excludant matrem, & tene, q̄ sic.

d Paris. Vlterius quæro. Vide Io. de Anā. cons. 66.

Men. Ruy. cōs. 101. nu. 19. li. 2. cōs. 112. n. 9. lib. 3. cōs. 106. n. 10. eo. cōs. 68. nu. 9. lib. 5.

e Partim expressa. Vide Io. de Ana. cons. 66.

f Sed circa hoc. In cōtrariū fortiter facit, qa si auus excludit patrem a prima hęreditate p vulgarē factā nepoti, ita vr̄, q̄ mens sua fuerat multo fortius excludere ipsum ab ipsa hr̄ditate impuberis. Potes dicere, hoc dēt limitari, qn̄ extraneus fuit substitutus vulgariter, q̄ fuerat multū grauatus, prout in simili tangitur in qōne illa, an tacita pupillaris excludat fratrem pupilli. Vel dic secūdo, q̄ non est eadē ratio in portione delata nepoti per auum, & in hæreditate ipsius nepotis.

g An tacita. Vide Bal. consi. 177. & 184. 2. vol. per Ang. cons. 97.

h Excludat patrem. Adde q̄ opi. Bar. sequitur Gui. Cu. in l. precib. in materia vulgaris, qui solus limitat non procedere qn̄ pater impuberis fuisset ab eo e mala mente exhæredatus, allegat in arg. §. exhæredatos in Auth. de hær. & fal. & l. si paganus. §. si quis non mala mente. j. de bo. lib. & hanc modificationem sequitur Sal. in d. l. testō. & cum opi. Bar. tenuit etiam Pau. de Ca. in l. fi. C. de inst. & subst.

i Pom. Alia rō. Not. q̄ Bar. hic tenet, q̄ tacita pupillaris nō excludit fratrem. Contrarium tenet Iac. But. in l. precib. C. eo. quia con est eadem rō in matre, & fratre, quia matri debetur legitima, non autem fratri, & ista placet domino meo.

K Barb. Sed istud. Contra hanc theoricam facit c. constitutionem, de regula. in 6. & vide do. meum in d. §. de viro.

l Et hoc puto verum. Adde, q̄ idem tenuit Guil. de Cu. in d. l. pcib. & Ray. in tract. substōnum, in materia pupillaris. Ang. in l. pcib. & ibi Sal. & Imo. in d. c. Rayn.

m Excludat fratrem. Adde, q̄ Imo. hic refert Iac. Bu. in l. precib. indistincte, tenuisse fratrem excludi; ex eo qa nō est eadē rō in fratre, cū matri debeatur ltīma in bonis filij, sed non fratri in bonis fratris, iō statuta in matre nō trahunt ad fratrem. l. fi. C. de interd. matr. & tenet Imo. hic, et in d. c. Ray. idem tenet Raph. Cum. in l. hoc iure. j. eo. Sal. in l. fi. C. de inst. & subst. et transit cū Bar. Alex. dicit, q̄ fortasse verior est opinio, q̄ iste frater impuberis, quando est de descēdētib. testōris, dēat non obstante tacita pupillari, excludere substitutum, ijsdem rōnib. quib. in primis duab. quæstionib. præcedentib excluditur per auiam, & patrē substitutus. Nec ob. q̄ qua rōne fuit exclusus ab hæreditate paterna, & eadem ab hęreditate fratris, quia non præsupponimus filium hic fuisse exhęredatum nec exclusum, sed ei relictum fuisse, quod debebatur. Nec præsumēdum est testatorem voluisse præponere sobolem extraneam propriæ per rationem generalem d. l. cum acutissimi.

Men. Tiraq de retract. consang. s. 14. gl. 2. nu. 9. Ruy. consi. 159. nu. 3. lib. 4. & nu. 10. declarat in fideicommissaria, & consi. 167. nu. 3. eo. cons. 191. nu. 3. lib. 1.

n Excluditur. Adde Bar. idem tenentem in l. fi. C. de inst. & subst. ubi dicit, q̄ ille tex. hoc probat, licet gl. in l. precib. non fuerit de illo tex. recordata. Idem tenuit Bal. in l. Centurio. j. eo. vbi dicit Cy. ita tenere in l. ex testamento. C. de testa. mil. & vide Bal. consi. 108. 1. vol.

39 pla. Quæro ergo a & reuoco in dubiū, quot testes b requiruntur ad
a probandū istā voluntatē defuncti? Videte, determinatio istius q̄ō-
b nis depēdet ex quadā dubietate. Quidā.n.dn̄t, ꝙ qn̄ mr̄ est in me-
dio vulgaris exp̄ssa non ꝯtinet eam, & vr̄ sentire gl.C.eo l.precib.
Alij dn̄t, ꝙ vulgaris exp̄ssa bene ꝯtineat tacitā pupillarē, sed ꝯ ma-
trē non hēt effectū, & ista est vera, vt examinabo j.eo.l.Centurio.
vbi gl.tangit. Sed si hoc est, ꝙ ꝯtineaṫ tacita pupillaris, licet nō ha-
beat effectū ꝯ matrē, ista probatio fit ad decl'onem huius volunta
tis, s.huius tacitæ pupillaris ꝯtentæ in exp̄ssa vulgari, & ꝓbatio de-
claratoria pōt fieri per duos testes, l.hr̄des palā, §.sed & si notā.s.de
test. & ibi ꝑ gl. & Dy. Sed si teneremus aliā opi.s. ꝙ nō ꝯtineṫ tunc
ista probatio fieret ad inductionē nouæ uoluntatis, non ad decl'o-
nem, ideo requiruṅt septē testes, ꝑ ea, quæ not.in d.§.sed & si no-
40 tam. Teneas p̄cedentē opi.per ea q̃ no.in l.Centurio. † Quæro ex
c quibus p̄sumaṫ c ista voluntas defuncti, quod voluerit matrē ex-
cludi ꝑ tacitā pupillarē? Rn̄. ex quatuor principaliṫ. Primo ex his,
q̃ testator dixit ex̄ testm̄. Scd̄o ex his q̃ dixit ī testō. Tertio ex ꝯdi
tione matris & similiū personarū de quibus excludēdis tractatur.
Quarto ex cōditione personæ eius q est substitutus. Videamus de
d quolibet. Dixi primo ex his q̃ testator dixit ex̄ testm̄, d qd.n. si an-
te dixerit, si filius morieṫ, nollem, ꝙ mr̄ eius hr̄et vnum obolum,
vel similia verba? Certe vr̄ sufficere, arg. ad hoc s. tit. j. & qđ ibi no.
Ad idem j.de leg.j.l.si quis in fundi uocabulo. Pro hoc l.Titia.§.
41 idē rn̄. j.de verb.obl. cum suis sim. Scd̄o potest † apparere ex ver-
bis positis in testō. Quid.n. si testator matri pupilli reliquit aliqđ,
& iussit eā esse contentā, & plus de bonis suis petere nō posset? In
h.d. Guil. si quidē illa uerba fuerunt adiecta legato relicto ab ip-
so pupillo, tunc matri non p̄iudicatur in successione, q̃ venit post
mortē pupilli, vt l.Panio Callimacho, §.j. j.de leg.3. sed si illa uer-
ba essent adiecta in aliquo legato relicto a substituto pupilli, tunc
secus. Præsumitur.n. ꝙ uoluit substitutū matri præferre, l.peto, in
prin.de leg.2. Pro hoc facit l.fideicōmissa.§.si quis ita, j.de leg 2. &
e qđ ibi dixi vobis, qd puto verum. Sed quid si e testator f † reliquit
f vxori suę aliquid, donec vitā uidualē seruauerit, & ipsa trāsiuit ad
42 scd̄a uota, an ex p̄sumpta voluntate defuncti, sicut per transitum
ad secunda uota ab ipso relicto priuatur, ita excludaṫ a tacita pu-
pillari? Videte, pro futuris annis illud fideicōmissum, vt legatum
annuū potest deberi a substituto pupilli, sicut ab ipso pupillo, l.si
fundū sub ꝯdōne, §.si pr̄, j. de legat.j. & l.non solū.§.liberatio.j.de
lib. leg. & ideo sicut ꝑ transitū ad scd̄a uota testator uoluit eā eo
relicto priuari, ēt in ꝑsona substituti, seu alterius hæredis pupilli
per cursum, & successionem tp̄is, eadem rōne p̄sumit, ꝙ uolue
rit eam per transitū ad scd̄a uota excludi, a tacita pupillari. Tertio
43 pōt probari † ex conditione personæ matris & consimiliū perso-
narū, de quibus excludendis tractatur, vt ecce, quid si mr̄ erat ini-
mica testatoris, qa forte habuerat amicitiā cum vno scholari, vel
scriptore, & sic multū eum offenderat. Certe præsumā eū voluis-
se ipsam excludi a tacita pupillari, l.3.in fi & l.ex parte, j de adim.
leg. & l.si inimicitiæ, j.de his qb. vt indig. Et hoc ēt tenet Guil. Itē,
quid si mr̄ non est capax hæreditatis pupilli, quia tutorē pupillo
non petijt. Certe perinde est, ac si non esset mater, vt l.2. in fi. j ad
Tert. & l.j.§.pen. j.de ꝯtab. & ibi dixit. Idem esset dicendū. si post
g mortē testatoris aliquid inhonestū g fecisset, vt no.in l.fideicōmis-
sum C.de fideic. & l.sororem, C.de his qb. vt indig. Quarto dixi,
44 † ꝙ probatur h ex ꝯdōne personæ substituti. Pone.n. ꝙ frater pu-
h pilli filius testatoris, est ipsi pupillo substitutus vulgariter. certè ta-
cita pupillaris excludit matrē, quia præsumptio est, ꝙ testator vo-
luit filium suum vxori præferri, arg. l.cum acutissimi, cum simil.
i C.de fideic. Et hoc vr̄ sentire gl. in l.precib. i C.eo.circa fin. vltimæ
gl. hoc ēt vr̄ sentire Azo in summa, eo.tit. Et hoc vr̄ sentire Iac.de
Rauen. & plures alij in l.fi.C.de inst. & subst quod multum mihi
vr̄ consonum voluntati defuncti. Facit ad hoc l.peto.§.j.de leg 2.
Facit etiam l.Lucius s.tit.j. & l generaliter. C.de instit. Prędicta ve
ra in fratre pupilli, secus in fratre testatoris patruo pupilli. s̄m Gui
45 liel.de Cun.l.3.2.respon.de leg.præst. Sed quid † de matre k defun
K cti. Quid si mater defuncti est substituta vulgariter pupillo? Dicit
Guil.de Cun. idem ꝙ in filio pari ratione, quoniā ab intestato pa-
riter succederet pupillo, sicut filius testatoris pupilli frater, vt in
auth. defuncto. Item quia est de parentibus arg.d.l.3. post princ.
de leg.præstan. ita dicit Guil. quod satis placet. Quintus effectus
46 † pupillaris substitutione est, ꝙ pater facit filio hæredem suum, &
necessarium, quem s.facit sibi, vt j ead.l.§.prius in fi. & l.sed si plu
res, §.quos possum. j.eod. quod tene menti. Est.n. vtile scire. Nam
puto, ꝙ existentia sui hæredis in illo pupillariter substituto opere
tur transmissionem hæreditatis pupilli non aditæ, sicut hæredita-
tis paternæ eadem ratione, vt dicemus j.eo.l.si filius qui patri.
VLTIMO principaliṫ est videndū, qualiter finiatur substō pupil-
laris. Istam materiam ponit gl.ma in l.pupillari, j.eod.ibi dicam.

ADDITIONES.

a Pom. Quæro ergo. Vide Alex.cons.110.in 2,col.4.uol. & sic probatio testamenti nulliter ualet inter liberos, ut per Bart.in l.fin.fam.ercisc.

b Testes. Adde, quòd cum Bar.concordat Bald.in l.precibus, in 5.q.C.eod. ubi etiam tangit Ang. & Sal.in l.quamuis, C.eo. per Bald. & Imol.in c.Raynutius, de test. & in d.l.in testamento.

c Pom. Ex quibus præsumaṫ. Vide de oībus istis coniecturis Alex.cōs.91.in 4.uol. & cons.100.alias 10.in 4.uol. Ant.de But.cons.54. Alex.in l.precibus, in gl.in uerbo, omnimodo, C.eo. vbi ponit aliam coniecturam contra limitationē Ang.ibi.s. qn̄ esset substituta pia cā. Et hoc cōiter tenetur s̄m Io.Bap.ibi. & ita tenet Alex. in cons.38.in 1.uol. & cons.56.in 2.uol. et cons.12.et cons.95.in 3.uol. quam limitat Are.cons.155. licet Doc. indistincte teneant illam aliam coniecturam Ang. uide tamen Cor.ibi tenentem contrariū. & opi. Ang. tenuit Bar.cons.penult.
Men. Ruy.cons.73.nu.15.lib.2. Rolan.a Valle.cons.69.in fine.

d Extra testm̄. Adde, ꝙ Bal.in l.precib.dicit, ꝙ sic, si dicta uerba protulerit, post cōditū testm̄, per l.hæredes palā.in prin. & in §.si qs post sup.de test. idē Imo.in d. c.Ray.faciēs mētionē de verbis Bal.in l.precib. Adde, qđ voluit Old.cons.197.
Men. Calca.cons.8.nu.3.circa medium, & cons.48.nu.4.5.

e Sed quid. Adde, quod cū Bar.hic transit Bal.in d.l.precib. & ibi Ang. & Sal. & dicit Bal.in d.l.precib.quod si testator dixerit, quod volebat matrem impuberis hēre decem, si non nuberet, & nubat nedum legato, sed hæreditate pupilli priuabitur, quia si noluit eam hr̄e legatum si nuberet, multo fortius nec uniuersalem hæreditatem, ut ibi latius per eum, & pulchre per Bal.cons.218.sup.alleg.1. vol. vbi dicit quomodo apparet, quod testator voluerit matrem excludi.

f Pom. Si testator. Vide Alex.cons.12.in 2.uol.
Men. Scripsi cons.349.nu.12. & cons.362.nu.13.in fine.

g Inhonestum. Adde, qđ forte uerum est dicere, quod nō excludaṫ ex testōris uolūtate, qm̄ illa est iam finita ꝑ mortem.l.3.s.loca. & l.si legatum. §. illi si nolet.de leg.1. sed bene poterit auferri ab illa, tanquam ab indigna, & applicari fisco per ea quæ hn̄r in l.sororem.in gl.C.de his qui.ut indig. et in l.hæreditas.eod.tit. & hoc tenuit Fran.de Ramp.in l.post aditam. et in l.precib.C.eo.ut refert. et sequitur. Imo.in cap.Ray.alleg.no.per Bar.in l.1.de his quib.ut indig. & idem quoq; Imo.sentit Bal.in d.l.precib. & cum opi. Imo.transit Alex.

h Pom. Quod probatur. Vide Bar.cons.22.
Men. Dec.cons.315.nu.5. Calc.cons.48.nu.5.6. scripsi cons.361.nu.12.

i Gl.in l.ꝑcib. Vide q̃ ibi posui. & inquātū Ale.hic dicit, quo apparet, qđ testō. noluerit excludere matrē, cū substituit pauperes Christi. Vide Cal.cōs.17.de test.

k Pom. Quid de matre. Vide Alex.in l.precib.in ult.col.C.eod.tit.
Paris. Sequitur Ant.de But.cons.3.prope.fin.

---

1 *Fideicommissum, vel relictum a substituto exhæredati quando valeat.*
2 *Institutus quando adiuit hæreditatem, & eam post repudiauit, post restitutionem in integrum substitutus vulgaris poterit adire de iure ciuili.*

§. Interdum. Institut' cogiṫ adire pp fideicōmissum debitū in secundis tabulis. Itē aditio fcā ex vi
restōnis in integ. firmat tabulas pupillares. h.d. Et diuiditur in duas
ptes, & q̄libet pars hēt duas lect. In prima parte tene scd̄am lec. In
scd̄a pte tene lec. primā. No. tex. improbum esse. &c. Scd̄a pars, ibi er
1 go, &c. Op. ad prin.§. & vr̄ † ꝙ fideicōmissū, vel relictū substituto ex
hr̄dati nō valet. l.cohr̄di.§.cum filiæ.ī fi. j.e.plane.2.circa prin. j.de
le.1. Rn̄. fateor ꝯrium, nisi substitutus exhr̄dati sit institutus ab ipso
testatore. l.ī rōne.§.fi. j.ad le.Fal. & l.q fundum §.filios.e.ti. Habui-
stis in l.fi. in prin j.de le.3. & iō posui hic casum, qđ fuit substitutus
exhr̄dato ille, q fuit institutus a pr̄e, q̃ est scd̄a lec. posita ī glo. licet
prima lec. sit falsa, vt ex prædictis apparet. Vide gl. q̃ incipit, Titius.
ibi, idē si eūdē &c. Hic incipit scd̄a lec. q̃ est vera, sed p̄cedens ē fal-
sa. Vel vt cessent oīa ꝯria possumus ponere casū, ꝙ filius nō fuit ex
hr̄datus, sed fuit īstitutus dato sibi cohr̄de extraneo. Vn̄ exn̄tia sui
hr̄dis nihil opaṫ, vn̄ oportet, ꝙ his cogaṫ adire pp tabulas pupilla-
res. & fideicōmissū relictū ī eis. Et hæc est tertia lec. posita hic in gl.
Itē opp. & vr̄, ꝙ q.s. sit solicitus de hr̄ditate viuentis, vt in auth ꝯ cū
rogatus, C.ad Tre. & l.cū Archemidorā, C.vt in pos.leg. dn̄t qdā, il
lud ꝓcedit ex voluntate testātis, sed certe hoc nō ꝓcederet ex volū
tate, quare dic, ibi agiṫ de hr̄ditate testōris mortui, sed hic de hære-
ditate pupilli viuētis, s̄m Dy. & Iac.de Are. & Old. Venio ad scdm
versiculū, dr̄ hic, qđ fuit restitutus adeūdæ hr̄ditatis cā. q̄ro ad quid
fuit restitutus? Dn̄t, q.dā, ꝙ fuit restitutus vt adeat, & sic ꝯfirmatur
tabulæ pupillares. Alij dn̄t, ꝙ fuit restitutus, vt abstineat, vel repu-
diet. s̄m hoc ꝯfirmaṫ vulgaris substō, vt substitutus vulgariter pos-
sit adire. Ista lec. licet sit in se vera, ut s.de minor.l. & si sine.§.sed qđ
Papinianus, tn̄ q̄tū ad nostrū §. non est vera. q.a hic dicit, scd̄is tabu
lis, & sic loqṫ de tabulis popularib. sed substō vulgaris est primę ta-
bulæ testōris, licet sit scd̄s gradus, tenendo secundam, lectu. Oppo.
de l. & si sine, §.sed. ꝙ Papinianus. s.de min, Sol. dicit gl. hoc verum
in liberto substituto, in seruo aūt distingue, vt ibi, & plene. Vltimo
2 §. iste vr̄ casus † vnius q̄ōnis, aliqs adiuit hereditatem, & repudiauit
ꝑ restōnem in integrum, quæro vtrū substitutus vulgariter possit
adire de iure ciuili, vel an habeat necesse petere s̄m tabulas. Et vr̄,
ꝙ hēat necesse petere s̄m tab. quia primus remanet hæres de iure
ciuili. l.et soluendo. s.ti.1. ergo secundus eodem iure hæres esse non
pōt. & sic habet necesse venire de iure prætorio. Et hoc vñr senti-
re. Vltramontani, & Cy. sequendo eos in l.qui se patris. C.vnde libe
ri pro hoc vr̄ esse casus in §.isto. ibi dum dicit prætor, &c. Contra-
rium est verum, qui ēt de iure ciuili pōt adire. l.1.§.si quis adita. &
ibi dixi j.ad Tertul. Tetigi in l.1.s.eo.in tractatu vulgaris substōnis.
Ad hunc tex. respondeo, quia fateor, q, potest petere secundum ta
bulas, non tamen per hoc prohibetur adire de iure ciuili. ad contra
ria responde, vt dixi in d.§.si quis adita. & s.eo.l.1.

1 *Ordinis conuersio vitiat substitutionem.*
2 *Conuersio ordinis, quare non vitiat substitutionem factam filio instituto, & tamen factam exhæredato sic.*
3 *Libellus, peto cogi, & compelli, & ad prædicta condemnari an valeat.*
4 *Ordo quando attendatur, & primo circa producendam aliquam rem in esse.*
5 *Ordo omissus quando habeat vitiare.*
6 *Ordo temporis quando attendatur, vt inducat prælationem in tempore.*
7 *Ordo scripturę uel locutionis quādo inspiciatur, ut ex eo aliqd præsumatur.*

§. Prius. Si aliqs substituat filio exhr̄dato dēt prius h'dem scribere, alias substō vitiatur, sed si substituat filio īstitu-

1 to, ordo, & non attendit. h. d. vsque ad fi. No. tex. ibi vsque adeo, † dr̃
hic, q. ↄuersio ordinis vitiat substõnem, ↄ. j. px. §. Dicunt qdam, q.
iste. §. per sequẽtẽ corrigit. Certe non est verisimile, q. statim iuriscõ
sultus se corrigat. l. non ad ea. j. de cond. & dẽ. Alii dicunt, hic de ri-
gore, ibi de ęquitate. Certe est idẽ dicere, q. corrigere. Quare glo. di
cit, hic loquitur qñ substõ fit filio exhr̃dato. ibi qñ filio instituto. Qui
dã Doc. Vltramõtani dicentes, q. non videt rõnẽ huius glo. dñt, aut
substõ fit diuersis tpibus, & hẽt locũ ẽt iste §. Aut fit eodẽ tpe, & eo-
dẽ ↄtextu, & tunc hẽt locũ sequẽs §. & hoc tenet Pet. & vr̃ hoc tene
re gl. in l. si q̃s eum. §. j. j. e. Certe inquantũ dicit qñ testm̃ fit diuersis
tpib. dẽt seruari ille ordo, dicit verũ, sed inquantũ dicit, q. hic §. non
hẽt locũ qñ fieret eodẽ tpe, male dicit. Primo ↄ glo. i. huius. §. scdo ↄ
tex. dũ n. scriptura, in singulari numero & sic innuit, q. erat eadẽ scri
ptura eodẽ tpe facta, non diuersis; & j. dicit, vnũ testm̃, & sic vno tẽ
pore factũ. Teneamus ergo solonẽ gl. Quæro, † quæ est rõ diuersita-
2 tatis, vtrũ substõ fiat exhr̃dato, vel instituto? Dicũt qdã, q. a qñ p. ex-
hr̃dat filiũ nõ facit qđ dẽt, & iõ dẽt plus astringi. Sed nihil est d cere
q. a forte facit, q. dẽt exhr̃dãdo filiũ ex iusta causa, quare puto esse rõ
nẽ, qñ pr̃ instituit filium & ei substituit, siue præcedat substõ, siue se-
quatur, s̃m ordinem scripturæ semp sequitur substõ, & pręcedit instõ,
s̃m ordinẽ intellectus, vt j. prox. §. ĩõ satisfactũ est rescripto Impera
toris qđ requirit instõnẽ pcedere, sed qñ filius fuit exhr̃datus, non põt
dici, quod instõ præcedat s̃m ordinẽ intellectus ideo substõ vitiatur,
quia est omissus ordo. Et hoc facit quæstionẽ. Dico in libello, peto
3 eum cogi, & compelli, & ad prædicta condemnari. Vr̃, quod talis li-
bellus nõ procedit, quia primo petit executionem, q̃ sñiam. Certe im
mo procedit: quia s̃m ordinem intellectus primo petit sñiam, quam
4 executionem, & hic & l. talem s̃. ti. i. Vlterius op. † dicitur hic a quod
a ordo debeat attẽdi. ↄ in l. ambiguitates, & l. præposteri. C. de test. &
l. nec. n. de sol. l. qdam. j. de pecul. leg. & Insti de leg. §. ante hæredis.
Gl. dicit. q. ad alia non curatur ordo, vt in ↄtriis. Sed certe ista solutio
non habet intellectũ. Alii, ut Dy. in l. nec. n. de sol. dicunt aut apparet
de mente disponentis, & nõ curat̃ d ordine, vt in ↄtriis aut non ↄstat
de mẽte testãtis, & tũc ordo dẽt attẽdi. l. quoties de vsufr. sed per hoc
non est rñsum ad hanc legẽ, q. a hic apparet de mente, & tñ ordo at-
tendit̃. Alii, ut Cy. in l. præposteri. C. de test. dñt aliter, & imperfecte.
Quare puto sic dicendũ, q. triplex est ordo. Primus ipsius rei, quo ali
qua res in esse pducitur. Exemplum in sñia, q̃ dẽt fieri præcedente li
bello, & litis cõtestatione. Item testm̃ dẽt hr̃e certum numerũ testiũ,
& institutionem hr̃dum, & similia, & quod præcedat instõ. & substõ
sequatur, ut hic. Scdus ordo est, temporum vnius rei ad aliam rem:
quia vna in tempore præcedit aliam. Tertius ordo est scripturæ; seu
locutionis. Circa primum constat, quod quælibet res debet habere
in se ordinem productionis, ut in Auth. de hæred. & Fal. §. inordina
5 tum. † Sed dubitatur, an ordo omissus habeat vitiare, vel non. Cir-
b ca q. dic. Aut est ordo necessitatis, aut uoluntatis, aut dubitatur. Pri-
mo casu, omissio ordinis vitiat. C. de sent. l. prolatam. & de hæred. a-
ctio. l. vt debitum, in præsenti. §. modo, id q. dico uitiat. Dic quando-
que facto iudicis. l. i. & ibi no. C. de appel. Secundo casu quãdo est vo
luntatis, tunc omissio non vitiat. l. pręposteri. C. de test. & Inst. de leg.
§. ante hæredis, Tertio casu quanto dubitatur, tunc aut omissio talis
ordinis est magni præiudicii, tunc vr̃ ordo necessarius, & omissus, vi
tiat l. cum hi. §. si prætor. de transact. Aut est modici præiudicii, & vi
detur ordo uoluntatis, & omissus non uitiat. l. i. in fi. s. de vent. inspi.
Et istud pertinet scire ad multa. Pone, in inuentario omittitur pone-
c re signum crucis, c puto, quod non uitiatur cõfectio inuẽtarii, q. a cũ
talis ordo importat modicũ præiudiciũ, vr̃ ordo uolũtarius, non ne-
cessarius, ideo omissus non uitiat. l. i. in fi. & ibi dixi de vent. inspi. Se-
cus si omitteretur citatio creditoris, quæ est magni præiudicii. l. cũ
hi. §. si prætor. de transac. Circa s̃m † q̃ritur an ordo tẽporis sit spectã
6 dus, ut inducat p̃lationẽ de iure. Dic, aut q̃rimus de honorib. aut aliis
iuribus. Primo casu, aut quærimus de ordinandis, & tũc non inspicit
ordo in tẽporibus vt præferatur antiquior, sed dignior. l. honores. in
prin. de decu. & in Auth. de monachis. §. ordinatione. C. de decu. leg
ad subeunda. lib. x. cum similibus Fateor tñ, q. in ipsius ordinandi p
sona inspicitur ordo ut gradatim ascendat. l. vt gradatim. de mun. &
hon. in princ. & l. honor. §. gerendum e. ti. Fallit ubi cẽt aliter spãliter
prouisum l. primicerius. C. de of. præfect. vrb. & de aduo. aduer. iudi.
l. petitione. Aut quærimus de iam ordinatis inuicem præferendis, &
ordo temporis inspicitur. l. i. infra de albo scriben. & C. de consul. leg.
i. lib. xii. Aut quærimus de aliis iuribus realibus uel personalibus, &
tunc plene distingue per glo. ita dicit Dyn. in leg. priuilegia, de priui.
credi. & leg. cum unus. de bo. aut iudi. poss. & l. si finita. §. si plures. de
damna. infec. & in qualibet eatum dixi, & per Dyn. in cap. qui prior.
7 ex̃ de regul. iu. lib. vi. † Circa tertium, scilicet circa ordinem scriptu
d ræ, vel locutionis, quæritur, vtrum debeamus spectare, vt ex eo ali-
quid præsumamus. In hoc dic, aut mens disponentis est certa, & nõ
curamus de ordine, vt l. nec enim. infra de sol. & l. cum pater. §. fidei
e tuæ. infra de leg. 2. l. quidam. de pecu. le. Aut est dubium, & inspici
mus ordinem. l. generaliter. §. quod ergo, infra de fideic. li. & de vsu-
fru. l. quoties, in princi. cum simil. & ita loquitur prima constitutio.
C. circa finem, quia si ex die & consule apparet de prioritate, vel po
sterioritate, stamus certo, alias in dubio, lex q̃ est prius posita primo
uidetur facta, & sic uidetur, quod ordinem scripturæ attendimus, vt
ex eo aliquid præsumamus.

ADDITIONES.

a Paris. Dicitur hic, Ang. & quando ordo scripturæ sit attendendus, uide late Fel. in c. cum dilecta. in uerbo, ordo scripturæ. cum seq. de rescrip.
b Pom. Sed dubitatur. Vide Fel. in c. cum causa de re iud. Rom. consi. 212.
c Signum crucis. Adde quod idem tenent Bald. & Ang. in l. fi. §. 1. C. de iure delib. & Bal. in §. quib. in 3. const. Cod. Ang. in §. si uero non implens, in Auth. de hære. & & fal. & Ang. in l. 1. §. hæc stipulatio. j. si cui plus q̃ p leg. fal. & ibi refert, q. Old. & Host. in c. Ray. de test. contrarium tenuerunt per d. l. fi. in prin. iuncto text. in §. & si præfatam, cum glo. in ver. solidauerunt, & hoc dicit Ang. in d. § hæc stipulatio, esse tutius allegatur. Io. And. in addi. Spec. in ti. de consti. §. fi. io addi. inci. licet dubitetur. alias incipit cum quidam, ubi firmiter tenet opi. Host. per quam dicit, i a se consuluisse, & idem tenuit. Ray. in d. l. fi. §. 1. per d. §. & si præfatam, cum glo. & per tex. in §. sancimus. in Auth. de testi. §. licere, in uerbo uenerabile. Idem tenuit Fran. de Ramp. in d. l. fi. ut hic refert Imo. quia dicit. quod faciliter opi. Barto. põt sustineri, hoc uide per eum. Et, q. omissio signi crucis non uitiet, tenuit Bal. consi. 25. 4. vol. & consil. 341. 3. vol. quod autem sit de substantia, uidetur uoluisse Abb. consi. 74. 2. vol. vbi enumerat requisita in inuentario.
d Ordinem. An. & quando attenditur ordo, uide per glo. in ca. cum dilecta. de rescri & in c. pen. de purgat. cano. per Ia. de Bel. in leg. quoties. de usufr. per Dy. Ange. & Imo. in l. nec enim j. de sol. per Old. & Bald. in l. ambiguitates. C. de testa. & Bald. in l. si duas, de exc. tut. per Iaco. But. & Bal. in authen. hoc amplius. C. de fideicom. per Imo. in l. si communis seruus. j. de stipu. seruo. & in l. cum testa. §. sup. de hær. instit. ubi ponit unum singulare uerbum Cyn. s. quod ubi alias plura instrumenta reperiuntur in eadem charta facta eodem die, primo scriptum intelligitur, primo confectum, de quo no. Bar. & Bal. in proximo Cod. circa fin. per illum text. & Bal. in l. de reb. C. de don. ante nup. tamen ubi repariuntur plura instrumenta successiue facta, semper præsumitur illud præcessisse, quod facit actũ in ultimo instrumento fore ualidum secundum Cyn. & sequaces in d. §. 1. aliquid per Bal. consil. 338 4. volun.
e Paris. Aut est dubium. Adde Bal. in §. in quibus. vers. 7. in const. C. & Fel. late in ca. cum dilecta, de rescrip.

§. Sed si quis. Hunc. §. summaui cum præcedenti, & diuiditur in tres partes. In prima parte fecit primo substõnem pupillarem. In secunda parte fecit substitutionẽ vulgarem, deinde instituit. & extitit conditio vulgaris. In tertia substituit eodem modo, tamen defecit conditio vulgaris, & extitit conditio pupillaris. Secunda ibi, sed & si ita. Tertia ibi, sed & si filius. In tex. in fin. ibi, impuberis, sed hic non incipit a testamento impuberis. secundum ordinem intellectus, licet ordo scripturæ, seu ordo locutionis aliud inducat. Opp. ad hunc §. supra prox §. Solue, ut ibi dixi, & facit ad q. mirabilem, utrum uulgaris expressa, quæ continet tacitam pupillarem in se trahatur ad bona impuberis. Dyn. dicit, quod sic allegat pro casu hunc §. ver. sed & si ita Seius ei hæres erit, &c. Et exponit Dy. ei. s. impuberi, ut ad proxima fiat relatio. Sed Guil. de Cun. contradicit, quia per vulgarem succeditur defuncto, non pupillo. Ad hunc §. respondet exponendo, ei. s. testatori. Hunc passum examinaui supra leg. proxi. in tractatu uulgaris. Potest etiam quæri, an tacita uulgaris contenta in expressa pupillari trahatur ad bona impuberis? Dicit Cy. esse casum in l. qui fundũ. §. cohæres. infra ad leg. Fal. Examinaui supra eo. leg. 1. in tractatu vulgaris, & ideo non insisto in hoc.

LEX III.

Cum filio. Qui est hæres defuncto per mediam personam alterius non admittitur ex substitutione facta p hæc verba, quisquis mihi hæres erit, hoc dicit Op. j. e. leg. si in testamento. Sol. vt ibi videbitis. Quæro, dicitur, quod dominus non potest esse hæres ex uigore illius substitutionis, quid in seruo, qui fecit hr̃dem. Dom. Ia. de Are. dicit, quod seruus non potest esse hr̃s, quia nullo tempore fuit hæres, licet secus in filio. l. cum filio. j. de lega. 1. quod tenet Cy. in l. cum proponas. Cod. de hæredibus insti. Puto qđ non bene dicat, immo puto, quod idem in filio & seruo. l. qui liberis. §. hæc verba infra eodem, & dixi plene in leg. cum filio, ideo puto, quod ipse seruus uel filius poterit esse hæres qui nudum nomen hæredis retinet. Facit infra eodem. l. ex facto. §. Iulius longinus, & l. in substitutione.

LEX IIII.

1 *Prouisio facta in vnum casum, quod inducat remotionem in alio.*
2 *Substitutione facta in unum casum, an porrigitur ad alium.*

a Iam hoc iure. a Ista est multum pulchra, & notabilis lex, & breuiter. h. d. vsque ad uer. quod ius. Substitutio

ADDITIO.

a Pom. l. iam hoc iure. Limita, ut per Bar. in l. Gallus in prin. & ibi Alex. §. quidam recte. & l. ...n testa. C. de testa. mi. Pau. consi. 155.
Paris. Vide multa per Bulg. in sua disputatione, quid autẽ si fieret substõ duob. quorũ alter esset pubes, & diceretur, si in pupillari ætate decesserit, vel postea quandocunque eos substituo an cõprehẽdatur pupillaris in persona impuberis. uide Ias. in l. in testõ. C. de test. mili, quid si substitueretur duobus impuberibus in potestate, & alter emanciparetur, an in persona ipsius expiret substõ, unde omnino Ias. in d. l. in testõ in ult. col. Item qñ apparet de mente testatoris, q. uoluit vtrumque cõprehendi in persona pupilli, q. comprehendatur. Vide Io. de Ana. consi. 86 col. vlt. q. fi. in prin. Vide pro declaratione huius regulæ Cum. cõsi. 16. ubi limitat circa materiam huius regulæ. Dubitatur, qđ si pater instituto filio, & extraneo, substituit illis post mortem, an in persona filii intelligatur si sine filiis decesserit, quæ non põt intelligi in extraneo. Vide Soc. in l. hæredes mei. §. cum ita. ff. ad Trebel. Itẽ ad dictam regulam de quæ habes ad Bar. in l. si quis. C. d̃ impub. & quæ decidit Mathesil. no. 27. incipien. no. quod si promitto.
Meno. Forcatulus Nyciomant. dialog. 24. Cuiacius in paratil. fol. 33.

stitutio facta impuberi vulgariter, continet tacitam pupillarem, & facta pupillariter continet vulgarē tacitā. h.d. Op. q̄ pupillaris facta i
1 vnum casum inducat in alio remotionē. l. cōmodissime. §. de lib. & posth. & l. si cū dotē. in prin. §. sol. matr. C. formatur hoc c̄triū in l. precib. C. eo. & finaliter nihil dicit. Nā dicit, q̄ est fauore pupilli. Ista non est vera sol. qa fauor pupilli est, q̄ vulgaris c̄tineat pupillarē: sed q̄ pupillaris contineat vulgarem, est fauore testatoris, qm̄ p eā testato
a ri succeditur, vt Inst. eo. circa prin. Possumus dicere: sic. Substō de necessitate debet hēre c̄dōnem propriā, iō si testor substituit i vnū casum, illā c̄dōnem de necessitate posuit, ideo non vr̄ excludere alium casum, præsumit ergo lex, q̄ si de alio casu cogitasset, eodem modo substituisset. Contraria loquuntur in substitutione, vel alia dispositione, quæ de necessitate nullam c̄dōnem habet, circa hoc tn̄ distingue ut dixi in l. Gallus. §. & quid si tn̄. ff. de lib. & posth. Opp. j. eo. l. cum ex filio impuberi Inst. eo. §. 2. R n̄. ibi vulgaris non continet pupillarem: quia apparet de mente testatoris, qui in vtrunq; ca-
2 sum specialiter prouidit, sed tamen hic fuit secus. † Quæro vtrum substitutio facta in vnum casum porrigatur ad alium? Respon. sic. l. Gallus §. & quid si tantum. de libe. & posthu. Plene dixi in tractatu vulgaris substitutionis. vbi vide.

ADDITIO.

a Pom. Possumus dicere. Et sic vbi ex coniecturis apparet de contraria voluntate testantis, nedum admitteretur mater ad hæreditatem pupilli, cui facta fuit expressa vulgaris, sed etiam quilibet alius veniens ab intestato, quod est no. secundum Bar. & Bal. hic dat duas solutiones, quod ibi casus fuit omissus a testatore, non a lege supplente, ut hic. vel ibi fuit defectus solennitatis, hic volūtatis. Sed melior est solutio Bar. & vide Old. in cons. 20. & cons. seq.

1 *Substitutiones, quæ continentur in reciproca, an sint tacitæ vel expressæ.*

a **§. Quod ius.** a Breuiloqua facta duobus impuberib. in vtriusq; persona vulgarem, & pupillarem cōtinet. h. d. No. q̄ hic dicit breuiloqua: quia dēt dici reciproca, licet per Doc. appelletur breuiloqua, cuius materiam examinabimus. j.
1 eo. l. Lucius Circa istū §. formatur vna q̄ō, † vtrum substitutiones, q̄ c̄tinentur in reciproca, sint tacitæ vel expressæ. Et quod sint tacitæ, vr̄ tex. hic cum gl. q̄ incip. t. substōnis tacitæ, c̄trium no. j. e. l. Lucius. & ibi examinabo. Veritas est, q̄ non est tacita eo mō quo §. dixi de pupillari c̄tenta in vulgari, & ecō. quia §. fuit tacita oīno, nullo mō verbis cōprehensa hic vero est expressa, vt plene declaraui. §. eod. l. 1. in tractatu vulgaris. Ad hanc tex. qui dicit, q̄ ius, respon. & expone, quod ius. s. vr̄ vna conceptio substitutionis plures comprehendat diuersimode, & codē modo potest sustineri glo. quæ dicit quod ius s. substitutionis tacitæ, vt intelligas tacitæ. s. specialiter, sed expssæ gn̄aliter. vnde non est tacita eo modo quo dixi supra. Quæro circa istam lec. an substitutio reciproca possit fieri per alia verba quā per ista, vos inuicem &c. Et tex. habuistis. q̄ sic. in l. cum in testō. §. hæc verba. §. tit. prox. & facit l. Lucius. cum l. seq. eo. tit.

ADDITIO.

a Pom. Quod ius. Et no. q̄ iste tex. in quantum dicit de reciproca, est singularis, nā breuiloqua est nomen magistrale inuentum a Doctoribus.

1 *Determinatio vna respiciens plura determinabilia, debet intelligi æqualiter vt determinatur.*
2 *Verbum substituo, est commune.*
3 *Substitutus pluribus impuberibus, quando tertius est, nō inuicē substitutus cōi verbo, intelligitur substitutus in eū casum, qui pōt conuenire vtriq;.*

a **§. Sed si alter.** a Substō breuiloqua facta personis dispari-
b bus, ad eum casum porrigitur, q̄ vtriq; conuenit. h. d. No. b tex. ibi, incongruum, q̄ qn̄ vna determinatio refer
1 tur ad duo determinabilia, dēt intelligi prout eam pōt determinare qualiter hic, & l. hæreditatem. & l. quamuis. C. e. ti. & de test. mili. l. in testō. Facit quod habuistis in l. si legatarius. §. si. j. de leg. 2. No se
2 cundo, q̄ verbum, substituo, est cōe, vt hic, dū dicit, cōi verbo. &c. & hoc tenet gl. in l. precib. C. eo. sed tn̄ hic tex. nihil facit. qa dicit cōi verbo q̄a cōiter refertur ad duos, non aūt cōe illo respectu, q̄a possit esse directum & fideicommissarium. Quæro quid si fiat ista substō duobus impuberib. quorū vnus prius efficiat pubes quam alius & sic ad imparitate m deueniatur; Videbitis. j. eo. l. Lucius. Itē quæro quid si fiat tribus, quorum duo erant impuberes, tertius erat pubes, vtrum in persona duorū contineantur quatuor substitutio-
3 nes. Dicam in l. Lucius. j. eod. † Item quæro, quid si non fiat substitutio inuicem inter eos, sed quidam tertius substituatur ei communi verbo substituo. Certe idem, quia intelligitur substitutus in eum qui potest conuenire vtrique l. quamuis. C. eod. Materiam istam declarabo inf. eo. l. Lucius.

ADDITIONES.

a Bar. Sed si alter. Bal. tamen dixit, q̄ vtroque respectu pōt dici cōe; cum litera simpliciter appellet illud commune, fatetur tamen, q̄ hoc non probatur, q̄ sit commune, sed re uera hic erit casus pro gl. in l. precibus, quæ vult, quod sit commune, facit quod ista lex indistincte loquitur. l. precibus, cum simil.
b Pom. No. De ista regula uide Alex. in l. in testamento, hic alleg. vbi limitat. Vide Pau. de Cast. in l. si. per illum tex. C. de len. & interlo. om. iud. Vide Bar. ad hanc regulam consi. 4. Barb. conf. 27 in 1. uol. & conf. 64. 1. uol. & conf. 17. in 2. uol. & cōsil. 34. 2. uol. & consi. 44. eod. uol.

1 *Substitutio vulgaris facta separatim pluribus etiam disparibus, an cōtineat tacitam pupillarem.*
2 *Pluralis locutio, quando geminat duas singularitates.*

§. Hoc itaque casu. Substitutio vulgaris, seu pupillaris, separatim plurib. facta ad vtrunq; casum porrigitur, licet sint personæ dispares: & vbi uerba sunt clara, non admittitur q̄ō voluntatis. h. d. vsque ad fi. s̄m opi.
1 gl. q̄ puto veram. Quæro, dic̄, † q̄ si vulgariter vnus substituit vtrique separatim, qn̄ sunt dispares, relinquitur q̄ō volūtatis, vtrum talis vulgaris continet pupillarem, quid iuris tunc: In gl. sunt opi.
2 vna, q̄ non contineat. Alia opin. est, q̄ sic, & istā opi. tenet gl. Sed Doct. Vltramontani, & Iac. de Ra. tenet opi. primam, & hoc ponit Cy. in l. quis, & ibi no. C. eo. in gl. super verbo, decessit. & l. in testō. in vlt. q. C. de test. mil. Sed Iac. de Are. tenet opi. gl. & nihil allegat. Videte, Ratio quæ mouet Vltramontanos est ista. Pluralis locutio geminat suas singularitates. l. falsa, §. fin. j. de cond. & dem. Si ergo dixit, eos inuicē substituo, perinde est ac si diceret primū substituo secundo, & s̄m substituo primo. Vnde inter illas duas conceptiones, non debet esse dr̄a: sed puto c̄trium, & teneo opi. gl. Nam pp vnionem sermonis, videntur quodammodo in vnū corpus, & in vnā qualitatem redacti. C. de cad. toll. §. his ita definitis. vers. hæc ita iam uarie. cum dictū in uno, debeat intelligi in alio, l. mulieri, & Titio, de cond. & dem. & l. Seiæ. § Caio, j. de fun. inst. Sed quando substitutiones sunt separatæ, tunc de qualibet conceptione separatim iudicatur, nec infertur de una ad aliam, l. pater filiam, §. fi. ad leg. Falc. & l. fi. §. de iniusto test. Non ob. quōd dicitur,
2 a q̄ † pluralitas geminat duas singularitates, vt plenè dixi in l. falsa, in fi. j. de cond. & demon. & in l. hoc articulo, de hæred. instit.

ADDITIO.

a Menoc. Alia. Latè disputauit Soc. sen. in l. 1. nu. 54. vers. tertio limitatur, supra eo Ruin. num. 109. 110.

LEX V.

1 *Hæreditaria in portione, imputatur quod quis habet iure accrescendi.*
2 *Substituti per hæc verba, quisquis mihi hæres erit, vocantur per nomina appellatiua, & pro hæreditarijs portionibus.*
3 *Accrescendi iure quod quis habet, dicitur potius habere ex dispositione legis, quam testatoris.*

a **Si in testamento.** a Substitutus p verba, quisquis mihi hæres erit, ad substitutionem pro hæreditaria portione vocatur, in qua computatur id quod habet
1 iure accrescendi. No. ergo † q̄ in portione hæreditaria cōputatur id quod habet iure accrescendi, quod est notandum. Opp. & vr̄, q̄ isti uocentur in viriles portiones, gl. nonnunq̄, j. ad Trebel. Sol. ibi fuerunt expressa propria nomina, hic appellatiua. Sed c̄ hoc opp. de l. vlt. C. eod. vbi vr̄, q̄ quilibet admittatur ad uirilem. Sol. fa-
2 teor, q̄ † per hæc verba, quisquis mihi hæres erit, quilibet videtur nominatus, adeo q̄ inuicem non videntur coniuncti, vt dicam j. cod. l. si pater. cum per nomina appellatiua uideantur nominati, ideo uocantur pro hæreditarijs portionibus. Item dicitur hic, q̄ habet ab alio per ius accrescendi, computatur in suam portionem. Contra §. eo. l. cum filio. & arg. j. eo. l. qui liberis, §. hæc verba. Respon. ibi loquitur qn̄ partem habuit non immediate a defuncto, sed per mediā personā hæredis: sed hic habuit a defuncto immediate per legem, vt tex. dicit. Ex hoc notantur duo. † Primo, q̄ id
3 quod quis habet per ius accrescendi, dicitur magis habere per legem, q̄ ex dispositione defuncti directa, vt hic dicitur in tex. cum sua gl. quæ incipit, ex parte. Sed contra, si hoc est uerum, tunc est contra. j. eo. l. qui liberis, § hæc verba. vbi ille qui non uenit iudicio testatoris, non debet admitti. Responde hoc habet per legem mediante iudicio testatoris, sed non directo, l. lege obuenire, j. de verb. sign. Simile in l. generaliter, §. si quis alienum seruum, j. de fideicom. lib. † Et intelligas, q̄ hic decreuit portio alterius, re qua repudiauit, vel alio modo totum capere non poterat, vt quia erat naturalis, vt j. eo. l. prox. Vltimo no hic arg. ad quæstionem, testator habens quatuor filios, duos filios ex vno matrimonio, duos ex alio, vnus erat pupillus. cui fecerat substitutionem pupillarem per hæc verba, quisquis mihi hæres erit, vel per similia verba: Contingit, quod vnus ex filijs primi matrimonij decessit, & ei successit frater vtrinque coniunctus, modo decessit pupillus, cui facta est substitutio, ille filius primi matrimonij volebat admitti ad substitutionem pro portione sua, & fratris, cui successit ab intestato, per hanc legem. Certè hæc lex nihil facit: quia loquitur hic, quando habuit a lege immediate, & non fuit transitum ad personam alterius, & sic habuit a lege mediante iudicio testatoris: sed in q. nostra facit transitum ad personam fratris. Probatur j. eod. l. qui liberis, §. hæc verba. & §. eod. l. cum filio.

ADDITIO.

a Pom. Si in testamento. Vide Aret. & Iason in l. si mihi & tibi, in princ. de leg. 1.

LEX VI.

1 *Filius naturalis vel spurius, licet prohibetur succedere patri, non tamen prohibetur succedere fratri suo pupillo, etiam ex iudicio patris, per substitutionem pupillarem.*
2 *Spurius non potest succedere ex substitutione vulgari.*
3 *Spurius potest institui ab instituto a patre ipsius spurij.*
4 *Spurius non potest emere ab eo cui pater ipsius spurij vendidit.*

Si is qui ex bonis. Si filius nālis subst. tuat pupillo in bonis testatoris, non pōt succedere vltra statutā portionē, sed in bonis pupilli insolidū potest succedere

a re,h.d. Ad euidẽtiã^a ſcias, ꝙ filius nãlis nõ põt ſuccedere, niſi ĩ dua-
1 bus vncijs,extãtib. lĩtimis,l.i.C.de nat.lib. No.† ex hac lege ^b mira
b bili,ꝙ licèt nãlis, vel ſpurius ꝓhibeať ſuccedere pr̃i, tñ nõ ꝓhibeť
fratri ſuo pupillo ſuccedere,ẽt ex iudicio pr̃is.Caſus eſt hic,ď filio
nãli.De ſpurio vide gl.ĩ Auth.qb.mo.na.effi.ſui,§.fi.col.6.Op.de
l.ꝙ ꝯdõnis,j.de do.cã mor. Gl.ſoluit hic,iõ ne decedat ꝓ pte teſta-
tus,& ꝓ pte ĩteſtatus.Truffa eſt.Tu dic,ibi illud qđ cã ꝯdõnis im-
plẽdæ capet,ſuccedit in locũ bonorũ teſtatoris:iõ ſicut de bonis te
ſtõris nõ põt capere,ita nec cã ꝯdõnis implẽdæ:ſed hic loquiť ď eo,
ꝙ capiť ex ſubſtõne pupillari de bonis pupilli,qđ eſt oĩno ex̃ bona
2 teſtõris.Op.de d.Auth.qb.mo.na.eff.ſui,§.fi Sol.† ibi dr̃,ꝙ ſpuri⁹
ex ſubſtõne Vulgari nõ põt admitti.Rõ:qa ꝑ vulgarẽ defuncto ſuc-
cediť,vt Inſt.ď pup.ſubſt.ĩ prin.ſed hic ẽ ex pupillari.& põt admitti
c quatenus ſuccediť in bonis pupilli. Quæro,id qđ ^c nõ poterat nã-
lis filius capere,cui deferť?Rñde,vt no.gl in l.j.2.rñ.C.de ſec.nup.
3 & j.de reg.iu.l.ius nr̃m. † Scđo q̃ro ^d vtrũ ille q eſt inſtitutus a pře
d ſpurij poſſit ĩſtituere fil.ũ ſpuriũ teſtõris ꝓmortui. Hic vr̃,ꝙ ſic in
bonis ꝓprijs,nõ in bonis habitis a defuncto. Sed certè hæc lex ni-
hil facit.qa hic loquiť qñ nãlis,vel ſpurius vocareť ex diſpõne te-
ſtõris,ſed qõ nr̃a loquiť qñ uocať ex diſpõne hr̃dis, ideo ceſſat oĩs
fraudis ſuſpicio,l.edicto,§.ſed hęredẽ,s̃.de ali.iud.mut.cau.fac.&
e ſic puto,ꝙ inſtõ ualeat. ^e Tertio q̃ro, vtrũ ^f † ſpurius poſſit emere
f ab eo,cui vendidit pr̃ ſuus.gl.in l.qui teſtm̃,s̃.de prob.vr̃ dicere ꝙ
4 ſic,& ceſſat ſuſpicio. Iac.de Belu.diſputauit ꝯtriũ,& bene,qa eo ip-
ſo, ꝙ ſpurius reperiť poſſidere bona pr̃na, præſumunť alienatio-
g nes factæ in fraudẽ ^g allegat l.j.C.de nat.lib.quæ bene facit,& fa-
cit l.3.in fi.co.tit.& l.j.& 2.C.de repu.hær. & j.de acqui.hęr.l.ſi ij,
h qui boni. facilius ergo præſumitur ^h fraus in contractibus q̃ in
vltimis voluntatibus,d.§.ſi hæredẽ præalleg s̃.prox.ꝙ Vltimo pro
materia huius legis facit quod dixi in l.fi.C.de his quib.vt indig.

ADDITIONES.

a Barb.Ad euidentiã.Imo.in vná vnciá per d.l.2.ſed forte errauit hic.Bart.per auth. licet.C.de nat.lib.& uide Bart.in conſ.incip.Cęcus de Spoleto,ad qđ egregiè alle.iſtã legem,& eſt in ordine 224.Bar.conſ.118.incip.dictus filius qui verè natus eſt ex concubina.Vide Alex.in l.cogi.§.ei qui ſolidum,in vlt.col.ff.ad Trebell. Menoc.Alex.conſi 74.col.1.lib.3.Curt.iun.conſ.6.num.19.

b Pariſ.Ex hac l.vide vltra Alex.Co.ſic.conſ.119.circa fin.

c Barb.Quæro id quod Bal.hic vult,ꝙ pupillus decedat inteſtatus, quo ad bona paterna,&c.quæ opi.eſt melior,quam gl.in d.l.ius noſtrum,per l.1.& 2.s̃.de nat.lib. quæ voluit, ꝙ habeatur pro non relicto, ſed eo caſu ueniunt uenientes ab inteſtato, ergo non obſt.l.j.de ſecun.nupt.cum ſim. nam ibi erat proprium delictum, hic autem nõ erat indignus pro delicto,& hoc puto verum niſi apponatur,quòd fuit rogatus de reſtituendo filio,per l.non intelligitur,j.de iure fiſci.

d Secundo quæro.Vide Imo.conſi.71.& Alex.conſ.52.in vlt.col.2.vol. Menoc.Soc.ſen.conſ.84.num.2.3.lib.4.

e Valcar.Adde ꝙ Bal.& Imo.ſequiť opi.Bar.& limitãt non procedere qñ pr̃ ſpurius expreſſè grauaſſet inſtitutũ de reſtituendo ſpurio,vel niſi appareat inſtitutũ tacitè accõmodaſſe fidẽ defuncto de reſtituendo ſpurio, iuxta ea quæ hñr in l.nõ intellr̃.§.1.j.de iu.fiſ. & in l.Lucius,§.in teſtõ,de leg.1. vel ſm Io.de Imo. niſi appareat illũ à patre inſtitutũ fuiſſe paſſum ſemper poſt mortẽ teſtatoris bona patris poſſidere,arg.l.ſicut,§.ſuperuacuum,quib.mod.pig.vel hyp.ſol.Pau.de Caſt.tranſit ſimplr̃ cum Bart.pro quo alleg.l.cum qui tacitum,j.de his qui.vt indig. Bald. conſuluit,quòd frater poſſit fratrem ſpurium inſtituere indiſtinctè, conſ.5.1.vol.

f Pom.Tertio quæro vtrum.Et ſic multo fortius ſi ipſe filius à patre emiſſet,ſed gl. ſing.in d.l.qui teſtm̃, tenet contrarium, quia facilius præſumitur fraus in vltima uoluntate, & ſic in dubio vult, ꝙ non præſumatur fraus niſi appareat de tacita accommodatione, quod intellige uerum, niſi paſſus fuiſſet poſt mortem teſtatoris dictum filium poſſidere dicta bona, l.ſicut, §.ſuperuacuum, s̃.quib.modis pig. vel hyp.ſol. Bal.uerò dicit,ꝙ ſpurius à patre non poteſt ex ultima uoluntate inſtitui ultra legitimam portionem,neque ex titulo inter viuos, neque ex titulo lucratiuo:puta donationis,ſecus ex titulo oneroſo, puta uenditionis, & ſic intelligit gl.in d.l.qui teſtamentum. Sed inquantum dicit de ſpurio,ꝙ poſſet capere ex titulo oneroſo,apertè eſt contra tex.in d.l.j.C.de nat.lib.ubi ht mentio de titulo emptionis. & maximè hoc procedit,qñ precium confeſſat, nam quando ſuſpicatur de fraude,tunc facilius præſumitur,cum emanat confeſſio. Itẽ nec etiam uidetur bene dictum, quòd poterit capere ab extraneo de bonis paternis ex titulo inter uiuos, quod eſt contra tex.d.l.1. ubi prohibetur per mediam perſonam.

g In fraudẽ.Vide Fed.conſ.57.Bal.conſ.251.& pro opi.Bar.facit ꝙ conſuluit Franc. de Ramp.conſ.25.3.lib. Cal.de teſta.ꝙ ſi rogatus tacitẽ de reſtituẽdo ſpurio,moriens dicat filio ſuo qualiter fuit rogatus reſtituere, & ſimiliter ille filius moriẽs confiteatur, ꝙ illa confeſſio proſit fiſco ꝑꝑ fraudes. & inquantũ Alex. hic refert Paul.de Caſt. notabiliter dicere, ꝙ executor poteſt in proprios filios ſpurios diſtribuere,ſi ſunt pauperes. Adde Bal.conſ.75.3.lib. & quod uoluit Pet.de Anch. conſi.437. ſed Cald.conſi.31. tenuit,ꝙ filijs pauperib. executor diſtribuere non poſſit, conſi.uerò 39.eo.tit.de teſta.tenet quòd poſſit,ſi ſint ſumme pauperes.

h Pom.Ergo præſumitur.Vide Alex.conſi.51.in ult.col.2.uol.

LEX VII.

1 *Subſtitutio quę ſemel valuit iure directo, an obliquatur iſto caſu, vt trahatur ad fideicommiſſum.*
2 *Subſtitutio fideicommiſſaria, an trahatur ad directam.*
3 *Subſtitutio quę nunquam valuit iure directo, an valeat iure fideicommiſſi.*
4 *Verba directa in codicillis, an trahantur ad fideicommiſſum.*
5 *Verbum volo, eſt directum vel obliquum, ratione adiuncti.*
6 *Subſtitutio pupillaris facta à patre, trahitur ad fideicommiſſum.*
7 *Pupillaris ſubſtitutio facta maiori, non valet iure fideicommiſſi.*
8 *Verba vnius ſubſtitutionis directę, trahuntur ad aliã ſubſtitutionem directã.*

Verbis Ciuilibus.Cõpendioſa facta a pagano ꝑ verba directa non ualet ultra tpa pubertatis. Itẽ qui nõ admittitur vt ſubſtitutus,non admittiť vt ꝯiunctus.h.d. Iſta eſt notabilis lex.& valde mẽti tenenda.Op.ad prin.de l.Centurio,j.co.vbi cõpendioſa põt fieri verbis directis, vltra tpa pubertatis. Sol.verum
ẽ ĩ militie, ſec⁹ ĩ pagano,vt hic, mãm ꝯpẽdioſæ dicem⁹ ĩ l.cẽturio.
Ad ſcđam partẽ op. dr̃ hic,q nõ admittiť,ut ſubſtitut⁹,ñ admittiť vt
ꝯiũct⁹:gl.ponit.ꝙ ſi ſubſtõ fuit facta ꝑ illa uerba ſi ĩter 25.an. deceſ
ſeſſerit,& ſic ſubſtõ fuit ſub die.& ſic remota die dẽr admitti,vt cõ
iunctus,l.hæreditas.s̃.ti.1.Rñ.lex ꝯtria loqť qñ fuit ſub ſimplici die
inſtitutus,hic vero fuit ĩſtitutus ſub ꝯdõne litata tpe hoc ẽ ſi filius
deceſſerit ĩtra 25.an.ñ ergo fuit dies ſimpliciter,ſed ꝯdõ litata tpe.
1 †Quæro vtrũ ſubſtõ q̃ ualuit ſemel iure directo, obliqueť aliquo ca
a ſu,vt trahatur ad fideicõmiſſum.Hic vr̃ tex.ꝙ nõ.^a ĩ pri.& ĩ l. in pu-
pillari.j.e.Fallit fauore mr̃is,C.e.ti.l.ꝑcib.Hoc quañ ĩtelligať dice-
2 mus in l.Cẽturio.†Quæro eꝯ ^b vtrũ ſubſtõ fideicõmiſſaria, ſeu obli-
b qua trahať ad directa:Gl.q̃ ẽ hic dicit,ꝙ nõ.Et vr̃,ꝙ hoc colligiť ex
lege iſta,ſed nõ colligiť,niſi dicas,ꝙ colligiť in prin.ecõuerſo, vt ſi-
cut directa ad obliq.ñ trahiť,ita obliqua nõ trahiť ad directã, Vel
dic,ꝙ colligiť ex 2.rñ.ſicut ſubſtõ ñ trahiť ad ĩſtõnẽ,ita & obliqua
nõ trahiť ad directã.Sed ꝯ hoc hẽmus clare in l.Ant. j. de fideicõ.
lib.ſm Iac.de Are.& videbitis ĩ l.neq;.n.§.fi.cũ l.ſeq. j. de teſt.mili.
3 Quæro†qd ^c ſi inſtõ,^d vel ſubſtõ,nõ curo,facta ꝑ verba directa,nul
c lo tpe potuit valere iure directo,an valeat iure fideic. Gl.q̃ ẽ hic,ſim
d plr̃ dicit,ꝙ ſic,ſiue ab initio nõ potuit valere rõne volũtatis in qua
fit,qa in codicillis, vel ratione ꝑſonæ teſtantis,vel eius cũ quo quis
teſtať l.Scæuola,ad Tre.& l.ex facto.e.ti.& hoc ſi nihil eſt aliud qđ
impediat,ſed quo caſu potuit valere iure directo,ñ trahiť ad fidei-
comiſſum. Vide gl.q̃ incipit,ſ.teſtõris,& ipſam not. & tene menti.
Pro declarõne huius gl.q̃ro,vtrum verba directa ĩ codicillis trahãť
4 ad fideicõmiſſum?Gl.ꝙ ſic ꝑ l. Scæuola, j.ad Treb. & vr̃ tex. in l.
e illud.§.tractari.j.de iure codi.& l.cũ qs decedens,§. Sæium. inf. de
leg.3.Ia.de Are.dicit ꝯtrium,dicens,ꝙ hoc nulla l.reperiť. & dicit,
ꝙ in d.l. illud.fuerũt verba obliqua.ſ.verbũ,uolo quod eſt obliquũ
ſecus ſi eſſet verbũ mere directum,qa tũc nunq̃ obliquať,vt hac gl.
Sed Old.ipſum reprehẽdit,& ab oib.dãnať.ꝑ l.Scæuola. q̃ dicit, ꝙ
ex benignitate,illa verba trahuntur ad fideicõmiſſum.ſi.n.eẽt ver
bũ obliquũ traheret de rigore ad fideicõmiſſum.Pręterea verbum
5 volo,ẽ directũ.l.qm̃ indignũ.C.de teſt.†Præterea,^f vt dixi pluries,
f verbũ volo.non eſt directũ,vel obliquum de ſe,niſi rõne adiuncti,
vt dixi in l.apud Aufidium.ff.de opt.leg.Sed ꝑ Iac.de Aret. facit gl.
quæ eſt in l.Imperator.inf.de manu.teſt.ſed illa gl.nõ oĩno b.ĩ dicit
ſed dẽt intelligi ſm prædicta. Vlterius gl.dt, ꝙ ſi ꝑꝑ ꝯdõnẽ ꝑſonæ
g non valet,trahiť ad fideicommiſſum. Quæro mr̃,^g fecit † pupillarẽ
6 ſubſtõnẽ filio;vtrũ ualet iure fideicõmiſſi? Per iſtam gl.videtur, ꝙ
h ſic,^h qa ꝑꝑ ꝯdõnẽ ꝑſonæ nũq̃ potuit valere iure directo:qm̃ mr̃ nõ
põt ſubſtituere directo pupillariter:qa nõ hẽt filiũ in poteſtate. s̃. eo.
l.ſi mr̃.Contrariũ no.gl. Inſti.e.§.extraneo.q̃ gl.quidam tenent, ſed
cõiter oẽs tenent gl.hic poſitã.Et ad illam quæ dicit, ꝙ nullo iure
valet,dicunt iure.ſ.directo,ſed iure fideicommiſſi ſic,vt hac gl.ſic ĩ
7 quolibet ex̃neo ſubſtituẽte,ut j.de leg.1.l.filius.§.vt q s hr̃dẽ.& l.ex
i facto,in prin.inf.ad Treb.†Sed quæro; ponamus,^i ꝙ ſubſtitutio pu
pillaris

ADDITIONES.

a Qđ non.Adde quod iſtud limitant Bal.& Ang.ut refert & ſequitur Pau.de Ca.ni ſi in teſtõ ſit appoſita clã codicillaris q̃ apta eſt trahere directam ad fideicom.l. quęrebatur.de teſt.mil.Idem ſequitur Imo.hic,& Ful.in l.precib.vbi refert ſe cõſuluiſſe alleg.tex.in l.frater tuus.C.de fideic.no.gl.in §.maſculo.Inſtit. de pupil. ſubſti.Idẽ tenuit Imo.& Ang.in l.in pupillari.j.eo.& hoc etiam voluit Bart.in l. in 16.q.de iure cod.tenuit Math.no.168.& Bal.conſ.113.3.vol.

b Pom.Quæro econtra.Vide Alex.conſ.1.in 3.uol.

c Bal.Quæro quid.Et per id quod dr̃ in codicilis ſingulariter,& elegãter dixit hic Bal.& ſequitur Ang.ꝙ ſi in teſtõ poſita ſit clauſula codicillaris,ꝙ poſt tpa pubertatis:fit digreſſio ad uoluntatem codicillarẽ,ex quo ſi põt ualere iura directo,& iure teſti,obliquabiť poſt tpa pubertatis,& ualebit,ut fideicõ. ſiue fuit facta per uerba directa,ſiue cõia, ẽt dato,ꝙ ab ipſo principio uoluerit,ꝙ in pupillarẽ ætate ualeat iure directo,& intellige qñ clauſula eſt appoſita hoc mõ, ſi non ualet, uel ualebit,eſt tex.& no.ĩ l.1.de iure cod.& tene mẽti,qa cõſiderata forma teſtõrũ,in quib.cõſueuit apponi dicta clauſula codicillaris,ceſſabunt oppoſitiones. Meno.Crauet conſ.305.

d Pariſ.Si inſtitutio.Vide Alex.in l.centurio.j.eo.

e L.Scæuola.Vide Pau.de Caſt.conſ.351.Et inquantum Bar.dicit, ꝙ uerbum uolo, non ſit directum,uide quod uoluit Card.conſ.60.

f Pom.Præterea.Vide Bal.in l.illud,§ tractari,ff.de iure codi.

g Bar.Quæro mr̃.Et no.Hoc de mr̃e,quia quotidianũ eſt,ꝙ ſi mater ſubſtituit impuberi qñcunq; deceſſerit,ualebit ſp ut fideicõ.ẽi filio moriẽte in pupillari ætate.Et adde inquantũ hic dr̃ ꝙ ſubſtõ facta impuberi per uiam directam nihil ualet,limita,niſi fuerit concepta ſic,qñcunque deceſſerit,talis ſit ei hæres.Nam tũc ualebit iure fideicommiſſi: quia a principio non ualet iure directo.

h Qđ ſic.Adde,ꝙ hanc gl.ſequuntur Bal. Ang. Imo.Pau.de Ca.Mar.Syl.Cyn.Guil. de Cun.in l.ꝑcib.C.eo.Idẽ Sal.ibi,& Ang.in d.l. Centurio.Ant.& Card.Flor. in d.c.Ray.& ibi Imo.in materia pupil.& Ia.Bu.Bal.in l.ex trib.C. de inof. teſta. Bal.in l.extraneũ,C.de hr̃d.inſti.contrariũ tenuerũt aliqui,quorũ motiua nõ refero.Vide hic per Ale.quia gl.hic ſecutus fuit Bal.conſulẽdo,conſ.114.3.uol.ubi dicit authoritatẽ gl.hic Dy.& Ray.Gui.Bar.cõfirmari rõne naturali,quia nõ dẽt ĩperitia mulieris.q̃ neſcit qd ſit pupillaris ſubſtõ,uel uulgaris,officere ueræ,& reali itentioni ipſius,arg.l.codicillis, §.fi.de le.2.& C.de teſt.l.qm̃ indignũ. nam & ipſe iudex dẽt interpretari,ex ptãte ſibi cõceſſa a lege,ultimã uoluntatẽ, ita, ꝙ ualeat,& nõ pear,ut C.de fideic.l.uolũtas.& l.ſi.de manu.teſt.Crudelis.n.eſt interpretatio q̃ fit ad ſubuertẽda iudicia defunctorũ,& a iure,& veritatis diſpõne penitus aliena.Vñ,& ſi uerba fideicõmiſſi deficiunt,tñ eũ ſermonẽ ꝓ fideicõ.dẽm⁹ accipere:ar.ff.de le.2.l.unũ ex familia,§.itẽ Imperator Marc⁹. Et idẽ tenet Cal. conſ.11.de teſt.De ſubſtõne facta pupillo extraneo,uide Bal.conſ.140.1.uol.

i Pom.Ponamus.Vide Pa.conſ.32.in 1.col.2.uol.

pillaris est facta maiori, vtrum valeat iure fideicōmissi. Per istā gl. vr̄
q. sic, qa pp cōdōnem psonæ nūq̄ potuit valere iure directo. Cōtra-
q. sic, qa pp cōdōnem psonæ nūq̄ potuit valere iure directo. Cōtra-
a rium dn̄t oēs Doc. Nam cum substō pupillaris dēat finiri adueniēte
pubertate, ita q vltra non durat, ergo a pubertate non dēt incipere,
vt j. de vsufr. leg. l. vsumfructū, cum moriar. Ad hoc facit l. si Titio.
§. fi. cū l. seq. j. de le. 1. hoc tenet do. Ray. & Guil. de Cug. & oēs, q sa-
c tis placet. Cōtra oia pdicta vr̄, q talis substō nullo casu possit valere
pp defectū psonæ, iure fideicōmissi. Nā ab initio pōt valere iur̄ dire
cto, vt vulgaris, q̄ pt fieri a quolibet, & cuil bet. ergo &c. Rn̄, vt dicā
8 in materia cōpēdiosæ, in materia illa, vtrū cōpēdiosa ptineat vulga-
b rē† Vltimo q̄ro vos hētis hic vtrū verba directa trahant̄ ad fideicō-
missum, vel cō. Sed q̄ro vtrū verba vnius substitutionis directę tra-
hātur ad aliā substōnē directā? Gl. notāter dicit, q sic, q verba dubia
directa trahūtur ad vulgarē directā, allegat l. fi. C. de hr̄. insti. vbi ver
ba sonabāt in pupillarem, qa dicit, Sempronius Plotii hr̄s esto, & sic
videbatur facere hidē hr̄dis: tn̄ īterpretatur ibi Imperator eē vulga-
rem, sic uerba vnius substitutionis trahuntur ad aliam, vt ibi dixi.

ADDITIONES.

a Bar. Cōtrarium dn̄t. Nam hoc dictum vr̄ procedere si testator putabat eū impube
rē, quod est, qa condō impossibilis, quam testator putauit possibilē, vitiat actum.
leg. seruo manumisso, de cōd. indeb. Secus forte si sciebat, cū illa condō impubere
facto, iā sit impossibilis, facit. l. si mihi Meuia. & l. 1. sup. tit. 1. de ver. ob. l. d. l. Titio
cū moriar, qa ibi non conferretur dispositio in tempus impossibile, euenire enim
poterat, quia cōferebatur in tēpus mortis futuræ, sed in casu nostro cōferebatur
dispositio in tempus impossibile euenire, ratione personæ cui substitutio fiebat.
b Poma. Vltimo quæro. Vltimo, dixit hic Ang. q qn̄ substituit vxori post mortem,
quæ erat instituta ad uitā, quod hic talis substō nullo tpe ualet iure directo, sed
trahatur ad fideicōmissum. Tu recurre ad l. filius a patre. sup. de liber. & post hum.

LEX VIII.

1 *Distributiuum quisquis, habet in se conditionem.*
2 *Substitutio an sit conditionalis institutio.*
3 *Nullum quod sit per omnia idem, dicitur simile.*

a **Qui liberis.** Clarum est principiū huius legis, iō non sum-
mo eam, eo q est qdā diuisio, iō seipsam sum-
1 mat. Not. tex. ibi, cui similis, &c. No. de distributiuo, quisquis. quia
hēt in se condōnem, vt dixi in l. hoc articulo, supra ti. 1. & plenissime
2 in l. 1. j. de cōd. & dē.† Op. q nulla substō sit pura, cū oīs substō sit cō-
dōnalis instō. l. cohæredi §. cohæres, ins. c. & l. in rēne. §. si filio, ad l.
Fal. Sol. vt in glo. Op. dr̄ hic, quod id, quod est idem, sit simile. contra
3 l. quod Nerua. & qd̄ ibi no. s̄. depo. Rn̄.† nullū quod sit per oia idē,
dicitur simile, vt ibi, hic uero idem quo ad effectum, tamē diuersum
quo ad verba. illo respectu dicuntur similia, alio respū sunt diuersa.

ADDITIO.

a Poma. Qui liberis. Vide Alex. consi. 37. in 3. vol.

1 *Hæres defuncto, non ex eius iudicio, non admittitur ad substitutionem factam per hęc uerba, quisquis mihi hęres erit, & similia.*
2 *Hęres hęredis, quando dicatur hęres testatoris.*
3 *Ista verba, quisquis mihi hęres erit, sit hęres filio meo impuberi, quam substitutionem contineat.*
4 *Seruus est eodem modo hęres nomine, sicut filius.*
5 *Cōpromissum factū in aliquem sub nomine dignitatis, nō trāsit ad successionē.*
6 *Executor testi datus sub noīe dignitatis, eo mortuo, successor erit executor.*
7 *Instituti, vel substituti in secundo gradu, veniunt per hęc verba, quisquis mihi hæres erit, vel quos mihi hęredes institui.*
8 *Testator si substituit per verba, si talis decesserit, substituo hęredes meos infra scriptos, demum instituit pauperes eligendos per aliquem, an illi pauperes admittantur ex substitutione illa.*
9 *Verbum instituo, trahitur ad substitutionem directam.*

a **Hæc verba.** a Qui est hr̄s per mediā psonā alterius, non ad-
mittitur per substitutionē factā per hæc verba
1 quisquis mihi hr̄s erit. h. d. Vel aliter. Qui † est hr̄s defuncto non ex
eius iudicio, non admittitur ad substōnem factā p hæc verba, qsquis
mihi hr̄s erit. h. d. Et est no. tex. ibi, quia non ex iudicio veniunt, &c.
Similis te. est j. vt leg. no. cau. l. 1. §. nō solum. Nam si esset hr̄s hr̄dis
ex dispōne defuncti: puta ex pupillari substōne, admittitur vigore di
ctorū verborum. Rō: quia hēt affectionem defuncti, casus est. j. e. l.
pateria. in prin. Op. s̄. de in rē ver. l. 3. §. sed & si errauerit. vbi non re-
fert, quod per obliquum, vel per directum aliquid fiat, vt patet. Sol.
hic aliud: quia consideratur affectio testōris, quæ in eo qui est hæres
per obliquum nō cadit. Vlterius. op. dr̄ hic, neque hr̄dis hr̄s. cōtra in
l. qui patri. j. de acq. hær. dic vt ibi dicam. Vlterius opp. vt s̄. de codi.
l. si quis cum testm̄, ubi nō curatur, qūo sit hr̄s. Sol. ibi nullus erat in-
stitutus, vnde in eis ista verba nihil poterāt operari: hic vero sic, vel
aliter, ibi volebat quosdam grauare, hic volebat eos honorare, qui
honor non cadit in eum, ad quem testator nullā habet affectionem.
Prima solutio magis placet: quia illam tenebat Dyn. Itē op. s̄. de de.
inter vir. & vxo. l. si donare. §. 1. Gl. nō soluit, sed dic, quod ibi ultimus
nominatus tenet locum primi quo ad effectū donantis, hic vero hæ-
res hæredis, non tenet locum primi, quo ad effectum testantis.† Ex
tra gl. quæro, quam substitutionem contineāt illa verba, quisquis
2 mihi hr̄s erit, sit hr̄s impuberi filio meo: Dn̄t quidam, qd̄ expssam
vulgarem. Ita tenet Azo in summa huius tit. & Dyn. in trac. suo de
substitutionibus. Glo. vero dicit, quod hic continetur expressa pupil-
laris, & tacita vulgaris. ita no. Insti. e. in distinctione magna. ita tenet
Iac. de Rauen. & Cy. in l. precib. Hoc etiam tenui vobis supra, e. l. 1.
in tractatu vulgaris, in qōne, quib. verbis cōcipiatur. Nā cū hic sub-
stituatur pupillo: quia dicit filio īpuberi hr̄s esto, patet, q est expssa
3 pupillaris ptinēs in se tacitā vulgarē, vt dixi.† Vlterius hāc legē indu-
co ꝯ Iac. de Are. & Pet. q dn̄t, q filius est hr̄s noīe, sed seruus non, vt
dicunt in l. cū, pponas. C. de hr̄d. insti. Sed dico ꝯriū, qa eodē mō est
hæres dn̄s per seruum, sicut pater p filium, vt dicam plene in l. cum
4 filio. j. de leg. 1.† Vltimo hāc legē induco ad qōnē: in qua sp̄ dubita
b ui. Vos hētis, quod si delegatio est facta alicui sub noīe dignitatis,
c trāsit ad successorem in dignitate, in c. qn̄ Ab. extra de offi. dele. &
no. s̄. de iuris. om. iud. l. & qa. & l. tale pactū. in fi. de pactis. Modo po-
d ne, ꝯpromissum est factū in aliquem Ab. sub noīe dignitatis, an trā-
seat ad successorem in dignitate? Vr̄, q sic, p pdicta iura. In ꝯriū vr̄
casus hic. Nā licet sub noīe appellatiuo hic sit facta substō, qsqs mi-
hi hæres erit, tn̄ nō trāsit in quos non cadit effectio, licet succedant
in nomen appellatiuum, vt hic. Ita in qōne ista. Vnde sicut compro-
missum non transit ad hæredē. l. diē proferre. §. 1. s̄. de arb. sic nec ad
successorem in dignitate, vt hic. Et hoc tenet Inn. in simili in c. fi. ex
tra, de off. dele. Nec ob. quod dicimus de delegatione facta sub noīe
dignitatis, qa illud verum, qn̄ aliqua iurisdō cōmittit̄. Sed qō nr̄a lo
qtur: qn̄ cōmittitur aliquod exercitiū, seu aliquis actus, vt cōpromis-
5 sum, & similia, vt no. p Inn. in d. c. fin. extra de off. dele.† Et hæc mul-
tum faciūt ꝯ ea q̄ dixi in l. qdā relegatus. s̄. de reb. dubiis, & cōtra id
e q fit quotidie. Dicit testōr, facio meū executorē Prioris talis hospi-
talis. Nā secundū pdicta, vr̄, q succedēs in hospitali nō sit executor,
nec in illo offō succedat, q est contra coēm obseruātiā, & ꝯ ea q̄ di-
xi in d. l. qdam relegatus. Sed dic, qn̄ testōr dat executorem in vlti-
ma voluntate, dat eū in locū executoris legitimi, hoc est, in locū epi,
qui est lītimus executor. l. nulli. & l. si quis ad declinādum. C. de epis.
& cle. Sicut ergo illa executio defertur sub nomine dignitatis, ita hic
defertur in locum legitimi, vnde magis de dignitate, quam de perso
na videtur sensisse. Sed si vellemus, q ista lex nihil faciat, dic qd̄ lex
ista loquitur qn̄ sunt aliq substituti sub nomine appellatiuo per testō-
rē imposito & introducto, qa ipse eos hæredes instituit. Sed si esset a-
liud nomen appellatiuum nō introductum p testōrē, nō curarem, an
esset primus vel scdus, vt dixi in solone cōtrarii. l. si quis cū testm̄. de
iure codic. Puto tamē ea, q̄ dixi de arbitro, & arbitratore esse vera,
f per ea quæ notantur per Inn. in d. c. vlti. extra de off. deleg. Non ha-
6 betis hic alia, nisi, q recitabo hic aliquas qōnes, quas omisi s̄.† Et
quæro

ADDITIONES

a Pom. Hæc verba. Vide quid per istum tex. dicat Old. consi. 16. incip. thema tale est
refert & sequitur Ray. §. & quid si tantum.
b Vltimo. Adde quod cum Bar. trāsit Bal. in l. fi §. sed & si quis. C. cōia de leg. & in
l. fi. in 18. q. C. de hære. instit. & in c. 1. de inuesti. in ma. facta, & in auth. si tamē. C. de
tēpo. appell. Pau. de Cast. hic ēt transit cum Bar. limitando illud uerum, quando
habebant notam personam illius, alias censantur habuisse respectum ad dignita-
tem, & transibit, arg. l. qui habebat. j. de reb. dub. & dicit quod tempore quo lude-
bat, ista quæstio uenit ad manus Baldi de quodam compromisso facto in Regem
Franciæ, Limita tn̄ in casibus in quibus dr̄ commissionem factam sub noīe digni-
tatis, transire in successorem in dignitate, ubi successor haberet dignitatem nomi-
ne proprio, non alieno. Ita probatur in l. quod principi, coniuncta leg. Augustæ,
de leg. 2. & ibi no. Bar. Et hanc limitationem tenet Ang. post Cy. in l. si quis Impe-
ratorem. C. qui test. fac. pos. Bal. in l. hac consultissima. e. ti. reprobat glo. in cle. & si
principalis. de rescriptis, quæ contrariū sentiebat. Item limita, nisi existens, in di
gnitate esset coniunctus ei, qui sibi cōmisit, uel aliter apparet de aliqua præsum-
ptione affectionis. Ita tenet Imo. hic. & Ang. per no. per gl. in c. 2. de testibus. Alias
fallentias uide per Ioan. And. in addi. ad Spe. in titu. de iudi. delega. §. restat, circa
principium. ubi quærit quid si habenti duas dignitates duo successerunt ei in di-
ctis dignitatibus, & ibi ēt quid si commissa sit causa episcopo Bonon. & ante co-
gnitionem causę ecclesia Bononiensis sit facta Archiepiscopalis, an possit procede-
re talis eps? De quo ēt p eūdem in addi. in Spe. ti. de instrū. edi. §. nunc uero ali-
qua. sup uer. qd erit in plato, & p eūdē in c. rōni, & c. priuilegiū. de reg. iur. libr. 6.
& in c. quāuis. de off. dele. in 6. per Pau. de Lea. in disp. inci. Papa rescribit epo. An
ât com̄ssio facta epo Bononiēsi extēdat ad locū tenētē. Gui. de Cu. in l. si pretor.
s̄. de off. eius cui mandata ē iurisdō, cōcludit, q si per illū text. Alex. dicit putare se
dixisse in l. more. s̄. de iuris. om. iud. & adde qd limitationē Pau. de Cast. s̄. in prin. vo
luit Bal. in c. alius cōpromissi facti in Regē Fraciæ eius cons. 427. 1. vol. incip. In
Chri noie ego puto. Ad qōnē uero an cōmissio facta epo expiret ipso facto Ar-
chiepiscopo. O d. dicit, qd dignitas non tollitur, sed mutatur, eius consi. 229.
Meo. Ruy. cons. 63. nu. 5. lib. 4. consi. 143. nu. 9. co.
c Dubitaui. Vide Lansran. in trac. de arb. vers. solet. Fel. c. præsentata in princ. de te-
stib. & c. cum ex offi. de præscrip. uide quid dicat Bal. in l. fin. C. de contrahen. emp.
Barb. l. si stipulatus. ff. de uer. obl. gl. 2. de testamentis, in 6.
d Paris. In aliquem. uide Fel. in c. potestatem, in prin. extra de rescrip. & in cap. quo-
niam Abbas. extra de offi. de leg.
e Barb. Dicit testator. Ad illud qd̄ tangitur hic de executore vltimæ voluntatis, s.
q transeat non tn̄ assignat bona rōnem, quia illud est nomen non introductum a
testatore, secus in casu huius §. Hæc rō nō placet, qa concluderet id qd̄ minus est
propositum, nēpe q executores locū tenēt successoris, lex putat sub nomine dignita-
tis, qa dat epm loci. l. nulli. pall. Sed certe potius ecōtra, qā lex prouidet in defe-
ctum dati a testatore, in auth. licet. de epis. & cle. Bar. vero, dicit hic, q est spāle fa-
uore ultimę volūtatis, ut videat cōmissā tanq̄ bono viro. tu potes dicere, q rō col
ligit ex gl. pe. in c. 2. de cest. in 9. uidelicet qa illud ministeriū est tale, q vr̄ cōmit-
ti respū dignitatis, vel religionis p qua psumit, nō aūt respū affectionis certæ per
sonæ, & ideo secus eēt, si deputans talē executorē esset cōsanguineus ipsius depu
tati, qa tunc nō trāsiret in successores, ve voluit gl. pal. & uide cōs. Bar. 144. ic. dn̄s
Cato. ad quod allegauit istū §. hæc uerba, qāque testōr dicit qsquis vel qualiter.
f Pom. Inno. in dicto. Et hāc solutionē posuit ibi Inn. Tu dic, q qn̄ cōmittitur iuris-
dictio, fie respectu personæ, & periciæ præsumptæ, quā præsumitur habere, suc-
cessor in dignitate. facit c. statutū. de rescrip. in 6. sed nudū ministerium committi
tur respectu affectionis, quod contingit maxime in cōpromissis. Et facit lex. man
datum distrahendorum. sup. mandati. l. cuius bonis. sup. de curato. furiosi.

quæro vtrum substō facienda per hæc verba quisquis mihi hrs erit,
vel per hæc verba eos quos mihi hæredes institui, vtrum admittan
tur illi qui sunt instituti in scdo gradu; vt substituti vulgariter, & pu
pillr alteri filio, Rñ. sic, quia ex iudicio testōris veniunt, vt d. §. hæc
7 verba. † Quæro,ᵃ quid si testōr substituit per hæc verba, si talis de-
a cesserit, substituo hæredes meos ĩ. scriptos, demũ postea in testō in-
stituit pauperes eligendos, & nominandos per aliquem, vtrum illi
pauperes admittantur ex substōne illa? Rñ. & aduerte pp illã adie-
ctionẽ, infrascriptos. Nam scripti dñr illi, qui pñt legi, non qui pñt
intelligi, vt probatur in l. 1. circa prin. š. de his quæ in test. de l. Pau-
peres aũt electi non pñt legi in testō, licet ex testō comprehendaut.
Ergo dicerem sic. Si quidem testōr nullos facit hæredes, quos noia-
tim scripserit institutos, vel substitutos, tunc de necessitate oportet
intelligi, de his pauperibus, qm alij non sunt scripti, & sic constat te
stōrem de his sensisse. l. 2. š. de lib. & posth. Facit ad hoc ĩ. de au. &
arg. le. l. pediculis. §. item cum quæreretur. Si vero alios hrdes noia-
tim in testō scripserit, ad illos refertur illa substō, quoniam sunt scri
pti, & vere sunt ĩ. scripti. & in dubio debemus stare propriæ signa-
tioni. l. non aliter. ĩ. de leg. 3. & l. 1. §. si is qui nauem. de exer. Sed qñ
substitutio esset facta per verba, quisquis mihi hæres erit, vel eos,
quos mihi hæredes institui, & similia verba, tunc in casu isto veni-
rent pauperes sic electi, quia veniunt ex iudicio testōris. Probatur
in l. vnum ex familia. infra de leg. 2. quod tene menti. Ideo respice
8 multum verba testamenti, qualiter sint cõcepta. † Vltimo no. quod
verbum, instituo, trahitur ad substitutionem directam. De quo di-
cemus infra eo. l. Centurio.

ADDITIO.

a Pom. Quæro quid si testator. Vide Alex. consi. 173 ver. præmissis. in 1. vol. & idem Alex. & Mod. in l. fi. C. de hær. insti. & l. si quis. §. fi. ff. de acq. hær. Vide per istam legem quid dicant Moder. l. cum filio. in gl. 1. infra de leg. 1.

Meno. Scripsi consi. 160. nu. 31. & consi. 347. nu. 7.

§. Partes. Oppo. C. eod. l. fina. Solue, vt dicam infra eod. l. proxima.

LEX IX.

Si pater. Disiunctus in vnam dimidiam, & plures coniuncti in aliam dimidia, pro hrditatis portionibus ad substitutionem vocantur. h. d. Opp. ad hanc legem de l. Lucius. §. Lucius. š. de leg. 2. vbi dicitur, q omnes vocantur ad virilem. Dicit glo. solue, vt ibi. Alii vero dñt aľr, vt no. š. ti. 1. l. liber homo. §. Titius. vbi dr, q geminatio verborum illud inducit. Sed solutio ista non est bona. Nam hic non fuerunt verba geminata, siue orationes geminatæ, sed fuerunt omnes nominati, vna & eadem oratione. Alii, vt Iac. de Rau dñt, q ibi propter relatiuum, quos vñt singľr nominati. Illa solutio approbatur per Cy. C. eo. l. vlt. sed in veritate est in ꝯriũ tex. quia hic ponit relatiuum, quos, & vr ꝯ gl. & no. in l. siue a certis. ĩ. de duob. reis, vbi relatiuum quis, vel qui, non inducit, q plures videantur singulariter nominati. Quid dicemus? Certe teneo sol. gl. positæ in l. Lucius. ad quam gl. se remittit. Nam ex eo, q testōr vetuit alienari extra familiam, præsumitur, q voluerit cuiq; dare virilem, vt ibi no. Vlterius op. de l. fi. C. e. ti. Istud ꝯrium est valde difficile. Gl. hic. & ibi, multas solutiones ponit, quæ omnes diuinationẽ continent. Sed veritas est, q ibi est substitutus per hanc dictionem distributiuã, quisquis, vnde quilibet vr nominatus, merito quilibet videtur substitutus in virilem. Hic vero substituitur per relatiuum quos, quod est magis collectiuum & vnitiuum, q̃ distributiuum. Dicit. n. quos sibi, q non est distributiuum, sed magis vnitiuum, & collectiuum. Nam collectiuum est, cum reperitur in plurali numero, & ad plures nominatos refertur. Et hæc solu. patet ex significatione verborum. Et hæc est vera. quam sequuntur Doc. Vltramontani. Et audiui a quodam antiquo Doctore, q Mar. de Fano interrogatus de solutione huius contrarii, sic rñdit. Sed contra illam sol. opp. si per distributiuum vr quilibet nominatus, ergo in virilem quilibet admittitur, non pro hæreditaria portione, quod est ꝯ casum. sup. l. proxi. in fi. & l. si in testamento. sup. eo. Resp. quilibet vr nominatus nomine appellatiuo, & id eo inter se in portionibus, quæ eos tangunt, habebunt portiones hæreditarias, sed quantum ad extraneum habebunt viriles. Nec obst. l. fi. C. eod. quæ videtur velle, q etiam habeant inter se viriles, & illud ideo quia etiam in hæreditate habuerunt viriles, alias esset contra sup. l. proxi. in fi. & sup. eo. l. si in testamento. Vltimo glo. opp. de l. 1. C. eod. sed illa concordat, & non discordat.

LEX X.

a
b Sed si plures. ᵃ Spes substitutionis pupillaris ad hæredem non transit, hoc dicit. Opp. de l. qui liberis. §. hæc verba. sup. eo. dic vt ibi. In tex. obierint soli, idest pupillo. Idẽ de spe substitutionis reciprocæ. l. Lucius. §. si. inf. eod. Opp. de l. qui patri. inf. de acqui. hære. Solue vt ibi dicam, & not. bene istum tex. quia quotidianus est. Bart.

ADDITIONES

a Paris. Sed si plures. Vide vnum casum sing. in quo substitutio transmittitur. per Fely. in c. 1. ad fi. de sum. Trinit.

b Transit. Vide Paul. de Cas. consi. 259.

1 *Sui hæredis existẽtia opatur transmissionẽ hereditatis paternæ, & fraternę.*
2 *Pr, q fecit de filio suo necessario volũtariũ, poterit facere necessariũ filio sua.*
3 *Abstinẽdi beneficiũ qđ hẽt filius in hęreditate paterna, an hẽat ẽt ĩ fraterna.*

1 §. Quos possum. Iste est bonus §. & habuistis in l. 2.
§. prius. š. eo. † No. q sicut existen-
tia sui hæredis operatur transmissionem hrẽditatis paternæ, vt di-
cam infra e. l. si filius qui patri, & plenissime in l. ex militari. ĩ. de tes.
a mil. ita operatur transmissionem fraternæ hæreditatis, ex pupil-
2 lari. quod no. multum. vt hic est casus. † Quæro quid si pater fece-
rit sibi de filio suo, & necessario voluntarium, vt puta, quia dedit
sibi institutum vulgariter. per l. si filius hæres. de lib. & post. An p
rit facere necessarium filio suo? Et dic, quòd sic, vt hic, quia sufficeit
3 potentia sua, ideo non requiritur, quòd faciat. † Quæro vtrum
beneficium abstinendi, quod habet filius in hæreditate paterna,
habeat locum in hæreditate fraterna: & dico, quòd sic. l. si filius
qui patri infra eod.

ADDITIO.

a Bar. Fraternæ. Adde, q Inn. h. d. etiam esse no. & Salice. idem tenet in l. testamento. C. eod. fortius voluit Ang. in l. quoniam sororem. C. de iure delibe. & in l. qui duos. ĩ. eo. & l. ventre ĩ. de acquiren. hære. & Imo. ibi in vlt. char. Ange. & Imo. in l. Pantomus. eo. tit. Imo. & Pau. de Cast. in d. l. qui duos. videlicet quod idem etiam, scilicet quo ad trasmissionem hæreditatis paternæ delatæ impuberi, in casu d. l. qui duos videlicet, quando testator habens duos filios impuberes dixit, q si ambo decederent impuberes, Titium substituebat, quia tunc mortuo vno ex impuberibus hæreditate paterna non adita, non veniet statim Titius, sed alius frater impubes iure transmissionis sibi factæ ex potentia suitatis, quia tunc dicitur superstes persona, quæ ex præsumpta mẽte testantis habet excludere substitutum. Ad idem alleg. l. qui duos. de reb. dub. quod singulariter dicit Alex. ad ampliationem huius §. latius hic vide per eum.

Meno. Ruyn. consi. 29. nu. 4. 5. lib. 2. Paris. consi. 93. nu. 24. lib. 3. Rubeus. consi. 12 circa finem. Iaso. consi. 15. nu. 2. lib. primo.

a §. Filio impuberi. ᵃ Substitutus pupillariter non potest hæreditatem pupilli separare a paterna, si est adita per pupillum. Item nisi adeatur ex paterna, non potest ex pupillari adiri. h. d. cum §. seq. & est no. tex. ibi, non potest. ibi respondet. & no. Ibi, iuncta. n. In tex. ibi habere possum, siue paterna. Nam aut filius adiuerat hæreditatem patris, & non cõceditur separatim personaliter, vt supra proxi. §. aut non adiuit, & tunc per me non possunt confirmari tabulæ pupillares, quia repudiaui, & sic non defertur ex his hæreditas, vt infra prox. §. sed antequam aliquid recitem, vide prius §. seq.

ADDITIO.

a Barb. Filio impuberi. Allegatur iste §. quòd adita hæreditate per filium, censetur vnum patrimonium hæreditas patris & filij. Et no. quòd coniunctorum debet fieri separatio vniformis, quod est vtile secundum Aug. in eo, qui impetrauit ecclesiã, quæ alteri erat vnita, & non potest illam vnitatem possidere facit ea. sup eo. de præben. in 6. licet non alleget. Item quod datio cohæredis impedit suitatem, quo ad confirmationem tabularum pupillarium. l. apud Iulia. §. idem Iulianus. ĩ. ad Treb. & ĩ. eo. l. si filius qui patri, non autem impedit effectum suitatis, quo ad effectum transmissionis hæreditatis non agnitæ l. 3. C. de iur. delib.

1 *Substitutus an in casu huius legis possit petere restitutionem ex persona pupilli, vt se abstineat ab hæreditate paterna.*
2 *Sui heredis existentia dato cohærede extraneo non confirmat tabulas pupillares.*
3 *Per aditionem hæredis instituti in re certa, confirmantur tabulæ pupillares, alio hærede vniuersali non reperto.*

§. Si ex asse. Extraneus solus institutus repudiando hæreditatem paternam, non potest agnoscere, pupillarem. h. d. In tex. ibi, institutus extraneus, secus si esset suus. ĩ. e.
l. si filius qui patri. Opp. ad §. filio. š. quòd possit separari hæredi-
tas patris & filii. l. si filius qui patri. ĩ. eo. Sol. ibi filius adiuit, & per
beneficium restitutionis abstinuit: hic nullo modo, vt hic secun-
1 dum vnam lecturam. † Sed dubitatur, an in hoc casu istius legis,
substitutus possit petere restitutionem ex persona pupilli, vt se ab-
stineat a paterna. Videtur, q sic per l. non solum. š. de in integ. re-
stit. Sed contra hoc videtur per hanc legem, vbi habet necesse vtrã-
que habere, vel neutram. Sed responde, q haberet necesse habe-
re. s. ipso iure. nisi restitutionem imploret. Oppo. de l. si filius qui pa-
tri. infra eo. vbi potest habere vnam sine alia. Sol. ibi vterque erat
suus & necessarius: quia duo fratres: vnde existentia sui hæredis, licèt vterq; repudiaret, ꝯfirmat tabulas pupillares: hic vero vnus erat
extraneus, ideo ipso & pupillo repudiante, secus: quia existentia sui
2 hæredis † non habet locum vbi cohæredem extraneum habet. l. a-
pud Iulia. §. idem Iulianus. infra ad Treb. & dicam in l. si filius qui
patri. ĩ. eod. No. ibi adita fuerit hæreditas. &c. quia effecta est vna
hæreditas. Vltimo v de gl. quæ incipit, immo contra. ibi, sed arg.
contra. l. libertum. sed vbi vnum non dependet ab alio, nec est pars
eius, sicut in diuersis legatis seruatur. l. sed duob. infra de le. ii. Dy.
Opp. ad hunc. §. si ex asse. de l. apud Iulia. §. idem Iulianus. infra ad
Treb. Sol. hic dicit, ex asse, & sic nullum habet cohæredem, cuius
3 aditione possent tabulæ pupillares confirmari: sed ibi sic Dy. † Quæ
ro, quid si hæres esset ex asse; tamen in testamento est quidam hæ-
res in re certa, an per eius aditionem confirmentur tabulæ pupilla-
res? Dico, quòd sic, quia cum non reperiatur alius hæres vniuersa-
lis, iste institutus ex re certa erit vniuersalis hæres. l. prima. §. si ex
fundo. š. tit. primo. & plene dixi in l. ex facto. eo. titu. Sed aduerte,
quòd in institutione in re certa, non fuerunt apposita illa verba,
& plus de bonis meis petere non possit, quia tunc non habetur
loco vniuersalis hæredis, sed testamentum vitiaretur, vt dixi in l.

quoties.§.tit.1.& l.pe.§.de iniu.test. Op.d l.si filius q. pri.j.e. Sol.hic fuit institutus extraneus.ideq; substitutus,ibi fuus. Opp.de l.pf. de priuil.cred.Sol.hic qn filius e exhidatus.cu: facta est subst.secus si se abstinet,cu est institutus,quia tunc exstitit sui hæredis confirmat tabulas pupillares.Ista materia ponitur in gl.in l.quidam clegio, C. de iu.delib.& per Dy.i distinctione magna.j.de acq.har.vide gl.q incipit,i.ad hoc &c.ibi.l.quod vulgo.Solu.quo ad confirmationem eorum,quæ ex testo dependent requiritur aditio,vt h c.cum si.& l.si patronus.infra de bon.lib.sed quo ad mutationem prioris volūtatis sufficit posse adire,licet non adeat,vt in contrario.

§. Ad substitutos.

Subst o pupillaris porrigit ad omnia bona patris & filii,nisi ex testamento militis specialiter disponentis.h.d. Dr hic ad substitutos pupillares,quæro an hoc sit verum,siue quis succedat ex tacita pupillari,siue expressa? Dy.dicit,q sic,q[uonia]m lequitur hæc lex generaliter. Scdo:quia est eadem ratio,ne decedat pupillus pro parte testatus,& p parte non. Quæro,quare aliud est in milite? respond. quia miles potest decedere pro parte testatus,& pro parte intestatus, & idem potest facere in testamento pupilli. Prædicta vera in filio legitimo. Quid in arrogato? Dic vt dicam infra proximo §.

1 *Posito vno inconuenienti sequitur aliud.*
2 *Donatum ambasiatoribus,an sit ipsorum.*
3 *Datum filio patris contemplatione est pro[sui] profectitiū.*
4 *Donata vxori a consanguineis viri,an sit u oris,vel heredum viri.*

§. In arrogato.

a Pater legitimus nō pōt substituere filio pupillariter,solum in his,q ab eo profecta sunt,h.d. No.tex. ibi,vt puta arrogatoris &c.& in hoc contingit,q pupillus decedat pro parte testatus, & p parte non, contra l.ius nostrum.j. de re.iu.R ñ.posito vno inconuenienti sequitur aliud inconueniēs. 1 vnum inconueniens est,q quis habet duos patres,vnum naturalē, & legitimum,aliud legitimum tñ. Et eadē rōne sequit aliud incōueniens,q pupillus pōt decedere p parte testatus,& p parte intestatus,& cum duobus testamentis quorum vnū est factum a patre naturali,aliud a b io q dic,vt l.si arrogator §.de adop.† Vltimo gl.ad- 2 ducit hanc l.contra ambasiatores Mediolan. de quo in l.q.pprio. §. b procurator vt in ceteris.§.de procu.& dixi in l.si vero.§.item quicquid.ff.sol.m t.† Vltimo nota c in fi.huius.§.quod q[uic]q[uid] q[uo]d filius ha- 3 bet beneficio patris, seu eius occasione. dr profectitium.vt hic.cū c si.alleg.in gl.& no.in l.eum oportet.in prin.de bonis quæ lib Ego d limito hoc dictum sic,q filius habet beneficio patris,intelligo, q e beneficium patris sit causa proxima,vel sit causa remota immediata tñ. Sicut v.g.repetis filium meum in ostio,& das sibi aliquid, q d non dares nisi propter me,vnde ego sum causa proxima, vel sum causa remota non multum,quasi immediata: quia das ei quia est puer. non tamen dares,nisi esset propter me. Secus si ego pater essem causa remota:qu a propter patrem meum habui notitiam cū quodam domino,tamen sciui facere ita, q dominus ille diligit me plus q patrem meum:certe illud quod daretur mihi ab i lo dño, nō erit profectitium.sed aduentitium.Hanc differ. ntiā ponit tex.no.in f l.socium qui.§.1.§.pro socio.Ex hoc habes colligere multa. pone, q aliquis duxit vxorem,& fiunt xenia vxori.conting.t, q dissoluitur matrimonium,quæro cuius debent esse illæ res donatæ? Resp. 4 si quidem donatio est facta a consanguineis ex parte viri,illa dona fuerunt facta contemplatione viri,vnde de bonis viri vr profectitium,vt hic,cum d cit arrogatoris amicus. vel cognatus. Videntur g enim magis facta marito quam vxori. Sed in alijs xenijs factis a consanguineis vxoris.videntur facta contemplatione v oris.Et ita hoc anno de facto consului in q.cuiusdam dominæ.

ADDITIONES.

a In arrogato.Vide Alex.cons.197.in 5.vol.

b Ambasiatores.Adde quod Bal.in terminis consuluit contra commune Genuæ suo cons.57.1.vol.Bar.sequutus est & lo.de Are. Meno.Soc.iun.cons. 33.nu.4.5.lib.1.& pst cons.81.nu.40.

c Pona.Vltimo no.Quando dicatur aliquid factum contemplatione alicuius, vide Rom.consi.314.in 1.dub.o.& quæ dicat in materia Fran.Cre.sing.u.61.a.al.as. 822.vide Imo.cons.139.& cons.40 ad finem.

d Beneficio patri . Adde q hoc non attenditur ad agnoscendum quid debeat ī bna filii cōputari,fm Bar.& Pan.de Cas.in d.l.cū oportet, p tex.in d.l.§.mus,§ repletionem,tñ Alex.dicit se consuluisse contrarium,primo per l.omnimodo §. fina in verbo,occasione.C.de inof.test.& ibi ita dr expresse tenere Guil.de Cu.Ray. & Cy.idem volun Bar.in cons.incip.Gilibertus.& in cons. incip. pater dedit dote idem dicit tenere Imo.Ang.& Sal.in d.l.omnimodo,§.si.Ang.cons.36.Pau.de Ca. cons.18.inc.Cornelia.Non ob.§.repletionem.quia ibi a casu,non patris contemplatione obu. n it,ut dicit pro op.Bar.facere tex.in l.qm nouella a nemine ponderatum,in verbo,ex substantia,C.de inof.test.attento,q dictio,ex, denotat causam immediatam,l.1.§.ex incendio,sup.de incen.ru.na.nau. Cui obiectioni rīdere potest,q iste tex.in l.qm nouella.suppletur per l.omnimodo,§.fi.

e Parti.Hoc dictum.Vide Are.cons.6.& circa illum tex.& dicta per Bar.uide omnino per Com.cons.73.per totum,maxime in ult.col.

f Pom.Habes colligere.Ad hoc uide plures limitationes per Capeg.l.vt liberis.& sic,colligit hic Ang.C.de col.& ibi uide Alex.& Moder. videtiam Ant.de But. cons. 39 Rom.cons.172.

g Quam vxori.Adde,q B l.hæc sunt verba super secundo puncto. dicit Bar.q donamenta facta mulieri per consanguineos viri remanent viro,sed si per consanguineos mulieris debent restitui hæredibus mulieris,ff.de uulg & pup.subst. l. sed si plures,§.in arrogato.per Bar.Sed verius est,q cum donatio fit perfecta,& ius quæsitum mulieri,q mulier transfert ad suos hæredes, C. de donat.ante nup.l.si mater vestra,hæc est eius B l.determinatio,cons. 215.4.lib. Meno.D.c.cōs.250.col.2.insi. Adde Alc.tract.psumpt.reg.prima præsumpt.18.

§. Nemo.

Si aliquis sibiipsi substituatur,non ualet,nisi sub stituto commodum afferat. Istum §.examinaui plenè j.e.co.l.fi. In tex ibi,sine causæ mutatione,id est sine oblatione commodi ex substitutione prouenientis.

LEX XI.

Si is qui hæres.

Capacitas, seu incapacitas substituti,vel instituti tpe mortis pupilli inspicit. h.d. In tex. ii.,cū filius decessit, licet non esset capax tpe mortis patris impuberis. Item ibi,passiis subaudi : quia tpe quo decessit pr erat capax Dy. Op.q quis debeat esse capax tribus tpib.l. si alienū,§ in extneis,§.tit. 1. Sol hoc uerū, qñ quis est hæres institutus ipsi testatori, sed cū quis est institutus pupillo inspic t tps mortis pupilli. Vnde fateor,q requiritur,q sit capax tpe testamēti & mortis pupilli,& aditæ hæreditatis,media vero tpa non nocēt,l.sed si conditioni.§.solemus,§.tit.1. Vltimo scias,q quidam legunt alio modo hunc finē,q substitutus fuerat grauatus sub aliqua pena, quā lec. gl.reprobat,qa dicit,q de iure isto non poterat pœna imponi.Sed certè ista rō non est bona, qa immo poterat fm ista iura pœna imponi,vt dixi in l.1.& 2.de his q pœnæ no.& no.in l.multa,j.de condit.& demon. Sed non placet illa lect.quia non congruit literæ.

LEX XII.

1 *Abstinendi beneficium est introductum in fauorem filiorum, non in odium.*
2 *Adhiu filius,et postea restituit,ut abstineat, tabulæ pupillæ et remanent firmæ.*
3 *Hæres nomine remanet, qui ad..it, licet sit restitutus vt abstineat.*
4 *Sui heredis existentia dato cohærede extraneo, quid operetur.*
5 *Sui hæredis existentia de iure ciuili, quando habeat locum.*
6 *Abstinendi beneficiū introductū à ptore,quādo eneruet existentiā sui hæred's.*
7 *Sui heredis existentia non confirmat legata.*
8 *Statuto stante quod banniti non possint reuerti ad ciuitatem intra decem annos, nisi habuerint pacem ab hæredibus occisi,an poterunt habere pacem à filio ..., qui se abstinuit ab hereditate paterna.*

Si filius qui patri.

a Existentia sui hæredis operat' ofirmationē tabularū pupillarium, ad cōmodū filij abstinentis.h.d. ista est solennissima lex.Et diuid.r in tres partes principales. Primo ponit dictū Scdo rñdet duabus obiectionib contra dictū.Tertio ponit quandā illationē ex pdictis.Scda ibi, istius Tertia ibi,itaque legata. Ad euidentiā dēs scire,q lex nīa in prima parte sui hēt diuersas lect. qa casus variant sex modis respectu eius cui facta est substō. Hoc pmisso pono casum sic q quidā filiū maiorē hæredē instituit, & filiū pupillū exhæredauit, vel eū instituit,sed se abstinuit hæreditate pr̄na,morit pupillus in pupillari ætate.ille frater maior institutus vult hereditatē pr̄nā repudiare,& pupillarē amplecti,qa ipsi pupillo substitutus est pupilli,qro an possit? Rñ.Iuriscō.q pt. Vel sic,Pone casum simplr,q instituit vnū maiorē suū filiū,& cū alteri filio substituit,de illo cui facta est substō nihil dr,q fuerit factū morit pr,& ille filius cui facta est substō,mō filius substitutus vult hrdiatē fratris,& dimittere hrditatē pris an pōt? Et rñdet,q sic. Vide Ifam vsque ad ver.istius. In tex. ibi,fratris,hic nō fit mētio de instōne impuberis fratris.vñ dic,q hic impubes fuit exhrdatus,fm Iac de Ra. vel institutus,sed repudiauit fm opi.positā in gl.In tex.extitit iuris ciuilis authoritate,nō p immissionē,vel aditionē Gl.tāgit hic & Dy.addit sic,dēt bñficio ptoris.In ver.istius scda pars. Pone,obijcit ad istā decisionē,nōpt substitutus separare bona pr̄na a bonis pupillaribus, vt §.co.l.sed si plures §.2.& C.de iu.de.h.l.quidā clegio.sed hic pmittit separatio, quare male rñdet Iuriscō.q iustius facit ptor admittere separationē q facere pr̄ium. iustius.n.est id inter fratres,q seruare pr̄iū, maximè qa frater alteri fratri ab intestato succedit. In tex.pcesserit. Assume ibi,prelertim,vsque ibi,itaque,& postea tenuerit ad ver.etenim ius dicētis,& sic pone casum Scdo op.q testū pupillare non pōt ualere,si ex pr̄no nō adit hæreditas §. ponit ex pr̄no nō esse aditā hæreditatē, ergo pupillare testū non pōt ualere,maximè de iure ptorio fm q filius hēt beneficiū abstinēdi,nec eit hæres ipso iure. Ad qd rñdet Iuriscō.dicēs bene ficiū abstinēdi ptore introductū in fauorē filiorū,ne inuiti obligarent oneribus hæreditarijs, sed in his q in eorū cōmodū exstitit sui hrdis operat . voluit ptor eos remanere.I. eo aīt in casu illo eo sui hrdis operatur,qa ad ipsius filij substitutum cōmodū ptinet h.d. Vide literā ibi, etenim ius dicēs,& e.i ptoris,qa pcessit fili s in ptāte manēnb.beneficiū abstinēdi.Et no.hūc tex q est ualde no.& mēti tenēdus. In ver.itaq; Iuriscō.ponit illationē ex dicto,pone casum. Ego video, q pōt repudiare pr̄nam,& adire pupillarē qro qualiter debent legata,& quatr imponit rō legis Falc. Rñ.Iuriscō.q legata debent ex secundis tabulis, rō legis Falcidiæ imponit respectu bonorū in-1 puberis,non respectu bonorū patris. † No.ergo ex hac lege,q beneficium abstinendi est introductū in fauorem filiorum, non in eorū odium,qd tene mēti perpetuo. Nunc oppo.ex testō,ex quo non adit hæreditas,non potest succedi pupillo, seu non potest habere locum substō pupillaris. vt j.eo.l.2 §.adeo. & l.sed si plures, §.si ex asse.Sed fm quod posuit casum,hæreditas nō fuit adita ex paterno,

ADDITIO.

a Pom.Si filius qui patri. Pro intellectu huius legis vide aliqua per Rayn.in reptit. l.Gallus,§.& quid si tantum,ff.de lib.& posth.

a pâterno, ergo &c. Huius timore a variatur lec. tribus modis in fra
tre substituto pupill'r. Primo, quia hic frater adiuit, sed per benefi
ciũ restõnis se abstinuit. Et hoc vult dicere tex. ibi, patris hẽditatẽ
recuset, dico p restõnem in integrũ. Ista ergo aditio ꝯfirmat tabu-
las pupillares, s'm istã lec. q̃ lec. ponitur in fi. primæ gl. ibi, vel dic, ꝙ
2 recuset, &c. Scd'um hãc lec habes casum. † No. ꝙ si aliquis adiuit,
& postea restituit', vt abstineat, remanẽt firmæ tabulæ pupillares.
Sed ꝯ hoc expresse ẽt in l. nec nouũ, s. de ꝯdi. inde. vbi aditio restõ-
ne secuta nihil operat'. R'n. sustinendo hãc lec. prout possumus re-
stõne secuta, aditio p̃cedens nihil operat', in his in quib. hæreditas
adita diminuit'. ita loquitur lex ꝯria, fallit fauore libertatis in l. si
mulier, s. de minor. & eo. tit. l. interdum. No. s'm hoc, in hac lege
tractat' de his, q̃ nullã hæreditatis diminutionẽ respiciũt, s'm hoc,
habes in hac lege vnum valde singulaẽ, in ver. etenim ius dicen-
3 tis, &c. † ꝙ cũ ille q adiuit, est restitutus, remanet hæres noĩe, l. &
si sine, §. sed qd Papinianus, s. de mino. illud ipsum esse hæredem
noĩe, hẽt effectũ in oĩbus, in quibus cõmodum suũ versat', & hære
ditas p hoc non minuit', s'm hanc lect & per ꝯñs remanent firmæ
dationes tutelæ, & simĩa, per q̃ hæreditas nõ minuit'. Verũ: quia ista
lec. aliquantulũ ꝯtinet diuinationẽ, ideo alij dñt, ꝙ isti fratres ha-
bebãt cohæredẽ, cuius aditione ꝯfirmatæ sunt tabulæ pupillares.
Hæc lec. ponit' in scd'a gl. ibi, itẽ pone. Ista lec. est clarissima l. apud
Iulianum, §. idẽ Iulianus, ĩ. ad Treb. & l. quæsiuũ, de acq hære. sed
tunc seq. ver. non essent necessarij, vers. iustius, & ver. etenim, &c.
Quare alij legunt tertio modo. Fateor, ꝙ nullus adiuit, tñ existen
b tia sui hæredis, istius filij repudiantis ꝯfirmat tabulas pupillares, b
ideo ex eis põt succedere, licèt omittat paternam. Hæc lect. est ve-
ra, & nihil ꝯtinet diuinationis, & ponit ipsam gl. j. ĩ prin. & ipsam
tenet Dy. ĩ. de acq. hære. in dist. magna: & Cy in l. quidam elogio.
C. de iu. delib. & ibi gl. non firmat. licèt tangat. Et ipsam tenet Iac.
de Are. & probat' in l. filius qui se. de acq hær. & l. Iul. eo. ti. & ĩ. de
priu. cred. l. pr̃. Scd'o op. substitutus non põt separare bona paterna
a bonis pupilli, vt s. eod. l. sed si plures. §. filio. & l. quidam elogio.
C. de iu. deli. Huius ꝯrij timore hæc lec. huius legis, in eo fratre im
pubere cui est facta substitutio, uariatur tribus modis. Primo ꝙ
hoc sit speciale in fratre substituto. hæc lec. primo ponit' in princ.
gl quæ incipit, ꝯ s. l. sed si plures, &c. & qd gl. dicit. C. de leg. l. cum
quæstio, debet dicere l. quidam elogio. C. de iure delib. & ponitur
etiã hæc lec. in ista gl. ibi, vel adiuit, &c. Ista lect. si tu poneres im-
puberem hæreditaẽ adiuisse, non esset bona. nam iam iũcta hære
ditas esse cepisset, l. sed si plures, §. filio, s. eo. ideo non põt fieri sepa
ratio. l. j. & 2. ĩ. de acq. hær. p p quod alij legunt alio modo, seu eo-
dem, licèt limitent, & dicant, ꝯcedo ꝯrium, & dico, ꝙ frater, cui fa
cta est substõ repudiauit, sil'r. Nam frater qui est substitutus repu-
diauit sine dubio, vt dicit tex. Hanc lec. ponit gl. scd'a in princ. hu-
ius legis. Ista lec. est vera: & s'm hanc lec. ponit', ꝙ vterq; frater fuit
4 institutus, & vterq; repudiauit. † Sed tunc oppono, qñ filio datur
cohæres, existentia sui hæredis nihil operatur, vt l. apud Iulianum,
§. idẽ Iulianus ĩ. ad Treb. sed hic fuerunt duo filij, & sic filius repu
dians habuit cohæredẽ. ergo existẽtia sui hæredis nihil operatur.
Sol. sustinendo hãc lec. pro vera, ego limitaui semper dictum Dy.
qui dicit. ꝙ qñ filius hẽt cohæredẽ, existẽtia sui hæredis nihil ope
rat'. Intelligo verũ qñ hẽt cohæredẽ ex̃neum, secus si fratrẽ suum,
vt hic, & ĩ. de stipu. ser. l. liber homo, §. j. & s. l. sed si plures, §. quos
possum. Rõ est: qa dando cohæredẽ extraneũ vr̃ testator discedere
à legis dispositione, prouidẽdo de cohærede extraneo, vt dixit Dy.
in mã substitutionis, & Cyn. recitat in l. precibus, C. eo. Sed qñ ha-
bet fratrẽ suum, tunc a legis dispositione non vr̃ recedere. Sed q̃-
ro, quid si pater dedit filiũ emancipatum cohæredem, vtrum per
hoc videat' testator recedere a legis dispositione? Cogitabitis. Con
tra hoc opp. C. de iu. delib. l. si fratris. vbi tex. dicit, ꝙ existentia sui
hæredis operat' transmissionem, cũ filius habeat cohæredẽ extra-
neũ: aliàs dixi, & dico, ꝙ datio cohæredis extranei facit existentiã
sui hæredis nihil operari circa ea quæ dependent ex testõ, sed cir-
ca ea, quæ veniunt extrinsecus, vt circa transmissionem, tũc datio
cohæredis non impedit existentiã sui hæredis operari, vt ibi, & sic
in duobus limito dictum Dy. sed ista lec. licet sit vera in se, tñ con-
tinet aliquam diuinationem. Ideo Iac. de Are. recedit ab ista lec. &
ponit hunc fratrẽ, cui est datus substitutus, exhæredatũ: & sic cum
sit exhæredatus, hæreditas nunq̃ fuit iuncta, & sic potest frater im
pubes substitutus hæreditatẽ paternam repudiare, & pupillarem
amplecti. Venio ad vltimã partem, dicitur hic, ꝙ legata debentur
a substituto impuberis. Contra, a substituto exhæredati non pũt
deberi legata, l. planè, 2. de leg. j. & l. ab exhæredati, eod tit. & l. pen.
C. de leg. & l qui fundũ, §. qui filios, ĩ. ad l. Fal. Sol. a substituto ex-
hæredati non debent' legata, nisi ipse substitutus fuisset ab ipso te
statore institutus, l. in rõne, §. fi. ad l. Falc. sed hic fuit institutus, sed
repudiauit, ergo &c. Vel pone, ꝙ vterq; fuit institutus, & vterque
5 repudiauit, s'm ea q̃ s. dixi. Item † quæro, tu dicis, ꝙ existentia sui
hæredis operat' in fauorem filiorum. Contra, immo operatur in
damnũ, quia debent' legata ex tabulis pupillaribus, vt hic. Sol. exi-
stentia sui hæredis operat' in sui fauorẽ, vt possit succedere ex ta-
bulis pupillaribus, vt hic: & hoc est cõmodum filij, & posset esse:
quia succedẽdo ab intestato hñt pupilli matrẽ vel alios hæredes,
sed ex successione tabularũ pupillarium haberent integrum: vel
est sibi commodum, & quia sic voluit, inducitur confirmatio lega-
torum, & sic non est eius odium, immo quia sic voluit. His expedi
c tis examinemus aliqua dubia. Primo, de existentia sui hæredis. de
iure ciuili quando habet locum posito. ꝙ ius pretorium abstinen-
di non esset introductum. Secundo, an beneficium abstinendi de
iure prætorio habeat locum, vt eneruet vires, existentiæ sui hære-
dis. Ad primum dico, quod si quidem filius in potestate habet sub-
d stitutum vulgarem expresse, existentia sui hæredis nihil operatur
l. filius hæres s. de lib. & posth. & no. in l. Papi. §. quarta. de inof. test.
in 2. gl. magna. Rõ. quia dando substitutũ vulgarẽ vr̃ cũ facere hæ-
redem, si vult. Hanc rõnẽ ponit Iuriscõ. in l. 1. §. si ꝓponat', ĩ. si quis
omis. cau. test. Itẽ, si testõr cũ instituit sub hac ꝯdone, si volueris, exi
stentia sui hr̃dis nihil operat', vt habuistis ĩ l. Cor. & l. iam dubitari. ĩ
e fi. s. ti. prox. & ĩ. titu. prox. l. verba. Sed q d si cũ instituit sub ꝯdõne
potestatiua, vt si decem dederit, an faciat de necessario volũtariũ?
tex. habetis, ꝙ non, in l. in ꝯdõnib. ĩ. de ꝯdi. & dem. Itẽ si dat sibi te
stõr cohr̃dẽ extraneũ, ex̃ntia sui hr̃dis nihil operatur in his, q̃ depen
dent ex isto testõ. l. apud Iulianum, §. idem Iulia. ĩ. ad Treb. secus in
his, q̃ veniunt extrinsecus, l. 3. C. de iu. delib. & ibi dixi, alias aũt ex̃
hoc casus ex̃ntia sui hæredis semper operat' de iure ciuili. Instit. de
hr̃. qual. & dif. §. sui. & Insti. de hær. q ab intest. §. sui. & ĩ. de bo. li. l. &
6 si ex modica, §. si filius. cum si. † Item quæro an beneficium abstinẽ
di introductum a prætore eneruet vires ex̃ntiæ sui hæredis? R'n qñ
filius expresse se immiscet hæreditati paternæ, tunc beneficium p̃-
toris nihil operatur, vt probatur per hunc tex. ibi, non sponte susce
ptis liberare. Qñ ergo sponte adiit prætor non se immiscet. facit l. cũ
bonis. ĩ. de acq. hær. & C. si vt se ab hære. absti. l. 1. & l. 2. sup. de con
di. fur. Quandoque filius tacet, quia se non immiscet, nec repudia-
uit, & tunc quædam sunt quæ respiciunt damnum, & onus ipsius fi-
lii, vt ꝙ creditorib. hæreditariis teneatur, & tunc beneficium præto
ris operatur, vt eneruet vires existentiæ sui hæredis, vt hic, ibi, non
sponte susceptis, &c. & C. si vt se ab hæred. absti. l. 1. & d. l. cũ bonis.
de acq. hær. & l. necessarijs. e ti. Quædam sunt, in quib. existẽtia sui
hæredis operatur commodum, & vtilitatem filii, vt puta confirma
tionem tabularum pupillarium. Item cõfirmat dationem tutelæ vt
l. si nemo. sup. de test. tu. & C. eo. l. 2. & ibi per Cy. & probatur p rõ-
nem illius legis, quia ꝯtinet filii ꝯmodũ, non incõmodũ. Item vt o-
peretur transmissionem hæreditatis nõ aditæ ad quoscunq; l. apud
hostes. & ibi p Doc. C. de suis & legi. & dicam hunc passum. ĩ. de te
sta. mil. l. ex militari. in fi. cũ l. seq. & in oĩb. aliis casibus similib. in q
bus filii commodum inspicitur sic in casu legis nostræ illud est cõ-
modũ filii instituti. Itẽ cõmodũ filii, cui est facta substõ, quia dece-
dit testatus, & tunc beneficium abstinendi non impedit effectum
existentiæ sui hæredis, quia hoc non fuit propositum prætoris, vt
hic, & l. si pup. de acquir. hær. & l. filius. & l. pater de priuil. cred. &
ita tenent Doc. vt dixi sup. Quædam sunt, in quib. existentia sui hæ
redis non operatur ꝯmodum nec incommodum filii. Verbi gratia,
ꝙ legata debeantur ex testõ paterno. Item libertas ex testõ ꝯpetat.
7 Nã non curat filius, ꝙ venientes ab intestato teneant'. Gl. q̃ est inf.
ad Syl. l. 1. §. idem Scæuola. videtur tenere, ꝙ ex̃ntia sui hæredis ꝯ-
firmat legata tex. habuistis in ꝯtium. ĩ. vt in poss. leg. l. 1. & probat' ĩ
f d. l. & si ex modica. §. si si filius. de bon. lib. Prædicta fallunt primo,
fauore libertatis l. sciendum. ĩ. de ma. test. & l. cum quasi. §. sed & si
q. s. ĩ. de fideic. lib. Item fallit in l. ita tñ. §. si pr̃. ĩ. ad Treb. & rõnem
ibi dixi. Ex istis concludo ad vnum, per quod lex nostra remanebit
quasi

ADDITIONES.

a Barb. Huius timore. Et hanc lect. confirmat Argentinus, sed Bal. reprehendit, qa
nõ cõfirmant' tabulæ in versi. dum dicit, non sponte susceptis. Item quia non vr̃
uera in se, quia restitutio in integrum aduersus repudiationẽ ualidat tabulas pu
pillares, ita e cõtra tabularum pupillariũ ualiditas p aditionẽ, ẽt inualidari resti
tutione concessa aduersus aditionem, per locũ a cõtrario, arg. l. & si contra. ĩ. eo.
Ang. hic dicit opinio. Bar. posse procedere in casu huius legis, vbi filius in pote-
state erit institutus, quo casu licet restõ fiat aduersus immistionẽ, seu agnitionẽ
hæreditatis, tñ remanet suitas, sicut si a principio repudiasset, sed opi. Bal. proce-
dit, dũ extraneus est institutus, qa cũ tunc restõ reponat in integrum statum, p
inde hr̃ ac si ab initio fuisset repudiata. Sed certe opinio Barto. posset defensari,
quia si semel tabulæ pupillares fuerunt confirmatæ, remanent ualidæ.
b Pupillares. Adde, ꝙ idẽ tenet Pet. de Anch. consi. 25. ubi dicit, ꝙ sola existentia
suitatis confirmabat tabulas pupillares, & oĩa q̃ sunt ad cõmodũ filiorũ suorũ.
c Pomp. Expeditis. Vide Pau. cons. 40. alias 90. in 1. dub. in 2. uol. Alex. l. apud Iulia
num, §. idem Iulianus. uer. iuxtà prædicta quæro. ff. ad Treb.
d Io. Fr. Ru. Vulgarem. Adde, ꝙ cõis opinio est cum Bar. ꝙ per dationem substituti
uulgaris, tollitur existentia suitatis, ut late examinando firmat Alex. i l. si filius. s.
de lib. & posth. ubi litat 21. modis. & ĩ l. apud Iul. 1. §. idẽ Iulianus. ad Trebel.
e Pom. Sed quid. De ratione diuersitatis inter illas duas conditiones potestatiuas,
uide Aret. in repet. in l. si fratris, C. de iur. deliber. uide Pau. de Call. contra Bart.
in d. l. in conditionibus. hic alleg.
f Pom. Prædicta fallunt. Et ratio est in d. §. si pater. quia ibi filius inuitus põt co-
gi se immiscere. Hoc limitat Ang. si filius institutus uiuit, cum tunc posset com
pelli ut fideicommissum restituat. Idẽ si decessit post moram immiscendi se hære
ditati. l. ann instam. C. ad Trebel. secus si ante moram decessit, quia tunc non cõ
firmantur, quia illa confirmatio est odiosa. Adde hoc uerum si filius repudias-
set, secus si tacuisset cum tunc transmittat ad quẽcũq; extraneũ. Bar. in l. uenter
de acq. hæred. idem uidetur in hærede, quod in filio. Glo. in l. eam quã. de fideicõ.
& sic s'm Ang. in legatis ad pias causas ipsorum fauore, quia libertati æquiparan
tur, facit quod no. Bar. in l. proxima. de his quæ in testa. delen. & sic quãdo filius
in potestate est institutus, cessat disputatio, an hæreditate non adita, debeantur
legata pia, ut l. 1. C. de sacrosan. eccl. quia saltem illo casu debentur.

quasi declarata. Pone filium exhǣdatum, alium institutū, extraneū
instituto substitutum, institutus abstinuit, poterit ne substitutus ex
secundis tabulis succedere? Dico, ꝙ non: quia existentia sui hǣdis
operatur confirmationem tabularum pupillariū in cōmodū ipsius
filij abstinentis, siue ipse filius qui se abstinuit, fuit substitutus, siue
ei facta fuerit substō. Sed quia ista cessant in q proposita, existentia
sui hæredis non pōt hēre effectum, quia tunc operat̄ bñficiū absti-
nendi. Et est ēt tertius casus, qn̄ filius se expresse abstinuit ab hǣdi-
tate pr̄na, an tunc operet̄ bñficiū abstinēdi: R ñ. ꝙ tūc bñficiū absti
nendi operar̄, & eneruat vires existentiæ sui hǣdis Fallit pp filii de
lictū, l. si seruū, §. ptor ait. ī. de acq. hæ. R ō qa ex eo, ꝙ expresse se ab
stinuit, ꝙ exn̄tia sui hǣdis oparet̄ esset sibi dānū: qa qcquid fit ꝯvo
luntatē filii, dr̄ esse suum dānū, vt Instit. de actio. §. præterea. & hoc
circa ista, q̄ non respiciunt ipsam hǣditatem, a qua expresse se absti
nuit: sed circa alia extrinsecus, vt circa substōnē pupillarē vel datio
nem tutoris, tunc exn̄tia sui hǣdis opat̄, ut hic, & l. filius, ī. de acqui.
hær. & aliis legib. alle. s̄. Contra hoc vr̄ ī. de leg. 1. l. nam nec eman-
cipatus, vbi postq̄ qs se abstinuit, exn̄tia sui hǣdis nō opatur, & t ī his
q̄ ꝯmodum filij respiciūt, vt ibi ꝯiuncta l. pcedenti. Solu. ibi ad hoc
vt legatum obtineat, testator voluit ꝙ hǣditatē retineret. Vn̄ sensit
ibi testator de retentione hǣditatis de facto, non de existētia sui hæ
redis, quæ consistit in iure. l. & si ex modica. §. si filius. de bonis lib.
a merito existentia sui hǣdis nihil operatur. Quæro de tali qōne. † di
8 cit statutum huius ciuitatis, ꝙ banniti non possunt reuerti ad ciuita
tem intra decem annos, nisi habuerint pacem ab hæredib. occisi,
modo filius occisi se abstinuit ab hǣditate pr̄na, an poterit facere pa
cem illi ex bannito, & sic ꝙ possit reuerti. Br̄. f m theoricam præce-
dentem non est dubiū, ꝙ fauor filii est, ꝙ occisor patris eius possit,
vel non possit reuerti, f m voluntatem filii. Insti. de act. §. præterea,
& facere pacem de illa offensa, seu de illa iniuria non est quid here
ditarium, sed ex̄ hæreditatem, l. pro hærede, §. si. ī. de acq. hære. & l.
pen. s̄. de sepul. viola. Vnde cum non sit quid hæreditarium, & sit fa-
b uor filii, concluditur ꝙ existentia sui hæredis remanet, & sic po-
test facere pacem tanquam suus hæres institutus in testamēto. Plu-
ra alia essent quærenda, quæ nunc causa breuitatis omitto.

ADDITIONES.

a Pom. De tali quæstione. Vide aliqua per Ray. in rep. l. Gallus, §. & quid si tantum ff. de liber. & posthum.
Meno. Boer. q. 121. nu. 3. 4.

b Io. Fr. Ru. Concluditur. Adde, ꝙ decis. Bart. Doc. sequuntur cōiter, vt hic Ale. & Ias. in h. licet Aret. solus contrarium teneat, & vltra mod. hic vide Nells. i tract. de bannitis in 3. par. 2. temp. q. 55. Adde etiam Alex. & Ias. in l. pro hærede, §. fin. ī. de acq. hær. Et ibi Ias. ponderat vnam contrarietatem Bart. circa illam decisionem, cuius contrarium videtur velle in l. 4. §. Cato. in vlt. col. ī. de verb. oblig. in una ratione, quam facit ponderando mentem huius statuti.

L E X XIIII.

1 *Pupillaris substitutio quibus modis finiatur.*
2 *Quomodo ratione personæ testantis, seu testamenti.*
3 *Ex persona substituti.*
4 *Ex persona pupilli, & quomodo.*
5 *Quando pupillus fuit passus maximam capitis diminutionem, an substitutio pupillaris euanescat,*
6 *Substitutio pupillaris extinguitur deportatione, non tamen fideicommissaria.*
7 *Substitutio pupillaris quando extinguatur, pupillo effecto religioso.*
8 *Si impubes habeat filiū intra tēpora pubertatis, substitutio pupillaris finitur.*

In pupillari. Ista lex est ita breuis, ꝙ non indiget summa-
rio. Dicit hic, ꝙ finitur pupillaris adueniente
pubertate. Quæro vtrum finiatur oīno, ita ꝙ non contineat fideic.
R ñ. Dy. ꝙ sic. ī. verbis. s̄. e. Op. ī. de cond. & dē. l. pr̄ Seuerinā. §. ꝯdi
tionum verba. Gl. nō soluit, iō soluit Dy. ibi exn̄tia sui hǣdis ꝯside-
rat̄, q̄ hic interuenire nō pt̄. Sed certe ego non intelligo hāc sol. Nā
ita pt̄ interuenire hic noua ꝯsiderō, vt post tpa pubertatis valeat iu
re fideic. sicut ibi. Quare dic, ꝙ ibi licet vno tpe sumat̄ pprie verbū
tutela, alio tpe improprie, tn̄ sp tendunt ad eundē effectū. s. ad ꝓui-
sionem filii, vt hēat tutorem, & curatorē: hic vero si post tpa puber
tatis valeret fideicommissum, tenderet ad ꝯtriū effectū. Nā pupil
laris substō est prouisio filii, sed fideicōmissum est odium filio, vt di
xi vobis in l. 1, circa princ. s̄. tit. 1. & iō non variat̄ significatio d̄ vno
esse, ad aliud ꝯtriū esse: sed de vno esse, ad aliud sic tēdēs ad eun-
dē effectum bn̄ pt̄ variare. Videbit̄ ī. l. px. & s̄. ti. 1. l. 3. §. q fideicō-
3 missariā. † Hoc pmisso, q̄ro quar̄ finiat̄ substō pupillaris? Gl. quę est
hic, dicit, ꝙ finit̄ sex modis. Vide gl. & signa eam. Addit Dyn. quos-
dam casus, sed nō curo. nec Ray. plus dicit q̄ ista glo. Tu vero ple-
nius dicas sic, substō pupillaris qn̄q; deficit ī ipso initio: quia deficit
aliqd de substantialib. dixi ī l. 2. in prin. s̄. eo. quādoq; deficit ex post
facto. & ista est materia nr̄a. & hoc ꝯtingit trib. vel quatuor modis.
Primo ex persona testantis, seu testī. Secundo, ex psona substituti.
Tertio, ex persona eius cui est facta substitutio. Quarto, ex ipsa sub-
2 stōne. Aduerte per ordinem. Primo dixi, † ꝙ deficit ratione perso-
næ testantis, seu testamenti, ut puta si testator fuit deportatus, vnde
irritatur eius testamentum. l. si qs filio, §. irritum. s̄. de iniust. testam.
vel si fecerit aliud testm̄ ut ī. eo. l. si qs cū. in fi. Itē si testm̄ sit ruptū,
agnitione posthumi. l. si pater filiū. ī. eo. Et hoc tn̄ intellige olim, ho
die vero remanent tabulæ pupillares, per auth. ex causa, vt dixi in
l. 1. §. fi. s̄. eo. ti. Item si hæreditas non adeatur, l. 2. §. adeo. s̄. e. quod ī-
tellige, nisi sustineatur p edictum si qs omis. cau. testa. vt ibidem, vel
nisi exn̄tia sui hǣdis operet̄ ꝯfirmationē, l. si filius q patri. s̄. eo. Itē
rupto testō p q̄relā in totū, l. Papin. §. sed neq; impuberis, s̄ de in-
off. test. qd̄ simpl̄r intellige f m opi. illorū q dn̄t, ꝙ hodie remane-
rēt firma legata, & c. p auth. ex cā. Hinc tabulę pupillares firmæ re-
3 manerēt, p ea q̄ dixi in l. j. in fi. s̄. eo † Scdo modo irritat̄ ex psona
substituti, vt puta si non reperit̄ capax tpe mortis pupilli, l. si is qui
hr̄s, s̄. e. qd̄ intellige si nō est in totū capax. Si vero capax p parte,
4 & p parte nō, dic, vt l. si is q ex bonis, s̄. e. tit. † Tertio modo irritat̄
ex psona pupilli, cui est facta substō, hoc contingit multis modis.
Primo adueniēte pubertate, vt hic. Quæro vtrū sufficit vltimū an-
nū tetigisse, an sit necesse, ꝙ sit cōpletus? Br̄ pūt allegari iura pro, &
ꝯ, p ea q̄ ponunt in l. 3. §. minorē, s̄. de mino. Veritas est, ꝙ eo tpe,
quo pupillus incipit posse testari, eo tpe, & momento desit substō
pupillaris. quod probat̄, nā substō pupillaris fit in prouisionē filij,
qui pp ætatē sibi prouidere nō pōt, vt s̄. e l. 2. in prin. & Inst. eo. cir
ca prin. Cū ergo incipit posse testari, deficit substō pupillaris. Quo
aūt tpe hoc sit, habetis in l. qua ætate, s̄. de test. per quā legem hoc
declarat̄. Scdo deficit si testator aliā impuberis ætatē taxat, vt ī. e.
l. si ita quis. Tertio deficit capitis diminutione, ēt minima, vt s̄. de
adopt. l. nec ei. §. corū. Sed ad id aduerte, qn̄ licet desinat ipso iure
substō, tn̄ in effectu remanet ualida, qa debet̄ hęreditas ex stipsone
illis, qui succederēt ex substōne, si adoptio facta non esset, l. non. n.
5 aliter. & l. his uerbis, s̄. de adop. † Iuxta hoc q̄ro ex̄ gl. qd si pupil-
lus fuit passus maximā capitis diminutionē, quia deportatus, vel
seruus pœnæ effectus. Pūt nullæ pœnæ cadere in pupillū doli ca-
pacē, l. si atrogati. s̄. de tute. & l. impuberē ī. de fur. & de fals. l. im-
puberē, quid erit tunc? R ñ. ꝙ uitiant̄ tabulæ pupillares. Nā remo-
ta minori ætate pupillus esset in tali statu in quo posset facere te-
stm̄, ideo sibi facere pr̄ nō poterit, sicut qn̄ est talis pupillus, q rein
cideret in alterius ptatē, vt s̄. e. l. ij. in prin. & hoc tenet Gui. de Cu.
& bene. Sed ꝯ hoc op. qa qn̄ datur in arrogationē filius, saltē effe-
ctus substōnis pupillaris remanet, quare nō ergo hic ita? R ñ. ꝙ ar-
rogatio fit in fauorē filij, vt d. l. nec ei. s̄. de adop. Ideo nō tollit effe
ctū substōnis, qd̄ est sīr ad fauorē filij sed deportatio fit in dānū
filij, & pp eius delictū, merito tollit ea q̄ sunt ad eius fauorē. qn̄
ad hoc fit. Et ideo cū ea perdat, q̄ sunt iuris ciuilis ēt hoc perdit, vt
6 hæredē hr̄e non possit. † Sed ꝯ hanc determinationem op. ꝙ sub-
stō deportatione non tollatur, l. ex facto. ff. ad Trebel. & l. Statius,
§ Cornelio. de iu. fis. Sol. ibi loquitur in substōne fideicōmissaria,
quæ erat ad onus filij, & ad cōmodum aliorum, ideo deportatio
ipsius grauati non pōt extinguere id, quod spectat ad cōmodum
aliorum, sed hęc substō pupillaris est ad ipsius deportati commo-
7 dum, ideo extinguitur. † Quęro, quid si pupillus efficiatur religio-
sus, an finietur pupillaris substō? Dices tu. Tu videris præsuppo-
nere impossibile. Nam pupillus nō pōt obligari religioni, c. 2. ex̄
de rēa. Dicit Gui. intellige, ꝙ parentes obligauerūt eum religioni,
l. Lucius §. pen. ī. ad muni. & C de mu. non conti. inter patrem, &
filiū, l. j. & l. 2. lib. 10. vel fuit factū ex dispōne, vel dispēsatione Pa-
pæ, l. quidā consulebant, de re iud. Isto casu dixit ipse, finietur sub-
stō, quia efficit̄ intestabilis ēt remoto impedimēto ætatis, vt auth.
ingressi. C. de sacrosan. eccl. & dixi s̄. proxi. q. Nec ob. ꝙ dr̄ de filio
dato in arrogationē, vbi effectus non extinguitur, quia arrogatio
non est impedimentū perpetuū, sed potest solui de facili, s. eman-
cipatione, & morte. In quantū Guil. dicit de filio effecto religioso
ex dispensatione Papæ, dicit verum, de filio tradito à parentib. re-
ligioni, non puto verum. Nam decretales dicunt, ꝙ pupillus tradi
tus religioni, non esset perpetuo traditus, sed potest pœnitere quo
usque ad annos quatuordecim peruenit, vt in c. j. & in c. cum vi-
rum, extra de regul. tenet tn̄ interim ingressus vt ibi & ideo puta-
rem idem dicendū, quod in filio dato in arrogationem, vt extin-
guatur, s. non totalr̄, quod putarem maxime verum, qn̄ a sola ma
tre post mortē patris traditur monasterio, quod potest fieri, d. c. 2.
extra de reg. per Inn. ne sit in matris potestate extinguere substō-
a nem paternam. Item finitur substō pupillaris emancipatione pu-
8 pilli, si ante mortem patris fuit pupillus emancipatus, l. cohæredi,
b §. cum filiæ, ī. eo. Circa hoc a † quæro, b quid si impubes habuerit
filium

ADDITIONES.

a Pom. Circa hoc. Vide Imo, Paul. & Alex. in l. humanitatis, in glos. in verbo, cessat. C. de impub.

b Quęro. Adde, ꝙ cum hac decis. Bar. transit Nic. de Neap. Bal. Raph. & Imo. hic, quā tn̄ Ang. limitat non procedere, si abstinens non fuisset masculus, qui cōsueuit sumere uindictam, vt not. gl. in c. j. §. hoc autem notandum, qui feu. da. poss. & cum Ang. trāsit Imo. addens illud uerū extante masculo, secus si fęmina extaret absq; masculo. an autem illa gl. sit vera, Alex dicit u dendum Ang. cons. 22. tu dic, ꝙ est 288, stante tn̄ statuto, de quo hic per Bar. dicunt Cy. & Bal. in l. cū qui. C. arb. tut. ꝙ si filius fecerit pacem cum occisore, ꝙ ex hoc vr̄ eius hæreditatē adiuisse, hoc idem tenet Bart. in l. pro hærede, de acq. hær. in l. ēt antiquis. sed quid si sit statutum, ꝙ stantibus masculis fœmina non succedat, an masculus dicatur esse suus, etiam quo ad portionem filiæ sibi accrescentem ex statuto, adeo, quód illam non aditam, transmittat ad quoscunque. Paul. de Castr. in l. j. de acquir. hære. refert Bal. consuluisse, quód sic; quia statutum facit eam haberi pro mortua. Nam masculus in totum efficitur suus. quod est notandum. de qua per Rom. in l. ventre, eod. titu. per Cyn. Ang. & Salic. in l. j. C. ad leg. Iul. de adult. per Ang. consi. 79. incip. Maria de Bastardis, ex vltimo scriptis hic per Alex. vide do. Card. consi. 80.
Paris. Bart. hic decidit pulchrum casum. & ideo uide Comen consi. 125. vide etiam Pau. de Cast. cons. 113. qui videtur contrariari.

a filium intra tpa pubertatis? Dices tu, hoc ẽ impossibile. a Sed certe reperitur quod mater concepit in 11. anno, & peperit añ 11. anni completum, licet sit ꝯ cõem ꝯsuetudinem, ar. l. si maior. C. de legi. hæred. Et hoc est quod dicit quędam decretalis de impuberibus quorum malitia supplet ętatem, ut extra de despon. impu. c. illis. Breuiter, cum hoc sit possibile, dico, ꝙ pupillaris substitutio finieť natiuitate filij, ut l. ex facto, in prin. ꝟ. eod. Item deficit substõ pupillaris ex defectu ipsius subsiõnis, ut si est facta substõ sub conditione extrinseca, quę deficit, ut sup. eo. l. qui liberis, in princ.

ADDITIO.

a Impossibile. Adde ꝙ gl. 20. q. j. c. quod intra. dicit puerum nouẽ annorum in grauidasse nutricem. Hier. epistola 85. ad Ditamum, refert, ꝙ Salomon, & Arch. in 11. ætatis anno liberos procrearũt. Hostien. etiam dicit uidisse, non solum fœminas, sed masculos in pupillari ætate generare, & cum decisione Bar. transit Ang. hic. Idem Bal. in l. precib. C. de impub. & alijs substi. Idem Gul. de Cug. ibi dicẽs, ꝙ alias sequeretur, ꝙ inducta in fauorem, odium operarẽtur, contra l. quod fauore. C. de legib. & Bal. in l. humanitatis, & ibi Fulg. C. eo. & Bal. in l. ex facto, i prin. & in l. nec. n. sup. de adop. ubi limitat istud dictum esse uerum qñ impubes suscipere filios legitimos, & naturales, secus si naturales uel spurios, quia tunc non expirat pupillaris, sed fideicommissaria fie. Allegat l. generaliter, §. cum autẽ. C. de instit. & substit. sed melius allegasset l. ex facto, §. si quis rogatus, infra ad Treb.

LEX XV.

1 *Substitutio compendiosa directis verbis facta intra tempora pubertatis, trahitur ad bona patris & filij, post ad bona patris.*
2 *Compendiosa in substitutione, post tempora pubertatis veniunt fructus.*
3 *Substitutio directa in aliam directam mutatur, non in fideicommissariam.*
4 *Substitutio pupil. comprehensa in compendiosa est tacita specialiter, expressa tamen generaliter, & excludit matrem.*
5 *Substõ tacita pupillaris cõprehensa in expressa vulgari, nõ excludit matrem.*
Tacita pupillaris continetur in expressa vulgari, quando mater est in medio, licet contra matrem non habeat effectum.
6 *Mater si repudiat hæreditatem filij ab intestato, alij ab intestato venientes non succedunt, sed substitutus ex tacita pupillari succedit.*
7 *Substitutio compendiosa post tempora pubertatis obliquatur fauore matris.*
8 *Effectus qui resultant, cum substitutio compendiosa post tempora pubertatis obliquatur.*
9 *Substitutio compendiosa quid sit.*
10 *Substitutio compendiosa dicitur, quia sub compendio verborum, plures substitutiones complectitur.*
11 *Substitutio compendiosa facta a milite est proprie substitutio: facta a pagano est adiectio.*
Stante statuto, q. filiæ fœminæ teneantur stantibus masculis obseruare disposita a testatore, tunc & paganus potest substituere directo compendiose fœminæ.
12 *Effectus substitutionis compendiosæ factę a milite.*
13 *Effectus compendiosę substitutionis in pagano.*
14 *Substitutio compendiosa facta per verba mere directa, vt quandocunque decesserit, vel intra 25. annos, talis sit hęres, an obliquetur.*
15 *Verba directa & ciuilia.*
16 *Verba directa non ciuilia.*
17 *Substitutio facta quandocunque quis decesserit, talis sit hęres, quę sit.*
18 *Substitutio compendiosa facta alicui directo in certa portione, vel in certa re, an valeat iure directo intra tempora pubertatis.*
19 *Substitutio facta per hęc verba, quandocunque sine liberis decesserit lego Titio bona mea, intra tempora pubertatis non ualebit iure directo.*
Verbum lego, licet sit directum, tamen proprie non trahitur ad institutionem.
20 *Substitutio compendiosa facta per verba mere obliqua, omni tempore est fideicommissaria, & non excludit matrem.*
Restitutio est verbum obliquum.
21 *Substitutio facta hoc modo, quandocunque filius meus decesserit sine liberis, volo quòd bona mea dentur vel distribuantur inter pauperes Christi per meos fideicommissarios, non erit fideicommissaria intra tempora pubertatis, sed valebit iure directo.*
Verbum accipiat, relatum ad vniuersitatem bonorum trahitur ad directam pupillarem.
Fideicommissarij constituti in testamento, nullis alijs datis hęredibus habentur loco hęredum.
22 *Tacita pupillaris, quæ colligitur ex prę sumpta voluntate defuncti, excludit matrem.*
23 *Substitutio facta per hęc verba, si filius meus decesserit sine liberis, tunc bona mea dentur pauperibus, vel dicatur per quem, omni tempore erit fideicommissaria.*
Episcopus, quando pauperes sunt instituti, quando habetur loco hęredis.
24 *Testator si dixit, volo quòd bona mea vendantur, & pretium eorum detur pauperibus per fideicommissarios meos, intra tempora pubertatis valebit iure directo.*
25 *Testator quando dixit, volo, quòd bona mea vendantur, & pretium detur paupe. quorum electio fiat per fideicommiss. meos, an talis substitu. sit pupillaris intra tempus pubertatis.*
26 *Substitutio compendiosa facta per verbum commune substituo, an omni tempore sit fideicommissaria vel intra tempora pubertatis valeat iurę directo, & postea fideicommissaria.*
27 *Ex quibus cognoscatur quòd sit directa.*
28 *Actiones non veniunt appel. bonorum mobilium, & immobilium.*
29 *Filij testatoris quando sunt substituti pupillo per fideicommissum, matrem excludunt ex prę sumpta mente testatoris.*
30 *Verbum, ꝙ potest se habere ad plura tempora, in dubio comprehẽdit futurũ.*
31 *Testator si dicit, substituo tali filio meo impuberi si decesserit sine liberis, quãdo videatur ętatem limitasse.*
32 *Substitutio compendiosa facta per verbum commune, an contineat vulgarem .s. si institutus non erit hæres, & quando fideicommissariam.*
33 *Substitutio cõpendiosa facta per verbum cõmune in re certa, quando valeat.*
34 *Verbum cõe adiectum certę rei, vel quantitati, nunquam trahitur ad instõnẽ.*
35 *Testator si instituit filiam in certa quantitate, & si decedat sine liberis in pupillari ętate, vel postea quandocunque, voluit, ꝙ dicta quantitas veniat in talem, non continet pupillarem.*
36 *Substitutio compendiosa facta per verbum commune in certa portione sub nomine quotæ, trahitur ad directam.*
37 *Testator si dixit, si filius meus decesserit sine liberis, bona mea deueniant ad talem, an hęc substitutio valeat in filijs.*
38 *Substitutio compendiosa facta per plura verba, videlicet vnum directũ, aliud obliquum, vel commune, quomodo iudicabitur.*
39 *Verbum directum quando in substitutione appositum potest se habere per modum dispositionis, & demonstrationis, in dubio intelligitur demonstratiue.*
40 *Substitutio qualis sit, quando in diuersis personis substitutis apponuntur diuersa verba, s. directa, communia, & obliqua.*
Verbum commune adiectum certę portioni alio vniuersali hærede instituto, non trahitur ad institutionem, alias secus.
41 *Testator si in institutione reliquit certa lęgata singularia, demum dixit, residuum bonorum meorum volo ad talem peruenire, substitutio non alteratur.*
42 *Verbum directum est quod de sui natura hoc importat, vt ille cui relinquitur sua manu accipiat, nec in alterius factum trahitur.*
Verbum, hæres esto, est directum.
43 *Volo, ꝙ talem hęredem recipiat, importat fideicommissum. item illud, Rogo vt talem hęredem facias.*
44 *Verba obliqua sunt illa, quę sonant, vt quis accipiat de manu alterius, & sic factum alterius quasi testantis requiritur.*
45 *Verba communia dicuntur, quę possunt habere vtraneue significationem, vel quod quis de manu sua accipiat, vel de manu alterius.*
46 *Verbum, substituo, quare non sit directum sicut instituo.*
47 *Verbum, perueniat, est verbum commune.*
48 *Verbum, pertineat, est verbum commune.*
49 *Verbum, habeat, est commune.*
50 *Remaneat, est commune. Idem verbum redeat.*
51 *Verbum, succedat, est commune.*
52 *Reuertatur, est commune.*
53 *Deuoluatur, est verbum commune.*
54 *Verbum, accrescat, est verbum obliquum.*
55 *Verbum, moriatur, est commune de iure.*

2 Centurio. a In ista lege tractabo materiam substitutionis ꝯpendiosæ plenissime. Et est lex ista famosa, vtilis, & pulchra. Et diuiditur in duas partes. Primo loquitur de filijs decedentibus intra pupillarem ætatem. Secundo de decedentib. post eam. Secunda ibi, post eam aũt, & bř. h. d. Substõ compendiosa facta a milite impuberi, intra tp̃s pubertatis trahitur ad omnia bona patris, & filii, postea vero solum ad bona patris. cum fructib. ex pri-
1 uilegio spãli. h. d. † No. ꝙ substõ compendiosa directis verbis facta intra tpa pubertatis trahitur ad omnia bona patris, & filii: post tpa
2 pubertatis valet quantum ad bona patris. † No. ꝙ in substõne compendiosa post tpa pubertatis veniunt fructus. Opp. s. de l. prox. & l. verbis ciuilib. vbi ex post facto non variať substõ, sed hic variatur,
3 quia primo valet pupillaris, demum aľr. Sol. † directa nõ mutať in fideicommissariam. vt in ꝯriis, sed vna directa in aliã directam sic, vt hic, & sic de voluntario hærede fit necessarius. l. 3. §. qui fideicommissam. s. ti. 1. Ratio, quia in habentibus symbolum &c. l. 3. in fi. cum l. seq. de bo. poss. & l. si acceptolatum. ꝟ. de accepti. & l. in rem. §. quẽcunque. de rei ven. Ita vna directa in aliam directam, non aũt in fideicommissariam. quæ est sibi opposita. Opp. dř hic, ꝙ veniunt oĩa bona patris, & filii. Contra s. eo. l. sed si plures. §. in arrogato. Solu. ibi in filio arrogato hic in naturali. Opp. ꝙ in filio naturali non veniunt omnia bona, l. miles ita. §. exhæredato. de mil. test. vbi non p̃t substõ valere iure pupillaris directæ. Solu. hic loquitur in filio in potestate. Opp. de l. fi. C de inst. & subst. & l. precibus. C. eo. vbi ex tacita pupillari non succeditur impuberi, nec veniunt bona eius. Sol. t'm glo. h. c quia ibi qñ mater est in medio, quo casu in expressa vulgari non ꝯtinetur tacita pupillaris, hic vero non erat mater in medio, merito ibi non veniunt bona impuberis, quia ibi nulla est pupillaris expres-
4 sa, vel tacita. ita videtur tenere glo. hic quam no. Ista glo. † præsupponit duo. Primum, quòd substitutio pupillaris comprehensa in compendiosa sit tacita. Illud etiam videtur probari per tex. & glo. mag. in

ADDITIONES.

a Centurio. Adde inquantum Alex. hic ponit an milites hodierni tp'is gaudeãt priuilegio militum antiquorum, ꝙ Bal. cons. 227. 3. l. tenet, ꝙ possint donare concubinis, & per consequens non gaudeant priuilegio. Sed Ro. cõs. 506. tenuit, ꝙ gaudeant priuilegio antiquorum, in quantum ẽt subdit priuilegijs militum gaudere dominos non recognoscentes superiores, quia in eo dñio tenent locum Imperatoris. Adde Pau. de Cast. cons. 227. ubi de duce Mediolani, quem dicit tenere locum Imperatoris in dominio suo. & Io. de Ana. cons. 81.
Men. Forcatullus Necyoman. dialogo 14.
Pom. De materia huius legis uide Are. cons. 45. per totum.
Paris. Circa materiam substitutionis compendiosæ uide multa per Bal. in tractat. subst. in ult. parte, & quæ habes ad Bar. in l. precib. C. de impub. Item ꝙ fideicommissum non dicatur proprie substitutio. Vide Ias. in rub. Inst. de subst.

a mag.in d.l.precib.Ego dixi, & dico circa hoc,ꝙ est tacita speciali-
ter:tñ explia põt dici gñaliter,qa sub hac gñalitate verborum com
prehendir pupillar.s,& excludit mrem ista pupillaris comprehensa.
5 in compendiosa.d.l.precib.& patet,in c.1.de test.li.6.Et in hoc † dif
fert a tacita pupillari, quæ continetur in expressa vulgari, quæ non
exprimit nec spãliter,nec gñaliter,sed a iure intellr,vt s.eo.l.1.dixi,
& illa matrem non excludit fm dictam determinationẽ. s. eo. in l.
ij.in materia pupillaris substõnis.verum est,ꝙ vulgaris expressa qñ
mater est in medio,non ꝯtinet pupillarem tacitam.sed gl.in d.l.fi.&
d.l.precib.dicit ꝯrium, ꝙ ẽt tunc ꝯtinet tacitam pupillarem quæ tñ
non hẽt effectum ꝯ matrem,& sic habetis gl.ꝯrias.Pet.vt refert Cy.
in d.l.precib.in scdo ꝯrio,vr tenere,ꝙ non ꝯtineatur tunc tacita pu-
pillaris,quando mr est in medio.& sic tenet istam gl.licet de ea non
faciat mentionem,& probat sic; quia tñ valet tacitum, quantũ ex-
pressum l.cum quid.si cer.pet. sed expressum excluderet matrem,er
go &c.Præterea expressio eorũ quæ tacite insunt, si exprimat, &c.
l.3.ff.de leg.1.& iõ non operatur,si exprimat.Contra Pet arguo sic.
Substõ,quæ ab initio non ꝯprehendit pupillatem,ex post facto non
ꝯprehendit eam.l.quæ ab initio.de reg.iur.Item quia tp̃s testamẽti
dẽt inspici.l.si ita. ff.de aur.& arg.leg.vt ibi dixi, & tenent Docto.in
mã reciprocæ,vt dixi in l.Lucius.ff.eo. Hoc præmisso,lex dicit,ꝙ li
cèt mr sit in medio tpe quo fit testm̃,vel tpe mortis testantis,si dece
dat mr,postea aũt pupillus,tacitam pupillarem ꝯplectitur, & ex ea
succeditur pupillo.l.fi.C.de inst.& subst,Si igitur non põt dici,ꝙ ex
post facto non p̃t ꝯprehendi.ergo ab initio ꝯprehendit eam,licet si-
ne effectu sit ꝑꝑ matrem. Vnde puto ꝯrias gl.dicere verũ. Ex hoc
b sequit magna vtilitas,† ꝙ si mr repudiat hrditatem filii ab intesta
6 to,non venirent alii venientes ab intestato, sed substitutus ex substõ
ne tacitæ pupillaris. quæ in vulgari in veritate ꝯtinetur, licet ꝯ ma
trem non hẽat effectum.Nec est curandum,vtrum mr morte,vel re
pudiatione excludatur,ar.l.2.§.sed si sint sui.& §.seq. ff.ad Tertu. &
istam opi.puto veram.Non ob.ratio Pet.s.ꝙ tñ valet tacitum.quan
tum expressum:quia illud non est verum sp,vt patet in filio,qui dẽt
noiatim exhrdari,non p̃teriri silentio,& sic dẽt mr priuari hrditate
filii per expressam substõnem,non per tacitam, nisi tacita esset pro-
bata,vt dixi in mã substõnis pupillaris.Non ob.illa rõ.quia expres-
sio eorum, quæ tacite insunt, nihil operatur.s.in his quæ insunt de
necessitate, sed de voluntate secus.l.talis, ff.de le.1, & dixi in l.3.eo.
tit. Ita hic tacita pupillaris ꝯtinetur de voluntate, non de necessita-
7 te.† Op. ad scdam partẽ de l.precib.vbi substõ ꝯpendiosa post tpa
pubertatis fit fideicommissaria, hic contra. Solus Pileus fatetur ꝯ-
riũ.sed falsum est per gl.hic,quia miles ẽt post tpa pubertatis p̃t sub
stituere maiori,vt l.miles ita.& l.milites ẽt his.de test.mil.Probo ex
tra gl.ꝙ sit falsum, quia in substõnem fideicommissariã non veniũt
c fructus ꝑcepti tpe mortis testõris.l.iubemus.C.ad Treb.sed hic ve
niunt fructus, vt in fi.legis patet, ergo nõ loquit in fideicõmissaria,
sed in ꝯpendiosa.Ad l.precib.ridet gl.ꝙ ibi ꝑꝑ matrẽ,q̃ est in me-
dio obliquat,sicut fauore mris tacita n hẽt effectũ, vt dixi s.Effect⁹
d vero † obliquatus post tpa pubertatis ẽ magnus.vt hic ꝑꝑ fructus
8 & ltimam, q̃ non veniunt in restõne.l.cohæredi.§. cũ filiæ. ff.eo.ꝑꝑ
beneficium diui Adria.& multa alia. Nam in directa hrs. suo iure
põt adire,sed fideicommissarius oportet, ꝙ petat de manu hrdis,vt
hic.& d.l.precib.Sed licet hoc teneant Docto.& in se sit bene dictũ,
tñ q̃tum ad legem nram non placet,qa si mr est in medio,non obli
quaretur,vt hic.Non ob.l.precib.qa ibi facta fuit substõ per verbum
cõe.s.substituo,& tunc obliquat post tpa pubertatis,& intra tpa pu
bertatis valuit iure directo,sed hic substituit directo,vt hic dr:ergo
miles post tpa pubertatis directo põt substituere.l.miles ita.& l.mi-
lites,de test.mil.Op.de l.verbis.s.eo.Solu.hic in milite ex spãli priui-
legio.ibi in pagano Op.de l.Scæuola.ff.ad Treb. So.ibi in codicil-
lis,ideo ad fideicõmissum trahit, vt ibi patet, & ill. codicilli fuerũt
facti a priuato.Nam miles ẽt in codicillis posset substituere directo.
l.milites codicillis.in prin.de test. mil. Opp.ꝙ fructus medii tpis non
restituantur.l.iubemus. C.ad Treb.d.l.in fideicommissariam. ff.ad
Treb. Sol.ibi in restõne,quæ fit per fideicommissum:hic in substõ-
ne compendiosa directa,in qua veniunt fructus, non omnes, sed il-
li,qui sunt percepti & reperiuntur in hæreditate,vt hic dicit tex.no.
VENIAMVS Ad mãm ꝯpendiosæ,q̃ alta multum est,& subtilis,
& male tractata, & magis cõis q̃ aliqua alia. Et primo quæro quid
e sit substõ ꝯpendiosa.Scdo,quare dicat ꝯpendiosa.Tertio de effũ.]e
9 † Ad primũ dico,ꝙ fm,ꝙ est de mẽte Azo.in summa,& aliorum il
la est ꝯpendiosa,q̃ sub ꝯdõne mortis, vel alia, multa ꝯplectitur tpa.
Qd dico sub ꝯdõne mortis,apparet ꝑ exẽplum positũ hic,& in l.pre
cib.ait.n.si filius meus decesserit. Qd d.co,vel alia, intellige ẽt si es-
set apposita aliqua ꝯdõ,vt puta,si aliquid fecerit, eadem esset substi
tutio. Quod dico,multa complectitur tempora.s.tempora puberta-
tis, vel pupillaris, vel aliud.hoc fit autem vel tempore limitato, vt
quia dixit,si intra 15.an.decesserit, vt hic, vel tempore non limita-
to,vt quia dicit quandocunque decesserit, vt l.præalleg.
10 SECVNDO Quæro † quare dicatur ꝯpendiosa? Rñ.quia sub cõ-
pendio verborum plures substõnes complectitur, seu plura tẽpora,
& istud nomen fuit introductũ ab Imperatore.d.l.pc.b.facit ad hoc
11 l.Mænius.§.duorũ. ff.de leg.ij.ibi,orõnis ꝯpendio.† Sed an ista ꝯ-
f pẽdiosa sit ꝑ se substõ,an vero quædã adiectio.Veritas g est,ꝙ si ista
g substõ fiat a pagano,tunc est magis adiectio, q̃ directa, qa in ea plu-
res directæ ꝯtinentũ.s.vulgaris. & pupillaris,& exẽplaris, & alia fi-
deicommissaria.sed si fiat a milite, q p̃t ẽt post tpa pubertatis sub
stituere iure directo,tũc nouã substõnẽ in se ꝯtinet, iõ ẽ vera sub
stõ.ita voluit Dy.in tractatu substõnũ.ita voluit glo s. ea.l & hoc
ꝓcedit de iure cõi.Sed in qbusdã ciuitatib sunt ẽt statuta. fm q̃ ẽt
pagani pñt substituere directo post tpa pubertatis. Dicit.n. statutũ
ciuitatis huius,ꝙ filiæ feminæ cogantur obseruare omnia a testõ
h re disposita statib.masculis.Et iõ ex forma huius statuti,h vel filis,
põt substitui directo filiæ fœminæ,& sic ista substõ p̃t fieri a paga-
no directo,vt hic ĩ femina ñ extãtib.masculis,& hoc credo verũ.
i TERTIO Quæro de effectu i substõnis compẽdiosæ. Istã qõnem
12 examinemus per qõnes.† Primo, qs sit effectus compendiosæ sub
stõnis in milite. Rñ. Aut a milite fit per verba mere directa,& tũc
loqtur lex nra. Aut per verba cõia, & tunc si mater est in medio
post tpa pubertatis obliquat.l. precib alias valeret sp iure directo
ꝑ hãc legẽ,& l.precib.Aut fit ꝑ verba obliqua,l& tũc sp est fideicõ
missaria.l.cohrdi.§.cũ filiæ.ff.eo.& hoc verum.ꝯ opi.Pilei,& hoc
in milite. Idẽ forte in pagano qui posset substituere directo post
13 tpa pubertatis,vt s.dixi ex forma statuti. † Secundo quæro,qs sit
effectus compendiosæ substõnis in pagano.Rñ. fm glo.nostram,
aut fit talis cõpẽdiosa per verba mere directa,& tunc intra tp̃s pu-
bertatis valet pupillaris,post,nullo modo,l.uerbis. & l.in pupilla-
ri.s.eo.Aut fit per verba mere obliqua.& tunc est fideicommissa
ria.d.§.cum filiæ.Aut fit per uerba cõia,ut per uerbũ,substituo,&
tunc sunt gl.ꝯriæ:quia gl.pen.in l.precib.dicit,ꝙ sp est fideicom-
missaria,sed gl Inst.eo.§.qua rõne, in gl.magna dicit, ꝙ intra tp̃s
pubertatis valebit iure directo,nos ff.de hoc dicemus.Assumo per
K tres qõnes principales,& sic hẽt tria membra. Primo q̃ro 1 † quis
4 sit effectus cõpendiosæ,qñ fit per uerba mere directa,ut qñcũque
decesserit,uel si intra 25 an decesserit,talis sit hrs.Gl.ut dixi dñt,ꝙ
l post tpa pubertatis nullo modo ualet,l sed ante sic l.uerbis, & l.in
pupillari.s.eo.& hoc tenet gl.hic,& in l.precib.& Inst.eo. d.§.qua
ratione in gl.magna,& Azo.in summa.Iaco.de Bel.Dy.& omnes
m & Ber in c.Ray.extra de testa.& Inn.& Io.And.m in c j de test.lib.
6.in gl.antiqua.Superuenit hodie Io.And.in c.j.de test.super no-
uella qui tenet, ꝙ intra pupillarẽ ætatẽ ualet iure directo, postea
iure fideicõmissi. De primo est casus,dicit ipse in d.c.j.de test.lib.
6.& de secundo,dicit ipse,ꝙ est casus in c.Ray.ubi dr,ꝙ post tpa
pubertatis ualet iure fideicommissi Item dicit ipse,ꝙ de iure ciui
li est casus in l.precib. Nam ibi nulla spãlitas ponitur in milite,li-
cet fuerit sic de facto. quod nititur velle probare ꝑ multas rõnes
ut patet ibi.dicit ẽt,ꝙ qõ ista fuit disputata ꝑ Vltramontanos, &
ultimo Bononiæ ꝑ d. Bar.de Pratis, q dicebat,ꝙ hæc opi. est mul
tum ꝯgrua uolũtati defuncti.licèt ꝯrium teneret. Si igitur est uo-
luntas testatoris,dicit ipse,ergo &c.l.in ꝯdõnib. de ꝯd. & demon.
Non ob.l.in pupillari,& l uerbis.s. e.dixit ipse: qa ibi uolebat sub
stituere pupillariter tñ,& per errorẽ maius tp̃s expssit,uel aliter,
ꝙ in d.l uerbis ubi dicit,frustra.s. quantum ad instõnem directã,
ualebit tñ iure fideicommissi, iste est in fine eius effectus. Nescio
n qd dicã tñ forte utraq; opi.possit sustineri.Nã mihi n ur.ꝙ uerba
directa,q̃tum ad pñs tp̃s reperiantur duplicis gñis. Quędam sunt
15 † directa & ciuilia,hoc est a iure ciuili ĩtroducta,ut uerbũ hrs esto
ut l.lego obuenire.ff.de uer.sig.Scitis.n.ꝙ deportat⁹ nõ p̃t esse hæ-
tes:

ADDITIONES.

a Ego dixi.Ista est communis opi.ut dixit Ale.cons.147.alias 47.in fi.in 2.vol.
b Pom.Ex hoc sequitur.Si substitutus pro iure accrescendi capiat uniuersum.Vide Lud.Rom.in cons.56.alle.Bar.hic pro istis dictis hic per Bart. vide Abb.in cons.127.& uide Barto.cons.241.inci.pater filio,vbi disputat de gl. in §.qua ratione.Inst.de vulg.vide ibi de uerb.succedat,& de verbo deueniat.
c Pom.Tempore mortis.Adde,ꝙ Ang.dicit,ꝙ putat lecturam Bar.corruptam, qa illi fructus non ueniunt,ut fructus,sed vt reliquum patrimonium,& filio pñ da ri in supplementum legitimæ,de quo vltra Ale.uide Pau.de Cast.cons.156.Et,ꝙ filio legitima in fructibus assignari non possit,consuluit Pet. de Anch.cons.127.& Rom.cons.437.sic nec filius patri, vel matri, vt voluit Bal. cons.171.4.lib.inquantum Alex hic ponit,ꝙ ius patronatus transit ad heredem extraneum. vide Fed.cons.111.& melius per dom. Card.cons.122. Rom. cons.368. & inquantum dicit.ꝙ iura sepulchrorum transeunt ad heredes extraneos, dic,quod cõtrarium tenet Io.de Ana.cons.86.Pet.de Anch.cons.182.
d Man.Effectus.Paris.cons.54.nu.3.5.lib.3.
e Men.Effectu,& cons.227.col.2.cons.642.nu.1. & cons.seq.nu.2.3.Cur.iun.consil.86.nu.1.Neuiz.cons.53.nu.2.Rolan.Valle cons.69.nu.2.scripsi cons.225.nu.5.
f Men.Sed an ista scripsi cons.135.nu.1.
g Veritas.An substitutio compendiosa sit species substõnis de per se,vel adiectio, vide Soc.in rub.2.sup.e.tit.in vlt.col.& quib. verbis facta comprehendatur uide eundem cons.77.inci.in præsenti.col.1.& in cons.144. inci.diligenter in prin.
h Ex forma statuti.Adde,ꝙ cum Bar.concor.Ant.de But.in c.Rayn.Bal.in repe.c.si pater.
i Pom.De effectu.Vide Pau.de Cast.post Bar.in l. precib.C.eo.tit. Paris.vide Com.cons.121.incip.Gerardus per totum.
k Primo quæro.vide Lancel.in l.precib.vbi multis modis limitat. C.eo.titu.Et ista opi.gl.est communis,secundum Alex.hic,& Imo.in d.c.Raynutius.
l Valet.Adde,ꝙ hanc tenent Old.cons.125.de quo vide Pau.de Cast.cons.133.
m And.Adde,ꝙ Pet.de Anch.cons.16.secutus quendam.Hug. Guattbert. tenet,ꝙ substõ compendiosa facta ꝑ verba directa,mere ciuilia, obliquetur post puberta tem,maxime si fiet ea,si sine liberis,vbi autem est clausula codicillaris. illa tollit omnes dubitationes,ut ibidem ipse concludit.& uide Cal.cons.9.de testa.
n Pom.Nam mihi.Adde ꝙ ista distinctio reprobatur per Are.cons.185. inci.periculosum est,& uide Abb.c.Raynutius.extra de testa.

res.qa non hēt ea quæ sunt iuris ciuilis. Item prætor non pt face-
re hæredem,sed bonorum possessorem,& similes.Et idem de ver-
a bo instituo,l.j.& per totum ff.tit.j.Et isto modo accipiendo si sub
stō est facta p verba directa ciuilia.si semel valuit iure directo,nū-
quam trahitur ad fideicommissum,l.uerbis.ff.co.& no. ibi.ciuili-
16 bus,& c.ita etiam no.in l.in pupillari.ff.eo. Quædam † sunt uerba
directa non ciuilia,hoc est,quæ diriguntur ad substitutum, ut ip-
se manu sua capiat,non ab alio,l.eam quam.C.de fideic.in gl.sup
b verbo directis.Exemplum in uerbo accipiat,b & in verbo,capiat.
& in uerbo,moriat.c.j de test.lib.6.& iō ista uerba sunt magis cō-
grua,& cōia oibus gentibus,& aīanib.Et isto scdo mō accipiēdo,
ff.eo,q opinio Io.And est uera.Probo hoc,Illud dictum,talis acci
piet,uel cum talis morieť,& silia uerba pnt intelligi,q qs accipiet
iure directo,ut hrs,& possent intelligi,ut q,vt legatarius accipiat,
sua tn authoritate,l.Titia.§.j.de leg.2.Et sic ista uerba de iu.ci. nō
hnt proprium significatum,qm verba iuris ciuilis non sunt, & iō
in dubio intelligerentur fm q casus eueniet q si pupillus morie
tur intra pupillarem ætatem, lex interpretať instōnē directā, si po
c stea moriať interpretať fideicommissariam.Sic hēs c in uerbo, q
pt reperiri in pterito & futuro.Nam lex illud interpretatur fm ac
cidentiam facti: qa si in præteritum occurreret in eo interptabiť,
& ita cō,l.3.de adim.leg.& l.hęc ɔdō.§.fi.de cond.& demō Et per
hoc patet rnsio ad ɔtriū qđ dicit, q substō directa nunquam obli-
quatur,concedo.sed ista nunquā fuit directa si post pupillarē ęta-
d tē decesserit:qa hic sciebat lex illū primo moriturū, d l.cū qdam.§.
suū hrēdē de acq.hær.& ideo lex sp fuit certa, & si pupillus decessis
set in pupilari ætate,esset directa qa certa erat lex. sed qū sunt ver
ba directa ciuilia,illud uerbū hēt in se pprium significatū. ut iure
directo sit hrs,& iō ibi non est necessaria interpretatio: qa sic uo-
luisse defunctū ɔstat,iō post tpa pubertatis non obliquatur, & ita
dico.hoc forte voluit sentire Io.And.in fi.gl.finæ nouellæ, vbi fa-
cit tēť.am inter directam directo, & inter directam non directo,
17 †Quid si testōr sic substituit f qñcūq; filius decesserit sine liberis,
e talis sit hrs.Gl.in l.pcib.dic t,q oī tpe est fideicōmissaria, qa dt,si-
f ne liberis Idē Inn.ī c.Ray.ex d test.Dy.& alij dñt, istā opi eē falsā
g vt hic,& cōtra casum huius legis: qa hic fuerunt apposita illa uer
ba,sine liberis,& tamen ualet iure communi intra tēpora puber-
tatis,nec ēt illa verba hnt inducere fideicommissariam substō.icm
nā congruūt pupillari ętat. Constat.n. pupillū decedere sine libe-
ris.Iac de Bel.nititur tenere gl.quasi illa uerba,sine liberis, videāť
ad maiorē referri,q pōt decedere sine liberis, l.j.de suis & legi. &
facit ad hanc legē qđ hic est speciale priuilegio militis,& non obs.
q hic dicat iure cōi,quia priuilegium est in milite, q intra puber-
tatis tempora ualeret iure communi, & trahitur ad omnia bona
patris,& filij. Et ista sunt uerba sua quæ non hnt iuris saporem,&
sunt contra ca.j.extra de test.lib.7.& est casus in hac lege. Nō obst.
si dicatur, nō dicitur decedere sine liberis, nisi ille qui eos habere
potest:qa est falsum in his legibus,& alia est significatio illius parti
cipij intestatus,& similium,de quibus.in l.j.de suis & legiti.& alia
istorum. Vel aliter, Licet id quod ibi dicitur sit ex rigida significa-
tione verborū,tñ de cōi usu aliud est,ut ibi, & l.librorum,§.quod
tamen Cassius.ff de le.3.l.Labeo.de supel.lega. & l.cū de lanionis.
18 §.asinā,de fun.instru †Quid si testōr substituit aliquē h cōpēdiose
h directo in certa portione,vel in certa re,an valeat iure directo in-
tra tpa pubertatis,fm ea quæ dicta sunt? Respon.siquidē substituit
per uerba directa,& ciuilia,ut hæres esto, uel instituo,& tunc suf-
ficit ac si super uniuerso esset substitutus,l.cohęredi §.fi.ff.c.secun
dū unā lect.& argu.ff.tit.j.l.j.§.si ex fundo.Si uero substituit p ver
ba directa non ciuilia,ut accipiat talem rem,vel tale podere l.t ta-
lis,& similia,si filius męus quandocunq; decesserit sine liberis, &
isto casu non trahitur ad directam substitutionem quia in relictis
singularib.nulla est differentia,utrū apponantur uerba directa, &
obliqua,l.oē uerbū.C.cōia de leg & Inst.de singu.re.per fideicom.
reli.circa prin nisi adijciant expresse illa uerba,talis sit hæres: quia
tūc secus.d.§.si ex fundo.Sed quid si ista uerba adijciant certę por
tioni quotę? dicam in q.prin.ff faciam de hac substitutione p ver
19 ba cōia.†Sed qđ si testator ɔpendiose substituit p hæc uerba qua
i docunque sine liberis decesserit lego tibi bona mea,vř, q ista uer
ba sint directa,& sic intra tpa pubertatis trahāť ad directā pupilla
rē.Nā uerbū,lego,t. aliit ad institutionē hrdis, ut l. uerbis legis, de
verb.signi.& l.filiū,§.si legata ɔiuncta l.j.in prin.de leg.pst.In ɔtriū
uidetur l.mulier.§.fi.ff.ad Treb.& hoc puto uerū.Et per hoc appa
rebit rnsio ad ɔtria.licet.n.ex largissima significatione,verbum, le-
go,trahatur in instōnem,tñ secundum cōem usum non trahiť, &
est spēs distincta ab actu hæredis,d.l.uerbis cui cōi usui state debe
K mus ut dictū est.Fateor tñ q uerbū,lego, k est uerbū directū in du
bio,l.Lucio.ff.de leg.2.& nō dico, q sit directum quo ad hæredē,
sed directum quo ad ipsum legatarium. Ideo dicas,quædam sunt
uerba directa,quæ habent a iure tacitā significationē, ut trahātur
ad institutionē,ut uerbū,instituo,& uerbū,hrs esto Quædam hnt
significationē separatā a iure,ut uerbum,lego. Quædam non hnt
specialē significationē,ut uerbū accipiat,& uerbum, moriatur, &
20 uerbum sit talis,ut ex prædictis apparet.† Scđa l qō est,qñ ista ɔpē
l diosa substō fit per uerba mere obliqua,& isto casu secundū oēs,
ista substitutio est in omni tpe fideicommissaria, & matrem non
excludit,& non ueniunt bona pupilli, & Falcidia nō detrahiť.l.co-
hæredi.§.cū filiæ.ff.eo Sunt āt verba obliqua,ut restituo.d.§.cum fi
21 liæ.sunt & alia,l.fundi Trebatiani.de vsufru.leg. & ff.dicam. † Sed
m qđ si testōr dixit,qñcunq; filius meus decesserit sine liberis,uolo
q bona dent, vel distribuantur inter pauperes Christi per meos fi-
n deicommissarios an ista substō sit fideicommissaria intra tpa pu-
bertatis? Vř,q oī tpe sit fideicommissaria cū verba dētur,& distri-
buanť sint mere obliqua,per d.l.fundij. Contrariū est uerum. Nam
in his uerbis.ff.ptox.narrat.s subintelligitur tale uerbum,qñcunque
sine liberis decesserit.f.q tunc fideicommissarii accipiant de manu
sua,& dent.l.alio.in fi.gl.1.de ali.& cib.leg.& l.deniq;.§.iuterdum.
de pec.leg.& dř expresse in §.si quis aūt pro redemptione, in Auth.
o de eccl.ti. Sed istud verbum subintellectum.l.accipiat, si refertur
ad vniuersitatem bonorum, trahitur ad directam pupillarem, ut ff.
probatur,& in d.c.1.de test.& in l.his uerbis.in prin.ff.ti..ergo, &c.
Pro hoc vř esse tex.in c.cum tibi. extra de test.ubi dř, q qñ non est
alius hrs,isti fideicommissarii hnr loco hæredum.Hoc autem tenet
Roff.in tit.de act.ex testō.ver.item quid erit qđ sæpe ɔtingit,& Spe.
in § nunc uero aliqua.ver.item pone,q quis.de instr.edi. & Inn. in
d.c cum tibi. Sicut ergo qñ testōr nullum alium facit hrdem, dicti
p fideicommissarii hnr loco hæredum, ita quando testator filio suo
impuberi nullum alium facit hæredem, vř facere hæredes dictos fi
q deicommissarios.Sed dices tu.Si mater est in medio vř.q ista in-
terpretatio non debeat admitti, quia sicut tacita pupillaris non ad
mittitur ɔ matrem.l.precibus ita nec illa admittitur ɔ matrem illa ta
cita interpretatio, quæ est, ut testator uideatur apposuisse illa uerba,
r siue verbum accipiet.Rñdeo, ɔ matrem non admittitur tacita pu
pillaris,de qua testator non cogitauit,sed ius præsumit si de hoc co
gitasset, tunc non admittitur vt tacita, quæ continetur in vulgari,l.
22 precib.sed tacita, † quæ ex præsumpta voluntate defuncti colli,
f ex aliquibus coniecturis, vel verbis testatoris, ista bene excludit
t matrem.l.precibus in glo.super uerbo omnimodo, & in l.in testa-
23 mento.in fi. C.de testa.nuli.sed ista est huiusmodi, ergo, &c.† Sed
quid

a

ADDITIONES.

Parif.Accipiendo. Ista limita,nisi in testō esset apposita clausula codicillaris,quæ cō.ter solet apponi.Ita Bald.in l.verbis ciuilib.§.e.tit.sequitur Com. cōs.2.ad fi.

b Parif.Accipiat. De illo verbo vide Com.cons.130.vbi declarat Bar.in isto verbo esse contrarium,ut ff.in 2.q.in prin.

c Pom.Si nisi habes.Vide Arc.in l.3.§.ex pluribus in 2.col.de acq.poss.

d Parif.Primo moriturum. In hoc Bar.reprehenditur hic per Ias.& Alex.cons.17. in fi.contrarium tenuit plenius in l.cum quidam.§.suum.de acq.hær.

e Quid si testator.Adde,q communis videtur opi.Dy.Ray.Bar.Bal.& Ang.& Moder.q illa verba nihil operentur,de quo per Pau.de Cast.cons.246.inc.homo Ae cursulh.per Bald.cons.201.in fi.2.vol.& cons.182.2.vol.& cons.255. 3.vol.in fi. cons.& cons.153. 1.vol.& cons.163.2.vol.per O.d.cons.99.Pet.de Anc.cons.26. per Ang cons.97.

f Parif.Sic substituit.Ista conditio,si sine liberis decesserit,cadit etiam in pupillum & ideo si testator diceret, si filius meus decederet in pupillari ætate sine liberis, non debet intelligi de pupillari ætate.vide omnino Com.cons.225.incip. proponitur,q Bartholomæus.per totum.sed videtur contrarium voluisse Pau.inscrip. ad Bar.in l ex pupillari. j.eo.vbi Ias.

g Pom. Et alij dicunt. Pro illa opinione consuluit Raphael Cuma.cons.101.incipit proponitur.

h Pom.Substituit aliquem.Vide Alex.cons.45.1.vol.Rom.cons.200.
Men.Crauet.cons.210.nu.2.Parif.cons.74.nu.58.lib.3.Boer.q.13.nu 6.7.

i Pom.Compendiose. Vide Alex.cons.9. in 1.vol. ubi ponit aliquid de superiorib. & vide Mod.in l.1.ff.de leg.1.

k Verbum lego.Adde vltra Alex.de hoc verbo,Bal.cons.111.Bal.cons.60.

l Men.Secunda.scripsi cons.162.nu.23.in fi.

m Pom.Quandocunque.Vide plures opiniones de ista quæstione per Barba.c.cum tibi.de testam.
Alex.cons.162.in 2.volum.& cons.12.in 3.volum Panor.cons.59.in 1.dubio,in 1. volum.Pau.de Cast.l.si quis ad declinandam.de episcop.& cler. Barto.cons.3.& cons.
Parif. Vide Pau.de Cast.cons.59.

n Sit fideicommissaria.Adde,q ita Bal.consuluit,q sit fideicommissaria,eius cons. 432.inc.in Christi nomine,factum sic se habet.3.lib. & cons.487.1.vol. & cons. 232.eo.vol.opi.Bar.sequitur Ang.hic,& Pau.de Cast.in l.precib.Bar.in l.si quis ad declinandum.de epi.& cle.& l.fundi Trebatiani.de vsuf.leg.& cons.inci. Bar. Rosch.& cons.inci.Vanutius fecit testamentum.in fect. Alex.alleg. Pau. de Cast. cons.98.ibi non loquitur de hoc,sed cons.199.nec ibi loquitur de hoc primo casu,nisi referendo,sed de secundo,de quo hic in ver.sed quid si consuluit.idē Alex. cons.12.3.vol.standum esse dictum Bar.nisi testator dixisset, bona distribuantur pro anima mei testatoris; qa tunc bona pupilli non pñt prodesse animæ testatoris.e.non putanda.1.q.1.non erit directa substō.ita consuluit Pet.de Anch.cons. 8.inc.in Dei nomine.d ssi.ultas quæstionis,&c.& in opi.prima persistit Bal.cōs. 286.2.vol.Abb.cons.59.l.b.1.sequitur opi.Bar.etiam si diceret,bona mea dentur & distribuantur.de quo vide Cal.cons.27.de test.Bal.cons.86. lib.5. vbi voluit, q substitutio facta pupillo,si decesserit sine liberis,quod totum distribuatur,excludat matrem,cum sit relictum,cum hoc,q plus petere non possit.

o Parif.Sed istud verbum.In contrarium vide Com.cons.130.qui ponderat Bar.sibi contrarium in hac l.

p Pom.Loco hæredum.vide concor.per Alex.cons.4.in 2.vol.& cons.98. in fin.3. volum.

q Parif.Si mater.vide de hac q.Com.cons.130.inc.Ioan.qui refert cōtrarium tenuisse,& dubitat quam partem eligat,tandem consuluit contra.

r Pom.Respondeo. Contrarium no.tenere Bar.in 3.q.in ea.l.quam contrarietatem detegit Arc.hic,& Ang.cons.97.Pau.de Cast.cons.23.Arc.cons.155.

f Men.Tacita.Soc.Ien.cons.116.lib.1.Parif.cons.38.nu.17.lib.3.cons.74.nu.41.lib. 3.Parif.cons.38.nu.28 ce.scripsi cons.369.nu.10.

t Pom.Colligitur.Vide Alex.cons.134.ver.& ponderanda.in 2.vol.

a qd si testõr a dixerit, si filius meus decesserit, sine liberis, tunc bona
mea dẽtur pauperib. nec dixit per quos? Vř. q̃ idẽ, q̃a eps̃ est execu
tor legitimus, quia h̃t eandẽ ptãtem, q̃ h̃ent fideicommissarii no-
minati. l. nõnulli. & l. si q̃s ad declinandã. C. de epis. & cle. & sic eps̃
tenebit locũ h̃rdũ, vt in dictis leg. b. Sed ɔ̃rium credo, q̃ ista substõ
sit fideicõmissaria oĩ tpe, q̃a facta sit p uerba mere obliqua. §. cum si
liæ. Nec ob. q̃ est lẽimus executor, & tenet locũ h̃rdũ. q̃a eps̃ tenet
locum pauperũ. & si q̃dem pauperes sunt instituti. tũc eps̃ tenet lo-
cum h̃rdum, d. l. si q̃s ad declinadã. Si vero pauperib. est legatũ, vel
fideicõmissum relictũ, tunc locũ h̃rdũ eps̃ nõ tenet, sed p̃t intentare
actionẽ pro hoc legato, nec p̃nt illa verba intelligi in persona epi, q̃
accipiat manu propria ex p̃sũpta volũtate defuncti, vt dixi s̃ in p̃ i
ma qõ. q̃a illa executio ptineat ad epm̃ mere ex iuris dispõne. et ɔ̃
voluntatẽ defuncti, & ẽt si dixerit ɔ̃riũ d. §. si quis aũt. de eccle. tit. iõ
non tenet locũ h̃rdũ, sed solũ actiones intẽtabit, q̃ ɔpetũt ipsis pau-
24 perib. Quid si testõr † dixit volo, q̃ bona mea vendant̃, & pretium
eorũ det̃ pauperib. per fideicõmissarios meos, an hæc erit directa in
tra tpa pubertatis? Vř. q̃ nõ, nã testõr p̃cipit duo, unũ vt bona ven
dant̃, & inhoc nõ adiecit p quẽ: postea p̃cepit, q̃ p̃tiũ inter paupes
p suos fideicõmissarios distribuat̃. Cũ ergo primus actus dẽat fieri
per h̃rdẽ vel epm̃, ex legis dispõne vř. q̃ sint fideicõm. q̃a de manu
alterius pretiũ fideicõmissarii capiũt. Credo tñ ɔ̃riũ, quia illa uerba
vltimo posita determinant verbũ, dent̃. & verbũ vẽdant̃. l. mulieri,
& Titio. de ɔd. & de. † Quid si testõr dixit, volo, q̃ bona mea ven-
25 dantur. & pretium distribuat̃ inter pauperes. quorum electio fiat p
meos fideicõmissarios, an illa sit pupillaris intra tp̃s pubertatis, quia
si illa verba per meos fideicommissarios, ad oĩa præcedentia refe-
rantur, an vero solum electio pertineat ad fideicommissarios, & di-
stributio, & uendõ remaneat dispõni iuris cõis, sine distributione
executoris? Istud vltimũ puto verũ, quia qualitas q̃ adiicit̃ determi-
nato verbo per relatiuum. respicit solum suum ans. l. a filio. in fi. de
lib leg. Modo cum verba dicant, quorũ electio pertineat, seu fiat p
meos fideicommissarios, intelł̃r, quorum. s. pauperum. Vñ ad id tm̃
refertur per meos fideicommissarios. per hoc l. filium, & quod ibi
no. ĩ. qñ dies leg. ced. & s̃m hoc ista erit fideicommissaria. idem pu
to si diceret, bona mea vendant̃, & pretium distribuat̃ inter paupe-
res eligendos per meos fideicommissarios, quia illa verba, p meos
fideicõmissarios referũtur ad participium solum, eligendos, & parti
cipiũ resoluitur in ver. & relatiuũ, ut eligendos. i. qui eligentur, vt s̃.
dixi. Prædicta uera nisi ex aliis verbis, infra, vel supra in testõ positis
appareat testatorem aliud sensisse. Quæro, q̃d si talis distributio non
26 percipiatur de bonis omnib. sed de certa portione, ĩ. dicam. † Ter-
b tio, quæro, quando substõ compendiosa est facta per verbum com
mune, & per verbum substituo. quod est cõe, l. prec. b. an intra tem-
pora pubertatis valeat iure directo, postea ad fideicommissum tra-
hatur, vel sit oĩ tpe fideicommissaria? Respondeo, si quidem ista sub
stõ est facta cum tpis distõne, ut quia dicit, si decesserit intra pupil-
larem ætatem, vel postea qñcumque, talem substituo &c. tunc s̃m
omnes intra tpa pubertatis erit directa pupillaris postea fideicom-
missaria: hoc tenet gl. pen. in l. precib. circa fi. & omnes indubitanter
illud tenent. Qñq; fit sine tpis distõne, & in hoc sunt opi. quia gl. pe.
c in l. precibus, & hic tenet q̃ omni tpe sit fideicommissaria. Idem
Azo in summa. §. compendiosa. ver. si ait testõr. Idem Iac. de But. &
gl. in c. Ray. extra de testam. & Ioan. And. in gl. antiqua, in d. c. si pa
ter. de testa. lib. 6. Idem Ray. & Mar. Sil. & quasi maior pars Legi-
starum, & ẽt Odof. Alia gl. Inst. e. in fi. magnæ gl. tenet contrarium,
quam tenet Iac. de Are. cum distinctione tamen. & Cy. in l. precib.
& Io. And. hodie. in c. 1. de testib. lib. 6. Arguamus circa hoc. Primo
d videamus pro ista parte, q̃d valeat iure directo d intra tempora pu-
bertatis, postea iure fideicommissi. Illud, q̃ regitur, & determina-
tur, s̃m cursum temporis, variatur variato tpe. l. pretia rerum. §. nõ
nulla. ad l. Fal. & l. Titia Seio. §. vsuras. ĩ. de leg. 2. C. de vsur. l. pe. Itẽ
in proposito ista substõ quæ diuersa tpa respicit. cum respiciat tem
pora pupillaris ætatis, valet vt pupillaris demum vt fideicommissa-
ria. Præterea pro hoc l. Pomp. lib. 27. in negotiis. de neg. ge. pro hoc,
lex pater Seuerinam. §. conditionum. de cond. & demon. & hic vř
te. in l. precib. C. eo. Pro hoc vř hodie casus expressus in ca. 1. extra
de test. lib. 6. Pro alia opi. q̃ omni tempore sit fideicommissaria pro
batur sic. Ista substitutio est una pro omni tpe, ergo verbum substi-
tuo, ad plura tpa relatum debet illam determinare vniformiter, si-
cut dicimus in personis. l. quamuis. & l. hæreditatem. C. e. & l. iã hoc
iure. s̃. eo. & est licita argumentatio de tpe ad personas, l. uel singu-
lis. & l. seq. ĩ. eo. ergo, &c. Sed ista non potest esse nisi omni tpe sit fi
deicommissaria, ergo &c. Præterea, non dẽt esse diuisio voluntatis,
l. eum qui. in fi. de his qui. ut indig. sed si ab initio esset directa, & po
stea efficeretur fideicommissaria, fieret voluntatis diuisio, ergo, &c.
Tertio facit pro hoc, lex diem proferre. §. unde quærit̃. s̃. de arb. ubi
dispõ dẽt esse cõiter, & uniformiter. Præterea una & eadẽ res non
dẽt diuerso iure censeri. l. cũ q̃ ædes. ff. de vsuc. ista sunt arg. Dy. Gu.
e & oĩum. & hanc opi. sequitur Ray. Tertia fuit opin. Iac. de Aren.
qui vř distinguere inter istas opin. vt dicamus sic. Quandoque ista
substitutio compendiosa fit sine aliqua tpis distributione, ut si filius
meus sine liberis decesserit, talem substituo, & tunc posset esse vera
opi. gl. in l. precib. & eam sequentium. Qñque opponit̃ in hac substõ-
ne distributio in tpe, ut cum dicit. qñcumque decesserit talem sub-
stituo, & isto casu dixit veram esse opi. aliarum gl. Nam s̃m omnes
est verũ, q̃ qñ fit distinctio tẽporum, intra pupillarẽ ætatẽ erit pu-
pillaris, postea erit fideicõmissaria. vt dictum est s̃. sed p distributiuũ
qñcumque. fit distributio tpis. l. sicut in annos. in prin. quib. mo. vsuf.
amit. ergo, &c. Præterea, illud operatur dispõ vřis in vniuerso, q̃ par
ticularis in singulari. l. si chorus, ĩ. de leg. 3. & l. omnes. C. de præscr.
xxx. vel xl. ann. Et hoc vult tenere Cy. in l. precib. & probat sic. Ser-
mo qui dirigitur ad personam, dẽt intelligi s̃m conditionem, perso-
næ, l. plenũ. §. æquitii. de usu. & hab. & sic per illa uerba relata ad fi-
lium, intra tpa pubertatis, erit pupillaris, postea erit fideicommissa-
ria, & dicit sic consuluisse. Et ita tolli vřr rõnes Dy. & Gui. qui dñt q̃
vna substitutio non dẽt diuerso iure censeri, quia s̃m p̃dicta sunt plu
res. Ista opi. non videtur mihi vera quia sine distributione videtur
q̃ intra pupillarẽ ætatem sit directa, postea fideicõmissaria, vt d. ca.
si pater. extra de test. lib. 6. qñ s̃m iura nostra distributio in tpe non
inducit pluralitatẽ, nisi fiat enumeratio temporum. l. si Stichum. §.
stipso, de verb. obl. ubi dř, singulis annis coniuncta l. plurib. eo. tit. &
quod in qual. bet earum per Dy. dicitur. Item nõ videtur, q̃ possint
dici plures dispõnes ex pluralitate effectuũ; quia aut morietur intra
pupillarem etatem, aut postea, & sic unum erit, sicut in dispositione
alternatiua, l. cum illud, qñ dies leg. ced. q̃ no. in l. si ex toto. §. 1. ĩ. de
leg. 1. & ita loquitur in tali actu, q̃ semel possit accidere. Nõ ob. d. l.
sicut in annos, q̃a ibi ponit̃ distributũ in tpe, ĩ tali actu, q̃ põt plures
existere. Vnde opi. Ia. de Are. mihi nõ placet. Quid dicemus? dubi-
to: tñ dico in q̃one nr̃a. q̃ debemus primo aduertere si ex talib. uer-
bis p testatorẽ appositis possumus ɔiecturare; q̃ uoluit intra tpa pu-
27 bertatis iure directo valere. q̃ ɔtingit sæpe. † Quid. n. si dicit testõr,
f q̃ substitutus capiat sua authoritate? Hoc vř iure directo dicere. l. Ti
tia. §. j. s̃m primã lectu. ĩ. de leg. 2. Vel q̃d si in p̃cedentib. verbũ illud
g cõe accepit p directo? Certe, & in sequentib. accipiã pro directo, g
l. si ser-

ADDITIONES.

a Bar. b. Quid si testator. Quando dicitur si filius meus decedat bona mea vendantur, & distribuant̃ inter pauperes, vide Bar. in consi. 55. inci. Bar. fecit, & ibi vide qñ relinquuntur vxor dña, & massaria. Et an relicta ad pias causas trahantur, Bal. contra Bar. tenet in l. precib. C. de impub. & ibi Sal. & Bal. in commento c. si pater. de test. in 6. Car. in c. cum tibi, eo. tit. & Io. de Imo. & hic, & Bar. in quæst. filium adultũ. Vide quę dixi in d. c. cum tibi, & superiorib. annis consului Ferrariæ contra Bar. sic occurrit Fauentiæ & quidam sapiens consuluit pro Bar. qui allegauit. c. si pater. de testa. lib. 6. & non aliud. Pro certo illud c. loquitur quando instituit pauperes, & sic non obstat, vide Bar. in l. fundi Trebatiani. de vsuf. lega. vbi quatuor vicib. dicit se consuluisse, ut hic voluit, ego consului contra, & uide Bal. in l. precib. C. de impub. vbi consului Veronæ contra Bar. & vide Card. Ray. vbi tenuit, contra Bar. Paduæ. Io. de Imo. respondet ad motiua Bar. in suo consi. Sal. in d. l. precibus sequitur Bal. & uide Bal. in l. si quis ad declinandam. C. de epis. & cler. vbi tenet contra Bar. & in l. ex tribus. C. de inoff. test. & vide Bar. consi. 109. inci. erat Minoraldus de Castro. vbi testator dicit, si nullus filiorum decesserit sine liberis, quæ substitutio sit ista, vide ibi Bar. in consi. 115. inc. in quæ. proposita oĩso puncto, vbi loquitur de verbo succedat, & vide Bar. in consi. 37. inci. quidam, & idem Bar. in consi. 3. inci. Titius condidit, vbi pulcherrime loquitur.

b Men. Tertio. Cur. iun. consi. 86. nu. 2. 3. Rub. consi. 129. nu. 2. Neuiz. consi. 53. nu. 5.

c Fideicommissaria. Adde, q̃ hãc tenet Ol. consi. 99. Ang. consi. 125. vbi dicit fratrem suum Bal. sic consuluisse, non facta distõne an mř sit in medio vel ne, sed solum nisi ex coniecturis apparere põt, q̃ directe voluit testator substituere, de quo ĩ. & cõtrm opi. antiquorũ tenet Bal. consi. 250. in cõsulendo 3. lib. & eo. lib. 265. ẽt si substituti essent pauperes, & consi. 469. lib. 2. ubi plene, tñ dicit non decido hoc casu, quia erant substituti fratres testatoris, & uxori erant facta prælegata, & consi. 285. lib. 1. Ang. consi. 13. Bar. consi. 54. inci. An. Mariæ & consi. 22. in homo Accursoli eandem opi. tenet Io. de Ana. cum mater est in medio consi. 76.

d Iuri directo. Adde q̃ hanc opi. videtur tenere Card. consi. 39. & 91. Old. sibi ipsi contrarius consi. 125. Ale. consi. 12. Pa. de Cast. consi. 256. nisi testator se restrinxisset ad bona sua tantum, quia tunc vult q̃ omni tempore sit fideicommis. & primam opinio. etiam tenet consi. 249. Rom. consi 130.

Poma. Idem tenet Alex. consi. 171. in 3. vol. Are. consi. 155. inci. parendo iuri. Imo. & Fulg. l. precib. C. tit. vbi Fulg. dicit, q̃ in iudicando, & consulendo, tenet illam opi. & Sal. l. ex trib. C. de inoff. testamen. Bar. l. si quis, ita, per illum tex. de vsuf. Pau. de Cast. consi. 100. inci. sub anno millesimo. Alex. consi. 3. inci. attentis verbis testa. in 3. vol. Christ. de Castil. in dispu. inci. Scæuola pater habens, &c. vbi dicit, q̃ aliter de facto obtinuit in collegio Mediolani. vide Bar. in l. si arrogator. in vlt. char. ff. de adop. Illam partem etiam sequitur Card. consi. 60. Old consi. 125. Contrarium tenet idem Old. consi. 99 alias 94. aut 44. Bal. consi. 469. in 2. vol. & consi. 210. in 4. Adde etiam quod scripsi ad Bar. in d. l. precibus.

e Men. Tertia fuit. Scripsi consi. 106. nu. 366. & consi. 325. nu. 2. 5.

f Men. Quid. n. Crauet. consi. 62. nu. 11. Paris. conn. 18. nu. 29. li. 2. consi. 9. lib. 2. consi. 72. nu. 44. lib. 4. Ruy. consi. 52. nu. 4. lib. 2. scripsi consi. 45. nu. 25.

g Pro directo. Ang. alle. consi. 125. in hoc, & in eo, q̃ dicit totam, & integram, approbat opi. Bar. licet Alex. aliter referat in lect. & idem tenet Bar. consi. 15. inci. pater habens. Cum autem testator dicit, libera bona mea deuenire, q̃ debeat censeri substitutio directa, voluit Ro. consi. 130. & cum dicit, sine diminutione uoluit. Io. de Ana. consi. 86 & cum dicit quod capiat propria authoritate. uoluit Bal. cõs. 118. lib. 1. & cum dicit, totum residuum, & omnia bona sua, voluit quidam doctor in cons. Bal. 278. lib. 4. sed in eo q̃ Bar. dicit omnia bona mea Ang. alle. cons. reprehendit Bar. & omnes de quibus ibi per eum licet Bal. alle. consi. 218. approbare uidetur doc. Barto. ubi autem testator diceret pleno iure Ang. stat cum Barto. inquantum dicit notandum, q̃ uerbis Bart. hic, & consi. per eum alle. colligitur, q̃ illa uerba, totam, & integram testator videtur prohibuisse Trebelliaricam. aperies oculos, quia inuolute loquitur. Nam per illa uerba, totam integram pleno iure, non censetur prohibita Trebellianica, nisi addatur, & sine aliqua diminutione. Ita concludit Ro, per tex. loquentes cõs. 75. 79. & 239. ubi dicit bis obtinuisse Flo. id uoluit Pau. de Cast. recte intuenti, licet non ita clare eius cõsi. 250. & cõsi. 114. ubi ẽt dixit uidisse consultum per egregios uiros & cons. 246. & ubique allega. Old. alibi Pau. de Cast. patrem legum appellat, & in dictis consi. maximè 150. dicit, quod hic vult Bar. ut ibi per eum uidere potes, & in auth. sed cum testator.

a l. si seruus pluriũ. §. fi. ʃ. de le. 1. Itẽ q̃d si testõr dixit libere accipiat, a
q. d. accipiat de manu sua. Nõ. n. vr̃ deuenire libere qñ sua authori-
tate nõ p̃t accipere, & sic p̃t p alium impediri, vt ʃ. de vi. & vi arma.
l. vim facit. in fi. Facit q̃d dicã ʃ. de leg. 3. l. Mæuius. §. in fundo. in fi.
Vel q̃d si testõr dixit, qñcunq; filius meus decesserit, volo heredi-
b tatẽ meã totã, & integrã b ad talẽ venire, q̃a tunc hoc nõ p̃t esse. nisi
ex vigore pupillaris directæ: q̃a alias subtraheret lẽgimam, & Trebel
lianicam, & iõ erit directa. ar. l. in testõ. in fi. C. de test. mili. Vel q̃d si
c dicit, oĩa bona mea c volo puenire ad talẽ, q̃a eo ipso q̃ dicit, oĩa, ni-
hil excipit, l. Iulian. in prin. ʃ de leg. 3. Vel si dicit, perueniat sine ali-
d qua diminutione, d tunc excluderet matrem: q̃a est pupillaris tacita
ex volũtate pbata. l. p̃cib. ĩ gl. sup verbo. oĩmodo. Secus si dicat, per-
e uenire volo oĩa bona mea mobilia, & ĩmobilia, e & non dicat, iura,
28 & actiones, q̃a tũc vr̃ institutus in certis bonis, q̃a † actiones nõ sũt
bona mobilia, vel immobilia. l. quã Tuberonis. §. fi. s̃. de pec. & Iac.
de Are. in l. mouentiũ, de verb. sig. & Spe. in §. 1. ver. q̃rit, de fruc.
& interesse, & l. a diuo Pio, §. si sup reb. de re iud. Qñq; aliq̃d illorũ
verborũ nõ apponit̃ in testõ, sed loq̃t̃ simp̃lr testõr. Illo casu, cũ vo-
lũtas testõris est dubia, nec de eius volũtate apparet, dico, q̃ dẽmus
f inspicere, f si quidẽ mr̃ est ĩ medio, & tũc interp̃tor p mr̃e, tanq̃ in
b benigniorẽ partẽ, & erit in oĩ tpe fideicõmissaria, vt diximus in l. q.
duos. de reb. dub. & q̃d no. in hac gl. & d. l. p̃cib. Et hoc casu intelligo
opi. oĩum, qui dñt hãc substõnẽ esse fideicommissariã omni tpe, s. qũ
29 mr̃ est in medio. † Q̃d intelligo, nisi sint substituti filiĩs testõris p̃di-
cti, qui ex p̃sumpta volũtate defuncti matrẽ excludũt, ut no. p gl. in
l. p̃cib. C. eo. in vlt. gl. & dicemus in l. Lucius ʃ. eo. vbi gl. dicit. Facit
q̃d Doc. dñt in l. fi. C. de inst. & subst. Dices tu, hoc est ꝯ. l. precibus.
vbi primo ẽ directa, postea fideicõmissaria, & ẽ mr̃ in medio. So. ibi
est sp̃ale in testõ militis, q̃ põt substituere directo oĩ tpe, & hẽt priui
legiũ, q̃ lex dicit eã obliquã, & mr̃ est in medio; sed si esset paganus
tũc esset oĩ tpe fideicõmissaria, mr̃e existẽte in medio, vt s̃. ꝯ p̃dicta
vr̃ c. 1. de test. li. 6. vbi mr̃ est in medio, & tñ valet iure directo intra
tpa pubertatis. Sol. verũ est, q̃ ibi fit ista substõ p verbũ directum, vt
ibi no. in gl. parua sup verbo, filiæ. Sed ista lex loq̃t̃, qñ fit p uerbum
cõe, & tũc p̃t interp̃tari, q̃ de manu alterius accipiat. Sed qñ est ver
bũ directũ, ĩ quo est uerisĩlẽ q̃d a seipso accipiat, ista interp̃tatio non
cadit in oĩbus casib. in q̃b. tacita pupillaris admittit̃ ꝯ matrem, ex
p̃sumpta volũtate defuncti, idẽ dicerẽ, pbatis p̃sumptionib. prædi-
ctis. Q̃d de mr̃e dixi intelligo ẽt si esset in medio, aliqua aliarũ p̃so-
narum, ꝯ q̃ dixi nõ admitti tacitã pupillarẽ, ut dixi in mã tacitæ pu
pillaris. Si uero neq; mr̃, neq; aliqua istarũ p̃sonarũ esset in medio,
tũc saluo meliori ꝯsilio, vel iudicio, cui in hoc & in aliĩs assentio, di-
co q̃ si decesserit in pupillari ætate, erit pupillaris directa, postea aũt
30 fideicõmissaria. Hoc pbo p rõnẽ, q̃ feci s̃. † q̃a uerbum q̃d p̃t se hr̃e
ad p̃ria tpa iudicat̃ in dubio esse platum ab initio, ut oñdat futuros
euentus. l. 3. in prin. ʃ. de adim. leg. & l. hæc ꝯdõ. ʃ. de ꝯd. & dem. &
l. sed Iulianus. §. pinde. s̃. ad Maced. & l. q. res, post prin. de so. Aut er
go iste filius decessit in pupillari ætate, & vr̃ hoc verbũ prolatum, ac
si dixisset testõr, si in pupillari ætate decesserit. Si uero postea dece-
dat, vr̃ platũ in fideicõmissaria, & sic vr̃ ista substõ uniformis, quia
lex q̃ sp certa est de euẽtu. l. cũ q̃dã. §. suũ. ʃ. de acq. hær. facit istã sub-
stõnẽ ab initio pupillarẽ, ex post fcõ fideicommissariã, & iõ non ua-
riat̃ ex tpe, sed est vniformis, & in vnũ casum p̃t ꝯmitti. Et p hoc pa
ter rñsio ad ꝯria. Dices tu p hoc nõ rñdet̃ ad rationes dictæ leg. iam
hoc iure, q̃a verbum substituo, relatum ad plures p̃sonas, intellr̃, ut
vniformiter illas respiciat, ergo idẽ in tpe. Sed non est verũ: q̃a sub-
stõ breuiloqua relata ad plures personas, põt in diuersis casib. ꝯmit-
ti. Quid. n. si vnus repudiaret hr̃editatem? certe alter succederet ex
vulgari posset tñ ille idem decedere intra pupillarem ætatẽ, & sic est
opus de pupillari tractare. Et sic hẽt diuersos effectus in diuersis tpi-
bus ꝯcurrẽtes, sed hęc est sp uniformis, & hẽt eundẽ effm̃, ergo, &c.
Itẽ q̃ro iuxta p̃dicta, dixi q̃ si hæc substõ fiat cum tpis distĩõne, intra
pupillarem ætatẽ, ꝯtinet pupillarem substõnẽ absq; dubio. Sed q̃d
31 † si dixi, substituo tali filio meo impuberi, si decesserit sine liberis,
h utrũ p hoc verbũ, uideat̃ impuberi ætatẽ l̃itasse, h ut vlterius hęc sub
stõ nõ extẽdat̃. Io. And. dicit, q̃ nõ. Nã illud verbũ, ĩpuberi, vr̃ adie-
ctũ cã demonstrationis, vt d. c. si pr̃. extra de test. lib. 6. ut ipse etiam
i no. & alleg. e. c. Rayn. ubi dicit tex. Tu vero dicas sic, i Aut illud ver-
bũ ĩpuberi adiicit̃ verbo, dispositiuo, ut filio meo impuberi, talẽ sub
stituo, si decesserit sine liberis, & tũc est uerum hoc q̃d dicit Io. An.
l. Mela. in prin. de ali. & cib. leg. Si uero ponitur & respicit verbum
executiuũ, vt si filius meus decesserit, filio meo ĩpuberi succedat ta-
lis, vel bona mea deueniãt in talem: q̃a illud verbũ deueniãt, & suc-
cedant, sunt verba executiua, licet demonstrationis cã sint adiecta,
& tunc requiritur, q̃ sit impubes, cum illi succedat̃, arg. ad hoc in l. 2.
de au. & arg. leg. & in l. in delictis. §. si ex̃neus de nox. & l. Titius. de
mil. test. & q̃d dixi in l. ex facto. in prin. circa ꝯrium. ʃ. eo. Fallit si po
nat̃ aliq̃d verbum pp q̃d appareat testõrem aliud sensisse, ut puta, si
ne liberis: q̃a tũc vr̃ voluisse extẽdi ad substõnem, post tpa puberta-
tis. Et ita põt intelligi c. Ray. q̃a licet decederet sine liberis, non dece
deret ĩpubes de necessitate, et tñ postea intellr̃, ut illud verbũ, impu
32 beri, sit appositũ cã demonstrationis. Quæro, † utrũ substõ ꝯpendio-
K sa k fcã p verbũ cõe ꝯtineat vulgarẽ. s. institutus nõ erit hr̃s. Rñdeo,
Aut illa ꝯpẽdiosa ꝯtinet pupillarẽ: q̃d qñ sit, apparet ex p̃dictis, et ꝯ-
tinetur vulgaris, ut s̃. eo. l. iã hoc iure, ĩ prin. aut ñ ꝯtinet pupillarẽ, ut
puta, q̃a fcã filio maiori, uel emancipato, uel aliĩ, ut patet ex p̃dictis,
& tunc si illa ꝯpẽdiosa esset fcã p verbũ mere obliquũ, nõ cõtinere-
tur vulgaris, imo illa substõ obliqua euanescit instituto nõ adeũte.
l. ille a quo. §. si de testõ. ʃ. ad Tre. Sed si esset facta per verbum cõe,
l cõtinet vulgarẽ l sm̃ Iac. de Are. vt dicit Cy. ĩ l. precibus. & Ray. te
net hoc, q̃ puto verũ. Nã verborũ sign̄atio hoc importat. Dicit. n. si
filius meus decesserit sine liberis, vel qñcunque: quia intelligitur si-
m ue decedat in vita testantis, m siue ante testm̃, siue post. l. 3. in fi. de
adi. leg. & l. hæc cõdõ. §. fi. de cõdi. & de. Sed dictis casib. sine dubio
directa substõ nõ p̃t verificari, nisi p vulgarẽ. Contra hoc vr̃ l. hære-
des mei. §. cũ ita. ad Treb. vbi facta per verbũ cõmune, perueniat,
semper vr̃ fideicõmissaria. Sol. illud post aditã hæreditatẽ est verũ.
Scdo opp. ad p̃dicta, & vr̃ q̃ hæc substõ cõpendiosa nõ cõtineat ni
si vulgarẽ tm̃, & nullo modo trahit̃ ad fideicõmissariã. l. iam hoc iu
re. in prin. s̃. eo. Nam ibi dr̃, q̃ breuiloqua facta per verbũ substituo,
ꝯtinet tantummodo vulgarẽ, ergo idẽ in cõpẽdiosa. Sol. intelligas
sic, si q̃dẽ substõ cõpẽdiosa est facta per adiectionem temporis im-
portati p distributiuum, qñcũque: tũc sine dubio cõtinet fideicom-
missariam, post aditam hæreditatem, & pupillarem, vt s̃. dixi. idem
si non est apposita dictio, qñcunque sed alia, quæ de natura sui tpis
tractũ sign̄at, vt si decesserit sine liberis, licet nõ dicat, qñcunq; q̃a
tũc req̃rit̃ tractus tpis, vt appareat vtrũ decedat sine liberis, & tũc
cõtinet fideicõmissariã. d. l. hæredes mei. & d. c. 1. de test. li. 6. facit l.
n p̃cib. Sed si dixerit testõr, filio meo n talẽ substituo, nullo adiecto
q̃d req̃rat tractũ tpis tunc illa substõ nõ esset cõpẽdiosa, sed vulga-
o ris tantum o vel pupillaris, si esset facta filio impuberi. l. Gallus. §. 1.
sin vnam casus positionẽ. de lib. & posth. approbatur in l. iam hoc
33 iure. §. 1. s̃. eod. † Quæro vlterius, q̃d si substõ cõpẽdiosa fiũt in re cer
p ta p verbũ cõe p facta, vt puta si filius meus decesserit sine liberis,
ei substituo Titiũ in tali fundo, vel talis fundus perueniãt ad talem.
34 † Dico q q̃ verbũ cõe adiectũ certæ rei, vel q̃titati, nunq̃ trahitur
q ad instõne. l. cogi. §. & gñalr̃. ʃ. ad Tre. hoc tenet d. Dy. ibi p §. aliud
35 quoq ca. cõiuncto. §. cæterũ, in Auth. vt cũ de app. cogno. † Et hoc
no.

ADDITIONES.

a Paris. Accipiat. Vide An. consi. 53. & omnino Ang. in l. Iulianus. §. idem Iulianus. de rei vend. & de verbo pleno iure, & similibus, & an inducat sub se directam, vide late Fel. in c. auditis. de rescr.

Pom. Quæ dr̃ libere fieri, vide Alex. cons. 9. aliàs 96. ad fi. Adde ad idem tex. & q̃ ibi. no. Pan. super verbo, libere. c. de multa. in 1. col. de præb. & q̃ no. Barb. c. quæ in ecclesiarum. de consti. & ibi Ant. in 4. no. dicẽtem, q̃ dictio libere importat, vt quis faciat pactum sine alterius consensu, & requisitione. Idẽ importat, vt quis faciat pactũ sine alterius diminutione, & cõtradictione, &c. licet Raph. Com. nõ recordatus de Bar. hic, teneat cõtrariũ cõsi. 205. incip. in benedicto filio. si testator dixerit, q̃ bona sua libere reuertantur ad talem, q̃ pp hoc ille nõ hẽbit licentiã apprehẽdendi illa bona, propria author. de verbo libere, vide Barb. cons. 3. in j. vol. & cõs. 11. in 2. vo. Ro. cõs. 130. & idẽ q̃ dixi sup. de verbo, libere, & de verbo, pleno iure, & de verbo oĩno, vide Fel. in c. auditis. de p̃scri. & q̃d de verbo, plenarie; vide Barb. cõs. 2. 2. vol. & ad hoc vide ẽt Barb. cõs. 2. eod. 2. vol. Et q̃d de verbo plenissime. vide Barb. cõs. 18. vol. 2. Et de verbo, plene, vide Ro. cons. 239.

b Poma. Et integram Vide de ista clausula, tota & integra, Alex. consi. 141. & consi. 5. in 3. vol. & consi. 98. in fi. in 4. vol. Fel. in c. auditis. de p̃scr. Bar. consi. 24. 1. vol. & consi. seq. Ro. consi. 75. & consi. 79. & de verbo, totam, vide Card. consi. 133.

c Pom. Omnia bona mea. Vide Bar. consi. 43.

d Poma. Diminutione. De isto verbo vide Fel. in c. auditis. de præscr.

e Mobilia & immobilia. Adde Bal. consi. 212.

Men. Rolan. a Valle, cons. 69. nu. 5. scripsi consi. 144. nu. 17.

f Paris. Inspicere. Circa istam q. vide Ant. de Bu. consi. 53. incip. quædam mulier. & quæ habes ad Bar. in materia illa in l. precibus. C. de impub.

g Pom. Pro matre. Idẽ tenet Ant. de Bu. cons. 52. inc. dubitatio q̃õnis huius. Ioan. de Anan. cons. 79. inci. casus sic se habet, vbi appellat cõem istam opin. licet fallat.

h Limitasse. Vide Bal. cons. 205. lib. 3. & ad dicta Bar. hic, adde Alex. de Imo. in consi. 20. uersi. nec prædictis. in 2. uol.

Men. Dec. consi. 321. nu. 3. Crauet. cons. 214. nu. 6. consi. 245. nu. 9. Paris. consi. 4. nu. 36. lib. 5. Ruy. cons. 104. nu. 23. lib. 2. scripsi cons. 303. nu. 17. & cons. 362. nu. 30.

i Dicas sic. Vide Alex. consi. 29. 2. vol. & l. 2. s̃. eo. & l. iam hoc iure. uers. item no. ex ea. l. s̃. eo. & l. Gallus. §. quidã recte. Vide etiam Alex. cons. j. j. uol. Et pro ista opin. Bar. faciunt quæ uult Bal. in l. precibus. in ult. col. C. eo. & ibi Alex.

k Compendiosa. Vide An. consi. 220. ad fi. inci. quidam Bar. & consi. seq.

Men. Ruy. consi. 28. nu. 4. lib. 2. consi. 53. num. 9. eo. Dec. consi. 416. num. 6. 7. consil. 427. nu. 4. Paris. cons. 18. nu. 82. lib. 2. & consi. 19. nu. 173. Rubeus. consi. 26. nu. 4. Paris. cons. 91. nu. 19. 20. lib. 2. Soc. iun. cons. 27. nu. 8. lib. 3. Crauet. consi. 62. nu. 3. & cons. 305. nu. 1. Soc. iun. consi. 180. nu. 20. lib. 2. Dec. cons. 371. nu. 5. cons. 384. in prin. Ruy. consi. 16. nu. 14. li. 2. & consi. 201. nu. 5. eo. scripsi consi. 1. num. 184.

l Continet vulgarem. Vide per eundem in consi. inci. Rich. in l. quandiu. de acqui. hær. Et an vulgaris, quæ continetur in compendiosa, habeat locum si hæres moriatur viuo testatore, vide Bal. consi. 93. 4. vol. Et quod substitutio compendiosa facta per verbum commune contineat uulgarem, tenet Ang. consi. 253. in fi.

m Poma. Siue non. Vide Alex. consi. 52. in prin. in 2. vol. inci. circa primum.

Men. Ias. consi. 33. col. 3. circa med. lib. 1. cons. 106. col. 5. in prin. lib. 4. Ruy. cõsil. 103. nu. 4. lib. 2. Alba. consi. 29. nu. 1. Rolan. a Valle consi. 25. nu. 13.

n Paris. Filio meo. Idem si diceret. uos inuicem substituo, vide Ang. consi. 183. inci. testator de Veron. & consi. 144. inci. quidam. Nic. idem sentit Bar. hic. dum opponit de l. idem iuris, quæ loquitur de reciproca.

o Poma. Vulgaris tm̃. Adde, q̃ ita tenet Imo. c. Rayn. in materia pup. subst. de test. Pau. de Ca. l. fi. C. de hær. inst. Alex. l. Gall. §. 1. de lib. & posth. Contrarium tamen tenet Bal. l. humanitatis. C. eo. in ult. char. uer. 2. requiritur & l. precibus. in ult. car. C. eo. de ueritate tamen uide Ias. in l. 2. ult. q. s̃. eo. uide etiam Alex. consi. 2. 3. vol. & l. recusare. §. Titius. in 2. no. ff. ad Treb. & Pau. de Ca. d. l. precibus.

p Poma. Verbum commune. Vide Alex. consi. 12. in 3. vol. & consi. 2. l. fin. in fi. in 1. uol. Rom. consi. 58. Bar. consi. 35. Rom. consi. 134. 2. dubio. & consi. 200. Alex. l. nam quod. §. non omnis. in 3. no. ad Treb.

Men. Alciat. respon. 492. nu. 30.

q Men. Dico. Soc. iun. consi. 139. nu. 7. lib. 1. Paris. consi. 74. num. 45. lib. 3. Ias. consi. 1. col. 10. in prin. lib. 3.

a noṫ. ad q. a si testor instituit filiū in certa q̃titate, & si decedat, sine
liberis in pupillari ætate, vel postea qñcũq;, volo q̃ dicta q̃titas ve-
niat ad talẽ, q̃a tũc nõ ↄtinet pupillarẽ, q̃a est facta ĩ certa q̃titate p
verbũ cõe. Ideq; dicerẽ si istud verbũ ẽ directũ, q̃a nõ est ciuile di
36 rectũ, & iõ non trahiť ad instõnẽ, vt s̃. dixi.† Quæro b vlterius quid
b si hæc substõ p verbum cõe fiat in certa portione, sub noĩe quotæ,
an trahať ad directã? R̃ñ. siq̃ dẽ totã hæreditatẽ diuisit per quotas in
pl̃es psonas, tũc est pinde, ac si vnũ tñ in totũ substituisset. Nam assi
gnatio portionum, licet nõ apponat, hr̃s esto, vim hẽt instõnis. l. 1. §.
diuus aũt Pius. s̃. tit. 1. Si naũt vnã tñ portionẽ alteri assignasset, &
aliis nullã substõnẽ fecisset, tũc ad instõnẽ nõ trahiť. Hoc pbať p l.
cũ ãt. j. de leg. 2. Hoc ẽt pbať p rõnẽ, verbũ cõe trahiť ad instõnẽ,
qñ nullus alius est vl̃is hr̃s ĩ testõ. l. his verbis. in prin. & ibi no. s̃. ti. 1.
sed hic ali⁹ hr̃s ẽ, s. primus ĩstitutus, & hr̃s eius post mortẽ suã, ergo,
&c. Hũc aũt substitutũ nõ vr̃ testor voluisse esse h̃rdẽ, per illud ver
37 bũ cõe, iõ q̃a sibi in totũ nõ assignauit, arg. d. l. cũ aũt. & ibi dicam.†
c Quæro vlterius qd si testor dixit si filius meus decesserit sine libe-
ris, vel eius filii sine filiis, bona mea deueniãt ad talẽ, an hæc substõ
d valeat ĩ filiis filiorũ. Ista q̃stio, fuit de facto. Richardus dixit q̃ nõ:
q̃a cũ testor nihil eis reliquerat, sed ab intestato, non ex testõ succes
serũt pr̃i, q̃ no. s̃. ti. 1. l. Luci⁹. ergo eos grauare nõ potuit pr̃ l. sed &
si sic. §. 1. & ibi vobis tetigi. j. de le. 1. Iac. de Bel. ↄtriũ dicit. Vos aũt
dicatis sic, Aut fideicõmissũ relinq̃ť ab ipso filio primo instituto, li
cẽt sub duplici cõdõne alternatiua, vt puta si decesserit sine liberis,
vł eorũ filii sine liberis, & tũc valet: q̃a ille grauat, q̃ honorať, licẽt
in psona. hr̃dis istius primi filii existat ista ↄdõ. l. cohr̃di. §. cũ filiæ. j.
eo. ti. & j. ď ↄdi. & dẽ. l. legatũ sub ↄdõne. Si verò relinq̃ť noĩatim ab
ipsis filiis filiorũ nõ honoratis, tunc nõ valeret, p dictã l. sed & si sic
e §. 1. & hoc tenebãt. Richar. & Ray. cogitaui q̃ possumus sustinere,
q̃ ẽt hoc casu valeret fideicommissũ. R̃ñ. ad legẽ, sed & si sic. & ne-
go. q̃ ibi filii filiorũ non hẽant ex dispõne testoris primi. Nã ex quo
istos filios filiorũ grauauerit vr̃ eis reliq̃sse. l. deniq;. §. interdũ. ď. pec.
leg. qď no. ĩ l. a filio. in fi. 1. gl. j. de ali. & cib. leg. Pro hoc induco tex.
f optimẽ faciẽtẽ. j. ď opc. lib. l. si ita stipto. ĩ prin. Nõ. ob. l. Lucius, p̃al.
& qď ibi no. q̃a illud verũ, qñ ipsis filiis filiorũ nullũ grauamen im-
positũ est, alias secus, vt dixi. s̃. Mõ dubitatur: cui illud onus sit adie
ctũ, vel filio instituto primo, vel eius filiis? R̃ñdeo, tenendo primam
opinionẽ q̃ fideicõmissũ ab eis relictũ in dubio nõ valeret, quiã in
dubio debemus dicere ab eo relictũ a quo valeret, vt res potius va-
leat q̃ pereat, vt l. quoties. de reb. dub. probať in l. si seruus legatus. §.
q̃ Margarita. j. de leg. 1. & l. fi. C. ad Treb. Sed tenẽdo fm opinionẽ
q̃ tenui s̃. q̃ vtrisq; posset relinq. dic, vt colligiť ex his, q̃ dixi in l. que
38 duos. j. eo. ex his q̃ ibi no. p gl.† Vlterius g quæro. s̃. expediui qñ reli
g ctũ est p verbũ inter directũ. vel cõẽ, vel mere obliquũ, sed qd si ap
h ponuntur duo e his verbis. Dic qñque q̃s apposuit illa in persona
vnius q̃a dixit, si filius meus decesserit sine libis, talẽ sibi substituo,
& eũ sibi hr̃dẽ facio, vel bona mea ad talẽ pueniãt, & in his eum hr̃
dẽ instituo, & similia. & isto casu pinde iudicabo. ac si tota instõ esset
fcã p verba mere directa, q̃a illud verbũ cõe & ambiguũ declarať
rõne adiuncti, arg. l. si seruus pluriũ. in fi. j. de leg. 1. & l. nec adiecit.
cũ l. seq. s̃. p soc. vel melius verbũ directũ stabit in sua significatiõe,
verbũ cõe trahiť ad fideicõmissũ. vt sic aliquid opeť adiectio dcõ-
rũ verborũ: & tũc erit ĩ electiõe substituti, vel capere ex directa. vel
ex fideicõmissaria. l. si quis seruo. j. de manu. testa. & l. recusare. §. Ti
tius ad Trebellianũ. Idẽ si testor dixit post factã si bstõnẽ, volens di
ctã substõnẽ valere vulgariter & pupillr̃, & p fideicõmissũ, q̃a tunc
esset electio substituti, vt dictũ est. Idẽ in q̃õne q̃ vidi, dicit testor si
filius meus decesserit sine liberis. Titiũ instituo, & substituo. Nam
cum verbũ instituo sit directũ, vt s̃. eo. l. 1. in prin. & l. si pr̃ filio. & l. 1.
in prin. s̃. tit. 1. valet vtroq; iure. Ad hoc facit l. pen. de ventre inspi-
ciẽdo. Idẽ putarẽ si testor vtitur duplici verbo, vt p verbum cõe, &
aliud obliquum. vt dicendo sic, si filius meus decesserit sine liberis,
volo bona mea deuenire ad Titiũ iure substõnis, & fideicommissi,
q̃a substõ ẽ verbũ cõe, & fideicõmissum obliquum, q̃ dẽt intelligi,
vt sit vtrũq;, & sic sit electio substituti, vt pbat tex. in tex. in l. recu-
39 sare. §. Titius. ad Treb. & d. e. l. si q̃s seruo patle.† Quæro intra pradi
i cta, qd si verbũ directũ in substõne appositũ pt se hr̃e per modũ di
spõnis, & demonstrationis, vt cũ dixit testor, si talis filius meus de-
cesserit sine filiis, tũc ei substituo Titiũ j. scriptũ meũ hr̃dem, quẽ in
postea j. hr̃dẽ scripsit, Nã illa verba meũ hr̃dẽ, pñt intelligi eodem
& vtroq; mõ. quo di. i s̃. Quid in dubio? Dico, q̃ in dubio dẽt intel-
40 ligi demõstratiue. l. fi. §. Titia. de li. lega. Quæro vlterius, qd si ĩ p̃so-
nis diuersorũ apponãtur p̃dcã verba diuersa. Ista ẽ terribilis q̃õ. Ad
hoc p̃supponatis vnã regulã primo q̃ verbũ cõe adiectũ certæ por
tioni, nõ trahiť ad instõnẽ, vbi esset alius vl̃is hr̃s in testõ. alias secus,
vt no. in l. his verbis. in prin. s̃ tit. 1. & in Auth. de hæred. & Fal. §. si
vero nulla. in gl. sup verbo, relictis. Hoc p̃misso, qñq; testor unum
substituit directo, p verba directa, & ciuilia simpl̃r, alium p verba
cõia in certa portione, tunc substitutus simpl̃r erit substitutus dire-
cto, substitutus p verba cõia erit oneratus fideicõmisso, p rõnẽ præ
dictã, q̃a nõ p̃t trahi ad substõnẽ, cũ alius sit institutus vl̃r. Qñq; vnũ
instituit directo in certa portione aliũ p verba cõia in residua por-
tione, & tũc fateor, q̃ p̃t trahi ad directã factã p verbũ cõe, q̃a in ea
portione in qua adiicit, nullus alius repiť hr̃s institutus, ergo &c. Et
p ea q̃ dixi. qñq; testor vnũ substituit ĩ certa portione p verba dire
cta, & ciuilia: q̃a verba directa, nõ tñ ciuilia, q̃ũ ẽ in pp̃osito, modi
co. differunt a cõib. Aliũ vero substituiť p verba mere obliqua in
alia portione, tũc substitutus p directũ capit iure directo tñ. l. co-
hr̃di. §. fi. j. eo. Alius erit fideicõmissarius ĩ portione patris ei reli-
41 ctæ. Qñq; † unũ substituit in certa portiõe p uerbũ cõe, aliũ p uer
bũ mere obliquũ, & tũc puto, q̃ tota ista substõ dẽat censeri fidei-
cõmissaria, q̃a Gl. nr̃i, & oẽs q̃ dñt, q̃ uerbũ cõe trahiť ad directũ,
dñt uerũ, qñ addiť uniuersitati bonorũ, & ali⁹ nõ ẽ hr̃s. d. l. his uer
bis s̃. de hær. inst. non ãt addiť oĩb. Sicut ergo illa portio est relicta
p fideicõmissũ expsse, ita illud uerbũ dubiũ, & obscurũ interpre-
tať fideicõmissũ, d. l si seruus, ĩ fi. & q̃a ↄsiat testorẽ uoluisse i⁹ pri-
mi hr̃dis remanere, eo q̃ post mortẽ suã reliq̃t fideicõmissũ, nec
reliq̃t ab eo. q̃ erat substitutus in certa portione p uerbũ cõe. Qñ-
que apponũť in psona diuersorũ uerba cõia, quos substituit ĩ cer
tis portionib. diuidẽdo hr̃ditatẽ inter eos, tũc sine dubio trahitur
ad ĩstõnẽ, q̃a diuisio hr̃ditatis p partes, licet adijciať, hr̃s esto, ad in
42 stõnẽ trahiť l. j. §. diuus. s̃. ti. j.† Quæro k qd si in instõne testor reli
K q̃t certa legata singularia, demũ dixit residuũ bonorũ meorũ volo
ad talẽ puenire. R̃ñ. pp illa legata substõ uł̃r fcã, per uerbũ residuũ
& c. non alterať, sed remanet ĩ suis uirib. ac si eẽt hr̃s institutus. l. 2.
C. ď hær. inst. Vltimo ẽ uidẽdũ. dixi s̃. q̃ q̃dã sunt uerba directa, q̃-
dã obliqua & q̃dã cõia. Videre habemus de his & q̃busdã alijs, de
l quorũ nã dubitať. Et primo uideamus r̃as. l Dico † q̃ uerbũ dire-
43 ctũ est illud, q̃ de sui natura hoc importat, ut ille, cui relinq̃tur, de
sua manu accipiat, nec in alterius factũ trahiť, ut pbatur in l. eam
quã. in gl. sup uerbo, directis. C. de fideic. & in l. oẽ uerbũ. C. com.
m de leg. Hoc est qď dico, q̃ uerbũ, hr̃s m esto. est uerbũ directũ, ut dẽt
gl. in l. p̃cibus, & s̃. ti. j. l. j. & p totũ hunc tit. q̃a ipse testor facit, non
disponit, ut alius faciat in totum, q̃ si disponat ut alius faciat, ut
uolo

ADDITIONES.

a Ad q. Adde quod hoc sequitur Pau. de Cast. cons. 78.
b Men. Quæro. Dec. cons. 371. nu. 2. cons. 416. nu. 18. Paris. cons. 73. nu. 6. lib. 2. Ruy
cons. 161. nu. 10. lib. 1.
c Paris. Si testator. Vide oĩno Com. cons. 25. inci. Fran. instituit. col. 1. & cons. 218. in-
ci. testator instituit, per totum, & quòd intelligatur grauatus hæres, quando quis
post mortem grauatur, vide Com. cons. 141. col. 1. ad fi. uide ad Bar. aliquid per Bo
lo. in addi. ad Io. de Ana. in cons. 42. ad fi, Item quòd in dubio onus censetur iniun
ctum hæredi, qñ relinquitur post mortẽ, uide Iac. in l. si arrogator, ff. de adop. &
in l. ex tribus. C. de inof. test. Alex. cons. 12. col. vlt. uol. 3. Item ad d. Barto. hic uide
Cur. cons. 42 Item quando quid iniũgitur post mortem, censeatur iniunctum pri-
mo instituto, vide Bar. cons. 13. Mat. no. 162. Com. cons. 30. col. vlt. Bar. in l. cohære
di. §. cum filiæ. j. eo. Are. cons. 155. relatum per Ias. ubi sup. Are. in l. 1. §. fi. sup. e. &
pro opi. Bar. in l. qui duos, quod censeatur potius iniunctum hæredis hæredi, ui-
de Alex. cons. 64. vol. 5. Adde tamen, q̃ præcedens opinio vr̃ verior, & commu-
nis, vt dicunt Ale. & Ias. vbi supra, sed ista cõis procedit plane, nisi onus sit iniun
ctum fideicommissario, quid autem, si vtroque modo valeret? tũc vr̃ potius iniun
ctum instituto, per tex. in l. codicillis, ff. de vsufru. leg. vbi videtur ita velle; Bart. &
Alex. in l. cohæredi, §. cum filiæ. inf. eo. ubi Ias. sed Bar. in ista quæstione sentit con
tra eum, alleg. l. qui duos, & aduerte quòd Ias. hic reprehendit Bart.
d Paris. De facto. Vide Soc. in l. cum filio. ff. de leg. 1. & in repe. l. cum ciuis. ff. de con
di. & dem. & Alex. in multis cons. quæ habes ad Bar. in l. Lucius. sup. de hær. instit.
(cons. 236.
& late Cur. cons. 42.
e Cogitaui. Imo. hic, & in c. Rayn. Bal. i l. unica. §. pro secdo. C. de cad. tol. Pa. de Cast.
Men. Cur. sen. cons. 64. col. 7. & cons. 46. col. 3. Soc. iun. cons. 112. nume. 2. lib. 1. dicit
communem esse contra Bar. Rubeus, cons. 144. nu. 1. Dec. cons. 384. col. fi. in prin.
Soc. iun. cons. 168. nu. 75. lib. 2. cons. 176. nu. 18. eo. Dec. cons. 422. nu. 2. cons. 465.
col. fin. Soc. sen. cons. 149. col. 3. in fi. lib. 2. vbi tenet contra Bar. Cur. iun. cons. 11.
nu. 2. cons. 65. nu. 6. Paris. cons. 18. nu. 51. 52. lib. 2. declarat idem Paris. cons. 75. nu.
63. lib. 2. & cons. 86. nu. 12. 13. & cons. seq. nu. 13. & cons. 89. nu. 30. 31. eo. Ias. cons.
35. col. 1. lib. 3. Soc. iun. cons. 110. nu. 21. lib. 3. Ruy. cons. 111. nu. 3. lib. 2. scripsi cõs.
109. nu. 362. ver. 2 confirmatur, & cons. 95. nu. 78.
Pom. Hanc opi. sequitur Bal. & Are. hic Ang. in §. fi. Inst. de pup. subst. Anch. c. si pa-
ter, de testa. lib. 6. In contrarium idem tenuit Bar. cons. inc. And. fecit testamẽtum.
Bal. etiam sibi contrarius. l. ab eo. C. de fideic. Anch. etiam sibi contrarius, cons. 36.
Alex. hic, & cons. 91. in 1. vol. & cons. 105. eo. vol. & cons. 66. in 2. vol. & cons. 85.
eo. vol. & 24. in 3. vol. & cons. 51. in 4. vol. Com. cons. 25.
f Pom. Modo dubitatur. vide Ale. cons. 66. in fi. in 2. vol.
g Barb. Vlterius. Et no. casum in quo substitutus potest uenire ex directa, uel fideicõ
missaria substitutione. Idem voluit Bar. in d. §. Titius, ubi alle. l. si quis seruo. ff. de
manum. testa. Gul. in l. precib. C. de impub. & ali. subst. Ang. in d. §. Titius, dicit il-
lum tex. esse meliorem de iure, qñ dicitur vulgariter & pupillariter & per fidei-
commissum, & etiam all. l. fi. C. de codi. & dicit Pa. de Ca. in d. §. Titius, q̃ ille text.
semp allegatur ad hoc, q̃a notarii debent dicere, substituit vulgariter & per fidei
commissum. Bar. in d. l. precibus alleg. d. §. Titius. Bal. in rep. l. in suis, in ver. 6. quæ-
ritur, ff. de li. & posth. Et facit, q̃ dicit Bal. in l. iam hoc iure, §. fi. de vul. & pup. q̃
notarii apponunt illa uerba, & ignorant quid impor tent. Facit quod voluit Bart.
in l. 1. 2. q. ff. de iure cod. si dicatur, valeat iure testamenti, & iure codicillorum, e-
rit in electione hæredis an veniat iure testamenti, an iure fideicommis. alle. d. l. fi.
C. de codic. & d. §. Titius. Idem dicit Bar. in d. l. fi. C. de codi. in q. 13. Bar. in d. l. si Ti
tio fundum, ff. de vsuf. leg. Cyn. in d. l. precib. in tractatu compendiosæ, vers. quid
si testator dicat filium impuberem. Io. de Imo. hic in prin. vlt. char. ubi dicit, quòd
si testator voluit facere plures substitutiones in diuersis casibus. Idem voluit in
c. Raynutius, ad fi. de testa. Idem voluit in d. §. Titius. ibi etiam Raph. Cuma.
h Duo ex his verbis. Vide Old. cons. 155. inci. in præsupposito casu, & Bal. cõs. 134.
2. vol. & cons. 367. in fi. 1. vol. & cons. 55. 1. vol.
Men. Paris. cons. 21. nu. 47. lib. 2. scripsi cons. 339. nu. 8. in fine.
i Paris. Iuxta prędicta. Vide Alex. cons. 20. inci. uiso processu circa med. vol. 2.
k Men. Quæro. Bar. allegatur contrarius hic, & l. cogi, ad Treb. Ale. saluat. Vide om
nino Galiaul. hic. nu. 424.
l Poma. Videamus regulas. Vide Alex. cons. 10. in 1. vol.
Poma. Hæres. Vide de isto verbo Pau. cõs. 32. in 1. col. 2. vol. Alex. l. ex facto, in prin.
ff. ad Treb. ubi etiam ponit in uerbo instituo. Et ad cognoscendum quæ verba sint
directa, vel obliqua, uel cõia, uide Fel. in c. pręsentia. in 1. col. de proba.
m Hæres esto. Adde Bal. cons. 140. 1. vol. & ibi de uerbo, restituas.

44 volo † q̧ talẽ hr̄dẽ recipias, tũc a erit fideicõmissũ. l. pt filiũ. §. fi. ĵ. de
a le. 3. & l. Lucius. §. fi. e. ti. Itẽ si dicat, rogo vt Titiũ hr̄dẽ facias, q̧a eẽt
fideicõmissaria. l. ex fcõ. in prin. ĵ. ad Tre. & l. filiusfa. §. vt q̧s hr̄dem.
ĵ. de le. . verũm inter verba directa, q̄dã sũt verba directa & ciui-
lia, q̄dã nõ ciuilia, sed directa & cõia utrisq. vt s̄. dixi, & hoc de dire-
45 ctis. Quædã sũt † verba obliqua, b & ista sũt illa, quæ sonãt vt q̧s ca
b piat de manu alterius, & sic scm̃ alteri⁹. quasi testãtis reqrit, vt ꝓba
tur in verbo, restituant. l. cohr̄di. §. cum filie. ĵ. c. & quasi ꝑ totũ ti. ad
Tre. hoc ꝓbat in verbo dari. l. fundi Trebatiani, iũcta ibi gl. 1. đ vsu
fru. le. Itẽ i verbo, reddat. l. cũ q̄dã vxori. ĵ. de le. 2. & l. verbũ redden
46 di. de ver. sign. Quædã sunt verba c cõia, vt ea q̄ pñt hr̄e vtrãq; si-
c gñationem. vel, q̧ q̧s de manu sua accipiat, vel de manu alterius, vt
47 ponit exẽplũ gl. sed quare † verbũ substituo, d nõ ẽ verbũ directũ si-
d cut instituo? Dic, q̧a est verbũ magis gñale. q̧a quocũq; mõ q̧s in al-
terius loco ponat dr̄ substitutus, adeo q̧ ẽt ĩ legato singulari l. Titius
& Seius, vter. cũ duab. ll. seq. s̄. tit. 1. & C. de cad. tol. §. in primo, & §.
e ꝓcedo, sed nõ est ita ĩ verbo instituo. Mõ his regulis ꝓmissis e dubita
f tur de q̧busdã alijs. Et primo de verbo, f ꝑueniat, an sit, g directum
g vel cõe, vel obliquũ. Et, q̧ sit obliquũ, vr̄ casus in l. fideicõmissa §.
48 hæc verba. ĵ. de le. 3. & l. cũ hr̄des mei. §. cũ ita. ad Tre. & l. hr̄dib. §.
fi. co. In ꝯtrium, q̧ sit directum. hẽs in l. 2. §. ꝑuenisse. de hære. vel act.
vẽ. & l. hr̄des mei. in prin. ad Tre. & oẽs leges q̄ loquũtur de substõ-
nẽ fcã ꝑ verba, q̧ eq̧d ad eũ ꝑuenerit. l. cũ virũ. C. de fideic. & l. Bali-
sta. cũ l. seq. ĵ. ad Tre. & hoc vr̄ tenere Inn. in c. Ray. sup verbo, de
h uenirent. ex de test. Ego dico h q̧ sit cõe. Primo ex ꝓdictis apparet,
q̧a in obliquo, & in directo repitur, ergo est cõe. Hoc ẽt apparet ex
rõa ꝓcedẽti, quia siue de manu alterius, siue de manu mea directo
49 hẽat, dr̄ ꝑuenire directo. Scd̄o † dubitat de verbo pertineat, & vr̄, q̧
sit obliquum. d. l. fideicõmissa. §. si filio. ĵ. de le. 3. & l. 1. de pact. inter
emp. & vend. ubi exponit, ꝑtineret. i. restitueretur. & in l. Lucius. 2.
§. filiã. ĵ. de le. 2. & ibi Dy. in ꝯtrũ. q̧ sit directa, & trahat ad instõnẽ
hr̄dis. l. licet. C. d pac. Ex ꝓdictis dico, q̧ ẽ verbũ cõe. l. verbũ illud ꝑ
tinere, de ver. sig. Nec ob. §. filiã. vbi ĩterpretat fideicõmissũ in dub.
q̧a illud ĩ relicto singulari, vbi verba cõia nũq̄ ad instõnẽ trahunt:
50 nec ẽt verba ciuilia directa l. oẽ verbũ C. cõia de le. & dixi s̄. † Ter
i tio dubitat de verbo, hẽat, q̄d vr̄ directũ, q̧a hr̄e est ius dñi, vel pos-
sessionis, non aũt dr̄ hr̄e qui hẽt ꝑ fictionẽ. l. si ipso ista. §. hr̄e. de ver.
obli. & l. hr̄e. de ver. sign sed in fideicommisso quis debet petere ab
alio, ergo &c. & hoc vr̄ sentire Azo. in sum. de hær. inst. post prin.
In ꝯtrium, q̧ sit obliquum, d. l. fideicommissa. §. si filio. ĵ. de leg. 3. Ex
ꝓdcis satis possumus dicere, q̧ sit cõe. Pro hoc facit rõa ꝓcedens: q̧a
51 siue a me, siue ab alio, hẽam hr̄e dicor. † Quarto k dubitat de ver-
K bo, remaneat, utrũ sit cõe. Et vr̄, q̧ sic: q̧a intellr̄ hẽat, & si nõ hẽat,
restituat. l. si cum añ. C. de do. añ nup. & l. ꝓtor. in princ. & q̧ ibi no.
sup verbo, remaneat. ĵ. de col. bo. Idem in ver. redeat, vt puto, licet
52 alibi uideatur accipi pro directo. l. si duob. ĵ. de mil. test. † Quinto
l dubitatur de ver. succedat, & vr̄, q̧ sit verbum directũ, ut in rub. &
l. 1. & 2. C. cõia de suc. & plurib. alijs legib. & l. si abducta. C. de fur.
& l. si in personam. C. de fideic. & l. q̄. q̄. ad l. Falc. cũ si. Contrarium
m credo, m q̧ sit verbũ cõe. l. non tm̃. in prin. ĵ. de fideic. li. & l. restitu-
ta. §. fin. cum l. seq. ĵ. ad Tre. vbi dr̄, q̧ ex Trebellianica est successio.
n Pro hoc vr̄, casus in c. Ray. extra de test. Sexto dubitatur n de ver.
53 † reuertatur, q̧ vr̄ obliquum. l. 3. de pac. inter emp. & ven. Sed cre-
do, q̧ sit idem, q̧ s̄. dixi in ver. pertineat. Et pro hoc est gl. no. ĵ. de do.
54 l. 2. in fi. gl. magnæ, & facit l. Lucius. §. tres heredes. ad Tre. † Septi-
o mo dubitatur o de ver. deuoluatur, p & vr̄, q̧ sit directum. l. de emã-
p cipatis. C. de leg. hr̄d. & l. Lucius. 2. rñ. ĵ. eo. & C. de in. deli. l. si insan-
ti. super ver. & deuoluta. Dixi, q̧ est cõe. l. 2. & quod ibi no. de ali. &
55 cib. lega. & quod ibi dixi. Octauo q̄ro, quid de verbo, accrescat. &
vr̄, q̧ sit obliquũ l. codicillis. de vsuf. in ꝯtrium, q̧ sit directum. C. qñ
non pet. par. in rubro. & nigro, & §. his ita. C. de cad. tol. & est ver-
bum aptũ ad cõprehẽdẽdũ bona impuberis. l. q pri, in prin. de acq.
hær. & hoc puto verum, non. n. aptat, vt q̧s capiat de manu alterius.
Non ob. l. codicillis, quia ibi in codicillis, vbi si essent uerba directa,
traherentur ad fideicommissum l. Scæuola. ad Tre. Nono quæritur
56 † de ver. moriat. tex. & gl. est in c. si pater. de test. li. 6. q̧ est verbũ
q directum. q. d. ibi moriatur, tali. i. directo ad talẽ perueniat. Puto tñ
r q̧ verbum hoc & ꝓcedens, & cętera verba similia, nisi illa duo. s. hæ-
res esto. & instituo, non sunt ciuilia, sed magis cõia iure gentium. Vl
s timo habemus s videre qualiter hæc substitutio finiatur. Et cũ dixi
vobis q̧ qñq; ista substõ ꝯtinet vulgarem, qñq; pupillarẽ, qñq; alĩs,
dic ut s̄. dixi de materia vulgaris & pupillaris. & aliarum substõ-
nũ. De substõne de qua loquitur lex Scæuola. ad Treb. dicemus ibi.

CONCORDIA.

Plenissime ꝓ ꝯcordia aduerte, q̧ mortis testõris tpe fructus per-
cepti, sunt restituẽdi fideicõmissario ꝑ grauatum restituere, &c. Ita
Bar. in l. fideicõmissariã. in fi. prin. ff. ad Tre. & firmatur ista op. Doc.
ſm intellm̃ Ang. & sequaciũ in l. ita tñ. in prin. e. ti. ꝯtrius allegat ſm
Ang. & ambos Imo. in hac l. Cẽturio. ver. op. adiicedã partẽ. Soluunt
ipsi uno ore. q̧ Bar. est uitio scribẽtis corruptus, sed non placet sol. ꝑ
l. iubemus. C. ad Tre. quã alle. iõ aliter solue, q̧ secunda opi. loqtur,
qñ grauatus restituere, erat de filijs in potestate quo casu fructus nõ
sũt restituẽdi, ut in illo casu fin. d. l. iubemus. Et est rõ, q̧a filius in ptã
te institutus incontinenti efficitur hr̄s sine ĩmistione. l. in suis, cũ ibi
no. ff. de lib. & posth. iõ isti fructus nũq̄ fuerũt effecti hr̄ditatis, cum
ituer mortẽ, & exñtiam filii non sit dare medium. §. sui autem. In-
sti. de hær. quæ ab intest. quod sic non est in extraneo hærede.

ADDITIONES.

a Men. Tunc Paris. consi. 54. nu. 14. lib. 5.
b Pom. Quædam sunt verba obliqua. Et de verbo, succedat, vide Lud. Ro. in cons. 184. & vide Bal. in l. fi. C. de sacros. eccl. & vide Bar. in consi. inci. homo Accursuli. de verbo, deueniat, & de materia huius legis.
Pom. Vide Alex. consi. 12. in j. col. 3. vol. Et qd de verbo, capiat. vide Ro. cons. 200.
c Pom. Verba communia. Vide An. de Bu. de isto verbo, substituo, cons. 76. viso pũcto, vide Bal. per illum tex. l. mulier. §. fi. j. tit. j. & l. j. in prin. s̄. eo. Et ibi no. Imo. Ang. & Mod. & est bonus tex. l. si quis mihi bona. §. fi. ver. id quod. & ibi Bal. j. de acq. hær. & in l. Gallus. in gl. in ver. necesse est. Bar. & Imo. in l. qui liberis. s̄. eo. & vide Ol. consi. 197. & consi. 68. in prin. in 4. vol. Pan. consi. 52. in j. col. 3. vol. vbi etiam ponit de verbo, hæres esto. Et de isto ver. substituo, vide Ro. consi. 58. in primo dubio. Bar. consi. 232. aliàs 234.
d Substituo. Vide Bal. consi. 55. 2. vol.
Men. Signor. consi. 66. nu. 2.
e Paris. Regulis præmissis. Vide Io. de Ana. consi. 49.
f De verbo. Vide Ro. cõsi. 131. vbi dicit, q̧ Imo. i c. Ray. voluit, q̧ sit verbũ directum.
g Poma. Perueniat. Vide Alex. consi. 56. 2. vol. & consi. 162. eo. vol. & cons. 173. eo. vol. cõs. 36. in 3. vol. limita, vt per Are. & vide bonum tex. l. hæreditas. C. de hær. inst. Alex. l. precib. ad fi. gl. in ver. secundam causam. vbi ipse ponderat esse glo. pro hoc. Et quid de verbo, adueniat, vide Alex. cõs. 57. in j. col. in 2. vol. & de verbo, ꝑuenire, vide Alex. cons. 161. 2. vol. Et q̧ verbum, deueniat, sit verbum commune; dic q̧ est cõis opin. Pan. consi. 32. in j. col. 2. vol. Alex. consi. 57. in j. col. & per eundem Alex. consi. 180. in j. col. 2. vol. Et q̧ verbum, perueniat, sit verbum commune, tenet etiam idem Bar. l. Lucius. 2. q. prin. j. eo. Bal. in l. iam hoc iure. s̄. eo. & c. si pater. C. de test. Alex. d. consi. 57. inci. perspectis. in 2. vol. & cons. 162. 3. vol. incip. circa primum dubium. & consi. 72. inci. viso processu & consi. 126. in 3. vol. inci. viso themate super quo dubitare contingit. Limita tamen hoc non procedere, quando uerbum perueniat, adiungeretur uerbo, eo ipso, quia tunc importaret directam substitutionem. Ita Bal. l. fi. in j. col. de sacros. eccle. alleg. Are. in c. eum qui. de præb. lib. 6. & in c. j. de sepul. eo. lib facit gl. in c. quam sit in gl. in uer. eueniet. de elec. li. 6. & gl. in cle. j. in uer. eo ipso. de uita & hon. cler. Io. An. in c. quia sæpe. de præb. li. 6. Secundo limita non procedere, quando apponeretur clausula, pleno iure. C. de sacros. ecce. l. fi. Ang. consi. 125. inci. hoc testõ. Pet. in ult. col. in l. Iulianus. s̄. de rei uen. Et Are. Adde tex. in l. si post missionem. in uersi. plena legata. ff. ad l. Fal. in l. diuortio. in prin. iuxta gl. in uer. plena. ff. de neg. gest. Tertio limita quando adiungeretur uerbo, libere. Ita sentit Bart. s̄. in 2. q. prin. Item, q̧ si testator dixit libere. & ibi eius dicta multum faciunt pro istis tribus limitationibus, quia etiam possent adaptari ad alia uerba communia. Vide etiam ad hoc Rom. consi. 112. & consi. 20.
h Paris. Ego dico. De hoc est tex. in l. hæreditatis. C. de hær. inst. sequitur Com. consi. 113. inci. loquens de uerbo conueniat. Idem tenet Bal. in l. fi. C. de sacros. eccle. Ang. in l. precib. eo. tit. Idem est in uerbo, deueniat. secundum tex. in l. pen. C. de sol. & in l. 2. & ibi Ang. C. de bo. quæ lib. consi. 13. inci. Iacobus habens unum filium. Et de isto uerbo, perueniat, uide Bar. consi. 21. & cons. 35. alias 25. ad finẽ. & consi. 261. ubi ponit de uerbo, deueniat.
Men. Paris. consi. 43. nu. 18. 19. 20. lib. 2.
i Paris. Habeat. Sic Bar. dixit, q̧ uerbum directum iniunctum rei certæ non trahatur ad institutionem. dicit contra l. 1. §. ex fundo. ff. de hær. inst. & contradicit similiter, maxime in prin. q. & ideo credo, q̧ Bar. sit corruptus, & tamen potest saluari, ut si est datus cohæres uniuersalis, iuxta l. quoties. C. de hær. inst. sed ista so. non est bona, quia in §. si ex fundo, non erat datus alius cohæres uniuersalis, & ideo si dicta fuisset ibi dispositio per uerbum, instituo, illi liberati fuissent hæredes in totum l. cohæredi. §. cum filiæ. ĵ. eo. ideo credo quod sit corruptus.
K Men. Quæro. Ruy. consi. 134. nu. 5. lib. 2. (& 193. 4. uol.
l Succedat. Vide Bal. consi. 469. 2. uol. & cons. 178. eo. lib. & per eundem consi. 38.
Men. Paris. consi. 7. nu. 38. lib. 3. & de effectu. Ruy. consi. 132. nu. 12. lib. 2.
Pom. Vide Alex. consi. 58. in prin. in 3. uol. Barb. consi. 13. Barb. consi. 32. in 2. uol. Rom. consi. 185.
m Poma. Contrarium credo. Idem tenet Pau. de Ca. consi. 433. contrarium tenet Signor. de Homo. consi. 61. uide Ang. consi. 31. in 1. col.
n Barb. Sexto dubitatur. Et facit c. in præsentia. de proba. in uerbo, deuoluerentur.
Paris. Vide Com. consi. 144. in 2. dub. qui idem tenet.
o Paris. Septimo dubitatur. Vide Fel. in c. in præsentia. in prin. de proba.
p Deuoluatur. Adde tu Are. in c. in præsentia. in 1. not. de proba. Com. in c. si pater. de testa. in 6. in gl. in uer. filij. Ang. & Imo. in l. Lucius. j. eo. tit.
q Moriatur. Adde Bal. consi. 40. 4. uol. Et de istis uerbis communibus & directis, uide Io. An. in d. c. si pater. in nouella per Bal. in l. fi. C. de sacros. eccl. per Ang. in l. precibus. per Old. consi. 125. per Bart. consi incip. pater filio impuberi, & consi. incip. quidam de Assisio. & consi. incip. in q. proposita.
r Poma. Puto. Vide Bar. consi. 24. Roma. consi. 15. in fi.
s Paris. Vltimo habemus. Quid de uerbo, hæreditatem. idem est, quod hæredem esse, ut per Com. consi. 2. incip. proponitur in 5. dubio quid de uerbo, accipiat. uide Com. consi. 3. in 2. q. prin. c.

LEX XVI.

Si quis eum. Si seruus legatus substituat pupillo. euanescit legatum in conditionis euentum. h. d. Hic dicitur in his testamentis, & sic innuit, q̧ patris & filij sunt plura testamenta. Sed cõtra de l. patris, & filii. ĵ. e. Sol. ut in l. contrario dicam. Vlterius op. Insti. de adim. leg. per totum. vbi dicitur, q̧ non refert an codicilli sint confirmati. vel non. Sol. dicitur hic, confirmatis, suaudi, maxime. Dr̄ hic, legato adempto, quæro an videatur incontinenti. vide gl. quæ inci. sub condõne, & c. gl. præcedens dicit ꝯtrũ, & bene. q̧ expectatur euẽtus condõnis. Casus est in l. si seruus cõis. ĵ. eo. & l. si post mortem. in fi. de leg. 1. secundum Iac. de Are.

1 *Testamentum quis quando possit facere sibi, & filys diuersis horis.*
2 *Verba ista si filius viuo se succedat, cuius sint, an testatoris, an legis latoris.*
Testator si instituit extraneum sub conditione, & filius se viuo moriatur, videtur primo instituere filium suum.
3 *Filius iã natus si pterit⁹ decedat viuo testõre, tamẽ testamẽtũ nõ cõfirmatur,*
4 *Filius posthumus si est preteritus in secundo testamento, qui natus viuo testatore decedat, an rumpatur primum testamentum.*

Posthu-

5 *Posthumo præterito nato, & mortuo viuo testatore, necessario deuenitur ad secundum tabulas.*
6 *Testamentum primum non tollitur per secundum, si ex eo non potest hæreditas adiri, de iure ciuili.*

§.Si suo, Rupto testō pr̄no, rumpitur pupillare, & remanente paterno, remanet pupillare.h.d. Tex.ibi, instituat. &
1 dic & filiū iā natū p̄tereat. Aduertatis. q duob.mo.dr̄ hic † q. pōt
quis facere testm̄ sibi, & filiis diuersis horis. Contra, imo debet fieri
vno cōtextu l. hæredes palā.§.fi. de test.l.cū antiquitas. C. de testa.
Rn̄.hic quidam, q dr̄ hic alia hora.f ꝯtinuata, & sic sit factū sine in-
teruallo vno cōtextu. Tu dic qn̄que est vnū testm̄ oī respū, & tunc
dēt fieri vno contextu, d.l.hr̄des palā.in fi. Qn̄que est vnum testm̄,
vno respū, sed alio tespū dn̄r pla testamenta, vt in casu proposito,
vt videbitis j.co.l.patris & filii, & tunc pn̄t vno contextu. Item pn̄t
fieri diuersis horis, in qualibet tamen per se, tunc adhibitis lr̄mis te
stib.vt hic dr̄.Quæro vtrum sit dr̄ia a quo incipiat, vtrum a paterno
vel a testō pupillari? Glo.dicit, q sic: quia qn̄ fit diuersis horis, dēt,
incipi a pr̄no, als pupillare non valeret. Si.n.fieret vna hora, & vno
cōtextu.tūc dic, vt dixi in l.2.§.prius aūt.s̄.e.† Procedo vlterius dicit
hic, si viuo se filius decedat, & quæro an ista verba si viuo se. &c.
fuerint verba testōris facientis instōnem sub illa condōne, an vero
sint verba legis recitātis factum. Gl.dicit vtrāq; lec.posse esse verā,
a sed prima opi. posita in gl. q ista verba sint testatoris, non placet, a
qa s̄m hoc testm̄ nō esset irritū, & filius non esset p̄teritus. Nā quia
extraneum instituit sub condōne, si filius se viuo morie r̄ primo vr̄
instituere suum filium l.si quis ita hr̄s.s̄.ti.1. & est casus s̄m vnā lec.
in l.cohr̄di.§.fi.j.co. & s̄. de li.& posth.l. Gallus. in prin. nil subau-
diendo, licet gl.alr̄ teneat.& est tex.s̄.ti.1.l.cū in testō.in prin.nō ca
uillādo tex. Pro hac opi. p̄stat argm̄ optimū.l. si ita stipl̄o. in princ.
de ope.lib.quare tene scd̄am lecturā positā hic; quia ista sunt verba
legis, & exponamus si.i. q̄uis, vt dicit gl. s̄m quam lectu. habes, q
3 † filius iam natus p̄teritus, licet viuo testōre decedat, tn̄ testm̄ non
cōfirmatur. De hoc tn̄ plene hētis in l. posthumus. in prin.s̄.de in-
4 ius.test. Iuxta legē nr̄am quærit; gl.hic in ver.si viuo: sed quid si p̄-
teritus est filius posthumus.qui natus viuo testōre decedit, an rum-
pit superius testm̄? Gl.q nō, quia s̄m testm̄ cōfirmat̄ tn̄ de iure p̄to
rio, vt possit peti.bo.poss.s̄m tab.d.l. posthumus. ī prin.de iniust.test.
& ideo primū nō rūpitur: quia ad hoc, vt primū rūpat̄ p s̄m, reqrit̄,
q ex scd̄o potuerit adiri hr̄ditas de iure ciui.l.cum in scd̄o.de iniu.
test.probatur in l.si filius qui in ptāte.s̄ de lib.& posth vide gl.q̄ in-
cipit sub hac ꝯdōne.Glo.ista male dicit in casu in quo loquitur. Nā
ex scd̄o testō, in quo posthumus est p̄teritus, possibile fuit hæredita
tem adiri de iure ciuili, vt pura non nato posth. ideo primum rum-
pit.l.1.& 2.s̄.de iniu.test. & est cōtra istā gl.casus in l.posth.§.sed &
si sit an̄.s̄.de iniu.testam.& sic glo.male dicit q potuerit adiri here
ditas de iure ciuili. Rōnes aūt positæ in gl.concludunt veritatē in fi
lio iā nato p̄terito, vt ꝓbat̄ p casū l.si filius.in ptāte.s̄.de li.& posth.
Sed q̄ro, quid si s̄m testm̄, est tale, ex quo necesse sit peti bo pos.s̄m
tab.ex alia tamen cā, q̄ pp̄ cām præteritionis, vt quia fuit aliquis in-
stitutus sub cōdōne īpossibili, quā prætor remittit, vel ex alia cā. De
his dicatis vt dixi in l.cum in scd̄o.s̄.de iniust.test. tetigi in materia
5 vulgaris substōnis. Tene menti istam gl.ad duo. Primo † q posthu-
mo præterito, & mortuo viuo testatore, de necessitate deuenitur
6 ad s̄m tab.l.posthumus.in prin.de iniust.test. Secundo no.† q, ad hoc
vt primum tollatur, per secundum, est necesse, q. hæreditas possit
adiri de iu.ciu.hoc examinaui.in l.cum in secundo.s̄.de iniu.test.

A D D I T I O.

a Non placet. Adde secundum Bal q pp aliud vr̄, q ista lectura non sit bona, quia ista vr̄, quędam vulgaris substō facta filio, sed quando filius est substitutus in primo gradu potest præteriri, arg. vt s̄.de lib. & posthu.l. si posthumus. §. q vulg. Sol.dic contrarium procedere quando in eo.testō, substō esset facta, sed hic fuit facta diuerso tpe. Vnde magis dr̄ secūdum testamentum, q̄ substō vulgaris, ideo vitiatur ex præteritione, ex quo infert vltra Bal.q si fecit testm̄ primum, in quo Titium hæredem instituit, & postea ex interuallo aliud faciat in quo instituat Sempronium sub condōne, si Titius eo viuo moriatur quod primum testm̄ statim est ruptum per secundum, quia duo testamenta non possunt simul stare diuersis temporibus facta ab eodem, & nihilominus institutus in secundo non poterit esse hr̄s, nisi Titius viuo testatore decesserit, cum sit substitutus sub ista conditione, sed si hoc s̄m haberet vim substōnis uulgaris, per ipsam non tolleretur instō prima, & sic Titius posset esse hæres si nō decederet uiuente testōre.q dicit esse ppetuo menti tenendū, qa extraneus casus, & possit de facili cōtingere.

L E X LVII.

Substitui. Videtis, q. posthumo filio substui potest. vide gl. Ad hoc opponit gl. & non sol. vide cā q̄ incipit, dic natum ibi, sed ar. contra, &c.sed hic certificatur ex post facto, ibi, quod no.j.ea.l. si pater filium.

L E X LVIII.

Si seruus. Istud princ.prium ponit tres casus satis faciles, ideo non summo. Dr̄ hic, offerens, cōtra imo requiritur cōsignatio, & depositio, vt C.de cōi seruo manu.l.1. Dicunt quidā speciale in seruo substituto. Veritas est, vt q hic deficit, ibi suppleatur, vt dicatur offerens, & deponens, & consignans. Materiam huius legis habetis plene expeditam per gl. in l. sed & si sub conditione.§.fi.s̄.tit.1.ideo hic non insisto. Videatis ergo per vos.

§.Si Titio. Hic habetis casum contra vnam glo. quā habuistis.§.co.l.si quis cum.in prin. Dicitur in l.seq idē est. & l. si post mortem, &c. quæro an debeat expectari tp̄s mortis
legatarii. Rn̄.non. Casus est in l.si post mortem.§.fi.j.de leg.1.sed debet expectari euentus conditionis substitutionis, sed tempus mortis non quia certum est venturum, &c.

L E X XX.

1 *Pater si testatur sibi in scriptis, & filio per nuncupationem, an dicantur plura testamenta, vel vnum.*
Dictio sed posita cum copula, & ponit diuersitatem in facto, & identitatem in iure, secus si sine copula.
2 *Pater quando testatur pro se, & filio, quo ad quid habetur ut duo testamenta & quo ad quid, ut unum.*
3 *Testamenta si in una charta reperiuntur plura, adhibitis eisdem testibus, an valeant ista testamenta.*

Patris & filij. Testm̄ patris, & testm̄ filii quo ad quod hn̄r pro vno, quo ad quid pro diuersis.h.d.Ver.
sed & si pr̄, hic ponitur qn̄ hn̄r, pro diuersis. Opp.& vr̄. quod de iure
prætorio hn̄r tanquā diuersa testamēta.leg.si ita.§ de bo.pos.secūdū
tab.Sol. bi loquitur qn̄ pr̄ fecit sibi testm̄ in scriptis, filio per nuncu-
patione h oecōuerso, quo casu testamēta hn̄t pro diuersis.& sic cō
cordat cū fine, nō autem ꝯcordat cum casu principii, quæ aūt sit di-
uersitas.j.dicā.Item dr̄ hic, q sufficit esse signatas tabulas patris, li-
cet non filii.ꝯ.s̄.e.l si quis eum.§.fi.vbi requiritur eadē solennitas in
testō filii.quæ fuit in testō patris, & dēr reiterari in testatio filii.Sol.
qn̄ tabulæ patris, & filii fiunt uno ꝯtextu, vna solennitas sufficit, ita
loqtur hic & quod dr̄ in tex.& si tabulæ filii resignatæ sint, exponit̄
per gl.duob.mod.Primo.f.apertæ & nō signatæ, & intelligatis nō si
gnatæ:f.separatæ.sed sunt iunctæ testō pr̄no.adeo, q signa impres-
sa in testō pr̄no, vn̄t impressa in pupillari.Ita dēs intelligere hanc le-
gem, vt l.ad testiū.§.si.s̄.de test.Alio mō exponitur per gl.t.aptæ co-
rā honestis personis l.11.quēadmodum tes.aper. & tunc intellige, q
ab initio fuerunt signatæ, ita dētis intelligere hanc materiam.Quæ-
1 ro circa hanc legem in ver.si.qn̄ pr̄ fecit testm̄ sibi in scriptis & fi-
lio per nuncupationem, an dicantur pla testamenta, vel vnum tn̄?
Quidā dicunt vnū, ēt illo vltimo casu, & hoc patet ex princ.huius le,
2 Alii dicūt.& ista est veritas, q tūc vn̄r duo testamēta. hoc apparet
ex tex.qui dicit, sed & si.& sic est dictio aduersatiua, quæ dictio, sed,
qn̄ ponitur cum copula, &, denotat diuersitatem, in facto & identita
tem in iure, & sic in fin.denotat, quod hæc sunt diuersa testam.quo
ad diuersas solennitates, sed vnum, quo ad vnū iuris effectum. Vide
glos.quæ incipit, per hoc videtur, q sit ibi assimilatio. Simile de hac
dictione, sed hētis s̄.ne qs eum q in ius voc.est vi exim.l.11.& l.sed
si l.in prin.s̄m unam lec.s̄.de pet.hæ.Sed si poneretur dictio sed, sine
copula, vel alia aduersatiua sine copula, tunc denotat diuersitatem
in facto, & in iure, vt tangit gl.in l.hoc amplius.§.de his autem super
verbo, autem, de dam.inf.& vr̄ mihi, q tāgatur p gl.in l.q vsumf.j.
2 de ver.obl.Quæro † quo ad q̄d hn̄r, vt duo testamēta, & quoad quid
hn̄r ut unum. Et vide gl.quæ incipit, per hoc versic.ergo unum &c.
Pro ista qō.declaranda, dētis scire, quod in testō sunt pla ꝯsiderāda
videlicet persona testantis, solennitas testī, ualor, seu effectus testa-
menti, vlt acquisitio hr̄ditatis ex testō procedens. Ad primum dico,
q si ꝯsideramus personā testantis, q, sunt unū, qa vnus, & idem facit
vtrumque testm̄, ut s̄.co.l.1.in prin. Scd̄o si consideremus solennita-
tem testī, dico, q pōt hēri vt vnū, si fiāt vno contextu & vna solenni-
tate. Item potest hēri vt diuersa si fiant diuersis horis, & diuersis solē
nitatib.vt dixi s̄.in l.si qs eū.in fi.s̄.e.Si consideramus factum.f.ualo
rem, seu effectum testamenti, q̄dam sunt, q̄ testm̄ in totū euacuāt, ut
præteritio filii, querela in totum proposita, & obtenta, & hæreditas
nullo modo adita, & similia. Et istis casib.qn̄ non ualet pr̄nū, non va
let pupillare, & censet̄, vt vnū.s̄.e.l.si qs eum.in fi.& de inoffi.test.l.
Papinianus.§.sed neque impuberis.& l.2.§.adeo.s̄.eo.titu.Quædam
sunt q̄ testm̄ expugnant quo ad quædam, non in totum, vt bon.pos.
contra tab.q̄ expugnat tantum de iure prætorio. Item querela ꝓ par
te proposita & obtenta. Et istis casibus testm̄ pupillare censetur, vt
diuersum a paterno.l.& si contra.j.eo.& l.Papin.§.sed nec impube
ris.de inof.test.Si consideramus hæreditatis acquisitionem procedē
tem ex testamento: tunc dico, quod posito, quod testamentum pri-
mum

A D D I T I O.

1 Duo testamenta. Adde, q cum Bar.tenent Bal.Ang.& Imo.& Ray.in lectu.ordinaria, & scias quod Pa.de Cast.dicit, q non videt quomodo possit procedere ille intellectus, quia oportet uiolare literam, ut patet in verbo, resignare, per glo. Vnde ipse intelligit, quod paternum fuit factum prius adhibitis suis signaculis, & postea pupillare cum aliis signaculis de per se, demum fuerint remota signacula pupillari adiecta, & sic uerbum resignare, exponitur, idest remouere, & sic erit sensus quod paternum ualet, nec pupillare uitiatur, quia patris signa sufficiunt, etiam si diuersa hora factum sit pupillare, & iuxta hoc dicebat, quod quando pupillaris substitutio uno contextu facta est cum paterno, & testes simpliciter attestentur se fuisse adhibitos ad paternum, intelligentur adhibiti ad pupillare, per istum tex.dum dicit, signa patris sufficiunt & dicit, quod nullus Doctor hic tāgit quod dictum uidetur sequi Alex.sed intellectum reprobat ad hāc legem, quia de propria significatione uocabuli, idem sit resignare, quod aperire.leg.si testamentum.cum gl.s̄.de teste. Item quia iste intellectus est contra text.in l.si quis eum.§.fi.s̄.eo.ubi in pupillari diuersa hora facta requiritur eadem solennitas, quæ in paterno. ergo sicut primum vitiaretur si amouerentur signacula ante aperturā testamenti, ita in pupillari, dicit tamen posse procedere opi.Pau.quando pupillare & paternum uno, & eodem tempore absque interuallo condita essent, & quolibet de per se essent apposita signacula, & sigilla septem testium, quia tunc licet testator amoueat apposita in pupillari, nihilominus vtrunque testamentum firmum manet, ex his quæ adhibita sunt in paterno.

mum ſit ꝯfirmatum vera aditione, vel ꝑ exiſtiã ſui hꝛdis, tũc vt
diuerſa teſtamẽta cẽſenť.qa qs p̃t agnoſcere hꝛditatẽ pupillarem,
& repudiare pꝛnã.l.qſitũ.de acq.hær.& l.ſi filius q̃ patri.ſup.c. &
dixi in l.ſed ſi plures,§.ſi ex aſſe.ſ.eo.ꝙ nõ ꝯtingeret, ſi diuerſæ par
tes hꝛditatis pꝛnæ eſſent delatæ.Nã nõ poſſet qs vnã amplecti,& a-
liã repugnare.l.ſi ſolus.de acq.hær. & l.qdam elogio, & ibi plene
a nõ.C d iu.deli. Vltimo ꝗro.† pone,ꝙ in eadẽ charta ſunt ſcripta
3 plura teſtamẽta, adhibitis eiſdem teſtib.vtrũ valeãt iſta teſtamẽta
vř. ꝙ nõ, qa ſpãle eſt in teſtõ patris & filij,ꝙ ſufficit una ſolẽnitas,
ergo in alijs p̃les ſolẽnitates reqrũť.In ꝯriũ vř qa iſta ſolẽnitas vř
quodlibet teſtm̃ ꝑ ſe reſpicere in illa charta & ſic quodlibet teſtm̃
hꝫt ꝑ ſe ſuã ſolẽn.tatẽ.l.ſi qs ex argentarijs.§.ſi initium.ſ.de eden.
Quid dicemus? Bř dico,ꝙ oĩa teſtamenta ualent,per d.§.ſi initium.
& l.ſcire debemus.ĵ.de ver.ob.& l.Titia §.ſi eo.tit.& l.plurib.ĩ pri.
eo.tit. Non obſt.lex iſta, qa ſufficit hic una ſolennitas adhibita ab
eodem homine, in qõne vero noſtra, quot ſunt homines teſtan-
tes,tot fuerunt homines,qui adhibuerunt ſuos teſtes,licet de hoc
vna ſcriptura fuerit facta, vel licet hæc dixerit vno conuocio vel
vna voce,ar.de hoc,infra de duob.re.l.4.

ADDITIO.

a Vltimo.Adde,ꝙ deciſionem Bar.hic intelligit Bal.uerã indubitãter, qñ notarius dixiſſet in inſtro,ꝙ oẽs iſti teſtes erant adhibiti in oibus teſtis in eadem charta ſcriptis,tamen idem dicit ſi notarius hoc non exprimat, quod dicit eſſe notandũ pro ampliatione d §.ſi initium,loquentis in die,quia procedit etiam in adhibitione teſtium,& cũ eo tranſeunt alij,& idem uř dicendum de loco appoſito in principio ſcripturæ,quia cenſetur repetitus in ſequentibus partibus.It Bald.& Sal. in l.eo ꝙ a multis.C.ſi cer.pet.& de iſtis uide Bal.in rub. de fide inſtr. Ange.in l. Lucius.inf.de mil.teſt. Bald.conſ.178. lib.3.præm ſſis tribus ſtatutis, inquantum Ale.tangit an ſententia ſuper expenſis ſit diffinitiua,uel interlocutoria,uide Ro. conſ.458.Et an lata poſſit mutari,vide per eundem conſ.252.
Men.Tiraq.de retract.conſang.§.1.gl.11.nu.21 22.

LEX XXI.

1 *Subſtitutio facta in vnum caſum, habet locum in alio caſu a teſtatore omiſſo, niſi teſtatoris uoluntas repugnet.*

Si ita quis. Subſtõ pupillaris fcã ad tp̃s poſt tp̃s vř prohibita.h.d.Opp.ſubſtõ facta in unoʃcaſu,hꝫt locum
in alio caſu a teſtõre omiſſo.l.iã hoc iure.ſ e.& l.Gallus.§. & qd ſi
a tm̃.ſ.de lib.& poſth.ſed hic dř ꝯ.Rñ.hoc eſt verũ, niſi teſtõris vo
lũtas repugnet tacite,uel expſſe.l.iã hoc iure.ſ.e.& l.quis. C.e ſed
hic vř repugnare,& apparet tacita volũtas in ꝯriũ, qa teſtõr ſe re-
ſtringẽs ad certũ tp̃s,vř pᵒ tp̃s ꝓhibere.l.ſtatu liberũ. § Stichũ.ĵ.de
leg.2.& l.Imperator.ſ.de poſt.& hoc eſt,ꝙ d t tex hic.n.in hũc ca
ſum ſubſtitutus vř.Op.de l.ſi.C.de poſth.hær.inſti.Sol.ut not in l.
cõmodiſſime,de li.& poſth.Op.de l.ſi extraneus.ſ.de ꝯdi. ob cau.
b Sol.b illa ꝯcordat. Nam ibi caſus omiſſus remanet in diſpõne iu-
ris cõis.ita hic caſus,omiſſus.ſ.poſt x.ann.remanet, diſpõni juris
cõis. Itẽ op.ſ de ſupel.le.l.legata, in prin.& l.q̃ſitum; §.ſi.defundo
inſtruc.ubi dř,ꝙ per ſpãlem prouiſionem, non derogatur prouiſioni generali. Sol.hic fuit tantum ſpecialis prouiſio, & nulla ge-
neralis prouiſio præceſſit, ideo ſtamus ſoli prouiſioni ſpeciali.

ADDITIONES.

a Pariſ.Hoc eſt uerum. Contra hanc doct.uide Bar.in l.Gallus.§. & quid ſi tantum dum no.illum tex.ſup.de lib.& poſth.
Men.Soc.ſen.conſ.77.col.5.ver.uideamus.lib.3.Iaſ.conſ.148.col 4.in fine.lib.2.
b Pom.Sol.Hanc ſol.ſequitur Pau.de Caſt.& Ale.in l.in teſtõ, in fin.C.de impube.

LEX XXII.

Is qui. Op.de l.& ſi ꝯ.ĵ.co. Sol.ibi ſucceſſit ex pupillari alius,
q̃ ille qui petit per ꝯtab.Nam propter ꝯtab. non expugnantur tabulæ pupillares,ut ibi,ſed ille, qui contratabu. petit eſt
indignus ſubſtitutione.Quæro vtrum hoc ſit uerum, ſiue iſte ob-
tineat,ſiue ſuccumbat.Dic vt in gl.

LEX XXII.

1 *Subſtitutio breuiloqua non tranſit ad hæredes.*
2 *Subſtõ breuiloqua,an in oẽm caſũ cõphẽdat directã, & fideicommiſſariam.*

Qui plures. Spes ſubſtõnis breuiloq ad hꝛdes nõ tranſit,
& in dubio per noĩa appellatiua facta interp̃
tatur,& ideo illi ſolũ qui ſunt hꝛdes vocantur ꝓ hꝛditarijs portio
nib.h.d.eum l.ſeq.No.tex.ibi,qm̃ inuicem in oẽm caſum. Et not.
tex.ibi,qui dicit,qui hæredes extiterint, & ſic ꝑ noĩa appellatiua.
Op de l.ſi ex plurib.de ſuis & legit. Rñ.ibi loquitur de iure accre
1 ſcendi,qđ tranſit ad hꝛdem, hic † uero in ſubſtõne breuiloqua, q̃
ad hꝛdem non tranſit,ut hic,l.Lucius.§.ſi ĵ.cod. & uidiſtis ſimile
in l.qui liberis.§.hæc verba,& l.ſed ſi plures,in prin.ſ.eo.Op.de l.
ſi tu ex parte,ĵ.de acq hære. ubi ẽt illeꝫ,qui non eſt hæres,vř ad-
mittatur ad ſubſtõnem.Sol.ibi fuit facta ſubſtõ per noĩa propria,
hic vero fuit facta ꝑ appellatiua, quod in dubio ꝓſumitur, ut hic
2 tex.in fine no.dicit. Vltimo ex hac l. no.† dicunt quidam, ꝙ hæc
ſubſtõ breuiloqua in oẽm caſum cõprehendit directam, & fidei-
commiſſariam ſubſtõnem,vt hic dicit tex.ibi, qm̃ inuicẽ, in oẽm
caſum,&c.Sed Dy.exponit.i. in oẽm euentũ ꝓuenientem ex ſub-
ſtitutione directa,non per fideic.Hoc examinaui in l. Lucius.ĵ.co.

LEX XXIIII.

Si plures. Op.ſ.ad Treb.l.non nunq̃,& l.quoties. Rñ.hæc
ꝑ illam deteriari dẽt,vt ſuccedat pro hꝛeditarijs
portionib. niſi fuiſſent expreſſa propria nomina, vel fuerint iuſſi
dare aliquid ex quo præſumatur, ꝙ teſtator voluerit eos habere
viriles,vt gl.dicit,& bene.in dubio autem videtur facta hæc ſubſtitu
tio per nomina appellatiua,vt hic in fine.

LEX XXV.

1 *Pater ſi inſtituit filios, & eis ſubſtituit Titium, uidetur ſubſtituiſſe ultimo morienti.*

Si pater impuberes. Extraneus poſt mortẽ oĩum fi-
liorũ in dubio ſubſtitutus vř, h.
d.Quæro qualiter fuerunt formata verba teſtĩ in hac lege. Quidam
dñt. ꝙ př dixit filios meos inuicem ſubſtituo, & hoc prout quidam
hñt in tex.ſubſtituerit.Alii dñt ꝙ dixit,inuicẽ ĩſtituo & hoc ꝓut hñt
inſtituerit.ſed non curo,qa ſi dico inuicem inſtituo. iſta verba con-
1 tinent inſtõnẽ & ſubſtõnẽ,ut l.q. liberis.§.hæc uerba.ſ.eo. Scđo q̃-
ro,quid ſi př ſimpľr inſtituit filios,& ſubſtituit Titiũ? Rñ.ꝙ vltimo
morienti vř ſubſtituiſſe.l.pe.C.eo.tit.quod plene examinaui in l. hę
redes mei.§.cum ita.ĵ. ad Tre. Dicitur hic in duos gradus. Contra
immo tres,quia inſtõ filiorum & ſubſtõ inuicem,& ſubſtõ tertii Gl.
ſoluit duobus mod. Tene ſecundum; vt exponatur inſtitutionis.i.
ſubſtitutionis,& gradus inſtitutionis non connumeretur.

LEX XXVI.

1 *Teſtamentum poteſt incipere a ſubſtitutione vulgari expreſſa.*
2 *Vulgaris tacita,vt confirmetur non requiritur aditio ex teſtõ paterno.*

Si pater filium. Subſtõ vulgaris hꝫt locum ẽt in inſtituto,
viuo teſtõre defuncto. h. d ſm glo.licet
Iac.de Ra.dicat aliter. Eſt difficilis,& ſubtilis tex. Op.C. de poſth.
hꝛ.inſt l.ſi. Rñ.vt no. in l. commodiſſime.de li.& poſth. Scđo op.ꝙ
ſubſtitutus non p̃t admitti, quia incertus, & innoĩatus.l. quoties. de
hær.inſt Dř glo.ꝙ hic fuit demonſtratus certa demonſtrõne, q̃ hꝫt
vim ꝓprii noĩs, qa oĩno per natiuitatẽ eſt certificandus. Tertio op.
ꝙ ſubſtitutus nõ admittatur: nam inſtituto mortuo viuo teſtõre,ſub
ſtõ dꝫ expirare,qa nõ p̃t adiri hꝛditas ex iſtõne pꝛna.l.2.§.adeo,&
l.ſed ſi plures.§.ſi ex aſſe.ſ.eo. Sol.illud verũ in pup.llari ſubſtõe. hic
loquiť de vulgari.Dicit.n.ſi filius mihi naſceť poſt mortem filij mei,
1 & ſic eſt vulgaris expſſa,† a qua teſtm̃ p̃t incipere. vt hic & ſ.de li.
& poſth.l.Gallus,& quaſi ꝑ totã legẽ.C.de cad.tol.§.pro ſecdo, & l.
Thais.§.Splendophorus.de fideic.lib.Ita dicit.gl.& Dy. Ideo in gl.
huius legis exponiť,ſ.pꝛi vſuenti,& ſic fuit vulgaris expſſa, ſed quia
tex.non dicit viuentij, ideo Iac.de Rau.dicit. ꝙ iſta lex.continet di-
uinationẽ, & ideo legit alio modo, & ſm eius lecturam.h.d. Tacita
vulgaris non expirat pupillo viuo teſtõre defuncto, ſi ſupereſt ſub-
ſtitutus.h.d.ſm Iac.de Ra.in te .ſubſtituerit,ſ.pupilľr,& ſcđm hanc
lect.op.Tacita vulgaris requirit aditionem hꝛditatis ex teſtõ pater-
no.l.apud Iul.§. idem Iulianus.ĵ. ad Trebe. hic ex paterno non p̃t
adiri,quia pupillus inſtitutus deceſſit viuo teſtõre.Dicit Ia.de Rau.
illa rřa fallit.qñ fř eſt ſubſtitutus impuberi,ut hic. Fac.t l.ſi filius ſ.c.
2 & tangitur per Cy.C.eo.l.pe.Ego † aũt dico indiſtincte ꝙ ad ꝯfir-
mationem tacitæ vulgaris non requiritur aditio ex teſtamento pa-
terno. Sed ſi pupillus moritur uiuente teſtatore, an extinguatur taci
ta vulgaris? Diſtinxi.ſ.eo.l. in tractatu vulgaris,& tangam.ĵ.eod.l.
lex Cornelia.In hoc tamen no.op n.Iac.de Raue.

LEX XXVII.

a Si Titius. Bonus caſus eſt. Qđ dicit hic,in vtranq; partem in-
telligas in partem Titii iure ſubſtõnis: in parte co
hæredis iure accreſcendi, ſi repudiauit cohꝛs. Sed ſi poneremus co
hæredem audiuiſſe,& Titium repudiaſſe partem, tũc admitteretur
Sempronius in partem Titii tm̃.l. .§.ſi duo. ĵ.de ſecun.tab.

CONCORDIA.

Si Titius.Pro ꝯcord.aduerte nunq d vltimo ſubſtitutus in caſu l.
cohꝛdi, in prin.hoc eo.tit.admittat ad portionem primi inſtituti ex
ſubſtõne vulgari,an uero per ius accreſcendi,& Bar.determinat ſm
Dy.ꝙ non venit ex ſubſtõne vulgari,ſed per ius accreſcendi. in d.l.
cohæredi.in prin.Contrarius all.per Alc .in hac l.ſi Titius. Tu dic,
Bar.ſe refert ad dicta per eum in hac l.ſi Titius.vel poſſet concordari,vt per Pau.de Caſt.qui limitat,&c. & de hoc ẽt per Alex.conſ.1.

ADDITIO.

a Io.Fr.Ru.Iure ſubſtõnis.Adde Bar.ſibi contrariũ in l.cohꝛdi.in prin.ĵ.eo.ubi tenet ꝙ utrãq; hꝛbit iure ſubſtõnis,& hæc eſt cõis op.ſm Alex.hic, qui dicit Bar. ſe correxiſſe in d.l.cohæredi,& uide de hoc Alex.plene in conſ.1.uol.

LEX XXVIII.

1 *Subſtitutus pupillo,q deceſſit viuo teſtõre, an poſſit venire ex tacita vulgari.*
2 *Teſtamentum accipit vires a tacita vulgari,nec requirit aditionem.*
3 *Tacita vulgaris,an poſſit habere locum,mortuo pupillo,viuo teſtatore.*

a Lex Cornelia. a Fictio legis Corneliæ,ſicut teſtm̃ con-
firmat pꝛnũ, ita & pupillare, ſi pupillus
poſt mortẽ teſtõris vere, uel ficte in pupillari ætate deceſſer.t. h.d.
cum l.ſeq.Et procedit hoc ordine. Primo ponit vnũ dictũ. Scđo ſol-
lationem. Scđa ibi,quapp. Itẽ iſta ſcđa ſubdiuidiť ĩ quatuor partes.
Primo loqť qñ impubes poſt mortẽ teſtõris deceſſit vere in ciuita-
te.Scđo,qñ ficte.Tertio,qñ ante mortẽ teſtõris filius deceſſit uere,
vel ficte.Quarto,qñ añ mortẽ teſtõris filius deceſſit ficte poſt mor-
tem vere. Scđa ibi,ſed ſi př.Tertia ibi,ſi uero uiuo. Quarta ibi,quare. Dicitur hic in ver.ſed ſi pater, ꝙ ex l.Cornelia veniunt ſubſti-
tuti.

ADDITIO.

a Pom.Lex Cornelia.Vide Bal.in c.in præſentia.extra de probatio.
Bart.ſuper j. Inforti.

tuti. Cõtra. ĩ. de capti. & postli. reuer. l. pr̃. in fi. vbi dr̃, q̃ veniunt de iure ꝑtorio. Gl. dt, q̃ veniunt eadẽ l. & ex supplẽtione prætoris, vid. gl. q̃ incipit, nõ ex verbis, & sic hẽs casũ fm̃ la. de Arc. & gl. q̃ venit iure ꝑtorio. Op. gl. ponamus, q̃ pr̃ capitur, deinde filius, tertio pr̃ moritur in captiuitate, deinde filius moritur in captiuitate, & sic quilibet præsumit̃ mortuus præambula hora captiuitatis, ergo primo pr̃, deinde filius, & sic substitutus dẽt admitti, ut hic, sed ĩ. l. proxima innuere vr̃ ꝯriũ. ergo &c. R̃ndet gl. q̃ incipit ñ ex verbis. ibi, sed rñde, &c. Ista solũ uera, & verissima, sed rõ solonis ponit̃ in l. prox. Nam rõ est, q̃a si filius decedit pr̃e mortuo fictẽ, filius eẽ hr̃s pr̃i nõ potuit. l. nec nos. C. de capt. nec fuit suus hr̃s, nec p̃ immistionẽ & sic testm̃ pr̃nũ est nullius momenti, & sibstõ non hẽt locũ. vide gl. ĩ. l. pxima, q̃ incipit ex vulgari. Et hæc sunt uera. Sed si ponimus impuberẽ nõ hr̃e cohr̃dẽ cuius ꝯfirment̃ tabulæ pupillares, tunc bñ p̃t succedere ipsi pupillo licet ñ traherent̃ ad bona pupilli defuncti, de quo dic plene. ĩ. de ca. l. pr̃. & ibi gl. Sed si filius vivo patre esset captus, nõ admittit̃ substitutus, ex substõne pupillari,

1 vt hic. † Sed quæro, utrũ ad bona defuncti possit venire ex tacita vulgari? Tres gl. dñt, q̃ sic. Videatis eas. Vna est sup verbo ñ exa stimo, & incipit, ad hoc &c. ibi, vel saltem ex tacita. Alia incipit, & hoc intelligo, &c. ibi, vel saltẽ tacita. Alia est ĩ. l. proxi. & incipit ex

2 vulgari, p̃t ibi vr̃ tacita. Itẽ † hẽs q̃ testm̃ p̃t sumere uires a tacita b vulgari, nec reqrit aditionẽ ex testõ p̃rno. Nã non ponit̃, hunc filiũ hr̃e cohr̃dẽ immo magis ꝯriũ innuitur. Et patet in rõne gl. l. proxi. q̃ incipit, ex vulgari. Cõtrariũ tex. & gl. hẽtis in l. apud Iulianum. §. idẽ Iulianus. ĩ. ad Tre. & Dy. tenet illã gl. Rõ quæ mouet Dy. est, quia filio decedente in vita pr̃is extinguit̃ pupillaris q̃ est principalis: ergo, & tacita vulgaris, quæ est accessoria. l. . §. q̃ hẽt. ĩ. de seruit. vrb. p̃ dio. & tex. est ĩ. ad Tre. l. apud Iulia. §. idẽ Iulianus. Fallit, fm̃ Ia. de Arc. q̃n fr̃ est institutus. l. si pr̃. ĩ. eo. Guil. de Cu. dicit q̃ tacita vulgaris non requirit aditionem hr̃ditatis, & sic testm̃ sumere p̃t uires a tacita vulgari sicut ab e pssa, & est rõ fm̃ eũ, q̃a nõ p̃t incipere nisi sp̃õ ab eo casu a quo dẽt extingui. l. Titio cũ morietr̃. ĩ. de vsuf. Sed substõ vulgaris extinguit̃ per aditionẽ. l. pˀ aditã. C. eo. ergo ab ea ñ incipit. Sed rñdeo, q̃ extinguitur vulgaris per aditionem eius cui scã ẽ substõ. Sed Doctores q̃ tenent q̃ requiratur aditio intelligunt de aditione cohæredis, non eius cui facta est substõ. Et ita dt Ray. & est text. in l. apud Iul. §. idem Iulianus. ĩ. ad Treb. Oldr. dicit, q̃ testm̃ p̃t assumere vires a tacita vulgari, alias seqret̃ absurdum. Nam pone, q̃ unus filius tm̃ est institutus, cui facta est substõ pupillaris, si filius non adibit, tunc nunq̃ substitutus admitteret̃ ex tacita vulgari, q̃d est ꝯ tex. l. iã hoc iure. ĩ. eo. Sed rñdeo, si unus filius tm̃ est institutus, tunc existentia sui hæredis confirmaret tabulas pupillares. l. si filius, qui patri. ĩ. eo. & l. pater. ĩ. de priu. cred. Sed pone, q̃ existentia sui hr̃dis nihil operetur, vt si filius decessit capto pr̃e ab hostib. tunc bene sequitur absurdum q̃ dicit Oldr. Et br̃ ego teneo istas tres gl. reprobata op. Gui. Ol. gl. & Dyn. in l. apud Iul. §. idem Iulianus ĩ. ad Treb. Et dico, q̃ est casus in l. neq̃. in. §. fi. ĩ. de test. mil. vbi vulgaris tacita ꝯprehensa in fideic. non requirit aditionẽ hr̃ditatis. Vñ ab illa tacita vulgari p̃t testm̃ assumere uires. Nam licet fideicõmissũ requirat aditionem, tñ tacita vulgaris comprehensa sub fideicommissaria nõ requirit aditionẽ. Dices tu, q̃ ibi est sp̃ale. R̃nd. q̃ ibi est sp̃ale. q̃ fideicõmissaria trahat̃ ad directã, sed illa directa possit a se sumere vires, postq̃ a ad illã trahitur fideicõmissaria, nullum est sp̃ale. Idem est casus in l. p. c. in fi. ĩ. de vent. inspic. nihil subaudiendo. Non ob. l. apud Iulianum. §. idem Iulianus. ĩ. ad Treb. quia ibi reqrit̃ aditio ad ꝯfirmãdas tabulas pupillares nõ ad ꝯfirmãdam tacitam vulgarẽ. Et si dicis q̃uo hoc fit, cũ pupillus nihil hẽat. R̃ndeo quis tibi reuelauit? Nã pupillus potuit multa q̃rere post mortem testõris. l. sed si plures. §. ad substitutos. ĩ. eo. Non ob. rõ tua. quæ est q̃ rupto principali rumpit̃ accessoriũ, q̃a substõ vulgaris tacita ñ est accessorium imo est quid tacitũ æquẽ principale. l. si fideiussor. in prin. de le. 1. Quare credo salua meliori delibrõne, q̃ tacita vulgaris non requirat aditionẽ, imõ testm̃ ab ipsa tacita vulgari p̃t assumere uires.

4 Quæro mortuo pupillo. testõre viuo an tacita vulgaris possit hẽre locũ? Istæ tres gl. dñt q̃ sic. Dy. ꝯ & dt, q̃ est casus in l. q̃ si fil. ĩ. de capt. & postli. reuersis. & sic dt esse deteriorẽ, ex eo, q̃ ibi dicit, nihil est. & c. Et sic nec ex pupillari nec ex tacita vulgari. Alij Doct. supuenientes dñt. Aut pupillus hẽt cohæredẽ, ex cuius aditione tabulæ scdæ ꝯfirmantur & hñt locum istæ gl. alias hẽt locum op. Dy. Ego dico, q̃ hæc est truffa. Sed dico, q̃ istæ glo. & Dyn. dñt verum, quia q̃nq̃ pupillus decessit ficte viuo testõre, & tunc tacita vulgaris hẽt

c locum. Et ita loquunt̃ istæ duæ gl. in l. cor. Q̃nq̃ filius vere decessit viuo testõre, & tunc q̃nq̃ pr̃ non habuit tp̃s prouidendi sibi, & mutandi testm̃, quia statim decessit post filium, q̃ tunc hẽt locũ tacita vulgaris. l. si pr̃. ĩ. l. proxima. & ibi gl. Q̃nq̃ pr̃ habuit tp̃s prouidendi, & non fecit, tunc lex præsumit, q̃ testor voluerit q̃ substitutus pupillariter succederet & ita loquitur d. l. q̃ si filius. ĩ. de capti. & postli. & hanc distĩonem habes in l. tractabatur ĩ. de test. mil. & probatur in simili in l. 3. C. de inoffic. test.

ADDITIONES.

a Men. Sed quæro. Calcan. cons. 104.

b Pom. Item habes. Vide Pau. de Ca. in l. precibus, in ult. colum. uers. sed adverte ad unum. C. eo. Pro cuius opinio. Cor. consuluisse cum collegio Perusino. Vide etiam Alex. consi. 17. in 2. vol.

c Men. Quandoque. Tiraq. in l. si vnquam, in uerbo susceperit. nu. 113. C. de reuoc. dona. scripsi, consi. 136. nu. 16.

LEX XXX.

1 *Substituto ex præsumpta uoluntate defuncti coniunctus præfertur.*
2 *Dictio neque, est copulatiua.*
3 *Testator si substituit duobus per fideicommissum simpliciter, videtur cuilibet per se simpliciter substituere.*
4 *Testator si dixit, si tales decesserint, volo quod omnia bona mea deueniant in tales, videtur uocare substitutos, cum ambo instituti decesserint.*
5 *Coniunctus ex voluntate defuncti, sicut præfertur substituto, ita etiam veniens ab intestato.*

1 Quidã testamento. Ex p̃sumpta † voluntate defuncti coniunctus p̃fert̃ substituto, h. d. Opp. dr̃ hic, q̃ cõiũctus p̃fert̃ substituto. Cõtra imo ꝯiũcto substitutus, in auth hoc amplius. C. de fideicõ. & ĩ. de bo. pos. fm̃ tab. l. 2. §. si duo. & no. in l. q̃ pr̃i. ĩ. de acq. hær. Sol. Iurisconsultus rñdet, q̃

a hoc est p̃p voluntatẽ præsumptã defuncti, q̃ uolũtas apparet. hic ex duob. Primo, quia substitutus voluit admitti in plures q̃ in 12. vnciasrergo apparet q̃ voluit eos admitti, cũ tota hr̃ditas vacasset, q̃n in eos totã hr̃ditatẽ distribuit. Itẽ hoc apparet ex alio. s. ex hac dictio

2 ne, neq̃. q̃ est dictio copulatiua, & sic reqrit̃ vtrũq̃ nõ fieri, vt ĩ. de uerb. obli. l. si q̃s ita stipulatus, & facit q̃ dixi in l. si is q̃ ducenta. §. cũ ita. ĩ. de reb. dub. & hoc tene menti ad multa. Ex hoc hẽs, q̃ ex præsumpta volũtate defuncti, coniũctus substituto p̃fertur. Et p hoc po

3 test limitari nũ dic. ũ. † substituit testõr duobus p fideicõmissũ simpliciter. Certe cuilibet vr̃ substituere simpliciter p se, vt ĩ. de leg. ij. l.

b h. §. filiũ. & ĩ. ad Treb. l. Lucius. §. Caio. Sed q̃d si testator † dixisset

4 si tales decesserint, volo, q̃ omnia bona mea deueniant in tales, & tunc vr̃ velle substitutos vocare, cũ ambo instituti decesserint, argu

c mento huius legis. Idẽ putarem si esset aliqua alia p̃sumptio, q̃ hic penac, vt si esset p̃sumptio ꝯiunctionis, vt q̃ erant filii instituti. Vnde velle vr̃ ꝯiunctũ p̃ferri substituto, fm̃ ea q̃ plene dixi in l. hæredes

5 mei. §. cum ita ad Tre. Vltimo no. † q̃ sicut ex uoluntate defuncti ꝯiunctus substituto præfertur: ita q̃nq̃. veniẽs ab intestato p̃fert̃ substituto ex p̃sũpta voluntate defuncti. l. si q̃s ita hr̃s instituat. d. hr̃. insti.

ADDITIONES.

a Men. Apparet. Scripsi consi. 2. nu. 20.

b Pom. Sed quid si testõr. Vide Iio. sing. 107. Pan. cõs. 195. in 2. vol. An. de Bu. cõs. 34. Paris. Vide omnino Cem. cõs. 34. incip. Iesu Christe, visis cõsilijs per totũ. Io. de Ana. cõs. 22. & Pau. de Cast. in l. hædes mei. §. cũ ita. in prin. ff. ad Tre. resp. Bar. hic. Men. Barb. consi. 7. colu. pen. lib. 3. consi. 81. col. 4. eod. Ias. consi. 41. nu. 5. lib. 1. qui dicit communem esse contra Bart.

c Arg. huius l. Adde fm Alex. q̃ contrarium tenent Ange. & Imo. Rapha. Pau. de Cast. & ipse alleg. qui dicit se contra Bar. sæpius consuluisse, quia opi. Bar. est contra tex. in l. hæredes mei. §. cum ita ĩ. ad Treb. in ver. omnem hr̃ditatem. Non ob iste tex. quia loquitur in substitutione vulgari, quæ concipitur ante aditã hr̃ditatem, & ideo cum tunc hẽat locum ius accrescendi, testator censetur uoluisse illud reseruare. Non sic in fideicommisso, q̃d concipitur post aditam hæreditatem. Tamen dic, q̃ Pa. de Ca. consi. 226. dicit q̃ alias dubitauit de his quæ hic dicit Bar. maxime q̃n esset aliqua præsumptio, quia in l. pe. de imp. & ali. sub tenet cõtrariũ, verum, quia quod Bart. hic dicit, idem firmat in d. l. hæredes mei. §. cum ita, dicit tamen non uideri sibi tutum recedere a Bar. hic, & ibi, & id quod dixit in d. l. pe. dixit per inaduertentiam, ex quo non facit mentionem de d. §. cum ita. Et uide eum ibi positum quibus etiam adde Io. de Ana. consi. 22.

LEX XXXI.

1 *Dictio tunc, denotat extremitatem temporis.*
2 *Heres qui semel fuit, an possit desinere esse heres.*

a In substitutione. Sufficit quẽ semel hr̃dem extitisse, nisi testõr cum hr̃dem esse tp̃e mortis reqrat, q̃ ex dictione tũc p̃sumit̃. h. d. In tex. ibi, esset referenda, subaudi, vt oporteet Caiũ tp̃e mortis impuberis hr̃dẽ esse ad hoc, vt substitutũ excludat nõ aũt sufficit aliquo tp̃e fuisse, fm̃ Dy. opp. de

1 prin. ad fi. Sol. Dictio tunc, tollit ꝯriũ, q̃ extremitatem tp̃is significat. l. 4. in fi. de cond. & dem. & de test. tut. l. pe. Secundo opp. & vr̃, q̃ nullo modo possit esse locus substõni rupto testõ per querelam. l. Papinianus. §. sed neque impuberis, de inoff. test. Sol. hic testm̃ licet

2 ruptum pro parte, ibi in totum. † Item opp. qui semel fuit hæres, nunquam potest desinere esse hæres. l. & si ne. §. sed quod Papinianus, de mino. & l. ei qui soluendo. ĩ. tit. 1. Dic, vt in gl.

ADDITIO.

a Pom. In substitutione. Ad istum tex. uide Ale. consi. 43. in fi. 3. vol.
Men. Scripsi consi. 137. nu. 9. & consi. 17. nu. 27. circa medium.
Par. Item opp. qui semel fuit hæres, non possit desinere esse hæres, habere locum etiam quando ex conuentione partium, & ex sententia arbitratoris cui fuit data licentia annullandi testamentum, quis esse uult hæres, ut per Com. consi. 141. col. 1.

LEX XXXII.

Qui complures. Ex p̃sumpta, voluntate defuncti plures ꝯiuncti vocantur in virilem, respectu unius adiuncti, sed inter se in hr̃ditarias portiones. h. d. & est singularis casus. Op. & vr̃, q̃ oẽs ꝯiũcti admittant̃ in vnam dimidiã, & Titius in aliã dimidiam, vt ĩ. tit. 1. l. Titius fundi, & ĩ. eo. l. si pr̃ filio. Q̃idã dñt, q̃ hic nõ ꝯiunxit eos, sed eos instituerat separatim nominando, diuinare est. Tu dicas, q̃ hoc ꝯtingit p̃p duo. Primo, q̃a illos ꝯiũctos instituerat ex disparib. portionib. Vñ sicut eos ĩ instĩone separauerat, ita uidetur separasse in substõne. Scdo q̃a in hac substõne expssit. dixit. n. pro portionib. hæreditariis, sed in contrariis ista duo nõ interuenerũt, immo eos vno sermone instituit, vnde eos in substitutione

stõne non vr separare. Itẽ op. C. e. l. fi. §. j. vbi vr, q mater se vocens in viriles. Rñ. ibi fuerunt substituti per distributionem, quisquis & ita de facto contingit, q in substitutione partes uiriles habuerunt, ut dixi in d. l. si pater. sup. eo. & l. si in testamento. sup. eo.

LEX XXII.

1 *Substitutio facta in tempus, an dicatur facta in diem, vel conditionem.*
2 *Mater non potest substituere filio pupillariter.*

a Si mater. [a] Mater põt instituere filium in tps pubertatis, & ei substituere vulgariter. h. d. & ista est difficilis lex, tã ĩ principio, q̃ in fi. Op. q tale testm̃ nõ valet, qa filius interim reperit pteritus: ergo testm̃ est nullũ, f'm iura hodierna, ut in Auth. vt cũ de ap. cog. §. aliud quoq;, & ĩ auth. nouissima. C. de inof. test.
1 Dr † gl. hic ĩ ver. cũ erit, q filiꝰ fuit institutꝰ ad tps vñ tpe subiecto de medio, remanet instõ pura. Istã gl. la de Are reprehẽdit, dicens, q hoc ñ ẽ verũ, imo dt, q hæc substõ est ɔdõnalis, cũ erit ann. 15. l. si cui. § hoc aũt legatũ. ff. de le. j. & l. si Titio. ff. qñ di. leg. ce. sed instõ põt ɔferri in ɔdõnẽ, vel in diẽ incertũ, vt s. ti. j. l. si in tps, & ff. tit. j. l. fi. p totũ, & no. in l. hrditas, §. 1. in gl. tñ vr voluisse euadere hoc, & dt. q hæc verba faciũt diẽ rtr, nisi aliud testõrẽ sensisse appareat. l. si ita scriptũ de manu. test. Videte, an ista verba faciãt diẽ, vel ɔdõnẽ, dixi in d. l. si cui ff. de leg. j. Tñ in ɔposito dico, q ex qualitate ɔsonæ, s. qa filiꝰ ɔsumit q voluit testõr potius facere diẽ q̃ ɔdõnẽ. l. Seius Saturninus. ff. ad Treb & de vsur. l. fideicõ. nuss. §. cũ Pollidiꝰ, vel tenẽdo op. la de Are. q faciãt ɔdõnẽ ista verba. dic. q ista ɔdõ fuit adiecta in fauorẽ filij, vt qa hẽbat prẽm vitæ turpis, de cuius morib. mr̃ suspicabat. l. filijs matrẽ C de inof. testa. & isto casu substõ põt valere, vt dicã. ff. eo. l. cũ ex filio. in princ. Et ex hoc patet q̃ erat rõ dubitãdi in l. nr̃a. Nã erat q filius interim videbat pteritꝰ & uidebat posse venire ɔ q̃relã, f'm ista tpa vel dicer nullũ hodie. Rõ vero dubitãdi, q̃ ponit in fi. gl. ẽ nulla, qm substõ vulgaris põt fieri, & ɔferri in casum in quẽ instõ non valeret. l. Gallus ɔ totã lege. ff. de li. & posth. & l. si pr̃ filiũ. s. eo. ti. & l. 3. in fi. de lib. & posth.
2 Quæro vtrũ mr̃ possit substituere filio pupillariter, vr q sic, quia tex. dt tabulis pupillarib. Cõtrariũ est veritas, qa mr̃ nõ hẽt filiũ in ptãte ergo nõ põt substituere pupillariter, vt s. eo. l. 2 in prin. Non obstat hæc lex, qa loqr in vulgari. & ita dicit q̃dam tua glo. hodie autem quare ɔcedat ista substõ facta in tps, dicã ff. eo. l. cũ ex filio.

CONCORDIA.

Filiũ Pro ɔcordia.] Aduerte, q mr̃ põt instituere filiũ sub ɔdõne casuali, qa illa ɔdõ hodie subducitur de medio, & reperit pure institutus. la -ar. in l. si pr̃. C. de inst. & subst. sub ɔd. fa ɔtrũ f'm Alex. vbi s. col. fin. tenuit Bar. in hac l. si mater, q valet testm̃ f'm casum huius l. eo. qa institutus sub illa ɔdõne casuali a matre. vr in defectum condõnis preteritus, q̃ pretertio in matre hr̃ pro exhæredatione. Inst. de exhæ. lib. §. mr̃. secus de iu te nouissimo, vbi oportet q sit expressa instõ, vel exhrdatio, cum una ex illis 14. causis de q̃bus in §. aliud quoq;, in Auth. vt cum de app. cog. la Alex. vbi refert Ang in l. reprehendẽda. C. e. tit. Aliter posset dici, & melius, q Bar. de directo non est sibi ɔtrius, quia alio casu loqtur in hac l. si mr̃. & parum fuit consideratus Bar. cuius opin. hic est vera, & est rõ, quia ɔtrium condõnis euentum fuit hic non dico exheredatꝰ, sed institutus, quo casu ẽt in patre valeret talis instõ Nam si mater dixit, instituo filium meum, qñ erit 14. annorum, nonne post 14. annos est institutus? Et hoc toleratur ɔp fauorem filij, in cuius fauorem fuit facta talis substitutio, forte ɔp patrem suspectũ de dilapidatione, & sic quandam singularitatem denotat hic Barto. & Doct. sequuntur, quasi non sit dispõ conditionalis ex proxime dicta ratione, vt declarant ibi Doct. ex mente matris expressa.

ADDITIO.

a Pomp. Si mater. Vide quę ponit Ale. in l. si pater. ad fi. C. de inst. & subst.

1 *Filius, quando superuixit patri, & repudiauit, & nepos etiam repudiauit, an admittatur tertius substitutus.*
2 *Existentia sui hæredis non impedit substitutionem vulgarem, nisi quando substitutio esset facta secundum consilium Galli, vel legis Velleię.*
3 *Substõ vulgaris facta in vnũ casũ, quãdo porrigetur ad aliũ casum nõ exp̃sũ.*

§. Si filius. Iste est subtilis §. valde. Si institutus est hrs euanescit substõ vulgaris prima, & oĩs posterior. h.
1 d. Quærit glo. in ver. excludi. † pone, q filius superuixit patri, & repudiauit, & ẽt nepos repudiauit, an admitteret filius substitutus? Gl. q nõ, qa substõ Titij fuit facta, si filius viuo testõre decesserit, & ille non decessit viuo testatore. Itẽ dicit gl. q uerba superiora, si hrs non erit, dẽnt intelligi cũ posset esse hrs. ita dicit gl. Ista gl. hẽt
2 duos passus. Primus passus gl. † est, an existentia sui hrdis impediat substõnem vulgarem. Glo. arguendo, vr dicere, q sic, & videte rtr veritas est in ɔtrium, vt s. e. l. 2. §. interdum, in fi. & l. & si fine, ff. sed quod Papinianus. ff. de min. Rõ. apparet ĩ promptu, nã ex eo quod hẽt qs substitutũ vulgarẽ, cessat existentia sui hrdis. l. Papinianus. §. quarta. & ibi no. ff. de inof. test. & l. si filius hrs. ff. de lib. & posth. sed posito, q exñtia sui hrdis non cessaret, sed hret locũ, tunc idẽ esset, vt s. dixi. Prædicta vera rtr, & cõiter. Sed qñ substõ vulgaris est facta f'm ɔsiliũ Galli, uel legis Velleiæ, tũc exñtia sui hrdis impedit substitutum vulgare, & hoc casu loqr gl. nr̃a, & bñ. Rõ. quia magis vr nepos substitutus in suitate, q̃ in hrditate. ff. de lib. & posth. l. Gallus. § & qd si tñ, prout loquit in filio emãcipato. Probatur ẽt in §. nunc de lege, d. l. Gallus, & iõ statim cũ primus est suus cessat substõ, qa est facta in suitate, & hoc casu loquit bñ ista gl. Venio ad deteriationẽ qõnis. si filius superuiuit patri, licet repudiet, nepos ex substõne non admittit, quia substitutũ impedit exñtia sui hrdis. Et verũ dicit gl. sed ista rõ nõ vr ɔcludere in tertio extraneo substituto, de quo loquit tex. & qõ gl. Nã ille nõ põt dici substitutus in suitate, quia non de liberis, sed magis in hrditate vr substitutus. Huius timore gl. dicit, iõ nepos nõ admittit, quia verba ista si hrs ñ erit, dẽnt intelligi, cũ esse possit. Sed hoc casu cũ nepos non põt esse hrs. ergo &c. Videte ɔ ista gl. facit l. pr̃ Seuerinã. in princ. de ɔd. & dem. Cõtra istã gl. videmini hr̃e tex. in l. cũ proponas. C. de hæ. inst. vbi verba, si hrs non erit, dẽnt intelligi, vel qa nolit, vel qa non pos-
a sit: ɔp qd q̃dã reprobant istã gl. mihi vr q ista gl. dicat veritatẽ
b hoc casu. Primo, qa si aliud diceremus seqret, q ille substitutus tertius, ɔterret nepoti ĩ hrditate, ɔ defuncti uolũtatẽ ɔsũptã, vt C. de fideie. l. cũ acutissimi, & l. cũ auus. ff. de ɔd. & dem. Qd aũt nepoti ɔferret substitutus in hrditate oñdit sic. Iste nepos ex substõne nõ põt succedere, vt dictũ est in qõne nr̃a. Itẽ nec ab intestato posset succedere, donec est locus successioni ex testõ. l. q̃diu. de re iu. & l. q̃diu ff. de acq. hæ. & l. anteq̃. C. ɔm. de suc. Si ergo iste substitutus tertius posset succedere ex primo testõ, ille nepos repelleret. iõ dẽnt intelligi ista verba, si hrs erit. s. cum possit ex testõ succedere, ne illud ab-
3 surdũ sequat. † Contra hoc op. fortissime. substõ vulgaris facta in
c vnũ casũ porrigit ad aliũ casũ nõ exp̃sũ. l. Gallus. §. & qd si tñ. ff. de lib. & posth. dixi s. e. d. l. Si igit ista substõ est facta in unũ casum tñ, s. si hrs eẽ ñ possit, refert ad aliũ casũ. s. si hrs eẽ nolit, & econuerso. Rñ. & dico, q porrigit ad aliũ casũ, nisi volontas testõris repugnaret tacite, uel expsse, vt s. e. l. iã hoc iure. & ff. eo. l. cũ ex filio. §. 1. sed hic repugnat ɔp inɔueniens, qd s dixi. & iõ si poneremus aliũ casũ. s. q nepos ñ possit eẽ hrs, incõueniẽs illud cessaret vt quia ille nepos mortuus eẽt anteq̃ filius repudiaret tũc credere substitutum admittendum qa eorũ verborũ significatio hoc patit d. l. cũ proponas. C. de hæ. inst. Itẽ nullũ est aliud inɔueniens, ɔp qd de voluntate defuncti aliud ɔsumat. Cõtra illud qd dixi vltimo, op. licet substõ fcã in vnũ casũ porrigat in aliũ, ubi ñ repugnat uolũtas defuncti tñ vno tpe fcã substõ ad aliud tps ñ porrigit. l. si ita qs s. eo. sed in casu legis, & ɔpositæ qõnis fuit facta substõ, si me viuo filius moriat, & sic fuit collata in tps vitæ, ergo si decederet post, dẽt cessare substõ? Rñ. illud tps fuit appositũ ĩ substõne fcã filio de nepote, & non fuit adiectũ ĩ substõne fcã nepoti d exneo, nec ẽt dẽt intelligi repetitũ, s. ti. 1. l. sub ɔdõne, merito ergo exñeus admittit ĩ casu quo s. dixi.

ADDITIONES.

Men. Scripsi cons. 106. nu. 379. & cons. 380. & cons. 141. nu. 29.
a Pom. Mihi uidetur. Vide Alex. cons. 1. in 1. uol.
b Io. Fr. Ru. Veritatem. Adde circa istam q. gl. & saluationem Bar. plene no. per Alex. Are. & Ias. hic.
c Men. Substõ Soc. Iun. cons. 106. nu. 21. lib. 1. Rube. cons. 120. nu. 7. Gozad. cons. ul. nu. 4. Dec. cons. 504. circa finem. Soc. sen. cons. 5. lib. 3. Ruy. cons. 148. nu. 2. cons. 150. nu. 14. eo. cons. 159. nu. 4. eod. cons. 170. nu. 1. eo. & cons. 67. nu. 8. lib. 3. cons. 79. nu. 14. circa medium, & cons. 114. nu. 14. lib. 3.

LEX XXXIIII.

Ex duobus. Supremus vel vltimus est, post quem nemo sequit. h. d. Op. de l. cũ qui. ff. ad Treb. Sol. vt ibi & dixi in l. qui duos. in prin. ff. de reb. dub. Itẽ dr hic, q sunt duo vltimi. Contra istud relatiuum, quis vel qui, qñ ponit distributiue, ut ponitur hic, requiritur, q in uno tm̃ verificet exñtia ɔdõnis nõ in plurib. l. si fuerit. ff. de reb. dub. sed hic dr, q in pluribus verificatur. Sol. hoc est ex præsumpta uoluntate defuncti, qui voluit in hæreditate vltimi reperi hæreditatem primi. l. qui duos. ff. de reb. dub. Dixi in l. hoc articulo. C. de hære. inst.

1 *De his verbis, quisquis mihi hæres erit, & qualiter important tantum, quantum repetitio ab intestato.*

§. Filium. Hæres ex substõne vulgari admittit ad substõnẽ impuberi factam, per hæc verba q̃squis mihi hrs erit, & c. h. d. Ad hãc l. op. ille q nõ est hrs directẽ, & immediate defuncto ñ admittit ad substõẽ, ɔ hæc verba, vt s. eo. l. q liberis. §. hæc verba. Dicit gl. no. hoc est ideo, qa dictio, q̃sq̃s. ples reqrit. & iõ si ñ ɔprehenderet substitutũ, nõ verificaret dictio q̃sq̃s. sed ĩ l. ɔtria erãt ples instituti ad quos refert. Dy. reprehẽdit istã gl. qua verbũ qsquis, põt referri ad vnũ. l. si in testõ. §. 1. ff. si quis omis. cau. test. Dr ergo Dy. q quotquot essent instituti, tñ admittet substitutus vulgar. Rõ, qa ex iudicio defuncti succedit. Probat in d. l. q liberis. §. hæc verba. Et ita vr velle Dy. & eius rõ mihi plus placet, q̃ rõ gl. tñ gl. dicit veritatẽ inq̃tũ dt, q distributiuum, quisquis, requirit ad minus duos. Pro
1 † cuius euidentia dẽs scire q dictio q̃sq̃s ẽt importat in se ɔdõne. l. q liberis. in princ. s. eo. Vñ exñtia ɔdõnis bñ põt verificari in uno casu tñ, d. l. si in testõ. §. 1. ff. si qs omis. cau. testa. sed principalis locutio, & orõ de necessitate dẽnt esse de plurib. ut hic probat ĩ d. l. q liberis in prin. §. hæc verba. Si. n. poneremus unũ scholarẽ tm̃ eẽ in scholis, & diceremus quisquis prius exibit scholas, &c. esset impropria locutio, quia distributiuũ seu partitiuũ reqrit plura ut hic patet ad sensum. Sed ponamus q in testõ dixerit testator, quisquis mihi hæres erit, det illi decem, an per hæc verba comprehendantur venientes ab intestato: Gl. hic vr velle, q sic. Quidam reprehendunt hanc gl. dicentes, q l. si quis cum testm̃ nullum. ff. de iu. cod. loquitur ubi nullum est factũ testamẽtum, & sic nulli hæredes sunt nominati, & sic

de necessitate intelli de uenientib. ab intestato. Sed qñ factũ est tę de necessitate intell. de uenientib. ab intestato. Sed ego puto gl. b. d. ce ssm, & h. des noiati, tunc gl. nõ bñ diceret. Sed ego puto gl. b. d ce rein vtroq; casu, q. a qñ fit substĩe pupillaris, est pupillo, iõ in eũ qui nõ est noiatus in testõ, nõ cadit affectio. d. §. hæc verba. & ar. qđ no. in l. q. filiab. §. 1. ϳ. de leg. 1. Sed qñ relinquunt legata p hæc uerba, q. q. s mihi hrs erit, &c. respõ hrdũ ptinet onus. Si ergo testõr voluit grauare hæredes, quos nominauerit & dilexerit, multo mag. sv grauare venientes ab intestato, & substitutos quos minus dilexerit l. Publius. §. Titia. de cond. & dem. & sic gl. bene dicit. Ex hoc hẽs no tare, q. idem important verba. quisquis mihi hæres erit, qđ impor taret repetitio ab intestato. Contra hoc dictum facit l. plures. ϳ. de leg. 3. vbi dr. q. idem est dicere hrs meus dato, vel quisquis mihi hæ res erit. Rñ. illa similitudo quæ ibi ponitur est vera similitudo quã tum ad scriptos in testamento non quo ad omnia.

§. Etiam si contra. Rupto testõ p ɔtabulas, non rũpi substĩõ pupillaris, nec legata a sub stituto. h. d. Op. rupto testõ rumpunt tabulæ pupillares. l. Papinianus §. sed neq; impuberis. de inof. test. Sol. ibi. eñ rumpit per querelam, & tunc tollitur testm ipso iure, quia est de iure ciuili, sed ɔtab. est de iure ptorio. Vñ sicut pror non pt facere quem h dem ipso iure, ita non pt facere desinere ipso iure. Posses tu dicere. Cum per ɔtab. tollitur testm paternum in effectu. quare et tabulæ pupillares nõ rũ puntur in effectu? Rñ. tabulæ pupillares ptinent prouisionẽ filii q. a deceđ testatus, & ea quæ ptinent prouisionẽ liberorũ reseruant p tit. de leg. pstan. iõ substĩõ pupillaris remanet. Ista est rõ Doc. & bo na. Contra istã rõnẽ op. quia qđ dr. q. ea quæ sunt in prouisionẽ fi lii reseruantur p tit. de leg. præst. est verũ de illis non intentant. b. ɔ tab. l. filium. §. oib. de leg. præst. Sed hic fm casum gl. ponitur, q. fi lius ɔtab. ntẽtat. ergo &c. Quid dicemus? Rñ. illa l. filium. §. omn b. loqtur in commodis pecuniariis, in qb. ipse filius põt disponere per se, vel cum authoritate tutoris, vel curatoris, vñ petendo ɔtab. per se, vel cum authoritate tutoris, vel curatoris, vñ petendo ɔtab. per dit illud in quo pt disponere. Sed istud est testm pupillare, circa qđ pupillus existens in pupillari ætate, nihil potest disponere nec tuto ris authoritas ad hoc se extendit. Vnde ɔtab. petendo non poterit testamentum pupillare irritari. Vltimo quærit gl. quæ est dr. a inter querelam. & bon. poss. contratab. & dic, vt in glo.

LEX XXXV.

1 *Legata in testamento contratab. an a substituto debeantur omnibus, vel prout a pupillo debentur.*

2 *Vxore relicta domina, & vsufructuaria, mortuo filio in pupillari ætate, substitutus pupillo, vxori præstat integrum vsumfructum.*

3 *Propositum in propo sito ita operatur, quod operatur oppositum, in opposito.*

4 *Contrariorum quando eadem est disciplina.*

5 *Quod hic dicitur, an habeat locum in filio exhæredato.*

Exhæredatus, an habeat contratab. beneficio præteriti.

6 *Dispositio huius legis, quòd non habeat locum in filio præterito.*

7 *Testamẽtũ quãdo rũpitur ipso iure p contratabulas, substĩõ pupillaris rũpitur.*

Et si contra. Ista l. reputat difficilis, & hẽt tres partes. Pri ma durat vsq; ad ver. sic & crescere. Scđa vs que ad ver. his ɔñs. Tertia vsq; ad fi. & fm, q. tex. hẽt tres partes, ita gl. magna quæ est hic, q ponit casum hẽt tres partes. prout ponit ca sum. Quarto & vltimo gl. format quasdã qõnes circa legem. Videa mus gl. magnam ibi. sic augetur. &c. & ibi ponitur scđa pars. Opp.

1 ad prin. † fm casum gl. hẽs, q. substitutus tenetur omnib. præstare le gata, cum pupillus non teneat nisi ɔiunctis personis, & non ultra. l. qui fundũ. §. q filiũ. ϳ. ad leg. Fal. & l. filiũ. in prin. de leg. pstan. Ista. n. legata, de qb. loqtr hic, dent ex persona impuberis, ergo nõ in plus substitutus tenet. Et iõ Iac. de Arc. & Old. dñt. q. gl. non posuit be ne casum: debuit ergo poni sic. Si legata pstant oib. forte minueret Falcidia. per q legata minuunt. Sed q. a filius nõ pstat ex̃neis. sed so lis parentib. iõ legata dent in plus. quia Falcidia non detrah ĩ cum nõ pstant tot legata. arg. ϳ. de leg. pstã. l. filium. §. fi. Et iõ hẽtis hic in tex. p pea. ni pterea. vel si hẽtis pterea, exponat. i. ppea, fm Iac. de Arc. & fm hoc in tñ tenetur substitutus. in qtũ tenebatur pupillus in his q a pu illo sunt relicta. Credo Iac. de Aren. dicere veritatem. Nam legata siue ab initio, siue ex post facto fiant inutilia, minuunt Falcidiam. l. non est dubium. cũ l. seq. ϳ. ad l. Fal. Tñ tenendo opi. gl.

2 no. istud in prin. q. a vr casus illius qonis, † si testõr relinquit vxorẽ suã dñam, & vsufructuariã fm ɔsuetudinẽ: dei hre alimenta tñ libe ris institutis, ut no. C. si sec. nup. mu. & in auth. ibi. posita. Dico q. si fi lius fuit institutus, & extraneus sibi pupillariter substitutus & pupil lus hrs factus decesserit, q. substitutus dẽt dare vsumfructum inte

a grum, licet filius alimenta tñ. Crescit. n. legatum in persona sub stituti, ur hic fm casum gl. Qđ intelligo, vt plene examinaui in l. Ti tia cum testõ. §. Titia cũ nuberet. ϳ. de leg. 2. Venio ad fam partẽ le gis, & ibi. & sic accrescere. & uide fam partẽ gl. ibi sic augetur, &c. gl. hic ponit casum satis bñ. Sed opp. q. ipse pupillus teneat ad præ standa legata oib. l. fi. §. 1. ϳ. de leg. 3. Sol. dẽnter legata de pupillo pro vncia, q hẽt ex voluntate defuncti oib. pro vnciis vero accrescenti bus. d. ntur legata tñ ɔiunctis personis, & ita hic, & ibi loquitur, & eodẽ mõ d. bit substitutus legata relicta a pupillo, legata vero reli cta a substituto oib. d. ntur. l. fi. l. um. §. oib. de leg. pstan. quia substitu

b tus totum hẽt ex iudicio defuncti, iõ in totum d ntur oib. Venio b

3 ad tertiã particulã q incipit his † ɔñs. Allegat ad hoc, q. ita operat ppositũ in ppoito, q sit positũ in oppositõ. h. d. No. tex. ibi, vt quẽ admodũ, vide d. gl. magna ibi cũ decreuit, &c q est tertia pars de gl. Quarta pars incipit ibi, in exhrdato. &c. Op. ɔ fam lectu gl. hic q. nõ dẽ ri legata, nisi ɔiũctis psonis. Cõtra, immo oib. & p le ar. q. nõ dẽt ri legata, nisi ɔiũctis psonis. Cõtra, immo oib. & p le gem, q. a totũ semissem hẽt ex iudicio defuncti, ergo. &c. sicut ṡ. mille, q. a totũ semissem hẽt ex iudicio defuncti, ergo. &c. sicut ṡ. dixi de substituto ṡ. de mil. iõ qdã rephẽdũt hãc gl. Sed verius est, q. bñ dt nisi filius adiuisset, & omisisset ɔtab. l. is q. §. sed si vnus. ϳ. de leg. pstan. & de bo. pos. ɔtab. l. si duob. §. j. Dr hic, † q. priorũ ca

4 dẽ est disciplina. ɔ. de l. si qs negotia. ṡ. de neg. gest. & l. q pprio. §. p curator, & ver. vsq; adeo. & §. itẽ qrit, de pcu. Sol. ut no. p gl. in ria iuris, fm nãm. & p Dy. i c. q. sẽtit ɔmodũ. de re. iu. li. 6. Quæro vtrũ hoc qđ hic dr possit hre locũ in filio exhrdato. Gl. dt & bñ, q. non vt in ea hẽs, tũ q. a exhrdatus non hẽt ɔtab. l. nõ putauit. in princ. ϳ. de ɔtab. tũ q. a ab eius substituto legari non posset. l. planc. ϳ. de le. j.

5 & l. q fundũ. §. q filios. ϳ. ad l. Fal. Sed an† exhrdatus possit hre ɔ a. bificio pteriti? Quidã, q. sic & iõ dñt, q. hic bñ pt poni casus ĩ isto bificio pteriti? Quidã, q. sic & iõ dñt, q. hic bñ pt poni casus ĩ isto exhrdato. Sed est & hoc est falsũ, q. a cõ casũ. l. si post mortẽ. §. ex

6 hæredari. de ɔtab. Quæro, † vtrũ possit poni casus in filio præteri to. Gl. q. non, q. a ab eius substituto non pt relinqui. l. cum qdã. C. de leg. licet sibi pt dari ɔtab. Puto, q. gl. dicit ueritatẽ, q. filius ei petẽdo

7 ɔtab. non pstat legata, vt l. is qui. in prin. de leg. præstan. Vltimo† ex l. ex duob. §. fi. ṡ. eo. format quæstionẽ, qñ per ɔtibu rumpitur testa mentum ipso iure, fm gl. ut dixi in l. illud. in prin. inf. de ɔtabu. & no. in l. ut liberis, in prin. C. de coll. vtrum tunc tabulæ pupillares tollentur. Certe sic, quia magis pp hrditatem non aditam, quam pp ɔtab. rumpitur testamentum, ideo substitutio pupillaris rum pitur. l. 2. §. adeo. ṡ. eo. Item in prin. huius l. & si contra, reprobaui. opi. Iaco. de Arc & hoc videtur tenere glo. paruula.

ADDITIONES.

a Integrũ. Ad hæc Bal. cons. 415. lib. 3. Bal. cons. 320. & 319. lib. j. Pa. de Ca. cons. 398. vbi notabiliter uoluit. Pa. de A. ch. cõs. 229. quod uxor relicta vsufructuaria instituta matre testatoris, non plus habeat quam si esset institutus filius, & substituto extraneo, & pupillo moriente, mater debeat habere integrum vsumfructum. vide Rom. cons. 406.

Meno. c. Venio Scripsi cons. 16. nu. 28.

LEX XXXVI.

Potest. Hæc lex continua. ut cum lege ϳ. proxima, quã vide.

LEX XXXVII.

a Vel singulis. No. q. si testõr vltimo morientẽ substituit nõ vr filios inuicem substituere. Cõtra hoc vr tex in l. in s. tia Seio. §. Seia. inf. de leg. 2. Di gl. Sol. vt ibi, & dic, q. ibi non est, q. a vltimo substituit, sed q. a prohibuit alienari fundũ ideo vr fideicommissũ inuicẽ datũ. Dy. hic vr dicere, q. hoc ideo est q. a directo ipsi filio substituit, n aũt rogau t alteri restituere per fideicõmissũ, q. a si hoc fuisset, videret inuicẽ substituere. Videte, puto, q. Dy. noluit hoc dicere, hic nouissimo substituit simplr: ibi vero substituit nouissimo in toto fundo, iõ voluit totũ fundũ ad nouissimũ ptinere, ita in pposito, si rogasset nouissimũ restitue re hrdĩtatẽ totã, vr q. tota hrditas ad nouissimum perueniat. l. de nique. §. interdũ, de pecu. leg. & idem si directo esset facta substitu tio in tota hæreditate. Item opp. de l. si pater impuberis. ṡ. eo. Sol. ibi fuit facta substitutio reciproca inuicem, hic non.

ADDITIO.

a Vel singulis. Vide Alex. cons. 11. in 3. vol. & cons. 103. in 4. vol. & uide quod dicat Fed. cons. 42.

Meno. Crauet. cons. 113. col. 1. 2.

LEX XXXVIII.

1 *Valet argumentum de personis ad tempus, sicut de tempore ad res. Et de tempore, ad locum.*

Qui plures. Potest qs oib. liberis substituere, vel parti eo rũ aut nulli, aut ad tps totum pupillaris æta tis, vel ad partẽ eius. h. d. vide glo. in ve. ergo & ad breue, &c. Et

1 hoc tex. no. Iuriscõsultum argumentare de psonis ad tps, sicut ṡ. de in l. iu. l. videamus. §. pe. sic et de tpe ad res. ϳ. de mi. test. l. miles ita. §. quia diximus, sic etiam de tpe ad locum. l. quoties in diem. de ver. ob. & l. vinum sup. si cer. pet. & l. si res, de tritica.

a Et si à patre. Aditiõe facta a coacto ex Trebelliano senat. ɔfirmantur tabulę pupillares. h. d. Ad hãc l. op. dr hic, q. fuit institutus fil⁹. Cõtra, q. a tabulæ pupillares rema nẽt validæ p ex̃tiã sui hrdis, licet repudiet. l. filius q patri. ṡ. e. & l. si pupillus, ϳ. de acq. hær. ergo non est qrendũ, vtrum confirmetur per aditionẽ coactam. Gl. fatet, q. filius fuit institutus, ex eo, q. hic dr, a pre. nã eo ipso, q. posuit patrẽ. ergo sequit, q. filius fuit institu tus. Itẽ fatet gl. q. p ex̃tiam sui hrdis testm erat ualidũ, sed per adi tionẽ ɔfirmat plus, quasi ex quodã ɔtu, q ɔhit p aditionẽ, ut hic dicit tex. confirmentur. q. d. prius fuerunt valide, sed fortius ɔfir mant. Scđm hãc lec. dẽs intelligere, q. filio fuit datus substitutus, vnus Vulgariter, & alius pupillr fuit substitutus, & in fideicõmis so ueniunt bona pris, tãtum deducta legitima, & Trebellianica. l. cohrdi. §. cũ filiæ. ϳ. e. sed in pupillari venĩut oĩa bona mris, & fi lij. l. sed si plures. § ad substitutos. ṡ. c. Hæc lec. non applaudet lfæ, quia tex. loqt de instituto in testõ, & sic de iure ciuili nõ erat vali dum

ADDITIO.

a Tabulæ pupillares. Dicit hic Bal. ur refert Pau. de Ca. q. non est tex. in mundo, q melius probet, q. sicut per auth. ex causa, cõseruantur legata, & fideicõmissa, ita conseruantur substitutiones pupillares, quæ sunt pars testamenti sicut legata.

dum testm̃,nec existẽtia sui hr̃dis validauit ipsum. Quare Iaco.de Are.intelligit,ꝙ filius fuit exhr̃datus, & extraneus institutus, & ꝙ dr̃,institutus,dicit.i.extraneus,& filius exhr̃datus. Sed hæc lect. non placet,quia tex.dicit,a patre,ut glo. dicit,& bene. Quare dic sc̃dm Dy.ꝙ filius habuit cohr̃dem extraneum, & sic existẽtia sui hr̃dis nihil operat.i.sed si plures.§.filio ß.eo.& l.apud Iulianũ.§ idem Iu
a lianus.ȷ.ad Treb.& ita dẽs intelligere.a Quero s̃m hãc lect. a quo fuit relictum fideicõmissum,vtrum a pupillo, uel eius substituto? Dic,ꝙ vtrũq; pt̃ ꝓcedere,dum nõ dicas eo casu. quo fuit relictum a substituto non posse cogi,nisi mortuo pupillo,l.2. § interdũ.ß.e.

ADDITIO.

a Ita debes intelligere.Adde,ꝙ Pau.de Ca.reprobat pp uerbum destituo. qa nunc nihilominus esset destitutũ testm̃ per repudiationem filij,cũ subsit ei hæres, per cuius aditionem pôt confirmari.vnde tenendo,ꝙ loquatur in filio plus placet,ꝙ non haberet cohr̃dem.Ad contraria respondet,ꝙ tua coactio non erat necessaria tamen fuit utilis, quia releuatur substitutus ab onere probandi suitatem, postꝗ̃ expresse adiuit,alias haberet necesse probare patriam potestatem,quod erit difficile.Subiungit postea,quòd sibi plus placet lect.Iac.de Are.

LEX XXXIX.

1 *Legata facta filio emancipato in diem transmittuntur per eum ad suos heredes,hodie non.*

2 *Hæc lex,in hodie sit correcta per l.quoniam in priorib.C.de inoff.*

3 *Filio emancip. vt minus legitima portione relinqui possit,& testamentum non sit nullum,consilium.*

4 *Filio non sufficit relinqui iure fideicommissi vniuersalis, vt iure institutionis videatur habere.*

5 *Ille,cui legatur dimidia hereditatis,an teneatur ad onera legatorum, debitorum, & creditorum,remissiue.*

6 *Quando quis in suam tutelam dicatur venire.*

Cum ex filio. Filio emancipato,non pôt pupillariter substitui,sed pt̃ eius instõ omitti,& per fideicommissum sibi in tp̃s pubertatis relinq, ꝙ importabit tm̃dẽ q̃tũ substõ pupillaris.h.d.Op.ꝙ istud sit malũ ꝯsilium,nã ille q non erat in ptãte,poterat venire p ꝯtab.& testm̃ rũpere, & dimidiã auocare.l.ita tñ.§.q rogatus.ȷ.ad Treb.Sol.ibi loqr̃ in filio maiori:hic loqr̃ in impubere,q non pt̃ hoc casu venire p ꝯtab.qm̃ in sui ꝑuisione vr̃ hoc fecisse testõr,qa sicut in pupillari est ꝑuisio filij, ita legatũ hoc modo relictũ, & pt̃ritio hoc mõ facta succedit in locũ pupillaris substõnis,q̃ non pt̃ fieri ei q uere est in ptãte, iõ filius p ꝯtab.non pt̃ cõqueri.qa magis est sibi ꝑuisum q̃ ꝯrium, alias Iurisconsulti vanum dedissent ꝯsiliũ.Ad hãc sol.op.† si hęc fuit ꝑuisio filij,ergo ista adiectio,cũ in suã tutelã uenisset,facit diẽ,non cõdõnẽ.iõ filius emãcipatus trãsmitteret legatũ ad suos hr̃des,nõ ãt succederet filius ĩpubes,q ẽ in ptãte.l.si ita.§.Pelagus.ȷ. de leg 2 & l.in fideicommissi §.cũ Pollidius.ß.de vsu.& l. Seius Saturninus. ȷ.ad Treb.& lex his C.qñ di.leg.ce.Rñ.licet sit in fauorẽ filij,non tñ facit ꝯdõnẽ ex uolũtate defuncti, q instituit, & legatũ hoc mõ
2 fecit in locũ pupillaris substõnis, ut dixi.† Itẽ op. ꝙ hęc lex a & oẽ
a grauamẽ subducit de medio, ergo saltem legitima vr̃ esse relicta. Gl.vr̃ ꝯcedere,ꝙ hæc l.in hoc hodie corrigat.Iac.de Are.C.de inof.test.l.filijs matrẽ.vr̃ velle sustinere istud consiliũ, ꝙ non sit correctũ.Dicit.n.ꝙ illa l.qm̃ in priorib.vult,ꝙ oẽ grauamẽ subducatur,sed ista dilatio nõ est grauamẽ,ergo &c.gl.in d.l.qñ,se nõ fir
b mat,sed in l.si pr̃ puellæ.eo.tit tenet idẽ,ꝙ hic. Ego aũt dico b sic, si qdẽ est certũ,ꝙ dilatio talis sit grauamẽ filij, tunc sine dubio subducit d.l.qm̃ in priorib Si vero est certũ, ꝙ est ꝯmodũ, ut qa mr̃ dubitans de morib.patris apposuit dilationẽ,tũc non subducit d. l.filijs.matrẽ.Sed si est dubium,tũc puto, ꝙ de medio subducatur hæc dilatio.l.si pr̃ puellæ.cũ sua gl.C.de inof.testa. & Insti. de aut. tut.§.neq;,& qđ ibi no.Modo ad ꝓpositum,ista instõ,& legatum, succedit in locum pupillaris substitutionis.q̃ est ꝑuisio filij,& ei
c vtilitatẽ c continet.Vnde dico hãcl.p nra.C.non correctã Et hoc est,ꝙ ꝯsiliũ illorũ quatuor Iurisconsultorũ voluit Opp.ȷ Auth.ð tricẽ.& semisse.§.phibemus,& in Auth.vt cum de ap.cog.§.aliud quoq;,vbi filius dẽt hr̃e iure instõnis, nec sufficit hr̃e quoquo titulo sublata dr̃ia emancipationis,& patriæ ptãtis.Sol.fateor, ꝙ hodie istud consiliũ est correctũ,& testm̃ hoc mõ factũ est ipso iure nullũ.Nã pt̃eritio dẽt fieri ex causis certis q̃ sunt nominatę in Auth.vt cũ de app.cog.§.cãs.& inter illas cãs non ẽ, nisi forsan diceremus ꝙ ibi sunt noĩatæ cãæ ingratitudinis. de causis uero q̃ ꝯtinent dilationẽ,& ꝑuisionẽ, nulla fit ibi mẽtio,& hoc satis placet, & s̃m hoc ista lex non esset hodie correcta,Nã iste filius est pt̃eritus ex iusta cã suæ ꝑuisionis, vñ sicut olim non poterat hr̃e bon. pos.ꝯtab.ita hodie non pt̃ hr̃e ꝯtab.nullũ aũt non pt̃ dicere testm̃ qñ est pt̃eritus ex iusta cã ut no.in Auth. de hære.& Fal.§.exhr̃datos,& s̃m hoc non erit correcta l.multi.sup.de lib. & posth.tñ,ut
3 ista euitemus qñ ille casus eueniret darẽ tale ꝯsiliũ, ꝙ illum † filiũ emãcipatum institueret in qnque solidis, & residuum sibi legaret in tp̃s pubertatis s̃m ꝯsilium illorũ quatuor sapientũ,tunc.n.nullum testm̃ non posset dicere & qa institutus. hr̃e non posset agere ad supplementũ,qa ius agendi ad supplementũ succedit loco querelæ.l.si quis filium,in fi.& l.omnimodo,C.de inoff.test. Vnde sicut querela non pt̃ intentari,ut hic no. ita non pt̃ agi ad supplemẽ
4 tum.† Quæro utrum sufficiat, ꝙ filio relinquatur aliquid iure fideicommissi vn̄s,ut iure instõnis,uideat̃ hr̃e.Gl.in l.scimus, § cũ aũt.C.de inoff.test.vr̃ dicere,ꝙ sic. Ego aũt dico ꝯrium p l.ita tñ.

§.qui rogatus.ȷ.ad Treb.Fallit in casu huius l.vbi talis modus relictũ
5 quẽdi succedit in locũ pupillaris substõnis † Quærit gl.magna in fi. an ille,cui legat̃ dimidia hr̃ditatis teneat̃ ad onera debitorum,creditorũ,& legatorũ?Et gl.dicit,ꝙ sic,& est casus in l.si qs serui.§.fin. cum seq.ȷ.de leg.2.licet faciat arg.ꝯ l.mulier.§.fi.ȷ.ad Trebe.dic, vt
6 ibi.† Quæro.hic dr̃,cum in suam tutelam venisset, quãr intelligat̃. Quidam vsq; ad 25.ann.alii vsq; ad 14.& hæc vera, quia hæc prouisio succedit in locũ pupillaris substõnis,quæ pupillaris substõ non potest fieri,nisi vsque ad 14.annum.ergo dic, ꝙ de 14.annis intelligitur,arg.pro hoc ȷ.de leg.3.l.cum filio.

ADDITIONES.

a Men.Hæc lex.Alc.trac.præsump.reg.1.præsump.2.Rub.cons.98.nu.1.a.
b Pom.Ego autem dico.Vide Are.cons.19.
c Vtilitatem.Pau.de Ca.dicit,ꝙ iure isto sibi vr̃,ꝙ consilium istorum nõ fuerit bonum,quia si bene consideres,non est uerum,ꝙ hæc ad commodum istius emancipati,sed ad commodum fratris sui, ut dimidia emancipati integraliter maneret penes fratrem,si emancipatos moriatur in pupillari ætate.Vnde quid ad emancipatum de fauore fratris sui postquam ipse iniuriam recipit tã in dilatione, quia interim nihil hẽt,quam in transmissione,quia nihil transmittit.Præterea dicit ipse de quo alimentabitur interim si non hẽt alia bona,& restitutio non uenit sibi fienda,nisi post pupillarem ætatem,unde vr̃ dicendum, ꝙ ipse habeat contra tabulas,per l.ita tamen,§.qui rogatus,alle.per Barto.& subdit ipse qualiter iure isto consilium dari potuit huic testatori, non uideo, nec certe hodie, quia licet Trebellianica prohiberi possit,non tamen legitima tolli.

a §.Filio. a Expressum fecit cessare tacitũ. h. d. Vide hic casum expressum, in quo expssa vulgaris nõ ꝯtinet tacitam pupillarem,& econuerso,& hoc pp expressam prouisionem.

ADDITIO.

a Pom.Filio.Vide Pau.de Cast.in l.testamento,C.de i nouber m.

§.Quidam. Ius accrescẽdi transit ad illũ, ad quem transit portio iure substõnis. h.d. Opp. ille substitutus non erat illi instituto ꝯiunctus,ergo portio nõ dẽt ei accrescere. Dẽ gl. Fateor,ꝙ non erat ꝯiũctus ei,sed erat ei ꝯiũctus ille.cui fuit substitutus.Gl.ista dicit verũ si illi qui remãserunt hr̃des,erãt ꝯiuncti il li.Sed si poneremus oẽs disiunctos ista inuestigatio gl.non esset necessaria,cum inter hr̃des,& disiunctos,esset locus iuri accrescendi. l.hæredes sine partibus.ß.tit.. & l.1.§.his ita.C.de cad.tol.

LEX XL.

Causa cognita. Substitutus impuberi, qui se postea dedit ad arrogandum,habet vtiles actiones,si postea impubes decedit.h.d.De materia huius l.dic vt l.si arrogator.ß.de adop.

LEX XLI.

Cohæsedi. Ista est bona lex. Substitutus ei, qui est substitutus cohæredi suo, vtroq; defuncto vocatur in vtriusq; portionem.h.d. Quæro, quo iure iste hẽbit vtranq; portionem.Quidam dñt,ꝙ vnam partẽ hẽbit iure substõnis,aliam iure accrescendi, vt hic. Quidam dñt, & hñt hic apostillatum p Dy. & ego
a hoc secutus dixi idem.ß.eo.l.si Titius cohæredi, text.tñ in d.l.si Titius. vr̃ dicere quod iure substitutionis habet partem vtranque: dicit enim in vtranque partem substitutum esse.

ADDITIO.

a Io.Fr.Ru.Si Titius.Adde Alc.hic, q dicit Bar.contrariũ in d.l.si Titius.ubi uide

§.Ex his. Hic tex.dicit, vel alii, & sic innuit, ꝙ pr̃,qui per filium,& dñs qui per seruum acquisiuit,admittatur. Contra,in l.qui liberis.§.hæc verba.ß.eo.Sol.ut in gl.ꝙ filius, vel seruus,remansit in po,estate alterius. Vel aĩr, pr̃ qui per filiũ, vel dñs per qui seruum acquisiuit non admittitur, quia nec hoc vr̃, sed ille filius,uel seruus admittit̃ ꝯp licet alteri acquisiuerit. Sufficit.n.ꝙ semel fuerit hr̃s.licet alteri acquisiuerit.l.in substitutione.ß.eod.& qđ d.xi in l.qui liberis.§.hæc verba.& l.cum ex filio.ß.eo.

§.Cum filiæ. Iste §.ponit sex notabiles casus, vt patet ad literam.No.ex primo casu huius §.ꝙ pupillaris substitutio euanescit eo cui est facta, sui iuris effecto ante mortem testatoris.Quod intellige si aliter,quam per dignitatem fiat sui iuris,vt plene examinaui.ß.e.l.2.

1 *Substitutio facta intra tempora pubertatis per verba mere obliqua non trahitur ad directam.*

Verbum restituere,est mere obliquum.

2 *Fideicommissum in dubio videtur relictum ab ipso filio impubere instituto, licet relinquatur post mortem.*

3 *Legitima impuberis de illo fideicõmisso quod detrahitur sicut Trebellianica.*

a §.Quod si hæredem. Hic est secundus casus huius §.No.tex.. ibi,vt ab impube
1 &c.Qui est valde no.tex.† Et est notandum e. hoc vers.1.quod substitutio facta intra tpa pubertatis, per verba mere obliqua, trahitur ad directam. Mere.n.obliquum fuit verbum restituere, secus vero
2 si fuit verbum cõe,vt no.in l.precibus.C.eo.† Secundo no.& perpetuo tene menti, ꝙ in dubio fideicommissum videtur relictum ab ipso filio instituto impubere, licet relinquatur post mortem suam, vt hic dicit text.ibi, vt ab impubere, &cæt. Hoc ideo, quia si fideicommissum esset datum nominatim a1 hærede impuberis, veniret in fideicommissum legitima filii.l.si Titio.§.fina.cum l.sequen. infra de lega. primo. Sed si sit grauatus ipse pupillus, non venit legi-

ADDITIO.

a Men.No.Soc.iun.cons.31.nu.76.lib.1.Rubeus cons.143.nu.11.

3 legitima in grauamine, vt no. per Dyn. s. eod. l. 1. & per Cyn. in l. ex trib. C. de inoff. test. & hoc tene menti. Tertio no. † q. legitimus impuberis de illo fideicommisso detrahit Falcidiam, seu Trebellianicam. Certe hodie et legitimam de iure naturæ, s'm epi. Can. in cap. Raynutius, & c. Raynaldus. extra de testa. de qua tangitur in glo. in l. Papi. §. meminisse. s. de inoff. test. & l. quanquam. C. ad leg. Falc. & in Auth. de hær. & Fal. §. si quis autem. & l. 1. j. si cui plusquam per leg. Fal. & in l. in ratione. §. quod vulgo. j. ad l. Fal.

§. Nec aliud. No. q. substõ, quæ fit p verba mere obliqua nõ extẽdit vltra tpa pubertatis, veruntñ q̃dam ex isto ver. notant, q. si fieret vltra tps pubertatis p uerba directa, q. valeret, quod gl. reprehendit, ut dixi in l. Centurio. s. eo.

1 *Legatarius singularis non detrahit Falcidiam.*

2 *Legatarius certe rei licet rogetur restituere vniuersaliter occasione talis legati, non detrahit Falcidiam, nec Trebellianicam.*

3 *Filia instituta in certa quantitate, & rogata restituere, si decesserit sine liberis detrahit Falcidiam, & Trebellianicam.*

Quæ ita. Hunc §. no. & declara, vt j. de cod. l. o. 2. in princ. in ver. p fideicommissum. Cp. de l. sed si plures. §. ad substitutos. s. e. Sol. ibi in directa, hic in fideicõmissaria, in qua bona filij nõ veniũt qd no. sed remanẽt apud successorem filij. In ver. & iõ. est no. ver. Op. q. et si sint legata a filio exhrdato nõ valet fideicõmissum. l. cũ quidã. C. de legi. So. intelligo ibi in fideicommissõ relicto a substituto exhrdati, q. nõ valet, et si sit legatũ exhrdato: hic ab ipso exhrdato. Op. de l. qui fundum §. fi. & in l. in rõne. in fi. ad l. Fal. Sol. valet si substitutus fuit ab eo institutus, vt plene dixi in l. qui fundum. §. qui filios. No. q. † legatarius singularis nõ detrahit Fal. q. dicitur in l. lex Fal. §. nunq. j. ad leg. Fal. No. † q. legatarius certæ rei, licet rogetur restituere vlr, occasione ipsius legati non detrahit Falcidiam, seu Trebellianicam, qd no. q. a hic fuit relictũ legatũ & fuit rogata de restituẽda hrditate ut ibi, intra modũ hrditatis datum. &c. q. † facit si pr instituit filiã in certa q̃titate & eã grauauit de restituẽdo simplr bona sua, si decederet sine liberis. Aduocati cõiter dñt. q. dẽt detrahi Falcidia, & Trebellianica, qd verum esset si esset grauata vlr occasione illius portionis, & quia est instituta in certa quãtitate, eius contemplatione potest grauari, vt hic.

1 §. Qui discretas. Substõ breuiloqua vocat pr'us in instõne piunctos postea diuisos. h. d. Et est valde no. casus, & ipsum inducam ad aliqua, dum tractabo materiam breuiloquæ substitutionis, in l. Lucius. s. eo.

ADDITIO.

a Qui discretas. Vide Pau. de Cast. cons. 258.

a §. Qui patrem. Substõ breuiloqua nõ referri ad eos quibus spãlr est substitutum. h. d. No. tex. ibi, pp spãlem, &c. Op. de l. si. j. ad Treb. vbi porrigitur ad eos quib. est spãliter substitutum. Sol. ibi pp illa verba, illi, vel illis, quæ cum sint pluralis numeri, non põt verificari, nisi referantur ad eos quibus est specialiter prouisum, vt dixi. Item opp. eodem modo, q. per spãlem prouisionem a generali non est recessum. l. 1. §. 1. de oper. nouum. Sol. vt dixi in l. quæsitum. §. fi. de fun. instr.

ADDITIO.

a B[ar.] ib. Qui patrẽ. Et uide B[ar.] in cõs. 5. incip. Andr. Marti. ad qd alleg. istum tex.

§. Cohæres. Legata in secundis tabulis relicta ptribuunt cũ relictis a substituto. h. d. & tractat materiã ptributionis. Opp. q. ista contributio non fiat. l. in rõne. §. qd vulgo. & §. quæsitum. j. ad l. Fal. Solu. hic loquitur, qñ relicta a se legata in instõne cum relictis a se in substõne contribuuntur. Sed an relicta a pupillo ptribuantur cum relictis a se: Dic, vt ibi plene dixi, & l. qui fundum. §. cohæres. j. ad l. Falc.

a §. Non videri. Hic est no. §. & legit' duob. mo. & vtercq; est pulcher casus, & s'm primam lec. h. d. Substitutus in partem, adimitti' in totũ, si non reperiatur alius. h. d. Sed s'm aliã lec. h. d. Substõ fcã filio si impubes decesserit, valet, licet vere instõ non pcedat, q. a pcedere fingit. h. d. Et est no. casus. Contra hanc scdam lect. q. puto verã, op. q. a filius dẽt esse institutus, vel exhæredatus, vel pro instituto, vel exhrdato habitus. Si. n. poneremus extraneũ institutum insolidũ tunc filius esset preritus, & testm non valeret, sed qñ nullũ alium institutũ in testõ hẽt, vr filium instituere, vel vr velle cũ hre ab intestato. l. si quis ita hrs. s. tit. 1. & si nõ esset hrs habitus, tunc veniat substitutus. Et ita põt hic intelligi, licet gl. videatur velle ẽtrium. s. eo. l. si quis eum. §. fi. & l. si in testamento. s. eo. l. Gallus. in prin. s. de lib. & posth. & ita ibi dixi.

ADDITIO.

a Pom. Non uideri. Vide Alex. conf. 303. incip. circa primum dubium. Et intellige istum tex. quando substitutio fuit facta per uerba directa, secus si per uerba cõmunia. Ita Ro. conf. 59. in prin. & conf. 209. incip. quia Valerianus testator. Alex. in l. 2. in prin. s. eo. tit. & in 5. q. Bar. in l. Centurio. s. eo.

LEX XLII.

1 *Legata ad hoc, vt dicantur relicta a substituto impuberi, quomodo debeant concipi verba.*

2 *Legata, an dicantur relicta ab hærede, vel a fideicommissario, in fideicommissaria substitutione.*

a Qui duos. 1 Si duo impuberes simul decesserunt substitutus succedit vtrique eorum ex pupillari directa, ãs vltimo tñ, in cuius hæreditate reperiret hæreditatẽ primi, tanq̃ bona aliunde q̃sita. h. d. No. ergo, qd dixi in summario. s. q. si sit decedũ, vtriq; succedit ex pupillari directa. Habuistis. s. e. l. ex duobus, & i l. si duo, i pri. j. de reb. dub. sed si diuersis tpib. decedunt, succedit tñ vltimo ex pupillari directa, sed in hrditate ultimi succedit' piñ hrditas primi. Habuistis in l. vel singulis. s. eo. & l. pr filiã. §. fi. j. ad l. Fal. dicã in l. q duos, j. de reb. dub. Opp. q. a s'm hoc vr, q. decedat p parte testatus, & p parte intestatus, q̃ l ius nostrũ j. de re. iu. Sol. i totũ decedit testatus vltimus, sed primus decedit in totũ intestatus. & sic non ob. ẽtrium. Item op. q. in hrditate scdi non reperiat hrditas primi, si non fuit adita l. qũi sororẽ. C. de iure delib. & i §. i nouissimo. C. de ead. tol. Sol dico, q. scds adiuit hrditatẽ primi, & cõpetit sibi ius deliberãdi, vel ius petendi restõnẽ in integrũ, quod trãsmittat ad substitutũ vt dixi in l. q duos. s. alleg. Op. q. rõne Falcidiæ ẽputent oĩa bona defuncti, q̃ ipe testr hẽbat l. in rõne. 1. princ. ad leg. Fal. & §. qd vulgo. Rñ. hic dicit gl. q. bona alterius impuberis in his nõ ẽputant' q a i his non fuit substitutus, hoc est satis bñ dictũ. Vel dic, fateor ẽtriũ, q. dẽnt inspici bona, q̃ q. s hẽbat tpe mortis testõris, sed ille pupillus cui est facta sub stõ non habuit tpe mortis testõris, nisi suã partẽ, sed aliã habuit ex post facto, iõ in l. Falcidia nõ ẽputat' l. in rõne §. qd vulgo. s. alle. Itẽ dr hic, q. legata data a substituto ad irriũ recidũt. Quæro, an ille ver. referat' ad primũ casum vel ad s'm, gl. dicit, q. põt referri ad vtrũq;, sed inquantũ dt referri ad primũ casum, male dicit, q a in primo casu succedit' ex pupillari directa vtriq; & sic legata ex psona vtriusq; debent', cũ vterque decedat testatus. l. pr filiã. §. fi. j. ad l. Fal. & in hoc Dy. reprehen-

2 dit gl. & bñ. † Vltimo q̃ro, qualiter fuerũt ẽcepta verba, qñ lega-

b ta fuerunt a substituto relicta. Dicit gl. q. si talis intra pupillarem ætatẽ decesserit lego tibi centum, quod tene menti, & sic non dicit lego a substituto, sed simplr dicẽs, lego tibi centũ, & tñ gl. dicit,

c q. ex istis uerbis vr relictũ a substituto. Contra hoc vr tex. j. l. px. §. cũ filiæ. ver. qd si hrdẽ. Sol. Possumus dicere q. ibi uerba fuerũt plata ad ipsum impuberẽ qñ ipsum impuberẽ grauauit, sed hic simplr fuerũt plata. Vñ cum referant post mortẽ, vñr relinqui a

d substituto, arg. l. codicillis, in prin. de vsufr. leg. Et hoc puto vẽrũ

2 in sul. stõne directa. In substõne, vero fideicõmissaria, an videant legata relicta ab hrde, vel fideicommissario, dic plene, vt dixi in l. Marcel. j. ad Treb. & hoc tene menti, quia est utile. quia qñ legata reliquuntur a substituto uenit legitima, secus qñ ab impubere.

ADDITIONES.

a Pom. Qui duo. vide quid dicat Rom. conf. 19. in 1. no. vide Are. conf. 104. Alex. [a]
fi. 175. ver. bene fateor.

b Pom. Vltimo quæro. vide concor. per Ale. conf. 12. in vlt. col. 3. vol. Are. cõs. 166. atias 156. Matth. no. 163. Ale. in l. Centurio. sup. eo. tit. Ale. conf. 12. in 2. vol. Coemem, conf. 4. 2. vol. Bar. conf. 14. 5. vol.

Men. Ruyn. conf. 64. nu. 2. lib. 2. conf. 30. nu. 7. eod.

d Paris. Vr tex. An idem sit in grauato restituere per fideicommissum, vt ipse videatur grauatus, vel hæres suus, & quid si esset facta substõ fideicommissaria, si ambo decederent sine filijs, vide quæ scripsi ad Bar. in l. centurio. in 3. q. prin. in vl. q. sup. eo. & in l. hæredes mei, §. cum ita. inf. ad Treb. & effectus est magnus propter legitimam. ut dicit Bartol. hic, & ad dicta hic, uide Bolog. in add. ad consi. Ioan. de Ana. conf. 42. ad fi.

Men. Ruyn. conf. 59. nu. 1. 2. lib. 2. Rubeus, conf. 143. nu. 2. Bar. Soc. inter consilia Mariã. sen. conl. 141. col. 3. lib. 2. Paris. conf. 72. nu. 7. lib. 3.

d Men. Hoc puto Rubeus, conf. 157. nu. 6. Paris. conf. 41. nu. 44. conf. 81. nu. 9. lib. 1. Ias. conf. 296. col. pen. lib. 2.

LEX XLIII.

1 *Substitutio exemplaris ad hoc, vt fieri possit, an sufficiat mutum semel extitisse, licet postea desinat, & sic de similibus qualitatibus.*

2 *Beneficium quomodo dicatur intelligi, ne contineat iniquitatem.*

3 *Filius naturales tãtũ habẽs, fecit ipsos litimari, vt ei succederẽt, si postea cepit vxorem, & habuit filios litimos, per hoc non prohibentur succedere legitimati.*

4 *Substitutio exemplaris, quare sic dicatur.*

5 *Substõ exẽplaris in quibus conueniat cum substõne pup. in causa producente.*

6 *Exemplari in substõne an requirantur, quæ requiruntur in substõne pupillari.*

7 *Filio naturali potest substitui exemplariter, non tamen spurio.*

8 *Patri furioso non potest substitui exemplariter per filium.*

9 *Substitutio exemplaris sit maior, quando erit pupillaris.*

10 *Filio impuberi mente capto, vel furioso, an possit exemplariter substitui, &*

11 *Exẽplari in substõne non requiritur quod filius sit in ptãte, sicut in pupillari.*

12 *Mater quæ transit ad secunda vota non potest filio, mente capto, vel furioso exemplariter substituere, aliàs secus.*

13 *Substitutio exemplaris facta per matrem ante transitum ad secunda vota, ipsa transeunte, euanescit.*

14 *Exemplari in substitutione etiam sicut in pupillari requiritur, quod ille cui fit substitutio non sit recasurus in potestatem.*

15 *Furioso, qui ante furorem esset condemnatus de crimine, ex quo efficeretur intestabilis, non potest substitui exemplariter.*

16 *Dementia tpe mortis requiritur ad hoc, vt substõ exemplaris fieri non possit.*

17 *Exẽplari in substõne requiritur q. pater faciat testamentũ, sicut in pupillari.*

18 *Filio et exhæredato non potest exemplariter substitui, licet sic in pupillari.*

19 *Ratio quare filio exhæredato exemplariter substitui non potest, pupillo sic.*

20 *Substitutio exemplaria fieri potest etiam quando furiosus, vel similes substituti sunt in minori quantitate.*

21 *Exemplaria in substõne, an requiratur, q. testamẽtũ adeatur sicut in pupillari.*

22 *Bonorum possessio secundum tab. quæ datur furioso, licet non sit iuris, tamen confirmat substitutionem exemplariam.*

Exem

23 *Exemplaria tacita continetur in expressa vulgari facta furioso.*
24 *Duo specialia procedentia ex duabus causis possunt circa idem concurrere.*
25 *Substitutio pupillaris expressa, an contineat tacitam exemplariam.*
26 *Exemplaria tacita probata, an reperiri possit.*
27 *Substitutio exemplaria generaliter, an dari possit, & tacita specialiter.*
28 *Substitutio exemplaria partim expressa, & partim tacita, an detur.*
29 *Liberi, vel furiosi, vel dementes, substituuntur in substitutione exemplaria necessario, si supersunt.*
30 *Mater an possit præteriri in substitutione exemplari.*
31 *Pater, an possit vnum ex filijs, vel fratrem mente capti substituere, & alios præterire, vel exhæredare.*
32 *Pater substituendo exemplariter, quando fratrem vtrinque coniunctum, & quando vterunque substituat.*
33 *Pater vel mater, an possit seipsos substituere.*
34 *Substõ exemplaria qualiter effectu conueniat, vel disconueniat cũ pupillari.*
35 *Exemplaria tacita, quando excludat matrem.*
36 *Si a patre, et matre est fcã substõ exẽplaria furioso, qs substitutus admittatur.*
37 *Pater vilis non potest filio furioso exemplariter substituere.*
38 *Auus si dedit vnum substitutum, & mater alium, quis præfertur.*
39 *Substitutio exẽplaria, qualiter finiatur, & an concordet in hoc cũ pupillari.*
40 *Substitutione exemplaria facta furiosus si sit factus sanæ mentis, & postea reincidit in furorem, substitutio reconualescit.*
41 *Furiosus effectus sanæ mẽtis, si fecit testamentũ an substõ exemplaria cesset.*
42 *Filius si ante furorem fecit testamentum pater non potest in furore ei substituere exemplariter.*
43 *Filij nascituri quando extinguant substitutionem exemplariam.*
44 *Furioso si nascatur filius quem in potestate non habebat, an extinguatur substitutio exemplaria.*
45 *Ex duabus rationibus, sufficit vnam esse ad hoc, vt dispositio teneat.*
46 *Substitutio exemplaria finitur ex defectu eius, cui facta est.*

* **Ex facto.** Hic tractat materia substõnis exemplaris, q̃ dicam hic. Substõ exẽplaris expirat impedimento cessante, vel liberis postea susceptis. h.d. Et diuiditur in quatuor partes principales. Primo n. ponit thema, & qõ Scdo ponuntur q̃dam præambula ad deteriationem qõnis. Tertio ponit determinatio qõnis. Quarto determinat qõnẽ depẽdẽtẽ ex premissis. Scda ibi, rñdit beneficia. Tertia ibi, igitur ẽt agnatione. Quarta ibi, nec interest, vsq; ad § item qro. In text. ibi, rumpatur testũ. i prædicta substõ pupillaris, q̃ est testũ filij muti. Scda principalis diuidit in quatuor partes, vel quinque. Primo pmittit vnũ ad sui excusationem. Scdo dicit talẽ substiõnem euanescere impedimẽto cessante, quod probat ex verbis rescripti. Tertio illud pbat p similitudinẽ impuberis. Quarto, illud pbat p similitudinẽ furiosi. Quinto pbat hoc p reductionẽ ad absurdũ. Scda ibi, verũ. Tertia ibi, vt quemadmodũ. Quarta ibi, nã & si furioso. Quinta ibi, etenim iniquũ. In ver. verũ, pono casum sic. Supra dixit, q Princeps dẽt adiri, sed qd si ñ possum? Rñ. q si ille mutus desineret esse mutus, substõ extinguer, qa cessaret impedimẽtũ, qa verba rescripti loquuntur de muto, ergo donec durat mutus ñ cessat substõ, sed postea sic | & sic pone casum, & ita rñdet. Et anteq̃ ueniat ad rñsionẽ in ver. vt queãd modũ, Iuriscõsultus pbat p similitudinẽ & est clarus casus ĩ vers. nã, & si furioso, & ver. seq. No. tex. ibi, auferret. n. In ver. igitur ẽt agnatione. Instat qrẽs, qd ergo dicetis in qõne pposita? Rñdet Iuriscõsultus natiuitate filij rũpi substõnẽ & pbat sic. Ista sunt paria quæ sibi hrdẽ facere p testũ, vel sibi a iure fieri, sd si ipse sibi fecisset testũ talis substõ extingueret, ut s. pbatum est: ergo nũc cum nascit sibi filius, qa lege efficit suus hrs. In ver. nec. n. dic pbat per aliam rõnem, dicens. q verba rescripti, nel testi non dẽnt referri ad casum non cogitatum, sed pr vel princeps non vr cogitare ex hæredare eum, qui postea nasceur. h.d. Opp. ad primam partem. Frustra a principe impetratur, quod a iure cõi cõceditur. l.j. C. de thesau. lib. x. & l.j. J. ad munici. & J tit. j. l. quæ sub pdõne in fi. sed de iure cõi qs põ substituere filijs sic impeditis. l. humanitatis. C. eo. ergo &c. Rñ de iure antiquo non poterat qs substituere filio puberi directo quantuncunq; impedito testari, nisi hoc impetraret a principe, vt hic, hodie vero factum est ius cõe, p d. l humanitatis, & Inst. eo. §. qua ratione. Igitur ista substõ, quæ introducta est ad similitudinẽ pupillaris, vocatur exẽplaris. Quidã ũ dnt, q muto non põt substitui sine rescripto Principis, & l. humanitatis. loquitur in mẽte cãpto & nõ aliter impedito, qd nõ placet, vt J. dicã.
a Ad fam partem opp. q Princeps nõ dẽt interpretari, sed semper de iure debẽt interpretari verba 5 eũ, pro quo proferunt l. veterib. s. de pac. Sol. aliud ĩ pactis, vt ibi, aliud ĩ bñficio, vt hic. Scdo
1 op.† dr hic, vt muto substituere ei liceret, vr intelligi dẽre donec
b durat mutitas. Contra, immo, q talis qualitas & similes qualitates apponantur cã demonstrationis, & sufficit tales qualitates semel extitisse, licet postea desinant. s. eo. l. in substõne. & J. de alim. & ciba. leg. l. Mela. in prin. Sol. aut istæ qualitates appositæ in oratione significant rr secundum tps verbi, ad cuius deteriationem veniunt. Aut ergo istæ qualitates determinãt uerbum, p qd significatur ipse actus disponendi, aut determinant verbũ, p qd significatus tps a quo dispõ sumit effectũ, aut determinant quoddã aliud
c verbũ separatũ ab his. Primo casu, c sufficit rr illas qualitates adesse tpe quo fit dispõ, licet postea desinãt. l. Mela in prin. J. de alim. & ciba. leg. & ibi dicit testator, relinquo alimenta puero, vel puellæ, nam illa adiectio, puero, vel puellæ, determinat verbum relinquo. Sufficit ergo, q tpe quo relinquitur. i. tpe testi sit puer, vel puella, hoc ẽt probat de au. & arg. le. l. 3. ibi n. legauit, q̃ vxoris cã parata sunt: qd est verbum pñtis tps, quod significat tps testi, iõ sufficit tpe testi esse. Fallit in l. nrã Rõ, quia sequerentur absurditates quæ ponunt in tex. ideo requiritur, q qualitas duret vsq; ad tps quo sub
d stõ sumat effectum. Scdo requirit, q illæ qualitates adsint illo tpe, quo dispõ substõnis sumat effectum. l. 2. J. de au. & arg. le. ibi. n. legauit, quæ vxoris cã erant parata. qd est verbum futuri tpis, vnde cum illa qualitas vxoris veniat ad determinationẽ illius verbi, erant qd est verbum futuri tpis & significat tps mortis. in quo dispõ sumit effectum, & iõ requirit, q tpe mortis sit vxor. Ad idẽ J. ad Treb. l. ex facto. §. si quis aũt. ubi verba illa, si decesserit sine liberis, dẽnt intelligi sine liberis superuenientib. tpe quo decedit, quia illa verba, sine liberis determinant verbum, decesserit. Ad idem s. de noxa. in delictis. §. si extraneus. Facit J. de testa. mil. l. Titius. quæ multum probat
e de pñti dispõne. Tertio casu. v qñ determinat quoddã aliud verbũ separatũ ab his, tunc sufficit illã qualitatem semel existere. licet desinat. Hoc probat in l. in substõne. s. e. ibi. n. dixit, q squis mihi hrs erit, impuberi filio meo hrs esto. Nã verbũ erit, nõ respicit tps quo testõr facit testũ nec tps, quo morit pupillus, sed respicit, quo tpe morit testõr, vñ sufficit, q semel fuer. t hrs qd trahit ad tps mortis. l. hrs qñ que. de acq. hær. & l. hrdib. J. ad Treb. facit l. Titius. J. de testa. mil. et qd dixi in verbo, idem dico in participio. Nam qualitates quæ veniũt ad determinationẽ participij, dẽnt adesse tpe importato p participiũ. d. l. Titius. de test. mil. & hoc est vtile scire ad infinitas qõ. Dr
2 hic; q beneficiũ nõ dẽt intelligi, vt iniquitatẽ ptineat. Contra de l.
f pspexit. J. q. & a g. b. vbi beneficiũ principis ptinet iniqtatẽ. Rñ. dẽt intelligi ita, q nõ ptineat iniquitatẽ, p q̃ aliqs dãnificet, ut hic. Sed si amitteret p hoc lucrũ aliqd, rescriptũ princ pis. p hoc ñ restringe
g ret, vt ibi. Vltimo hæc lex inducit per Dy. ad qõ. j aliqs hñs filios
3 naturales tñ. fecit eos lrimari, vt possint ei succedere, deinde accepit uxorem, & hẽt filios lrimos ex ea, qritur an tales filij lrimati possint succedere vna cum filis lrimis? Dyn. tenet pro & 5. Multa possent dici, tñ per hanc l. solet dici, q non, quia cã cessãt, quæ erat, q non hẽbat filios legitimos, iõ dẽt cessare effectus lrimationis ipsius, p hanc l. Ita dicit Dy. Ray. dicebat 5riũ, quia res cæpta, perfecta, & consumata, licet perueniat ad eũ casum, a quo nõ põt incipere, tñ ñ vitiat, vt no. p Dy. in c. factũ legitime, de reg. iu. lib. 6. & de ver. ob. l. si sub vna. §. si quis viam. Ad hoc rñdet, q substõ ante mortẽ filii nõ erat perfecta, sed lrimatio sic. Sed ad dictũ Dyn. posset rñderi, quia licet legitimatio esset perfecta, tñ actus succedendi, de quo quærit, erat in pendenti, & non pfirmatus, sicut substõ: tñ in hac secunda opi. magis starẽ q̃ primæ, quia in prima legitimatio est perfecta, sed actus succedendi, de quo quæritur, est accessorius ad legitimatio-
h nem. Præterea, probo aliter. Aut ponis filios esse legitimos per subsequens mrimonium, & succedunt cũ lrimo, l. antep. & pe. C. de natu. lib. Aut dicimus eos esse lrimatos per rescriptum Principis, & idẽ quia tex. in corpore, quib. mod. na. effi. leg. §. illud. in fi. dicit, q legitimati per rescriptum hñr per omnia, sicut legitimati per matrimonium, sed si ponimus legitimatos per dationem curiæ, forte proce-
i deret dictum Dyni.

4 **Veniamus.** Ad mãm substõnis exẽplaris. † Primo quæro quare sic vocet ista substõ? Doc. dñt q ẽ intro ducta ad exẽplũ pupillaris, vt hic, & C. e. l. humanitatis, & Inst. eo. §. qua rõe. Sed 5 hoc op. Nã exẽplar dr illud, vñ sumit: sũptũ dr exẽplatũ. l. 1. §. si qs in duob. de bo. pos. s. in tabu. & l. 2. de fide instr. & iõ magis dẽt dici exẽplata q̃ exẽplaria. Guil. dt, q ista est magistralis locutio, de qua nõ est curãdũ, vel afr dicit, lex 5tria loquit qñ vna scriptura est ab alia exẽplata, sicut ista: hic loquit qñ res vna ad exemplum alterius fit, non, q sit eadem, & tunc, quia vtraq; est principalis vocare eam potes exemplariam, & exemplatam, sicut placet.

ADDITIONES.

* Men. Scripsi conf. 303. nu. 16.
a Pom. Ad secundam partem. Vide Fel. in c. 3. de excep.
b Pom. Donec durat. Vide Bal. in l. si quis hæredem. ff. de inst. & subst.
c Pom Primo casu. Vide Pan. conf. 26. 2. vol. 2. dub. & conf. 9. in fi. & conf. seq. vide etiam Pan. conf. 1. 1. vol. & conf. 117. in vlt. dub. in 2. vol. Cap. conf. 38. 2. col. Bar. conf. 30. & conf. 74. & conf. 117.
d Meno. Secundo. Scripsi conf. 141. nu. 6.
Meno. Scripsi late conf. 97. nu. 107. & conf. 106. nu. 106.
e Paris. Tertio casu. Vide Com. conf. 54. in 3. dub.
f L. Prospexit. Adde, q eandem sol. ponit Bar. in l. ad igere. §. quamuis. de iure patr. cum quo alij Doc. communiter transire videntur.
Meno. Soc. iun. conf. 97. nu. 38. lib. 3.
g Paris. Inducitur per Dy. Vide Ias. in l. tale pactum. §. fi. in 4. no. ff. de pact.
h Paris. Probo. Responde, vt per Ias. hic, ver. sed quæro de quibus liberis, in fi. quæstio. Alex. & Ias. hic.
i Pom. Procederet. Vide Alex. conf. 187. & seq. 5. vol.
Forte procederet. Bal. hic tenet, q nullo modo infringitur legitimatio. idẽ tenet in l. eam quam. C. de fideic. Cy. in l. si vnquam. de reuo. dona. pro quo alle. tex. in l. 2. J. de iti. actuq; priua. & l. pe. de natu. lib. &c. Raynutius, in d. l. si vnquã idem tenet per c. decet. de reg. iu. in 6. idẽ facit Saly. in d. l. si vnquam. Et cum opi. illorum trãsit Alc. opi. autem Dy. sequitur Guil. de Cun. in l. 1. C. de natu. lib. quam sequitur Io. An. in tit. de success. ab intest. §. 1. ver. sed ex facto. in addi. Spe. idem consuluit Old. conf. 217. inc. quidam tex. Bal. sequitur primam opi. conf. 172. 1. vol. & Rolãte conf. 194. ubi ad utraoque partem arguit, & soluit.

Secundo. Quæro, quia ista subst. est introducta ad exẽplũ pupillaris, videamus in quib. conueniant. & discõueniant. ex quo habebamus materiam. Propter qđ quinq; principaliter examinemus. Primo quæritur cõueniãt in cã producẽte. Secũdo qualiter in mã producibili hoc est vtraq; requirant ad pupillarẽ, requirãtur ad exẽplarẽ. Tertio quæritur in mõ producẽdi cõueniãt: hoc ẽ, verum subst. exẽplaris possit fieri tacite vel expsse sicut pupillaris. Quarto, qualiter in effectu producto hoc est vtrũ eos effectus hẽt quos hẽt pupillaris. Quinto, vtrum in productionis mã hoc est vtrum eadẽ sit pupillaris. Quinto, vtrum in productione conueniãt, sic de exẽplaris, sicut pupillaris. † Ad primũ, vtraq; cõueniãt. ∫
5 clis fin ac exẽplaris, sicut pupillaris fuit in subst̃ones in cã producẽte. Doc. dicit q. sic qa sicut pupillaris fuit inducta, qa pupillus nõ potuit sibi prouidere p testm̃. & ita etiã ẽplaris: qa mẽte captus, & fines nõ pñt sibi prouidere p testm̃. l. humanitatis, C.e.& Inst.e.§.qua rõne. Tu dic latius. Aut qris nunq; id cõueniant in cã efficiẽte, & dico, q. nõ, qa pupillaris fuit introducta mor. b.l.s.§. e.exẽplaris lege. vel cõsuetudine Principis. l.humanitatis. Aut quæris in cã finali, & tũc cõueniunt in cã finali, in gñe qa vtraq; subst̃õ fuit introducta ad prouidendũ his qui sibi prouidere nõ pñt. Sed si cõsideras cã in finalẽ in spẽ, tũc non cõueniunt. qa pupillaris subst̃õ fuit introducta ad prouidendũ his, qui ppt ætatem non potuit testari, ista non. l. humanitatis. & d.§.qua ratione, vt hic.

6 Quæro. † In secũdo casu. an cõueniant in materia producibili, hoc est, vtrũ in ipsa subst̃õne requirant̃ ea octo. de qb. dixi in l.j. in prin. §.e. De primo. q in pupillari requirit̃ q. sit de liberis: an hic requirat̃. Dic, q. sic, patet hic, & d.l. humanitatis. Sed
a quæro de qb. liberis loquitur hic. Aut quærimus de legitimis & naturali-
b bus. & cõueniunt. vt hic & d.l. humanitatis, aut de legitimis tñ & idem. l. si arrogator. §. de adoptio. & l. sed si plures. §. in arrogato. §.e.
7 Cum ergo reperiamus discord. ã stabimus istius. d. ni. Aut quærimus de naturalib. tñ, & in hoc discõueniunt quia istis. & filii bñ pñt substitui pupillariter, cum non sint in ptãte. l.2. eo. tit. sed ista bene pñt fieri. e s quia in ea non requiritur patria ptãs, vt j.d. eam. Aut loqueris de liberis spurii s, & in hoc cõueniunt. quia non sunt nominandi. C. de incest. nup. & in Auth. qb. mod. nat. effi. sui. & in auth. ex complexu. C. de incest. nup. & in Auth. qb. mod. nat. effi. su. filio nec pupillaris nec exemplaris põt eis fieri. Sed quæ
8 ro, † an pr̃ furioso possit substitui per filium exemplariter. Vr̃. q. sic l. his, qui. §. de tut. & cur. da. ab his. Doc. q̃ quia hic cum sint dr̃. de liberis. l. si vero. §. de viro. §. sol. matri. Præterea, in pupillari non est inuentum, q. filius substituat pr̃i, ergo nec ista quæ inducitur ad eius exemplum. Non ob. d.l. his qui, quia aliud in administratione bonorũ, quæ fit in vita: aliud in substõne: quæ fit in testõ. l. Aurelius. §. Ca. tus. de lib. leg. & q. l. no. in l.1. §. fuit quæstiõ. ∫. ad Treb. Præterea plus iuris hẽt pr̃ in administratione bonorum filii, q̃. econuerso, vt no. in d.
9 l. his qui. ergo &c. Secdo † qro requiritur in pupillari q. filius sit impubes, an hoc requirat̃ in ista substõne? Dic, q. non vt hic patet & in l. humanitatis. C. eo. quæ loquitur in his filiis, qui possent suscipere filios. & hic expressẽ dr̃ puberem ergo &c. Sed † qro iuxta hoc, qđ
10 habuit filium impuberem & mente captũ, vel furiosum, vtrum exẽplariter possit substitui. Doc. q. non quia cum in eo sit duplex defectus, præualet naturalis, iõ fiet subst̃õ pupillaris, argu. l. qui hñt. §. de tut. per quã legem hoc tenet Dy. & Iac. de Rau. Sed Guil. dicit aliter, & melius. Aut filius furiosus impubes non est in ptãte, & tunc põt exemplariter substitui, cũ pupillariter non possit, pp defectum ptãs. Aut est in ptãte, & tunc si fiat exemplaris, intra tpã pubertatis valet
c iure pupillaris. arg. d.l. qui hñt. postea valebit iure exemplaris. arg. d.l. Centurio. §. eo. Quod intellige si fuerit facta exemplaris sine limitatione tpis ut j. dicam. Sed opp. q. substõ, quæ assumit vnum effectũ, non transit in alium. l. verbis. & l. in pupillari. §. eo. Sol. ibi substõ quæ incipit valere iure directo, non transit in fideicommissum, sed vna directa in aliam directam bene transit. l.3. §. qui fidei commissam. §.
11 tit. 1. & l. Centurio. §. e. † Tertio quæritur, in pupillari substõne requiritur, q. pupillus sit in ptãte, an ita hic. Rñ. q. non. quia in l. humanitatis. C. eo. permittitur parentib. vtriusq; sexus. Sed quæ est rõ diuersitatis inter pupillarem & exemplariã: Gui. & Cy. cũ eo vñr dicere, q. sit rõ, quia substõ pupillaris est introducta s̃m rigorem iuris ciuilis qa pupillus ex tali rigore impedit̃ testari, ergo ei non põt substitui, nisi ab eo q. hẽt in ptãte patria ptãs est de iure ciuili. l. nam & ciuium. de his qui sunt sui. vel alie. iu. & qa pr̃ vna plena pssumit cũ filio de iure ciuili. §. ei qui. Insti. de inuti. stip. sed filius furiosus nõ impeditur testari pp impedimentũ iuris ciuilis, sed magis pp quoddam infortunium, & ex quadã humanitate, puidet̃ ei. Et h.d. tex. in d.l. humanitatis, sed ista humanitas cadit proprie in matre, & pr̃e. l. furiosæ mr̃is. de cur. fur. Sed illa rõ non est vrgens multũ, qa ẽt pupillus impeditur pp defectũ intellectus, sicut furiosus. Ray. dicit, q. vbi maius periculum vertitur ibi cautius est agẽdũ. Sed maius periculũ est in furioso, qa põt esse furiosus ppetuo, iõ largius ei prouidet̃, vt tã mr̃, q̃ pr̃ possit ei facere testm̃. Ista rõ non vrget, quia ppetuo intestati. dum viuit. l.1. §. pro soc. Sed si pupillus decederet in pupillari ætate, in perpetuum fuit inpeditus, ita furiosus decedens in furore. Vel dic, q. in pupillari substõne dantur magis largæ ptãtes, quia q̃squis põt substituti, non sic in exẽplaria. d.l. humanitatis: sed qa ista nõ est tantæ ptãtis, ergo &c. Sed frustrã est, iõ tutius est rñdere p l. non oĩum. §. de le.
12 licet istæ persuationes sint bonæ. Quæro † vtrum mr̃ d que transiuit
d ad secunda vota possit filio exemplariter substituere? Dico, q. non, qa subst̃õ est introducta cã humanitatis, q̃ humanitas cessat in matre. l. lex quæ tutores. C. de adm. tu. Hoc patet ẽt, quia pupillus nõ debet educari apud eam, q̃ ad secũda vota trãsit. l.j. C. vbi pup. edu. deb. Præterea ubi matri non conceditur tutela, ut in auth. sacrm̃. C. qñ mu. tu. off. fun. no. Si ergo in vita non conceditur, multo
13 minus in morte. Quid † si mater fecit testamentum, in quo primo exemplariter substituit, postea ad secũda vota transiuit? Puto, q. euanescit substõ qa requirit̃, q. tpe quo morit̃, adsint illa, q̃ in substõne requirant̃. l. ex hr̃di. §. cũ filiæ. §. eo. Quarto requirunt̃ in substõne pupillari, q. p mortem testãtis pupillus fiat sui iuris, vtrum idẽ in furioso Rñ. qualitercũq; fiat. siue p mortẽ testãtis, siue alio mõ, nõ curo, qa in hac substõne non requirit̃, ut qs hẽat cũ in ptã
14 te, vt s̃ dixi. Quinto † reqr̃t̃ in pupillari substõne, q. nõ sit recalcitrus in ptãte, vtrum hic idẽ sit? Puto, q. sic, quia solum hoc casu est introductũ ut qs possit alteri testari, cũ impedit̃ pp dementiã, uel similẽ casum. Si vero pp aliũ defectũ, vt puta patriæ ptãtis, & sifes, non possit, qa non posset p se, impedimẽto cessante. nec p aliũ. l.
15 neq; per se C. de hær. insti. Et † per istam rõnem dicit Guil. q. si fu
e riosus añ furorẽ eẽt cõdẽnatus de crĩe, ex quo efficeretur intestabilis, tunc non posset sibi substitui exẽplariter, vt qa hr̃ticus. l. Manichæos. C. de hr̃. vel qa deportatus. l. si qs irritũ. §. de iniu. rup. & ir
16 ri. test. Quæro, † qñ requiratur q. quis patiat̃ dementiam, vel similẽ casum, vt ei possit fieri talis substõ? Rñ. nõ tpe testi, sed mortis l.2. §. sed si ex. ... §. eo. Cũ. n. nõ reperii discordantia, remanet
17 net similitudo, in hoc inter pupillarẽ & exẽplariã. Sexto † requiritur i pupillari, q. pr̃ sibi faciat testm̃, an hoc sit in exemplaria. Rñ. sic Nam cum testm̃ patris sit principale, ista substõ quæ est testm̃ filij, vt hac l. est accessorium. ideo oportet, q. confirmetur a suo principali, vt j.l. prox. Præterea hoc probat̃ in l. humanitatis. C. eo. quæ requirit q. qs illi filio saltem relinquat. l. Titiam. ergo sibi dẽt testari, licet hoc fallat in milite. l. miles ita. in fi. de test. mi. Septimo, †
18 in pupillari reqr̃t̃, q. filius sit institutus, vel exhæredatus, an idem in exemplaria. Rñ. ad quod dixi institutus. concordat in eo, quod dixi, exhæredatus quia potest substitui pupillo, eriã discordat Nã in l. humanitatis. dr̃, q. de necessitate debetur sibi legitima. Quæ-
19 ro, † quæ est ratio diuersitatis. Rñ. dr̃. Doc. q. pupillaris substitutio introducta est s̃m iuris rigorem, occasione patriæ ptãtis, quæ durat siue filius sit institutus, siue exhæredatus, sed exemplaria est introducta ex quadam humanitate q̃ cessat cum filius exhæredat. ita dicit Guil. Alii, vt Ray. dicunt, q. põt esse, quia pupillaris fit impuberi, qui põt esse doli capax, & committere cãs ingratitudinis. Facit quod no. Inst. eo. §. non solum. hoc est frustra, qa poterat esse, q.
e furiosus cõmiserit cãm ingratitudinis ante furorem. e Tenee ergo rationem præcedentem. Vel solue, qa non oĩum, & c. l. non oĩum
20 §. de legi. quia rõnes vrgẽtes non pñt assignari. Quæro † quid si fu
f riosus & sifes sunt instituti in minori, q̃ in legitima. Rñ. põt fieri
g substõ ista Cũ. n. possent agere ad supplemẽtum. l. oĩmodo. C. de
21 inoffi. testa. perinde est, ac si essent in legitima inst. tuti. † Octauo quæritur, in pupillari requiritur aditio hæreditatis, an idẽ in exẽplaria. Vr̃, q. non, nam furiosus non põt adire, nec curator pro eo. l. fi. §. finantur ex alia. C. de cur. fur. ergo, &c. Tu dicas, aut est institutus solus furiosus a pr̃e, in cuius ptãte erat & tunc existentia sui hæredis confirmat tabulas exẽplares arg. l. fi. §. fi. C. de cur. fur. nõ cauillando tex. & arg. eorũ q̃ dixi in pupillari substõne, §. eo. l. si filius qui pr̃i. Si autem nõ erat in ptãte, qa tractat̃ de testõ materno, vel quia hẽbat cohr̃dem extraneum, ita quod existentia sui hr̃dis non põt confirmari, tunc requiritur aditio cohæredis. l. apud Iulia.
h §. idem Iulianus ∫. ad Treb. Vel debet h sibi dari curator, q petat
22 bo. pos. s̃m tab. pro furioso. q bõr pos. licet non sit iuris † s̃m opin. positam in d.l. fi. §. fi. de cur. fur. & dixi in l.j. de bo. pos. qua fur. in fa. &c. tamen confirmat istas tabulas exemplares, quia sicut cõfirmat

ADDITIONES.

a Pom. De quibus liberis. vide Ale. conf. 4. in 4. dub. in 4. vol.
b Naturalibus. Ange. & Imo. hic tenent, q. nullo modo naturalibus exemplariter possit substitui. Idem Bal. in l.2. in fin. C. de hære. insti. & com opin. horum transit Alex. licet Bal. in l. humanitatis, teneat, quod substitui possit.
c Valet iure pupillari. Idem tenet Imo. hic, & in c. Raynutius. Bal. in d.l. humanitatis. d. Alex. hic. de quo vide Sal. in d.l. humanitatis.
d Quæro vtrũ mater. Idem quod Bar. tenet Ang. hic subdens et secus esse in patre transeunte ad secunda vota, qa non priuatur administratione bonorũ filij. l. fin. C. de bo. ma. l. general. ter. C. de sec. nup. Raph. Cu. transit cum Bart. & Bal. in d.l. humanitatis. Contrarium tenet Imo. hic, & in c. Raynutius. Sal. in d.l. humanitatis. Alex. Bar. cum opi. Ang. quia sicut pater, qui dissipat bona, & est suspecta persona non potest pupillariter substituere, vt voluit Bar. in l.2. sup. eo. eodẽ modo dicendum sit in matre suspecta, & similiter transit cum Bar. eo casu quo fecisset testamentum, deinde transisset ad secunda uota.
e Ante furorem. Ex hoc infert Imo. ad qđ, quod si quis, commisit delictum ante furorem, & postea superuenit furor, quod põt puniri. Pro quo alleg. l. fi. §. sed cũ antiquitas. C. de cur. fur. tñ aliter ipse concludit, & quia sua conclusio est dubia, nõ refero, sed quod finaliter dicit, quod si processus est expeditus ante furorem, qđ puniri possit, si uero processus non est expeditus ante furorem, non possit expediri. Et ita concludit Bal. in d.l. humanitatis, quia cum eo non potest lis contestari, & sic non poterit ferri sententia, & in hoc residet Alex.
f Pom. Quid si furiosus. vide Alex. in l. humanitatis. ver. quid autem. C. de impub.
g Minori. Ang. Sal. Pau. de Cast. in d.l. humanitatis. transeunt cum Bar. cum quibus transit Alex. in d.l.
h Vel debet. Hanc tenet Per. de Anch. conf. 7. etiam si pauperes essent substituti, qa non veniunt ex mente testantis, sed ex fomento iuris politici. latius ibi uide.

maſ. fideicommiſſa vniuerſalia. ita iſtas tabulas exemplares . l. cũ
hæres inſtituta. ỹ. ad Treb. quæ lex eſt ſingularis ad hoc, ad quod
facit l. nam quod. §. ſi quis compulſus. ỹ. ad Trebe. & l. qui plures.
§. fi. ẽ. c. Et hanc quæſtionem non tetigerunt Doc.

Tertio Principaliter q̃ro, vtrũ ſubſtõ exẽplaria cõueniat in
mõ ꝓcedẽdi cũ pupillari & in hoc examinabuntur
tria. primo vtrũ ſicut pupillaris ꝓducit̃ in eſſe & expreſſa & taci
ta ita & exẽplaria. Scdõ qb. ꝑ onis poſſit ſubſtitui exẽplariter. Ter
tio q̃ perſonæ põt ſubſtitui. Venio ad primũ, certũ eſt, ꝙ expreſſa
exẽplaria põt fieri ſicut hic, d. l. humanitatis, ĩ §. qua rõne. Inſt. co.
a Sed d̃ tacita dubitat̃. Quæro ergo, vtrũ † ĩ vulgari expſſa facta fu
rioſo ꝯtineat̃ tacita exẽplaria Gui. ꝙ nõ, & idẽ Ray. qa caſum ad
uerſamq; fortunã, & c. l. inter ſtipulãtẽ. §. ſacrã. ĩſ. d̃ ver. ob. Præte
rea, duo ſpãlia ñ dẽnt ꝯcurrere circa idẽ . cũ poſt. §. gener. & ꝙ ibi
no. ſup. d̃ iure dot. & l. 2. C. d̃ do. ꝓmiſ. ſed cũ vulgaris expſſa cõti
neat tacitã pupillarẽ, & hoc eſt ſpãle, nõ dẽmus dicere ꝙ ꝯtineat
aliud ſpãle. ſ. tacitã exẽplariã. Credo, ꝙ dẽm⁹ dicere ſic, ſi tpe quo
fit ſubſtõ vulgaris, ille nõ erat furioſus, nõ ꝯtinet tacitã exẽplariã,
qa caſũ, aduerſamq; fortunã, &c. Ita ĩtelligũt Doc. Sed ſi illo tpe
erat furioſus, credo, ꝙ cõtineat̃ tacita exẽplaria. arg. l. q neq; & l. ſi
ꝑdia. ẽ. de reb. co. Nec obſt. tũc iſta rõ: q caſũ aduerſamq; fortu
nã, &c. Quia ibi de caſu futuro, hic de caſu iã ĩminẽti. Itẽ nõ obſt.
24 † q. dñt. ꝙ duo ſpãlia, &c. Quia illud verũ qñ duo ſpecialia hñt
originẽ ex codẽ fonte: ſed hic qñ ex duob⁹, qa vno mõ ꝑp ętatẽ,
alio mõ ꝑp fauorẽ; vñ bñ pñt ꝯcurrere. l. ſingularia ẽ. ſi cert. pet.
Præterea, nũq̃ iſta duo ſpecialia põt cõcurrere, qa donec hẽt locũ
pupillaris, ceſſat exẽplaria, d. l. q hñt. ẽ. d. tut. Conclude ergo ꝙ ꝯti
25 neat tacitã exẽplariã, ſicuti tacitã pupillarẽ † Quæro vtrũ ĩ expſſa
pupillari ꝯtineat̃ tacita exẽplaria? Guil. & Ray. ꝙ ſic. qa ĩ habẽtib⁹
ſymbolũ facilior eſt trãſitus vt l. in rẽ §. itẽ ꝗcũq; ẽ. d. rei vẽ. & l. ac
cepto latũ. ỹ. de accep. & l. 3. §. ſi ỹ. d̃ bo. poſſ. Ego vero dico ſic aut
pupillaris ſubſtõ eſt facta cũ limitatione tpis, & tũc ſi põt valere iu
re pupillaris, & poſt tpa pubertatis, expirat oĩs effectus huius ſub
ſtõnis. arg. l. ſi ita qs. ỹ. co. Et hoc tetigi ĩ mã vulgaris. Aut eſt facta
talis ſubſtõ ſine tpis limitatione, vt qa dixi talis hæres eſto, tunc ſi
eſſet facta filio impuberi cõſtituto in pñte, valẽt intra tpa puber
tatis iure pupillaris poſtea valet iure exemplariæ ſubſtõnis, arg. l.
Centurio. ỹ. co. ſed ſi intra tpa pubertatis nõ poſſit valere vt pupil
laris, valet eo modo quo poteſt, & ſic iure exemplaris, arg. l. Gal
26 lus. ẽ. de libe. & poſth. Sed circa hoc † q̃ro nũquid ſit reperire ta
citam exemplariã probatam? Certe ſic, vt hic & l. in teſtõ. in fi. C.
27 de teſt. mili. † Quæro vtrũ ſit reperire expreſſam exemplariã ge
neraliter. & tacitam ſpecialiter. Dicam ỹ. co. l. Lucius in materia
28 breuiloquę ſubſtitutionis. † Quęro b vtrum ſit reperire exẽplariã
b partim tacitã, partim expreſſam, ut dr̃ in pupillari, & tetigi in vul
gari? Rñ. Anteqũ veniam ad hãc qõ. oportet me determinare aliã.
Et quæro pone, ꝙ aliquis non eſt mente captus, ſed ſurdus, & mu
c tus, c qui imped. teſtari. l. diſcretis C. qui teſt. fac poſ uel prodig⁹,
an iſtis poſſit ſubſtitui exẽplariter? Cy. refert, ꝙ Iac. de Are. dicit,
quòd non: quia l. humanitatis. C. co. loquitur ſolũ in mẽte capto,
ergo nõ hẽt locũ in aliis. l. ſi verò ẽ. ſolu. mat. Et ſic in caſu huius
l. dẽret impetrari hodie a principe ſicut olim. Gui. de Cu. diſtin
guit inter mutum, & ſurdum ex vna parte, & prodigum ex alia.
Primo caſu poteſt ſubſtitui exemplariter, quia eadem eſt ratio in
furioſo & demente. ſ. ꝑp caſum: ergo legis prouiſio extendit ſe ad
caſum ſimilem, l. Gallus. § & quid ſi tant. im. ſup. de lib. & poſth.
& no. in l. quæ ꝑp neceſſitatem. de reg. iur. in prodigo verò dic ꝙ
non poteſt ſubſtitui: quia in illum caſum ipſe incidit ſui culpa &
delicto, ex quo debet ſequi pœna, & non debet hr̃e ꝓmium. l. ſiue
hæreditaria. de neg. geſt. Item imputet ſibi quare ſe poſuit in ne
ceſſitate. l. ſi fideiuſſor. § ſi neceſſaria ẽ. q ſatiſ cogan. & l. 2. ſi quis
cautio. Ray. in hoc ultimo tenet ꝯ Gu. & bene. Dicit. n. ꝙ prodi
go põt ſubſtitui exemplariter. Pro hoc facit. l. j. C. de cur. fur. Nõ
obſt. ꝙ dicit Guil per l. ſiue hæreditaria, quia prodigalitas eſt tale
vitium ꝑp quod teſtñ iam factum non debet vitiari, & ſic nõ eſt
tale delictum, ꝑp ꝙ debeat imponi pœna circa factionem teſtĩ. l.
j. §. exigit. ỹ. de bo. poſ. ſm tab. & c. d̃ ibi not. Preterea, ꝑp tale vitiũ
a lege ſibi prouidetur in vita dando ſibi curatorem, eadem rõne
dẽt ſibi prouideri in morte, vt alius ei poſſit teſtari. A quo. n. ꝓce
dit ꝓdigalitas, niſi ex quadã dementia? & ſic vidiſtis quib. ſubſtitui
poſſit exemplariter. Quæro ergo vtrũ reperiatur exemplaria par
tim expreſſa, partim tacita? Dicit teſtãr, ſi filius meus deceſſerit ĩ fu
rore; talis ſit hr̃s, ceſſauit furor. ſed remanſit prodigus, vel ſurdus,
vel mutus, vtrũ ad iſtos caſus nõ expreſſos, porrigatur ſubſtõ. Rñ.
ſic, quia ſicut vulgaris expreſſa cõtinet tacitam pupillarem & ta
citã exẽplarẽ: & ſicut vulgaris facta in vnũ caſum porrigit̃ ad aliũ
ita hic eadẽ rõne. l. Gallus. §. & qd ſi tñ. ẽ. de lib. & poſth. & l. iam
hoc iure. ẽ. c. & l. fi. C. de inſt. & ſubſt. facit. ꝙ dixi. ẽ. co. l. j. in mate
ria vulgaris. Quæro, qs poſſit ſubſtitui exẽplariter in ſubſtõne pu
pillari. Quẽcũq;. n. poſſum facere hæredẽ mihi, poſſum etiã face
re hr̃dem pupillo. l. ſed ſi plures. §. quos poſſum. ẽ. co. nunqd idẽ
poſſum in exemplaria? Rñ. non, qa debeo ſubſtituere de liberis ſi
ſint, vel de fratrib. l. humanitatis. C. co. tit. Quæro q̃ ſit ratio huius
dr̃iæ? Rñ. ſubſtõ pupillaris eſt introducta ſm iuris ciuilis rigorẽ,
rõne patriæ ptãtis, quæ durat ẽt ſi extraneus ſubſtituat̃, vt ẽ. dixi.
29 † Sed exẽplaria fit ex quadã humanitate, & pietate, q̃ pietas videt̃
ceſſare in ſubſtituendis extraneis, cũ furioſus hr̃et filios, uel fratres.
Hæc eſt rõ Guil. q̃ eſt ſatis bona. Poſsẽt aſſignari aliæ rõnes, d̃ qb⁹
30 nõ curo. Iuxta hoc † q̃ro, vtrũ mr̃ poſſet ꝑteriri in tabulis exẽplari
bus? Iac. de Are. & Mar. Sil. dixerunt. ꝙ nõ: ſed mr̃ dẽt ſubſtitui. Et
d ꝑ hoc dicebãt l. ꝓcib. eſſe correctã. q̃ dicit. ꝙ mr̃ põt ꝑteriri d expſsè
ĩ tabulis pupillarib. ꝙ reprobaui ẽ. ĩ tractatu pupillaris ſubſtõnis.
Dico ẽt, ꝙ iſ caſu legis nr̃æ non dñt verũ, vt tenet gl. Inſt. co. §. qua
rõne vbi dicit, ꝙ duas ꝑſonas tñ hẽt neceſſe teſtator ſubſtituere
c extẽſ. ſ. filiis mẽtecaptis. Primo filios, itẽ ſi ñ hẽt filios, tũc fratres e
mẽtecapti alias põt ſubſtituer̃ quoſcũq; vult: & hoc tenuit Nic. Mat.
31 in quadã diſput. & idẽ Guil. de Cu. † Itẽ dicit, ꝙ pr̃ dẽt ſubſtituere
vnũ ex filiis, vel fratrẽ. Quæro vtrũ poſſit unũ ex filiis, vel fratrem
mẽtecapti ſubſtituere, & alios ꝑterire. vel exhr̃dare, ſine cã legiti
ma? Gl. ĩ l. humanitatis. C. co. dicit, ꝙ nõ, & ꝙ dr̃ in l. humanitatis,
ꝙ dẽt vnũ ex filiis ſubſtituere, ſubaudi glo. & alios exhr̃dare, vel
ꝑterire ex cã legitima. Rich. Mal. reprehẽdit illã gl. Nã illud eſt teſtñ
aui, hoc eſt patris furioſi, a quo talis nepos nõ dẽt ꝯqueri, vt in fi
n. ſi d cer. in §. ſed neq; impuberis l. Papinianus, ẽ. de inoff. teſt. &
hoc vr̃ probari ꝑ prin. l. humanitatis. C. c. dũ dicit, q̃rela nulla &c.
Puto ꝙ glo. bene dicit, cũ determinatione q̃ dicit. Nã ꝙ dicit d. l.
humanitatis, ꝙ unũ ex filiis dẽt ſubſtituere, cõcedo: tñ alios inſti
tuere ex re certa, vel exhæredare ex iuſta cã dẽt. Nã ſi furioſus eſt,
dẽt facere id qd faceret ſi eſſet ſanæ mentis. Itẽ ꝙ dicit nulla q̃re
la, &c. intelligo qñ exhr̃datio eſt ex iuſta cã. Itẽ ꝙ dicit Ray. per §.
ſed neq; impuberi. non hẽt locũ hic. qa hic loquit̃ in exẽplaria q̃
inducit̃ ex quadã humanitate, q̃ ceſſat qñ qs exhr̃dat ex non iuſta
cã, qa nõ eſt teſtatus ex offõ pietatis, q exhr̃dat̃ l. j. & 2. ẽ. de inoffi.
32 teſt. Itẽ ꝙ dixi, ꝙ † pr̃ dẽt ſubſtituere vnũ ex fratribus, q̃ro de quo
fratre dẽt intelligi? Dicit Guil. d. Cu. de vtrinque ꝯiũctis, qd̃ pa
tet, q d. l. humanitatis, loquit̃ de his qui admittunt̃ ad querelam:
ſed fratres ꝯiuncti ex vno parente tñ non admitterent̃ ad quere
lam, l. fratres, C. de inoff. teſt. ergo &c. Alij, vt Ray. dñt, ꝙ aut ſub
ſtõ fit a pr̃e, & dẽnt ſubſtitui fratres ꝯſanguinei, vel vtrinq; cõiun
cti, aut fit a mr̃e, & dẽnt ſubſtitui vterini, vel vtrinque ꝯiũcti. Et ad
l. humanitatis, C. co. & ad l. fratres C. de inoff. teſt. rñdet, ꝙ nõ põt
moueri ꝑ q̃relã a fratrib. vterinis, reſpũ fratris furioſi. qbus fit ſubſtõ,
ſed reſpũ mr̃is. q̃ facit ſubſtõnem ſic, vt l. Papinianus, § ſed neque
impuberis, ẽ. de inoff. teſt. vnde parẽs, q facit ſubſtõnẽ, in ſe nõ ha
33 bet humanitatẽ, talẽ fratrẽ non ſubſtituens. † Quæro vtrum pr̃,
vel mater poſſint ſubſtituere ſeipſos. Dic, ꝙ non; arg. l. fi. ẽ. de offi.
præt & l. prætes, de offic. præ. Præterea, vt tabulæ exẽplares valeãt
requirit̃ aditio ex teſtõ principali, vt ẽ. dixi. ſed in uita ſua nõ põt
adiri hr̃ditas ex teſtõ ipſius teſtatoris. l. qui ſuperſtitis, de acq. hær.
Pro hoc, quia legis prouiſio q̃ permittit parẽtem ſubſtituere filio,
non intelligitur de ſeipſo, arg. ẽ. manda. l. ſi mandauero, § ſi tibi.

34 **Quarto** Principaliter q̃ro. qualiter † hæc ſubſtõ exẽplaris cõue
niat & diſcõueniat effectu cũ pupillari? Et inprimis
effectus ſubſtõnis pupillaris expreſsè eſt, ꝙ continet in ſe tacitam
vulgarẽ; quæro, an idẽ ſit in exẽplaria? Puto ꝙ ſic, ꝑ l. iam hoc iu
re. C. co. Cũ. n. in hoc non reperiat̃ diſconuenientia erit in hoc ſi
milis pupillari, maxime quia eſt eadẽ ratio. Scdus effectus pupilla
ris ſubſtõnis eſt, ꝙ trahatur ad oĩa bona patris & filij vndecũque
f q̃ſita, quæro an ſit idẽ in exemplaria? Dic, ꝙ aut eſt facta filio legi
timo, & naturali, & tũc trahitur ad oĩa bona, ſicut pupillaris, l. ſed
ſi plures, §. ad ſubſtitutos, ẽ. co. & in hac l. prout dr̃ teſtñ filij eſſe.
C. co. l. humanitatis. Si vero eſt facta filio arrogato tunc idẽ quia
trahit̃ ad bona arrogatoris tñ ad exemplum pupillaris, l. ſi arro
gator. ẽ. de adopt. & ẽ. ca l. ſed ſi plures, § in arrogato. Poſſẽt ẽt hic
q̃ri, quid in exẽplari, q̃ continet tacitam vulgarẽ. & quid in vulga
ri q̃ ꝯtinet tacitam exẽplariam? Certe in oĩbus dicerem idẽ ꝙ di
35 xi circa ſubſtõnem pupillarẽ. Vlterius † quæro vtrũ ſubſtõ exem
plaria excludat matrẽ, ſicut pupillaris? Et dico, ꝙ tacita exẽplaris
non excludit matrẽ, ſicut non excluderet eã tacita pupillaris l. ꝓci
bus, C. co. Et ex hoc dico rõne paritatis oẽs illas perſonas, quæ per
taci-

ADDITIONES.

a Men. Quæro. Rui. conſ. 103. nu. 7. lib. 2. Decr. q. 188. num. 2. ſcripſi conſ. 303. nu. 19.

b Mente. Quæro. Scripſi conſ. 305. num. 15.

c Mutus. Alex. dicit ꝙ magis eſt op. illa Bart. hic, cũ quo cõcordat Bal. in l. hu
manitatis. Et h. d. Alex. probari in d. l. humanitatis, vbi Imperator large mentecaptum
cõprehendit pro quocunque inſipiente, adde, ꝙ in terminis conſuluit Bal.
conſ. 257. 1. vol. vbi uide plura ad hanc materiam, & ini qualiter expreſſa pupill.

d Præteriri. Adde Io. Fab. Inſt. eo. §. qua ratione. & Paul. de Caſt. in l. humanitatis. Et
Imo. in c. Raynutius. & quòd cum Bar. eſt magis communis opin. ut dicit Alex.

e Tunc fratres. Et per h. d. Pau. de Caſt. in l. humanitatis, ꝙ fuit magna cõtentio, qa
cuidam mentecapto habenti ſororem fuit facta ſubſtõ de extraneo, & dicebatur
q illa erat exemplaris, quæ debebat excludere matrem etiam a legitima filij, ſi
cut pupillaris, contrarium dicit ſe conſuluiſſe, quia non erat ſubſtituta ſoror.

f Quæro an ſit. Adde Pet. de Anch. idem volentem conſ. 73. alleg. vbi cõſuluit cum
in teſtamento quodam eſſent hæc verba, ſ. poſt mortem verò filiæ ſuæ mentecaptæ,
voluit & iuſſit omnia bona ſua mobilia, & immobilia diſtribui per dictos
ſuos fideicõmiſſarios, ubi melius uidebitur pro anima ipſius teſtatoris, ꝙ non di
citur exemplaris directa, comprehenſa in compendioſa per illa verba, poſt mor
tem uero, &c. quia teſtatrix uoluit diſtribui bona pro anima ſua. Vnde bona men
te captæ non prodeſſent animæ ipſius teſtatricis, c. non putandum. q. 1. latius ibi
uide, quia reſpondet Bart. in l. Centurio, de ſubſtitutione pauperum.

tacitam pupillarē nō excludunt, vt dixi in tractatu pupillaris sub-
stōnis, per illas rōnes puto nō excludi per tacitā exēplariā per ean
dem rōnem. Et ex oībus causis, ex qbus pōt ꝑsumpta volūtas pro
bari, ꝙ uoluerit excludi matrē, & tīles personas per tacitā pupilla-
rem, ex eisdē causis puto posse probari in tacita exēplaria, p eas-
dem rōnes, & leges. De exēplari vero expressa, an matrē excludat,
a dixi in ꝑcedētib. Vltimo a q̄ro, pone † ꝙ filio furioso est facta exē-
36 plaria substō a patre, & matre, quis præferi? Iac. de Are Mart. Sil.
Dy. & Cy. dñt substitutū a patre ꝑferri. arg l. fi. C. de curat. fur. & l.
nec in ea. ꝟ. ad l. Iul. de adult. & l. j C. si ꝯ ma. volun. tu. da. sit. Guil.
de Cu. distinguit, aut pr̄ erat vilis psona, & tunc ꝑferī substitutus
a matre. ff. de lib. exhi. l. 3. & l. sed si vnius. §. filio ꝟ. de iniur. facit s.
sol. mat. l. si cū dotē, §. eo aūt tpe Aut nō erat vilis psona, sed hone
sta, & tunc ꝑferī substitutus a pr̄e, substituto a matre, & capit oīa
bona. arg. l. 2. §. obijcit, ꝟ. ad Tert. sed bona n̄ r̄is debebit restituere
p fideicōmissum substituto a matre, arg. eius, ꝙ not. s. eo. l. verbis
ciuilibus, & l. filiusfam. §. vt quis hæredē, ꝟ. de lega. i. & l. Scæuola,
ꝟ. ad Treb. Sed certe istæ leges parū faciunt, quia loquunt̄ in casu
prorsus diuerso. Sed pro hac opi. facit gl. in l. arrogator. s. de adop.
Do. Rayn. dicebat alr̄. Aut pr̄ erat vilis psona, & tunc dicit idē qđ
Gui. qa præfert̄ substitutus a matre, aliás vero substitutus a patre
habebit bona pr̄na, substitutus a matre bona mr̄na. siue de iure di
recto, & sic decedit ille mentecaptus cū duob. testamētis. arg. eius
qđ dicimus de filio arrogato in l. si arrogator. s. de adop. Nam ibi
diuersitas parentū, q pñt pupillr̄ substituere, facit̄ quē cū duob. te-
stīs decedere. Ita in ꝓposito plitas parentū, q pñt facere hāc substō
nem facit eū decedere cū plurib. testīs. Istæ distinctiones Rayn. &
37 Guil. nō placent. Primo in eo † ꝙ ꝑsupponūt, ꝙ si pr̄ erat vilis p-
sona, pōt substituere filio. credo hoc nō esse verū. Sicut n. tali pa-
tri denegat̄ administratio in vita. l. fi. C. de sent. pass. & l. si cū dotē,
§. eo aūt tpe, s. sol. mat cū sim. ita dēt ei denegari facultas dispone-
di post mortē de bonis suis, eadē rōne. Illi. n. cui est interdictū bo-
nis pp prodigalitatē, est interdictū in vita, & in morte, vt l. is cui
bonis, s. de testa. Preterea, illa distinctio est insufficiens. Dicit enim
substitutus a patre habebit bona pr̄na: substitutus a matre habe-
bit bona mr̄na. Sed qa possibile est, ꝙ filius nō habebit bona pr̄na
nec mr̄na, ergo &c. Reperio, ꝙ Nic de Matar. disputauit hanc q. &
determinauit, & dixit sic. Aut substō est facta a patre filio, quē ha
bet in ptāte, & tūc substitutus a patre ꝑfertur, cū ibi ꝯcurrat ius p-
priū patriæ ptātis, & ē. illud ius humanitatis, & pietatis, vt probat̄
hac l. ex facto, & arg. l. humanitatis. C. eo. & arg. eorū quæ dixi s.
de pup. subst. & hoc est verū, ꝙ talis substitutus ꝑfert in bonis pr̄-
nis, & in bonis vndecunq; q̄sitis, præterq̄ a matre, bona vero mr̄-
na habebit a matre substitutus, qa substitutus est quadā humani-
tate. ar. eius qđ dicimus in filio arrogato. l. si arrogator. s. de adop.
arg. eius qđ dicimus de tutore in l. mr̄. C. de test. tut. & l. mulier. &
l. si pronus s. de ꝯfir. tuto. Si vero ista substō fuit facta filio, quē qs
nō habebat in ptāte, hoc casu sunt paris ꝯdōnis substitutus a pr̄e,
& substitutus a mr̄e, qa glibet est substitutus ex quadā humanita
te, & iō substitutus a patre habebit bona pr̄na, & substitutus a ma
tre habebit bona mr̄na, tanq̄ hr̄des vtes huius filij furiosi. Bona er
go aduētitia habita aliunde diuidunt̄ inter se, sicut dicimus in si-
mili s. tit. j. l. ex facto; & s̄m hoc diuersitas parentū operat̄, vt quis
38 cū duob. testīs decedat, & hęc opi. & distinctio plus placet. † Quæ-
ro si auus dedit vnū substitutū, & mr̄ aliū, qd iuris? Dñt quidā, aut
hēbat eū in ptāte, & ꝑferī substitut⁹ ab auo, vt l. j. s. e. Aut nō hēbat
eū ī ptāte, & ꝑferī substitutus a mr̄e, qa maius est ius mr̄is, & ma-
ioris potētiæ. & maior est pietas circa eū, arg. auth. defuncto, C. ad
Tert. & ita dicit Ray. Sed ego dico idē, qđ in ꝑcedenti q. dixi p eas-
dē rōnes. Nec ob. ꝙ mr̄ hēt potētius ius circa eū, qa ex eo actu suc
cessionis, facultas substōnis nō attendit̄. Nā filio furioso, qui hēt
liberos, qui oēs alios successores excludūt, potest fieri ista substō.

39 Quinto † Principalr̄ q̄ro. quālr̄ ista substō finiat̄, vtrū ī hoc
ꝯcordet cū pupillari. Rñ. si testm̄ deficiat ex psona
testātis, vel alr̄ ex defectu testī. vel qa rūpit̄ p q̄relā, vel pp hr̄dita-
tē nō aditā in oībus istis, ista exēplaria finit̄ sicut pupillaris, vt pa-
tet in ꝑcedentib. per easdē rōnes. Itē sicut pupillaris deficit q̄q;
ex defectu substituti, vel ex defectu ipsius substōnis, vel condōnis
ipsi substōni adiectę. ita exēplaria p easdē rōnes, & leges quas dixi
s. eo. l. in pupillari. Sunt tñ duo casus examinandi, qui in hac lege
ponunt̄. Primo, ꝙ exēplaria deficit impedimento cessante. Scđo
desinit procreatis filiis, vt hic. Tertio est videndum an desinat hæc
substō ex defectu eius cui facta est substō. Ad primum dr̄ hic, ꝙ
hæc substō finiat̄ impedimento cessante, bona verò mr̄na habe-
40 bit substitutus a mr̄e. † Quæro, qd si furiosus factus sit sanæ men
tis, & postea reincidit in furorē, an remaneat substō? Videt̄, ꝙ sic,
l. pen C. de cur. fur. Sed Gui. circa hoc distinguit. Aut furor cessa-
uit in vita patris testātis, & in vita reuersus est, & tūc recōualescit
substō. Aut furor fuit reuersus post mortē testantis, & non recon
ualescit, arg. l. posthumus, in prin. de iniusto rup. & irri. test. ꝯiun-
cta l. 2. C. de posthu. hęr inst. Et idem tenebat Ray. Sed hoc non vr̄
verū primo per tex. in l. humanitatis C. eo. vbi vr̄, ꝙ cessante furo
b re b cessat substō. No. ꝙ dicit cessat, non dicit extinguit̄. Et dr̄ia est
inter cessare, & extinguere, l. inter stipulantē, §. sacrā. & quod Dy.
ibi no. ꝟ. de verb. obl. Item distinctio quā ipsi faciunt, aut furor est
reuersus in vita testātis, &c. nō vr̄ vera: nā l. posthumus. đ iniusto
testa. & l. 2. C. de posth. hæ. e. in l. i. q̄ faciūt distōnē, an posthumus
moriat̄ ī vita testōris, an post mortē loquūt ī testō, ꝙ qs sibiipsi fa
cit: sed ī testō, ꝙ qs facit alteri vt filio pupillo, vel furioso, nō attē-
dit̄ vtrū īpedimētū cessauerit ī uita testōris, vel nō, sed an cessauc
rit ī vita ei⁹ cui facta est substō, vt ī vita pupilli, uel furiosi. ita no.
ī l. si arrogator. ī prin. s. đ adop. ī pri. primæ gl. magnæ. Dico ergo,
ꝙ cessāte furore cessat substō exēplaria, & n̄ extīguit̄, & furore re
uertēte īcipit hr̄e vires, cū nūq̄ fuerit extincta. † Fateor tñ. ꝙ si illo
41 medio tpe quo erat in dilucido īteruallo. furiosus sibi testm̄ fe-
cisset, tabulæ exēplares essent oīno extinctæ, p textū huius legis.
42 Non. n. dēt auferri testī factio hoī sanæ mētis. Et ex hoc † dicerē
aliud, ꝙ si fili⁹ furiosus fecisset testm̄ añ furorē. eo effecto furioso
non pōt substitui a pr̄e vel a mr̄e, & simili. Sufficit. n. ꝙ sibi fecit
testm̄, & testī factio nō dēt sibi auferri p hāc legē. Sed ista lex vr̄ ei
aliquantulum ꝯdicere, ꝙ s. dixi, s. ꝙ cessante furore cessat substō,
qa hic vr̄ dicere, ꝙ extinguatur oīno Rñdeo, hęc lex hoc innuit,
sed l. humanitatis. C. e. q̄ est constō noua, non utitur his uerbis, q̄
sunt hic posita. Vnde ex substōne q̄ fieret p l. humanitatis, starē
illi lege. sed ex substōne q̄ fieret ex rescripto starē huic legi. Vr̄ alr̄
dic: posito, ꝙ n̄ eēt vera illa rō, q̄ ego facio ex dictione, cessat: tñ re
manet uera illa rō, q̄ facio p gl. s. de adop. l. si arrogator. per quā
43 idem tenerem. Scđo est uidēdū, † hic dr̄, ꝙ liberis procreatis ex-
tinguitur hæc substō, hoc ur̄ ꝯ l. humanitatis. C. e. ubi dr̄. quod et
si hēt liberos. pōt substituere filios furiosi. Si ergo iam nati non īpe
diūt hāc substōnē: ergo eadē rōne. uel maiori nascituri non extin
gūt substōnē iā factā ipsi furioso. sup. de his, q sunt sui uel alie. iu.
Solo, fateor ꝙ si de filijs nascituris in exēplaria substōne esset fa-
cta mentio, s̄m ꝙ s. dixi dēret fieri de filijs iā natis, ꝙ substō exem
plaria p natiuitatē filiorū nō extinguit̄, & sic hæc lex determinat̄
44 p l. humanitatis. † Itē ꝙ si furioso nascit̄ filius quē in ptāte non hē
bat an p hoc extinguat̄ exēplaria substō. Si ꝯsideras hūc textū, uī
ꝙ nō: qa iste textus reqrit, ꝙ ille q nascit̄ sit suus hr̄s. in ꝯriū dico,
nā qñ lex vel hō facit mētionē de filijs furiosi, vel mēte capti, dēt
ītelligi đ his quos hr̄e pōt, licet tales psonæ mr̄imoniū ꝯhere nō
possint, cū cōsensū n̄ hēant; iō dēt intelligi de filijs naturalibus, l.
hr̄dib. §. fi. ꝟ. ad Treb Sed si esset facta hęc substō muto qui posset
postea accipere vxorē, vt hac lege dr̄, & l. mut⁹. s. de iure dotium.
vel ꝓdigo, q forte hēt ꝯsēsum quo ad mr̄imoniū hoc casu đ qb.
liberis dēt intelligi dēmus recurrere forte ad distinctionē gl. in l.
gñaliter. §. cū aūt. de inst. & subst. & plenissime dixi in l. ex facto.
§. si qs rogatus. ꝟ. ad Treb. Ad hūc text. q vr̄ requirere, ꝙ sit suus,
dic, ꝙ hic duæ rōnes ponūt̄, vna hēt locū tm̄ qñ nascitur suus. sed
alia rō, quæ est, ꝙ nō est verisimile Imperatorem de hoc cogitas-
se, hēt etiā locū in filijs naturalibus: de duab. rōnibus sufficit vnā
adesse, l. si vētri. §. ī bonis de priuil creditorū. & in §. affinitatis. In-
45 sti de nup. & l. libertorū, §. notātur. sup. de his q. no. infa. Vltimo ē
videndum, añ ex defectu eius, cui est facta substitutio exemplaris
finiatur, Rñ. ꝙ sic. Si. n. ꝓdigus cui facta eēt substō commisisset de
lictū, pp ꝙ esset deportatus, vel seruus pœnę effectus, cū dicamus
prodigū obligari ex delicto, vt no. per Doct. in l. si quis in tantam.
C. vnde vi. & scripsi in l. si is cui bonis. inf. de ver. obl. Vel si poni-
mus furiosū habuisse dilucida interualla, & delictū cōmisisse, vel
religiosum esse factū, p ꝙ efficit̄ intestabilis, tūc dicerē extingui,
ar. eorū q̄ dixi in materia pupillaris substōnis, sup. e. l. in pupillari.

CONCORDIA.

Ex facto. Pro cōcordia aduerte, ꝙ absolute pōt substituere exē-
plariter hodie pr̄ filio mēte capto: sed ponamus, ꝙ filius mente-
captus hēat plures filios, pōt vnum substituere, & alios exhæreda
re. Ita Bar. hic in hac l. ex facto. ver. itē dicit, ꝙ pr̄. ꝯrius allegat̄ p
Alex. in l. humanitatis in fi. gl. fi. C. de impu. & alijs subst. & ibi cę
teri Doc. ꝯ gl. ibi, ꝙ indistincte pōt vnū ex filijs mente capti sub-
stituere, & non poterūt alij ꝯqueri de testō aui, quia nō tenebat̄
eos substituere: cū præcedebat eos pr̄ eorū ī suitate l. Gallus. §. in
oībus. ff. de lib. & posth. iō redditur testm̄ nullū. Tu dic, non dicit
Bar. ꝙ illa sua sit opinio, sed bene dicit, ꝙ ita tenent Doct. vel ali-
ter dic, ꝙ Bar. in d. l. humanitatis dēt intelligi, ꝓut declarat in hac
l. ex facto. vel verius dic, ꝙ Bar. in d. l. humanitatis. ponit q̄ōnē, an
tacendo alios vno substituto, testamentum sit nullum, quę qō est
valde aliena ab illa, de qua in hac l. cū loquitur solum hic, an pos
sit exhæredare alios cum causa, vel sine causa, & dicit quod non.

ADDITIONES.

a Vltimo. Idem tenet Pau. de Cast. in l. humanitatis Ioan. Fab. in §. qua ratione. In
stit. eo. Ang. in d. l. humanitatis. Imo. in e. Ray. & est communis opin. & idem
quod Bar. hic tenuit Bal. in sup. alle. consi. 26. 1. uol.

b Cessante furore. Adde, ꝙ cū Bar. hic transeunt Ant. de Bu. & Imo. in e. Ray. & Sal.
& Ang. in l. humanitatis. Raph. hic. De materia huius l. vide p Ale. cons. 25. 1. uol.

a **Item quæro.** a Species temporis derogat generi tempo-
ris. h. d.

ADDITIO.

a Item quæro. Inducitur Bald. ad q. ꝙ si alicui conceditur redditus unius rei usq;
ad quantitatē x. aureorū, alij usque ad 100. in eadem re, & contingat, ꝙ redditus
sint usque ad 10. au. & ultra, primus admittet̄ usque ad 10. secundus in residuo,
nec concurrent. Item facit secundū Paul. de Cast. ꝙ si Baro concedit monasterio
syluā, retento sibi usu uenādi, qđ nihilominus monasterium poterit uenari, at-
tento, ꝙ sylua pōt cōuenire usui utriusq; insolidum. alle. in arg. l. Lucio. infra de
aqua

aqui quot. & xsti. & vide Bar. ad similes. q. in l. concedendo. de aqua plu. arc. añ...
... vide hic per Bald.

P... A ... tex Vide Ro. conf. 56. inci. in casu propositæ consultationis.

§. Lucius. Rupta institutione, tunc testamentum incipit a substitutione. h. d.

a §. Iulius. Qui semel est hæres, licet ei, vt indigno auferatur hereditas, vel ipso iure desinat esse hęrs, vocať ex sub

b stône h p hæc verba, q̃s q̃s mihi hęs erit. h. d. vsq; ad §. No. text. ibi, nec desinet, &c. Op. de l... substône. §. e Sol. Primus casus illius legis ɔcordat: in secūdo casu discordat sed illud est pp dictionē. tūc, ibi posita, vt ib: dixi. Vlterius opp. de l. interdicit ĵ. de cd. & dem. vbi ille q est effectus seruus licet postea effiçiat liber, nō admittiť, quasi videať alius hō. Sol. vt dixi in l. si cog natis. ĵ. de reb. dub. & plenius dixi in l. 1. §. fi. cū l. seq ĵ. de ɔtab. Vltimo vide gl quæ incipit. sic §. de act. emp. ibi, sed ɔ. ĵ. de acq. hær. l. si totā. Sol. ibi in iure accrescēdi qd accrescit portioni hic in iure substōnis, qđ respicit psonā. Itē vide ibi. §. de sena. l. q. indigni. Sed ibi indignitas reddebat quē inhabilē ad oēs honores, hic vero ad vnā hæreditatē tñ, in qua deliquit. Vlterius op. extra gl. de l. is q. ɔ. §. eo. vbi ille qui deliqt circa tesm paternū excludiť a pupillari. Sol. ibi delictū ɔmissum fuit circa ipsum testm, q vtraq; hæreditatē respicit. h. c vero fuit ɔmissum delictū circa ipsam hæreditatem paternam, non circa ipsū testm.

ADDITIONES.

a Pom. Iulius. Vide unum uerbum Pan. in c. Raynaldus. de testa. & quid ex isto tex. inf. et Old. conf. 116. in 2. q.

b Vocatur ex substône. Ex hoc infcrunt Bal. & Ang. cū gl. vł transire Alc. q si q̃s esset ingressus religiōnē mendicantiū, postea esset effectus abbas alicuius monasterij capacis bonorū, q poterit admitti, & substitui in pupillari, de qua hic.

LEX XLIIII.

1 Principale per accessorium non confirmatur.
2 Pactum principale an vestiatur a pacto penali.

a Ex pupillari. Principale p accessoriū nō ɔfirmatur. h.
1 d. Quæro dr̃ hic, neque ex parte, neque ex parte. quæro qñ est ruptū p parte? Rñ. p q̃rela q̃ pōt p parte rumpere, l. circa. §. de inof. test. tñ remanet validū pupillare. Itē q̃ro ex plī in totum? Rñ. si principale est ruptum in totum p ɔtab. remanet validum testm pupillare. Lex duob in fi. §. eo. tñ p aditionē factam ex pupillari non confirmatur testm paternum, & legata debentur ex pupillari, non ex paterno, vt dixi. §. e. l. & si ɔ. Video, q principale testm non confirmatur p pupillare, q̃ro an testm possit confirmari per aditionem factā ex tacita vulgari, ɔprehensa in expressa pupillari. Dixi in ma-
2 teria vulgaris substōnis. Vltimo no. q. † dixi i casu per hoc dicūt Doctō. q pactum principale non potest vestiri a pacto pœnali, quodē accessorium, de quo dic per Doct. in l. petens, C. de pact.

ADDITIO.

a Pom. Ex pupillari. Vide ad regulā huius legis, q executiua nunq̃ ampliat gratiā clem. ad fi. & ibi Pan. de præb. & ibi per alios. unde Ro. conf. 498. incip. in casu, in quo quæritur. col. ult. Bal. in c. causam quæ. in ult. char. de offi. del. Ant. conf. 29. inci. visis puncto, & q̃stis. Imo in l. qui Romæ, §. duo fratres, ff. de uer. obl. Card. conf. 7. in ti. de cōcel. præb. alias est Cal. Pau. de Ca. cōf. 326. not. Abb. in c. cum nostris de concef. præb. Vide Card. conf. 35. in tit. de præb. Adde, q dicit Alex. in l. ... ff. de iurisd. om. iud. dum loquitur de Papa dicente, authoritate nostra.

LEX XLV.

1 Tacita pupillaris non excludit matrem, nisi quando alius filius testatoris esset substitutus, vel ex aliquibus præsumptionibus appareret.
2 Substitutio breuiloqua non est substitutio per se, sed quadam adiectio.
3 Substitutio hæc quare dicatur reciproca, vel breuiloqua.
4 Substitutio breuiloqua, seu reciproca, quibus uerbis fiat.
5 Substitutio breuiloqua quos effectus faciat, & quot substitutiones contineat.
6 Substitutio breuiloqua an contineat substitutiones impares.
7 Substō breuiloqua cōtinet substōnes expressas generaliter, specialiter tacitas.
8 Testator habens tres filios, vnum puberem, & duos impuberes, eos inuicē substituit, an inter filios impuberes contineatur pupillaris.
9 Filios impuberes hēns plures unū unius anni, aliū xij. annorū, & eos inuicē substituit, an maiore excedēte pubertatē, pupillaris euanescat i psona minoris.
10 Impuberibus duobus institutis, & inuicem substitutis, si vnum emācipauit, an substitutio euanescat etiam in persona alterius in potestate retenti.
11 Declaratio fit sine noua solennitate.
12 Impuberibus duobus, vno emancipato, & alio in ptāte instituto, & inuicē substitutis, emancipatum adoptauit, an pupillaris substitutio contineatur.
13 Impuberes duos habens vnum instituit, alium exhæredauit, & eos inuicē substituit, an contineatur vulgaris in persona substituti.
14 Dictio si, apposita rei, quæ est de præsenti, & certa, resoluitur, in quia.
15 Filios duos habēs, vnū impuberē, aliū puberem & furiosum, eos istituo, et inuicē substituo, an contineatur in psonā vnius vulgaris, alterius exemplaris.
16 Testator si duos filios furiosos instituit, & eos ad inuicem substituit, vtrum contineatur vulgaris & exemplaris.
17 Inęqualitas portionis, an īpediat substōnes pupillares cōtētas in breuiloqua.
18 Testor si plures filias instituit ex certis rebus, vel quantitatibus, & demum filij masculi sunt vniuersaliter instituti, postea dixit omnes filios meos inuicē substituo, an filiæ prædictę videantur cum masculis inuicem substitutę.
19 Filios impuberes si duos instituo & dico, si quis eorum non erit hęres, eos inuicem substituo, an in ista breuiloqua contineatur pupillaris.
20 Substitutio breuiloqua facta per hęc verba, vos inuicem substituo, an contineat fideicommiss.
21 Filijs quatuor institutis, & inuicem substitutis ex duabus vxoribus, altero ipsorum recondiante, admittatur frater vtrinque coniunctus.
22 Insti. uti duo & iuri em substituti, an p. sint omittere iure institutionis, & accipere iure accrescendi.

a Lucius. Substō breuiloqua facta psonis imparib. ɔtinet tñ vulgarem. si psonis paribus ɔtinet et pupillarē, q ma trem excludit. h. d. vsq; ad §. Pau. Ista est facilis in tex. Hic tractabimus materiam substōnis breuiloquæ. In tex. ibi ad matrē, s. ab intestato. Notabilia colligatis per vos, vt patet ex summario. Op. dr̃ hic, q naturalem filium hæredem instituit. Contra, talis filius naturalis nō pōt hr̃e nisi vnciā l. 2. C. de nat. lib. Sol. hic loq̃ s̄m iura antiqua sed aliud hodie. ita dicit gl. Hęc solo vr̃ ɔ. l. si is q. ex bonis. §. eo. & est ɔ gl. ibi positi sol. possumus rñdere q licet gl. exēplificet istā legē p iura noua: tñ de iure antiquo non erat in filio expressum. Vel dic sic, filius naturalis non erat institutus, nisi in vncia, de iure antiquo poterat eum instituere in totum, qñ non erant alij filij legitimi hodie vero est limitatū hoc, qñ superest mr̃, vel cōiux defuncti.
1 auth. licet. C. de nat. lib. Scđo op. † ad s̄m responsum huius leg. tacita pupillaris non excludit matrē C. eo. l. precib. & l. fi. C. de insti. & subst. Glo. dat solōnes. Vna est, fateor, q ista substō ɔtenta in reciproca est tacita, & q dr̃ tacita pupillaris non excludit matrē ē verū, nisi qñ est substitutus alius filius testōris. no. hic, & in d. l. pcibus in vlt. gl. C. eo. & qđ ita tenent in d. l. fi. C. de insti. & subst. sub conditione factis. q solo mihi nō placet, q̃tum ad legem nostrā. Nā tacita pupillaris excludit matrē probata voluntate defuncti ex legitimis psumptionibus, vt dixi §. e. l. 2. & no. C. eo l. precibus. in ver. omnimodo. sed psumptio est, q pr̃ voluerit filiū pferri suæ vxori. l. cū auus de cond. & dem. & l. cū acutissimi. C. de fideicom. Alij dñt, q
2 hæc substō ɔtinet pupillares expsas, & non tacitas, de quo dicā in tractatu breuiloquæ, ad quā tractandā accedamus. † Ad euidentiā huius substōnis dēīs scire, q hæc substō non est proprie substō p se,
b sed est q̃dam adiectio substōnis sicut dicimus in si i in actione de peculio, institoria, & trib. noria. l. 3. §. cui congruit. §. de pecul. Nam ista substō ɔtinet vulgares & pupillares, & exemplarias, vt ĵ. dicam & sic est nomen accidentale, nō substātiale, & ista substō in tex. vocať reciproca. Iñ hoc mre. §. eo. sed p Doc. vocať breuiloqua vt h. e vr̃, & in l. precibus. C. eo. & Insti. eo. §. qua ratione. in glo. magna.
CIRCA hanc substōnē quęro tria principr̃. Primo, quare dicať reciproca seu breuiloqua. Secundo principaliter quib. verbis fiat.
3 Tertio principaliter quis sit eius effectus. † Venio ad primum, & dico q vocatur reciproca. §. eo. l. iam hoc iure. quasi repetita. quia de vno in alium repetitur, secundum Hug. Dicitur autem breuiloqua quia breuibus uerbis fit, vt hic notatur in gl.
4 SECVNDO † principaliter quæro, qb. verbis fiat substō? Rñ. per hæc verba, vos inuicē substituo, vt hac lege. & l. iam hoc iure. & l. q. plures. & l. coheredi. §. q. discreta. & §. q. patrem. §. eo. & C. e. l. hæreditatē. & l. in testō. C. de testō. mil. Itē fit his verbis, vter eorū viuet. l. Titius & Seius. cum l. seq. ĵ. tit. 1. & ĵ. de leg. 1. l. si fundus sub ɔdō. §. his verbis. Itē fit p hęc verba, vos inuicē substituo, vel inuicē istituo & substitui sunto, vt pbatur in l. cū in testō. §. hæc verba. §. tit. 1. & §. eo. l. si pr̃ impuberes. s̄m vnā lect. gl. Itē fit p ver bū deueniat. seu perueniat, ut uos hr̃des meos instituo, & si q̃s eorū decesserit, volo bona mea ad alium deuenire, seu peruenire. Ita dicit Guil. Ray. dicit hanc esse fideicommissariam, per l. fideicommissa. §. hæc verba. ĵ. de
c leg. 3. Ego dico c idē q Guil. vt p oīa sit idē in verbo, puenire, q in verbō, substituo. Vtrūq; n. est verbū cōe, vt dixi i l. Centurio. Et hæc est r̃a. Illa dr̃ breuiloqua seu reciproca, qñ i vna ɔceptione verborum plures hincinde instituūť, & substituunť, vt ex pdictis patet.
5 TERTIO † principaliter quæro de effectu huius substōnis breuilo-
d quæ. Circa qđ primo dic t Guil. q ista substō ɔtinet duas vulgares tñ qñq;, vt qñ fit duab. psonis imparib. qñ vni non pōt substitui pupilliariter, vt hic, & §. eo. l. iam hoc iure. §. 1. & C. eo. l. hæreditatē. & C. de testa. mil. l. in testō. Sed i in testō, facit forte dubium de hac materia. Nā hæc substō breuiloqua fit ibi a milite, q et post aditā hæreditatē pōt substituere extraneo directo. l. Centurio. sup. eod. & tamen ibi non vr̃ substituisse, prout potest, nisi probetur. Glo. ibi soluit

ADDITIONES.

a Paris. Lucius. Licet regulariter substitutio reciproca contineat fideicommissariā, istud procedit quando apparet de uoluntate testatoris. Vide Franc. conf. 37. Itē de materia breuiloquæ, uide multa p Bal. in tract. substi. in 1. parte. Limita regulā istius legis per per Ang. cons. 124. incip. quidam Nicolaus q limitatio non uidetur procedere, quando substitutio fieret separatim, puta puberem substituo impuberi, & impuberem puberi, sed ubi fit una conceptione, uos inuicem substituo tunc male pupillaris continetur. Ita format Paulus hic, licet Ang. non faciat mētionem, quia militat reg. l. iam hoc iure, quia una determinatio respiciens plures determinationes, &c. & æqualitas debet seruari in effectu, & in uerbis. Et uide Bar. in cons. 5. incip. in quæstione proposita.
Meno. Forcatulus Necyomant. dialogo. 28.

b Sed est quædam. Imo. dicit q est species de per se, quia non potest fieri, nisi pluribus aliæ autem unidem tenet Bal. in l. precibus. & Rom. in l. ... testamento, C. de test. mil. Raph. quem Alex. sequitur dicit, quod quo ad formam dicitur species substitutionis de per se, non autem quo ad effectum.
Meno. Scripsi consi. 310. nu. 2.

c Ego dico. Adde quod opi. sua secundum Alex. probatur in tex. l. hæredes mei. §. cū ita ad Treb. & l. hæredib. §. fi. eo. ti. & in l. si ita de leg. 3. & ita tenet Bal. in l. C. de sacrosf. eccl. & Bar. in consi. inci. pater filio impuberi.

d Paris. Circa. Quomodo debeat hic intelligi. Vide Com. conf. 16. per totum, maxime circa medium usque ad fin.

soluit istud ɔ̃riũ duob. modis. Primo, q̃a ibi requirit̃ ꝓbatio ab eo
qui h. d. q̃a ɔ̃cũ erat aliqua p̃sumptio, sed illud est diuinare. Alij
dñt, ꝙ probat̃ eo ipso, ꝙ nõ probat̃ ɔ̃riũ. Ista est ɔ̃ illũ tex. Tu dic,
& melius, q̃a ista subst̃õ quæ fit a milite post aditã hæreditatẽ cui-
libet ex̃neo, fit ex sp̃ali priuilegio militũ, ideo ista breuiloqua in
dubio nõ ɔ̃tinet subst̃ões, q̃ ex priuilegio sp̃ali pñt fieri, nisi uo-
luntas probet̃: secus de his q̃ iure cõi pñt fieri. Ita loquit̃ m̃a nr̃a.
Qñque ista subst̃õ ɔ̃tinet duas pupillares tñ, vt qñ fit duob. impu-
ribus exhr̃datis, arg. Inst. de pup. subst. §. non solũ. Qñque continet
duas fideicõmissarias tñ, vt qñ fieret in codicillis. l. Scæuola, ĩ. ad
Treb. Qñque ɔ̃tinet quatuor, duas vulgares, & duas pupillares, vt
qñ fieret duob. impuberib. institutis, & in p̃tãte ɔ̃stitutis, vt hic, se-
cũdo r̃nso, & d. l. iam hoc iure, s̃. eo. Qñque cõtinet sex, vt si dico,
filios meos impuberes instituo, & eos inuicẽ substituo, si decesse-
rint in pupillari ætate, vel qñcunque. Nam hæc ɔ̃tinet duas vulga
res, si non adeañ hæreditas. & duas pupillares, si decesserit in pupil
lari ætate, & duas fideicõmissarias, si decesserit postea. Itẽ ꝑ õi esse,
ꝙ ɔ̃tinet octo, vt si quis hr̃et duos filios impuberes mente captos,
& eos institueret, vel substitueret per hæc verba, si decesserit in pu
pillari ætate. vel post, in dementia vel alias qñcunque, inuicẽ sub-
stituo. Nam tunc ɔ̃tinet duas vulgares, & duas pupillares, & duas
exẽplarias, & duas fideicõmissarias. & sic octo. Fateor tñ si dictis
duob. filijs dementib. substitueret simp̃r per hæc uerba, eos inui-
cem substituo, ɔ̃tinerent̃ sex directæ, duæ vulgares, duæ pupilla-
res, & duæ exemplariæ. Ista sunt vera, qñ hæc subst̃õ breuiloqua
fieret duobus tñ: sed si fieret pluribus puta tribus vel quatuor, vel
octo pupillis, tũc numerus subst̃õnum ascẽderet multũ. Posset. n.
ɔ̃tinere octo vulgares, octo pupillares, sic de similibus & si plures
filij essent, numerus multiplicaretur plus, & hoc patet ad ienium.
6 † Sed quæro, qñ hæc subst̃õ fit duobus dixi, ꝙ ɔ̃tinet duas, vel qua
tuor, vel sex, &c. Sed an possit subst̃ões imparis numeri ɔ̃tinere
vt tres, quinque vel septem. Non video, ꝙ possit esse, nisi ex proba-
ta voluntate, vt puta, sibi inuicẽ substituit duos filios, quorũ vnus
erat impubes, & probet̃ voluntas & voluit impuberi pupill̃r sub
7 stituere, arg. l. in tẽstõ, in fi. C. de testa. mil. † Secũdo quæro. vtrũ hæc
subst̃õ ɔ̃tineat subst̃ões expressas, vel tacitas. Gl. hic, & Inst. eo. te-
net, ꝙ ɔ̃tinet expressas, & idẽ Azo in summa, qđ apparet, quia ma
trẽ excludit, q̃ per tacitã non excluditur. Alibi gl. in l. precib. tenet,
ꝙ sint tacitæ, hoc vr̃ probari ꝑ tex. in l. iam hoc iure, versi. qđ ius.
s̃. e. & ibi gl. q̃ incipit, s. tacite. Quid dices? Gui circa h. d. verba sua,
& Ray. alia verba. & dicit, est tacita quoad verba, sed expressa quo
ad effectũ, q̃a excludit matrem. Br̃ dico, ꝙ ista subst̃õ ɔ̃tinet subst̃õ
nes expressas gñal̃r, & ita dẽnt intelligi gl. q̃ dñt, ꝙ sint expressę, &
isto respũ põt dici tacita sp̃al̃r, vt dixi s̃. eo. l. j. in tractatu vulgaris
subst̃õnis. Et si dicat̃, tacita subst̃õ non excludit matrẽ. R̃ndeo, ta-
cita subst̃õ nullo modo expressa nõ excludit matrẽ, sed ista subst̃õ
est tacita sp̃al̃r, sed expressa gñal̃r, & ideo matrẽ excludit & ita de-
a betis intelligere. Quæro, a pone † ꝙ testator habebat tres filios,
8 vnum puberẽ & duos impuberes, & eos inuicẽ substituit: certum
b est, ꝙ vulgaris ɔ̃tinet̃ in ꝑsona oĩum. Sed dubitat̃, an inter filios
c impuberes ɔ̃tineat̃ pupillaris. Vr̃, ꝙ non, ꝑꝑ immistionẽ maioris,
l. j. §. itẽ quærit̃, de aqua quot. & æsti. Gui. de Cu. tenet ɔ̃riũ. ar. s̃. e.
l. cohr̃di. §. q. patrẽ. arg. pro hoc l. j. § fi. ĩ. de coll. bon. & l. p̃ior. §. Iu-
lianus, eo. tit. p quas leges dicit ipse, ꝙ vr̃, ꝙ ista q̃õ debeat determi
nari. Istud idẽ tenet Ray. quia dispõ relata ad ꝑsonas dẽt intelligi,
s̃m ɔ̃dõnem ꝑsonæ, ad q̃ refert̃, l. si quis filio, §. irritũ, de inju. test.
& l. ex militari, de mil. testa. Non ob. d. §. itẽ quærit̃, q̃a ibi erat ius
inseparabile: hic secus. arg. d. l. j. §. Trebatius, de aqua quot. & æsti.
qđ no. per Dy. in c. vtile, ex̃ de reg. iur. lib. 6. Illud dictũ non placet
mihi. Primo per rõnem. Rõ enim, quæ mouet legislatorem in l.
iam hoc iure, s̃. eo. est ne verbũ istud subst̃õ, qđ respicit impuberes
respiciat eos difformiter. sed eadem rõ est, si vnus de decem esset
maior, sicut si unus de duobus, ergo &c. Præterea nõ est verisile,
ꝙ testator voluerit vnũ filium, impuberẽ p̃ferri in successione al-
terius impuberis: sed potius est verisile, ꝙ voluerit alios filios con
currere in successione p̃cedẽtis, vt seruaret inter eos ius legitima-
rũ hæreditatum, l. vel singulis, s̃. eo. maxime ne inæqualitas immi
neat inter fratres, arg. l. illud, in fi. C. de collat. Non ob. l. cohæredi.
§. q. discretas, s̃. eo. q̃a ibi ꝑꝑ vnionẽ q̃ fecit in inst̃õne, p̃sumit de-
functi voluntas in subst̃õne: sed in q̃õne nr̃a non ponit̃ hoc. Si. n.
impuberes ponerent̃ in inst̃õne cõiuncti, & ille maior disiunctus,
fateret̃ ɔ̃riũ, aliàs secus. Non ob. §. qui patrẽ. quia ibi nulla interue
nit sp̃alis prouisio. Non ob. l. j. §. fi. de coll. bo. & l. p̃ior. §. Iulianus,
eo. ti. q̃a ibi rõ, q̃ mouit legislatorẽ, hẽt locũ, siue sint duo, siue plu
res ꝑmixtim, prout ibi dr̃, vt emãcipatus ɔ̃ferat suo. non aũt emã-
cipato. cui emãcipato nullã fecit iniuriã: sed in q̃õne nr̃a ꝑꝑ im-
mistionẽ alterius cessat rõ, q̃ mouit legislatorẽ, vt s̃ dixi. Non ob.
qđ dixi, ꝙ verba dẽnt intelligi s̃m ɔ̃dõnem ꝑsonæ, ad q̃ referũtur,
vt s̃. dixi: q̃a, verũ est, dũ tñ vniformiter referant̃, nõ aũt difformi-
9 ter. † Sed pone, d habeo plures filios impuberes, vnus hẽt vnũ an-
d nũ, alius hẽt 12. annos, eos inuicẽ substituo, & ille qui 12. annos ha
bet, efficit̃ cito pubes, ita ꝙ in eius ꝑsona expirat pupillaris substi-
tutio, vtrum expirabit in persona alterius, qui remansit impubes.
Vr̃ ꝙ sic, quia res deuenit ad eũ casum, a quo incipere non põt, er-
go &c. l. Vranius, §. sed cum duo. ĩ. de fideiuss. Præterea pupillaris
subst̃õ p̃t fieri ĩ tp̃s breuius pubertate. l. si ita q̃s. & l. ex facto. §. itẽ q̃
ro. s̃. e. & hæc facta vñr in tp̃s breuius pubertate, ita ꝙ oĩno sit æqua
litas, arg. l. illud. ĩ fi. C. de colla. Gui. de Cu. & Dy. sup hac lege tenet
ɔ̃riũ. q̃a inæqualitas q̃ incipit ab initio ex postfacto superueniens,
nõ infringit disp̃ões. l. eadẽ. ĩ. de duob. reis. Pro hoc inducit Guil.
fortiter. ĩ. ad Carb. l. 3. §. ibidẽ. & hoc vr̃ velle gl. nr̃a. Sed do. Ray.
dr̃ aſr. Aut illa inæqualitas superuenit testõre viuo, & sic añ dispõ-
nẽ ɔ̃sumatã. & sic vitiat, ita ꝙ finit̃ subst̃õ: secus si post mortẽ, arg.
ĩ. de verb. ob. l. si sub vna. §. si q̃s viã. & l. plurib. §. & si placeat. e. ti. &
qđ ibi no. ꝑ Dy. ĩ c. factũ lrie. ɔ̃tra de reg. iu. li. 6. Hoc dictũ ñ pla-
cet mihi. Nã licet ĩ ꝑsona vnius supuenerit pubertas nõ est hic cas̃
in quo ĩpediret pupillarẽ substitutionem in ꝑsona alterius: sed ẽ ca-
sus. ĩ quo facit p̃sumi testõrẽ nõ voluisse ĩ dubio, si ab initio inter-
fuisset. Mõ ĩ ꝓposito, casus q. facit ab initio p̃sumi volũtatẽ cessare,
si supuenerit ex postfacto, ñ ĩducit p̃suptionẽ, ꝙ cessauerit volũtas,
si p̃ter voluntatẽ defuncti supuenerit. l. fideicõmissa. §. si rẽ. ĩ. de le.
3. & l. rẽ legatã. de adim. leg. Mõ ista pubertas supuenit a natura, ñ
dispõne defuncti. ergo &c. Præterea ista subst̃õ intellr̃ ab initio ĩ ꝑ-
sona vtriusq; sub hac forma, si q̃s eorũ ĩpubes decesserit, ut hic i 2.
r̃ñ. Nõ aũt itellr̃ limitatũ si q̃s ĩtra tot annos decesserit, & hoc ẽ de
10 mẽte huius, si q̃s bñ ĩspiciat. † Quæro vlterius, e duos filios ĩpuberes
c instituo, & eos inuicem substituo, demũ vnũ ex eis emancipo, ita, ꝙ
pupillaris subst̃õ finiatur in eius ꝑsona, an finiat̃ ĩ ꝑsona alterius re-
tenti ĩ p̃tãte? Vr̃, ꝙ ñ. arg. l. si post mortẽ. §. 1. de ɔ̃trab. & l. eandẽ. §. 1.
ĩ. de duo. reis. vbi ĩæqualitas, q̃ supuenit ex postfacto, ñ ĩpedit. Gui. de
Cu. tenet ɔ̃riũ. Nã eõ mutatio q̃ fit in vno, vr̃ fieri, ĩ alio eadẽ rõne,
ar. C. de diuer. rescr. l. 1. & in Auth. vt liceat m̃ri & auię. §. ad hoc. Pro
hoc facit tex. optimus ĩ l. alteri. de adi. leg. hoc idẽ tenet do. Ray. al-
leg. legẽ eiusdẽ. & l. plerunq;. de ædi. edi. Ego, ut dixi uobis, puto hoc
esse verũ, qñ ista emãcipatio fuit facta de voluntate testõris ꝓprie,
sed si ex aliqua cã fuisset coactus emãcipare, tũc esset aliud, arg. l. rẽ
legatã. de adi. leg. & l. fideic. §. si rẽ. de le. 3. Nõ ob. l. eandẽ. §. 1. de duo.
reis q̃a illa inæqualitas supuenit ex postfacto de volũtate ɔ̃hentiũ,
cũ dispõ iã esset ꝑfecta, & ɔ̃sumata: sed hoc testm̃. seu subst̃õ ñ erat
ɔ̃firmata, q̃a cõfirmat̃ morte. Sed ɔ̃ p̃dicta op. certũ est, ꝙ illa subst̃õ
pupillaris ɔ̃tinet̃ ab initio ĩ breuiloqua. q̃uo ergo põt testõr reuoca
re eã sine noua solẽnitate? R̃ñ. illud, qđ ɔ̃tinet̃ in breuiloqua, ẽ q̃dã
11 declõ huius gñalitatis, sed declõ põt fieri sine noua solẽnitate. l. hę
12 redes palã §. sed & si notã. s̃. de test. ergo &c. † Quæro qđ de ɔ̃, si ab
f initio fuit facta inæqualitas, sed supuenit postea æqualitas pone, in-
stituit q̃s duos ĩpuberes, vnũ ĩ p̃tãte, alium emancipatũ, & eos inuicẽ
substituit: postea emãcipatũ adoptauit, nunq. d. pupillaris subst̃õ cõ-
tinebit̃? Vr̃, ꝙ sic. q̃a cessat rõ inæqualitatis impediens, ergo &c. l.
adigere. §. q̃uis. de iure pat. Pro hoc facit l. q. soluẽdo nõ erat. s̃. tit. 1.
Ad idẽ l. si res aliena. in fi. ĩ. ad Treb. Pro hoc vr̃ casus ĩ l. 2. post pri.
s̃. eo. Contrariũ determinant Doc. q̃a dispõ inutilis ab initio, non
ɔ̃firmat̃ ex post facto. l. pe. de reg. iu. & l. 1. §. sed si filius. inf. de leg. 3
ad idẽ l. si ita. de au. & arg le. & idem tenebat do. Ray. qđ puto ue-
rũ. Nã certũ est, ꝙ hic ab initio nõ ɔ̃tinebat̃ pupillaris ex post facto
ergo licet defunctus voluerit ɔ̃prehendi, nõ põt fieri sine noua uo-
luntate. l. hæredes palã. §. sed & si notã. de testa. Non ob. l. 2. post prin.
s̃. eo. q̃a ibi testõr substituit pupillariter expresse, vñ ɔ̃stat, ꝙ volun-
tas testõris fuit ab initio, ꝙ esset pupillaris, licet non esset ɔ̃firmata:
ergo cessante impedimẽto, quia fuit voluntas, durat: sed hic ab ini-
g tio cessauit uoluntas, ꝑꝑ inæqualitatẽ. Sed pone, g hẽo duos filios
impuberes, vnũ instituo, aliũ exhr̃do, & eos inuicẽ substituo; certũ
est, ꝙ ɔ̃tinet̃ pupillaris q̃ põt fieri ĩ ꝑsona vtriusq;: sed an ɔ̃tineatur
vulgaris in ꝑsona ĩstituti: Vr̃, ꝙ non, ꝑꝑ inæqualitatẽ, cum uulgaris
non possit fieri exhr̃dato. Guil. de Cu. tenet ɔ̃riũ. Nã vulgaris p̃tine-
ri cuilibet. Et iõ nõ põt fieri exhæredato, q̃a nõ fuit institutus, vñ ẽ
hic

ADDITIONES.

a Quæro. Vide Bal. cons. 203. & in fi. sequ. 2. uol. & Pau. de Cast. cons. 254. ubi sub-
stitutio facta fuerat personis imparibus, & pubes erat extraneus, tamen Pau. uř
simpliciter tenere, ꝙ sit uulgaris in personis oĩum, cuius contrarium uoluit Bal.
in l. in testõ. C. de test. mil. & ibi & hic Ale. pro op. Bar. cons. Ray. & Sal. incipiẽs
testator, tñ op. Bar. secutus est Ang. cons. 306. inci. testator de Verona. ubi ita di-
cit tenuisse legendo. Sed quid si testator instituit hæredẽ propriam matrẽ, & fi-
lium pro æquali portione, & dicit, & si aliquis prædictorum Io. & Fran. hæredũ
decesserit qñcunq; sine filijs legitimis, uolo ꝙ unus succedat alteri, & alter alte-
ri, & sic ipsos institutos, & posthumos ad inuicem decedentib. sine filijs substi-
tuo, contingatque filiũ in pupillari ætate decedere relicta matre, & auia prædi-
cta instituta, an uigore dictæ substitutionis exclusa sit mater, eo quia pupillaris
q̃ continet̃ in reciproca sit expressa. dicit Ant. ꝙ mater non excluditur, quia reci-
proca facta personis disparibus continet tacitam pupillarem, quæ matrem non
excludit. Ita consuluit cons. 151. incip. dictus punctus iudicio meo est arduus.

b Poma. Pone. Vide Com. cons. 11.
Men. Ruy. cons. 95. nu. 2. lib. 1.

c Pars. Inter filios. Vide Ang. cons. 183.

d Sed pone. Opi. Bar. hic tenet Bal. post. Alb. de Cre. in l. in testamento, C. de testam.
mil. & ibi Sal. & Pau. de Ca. hic.

e Quæro ulterius. Cum Bar. transit Pau. de Ca. hic. Sal. & Lud. Rom. in l. in testamẽ
to. al. qui tamen contra, tamen uerior est opi. quam etiam sequitur Alex.
Men. Dec. cons. 361. col. pen. circa fin. cons. 456. nu. 5. 6.

f Quæro quid de contra. Idem uoluit Ang. Imo. hic, Bal. Ang. Sal. & Lud. in l. in testa
mento. & Imo. in c. Raynutius.
Men. Scripsi. cons. 37. nu. 27.

g Men. Pone Ruyn. cons. 171. nu. lib. 2.

hic defect⁹ mãæ.nõ aũt est defectus potẽtiæ testãtis: sed defectus
mãæ minus ĩpedit,l.si vnus.§.si acceptilatio s̃.de pac.& l.an inu-
tilis de acce.Idẽ tenebat Ray & dicebat q̃ vulgaris ꝯcipit̃ per ver
ba,si hr̃s nõ erit:sed ista verba ñ sunt exhr̃dationi ꝯ̃tria,ergo,&c.
a Mihi vr̃,a q̃ sola pupillaris ꝯtineat̃,siue cẽt defectus in potẽtia,si-
ue in mã,q̃ verbũ,q̃ respicit plura dẽt illa uniformiter determi-
nare,l.si legatarius.ĩ si j̃.de le.3. Pro hoc facit l.in testõ. C. de test.
mil.vbi nõ sufficit adesse potẽtiã,nisi adsit d̃ iure cõi Præterea vt
s̃.fuit determinatũ p̃ Guil.tenẽdo opi.suã,qñ q̃s priuat̃ potẽtia fa
cto suo qa emãcipat aliquẽ,cessat p̃sumptio pupillaris substõnis;
ita hic,si exhr̃dãdo priuo me potẽtia faciẽdi vulgarẽ substõnem,
cessat illa p̃sũptio.Rñ.ad rõnẽ Ray.d̃ ipse substõ ꝯcipit̃ in casu,si
hr̃s ñ erit,q̃ verba ñ sũt ꝯ̃tria exhr̃dõni.Videtur imo sũt ꝯ̃tria,& di-
uersa Nã ĩ p̃sona ĩstituti ista verba,si hr̃s nõ erit faciũt ꝯdõnẽ:sed
14 ĩ p̃sona exhr̃dati faciũt cãm,si p̃ qa.† Nã dictio si,qñ apponit̃ rei,
q̃ ẽ d̃ p̃sẽti,& certa,resoluit̃ ĩ qa,l.3.& ibi no.j̃.d̃ leg.j.l.j.de ꝯd.&
b dẽ.Pone b hẽo duos filios,vnũ ĩpuberẽ,aliũ puberẽ sed furiosũ,
15 & eos ĩstituo,& adinuicẽ substituo.Certũ ẽ,q̃ ĩ p̃sona vtriusq; ꝯ
tinet̃ vulgaris:sed an ꝯtineat̃ ĩ p̃sona vni⁹ pupillaris, & ĩ p̃sona al
teri⁹ exẽplaria?Guil.d̃ Cu.tenet,q̃ ñ,q̃ puto verũ. Nã multæ sunt
d̃riæ,& ĩparitates ĩter pupillarẽ,& exẽplariã.Istud ergo verbũ,sub
stituo,ñ respiceret vniformiter illas p̃sonas,ꝯ̃ l.iã hoc iure. s̃. eo.
16 † Sed iuxta hoc q̃ro,qd si duo erãt filij furiosi,c & testõr instituit
c eos,& ad ĩuicẽ substituit,vtrũ ꝯtineat̃ vulgaris,& exẽplaria? Vr̃ q̃
sic,ad sĩtitudinẽ pupillaris.In ꝯ̃triũ vr̃,qa substõ q̃ fit iur̃ spãli,non
ꝯtinet ĩ breuiloqua,nisi exprimat̃ l.in testõ.C.de test,mil.sed exẽ
plaria fit ex quadã humanitate,& sic de iure spãli, l. humanitatis.
C.e.ergo,&c.Cõtrarium puto,q̃ ꝯtineat,ad exẽplũ pupillaris ho
die,qa illa substõ p̃t fieri d̃ iure cõi a quolibet testõre hñte filios
furiosos.p l.humanitatis.C.e.sed hic loq̃ r̃ s̃m ipa antiqua,s̃m q̃
ista exẽplaria substõ nõ poterat fieri,nisi iure spãli,vt l.ex facto.s̃.
17 e.tũc putarẽ sec⁹.† Quæro d vtrũ ĩæqualitas portionis ĩpediat sub
d stõnes pupillares ꝯtẽtas ĩ breuiloqua.Certe ñ p̃ l.q p̃tes.s̃.eo.cũ l.
seq.& hoc ẽt p̃bat Nã inæqualitas p̃tis ñ ĩpedit istã substõnẽ ꝯti-
neri,ergo nec inæqualitas rerũ arg.l.miles.§.qa dixim⁹.j̃. de test.
e mil.Sed q̃ro e circa hoc de pulchra q † p̃dicta sũt vera.qñ ẽ ĩæqua
18 litas rerũ,hoc ẽ,portionũ,qa p̃tes vncias hẽt vn⁹,q̃ ali⁹. Sed pone
p̃tes filiæ sũt ĩstitutæ ex certis reb.vel q̃titatib.& demũ filij mascu
li sũt vr̃ ĩstituti,postea d̃t oẽs filios meos inuicẽ substituo vtrũ fi-
f liæ p̃dictæ uideant̃ cũ masculis substitutæ ĩuicẽ Rñ ñ. Nã hr̃s ex
re certa ñ ẽ proprie hr̃s,simpl̃r loquẽdo,sed hr̃ loco legatarij, vr̃ ẽ
tertiũ genus p̃ se,qa vocat̃ hr̃s singularis,vt no.s̃.ti.j.l. ex facto.in
prin.& ista substõ ur̃ facta ĩ portionib. hr̃ditarijs l.q p̃tes.s̃.e. sed
g illæ ñ hñt portionẽ,ergo &c Præterea g hoc p̃bat̃ ĩ l.cohr̃di, §. q
discretas s̃.e.vbi quos testõr ꝯiũxit ĩ ĩstõne,vr̃ & ꝯiũgere ĩ substõ
ne:sed ĩstituti ex re certa,ñ hñt ius accrescendi cũ ĩstitutis.l.1.§.si
19 ex fundo.s̃.ti.j ergo &c.† Pone q̃ ĩstituo h duos ĩpuberes, & di-
h co,si q̃s eorũ nõ erit hr̃s,eos inuicẽ substituo,vtrũ in ista breuilo
qua ꝯtineat̃ pupillaris?Et vr̃,q̃ ñ,r õne breuiloquæ,qa talis substõ
fuit collata ĩ casũ exp̃ssum,si hr̃s ñ erit.uñ ꝯtinet̃ tacita pupil. sub
i exp̃ssa vulgari,l.iã hoc iure.s̃.e.& dicet̃ mere tacita,i & ñ excludit
20 matrẽ,si eẽt mere breuiloqua,excluderet matrẽ.† Quæro utrum
substõ breuiloqua facta p̃ hæc verba,uos inuicẽ substituo,ꝯtineat
fideicõmissariã. Vr̃,q̃ sic l.p̃tes.s̃.e.ibi,ĩ oẽm cãm,&c.l. Scæuola.
k ad Trebel.Dy.ꝯ̃,k qa cuicũq; fit ista substõ,si ab initio ualet iure
vulgaris directæ ergo ex post facto ñ obliquat̃,ut l uerbis.s̃.e.Nõ
ob.l.Scæuola,qa substõ illa fuit facta ĩ codicillis,merito trahit̃ ad
fideicõmissariã,licet al̃r ĩtellexerit Iac.d̃ Are.ut dixi ĩ l.uerbis.& l.
Scæuola.Sed ñ placet hæc rõ.qa licet ꝯtineat̃ uulgaris ab initio añ
aditã hr̃ditatẽ.ñ post aditã põt trahi ad fideicõmissariã.ut dixim⁹
ĩ l.Cẽturio.s̃.e.tñ determinatio ẽ uera,p l.iã hoc iure.j̃.e.ibi ĩ uul
gari ẽ ũmmodo,&c.& ibi no.Nõ ob.l.q plures,qa illa uerba dñt, in
oẽm cãm,& ĩ oẽ emolumẽtum p̃ueniẽs ex directa substõne. Nõ
l ob.qd̃ dicim⁹ ĩ mã ꝯpẽdiosæ, l qa ibi aliud.s.qa testõr multa ipa ĩ
substõne adiecit,dicẽdo,qñcũq; d̃cesserit.hoc hic ñ fecit.Et d̃ hoc
21 dixi ĩ mã ꝯpẽdiosæ.† Quæro,qdã hñs duos filios m de prima uxo
m re,duos ex secũda ĩstituit,& iuicẽ substituit,vn⁹ repudiauit,vtrũ ad
mittat̃ ille sol⁹,q ẽ utriq; ꝯiũct⁹?Qd vr̃,qa legis ꝯiũctio æq̃parat̃ ꝯ
iũctioni hoĩs,arg.l.testõ.s̃.d̃ hr̃d.ĩsti.sed ꝯiũct⁹ abhoĩe p̃fert̃ ĩ bre
uiloqua disiũcto,ut l.cohr̃di.§.q discretas.s̃.e. ergo &c Nõ ob.d.
l.cohr̃di.§.q p̃rem,p̃ q̃ vr̃,q̃ ista substõ spãliter factã, dẽat aliqd o-
perari vltra i⁹ cõe,arg.l si qñ.j̃.d̃ leg.j.qa illud iõ,qa testõr sic exp̃s
sit spãliter.Præterea,ista substõ aliqd operat̃,& aliud est uenire iu
re substõnis,& aliud iure accresceẽdi,& ita hñt qdã ĩ d.§.q discre
tas p̃ Dy.Alij ĩ d.l.iã hoc iure.dñt,q̃ iure substõnis dẽt ĩtelligi,qa
s̃m uolũtatẽ testõris ueniũt,d.l.q liberis §.hæc verba.s̃. eo.sed p̃r
parẽ affectionẽ hẽt in oĩbus, ergo &c.Ray. fuit primo cũ Dyno,
postea ꝯtra,& dicit,q̃ ꝯ̃ Dy.facit l.fi.j̃.ad Trebel.Præterea dicit ip
se,ratio Dy.non est uera,per legem,re cõiuncti.de leg.3. iuncta l.
& Proculo.j̃.de le.2.quia fortior est ꝯiunctio hoĩs,q̃ legis.Ego di
n co ꝯ̃ Dy. n qa isti fratres nullo modo sunt ꝯiũcti ꝯiũctione legali
Nã ĩ hac mã coniunctos accipim⁹ tali cõiunctione, q̃ inducat ius
accresceẽdi.l cohr̃di.§.q discretas.s̃.eo.sed isti fratres sunt coniun-
cti coniunctione sanguinis,iõ non iure accresceẽdi,ut dixi in 3.q.
22 de cõiunctione legali,in l.re ꝯiũcti.j̃.de leg.3.† Quæro ponamus

duo sunt instituti, & inuicem substituti, an possint omittere iure
institutionis, & accipere iure accrescendi? Glo. tangit in l nec is.
§ hæres. de acq.hær. & ibi dixi, & l. si is qui hæres. eod. tit.

ADDITIONES.

a Mihi videtur.Cum Bar.transit Imo.in d.c.Raynutius.& Alex.hic.
b Pone.Contrarium eius quod hic tenet Bar.tenet Imo.hic,& in d.c. Raynutius cui respondetur per Alex. qui transit cum Bar.
c Duo furiosi.Idem quod hic Bar. tenet Imo.in d.c.Raynutius , alij non tangunt. Men.Ruyn.consi.103.nu.3.lib.2.
d Men.Quæro.Barb.consi 34.col.2.circa med.lib.1.Ruyn.consil.157.in fi.lib.2.
e Pom.Sed quæro.Vide Alex.consi.66.1.col.2.vol.
Men.Ruyn.consi.152.nu.10.lib.3 Crauet.consi.1.nu.5.Rubeus.consi.62.nu.2. Dec.consi 43.nu.7.consi.547.nu 6.Socin.sen.cons.249.col.3.circa prin. lib.2. Curt.sen.consi.45.col.2.in si.uers.5.probatur.& consi.64.col.9.circa med. Curt. iun.cons.48.nu.6.Gratus,consi.18.nu.5.6.lib.2.Ias.consi.89.lib.1.
f Rñ.nõ.Idem tenet Imo.hic & Ang.cum limita.quæ per Imo.& Alex reprobatur. Hac tñ decisionẽ Bar.s̃m Alex.limita vt per ipsum Bar.in l.fi.infra ad Treb. & in consi.inci.Ang.Mariæ.& Pet.de Auch.in cons.64.& Pau.de Cast. in l.cohæredi. §.q discretas.sup.e.s.si duo tñ masculi essent substituti, & vna fœmina in re certa,& dixerit substituo superuenientes,si vnus eorũ decesserit sine liberis . Tũc.n. intelligitur substitutus,nõ solum masculus,sed fœmina, qa illa pluralitas nõ poterat uerificari in solo masculo, vt d.l.fi.Sed qd si institutis hæredibus duob. masculis vniuersaliter,& duabus fœminis in certa quantitate,testator subdat, & si omnes filij mei decesserint sine liberis,substituo fraternitatem.An etiam de fœminis intellexisse videatur,vide Pau.de Cast. cons.348.tenentem quod non.
g Pom.Præterea.Vide Barb.cons.35.1.vol.
h Pom.Quod instituo. Vide Alex.in l.precibus.C.eod.tit.
i Et dicetur mere.tacita.Adde secundũ Alex.quod communiter reprobat̃ ab alijs. Men.Dec.cons.300.nu.3.Soc.sen.cons.290.in prin.lib.2.Gratus cons.8.num.3.4. lib.2.Ias.consi.134.col.2.lib.1.Soc.iun.cons.100.nu.14.lib.3.Ruyn.cons.152. nu.10.lib.3 Alb.consi.29.nu.12.
k Dyn.contra.Limita vt hic per Alex.& vide Paul.de Cast.cons.355.
l Paris.Compendiosæ.Vide ad hoc Ang.cons.144.inci.qdã Nicolaus,& consi.183. inci.testator de Verona.vide Alex.sup.in l.Gallus.§. quidã recte supra de lib. & posthu.vide aliquid per Com.cons.16.inci.Ioannes quondam Vitalis, post prin.
m Poma.Duos filios.Vide Comen.cons.16.
Men.Scripsi cons.50.nu.17.Alba.cons.81.nu.12.Ruy.cons.165.nu.2.lib.2.
n Ego dico cõtra Dy.Adde q̃ idẽ vult Bal.& Nic.de Nea.ĩ l.iã hoc iure.s̃.e. & ĩ §. qui discretas.& ĩ §.q p̃rem.& ĩ l.cohr̃di.s̃.e.Idẽ Bal.in l.1.& ibi Pau.de Ca.s̃.e. p̃ quo facit s̃m Ale.qa illa substõ ẽ subrogata loco iuris accresceẽdi.d. §. q discretas.sed ĩ iure accresceẽdi oẽs pariter admittũt̃,vt l.si Titio vsusfructus.sup.d̃ vsuf.
IO. FR. RV. Adde q̃ opin.Bar.est communiter approbata,ut hic per Ias. in ult. col quem omnino vide.

§. Paulus. Spes substõnis reciprocæ ad hr̃dem non transit. h.d.Concordat l.q liberis §.hæc uerba.& l.q p̃tes hr̃des ĩ prin s̃.e.t.t.Op.de l.si ex plurib.j̃.de leg.hær.Sol. ibi in iure accresceẽdi,hic in spe substõnis.Opp.de l.qui p̃ri.j̃.de acq.hær. Sol.ut ibi.Op.d.l.cohr̃di.s̃.eo.Sol.ut dicam in l qui habebat.j̃.e.

LEX XLVI.

1 *Conditio hæc, si mihi hæres erit, uidetur existere, si aliquis est hæres hæredis dispositione defuncti.*
2 *Libellus, in quo quis petit ut hæres Titij, procedit licẽt sit hæres hæredis.*

Paterfamilias. No.& pulcha lex est. Pupillaris expressa ẽi q̃ nõ continet uulgarẽ tacitam trahit̃
1 ad bona patris & hoc non d.Vel sic,hæc † ꝯdõ,si mihi hr̃s erit,uidet̃ existere si aliquis est hæres ex dispositione defuncti.h.d.Et istud ẽ no.sũmariũ. Vel dic,ibi,l.uulgariter.Prima pars summarij p̃bat̃ ibi sibi & sic est uulgaris.Et ex eo,q̃ dicit filio fuit pupillaris. l.cũ ex filio §.fi.s̃.e.sed non est multum curadũ l.sed si plures.§.filio. s̃.e.ubi cæperunt bona patris,& filij eẽ unita Op. ad s̃m summariũ,qa p̃ pupillarẽ substõnẽ succedit̃ pupillo iñ,ut Inst.e.in prin. Sol.illud uerbũ mihi,nihil operat̃ l.si ita.§.q filio.j̃. de secũ.tab. Vel.dic,q̃ nõ est hr̃s defuncti directo,sed p̃ mediã p̃sonã filij , & sic hr̃s hr̃dis est hr̃s testoris.l.fi.C.de hr̃ inst.Sed ꝯ̃ de l.q liberis.§. hæc uerba.s̃.eo.ubi non sufficit q̃ sit hr̃s per mediã p̃sonã filij,& sic hæres hr̃dis.Sol.hoc nõ dẽt attẽdi.s. an sit hæres ex iudicio defuncti,uel legis dispositione,sed hic ex iudicio defuncti est hr̃s, & sic est uerificata ꝯdõ.Ex uigore.n.illorũ uerborum,q̃s q̃s mihi, & c.substõ uulgaris cõprehẽdit̃,ut sup c.l.ex duob.ĩ prin.& cõtinet
2 pupillarẽ,ut hic.Facit ad q.aliquis † est hr̃s hæredis Titij , & petit hæreditatẽ,nec dicit in libello ut hæredis hr̃s, sed ut hæres Titij : sed postea probat̃ hæres per mediã personam.Dico. q̃ ualet libellus,quia condõ dẽt intelligi ad literam.l.Menius,de cõd.& dem. multo magis debet intelligi secundum mentem proferentis. l. si q̃s intentione.sup.de iud tangit̃ per Cyn.in l.fi.C.de hæred.instit.

LEX XLVII.

1 *Spes substitutionis vulgaris transit ad hæredes.*
2 *Spes substõnis pupillaris ex p̃sumpta uoluntate defuncti,transit ad hæredes.*
3 *Verba ista,si filia mea decedat antequam nuberet,qualiter intelligantur.*
4 *Vulgaris tacita cõprehẽsa ĩ expressa pupillari, expirat pubertate adueniẽte.*

a **Qui habebat.** a Spes substõnis pupillaris non transit ad hr̃dẽ pupill̃r substitutum.h.d. Difficilis,
1 & subtilis est hæc lex.iudicio meo.† Op.q̃ spes substitutionis pupillaris transeat ad aliũ substitutũ.l.cohr̃di.in prin.s̃.co.Sol.gl.uerũ est,q̃ transit ad substitutũ uulgariter,ut ibi,non pupill̃r,ut hic:

Et

ADDITIO.

a Qui habebat.Vide Bal.cõs.254.3.lib.& cõs.117.inci.quidã fuit substitutus.c.3. lib. Pom.Vide Alex.cons.1.1.volu.

Et iō intellige, ꝙ hic impubes decessit iā factus hr̄s. Ita dicit gl. sup verbo, ĩpubes. Dy. dubitat de hac solone. Vr̄.n. dicere, ĩ hoc nō videō rōnē inter vnā substōnē, & aliā, & iō dicit, ꝙ in ꝯrio partē habebit iure accrescēdi, partē vero hēbit iure cohr̄dis: sed nō placet, ga ambas pres hēt iure substōnis, l. si Titius, s̄. e. & dixi ĩ d. l. cohęredi, ĩ prin. iō tene sol. gl. nr̄æ qa ibi loquit ĩ vulgari, hic ĩ pupillari, cui' ꝯdō nō existit, qa ista filia decessit pubes. vt ex tex. appatet, & ex gl. 2. vñ ista mr̄, & soror nō pñt venire ex vulgari, neq; ex pu
a pillari, merito ad eos nō trāsit spes substōnis. Op. certū est, ꝙ substō pupillaris. qua ista filia est substituta filio, est ꝯdōnalis instō, l. in rōne. §. si filio, ad l. Fal. sed instō ꝯdōnalis, vel legatū ꝯdōnale, transit ad substitutū, primo legatario decedente l. vnica, §. sinaūt aliqd sub ꝯdōne. C. de cad. toll. & est ex p̄sū in l. q̄diu institutus, de acq. hęr. Sol. gl. fi. & bñ, & no. bñ, ꝙ isti, q erāt vltimo substituti erāt pupillr̄ substituti filiæ, si ĩpubes decessisset, sed ista filia decessit pubes, merito ꝯdō scdæ substōnis deficit, iō isti substituti nō pñt admitti ad bona pupilli, ar. l. cohr̄di. §. q patrē, s̄. co. & sic innuit ista gl ꝙ
2 † si decesserit ista filia ĩ pupillari ætate, ita ꝙ mr̄, & soror ex substō nē successissent ꝙ spes substōnis pupillaris ad hæredē trāsisset, q̄d placet ex p̄sumpta volūtate defūcti, qa voluit istos substitutos succedere filiæ, in cui' hr̄ditate voluit b inuenire hr̄ditatē primi, l. ex
b duob. in prin. s̄. co. & not. in l. q duos, de reb. dub. & f̄m hoc illi. q ponūt hic casū, ꝙ spes substōnis pupillr̄ substituti nō trāsit ad hęre
3 des. nō bñ dñt, qa imo trāsit, vt hic innuit gl. Quęro de vna q. † ista verba, si filia mea decedat anteq̄ nuberet, quatr̄ intelligant. Gl. j. dicit, i. nubilis esset. Sed ꝯ hāc expōnē vr̄ l. sancimus, §. si qs nuptiarū, C. de nup. vbi intellr̄ i. anteq̄ nuptiarū solēnitas, siue festiuitas celebret̄ Sol. j. la loquit̄ in dubio, sed hic dēt intelligi, vt gl. dicit: Nā hic filiæ exhr̄datæ nō p̄t substitui, nisi pupillr̄, & directo, l. j. in fi. & l. cohr̄di. §. cū filiæ, s̄. co. Si ergo alr̄ intelligat̄, esset intelltꝰ absonus, l. quoties, & l. ĩ ambiguo, de reb. dub si aūt posset vtroque mō valere, staremus d. l. sancimus. Quæro vltimo, tu dicis, ꝙ spes substōnis trāsit ad substitutū vulgariter, l. cohr̄di, & l. si Titius, s̄. c. modo hic mr̄, & soror fuerūt pupillr̄ substitutæ, q̄ ꝯtinet vulgarē tacitā, quare ex tacita nō veniūt? Rñ. qñ qs substituit̄ filio exhr̄dato, talis substō nō p̄t ꝯtinere vulgarē substōnē. Ista nō placet, qa licet ista filia esset exhr̄data a primo gradu, tñ a scdo non, qa erat substituta vulgariter, & pupillr̄, & sic p̄t in tertio gradu, vt s̄. ti. j. l. pr̄ iō dic, ꝙ hic filius adiuerat, iō prima substō expirauerat, vt dixi s̄. in j. ꝯ
4 rio. Vel alr̄, † vulgaris tacita ꝯtēta in exp̄ssa pupillari expirat adueniēte pubertate, vt dixi in l. j. s̄. c. in mā vulgaris substōnis. Cū ergo ista filia adoleuerit, expirat ista substō pup. subst. q̄ substituta erat.

ADDITIONES.

a Menoc. Certum Ruin. consi. 94.
b Menoc. Voluit. Scripsi consi. 106. num. 378. lib. 7.

LEX XLVIII.

Seruū. Difficilis est tota hęc lex & br̄ h. d. Aditio hr̄ditatis extinguit spē substōnis vulgaris. in portione adeūtis tm̄. h. d. istud principiū. Op q̄diu locus est instituto, nō est locus substituto. sed hic est institutus, ergo & c. l. q̄diu. de acq. hęr. Sol. hic locus est substituto in portione sua tm̄, nō eius, cui' aditio fuit facta, & iō illa portio nō vadit ad substitutū. Opp. ꝙ ista portio vadit ad ꝯiūctū. nō ad substitutū, l. seruus cōis ab extero. j̄. de acq. hęr. Sol. ibi nullus erat substitutus hic sic. Op. de l. si pr̄, s̄. tit. j. & Inst. e § fi. vbi intelligunt̄ ista verba, si hr̄s nō erit, vel aliū hęredē nō fecerit, sed hic fecit: ergo & c. Sol. gl. ꝙ hic fecit in portione sua cui' iussu adiuit, nō aliorū, qa seruus repñtat p̄sonā duorū dñorū Op. ex gl. ꝙ iste substitutus vulgariter nō dēat admitti nisi vtroq, nō adeūte, & altero nō agnoscēte, l. q̄uis, C. co. & l. qdā testō, s̄. co. Sol. ista verba, si hr̄s ñ erit relata ad seruū cōem, itelligunt̄ separatim & disiūctim Hoc probat̄ l. & Proculo, j̄. de le. 2. & l. q hr̄di. §. si duorū. de ꝯd. & dem. merito cuiuscūq; portio vacet, substitut' admittit̄. In ꝯrio fuit facta substō duob' ꝯiūctim & copulatiue, ideo r. q. tur, ꝙ neuter sit hr̄s. Ita debetis intelligere istam difficilem mā̄m.

§. Titius. Multū difficilis §. est. Quoties substō est plenior q̄ instō, p̄ualet substō. h. d. hēt quatuor partes. Primo ponit̄ thema, & qō. Scdo tōcinat̄ circa qōnem, ponendo quatuor casus. Tertio reassūmit qōnem, & eā determinat. Quarto ponit nouā q. & eā soluit. Scda ibi, & quidē. Tertia ibi, f̄m hęc. Quarta ibi, qd ergo. Dic in tex. ibi, in hac qōne, i in hoc themate examinādo p modū qōnis. Opp. ad primū dū dicit, in hac qōne dēt dicere, in his qōnibus, cū plures sint, vt s̄. apostillaui f̄m Iac. de Are. Itē opp. ad f̄m, ꝙ substō afferat commodū, l. j. §. si proponat̄, j̄. si quis omis. cau. test. Sol quidā ꝙ nullius momenti est. s. nullius vtilitatis, quia posset adire ex substitutione, & omittere ex instōne. Alij, ꝙ ista f̄m illā, & bñ. l. si te solū, §. j. s̄. tit. j. & l. sed si plures § fi s̄. co. Op. dr̄ hic, ꝙ si substō sit pura, instō non valet. Cōtra, vt hic. & co. l. sed si plures, §. fi. s̄. Sol. licet sit pura tñ affert aliquā vtilitatem, & hoc sufficit, ꝙ possit aliquā vtilitatē afferre. Opp. dr̄ hic, ꝙ qs fuerat substitutus purè. Sed ꝯ, quia nulla substō est pura, l. cohæredi, §. cohr̄s s̄. co. & l. in rōne, §. filio, ad l. Falc. Sol. gl. & bene. Sitē vr̄ in l. q liberis, in prin. s̄. co. Op. dr̄ hic, ꝙ institutus fuit sub ꝯdōne, substitutus purè. Sed ꝯ, quia ista substō pura hēt in se ꝯdōnem ꝯriam. l. si post mortem. § fi. j̄ de leg. j. & l. pecuniam, s̄. si cert. pet. Glo. dicit, ꝙ ista est ꝯdō tacita, q̄ propriè non est ꝯditio. l. conditiones extrinsecus. de ꝯd. & dem. Sed ñ placet, quia ista condō ex testō procedit. l. aliqñ. de ꝯdi. & dem. dixi. in d. l. conditiones. Sol. ꝯriū, ꝙ significaui vobis loquit̄ in legatis sed in hac substōne est aliud, qa in ea inest de necessitate ꝯdō ꝯria ei, q̄ ĩ substōne est apposita, & illæ cōdōnes, q insunt, de necessitate nō ꝓprie suspendūt. l. 3. j̄ de le. 2. Op. ꝙ ista ꝯdō ñ dēat expectari, cū oino ñ sit ꝯdō extitura, l. si quis ita scripserit. s̄. ti. 1. Sol. hic in nulla parte instō erat pura, & iō expectat̄ ꝯdō, qa posset interim mori, l. hinōi. j̄. de l. 1. ibi vero erat in aliqua parte pura, Op. ex gl. dr̄ hic, ꝙ ꝯdō instōnis existens facit nō valere substōnē, sicut ab initio fuissent duæ puræ. Op. de l. verbis. in fi. j̄. ad l. Fal. vbi dispō q̄ ab initio ualuit. p euentū ꝯdōnis non irritat̄. Sol. illud in legato, in quo adueniente ꝯdōne trahitur retro. l. Sēpronius Attalus. de vlusr. leg. & istud est ĩ diē, nō in ꝯdōne, l. 1. j̄. si qs omis. cau. test. & iō trahit̄ retro. l. qđ dr̄. de testa. mili. & iō duæ sunt puræ. Op. ad tertiū, dr̄ hic, ꝙ libertas p̄ualet legato ꝯ. de l. seruum filii. §. si idē. j̄. de leg. 1. Sol. intelligo hic in dubio, & qñ libertas p̄t valere, alias secus, vt in ꝯrio. Op. hic dr̄, ꝙ iste seruus ex primo gradu non p̄t esse hr̄s qa sibi non fuit libertas relicta. Contra in l. pe. C. de ne. ser. hær. inst. Solu. fatebr, ꝙ hodie ex primo gradu posset esse liber, & hr̄s, qa statim, ꝙ hr̄s instituitur, vr̄ ꝙ sit liber nisi ꝯrium appareat & ita dēt intelligi gl. magna in fi. f̄m iura noua, alias diceret male, & ꝯ hunc tex. q. dt, ꝙ ex prima instōne nō p̄t esse hr̄s. Itē op. ꝙ p libertatē datā in substōne, legatū ñ reuocet̄ simplr̄, sed dēat expectari euentus, l. fi. C. de ne ser. hære insti. Gl. parua, q̄ est hic, vr̄ fateri ꝯriū p legē ꝯriam, licet illa lex ꝯria nō videatur mutare aliqd de iure antiquo, sed ponit casum, q. ponit̄ in l. si seruus cōis, in fi. s̄. co. Dic ꝙ ibi loqt̄ qñ est substituts pupillo, hic sibiipsi vulgariter, q̄ nō hēt tractum tpis. sufficit ergo, ꝙ velit esse hæres. Sed si substō facta de seipso, esset facta sub aliqua ꝯdōne. tūc dēt expectari euentus conditionis. Dr̄ hic, vnus gradus, ꝯ immo plures, s. instōnis, substōnis. Gl. soluit, ꝙ vnus est gradus. expone, s. validus, vel aliter, i. vna persona, q̄ est substituta, & instituta, vel vnus gradus, s. substōis. Tene quamuis, non curo. Venio ad 4. partem, circa quam op. & ꝙ ista inuestigatio, an Titius hæres adiuerit, vel non, sit necessaria, quia etiam si adiuit substitutus, erit liber, & hæres, siue testator voluerit præferre legatum libertati: vel ꝯ p p illam perplexitatem, qa ille non potest iubere antequam sit dn̄s, ita nō p̄t iubere, anteq̄ adeat. Op. de l. sed si plures. §. fi. sup. e. Sol. hic affert commodum: quia substō secunda est cum libertate Opp. ꝙ perplexitas vitiet. l. si Titius, j̄. tit. 1 Sol. de ꝯdōne impossibili rōne perplexitatis, dicam inf. tit. 1 l. 1. Vlterius distingue, vt gl. magna, q̄ incip. in dubio: super verbo. præualere.

§. Si pupillus. Dic ibi vniuersum, i. nunquid vniuersus eius status ex euentu conditionis pēdeat. D. Quærit gl. nunquid ab hæreditate emptor potest abstinere. Qđ dic, vt l. 3. §. qui fideicommissariam. s̄. tit. 1. Et istius §. materiam examinaui sup. in l. paterfamilias. in fi.

TITVLVS SEPTIMVS.

De conditionibus instituendis.

LEX PRIMA.

1 *Relictū sub cōdōne necessaria habēte precedentē condōnem turpē, non debetur.*
2 *Impossibilitatis quatuor sunt species.*
3 *Impossibilitas naturę, quando vitiet testamentum.*
4 *Impossibilitas naturę, quando vitiet contractum.*
5 *Impossibilitas de iure, quando vitiet dispositionem.*
Impossibile de iure dicitur, quod est contra bonos mores.
6 *Impossibilitas ratione perplexitatis, quando habeat vitiare.*
7 *Impossibilitas de facto, quando habeat vitiare dispositionem.*
8 *Conditionis impossibilis in locum, quando aliquid debeat impleri.*
9 *Relictum si est fratribus pro missis cātandis, licet ciuitas sit interdicta, debet aliud honestum in locum missarum fieri.*
10 *Cōdō si est p pte possibilis, & p pte ĩpossibilis, ĩpletur possibilis, alia reijcitur.*
11 *Institutus sub condōne impossibili, an possit adire hęreditatem de iure ciuili, vel petere bonorum possessionem de iure pretorio.*
12 *Filius institutus sub conditione impossibili, potest testamentum approbare.*
13 *Conditio impossibilis in persona tertij, non vitiat dispositionem.*
14 *Matrimonium contractum sub conditione impossibili, an valeat.*

SVb impossibili. Hæc lex hēt duas lectu. q̄ ꝯsistunt super illis verbis, vel alio mō. vt dt ibi glo. in d. verbo alio mō, & vtraq; est vera, teneatis quā vultis, & f̄m vtrāq; pone casum.
a Oppo. a Insti. de leg. §. fi. & C. de his quæ pę. no. l. 1. vbi est idem tex. Dicit gl. in verbo nō uitiari, hic ꝯditio fuit apposita honorato, ibi fuit apposita grauato, secundum Azo. hic in glo. non firmat, sed se ipsa firmat. C. de his quæ pę. no. l. 1. & Instit. de leg. in d. §. fin.

ADDITIO.

a Parif. Opp. Vide in materia aliqua per Soc. in l. obtinuit. ff. de condi. & dem. Itē quod in filio non reiicitur conditio turpis, sed vitietur institutio. Vide Soc. in l. non dubitamus. in prin. ff. de cond. & dem. Item sicut conditio est impossibilis, idem fit in modo. ibi Soc. in prin. ponderat, & circa fin. dicit quędam alia de modo impossibili.

§.fi.j.de cõd.& dem.super rub.& l.obtinuit.eo.& Dy.in c.nemo pt. extra de reg.iu.lib.6. Vltramontani dñt veritatem, q istud 9riũ ñ meruit signari. Nã si respiciamus legem 9riam, ibi ñ fuit relictũ sub impoßi cõdõne, imo sub cõdõne necessaria: dixit.n.testõr, iubeo q hrs tertie at patrẽ suũ, & si nõ iterfecerit, det cẽtũ pęnę nõie Titio, videts ergo, q Titius dẽr hre centũ sub 9 dõne, si h s patrẽ ñ interfecerit, sed filium interficere patrẽ, est impie de iure: ergo nõ interficere est necessariũ, & sic relictũ fuit sub cõdõne necessaria. Dices tu, ergo debet sic relictũ sub cõdõne necessaria qa pto puta hs.l. si pupillaris.§.qui sub cõdõne.j.de noua.Rñ.debet nisi hẽat pcedentẽ con

1 dõne turpẽ.l.si hõ mortuus.j.de ver.obl.l.in ista stipone, si calẽdis e.ti.Et hanc opi.tenet gl.hic, ibi, nõ fuit impossibilitas, &c. Illa ergo d.st.ratio, si adiiciatur honorato, vel grauato est falsa qa lege nõ pbat.& est casus l.si mihi & tibi.§.si qs seruos.j.de lega.1.vbi cõdõ adiicitur grauato, & valet dispositio. Præterea hæc lex, & l. condões, j.e.& l.obtinuit.j.de cond & dem.loquũt gñaliter, & nõ dñt an, vel cui sit adiecta cõdõ impossibilis.oĩs.n.cõdõ, q adiicit instõni, vr adiecta in legatis & relictis in illo testõ.l.si dies. in fi. qñ dies lc. ce.Sed si esset vera talis opinio sequeretur.q nullũ legatũ relictum in testõ illo, in quo qs est institutus sub cõdõne impossibili, valeret. Alia est opi.io.in d.l.1.de iis,q p.no.q hæc l. 9cordat cum illa lege 9ria, & est 9 tex.in l.vnica.C.de iis q pę.no.in si.ibi, sine vllo dã

a no &c.His pmisis a veniamus ad materiam cõdõnis impossibilis, &

2 † reperimus quatuor spẽs b impossibilitatis. Quædam est impossibi

b litas de natura quædã de iure, quædã est rõne perplexitatis, & qdã impossibilitas de facto. Examinemus qualibet p se. Primo de im-

3 possibilitate naturæ. Op.q impossibilitas cino vitiat testũ.l.si stipuler.de ver.obl.& l.apud Iulianum.§.fi.j.de leg.1.Rñ. ibi impossibilitas adiicitur p modũ dispõnis, iõ non valet ipso iure, hic per modũ cõdõnis. Ad hoc opponitur de l.si mihi & tibi, §. si quis seruos. j.de le.1.vbi adi citur per modum dispõnis & nõ vitiat. Sol. impossibilitas non erat in eo, q erat substantiale in dispõne, sed in quodã accidenti, vt in dic seu dilatione: õ vitiat & non vitiat, vt ibi dixi. Item

c op Cõdõ de pterito nõ vera est impossibilis.l.verũ.j.de reg.iu.sed cõdõ de pterito nõ vera vitiat dispõnẽ.l.cũ in sed o.de inius.test. & l. 1.de hær.instir.& inf.l.instõ talis.§.fi.cum si.Rñdeo,h.c loqr in cõdõne impossibili de futuro, ibi de præterito. Rõ: quia talis cõdõ est magis causa finalis q cõdõ.l.demõstratio, §.1.inf.de condi.& dem. & q ibi dixi. Cõtra hanc sol.opp.de l.Mæuia.sup.de hær.inst.Gl.ibi dicit, q ibi loquit de condõne nugatoria: sed qd vult dicere nugatoria? Rñdeo, cõdõ de pterito q est modo impossibilis, & præterito fuit impossibilis, est nugatoria, & nõ vitiat, sed illud q s.dixi, loqtur in cõdõne de pterito, q licet nunc sit impossibilis, tñ de pterito fuit possibilis. Ad hoc opponit, & vr, q condõ impossibilis vitiet dispõnẽ, vt inf.de ver.obl impossibilis. Rñdeo, impossibilis condõ vitiat 9ctũ, vt ibi, nõ vltimas voluntates, vt hic. Et rõ sit fauor vltimæ voluntatis.l.in testis.de re.iu. Sed 9 hoc de 9ctu.op.q in 9ctib.impossibilitas nõ vitiat.l.insulã.§.loca.So.ibi impossibilitas erat circa aliquod accidens, vt plene dixi in d.l.si mihi & tibi.§.si quis seruos. d le.1. Ex pdictis põt distingui circa impossibilitatẽ nãæ. Aut impossibiliats adiicitur in vltimis uoluntatibus, aut in 9ctibus. Primo casu p modũ dispõnis, aut p modũ condõnis. Si p modũ dispõnis, aut est impossibilitas circa id, q est substãle in dispõne, aut circa aliquod accidens Si p modũ cõdõnis, & tũc aut de pterito, aut de futuro. Si de pterito, & tunc aut est impossibilis nunc, & fuit impossibilis de pterito, & non vitiat. Aut de pterito fuit impossibilis, & de futuro non, & tunc vitiat, vt hic: saluo eo qd dico circa impossibilitatẽ iuris. Si in 9ctibus, aut per modũ cõdõnis & vitiat. Aut per modũ di-

4 spõnis, & tunc aut circa id q est principale in dispõne & vitiat.l. si stipuler.j.de ver.obl. Aut circa accidẽs, ut circa diẽ, & tũc distigue aut in 9ctibus bonæ fidei, aut stricti iuris, ut plene dixi in d.l. si mihi & tibi.§.si quis seruos.inf.de leg.1.& pbat in l.insulam. §. locati. Ego dixi, q impossibilitas vitiat 9ctũ. Contra in l.si militẽ.C.de cõd. ob cãm.Sol.hic dant ples solones. Prima, aliud i 9ctib. noiatis &c. Et Dy.ponit vnã solonẽ.impossibilis condõ vitiat oẽm 9ctũ de iu. do siue bonę fidei.&c.sed non impedit oriri, cõdõ ob cãm q nõ oritur ad pficiendũ 9ctũ, prout agitur, sed ad resoluendũ ipsum ex id q agit.l.si is.§.fi.s.cõmodati.Ita loqt.l.si militẽ.C.de condõ. ob

5 cãm. Venio ad impossibilitatẽ iuris, & opponitur.instõ quæ i alterius voluntatẽ cõfert est impossibilis de iure: tñ si fiat, instõ vitiat. l.illa instõ.& l.si qs Sẽproniũ.& l.captatorias s.de hær.insti.Sol.cõdõ pprie impossibilis de iure, ẽ illa, quæ est 9 bonos mores, sed ista instõ q cõfert in alterius arbitrium non est impossibilis de iure, sed lex ei non assistit. Simile in l.stipulo ista.§.alteri.inf.de uer.ob. & qd ibi no.in l.pacta quæ 9.C.de pac. Vel si uolumus dicere, q sit 9 ius, dicamus.q iõ, ibi vitiat, qa talis condõ facit cessare solennitatẽ testi, cũ voluntatẽ defuncti instõ talis non hẽt, & iõ uitiat instõnem. Item opponitur, q condõ impossibilis de iure, dẽat ipleri de facto, ut in .eo.l.mulier.& l.Mæuius.inf.de cond.& dem. Solo, Si cõditio quæ est de iure impossibilis, impleatur de facto, & nihil facit 9 bonos mores, debet impleri de facto, ut hic, & inf.e.l.cõdõ. Sic dicit Dy.in l.qdam cum filiũ de ver.obl.l. Item op.de l. seruo manumisso. de cõd.inde.vbi cõdõ de iure impossibilis vitiat legatum. Gl.ibi solt uit, cõdõ impossibilis non uitiat, si testõr sciebat eam impossibilẽ; sed si credebat impossibilem, & erat impossibilis, tunc vitiat, q temere menti, arg.s.de hær.inst.l.quo loco.§ j. Hæc solu. ut 9 casum l.ab oĩbus.§.i.j.de leg.i.vbi dicit, q licet testõr pruauit cõditionem possibilẽ q erat impossibilis, tñ non vitiat. Sol. illa cõdõ, de tabulis reddẽdis, respicit vnũ finalẽ effectũ s liberationẽ: & iõ licet sit impossibilis p vnũ modũ, sufficit, q sit possibilis p aliũ modum æqpollentem: sicut dicimus i l.mulier.in prin.ad Treb.& l.si ita quã do dies leg.ced.& l.2.C.de inst.& subst. In aliis aũt condõnibus q ad unũ finalem effectũ non ppõuntur, esset secus. Hoc pbat, qa cõdõ dẽt impleri in forma specifica, nec dẽt impleri equipollẽter, vt dixi in l Gallus.§.& qd si tñ.de libe.& posth. Opp.de l.filius j. eo.ubi cõdõ impossibilis vitiat instõnẽ. Glo.soluit duobus modis. Primo, q ibi vitiat testũ ad 9modũ instituti, q erat successurus ab intestato, & vitiat instõ, vt succedat ab intestato, & legata non sol

d uat Alia, q est ibi spãle d in filio, q non pt institui, nisi sub cõd.tione pñatiua & iõ illa instõ peccauit in forma & ista est vera. Et per hoc apparet, q pcedens solo non est uera, qa illa lex in aliis ucniẽtibus ab intestato non pcederet.l.si libertas sub conditione.j de bo lib.item non hẽret locũ in filio emãcipato, uel instituto a matre.l reprehendenda.C.de inst & subst Expedius sũ de ipossibilitate iuris, quia in oĩbus casibus in quib. impossibilitas naturæ vitiat, in oĩbus illis impossibilitas iuris vitiat: sed in illis in qbus impossibilitas naturæ nõ vitiat an impossibilitas iuris vitiet, distin-

6 gue ex pdictis per te. Veniamus ad impossibilitatẽ rõne pplexitatis & opponit q impossibilitas uitiet.j.eo. l.si Titius. Sol. ibi est impossibilitas rõne perplexitatis, hic naturæ, vel iuris Et rõ est, qa imputet sibi testõr q induxerit perplexitatẽ, & cõditionẽ inseruit ipsemet, vt ibi no.hẽc op. q impossibilitas rõne pplexitatis non uitiat, in j.e.l.si quis ita.in prin.Sol.ibi pplexitas pt de iure dissolui. de facto sec9, ut ibi patet Itẽ opp. q impossibilitas rõne pplexitatis nõ uitiat qa si ñ pt dissolui de iure dẽt dissolui de facto.l.si Tit9. de verb.obl.vbi hic quest d facto q soluit perplexitatẽ. Sol ille q implet cõdõnem de facto, & dissoluit pplexitatẽ, implet eã sibi, & ad sui 9modũ: iõ talis dissolutio admittitur. sic j.e.l.mulier. § 1. sed si ipleas de facto, & fieret ad alterius 9modũ, s.ũ implẽtis, tũc talis dissolutio pplexitatis nõ admitteret. Hic ẽ casus i l.si Tit9.j. e.ii & pbat i d.l.si Tit9 i exẽplo negatiuo. Op. q ista pplexitas ñ vitiat dispõnẽ l q quadrigẽta.i prin.ad l.Falc.Sol. ibi pplexitas ex uerbis, uel ex dispõne defuncti ñ 9tingit: sed ex quodã accidẽti facta æstimatione pñmonii, & iõ non vitiat sed dissoluit pplexitas, put possibile est s m voluntatẽ defuncti, sed qd s.dixi, hẽt locũ in pplexitate, q pcessit ex uerbis & ex dispõne defuncti. hẽ opp. de l.vlt §.Titius.ver.qd ergo.s.1.px. vbi pplexitas non vitiat dispõnẽ.Sol.l si Titius.j.eo.loquit, qñ pplexitas cadit inter res dignas pari fauore, tũc dispõ uitiat. Sed si cadit inter res quarũ una est digna maiori fauore, præfert fauorabilior.arg.l.inter pares.de re iu

7 di. Et ex prædictis distingue per te. † Venio ad impossibilitatẽ de facto & opp. q impossibilitas uitiat dispõnem uel legatum. l. cũ eum hrs.§ j.j. de statuli.Glo.q est ibi, & in s.impossibilis.Inst.de hær.inst.soluit, ibi de impossibilitate de facto, quæ est magis difficultas, q impossibilitas, & iõ quia ẽ possibilis, licet difficilis, dispositionẽ uitiat, ut ibi.de tali impossibilitate de facto, quæ dicit difficultas, dic, ut dixi in l.9tinuus.§.illud.de uer.obl. Vos uidetis, q

8 cõdõ impossibilis dispõnẽ non uitiat, quæro an in locũ illius dẽat aliud impleri? Rñ qñq; testator adiecit cõditionẽ impossibilem ad nullum finem honestũ, ut si cœlũ digito tetigeris, & tunc non debet illud impleri, ut hic, & j eo.l.cõdõnes.& l.obtinuit.de cond & dem Qñq; adiecit cõdõnem impossibilem ad aliquem honestũ finem, & tunc dẽt impleri ille honestus finis put est possibile, ut j. de vsufr.leg.l.legatum.& j.de admi.rer.ad ciui. perti l.legatum.

9 † Et per hoc e si testator relinquit centũ fratribus prædicatoribus p

e missis cantandis, & cantas est interdicta et c q missæ non possint cani, tunc dẽt aliud honestum fieri in locum illius honesti finis.

10 † Quæro, qd si cõdõ est pro parte possibilis, & pro parte non? Rñ. quatenus est possibilis impletur, quatenus est impossibilis reiicẽ

11 l.q doẽ.de doẽ prælc.facti l.pe.j de cond.& dem.† Quæro, an in stitutus sub cõdõne impossibili possit adire hereditatem de iure ciuili, an habeat necesse petere bon.poss.de iure præt.Iac de Are.dicit simpliciter, q habeat necesse petere bo.poss.de iure prætorio, ut ipse no.in l.cũ sed o.s.de inius.test.& l.si qs cũ.s.11.pxi.& pbat per tex.l.facta.§ si in danca.j ad Tre. Quid dicemus? Rñ. quædã condõnes impossibiles remittuntur a iure ciuili quædã a iure prætorio. Primo casu, põt adiri de iure ciuili, ut hac lege, & Inst.de hæred.inst.§.impossibilis.& l.cõditiones.j.eo.tit. Quædã remittunt de

ADDITIONES.

Poma.His præmissis.Vide Aret.in §.impossibilis.Inst.de hæred.inst.Anch. in re-

a gula,nemo potest.de reg.iur.in 6.

b Io.Fr.Ru.Spẽci.s.Adde ad istam speciẽ glo. meliorem de iure in §. impossibilis. Inst.de hæred.& ibi late Ang.de Are.& Bal.& Ia.no.hic.

c De præterito.Impossibilitas conditionis quomodo uitiet si est de præsenti,uide Soc.in l.multa.§.fi.ff.de cond.& dem.

d Men.Speciale.Alex.l.si pater.nu.13.C.de inst.& subst. Crottus.l.sciendum.nu.a. de uerb.obl.tempi,consi.31.nu.11.

e Rub.Et per hoc.Et vide quæ no.in rub.quoniam multiles.& ad Bal.in l.1.C.de iis,quæ pœ.nom.

de iure prætorio,& túc nō pōt adiri de iure ciuili, sed recurrit ad bonorū possessionē ſm tabulas:iō qa ius ciuile illā ɔdōnem non remittit,ita logr.§ si dāda.& ita logt.l.i.§.ad cos.J.ad l.Fal.Cōtra hoc facit.l.ſi libertus.in prin.J.de bon.lib.ubi ɔdō reijcit a ptore. & tñ est hrs de iure ciuili. Sol.oportet,intelligere hŕdē esse,ſ.bon.
12 possessorē,ñ aūt de iure ciuili.· hē q̄ro,dictū ē q̄ ſi filiᵘ iſtitutus ē ſub ɔdōne ipossibili,nō ualet teſtm̄:ſed an filiᵘ pt teſtm̄ approbare?Dico q̄ ſic.l.filio.ſ.d iniuſto teſt.& eſt caſus recte intelligendo.
13 J.e.l.ſi qs teſtō.† Quærit gl qd ſi ɔdō impoſſibilis in pſonā tertij apponit̄ Dicit gl.q̄ nō vitiat l.ſi Mæuia.ſ.de hær inſt.& hoc ꝑ gl̄ia
14 l.ra:ē.l.obtinuit J de ɔd.& dem.†Quærit gl. an mr̄imoniū factū ſub cōdōne impoſſibili ualeat?Et vr̄,q̄ ſic, quia eſt fauorabile. ſicut inſtituto:ſed tu dic de hoc,ut in c.fin extra de cond. appoſi.

LEX II.

1 *Commune,an proprie meum ſit,& an alienato uſufructu,res ſit mea,& quid ſi eſt alienata proprietas,nu.2.*

Si teſtamento. Condō,ſi meus erit, uerificat̄ in ꝓprietate tm̄ totius,vel ꝑtis,niſi ɔtria uolun
a tas appareat h.d. Opp.· dr̄ hic,q̄ cōe † eſt,nūq̄ eſt,imo q̄ cōe eſt,
1 meū nō eſt l.quintus,J.de aur.& arg.leg Glo.hic,in ver.non deſiſſe ɔdōnē.in fi.dicit in dubio non dici,niſi totū ſit meum, qđ tene mēti.Sed iſta gl.eſt ɔtra tex.ſup quo eſt ſignata.ibi,niſi euidētiſſimis,ubi dr̄,meū eſt.q̄ cōe eſt.niſi ꝓbet ɔriū.Vñ gl.dicit in l.id qđ nrm̄.J.de reg.iu.qđ cōe eſt,dr̄ meū ſide non uere.Tu dic, ut dixi
2 plene in l.ſerui electione.§.j J.de leg.j.Dr̄ hic & ſi tā alienaui uſum fructū adhuc dr̄ res mea.Sed q̄ro, qd eɔ̄ ſi alienaui ꝓprietatem? Dicit Gl q̄ idē vr̄ l.4.de uſufr Sed dicit finaliter ɔ l.j.J.ad Sylla.& adde J.ad l.Fal.l.ſtatu liber.Nō ob.d.l 4 qa vſuſfructᵘ,licet ſi pars dñij,tñ finit morte teſtōris,ideo de eo nō ſenſit teſtōr.Quæro qd ſi manumiſit.ita q̄ tm̄ iuſpatronatus retinuit? Caſum habuiſtis. ſ tit.2.l.talē.§.1.Item quærit gl.quid,quando teſtator uoluit,q̄ eſſet ſuus in totum,quis erit tunc hæres Dicit gl. Diſtingue,ut habuiſtis in l.ſed ſi conditioni.§.ſi ſeruum communem ſ.tit.2.

ADDITIO.

a Barb.Opp.Et dr̄.Et vide.q̄ de hoc eleganter tangit Bart.in l.j.C. q teſt. fac. poſſ.

1 *Pluralitas vna geminat plures ſingularitates.*
2 *Iſta ppo,duo,& tria ſunt quinque,et duo,& duo,& tria ſūt ſeptē uerificatur. Duo & tria licet componant,quinque,tamen non ſunt quinque.*
3 *Statutum quod bannitus in centū impune offendatur,non comprehendit bannitum in duob. bannis,uidelicet uno in quinquaginta,& alio in ſexaginta.*

1 §.Sed ſi duo. Vnat pluralitas geminat plures ſingularitates.h.d.Cōtra hoc op.C.de impu.& aliſub.l.quamuis & l.pen.Ego examinaui plene in l falſa.§.ſi.J.de
2 ɔd.& dem.tetigi.ſ.ti.2 l.hoc articulo.vbi gl.tāgit.† Vltimo gl. idicit hūc tex.in arg.ad qō.an iſta propoſitio poſſit uerificari, duo, & tria ſunt quiq;,uel duo.& duo & tria,ſunt ſeptē.Gl. dicit.q̄ ſic
qa duo ſūt de numero quinq;.itē tria ſunt de numero quinq; Item, duo,& duo ſunt de numero ſeptē,& ſic uerificat̄. Vide gl.ꝑ ſcipſum.de hoc.J.de uerb.obl.l quoties.ſciās tñ,q̄ licet ex duob. & tribus ɔponātur qnq;.tñ duo,& tria,nō ſunt quinque.l.ubi fideiuſ-
a ſor J.de ſol & ibi no.qđ facit ad qōnē.a † Dicit ſtatutū,ꝑ q̄ exban
3 nitus a centū libris ſ.poſſit impune offendi. Certe ſi habet duo
b banna,unū in quinquaginta,aliud in ſexaginta, nō eſt exbānitus in centū.ut dixi in d.l.ubi fideiuſſor,& ibi uide,quod tene menti.

ADDITIONES.

a Pom. Quod facit ad qōnem.Contrarium uidetur tenere Bar.in l.manum miſſionē. ſup.de iuſt.& iu.vide Iaſ.in leg.ſi idem cum eod.in prin.ff.de iuriſd.om. iud.
b Pom. Dicit ſtatutum.Et uideas omnino gl.ſing.in l.vbi fideiuſſor. de ſolu.

LEX III.

1 *Conditio,ut habeatur pro impleta,an ſufficiat ſola oblatio ut requiratur depoſitio,& conſignatio.*
2 *Legatarius an ſit ille in quem iuſſus eſt quis implere conditionem.*
3 *Conditio ſi habet dem.puta ſi domum ædificaveris,an ſi ille,in cuius ſolo debet fieri impediat,conditio habeatur pro impleta.*

Si ita hæres. Conditio præſtāda hr̄ ꝑ impleta, ſi ſtat per cū in cuius pſonā dēt impleri.h.d.& hēt unā bo
1 nā gl.Et quæro primo,vt ū ſufficiat oblō ſola,uel regrat̄ depō &
a ɔſignatio,ad hoc,vt cōdō hēat̄ ꝑ impleta.gl.dt,ſi qdē ſit præſēti, tunc ſufficit ſola oblō,l.ſtatu liberos.§ Stichus de ſtatu lib.Aut ſit abſenti.& tūc dēt fieri depō,& ɔſignatio,& l cū hrs.eo.tit. Dy.& Iac.de Ra.dñt,q̄ regruni depō & cōſignatio,ēt qñ ſit pſenti ꝑ rōnem,qa qñcunq; ſit oblatio ad conſequendā actionē,requirit̄ depoſitio,& cōſignatio l.j.C.de cōi ſer. manu.& no ſ tit.j.ſi ſeruus cōis.Tu dic,q̄ qñ oblatio ſit ad implementū cōdōnis,& ſit ei,q ex implemēto cōdōnis nihil de ſuo perdit,& nihil obligatur ad implemētū cōdōnem tūc ſufficit ſola oblatio l.ſtatu liberos.§.Stichᵘ J.de ſtatu li.& ibi gl.& eſt caſus expreſſus ī l.vlt C.de cōd. inſert. Sed qñ oblatio fieret, nō ſolū cā implendi cōdōnem tm̄: ſed cā ſoluēdi pretium,uel ut ille,in cuius perſona impleuit, ad aliquid obligetur,tunc requiritur depoſitio, & conſignatio. l j.C. de cōi ſer.man.& quod no.in l.ſi ſeruᵘ.ſ.tit prox.& probatur in l.ante
a pen.C.de pac.inter emp.Secūdo quæro,† vtrum iſte, in quem eſt iuſſus implere condōnem,ſit legatarius?Et gl.dicit, q̄ non per l.ſi quis ſub condōne.J.ſi quis omiſ.cau teſt.& eɔ̄,q̄ ſic l. fideicommiſſa.§.cum eſſet.J.de leg.3.Sed ad d.§.cum eſſet.dicit glo. ſolue,vt ibi,in l.in rōne.§.tametſi.ad l.fal.Nā ibi loquitur qñ ɔdō apponitur ei,quē teſtōr potuit prægrauare. Sed tu dicis, nonne teſtōr potuit iſtū hæredem grauare?Sol.illud implementum dēt impleri anteq̄ ſit hæres & ſic anteq̄ poſſet grauari,& iō non poteſt dici legatū,vel
2 fideicommiſſum.· Quæro qđ ſi iſta ɔdō hēt diē,vt puta,ſi domum ædificaueris:& ille in cuius ſolo dēt ædificari impedit,an ſtatim hęres liberat̄.vel dēt expectare diē?Dic in legatis,& diſpōnibus.quæ diem recipiūt,fateor,q̄ expectat̄ dies l.in ſtipulatione.§.1.J.de ver. obl.Fallit fauore libertatis,vt l.ſtatuliber.§.fi.J.de ſtatulib.ſed hæredis inſtō non recipit diem.l.hæreditas.ſ.ti.2.& ſi ɔdō non hr̄ pro impleta,ſola dies remanet,ergo non expectat̄.Et de hoc dixi in l.hoc iure.& l.in illa.J.de ver.obli.& dixi in l.ita ſtipulatus.in 3.q.principali,circa fi.eo.ti.ubi plene dixi,& diſtinxi circa fi.dic,vt ibi.

ADDITIO.

a Men.Quæro.Boerius.q.234.nu.23.24.

CONCORDIA.

Si ita hæres. Aduerte q̄ in hac l.ſi ita hæres.Bart. accuſatur vitio ɔdictionis:ſed pro ſaluatione Bar.vide concordiam,quam poſui ad l.cui fundus.ff.de cond.& demon.

LEX IIII.

Si quis ita. No.hanc legē.Quærit gl.vtrū ſtatim ɔtā ſocietate ille ſit hrs an dēat expectari curſus 16.ann. Azo tenuit,q̄ non dēat expectari gl.tenuit ɔrium,qa non fuit appoſitū tn̄ ſi ɔxerit ſocietatē:ſed ſi permāſerit,vnde dēt expectari curſus tpis.Ego dico,q̄ ſi tpˢ eſſet adiectū: tūn ɔtūi,vt inſtituo vos,ſi ɔxeritis ſocietatē in bonis meis vſque ad 16.annos, & tunc celebrato ɔtū remanet ſolū tpˢ.ſed de hæreditate ſubducitur, vt no.ſ.l.p. xi.ergo,& c.Sed ſi eſſet adiectū non ſolū ɔtūi,ſed pſiſtentia ipſius ɔtūs,tunc eſt ɔdō:vnde curſus tpis debet expectari. Item quæro qūo pōt impleri iſta ɔdō perſeuerantiæ.Nā dicit text. pmanſerint, & c.illud vr̄ impoſſibile,q̄ pmanſerint ſocij anteq̄ ſint hæredes. Rñ.oportet intelligere,q̄ permanſerint in illa ſocietate rei futuræ, & prodeſt,qa pñt iterim petere ſm tabulas.l.2.§.ſi ſub ɔdōne.de ſecun.tab.& l.ſi quis inſtituatur.ſ.tit.2.& ideo oīa geret. & tractabūt tanquam hrdes:& hoc prout legitur,q̄ defunctus non contraxerit ſocietatem. Alij dicunt huius timore,q̄ ipſe defunctus ſocietatē ɔxerit,vt dicit gl.1.quod non placet,per rōnem,quæ dr̄ hic in tex.

1 *Conditio,ſi non alienauerit reſpuitur,ſi non eſt perſona, cuius fauore ſit prohibita.*

§.Idem Iulianus. Hic §.tractat de Mutiana cautione. Opp.q̄ hic non habet locum cautio Mutiana,qa iſta ɔdō pōt impleri in vita hæredis.l.cum tale.§.1.J.de cond.& dem.Sol.Expectare mortē eſſet triſte,ideo nō expectat̄.d.l. cum tale.§.·.& l.Mutianæ.e.ti.Itē dr̄ hic,q̄ ɔdō eſt impoſſibilis, qa nō eſt cui caueat̄.Cōtra qa ſunt ſaltē venientes ab inteſtato.q b.dēt caueri.l.is cui.inf.de ɔd.& dem.& expreſſe de venientib. ab inteſtato,ponit̄ in auth.cui relictum.C.de indi.vidui.& in corpore vnde ſumit̄.Sol.Dicunt q̄dā,q̄ hic non erant venientes ab iteſtato.Vel dic,
1 iſta ɔdō.ſi non alienauerit,reſpuitur de facili,ſi nō eſt perſona, cuius fauore ſit prohibita.l.filiusfam.§.diui.J.de leg.1.ſed ſecus in alijs conditionib.negatiuis.ita dixi in d.l.is cui.inf.de cond.& demon.

LEX V.

Copulatiua requirit vtranque partem eſſe veram.

a §.Si hæredi. Ad veritatem copulatiuæ requiritur, vtranque partē eſſe verā:ſed ad ueritatē diſiūctiuę ſufficit alteram partem eſſe ueram.h.d.Op.& vr̄,q̄ qñ plures conditiones apponuntur,debet pareri vltimæ,non cuilibet.l.quod traditum eſt,cum l.ſeq.de con.& dem.Sol.verbum diſiunctum, poteſt capi dupliciter,v:del cet per alternatiuam,aut, & vel, & ſic loquitur hic.Alio modo diſiunctim,ideſt ſeparatim, & tunc eſt parendū vltimæ,ut ibi.Item op.ſup.tit.2.l.Lucius. ubi diſiunctā accipitur pro coniuncta.Solu.ibi ſpeciale,& rationem ibi videbitis.Item oppo. q̄
1 † ad ueritatē copulatiuæ non requiritur vtrunq;,ſed alterum ſuffi-
b cit.l.1.§.de h s,qui no.inſa.& in l.1.J.ad leg.Pomp.de parrici. Veritas eſt,q̄ qñ duæ orōnes ponuntur copulatiue,non principaliter:ſed reſpectiue ad aliud,tunc requiritur ɔcurſus utriuſque,ut hic. Sed quādo plures orationes non copulantur reſpectiue ad aliud, ſed qualibet principaliter,tunc copulatiua ponitur magis cauſa ordinis,quā coniunctionis,ideo non requiritur concurſus vtriuſque,ut legib. cōtrariis,& probo per tex.l.ea tamen adiectio.inf.de leg.3. & hoc plene dixi in l.ſi is qui ducenta.§.vtrum.inf.de reb.dub.

ADDITIONES.

a Pariſ.Si hæredi.Limita reg.huius l.quando apparet ſecus de uoluntate teſtatoris uide Alex.conſ.110.3.uol.ubi late,& Fel.in c.2.in uerbo copula,de reſcri.uſq; ad uerſ.leges & quod in alternatiuis ſufficit alteram partem eſſe ueram,uide eundē Fel.in c.inter cæteras.in ult.col.de reſcri.de prima reg.uide Iaſ.in l.1.in 1.char. ff.de iuſt.& iu.uide Ang.conſ.14.& conſ.32.inci.in Dei nomine.& per Soc.poſt Bal.in l.ſi qui ducenta.§.utrum.ff.de reb.dub.ultra Bal.hic,uide Fel.in c.2.de reſcri.Ale.conſ.28.uol.5.Cur.conſ.17.& conſ.54.circa med.Barb.conſ.43.uol.2. Io.de Ana.in c.ſi.de uſu.
Pom.Et uide Lud.Ro.in conſ.129.
Pom.De materia uide p Iaſ.poſt Bar.& alios,in l.1.ff.de iuſt.& iu.Et q̄ iſta regula ſit uera,tñ potius inſpicienda eſt mens,q̄ natura copulæ.Ita Bal. n c.2. de reſcr.
b Men.Ad ueritatem.Ruy.conſ.41.nu.6.lib.3.

LEX VI.

Si quis ita. Impossibilitas reijcitur de institutione, hoc dicit. Quęrit gl. vtrum saltem monumentum debet impleri? Gl. ꝙ sic, quasi duo sint præcepta, l. Celsus, §. j. s̄. de arbit. l. hæc scriptura, §. j. de cond & demon. & probatur in l. insulā, §. j. s̄. loc. & l. si mihi & tibi, §. si quis seruos, j̄. de leg. j.

LEX VII.

1 *Iuramentum de non separando matrimonium, etiam ratione consanguinitatis non valet.*

2 *Stante statuto, quòd qui declinauerit iurisdictionem potestatis, possit offendi, non includitur clericus.*

a **Si quis sub conditione.** a Dr̄ hic, ꝙ in ipsa exactione hr̄ exceptio. Cōtra nō est necessaria exceptio: qa alteri ꝑ alterū non quærit actio. l. stipl'o ista, §. alteri, j̄. de verb. obl. Dn̄t quidā, ꝙ ideo legatario dat actio: qa hr̄dis stipulātis interest. Sed est truffa, qa tunc q̄reret ipsi stipulanti, nō alij, vt dicit gl. quare dic, ꝙ stipulatus nō fuit capax. vide gl. q̄ inci. siue promiserit. Op. C. de euic l. pe. sed ibi stipl'o du-
b plæ interponit ex nā, b & ꝯsuetudine ꝯ̄tus, secus hic, ideo hic ꝑ-
1 sumit mala fides ibi nō. † Vltimo gl. inducit hanc legē c ꝯ̄ eos qui
c copulāt aliquos in matrimoniū; & iurant, ꝙ neuter separabit iure
d ꝯsanguinitatis, qđ hoc iurm̄ non ualebit. Itē facit ad statuta, d quę gn̄alr̄ hn̄t qn̄ aliquid mandatur, ꝙ non porrigit ad illicita. Exem-
e plū dicit statutū, quicūq; declinauerit iurisdōnem Potestatis possit offendi, certè hoc non intelligitur de clerico declinante. Facit quod dicitur in l. j. § quæ onerandæ, quarū rerum actio nō datur.

ADDITIONES.

a Paris. Si quis sub conditione. [Inquantum solet allegari glo. in hac l. quod clausula insolita argumentat institutionem,] vide quæ accumulat Ias. in l. testamentum, in vlt. not. C. de test. & latè Fel. in c. ex parte, in verbo, stylus curiæ, de rescrip.

b Pom. Ex natura. Vide Fel. in c. 1 [vers. stylus curiæ, de rescripi. & in c. tertio loco, in fi. de prob. in c. causam quæ, col. fi. de test. Barb. cons. 1. 1. vol. Bal. aliàs Bart. in l. quicunque, C. de apoc. pub. lib. 11. Barb. cons. 47. 1. vol. & cons. 51. eo. vol. & consil. 7. in 2. vol. & cons. 53. in 2. vol. & cons. 59 eo. vol. & cons. 65. eo. vol.

c Paris. Hanc legem. Vide Bald. in tit. de pace Constan. in verbo, finita, in vsib. feud. & in alio casu in c. 1. de duob. fratr. à cap. inuest.

d Pom. Facit ad statuta. Hoc dictum sequitur Alex. cons. 33. in fi. in 1. vol. & uide remissiuè per Bart. cons. 12. 2. vol. & cons. 38. Et pro ista doctrina facit tex. in c. 1. de iureiur. lib. 6. & uide Fel. in c. ecclesia S. Mariæ, de const. vbi etiam per Barbat. Vide Alex. cons. 123. uol. 4. Cæpol. cons. 15. Barb. cons. 7. col. 1. & cons. 24. eo. uol. & consi. 47. 1. uol. & consi. 6. in 2. uol. & consi. 13. uol. 2. & consi. 44. alias 48. col. ult. eo. uol. 2. & consi. 25. 2. uol. & cons. 56. eo. uol. & consi. 63. Vide Ant. de But. cons. 19. & consi. 36. 1. col. & 41. & 67. & 74.] Rom. consi. 91. & consi. 102. ad fin. & consi. 219. Imo. consi. 82. & Card. consi. 23. ad fin. & consi. 44. ad fin. consi. 16. & consi. 120. & 144. 1. col.

LEX VIII.

1 *Statutum inferiorū, ꝙ fit in fraudē appellationis ad superiorē, an ualeat, nu. 2.*

Quæ sub conditione. Iurisiurandi ꝯdō hr̄di, vel legatario, vel fideicōmissario, vel mortis causa donatio apposita remittit, siue sola, siue ꝯiūctim, siue disiunctim, cū alia fuerit apposita. h. d. vsque ad §. quoties. Op. dr̄ hic, ꝙ remittitur talis ꝯdō. Sed ꝯ̄. j̄. ead. l. §. quoties Sol. quātum ad iurm̄ remittit, sed quod uenit in iur̄o, dēt impleri. ar. j̄. de cond. & dem. l. hæc scriptura. Op. de l. si cum patruo. C. com. vtr. iud. & l si cum debitore, s̄. de iureiur. Dicit glo. ibi in ꝯ̄tib. hic in vltimis voluntatib. Hoc reprobatur per l. pactū. s̄. de pac. Datur alia sol'o ibi in iur̄o de præterito, hic in iur̄o de futuro, quod non
a licet iurare. Itē op. de l. si quis libertatē, a de manumis. test. Sol. ibi spāle fauore libertatis. vt seruus, qui non pōt implere ꝯdōnem de faciendo, vel dando, iuret. Item opp. de l. municip. de ꝯd. & demō. Sol. ibi in iur̄o de præterito, hic in iur̄o de futuro. Opp. de l. Antistius, j̄. de acqui. hær. Sol. ibi in iur̄o de præterito, hic de futuro; & ideo dic, ꝙ istud de p̄terito non pōt impleri alr̄, q̄ iurando, vt dicit gl. & bene. Præterea, in iur̄o de futuro est maius periculum de
1 periurio. Item sæpius deierat in iur̄o de futuro. Extra glo. opp. † & vr̄ ꝙ iuretur de futuro, l. si quis maior. C. de trāś. & l. pn̄i. §. tanè. C. de his q ad eccl. cōf. & in Auth. iusiu. qđ præstat, ꝑ totū. vbi pręstatur iurm̄ de futuro. Istas ꝯ̄rietates soluit Pet. in l. si cum patruo, C. com. vtr. iud & ibi refert Cy. & Gul. in l. illicitas, §. ne potentiores, s̄. de off. p̄si. in illa qōne. an in securitate debeat iurare. & in l. si quis cū debitore, s̄. de iureiu. dicit sic, iurm̄ quod est de futuro, & sup eo, quod est voluntas, non dēt interponi. Ita loquit hic, qa implere condōnem, est voluntatis, & non necessitatis, l. si quis sub condōne, j̄. si quis omis. cau. test. & ita dēt intelligi gl. quæ est in l. ne in arbitris, C. de arb. sed si est sup eo, qđ est necessitatis, tunc est secus, vt in ꝯ̄rio. Itē leges, quę dn̄t, ꝙ sufficit cautio iuratoria. Item aduerte, qa in his, q̄ relinquunt sub modo, non est ꝓhibitū iurm̄, quia illud est in obl'one, l. fi. C. de his quæ sub modo. De iur̄o pro
2 bat in auth. cui relictū, C. de indi. viduit. † Vltimo hæc lex in ver. sed si sub iusiurandi. facit ad qōnem, certum est quod statutū inferiorum, quod fit in fraudē appellationis, quæ interponitur ad su-
b periorem, non valet, vt extra de iureiur. c. venientes. b Vn̄de consules, & præsules consueuerant de hoc hr̄e constitutiones prouinciales. Modo pone casum, quod ciuitas, quæ causas appellationis non habuit, statuit vt quilibet, qui diceret se grauatum, posset petere consiliū sapientis, per quod exgrauetur, nec possit appellare. Certè hoc vr̄ in fraudem appellationis, arg huius §. cum sua glos.

ADDITIONES.

* Men. Cuiacius lib. 5. obseruat. c. 1.

a Paris. l. si quis libertatem. Vide Soc. in l. non dubitamus. ff. de cond. & dem.

b Alex. Venientes. De quo vide Bal. in 1. consi. Codic. & quæ ibi dixi in §. quib. in vlt. col. & ibi ēt vide. an valeat statutū, ꝙ singularis ꝑsona nō possit appellare.

§. Quoties. Licet iusiurandum remittatur, tn̄ dandum, vel faciendum est quod sub illo iur̄o præcipiebatur. Item ꝯdō ꝑtātiua, vel modus, hn̄t pro impletis, si non stetit per eū h. d. No. tex. in fi. ibi, implenda est. n. & c. Op. & vr̄, ꝙ nō hēatur ꝓ impleta, imo habeatur pro defecta, vt s̄. ad l. Aquil. l. inde Neratius §. idem Iulianus. Sol. ibi ꝯdō deficit de facto tertii, hic aūt casu fortuito deficit ꝯdō. Sed tūc op. de l. legatum. C. de cond. inser. vbi si deficit ꝯdō deficit relictū. Sol. ibi in condōne mista; hic aūt in ꝑtātiua. Nam seruus non pōt libertatē recusare. l. fi. C. de manu. testa. Et rationem & distinctionem huius materiæ dic, vt no. glo. in l. in testamento. j̄. de cond. & dem. & ibi est optima gl. vbi plene dixi.

1 *Contractus, sententia, vel testamentum quando est nullū, an possit peti a iudice principaliter declarari nullū. Et quo iure possit peti declarari nullum. n. 2.*

§. De hoc iureiurando. Quod a iure remittitur non est necesse remitti a iudice. Item tacita ꝯdō non impedit transmissionē. h. d. Et no. hūc tex. qui est no. & menti tenendus. & hic dicam quædam, q̄ nunquā vobis dixi. No. q̄ dixi vobis in summario. Op. & vr̄, ꝙ alia ꝯdō inerit qa dare vel facere tenebat, qđ ꝯtinebat sub iur̄o. s̄. §. quoties. & sic
2 vr̄, ꝙ a die mortis nō cedit dies legati. Sol. hic testōr exp̄ssit solum ꝯdōnē de iureiurando, q̄ est remissa a iure, sed illa de dando, vel faciendo, subintelli̇r a iure. & iō non impedit transmissionem. Dyn. vr̄ velle ꝯ̄rium, ꝙ imo transmissio impedit, & hunc tex. intelligit Dy. ꝙ dies legati cedat postq̄ impleuit ꝯdōnē de dando, vel faciendo, ad hoc puto Dy. esse motum per d. §. quoties. vbi impeditur legatarius hr̄e actionem, anteq̄ impleat ꝯdonem. Ego puto gl. dicere ueritatem, & est casus in l. si post diem. in versi. sed si ea. j̄. quando di. leg. ce. Nec ob. d. §. quoties. vbi dicit actiones hr̄ditarias non habebit, qa fateor, ꝙ non cedit dies, quo ad natiuitatem actionis, quia tacita ꝯdō natiuitatē impedit, sicut expressa, sed transmissionē non impedit, l. itē qa. s̄. de pac. & hoc modo pōt rn̄deri ad l. si quis liber
1 tatē. j̄. de man. test. † Ego b dixi vobis pluries, & nunq̄ declaraui, qn̄
b ꝯ̄tus, sn̄ia, vel testm̄ est nullum vtrum possim petere hoc a iudice declarari nullum, & quo iure possum petere. Et quod non possit fieri, vr̄ casus hic. Et tm̄ hoc dices tu qualr̄ poterit cognoscere đ nullitate, si possum petere? Rn̄. incidenter agam petitione hr̄ditatis, & sic excipiēs de testō dicam testm̄ nullum. 1. C. de ord. iud. vel agam actione prima, sed si excipiatur de sn̄ia, replicabo de nullitate. In ꝯ̄rium est gl. in gl. super verbo qōnis. j̄. q̄ sen. sine appel. rescin. Quid dicemus? Br̄ teneo, ꝙ principalr̄ possit agi de nullitate, hoc ꝓbant iura, q̄ allegabo. j̄. in qō. quæ possit peti. Non ob. iste tex. qa fateor ꝙ non est necesse, sed possum, si volo. Nec ob. hic tex. qui dicit nec ꝑ singulos remittendum, qa fateor, ꝙ non est remittendum si
2 pronuntiatur remissum. † Sed q̄ro c quo iure possum petere, ꝙ an-
c nulletur, vel cassetur, quatenus de facto processit; Inn. extra de off. iud. c. vlt. dicit, ꝙ iudicis officio. gl. tangit in l. si dolo. C. de resc. vēd. Ego dico q̄ si que ꝯ̄tus, est nullus ex partium conuentione, siue irritatur ipso iure, & tunc pōt pronunciari nullus, & cassari quatenus de facto processit. actione ex eodem ꝯ̄tu. l. ex empto. §. is cui viam sup. de act. emp. Si vero ꝯ̄tus est nullus non ex partium conuentione, sed ex alia cā, tunc si quidem dolo partis fuit nullus, petitur cassari actione de dolo l. & eleganter. in prin. s̄. de do. Sed gl. in l. si do-
d lo. C. de rescin. ven. nō bn̄ se firmat. d Si vero non fuit nullus ex dolo partium, sed ex alio defectu, tunc petitur cassari officio iud. l. & si .s. C. de præd. mi. & ita intellige primam op. positam in l. si dolo. C. de rescin. vend. Si vero non est ꝯ̄tus, sed loquimur de testamento, vel sn̄ia, quæ est nulla, tunc petitur declarari nulla, & cassari quatenus de facto processi, officio iudicis, l. 1. §. 1. cum sua gl. sup. de ser. Et per illam l. intelligit Inn. per off. iud. in c. fi. extra de off. iudi. & probat in l. certa. C. qn̄ prouo. non est neces. Ita intelligo l. 1. §. 1. j̄. quæ sent. sine app. cum sua gl. & pro hoc l. chyrographis. §. 1. s̄. de admi. tut. & ibi gl. vide ergo, ꝙ ius dicendi nullum, est iudicis officium.

ADDITIONES.

a Paris. Expressit solum. Istum dictum Bar. exclamat Soc. in l. 3. in 2. li. ff. de leg. 1

b Men. Ego. Vantius in tract. nullit. 1. par. nu. 6. 7. Soc. iun. consi. 52. nu. 2. 3. lib. 2

c Bar Sed quæro. Et uide Pet. in c. 1. de pact. ubi alleg. illam doctrinam.
Men. Declaraui. cons. 2. nu. 218. lib. 1
Pom. Vide Rom. cons. 90. incip. uiso.

d Alex. Nō bn̄ se firmat. Et ad hanc materiam vide quæ dixi in l. si expressim. ď ap

LEX XXVIII.

1 *Scriptura videtur continere id, quod in alia, ad quam refertur continetur.*

2 *Eligere quis videatur, si dicatur, eligemus illum quem Titius nominabit.*

3 *An de hoc fient duo instrumenta.*

4 *Institutio an possit fieri vno verbo.*

5 *Procuratorem si constituo illum, quem Titius nominabit, & Titius sit inhabilis, an valeat.*

1 **Institutio talis.** Vna † scriptura vr̄ ꝯtinere id quod cōtinetur in alia, ad quam illa refertur. h. d. Simile habuistis in l. asse toto. sup. de hæred. insti. Oppo. glo. de l. quidam referunt. infra de iure codi. Dicit Dyn. ibi fuit mutata conditio per

2 tio personæ,hic non.Item hæc lex † inducitur in arg.ad qõ.nos eli gimus illum quem Titius noibit,quis vr̃ eligere?Dicit gl.q. nos nõ, sed ille,qui nominabit.l.item eorum.§.si decuriones.§.quod cuiuf que vniuer.no.vide gl.in verbo,data esset.quæ inci.sic.J.de condi. & dem.ibi,§.si decuriones.Ille §.facit in ɔ̃rium cum sua glos. quod nos videmur eligere.s.per alium. Vnde habes aduertere ad uerba. Quandoque dicimus eligimus illum quem Titius nominab r,tunc nos eligimus.& ille fungetur officio nominandi,vt hac gl.Quando que damus Titio potestatem eligendi,& tunc videmur eligere si- ue per alium.d.l.item eorum.§.si decuriones.sup.quod cuiusq; vni
3 uer.† Quæro,vtrum de hoc debeat fieri vnum instrumentum tan- tum,vel duo,primum nos eligimus illum,quem Titius nominabit, aliud quando Titius nominabit?Dico.q. duo debent fieri de iure, sed consuetudo aliud obseruat,vt dixi in l. hæredes palam. §. sed si
4 notam.§ de testa.† Item inducitur hæc lex ad quæstio.vtrum insti- tutio possit fieri uno nudo verbo?de quo,dixi in l.1.supra de hære.
5 insti.† Item inducitur ad quæstionem,utrum possum constituere ꝓ curatorem illum quem nominabit,Titius,& Titius est inhabilis ad constituendum procuratorem.Cy.format hanc quæstionem in l.q quis.C.de procur.& Ioan.And.in c.religiosus.de procur.in clem.& hæc lex facit,q. possit,licet Titius sit inhabilis.

§ Si quis ita. No.q. conditio de præterito non est propria locutio,sed impropria,dixi plene in l.1.inf.de condit.& demon.

LEX XI.

Si quis in testamento. Hanc legem habeo pro dif ficili.Op.q. filius nõ potest institui sub tali conditione.l.si pater.C.de inst.& subst.§. de hæred. inst.l.suus quoque.Sol.hic erat emancipatus. Vel dic, q erat suus, sed in defectum condõn̄s exhẽdatus,vt dicit gl.1.Vel dic,q. ista cõ ditio habetur pro non adiecta,vt J.dicetur.Opp.q. ista conditio sit turpis.unde filius non habebat necesse adoptare illum.l.uxorem.§. hæres.inf.de leg.3.gl.2.soluit plurib.modis,& vltimo dat vnam so. fatetur ɔ̃rium,ibi,& quod dicit parato filio subaudit maxime. Vn- de siue filius sit paratus adoptare,siue non,ipse filius est hæres,qua si impleta sit conditio.hoc non vr̃ verum,quia quod aliquis aliquẽ adoptare cogatur metu pœnæ,est prohibitum.ut ibi , nã agebatur de priuando hæredem hæreditate,post aditionem , quod apparet, quia illud onus adoptandi aliquem fuit sibi iniunctum,non in mo- dum conditionis,sed alterius grauaminis,vnde est turpe,sicut ma- trimonium non debet fieri metu pœnæ.l.si.C.de spon. sed q spe lu- cri quis inuitetur ad adoptandum aliquem,non vr̃ turpe,sicut non vr̃ turpe,q. quis inuitetur ad matrimonium spe lucri.l.Titia.§.1.de cõdi.& dem.Quid dicemus?possum dicere q. gl.dicit male, & hoc quod dixi,sit uera sol.ɔ̃rii.Tenendo hãc gl.possumus dicere , q. spe lucri aliquem inuitare ad adoptandum non est turpe , sed hæredi- tas patris nõ est ꝓpriè lucrum,& ꝑdere eã dr̃ damnũ.l.si.C. de eo dic.vel quasi dãnum,vt no.in l.2.C.de iu.& fac.ign. Vnde videtur metu pœnæ inuitatus.Timore huius ɔ̃rii,nõ est necesse, q. filius sit paratus adoptare.Vnde subaudi maxime,vt dicit hic d gl.2.Sed ti- more alterius ɔ̃rii est necesse.q. paratus sit adoptare,ideo non põt subaudiri,maxime,vt statim dicã.Sed hodie non est iusta cã exhæ- redandi,quia non est de casib.numeratis in Auth.vt cũ dẽ app.cog. §.cãs.Secundo op.q. conditio turpis adiecta filio instituto , facit te- stm̃ ipso iure nullum,vt inf.eo.l filius ergo non erit hæres,quasi cõ- ditione completa?imo testm̃ erit ipso iure nullum.Sol.dico.q. hic lo quitur in filio emancipato,ut dixi in primo ɔ̃rio,vel dic prout loq- tur in suo,quia illud maxime,quod dicit gl.non est subaudiendũ , quia filio parato implere conditionẽ testm̃ est aliqued ut hic.Non ob.l.filius,quia est nullum,sed quia si filius est paratus implere con ditionem,testamentum ɔfirmaĩ per l.filios.§.de iniu.test. & hic est casus.alias esset nullũ,vt l.ɔ̃ria,sed admitteret vt filius ad implendũ ɔdõnem turpẽ.R̃ndeo coacte adoptare est turpe, sed adoptare spõ te non est turpe,& ideo cõpleta ɔdõne,hæres est,ut in hac l.

LEX XII.

Verba. Gl.signat arg.ɔ̃rium,de ma.testa.l.si quis locuples, in fi.vbi apponens ɔdõnem,vr̃ velle expresse illã imple- ri.Sol.hic expresse cõmisit eius arbitrio velle adimpleri,uel nõ, dũ tex.dicit si nolit &c.secundum Dy.Item sunt arg.ɔ̃ria,de vsuris.l. stipulatus.& de leg.1.l.si quando.in prin. Sol.ibi verba possunt ali- quid operari,hic non,quia tacite inerant.l.3.inf.de leg.1.

LEX XIII.

a *Legatum quomodo dicatur acquiri.*

Et qui ita. Implementum conditionis non inducit aditio- nem,vel legati acquisitionem irreuocabilem.h. d.Dicitur h c.quod legatum acquiritur impleta conditione.Cõtra. imo morte testatoris acquiritur recta via statim,l.a Titio. infra. de
1 fur.& l.cum pater.§.surdo.J.de leg.2.Sol.in legatis† quædam est ac quisitio ficta,& ista est a tempore mortis.d.l.a Titio.J.de fur. Quæ- dam est acquisitio vera sed reuocabilis,& ista est a tempore aditæ hæreditatis.l.si tibi homo.§.cum seruus.& l.seruum filii.§.1.de leg. 1.Quædam est acquisitio irreuocabilis & ista est a tempore agnitio nis.vt hac l.Item op.quod quis implendo conditionem , videatur adire hæreditatem.l.iam dubitari.in fi.§.de hære.instit.Solut. ut ibi no.& l.1.§.sed si parendi.§.de cond.ob cau.Et no.bene hanc legem.

Filius. Condõ turpis adiecta in instõne filij, vitiat testm̃. hic non dicimur posse,quod honestè non possumus h.d. Op de l.j.§.eo.tit. vbi ɔdõ impossibilis nõ vitiat,sed uitiaĩ.Sol.spe ciale in filio. Item op.de l.si libertas sub condõne,J.de bo.lib.Sol. aliud in liberto,vt ibi:aliud in filio vt hic,rationem dixi §.eod.l.j.

LEX XVI.

a Si Titius. a Impossibilitas rõne ꝑplexitatis vitiat instõnem. h.d.Op.§.eo.l.j.& l.ɔdõnes.vbi ɔdõ impossibilis reijcit. Sol.hic in ɔdõne impossibili rõne perplexitatis. ibi autem loquitur de impossibilitate naturæ,vel iuris.Dic,vt §.eod l.j.Opp. q perplexitas non uitiat,l.si Titius,J.de verb ob. Sol.ibi est ꝑplexi tas quæ põt dissolui. hic aũt est ꝑplexitas indissolubilis,& ideo vi- tiat instõnem. Quærit gl.ponamus instõnem factam negatiuè, si Seius hæres nõ erit. Titius hæres esto, & si Titius hæres non erit, Seius hæres esto. Gl.dicit,q expectabitur alterius repudiatio,hoc non est uerum, quia non posset repudiare, cum nõdum sit delata, quia adeundo de facto sibi implet condõnem, & facit deficere al- teri,vt §.eo.l.j.vel,quod altero decedente,alter hæres erit. & ita gl. bene dicit.Sed opp.& videtur quod sufficiat cõditionem impleri de facto,d.l.si Titius,& l.mulier,J.eo.Sol.vt plenè dixi §.eo.l.j.

ADDITIO.

a Parif. Si Titius.Quid si testator relictis multis legatis institueret Titium,& dice- ret,quod Titius non posset esse suus hæres,nisi prius ad impleret omnia conte- ta in testamento,certè per hoc testamentum non vitiatur.Ita in specie concludit Oldr. cons.208. incip.Titius venit ad mortem.in 2.& 3.q. & ita tenet in addit. Spec.in tit de instrum.edit.§.cum verò,in versi.l.in addit.magna.

LEX XVII.

Si plures. Quæro, hic dr̃. plures institutiones,vtrũ istæ plu- res institutiones debeant intelligi esse factæ de di uersis personis,vel de eadem?Gl.ponit primo,q de diuersis perso nis sedo,q de eadem. Nam si diuersis, posito q conditio extaret in persona unius,adhuc debet expectari conditio in persona alte- rius,qui diceretur esse coniunctus in eadẽ parte, l.cohæredi,§.co- hæres,§.tit.j.& l.planè,§.si coniunctim,J.de leg.j.& ita dicit Dyn. Item tenendo sedam lec.opp.quod vltima conditio spectet l.sub diuersis.& l.qd traditũ,cum l.seq.J de condi.& demon.Sol. aliud in hæreditatib. vt hic,& l.si te solum de hær.insti. aliud in legatis, vt ibi. Quærit gl.de una quæst.& uide gl quæ inci.in spem. & ad- de in fi. ibi in princ.& §.j. & l.liber homo,§.si ita scriptum,eo.tit.

LEX XVIII.

Cum seruus. Condõ adiecta in instõne,vr̃ in legato re- petita.h.d. Oppo.de l seruo alieno,§ sub impubere.& l.si quis a filio.J.de leg.j.& l.si.de fideic.lib.Sol.ɔdõ, q uitiaret legatũ non vr̃ repetita,sed illa,quæ non uitiaret legatum sic,vt hic: quod declara,vt dixi in l.licet,J.de le.j & articulũ istum declaraui in l.alia,§.j.J.de cond.& dem. Quæro,de quo seruo loq- tur hæc lex?Gl hic dat tres sol. Prima,q erat seruus proprius testa toris & ista lec.est uerissima.& pone,q seruus habebat cohæredẽ, aliàs ille seruus non posset hẽre libertatem,nec legatum,nullo exi- stente hærede,vt gl.sequens dicit. Et ista est uera lect.alij dicunt,q erat seruus alienus,sed ista lectura est falsa,quia seruo alieno non potest directò dari libertas, l.seruo tuo,C.de manumiss test.& §. titu.1.l.si alienũ. Alij dñt,q loquiĩ de seruo testatoris tpe testi,& alienato uiuo testatore. Ista lectũ est uera,quia per alienationẽ est recessum a libertate, & remanet firmũ legatum & substõ, vt §.ti- tu.2.l.qui filio.§.si quis seruum.& oportet te intelligere,q. habeat cohæredẽ,aliàs nihil ualeret.Sed prima magis placet quia nullam ɔtinet diuinationem.Dr̃ hic,q in legato potest uideri ɔditionem repetitam.Quæro,q est ista conditio.quæ in legato vr̃ repetita?Gl. hic,in ver.ɔdõnem, vr̃ dicere de ɔdõne adiecta instõni,s.si Titius fuerit consul . Alia gl.super verbo,non extiterit dicit ɔ̃riũ. Nã di- cit, q. deficit conditio institutionis , si illa intelligeretur in legato repetita, legatum non deberetur, de alia ergo condõne intellexit. Huius ɔ̃rij timore, lac.de Are.dicit super hoc tex.repetitam con- ditionem statutæ libertatis,vt J.de cond.& demon.l.quia illud di ctum vr̃ falsum, quia tex.dicit, quod libertas fuit data purè, & sic non est statuliber, vt J.de statulibe.l.2. Quid dicemus? Ego dico,q condõ adiecta institutioni,vr̃ repetita,& hoc probat tex.l.quia & hæc gl super ver.non extiterit,male dicit, sed intelligo,non extite rit,quia nolit esse hæres. Sed tu dices, qũo,cum seruus sit necessa- rius,ergo non potest repudiare ? R̃nd.prout tu intelligis de seruo alienato a testatore est clarum, quia est uoluntarius : sed sm̃ pri- mam lect. dicit glo.q. per hæc uerba dat sibi licentiam abstinendi, & facit de necessario uoluntarium,l.verba,§.eo.l.Cornelius,§.de hær.inst. Pone ergo casum sic,dñs reliquit seruo libertatẽ purè & eũ hæredem instituit pro parte sub conditione, si Titius cõsul fa- ctus fuerit, dato sibi cohærede, & adiecit, & si hæres esse noluerit, vel si hæres non extiterit,lego sibi centũ,& omnia sunt plana. Ad argumenta contraria,quę ponuntur in gl.vlt. dic,vt colligitur ex his,quæ dixi in l.licet J de leg.1. Sequentem l.vide per teipsum.

LEX XX.

Mulier. Istam legẽ habuistis examinatã in l.Mutiana, J.de cond.& dem.& hr̃ h.d. Conditio de non petendo in vltimis voluntatib.per acceptilationem impletur. Idem si alio modo

mō de iure peti nō pt,h.d. Op.& vr,φ ipso iure vir nō pōt petere sol. mat.l.2.§.sol.mat.Gl.intelligit,φ fecit vir pactū de dote lucrāda. Vel dic,φ et sol.mat.pt petere,qa hēt actionē,licēt obstet exceptio, & petēdo repellit ab hæreditate. Itē vr,φ non sufficiat acceptilatio,sed sit necessaria cautio Mutiana,vt l.Mutianæ,ff.de cōdi.& demō. Sol.qnq; hæc verba,si neque petijsset,referunt ad ius vt nō petas de iure, & tūc implet p acceptilationē qa amodo nō pōt petere,vt hic,& ita loquit vltimū uerbū d.l. Mutianæ,ff.de cōd & dem. Qnque referunt ad factū,vt nō petas de iure,vel de facto,& tunc nō sufficit acceptilatio.d.l. Mutianæ.prout loquit de Mutiana.Sed in dubio ista verba referunt ad ius in vltimis volūtatibus, l.licēt,ff.vt leg.no.ca.& l.quia,in fi.ff.de ɔd & demō. Secus in ɔtibus,quia intellr de iure, vel de facto, & promittendo non petere non impletur ɔdō,l. vbi pactum,C.de transa. & no.in l.siue apud acta,co.tit.& l.j.circa fi.glo.mag.C.de pac.& dixi in d.l.Mutianæ.

1 *Conditionem impleri de facto quando sufficiat.*

a **§.Si quis hæreditarium.** a Si ɔdō nō pōt impleri de iure,sufficit,φ impleat de facto.h d. Vides hic,φ non est dictio,sic,& tn est ɔdō.alle.

1 l.j.de cond.& demō. Opp. † φ non sufficiat b impleri ɔdonem de

b facto.l.hæc ɔdō. de cond.& dem.& in l.j.in fi.§.quod quisq; iur. & l.eadem.C.si manci.ita fuer.alie.Sol.non sufficit impleri de facto,si de iure potest impleri, aliàs secus,vt hic. Hanc materiā tractant Doct.in d.l.ea quidem,& Dy.in l.quidā cum filiū,ff.de verb. obl.dixi plenè in l.continuus,§.cum quis,eo.tit. Opp.φ ista conditio tanquam impossibilis reijcitur, vt §.eo.tit.l.i. solue vt ibi.

ADDITIONES.

a Pom.Si quis hæreditarium.Intellige secundum Alex.in l.2.§.ex his,col.fi.de verb. oblig.& vide Bart.cons.6.

b Menoc.Sufficiat.Ias.l.si ibi.ff.si cert.pet.Ruin.cons.196.num.2.lib.2.

a **§.Si quis te.** a Substitutus est propriè institutus,vel substitutio est propriè institutio.h.d.

ADDITIO.

a Pom.§.Si quis te.Vide Ray.in l.Gallus,§.& quid si tantum,de lib.& posth.

LEX XXI.

Seruus. No.rōnē huius l.qa est no.Op.de l.talē.in prin.ff.titu.2.Sol.ibi fuit data libertas bis. Primo purè. Scdo sub ɔdōne,ideo valet ex prima datione. Itē op.hereditas non pōt dari in diem,vel sub ɔdōne,l.hæreditas,ff.tit.2.Sol.hæreditas sola non potest dari in diem,vel sub conditione,sed cum libertate sic.

LEX XXIII.

1 *Conditio quando non stat per hæredem quin impleatur, habetur pro impleta, nisi voluntas defuncti repugnet.*

1 **Vter ex fratribus.** Cū tribus legib.sequenti. Op.ɔdō missa,si impedit p casum, dispositio deficit,l.in testō,de cōd.& dem.& l.legatū,de ɔd.inser. Sol. hic erat instō pura,sed diuersarū portionum ɔdōnalis,ff.l.prox.Opp.si vnus fratrū duxerit ɔsobrinā in vxorē,mrimoniū est illicitū,& sic ɔdō est turpis,vt ex de consang.& affi.c.non debet.Sol.de iure canonico mrimoniū tale est prohibitū, sed fm has leges est pmissū. Quæro,qd si vnus de fratrib.duxit illā, & alius erat paratus ducere,& illa noluit, quālr diuidant ipsa bona? Gl.dicit,ille qui ducit habebit dodrantē, alter quadrātē, quia certū erat,φ duob.nubere

2 nō poterat. Vide gl.φ incipit,φ si alteri,&c. † Illud qd dicit lex, qn ɔdō non stat per me , hr pro impleta,est uerum, nisi voluntas defuncti repugnet voluntati aliorum Sed hic repugnat voluntas de-

a functi, a quia permittendo,φ nubat vni,vr prohibere, φ alij nubat. Et sic habes,φ leges,quæ dicunt,φ conditio quæ non stat per hęredē,habetur pro impleta,est verum,nisi voluntas defuncti repugnet. Ita vidistis in l.in cōditionibus,in prin.ff.de cond.& dem. Et hoc idem no.per gl.ff.de verb.oblig.in l.in executione,§.fin.

ADDITIO.

a Paris.Voluntas defuncti. Quando volūtas defuncti dicatur repugnare,vide Com. cons.38.ad med.& Bar.in alle.l.in conditionibus,vide Iason l.3.vers.defendendo Bart.de leg.1.vbi ponit intellectum.

LEX XXVII.

1 *Præsumitur furiosus, ex qualitate sermonis,& qualiter talis suspicio submouebitur.*

2 *Cautela, quòd notarius scribat in testamento causam, quando testator apponit conditionem inhumanam, vel fatuam.*

3 *Quid velit dicere textus dicens in memoriam humanæ conditionis.*

4 *Dominus an ex possessione quis præsumatur.*

5 *Fama an sufficiat ad probationem dominij.*

a **Quidā in suo.** a Conditio q ptinet inhumanitatem respuitur,& ex sermonib.incongruis psu-

1 mit quis non sanæ mentis,nisi probet ɔrium.h.d. No.† φ ex qualitate sermonis quis psumitur furiosus. Si fe de tuto.& cur.da.ab his,l.is q.§.1. & habuistis in l.apud Iul.in fi ff.de leg.1. Op.dr hic, φ iste qui talē ɔdonem apposuit,psumit furiosus Contra ff.de ɔdi.& dem.l.Meuius. Dicit gl.hic,spāle fauore humanæ religionis. Vel dic,vt ibi dixi.Quæro,quō pt ista suspicio submoueri,& pro-

b bari, b φ sit sanæ mentis,vt ex his verbis non psumatur furiosus? Rñ.hoc magis consistit in facto, φ in iure,vt quia erat iocularis,q cā ludendi talia testamenta faciebat, vel faciebat cā humanitatis, & reductus est ad magnam contritionem, & suū corpus despicie-

2 bat.vnde cōsulo,† φ notarius causam inserat in testō,qn talia scri-

3 bunt.† Itē quæro quid vult dicere tex.in memoriā humanæ conditionis.Rñd.duob.mod.qa hō fuerat de terra creatus,& in terra sepelitur,& in terrā reuertit.Vel dic,φ ille,φ tradit eū terræ, facit in me-

c moriā condōnis humanæ.Vltimo gl. c inducit ad qōnem hic ex ser-

4 monib.stultis,præsumitur stultus,seu furiosus.Dicit gl.† φ eodē modo præsumitur dñs,si vtatur possessione, licet non vere sit dñs, qd tene menti.Sed gl.alibi dicit ɔrium,et ex.i.vbi dt,φ ex possessione q s nō psumit dñs.Sed Iac. de Are.

d distinguit plene.Sed ego dico, d & sum alibi solitus distinguere,si quærat,vtrū du qs possidebat tanq dñs.psumatur dñs. Distingue, Aut dñium deducit in iudiciū p modum actionis,aut p modū exceptionis.Primo casu,aut principalr intentat,ut in rei vend.in qua principaliter venit dñiū: aut incidēter,qa est talis actus,i quo venit dñiū

e incidenter.Primo casu dñium dēt probari directō e de iure gen. vl ciuili.l.in rem.§.de rei ven.& l.ita vt sit fur.§.cō.& ibi no.C.de non nu.pec.l.1.& quod ibi no.Fallit qn agitur ɔ eū,q uiolenter accipit, ut l.i.q s emptionis.ver.sed hæc.super illis.C.de pscr.30.an.Secūdo

f casu qn dñium f in iudiciū deducitur incidenter, & tunc aut qs ad

g probōnē dñij inducit possessionē de pñti,& præsumit dñs. g ita hic intelligit gl.& expresse no.in l.sicut,§.sed si quæratur.C.si ser.vē.& tex.cū gl.ss.fam.erc.l.1.& facit quod no.per Cy.C.q sit lō.psue.l.2.in 3.q.prin.in fi.2.q.Nec ob.§.ad l.Aq.l.item Mela,§.pen. vbi dñiū venit in iudicio incidenter,&tn bonæfidei possessor non hr pro dño: qa ibi ɔstabat ɔriū.l.eū n esse dñm:& sic pdicta itellego, nisi ɔrium appareat. Aut ad pbōnē dñij,iducit possessio de pterito. & isto casu possessio nō facit quē psumi dñm.l.& q nōdum sunt.§.qd dr.§.de pig.& no.per gl.in l.2.C.de pb.Facit qd solet dici p Doc.I l.cū res.C.e.ti.& qd solet notari,p Doc.Inst.de act.§.item Seruiana.Si uero dñiū deducit i iudiciū p modū exceptionis,& tūc aut post fundatā intētionē actoris,& psumit dñs.C.de pb.l.siue possidetis. Aut ante intentionē actoris fundatā,& tūc psumitur dñs.l.ob maritorū.& ibi gl.C.ne uxor p ma.& l.1.cum no.C.de priui.fis.Facit ff.de sol.l. Titia.& ibi tetigi.Ad pdcā et facit C.de agric.& cēs.l.litib.lib.11.Et sic

5 dēt.intelligi qd no.i d.l.cū res.C.de prob.& l.4.e.ti.Facit † ad hoc q dā gl.quæ vr velle,φ et qnque sufficit ad probationem dñij,ut not. in d.l.3.C.de prob.& l.at qui natura.§.cum me.ff.de neg.gest.

ADDITIONES.

a Pom.Quidam in suo.Vide Cy.per Cor.fi.ni ver.pactum non oportet.

b Pom.Probari.Vide Lanfr.in rep.c.quoniam contra falsam,de prob.Alex. in l.furiosum,C.qui test.fac.pos.Fel.in c.auditis.de præscr.& vide Ias.in d.l.furiosum.

c Paris.Vltimo gl.Vide Alex.in l.si cum dotem,§.si maritus,nu.7.ff. sol.mat. Men.Soc.iun.consl.135.nu.3.lib.2.Soc.sen.cons.112.nu.22.lib.4 Barb.cōs.41.column.lib.1.& cons.50.col.5.in fine lib.1.Dec.cons.221.nu.8.latissime.Boer.q.42 col.1.23.ubi declarat Alciat.cons.39.nu.1.& quidam io confuet.Paris.titu.1.§.1 glo.1.nu.8

d Pom.Sed ego dico.Vide Bal.in l.non hoc.in vlt.col.C.unde legi.Bar.in l.sicuti,§. sed si quæ.ff.si ser.uen.Fel.in c.cū Bert. de re iu.Bal.i l.si ignorat.C.q acc.si pos.et lige ex psumptione dñiū,p Alex.cons.94.Et qualiter pbetur possessio,uide Barba.cons.8.1.uol.& uide circa dicta Bar.hic Alex.cons.10.Fel.in c.illud,in 3.no. p Bar.cōs.27.1.uol.& seq.& 41.in 2.uol.& cōs.6.uide q posui ad Bar.i l.Tit.ff.de so.

e Probari directō.Et uide circa hanc materiā Abb.in c.cū ad sedem.de rest.spol. & plus dicit in d.c.allegans.tun.in c.illud de psc.uidelicet,φ si testes depōerēt,φ talis a tanto tpe citra,possedit talem rem pro sua,& tanquam suam, φ non propter hoc probatur dominium,de quo etiam dixi in l.cum res,C.de probatio.

f Paris.Quando dominium.Vide Fran.cons.154.col.1.aduerte circa illud quod dicit Bar.hic,φ ex possessione præsumitur dominium,quando incidenter deducitur,quod non solum procedit in mera possessione,sed etiam in ficta.uide Cō.cons.50.inci.Quiuis ante fi.adde,φ licet dominium præsumatur esse penes me, tamen opus est,φ allegem,fm Bal.in l.2.C.de exec.rei iu.uide Ias.in l.nō hoc, col. ult.C.unde leg.uide in materia.Ab.in c.ad sedem.ex.ra de restit.spo. unde omo. Bal.cons.442.uol.3.sed puto,φ dictum Bal.non possit procedere, nisi qn constaret fuisse in nullius bonis,& eo modo procedunt ea quæ ponit Bart. in l.in rē q nobis,ff.de acq.pos.quā forte allegare uoluit Alc.dū alle.Bar.in l.si duo.ad fi.ff. uti possi.quod qn possessione præsumitur dñium,ut ea Papiæ,tunc ex possessione de præterito præsumitur dñium,& rei uendicatione probatur eius intentionē probando solū possess.ita Pract Pap.in for.c.acto.in uer.pro sua col.1.

g Alex Præsumitur dñs.Vide i l.apud Trebatiū 6.neq;.& ibi d x de aqu pluui.arc.

§.Hæredi quem testamento. Sed quæro an sine effectu cogitauerat? Gl.dubitat ueritas est,φ sine effectu cogitauit.vt Azo dicit in l.diui.ff.de iure cod.& Inst.de codicil.§.penul.

LEX XXVIII.

1 *Filius institutus sub cond t one,quæ non potest vltimo vitę spiritu impleri, non debet in eius defectum exheredari.*

2 *Proximior vt quis dicatur,quod tempus inspicietur.*

3 *Filius an possit post mortem exheredari.*

4 *Nepotes quando admittatur in actu moriendi,an acquirant patri ipsorum.*

5 *Medium vtrum inter mortem & aditionem in suo sit dare.*

Institutio facta de filio,si intrauerit in monasterium,an valeat.

Si filius. Filio istituto sub ɔdōne ptatiua,q nō pōt impleri vltimo vitę spū,decedēte anteq ipleat ɔdōne. fit locus substituto, vel venientib.ab intestatō ipso viuo, secus si sub ea ɔdōne q vltimo uitæ spū pt ipleri,qa tūc ipso mortuo admittunt.h.d. Et diu.dr.Primo ponit thema & qōnē. Scdo.qōnē auget, ponēdo dubiū bimēbre.Tertio rñdet primo dub.& illud pbat p sile. Quarto, rñdet scdo dubio.Quinto pōit vnū casum sile primæ rñsioni. Scda ibi,cū nō sufficit.Tertia ibi,nā supior,Quarta ibi,altera uero.Quinta ibi queadmodū,& ista ē valde difficilis lex.In tex.hīs erit f.institutus.Ibi,substituent.f.vulgariter,& si filius decedat anq pareat cō

ditioni:quaeritur an nepos admittatur eo mortuo, vel eo viuo. In tex.ibi quemadmodum nepotes viuo filio,& in actu mortis exñte admittuntur ad haereditatem aui in primo casu,ut hic.& ita haec di ctio,quemadmodum,non ad proxima,sed ad praecedentia refert', fm Dy.Dr hic,q nepotes admittuntur filio viuo condõne defecta.

1 Op.filius illo casu reperitur pteritus.& sic testm est nullum.l.cōmo dissime.§.de lib.& posth.& l.pe.eo.ti.Dñt quidam † filius qui insti tuitur sub ɔdõne,q nõ pt impleri vltimo vitae spũ, dẽt in eius defe ctum exhaeredari,hoc est ɔ casum l.si libertũ.§.exis͡timo.de bo.li. & no.per Doc.in l.si pr.C.eo.ti.Ad ɔrium rñde, q imputet sibi fi lius,q ɔdõnẽ non impleuit.l.suus quoq .de hr.inst.Dr hic,q lega tum cedit eo moriente,& transit ad hrẽde.Contra in l.miles.§. pro patre.ʒ.de le.2.Sol.vt ibi dicam.& facit ad hoc,quod habuistis in l. vlt.ʒ.qñ di.le.ce.& l.ab oĩb.§.cum quidam.de leg.1. Item dr hic in

2 ver.altera.q nepotes erant hri. ɔ.ille ẽ legitimus,q est pximior tpe mortis.§.eu aũt.Inst.de haer.q ab inte.sed hic nepotes ñ erãt nati tpe mortis. Gl.rñdet qñ qs decedit nullo ɔdito testõ,tunc inspicit' quis est proximior tpe mortis.Sed si decedat ɔdito testõ,tunc ille pro

a ximior dr.qui est proximior tpe quo testm destituit',vt hic no.& p batur Inst.de le.agn.suc.§.proximus.& habuistis in l.si qs posthu mos.§.si filius.ʒ.de li.& posth.Sed primum mẽbrũ qñ decedit inte status,intellige,q ille intelir proximus, qui est pximior tpe mortis vel cũ hrditas defertur,ut si aliqs decessit relicta vxore pgnante,in spicitur qui est pximior tpe quo partus nascitur abortiuus, vt ʒ.de suis & leg.l.in testõ.§.pen.& l.item.§.1.q maxime est verũ hodie, vt Inst.de leg.agn.suc.§.placebat.†Oppo.dr hic,q valet exhrdatio, qñ hrs institutus,cum filius morietur.Contra hoc est expressum in l.si ita.§.fi.ʒ.de lib.& posthu.Huius ɔrii timore iste ver.queãdmo dum,legitur trib.mo.principr.Primo sic,q tex.non dicat q testm valeat,imo q non valeat,& hoc casu testm destituitur.i.non valet,

3 & sic refertur ad proximum.& sicut sup.destituitur,sic hic,licet nõ eodẽ mõ,nec eodẽ tpe,vt i gl.Alia lec.principalis est, q valet testa mentũ.Ad ɔriũ rñdet gl.q hic hẽbat aliũ cohrdẽ extraneũ pure in stitutũ,cuius aditione poterat ɔfirmari exhrdatio.& fuit ɔfirmata sed in lege ɔria nõ hẽbat cohrdẽ.Haec sol.est vera i se, licet ɔtineat diuinationẽ.Sed eam sustinendo instat' fm hoc.Qũo testm destitui tur,vt innuitur in lra,queãdmodũ &c.Gl.rñdet destituitur.i. irre uocabilr firmatur morte filii,q a modo non hẽt locũ ɋrela.Vel dic destituitur.i.annullatur viuo filio & ɋrela intentata,vt tangit' in fi. gl.Alii dñt,in l.ɔria dr.q filius non pt exhrdari post mortẽ,hoc est verũ si filius instituat' sub ɔdõne casuali,secus si sub ptãtiua,& i eius defectum exhrdatur,q a tunc pt exhrdari post mortẽ,vide gl.1.ibi, vel dic &c.Ista sol.est falsa.q a est ɔ tex.l.suus quoq;.§. sed & si filio. ʒ.de haer.inst.vbi tex.dicit,q filius non pt exhaeredari in defectum ɔdõnis mistae,vel ptãtiuae,quare dic.q ver.queãdmodũ refertur ad primũ casum,non ad proximũ fm Dy.& cessat ɔriũ,s.q si filius ex haeredet',& alius instituit' cũ filius moriet',non dico post mortẽ,tũc va et exhrdatio.q a filio viuente,& in actu mortis exñte,ille potest adire,nec vitiatur testm in vita Nec ob.l.si ita.q a ibi post mortem filii fuit alius in titutus,hic cum morieť fm Iac.de Aret. Et ex hoc habes tria membra,q a qñq; qs exhaeredat',& alius instituitur post mortẽ eius,& tũc aut hẽt cohrdem,& tunc ualet,vt hic.fm secũdam lec.Aut nõ hẽt coh' dẽ,& tunc non valet.l.si ita.in fi. Aut filius ex heredat' & alius instituit' cũ filius morietur,non dico post mortẽ,& tunc valet exhrdatio,& viuo filio,& in actu moriendi exñte,admit titur haeres institutus:post mortem vero nõ posset adire, vt hic dr.

4 Sed quaero,si admittuntur nepotes,cũ est in actu moriendi , an ɋ rant ipsi filii patri eorũ,& sic post ex psona eius hẽant, an vero ipsi nepotes hẽant iure suo.Gl.arguit pro,& ɔ. Vide gl.q incip. substitu tos.ibi.sed an.&c. Iac.de Are.tenet q nepotes in actu moriendi ñ ɋrũt pri p l.h.in fi.C.de bo.quae lib.allegata in gl.Ego puto ɔriũ.Ad q d.n,esset facta disputatio in hac lege,an viuo filio , vel eo mortuo nepotes admittantur.quare putu q quaerant filio , & ex persona fi lii hẽant.Rñ.ad l.fi.in fi.C.de bo.q lib.quia dico,ibi loq'r in vsufru ctu,q nullus est,cũ incontinenti recedere sperat,qđ esset in eo, qui incontinenti dẽt mori,q a transmittit' ad hrdes suos. Hoc probant tex.in l.2.in fi.& l.seq.ʒ.qñ di.le.ced.Sed tunc instatur,filiusfa. non pt acqrere hrditatẽ,nisi iussũ pris.l.si qs mihi bona. §. iussum. ʒ.de acq.haer.sed pr dũ est in actu moriendi,nõ pt iubere.ergo non esset possibile.q his nepotib.ɋrit hrditas in vita filii?Rñ.dico, q nepos ẽ suus haeres aui,nec requiritur iussus.Et filius efficit' haeres patri suo per mediã psonam nepotis,velit,nolit,& est necessarius hrs. l. filius patroni.ʒ.de bo.lib.& inf.de acq haer.l.q in aliena.§.interdum.Et si tu dices,an p se,& p aliũ filius fuerit hrs,ad qd pdest?Rñ. ad mul

b ta.Et fm hoc † quaero verũ inter mortẽ & adõnẽ in suo hrde sit

5 dare mediũ:Istã qõnẽ format Dy.in l.nã nec emãcipatus.ʒ.de le.1. & gl.sunt ɔriae.Nam in l.si alienũ.§.in extraneis.de her.inst.dicit,q non est dare mediũ.ɔrium notat' in l.Iul.ʒ.de acq.haer.& hic vr ca sus.q inter mortem.& aditione in suo hrde est medium.Nã hic ne pos ẽ hrs suus patri nõ stati,sed qñ pr morietur.Itẽ vr tex. ad Syl.l. §.si pater.& ibi tetigi In ɔriũ videtur tex.in l.si post mortẽ. inf. de le.1.& l.qsitum.§.pñti.e.ti.Aduerte,habes distinguere quatuor ca sus.Aut queris de successione ex testõ,aut ab intestato.Primo casu, aut filius est inst tutus pure,& inter mortẽ, & aditionem nõ est da re medium,ita loquitur gl.in l.si alienũ.& tex.in l.si post mortẽ.§.ʒ. & l.quaesitum.§.pñti.ʒ.de le.1.& ʒ.si qs omis.cau.test.l.1.§.q sunt in ptãte.& alia gl.ʒ.ad le.Fal.l. si creditor. Aut est institutus sub condi tione.& potest esse medium inter mortẽ, & aditionem. l. in ɔdõni bus.ʒ de condi. & dem. & hic. Sed si loqueris de successione ab in testato.tunc,aut nullum est ɔditũ testm,& nõ est dare mediũ.§. sui. Inst de haer.qual.& diff.q intellige.s.q non est mediũ, qñ sit haeres in certa parte.sed in alia parte potest esse medium. Pone,q decessit vxore pgnante.Antequam.n.partus sit in ventre formatus, filius iã natus non est hrs nisi p quarta,quia tres pñt creari. Aut est iam crea tus partus, ita quodamm̃o p naturam pres creari nõ pñt,& tunc est hrs.fm veritate:q a si vnus est ɔceptus,ille est hrs p dimidia, l. cum qdã.§.suũ,de acq.haer.Vñ in illa parte est medium illud tps, qđ pen det an partus formet'.Itẽ si post ɔceptũ moriat', partus in vẽtre erit hrs in totũ:& sic fuit medium in illa parte. Idẽ si fuerũt duo fratres, quorũ vnus postea abstinuit. & hoc verũ de iure cõi , sed per rescri ptum posset post mortem effici suus,vt dixi in l.Gallus.§. & quid si tantum.ʒ.de lib.& posth.& ibi tangitur p gl. Aut aliqd est testm, & tunc põt esse mediũ,q ille est suus hrs,q est pximior tpe quo testm destituit',vt hic, & l.si filius qui pri.ʒ.ti. pxi.& hoc habito respectu ad ius ciuile sed fm ius ptorium,fm qđ filius pt abstinere, nõ est du biũ,q a non est dare mediũ.l.nam nec emãcipatus.ʒ.de le.1 Et hunc respectum certe habuit gl,in l.Iul.nr.ʒ de ɔd.& dem. tñ secuta adi tione vr a tẽpore mortis fuisse hrs, postq nõ abstinuit. l. 1. §. q sunt in ptãte.si qs om.cau.test.Et pdicta vera, si qrat' de medio tpis, sed de medio psonae,secus ẽt, q qs esset suus p mediã psonã alterius. ʒ. de

6 acqui.haer.l.si qs i aliena.§.interdũ. † Sed qro.pr instituit filium sub condõne, si monasterium intrauerit, an põt institui sub tali condõ ne.Et videtur, q sic,quia est potestatiua,& sic ualet,vt hic,& l.suus quoq;.Dy.tenet ɔrium,quia nõ sufficit,q sit ptãtiua solũ: sed opor tet,quod sit facilis,vt hic.& l. suus quoque,secus si sit difficilis.l.hec conditio.ʒ.de cond.& dem. l. 2. eod. ti. Et quod ingredi monaste rium sit difficile,allegat Dy.in Aut.de monachis.§.1.col.1.

ADDITIONES.

a IO. FR. RV. Proximior. Adde Bar.in l.qui se patris.col.1.C.vnde libe.

b Parif.Et secundum hoc.vide quae habes ad Bar.in rub.ff.de cur.bon.dan.

TITVLVS OCTAVVS.

De iure deliberandi.

LEX PRIMA.

1 *Seruo non datur tempus ad deliberandum,licet possit nolle adire.*

2 *Patri & filio simul datur tempus ad deliberandum.*

3 *Monachus institutus aequiparatur seruo in tempore ad deliberandum.*

1 SI seruus. Opp.† & videtur,q seruus debeat habe re tempus ad deliberandum : quia ipse non potest adire. l. cum proponas. C.de haer. inst. Sol. seruus non potest adire, nec repudiare. Adire non, nisi praecedat iussus.l.si quis mihi bona.§.iussum. ʒ. de acq. haer.Item repudiare non potest.l.1.§.per seruum. ʒ. de succ.edi.sed

2 potest nolle adire,sed pp hoc non datur tps ad deliberãdum† Quae ro, quid in filiofa.Credo q debet dari patri & filio simul. quia neu ter sine altero potest repudiare.l.is qui haeres.§ fi.& l.seq.ʒ.ti.2.sed aliud in seruo.quia dominus solus potest repudiare.l.1.§.per seruum.

3 ʒ.de suc.edi.dixi in l.legatum.ʒ.de leg. 1. † Quaero, quid in mona cho instituto,vel succedente ab intestato,cui aequiparabimus, seruo vel filio?Effectus est magnus,quia si filius repudiat,nihilominus pa ter potest adire;l.fi.§.vbi autem pueriliS. C. de bo. quae lib. secus in seruo.De hoc scribo in materia vulgaris substitutionis: tñ in hoc pu to,q aequiparetur seruo,cũ nõ sit spes,q sibi facto sui iuris possit qri.

1 *Tempus vbi non datur certum,est arbitrarium.*

2 *Haeredi,& non legatario datur tempus ad deliberandum.*

3 *Fideicommissarius vniuersalis habet tempus ad deliberandum.*

4 *Fideicommissarius non potest facere inuentarium ex persona sua.*

5 *Tempus quantum detur citato ad respondendum,an velit esse haeres.*

6 *Iudex si det secundã dilationem causa nõ cognita,sit' ēt m̃n ex quando tene t.*

1a §. Ait praetor. No.† tex. hic dum dicit, tẽpus &c. q vbi

b tempus non adijcitur certum, relinquitur

2 arbitrio iudicis. b † Quaero, cui datur tempus ad deliberandum. Dicit

ADDITIONES.

a Pom.Ait praetor.Ad istum tex.vide Alex.cõsi.17.in 1.col.in 3.vol.& adde multos casus,in quibus statur arbitrio iudicis,vt per Barb.consi.10.in 3.vol. Item statur arbitrio iudicis,an aliquid sit antiquum,vel vetus.Ita Io. Cald.in c.quoniam con tra, de proba. Item statur arbitrio iudicis an amicus possit testari pro amico. Ita Sal.in l.eos.C.de test.adde Bar.consi.5 11.vol.Item statur arbitrio iudicis, an ali qui dicantur uicini.Alex.in l.4.§.si tam vicinum.ff.de dam.inf.Item statur arbitrio iudicis,an iniuria sit grauis,vel leuis,fm Bal.in auth si testis.C.de test.Item statur iudicis arbitrio,an constitutio sit rationabilis,vel non,vt dicit glo.in c.1.de con stitu.Adde etiam alium casum per Bart.in l.si constãte.ff.solu. mat. & tale arbi trium imponitur,secundum quam simili esset consuetum, vt dicit gl. in l. quid er go.§.poena grauior,vbi Bar.ff.de his qui no. infa. & tale arbitrium in poenis ex tenditur usque ad mortem,secundum glo.in §.in summa.Inst.de iniurijs , de qua gl. vide late Fel.in c.in literis.de const.

b Alex.Arbitrio iudicis.Et uide Abb.in c.nonnulli. de rescr. vbi in non dispositis a iure committitur arbitrio iudicis.

Dicit gl. q̄ hr̄di nō legatario, cū dānum nō ptineat, l. si hr̄ditatem,
3 s̄. mād.† Quid in fideicōmissario vr̄i? Ex rōne gl. vr̄, q̄ dēat hr̄e tp̄s
ad deliberandū; qa cōmodū & incōmodū hēt, vt habetis Instit. de
4 fideic. hęr. §. si quis.† Et ex hoc ɔcludit̄ ad qōnem, vtrū fideicōmis-
sarius vlis possit ex sua psona inuentariū facere. Et dixi, q̄ sic; qa
inuentariū fit ad hoc, vt cesset deliberatio. l. fi. §. 2. C. de iu. deli. sed
deliberatio cadit non solū in hærede, sed ēt in fideicōmissariū, er-
go &c. Ita dixi in l. in rōne, §. qd̄ vulgo, ad l. Falc. & Spec. de instr.
5 edi. §. dicto. ver. qd si hæres non fecit. † Quæro, tota a dic citantur
a hæredes instituti, vel uenientes ab intestato. & iudex statuit termi-
nū, intra quē dēant rn̄dere, an velint esse hr̄des, vel non, q̄ro q̄tum
b tp̄s b dēt dari? Habes c in prox l. itaque. tex. no. q̄ dēt dari ad min'
c tp̄s centū dierū, & exp̄ssius in l. j. §. largius, de suc. edi. Et ex hoc re-
probaui gl. s̄. de hær. inst. l. si qs instituat̄, §. j. Sed hoc examinat̄ la-
6 tius p gl. j̄. de acq. hær. l. q̄diu. & ibi dicā. † Item q̄ro, dr̄ hic, q̄ seda
dilatio dēt dari cā cognita. Hoc facit ad materiā l. in pecuniarijs,
s̄. de ser. Sed q̄rit gl. si iudex dedit dilationē sine causæ cognitione
vtrū sit ipso iure nullū, qd̄ sub illa dilatione factū sit, vel valeat, sed
annullet p appl̄onem ab interlocutoria de iure canonico, vel per
appellationē a diffinitiua de iure ciuili. Rn̄. vt dixi in l. j. de re iud.

ADDITIONES.

a Pom. Quæro tota. Vide Ias. in rubr. C. de succ. edic.
b. Quantum tempus. Adde tu, q̄ Bal. post Iac. But. in rubr. C. de succ. edi. & idem Bal. & Paul. de Cast. hic tenent, q̄ illud tempus erit arbitrarium, & hanc opinio. dicit Alex. de Imo. magis communem in cons. suo 2. in 2. vol.
c Part. Habes. Vide Rom. cons. 493. quid autē si iudex breuiauit tēpus, an possit? vide Ias. in rubr. C. de succ. edic. & de veritate eius quod dicit Bart. q̄ ad minus debeant dari centum dies, vide Ias. in l. si curatoris, C. de iure delib. & in d. Rubr.

LEX V.

1 Creditorib. hæreditarijs p hærede fit copia instrumētorū ad fundandā replicationem, & sic actori edūtur per reū instrumenta ad fundandam replicationem.
2 Remedium vt edantur instrumenta hæredi per creditores, s. vt fiat proclama.
3 Notarius debet dare copiā instrumēti, in quo habeo obligatū nomē debitoris.

Aristo scribit. Op. q̄ quis nō debeat edere instr̄a aduer
sario, l. is apud quē. C. de eden. & l. j. & l.
1 q accusare, eo. tit. l. sed hic cogit̄ qs edere instr̄a creditoribus.† Sol.
dicit gl. hic loquit̄ ante aditā hæreditatē quo casu fit copia credito
rib. hr̄ditarijs. Sed post aditionē non fit copia, qa creditores inci-
piūt hr̄e aduersariū. & hoc nō ad fundandā intētionē, sed ad fun-
dandā replicationē, sic l. fin C. de eden. licèt ibi de hoc sint opinio-
2 nes, & est casus in l. pen. §. fi. ad l. Falc.† Quæro, hic fit copia instrō-
rū hæredi, de quibus instr̄is loquit̄? Rn̄. de hæreditariis, l. Aristo.
de acq. hær. vel ēt de instr̄is existētib penes creditores hr̄ditarios,
s̄m quosdā. vt gl. dicit q̄ fiet sic, quia iudex faciet proclamari, q̄
quicunque habet instr̄a hæreditaria, vel debet aliqua hr̄e ab hæ-
reditate ostendat intra talem diem, aliàs sibi præiudicat, vt est tex.
in l. j §. cum dr̄. j̄. si cui plus q̄ per l. Falc. Facit optimè j̄. de acquir.
3 hær. l. Aristo. vltimo hic lex probat † vnum, videlicet, ego creditor
habeo obligata omnia bona mei debitoris, & volo, q̄ notarius det
mihi instrumentum, in quo continetur nomen debitoris mei.
Dico q̄ debet dare copiam, vt hic, & l. fi. j̄. de bon. auth. iud. poss.

§. Si maior. In tex. ibi, sine præiudicio, s. aditionis, ideo p̄-
sumendum est, q̄ per hoc non videtur adire,
s̄m Dy. No. q̄ pendente dilatione permittitur hęredi vendere res
hæreditarias. Contra j̄. eod. l. ait prætor. vbi vr̄ speciale in pupillo,
non in maiore, quòd venditio impediatur. Solue, vt ibi dicam.

LEX VII.

1 Alienare qui non potest, quando poterit actiones exercere.
2 Deliberans adire, quando possit pendente deliberatione ad adeūdum, alienare.

Ait prætor. No. tex ibi, absurdū, &c. dr̄ hic, q̄ ille qui nō
pōt alienare, nō pōt actiones exercere. Con-
tra (procurator nō pōt alienare: & tn̄ actionē pōt exercere.) l. pro-
1 curator tutorē, s̄. de procu. Sol.† fateor in eo qui non pōt alienare
suo noīe, sed in eo qui non pōt alienare noīe alterius, nō sequit̄,
ergo non pōt actiones intentare noīe illius, qa pōt hr̄e mandatū
ad agendū, nō ad alienandū, ad qd̄ facit tex. & gl. in l. eius est nol-
le. j̄. de reg. iu. Itē op. de l. Aristo. § si maior. s̄ eo. vbi indistinctè in
psona cuiuslibet deliberantis non admittit̄ alienatio, nisi cā cogni
a ta. Sol. a ibi loquit̄ in magna hęreditate, hic in parua. Præterea, hic
2 pōt diminui cā vescendi pupillū, ibi non ita dicit gl. Tu † autē ad-
uerte quar̄ istæ leges procedant, quia si maior deliberet de adeūda
hr̄ditate, ipse deliberās nō pōt alienare de liberōne pēdēte, nisi cā
cognita, l. Aristo. §. j. s̄. eod. Sed si esset datus curator bonis, ipse, vel
alius, tūc pōt alienare ex cā sine decreto iudicis res tpe perituras,
l. si qs instituat, §. fi. & l. seq. s̄. de hær. insti. Sed si pupillus deliberat,
ēt curator datus bonis nō posset alienare aliquas res, ēt tpe peritu
ras, nisi cā cognita. Et idem puto in qualibet psona infirma, nisi cā
cognita, hic est casus in l. si qs instituat̄, §. fi. s̄. de hęr. inst. & idē, hic
dicit p̄tor, diminui vetabo. & sic loquit̄ im psonar̄ a quocūq;, sed
in l. Aristo. §. si maior. loquit̄ psonar̄, s. de psona eius, q deliberat.

ADDITIO.

a Pom. Sol. Hane sol. sequitur Pan. in c. edoceri, ver. non obstat, de rescript.
* Menoc. Crauet. consi. 90. num. 1.

LEX VIII.

1 Minor potest restitui de eo quod gessit intra quadriennium, quod datur ad restitutionem, & est singulare.
2 Substitutus vel legitimus adeundo hæreditatem non excludit suum ab hæreditate paterne.
3 Dispositio huius l. quod habeat locum etiam in nepote.
4 An hæc l. habeat locum in filio emancipato.
5 Filius qui repudiauit hæreditatem maternam, an possit pœnitere.
6 Tacuit qui semper, intra quantum tempus possit adire.
7 Ille, qui repudiauit, volens adire, quando audiatur, in perpetuum, siue suus, siue extraneus.
8 Si quis dixit, volo repudiare, vel quod hæreditas sibi non expedit, quando inducatur repudiatio.
9 Repudiatio an inducatur dicendo nolo ad re.
10 Repudiare an videatur ille, cui est statutum certum tempus ad adeundum, vel repudiandum, & nihil facit.

Si quis suus. No. notabilē legē, & menti tenendā, & con-
cordat lex fin. C. de repud. hære. Op. de illa l.
fi. C. de repu. hær. Hic dr̄, q̄ permittitur aditio post repudiationem.
Contra, imo intra triennium, vt lege ɔ̄tria So. intellige illā s̄m istā,
vt possit adire intra triennium computandū a tpe repudiationis si
fuit maior, vel intra trienniū cōputandū a tpe vtilis anni, si fuit mi
1 nor. Et sic est casus singularis, † q̄ pōt restitui minor de eo qd̄ gessit
intra quadriennium, qd̄ datur ad restōnē, qd̄ est ibi spāle, sed rīr ɔ̄.
l. doli mali. §. diuersum. j̄. de noua. Itē op. de l. 2. C. de iu. & fac. ign.
vbi post repudiationē n̄ pōt adire. Quidā dn̄t, q̄ ibi tacendo hic ex
2 presse repudiando. Alij dn̄t e ɔ̄. vide gl. ibi. Vel † verius, ibi substitu-
tus, vel ltīus q adiit. vn̄ filius excludit̄ ab hr̄ditate materna, vt j̄. ad
Ter. l. filii. §. 1. suum aūt hr̄dē adeundo ab hr̄ditate paterna, non ex-
cluderet intra dicta tpa. ita loquit̄. hic, s̄m Iaco. de Are. & s̄m hoc,
hic loquit̄ de hr̄ditate paterna, ibi de hæreditate mr̄na, & hæc ē ve
3 ra solutio.† Quæro ergo & reuoco in dubiū, vtrū hoc hēat locum
in quolibet suo tā in filio, q̄ in nepote. Dic, ut l. fi. de repu. hę. q̄ loqui
tur tn̄ de hæreditate pr̄na, sed ista lex loquit̄ in quolibet suo. Et sic
intelligo, & ita sentit gl. in l. nonq̄. j̄. de colla. bono. & l. iusta inter-
pretatione. circa fi. j̄. de verb. sig. vbi pr̄is appellatio intelligitur de
auo. sic d. l. fi. q̄ loquitur de hæreditate paterna, intelligam de aui-
4 ta.† Quæro qd de emancipato. Gl. hic, & in l. fi. C. de repu. hær. dicit
idem, quod in suo, per l. nonnunq̄. j̄. de col. bon. Sed l. nonnunquam
non loquitur de repudiante, sed de volente ɔferre. Est ergo dicen-
dum de filio emancipato, quod dicam de filio repudiante hr̄ditatē
maternam, vt probatur expresse. C. de iur & fac. ign. l. 2. & 3. & ibi
no. & dixi in d. l. nonnunquam licet q̄dā dicāt idē in filio emanci-
pato, qd̄ in suo, p l. p hr̄dē. §. Pap. de acq. hæ. quæ lex modicū facit,
5 vt ibi videbitis. Quid in hr̄ditate mr̄na, vtrum possit pęnitere si re
pudiauit? Gl. q̄ sic in l. fi. de repu. hær p l. filii. §. 1. ad Tert. Aduerte l.
filii. §. 1. non loquitur in repudiante, sed in eo q dicit, nolo adire. Nā
ille, q deliberat p̄t dicere, nolo adire: iō nō p̄sumit̄ repudiare dicen
do, nolo esse hr̄s, nisi sit elapsus annus, postq̄ dixisset, d. l. filii. §. 1. s. d
si repudiasset, nunquam postea posset adire, d. l. 2. & 3. C. d̄ iu. & fac.
igno. & l. sicut. C. de repu. hær. Circa qd̄ dic, vt dixit in l. filii. §. 1. ad
6 Tert.† Quæro, intra quantum tp̄s posset adire ille, q sp tacuit? Rn̄.
a vsq; ad xxx. an. si viuit, sed si decessit intra annū, transmittit ius de
liberandi alias secus. l. qm̄ sororē. & ibi no. & l. cū antiquiorib. C. de
iure deli. De cuius iuris deli. trāsmissione plene, dicā j̄. de re. iu. l. q.
7 duos. in prin.† Sed q̄ro vtrum ille, qui repudiauit exp̄sse audiat̄ in
ppetuū, volens adire in suo. dic vt hic, & l. fi. C. de rep. hęr. in extra-
neo, si est maior, non audit̄. l. sicut. C. de rep. hær. sed bn̄ficio fidei-
cōmissi p̄t cogi. l. nā qd̄. §. fi. ad Tre. Si vero est minor, tūc dēt audiri
nisi bona sint alienata a substituto. l. q̄ si minor. §. Sceuola. s. d̄ min.
8 & ibi gl.† Quæro, qd si aliqs dixit, volo repudiare, vel dixit hr̄ditatē sibi non expedire. Dic, aut hoc ipse dixit post tp̄s datum sibi ad
b deliberādū, & tūc ista verba inducunt repudiationē l. sed si alio. §. 1. & l. oēs q. j̄. ad Treb. Aut hoc dixit an̄ petiti deliberationem, &
tunc ista verba ɔcursu triū mensiū inducunt repudiationem, text.
9 est no. & sin. in l. 1. §. similiq; mō. cū sua gl. C. e. ti. Sed qd si dixit,
c nolo adire? Dico q̄ in illo q dic t, nolle se adire, cum cursu anni, in-
ducitur repudiatio. l. si filii. §. 1. ad Ter. & ita tenet Cy. in l. 2. C. d̄ iu.
& fac. ign. licet Pet. ibi alr̄ dicat. Facit qd̄ no. C. vn̄ lib. l. qui se pri.
vbi vr̄ q̄ idē sit dicere, nego me esse hæredem, & nolo esse hr̄s. Et
ē rō dr̄iæ inter hæc, & ea q̄ dixi in p̄cedēti qone, qa hęc verba sūt
abnegatiua volūtatis deficiētis, nec penitus volūtatē ad aliqd tēde
re, vt si dico nolo esse hr̄s: non tn̄ dico, q̄ hēam aīum repudiādi, sed
magis differendi, vt no. in d. l. 2. C. de iu. & fac. igno. Idē si nego me
hr̄dē, vt no. in l. q. se patris. Sed in qōne p̄cedenti verba ponūt aliq̄
voluntatē adesse, cū dr̄ volo repudiare hæreditatē, vel dixit sibi nō
expedire hæreditatē, vel simia, & iō, vel inducitur repudiatio statim
vel inducit̄ cū cursu minoris tpis. Eadē rōne ista verba volo adire,
vel puto mihi hæreditatē expedire, si proferentur post tp̄s datū ad
deliberandū, induceret aditionē. d. l. oēs q. ad Tre. alias post lapsum
spatium

ADDITIONES.

a Pom. Quantum tempus. Sequitur Are. cons. 150. in fi.
b Pom. Sed, & si alio. Vide per Alex. in l. quia poterat. in prin. eo. tit.
c Pom. Sed quid. Et vide per Ang. & dn̄m meū in d. l. si quis instituatur. s̄. de hæ. inst. IO. FR. RV. Contrarietas. Bar. no. in ver. sed qd si dixit nolo adire. Nā vult in l. 2. C. de iu. & fac. igno. q̄ per ista verba, nolo adire, non inducatur repudiatio sed cum cursu anni. Contrarium no. in d. l. filij mater, & b Alex. in apostil. no. hanc contrarietatem, & Ias. in d. l. 2. vbi plene examinat illum articulum.

spatium triū mensiū d.§.similiq; mō.quia dicta verba ponunt aliquā voluntatē. Et ista sunt vtilia,& singularia. Sed quid si ptor statuit certū tps, intra qđ debeat adire, vel repudiare, & nihil facit.
a Dic q̄ q; illud tps statuitur ei,q est institutus sub ɔdōne potestatiua, vel mista,& tunc elapso tpe hr̄ pro repudiante, sed pro adeunte non potest hri, cum ɔdō non sit impleta.l.si quis instituatur.§.de lx red.inst.& in l.si seruus.J.de bo.auth.iu.pol. Qn̄q; illud tps statuit ei,q est institutus pure,& tūc aut statuitur ad petitionē filij exhfda ti,qui vult intentare q̄relā,& dic,vt in l.scimus.§.f.C.de inof. test. Qnq; statuitur ad petitionem creditoris & tunc elapso tpe hr̄ pro adita.l.fi.§.sed q̄a quidā.& §.seq.C.e. Aut statuit ad petitionē substituti,& tunc elapso tpe hr̄ ꝓ repudiata.l.q̄d.n.& ibi no. J. de acqui. hær. Et sic ista lex non corrigitur: licet glo. dicat eam corrigi in d.l. fi.§.sed q̄a quidā male ibi Doc.reprehendunt ipsam. Ego dixi, q. ista verba hr̄ditatē nō expedire, uel nolle adire, n̄ indicant repudiationē, nisi cum cursu certi tpis, vt s̄.di. i hoc verū, nisi sit cōpulsus adire, vel patiā se ɔpelli, tūc qn̄ ad suū dānū hr̄ pro repudiante, & sic non pt adire.l.nā qđ.§.si quis compulsus.& l.ita eū.§.si patronus.J. ad Treb.& ibi dixi,& habetur in l.gn̄aliter.C.de inst.& substit.

ADDITIO.

a Pom. Si prætor. Et vide per Ang.& dominum meum in d.l.si quis instituatur. supra de h re.instit.

LEX XI.

Qui filium. De hac materia vidistis plene in l. ex facto.§.si quis rogatus.ad Treb.& in l.generaliter.C.de instit.& substit.

LIBER XXIX.

TITVLVS PRIMVS.

De militari testamento.

ADDITIO.

a Paris.De militari testamento.Nunquid in testamento militis requiratur rogatio testium, vide Rom.cons.306.

QVAERIT Dy.super hac rubrica, quot sunt militis priuileg. quæ latius dic in l neque.§.1.J.eo.tit.

LEX PRIMA.

1 *Statuto stante, q; in mal. p.ijs possit perueniri ad condemnationem, non obstante vlla iuris solennitate, dummodo de maleficio constet, quod si testes sint examinati in die Veneris sancti, q; possit perueniri ad condemnationem.*

Clausula, non obstante vlla iuris solennitate, quid importet.

2 *Militis testantis in probanda voluntate, ac hec testis in iudicio examinati, iuris solennitates seruata.*

Militibus. Oppo q. miles debeat testari iure cōi, vt C.eo.l.pe. Huius ɔrii t.more gl.soluit distinguendo tres casus. Vide gl.quæ incip.a solennitate. & istam legem induxi semel ad pulchram q̄onem. Caue
a uetur statuto ciuitatis Assisii, q. in maleficiis possit
1 perueniri ad condemnationem, non obstante vlla iuris solennitate, dummodo constet de maleficio: modo testes fuerunt examinati in die Veneris sancti, quæritur an possit perueniri ad condēnationem. ego fui imaginatus quod vult dicere, non obstante iuris solennitate. Et r̄ndeo,q. tn̄ est dicere, quātum, ad prima iura naturalia redeamus. Probo hoc. De iure naturali omnes liberi nascebantur, & postea superuenerunt bella & concupiscentiæ, & inde secuta sunt matrimonia,& quidam sunt legitimi,& quidam non, quidam liberi,& quidam serui, ut in Auth.quib.mod.nat.effic.legi.§.liceat. modo qn̄ Imperator restituit natalib.restituit ad pristinum ius non obstante iuris obseruatione d.§.liceat.& in Auth.quib.mo.na.effi. sui.§.illud. Modo in proposito cū dr̄, non obstante iuris obseruatione,tn̄ est dicere quantum redeamus ad pristina iura naturalia sed de iu.naturali in ore duorum, vel trium stat omne uerbum, vt in c. nouit.extra de iud. Item solennitas feriarum est de iure ciui. nō naturali.l.oēs.&. l.actus.C.de fer.q pōt per legem tolli, et si esset in honorem Dei inducta.l.prouinciarum præsides.C. de fer. & ibi dixi. Itē ii.fm est iuris ciui.l.infamādi.C.de testib.dummodo parti defensio non auferat,q̄a defensio est de iure naturali.l.ut uim. de iust. & iu.& in c.past.extra de re iu.in cle.Et hoc ꝓbatur in tex.vbi milites pn̄t testari qualitercunq; uolunt; quia remissa est eis iuris sole-
2 nitas,dēt cō duob testib. ꝓbari.ad idem C.fam.ercis.l.fi.Sed an, q̄n isti testes examinabunt in iudicio requirit iuris solēnitas.R n̄d.sic.l. Luc.J.e.ibi,his ꝓbationib Nā in eo qđ venit expediendū per ipsū militem est remissa solēnitas,vt hic.Sed in eo. q. venit expediendū per iudicem, vel per hæredem, secus.vt s̄.eo l.in fraudem.§.fi.

ADDITIO.

• Man.Are.consi.12.nu.4.

a Pom.Caueur. Et vide Bar.in consi.suo 181, Quæstio est talis, vtrum statutum, vbi disputat, si statutum aufert solennitatem, utrum intelligatur de ea quæ est ad esse, an de ea, quæ est ad bene esse.

LEX III.

1 *Contrahere qui potest tanquam tutor, & tanquam priuata persona, si contrahit simpliciter, quomodo videtur contrahere.*

2 *Qui poterat, vt arbiter, & arbitrator procedere, si eligit viam arbitri, an possit redire ad aliam viam, remissiue.*

a Si miles. a Illud quod ex nr̄a voluntate dependet intelli facere oī iure quo melius facere possumus.h.d.No. tex.ibi, neque enim,& c.Sed quid in ɔtrib, vbi † quis potest contrahere, tanquam tutor, & tanquam priuata persona, & ɔxit simpliciter? De hac quæstione dicam in l.post mortem,§.j.q̄n ex fac.
2 tur. Dy.† inducit hanc legem ad quæstionem compromissi in Titium tanquam in arbitrum,& arbitratorem. & elegit viam arbitri an pt̄ sit redire ad aliam viam? Dixi in l.si demum J.de furt.& Spec.ponit in tit.de arbit.§.sequitur, vers.quid si compromissum.

ADDITIO.

a Pom. Si miles. Circa hunc tex.vide Fel.in c.ex officij,de præscript. Bart.cons.58. in 2.uol.Panor.consi.105.uol.2.
Men.oc.Alciat.tract.præsump.reg.3 præsumpt.15.

LEX VII.

a Qui iure. a Idem intelligo in auth. ex causa, qđ illa auth. nō habet locum, vbi testator facit legata magna & non cogitat de filijs, vel ignorat vxorem prægnantem. Probatur J.cod. l.militis,§ miles. & probatur in auth.ex causa, C.de liber.præter. & s̄.de iniusto, rup.& irri.testam.l.filio præterito.

ADDITIO.

a Paris. Qui iure. Ad declarationem huius l.no.quod opus est, constet de ista generali uoluntate, secundum Ang.in auth.ex causa, C.de lib.preter. Item & Rom.in l.sicut certi, C.de test.mil. Arg.in l.qui Romæ,§.duo fratres,ff.de uerb.oblig.in l.tres fratres,ff.de pact.& probat iste tex.si ponderatur.
Pom. Vide Cors.ang.in uerbo, substitutio, inc.p.vbicunque.

LEX XI.

1 *Sermo intelligitur secundum conditionem persona ad quam dirigitur, num.3.*

2 *In lex ex causa potest reseruare notario condemnato de falso, vt possit instrumenta facere.*

a Ex militari. a Sermo † dēt intelligi fm ɔdōnem personæ
1 ad quā dirigit.h.d.No.tex.ibi, nā eum.Opp. q. ɔdēnatus de crimine capitali, nō possit facere testū.l.si qs filio exhǣdato §.irritū,s̄.de iniu.r.test.Sol intellige hoc iudice, vel principe pmittente in fnia, l.si qs in prunc.testi,§.miles,J.de leg.3.& J. de vetera.& mi.tuc.l.j.& no.in l & militibus,C.eo. Facit ad q̄stionem, an iudex possit reseruare notario ɔdēnato de falso, vt possit
2 facere instrm. Et † vr̄,q. sic. Doctores dn̄t,q. causa cognita potest, aliàs nō, vt l.nō pōr,J.de furt.& l.diuus,J de iniur. & ibi vt casus, & Cy.ponit in l.& militib.C.eo. Op.de l.si q̄n,C.de inoff.test.vbi dēt facere de iure cōi. Sol.hoc ideo, quia si cū milite loquebat. in-
3 telli, q. facit de iure militari. Nam sermo † dēt intelligi fm ɔdōnē psonæ, ad quā dirigitur, vt hic, & l.plenum,§.equitij, s̄.de vsu, & hab.& per Dy.in c.ea quæ à iure cōmuni, extra de reg.iu.lib.6.

ADDITIO.

a Pom. Ex militari. Vide Barbat.consi.2.in 2.uol.
Men.oc.Alexander ab Alexandro,lib.2 genial.dier.cap.13.

1 *Hæreditas patris non adita a filio suo existente in potestate transmittitur ad quemlibet successorem.*

2 *Differentia inter extraneū, & suū, quo ad transmissionē hæreditatis nō aditæ.*

3 *Hæres filij repudiantis propter existentiam suitatis, an possit adire, quod filius hæres repudiauit, remissiue.*

1 §.Si filiusfamilias. Cum l.seq. vsque ad §.deportati, Quæro an hæreditas† pr̄is nō adita a filio suo exn̄te in ptāte, transmittat ad quēlibet successorem, vel nō? Gl. dicit q. trāsmittit ad suos. vt hic no.& dicit tex.l.j.C.de his q ante aper.tab.p l apud hostes, C.de suis & leg.& vr̄ casus ibi. & idē tenet in l.2.ad Orfic. ad ex̄neos non, vt no.gl.in l.si infanti. C.de iu.deli.idē sentit in l.si fratris, eo.tit. Hoc dictū vr̄ ɔ casum legis nr̄æ & l.hæreditate,§.filius, J.de castr.pec.& l.qui duos,§.cū in bello, J.de reb.dub. & l.Lucius, J.de iu.fi.& l.apud hostes, desuis & leg. In quibus legib. vr̄ expressum q. transmittitur ad quemlibet. quare Mar.Syl. & Iac.de Bel. dn̄t gl.sic verā nisi filius impediāt adire iusta ignorātia, vel alio iusto impedimēto, tunc.n. ad quoscūque transmittit. Nam oēs leges allegatæ in gl vr̄ loqui, vbi filius impedit adire pp̄ iustum impedimētum. Ita tenet in Auth.de trien.& semiss.§.j. Alij Doctores tenent indistincte, q. transmittit ad quoscū.j; p p̄allegatas leges. t. hāc opi.tenet Iac.de Arc.& Pet. & Vltramō.& Rich.Malumb.& Pet.in l.apud hostes. & Rayn.de Foil & idē Ray.de Monte Vbiano tenuit consulendo. Hanc opi. puto esse verā, & sæpius sic de facto cōsului, & ista distinctio iusti impedimēti nō placet, p l.liber homo, §.j.J.de stip.ser.vbi est tex. q. si illi cerauit in iure, n̄ existentia hæredis sui, hæreditatis pr̄næ acquisitionē operatur. Et probo hac rōne beneficiū abstinēdi fuit introductū in fauorē filiorum, vt non teneantur creditorib.nō in odiū suum, sed si hæreditas nō adita non trāsmittit.& sic priuaretur transmissione, quā habebant de iure antiquo, iam illud beneficium esset in eius odiū inductū, qđ esse non dēt.l.si filius qui patri, de vulg.& pup. & l.apud hostes, C.de suis & leg. vbi dicit sua,&c. Dices tu, hoc posset esse odio filij. Quid.n.si hæreditas filij soluendo non esset? Dico, q. nou est odiū, quia sicut filius viuens habebat ptātem abstinendi, vel immiscēdi, ita transmittit. vt J.ait.j.l.si quis filiū,§.j.& ibi no. Contra hāc opi.facit J.ad Tert.l.2.§.si qs ex liberis.vbi vr̄ casus, sed tene sedam lec.positā in gl.& facit ɔ C.de iure delib.l.si infanti, vbi dicit, oēs hæreditates intelligas, s.ex̄neorū.& codē modo, C.de cad.toll.l.j.§.i nouissimo.vbi dicit, hr̄ditates nō aditas nō transmitti, intelligas s.ex̄neorum. Item ɔ hoc facit l.j.C. de his

de his q ante aper. tab. vbi ex spali beneficio trāsmittit hęreditas, & tñ loquit de pſna. Sol. illa lex loquitur de hæreditate ascendentium, & ēt eorū q in ptāte non hñt: & inquātum loquit de patris hæreditate, qui hēt eū in ptāte, illa lex nullum inducit spāle. Item facit ℨ pdictā l. cū antiquioribus, C. de iu. delib. vbi vr̄ dici idem in filio, quod in extraneo, ꝙ decedens transmittit ius deliberandi.

2 † Sed tu dic, si filio est statutum certum tēpus ad deliberādum, & deced r, interim est idē in suo, quod in extraneo, sed si nullū tempus est statutū, tunc remanet dfia inter suū. & extraneū, quia suus ad quoscūque & q̄cunque transmittit, sed extraneus intra annū tantum. † Item quæro. cū filius a repudians remanet hęres, vtrum

3 existētia sui hæredis operetur, vt hæres filij possit adire illud, quod ipse filius repudiauit. tex. ꝙ non. in l. j C. de his qui ante aper. tab. Istam materiam latius tractabo ℑ. ad Tert. l. 2. §. si quis ex liberis.

ADDITIO.

a Pom. Quæro cum filius. Vide Ias. in l. qui patris, C. vnde lib.

LEX XIIII.

1 *Clausula, non obstante iuris solennitate, operatur quod videtur res reducta ad primum ius naturale, idest gentium.*
2 *Ius gentium duplex est, & cadit in seruo.*
3 *Priuilegia militū in testando circa formam & solēnitatem testī, sunt nouem.*
4 *Priuilegia in testamentis militum, circa personam testantis.*
5 *Priuilegia concernentia personam instituti.*
6 *Priuilegia militis circa substantiam dispositionis.*

Neque enim. Ad euidentiā no. ꝙ circa testm̄ sunt multæ solēnitates. Quædā circa formā testi, & ipsum testm̄. Quædā circa personā testantis. Quædā circa psonam instituti, seu legatarij. Quædā circa substantiā dispōnis. Et circa quodlibet illorū vr̄ dispensatū, per illa verba posita ℨ. eo. l. j. §. te stent q̄uo velint. Sed hic loquit de solēnitate, quæ est circa personā instituti, q debet esse capax trib' tpibus, l. si alienū, §. in extneis, de hær. inst. Op. de ver. sed si seruū, ad ver. deportati. Nam in j. ver. dr̄, ꝙ non capax pōt institui, in seq. nō. Gl. sup verbo, & fere, dicit, ꝙ verbū, fere, tollit ℨriū. Glo. bene soluit, sed non p hæc verba, sed soluit per illa verba posita ℨ. e. l. j. q̄ militibus oīs solēnitas iuris est remissa. vr̄ ℨcessum, ꝙ pn̄t institui oēs, q sunt capaces de iure gen. Sed si non sunt capaces de iu. gent. nec de iure ciui. tunc non pn̄t institui. Et hoc tene mēti, qa facit ad illud, qđ dīt statuta. Non obstante iuris solennitate, q̄ verba intelligunt, qa redit ad primū ius nālc, vt dixi ℨ. eo. l. j. & intelligas nālc ℑ. de iu gen. Et ius gentiū est

2 † duplex. a Primū qđ fuit eo ipso, ꝙ gentes fuerūt, non ēt cōe cum

a brutis, vt, ꝙ promissa soluant. Et illud ius gentiū, adhuc est in seruis: quia nāliter obligant. Quoddā est ius gentium, quo oēs gentes vtunt, introductū vsu gētiū. l. j. in fi. ℨ. de iust & iu. Et istud ius nō cadit in seruo, qa p ius gentiū est introducta seruitus, quę impedit hoc l. manumissiones, ℨ. de iust. & iu. & ideo illa verba, remissa oī iuris solennitate, reducunt ad ius gentium. Non n. ad primū tm̄, qđ fuit eo ipso, ꝙ gentes fuerunt, sed ēt ad id, qđ fuit introductū ex vsu gentiū. Vn̄ id qđ non cadit in seruū, non vr̄ remissū, vt hic. Vltimo videamus priuilegia militū. Dy. enumerat ℨ. eo. sup rubr.

b Tu vero b latius, & melius dic ꝙ in testō sunt ℨsideranda quattuor

3 priuilegia militum. Primo ipsa forma † & solennitas testi. Et circa hāc vr̄ dispensatū in nouē. Primo in numero testium. Scđo, qa nō requirunt rogati, s̄m distin positā ℨ. eo. l. j. Tertio, ꝙ non tenet filiū instituere, vel exhæredare, dum tñ facit scienter, vt ℨ. eo. l q iure, & l. militis, §. miles, & C. eo. l. si cū vel in vtero. & l. sicut certi. Quarto, qa agnatione sui hæredis, vel p legē Velleiā non rūpitur, licēt sit pteritus, ℑ e. l. idē. Quinto, quia pōt instituere in codicillis, l. militis codicillis. in prin. ℑ. eo. Sexto, qa facilius testm̄ ℨfirmatur, l. in fraudē. §. j. & l. militis, §. veteranus. Septimo, quia in substōne pupillari non requirit ꝙ sibi fiat testm̄, l. miles ita. in fi ℑ. eo. Octāuo, ꝙ ad ℨfirmationē tabularū pupillariū, non requirit aditio, d l. miles ita, in fi. Nono, quia pōt decedere cū duob. testis, vt ℑ. c. l. q̄re bat. Et circa oīa ista dispensatū vr̄, p illa verba posita ℨ. eo. l. j. faciant testm̄ q̄uo velint. † Scđo est ℨsideranda persona testantis, circa

4 quam vr̄ dispensatum. Primo in damnato de crimine capitali, l. ex militari. ℨ. eo. Scđo, in dubitante de statu suo, ℨ. eo. l. ex militari, §. si miles Tertio in muto, & surdo, vt ℨ. eo. l. iure militari. In eo vero, qui est seruus hostiū, vel qui est pupillus, non est dispensatū, vt ℨ. c. l. facere, & C. eo l. fi. Rn̄deo. Rō ēst, qa impedimentū seruitutis est iuris gentiū. Itē impedimentū discretionis qđ est in pupillo sūr est iuris gentium. Vnde ad hoc non porrigit dispensatio, q̄

5 inducit per verba posita ℨ. eo tit. l. j. † Tertio est consideranda persona instituti, seu legatarij. Et hic est aduertēdum. Q̄nque quis est impeditus de iure cōi, pp defectū iuris gentiū, vt quia seruus, & tunc in hoc non vr̄ dispensatum cum milite, vt ℑ. ca l. §. sed si seruum, & qđ ℨ dixi. Aut pp impedimentū iuris ciuilis. & tunc aut si esset dispensatū, tolleretur ius alterius, & non intelli̇r dispensatum, vt ℑ. eo. l. in fraudē, in prin & l. dotalē. qđ no. ad ea q̄ ibi dixi. Aut non tollerēt ius alterius, & tunc intelli̇r dispensatū in tribus. Primo, qa pōt institui ille, qui aliās non pōt, vt hoc §. si deportati. Secundo, qa sufficit, ꝙ sit capax tpe mortis, vt hoc eod. §. Tertio, quia fauore militis est constitutum, ꝙ non possit relinquere mulieri, in qua est turpis suspicio, l. miles ita, §. mulier, ℑ. eo. §. Sed hoc non est vigore illorum verborum positorum. ℨ. cod. l. j. sed ex re-

6 scripto diui Adri. d. §. mulier. Quarto, debemus considerare ꝙ ipsam dispōnis substantiam. Aut quis est prohibitus disponere, ne auferat ius alterius, & tunc hæc prohibitio durat etiam in milite, vt ℑ. eod. l. cum filius. & d. l. miles ita. §. mulier. Aut ius alterius non aufertur, & tunc, aut iō est prohibita dispō, quia ℨ edicta prætoris, vel ℨ bonos mores, & non vr̄ dispensatum. l. si a milite. §. edictum. ℑ. eo. Aut alia rōne est, phibita dispō in priuato, & tunc vr̄ dispēsatum in septem. Primo, qa miles pōt instituere ex re certa, & sic decedere pro parte testatus, & p parte nō, vt ℑ. eo. l. miles. in prin. Scđo, quia sufficit qđ institutus sit capax tpe mortis, vt hic cer. & gnaliter. Item pōt instituere in diem & ex die, vt ℑ. eo. l. miles ita. in prin. Tertio, quia pt extraneo substituere directo, vt ℨ. eo. l. miles etiam. & de vulg. & pup. l. centurio. Quarto q a obliqua trahitur ad directam, vt ℑ. ea. l. §. fi. & seq. Quinto, qa enunciatiua emissa pp aliud, inducunt dispositionem. C. eo. l. ex his. Sexto, qa emancipato substituit directo, vt inf. eo. l. miles. §. exhæredato, sed illud est idem cum tertio. Septimo, quia potest hæredem grauare, vltra dodrantem. l. si certum. §. fi. cū l seq. inf eo. & C. ad legem Falc. l. in testamento.

ADDITIONES.

a Pom. Ius gentium est duplex. De veritate huius doctrinæ, vide Ias. in l. j. in prin. glo. magna. ff. de acq. poss.

b IO. FR. RV. Tu vero. Adde Bal. in l. milites. C. eo. tit. ubi formaliter recitat doct. Bar. hic, & illā sequitur inferendo ad plures quæstiones Ang. de Are. in §. pe. Inst. eo tit.

1 *Hæreditate non adita fideicommissum debetur homini libero.*
2 *Paganorum in testamento, quando conseruetur libertas, hærede decedente, hæreditate non adita.*
3 *Institutus si decedat testatore sciente, & non habente tempus ad prouidendū, conseruatur libertas, & hęreditas.*
4 *Vulgaris tacita cōprehensa in expressa pupillari, nō requirit aditionē. (tutus.*
5 *Vulgaris tacita vtrū expiret, & si pupillus decedit, cui pupillariter fuit substi*

§ Cum miles. Fauore militis, & fauore libertatis, & in-stōnis, fideic. libertas trahitur ad directā. h. d. Op. & vr̄ q, istud sit de iure cōi pp defectum instituti, cum hæreditas fideicommissario nihilominus debeatur. l. pe. §. cum ante m C. ad Treb. Gl. in l. seq. in ver. subueniendū. quæ inci. ex testō. fat e-tur ℨrium. qū fidicicommissarius homo esset liber. in quē action es

1 possent transire, vide gl. & id. quod dicit gl. est falsum, † quia hæreditate non adita fidei commissum non debetur libero homini. l. i le a quo. §. si de testō. inf. ad Tre. Non ob. l. pe. §. cum autē. C. ad Treb. quia ibi decessit post aditam hæreditatem, licet sine hærede decesserit tñ hæres institutus intelli̇r. Et hanc opi. tenent oēs Doc. Iac. de

a Are. Iac. de Rau. Cy. & omnes Mod. Item opponitur, a dr̄ q, in te-

2 stamentis paganorum ℨseruatur libertas. Contra de l. Antoninus.

b inf. de fideic. lib. Sol. † in testō militis siue decedat viuo testatore & sciente, siue nō, cōseruat libertas, & hr̄ditas. Sed b in testō paganorum, si decedat testatore sciente & tps ad deliberandū, siue ad prouidendum habente, ℨseruatur libertas tm̄, nō hr̄ditas. l. Antoninus præal. Sed si decessit ipso ignorante. tunc cōseruatur libertas & hæ-

3 reditas, vt hic. † Sed quæro quid si decedit institutus testōre sciēte, sed non habente tps ad prouidendū, an ℨseruentur libertas & hr̄ditas: Dico ꝙ sic l. tres tutores. de admi. tut. & l. Athletæ. §. dat remissionem sup. de exec. tutorum facit optime C de inoffi. testamē. l. 3.

4 † Vltimo per istam legem ego dico, ꝙ tacita vulgaris, quæ ℨtinetur in expressa pupillari, non reqrit aditionem, vt hic, inducendo sic, si est. n. tacita vulgaris, quæ continetur in fideicommissaria, non reqrit aditionē, ut hic. ita nec tacita vulgaris, q̄ ℨtinetur in expressa pu

5 pillari, ut dixi in l. 1. ℨ. de vul. & pup. Itē induco hāc legē † ad aliud, quod decessit pupillus, cui pupillr̄ quis est substitutus, vtrum expiret tacita vulgaris. Dixi in l. 1. sed dico, q, debet distingui, sicut distinguit in l. sta, aut decedit institutus testōre sciente, & ad prouidendum tps habente, aut non. vt hac lege distinguitur, qđ tene menti.

ADDITIONES.

a Paris. Item op. Dr̄, ꝙ ad corroborationē, qū testator habuit tempus ad prouidendum, & non prouidit sit ei imputandum, vide ad Bar. in l. 3. C. de inof. testam.

b Men. Sed. Soc. fen. consil. 116. col. 2. li. 1. Ale. cons. 15. col. 3. li. 1. Ang. cons. 40. lib. 2.

LEX XVI.

In fraudem. Istud principium declarabo inf. proxi. §. fi. cut ibi dico plene.

1 *Solennitas eadem requiritur in d struct one testamenti, quæ in constructione*
2 *Resigillans testa mentum cancellatum, quando in dubio videatur facere causa renouandi.*
3 *Sigillando quando quis videatur approbare.*
4 *Notarius si cancellauit instrumentum, & postea dicit, quod errore fecit instrumentum probat.*

§. Sicut. Not. text. ibi si tñ. & c. ibi, & iō cum miles induxisset. Quæro q̄ solēnitas requirat ī testī destructione? Rñ. ea, quæ requiritur in ℨstructione eiusdem, ut hic coniuncta l. 1. ℨ. e.

1 Quæro. quid in dubio resigillat † quis testamentum cancellatum, an in dubio faciat cā renouandi? gl. q. non, sed magis ne legatur, vide gl. quæ incipit, quam causam, & hanc opi. tenent do. Old. Sed q, dam Doc. ℨ Dy. Multum facit ℨ inf. eo. l. tribunus. §. fi. cum concordantiis ibi positis. vbi sigillando quis videt approbare iam factum. Ego dico sic, duo sunt actus aperire testamentum, & resigillare. Si quidem quis aperit testamentum incidendo tabulas, non incidēdo filum tñ, & cancellando, seu inducendo testm̄, tunc ex hoc actu

Bar. super 1. Inful. S 4 præsu-

præsumitur mutatio voluntatis, & licèt postea resigillet, nō vr̄ facere, vt approbet, sed magis ne legatur, vt hic. Et ideo cum miles induxisset, & sic non solum aperuit, sed etiam induxit.i. cancellanit, l. inductum. C. de sol. & l. si quis libertatem. §. fi. š. de pet. hæred. Sed qñ simplr̄ aperuit, sed non induxit, vel cancellauit, post resigillando vr̄ magis aperuisse, cāreuidendi, & iō per sigillum vr̄ confirmare. l. tribunus. § fi. † Item quæro, vtrum sigillando, quis videatur
3 approbare. Dic, vt no J. co. l. Tribunus. §. fi. & dixi š. sol. mat l. quæ
a dotis. Vltimo induco a ad quæstionem, notarius cācellauit instr̄m, & post scripsit notarius, ꝙ istud instr̄m per errorem cancellauerat, an illud instr̄m probet? Dic, ꝙ, est tex. hic, vbi miles aperuit, & cancellauit, nihilominus si volun valere valuit, facit quod dixi in l. cancellauerat sup. de his quæ in test. delen.

CONCORDIA.

Sicut. Pro concordia, aduerte, ꝙ notarius qui aliquid omittit in instro per eum rogato, & ponit in margine, & attestatur, ꝙ est sua additio, & ꝙ per errorem omisit post publicatum instr̄m, nō potest errorem suum corrigere. Intellige qñ in substātialib. ꝯctus, & put intelligit Bar. in sua dist. in l. si librarius. ff. de regu. iur. in l. Imperator. la j. circa si ff. de sta. ho. contra tamen tenere allegatur in l. cancellauerat. ff. de his quæ in test. delen & in hac l. in fraudem. §. sicut hic, ut innuit Alc. in l. si vnus. C. de test. Tu dic saluando Bart. alia est qō, an notarius possit corrigere errorem suum, de qua in prima opi. Et illa materia etiā traditur per Doc. in l. errore. C. de test. in d. l. si librarius. alia est quæstio, an apostillæ appositæ per notariū faciant fidem, quasi sine die, & consule, & sic alio tpe factæ, quam tēpore ꝯctus, & ita loquitur secunda opi ꝙ non ualeāt. Adde Pan. in c. cum venerabilis. de reli. do. in fi. cū concordantiis ibid. Adde tamen ꝙ in d. l. cancellauerat, illa cancellatio facta per notariū ualet, licet non trahatur ad oēs, quia de absolutione cōstat forte alio instro. l. si. C. de sen. ex bre. reci. quia requiritur scriptura, & c. ideo nō tam hr̄ respectus ad cancellationem, quam ad sn̄iam absolutionis, in alijs aūt addit opin. non credere, vt š. in prima opi. aliud tū est quærere de istis apostillis, q̄ fidē non faciunt, qñ fiunt alio tpe. ut supra, & aliud est quærere, an possit notarius corrigere errorem suum ꝙ omissum vel alteratum fuit factum tempore ꝯctus, & sic cum die & consule, & coram testibus, adde ad hoc Pau. de Cast. consi. 36.

ADDITIO.

a Barb. Vltimo induco. Sed contra hoc facit tex. in l. i. vers. & ideo. ff. de his quæ in test. delen. vide omnino Bal. in l. si vnus. & l. pen. C. de test. ... non stat cum dicto Bar. hic. Abb. in c. cum vener. bilis. de re... ... dicto Bar. hic.

§. Si quis. Priuilegium militis non tollit delictum scribētis. h. d. Et est ratio, quia priuilegium militis conceditur solum circa ea quæ ueniunt expedienda ab ipso milite.

1 *Regula generalis non comprehendit specialia.*

§. Bonorum. Quæro, quid uelint dicere ista uerba, ga generalis est illa determinatio. Dicit gl. vt non sit nulla exceptio. Ex qua no. Dy. ꝙ regula gñalis comprehendit om
1 nes casus priuilegiatos. Hoc mihi non placet, quia regula † gñalis non comprehendit spālia. ut no. Dy. super rub. de reg. iu. lib. 6. & J. de reg. iu. l. j. & ibi gl. Sed est rō legis, quia priuilegium militis non egreditur personā militis, & ea q̄ ab ipso milite testante sunt expedienda respicit, ut hic, sed petitio bonorum pos. respicit personam hæredis, & ideo priuilegium militis non tollit delictū scribentis.

LEX XVII.

1 *Priuilegium militis non tollit priuilegium mulieris.*
Ciuitas si concessit bayliam quibusdam sapientibus prouidendi, & ordinandi, quomodocunque velint, quod ex ista generali concessione non uideatur potestas auferendi ius tertio quæsitum.
2 *Fundus dotalis si legatur, debetur æstimatio.*
Alienatio fundi dotalis, quomodo dicatur prohibita, & cuius respectu.

a
1 Dotalem. a Quæro quæ est rō huius l. Rn̄. quia † priuilegiū militis, non dēt tollere priuilegium mulieris. ita dicit gl. vide eam, & l. quā allc. l. l. fin. in prin. š. ex quib. cau. maio. Sic videbitis no. J. l. prox. §. j. & hoc est no. ad qōnem in, qua consului. Concessit ciuitas qbusdam sapientibus, bayliam. & ptātē prouidendi, & ordinandi super adunantia, qñocunq; velint, & melius possint, & habeant ptātem, quam hēt adunantia gñalis, an possint auferre ius alterius? Et vr̄ ꝙ possint gñaliter. l. venditor §. si constat. š. cōm. prædio. & l. Antiochensium § j. de priu. cred. & l Lucius. J. ad municip. & de uend. rerum quæ ad ciu. pert. l. j. li. xj. Sed ꝯ vnam personam singularem non possunt. l. si priuatus J. qui & a quib. & l. toties. §. j. J. de pollic. Et dubium qōnis est, an ex illa gñali ꝯcessione transeat ptās illa, ita ꝙ si illi sapientes uolunt, possint auferre ius q̄situm alteri? Dic, ꝙ ius non venit in gñali concessione, ut hic ꝯiñ
2 cta l. j. š. co. † Quęro utrū si legatur fundus dotalis, an dēatur æstimatio? Glo. dicit, ꝙ non, quia huius rei dotalis non est commerciū ꝙ
b tenementi. Et idē gl. tenet b in l. si prædium. C. de iure do. & ibi Cy. hoc tangit. Iac. de Are. tenet ꝯrium hic, & dicit ꝙ non est uerum, ꝙ fundi dotalis commercium sit prohibitum. i. ipsa vendō, sed phibita est alienatio, & ideo dicit Iac. de Are. ꝙ debetur æstimatio l. si quis inquilinos. in prin. J. de leg. j. & l. cætera, §. si duob. eod. ti. Ego examinaui in l. cum lex. de fideiuss. & dixi, ꝙ respū mulieris est prohibitus ꝯctus, & ꝯtro, & dn̄ij trāslatio. Et ita no. in l. si prędium. C. de iu. dot. & ibi per Doc. sed respectu aliorum cōlter tenet obligatio, & uenditor emptori obligatur, & fideiussor accedit, sed dominium non transit, ut dixi in l. cum lex. inf. de fideiussorib. & sic hoc casu debeatur æstimatio.

ADDITIONES.

a Pom. Dotalem. Vide Arc. consi. 147.
b Pom. Glo. tenet. Ista est cōis, secundum Ang. in l. apud Iulian. §. fi. de leg. 1.

LEX XVIII.

Si certarum. Ibi, certarum alias cæterarū, & tunc stat proprie, alias certarum, & tunc subaudi tantum mobilium, alias instituisset simpliciter aliquos in certis, & unum
a in cæteris reb. &c. & sic ille esset hæres a vniuersalis, & alii habentur loco legatarij. l. quoties. C. de hær. inst.

ADDITIO.

a Pom. Ille esset hæres. Vide Alex. in l. cogi. §. sed & si miles. col. fi. ff. ad Treb. uer. vlt. hac lex inducitur ad q. Vide et per Alex. consi. 58. 1. col. 4. uol. & consi. 122. eo. uol. Ruyn. consi. 204. nu. 3. lib. 2. Ruy. consi. 40. nu. ... Montalæ. consi. 64. col. 2. circa med. lib. j. ... me 5. lib. 2.

§. Iulianus. Op gl J co. l. si duob. Sol. ut ibi. Item opp. de l. si sub conditione. quib. mod. vsusf. ami. Solut ibi sunt hæreditates duorum hic unius. Item op. š. ca. l. in prin. So. hic sunt diuersa patrimonia, & ideo sunt diuersi hęredes, ibi urū tantum. Opp de l. ex facto sup. de hęr. inst. Sol ibi in pagano, qui non habet nisi unum patrimonium, hic in milite, qui habet patrimonia, & ideo fit ista interpretatio.

1 *... institutus a pagano, quando possit in eodem testamento exhæredari.*

§. Si eodem. In hoc §. semper dubitaui, dr̄ hic, prout est in litera. Not. ꝙ paganus illum quem hęredem instituit, nō potest exhæredare in eodem testō. Contra fm illam literam, in qua dicit, non. Sol. fm illam literā negatiuā casus ponitur duob. mod. Primo īstituit seruū cum libertate, & ademit sine libertatē. & tunc procedit sine scrupulo, quia miles hoc potest, paganus nō. l. si ita. §. rīa. š. de lib. & posth. Sed alio mō intelltr̄ in libero instituto, & tunc dicit gl. ꝙ rō est, quia exhr̄datio est res inepta in extraneo. l. quidam cum filium. J. de uer. obl. Sed pp hoc non intelltr̄ solutum ꝯrīū alterius lr̄æ. Item exhr̄datio est res inepta in extraneo, sed in hr̄de instituto, est res apta. l. paterfa testō š. de hær. inst. Ego dico † prout hēs lr̄am negatiuā, ꝙ nullus liber hō pōt exhr̄dari sine
1 iusta cā. Hic est casus in l. paterfam. testō. de hær. inst. l. uxorē §. hæres. J. de le. 3. Et est rō. quia cum hæreditas dētur hr̄di instituto, a se ipso non pōt adimi. l. sed si ꝯdōni. §. fin. š. de hær. inst. Sed prout hēs literam affirmatiuam. l. possit. siue non, tūc intelltr̄, ꝙ possit fieri ex cā ltīma ingratitudinis. l. paterfam. testō. š. de hær. inst. & l. uxorē §. hæres. inf. de leg. 3. Vel dic, ꝙ non pōt adimi directe, sed per fideicōmissum, d. l. vxorem. §. hæres. & dixi in d. l. paterfam. testamento.

§. Similes. Hic §. cum l. seq. concordat cum l. si post missionem. inf. ad leg. Falc. & cum l. seq.

LEX XIX.

1 *Diminutio quæ fit de legatis, duplex est.*
2 *Legata vltra vires patrimonii, an sint indebita de iure gentium, & ciuili.*
3 *Si legatus sibi reseruauit præbendam vacaturam, remissiue.*
4 *Statuta si duo contraria reperiantur in eodem volumine, secundum derogat primo, licet sint eodem tempore confirmata.*

sti uero composita.

1 §. Quid ergo. Gl. ponit casum. Volo † ꝙ notes unū. Quædam est diminutio quę fit de legatis, quia vires pr̄imonii non sufficiunt. Quędam est diminutio, quæ fit per leg. Fal. Primum probatur hic. & l. si post missionem. & l. in quantitate. in fi. ad leg. Falc. Modo aduerte, legata non debentur ultra uires pr̄imonij. Sed quęro. † an sint indebita de iure naturali, hoc est
2 gentium, & ciuili. & hic est casus, ꝙ sic, & ideo non ur̄ dispēsatum per uerba l. j. š. co. & ut dixi sup. eo. l. neque. n. §. j. Sed diminutio q̄ fit per leg Falc. non facit legata esse indebita de iur. gen. sed de iure ciuili, & ideo in testō militis habet locū prima diminutio sed scda non, ut dixi in l. j. inf. ad l. Fal. Gl. † inducit hanc l. ad qōnem de legato, qui reseruauit sibi præbendam uacaturam. Et de hac q. est facta
3 decretalis, ext. de off. deleg. c. præsenti. lib. 6. & habetur per Dy. in c. i. in ult. q. de reg. iu. li. 6. † Vlt. hæc lex inducitur ad q. Vos uidetis, ꝙ
4 licet testamentum, & etiam codicilli confirmentur eodem tempore mortis, tamē ordo compositionis inspicitur. Et sic inducitur ad q. de duob statutis contrarijs in eodem uolumine repertis, ut secundum deroget primo, licet sint eodem tempore confirmata. De hoc no. Cy. in l. . C de test. tut. & per Dy. in l. tutores. š. de test. tut. & ego scripsi in repe. l. omnes populi. de iust. & iu.

LEX XX.

1 *Verba obliqua trahuntur ad directam, ex expressa dispositione defuncti. Item fauore libertatis.*
2 *Verba directa ex dispositione defuncti trahuntur ad fideicommissum. Item ex ratione.*
3 *Testator si dixit, volo quod post mortem meam restituatur tali, substituens eum vulgariter & pupillariter, erunt duæ directę.*
4 *Incontinenti dicitur fieri, quod fit semel, quando fit vnum post aliud.*
5 *Testes deponentes vidisse aliquid per rimulam, s. vnus post alium, dicuntur contestes, & probant.*

Quæ

a **Quærebatur.** Hæc lex est ualde no. & menti tenēda, & Iurisconf. in hoc ti. pcedit hoc ordine: quia a principio tituli vsq; ad l. si certarū, ponit expositionē illorū verborū, testent quo velint, positorū. s. e. l. 1. sed in l. si certarū, cœpit forma
1 re q circa materiā, & hic ponit vna qō. † No. q uerba obliqua, trahūt ad directā ex expssa dispōne defuncti, vt hic. Itē qnq; fauore li-
2 bertatis trahunt ad directā s. e. l. neq; cū l. seq. Itē no. q qnq; ex di spōne defuncti, verba directa trahunt ad fideicōmissū. Itē qnq; ex
3 dispōne l. ut vidistis, in l. verbis ciuilibus. s. de vul. & pu. † Itē qro. si
b testor dixit, volo, q. post mortē meā restituat tali, substituens cū vulgariter, vel pupillr, erit ne directa? Et vr. q nō, qa verbū restituo, est fideicōmissariū l. cohædi. §. cū filiæ. de vulg. & pup. Sed tñ ɔtrium est verū, qa testor voluit verbū fideicōmissariū trahi ad directū, & po-
4 tuit ut hic, & ecōuerso cēt idē. † Vlt. no. gl. q inci. a'ds semel, q dicit,
c q illud q fit icōtinēti vnū post aliud, dr fieri simul. Qd facit ad qō-
5 nē. Plures testes dixerūt q viderūt tale qd p simulā, vnº plus aliū,
d qrii mō an pbēti Et vr. q nō sūt ptestes. Cōtrariū est verū, qa, q fit incontinēti vnū post aliū, dr fieri simul, & sic sunt ptestes, vt hac gl. Idē no. in l. antiqui si pars hær. & l. hæredes palam in fi. de test. s. & no. per Iac. de Are. & Cyn. in l. testium. C. de testib. & ibi vide Bar.

ADDITIONES.

a Poma. Quærebatur. Vide quid dicat Bar. consi. 12.
Meno. Parif. consi. 70. nu. 1. lib. 2.
b Poma. Item quæro. Vide Alex. in l. 1. in prin. ff. de vulg.
c Parif. Vltimo no. Idem tenet Dy. & Sal. in l. hac consultissima, in fi. prin. C. de testā & Bal. in l. testamentum. C. de testam. & Imo. in l. si pater. & in l. si is qui. §. j. ff. de vulg. & pup. & Ang. hic in fine.
d Io. Fran. Ri. Plures testes. Adde, q istā decisionem tenent Ang. Imo. & Alex. in l. si quis, §. 1. de vulg. & pup. & ibi unde plures concor. per Alex.

§. Si quis a milite. De hoc no. vt plene dixi in l. licet. j. de leg. 1.

LEX XXI.

Tribunus militum.

§. Cum aliquis. De hac materia dic, vt dixi sup. eodem. l. in fraudem. §. 1.

LEX XXX.

1 *A verbis statuti non receditur.*
2 *Tribunus militum non hab. b't p'uil. gium militis, nisi sit miles.*
3 *Exempta ecclesia, sunt exempti presbyteri, monachi & p petuo obligati.*
Prior laicus hospitalis excepti, in his quæ resp. ciunt personā, non est exemptus.

a
1 **Quod constitutum.** a No hanc l. q solet allegari in materia statutorum, q nō recedit a verbis statuti. Querit gl. qd si est tribunus, & miles, an hēat istud priuilegiū finito offo? Dicit, q sic qa cū miles hēat illud priui-
2 legium, ergo & ipse, cū sit miles. Et sic no. q † tribunus militum nō hēt priuilegiū militis, nisi ipse sit miles, qd tene mēti. Et induco hoc
b ad q. Nā Canonistæ dnt, q † ecclesia excēpta, vnr excēpti psbyteri,
3 monachi, & perpetuo obligati ut in c. p exemptionem, ex de priuil. lib. 6. Modo qdam est prior cuiusdā hospitalis qd est exēptū. an il-
c le Prior est exemptus. Ego consului sic. Prior hospitalis pōt esse laicus, ut in c. 2. extra de reli. do. in cle. Modo, q dicit exempta ecclesia, videtur exemptus prælatus, intelligo de prælato, qui sit de corpore ecclesiæ: sed si esset laicus, tunc in his quæ respiciunt suam personam non est exemptus, & nō gaudet priuilegio, ut habetis hic, & ita dixit, quod no. bene quia quotidie practicatur.

ADDITIONES.

a Meno. Quod cōstitutum. Tiraq. l. si unquam, in verbo libertis, nu. 4. C. de reuo. don.
b Poma. Ad qōnē. Vide Pau. & id quod in c. nullus indicti. de fo. compet. Bald. in auth. hoc ius porrectū. C. de sacros. eccl. & cōtra ea q teneē in c. si quis. 13. q. 4 in verbo, ecclesiasticis, vide ēt Aut. de Bu. consi. 40. inci. nulla dubitatio, refert Fel. c. de quarta. de præscr. & pro opi. Bar. consuluit Are. consi. 64 & vide Bar. consi. 1 ... vol.
c An ille prior est exemptus. Adde tu. & uide ad hæc dicta Bar. Fel. in proæ. Grego. versi. sed ad prædicta.

LEX XXV.

1 *Stāte statuto, q cōtra īstrumentū, vel sniam, nō possint opponi, nisi certe exceptiones, tamen poterit opponi, q instrumē tū non sit instrumētum, vel sniā (esse derobatum.*
2 *Villa si vigore statuti teneatur reparare dānū derobato, dēt prius cōstare ipsum*
3 *Verbum relinquo, an trahatur ad institutionem.*
4 *Ratio quia audiui, in teste est bona, in his quæ percipiuntur sensu auditus.*
5 *Testes dicentes audiuisse Titium instituisse Seium hæredem, non probant, nisi dicant se adhibitos, & rogatos.*

Diuus Traianus. Hæc est bona lex. Op. q testes rogati non requirantur. ut j. eo. l. Lucius. Sol. ut no. plene. s. eo. l. vbi plene. gl. distinguit, & no. C. eo. l. milites.
a Scdo no. a ex hac l. multa Primo. dicit: statutum, quod † ɔ̄ instru-
b mentum publicum non possint opponi, nisi duæ, uel tres exceptiones, vel contra sententiam iudicis nō possit opponi, nisi vna exceptio. Modo ego volo pbare instrm nō esse instrm, vel sniam non esse sententiam, quæritur an possim opponere: Certe sic, qa prius dēt cōstare sententiam esse, vt hic. Facit l. 4. §. cōdemnatū de re iu. Et hoc
c
d disputando determinauit Nic. Matar. de Mutina. Itē sunt statuta d
2 † per totam Italiam, q si aliquis fuit derobatus, villa teneatur restituere damnum derobato, & stetur eius iuramento. Certe hoc debet intelligi, quod prius debeat constare ipsum esse derobatum, & post stabitur eius iuramento de æstimatione damni, vt hic. Et pro
3 hoc facit l. si cū exceptione, §. 1 hac. s. q me. cau. † Itē no. hic, q verbū relinquo, trahitur ad instōnem. De quo dixi i l. his verbis. s. de
4 hær. insti. † Itē no q in his, quæ auditu percipiuntur, sufficiens ē testis si dixit, ego audiui, ut hic, ibi se audiuisse, &c. De hoc p Doc. i l. testiū. C. de testib. & p Iac. de Are. in l. 2. §. idem Labeo, de aqua
c plu. arc. Vlt. no. e † q si testes dicunt se audiuisse, Titium instituisse
5 talē hæredē, & non dicūt se adhibitos & rogatos ad hoc, nihil probant, vt hic ibi alioquin. &c. Et hoc tene menti, qñ habes probare testamentum per testes, & sis cautus in formando articulos.

ADDITIONES.

a Secundo no. Vide Alex. conf. 9. col. 2.
Meno. Crauet. de antiq. temp. 4. parte, primæ partis principalis. nu. 4. Afflict. decis. 231. Crauet. consi. 6. nu. 75. Idem plura tradit consi. 211. nu. 2. scripsi consil. 134. num. 27.
b Primo dicit. Adde tu ad hæc dicta Bal. in l. 1. C. de erro. aduoc. & eundem Bart. in l. 1. §. & parui, inf. quod ui aut clam. & Alc. de Imo. conf. 3. 3. vol.
c Pom. Certe sic. Vide rem istam per Ale. consi. 34 inci. uiso themate in princ. 1. vol. Bar. in l. non putauit. §. non quæuis, ff. de contratab. adde concor. per Ale. conf. 3. in 3. uol. conf. 55. eo. vol. Et uide quid per istum tex. dicat Bald. in l. qui accusare C. de eden. & circa hoc dictum Bar. uide Alex. consi. 66. & consi. 6. vol. 2. uide etiā Alex. consi. 176. in ult. col. 2. vol. Fel. in c. quoniam contra. de proba.
d Pom. Sunt statuta. Vide Iaso. in l. de quib. ff. de legib.
Meno. Cranet. conf. 244. nu. 1. latissime. Idem. Crau. conf. 260. dol. 1. plura similia per eundem conf. 280. col. 3. in fine. Dec. conf. 410. nu. 7. conf. 458. nu. 14. Plotus. leg. si quando, nu. 757. 758. C. unde ui. Marsil. singul. 338.
e Pom. Vltimo no. Vide Pau. de Ca. in l. hac consultissima, in prin. C. de testam.

LEX XXVI.

1 *Qualitas iuncta verbo vel participio, debet intelligi secundum tempus verbi, vel participij.*
2 *Dominus si teneatur pro delicto commisso a famulo, non tenetur pro delicto cōmisso antequam esset famulus, secus si dixit pro delicto famuli.*

1 **Titius.** † Qualitas iuncta verbo, vel participio debet intelligi, fm tps verbi uel participij h. d. solennis lex Et no tex. ibi, constitutionib. enim, & dicit itaintū, q dñs tenet pro delicto
2 commisso a famulo suo. Quæro † an teneatur a dñs pro delicto cō
a misso antē q esset famulus? Certe nō, qa oportet, q fit famulus tpe delicti cōmissi, ut hic & expresse in l. in delictis, §. si extraneus. s. de noxa, & gl. ibi allegat concordantias, & facit l. si tutoris, in fi. s. q iussu. Sed si dicit, q dñs tenet pro delicto famuli, tunc iste tex. innuit, q tenetur pro delicto ante commisso, ut hic: qa dicit, non militū. testam. seu a militib. facta Cogita in hoc, quia est valde utile. Vide circa hoc sup. de vul. & pup. l. ex facto, in prin.

ADDITIO.

a Pom. An teneatur. Vide Ro. conf. 15. & consi. 11. Ale. in l. fi. ff. ne quis eum qui.

LEX XXVIII.

Centurio. No. q qui annullat testm, nō solū annullat testū, sed etiam omnia scripta in testamento h. d.

LEX XXIX.

Cum filiusfamilias. No. tex. ibi, quia hereditati, &c. Concordat. j. eo. l. in fraudem in prin. & l. dotalem.

LEX XXX.

Si a milite scriptus hæres.

§. Edictum. No. hunc §. qui est gl. illius verbi quō, qd est positum. s. eo. l. j. quia verba illius arbitrij, quod datur militib. sup. eo. l. j. non extenduntur ad turpe.
1 *Patri emancipati, & alijs ascendentibus non habentibus filium in potestate, debetur quarta in bonis filij.*
2 *Testamentū factū a filio in castrensi, subiacet querelæ, & cōtra tabulatur.*

1 **§. Patri eius.** Quæro q † sit pars debita patri emancipati, fm ista tpa? Dicit gl. q est tertia. Vide glo. q icipit, q ē tertia. Idē no. i l. Pantonius, circa prin. si a pat. qs fue. ma. Cōtrariū no. in Auth. de triē. & semis. §. j. & in auth. nouissima. C.
a de inof. test. ubi quærit gl. an pars quarta, q debet patri, augeatur a
b p auth. nouissima. Quid dicemus? forte, q patri manumissori debetur tertia, ita loquit ista gl. gl. concordant. Sed in alijs ascendentib. ut ex linea materna, uel alij ascēdēti, q nunq habuit eū i ptāte, nec eū manumisit, tūc debet quarta, ut i gl. ɔtris. Item dr hic, q ɔ̄
2 tab. nō hēt locū in testō militis. Sed qro, † qd in querela? Dicit glo. idem l. si C. de inof. test. uide gl. quæ incipit, ut j. posita in l. nam in bonis Et sic tenet, q testm factū circa castrense peculiū, non subiacet qrelæ, nec ɔ̄ta. Idē no i l. si. C. de inof test. Cōtrariū no. in l. cū lege. C. de epis. & cle. & e. ti. auth. presb. & in corpore vnde sumit, lege. C. de epis. & cle. & c. ti. auth. presb. & in corpore vnde sumit, de sanc. epis. §. presbyteris, vbi dr, quod petitur legitima pditione ex lege. Alibi gl. dicit, q subiacet hodie querelæ, & ɔtab. ut no. in auth. i testamēto. C. ad Tert. & l. si. C. d inof. test. & j si a pat. qs fuc. ma. sup. rub. & ibi de hoc dixi. & tenet Ia. de Are. & Cy. in auth. ex cā. C. de lib. præter. Ego tenui idem p tex. in corpore, ut cū de apcā. C. de lib. præter. Ego tenui idem p tex. in corpore, ut cū de apcā. C. de lib. præter. Ego tenui idem p tex. in corpore, ut cū de apcā. C. de lib. præter. Et in auth. ex cā, & auth. in testō. ubi dr, q testm spel. cog. v. i sumit in auth. ex cā, & auth. in testō. ubi dr, q testm ipel. resciditur patre præterito. Et sic intelligitur i casu quo filius pt testari, sed filius non pt nisi in castrensi vel quasi. ergo in castrensi, uel quasi debet intelligi, & sic hodie subiacet querelę.

ADDITIONES.

a Augeatur. Et, quod hodie sit aucta. Adde Alex. de Imo. in consi. 40. in fi. in 1. uol. & Fab. de sancto Fab. in auth. nouissima, ins. alleg. ver. 2. quæro.
b Poma. Quid dicemus. Vide Rom. consi. 185.

LEX XXXIIII.

Si filiusfamilias. Hæc lex duos casus ponit per pulcher rimam rationem. Et unus casus est quando posthumus natus est, milite existente in militia. Secudus, quando nascitur post militiam.

LEX XXXV.

Eius militis.

a **§. Si militia.** a Facilius tollitur, q ualet iure speciali, quam quod valet de iure communi.h.d.& no.tex. ibi,alioquin,&c.

ADDITIO.

a Parif.Militia.Limita,ut per Iaf.in l.postquam liti.C.de pac.
Poma.Adde rationem per Lanfr.in l.2.§.1.in fi.ff.de iud.& est gl.in c. si super gratia,de offic.del.lib.6.& in c fi.16.q 4.

LEX XXXVII.

1 *Dictio ad, ponitur pro iuxta.*
2 *Filium si pupillum testator instituit, & eidem pupillariter substituit extraneu & in codicillis illam substitutionem reuocauit, & pupillo pupillariter substituit sorores, quod sorores excludent extraneum primo substitutum.*

1 **Militis codicillis.** Nota glo.j.q dicit, ad testm.i.iuxta testm.† Et sic dictio, ad, ponitur p iuxta,& eo modo.l.qdā liberus.ff.de serui.vrb.pd.& l itē apud La beonē.§.quiciū.j.de iniur.& ibi p Ia.de Are,& tenc mēti hāc l.nā
2 ptiplam ɔsului in ciuitate ista ī vna q.nam dicit l.i.§.eo,q milites
a quoquo mōi sint testai,ualet testm,& hæc dicit,si fecit codicillos hrdi.is debet iure directo. Mō qdē instituit filiū pupilliū,& ei pupillr substituit quēdā eXneū,post ī codicillis illā pupillarē substōnē reuocauit,& substituit ei sorores illi⁹ pupilli, & euenit casus il lius pupillaris substōnis Dicit substitutus pupillr,q ī codicillis nō potuit reuocari substō iure directo, sed iure fideicommissi. Et sic volebat succedere ð iure directo,& restituere alij substitutis reten
b ta quarta. Et sic tenebāt oēs.Doc.Ego dico,q ille eXneus in totū repellat:qa qñ in prima uoluntate est institutus extraneus,& in se quēti uolūtate nō solēni sunt instituti uenientes ab intestato,tūc prima uolūtas solēnis tollitur p secundā nō solennem l.hac ɔsultissima.§.si qs āt.C.de testa.& l.2.§.de iniu.test. Sed mihi rñdeba tur,q ille §.si qs āut loquebatur qñ testator nō restrinxit se ad cer tū genus testandi.Ego rñdi p istā legem.Nā sicut ibi in d.§.si quis āut permittitur non solenniter testari,ita hic militi permittitur ñ solenniter testari,& tamen miles restrinxit se ad certum genus te standi,s.qa uoluit codicillari,& ex illo priuilegio in codicillis dare hæreditatem directo,ut hic,& ita fuit obtentum.

ADDITIONES.

a Parif.Quoquo modo.Vide circa istam q..æstionem omnino Rom.consi.274.
b Ego dico.Vide Alex.consi.146.·vol.Aret.in l.cohæredi.§.cum filii.ff.de vul.& in auth.hoc inter liberos.C de testam. Iaf.in l.hac consultissima.§.si quis autem. Alex.C.de testa.Romano.consi.279.in 2.dubio.
Meno.Rube.consi.164.nu.4.Dec.cōsi.361.c.4.in fine.sed aliter Ripa.l.Lucius nu. 20.sup.de vulg.Iaso.l.hac consultissima.§.si.nu.3.C.de testam.Ruyn. consil.37. nu.8.lib.1.consi.23.nu.2.lib.2.Soc.in reg.fallen.reg.169.prima fallen.

§. Miles. Oppo.supra eod.l.quærebatur . Sol.ut ibi,& uidebitis infra ead.l in fi.

§. Miles. No.ex hoc §.q auth.ex cā,q dixit, ex cā præteritionis,uel exhæredationis,&c habet locum ubi testator præterijt filium scienter, secus si ignoranter, quia tunc legata non debentur,ut hoc §.& l.si cum vel in utero.C.eo.ti.

1 *Inter venientes ab intestato,sufficit quoquo voluntatis modo disponere.*
2 *Et si producatur testamentum inter liberos corrosum, taliter quod non appareant nisi duos testes, valet testamentum.*

a **§. Veteranus.** a No.solennem §.& no tex.ibi,cuius exceptionis uires,&c. quæro qd uolunt dicere ista uerba Rñ.doli exceptio sp nititr æqitate,ut j.de doli except.l q æquitate. Vnde si legatarius petit,repellitur exceptione, qa nō hēt uolūtatē defuncti.Si uero legatarius possidet,& hrs institutus petit,sitr repellii hrs exceptione,quæ pcedit ex ea æqitate, quia petit quasi non hēat uoluntatē defuncti,& iō in pari cā potior est conditio possidentis.Op.q et institutio nō ualebit.l. hi d tas.C.de his
1 qb.ut indig. Sol. ut ibi per Doc. in l.nostram.C.de test.Et † crede-
2 rē,b q si aliquis diceret ista uerba hodie cōā quinque testib.& in
b illo testō nō essent extranei scripti,sed uenicētes ab intestato, pri-
c mum tollitur, c quia sufficit quoquo uoluntatis iudicio,&c.l.2.ð
d iniust.test.& l hac cōsultissima, §.si quis autem. C.de test & hoc
3 tene mēti,& sp respice quis sit īstitutus in testō Nā semel† ego ha bui de facto.Producebatur quoddā testm scriptū & publicatum, ī quo erāt scripti filij testatoris,& rogati p fideicōmissum restitue re,quod testm erat corrosum adeo,quod nō apparebant,nisi duo testes,dicebatur,q testm nō ualebat. Sed certe dixi,quod ualebat per §.ex imperfecto.l hac cōsultissima. C.de testa.

ADDITIONES.

a Pom.Veteranus.De intellectu huius l.uide Ale.cōs.60.vol.2.& in l.nemo,ð le.j.
b Poma.Et crederem.Vide Alex.cons.104.incl.ut paucis utar.2.uol.Barb.consi.66. aliàs 40.in 2.vol.
Meno.Barb.consi.60.col.10.lib.2.
c Parif. Venientes ab intestato . Vide Alex.consi.140. col. 1.uol. 2.& consi.30.vol.3. plene per Imo.& Alex.in l.si ita.§.regula,ff.de lib.& posth. & in l.si ita scriptum, ff.de leg.1.Bar.consi.38.incip.Pau.Hugotius.
d Primum tollitur.De hoc dicto feci mentionem in l.si iure,de leg.3.

Meno.Natta in l.hac consultissima.§.ex imperfecto.nu 133.C.de testam.Ruy.cōs. 154.nu.6.lib.3.

a **§. Miles.** a Quæro,si miles facit fm testm,an uideat uelle re uocare ipso iure primum,vel an videatur vtrunq; ualere:Gl.in l.ōrt bat.§.eo.d.tit,q in dubio valet vtrunq;. Sed ibi tex.illius l.facit ɔtriū,iste tex.facit pro gl.§.ea.l.in prin.& §.1.qd dicemus:Dic si qu dē primum testm expresse vult remanere, nō est dubiū, ut d.l.quærebatur. Si āt nihil dicit,& tunc aut fecit fm testm, sup omnib.bonis,& videtur primū tunc reuocare,vt h c,& d.l.qrebatur.Sin autem fecit super parte bonorum, tunc n dubio videtur velle vtrunq; valere,vt §.eo.l.1.in prin.& §.2.ita dicunt Doct.

ADDITIO.

a Miles.Ad illum tex.vide Alex.in consi.105.in 4 vol.

LEX XXXVIII.

Si duobus. Istam mām examinat gl.plene in l.1. C.eod.tit.

LEX XXXIX.

Quod dicitur. No.ergo,q in instōnib.existens ɔdō,trahitur retro,vt hic, & no.per Dyn.in ca.1. de reg.iu.lib.6.secus in lega.l.1.§.1.ad Syl.& ibi videbitis.

LEX XLI.

1 *Instrumenta confecta a notario suo,an valeant.*
2 *Testamentum militis non valet,si non est perfectum.*

Lucius. No.istud verbum, notario suo, &c. quod est valde no.An illæ notæ probent,dixi in l.quoties.§.sed si nō
a in corpore.§.de hær.inst.Io.And. . disputat vnam quæstionem† an
1 instrumentum factum a notario suo valeat . Et videtur casus, q valeat,& potest allegari pro,& ɔ:sed magis uidetur,q sic,hic erat dubium,quia erat scriptum notis,& non literis e tentis . Hanc q.ponit Io.And.in mercurialibus suis,in tit.de reg.iur.non recordor sub qua litera.Item illud,quod dicitur,legitimis probationib.no. ut di-
2 xi.§.in l.1.in fi.Item no.q † etiam testamentum militis non ualet,si non est perfectum,facit j.de leg.3.le.fideicommissa.§.2.& §.de test. l.si is qui.

ADDITIO.

a Pom.Io.And.Vide Alex.in l.pr.& in l.filius.§.seq.ff.de falsis.in apostillis.

LEX XLII.

1 *Argumentum de re ad tempus, & de persona,ad res valet.*

a **Miles ita.** §.Et quia diximus. a Ibi,& in bonorum,&c.no. †
1 q licitum est a arguere de reb. ad tempus ut hic:
b & idem de personis ad res.l.qui plures liberos.§.de vul.& pup.Idem de tpe ad locum. l.vinum.§.si cer.pet. & l.in hac §.de triti. & l.quoties.de ver.obl.Item collige rationem ex hac lege, quare quis non pt decedere pro parte temporis testatus,& pro parte non,quia sicut quis non pt decedere pro parte rerum testatus,& pro parte non,ita nec tempore.Dixi in l.hæreditas ex die supra de hæred.

ADDITIONES.

a Parif.Et quia diximus.Contra reg.q valet arg.de re ad tempus;op. nam substitutio facta in vnum casum, comprehendit omnes casus,qui possunt illi conuenire. gl.in l.Gallus.§.& quid si tantum.ff.de lib, & posth.in l.si.C.de insti.& subst. & tamen substitutio facta in vno tempore,non extenditur ad aliud.l.si ita quis.ff. de vul.& pup.Bar.& alii in l.si iure.§.si.eo.tit.secundo facit, quia lex ex præsenti præsumitur in præteritum,unde ille qui soluit trib.vltimis annis,præsumitur sē per retro soluisse. l.quicunque. C. de apoc.publ.lib. 10. non idem est circa rem, quia non idem facit pars rei circa rem,ut probat tex.in d.l.quicunque,quem so-
b lus Bal.ponderat ad hoc.
Pom.Qd licitum est.Vide Iaf.in l.diuortio §.si fundum.ff.sol.ma.Cep.consi.7.

1 *Miles non potest relinquere mulieri,de qua est turpis suspicio.*
2 *Concubine an possit relinquere miles.*
3 *Priuatus potest donare,& legare concubinæ, & mulieri,de qua est turpis suspicio.*
4 *Clericus non potest legare concubinæ.*
5 *Legatum factum mulieri , quam quis retinebat in vxorem , quam tamen pro vxore habere non poterat,quando valet.*

a **§. Mulier.** a Not.notabilem. §.q, miles † non pt relinquere
1 mulieri de qua est turpis suspicio, & idem habet in l.mulierem. j.de his qu b. vt indig. & l.2.C.de dona.inter vir.&
2 vxo.† Sed quæro quid in ɔcubina,utrū miles possit sibi.relinquere? Cui.vr velle, q nō vt no.in l.affectionis.j.de dona. & uide ea quæ
3 ibi dixi.† Quæro,qd in priuato qui donat,vel legat alicui mulieri
b ɔcubinæ,vel alij,in qua est suspicio: Dicit gl.q, valet,& allegat l.affectionis.j.de dona. & l.donationes in concubinam.eo.tit.sed in le gato est expressum in l.qui concubinam.de leg.3.& l.item legato.§.
c paruic.ti.Sed quid in clerico, c qui † retinet concubinam, & ei lega
3 tum relinquit? Rich.Malum.dicit,q non pt,vt hic. & l.mulierem de his quibus,vt indi. Nam sicut miles secularis militiæ non potest,ita miles cœlestis militiæ non potest.Et pro hoc alleg.glo.l.miles de re iu.&

ADDITIONES.

a Pom.Mulier.Et uide Bar.in l.mulierem.j.de his quib.vt indig.& quod no.in l.af fectionis.j.de don.& in l.miles.j.de re iu.Vide Bal.in l.mercalem.C.de condi.ob tui prm cau.quid in aduoca,cogita.
b Parif.Quæro quid in priuato:Vide ad Bar.in rub.ff.de concubi.& inferius in ver quid in clerico.vide Io.de Ana.consi.91.
Meno.Plura Iaf.consi.37.lib.3.& Cassan.consi.39.nu.44.49.
c Bar.Sed quid in clerico. Et vide Io.And.in c.de his, de sepul. & Flori.in cle.1.de cler.egro.
Pom.Vide Alex.in l.Centurio,de vulg. & Fel.in c.cum ex officii in prin.de præscr.

lu.& ibi idem dixi. Quæro, quid in † ea, quam quis retinet tãquam
vxorem, quam in vxorem hr̃e non põt rõne consanguinitatis, uel
alia rõne, an p̃t sibi relinquere legatum? Veritas est illa, aut mulier
ignorat matrimonium non consistere, sed credit illud ualere, tunc
ualet. inf. de leg. j. l. fi. & l. 2 de his qb. vt ĩdig. Aut mulier sciebat ma
trimonium non consistere. & tunc in eius persona legatum non p̃t
consistere. l. uxori maritus. ĵ. de vsufr. leg. Aut dubitatur vtrum sci
uerit, vel non & in dubio præsumitur ignorantia. l. fi. ĵ. de leg. i. Itẽ
p̃t intelligi ignorantia, vel scientia ex his quæ no. in l. fi. de rit. nup.

LEX XLIII.

1 *Electione sola quis non efficitur miles.*
2 *Imperator non efficitur, nisi suscepta insula.*
3 *Miles non habet dignitatem.*
4 *Doctor dicitur illustris, & legens per uiginti annos efficitur Comes.*
5 *Inuestituram qui est iussus recipere, videtur consequi dignitatem.*
6 *Electione ex sola, quando quis consequatur dignitatem.*
7 *Scriptus in matricula militum, vel scholarium, si non est miles, uel scholaris, non habet priuilegia.*
8 *Scholaris non perdit priuilegium, nisi steterit per quinque annos.*

a **Ex eo tempore.** a Non tpe electionis, sed ex eo tẽpore
quo scriptus est in matricula militũ, ĩ-
cipit quis priuilegio militari uti, h. d. Gl. dat tres ꝯcordãtias, ut hic.
1 † Habes, ꝙ ex sola electione non est quis b miles, nec aliquã digni-
b tatem consequitur ex electione sola ut in Auth. de administ. §. fin.
2 nec efficitur sui iuris, ut in Auth. ꝯst. q̃ de dign. §. j. † Itẽ nec Impera
tor efficitur Imperator, nisi suscepta infula. l. bene a Zenone. C. de
3 quad. p̃sc. † Quæro utrũ miles hẽat dignitatẽ. c Rñ. non l. pen. C. qui
non pos. mil. li. xij. & de eques. dig. l. j. in gl. e. li. Et sic ista similia ni-
hil habent cõe cum milite, q a p̃dicti sunt in dignitate. Item adducit
gl. simile in magistro, intellige aliarum artium. Sed quid in Docto
d re, d Dic, ut solet notari in j. ꝯst. Digesti ueteris, ubi Doctor † appel-
4 latur illustris, sed si legerit per xx. ann. ꝯsequitur dignitatẽ comiti-
uã. Item dicit gl. simile in pistore. Op. ĵ. l. px. vbi anteq̃ sit scriptus ĩ
matricula gaudet priuilegio militari. Dicit gl. ꝙ hæc lex supplet p
5 illã. Vide gl. q̃ dicit, iussus cingi. & sic † ex quo inuestiturã qs est ius
sus recipere, vr̃ ꝯsequi dignitatẽ & inuestiturã. Vide p Dy. in c. j. de
6 re. iu. lib. 6. & hẽmus in feu. qd sit inuestitura. † Itẽ op. e dr̃ hic, ꝙ p
e electionem quis non ꝯsequitur dignitatem. Contra in §. filius. Inst.
qb. mod. ius pa. po. sol. & l. fi. C. de decur. Sol. ibi loquitur in casib.
specialib. in qb. ex sola electione cũ acceptatione secuta qs conse-
quitur dignitatem. sed hic loquitur in dignitatib. minorib. in qb.
electus quis non põt consequi dignitatem, ut no. in d. Auth. de ad-
mi. § illud. col. 6. & in Auth. ꝯstit. q̃ de dig. §. j. & in auth. sed e p̃alis
dignitas. C. de epi. & cle. quæ in de sumit. & facit, ꝙ no. de ꝯsul. l. fi.
lib. xij & dixi in prin. l. Publius. ĵ. de cond. & dem. Contra hoc op.
in Auth. de defens. ciuita. §. j. vbi ex sola electione quis consequitur
dignitatem. Et ita ĩtelligit gl. illum tex. ĩ l. priuatorum. C. de iu. om.
iu. Sed illa gl. non intelligit illum tex. bene; quia ibi dr̃, ex sola ele-
ctione, cũ administrõne, et ante ꝯfirmationẽ, ꝯsequitur dignitatẽ.
Rõ est pp periculum, ne officiũ interim uacaret, & ita dñt Cano-
nistæ, q a in ecclesiis valde remotis ab ecclesia Romana, statim ele-
ctus facta electione, põt administrare añ ꝯfirmationẽ, ut in c. ne p
defectu. ext. de elect. Et eo. mõ defensor p̃t añ confirmationẽ admi
nistrare, sed non hẽt dignitatẽ omnimodam, quia põt remoueri, si
non est dignus. Sed ꝯ hoc facit hæc lex, ubi non sufficit electio cum
administrõne, nisi sit scriptus in numero. Sed rñdeo, hæc lex loqui
tur in muneribus in quib. non est dignitas, sed p̃dicta loquũtur in of
ficiis, ubi est dignitas. Op. de bo. pos. ex test. mili. l. j. in fi. Sol. ut ibi
dicã. Itẽ op. de l. qui mittuntur. §. añ pe. & pe. s̃. ex quib. ca. ma. So. do
nec est in itinere, hr̃ loco absentis cã Reipublicæ, non tñ est miles.
Itẽ vr̃, ꝙ non sufficiat, ꝙ sit in numero sed oportet, ꝙ hẽat stigma-
ta. l. stigmata C. de fabricen. li. xj. Sol. Dic, ꝙ ẽt requiritur, ꝙ habeat
7 stigmata, & alia, q̃ no. in l. pen. ex quib. ca. ma. Dr̃ hic, ꝙ ille, qui † est
scriptus in matricula militum, hẽt priuilegia militum. Et scholaris
qui est scriptus in matricula scholarium, hẽt priuilegia scholariũ.
Sed quæro quid si esset scriptus & non est miles, uel non est schola
ris? Respon. non hẽt priuilegium l. scriniarios. C. eo. & l. q sub præ-
8 textu. C de sacrosa. eccl. & l. si duas §. decet. s̃. de excu. tut. † Sed quæ-
f ro an sufficiat f scholarem probare, se anno intrasse, & studuisse, si
non studet, an uero perdat priuilegium ex eo, quia non exercuit il
lud ministerium per unum annum? Rñ. non perdit priuilegium,
nisi steterit per v. annos, ut de primicer. l. fi. li. xij. C. de dome. & par
te. l. 3. lib. 12. Non sunt hic alia dicenda ad præsens. Tene menti.

CONCORDIA.

Ex eo. Pro concord. Aduerte, ꝙ dignitas est gradus doctoratus. Ita probat Bar. in l. j. C. de no. C. ꝯpo in l. fi. C. de iud. ꝯrius tñ allegatur per Pan. in c. clerici officia. de ui. & ho. cler. & in hac l. ex eo. tu dic, ꝙ Bar. corrupte allegatur, eo quia affirmatiuam tenet ubique. et sine dubitatione in Doct. licet etiam se remittat, sed in militib. s̃. dicit, non habere dignitatem. Adde ad Pan. idem tenentem eandem contrarietatem in c. proposuisti. de prob. col. fi. ubi concordat dato, ꝙ esset sibi contrarius, adde eundem Pan. in c. clerici. de iud. Adde Bar. in l. omnes. C. de decur. lib. 10.

ADDITIONES.

a Paris. Tempore. Circa reg. l. pe. & fi. & generaliter, quia actus de proximo faciendus habetur pro facto, vide Fel. in c. eam te. de rescr. numquid licentiatus veniat appellatione Doctoris, vide Fel. in d. c. eam te. col. 1. & in proce. Greg. circa tamen reg. quam colligit Bar. q uno sunt multi casus in quib. factum de recenti habeat pro facto, vide Fel. in c. cum adeo, de rescr. in contrarium uide quod dicit Bal. in l. si mundum per illum tex. C. de fur. ꝙ denominantur ab eo, ꝙ est, non, ꝙ erit. & ideo si quis interficiat electum in episc. non dicitur interfecisse episcopum, refert Ias. in l. 1. §. qui mandatam in prin. ff. de offi. eius. Item multos casus in quibus destinatus ad aliquid, non propterea dicatur illud habere, nec illius priuilegijs uti, uide Ias. in l. 2. C. de inoffi. test.

b Ex sola electione. Vide Pan. consi. 47. 1. uol. & Præpo. in c. 3. 53. dist. Imo. in cle. j. § porro. 5. q. de arceat.

c P. m. Miles habeat dignitatem. Vide Ias. in l. pen. a col. C. de pact. Alex. in l. diem functo. ff. de offi. assess. Abb. in l. milites. C. loc. Bart. in l. 1. C. de dig. li. 12. Ang. in procem. Instit. in 1. col.
Menoc. Ruy. consi. 66. nu. 23. lib. 1.

d Alex. In Doctore. An doctoratus sit dignitas. Vide Abb. in c. clerici. de iud.

e Poma. Item opp. Vide Are. in c. omnipotens, col. 1. de accus.

f Poma. An sufficiat. Vide Alex. consi. 54. uol. 3. Et an debeat iterum soluere, si faciat iterum se scribere in matricula elapsis quinque annis, vide Ro. sing. 222. Bart. in l. aut facta. §. tempus. ff. de pœn. in tract. de teste. in ver. aliquam. Bal. in auth. habita. C. ne fil. pro patre, facit quod no. Bal. in authen. dos data. C. de don. ante nup. vide Rom. sing. 278.

Men. Rebuffus. trac. Nomi. q. penul. nu. 18. vers. 5. opponitur.

LEX XLIV.

a **Filius.** a Habetur pro facto, quod de proximo est fiendum, hoc dicit.

ADDITIO.

a Poma. Filius. Adde Fel. in c. eam te. de rescr. Ias. ubi multa ponit in l. admonendi. in l. 2. lect. in gl. in verbo, iu ex isto intellectu. ff. de iniur. & gl. Bar. Are. & Ias. in l. diuortio. §. interdum. sol. ma. Faciunt ea, quæ ponit idem Ias. in l. naturaliter. §. nihil commune, in primo membro primæ combinationis.

TITVLVS SCVNDVS.

De acquirenda hæreditate.

1 *Hæreditas quid sit.*
2 *Hæreditas est introducta de iure ciuili.*
3 *Hæres in foro conscientiæ non tenetur ad debita vltra vires hæreditarias.*
4 *Differentia inter hæreditatem, & bona vacantia.*
5 *Hæreditas, qualiter acquiratur.*
6 *Aliud est hæreditas, aliud ius acquirendi, aliud ipse actus acquirendi.*

Iurisconsultus. In l. 1. de orig. iu. admonet nos nõ inci-
pere sine aliqua prefatione, & memini
anno præterito in lect. Digesti veteris assumpsisse authoritatem, Pul
chra sum & decora, &c. Nunc assumo istam. Nigra sum, sed formo-
sa filia Hierusalem, ideo dilexit me Rex, & introduxit in cubiculum
suum. In quib. verbis &c. Gl. ꝯtinuat rub. Dictum est sup. de iu. deli.
dic, vt in ea. Quæro, quid sit hæreditas? Respon. Iuriscon. Pau. dicit,
1 hæreditas nihil aliud est, quam successio in vniuersum ius, quod de-
functus habuit. l. nihil. de verb. sig. Examinemus hoc, illud uerbum,
successio, non videtur procedere. Aut intelligis de iure succedendi,
& hoc est falsum. Nam ius succedendi hẽt quis anteq̃ adeat, qđ pa-
tet: quia transmittit qs anteq̃ adeat ad quoscũque. l. cum antiquio-
rib. C. de iu. deli. Si ergo hæreditas est ius succedendi, ergo quis ha-
bet hæreditatem anteq̃ adeatur, qđ ꝯtinet in se repugnãtiam, & est
tex. in l. pretia rerũ. ĵ. ad l. Fal. Aut intelligis de ipsa successione, &
tunc anteq̃ succedat nõ est successio, & sic non esset hæreditas an-
teq̃ adeat, qđ est falsum. Aut intelligis de ipso actu succedendi, &
ille non est hæreditas, sed est qdam actus animi, & facti. l. p hr̃de. §.
1. ĵ. eo. Aut intelligis post ipsam successionem, & tunc non est hære-
ditas, quia postquam qs adiuit desiit hr̃ditas esse & ꝯfunditur cum
p̃rimonio hr̃dis. l. sed si ples. §. filio, de vulg. & pup. & l. fi. in fi. C. de
a inof. test. & no. in l. 1. §. veteres. de acq. pos. & vbicũq; post aditam
hr̃ditatem appellat hr̃ditas, impropria locutio est, vt ibi no. Respõ.
neutro dictorum modorum intellr̃ facta diffinitio. Nam p̃dicta se
referũt solum ad successionẽ hoĩs, diffinitio loquitur de successione
b iuris. Mortuo. n. testatore succedit quoddam ius qđ vocatur hr̃di-
tas. & personam defuncti ꝯtinet in oĩb. iurib. q̃ d. functus habuit. l.
hr̃ditas in multis, ĵ. de acq. rer. do. & l. mortuo. j. de fideiuss. & illud
est ius, qđ appellat hr̃ditas. l. 1. §. fi. s̃. de rer. diu. Illud est, quod p adi
tionem acquirimus. Et iste est verus intellectus illius l. licet glo. ibi. & ĵ.
de bon. pos. l. hæreditas, videatur aliter intelligere. Secundo quæro
2 † quo iure est introducta hæreditas? vr̃, ꝙ iure gentium. Nam omnes
gentes isto iure vtuntur, transmittunt in hæreditates suas ad poste-
ros. Et hoc hẽmus in ueteri testõ in plurib. locis. In ꝯtrarium, ꝙ sit de
iure ci. Romanorũ tñ. est tex. in decretis dist. 1. c. ius. Quiritum. Fa-
cit de ver. sig. l. lege obuenire, & l. tutela. in princi. de capi. dim. &
qđ no. C. e l. 3 & C. de acq. pos. l. 1. Et hoc apparet, q a deportati, q.
nõ sunt capaces eorũ q̃ sunt iuris ciu. nõ sunt capaces hr̃ditatis. l. 1.
C. de hære. insti. Et illud est verũ, ꝙ hæreditas dicto modo sumpta. s.
ius quoddã, qđ succedit in oĩb. bonis, q̃ defunctus habuit, est solum
ciuium

ADDITIONES.

Poma. Veteres. Vide ibi per Alex. & ibi per Are. in princ.

b Poma. Testatore. Vide Alex. consi. 163. in 2. uol. Et quo iure fiat inuenta testamenta, uide Bar. in rub. de testa. col. 1.

loquitur qñ quis vult aliqd acquirendo, secus si repudiando. Ad qd facit qd no.in d.l.si q.s.§.dña, per gl.licet aria opi. teneat ibi côiter.

a Quero,q̃ est rô,q̃ aditio partis trahit ad se totum,non aut repudia
4 tio partis.Gl.dicit,q aditio est fauorabilior.q, est satis bona rô:tñ assigno meliore.Istud qd est aliqd dispositiue,recipit augmentum,sed illud qd nihil est, non pt augmentũ recipere.l. adeo.§. q.si toto.ff.de acq.re.do.& qd no.i l.1.§.de iudi.Modo ad ppositum adire hrdita
b tẽ p parte est aliqd acqrere,& ponit aliquid in psona acqrentis,iõ trahit ad se aliud,vt dictũ est:repudiatio vero nihil ponit in repudiãte,immo priuat,ideo non trahit ad se totũ. Quærit glo.q̃d si partem repudiat,& aliarũ aditione differat Dic,vt in gl.Querit gl.q̃d in le-
5 gato.† Dic vt in gl.& est tertia gl.in l.1.ponit duas rõs, & vnã exceptionẽ a qualibet rõa.Dicit gl.in legato vnius rei est idẽ,qa non pôt acqri p parte & p parte repudiari,& verũ dicit.Rõ patet,qa stante vnitate nõ pt fieri diuisio.Nã nõ pt diuidere legatarius dispositionẽ testoris.Dicit gl.fallit in hrde legatari .l.legatarius.ff.de leg. 1.& est bona exceptio Rõ,qa iter hrdes,p l.xii.tab.ẽ diuisũ ius legati.l.1.C. si cer. pet. merito pt hrs p parte agnoscere, & pro parte repudiare, nec est in legato illa incõueniẽtia q̃ est in hæreditate.s.quia nõ repræsentat̃ psona in totũ:q.a in legatis hoc non cadit. Seqtur in d. gl.alia regula.s.si plura legata sunt,pt vnum amplecti, & aliud repudiari.Ista est bona regula.cessat.n.in his rõ,q̃ est in hrditate, qñ per plures partes defert̃.Ponit gl.exceptionẽ, nisi onus esset in iunctum vni legato,alteri non.l.sed duob.ff.de le.2. Bona exceptio est: q.a est eadẽm rõ,q̃ est in hrditate. s. vt illud onus in totũ subeat̃. Quero ex
6 gl.q.dã voluit tibi donare, & posuit ante te magnã q̃titatẽ florenorũ,dicẽs se donare tibi totũ,& tu accepisti partem,& postea peniteret:& dicis,q agnoscendo partẽ,videris agnoscere totũ,& sic vis petere totũ.Ille ex aduerso dicit,q non potes p parte acceptare, & iõ vult a te repetere qd accepisti: q̃rit̃,q.d iuris? & videtur dicendũ idẽ qd in legato,q.a legatũ est dono.l.legatũ.ff.de leg.2.Contrarium puto.s.q p vla pte,q. acceptauit, valeat: p alia non possit aliquid dici.l.1.§.si stipulati.ff.de ver.ob.& ar.l.lancimus.C.de don. Nõ obst.
c qd dẽ de legato, quia legatũ est quædam dispõ perfecta ab ipso testore, & sic eo mortuo quæsitũ est ipsi legatario dñium, vel saltem obliõ.Non ergo pt repudiare p parte illud.l.an pars.ff.pro derelicto. sed donõ est actus q nõ perficitur,nisi osensu duorum,tñ antequam osenciã possum impedire, vt nõ perficiatur nisi in certa parte, cum ex hoc donãs nõ ledatur,nec donatarius.l.1.§.si stipulati.ff. de ver.
y ob. Quæro qd si aliquid † deferat alicui ex legis dispositione,non iure hrditario,an potero p parte agnoscere?Certe non.l.heredes.scripti.C.de omni agro deser.lib.6.Ex prædictis potes distinguere,cum aliquid defertur alicui,aut a testatore, aut a lege. Si a testatore, aut iure legati,aut iure institutionis.

ADDITIONES.

a Pom.Quæ est ratio.Vide Bal.in fin.in l.a.in 4.q.C.de lib.præte.ubi per Alex.
b Meno.Aliquid.Cur.t.sen.consi.42.Col.11.in fine.Ias.l.cum quidam.nu.3.supra de lib.& posth.Aret.consi.159.nu.12.
c Perfecta Adde ibi,q cum eo concordat Imo.& Rap.Bal.& Pau.de Cast.qui dicit hoc dictum vtile,subtile & singulare.secundum Bal.

LEX II.

a Quandiu. Scipsam summat.Quærit gl.intra quantum tps pt institutus adire?Dic vt in gl. Op. de l.si pr, de hæ.insti.Sol.gl.hæc rña fallit in casib. qui ponunt in gl. Certe in casu d.l.si pr,verũ est,q fallit.in aliis vero nõ, vt in eis videbitis. Aduer-
b te b tñ,q ista lex dẽt intelligi,q̃diu primus pt adire de iure cõi. St. n. pt adire p restitutionẽ.tũc substitutus nõ expectabit, sine sit restitutio q̃ oceda. p pratorẽ viuentẽ.l.ergo. §.1.de l deic.lib.siue ocedat ipso iure,l.si.de repu. hær. & q. no.in l.2.C. de iur.& fac.igno.& l.si qs suus,ff.de iure deli.Alia dicẽda sup hac regula videbitis ff.e.l.q̃diu.

ADDITIONES.

a Pom.Quãdiu.Amplia istũ tex.pcedere nõ solũ,qñ q. est certus de v rib. testi,sed ẽt qñ dubitatur.tex.est in l.1.& ibi Pe.Ioan Fa.& Lau.C.de bo.poss.secũdũ tab.
b Pom.Aduerte.Adde Bar.in l.1.ff.de vul. a

LEX III.

Nolle. Hec rña format hic negatiue,in l.is pt.ff.eo. ponit̃ affirmatiue,q̃ repetã ibi,& ibi examinabo hanc regulam.

LEX IV.

1 Mutus,& surdus reguntur consilio curatoris & q̃ possint gerere sine curatore.
2 Notarius qualiter scribere habet aditionem factam per mutum.
Notarius non habet necesse scribere omnia verba, & actus contrahentium, sed sufficit,q scribat effectum iuris.
3 Testibus qualiter probetur mutum voluisse adire hereditatem.
Cõsanguinei,et domestici muti presumuntur scire actus,& cõsuetudines eius.

Mutum. Scipsam summat. Rationem huius l.assignat glo. No.secundum glo. q non sufficit voluntas sola in aditione,nisi declaretur per actum. Quidam Moderni contra,vt refert Cy.in l.potuit.C.eo.dicam in l.gerit.ff.eo.Quærit gl. vtrum mutus,& surdus,possint iubere aliũ adire. Dic ut in gl. & bene. Op. ex-
a tra glo. Mutus † & surdus reguntur consilio curatoris l.1 iu fi.cum
1 l.sequen.depoli.& ff.de cura.furio.in sub. & in l. 1. in fi. de muneribus & honoribus,ergo nõ pñt adire sua spõte,vt ff. pxi.§.Sol. qdam sunt, qui propter hoc impedimentum efficiuntur non capaces intellectus, & isti per se non possunt facere sine curatore, sicut pupillus non potest sine tutoris authoritate. Quidam impedimento non
b obstante intelligunt,& isti possunt omnia gerere.l.discretis.C.qui test.fac.pos.& l.1.de bo.poss.fur.ppe. Tex.est q facit hanc distinctionem in l.seruo inuito. §.si pupillo. ff.ad. Tre.qui tex.est singularis ad
2 hoc. † Quæro.aditione facta p mutũ qualiter scribat notarius: Re-
c spõ.si notarius per se intelligit mutũ nutu secure pt scribere, quali-
d ter talis mutus nutu aud.nit hrditatem.l.mutu.ff.de l.3.Non.n.habet necesse notarius scribere omnia verba, & oẽs actus ohentiũ,sufficit .n.si scribat effectum iuris. Nã sufficit, q scribat,talis fideiussit pro tali.l.sciendũ.ff.de verb.ob.licet ad istud multa verba requirant̃.
e Si vero per se non intelligit, adhibeat aliquem vicinum vel consanguineũ, qui intelligat. & scribat in instro, qualiter iste notarius certificatus per talem suum osanguineum,tanq per interpretem, vidit dictũ talẽ facientẽ signa, & nutus per q hrditatẽ adire volebat.l.
f 1.in fi.ff.de ver.obl. Sed qualiter † hoc † probatet p testes: & hoc est
3 maius dubiũ,cũ ipsi debeãt deponere de eo,qd viderũt, non de effectu,qu ipsi iudicãt.l.qui testõ.in fi.§.de testa.& l.1.in prin.de his, q in testa delen.& l.testium.C.de test.Rñ.si quidem testes essent osanguinei,vel alias domestici, sufficeret deponere simpliciter se vidisse talem mutum facientem signa, & actus, per q & quos significabat se velle adire hrditatem. Tales enim personæ præsumunt̃ scire actus,& osuetudines muti,& ipsum intelligunt.l.ociaui.ff.vñ cogna.& C.de in integ.rest.l.de tutela. Sin autem essent extranei,tunc debent deponere nominatim de signis hoc modo. Vidi talem mutum digito ostendere domum,& res hæreditarias, & postea stringere brachia ad se,propter quod intelligimus eum velle illas res ad se pertinere.Esset.n.vtile, & qnq; necessarium, vt circa hæc adhiberentur alii testes consanguinei, & domestici, qui dicerent, q consuetudo muti esset,q talia signa vellent hoc significare.

ADDITIO.

* Mea.Bar.Socin.inter consilia Mari.s.n.cons.61.col.6.lib.1.

CONCORDIA.

Mutum. Pro concordia.Aduerte,q mutus,& surdus, qui aliquid intelligunt.pñt adire hæreditatẽ.Ita Bar.in hac l.mutum, & l.mutus, ff.de bo.poss.fur.insan. Sed otrium all. per Alc. ibidem in l.1.in prin. ff.de ver.obl.vbi vr Bar.dicere,q nõ pñt verbo stipulari,sed per epistolã. Itẽ dicit, quod æquiparantur pupillis, sed pupillus sine tutore nihil agit.igitur,&c. tu dic, quod Bar.idem dicit vbiq;, & idem concludit:dũ vbiq; alle.probati distinctionẽ suam,in l.seruo inuito. §.si pupillo.ff.ad Treb.q̃ alle.pro sing.ad hoc.Non obst.q non possit stipulari quia videtur,q oia pt mutus, intellige cum congruentia tecti sermonis.s.in quib.exigitur animus. Non enim fuit ita simplex Bart. q voluerit, q mutus posset loqui. Et debet intelligi cum authoritate tutoris,vel curatoris,vt probat ille tex quem alleg.

ADDITIONES.

a Pom.Extra gl.Vide Alc.& Are.in l.1.ff.de verb.obl.in prin.Barb.cons.59.2.vol.
b Alex.Omnia gerere.Adde Bar.qui tenet contrarium in l.1.in prin.de verbo.obl. & vide ibi omnino,quæ dixi.
c Alex.Qualiter scribat.De hoc vide per Bar.in l.nuto.de leg.3.& per Ang.in l.iicẽ qui a.se pale pac.& Bal.in l.si pater natural.s.sup de ado.& in l.mutus.in prin.supra de procu.per Ang.in l.ex facto.in prin.de vulg.& pup.& per Bal.in l.discretis.C.qui test.fac.poss.& vide quæ dixi in prin.de verb.oblig.
d Secu.e.Adde,q Bal.impugnat Bar.quia quemadmodum requiritur, quando testis deponit, q deponat per vnũ ex quinque sensibus corporeis, quod sensu exprimitur.l.q testõ.§.si.sup.de test.l.testim.ver.sub presentia.C.de test.§.si vero ab sinis.in Auth.de her.& falata dẽt esse in tabellione,& sicut testis debet deponere, vt sup.eo.modo tabellio dẽt conficere instrumentum altero ex duobus sensibus.s.visu,vel auditu,vt no. glo.in §.oportet.in vers.si alias.in Auth.de insti.cau.& fide.& no.Io.And.in add.Spe.in tit.de inst.edi.in auth.sed nouo iu.C.si cer.pet. Et q hæc sit veritas,tenet Io.And.in tit.de inst.edi.§.restat sub qua for.
e Pom.Non intelligit.Vide Angel.in l.item quia.in prin.ff.de pac.
f Pom.Sed qualiter.Vide Fel.in c.cum causam de testib.

LEX V.

1 Mulier,& alii qui propter imbecillitatem prohibentur obligari ex forma statuti ..., ... possint ... adire.

§. Eum cui lege. Op.C.de hær.l Manicheos. Dicit gl. intelligẽ de eo cui interdicitur bonis a iudice pp prodigalitatẽ.l.1.§. de cur.fur. secus si pp delictũ in-
1 terdicat̃ a lege,vt in otrio. Idem dico † si alicui interdicitur administratio a lege,vel a statuto, non pp delictum, sed pp imbecillitatem osilii,ut sũt statuta cõiter p Italia, q̃ dicũt, q mulieres non possint
a obligari sine osensu osanguineorũ. tunc.n.poterit adire hrditatẽ, vt hic, non simpliciter,sed cum solenitate statutorum,ut dicam latius,& probatur in l.more.ff.eo. Op.de l.furiosi.ff de re.iur.Sol.Prodigi nulla volunta.est.s.in alienãdo,ut ibi, sed in acquirendo sic, vt hic.dum tñ interueniat authoritas curatoris.l.cũ qdã mulier. C. de admi.tut.ita dic gl. & bene. Op.ad hoc,si hic tractat de acquirendo,ergo nõ requirit̃ curatoris authoritas.l.is cui.ff.de verb.ob. Gl.il solut.la.de Are.dẽt,& bñ,si esset acquisitio simplex,q non posset esse dãnosa,procederent otria.sed acquisitio hrditatis posset esse damnosa,ergo requirit̃ curatoris authoritas, ut Inst.de auth.tu.§.neque.

ADDITIO.

a Obligari.Adde,q cõiter transeunt Doc.cũ Bar.& Ang.hic,& in cõs.vlt.dicit, q.si in hereditate nõ sunt creditores,uel legatarii, q sine solennitate statuti potest adire.Et ita dicit in d cõs.decidisse Bar.in d.l.mor..Idẽ tenet hic Pau.de Ca.q rit adire.Et ita dicit in cõs.decidisse. similiter dicit se cõsuluisse. Si ãt statutũ dicat,q ñ possit cõtrahere sine pãtia,&c. Bar.in d.l.more,tenuit,q ñ poterit adire.idẽ hic tenet Pa.de Ca.q dicit,qd uidit seruari de facto,cũ sit fauorabile.Idẽ tenet Ro.hic cõtrariũ tñ hic.Bal.Ang.Im.& ipse Bar.in l.apud Iulia. §.si. ex gb.cau.in possea.& Abb.in c.quæ frõte.de app.

LEX VI.

1 *Filius familias sicut voto non obligetur, ita obligetur aditione hereditatis.*
Filiusfamilias, secundum tempora digestorum agnoscendo bono.poss. non obli
gatur, nec in restitutione trebellianica.
2 *Aditionem hereditatis quare debet praecedere iussus, & in bon.poss. & Tre-*
bellianica restitutione, sufficit ratihabitio sequens.
3 *Filiusfamil.hodie potest hereditatem repudiare, sine iussu.*
4 *Filiusfa.quos actus cōsistētes in volūtate possit facere, absq; iussu vel authori*
5 *Actio non oritur ex ratihabitione, sed ex neg.gest.* *tate patris.*

Qui in aliena. Hēditatē quocūq; mō delatam filius adeū
do, non obligat patrē nisi praecedat iussus,
sed in bonorum possessione sufficit, si ratihabitio subsequatur h.d.
Op.C.de bonis quae li.l.fi. dicit glo.hodie adeundo filius sine iussu
pr̄is obligat se, vt ibi: olim n̄ obligabat se l.fi.j.qs ord.i bo.pos.ser.
a nec ēr patrē.ut hic.Op.filius ex oi cā obligat, pręterq̄ in mutuo. &
1 voto.l.filius.de act.& ob.quare † ergo n̄ obligat adeundo? Rn̄.uotū
dr̄ quasi volitū filiusf.ergo n̄ obligat uoto, hoc ē simplici volunta-
b te, sed hr̄ditatis aditio ɔsistit in uolūtate simplici d̄clarata p aliquē
actū.ut s.l.pxi.in prin.& l.p hr̄de.i prin.j.e.iō n̄ obligat, qa ɔtinet
sub illa exceptione praeterq̄ in uoto, & in agnitione bono.poss.eodē
mō dr̄ qs obligari uoto magis solēnizaro: qa oportet. q illud uotū
fiat corā iudice, & p iudicē approbet, decernendo oll.hodie sufficit
agnitio sola.l.fi.C.q admit.ad bon pos.iō filiusfa.nō obligat agno-
scēdo bo pos.in ista tpa.Idē in Treb.restōne.Nā licet hr̄s restituat
hr̄ditatē, mihi.tn̄ cū creditorib.& legatariis, ego nihil facio: sed ex
2 hoc solo, q accepto restonem haereditatis obligor.l.1.j.ad Treb. †
Sed q̄ro q̄ ē rō, q in aditione hr̄ditatis dēt p̄cedere iussus, i bonorū
possessione, & Treb.restitutione sufficit ratihabitio sequens ut hic,
& l.seruo inuito.in prin.j.ad Treb. Rn̄.gl.tangit.in l.1.C.q admit.ad
bon.pos.Tu dic clarius.aditio hr̄ditaris est de iure ciuili mere. Nam
de iure gen.vel diuino nō repentur, q qs nuda volūtate obligaret,
nisi Deo, sed hic.nuda uoluntate obligatur, ergo est mere iuris ciui-
lis, vt dixi in rub.s.e.sed de iure ciuili est patria potestas.l.nam ciui-
lium.s.de his qui sunt sui uel alie.iu. Secundū ergo ius ciu. le filius n̄
est potestatis suae ergo nō dr̄ habere voluntatē seu potestatē, nisi pr̄
permittat merito ergo oportet, q p̄cedat iussus patris, seu pmissio.l.
si quis.§.iussum.j.eo. quia ratihabitio non sufficit, cū nihil reperiat
factum, cum nulla videatur voluntas, ergo ratum hr̄e non pt sed in
bono.pos.nō ɔsideratur ista subtilitas iuris ciuilis. Praetor.n.uocat ad
haereditatem inspecta naturali causa, nec curat vtrum sit agnatus,
vel cognatus, emancipatus, vel suus, ideo uidetur aliquid factum na
turaliter, merito potest ratum haberi, vt dicit gl.in l.1. qui admit.ad
bon.pos. eodem modo in Trebellianica restitutione. gero aliquod
negotium cum haerede restituente, & cum eo ago saltem tacite, vt
satisfaciam creditorib.& legatariis.licet absentib. Licet enim de iu
re ciuili mero, ante senatus. Trebe.illius absentib. non obligaretur,
qa alteri stipulari, &c.tn̄ obligatur naturaliter, l.stipulatio ista.§.alte
ri.j.de ver.ob. ergo si erit aliquid actū merito potest ratum haberi,
3 sed aditio haereditatis in sola uoluntate consistit, vt dixi. † Quaero
c nunquid c filius possit repudiare haereditatem absque iussu patris.
Hodie constat, q sic.l.cum non solum.C.de bon.quae lib.secundum
tempora harum legum non.l.is potest, & l.is qui haeres.in fi.j.eod.
sed ibi non dr̄, q iussus debet praecedere, licet requiratur uoluntas.
Sed hoc probatur in l.Iulianus.j.de leg.1.vbi optio quae est actus ɔ
sistens in simplici voluntate non potest fieri per filium, nisi praecedē
te iussu, & optio aliquid repudiationis continet. Nam optando vnū,
repudio caeteros. Dices tu. Ista videntur ɔ legem. Nam ratihabitio
consistit in simplici voluntate, nec requiritur partis praesentia.l.Pō-
ponius scribit.de neg.gest.tamen filiusfamilias.potest ratum habere
sine iussu etiam patris.l.2.in fi.sup.sol.matri.& l.ii fine.§.fina.j.rem
4 rat.hab. Pro cuius declaratione scias † q istorum actuum consistē
tium in libera voluntate, quidam sunt magnae authoritatis.ut testa
mentum, & codicilli.per quae sola uoluntate disponamus in alios, &
ista non possunt fieri per filiumfamil.etiam patre uolente, vel iuben
te, l.qui in potestate. ff.de testa. Quidam sunt actus etiam solennes,
sed non tantum, ut aditio haereditatis, per quam etiam quis obliga
tur his, qui nihil sciunt de hoc, & obligat sibi alios, qui erant ante
obligati. & iste actus non potest celebrari, nisi praecedat iussus, ut
hic. & d.§.iussum. Sed in bo.pos.& Treb. restitutione, sufficit ra-
tihabitio per rationem quam dixi. Quidam sunt actus, per quas qs
obligat se tantum, ut uouendo se Deo, & in istis sufficit sequens au
thoritas, nec requiritur, q praecedat iussus.l.si quis rem.§.uoto.de
pollicit. Quidam sunt actus, qui consistunt in uoluntate, per quos
quis nec alium obligat sibi, nec se alteri, sed per illum actum ex alio
5 actu ɔtingit obligatio, & ratihabitio. † Non enim oritur actio ex
ratihabitione s̄m veram opi. sed ex negotio gesto, q ad nos trahi-
tur per ratihabitionem.l.si pupilli.§.item quaeritur de neg.ge. & ibi
dicit tex. & in isto actu non requiritur authoritas, nec ɔsensus pa-
tris. Probatur per simile, Pupillus non obligatur sine authoritate tu
toris, tamen potest implere conditionem, per quam purificatur
actus, vnde obligatur.l.in conditionibus.j.de condi.& demon.

ADDITIONES.

* Meno.Alciat.lib.2.paradoxos.cap.2.
a Barti.Omni causa.vide solutionem datam per Barto.q̄ communiter reprobatur,
ut per Alex.hic p. alios, qui aliam rationem assignat, quam Iaso.impugnat in
l.j.in prin.C.qui admi.& ipse assignat aliam.
b Alex.Simplici uoluntate. Hanc rōnem Bar.reprehendit Pa.de Ca.in l.mutū.sup.
ca.de quo uide omnino quae dixi in l.j.in j.col.C.qui admi.poss.Moder.
c Quaero nunquid. Ista ē cōis opi.s̄m Alex.in l.si qs mihi bona, §.iussum, in prin.e.ti.

1 *Praesumuntur omnia solenniter acta ex diuturnitate temporis.*
2 *Aditio ex cursu tpis x.annor.non inducitur, sed praesumitur quod praecessit.*
Practica in probanda aditione filij, quod allegetur, quod praecessit iussus patris,
& sequuta est aditio.
3 *Bono.poss. praesumitur solenniter agnita ex cursu x.anno.*
4 *Ex actu, qui non potest fieri citra ius, & nomen heredis, facto a patre consen-*
tiente filio, praesumitur aditio facta.
5 *Praesumitur seruitus constituta ex patientia x.an.si allegetur, licet habeat cau*
sam discontinuam.

a §.Sed & si non adierit. a Ex † diuturnitate tpis p̄-
1 sumuntur oīa solenniter
b acta.h.d.No.ipsum in summariū. Vnde scire debes † q ex cursu lō-
2 gi tpis non inducitur aditio, sed praesumitur, q praecessit, ideo tex.
dicit credendū est adiuisse. &c. Simile in l.cum de in rē, ver.sup.de
vsur. Et ex hoc habes practicam. Debes.n.allegare, q p̄cessit iussus
patris, & secuta est aditio filii. Et ad hoc reprobandū potes facere
positiones, q pr̄ tenuit d.bona p xx.ann.filio pn̄te, & patiēte. Quae
3 ro † quid in bo.poss. utrum eodem modo praesumatur solenniter
agnitio bon.tex.hic loquitur in aditione, dicit.n.tex.sed etsi n̄ adie
rit, & q in bo.pos.non procedat, patet, qa illa dēt agnosci, uel rati-
ficari intra annū ad plus.l.bonorū.j.rē ra. hab. sed hic sequit cur-
sus x.ann.ergo, &c. Et hoc tenet Iac.de Bel.sed gl.C. qui admit.ad
bo.pos.l.1.super ver.ratam, intellit idem in bon.pos.& all.hanc l.
quod tenēt ibi Doc.Mod.& bene per ea, q̄ dixi. Nā patientia tan-
ti tpis non inducit actum, sed facit praesumi, q retro ab initio sūt
4 oīa solenniter acta, & sic intra tps. † Quaero quid si apparet vnus a-
ctus tantū, qui non hēt fieri citra ius, & nomen heredis ut j.eod.l.
p hr̄de, in uno dic factus a patre, ɔsentiēte filio expsse adeūte? Ad-
uerte, nō dico, q p̄cesserit iussus principr̄r de adeūdo, sed, q actus
factus est a pr̄e ɔsentiente filio, ex quo deberet induci aditio, si sui
iuris eēt. Rn̄.ex illo solo actu p̄sumunt oīa solēniter acta, sicut hic
ex cursu tpis cū patientia, tex.est, & gl.no.in fi.in l.2. C.de dot.pro-
mis. Nā ibi dr̄ q illud qd̄ opatur p̄statio per longum tps.l.cū de in
rē uerso.idē opatur promissio per unā horā facta ɔtāto tpe. Vlti
c mo pistū uer.sustineo glo. nostrā ɔ dicta oīum Mod. Nam dicit
5 gl. q ex patiētia x.an p̄sumitur seruitus ɔstituta, si alleget, licet ha-
beat cām discōtinuā.l.cum de in rem uerso.s. de vsur. & l.1.in fi.
j.de aqua plu.ar.& l.seruitutes, de serui. qd̄ reprehendūt Vltram.
Nā l.cū de in rē.ver.logr̄ in faciēte, s.in soluēte, q̄ gl logr̄ in patiē
te, in quo ē minor p̄sumptio. Ita tenebant Ia.Bu.& Ray.de Fo.&
d hoc tenet Cy.in l.si certis annis.C.de pac. Ego dico hoc esse ɔ ca-
sum huius ver.& l.si filius.C.de pet.hr̄. Facit q no.in l.pe.C cōi di
ui.dixi in l.j.in fi.de aqua plu.ar. Dixi i repe.d l. cū de in rē uerso.

ADDITIONES.

a Alex.Sed & si non adierit. Vide Bal.in l.3.de fideic.adde, q pro opi. Bar.facit l.qui
cunque.C.de apo.pub.lib.x.cōiter per scriben.approbatur in l.j. C.qui admit.
Pom.Vide quae in ɔposito no.Bar.in repe.rub.de fid.instr.cui adde Fel. in c.sicut,
de re iud.Vide Bart.cons.78.alias 79. & multa pulchra p Ias.in l.j. C.qui admit.
Are.cons.36.inci.casus talis est. Ale.cons.79.inci.qs fit iudex.j.vol. & cōs.103.ic.
sup j.sub.in j.vo.cons.9.inc.an bona, 3.vo.& cōs.j.inc. ponderatis his, in 4.uol.&
cons.12.e.vo.& cons.105.e.vo.Are.cōs.37.inc.factū sup quo, & cōs.103.An.Bar.
b No.ipsum. Et uide Bar.cons.129.incip.quidam habuit uxorem.
Paris.Adde, q eodem modo ex longo tēpore praesumitur repudiatio, si sciens pa
tiatur aliū possidere hr̄ditatē.uide Com.cons.24. post prin. uide multa per Iasin
l.si certis annis, ver.ex cōi sol.C.de pac.uide nouum intellectum per Lu.Goza.in
rep.l.qui se patris, ver.non obstant allegata in contrarium.C.unde liberi.
c Alex.Sustineo gl.Bal.& Ang.hic tenēt contra Bar. & adde Bald.in l.j.C.qui adm.
Adde q Raph.Cum.cū quo cōcordat Ro.distinguit, q aut appareat illū, qui ite-
rabat per fundū longo tpe patiente itinerasse, tanquam uolens uti seruitute, &
tunc procedit opi.Bar.hic.aut itinerauit, non tanq̄ utens seruitute, & tunc licet
per longum tempus itinerauit, non tn̄ pt allegare seruitutem, quia actus non de
bet operari circa id, quod non fuit executum.alleg.legem.j.§.Iulianus, et l.j.j.de
itin.actuq; priua.& dicit Ale.q haec concordia fuit Cyn.in d.l.si certis annis pro
quo facere dicit quod no.Bar.in vlt.col.in l.cum de in rem verso.sup.de vsur.
d Meno.Dico.Rubeus, cons.154.nu.5.

1 *Mandatum de aliquid faciendo, si praecedit & tu facias, licet nō exprimas no*
men mandantis, illius mandato tamen facere videris.

§.Si is qui. Qui iussu alterius adiit. p̄sumitur solum iuben
ti q̄rere uelle, si iussū credat ualere, secus si sciat
inualidum, uel sine iussu adiit.h.d. Tres partes hēt, ut in glo. Pone
casum s̄m vl lec.gl.& uerā.als examinabo j.Op.de j.rn̄.ad teriū.
Dn̄t quidā, principiū logtur in errāte.finis in dubitante, qd̄ glo. re
p̄hendit, & bn̄, per l.fi.C.de ɔd.inde. Alii dn̄t, q principium logtur
in errāte in facto.finis in errāte in iure. Ista casus posito nō est ue-
ra: quia error iuris, uel facti, q̄tum ad hoc non vr̄ attendendus.l.1.
a in prin.j.de leg.3. Praeterea a ignorātia facti supina, & ignorātia iu
ris.idē est.l.rta.de iu.& fac.ign. Ideo gl.dicit tertio modo, & bn̄. Ex
qua distingue, ut hēs tex.& gl.aut ille, q dubitat, errat in iure; uel
facto, ut si filiusf.adiit p̄cedente iussu, & tunc in dubio non vr̄ id
uelle q̄rere sibi, nisi aliud appareat, ut in prin. Aut scit illū iussum
reuocatū tacite, uel expsse, & vr̄ velle quaerere sibi, ut in 2.rn̄.& sic
non

ADDITIO.

a Meno.Praeterea.Soc.tract.fallen.reg.253.

a non ꝓcederet ſm rñ.ſi poneremus filiũ ignorare mortẽ pris: · p̃ſumeret.n adire ex p̃cedẽti iuſſu. Aut adiit nullo p̃cedẽte iuſſu,& vr
1 velle ꝑ ſe,vt in 3.rñ.Ex † hoc rñ.no.diligẽter, b ꝙ ſi p̃cedet mãdatũ
b alicui⁹,d aliquo faciẽdo,& tu facias poſtea, licet ñ exprimas facere te noĩe illius,tñ p̃ſumiẽ,ꝙ noĩe illius feceris,vt hic,& l.q ſeruũ,ſ.d interro.act.& qd no.ĩ l.ſi pupilli.§.j.in gl.mag.de neg.geſt.ꝙ ẽ verũ q̃tũ ad mãdãtẽ,qa ipſe hẽt actionẽ mãdati.ꝯ faciẽtem, & faciẽs ꝯ eũ,ñ ꝯ illũ cũ quo ꝯhit,niſi hoc ſciuerit.l.ſed Iulianus.§ j.ſ.ad Mace.2.rñ Quæro, q̃ ẽ rõ huius gl. Dicunt ſtatim dicã legendo eã. Dico,ꝙ rõ eſt,qa ſciebat iuſſum reuocatũ. vñ nõ p̃ſumit facere ex neceſſitate iuſſus Vide gl.ꝑ te.dicit gl. ſufficit ſemel fuiſſe utile.Nõ ẽ bona rõ,qa ſi aliquo tpe fuit vtile,magis deberet impediri q̃ri adeunti.Dicit gl rõne iuſſus,ꝙ nihil eſt ſm Ia. de Are.qa actio,ꝙ iuſſu,oritur ex iuſſu præcedẽti,ſecuto contractu, vel quaſi, & ſi moriaẽ iubens re integra, iuſſus reuocatur ad inſtar mandati.

ADDITIONES.

a Ale.Mortem patris.Et hic debẽt eſſe.no.cõtra infideles procuratores,de quo vid Bar.in d.l.q ſeruũ,de interro.act.uide de hac materia Bar.in l. poſt dotalem.ſol. mat.Et uide oĩno q̃ dixi in l.1.§.nunciatio.de ope.no.nun.& uide q̃ no.in l.ſi uẽtri.in fi.de pri.cre.Quid ſi delictũ poſt mandatũ feciſti,uide Ang.de Are.in tracta. maleſic.in uer.Sempronium mandatorem.adde,ꝙ Pau.de Ca.in eo ꝙ Bar.dicit,ſi præcedat mandatum de aliqd faciendo,& poſtea facias, licet non exprimas noĩe mandantis,quod tñ præſumitur,ꝙ noĩe illius feceris. Alle.pro hoc caſũ in l.ſi ita q̃s.§.Seia.de ver.ob.& in l.res ex mandato,de acq.re.do. & dicit not.ꝙ hoc caſu, qñ tpe emptionis non dixit,ꝙ noĩe mãdatarij emebat,ꝙ ſibi acquiritur domi niũ, & per actionem mandati tenetur transferre in mandantem. Si uero emiſſet noĩe mandantis,recta uia dñium cũ poſſeſſione acquireretur mãdanti,ut l.per procuratoré.C.de acq.poſ.& uide oĩno tex.& quod ibi no.Bar.ad propoſitum,in l.is q. §.ſi ab ignoto.ver.ꝙ ſi is,inf.de manu.Io.And.in addi.in ti.de procur.in prin.

Meno.Tiraquel.de retract.convent.in fine,nu.117.Pariſ.conſ.72.nu.34.li.2.Ruyn. conſ.76.col.3.circa med.lib.5.

b Poma.Diligenter.Vide Ale.conſ.25.in ult.col.2.vol.Iaſ.in §. ſequens. Inſtitu.de actio.Fel.in c.cum M.Ferrar.de conſti.Ang.conſ.197.1. vol.& conſ.58. in prin.1. vol.Rom.conſ.91.& conſ.94.

1 *Nepos filij exhæredati quando dicatur ſuus auo.*
2 *Nepos quod habet ab auo,dicitur aduentitium.*
3 *Filius an faciat hæredem patrem.*
4 *Hæres Titij ab inteſtato,qui fuit hæres Seij ex teſtamento, an dicatur hæres ex teſtamento,vel ab inteſtato.*

a §.Interdum. a Si filius in ptãte eſt alicui hrs neceſſarius: facit patrẽ neceſſariũ hrdẽ:ſec⁹ ſi fuit uolũtarius.h.d.in ver.ſed ſi q̃s.Pone caſũ:ſm vlt lec glo.aſs examinabo
b j.Op.b ꝙ nepos eſt ſuus,donec pr̃ p̃cedat,ut Inſt,de hære.qual.& dif.§.ſui,ſed hic præcedit eũ,ergo &c.Dicit gl. hic erat exhrdatus, vñ hr̃ ꝓ mortuo.Op ꝙ ſi hẽret ꝓ mortuo ñ põt ſibi acq̃rere fili⁹.
1 Rñ.hr̃ ꝓ mortuo quo ad qd,& quo ad qd ñ.Op.cẽ gl.ꝙ † ẽt exhrdatus nõ hr̃ ꝓ mortuo,vt nepos dicaẽ eẽ ſuus,qd patet: qa põt p̃teriri.l.ſi q̃s poſthumos.§ ſi filiũ,ĩ prin.d li,& poſthu.& l.ſi q̃s filio exhrdato,de iniuſ.teſt.in prin.Sol.ĩ ſucceſſione,ꝯ vel p̃ter uolũtatẽ aui,nepos filii exhrdati ñ dr̃ ſuus,ſed in ſucceſſione ſm volũtatẽ dr̃ ſuus.Rõ quare uiuẽte filio nepos nõ dr̃ ſu⁹,eſt : qa p̃cedit eũ pr̃,nec ꝑt dici quodãmõ dñs bonorũ aui,cũ exhrdatio ſumat effectũ poſt mortẽ l.filiũ.§.ſed cũ exhrdatio.j.de ꝯtra.vñ au⁹ ñ hẽt neceſſe ĩſtituere,vel exhrdare eũ.Sed qñ pr̃ ĩſtituit eũ, dr̃ ſu⁹ & neceſſari⁹,qa erat ĩ ptãte.Op.& re in tro.gl.ꝙ nõ q̃raẽ pr̃i quo ad ꝓprietatẽ.l.fi.C.de bo.q̃ li.Dicit gl.verũ eſt hodie,cũ aduẽtitia ñ q̃ranẽ.
c No.iſtã gl. c † ꝙ illud, qd nepos hẽt ab auo,dr̃ aduẽtitiũ d reſpectu
2 patris,qd dic,vt dicã in l.dedit dotẽ.de coll a.bo.tãgemus ĩ l.q̃ſitũ,
c in prin.j.de le.j.Venio ad ver.ſed ſi q̃s, reuoco ĩ dubiũ intelrm huius ver.Gl.legit quatuor mod.Primo ĩ aliquo q ſit inſtitutus ab aliquo exñeo.Dicit Dy.iſtũ caſũ nõ ꝓcedere,qa nõ hẽt dubiũ, & intelligit inſtitutũ ab exñeo,quo ad ſe ĩſtitutũ, & exñeũ quo ad filiũ arrogãtẽ,vt ab vltimo ver.differat. Alij legũt, ꝙ aliq̃s fuit inſtitutus hrs a pr̃e ſuo,ĩ cuius ptãte erat.Hæc lec.nõ ẽ uera,qa ꝯ tex. ibi, mortis tpe &c.Tertij legũt,vt ĩ gl.q̃ lec.gl.rep̃hẽdit,& bñ. Vide gl. q̃ ſubdit,ꝙ filius ñ poſſet bñ adoptari.Certe ꝑt filius q nõ ẽ in ptãte.l.q liberatus,& l.ſi pr̃ filiũ.ſ.de adop. Vlt.gl.ponit vnũ caſũ ue-
e rũ q ẽ clarus,& poſui legẽdo lrãm.Aduerte,e p̃ncipiũ huius lrẽ fa
3 cit ad vnũ†,verũ filius faciat hrdẽ patrẽ.Dr̃ tex.ꝙ ſic ibi,patrem.n.ſuũ,&c.Dicam ĩ l.cũ filio j.de leg.j. ſm rñſum facit ad aliud, vos videtis ꝙ q̃s efficiẽ talis hæres,ꝑ aliũ,qualis ẽ ille per quem effi-
4 citur † quod facit ad q.gl.in l.3.ĩ prin.de peti.hær.ſi ſum hæres Titij ab inteſtato,qui fuit hæres Seii ex teſtamento, vtrum dicaẽ hæres ex teſtamento,vel ab inteſtato Et determinant eo modo, quo prius: pro quo l.nec intereſt,ſupra de fideicom.peti.hæred.

ADDITIONES.

a Pom.Interdũ.Iſtẽ alia eſt limitatio,ut ſi filius ſit inſtitutus ſub cõdõne, qua euenien- te,ſiue impleta,cũ impleri poſſit ſine iuſſu fiat aditio.hic eſt tex.no. in l.cõdõnib. pupillus,in ver.fi.de cõd.& dem.Et hũc tex.inducit Cy.& Dy.& nouiſſime Bal.ꝙ qui non eſt miles,nõ põt aliũ creare militẽ,& qui non eſt Doctor, nõ ꝑt aliũ Doctorẽ creare.Et uide no.per Bar.in l.j.C.de digni.lib.12.& ibi dicit, an ille,qui nõ eſt miles,ſed Baro poſſit aliũ creare militẽ,& adde Ang.& Imo.in l.apud eum, de manu.ti.g̃hab,vbi quærit,an Imperator poſſit creare Doctorem abſque alio Doctore.Pom.Vide Iaſ.in l.qui ſe patris.1.col.C.unde liberi.

Pariſ.Vide de hoc §.Iaſ.in l.nepotem.C.de inoſ.teſt.& nouũ intellectũ, quẽ ponit Goz.in repe.l.qui ſe patris,verſ.non obſtant in cõtrarium alleg.C.unde liberi.

b Opp.Vide Ale.in l.emancipati.C.de col.

c Pariſ.No.iſtam gl.Vide Ale.conſ.8.col.2.uol.3.

d Aduẽtitium.Ex diſpoſitione aui teſtãtis dñt bona aduẽtitia.no.& idẽ tenet gl.par na,q̃ ibi tenet Bar.& Ang.ĩ l.q̃ſitũ.de leg.1.Et hoc intelligit verũ Imo.qñ filius ẽ exhrdatus,ſecus ſi eſſet inſtitutus ꝑ l.qnta.§.ſi.de an.leg.Sed ſuũ dictũ forte ñ eſt verũ,qa ẽ cõtra gl.ĩ l.Gallus.§.qdã recte.de li.& poſth.dicẽtẽ,ꝙ ſi pr̃ cũ filio a patre,vel ab auo inſtituatur,ꝙ obuenit ipſi filio.ſ.nepoti, & ſibi non quæritur,& ſic profectitiũ nõ dr̃,ſed aduẽtitiũ. Et illud teneas,niſi expreſſe cõtemplatione filii,nepoti obueniret,ut legit l.dedit.de coll.bo.per q̃ ſe fundat Bar.tenendo cõtra iſtam gl.Item non obſtat. l.l.quintus.§.ſi. quia ille tex. loquitur in caſu ſatis diuerſo.Bar.in auth.ex teſtamento.C.de ſecun.nup.tenet ꝙ in dubio dicatur profectitium,adde Ang.conſ.78.in.fo.Philip.& Barb.conſ.41.2.lib.

Men.Ruy.conſ.152.nu.5.lib.1.

e Pom.Aduerte.Vide Bal.in l.multum.C.ſi quis alte.vel.ſibi.Ale.conſ.103.3.vol.

1 *Proteſtatio p̃cedẽs cõtraria actui ſequẽti, facit vt actus ſequens nihil operetur.*
2 *Proteſtatio p̃cedẽs impedit actum ſequentẽ in cõſiſtẽtib. in noſtra voluntate.*
3 *Proteſtatio ad hoc vt impediat actũ ſequẽtẽ,quãdo requirat patris præſentiam.*
4 *Cauſa,quando requiritur in proteſtatione.*
5 *Proteſtatio per actum ſequentem contrarium proteſtationi, quando tollatur.*
6 *Timens quis ne cog. tur contrahere,cautela eſt Dy.quod clam proteſtetur, q̃ ſi facit, non facit voluntarie,& an talis cautela ſit bona.*

a §.Celſus. a Proteſtatio † p̃cedens actui ſequẽti ꝯtria,facit vt
1 ſubſequẽs actus nihil opeẽ. h.d.ſm Dyn.No.ꝙ in
b his quæ ꝯſiſtunt in nr̃a pura volũtate,ꝓteſtõ p̃cedẽs impediat actũ
2 ſequẽtẽ.† No.ꝙ c in dictis caſib.qñ fit proteſtõ nõ req̃riẽ pris p̃ſñtia
c vel,ꝙ ei innoteſcat,ut hic,in gl.dũ dicit clã.Sed ſi eſſet celebrandus actus qui pẽderet ex volũtate mea,& alterius, & tũc ꝓteſtõ dẽt innoteſcere, aĩs nihil ualeret.l.fi.§.itẽ ſi prædi erit.ff.nau.ca ſta. & l.ſi fideiuſſor.in prin.ſ.man. & l.actione.§.renunciare.ſ.pro ſo. & l.1.in
3 in prin.de li.agn.tangiẽ p Doc.in l.pacta nouiſſima.C.de pac.† No.
4 in ꝓteſtatione ñ req̃riẽ cã,qd in caſib.prædictis intellige.ſ.eo qd in nr̃a volũtate ſola ꝯſiſtit,vt hic.Sufficit.n.ꝓ rõne voluntas.l.q a poterat.ad Treb.aĩs req̃reret cã.l.ſi hominẽ.ſ.mãd.& l.1. C.de bi.uend.
5 pig.ipe.nõ poſ.† No.ꝙ ꝑ actũ d ſequẽtẽ ꝯriũ ꝓteſtõni, ñ videor a
d ꝓteſtõne recedere,e vt hic. Rõ,qa ille ſequẽs actus pẽdebat a mea
e ſimplici uolũtate,q̃ volũtas p̃ſumiẽ abeſſe.pp ꝓteſtõnẽ:ſecus ſi act⁹ ſequens pendebat ex uolũtate mea, & alterius.l.cum in plures.§.locator horrei.ſ.loc. & c.ſolicitudinẽ. extra de app. Sicut.n.propoſitũ meũ in mente retentum nõ nocet ꝯhenti mecũ.l.ſi repetendi. C.de ꝯdi.ob cau.ita nec talis ꝓteſtõ facta clã,q̃ ei nõ innoteſcit.Et aduerte ad illud qd dico, ꝙ talis ꝓteſtõ facit p̃ſumi voluntatẽ abeſſe, intelliḡ de actu,qui ſtatim ſequiẽ poſtea,ſecus ſi ex interuallo magno, arg.l.per retentionẽ.C.de vſu.& iõ ad hoc,ut hoc ceſſet,eſt neceſſe,
f ꝙ proteſtatio largior fieret f per me, veluti ſi alicui facerẽ aliquem actũ,ꝑ quẽ induceret aditio, ex tũc ꝓteſtor me nõ facere aĩo adeũdi.His præmiſſis venio ad gl.& op.ꝙ aditio valet,ſed reſcindiẽ per actionem,qd me.cau.l.ſi mulier.§.ſi metu.ſ.qd me.cau. Glo. ponit plures ſol.illa eſt vera ſolutio,ꝙ hic non adiuit. Quod apparet ex ꝓteſtatione, per quam præſumitur voluntatem abfuiſſe. Et hoc vult dicere

ADDITIONES.

a Alex.Celſus.Vide no.in l.Pomponius.& in l.Neſennius.de nego geſt.& limitatur hoc eſſe verum in actibus procedentibus a voluntate mea : tamen ſecus ſi a voluntate mea,& alterius.l.1.§.item ſi prædixerit,nau.cau.ſta.

Menoc.Alciat conſ.344.

Pom.Vide Fel.in c.cum M.Ferrarienſis.in 2.char.de conſti.

b Opeẽ.Aduerte ꝙ Bar.vr̃ ſibi cõtradicere ĩ hoc §.fi.vide q̃ dixi ĩ l.pacta nouiſſima C.d pac.Sed ꝓ ſaluatione Bar.vide cõco.poſitã ad l.pacta nouiſſima. C.de pact.

c Pom.No.quod.Vide Bar.in l.non ſolum.§. morte.ff.de ope.no.nune.

d Pom.No.quod per actum.Vide Alex.conſ.7.in 4.vol.Ro.conſ.178. Are.& Alex. in l.ſtipulatus.in prin.ff.de ver.obli.

e Alex.Recedere.Ang.ponit vnũ dictũ valde no.alle.Inn.in c.perlatũ. qd met.cau. & in c.cã matrimonij.de offi.del.ubi dixit,ꝙ ſi metus adfuit tpe cõtractus a Tirãno illatus,poſtea trado rẽ ex interuallo,an videaẽ ſubeſſe metus.Et dicit ꝙ ſic,qa nõ vr̃ purgatus metus,poſtq̃ ſubeſtat eadẽ cã timẽdi. Et ibi alle.idẽ in proteſtatione,& refert.Pone ꝙ qdã fuit tortus nullis p̃cedẽtib.inditiis,poſtea notarius ex interuallo ſcribit,ꝙ ſponte confeſſus fuit reus,an dicaẽ falſum ſcribere?& dicit,quod ſic, quia cum iudex poſſit iterum torquere, & ſic ſubeſſet eadem cauſa timoris,non eſt verũ illũ ſponte confeſſum,imõ metu tormẽtorũ vr̃ cõfeſſus,iõ officiales practicant,ꝙ aliq notarij nõ adſint in tortura.Si vero p̃ceſſit tortura p̃cedentib.indicijs legitimis,tũc ſi ex interuallo confiteaẽ,dr̃ ſponte facta,& operatur aliqd.De hoc vide Bar.in l.1.§.vlt.C.ꝙ me.cau.Bald.in c.1.§.iniuria. de pace iur.fir.lac.Bal.Bal.& Ang.in l.2.C.ꝙ me.cau.Bal.in l.1.C.ne.ex deli.deſun. Vide Imo.in d.l.1.§.vlt.de qõ.& vr̃ ꝓbari ibi doctrina Ang.& ibi ẽt vide Bar.ut refert Imo.in d.l.1.fuit dictũ Gãdini in ſuo.tract.maleſ.inc.de tormẽtis.ſub rub otrum cõfeſſio facta ab eo,q tortus eſt nullis p̃cedẽtib.indicijs valeat. Et iſtud dictum ſequi Sal.in l.2.C.de cuſt.reo.idem Pet.de Anch.in cle.1.de homi.Idem Aug.in tract.de qõ.& idem uoluit Pet.de Ane.in conſ.23.inc.in Chriſti noĩe.Viſa inquiſitione.Vbi dicit unũ aliud,uidelicet, ꝙ ſi apparet illũ fuiſſe iniuſte carceratum, & poſtea confeſſum,non dr̃,nec dici põt confeſſio legitima,nec ex ea condemnãdus eſt.alle.l.nouiſſime,& quod ibi uoluit. Bal.ff.quod fal.tut.Bene facit l.qui in carcerem.ff.quod met.cau.& quod ibi Bar.Contrariam opi.voluit Bal.in l.unica. C.de conſ.& ẽt idem tenuit Pau.de Leaz.in commen.c.grauis. ad fi.de depoſi.& p̃dicta op .Ang.cõis eſt.Ego adduco l.maritus.cum gl.q̃ ibi no Bar.de qõ.& Bal. & Rom.in conſ.168.ſequitur opi. Aug. & facit mentionem de contrarietate Bal & ad prædicta uide gl.in l.ut debitum.& ibi no.Bal.C. de hær.actio.

f Largior fieret.Cõtrarium tenet Bal.in l.pacta nouiſſima.C.de pac.per l.ſi ita ſcriptum.& ib Ang.de leg.1.ſed Imo.in d.§ morte.& in c.cũ M.Ferrarienſis. de conſti.dicit, ꝙ obſtare vr̃ tex.in d.l.ſi ita ſcriptum. & ad illum reſpon. melius facit tex.in l.ſi quis in prin.teſtamenti.de leg.3.Bar.in d.l.pacta nouiſſima facit quandam diſtinctionem.Cum opinio Bar.concor.And.in d.cum M.Ferrarienſis.de cõſti.& ibi etiam Imo.& Imo.in d.§.morte.& Imo.in l.quoties.§.ſed ſi cum.de hære.inſtit.& Pan.de Caſt.in d.§.locator horrei.ubi ponit unam diſtinctionem,quã reprobat in l.pacta nouiſſima,præallegata.& d.§.more.

d cere.gl.dũ dicit.hic fallit.ibi nõ.Op.q. metus verborũ ñ fit iustus metus.Sol.c.mõ quo s.q̃a hic nõ adiuit.nam ii adiuisset,metus non fuisset iustus.Op.C.c.l.cũ aliqs.Solu.dicit gl.ibi p iudicẽ cogit,sicut j.ad Treb.l.nã qd.§.si qs ɔpulsus.Aduerte,q qñ actus pẽdet ex me ra uoluntate,tũc ẽ verũ,q. ɔtestatio impedit actũ sequentẽ.sed qñ qs pt cogi adire velit nolit,& iuste cogit,tũc protestatio pcedens nihil operat.Op.J.si quis omissa cau.testa.l.1.Dic vt in gl.Rõ solonis est,q̃a dñs pōt iuste ɔpellere.Vñ q̃tum ad dñm,aditio nõ fiat in libera ptã te serui,& sic nihil releuat protestõ,sed q̃tũ ad exneũ,vel ad patrẽ sic.Op.de l.si pře.de ritu nu.gl.non soluit.Dy dicit,q. ibi loquitur de coactione reuerentiali.qd nihil.vř,q̃a et coactio reuerentialis indu cit rescissionem actus.l.1.§.quæ onerandæ.quarũ rerum act.nõ da. Dic ergo,q ibi non erat actus qui pendebat ex nuda uoluntate fa-
a cientis.Itẽ nulla pcessit protestatio.Item reperitur in quibusdam ad
6 ditionibus Dy. qui p hãc l.ɔsuluit.† q. si aliqs timebat ne cogeret ab alio ɔhere,consilium est,q. protestetur clam,quod si facit,non fa
b cit uoluntarie. Hoc ɔsilium non est bonũ, ɔ quia hæc l.loquitur in his,quæ pendent ex voluntate ɔhentis tñ: sed si postea celebratur
c ɔctus cum alio,nihil operaretur, c vt dixi nec per hanc protestationem probaretur metus.l.metum.C.q. metus cau.Et de materia pro testationis,dixi in l.non solum.§.si.de oper.no.nuncia.

ADDITIONES.

a Barb.Item reperitur.Et vide Ang.in l.mora.sup.de usu.ubi tenet istam theoricã & ibi refert quendam egregium uirum sic decidisse per istum tex. qui secundum eum est sing.& vide eum in d l.mora.& adde ad Moder.hic.
Meno.Dec.cons,219.col.3.Crauet.cons.120.nu.3.5.Soc.sen.cons.163.colum.5.in prin.lib.2.Barb.cons.42.col.3.in fi.& seq.lib.1.Ruy.cons.109.nu.12.lib.1.Alicat. cons.291.nu.4.cons.367.nu.10.Ruy.cous.121.nu.25.li.4.scripsi in cõs.308.n.23.
b Alex.Nõ est bonũ.Sed Bal.& Imo.hic sustinent dictum Dy.nisi subesset eadẽ cã timoris.alleg.no.per Inn.in c.1.quod metus cau.& in c.causa matrimonij.de offic.del.& no.Bar.in l.si ob turpem.C.de cond.ob.tur.cau.& in l.2.quod met.cau. Istud dictum non puto verum,quia aut in ueritate probatur de iusto metu tyranni,& iste metus est sufficiens ad rescindendum contractum absq; protestatione, aut non probatur de iusto metu, sed solum de protestatione clam facta, & tunc ista non est sufficiens ad rescindendũ contractũ dependentẽ a uoluntate duorũ, Pa.de Castren. istud,qđ dixi,& uult conari saluare Bal.& sua saluatio nihil ualet,attento,q in actib.dependentib.a uoluntate duorũ,nihil valet ɔtestatio , & sic nõ facit abesse consensũ.l.actione.§.renunciare.pro socio.l.1.de lib. agno.dicit tñ Pau.q tunc protestatio facit abesse consensum,qñ quis metu tyranni non audebat protestari,alleg.nn.per Bal.in l.clari.C.de fideic.& in l.2 C.de his qui p me.iudi.non ap.Et sic bene cõcedo q. ista limitatio procederet, qñ iuste timeret tyrannus,& clam protestaretur,& no.gl.hic probat,q. qñ actus est metu factus, non est opus pro estatione,ut actus dicat nullus De quo uide Rapha.dic,qui dicit,q. imo est necessaria.& alle.Bal.in rub.C.si quis ali.testa.prohi.sed uoluit eũ alle.in tract.schismatis,ubi tenet,q est necessaria ɔtestatio,Sed Raph.dicit,q. nõ requiritur protestatio,qñ actus consistit in faciendo,secus si in omittendo,& sic loquit c.si iustus.metus.de app.& d.l.2.C.de his qui per me.iud. quia alias sequeretur, q nunquam foret succursum meticuloso, qui metu tyranni vendidit, nisi protestaretur. Et an requiratur protestatio, quando non facio actum metu, vel aliquo impedimento,tetigi in reportatis in l.de pupillo.§.si quis ipsi prætori.de ope.no.nunc.nquantum tenui contra Bar. in l.2.ff.si quis cautio.
c Pom.Nihil operaretur.Vide clarius practicam Papien.in forma libelli,in quo op. ponitur contra iudicem suspectum.in gl.ver.protestando.uer. & per hoc patet. Vide Bar.cons.42.1.vol.

LEX VII.

Si quis filiũfamilias. Vulgaris substõ expirat, si per inst tñtũ alteri hrditas acquiratur.h.d.Op.q. sit locus substõni,cũ filius nõ sit hæres.sed patrem hæredem facit l.ptoxi.§.interdum.Sol.ut substitutus excludatur, sufficit,q institutus sit hæres vel alius eius ministerio,ut hic.& l.si př.§. de hær.inst.Querit gl.an hoc sit verum.siue testor sciebat,siue ignorabat eum alienũ. Dicit gl.si ignorabat,hẽt locum distinctio d.l.si př.& hanc gl.tenet Ia.de Are.Pet.tenet contrarium,ut refert Cy.in l.cum proponas.C.de hær.insti.Dicam in l.cum filio.j.de le.1. tene menti hanc gl.q. distinctio l.si př.de hær.inst.quæ loquitur de ignorante,quem seruum, hẽt locum in ignorante quem fil ũfamilias.

1 *Leges disponentes hæreditatem non agnitam transmitti, intelliguntur , ut ille in quem transmittitur possit adire,vel repudiare.*
2 *Filius si decedit sciens se necessarium,etiam trãsmittit beneficium absti ẽdi.*
3 *Filius quando possit se ab hæreditate paterna abstinere, & auitam habere.*

a Suus hæreditatẽ patris nõ agnitã trãsmittit cum
1 §.Si filius. bñficio abstinẽdi.h d. No.q. oĩs leges,quæ di-
b cunt hæreditatẽ nõ agnitã trãsmittit,debẽt ntelligi ut ille,in quem trãsmitti' possit adire,uel repudiare,imm sceere,vel abstinere,sicut
1 defunctus.poterat,ut hic, & no.in l.1. C.de his q añ apta. † Quæro, q.d si decessit sciẽs se necessariũ glo.rñ. idẽ, nisi se immiscuerit.tunc n.ñ haberet bñficiũ abstinẽdi hæres,sicut nec defunctus,vt j.prox.
§ Pro hoc facit tex.in l.cũ antiquioribus.C.eo.ubi dř illud fuisse,rñ. per Pau.Iurisc.cuius ẽ hæc lex,& tñ hoc hic debetis habere gl.q̃ dicit idẽ si nõ ignorauerit.alias gl.est sine nõ, & male. q̃a nõ esset di-
3 uersus casus ab eo,q ponit in litera. † Quærit gl.quid si uelit abstine
c re a paterna hřditate,& habere auitã,an possit.Gl.dicit,q. sic.c Ista gl.diceret uerũ tenẽdo illã opi. q. hæreditas patris nõ transmittatur ad exneos,qd tenet gl.in l.si infanti.C.e.Sed tenendo illam opi.vero rẽ,q. hřditas pris p suũ transmittatur ad quoscunq; hæc gl.non procedit. Nam si nepos abstineret se ab hæreditate přna, illa hæreditas vadit ad aliũ, & ille alius pt adire auitã, cũ filius decedens illã transmiserit ad quoscunq;.& hoc bene tangitur,in l.cui se patris. eundẽ lib. & ibi per Cyn.in ver.ista exempla reprobat.dicta vero l.q se patris, dẽt intelligi qñ filius ab hřditate paterna erat penitus exclusus,vnde eam nõ poterat trãsmittere. Hoc aũt,an hæreditas patris non agnita transmittatur,diceemus plene in l.ventre.inf.eo.

ADDITIONES.

a Ale.Si filius.Vide hunc tex.alle.per Bar.ad no.q.in l.is potest.inf.eo.
b Meno.Nota.Aret.cons.26.nu.2.circa finem.
c Ale.Glo.dicit,quod sic.Bal.in l.qui se patris.vnde lib.tenet idem gl.ista,sed reprehend tur,de quo vide quæ ibi dixi.

1 *Hæres hæredis,an sit hæres testatoris.*
2 *Hæredis appellatione an comprehendatur extraneus.*
3 *Heredum appellatio an porrigatur in infinitum ad quoslibet successores,an intelligatur de primo tantum.*
4 *Libellus,dicome hæredem Titij,procedit,licet sim hæres heredis Titij.*

a Hæreditatẽ agn tã p defunctũ.n. pths eius re-
1 §.In omni. pudiare.h.d.† No. q qs est hřs hřdis testatoris est hřs.Gl.dicit,q. hæc rña fallit i casib. Pro cuius declarõne dbetis
2 scire,q circa hoc occurrunt duo dubia.† Et primo an appõ hřdis porrigat tñ ad filios,an ad quoscũq; exneos? De quo ĩl.ex facto. j.ad Treb.Diximꝰ i l.Gallꝰ.§.nũc de le.§.de li. & posth.Scđo dubi
3 tat.† an appõ hřdũ porrigat i ifinitũ ad quoslibet successores; an vero itelligat đ primo tñ De hoc et diximꝰ i d.§.nũc de lege.in pupillari tñ substõne fcã p hæc verba,qsqs mihi hřs sit erit filio,meo, ñ itelligetur hẽs đfuncti,nisi q ei est hřs ex dispõne sua.l.q liberis.§.
4 hęc verba.đ vul.& pup.& l.sciẽdũ,đ ver.sig.Quero,† si sũ hřs Titij p mediã psonã alteriꝰ an ego habeã necesse hoc i libello exprimere an sufficiat si dicã simplr me hřdẽ Titij?Doc.i l.fi.C.đ hř.ist dicũt, q ñ ẽ necesse,q ẽ uerũ.al.p hoc casu l.přfamilias, de vulg.& pup.

ADDITIO.

a Ale.In oĩ.Vide hũc tex.alle.p Bar.in l.is potest,sin pe.q.j.c. & inducit hoc ad qõnẽ p Ro.de qua Bal.in l.fi.de hær.insti.& Bar.cons.incip.And. Mar. testõr grauauit hřdem ad cõtinuendã capellã sub pœna,an transeat ad hřdẽ hřdis, facta tamẽ distinctione an sub noĩe ,ppřio,an appellatiuo,& an pceptũ de non alienando.alĩ quã rẽ trãseat ad hřdem hæredis,de quo per Bar.in l. Lucius,§.Semproniæ,de lega.3.ubi distinguit,vide ẽt no.per Bar.& Imo.in l.filiusfamilias.§.diui.de le.1. & Bal.in l.2.C.qui ad libe.proc.2.non pos.per Sal.in voluntas.C.de fideicom.

LEX VIII.

a *Statuto stante,quod mulier non possit contrahere , an poterit hæreditatẽ adire?*

More. Qui non pt se obligare, non põt adire.h.d. Hæc lex in: Imõ legendi aliquã varietatẽ hẽt,tñ oẽs lecturæ tẽdũt ad idem Secũdum primã.Primo ponit unũ dictũ. Secundo aliud sic.Tert o mõ potest legi,& melius. Primo,ponit unã rñam gñalẽ.Secundo infert ad specię,& sic posui summariũ,& ẽm hãc lec.
a q̃ posui , est casus q̃onis de statuto ɔhibente mulierẽ obligari a sine

ADDITIO.

a Paris.Mulierẽ obligari.vide late Com.cons.176.inci.statuto Papiẽ.p totũ, vbi ẽt ponit,an hẽat locũ in aditione hřditatis de quo uide late Ias.i l.Barbarius.ff.de offic.p & Ale.cons.76.vol.5.Ang. cõs.317. & an hẽat in donatione cã mortis, uide Soc.cons.172.ver.quinta d fficultas,vol.2.qd si mulier contrahat utiliter,sed sine cõsensu agnati,an cõtractus valebit,uide Barb.i c.edoceri,no.64.ext.đ resc. Ale. hic.& Bal.i l.neq;.đ cõtrah.stip.an tũc hẽat locũ,si mulier cõtrahat cũ agnato,vide Barb.cõs.43.no.26.ad fi.vol.j. vt possit pstare cõsensũ i eius fauore,vid Barb. i c.possessiones,no.8.extra de re.eccl.nõ alie.& Abb.in c.sicut nřis,no.v.extra de iure iur.qd si nõ interuenit cõsensus,sed mulier iurauit seruare cõtractũ,an ualebit? vide Cor.cõs.18.in litera,l.vol.3.Soc.cõs.66.ver.scđo,prin.uol.j.& cons.239. ver.confirmant pmissa,& in cons.279.col.1.ver.qb.psuppositis,vol.3. quid si mulier contrahat cũ cõsensu agnati,q est de ordine S.Fran.an valebit contractus,uide Barb.in c.p debilitate,no.63.extra de offi.de le.an ex lapsu.10.ann. psumat talis solẽnitas interuenisse,vide Ias.in l.si certis annis.vers.nõ facit.C.de pac.& an habeat locũ,qñ mulier obliget se pro dote,alicuius mulieris,vide Dec.cons.32.in 1.col.& an habeat locũ qñ mulier cõtraheret noie alieno,uide Ias. in l.exigẽdi.ver. tollit aliud similr.C.de curat.& an reqrat cõsensus ,pximioris, vel remotioris agnati.Vide Ias.in l.suggestioni.ver.p eundẽ tex.C.de verb.sig.qd si donet ad pias cãs,an habeat locũ statutũ,uide Abb.in c.relatũ no.171.extra de test.quod si consensus agnati reqsitus a statuto in contractu,adhibeat post contractũ,an valebit, uide Hyp.Marsi.in l.qõnis habẽdæ no.34.ff.đ qõ.& late Ale.in l.si qs mihi bona. §.iussũ ff de acq.hæ.an statutũ hẽat locũ in muliere donãte extra territoriũ,uide Are.cons.54.an sufficiat si agnatus sciat,licet nõ consentiat,uide Ro. sing.788.an hẽat locũ qñ mulier contraheret cũ pře,nullo alio pnte, vide Ale.cons.106.in fi. vol.2 & 2 Soc.in l.fratre a fratre,nu.27.ff.đ condi.ide.& Ias i l.pses, ver.ego ultra oẽs C.de trãs.an hẽat locũ in ,pcuratore mulieris,vide Ale.cons.189.p totũ, vol.7.& an hẽat locũ in sororib.tertij ordinis,vide Bal. cõs.60.vol.5.an possit p mittere dotẽ sine cõsensu agnati,uide Bal.in trac đ dot.An istud hẽat locũ in cõtractu,in quo aliqd veniret q̃rendũ agnato,uide Ang. cons.143. an mulier dispõ statuti,si mulier q̃tet maritũ in fructib.bonorũ paraphernaliũ, uide Rom.cons. 393.in 1.col.an huic statuto possit renunciari uide Bar.12.n.41.vol. & i c.nõnulli, no.24.de rescr.& an intelligat de uero cõsensu,an per taciturnitatẽ,uide Fel.in c. insinuatũ,ubi multa ponit,extra de simo. intellige tñ de obligationib. principaliter introductis,nõ in cõsequẽtiã, nec ex dispõne l.nec in matrimonio , ut p Soc. cons.80.no.23.& 25.uol.4 an mulier,q̃ nõ seruat solẽnitatẽ statuti,sit saltẽ obligata in foro cõsciæ,uide Ias.i l post dimisionẽ,col.fi.C.de iur.& fac. igno. an isti qui debent consentire,debeant habere causæ cognitionem,an contractus sit vtilis uide Bar.in l.sed si heres,§.ait ptor,ff.de in ius voc.Pau. de Cas.cons.91. Fel.i c.ecclesia.de cõsti.& si apparet de euidenti lęsione, nõ sufficeret talis psentia , et si interuenisset causę cognitio,ut p Pau.de Cast.cons.177.Are.i cõs.27. Aduertendũ,q licet contractus alias factus nõ ualeret,& dñiũ rei remaneret penes mũdo, tñ q̃a istud est de iure speciali,si res periret emptori,& non domino , ut p Ias.in l. 3.C.de iu.emp.& mulier sola potest allegare contractum nullum, qñ non est seruata forma statuti,ut per Are.cons.77.uide etiã Bar.io sim.cous.154.& late Fel.i c.dilectus filius,el 2.uers.tertio fallit, de rescri. non aũr alius, ut p Pau. de Cast. cons.119.uol.2.& mulier ipsa debet reqrere cõsensum ius dicentis, licẽt statutũ dicat,possit,ut per Bald.in l.Gallus,in prima opp.ff.de lib. & posthum. ubi Doct.
de hoc

da hoc statuto multa dicunt. Itē, ꝙ tale statutū non procedat in hęreditate opulenta, uide Ang. cons. vlt. sub no. 317. Item pro opi. Bar. hic, contra eōem, vide Are. in §. heres. Inst. de ob. quę ex quasi. Rom. cons. 12. in fi. & Ias. in l. siue apud acta. C. de transact. Item, quòd tale statutum non habeat locum, qñ facit actum sibi utilem. vide Soc. in l. conditionib. in prin. ff. de con di. & demon. ubi sequitur Rom. consi. 36. de quo habes ad Bar. in l. cum hi eam transactionem. ff. de transact.

nc cōsensu ꝯsanguineorū, ut nō possit hęreditatē adire sine ꝯsensu
a corū. Sed q̃ro, a quid si statutū dicit, ꝙ mulier nō possit ꝯhere si-
1 ne ꝯsensu ꝯsanguineorū, an possit adire hęreditatē? Et uī ꝙ sic, quia
adire nō est ꝯhere, sed quasi ꝯhere. l. apud Iulianū, in fi. ex qb. cau.
b in pos. ea. & l. ex maleficijs. §. hrs, de act. & obl. In ꝯrīū b uī, quia ꝓ
contractu accipit͛ oīs oblō, l. oēm. §. de iud. Quæro, hic loq̃t de pu-
pillo, quid de adulto? videbitis in l. impuberib. ī fi. j. eo. Quæro, q̃-
do pupillus est suus, utrū hēat bñficium abstinendi? dic ut in glos.

CONCORDIA.

More. Pro ꝯcordia. Aduerte, ꝙ Bar. alle. ꝑ Doc. uitio ꝯdōnis in uo-
lutus, put sentit Ias. in §. oīum. Insti. de ac. circa illud, videlicet an ī
ciuitate vbi statuto cauet͛, ꝙ mulier non possit ꝯhere sine ꝯsensu
suorū ꝓpinquorū, possit mulier adire hæreditatē, & Bart. ī l. apud
Iulianū. §. fi. ff. ex qb. cau. ī pos. cat. tenuit aperte, ꝙ sic, qa adire ñ ē
ꝓprie ꝯhere, ut ꝓbat ī d. §. fi. & in l. ex maleficijs, §. hrs, ff. de act. &
ob. sed statuta dēnt capi in propria significatione, ergo &c. ꝯrius
tñ alle. in hac l. more, referunt Doc ī l. mutū, hoc. titu. Et ītellige si
statutū loq̃t de ꝯctu. Sec' si d͛ oblōne, quod ꝑ Raph. ī hac l. more.
Tu dic, ꝙ Bar. ñ ē sibi ꝯri', qa verior ē opi. q̃ tenet ī d §. fi. Nec ob.
ꝙ hic d͛t in hac l. more, eo qa hic nō firmat pedē, immo. grā dispu-
tationis arguit ꝓ vtraq; parte. Vt ergo euitet͛ ꝯrietas, q̃ est uitanda
inq̃tū fieri pōt. l. unica. C. de inoff. do. cū si. est dicēdū, ꝙ Barto. po-
tius istud dixerit gratia disputationis, quam quod mutauerit opi.

ADDITIONES.

a Poma. Sed quero. Vide Ro. cons. 116. alias. 16. Ias. in l. Barbarius, ff. de offi. præs. vbi tenet, ꝙ istud procedat etiam in contractu, & uide Ang. de Are. in §. hæres. hic alle. Rn. cons. 12. & cons. 207. Pan. in c. qua fronte, de appel.
Men. Tiraq. de legib. connub. glo. 3. nu. 111. nu. 117.

b In contrarium. Contrarium tenet Ang. hic. Et idem Bar. in l. apud Iulianum, §. fi. quib. ex cau. in poss. ea. & in l. Labeo, §. contractus, de verb. sig. vide quæ dixi sup. in l. mutū, ubi alle. Abb. in c. qua frōte, de app. Adde, ꝙ istud in simili decidit Bal. in l. cōtractus, de fide instr. Idē Bal. in l. si donationis, quod me. cau. & in l. siue apud acta. in 1. col. C. de transa. ubi statutū loqoēs in contractu, nō hēt locū in liberatione. Vñ malè uī loq̃ Bal. in rub. de pac. & melius locutus est Bar. & post eū Ang. in l. si onus. §. pactus ne peteret, ff. de pac. Bene facit Imo. in l. stipulationum aliæ. de ver. obl. ubi dicit, ꝙ statutū loquens de contractu, non hēt locum in stipulatione qa non est ꝓprie contractus. Et uide Bal. in l. pactū quod dotali, in vlt. col. C. de colla. tñ est verior Bar. opi. & ipsemet Bal. tenuit cōtrarium in d. l. siue apud acta. videatis no. per Bar. in l. 3. contrariū. sup. de contrario iudicio tu. & in l. tres fratres, de pac. & in l. iurisgētiū, in prin. in 1. col. eo. ti. Sal. in l. 1. C. de pac. & ad materiā uidendus est Bal. in l. 1. in prin. de contrario iud. tut. ubi dicit, ꝙ stāte statuto, ꝙ mulier non possit se obligare sine consensu ꝓpinquorū, non habebit locū, si mulieris negotia administrauerit aliquis, & mulier est effecta locupletior ex ea, tñ dicit Raph. ꝙ stante dicto statuto, non intelligitur de obligatione, qua quis est locupletior effectus. l. 3. sup. commo. & l. pupillus, de auth. tut. Idē ēt, quod nō intelligit de obligatione, q̃ ex quasi delicto nascitur, & uide in materia Ang. in l. cum in una, §. tutor pupillo, de app. Adde quæ consuluit Rom. cons. 453. s. ꝙ stante statuto, ꝙ minor non posset se obligare sine certa solennitate, ꝙ si se obligauerit utiliter absque illa solēnitate, ꝙ ualet contractus, & ꝙ ipse consuluit cons. 414. s. ꝙ mulier prohibita se obligare sine consensu suorū consanguineorū, poterit maritum liberare de fructib. rerū paraphernalū, quia per hoc non efficit pauperior.

§. Impubes. Scipsum sūmat Op. ex gl. adeūdo qs obligatur. l. s. ꝓxi. sed pr̄ia ptās nō est sufficiens ad obligādū, l. fi. §. j. de ver. obl. ergo, &c. Sol. in illis casib. in quib. filius tm̄ obligat͛, authoritas pr̄is nō est sufficiēs, ut in ꝯrio. Sed ubi agit͛ de q̃rēda hęreditate, q̃ pr̄i dēat q̃ri ī totū, s̄m illa tpa, uel hodie quo ad vsūfructū; & sic pr̄ est legitim' administrator, tunc pr̄ia ptās est sufficiēs, ut hic, & l. si infanti. C de iure delib. Declaraui ī d. l. fi §. j.

LEX IX.

1 *Scire qualiter dicamur, & scire cadit in pupillum.*
2 *Hæc lex habet locum in pupillo proximo infantię.*
3 *Tutor solus non adit pro pupillo.*
4 *Furiosus an possit adire, vel curator pro eo remissiue.*
5 *Pupillo ad adeundum an sufficiat curator.*
6 *Tutor solus petit bonorum possessionem pro pupillo.*

Pupillus. Pupillus pōt cum tutoris authoritate hęreditatem adire. h. d. Primo declaremus tex. qd͛ vult dicere, ut causam acq̃rendæ hęreditatis non intelligat. Rñ idest, nō intelligit͛ utrū ab intestato, uel ex testamēto sibi tanq̃ uolūtario aut necessario deferat͛ hęreditas. Ista enim dēt scire hrs. l. is pōt, & l. is qui
1 putat. j. e. † Quęro quid vult dicere tex. neq; enim scire, neque discernere talis ætas pōt? Respond. sicut in iudicio primo fit examinatio, postea iudicat ītellectus. Ista examinatio d͛r discernere, istius non est capax pupillus. Itē scire dicimur id qd͛ ꝑ cām cognoscim' vt per hanc examinationē factā cum nobis, uel cū alio, l. in bonorū de bo. pos. istud scire nō hēt pupillus. Et hoc vult tex. cū d͛t, neq; scire, neq; discernere pōt. Quæro qd͛ vult dicere, non scit magis q̃ furiosus. Respon. illud scire ꝙ ꝓcedit ab illa examinatione q̃ s. dixi, sicut nec cadit ī furiosū, ita nec ī pupillū, sed unū scire sūptum magis largo mō cadit ī pupillū, qd͛ nō cadit ī furiosū. Scit. n. ꝙ bonū ē hr̄e aliqd, & malū ñ hr̄e, & q̃dā multa vīa q̃ hēnt͛ sine exami-
2 natione, & iō pupillus nat͛r obligat͛, q̃ ī furioso ñ cadūt. † Itē intellige hāc l. in pupillo, q nō est ꝓximus pubertati, sed īfantiæ, qd͛ īnuit tex. dum dicit, si fari possit, a͛s si esset ꝓximus pubertati posset scire, & cognoscere. Est. n. doli capax, ut in l. 1. §. an in pupillum. s. depo. &
3 de nou. l. . in fi. Quæro quid in infante. Dic vt in gl. † Quæro vtrum tutor solus possit adire pro pupillo. gl. d͛t, ꝙ non, & bene. C. e. l. potuit.
4 † Quæro vtrū furiosus p̄t adire hęreditatē, vel curator pro eo. Dic ei ī j.
5 de bo. pos. infan. de la. l. . † Quæro vtrū curator sufficiat. s. pupillo ad
6 adeundā hęreditatē, Dic vt in l. cū in una. §. tutor. de ap. † Quærit gl. an solus tutor possit petere bo. po. Et d͛t, ꝙ sic. l. tutor. de bo. pos. ꝯcor. gl. in l. impuberi. §. de tu. & cu. da. ab his, & in d. l. potuit. C. de iu. de. Cōtrarium no. C. qui adm. ad bo. pos. l. bonorum. vbi dicit idem in bo. pos. quod in hæreditate. sed hanc gl. cum si. tenet Dy. & omnes.

LEX XI.

a **Impuberibus.** a Hæc lex seipsam summat. & gl. legit eā. ita bene, ꝙ non eget suppletione. Ponit . n. vnam opi. Plac. q̃ reprobat, postea ponit veritatē, ex qua collige
1 br̄ sic. Aut loquimur de impubere, aut de adulto. Primo casu, aut se non immiscuit, & sine dubio potest se abstinere. Aut se immiscuit, & tunc aut sine tutore, & idem. Aut cum tutore, & non p̄t se abstinere, nisi ꝑ restōnē. Aut loq̃mur in adulto, & tūc. aut ñ hēbat curatorem, & ita loq̃t͛ hæc lex, qa ita demū p̄t se abstinere, si se ñ īmiscuit: sed si se immiscuit nō p̄t se abstinere, nisi ꝑ restōnē. Aut hēt curatorē, & tūc distingue, ut ī pupillo ī pr̄i. d͛r, qa aut cū eius authoritate, aut nō.

ADDITIO.

a Impuberibus. Ang. dicit, ꝙ gl. hic inepte loquit͛, iñ dicit, ꝙ Bon. oēs maiores 24. ano. appellantur puberes, & dicit Raph. ꝙ nescit an de facto ita dicat͛ Bo. Imo. dicit, ꝙ pōt gl. excusari, ut in puero centum ann. Alle. l. pueri. de verb. sig. & tex. 2. q. 7. palleg. c. Paulus, ubi alleg. puerū centū annorū maledictū. Quis dicatur puer paruus, uide l. fi. & ibi Bal. C. de infan. expo. Et quis dicatur puer, iuuenis, adolescens &c. vide Cy. in l. si infan. C. de iure delib. &. Ang. in l. quidam ita, ad Treb. & in l. non aliter. §. 1. de leg. 3. ubi bonus tex. & Bal. in l. 1. C. de emen. propin.

LEX XII.

Et qui se. Suus qui se non immiscuit pōt abstinere beneficio edicti prætoris sine aditione iudicis. h. d. Hanc legem declarabo j. eo. l. necessariis.

LEX XIII.

1 *Bonorum possessio quando possit peti pendente conditione.*
2 *Conditio potestatiua in persona heredis potest esse duplex, & quę suspendat aditionem, & repudiationem.*
3 *Repudiatio facta pendente conditione non valet, postea conditione existente poterit hæreditas adiri.*

a **Is qui heres.** a Illa hęreditas repudōne amittit͛, q̃ p̄t adiri, secus si adiri ñ poterit. h. d. Opp. ꝙ illa determinatio, hoc ita verū ē, nō sit necessaria, qa inducebat͛ in verbo delata s. posito, l. delata. de ver. si. Sol. vt ī i gl. Op. ꝙ possit repudiare. j. d͛ cura. bo. dā. l. 1. & l. pluriū. j. e. Sol. gl. ibi corā iudice, sed ex iudicium secus, ut hic. Idē no. in legib. ꝯriis. Op. de l. nec is. §. 1. j. e. So. gl. ꝑ l. illud j. e. Op. de l. j. C. d͛ pac. So. ꝑ pactū p̄t qs se obligare, & renūciare hę-
b ditati delatę sibi sub ꝯdōne, nō simplici b renunciatione, rōnē ponit
1 ibi gl. Op. j. d͛ bo. pos. s̄m tab. l. 2. §. si sub ꝯdōne. Dicit gl. † aliud in bo. pos. q̃ in hęreditate. Tu uero dicas clarius. Pendēte ꝯdōne pōt peti bo. pos. s̄m tab. q̃ nō tribuit ius, & eodē mō p̄t illa bo. pos. repudiari: sed bo. pos. quæ tribuit ius, non p̄t peti pēdēte ꝯdōne, neq; repudiari, & sic ē idē qd͛ ī hęreditate. Op. & intro gl. 3. §. de ꝯd. inst. l. 1. Sol. intelligas hic, qualis qualis ꝯdō q̃ tñ ñ sit talis, q̃ hēret͛ ꝓ ñ apposita, & īplera: sed sit talis q̃ susp̄dat dispōnē. Op. ꝙ ꝯdō q̃ ꝯsistit in arbitrio hęrdis, ñ suspēdit adōnē, l. verba. d͛ ꝯd. inst. ergo nec repudōnē, ut si in alterius uolūtatē ꝯferat͛, ipso iure ñ valet instō, l. illa instō. de hr̄ inst. Sol.
2 † ꝯdō ptātiua ī ꝑsona hęrdis p̄t eē duplex. Vno mō expssē si uolet, & ista in hęrde extraneo nihil operat͛, in suo operat͛, qa facit de suo uoluntariū, tñ adōnē nō suspēdit, ergo nec repudōnē, & hoc mō loquitur hæc lex. Scdo mō p̄t ꝯferri ī volūtatē eius uelatā, vt si decēdederit, & simil. & tūc aditionē suspēdit, & idē in extraneo l. si q̃s Sempronium. de hær. inst. & l. nonnunq̃. de ꝯd. & de. dicit gl. ꝙ si apponit͛ in uoluntatē alterius ꝑ hæc uerba, si arbitrabit͛, nō ꝑ uerba uolet, ꝙ ip est pura. l. 1. de le. 2. hoc nō est uerū, qa qñ apponimus ꝑ si, tacit ꝯdōnē. d. l.
3 1. de le. 2. ubi uidebit s. † Quæro repudō facta pendente ꝯdōne nō valet an postea existē ꝯdōne poterit adire? Certe sic, l. nec is, in fi. j. eo. Ad hanc legem facit l. sed & si de sua conditione. j. eod. Et contra facit l. si quis sub conditione. j. si quis om. illā causā.

ADDITIONES.

a Is qui hæres. No. s̄m Pau. de Cast. dicentem hic in fi. prin. ver. & si in arbitrium ꝓbari, ꝙ si quis fuerit institutus sub condōne potestatiua, & ea pendente dixerit nolle conditionem implere, non uidetur per hoc repudiare, & sic poterit postea adire. l. nec is. §. 1. j. eo. & ibi Bar. & sic est tex. optimus pro eo, de quo dubitauit Rapha. in l. suus quoque. §. sed & si filio. de hære. inst.

b Nō simplici. Nō ualet renuntiō iuri de futuro, dicebat tñ Raph. hic no. se putare, ꝙ cū iurō ualet talis renuntiatio. Alle. Bar. in l. is p̄t. s. eo. tñ Bar. ibi non d͛t hoc, sed hoc cōfirmo, qa dicimus, ꝙ iurm̄ hēt uim clausulæ, si ñ ualet, &c. l. cū pr̄. §. filius iurm̄. de leg. 4. sed si fieret ꝓsenti talis renunciō ualeret in vim pacti, ergo, &c. uidemus in simili q̃ōne mota ꝑ Pet. de Anc. in c. q̃uis. de pac. in 6. An si filia renuncias futuræ successioni pr̄e absente, s̄m formā d. c. q̃uis, an ualeat? & dñi Doc. per d. l. 1. C. de pac. nō ualere, & maxime Pet. de Anc. tñ ex quo allegat illā l. 1. ubi pacta fuit inter fr̄es factū, vī d͛ mēte eorū eē, intelligere, ꝙ saltē fuerunt aliq̃ pr̄tes q̃ illā renūciationē acceperāt, q̃uis pr̄ abesset, & ꝑ cōseq̃ens si ualuit, qa inducebat uotū captandæ mortis, sed in casu nr̄o non erat præsens ille, per quem inducebatur tale uotū, & sic illa decisio nō obstabit. Facit ēt pro dicto Raph. qa iurm̄ quoties pōt sine interitu salutis æternæ seruari, seruādū est, c. si uero, & c. cū contingat. de iureiu. Itē facit, qa per iurm̄ absenti ius quæritur, s̄m gl. sing. in c. quoties cordis. 1. q. 7. quam alleg. Bar. in rub. C. res inter alios acta. in l. pactum quod

dotali.C.de coll.& ego dixi in l.stipulatio ista.§.si stipuler.ff.d ver.ob.§.ergo ius
q̄rit absenti,ac si fuisset p̄sens,ualet illa renunciatio,tanq̄ pactū liberatoriū,per l.
1 C.de pac.cū ibi no.recordatis menti⁹, quia nō memini me legisse id dem alibi.

§.Si quis.

Qui nō p̄t adire p̄p dubitōnem, seu in habilitatem seu ↄditionis dependentiā,non p̄t repudiare,h.d.

1 Pater non potest repudiare hereditatem, in qua filius fuit institutus contemplatione ipsius,sine consensu filij.
2 Pater potest cogere filium,vt repudiet.
3 Repudiatio tacita quæ fit per cursum tpis facta per filium,præiudicat patri.
4 Repudiatio patris si non valet,an præiudicet ipsi patri,licet non filio.
5 Dispositio huius l.an habeat locum in hereditate aduentitia.
6 Tacita repudiatio filij in hereditate aduentitia nocet patri.
7 Hereditas matris olim patri quærebatur pleno iure.
8 Repudiatio patris,in quo noceat filio.
9 Dominus hereditatem seruo delatam repudiat,& quæ sit ratio.
10 Legatum vel fideicommissum relictum filio,vel seruo,quando pater,vel dominus repudiare possit.
11 Iussus patris in repudiatione fienda per filium debet præcedere.
12 Filio coacto per patrem repudiare subuenitur post mortem patris.

§.Neque filius.

Seipsum summat.Quæro nunquid iste §.hēat locum in hæreditate p̄ris profectitia.ut si filius fuit institutus ↄtemplatione p̄ris.Glo.d̄t,q̄ sic,quod sine dubio est verū: q̄a tunc filius non p̄t repudiare sine ↄsensu p̄ris.
1 Sed an pater posset † repudiare sine ↄsensu filii,est dubium.Et vr̄,q̄ si ↄsequit a q̄runi p̄ri pleno iure l.cū oportet.C.de bon.q̄ lib.ergo si p̄r repudiet.nō nocet filio.Et sic rō huius l.cessat,q̄ est,ne alteri noceat,& hoc quidā tenēt. Probo fortiori rōne.q̄n filius instituitur ↄtēplatione p̄ris,ēt si adeat factus sui iuris,cogetur p̄ri restituere,vt l. adō.in fi.j.e.& l.liber hō.de acq.re do.& l.qu.dā cū filiū,de hr̄.inst.
2 Contrariū teneo,nā p̄r tūc nō p̄ōt adire sine filio.l.si quis mihi bona.§.iussum.j.e.ergo nec p̄t repudiare.l.is p̄t j.eo.Fateor tn̄.q̄ tunc
3 † p̄ōt cogere filium,ut repudiet.arg.l.idemq;.ver.si cui mandauero. §.mand.vbi hoc optime probat̄.Et hoc verū in repudiatione exp̄ssa:
3 in repudiatione † vero tacita, quæ fit per cursum tpis statuti a lege cōi,vel municipali vel forte a iudice præiudicaret † p̄ri.l.si.j.quis or. in bo.poss.ser.& q̄d no.in l.1.C.de repu.bo.pos.Et in istis profectitiis per iura noua nihil est immutatum hodie,ut no.in d.l.si.j.quis or.in
4 bo.po.ser. † Si tn̄ tempus statueret̄ a iudice . tunc non posset hodie statui filio nisi p̄re ↄsentiente iudici.l.nō solum, §. necessitate.C.de
5 bo.quæ lib. † Sed q̄ro licet repudō p̄ris non valeat an præiudicet
b ipsi p̄ri,licet non filio: Gl.dicit,q̄ sic.l.2.§.deniq;.§.sol.ma.la.d̄ Are. dicit & bn̄ q̄ illa lex loquit̄ in pacto nō repudōne simplici per not. in hac l.in prin. † Quæro an hæc lex hēat locum in hr̄ditate aduen
6 titia.Gl.dicit,q̄ sic specialr hodie,ubi apud filium dēt remanere ꝓ-
c prietas verum est, q̄ olim & hodie nō poterat filius repudiādo nocere p̄ri,nec pater filio,ut hic,& sic repudō non ualebat.Hodie vero est immutatū.q̄ repudō ualet.q̄tum ad repudiantē & alteri plenū ius adeūdi defert.l.fi.§.vbi aūt.C.de bo.q̄ lib.& hoc est verum in
7 repudōne expressa.† Sed q̄d dicemus de tacita: Doc.in l.1.C.q̄ admitti.ad bon.pos.dīīt.q̄ sicut expressa repudō filii non nocet p̄ri,ita nec tacita. Alii dīīt ↄ̄rium,q̄d puto verū q̄a d.l.cū nō solū loquitur in repudōne expressa,ergo in tacita secus, licet sit eadem rō,tn̄ iura antiqua non sunt correcta.l.p̄cipimus.in fi.C de app. Præterea moriente filio,p̄r priuatur hr̄ditate sibi a filio delata, nisi filius esset infans.l.si infanti.C.de iur delib eo.modo aduenienté hoc casu,q̄ filius negligat,p̄r priuat hr̄ditate, nisi forte filius malitiose negligeret tunc.n.illa diceret̄ repudō,vt j.e.l.recusari & h̄it locū. d.l.cum non
8 solū † Quæro nunq̄d hr̄ditas m̄rna q̄ ol in q̄rebat̄ per filium p̄ri pleno iure,an apud filium remaneret proprietas. Gl.hoc tāgit plenius hic,& alibi al quantulum.in l.2.C.de repu.bo.pos.alibi non tangit̄, q̄ recorder. Quidam dicebant, q̄ olim filio remanebat proprietas, quod gl.reprehendit.quia hoc primo fuit introductū p Cōstantinū in l.1.C.de bo.ma. Ric.Mal.tractat hic hæc q.& nō facit de his mētionē gl.Cy.recitat eam in l.1.C.qui adm t.ad bo.pos.& tenet q̄ de iure ant quo hæreditas m̄ris nō acquirebat̄ p̄ri pleno iure.p l.filius in prin.de inof.test.& ibi dicebat ipse esse casum.Contrariū est veritas & sic est uera gl.hic posita casus est in l.filius.j e.& l.filius meus j.tit.1.Ad l.filius.rn̄.quod quoddam est ius quærendum & illud nō quærit̄ p̄ri per filium ēt de iure antiquo,q̄d apparet.quia ius adeūdi residet in p̄sona filii & nō transit in p̄sonā p̄ris, multo minus ius q̄d est p̄paratorium illius iuris q̄rēdi vt q̄rela inofficiosi.q̄ parat ius adeūdi,sed adōne secuta ius prosequendi.s.actio,seu hr̄ditatis petitio,seu ius retinendi q̄rit̄ p̄ri incontinēti.l. placet.j.e.& l.sup. alle. Diceres
9 † tu,si in effectu adtione secuta quærit̄ p̄ri,quid nocet filio si p̄r repudiat? Rn̄ q̄ si filius hēt spē si efficiat̄ sui iuris antequam adeat ut quærat̄ sibi,sicut seruus,s.si anteq̄ adeat manumitteret̄.Inst.de he.
10 insti.§.alienus.Ita d̄t gl.hoc ꝓbat in l.renitente.C.de iu.delib. Quæ-
d ro.quid in seruo, an hr̄ditatem seruo delatā dn̄s possit repudiare? Gl.dicit hic,q̄ sic,& ita tenet in l.legatū seruo.j.de le.1. Sed quæ est rō. Cy.inuoluit se multū in d.l.renitente. Dn̄i nō uideo legem quæ hoc dicat,q̄ hr̄ditatē delatā seruo dn̄s repudiet,& in ↄ̄riū hēo rōnē quia dn̄s non p̄t adire.l.cū proponas. C.de hær.inst. ergo nec repudiare.l.is potest.j.e.Non ob.1.§.per seruum.alleg.hic in gl.q̄a ibi loquitur in bo.pos.non in hr̄ditate q̄ facilius ↄfert̄. Conceditur.n.ↄdōne pendente.l.2.§.si sub condōne.de bon. pos. s̄m tab. & ideo de facili ↄcedit̄ dn̄o p̄tās repudiādi,p̄ri aūt hoc nō ↄcedit̄.l.2.C.d̄ repu.bo. pos.Rō,q̄a fili⁹ expectat effici sui iuris p emācipationē,vl̄ p morte sui p̄ris.l.scripto.j.vn̄ lib & l.nam & si parētib.de inof.test.Seruus aūt non expectat libertatem,nisi ex volūtate dn̄i,mortē eius expectaret,q̄ esset absurdū,q̄a casū aduersāq; fortunā,& c.l.inter stipulātē.§.sacrā.j de ver ob.& iō si poneremus illū seruū esse statuliberū,forte dn̄s nō posset repudiate bo.pos.sicut nec in filio. Quæro,
10 † q̄d in legato uel fidei cōmisso relicto filio,vel seruo? Rn̄.s̄m ista iura si legatū erat purū statim dies eius cedit,& q̄rit̄,vel p̄ri.vl̄ dn̄o l.q̄ legata,de re.iu.iō p̄r,vel dn̄s posset repudiare.l.legatū seruo.ff. de leg.1 Sed si eēt relictū sub ↄdōne,n̄ p̄t repudiare.Ita intelligit gl. C.de fideic.l.ex repudiatione.hodie i filio est imutatū, ut in aduen
11 titijs,q̄rat sibi quo ad ꝓprietatē & p̄r non p̄iudicet ei.† Quæro,dīt
c hic simul p̄nte repudiare an dēat p̄cedere iussus,sicut i adtione. Dico, q̄ sic.l.Iulianus de leg.j.dixi in l.q in aliena.in prin.s̄.co.lic
12 q̄ro.† q̄d si pater coegit filiū ad repudiandum vna secum? Rn̄.subueniret sibi post mortem patris.l.apud Celsum.§.fi.de doli exce.

ADDITIONES.

a Poni.Contrarium.Idem tenet Bar.in l.1.C.qui admit.
b Sed quæro licet.Contrarium tenet Ale.in l.legatum.ff.de.leg.1.per.tex.in l.sexto inuito,in prin.ff.ad Treb.
c Filius.Adde Bar.in l.is potest.in 5.col.inf.eo.
d Quæro quid.Vide late Imo.in l.legatum,de leg.1. Quid in monacho.Cy.in l.Deo nobis.C.de epis.& c.c.& Bald in l.1.C.qui admit 9.q.& Bar.in l.tutor.in fi.de bo. poss.Bar.in l.eam quam.C.de fideic.& Cano.in c.in præsentia,de prob.
e Simul possunt Et facit ad statutū,q̄ filius sine licentia patris non possit se obligare,quia satis dī licēm procedere si simul ipse obligat.Adde tex.in l.cū p̄r.§.libertis. de leg.2.ver.alioquin.quē ad hoc ibi ponderat Bar.in l.Titius.sup.q.mod.pig.vel hyp.sol.per illum tex.quē alle.Bar.in d.§.libertis,& Bar.ibi sequit Doc.& Bald. idē in l.fi.C.ad Maced.& in l.si filius,eo.ti.in fi. & in Spe.in addi.in ti.de reo.Io. And.in reg.qui tacet,de reg.iu.Bal.in l.exceptionem,de excep.& ibi dubitat, an si filius patrē fideiubere ꝓ filio in cōtractu,ad hoc vt videat̄ p̄ris cōsensus interuenire.iō per d.l.Titius,in prin.s̄.qb.mod.pig.vel hyp.solu.vr̄, q̄ satis appareat de cōsensu patris,& sic cōtractus teneat, q̄d tene menti.adde an, & q̄n p̄r & filius se obligant in instro,pater dicatur consentire.Bal.in addi.Spec.in tit.de accu.

LEX XV.

1 Quid sit dicere,plus in opinione,quàm in veritate.
2 Error in causa acquirendi impedit aditionem.
3 Veritas quando inspicitur magis,quàm opinio.
4 Heres necessarius qui credit se voluntarium,quando adire possit.
5 Cautela in redigendo in scriptis immixtionem filij hereditatis paternæ.
6 Gessisse pro herede quando aliquis apparet, & non apparet vtrum putaret se voluntarium,vel necessarium,tunc videtur adiisse.

1 **Is qui putat.** Error.an sit necessarius, vl̄ non.īpedit repudiationē,vel adōnē.h.d.† Quæro,q̄d vult dicere plus i opi.q̄ i ueritate.rn̄deo,adō ↄsistit i aīo solo, vt l.p hr̄de. §.i inf.e ergo in ea magis dēt īspici opi q̄ est in oīa,q̄ veritas . Sed
2 hæc opi.erat erronea,ergo vitiat̄ repudiatio Op.extr.gl.q̄ iste error n̄ uitiet adōnē in s̄.e.l q i aliena.§.si is.ver.nā cū.Sol.hic q̄s errabat,an fuisset filiusf.defuncti.de cui⁹ hr̄ditate agebat̄,& sic erra
a bat i eā acq̄rēdi.Si.n.erat filiusf.acq̄sitio erat sibi facta ipso iure,si n̄ erat,dēbat sibi q̄ri p volūtatē.In l.ↄ̄ria errabat i hoc, an eēt fili⁹f. alicui⁹ inuētis, & sic cert⁹ erat de eā adeūdi , sed errabat in hoc, an alteri acq̄reret,vel sibi,q̄a error nō impedit adōnē, vt ibi.Solus.n. error cāe acq̄sitionis īpedit adōnē,vt in f.e.l.si is ad quē.Rō,q̄a īpe
3 dit volūtatē,vt īf.uidebitis Op.gl.† q̄ magis ᵇ īspicit̄ veritas,q̄ opi.
b vt l.fi.īf.de cri.expi.hær.& l.2.§ si a pupillo.inf.ꝓ emp.cū si.Glo.n̄ soluit.Dic,q̄ hic loq̄t̄ i adōne,q̄ ↄsistit in solo aīo. ubi magis īspicitur opi.ibi i his,q̄ solo aīo nō ↄsistūt,ita sent gl i l.hr̄s.īf.e. Et ita soluit Dy.īf.e.l.si q̄s extraneus.§.1 & hoc vr̄ hic dicere tex. vt s̄.di-
4 xi.† Quærit gl.tex.hic loq̄t̄ q̄n in ueritate erat uolūtari⁹, & putabat
c se necessariū,q̄d eēt. Aliquæ fuerūt opi.inter glo.finalr determinat gl.q̄d declaro si q̄dē est necessarius tn̄,ut suu⁹,sine dubio non p̄t adire uolūtarie,q̄a uelit,nolit est hr̄s.nec hēt bn̄ficiū abstinēdi . Si uero ē filius,& necessari⁹,tūc p bn̄ficiū abstinēdi p̄t dubitari,q̄a volūtari⁹ ē de iure p̄torio Gl.tn̄ idē d̄t,& bn̄.Declaro, error talis īpedit uolūtatē.ergo īpedit adōnē q̄ ↄsistit i uolūtate.Q̄d impedit uolūtatē patet.si puto me uolūtariū,cū sim suus,ergo hēo uolūtatē acq̄rēdi de nouo,nō aūt habeo uolūtatē immiscēdi me,q̄d est approbare acq̄sitionē mihi factam a iure,vt dixi super rubrica Cum er
d go ᵈ acq̄sitionē ipsā ego ignorē,nō tenet adō. Eodem mō sire,pudio hēo aīum ne acq̄rat̄ mihi d̄ nouo,n̄ aūt hēo uolūtatē abijciendi acq̄sitionē mihi factā a iure,iō uitiat̄ acq̄sitio.& repudiatio . Vi
5 de Gl.& no.eā bn̄.† Et in hoc dēs esse cautus, q̄n redigit̄ in scriptis īmistio alicuius filijfamilias,vt dicas,talis sciēs p̄rem defunctū, & se esse suū hr̄dē eius hr̄ditati se īmiscuit,nō idē si diceret, eā adiuit vl̄ ꝓ hr̄de gessit,cū ꝓponat̄ sciēs se suū hr̄dē. Si uero diceret sciens hr̄ditatē p̄ris sibi delatā tūc nō ualebit aditio , q̄a cū delata est adiri potest.l.delata.īf.d ver.si.uo s̄.e.l.is q hr̄s.i pri. sed hr̄ditatē p̄ris q̄s non

ADDITIONES.

a Acq̄rēdi.Solus error cāe acq̄sitionis uitiat hr̄ditatē.Et adde Bar.in l.ventre,in 1. (op.j.eo.
b Poma.Quod magis.vide per Preposi.in c.de ueritate.8.dist.
c Quid econtra.vide Bal.in l.potuit.C.de iure delib.ubi tenet contra Bar.
d Alex. Loi. Cum ergo . Codices quidam habent orationem istam hoc modo, cum acquisitionem ego ignorem sciendam,an per immistionem,an per aditionem,merito non tenet immistio,vel aditio,& eodem modo, &c.

non potest adire, sed acqſitionē factā immiſcēdo pōt approbare.
Prædicta vera niſi ſequeret̃ aliqđ verbū, ꝑ qđ appareret eū ſciuiſ-
ſe ſe ſuū hrēdē, vt ſi diceret, adiuit, & īmiſcuit. cū īmiſcere ſit ꝓprie
6 ſuorū.† Sed qd ſi apparet, ꝙ aliqd ꝓ hærede geſſerit, virū aūt puta-
ret ſe voluntariū, vel neceſſarium nihil apparet? Certe cum hoc ꝯ-
ſiſtat in iure, non præſumitur ignorantia. l. leges. C. de legi. niſi pro
baretur per modum quem dixi in l. non fatetur. inf. de confeſ. Et
quæ dixi in aditione, idem intelligas in repudiatione.

LEX XVII.

a Nec is. a Qui dubitat de virib. teſtī nō p̄t adire, & dictum alte
riusnō impedit eū, q certus eſt. h. d. Op. extra gl. Lis q̄
mouet̃ alicui de virib. teſtī, facit rē dubiā. l. ſcriptus. ſ. ad Carb. er-
go cum teſtm̄ dicat̃ falsū, nō p̄t eſſe certus đ uirib. teſtī. Rñ. ꝯcedo,
ꝙ facit rē dubiā in oībus, q̄ non ꝯſiſtūt in facto ꝓprio ei cui lis mo
uetur, ſecus ſi ipſe fuit pñs teſtō, vel ſi dicat̃ ꝙ ipſe fecit falſum te-
ſtamentū, tangam in l. is pōt ſ. eo. & probat̃ in l. cum falſum. ſ. eo.

ADDITIO.

a Nec is. No. ſm Bald. ꝙ vbi negatiua cadit directo in ſenſum teſtis, pōt de ea depo-
nere, quis nō ſit coarctata loco, & tpe, & ſic limitatur c. bonæ, el primo, de elec.
& l. ...ctor. C. de proba. vbi hr̃ ꝙ negatiua niſi ſit coarctata, nō pōt ꝓbari. Ex quo
inferebat Bal. pone Titiū non fuiſſe præſentem, qñ Caius mutuauit Sempronio
centum. Nam Titius poterit probare ſe non fuiſſe præſentem. Et idem uoluit An
gel. & Ino. hic, allegant no. in l. j. C. de erro. aduoc. in l. Pantonius, § rei per duel-
lionis, inf. eo. & Io. And. in d. c. bonæ, el primo, ſā iſtud nō ur̃ verū indiſtincte, qa
vt ipſi dicunt, vr̃ cōtra ea quæ volu t Bar. in l. j. de auth tut. Bal. & Ang. in l. hrdes
palam, de teſta. & in l. j. ad fi. de ſecund. tab. & Bal. & Sal. in l. teſtium. C. de teſta.
ubi dicunt, ſi teſtes dicunt, ꝙ aliquis fuit præſens, &c. Adde ibi ver. qui dubitat,
quid ſi inſtitutus in primo, & ſecundo teſtō, & dubitat, an ſecundum ualeat, & cū
proteſtatione adeat, eo modo quo melius poteſt ex primo, vel ex ſecundo, & de-
inde moriatur, an illā hereditatē tranſmittat, vide Pet. de Anch. conſ. 204. & cōſ.
357 Pariſ. No. quod licet ille qui dubitat de viribus teſtamenti, non poſſit adire
hæreditatem, poteſt tamen petere ſe mitti in poſſeſſionem ex beneficio l. fi. C. de
edi. diui Adr. toll. ut per Rom. conſ. 335.

1 *Repudiatione vnius iuris, quando videatur repudiatum aliud.*
2 *Succeſſionem de iure ciuili, quis amplecti poteſt, de iure prætorio.*
3 *Inſtitutus ſi repudiat vno iure, & vult venire alio, quando ei præferatur ſub-ſtitutus*
4 *Qui poteſt venire per ſubſtitutionem, & per ius accreſcendi, an poſſit vno iure amplecti, & alio repudiare, remiſſiue.*

a §. Hæres inſtitutus. a† Repudiatione vnius iuris nō
1 vr̃ repudiatum aliud, niſi repu-
diatum non potuit ſine illo repudiari. h. d. Ex prin. not. gl. qđ dixi
2 in ſummario, & induxit ad duas qōnes.† Primo, ꝙ qs pōt ample-
cti ſucceſſionē de iure ci. & repudiare de iure p̄torio, vt C. eo. l. pu
b berem.† Quid ſi b inſtitutus habet ſubſtitutū, & repudiat vno iu-
3 re, & vult venire alio, an ei præferat̃ ſubſtitutus? Gl. in l. ſuū. C. eo.
dicit, ꝙ ſic. Doc. ibi ꝯ. Tu dic qñq; repudiatio refert̃ ad ipſam hæ-
reditatem, & tunc vr̃ repudiare oē ius quærēdi illā hæreditatē. l. ſi
duo ver. idē Iulianus, & l. duobus. §. ſi qs iurauerit, de iureiur. Qñ-
que refertur ad ius adeūdi, vt puta repudiat aditionem de iure ci.
& reſeruat de iure p̄torio, vel ꝯ tūc dico ꝙ adhuc ipſe p̄fert̃ ſubſti
tuto, quia q̄diu p̄t inſtitutus ſuccedere, ſubſtitutus non admittit̃. l.
q̄diu. ſ. e. & gnar̃r loqt̃ d l. q̄diu. q̄ dicit, q̄diu p̄t admitti, nec diſtin-
guit quo iure, ſufficit ergo, ꝙ aliquo iure admitti poſſit ex teſtō.
Sed ſi diceret ſe nolle acqrere hrditatem ſimplr, tunc vr̃ in totum
repudiare, ſicut eꝯ, qñ dicit ſe velle acquirere, vr̃ velle acquirere
4 oī iure. d. l. puberē.† Hoc inducit gl. ꝙ ſi aliqs pōt uenire per ſubſtō-
nē & ꝑ ius accreſcēdi, pōt repudiare vno iure. & alio amplecti. Di
cam in l. ſi tu ex parte. ſ. eo. & dixi in l. re coniuncti. inf. de leg. 3.

ADDITIONES.

a Hæres inſtitutus. Adde Bal. no. in rub. qui admit. in 6. q.
b Poma. Quid ſi. Hoc ſequitur Bald. in rub. C. qui admitt. in 6. q. Are. §. ſeptima. Inſti. de bon. poſſ. facit Are. conſ. 91. in vlt. col.
Meno. Dec. conſ. 2. 266. col. 2. verſ. ſed tamen. Aret. conſ. 91. nu. 5.

LEX XVIII.

1 *Cognito qui poteſt adire, cognoſcitur qui poteſt repudiare.*
2 *Adire quis, & quando poteſt.*
3 *Ius adeundi hereditatem, dicitur tribus modis.*
4 *Vouentes regulam fratrum minorum ſunt incapaces hereditatum.*
5 *Societas ſi contrahitur de hæreditate futura, non intelligitur communicari ipſa ſpes, ſed hereditas ſub conditione ſi obuenerit.*
6 *Ius adeundi quod habet conſanguineus, an ſit aliquod ius, vel aliqua res per ſe.*
7 *Ius ſuccedendi de iure canonico tollitur pacto cum iuramento.*
8 *Ius ſuccedendi liberorum eſt aliquod ius per ſe ſeparatum a iure filiationis.*
9 *Succedēdi ius ex teſtamento alicui viuēti, nō eſt ius, nec ſpes a iure approbata.*
10 *Subſtitutus pupillo, mortuo teſtatore, non dicitur aliquod ius ſuccedendi habere, vel ſpem aliquam, ita quod dicatur ius.*
11 *Statutum, ꝙ quicunq; hēt inſtrumentū teſtamenti, vel codicillorū alicuius rei valoris decem librarum, vel ſupra, dēat illud inſinuare intra ſex menſes non cōprehendit ſubſtitutum pupillariter, viuente pupillo, ſed per fideicommiſſum ſic.*
Subſtitutus per fideicommiſſum hēt ius ſuccedendi, & ſpem ſeparatam per ſe.
12 *Ius adeundi reſpectu certę hereditatis iam exiſtentis, quia mortuus eſt ille de cuius hereditate agitur, quādo ſit aliquod ius ſeparatū per ſe, & quādo dicatur ius adeundi, & quando ius deliberandi, & adeundi & deliberandi ſimul.*
13 *Seruus & monachus ſi decedant ante aditam hæreditatem, nec dominus nec Abbas poterit adire.*
14 *Ius adeundi hereditatem, eſt ius quærendi.*
15 *Probatio cui incūbat, ſi cōtra adeūtē opponitur, ꝙ ē ſeruus, filiuſf. vel minor.*
Teſtatorem fuiſſe mortuum, qualiter probare debet adire debens.
16 *Teſtatorem mortuum, quod hæres ſciat, quomodo probetur.*
17 *Infirmus vel abſens a ciuitate qui eſt, non præſumitur ſcire illud, de quo eſt publica fama in ciuitate.*
18 *Scientia in præteritum non præſumitur.*
19 *Hæres quō dēat ſcire teſtamentū factū, & ſe inſtitutū, ad hoc, vt poſſit adire.*
20 *Hæres qui credidit teſtā factū, & ſe inſtitutū, & teſtōrē mortuū, & ita erat cōis opinio, & adiuit, ſi poſtea ſuperuenit famā cōtrariā, ā aditio teneat.*
21 *Hæredem ſciuiſſe, ſe pure inſtitutum qualiter probetur.*
22 *Teſtatorem potuiſſe teſtari qualiter probetur.*
23 *Famæ duæ contrariæ, ſi probantur, & opinio hæredis cum una concordat, quæ fama præferatur, ut quis dicatur teſtari potuiſſe.*
24 *Hęres adire nolens quomodo debeat eſſe certus, ꝙ nullus eum præcedat.*
25 *Hęres adire debens debet eſſe certus: an ex teſtamento, uel ab inteſtato hęreditas ad eum pertineat.*
26 *Diſcuſſione probatur quem non feciſſe teſtamentum.*
Per diſcuſſionem probatur, quem non eſſe ſoluendo.
Item an aliquis ſit præſens.
27 *Hęres extraneus in dubio præſumitur habere ſcientiam teſtamenti.*
28 *Hęres adire nolens debet eſſe certus, an ſit neceſſarius, uel uoluntarius.*
29 *Si Titio fuit delata hęreditas Sempronij, cui Titio ſucceſſit, & dico, ꝙ credo, ꝙ Titius fuit hęres Sempronij, & eius hęreditatem adiuit, ꝙ ſi probare non poſſum, ex nunc adeo ex iure deliberandi, uel adeundi mihi tranſmiſſo per Titium, an valeat aditio, ubi quis putat aditionem nullam.*
30 *Hæres debet ſcire quando adit ex qua parte ſit hęres.*
31 *Filius uel ſeruus quando adit, iuſſu patris vel domini, ipſe & non pater debet de prædictis eſſe certus.*
32 *Pupillus ſi adit cum authoritate tutoris, tutor ipſe debet habere ſcientiam prædictorum.*

a Is poteſt. a Breuis eſt, & quātum pro textu nō eget ſumma-
rio, ſed ſummabo tex. cū gl. & oīb. quæ dicturus ſū.
Qui hēt ius adeundi principalr̃, & ꝑ ſe, nō impeditū ad ſui utilitatē,
1 is repudiare pōt, alr̃ non. h. d. † No. ꝙ tunc cognoſcimus q. pōt repu
2 diare, qñ cognoſcimus qui pōt adire.† Quæro, qs eſt qui pōt adire?
Gl. hic ponit ſex, q̄ reqrunt̃ in pſona hrdis volētis adire, quorum ſi
quid deeſt, adire nō pōt. Et hoc declarat Gl. in prin. vſq; ibi, itē ſci-
re dēt. Itē ad hoc, vt ſciamus qñ adire pōt ponit quinque, q̄ debent
interuenire: quorū ſi qđ deeſt adire nō pōt, & hoc proſequit̃ gl. vſq;
ibi, ſed rl̃a huius l. Vide gl. ꝑ te, q̄ eſt clara. Ad ea quæ dnt̃ hic per gl.
opp. Imò dr̃ poſſe quis adire qñ ea non ꝯcurrunt, quia ſolū ſi ſit li-
ber hō, & capax hæreditatis dr̃ poſſe adire. l. in tps. de hæred. inſti.
& l. ſi ita ſcriptū. ſ. de leg. 2. qđ no. Inſti. de leg. §. legari. Item ex teſtō
poſſe adire dr̃ ēt viuo teſtatore. ſ. de iniuſto teſtō. l. . . Pro declaratio-
ne horum debetis ſcire, ꝙ nos habemus in hoc titu. duas regulas.
Vnam negatiuam. ſ. non pōt repudiare qui non pōt adire. l. nolle adi
3 re. ſ. eo. Aliam affirmatiuam. ſ. is pōt repudiare qui poteſt adire. † Et
ut intelligamus eſt ſciendum, ꝙ poſſe adire hæreditatē, ſeu ius adeū
di hæreditatem dr̃ trib. mo. Primo gnaliter, & ſimplr̃, & non reſpe-
ctu alicuius hæreditatis præſentis, vel ſeparatæ: ita loquitur l. in tps,
& l. ſi ita ſcriptum. præallega. & oēs ll. quæ dnt̃ aliquem poſſe adire
eo ipſo, ꝙ eſt capax iuris adeundi, & illud ius non eſt aliquod ius p̄
ciſum. & ſeparatum a libertate, q̄ quis hēt, quæ libertas eſt naturalis
facultas, &c. l. libertas. de ſtatu ho. Sicut. n. ille qui eſt dñs rei non dr̃
hr̃e ius vſusfructus, quaſi illud ius ſit aliquid ſeparatum a dñio. l. vti
frui. in princi. ſ. ſi vſusfruct. petatur. ſed iō vtitur, quia dñs: ita poſſet
iſtud capere, non eſt ſeparatum a libertate: ſed ideo quis pōt cape-
re, quia liber, & qñ quis efficitur non capax, tunc dr̃ ſtatus eius di-
minui. l. cognitionum. in fi. de var. & extr. cog. Et hoc vult dicere
titulus de capitis diminutione, hoc eſt de diminutione ſtatus. hoc
probatur in l. ſi in metallum. de his quæ pro non ſcriptis, & Inſti. de
leg. §. legari, & in omnib. caſib. ibi notatis, & iſto poſſe ſic ſumpto,
optime procedit rl̃a negatiua, qui non pōt adire, hoc eſt ille q. non
eſt capax, ille non pōt repudiare. l. nolle adire. ſ. eo. Sed rl̃a affirma-
tiua non procedit. Qui enim habet iſtud poſſe, non hēt iſtud repu
diare. Quod patet, quia non pōt quis adimere a ſe libertatem niſi
patiendo ſe vendi ad precium participandum, & ita etiam non po-
4 teſt adimere illud ius adeundi, quod eſt idem cum libertate. † Fal-
lit in his qui vouerunt regulam fratrum minorum, quæ eſt in altiſſi-
ma paupertate fundata, qui efficiuntur hæreditatum penitus inca-
paces. ut in c. exiui de paradiſo. de verb. ſig. in cle. quod plene tracta
b ui in libello Minoricarum. b† Sed ꝯ prædicta obijcit̃. Societas pōt
contrahi hæreditatis incertæ. l. 3. §. de illo. pro ſocio. Ergo interim eſt
aliqua ſpes. Si. n. non eſſet aliquid, non poſſet deduci in ꝯtractum. l. nec
emptio. de ꝯh. emp. Rñ. ibi ipſa ſpes non cōicatur, nec in ſocietate
ponitur: ſed cōicanda uenit ipſa hæreditas obueniens. l. actione. §.
diximus. ſ. pro ſoc. Si. n. cōicaretur ipſa ſpes ita poſſet adire vnus ſo-
cius ſicut alius, cum ius adeundi ſit commune, quod eſſet contra
legem.

ADDITIONES.

a Pom. Is poteſt. Vide Alex. in l. is qui. §. fi. in prin. ſup. eo. in ver. non obſtat regula.
Men. Couarruuias lib. 2. variar. reſolut. c. 6.
Paril. Ad reg. huius l. uide Fel. in c. cū inferior, de ma. & obe. & i c. nō p̄t. de re. iu.
b Minoricarum. Propterea Bar. in l. ſi in metallum. ſ. de his quæ pro non ſcrip. dixit ꝙ ſi fratres minores inſtituantur hæredes, ꝙ hæreditas vadit ad venientes ab inteſtato, non ad fiſcum.

legem illam. Sed posse adire, seu ius adeundi. est respectu certæ hæ-
ditatis nõ futuræ, vt hic, vel ab intestato. vel ex testõ. Si ab intestato.
vel est ptãs adeundi descendentiũ vel aliorũ. Assumo illud cum mẽ-
6 b-ũ. & hic quæro, † vtrũ ius adeundi qd hẽt ꝯsanguineus sit aliqđ
ius, vel res aliqua per se? Et vr̃, q̃ sic. nã mr̃ quæ non petit tutorem
filio perdit ius succedendi. l. 2. §. si mr̃. ĩ. ad Tertu. & l. omnem. C. ad
Tertu. ergo est tale aliquod ius. quia q̃ nõ est, pdi non p̃t l. decẽ ĩ.
de verb. ob. Præterea qs hẽt spẽ succedendi alteri. l. 3. §. si quis quasi
ṽ. de ꝯd. ob cãm, sed spes est aliquid. l. spem. C. de don. ergo. &c. Ve-
ritas est qđ nihil est præcisum. & separatũ a iure agnationis, & co-
gnation. s. sicut vsusfructus causalis non est aliquod ius separatum a
dominio. tex. est in l. ius aũt agnationis. ṽ. de pa. & l. iura sanguinis đ
reg. iu. Probaẗ in l. post emancipationem. §. 1. de lib. leg. & sic patro-
nus qui hẽt ius succedẽdi liberto, nõ hẽt aliquod ius separatum a iu
re patronatus. l. fi. de lib. agno. Ex p̃dictis apparet q̃ in tali iure suc-
cedendi procedit rĩa negatiua, s. qui non hẽt ius, non p̃t repudiare.
Regula affirmatiua huius legis nõ procedit, qa q̃ hẽt illud ius succe
dendi, non p̃t illud repudiare, d. l. ius aũt agnationis. & d. l. iura san-
guinis, & hoc est verũ, q̃ non p̃t repudiare simplici repudiatione,
7 sed per pactum cum iuro p̃t de iure canonico. extra de pactis. ca. q̃-
uis. lib. 6. licet de iure ciuili secus. l. pactũ. C. de colla. & l. non dubiũ.
C. de leg. ius uero succedendi quod competit patrono, p̃t tolli eodẽ
a modo quo ius patronatus. l. 2. & 4. C. de iure patr. Non obst. l. 2. §. si
mr̃. ĩ. ad Tertu. quia fateor, q̃ succedendi ius põt adimi ab illo iure
agnationis, vel cognationis: sicut vsusfructus a dominio, sed donec
durat non est aliquod ius separatũ ab illo iure agnationis. Nec obst.
quod est spes aliqua ut in d. §. si quis quasi. quia fateor. quod põt es-
se spes, hoc est actus uoluntatis sperantis. tñ non est spes a iure ap-
probata, ita quod dicatur ius esse aliquod, imo totaliter reprobaẗ,
8 in mortem alterius sperare. l. fi. C. de pact. † Est & aliud posse succe
b dere, seu ius succedendi liberum. & illud est ius aliquod per se se-
c paratum a iure filiationis qđ probatur. ṽ. de adop. l. nec ei. §. præte
rea. vbi dicitur, q̃ filii habent spẽ succedendi parentib. istud a iure
approbatur pp̃ votum parentum. l. scripto. ĩ. vñ liberi. Quod appa-
ret, quia mortuo filio primi gradus nepotes succedunt in illud. quia
iris pr̃is sumunt. ĩ. de suis & lẽ ĩtimis. l. 1. §. suos & l. Gallus. per totum,
de lib. & posth. & in Auth. de hæredi. quæ ab intest. §. 1. Si succedũt
in illud: ergo est aliquod separatum a iure filiationis, cum in illo nõ
succedatur. Extinguitur. n. cum persona & in illo iure procedit rĩa
negatiua quia qui non hẽt illud ius, non põt illud repudiare: non aũt
procedit rĩa affirmatiua, quia non põt filius renunciare iuri succe-
dendi, l. pactum. C. de collat. licet ꝯrium fuit factum in veteri testõ
de Esau qui vendidit fratri suo Iacob ius primogenituræ. Est ergo
aliqđ ius a iure filiationis distinctum. & probaẗ in decretis ñ recor
9 dor vbi. † Est aliud. s. ptãs succedendi ꝗ ex testõ alicui viuenti, & il-
d lud sibi non est ius aliquod, nec spes approbata a iure, quia quis nõ
põt petere aperiri tabulas uiuentis, quod posset, si aliqđ ius hẽret. l. 2.
§. interdũ. ṽ. de vulg. & pup. Non est ergo aliud nisi q̃dam possibili-
tas succedendi sic cogitata, vel imaginata. l. 1. de iniusto testamen-
10 to vbi gl. in uerbo. alio testõ exponit. potuit. i. possibile fuit. † Sed cir
e ca hoc quæro, an substitutus pupillo mortuo testatore dicaẗ hẽre ius
succedendi, vel spẽ aliquam a iure approbatam, ita q̃ ius dicaẗ. Rñ.
f q̃ non. Solum. n. in statulibero fauore libertatis est introductum, vt
viuente pupillo, dicatur hẽre spem. l. 2. & l. in tabulis. ĩ. de statulib. in
alio substituto non est. d. l. 2. §. interdum. de vulg. & pup. Et hoc dixi
11 iam pluries, in ciuitate ista est statutum, q̃ quicumq; hẽt † instrm
testi, vel codicillorum alicuius rei, valoris x. librarum, vel ĩ. dẽt il-
lud producere aío insinuandi intra sex mẽses, aĩs ñ valeret, nec au-
dieẗ. Certe ille, q̃ est substitutus pupillo pupir, viuo pupillo ñ teneẗ
insinuare, qa nõ hẽt ius, nec spẽ aliq̃. q̃ censeaẗ alicuius æstimõnis,
nec dẽret esse solicitus de hrẽditate viuẽtis. Pro hoc optime facit tex.
in l. post emãcipationẽ. de lib. leg. Sed si eẽt substitutus p fideicõmis
sũ. tunc aliud diceremus. Hẽt. n. interim spẽ, qđ patet. qa p̃t petere
cautionẽ, vt toto tit. vt leg. noĩe caueaẗ, & ñ certat de hrẽditate viuẽ
tis, s. iam mortui, vt C. ad Treb. auth. nisi rogati. ergo hẽt aliqđ ius,
qđ põt esse æstõnis x. libra. & vltra. Prædicta vera q̃ non est ius ali-
qđ. s. principir. & per se: sed bene põt dici ius aliqđ hoc est, qualitas
aliqua inhærens instõni factæ de illo substituto. Qđ apparet, quia si
institutus adiit p̃rnã nõ põt repudiare pupillarẽ. l. quidã eulogio. C.
eo. Item in vendõne hrẽditatis p̃rnæ põt venire hrẽditas pupillaris, l.
2. §. illud. de hrẽd. vend. & sic accessoriẽ. vt ibi no. Item transmittitur
ad hrẽdem in casu cũ ipsa hrẽditate. l. q. p̃ri. ĩ. co. His p̃missis ad propo
sitũ dico q̃ in ista ptãte succedendi procedit rĩa negatiua, qa q̃ nõ
hẽt non p̃t eã repudiare. Affirmatiua aũt ñ pcedit, qa viuo testõre
12 non põt repudiari hrẽditas, vt ĩ. l. proxima. † Tertiũ posse principa
g le est. posse adire hrẽditatẽ, vel ius adeundi respũ certę hrẽditatis iam
existentis, qa mortuus est ille, de cuius hrẽditate agiẗ, & hoc tripli-
ter. Primo qñ hrẽditas non esset delata, vt quia institutus est sub ꝯdõ
ne, & ꝯdõ p dẽt. Certe illud ius est aliqđ, & spes aliqua iure appro
bata. Quod apparet qa põt peti bonorum poss. s̃m tabulas. Et, q̃ ista
spes sit aliqua res est tex. ṽ. de hæ. vel actione vendita. l. nomina. fa-
cit l. spẽ C. de don. ipsa tñ spes hoc casu non põt cedi, nec transmit-
titur. Contra hoc vr̃. q̃ illud, qđ est spes. non sit aliqua res, vt l. nec
emptio. de ꝯtrah. emp. Sol. p te. Scđo mõ dr̃ q̃s hr̃ posse eius adeun
di hæred. itatẽ qñ hæreditas est delata: sed obstat aliqđ impedimen-
tũ vel circa psonã. vel circa casus q̃ ponunẗ in gl. & illud posse, est ius
aliqđ. Qđ apparet qa ei p̃scribiẗ. l. licet. eo. tñ. nõ obstãte ignorãtia,
vt l. 1. in fi. de p̃scr. xxx. an. l. sicut, & l. oẽs. Itẽ qñq; trãsmittiẗ. vt in ca-
sib. q. no. ĩ l. si cere. ĩ. e. Sed videamus istud qđ ius est. Rñ. si q. dẽ ĩpe-
dimẽtũ est animi. qa furiosus vel infans vel alr ignorans tẽstm. vel
mortẽ testõris, vel hrẽditatẽ sib delatã, tũc appellaẗ ius adeũdi, non
dico ius deliberãdi. qa deliberare nõ p̃t ille q ignorat. l. cũ antiquo.
rib. C. eo. sed si est aliqđ impedimentũ subsistẽte scĩa, vel si est filius
famil. vel pupillus vel eius tutor, tũc dr̃ ẽe ius delib. Qđ apparet, quia
tales deliberare p̃nt. l. q. in aliena. §. is q. putabat. ver. na cũ. ṽ. eo. & l.
multũ. đ ꝯd. & dem. Dixi plene ĩ l. q. duos, đ reb. du. facit C. q. admi.
ad bo. pos. l. 1. & q. s ord. ĩ bo. poss. ser. l. fi. Et istud dr̃ ius delib. & adeũ
di sil. s. qa ius delib. p̃supponit ius adeũdi. l. cũ antiq. orib. in 2. gl. par.
ua: sed ius adeundi põt esse sine iure delib. vt ṽ. dixi. Sed opp. si illud
est ius aliqđ. ergo seruus acqrit dño, vt l. acquiriẗ. de acq. rer. do. Nõ
h ergo est necesse, q̃ p̃cedat iussus. Rñ. ius acqrẽdi p filiũ. vel seruũ,
nõ q̃riẗ p̃ri, vel dño. qa sic eẽt acqsitũ anteq̃ adiret ꝯ. l. pretia rerũ.
ĩ. ad l. Fal. sed ius psequẽdi actionẽ iã q̃sitã, vel q̃rẽdã retinẽdi, acqui-
riẗ, vt d. l. acqriẗ, & l. placet. ĩ. e. dixi in l. is q. §. fi. s. eo. Ex hoc patet, q̃
13 † si seruus decedit añ aditã hrẽditatẽ. dñs nõ p̃t adire. l. idc Neratius
§. 1. ṽ. ad l. Aqu. Et idẽ dico ĩ monacho si decedit anteq̃ adeat. Ab-
bas nõ p̃t adire ea. rõne. Nũc ad ppositũ in illo iure pcedit rĩa ne-
gatiua q nõ hẽt illud posse adire, nõ p̃t repudiare: non autẽ pcedit
rĩa affirmatiua. vt qui hẽt illud posse. licet ĩpeditus possit repudiare
vt hic, & ṽ. l. pxi. in prin. & l. is qui heres. in prin. Tertio mõ dr̃ posse
adire, vel hrẽ ius adeundi, nullo mõ impeditus. & istud appellaẗ sibi
ius delib. & adeundi. l. cũ antiq. orib. in 1. gl. & in illo iure pcedit rĩa
negatiua, s. q. nõ p̃t adire sine aliquo ĩpedimẽto. nõ põt repudiare. l.
nolle. ṽ. e. Itẽ pcedit rĩa affirmatiua posita hic. s. Ille, qui p̃t adire sine
aliquo impedimento p̃t repudiare. Illa ergo rĩa sic limitata, reintro
gl. & opp. ad eã. Tutor põt adire hæreditatem infanti delatam. absq;
aliquo impedimẽto. l. si infanti. C. eo. & tñ nõ põt repudiare. l. tutor.
ĩ. de bo. pos. ergo rĩa nõ est vera. Rñ. d. cit gl. fallit. Tu dic hæc rĩa p-
cedit in eo, qui p̃t adire p se, & ad sui vtilitatẽ: secus in eo q. adiit p
alio. Ita no. in l. eius est nolle. ĩ. de reg. iur. tãgiẗ in gl. in d. l. si infanti.
Op. seruus repudiare nõ p̃t. tñ põt nolle adire. l. 3. in fi. C. de her. insti.
Dicit gl. ibi fallit. Certe nõ fallit, quia seruus non p̃t repudiare. licet
possit adire. Sed dubiũ facit qđ dr̃ de dño qui p̃t repudiare, licet non
possit adire. Sed d. c, vt dixi in l. qui hrs. ĩ fi. ṽ. e. Op. bon. poss. decreta-
lẽ quis põt acqrere, nõ tñ põt repudiare. l. 1. §. decretalis. de suc. edi.
Glo. dicit, ibi fallit. Tu dic. quoddã est ius q̃rendi, & tunc tractamus
de repudiatione ita loquiẗ hic, hoc est de nõ acq̃sitione. vel de abdi
catione ptãtis, quærẽdi: sed bonorum possessio decretalis est ius q̃si-
tum, vnde ibi no cadit repudiatio. qa bene põt q̃ri. vtrum possit re-
linqui, & hrĩ p derelicto, nõ an possit repudiari, quia iã quæsitũ est.
14 ergo & c. l. sicut. C. de repu. hær. Et p † hoc illud ius adeundi hære-
i d itatẽ est ius q̃rendi, & ius q̃rẽdi nõ quæriẗ alteri, vt ṽ dixi de filio &
seruo, & monacho. iõ dñt iura, q̃ rĩ hrẽditas nõ adita non transmit-
tiẗ. l. 1. §. in nouissimo. de cad. tol. & l. vnica. de his q. añ aper. tab. Ex-
pediti de theorica huius l. veniamus ad q̃dã, ex quib. apparebit pra-
ctica huius l. & primo hic ponunẗ impedimenta q̃dã circa psonã, q̃-
K dã circa alias qualitates. q̃ interuenire dẽnt Videamus qualr̃ i. hęc
pbẽẗ. Circa psonã de facili vr̃ Primo. n. reqriẗ, q̃ sit liber hõ. Certe
15 ci, q; dr̃ eũ ñ liberũ, ĩcũbit onus pbãdi, si est ĩ possessione libertatis,
aĩs secus l. moneor. C. de ser. expor. Et eo. mõ in eo qđ dr̃ de filiof. l.
circa. ṽ de pb. & qđ no. in l. Titia. ṽ. sol. ma. Itẽ qđ dr̃, q̃ dẽt esse ꝯpos
mẽtis & ille dẽt probare, q dicit nõ ꝯpetẽ mentis. l. nec codicillos. C.
de codic. Itẽ qđ dr̃, maior xxv. ann. dic, vt dixi in l. de ætate. ṽ. de
mino. Venio ad alias qualitates, in quibus est aliqualis difficultas,
primo dicit gl. dẽt scire testatorẽ mortuum, ut l. proxi. hoc importat
duo. s. quod vere sit mortuus. item q̃ hæres sciat. Primum qualiter
probetur, tangit glo. in l. sed & si de sua. ĩ. eod & infra tit. 1. l. . §. si du-
16 bitetur & ibi dicam. Secundum scilicet quod † hæres sciat examine
mus. Et sciendum est, q̃ illud scire, non debet intelligi de vera sciẽ-
tia,

ADDITIONES.

a Eodem mõ. Et no. Bar. in l. fratres. C. de inof. test. q. dixit, q̃ facilius tollitur ius pa tronatus, quamius sanguinis, ut l. ius agnationis. iuncta l. fi. C. de bon. quæ lib.
b Pari. s. Posse succedere. Vide Com. consi. 62. ante fi. & quę Bar. hic tenet, & in l. post emanc pationem. ff. de lib. leg. illud tamen ius succedendi, non est de substantia filiationis, ut per Com. consi. 18. ante fi.
Men. Socin. sen consi. 253. col. 9. uer. 6. ad idem, lib. 2. Tiraq. de iure primogen. q. 40. nu. 91.
c Poma. Separatim. Vide circa hæc vnum uerbum Alex. consi. 4. ponit Paul. de Ca.
Men. Aleiat. lib. 3. parerg. c. 4. in fi.
d Succedendi. Credo, q̃ sic. c. quoniam periculosum. 7. q. 1. quod alleg. Bal. in l. cum antiquiorib. C. eo.
e Poma. Hoc quæro. An substitutus teneatur insinuari facere testm̃ viuo pupillo, & quid in fideicommissario, vide Bal. in l. testamẽta. C. de test. & in l. fin. C. quib. res iu. non noc. Ang. & Io. de Imo. in l. facta. §. si quis bonorum. ĩ. ad Treb.
f Poma. Solum. n. Vide Alex. consi. 135. ver. & quod nullus, in 2. vol. contrarium vr̃ velle in l. qui Romæ. §. duo fratres. in 2. sol. primi contrarij. ff. de uerb. obl.
g Men. Tertium. Scripsi consi. 109. nu. 65.
h Respondeo, ius. Circa hoc considera uerba Bar. in l. qui autem. §. si seruum. ĩ. quæ in frau. cred. Et uide no. per Bar. infra proxi.
i Men. Et per hoc. Soc. sen. consi. 52. nu. 10. lib. 4.
k Poma. Videamus qualiter. Vide Ias. in l. si prius. de noui oper. nunc. Alex. in l. emãcipati. in 2. not. C. de col.

tia quæ pcipit̃ p sensum, sicut dicimus de teste.l. testiũ. de testa.& l.q testõ.§.fi.§.de testa.& l.i.in prin.de his quæ in test.del. Sed intelligit̃ de scia,hoc est,de vehementi opi.l.cũ q.dã.§.qd dr̃.j.eo.& no. in l.si qs extneus.j.eo.§.fi.Facit qd no.in gl.in l.2.§. idem Labeo.de
a aqua plu.arc. Nunc videamus, qualiter hæc scientia ,pbet. ɂ ad qd aduertendũ est , q̃ aliqñ ille qui dr̃ hr̃s negat se sciuisse defunctũ testorem ad hoc, vt euitet onera hr̃ditaria, & alius vult probare ipsum sciuisse, & tũc si qdẽ dixit facere expresse aliquid vt hr̃es , vr̃ ɔfessus illũ mortuũ sciuisse,q̃ viuẽtis nulla est hr̃ditas.l.2.§.de hære.vend. & l.1.§. pro hærede. nec põt venire ɔ̃ suã confessionẽ, nisi
b de errore doceat.l.gñalr. C.de nõ nu pec. Sed posses dicere. Illa ɔfessio nõ dẽt piudicare, nisi q̃tũ ad illos, q. pñtes fuerunt.l.fi.§. de inter.act. Rñ. q. nõ est illud verũ q̃ in casu illo. aditio præiudicat quo ad oẽs,ẽt si fiat tacite faciẽdo id qd nõ põt fieri citra ius & nomẽ hæredis.l.pro hærede.j.eo.Non obst.l.fina.§.de inter.act. quia dẽt intelligi i eo q. hæres esse nõ poterat,vt ibi not. Qñq; ille,qui hęc
c res dr̃, hæc non expressit, q. faceret,vt hr̃s, sed alio mõ res hr̃di.tarias administrauit,ita,q. si sciret mortuũ, videretur adiuisse, in casu isto si ,pbet,q. sit ɔsãguine⁹ ei⁹ q. dr̃ mortu⁹,scire p̃sumitur.l octaui.
d j.vñ cog.& l.de tutela. C.d in teg.rest.mi.nisi forte ipse ex aduerso ad excludẽdũ talẽ p̃sũptionẽ ,pbet abñtiã suã,vel aliqd aliud,per qd tollat̃ illa p̃sũptio.l. filiũ.d ins q. sũt sui vł alie.iur & ex q ma.ac cu.possi.cũ i sua.Si vero ñ est ɔsanguine⁹, sed ,pbaret,q. cẽt vicinus, tũc dẽret ,pbati,q. fama cẽt in vicinia, & p̃sumeret sci.a. vt,no.in l. si tutor. C.de peri.tut. sed si non cẽt vicinus, sed cẽt eiusdẽ ciuitatis, dẽt ,pbati fama in ciuitate,& p̃sumit̃ scia eius.l.r.fa.§.1. & l.nec supina.de iu.& fac.ign.& facit C. de remis.pig l.si eo tpe. & d.l. si tutor.&d.c.cũ in tua. nisi ipse ex aduerso ad tollẽd.i illã p̃sumptionẽ,
17 ,pbaret abñtiã, vł infirmitatẽ.d.c.cũ i tua.qd no.dilig.ter,q̃ illud qd dr̃,q. p̃sumit̃ q.s, q. sciat illud de quo est publica fama in ciuitate,intellr̃ de sano,nõ de infirmo,p̃nte nõ de absente. Aliqñ ille qui
e dr̃ hr̃s nõ est ɔsanguineus, nec vicinus,nec est eius eiusdem ciuitatis,tũc nõ p̃sumit̃ p̃ntia,& tũc nec p p̃ns scia,nisi aliis modis probet. Nã si p̃sumit̃ esse in ciuitate vñ est,nisi ipse ,pbet abñtiã, vt dictũ est,de necessitate p̃sumit̃,q. ñ est in alia ciuitate.l.ꝑpetua. C.de ɔ̃h.& ɔm.stip. Aliqñ ipse hr̃s dr̃ se sciuisse, & ali⁹ ad excludẽ.lis eũ ab hr̃ditate.dr̃ ipm nesciuisse.& tũc aut ille hr̃s dixit tũc,& tũc dixit aliquẽ mortuũ, & est p̃sũptio, q. vere senserit, ex eo qd dixerit. Nemo.n.vr̃ dixisse, q. mente nõ cogitauit.l. Labeo.d sup.l.leg. Est .n.ei credẽdũ i his q̃ i mẽte sua ɔsistũt,vt no. Instit.de act.§. aliæ.nisi ex aduerso ad excludẽdũ illã p̃sumptionẽ sciæ, probet̃ p̃riũ, qd põt fieri ,pbãdo q. fuerit mortuus tali loco,& tpe:& q. tunc hr̃s erat in tali loco,qd ad ci⁹ notitiã ꝑuenire nõ potuisset.d.l.ꝑpetuã,vel probando,q. p alios cõtter viuere putabat: sic opinio hr̃dis. q̃ colli ex dicto suo , nõ sit tãta in illis rõnib. qd sufficiat ad impediendã aditionẽ.l.cũ qdã.§.q dr̃. j.eo.† Sed pone,q. qdã hr̃s scia sit in pñtiũ
18 non dixit,sed simplr̃ bona adiuit & mõ scire dicit. nõ sufficit. puta si insadeũd: esset sibi delatũ p ius deliberãdi qd durat annũ.l.cum antiquior.b.C.eo.& annus ẽt elapsus,certe nõ p̃sumit̃ scia in præteritũ p rõnẽ l.verius §.de ,pb.& c. p̃sumit de reiu.h.c.qd itellige nisi ,pbaret̃ aliqd.p qd scia p̃sumat̃ vt puta. q̃ erat ɔsanguine⁹,vł vicinus,vel ciuis,& erat fama i vicinia vel in ciuitate, vt ex p̃dict s patet. Et eodẽ mõ qñ tractat̃ de ,pbãda scia alicuius hoĩs ĩ̃ delinqũ.pp ius deliberãdi qd sc ẽ̃s ĩr̃ mittit. ,pbari n.dẽt p coniecturas q̃ cõiecturæ põt tolli p alios modos p̃dictos. Sit ergo tantus aduocatus ad faciẽdas ,pbões ɔcludẽtes p parte sua. Sũ expeditus de primo. Scdo dicit q. dẽt scire sib. delatã. q̃ pure institutus est, vel est
19 purificata instõ,vt i gl. Circa hoc est aduert.dũ, q. primo p̃suppo.nit testm̃ esse factũ. & illud dẽt scire & nõ intelligas,q. interfuerit testõ vel viderit fieri,vel legerit:sed sufficit q. ei sit dictũ,vł fieri p̃ñ lr̃is amicorũ l.de ætate §.fi.§. de interr.act. Et qd hoc sit cõis opin.& p̃sup̃radicta apparet q. hr̃dit̃s p̃t adiri clauis tab l.1.§. cũ igitur.de carb.ed.& l.1.in fi.de iu.& fac.ign.& l.1.ꝑ de bon.pos.cõtra tab.sed si ex aduerso ,pbaret̃ cõis opi.& fama,q. testa.m non esset factum,tunc hr̃s nõ posset adire licet esset cert⁹ q. factũ sed si esset certus p his factũ,vt q̃ interfuisset,vt si ẽẽt testiũ publicũ vł p̃bat.tur j.e.l.cũ falsũ. vt q̃ & s.l.pe in prin & ibi no. & j.e.l.cũ qdã.§.fi. hic si hr̃di moueret̃ qõ de testõ, p hoc diceret̃ se nõ debr̃ adeu.q. nõ põt adire,nisi sit cert⁹ p cer.a.l.cũ falsũ. j.eo.expressius i d.l.scriptus.
20 j.ad Carb † Pro decisione huius quõnis, & pcedentiũ & sequentiũ noto vnũ dubiũ, pone, q. hr̃s credidit ab initio testũ esse factum,& scisse tutã,& defunctũ mortuum,& ita erat cõis opin.& fama. & veritas,vñ ipse potuit adire. & adiuit , postea superueniẽt fama i ɔ̃tũ, qd iuit de illa aditione? Vr̃,q. sit nulla:nã sequẽs fama tollit primã l.2.§.2.in prin. j.q.s ord.in bo.poss.ser. Cõtra dico.Nã postq̃ quis effectus est hr̃s,opin.cõis ɔ̃ria,illud non perimit,nec extinguit.l. cũ qui
f dĩ.§.finis.j.eo. Licet.n.cõis opin.impediat aditionem, i non tamen põt extinguere aditionẽ factã,vt ibi patet, & in hoc etiã debet esse tantus aduocatus,vt articuli concludant famã tali tpe. qd sufficiat
21 ad intentionẽ suam. Posito ergo,q. constet testm̃ factum, dẽt scire
g vtrũ pure. vel sub condõne sit institutus. Ponam ergo, q. in veritate sit institutus pure, sed an hr̃s hoc scierit, dubitat̃, qualr̃ probet? Dic aut hr̃s fuit certificatus de testõ,quia interfuit vel vidit,vel recitati fecit,tũc nõ põt dubitari quin scierit id qd est vt j.tit.1. p totũ. Aut hr̃s fuit certificatus ex opi.multorũ & fama,vel ex lr̃is amicorũ,& tũc aut illorũ opi.uel assertio hẽbat se simplr̃,qd talis erat institutus,ut ĩ̃ pure,vel sub ɔdõne,nihil dicebãt, & tũc p̃sumẽdum est qd pure crediderit.l.2.j.d: ɔd. & dem.& iõ poterit adire,q̃ sua opi.ẽ ueritate ɔcordat.l.cũ qdã.§.qd dr̃ j.e. Aut opi.uel assertio ex qua hr̃s fuit certificatus,hẽbat secũ dubitationẽ,ut q̃ dicebant fecit testũ,& institutõ talẽ nescimus utrũ pure, vel sub ɔdõne , & tũc hr̃s nõ põt esse certus,nisi interfuerit,l.cũ fa'sum.j.eo. & §.l. px.in prin. Si uero dubitat̃ qualr̃ fuit certificatus. & tunc i dubio hr̃s p̃sumit̃ scire,q̃ in testõ ɔtinent.l.cũ hr̃s.§.de lib.leg. & l.qdã ita. §.si qs filiũ,ad Treb.facit §.de trãs.l nõ est ferendus. Examinaui i l.g Romę.§.duo fratres,j.de ver.ob. sed si ponerem⁹ hr̃dẽ in ueritate institutũ sub ɔdõne, tũc si ɔdõ nõ extitisset, absq; dubio aditio non ualeret,ut in rib. vulgarib. Sed si poneremus ɔdõnẽ extitisse, sed dubitat̃,an hr̃s sciuerit extitisse, tunc põt esse ɔdõ ɔstituta i talẽ euentum qd hr̃s p̃sumat̃ scire,puta mortẽ ɔsanguinei,vel uicini,
h vel aliquẽ euentum alienus facti, de quo fama erat in ciuitate, ut ex p̃dictis patet.Sed si p̃dictæ p̃sumptiones cessarent, restat tñ, q. p̃sumit̃ ignorãtia d.l.verius,& d.c.p̃sumit. An aũt dicta ignorãtia uitiet adõnẽ aduerte,q. si hr̃s sciuerit ɔdõnẽ adiectã uitiat̃ aditio.Si uero credit se pure institutũ,licet fuerit sub ɔdõne purificata,adõ ualet d.l.sed & si de sua,in fi.& l si qs extneus.§.fi.j.e. & ibi
22 p Dy.† Tertio reqrit̃,dr̃ gl. q. sit certus, q. testõr poterit testari,als
i dubitat̃ de virib.testi,uel hr̃s,§.si j.co. Certe hoc potuerit de facili sciri,si nõ hẽt aliquas ex illis ɔdõib.q̃ ponunt̃ in l.si q̃ramus,d test. sed si qs vellet ,pbare hr̃dẽ de hoc dubitasse ad excludendum eũ ab hr̃ditate,tũc hoc est difficile.Iõ aduerte,aut qs vult hoc probare p verba hr̃dis adeuntis,vel per facta extrinseca. Primo casu , si qdẽ uerba hr̃dis,expresse sũt se ad dubitationẽ,ut q̃ dixit, nescio si poterit facere testm̃ , vel non, q̃ ignoro,vtrũ fuit pupillus , uel adultus,an pr̃ eius decesserit añ eũ,vel nõ , tunc est ,pbata dubitõ. Est.n.actus mẽtis,q. ,pbat̃ p uerba,l. Labeo,de supel.leg. & qd not. Insti.de act § aliæ. Sed si verba hæredis oñderẽt ipsũ magis inclinabat se ad unam partẽ q̃ ad aliã,tunc secus esset,v.g. dicebat hr̃s, credebam,q. pr̃ decessit ante eum,vel,q. esset adultus,q̃ sic audiui a talib;nec iõ possũ esse bñ certus,tunc non nocet talis incertitudo,cũ hẽt uehementẽ opi.i ea parte,q. sufficit.ut no.in l. si quis extne⁹.i si j.e.Si uero ,pbaret dubitõnẽ hr̃dis p alia extrinseca, tũc si cõis opi.seu fama erat de eo qd hr̃s adeundo asseruit,tunc assertio hr̃dis nihil releuat l.cũ qdã.§.qd dr̃.j.e. nisi hr̃s doceret se cer-
23 tũ p sensum corporis,ut j e.l.cum falsum,& qd §.dixi.† Sed q̃ro, qd si circa id, p̃sent duæ famæ ɔ̃riæ,& opi.hr̃dis ɔcordabat cũ illa q̃ magis faciebat ,p eis,stãdũ est illi famæ, q̃ pcedit ab hõibus magis dignioribus l.cũ qdã §.qd dr̃,si putet,ver.qd ergo si ipsa. j.e. ubi mulier licet neget,si obstetrices affirmãt,stat earũ dicto, & si esset fama æqualis,puta rẽ satis dubitari ex hoc esse ,pbatã dubitõnẽ. q̃
24 aĩum suum non põt inclinare magis ad vnã rẽ q̃ ad aliã.† Quarto dr̃ gl.reqritur,q. sciat,q. nullus eum pcedat,als dubitaret de virib. testamẽti.l.cũ q.dã.§.j.e. Hoc q. aliqs eum pcedat põt cadere i dubitõnem altero de trib. modis, primo si forte defunctus habebat quẽdã filium q̃ absentauit se,& de eius uita,vel morte dubitatur, tunc quali quis posset certificari,q. nemo eũ pcedat,apparet ex his q̃ dicentur.j. Qualr̃ possit probari uita, vel mors alicuius,dr̃ in l.2. §.si dubitetur.j.e.j.Secundo põt ɔtingere quia est aliquis præsens, qui dicit se filium,alius negat,quia forte dicit suppositũ eum , uel ex alio natum,quod qualr̃ deducat̃ in certitudinem , non est nr̃a materia,sed l.j.C.ad leg. Cor.de fal.& l.scriptus.ad Car.l filium d his qui sunt sui uel alie.iur. Tertio modo põt ɔtingere.quia est q̃dam mulier,q̃ dicitur p̃gnans, q̃ paritura est posthumũ anteriorẽ in gradu:De hoc si dubitat̃, vel qualiter certificetur, tradit doctrina a Iuriscon.in l.cum qdã.§.j. .eo. Quod dicit,r̃,aut mulier asserit se prægnantẽ esse, vel non esse, & per neminem ɔ̃r̃,tunc eius dicto

ADDITIONES.

a Scientia probetur. De quo etiam per gl.in l.uenter.ist.eo.in verf. sciant sic,& in l. 2.§.quo l.nal.riatĩ,accipitur credere pro scire,& affirmare, & ibi uide Barto. in pr.& quod ibi posui cum dixi.C.de iur.cal.
Meno.C auct.conf.14.num.10.
b Meno.S.d posses.C.auct.de antiq.temp.4.parte primæ partis principalis , nu.46. & 10 .62.nu.11.
c Pein.Di Vide per illum tex.in l.2.§ fi.ff.sol.matr.uide Rom.conf.430.
Meno.Dec.conf.64.nu.5.Soc.sen.conf.301.col.1 li.2. & tradit fallen. regula 98.
d Et e tutela.De intellectu eorum, quę dixit Bar. unde quę dixi in l.Titius.§.1. post Bar.d.lib.& poss.
e Pari. Non est consanguineus. Vide Com.conf.4. Item quomodo ea quę publice fiunt,pręsumantur sciri ab aliquo,vide Ioan.de Ana.conf.60.ad fi.
Meno. Adde Alciat.tra.de.præsumpt.regula secunda,præsumpt.15.
f Impediat aditionẽ.Sed certe,ut mihi vr̃.d.§.finis,non ,pbat opi.Bar.q̃ qñ fuis est institutus,tunc non attenditur uoluntas ad acquisitionẽ hr̃ditatis,scientia hr̃dis, seu cõis opinio ẽ ipsa quę semper est certa,est illa quę suo d. fert hr̃ditatem nullo facto hi his interueniente,ut d.§ finem,& l.illud,sup.si pars hęr.pet.sed opi.Bar.in his prolata in l.cũ falsum.j.eo.iuncta l.2.C.de edi diui.& no. gl. fin vnã sol. in d.l.cũ falsum.& ibi Bar.expresse,& pro Bar.hic faciunt oia iura dicentia, q. aliqua impediũt facta q̃ si iniq; ed unt iam facta.l.patre furioso,cum si. de his q sunt sui.
g Meno.Ponamus Rimin.conf.a 3.nu.14.lib.4.conf.51.no.19.li.5.
h Parti.In ciuitate.vide Com conf.77.uer.ad tertium, et Fel. late in c. cum contingat,in ult.char.de iẽiei de fama.& de rumore,quomodo pręsumatur , unde quę habes ad literam l.qui tutor petitus.C.de periculo tuto.
i Dicat glo.vide Roma.conf.43.

dicto credetur.d.l.cũ quidã.§.qđ dr̃,l.si putet.ĵ.eo,& l.1.§.de uent.
inspi.Si vero cõis opin.obstetricũ uel dñarũ q̃ cũ ea ꝯuersant,se ha-
beat in ꝯtrũ tunc stãdũ est illi opi.Sed si opi.sunt diuersæ, dic ut dixi
25 sup.Quinto dr̃ glo,q. scire deat qua ex cã ad eũ pertineat,vel ex te-
a stõ,uel ab intestato,ut ĵ.e.l.si is ad quẽ.Hoc qđ dr̃ ex testõ,de faci-
li scit̃ sm ea, q̃ dixi sup. Sed hoc qđ dicit ab intestato, illa est mere
negatiua.s.q. testm̃ non fecit,quaꝛ ergo hoc scire poterit.R̃ñ.ex opi.
cõi,q̃tum cũ veritate ꝯcordat,ut d.§.qđ dr̃.Si uero cõis opi.est,q. te
stm̃ non fecerit,eo ipso,q. hoc allego,s.testm̃ non scm̃,probata est in
tentio mea,nisi per aduersariũ aliud probet.l.cũ ꝓbõ,& ibi no.§.de
26 prob.Sed † si opi.est,q. fecerit testm̃ tñ nõ reperit̃,tũc ad hoc ut pos
sit ueniri ad adõne,ꝯsulerem fieri diligentem inquisitionẽ authori-
b tate iudicis.s.q. interrogarent̃ oẽs notarii, & habentes ꝓtocolla no
tariorũ mortuorũ,interrogarent̃ ꝯsanguinei,& vicini.& psbyteri,
q.b.ꝯfitebat̃ & sistes personæ,& si nõ reperiret̃ apud illos,tũc dicat̃
ꝓ uero testm̃ nõ eẽ scm̃. Sic deducit̃ in verũ per discussionẽ quẽ nõ
esse soluẽdo,in Aut.de fideiu.§.1.C.de pig.auth.hoc si debitor.Sicut
ẽt p discussionẽ deducit̃ in notitiã,an aliqs sit psens l.cũ quidã.§.fi.l.
seq.ĵ.de leg.2.& l.hoc iure,de verb.obl.sic ẽt per diligentẽ inqsitio-
c nẽ certificamur, an res extet,uel sit deperdita.l.3.§.Neratius filii.de
acq.pos.In dubio ãt si de hoc nihil est dcm̃,si quidẽ est hr̃s suus, nõ
est psumẽdũ,q. sciuerit testm̃ q̃a p̃t esse hr̃s ex testõ ẽt ignorans.l.si
seruus testõ.ĵ.de stip.ser. & l.quæsitum.de acq.ter.do. & l.eius q. in
prouincia.§.si cẽt pet.& l.exneum.C.de hær.insti.& in §.fi. Inst.eo.
tit,nec vr̃ de nouo acquirere,sed sibi vr̃ dñiũ ꝯtinuare, & iõ in eis ñ
hẽt locum tit.pro hr̃de.l.2.C.pro hær.& in l.in suis.de lib.& posthu.
27 † Sed si esset hr̃s extraneus psumit̃ scire in dubio,nisi p ꝯiecturas ꝯ
probet̃.d.l.cũ hr̃s.de lib.lega. & l.quidã ita.§.si qs filiũ.ad Treb.& l.
28 nõ ẽ ferẽdus.de trãsa.Gl.nõ ponit hic plura. † Sexto dico,q. requirit̃,
q. sciat utrũ sit hr̃s voluntarius,uel suus, & si in hoc erraret, uitiaret̃
29 aditio.l.is qui putat.& l.seq.sup.eod. † Circa hoc moueo unum du-
bium,Titio fuit delata hæreditas Sempronii,cui Titio ego successi
& feci fieri vnum instrm̃ huius tenoris,dico,q. ego credo,qđ Titius
fuerit hr̃s Sempronii,& eius hr̃ditatẽ adiuit, qđ si hoc probare non
possum,ex nunc ego adeo ex iure deliberãdi, & adeundi mihi trãs-
misso per ipsum Titiũ.q̃ro an ualeat talis adõ?Et vr̃,q. ñ. Si.n.Titius
adiuit hæreditatẽ Sẽpronii, ego de necessitate habeo illã hr̃ditatem
Sẽpronii,nec possum repudiare.l.si qs filiũ.§.fi.§.e. Sed si ipse ñ adi-
uit,sed trãsmisit in me ius deliberãdi & adeũdi, ego possũ eã adire,
& repudiare sicut ipse poterat,l.si qs filiũ.§.1.§.e.& sic ẽ error ĩ hoc,
vtrũ sim necessarius,vr̃ voluntari',ergo adõ nulla.In ꝯtrũ facit. Nã il
le qui est hr̃s hr̃dis,dr̃ esse hr̃s ex cã prima.qua defuncto succedit.l.
3.& ibi no.sup.de pet.hæ.& dixi s.e.l.qui in aliena.§ interdum.Præ
terea non vr̃ verũ, q. in aliquo casu ego sim hr̃s necessarius. nisi ex
quadam necessitate ꝯsequentiæ,videlicet si uolo esse hr̃s Titii, tũc
hẽo de necessitate hæreditatẽ Sẽpronii, si eam adiuit:hoc principa
liter dependet ex uoluntate mea,sicut cũ adeo partẽ, ex necessitate
habeo illam partẽ adire,nec per hoc dicor necessarius, quia a mea
voluntate causatur.Cũ.n.ego vtroq; casu sim voluntarius,vr̃,q. non
impediatur adõ.Hoc tñ relinquo sub dubio,quia de facto pẽdet,&
30 puto adõnẽ nullã,per l.eum qui duob. in fi.ĵ.eo. † Septimo requirit̃
q. sciat pro qua parte sit hæres.Circa quod distingue,ut no.ĵ.eo.l.si
qs exneus.§.1.& l.ex semisse.pdicta vera, qñ qs p se solum p̃t adire.
31 Sed † qñ filius vel seruus adit iussu pr̃is,vel dñi.in cuius persona re
quirit̃,q. cadat sciẽtia prædictorũ?R̃ñ in psona filii,uel serui.l.cum
32 quidã.§.pe.ĵ.eo.Sed quæro,qñ adit pupillus cum authoritate tuto-
ris,uel tutor cũ ꝯsensu pupilli,in cuius psona requirit̃,q. cadat sciẽ-
tia prædictorũ?R̃ñ sufficit,q. hoc sciat tutor.Hoc notabiliter uoluit
dicere tex.in l.pupillus.§.eo.ubi dr̃,q. pupillus non potest scire cau-
sam suæ adõnis,& tamen fauorabiliter ei præstatur quod possit adi
re cum authoritate tutoris. Non habetis hic alia, & hæc sufficiant.

ADDITIONES.

a Poma.Ex testamento.Adde q. si cõis opin.non probatur,& sit in dubio,uide Ro. & ubi per Mod.in l.si emancipati.in 3.uol.C.de colla.& ibi per Alex.in 3.no. ibi per Lud.uide Com.cons.4.

b Omnes notarii.Vide quid per hoc dicat Alex.in l.1.C.qui admi. Meun.Late Didac.lib.2.uariar.resol.c.6.nu.5.

c Poma.Inquisitionem.Vide Fel.in c.fi.in 3.no.de prob.

LEX XIX

Qui hæreditatem. Non est longum tp̃s, q. fuit mihi apportatus vnus processus,in quo dicebatur,q. mater talis erat mortua.Item,q. talis fuit mater.Item, q. talis fuit filia . Item,q. talis fuit se gerens pro hærede, non tamen fuit positum,q. ista sciuerit matrem esse mortuam.Certe nihil ualet quia non potest se gerere pro hærede, nisi sciat matrem mortuam esse,& hoc tene menti.

LEX XX.

1 *Pro hærede, quid sit dicere,& qualiter hoc verbum accipiatur.*
2 *Quando quis dicatur aliquid facere causa custodiæ,vel vt hæres.*
3 *In his quæ consistunt in animo,statur dicto meo.*
4 *Protestatus si quis fuit,q. aliqd faciebat tanq̃ negotiorũ gestor hæreditatis & postea fecit quadam tanq̃ hæres,an videatur a prima protestõne recessum.*
5 *Animus solus quando obligat me hæreditati.*
6 *Ea quæ consistunt in animo,sunt facti.*

a **Pro hærede.** Vr̃,q. in pcedentib.& spãliter in l.is põt,& l.seq. dixit Iuriscon. de iure seu ptãte adeundi:
hic dicit de ipso aditionis actu. Et materiã huius l.explicabo in l.ge-
rit.ĵ.e.& brĩ.h.d.Qui facit aliq d tanq̃ hr̃s oneribus hr̃ditariis ẽ obli
gat' scc' si alio aĩo faciat,qđ apparere p̃t,vt ex ꝓtestõne,vel ex fa-
1 cti qualitate.h.d.vsq; ad.§.si qd tñ.† Quæro qd est dicere pro hr̃de.
Dñt qdã i.ꝓ dño,vt Inst.đ hær.qual.& dif.§.pe.& itellige ꝓ dño.s.
ex cã hr̃ditaria. Possẽt.n.dicere se dñm ex alia cã,& ñ cẽt hr̃s, vt ĵ.
dũ dr̃,sed quasi alio iure dñs &c. Quaꝛ hoc verbũ,ꝓ hr̃de,accipia
2 tur,dic vt i l.rir.§.de pet.hær. & ĵ.ꝓ hr̃de, sup ru.† In gl.nr̃a q̃rit de
vno,pone,q. ꝓtestõ ñ fuit facta,qđ ĩ dubio psumet̃,an vr̃ cã custo-
diæ,vr̃ vt hr̃s:Hic sũt gl.diuersæ,sic vt fuerũt dicta diuersa,& diuer
sorũ Doc.& Hu.dr̃,q. ñ ẽ necessaria,aĩs psumit hr̃s,& h.d.gl.parua.alia gl.q̃
Azo dicit,q. est necessaria, aĩs psumit hr̃s, & h.d.gl.q̃
est ĩ prin.seq.§.dr̃ & melius,q. ĩ dubio ex qualitate psonarum,& ex
gestis psumit̃,&c.Et vide istã gl.q̃ incipit,ibi,i.aliqd,&c.Meli' er-
go &c.Iõ la.đ Are.vidẽs, q. ista gl.relinqt te adhuc ĩcertũ,dicit sic
qdã sũt,q̃ nõ p̃nt geri citra ius,& nomẽ hr̃dis,& tũc sine dubio præ
sumit̃ hr̃s.ĵ.ea.l.§.Papinianus. Quædã sunt determinatẽ,q̃ p̃t fieri
ab hr̃de,& nõ vt hr̃de, & tũc dicit stãdũ eẽ ĩ casu isto, iuro hr̃dis.l.
3 in ambiguis.ĵ.de re.iur.allego † tibi bonã gl.ad hoc Inst.de act.§.a-
liæ.ĩ gl.mag.vbi dr̃,q. in his q̃ ĩ aĩo ꝯsistunt,stat̃ dicto meo. Et ad ꝓ-
dicta facit, qđ videbitis ĵ.e.l.si pupillus.§.1. Dubitari tñ posset circa
ꝓdicta si eẽt mortu' ille q hoc fecit, & hr̃s dr̃ eũ adiuisse, quaꝛ scit
aĩus defuncti,q ab hr̃de non põt declarari.l. Põponius scribit.§.fi.§.
de rei vẽ.& l.iter stipulantẽ.§.si Stichũ.ĵ. de ver.obl.Iõ de necessi-
tate oportet redire ad doctrinã Azo. q. ex qualitate rerũ,& psona
rũ psumã,an fecerit cã adeũdi,vel nõ,vt q̃a hr̃ditas erat opulenta,
& tũc cã adeũdi,vel si non erat opulẽta,& tũc nõ aĩo adeũdi,vl q̃a
erat psona pia, vñ ex qualitate rerũ, & psonarũ psumem'.l. vnica.
4 C.si qs Imperatori maled.† Quæro,aliq̃s est protestatus,& iã vidi il-
lud, qđ aliqs fuit ꝓtestatus, q. ea q̃ faciebat tanq̃ gestor negotiorũ
hæreditariorũ,& postea fecit quædam tanq̃ hr̃s,an videatur a pri-
ma protestõne recessum?Dicam ĵ.ea.l.§.pen. Quæro,vtrũ aĩus so-
5 lus obliget me hæreditati, vt quia s.o in camera mea, & in animo
b meo dico, ego volo esse hæres,an sim? Et gl.in l. mutuum.§.eod. di-
cit,q. oportet,q. sit animus, q. pfectiõnẽ declarat. Glo.tãgit in l.po-
tuit.C.eo.& ibi per Doc. Veritas est,q. loquit̃ gl. q̃a si quæris quo
c ad veritatẽ an sim hæres? & tunc sufficit ẽ solus aĩus·sed qñ ad ꝓ-
bõnẽ,oportet,q. sit factũ, vt aĩus pbet̃. Et ista est veritas,tñ in foro
ꝯsciæ,forte teneret̃ hæres ille. qui hẽt aĩum talẽ, sed nõ vltra vires
6 hæreditarias,vt dixi in rub. Quæro an ea q̃ ꝯsistũt in aĩo,sint facti?
Et tex.hic vr̃,q. nõ. Cõtrarium vr̃ ĩ l.bonæ fidei.§.1.ĵ.de acq.re.do.
Non ob.hic tex. q̃a intellr̃, non tñ facti.s.alterius extrinseci, sed vo-
luntas est factum etiam, vt dixi in l. si is qui pro emptore, & nescio
si de hoc est quæstio in philosophia.s. an nolle sit potentia.

ADDITIONES.

a Pro hærede. Dum Bar.hic sm vnam lec.antiquã,ponit vnum casum, in quo filius põt detrahere lẽimã de bonis pr̃is, & alia dimittere. vide Bart.in l. qa poterat. ĵ. ad Treb.& dixi in l.gerit ĵ.eo.& Bar.in l.1.in 4.q.prin.§.de vulg.& pup. Paril.Ex quib.causis, maritus, vel filij psumãtur adire hr̃ditatẽ vxoris,vide Co. n.ẽ cons.199.& Bar.in l.si ex anno.ff.de do.inter vir.& vxo.Itẽ limita, q. faciens actũ q nõ põt geri citra ius,& nomẽ hr̃dis: dr̃ adire hr̃ditatem, vt nõ ꝓcedat in muliere & rustico,sm Alex.in l.is q. putat.in fi.§.eo.Itẽ,q. filius consumendo de fructib.defuncti,dicat̃ adire hr̃ditatẽ, vide Cæp. caut.24. Itẽ ad iudicandũ hr̃dẽ adire hr̃ditatem,vide Cæp.cau.224. Itẽ si quis duplici iure possit possidere rem, vno licito, alio illicito, & p licitũ inducatur aditio hæreditatis, q. psumat̃ adita hr̃ditas.Vide Ro.consi.247. vide & in materia Pau.de Ca. consi.4. Itẽ quid si repe- riatur in possessione feudi paterni , an per hoc dicatur se immiscuisse hæreditati paternæ,vide Bal.in c.1.in tit.an agna.uel defun.repe.hær.feu.ter.poss.

b Quæro utrum. Dum ponit Bar.hic in lect. antiqua, an creditores possint poni in possessionem unius uasallagij.uide Bal.in l.libertus. in fi.de ope.lib. Men.Barb.consi.5.col.2.lib.3.

c Pom.Sufficit.Adde qđ in foro conscientiæ per Bar.in l. si qs pro eo.ff.de fideiuss.

1 *Filius institutus ab intestato succedens, põt habere lẽimã, & aliud repudiare.*

§.Seruos hæreditarios. Vidi semel quendam filium, qui possidebat bona
pro dote mr̃is suæ, & pro sua lẽima, quærebatur quid iuris? Et tetigi
in l.si libertus patrono.ĵ.de bon.li.† Et dico,q. in vno casu tm̃ potest
filius institutus ab intestõ succedẽs hr̃e lẽimam, & aliud repudiare.
Casus est iste.s. pater instituit filium, q. grauauit ipsum de aliqua re
propria ipsius filii, & ei dedit vulgariter substitutum,tunc potest vel
le legitimam, & repudiare aliud, & ad substitutum relinquere. l. si
libertus psono.ĵ.de bo.li.aĩs non potest hr̃e, quia nõ potest propar
te hæreditatem habere, & pro parte nolle.l.1. & 2. & l.si ex asse.§.
a eo.quia si habet lẽimã vt hæres, oportet, q. habeat totam hæredi-
tatem,postquam habet partem, vt dictis legib. notatur.

ADDITIO.

a Poma.Habet legitimam.De quo uide Alexã.consi.142.in 2.uol. & in l.quia poterat.ad Treb. & uide quæ scripsi ad Bar. in l.gerit.ĵ.eo.

1 *Operæ quæ transeant ad hæredes.*
2 *Nomẽ,hæres,in his quæ ad hæredẽ extraneũ nõ transeũt, intelligitur de filio.*
3 *Hoĩes ciuitatis possunt capi ob delictũ ciuitatis,si superioris copia hẽri nõ pt.*

§.Si quid tamen. In his quæ nõ trãseũt ad hæredes ex
neos, nomen hr̃dis intellr̃ de filio,
& ideo si illũ actũ facit vt hr̃s,oneribus hr̃ditariis non obligatur. h.d.
sm intellm̃ quem habuit hic Iurisconsultus , licet glo. aliter intelligat.
1 Opp.q. † operæ transeunt ad hæredes exneos.l.a duob. & l.cũ pro-
nus. §. 1, de oper. lib. Solu.intellige hic de operis incertis , quæ ad
hæredes

hæredes nō transeūt, nō de certis, ut in ꝑrio. Itē nō intelligas de ob sequialib. q̄ nō ꝑsunt hrdi. Fateor, q̄ iste §. dēt intelligi de his, q̄ ad hrdes nō transeūt, qa tex. dicit, sed quare intelligat̄ ego discrepo a Moder. in l. si nō fortē. §. libertus, s̄. de ꝯd. indeb. Op. & intro glo.
a mag. q facit aliqd quasi hrs, a licet id, qd facit nō sit hrditarium, tñ hoc casu onerat̄ onerib. hrditarijs ut j. l. px. §. j. & i l. gener. j. e. hic dr ꝯ, quare malc. Huius timore qdā hñt hic lrām affirmatiuā, & cācellāt cā, & sic ꝯcor. ·cdm hoc no. casum, q̄ qñq; plus dat credi toribus. q̄ hrdi exnco. Rōnē ponit gl. nr̄a i prin. Ista lra nō hr̄ cōiter, iō nō placet, nec pt sustineri, ut statim dicā. Alij hñt lrām negatiuā, tūc ꝓcedit ꝯrū. Sed d. gl. rñdet, q̄ hic dēt exponi, quasi hæres, i. quasi nō exhæredat̄. Ista expositio destruit tex. Illud dictū v̄ ꝯ ca-
b lum i l. si qs ñ quasi. j. eo. Dico ergo, q̄ tex. stat ꝓprie. Ad ꝑrū rñ-
2 deo, in his q̄ ad hrdem exneū nō trāseūt, hoc nomē hrs, intelr̄ de filio, tex. est de alic. feu. c. j. Vñ filius petēdo ut hrs, id qd non trāsit ad hrdē exneum, intelr̄ petere. Et ut filius, intelligendo verba f m mām in qua ponunt̄, l. si uno. s̄. loca. iō nō obligat onerib. hrditarijs, & sic intelligit Iurisc. Papinian', vt apparet j. §. pxi. i fi. ubi dat rl am, rē ꝓ hrde gerere dr̄, q̄ facit qd citra nomē hrdis, & ius facere nō pōt. Regrit ergo ius, & nomē hrdis sed si est aliquid, qd pōt facere hrdis noie. licet nō iure, nō v̄r gerere, ꝓ hrde. Hic est casus ubi intelr̄ hrs. i. filius. Quæro, q̄io intelr̄ tex. q dicit, q̄ operarū petitio ꝓpetit creditorib. pris, f m diuersas lec. sed f m lec. q̄ teneo, intellige de creditorib. filij, q hēt operas, licet nō sit hæres pris. Sed
c tūc opponit, cqd illæ operæ incertæ non debent̄ alij q̄ prono. l. si
3 nō fortē, §. libertus, s̄. de ꝯd. inde Soluit glo. not. † q̄ hoc fit pp necessitatē, & inopiā. Hoc allegaui in mā represaliarū in j. q. q̄ sicut pp necessitatē pt creditor capere ꝑsonā liberā, in q̄ hēt ius debitoris, ut puta, l. beitū suū, ut sibi operet̄, ita pp delictū cōitatis nō red dētis ius, si superioris copia haberi nō pōt, pñt capi hoies illius ciuitatis in quos ciuitas hēt ius. Dices tu, lectura tota ꝯdicit huic literæ, put lra est affirmatiua Rñ. illa lra non est bona, vel dic, si habes illam literam, q̄ petit tanquam hæres ex testamento, vel aliqd aliud adijcit, per quod apparet, q̄ protulit illud nomen hæres, non tantum pro filio, sed pro hæredis nomine, & iure.

ADDITIONES.

a Poma. Hæres. Intelligitur de filio. Vide Rom. cons. pen. in 2. dubio.
b Men. Dico. Dec. cons. 171. nu. 5. cons. 185. colum. 2. in fi. Gozadin. plura cons. 9. nu 41. Dec. cons. 576. nu. 10.
c Sed tunc opponitur. Item uide istum tex. alle. per Bart. in l. si stipulatus fuerim illud, aut illud, in prin. de verb. obl. & uide quod scripsi in l. ex plurib. sup. de admi. tu. Men. Tiraquel. de retract. consanguinit. §. 2. glo. 1. nu. 10. 11.

1 *Recipiens pecuniam a dante, causa conditionis implendæ, quando videatur se pro hærede gerere, & nu. 5.*
2 *Nomen heredis quis dicatur habere tantum, quis effectum tantum, & quis effectum, & nomen.*
3 *Nomen heredis, quis est, qui habet, & non effectum quo ad omnia.*
4 *Seruus de iure ciuili est heres nomine, & effectu, licet secus de iure prætorio.*
6 *Protestationem qui facit, q̄ non intelligit gerere pro herede, si postea facit actum contrarium protestationi, videtur ab illa recedere.*
Suus, qui habet coheredem, non desinit esse suus.
8 *Beneficium l. fi. C. de repu. hered. an habeat locum in emancipato.*

Papinianus. a Iurisconsultus sūmat hic in fi. ibi, itaq; tūc, &c. Op. glo. q semel repudiauit, iterū adire nō pōt. l. sicut. C. de rep. hær. Sol. ibi in exneo, hic in suo. Op. j. eo. l. si seruū, §. fi. Sol. ut in gl. Op. s̄. de mino. l. 3. §. Scio. Glo. non soluit hic, sed j. soluit in proxi. §. in vlt. gl. dic, vt ibi. Op. q̄ ista distinctio
1 nō sit bona. Nā q̄ñ testōr iubet dari pecuniā. in dubio intelligitur dari ut hrdi l. q pecuniā. d stat. lib. ergo nō pt accipi citra ius. & nomē hrdis. Distingue. Aut testōr iussit dari pecuniā hrdi, aut noiatim filio, aut simplr. si hrdi, tūc indistinctē accipiēdo v̄r gerere pro hrde, si filio, distingue. ut in tex. Aut hēbat cohęredē, aut nō. Si habebat cohrdē, aut adiuit, aut nō, si adiuit, hēt locū distinctio text. secus si nō adiuisset. Aut simplr̄, & tunc perinde est ac si iussisset dari
2 hrdi, ut d. l. q pecuniā. Dī hic ius & nomē hrdis. Quæro, qs est, qui hēt nomen tm̄, & qs est, q hēt effectum tm̄, & qs nomē & effectū? Gl. dt, & est clara. Tu dic plenius in j. mēbro, habere nomē hęredis intelr̄ qñq; i. filius, licet non sit hrs, ut dixi s̄. prox. §. Qñq; intelr̄ hēre nomē hrdis, q est hrs de iure ciuili, licet nō de iure ꝑtorio, vt in filio, q se abstinuit. Itē in eo, q adiuit; & p restōnē abstinuit, l. & si fine. §. sed qd Papinianus. s̄ de min. & l. ei q soluēdo. s̄. de hære. insti. Qñq; qs intelr̄ hrs noie, & non re, ut fili', q acqsiuit hrditatē pri. l. cū filio. j. de leg. j. licet apud eū nō remaneāt actiones utiles,
3 nec directæ, sed solū nomē hrdis, ut d. l. cū filio. In his† uero, q hñt effectū tm̄; uel nomē & effectū; gl. ponit exēpla clara. Addo quartū mēbrū, qa sunt qdā, q hñt nomē hæredis, & nō effectū quo ad oīa, sed quo ad aliqua, ut ille a quo aufert hrditas, ut ab indigno. l. ex facto. §. fi. de vulg & pu. Idē in eo, q restituit hrditatē ex Treb. qa quędā apud eum remanent. ut j. ad Treb. l. qa perinde. Vt ergo quis uideatur gerere pro hærede, requiruntur illa duo copulatiue ut non possit fieri citra ius & nomen hæredis. Si enim posset fieri ex nomine tantum, non uideretur gerere pro hærede, vt s̄. prox. §. Si uero posset fieri ex effectu tm̄ nō ex noie, non v̄r se gerere pro hærede. Exēplum tñ inuenire est difficile, pone tñ in eo qui ex substitutione directa, & fideicōmissaria succedit, & sic ē hrs re & noie & pt succedere ex fideicōmisso. l. recusare. §. Titius. j. ad Treb. tunc si faceret aliquē actū hæreditarium in reb. hrditarijs, de necessitate, tunc nō intelr̄ facere vt hrs. sed ut fideicōmissarius. si illo iure fieri posset. l. restituta. in prin. j. ad Treb. Opp. ꝯ pdicta libertates confirmant̄ ex sola existētia sui hrdis, sine adōne, siue immissione. l. sciendū. de manu. testa. & l. cū quasi. §. sed & si qs. de fideic. lib. ergo hic filius solus institutus poterat accipere hāc pecuniā ex solo noie hære-
4 ditario sine immistione, ergo nō v̄r se pro hrde gerere. Sol. de iure ciuili suus est hrs noie, & effectu, licet de iure ꝑtorio secus. Et ideo accipiēdo simplr̄ v̄r se immiscere, quia sine noie, & effectu saltē de
5 iure ciuili non ꝓcedit. No. ergo istā distinctionē, q̄ aliud est posse facere noie tm̄ hoc est, ut filius, & non v̄r adire, vt s̄. prox. §. aliud effectu tm̄. hoc est ut hrs de iure ciuili: aliud posse facere nomine, & effectu. Tunc n. accipiendo ex uoluntate defuncti, v̄r se immiscere, vt hic. Rō, quia licet quo ad libertates operet̄ exñtia sui hæredis, non tñ operat̄ quo ad alia relicta. l. i. in fi. vt in pos. leg. Vnde accipiendo aliquid qd sibi debet̄ sub vi ꝯdōnis, v̄r se immiscere. Vltimo ex isto §. colligo tria ex gl. & no. Primo, † q̄ si quis fecit protestationem, q̄ non intelligit se gerere pro hærede. si postea fecit actum protestatio ni contrarium, v̄r ab illa recedere. Q. l habes hic in filio, qui se abstinuit, & postea fecit actum cum alio ꝯhendo, uel solonem recipiendo, ut hic pater: secus si sua pura voluntate adiret. l. qui in aliena. §. fi. s̄. eod. & nisi diceret se prioris protestationis pœnituisse. l. si quis in
7 princ. pio testamenti. j. de leg. 3. † Secundo no. q̄ suus, qui habet cohæredem, non desinit esse suus, quod apparet, quia adhuc potest ab stensionem suam reuocare, quod non posset. si non esset suus. Nec obst. l. apud Iulianum. §. idem Iulianus. j. ad Treb. vbi dato cohærede non operatur existentia sui hæredis, quia illud est uerum in his, quæ dependent ex testō: secus in aliis. l. si filius qui patri. s̄. de vulga. & pup. sed hoc an possit suam abstinentionem reuocare, nec ne, non
8 dependet e testamento. Vltimo † quidam inducunt hunc §. quod beneficium l. fi. C. de repu. hær. habeat locum in filio emancipato, vt illud dēat consequi iure prætorio, qđ non emancipatus consequitur iure ciuili, & Cy. alleg ibi hunc tex. dic ut ibi. Et ego dicam ibi in l. nonnunquam. de colla. bono. Et hic sit finis.

ADDITIO.

a Poma. Papinianus. Et vide Bar. in cons. 207. incip. in quæstione inter Franciscum, vbi allegat istum tex. q̄ pater tenens fundum dotalem suis infantib. post mortē matris, videatur adire hæreditatem, vide ibi.
Pom. Extende vt procedat etiam in seruo abstinente se, ita, quod gerendo aliquem actum, qui citra ius, & nomen hæredis fieri non possit, dicitur eo ipso se immiscere. Ita Bar. in l. frater a fratre. ff. de cond. indeb.

1 *Filius faciens pacem de morte patris, & accipiens pecuniā, an videatur adire.*

a §. Sepulchri violati. a Qui agit actione personali cōpetēti ad vindictā pro re hæreditaria, immiscere se nō v̄r. h. d. Prosequaris vt i gl. Op. q̄ actio furti nō ꝯpetit ad solā vindictā, ut s̄. px. §. Sol. gl. q̄ aliud in furto, q̄ nō ꝯpetit ad vindictā. sed pp rē familiarem. l. ptor edixit. j. de iniur. & l. cū emācipati. §. emācipatus filius. j. de colla. bon. Sed op. de l. 3. §. Se io. s̄. de mi. Gl. rñ. & bene. Dy. inducit ad qōnē. † Quæro, filiusf. fe-
1
b cit pacē b de morte patris, & inde accepit pecuniā, an ex hoc videatur adire hrditatē? Dy. dt, q̄ nō, q a illā pecuniam accepit non vt hrditariam, sed ut pactū in uindictā. ut hic, & l. qsitū. j. de sepul. vio. & l. cū qui. C. arb. tut. ubi Cy. & l. si vero. §. hæc aūt. s̄. de his qui deiece. vel effu. Ego ponam in l. pe. §. 1. de sep. vio. Alii dñt, q̄ aut dicit statutū, q. qs dēat hre pacē ab hrdib. interfecti, & tunc v̄r filius faciendo pacē ꝓ hrde se gerere, qa citra nomē hrdis, ñ pt facere, ut s̄. §. pxi. Aut dicit statutū a filiis interfecti, & tunc dicit uerū Dy. Sed pone, q̄ statutū dicat, q̄ habeat pacē ab hrdib. pris tm̄, dico, q̄ existentia sui hæredis operat̄, q̄ illud possit, licet se abstinuerit, quia est extra hæreditatem, ut dixi in l. si filius s̄. de vulg. & pup. & ibi tetigi.

ADDITIONES.

a Si sepulchri violati. Aliter legit Bar. hunc §. in lec. antiqua, adde, q̄ licet filius recipiat lucrum, quod sibi debet reseruari a patre, vel matre transeunte ad secunda vota, tamen non efficitur hæres. l. generaliter. §. in his. C. de secun. nup.
b Pom. Filiusf. fecit pacem. Vide Fel. in c. in præsentia. de proba.

LEX XXI.

1 *Mentiens alicui cū additione saluo honore suo, nō ē quin dicat verbū iniuriosū.*

a Si quis extraneus. a Animus derelinquēdi est ꝯrius aio adeundi. h. d. Gl. dicit in extraneo se
1 cus in suo. Dy. dt, † q̄ hæc lex est ꝯ illos qui dñt, tu mētiris saluo honore tuo, quia verbū iniuriosum præcedens declarat, q̄ non habet uoluntatem saluandi illi honorem. l. si non conuitij. Cod. de iniur. §. Inter-

ADDITIO.

a Barb. Si quis extraneus. Et uide Bar. in l. quæ omnia. ff. de proc. & Doc. in c. quanto. de iureiu. & uide Bar. in cons. 111. incip. quæritur, & in dubium reuocatur, ubi dicit, q̄ videre nrm est duplex. alleg. gl. in hac l. si quis. De quo vide quæ dixi post Bal. in l. 6. sup. quod quisque iur.
Men. Afflict. decis. 75. nu. 1. Didac. lib. 1. uariar. resolut. cap. 11. num. 1. 2. Socin. iun. cons. 128. nu. 20. lib. 1. Dec. cons. 487. nu. 4. Placa. lib. 1. epitom. delict. c. 1. num. 11. 12. scripsi cons. 85. nu. 8. & cons. 51. nu. 32.
Paris. De ueritate protestationis, & eorum quæ Bal. hic dicit, uide Ias. in l. illud col. 1. ff. quod quisque iur.
Pom. Vide Fel. in c. 1. col. fi. de lit. cont. Ale. l. turpia. ff. de leg. 1. Ro. sin. 5 23. ali 15. 52

§.Interdum. Si quasi hǣs rem hæreditariam attingat adi
re vr̄,si fuerit ei delata.h.d. Gl formatar. ꝯ,
& non soluit. & vide eã in ver.non hæreditaria.in fi.l.ibi l.fi.& dic
sol.hic in aditione hæreditatis. quæ fit in solo animo, quod non est
in furto l.inficiando.in prin.ĩ.de fur.

Ignorantia conditionis euentus,quando impediat aditionem.

1 §.Si quis partem. Error in quota impedit aditionem,
nõ ignorantia ꝯdõnis hr̄dis. Op.ad
primum dictum ĩ.eo.de l.ex semisse.Glo.dat plures sol.fume illam.
Aut erat huiõi ꝓpositi,ꝙ ꝓ quacũq; parte institutus esset,volebat
esse hr̄s,& ualet adõ: Aut erat hmõi propositi,ꝙ volebat esse hr̄s in
maiori parte,& vitiat̃ adõ.Aut erat dubiũ,& tũc si erat institutus in
maiori parte,q̃ putabat,valet adõ,sĩ in minori,ꝑsumit̃ voluisse.Pri-
mũ mẽb. ñ probat̃ hic,fm in l.ex semisse,tertiũ in l.si q̃s mihi bona,
§.q̃d si ex parte.ĩ.eo.Op.ad fm̄ d̃ ꝯd.& dẽ.l.1.& l.multũ.Gl.dat plu
res sol.q̃libet p̃t esse bona.tñ vltima est notabilior.Na q̃dã est igno-
rãtia ꝑ q̃ aĩus ita reddit incertus.ꝙ ad nullã partẽ applicat̃. Quędã
est ignorãtia.i.nescientia,quadã incertitudine:tñ animus vehemen
ter applicat̃ ad vnã partẽ.ista ignorantia nõ impedit aditionem.Ita
loq̃t̃ hic. Hæc solu.est vera,ꝓbat̃ in l.cũ q̃d i.§.q̃d dr̄.ĩ.e.soluit Cy.
a quarto mõ,Qñq; q̃s scit se institutũ sub ꝯdõne,q̃ ignorat extitisse
& tũc ñ põt adire.vt l.ꝯria.Sed si putat se institutũ pure, & ipse erat
institutus sub ꝯdõne,quæ ꝯdõ extiterat,licet ignoret, non impedit̃
adõ.ita loquitur hic.Pro quo facit l.sed & si de lina.§.fi.ĩ.eo.& et ista
solõ est in se vera. Reassumo † igit̃ oĩa sic. Qñ quis ignorat ꝯdõnẽ
2 extitisse,aut erat ꝯdõ iuris.aut ꝯdõ facti.Primo casu talis error non
impedit.l.multũ.ĩ.de ꝯd.& dem.Dicit glo.q̃d intellige,si per talem
errorẽ nõ errabat̃ in cã acq̃rẽdi:sciebat tñ esse sui.uel uoluntariũ.qa
si in hoc erraret,ñ ualet aditio.l is q̃ putat.& l.seq.s̃.eo. sed ꝑ illũ er
rabat̃ in ꝑsona cui debebat acq̃ri.l q̃ in aliena.§.si is q̃ putat.ver.nã
eum.s̃.eo.Ita loquit̃ d.l.multũ.Si erat ꝯdõ facti, & tũc aut fuit insti-
tutus ꝓ pte purẽ,& ꝓ pte sub ꝯdõne,tũc talis ignorãtia non impedit
vt hac l.in fi.& hic in secũda solõne. Aut erat institutus in totũ sub
ꝯdõne,& tũc aut hẽbat vehementẽ opinionẽ ꝙ ꝯdõ extiterat,licet
verũ ignoret,aut simplr̄ ignorabat.Primo casu non impeditur adõ.
ut hic in ultima sol.gl.ar.l.cum quidam.§.q̃d dr̄.ĩ.eo.Si uero simplr̄
ignorabat,aut sciebat se institutum sub ꝯdõne,& non põt ad re.d.l.
multum.aut credebat se institutum pure,& tunc põt adire vt hic, se
cundum Dyn.& probatur in l.hæres institutus.ĩ.eod.

ADDITIO.

a Poma.Cy.Vide Præpo.in c.neque.in 9.d.Fel.in c.1.in ult.col.de excep.

LEX XXII.

1 *Error in causa acquirendi,quando impediat aditionem hereditatis.*
2 *Sententia lata ex falsa causa a iudice,an valeat.*
3 *Decretum interpositum ex falsa causa,an valeat.*

a Si is ad quem. Error in cã acq̃sitionis impedit aditionẽ
h.d.;Et hæc est magistralis lex . Anteq̃ in-
1 trẽ gl. † q̃ro rõnem huius legis?Rñ.hæreditatis adõ ꝯsistit in animo
& uoluntate:sed error in cã acquirendi impedit uolũtatẽ, ergo im-
pedit aditionẽ.Diceres tu.Error in causa nõ impedit animũ uolen-
tis acquirere, ut in toto ti.de ꝯdi.indeb. Rñ.in acq̃sitione dñii nõ ẽ
cã proxima acq̃sitionis cã solutionis,sed traditio cũ volũtate tradẽ
tis,l.traditionib.C.de pac.ideo ubicumq; error causæ impediret uo
lũtatem tradentis,impedit̃ trãslatio dñii, vt cũ trado rẽ meã ut tuã.
l.4.§.subtilius.s̃.de ꝯdi.ob cau.Dixi in l.eius qui in ꝓuincia.s̃.si cert.
pet.Sed hic cã ꝓxima acq̃sitionis est uolũtas mea.illa est causa,qua
mihi defert̃.merito si in illa errat̃,acq̃sitio imped.t̃.Op.gl.s̃.l.prox.
2 in fi. Et soluit optime. † Vltima gl.inducit ad quæstionem, ꝙ si iu-
b dex fert sententiam ex cã falsa,non ualet ꝯ snĩa in effectu,licet mo-
tus ueris probõnib.potuisset idẽ ꝓferre,& valeret.vt l.3.C.si ex fal.
instru.ita dicit gl.Examinemus illud in eo quod dicit,ꝙ non ualet
sententia cũ effectu.innuit snĩam ualere ipso iure,tñ posset rescindi
ope appellationis,uel restõnis,uel alia.Pro cuius decisione.dic,ꝙ qñ
que sententia fert̃ ex falsa cã,allegata a parte. qñq; ex falsa causa al
legata a iudice:qñq; ex falsa cã, a iudice in mente retenta. Si pri-
mo modo,tunc aut fuit allegata falsa cã circa substantialia iudicio.
rũ.quia dicit litem contestatam,cum non esset.& similia.& tũc sen
tentia est nulla ipso iure,l.si quis obrepserit.de fals. Aut fuit allegata
falsa causa circa iustitiam partis,vt q̃a dixit pactum factum, uel so-
lutionẽ & similia:& tunc aut sententia est lata ꝯ minorem,& tũc est
ipso iure nulla,vt C.si tutor ex fal.alleg.l.1. Aut ꝯ maiorem & tunc
aut illa allegatio fuit facta dolo partis.aut absq; dolo. Primo casu,
si sententia fuit lata ꝯ absentem.est ipso iure nulla, si ꝯ præsentem,
c est aliqua,sed per restitutionem rescind t̃, l.si p̃tor.§.Marcel. s̃.de
iudi.Si vero absq; dolo, tũc snĩa est aliqua, sed ope exceptionis re-
scinditur,& istis duob.ultimis casib.loquit̃ ti.C.si ex fal.instru. & l.
diuus.ĩ.de re iudic.Et sic põt intelligi ista gl.prædicta uera in sen-
3 tentia. secus in decreto, † quia illud interpositum ex falsa cã respe-
ctu agentis est ipso iure nullum,l.cum uero.§.subuenitũ,de fideic.li.
& l.1.§.hæc uerba.ne uis fiat ei.quod declara,ut dixi in l.iuste.ĩ.de
acq.pos.Secundo casu qñ.s.falsa cã fuit a iudice in sententia expssa,
tunc aut fuit falsa in facto, & iure, uel in iure tñ. & sententia est ip-
d so iure nulla, q̃a ꝯtinet expressũ errorẽ.l.qui in testõ. sup.de excu.
tut.& C.q̃ñ ꝓuo.non est nece.l.2. & ĩ.de app.l.si expressum.aut fuit
falsa ĩ facto tñ,ñ ĩ iure,vt puta si dixi,q̃a repim̃ talẽ soluisse,& iõ
eũ absoluim̃,iñ de solõne ñ appareat in actis,tũc snĩa ualet,sed ꝑ
appellõnẽ rescindit̃:l.ꝑses,ĩ.de re iu.& ita p̃t intelligi ista gl Sed ad-
uerte,q̃a si ex alia cã iudex potuisset idẽ iudicare, ex alia cã ꝑ iudi-
cẽ appellõnis ꝯfirmabit̃.l.fi.s̃ q̃d cũ eo. Dices tu, si dẽret ꝯfirmari
male dixisset ista gl.q̃ dicit.ꝙ ñ ualet in effectu. Rñ.ꝙ bñ dr̄ hic d.
gl.vlt.in ver.ñ acq̃ret.nõ ualet ĩ effectu,nec aget̃ ex snĩa illa:sed ex
noua ꝯfirmatõe,ex noua cã,ut no.in l.fur.in prin.de his q̃ no.infa.
& l.eos.C.de app.Et põt esse magnus effectus. Quid.n.si iudex ꝯ-
dẽnauit quẽdã ex cã,q̃ infamat,iudex appllõnis reprobata illa cã,
ꝯfirmat snĩam ex alia cã,q̃ ñ infamat: Certe ñ dicem̃ snĩam primã
ĩ effectu ualere.Tertio casu.s.qñ iudex falsã cãm ĩ mẽte retinuit,
ut q̃a corrupt̃ p̃cib̃,vel pecunia,an snĩa valeat:Dixi ĩ §.cũ p̃tor.l.
seruo inuito.ad Treb.& an tunc cõpetit restitutio,uide ut ibi not.

ADDITIONES.

a Pom.Si is ad quem.Intellige ut per Ancha.cons.203.inci. ex themate prædicto,
vel in contrarium facit.
b Non valet.An ualeat snĩa lata ex falsa cã,adde Bar.in l.pen.s̃.de iusti.& iu.& late
Ang & Imo.in l.q Romæ,§.duo fratres,de verb.ob. & ꝑ Mod in l.1.§.biduũ,q̃ñ
appellandũ sit,ubi oĩo vide in 1.1 har. q̃d aũt si snĩa sit lata ex cã partim uera, &
partim falsa,uide quod no.gl.in l.si nõ sortẽ §.si centũ, de cond. ind.& Inn.in c.i
ꝑ snĩa,de renun.de quo pleue hr̄ post Bar.in d.§ duo fratres,ubi ẽt no.q̃d cũ snĩa
est lata ex vna cã uera,& alia falsa.Et de materia hr̄ per Imo.in l.diuus, de re iud.
& in l.seruo inuito.§.cũ p̃tor.ad Tre.& no.Inn.& Doct.oẽs in c.dilectus de re.
scri.& utrũ illis casib.q̃bus transit snĩa in rẽ iudicatã, possit ipsa postea retracta-
ri,uide oĩno ꝑ Doc.maxime ꝑ Ant.& Car.i c.ab excõicato, de rescr. & ibi est q̃d
si falsa cã notoria,& quid si iudex dicit maxime ex tali, &c.& alia ibi uide.Et qñ
snĩa ex falsa cã lata est,uide Bal.in l.1.in fi. C.si ex fal.instru. adde q̃ dixit Bal.in l.
ꝓfiliter.§.1.C.de reb.cre.uidelicet,ꝙ qñ iudex emẽdat errorẽ primi iudicis, dẽt
ponere cãm.Et qñ req̃ratur cã ĩ snĩa,uide Bar.in l.q̃d ergo.§.pœna grauior, & in
l Lucius,de his qui no.infam.qui dicit,ꝙ iudex dẽt apponere,ꝙ nõ obstante,ꝙ sit
ꝓbatum,absoluit,& adde duos casus in l.præses , ĩ.de sent. in qu b.requirit̃ cã in
snĩa,idem dicas,ꝙ req̃ritur in snĩa absolutoria ab obseruatione iudicij, aliàs non
ualet,fm Ant.in c.examinata,de iud.per id quod no.ibi,& in c.sicut , de re iudic.
allig.tex.in Auth.de iud.§.oportet,coll.6 & quod no.Io.An.in c.finẽ, de dolo,&
cont.de quo ibi late per Imo.& est tex.& ibi Bar.in l.1.ĩ.si men.fal.mo.dixerit,&
Spe.in ti.de expil.§.1.ver.iu dic.Tu vide Bar.in l.scire,de tut.& cur.dat.ab his , &
uide q̃d no.Inn.in c.1. de depo. & qñ dicatur falsa cã,uide Bal.in l.1. C.de cond,
in de.& qñ requiratur ca,vide ẽt ꝑ Bar.in l.quod ait,§.ignominiæ, de his qui not.
infa.& in snĩa hmõi,& in oĩ alia,uigore contumaciæ,requiritur cã,ut no.Bal.in l.
pe.C.de fideicom.l.& in auth.qui semel,in 1.col.q̃o & qñ iudex, & no.ꝑ Doct.
in c.ex parte,de cõcess præb.per id,q̃d dicit ibi Host. per illum text.dicunt , ꝙ si
iudex fert sententiam exprimendo cãm non concludentẽ, sententia est nulla, li-
cet ex alia cã possit iustificari. Et ideo dixit ibi Abb.Sic, ꝙ qñ uis exprimere aliq̃
cãm,dicas maxime,cũ uideris motus alijs causis,& cũ quis exprimit plures cau
sas,quarũ una facit,alia non,sententia sustinetur per causam vrgẽtem, ut est tex.
no.in c.per tuas,el t.qui fil.sint legit.& quod sing.no.Inno. in c. in præsentia,de
renun.ubi si iudex expressit duas causas, unam cõtra ius commune,aliã contra ius
litigatoris, ualet sententia.Ita dixit do.Abb. in d.c.ex parte , & illud dictum Inno.
referunt Mod.in l.1.§.biduum,quando app.sit.Facit quod not.Bal.in l.falsam.C.
si ex fal.instr.in uer.si sententia sit lata ex falsis attellationibus,& uere.
c Ale.Marcellus.Et de intellectu huius §.Marcel.uide quæ ibi dixi.
d Ale.Nulla.Adde Inn.c.qm̃ contra,de proba.q idẽ tenet q̃d Bar.hic.Istud dictũ tñ
non uī uerũ,ut per Imo.in d.§.duo fratres,& ẽt reprobat Imo.in l.ex diuerso. §.
fi.sol.ma & vide quod hr̄ in l.cũ ꝓlatis,de re iud.& adde Inno. in c.prudentiã,de
offi.del.& adde q̃d no. Imo.in l.seruo inuito.§.cũ p̃tor,ad Treb.& Imo.hic vĩ te-
nere cõtrarium.Adde q̃d ipse no.in c.in ꝑsentia,de renun. & uide Bal.in l.1.C.de
erro.calc.q refert Inn.in d.c.in præsentia. & dicit,ꝙ ualet snĩa,si iudex dicit,quia
est probatũ,iõ te cõdẽno,licet nõ sit ꝓbatũ.illud idẽ refert in l.ꝑscriptionẽ. C.si
cõtra ius,& in l.nõ dubiũ.C.de legi.Si iudex dicat, q̃a ꝓbasti ꝑ seruos tuos,iõ te
absoluo,q̃a hic snĩa lata est ꝑ ꝓbões a iure reprobatas , nõ requirit̃ appellatio.
Ita dicit Bal.in l.liberorum.C.de testi.alle.Io.An.in d.c. quoniam contra falsum.
Et istis adde Bal.in l.1.C.de indi.uid.tol.& in l.2.in prin.C.de re iud.,& quid si v-
na causa est vera,alia falsa,uide Bal.in d.§. ignominiæ, & Mod.in d.§.biduum, &
prædictis adde quę dixi post Bar.in d.§.si iudicio,& ad no.hic, uide Imo in l.ꝑsi-
des,de re iud.& in d.§.duo fratres,& ibi Ang.& uide Bal. qui tenet contra Bar.in
l.1.de cond.inde.
e Men.Tertio casu.Dec.cons.542.nu.29.

LEX XXIII.

1 *Mulier debet certificari,cum renunciet Velleiano.*

In repudianda. Dixi in l q Romæ, §.duo fratres.inf de
ver.obl.ꝙ hæreditatẽ , vel legatũ quis
nõ põt, uel nõ vr̄ remittere,nisi sit certus de iure suo,& inspectis,
1 & cognitis verbis testĩ,ut s̃.de transa.l.de his &c. Facit † ꝙ mulier
debet certificari,quando renunciat Velleiano. l.si §.pen. supra ad
Velleia.dixi in l.doli excep.in f.de nouat. non habetis hic alia .

LEX XXIIII.

Fuit quæstionis. Si quis accepit pecuniam vel promis
sionem,ut repudiet.non uidetur adi
re,aliàs si hæreditatem adeat,uidetur pro hærede gerere. h.d.

LEX XXV.

Si quis mihi bona. Seruus bona fide possessus,si adit
iussu possessoris,nõ acq̃rit ei h.d.
Op.ĩ eo.l.aditio.§.& quod a quibusdã.Gl.dicit,ibi loquit̃ I libero
hoĩe bona fide possesso,hic in seruo, & assignat bonã rõnẽ. Opp.
s̃.de vsuf l.si serui.& l.seq.Soluit gl.ꝙ dñs dẽt iubere,sed dẽt resti-
tuere possessori,si eius ꝯtẽplatione fuit institutus.Iac de Ra. dicit,
ꝙ l. aditio.ĩ.e.& l.si serui.quæ dñt ꝙ bonę fidei possessor,non põt
iubere,intelliguntur si eius ꝯtẽplatione nõ fuit institutus, alis pos-
set iubere cã euitandi circuitum,l.dñs testõ.de ꝯd inde.& l.si p̃ro
ni.§.quod si prior ĩ.ad Treb.Hoc non placet mihi,primo ꝑ tex.i
l.seruus dotalis.s̃.solu.matr.ubi mulier non põt iubere, licet eius
con-

ptẽplatione sit institutus seruus dotalis,nisi hẽat dñiũ.Scđo per rõnẽ.Seruus nõ dr̃ hr̃e voluntatẽ sine iussu dñi,l.qui in aliena.in prin. §.e.& ꝗ.ea.l.iussum,& iõ a d̃ũ adit onis,vel aliũ ꝯsistentẽ in simplici uoluntate nõ pt̃ facere & iussus possessoris nõ est ad hoc validus, vt dixi §.Nec ob.qđ dr̃ d̃ circuitu qa verũ est,q̃ euitatur circuitu. ſ.nõ necessarius:sed hic est necessarius.Sed tunc q̃rit̃,quo iure cogetʼ dñs a fructuario,vel possessore.Gl.in d.l.si serui.§.de vsufru.dicit.q̃ offõ iudi.sicut in l reb.rest.l.quia poterat.ꝗ.ad Treb.& sic in casu nr̃o.Et istud puto verum quicquid dicat Iac.de Are.q̃ dicit,q̃ intelligit q̃ non possit adiri iussu fructuarii,vel possessoris, qñ eius ꝯtemplatione nõ est institutus alias recta via iuberet possessor, & vsufructuarius.l.si patroni.ver.qđ si prior.ꝗ.ad Treb.& l.dñ.testa.§. de ꝯdi.nde.Sed puto opi.gl.esse veriorem,quia requiritur in iubente q̃ sit dñs,l seruus dotalis.§.sol.matr.& ista tene menti.

1 *Hęreditas opulenta quę dicatur.*
2 *Ad idem sit in deportato,qđ in damnato ad mortem,ad hoc,vt nõ sit capax*
3 *Deportato relictũ,an hẽatur pro non scripto,& sic vni.t ad venientes ab intestato,vel auferatur ab eo tanquam ab indigno,& applicetur fisco.*
4 *Damnatus ad bestias,vel ad gladium hodie efficitur seruus pœnę.*
5 *Hodie nihil est immutatum de seruo pęnę in his,quę post sẽtẽtiam reseruantur.*
6 *Qđ dicitur hic,̃ hęred t r,hẽri locũ in legato pterq̃ in legatis alimentorum.*

§. Seruus. Seruus vniuersitatis iussu rectoris, seruus fisci iussu procuratoris adeũt hr̃ditatẽ,seruus pœnæ est in
1 capax h d.primũ & f̃m rñsum.declara,vt in gl.† Quę est hæreditas opulenta?Et dic vt gl.& signa eã,q̃ incipit opulenta,vt §.&c. Et te
2 ne menti eam.† Quæro in ver.si qs plane,an sit idẽ in deportato, q̃ in damnato ad mortem?Gl.dicit.q̃ idem,quantum ad hoc, vt non sit capax l.1.de hæred.inst.hoc est verum in se,sed in d.l.1.de hoc dubitat̃.Dicã in l.si deportati seruo.ꝗ.de leg.3.Sed qđ in deportato? & dicit gl.q̃ aliter,& dic vt in gl.sed est verũ , q̃ in deportato est aliud,s.quod retinet libertatẽ.Sed † & an illud,qđ relinquitur depor
3 tato sit pro non scripto.& sic veniat ad venientes ab intestato , vel auferatur ab eo tanq̃ ab indigno & applicetur fisco?Tangit̃ p Cyn. & Doc.in l.1.C.de hær.insti.tangã in l.si deportati.ꝗ.de le.3.& Gl. hic,in ver.damnatus.d cit,q̃ hodie nemo bene natus efficitur seruus,† qđ nõ est verũ in dãnato ad gladium,& ad bestias,qa illi effi
4 ciuntur serui pęnę,qa moriunt̃,auth.sed hodie, C. de do. inter vir. & vxo.& l.q vltimo.ꝗ.de penis.& dixi in l.eius,qui.§.de rel.Quæro
5 † an qđ dr̃ de seruo pęnæ,hodie sit correctũ?Gl.dicit,q̃ sic. Tu dic, q̃ nõ est hodie aliquid innouatum,in his quæ post sententiam reseruantur.l.q vltimo,ꝗ.de pœnis,& auth.sed hodie.C.de don.inter vi.
6 & vxo.Dixi in l.eius qui.de test.Quæro,an quod dr̃ † in hæreditate;sit idẽ in legato? Gl.dicit,q̃ sic.& bene,nisi in legatis alimentorum.Quærit glo.an idem sit sic primo fuit dãnatus, & postea institutus?Et dic.vt in gl.Et quid in legatis.& dic vt gl.& bene dicit. Sed in legatis debet intelligi,quando quis esset in metallum damnatus,ante mortem defuncti.hic non sunt alia.

1 *Iussus quare prę edere,authoritas sequi debeat.*
2 *Quid sit ho lie immutatum in profectitijs,& quid in aduentitiis.*
3 *Tutoris authoritas debet sequi statim,non ex interuallo.*
4 *Iussus non requiritur sex casibus.*
5 *Iussus quando in aliquo actu interuenire debet,in aliquo mandatum,in aliquo authoritas,& in alio, consensus,quomodo interuenire debeant.*
6 *Iussus superueniens statim,post aditionem,an valeat.*
7 *Filius,vel seruus,an possit iussui non parere.*
8 *Cõsensus p ris,q interuenire dr̃ in iudicio, an possit interuenire postea &c.*

a §. Iussum. a Iussus dẽt pcedere,authoritas seq. h.d.Primo re citat dictũ antiquorum Scđo circa illud format
1 plures quæstiones.Scđa ibi,sed verũ,vsq; ad fi.† Quæro, q̃ est ratio istius dr̃æ.Vr̃.n.q̃ tutoris authoritas dẽat pcedere.Nã pupillus non obligat̃ voto,sicut nec filiusf.l.si qs rẽ.§.voto.de pollic.ergo eadem rõne authorita dẽt pcedere in vno,sicut in alio.Certe si iste Caius Cassius,qui hoc scripsit,fuisset Imperator,diceret,q̃ sic sibi placuit, sed fuit Iurisconsultus,vt de orig.iu.l.2.vñ motus fuit rõne.Ratio est se potest,quia ptãs pris ĩ filiũ est maior:hẽbat.n.ptãtẽ vitæ necisq;, l.in fnis.§.de lib.& posth.Vñ filii nulla est voluntas, & sic nõ pt̃ approbari p sequentẽ ꝯsensum,vt dixi in l.q in aliena.§.e.ptãs tu tutoris est minor.Pupilli.n dr̃ aliq s esse ꝯsensus,qđ apparet,qa naturaliter obligatur,iõ p tutorẽ pt̃ validari,qđ factũ est,qa est aliqd. Opp.
b C.e. l.filio.Sol.ibi pcedit voluntas filii non adeũtis,sed cõmittẽtis patri;q̃ adeat.& sic patrẽ quodãmodo facit procuratorẽ. Si pr̃ postea gerit se,p hærede satisfactum est postea iuri.Precessit.n.voluntas patris ex eo,q̃ pcessit mandatum,& secuta est aditio filij p patrem adeũtem.Et si dicas,f̃m hoc vr̃ adita hr̃ditas p pcuratorem, ꝯceditur.Cum enim filius non possit adire nuda voluntate , cessat rõ,quam ponit l.per procuratorem.ꝗ.e.Et si diceres,ergo pr̃ substitueret duplicẽ personã, iubentis, & eius cui iubetur. Concedo hoc nec est inconueniens,diuersis respeċtib.l.si consul.de ado.& l.2.de
2 offi.prætoris.His præmissis venio ad gl.† & opp.C.de bo.quæ lib.l. fi.§.vbi aut Sol.de iure antiquo obtinet hæc lex in aduentitiis,& pfectitiis.hodie in aduentitiis non est necesse,q̃ præcedat iussus.Ita dicit hic glo.1.& alia glo.quæ est super verbo præcedere.& not. in l.q in aliena.§.eo.Aduerte tñ,q̃ in profectitiis nihil est hodie immutatum,vt no.in l.si.ꝗ.quis ordo.in bo.poss.ser.in aduentitijs vero est immutatum qñ pater discordat cum filio,l.fi.C.de bo.quę lib.Glo.

ẽt tener,q̃ ẽt ibi nulla est discordia q̃ filius pt̃ adire ignorãte pr̃e. Rõ qa pr̃ eo ꝯdicere.Ita no.C.q admi.ad bo pos l j.Opp.hic dr̃,q̃ authoritas tutoris dẽt seq.Cõtra §.de auth.tut.l.obligari.§.tutor.
3 † veritas est,q̃ hic tutoris authoritas pt̃ seq statim. vt hic.nõ ex in
4 teruallo,vt ibi.† Venio ad tertiã gl.& op.q̃ iussus requirat̃,l.5.de cast.pec.Sol.dicit gl.q̃ fallit in multis casib Primus casus in d.l.5. de cast.pec.iõ q̃ hr̃ loco pr̃isfa.quantũ ad cast.pec l.2.ad Maced. Scdus est casus in l.q in aliena.§.interdũ §.eo.Certe ibi nõ fallit, qa hic loquit̃ de aditione, q̃ fit p hoiem : ibi de ea q̃ interdũ fit p legẽ ideo iussus nõ est necessarius. Tertius est,ꝗ.eo.l.cũ hæres certe ibi bene fall t, qa pr̃ erat furiosus,& iubere nõ poterat; si esset absens,qd iuris sit,videbitis ꝗ.e.l.cũ qdã in prin. Quartus casus in l.q in aliena §.sed & si nõ adierit.Certe ibi nõ fallit sed pr̃sumit̃ iussus interuenisse, licet nõ doceat̃,vt ibi dixi. Quintus casus est in l si filius,C. de pet.hære.Sed certe nõ fallit ibi,sed pr̃sumit̃ iussus interuenisse,vt dr̃ §.pximo casu.Sextus casus est hodie ĩ aduẽtitijs,hoc declaraui §. Op.q̃ sufficiat,q̃ sequat̃ ratihabitio.l.fi. C.ad Maced.
c Sol.hic spãle ĩ iussu,qđ pcedit,qđ no.& bñ.d No e qđ d spãle in
d iussu,nõ di spãle in hr̃ditate.et † sic aduerte,q̃ qñq; lex disponit,q̃
e interueniat iussus seu mandatũ, & tũc dẽt pcedere sp mandatũ,vt
f hic,& l.si vero nõ remunerãdi.§.si post creditã,§.mãd.Qñq; dispo
5 nit,q̃ interueniat authoritas alicuius,tũc dẽt interuenire ĩ ipso ne gotio,ante,vel post statim,vt hic.& l.obligari,§.tutor.§.de autho. tut.cũ si. Qñq; lex disponit,q̃ interueniat ꝯsensus,seu volũtas ali
g cuius, & tũc sufficit siue pcedat,siue sequat ̃ incõtinẽti,vel ex interuallo,f̃m dist.l.fi.ad Maced.& de hoc p Inn.& Io.And.de reb. eccl.nõ alie.c.1.lib.6.& p Dy.in c.ratũ,& c.ratihabitio,de reg.iur.
h lib.6.Rõ horũ est h̃ signatio verbotũ:licet.n posset dici,aliqđ fieri iussu vel mãdato meo nisi pcedat authoritas. Hoc.n.importat,vt in ipso negotio qs sit author. Si cõsensu uero,& volũtas qñq; intercedat,recte dr̃ ꝯsensu meo, & volũtate mea factũ, & iõ si dispõ diceret q̃ aliqd dẽat fieri de licẽtia,vel pcepto,vel pmissione alicu ius,sufficeret,q̃ interuenirer post,cũ ista importẽt idẽ,qđ mãdatũ, vel iussus,vt liquet intuẽti.Venio ad gl.sup verbo,posse.& op.Inst. de auth.tut.§.tutor.Sol.Aliud in authoritate,& aliud in iussu. Itẽ
6 op.§.de auth.tut.l.obligari,§.fi.Solue,vt in glo.† Quæro ergo vtrũ iussus superueniẽs statim postea ualeat? Dy.dicit,q̃ sic,& male,quia tũc nõ differret ab authoritate tutorũ,qđ est ꝯ hunc tex.Aduerte tñ, q̃ iussus. vel ratihabitio sequẽs nõ validat aditionẽ pcedẽtem, sed si postea sequeret̃ aliqs actus sufficiens ad aditionẽ valeret,vt
i ꝗ.ea.l.ver.sed qd si mãdauit,& ibi no.Quærit gl.i † nũqd filius,vel
7 seruus possit huic iussui non parere? Dicit gl.q̃ sic,s.de facto.posset.n.ꝯdicere,& velle sustinere mortẽ,priusquã adiret,l.3 C.de hærc.in stit. Sed de iure non põt ꝯdicere, & potest iure patriæ ptãtis, vel dñicæ cogi ad adeundum,l.j.§.j.si quis omis.cau.test.& l.cum aliquis,

ADDITIONES.

a Pom.Iussum. De iussu,mandato,& scripto, vide Bart.in l.sæpe,ff.dẽ off.præsi. Fel. cap.nonnulli,§.sunt & alij.in tertia amplia.de rescript.
Paris. Si pater consentiat filio facienti aliquem actum super rebus hæreditarijs, q̃ præsumatur iubere,q̃ adeat,vide Com.consi.115.post prin.Item de materia quando dicatur authoritas, vel consensus alicuius interuenire in aliquo actu, & an,& quando post,vel ante,vide Bart.in l.obligari.§.tutor.ff.de author.tutor.
b Alex.Opp.C.eo.Adde Bart.in l.gerit,ꝗ.eod.
c Alex.Speciale.Vide Bal.in l.executore,de exec.rei iud.
d Alex.Et bene.Adde quæ dixi secundum Aret.l.bonorum,rem rat.hab.
e Pom.No.Vide Alex.cons.50.in princ.& cons.54.in 1.vol.
f Barb.No.q̃ dicit.Et vide hic Bar.& in l.si autem,ff.de aqua plu.arc.& Bal.in l.quę cunque.& in l.fi.§.necessitate,C.de bo.quæ lib & l.1.C.qui admit.& in rub.C.de exec.& in c.si.de feu.sine cul.non amitt.& Ant.in c.cum consuetudinis,ubi plenẽ,de consuet.& in c.cum in veteri,de elec.Io.And.in addi.Spec.in tit.de his quę fi.ã præl. Sal.in l.fin.C.ad Maced.& vide Bald qui pulchrẽ loquitur in l.si pater, C.de spons.& vide quæ notaui in d.cap.fi.de feu.sine cul.non amitt.
g Alex.Siue sequatur. Hoc verũ si actus subsistebat,alias non,c.auditis,de elec.& faciunt quæ dixi in l.obseruare,de off.procon.licet contrariũ facit tex.cũ ibi no.in l.per fundũ,de ser.rust præd.& uide quod no.in c.edoceri,de rescr.quæ aũt sit rõ diuersitatis inter authoritatẽ, & decretum, uide Bal.in l.cum ipse,C.de contrah. emp.quid de cõscientia,vel licẽtia,uide hic Imo.& uide in hac materia singulare dictũ Bar.in l.si aũt plures,de aqua plu.ar.& per Io.And in c.cum uteri,de elec & no.per Bal.in rubr.C.de exer.Et dr̃am inter consensum,& ratihabitionẽ.uide per Bal.in l.fi.C.ad Maced.& de authoritate siue decreto,uide Bal.in l.2.C.de ser. reip.manu.& de omnib.latius in l.fi.§.necessitate,de bo.quæ lib. Et ad materiam uide no.per Inn.in c.cũ consuetudinis,ext.de consue. Sed quid de consilio,dic q̃ semper debet præcedere,vt not.gl.in l.sæpe,de verb.sign.q̃ ad hoc allegat Bal.in c.2.de feu.sine cul.non amit. Vide Bal.in l.1.C.qui admit & adde q̃ not.Io.Mon. in c.dudum,de reb.eccl.non al.e.in 6. in gl.magna de consensu,dic aut actus,sine consensus est nullus ipso iure,& tunc debet in ipso negotio interuenire. la in fi. de auth tut.aut ualet,tñ infringi potest per exceptionem,& tunc suffi it ratificatio.l.fin.C.ad Maced.De decreto,d c q̃ causa iam cognita potest interponi ante, & post,quia prætor põt permittere futuram uenditionem, & retro factã corroborare per decretũ, consultius tñ est facere eodem contextu. Et adde quod not. Imo.in c.dudum,§.alleg.& facit quod no. in l.ait prætor,§.permittitur,§.de minor.in glo.sed cur secus,quam gl.ponderat Bal.in d.c.2.& idem uoluit Bar.per gl. ib.in l.at iurisiurandi,in prin.de oper.lib. & differentiã inter consensum,decretum,licentiam,& authoritatem, uide Innoc.in c.dudum,de reb.eccl.non alien.& Bald.in l.si quando,§.1.de inoff.testa Bald.latissimẽ in l.1.in ult.col.qui admit. Bald.in l.fi quando,§.1.de inoff.testa Bald.latissimẽ in l.1.in ult.col.qui admit.
h Pom.Ratio horum est.Vide Fel.in c.cum nuncius,col.fin.de test.
i Alex. Quærit gl. An filius sicut seruus possit cogi adire,& quid in patre putatiuo, vide Bald.in l.1.C.qui admi.& uide not.Bald.in l.fin.in fi.prin.in uer.quæro filius meus,de bon.quæ lib.

aliquis, C. de in. deli. & quód no in l. qui in aliena, §. fi. ff. e. † Inducit
3 Gui. hur. e §. vtrū consensus patris q debet interuenire in iudicio, a
a per l. cū non solū, §. necessitate, C de bo. quæ lib. possit interuenire
postea. Hic tex. facit, φ non. dicit glo. certè nihil facit: hic enim re-
quiritur iussus. ibi cōsensus. Sed in verum est, φ ibi non potest seq
cōsensus, p aliā rōnem, quia iudicium peccat in alijs substantiali-
b bus suis, non in consensu solo, vt ibi no. Inducitur iste § per Dy. b
vtrū ille consensus de quo loquitur. C. de bo. quæ lib. l. fi. §. neces-
sitate possit præstari per nuncium vel per epistolam. & dicit φ sic,
arg. huius §. quod puto verum, per tex. l. honores, in fi. de decur.

ADDITIONES.

a Alex. In iudicio. Vide quæ dixi in l. si cum dotem, §. eo autem, sol. mat. & ita etiam determinat Iac. de Bel. & Ang. referendo eum in l. si cum dotē, §. si pater, sol mat. & uide latius per Per. & Bal. in auth. causa quæ fit cū monacho. C. de epis. & cler. per Bart. in l. 1. C. de decu. lib. 10. & in l. filius, de don. & in §. necessitate, præalleg. Menoc. Maria. Soc. sen. cons. 15. col 4. uer nec obstat si replicetur.
b Pom. Per Dy. Vide Paul. de Cast. cons. 148.

1 *Mandatum speciale vbi requiritur, debet esse certum respectu rei.*
Procurator constitutus ad petendum restitutionem in integrum, non tenet constitutio, nisi dicatur in qua causa, vel in qua re.
2 *Si procuratorem constituo ad agendum, & defendendū, & de calumnia iurandum, & beneficiū restitutionis petendū, & non dico in qua causa, nec cū quo, an valeat, & quando dicatur generale mandatum, & quando speciale.*
3 *Pater, an possit generaliter permittere filio, quod possit stare in iudicio.*

a **§. Sed vtrū.** a Iussus dēt spāīr interponi respectu hæreditatis, licet p iubentē dubitet de causa acquisitio nis. h. d. Op. φ sufficiat gñale mādatū, l. procurator cui libera ff. de proc. & l. si duo. de admi. tut. Sol. illud gñale. hic, & in alijs casibus
b est spāle. ita dr gl. & bene. Aduerte tñ b diligēter, † φ ubi requiritur
1 spāle mandatū, dēt esse certū respū rei, vt hic. Vnde dñi Doct. φ si facerē te procuratorē ad petendū restōnē in integrū, & non dicerē in qua cā. vel in qua re, φ nō valet p istū tex. ita refert Cy. C. ēt per pro. cau. in inte. rest. agi. posf. l. j. Cōtra hoc vr l. filiusf. §. j. ff. de don. vbi sufficit, φ pr consentiat filio, q. donet cā mortis, licet nō exprimat rē, nec personā, in illud dr spāle mandatū. Sol dic vt ibi plene
2 examinaui. † Quæro, an sufficiat sic dicere, facio te meū pcuratorē ad agendū, & defendendū, de calūnia iurandū & bñficiū restōnis petendū & nō dico in qua cā, vel in qua re, vel cū quo, an verò sit necesse, vt dicā ad iurandū de calūnia in cā cū tali, vel ad petendū bñficiū restōnis cū tali & in qua cā. & Pet. & Cy. C. ēt p pc. cau. in integ. rest agi posf. dñi, φ dēt dici in qua cā hēi spāle mandatū, & cū qua psona. Sed ɔ hoc est hic tex in l. Titius, de lib. & posthu. vbi si exhæredo filios meos oēs, φ uideor noīatim dicere, qd dicemus? Dñi est hic pulcher passus, & quotidianus. Br ego dicerē sic, salua sp meliori deliberatione: φ si mandatū est gñale quo ad causas, & quo ad psonas, ad petendū restōnem in integrū ɔ oēs personas: credo, q. non sufficiat, p illas leges, nec sit spāle mandatū, sed si est spāle quo ad psonas, & gñale quo ad causas, vt iurādo de calūnia, &c. tunc credo, q. sit spāle mandatū quo ad illam personam noīatam, vt ff. ead. in ver. plane & p hoc h. d. l. filiusf. vbi si nō nominentur plures psonæ, vel vna, vel plures noīe collectiuo, sufficit, & est spāle per d. l. filius. Opp gl φ ista incertitudo vitiet aditionē, l. nec is. & l. si is ff. eod. Sol. aditionem impedit talis incertitudo, vt
c ibi, non iussum, vt hic. Quæro vtrū c † pr possit gñalr filio permit-
3 tere, φ intersit in iudicio. Quidā dicunt, φ non, p istū tex. Sed magis facit in ɔrium quia hoc est spāle, ergo ius cōe est in ɔrium. Br mihi vr φ decisio illa depēdeat ex opinionib. quæ sunt in §. necessitate, l. cū non solum, de bon. quæ lib Aut n. dr φ requiritur ɔsensus in signū repudiationis, & fateor φ non posset ɔsentire gñalr, qa qui repudiat debet esse certus l. in repudianda, ff. eo. Aut teneas aliam opin. φ requiratur consensus indistinctè ad perficiendā personam filij, quæ est imperfecta. vt ibi no. secundum aliā opi. Azo. & tunc possit pater consentire generaliter. quia non reperitur, φ specialiter debeat. pro hoc glo. l. si longius, in princ. ff. de iudic.

ADDITIONES.

a Alex. Sed utrū. Quid in bonorū possessione, u. de no. in l. 3. §. aegrere, ff. de bo. pos.
b Aduerte tamen. Vide Bart. in l. qui bona, §. si alieno, in 1. q. de dam. inf. c. & ibi dixi.
c Alex. Quæro utrum. Adde Bald. in l. filiusfam. in fi. de don. & an sufficiat generalis licentia de donando causa mortis, uel testando, uide Bart. in l. tam is, de don. causa mor. & quod ibi dixi post Bart. in §. 1.

a **§. Sed quid si mandauit.** a Iussus intelligit quocunque modo, & per qcunque verba, p q̄ uoluntatē patris apparet pcessisse h. d. Antequā intrē gl. q̄ro rōnem primi dicti? Rñ. suus efficit hæres p legē, quæ lex est certa: ideo ignorantia nō impedit existentiā sui hæredis, vt
b hic, & l. illud, si pars hære. pet. Opp. b qui petit bon. poss. vr adire, l. puberem, C. eo. ergo qui mandat peti bono. poss. vr mandare, vt adeatur & sequens aditio, postea nihil operatur. Respon. gl. ibi in eo qui potest adire, filius uerò adire non potest nuda voluntate.

ADDITIONES.

a Alex. Sed quid si mandauit. Vide Bart. in l. 1. de op. no. nunc.
b Pom. Opp. Vide Fel. in c. cum nuncius, col. fin. de test.

2 *Debitor videtur interpellatus, & in mora constitutus, si creditor dicit, indigeo pecunia illa, quam mihi debes.*
1 *Si dominus dixit famulo, vade & nunq̄ redeas domum, nisi ego sentiā aliquid de illo negotio, si famulus interficit illū, quod dominus tenetur de homicidio.*
Ratihabitio in delictis operatur mandatum ad sequentem actum.

1 **§. Pater.** Inducitur hic §. per Pe. ad q. Pone, creditor dicit debitori suo, ego indigeo pecunia illa q̄ mihi dēs, vel similia verba. vtrum ex his verbis videatur debitor interpellatus, vel ɔstitutus in mora. §. iste facit, q. sic. Cōtra tenet Pe. & refert Cy. in l. minorū. C. in q b. cau. in inte. rest. non est neces. Nā verba enunciatiua in ɔtrib. tñ inducunt dispōnem dicit ipse. Cōtrariū dico, nā hic loqr in actib. inter viuos, nō in vltima volun. & b. tñ ista verba dispōnē inducunt & pro hoc l. et hoc mō. & l. e. mō. de le. 1. Nec pr dicere, q. ista sunt verba enunciatiua, q. a si hoc esset, cū pferant de futuro, in dictis legib. non inducerent dispōnem in vltima voluntate, l. Titia. in prin. de leg. 2. dic ergo, φ sunt verba dispositiua. Perinde est ergo ac si diceret, mihi redde. Facit ad q. a quidam nobilis
a de Florentia dixit famulo suo, q. receperat quandam iniuriam, nun-
2 quam redeas mihi domum, nisi ego non sentiam aliquid de illo negotio. ille famulus iuit, & interfecit iniuriantē, q̄ritur, an dñs videatur mandasse. Hic vr casus, φ sic, & ita fuit ibi obseruatum, & amputatū fuit illi militi caput tpe dñi Franc. de Eugubio. Et nota multum istos casus, maxime illum, φ ratihabitio operatur mandatum ad sequentem actum. & no. id, quod dixi in summario.

ADDITIO.

a Ale. Facit ad q. Et vide Bar. in q. statuto ciuitatis Perusinæ. vbi tangit, si hic pponit occidere, & alibi occidit sm q̄ legē puniat. adde tex. in c. ex literis. in ver. qui rñdi. 1. quem ibi pōderat. Pe. de Anc. de exces. pla. & idem tenet Pe. de Anc. in cōs. 117. alias 266. & plus dico, φ si dñs dixisset, facias φ audiā nouū ex pte iubendo φ non interficiat, tenet mandati. Casus est in c. fi. de hom. in 6. & no. Bal. in l. non minus. in 16. q. C. de accu. Ad hoc quod no. Bar. in l. 3. de adi. legat. sed caue, φ dñs mandando seruo, qd faciat vindictam, dēt intelligi de iusta, & licita vindicta videlicet de accusando. l. 1. cum gl. 1. C. de his quib. vt indig. & ibi per P. u. de Ca. & limitat dictum Bar. vt per Bar. in l. si literas. in fi. C. man. Adde prox. ante dictis, quæ volun Bal. consi. 92. vol. 3. incip. Betonus de Decono.
Men. Chass. cons. 48. nu. 9. cons. 58. nu. 8. late Pla ca. lib. 1. epitom. delic c. 14. nu. 5. Corse. suo singul. in ver. pretio, incipiente fuit dubitatum. Dec. cons. 234. in fine. Pom. Vide Ro. sing. 255. faciunt quæ no. Bal. in l. ob hæc verba. de his qui no. inf. & quid de ratihabitione, vide Ang. Are. in tract. malefi. in ver. Sempronium mandatorem. Et circa istud vide omnino Ias. in l. 1. ff. de ser. fug. vbi ponit septem limita. & Alex. cons. 115. col. 1. & seq. 4. vol. Fel. in c. afferte, col. fi. de præsum. Patil Pro ista decisione uide Ro. sin. 66. inci. tuscis. adde tex. in c. ex literis. de exce. prælat. vbi uerba, ne malum remaneat impunitum, censetur sibi mandasse, φ faciat vindictam.

§. Si coram. Pr pōt iussum limitare, vel in numero, vel in quota. quam limitationem non licet egredi, si per eum ɔdō fieret deterior: secus si melior. h. d. Ver. idemq;. intelligas q. dēt distingui vtrum fiat conditio patris melior, vel deterior secundum præcedentia. Quærit glo. quid si adiuit sine præsentia Titij, an valeat? Dic vt in gl. & dixi in l. Titium & Mæuium. in prin. ff. de adminis. tut. & in l. 1. §. si plures. de exerci.

§. Sed si mandauit. Iussus respectu paternæ hæreditatis, non porrigitur ad pupillarem. Secus si simpliciter respectu testamenti. h. d.

§. Sed si postea. Nuda penitentia iubentis reuocat iussus. Item mutatione status eius, cui iubetur. h. d. Op. gl de l. in diem. de aq. plu. arc. Solu. ibi vertitur damnum mandatarij. hic non, sm Dy. vel dic, hic in his, quæ nuda voluntate fiunt cum alio, non contrahendo, ibi secus.

LEX XXVI.

§. Si ego. Qui vult portionē sibi delatā p aliū, vult suam. h. d. Hanc l. prosequere, vt in gl. Nō hētis hic alia vobis ad pñs recitanda. Opp. dr hic, φ dēt spāliter iubere: ɔ, quia vr, φ valeat tantum generale quo ad omnia, quantum spāle quo ad spālia. l. si duo. ff. de admin. tut. Soluit gl. φ fallit hic. Et vos scitis, q. multa sūt in quibus requiritur speciale mandatum, vt no. in l. Pomponius. in prin. ff. de procu. & l. per procuratorem. ff. eo.

LEX XXVIII.

Aristo existimat. Rōnes defuncti peti possunt, vt videatur causa deliberationis. & et hoc non videtur adiri. h. d. cum l. seq. & quærit glo. quo iure petantur istæ rationes. Et dicit gl. q. officio iud. & bene.

LEX XXX.

Cum quidam. No. dicit gl. q. absentib. Reipublicæ cā ita subuenitur in lucro, prout in dāno. Itē no. φ restituitur pr. licet ipse non sit institutus, sed filius suus, &c. Op. q. iste, q. erat de prouincia, non erat absens cā Reip. l. cum q. vectigalis, ff. de ver. sig. Sol. intellige quod restituatur ex illa cla. si qua mihi iusta cā videbitur, vel ponitur Reipu. causa impropriè, & tene quod vis. Quærit gl. quid si filius erat absens & pater præsens & sic non potuit adire. Et debitum est, quia ex psona filii non obuenitur patri, l. 3. §. sed an hoc. ff. de mino. vbi gl. determinat contra. Sed an dicat verum illa gl. examinabo. in l. Pantonius. ff. eod. tit. vbi videtur casus, & illa est notabilis lex. & menti tenenda.

1 *Legitimus, vel consanguineus, an possit esse idem.*
2 *Putari dicitur, quod iusta ratione putatur.*
3 *Fama excusat quem a dolo. Accusans aliquem de eo, quod erat publica vox & fama excusatur, si delictum non probatur.*
4 *Syndicus denuncians, motus non iustis rationibus, potest puniri.*
5 *Communem opinionem ad faciendum, quot requirantur.*
6 *In dependentibus à facto meo, debeo attendere veritatē, non cōem opinionē.*
7 *Syndicus seipsum denunciare non tenetur, si vere scit se non deliquisse, licet sit fama, quod ipse deliquerit.*

Quod dicitur [a] proximus. Primo ponit rĩã antiquorũ bimẽ
.e.Scđo examinat primũ membrũ. Tertio ſm. Secunda ibi, nõ ſo-
.Tertia ibi,qđ ſi ipſe. Vẽter qui pariturus eſt poſthumũ,q̃ ali; ante-
.t,impedit ſequẽtes adire,ſiue ſit plenus vẽter, ſiue putet, ſecus ſi
.re eſt vacuus,& ſic opinio adeũtis eſt cõis.h.d.Sequit̃ ver.& non
lũ.Hæc ſcđa pars ſubdiuidit̃.Primo dicit rĩam hr̃e locũ ſiue ex te-
.ſiue ab inteſtato ſuccedat.Scđo,ſiue vẽter pariturus ſit ſuũ, ſiue
idũ,tñ aliis p̃ferat̃.Tertio ſiue ſuccedat de iure ciuili,ſiue de iure p̃
rio.Quarto ɔcludit ad p̃dicta,ponẽdo rõnẽ. Quinto exponit ver-
i,putat̃. Scđa ibi,& in eo. Tertia ibi, ideõ; Quarta ibi. ſiue igitur.
uinta ibi,qđ dr̃ putet. Seqtur ver.qđ ſi ipſe,&c.Iuriſcõſultus hic ex
onit ſm mẽbrũ rĩæ,& hec pars ſubdiuidit in tres.Primo dicit q̃ ſci
: dr̃ ille,q̃ ſcit iuſtis rõnib.motus, vt puta ſm opi.multorũ, ſecus ſi
iuſtis.Scđo dicit, q̃ opinio q̃ nõ ɔcordat cum veritate nõ ſufficit.
ertio dt,q̃ qñ aliq̃s certus ẽ p̃ ſensũ ꝓpriũ,cõis opinio nõ curatur.
.cđa ibi,qđ ergo ſi p̃gnãs.Tertia ibi,ſed & ſi ipſa. Op.ad primã par-
.J.ſi pars hær.pe.l.antiq.So.ibi ex̃neus erat inſtitutus vna cũ poſt-
umo, vel poſthumus erat exhr̃datus. hic poſthumus erat p̃teritus,
nde natus rumpebat teſtm̃, vel ſuccedebat ab inteſtato, vñ debe-
at p̃ferri. Op.ɔ̃ hoc,q̃a ẽt qñ eſt exhr̃datus,teſtm̃ rũpet p̃ q̃relam.
ol.q̃rela nõ rũpit teſtm̃ ipſo iure, ſed de facto hoĩs,iõ nõ impeditur
ditio,vt no.in l.antiqui.Opp.J.ea.l.§.ſuum.Sol.ibi loq̃tur in ſuo. cui
oſthumus añponit̃. Rõnẽ ibi videbitis,& ibi dicam, Op.dr̃ hic, q̃
enter ẽt non ſuus in poſſeſſionẽ mittatur:Contra.J.de ven. in poſſ.
nit.l.1.§.1.Huius timore ſunt hic duæ gl. Vna ſuper ver.conſangui-
neum,q̃ dicit,q̃ ibi loq̃tur de ventre, q̃ eſt ſuus, quo ad defunctum
timus vero, vel cõſanguineus quo ad alium,qui ſupereſt. Hæc lect.
non placet, q̃a ſm hoc in illo ver. nihil adderetur ad rĩam antiquo-
ũ.Alia gl.ſuper ver.edictalem,q̃ dicit.q̃ ibi dum dr̃,ventrem mitti
n poſſeſſionem,mutet caſum, & redeat ad ſuum. Tu dic ſm Dy. &
a.de Are. q̃ venter etiã non ſuus mittitur in poſſ. non ex edicto de
vent. in poſſ.mit. qđ ſuccedit loco edicti de ɔ̃tab. ſed ex aliis parti-
bus. Sicut.n.natus mittitur in poſſ. per vnde lẽgitimi,vel per vnde co-
gnati, vel ſm tab. ita venter mittitur in poſſ.l. fin.& l. vbicunq;, de
ven.in poſſ.mit.† Quero utrum lẽgitimus,vel cõſanguineus [1] poſſit eſſe
idem? Rñ,ſm gl.& bene,q̃ ſic.Declaro,ſi accipias cõſanguineum,
p̃ cognato,non eſt dubium.Quicunq;.n.eſt legitimus.i.agnatus,ille
eſt cognatus,l.inter agnatos.J.vñ legiti.Si vero accipias conſangui-
neum p̃ fratre ex parte patris.l.1.§. ɔſanguineos, de ſuis & legit.in
Auth.de ɔſan.& vter.fra.tunc idẽ,q̃a frater,& fratres inuicẽ ſunt le-
gitimi,& ɔſanguinei. Sciendũ tñ eſt, q̃ cõis modus loquẽdi [2] ɔſan-
guineũ appellat,ẽt quocunq; mõ ſanguine ɔiunctũ, ita ponit ex̃ de
ɔſan.& aff. ita ponit Azo in ſumma de ſuis & leg. † Primo ex l. nr̃a
ſingulr̃ notare debetis expõnẽ iſtius verbi,putetur.Nã putari, dr̃ q̃-
tum ad iuris effectũ,qđ iuſta rõne putatur,vt hic in ver. quid ſi ipſe.
Iuſta aũt eſt rõ,ſi illud dicatur ab eo,de cuius facto agitur, vt hic in
ver.qđ ſi putet,niſi dcm̃ ipſius hẽat opi.cõem ɔ̃riã,vt hic in ver. qđ
ergo ſi p̃gnans. Itẽ,iuſta rõ credendi eſt cõis opi. vt hic in ver. qđ ſi
ipſe.† Et facit ad multa,vt fama excuſet quem a dolo, & ſic facit, q̃
ſi accuſaui aliquem de maleficio,de quo erat publica fama, q̃ non
poſſum puniri tanq̃ faciens falſam accuſationem, vel denunciatio-
nẽ,qđ millies eſt hic obtenũ. Facit ẽt, † q̃ ſyndicus q̃ aliquo modo
denunciat,non motus iuſtis rõnib.poſſit puniri.† Sed quæro,dicitur
hic,ſm multorum opinionẽ,quot dẽnt eſſe iſti? Gl.in l. 3.§. ideoque
diuus.ſ̃.de teſtibus dicit, q̃ minor pars populi debet eſſe in illa opi.
ſed in l.1.C.de teſt.& l.ſi arbiter.ſ̃.de prob.vr̃ dicere,q̃ omnium de-
beat eſſe opi.Tho.de Piperato antiquus Doctor Bono.dicebat,q̃ in
hoc aduertendum erat negotium de quo tractatur.Si.n.eſt negotiũ
magnum ut de morte Regis,vel vnius nobilis. requiratur fama to
tius ciuitatis: in negotio non ita nobili ſufficiat fama viciniæ, nihil
alle.tamen dictũ eius placet mihi multum.Et h.d.gl.hic quę incipit,
multorũ opinio,qui hoc ſcire p̃nt. Sufficit ergo fama inter vicinos,
& ɔſanguineos,qđ plenè dico in l.de minore.§. plurium quoq;.J.đ
q̃ſt.† vltimo no.q̃ qñ cõis opi eſt de aliquo, qđ p̃deat ex fcõ meo,
dẽo attẽdere factũ meũ & veritatẽ, non cõem opi. vt hic in ver.ſed
& ſi ipſa,& facit ad multa.Et facit ad q̃ſt.† Syndicus debet denũcia
re oĩa maleficia,de quib.eſt fama:fama eſt,q̃ ipſe ſyndicus deliquit
poſito hoc,q̃ alias tenetur ſe denunciare, tamen non tenetur ſi ipſe
vere ſcit,q̃ delictum non commiſit,arg.huius verſi.

ADDITIONES.

1 Ale.Quod dr̃.Hũc tex.in fi.vide no.alle.p̃ Bar.in l.eius.in fi.1.co. ſi certum petat.
2 Paul.Conſanguineus.De ſignificatione verbi conſanguineus,vide Peruſ. in cap. poſtremo. de app. Bar. in rep.l. cum acutiſſimi.de fideicom.Ale.& Are.hic,Pau.de Caſ.conſi.418.incip.q̃ iſta materia, col.1.
3 Alex.Modus loquendi.No.quis dicatur cõſanguineus.Bal.tamen hic dicit,q̃ niſi de tali vſu loquendi doceatur, non eſt recedendum a ciuili verborum ſignificatione,& ita refert Pe.de Anch.in c.canonum ſtatuta.de conſti.in uerſi. quarto vlterius de ver.conſanguinei,& dicit Bal.in l.fi.de ver.ſig. q̃ nomine conſangeineorum non venit mater,& auia,& vide Bal.in c.ſi pater de teſt.in 6.
Men.Placa.lib.1.epitom.delicto.cap.39.nu.10.11.
4 Ale.Obtentũ.Vide ad idem Bar.in l.fi.ff.de hær.inſt. p̃ illũ tex. & uide qđ hr̃ in c. inquiſitiones.§.quæſiuit,de ac.& Bar.p̃ illũ tex.in uer.multis.l.ſi mulier. ad Tre. vide Ang.de Are.in trac.malefi.in uer. nec non ad quærelam miniſtralis.
Io.Fr.Ru. Add. Are. hic declarantem illud dictũ Bar. & Fel.io c.ſicut olim.de acc.

1 *Lex ſemper eſt certa de eo quod eſt,non de eo quod eſt incertum.*
2 *Vẽter quãdo eſt inſtitutus,& filius datus cohęres,p̃ quã parte,erit hæres filius.*

a [1] Suum hæredem. [a] Lex † ſp eſt certa de eo qđ eſt, iõ incertitudo hoĩs nõ vitiat aditionẽ, q̃ p̃ legẽ inducit̃.h.d.Gl.ɔtinuat hũc §.ſ̃.dixi de ex̃neo,nunc de ſuo. Anteq̃ intrẽ gl.q̃ro rõnẽ primi dicti.Rñ.ſuus efficit̃ hr̃s p̃ legẽ, q̃ lex certa eſt, iõ eius ignorãtia nõ impedit ex̃ñtiã ſui hr̃dis,vt hic, & d.l.
b illud ſi pars hær.pet.Quæro qđ vult dicere [b] tex.q̃, poſt certũ tp̃s filius eſt hr̃s pro dimidia: Rñ.lex certa eſt de oĩ eo,de quo p̃t eſſe certus hõ,nõ de eo,de quo ſolus Deus eſt certus:iõ nec lex eſt certa,d [ ] nec pendet de euentu futuro,quia illud ſcit ſolus Deus.& de hoc lex eſt incerta.Nunc ad propoſitum. ante quadraginta dies poſt conceptionem incertum eſt vtrũ generetur vnus, vel plures, & ideo non p̃t dici hr̃s pro dimidia q̃a lex ipſa ignorabat,poſt quadraginta dies partus eſt cõceptus,& ideo ſi vnus eſt in vtero, eſt hr̃s pro dimidia: q̃a licet nos ignoremus,lex hoc ſcit,& eſt certa, q̃a in rerum natura eſt,iõ filius viuẽs eſt hr̃s p̃ dimidia.hoc ꝓbat̃ hic & l.vẽtre.J.eo.Op. & eſt fortis opp.& vr̃.q̃ ſit hr̃s p̃ quarta parte, ꝓbata ſñia, Põponij. l.antiq.ſ̃.ſi pars hæ.pe.& l.ſed ſi reſtituat̃.§. fi.de iu.Gl. ſol.ſñia Põp.
2 q̃ ponit hic reprobatur ibi.& hoc multi tenent.† Tu dicas,qñq̃ q̃ris p̃ quota parte filius ſit hr̃s in veritate, & hẽt locũ diſtõ huius legis, q̃a anteq̃ ſit certũ in rerũ natura,quot ɔcipi p̃nt non diceretur hr̃s p̃ dimidia,ſed pro quarta,d.l.antiq.ſed poſtq̃ in rerũ natura eſt certũ, q̃ eſt vnus partus, eſt hr̃s pro dimidia.vt hic. Sed q̃ris pro quota ſit
c hr̃s,vt admittat̃ ad petẽdũ.tũc eſt hr̃s pro quarta,d.l.antiqui. Licèt .n. lex ſit certa, nõ eſt certus de hoc iudex,ideo admittatur p̃ quarta,de l.antiqui.quæ loquitur reſpũ petitionis: qđ patet quia eſt poſita in tit. ſi pars hær. pet. Hic vero attenditur ipſa veritas pro quota parte ſit hr̃s,non pro quota parte admittatur ad petendum. Quod patet, quia ſi vnus, extraneus eſt inſtitutus vna cum poſthumo, & adiuit pro parte ſua, q̃ ſtatim cum in rerum natura certum eſt mulierem non eſſe prægnantem,licet ipſe ignoret, ſibi accreſcit,q̃a illa acq̃ſitio fit per legem ipſo inuito,& ignorante,vt J.l.prox. & d.l. illud.Et q̃ accreſcat inuito,probatur in l.ſi quis hr̃s.J.eo.Vltimo glo. ſummat iſtam materiã p̃ vnam diſtõnem, vide eam, & adde,vt dicam. Dicit gl.præualet, vt hic. Tu dic, q̃ Iulianus loquitur quo ad opõnem.Pomponius,quo ad veritatẽ.Tu dic qđ ſ̃.dixi. Dicit gl.ibi, & dicã in quarta. qđ eſt verum de iure antiquo, quo emancipatus nõ erat cognitus,ſed hodie admittit̃,de iure ciuili,l. meminimus. C. de legit. hęr. & in Auth.de hæ.q̃ ab inteſt.§.1.Et puto,q̃ admittatur non in quarta tm̃,ſed eo mõ quo ſuus, l. meminimus, ibi, ad ſimilitudinẽ ſuorum,&c.Dr̃ gl.finalis hic,in uerbo dimidia, etiam præterito poſthumo.qđ non eſt verum,ſi aliquis eſt in vtero,q̃a dubitatur de virib.teſti,l.ventre.J.co.& l.illud.in fi.de ɔ̃tabu Secus ſi nullus eſſet in ventre,vt dictis legib. dicit gl. vel exhæredatur.Et hoc qđ de exhęredato dr̃ hodie corrigit̃, q̃a poſthumus nõ poteſt committere cãm ingratitudinis,iõ exhęredari non p̃t,l.ſi quis in ſuo.§. legis, C. de inoff.teſt.coniuncto.§.cauſas.in Authen.ut cum de ap.cog.

ADDITIONES.

a Pariſ.Suum hæredem.Vide ad iſtum §.Ant.de But.conſi.79.inc.ad quæſita ex thematе,per totum,quod no.
b Pom.Vult dicere.Vide Are.conſi. 155.
c Pom.Antiqui.Circa hæc uide Alex.in l.1.in 2.col.4.no.ff.de leg.2.

§.Scientia. Adeuntis ſciã inſpicit̃ filii,vel ſerui, non p̃ris vel domini iubentis.h.d.Gl.arguit ɔ̃ &c.Dic,ibi, inſpicitur factum vtriuſq;.ſ.mandantis,& mandatarii. Sed dic, q̃ ſolus filius eſt hr̃s,& ſolus adit,& ideo eius inſpicitur ſcientia,uel ignorantia ſed in ɔ̃ctu mandatum fuit inſtitutum,& ideo inſpicitur ſciẽtia mandantis,ne ſuum maleficium remaneat impunitum.Dy.Quęro,quid in tutore & pupillo? Reſpon. inſpicitur ſcientia tutoris, l. ſi pupillus.J.eo.& dixi in l.is poteſt.in fi.ſ̃.eo.

§.Si certus. Qui eſt certus per ſeipſum. nõ redditur dubius per litem.h.d.Secus ſi non eſſet certus per ſeipſum,ſed per aliorum opinionem.l.cũ falſum.J.eo. hic non ſunt alia.

LEX XXXI.

Hæredi. Portio deficiens accreſcit etiam ignoranti eam defectam.h.d Ratio huius legis eſt, quia acquiſitio q̃ fit per ius accreſcendi,fit lege.l.ſi quis hæres.J.eo. & ideo non req̃ritur ſcientia,ut hic.

LEX XXXII.

a Hæres. [a] Ignorantia mortis,vel ex̃ñtiæ ɔdõnis,& dubiũ,an teſtõr fuerit ſui iuris,impedit aditionem, licet in omnem partem dubii teſtm̃ validũ eſſet.h. d. Rõ primi dicti eſt clara.Venio ad ſm,& op.J.eo.l.ſed & ſi de ſua.§.fi.Gl. hic, & ibi multũ inſiſtit in ſolẽne huius ɔ̃rii. Quidam dicũt, q̃ hic putabat ſe pure inſtitutum, qđ eſt ɔ̃ tex.q̃ dt,q̃ ignorabat hoc Dic ergo,q̃ ignorabat hoc, vtrũ pure,vel ſub ɔditione eſſet inſtitutus,& ſic dubitabat,ibi vero putabat ſe inſtitutum pure,[b] & erat inſtitutus ſub ɔditione,quæ erat pu-
b rificata,vel putabat ſe eſſe inſtitutum ſub ɔdõne,quæ erat purificata, vel erat inſtitutus pure, vnde ueritas cũ ta,& purificatam neſciebat,vel erat inſtitutus pure, vnde ueritas cũ opinione concurrit,hic uero erat in dubio. Venio ad ver.ſec.& ſi de conditione.Ratio patet ex tex quia dubitatur de virib.teſtamenti, Opp.de l.2.§.ſi ſub conditione.ſup.pro emp.Sol. glo.aliud in acquiſitione

ADDITIONES.

a Pariſ.Hæres.Vide omnino Angelum conſi.182.inc.Berta habens uirum.
b Men.Pure.Egregie declarat Crotus in l.ſi is qui pro emptore,nu.181.ff.de uſuc.

ditione aliarum retũ,quàm hæreditariarum.ita dicit gl.q.d.quod acquisitio hæreditatis consistit in solo animo.Dixi idem uobis in l.si quis extraneus.s.eo.§ fin.vide hanc gl.& no.eam.Opp.glo.de edic diui Adria.tol.l.2.Solue,vt in glo.

LEX XXXIII.

1 *Ius adeundi est separatum ab ipsa aditione.*
2 *Processus tenet, si reperitur in actis, quod lis fuerit contestata, etiam si non reperitur quomodo.*
3 *Citatus si habet duas domos, & in vna habitat tempore æstatis, in altera tempore hyemis, & nuncius referat se citasse ad domum, citatio tenet.*

Quod si dubitetur. a No. † ex hac lege, q illud est ius adeũdi, qđ est separatũ ab ipsa aditione.Dixi in l.is pôt.s.eo. Scdo p istũ † tex.determino q̃stionẽ.Reperit̃ in actis,q lis ꝯtest. nec dr̃ p negationẽ,vel ꝯfessionẽ.Reperit̃ in actis,q lis ꝯtest. vr̃ dicere,q non.Nec obst.l.nem an valeat ? Spec.in tit.de lit ꝯtest.vr̃ dicere,q non. Nec obst.l.sciendũ,j.de verb.obl.qa stipl'o fit vniformiter,litis ꝯtesta.pt fieri difformiter,s.p confessionẽ,vel negationẽ: ergo ex hoc ver.lis cõtestata est,nõ possum aliqd psumere. Ego dico,q processus tenet, licet fuerit dubiũ,an lis fuerit ꝯtestata per negationẽ,vel cõfessionem,qa sufficit quocũque modo fiat,& valet processus arg.huius legis. Sed si q̃ris, an debeamus interpꝛari q sit facta p negationẽ, vel ꝯfessionẽ.dico,q neutro istorũ modorũ,sed stamus in dubio b ei,qđ sufficit ad ualorẽ processus. Dixi in l.sciendũ,j.de verb.ob.
3 Itẽ induco † ad aliud:citatio dẽt fieri ad domũ habitationis,l.j.§.j.de lib.agno.& pp istud lo.And.in c.causam,in cle.de elec.tenet, q si quis habet duas domos, sed in vna habitat in hyeme, & in a d lia in æstate, q in vtraque potest fieri citatio. c Quid ergo si nuncius retulit se citasse in domo, nec expressit de qua ? Puto citationem ualere,quia in quacũque fiat,ius citandi est, arg.huius legis.

ADDITIONES.

a Alex.Quod si dubitetur. Et pro intellectu clariori huius l.uide Bar.in l.uenire,in l.opp.j.eo.& Bar.in l.Gallus §.si eius,in fi.de lib.& posthu. allega.illum tex.ad q. quod si certum est me habere actionem , & non constet de qua , non cogor in libello exprimere nomen actionis.
b Alex.L.sciendum.In pen.q.& ibi vide quæ dixi.
c Alex.Ad domum.Adde Bart.in l.4.§.prætor,de dam.infec.
Men.Tiraq.de retrac.consang.§.9.gl.2.nu.26.27.
d Alex.Fieri citatio. Vr̃ tñ Bar.hic contradicere his quæ dixit in l.4.§.prætor ait,de dam.inf.nisi intelligas dictum Bart.hic fin no.per gl.in cle.causam,in ver.cõtes, de elec.& tibi feci mentionem de hoc dicto in d.l.4.§.prætor,de dam.infecto.
Io.Fr.Ru. Adde,quòd cum Bar.Bal.Moder.hic refert,& Canon.in d.cle.causam,vt hic refert,& sequitur Alex.

LEX XXXIV.

1 *Iudex si ignoret se iudicem, an valeant acta per eum.*

a Sed si de sua. a Error in ꝯdõne personæ adeuntis,aditionem impedit, qa per hoc de causa aditionis non dubitatur.h.d. Opponitur.q fr̃ præsumatur superuiuere,& sic de ꝯdõne sua quis non dubitat.Sol.gl.istis præsumptionibus mouebat̃ ad credendũ ꝯ ium. Vide gl.& no.eam.& hoc examinabo j.quemad.test.aper l.2.§.si dubitetur.Op.s.l.is qui putat, & l.seq.Soluit gl.& bene. Sed tu dic,hic dubitabat vtrũ esset filius fa.s.alterius quam illius de cuius hæreditate agitur: ibi an esset filius eius de cuius hæreditate agitur, & sic dubitabat,an esset suus, 1 vel voluntarius,vt ibi dixi.† Facit hæc lex si aliquis est iudex, & ignorat se esse iudicẽ,an valeant acta per eum. Dixi in l.multũ,de cond.& demon.& in l.quæro,de eo qui pro tu.facit l.2.§.j.de iud.

ADDITIO.

a Paris. Sed si de sua.Pro decisione huius l.& pcedentis,vide Bart.in l.is potest,s.eo.

1 *In instituto sub conditione ptãtiua, duplex scientia requiritur, vt possit adire. Conditione in casuali, sufficit vna scientia.*

§.Sed & si. Institutus purẽ,qui putat se institutũ sub conditione,ea purificata nõ impeditur adire. h.d. pro decisione huius literæ quæro, an facilius hic admittatur in casu secundo,q̃ in primo? Gl aliquantulũ se inuoluit.† Dic qñ conditio est potestatiua ad hoc,q quis possit adire requiritur duplex scientia,vna i pe quo impletur,l.2.j.de cond.& dem. alia i pe qu o hæreditas aditur,vt sciat eam impletam. Quando conditio est casualis sufficit vna scientia, vt quod sciat eam impletam esse, licet ignorauerit tempus impletionis l.2.præallegata, & l.multum,eo. tit.de cond.& demon.q ideo hic dicitur facilius,&c. Opp.s.eod. l.hæres institutus.soluit gl.& bene.& dic vt ibi dixi in contrario.

LEX XXXV.

Si quis hæres. Ei q adiuit partẽ, alia sibi delata accrescit inuito.Op.ad prin.de l.si solus,in fi.j.e.ti. Gl.soluit. Quærit gl.& istã q̃õnem no.vtrũ ille posset repudiare ex iure dispõnis,& hic iure accrescendi? Quidã dñt,q ꝑt.Gl.determinat ꝯtrium p istũ tex. q dicit, q ex cã substõnis accrescit eo inuito. Contrariũ huius no.in l.testõ,C.de impub.& alijs subst. Itẽ ꝯ istã gl.facit l.nec is,§ j. & qđ ibi nõ.s.e.& l.recusare,§.Titi',j.ad Treb. Dy.rñdet ad istas duas,qa ibi erant duo iura adinuicẽ non compatientia,s.causa testa.& intestati,l.nec is, §.j.s.eo. vel iure directo,& iure fideicõmissi,d.§.Titius. sed istæ duæ causæ cõpatiunt se inuicem.Ita dicit Dy. Oldr.dicebat atr,s.q in l.recusare,§.Titius.erant duæ causæ,& vtraque ex dispõne defuncti. Vnde pôt ab vna recedere, & aliã amplecti : Sed hic vna ex dispõne defuncti, s. ius substõnis, & alia ex dispõne legis, s.ius accrescendi, & ideo non licet recedere a dispõne defuncti,& amplecti dispõnem legis. Sed contra hoc facit de l.nec is.§.1.Sol.ibi bene est vna ex dispõne defuncti,s.ex testõ:alia ex dispõne legis,s.ab intestato,sed ibi totum ex vno iure.hic vero pro parte ex dispõne legis,p parte ex dispõne defuncti,qđ non admittit,& ita tenet hic gl.veritas est ista. a Aut q s incipit ab aditione partis,& aliam partẽ hẽbit iure substõnis nõ inuitus. hic est casus,& glo.hic antequam aliquid adeat potest unam partẽ repudiare,& aliam adire, & tunc partem repudiatam habebit iure accrescendi, hoc probatur in l.si tu ex parte in princ.j.eo. & ita loquitur gl.in l.testamento.& d.l.nec is,§.1. Ad secundum respõsum, quæro de intellectu ipsius,quod prosequere,vt in glo.

ADDITIO.

a Alex.Veritas est ista. Adde,q istud Imo.sequitur in c.Raynutis in materia breui loquæ,in fine.de testa.

§.Si exclusus. Acquisitione partis non acquiritur alia eo iure quo deficit,nec debet acquiri per aliũ nisi noua aditio interueniat.h.d.

LEX XXXVI.

Si ex sua. Op.s.eo.l.si ego.Sol.non acquiritur patrono iure institutionis sed accrescendi.ita intelligit gl.& bñ Fa.c.t j.de leg.2.l.si mihi pure.Rõnem istius legis vidistis in l. 1. & 2.s.eo.Cum.n.portio quæ mihi acquiritur per aliũ,non possit acquiri nuda voluntate,ideo sine iussu non acquiritur.

LEX XXXVII.

Hæres. Op.de hær.inst.l.si te solum ex parte. Gl. dicit intelligẽ hoc de hærede vñ,qui est vnus, vel nõ succedit in oẽm sed in vniuersum sic.Op.de his quæ ad hæredem nõ trãseunt vsusfructus,& similia.So.expone,oẽ ius,s.ius trãsmissibile. Extra gl. op.de legatis,quæ recta via transeunt in legatarium.Sol.expone,i. in omne ius,s.quod in aliud nõ sit translatum,vt j.de fur.l.a Titio.

ADDITIO.

a Ale.Hæres. Adde,q hæres quandoque plus iuris habet,quam defunctus,& potest etiam opponere exceptionem ex persona propria,quæ non competebat defuncto,vt no.in l.Lucius.sol.ma.& per hoc limitatur regula.l.in omnibus.§. nõ debeo.de regu.iur.

LEX XXXVIII.

1 *Fictio,quæ est idem quod præsumptio iuris,& de iure,non patitur probatio nem in contrarium.*

a Si duo. Qui vult vnam partẽ,vr̃ velle alterã accrescentẽ.h.d. Op.j.eo.l.cũ hæreditate.Sol.ibi alter non abstinuerat b vel si abstinuerat,alter ignorabat.Op.s.in dãno,iuris error e. cusat. l.rña.de iu.& fac.ign.Sol.gl.hic damnum habuit originẽ a lucro.vn c de fingitur scire, vt in gl.& no.ipsam bene ibi, vel dic, &c. Ratio est,quia qui accedit ad lucrum,ante omnia de suis iurib.diligenter 1 inquirit,l.qui in alterius,de reg.iu.Et no.†q glo.dicit vel dic, fingit & sic est fictio,quæ est idem quod præsumptio iuris , & de iure, vt probatur in l.fi.§ quod met.cau.& sic non admittitur probatio in contrarium & sic tene glo. quam no.q autem sit fictio, apparet ex verbo,quod est in tex. videtur,quod fictionem significat,vt dixi plene in l.si is qui pro emptore.de vsuca.

ADDITIONES.

a Pom.Si duo.Vide quid dicat Præpo.in c.quo iure 8.dist.
Paris.Si duo.Vide Iasin l.contra iuris,§.si.in 2.no.ff.de pac.& in l.vni.col.vlt.C. quando non pet.par. Barb.consi l.4.col.fi.vol.1.
b Pom.Opp.vide Are.conf.18.in priu.in verb.& tunc.vide Bar.conf.198.
c Ale.Fingitur scire. Vide ad hoc l.nõ amplius §.1.cũ gl.j.de leg.1.cum aliis q alle.in l.2.§.fi.q satisf.cog.& no.q dãs pecuniã,vt bñficiũ,vel pbẽdã cõsequat̃, dr̃ titulo lucratiuo habere.Ita no.Bar.in l.1.§.fi.q quis,inf.si quis omissa cau.test.

LEX XXXIX.

a Quandiu. Op.de l.si quis ita.de hær.insti.Sol. gl. ibi fallit. Op.j.vnde lib.l.vlt.Sol.gl.ibi non poterat adiri ex testõ qa ꝯdõ defecerat. Op.quandiu pt dari ꝯtab. nõ pt hæc fm tab.l.æquissimum.§.1.de sec.tab.& de ꝯtab.illud.§.fi.Sol.vt in glo. Sed tu dicas,q bo.pos.ꝯtab.datur filio emancipato de iure ptorio eo casu,qđ si esset suus, diceret nullũ,sicut si esset pteritus.l.1.i pri. j de ꝯtab.qđ ergo facit ius dicendi nullum de iure ciuili, facit bonorum poss.ꝯtab. respectu iuris prætorii:sed donec pôt testm̃ dici nullũ.non pt adiri hæreditas,l.cum q dam.§.quod dr̃.s.e.ita donec pt peti ꝯtab.nõ datur fm tabulas,qa respũ iuris ptorii dubitatur de virib.testi.Sed quia respũ iuris ciuilis non dubitatur de virib. testamenti,ideo interim posset adiri hæreditas de iure ciuili.& licet glo. dicat forte,tamen indubitanter verum est, l.illud,& l.si ex duobus. de ꝯtab.& l.is qui in potestate.§.1.j.de leg.præstan.

ADDITIO.

a Ale.Quandiu. Quandoque tamen causa intestati præualet causæ testati.l. hac cõsultissima.§.fi.& ibi Doc.no.C.de test.in 2.no.

LEX XL.

Quæsitum. Qui repudiat pñam,pôt adire pupillarem hæreditatẽ si hẽt cohæredẽ,alias secus.h.d. Quæro dr̃ in te incidere cũ in edictum,quod est istud edictum in quod incidit? Gl.in ver.in edictũ,rñ.duob mod.Primũ improbat. Scdm sustinet. Certe illud vr̃ ꝯ mentem literæ,quæ dicit,q nõ potest habere pupillarẽ. Dicendum est ergo,q edictum dicebat,si quis repudiat paternam pupillarem habere non potest. Quæro rationem dicti Marcelli. Dic vt in gl.& dixi ponendo casum. Glo.remittit ad nota.in l.quidam eulogio.C.eodem.& dicam in l.fi.j.eod.

LEX

LEX XLI.

1 *Existentia sui heredis operatur confirmationem tabularum pupillarium ad commodum abstinentis.*

Filius. Existentia sui hr̃dis ꝯfirmat tabulas pupillares ad commodum filij abstinentis.h.d.&.no.Op.s̃.e.l.pro xi.Sol.q
dam dñt hic hebat cohæredem q. adiuit,qđ est diuinare . Vel dic
a spãle in filio abstinente.Dicit gl hæc est vera. Videamus rõnē gl. a
1 quam ponit,& non bonã. sed rõ est ,q exñtia sui hr̃dis operatur
ꝯfirmationē tabularum pupillariũ ad cõmodũ abstinentis, vt hic ē
casus,& probo.de iure ciuili filius est hr̃s suus,& necessarius,de iure
prætorio in fauorē filij fuit introductũ,vt si vellet,posset abstinere,
ne creditorib. p̃nis teneat,vt j̃.e.l.necessarius.& Inst.de hę.quali.
& d.f.§.sui.Cũ ergo ius p̃torium sit introductũ in fauorē iõ in eo ca-
su quo noceret ei,illud ius p̃to.ũ nihil operatur. l. qđ fauore. C.de
legib.& l.nulla.ff.de legi.merito ad sui filij abstinentis commodũ
existentia sui hæredis operatur,vt confirmet tabulas pupillares. &
h.d.l.si filius qui patri.de vulg.& pup.& si bene intelligas,idem es-
set ad commodum filij,cui est facta substitutio,ut j̃.l.proxi.

ADDITIO.

Alex.Rõ tem gl. Adde,ꝙ Argentinus in l.si filius qui pat .de vulg.& pup.p istã gl.cõcludit,ꝙ p existentiã sui hæredis non confirmantur tabulæ pupillares, si mater impuberis esset in medio.q̃ conclusionem reprehendi post Imo.

LEX XLII.

1 *Existentia sui heredis quę remanet post restitutionem in integrum,cõfirmat tabulas pupillares,& tutelas,non legata.*
2 *Existẽtia sui heredis dato coherede extraneo,nõ cõfirmat tabulas pupillares*
3 *Vulgaris tacita cõprehẽsa in expssa pupillari,nõ trahitur ad bona impuberis*

Si pupillus. Existentia sui hr̃dis cõfirmat tabulas pupillares ad cõmodum filij,cui facta est subst̃õ.h.d.
Primo ponit dictũ Iuliani, quod ꝯtinet regulam & exceptionem.
Scđo reprehensionem Marcelli circa exceptionē . Tertio ꝯsilium
Marcelli.si opi. Iul.esset vera . Quarto decisionem reprehensionis.
Secunda ibi quæ sñia. Tertia ibi,alioqui. Quarta ibi , sed qđ in fra-
tre.Op. si pupillus abstinuit & sic non adiuit h.ditas ex testõ pater
no,non valet pupillare testm̃,l.1.§.adeo.s̃.de vulg.& pup.& l.quæ-
situm.in fi.s̃.eo.Quidam dñt,ꝙ habuit alium cohæredem q. adiuit.
& est diuinare.Alij dñt,ꝙ filius primo adiuit, & per restõnem fuit
1 abstentus.†No.ꝙ ista exñtia sui hr̃dis,quæ remanet post restõnem
in inte.ꝯfirmat tabulas pupillares,eadem rõne & tutelas . Secus in
legatis l.1.§.fi.cum l.se.j̃.vt in poss. leg. & tunc concordat l. si filius
q patri.de vulg.& pup.Habes vnam lec.quæ licet in se sit vera , tñ
diuinationem ꝯtinet. Alij dicũt,ꝙ se abstinuit ab initio,sed exñtia
sui hr̃dis ꝯfirmat tab.pup.Ista est vera p rõnem q̃ dixi s̃.l.prox. Est
.n.ad commodum filij,cui facta est subst̃õ,vt licet se abstinuit , va-
leant tabulæ pupillares,vt hic dr̃ in tex. Iõ beneficium abstinendi
q̃tum ad hoc nihil operatur,legata tñ q̃ debent extraneis,& alia q̃
ad commodum filij non pertinerent,non ꝯfirmaret,l.1.in fi.princ.
vt in pos.leg.Fallit in libertate,l.cũ quasi.§.sed & si quis. de fideic.
li. Opp.extra.gl. j̃. ad Tre.l.apud Iulianum.§. idem Iulianus. Solu.
2 Dy.† ibi pupillus h. bat cohæredem extraneũ,iõ existentia sui hr̃-
b dis non ꝯfirmat tabulas pupillares,hic nullum cohæredem hẽbat .
Ad idem facit l.pr̃.j̃.de priui.cred. Op.& nunc sum in gl.magna, ꝗ
l.si filius.de vulg.& pup.vbi ẽt fr̃ non tenetur creditorib. paternis.
Hic dãtur duæ solõnes,tñ ad idem tendunt,quia veritas est,ꝙ suus
hæres est necessarius,frater tñ ea repudiare potest beneficio edicti
3 prætoris concedentis beneficium abstinendi, d.l.si filius.† Vltimo
b dicunt quidam, quod hic est casus,ꝙ tacita vulgaris comprehen
sa in expressa pupillari,trahitur ad bona impuberis.Hic enim pupil
lus se abstinuit,& sic habet locum vulgaris,& sic trahitur ad bona
impuberis,vt hic.contrarium dixi in l.2.§.sed si quis ita.de vulg. &
pup.quia fateor,ꝙ ex vulgari succeditur defuncto , sed ex pupillari
succeditur pupillo,vt ibi dixi.

ADDITIONES.

a Men.Vbi pupillus.Scripsi consi.316.nu.34.in fi.
b Alex.Dicunt quidam.Vide Bar.in l.1.in 4.q.princ.1.esse Iu.de vulg.& pup.

§.Si in societate. Qui perseuerat in inchoatis in vita patris,se vr̃ immiscere:secus si noua inchoentur.h.d.Op.q. debeat dici totum eꝫ.Nam inchoatum dr̃,qđ
hẽbebat necesse perficere.s̃.pro soc.l.hr̃s socij.ergo facit ex necessi-
tate p̃cedentis actus,vñ nõ vr̃ adire.l.3.§.Scio.s̃.de min.Sed si no-
ua inchoet,facit voluntarie,vr̃ ergo adire.Breuiter intellige, ꝙ hic
fuit ꝯtã societas viuo patre,eorum q̃ ꝓueniebant ex q̃stu, nulla re
paterna posita in societate. Vnde si filius post mortem patris perfe
cit cepta.& administrauit res paternas,merito vr̃ adire. Et intelli-
gas,ꝙ illa q̃ fecit,non erant ita cõnexa,quin derelinqui possent,alś
non videtur adire,p rõnem q̃ s̃.dixi.probatur in l.si tutor post pu-
bertatẽ.s̃.de tu.& rat.dist.l.tutorem.de admin tut. Sed quando de
nouo aliud quærit,bona patris non attingit,ideo videtur se non im
miscere:ita loquitur hic.Sed si poneres,ꝙ in societate coeũda posi-
ta essent res patris,tunc siue noua,siue vetera filius faceret circa illas
res,videtur se immiscere,quia bona patri administrat.

§.Si seruum. Qui manumittit seruum p̃num,vr̃ se immiscere.Secus si seruũ castrẽsis peculij. h. d. cũ
§.seq. Opp.de primo §.ad seq.Soluit glo.duob.mo.D. e vt in ea. Rõ
est,qa manumittit seruum propriũ,non p̃nũ.ita dicit Dy. & bene.

§.Proponebatur. Opp.s̃.prox.§. dicit hic gl.abstinuerat,& c. Ista non est bona,per l.pro
hærede,§.Papin s̃.eod. Sol. verum est,ꝙ manumisit seruum pro-
prium hic,sed supra manumisit paternum : & illam teneatis.

LEX. XLIII.

a **Hæres.** a Per seruum hereditarium non potest quæri aliquid qđ sit hæreditatis h.d. & hæc lex declaratur, vt in gl.
& dixi plene in l.j. §.veteres,de acq poss. Quæro q̃ est rõ huius le-
gis?Gl. dat plures sol.& est prima verissima Nam quia seruus he-
reditarius antequã adeat non est hæres,& sic sibi nihil potest quæ-
rere, postquam est adita,non est hæreditarius. Et ista est ueritas.

ADDITIO.

a Hæres. Et dum gl.hic,& in d.§.veteres.dicit ꝙ seruus hæreditarius post aditã hæreditatē non dr̃ hæreditarius,sed heres,inducitur hic per Raph.Cu.ad quęst.statuto cauetur, ꝙ mulier maritata extra territoriũ non succedat in patrimonio, & hereditate territorij, & mulier ex primo adijt hæreditatē, postea se maritat extra territoriũ,poterit omnia retinere. Et idem voluit Bald.in l.si matre,in fi.C.de suis & leg.& per istas gl.dicit Raph.ꝙ sustentatur libellus,si post aditã hæreditatem dicã,peto eã esse rem hereditatis,quia verba impropriantur, l.si olei,C.loc. secus si fideicommissarius diceret peto, talem rem,vt hæreditariam, quia iam adiuit,vt hic refert Rom.& adde Rom.post glo.in l.2.s̃.de fideicom.hær.pet.& vide aliquid per Rom.in d.§.veteres.Adde tamen,quod hæreditas adita,etiam appellatur hæreditas, l.fin.§.finautem in secunda,& ibi Bald.C.de bon. quæ lib.

LEX XLIIII.

1 *Facta à prælato, qui postea est remotus, tenent.*
Facta à prælato, qui fuit pronunciatus non esse prælatus, an teneant.

1 **Quoties.** Gesta per pupillũ bona fide habentur rata,eo per restitutionē abstento. h. d. † No.ꝙ facta a præla-
to,qui postea remotus est valent : Sed quid de factis a prælato,qui
postea pronunciatus est non esse prælatus? Glo.tangit in l.3.C in
quib.cau. in inte.rest.non est neces. & l.iusiurandũ quod ex con-
uentione, §.pen.s̃.de iureiur.& facit s̃ de off.præt l. Barbarius. &
quod ibi no.& l.2.C.de sen.& plene per Inn.extra de elec.c.nihil.

LEX XLV.

1 *Seruus dotalis institutus,cui restituat hereditatem,an viro,an vxori.*

a **Aditio.** a Aditio hr̃ditatis nõ est opera,iõ reqrit iussus dñi. h.d. Gl diuidit dicẽs,ꝙ primo ponit dictũ, ꝙ pbat
tribus rõnibus.Vel fm Cyn.Primo ponit rr̃am. Scđo tres illatio-
nes ex rr̃a. Tertio ridet cuidam obiectioni , q̃ posset fieri ad ꝯria
Scđa ibi,idcirco Tertia ibi,& quod dicit tex. seruiebat.Dyn.dicit,
ꝙ opera dr̃,officiũ diurnũ.l.j.de ope.lib. sed aditio hr̃ditatis in so.
1 lo aĩo ꝯsistit Dy opp.de l.dotalē,s̃.sol. mat. Dicit Dy.aut † fuit in-
stitutus contẽplatione vxoris.& debet restitui vxori:aut contem-
platione viri,& debet remanere apud virum, vel ꝯria . aut dubi-
tatur,& præsumitur,ꝙ contẽplatione ipsius serui,& sic debet re-
stitui vxori, vt hic. Item ꝯ s̃.eod.l.si quis mihi bona §.j.Sol.vt ibi.

ADDITIO.

a Pom. Aditio. Verbum propterea,hic positum,limita vt per Bart.in l.1.§.veteres, in fi.ff.de acq.poss.

1 *Certus quis debet esse de facto suo.*
2 *Dubietas superueniens post aditionem, eam non vitiat.*
3 *Dubitans de viribus testamenti, quia dicitur falsum si decedit interim,transmittit hereditatem non aditam.*
4 *Interrogato de facto suo, non datur tempus ad deliberandum.*

Cum falsum. Qđ falsi non impedit aditionē eius, qui suo facto est certus de virib. testamenti.
1 No.† ꝙ quis dẽt esse certus de facto suo.Ad hoc opp.de l.sed & si
me putem.in prin.s̃.de cond.inde.Sol.ibi certat de damno vitan-
do,ideo præsumitur ignorãtia: hic vero de lucro. Ad idem quod
no.in l.si duo.s̃.eo.facit qđ no.in l.cum de indebito.§.j.de proba.
a Opp. a C.de edic.diui Adria.tol.l.2.Sol.gl.& no.valde,qa ibi iam
2 adiuerat,cum qõ falsi fuit mota.No.diligenter pro eo† quod dixi
in l.is potest,s̃.eod. ꝙ dubietas superueniens post aditionem,non
vitiat aditionē,quæ anteq̃ fieret vitiaret eam. Vel dic,ꝙ hic in pe-
titorio,ibi in possessorio. Hæc est uera quo ad illam. Quæro quid
si alio modo de virib.testamenti dubitatur? Glo.dicit,idem,quod
intelligas,ꝙ sit certus per suũ sensum,non per opinionem. Dixi in
3 l.cũ quidam,§.fin.& l.nec is,in princ.s̃.eo. † Vlterius scias,ꝙ hoc
casu decedens interim transmittit hæreditatem non aditam. Vide-
bitis in l.ventre,j̃.eo. Facit in arg.† ꝙ cũ alieni sit positio,vel inter
4 rogatio de facto suo, nõ datur tp̃s ad deliberandum, quia de hoc
debet esse certus. Et facit pro hoc gl in l.si res obligata.j̃.de leg.j.
& quod no.in c.iuris ignorantia,extra de reg.iur.lib.6.per Dyn.

ADDITIO. a Pom.Opp.Vide Cæp.consi.12.

LEX XLVII.

1 *Mandatum sicut finitur morte, ita furore superueniente.*

1 **Qui seruum.** Iussus reuocatur furore superueniente. h.d.† No.sicut morte finitur mandatum,
ita furore superueniente. Opp.gl.de l.2 §.voluntatem,sol.mat.&
l.patre furioso,s̃.de his qui sunt sui,vel alie.iu. Certe non cõtradi-
cunt . Nam in §.voluntatem. si sanæ mentis esset.non posset ꝯdi-
cere,in l.patre furioso.non sufficit voluntatē cessare,immo requi-
rere,in l.patre furioso.non sufficit voluntatē cessare,immo requi-
ritur expressus dissensus vt de diuort.per totum.furiosus aũt non
dissentit,quia voluntatē non habet, ergo potius cõcordat cũ ista.
Dy. Sol.aliter ꝙ ꝯria loquuntur in retinendo: hic loquitur in ac-
quirendo de nouo,præcedens solutio est vera Hic non sunt alia.

LEX XLVIII.

a **Si quis alicui.** a Furor superueniens non reuocat ea quę sunt perfecta vigore mandati, sed impedit perficienda.h.d. Opp.de l. per procuratorem.ʒ.eo. Sol.hic mandauit ut filio, vel seruo: ibi, vt procuratori. Vel hic in bonorum possessione ibi in aditione hæreditatis. Vtraq; istarum est bona loto. Opp.de cond.inde.l.si indebitam. Sol.ibi mandatum non fuit reuocatum tacite, vel expresse. Addit Dy nec reuocari potuit, quia mandatum fuit obligatorium Pro quo l.Papin.ʒ.de pup.quaro, per quem debet rata haberi ista petitio bonorum. Dic, vt in glos.

ADDITIO.

a Alex. Si quis alicui. Adde Bal.in l.si.in prin.C.de admin.tut.& Bar.in l.non solum, §.mortem, de oper.no.nunc.

Menoc. Adde Alcia.pareg.lib.3.cap.6.

LEX XLIX.

a **Pupillum.** a Tutor, q nō gerit, sed qui gerere pōt authorari potest.h.d. Prosequere & examina, vt in gl.

ADDITIO.

a Alex. Pupillum. Vide gl.in l.iusiurandum ꝙ ex conuentione, §.si tutor, de iureiur.

LEX L.

1 *Mandatum factum à tutore reuocatur per mortem ipsius, & nu.4.*
2 *Tutor iubet per epistolam.*
3 *Compromissum factum à prælato, an extinguatur eius morte.*
4 *Mandatum factum à prælato, reuocatur morte ipsius.*
5 *Pupillus vel capitulum cum authoritate tutoris, vel Abbatis facit procuratorem, an reuocetur morte tutoris, vel Abbatis.*

1 2 **Si per epistolā.** Morte † tutoris reuocatꝰ mandatū factū ab,eo.h.d.† No duo habes: Primū, ꝙ tutor pōt iubere pe epłam. Scdo, ꝙ h.c iussus reuocatꝰ morte tutoris. Op.ad primū, ꝙ tutor dēat esse pñs in ipso negotio l obligari, §.tutor, de auth.tut. Sol.ibi qñ reqrit authoritas, hic qñ reqrit iussus.
2 Dixi in l.si qs mihi bona, §.iussū, ʒ.e. Op.ꝙ tutor a nō possit iubere, l.potuit C.e.; Sol.gl.ꝙ hic loqꝰ in tutore infantis aīs reqrerei ipsius volūtas. Hęc lex notabilr facit, ꝙ cōpromissū factū à plato extinguiꝰ eius † morte. De quo ī Spe.de arbi.§.finit, ver qd si platus.
3 4 Tangiꝰ p Guil.in l.nō distinguemus, §.si dñi, ʒ.de arbit.† Facit etiā ꝙ mandatū p platū extinguiꝰ morte plati, de quo est hodie casus ex de proc.c.fi.in cle. & ibi gl.tangit, qd de arbitro. ʒ hoc facit l.si qs mācipiis, § si impubes, de inst. Sol.ibi loquiꝰ in mandato instito ris, qd nō reuocatꝰ morte. Guil.de Cun. dicit pdicta vera, qñ platus solus iubet, vel mādat: sed qd si platus cū caplo facit procuratorē,
b vel tutor, cū pupillo, l.neque, C.de proc. Et vr idem b ꝙ solus prælatus possit reuocare, & ꝙ eius morte finiatur, qa cū requirat voluntas vtriusq; statim cū altera voluntas desinit esse, mandatū est nullū. Et hoc vr tenere Inno.in c.pñtium, de test.lib.6 circa prin.ꝙ olim erat extrauagans, hodie incipit, pñtium, de test.lib.6. Et præ-
5 dicta vera, † qñ vterque eorum mandauit. Sed quid si pupillus facit procuratorem cum authoritate tutoris, vel capitulum cum authoritate Abbatis, & sic Abbas ipse non facit, dubitabile est.

ADDITIONES.

a Alex. Opp.ꝙ tutor. An mandatū prælati extinguatꝰ morte eius, adde Bal.in l.mandatum. & ibi etiā, an finiatur mandatum aut nō finito officio.C.mand. Adde, an mandatū factum iuncto euria per iudicem re integra finiatur, tex. est ꝙ non, in Auth.vt nulli iud.Bart.in l.fundi, de acquir.poss.& hoc no.quia quotid anum

b Alex. Videtur idem. Adde Bart.in l.actor.ʒ.rem ratam hab.& in l.ambitiosa, de decret.ab ord.fac.& in l.2.in fi.de op.leg.

LEX LI.

a b **Eum qui.** a Si dubitatur de viribus testamenti non potest adiri b hæreditas.h.d Quærit gl si apparēt duo testamenta confecta eodem die. nec apparet quod prius, & quod posterius? Glo.remittit ad l.fin.C de edic.diui Adria.toll.dic vt in l.j.§.j. de bonorum possess.secundum tab.vbi gl.ponit.

ADDITIONES.

a Pom. Eū qui. Limita, vt per Anch.cōs.204.ver.nō ob.de acq.hær.l.cum qui. Et pro decisione, vide Alc.& Are.in l.qui Romæ, §.duo fratres, in §.q.ad Bar.de verb.obl.

b Alex. Adiri. De ista materia dixi post Bart.ibi, non omittas videre gl.in c.duob. de rescrip.in 6. vbi iuncto tex.vr velle, ꝙ si duo testamenta sunt facta vno, & eodem die, ꝙ præsumitur pro illo testō, in quo est institutus proximior. Si autem sunt æquales in gradu instituti, in dictis testamentis, præsumitur ꝙ illud quod est primo præsentatum, fit primo confectum, & ita etiam ibi intelligit illa glo. Io.And. in nouel. Et de materia vide etiā latè Pet.de Anch.& Doct.in d.c.duob. vbi dr, qd etiam præsumitur pro possessore. & Cy.in l.si.C.de edi.diui Adr.tol. refert Iac.& Bal.idē tenuisse, &c. Bartho.Brix.in quæst.suis dñicalibus, q.56. quę incipit, cum duæ mulieres, in fi. Adde, ꝙ Paul.de Cast. refert Ang. vidisse arduam quæstionem de duobus testamentis factis diuersis temporib. à diuersis notarijs, & diuersis tenorib.& eadem persona erat instituta, & dedisse consilium quòd ex vltimo deberet adire hæreditatem, & non applicando animum plus ad vnum quàm ad aliud, & ita fuisse obtentum. De quo vide Pet.de Anch.cons.375.& 153.

1 *Argumentum a contrario sensu habet locum in mandatis.*
2 *Explorasse ille dicitur quando aliquid ei persuadetur ab his, qui scire debent, nec tanta certitudo requiritur sicut in testibus.*
3 *Papa si mandat alicui, ꝙ prouideat tali de tali beneficio, si reperitur idoneus, & prouideatur non facta inquisitione, an prouisio teneat.*

§. Filiusfamilias. Iste §.legiꝰ duobus modis. Primo, vt sit, §.ibi, filius acceptus. Scdo, vt non
1 sit ibi §. fm primā lec.h.d.† Etiā in mādatis hēt locū arg à ɔ̄rio sensu, fm aliā lec.h.d. Non valet aditio si nō est seruata forma iussus.

2 No. diligenter, † q. qñ ɔmittitur alicui aliquid qd dēat explorare explorasse dr, qñ ab his q hoc scire dēnt, aliqd esse psuadetꝰ. Pro hoc s.de re.co.l.magis puto, §.non passim.ʒ.ex quib.cau.l.possessor.l.hęc aūt.§.1.de ver.ob.l.hoc iure.& l.ait prætor.§.fi.ʒ.ex q b. cau.ma. Et sic non est necesse, ꝙ ad hoc, ꝙ exploretur dicatur, ꝙ quis habeat tā tam certitudinem, quanta requiritur in testibus qui debent de necessitate probare. pro hoc l.cum quidam.§.quod dr.ʒ.eo.& qd dixi
3 in l.si pōt.ʒ.eo.† Et inducitur in arg.ad q. Papa mandat alicui, ꝙ pro
a uideat tali de tali beneficio, si reperiatur idoneus, ille prouidet nō
b facta inquisitione de idoneitate an valeat? Et hic vr casus, ꝙ non. Sed Inn.determinat ɔ̄ id. Io.And.tenet idem extra de offi.de leg.c.1.in cle. Et ratio eorum est, ꝙ illa verba magis sunt modi, quam cōditionis, cum illa conditio tacite ineraꝰ.& ideo expressa nihil operatur. l.mutto.§.hanc autem.ʒ.de tute. Ad hunc tex.respon.ꝙ in hæreditate illa conditio non inest tacite, prout est in beneficio conferendo, & ideo aliquid operatur, & tene menti.

ADDITIONES.

a Idoneus. Sed qñ Papa mādat ad instātiā alicuius, ꝙ se informet de aliquo, & si reperitur esse, vt fuit narratū, sic faciat, talis cōmissarius nō pōt pcedere ad executionē, nisi seruata forma, & habita diligenti inqsitione sup his, de qb. Papa voluit, ꝙ se informaret. & dēnt vocari q possent ex hoc lædi, arg.l.si.C.si per vim, vel alio mō, & no.in cle.vnica.de off.deleg.& per Fed.de Se.cōs.80.& p Ol. cōs. 42. vbi dr ꝙ si Papa mandat ꝙ de idoneitate psonæ solēniter inqraꝰ, & si eū idoneū reperit, puideat, ꝙ hēat necesse ad suā puisionē inqrere, ar.l.cū hi.§.ptor.ʒ. de transa.& l.magis puto, §.si æs alienum, de re.eo.& hoc pp formā mādati, q ē seruāda, e.cū dilecta, de rescr.eū subdit Pau.de Ca.hic, licet Old.nō alleget, ꝙ cautela est, ꝙ cōmissarius pnūciet, & declaret se informationē habuisse, & ita repetatur & ꝙ de hoc appareant acta notarii, alias nō stareꝰ simplicib. verbis eius ar. c.qm cōtra falsā. de prob.& quod notat gl.in Cle. cum ei quē, de concess. præb.

b Alex. An valeat. Vide Bal.in l.2.C.quando prouo.non.

§. Sed & si quis. a Hæreditatis aditio non recipit conditionem h.d. Facit l.actus legitimi. ʒ reg.iur. Ratio. quia consistit in voluntate, quæ voluntas firma non est, si conditio apponatur.

ADDITIO.

a Alex. Sed & si quis. Vide Bar.in l.& si conditione, sup.de auth.tut.

LEX LII.

Cum heres. Si pr est furiosus, filius pōt adire, & sibi quærere sine iussu.h.d. & hic est singularis ca-
a sus. Op.ʒ.eo.l.si quis mihi bona.§.iussum. Sol. Fallit hic pp patris furorem. Op.ꝙ filius non possit manumittere, quia patri acquirit. l.placet.ʒ.e. Sol. quidam, ꝙ hic manumittit vt curator, quod glo. reprehendit, d.l.seruum.ʒ.de manu. Vnde alii dicunt, ꝙ hic manumittit ex priuilegio pris, tñ seruus, est. Sed sol.hæc vr ɔ̄ literam quæ dicit, ꝙ habeatur perinde ac si patersf. adiuisset. Dic ergo, ꝙ hic est casus specialis, in quo filius non acquirit patri. Ad idem l. Imperator. ʒ.ad Treb. Op.ad hoc de l.Antistius, §.fi.ʒ.eo. Sol.ibi filius iussu curatoris patris adiuit, & ideo acquiritur patri: hic secus.

ADDITIO.

a Alex. Hoc dicit. Vide Bar.in d.l.placet, inf.eo.

§. Qui ex parte. Nō expectatꝰ ɔdō cuius euentus nihil operatur.h.d. Op.ʒ.l.px. Sol.ut ibi gl. signat hic qdam ɔ̄ria, & nō soluit. tolle solones. Dicit gl.l.pecuniam ad has duas rñ. vt in d.l.si pupillus. Dicit Dy.ad l.hmōi. dic, ꝙ ibi expectatio pt impedire trāsmissionē, & iō expectatio aliquid operatꝰ, hic non. ad d.l.in illa stipłone. si calendis. rñ. ibi expectatio affert debitori cōmodum dilationis, hic expectare nihil operatꝰ. Nō ob.l.aliqñ.ʒ.ad Velle. qa ibi reprobatꝰ tota oblōnis substantia.l. si mulier ɔ̄ senatusconsultum Velle.§.si.eo.tit.ad Velle.secundum Dy.

LEX LIII.

a **Qui ex duobus.** a Et hrdi hæredis acquiritur pparte portio in ɔdōnis euentum h.d. Cōtra immo statim ptinuit ad ipsum adeuntem, vt ʒ.l.pxi.in fi.hoc est fortè primum. Sol. dnt quidam. vt Roge.& Azo, ꝙ hic in partem ɔdōnalem habuit substitutum. Vide gl.hoc non vr verum, qa instituto hærede decedente ante ɔdōnis euentum, ad hrdem eius de illa portione nihil ptinet, et ɔdōne existente.l.si.in prin.de vulg. & pup. & l.liber hō.§.si ita.: rñso.ʒ.de hær.inst.nisi dicas substitutum repudiasse, vel expresse dcm fuisset p testatorem, ꝙ nō admitteꝰ, nisi in ɔdōnis defectū. vñ ipsi Rog.& Azo dixerūt aīr, videlicet. ꝙ hic hēbat piunctū. Hæc non vr bona. qa dimidia illius partis delatæ sub ɔdōne statim esset sui adeuntis. alia dimidia nō transiret ad hrdē primo hrde mortuo, añ exñtiā ɔdōnis d.l.liber hō.§.si ita. Vñ Rog.
b subaudit maxime. & hæc est bona lec. vel clarius, ɔdōne purificata, statim hēt totū iure accresc. sed aliā partē existēte ɔdōne hēt iure instōnis. & si d cas. qūo instō ɔdōnalis transit ad hrdem? Rñ. spe-
c cialei est hic in instōne patris, qñ non habet substitutum vel coniunctum. Transit.n.ad hæredem, sicut ius accrescendi. Idem tenet sequens gl. quam tene menti.

ADDITIONES.

a Ale. Qui ex duob. Istū tex.hic facit lm.Bal.& Ang.& Imo.& est limitatio ad §. & qui.l.si tantum, in l.Gallus.sup.de lib.& postib. & l.si.de inst.& subst.

b Bona lectu. Vide Pau.de Cast.hic.

c Pom. Speciale. Vide per Rom.cons.21.1.vol.

§. Qui semel. Portio deficiens accrescit cohæredi inuito h.d. Opp.de l.cum hæreditate. inf.eo.tit Sol. in telligas, nisi vellet dimittere.

LEX

LEX LIII.

1 *Statutum loquens de domino alicu us rei, non habet locum in hærede, qui fuit dominus fictæ hæreditatis.*
2 *Et an fictio semper locum habeat.*

Hæres. Hrditatis aditio retrotrahitur ad tps mortis. h d. Quæro, vtrum hoc sit fm veritatem, vel fm fictionem. Glo.
1 dicit, q fm fictionẽ, & bene. Et fm hoc † si statutũ loquit de dño ali cuius rei, non hr̄et locum in hrde, qui fuit dñs fictæ hæreditatis iacẽ-
2 tis. Tex. est cum gl. in l. 3. §. hæc verba. s̄. de neg. gest. † Quæro vtrum hæc fictio sp hẽat locum? Gl. dicit, q non Ita dicit reg. oĩa fere. j̄. de reg. iu. & allc. hic aliquos casus. Dic. quidã sunt casus in qb. requiritur veritas, & tũc illa fictio nõ attendit. d. l. 3. §. hæc verba, sic loqtur l. hrditariæ. j̄. de fur. & totus tit. de cri. expil. hær. cum. n. furtũ sit ɔtrectatio rei alienæ, & c. requirit, q res sit aliena in veritate q nõ est in hrditate iacẽte, & c. Qñq; licet illa fictio sufficeret, tamen nõ pt hr̄e locum: nã ut hæc lex locũ hẽat, requirunt duo extrema habilia. sicut in qualibet fictione translatiua, l. sciẽdum. & l. deniq;. s̄. ex qu b. cau. ma. & l. huic scripturæ. s̄. ad legem Aquil. & l. quoties. j̄. de nou. l. eũ qui, §. fi. de ver. ob. ita sunt q̃dam q̃ extinguuntur morte defuncti, iõ cum non reperiantur tpe aditionis, non pñt ad hæredem pertinere, quia ultimum extremum deficit, vt no. in l. hæres in omne. s̄. eod. Quædam non erant tpe mortis, nec potuerunt inchoari iacente hæreditate, vt acquisitio vsusfructus. l. vsusfructu. s. de stip. ser. & l. vsucapio, & l. ceptam. de vsuc. Et in istis similiter hæc fictio non habet locum, & ad ista reducuntur omnes casus positi in gl.

LEX LV.

1 *Possum per alium, quod non possum per me.*
2 *Heres qi possit hereditatẽ aditã repudiar , ne portio deficiens sibi accrescat.*
3 *Abstensione vnius coheredum quando possit ille, qui adiuit, ex toto recedere.*
4 *Aditio defertur c ndictione ex lege ista.*
5 *Heredi datur condictio huius legis.*
6 *Filia quę adiuit pro parte contingente hereditatem matris, si decessit relicto filio ex viro suo, an alia portione deficiente, filius ipse possit ex persona matris repudiare, & habere e persona sua, vt auum maternum e cludat.*
7 *Dispositio huius l. q habeat locum etiam si heres inu ntarium non conficeret.*
8 *Si non sunt creditores, sed legatarij, an habeat heres beneficium huius l.*
9 *Creditores si non sunt, nec legatarij in h reditate, sed alię implicationes, quæ requirunt laborem animi, & personę, an heres habeat electionem.*

a **Cum hæreditate.** 2 Propter vnũ abstinẽtem, pt alius, qui adierit, a toto recedere, nisi creditores eum p parte abstinẽtis, voluerint molestare. Idem de hrde eius. h. d. cũ l. seq. & est valde sing. tex. Dicit tex. eius portione, tũc ille. q adiuit nõ poterit a toto recedere; qa, & c. vt hic sequitur in tex. Ibi cũ dicit, dẽnt, dic ut ipsum cui accreuit, nõ ɔueniãt vltra vires illius portionis. Ibi cũ dicit tex. dentur. hrs ergo est in totum. nõ tñ tenetur p illa portione vltra vires illius portionis. Not. q possum per
1 alium, qđ nõ possum p me. Op. j gl. sed non soluit. Dic ergo ibi l. in seruitute. sed hoc accidit hic pp inopinatum casum, q̃ rõ ibi cessat: Ibi cũ dicit gl. l. pe. immo est l. antep. & ɔcor. qđ intellige, vt ibi in gl. Ad l. si certatũ. §. 1. dic, q ɔcor. vel est spãle in milite. Et de hoc p Dy. ex de re iu. inc. qđ alicui nõ licet. lib. 6. vbi de hoc per eum. Venio ad 2. partẽ, & primo reuoco in dubiũ, intellm tert. quem glo. legit duob. mo. fam lect. tenent Do. p l. si minor. j̄. co. q̃ lec. placet in effectu p l. antep. j̄. ad Treb. & per d. l si certatum. §. 1. s̄. tit. 1. tñ quia expõ facit magnã violentiã lræ, iõ expone tex. ut dixi legẽdo lram, & recidit in eundẽ effectũ. Op. qs nõ pr decedere p parte testatus, & p parte intestatus. l. ius nrm. j̄. de reg. iu. Sol. vt dixi legendo lite-
2 rã. † Op. de l. qui c duab. in fi. s̄. eo. Soluunt qdam, aliud in extraneo repudiãte aliud in suo. Ita tãgitur hic, & ibi Io. dicit idẽ in suo. & in extraneo vt hic in 1. gl. & ẽt in gl. magna qđ tenet gl. C. eo. l. qdam eulogio. Rõ, quia p bñficiũ abstinẽdi hẽt suus idẽ qđ emancipatus, l. nam nec emanc patus. j̄. de leg. 1. & l. pro hærede. §. Papi. s̄. eo. Op. s̄. eo. l. si duos. Sol. ibi vnus primo repudiauerat, alius postea adiuit, hic primo adiuit, & sequuta est postea repudiatio. & sic inopinatus casus postea euenit. Oppo. q hæc electio non tribuatur ei. l. si minor. j̄. eo. Sol. ibi fuit abstentus per restitutionem in integ. cum iam adiuerat hic vero nunq̃ adiuerat. Op. ad hanc so. de l. antep ad Tre. Sol. ibi in fideicommissario qui sen it commodum adire hrditatis, iõ eius abstensione aggrauat in hoc, q aut totum retineat, vel a toto recedat. Sol. p̃cedẽs loquitur in hrde q se abstinet p restõnẽ: non dẽt igitur nocere alteri cohæredi, qui vult sua portione esse conten-
3 tus. Et sic reassumo. † Aut quis primo adiuit, demum sequuta est repudiatio alterius, aut repudiatio precedit aditionẽ. Primo casu aut repudiatio sequuta est ipso iure aut beneficio prætoris viui restituẽtis: si ipso iure, loquitur hæc lex: si beneficio prætoris viui aut loquitur in cohærede; aut in fideicommissario. Scdo casu. s. qñ repudiatio p̃cessit aditionem, aut ille, qui postea adiuit, hoc sciebat, & loquitur l. si duos. s̄. eo. aut ignorabat, & habet locum hæc lex, eadem ratio-
4 ne. Quæro primo, † quo iure deferatur hæc ad tio? Rñ, q ɔditione ex l. cum. n. hic inducatur aliquid in fauorem alterius, producit actionem, & e ceptionẽ. l. statuas, de acq. rer. do. possumus ẽt dicere, q hic expediatur officio iudicis, d. l. si certarum. §. 1. circa fi. ibi dũ dicit ɔpellendum esse & c Sed certe alius est casus ab isto, vnde mihi plus placet, q oriatur ɔdõ ex hac l. & etiam exceptio, ut statim di-
5 cam. † Quæro cui daf ista ɔdõ? Rñ, hrdi, in cuius fauorem facta est hæc lex. l. fideicõmissaria. §. interdũ. j̄. de leg. 3. ergo agit hæres contra creditores, & eos facit reuocari, vt def ipsi ptãs a toto recedendi, pp portionẽ obueniẽtẽ: tũc si creditores impedire nolunt pñt dicere cõtẽtos esse eius porti one. & pro residuo non tenet vltra vires huius portionis: vel si volũt deferunt illi electionem recedendi a toto vel deferendi p toto Nisi. n. p creditores deferat electio, non põt hrs hoc facere, vt hac l. ibi, quia non potest hrs exonerari, nisi deferat ɔdõ. posses ibi intell gere, q hæc electio deferatur ipso iure, nisi creditores dicãt se velle esse contentos eius portione, & tunc erit illa practica, quia hrs expectabit, q creditores eum citent. & ipse hrs excipiet. q pp portionẽ accrescentẽ vult a toto recedere, creditores replicabut q sunt ɔtẽti, q rñdeat p portione sua pro alia nõ tenet vltra vires hrditatis. Item aduerte, q hic nõ pmittit hoc hrdi, nisi pp creditores. & sic si nulli cẽnt creditores hæc electio non cõmitteret hrd . si. n. creditores sint, & nolunt molestare, non daf sibi illa electio. multominus vbi nulli creditores sunt, quia nec volunt
6 nec pñt molestare. Et hoc dixi in quest, de facto. † filia adiuit hrditatẽ mrs p pte sibi cõtingente, & sic p illa pte acquisiuit vsum fructum pri suo: decessit remanẽte filio ex viro suo. alia portio defecit, nũc filius volebat totã repudiare, vt sic nõ hẽret ex psona mrs, sed posset hr̄e ex psona sua, & per hoc excluderet auum mrnũ ab vsuf. Certe ñ pt. Nã iste auus ñ est creditor hrditarius. Nõ. n. dẽbat hr̄e a mre, sed a filia sua; & iõ cũ nullus sit creditor hrditarius hrdi nõ de-
7 feri hæc electio. vt hic. Quæro; an hæc l. hẽat locum hodie si hrs inuẽtariũ nõ ɔficeret. Puto q sic. Nã pp omissionẽ ĩuẽtarii nõ grauat, nisi in hoc, q teneat isolidũ, q nõ possit vti bñficio Falcidiæ. q aũt pdat bñficiũ huius legis, nõ reperit expssũ, vt in corpore, de hære.
8 & Falc. §. si vero nõ defecerint. † Quæro, qd si creditores non sunt, sed legatarii? Vr q hẽat locũ hæc lex: qa quo ad ipsũ hrdẽ legatarii sunt creditores. l. 1. C. de bon. authorid pos. In ɔtrũ, qa fm hæc rpa q s legatariis nõ tenebat vltra vires hrditarias, vt l. 1. §. pe. j̄. ad Treb. & C. ad leg. l. si vniuersæ. cũ ergo non pstabãt aliqđ onus, ista lex nõ puidebat: hodie forte secus: nã cũ teneat insolid. & vltra vires hereditatis. posset dici, hanc legẽ locũ hr̄e; nisi di ceres, q insolidũ teneant pp delictũ suũ, qa ĩnẽtariũ nõ fecit. ergo & c. Sed posses rñdere, qa hoc delictũ nõ respexit portiõnẽ alterius, ergo nõ debet amittere bñficiũ huius legis, qđ est p illa. l. rescriptũ. j̄. de iis quibus
9 vt indig. † Quæro. quid si non sunt nec creditores, nec legatarii, sed sunt in hrditate aliæ implicationes, q̃ forte reqrũt laborem aĩ, & psonæ? Puto, q pp hoc nõ deferat ei hæc electio. Solũ. n. pp cred tores defert, vt hic patet. Et no. in ista. l. cũ hrditate q quãuis quis habeat cohæredẽ, tñ suus hrs dr, vt ibi, siue suo, siue exñeo. Nec ob. j̄. ad Treb. l. apud Iulia. 1. §. idẽ Iulianus. qa verũ est, q delinit esse hrs quantũ ad ea quæ ex testõ depẽdent. Sed illud, q possit abstinere vel non, dependet ex testamento, Ad hoc l. pro hrde. §. Papinianus. s̄. ẽ. facit l. ex parte. inf. eo. dixi in l. si filius, de vulgari, & pup. substi.

ADDITIO.

a Ale. Cũ hrditate. Et hãc l. rã in extraneo, quã in suo litat Bar. in l. in testõ. C. de impub. p l. si tu ex parte. j̄. eo. & an ista lex hẽat locũ in eo q est institutus, & pupillo substitutus, Bar. est sibi contrarius in l. fi. j̄. eo. & in l. 1. §. his ita de cad. tol.
Io. Fr. Ru. Adde pro litatione huius l. Ale. post Bar. in l. in testõ. C. de impub. & alijs subst. Pau. de Cast. h c, qui limitat tribus modis, cui adde Are. hic.

LEX LVI.

1 *Creditorum intẽtio cõtra filiũ, an sit fundata, nisi filius probet se abstinuisse.*

a **Necessarijs.** Suus licẽt a ptore beneficiũ abstinẽdi si se solenniter nõ inmiscuit: sed si se solenniter immiscuit, tunc secus, nisi restituatur, vt minor: necessarius vero hrs
1 nullo mõ abstinere se pt. h. d. † Quæro vtrum fundata sit intentio
b creditorium ɔ filium, nisi filius probet se abstinuisse. Quidam dñt, q sic. Gl. hic ɔ. & in l. 1. C. si vt se ab hæred. absti. & ibi Moderni vacillant. Veritas est ista, q vtraq; opinio põt substineri. Nam filius, de Iure

ADDITIONES.

a Necessarius. Si filius, ergo hrs. An sit fundata intẽtio creditoris cõtra filiũ statim, adde casũ fm Bal. in c. 1. in prin an agn. vel fil. & ibi est tex. sing. fm Bal. q bñficiũ abstinẽdi est de iure ci. De quo vide Bal. in l. si pñna. C. q̃ in frau. cred. & vide Bal. in l. 1. de his q añ aper. ta Et q sit de iure ciu. tenuit Sal. in l. apud hostes. j̄. de iuris & leg. Pro hoc ẽt facit l. 1. s̄. si vt se ab hrd. abst. & l. defunctus. C. de leg. hrd. vbi tractat de bñficio abstinendi sumpto de iuris ciuilis prouisione, & ex hoc resultaret maxima vtilitas, cũ duraret 30. an. alias aũt durat anno. sed tñ vr, q sit de iure ptorio per legẽ illã. & qa tex. d. l. fi. alle. p Bar. in d. l. 1. de his q añ aper. ta. non loqr de beneficio abstinendi, sed de bñficio inuẽtarij, qđ daf ẽt extraneis hrdib. vt ibi patet in d. l. 1. & d. l. defunctus. recitauit dispõnem iuris ptorij. tñ pt dici, q duret 30. an. qa filius vtitur bñficio abstinẽdi, dũ cõuenitã creditorib. hrditarijs p viã exceptionis, & sic erit ppetuũ. l. pure. §. fi. de exce. doli. Vide Bal. in c. 1. an prin. an. agn. vel filij. & in l. 1. in 4. q. C. qñ nõ pet. par. & in l. q se pris. C. vñ li. & q sit de iure ciuili, vr probari in l. 1. in prin. j̄. de coll. do. Sed q sit de iure ptorio, oñdo, nã ius ciuile bñ pt facere quẽ esse hrdẽ, auth. hoc amplius. C. de fideicõ. & no. in l. in substõne. ff. de vulg. & pup. & ius ptoriũ non, l. & si fine. §. sed Papi. de min. Vnde si esset de iure ciuili, sequeretur q filio abstinente, nunq̃ ex potentia suitatis confirmarentur tabulæ pupillares, & alij effectus suitatis nõ resultarent. qui idem operantur, q aditio hrditatis, contra l. filius qui se paterna. & l. si pupillus. s̄. e. & l. si filius qui patri. de vulga. & pup. pro hoc etiam facit. §. sed de his permisit prætor. Inst. de hære. quali. & diff.
Parif. An bñficiũ abstinẽdi sit d iu. ptorio. vel d iure ciuili, vid Ias. i l. 1. C. qñ nõ pe. par. & j̄. i ver. q̃ro verũ fũdata sit, circa hoc ẽt vid qđ hẽs i l. 1. C. si vt se ab hr. ab.
b Pom. Quæro vtrum. Vide Ale. consi. 137. in prin. & Ale. in l. non hoc C. vnde legi.
Men. Tiraq. de le mort a saisit le viu. 7. parte, in 2. declaratione. nu. 5. scripsi consi 116. nu. 55. & consi. 124. nu. 128.

Iure ciuili, est hrs noie, & effectu, vt hic, & in §. sui. Inst. de hær. quaã
li. & diffe. & j. ti. 2. l. 1. §. q sunt in ptãte. & j. de cond. & dem. l. in con
dõnib. & in l. 2. s. de ↄdi. furt. C. de cur. furio. l. fi. §. 1. s. eo. l. more. scdo
riso. & ideo creditorib. tenetur, & illo onere nõ eximitur filius, nisi
vellet se abstinere, vt hic dicit tex. & in d. §. sui. Oportet ergo, q filij
voluntas declaretur. l. si ita legatũ. §. illi si volet. j. de lega. 1. Et hoc
mõ procedit opinio antiquorũ. Sed pone, q creditor egit ↄ filiũ, &
filius in nulla parte iudicij fecit aliquẽ actũ per quẽ videat se immi
scere, vel forte fuit contumax, & sic de eius voluntate nihil apparet,
poterit ne condemnari, quasi creditorũ intentio sit fundata? Vr, q
fic. per ea q̃ dicta sunt. quia tenet nisi appareat voluntas ↄria. Con-
trariũ est verũ. Sicut enim ille, q obligatus est pure, & oblo illa spera
tur nouari in ↄdõnis euẽtũ, nõ pt interim ↄueniri. l. pecuniã, si cer.
pe. ita iste filius, licet sit obligatus. quia sperat tolli ista oblo in con-
dõnis euẽtum. Sed si voluerit abstinere, interim conueniri non põt,
nec hẽt necesse hoc opponere, quia ius inducit hoc, q a id qd est ve
rũ a iure inductum. nõ est necesse exprimi per hoiem, & hic est ca-
sus per l. 1. C. si se ab hæ. absti. ibi fides veritatis verborũ adminicu-
la nõ desiderat. & idẽ in l. ei qui. s. e. facit s. l. q̃ sub condõne. in fi. de
cõd. inst. Et hoc mõ vera est opi. gl. q̃ dicit, q interim nõ est hrs q̃ũ
ad cõmodũ, vel incõmodũ, quia nõ pt, vt hrs cõueniri. Et eo modo
procedit sequẽs opi. posita hic in gl. dũ dt tenet. i. teneri vr prima fa
a cie: q a vere tenet licet non effectualiter, vt dixi. Dices: tu, gl. ista q̃
dicit eũ nõ esse hrdem, q̃ũ ad cõmodũ, ↄdicit ei, qd dixi in l. si pu-
pillus. s. e. & ↄ tex. in l. si filius q pri. de vul. & pu. Rñ. quoddã est com
modũ ex ipsa hrditate proueniens. qd nõ pt ab incõmodo separari,
vt debita, & credita hrditaria. & in istis procedit qd dicit gl. Quæ-
dã sunt commoda, nõ ex ipsa hrditate, vt confirmetur tabulæ pupil-
lares, & tutelæ dationes, & in istis operatur existentia sui hæredis,
etiam post abstensionem, vt in contrariis. Op. de l. cum quasi. §. & si
quis. de fideicom. lib. Sol. ibi spãle in libertate. Et de hac existent a
sui hæredis dixi in l. si filius qui patri. de vulg. & pup. subst. Opp. de
l. ait Prætor. §. non solum. s. de min. Sol. vt in glo.

ADDITIO. a Men. Dices. Aret. con si. 26. nu. 2.

LEX LVIII.

Ex parte hæres. Seruus licet habeat cohrdem extraneum pro sua parte est necessarius, nisi sub ↄ-
ditione fuerit institutus. h. d. No. quod in summario dixi, Simile in
suo, & necessario. Dixi s. eodem. l. cum hæreditate.

LEX LIX.

1 *Ius substõnis pupillaris etiam hæreditate adita nõ transmittitur ad heredes.*
2 *Ius accrescendi simplex non habet locum in diuersis hereditatibus, sed quan*
do est vnitum cum pupillari substitutione, sic.
3 *Ius accrescẽdi vnitũ cũ pupillari substõne, hẽt locũ ẽt post aditã hereditatẽ.*
Ius substitutionis prefertur iuri accrescendi.
4 *Dispositio huius l. an habeat locum, siue adiuit pupillus, siue non.*

Qui patri hæres. Non est alibi ista lex, quæ est noua & singularis, & nõ habet parem nec cõ-
cordãtẽ. h. d. Ius accrescẽdi trãsit ad hrdẽ, & si est vnitũ cum pupil
lari substõne trahitur ad eã, vt hẽat locũ post aditã hrditatẽ, & tra-
hat ad bona impuber s. h. d. Et primo ponit dictũ. Scdo declarat il-
lud hre locũ in hrde hrdis. Scd a ibi qd sic. Quæro ante oĩa, qd vult
dicere tex. ibi, nã si ipsum, & c. Rñd. hrditatis prnç aditio obligat hr-
dẽ, vt cogat hre pupillarẽ, sed oblones transeunt in hrdes, ergo hr-
des hrdis hre coguntr. Op. j. e. l. q̃ suũ. §. fi. Sol. ibi non adiuit prnã.
Op. de l. si filius qui patri. in prin. s. de vul. & pu. Sol. vt ibi. Venio ad
1 gl. magnã, & op. † ius substõnis pupillaris non trãsmittitur ad hrdes.
l. qui liberis. §. fi. de vul. & pup. & l. sed si plures. in prin. eo. tit. Sol. Di-
cit Roge. hic fuit ppriũ nomẽ substituti expressum, ibi appellatiuũ.
Gl. nõ dãnat hãc sol. tñ hæc est, falsa. primo quia ↄ tex. in l. q habebat.
s. de vulg. & pup. scdo ↄ rõnẽ. magis. n. transmittitr qd relictu est sub
noie appellatiuo hrdis, q̃ sub noie proprio. l. cũ ita. de cond. & dem.
Vñ gl. sol. scdo modo q, hic nõ venit p ius substõnis, sed p ius accre
scendi. & hæc vera, vt statim dicã. Tertii dñt, q hic loquitr qñ pupil
lus adiuit. in ↄrio, secus. Innuit. qd indistincte qñ pupillus adiuit, vt
tũc ius substõnis trãsmittatĩ ad hrdem, qd est ↄ casũ d. l. q. habebat.
s. de vul. & pu. & ↄ. l. 1. §. in nouissimo. C. de cad. tol. Tene ergo pce-
dentem sol. q hic venit p ius accrescendi. vt probat tex. ibi, accre-
2 scendi iure. & c. Sed ex gl. op. † Ius accrescendi nõ habet locũ in di-
uersis hrditatib. siue deferat ex diuersis testis. siue ex vno. l. si sub cõ
ditione. s quib. mod. vsusfr. amit. & l. si duob. s. ti. 1. & l. 2. C. de test.
mil. & quod ibi no. Rñd. verũ est in iure accrescendi simplici, vt in
ↄriis. Sed si est vnitũ cũ pupillari substõne trahitur ad ea, vt porri
gatur ad bona impuberis. Hic est casus singularis. Pro hoc facit l. q.
ex duab. in prin. s. eo. cũ glo. & in l. 2. C. de test. mil. & qd ibi no. in
2 vlt. sol. Item ↄ. ius accrescendi non habet locũ post † aditam hrdi-
3 tatẽ in proprietate. l. 1. in fi. s. de vsufr. accres. Sed hic filius adiuit hę
reditatem paternã. ergo nõ habet locũ. Rñd. illud in iure accrescen
di simplici. sed si est vnitũ cũ substõne pupillari, trahitur ad eam, vt
habeat locũ etiã post aditam hæreditatem, & hoc est singulare hic.
Quod ergo dicimus, ius accrescendi transit ad hæredes, hoc est de
iure cõi. l. hæc scriptura. §. fi. de cond. & dem. & l. si ex plurib. de suis
& leg. & l. 1. §. his ita. de cad. tol. sed q trahatur ad bona impuberis,
& q habeat locũ post aditã hæreditatem, est hic singulare pp vnio
nem, q̃ habet cum substõne pupillari. Dicit tñ gl. & bene, q illud est
verũ, cũ alii iure substõnis admitti nõ pñt, q a nõ erãt, vel erant ex
clusi. Nã si esset ius substõnis pfertr iuri accrescẽdi, allegat gl. de his.
& Fal. §. si vero. de vul. & pu. q hẽbat. melius pbatur in l. 2. s. si duo.
b j. de bo. pos. sm tab. Op. de l. si ex plurib. in fi. de suis & le. Sol. glo.
ibi in vulg. hic in pup. Certe hic nõ loqt in spẽ substõnis pupillaris,
tñ. vt dixi immo ẽt in iure accrescendi. Alii, q hic suus fuit substi-
tutus, ibi extraneus. Nec hoc placet, nam tex. dicit hic, q substitutũ
obligat aditio. nõ, q suus fuerit. Alii dñt: q hic erat substitutus q adi
uit in parte in qua erat institutus, sed ibi substitutus non erat institu
tus. Sed sol. non est bona. Primo, q a ↄ tex. l. 1. scdo ↄ l. sed si pres. de
vulg. & pup. vbi hrs institutus non transmittit ius pupillaris substõ-
nis. Dic ergo, q ibi in iure substõnis, hic in iure accres. quod trans-
mittiĩ & sic ↄcordat cũ lege illa. Op. de l. toties. j. e. Sol. vt ibi. † Quę
\+ ro, an hæc lex locũ hẽat, siue pupillus adiuit, siue nõ? Glo. in fi. dicit,
non curandũ de hoc. Contrarium no. & in l. toties. j. eo. C. de cadu.
tol. §. sin autem aliqd sub ↄdõne, & illud vr verius. Si. n. pupillus non
adiuisset paternã hrditatẽ, ius accrescendi non esset vnitũ cum pu-
pillari substõne, immo diuersa respicerent, q a ius accrescendi here
ditatem paternã respicit, ius substõnis hæreditatẽ pupillarem. Sed
tunc instatur, q a rõ tex. est vniformis, siue pupillus adiuit, siue non:
cũ. n. substitutus adiuit prnã, est obligatus hre pupillarem, siue pupil
lus adiuit, siue non, & ita loqtr prima glo. hic posita, & bñ. ergo ista
oblo ad hæredẽ trãsit. Rñ. qñ substõ non esset vnita cũ iure accre-
scendi, nõ transiret ad hæredẽ, q a est psonalis oblo. Sed qñ est vni-
ta cũ iure accrescendi, tũc transit ad hæredem, q a ius accrescendi
non extinguitr cũ psona. & hoc est, quod dicit tex. hic coniungi eã
paternæ hæreditati, & ex hoc quod ponimus hic pupillum adiuis-
se, apparet, q non potest succedi ex vulgari tacita, vel expressa.

ADDITIONES.

a Alex. Vltimo sol. Pro hac sol, facit quod in simili dicit Bar. in l. 4. §. Cato. in 3. op. princ. vbi alleg. illam l. de verb. obl.

b Alc. Secundum tab. Et in l. 3. de iniu. test. 2. responso. no. Bar. in l. re cõiuncti. ver. sed circa hoc moueo tale dubium. de leg. 3.

LEX LX.

Filium. Institutus q adit ab intestato vr repudiare ex testõ, & facit locũ substituto h. d. op. q nõ sit necesse, q p-
betur, q fuit sanæ mentis cum psumatr, nisi pbetr ↄrium. l. ne codi-
cillos, C. de cod. Sol. gl. qd probatr eo ipso, q ↄrium non probatur.
Opp. de l. nec is. s. hæres, s. e. & l. mr. de inof. test. Sol. gl. hic sciebat si
bi hæreditatẽ esse delatã, alias secus, vt in ↄriis. Ista est vera & si di-
cas, immo ignorabat, quia putabat patrem dementem fuisse, vt di-
citur in tex. Rñ. præsumptio est, q sciuerit veritatẽ, eo q filius. l. octa
ui. vnde cogn. Vnde illis suis verbis, q b. dixit patrẽ dementẽ nõ cre
ditur: sed si vere erraret in facto, credens eum dementẽ fuisse, tunc
repudiasse non vr, vt in ↄriis. Alii dñt, q hic errabat in iure, q̃ solo
non est vera: p tex. qui dicit tanquam pater demens fuerit, vnde ex
presse loquitur, q in facto errabat, non in iure. Quid autem si in iu-
re errabat: dicam in l. Clodius. j. eo. Non habetis hic alia.

ADDITIO.

a Men. Scripsi consi. 118. nu. 3.

LEX LXI.

a **Si minor.** a Portio abstinentis se per restitutionem non accrescit cohæredi inuito. hoc dicit Opp. s. eo. l. cum
hæreditate. dic ut ibi.

ADDITIO.

a Pom Si minor. No. casum notabilem, in quo portio hrditatis non accrescit cohę
redi. Et vide alium in l. cum hæreditate. sup. eo. Adde alium, nisi testator præpo-
suisset dictionem taxatiuam, quia tunc non accrescit, vt eleganter probatur in l.
Lucius, §. qui habebat. inf. ad Tre. licet aliqui allegent tex. in l. 2. C. de test. mil. q
tex. non bene probat. Adde alium, q si suus qui habet cohæredem, abstinuit, quia
tunc non accrescit cohæredi, quoad poterit suam abstensionem reuocare, vt sin-
gulariter volunt Mod. in l. li. C. de repu. hær. & facit tex. in §. Papin. l. pro hære.
sup. eo. licet aliqui Moder. ibi contradicant.
Pom. Limita, ut per Lanfr. in l. 1. in prin. C. quando non pe. par. & ibi per Ias. in
vlt. col. & per Alex. in l. 1. §. 2. in fi. ff. de ope. no. nunc.

LEX LXII.

Antistius. Qui implet conditionem, non videtur adire, nisi expresse hoc animo fecerit. h. d. Opp. de l. iam du
bitari. de hær. inst. Sol. distingue, vt ibi, & l. 1. §. sed si parendi. sup. de
cond. ob cau. & l. ei, qui ita de cond. inst. Opp. q non valeat ista cõ
ditio si iurauerit. l. sub conditione. de cond. inst. Solu. vt glo. quia ibi
de iuramento futuro, hic de præterito. Et de hoc habuistis in d. l. ei
qui ita. sup. de condi. inst. & de conditio. ob cau. l. 1. & l. iam dubita
ri. sup. de hæred. instit. Quærit Dyn. an ille qui agit querela in effe-
ctu videatur esse hæres, eo ipso, q obtinet. Glo. format istam quæst.
in l. quemadmodum, sup. de inoffi. testam. dicam in l. cum quidam
sup. de bono. possess.

§. Si seruus. Si dominus serui mutatur, nouus iussus requiritur. h. d.

§. In libro. a Furiosus non acquirit voluntate sua, sed voluntate, legis, vel alterius, cum iussu curatoris.
Opp. de l. cum hæres institutus, sup. eo. Sol. si filius adit sua sponte, si
ne iussu curatoris, acquirit sibi, non patri, si cum iussu curatoris, tũc
acquirit patri, vt hic. tene menti.

ADDITIO.

a In libro. Intellige, vt per Ias. in l. infantis. in fi. C. qui admitt.

LEX

LEX LXIII.

Seruus duorum. Seruus pluriũ poteſt partẽ uni acquirere,& partem ſibi,ſi fuerit manumiſſus.h.d. Op.ꝙ adeũdo partẽ uidetur adire totum ab initio. l.1.& 2.ſ.eod.Sol.Iuriſconſ.ſoluit in l.cum ſolus ſeruus,ĩ.eod.

LEX LXIIII.

Si ſeruus. Seruus pluriũ põt oĩbus neceſſarius hęres exiſtere.h.d.op.ſeruus cõis nõ p̃t inſtitui hæres neceſſarius ab vno ex dñis.l.ſed ſi ꝯditioni,§.ſi ſeruum cõem.ſ.de hære.inſt.& Inſt.de dona.§.ſi.Sol.ſ̃m iura ſſorum debetis intelligere,ꝙ omnes dñi ſimul deceſſerant,l.duo ſocij,de hęr.inſt.vel oĩum hereditas peruenit ad vnũ, hodie autem procedit ſine dubio, ꝙ põt ſeruus cõis inſtitui,ab vno ex ſocijs,l.i C.de com.ſer.manumiſ.

LEX LXVI.

Seruus communis. Ex coniũctione legali, in h̃ditate locus eſt iuri accreſcendi.h.d.Et eſt not.lex in legato proprietatis,dic eſſe ſecus in vſufructu. Idẽ in gl.vide eã & uide quod dicã in l.proxi.Op.de l & Proculo, ĩ de leg. 2. vbi nõ eſt locus iuri accreſcendi. Sol.ibi in legato proprietatis, hic in h̃ditate. Et eſt rõ,ne quis decedat pro parte teſtatus,qđ in legatis ceſſat,& vide ꝙ per me no.in d.l.& Proculo. Sed ꝯ hoc opp.de l.j.§.j.de vſufr.accreſc.Sol.illud eſt verum in vſufr. aliud in legato proprietatis.tene menti iſtã gl.& no.& ſigna eam.

LEX LXVII.

1 *Hæres inſtitutus inſolidum, an ſi decedat intra annum tranſmittat ius deliberandi ad plures hæredes, an poterunt adire ſeparatim.*

Cum ſolus ſeruus. Seruus pluriũ poteſt ſeparatim adire,pp ſeparationem quę à lege inducitur,licèt non a teſtatore.h.d.Per hoc apparet ſolutum ꝯrium,quod feci in l.ſeruus duorũ,ſ.eo.

1 † Quæro hæres inſtitutus inſolidum deceſſit intra annũ,& tranſmiſit ius deliberãdi ad plures hæredes,vtrũ habebunt neceſſe omnes adire ſimul, an poterit quilibet ſeparatim?Dic,ꝙ quilibet ſeparatim,vt hic,licèt.n.in perſona morientis id ius non eſſet diuiſum, tñ in perſona hæredis per legem diuiditur,ſicut cætera iura hæreditaria: & poterunt ſeparatim adire vtilitatis cauſa,ne alterius feſtinãtia alteri noceat,vt hic,& l.legatarius in prin ĩ.de leg j.& alijs poſtea repudiantibus, vel excluſis,erit locus iuri accreſcẽdi in hęreditate,vt ſ.eo.l.prox.

LEX LXVIII.

1 *Gradui præcedenti quandiu eſt locus, non venitur ad ſequentem,& nu.3.*

2 *Hæreditas habetur pro repudiata, tranſacto tempore.*

4 *Inſtitutus,& ſubſtitutus, quando concurrant.*

5 *Adire quando videatur, qui non adiuit, intra terminum, vel repudiauit.*
Cõtumacia ſp interp̃tatur in id,qđ cõtumaci eſt deterius,et aduerſario vtilius.

6 *Practica huius l.& quantum tempus ſtatuere debet iudex.*

7 *Tempus hæredis ad adeundum, qui poſſunt petere, vt ſtatuatur.*

8 *Subſtituto ſtatuitur terminus ſtante tpe inſtituti, q incipit finito tpe inſtituti.*
Dilatione pendente, poteſt dari à iudice alia dilatio, quæ incipiat illa finita.

9 *Electi ſi fuerunt tres Poteſtates vnius terræ, vnus poſt alium, ſi ſecundus decedat deliberante primo, tertius admittitur.*

10 *Teſtator ſi filio inſtituto pupillariter ſubſtituit Titium,& quandocũque Titius deceſſerit ſine liberis ſubſtituit ei Sempronium, Titio prædefuncto, deinde pupillo, Sempronius admittitur ex ſubſtitutione pupillari.*

a **Quandiu inſtitutus.** a Sequentes in gradu nõ admittuntur, niſi primis excluſis.ideo primis ſtatuitur tp̃s ad adeundũ,vltra qđ nõ audiunť. h.d.

1 † No.ꝙ q̃diu eſt locus gradui p̃cedenti,non venitur ad ſequẽtem.

2 Itẽ no.† ꝙ tranſacto tpe,hęreditas h̃r pro repudiata. Op.de l.ſi.ex de vulg.& pup.Sol.ut ibi,quia ibi eſt locus in portione repudiata: Opp.de l.ſi quis ita,ſ.de hær.inſt.non eſt ꝯ,vt ibi patet. Op.de l.&

3 ſi ſinc,§.ſed quod Papinianus,ſ.de mino.† Sol.gl.no.quãdiu inſtitutus põt admitti de iure cõi,non eſt locus ſubſtituto: ſecus ſi de iure ſpeciali per reſtitutionẽ, vt ibi. Idem ſi reſtitutio concederet ipſo iure ſine remedio prætoris vini. l.ſin C.de rep.hęr.& ibi no.

4 † Opp.& v̄r,ꝙ inſtitutus,& ſubſtitutus ꝯcurrunt.l.ſi p̃tram. Titiũ, ſ.de hær.inſt. & Inſt de vulg.& pup.ſubſt.§.ſi.in ſi.Fallit ibi pp repugnantiã iuris,& rõnis: & eſt idem caſus in l.cũ proponas C.de hære.inſt.& eſt alius caſus in l ſi libertus patrono,ĩ.de bon.lib. Et põt addi tertius,vt id,quod dr̃ in patrono,idẽ dicat in filio,& dixi

b in l.pro hærede,§.Capito.ſ.eo. Venio ad vltimam gl. b & op.† qui

5 nõ adiuit intra terminũ,niſi repudiet,v̄r adire,vt C.eo.l.ſi.§.ſi aũt hoc. & §.ſi quis autẽ temerario. Sol.hæc lex hodie corrigitur per iſta ſ̃m Azo.& Hugo Alij dicunt,& iſta eſt uera & notabilis,ꝙ in illa ſtatuitur terminus ad inſtãtiam creditorum: hic ſubſtituto,qđ

c perpetuo tene menti. Illã tenẽt Doc.ibi,& bene.Rõ,quia contumacia ſemper interpretať in id, quod ꝯtumaci eſt deterius, & aduerſario vtilius,l.de ætate §.qui tacuit,ſup.de interr.act. Vnde qñ ſtatuitur terminus ad inſtantiã creditorum, intereſt creditorũ vt habeatur pro adeunte,vt habeant quę conueniant. Sed qñ ſtatuiť ad inſtantiã ſubſtituti,intereſt eius,ꝙ habeatur pro repudiante, vt ſic poſſit adire, ita loquitur hic, & hoc veriſſimũ in hærede inſtituto purè.Sed ſi ſub ꝯditione p̃ſtatiua eſſet inſtitutus,& ei eſſet ſtatutus terminus ad ꝯdõnem implendam,& ad adeundum,nec adimpleuit,non h̃r pro adeunte, quia non põt,cum non ſit adimpleta cõditio,l.ſi quis inſtituať,in princ.de hær.inſt.& in l.ſi ſeruus,de bonis autho.iudicis poſſid.vt dixi in l.ſi quis ſuus.de iure deli. Item hæc vera in hærede,qui p̃t adire de iure ciuili:ſed in eo,qui non p̃r aliter ſuccedere,niſi per ꝯtab.ſecus,q̃a ib requiriť expreſſio verbo

6 rum corã iudice.ut C.qui admit.ad bo.poſ.l.ſi.Itẽ ex eo† ꝙ dicit ad inſtantiã creditorũ,&c. intelligas practicam huius legis,ꝙ hoc h̃et facere iudex ad petitionem eius cuius intereſt.Et aduerte q̃a v̄r,ꝙ iudex nõ poſſit ſtatuere minorẽ terminũ centum dierũ.l.1.& 2.ſ.de iur.deli.& ibi,de hoc dr̃.In caſu tñ ſufficiunt tres menſes.l.ſi.§.j.de iure deli.

7 † Quæro q ſunt iſti qui pñt hoc petere,ut tp̃s ſtatuatur?Rñ. ſubſtituti,creditores,filius qui ſperat mouere q̃õnem inofficioſi, ut hic in gl.magna.

8 † Quæro qñ ſtatuitur hic terminus ſubſtituto? Reſpon.gl.ꝙ terminus ſubſtituti incipit finito tpe inſtituti. Vide gl. & no.ꝙ licet dicatur.C.de edil.l.ſiue pars, quod pendente dilatione

d offm̃ iudicis conquieſcat,interim tñ poterit dari dilatio, quæ inci-

9 pit poſt illam finitam,quod no.Dy.† iſtũ ver is aũt inducit ad q̃õnem.Si tres fuerunt electi poteſtates vnius terræ,vnus poſt alium: & ſecundus decedat deliberante primo,ꝙ admittatur tertius.ar. ĩ. de ꝯd.& dem.l.pater.ita dicit ipſe.Hanc q̃õnem tãgit Cy.in l. poſt aditam.C.de impub.& alijs ſubſt.facit ꝙ dicam in l.cũ ſub hac ĩ.de

10 cond.& dem.† Quæro iuxta prædicta, teſtator filium hæredem

e inſtituit.& ei pupillariter ſubſtituit Titiũ,q̃ñcũq; deceſſerit Titius

f ſine liberis ei ſubſtituit Sempronium.ꝯtingit ꝙ Titius ante pupillum mortuus eſt, demũ moriť pupillus.q̃ro an Sẽpronius ei poſſit ſuccedere ex uigore pupillaris ſubſt̃õnis?Et ſic eſt caſus, ꝙ ſic, ꝙ clarius apparebit rñdendo ꝯrijs.Contra prædicta facit l.ſi mr̃.§ i. de vulg. & pup.& ibi not.ſed rñde,ut ibi.Itẽ facit ꝯ,q̃a Sẽpronius ſubſtitutus fuit Titio,nõ pupillo,ſed rñſio apparet per hanc legẽ,q̃a gradu primo ſubſt̃õnis p̃tẽpto,admittitur ſequẽs.Itẽ facit ꝯ,iſte ſubſtitutus fuit Titio,q erat extraneus,ergo in eius perſona fuit ſubſt̃õ fideicõmiſſaria,& ſi pupillus nõ põt ſuccedere directò. Rñ. iſte ſubſtitutus fuit compendioſè quæ continet vulgarem ut dixi in l.Centurio. Videtur ergo dictus Titius pupillariter ſubſtitutus, & ſi Titius hæres nõ erit,Sempronium ſubſtituo,& v̄r ſecũdus gradus ſubſtitutionis, l.pater.de vul.& pupil.qui ſecundus gradus,quo ad Titium eſt vulgaris,quo ad pupillũ eſt pupillaris.Sed ſi prima fuiſſet directa pupillaris,ſecunda mere fideicommiſſaria,tunc ſecunda non poſſet habere locum,niſi ex ſubſtitutione adeatur hæreditas,l.apud Iulianũ §.idem Iulianus ad Treb.& l item tamen.§.qui ſuſpectam. eo. titu. Sed ſi prima eſſet mere fideicommiſſaria,& ſecunda idem, tunc licet primum fideicommiſſum deficiat,remanet apud hæredem cũ onere ſuo,& ſic debetur ſecundo.l.j.§.pro ſec̃do.C. de cad.tol.

ADDITIONES.

a Barb.Quandiu inſtitutus.Et vide Bar.in conſ.219.alle.iſtam l.§.is autem vide ibi omnino,quia pulchre loquitur.Et uide quod no.Ang.hic,& Bald.de termino dato ad probandum,u de eum l.ſi quando,& ibi dedi remiſſiones,C.de inof.teſta.

b Alex.Vltimam gl.Adde Bal.in d.l.ſi.§.ſin autem hoc aliquis,C.de iur.delib.& ibi Bar.& Bal.in rub.C.de ſuc.edi.in 1.col.& omnino vide no.per Imo. in l. ſi quis inſtituatur.ſup.de hær.inſt.Et ad dictum Bar.hic de contumacia,vide Pau.de Ca. hic,& Bald.in l.deberi,C.de fideicom.liber.uide,quod quælibet leuis cauſa excuſat a contumacia,& pro no.ponit Fran.de Aret.in l.2.C. de ſucceſ.edic. & idem quod tenet Barto.hic, ponit gl.& Bar.inf.in l.quæ dotis.ſol. matri. & ibi Pau.de Caſt.& Alex.

c Pom.Ratio quia.Idem tenet Bart.in l.quæ dotis.in 1.col.ver. ſi uero eſt acceſ.ff. ſolu.matrim.

1 Meno.Tiraq.de retract.conſang.§.1.glo.10.nu.58.

d Dari dilatio.Verum pendente dilatione,poſſit alia dilatio dari,uide Bar.in l.2.in vlt.dicto.inf.de re iud.
Meno.Dec.conſ.238.col.2.conſ.319.nu.3.Soc.iun. conſ. 42. nu.17.lib.2. Crauet. conſ.283.colum.2.Curt.iun.conſ.83.num. 1.2.late.Pariſ.conſ.18.num.38. lib.2. conſ.79.num.7.lib.3.& num.21.declarat.Iaſo.conſ.132.col.2. circa med. Ruyn. conſ.83.num.3.lib.2.conſ 99.nu.1.14.15.& conſ.140.nu.10.eo conſ.172.num.10. vbi plures caſus diſtinguit,Iaſo.conſ.48.col.4.lib.2.Chaſ.conſ.15.nu. 2. Boer. q.38.nu.18.Alciat.conſ.150.

e Quæro Bar.conſuluit ſuper hoc conſ.incip.quidam nomine Titius habens filiũ, &c.Adde,ꝙ Pau.de Ca.etiam illam ſequitur,dicit Bal.hanc deciſionem ualde cõmendare.Idem facit Ang qui dicit ſe conſuluiſſe Florentiæ.& Pau. de Caſt.cõſuluiſſe Vicentiæ.de quo vide eius conſ.351.

f Pom.Prædicta.Vide Pau.de Ca.conſ.356.pro iſta opinio.eſt tex.ſecundum Iaſ.ibi in l.ſi Titius,ff.de vulg.& pup.Ita etiam tenet Iaſ.vbi dicit ſe ſæpe de facto conſuluiſſe,in l.iam 2.q.prin.Bar.ff.de vulg.contrarium tenet Old.conſ.177.incip.teſtator,in vl.ſuo teſtamento,uide Ray.in rep. l. Gallus. §. & quid ſi tantum,ff.de lib.& poſth.ver.4.quæro.Et ad iſtam q.uide Bar.conſ.inc.quidam,& Ale.conſ.5. in 1.vol.Vide etiam Alex.conſ.1.in 1.vol.ubi limi.

f Men.Soc.iun.conſ.94.nu.50.lib.1.Crauet.conſ.283.col.2.verſi.non uidetur,cõſ. 295.nu 1.per Soc.iun.conſ.181.nu.47.lib.2.Dec.conſ.427.nu.7.8.Ruy.conſ.94. nu.2.l b.2.conſ.99.nu.14.eo.Alciat.conſ.492.nu.27.affert quatuor limitationes ad hanc doctrinam Bartoli hic.
Pariſ.vide Pau.de Ca.conſ.351.& Alex.late conſ.1.vol.1.

LEX LXIX.

In plurium. Siue ſuccedať de iure ciuili,ſiue de iure prætorio,ſcripti præcedunt legitimos,etiam ſi ꝯditio ſit adiecta,& interim non poteſt rẽpudiari.niſi coram iudice. h.d Op.gl.ad fi.legis.de l.is põt.& l.is qui §.i.ſup.e. Solu. hic coram iudice repudiauit,ita notat hic,& in prijs,& in l. de cura.bon. dã. Vel dicit,ꝙ hic exiterať conditio.prima ſolu.eſt magis notab.lis.

LEX LXXII.

Si ſeruum. Seruum alienum ab hoſtibus redemptum poteſt quis ſibi neceſſarium hæredem facere, ſed domino primo æſtimatio debetur.h.d.hic eſt gl.quæ ponit qualiter redemptus teneatur,cui & ad quid.

§. Si quis hac lege. Pôt qs pro parte tpis esse necessarius & pro parte voluntarius. h. d. Vide pro hoc quod no. in l. , .9. pen. inf. de hær. insti.

1 *Verba quando sunt scripta in personam, non extenduntur ad fieri facientem, secus si sunt scripta in rem.*

2 *Dictio quid, uerificatur in qualibet particula.*

§. Prætor ait. Qui amouet aliqd ex hrdītate nūquā abstineat mala f. de pdit bñficiū abstinēdi secus si post abstēsionē. h. d vsq; ad fi. & primo ponūt verba edicti. Scdo Juris. ponit casū i edicto. Tertio īcipit expōnem. Scda ibi si qs finis. Tertia ibi, ñ dixit. Per hoc qđ dixit si qs suus, ar paret expō illorum verborū, eū, cāue, positorū i edicto. Nā sumit eū. f. suū, vt hic vides. Vide tex. qū dicit. ñ dixit. Prætor hic exponit verba edicti, factū erit, & c. No. ex hoc vers. q qñ verba sunt scripta in psonā, vt si qs

a occiderit, si qs pcusserit si qs furatus fuerit, & filia ñ porrigunt se in

1 ppriā signationē, ad eū q fieri fecit: sed qñ verba sunt scripta in rē, hoc est gñalr, seu īpsonalr: vt si hec factū fuerit, & filia, ñ dt p quē, & tūc ex ppria signatione porrigūt ad fieri faciēē de quo p la. de Arc. ī l. aut q. afr. in fi. j. qđ vi aut clā. & l. hæc verba. j. de adu. Dixi plene ī l. ñ solū. §. si mādato. & §. Procu. us. j. d īiu. Di tex. ait ptor. hic

2 exponit verbū, ex hrdītate. †No. q dictio, qd verificat ī qualibet pti qula rei, iō gl. q̄ ē ī l. 1. §. 1. đ op. no nū. dū tex. dt qd opis, exponit qd .i. q. qa pfectū opus reqrit q d. qd verificatur ī qualibet particula. Tex. dt hic amouisse, hic exponit verbū amouere. Op. gl. & vr q ta lis error ñ excuset. l. eū q. §. si iiuria. đ iniur. & l. 1. s. đ legi De. dic vt no. ī d. l. eū q. ī fi. Vel dic tu spāle hic ī ad tione hrdītatis, q̄ osistit in solo aīo. l. p hrde. §. 1. fm Dy. Tu d. cas. q ī d. l. eū q. aīus erat đ linqñdi, & iō punit si aliū offendit, q̄ credident hic vero ñ erat aīus delinquēdi. Ad d. l. 1. de leg. dic, q posito, q illa ignorātia dēt puniri, hic tū non debet puniri tanta pœna, vt perdat bñficium abstinendi.

ADDITIO

a Alc. No. Vide omnino Bal. in c. 1. de bñfic. fra. q faci- ad no. per Bar. in l. inter ! igu lanē, §. si certū. de ver. ob. Adde tu videndū Bal. cons. 52. lib. 4. ubi consulunt super statutis Mediolani, qb. cauet, uno, q nullus corporaliter puniat nisi lege munici. caueatur: altero uero cauet, q homicida capite puniat, ita q statim moriatur, an vigore huius statuti mādās homicidiū puniat: Bal. dicto cōl. determinat, q nō puniat, & de hac ī istione Bar. vide Pau. de Ca. & Cy. in l. si p aliū. s. ne qs eū q in ius uocatus est u. ext. P. rsf. Vide Alc. cons. 65. nu. 17. uol. 4. Itē non habet locū in eo qui occidit ad sui defensionē, nec in furioso, ut per Alex. cons. 204. nu. 6. uol. 2.

§. Hæc verba. No. ex hoc §. q illæ leges q̄ pp delictum priuant aliquē aliquo bñficio obtinendo, nō hñt locum post bñficiū iā obtentū, qđ p̄r ad multa facere. Oppono de l. fi. C. de repu. hær. So. fateor q spōte qui semel abstinuit. po test redire ad hæreditatem: sed delinquendo non vr ad eam redire. Facit l. si quis extraneus. sup. eo. & ibi vide rationem.

LEX LXXI.

1 *Dilatione data decem dierum, si ille cui data est dilatio, expedit prima die, inde potest procedere, quia finita causa dilationis, est finita dilatio.*

a 1 **Si quis hæres.** Finita cā dilationis finit dilatio. h d. Et est bona lex. p quā dixi iā pluries de facto, si iudex dat alicui terminum triū dierum ad rñdendū pōnib. & ille respondet primo die, q amnō iudicis offm pt pcedere sicut si illa dilatio esset finita. nec illū vltimū diē expectare dēt, ut hic, & l. a filia, §. fi. ad Tre. op. de l. ī stipl'one, si calēdis. & l. insulā. j. de ver. ob. & s. si qs cau. l. si eū. §. 1. hic loqt in hrdītatib. in quib. dilat. sola nō īpedit aditionē. Et vide gl dic ad alia ōria, vt seqi in sequēti ōrio. Pro hoc vide gl. in l. 3. de cond. insti. dicit gl. in d. l. insulā. sed in illis nō erat finita causa dilationis oīno, vt ibi patet, sicut in sequenti contrario.

ADDITIO.

a Si qs hrs. No. ergo, q citatus ad certā diē pt ante diē cōparere, q ēt voluit Rap. in l. stip lo ista §. inter certā. & ibi dixi remissiue, de ver. ob. & ēt ad Bar. hic, adde qđ no. Bar. i l. q añ calendas. de ver. ob. & in l. quandiu sup. eo. & in l. 2. j. de re iud. Sed qd si aliquis est citatus, & cōstat eū cōparere non posse, an interim manus iudicis sint ligatæ. Dixit Inn. q sic. Fallit in electione, ubi impeditus non expectatur, vt in c. cū inter uniuersas, & ibi per eum. de ele. & idem dicit Bal. in oībus publicis actib. qū est in electione ne pp paucorum absentiā, publica uacillet utilitas. l. 2. C. de decu. li. 10. ita dicit Bal. in c. 1. de mi. vas. qui cont. est, in uers. pone aliquis est citatus &c. dixit tū Hos. & Io. And. in nou. in c. irrefragabili. de of. or. et refert Bal. in d. c. 1. q si statutus est alicui terminus ad se corrigendum, & certum est, q non vult se corrigere, q non debet expectari. Et ad p̄dicta facit quæ no. Doc. in c. ab excommunicato, de resc. Bar. & Bal. in l. siue pars. de dila.

Pom. Ad istā l. uide Alc. in l. nemo pōt. ff. de le. 1. & in l. 1. C. de iure delib. Adde, q Pau. de Ca. infert hanc legē ad duas q. maxime ad statutum Florētinū, dictans, q appellari dēat intra 10. dies, & postea hēat 60. dies ad psequendā appellationē, q si qs primo die appellauerit, q statim incipiunt currere 60. dies, nec expectari dēt lapsus 10. dierum, ar. huius l. dicit tñ. q aliqui cōsuluerunt contrariū. Itē inducit ad aliam qōnē, q si maritus reliqt uxori usumf. toto tpe uitæ suæ, dūmodo uidua steterit, & post mortē relinqt alteri, & mulier se maritauerit, q ille alter substitutus dēt statim venire, nec expectare mortē mulieris, p hanc l. & p id qđ ponit Io. And. in Spe. in ti. de sec. nup. sup rub. Non ob. qa dixit post mortem mulieris, quia censet retulisse ad casum, quo mulier nupserit. Sed si cogitasset, q debuisset nubere, eo mo substituisset in illū casum, eū in ambobus finiatur ususfructus. & si expssit unum casum, ueniat alius. arg. l. mulier. j. ad Treb. Non ob. ēt l. Publius, §. 1. de cond. & dem. quia ibi expectatio temporis potest esse pficua ei cui fuit post legatū. At hic mulieri nō potest esse pficua, sed hæredi tantum.

LEX XII.

1 *Filius tenendo feudum vel emphyteusim, an videatur hæres.*

Si quis non quasi. Quod qui facit vt filius, non ut hæres, non inducit immistionē. h. d. Pito etiam, quod si dixit, quod hæres simpliciter, q intelligat, vt filius, fm ea quæ habuistis in l. pro hærede, §. si quid tamen. s. eo. & in l. si patroni, in princ j. ad Treb. Et faciunt ista, † an filius videa-

1 tur hæres tenendo feuda, & emphyteusim. Et hic uidetur, q non, quia sunt hæreditaria, vt dixi in l. si patroni. in princ supra alleg.

LEX LXXIII.

1 *Filius petendo iuramen[tum] fidelitatis, non v[idetur] se immiscere, nec et petendo possessiones emphyteuticas, quæ ex forma pactorum debent venire ad filios.*

* 2 **Qui putat se.** Condō dādi impl[e]t, si dat plus, secus si minus. h. d. Inducit Dy. legē pcedenē, † q filius petēdo iurm fidelitatis, non vr se immiscere. cum illud pertineat ad filios, vt filios, non ut hrdes. Idem dico si peteret possessiones emphyteuticas, q̄ ex forma pactorū dēnt venire ad filios, vt ad filios De quo p Dy. in l. si patro. in princ. ad Treb. dixi in l. vt iurisiū. §. si liberi, de oper. lib. Opp. de l. cui fundus, in prin. j. de cond. & dem. Sol. ibi erat adiecta conditio plurib. hic uni. Opp. de l. si quis extraneus, §. sciendum, s. eod Sol. ibi est causa prorsus diuersa.

ADDITIO. * Minoc. Scripsi eo :s. 4. num. 10.

§. Qui bona fide. Liber putans se seruum, iussu alterius adeundo, non obligatur: secus si sua sponte. hoc dicit cum § seq. qui incip. de eo.

§. De eo. Op. s. pxi. §. Sol. habuistis ī l. q in aliena. §. 2. s. e. Et si qdē ille, q adiuit. fuit eius pposito, vt oīnō vellet esse hrs, si vel sibi, uel alij acqrat, adeūdo efficit hrs. Sed si dubitat an uoluerit esse hrs, & tunc aut adit iussu alterius, & nō pūmitur acqrere sibi, vt s. pxi. §. aut sine iussu adit, & tūc vr uelle esse hrs, & sibi acquirere, & hoc idē uidistis in fi. in d l. qui in aliena, §. 2. s. eo.

LEX LXXIIII.

Ex semisse. Qui adiuit ex pte minori cū deferret hrdītas p maiori obligabit, si eius erat propositi. h. d. Opp. de l. si ex asse. s. eo. Sol. gl. q ibi sciuit se institutū in totū, hic ignorauit. Op. de l. si qs mihi bona, §. qđ si ex pte. s. eo. Sol. gl. ibi in iubēte, hic in adeūte. Hoc nō placet Dy. qa quantū ad hoc, iubens dēt esse certus, l. pr, in princ. j. e. Vñ solue, vt sequēs ōriū. Op. de l. si qs extraneus. §. sciendū, s. eo. & l. illud, s. si pars hę. pe. Dic, aut sciebat se institutū in pte maiori, & est hrs in totū, l. j. & 2. & l. si ex asse. s. e. aut ignorabat, & tūc aut erat eius ppositi, q uolebat oīno esse hrs p quacūq; parte, & tunc hrs erit sine dubio. Aut erat eius ppositi, q uolebat esse hrs pro maiori, & nō erit, ut hic. Aut dubitabat, & tūc aut est sibi utile, q sit hrs pro maiori, & ex hoc fit ei⁹ ōdō melior; & p̄sumit q uoluerit esse hrs in totū. Aut ex hoc fit deterior eius ōdō, & tūc secus, l. si quis mihi bona, §. qđ si ex parte, s. e. Aut dubitat utrū sit ei utile. aut nō, & tunc intelligo, q erit hrs pro maiori parte, si voluerit esse hæres, aliàs secus, vt d. § quod si ex parte.

LEX LXXV.

1 *Gerundium si respicit verbum vel participium futuri temporis, inducit conditionem: secus si præsentis temporis, quia magis venit ad modificationem.*

Si tu ex parte. Quocūq; iure adit, portio alia q̄ pt acqri sine noua aditione acqrit. Itē q ex instōne repudiat ptē, pt in alia pte ex substōne succedere, & repudiatā iure accrescēdi hēbit. h. d. & ē fortis lex. Diuide, Primo ponit vnā q̄st. qñ qs adiuit ex substōne, & postea extat ōdō instōnis, & ad illā rñdet. Scdo, qñ repudiauit ex īstōne, & postea uult adire ex substōne, & ad illā nō rñdet. Tertio rñdet cuidā qōni, p q̄ apparet sol. pcedentis. Scda ibi, hē si tu. Tertia ibi, rñdi, non dubito. Dicit tex. omiserit aditionē, deinde repudiauit Titius cohrs, cui fuisti substitutus, & adiuit alt⁹ cohrs. Dy. dicit, q verbū Titianæ ptis, determinat uerbū, substōne, q. d. adeūdo ex substōne ptis Titianæ. hoc est, ex substōne facta in pte Titij. Dicit tex. partē, an tuæ ptis Titio cohrdi iure accrescēdi delatā? Rñ. q sic, vt patet ex sequētib. Dicit tex. uēdicare, hoc est dicere, ī ptāte mea est, hrē ex substōne, & repudiare ex instōne, & cē. Dy. Pro decīone legis reuoco ī dubiū casū in prima pte legis, quē gl. legit duob. modis. Primo ī duob⁹ institutis, l. q Seius in duab. uncijs sub ōdōne, & Titius purè ī decē, & Seius Titio substitutus, & hoc in prima gl. Istā tenet gl. q̄ mihi nō placet. Nā si essent tñ duo instituti stati cū Seius adiuit ex substōne, esset hrs in totū, nec expectaret ōdōnis euētus, l. cū hrs, ī fi. s. e.

a Sed tex. hic innuit ōdōnē expectādā a ergo & c. Nisi sustinēdo dicemus, vt dixi in l. q ex duob. in princ. s. e. Vñ alij antiq legebāt, in trib. īstitutis. & hæc lec. ponit in gl. sup uerbo ad me. q̄ uide. Illud placet, q essent tres instituti, & tunc est necesse, q expectet ōdōnis euētus, saltē pro dimidia, l. liber homo, §. si ita, s. de hær. instit. Tū tenēdo hāc lec placet, vt exponamus tex. vt fiat mutatio psonarū, s. ad me, i. a te, & mihi, i. tibi. Tū ab illa lect. gl. recedit dicens, q ille casus est in §. prox. sed non est uerū. Ille. n. differt ab illo, qa ibi primo repudiauit partē suā, postea adiuit ex substōne: hic primo ex substōne adiuit. Venio ad fm casum, & hic §. variat duob. modis. Primo, q essent duo instituti, q gl. nō placet, & merito, qa tūc hrēt totū ille adiens ex substōne. Dic ergo, q erant tres instituti, vt apostillaui legēdo literā. Sed q̄ro, qd iuris de hac q̄st. cū nō rñdeat ad eam? Rñ. rñsio colligit ex sequenti rñso. qa licèt repudiauit partē suā, tñ adeūdo ex substōne habebit iure accrescendi partē illius partis: vel totam, si duo essent instituti. Opp. ad prin. in l. si solus, j. eo.

ADDITIO.

a Expectandam. Bart. alleg. contrarius in l. fi. j. eo. ideo u de quæ scripsi in l. quidam eulogio. C. eod.

eo.Sol.illa lex istã,& fi es g'offat. Op de l.ficut,C.d repu.hęr.vbi q femel repudiauit,ñ pt iterũ adire.Sol.fateor codẽ iure fed alio iure fic,vt hic,& l fi.§.1.de vul & pup. Venio ad tertiã,& vlt.partẽ,& dr hic,ꝙ posſũ vnã inftõnẽ adire,& aliã repudiare. Op.d l.q.lã eulogio,C.e.& ſ.e.l.2.Sol.admoo e pus qs hẽtetũ,nisi pti' repudiauerit aliã partẽ,tũc.n.adeũdo aliã partẽ,de pte repudiata nõ hẽt, nisi quatẽn'ei accrefcit,ita loquit hic Sed ꝯ hoc elt ĩ ptãte fua hře iure accrefcẽdi,vel iure iſtõnis.ꝯl.fi qs hrs,ĩ prin.ſ.e.Sol.ibi dixi. Et pbat p hãc l.ꝙ fi qs incipit ab aditione partis, aliã partẽ eo iure quo fibi delata eſt in teſtõ,cog ĩ hr.,vt hac lege in prin.ẽt inuitus,d.l.fi qs hrs.Sed fi qs incipit a repudiatione,poſtea adeũdo partem poterit illã hře iure accrefcendi Et hoc eſt qd in fine hic ꝯ.ꝙ
1 pi hrc.vel ex iure inſtõnis,vel iure accreſcendi. Vltimo no † ꝙ ge-
a rundiũ,fi reſpicit verbũ vel participiũ futuri tpis,inducit ꝯdõnẽ, vt hic, ibi,quin ex ſubſtõne ad eundo &c. & gl.exponit,adeũdo,i. fi adieris.Sed fi gerundiũ reſpicit verbũ,vel participiũ pñtis tẽporis,tunc nõ induceret conditionẽ,led magis ueniret ad modificationem,ſeu qualificationem actus,vt ĵ.de vi,& vi ar.l.vim facit.

ADDITIO.

a Inducit.Vide ꝙ dixi in l.j.de off.cõlu.Vide Bal.in l.2.C.de fer.fug.in l.fiue poſſidetis,C.de prob.& qd no.Bal.in l.fi folennib.de fide inſtr. Quid in ſup:no:vide gl. in l.Mœuia,fol.mat.Et de gerũdio,adde no.p Bar.in l.2.ad fi.de cõd.& dem.ut ex ĩsug.ad reptim.in verſ.ne ex eorũ.& Bal.in l.id qd pauperibus,de epiſ.& cler. Et dic t,ꝙ importat cauſam finalẽ.& unde Bal.in l.fi ex cau.in 5.q.de non num.pec. & Bal.in l.falſus,C.de furt.& Sal.idem fing.dicit in l.j.C.de his qui latro.occult. Menoc.Dec.conſi.433.nu.6.Soc.iun.conf.122.nu.20.lib.2.& Rum.conf.pen.nu.2. Tirag.quod ceſſan.cau.ceſſ.effec.limitat pa.num.81.82.

LEX LXXVI.

1 *Conſequenti poſito, ſequitur poſitio antecedentis, in his quę pendent ex noſtra mera voluntate.*

* Illud. Qui vult ꝯñs,vult & antecedẽs.h.d. Vel fic,Ad poſitio-
1 nẽ † ꝯñtis,ſequit poſitio añcedentis.h.d Iſta l.pcedit in his q̃ pendent ex nřa mera volũtate,in alijs verò non pcederet:vt puta fi ego pduco in̄iam,ſequit ne de neceſſitate,ergo pceſſerunt
a acta? Certè non,ᵃ niſi probet.l.prolatã,C.de ſent.Itẽ fi pbo,ꝙ aliquis eſt ordinatus ſacerdos,ſequit ne de neceſſitate, ergo alij ordines pceſſerunt.Certè nõ,vt c.2.eX de cler.pereg.& ibi p Inn. Huic legi ꝯcor.l.ad rẽ,& l.ad legatũ,ſ.de proc.Cætera oĩa dic.vt in gl.& bene.Opp.gl.de l.itẽ apud Labeonẽ §.fiqs. Sol.illæ cauſæ ſe cõpatiuntur, l.nunq̃,de priuat.delic. iſtæ non.l.quandiu,ſ.eo.ſm Dy.

ADDITIONES.

* Menoc.ꝗ Caſſan.conſ.34.num.35.

a Alex.Certè nõ.Limita niſi pceſſiſſet decenniũ, ſm Mod.in l.ꝗ in aliena,ĩ prin.ſ.e. facit l.ſciendũ,cũ materia, de uerb.obl. Vide Bar.in l.ã duo,§.in uenditione,ver. q̃ro ergo fi reperiunt,de re iud.Adde ꝙ not.Inn in c.ſup his,de acc.& in c.innotuit,de eo qui fur.or.ſuſce.Adde ſm Paul.de Caſt.ꝙ ille qui unit unũ,cenſet etiã uelle aliud,ſine quo illud eſſet inutile,vt C.de fideic.l.quauis,& l.fin.ſ.de diuor.

1 *Adire an videatur, ſi quis pluſquam pro parte ſua dominium interpoſuerit.*

a Duo fratres. ᵃ Vſus rerũ cõium,aditionẽ hęreditatis ſocij nõ inducit, niſi qs ultra fecerit,q̃ ex neceſſitate cõionis facere teneret.h.d.& no.ipſam ĩ caſu ſuo Quęro,
1 qũo † cognoſcat,vtrũ qs pluſq̃ pro parte ſua dñium interpoſuerit, vt ex hoc uideat adire? Rñ qdã,vt puta,alienãdo inſolidũ,tunc vř
b adite,vt hic ſm quoſdã.Tu dic,ᵇ q̃dã ſunt q̃ p pte expediri ñ pñt, & tunc de neceſſitate cõionis, qs hẽt neceſſe illud facere inſolidũ, & eo caſu nõ vř adire,niſi eius animi fuerit,vt hic,pbat,& ĩ l.fi cũ vno,ſ.fi ex nox.cau.aga.& l.fi cões,& de neg.gel.& fam.erc.l.hęredes,§.fi unus.Quędã ſunt q̃ pñt expediri p parte,vt exigere a debitore cõi,& illa fi faceret inſolidũ,induceret aditionẽ,qa ĩ plus parte ſua dñiũ interponit.ita loqt hic,& dictę leges,pbant.Quęro iſta lex loquit qñ frater dicit ex illo actu noluiſſe adire hęditatẽ, qd cũ fi iple,vel hæres ei' affirmat ſe ex illo actu uoluiſſe adire, & aduerſarius negat,qd iuris?Dicã in l.geru,ĵ.eo.tit.Opp gl.de l.merito,pro ſoc. dic,ꝙ illa ꝯcordat, vt in his q̃ pñt fieri inſolidum iure cõionis,fic facta eſſe intelligãtur:aliàs fecus,vt patet in iam dictis.

ADDITIONES.

a Duo fratres. Per hanc legẽ Paul.de Caſt.ſm Ang.Rich.& Bal.ꝙ fi ſint duo fratres hñtes domum cõem,& unus ſe abſentet,& alter inhabitat tota domum,& reuertatur ille,qui ſe abſentauit,ꝙ non poteſt petere penſionẽ partis ſuæ,licet per plures annos ſteterit abſens,quia non potuit habitare pro parte, cum eſſet cõis. & hoc etiã probatur hic,quia quando eſt actus, qui non poteſt geri in partem unius quin geratur in partem alterius,non inducit aditionem,ut intelligunt hic Doct. Menoc.Adde Cępol.conſi.1.col...circa medium,in crim.

b Pom.Tu dic.Vide Fel.in c.1.de probat.

LEX LXXVIII.

1 *Caſus in quibus etiã ſecũdum iſta tempora, per filium non quęrebatur patri.*
2 *Patri quę per filiũ acquirũtur, primo acquiruntur filio, poſtea p ipſum patri.*

a Placet. ᵃ Quæ nobis acquirunt p eos q̃ ſunt in ptãte nřa, momento nõ reſident penes eos. h.d. vnũ dicit iſta lex,ſ. ꝙ dixi,in ſummario. Aliud pſupponit,ſ.ꝙ qcquid acqrit filius,acquirit patri:& tñ hæc lex principalr hoc nõ dicit,ſm Dy ſed pbat in l.j.ĵ.fi quis a par. fuc. man. Et ad illud pprię vadũt oĩa ꝯtia hic fignata. Op.de l.fi id qđ dñs,ſ.de ꝯd.indeb. Sol.gl.ibi in nãli obligõne,hic in ciuili acquiſitione.Dy.hoc reprobat,quia ibi nãlis obligõ q̃ritur per filiũ patri,l.frater a fratre,ſ.de condi.indeb Sed attẽde, quia gl.ibi inter alia facit dřiam.Nam nãlis obligatio nõ ita patri acquirit.quin remaneat ẽt apud filium,ſed in ciuili acqſitione,in hoc nihil apud filiũ remanet,per hanc legem ita dicit gl.in d.l.frater a fratre,ſed hoc ibi reprobo.Nã naturalis obligõ facilius trãsfertur,q ciuilis.l.fi eius.ad Treb So.ergo.ꝙ ꝯtiũ loquit in obligõne naturaliter,q.a ipſe dñs tenet ſeruo,vel pri ni o,q̃ ſibi nõ q̃rit.ne ſibiip li obligari videat.h.d.Dy.hic,& gl.i d.l. frater a fratre.& idẽ Dyn. in .li quis pro eo.§.1.ĵ.de fideiuſ.Op.ĵ.d fol l.ꝗ hoĩem.§.qdã. Gl. hic,& ibi inuoluit ſe ĩ iſto ꝯrio. Veritas eſt,ꝙ filius eſt hæres, & ꝙ a tiones ꝯfunduntur,& fic ad patrẽ tranſfert hẽditas.,put eſt apud filiũ,vt l.ꝯria,ſed hoc totũ expediat vno inſtãti. ita ꝙ momẽto non remaneat apud fil ũ.ita loqt hic tex.Op.d le.1.l.cũ filio. Glo. dicit fol.vt ibi qa apud filiũ remanet nudũ nomẽ hrdis,abſq; aliquo iure Op.d l.ꝗ hrdi.in prin.ĵ.de cond.& dem.So.gl.ibi vt ſcripto non vt hrdi.Dy.dicit,ibi loqt in his q̃ ſunt facti hic iuris.M.hi vř,ꝙ ſlibet ſolo veritati ꝯneat.& idẽ.na ibi loqtur in cuius pſona debeat impleri ꝯdõ,q eſt facti,ĩ quo inſpicit ſolũ pſona eius,ꝙ eſt hrs ſcriptus licet hæreditatis effectus non reſideat in eo:hic loquit quo ad alios effectus iuris hẽditarii,in qbus nõ inſpicimus pſonam filii,qa apud eũ nihil remanebat,ſm iſta iura. Op.C.de vſufruct.l.fi.in fi. Gl.ſol. hic,ſed qa paſſus eſt difficilis,omitto.Examino.n.plene in l. filio.ĵ.
1 de ꝯd.& dem.Opp.ꝓultimo † ꝙ non oĩa q̃ fi ius quærit. patri quæ-
b rat.l.cũ hæres.in prin.ſup.eod ſol.fateor ſm iſta tpa. ꝙ hoc fallit in multis caſib.nam extra cauſam caſtrenſem filius nõ acquirebat patri qñ:13: Primo,qñ quærebat illicite.l.quod ſeruus.de acqui:poſ.Secundo n dote,l.2.§.quod ſi in patris ſol.ma.l.Pomponius Philadelphus.fam.erc.ideo ſiiit factus ẽ.de collat.dotis. ẽt de iure antiquo. Itẽ in caſu l.cũ hrs ſ.eo.& l. Imperator.& l.cogi.ſ.ſi pr.ad Trebel. ſm intellm Iac.de Are.Hodie vero filius q̃rit ſibi ex oĩ cã adueniti
2 tia,per ti.C.de bon.quæ li.Quæro,cui † prius quæratur vel filio, vel patri?Non eſt dubiũ,ꝙ filio,& ex pſona filii patri.l.qui liberis.§ hęc verba.ſ.de vulg.& pup.& idem in ſeruo,ut ibi.Et illud videtur,ꝙ in vno inſtanti vadat ad patrem,& eſt magis notabile quam aliud,vt v.g.qñ intrans ad camerã obſcuram cum candela, quod eſt prius, vel qd prius diſcedat obſcuritas,& poſtea lumen veniat:vel cõ,qñ exiit tunc lumen & remanet obſcuritas,quod eſt prius.& vidi quẽdam Doc.qui diſputauit,& hoc adducit in diſputatione.

ADDITIONES.

a Alc.Placet.Et hanc l.limita in filiis Francigenarum, ꝗ non ſunt in patria ptãte ſui gl.Inſt.de pa.po.in §.ius aũt,dixi in l.fi.C.de inof.teſt.Scdo limita,niſi pr eẽt furioſus.tex.eſt ſing.in l.cũ hrs.ĵ.ẽ.licet aliqui cõtra.Tertio limita,niſi ſtatutum diſponeret,ꝙ filij non ſint in ptãte patris.Tex.eſt no.in l.pře furioſu.ibi,ius patriæ ptãtis moribi receptũ an,&c.ſ.de his q̃ ſunt ſui vel alie.iur. Quarto limita niſi filius acquireret poſſeſſionẽ ab Imperatore.l.cũ multa,C.de bo.q̃. li. Quito limita niſi ſtatutũ declaret,ꝙ bannitus non poſſet acquirere in terra bannitis: qa tñc nõ acquirtur patri per filium.l.3.C.de hær.inſt.Sexto lita niſi eſſent filii Iudæorem qui aſſumpſiſſent ſacrum baptiſma;quia tunc non quæritur patri eſt tex.no.28.q.1.c.Iudæorum Item ĩ caſu l.Imper.infra ad Tre.dic vt ibi dixi.

b Meno.vlt.Duc.q.199.nu.8.9.
Pom.Intellige per Bar.in l.frater a fratre.in ult.col.ff.de cond.indeb.&vide Bar. in l.fi quis pro eo.ff.de fideiuſ.§.1.limita,vt per Bal.in l.fi.ff.de cond.inſtl.ſ.qu in do filius acquireret patri exiſtenti in vltimo vitæ ſpiritu.
Parif.An regula huius l.procedat in illicitis,vt in ludo,& vſuris vide texe.& ibi Alex.poſt cæteros in l.ꝙ ſeruus,ff.de acq.poſ.limita,ut per Bal.in l.fi.ff.de cond. inſt.vt non liẽat locũ in patre conſtituto in art.mor.per tex.in l.fi.C.de bo. quæ li.vide Are.conſ.161.incι. in præſenti conſultatione videndum eſt.vide Mod. in l.qñ indignũ, C.de teſt.Item limita reg.huius legis non procedere in acquiſitione reuocabili,ſm Bal.in l.fi.ſ.de cond.inſti.circa reg.huius l.vide com. conſ.88. in prin.Item pro clara intelligentia huius reg.& quid de iure antiquo, & quid ď iure nouo,vide Alc.in l.poſſeſſio quoq;,ff.de acq.poſ.Item fi teſtator vellet acquirere patri ipſo iure,non acquireretur per Soc.in l.cum filium,ff.de leg.2. Meno.qſque.unde Doc.in l.vlt.2.lect.nu.25.C.quando non pet.par.& Ripa. in l.re coniuncti.nu.78.de leg.3.

LEX LXXIX.

Si ſolus. In iis q̃ acquirere põt qs p ſe, aditione partis totum q̃rit:ſecus in iis q̃ qs põt q̃rere p aliũ.h.d. Et eſt lex magiſtralis,& gloſſat multum ſufficienter iſtum titulũ. Rõnẽ horũ
a caſuum videamus.Qñ qs. eſt inſtitutus inſolidum ſine diſtinctione partiũ,adeundo p parte,totũ acquirit qa nõ pt ſcindere.l.ſ.eo.Sed qñ inſtitutus ex pluribus partib.& in nulla hẽt ſubſtitutũ, tunc idem vt hic Nã illa diuiſio partium ſcã a teſtatore,nõ dř hẽditatẽ diuidere,cũ oĩa referãt reſpũ vnius.Sed magis demonſtratiue fit:ſicut ſun re.cũ oĩa referãt reſpũ vnius.Sed magis demonſtratiue fit:ſicut ſundus q diuidit gřa vberioris culturæ,tñ idẽ fundus remanet.l.Caius §.fi.de le.2.Sicut videmus in illa mẽſura q̃ vocat cãna, in qua ſunt ſigna diuiſionis,ſi tñ diuidunt vnitatẽ ipſius,ſed qñ in aliqua parte hẽt ſubſtitutũ,tunc qa hř reſpectus ad diuerſas perſonas,teſtator vř diuidere.ex. agnitione partis totum agnoſcit,illa rõne,ne ſtet ĩ pendẽti pſona repňtata,vt dixi in l.1.§.ſ.eo.in ſcđa parte legis rõ eſt, qa aſſignatione partis nõ acqt totũ qa non pt.Nõ.n.pẽdet ex voluntate iubẽtis tm̃.vel adeũtis tm̃.Quæ rõ tãgit hic ĩ vlt.glo. & pbat ſ.l. pxi.Ex pdictis poſſumus ſoluere vnum dubiũ.hic loqt qui ſer- uus ẽ iſtitutus ex parte ſub ꝯdõne qd ſi e pluribus partib.eſſet inſtitutus pure ſeruus.Certe ſi vnus eſt dñs,nõ vř,ꝙ poſſit pro parte tm̃ adire quia non pt diuidere,cum teſtor non diuiſerit, referẽdo paretes ad vnam perſonam tm̃:nec lex diuidit, qñ eſt vnus dñs, ſed qñ plures.l.cum ſolus ſeruus.ſup.eo.Venio ad gl.& op.de l.liber hõ.§. fi.ſ.de hær.inſti.Gl nõ ſol.hic in 1.gl.ſed ĵ.in vlt.gl. quia ibi hæreditas defertur mihi per alium ex noua diſpoſitione. ſ. quia hæreditas defertur mihi per alium ex noua diſpoſitione. ſ. quia hæredi primo ſucceſſi.Op.ſupra eo.l.fi tu ex parte in fi.Sol.5.ibi.Oppo. de l.cum hæreditate.ſup eo.Sol.ibi defertur mihi plures partes diuerſo iure ſcilicet vna ex diſpoſitione defuncti,alia ex diſpoſitione lega

Bar. ſuper ĵ.inſuri.

l.b.1.ex iure accrescendi:hic vno iure deferuntur plures ex disposi-
tione defuncti tm̄.Vltimo gl.summat hic istam materiam.& gl. &
Doc.in l.qdam eulogio.C.e.licet nō plene.dicam in l.si.j.eod.

LEX LXXX.

Toties videtur. Ius substōnis non transmittit̃ ad hære-
dem.h.d.C.p.s.e.l.qui patri.Sol.ibi trās
fertur ius accrescendi non ius substōnis:tñ hīc ad ius habet hic vt tra
hatur ad bona impuberis,quod intellige vt dixi, in totum, vel in
partem.Item illa lex debet intelligi, quando pupillus adiuit, & sic
cœpit esse iuncta hæreditas defuncti,& pupilli,alias secus.

LEX LXXXI.

1 *Intell. ctus ad l.si deportat. v princ.pi.,infra e leg. 2.*

Si seruus eius. Ista est sing.lex,& difficilis, & difficile est
cam defendere a ꝯtriis.Cum seruus nō ca
pacis in totum,vel in partem instituit̃ ꝯtēplatione ipsius serui, im
tps aditæ hæreditatis inspicit̃.h.d.Hæc lex h̄t duas lec.Primo loq-
tur in seruo eius,q est oino non capax,& ita vr̄ intelligere gl.hic &
Dy.q dicit.in prima parte pone ex: plū in spurio,in sc̄da in filio na-
turali.Cōstat aūt,q spurius est simplr nō capax. Qđ apparet, qa si
est institutus,venit simplr ad venientes ab intestato.l.1.C.de na.li.
& l.Lucius.§.1.j.de leg.1.& ibi dicā.Scdo intellr in seruo eius,q li-
cet capiat ipso iure,t: nō in effectu qa aufert̃ ab eo vt ab indigno.
2 Et ita sentit gl.In l.prox.& Iac.de Are.pono ergo casum simplr,&
in ꝯtriis examinabo.Op.de reg.iu.l.qđ ab initio.& l.pen.& j.si quis
ali.test.a.prohi.l.1.§.1.Gl.dicit ex benignitate de rigore secus Con
tra,immo vr̄,q si instō non valet tpe t. sti,nullo mō fit valida l.si a-
licnū.§.si ex in extraneis.de hær.insti.Sed in seruo inspicit̃ capaci-
tas,vel non,ex psona dn̄i.l.non minus.s̄.de hær.inst.hic dn̄s erat nō
capax.ergo.&c.Gl.hic intelligit,q oēs illæ leges loquunt̃ de rigo-
re.hic de benignitate.Certe hoc non exprimit hic Iurisc.Ia.de Are.
dicit,q hic fuit institutus seruus eius,q scribere poterat , licet ab eo
auferat̃ tanq ab indigno,vnde sp valuit instō. Illud aūt vnū ei aude
raī,vel nō recipit mutationē.Secus si ab initio instituī nō potu fiet
d.l.quod ab init o.& l.Manichęos.C.de hær.q lec.vera est in se.Fa-
cit j.de iu.fis.l.nō intelligitur.§.qñ aūt.Hēs ergo, q si seruus muta-
uit dn̄m.nō perdit̃ hr̄ditas,eo q primus dn̄s erat indignus nisi ser-
uus esset institutus ꝯtemplatione ipsius dn̄i indigni,& sic in fraudē:
vel nisi fuit manumissus,vel alienatus in fraudē ita pōt intelligi illa
b lex.cui intellectui ꝯsonat gl. j.prox.tū nō ꝯuenit istæ quæ dicit sim
pliciter capere nō pt.Intellige ergo in seruo non capaci simplr, &
ita intelligit Dy.& gl.vt dixi.Itē intellige,qđ seruus hic fuit institu-
tus contemplatione ipsius serui:nec ob.ꝯtria quæ loquunt̃ qñ seruus
est institutus ꝯtemplatione dn̄i,vel simplr,quo casu vr̄ habitus esse
c res; cessus ad dn̄m, l.cum aliquis.§.si aut.C.eo.iō tūc dr̄ fieri fraus,
mento tunc inspicitur capacitas.uel incapacitas ex persona domi-
ni.Sed qñ instituiī ex psona sui.dēt inspici tps hr̄ditatis aditæ , tunc
1 .nō dr̄ fieri in fraudē,ita loquit̃ hic.j.Et per hoc habes intellm.l.si de
portati.in prin.de leg.3.Nā si est deportatus,nullo mō est capa ·,se-
cundum veram opinio.l.1.C.de hær.inst.& l.si necem.§. si deporta
.tus,de bo.l.b.& l.1.in fi.de ꝯtab.& no.s̄.eo.l.si quis mihi bona. §.1.
tamen seruus deportati h̄et aliquid plus capacitatis,si ipsius contē
platione relinquitur,vt hic.Iō si dies legati cedit durante deporta-
tione,acquiritur fisco,cū deportato non posset acquiri.Secus si re-
linqueret ꝯtēplatione deportati,vel simpliciter,per hanc legem.

ADDITIONES.

a Menoc.pono.Ias.l.Gallus.in primo.nu.1.de lib.& posth.
b Alex.Consonat gl.Adde no.per Doc.in l.si mihi & tibi,de leg.1.
c Alex.Ad dn̄m.Pro hoc ēt facit gl.in l.item qđ,§.+.sup.de hær.inst.& nota p gl.& Bar.j.prox.p Bar.in l.fi.C.de vsufr.Et cū hac rñsione trāseūt simplr Imo. & Pa. de Cast.in l.si mihi & tibi,§.reg.de leg.1.Vel pōt rñderi sm fa. .ce Are.& Bal.ad istū tex.& ad d.l.si deportat.,q tūc,& hic dn̄s erat saltē capax noie,licet nō effectu.Et sic his casib.licet consideretur psona dn̄i,bene valebit,secus in d.§.regula cū alijs alle.in cōtrariū,quia in illis i.ō est capax,nec noie,nec effectu.Exēp.ū patet i icestuoso,q si pt aliqd capere a pře suo,ut no.in Auth.qb.mō na.eff.sui. in fi.alia fuit so.q̄ dat Pa.de Ca.in d.§.reg.in lect.Bon.videl cet,q d.l.si deporta ti,nō ob.ad d.§.regu.qa iō ibi legatū relictū seruo deportati valet,& applicatur fisco,qa in ille seruo fiscus h̄et ipē ea rōne,qa post mortē deportati, bona ipsi᷒ acqrit̃. post deportationē dēt puenire ad fiscū.l.a.cū ibi no.de bo.pol.& no.gl j.l.si tibi mādauero,§.is cu ius,s̄.man.iō rō spei q̄ h̄et fiscus in illis deportati bonis acqrit̃ illud tale legatū fis.,sicut alias uidemus in l.verū §.si seruo,sup.p so. hoc tñ ū placet,qa illa rō illius spei q̄ h̄et fisci s i bonis illius deportati,ñ dēt eē si fiscēs ea,vt acqrat̃ aliqđ ipsi seruo,imo dēremus potius dicere,q illud legatū dēt stare in suspēso quousq; seruus applicaret̃ fisco,l.si tibi hō,§.cū seruos. j.d leg.1.Nō ob.tex.i d.l.verū,§,si seruo,all.p eū,qa ibi ille socius hēbat dn̄m d psiti, nimirū si rōne illi᷒ dn̄i d psiti poterat totū acqri,veriores sūt prime sol. No.tñ illud qđ dr̄,dportat᷒ ē saltē noie capax,q cōis opi.ē i l.1.C.d hær.inst.q ñ dicat deportatus.nec noie capax,nec effectu & illa so.prima multū pendent ab hac.

LEX LXXXII.

1 *Portio accrescit portioni non personę.*
2 *Substōnis ius cohęret personę non portioni,quia nō transmittitur ad hęredē*
3 *Ius accrescendi respicit rem non personam,& transit ad hęredes.*

a 1 **Si totam.** portio accrescit port.oni,non personæ, & iō qui
perdit portionē,pdit ius accrescēdi.licet nomen hę
b redis retineat h.d.& eti bona lex Oppo.l de l. ex facto.§.fi.supra de
2 vulga.& pupil .Sol.ius substōnis cohæret personæ,non portioni.
Quod apparet , quia non transmittitur ad hæredem,l.toties.supra
eo.& ideo licet ab eo auferatur hæreditas,ut ab indigno , remanet
tamen nomē hæredis in persona sua,ideo potest succedere ex sub
stitutione,quæ non transit in fiscum,licèt transeat portio. Sed hic
loquit̃ in iure accrescendi,qđ respicit rē,non personā l.si Titio s̄.
3 de vsufr.Patet,qa trāsit ad hæredē.l.q patri,s̄.eo.& l.si ex pluribus
de suis & leg. & l.j.§.his ita.C.de cad toll. merito transit ad fiscū,
ad quē trāsit port o. Vltimo hæres hic ē si q̄ dicit nota.q hic est
nō capax,& non dat̃,&c. Aduerte,quia ista gl.intelligit legē præ-
cedentē,maximè in 2.rñ.q loquit̃ in indigno. Itē aduerte quid ve
lit dicere gl.hic loquit̃ in non capaci & nō datur, f.ipsi nō capaci,
sed dat fisco. Auf. t.n. ab hærede instituto,qui erat capax : tñ est
indignus pp delictū,quia assumpsit tacitā fidem de restituēdo nō
capaci,sed si ipsi nō capaci directo esset relictū,tūc nō daret̃ fisco,
sed veniret ad veniētes ab intestato.l.j.C.de nat lib.& l.j C.de hæ
re.inst s̃m verā opin.& l non intellr circa prin.& §.j j.de iu.fisci.

ADDITIONES.

a Pom.Si totam.Ad materiam huius l.aliqua per Fed.consi.26.& consi.27.
b Dar. C. Oj p. loquitur in iure accrescendi,quod respicit rem, quod si heres vendat hæreditatem,an ius accrescendi competat emptori, & vide Ias. in l.secunda,ver. extra glo. C.de pac.

LEX LXXXIII.

1 *Proximior agnatus decedens pendente dubio, an posthumus nascitur, licet sciat testatorem defunctum, ius deliberandi ad heredem non transmittit.*
2 *Lex semper est certa de eo, quod est certum in natura.*
3 *Filius in potestate hereditatem paternam non agnitam transmittit ad quoscunque heredes.*
4 *Medium est inter mortem, & aditionem in suo.*
5 *Sciens hereditatē sibi delatā, si decedat ea non adita, quando illā trāsmittit.*
6 *Dubitationem, qui propter aliquam adire non potest, & in omnem euentum futurū heredem se cognoscit, interim decedens, transmittit hereditatem.*
7 *Filius si ignorat patrem fecisse testamentum, siue suus, siue emancipatus, & decedat, hodie transmittit hereditatem.*
8 *Intestato veniens quādo propter aliquid non potest adire, & in omnem euentum cognoscit se futurum heredem, si decedat, transmittit hereditatem.*
9 *Impeditus adire facto alterius, hæreditatem non aditā, decedens transmittit.*
10 *Metu penę legalis, qđo qs tanth impeditur adire, interim decedēs trāsmittit.*
11 *Statuto stante, q forensis non possit aliquo titulo acquirere bona, sub pena, nisi fuerit allibratus, an forensis proximior agnatus defuncti, qui venit ad ciuitatem vt faceret se allibrari, & postea adire, & antequam predicta faceret est mortuus, istam hereditatem transmittat.*
12 *Suus heres de iure ciuili hereditatem non aditam, vel non agnitā transmittit ad quemcunque successorem, & num. 20.*
13 *Beneficium abstinendi, quia introductum in fauorem filiorum, vbi non vertitur fauor, nihil operatur.*
14 *Filius sciens, & habilis ad adeundam, an transmittat tantummodo ad suos, & num. 17. vbi quod ad quosque.*
15 *Suus, infans, vel furiosus, an transmittat hæreditatem paternam, etiam ad matrem, & num. 18. vbi, quòd sic.*
16 *Filius, qui nō solus est heres legitimus, sed sunt alii liberi cohæredes, si decedit, an portionem trāsmittit ad patrē, vel matrem, an ad coheredes, & nu. 19.*
21 *Existentia sui heredis, quando cessat ob aliquā causam, ut puta, quia habet substitutum vulgarem, tunc suus non trāsmittit hæreditatem non aditā.*
22 *Filius qui repudiauit hereditatem paternam, illam non transmittit.*
23 *Filius hereditatem maternam non agnitam non transmittit.*
24 *Filius emācipatus hodie hereditatē paternā nō agnitā trāsmittit, sicut suus.*
25 *Hæreditate ascendentis non agnita, nec repudiata, quoties quis decedit, illam transmittit ad descendentes, etiam si non sit suus.*
26 *Infans habens hereditatem cuiuscunque non agnitam, sed delatā transmittit ad patrem, vel ad suos alios descendentes, etiam si sit emancipatus.*
27 *Ascendentes infantis, hodie iure hereditario petunt hereditatem infanti delatam, licet non agnitam.*
28 *Filio infanti, cui delata fuit hereditas, decedenti, superstite patre & matre, vel auo paterno & materno, quis succ det. ibi, quòd vterque.*
29 *Emancipatus, qui substituit filio infanti pupillariter extraneum si decessit relicto filio, & auo paterno ipsius filii, & infans decedat delata eidem hereditate extranei non agnita, quis succedat isto casu.*
30 *Sciens hereditatem sibi delatam si decedit ea non agnita, nec repudiata, intra annum ad quoscunque ius deliberandi, & aucnnā transmittit.*

a **Ventre.** a Ex testō non pōt esse hæres qui de eius virib. dubi-
tat, nisi sit suus, & in se verit te testū ualere, aliàs
secus,& qui in oēm euentū futurum se heredē cognoscit,interim
hæreditatē decedens trāsmittit.h.d.Primo ponit vnū dictum. Se-
cundo ostēdit qūo in prædictis differt suus ab emancipato vel ex-
neo.Tertio ostendit ex pdictis insurgere vnū incōueniens. Quar-
to,ꝯ illud incōueniens dat remedium. Scda ibi sed si vacuo. Ter-
tia ibi,ergo si ventre.Quarta ibi,& ideo. Pone casum in terminis,
filiū emancipatum,vel extraneū quis instituit,ventrē vxoris prete
rijt,q̄ritur vtrum institutus possit adire hæreditatem ex testō?Rñ.
q non. quandiu pendet , an posthumus nascatur , & sic, an testm̄
rūpatur. h.d.Ratio huius est, qa dubitat̃ de virib.testamenti,&c.
l sed & si de sua, s̄.eod. Assignat glos. aliam rationem, quia insti-
tuti

ADDITIO.

a Paris.Ventre.Circa materiā transmittendi hæreditatē non aditā,vide Bar.in l.vnica,§.in nouissimo,C.de cadu.toll. & multa in illa materia uide per Ias. post alios in l. mancipata, per totum,C.qui admitti. & addita ad Bart.in d.§.in nouissimo. Menoc. Adde in l.vnica,C.de his,qui ante apert.tab. vbi Rube.ponit intellectum huius legis.

tuti expectant ꝑteritos,l.2.§.expectādi,ɟ.de bon.pot.ſ m tab,ꝙ hic
nō examino.dic,vt ibi.In ſcđa parte.ſ in ver.ſed ſi vacuo,ſic pone
caſum. Quærit an idē eſſet ſi filius in ptāte eſſet inſtitutus,& vēter
ꝑteritus? Et rn̄deo,ſi in veritate vēter eſſet uacuus,licet nō erede-
ret fi.ius in ptāte,ſtatim eſſet ſuus hr̄s,& decedēs trāſmittit: eman
cipatus vero nō eſt ſuus hr̄s,nec adire pōt,donec vxor putat præ-
gnans.h.d. Sic ergo ſi venter eſt vacuus differt ſuus ab emācipato:
ergo à ɔ̄rio innuit,ꝙ ſi venter eſt plenus,nec ſuus nec emācipatus
interim eſt hæres. In 3.parte ibi. ergo ſi uent re,ſic pone caſum ex
eo qđ dictum eſt s̄. à ɔ̄rio ſenſu,ꝙ ubi ſuus. ventre pleno interim
nō eſt hæres,ſeqnit̄ illud,ꝙ ſi filius interim decederet nihil ad hę-
redes tranſmittit̄,qa nō eſt hr̄s ſuus per legē,nec ꝑ aditionem In-
quantū ergo vr̄,ꝙ decedens nihil trāſmittat,Iuriſc.fatet̄,ꝙ ſeque-
ret̄ illud inconueniens.Sequit̄ quarta pars ibi,& ideo.& illā diui-
de in tres. Primo dat remediū inconueniens. Scđo ponit rationē.
Tertio illud extendit. Scđa ibi, quia ſiue. Tertia ibi, eademq; rō.
Prima particula legit̄ duob. modis,vt colligitur ex gl.primo,vt ꝙ
dicit decreto,intelr̄.i.per bon.poſſ.ɔ̄tab. & ita intelr̄ gl.ſuper illo
verbo,ſ m illā,ſic pone caſum. Quæro qđ remediū eſt ɔ̄ dictū in-
conueniens? Rn̄.remediū eſt ꝙ ille filius qui decedit trāſmittit ad
hæredē ſuum ius petēdi bon.poſſ.ɔ̄tab.& ex decreto iudicis inter
ponēdo ſuper bon.poſſ filio,& hęredi eius ſuccurrit̄.h.d. Hęc lec.
probat̄ in l.illud,in fi.cū l.ſeq ɟ.de bon.poſſ ɔ̄tab.Tenendo iſtam
lecť dicas,ꝙ ſi quidē hęres filij vult uenire ꝑ ɔ̄tab. pēdente dubio,
an naſcat̄ poſthumus,pōt Idem ſi poſt poſthumū natū,ſed ſi poſt-
humus nō eſſet natus,& certū eſſet ipſum nō naſciturū,tunc veni
ret ꝑ ɔ̄tab. qa certū eſt teſtm̄ non rūpi,ſed ꝑ ſ m tabulas,ita debet
intelligi alternatiua poſita in d.l.illud, in fi. cū l.ſeq. vt ibi ſcripſi,
licet gloſ.alr̄ ſentiat Secundo modo legit̄ ꝙ hic loquit̄ de decreto
pn̄tis legis. Dicit ergo Iuriſc.ꝙ eſt ſuccurrendū ɔ̄ prædictū incon-
ueniens filio. decreto, & authoritate pn̄tis legis, vt decedens ille,
hæreditatē licet non,q̄ſitam,ipſo iure,vel per aditionē tranſmit-
tat.h.d. Hoc ſentit gl.cū dicit,ex hac lege no.hęreditatē nō agni-
tam trāſmitti.Idem no.in l.ſcriptus,ɟ.de Carb.edic.& iſta lec.pla-
cet:ſumus.n.in mā de acqui.hæreditate de iure ciuili.& lex in du
bio debet intelligi ſ m ſubiectam mām,in qua poſita eſt lex,l.Im-
perator,de in diem addi. & not.in l.fi.in princ.in ver poſſe repeti.
s̄.de condi.indeb. Sequit̄,quia ſiue frater inſtat q̄rens, q̄ eſt æqui-
tas,q̄ mouet vos ad ſtatuendū hoc ɔ̄ regulā iuris cōis? Rn̄.qa ſiue
poſthumus naſcat̄,ſiue non,hæres futurus erat, ergo æquum eſt,
ꝙ decedens tranſmittat Sequitur ver eademq; rō facit &c.inſtat
quærens erit ne idē in emancipato? Rn̄ ꝙ ſic,quia eadē eſt rō.h.d.
Notabilia collige ex ſummario, & ex caſu,in terminis.Op.ad pri-
mū,qui in omnē euentū futurus eſt hæres,non impedit̄ adire,l.ꝙ
ſi dubitet s̄.eo Sed emancipatus eſt hmōi.vt in fi.huius legis ergo
adire pōt.cuius ɔ̄rium dr̄ hic. Sol.l.ꝙ ſi dubitet̄, loquit̄ qn̄ nō du-
bitat̄ in cā acquiſitionis, ſciebat.n. ibi defunctū deceſſiſſe teſtatū,
ſed dubitat an in ciuitate, vel apud hoſtes, & ſic erat cauſa certa,
a qa ex teſtō ſuccedebat, hic uero erat incertus a de cā,ſ.an ex teſtō,
an ab inteſtato, ergo adire non pōt licet in omnē cauſam futurus
1 ſit hr̄s,vt hic,& l.ſi is ad quē.s̄.eo.Ex iſta prima parte no.ꝙ †proxi-
mior agnatus decedens pendente dubio, an poſthumus naſcat̄,li-
cet ſciat teſtatorē defunctū, ius deliberādi ad hæredē nō tranſmit
tit,ꝑ l.cū antiquiorib.C.eo. Nā ſibi hr̄ditas interim non eſt delata,
vt hic dr̄ in tex.rotundo.ergo non pōt ſcire ſibi delatā probat̄ qa
non dr̄ delata hæreditas, q̄ nō pōt adiri.ɟ de verb.ſign l.delata, &
b ſic ɔſului. b Ad ſecđam partē hic op dr̄ hic a ɔ̄rio,ꝙ vētre ple o fi-
lius in ptāte,interim non eſt hr̄s:ɔ̄ s̄.eo.l.cū quidā.§.ſuū. Rn̄.dixi
2 † ibi,lex ſꝑ eſt certa,de oī eo,de quo eſt certū in nā,& ideo ſi uēter
eſt uacuus licet apud nos dubitet̄, lex eſt certa,& facit filiū in ptā-
te ſuū hęredē vt hic,& in ɔ̄rio.Sed lex nō eſt certa de eo qđ nō eſt
certū in nā nāta,ſed ſolūmodo eſt certū apud Deū,& ideo ſi uen-
ter,eſt plenus pōt eſſe,ꝙ naſcat̄ viuus,& ꝙ nō naſcat̄.hoc ſoli Deo
liquet,nō aūt eſt certū in nā nāta, & ideo lex nō eſt certa,nec filiū
facit ſuū hæredē,vt hic & hoc no.dicit tex. vt d.§.ſuū,ibi rā ꝑ na-
turā humanæ ɔdōnis,&c q.d.lex eſt certa de eo qđ eſt certū in nā,
nō de eo qđ eſt ſup nām certū, vt Deo ex illa parte no. caſum ex-
3 preſſū, ꝙ filius in ptāte † hæreditatē ꝑ̄ſoam nō agnitā tranſmittit
c ad quoſcūq; hęredes. Non.n. loquit̄ de filio ſe immiſcēte,qa nō
poterat ꝑꝑ incertitudinē. Cum.n extraneus non poſſit adire.vt hic
dr̄,ergo nec ſuus immiſcere,vt l.cū bonis,ɟ.e. Itē tex.iſte dicit hr̄s
fuiſſe intelr̄ q.d. lex facit eū hæredē,& licet deceſſerit, hr̄s fuiſſe
vr̄,vt tranſmittat. Nec potes dicere,ꝙ hic ſit caſus ſpecialis,ꝙ hæc
lex totū ſpāle inducit eo caſu, quo filius non intelr̄ a iure hæres
fuiſſe,ſ.qn̄ uenter erat plenus,vt patet ex ſequenti parte,s̄.dixi. Ex
4 ꝑdictis † ēt patet,ꝙ aliqn̄ inter mortem,& aditionē in filio ſuo,eſt
mediū.vt qn uenter erat plenus, vt plenè dixi in l.fi. s̄.de cond.in-
ſtit. Venio ad tertiū,& ad quartum ſimul,& op.non debet eſſe me
lioris conditionis,q eſt in caſu dubij,q̄ qui eſt in caſu certi.l.ordi-
nata,§.fin.de lib.cau. l.Iulia.in prin.de cond.indeb. & l.j.in princ.
5 ɟ.de leg.3.ſed ille,qui eſſet ſciens † hæreditatē ſibi deferri,& ea nō
adita decederet,non tranſmitteret.l.j.§.in nouiſſimo.C.de caduc.
tol.ergo nec iſte dubitans. Sol.ſi cōſtaret,ꝙ ſciuiſſet. & nō adiuiſ-
ſet, ſed adire neglexiſſet, tunc decedens non tranſmitteret, per ra-
tionē prædictam:ſed lex præſumit,ꝙ ſi fuiſſet certus,adiuiſſet;ſed
ꝑꝑ aliqđ impedimentū non potuiſſet.ita intelligit gl.C.de teſt.mil.
l.in fi.magnæ gl.dū all.l.1.§.ſi mulier vē.noie.vbi eſt idē caſus cū
iſto vt ſtatī dicā.Ɔ.s̄.ſi mul.vē.no.l.1.§.fi. Sed dr̄ gl.ꝙ ibi ī extraneo
hic in filio qđ eſt ɔ̄ l.ſcript.hr̄s.ɟ.ad Carb.q̄ in extraneo loquit̄.Dic
ergo,ꝙ hic,& in l.ſcriptus.ɔ̄ eū q̄ ipediuit me adire. ponendo me
in dubitatione non poterat hr̄i regreſſus quia nō fecit dolosè, vel
non eſt ſoluēdo:ſecus ſi poſſit ɔ̄ illū hr̄i regreſſus. vt ſi mulier calū
niosè dixit ſe ꝑ̄gnantē & eſſet ſoluendo,vt in ɔ̄rio. ꝑ quo facit s̄. de
eo per quem fac.erit.l.fi.ɟ.de leg.1.l.plane.2. ad l.Aq.l. in de Ne
ratius.§. qđ no.in l.teſtō.ɟ.de ɔd.& de. Venio ad materiam, q̄ gl.
hic tractat.in ver.relinquere nihil,& ponit vnam rl̄am negatiuam
d quæ eſt,ꝙ hr̄ditas non adita nō tranſmittatur, vt C.e.l.3.& l qm̄,
& de cad tol.l.1.§.ī nouiſſimo,& ab iſta rl̄a excipit glo.multos ca-
ſus,qui in veritate nō ſunt caſus ſing.ſed magis ſunt rl̄æ exceptiuæ,
non ita vl̄es ſicut rl̄a a qua excipiuntur,vt ɟ.patebit. Primus ergo
caſus in quo fallit rl̄a eſt hic,dicit gl.ex quo talis regula colligitur.
5 Qui ꝑꝑ aliquam dubitationē adire non pōt, & in oēm euentum
futurum ſe hr̄dē cognoſcit,interim decedens tranſmittit, ꝙ hæc re
gula debeat ſumi,ꝑbo ex fine huius l.vbi Iuriſ.extēdit ad oēm ca-
ſum.vbi eſt eadem rō. Quare dicit,ꝙ ſe cognoſcit futurum hr̄dem
in oēm caſum? Rn̄deo.quia ſi ignoret,ꝑꝑ illam cām impediretur,q̄
ꝑꝑ dubitationem,& ſic decedens non trāſmitteret.l. q poſthumos
7 ɟ.ad Syl.Quæro,†quid ſi filius ignorat,an pr̄ fecerit teſtm̄.vel non?
Rn̄deo.in filio ſuo non eſt dubiū,qa interim ē hr̄s:qa cū ſit certum
in rerum natura,lex facit eū hr̄dē,vt hic,& l.ex militari.§.fi. cum l.
ſeq.de mil.teſt.& l.eius qui in prouincia.in fi.ff.ſi cer.pe.cū ſi. Imo,
filius emancipatus ſ m iſta tꝑa decedēs non trāſmittit,qa neſciebat
in oēm euentū ſe futurū hr̄dem.Poterat.n.eſſe,ꝙ teſtator ſibi aliqđ
reliquerat quoquo relicti titulo,quod ſufficiebat, l.omnimodo.C. de
inoſ.te l.& Auth.de trien.& ſe.§.1.ſed hodie cū dēat ſibi relinq iu-
re inſtōnis,cognoſcit ſe in oēm euentū futurū hr̄dem, licet non in-
quantū,ſiue decedat teſtatus,ſiue inteſtatus,iō decedēs tranſmit-
8 teret ꝑ regulam huius legis.† Quæro,qđ de alio veniente ab inteſta
to? Rn̄.idē ſi in oēm euentum futurū ſe hr̄dem cognoſcit. Exēplū,
ꝑximior agnatus reperitur inſtitutus in teſtō, qđ teſtm̄ dr̄ falſo ab
alio fabricatū,& ſic nō pōt adire.l.eū falſum.s̄.e.tn̄ ſiue ſit teſtm̄, ſi
ue non,cognoſcit ſe futurū hr̄dē,& interim decedēs trāſmittit, per
rl̄am huius l.Facit ɟ.de bo.li.l.ſi filius.§.fi.Scđs caſus poſitus in gl. ē
9 ɟ.ad Carb.l.ſcriptus.ex quo talē formo rl̄am.Quoties q̄s †facto alte-
f rius impedit̄ adire,decedēs hr̄ditatē non aditā tranſmittit, vt ibi,
& l.ſi filius.in fi.ɟ.de bo.lib.& ſic eſt idē caſus cum iſto, licet ibi gl.
ponat pro diuerſo.Qđ intellige,niſi ɔ̄ illū impedientē poſſet hr̄e re-
greſſum l.1.in fi.§.ſi mulier.ven.no.& s̄.dixi.Facit s̄.qđ met.cau.l.ſi
g mulier.§.fi.Tertius caſus poſitus in gl.eſt ɟ.ad Syl.l.3.§. elegāter.
10 & l.qui poſthumos.Ex quo talis datur regula.Quoties † quis timore
pœnę legalis tantum impeditur adire,interim decedens tranſmit-
h tit,vt ibi.Impediebatur.n.propter timorem pęnæ Senatuſc.Syl.Et
propter hoc dicebam in q.de facto ſtatutum eſt hic,ꝙ nullus foren-
ſis poſſit aliquo titulo ī territorio huius ciuitatis aliqua bona acqui
rere ſub certa pęna,niſi primo ſe faciat allibrari.Cōtigit, quod mor
tuo quodam Perulino quidam forenſis eius proximior conſangui-
neus venit ad ciuitatem iſtam,vt faceret ſe allibrari, & poſtea adi-
ret,antequa poſſet hoc expedire.ipſe eſt mortuus Dicebam, quod
iſtam hæreditatem non aditam tranſmittit, quia timore pęnæ ſta-
tuti diſtulit adire,per regulam prædictam. Facit, quia præparabat
ſe.l.queadmodum.de inoſ.teſt.Iſtos tres caſus ponit hic glo. de iu-
re ſforum Alios caſus quos ponit,probat per iura,C.& ideo non at-
tendendo ordinem gl.aſſumam illas leges ſ m quod fuerunt prio-
res.vel poſteriores. Quartus caſus in quo fallit dicta regula eſt. C.
de ſuis & legi.l.apud hoſtes.de quo caſu ſunt multæ contentiones.
Quidam.n aſſumunt inde talē rl̄am:Hæreditas aſcendentis ēt non
adita tranſmittit̄ ad deſcendētes quod tenet glo.ibi dum dicit, ſpā
le in matre.idē no.ī l.1.C.de his,q̄ ante aper.tab.& ī l.2 C. ad Orfi.
Iſta rl̄a eſt ɔ̄ l. §.ſi quis ex liberis.ɟ.ad Tert.& ɔ̄ l.ſi ſtanti, C.de iu
re delib.in eo quod dicit,ꝙ ſpāle eſt in īſante,vt trāſmittat ad patrē
vel

ADDITIONES.

a Alc.Incertus.Solus error cauſæ acquiſitionis vitiat hæreditatem. Et adde Bart.
in l.is qui putat ſup.eo ubi ponit rationem huius legis.

b Conſuiui.Adde,ꝙ idem firmat Are.in 1.no.& Bar.Soc.in conſ.197.inci. circa ꝑ-
miſſam,vbi alleg.Bar.hic,& dicit,ꝙ ita communiter tenent Doc. idem tenet A-
lex.in l.cum antiquiorib.in fi.& Iaſ.in l.1.C.qui admit.

c Men.Non.n.Soc.ſen.conſ.196.col.fi.lib.2.

d Alc.Non tranſmittatur.Hæreditas non adita non tranſmittuntur, adde duas not
fallentias,quas poſui poſt Bār.in l.quoniam ſororem,C.de iur.delib. & not.per.
Salic.l.apud hoſtes,C.de ſuis,& legiti.

e Alc.Qđ ſufficiebat.Bar.hic vr̄ male loqui,primo qa ſ m iſta iura ſforum filio erat
relinquendum iure inſtōnis.l.inter cætera.& ibi late dixi ſup.de lib.& poſth.qđ
& hēbat locū in filio emancipato,vt l.ita tn̄ §.qui rogatus,ad Treb.& in l.ſi filius
s̄.de min.Itē ſ m tꝑa Codicis,ſ m q̄ ſufficiebat relinqui filio titulo legati,vel fidei
commiſſi,idē erat in filio emancipato,& in ptāte,ut patet in d.l.omnimodo,& in
Auth.de trien.& ſemiſ.§.1.q̄ iura loquuntur in oib.his, quibus competit quere.

f Alc.Tranſmittit.Et adde no.qō.formatā ꝑ Bal.in l.filius matrem,C.de inof.teſta.

g Pom.Tertius caſus.Vide Old.conſ.108.ad fi.
Men.Tiraq.de retrac.conſang.§.1.gl.9.nu.165.Ruy.conſ.39 nu.16.lib.1.& conſ.
71.nu 4.eod.conſ.147.nu.12.lib.2.conſ.150.num.17.eo.& conſ.99.circa fi.lib.3.
conſ.144.nu.1.eo.ubi plura.Scripſi conſ.106.nu.6.lib.4.

h Alc.Timore pęnę.Vide hic Ang.& Rom.in l.ſi quis in graui,§.elegāter.ɟ.ad Syl.

vel ad alium aſcendentē ꝑ lineā pr̄nā,oēs aūt hr̄ditates non agnitas
nō trāſmittit.Alii dn̄t,ꝙ ī d.l.apud hoſtes.iō fuit,qa ſciuit filius ho-
rā captiuitatis,qua fingiť pr̄ mortuus,& ſic talē colligūt rl̄am . Qui
ſcit mortē fictā,licet ignoret veram,interim decedens tranſmittit.
Hoc eſt ꝯ caſum.l.nec nos.C.de capt.Vn̄ alij dn̄t,ꝙ ibi eſt rō, quia
erat ſuus hr̄s qđ ego teneo.Ex quo talē rl̄am veriſſimā colligo.Su'
12 ſ hr̄s de iure ciuili hr̄ditatē n̄ aditam,vel agnitā tranſmittit ad quē
a cūq; ſucceſſorem. a Hic eſt caſus in d.l.apud hoſtes,ibi dū ita dicit
ſi hr̄s extitit.& in l.3.C.de iu.deli nō violando lr̄am.Et hoc erat de
iure antiquo ſſorum, tex.eſt hic in ſcđa parte,vt ſ.dixi, & in l.mili-
tari,§.ſi.cum l.ſe.de teſt.mil.ℐ.de reb.dub.l.qui duos,§. cum in bel
lo.& §.fi.de ſti.ſer.l.liber hō.§.fi.de iure fiſci.in l.Lucius,de caſt.pe.
l.hr̄ditate.§.fi ius.Hoc ꝓbatur ꝑ rōnem. Inſpecto mero iure ciuili,
antequā filius hr̄et bn̄ficium abſtinendi non eſt dubium, ꝙ trāſmit
tebat.Dubium facit hodie beneficiū abſtinendi ꝯceſſum filio, ꝑ qđ
æquipatatur quodāmō extraneo.l.nam nec emancipatus.inf de le.
13 1.ſed bn̄ficium † abſtinendi fuit introductum in fauorē filiorū.l.ne
ceſſarii.ſ.e.Inſt.de hr̄.quali.& dif §.ſui.& vbicunq; nō eſt fauor fi-
lii,bn̄ficium nihil opatur.l.ſi filius q pa tri.ſ.de vul & pup.& p rl̄am
qđ fauore,introductū eſt,&c.l,qđ fauore.C.de leg. Sed ſi illud be-
neficium impediret tranſmiſſionē,eſſet detrimentū filii.ergo nihil
opera ť.Sed ſi dicas nō eſt detrimentum qa forte hr̄ditas eſt dāno-
ſa.Rn̄.immo detrimentū eſt ſimplr̄.qa ſi eſt dānoſa,hr̄s eius poterit
abſtinere.ſicut ipſe poterat ante īmixtionē.l.ſi qs filiū.§.1.ſ.e. Inte-
reſt ergo filii tranſmittere illud ius adeundi cū bn̄ficio abſtinēdi,ſi-
cut ipſe hēbat.Propter hoc.n.forte hēbit hr̄dē,nō habiturus a ſ, ar.
l.ſi pupillus in prin.ſ.e.Et hoc ē qđ dixit tex.expſſe in l.fi.§.1. C.de
cu.fur.licet gl.ibi vellet deſtruere illū tex.Dicit.n.tex. ꝙ iure anti-
quo nulla erat dubō,ꝙ filius ſuus hr̄ditatē pr̄nā tranſmittat ad quoſ
cūq;,cū bn̄ficiū abſtinendi ſit introductum ad ſui ꝯmodū.No.glo.
ibi dicit.licet poſtea inferat aliud.ſ.ꝙ non trāſmittat,& malè, & il-
lud cōiter tenent oēs mod.Cy.in d.l.apud hoſtes.Rich.& Rayn. &
Collegium huius ciuitatis ſemel ꝯſuluit hic.inter quos fuit Rav. de
monte Vbiano,vir recolendæ memoriæ.Sed do.Iac.de Bel.diſpu-
tauit hic ſuper hoc vnā q̄ōnem,& circa hoc poſuit quatuor rl̄as in
effectu,tres negatiuas.& vnā affirmatiuā quas referā vob.s ad lrā,
14 vt videamus an ꝓcedant.Prima rl̄a † eius eſt talis. Quoties ſuus hr̄s
liberū hēt arbitriū ſe immiſcendi,qa ſciens,habilis ætatis,& cōpos
mentis,nec hēt īpedimentū iuris,vel facti,tūc nō tranſmittit hr̄dita
tē ēt pr̄nā ad matrem,vel ad extraneū:ſed ad liberos , vel ad patrē
ſi eſt auita:vel extranei,ſi eſt infans,vel ad extraneos , ſi eā recuſa-
uerit.l.1.§.in nouiſſimo.C.de ca.tol.& l.ſi infanti. C. de iure deli. &
ſ.e.l.qui alie.§.interdū.& l.ſi qs filiū.§.1.& ī l.ex q.Scđa eius rl̄a ē.
Quoties ſuus hr̄s hēt īpedimentū accidentis vel ignorantiæ,vel al-
terius īpotentiæ iuris,vel facti,eo caſu trāſmittit ēt n̄ agnitā,& igno
rās.& ad quēlibet ex̄neū.l.hr̄ditatē.§.filius.inf.đ caſt.pe. & l.q duos
§.cū in bello.& §.fi.īf.de reb.dub.& l.apud hoſtes,C.de ſuis,& leg.
15 Tertia rl̄a † eius eſt.Quoties ſuus hr̄s hēt īpedimentū nāle, qa in-
b fans vel furioſus,eo caſu n̄ trāſmittit hr̄ditatē pr̄nā,ēt ad matrē.l. 2.
§.ſi qs ex liberis.inf.ad Tert.vbi ēt caſus ſ̄m cū.& C.de cu.fu.l. fi.§.
tali.& §.fin aūt in furore.C.de iu.d eli.l.ſi īfanti.§.ſi vero, & ibi no.
16 in gl.Quarta rl̄a eius eſt † Quoties filius n̄ eſt ſolus ſuus hr̄s ſed sūt
alii liber.,q cū eo ad hr̄ditatē admittunť,ī eo caſu nec pr̄, nec īfan
tis mr̄ ex Tert.vocanť,ſed hr̄ditas q̄cūq; trāſfert ad frēs & cohr̄des,
excluſis aſcendentib.Caſus ē aptus ſ̄m eum,in l.2.§.ſi qs ex liberis.
ver.ſed ſi n̄ ſit ſolus.īf.ad Tert.& C.ad Orfic.l.2.Iſta ſunt verba ſua
ad literā q̄ examinemus,& inquantū ī dictis verbis ꝯtinet. hr̄dita-
tē pr̄nā n̄ aditā trāſmitti ꝯcordat cū rl̄a.q̄ in l.poſui.ī aliis diſcordat
17 nec dr̄ bn̄ &c.iō videamus ꝑ ordinē.Prima rl̄a q̄ dr̄ filiū ſcientē,
& habilē ad adeūdū,n̄ trāſmittere niſi ad ſuos , n̄ ē vera primo p l.
cū antiqorib.C.de iure deli.ī prin.vbi dr̄.filiū deliberantē, poſſe &
in ſuā poſteritatē deliberationē tranſmittere,& ꝑ ēt q d.n̄ ſolū ad ex
traneos ſed ēt ad ſuos trāſmittit deliberationē. Dicetis vos,hic nō ē
ſanus ītell̄s qm̄ arguit de minore ad maius affirmatiue Sed ī ūdeo,
ī hr̄dē ſuū videbať q. n̄ trāſmitteret deliberationē, ſeu ius deliberā
di,ſed cū faceret neceſſariū,ar.ſ.e.l.q in aliena.§.interdū.ſed extra
neū n̄ poterat facere neceſſariū.Ponit ergo ibi ꝑ ꝯſtanti,ꝙ in e tra
neū tranſmittit ius deliberādi,ſicut ēt in ſuā poſteritatem. Præterea
ſciētia ē cā tranſmiſſionis,& adiuuat ius traſmittēdi.d.l.cū an iqori
bus.ſed ſ̄m eundē Ia.ignorās trāſmittit,vt ī ſcđa ſua rl̄a.ergo multo
magis ſciēs.Præterea rō trāſmiſſionis eſt,qa ſuus hr̄s eſt d.l.apud ho
ſtes.& hac lege cū ſim.Sed illa rō hēt vniformiter locum,tā in ſciē
te,q̄ in ignorante,ergo apparet ꝙ prima rl̄a dn̄i Iacobi non eſt ve
ra.Exceptiones,quas ipſe ponit a dicta rl̄a,taciūt ꝓ me.quia cōcor
dāt rl̄æ meæ, ideo illas non examinabo.Scđa rl̄a Iac.ſil̄r cōcordat
18 cū mea.† Tertia rl̄a.quæ dicit,ꝙ impeditus impedimento naturæ,
vt qa infans,vel furioſus nō trāſmittit pr̄nam,ſil̄r non eſt vera in in
fante.Probo per caſum.l.Lucius.inf.de iu.fiſ.licet quidā diuinādo
dicāt ꝙ ibi fuit adita hr̄ditas ita ꝙ infans tranſmittit . Probať.inf.
c de reb.dub.l.q duos.§.cū in bello. Sed ipſi rn̄dēt , ꝙ ibi fuit infans
impeditus ꝑ ignorantiam & ꝑ mortē ſubito ſecutā,& ſic fuit impe
dimentū aliud,q̄ nāæ.Sed male dn̄t,qa ſi verū eſſet ꝙ impedimen
tū infantiæ impedit trāſmiſſionē.poſito,ꝙ ꝯcurrat plura alia impe-
dimenta q̄ nō haberēt īpedire,iſpiceremus illud vnum impedimē
tū infantię,qđ nocet.l.q poſthumos.ad Syl.Præterea ſi diceres, ꝙ
infantia cū ignorātia ſimul,facit ꝙ ſit locus trāſmiſſioni:ergo in-
fans ſp̄ trāſmittit,cū ſp̄ ignoret l.j.C.de fal.mon. Id aūt ꝙ dicit de
d furioſo,eſt ꝯ tex nō violādo eū,in l.fi.§.j.C.de cur.fur. Non ob.d
ad Tert.l.2. §.ſi qs ex liberis.q̄ ipſe alle. ꝓ caſu,qa ille §.facit ꝓ iſta
opin.ſ̄m vnā lec.ibi poſitā, & bene,q̄ ipſe allegat ꝓ caſu. Nā ibi q̄-
riť, vtrū filius. q deceſſit an̄ agnitā hr̄ditatē pr̄is, noceat matri pr̄is
ſui? Rn̄.ꝙ ſi nō naſciť ſuus patri,ꝙ mr̄i patris nō obſt ergo à ꝯtrio
ſenſu,ſi naſcereť ſuus,n.ſ̄ pr̄is obſtaret, & ipſe hr̄ditatē illā tranſ-
mitteret ad ſuos hr̄des,qa ſuus. Et ſi dicas,quō p̄t eſſe,qđ nō naſciť
ſuus patri ſuo?Rn̄.ꝙ erat ꝯceptus anteq̄ pr̄ emancipareť;vn̄ natus
nō eſt ſui iuris,ſed in ptāte aui,ſ̄m gl.ibi poſitā.& bene.ita tenent
Doc.in d.l.apud hoſtes,C de ſuis & leg. Nō ob.l.vlt.C.de cur.fur.
§.tali.& l.2.§.ſi qs ex liberis,ℐ.ad Tert. quos ipſe allegat,qa illi tex,
loquunť in hr̄ditate mr̄na,& ex̄neorū. Nā pr̄nam furioſus tranſ-
19 mittit,vt ea.l.ſi Quarta rl̄a † dicti do.Iac.ſil̄r nō eſt uera.Nam l.2.
C.ad Orfi. loquiť in hr̄ditate mr̄na;& ſic filius nō eſt ſuus hæres.
Non ob.ℐ.ad Tert l.2.§.ſi qs ex liberis,ver.ſed ſi nō ſit ſuus , quia
ibi ſil̄r loquiť in filio, q nō erat in ptāte patris,vt patet in caſu quē
e poſui modo in d.§.ſi quis ex liberis.Concludit e ergo,ꝙ filius ſiue
ſciēs,ſiue ignorās,ſiue impeditus adire,ſiue nō impeditus hęredi-
tatē pr̄nam nō agnitā trāſmittit,ſi ei ſuus hr̄s eſt,de iure ciuili ꝑ le
ges ſ.alle.potiſſimè ꝑ l.liber hō,§ j.de ſtip.ſer.q̄ dicit,ꝙ filia ſua ēt
errās in iure,hr̄ditatē patris nō agnitā trāſmittit,& ſic tollit illam
diſtinctionē, an habuerit iuſtā cām ignorādi,vel non. Non ob.l.ſi
infanti.C.de iu.deli.ex qua principalr̄ fundāt ſe,q tenent ꝯtrium.
Nam ibi dr̄.hr̄ditates filio delatas , nec agnitas, nō trāſmitti, pin-
de ac ſi delatæ nō eſſent: qa loquiť in hæreditatib.in quibus eſt ne-
ceſſaria aditio,ſeu agnitio,ꝙ idē eſt,vt patet in lr̄a, dū dicit non a-
gnitam. In hr̄ditate aūt pr̄na non eſt neceſſaria agnitio: qa lex fa-
f cit eū hæredē, ſi ipſe nō abdicat eā a ſe. l.neceſſariis.ſ.eo. merito
trāſmittit Non ob.l.cū antiquorib.C.eo.quæ vr̄ ponere,ꝙ de iu
re antiquo erat ſpāle in filio, quia trāſmittebat ius deliberandi ad
ſuos quia ibi eſt dictio,&,pro ēt,vt ſ dixi. Non ob.l j.§ in nouiſſi-
mo,C.de cad.tol.qa ibi ſimplr̄ loquiť in hr̄ditate,q̄ egeret aditio-
20 ne.Prædicta uera,q̄ñ filius † in ptāte ꝑ legē efficiť ſuus hæres pr̄is:
ſecus ſi aliqua cā exiſtēria ſui hr̄dis ceſſaret, forte qa hr̄et ſubſtitu
21 tum † vulgarē, tunc.n.non tranſmitteret, niſi agnitā,qa ceſſat rō,
qđ probat in l.ſi filius hęres de lib & poſth.& hic vbi eo caſu quo
nō efficereť ſuus,nō trāſmitteret ad hr̄des,niſi ex ſpāli prouidētia
huius l. Dixi plenè circa hunc paſſū in l.ſi filius q patri,ſ.de vulg.
22 & pup.hē ꝓdicta uera niſi filius ipſe hr̄ditatē pr̄nam † repudiaue
rit,tūc.n nō tranſmittit, l.j.C de ſuis q ante aper.tab. nec plus cō-
modi trāſmittit ad hæredē ſuū,q̄ ipſe habiturus eſſet,& qa hoc ca
ſu ꝑ illā abſtenſionē ceſſat illa rō,qua dicebať ſuus Circa ꝓdicta
23 † q̄ro q qd de hr̄ditate mr̄na, vtrū nō agnita tranſmittať? Vr̄ ꝙ ſic,
g l.pen. C.de ſuis & leg. vbi dr̄,ꝙ filius ſuccedit matri ipſo iure. Sed
intellige,ſ.ſi adeať ab hoīe,ſicut dicimus in cōpenſatione.Non.n.
tranſmittit non agnita per tex.in l.2.C.ad Orfic. & ꝑ rl̄am d.§.in
24 nouiſſimo. Quæro,an † hodie l. emancipatus hæreditatem patris
h non agnitā tranſmittať, ſicut ſuus. Vr̄ ꝙ ſic.C.de legit.hære.l.me-
minimus. vbi dr̄, ꝙ emancipatus ſuccedit ad ſimilitudinem ſuo-
rū,ſed in ſuis non eſt dubium,vt dictū eſt,ergo &c. pro hoc,quia
ſublata

ADDITIONES.

a Alex.Quemcunque ſucceſſorem. Et adde Bar.idē volentem in l.3.& in l.ſi infanti, de iu.delib.& pro Bar.eſt bon.tex.& ibi Bar.in l.1.§.ibidem,de coll.bon.vbi dr̄,ſe cus ſū eſſe in bon.poſſ.contra tab.Et de hoc pleniſſimè hi per Bal.in rep.l.in ſuis, de lib.& poſth. Aduerte tn̄,ꝙ Bal.multum not.in l.qui ſe patris,C.vnde lib.vult, ꝙ ſi deceſſit auus,& poſtea filius, qui hæreditatē patris repudiauit, ꝙ nepos non poteſt dici ſuus auo. Nam non tenebat primum locum tempore mortis aui,& ſic non erat ſuus,& neceſſarius.Quod ſi aut nepos decedat hæreditate non adita,il-lam non tranſmittit ad omnes,ſed ſolū ad deſcendentes, per l.j.C.de his qui ante aper.tab. Et de materia uide etiam Bald.in l.ſi filius hęres, de lib. & poſthum. in vit.col.vbi tenet opin.Bart.& ſubaudi, quòd ubi lex deſert aditionem,ibi habet locum tranſmiſſio hæreditatis non aditæ . Et quid in ſuo,qui non erat neceſſarius,& de materia etiam habetur per Bald.in d.l.apud hoſtes, C.de ſuis & leg. Menoc. An tranſmittat portionem ſibi a ſtatuto debitam, & delatam, latè Socin. conſ.153.num.4.5.lib.2. * Menoc.Iaſ.conſ.105.col.2.lib.4.

b Menoc.Quoties.Pariſ.conſ.36.nu.14.lib.3.

c In bello.Sed certe §.ille nō facit pro Bart.quia loquiť in filio pubere,in pupillo.n. non poſſet habere locū,per l.qui duos,§.fi. Et ita tenet Bart.in d.§.cum in bello.

d Alex.Non ob.Vide Bal.in l.j.in fi.C.de his qui ante aper.tab.& in d.l.apud hoſtes, & no.ꝙ nō tranſmittiť hæreditas fratris impuberis,qui eſt pupillr̄ ſubſtitutus,vt per Bar.in l.ſed ſi plures,§.quos poſſum.ff.de vul.& pup.cū cōcor.de quibus ibi.

e Pom.Concludit. Iſta opin.eſt communis,vt dixit Alexan.conſ.83.in 1.col.2.uol.

f Alex. Hęredem. Pro hoc facit tex.in l.1.§.qui ſunt in poteſtate, in uerbo, ſtatim. ℐ.ſi quis omiſ.cau.teſtam.

g Alex.Quæro. An hęreditas materna non adita tranſmittatur ad quoſcunque,adde Bald.conſi.63.2.uol.& 313.1.uol.

h Alex.Quæro an hodie.An emancipatus hodie tranſmittat hęreditatem non agnitam ad quoſcunque,idem uidetur tenere Barto.in l.ſi ex cauſa,§.Papinianus,de mino.alleg.l.meminimus,C.de ſuis & legit.hær. Item ad hoc uide,ꝙ dixit Barto. in l.Gallus,§.& quid ſi tantum, ſ.de lib.& poſth. & uide quæ dixi in auth.ſi qua mulier,poſt Bart.C.de ſacroſ.eccl.Adde Bald.in auth.in ſucceſſione,C.de ſuis & legit.& Ang.in d.§.& quid ſi tantum. Et de hoc eſt caſus in d.l.fratris,C.de iure delib.ita tenet expreſſe Bart.in l.licet,eod.tit.& Ang.in l.ſi emancipati,in fi.C.de collat. & ibi cum eo tranſeunt Paul. & Mod. & Paul.in d.§.& quid ſi tantum & Ang.in l.ſicut certi.C.de teſtam.mil. & in l.illud.ff.ſi pars hære.pet.Fulg.& Paul. de Caſt.in auth.ex cauſa,de lib.præter. & Imo.in l.dubitari,de hæred.inſtit.& in l.cum quidam,§.ſuum,ſ.eod.& etiam hic.

sublata est hodie dñia emãcipationis,& priæ ptãtis,vt i Auth.d hæ
re.q̃ ab intest.§.nullam. Et no.ꝙ ibi dicit tex.nullã volumus esse
dñiam,& c.Cogitabitis.Quintus casus,q hic ponit̃ ĩ gl.est.C.de his
25 q añ ap.tab.l.j.ex quo talẽ rĩam colligo Quoties † qs decedit.hrdi-
tate ascẽdẽtis nõ agnita,nec repudiata,illã trãsmittit ad suos descẽ
dẽtes,ẽt si nõ sit solus,vt ibi patet, & illud est nouũ qđ introducit
illa lex,videlicet,ꝙ nõ suus trãsmittat.s.ad descẽdẽtẽ ex se tm̃:qm̃
de iure antiquo suus trãsmittebat nõ solũ ad suos,sed ẽt ad quẽli-
bet ex̃neũ,vt dixi s̃.mãm huius l. examina vt ibi p Doc.Sextus ca
sus,q ponit̃ in glo.est.C.de iu.delib.l.si infanti:ex quo talẽ collige
26 rĩam. Quoties † qs infans decedit,hrditatẽ cuiuscũq; nõ agnitã,
sed delatã, trãsmittit ad patrẽ vel ad suos alios ascẽdẽtes p lineam
pt̃nã,ẽt si in eius ptãte nõ fuisset,pinde ac si adita fuisset,vt ibi pa-
tet. Sed circa hoc dubiũ,q̃ro qũo p̃t esse, ꝙ fili⁹ infans nõ fuerit in
ptãte pr̃is?Rn.vel qa fuit emãcipat⁹ p rescriptũ principis.l.fi.C de
emãc.vel qa natus erat ex filio emãcipato p̃mortuo remanẽte a-
a uo:vel qa cõceptus,& natus añ emancipationẽ pr̃is.Quæro,a quo
27 † iure ascẽdẽtes hãc hrditatẽ petãt?Rñ.olim occupabat iure pecu-
b lij,hodie vero hrditario iure,vt no.d.l.si infanti Quero b † filius ĩ-
28 fans cui delata fuit hrditas d̃cessit,su pstite pr̃e,& mr̃e,vel auo pt̃-
no & mt̃no:illa hrditate nõ agnita,q̃rit̃ vtrũ succedat pr̃,seu auus
pt̃nus tm̃? Qđ vr̃,qa ipse solus hẽt bñficiũ illi⁹ l.si infanti. nõ mr̃,
seu au⁹ mt̃nus. In ꝯriũ,ꝙ succedat vterq; s̃m formã auth.defun-
cto,C.ad Tert. Nã pr̃i nõ dat̃ illud bñficiũ simpl̃r,sed ficta cã,q̃ p-
inde est,ac si p infantẽ fuisset adita. Facit ergo ẽt pr̃ seu au⁹pt̃nus,si
vult vt illa hrditas hẽat̃ p adita, sed si sic esset,vocaret̃ vterq;, s pr̃,
& mr̃,vel au⁹ pt̃nus,& mt̃nus,vt d.auth.defuncto,ergo &c. Bñfi-
cio ergo pr̃is,vel aui pt̃ni,vocat̃ ad successionẽ mr̃, vel au⁹mt̃nus.
Sic ĩ sim l.si post mortẽ,§.fi.j.de ꝯta.cũ sim & qđ ibi dixi.Quæro,
29 fili⁹ † emãcipatus substituit filio suo infanti pupill̃r ex̃neũ, deces-
sit relicto filio suo & auo pt̃no ipsi⁹ filij, & ille filius ĩfans decessit
hrditate cuiusdã ex̃nei sibi delata,& nõ agnita.Ad illã certũ ẽ sub
stitutũ nõ vocari. qa nõ hẽt bñficiũ d.l.si ĩfanti, an vocet̃ au⁹pt̃n⁹?
Dico ꝙ nõ,nã d l.si ĩfanti,puidet̃ pr̃i,vel auo in eũ casũ tm̃,in quo
excludit̃ ab illa hrditate pp hrditatẽ nõ aditã;sed hic au⁹excludit̃
à successione pp substitutũ. Nã si hrditas esset adita esset substitu-
ti.l.sed si pl̃es,§.ad substitutos,de vulg.& pup. Septim⁹casus ẽ.C.đ
30 iu.delib.l.cũ antiqorib.ex quo talẽ collige rĩam.Quoties † qs sciẽs
hrditatẽ sibi delatã decedit, ea nõ agnita,vel repudiata ĩtra annũ,
ad quoscũq; ius deliberãdi, & adeundi trãsmittit,vt ibi. Circa qđ
multas nouas,& pulchras qq. feci ĩ l.q duos,in prin.j.de reb.dub.
dic vt ibi.Octau⁹ casus est s̃m gl.C.de inst & sub.l.fi.Sed certè iste
casus nullã nouitatẽ ꝯtinet,qa ibi fili⁹ suus hrditatẽ pt̃nã nõ agni-
tã trãsmittit ad matrẽ,q̃ trãsmitteret̃ ad quẽcunq;.Plures casus nõ
ponunt̃ in gl.& p̃dicta vera ĩ trãsmissione hrditatis nõ aditæ,q̃ fit
ipso iure,& est q̃dã trãsmissio,q̃ fit petita in ĩtegrũ restõne,de qua
dicã in l.Pãtonius,ĩ prin.j.e.Dixi ĩ d.l.q duos,ĩ prin.j.de reb.dub.

ADDITIONES.

a Menoc.Quæro.Ruin.cons.39.num.5.6.lib.3.
b Alex.Quero.Hãc q.indecisam relinquit Bart.in d.l.si infanti.C.de iu.deli.vide ibi Bal.& Cy.in l.2.C.ad Orfi.Pau.de Cas.in d.l.si infanti,post Bal.ibi,tenet opi.Bar. hic,licet Nic.de Mat.ibi ꝯ.Item cum Bart.tenet Ang.& Imo.hic,qui eũ limitant.

LEX LXXXIIII.

SI metus. Aditio facta metu,rescinditur.h.d. Oppo.supra eo.l.qui in aliena,§.fin.dic vt ibi.

LEX LXXXV.

1 *Restitutio quomodo hęredi absentis detur.*
2 *Hęredi minoris decedentis, hęreditate non adita, an detur restitutio.*

a **Pantonius.** a Impeditus adire pp iustã absentiã, si decedat
interim ius petẽdi restitutionẽ ad adeũdum
suo hæredi relinquit.h.d.multũ notabil̃r. Primo ponitur consti-
tutio principis continens aliquid ꝯ ius commune. Scđo ponitur
dictũ Metiani continens ius cõe. Scđa ibi,Metianus. Opp.tempus
petẽdi bo.poss.est vtile:ergo nõ currit absenti. Gl.dicit,vt no.C.de
rest.mil.l.j. Certè illa opp.nõ obstat huic legi,qa hic nõ dr̃,ꝙ fue-
rit exclusus tpe,sed morte:sed obstat ad d.l j. ideo rñde,vt ibi nota
bil̃r no.Opp.scđo.si læsio non fuit cõpleta in absentia,non dat̃ re
stõ.l.qđ tpe,C.de rest.mil.Dicit gl.solue vt ibi.Istũ passum exami
1 nant Doc.in l.j.de rest.mil.in 4.q.& dñt sic.† Qñque absens ab hę
reditate,vel bonorũ possessione excludit̃ tpis cursu, tũc hęres põt
petere restõnem ex psona defuncti sine dubio,qa ẽt ipsi defuncto
cõpetebat,vt in d l.j.C.de re.mil. Qñque absens excludit̃ morte,&
tũc si hr̃s vult petere restõnẽ, nõ põt de stricto iure,sed de benigni
tate Principis.Contrariũ statuit̃ in absente cã reipublicæ,vt hic in
prin. Aut vult impetrare restõnẽ nõ ex psona defuncti tm̃, sed ex
cã gñali,si qua mihi iusta cã esse videbit̃,tunc potest. Totũ.n.hoc
factũ,s.absentia,& mors secuta, faciunt vnã cãm iustã petendi re-
stõnẽ in integrũ. Et hoc hẽt locũ tã in absente cã reipublicæ, q̃ in
quocũque absente nõ culpabili, vel nõ doloso. Et hoc vult dicere
hic Metianus,dũ dicit de absente cã legationis,& sic pp cãm reipu
blicæ,postea subdit de filio,q hæreditatẽ matris,&c. Et sic loquit̃
de quocunque absente, deinde subdit sine respũ eius distõnis,q.d.
a nõ curo si fuerit pfecta læsio in vita,vel in morte, sed totũ hoc fa
b cit vnã iustã cãm, vt dixi. Quæro † pone, b ꝙ aliqs minor decessit
c hæreditate non adita,vtrũ hæres c eius poterit petere restitutionẽ,
vr̃ ꝙ non de iure cõi,qa minor non fuit absens,nec ex ꝯstõne Prin
cipis.qa loquitur solũ in absente cã Reip.in ꝯrium vr̃ dictũ Metiani
q dixit,ut hoc totũ.s.minor ætas cum morte ꝓcedat restõnẽ ex cã
gñali Et hoc tenet Iac.de Aret. & dicit,ꝙ est casus in l.q duos,in
prin.j.de reb.dub.& ibi examinat,& idem tenet Iac.But.in l.1.de
re mil.Idẽ Ioc.And.extra de prob.c.ĩ pñtia.licet Iac.de Bel.videa-
d tur tenere ꝯrium d in quadam sua disputatione,quam ponit in Au-
then.de trien.& semis.in prin. Vltimo Dy.quærit hic,vtrum hære:
possit habere ratum gestum nomine defuncti?Et videtur ꝙ non, p.
hanc l.Dic vt plene per eum in c.ratum.de reg.iur.lib.6. dixi in l.
bonorum.& l.si is cui.inf.rem rat.haberi.

ADDITIONES.

a Pom.Pantonius.Limita,ut per Alc.cons.262.vol.2.& uide Alex.in materia cõs. 20.incip.Viso processu,in ult.col.1.uol.Alc.cons.153.in 2.vol.& cons.167.eod. uol.& cons.20.in ult.col.1.vol.
Barb.Pet.de Anch.tenet contra Bar.in cons.374.Alex.Bal.in l.infanti.vbi dicit esse casum contra Bar.C.de iure delib.
Paris.An beneficium competens minori circa aditionem hæreditatis,transmittatur ad hæredes,uide late Franc.consi.161.& Com.cons.129.incip.nobilis Domina.in vlt.col.vbi late circa intellectum huius l.
b Pom.Quæro pone.Vide Alex.cons.161.& Bar.cons.32.ad fi.& consi. 173. Men.Soc.sen.in cons.161.col.3.uersi.3.cessantibus,& col.4.uersi. ad tertium, li. 1.Paris.cons.56.nu.16.lib.2.Aret.cons.160.nu.3.4.
c Alex.Vtrum hæres.Vide Bar.in l.si infanti,C.de iure delib.
d Alex.Tenere contrarium.Quod sequitur Bal.in d.l.si infanti,ibi,secundo pono, ibi Iaco.de But.& Bar.

1 *Hæreditas illius,qui dubitatur an fuerit culpabilis in crĩe læ.ma.adiri põt.*
2 *Negatiua coarctata loco,& tempore,cadit in verã scientiã,& sic probabilis*
3 *Dies delicti,si in accusatione ponatur,& non probetur,reus absoluitur.*
4 *Accusator potest cogi ad petitionem rei diem inserere.*
5 *Crimẽ læsę mai.ante sñiam,quãdo liquet,delinquẽs põt hẽre hęredẽ interim.*
6 *Patrem non esse culpabilem,quando possit liquere filio.*

§.Rei. Eius,q est suspectus de crimine lęsæ maiest.interim põt
adiri hæreditas.h.d.Op.C.ad l.Iul.mai.l.pe.& fi.Solut.
1 nõ pñt alienari titulo sing.sed adeundo põt acquiri.† Quæro, q d si
dubitat̃,an pr̃ eius fuerit culpabilis?Gl.vr̃ innuere, ꝙ non possit adi
re.In ꝯrium,q a pẽdẽte ꝯdẽnatione p̃t hr̃e hrdẽ,ut Inst.de hæred.q̃
ab intest.§.p ꝯriũ.& l.q a latronib.§.fi.s̃.de test.& iõ interim adire
poterit.Sed posito,ꝙ reqrat̃ certitudo,qũo poterit esse certus? Qui-
dã dñt.p opi.multorũ,vt s̃.eo.l.cum q dã,§.q. dr̃.Alii,ꝙ p factũ suũ,
qđ ẽ verũ,si lis erat inchoata.l.cũ falsũ.s̃.e.Sed tũc q̃ro, qũo pr̃ esse
certus,ꝙ pr̃ ñ deliqt,cũ sit mera negatiua.Gl.đt no.vide,& not eã.
2 † No.ꝙ negatiua a pp coarctationẽ loci,vel tpis,cadit in rectã scien
a tiã alteriu.No. b ex hac glo.† ꝙ si aliqs in accusatione apposuerit
b diem,licet non teneret̃,ꝙ si illũ nõ pbat,dẽt succumbere,vt hic,&
3 l.hẽbat.in prin.de inst.Si.n.nõ eẽt necesse pbare diẽ insertã,filio nõ
4 posset liquere de innocẽtia pr̃is.Dico.ẽt;ꝙ interdũ ad petitionem
rei p̃t accusator cogi diẽ inserere.l.1. C.q.acc.non pos.& not.l. is q
5 reus.de pub.iu.& ibi dixi.Dr̃ hic,si sibi liquet,&c.† Cõtra si nõ liqt
hẽt hrdẽ interim,vt Inst.de hr̃.q̃ ab inter §.p ꝯriũ,ꝯ.j.de don.l.do
nõne.in fi.ĩ q b.legi.dr̃,ꝙ anteq̃ pferat̃ sñia,p̃t hr̃e hrdẽ, ꝙ dubito
ĩ hoc ꝯrio,pp ea verba q̃ dixi ĩ l.q a latronib.s̃.de test.Final̃r teneo
ꝯ.quia ĩterim hẽt hrdẽ,& hic dũ dicit,liquet,subaudi,maxime,& si
ue ꝯmiserit malum,ĩterim p̃t hr̃e,siue ñ ꝯmiserit.Et sic in vtroq;ca
su possit hr̃e,merito põt adire.l.quod si dubitet.s̃.e.tñ si ꝯmisit,au-
fert̃ ab eo,vt ab indigno.& §.p ꝯriũ.loqt̃ in suo,qa vt hr̃s extrane⁹
põt adire,vt j.l.px.& l.donõnes in fi.loqt̃ indistincte. Quæro, qũo
6 † põt liquere c filio patrẽ non esse culpabilẽ?Et vr̃ non posse lique-
c re,cũ sit de facto alieno.l.cũ falsum.s̃.eo.Gl.rñdet,ꝙ potest liquere
qa malum est coarctatum loco,vel tempore,& tunc põt liquere an
fecerit,vel nõ.Et vide gl.quę incipit,nõ dicit,quod possit alienare.

ADDITIONES.

Pom.No.quod negatiua.Vide Alc.cons.93.vol.4.
a No.Adde Bal.qui ad hoc alleg.gl.in l.actor,C.de proba.et in l.2.ad fi.C.de secũ.
b tabu.& Bal.in l.1.qui accu.late disputauit hoc,& uide Imo. in l.si cum nulla. de re iud.
Pom.Liquere.Adde Bar.in simili.l.cum quidam,supra de bon.pos.
c

§.Pro hærede. Vltimam voluntatem condendo, potest quis hæreditatem adire,concor.l.si aura. C.eo.no.in l.cogi.§.sed si miles,ad Treb.

LEX LXXXVI.

a **Cum bonis.** a Ille actus,qui in extraneo ĩducit aditionẽ, in suo inducit immistionem.h.d. Sed signa hanc regulam,& teneas illam bene menti,quia erit vtilis tibi.

ADDITIO.

a Cum bonis.Et hæc l.allegatur in l.2.sup.de cond.ob causam.cum concor. in qõ. utrum implendo conditionem quis adire uideatur.
Po.Vide qd p istũ tex.dicat Bar.ĩ l.q Romæ,§.duo fratres.1.q.ff.de verb.obl.

§.Pupillus. Minore restituto,restituuntur actiones confusæ.h.d.De restitutione actionum,videbitis in l. propter veneni,§.ne ptis.infra ad Syll.

LEX LXXXVII.

1 *Hæreditas animo aditur,licet nihil hæreditarium attingatur.*
2 *Possidere rem vt hęreditariam,est in actu,quo probatur aditio.*
3 *Possessio rei in hęreditate dicitur esse,non tamen vere.*
4 *In consistentibus in animo,magis opinio,quam veritas inspicitur.*
5 *Animus solus,an sufficiat ad adeundum.*

6 *Animo solo, & voluntate, quis non obligatur nisi Deo.*
7 *Conscientię in foro quis adeundo non obligatur vltra vires hæreditarias.*
8 *Adire quid sit, quid repudiare, quid immiscere, & quid abstinere.*
9 *Animus volentis adire, qualiter declaretur.*
10 *Animus adeundi, an declaretur per verba suspensiua.*
11 *Voto quis non obligatur nisi verba solenniter, & deliberate emittantur.*
12 *Aditio non inducitur per ista verba, ista hæreditas mihi non displicet.*
Medium quoddam est, inter placere, & displicere.
13 *Aditio inducitur, si conuocatis pluribus amicis, & testibus quis dixerit, sitis testes, quòd ego volo adire talem hęreditatem.*
14 *Verba enunciatiua propter se quando inducant aditionem.*
Confessus si aliquis est se esse hæredem Titij, quando inducatur aditio.
15 *Verba enunciatiua emissa propter aliud, quando probent animum adeundi.*
Si aliquis vt hęres Titij scribit alicui, an per hoc videtur hæreditatē adiisse.
16 *Aditio hæreditatis, an inducatur, si aliquis dixit magna fortuna fuit, quòd talis hęreditas obuenit mihi.*
17 *Aditio, per verba dubia, quando inducatur, puta, placet mihi, vel bene volo, (vel bene contentor.*
18 *Animus adeundi quando probetur per scripturam.*
19 *Voluntas seu animus adeundi, quando probetur perfecte.*
20 *Facere aliquid tanquam hęres, & non hęres, qui potest vno modo licite, & alio illicite, quando videatur adire,*
21 *Facere qui pt aliqd vtroq; mō s. noīe suo, & vt hęres. quo noīe dicatur fecisse.*
22 *Possidere qui dicit domum pro sua legitima an releuetur ne videatur adire.*
23 *Substi tutum vulgarem qui habet, & est grauatus legatis, potest habere legitimam, & omittere hęreditatem.*
24 *Qui pōt facere actū vtroq; mō s. noīe suo, & alieno, q̄do dicatur licite adire.*
25 *Eleemosynam dans de rebus, & bonis defuncti, quando videatur adire.*
26 *Maritus cui hæreditas vxoris erat delata pro se, & filijs, si pannos vxoris dat pauperibus an videatur adiisse.*
27 *Facere quando quis potest actum nomine suo, & vt hęres licite, sed vtroque modo nomine meo, & alieno, quando videatur aditio facta.*
Voluntas adeuntis, quando probetur per non factum.
28 *Debitor in diem, qui successit creditori, si non soluat alijs, qui succederent, ipso repudiante, dicitur adiisse.*
29 *Animus adeundi qualiter probetur in eo, qui adit ex iure alieno.*
30 *Iure alieno quando quis adit pro se tantum, per illos actus, per quos induceretur aditio, si ex suo iure, vel persona adiret, per eosdem inducitur aditio.*
31 *Adit iure suo si aliqs p alio tātū, et ad vtilitatē alienā ex qb. videatur adire.*
32 *Succedens defuncto credens ipsum defunctum adiuisse hęreditatem sibi delatam, si ad cautelam dicit intra annum si non apparet defunctum adiuisse, ex iure deliberandi adeo, vel aliquid agit ex quo induceretur aditio, an dicatur inducta, si postea constet de non aditione defuncti.*
33 *Adit quando quis ex persona aliena, & pro alio, quando dicatur adire.*
34 *Tutor si in inuentario dicit, quòd credit in hęreditate esse talem, & talem rē, quę fuerunt de hęreditate talis, inducitur aditio.*
35 *Infanti si competat ius adeundi, per ius deliberandi ad eum transmissum ex persona alterius, an tutor poterit adire.*
Fictiones duę habentes originem ex diuersis poterunt concurrere.
36 *Quando aliquis non adit, sed adeunti authoratur, ex quibus fontibus videatur aditio facta. Tutor in prestanda authoritate, an necesse habeat loqui.*

a **Gerit.** 1 † Hrđitas aīo aditur, licet nihil hrđitariū attingat. h. d.
Diuidit in tres partes. Primo ponit dictū, Scđo illud litat,
& pbat p exēplū de re nō hrđitaria, ī qua defunctus ius hēbat. Ter-
tio p exēplū de nō hæreditaria, in qua nullū ius hēbat. Scđa ibi, vñ,
2 & si domū. Tertia ibi, idemq;. No. primo summarium. Scđo no. † q
3 possidere rē vt hęreditariā, est actus, quo pbat aditio. Tertio no. † q
in hæreditate dr̄ esse qualisqualis possessio rei pignoratæ, ibi cuius.
&c. Op. ad vltimū. de l. qđ a seruo. de actio. & obl. Sol. defunctus do-
nec viuit, rē pignoratam sibi traditam possidet vere. l. q pignoris, &
l. 1. §. p seruū. ĩ. de acq. pos. sed eo mortuo hæres nō possidet vere l. 1.
§. Scęuola. si testa. li. esse iussus. iō tex. hic dicit qualisqualis Non ob. l.
q a seruo. Nō. n. dr̄ ibi, q hrs possidebat, sed q alius incipit ab hrđi-
tate possidere p̄cario. & sic hæreditas tribuit ali; qualitatē possidē-
ti p seruū, nō q possideat. Qđ apparet, q a alius pōt possidere ciuilr,
& a me, & tñ nullo mō ego possideo. l. & hēt. §. cū q. ĩ. de p̄ca. Scđo
op. ĩ. eo. l. p herede. §. si q d tñ. Gl. dt. solue vt ibi dixi, q a nomē hrđis
ibi accipit p filio, & sic gessit ibi p herede, hoc est, p filio, nō pprie
b vt hæres. Op. Dy. & ex gl. de l. 2. §. si sub ɔdōne. ĩ. p emptore. vbi ispi-
cit magis veritas, q̄ opi. Sol. habuistis in l. heres institutus. ĩ prin. s̄. e.
4 p gl. † q a in his q̄ ɔsistunt in aīo, vt est aditio hæreditatis, inspicitur
magis opinio, q veritas, vt hic, cū sim. ibi in aliis rebus, q̄ in solo aīo
nō ɔsistunt Et hoc inducit Dy. in arg. ad q̄ō. de eo q pcussit clericū,
quē putabat laicū an sit excōicatus. de quo gl. in l. si ignorans q s. lo-
ca, & dixi in l. itē apud Labeonē. §. si quis virgines ĩ. de iniu. non est
5 nostra mā. Mō venio ad mām legis. † & q̄ro primo, vtrum solus ani-
mus sufficiat ad adeundū hæreditatē, gl. in l. p hærede, in prin. ĩ ver.
q̄ aī. s̄ eo. dt q sic. Ali; dñt q reqrit animus, & actus. l. mutū in prin.
s̄. c. & Insti. de here. quali. & diffe. §. fi. C. eo. l. potuit. hic vero glo. aīr
loquit. s. q sufficiat aīus qualrcunq; declaratus, vide gl. Hæc glo. dt
veritatē, & declarat oēs aīs leges, q̄ dñt, q sufficiat solus aīus, intel-
lige. s. declaratus, & aliæ gl. q̄ dñt, q reqrit aīus & actus, hoc ē, aliqd
per qđ aīus declaretur, quodcunque sit illud. siue factum, siue non
factum siue dictū siue scriptum: qđ hoc sit verū pbar̄ p tex. in l. pro
6 hrđe. §. 1. s̄. e. Probo p rōnē. Solo † aīo, & sola voluntate non obligat
q s, nisi Deo. l. si q s rem. §. voto. de polli. c. Hoc tenent Rof. & Hosti in
7 sum. de voto. & S. Th. in 2. 2. q. 98. Ex hoc ɔcluđr, q † in foro ɔsciæ,
c q s nō obligat adeūdo vltra vires hrđitarias, q a cū fiat volūtate nu
da, non possum obligare me alteri, nisi quatenus ad me puenit, dixi
s̄. e. sup rub. Quia ergo ad aditionē hrđitatis requiritur, q aīus decla
ret, q̄ro q̄ sunt illa p q̄ talis aīus declarat. Et anteq̄ ad hoc veniā, pri
mo videdū est q d sit adire, & q d immiscere, & q d repudiare, & q d
abstinere: quib. visis videbimus ea, q bus aīus ad hoc declarat. Et vt
scias anteq̄ quis adeat, requirit potentia adeūdi, seu ius adeundi. de
hoc feci vnā repetitionē, in l. is pt. s̄. e. Posita ergo oī potentia adeū-
8 di, dico, adire hrđitatē † est potētia adeūdi nō impedita p actum vo-
lūtatis declaratū in esse deducta. Eɔ, repudiare, est potentia repudiā-
di non impedita per actum voluntarius declaratis, & a se abdicare
hæreditatē ut pbat hic. & l. p herede, in prin. §. 1. s̄. e. & Inst. de her.
qual. & dif. §. fi. Immiscere qđ est suorū, est hæreditatē iure acq sitā,
p actum voluntatis declaratū acceptare, vel agnoscere. Abstinere
est hæreditatem iure acquisitā per actum voluntatis declaratū a se
9 abdicare, illud probatur in l. s̄. prox. His visis † videamus qualr sit
illa declaratio voluntatis. Ad qđ sciendum est, q iurisconsulti hoc
certis rlis non tradiderunt, sed posuerunt, quosdam casus indubita-
biles, videlicet, q tunc iste aīus adeundi declarat, qñ q s facit actum,
q citra ius, & nomen hæredis fieri non pt. l. p hærede. §. Papinianus.
vers. itaq;. s̄. eo. Qñ vero est actus, q pt se hrē ad aditionē & non adi-
tionē dixerunt inspiciēdū quo aīo fecit. l. p hære. §. 1. s̄. eo. Quid autē
esset in dubio, nō declarauerūt Iurisconsulti. Nři Doc. vt Azo, & cōi-
ter ali, vt apparet tradiderunt sup hoc talē doctrinam. videlicet, q
hoc ppēdēdū esset ex qualitate hæredū, & psonarū earū, & ex quali
tate actuū & rerū quas attingerēt, vt qñq; hēat q s necesse pbare se
d nō fecisse aīo adeūdi, qñq; pbetur ab aduersario, ita no. ipse s̄. eo. l.
p hærede. §. seruos. Ia. de Are. Add. dit in hoc esse standū iuso hęre-
dis, cū in solo aīo consistat, at. l. pro hærede. §. seruos. s̄. eo. l. in ambi-
guis. ĩ. de reg. iu. Pro hoc induco gl. Inst. de act. §. aliæ. ecce quicquid
Doc. nři dixerunt in illa mā. Sed q a illa doctrina est multū gñalis, &
obscura, iō intēdo hic tractare p qnq; q. principales, & duas postea
accessorias. Primo, qualr aīus hic declaret p verba. Scđo qualr de-
claret per scripturā. Tertio, qualr declaretur p fcā. Quarto qualr de
claret p nō fcā. Quinto, qualr p aīum, qñ quis adit iure alieno vel p
prio. Circa primū sciēdū est, q q̄dā sunt verba dispositiua aditionis,
nullā ambiguitatē h̄ tia, vt si quis dicat, gero me p hrđe. l. p hrđe. s̄.
e. vel agnosco istā hrđitatē, vt hic, vel dicat apphēdo, vel assumo mi-
hi, vel accipio hrđitatē, hāc l. apud. Aufidium. de opt. le. & p illa ver-
bā inducit aditio sine dubio. Sed circa hoc dubitat de quatuor. Pri-
mo vtrū hæc aditio, & aīus declaretur p verba dispositiua suspensi-
ua. Secundo, vtrū p verba enunciatiua de hoc, principalr pp se. Ter
e tio, vtrū p verba enunciatiua pp aliud. Quarto, quid iuris quando
10 verba sunt dubia. Ad primum † de uerbo suspensiuo, ut si dico, vo-
lo adire, vtrum ex hoc inducat aditio. Gl. in hoc dicit, q non, in l. ser
ui electione. in prin ĩ de leg. 1. In ɔtrium vr̄ casus in l. iam dubitari. in
fi. de hær. inst. & ĩ. eo. l. p pcuratorem. Rñ q p hæc verba inducitur
aditio, si certitudinari e. & deliberate dixit, se velle adire, siue hoc p-
betur ex p̄cedentib siue ex instant b. siue ex sequentib. alias si non
apparet, q deliberate dixit. non inducitur aditio. Primū probatur ex
p̄cedentib. si fuit datus terminus ad deliberādum. & postea rñdet. se
velle adire, inducitur aditio. l. sed & si alio. 1. rñ. & l. oēs. ĩ. ad Tre. Ex
f instātib. pe quo illa verba pferunt deliberatio pbat, si dicit se vel-
le esse hrđe, vel se velle hrē hrđitatem. d. l. iā dubitari. in fi. & l. apud
g Aufidiū. de opt. leg. Aliud est. n. dicere, volo adire, & aliud, volo
esse hrs, vel volo hæreditatē, vt d. iura probāt. Item si dixi, p certo vo
h lo adire hrđitatē. Itē si interrogatus ab alio si volebat esse hrs, rñ-
dit, q sic, nā hoc verbū, volo, qñ pfert rñdēdo alteri, intelligitur de
liberate volo, l. in vēdetis. C. de ɔhē. emp. plus dicit lex, si dicerem,
vis esse hæres. vel vis adire hæreditatē: tu rñdēs, cur non deliberā-
re uideris rñdisse. l. 1. & 2. de verbo. obl. Idē si ɔstituit pcuratorē ad
hoc

ADDITIONES.

a Alex. Gerit. An hæreditas possit adiri vltimo vitæ spiritu. gl. renuit quod non, in l. fi. infra quando dies leg. ced.
Par. f. Nunquid possidens aliquas res hæreditarias, quas credebat non esse hæreditarias, dicatur adiuisse, vide Ang. cōsi. 346. incip. statuto Florentino cauet, itē, q agēs tanq̄ hæres, ēt q sit minor, qđ cum authoritate curatoris dicat adire, vide Pau. de Cast. consi. 214. & Are. consi. 136. in prin. item adde, q si in hæreditate essent, magnæ possessiones, & ille cui est delata hæreditas, accipiat quid minimum, puta anuulū, q non dicat adita hrđitas, vt p Alex. & Sal. in l. non hoc, vñ legi. sed in contrariū vr̄ tenere Bal. in l. cū ita. C. de don. ante nup. ubi dicit, q vna camisia data pauperibus inducit aditionem, quid aūt si essent res communes, vide Ang. consi. 166. incip. Duo fuerunt fratres, alia uide ad Bar. in l. pro hærede sup. eo.
b Opp. Dy. Vide Card. consi. 36. in 1. col.
c Alex. Foro conscientię. Vide Bar. & alios plenissime in rub. sup. eo. & sequitur Bal. in l. filium. fami. ercis. alleg. c. parochiano, de sepult. &c. quanquam. de vsur. in sexto, & Bal. in l. fi. in prin. de iure delib.
Men. Socin. sen. consi. 45. nu. 1. lib. 4.
d Alex. Non fecisse. Hoc sequitur in his terminis Bal. in l. qui accusare. C. de edend.
Men. Tiraq. de retract. consanguinit. §. 1. gl. 1. nu. 4. scripsi consi. 45. num. 22.
e Alex. Verba enunciatiua. De verbis enunciatiuis habes hic, adde quæ no. Bart. in l. si quis suus, de iure delib.
f Alex. Probatur. Idem puto, q isto casu inducat repudiatio, si dicat, nolo adire, vt l. filij, matrem, ad Terr. sm Iac. But. quem tenuit Bal. in l. qui se patris. C. unde libe.
g Pom. Volo adire. Vide Alex. in l. qui se patris. C. vnde liberi.
h Alex. Interrogatus. Adde Bal. in l. cunctos populos. C. de sum. Tri. & in l. 1. de cōfes.

hoc l. per pcuratorē. ꝟ. eo. Nō.n. posset ɔstituere pcuratorē, nisi deli
berate vellet. Ex sequentib. vero probat. l. si post dicta verba prolata
currerent tres mēses. C. eo. l. fi. §. similique mō. vbi ē casus sing. Et li
cet ibi loquatur in repudiatione: tñ idē est in aditione. Eisdē.n. rōis
procedūt. Inst. de hr̄. qual. & diff. §. sicut aūt. & C. de repu. hr̄. l. sicut.
& q̄ dixi, si illa verba non proferuntur deliberate, nō inducūt aditio
nē, probatur in gl. d. l. serui electione. Si.n. dico indeliberate volo adi
re hoc sonat, hic est primus motus voluntatis meæ ad adeundū. non
11 q̄ deliberate velim. Ad † hoc facit quod Canonistę dñt de voto, q̄
verba nisi solēniter & deliberate emissa, nō inducunt votum, extra
12 de voto. c. 2. & ꝟ. de act. & obl. l. obliorū substātia. §. fi. Sed q̄ro. † qd
a si dixi, ista hr̄ditas non mihi displicet. Vr̄. q̄ inducat aditio. l. cū ātea
circa prin. C. de arb. Sed non puto. Nō.n. seqt̄. nō displicet, ergo pla
cet qa ē quoddā mediū iter displicere. & placere, vt probat in l. 1. §.
si is q̄ naue. de exerc. & de tri. l. 1. §. sciā, & q̄ no. in l. q̄ se pr̄is. C. vñ li.
Nō ob. d. l. cū antea. qa ibi loqt̄ in actu, in quo sufficit hoc verbū, nō
13 displicere. † Quæro, qd si ɔuocatis amicis, & pluribꝰ testib. quis di-
a xerit. Sitis testes, q̄ ego uolo adire illam hr̄ditatē. Rñ. ex ista solenni
tate actus qa ɔuocatis amicis, pt̄ p̄sumi, q̄ dixerit deliberate, & in-
ducitur aditio. Et hic pt̄ esse intell̄s l. Pāphilo. §. proposito. ꝟ. de leg. 3.
licet alio mō intellexerim in d. l. serui electiōe. ꝟ. de leg. 1. Circa sc̄m
14 †. f. qualiter probetur p̄ verba enūciatiua pp̄ se, vt si aliquis ɔfessus
est se eē hr̄de Titii, vr̄. q̄ hæc ɔfessio nō inducit aditionē. Nō.n. obli-
gat me, nisi illi, quo p̄nte ɔfiteor. l. fin. ꝟ. de interr. act. Veritas est, ut
no. ibi. Aut illa verba proferūtur ab eo, q̄ pōt adire, & inducitur adi
tio, seu probatio volūtatis p̄ hāc l. cū filii. q̄a p̄ hr̄de se gerit. sed si ɔfe
rūtur ab eo, q̄ nō pt̄ esse hr̄s, non p̄iudicāt, nisi quo ad p̄ntes huic con
15 fessioni, vt hic. Circa † tertiū, †. f. quar̄ ista volūtas probetur p̄ verba
b enūciatiua emissa pp̄ aliud, pone q̄ ego scribo tibi salutando, talis
hr̄s, tali pone salutē, & sīila, an ex hoc probetur volūtas, vr̄ q̄ non, l.
epsa. in prin. ꝟ. de pac. C. de test. mil. l. ex his verbis. In ɔtrium facit ista
l. & ꝟ. l. pro hærede. §. 1. dñt, q̄ qn̄ aliquis facit aliquid, vt hr̄es, iduci
tur aditio. Rñ. qn̄que verba enūciatiua pp̄ aliud proferūtur ɔdōna-
liter, vt promitto tibi si hr̄s sum. & tūc nō inducit̄ aditio. Primo, quia
talis actus ɔdōnē nō recipit. l. eum q. in fi. ꝟ. e. l. actus lrimi. de reg. iu.
Scd̄o q̄a ista verba proferuntur dubitatiue, & in aditione hr̄ditatis
requiritur aīus certus, non dubitatiuus l. is q̄ hr̄s. §. 1. & l. si is ad quē. &
l. hr̄s institutus. ꝟ. e. Si vero ista verba enūciatiua proferūtur p̄ modū
causæ, ut hoc facio, q̄a hr̄s sum: sine dubio inducūt probōnē uolun-
tatis l. emptor. in fi. de rei ven. & ꝟ. de col. dot. l. pe. Si vero proferunt̄
demōstratiue, ut in casu proposito, si ego tanq̄ heres talis, te saluto
& similia, tunc idē, vt hac l. & l. Panto. in fi. l. pro hr̄e. §. 1. & l. si q̄s ex
neus. §. 1. ꝟ. e. Nō ob. l. epsa. quia ibi verba erāt enunciatiua facti alie-
ni. Non ob. l. ex verbis. C. de test. mil. q̄a ibi erant verba enunciatiua
facti alieni, q̄ poterat aīr esse inductū quā in volūtate proferētis ɔsi
16 stat, hic secus. Sed pone, q̄ aliq̄s dixit magna fortuna fuit, q̄ talis hę
reditas obuenit mihi, vtrum ex hoc indicatur aditio? Rñ verba e-
nunciatiua inducunt probatione voluntatis eius, q̄ enūciant, & eius
quod importāt nō vltra. Aut ergo verba enūciatiua ɔtinēt hoc to-
tū, q̄ ego sū hęres, & tūc inducūt pbōnē voluntatis eius, vt dcm̄ est:
Sed si verba enunciatiua ɔtinent hoc totū, quod mihi obuenit, tunc
non inducunt declōnē voluntatis, q̄ sim hr̄s, quia pt̄ esse, q̄ est mihi
fortuna, q̄a possum adire, licet nō adeā, nō ergo inducunt probōnē
aditionis, quia extēderētur verba vltra suū significatū. l. Titia. §. Ca
ius. ꝟ. de leg. 2. Sed si dicerē, magna fortuna est mihi, q̄ sum hæres,
17 tūc probaret̄ aīus, vt ex p̄dictis patet. Venio † ad quartum, qn̄ verba
sūt dubia, exemplum. Aliq̄s dixit mihi, talis hr̄ditas tibi obuenit, ego
rñdi, bñ placet mihi, vel bñ volo, vel bene ɔtentor, ista verba sūt du
bia, Si.n. referantur ad hæreditatē, hoc est dicere bñ placet mihi hr̄
ditas, vñ volo hæreditatem, induceretur aditio, vt patet ex iā dictis.
Si referantur ad hoc totū, bñ placet mihi, q̄ obuenit hæreditas non
induceretur aditio. Et illo casu dico, q̄ stabitur interpretationi dicē
tis sc̄m Iac. de Are. ut dixi circa prin. probatur in l. si q̄s intētione, de
iudi. & q̄ no. Inst. de act. §. aliæ. & si ipse mortuus esset, puto stādum
declōni hæredis sui q̄ eius voluntatē melius nouit. l. si quis a filio. §.
si quis plures. ꝟ. de leg. 1. Ex hac.n. declōne alius nō dānificatur p̄dē
do suum. licēt forte dānificetur p̄dendo lucrū, sed hoc non impedit
c heredem declarare, vt ibi dixi. Circa sc̄m principale. †. f. qualiter hic
18 aīus probetur p̄ scripturā. dico in oībus idē qd̄ ꝟ. dixi circa p̄dicta
Non.n. figura. literarū obligat, sed cōsensus, qui ɔtinetur in eis. l. non
figura. de act. & ob. duo tñ aduertenda sunt. Primo q̄a q̄ qn̄ fit in scri-
ptis, præsumitur facilius factū deliberate, q̄ qn̄ simpl̄r profertur. l. 2.
d C. de sent. ex breui reci. Scd̄o aduerte, q̄ scriptura licet esset inuali-
da, quo ad id ad quod fit principal̄r, puta si filiusf. in testō se diceret
adire, vel aliquid in eo disponere, per q̄ induceretur aditio, vel si in
testō nō esset solennis numerus testiū, tñ aditio probaretur, q̄a imp-
fecta volunta probat voluntatem l. si de reb. eo. l. in testō. ꝟ. de fidei
19 cō. lib. & l. 1. & 2. C. de fideic. † Circa tertiū principale. f. quar̄ hæc
voluntas probetur per facta. sciendū est, q̄ quædā sunt facta præpa-
ratoria ad aliquid, q̄ quædam sunt, q̄ principaliter fiunt propter se. Cir
e ca primū dico, quod quædam sunt p̄paratoria, ad aditionē necessa
ria, & per illa non inducit̄ aditio. Exeplū si aliquis implet ɔditionē,
qui antē impleatam non potest adire. l. 1. §. sed si parendi. de cond. ob
cau. & ꝟ. eod. l. Anustius. vel si aliquis agat querela, q̄ antea adire nō
potest, & tunc nō inducitur aditio, l. quē admodū. & ibi glo. de inof.
test. Idē si petit sibi exhiberi tabulas vt instruat̄ de virib. hæredita-
ri. s. q̄m anteq̄ hēat aīum certum. non pt̄ adire. l. Aristo. cūm l. seq.
ꝟ. e. Quædā sunt p̄paratoria non necessaria, vt puta, si accuso testm̄
falsum, Si.n. sum certus de hoc non est mihi ne adeā prohibitum. l.
cū falsum. ꝟ. eo. tunc p̄ tale p̄paratorium non necessarium inducitur
aditio. l. cū q̄dā. ꝟ. de bon. pos. & ibi dixi. Idem si aliquis dicat testm̄
nullum. l. suus. cū gl. in ver. asseuerans. C. de repu. hær. Et prædicta ve
ra in his quæ sunt præparatoria ad aditionē hr̄ditatis, sed si fieret ali
q̄s actus p̄paratorius ad petitionē hr̄ditatis, vt puta si facerē forma-
ri libellū, volens ɔ̄ te agere petitione hr̄ditatis, vel si ponerē, q̄ inter
rogeris an possideas pro hr̄de: quia intendo te cōuenire petitiōe hr̄
ditatis. & sīla, oīa ista inducerēt p̄bationē volūtatis adeūtis l. quē
admodū. ff. de inof. test. Scd̄o dixi, q̄ sunt quædā facta, q̄ fiunt prin-
cipaliter pp̄ se. Et hic aduerte, quia q̄dam sunt certa, q̄ non inducūt
aditionem. l. pro hærede. in fi. ꝟ. eo. Quædā sunt certa q̄ inducūt adi
tionē. q̄a citra ius. & nomen hæredis fieri nō pn̄t, & de his nō dubi-
tat. l. pro hærede. §. Papinianus. ꝟ. e. Quædā sunt q̄ p̄ aliquem pn̄t fie-
ri tanquam pro hr̄de, & etiā alio modo, de his dubitatur, in his hn̄t
locum verba Azonis q̄ ꝟ. in prin. retuli perpēdendū esse ea qualita
te rei, personarū, & factorū, & iō ad examinādū formo quatuor du-
bia. Primo, qn̄ idem factū pt̄ quis facere, vt hr̄s, & nō hæres, tñ vno
modo licite. alio modo illicite. Scd̄o, qn̄ idē factū pt̄ q̄s facere vtro-
que modo licite, & vtroq; modo noīe suo. Tertio, vtroq; mō illici-
te. tñ vno mō noīe suo, alio modo noīe alieno. Quarto, qn̄ vtroque
20 modo noīe alieno & suo. † Assumo primum f qd̄ est facile. Si.n. ap-
f paret, q̄ voluit facere eo modo quo illicite pt̄. nō induceret aditio-
nē. l. si quis extraneus. in prin. ꝟ. eo. si est dubiū, in dubio non p̄sumi-
tur, q̄ voluit delinquere, vñ interpretamur illā partē. l. merito. ꝟ. pro
soc. & hoc est, q̄ dr̄ dc. §. Papinianus. ꝟ. eo. qd̄ non pt̄ fieri citra ius,
g & nomen hæredis. Licite, tunc istud p̄sumit̄. Ad sc̄m † qn̄ pōt fieri
21 vtroq; mō noīe suo. Exeplū habitauit filius in domo p̄rna, pōt esse,
q̄ habitauit vt hæres, & q̄ habitauit ibi vt filius tanq̄ in re sibi obli-
gata pro dote matris suæ, vel p̄ alia cā, vt puta quia erat domus em
phyteutica, q̄ debebat̄ sibi vigore instr̄i emphyteutici. licēt nō esset
hæres: vr̄ q̄ dēat intelligi in dubio, q̄ fecerit eo mō, quo est dñs, vt
h C. cre. euic. pig. non debe. l. 1. & l. si q̄s domū. §. pe. ꝟ. loca. In ɔtrium h
q̄ videat̄ fecisse eo mō quo sibi vtilius est. l. 1. cū l. seq. ꝟ. de solu. Rñ.
aut illū actū poterat facere, vt dñs, & nō vt hæres. & nō p̄sumit̄ adi
tio. l. si pupillus. §. fi. ꝟ. e. in exemplo posito de emphyteusi, ar. l. si pro-
ni. in prin. ad Tre. & l. p̄ herede. §. si q̄d tñ. ꝟ. e. sc̄m intell̄m quē dedi.
Si vero non poterat facere vt dñs, nisi eēt hr̄s, exeplū, si vēdidit sīm
pl̄s rem hr̄ditariā sibi obligatā, vel locauit, tūc q̄a ille actus est cele-
bratus cū alio, vr̄ fecisse hoc, vt dñs, nisi aliud expl̄erit d. l. 1. C. cre.
i euic. pig. nō deb. l. si q̄s domū. §. pe. ꝟ. loc. Sed si ille actus ñ celebrat̄
K cū alio, puta si ipse stetit in domo hr̄ditaria, qd̄ pt̄ intelligi, vt dñs,
vel iure pignoris, vel cā custodiæ, & sīla, & hoc q̄uo intelligatur,
nemo decipitur, q̄a cū nemine ɔhit. Et intelligo tūc ipm̄ possedisse
ex cā, q̄ erat sibi vtilior, & qd̄ diligēs hō fecisset, vt d. l. 1. ꝟ. sol. Quid
.n. si erat hr̄ditas hoīs locupletis, sc̄m cōem opi. Certe aditionē præ-
sumā. Sed si cōis opi. se hēret, q̄ hæreditas erat dānosa, p̄sumā aliud
arg. d. l. 1. de sol. & illud voluerunt dicere verba Azo. Si dubitatur,
recurrit̄ ad declōnē ipsius hæredis, sc̄m p̄dcā, sc̄m Iac. de Are. Sed q̄
22 ro, quid si aliquis dicat, se possidere illā domū pro sua legitima, an
l per hoc releuetur, ne videatur adire? Rñ. legitima saltē hodie habe
tur iure hæreditario, & de hæreditate non pōt q̄s partem hr̄e, quin
habeat

ADDITIONES.

a Men. Alciat. lib. 3. parergo. cap. 23. Ruyn. consi. 9. num. 4. lib. 3. Mathesil. notab. 34.
Crauet. cons. 24. nu. 2. Ruyn. cons. 113. nu. 6. lib. 3.
b Men. Circa. Ruyn. cons. 47. nu. 5. lib. 2. cons. 120. nu. 2. Are. cons. 136. col. 1.
c Alex. Circa secundum. Statur declarationi hæredis, de voluntate defuncti, vt no.
plene per Bar. in l. inter stipulantem. §. 1. de verb. obl.
Men. Bart. Soc. inter consilia Maria. sen. cons. 61. nu. 2. lib. 1. Dec. Ledita. nume. 50
C. de eden.
d Men. Secundo. Crauet. cons. 24. nu. 2. Ias. cons. 3. nu. 4. circa finem lib. 1.
e Alex. Circa primum. Et dicit no. Bal. in l. 1. in 4. q. C. qui admit. q̄ qui possidet, in
dubio præsumitur adire, nisi negatiuam probet, vt ibi declaratur per eum, quod
no. vide tamen eum in l. non hoc. vnde cogna.
f Alex. Assumo primum. Adde, q̄ possidendo bona hæreditaria per x. annos, induci-
tur hæreditatis aditio. Tex. est in l. filius. C. de pe. hær. & de hac materia habetur
per Bal. in l. potuit. C. de iure delibe. & l. non hoc. C. vnde cogna. in 1. col. Adde
Bal. cons. 347. 4. vol. vbi dicit, q̄ per descriptionem bonorum in catastro adit hæ-
reditatē, mandando hr̄di suo, q̄ soluat legata testatoris, cui ipse succedere debe-
bat. & q̄ voluit idē Bal. cons. 407. & 411. eo. vol. vbi an transigendo cum legata-
rijs, & possidendo, dicatur adire & quod idem Bal. voluit consi. 43. 4. eo. vol.
Men. Affict. decis. 14. num. 7. Item statur iuramento hæredis q̄uo hoc casu possi-
deat Crauet. cons. 33. nu. 71. & cons. 197. nu. 4 vbi inquit stari declarationi hr̄dis
g Paris. Ad sm. Circa hæc, an credatur filio asserenti se possedisse ratione dotis ma-
ternę, vide Alex. cons. 32. vol. 3. Pau. de Cast. & alios in l. 1. C. de repu. hæred.
h Pom. In contrarium. Vide Alex. cons. 81. in 3. vol. & cons. 33. eo. vol. & cons. 89. 4.
vol. Card. cons. 37. in 1. & 2. vol.
i Alex. Supra loca. Aliquid dixi in d. l. non hoc, vnde cogna.
k Alex. Cum alio. Vtrum per habitationem domus hæreditariæ videatur quis adi-
re, adde Bal. post gl. in l. 1. C. si vt se ab hæred. abst. & in l. non hoc. in 1. col. C. vn-
de cog. & in l. 1. C. de repu. hære.
l Pom. Si aliquis. Vide Pan. c. Rayn. prope fi. apparatus de test. Pau. de Cast. l. hæres
instituta. C. de impu. vide Soc. in l. 1. in 4. q. ff. de vul. & pup. Pau. cons. 3. 1. dub. 1.
vol. & vide quæ scripsi ad hoc. ꝟ. in l. pro hærede. §. seruos hæreditarios. in fi. eo.
tit. late Pet. de Auch. cons. 312. inc. ex solo.

a hẽat totã, q̃ sibi deferť.l.1.& 2.& l.si solus. s̃.eo.in † vno tñ casu re-
23 pio, q̃ p̃t retinere ltĩmã, b & hr̃ditatem omittere.s. si hẽt substitutũ
b vulgarẽ,& ẽ grauatus legatis. l. si libertus p̃rono.de bo.li. Ad tertiũ
24 qñ † ille actus p̃t fieri vtroq; mõ licite, tñ vno modo noĩe suo,alio
mõ noĩe alieno,& illud põt duob.mo.intelligi. Primo,noĩe alieno,
hoc est,ad vtilitatẽ alienam,suo tñ noĩe,hoc est non aĩo repetendi,
hoc est,ad vtilitatẽ alienam,suo tñ noĩe,hoc est non aĩo repetendi,
ſm istũ modũ ĩtelligẽdo pñ. hr̃e locũ dicta verba Azonis.s.hoc esse
p̃pẽdẽdũ ex qualitate rerũ,& p̃sonarũ,&c.vt dicamus qđ.q̃dã sunt,
in q̃b.cã pietatis de facili cadit,vt sepelire defunctũ. hanc cãm face
ret vicinus vicino.Item pascere familiã,maxime,si essent pueri par
uuli & expensa erit modica.facere custodiri domum.Hæc.n.oĩa ex
pietate faceret uicinus vicino,& tũc ex his actib. nõ p̃sumiť aditio,
nisi p̃beť aliud.l.at si q̃s.§.pleriq;.de relig. Quædã sunt in q̃b.nõ est
hæc p̃sũptio ita de facili,nec p̃sumptio aditionis,vt puta de iumen-
tis curã habuit,fructus recolligi fecit & reponi,& his sĩlia.de q̃b.lo-
q̃ť l.p hr̃de.§.seruos.s̃.e.& tũc si q̃ dẽ ipse viuit,q̃ fecit,stãdũ ẽ inter-
p̃tationi eius cũ iurõ,vt dt Iac.de Are.aľs staret interp̃tationi hr̃dis
cius,vt dixi.Quædã sũt,ĩ q̃b.nullo mõ talis cadit p̃sũptio,vt si vẽdi-
dit rẽ hr̃ditariã,nõ piturã,si vadit ad habitãdũ in domo cũ familia,
& supellectili, vel illã domũ possidere se dixit, in istis aĩus adeundi
p̃sumiť,nisi ꝯ p̃beť.C.de repu.hær.l.1.& 2.s̃.eo.l.p hr̃de.§.fi.& hac
l.& s̃.eo.l.si q̃s mihi bona.§.sed q̃d si mandauit.ibi q̃d si vt rẽ hr̃di-
tariã distrahat. Nec ob.C.de iure delib.l.1.vt ibi no. Scđo mõ hæc
verba p̃nt ĩtelligi noĩe suo,& alieno, hoc ẽ gerẽdo negotium alteri⁹
ad quẽ spectaret,& tũc in dubio noĩe alieno non intellr̃.l.& magis.
de sol.& quia in actu p̃sona extrinsecus nõ subintellr̃.l.si ita stip̃s.§.
Chrysogonus.đ ver.ob.Sed q̃ro,† q̃d si dedit aliquas eleemosynas
25 pro defuncto de reb.defuncti,& bonis defuncti, an ex hoc adisse vi
deatur? R̃ñ.q̃dã sunt eleemosinæ necessariæ,vt conseruetur honor de
functi,ſm cõsuetudinẽ ciuitatis, vt inmittendo pecuniã in candelis
cereis t̃pe funeris, ſm diuersas ꝯsuetudines, tũc ex hoc ñ vr̃ aditio.
V̄ nr̃.n.expensæ funeris. vt l.at si q̃s.§.funeris. & §.hæc act.de rel.&
sũpt.fu. Si vero talis eleemosyna nõ erat necessaria de necessitate,
tũc in dubio p̃sumiť aditio.l.indebitũ. C.de ꝯd.indeb. Nõ.n. põt q̃s
licite largiri de alieno.l.si pignore.§.1.ĩ.de fur. & iõ ille actus nõ dr̃
26 fieri citra ius,& nomẽ hr̃dis.† Quæro q̃d si maritus, cui delata erat
p se.& filiis,hr̃ditas vxoris,dedit pãnos vxoris paupetib. an ex hoc
inducaľ aditio? R̃ñ.q̃dã sũt pãni p̃ciosi,& festiui.& illi sunt viri.Vñ
ex hoc nõ p̃sumiť aditio,q̃a vir fecit de suo, nisi vxor reliq̃sset in te-
stõ,tũc.n.soluẽdo legata, vr̃ adire. d.l. indebitũ. Si vero erant panni
quotidiani,tunc illi sũt vxoris.l.si vsufru.§.1.ad leg.Fal.& tũc vr̃ de
disse pãnos vxoris vt induceretur aditio.ne aľs videaľ de alieno lar
giri,vt dcm̃ est.s̃.De hoc,cui⁹ sint pãni,dicã plene in d.l.ĩ his.§.1.s̃.
27 sol.mat.Ad quartũ.s.qñ possũ facere vtroq; mõ licite,sed vtroque
mõ noĩe meo.& alieno, excplũ. Delata est mihi hr̃ditas fratris mei
cũ quo habebam bona cõia.q̃ post mortẽ administraui,possũ.n.fa-
cere,vt hr̃s,& si nõ facio,vt hr̃s,facio noĩe meo.& alieno,q̃a p iure
meo.Et dic.ant negotiũ q̃đ geritur,poterat expediri p parte, & ille
gessit in totũ.& induciť p̃sumptio adõnis,q̃a plus sua parte dñatio-
nẽ interponit.l.si duo fratres.s̃.eo.sed si nõ poterat expediri pro par-
te,& facit totũ.tunc si q̃ dẽ ipse negat se fecisse aĩo adeundi,nõ p̃su-
miť aditio.d.l.duo frẽs.Fit.n.ex necessitate cõionis.l.hr̃des.§. idem
iuris.fam.erc. Sed si ipse, vel hr̃s eius diceret se fecisse aĩo adeundi,
starẽ interp̃tationi suæ p ea q̃ dcã sunt.ſm Iac.de Are.& s̃.declara
ui. & maxime si hr̃ditas ẽ locuples nã qñ de acq̃rẽdo tractať,nõ ap
p̃baľ sic acceptae.l.si absentis & ibi no.C.si cer.pet. & l.quo.n.§.
28 1.rẽ ratã habe.† Venio ad quartum principale.s. vtrũ illa volũtas
c adeũtis p̃beť p nõ fcm̃.R̃ñ.q̃ sic.Primo p rõnẽ, Repudiatio hr̃dita
tis ĩduciť seu p̃baľ p nõ fcm̃.l.recusari.ĩ.e. ſm intellm̃ Ia.de Are.er
go aditio,q̃a eisdẽ rr̃s p̃cedit. vt inst.de hær.qual. & diff.§.fi. C de-
repud.hær.l.sicut.& hæc est indubitanter verũ.Exẽplum ad petitio-
nẽ creditorũ est assignatus terminus hr̃di ad adeũdũ vel repudian
dũ,intra terminum nihil facit. Certe illud nõ facere,facit p̃sumi ad
tionẽ.C.e.l.fi.§.si naũt hoc.& §.si quis aũt temerario & no.s̃.e in gl
fi.l.q̃ diu.& ibi dixi.Aliud exemplũ pone,Debitor in diem,& sub pę
na,succedit creditori suo,intra diẽ,debitũ nõ soluit aliis, qui succe-
d derẽt ipso repudiãte. Certe ex hoc nõ fcõ p̃sumitur aditio. Probo
si aditio nõ p̃sumiť,ergo iste fuisset in mora. Esse in mora ẽ delictũ.
l.q̃đ te.s̃.si cer.pe. & l.q̃ sine.de reg.iur. ergo dẽmus p̃sumere adõ-
nẽ p quã in delictũ ñ incidit.l.merito p socio.vt s̃.di.1.Scđo ꝯpẽsa
tio fit ipso iur̃,si tñ opponaľ ab hoĩe,& dicit lex,q̃đ eo casu pro quo
ꝯpensatione nõ fcã q̃s incideret in pęnã,p̃sumiť fcã ipso iure.si con
stat.C.de ꝯpẽ.& ibi no.& in l.si quid ẽ fideiussore.s̃.de ꝯpẽ. Ita adõ
fit ipso iure,hærede tñ volente.Si ergo ipso nolente incideret in pę-
nam,

ADDITIONES.

a Alex.Habet totam. Adde in hoc articulo Bar.in l.quia poterat,ad Treb. vbi dicit
q̃ hæres non põt repudiare hæreditatem,& petere legitimã. Videaris ẽt de hoc
art.Bal.& Cy.Ray.& Sal.Ang.& Mod.in l.3.C.de impu.& Bal.in l.vnica, in ver.
ad 1.q.C.qñ nõ pet.par.& ẽt Bar.in l.1.de vul.& pup.in 4.q.ꝯtin.in versi.itẽ q̃õ,
an aliquo casu,&c.& Bar.in l.p hr̃de.§.seruos, in nõnullis lect.antiq̃s.ff.de acq.
hęr.& Ang.i cõs.81.inci. in Xp̃i noĩe subtiliter. Potissima rõ est, q̃a ltĩma debet
hodie iure hr̃ditario,& p aliã rõnẽ q̃ colligitur ex uerbis Bar.dum alle.l. iam du
bitari.& l.suus quoque. Sed ad istã scdam rõnẽ facilius est r̃nsum. Nã licet olim
filius posset institui sub condõne p̃tãtiua, tñ ſm magis cões conclusiones hodie
illud est correctũ,quantum est respũ ltĩmæ.per l.qm̃ in prioribus.& ibi plene per
scribentes.C.de inoff.test.& l.suus quoque.de hęr.inst.& in l.si pater. C.de insti.
& subst.& latissime per Imo.in l.fi.de cond.inst.plus dñt Cy.& alii in præallega.l.
3.referendo q̃õ.ad terminos illius l.3.prout ipsi faciunt,& ẽt alij scribentes io lo
cis sup.p̃all.q̃ illud habet locum,ẽt si ille institutus haberet substitutum vulgarẽ
q̃a pp hoc licet habeat substitutum vulgarem , non poterit partem hæreditatis
acceptare,& partem repudiare,arg.l.ex asse.de acq.hær.Et prædictam conclusio-
nẽ vr̃ ẽt firmare Bal.in l.q̃diu.la 1.s̃.e.& in l.scimus.ĩ prin.in 5.q.C.đ inoff.test.&
l.Papinianus.§.4.ff.de inoff.test.q̃ conclusio limitaľ per Doc.in illis,nisi filius in-
stitutus,& hñs substitutum vulgarem,fuisset grauatus onere legatorũ,& fideicõ
missorum,adeo q̃ illis solutis non remaneret sibi integra legitima , vel esset gra-
uatus filius in aliqua sua re propria.tex.est qui reputatur aureus. in l.si libertus
patrono.ver.quid ergo.de bo.lib. Nã ibi patronus fuerat institutus uniuersaliter
hæres,&c.& exp̃sse Pau.de Ca.in d.l.3.intelligit illam limitationẽ, quã dixi p̃ce-
dere,qñ hmõi legatũ erat tale,& tm̃, q̃đ soluto q̃nto non poterat apud filium re
manere legitima.Dico q̃ ille tex.in d.l.si libertus.in prin.iuncto ver.q̃d ergo,pro
bat q̃đ qñ haberet substitutum vulgarẽ , & esset grauatus de dando rẽ propriam
ipsius filii,ut exoneret se,tex.ille vult,q̃ possit reupdiare retenta legitima . Cum
prædicta conclusione,& limitatione transit Pau.de Castr.in cons.155.inci.in Chri
sti noĩe,uisis actis,&c.idem ẽt tenuit Ang.in l.si pr̃.C.de insti.& subst. Pau.de Ca.
in l.1.sup.e.sed Sal.in l.qm̃ in priorib.circa vlt.col.de inoffi.test. tenet cõtra dictã
limitationem.Nam dicit ipse,q̃ illud quod dr̃ in d.l.si libertus , non hr̃et locũ in
filio,q̃a filius non posset ullo casu repudiare hęreditatem,& conseq̃ legitimã,da-
to q̃ hr̃et substitutum vulgarem, & esset grauatus onere legatorum, quod p̃bat
ipse,quia tex.in d.l.si libertus,loquitur in patrono,cui non debetur legitima iure
instõnis,seu iure hęreditario.Tex.est licet ipse eum nõ alleget,in l. si fine.§.exclu
ditur,& ibi no.gl.& Bar.ff.de iure patr.sed filio debeť legitima iure institutionis
& iure hæreditario,merito vr̃.quod aliud sit in filio , quam in p̃rono . Item, q̃ sit
diũa inter patronum & filium,alleg.gl.in l.1.C. de contratab.li. tñ per hoc nõ re-
cedo a limitatione sup.data, q̃a vr̃ in filio militare rõ p p q̃ se fundat tex. in d.l.si
libertus p̃rono.ver.quid ergo.Nam tex.ibi se fundat in eo, quod fuit datus patro
no substitutus vulgaris,& fuerat grauatus p̃ronus onere legatorum,quę rõ mul-
to magis militat in filio,cui magis est debita legitima,ut per gl.in d.l.si q̃s legatum
in fi.ff.de fal.Nam si uerũ esset id,quod Sal. dicit sequeretur q̃đ ẽt qñ p̃ronus nul-
lũ substitutũ vulgarẽ hr̃et,nec esset grauatus onere legatorum,posset repudiare
hr̃ditatẽ,deducta legitima,q̃ est cõtra dictã l.si libertus patrono,in fi.iuncto ver.
quid ergo. Adde ẽt quod cum opi.Sal.concordat Pet.de Anc.in cõs.302.incip. ex
sola substõne vulgari,r̃ñdens ad illum tex.d.l.si libertus patrono,q̃ ibi,ideo illud
erat,q̃a non erat inuẽtum beneficiũ.l.omnimodo.C.de inoff.test. & declarat Bar.
in l.excusatus.ff.si q̃s omis.cau.testa.ideo vr̃ quod non hr̃et locum d.l. si libertus
p̃rono,& p cons̃ nullo mõ posset p̃ronus,& pari rõne filius hr̃ditatẽ repudiare
& petere legitimã,seu supplemẽtũ legitimę. Sed certe non vr̃ q̃ beneficium , de
quo in d.l.oĩmodo,& in d.§.sed nr̃a.habeat oĩno derogare prouisioni posię in d.
l.si libertus,q̃ hoc casu.s.qñ p̃ronus erat uniuersalr̃ institutus, & datus sibi substi
tutus,non loq̃tur in casu illo,& p cons̃ nõ dẽt illa iure corrigere,d.l.si libertus
p̃rono,in casu omisso.l.p̃cipimus cũ vulgarib.C.de appel.Adde ẽt,q̃ Ro. ĩ l.uoi-
ca.C.qñ non pe.par.& in l.1.s̃.e.dicit,q̃ in quantũ Bar.e.in d.l.q̃a poterat. & dum
Doct.concludũt,q̃ filius regulariter repudiare põt hr̃ditatẽ , & petere ltĩmã, vr̃
falsum,ſm eũ,q̃ dicit p̃bari incõuincibili rõne. Mouetur ipse,nam filius dr̃ post
mortẽ p̃ris,creditor in legitima,licẽt in uita patris nõ,l.1.§.si impuberi, đ colla.
ob.l.2.C.de iis,q̃ ante aper.tab.& in Auth.de hęr.& Fal.§.1.cũ seq.ubi hęreditas
p̃ria dr̃ debita filio,sed ita est,q̃ creditor põt repudiare hęreditatẽ debitoris sui,
& conseq̃ quod sibi debebatur a debitore suo.l.ut debitũ, cũ ibi no.C.de hæredi.
actio.Ergo idem dicendũ est in filio,s.ut possit legitimã consequi & repudiare hę
reditatẽ p hoc facit ſm eum, q̃a ltĩma dr̃ quota bonorum , & non quota hr̃dita-
tis.l.Papinianus.§.quarta,de inoff.test. & no. Bart.in l.ex facto,la grande. de hę-
inst.ergo nõ vr̃ q̃ hoc casu possit filius p̃hiberi petere ltĩmam, & repudiare hære
ditatẽ,sed ad ar.ipsorum põt r̃nderi,q̃ filius non dr̃ proprie,& vere creditor,ad-
eo,q̃ non cõparaľ creditori,de quo loquitur tex.in d.l.ut debitũ.Probatur sic nã
ẽt patronus dr̃ creditor esse quartæ sibi debitæ,ut l.si p̃ronus,in princ.ff.de donã.
quo arg.utitur Cy.in auth.res quæ,ad fi.cõ.de leg. ad probandum , q̃ ẽt filius dr̃
creditor in legitima,tñ nos uidemus quod p̃ronus dr̃ creditor large , ut dixi.non
tñ põt repudiare hr̃ditatẽ,& petere quartã,nisi qñ est institutus,& datus est sub-
stitutus vulgaris cũ onere legatorũ,ut probaľ ĩ d.l.si libertus patrono. iũcto ver.
quid ergo.Præterea si uerũ esset , q̃ filius diceret creditor in hr̃ditate paterna, p
d.l.unicã.C.de ijs qui ante aper.tab.sequeretur,q̃ filius non posset institui saltem
iure Digestorum sub condõne p̃tãtiua,q̃ est contra l.iã dubitari , & l.suus quoq;
de hær.inst.est uerum quod Roma.in dictis locis relinquit cogitandũ.Adde ẽt, q̃
cũ opi.Bar,& sequaciũ in d.l.q̃a poterat trãsit Abb.in c.Ray.de test. & ibi dicit,q̃
illud quod dicit Bar.in l.quia poterat.ad Treb.uidelicet, quod filius non possit re
pudiare hæreditatem,& velle ltĩmam,procedit qñ pr̃ decessit intestatus,quia non
poterit ẽt tunc repudiare hr̃ditatem,& velle ltĩmam.All.l.j.§.si ex fundo.de hr̃d.
instit.qui tex.loquitur qñ conditũ esset testm̃.Vñ in casu isto,uidelicet,qñ pr̃.deces
sisset itestatus, puto cassum esset dubiũ,& nullus in terminis ita clare ponit,sicut
Abb.Nã,q̃ iste casus.sit dubius,qñ ab intestato patet,qm̃ illo casu debetur ltĩma
filio,ut quota bonorum,d.§.quarta,& sic non debetur iure instõnis, cum præsup
ponatur testõrẽ decessisse intestatum,tñ sustinendo opinionẽ Abb. põt pro eo in-
duci tex.in l.si libertus patrono,attẽto,q̃ tex.ille loquitur in patrono,cui nõ de-
betur ltĩma iure instõnis,& tñ tex.ibi non vult,q̃ patronus possit repudiare hære
ditatem,& consequi ltĩmam,nisi in casu sp̃ãli ver.quid ergo.Iuxta prædicta dubi-
tat Bal.in d.l.3.C.de inst.& subst.Quid si filius cui data erat hæreditas,dixit,repu
dio hr̃ditate salua mihi ltĩma,an uideatur adiuisse, & sic in totũ per ius accrescen
di,an sit exclusus?Et concludit notab.Bal.quem sequitur Pau. de Ca.& Fulgo. q̃
habebitur pro repudiante,sicut in simili dicit gl.no.in l.j.in glo.fi. de acquir.hær.
Adde,quòd Bal.cons.73.1.vol.voluit,q̃ filia hæres instituta non possit hæredita-
tem repudiare,& petere dotem quando non est promissa patre viuente.
Men.Soc.iun.cons.131.nu.2.Brunus,cons.1.nu.12.Bart.Soc. inter consilia Mariã.
sen.cons.131.col.2.lib.j.Ruy.cons.51.nu.2.lib.4.scripsi cons.45.nu.13. & cõs.1 11.
nu.46.Tiraq.de retract.consang.§.30.gl.1.nu.32.Soc.sen.cons.113.nu.4.lib.3.
Alex.Retinere legitimam. Adde Bar.s̃.co.l. pro hærede.§.j. & in l. quia poterat ad
Treb.& quæ ibi habes.Adde,q̃ per solutionẽ factam creditorib. inducatur aditio
hæreditatis,vt voluit no.Bar.per illũ tex.in l.j.C.de iure delib. Adde quòd p tran
sactionem factam cum creditorib.inducitur aditio hæreditatis , vt consuluit Bal.
cõs.407.4.vol.& melius cõs.24.& 121.vol.j. & ibi p quos actus ĩducebaľ aditio.
b Men.Tira.de iure primogenit.q.35.nu.10.& q.75.nu.5.
c Barb.Venio ad quartum.Et no.pro q̃õ.in qua Bar.fecit disputationem,debetur in
diem,& uide quæ dixi in consi.apud Veronam,& vide Bar.in cons.207.incip.in q.
vertente inter Franciscum ex una parte , vbi loquitur de patre possidente bona
vxoris delata filio infanti,uide Bar.in cons.129.inc.quidam habuit uxorem.
Men.Ias.cons.3.nu.3.lib.1.
d Præsumitur aditio.Bal.tenet contrarium in l.si certis annis.de pact.

a voluerit. Tertio ꝓbō ꝑ casum ſſ. l. ſi peculiū. §. ſicut autē, de pecu. leg. q̃ inducitur ſic. Sicut hr̃ditas adit̃ ſolo animo qualitercūq; ꝓbato, ita peculium adimit̃ ſeruo, aīo dn̄i ꝑ q̃cūq; idicia ꝓbato. l. n̄ ſtatī §. de pec. Sed ſi dn̄s eſt debitor ſerui, & ei differt illa ſoluere in dubio inducit animum adimendi peculium. d. §. ſicut aūt. ita hic ꝓbat̃ aīus adeuntis, & hoc verum ſi ipſe q̃ ſoluer̃ distulit vł hr̃s eius. ſi. d. Sinaūt ipſe negaret ſe adiuiſſe, & alius ex hoc vellet cū ꝯuincere quod adi-
b uerit. puto ꝙ non ſufficeret, ar. ꝙ no. in l. ſiue poſſidetis. C. de prob. & l. qui iuraſſe §. ſi pr̃. de iureiu. & ita dixi in q̃ōne, q̃ diſputaui de hoc. Et prædicta ſunt multū neceſſaria, & ſępe occurrentia maxime
c in hr̃dib. dn̄arum, in quib. vt plurimū nō eſt niſi nomē dotis ſuę, & filii debitores ſibi ſuccedūt, vt ex hac ceſſatione inducat̃ aditio. Itē ſi pr̃ ceſſauerit ſoluere intra tp̄s debitū, ſi filii ſuccedentes erāt in fan
29 tes, vt ĩ dicā. Venio ad q̃ntum principale, † ſ. quār ꝓbet̃ aīus iſte ī
d eo, qui adit ex iure alieno, Et circa hoc q̃ro quatuor. Primum q̃d iuris, q̃n quis adit iure alieno pro ſe tm̃. Sc̃do q̃d iuris, q̃n q̃s adit iure ſuo, pro alio tm̄, & ad vtilitatē alienā. Tertio quid iuris, q̃n q̃s adit ex iure alieno, & pro alio. Quarto, q̃d de eo, q̃ non adit, ſed adeunti
30 authorat. Ad primū, † q̃n q̃s adit iure alieno, pro ſe tm̄, exemplū in eo ad quem tranſit ius deliberandi, & adeūdi hr̃ditatē defuncti delatam in oīb. caſib. q̃ no. in l. vētre. §. e. Rñ. ꝑ oēs illos actus, ꝑ quos in duceretur aditio, ſi ex ſuo iure, vel ex ſua perſona adiret, ꝑ eoſdē inducerer̃ q̃n adit iur̃ alieno pro ſe tm̄: q̃a ī oīb. loco illius ſubſtituitur
31 vt eidem ꝑ oīa tribuat̃. l. ſi q̃s filiū. 2. rn̄. §. e. Iuxta dicta q̃ro quidā credebat defunctum cui ſucceſſit, adiuiſſe hæreditatē ſibi a defuncto delatam, tn̄ ad cautelā dixit ſic. ſi non apparet defunctum adiuiſſe ex iure deliberandi ad me tranſmiſſo, intra annū, ego adeo. Vł po no, ꝙ verba non dixit, ſed intra annū ta'e q̃d fecit, ex quo iduceret̃ aditio, ſi pro certo crederet, ſibi ius deliberandi. & adeundi eſſe delatū, an ex hoc inducatur aditio, & ſi poſtea de defuncti aditiōe n̄ ꝯſtat an videat̃ adiſſe. Et vr̃. ꝙ nō, q̃a ille q̃ putat ſe neceſſariū, cū ſit voluntarius, vel in hoc dubitat, non p̃t adire. l. is qui putat. & l. ſe. §. e. Sed iſte putās d̄ſunctū adiuiſſe erat illi cuius hr̃ditatē d̄ſunctus adiuit neceſſarius, nec potuit hr̃ditatē eius nō hr̃e. l. ſi q̃s filiū. ī ſi. §. e. ſed ꝑ ius deliberādi ē volūtarius ergo. &c. Præterea, q̃a hr̃ditatis aditio nō recipit ꝯdōnē. l. ſi is ad quē. l. hr̃s iſtitutū, & l. cū q̃. §. ſi. §. e. l. actus legitimi, de reg. iu. Sed ille adit ſub cōdōe, ſi primus n̄ adiuit, ergo, & c. Præterea ad hoc vr̃ gl. in ſi. in l. 3. in prin. de acq. poſ. ubi aīus retinē di poſſeſſionē non inducit acquiſitionē de nouo, ſi prius quis nō poſ
e ſidebat ſm illā gl. In ꝯriū. & illud puto verū, facit, nam neceſſitas cātiua non tollit voluntatē, nec eſt ei ꝯria, imo ꝯformis: vn̄ ſi aliquis vult adire hr̃ditatē ꝯñr vult onera ipſius hæreditatis. l. ſi duo. §. eo. ita in propoſito, qui vult hæreditatē proximi defuncti, & adit eā ſpōte, vr̃ velle aliam hæreditatem, quam credit defunctū adiuiſſe. Et ꝑ hoc ceſſat rō prima, quia loquit̃ ī eo, qui putat ſe neceſſariū neceſſitate pciſa, velit nolit hic vero, neceſſitate cātiua. Præterea licet error ī cā acquiſitionis videat̃ vitiare adōnē, tn̄ hoc verum, q̃n quis errat circa factū. Sꝫ ſi factū ē clarū errat aūt, vel dubitat quo iure ſibi deferat̃, talis error nō īpedit adōnē. Exēplū pone, putabā me non poſſe ſuccedere de iure ciuili. ſed ſolum ꝑ bonorum poſſeſſionis petitionem, certe hæres ero de iure ciuili. leg. puberem. C. e. facit ꝙ no. in l. nec is. §. 1. §. e. Ad hoc optime facit text. in l. Gallus. §. ſi eius. ver. ſed cum teſtm̄. §. de libe. & poſt h. Sed in propoſito factum eſt certū, quia eo iure, & ex cauſa ſuccedit illi primo defuncto, per ſm hr̃dem, ſiue ſuccedebatur per primum, ſiue primus adiuerit, ſiue nō, l. 3. §. de pet. hær. So. hic eſt error iuris, hoc eſt. vtrum ſufficiat aditio vna. l. hæreditatis vltimi defuncti, an requirat̃ aditio noua. Ad idē ſi aliquis ſcit hæreditatem ſibi delatam, dubitat aūt an poſſit adire per ſe, vel iuſſu vel alterius, impedit̃ aditio. l. qui in aliena. §. is qui. §. e. & l. multum de ꝯd. & dem. ergo, & c. Præterea, id ꝙ dicit, ꝙ hæreditatis ad tio ſi recipit ꝯdōnem, debet intelligi de tali ꝯdōe, q̃ ſuſpendat aīum adeūtis, ſed ſi nō ſuſpendit aīum, ſed in oēm euentum vult hæreditatem tunc non impedit̃ aditio. quod apparet in eo, qui eſt certus in quota parte hæres ſit inſtitutus: nam ſi dicit ſe velle eſſe hæredem ſiue in toto, ſiue in parte hæres ſit inſtitutus, non impeditur aditio. leg. ſi quis extraneus. §. ſi quis partem. §. e. l. ex ſemiſſe, & ibi no. ita in ꝓpoſito, iſte vult eſſe hæres ſiue defunctus adiuit, ſiue nō. Præterea animus retinend poſſeſſionē iducit acquiſitionē poſſeſſionis de nouo, ſi prius nō hēbat poſſeſſio. l. qui ob pactionem, & l. ſeruus. & l. q. vulg. ĩ pro emptore, reprobata gl. quæ eſt in l. 3. in princ. de acq. poſ. & ibi dixi.
32 Ex quib. ꝯcludo iſtū eſſe hæredē. † Ad 2m, q̃n quis adit ex iure ſuo. pro alio tn̄, & ad alienam vtilitatem, exemplū in filioſa. qui adit & acquirit patri et hodie in profectitiis, aliud exemplum in monacho qui adeūdo acquirit Monaſterio in quo requiritur iuſſus Abb. ſicut in filio iuſſus patris, vt no. in Spe. de ſtatu mona. §. 1. verſic. 8. hic qualiter iuſſus debeat interuenire. & quæ verba ſint ad hoc apta habuiſtis in l. ſi quis mih bona. iuſſum. §. e. & ſi iuſſus iſte non apparet, ſed ſolum appareat filium poſſediſſe conſentiente patre, vel patrem patiente filio, vel Monachum patiente Abbate, vel econtra, vtrum præſumat̃ omnia fuiſſe acta ſolenniter, Dixi §. e. l. qui in aliena
33 ver. ſed & ſi nō adierit. Ad tertiū, q̃n quis adit ex perſona aliena, & pro alio. Exemplū in tutore, qui adit pro infante, & idē in patre, qui adiuit pro filio infante, tunc dico ꝙ in omnib. & ꝑ oēm actū per quem aliquis diceret̃ ꝑ ſe adire, ꝑ illū eundē actū ꝑ infante ꝑſumit̃ facta aditio, & ſicut ꝑ factū ꝑſumitur adeuntis aīus pro ſe, ita pro in-
f fante, vt l. ſi infanti. C. eo. & pro hoc tex. optimus in l. ſed ſi dānum,
34 alias eſt l. peculiū. §. 1. & ti. ĩ de pec. † Iuxta hoc quæro, pone, quod tutor in inuentario ſuo facto de bonis infantis, dicit. Item credit eſſe in bonis dicti infantis talem, & talem rem, quæ fuerunt de tali hæreditate, vtrum ex hoc inducatur aditio. Reſpond. quod ſic. quia in hæreditatis aditione hoc ſufficit, q̃d quis credit rē eſſe hr̃ditariā. licet non ſit, vt hac l. ſi quis extraneus. §. eo. facit optime l. et hoc modo.
35 ĩ de le. 1. † Item q̃ro iuxta hoc, pone, ꝙ infanti competebat ius adeūdi hr̃ditatem prius deliberādi, ad eū tranſmiſſum ex pſona alterius, an tutor adire poterit? Vr̃, ꝙ non, quia ꝯcurrerēt circa idem duæ fictiones, nam tutor repſentat perſonam infantis, infans perſonā eius cuius hæres eſt, ex quo hēt ius adeundi, & ſic impeditur aditio, per ea quæ not. in l. 1. C. de dotis promiſ. & l. cum poſt. §. gener. de iure dot. Contra, quia iſtæ fictiones habent originē ex diuerſis, ergo poſſunt concurrere vt in l. ſingularia. §. ſi cert. pet. & l. ſi ſeruus cōis Meui, in princ. de ſtip. ſeruo. & hoc puto verum. Et de concurſu duarū
36 fictionū dixi in l. ſi is q̃ ꝑ emptore, in vlt. q. de vſuc. † Ad quartum
g ſ. quando al'quis non adit, ſed adeunti authoratur. exemplum in pupillo, qui non poteſt adire ſine tutoris authoritate nec tutor ſine pupillo. l. potuit. C. de iure delibe. & l. pupillus. §. eod. Et circa hoc qualis ſcientia in pupillo, & tutore requiratur in eis, quæ ad aditionem neceſſaria ſunt, dixi in d. l. pupillus, & l. is poteſt. §. e. Pone ergo, quod omnia concurrunt, quæ requiruntur, vt poſſit adire dubitatur de actu aditionis, & leges prædictæ dn̄t, quod requiratur tutoris authoritas: adde illam q̃ōnem reſidere in hoc, an in præſtāda authoritate requirat̃ ꝙ tutor loquatur, de quo per glo. in l. 3. §. de auth. tut. & ibi de hoc ſunt opi. & gloſ. vr̃ reſidere in hoc, ꝙ ſit neceſſe tutorem lo-
h qui, ꝯ ſentit. ĩ de reg. iur. l. vbi non voce. Sed primum vr̃ verius, ꝙ apparet, quia mutus non poteſt interponere authoritatem. l. 1. §. mutus. de tut. ſed hoc erit neceſſe probare, quod pupillus aliquem actū fecerit mandante tutore, laudante, vel approbante per verba, nec ſufficeret ſi pupillus patiente tutore, domum hæreditariam inhabitauerit, vel alia res tenuerit, quia verba requiruntur. Si tamen diu teneret tutor, vel pupillus, præſumo omnia ſolenniter acta. d. l. qui in aliena, ver. ſed & ſi non adierit. §. eo.

ADDITIONES.

a Alc. Tertio probo. Contrarium tenuit Bal. in l. pen. ſol. matr.
b Pom. Puto, quod non ſufficeret. Vide Alc. conſ. 20. in ult. col. 3. vol.
c Pari. Vt plurimum. Vide late Arc. conſ. 161. & ſeq. vide Bar. conſ. 4. in fi. vol. 4.
d Alc. Quatuor. Vide Bal. in l. cum hoc, vnde cogn. & in l. dos a patre, ſol. ma. & in l. cū antiquiorib. de iure deli. & in l. ſi cert s annis C. de pac. & in l. qui admi. & in l. his, §. ſeruis. ſol. mat. & Vide Bar. in q. quæ inci. Debitor in diem Imo hic tenet opi. Bar. & vide Sal. in l. 2. C. de peti. hęr. cum d. l. cum antiquioribus.
Men. Dec. in rub. C. qui admit. 3. lectura, nu. 76.
e Puto verū. Bal. in l. potuit, de iure deli. tenet cōtra Bar. in 7. q̃ō. & adde, ꝙ ſi filius recipit lucrū, q̃ ſibi deberetur de ſucceſſione a patre, uel matre tráſeunte ad ſecunda uota, nōn dr̃ adire, l. gn̄aliter, §. in his, & in auth. heres, C. de ſecun. nup. Quid aūt ſi filius facit partem de morte defuncti, uide Bar. in l. pro herede, §. fi. §. eo. Item licet filius teneat feudum, vel emphyteuſim pternā, tn̄ non dr̃ adire, & no. Bar. in d. §. In his. Item q̃d ſi q̃s ſemel onus ſubiecit, vel acceptauit, non poteſt amplius repudiare hęreditatem delatā ſibi, intuitu illius oneris, tex. eſt no. in l. 1. C. de naturalib. & ibi Bar. & Bald. Quid ſi poſt tempus petendæ bon. poſ. illam petiit, an ui deatur adire? Bald. quod ſic, in l. puberem, per illum tex. C. eo.
f Men. Hoc Ruyn. conſ. 168. nu. 1. lib. 4. Aret. conſ. 160. nu. 2. 3.
g Men. Quartum. Soc. ſen. conſ. 53. col. 1. lib. 2. Burb. conſ. 5. col. 3. lib. 3.
h Videtur uerius. De hoc plene habetur per Aug. in conſ. 127. facit quod no. Bal. in l. ſi patruus. communia utriuſ iud. & in l. ſi infanti. C. de iure delib.

LEX LXXXVII

Si pupillus ſe. Reſtitutio pupilli prodeſt fideiuſſori. h. d. Op. gloſ. C. de fideiuſſ. mi. l. 1. & 31. Dicitur in gl. hic in contrario. & in l. ſi minor. de procur.

LEX LXXXIX.

1 *Hereditas quare per procuratorem adiri non poſſit.*
2 *Procuratoris conſtitutione facta ad adeundum quis dicitur adire.*
3 *Priuilegium mutatur, mutatione perſonæ.*
Reſpublica vel Eccleſia ſi tranſit ad priuatum, perdit priuilegium.

a Per procuratorem. 1 † Hæreditas non poteſt adiri
1 per procuratorem, & mutatione perſonæ definit peculium eſſe caſtrenſe h. d. Op. de l. 1. §. de offi. procu. Cęſa. Sol. ibi ſpāle. Op. ĩ de bo. poſ. l. 3. §. acquirere. C. mand. l. ſi-
b cu. Ceſa. Sol. ibi ſpāle. Op. ĩ de bo. poſ. l. 3. §. acquirere. C. mand. l. ſi maritus. dicit gloſ. aliud in bon. poſ. petenda. vt ibi. aliud in aditione hæreditatis. vt hic Rō, quia bo. poſ. non conſiſtit in ſolo animo det. n. peti coram iudice. l. ſi. C. qui admit. ab bo. poſ. ſed hæreditatis aditio cōſiſtit in ſolo aīo. Vnde eo ipſo, ꝙ mando, videor adire, vnde nil reſtat fieri per procuratorem, hæc eſt vera. Item ꝑ meā uoluntatē deō fieri hæres, non per uoluntatem alienam, hæc ſol. eſt veriſſima. licet non teneatur a quibuſdā, vt ĩ dicam Op. ĩ ad Treb. l. qui ita. §. 1. Sol. gl. eo. mō: ſecus in reſtōne Treb. quæ non conſiſtit in ſolo animo, vt ib. Rog. vero ad omnia prædicta dixit, ꝙ per ſpecialem procuratorem

ADITIONES.

a Alc. Per procuratorem. Quid in repudiatione hęreditatis, uide Bart. in l. recuſare. inf. ad Treb. in prin. & in l. 2. de offic. procur. Cęſar.
b Alc. Op. inf. de bo. poſ. Adde Bar. in l. 3. §. acquirere. de bon. poſ. de quib. oībus uide Bar. in l. qui aliena. in prin. ſup. eo. legitur, & no. leg. ſi maritus. C. mād. & ibi per gl. An in petenda bon. poſ. requiratur ſpeciale mandatum. Imo. hic tenet contra illam gl. & ad iſtius regulę limitationem uide Bar. in l. filio. C. de iure delibe.

e rē p̄t adiri hæreditas,a ut in ꝯrijs,nō p gn̄alē,vt hic,arg.sup.de mi-
noritb.l.illud §.si talis.Gl.hoc repħēdit p regulā l.si dno.de admi-
tut.Scd̄o p rōnē.Si.n.p̄t hēri rata petitiō eius, q nullū hēt manda-
tum,multo magis valet ab eo facta,q hēt gn̄ale. Ita gl.hic.Alij Gl.
legunt tertio mō,& dicunt ēt p ꝓcuratorē gn̄alem posse adiri , &
ista l.sm eos non intelligit̃ in procuratore ad adeū,dū, sed in eo,q
est institutus pro alio,vñ adeundo nō facit aliū hr̄dē,sed dn̄i ei re
stitui.l.qdā cū filiū s̄.de hær.insti.Certe e xtnea lec.est ista,qa tex.lo
qtur de ꝓcuratore adeūdi,vñ glo. tenet primā sol.s.q nec p sp̄alē ,
nec p gn̄alē possum adire. Gl.addit,nisi forte, in casu,qū suspen-
dit uoluntatē meā ī uolūtatē ꝓcuratoris,licet Hug.hoc nō placue
rit.Pro huius declarōne examinemus rōnes gl Prima rō est,quia
mandando vr̄ adire.Illa rō non vr̄ bona,nō.n. ꝯcludit in ꝓcurato
re gn̄ali:Itē nō ꝯcludit in eo q incertus est de virib hr̄ditatis , & sic
dicit ꝓcuratori,vade,& in gras de uirib.hæreditarijs,& adeas si eā
reperies idoneā.l.si qs mihi bona §.sed qd si mādauit, & l.eum q.
§.j.sup.e.& hoc est q in si.gl.dr̄ uoluntatē dn̄i suspēdi, pp q̄ Vltra
mon dicūt hr̄ditatē posse adiri p procuratorē , & Cy.refert in l.j.
C.q admit.ad bo.pos.in primo ꝯrio. Veritas est ergo,q pria ratio
gl.non ꝯcludit,nisi in ꝓcuratore speciali , & qū uoluntas domini
est certa & clara. Alia tn̄ ratio gl.est vl'is ad oīa alia Dicit gl.rō est,
qa p meā uoluntatē & aīum meū,dēo fieri hæres,nō p alienū qd
uerissimum est.Declaro,ea q cohærent psonæ nostræ, nō possunt
explicari per alium.l.j.§ ne autem.C.de cad tol. sed uoluntas mea
est huiusmodi ergo,&c Sed dices,in quolibet ꝯctu requirit uolū-
tas,tn̄ uoluntas unius non perficit ꝯtrum,sed duæ voluntates col
latæ in simul, vel duorum consensus in unum collati perficiunt ꝯ
ctum.l.j.sup.de pac.iō pōt fieri per alium, ut uoluntas mei absen
tis ꝯferatur cum tua,per meum nuncium,uel epistolam,l.cōsen-
su j.de act.& obl.l.j.in fi.sup.de ꝯh.emp Sed illud,q ꝯsistit ī mea
libera uoluntate,nullo modo potest per alium explicari , nisi per
me,& ideo si reperitur casus. q hæreditatis aditio in mea uolūta-
te libera non consisteret,ut in fi.tosa.qui licet vellet,non potest,ni
si pater iubeat,tunc posset adire hæreditatē per procuratorem.Ca
sus est in l.filio.C.eo.Et eadem rōne pupillus,q non pōt ad.re nisi
authoritate tutoris , poterit facere procuratorem ad adeundum.
Facit.l.j.sup.qui pe.tut.& ibi no procurator vero gn̄alis in hoc nō
sufficit.Primo,quia in eo casu cessat uolūtas dn̄i, cum requirat spā-
b le mandatum.l,si quis mihi bona,§.iussum.s̄.eo.Præterea procu
rator non posset facere id q non posset facere dn̄s,pp impedimen
tum iuris.l.minor,§.fi.de proc.Sed dn̄s , q ignorat hæreditatē sibi
delatam,pp impedimētū iuris adire nō pōt,ergo nec procurator,
&c.Item si poneres dn̄m scire,tn̄ pp dubiū, an hr̄ditas sit soluēdo
uel non,suspendit uoluntatem suam , & tunc nō pōt fieri aditio,
qa actus aditionis reqrit uoluntatem liberā, non coactā, seu ꝯdō-
natā,l.eum qui,in fi.s̄.e.l actus.de reg.iur.Sed ille,q dicit, si est sol
uendo,adeo,alias non,hēt uoluntatē ꝯdōnatā,seu coactam,meri-
c to posset sequi aditio.Pro hoc.qa est spāle in Cæsare ut possit adi
F re per ꝓcuratorē.l.j.de offi. ꝓcur.Cæsa. ergo in ꝯtrium ius est cōc.
2 † Vltimo diligenter aduerte, q licet per procuratorem non possit
adiri hæreditas,nec p aliquem actū q a procuratore fiat , tn̄ ꝯst tu-
F tio procuratoris dr̄ esse aditio hr̄ditatis , ut hic expresse dicit glo.
d In 2.parte legis dicit Dy.no.d † q mutatione personæ, mutat̃ pri-
3 uilegium.Et sic facit,q si Respublica,vel Ecclesia trāsit ad priuatū
perdit priuilegiū,& efficit usucapibilis.Facit.C.de inoffi test.l.vlt.

ADDITIONES.

a Parif.Hæreditas.An per generalem procurato.possit adiri,uide Abbatē, & Cano.
in c.accedens,e.ea si. de præben. An per procuratorē possit adiri hæreditas , uel
agnosci bo.pos.& an requiratur speciale mandatum,uide Bar.in rub.C.qui admit.
uide in materia Iaso in l.1 in 4.& in 6.no.& l.2.ff.de offi.procur.Cæsa.

b Barb.Præterea.Et an sufficiat procurator generalis, uide hic Mod. & licet sint in
contraria opin.glo.ego allego gl.sing.alibi,secundum Bar.concordantem op .un-
de remissiones quas eis hic dedi.

c Speciale in Cæsare.Vide tamen Cy.in l.1.in fi.1.opp.C.qui admit.& Bal.in rub.C.
qui admit.Adde plene per Barb.consi.18. lib.1. Et inducitur ad quæstiō d. qua ut
refert.Pau.de Ca.consuluit Ol. q si filia renunciauit hæreditati paternæ,& bona
perueniant ad masculum,& masculus deinde moriatur , quòd filia non prohibe-
tur succedere ab intestato,quia illa bona non sunt paterna,sed fraterna.
Men.Scripsi consi.136.nu.3.

d Meno.Nota.Dec.l.in omnibus,in fin.ff de reg.iur.Crau.consi.239. in prin.Tiraq.
quòd cess. causa cess. effect.prima parte.nu.210.Boer.q.180.in fi. & q.213.co-
lum.penult.

LEX XC.

a **Si is qui bonis.** a Abstensio facta mala fide non ꝓdest, q̄
ꝑsumit̃ si oia bona patris emerit,vel per
interpositam psonā mercatus fuerit h.d.sm ueriū intellectū & est
no.lex.Op.delictum filij post abstensionem cōmissum , non obli-
b gat heum l.si seruum.§ fi.s̄.e.Sol.gl ,intellige , q mercatus est ante
abstēsionem,unde gl.Illud est ꝯ text. ibi,q dicit , bonis pr̄nis se ab-
stinuit.Vnde Dy.uolens substinere gl. exponit abstinuit.l abstine-
re proposuit,al's non ꝓcedit q glo.dt. Sed an bene dicat nō dico ,
ita dt Dy.hic Alij,vt Ia. de Are.& V.tramon dicūt manifeste gl.
non bene dicere. qa est ꝯ istū tex.Ad ꝯriū rn̄deo,q in d.l.si seruū,
§.fi.ꝯstat,q vere se abstinuit,hic se abstinuit manifeste in fraudem
q ꝑsumitur ex duob.quorū qdlibet p se sufficeret.Prīo,qa oīa bo-
na mercatus est l.oēs.§.Lucius.ff.quę in frau.cre.& l.q testm̄,de ꝓb.
Scd̄o qa mercatus est p interpositam personam,vt s̄.de autho.tut.l.
pupillus.§.sed & si per interpositam.Op.C.de repū.hær.leg.2.Gl.hic
soluit,& bene,& sentit id quod præcedentes Doc.s.ibi mercatus est
res certas , hic omnia bona . Item hic in fraudem , ibi . bona fide &
hoc videtur velle tex. Vnde in ista materia distingue plene, vt ibi p
Doct.Et hanc mām induco fortiter in mā l.post ꝯtum,de don.vbi
antequam quis maleficium committere vellet,alienauit,postea cō-
misit maleficium,an videatur fecisse in fraudem.

ADDITIONES.

a Si is qui bonis.Et est sing.casus limitās.l.2.C.de repud.hæ.& est arg.si quis timet
aduersam fortunam,& donet oīa bona sua alicui,non nocet creditoribus quia in
fraudem vr̄ facere sm Bal. Itē si qs donet bona sua,postea cōmittit delictū,dent
cōfiscari,facit qd̄ no.Bal.in l.post cōtractū,de don.Itē facit si qs timet cōueniri
petitione hr̄ditatis,& capiat titulū a nō hn̄te,q nō ꝓdest sibi,imo poterit conue
niri petitione hæreditatis.iō faciat aduocatus sm Ang.q articulet,quod transfe
rens nullum habeat titulum. Et vide Ang.in l.2.C.de rep.hęr.vbi singulariter di-
xit,quod si quis alienat meliorē rē quam hēt,præsumat̃ in fraudē facere Alleg.ca
sum sing.in l.summa cum ratione.ff.de pec.licet ille text.non bene probet.Adde
eundem in l.1.ff.de stip.ser.& in auth.sed iam necesse.C.de don.ante nup.

b Non obligat.Supple oneri b.hęreditatis,cū si adita foret hr̄ditas,& sic abstensio
ꝑsumitur fraudulenta,qū per abstensionē apparet de fraude aliqua.puta quia his,
qui se abstinuit subtrahit aliquā rē ab hr̄ditate,& p talem subtractionē apparet,
quod habuit aīum possidendi res hęreditarias.Vide q̄ dixi in l.3.C.de repud.hęr.

LEX XCI.

Filiusfam. Non valet aditio facta iussu pr̄is,a nepote.qui ē
in p̄tāte aui. h.d.Hoc est de iure veteri , hodie
vero secus,& sic hodie non requirit̃ iussus,l.si quis mihi bona §.ius-
sus.Scias ēt,q hic est casus,quo de iure antiquo hæreditas materna
non acquiritur ei,in cuius potestate quis est,licet quidam de hoc du
bitauerint.s̄.e.l.is qui hæres.§.fi.& ibi dixi.

Pater. In mandante requiritur certitudo causæ h.d.Nō tamen
requiritur tanta certitudo,quanta in adeunte.leg.si quis
mihi bona.§.iussum,& §.seq.& l.eum qui.§.1.s̄.eo.

§.mutus. Iussus pōt geri nutu , & literis h.d.Intellige in mu-
to qui habet intellectum perfectum , alias per pro-
curatorem posset iubere l.Antistius,in fi.s̄.eo.

LEX XCII.

1 *Pacto non potest renunciari successioni viuentis,secus de iure Canonico,quia pactum de non succedendo firmatur iuramento.*
2 *Filia si iuret non reuersuram ad bona patris, vtrum hoc præiudicet filijs natis ex ea.*
3 *Pactum factum per filiam,quod filij ex ea nasciturí non succedant,non valet, licet contrarium in aliquibus locis consuetudine admittatur.*
4 *Filia si dixit se esse dote contentam,& promisit , non venire ad successionem, nec ipsa,nec filij,an valeat,& iuramento firmetur.*
5 *Alienatio facta de fundo dotali per mulierem,firmatur iuramento , quo ad ipsam mulierem.*

a **Qui superstitis** Non nocet nobis repudiatio facta de
bonis viuentis, h.d.Glos.dicit, idem si
dubitet̃ & bene.Op.C.de bo.li.l.fi.So.gl.& ibi tacite,q p̄t,non exp̄s
b se,vt hic.Aduerte ne erres,ius succedendi ibi non erat aliud quam
ius pr̄onatus. Vnde si ius pr̄onatus remittit̃ ī ꝯn̄tiā remittit̃ ius suc-
cedendi.Dixi in leg.is pōt.s̄.e.sed ius succedēdi.q hr̄ iure sanguinis,
nec tacite,nec expresse pōt renūciari.l.iure sanguinis.j.de re iud.&
l.ius autem agnationis , de pac.nisi delinquendo, vt j.dicā.Op.j.de
do.l.quidam.§.fi.So.ibi delinquendo,a lege priuat̃,nō ipse renūciat.
1 Quæro,† vtrum p pactum possit renūciari successioni viuentis? Glo.
dicit.quod nō,ēt si iuret̃. Vide gl.Et q dicit de iur̄o , non ꝓcedit de
iure Cano.cui in hoc est standum c.quis, de pac.li.6.q verum est in
pacto de non succedēdo. Sed pactū de succedendo est ꝯ bonos mo-
res.l.fi.C.de pac.ideo non validaretur iur̄o.ēt de iure Can.c.non est
obligatorium,de re.iur.lib.6.Scripsi plene in l.stip̄lo hoc modo.j.de
c verb ob.Quæro sm prædicta,d valet pactū iur̄o firmatum de iure
d Cano.quo quis promittit non succedere,quid si filia promisit, & iu-
2 rauit se non reuersuram ad bona patris, vtrū hoc præiudicet filiis
natis ex ea?glo.tangit in l.pactum.C.de col. Aduerte, si quidem ne-
pos ex filia veniret ad successionem cum aliis nepotibus auij,tunc
pactum matris non noceret sibi sine dubio , quia mater pacta est de
se.Filius autem veniret suo iure . Si autem veniret ad successionem
cum patruis,seu auunculis tunc ipse non potest venire,nisi succedat
in locum matris sed mater fuit exclusa, p suum pactum , ergo & fi-
lius.Rn̄.ad ꝯrium hic , q filius succedat in locum m̄ris,seu patris,
quantum

ADDITIONES.

a Alex.Viuentis.Idem dicas de hæreditate eius,de cuius morte dubitatur,secundū
Bal.in l.1.C.de pac.& ibi vide no.per Barto.quando dicatur, pacisci de hæredita-
te viuentis,& quando possit.

b Alex.Aduerte.Adde Bart.post alios in d.l.pactum,de colla.& facit quod no.Barto.
in l.1.§.si sit de col.do.& quod no.per Sal.in d.l.pactum quod dotali.

c Barb.Quæro sm.Et vide Bar.in l.iquartam.infra ad leg.Fal.vbi no.decidit istā q.
Et vide Bal.in l.pactū dotali.C.de col.vbi aliter loquitur , & vide Io.de Imo.hic
vbi tenet cum Barto.hic,uide Ang.in d.leg.in quartam pondera bene inquantum
Bar.alleg.d.c.quamuis,quia sentit,quod licet filia dicat se contentam amplius nō
uenire ad bona patris,non nocet filijs .

d Pom.Secundum prædicta.Adde Ang.cons.302.Are.cons.157.& consi.254.
Men.Chassa.cons.vlt.num.5.

ẜtum ad successionẽ aui, nõ habet a mr̃e, sed ex dispõne legis. ergo
nr̃ suo facto non potuit auferre filio. l. si arrogator, s. de adop. Sed
q̃d si poneres hoc exp̃sse dictũ eẽ in pacto, q̃ filii ex ea non succe-
dãt. hoc ẽt tãgit gl. in d.l. pactũ. C. de col. Veritas est, q̃ de iure non
valeret. de ↄsuetudine in aliquib. locis admittitur, vt x. colla. de filiis
na. ex mr̃imonio ad morga. ↄc. c. 1. & si de feu. def. cõ. fit. c. 1. §. filii.
† Itẽ vide, q̃dã mulier iurauit se esse dote ↄtentã, & p̃misit nõ veni-
re ad successionem, nec ipsa, nec filii, deinde illa mulier decessit an
teq̃ pr̃, relictis filiis hæredib. nunq̃d possint venire filii ad successio-
nẽ, qui sunt nepotes. Et de isto est casus Decretalis, q. a obl̃o, q̃ venit
ex iur̃o. e parte iurantis est in p̃sonã, vt si ego iuro, non ligo hære-
dẽ iurando, sed ex parte eius cui iurat̃ est in rẽ & transit ad h̃rdem.
c. veritatis. extra de iureiur. ergo isti nepotes p̃nt venire. Præterea,
creditis vos, q̃ iur̃m ↄfirmatũ ↄfirmet illud pactũ? Certe non, quia
pactũ est nullũ. Sed q. a iur̃m ẽ seruãdũ, ideo metu iur̃i seruat̃ pactũ,
c. cũ contingat. extra de iureiu. † Sed pone, q̃ alienatio p̃hibita est,
vt de fundo dotali, si mulier facit, firmat̃ iur̃o, sed an tũc transferat
dñium? Credo, q̃ nõ, q. a d. c. q̃uis. dicit, q̃ nõ p̃ot venire ↄ̃, & sic mu
lier non venit ↄ̃, sed Decretalis non dicit, q̃ dñium transferatur,
adeo, q̃ ab alio non possit vendicari, sed ab ipsa muliere nõ posset,
quia non p̃t venire cõtra. Ille est magnus effectus, & no. istud quod
multum placuit, quando primo occurrit mihi. & tene bene menti.

ADDITIO.

Lex. Tãgit gl. De quo vide Bar. in l. j. §. si pater. de coniun. cum emanc. lib. & Bal.
in l. pactũ. in 2. q. de col. Adde inquantũ Bart. distinguit in 2. q̃lito, q̃d Bal. in l. pa-
ctũ. C. de col. dicit indistincte, q̃ nõ nocet, quia iur̃m est personale ex parte iuran
tis, vt no. Inn. in c. veritatis. de iureiur. sed in l. fi. C. de pac. distinguit. Aut filia de-
cessit in vita patris, & repudiatio eius & iur̃m non nocet filijs eius, qñ hñt pro
patris. Nã ẽt si non repudiasset, nec iurasset, fuisset filia exclusa per mortem, nec
fuisset sib. delata h̃rditas, & illud iur̃m hẽt condõne tacitã, si cõtingat h̃rditatẽ
sibi deferri, alias non esset necessaria repudiatio. Post q̃ ergo nõ extitit condõ,
euanuit repudiatio. Sed si superuixit pr̃i, tunc statim illo mortuo perferi h̃rditas
patris sibi, & illo instanti succedit virtute repudiationis, & illã excludit ab eo, &
tota accrescit illi masculo, nõ aũt transit ad filios filiæ. Et q̃ ita sit optime p̃bat
lex, quoties j. de noui. §. fi. l. si Stichum. §. si ita. in fi. & sic filijs non nocet iur̃m
matris, sed potius superexcellentia eius, p̃p q̃ hæreditas fuit illi delata, tanq̃ præce
denti in gradu, non autem filijs eius, & exclusio, quæ postea subsequitur ex dicta
repudiatione cum iuramento, non prodest filijs, ad quos nõ transmittitur ius re
pudiatum. l. si quis filium. de inoff. test. Sed prodest cohæredib. filiæ, quibus accre
scit, vt C. quando non pe. pat. l. vnica. & hoc, si extant alij, qui successuri essent cũ
ista filia, si non repudiasset, vt fratres, vel filij fratrum, sed si non extarent aliqui
ex illis, sed alij agnati vlteriores in gradu, tunc illa repudiatio non nocebit filijs,
etiam si mater superuixit patri, cum non deuoluatur ad cohæredem per ius ac-
crescendi, sed ad seq̃ntes in gradu, per successorium edictum, vt Inst. de suc. cog.
§. placebat. Sed filij eius reperiuntur in priori gradu inter subsequentes, ergo il
li admittuntur per successorium edictum, quia non superest qui eos excludat, si-
cut si mater vere repudiasset post mortem patris, quæ sola fuerat successura si
non repudiasset, quinimo si repudiasset, vt filia, etiam ipsamet hoc casu tanq̃ pro-
ximior agnata admitteret, vt l. j. §. videndũ. de succ. edi. Secus si simpl̃r, vt ibi no.
Doc. Et hanc dist. Bal. Pa. de Ca. hic latius comprobat, quem vide, eius consi. 211.

LEX XCIIII.

1 *An filia, quæ passa est fratres possidere hereditatem, & si quid voluit ab eis
petiji, licet non sunt lapsi x x. anni, tamen videatur repudiare.*

a **Recusari.** Vide ibi tex. ibi, iudicio voluntatis, &c. Addit Iac.
de Are. vt rem hæreditariam perire permittẽdo,
cum eam possit saluã facere. l. 2. C. de infan. expo. No. hanc addit o-
1 nem. Tetigi hanc l. in l. gerit. §. eo. Vlterius illa lex præbet arg. & est
quasi casus ad illud, q̃ si filia femina passa est fr̃es possidere h̃rdita-
tẽ, & si aliud voluit, ab eis petiit, q. a licet ab adõne h̃rditatis nõ rece
dat̃ nisi xxx. an. tñ si illud in iudicio volũtatis apparet, & volunt r̃ecu-
pare, ñ video q̃re ñ videat̃ recusasse, vt hic. & ar. l. Procula. §. d ↄ̃ b.

ADDITIO.

a Barb. Recusari. No. gl. hic Ia. de Are. q̃ qui permittit rem hæreditariam deperdi,
vr̃ repudiare hæreditatem. Et inducit hunc tex. Bar licet in lec. nõ dic. t, tñ An-
ge. q̃ si soror permittit hæreditatem paternam possideri diu per fratres, & cum
egeret aliquo, petebat ab eis vr̃ repudiasse ius succedendi, non ex cursu tempo
ris, sed tacite, per l. Procula. §. de prob. Quod intellige si non errauit in iure, vt l.
Clodius. j. eo. Secus dicit, si diu n x t. & cum fratrib. nihil habuit commune, p l.
licet. Cæ. Iutij p Bal. post C. v. ad institutionẽ libelli, si dicat, q̃ cõtraxit mr̃imo
nium cum Berta. p verba de p̃nti, cũ mr̃imonium nõ fiat per verba, sed per consen-
sum, intelligitur, q̃ contraxit per verba declarantia consensum. Allegat Bal. hic
no. q̃ est recurrendum ad testes de intentione, quia verba prolata sufficiunt al-
legari, &c. ipse in c. j. in vna additio. parua de consen. inter me, & dom.
Paris. Si aliquis patitur quod per alium possideatur hæreditas longo tempore,
præsumitur repudiatio, vt per Com. consi. 29 ... quidam quintus.

LEX XCV.

a **Qui se pupillum.** Error adeuntis in ætate propria, nõ
impedit aditionem. h. d. Ratio est
quia talis error voluntatem non impedit. Hic non sunt alia.

ADDITIO.

a Barb. Qui se pupillum. Et inducitur per Bal. ad q. de eo qui duxit in vxorem eam
quam putabat alteri nuptam, vt non incidat in pœnam, quia attenditur veritas,
sed dẽt agere pœnitentiam. vide Io. And. in c. j. de voto. lib. 6. Et an percutiens
laicum, quem putabat clericum, incidat in excommunicationem. vide Fede. de
Sen. in consi. 13. sed si putabat laicũ, & erat clericus, vide l. si ignorans. & ibi gl.
loc. & vide c. si vero. & c. cont̃ngit. & c. in audientia. de sen. excom.

LEX XCVI.

1 *Error quando impediat repudiationem.*
2 *Ignorantia quando quis perdat lucrum.*

a **Clodius.** Qui adit ex posteriori testõ inualido, per iuris er-
rorem, videtur ex primo repudiare, secundum Pa-
pinianum, sed Pau. ↄ̃. h. d. Op. b ↄtra Papi. §. de inof. test. l. mater. Sol.
1 † fateor, q̃ Papi. male dixit, & q̃ male p̃nũciauit, & q̃ Pau. bene di-
xit. Illud est verissimũ, si intelligamus eũ errasse in facto p d. l. ma-
ter. Sed si ponimus eũ errasse in iure, tũc adhuc dubiũ est. N. i gl. in
l. filiũ. §. e. vr̃ tenere, q̃ eo casu Papin. diceret bene. Dyn. remittit ad
no. in l. quæ fideicõmissum. §. de le. 2. ub. gl. distinguit. aut tractat̃ de
petẽdo debito, aut de acq̃rẽdo lucro. Alii distinguũt qñ errat in iu-
c re aut potuit p̃itiores ↄ̃su ere, aut ñ, in l. bonorũ. j. de bo. pos. tu dicas
2 e qñq; tra..amus vt. si † p ignorãtiã iuris q̃s p̃dat lucrũ. q̃d pote-
rat acquirere: qñq; utrũ p̃dat illud q̃ erat iam acq̃situ. Primo casu,
aut quæris vtrũ illud lucrũ perdat uolũtate, hoc est repudiatione p̃-
sumpta, & tũc uno casu tñ p̃dat. s. qñ q̃s ex̃neus vult vti ↄ̃riis modis,
ex eadem scriptura. vt si primo petiit, ut ex testõ, nunc ex codicil.
uel e ↄ̃. l. si. C. de cod. Sed si e diuersis scripturis, vel dispõnib. veni-
ret non induceret repudiatio. l. leg timam. §. de peti. hær. Ratio, q. a
talis error impedit voluntatem per ↄ̃ñs impedit repudiationẽ. Hoc
est q̃ hic dicebat Pau. & bene, reprobata opi. Papi. sicut dubitans de
viribus testamenti errando in iure, vel facto, non p̃ot adire hæredita
tem. l. si is apud quem. & l. h̃rs institutus, & l seq. §. eo. & hoc p̃p im-
pedimentum voluntatis. Ita ille error impedit repudiationem. l. 4.
& l. is p̃ot. §. eo. Contra hoc facit l. patronus. in princ. j. de his quæ in
frau. cre. R̃n. q̃ illud est responsum Papi. & ibi patet præcedens er-
ror eo modo, quo hic. Vel sustinenda dicas, q̃ ibi perdit̃ actio reuo
catoria, competens patrono, quæ cum ↄ̃ ius ciuile detur facilius p̃di
tur. l. in honorariis. §. sed cum rescissa. de act. & obl. Quandoque quæ
d ritur vtrum quis per errorem iuris perdat lucrũ, no dico repudia-
tione vera vel præsumpta, sed ex alia iuris dispõne, & tunc aut lex
priuat aliquem p̃p aliquid quod cadit in delictum, vt matrem non
e petentẽ tutorẽ filio, & iuris error nõ excusat, l. fi. C. qui pet. tut. Ra-
f tio patet ibi in text. Aut priuatur p̃p aliud, q̃ cadit in delictum, vt
quia intra t̃ps bonorum possessionem non petiit tunc distinguitur,
aut potuit consulere peritiores se, aut non, ut dicam in d. l. in bono-
rum. Nec posset dici. q̃ ibi est tacita repudiatio, non petendo intra
tempus quia dico, q̃ illud non procedit ex tacita repudiatione, sed
ex legis dispositione. Quid enim si ille intra tempus protestaretur se
velle repudiare? Certe eodem modo concluderetur. Vel si intellige
res ex repudiatione, intellige ficta a iure, non præsumpta ex aliqua
voluntate. Secundo casu quando quæris, an quis priuetur lucro iã
acquisito, q̃ tamen repudiare potest, ut in legato per errorem iu-
ris. Et dic, q̃ non. secundum Papi. l. quæ fideicommissum. j. de leg.
2. quæ est respon. Papi. Et ideo si hic esset filius suus hæres, cui hæ-
reditas patris est ipso iure quæsita licet si vult potest se abstinere. l.
necessariis. §. eod. tunc per ignorantiam iuris non videtur repudia-
re, etiam secundum Papi. quia est eadem ratio, quæ in legato. d. l.
quæ fideicommissum, quæ in filio emancipato, uel sui iuris existen-
te, non procederet, sed haberet locum præcedẽs distinctio. l. 2. C. de
iur. & fact. ign. Ad l. filium. §. eo. dico quod non dicit uerum, & in l.
illa, filius sciebat ius, & factum. & hoc tenet gl. 2. Et si diceret q̃ pu
taret patrem dementem non creditur ei. quia scire præsumitur, ut
ibi dixi. Quæro, & reuoco in dubium, vtrum hic fuerit bene pronũ-
ciatum. Resp. si iudex mouit se per responsum Papi. male iudicauit.
g Sed si alia responsione. potuit bene iudicare. f. si Clodius hæres an
te aditã hæreditatem decessisset. Hoc sentit gl. vltima hic, & bene

ADDITIONES.

a Poma. Clodius. Adde quid si in casu huius l. in testamento inualido sit apposita
clausula codicillaris, uide Arch. consi. 358. ver. licet ergo pro vero p̃supposito.
b Pom. Op. Non inducitur repudiatio. vide Are. §. duo fratres. de verb. obl.
Meno. Ruy. consi. 127. nu. 13. lib. 3. & nu. 17.
c Barb. Tu dicas. Et no. q̃ hic dicit Ang. q̃ eo ipso, q̃ h̃rs decedit, & non potuit con
sulere peritiores ad petendum restitutionem in integ. transmittit hæreditatem,
q̃ bene no. & uide Lud. Ro. consi. 123. pro his, quæ hic uñr, & unde Lud. Ro. in cõs.
339. vbi loquitur quando actus fuit exercitus ex capite inhabili, & potuit exer-
ceri ex capite habili, unde quæ pulchre alleg. & unde q̃d no. Bar. in l. fi. C. de codi.
d Poma. Quandoque quæritur. Vide Roma. consi. 125.
e Tutorem filio. Adde, q̃ Pa. de Castr. hic dicit se consuluisse, q̃ illud est verum, si po
tuit consulere peritiores, alias secus, vt qu a esset in locis rusticanis, & tñ diligẽ
ter bona administrasset licet non petierit tutorem, quia solum errauit in iure po
sitiuo, non autem naturali, vel quasi, dixit ipsam excusandam ab illo rigore iuris,
& quod illa est veritas, sicut Deus est.
f Alex. Ratio patet. Et adde, q̃ iuris ignorantia excusat a pœnis doli, non latæ cul-
pæ. l. bene de pr̃sc. xxx. ann. & no. Ang. in l. sicut. a.. fi. de præsc. xxx. anno. dolus,
& lata culpa non æquiparantur in delictis, quando tractaretur de perditione fa-
mæ, & persona, & l. in lege Cornelia. de sica. In hæreditate isti acquisita non no-
cet error iuris gl. est no. in l. quæ fideicommissum. de leg. 2. sed in d. l. fi. ver. si quis
vero. videtur probari, q̃ error iuris noceat. Nam ibi dixit tex. lucra non capere,
& debet iam tenere. si enim debitum amittit, tractat de damno uitando, si lucra ca-
pit, tractat de lucro captando. Quæ dictõ fit in ignorante ignorantia iuris, l. iuris,
& l. error, de iur. & fac. igno. non in errante in facto. l. 1. de iuris & fac. ign. & tñ
ib si per ignorantiam iuris eligit uenire iure directo, credens de iure posse veni
re ad hæreditatem tanquam directo hæres ex testamento, & non poterat, nisi ex
codicillis, & per fideicommissum, in hoc casu, & in d. l. fin. sibi imputet. Nocet n.
sibi illa iuris ignorantia, ut non possit postea hæreditatem sibi delatam iure fidei
commissi petere. Fallit in ascendentibus ibi enumeratis in d. uers. si quis uero, qui
elegerunt, uenire iure directo, & succubuerunt, quamuis per ignorantiam iuris
excusentur, & postea uenire possunt iure fideicommissi, tanquam hæredes ex co-
dicillis. i. per fideicommissum. Adde ad hanc l. quod consulit Bald. in terminis,
cons. 344. 1. uol.
Meno. Dec. in l. iuris ignorantia. in 2. lect. nu. 4. C. qui admit.
g Pom. Alia ratione. Adde quid si in sententia expressisset duas causas, quarum una
est uera, altera falsa. uide Alex. in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de uerb. oblig. &
Alex. in l. impossibilis. ff. de uerb. obliga.

LEX XCVII.

a Quæ neptis. a Post abstensionem cohæredum alius se implicans vniuersæ hæreditati, vniuersis
oneribus tenetur.h.d.No.q post abstensionem cohæredum immi-
scendo se omnibus bonis, perdit quis beneficium l.cum hæredita-
te.& l.si minor.s.eo. Non habetis hic alia recitanda.

ADDITIO.

a Barb.Quæ neptis.Ex ista l.no.q auia tenetur dotare neptem,q an sit uerum,co-
gita,& uide tex.in l.dotem,dedit.j.de coll.bon.& hic Mod.& Mod.in l.i.s.sol.ma.
Item no.hic, q est casus similis in l.si minor.s.eod. q hēt locum ius accrescendi.
qñ portio deficit ope exceptionis,& no.quia Ang.eleganter difinit hic,q obliga
tio contracta per hæredem respectu erum hæreditariarū,transit cum suo onere,
& sic limitat l.i.§.si heres.j.ad Treb.Secus si non respectu rerum, ut est tex.not.
in l.ii.§.fi.s.de contrah.empt.tamen Ias.& Raph.hic contra tenent.

LEX XCVIII.

1 *Vniuersæ hæreditatis si alicui deferuntur plures portiones ex dispositione de-*
functi,an si habet vnam,cogatur habere omnes.
2 *Plures portiones si deferuntur alicui,quædam ex dispositione defuncti,quędā*
ex dispositione legis,an quis cogatur habere totum.
3 *Plures hæreditates vnius quando deferuntur alicui ex dispositione vnius,quā*
do possit vnam amplecti,& aliam repudiare.
4 *Hæreditates vnius si plures deferuntur ex dispositione diuersorum vni,tunc*
potest vnam amplecti,& aliam repudiare.
5 *Hæreditates quando plures diuersorum,ex diuersorum dispositione vnam po-*
test amplecti,& aliam repudiare.
6 *Hæreditates quando plures diuersorum ex dispositione vnius tantum,quando*
vni possit adiri,& alia repudiari.
7 *Paternam,quando quis potest adire & repudiare pupillarem, vel adire pupil*
larem,& repudiare paternam.
8 *Tertius modus,quomodo potest contingere quod hæreditates diuersorum defer-*
tur ex dispositione vnius.

Aristo. In eū q. post abstēsionē vnius, oīa bona vēdicat, dant
actiones integræ.h.d. Quarto in quo differat hæc lex a
præcedenti? Rñ. in præceden.fuerunt abstenti per restōnem in in-
tegrum hic vero vnus se abstinuit per beneficiū abstinendi conces-
sum a prætore motuo.Itē in præcedenti dr,q tenetur ad vniuersa
onera passiue,hic vero pr intelligi,q ad eum transeant oēs actiones
actiue. Op.s.eo.l.cū hrditate. Sol.hic volebat uti beneficio illius le-
gis.ibi non volebat. Contra imo q hēt vnā portionem, cogitur hre
oēs alias inuitus.l.quidam eulogio.C.eo.l.1.& l.si solus.s.eo.Sol.ibi
qñ pl'es portiones deferunt ex dispōne defuncti, hic qñ una ex di-
spōne defuncti,alia ex dispōne legis.s.per ius accrescendi. Circa qd
gl.posuit summam suam,in l.quidam eulogio. C.eod. & ibi Cyn.&
Dy.posuit in l.1.s.eo.Ego,vt tib. materia ista liqueat,reseruaui eam
hic. Ergo, vt eam plene hēas, distingue plenissime quatuor casus.
primo,qñ deferunt vni plures portiones vnius hæreditatis ex dispō
ne defuncti. Secundo, qñ deferuntur plures portiones quædam ex
dispōne testōris. quædam ex dispōne legis, ut per ius accrescendi.
Tertio.qñ deferuntur plures hæreditates.Quarto,qñ pl'a legata.Cir
1 ca primum dic. † aut q's errat circa quotā seu quotas sibi delatas q a
putat de maiori vel minori q̄ sit.& distingue,ut no.s.e.l.ex semisse.
& l.si quis exneus.s.si quis partē.Aut est certus de portione seu por
tionib.sibi delatis,& tunc aut totū relinquitur vno nomine, aut di-
stinctis partib. Primo casu,aut relinquitur libero, aut seruo. Si libe-
ro tunc aut adiit ipse, aut hrs eius. Si ipse, tunc aditione partis, totū
vr adire,nec pōt scindere vnitatem relicti.l.1.& l.si ex asse.s.eod.Si
vero adeunt hrdes eius,forte ex iure deliberandi ad eos transmisso
tunc si sunt pl'es,p nt pro parte adire,arg.l.legatarius.in prin.j.de le.
1.& per rōnem positam.s.eo.l.cū solus seruus.vt ibi di.i. Si vero re
linquitur seruo tunc aut est seruus vnius,& non pt scindendo adire
pro parte.s.e.l.1.& quia cessat rō.l.cum solus seruus.s.e. Aut est ser
uus plurium,& pt adire pro parte, vt s.eo.l.seruus duorum. & l.ser-
uus cōis,& l.seq. Scdo casu,qñ pl'es partes deferunt distinctis parti
bus tunc aut deferunt mihi oēs per me aut oēs per aliū,aut q̄dā per
me q̄dā p aliū.Primo casu,aut oēs deferuntur mihi eodē iure, puta
instōnis,aut diuerso.s.q̄dam iure instōnis, & q̄dam iure substōnis.
Si primo mō.aut oēs pure,& vnius aditione, videor adire totum ēt
si aliquem hēam substitutū.vel ɔiunctū.l.1.& l.si solus.s.e.& l.quidā
eulogio.C.eo.Si vero q̄dā pure,& quædā sub ɔdōne. tunc aut non
hēt substitutū seu ɔiunctum, & tunc aditione vnius hēt totū.l.cum
hrs.§.fi.s.eo.& l.si quis ita.de hær.inst.Aut in parte ɔdōnali hēt sub-
stitutum,& tunc adeundo nō erit hrs, nisi pro parte pure relicta, &
d.l.cum hrs.§.fin.tñ existente ɔdōne erit ēt in alia parte, sine noua
aditione.l.si tu ex parte.in prin.s.eod.& erit hrs eod.modo quo te-
stōr disposuit nec posset vnā partē hre iure instōnis,aliā iure accre-
scēdi, vt no.in l.si q's hrs.in prin.s.eo. ēt si inciperet a repudiatione.
Nec ob.l.si tu ex parte.in fi.s.eo. q a ibi duæ partes deferūtur diuer
so iure,s.instōnis,& substōnis. Rōnem.j.dicam. Si vero in parte ɔ-
dōnali non hēt substitutū, sed ɔiunctū, tunc adeundo partem pure
relictā est hrs ēt in illa parte partis ɔdōnalis relictæ, quā habiturus
est in oēm euentū.s.in eo qd tibi accresceret ɔdōne deficiente,in re
liquo expectatur cōdō.l.liber hō.§.si ita. de hær.inst. Secundo casu
qñ deferuntur diuerso iure.s.quædam iure instōnis,& quædam iu-
re substōnis,tunc aut primo adiuit ex instōne, & tūc adueniente ɔ-
ditione substōnis,eam habebit absq; noua aditione, eo.modo quo
testator disposuit,l si tu ex parte.s.eod.in princ. Si vero primo repu-
diauit partē suā,tūc postea partē aduenientē substitutus poterit adi-
re, cū & eā reperiet iure accrescēdi partē partis suæ.l.si tu ex parte.
s.e.in fi.Et si dicis,q̄ est rō drīæ inter hūc casum,& pcedētē,quan-
do ambæ deferebant ex instōne, tñ vna pure,alia sub cōdōne? Rñ.
istæ portiones delatæ diuerso iure ab initio fuerunt delatæ duobus
& sic vnus poterat agnoscere, alius repudiare.ita iste vicem duorū
sustinet,si a repudiatione incipit,vt dictum est. Secundo casu prin-
cipali. qñ plures portiones deferuntur mihi p aliū, vt puta p filium
vel p seruum, & tunc aut oēs pure, & non pōt vnā partē tm adire.
Rōnē posui in l.si solus.s.eo. Si vero aliqua pure, aliqua sub condi-
tione,tunc pōt vna adiri,& si ɔdō extiterit, non haberet aliam sine
noua aditione, d.l.si solus.§.item si seruus. ver.ego. quidem.s.eo.
Tertio casu principali, qñ quædam deferūtur mihi per me, quædā
p aliū,tunc aut vna obuenit mihi p me,alia p alium, cuius hrs sum,
& tunc dic, vt l.liber hō.§.si Attilicinus. s. de hær.inst. Aut vna ob-
uenit mihi p me.alia p aliū.s.p filiū, vel seruum,vel alium,& tūc di
stingue,aut primo agnosco partem mihi obuenientē p aliū, & par-
tē delatam mihi statim habeo,sine noua aditione.l.si ego. s.e. Aut
primo adiui partē meā, & illā non acquiro sine nouo iussu, vt s.e.l.
si tu ex parte & hoc de primo.Circa secundum † quando quædam
2 portio defertur ex dispositione defuncti, quædam ex dispositione
legis.s.p ius accrescēdi, tunc aut ille, cui obuenit, immiscuit se om-
nibus,& tenetur in totum,nec pōt separare,vt hic, & s.l.proxi. Aut
non immiscuit se omnibus, sed vult petere suam sine alia, & tunc
distingue. Aut primo adiuit, postea portio deficit, aut econuerso,
vt plene distinxi in l.cum hrditate.s.eo.Circa tertium.s.qñ vni pl'es
hæreditates deferuntur, est aduertendum diligenter per quinque
membra. Primo qñ deferuntur plures hæreditates vnius,ex dispositione
tione vnius. Secundo, qñ plures hæreditates vnius ex dispositione
diuersorū.Tertio,qñ plures hrditates diuersorum,ex dispōne diuer
sorū. Quarto,qñ plures hrditates diuersorum, ex dispōne vnius ex
illis.Quinto,qñ plures hrditates diuersorum,ex dispōne alterius ab
3 eis. † Circa primum qñ deferūtur pl'es hrditates vnius ex dispōne
vnius. Exēplū in milite, q. hēt duplex pr̄imoniū, si instituerit vnum
p se in Castrensi,& illū p se in eodē testō,vel alio in paganicis,si adi
ret vnam,non cogeretr hre aliam, sicut si diuersi essent instituti,nisi
cum distinctione, quæ no.j.ti.1.l. si duob.& C.de test.mi.l.2. cū.n.
ius accrescendi cohæreat portioni,non personæ, vt s.e.l.si totam.&
l.si Titio.§.l.de vsuf.& inter illas portiones non sit ius accrescendi,
apparet,q vnā pōt amplecti, & aliam repudiare s̄m dist.illarum le-
gum. & quia qñ duo iura ɔcurrunt in psona vnius, iudicat ac si cō
currerent in persona diuersorū.l. tutorē.de his q b. vt indig.† Circa
4 s̄m est sciēdum, qñ pl'es hrditates vnius deferunt ex dispōne diuer
sorū, exēplū, filius arrogatus hēt substitutū a prē naturali in bonis,
& in hrditate sua propria, & idē substitutū hēt a prē arrogāte in bo-
nis arrogantis, quilibet.n.capit iure directo pp diuersitatē partium
& patrimoniorū, s̄m veram opi.no.in l.si arrogator.s. de adop.tūc
dico q pt vnam amplecti, aliā repudiare. Tunc.n.sunt duo testā, &
ex eis non hēt locum ius accrescendi, vt s.q b. mod. vsusfr.amit.l.si
5 sub condōne.† Circa tertiū qñ plures hæreditates diuersorū deferū
tur ex dispōne diuersorum, vt hic nullū ē dubiū, qd nō hēt locū ius
accrescēdi, arg.d.l.si sub cōdōne. & no.p gl.in d.l.quidam eulogio.
6 †Circa quartum. qñ pl'es hrditates diuersorū deferūtur ex dispōne
vnius tm ex illis,hoc pt contingere duo.mo. Primo,si aliq's cui erat
delata vna hrditas,intra tps deliberandi decedens,me fecit hrdem
certe ex iuris dispōne possum adire hrditatē suam, & alterius, hoc
casu possum adire hrditatem testōris,& aliam repudiare, sicut ipse
poterat.l.si quis filium.§. si filius.s.eo. nō aūt possum aliā amplecti,
& testōris hrditatem repudiare, qm illa pp istam testōtis obuenit.
Sed si testōr iam adiuisset,non possum vnā amplecti,& aliam repu
7 diare,vt d.l.si quis filium,in fi.& de hær.inst.l.liber hō.§.fi.† Secun-
a do mō hoc pōt ɔtingere, qñ relinquitur alicui hrditas pr̄na, & pu-
pillaris,& in hoc articulo Dy.multum plene,& pfecte distinxit. In
memoriam ergo excellentiæ suæ sua verba quasi ad lrām referam
& modica quæ per me addētur,manifeste lector ppendet.Facit.n.
duo membra principalia. Aut.n.quis primo adiit paternam,& vult
repudiare pupillarem, aut vult repudiare pr̄nā, & adire pupillarē.
Primo casu si adit paternam,nunq pt repudiare pupillarē,vt C.e.l.
quidam eulogio.& l.q pri 1.rñ.s.e.adeo, q si decesserit substitutus
viuente impubere, nihilominus hæreditas impuberis desert hære-
dib.substituti, & nō iure substōnis, q a tale ius non transit ad hrdes,
vt s.e.l.totiens. & j.de su. & le.l. si ex plurib. sed iure accrescendi l.
qui pri.1.rñ.s̄m Dy.sed q̄ est rō Dy.nō dicit.Dic quos possum mihi
facere necessarios, possum filio meo. l. sed si plures. §. quos pos-
sum. s. de vulg. & pupil. Sed si aliquis agnouit partem hæreditatis
b meæ, reliqua sibi inuito accrescit, b & in hoc quodammodo est,
necessa-

ADDITIONES.

a Barb.Scdo mō.Et no.q hic dt Ang.q si hrditas venit ex dispōne statuti,& sic nō
pt p parte acceptari,& p parte repudiari,vt i tex.fin.l.4. C.d oi ag.deser.li.x.&
vide Ang.l.1.& 2.s.e.& hic Mo.licet ille tex.loquat ex dispōne hois,si hñ eōde
rci.& vide Mo.i l.vētte. s.e.q volūt.q si hrditas deferetur suo, ex statuto,illa nō
trāsmittit vigore suitatis,& licet hrditas n trāsmittat, tñ trāsmittat illa,q defert
ex statuto,dūmō sit certa pars.Ita volūt Mod.in l.cū antiquiorib. C.de in.delib.
b Inuito accrescit. Contrarius in hoc fuit Bar. in l.testamento. C.de imp.& contra
Bar.hic adde Ang.in l.si is qui.quæ continuatur cum l.cum hæreditate.sup.eod.

necessarius, ut s. eo. l. si quis hrs institutus, ita et in hrdiate pupil li. Et ideo isti duo casus in vnū iūgunt, in l. qdā eulogio. C. eo. sed si obueniente pupillari, vellet repudiare pnam, nec illā hret fm formam l. eum hrditate, s. e. forte posset, facit l. si certarū. §. Iulianus. s. ti. j. Et quod Dy. dicit de trāsmissione iuris accre. ad hæredes intellige. vt dixi in d. l. qui pri. s. eo. Redeo ad verba Dy. Si non vult repudiare paternam, hreq; pupillarē, distingue sex casus. Primo, qn̄ fuit institutus a pre solus impubes. Scdo, qn̄ solus alius filius q non erat in potestate instituentis, & idem erat pupillo substitutus, & impubes exhrdatus. Tertio, qn̄ solus alius filius q erat in ptāte instituētis, est institutus, & ipuberi exhrdato substitutus. Quarto, qn̄ ipubes erat institutus vna cū alio substituto. Quinto qn̄ impubes vna cum alio substituto est institutus. Sexto, qn̄ substitutus est institutus vna cū filio, & ipubere exhæredato substitutus. Primo casu aut impubes se immiscuit, & nullo modo se abstinuit, & substitutus non pt separare hrditatē impuberis ab hrditate pris, ut s. de vul. & pu. l. sed si ples, §. filio. fm Dy. hoc est verū, q nō pt separare adeūdo sed postq̄ adiuit, poterit impetrare restōnem, vt abstineat, fm q poterat ipse pupillus. l. nō solū. a de in inte. rest. Postea
a dicit Dy. aut impubes adiuit, uel se immiscuit, & postea p restōnē se abstinuit, & tūc poterit substitutus hre pup. sine paterna. Nam cū tabulæ pupillares sint ɔfirmatæ p aditionē, non infirmant per abstinētiā restōne ɔcessā, ut s. de vul. & pu. l. ij. §. interdum, ver. ergo etiam si minor, b fm verū intelm̄, ut s. de mi. l. & si fine, §. sed
b qd Papinianus, & ita intelle p aliquos l. si pupillus. s. e. Aut nullo modo adiuit, vel se immiscuit, sed ab initio se abstinuit, & tūc poterit substitutus hre pupillarem sine paterna, & tunc creditorib. impuberis tm̄, & non patris tenetur. Ita dēt intelligi. l. si pupillus. s. eo nihil diuinando. Dy. illud uerū, vt ibi dixi, & hoc operaretur exñtia sui hrdis, in cōmodū pupilli, cui facta est substō. vt decedat testatus. Sed ɔ hoc vr, q hrditas paterna, & pupillaris, hnt sicut plures portiones vnius hæreditatis. l. qdam eulogio. C. eo. titu. & tunc si qs primo hēat partē ex instōne, cogitur hre ex substōne & econuerso. l. si tu ex parte. s eo. ergo sicut si adit paternam, cogitur habere pupillarem, ut dictum est, ita si primo adit pupillarē, cogitur hre pnā. ista est fortisrō, in tm̄, q iuritcōsultus Iulianus hoc dicebat in d. l. si pupillus, & arbitror p certo q hec fuerit rō, q̄ mouebat eū, cū reprehenditur ibi a Marcello. Rn̄d ad dictam rōne, nam illud, q q hēt pnā cogatur hre pupillarē, est in fauorem pupilli, vt decedat testatus, iō trahit ad se pupillarē tanquā partē hæreditatis pnæ, sed qn̄ hoc esset ɔ vtilitatem pupilli, tunc non ɔcederet dicta ɔparatio. Ita est in proposito, vbi dr in tex. repugnat. n. vtilitati pu. vt ibi dixi in tex. Redeo ad uerba Dyn. scdo casu, qn̄ solus extraneus institutus est a pre, & impuberi filio exhrdato substitutus, nō pt hre pupillarē sine pna, qa ad hoc ut ɔfirmentur tabulæ pupillares, oportet adire hæreditatē. Ita intellr. l. sed si plures. §. si ex asse, de vul. & pu & s. e. l. qsitū, & ad Treb. l. ita tn̄, §. q suspectā. Dy, sed si poneremus istū institutū esse minorē, posset minor adire paternā & petere restōnem, & essent confirmatæ tabulæ pupillares, & sic hēret pupillarē sine paterna. Redeo ad verba Dyn. Tertio casu, qn̄ solus alius filius in ptāte existens est institutus, & impuberi filio exhæredato substitutus. & tūc aut se immiscuit paternę, & nullo modo abstinuit, & hēt vtranq; sicut extraneus. Aut se immiscuit, & post imistionē se abstinuit per restōnē, & tunc qa tabulæ pupillares remanent firmæ, poterit hre pupillarē sine pna, vt vr loqui prima facie l. si filius q pri. s. de vul. & pup. Aut ab initio se abstinuit, & nullo mō se imiscuit, & ille casus non est oīno expeditus fm gl. q est in d. l. quidā eulogio. Nam qdā dnt q poterit hre pupillarē sine pna, per l. cū quasi §. sed & si, de fideic. lib. Alij dnt, q illud est spāle fauore libertatis & iō dnt subst tutū nō posse hēre pupillarē sine paterna. cū tabulę pupillares nō sunt ɔfirmatæ, eo, q nō est ad ta hæreditas patris. l. 2. §. adeo. s. de vul. & pu. Tu vero audacter dicas, tenēdo primā opi. q poterit hēre pupillarem solā Nā sola exñtia sui hrdis, absq; aliqua imistione seu adōe, ɔfirmat substōnē pupillarē, & fideicōmissa vtia q ad cōfirmationem seu immistionem requiruntur, vt j. ad Treb. l. ita tn̄. §. si pater. Ita dēt intelligi, nec est opus diuinare. s. eo l. si filius q patri, de vulg. & pup. Et hoc patet ibi dum dicit, oneri ib. non spōte suscepetis, & c. Si in poneres immistionē ɔcessisse, non inuitus necessitate iuris ciuilis, sua immistione voluntaria obls esset, & hoc qn̄ solus suus hæres est. Sed si cū alio, sola exñtia sui hæredis nō inducit ɔfirmationē tabulaū pupillarū, nec fideic j. ad Treb. l. apud Iulianū. §. idem Iulianus Et pōt esse rō, qa cū testator sibi puderet instituēdo plures, quorū unius aditione poterāt oīa ɔfirmari non curauit Iurisconsultus ɔuidere, & hēt eos p ɔfirmatis, vt C. de pac. que. l. 1. j. de ɔcar. l. & hēt, s eū qs. Per hoc patet in quo versetr priuilegium sui hæredis in l. si filius. de vul. & pup. qa extraneus insolidū institutus, & exhęredato substitutus, repudiāta pna nūq̄ ɔsequtur pup. vt in d. §. si ex asse. Secus in suo insolidū instituto pp exñtiā sui hrdis. Ita dicit Dy. q multū placet, & rōnē dixi in d. l. filius q patri. s. de vul. & pu. Qd intellige, nisi talis filius, ex cuius exñtia debent ɔfirmari tabulæ pu. hēret substitutū vulgarem, q per se examinaui in d. l. si filius qui patri. Redeo ad verba Dyn. Quarto casu, qn̄ erat institutus impubes cum alio substituto, si impubes solus, vel impubes, & cohrs adiuerunt paternam, non pt substitutus hēre pupillarē sine paterna, ar. d. l. sed si plures. §. filio. Sed si adiuit cohæres solus, & nō pupillus, cū per aditionē ɔfirmatū sit testm̄ impuberis poterit hre pupillarē sine paterna, vt d. l. ita tn̄. §. qui suspectam. si nec impubes, nec cohæres adiuit non valet pupillaris, & ideo ex eo non defertur hæreditas, vt pdictō §. si ex asse. & l. 2. §. adeo. de vulga. & pup. & ad Treb. l. apud Iulianum. §. 2. fm Dy. quod intellige, nisi cohæres esset suus, tunc exñtia sui hæredis oparetur ɔfirmationē, vt dixi in d. l. si filius qui patri. Redeo ad verba Dyn. Quinto casu, qn̄ institutus est impubes vnà cū alio substō, non pt hēre pupillarē sine paterna quia aut audiuit solus impubes, & non pt separari, quia bona sunt immista. Aut nullus adiuit, & non valet testm̄ impuberis. l. ita tn̄. §. qui suspectā. ad Treb. & l. sed si ples. §. filio. de vulga. & pup. Quid ergo si adiuit solus impubes paternam, vel solus cohæres, & per restōnem abstinuit. Ex pdictis patet rñtio fm Dy. Prædicta intellige nisi cohęres impuberis esset frater eius, & in ptāte testōris. Tunc. n. vtroque ab initio abstinente valerent tabulæ pu. per exñtiam sui hæredis, vt dixi in d. l. si filius q patri. Redeo ad verba Dy. Sexto casu, qn̄ substitutus vnà cum filio est institutus, dico, q si adierit cohæres paternam, pt substitutus hēre hrditatē impuberis exhęredati sine pna, aliàs non posset, quia non valent tabulæ pup. l. qsitum. s. eo. Hic finiunt verba Dy.
8 † Tertio modo pt contingere, q diuersorum hæreditates deferūtur mihi ex dispōne vnius puta, si sim substitutus pluribus filiis impuberib. an possim vnam amplecti, & aliam repudiare. Dic, si adeo pnam & cogor hre oēs pu. l. qdam eulogio. C. eo. si illā non adeo, & sine illius aditione valent pupillares, q qn̄ fit, patet ex prædictis, tunc possum vnam amplecti, aliam omittere. Esset. n. ɔ vtilitatem impuberis, qu a forte metu vnius, nullius hæreditatem qs acquireret, d. l. si pupillus s. eo. ideo vna aliā ad se nō trahit, vt dixi. Præterea ex testis diuersorū nō est ius accrescēdi. l. si sub ɔdone, quib. mod. vsusf. amit. Circa quartū qn̄ relinquunt plura legata dic, vt j. de le. 2. l. 2. cu legib. seq. Et hoc pro declōne huius subtilis mąę.

CONCORDIA.

Aristo. Pro ɔcordia, aduerte, q inter alios Doc. Bar. Cep. quærit an dispositio. l. cū hæreditatē. ff. hoc eo. tit. hēat locū in eo, qui est institutus, & pupillo substitutus, & Bar. in l. testō. C. de imp. & al. subst. in fo. prii illius l. vbi Ale. vr tenere, q non, & dicit illam l. procedere solum in instōne simplici. Secus si fuit pupillr substitutus quasi tunc non dicatur decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus. Et sic non ob. l. ius nrm. ff. de reg. iu. l. cum hæreditate. cum si. Sed ɔ vr sentire fm prædictos Doc. in hac l. si. ver. secundo casu, qn̄ deferuntur diuerso iure. Tu dic, si bene inspiciatur Barto. non ɔdicit, eo quia in vario casu loquitur, primo in d. l. in testō. verum dicit, quia aliud est instō simplex, & aliud pupillar substō, quia institutus succedit testanti, substitutus pupillaris succedit pupillo, cuius dr esse testm̄. l. ex trib. de inof. test. & l. 2. per Bar. & Doct. ff. de vul. & pup. & vbicū que tractatur materia pup. substi nimirum si cesset dispositio d. l. ius nostrum cum sim. Sed in hac l. si. Bar. non loquitur in hoc casu, sed loquitur qn̄ in vna aditione sufficiebat hæredi habere vtranque, & est casus in l. si tu ex parte. hoc eo. tit. quam all. Barto. Notanda sunt prædicta ad ea quæ habentur in l. vnica. §. is ita. C. de cad. tol. & in l. quidam eulogio. C. de iu. delib.

ADDITIONES.

a Barb. l. non solum. Vide Bar. pro intellectu istius legis, non solum, in l. paterfamilias. ff. de prius. cred. ubi sibi contradicit, & gl. in illa lege circa mediū gl. mag. in uer. melius, & vide Bar in l. testamento. C. de impu. ubi sibi contradicit.

b Ver. ergo etiam si minor. Certe ille uers. loquitur in alio casu. Vnde dic, q dictum Bar. probatur in l. si filius qui patri. secundum unam lec. quàm tenet ibi Bar. & ibi dc hoc d. xi s. de uulg. & pup.

TITVLVS TERTIVS.

Quemadmodum testamenta aperiantur, inspiciantur, & describantur.

LEX PRIMA.

1 *Testamentum petitur aperiri officio iudicis.*
2 *Hoc edictum habet locum quando quis confitetur se habere tabulas, nec essignat causam, quare non debet exhibere.*
3 *Quo ordine imploratur hoc officium iudicis.*
4 *Quando constat quod quis habet tabulas, sed non dicit se nolle exhibere, quo iure procedatur, & quę causę cognitio requiratur.*
5 *Quæ nam probatio requiratur in hac summaria cognitione.*
6 *Iuramentum calumnię in hoc edicto præstatur per procuratorem.*
7 *Hoc edictum pro quibus vltimis voluntatibus habeat locum.*

OMnibus. Primo ponit mētē edicti. Scdo rōnem. Tertio incipit exponere. Secunda ibi, rō. Tertia ibi si qs. Dicit tex q cuique & quorū interest, & verisiīe ē, q aio calūniādi, n poscit. Dy. Duo hēmus videre. Primū, quo ordine p ueniāt ad aperiēdū testm̄, & istud dicā hic. Scdm̄, polq; ad hoc dēt deueniri, qualr aperiat, & inspiciat, & describat. † Circa primū qro, quo iure petat testm̄ aperiri
1 & de hoc dicā in §. si. Circa primū qro, quo iure petat testm̄ aperiri ex hoc ed eto. Rn̄. esti iud. ut patet ex tex. dū dicit, facturū se ptorem pollicet, vt j. e. l. cū ab initio. C. eo. l. 3. no. ad circulum arboris actio nū. & Io. in arbore non fecit circulum huic edicto ondens, q ex eo
2 non oriebat actio. † Scdo quæro, qn̄ hoc edictum habeat locum? Breuiter,

Bī,qñ qs ɔfitetur se hre tabulas nec assignat cām quare non debeat exhibere,& sic non ɔtēdit,vt ĵ.e.l.2.§.fi.& ĵ.de ta.exhi.l.1.§.1.Si.n. negaret se hre,vel diceret se nō dēre exhibere, hrēt locū interdictū de tab.exhi.vt d.ll.
3 † Tertio q̄ro. quo ordine implorabit hoc offm? Rñ.añ oīa fiēt interrogationes,vtrū hēat tabulas,vel non,& si dixit
a. se hēre,vtrū ɔtēdit se exhibere,vel nō arg.l.vbicūq;.a s̄.de inter.ac.
+ † Quarto ita dicit Iac.de Are.Itē Roff in libello sup ti.de tab.exhi. q̄ro,si ɔstat q̄ h̄at tabulas tūc,& nō dicit nolle se exhibere,quo or dine procedet? Dicit gl.q̄ est hic sup ver.alieno.s.q̄ non procedat in forma iudicii,sicut dicimus in bo.pos.vide hanc gl. Certe in bo.pos. nō ē necesse,q̄ citet pars.l.3.§.aegrere,& qđ ibi no.ĵ đ bo.po.q̄ūo
b ergo hic ,pcedet? Praeterea tex.ĵ.in l.prox.§.si dubitet.dicit,q̄ dēt fieri cognita cā,ergo parte citata l.in oāæ.§.cā cognita. s̄ de mino. Ad hoc,vt istud edictū h̄eat locū,reqrit,q̄ qs nō dicat se nolle exhibere.lō aduertēdū.qñq; ille a quo petit exhiberi.ɔfitet se dēre exhibere,tunc fit sibi praeceptū,iuxta l.si debitori, s̄.de iud.& nō fit in forma iudicii,vt ibi patet.Et hoc nō p̄t intelligi illa gl. Qñque hoc mō non ɔfitet sed dicit,Dñe Iudex,bñ h̄:o testm̄,sed dubito vtrum testor viuit vel sit mortuus,vel an illius intersit illo casu ēt habebit hoc locū edictū. Nō.n.dicit se nolle exhibere,vel ñ dēre,sed an dēat, dubitat.Ita loquitur ĵ.l.,px.§.si dubitet.tūc adhibetur summaria cognitio,vt d.§.si dubitetur. Et si peterētur tabulae apiri,tunc non esset necesse,q̄ alia pars citaretur,sed si peterentur tabulae publicari. vel
c tradi parti,tūc deberet pars q̄ lædi posset citari, vt venientes ab intestato.l.1.§.hoc interdictum. ĵ.de tab. exhib. & l.nam ita diuus.de adop.
5 † Quaero q̄ probatio requiratur in ista summaria cognitione? Dicit gl.p iurm partis.l.thesaurus.ad exhi.l.3.C.eo.illud est ve
d rum si q̄ritur de probando an partis intersit.f Sed si debent alia pro
e bari.vt puta mors testatoris, de qua dubitatur, tunc requiritur alia
f probō per fama,vel p vnum teste.l.2.§ si dubitet.ĵ.co. Facor tñ. q̄ iudex dēt aperire tabulas,& primo ipse videre, si reperit petentem esse in manifesta calūnia,qa eius nullo modo interest,& non ostendet sibi.sicut.n.particulā ad eū non pertinentē non iubet sibi edi,ita si totum manifeste uidet ad se non pertinere. l.argentarius. §. edi. s̄. de eden.
6 † Quaero,an istud iurm.calumniae possit praestari per pro
7 curatorem? gl.dicit.q̄ sic.l.qui bona.§.si alieno.de dam.inf. † Quaero,pro quib vltimis voluntatib.habeat locum hoc edictum? Gl.dicit,q̄ pro testō nuncupatiuo per notarium in scriptis redacto,& bñ. Itē pro testō perfecto,& imperfecto,l.proxi.§.1.quod dic vt ibi,&c.

CONCORDIA.

Omnibus.Pro ɔcordia aduerte.q̄ in actione summaria ad exhibendum proceditur per viam iuri. Ita alleg. Bar.tenere in l.thesaurus.ff.ad exhi. Contrarium alle.tenere in hac l.1. So.duplex primo, quia in d.l.thesaurus. verum dicit, vbi legitur de modico praeiudicio.secus si de magno,ut in hac l.1.ut ipse Barto.hic sent.t.& in d.l. thesaurus,vel & secundo,id quod dr̄ in d.l.thesaurus debet intelligi sane.& limitari,vt in hac l.1.Posset & tertia dari sol.quae est vera secundum Barto. in hac l.1. vt quod dixit in d.l.thesaurus. procedat, quando quaeritur an intersit petentis,alias non.

ADDITIONES.

a Alex.Vbicunque no.per Bar.in l.2.C.de test.in 3.
b Meno.Praeterea.Gozadinus cons.3.nu.2.
c Alex.Posse citari.In publicatione testamenti debet citari.adde Bar.post Bal.in l.c. & 2.C.de testam.
d Poma.Probatio requiratur.Vide Ang.cons.164.in fi.
e Alex.Iuramentum Per iuramentum probatur interesse,sed Ang.in l.si quis ex argentarijs.§.exigitur, vbi vide, dicit, q̄ illud dictum est falsum, quia d.l.si quis.§. ex hoc,& §.pertinere,& l.praetor.§.1.de eden.vbi expedit,q̄ appareat de vtilitate petentis.nec ob.l.thesaurus.hic alle. qa ibi loqtur de alia exhibitione instrumētorum.Item non ob.d.§.exigitur,quia ibi loquitur quando constabat rem ad petentem pertinere, & tamen anno tollitur.vide Bar in l.a quo vt in pos.leg.
f Alex.Partis intersit.Et est alia gl.in l.3.§ sciendum ad exhiben.in fi.

a §.Ratio. a Not. hanc regulam in his quae ex testamento dependent,non potest transigi,nec veritas disquirit,nisi inspectis, & cognitis verbis testamenti, hoc enim examinat glo. & ego examinaui in l.de his.s̄.de transac.

ADDITIO.

a Ratio.Vide Bar.de istis verbis in l.de his.s̄.de transac.

1 *Testis negans suum sigillum,an faciat vacillare suum testament.*
2 *Testis vnus de ascriptis in testamento vel instrumento,si ille contradicat,quādo reddat instrumentum suspectum.& nu.7.*
3 *Apertio testamenti,quomodo fiet,quando est certum quod debet aperiri.*
4 *Testamentum quando petitur aperiri,& publicari,quomodo fiet.*
5 *Si in dubium reuocatur de viribus testamenti,quid agendum.*
6 *Testes si omnes in instrumento descripti contradicunt instrumento,instrumentum reprobatur.*
7 *Instrm̄ reprobatur scriptū manu alicuius,vel eius dicto,si viuit vel p comparationem.*
8 *Testes si duo descripti in instrumento contradicunt, dicentes se non interfuisse instrumentum redditur falsum,nisi per alios testes approbetur.*
9 *Testes quando dicunt se non recordari an interfuerunt vel non,instrumentum remanet validum.*
10 *Testes si dicunt aliter fuisse scriptum,quā fuerit actum,an instrumentum reddatur falsum.*
11 *Instrumentum qui subscripsit illud impugnare potest,& quando.*
12 *Si ex non descriptis in instrumento contradicunt illi, quot testes requirantur ad impugnandum instrumentum.*
13 *Testes non descripti in instrumento contradicentes instrumento, qualiter habeant deponere.*
14 *Testis examinatus a notario,si dixit notarium scripsisse,quod nunquam dixit cui stetur,remissiue.*

a §.Si quis neget. a Vnus ex testib. necessarijs ascriptis in testō ɔdicentes,fidem testi facit uacillare.h.d.Dr̄ in tex.suū,qđ dr̄ a se appositū.Ia de Are. dt testem agnoscere,cū forma sigilli nō appareat in testō.Dy.Reuoco in dubium
1 si testis negat suū sigillū,utrū dubitet de virib.testi? Glo. obscure
b loqtur,tñ facit tres notab.casus. Qñq; qs aperte dicit hoc non est meū sigillū nunq̄ apposui illud sigillū, tūc testm̄. reddit suspectū. Qñq; dicit,nō recognosco an sit meū sigillū,& tunc si sigillū suum nō appareat ibi qđ p̄t esse,vel qa alieno sigillo signauit. l.ad testiū. §.si ab ipso.s̄.de test.uel sigillauit suo,tñ nō apparet forma ,ita, q̄ discernat,tunc testm̄ reddit suspectū,ut hic,s̄m gl & Dyn. sed si sigillū appareat,uel qa ibi essent arma sua , uel lr̄e dicerent, vel alias est sigillū notarij,tūc non obstante dubitatione sua, testm̄ est ualidū,& nō suspectū ar.l.nec satisdatio.ĵ. rē rat. ha. & in corpore de
c instru.ca.& fide.§.si uero moriant. Quidā rephēdūt gl.dicētes,q̄ l.ne satisdō.loqr̄ qñ qs sigillat ad se obligādū, quo casu non p̄t ɔuenire,sec⁹ si ad testificādū,q̄ non placet,ar.l. Tribunus.§ j.s̄.de testa. nā nisi qs sigillet ad nō obligādū se,statur sigillo.tene glo.De fide
d vero sigilli,dic,vt p Doc.ī l.si qua p calūniā. de epi. & cleri. & per Gul.in l.si procuratorē.s̄.de ,pc.p Ca ex̄ de qb.ca.p⁹ cessionē,& te
a tigi in l.si publicanus.§.j.ĵ.de pub.ubi hēs gl.† Quaero, utrū sit ue
c rū rēr,q̄ dcūt uni⁹ testis,de ascriptis in instrō reddat instrm̄ suspe
f ctū? Gl.no.dī,aut p̄ter illū remanēt tot testes,q̄ sufficiūt, & instrm̄ nō reddit suspectū,alis secus,pbat p tex.in l.cū tabulae,ĵ.đ bo pos. s̄m lab.qđ tenet Inn.in c.cū Io.de fi.instr.& ibi p Io.And.Idē Iac. de Are.& Cy.refert in l.in exercēdis.C.de fi.instr.uide gl.& signe,
3 qa est not Pro declone materiae †q̄ro postq̄ certū est,qđ testm̄ dēt apiri,qualr̄ hoc fiet? Rñ.si quidem testes sint p̄ntes, & facilis est cogitio,qa uocabunt oēs ut sua sigilla recognoscant.l.cū ab initio. j.e.Si uero oēs nō sunt p̄ntes,uel nullus,& res urgeat, apitur corā honestis personis.l.2.C.e.& ĵ.e.l.sed si qs ex signatorib. Et hoc est uerū si aliqs petit tabulas apiri tm̄ uel ēt respici,& scribi, non dico īsinuari,uel publicari,qa tunc reqritur alia solēnitas ut stati dicā.
4 †Quaero,qđ si aliquis petit apiri insinuari & publicari? Rñ.tūc debēt citari oēs testes,& iurare,& interrogabunt, an sua sigilla recognoscūt,& subscriptiones,& si nō sunt p̄ntes , non cogent uenire, sed mittet ad eos.l.cū ab initio,& d.l.sed & si qs.ĵ.co. & iudex publicari eorū dicta,& tenorē illi⁹ schedulę.& tūc de caetero hēt ui publici īstri.l.publicari.C.đ tes.& hoc tāgā ĵ.e.l. ,px.ī prin.Restat† hic
5 uidere ultra,qūo hi testes ɔdicētes īstrō,ipugnēt īstrm.(dixi in l.in exercendis,

ADDITIONES.

a Poma.Si quis neget.De materia vide Ale.cons.147.in 2.vol.& cons.27.e.vol.An. cons.97.Arc.in §.item uerborum.Inst.de inut.stip.Bar.cons.44.in j.vol.
b Alc.Obscure loquitur No.de sigillo,& adde Bar.in l.quae dotis, in prin.cum con cor.in uer.sigillo muni.sup.sol.mat.& ibi dicitur, q̄ in lege condēda nō est opus sigillo principis,& contractus probat per sigillum,vbi deficit tabellio,vt no.in c.2.de so.comp.in 6.facit l.hac cōsultissima,§.fi.C.qui test.fa.pos.& in l.si unus C. de test.sigillum hēt uim confessionis,& confirmationis,ut no.in l.2. C.de reb.ali. non ali.Sine literis tamen mutum, & incertum est testi sigillū , & ideo per solus sigilli mutationem,non probatur cōmissio,praesertim specialis , ut no.in c.quamuis,de pac.in 6.Sed aliqd est sigillum alterius fidei committere, aliud characterē imponere? Inn.in c.qñ contra,de prob.dicit, q̄ delegatio pot probari per sigillū delegantis,&c.Vide Bal.in l.si qua per calumniam.C.de epi.& cler. & l.pacta nouissima,in ult.col.C.de pac.& uide Bal.in l.j.in vlti.col.de procura.Et an sufficiat solum sigillum mittentis epistolam, uide Bal.in rub. Digestorum , per istum tex. & de materia uide Can.in c.post cessionem,de probat.
c Pars.Reprehendunt gl.Vide Ale.in l.j.§.editiones,ff.de eden. Men.Ruy.cons.8.col.4.lib.3.Soc.sen.cons.213.in fine lib.2.cons.229.col.2.libro 2. Neuiz.cons.25.nu.19.20.Dec.cons.36.nu.9.10 fine.
d Pom.Vero sigilli.vide aliqua per Ale.in l.quę dotis,ad fi.sup.sol.mat.
e Pom.Vtrū sit uerū.Vide Barb.cōs.53.j.uol.vide ēt Ale. cons.149. in vlt.col.3.uol. Pars.Vide Ang.cons.162.inc.super puncto.Bar.in l.in exercendis. C.de fi.instrum. ubi Bal.& Ang.in l.idem necare.inf.e.& Bal.in c.cum Io.hic alle. Spe. in ti.de instru.edi.§.restat uidere,ver.quod si unus Ale.in l.cum precibus. C.de proba.Cyn. in l.si quis decurio.C.de fal.Alc.cons.17.vol.3.& de materia reprobationis instrumenti,uide Alex.cons.43. vol.4. Item qñ testis dicit se aliter dixisse quam notarius scripserit,uide Fel.in c.adaudientiam,de praesc.& latius in c.cum Io.Heremita.de fi.instr.per Ale.in l.j.§.editiones,ff.dę eden.& de materia reprobationis , & an contra notarium possit formari inquisitio,uide Com.cons.135.inci.ad primū, per totum.Itē quod testes reprobantes instrm̄, debeāt esse omni exceptione maiores,& q̄ non deferatur iurm̄ in supplementum probationis,& quot esse debeant, vide Io.de Ana.& ibi Bolo.cons.97.& in materia pract. Pap. in for.op. & contra instrumentū,in uerbo dignoscatur esse falsum. Pau.de Ca.cons.207. tangit Com. cons.135.quod sit praesumptio contra illum , qui utitur illo falso instrumento uide Alc.cons.77.uol.1.Cur.late cons.56.& Dec.cons.101.
f Suspectū. Quot testes probant contra instrumentum , & qñ eorum dicto stetur, adde gl.sup uerbo,uidiuse.in §.si uero absunt,in Auth.de hae.& Fal.Et si quatuor testes descripti dñt unum duo cōtradicunt,statur illis quatuor,s̄m gl.in §.itē uerborū,Inst.de inut.stip.Doc.in c.cum Io.de fi.instr.& in l.in exercendis.C.eod.ti.& uide Ang.& Im.hic,gl.in d.§.item verborū,de quo p Inn.Io. An.& Cal.in d.c.cū Io.& c.tertio loco.de prob.Vide Ang.& Bal.in lec.antiqua in d.l.iurisgentium,§. quod fere,& Bal.in l.optimā.de contrah.stipu.& in l.nullū. C.de testib.qui dicit, q̄ propter arduitatem negotij, testes debent examinari coram honestis personis. Adde uidenda post hanc apostillam,quę consuluit Bal.cons.55.3. uolum.Et hanc additionem uide per Alex.cons.27.2.lib. sed latius,uide per Paul. in d.l.haeredes

exercēdis C.de fi.instr. & tāgā J.px.§ testim. Et ad declonē a pñtis
māæ.qa reuocat ī dubiū,qñq; de virib.testī & p Doc.mul ſt intri
cate tradit,iō dic,qñq; reuocat ī dubiū,utrū instrm sic scriptū ma
b nu.ei⁹,de quo dr,& tūc si tabellio viuit, eius dcō stat,vel si nō vi-
uit p cparonē lrarū approbat, & facit plenā fidē.l.si qs decurio. C.
de fal.& in Auth.de insti cau.& fi.§.si uero moriat.cū §.se. & not.
ī auth.at si Jct⁹. de fi.instr. Qñq; reuocat ī dubiū ueritas instri. an
sit uerū q scriptū.ē ī eo.br ad hoc aduertēdū ē,aut J īstrm nihil p
c bat,& ī dubio stat instro.c.l cū pcib.C.d pb aut J īstrm aliqd pbat,
6 & hic aduerte.† Qñq; Jdūt instro oēs testes ibi adscripti dicentes,
se nūq̄ ītersuisse,& tūc dūt qdā q p hoc instrm ñ reprobat, qa qli-
bet illorū ē singularis ī dcō suo,ergo ñ fac t fidē.l.iurisiurādi. C.d
testi.c.X.d elec.c.cū dilecl⁹, sed hoc ē falsū, cū dcm vnius testis ad-
scripti ī istro faciat uacillare fidē īstri, ut hic, multo magis si oēs.
Præterea,testes adhibēt ī istro,ut p eos adhibeat fides instro. ut in
Auth.d insti.cau & fide,§.si uero.sed nūc p eos fides ñ interponit,
ergo,&c.Et p hoc uī casus cX d pb.c.tertio loco &c.iā lris in fi.d
testi.& ista ē ueritas.Ad Jriū rñdēt qdā Primo, qñ un⁹ dī se nō in
tersuisse,vī d alio dicere,q ñ potuisset eē ibi qn uidisset Sed hęc ñ
ē bona rñsio,qa alij eē potuissent, quos ille ñ uidisset, nisi diligen-
ter,& subtiliter aduertisset,sicut mō hic ī scholis sūt multi,d qbus
nesciē dicere,an sint vel ñ,nisi diligēter aduerterē. Alij rñdent, q
d sufficit q testes sint Jcordes ī dcō,lz ī tōe sint diuersi,ut no in l.
ob carmē.ī si S.d testi.Sed hic oēs Jcordāt ī dicto,dicentes instrm
eē falsū.Sed hæc rñsio ñ ē bona,qa aliqd eē falsū, vel ñ,spectat ad
iudiciū intellēs. Vñ testis nō īterrogat d hoc.sed sup aliquo fcō, an
e id fuerit Dic ergo q illi testes nō sūt singulares imo sūt J testes.
Ad cu⁹ declonē pmitto,q oēs testes in tōe pxima, & immediata
sui dicti,d necessitate sunt singulares.Nā cū rō reddit p pprii sen
f sū,l.q testō ī fi.S.d test.& l.testiū.C d test. qlibet ē singularis fd sen
su suo nō d sēsu alteri⁹.Sicut ergo in affirmatiua sufficeret,si pses
dicerēt se uidisse,ita ī negatiua si pses dūt se nō uidisse.Illi.n.testifi
cant p approximonē sēsus ad rē sensatā,qa dūt se vidisse,isti p sub
tractionē sensus a re sensata,qa dūt se ñ īterfuisse.Et hoc si uolo p
bare,q instrm ē falsū eo q instrm ē vnū totū Jtinēs id,p q īstrm
ē factū,& corā testib.factū. Sed si qs uelit dicere Jctui ñ īterfuisse
simpłr tūc eēt necesse q pbaret p testes,aliqua coarctatiōe loci,vł
tpis ī quo talis Jct⁹ diceret fact⁹, & q testes tūc dicerēt se interfuis
g se,& tale qd fcm nō esse. Quęro,g qd si vnus ex testib.adscriptis
h ī instro Jdicit?Distingue,ut dixi S aut est.S.numerū, aut non:licet
7 Io.d cet. t hoc esse spāle in testō : tñ oēs Doc.dūt idē ī quolibet in
8 stro.Inn in c.cū Io.de fide instr.& Ia.de Arc.& alij.† Quæro qd i si
i duo ex testib.assumptis in instro Jdūt, dicentes se nō interfuisse?
Quidā dūt eo.modo, aut in instro remanet sufficiēs numerus te-
stiū,aut nō,qa illi sunt singulares in dicto suo.Sed dico,q sunt Jte
K stes,iō instm redditr falsū, k nisi p aliquos testes approbet. l. opti-
mā.C.de Jh.& cō.stip. & statim dicā. Vt tñ cessent illæ dubōnes
consulo,q fiat articulus illo mō,q tali loco,& tpe,tales testes non
fuerūt pñtes huic Jctui,& q unus nō fuit cū alio ī dicto loco,nec
potuissent eē qn se inuicē vidissent,tūc.n. qlibet deponeret de ab-
9 sentia sua,& alterius,& absq; dubio nō essent singulares.†Quęro,
l qd si testes ldūt se nō recordari utrū interferint,uel nō Inn.dt, q
instrm manet ualidū,qa J ipsum nihil pbatur,&c.l.cū pcib.C. de
pba.qd optime pbatur p gl.h⁹ §. ubi dicit, si testis dicit se non co-
gnoscere,si tñ sigillū appareat,nō redditr suspectū. † Quæro. qd si
m testes dūt se ītetfuisse Jctui,m dūt tñ fuisse alr scriptū, q̄ fuisset a-
n ctū n Rū.si sunt pses,instrm redd.r falsum.d.l.cum pcib.† Quæro;
11 si instrm est subscriptum manu eius,q vult testm impugnare, an
o possit?Rū sic Pōt.n pbare q in subscriptione o fuit deceptus, qa
ostensio sibi instro fuit dictum,q Jtinebat vnū,& Jtinebat aliud,
& ipse nō legit,l si C.plus ualere,q agit,& l.2.C.de re alie.nō alie-
12 nādis.Quæro,† qd si ī instro Jdicunt testes non adscripti in ipso?
Gl.in l.in exercēdis.C.de fide instru.dicit,q reqritur probō trium
vel quatuor testiū, cū testes non adscripti in instro Jdicunt ipsi in
stro.Et hoc qdā dicunt & mouent sic. Instrm hēt uim duorum te
stium,& est ibi authoritas notarij,& sic ergo tres ad minus requi-
runtur ad impugnandū. Hoc oēs Doc impugnant,qa assumitur
bis idē.Nam illud totum s.instrm cū authoritate notarij hēt vim
duorū testiū. ergo non assumitr postea authoritas notarij iterum.
Ita dūt Inn Ioā.Iac.de Arc.& oēs. Sed gl alia rōne mouet ad hoc
dēm,q instrm hēt uim duorū testiū, ergo ad id reprobādū requi-
ritr maior numerus,& potentior probō.Sed si essent duo testes,es-
set pbō paris potentiæ, ergo instrm non reprobat. Et pp hoc dūt
p qdā,p ut dicit Nic.Mat.& Iac. But.in quadam disputatione, q qñ
testes nō adscripti, Jdicunt instro, est in Iudicis arbitrio uidere, q
præualet,respiciēdo utrū psona notarij sit suspecta, & vtrū hēat ī
se aliq̄ suspitionē,uel rasurā,tunc crederē potius testib.quā istro.
Sed si persona notarij esset honesta,illi aūt testes essent aliqualiter
q suspecti,tunc plus creditr instro,q̄ testib.l.optimā.in fi.C.de Jh &
cōm.stip & reqritr,q hæc pbō fiat p testes,multū idoneos, & om-
ni exceptione maiores.In dubio.n.psumendū eēt p instro, d.l cū.
r pcib.,iō dēnt esse aduocati multū cauti r in his qōnib. ut fiant pro-
bōnes de legalitate notarij, & fidelitate, & bonitate ipsius,& ad-
uersarius faciat probōnē de fidelitate testium. Alij aūt simpliciter
dicunt,q duo testes præualent instro. Nam instrm hēt uim duo-
rū testiū,pp authoritatem notarii,sed maioris authoritatis,sunt duo
testes,quam authoritas notarii. Sed præcedens dictum puto verū. p
13 d.l.optimā.in fi.Aduerte † tñ. qñ testes non adscripti deponunt J
s instrm debent deponere se fuisse pñtes dicto loco & tpe quo Jctus
t dr fuisse celebratus,alias non cōcluderet eorū rbō, quia alio tpe
potuerunt fieri diuersi Jctos & diuersi tenoris: sed si testes bene nō
u recordantur de tpe,est consilium, u ut fiat vnus articulus, qūo ille J
ctus semel tm fuit celebratus inter partes.& si partes hoc cōfitentur
dictum testium cōcluderet de necessitate,licet de tpe non recorden
tur d.c.cum Ioan.& consiliū de illo articulo fiendo dat tibi ille text.
notabiliter,vbi etiam dicit quod de hoc possunt partes interrogari
per iudicem,an semel tm fuit Jctus venditionis celebratus inter eos
x super tali re,vel pluries.Facit C.si vnus ex plu.app.leg.1.Vlti. Iaco.
14 de † Are. inducit hāc l.ad q.de teste examinato a notario,q dicit
y nunquam dixisse,quod notarius scripsit,de quo per Iaco.de Ar.hic
& hoc in Specul.de teste.§.1.versi.sed pone,ecce.& per Cyn.C.de
fal.l.si quis decurio. Non habetis hic alia.

ADDITIONES.

a Men.Ad declarationem.Afflict.decis.66.nu.5.Dec.consi.201.Crauet.consi.65.nu.7.& quomodo debeat deponere, idem consil.73.nu.28.in materia.Ias.consil.13.lib.3.Soc.sen.consil.28.col.2 lib.3.5.Gramat.consil.1.nu.4.D.dac.lib.2.variar.resol.ca.13.char.pen.Ias.consi.124.colum.3.li.1.& consi.13.lib.3.vbi plura in materia Bott.q.158.Ruyn.consi.35.nu.1.lib.4.Alciat.consi.599.

b Poma.Si tabellio uiuit.Vide Alex.consi.105.2.vol.& consi.166.in 2.dubio.2.volum.& consi 101.in 3.vol.

c Alex.Statur instro.Statur dicto tabellionis.Et adde gl.in Auth.de hæred.& Fald.in d.§.si vero absunt.super verbo,quātū ad hoc.vide in auth.sed nouo iure.si cer.(peta.
Men.Soc.iun.consi.189.nu.91.52.lib.2.

d Ale.Qd sufficit.Vide Bal.in l.cū antiquas.& in l.1.C de test.& in l.2.C.de secū.ta & Bal.p illū tex.in l.1.ad fi.C.si unus,ex plurib.& Imo.in l.inter partes.de re iud.

e Pom.Dic ergo.Adde Alex.in l.2.in vlt.col.C.de bon.poss.secun.tab.

f Pom.Singularis. Vide Ioan.Bap.in rep.l.admonendi.ff.de iureiur.Bar.consil.50.4.vol.Alex.in materia,consi.47.in 4.volum.

g Alex.Quæro.Adde Bal.in l.1.C.de secun.tab.

h Pom.Quid si vnus.Vide Alex.consi.169.& consi.17.3.vol.Bar.consi.44.in 1.volu.
Imo.consi.106.in fi.

i Alex.Quæro quid.Adde q quatuor testes requiruntur ad reprobandum instrumētum,& non minus,quod intellige,ut per Inn.in cap.super hoc de renuncia.& ponit Roma.in rub.de arb.in 15.q.Et de materia vide late in commento capit.tertio loco.de probatio.& quod testes reprobantes instrumentum debeant reddere rationem sui dicti & etiam non interrogati,tenet Bald.sing.in l.psb.ad fi.de epis.& cleri.Adde q ad probandū id quod esset contra præsumptionem resultatem ex instrumento,semper duo testes sufficiunt,ut per Ang.& Pau.de Cast.in l.iurisgentium.§.quod fere.de pact.
Men.Ias.consi.13.col.2.in fi.lib.3.consi.137.nu.7.lib.4.Soc.iun.consi.17.nu.15.li.3.

k Paris.Redditur falsum.Vide Alex.consi.27.vol.3.
Alex.Et ideo pōt torqueri notarius,quando apparet qd vnus ex testibus falso descriptus est in instrumento,&c.vt in c.constitutus, & in ca.sedes de rescripi.Facit q no.in c.fraternitatis.de testib.Bal.in l.si ex falsis.C.de transa.Bal.in cap.ad audientiam.& in c.cum adeo.de rescri.& vidi consultum semel de quodam teste apposito a notario in instrumento,qui testis illa die erat extra ciuitatē,ita quod nō poterat interesse.Nam si opponitur a parte q instrumentum est falsum, est sufficiens indicium ad torquendum notarium.

l Quæro, quid si testes. Adde tu ad hæc d.Barto.pulchre ponit Alex.in cons.33.in 3.vol.& consi.44.in 4.volum.
Poma.Vide Alex.consi.33.in vlt.col.2.vol.& consil.43.in 4.volum.Et consil.88.in 5.col.ad fi.eo.4.uol.
Men.Ias.consi.114.col.3.circa med.lib.3.

m Pom.Interfuisse contractui.Vide Bart.consil.24.1.vol.Alex.consil.147.in 2.vol.ibi quærit,cui magis credatur an testi,an instrumento.

n Ale.Quā fuisset actū.Quid si testis dicat aliter fuisse actū, quam scriptum sit,uide Bal.in l.1.in prin.de sent.quæ sine cer.quan.& adde, q in instrumentis antiqs & sic de factis antiquis magis creditur instrumētis quā testib.ad hoc alleg.text.not.in l.census.de prob.& ita alleg.Ro.in l.2.de ac.poss. De hoc est gl.in ca.tertio loco.de prob.idē si esset instrm factū in archiuo publico, uel factum in iudicio,d.l.census,& d.l.donōnib.C.de do.& oo.Pet.in l.qui aliena.in prin.de acq.hær.& ad ad delicta uide q dixi,Insti.de actio.§.præterea.& circa l.cēsus.uide omo Bald.in l.exēplo.C.de prob.& in proposito Bal.in d.l.optimā.de cōtrahen.& cōmit.stip.

o Pom.In subscriptione.Vide Pau.de Cast.cōs.300.alias 39.P.Ale.cons.147.2.vol.
Men.Crauet.consi.56.nu.2.3.Ias.consi.124.col.3.in princ.lib.1.aliter.Soc.iun.consi.132.lib.3.

p Pom.Dicunt quidam.Vide Alex.consil.19.4.vol.& in ult.col.Car.consi.56.

q Pom.Quam testib.Ad quod uide no.in d.leg.optimam,&c.uide Cy.& Bal.in leg.in exercendis.Cod.de fide instrum.
Men Crauet.consi.56.nu.6.in fine.

r Pom.Multum cauti.Vide Bar.consi.32.1.vol.& consi.65.eo.uol.& consi.47.1.uolum.& consi.54.eo.volum.

s Ale.Aduerte tamen.Adde Bal.in l.1.C.de sec.ta.& in l.si binæ.de iniu.test.& Bar.& Bal.in l.2.de secun.tab.

t Pom.Non concluderet.Vide Ale.consi.107.2.vol.& consi.134.in 1.col.2.volum.

u Pom.Est consilium.De isto consi.uide Ale.consi.4.in 2.vol.& Alex.l.4.in fi.C.de bo.poss.secundum tab.consi.105.2.vol.

x Vltimo.Vide Barto.in l.si librarius,circa finem de regu.iur. & quod no.Inn.in ca.cum Io.de fide instr.& no.auth.de test.§.si uero quidam.& Bal.in l.in exercendis.C.de fide instru.

y Pom.Iac.de Are.vide Alex.l.2.in fi.C.de bon.pos.secun.tab.remissiue per Fel.in c.cum causam.de test.&c.ad audientiam.de præsc.Imo.cons.4.in 1.col. (11.n.1.
Men.Adde Soc.trac.fall.re.421.Ale.trac.præsū.re.3.psū.n.19.Crau.cōs.n.3.& cōs.

LEX II.

1 *Tabulæ testamenti,an probent antequam coram iudice publicentur.*
2 *Testamentum an si est publicatum secundum solennitatem l.prox.nunquid faciat fidem,nisi ostendatur originale.*

Tabularum. Dicit tex.publicum,nō dicas publicum.i.authenticum,sed publicā vtilitatem respiciens.

Bar.super 3.Insort. X

1 Quero † vtrum tabul testi ꝓbēt, an q̄ corā iudice publicent? Rn̄.
a Qdā est testm̄ nuncupatiuū, de quo rogatus est publicus notarius
b & id facit fidem si ē publicatū a notario, & ita ꝺ cōsuetudine ē obtē
c tum, & de iure, fm quosdā, l.fi. C.ꝺ fideiuſ. & ibi no. & l.2. C.ꝺ test. Qdā est testm̄ i scriptis. & hoc q̄nq; ē scriptū manu priuata, sigillatū, & subscriptum a testib. fm forma l.hac cōsultissima. C.de test. & tūc interi est priuata scriptura, nec fidē facit, nisi corā iudice publicetur, vt dixi s.l.prox. vn̄ si testes interī morerent nō valeret illud vn̄ peri
d culū est facere testm̄ i scriptis. Qdā ē testm̄ i scriptis factū manu
e priuata sigillatū, & subscriptū a testi. Sed si notarius rogatus a te-
f store quō testōr profiteret illud esse suū testm̄, & quō fuit sigillatū & subscriptū a testibus, tunc illud facit fidē sine alia ꝓbōne vel publicō
g ne iudicis, ita dr gl. notabilr, ita intelligebat hāc glo. Iac.Bu.q. plane cet. Si.n. credit notario i testō nūcupatiuo, vbi rogatus est tam de tenore testi, q̄ de solēnitate, multomagis credit i testō i scriptis, in quo est rogatus ꝺ solēnitate tm̄, qro si testm̄ est publ catū fꝫ solēnitatē q̄
2 dixi s.l.pxima faciat fidem, nisi ōndat originale? Vr q. n̄.l. publicati C.de tes. Bī dicas, aut fuerūt citati hi quorū iterest, & facit fidē l.optimā. C.de ꝯh. & ꝯm.stip. l.si. C.de rela. nec dēt originale exhiberi, nisi aliqs vellet illud redargueī de falso, tūc dēt exhiberi vel fides fieri saltem per iurm̄, q. originale hrī non pt, l.fi. C de fi.instr. Sed si pars
h nō esset citata nō faceret fidē, vt in auth. si qs in aliquo. C de eden.

ADDITIONES.

a Pom. Verum tabulę. Vide Cępol. consi.96. & 99.
b Ale. Publicentur. Et de hac publicatione testamenti, & priuilegii, & etiam testis vide Imo. in c. Albericus, de testi.
c Meo. Quoddam. Scripsi consi.313. nu.25.
d Ale. Vnde per culum. Adde gl. C.eo.l.2. & Imo. in c. post cessionem. de proba. & in c.2. de fide instrum.
Me. Vide pulchre Soc. tract. fall. reg. 398. Grm. decis. 62. num. 2. 3. Gōza l. consi. 3. nu. 2. & consi. 161. nu. 13. declarat Iaſ. consi. 7 col. 2. lib. 3. Ale. consi. 67. Barb. Quoddam est testamentum. Et u d. Barto. consi. 92. incipit, viso testamento prædicto, & his quæ ibi consuluit, ualere testamentum manu publica scriptum; licet testes sint mortui. alleg. hanc gl. quam dicit communiter Doc. sequi.
f Pom. Si notarius. Vide Cępol. c. ue 2.
g Ale. Hanc gl. Et sequitur hanc glo. Bal. in l.2. C. de testi. & ibi etiam Bar. in 2. lect. secundum Ang. & Sal. ibi. illa gl. est singularis.
Men. Crau. in respon. oro republ. Sauel. nu. 15. Barb. consi. 6. col. 7. circa med. libr. 4. Dec. consi 37. nu. 8. Soc. sen. consi. 274. col. in. lib. 2.
h Ale. Vt in auth. Adde Bar. & quę dixi in l. publicari. C. de testa.

1 Pro testamento falso, & perfecto hoc edictum habet locum.
2 Pro testamento uero, & imperfecto habet locum hoc edictum.
3 Testi. sit apparet cācellatū iterlineaturis, pt tamē peti, ut publicetur, & notarius dēt illud publicare cū īterlineaturis, & rasuris, & de illis mētionē facere

§. Testamentum.

Omnis scriptura q̄ prima facie ꝯtinet vltimā volūtatē, ptinet ad hoc
a edictū. h d. Op. ī. ad l. Cor. ꝺ fal. si qs legatū. gl. facit tres casus. Prio a ꝓ testō falso & n̄ pfecto, n̄ hēt locū hoc edictū, nec ēt edictū de tab. exhi. vt ibi. Illud est verū si cōstat esse falsū, & īpfectū. Non.n. interē alicuius hre illud, n̄ quo ad ꝯmodū q a falsū, nō vt posset accusare aliū de falso q a īpfectū, & sic crimē nō est ꝯmisū, vt l. ꝯtria. facit l. q falsū. ī. ꝺ fal. Scdo dr gl. ꝓ falso, & perfecto locum hēt hoc edictū & il
1 lud: hoc ēt pt esse uerū q a iterest nr̄a hre illud instrm̄ lꝫ sit falsū, ut possimus aliū de ꝺ falso accusare q̄ncūque fecit crimē. Tertio dr glo.
2 † ꝓ uero impfecto silr hēt locū vtrūq: hoc est ēt verū Potest.n. mea interesse hic testm̄ verū, licet impfectū, vel q a sū ꝺ l beris. leg. hac ꝯsultissima. §. ex impfecto. C. de test. vel q a volo ꝓbare volūtatem defuncti, q̄ ꝓbat per testm̄ impfectū. l. fi. s. de reb. co. vel volo vt hēam ꝓbōnē obl̄onis nālis, q̄ resultat ex testō impfecto, fm gl. i. leg. error, C. de iu. & fac. ign. & l. 1. s. de condi. ind. q. ē verū. vt ꝓbat in l. testō. ī.
3 de mā. testi. ex hoc ēt dico. q. si testm̄ appareat cācellatū cum interli
b neaturis, & rasuris, q a nihilominus pt peti q. publicet, vel qd notarius redigat in publicā formā. ꝓ hoc facit s.l. pxi. in fi n. tū dēt notarius publicare cū oib. interlineaturis & rasuris, & mētionem de eis facere, vt sic non plus faciat de fide exemplū, q̄ originale. licet publicatum remanet suspectū vt s.l. proxi. in fi. facit q. no. per Inn. i c. qm̄ contra falsam. de proba. Quæro si primum testm̄ est reuocatum per secundum, an possit pet. publicatio. Videbimus in §. pro.

ADDITIONES.

a Pom. Primo dicit etiam in statuto faciente mentionem de instrumento, seu testamento, quod intelligitur de ualido. Bar. consi. 1 1. vol.
Men. Iaſ. consi. 143. col. 4. ver. . lib. 2.
Menoch. Conrad. consi 98. nu. 5.
b Alex. Potest peti. Quod intellige, ut no. Bar. in l. diuus. §. idem senatus, & quod ibi dixi d. l. fi.

1 Notarius cogitur publicare primum testamentum, licet reuocatum, & nō potest illud lacerare ad petitionem testatoris, & licet testator cancellet, adhuc tamen notarius tenetur facere copiam.

1 §. Si plura.

a No. fm vltimā lec. q. notarius cogitur publicare testm̄ primum q̄q̄ testōr id reuocauerit per secundum. Interest.n. nr̄a hre illud forte q a volo fm redarguere de falso,
b vel de nullitate & simil. Et per hoc dixi semel eu dā notario interrogāti me, q. ad petitionem testōris nō poterat, nec debat testm̄ dilacerare, ita q. omnino non reperiretur, sed si testōr vult cācellet. Licet.n. sit reuocatum adhuc notarius tenetur facere copiam, vt hic.

ADDITIONES.

a Ale. Si plura no. q. licet notarius fecerit primo testm̄ q̄q̄ testōr id reuocauerit p secundū, tamen non debet ad petitionem testatoris primum dilacerare. Imo, dicit Io. And. in c. accepimus. de fide instru. q. si aliquis lacerat instrm̄ productum in iudicio quod quantum ad contenta in instrumento, statur iuramento eius qui prætendit interesse. Et ad quæstionem Bar. in l. quidā tabularū ff. de fur. vbi textus no. Et subdit Io. And. i d. c. accepimus, q. in quæstione pdicta pœna est arbitraria, Adde q. no. Moc. in l si quis id q. § j. de iurisd. om. iud. & Bal. in l. j. de fid. instr. dixi in l. fi. de possession. C. de probat. Vide ad Barto. hoc not. in l. acta. C. plus vale. &c. Adde de lacerante instrumentū productū qualiter debeat puniri, & an iudex delegatus in illa causa, possit lacerantem instrm̄ punire, Pet. de Anch. consi. 172.
b Cuidam notario. Illud sing. refert. Rom. in singu. 273.

1 Probare mortem per famam quibus casibus sufficiat.
Mors in his quę sunt maximi piudicij, verè dēt ꝓbari, & quō deponent testes.
2 Mortem, in re magni præiudicij, quæ tamen potest reponi in primum statum, sufficit probari per famam, & alias præsumptiones.
Mors etiam probari potest per discussionem officio iudicis.
Probatur mors in re leuis pudicij p unū testem, vel aliam leuē præsumptionē.
3 Notarius tenet publicare testamētū viuo testōre, ad istantiā ipsius testōris.
4 Exemplans aliquod instrumentum, & apponens ibi suum signum, tale exemplum plene probat contra exemplantem.
5 Exemplum facit fidem contra illum, qui illud dat.
6

§. Si dubitetur.

Si dubitaī de vita testōris. testm̄ nō aperitr nisi cā cognita h. d. Op. glibet pręsu
a mitur viuere vsq; ad cē ū annos, nisi ꝓbeī mortuus a l. fi. C. ꝺ sac. san. eccl. Qro ergo hīs ꝓbat eum viuere? Dicit gl. hic, ꝓbatur eum mortuū p teste, vel aliā psumptionē qd sufficit ad hoc edictum.
b Tria hēs ex hac gl. Primo q. qs p̄sumit uiuere vsq; ad cētū annos postea p̄sumit mortuus, hoc tenet Guil in l. ab hostib. in prin s ex
1 qo cap. maior. sed qro, si volo ꝓbare eū mortuū ex hoc edicto qui erunt testes, q. ꝓbēt q ibi excederet mō ætatē cētū annorū? Rn̄ ꝓbabit p aspectū corporis, q. sufficit, n̄ solū in iudice, sed ēt in teste,
2 fm doctrinā q̄ dedi in l. de ætate s. de minorib. Scdo habes ex hac glo. q. ꝓbare q. ē mortuū sufficit p famā quū ad hoc edictū. q. d. alias nō. Al bngl vi velle, q. sufficiat ꝓbō p famā l. sed & si de ina. s.
c ti. j. & l. si q. C. io. mat & ibi p Doc. Aduerte q. quęsse mortuū ē negatiua & priuatiua, meruo est difficilis ꝓbatio, l. actor. C. de pro
d ba. Aduertēdū ī n est a. q. qn̄ reqrit ꝓbatio mortis, circa ea, q̄ sunt maximi pudicij, vt qn̄ aliquis excusaī de homicidio, tunc mors dēt ꝓbari vere l. inde Neratius, in fi. & l. seq. ad l. Aquil. q a ꝓbar p cos q viderūt eū mortuū & tetigerūt eū frigidū, n̄ hñtē pulsū. Vel si dicit simpliciter, vidi eū hic oia signa mortui, cum illa signa sint notoria, nec hēmus uocabula magis ex pssa. Vel uidi eū sepeliri. l. 1. & s. de relig. Vel uidi eū exhumari. l. ita vulneratus, in prin. ad l. Aquil. Vel uidi decapitari, & sitia, q̄ de necessitate mortē ꝯcludūt. Quædā sunt. q̄ nō sunt tāti pudicij. sed magni. ut puta, fama, uel
e status alicuius, tūc reqrit ꝓbō, q̄ ponit ī auth. hodie quotiescūq; annis. C. de repu. Esset.n. magna infamia, si mulier uiuēte uiro nuberet Nō.n. posset ī pristinū statū reponi. Quædā † est res sitr magni
3 pudicij, sed n̄ tāti, ut q a est qō de aliquo ꝯmō pecuniario de quo
f qd fiat, pt reponi in pristinū statū, & tn̄ sufficit ꝓbō publicæ famæ & p als ꝓbōnes vel als psumptiones idoneas, vt q a ꝯsanguinei fecerūt lt clū, & tū ꝓ mortuo hēbāt. l. 3. § j. s. de ꝯd. ind. & l. fi. de hęr. inst. & l. sed & si ꝺ iua. s ti. j. & ibi no. Puto ēt, q. sicut ī alijs casib. in qb dēt ꝓbari al qd n̄ eē, vel n̄ reperiri, ad ꝓbōnē hᵘ, ex offō iudicis dēt fieri ei custio, & diligēs inqsitio l. magis. § n̄ passim. de reb. co. C. de pig. auth. hoc si debitor. & l. . de his, q̄ in frau. cre. Ita hoc pt peti a iudice, ut mitiat nūcios. & diligēter ingrat, vtrū ille sit uiuᵘ, vel mortuus, at l. hoc iure. de ver. ob. l. cū qdā. s. fi. cū l. seq. ī. ꝺ leg.
4 2. † Quædā sunt modici pudicij, g & tūc sufficit ꝓbō p unū te-
g stē, vel aliā leuē psūptionē, ut hic. Tertio hēs ex illa gl. q. ꝯ illas ꝓbōnes factas p tales psūptiones. si qs vult admitti ad pudū ꝯ, ad-
5 mittit. † Quęro utrū aliquo casu notarᵘ teneaī publicare testm̄ vi
h uo testōre? Dico q. sic, h ad petitionē testōris ipsius l. oīum. C. de tes. n̄ ad petitionē hrdis vel legatarij, ut hic, & p Doc. ī l. j. C. eo ti.
6 Vltimo dr hic ītex. sīspiciat & sigillet, p qd hēs q. ille, q exēplat aliqd īstrm̄, & ī exēplo apponit signū suū, p qd dr lac. o Ra q. exēplū facit plenā fidē ꝯ exēplātē. q̄si ꝯfiteai se eē ī authētico. ut hic, & sic nō pt ꝯuenire, ut hic, & l. gnālr. C. de nō nu. pec. ēt facit fidem exemplum ꝯ eum, qui dat exemplum, l. si quis ex argentarijs. §. pe. sup. de eden & per Doc. in auth. si quis in aliquo. C. de eden.

ADDITIONES.

a Ale. Probetur mortuus. Quō ꝓbeī aliquē esse mortuū, vide no. p Bar. in l. quoties. C. de naufr. l. 11. & Ant. in c. in pñtia. de pb. Bal. in l. conuēticulā. de epi. & cle. in vlt. col Bar. in trac. de teste. vide plene gl. in c. qm̄ frequenter. §. finaūr. ut lite non contest. q. tenet, q. p famā, & vide oino Cy. & Bar. in l. si qdē. sol. m. q. tenet, q. de morte de longinquo loco, vel antiqui tpis sufficit ꝓbare p famā. Cui aūt incumbat onus probandi mortuū esse, vel viuū, vide Bar. in d. l. si qdē, & adde q. hēs probuendo instrm̄ antiquū eo ipso dr facere fidem quo ad remediū l. fin. C. de edic. di. Adr. fm Bar. sing. ibi in ver. quæro vtrū subito, & qualiter mors ꝓbeī, uide Gu. de Cug. in l. cum debitoris, in prin. C. de iud. & vide Abb. in c. in pñtia, de sponsa. & Bar. in l. genero. & in l. fi. de his qui no. inf. & Io. An. post Spe. to. de no. cri. §. fama cir. medium. Ad hanc apostillam uide Bal. consi. 34. & 404. 1. vol.
b Pom. Primo, quòd quis præsumitur. Vide Ale. consi. 175. ver. nec obst. 5. vol.
c Pom. Aduerte. Vide Ale. consi. 42. 2. vol. & l. liberus. C. de rep. Com. consi. 44. & quę scripsi ad Bar. in l. si quidem sol. mat.
d Paris. Aduertendum tamen est. Vide omnino Com. consi. 43. incip. in qōne Francisci, per totum maxime circa medium. uide etiam Iaſ. in l. fi. col. vlt. C. de sacr. eccl. uide ad Bar. in d. l. fi. uide etiam omnino post Ang. Com. & Imo. in l. sed & si fine. col. ult. ff. de acq. hær. uide ad Bar. in l. si quidem. Com. sol. ma.
Men. Craue. consi. 27. in fi. Ruy. consi. 189. nu. 14. l. b. 1.

Alex.

e Alex. Tunc requiritur probatio. Et ideo vidi dubitari ex forma statuti communiter per Italiam, & de iure cõmuni, illa demum sententia potest executioni mandari, quæ non repetitur suspensa per appellationem, sed in rem iudicatam transiuit. l. si cã cognita. de transf. l. 2. C. de vsur. rei iud. &c. qđ ad consultationem, de re iud. c. ueniẽs, de iureiu. Pone, lata fuit quędam sententia, quod causa appellationis fuit deserta, & ab hac sententia fuit appellatum, demum iudex appellationis confirmat hanc sententia sup desertione latam, si & inquantũ stylus illius curiæ non sit io contrariũ, circa cursum fatalium. Quod si stylus haberet se in cõtrariũ tunc pronunciauit bene appellatum. Quæritur cui incumbat onus probandi dictum stylum, & cum quilibet debeat probare id quod est fundamentum intẽtionis suę, siue consistat in affirmatiuis, siue in negatiuis, iuxta l. ei q. & in l. in exceptionib. ff. de probationib. & l. in illa, iuncta l. hoc iure, & ibi latè Bart. de verbo. obl. & l. si quis consortiũ. C. de fal. l:b. 11. & l. magis puto, § non passim, de rebus eo. & quod no. in l. si vero. §. qui pro rei qualitate, ff. qui sat. cogan. vnde vř dicendum, ꝙ ille, pro quo lata fuit sententia, habeat necesse probare, ꝙ stylus curię nõ se habeat in contrarium. Confirmo sententiam latam super desertione, quę contenebat qualiter causa appellationis fuit deserta, si & inquantum stylus curiæ, &c. Ista enim sententia, seu scriptura conditionalis antequã eius conditio sit in iudicio liqoidata, non põt habere aliquam executionem, antequam ille, qui vtitur dicta scriptura conditionali, eam liquidauerit probando veritatem conditionis, ẽt si conditio sit necessaria, sed probando, ꝙ stylus non sit contrarius, & sic oportet probari per modos traditos per Doc. in d. l. in illa, & probatur in d. l. hoc iure cũ ibi not. per Bar. de ver. obl. dum tractat quomodo probetur negatiua. f. Imperatorem in Italiam non venisse ante Calendas Maias, vide ibi, & vide Bal. in l. si qdem de exce. vbi etiam dicitur, ꝙ instrumentum conditionale, ante liqdationem conditionis non habet executionem paratam. Ita ẽt vult Bal. in l. cũ in testamento. in fi. C. de testa. manu. Pro hoc etiam allego tex in l. si ita stipulatus, ver. ꝙ si ab initio iuncto verb. nunc autem, in ver. declarat, de verb. obl. de illa conditione si Titiũ in tali loco non sisterem, & ibi Imo. declarat. Ang. & Mod. & Bal. in l. Celsus, circa fi. pũn. de arb. dum alleg. l. 3. §. si ad diem. ff. de re mil. Ad idem facit, quod no. Bar. hic, dum dicit, ꝙ ad probandum aliquid non esse, vel non reperiri, debet fieri per iudicem diligens inquisitio, vel discussio per nuncios. d. §. non passim, & l. cum quidam. §. fin. cum l. seq. de le. 2. d. l. hoc iure, & auth. hoc si debitor, de pig. Ita etiã in casu nostro non sufficit allegare stylum in contrarium non esse, sed etiam probari debet, argum. eius quod dicit hic Bar. & in l. in illa, & Bal. in l. is potest, de acqui. hær. & in l. cum mulier. sol. mat. & Can. in c. super his, de accu. per Ang. in rep. l. si vacantia. C. de bo. vacan. li. 10. vbi similiter dicit, ꝙ negatiua talem non esse in ciuitate, debet probari ꝑ discussionem, & exploratioñe, ꝑ tex. in d. l. hoc iure.

f. Paris. Magni præiudicij. Vide ad hoc Alc. consi. 27. vol. 7.

g Paris. Modici præiudicij. Vide Bar. in l. fi. C. de edi. diui Adr. tol. & Ias. in l. fin. C. de sacrosan. eccle.

h Alex. Dico quòd sic. An testamentum debeat publicari viuo testatore, vide Bald. in l. 2. in fi. C. de testamen.

1 *Hæredi petenti copiam testamenti a notario, an notarius teneatur edere cum die & consule.*
2 *Legatario debet edi particula testamenti.*
3 *Particula testamenti non debet edi, & si editur quando probet.*
4 *Instrumentum falsum volens redarguere circa diem, & consulem, potest petere, ut edatur cum die & consule.*

§. Diem. Inspectio, & descriptio tabularum sit sine die, & ꝯsule. h. d. Op. sup. de eden. l. prætor, vbi rõnes, eden a tur cũ die & consule. Gl. soluit, dic ut in ea Quęro, a Quid si hrs pe 1 tit† copiã a notatio testamenti, utrum debeat sibi dare cum die, & consule? Gl. in l. pe. C. eo. expresse dicit, ꝙ non. hic gl innuit ꝯrium in solone ꝯtij. Si. n. me mandante testm̃ esset ꝯfectum, ꝑt peti cum die, & consule, sicut rõnes, ut hic gl. innuit, sed testamentum fuit confectum defuncti mandato, ergo hæredi dẽt edi cum die, & cõsule. Vnde Iac. de Arc. & Cy. cum eo referunt in d. l. pe. ꝙ hoc debet intelligi, qñ petitur edi ab alio, non a notario. Nam si a notario, sp debet edi cum die. & consule, siue petatur ab hr̃de siue a legatario, qui quantum ad suum legatum dr̃ hæres. l. id tempus, inf. de vsuc. Mihi vr̃, ꝙ indistincte a quocunque petatur testm̃ inspici, & describi ad hoc, vt uideatur, an eius intersit, debet hoc fieri sine die, & consule. est tex. hic. Postquam autem apparuerit manifeste, quod interest alicuius, vel quia hæres, vel legatarius, tunc debet edi cum die & consule a notario. ita intelligo dictum Iaco. de Arc. 2 quæ editio hæredi fiet in totum, legatario † vero dabitur particula ad eum pertinens. f. legatum & institutio hæredis, l. argentarius. §. edi autem ratio. supra de eden. & pèr Doc. in l. fin. C. de preci. imp. off. & cap. contingit. extra de fide instru. Quod autem dico, quòd b sufficit b legatario producere particulam testamenti, non idem di 3 co † si quis produceret particulam statuti. ea. enim non probat, l. in ciuile, de legi. Quod plene examino. inf. de ope. no. nunc. super 4 rub. Item dico, † quod si quis vellet redarguere de falso circa diem & consulem, posset petere sibi edi cum die & consulé, & edi ab alio, quam a notario, & a suo aduersario. lege prima, §. editiones, de eden.

ADDITIONES.

a Ale. Quæro. Adde Ang. in l. 1. §. edere, de eden. & Bal. in l. pe. hic alle. & adde Bart. in l. argentarius. §. edi. ff. de eden. cum concor. ibi positis.

b Pom. Quod sufficit. Vide Fel. in c. 1. ver. 3. conclusio. de proba.

§. Vtrum. Ex causa datur terminus ad exhibendum tabulas. hoc dicit.

§. Si quis. Hoc edictum competit ꝯ confitentem, contra negantem uero competit interdictum de tab. exhibendis, & hæredi vendicatio competit. h. d. cum l. seq.

LEX III.

1 *Ordo qui erit cum mittitur ad testes absentes examinandos.*

Cum ab initio. Primo loquitur, quando omnes testes sunt præsentes in eodem territorio. Secundo quando quidam sunt præsentes, & quidã absentes. Tertio quando omnes absentes. Secunda ĵ. eo. l. sed si maior. Tertia. ĵ. l. sed si quis. ver. & si forte. Et in his legib. tractatur quale dẽt esse officium iud. in aperiendo tabulas. postquam liquet. ꝙ aperiri debent: & hoc sit pro summario. Op. nam hæc lex cum ab initio dicit testes cogendos venire. cui contradicit l. sed si quis. So. primo loquitur quando sunt in eodem territorio. Secundo, quando in alio territorio. Vel dic, ꝙ etiam qñ sunt in eodem territorio, nõ sunt cogendi venire, si non possunt sine magno incommodo. vt in ciuitatibus qui habent territoria multum distantia, & si possunt sine magno incommodo, tunc coguntur, vt hic. Opp. ꝙ etiam officium iud. sit damnosum. l. post legatum. §. his vero. de his quib. vt indig. So. a dicit gl. a ꝙ hæc iniquitas toleratur quandoque, sed ibi admista est aliqua culpa, hic secus. Quæro vtrum isti signatores debent iurare? Gl. dicit, ꝙ sic, sicut testes, qui examinantur. l. iurisiurandi. C. de b testi. Quæro, b † qñ mittitur ad absentes, quis erit ordo? Rñ. si quidẽ 1 sunt in suo territorio debet iudex mittere notarium, vel officialem ad recipiendum iurm̃. Et dicam in l. ad egregias. ŝ de iureiur. & C. de epi. & clc. auth. sed iudex. Si autem in alterius territorio sunt cõmittatur iudici alterius, territorij, ꝙ recipiat, iurm̃, & dicta, & ꝙ sibi remittat: ipse. n. iudex principalis causæ debet publicare, non ille cui committitur. Ita tenet gl. sed probatur in l. iudices. & authen. apud eloquentissimũ. C. de fide instr. Et aduertendum est, ꝙ consilium est, ꝙ iudex committat articulos distinctos: & interrogatoria, ſm quæ testes interrogantur, vt in c. præsentium, extra de testi. li. 6.

ADDITIONES.

a Dicit gl. Vide Bar. in l. 3. §. procurator. quod quisque iu.

b Ale. Quæro. Qñ iudex mittit in aliquẽ locum ad examinandũ testes. & ad gl. hic vide quæ no. Bal. in l. hac consultiss. §. siquis autem. C. de test. licet hanc gl. non alleget. vide no. in d. l. iudicis. Quod in criminalibus, dixi post Bar. in d. l. generaliter. §. fi. C. de reb. cred. & vide no. in c. significauit. de off ord.

LEX VIII.

Pupillares. Tabulæ pupillares non aperiuntur, viuo pupillo, nisi ex causa. h. d. cum seq. dicit tex. non patietur. Causa potest esse quæ dicitur in l. seq.

LEX IX.

Si in duobus. Dicit tex. si apertæ sunt, & sic pro alio aperiendo non competit hoc edictum, nisi ex causa, si in alio diceret aliter scriptum. l. Sempronius. ĵ de lega. 2. Quæro. notarius dicit se rogatum de testamento, sed dicit, quod testator sibi imposuit quod non deberet ostendere alicui, an potest cogi, ut ostendat, & quid iuris sit, cogitabitis

§. Si sui natura. Quod natura facit, non eget ministerio iudicis. h. d.

§. Si tabulæ. Quæro, qualiter subueniatur? Respond. cõtra corrumpentem, vel supprimentem, per actionem. l. Aquil. vel per actionem furti, vel per actionem falsi, l. in l. Aquil. si deletum. ad l. Aquiliam. & l. qui tabulas. & l. quidam tabularum. ĵ. de fur. & l. Paulus. ĵ. de fals. contra hæred. etiam succurritur, nisi posset per testes probari.

TITVLVS QVARTVS.

a *Si quis omissa causa testamenti* [a] *ab intestato, vel alio modo possideat hereditatem.*

ADDITIO

a Paris. Si quis omissa causa. Circa istam materiam vide d. Fran. consi. 106. Glo. continuat, vltimo gl, dicit hoc edictum esse inductum propter tria, Primo propter eum qui omittit ex testamento, vt ipse idem teneat ab intestato. Secundo & tertio, vt in gl. Tu dic ꝙ illud edictum est introductum per se, & principaliter propter vnum, s. propter eum, qui omittit ex testõ, vt habeat ab intestato, l. 1. in prin. Alij duo casus positi in gl. sunt ex extensione iurisc. & etiam diui Pij, iu l. licet. ĵ. eo. titu. & C. l. 1. Et & quartus casus sit ex extensione Iurisconsulti. ĵ. eod. l. si quis pecuniam. §. quamquam. Alius. ĵ. eo. l. qui autem. §. hoc edictum Possunt add. casus in interpretatione magistrali. s. quando primus veniens ab intestato omittit, vt veniat ad sequentem in fraudem legatorum, l. 1. infra de lega. 3. Item quando quis omittit ex instõne, vt habeat iure accrescendi. l. si tu ex parte. in fi. ŝ. tit. 2. quæ omnia examinabimus in distõne, quam ponemus in l. fin. ĵ. eo. Dy. autem in hoc articulo facit distõem vnam multum imperfectam, quam quidam habent in l. quidam. & l. si ab instituto. dicam. ĵ. eo. l. vlt. Bar.

LEX PRIMA.

1 *Clausula, si in testõ est adiecta, ꝙ Falcidia non detrahatur, si hæres scriptus omittit adire illo timore, hereditas debetur nominatis in testamento.*
2 *Omittens adire ex testamento, vt habeat ab intestato, quando in dubio videtur facere, vt circumueniat legatarios.*
3 *Actiones quas pretor pollicetur, quando sint ciuiles, & quando pretorię.*

Prætor. Primo ponit mẽtem edicti. Scđo incipit exponere. Scđa ibi, & parui. Et hr̃ hoc intendit. Qui possidet ab intestato, tenet legatarijs, ac si adiisset ex testõ si hoc poterat. h. d. Oppo. ꝙ hic a titulus hodie non sit necessarius. Nã hr̃de omittente deuenit hr̃ditas ad fideicommissarios, & legatarios in testamento nominatos ſm ordinem positum. C. de fideic. auth. hoc amplius. qui ordo habet

ADDITIO.

a Pom. Opp. quod hic, Et no. modũ no. vt legata debeantur, non adita hereditate tamen Bal. contra tenet. C. eo. tit. l. 1. vide ibi omnino.

a hẽt locũ, ẽt hr̃ditate non adita, vt in Auth.de hære.& Fal.§. si vero
exp̃ssim. Cũ ergo non veniat ad veniẽtes ab intestato, cessat hæc e-
1 dictũ.†Potes dicere, q̃ hoc edictũ hodie corrigitur. Vel verius ɔ̃ria
loquunť, qñ ĩ testõ ẽ adiecta illa clã ñ detrahať. Fal.tũc eñ si illo ti
more hr̃s omiserit, deferť hr̃ditas noĩatis in testõ, s̃m illũ ordinẽ: se-
b cus in alio testõ: & sic hoc edictũ remanet incorrectũ. Et hoc te
net Iac.de Bel.in Auth.de hæ.& Fal §.hinc nobis.in pc.& vlt.q.di-
xi ĩ l.nemo pt.j̃.ď le.1. Et no.bñ hoc ɔ̃riũ q̃a illa legata valẽt etiã nõ
2 adita hr̃ditate.qñ hr̃s omittit timore Falcidiæ. Quæro.hic loquiť
in eo qui omittit, vt circũueniat legatarios q̃d in dubio? Rñ.qñ ille,
q̃ repudiauit, possidet ab intestato p̃sumiť ĩ fraudẽ.nisi aliud probe
tur.l.q̃a aũt.in prin.& §.nõ simpl̃r.j̃.e.secus si alius possideat. Tunc
.n.accepta pecunia p̃sumiť fraus, ats no.nisi pbeť.l. si pecuniã.& l.
c si in testõ.j̃.eo. Quæro, dr̃ hic actiones pollicetur, vtrum illæ actio
3 nes erunt p̃toriæ, vel ciuiles? Dñt q̃dã, q̃ sunt ciuiles origine p̃toriæ
extensione,l.1.& 2.de bo.pos.hær.pe. Vel dicas q̃ oĩno sunt p̃toriæ,
q̃a cũ hr̃ditas nõ fuerit adita ex testõ, nunq̃ a iure ciuili habuerunt
originẽ, sed bñficio p̃toris: in casib. vero in q̃b.ista extẽsa sunt p in-
d terpretationẽ iurisc̃osultorũ, vt dixi in rub. pt dici illa actio ciuilis,
quia rñsa prudentum, ius ciuile sunt. Facit Inst.de act.§.sed istæ.

ADDITIONES.

a Alex.Hẽt locũ.Hãc opin.ẽt seq̃ť Bal.in nemo pt.de le.1. & Bar.in l. pactum inter hr̃dẽ.s̃.de pac.& Bar.in auth.sed cũ testõr.C.ad l.Fal.& Bar.in l.eam q̃.de fideic. q̃d dictũ fuit dictum Iac.de Bel.in §.hinc nobis.in 21.op.in Auth.de hær.& Fal.q̃d dictũ seq̃ť Bal.in l.filiũ quẽ hñtẽ.fam.erc.in 26.q.referens esse dictũ nouũ & sin.in pa'. locis.Illud idẽ seq̃ť Ang.in rub. si q̃s omis.cau.test. Idẽ Bal.in repe.l.1. C.de sac. san.ecc.in uer.quarto quæro,an vaka: tal s volũtas si c hr̃de.Idẽ Ange.in repe. auth.si:.in 20.& 21.sp̃ali,enumerato inter sp̃alia vltimæ voluntat s.C.ad l.Fal. cõtrariũ tenuit Bal.in l.1.i ver.extra op.si q̃s omis.cau.test.& Bal.i d.l.eã q̃.& An g.ibidẽ in rep.mouẽť Bal.in dictis locis,p tex.in auth.sed cũ testõr.in ver. itẽ si hr̃r.C.ad l.Fal.vbi tex.dr̃ hr̃di decedenti,ergo p̃supponit eum esse hr̃dẽ,& se adi uisse.Sed illud nõ ob.q̃a illud verbũ nõ est in corpore,imo tex.q̃ ẽ in corpore di cit,si voluerit ab instõne discedere,ergo p̃supponit, q̃ hr̃s non adiuit,quia si adi- uisset:nõ posset amplius desinere eẽ hr̃s.l.q̃ solẽdo.ď hæ.inst.l.& si fine.§.sed q̃ Pap.de min. Mouẽť ẽt,q̃a op; q̃ aliq̃s sit hr̃s,vt legata p̃stent,& dẽani. Sed rñ deo,q̃ ibi legata dẽnť hr̃ditate nõ adita ex testõ, sequiť tñ q̃ illi q̃b. obuenit hr̃- ditas ab intestato,agnoscat hr̃ditatẽ in.ita tenet gl.reputata sing.in l.qui fil o.§.1. de hæ.inst.q̃ sing.ad hoc reputat Bal.in auth.ex cã.de li.præt.Vnde intelli q̃ illæ p̃sonæ enumeratæ in d.§.si vero exp̃ssim.in Auth.de hær.& Fal.agnoscant. & sic hẽbit legatarius q̃ẽ conueniet. Adducebať ẽt tex.in auth.hoc amplius.cũ glo.in ver.substitutus.C.de fideic.vbi glo.vult q̃ tex.in d.§.si vero exp̃ssim,loquať i hr̃- ditate adita.Sed certe illa gl.loq̃ť in casu auth.hoc amplius,q̃a verũ est dicere,q̃ hr̃s post aditã hr̃ditatẽ fuit negligẽs in adimplẽdo volũtatẽ defuncti. Imo.in l.q filio.§.1.de hær.inst.facit mentionẽ de isto dicto Bar. & dicit q̃ tex.allleg.per eũ. non bene probat, in d. §. si vero expressim. demum dicit q̃ dato, q̃ non probet, non obstat suæ conclusioni, & sic non approbat, nec improbat.

b Alex.Incorrectum.Vide Bal.in l.1.C.eo.

c Alex.Quæro dicitur. Vide Bal.in l.1 in ver.vlt.queritur.C.eo.
Men.Scripsi ad rub. C.qui admi.

d Pom.Actio ciuilis.Vide Are.l.5.in prin ff.de ver.obl.

§.Et parui.
Qui pt esse hr̃s per se vel p aliũ,si omittit ex te
stõ,& habet ab intestato hoc edicto tenetur.h.
d.Op.q̃, seruus nõ sit cõpellẽdus,l.cũ p̃ponas. C.de hær.inst. Sol.p
iudicẽ seruus est cõpellẽdus in vno casu tñ s.in l.cũ aliquis.C.de iu.
del. q̃a ibi erat q̃õ status. Vñ dñs non poterat eum compellere sua
authoritate.cũ interim hẽať pro libero.l.ordinata.ď lib.caus.a dño
vero est cõpellendus iure p̃tatis dñicæ. qñcũq; dñs vult,dũ tñ acer-
bitatẽ nõ exerceat.l.2.de his qui sunt sui vel alie.iu.Et si dñs nõ fecc
rit,& hoc ad dãnũ suũ cederet non imputareť sibi l.in re mandata.
C.man.& l.si cõstante.§.maritus.s̃. solu.matr. Sed si hoc vertitur in
dãnũ aliorũ vt legatariorum. tunc dño imputať,si eum non compu
lit,ita loquitur hic. Op.q̃, possit fingi ignorantia,l.doli.in fi.j̃.de no-
ua.Sol.ad damnum eius,qui persuaderet mihi contra veritatẽ pos-
sum ignorantiam fingere vt ibi no. non ad damnum tertii, vt hic.
Quærit gl. an possit dominus repudiare hæreditatem sine seruo?
Et dicit, q̃ sic,vt dixi in l.is qui hæres.§. fi.s̃.tit.2.

1 *Testõr q̃ñ dat substitutũ instituto, videtur p̃mittere q̃ ex instõne repudiet.*

a
§.Si proponatur.
Si idem est ibi substitutus pt instõ-
nem omittere ex p̃sumpta volunta-
te defuncti.h.d. No.tex.ibi facultatẽ,&c.Op.non valet substõ scã de
seipso.l.fi.§.1.de vul.& pu. Gl.dr̃,q̃ fuit hic substitutus cohr̃di: & in-
telligit gl.de substõne pupillari, vt patet ex legib.quas gl.alle.s̃.ti.2.
l.q̃ntũ & l.si pupillus.hoc verũ non est. q̃a substituẽdo pupillr̃, non
vr̃ hoc testõr permittere,q̃ omittat ex instõne & adeat ex substõne
imo tũc fit ɔ̃ voluntatẽ defuncti,vt d.l. si pupillus. Itẽ non pt intelli-
gi de substõne vulgari scã cohr̃di.Non.n.vr̃ p̃mittere tunc testõr,vt
q̃s omittat ex instõne sua.& adeat ex substõne:tunc.n.hr̃et portio-
nem suã ex iure accrescendi, & aliter quàm ex voluntate defuncti
licèt hoc posset fieri, tamen contra voluntatẽ defuncti fit, l.si tu ex
parte. s̃.ti. 2. Intellige ergo q̃ sibiipsi fuit substitutus, tñ in substõne
1 fuit mutata cã,& sic valet substõ.d.l.fi.§.1. Hic tex.innuit,† q̃ dan-
do substitutũ vr̃ testõr p̃mittere . q̃ repudiet ex instõne & volunta-
te defuncti Cui cõcordat,q̃d dicimus, q̃ si hr̃di suo dať substitutus
vulgaris,non erit suus.& necessarius.l.si filios haberes.s̃.de lib.& po
sthu. & no.in l. Papinianus.§. quarta.de inof.testa. Sed ɔ̃ hoc vr̃.C.
eo.l.1.& j̃.eo.l.3.& 4.expressius.j̃.eo.l.Iulianus. & ibi dicam.

ADDITIO.

a Ale.Si proponatur. Adde Bal.in rub. C.eod & quod ibi habetur in l.1. quod no. Ang & Imo.in l.recusare.§. Titius post gl.infra ad Treb.
Men.Corasius lib.1.miscella.cap.2.

Pom.Ad istum tex.Vide Alex.in l.si plures.§.fi.ff.de vulga.& pup.& ibi Pau.de Castro.

1 *Filius de iure ciuili est hæres re, & nomine.*
2 *Filio abstinente ab hæreditate paterna, an poterit adiri illa per se vel per extraneum de iure ciuili.*
3 *L.qui se patris.C.vnde lib.quòd non sit correcta.*

§.Prætermittere.
Prætermittere,est in ex̃neo,repudia
re,in suo abstinere,in instituto sub
ɔ̃dõne p̃tãtiua,ɔ̃dõnem nõ ĩplere.h.d.No. ex ver.q̃ sunt in p̃tãte,
1 †q̃ de iure ciuili filiº est hr̃s re,& noĩe,l3 p p̃torẽ hẽt bñficiũ absti-
2 nẽdi,ut dixi in l.necessari,s.s̃,ti.2.Itẽ scias,q̃ † q̃dã p hũc text. dñt,
de filio abstinente ab hr̃ditate p̃rna,illa hr̃ditas,nec p se, nec p aliũ
poterit adiri de iure ciuili, qñ ipse remanet hr̃s de iure ciuili. &
duo ñ pñt eẽ hr̃des ĩsolidũ ď iurẽ ciuili,ergo necessario ɔ̃ueniať ad
3 bon.posses.tex.hic,& sic dñt per hanc†gl.l.q se p̃ris. C.vñ liberi,ñ
esse correctã,& in hac opinione sunt oẽs moderni. Ego ɔ̃,quia illa
gl.non bñ dr̃ q̃a casus est ĩ l.j §.si q̃s adita.j̃.ad Tert ubi licet ille q̃
adiuit,abstineat p restõnẽ ĩ ĩtegrũ, & sic remaneat hr̃s de iure ciui
li,tñ sequẽs admittiť de iure ciu. Ad idẽ j̃ l.si sine,§.sed quod Pap.
s̃.de min.facit s̃.de iu.l.tã ex ɔ̃trib.& q̃d ibi no. & l.fi j̃. de suc.edi.
Non obst.q̃d dr̃,duo non pñt esse hr̃des insolidũ, & eodẽ iure, q̃a
fateor eo.iure,& eo.respectu,sed hic licet eo.iure.s. ciuili sunt hr̃-
des,tñ diuerso respectu:apud filium .n. remanent directæ, apud a-
lium aũt adeuntem , transeunt utiles , cum effectu,sicut videmus
in eo,cui restituitur hereditas ex Trebelliano de iure ciuili, l.j. §.j.
ad Treb.Non obst.hæc lex,quæ dicit q̃ petit bo.poss. quia per hoc
non negat,quin possit adiri de iure ciuili.

§.Non quærimus.
Qui omittit ex testõ , tenetur hoc
edicto si possidet pro hærede ab
intestato, vel possessore,vel dolo desiit possidere.vel possessionem
acquirere.h d.vsq; ad §.ultimũ.No tex.ibi,quocunq;.n. modo.ex
quo declarať & sequẽs.§. de eo q̃ dolo omisit acq̃rere possessionẽ
intellige lucrifacturus eã p aliũ,alias non teneret l.si q̃s pecuniã,
& l.q̃s omissa.inf.e.Op.s̃.pro socio.l.nemo,§.j.& l j.§.utrũ,inf.si
q̃d in frau.patr.Illud ɔ̃riũ soluitur per gl.in duob.locis,& dr̃,& rõ
est q̃ ille q̃ non acq̃rit,non tenetur.vbicunq; reperis, ɔ̃ ibi fallit;l.
alienationis verbum,de uer.sig & l.non fraudant, in prin.j̃.de re.
iu.Dy.soluit in l.q aũt in prin.inf.de his q̃ in frau. cre.Et dicit , q̃
qñ q̃s est obligatus de acq̃rendis rõne alicuius ɔ̃ctus præcedentis,
teneť illi qui perdidit,secus si ad hoc obligatus non,est. Modo ad
propositum,hic incontinenti cum dolo facit repudiando hr̃dita-
tẽ,vr̃ esse obligatus statim q̃rere hæreditatem si potest, ut §.proxi.
& l.seq.quod si non facit,tenetur ac si dolo desierit possidere.

§.Si quis per fraudem.
Qui omittit hr̃ditatem, ut
vadat ad lt̃imum,tenetur
legatariis,si pecuniam recipit,possessore prius excusso. h.d.cum l.
seq.Et iste casus nõ cõprehenditur in edicto,sed ex extẽsione . Gl.
a hoc intelligit si fecit hoc pecunia accepta , & possessore prius ex-
cusso,ut inf.l.px.Op.vr̃,q̃ non teneatur ille,q̃ omiserit,ut inf.eo.l.
si q̃s pecuniã.Sol.hic omisit pecuniã recipiẽdo,nõ gratis. Opp.inf.
b e.l. px.Sol.illud deteriať & declarať p l.sequentem , q̃ prius pos-
sessor debet excuti, & postea debet deueniri ad istum omittẽtem .

ADDITIONES.

a Alex.Pecunia accepta.Qui d.t pecuniam, vt consequatur officium, dr̃ ipsum habere titulo lucratiuo.Vide Bal.in l.1.in ver.extra quæritur.C.eo.

b Opp.inf.eo.Vide Bal.in rub.C.eo.

LEX XII.

1 *Pecuniã qui dat ut hẽat officium uel beneficiũ,dicitur habere titulo lucratiuo.*
Et quando teneatur qui omisit ex testamento, vt vadat ad legitimum , num.2.

Licet pro hærede.
Dr̃ hic,q̃ possessor ɔ̃uenitur maxi
me &c.Innuit ergo q̃ si nõ habet
cãm lucratiuã q̃ teneať ɔ̃ j̃ eo.l.vlt.Sol.Dicit gl q̃ illud maxime
abũdat Oppoń.ɔ̃ hoc,si ille possessor,q̃ non hẽt cãm lucratiuam
nõ teneť.ergo in l nr̃a nõ teneť.q̃a dedit p̃tium omittenti cuius ɔ̃-
riũ hic dr̃.Dicit gl.hic dedit alius,nõ ipse,q̃d est diuinare . Vel dic
q̃ nihilominus dr̃ hr̃e cãm lucratiuã , non.n.dat, q̃ non dat bono
mõ,ita dicit gl.& bñ,& uide eã.Nõ.n.dedit,ut p̃tium hr̃ditatis sed
vt omitteret hr̃ditatẽ,sic.j̃.ad l.Fal.l.ad veterani.§.j. & l q̃ suncũ,
in prin.ubi q̃s,licet det cã ɔ̃dõnis implẽdæ,nihilominus vr̃ hr̃e ti-
1 tulo lucratiuo Iac.de Arc.†No.ẽt,q̃ ille qui dat pecuniam ut con
sequatur officium,uel præbendam,cum dat malo modo dr̃ habe-
re ti.lucratiuo.Alij recedunt ab ista lec.& dñt q̃ in ver.sed utrum
hæres omisit non accepta pecunia , & hanc lectu. plene prosequi-
tur glo.in ver.maxime ibi,alij dicunt Ad quam op hæres omit-
tens , & possessor põt conueniri ab initio . nulla facta excussione
possessoris.l.proxi.Sol.ibi omisit accepta pecunia,hic nõ. Oppo.ɔ̃
hoc si non accepit pecuniam, ergo omittens nullo mõ tenetur, ut
j̃.l.si quis pecuniam.Propter hoc lex legitur alio modo , retento
eodem themate,q̃ hr̃s non accepit pecuniam,& q̃ hic prius pona
tur in electione q̃ conueniatur possessor non hr̃s, tñ prima lectu-
ra est uerior,& illã teneas . Op.q̃ ab utroq; petatur nullo ordine nõ
seruato l.si non solus.§.j.in prin.j̃.e.Sol.gl. hic ab utroq; idẽ lega-
tũ,ibi secus Intellige ab utroq; idem legatum.s. factum petitur,li-
cet unius sol.sufficiat.Non intelligas ab utroq; idem legatum,l.fa-
ctũ est,quia nõ est verum imo ab vno,tñ.s.ab intestato.Potes etiã
soluere,q̃ lex ɔ̃ria intellr̃ s̃m istã. Vel dic,q̃ in ɔ̃rio omisit,ut de-
ueniat ad substitutum,hic ad lt̃imum.Opp.j̃.e.l.si non solus. §.fi.
Soluit

Sol.vt ibi.Op.j.e.l.proxi.Sol.illam intellige s'm istam. Quantum
ad propositũ ut liqueat mã huius legis d co qui omittit ex testõ,
vt vadat ad legitimum:dic aut omisit sine dolo,aut dolo, & frau-
de legatorum,aut dubitatur. Primo casu non tenet.l. qa aũt.§.nõ
simpliciter.& l si quis omissa j co. secundo casu, aut accepta pe-
cunia,& tendit eo ordine,quo hic,tradit. Aut ñ accepit pecuniam,
& tũc aut q̃ris an teneat omittẽs, q nihil possidet, & nõ tenet, ut
j.e l si qs pecuniã,aut q̃ris d possessore, & tũc si participauit frau-
dẽ,tenet sine dubio.si nõ participauit,tũc tenet,s'm Pla & Petr. &
no.C.eo l.j.in glo.& p Cy.Sed s'm Azo.non tenet, ut no.j.eod.l.
si qs omissa.in prin.quæ opi.est uerior. Probatur per tex.j.e.l. qa
autem.§ si p̃ronus.in fin. C.eod.l j. Tertio casu qñ dubitat, tunc
aut accepit pecuniã,& p̃sumit fraus,alias secus,nisi pbetur. Pro-
bari autem dr̃ eo ipso, q omisit uolens gratiam facere legitimo,
ut j eo.l.si quis pecuniam. Alia pertinentia ad materiam dicemus
in l.fi.j.e. Vltimo no.q ille casus quo qs omittit,vt veniat ad legi
timum,non est in edicto,sed ex extensione ex edicto vt hic dicitur
in tex. Contra hoc facit l.si qs pecuniã.j.e. ubi innuit,q sit ex edi
cto.Sed intellige,q sit ex edicto,tñ ex extensione vtiliter,ut ibi dr̃.

LEX III.

Si pecuniam. Si institutus omittit p pecuniã,& substitu
tus ab intestato adijt,qlibet tenetur pprijs
legatarijs, & a communibus quilibet poterit insolidũ conueniri,
h.d.tex.dandam,s.suis proprijs legatarijs,& in cõib.habet locum,
quod sequitur,ut inf.eo.l.si non solus.§.fi.s'm Iac.de Are. Op.s̃.l.
prox.quæ dicit possessorem prius conueniendum Gl.fatetur con-
trariũ.Tu dic,q s̃.omisit,vt veniret ad legitimum, hic,ut ueniret
ad substitutum,qa etiam erat hẽs litimus Vnde cum eo lex mitius
agit,qa hẽt uoluntatẽ defuncti, & dispõnem iuris, ideo seruat di-
spõ hic posita.Probatur in l.si non solus §.fi.j eo.Opp.de l.si non
solus,§ pe.& fi.Sol.de leg relictis ab utroq; separatim, tunc quili-
bet debet conueniri per se,sed quando ab utroq; simul, tũc prius
debet excuti possessor.Habes ergo hucusque,q istud edictum ha-
bet locum in tribus casibus. Primo quando quis omittit ex testa-
mento,ut possideat ipsemet ab intestato,uel alio modo, vt s̃.eo.l.
j.in prin.Scdo locum hẽt,qñ quis omittit ex testamento in frau-
dem,vt alius possideat ab intestato, l.i in fi. & l.licet.s̃ eod.Est, &
tertius casus, qñ quis omittit ex inslõne, ut alius ex substitutione
habeat,& de hoc videbitis hic,& alios tres casus prosequere.

LEX IIII.

Si quis pecuniam. Si institutus omittit in fraudem,
vt ad alium vadat,possidẽs solus
tenetur.sed pecunia accepta,tenetur vterq;.h.d.Not.primo,q Iu-
risconsultus innuit,q hoc edicto teneatur ille,qui omittit, vt ue-
niat ad substitutum vel ltĩmum.Sed intelligo hoc p extensionem,
ut dixi s̃.eo.l.j. Secundo no. q ex hoc edicto inducitur actio uti-
a lis,a s.ex testõ,ut hic,ita no.s̃.eo.l.prox.Probatur.j.eo.l. si non so-
lus,in prin.Sed Io.in arbore, vocauit hanc actionem in factũ po-
nit ergo circulum de actione in factum ex edicto si qs omis. cau.
test. & in hoc vr̃ concordare Roff. in libellis in actione super edi-
b cto,Possumus concordare,b ut in casu,expresso in edicto,s. quan
do quis omittit, ut ipse possideat, hẽat locũ actio in factum, quæ
oritur ex edicto.qñ nomen actionis non exprimit, l.fi.s̃.de eo per
quẽ factũ erit,in casib.in qb. extendit p Iuriscõsultos, vocetur a-
ctio vtilis ex testõ.modici tñ est effectus hæc disputõ. Op.s̃.eo.l.li
cet.Sol.intellige istam s'm illam, vt possessor prius cõueniat, q̃ ille
qui omisit,accepta pecunia. Op.ex glo.qa ille,q omittit, ut uadat
ad substitutum,vr̃ facere ex uoluntate defuncti. ergo non incidit
in edictum.l.j.§.si pponat s̃.e.Sol.ut dicã j.e.l.Iulianus.Op.j.e.l.
si non solus,§.fi.no.ẽt in l.si qs omissa,licet qdã c̃.vt no.in l.j.C.e.
Quæro an sit necesse, q ille qui possidet participauerit fraudem,
Dico,q sic,l.quia aũt.§.si p̃ronus,& l.mr̃.§ fi.j.eo.& C.eod,l j.&
no.j.eo.l.si quis omissa,licet quidam contra,ut no.in l.fi.C.eo.tit.

ADDITIONES.

a Alex.Actio vtilis.Qua actione agent hoc casu legatarij,vide Bar.& Sal.i l.fi.C.e.
b Pom.Possumus concordare.Vide Ale.l.a.de leg.1.

§.Quamquam. Quicunq; pcurat,ut omittat ex testõ.
ista actione tenetur.h.d. Quæro utrũ
ille,qui pcurauit,teneatur,ẽt si nihil ad eum,pueniat?Gl.dt,q sic.
Vide cã,c̃ illã opponit qa nõ tenet q omitt gratis, ut s̃.l.px & iõ
dẽt intelligi,q legatarius erat de illis,q ueniũt ab intestato. & bo-
na puenerunt ad eũ,alias tenerent illi,ad quos bona deuenerunt,
s'm Iac.de Are.q placet. Solum enim tenetur ex hoc edicto ille,
a qui procurat,facturus aliquid lucri,a l.j.§.non quærimus.s̃.eo.

ADDITIO.

a Ale.Aliquid lucri.Adde Bal.in l.2.C.eo.

a **§.Si quis.** a Vẽditor hr̃ditatis tenet quasi possidẽs,non quasi
dolo desinẽs possidere.h.d.nõ tenet ĩ hoc edicto
sed actione ordinaria,quia adiuit,l.2.C.de hær.vel act.vend.

ADDITIO.

a Ale.Si quis.Et facit ad no.per Bar.in l.quia poterat.ad Treb.

LEX V.

Excusatus. Si aliquis est grauatus in legitima. habet cau-
sam iustam omittendi.h d. Hodie ista ñ esset
iusta excusatio,quia de debita portione subducitur omne grauamẽ
tam in patrono,vt Insti.de suc.l.§.sed nostra quam in libertis, vt C.
de inot.testa.l.quoniam prior.b.is.no.in l.prox.§.si patronus.

LEX VI

1 *Testator relinquendo fideicommissum ab intestato, non videtur concedere facultatem omittendi ex testamento.*
2 *Clausula, si in testamento sit, valeat iure testamenti, vel iure codicillorum, & hæres qui habet electionem, eligat ab intestato, cum possit venire ex testamento, incidit in hoc edictum, nisi testator id expresse permisit.*
3 *Falcidia habet locum, etiam quando legata debentur ex hoc edicto.*
4 *Clausula, si non valet iure testamenti, valeat iure codicillorum, æquipollet quod si legata non debeantur ex testamento, debeantur ab intestato.*

Quia autem. Non vr̃ permissum instituto, vt adeat ab in
testato ex eo,quod aliqua fideicommissa ab
intestato subintelliguntur relicta & si fecerit, in edictum incidit,vt
tamen prius relicta in testatio soluantur.Sed si testator hoc expresse
permiserit,non incidit in edictum,vt oĩa legata pstribuantur.h.d.Pri
mo ponit q.Scdo.rñdet ad illam ponẽdo dictum Iuliani.Tertio di-
ctum Iuliani declarat,& ex eo colligit vnũ no.Quarto format vnam
q.nouam,& respondet ad aliã.Scda ibi,Et Iulianus. Tertia ibi,Or-
1 do.Quarta ibi,Quid deinde.† Not.quod relinquẽdo fideicõmissum
ab intestato.non vr̃ testõr concedere facultatem omittendi ex testõ
a nisi hoc testõr expresse,& nominatim cõcesserit. ita dicit tex a hic,
2 Et pro hoc videtur dicẽdum,salua meliori deliberatione, q in l.fin.
C.de codic.vbi testõr dicit,q valeat iure testamenti, vel codicillo-
rum,& hr̃s habet electionẽ,q si hr̃s eligat ab intestato, cũ possit ex
testõ,incidit in hoc edictum,nisi expresse permiserit testor.Not.etiã
3 quod; quando legata debentur ex hoc edicto,locus est Falcidiæ,ut
4 hic,& l.fi.C.eod.& l.1.§.ad eos.j.ad l.Falc.cum sim.Tertio no.† qd
illa verba,si non valet iure testamenti,valeat iure codicillorũ, æqui
pollent illis verbis,si legata non debentur ex testõ, debeantur ab in
testato,vt hic in gl.super verbo fuerint relicta,& l. ex testamento.C.
de fideic.dicam in l.1.infra de eod.Opp.de l.1.§.si proponatur.s̃.eo.
Sol.quando dat eundem substitutum,videtur permittere, ut omit-
tat ex institutione,quia utroque casu decedit testatus.Secus quando
relinquit fideicommissa ab intestato,quia nõ uidetur eligere viam
ad impugnandum sua iudicia.l.3.supra de mil.testo.Iac.de Aret.

ADDITIO.

a Alex.Tex.Adde Bal.in rub.C.eo.

§.Non simpliciter. Qui omittit dolo, tenetur hoc e-
dicto,si possidet: secus;si ex iusta
causa.h.d.Quæro,quæ sunt iustæ causæ omittendi hæreditatem? iu-
risconsultus hic exprimit duas.s.si testõr expresse permiserit. Item si
bona pertinent ad alium,postea ponit clausulam gñalẽ,si alias est iu
sta causa.Alia cã est si esset grauatus in debita portionẽ s'm ista tem-
pora,l.excusatus.§.eod.& j.prox.§.Alia iusta cã est, si in sua Falci-
dia esset grauatus,quamuis esset hæres extraneus,l.cum pr̃.§.Titio.
j.de leg.3.sed hodie forte si quis omitteret ex iusta cã,nõ posset suc-
cedere ab intestato,sed deueniret hr̃ditas ad personas noĩatas in cor
pore,in Auth.de hær.Fal.§.si vero.expressim.Dixi in l.1.in princip.
s.eo.Alia causa est si grauaretur hr̃ditas impuberis propter debita
testatoris,l.si pupillus in prin.s̃.tit.2.No.differentiam inter bona va
cantia,& hæreditatem,quod dic,ut s.tit.2.super rub.

§.Si patronus. Licet patronus iustam causam omittendi
habeat,tenetur ex hoc edicto, si participa-
uit fraudem cum hærede committente.No.tex.quod possessor non
tenetur,nisi participauerit fraudem.Cætera dic,vt in gl.& quod di-
xi supra eo.l.excusatus.

§.Hoc edictum. Qui omittit c̃tab.& adit ab intes.te-
netur hoc edicto.h.d. Quæro,& reuo
co in dubium,quod est exẽplũ nr̃i.§.Ioãnes ponit casũ in filio in pr̃e
te p̃terito, qui pt dicere nullũ,& venire p c̃tab. Sed gl.reprobãt hoc
per l.is qui in p̃stãte.& l.si duo.j.de leg.pri.vbi filius p̃teritus. licet ve-
niat per contratab.nulli præstat legata. Sed ipsi rident,q hic filius
omisit in fraudem,propter quam fraudem tenetur,q non placet Ia.
de Aren.nam non potest uideri fecisse in fraudem. Nam ñ adijsset.
non teneretur. Vnde alio modo legitur in filio p̃terito emãcipato,q
a omisit contratab.& adiuit ab intestato.Gl.reprobat, qa filius emã
cipatus de iure ciuili ab intestato nõ potest succedere:nec etiã de iu
re prætorio per vnde liberi.donec locus est bonorũ possessioni c̃tra.
l.1.j.si tab.test.nullæ extab De & Iac.de Cre.dñt q hæc lec.est ve-
rissima quia nõ potest habere locum vñ liberi, donec speratur c̃tab.
quod est verum,nisi contratab.prius repudiauit,ita fuit hic, Alij po-
nunt exemplum in suo instituto qui habet contrata.beneficio p̃teriti
Hæc lec.est in se vera,tamen non congruit literæ,quia tunc teneretur
tur ad præstanda legata omnib.vt in gl.dicitur. Tene ergo præcedẽ
tem lec.Sed tunc op.filius emanc.patus repudiat c̃tra.ergo succedit
institutus.l.quandiu s̃.t.tu.2.Sol.intellige quod institutus repudiauit
volens facere gratiam exhæredato,& fraudem participauit.

ADDITIO.

a Alex.Glo.reprobat.Vide Bar.ibi in prin.

§.Si libertas. Relicta cõseruant ex hoc edicto cũ sua cau-
sa si conditionalia debeant. conditione im
pleta.h d.Quæro,in cuius persona debeat parere conditioni,vel hæ
redis scripti,vel adeuntis ab intestato?Gl.in leg pro hærede.§.Papi.
s̃.tu.2.

§.tit.2.super ver.citra nomen,dicit, quod in persona hæredis scripti, quod intellige si nominatim hoc fuit iniunctum : secus si simpliciter sub nomine hæredis. Tunc enim implementum conditionis transiret ad eum ad quem transiret dominium.l.seruus hæ̃s.in prin.de sta. li.Op.de l.si quis sub conditione.§.co.Sol.vt ibi,in fi.glo.

LEX VII.

1 *Filius præteritus si rumpet testamentum beneficio auth. ex causa C.de lib.præt. an legata conseruentur.*

Quidam Titium.

Qui pot adire hæ̃ditatem, si omittit beneficio huius edicti non utitur.h.d.Facit in arg.ad quæstionem,quam notaui in l.maximum uitium
1 C.de lib.præt. an filio præterito rumpente testm̃ per auth. ex causa conseruentur legata per d.auth.ex causa.Et glo.in d.l.maximũ vitiũ. format illam q.Dic ut ibi.& d.Mar.Sil.disputauit eam Bononiæ.

LEX XIIII.

a # Si quis sub conditione.

Pro eo quod in uim conditionis relinquitur non
b competit actio,ideo nõ cõseruatur hoc edicto.h.d.Opp.pendente cõditione non põt repudiare.l.is qui hæ̃s.§.titi.Sol non potest repudiare proprie.sed patiendo labi tp̃s.intra quod debet impleri condõ,vt detur repudiare.l.1.§.qui sub cõdõne.§ eo Item posset repudiare coram iudice.l.in plurium §.tit.2.& l.1.j.de cur.bo.dan.Opp.vr̃,q pro relictis causa cõdõnis implendæ cõpetat actio.l.fideicõmissa.§.cum esset.j.de leg.3.Solu.vt ibi,& no.in l.in ratione.2.§.tamersi.j.ad leg. Falci.Opp.de cond.ob cãm.l.dedi.Sol.gl.optime.& dic,vt in c.Op. §.de transa.l.cum hi.§.hæc oratio.Glo.non soluit hic : sed ibi soluitur in glos.parua.quia ibi nec est legatarius.sicut hic:licet in ea habeat locum oratio,quæ prohibet transactionem.Op.de l.quidam testamento.j.de leg.1.Dic ut in glo.

ADDITIONES.

a Paris.Si quis sub conditione.Circa regu.huius l.quod est in conditione,non est in dispositione,uide Ang.cons.57.in.1.do.And.

b Alex.Non competit. Quod est in conditione,non est in petitione . Fallit in l.si ita stipulatio,de o.r.e. lib.secundum Bald.in leg.receptam in 6.q.C.de usuris.& uide quod no.Bal.in rub.de inst.& subst.ad fi.& dum dicitur,quod datum causa conditionis implendæ,non dicitur esse legatum in contrarium facit tex.in l.in quartam in uer.sed quod implendæ.j.ad leg.Fal.Sol.ut ibi per Bart.

LEX XVI.

Si non solus.

Si plures possident ab intestato,vno omittente quilibet tenetur in virilem:si pecunia accepta,quilibet insolidum tenetur, hoc dicit hoc princ.declara vt dicã infra co.l.ii.

§.Cum substitutis.

Ei qui adeundo potest consequi hæreditatem,si omittit hoc edicto non subuenitur.h.d.Facit §.eo l.quidam Titium.

a # §.Si duo.

Institutus & substitutus si omittunt ex testo & institutus solus possidet,tenetur ad omnia, & etiã substitutus,q dolo repudiauit,& si substitutus solus possidet , tenetur ad omnia,& etiam institutus,si repudiauit accepta pecunia,si uterq; possidet,vterque suis legatariis tenetur, h.d Opp.qñ repudiauit accepta pecunia q primo sit conueniendus possessor.q omittens.leg.licet.§. eo.Sol.Intellige istam secundum illã prout loquitur in instituto. q repudiauit accepta pecunia,& eo modo prout loqtur in substituto,qui repudiauit accepta pecunia:sed loquitur de petitione legatorum relictorum ab alio,sed quando ab vtroque legata relicta sunt, tunc quilibet tenetur suis,nec discutietur primo possessor,vt hac l.in fi.Rõ,qa cũ subeat onera per se ex dispõne defuncti,lex mitius agit cũ eo p legatis ab eo relictis,vt dicam j.eo.l.fi.in distinctione magna,q̃ ibi ponã.

ADDITIO.

a Alex.Si duo uide Bar.in l.Gall.

LEX XI.

§.Si ab instituto.

Legatarij communes possunt conuenire quem volunt institutum , vel substitutum,& competunt libertates tam fideicommissariæ. quam directæ.h.d.Opp §.eo.l.prox.Sol ibi in legatariis pluribus , hic in communibus.idem in legatariis propriis vtriusque.

LEX XII.

De libertatibus quoque.

§.Hæredem.

Actio ex hoc edicto transit c hæ̃dem in solidum.sed si defunctus tenebatur ex dolo,transit in quantum ad hæ̃dem peruenit h.d. vt istum. §.intelligas scias , q heres tenetur ex hoc edicto in trib.vel quatuor casib.Primo , qñ omisit ex testõ,& adiuit ipse ab intestato , tunc pp feã aditionẽ inducitur quidã quasi c̃tus sicut ex testõ adiuisset , & tũc ipse & hæ̃s eius tenentur insolidum ẽt si modicum possidebãt. ut j.li.px.Qñq; n.dolus purgat.p actiones descendentes ex c̃tu vel quasi,& dant c hæ̃dem isolidũ,l.hæ̃em.§.dantur.§ deposi.& l.ex c̃tib.& l.ex depositi,de a ct.& obl.& ita loquitur prima pars huius.§.Quandoque tenetur omittens ex testõ, quia possidebat.vt prædo , uel dolo transtulit possessionem ad alium,vel quia dolo non quæsiuerit.l.1.§.non quærimus. §.eod.tunc nullus interuenit quasi c̃tus aditionis & sic ex solo dolo causatur hæc actio contra eum,merito contra hæredem non datur . nisi quatenus ad eũ peruenit,vt i secũda parte.§.idẽ si pecuniã accepit,vt omitteret . In tex.ibi pp dolum,&c.dic committitur in omittendo possidere res hæreditarias,vel in trãsferẽdo possessionẽ in aliũ p pecuniã,sm Iac.de Are.Op hic innuit,q si defunctus omisit hæ̃ditatẽ sine dolo.q teneatur c l.q autẽ §.nõ simplr.& §.si patronus. ubi dr̃.q q repudiat hæ̃ditatẽ nõ tenetur.nisi dolo faciat Sol.gl.q ille q agnouit hæ̃ditatẽ, tenetur insolidũ.sed p reb quas desiit possidere dolo,de his tenetur in quantũ ad eũ puenit,& uide istã gl quæ inc. si tñ subaudi, &c. ibi, sed nunqd.&c.Ista lec.loquitur in eo qui omisit ex testõ , & agnouit ab intestato q tenetur ex hoc edicto actione ex testõ , extensa c̃ eũ p j torẽ.ex virtute huius edicti positi, in l.j.in prin.§.e. & iõ nõ debet inspici an ad eũ peruenit,vel non,qa hæ̃s tenetur habito respectu ad id,qđ erat in bonis tpe mortis defuncti , nõ curo,an ad hæ̃dem peruenit,uel nõ.l.ĩ tõnc.in prin.j.ad l.Fal.Ista lec.ergo non põt esse vera cum illis teneatur ex quasi c̃tu,quæ erit ergo uera?Et gl.ista in prin.ponit veritatẽ.Qđ ista lec.nõ sit uera pbat.j.l.pxi.& l.seq. vbi licet minimã rẽ teneat, p oĩb tenetur. Est ergo verũ ut ĩtelligas ĩ primo casu,qñ qs omisit ex testõ & agnouit ab intestato . Sed tũc hæ̃s eius.& ipse tenentur insolidũ actione ex testõ,q̃ descẽdit ex quasi c̃tu celebrato adõne,& iõ licet fuerit dolus admissus, hæ̃s tenetur insolidũ,sicut defunctus,ut j.de act.& obl.l.ex c̃tib.& l.si hominẽ.§.dat.§.depo.Qñq; aliqs omisit pp dolũ facere p pecũniam, & nõ tñ agnouit ab intestato,& tunc tenetur ex suo dolo legatarijs , & sic ex suo delicto hæ̃s eius nõ tenetur,nisi in quantũ ad eũ peruenit, & uide gl.in prin.quæ incipit,l.tñ subaudi,quia non possedit.

LEX XIII.

Et si non notam.

Siue partem siue rem ex hæreditate possidet,hoc edicto tenetur.h.d. No.q qui omisit ex testõ,& possidet ab intestato , licet minimam rem,tamen insolidũ tenetur ex hoc edicto, & codẽ mõ hæ̃s eius : secus si non possideat ut ex edicto non teneatur, ut dixi sup.l.prox.

LEX XIIII.

1 *Pars hæreditatis proprie non est in vna re.*
2 *Ille,qui potest conueniri petitione hæreditatis,tenetur hoc edicto.*

a 1 # Quamuis.

No.q int una re nõ est pars hæ̃ditatis proprie , & est iõ,quia hæ̃ditas est nomen iuris , vt Instit. de re.cor.& incor.§ 1.& l.1.de re.diui.& dixi in l.qđ dr̃.§.de impe. in re.do.fac.ideo in una re non residet: est tamen illa res pars contẽta in illo iure,quod tenemẽti,ut j.de solutio.l.q res §.areã, ubi dr̃ area est pars dom⁹ . Gl.ñ so.dic , qñq; plures res faciunt vnũ totũ integrale,& vnã diuersitatẽ corporũ , & tunc q̃libet põt dici pars illius corporis. l.rerũ mixtura.de vsuc. Quædã sunt res ex quibus colligitur uniuersitas iuris,vt hæ̃ditas:tunc nulla res põt proprie dici
2 pars illius,quia res est facti,ita loqtur hic.† Vltimo not.q ille, qui potest conueniri hæreditatis petitione,tenetur hoc edicto .

ADDITIO.

a Barb. Quamuis.Est in ar.secundum Bal. quod qui non est in possessione omnium rerum beneficij,sed aliquarum dicitur esse in possessione beneficij.

LEX XVII.

Si quis omissa.

Qui omittit hæreditatem absque dolo , non tenetur hoc edicto,sed ad petitionẽ fideicommissarij poterit cogi adire.h.d. In gl.super ver.non possideat,quæ requirit, quod fraus sit participata cum omittente, licet Pla. & Pet.contra in l.1.C.eo hæc uera,& probatur in l.quia autẽ. §.si patronus.sup.e.Circa secundum casum videbitis. inf.ad Treb. l.nam quod. §.vlt.

LEX XVIII.

Quo.

Plures omittentes,ab intestato possidentes, ac si ex testamento adiuissent conueniuntur h.d.

§.Admonendi.

Ex hoc edicto petentur legata salua ratione legis Falcidiæ, vel portionis alio iure debitæ.h.d.cum l.seq.Oppo.de l.si plures dolo.sup. de dolo Solue ut in gl.Opp.de l.si seruus non sit.sup.de interro. actio.& de l.si plurium.in princ §.de nox. Sol ibi oriebatur actio ex quasi delicto,hic ex quasi contractu,ut no glo.fam. etc.l.is q̃sequẽter.§. sed & cum monumentum . Prętetea intelligas,q patronus habeat Falcidiam , & ultra illam portionem sibi debitam , sed una parte debet esse c̃tentus.l j.§.interdum.j si cui plus,quam per leg.fal.

LEX XIX.

Si eadem.

In specie pfertur ille , cui ab instituto relicta est. h.d hæc lex.Non sunt alia pro nunc.

LEX XX.

3 *Hæreditas materna secundum ista tempora acquirebatur patri.*

a # Si filius.

a Actio ex hoc edicto cõpetit c̃ prẽm,q ex persona filij omisit ex testõ,& adiuit ab intestato.h.d.No.hũc
1 † casum q hæreditas materna sm ista tempora quærimur pri. licet quidam dubitauerit,vt in glo.sup.tit.2. in l.is qui.§.fin. Item not. q hic dicitur q pater omisit causam testamenti.intellige, filio uolente,ne contradicat d.l.is qui hæres.§ fi.sup.tit.2.

ADDITIO.

a Pomp.Si filius.Idem no.Bar in l.is,qui heres.§.3.sup.e.tit. & l.1.C.qui admit.

LEX XXI.

Si in testamento.

Per hoc edictum nõ c̃seruantur ea q̃ per se pñt subsistere,& de necessitate aliorum aditio non expectatur.h.d Opp.Titio adeunte ab intestato vr̃ extare conditio institutionis Mæuij,quia Titius hæres est.

Sol.

a Sol. non est hæres ex testō. Ista uerba a dent intelligi, si hrs. erit. s. ex testō. ita dicit gl. quā uide & no. Si qs ī hrs esset p ꝯia. extaret con dō, l. in ꝯdonib. §. si pronus. ꝟ. de ꝯd. & dem. Facit ad istam l. si quis cū testm nullū. de iure codi. Op. qa sp pōt imputari testōri culpa, si legata non repetit ab intestato, & sic nunq̄ habebit locū hoc edictū. Sol. ut in gl. Tu dic, q rō tex. est optima. Nā hrditatē pōt acci-
b pere a seipso. nec expectat aditionē alterius, & eo. mō, q̄n hæredi tas & libertas simul iuncta est. l. sed & si sub ꝯdōne. ꝟ. si. ꝟ. de hære in sti. Imputandum est ergo testatori, q talia dependere facit ab instōne alterius. legata uero, & libertas simplex non pñt assumere vires a seipsis, l. legatū. §. j. Item nec ab intestato dētur nisi hæreditatē ab intestato adita, l. 2. de fideic. lib. Inst. de eo cui lib cau. bo. add. & l. vlt. C. de man. test. & ideo cū de necessitate pendeat ex adōne alterius, non pōt imputari defuncto. si relinquitur aditio instituti. Et hoc uoluit dicere iste tex. ibi, quia aliter quam ab hærede, &c.

ADDITIONES.

a Barb. Ista uerba. Tene menti istam gl. q ista uerba si Titius hæres erit. intelligunt si hæres erit, in testamento, de quo est casus in l. conditionib. §. si patronus. ꝟ. de cond. & demonstra.

b Alex. A seipso. Vide Bar. in l. post diuisionem. C. de iur. & fac. igno. circa medium

§. Si quis. Legatum substituto, in instōnis defectum ꝯserua tur p hoc edictū. h. d. Op. ꝟ. e. l. si nō solus. §. j. sol. Ibi omissi ex iusta cā. ut tex. dt Op. ꝟ. l. pxi. ubi relicta ipsi instituto ñ ꝯseruant. So. hic fuit relictū ī istōnis defectū ibi loqt in relicto li bertatis, qđ pt uires assumere ex ipsius ꝓpria aditione, ut ibi dixi.

LEX XXIII.

a Si filius. Institutus omittens ꝯtab. sibi ꝯpetētē bñficio pteriti, oīb. ad integra legata tenet. h. d. Op. q non debeantur legata oīb. sed exceptuatis ꝑsonis l. q aū. §. 1. ꝟ. co. Sol. hic loqtur in filio instituto, qui habet ꝯtabulas ex ꝓpria ꝑsona. non alterius, iō nō tenet ad legata oīb. l. nō nunq̄. ꝟ. de leg. pst. ergo si omittit nō tenet omnib qa eis nō facit iniuriā. Sol. ibi loquit q̄n pterit petijt ꝯtabulas. diminuit partē instituti, hic uero nō petijt, uel petendo diminuit. Vltimo gl. hic intrat materiā qualiter tenet ad legata ille, qui uenit p ꝯtabulas. Idē no. in l. & si ꝟ. de vul. & pup. & in l. vlt. ꝟ. de leg. 3. Dicam in l. nonnunquam. ꝟ. de leg. præst.

ADDITIO.

a Barb. Omittens. Ex hoc tex. no. Bal. q fictus ciuis gaudet priuilegio veri ciuis, fictus heres ex testamento, gaudet priuilegio uer hæredis, quia nō refert. Vide de quæ notaui plene ad Bal. in l. si R. filius. C. de test. mil. ad Bar. in l. si his qui pro empto re, de vsuc. Et uide Bal. in j. const. Digest.

LEX XXIIII.

1 *Pupillus qualiter teneatur ex facto tutoris.*

Si dolo. Pupillus ex hoc edicto non tenet, nisi in eo qđ ad eū puenit ex fcō tutoris: idē in adulto. h. d. Op. q pupillus ex dolo tutoris teneat in solidū. l. Polla. C. de his quib. ut ind. & l. illud. ꝟ. de eni. Gl. notabiliter distinguit tres casus. s. aut delinquit
a ꝯhēdo, aut delinquēdo, aut i medio. Circa i sia uide glo. & no. eā. Dr in lege nra q ex delicto tutoris pupillus tenet quatenus ad eū puenit, imo vr, q ī solidū, d. l. illud. ꝟ. de euic. & l. Polla. C. de his q bus ut indi. Timore huius ꝯrij est fcā gl. hic q̄ dat unā dist. & uide eā, qa singularis est, & ine dic, fm Ir. &c Et id qđ dicit glo. Aut est mediū īter hoc, libenter uellē scire, qđ est dicere, qa nescio uidere si uellet dicere, mediū inter hāc legē. vel quasi ꝯhēdo, uel quasi delinquēdo. Illud nō ē bñ dictū, p d. l. Polla ubi ī quasi ꝯtu loqt, & tñ pupillus ī solidū tenetur. Et si gl. sic intellexit, nihil diceret, q vr pp materiā in qua sumus Præterea l. 1. § hoc edicto, quā allegat, expresse loqtur in delicto. Non ergo uideo quid dicemus, & dico, q quātū ad hāc legē possumus de facili rñdere, q loqtur de dolo tutoris, q ñ ē punibilis circa ꝑsonā ci' ad quā nihil puenit, ita uidi stis ī l. si qs pecuniā. ꝟ. e. illa solo nō sufficeret. Nā q̄n aliqua perueniūt ad pupillū, ipse pupillus dēt teneri in solidū, pp dolū tutoris, & l. si nō totā. sup. e. & sic pp dolū tutoris ī solidū p lege allegatā in ista gl. Nescio ergo qđ uelit dicere, mediū, &c. Dico, ergo, q pupillus tenet in solidū, tñ in effectu tenet inquantū ad eū puenit, quia pro residuo liberat cedendo actionē ꝯ tutorē l. ul. ꝟ de adm. tu. &
1 qđ no. i l. 1. §. ex hoc edi. ꝟ. ne uis fiat ei Ittāt ergo materiā qualiter pupillus teneat ex facto tutoris, brē ṫiū a proposito assumo duo verba, qa q̄n tutor delinquit nō gerēdo pupilli negotia, & tunc pupillus nō tenet, l. neq; interdicto de teg. iu. & ibi no. Qñque delinquit gerens negotia pupilli & tñ aut colludēdo cōmisit delictū in negotijs pupilli, & tñ ñ tenet l. meminerint. C. vñ vi. licet glo. parua aliud innuat & ñ bñ. Qñq; cū aduersario ñ collusit, & tūc aut pœna non pōt æq; cadere in tutore sicut in pupillū, qa erat pœna amissionis alicuius iuris, & tūc isto casu tenet pupillus ut C. de his qb ut indi. l. Polla. licet a tutore posset recuperare ut ibi Qñq; pœna æque pt cadere in tutorē. sicut ī pupillū, & illo casu, dico q pupill' tenet in solidū, tñ in effectu ñ fieret exactio ꝯ pupillū, nisi inquantū ad eū puenit, & residuo liberabit cedendo actionem contra tutorē d. l. illud. ꝟ. de eui. & l. j. §. ex hoc edicto. ꝟ. ne uis fia ei. hic, & sup. de admi. tu. l. ult. per quam istæ declarentur, quas uidebitis.

ADDITIO.

a Pom. Circa ista. Est glo. huius legis notab. quia est sing. & pro intellectu eius vide Bal. in l. j. §. si procurator, supra si quis ius dic. non ob temp. & uide Bal. in l. sin. de temp. app. ubi dicit, quod Placen. tenet medium per istam gl. uide ibi.

LEX XXV.

Cui seruus. Qui omittit ex institutione sua, & adit ex substitutione serui, hoc edicto tenetur, hoc dicit, & ista lex declaratur, per l. prox.

LEX XXVI.

1 *Præsumitur dolus, eo ipso quod quis omittit capere ex institutione, & capit ex institutione alterius.*
2 *Habere ex institutione est honor, & ibi ponitur.*
3 *Substitutus quando quis est coniuncto, cuius mortem expectare est durum, non fit idem, quod in patre substituto filio.*

Hæc lex est generalis ad omnes parentes.

a Iulianus. Qui omittit ex instōne, & ibi qrit ex substōne, tenetur hoc edicto, n si sit substitutus filio suo: & relicta ex substōne prius defalcant. h. d. Et est nra lex magralis. Primo loquitur q̄n alicui est substitutus filius, q est in eius ptate. Secundo q̄n ecōtra filio est pater substitutus Scda, ibi, deniq; Prima subdiuidit. Nam primo, dēt hre locū hoc edictum. Scdo, q legata prius defalcent. Scda ibi, sed si varia. Item prima subdiuiditur, qa primo ponit dictū. Scdo rōnē. Scda ibi, qm &c Primo casus est clarus. Ad euidentiam vers. qm, dēs scire, q substō vulgaris comprehendit duos casus. s. si hrs esse noluerit, vel non potuerit, l. cum ꝓponas. C. de her.
b inst. Item scias, q substō vulgaris ꝯfertur in casum quandoq; displicibilē testatori. vt si filius suus moritur l. quamuis. C. de impube. & alijs subst. Nunc ad propositū ꝯ. ꝟ. dicta posset opponi, & videtur q poterit omittere ex instōne & amplecti ex substōne ex ꝑsumpta voluntate defuncti. Rñdet Iurisconsultus, q hoc non est verum. Nam filius substituitur patri in casu, hoc est, q si contigerit q pr esse noluerit, vel q non potuerit, non q sibi placeat qđ velit: q p testōrē dētur sibi hoc ptā. h. d. Sequitur vers. sed si varia. hic ponit Dy. casum sic, testōr hēbat viginti in bonis. Primo loco aliquē. s. patrem, instituit, & ab eo legauit Titio decē. Itē substituit filiā & ab ea legauit decē Sempronio, ita q legata in vniuersō excedūt dodrātem qrit de quo legato sit detrahēda Falcidia? Rñ. Fal. dēt detrahi prius de legato relicto a filia. Seqt vers. deniq;. Ista ps est clara, cū declaratione gl.
c Opp. dādo substitutū vulgarē, facit de suo voluntariū. l. si filius hrs. ꝟ. de lib. & posthu. & l. Papinianus. §. quarta. de inof. testa. Sol. Id verum q̄n testōr substituit filio suo, de quo fm votū parentū non videtur intellexisse, si hæres esse non posset, vt sic decedat anteq̄ testator: secus si exneo substituit, ut hic in pri. & ꝟ. l. px. Op. ꝟ. eo. l. s. ꝓponant. Sol. ibi substituit, eundē sibi ipsi, vnde nō pōt intelligi illū casū si hrs esse non posset, qa si nō posset esse ex instōne, nō posset esse ex substōne, & sic in eius liberā volūtatē cōferre videtur. Op. supra de acqui. hær. l. si solus. vbi dādo substitutum pro parte non facit eū q erat necessarius in illa parte, volūtarium. Sol. ibi erat extraneus institutus, & sic p substitutum non vr illud induci, ut hic. Vel aliter, hic est necessarius pp vnā partem q̄ agnoscit, quæ trahit ad se, aliā sed nunquam testōr dr prohibere ne vna pars aliā ad se trahat, nisi hoc manifeste non dicitur, imo nullo modo dicitur, ergo &c. Circa materiam huius legis distinguā plene. ꝟ. eo l. ultima in tertio principa-
1 li membro. Vltimo ex hac l. not. † duo. Primum, q dolus præsumitur eo ipso, q qs omisit ex instōne, & capit ex substitutione alterius,
2 vt ibi, non enim caret dolo, &c. Secundo, † q hīre ex institutione,
d est honor. Ex hoc colligitur ratio. quare filio debeat relinqui iure institutionis, quia honorabilis tit. ut hic. Item est alia ratio, quia vtilior ꝓpter ius accrescendi. l. quoties. §. si duo ꝟ. de hær. inst. Item qa ex seipso potest substituere, non expectata alterius aditione. l. si in te-
3 stamento. sup. eo. † Quæro quid si substitutus esset quis alteri sibi coniuncto, cuius mortem expectare esset durū, an idem præsumemus, quod in patre substituto filio? Et uidetur q sic. l. cum tale. ꝟ. de cond. & dem. Contrariū puto. quia hæc lex solum loquitur q̄n votum parentum repugnat. Et aduerte quia hæc lex † generalis est ad oēs parē-
4 tes, siue habeant in potestate siue non. Nic non sunt alia dicenda.

ADDITIONES.

a Pom. Iulianus. Vide Are. consi. 40. in vltimo dubio.
b Alex. Item scias. Adde Bal. in l. 1. in 2. q. pnn. de vulg. & pup.
c Alex. Opp. Vide Bal. in sub. & in l. an opp. C. eo.
d Pom. Colligitur ratio. De ista ratione. Vide Fel. in c. super literis. de rescr. ver. regula fallit.

LEX XXVII.

Mater. Dubium huius legis erat, quia filij hæreditas videbatur quodammodo debita matri, & ideo si in ea grauatur, videtur habere iniustam causam repudiandi. l. excusatus. ff. p. eod. quod dubium tollit. hoc dicit.

§. In sententia. Qui non implet conditionem potestatiuam directam, & adit ab intestato, non tenetur hoc edicto, hoc dicit.

§. In eum. Tertius ab intestato tenetur, si cum instituto participauit fraudem. hoc dicit.

LEX XXVIII.

Si seruum. Qui habet pretium, videtur habere hæreditatē, ideo relicta a se præstare tenetur. h. d.

§. Institutus. Fideicommissa vniuersalia conseruantur per hoc edictum salua Trebellianica. h. d. Op. q iste habet aliquod remedium. s. compulsionis. l. nam qđ. § quæ cēpul sus. & l. quia poterat. ad Treb. & l. si quis omissa. ꝟ. eod. Sol. Verum

istorum non tollit aliud, quia diuersi sunt effectus. Item quia ex
uno detrahitur Trebellianica, ex alio non.

LEX XXIX.

Qui omissa. Per hoc edictum conseruantur libertates, saluo iure patronatus h.d.

LEX XXX.

Quomodo sciatur an quis possit intentare actionem ex hoc edicto.
1 *Quomodo sciatur an quis possit intentare actionem ex hoc edicto, ĩ quãtũ, & qualiter.*
2 *Omittẽs ex testõ, vt possideat ab intestato, quãdo teneatur.*
3 *Hereditatem ex testamento, si quis omisit ut alius possideat ab intestato, quomodo talis omittens teneatur.*
4 *Omittens adire ex testamento, vt substitutus hẽat, quã lo teneatur hoc edicto.*
5 *Omittens contra tabulas, vt habeat ex testamento, quando teneatur.*
6 *Omisit quando quis ex institutione, vel substitutione, vt habeat iure accrescendi, quomodo teneatur.*
7 *Legitimus primus si omisit vt veniat ad sequentem, an teneatur.*
8 *Veniens ab intestato si vt filius omisit, & vult venire, vt legitimus, habet locum hoc edictum.*
9 *Filius praeteritus, qui potest venire secundum tabulas, & ad ijt ab intestato, non tenetur hoc edicto.*
10 *Per hoc edictum conseruantur tutelae pupillares, & tutelę dationes.*

a **Qui omissa.** Qui omisit ex testõ, & possidet aliquo iusto ti. inter viuos, non tenetur hoc edicto. h. d.
Op. de l. j. nõ q̃rim⁹, & l. q aũt. §. ñ simplr̃, s̄. e. So. itellige hoc in tit.
vero ñ ficto, vel p collusionẽ habito, qa tal s titulus ñ pcedit, ut in
1 ꝯtriis. Quaero † qũo sciã utrũ possim intẽtare actionẽ ex hoc edicto
uel ñ? Rñ. fiet interrogationes sicut ĩ petitiõe hẽditatis. Nã primo
ĩterrogabo eũ, si est hẽs ex testõ si dixerit sic, planũ est, qa ꝯueniam
eũ actione directa ex testõ. Si dixerit, non, sed se repudiasse, tunc q̃
rit̃, an aliqd de dicta hẽditate possideat, & si dixerit, ꝙ nõ, tũc q̃ri-
tur, an repudiauit accepta pecunia, vel ñ. Si dixerit, ꝙ non accepit
pecuniã, nõ ẽ remediũ ꝯ eũ nisi de mẽdacio ꝯueniat̃. l. ñ. de rei uẽ-
di. & l. si qs pecuniã. s̄. e. Si uero dixerit se possidere aliqd. tũc q̃ri-
tur, an ex aliqua cã. Si allegauerit aliquẽ iustũ titulũ, non est reme
diũ ꝯ eũ, nisi ꝯuincat̃ de fictione, vel collusione, vt hic. Si nullũ ti-
tulũ allegauerit, sed dixit se possidere p hẽde, vel possessore. tunc
q̃rit̃ ex qua cã repudiauit, & si iustã allegat, ñ ẽ remediũ ꝯ eũ. l. qa
aũ. §. ñ simpl̃r. s̄. e. Si nullã allegauerit, tenet̃ ex hoc edicto. Vltimo
Dy. reassumẽdo istã materiã ponit unã suã dist. q̃ Cy. recitat d̃ ver
bo ad verbũ. C. e. l. j. q̃ distõ mm⁹ bñ ordinata est, & in multis mẽ-
bris defectuosa. Vt aũt istã mã tibi clare liqueat, distingue plene
quatuor casus Primo qñ quis omittit ex testõ, vt ipse possideat ab
intes. Scdo, qñ quis omittit ex testõ, vt alius possideat ab intestato.
Tertio, qñ omittit ex testõ, ut hẽat substitutus. Quarto qñ omittit
2 ꝯ tab. ut hẽat ab intestato. † Circa primũ dic, aut omittit nõ implẽ-
do ꝯdõnẽ, aut repudiando primo casu, aut erat ꝯdõ ptãtiua, & fa-
cilis, & tenet̃. sicut si eẽt institutus pure, & repudiaret. s̄. l. j. § q sub
ꝯdõne. Aut erat grauis, & onerosa, & nõ tenet̃ quasi ex iusta cã o-
miserit, ut s̄. e. l. mr̃. §. j. Scdo casu, qñ omisit repudiãdo cã ex iusta
causa, & nõ tenet̃ hoc edicto ut s̄. e. l qa aũt, in prin. & §. nõ simplr̃.
& ibi istos casus explicaui. Aut sine iusta causa, & tunc aut possi-
det aliquo titulo inter viuos, aut p hr̃de, aut nullo ti. Si aliquo tit.
inter viuos, & tunc aut iste titulus erat iustus. & non tenet̃, ut hac
l. & s̄. e. l. j. §. nõ q̃rimus. Aut titulus erat iniustus, & fictus, & tene-
tur, ac si titulũ non hẽret, ut d. §. nõ q̃rim⁹. & arg. s̄. e. l. qa aũt. §. nõ
simplr̃. ꝯ de pe. haer. l. nec ullã §. j. & 2. ꝯiũcta l. cũ. n s̄. e. Si uero pos
sidet titulo p hr̃de, aut tanq̃ hẽs alterius q̃ illius, ex cui⁹ testõ repu-
diauit, & nõ tenet̃, qa nec petitione hr̃ditatis posset ꝯueniri, ut no.
s̄. de pe. hę. l. Neratius. licet qdã dãnẽt illã gl. aut possidet pro haere-
de eius ex cuius testõ omisit, & tũc aut q̃ris an teneat̃ ad ea q̃ pñt p
se subsistere, aut ad portionẽ hr̃ditatis relictã directo. & non tene-
tur, vt sup. e. l. si in testõ. aut quaeris an teneat̃ ad ea quę per se subsi
stere non pñt, & tunc aut est relictum talr̃, ꝙ ex testõ non daretur
aditio, haereditate adita, ut cã ꝯdõnis ĩplẽdae, & non tenet̃, ut s̄. e. l.
si q̃s sub ꝯdõne, licet gl. alr̃ ĩnuere uideat̃ ĩ casu d. l. qa aũt. §. pe. id
ibi ref̃ hẽdit cã. Aut daret̃ petitio, si ex testõ adita fuisset, & tũc aut
ille, q vult petere. ẽ in sua culpa, qa potuit ad. ũ. do ꝯseq. & ñ tenet̃
omittẽs. l. qdã Titiũ. s̄. e. l. si ĩ testõ. §. fi. & l. si ñ sol⁹. §. j. & ista hẽrẽt
locũ in quolibet ex ꝯ. scriptis casib. iõ in eis nõ repetã. Aut culpa
ñ pt illi ĩputari. & tũc talis omittẽs tenet̃, l. 1. in prin. s̄. e. Sed ĩ q̃rũ,
& quaero, ẽ aduertẽdũ. Dico ergo, aut legata ñ fuerũt repetita ab in-
testato, aut fuerũt. Primo casu, aut ipse solus possidet tanq̃ hẽs, &
tũc ipse tenet̃ insolidũ, ẽt si modicũ possideat s̄. e. l. & si non totã.
Idẽ si dolo desijt possidere, vel dolo desijt apphẽdere possessionẽ.
ut s̄. e. l. j. §. ñ q̃rimus, qd̃ itellige ut ibi De hr̃ditate uero ci⁹ dic, ut
s̄. e. l. d̃ libertatib §. j. aut possidet ipse, & ali⁹ tãq̃ hẽs ab ĩtestato, &
tũc aut ille alius ñ fuit substitutus, aut fuit. Primo casu aut ñ par-
ticipauit fraudẽ cũ ipso omittẽte, & hoc ꝯstat, & ñ tenet̃. Aut par
ticipauit, & tũc aut ille omitẽs recepit pñũ, & qlibet tenet̃ insolidũ.
Aut ñ recepit, & qlibet tenet̃ p pte hr̃ditaria, & haec oĩa pbant̃ ĩ l.
si nõ sol⁹. s̄. e ĩ prin. Aut dubitat̃ utrũ pticipauerit fraudẽ aut nõ,
tũc puto, ꝙ ñ p̃sumit̃, nisi pbet̃. l. quoties. §. q dolo, de pbat. ꝙ pbat̃
si hr̃di psuaserit. l. j. §. psuadere, d̃ seruo cor. vl̃ alr̃ pcurauerit, ut
fieret, ut s̄. e. l. qa ãt. §. si pron⁹. Si uero ille ali⁹ fuit substitut⁹, q sic
possidet ab itestato, & omisit ex testõ, & tũc aut q̃ris d̃ relictis sepa-
ratĩ a quolibet, aut d̃ relictis cõiter ab utroq;. Primo casu qlibet te
net̃ d̃ suis. l. si ñ sol⁹. §. fi. s̄. e. qd̃ itellige si erãt relictę res diuersae, seu
q̃titates Si uero cadẽ spẽs. pfert̃ ille cui relictũ ẽ ab ĩtestato, ut s̄. e.
l. si ea. res. Si uero erãt res relictae cõiter, possent legatarij ꝯuenire
quẽ uellẽt, ut s̄. e. l. si ab instituto. Scdo uero casu principali, qñ. sle
gata fuerũt repetita ab intestato, tũc illa debent̃, tñ relicta in testõ
dẽnt prius solui, s̃m ordinẽ datũ. s̄. e. l. qa aũt. ĩ prin. & hoc primo.
Circa s̃m, † qñ omisit ex testõ, ut alius possideat ab intestato, aut il-
3 le alius ñ erat institutus, nec substitutus ex testõ, aut erat institutus
in testõ, aut erat substitutus, & repudiauit; & postea substitutus o-
misit, ut ad institutũ redeat, qa erat successurus ab intestato. Pri-
mo casu dic, vt dixi in l. licet. s̄. e. Scdo casu, qñ substitutus possidet
ab ĩtestato omittẽte ĩstituto, tũc ĩstitutus accepit pecuniã, ut omit
teret & substitutus tenet̃ suis, & institutus tenet̃ suis, oẽs uero le-
gatarij quẽlibet pñt insolidũ ꝯuenire, sicut si vterq; possideret. l. si
pecuniã. & l. si non solus. §. fin. & l. si ab instituto. s̄. co. nec fit prius
discussio possessoris, sicut s̄. in l. licet. Rõ, qa mitius agit lex cũ sub
stituto, q ẽt omnia onera sustinet, q̃ cũ alio, q nõ hẽt onera, nisi fi-
lius eius, q̃ ex testõ omisit, ut dixi ĩ l. si nõ solus. §. fi s̄. e. si uero omi
sit sine pecunia, solus substitutus tenet̃ ad omnia d. l. si nõ solus §.
fi. Tertio uero casu, qñ institutus solus possidet omittente postea
substituto, tunc aut substitutus omisit pecunia accepta, & tenetur
institutus, & substitutus. d. l. si non solus. §. fina. prius tamẽ discuti
tur possessor quam recipiens pecuniã. d. l. licet. s̄. e. & no. in d. l si ñ
solus Cessat. n. rõ. s̄. dicta, cum iam erant oĩa onera substituti. Aut
non recipit pecuniã, & sic ipse institutus possessor tenet̃ ad oĩa, l. si
non solus. in fi. pall. hẽ in oĩb. casib. in qb. dixi legata ꝯseruari per
hoc edictũ, itellige cũ sua cã, ut ꝯdõ talia, si ĩpleta fuerit condõ, si
sub mõ, ut ipleat̃ modus. l. qa ãt §. fi. s̄. e. Itẽ si dẽret detrahi Fal. de-
trahit̃. l qa aũt, in prin. & l. duo. § admonẽdi. s̄. e. & C. e. l. fi. & l. j §.
4 ad eos, ad l. Fal. hoc de scdo. Circa tertiũ, qñ † omittit̃ ut hẽat sub-
stitutus, & dicat, aut erat substitutus ipsemet sibiipsi. & non tenet̃
hoc edicto. qa uĩ facere ex dispõne defuncti. l. j. §. si pponat̃. s̄. co.
Aut erat substitutus alius, & tunc aut ille alius erat in ptãte primi
omitẽtis, & sic ad ipsum reuertit̃. & hoc edicto tenet̃ l. cui seru⁹.
& l. Iulia s̄. e. aut nõ erat ĩ ptãte eius, & tũc aut subst tuit descẽdẽ-
ti ex se. & ñ incidit ĩ edictũ, vĩ. n. hoc ꝯmisisse testõr. Qd̃ apparet,
qa facit de suo uoluntariũ. l. si filius hr̃s. s̄. de libe. & posth. no s̄. de
ĩof. test. l. Pap. §. quarta, p rõnẽ q̃ ponit s̄. e. l. Iul. §. fi aut substituit
extraneo, & tunc aut substituit aliquem ex descendentib. substitu
ti, & idẽ. d. l. Iul in fi. s̄. co. Aut substituit extraneo, tũc aut omittẽs
omisit bona fide, & sine fraude, & ñ tenet̃ substitutus nec ipse ex
hoc edicto, ut s̄. e l. si qs omissa. Aut hoc ẽ factũ ĩ fraudem, & tũc
aut ĩ fraudẽ omitẽtis, quẽ substitutus ignorauit, & idẽ, qa ñ tene-
tur. l. qa ãt §. si pronus, ĩ fi. s̄. e. & C. e. l. j. & no. ĩ l. si qs omissa. Facit
s̄. e. l. mr̃. §. fi. aut participauit fraudem, & tenetur ipse, & omittens
ẽt teneret̃, si accepisset pecuniã Sed an possessor pri⁹ discutiatur di-
stinguẽdũ ẽ, aut substitu⁹ hẽt onera sua, & non dẽt discuti posses-
sor. aut nõ hẽt, & tũc dẽt discuti. l. si qs pecuniã, & ibi no. & l. si nõ
solus §. fi. s̄ e & dixi ĩ pced. art. & dico ẽt. ꝙ qñ substitut⁹ solus te-
net̃, prius dẽnt solui legata relicta ab ĩstituto, d. l. Iuli. s̄ e & idẽ vĩ
ddm d̃ legatario q erat grauatus fideic. ut si pcurat, ut omittat̃ ex
testõ, & ueniat ab intestato ad eũ, teneat̃ hoc edicto, sicut substitu-
5 tu, quando omittit ꝯ tab. ut hẽat ab intestato, ut s̄. e. l. q aũt. §. pen.
6 qd̃ examina, ut ibi. † Quaero, qd si omisit ex instõne, uel substõne,
b ut hẽat, iure accrescẽdi, s̃m ea q̃ dixi in l. si tu ex pte. supra ti. 2 vĩ
ꝙ ñ possit hẽre locũ hoc edictum, qa nõ interest cũ portio caduca
accrescat cũ onere suo. l. j §. p secũdo, & §. ĩ nouissimo. C. de cad.
tol. sed certe imo pt interesse, p ea, q̃ dñr de ꝯtributione. ꝯ. ad l. Fal.
l j §. id qd̃ ex substõne, & §. seq. & ut sic u gore hui⁹ edicti soluat̃,
ac si ex istõne aduenissent, d. l qa aũt ĩ prin. & idẽ vĩ ddm si omit
7 teret, ut alius hẽat iure accrescendi. † Quaero, qd si omittat prim⁹
legitimus, ut ueniat ad sequẽtẽ legitimũ? Certe hoc fieri pt in necem
legatorũ. l. j. § fi. de leg. 3. & iõ oĩa q̃ dicta sũt, qñ omittit. ĩstit⁹. ut
8 ueniat ad lĩmum, possct hic dici ea. ratione. † Q̃ro qd si ueniens ab
ĩtestato, ut fili⁹, omisit ex illo capite, & uenire vult, ut legitim⁹, qd̃
fieri pt, ut l. j. §. qb. de suc. edi. Rñ. locũ esse huic edicto ea ratione si
hoc esset factũ in necẽ legatorũ, ut puta, si erant relicta noĩatim ab
9 uno gradu, & ipse repudiauit ab illo & admit ex sequenti. † Quae
ro, quid de filio pterito, q põt adire per s̃m tab. l. fil. o. de inoff rup.
& irri. test. an si adeat ab intestato teneat̃ hoc edicto Rñ. nõ. l. illã.
n. cãm habuit. ut s̄. co. l. excusatus. Qd intellige si nihil fuit sibi reli
10 ctum iure institutionis, alias secus hodie, ut ibi dixi. † Quaero, cum
p istud edictum conseruentur legata, & fideic. uiia, & particularia,
ut per totum ti. & s̄. co. l. si seruum, §. j. institutiones uero directae
non ꝯseruantur. l. si in testõ. sup. e. quid erit de tab. pup. Rñ. illę ꝯ-
seruabuntur. Tex. est no. in l. 2. §. plane. sup. de vul. & pup. facit l. nã
quod. §. si quis compulsus. ad Treb. ea ratione dico conseruari tu
telarum dationes, sicut etiam conseruantur per authen. ex causa.
de libe praeteri. ut in Auth ut cum de app. cog. §. sin autem hęc ob-
seruata non fuerint. Et hic sit finis huius distinctionis.

ADDITIONES.

a Pom. Qui omissa. vide Arc. cons. 160.
b Io. Fr. Cu. Iure accrescendi. Adde Ias. in l. si mihi & tibi, in vers. tu aduerte, inf. de le. 1. ubi contra Bar. ibi ponderat illam decis. & sibi ipsi contrarius redditur.
Men. Arc. cons. 159. col. fin. vers. 4. elt.

TITV-

TITVLVS QINTVS.

Senatusconsulto Sillaniano, & Claudiano, & quorum testamenta non aperiantur.

LEX PRIMA.

estici dicuntur, qui sunt de agnatione.
is mortalior nulla est ad nocendum, quam familiaris inimicus.
us pro ædificio ponitur, item pro agnatione, item pro familia, & pro omnibus descendentibus ab vno stipite.

Cum aliter. Hic ponit causam quare factum fuit hoc edictum. †No. q. domestici dicũtur, qui sunt de familia. Et facit ad repellendos testes tanquam domesticos. l. ẽt. C. de testi. & l. respiciendum §. furta domestica. ĵ. de pœ. No. secundo, † q. nulla mor- or pestis est ad nocendum, q̃ familiaris inimicus. Quæro, dr̃ hic omus, qualiter intelligatur. Glo. dicit de ipso ædificio, quod est q; tutissimum refugium. l. pleriq;. de in ius voc. hęc expositio nõ ruit huic literæ, quia senatusconsultum illud hẽt locum ẽt dño oc in villa, vel in itinere, vt ĵ. eo. l. si quis in villa. & §. seq. Vnde re- io, q. Iac. de Are. exponit domus .i. agnatio, q̃ notabilis exposi- est: tñ non congruit literæ, quæ hẽt locum ẽt in his occisis, qui n sunt d agnatione. ĵ. ea. l. §. si vir. & §. dñi. Vnde exponit domus familia, simul habitans in eadem domo, vt ĵ. ea. l. §. si vir. Facit ad unc expositionem. C. ne lice. potẽ. l. 1. & C. si rector ꝓuinc. vel ad m parti. l. 2. & ĵ. de alim. & cib. leg. l. cũ vna. in prin. In partib. vero uiciæ accipitur domus pro omnibus descendentib. ab vno stipite. De quo dixi in l. pronunciatio. §. familiæ. de verb. sig.

ADDITIO.

lex. Exponit domus. Quid veniat appellatione domus, vide. Bal. in hac l. & Mo- t. in rep. l. cum acutissimi, C. de fideicom.
en. Barba. cons. 10. col. 4. lib. 2.

Possessor bonæ fidei, quando habeatur loco domini.

§. Domini. Oppo. q. qui habet vsumfructum continetur appellatione domini. l. si postulauerit, §. de e. ĵ. de adult. Sol. ibi seruus torquetur pro vsufructuario, quia ibi erat in eius ministerio, quod in casu illo sufficit, non q. vsufructuarius dicatur dominus, & sic concor. Opp. nam † bonæfidei possessor habetur loco domini. l. quoties. §. 1. de nox. & l. magis puto. §. 1. de re. co- rum. & l. si quis seruos. inf. de leg. 3. Sol. bonæfidei possessor habetur loco domini, vt ipse, vel hæres eius, non possit dicere se non dominum, nec alius, cuius interest donec ꝯrium ꝓbetur. l. quidã in suo. in fi. de ꝯd. inst. & l. Titia. ĵ. de sol. & ita loquunt̃ ista ꝯria. Sed postq̃ detegeret̃ ab alio, q. non sit dñs, loco dñi nõ hr̃. Et ita loquitur hic.

ADDITIO.

Pom. Domini. Intellige vt per Ang. in rub. ff. de ope. no. nun. ver. vtrum.

Si committens delictum, propter quod bona veniant distrahenda, creditor habens domum pignoratam, potest illam defendere, contra Iac. de Are.

§. Seruus. Inducit Iac. de Are. †hunc §. si aliquis ꝯmisit maleficiũ ꝑ qd bona debẽt vendi, seu distrahi, q. creditor qui hẽt domũ pignoratam, non posset eam defendere, quia quoad vindictam publicã perinde dr̃ dñi, ac si non esset pignorata vt hic. Ego puto ꝯ, nam creditores præferuntur in pęnis publicis. l. vnica. C. pęn. fis. credi. præfe li. 10. & l. q. placuit. de iu. fis. Nõ ob. hæc lex. q̃a loquit̃ in seruo, q. d. linquendo põt priuare dñm dño suo. l. 1. §. quod ergo, de vi, & vi arma. Vnde hic ex delicto suo conuenitur, merito præiudicat creditori, quia & domino posset preiudicare. Aliæ vero res inanimatæ non dicuntur committere delictum. Et tene menti.

ADDITIONES.

Barb. Seruus. Si domus venit destruenda propter maleficium, & sit pignorata, an creditor poterit obstare ne destruatur, vide tex. in l. res quæ. §. res autem. inf. de iure fis. qui hac q. decidit. Et quid in vxore, an poterit impedire destructionem domus viri pro dote sua, uide hic Ang. & Bal. in l. pignus. C. de pig. act.
Barb. Tene menti. Vide Ro. & Cy. in l. pignoris. de pig. act. & Bal. in l. si dominiũ. C. de pig. & Bal. hic. & Bal. in d. l. pignoris. quid autem in inquilino, vide Bal. in d. l. pignoris. & in l. si noxa. adde tu Rom. cons. 138.

§. Serui. No. q. in legatis conditio existens non trahitur retro. Pro hoc l. si mater, §. eundem. ĵ. de exce. rei iudi. Opp. ĵ. ad l. Falc. in rõne. §. 1. Gl. non soluit. ibi soluã q̃a vere ibi nulla est fictio. Hoc examinaui plene in l. si is q. ꝓ emptore. de vsucap. licet Dy. videatur dicere ꝯrium, de reg. iu. c. 1. lib. 6. in vlt. q. in ꝯcti bus secus. l. potior. & l. qui balneum. §. qui potiores in pig. habeant.

ADDITIO.

Barb. Serui. No. sing. istum tex. licet conditio purificata trahatur retro non habet locum in legatis, vide Dy. in c. 1. de reg. iu. in 6. & in l. quod dicitur. de testa. mil. & dominum meum in l. fi. de don. causa mortis.
Men. Socin. sen. cons. 169. col. 1. circa prin. lib. 2.
Alex. Vide Bar. in l. si filius. in prin. de verb. ob. & qualiter conditio in legatis trahatur retro, & ad intellectum huius literæ, uide Imo. post Ang. in l. quæsitum. §. si mihi seruus. de leg. 1.
Pom. Contra istum tex. est tex. l. 3. §. qui fideicõmissariã. ubi Bal. ff. de hære. insti. secundum intellectum quem dicit Bal. in l. quidam eulogio. C. de iure delib.

1 *Illud quod fieri debet de proximo, habetur perinde, ac si factum esset.*
2 *Occisus si aliquis est me præsente, & ipsum non adiuuante, non teneor, nisi sim particeps sceleris.*

a 1 §. Sed in eo. a No. q. illud quod fieri dẽt d ꝓximo, †hr̃ perinde, ac si factum esset. Opp. de l. 3. 9. de his ĵ. eo. Sol. duo sunt videnda hic. primo an seruus puniat̃, secundo an torqueatur. Ad primũ dico, q. non punit̃, vt hic, nisi aufugerit ante apertas tab. l. ꝯria. Ad ꝯm dic. q. põt, & dẽt torqueri, q̃a ẽt factus liber torquetur. l. si exhæredatus. in fi. ĵ. eo. tñ non est festinãdum ad
b eius tormenta, vt hic. Itẽ iste §. inducitur ad q. q. si aliquis occi-
c dat aliquẽ me pñte, & cũ nõ adiuuarẽ cũ possem, nõ teneor, nisi a-
2 lias essem ꝯscius, vel particeps sceleris. ut patet hic, & apparet ꝑ locũ a speciali, in toto isto tit. Si. n. in seruo est speciale, ergo in ꝯrium est ius commune. Hoc tangitur in l. culpa caret. per gl. de reg. iur. & per Dy. in c. non est sine culpa, de reg. iu. li. 6. & per Gul. in l. ut vim s. de iust. & iu. & facit quod dicam statim. inf. ea. l. §. occisorum.

ADDITIONES.

a Pom. Sed in eo. Et no. pro eo, qui de proximo est rebãniendus, an interim poterit impune offendi, vide Bal. in l. eum qui supra. de iud.
b Barb. Item iste §. vide Bal. in l. 1. C. de ser. fug. & quod ipse no. in l. raptores, C. de episc. & cler. & in c. 1. §. homicidii. de pace iur. fir. & vide Bar. in l. sed vtrum. ĵ. d parri. Et sic no. ex isto tex. licet quis sit præsens, non præsumitur dare auxilium, nisi eum associasset, vt hic dicit Bar.
c Alex. Inducitur ad quæst. acit quod not. Bar. in l. metum. §. licet. quod me. cau. & uide no. in c. quanto. de sent. excom.
Men. Gomesius. §. Item si quis in fraudem. nu. 41. Instit. de actinn.
Pom. Vide Capo. cons. 34. inc. si unquam.

§. Domini. Facit pro pluribus dominis vnius castri, qui habent plures vasallos, vt quilibet domini appellatione contineatur.

1 *Vasallus qua pęna punitur faciens aliquid contra dominum, ea. tenetur si facit contra filium domini.*
2 *Catastrum patris prodest filio etiam emancipato.*
3 *Filius emancipatus quamuis non dicatur agnatus, tamen tenetur hoc edicto.*

1 §. Domini. No. † q. illa pęna, quæ imponitur vasallo, si facit aliqd ꝯ dñm, imponitur ẽt si facit ꝯ filium
2 dñi. †Item facit in arg. q. libra seu catastrum patris prodest filio, siue in potestate siue emancipato, non autem aliis, qui in eadem fami-
a lia sunt, vt alumnis familiarib. & similib. Vltimo qd hic dicitur de dato in adoptionem, vel de recepto, forte hodie immutatur in l. cũ
3 in adoptiuis. C. de adop. †No. etiam, quod filius emancipatus, quãuis non dicatur agnatus. l. tutelas de capi. dimi. tamen tenetur hoc edicto, ideo non est bona expositio. quam facit Ia. de Are. in prin. huius legis, dum dicit, domus idest agnatio, vt ibi dixi.

ADDITIO.

a Men Vlt. Crauet. cons. 149. nu. 10.

§. De matris. Quæro rationẽ huius §. Dicit gl. quia filius non est de familia matris. Certe nec filius emancipatus est de familia patris, & tamen continetur hoc edicto, vt supra prox. §. ideo intelligo legem, quod hic simul non habitabãt in eadem domo, vt infra eo. §. si vir.

a §. Si pater. a principium huius §. vr̃ probare, q. in suo, inter mortem, & aditionẽ sit mediũ, licet de hoc glo. varient, ĩ l. Iulianus inr. de ꝯd. & dẽ. & l. si alienũ. §. in extraneis. s. d hær. ĩst. tñ qd dr̃ dẽt itelligi. s. q. est mediũ d iure ꝓtorio. De iure ãt ciuili nullũ ẽ mediũ. l. i. §. q. sũt ĩ ptãte. s̃. ti. 1. dixi plene ĩ l. vlt. s̃. d ꝯd. insti. Scdm rñ. huius §. gl. intelligit d filio emãcipato. q̃a si eẽt suus, statim esset hr̃s, & serui eẽnt liberi, & optime dicit ĩ seruis q b. relicta est libertas, q̃ ꝯfirmat̃ ꝑ exñtiã sui heredis, l. sciẽdũ. d ma tes. & l. cũ quasi. §. sd & si q s. inf. d fideic. li. sd q̃ tũ ad seruos legatos, ñ ẽ necesse, q̃a exñtia sui hr̃dis ñ ꝯfirmat legata ꝑticularia. l. 1. ĩ fi. vt ĩ pos. le. licet secus ĩ fideicõmisso v si. l. ita tñ. §. si pr̃. ĵ. ad Tre. rõ patet ibi, q̃a ĩ libertatib. ẽ spãle earũ fauore, ĩ fideicõmisso vlĩ ẽ fauor filii, ne postea adire cogat̃, s̃m l. q̃a poterat. ad Treb. dixi ĩ l. si pup. d acq. hær.

ADDITIO.

Pom. Si pater. Et uide Bar. in l. si optio. inf. de optione leg.

§. Si pater necatus. Ratio huius est, quia est communis familia, & sic non obstat infra de verb. sig. l. licet. §. paternos.

1 *Vxoris res non dicuntur propriæ viri, nec econuerso.*
2 *Familia vna appellatur vna domus.*
3 *Vxor non potest esse testis in causa viri, nec econuerso.*

2 §. Si vir. No. † q. hic proprie res vxoris non dñr viri, nec ecõ-
1 uerso. †No. q. vna familia appellatur vna domus. Gl.
2 inducit q. vxor non potest esse testis in causa viri, nec econuerso,
3 quasi sint domesticæ personæ. Idem no. gl. Insti. de test. §. ĩ testibus. Op. gl. de le. 1. §. seruum mariti. inf. de quæst. Sol. seruus non torque-
b tur contra vxorem, vt ibi, quia quodammodo est dña, sed ꝑ morte vxoris sic, vt hic eadem ratione, & sic concordat.

ADDITIONES.

a Si uir. Vna familia appellatur una domus, & uide l. tria onera. de excu. tut.
b Alex. Los. Sol. seruus non torquetur. Aut Bar. est corruptus, aut solutio continet aperta calumniam, quia est directo contra textum hic adductum, ubi dicitur, seruum mariti in caput uxoris posse torqueri, &c. Quare solue melius, ut ꝑ Bar. bi.

1 *Occisus dicitur qui per vim occiditur, non naturaliter moritur.*
2 *Statutum, quod villa teneatur capere malefactorem, intelligitur si potuerit. Item non tenetur si maleficium fuit factum clam. Item non tenetur, si maleficium fuit commissum iuxta confinia, ita quod statim in alienum territorium transiuerunt.*
3 *Maleficium quando puniatur ex sola scientia.*

§ Occi-

1 a **§.Occisorũ.** Non tenenť serui de morte dñi, si ei opē fer renō poruerũt.h.d. † No.primo a signãtionē huius verbi occisorũ. Intelľr.n.p vim,non nãliter, seu à Deo.
2 Scdo no.† tex.ibi hic iō,q toties puniēdi &c.qa esset ar.ad q.p Italiã sunt statuta,ꝙ uillæ & castra teneanť capere malefactores : nã
b hoc intelligendũ est b si potuerint, vt hic. Quid.n. si aliqs in villa venit cũ iãta gēte,& ɔmisit maleficiũ,ꝙ nō posset tota villa resiste
c re? Certè nō teneť ad hoc.C.de app l.addictos. c Quid si maleficiũ fuit factũ clã. Certè nō teneť,si nō cepit, vt ĵ.e.l.3.§.si maritus.Itē
d qd si maleficiũ fuit cōmissum iuxta ɔfinia,ita ꝙ statim potuerũt d trãsire ad comitatũ alterius? Certè nō teneť,ad hoc l.2,ĩ prin.C.de nox.& l.nãle,ĩ prin ĵ.de acq.re.do. & s̃.de ædi.edi.l.qs sit fugitiu⁹,§.j.& facit ad p̄dicta.C.de his qb.vt indi.l.si iō. Vltimò hic ĩ fi.vi-
e de tex. e ꝙ ɔscij puniunť, sed s̃.ea.l. §.sed in eo.dr̃,ꝙ nō puniũtur,
3 nisi p̃cipes. Quał̃r intelligať hoc? † R̃n.sola scĩa de maleficio ɔmittēdo, nō facit quē teneri, nisi maleficiũ debeat cōmitti in dñm, vt hic,vel in patrē, l.2.ad l.Pōp.de parric. vel in principē,vel in Rēp. cui qs subest. l.qſquis,C.ad l. Iul. maiest. In aliũ uerò si dēt cōmitti,non puniť quis ex sola scĩa,nisi fuerit particeps,vt in §.sed in eo, & quod ibi dixi. Dixi plenius in l.vtrum,ĵ.ad l.Pomp.de parricid.

ADDITIONES.

a Pom.No.primo.Vide Bolog.in repet.§.Cato,in 4.not.de verb.oblig.

b Alex.Intelligendũ est. Qñ villa teneat capere malefactorē,no.tñ,ꝙ si non pōt capere,tenet denunciare.l.2.& ibi Bal.C.de his qui latro.occul. Et ad hanc materiã uide oino quæ no.Bar.in l.ab omnib.§.1.de leg.1. & Bar.ĵ.eo.l.si quis,§.maritus.

c Alex.Addictos. Et uide Bal.in l.annus,C.de cal.& in l.1.C.de his qui lat.occul.Ad materiã huius legis,adde not.per Bart.in l.si quis non dicã rapere,de epis.& cler.& in l.huius,de cust.reo.& in l.ne quid,de incen.rui.naui.& omnino Bart.in l.3.§.subuenitur,ĵ.eo.& Bal.& Ang.in l.si ideo,hic alleg.Adde videndum Bal.super statuto Crem.quo cauetur,ꝙ villa teneatur ad denunciandum malefactorē,aliàs teneatur ad emendã damni,si incendium datũ,vel factum fuerit palàm, vel occultè in ipsa uilla, super quo consuluit, ꝙ licet non possit cognosci an humano facto,vel diuino prouenerit incendium, ꝙ tñ villa teneatur,est consi.37.1.vol. & uide pulchrum casum in materia hac per Bal.consi.171.3.uol.Item adde,ꝙ stante prædicto statuto, quòd absentes a uilla non tenebuntur, secundum Aloec. de Ros.in 2.parte statutorum,q.83.ut refert,& sequitur Rom.consi.7.

d Pom.Potuerunt.Vide Rom.consi.70.in uer.uerbum tamen.Fel.in c.inter.in 2.col.de except.o. Cep.consi.18.in 2.dub. & pulchrè Bac.consi.210. in ult.col. Barbat.consi.8.in 1.uol.& consi.17.& seq.in 2.uol.& consi.50.2.uol.
Menoc.Gramm.cons.27.num.8.Crau.cons.35.

e Alex. Vide tex.Adde Bald.in §.sed in eo.hic alleg.& ideo facit,ꝙ si iu lex tenetur sententiare intra tempus sub pęna,intelligatur si potest, & quid si in uia comuni duarum uillarum datum est damnum,uide Bal.in l.si plures,C.de cond.inser.

§.Item illud. Ex isto § sumitur practica,ꝙ curia mittat notariũ, vt videat mortuum, & describat vulnera. qa cũ ɔstat curiæ, poterit postea procedere ad inuestigãdum de maleficio, facit l.inde Neratius,§.fi. cũ l.seq.s̃.ad l.Aquil.

ADDITIO.

a Alex.Item illud.Adde Bar.in l.fi.in princ.ĵ.de quæst.vide Aret.in tract.malefi.ver. nunc uideamus de tortura.
Menoc.Marsil.pract.crim.in princ.num.5.Gram consi.15.num.4.

1 *Vicini intelliguntur quo ad potest vox exaudiri.*
2 *Statutum ꝙ in maleficijs commissis de nocte,pœnæ duplicentur, & nox intelligitur à primo sono campanæ, quæ pulsatur de sero vsque ad aliam campanam quæ pulsatur de mane, an comprehendet maleficium commissum de nocte,tamen in loco ad quem sonus campanæ non porrigebatur, & num.4.*
3 *Si fictio, & veritas circa idem concurrant,quæ earum preualeat.*
4 *Quando maleficium dicitur commissum de sero, vel de mane, an dicatur commissum de nocte, vel de die remissiuè.*
5 *Locus loci necessario non inseritur in inquisitione.*

a 1 **§.Hoc aũt senatuscons.** a Per hũc tex. dicit Iac. de Are. † vicini intelli-
b gunť b quo ad pōt vox exaudiri. Facit ĵ.prox.ver.potuisse.& C eo.
2 l.fin. † Item facit, statuto caueť, ꝙ in maleficijs cōmissis de nocte pęnæ duplicenť,& nox intelligať à primo sono cãpanæ, quæ pulsať de sero, vsque ad aliã campanam q̃ pulsatur de mane. Modo quidã commisit maleficiũ in tali loco ad quē non porrigebať sonus cãpanæ, in veritate tñ de nocte fuit. q̃riť an pęna duplici puniri debeat. Iaco. de Are. disputauit hãc q.& tenuit id,qd ego ĵ.tenebo,tñ clarius q̃ ipse dicat. Quædã est nox nãlis ex nã,vt qñ Sol nō est sup terrã,l.hęc verba de verb.sign.quędã est nox ficta,vt si Sol de sero est sup terrã,tñ cãpana est pulsata, fingiť n.nox,cũ non sit.
c Hoc p̄misso c scias,† ꝙ qñ fictio & veritas ɔcurrũt circa idē subie-
3 ctũ,respectu eiusdē tpis & oĩ modo eodē respectu. & tunc abijci-
d mus fictionē, d & amplectimur veritatem. Est.n.impossibile,ꝙ fictio,& veritas sint circa idē omni respectu. l.filio quē pr̃, de lib.& posthu. Qñque fictio,& veritas ɔcurrunt circa idē respectu eiusdē tpis,tñ tendunt ad ɔ̃rios effectus & tunc amplectimur fictionē,& veritatē respuimus,l.retro,& l.in omnib.ĵ.de cap.& in oĩbus legibus q̃ aliquid tractant de fictione. Qñque fictio,& veritas ɔcurrũt circa diuersa subiecta, tunc vtrũq; amplectimur,& vnũ nō impedit aliud. Exemplũ,quidã decessit relicto filio nato,& ventre: ille q natus est,ſm ueritatē est natus: ille q est in vtero hr̃ pro nato ſm fictionē,& acceptamus vtrũque, l.cũ quidam,§.suũ,s̃ de acq.hær. & l. qui in vtero,s̃.de statu hom.& l.illud,si pars hære. Qñque fictio,& ueritas ɔcurrũt circa idē subiectũ, respectu diuersorũ tēporum. Verbi grã,reuersus est aliquis ab hostib.ſm ueritatē, modo est in ciuitate,& illud acceptamus. Item in ciuitate fingitur fuisse tpe captiuitatis,& istud ēt dmittimus, quia respectu diuersorum tēporum ɔcurrit fictio,& veritas. Hoc p̄misso venio ad qõnes. istud statutũ qđ inducit noctē fictam in primo sono.vsq; ad illum,q.pulsatur de mane,non tollit noctē verã,si eodē tpe ɔcurret,q.a in nocte vera statutũ nihil operatur. Non.n.pōt ɔcurrere fictio circa idē omni respectu,& veritas,vt dixi. Et iō si aliqs deliquit ĩ nocte vera,punietur pęna duplici,licet sonus cãpanæ ad illũ locũ non ptrahere-tur,sed si deliquisset nocte ficta.hoc est.post sonum cãpanæ,sole adhuc exñte super terrã,non puniet pęna duplici, si deliquit in loco ad quem sonus cãpanæ nō p̃renditur. Excusatur.n.si inde audiri ñ
e pōt vt hoc §.& C.eo.l.fi. Sed q̃ro,e quid si accusator dicit maleficiũ
4 cōmissum esse de sero,vel de mane,an intelligetur de nocte,vel de die. Dic vt dixi in l.aut facta.§.tēpus.ĵ.de pę. Vltimò vides ex hoc, §.dr̃iam esse inter camerã,seu cubiculum,& domum.sed in l.libel-
5 lorum. ĵ. de accusa. dr̃ ꝙ dominus † debet inseri in accusatione, & sic non est necesse inseri cameram,quia locus loci est.

ADDITIONES.

a Barb.Hoc autem senatusc.vide Bal.in l.fi.C.de his quib.vt ind g.
Paris.Vide Ias.in l.fi.in 1.00.C.de his quib.vt indig.

b Alex.Vicini intelliguntur.Qui dicantur vicini,vide Bar.in l.3.§.surdus.ĵ.eo.

c Men.Præmisso.scripsi.consi.124.nu.104.

d Alex.Alex.Abiicimus fictionem.Vide quæ dicuntur in l.si filio.de lib.& post.De hac q.vide Bal.in l.fi.de his quib.ut indig.& no.per Bal.in l.liberorum. in prin.de his qui no.infa.per Iac.But.in l.more.s̃.de fer.per Sal.in l.non minorē.C.de trãs. per Per.de Anc.in c.canonum statuta.de const.ver.& illam materiam disputauit Iac.But.& c.adde Ang.in l.Gallus,§.& quid si tantum.de lib.& posth.& faciunt notata in l.aut facta,§.tempus.ĵ.de pæn.& quid habeat deponere testis , qui interrogatur,quid sit nox.vide Bal.in l.data opera.C.qui acc.& in d.l.non minorē. adde videndum post hanc apost.pulchram q.Fed.de Sen.cons.44.& 256.

e Barb.Sed quæro.Et vide Ant.in c.cum dilecti.de do.& contu.& quod habetur in c.si perfodiens.de homic.& in l.2.C.de cust.reor.

a b **§.Hoc rescriptum.** a No.ꝙ multa dñr duo,vel tria. b Ad idem.inf.de le.l.licet alibi aliter accipitur,vt extra de cle.excom.c.latores & ibi glo.

ADDITIONES.

a Pom.Hoc rescriptum.Vide Aret.§.fi.Insti.de iu.perso.& in tracta.malefi. in verbo pluribus percussionibus.Alb.in 1.parte statutorum & Pan.cap.ad nostram.de de reb.eccl.non alie.Bar.in l.si gemma arbor ibi Alex.in apost.ff.arb.fur.cæs.

b Alex.Vel tria.De quo etiam vide gl.in l.1.ff.de le.1.& no.Inst.de iure perso. §.fi. est gl.1.in c.ad nostram.de reb.eccl.non alie.& vide etiam no. in l. licet Imperator de leg.1.& ibi.Ang.q dicit,ꝙ tria faciunt multa,per tex.in Auth. de referendario ꝙ ao fit verũ,ibi dicã,& vide ēt no.p Bal.in l.hac consultissima.C.qui test.fa. pos.q dicit,ꝙ octo faciunt multitudinem.Quid de verbo plurib. vide Bal. in l.si gemma sup.arb.furt.cæ.uide Bal.in hac materia in l.hac cõsultis. in fi.qui test.fa. pos.gl in c.ad nostram.de reb.eccl.non alie.quid de verbo multis,& de verbo plurimis,vide Ang.de Are.in tract.malefi.in ver.plurib.& pluribus.

1 *Impubes dolo capax non tenetur de delicto in non faciendo. Et an minor 20. annis examinatus in criminali,faciat indicium.nu. 2.*

1 **§.Impubes.** Per hunc §.determinat Dy. multas leges, q̃ dñr,ꝙ † impubes tenetur de delicto si est doli capax.alias nō,qa oẽs intelliguntur de delicto ɔmisso in faciendo l.impuberē.ĵ.de falsis, & in l.infans.ad l.Cornel.de sica. sed si deli-
2 quit in non faciendo,tunc simpľr excusatur, vt hic,ſm eũ. Item,† facit,minor 20. ann. non est testis idoneus in cã criminali.l. in testimonium.s̃.de testi.sed si examinetur,an facit indicium. Hic est tex. ꝙ sic,& l.fi.C.eo. In ɔ̃rium facit:nam qui non debet examinari, examinatus non probat,l.maritus.ĵ.de qõ. Sed dic vt ibi dixi.

a **§.Excusantur.** a Not.bene hunc casum ɔ̃ homines villarum castrorum,vel ciuitatum, qui erigunt rumorem,& pulsant campanas,& fingunt se velle capere malefactores,& non posse,ꝙ eis hoc non prosit.

ADDITIO.

a Barb.Excusanť.Et qñ,oĩno pbať negligentia alicuius uolentis. Et an testes, qui dñr cõe fuisse negligẽs i capiẽdo malefactores & nihil aliud pbeť,& qd dēt pbare uilla,ꝙ nō fuit negligẽs,& uide Bar.in cõs.102.incip.clarissime, isti Nocerini sunt inquiri,& i cõs.26.inci.Reuerēde mi pr̃.& uide Tanc.in 5.rub.q.6. circa mediũ,ubi dicit,ꝙ fit đ nocte.ñ bñ pbari fuisse notoriũ.18.q.2.c.pretiosa.& vide Tãc.in 11.rub.q.23.& uide Bal.in l.si nō spãli,C.de test.& in l.data, C. qui accu. non pos.& in l.1.C.de emen.Iust.Cod.Bal.in l.non minorem.C. de transf. Bal.in l.si ideo,C.de his quib.ut indig.& in l.1.C.de his qui latrones occul.& uide Bal. in l.1.§.pueritiã.de postulãdo.de surdo,q non potuit audire.uide Bal.ĩ c.1.§.porro.q fuit prima cã bñfic.ĵ amittendi,& de delicto facto de nocte in l. Arethusa. de sta.hom.& uide Lud.Ro.cõs.7.inci.uisis necessariis,& vide Bal.in l.non dubiũ C.de leg.& uide elegãs consilium Bar.incip.Clarissime isti nostri Nucerini.

§.Si domus. Habes hic, ꝙ non ɔqueri, est remittere.

LEX II.

1 *Transigere de crimine capitali licet in præiudicium trãsigẽtis, non aliorum.*
2 *Transigere an possit quis de delicto commisso,in non faciendo.*

a b **Diuus.** Dominus percussus pōt purgare b innocentiam seruorum suorum.h.d.Quærit. glo.

ADDITIONES.

a Poma.Dinus.Adde tamen licet uulneratus,& moriens non potest absoluere occisores,potest tamen eos exculpare,vt non possint detineri.Bal.in l. 1. prope fi. C.commu.dele.faciunt quæ no.Cæpn.caut.1.

b Alex.Purgare.Quid operatur ista absolutio dñi,uide Bal.in l.1.C.cõ.dele.& Bar. in l.non solum,§.1.de iniu.& Bar.in l.damnum,§.Sabini.de dã.infe & quid si aliquis ueniens ad mortem,dicit se tulisse iniustam sententiam,uel falsum testimonium,vide Bart.in l.si quis in graui §.1.& ibi forte dicam,inf.e.& quid operetur ista absolutio,uide Cy.in l.1.in uer.pone testator ita dixit,&c.C.de iure.deli. & Bal.in l.transigere,C.de transa.

o. notabiliter, an dñs possit absoluere occisores. Rñ q; nõ. Illi. n.
eliquerunt in faciendo. serui ĩ omittẽdo. vide gl. istã & no. Contra
l. facit. C. de transa. l. trãsigere. Sol. † De crimine capitali licet transi
ere ĩ p̃iudiciũ trãsigentis vt sup illo ꝓcessũ nõ ꝓcedaĩ, & vt reus
ñ habeaĩ, vt ꝯfessus de crimine l. 2. s̃. de bon. corũ. & l. ĩ oib. de p̃-
aricato. ita loqĩ l. trãsigere. nõ in p̃iudiciũ aliorũ, q pñt accusare,
ꝙ hic gl. Dixi plene ĩ l. si maritus § si negauerint, ĩ. ḋ adul. Itẽ ad
erte: Dy. vr̃ velle, q; per hanc gl. determinent oẽs leges, q̃ dñt, q;
le maleficio ñ licet trãsigere. s. si fuerit ꝯmissum in faciendo, secus
nomittendo, vt hic. Dy. idẽ dr̃ ĩ l. 1. §. vsq; adeo. ĩ. de iniur. Idẽ Cy. ĩ
l. trãsigere. in pe. q Sed du: ũ vr̃, q illud, qḋ hic ita singulr̃ est sta
tatutũ, trahaĩ ad ꝯñtias in casu, ꝯ l. ius singulare. & l. qḋ non rõne.
s̃. de legib. Hic. n. serui ita acriter punirent' si dñm suum nõ iuuant:
merito ḋ facili fit eis remissio. Et hoc innuit tex. cũ dr̃, nec pietas ꝓ
seruis, q̃ rõ alias cessat. Pone. n. q; aliq s desistendo incidit in Turpil
lianum, vel nõ ꝓsequẽdo incidit in l. secũdã. C. vt intra certũ tem-
pus crim. q. termin. vel in l. qui crimẽ. C. q accu. nõ pos. poterit ne il-
li remitti. qḋ delinquitur in nõ faciendo? Non credo. Obstat. n. re
gula d. l. transigere, & l. iurisgentium. §. si paciscat. s̃. de pact.

ADDITIONES.

Barb. quærit gl. Et no. sing. illam gl. secundum Dy. q; si ut pęna applicanda fisco de consensu partium non poterit remitti, sit applicanda parti, per fiscum rem iti non põt, vt est gl. sing. in l. venia, C. de in ius voc. nec tamen hoc est verum quando delictum consistit in faciendo, secus si in omittendo, licet cõtra teneant Bar. Bal. & Cy. & uide gl. sing. in l. si vsusfructus, §. de præteritis, ff. de vsufr. q; pęna legis Aquiliæ non venit propter culpam in omittendo.
b Alex. Durum videtur. Vide Bal. in §. si paciscar. qui est in l. iurisgẽtium, ff. de pac.
c Poma. De facili. Vide Bal. in l. si quis in conscribendo. in vlt. col. de pac. Alex. l. trã sigere. & ibi Mod. C. de transa.

LEX III.

1 *Vassallus acriter vulneratus, si relinquit dominum in prælio, non tenetur.*
2 *Vassallus non adiuuans dominum omnino periturum excusatur.*

a
1 Si quis in graui. Dy. dicit notabile argumentum † pro vasallo acriter vulnerato, qui dñm ĩ bello dimisit, q; nullatenus tenetur. Ad idem ĩ. de op. lib. l. libertus qui. & l. 1. §. tulisse, s̃. eo. Sed
2 † quid si dñs erat omnino periturus, quantumcunque vasallus opem ferret. Videtur excusari, argumento l. si alius. §. est & alia. ibi, periturus. ĩ. quod vi, aut clam, facit quod notatur in l. 1. in fi. de iure emphyteutico. secundum Dy.

ADDITIO.

a Barb. Si quis in graui. Et vide Bal. in c. 1. quib. mod. feu. amit. 10 coll. Et vide Bal. in c. 1. §. si a me morte. de alie. feu. pat. & vide quod no. in tit. hic fini. l. Corra. & in c. 1. §. porro. quæ sit prima causa bene. amit.
Meno. Soc. in. sen. cons. 105. in fi. lib. 3.

1 *Dictum iudicis, vel testis, in morte dicentis tulisse sententiam per pecuniam vel falsum deposuisse, non præiudicat aliis.*

a §. Si quis moriens. a Assertio interfecti non probat, nisi probetur aliter mors illata. h. d. Gl. op. ff. de bo. li. l. q. cũ maior, §. fi. & l. Paulus. §. 1. de cur. fu. l. si furioso. §. 1. non soluit. Dy. dicit hic, q; pp verba defuncti pęna ñ imponitur
1 vt hic, licet hæres vel filius si accusat, a præsumpta calumnia excu-
b setur, vt in contrario. Item facit ad qõnem, aliquis assessor veniẽs
c ad mortem dixit se tulisse vnam sententiam pp pecuniam. Vel ali-
d quis dixit se tulisse falsum testimonium, an credatur? Et facit, q; tale dictum non p̃iudicet aliis. Ad idẽ facit l. 1. §. si q s filius, ḋ Carb. edic. & l. Seia. in prin. s̃ ad Velle. tex. vr̃ in c. sicut. extra de testib.

ADDITIONES.

a Paris. Si quis moriens. An exculpatio defuncti aliquid operetur, vide Ias. in l. 1. in prin. ff. de eo per quem fact. erit. Item q; exculpatio offensi facit quod quis non possit torqueri, et qñ essent indicia sufficientia, vide Ias. in l. 1. ad fi. C. de leg.
b Pom. Item facit. Et an stetur dicto notarij dicentis se scripsisse falsum instrũm. vide Bal. in auth. si testis productus dicatur, C. de test. licet. Ang. voluerit, q; faciat indicium ad informationem iudicis, quia tunc non requirit iuramentũ, ut est tex. sing. in c. 1. §. si duo, super verbo, testium. de pac. tenen. Et adde tu Bal. in l. generaliter, C. de non num. pec. & vide quod ipse no. in l. hac consultissima, C. de testa. & quod ibi ad eum no. Sal. tenet cum Bar. in l. qui falso, ff. de testa. & vide quæ dixi in c. cum ecclesia. de cau. pos. & quæ dixi in c. Ray. de testa.
c Poma. Aliquis dixit. Vide Fel. c. sicut. in 1. no. de test. & c. literas. de præsump. Barb. cons. 3. in 1. vol.
d Alex. Non præiudicet. Si iudex in articulo mortis dicit se tulisse sententiam falsam, an præiudicet alis. Et facit, an testis in articulo mortis possit examinari, ita q; sibi credatur, de quo etiam dixi post Bart. in l. lege Aquil. ff ad l. Aquil. & not. Bal. de pa. Constantiæ. in ver. vasalli. Et ad dictum Bald. q; credatur iudici, vide l. mo. in c. 1. de arb. Bene facit, l. quod Herennius, §. Caia de euictio. & in l. ab exe cutore. de appel. & l. si quis decurio. C. de fal. & q̃ uni testi aliquando creditur, l. Theopompus. de dot. præle. l. quicunque. de ser. fug. l. in dona. quid in teste qui in ult. mortis articulo dicit se falsum testimonium dixisse. dicit Bal in auth. si testis productus dicatur, C. de testi. quod non nocet, per id quod habetur hic. uide Bald. post Barto. in l. generaliter, in ult. no. C. de non num. pecu. Quid si moriens dixit, non fui uulneratus a Titio, uide sing. Bald. in l. 1. in uer. sed pone testator dixit, circa ult. colum. C. commu. de leg.
Men. Alciat. tract. præsum. reg. 3. præsump. 4. nu. 9. Curt. sen. cons. 72. col. 1. Barb. cons. 30. col. fi. lib. 1. Gramma. cons. 42. nu. 7. Paris. cons. 67. nu. 119. lib. 3. Gramma. decis. 56. nu. 14. & cons. 53. nu. 7. cons. 57. nu. 13. D. dac. lib. 2. uariar. resolu. ca. 13. Marsi. consi. 20. nu. 14. Placa. lib. 1. Epit. c. 13.

1 *Vassallus non tenetur iuuare domininum in iuste preliantem.*
2 *Villa quæ tenetur ex forma statuti capere malefactorem, non tenetur capere occidentem bannitum, qui poterat impune occidi.*
3 *Syndicus denunctare debet occidentẽ bannitũ, qui etiam licite poterat occidi.*

1
a §. Si maritus. Dy. allegat † hunc §. q; vasallus, a nõ tenetur adiuuare dñm iniustè præliantem. De quo habes in c. dño guerram, 10. coll. in tit. hic finitur lex, &c. Ego
2 induco ad qõnem, † Villæ & castra comitatus tenentur capere malefactorem, aliquis occidit malefactorẽ, qui põt impune offendi. Certè non tenet' villa, si nõ cepit. Casus est hic. Dices tu, hoc est ꝯ illud qḋ determinaĩ in l. si §. Diuus, ĩ. de pub. per quem §. dico, q;
3 syndicus habet † denũciare de occisione exbanniti, licèt potuit im
b pune occidi. Sed respondeo, b denunciatio fit ad cognitionem, vnde debet denunciari. Non. n. syndicus est iudex. Sed iudex debet cognoscere Ad idem l. de pupillo, § meminisse, ver. toties. ĩ de oper noui nunc. sed capere fit ad executionem. Vnde si liquebit executionem non debere fieri de maleficio, villa non tenetur, vt hic.

ADDITIONES.

a Alex. Vasallus. De uasallo qui tenetur capere malefactorem, uide Bart. in l. 1. §. accusationem, ad Turp. & in d. l. si de pub. * Menoc. Aret. cons. pen. col. 1.
b Sed respondeo. Vide Ang. de Are. in tract. malefic. in ver. necnon ad denunciationem miniscalis.

§. Si cum omnes. Licet seruo vni ex dominis gratificari. h. d.

a § Subuenitur. a Argm̃ pro castris comitatus, vt non puniantur, si de nocte non exiuerunt ad capiendum committentes maleficium extra castrum, cum esset clausum castrum & claues non tenebantur per eos, aliàs secus.

ADDITIO.

a Menoc. Subuenitur. Barb. consi. 17. col. 4 lib. 2.

a §. Surdus. a Argm̃, q; si duo dñi hñt domos vicinas, & introitum habent per diuersas stratas q; nõ dicant vicini. Est. n. aliud impedimentũ, q̃ impedimentũ longinquitatis.

ADDITIO.

a Alex. Surdus. Facit iste tex. ad q. q̃ ẋst. de qua in l. diuus, de in integ. rest. & facit l. 1. §. initium. & quod ibi no. s̃. de postul. an statutum puniens delinquentem, comprehendat mutum.

1 *Opem præstans post maleficium commissum, qualiter teneatur.*

§. Si quisquam. Qui defendit vnũ ex seruis ex malefactoribus, vr̃ esse noxius criminis. h. d.
a Dr̃ hic in tex. q; qui præstat auxiliũ malefactori post maleficiũ
1 cõmissũ ad euadendũ, vr̃ dare auxiliũ ad maleficiũ cõmittẽdum. Et hoc vr̃ tenere ille Alb. de Gand. in libello suo. Sed hoc non dr̃ hic: sed dr̃ q; qui celauit punitur tanquam auxiliator. Et spãle hic, alias præstans ipse opem post maleficium cõmissum punitur mitius, l. raptores, C. de rapt. virg. Dixi in l. in furti §. ope. ĩ. de furt.

ADDITIO.

a Menor. Dicitur hic. Cass. cons. 58. num. 21.

1 *Statuto stante, q; quicunque denunciauerit homicidam, habeat certam quantitatem, an istud pręmium debeat consequi particeps criminis.*

§. Si ex stipulatu. Istũ §. ꝓsequere, vt in gl. ibi, pro pręmio, facit ad q. facta est lex ad capiẽ-
1 dũ cõmittentẽ maleficiũ ex castrũ, cũ esset lex, † q; q̃cũq; denũciauerit homicidã habeat certã q̃titatẽ, vtrũ istud p̃miũ debet consequi particeps eiusdẽ maleficij, si aliũ denunciauerit, cũ quo malefi
a ciũ cõmisit cõiunctim? Hic vr̃ casus a q; sic, vt p̃mium cõsequatur & pœnam euitet, in ꝯrium est tex. in l. 4. circa fin. C. de condi. ob turp. cau. Ad hunc §. rñ. q; hic seruus nõ erat particeps eiusdẽ criminis, immo minus deliquerat, s. non pręstando auxilium dño, quod delictum facilius remittitur, vt s̃. l. prox & l. 1. §. impubes.

ADDITIO.

a Barb. Hic videtur casus. Et uide Bart. in d. l. idemq; §. fi. & Bald. in l. j. C. eod.

1 *Statutum q; capiens bannitum habeat certum pręmium, si homines villæ qui ex forma alterius statuti traxerunt se ad rumorem quem faciebant volentes capere bannitum, illum ceperunt, non habebunt pręmium.*
2 *Pręmium quod debetur capientibus bannitos, non datur officiali, nec familiæ capienti exbannitum.*
3 *Capiens bannitum ignoranter, non habet pręmium.*
4 *Statutum, quod furentis non possit acquirere, non comprehendit illum, qui habet pręmium virtute alicuius reformationis.*
5 *Fuga sola non est sufficiens probatio malefitij.*

a §. Vtrum. a Non vr̃ vindicasse, qui non vltro uindicauit, & fauore publicæ vtilitatis, generalis locutio non recipit restrictionem de habilitate personæ. h. d. Principiũ hu
b ius §. b facit ad multa. Statutum † est hic, q; qui ceperit exbanni-
1 tum, habeat certum præmium: aliud statutum † est, q; homines cõitatis debeant se trahere ad rumorem, & capere malefactores, & exbannitos. Contigit, q; quidã iuit ad capiẽdum exbannitum, cũ exbannitus effugeret, releuauit rumorem: alij rustici & audientes se traxerunt, & ceperunt ei bannitũ, an debeant hr̃e p̃miũ. Hic est casus, q; nõ ultro traxerunt se, sed incitati, & sic incitatus capiẽs per hunc §. nõ habebit, quia nõ cepit vltro. Et aduerte diligenter, q; istud, q; requiritur vltro, excludit eũ qui incitatus est incitatione facti, & quasi quadam coarctatione causatiua, vt s̃ dixi. & paret
in

ADDITIONES.

a Alex. Vtrum Bart. in l. nulla. C. de dela. lib. 10.
b Barb. Principium huius §. Et uide Bar. in l. nulla macula. C. de dela. l. b. 10.
Paris. Vide Com. consi. 14. incip. statutum dictat.
Menoc. Marsil. consi. 10. num. 43.

a in tex. Itē eadē rōne excludit illū, h q coactus est coarctatione iu-
b ris.† Et p hoc dico, q pmiū, qd dēnur capiētib. exbānitos, nō debet
2 officialib. vel familiæ Ptātis capiētibus. Non. n. ultro facisit, sed ex necessitate eorū officij qd est purgare pūnciā malis hoībus, l. cō- grui t, de off. psi. ergo nō vltro & sic nō hēbit pmiū, vt hic. Præte-
c rea q gratis facere tenet. si pmiū accipit, turpiter facit, l. si. de cōd. ob turp. cau. Itē cd dixit ultro, excludit eos, q casu fortuito capiūt
d exbānitos: nō q capit d exbānitū ignorās † cū exbānitū, sed repertū
3 in delicto leui, nō debet ei pmiū pcessū capiētibus, qa nō vltro, sed casu fortuito fecit, vt hic. Pro hoc rō, qa qdō ptātua dēt impleri a sciēte nō fortuito, l. 2. de qd. & dem. sed hic est qdō ptātina, si ce- perit. hoc est, si spōte ceperit. Et sic vr tex. in l. si is q in aliena, §. qd
e si fermus, ff. de acq. rer. do. Venio ad fin rūsum. hic † est statutū q.
4 forēsis nō pt hic emere possessiones, deinde facta est reformatio, q q dederit tale castrū, debeat hre tale podere a cōi, qrit an foren-
f sis debeat hre? Et vr q nō, qa statutū f dēt intelligi de habili ad ha-
g bendū, l. vt gradatim, §. & si lege, de mu. & hon. In qriū g est casus hic. Cum. n. hoc utilitatē publicā respiciat, non recipit restrictio- nē de habilitate psonę. Et ad hoc inducit in simili per Gnl in l. si- liusfa. §. si cer. pet. Dixi in l. oēs populi, in materia interpretationis restrictiuę. de iust. & iu. Venio ad ver. de his, iste ver. intelligit de his, qui manumissi sunt sub cōditione, vel qui aufugerunt, vt s. eo. l. j. §. serui appellatione. & §. sed in eo, & quod ibi dixi. In §. proxi de
5 his qui & c. Declara vt dixi s. l. prox. & l. j. §. sed in eo. non tñ † intel- ligas hic, q sola fuga sit sufficiens probatio maleficij, vt s. eod. l. j.

ADDITIONES.

Barb. Item eadem. Et vide Bald. in l. 2. C. de oper. lib. & quę ibi no.

b Alex. Excludit illum. Vide Bald. in consi. inc. p. statuto ciuitatis Perusij cauetur, q receptans bannitum, vbi tenet contrarium, & pulchrè loquitur, vide Ang. de Are. in tract. malef. in ver. necnon ad denunciationem multilatis. & in ver. quæro de quæstione. Et quid si bannitus capiat bannitum, an debeat habere præmium, vide Bal. quòd sic, in l. rogasti, in princ. si cert. & in l. 1. C. de prec. Imp. offer.

c Alex. De cond. Facit pro hoc text. in l. 2. de oper. lib. vbi est Bal. & an hoc statutum comprehendat ignoranter occidentem ad sui defensionē, & an cōprehendat ignoranter occidentem bannitum, vide hic Mod. & quod not. Bal. in l. 1. ff. de legi. & Ang. in l. in- dentem bannitum, vide Bal in l. ab hostibus. §. si uero ter omnes, §. rectè, ff. de fur. & vide sing limitationem Bal in l. ab hostibus. §. si uero uxorem. & vide not. per Mod. in c. de hoc. de limi. & ad Bart. hic vide tex. & vide Bal. in c. in ecclesijs, de cap. mo. & uide Bart. in l. geneto, de his, qui no. inf. & Bal. in l. si quis hęredem, in pen. q. de inst. & subst. & uide Bal. tenentem contrarium in d. l. genero, & sequitur Rom. hic. Vide Ang. de Are. in tract. malefi. in ver. fama pu- blica præcedente, & ibi etiam quid de bannito occidente alium bannitum.

d Barb. Ideo qui capit. & uide Bart. in l. 1. ff. de cond. & demon. Bald. in l. si quis, C. de inst. & subst. vide Bald. contra l. genero, ff. de infam.

Menoc. Adde Petrasan. sing. 4. notatur. Confect. sito sing. in ver. statutum incipit sta tuto cauetur. il 3. Dec. consi. 327. num. 1. & num. 5. declarat.

e Alex. Secundum responsum. Et per illū uer. uide quæ dixi elegantèr Bal. in l. cum mulier, sol. matr. & ibi refero, in fi. 1. char. ubi et aut refero aliud no. dictum, quod per istum tex. posuit Bal. in l. 2. ad l. C. de prec. Imper. off. & in l. libertas, C. de lib. hom. & uide Pet. de Anch. in c. canonum statuta, ver. quæro ulterius, de const.

P om. Adde, q illud statutum non procedit si fiat datetur in dotem res immobilis, quia illam posset retinere. Ita Barb. inter consi. Alex. in consult inci. dnmini Dei, in 4. uol. Alex. consi. 113. in 4. uol.

f Paris. Quia statutum. Limita ut per Alex. in l. ab hostibus, in princ. ff. sol. matr. & in inferius ver. est casus in contrarium, uide Iason in l. 1. C. de sacrosc. eccl.

g Pom. In contrarium. Pro hoc facit in simili quod dicit Bald. in l. 3. C. qui accusa. Barb. consi. 19. quem uide.

Menoc. Gomesius §. in personam, num. 23. Instit. de actionib. Dec. l. fin. ff. de reg. iur. Tiraq. l. si unquam, uerbo, reuertatur. num. 56.

§. Quod ad causam.

Hic Iurisconsultus intrat aliā materiam. Supra expeditum est de quæstione. & vindicta seruorum, qui dūm non inuenerunt, & de præmio eorū qui malefactores indicauerunt: hic ponitur vnū edictum, in quo prohibentur testamēta aperiri, recitari, vel descri- bi, vel hæreditatem adiri, sub certa pęna, ante quæstionē habitam de morte defuncti, & cōfacientibus pęnam imponit. No. prohibe- ri principaliter tria, & per qns quartum. s. aditionem hæreditatis. Quæro, quæ est poena contrafacientis? Dic, vt in glo. Et aduerte, q hic tenet opi. Hug. sed in l. in cognitione, ff. eo. se non firmat, vt ibi dicam. Quæro, si aperuit, vt sciret an hæres esset. Glo. dicit, q non vr dolo malo facere. Aduerte ergo, q loquitur in nesciente se hæ- redem. ea scientia intelligo, quæ sufficit in aditione hæreditatis, vt dixi in l. is potest, s. de acq. hære. Si. n. scit, & aperit præsumitur, q dolo faciat l. propter veneni, s neptis, ff. eod. Si ignorat, non vr do- lus, sed cupit scire vnū ad eum uindicta pertineat, vel non. Op. de l. i. § occisorum, s. eo. Dic, vt in glo. s. q hæc fm illam intelligitur.

§. Si quis ignorans.

No. q hæc iuris ignorātia excu- sat. Vide Dyn. in cap. iuris igno- rantia, de reg. iur. li. 6.

a §. Si quis tabulas.

Facit ad quęst. Episcopus fecit con stitutionem q quicunq; literas al- terius aperit, sit excommunicatus: modo quidam traxit illā char- tam, quæ claudit literam, non tamen aperuit literam, nec legit, an sit excommunicatus? Et videtur quód non, per hunc §.

ADDITIO.

a Barb. Si quis tab. Et uide Bal. in l. Titin cum esset, ad munic. Quid de tardante præ- sentare, uide tex. in l. fi. C. de tab. & de falsificante literas, uide tex. not. in c. ad au- dientiam, de crim. falsi.

a §. Si alius.

No. q qn lex requirit plura facta ad pęnam im ponendam, non requiritur cōcursus omnium, sed sufficit alterum esse factum. Simile in l. j. ff. ad l. Pomp. de parri. & l. 1. §. de his qui no. infa. tamen hic melius declaratur.

ADDITIO.

a Barb. Si alius. Hoc procedit, nisi vnum veniat ad qualificandum alterum. Bald. in l. 1. sup. fam. ercis.

Alex. Si alius. Vide Bal. & Ang. hic. & in l. 1. sup. de infa.

§. Non tantum.

Dicit tex. ne hæres. No. rationem edi- cti positi. sup. §. quod ad causam. No. li cet ibi non sit prohibita expresse hæreditatis aditio, tamen prohibi ta intelligitur, vt hic, & ibi no. in gl.

1 *Hæreditatem delatam qui non adit metu pęnę legalis, transmittit.*
2 *Probari quomodo poterit, quod quis metu senatusconsulti non adiuit.*
3 *Impedito aliquid implere succurritur.*
4 *Causæ si duæ concurrunt, vna quæ prodest, altera quæ nocet, quæ attēdatur.*

a §. Eleganter.

Si hrēditas metu pęnę huius edicti nō adea tur, si interim hrs decedat, trāsmittit. Secus
1 si pp aliud impediretur adire. h. d. cum ver. seq. No. 1 casum, in quo hrēditas n̄ adita transmittit. De quo in l. ventre. s. de acq. hær. Sed cir
2 ca hoc † qro, quō poterit pbari, q metu senatusconsulti non adiuit. Rñ. statim cū sciuit defunctū mortuū, nec ē aliud īpedimentū, tūc psumo q non adiuit metu senatusconsulti. l. pp veneni. in prin. §. 1.
3 ff. e. Scdo no. † q succurritur ei, q impeditus ē qd īplere. De quo in
b l. in testō. de qdi. & dē. Tertio no. † q. qn pcurrūt duæ cāæ, quarū vna pdest, & alia nocet, īspicimus id qd nocet, l. q posthumus. in fi. ff. e. Ad hoc op. de l. 3. §. si qs palā. ff. d iure fis. Gl. n̄ soluit. Dic. qnq; cā, q pdest, ē potetior, ita q offuscat & pimit illā q nocet: & tūc in- spicimus cd pdest, vt ī l. qria. Ibi. n. qs reliqt clā, & palā, & eo ipso q relinquitur palā tollit clādestina, iō illa īspicit. hic vero cā q no- cet, ē potetior. n. n. pt dici, q pp metū edicti omisit aditionē qs si a- dire vellet, & n̄ posset alio īpedimēto subsistēte. sicut tāgit ī gl. ī l. si vir. ff. p dōato, & ibi plene dixi. de hoc tāgit p Dy. ī c. possessor. de re. iu. li. 6. Scdo. op. gl. d l. emācipatū. §. fi. d senato. Sol. Ibi erant duæ cāæ quarū nulla nocet, sed vna pdest, alia nō. iō īspicit id q pdest.

ADDITIONES.

a Alex. Eleganter. Adde q iste tex. habet locum etiam in transmissionibus legato- rum conditionalium, secundum Bal in l. 1. C. ut act. ab hæred.

b Pom. Tertio no. Viue Iason in l. si arrogator, ff. de adop.

Men. Adde Petrasan. sing. 42. nam quando. Alciat. tract. præsump. regu. prima præsump. 30. late Tiraq. de retract. consang. §. 30. gl. 1. nu. 27. 29. Iason. consi. 147 col. 3. lib. 2. & alia multa pulchre Ias. consi. 71. in fine. lib. 3.

Paris. Limita istam reg. non procedere in seruitutibus, quia in eis attenditur cau sa q prodest. l. si cōmun prin. ff. quemad. ser. ami. Itē pro alia limitatione vide quę scripsi ad Bart. in l. si donatione, C. de colla. & in l. edita, C. de eden. adde. q quan do concurrunt duæ causæ, quarum vna prodest, altera nocet, attenditur illa quę nocet. tex. est. in l. Pedius, §. 1. ff. de arb. in l. 1. §. si a pupillo, ff. de vsuca. l. cum pa- ter, §. Meuio, ff. de le. 2. l. auia, §. 1. ff. de cond. & Felin c. si. de exce. & omnino in c. 7. & ibi re ind. pro regula. vide Ias. in l. si arrogato. de adop. Limita n si causa quę prodest, reducat nos ad ius commune. Item limita nisi cum causa quæ prodest concurrat validitas testamenti, q est fauorabilis, vide Ias. in l. 3. C. de inof. test.

LEX V.

a Necessarios.

Pęna quæ imponitur extraneo adeunti, imponitur necessario se immiscenti.

ADDITIO.

a Barb. Necessarios. No. hic probari q suus ante aditam hæreditatem, dicitur suus nudo nomine. de quo in l. necessarias. sup. de acq. hær.

§. Non alias.

Non alias. publicabuntur bona, nisi aditio cōtra edictum sit secuta. h. d. Et no. pro op. Hugo. ad id quod dicam in l. in conditione, ff. eo. & c.

§. Vbi quis.

In occiso clam, non habet locum hoc edi- ctum.

LEX VI.

a Et si certus.

Opp. C. de accu. l. si. Solu. hic est principalis criminosus. q. d. principalis potest torqueri, vt indicet occisores, vel accessores. i. mandatores, auxiliatores. & simi les: secus de aliis participibus, vel coæqualibus. Vel verius, ibi poni tur regula, hic est casus sp. cialis, vt ibi notatur.

ADDITIO.

a Barb. Et si certus. No. hic probari secundum Bal. siam Cy. in l. 2. C. quorum app. nō recip. q cum certum est, quę cōm isse delictū, vlterius torqueri, non debet.

1 *Mortuus præsumitur, qui non reperitur.*

§. Si vnus.

Serui possint torqueri pro domino non compa- rente, sicut pro mortuo. hoc dicit. Quod ergo di- citur sup. eo. l. 1. §. item illud, quod liquere debet dominum esse oc-
1 cisum vt possint torqueri serui. subaudi, vel non comparere domi- num liquere debet. No. arg. † q qn aliquis non reperitur, præsumi- tur mortuus. ita q potest perueniri ad torturam. Non dico, q hoc sit plena probatio de probatione mortis habuistis in l. 2. §. si dubite tur, ff. quemad. testam. aper.

LEX VIII.

Senatusconsulto Pisoniano.

§. Si filiusfa.

Ex quib. causis extraneis aufertur hæreditas, ex eisdē causis castrese peculium pficat. h. d.

LEX IX.

Cum fisco.

Ad fiscū transeunt bona cū onere legatorum. h. d. No. q dicit caduca, & sic innuit hæredita tem non esse aditam, quod dicam in l. in sequēs gradus, in prin. ff. e.

LEX

LEX X.

Si exhæredat. No. ex prin. q. ex futuro euentu declaratur vtrum serui deliquerunt, vel non. Contra hoc vr. q. voluntas & ꝑpositum faciūt maleficiū, non futurus euentus penitus exneus. l. iubemus. in fi. C. de test. & l. sed si vnius. ī prin. ꝭ. de iniur. Sol. a hæreditas iacens repñtat personam defuncti. l. mortuo. de fideiussori. ergo serui hæreditarij videbantur esse defuncti. Vere ergo deliquerunt, q̄a filium defuncti non iuuerunt. l. 1. §. dñi. s. eo. Vnde futurus euentus nō facit delictū. qđ nō est, q̄a vere erat: sed bene pōt facere, vt quis ꝯsequat̃ impunitatē talis delicti, q̄a fingitur non fuisse. ꝑ hoc apparet intellectus seq. ver. si vero itritum, vere. n. serui erant filij, co n̄ō quo serui patris, dñr filij, vt d. dñi, quod sufficit ad hoc senatusconsultum. Non em̄ posset facere q. hodie fingeretur retro fuisse filius, vbi filius non est, & sic deficit extremum a quo l. huic scripturæ. s. ad l. Aquil. Non habetis hic alia.

ADDITIO.

Barb. Sol. Et facit an si quis est ciuis ex priui legio, intelligat̃ ciuis quo ad omnia, Bar. in l. 3. emancipatus, de cōtra. tab. Et si nobilis, qui desijt esse nobilis, an quo ad omnia sit ignobilis, vide Bar. in l. 1. C. de infa. lib. 10.

LEX XI.

Idemque erit. Dic, vt dixi in l. 1. §. sed in eodem. s. eo.

LEX XIII.

1 *Apertura testamenti sola ante vindicatam mortem defuncti, an inducat publicationem hæreditatis.*

2 *Accusatio occisorum domini, an finiatur quinquennio, & ex sola accusatione deueniatur ad publicationem bonorum.*

3 *Hæredi propter inultam mortem defuncti bona quomodo auferantur.*

4 *Delicta quæ omittendo committuntur, tunc dicuntur perfecta, quando transiuit tantum tempus quod potuit impleri, & non impleuit.*

5 *Statuto stante, quod pater teneatur soluere condemnationem pro filio. an sufficiat filium esse condemnatum.*

a In cognitione. a Lex ponit practicam totius titu. istius materiæ. Ad euidentiam debetis scire. q. hæreditate adita ante vindicatam mortem defuncti, nec habita qōne de familia, accusantur occisores, & snīa lata ↄ occisores babet effectum, q̄a hr̄ditas ꝯfiscatur. Hoc p̄misso veniamus ad casum. Accusatio facta ↄ occisores hēt effectū ꝯfiscationis bonorum ↄ hr̄des extraneos intra quinquēnium, ↄ eos, q. de morte defuncti possent de
1 parricidio teneri semper. h. d. f̃m gl. Opp. q. † pp solā aperturam nō publicabuntur bona. l. necessarios. §. non alias. s. eod. Sol. Hugo. hic addebat. aperti testamenti, & hæreditatis aditæ. Io. & Azo intelligebant simpliciter. Glo. hic non firmant: sed in l. si ea. C. eo. titu. tenent opin. Hug. Item tenent in l. 3. §. quod ad cām. s. eo. quod est ve-
2 rum, q̄a casus est in d. §. nō alias. † Opp. q. ista b accusatio nō finiatur
b quinquennio, sed 20. annis. C. de fal. l. q̄rela. Timore huius ↄtij sunt hic duæ lec. Prima, q. hic hr̄des accusant̃ directo de eo, qđ aperuerūt tabulas, & hr̄ditatē adierūt, & fert̃ snīa ꝯfiscationis bonorum, quæ accusatio finitur quinquēnio: vel ↄ propinquos durat semper, vt hic. Examinemus istam lect. Ex hac lec. habes, q. ad ꝯfiscationē bonorum deuenitur per accusationem factam de hærede. Et hæc erit practica huius legis f̃m istos. Quod bene dicant probatur s. eo. l. necessarios. §. 1. vbi dr̃ q. bona publicantur, & sic non sunt publicata ipso iure, nisi snīa sequatur. Pro hoc l. pen. ꝭ. eo. vbi dicit̃, q. de hoc accusantur, in ↄrium facit, si esset accusatio, ageretur cā coram præside, non coram procuratore Cæsaris. l. 1. C. ubi causa fisc. Sed ista cā agitur coram procuratore Cæsaris, ergo non est accusatio, sed est quæstio bonorum simpliciter: ista est vera. Probatur per l. Caius Seius. ꝭ. eo. Si vero esset accusatio vera, in pœnam fieret publicatio, &
c morte extingueretur crimen quod est falsum, c vt ibi. Contra hæredes ergo agitur petitione hæreditatis. l. 1. C. de his, quib. vt indig. & ibi no. quod intelligo ut ꝭ. dicam. Non ob. §. non alias quem intelligo ibi, publicabuntur. i. per legem sequuta sententia ↄ homicidas, vel non sequuta, vt ꝭ. dicam. Non obst. l. pen. ꝭ. eo. quia intelligo accusare impropriè. f. agere. Simile in l. qui accusare. C. de edi. Ideo gloss. legit alio modo prout vobis posui in summario, & ideo exponit glo. in cognitione, idest accusatione contra homicidas. Ista lect. & expositio non videtur congruere literæ, quæ dicit in cognitione aperti testamenti: sed homicidæ non accusantur de aperto testamento, sed homicidio. Sustinendo glo. potes dicere, vt glo. in cognitione idest delatione quæ fisco fit de bonis homicidæ iam puniti. Sed hæc etiam non videtur vera, quia delatio potest fieri in quadriennio homicidis punitis a die delationis factæ fisco: vel intra 20. ann. l. intra quatuor. & l. in omnib. ꝭ. de diuer. & tempo. præscr. & s. tit. proxi. l. quia autem. §. non simpliciter. Expone ergo in cognitione hoc est, in accusatione contra homicidas, per quā peruenitur ad cognitionem aperti testamenti ex senatuscon. & sic sustinemus, lect. glo. quæ communiter tenetur. Sed hæc lectu. non videtur congruere literæ. Nam potest esse, q. occisores non reperientur, & tamen non debuerunt tabulæ aperiri, & hæreditas adiri antequam haberetur quæstio de
d familia. l. 3. §. quod ad causam. s. eo. Lect. gl. d procedit qn̄ ↄ hæredē ageretur, quia necem defuncti non vindicauit: sed hic agitur, q. tabulas aperuit, & hæreditatem adiuit ante sumptam vindictam, qui casus non est hic, ita sentit gl. in l. Caius Seius. ꝭ. eo. Lec. tamen quæ hic ponitur per glo. communiter approbata est, & ideo eam teneamus. Et pro eius declaratione est † videndum. Quandoq; tractatur
3
de auferendis bonis hæredi pp inultam mortem defuncti, & tunc hæc erit practica. quia primo debent accusari occisores, si viuunt, & snīa lata ↄ eos intra quinquēnium hēt effectū ꝯfiscandorū bonorū
e ↄ hr̄des: e vel si hr̄des essent ꝓpinqui, ꝑpetuo, vt hic f̃m glo & l. 1. C. vbi cāæ fisc. Sed ↄ hr̄des agitur homicidis ꝯdēnatis, ꝑ petitionē hr̄ditatis, & sic est cā ciuilis. l. 1. C. de his q. b. vt indig. & tunc hæredes di-
f cētur esse negligētes, f qn̄ transiuit tm̄ tp̄s, q. ꝯmode potuerunt accusare, & non accusauerunt, ut no. l. 1. C. de his q. b. ut indi. Quod nō.
4 † pp delicta, quæ ꝯmittuntur in omittēdo, q. tūc dicant̃ esse ꝑfecta, qn̄ trāsiuit tm̄ tp̄s, q. potuit impleri, & nō est impletū: nec expectat̃, q. transeat tp̄s quo desinat posse fieri, sicut in ↄctib. l. ita stipulatus. ꝭ. de verb. obl. sed est sicut in ultimis volūtatib. ut ibi patet. Quandoque tractatur de auferendis bonis hr̄di pp apertū testm̄, seu aditam hr̄ditatem, ante qōnem habitam de familia, & sumptū suppliciū, & tunc si occisor est certus, erit idem processus qui dictus est s. s. q̄a primo accusabitur occisor, & snīa hēbit effectum ꝯfiscandorum bonorū, &c. ut hic, & l. & si certus. s. eo. Si vero occisor erit incertus, tunc directo ageret̃ ↄ hr̄dem ꝑ pet. hr̄d. pp negligētiā suā, coram procuratore Cæsaris. d. l. si ea. C. eo. sicut ageretur si occisores essent mortui, ita q. nō possent cōdemnari. l. 1. C. ubi cau. fisc. Facit ꝭ. de Carbo. edi. l. 1. Nec ob. l. si ideo. C. eo. vbi hr̄s non punitur si malefactores nō possent inueniri, q̄a verum est, q. nō punit̃ pp inultam mortem defuncti: sed bene punitur pp tabulas apertas, & pp hr̄ditatē aditā festināter. Opp. q. hr̄s non puniatur in amissione hr̄ditatis, sed in centum aureis. l. lege Cornelia. §. fi. ꝭ. eo. Sol. ibi aperuit testm̄ non autem adiuit hr̄ditatem. Et aduerte. q̄a illa actio, quæ datur ad centum aureos, est popularis, d. l. 1. in fi. io nō est necesse quod expectetur quinquennium, immo finitur anno. l. fi. ꝭ. de popu. act. Ita intelligit Dy. gl. quæ est hic, in prin. quæ dicit actionē in factum in cētum aureis nō
g finiri quinquennio. Vltimo vides hic, g q. snīa lata ↄ occisores habet effectū ꝯfiscandorū bonorum ↄ hæredes. Quod induco ad qōnē
5 de statuto huius ciuitatis, quo † cauetur, q. pr̃ teneatur soluere condemnationē pro filio vsq; ad legitimā, an sufficiat filiū ꝯdēnatū eē? Quam quæstionem disputaui, & posui eam in l. cum filius, in princ. ꝭ. de verb. ob. vbi tangit Dy. & est in prima opp. quam feci s. ubi dixi q. gl. tenet opin. Hugo. in d. l. si ea. &c. Et adde, vt ꝭ. ad Treb. l. Marcellus. §. fin. sed ille §. multum facit pro opi. contraria. Sed responde, vt ibi per glo. Non habetis hic alia.

ADDITIONES.

a Barb. In cognitione. Et no. hic ded. ctione, semper, & quandocunque, Bald. in l. 1. sol. ma. & no. sing. ex ista lege, q. accusatio contra homicidas durat spatio 20. an. l. querela. C. de fal. sed quo ad confiscationem bonorum durat quinquennio.

b Barb. Op. q. ista. Et vide gl. in l. 1. C. eo. & Bal. ibi qui alleg. Inno. in 6.

c Alex. Est falsum. Idem tenet Bar. in l. 1. de priua. delic.

d Poma. lect. gl. Et an sententia lata contra occisores præiudicet hæredi, quo ad confiscationem, u de Bal. C. ubi cau. fisca. in l. 1. in finalib. verbis.

e Alex. Contra hæredes. Et an isti hæredes possint purgare moram suam, vide Angel. & Ino. in l. si insulam de verb. ob. in §. fallen. regulæ affirmatiuæ.
Poma. Vide Barb. consi. 50. in 2. vol. Alex. consi. 19. 1. vol. Barb. consi. 7. 2. vol.

f Ale. Negligentes. Vide quæ dixi post Bar. in l. ita stipulatus, de ver. ob. in 2. post. l. Men. Barba. consi. 17. col pen. lib. 2. & consi. 50. col. 2. eod.

g Ale. Contra hæredes. Sententia lata contra occisorem, habet executionem paratam contra eius hæredes, vt no. Bal. in l. 1. C. ubi cau. fisc. & hic per Rom. & late p Bal. in l. 1. C. quib. res iud. non nocet.

LEX XIII.

a Excipiuntur. Impubes qui non iuuat dñm non tenetur senatusconsulto, nisi in eo tria concurrant, quæ exprimit hæc lex. h. d. No. casum. in quo impuberes non excusantur a delicto commisso in non faciendo, & eadem ratione videt̃ vbicunq; dolus impuberis, euidentissimè arguetur, sicut fiebat hic.

ADDITIO.

a Poma. Excipiuntur. Et no. illum tex. secundum Bal. quando dicitur proximus pubertati pupillus in delictis, vide eum hic.
Alex. Et no. istum tex. meliorem de iure, secundum hoc facit, quod no. Bal. l. si quis in tantam. C. unde vi. & in l. non solum in prin. de excus. tut. & de hac dictione, vide tex. in l. 3. § ex contrario. de acq. pos.

LEX XV.

1 *Frater si occidit fratrem, an bona deueniant ad fiscum, vel ad filios occidētis.*

Si sequens. Fiscus succedit in locum hæredis indigni, & præfertur substituto ēt necessario, & nocet vindicati. h. d. Glo. format hic no. q. Hæc lex sine dubio procedit si institutus in primo gradu adiuit, quia per aditionem extincta est substō. l. post aditam. de impub. & ali. s. subst. Sed si institutus non adiuit. qđ iuris? Dicunt quidam, nō esse idē, sed substitutum ꝑferri fisco Io. dicit id. opi. Io. est vera. Vide tex. in l. in seruitute. §. ei qui. de bon. lib. & l. cū fisco. s. eo. in eo, quod ibi dicit, caduca: nā non esset caduca si esset adita hr̄ditas hoc vr̃ sentire gl. in l. ea quā. C. de fideic. ubi dicit, q. hæreditate non adita bona auferuntur ab indigno, & uadunt ad fiscū cū onere suo & hoc no. ꝑ gl. in l. recusare. §. si fisco, ad Trebellianum. Et si dicis quare nō ꝑfert̃ substitutus q. venit ex volūtate de-
a functi, si primus hæres non est: R̄n. postquā primus fuit negligens, est

ADDITIO.

a Alex. Respondeo. Cum opi. Bar. hic transeunt Imo. & Pau. de Cast. in d. l. cum fisco. supra eo. & Ro. hic. Et illud idem uult ipsemet Bar. in l. 1. in 4. q. prin. in primo effectu substitutionis vulgaris. uet. item quero, quid si hære. sup. de uulg. & pup. unde quæ in hac materia dixi in l. recusare. §. si fisco. ꝭ. ad Treb.

est præsumptio q in fraudē fisci non adeat:ideo fiscus occupat,ac
si adita esset. ex hoc puto,q huic substituto sit dare remediū,q an
teq̃ transeat tps negligentię primi hędis faciat sibi statui terminū
ad hæreditatē adeundā vel repudiandā,tunc ipso repudiante,ante
negligentiā,transiret ad substitutum. Probatur in l.si anteq̃,j.eod.
& ibi dicam. Gl.format duo ɔ̃ria, quorum rationē videre est dif-
ficile,& dic in primo priuatur,quia non adiuit hæreditatē defun-
cti:in secundo,quia non petijt tutorē: hic vero post mortē defun-
cti,non uindicauit. Sed pulchra est solō Rog.qa vbiq; indignum,
& ideo apponit̄ uarietatis casus. Ista solō bene demōstrat, non tñ
1 varietatis rationem assignat. Quærit Dy. † si frater occidit fratrem
suū an bona deueniāt ad fiscum an ad filios occidentis? et Dy.po-
nit melius istam quæstionem in l.cum ratio. j. de bon.damn. &
ibi est casus. videbitis aliquantulum in l.1.& 2.§.fratres,j.titu.1.

CONCORDIA.

Si sequens. Pro ɔcordia aduerte,datus erat substitutus vulgari-
ter indigno,qui fuit institutus in testō, & institutus recusat adire,
poterit ne fiscus hæreditatē adire & substitutum excludere, sicut
potuisset auferre,instituto adeūte.Ita Bar in l.j.in quęst.ff de vulg:
& pup.Alex.ibidē dicit Bar.sibi ɔ̃rium in hac l.si sequens,in prin.
Tu dic Bart.in hac l.si sequens, tenet idē,q in d.l.j.nisi in casu spe-
ciali, qn̄ substitutus fecisset sibi statui terminū ad adeundum. sic
in casu negligentię primi, &c. Et sic vr̄ fienda dr̄ia, an recuset ex-
presse,an tacite, per lapsum tpis, & ita potest saluari. posset & ali-
ter solui,si attendamus mentem testatoris.Ita sensit Alex in d.l.j.
in illis verbis. sed responderi posset. vt s̄. rn̄di in alio articulo &c.
quia sic loquimur in casu quando testatori non posset impingi
fraus,&c. Possumus tenere cum secunda opin. Istud idem vide-
tur tenere ipse Alex.in l.is qui contra.ff.de vulg.& pup.subst.

1 *Marito non vindicanti mortem vxoris occisæ,aufertur portio dotis,quam debet lucrari ex forma statuti.*

a **§.Cum ex parte.** a Ab indigno aufert̄ hęreditas &
legatū,& quicquid quocūque iure
de bonis testantis,mortis cā caperet.h.d. Eadem rōne dico, † q ei,
1 qui non vindicaret mortē occisæ vxoris, aufertur illa portio do-
tis, b quam lucrari debet ex forma statutorū, l.ei qui.de his quib.
b vt indig. Ibi cum dicit glos.vlt. §. si quis autem non implens. Sol.
ibi est in culpa,hic in dolo,l.pp veneni,§.neptis,j.e. Vel illud de-
lictum est maius illo. Vel aliter.ibi delictum committitur solum
contra testamentū,& ideo perditur solum quicquid ex testamen-
to capitur,non aliunde:hic delictum committitur circa vindican-
dam mortem,ideo perditur quicquid causa mortis capitur.

ADDITIONES

a Pom.Cū ex parte. Et allegatur,q statutū potest diminuere legitimā,& uide Bal. in l.cū lege.C.de episc.& cle.l.fi.C.de bon.quæ lib. Can. in c.Raynutius. de testa.
b Alex.Portio dotis.Maritus si non uindicat mortem uxoris, priuatur lucro dotis. Adde Bar. in l.eum qui.j.de his,quib.ut indig.

LEX XVI.

Domino. Etiam seruus communis pro præmio liberta-
tem consequitur.h.d.

LEX XVII.

1 *Interrogari in tortura quis debet,de aliquo nominatim.*
2 *Testis an interrogetur de die.*

a
b **Prius.** a Hic dicitur prius,& sic innuit,q perueniatur ad tortu
ram,non præcedentibus indicijs.h.d. Oppo. b de l.j. in
prin.j.de quæstionib. Gl.dicit,hoc esse speciale. Contra no.s̄.eod.
l.j.§.item illud.& infra de quæstio.l.j. Dy.hic approbat hanc gl.q
1 hoc sit speciale. † Opponitur, q in tortura quis non debeat inter-
rogari de aliquo nominatim. Gl.concedit. Opp.supra de eden.l.1.
2 §.rationes.Glo dicit,quod nihil facit,& bene. † Vltimo glo.indu-
cit in argum.quod testis est interrogandus de die.quod dic,vt l.te-
stium,C.de testi. & ibi per Doct.

ADDITIONES.

a Barb. Prius.Et uide glo.sing.in l.interrogari.C.de quæst.
b Alex. Opp.Contrarium no.in l.1.§.item illud,s̄.eo.ubi glo.in fi.adde Bar.in d.l.1. in princ.ff.de quæst.& in l.unius,§.in ea causa,eo.tit.

LEX XVIII.

Ex inofficioso. Propter defuncti mortē non suspen-
ditur querela inofficiosi testam. h.d.

LEX XIX.

Cum dominus. In familia, quæ non iuuit dominū,
erit vindicta suppliciū. h.d. Aduer-
te,quia tex.dicit, sumitur supplicium de familia,& sic sub nomi-
ne vniuersitatis loquitur de familia, & prout uniuersitas est. non
habet caput. & ideo intellige hic familiā pro singulis de familia,
vt no.in simili quādo vniuersitas delinquit. & punitur, l.metum,
§.animaduertendum,s̄.quod met cau.& l.sed si ex dolo,s̄.de dolo.
Qualiter autem puniatur pro delicto ex quo debet inferri mors,
dixi in l aut facta,j.de penis.

LEX XXI.

Propter veneni. Mors clandestina ab extraneo facta
aditionem non impedit,secus si a fa-
milia facta dicatur.h.d.No.distinctionem huius legis. Glos.enim
in l.cum fratrem, C.eod. distinguit sic,aut aliquis fuit occisus pa-
lam,& non potest adiri hæreditas. Aut clam, & tunc aut á fami-
lia aut ab extraneo,vt hic. Et ista est uerā opi. Alij,vt Azo, non di-
stinguunt clam,vel palam:sed solum a familia, vel ab extraneo sit
occisus. Sed prima est vera, vt probatur in l.minor.in fi. & d.l. cum
fratrem,C.eod.tit.

1 *Presumitur in dolo qui scit factum,& facit contra.*

§.Nepotis. Ei,cui aufertur hæreditas vt indigno, propter
dolum non restituunt̄ actiones ɔfusæ: secus si
pp culpā.h.d.& est no.§.Et no.ēt gl.ad q̃ sæpe remittit̄. Dic,vt in gl.
1 no.ex † hac lege, a q ille,q scit factū,si facit ɔ̃ ius præsumitur esse in
a dolo. Quod maxime hēt locum hic,vbi tractatur de acquirendo. l.
si duo.& ibi no.s̄,de acq.hær arg.tñ ɔ̃ prædicta.s̄.eo.l.3.§.si quis.

ADDITIO.

a Pom.Ex hac l.Vide Old.cons.65.Fel.in c.nullus,per totum.de præsum. Cæp. cons.29.in prin.& cons 30.3.col.Barb.cons.47.2.col.

§.Presidis. In dubio non vr̄ hæredes indigni, si non pro-
uocauerunt,h.d.Op.C.eo.l.minoribus.in fi. Sol
uit gl.hic trib.modis.Tu dic,q aut est certum,q sn̄ia est bene lata,
& non tenentur hr̄des appellare.Aut est certum,q est male lata,&
tenentur appellare.Aut est dubiū,& præsumitur ꝓ sn̄ia, & non te-
nent̄ appellare.l.Herennius,§.Caia.de euic.& ita loqtur hic, & ita
qđ dicit p̄sidis iniquitate,intelligo nō apparente,licet in veritate es
set. Sic probatur hic,dum dicit tex.non defunctorie.i.non malitio-
se.Non enim credebat male iudicatum. Eo autem casu quo dixi
debere appellare,excusarentur pp inopiā.l.si ꝓcuratorē.§.ignoran
tes.s̄.mand. Et no.hic fm vnā sol.alias dic si tn̄ appellauerūt,prose-
qui tenent̄,l.minorib.C.eo.& hic no.Sed si aliqs appellat, an here
des teneantur respondere? Certe indubitanter sic l.minorib. C.eo.

LEX XXII.

a **Caius.** a Ciuilis cā bonorum ɔ̃ hæredes, occisorib. condem-
natis,non finit̄ decennio,nec morte hr̄dis,h.d. Op. q
quinquennio pereat hoc ius ɔfiscandorum bonorum,l.in cognitio
ne.s̄.eo.Soluit gl.trib.modis. Primus intellectus cōiter non tenet̄,
vt dixi in l.ɔ̃ria.de duab.alijs solōnib.tene q̃uis. Vel dic,q ibi loqui
tur post occisores ɔdēnatos,& vixit post decennium:sed anteq̃ cō
demnarentur sufficeret quinquennium,vt in ɔ̃rio,& sic cōcordat̄.
Opp extra gl.q actiones pęnales non transeunt ad hæredes,l.1.C.
ne ex delic.defun.& l.1,in prin.de priua.delic. Sol. Quidam dn̄t il-
lud verū in delicto ɔmisso in faciēdo,hic in non faciēdo, quod est
trussa. Dic,q hic nō est cā criminalis,licet teneatur de bonis appli-
cādis fisco. Condemnatis.n.occisorib.statim bona sunt cōfiscata, &
fiscus agit petitione hæreditatis ad bona.l.1.C. de his quib. vt indi.
& hoc vult tex.hic. Cum enim ista causa sit pecunia & ciuilis,ad hæ
redem transit. Si vero erat criminalis,quamuis pecuniaria ad hærę
dem non transiret, l.ex iudiciorum.de accusa.

ADDITIO.

a Alex.Caius.Et no.sing.limitationem ad d.l.in cognitione.ubi dicitur,q quinquē nio finitur,est uerum ante accusationem factam de homicidio, secus si facta est, quia tunc durat ultra decennium.

a **Si antequam.** a Ex cā p fideicōmissariū cogitur hr̄s adi-
re añ vindicatā mortē defuncti.h. d. Quæ-
ro qūo pōt cogi adire,cū si sponte adiret.incidit in pęnam. Quid ē
hoc qđ hic dr̄,in cāæ cognitione vertit̄. Nā posito, q ipse non adi-
ret,& mortē defuncti nō vindicaret,bona defuncti transirent ad fis
b cū cū onere suo, b l.cū fisco.s̄.eo.& sic fideicōmissarius non perde
ret fideicōmissum. Respondeo,q in causę cognitione vertitur hoc.
q a forte hr̄s nō vult vindicare mortē, sed fideicōmissarius vult.ex-
pedit ergo fideicōmissario,q anteq̃ hr̄s sit in negligentia, ɔpellat̄
adire,& restituere.Ex hoc.n.lucrat̄ quartā,quā hr̄s dr̄et detrahere.
quæ peruenirет ad fiscū,si bona ad eum peruenirent.l.2.in fi.j.tit.1.

ADDITIONES.

a Barb.Si antequam.Et per illam l.limitatur,l.fi.ad fi.eo.tit. q non habet locum in coacto adire.
b Alex.Onere suo. Adde quod dicit Bar.in l.si sequens,in fi.prin.sup.eo.

LEX XXV.

1 *Fuga sola quando faciat probationē maleficij plenam, & quādo semiplenam.*
2 *Premium quod statuitur denuncianti malefactores,si non exprimitur de quibus bonis soluatur,quomodo solui debeat.*

a **Lege Cornelia.** a Pro quolibet seruo aufugiēte conui-
cto,conuincenti quinque aurei de bo-
nis ɔuicti,si hēt,alias a fisco dantur h.d.Diuide.Primo loquitur, qn̄
quis ɔuincit seruos testō non manumissos. Secundo qn̄ ɔuincit ser
uos manumissos testō.Scđa ibi,præterea.Op.hic in fi.dr̄, ex bonis
damnati.s̄.ꝓx.dr̄,ex bonis defuncti,vel ex publico.Glo.sol.dicens
q primo de bonis.dānati.si non sufficiunt, tunc ex publico. Certe p
hoc nō tollitur ɔ̃rium,quia sup.dixit de bonis occisi, vnde Iaco.de
Are.exponit,hoc est ex bonis damnati,hæredis,qui statim est dam
natus in confiscatione bonorum,eo ipso q, seruus est damnatus, l.
in cognitione.sup.eo.Dy.dicit q primo habeat præmium ex bonis
damnati,secundo ex bonis occisi,& si non sufficiunt, ex publico,vt
in prin.& sic quod in prin.deficit,hic suppletur, quod verum puto.
Nam

ADDITIO.

a Alex.Lege Cornelia.Vide Bar.in l.si quis id quod §.in seruos.ubi alleg. istam legem,de iurisd.om.iud.
Menoc.Adde Socin.in tract.fallen.reg.163.

Nã in prin. loqũr qñ sunt ɔuicti serui nõ manumissi, q nõ põt hẽre aliquid, merito dẽnt hẽre de bonis occisi, vel ex publico. Sed in rñsũ loquiť qñ est ɔuictus seruus manumissus, q põt hẽre aliqd, 1õ dr̃ de
1 bonis dãnati. †No. ex hac l. a q. sola fuga non ꝓbat maleficium, ni
a si alr doceať, ut hic in primo. & scdo r.d. Ad idem, C. de rap. virg.
b in l. 1. Gl. tñ in l. bonæ fidei C. de iureiu. & in l. admonendi. ff. e. ti. di cit. ꝙ fuga facit semiplenam ꝓbõnẽ. Qd quantũ ad hoc, dic vt dixi in d. l. admonendi. Alibi vr̃, ꝙ fuga facit plenã ꝓbõnẽ. l. desertores. de re mil. & l. cõsiliarios. C. de assess. & l. impuberib. de susp. tu. Doc. tangunt in d. l. 1. C. de rap. virg. Tu dic clarius, qñq; fuga obiicitur alicui pro crimine, tunc ꝓbata fuga ꝓbať crimẽ, d. l. desertores. J. de re mil. & vidistis. s. e. l. 1. cũ dñs. Qñq; fuga obiicit alicui in ꝓbõne alterius criminis, nõ ut crimẽ p se, sed vt est crimen solius suspicionis, & tunc fuga est plena ꝓbatio, q a facit ꝗuẽ suspectũ d. l. impuberib. Qñq; est crimen, de quo requiritur probatio plena, & vera de ipso facto, nõ de suspicione tñ, tũc fuga regulariter non facit plenam probationem, vt hic, & d. l. 1. de rap. vir. & in corpore de exhi. & intro. reis. §. suscepto. Indicium tñ vel semiplenam probationem facit, vt gl. in l. in bonæ fidei. C. de iureiu. & in l. admonendi. Fallit in casu, vbi facit plenã probationem d. l. consiliarios, C. de assess. † Fa-
2 cit lex ista in arg. ꝙ si statuitur præmium denunciãti malefactores,
c nec exprimitur vnde soluatur, debet intelligi ſm formam huius legis. de bonis malefactoris primo, secundo de bonis eius ad cuius vtilitatem sumitur vindicta, tertio de publico. Item tex. hic, ex vinculis causam dicat, &c. Simile in l. 2. in f. de cust. reo.

ADDITIONES.

a Pom. Not. ex hac l. Et vide Sali. in l. admonendi sup. de iureiu. & ibi Lud. & hic. Et an carceratus pro de icto possit fugere salua consc. ienua. gl. ord. in cle. pastoralis, in ver. per violentiam. de re iud. tenet, ꝙ non. vide Pet. de Anch. in c. 1. de iura. cal. & Ang. in præal. cle. pastoralis. ubi dicitur, ꝙ aut est notorium de delicto, & tunc peccat, aut occultum, & non peccat. vide eum ibi omnino, & vide disputationem Flor. quæ incipit, inquisitus, vbi disputauit de illo Bon. condẽnato, & fugiente cum vestibus vxoris.
Men. Grammat. decis. 1. nu. 14.

b Alex. Sola fuga. An sola fuga rei probet, vel indicium faciat. habetur per An. in c. veritatis. de dolo & contu. & adde, quod regulariter fuga non facit quem haberi pro conuicto. l. 1. C. de req. re. & l. ubi, C. de fal. & quod facit indicium, tenet etiam Bar. in l. 1. ff. de qõ. Et an bannum faciat indiciũ ueritatis hr̃ per Bald. in l. 1. C. de hæred. instit. De materia hac vide per Io. And. in addi. Spe. in tit. de præsũ. §. 1. uer. uiolenta. adde casum no. in quo fuga plene probať, in Auth. ut nulli iud. §. si quis uero accusatus. colla. 9. & theoricam Bar. hic limitat ut no. per eum in l. 1. inf. de bon. eo. & uide tex. in l. quid autem. de h. cau. & hic adde Imo. in l. uareelle. de acq. pos. uide Ang. de Are. in trac. malefi. in uer. fama publica.
Parif. Sola fuga. Vide Bar. in l. admonendi, ff. de iureiur.

c Debet intelligi. Si statutum dicit, quicunque primo accusauerit malefactorem, habeat tantum, de quibus bonis habere debet, uide Bar. in l. lex Corn. §. si quis in fũ. de iniur. in repor. antiquis. uide Ang. de Are. in trac. malef. in uer. fama pub.
Men. Boer. q. 315

1 † Ingnere du tas i qualibet actione populari an sit actoris, alia medietas fisci.

a **Ex hoc edicto.** Qui testamẽti tabulas aperuit ɔ̃ edictũ, tenetur ad centum aureos actione popularis, quorum medietas est actoris, alia medietas est fisci. h. d. Op. ꝙ pœna sit confiscationis bonorum. l. in cognitione. sup. eo. Solu. ibi facit plus, quia hæreditatem adiuit, vt ibi dixi. No. ꝙ istius pœne pe-
1 cuniariæ medietas est actoris, alia medietas est fisci. † Idẽ dicit glo. in qualibet actione populari. l. si vero plures, §. hæc aũt. de his qui
b deiec. In ɔ̃riũ est veritas. quia qñ lex statuit actionem popularem, tota pœna est actoris post litis contest. l. si cui. J. de verb. sig. Hoc tenet Azo, & Rofr. in libellis. in ti. si quis corrumpit album prætoris. Nec ob. l. ista. quia ideo hic, quia lex simpliciter hoc statuit, & hoc verum, quando per legem introducitur actio: secus si accusatio. Nã tunc indistinctè pœna applicatur fisco, nisi aliud dicatur, vt 10. coll. quæ sint regal. c. 1. & l. mulctarum, C. de mod. mulct. Qualiter autem cognoscatur, an lex introducat actionem, vel accusationem, dixi in l. agraria. de termino mo. facit ad prædicta l. vlt. de litig. & qd ibi no.

ADDITIONES.

a Alex. Ex hoc edicto. Cui applicetur pœna ex populari actione redacta, adde Bar. in l. si quis id quod. de iurisd. om. iud.
b Alex. Contrarium. Vide sic Bar. in l. senatus, & quod ibi di. c. de iure fisci.

LEX XXV.

Fideicommissum. Qui debitum accepit ab hæredibus, non prohibetur eos accu-
a sare de inulta morte defuncti, h. d. Aduerte, licet tex. dicat, accusare, non tñ est proprie accusatio, vt dixi in l. in cognatione s. eo. cũ in tota ista materia dr̃ de hæredе, qui non vendicauit mortem defuncti, intellige nisi fuerit præuentus ab alio accusatore, vel a præsi de inquirente, l. qm̃ sororem, C. eo. Facit l. edicto. de iu. e fisci.

ADDITIO.

a Alex. Aduerte. Et sic habes intellectum ad totum titulũ, & intellige, ut ꝑ Bald. in l. qm̃ sororẽ, C. eo. & uide concor. in l. 1. §. si mulier in uer. elegãter de lib. agn.

LEX XXVII.

Si de pluribus. Delictum vnius ex hæredibus non nocet aliis. h. d. Opp. ꝙ factum unius ex hæredibus, aliis præiudicet. l. 2. in fi. de verbo. obli. Solu. ibi in actionib. quæ inchoantur a persona defuncti, & transeunt in personam hæredis: hic in actione quæ inchoatur in persona hæredis. Dixi plene in l. eadem, §. Cato. J. de verb. obl.

TITVLVS SEXTVS.

a *Si quis aliquem a testari prohibuerit, vel coegerit.*

ADDITIO.

a Parif. Si quis aliquem. Circa hanc materiam, quando quis inducit aliquem ad sibi legandum, quod alteri legauerat, vide Cep. caut. 49. & de materia, vide quæ habes per Bar. in rubr.

a QVAERIT GLO. a Qñ habeat locũ iste tit. Et dicatis, vt in gl. sed si cogo te, vt alium instituas. an coactio mea noceat instituto? Et gl. quæ hic est, tenet ꝙ sic. Sed ɔ̃ tenet glo. in l. 2. C. eo. & alleg. l. metum, § licet, s. quod met. cau. pro ista glo. facit l. & eleganter, in prin. s. de dolo. & quod ibi no. In ɔ̃rium probatur per Dy. quia qñ dolus alicuius est immediata causa alicuius acquisitionis meæ, debet mihi nocere, vt in dolo procuratoris, qui nocet domino, l. si procurator. J. de doli except. & J. de vi. & vi arm. l. j. §. si quis tñ. & § si filius. Item vr̃ casus expressus in l. j. C. eod. & istam opin. tenet Dyn, & Pet. Non ob. l. metum, §. licet. quia ibi metus alterius non fuit causa proxima acquisitionis, sed labor meus. nec etiam obstat l. & eleganter, in prin s. de dolo; quia ibi loquitur in cõtractu, in quo similiter dolus alterius, non est immediata causa acquisitionis, quia acquiro ex cõtractu meo, non dolo alterius. Et quod ista opinio sit vera istorum Doct. videtur probari in l. j. J. cod. titu.

ADDITIO.

a Quærit gl. Et practicam huius tit. & quomodo probetur quem impediuisse testari, & quid si tale testamentum erat etiam nullum, & quid si non cum effectu impediuit, not. Bald. in l. testamenti, & quæ ibi glo. not. C. de inoff. testam.

LEX PRIMA.

1 *Frater occidens fratrem nocet omnibus sequentibus in gradu, sed existentibus in eodem cum eo, vel proximiori, non.*
2 *Testari, si aliquis vult, & consanguinei impediunt, curia debet prouidere, & quomodo.*
3 *Hæc lex qualiter practicabitur.*

QVi dum captat. Ab eo. qui prohibet testm̃ fieri, vel mutari auferť hæreditas, vt ab indigno. h d. Op. J. l. prox. §. fratris. Gl. soluit, & bene, & vide illã gl. q in multis locis allegatur,
1 † & dixi vobis in l. si sequens s prox. tit. j. ꝙ qñ frater ocidit fratrẽ, quod nocet oĩbus sequentib. in gradu: sed existentib. in eo. cũ eo, vel proximiori, nõ præiudicat. per illam gl. l. cum rõ. in fi J. de bon dam. Quæro, † aliquis vult facere testm̃, ɔ̃sanguinei
2 non permittunt introire notariũ, & mittitur ad curiã vt faciat ꝙ notarius introire possit, & testm̃ liberè facere, quid faciet curia? dico, ꝙ pr̃s debet hoc facere, per regulã ne potentiores humiliores iniurijs afficiant, l. illicitas §. ne potentiores, s. de off. præsi. Et pro hoc vr̃ casus in l. eurent, s. de testi. Et sic ponebat casum Iac. Butr. cui parcat Deus, licẽt gl. ibi aliter dicat in fi. ibi dr̃, testari, idest testificari, dicit gl. sed Iac Butr. dicebat testari propriẽ. † Quæro, qua-
3 liter practicabiť iste tex. Et credo, ꝙ sic practicetur, ꝙ ille, qui prohibuit testari accusetur, & imponetur pœna extraordinaria: & hoc facto proponetur contra eum actio ciuilis. s. petitio hæreditatis, sicut in quolibet alio indigno dicimus, l. j. C de his quib. vt indig.

1 *Maritus si prohibeat vxorem testari, an noceat filijs, qui successuri essent ab intestato.*

a **§. Si dominus dolo fecerit.** a Dolus dñi prohibentis mutari testm̃ nocet seruo, vel filio institutis, nõ legatarijs h d. Opp. de prin. ad fi. q a in prin dr̃ ꝙ dolus prohibẽtis mutari testm̃, noceat alijs, ſ filio vel seruo ẽt manumisso. In ver. sed si legaium dicit ɔ̃rium. Et istud nõ est multũ facere ɔ̃, q a possumus r̃ndere altero de duobus modis, q a in princ. fuit adhibitus dolus a ɔ̃iũctis personis, pro quibus ꝓsumit dolus pro ɔ̃iunctis, l. pe J. de bon. lib. & hoc puto verũ satis. Vel alr. aliud in instõne, aliud in legato Ita loquit ſm rñ. Et rõ satis est in ꝓmptu: nã qñ adhibeo violentiã, ne aliquis faciat testm̃, tunc respicit instõnẽ, & circa eã, vr̃ facta violentia, & nõ respicit legatum principalr, & ita aliud in vno, q̃ in alio. Vlterius dr̃ hic, & si non fuerint in p̃ĩe. Sed an sufficiat ꝙ nõ fuerint oĩ pe, an altero. Et vltima opi. gl. est uera, & vide gl. q incipit, eo 1 pe, & c. ibi, alij qd, & e ibi arg ɔ̃, & c Et dic, ſm pcedens rñsum. Item ibi, in tex eius, si quid, & c D c, l. huic relicto causam dedit dñs, ideo nocet: sicut in dolo procuratoris, dicimus ꝙ nocet dño l J. de doli
1 excep. l. si procurator. Dyn. & illã rõnem tene menti. † q a per hoc potest terminari qõ notab. ꝙ si maritus prohibuerit vxorem facere testm̃, an noceat filijs, qui essent successuri ab intestato? Vr̃ ꝙ sic, vt hic. Sed ɔ̃ vr̃ de iure, quia si filij vellent succedere ex testõ, qd prohibuit pr̃ mutari, tunc noceret filijs: secus qñ dedit causam dolus patris successioni legitimorum ſm istã lect. quare, & c. Pro
2 hoc vidistis s. prox. not. ibi. Item fit præiudiciũ proximioribus in gradu. Et vide gl. quę incipit, ei qui prohibuit. in fi. Dic, ꝙ est ratio, quia

ADDITIO.

a Barb. Si dominus dolo fecerit. Et hic colligitur secundum Bal. quando dolo alicuius mihi acquiritur immediatè, non debet mihi prodesse. ita tenet glos. in rubr. & Dy. in l. 1. §. si quis tamen, de vi & vi arm. arg. de doli excep. l. si procurator.

quia initium hoc habuit, ibi arg. s. de hær. in fi. l. 2. & l. j. C. de cad.
toll. §. pro secundo, s̃m Dy. Sed circa istam gl. quæ tenet, ꝙ qui est
indignus, distribuit. oppono de lege prox. §. fi. j. vbi non distribuit
indignus, sed fiscus. Rñ. hic loquitur in fideicõmisso particulari,
ibi in vniuersali. Et ratio est, quia in vniuersali detrahitur Trebel
lianica, sed legatarius, qui soluit fideicommissum vte, nullam de-
trahit quartam. Et ita loquitur hic: Tene menti istam materiam.

LEX II.

Si quis dolo malo. Qui impedit testes accedere impedit testũ fieri h.d. Quæro exẽ-
plũ, ver. fratris gl. legit duob. modis. Primo, si vnus frater ꝓhibuit
quẽ testari de nouo, nõ nocet alteri. Ista est bona, & clara. Scđo qñ
vnus frater, qui solus erat institutus in primo testõ, mutari prohi-
buit testũ, quo casu alteri fratri nõ nocet, sed prodest. Habebit. n.
partẽ suam, cũ nihil esset habiturus, si primũ testm̃ duraret. In hoc
tñ sunt opiniones. An hæc lect. sit uera, examinabo statim in l. vlt.

LEX III.

1 Cogo si te, vt me instituas, incido in edictum, & hæreditas applicatur fisco, an
isto casu præiudicẽ venientibus ab intestato, & q̃uo ipsis succurratur, nu. 2.
3 Legata an debeantur ex testamento facto per vim.
4 Coactio quæ interuenire debeat, vt quis incidat in edictum, si quis aliq. testa.
5 Coactio quæ interuenire debeat, vt quis incidat in edictum, si quis aliq. testa.
prohib. quomodo practicabitur ista materia, nu. 5. 6. 8. 9. 11.
7 Dolus alterius q̃ ã io est cã immediata acquisitionis meæ, ille dolus mihi nocet.
10 Interficiens consanguineum suum, an ipse ei succedat, vel fiscus.
12 Hæreditas quando applicatur fisco, vtrum legata remaneant firma.
13 Pr baldi practica, ꝙ quis prohibuerit aliquẽ testari, vel testamentũ mutare.
14 Testator si dicat, quod libenter mutaret testamentum, sed quod timet, an di-
catur sufficienter probatus metus.
15 Hæreditas venit ad fiscum, siue fuerit adita, siue non.
16 Vir reputatur indignus, si probetur ꝙ ante testamentum verberauit vxorem.

a **Virum.** a Licet testatorem placare blando sermone. h. d. Pro
declaranda ista mã. quæro in quot casib. habeat lo-
cum iste titulus? Gl. rub. dicit in quatuor, quos examinemus. Pri-
mo hẽt locũ, † qñ cogo te vt me instituas, tunc incido in edictũ, &
1 hæreditas aufert, & applicaẽ fisco. l. j. C. eo. tit. † Sed quæro. quõ po-
2 tuit ꝓiudicare venient. b. ab intestato, q me ꝓcedebant in gradu, ꝯ
ea quæ not. s. eo. l. j. in princ. Dic ꝙ postq̃ fui institutus, nullus est,
qui me ꝓcedit, quia in successione prior est causa testi l. q̃diu s. de
acq. hær. Sed adhuc insurgit iniquitas, quia ex facto meo prius ve-
nientes ab intestato excludo. Rñ. hic non constabat, ꝙ vellet insti-
tuere hos, vel alios. sed voluit decedere intestatus: sed hic bene ꝯ-
stat, ꝙ inuitus me instituit. Si aũt constaret quos uoluit institue
b re, tunc illis quos læsi, daretur actio ꝯ me de dolo, vel cõdictio ex
lege ad duplũ, vt no. in l. Lucius §. Sẽpronia, j. de leg. 2. & in Auth.
vt nul. iudi. §. & hoc peruenit. & C. eo. l. 1. & si non essem soluẽdo,
in dubio iste læsus reuerteretur ꝯ fiscum. arg. l. fin in prin. s de eo
per quẽ factum erit. & l. planè. 2. §. 1. j. de leg. j. † Quæro, vtrũ lega-
3 ra debeant ex hoc testõ facto per vim? Et vr ꝙ sic. vt s. l. prox. in fi.
& l. 1. §. 1. In ꝯrium vr̃, ꝙ non. q̃a postq̃ fecit testm̃ inuitus, ita non
habẽt uoluntatem legatarij, sicut nec hæredes, & q̃q̃ coactio fue-
rit facta per aliũ, non tñ debet prodesse legatarijs, vt j dicam in se-
cundo casu. Rñ. si constat, ꝙ testator coactus instituit me, & nihil
aliud ꝯstat ultra, tunc legata debentur, l. j. præalleg. Sed si cõstaret,
ꝙ totam illã voluntatem fecit coactè, tunc nihil debetur, per ratio
4 nem secundo factam. † Quæro, quæ coactio debet interuenire, vt
quis incidat in edictum? Rñ. metus mortis, vel cruciatus corporis,
s. qui caderet in constantem uirum, l. metum, quod met. cau. vel
alius metus, qui induceret restitutionem per officium iudicis. De
quo in l. j. §. quæ onerãdæ, quarũ rer. act. non datur & l fi §. j. & 2.
s quod met. cau & l. interpositas. C. de trans. & no. in d l. metum,
quod met. cau. Ad tollendum tñ dictam præsumptionem, ꝙ non
intercesserit metus, curet quis ꝙ testm̃ fiat interuenientib. consan
5 guineis. l. transactionem, C. de transac. † Quæro quomodo ‹ pra-
c cticabitur in ista materia? Rñ. primo accusabitur ille cogens, & pu
nietur criminaliter, & illa sñia habebit ꝯ cum effectum confisca-
tionis bonorũ, vt amodo conueniatur pro hæreditaria petitione
6 hæreditatis, ar. l. in cognitione, s. tit. j ita intelligo l i C. eo. † Secun-
do habet locum iste titulus qñ compello te, vt instituas alium. l. j.
C. eo. ita dicit glo. rubr. s. eo. sed in l. 2. C. eo. no ꝯ per l. metũ, §. sed
licet, s. quod met. cau. Pro hoc l. & eleganter, in prin. s. de do. vbi
dolus tertij non nocet alteri: pro hoc l. j. vers sed si legatum, s. eod.
vbi dolus vnius non nocet legatarijs. Ad idem, postquam quis est
institutus, tenet primum locũ in successione, sed ei, qui tenet pri-
mum locum, non nocet dolus alterius, vt not. s. eo. l j. in princ. er-
7 go &c. Contra tenent Pet. Dy. Cyn. & omnes. Nam † quãdo dolus
alterius est immediata causa acquisitionis meæ, ille dolus mihi
nocet. l. si procurator. j. de doli except. & l j. §. si quis tamen, & §. si
filius, j. de vi & vi arm. & probat tex. in l. j. C. eo. & arg. l. 2. §. j. s. eo.
& j. quib. non compe bono. poss. l. j Non ob. d. §. sed licet, quia ibi
dolus alterius non est causa proxima acquisitionis meæ, sed labor
meus. Non obst. d. l. & eleganter, in princ. quia ibi dolus tertij non
est causa proxima acquisitionis meæ, sed contractus meus. Non
ob. quod dicitur de legatarijs, quia (vt dixi supra) intelligo, quan-
do non constat ꝙ fuerit coactus ad legandum: sed in quæstione
præsupponitur, ꝙ coactus instituit alium. Non ob. ꝙ dicitur, ꝙ est

proximior. q̃a hæc cã ꝓximitatis causabatur à dolo tertij, q eũ insti-
tui fecit. In ꝯriis erat proximior in cõsanguinitate, vel sanguine &
sic causa proximitatis causabatur aliter, quam ex dolo tertij. Et ꝓ
hoc facit optima solutio quam Cy. dicit supra eo. l. 1. §. 1. in pe. ꝯtra
quod feci. † Practica autem huius membri erit, quod primo accu-
8 sabitur inferens metum, quæ accusatio secuta condemnatione ha
bebit effectum confiscandorum. bonorum contra institutum, vt di-
xi supra. Ita intelligas ꝙ ei, quem quis læsit per illum actum, sit sal-
uum ius recuperandi cõtra inferentem metum, vt dixi sup. in pro.
ximo casu. Habemus videre duos casus dubios, quos infra dicam.
9 † Tertio casu habet locum iste tit. quando impedio aliquem volen
tem testari de nouo, vt s. eo. l. 1. in princ. ita dicit glo. rub. Circa hoc
distingue latius, aut iste, qui impedit, est proximior successurus ab
intestato, & hæreditas aufertur sibi, & applicatur fisco, vt in prin. l. 1.
Aut ille habet priorem in gradu, vel equalem, & sibi non præiudi-
cat. l. . §. fratris. s. eo. ita tenet gl. in princi. Sed contra hoc opp. sup.
determinatum est, ꝙ qui cogit testatorem instituere alium, facit lo
cum huic tit. sed qui impedit testatorem testari, videtur eum coge-
re relinquere venientibus ab intestato. l. conficiuntur. in princi. l. si
quis cum testamentum nullum. inf. tit. 1. Respon. si constaret, ꝙ ego
impediui testatorem volentem testari, & instituere alium, procede
ret oppositio. sed quod in gl. dicitur, intelligitur quando probatur,
ꝙ quis prohibuit alium testari simpliciter. Forte enim si testator fe
10 cisset testamentum, instituisset venientes ab intestato. † Et distinctio
præcedens facit ad quæstionem. de eo qui interfecit cõsanguineũ,
suum, vtrum succedat ei: si non, vtrum succedat fiscus? Quidã hẽnt
hanc qõnem tactã ꝑ Dy. in l. si sequens gradus s. ti. 1. Veritas est ꝙ
d distinguatur. d Aut interficiens erat proximior, aut vlterior. Primo
casu bona confiscantur. Secundo non l. cum ratio. in fi. de bo. dam.
& l. si ab hostib §. 1. sup. solu. matr. interficiens vero nullo modo suc
cedit per d. leges. Quarto casu habet locum iste tit. quando quis ꝓ-
hibet testari aliquem, qui volebat mutare primum testamentum,
vt supra l. 1. in prin. ita dicit gl. rub. Circa hoc distingue, aut ille, qui
prohibuit non erat institutus ipse nec filius eius, vel seruus, & sua ꝓ
hibitio non impedit succedere institutos in primo, supra eo. l. 2. §.
fratris. & quod no. in l. 1. in prin. quod intelligo, nisi constaret, quod
testator volebat mutare primum testamentum respectu hæredis in
stituti & volebat instituere alium, & tunc perinde est ac si coegisset
testatorem illum instituere, vt in præcedentibus dixi. Facit ad præ-
dicta quod factum prohibentis, non nocet legatariis, & fideicom-
missariis extraneis, & eadem ratione, nec institutis extraneis. l. 1. §.
sed si legatum. & l. prox. in fi. supra eo. Sed si erat institutus filius vel
seruus prohibentis, tunc si erat in potestate prohibitionis, licet non
essent tpe aditæ hrditatis dicuntur indigni. & hrditas fisco applica-
tur, s̃m oẽs vt s. e. l. 1. §. 1. & j. quib. non compe. bo. pos. l. 1. in fi. Sed si
erant sui iuris tpe prohibitionis, & ad. tæ hrditatis, sunt opi. s. eo. l. 1.
tñ Dy. tenet illã, ꝙ sit idẽ qđ s. põt esse rõ, q̃a ꝑꝑ coniunctionẽ ꝑso
narum. prohibens vr̃ prohibuisse solum fauore illorũ, ar. l. pen. j. de
bo. lib. Itẽ prædicta vera, nisi illi instituti essent successuri ab intesta
to. tũc. n. prohibitio tertij non nocet aliis, nec impedit succedentes
ab intestato vt dixi in casu præcedenti, multo fortius hic. Pono ca-
sum in terminis, maritus prohibuit vxorem, vel testm̃ factum mu-
tare, ad hoc vt succederent oẽs filii. Certe nõ impeditur ꝑꝑ hoc suc
cessio filiorũ, ꝑꝑ ea q dixi. Præterea tam pr̃ prohibens, q̃ mr̃ sunt ĩ
æquali gradu filio, ideo par ꝯiunctio oẽm suspicionẽ tollit. l. nõ solũ
de ritu nuptia. maxime hodie, quo iure mr̃ hẽt de necessitate filiũ ĩ
stituere in aliquo, vt in Auth. vt cũ de app. cognoscit, §. aliud quo-
que capitulum. Si vero ipse prohibens erat institutus in primo testõ
tunc aut cũ aliis aut solus. Primo casu aliis non nocet, nisi ẽt ipsi do
lũ commiserint, vt s. l. 2. in fi. & l. 2. §. fratris. & semper intellige, nisi
ꝯstaret ꝙ testator volebat mutare, ẽt quo ad instõnem aliorum. Si
vero erat institutus solus, & tunc aut ipse solus erat etiam successu-
rus ab intestato, & hæreditas applicatur fisco. l. 1. in prin. sup. eod.
Aut non erat successurus in aliquo, vel non solus. in hoc sunt opin.
s. l. proxi. §. fratris. Nam quidam dicunt ꝙ succedunt alii venientes
ab intestato, vel in totum si erant propinquiores, vel ex parte sua, si
erant in equali gradu. & sic factũ vnius non noceret alteri. hoc est,
quod prodest. Contrã istam opinionem est C. eod. l. 1. & quod dixi
s. in primo casu s. qñ quis compulit instituere se. Idem enim vr̃ es-
se siue cõpellã vt me instituas, siue ꝙ in institutione facta ꝑseueres,
& ideo alii dicunt, ꝙ succedit fiscus tm̃, & illa opinio placet ꝑ l. C.
eo.

ADDITIONES.

a Paris. Virum. Vide Cæpollam, caut. 49 & Comes. cons. 89. in prin. Men. Latissime materiam tractat Socin. iun. cons. 148. lib. 2. & late Parisius consi. 67. col. 1. 2. lib. 3. Plotus, l. si quando, nu. 72 s. C. unde ui. Ias. cons. 31. nu. 5. li. 1. Gratus, cons. 20. lib. 2. Soc. iun. cons. 113. nu. 13. lib. 3. Ruy. cons. 73. nu. 5. lib. 2.

b Barb. Siu aũ cõstaret. Vide Ant. in cõ. inci. in Christi, & matris eius gloriosissimę vbi concludit ꝙ cõpetit actio de dolo ad interesse. l. si quis affirmauerit. ff. de do. l. quoties. de pier. in d. §. Sẽpronia. & põt agere, scđm aliquos, ut ipse refert, ad duplũ cõdõne ex lege, ut in Auth. vt nulli iud. §. & hoc ꝑuenit. vt no. gl. in d. § Sẽpronia. Sed posset dubitari, an ille §. loquat de iudicibus tm̃, rõne officij testa-ri ꝓhibẽtib. & q̃a pœnæ sunt restringendæ, sed gl. habuerunt respectũ ad verbum uel cuilibet, in tex. d. §. nisi exponat cuilibet Iudici. Ita dicit Ant. in cons.

b Alex. Quæro quomodo. Vide Bar. in l. si. alias. j. C. eo.

b Alex. Distinguatur. Aliqs interfecit cõsanguineũ, vtrũ fiscus succedat ei, & uide. Bar. & qđ ibi dixi in l. fi. de his qb. ut indig. per Bal. in l. eam quam, C. de fideicõ.

co. Nec obst. §. fratres. qa ibi loquit̃ q̃n ꝓhibuit testari de nouo, & ad illũ casum tm̃ refert, vt ibi no. & m illã opi. hoc ſp intelligas nisi ꝓstaret, ꝙ uolebat mutare testm̃. & instituere uenientes ab itestato, vel alios certos. tũc.n. illis subuenit, & m ea que dixi §. circa primũ

12 casum. † Quæro, q̃n hr̃ditas applicat̃ fisco, vtrũ legata remaneant valida? Tex. vr̃ ꝙ sic, in l. j. §. sed si legatũ, §. eo. & l. proxi. in fi. qđ intellige, nisi legata essẽt relicta filio, vel seruo prohibẽtis eadẽ rõne q̃ §. dixi de instõne, nisi ꝓstaret testatorẽ uoluisse mutare uoluntatem et quo ad legatũ. ita intelligo l. eũ qui. in fi. de his qui. vt indi.

13 † Quæro quali- probabit ꝙ qs ꝓhibuerit aliquẽ velle testari, vel

a testm̃ mutare. Rñ. duo oportet ꝓbare, s. qđ ille uolebat testari Itẽ

b ꝙ ille alius ꝓhibuit sibi. §. eo. l. j. in prin. Hæc aũt ꝓhibitio ꝓbat̃, si impediat introire notariũ, vel testes. vt §. eo. l. j. in prin. & l. Marcel.

14 in fi. ad Treb. & l. eũ q. in fi. de his qb. vt indig. † Quæro, pone ꝙ

c testõr dixit corã duob. vel trib. testib. vel ẽt corã notario, ꝙ ipse fecerat testm̃ coactus, & ꝙ libẽter mutaret: sed omittit pp timorẽ, an sit sufficiẽs ꝓbatio? Rñ. si diceret simpr̃ pp metũ, nõ exprimen

d do a quo esset illatus, ꝙ nõ ualeret aliqđ. Non.n. põt sua simplici volũtate remouere testm̃, qđ añ fecerat, l. sancimus, C. de test. Sed si diceret sibi metũ illatũ ab instituto, tũc satis eũ indignũ reputare vr̃, & tunc hereditas applicabit̃ fisco, l. hæreditas, C. de his qb. vt

15 indi. † Quæro vtrũ hereditas ueniat ad fiscũ siue sit adita siue nõ? Rñd. ꝙ sic. §. l. proxi. in fi. dum dicit, caduca. l. ac qđ dixi §. tit. j. l. si

16 sequens gradus, in princ. † Quæro iuxta legẽ nostram, pone ꝙ tpe facti testamẽti nullæ minæ fuerunt factæ per virum vxori, sed ꝓcesserant minæ, & uerbera, vtrũ ex hoc vir reputet̃ indignus. Innin simi. videtur determinare ꝙ sic, extra de off. dele. c. causam ma-

e trimonij. Dixi in l. j. §. quę onerandę, e quar. rerũ actio non datur.

ADDITIONES

a Menoc. Quæro. Soc. iun. conſ. 148. nũ. 1. lib. 2. & num. 13. addit. 3. requiſitum. Pariſ. conſ. 67. nu. 9. lib. 3. & pulchre num. 31. 33. 36. vbi tria hęc requiſita proſequitur, Rum. conſ. 2. nu. 3. 8. lib. 2.

a Alex. Quæro qualiter. Adde quæ not. in l. proxima, de his quæ in teſt. delen. & in l. in facto, §. 1. de cond. & demon. & in §. legati, Inſt. de leg.

c Barb. Quæro pone. Et contra tenet Bald. in l. pen. C. de teſt. ubi omnino uide. Menoc. Pariſ. conſ. 67. nu. 119. lib. 3.

d Alex. Non ualeret. Facit tex. & quod ibi dixi in l. ſi quis, §. 1. §. tit. 1. Adde quod no. Bart. in l. in teſtamento, de fideic. lib. adde Bald. in l. noſtram, C. de teſt. in ult. col. ubi tenet contra Bart.

e Quæ oneranda. Adde tex. in l. miles, §. ueteranus, de teſt. mil. & in l. ſi iu. de leg. 3.

TITVLVS SEPTIMVS.

De iure codicillorum.

ISTORVM Formas. Vide in Spec. de instr. edit. §. viso. continua & quæras, vt in glos.

LEX PRIMA.

1 *Clauſula, ſi non valet quod ago ut ago, valeat vt ualere poteſt.*

2 *Teſtari vel codicillari, an quis voluerit, quomodo cognoſcatur.*

3 *Clauſula, ſi non valet iure teſtamenti, valeat iure codicillorum, quid importet, & quę perſonæ videantur grauari.*

4 *Clauſula, valeat iure teſtamenti & codicillorum, valet, & copula, & poſita inter incomparabilia reſoluitur in disiunctiuam.*

5 *Clauſula, ſi dicatur valeat iure teſti, & ſaltem uel iure codicillorũ, an valeat. Coniunctio, ſaltem, quid operetur.*

6 *Clauſula, & voluit ualere, vel iure codicillorum, intelligitur ac ſi diceret, iure teſtamenti, vel ſaltem codicillorum.*

Dictio, vel, appoſita vni orationi, vel dictioni tantum, ſumitur pro ſaltem.

7 *Clauſula codicillaris habet locum etiam quando teſtamentum non valet propter defectum ſolennitatis omiſſæ.*

8 *Clauſula codicillaris non operatur, quando teſtamentum non valeat ratione voluntatis imperfectę.*

9 *Clauſula codicillaris operatur, quando teſtamentum non valeat ratione præteritionis iam nati.*

Paria ſunt relinquere à venientibus ab inteſtato, & dicere ſi non valet iure teſtamenti, valeat iure codicillorum.

10 *Clauſula codicillaris, an operetur in teſtõ nullo rõne præteritionis poſthumi. Donatio inter viuos, cui validior fideicommiſſo.*

* *Fideicommiſſum reuocatur per ſuperuenientiam liberorum, quando quis non cogitabat in perpetuum habere filios.*

11 *Clauſula, ſi non valet iure teſti, valeat iure codicillorum, ad qđ ipſi refertur. Verbum ſubiunctiui, ſiue præteriti, ſiue præſentis temporis habere poteſt ſignificationem futuri.*

12 *Clauſula, ſi non valet iure teſtamenti, valeat omni iure, quo melius ualere poteſt, an comprehendat futurum.*

13 *Clauſula codicillaris an operatur quãdo teſtamẽtũ eſt nullũ rõne exhęredõnis.*

14 *Auth. ex cauſa, conſeruat hodie legata, quando teſtamentum querelatur cauſa inſerta non vera.*

15 *Clauſula codicillaris an aliquid operetur, ſi teſtamentum rumpitur per contratabulas, an operetur, teſtamento rupto agnatione ſui heredis, nu. 16.*

17 *Clauſula codicillaris, quãdo operetur teſtõ rupto, quia hæreditas nõ fuit adita.*

18 *Clauſula codicillaris operatur, quando teſtamentum non valet reſpectu hęredis incapacis, quando teſtamentum non valeat reſpectu teſtatoris, tunc dicta clauſula non operatur, num. 19.*

20 *Clauſula codicillaris appoſita in primo teſtamento non operatur quando primum per ſecundum ſimpliciter reuocatur.*

21 *Clauſula codicillaris porrigitur ad tabulas pupillares.*

22 *Clauſula in codicillis, ſi non valet iure codicillorum, valeat iure alterius voluntatis prout melius valere poteſt, quid operetur.*

23 *Subſtitutio pupilis facta in teſtamẽto, ſi in codicillis adimatur, qđ operetur.*

a SÆpissime. Si nõ valeat quod ago vt ago. non

1 valet vt põt valere. h. d. Hic habem̃ videt̃ duo. Primo illđ gñale. si ñ valet qđ ago, & c. D. quo ꝑ C. v. in l. non codicillum. C. de testa. dixi in l. 1. §. si quis ita. ff. de verb. obl. Scđo habemus videre spãliter materiam huius leg. s, & sing. de vigore illius clæ quæ apponitur in quolibet testõ si nõ valet iure testi. valeat iure codicillorum, & illud examinemus. Op. ff. ad Treb. l. Scæuola. Glo. solu. t. ibi volebat

2 codicillari: hic facere testm̃. Ideo Dy. distinguit. aut certum est,

b ꝙ quis voluit testari. & non valet iure codicillorum, nisi dicatur vt hic, cum si. n. Aut voluit codicillari, & hoc certum est tunc valet, & verba directa trahunt̃ ad fideicommissum d. l. Scæuola. & l. cũ q. s, §. Seiam. ff. de leg. 3. & quod ibi no. in l. verb s eius lib. §. de vulga. & pup. Aut est dubiũ. & tunc aut in illa voluntate est institutio hæredis, & præsumitur, ꝙ voluerit facere testm̃, alias secus l. illud. §. tra-

c ctari. ff. eo. & l nec codicillos. C. eo. Venio ad materiam illius clæ

3 examinandam per multas q̃nes Et primo quæro. † quid impor-

d tet hæc cla. & q̃ personæ ꝑ hęc verba vñr grauari. Glo. dñt ꝙ vñr rogati venientes ab intestato. l. ex testõ, C. de fideicõ. & ibi not. & l. quia aũt. in prin. & ibi no. §. si qs omis. cau. testa. Quod puto verũ, q̃n venientes ab intestato succedunt. Si. n. succedunt aliqui ex testõ puta si præcesserat aliquod testm̃. quod non est ruptũ per illud sm̃, ꝙ valet iure codicillorum. illi hæredes, qui successerunt ex ipso, vñr rogati. Quicunq;. n. aliquo iure succedit vr̃ rogatus, vt ff. eo. l. si quis cum testm̃ nullũ, præterq̃ si esset hæres ex testõ postea facto, vt ff. dicã. Item aduertendũ est diligenter q. non est simpr̃ verum, ꝙ habeatur perinde ac si essent rogati alii succedentes ab intestato. Nã tex. in l. quætebatur. §. de test. mil. dr̃ vim testi in cãm legati, & fidei cõmissi, & codicillorũ eẽ ꝯuersã. ꝑ dictã clãm. Quæ verba sũt nul

e tũ ponderanda. Nã ex testõ nemini q̃rit̃ hr̃ditas nisi adita sit, ita nunc ista directa instõ, quæ trahit̃ ad fideicommissum, vt ff. dicet̃ ꝑut iure fideicõmissi valet, hẽt in se istã ꝯdõnẽ. si agnoscatur. Et sic nõ transmitteret̃ ad hr̃des, nisi qs agnouisset. l. si ita legatum. §. illi si volet. ff. ti. 1. Si. n. hoc diceret̃ non esset transferre vim testi i vim codicillorũ: sed esset noua & separata vis codicillorũ, fere ab ea, q̃ erat in testõ, ꝙ tex. ille non vult, Sed in illis casib. in qb. hæreditas nõ adita nõ transmittit̃ in illis transmitteretur fideicõmissũ. Non ergo ꝑ oĩa est idẽ, ac si rogentur venientes ab intestato, & ita dixi de scõ.

f Scđo q̃ro, qđ si testõr ita dr̃ volo, ꝙ valeat iure testi. & codicillo-

g rũ, an valeat hæc cla? Vr̃ ꝙ nõ, qa inducitur repugnãtia, vt l. repugnantia. ff. de re. iu. In ꝯriũ est casus in l. fi. C. e. Nõ ob. ꝯrium, q. qđ dr̃ & codicillorũ, dẽt exponi, & ꝑ vel. & hoc pp rãm, q̃ est, ꝙ q̃n copula & ponit̃ inter i cõpatibilia, resoluit̃ in disiunctiuam. vt l. 1. titio fund. ff. de vsuf. le. & erit elec. hr̃dis, qđ petat iure directo, vel fideicõ missi,

ADDITIONES.

a Alex. Sæpiſſime. Vide formas codicillorum in Spe. de inſtru. edi. §. viſo de impu. Me. Adde ꝙ clã codicillaris, nihil operat turpi pſona inſtituta. Goz. conſ. 65. n. 2.

b Men. Iõ. Bello. conſ. 14. num. 1. Bar. Soc. inter conſi. Marian. ſen. conſi. 140. colum. penul. lib. 1.

c Pariſ. Venio ad materiam. Circa materiam clæ codicillaris no. ꝙ ſi non põt ꝓbari teſtm̃, niſi ꝑ teſtes, quinq;, valẽt in vim clæ codicillaris. Vide Com. conſ. 61. ad fi. vide Ang. conſ. 41. inci. reperitur. Itẽ de materia vide Ale. conſ. 27. col. 1. vol. 1. Pa. de Ca. conſ. 58. cum ſeq. vide de hac clã cod. Ang. conſ. 317. inci. Pet. fecit teſtamentum. Item ꝙ coniunctio ſanguinis, & magna affectio habeat vim clauſulę cod. vide Iaſ. in l. non dubium. col. vlt, C. de teſt. Item ꝙ in teſtõ patris inter liberos ſubintelligatur clauſula codicillaris. vide Ial. in l. hac conſulti, §. ex imperfecto, C. de teſt. Item de eo quod dictum eſt de perſona dilecta, vide Iaſ. in l. exigẽdi, C. de procu. & ad Bar. in auth. ex cauſa, C. de lib. præte.

d Gl. dicunt. Adde de clauſula iſta quod voluit Bar. in l. ſi ita, de auro, & arg. leg. Et quod importet hæc clauſula codicillaris, & quæ perſonæ videatur per eam grauatæ, & quid ſi non eſt appoſita clauſula codicillaris in teſtamento, ſed dixit, ꝙ voluit teſtm̃ valere omni meliori iure, & modo, quo valere poteſt, dic ꝙ per nõ de eſt, ac ſi eſſet clauſula codicillaris, l. cum pater, §. filius matrem, de leg. 2. ſimilitudine rõnis ſm Bal. & Ang. ibi quod no. & hoc probat tex. optimus in l. codicillis, §. 6. & ibi Bar. & Imo. inſ. de leg. 2. ubi ſufficit equipollens, ſed aliquid in materia huius clauſulæ, vide per Bal. & Imo. in l. poſthumus, §. ſi paganus, de inofſi. teſt. & quod no. Bal. in l. Titia. in 1. col. de iniu. teſta.

e Ale. Ponderand. Illud dictũ mihi ſp eſt viſum nõ verum, quia tõ ꝑ quã ſe fundãt oẽs Doc. in l. eũ filio, ff. de leg. 3. & ibi videas per me poſt Bar. in vlt. col. eſt ꝙ actio ex teſtõ, & oĩm iudicis ad fideic. reſtituendum tranſmittitur, ut §. ſed et qui debetur fideicommiſſum ex codicillis, competit utilis actio ex teſtõ, vt hẽs per gl. in l. 1. C. commu. de leg. & vidimus in l. 1. de teſt. ergo eadem rõne, & cum pertranſeat hic qui dicit, ꝙ illud dictum eſt deriſorium, & quod d. l. quærebatur dicit ꝙ teſtm̃ pp clãm codicillatem valet iure cod. non tñ dicit ꝙ transferatur, & dicit tũ, tene menti dictum Bar. pp authoritatem ipſius & pp capita iud. com. ꝙ quam primum vnum capiunt, non poteſt ab eis euelli. Et vide poſt eum Imo. in l. quidam. in prin. §. ad Treb. quia facit arg. contra Bar.

Men. Soc. iun. conſ. 124. n. 57. lib. 1. Dec. conſ. 478. nu. 6. & nu. 7. 8. tenet cõtra Bar. Idem Dec. conſ. 496. nu. 11. Soc. ſen. conſ. 6. col. 5. ver. iſta concluſio. lib. 1. Ial. conſil. 124. col. 2. ver. & concl. lib. 1. Are. conſ. ult. nu. 3. 4. & contra Bar. iudicauit conſ. Neapolitan. Capic. deci. 89. in fi.

f Pom. Secundo quæro. Vide Bar. conſ. 12. incip. Si quis inſtitutus. Ang. in tract. de teſt. in ver. iure cod. ad fi. Alex. in l. cum filio. de leg. 1.

g Alex. An valeat. Adde Bar. in l. fi. C. de cod.

Bar. ſuper j. Inſort. Y

missi.l.vlt.C.e.& j.ad Treb.l.recusare,§. Titius. dũ tñ ñ eligat cãm
ĩtestati ĩ neceẽ legatariorũ:tũc.n.tenet̃ ex edicto,si q̃s omis.cau.tes.
nisi testõr noĩatim exp̃sse ei electionẽ p̃miserit.l.qa aũt.ĩ princ.s̃. si
q̃s omis.cã test. Idẽ si dixerit,volo q̃ valeat iure testi,vel cod.p can
5 dẽ le.Sed q̃d si dixit, Volo q̃ valeat iure testĩ saltẽ,vel iure codicil-
lorũ?R ñ.arbitror q̃ tũc ñ possit eligere hr̃s.Nã illa p̃iũctio diminu-
tiua.saltẽ.hẽt illud ĩportare,vt si primo mõ, s. iure testi ñ p̃t valere,
deueniat̃ ad illud q̃d ẽ minus,vt C.de emen. p̃pin.l.1. Patet ex r̃a
grãmaticali de p̃iũctione diminutiua:vñ d̃t,si ñ potes dare Byzãtiũ
6 saltẽ p̃moda denariũ.†Sed q̃d si reperit̃ sic.Et voluit va ere, vel iu-
re cõi,ñ dixit iure testĩ.R ñd.q̃ dictio vel,q̃ñ apponit̃ vni orõni,vel
dictioni tñ,sumit̃ p̃ saltẽ.l.stipulatus.§.adhiberi,j.de fideius.p̃inde,
ac si dicerẽ,testĩ,vel saltẽ codicillorũ.†Tertiò q̃ro. a an hæc cl̃a, b
7 si ñ valet,&c.hẽat locũ q̃ñ testm̃ ñ valet p̃p defectũ solẽnitatis o-
a missæ,tex.& gl.q̃ sic,l.codicillis,§.fi.j.de le.1.& l.ex his verbis.C.d̃
b test.mil.& no.ĩ aut.ex cã.d̃ libe.p̃te.†Quartò q̃ro,q̃d si testm̃ nõ va
8 let rõne volũtatis ĩperfectæ,qa añq̃ ĩplcat̃,mortuus ẽ testõr, vtrum
tũc operet̃ illa cl̃a? Tex.vr̃ q̃ sic,C.e.l.fi.circa med.In p̃riũ facit l.fi.
deicõmissaria.§.1.j.d̃ le.3.& l.ex ea scriptura.s̃.d̃ test.& ibi vr̃ text.
& hoc puto verũ. c Nõ ob.l.vlt.C.e.q̃a itelligo voluntatẽ ĩperfectã
c rõne alicuius solẽnitatis,ñ volũtatis.no.gl.in l.si q̃s.s̃.de test. Quĩtò
q̃ro, q̃d† si testm̃ ñ valet ex cã p̃teritionis, an tunc illa cl̃a opet̃?
d Gl.ĩ aut.ex cã,tenet q̃ ñ,& fuit additio noua la.d̃ Bel.& Hug.gl. an
9 tiq.tenẽt p̃riũ,vt refert & Mar.Sil.ĩ auth.ex cã.& ẽ casus s̃m eos ĩ
e l.si p̃roni.s̃.fi j.ad Tre.Dy.& alij moderni f tenẽt illã opi.opponẽtes
f p̃ illã gl.& p̃bãt sic.Ista sũt paria relĩq̃re a veniẽtib.ab intestato,&
dicere.si ñ valet iure testĩ,valeat iure codicillorũ,vt no.ĩ l.ex testõ
C.d̃ fideic.& l.q̃ aũt.ĩ prin.s̃.si q̃s omis.cã test.& p̃ Dy.ĩ l.cod.ĩ fi.j.
de le.2.Sed si testõr dixisset,legata tñ d̃beri a veniẽtib.ab ĩtestato,si
ne vllo dubio filius teneret̃.l.si q̃s cui testm̃ nullũ j.e.ĩ pri.& ita tenẽt
Doc.Sed p̃ hoc vr̃ exp̃sse.j.d̃ le.3.l...vbi a filio p̃terito ñ p̃t relinq̃ si
deicõmissũ?R ñ.a filio p̃terio ñ p̃t reliq̃ noĩatĩ,vt ibi:sed relinq̃ gñã
liter p̃t a venientib.ab intestato,& ita loq̃t̃ ĩ d.l.2.& hæc vera in iã
10 nato p̃terito.† Sextò q̃ro,q̃d si filius posthumus sit p̃teritus. Vr̃ idẽ
ĩ l.si q̃s cũ testm̃ nullũ.j.e.Doc.Mod.vt d̃t Iac.de Bel. & quasi oẽs,
g dñt,q̃ nos debemus ĩspicere verba testĩ.Aut.n. d̃t si ñ valet.&c.
sũt p̃ñtis t̃pis,& tũc,testõ rupto p̃ natiuitatẽ posthumi ñ d̃ent̃, q̃a d̃
ficit p̃dõ:q̃a verũ ẽ illo t̃pe valuisse.Probat̃ p̃ l.si ita scripsisset.j. de
le.2.d̃ auro & arg.le.l.si ita l.si a colono,& l.cũ stipulamur, & l.si sti
pulatus fuerĩ.§.1.j.d̃ verb.obl.j.e.l.q̃dã.2.rñ. (Et p̃ hanc theoricã di
co,q̃ si hr̃s scriptus morit̃ viuo testõre,legata ñ d̃ent̃,si dixit si ñ va
let,secus si dixisset,si ñ valet,uel valebit).Sed si diceret, si nõ ualet,
h &c.tũc porrigit̃ ad testm̃,q̃d rũpet̃ i natiuitate posthumi,ita dñt p̃-
dicti.Hoc puto verũ si aliq̃s p̃teriit vẽtrẽ vxoris suæ sciẽter.secus si
ignorãter,q̃a ñ cogitabat ĩ p̃petuũ hr̃e filios.tũc nato posthumo il
i lud testm̃ ñ valeret̃ iure codicillorũ.Probo dõ ĩter viuos ẽ validior
q̃ fideicõmissũ,q̃a nitit̃ volũtate duorũ,vt ĩ l.1.C.de pac. p̃ Azo. in
K sum.sed dõ iter viuos facta p̃ natiuitatẽ filiorũ reuocat̃,k p̃ l.si vnq̃.
C.de reuo.do. ergo multo magis fideicommissũ. Prætereã ĩ testõ
militis inest,cl̃a tacite,si nõ valet iure cõi,valeat iure militari.l. 3. s̃.
d̃ test.m.li.Sed pone,posthum⁹ nascit̃ s̃cõ testõ,an illud valebit iure
militari.potuit.n.valere,si testõr voluit,& tñ ñ valuit,si testõr hoc ñ
l cogitauit. l C.d̃ test.mil.l.si cũ vel ĩ vtero.& s̃.d̃ test.mil.l.q̃ iure. Et
m hoc puto verũ maxime,m cũ illa cl̃a,si ñ valet.&c.ponat̃ magis eẽ
11 de p̃suetudine notariorũ,q̃ q̃ testõr deliberet q̃d importet.†Septi-
n mo q̃ro, q̃d si testõr dixit.si nõ valet iure testĩ,valeat iure codicil-
lorũ,añ hæc verba referant̃ ad t̃ps p̃diti testĩ an ad futurũ.si p̃tige-
ret testm̃ ñ valere.Dubiũ facit q̃a illud verbũ valeat,reperit̃ in p̃ñti
optatiui & in p̃terito imp̃fecto subiunctiui,& hic vr̃ p̃ñtis t̃pis. Ita
vr̃ tex.s̃m vnã lec.ĩ d.l.cũ stipulamur,,put ẽ ibi,ĩ tex.oporteret,vt q̃
dã hñt.j.de ver.ob.licet alia l̃ra sit oportet.sed tũc nihil ad p̃positũ.
Ad idẽ l.q̃ Romæ.§.Augerius,j.de ver.ob.s̃m vnã lec.& j.si liber.
inge.eẽ dic.l.2.cũ sua gl.In p̃riũ vr̃ q̃ illa verba subiũctiui, siue sint
p̃teriti t̃pis,vel p̃ñtis,p̃nt hr̃e signĩficationẽ futuri:l.si ita q̃s.§.Scia.j.de
ver.ob.& ibi Iac.de Are.& in l.Stichum.& in l.inter creditorem. j.
de fideius.& l.si debitor.§.verisilẽ.de p̃hendã empt.& l.sicui liber-
tas.in prin.de cond.& de.& de vino tritico,& oleo leg.l.cum certũ
quia subiunctiuum,cũ s̃p respiciat aliud verbum,si illud esset futuri
t̃pis p̃ñs vel p̃teritũ subiunctiui põt intelligi, cũ in futuro illud erat
p̃ñs,uel p̃teritum q̃d non cadit in p̃terito & p̃ñti indicatiui.Conclu
do ergo,q̃ si aliud nõ repugnat,assumam illam interpretationem,
o vt responsus valeat, o maxime in testis.j.de reg.iu.l.in testamen-
p tis.& j.de reb dub l.quoties.& l.in ambiguo.cum sim. & sic dicta
12 verba p̃prehendunt t̃ps futurũ.†Octauo q̃ro q̃d si dixit.si non valet
iure testĩ valeat iure,quo melius valere p̃t,an illud verbum, ualere
p̃t extensiuũ,comprehendat futurum tempus? Dic vt dixi in l.si ita
inf.de au.& argen.lega.vbi istam quæstionem perfecte examinaui.
13 †Nono quæro, quid si testamentum nõ valet vi exhæredationis?
q R ñ.si quidem testm̃ est nullum ipso iure,cã non inserta, tunc idem
est q̃ in filio præterito, & eadem ratione. Si vero valet, sed impu-
gnatur per querelam.tunc videtur quod talia uerba nihil operent̃
l.Titia.sup.de inof.testa.& l.patronus.in fi.infra de lega.4.Ratio,q̃a
cum testm̃ damnetur tanquam dementis,merito nõ valet iure co-
dicillorum,vt in l.proxi.§.furiosus.Credo quod est verum hodie,
nam querela non expugnat hodie testamentum,tanquã testator sit
demens. Non n.est dementia exhæredare filiũ.inserta iusta cã, sed
impugnat̃ tanq̃ causa inserta nõ vera, vel non probata p̃ hæredẽ,
14 quod põt esse absque aliqua culpa defuncti.Et hoc †apparet,quia
hodie p̃seruant̃ legata p̃ auth.ex causa. s̃m opi.q̃ ibi teneo.& pro-
r batur in tex. r vnde sumitur,§.siue igitur. ibi,ne liberti falsis accu-
satio,

ADDITIONES.

a Pom.Tertio quæro.Vide Franc.Cremẽ.sing.90.
b Alex.Hæc clausula.Et hæc clausula exponitur,i.quatenus nõ valet,& sic pro par
te po sset verificari, secundum Bar.& Doct.in l.Stichus qui meus erit,de legat.1.
& Bar.hic in 10.q.& Bart.in auth.ex causa.C.de lib.præter.
c Alex. Puto verum. Et de veritate huius quæst.plenissimè dixi post alios in auth.
ex causa. C.de lib.præter.
d Barb.Quinto quæro. Et pro hoc dicto Bar.hic vide Ang.in auth.ex causa.C.de li-
be.p̃ret.vbi idẽ dicit. & in §.aliud quoque captum,in Auth.vt cum,de app.cog &
in l.tale pactum,in fi.de pac. & hic in 6.q.& in l.1.C.de cod. vbi dicit,q̃ est gl.in
prin.q̃ no.alleg.collegiũ Perus.quæ determinat cõtra opi.Bar. Vide ibi tex.& gl.
qui hoc probat.vide Ang.in l.idemq̃;ff.de testa.mil.vbi dicit esse casum. De hoc
vide Ang.cõs.105. & vide tex.in l.qui graui.j.e. & vide Bal.in l.si totas,C.de in-
off do.vbi consuluit s̃m opi.Bar.& vide Bar.cons.incip.quidã nomine Lapus.vbi
ponit notabilia ad hoc.& in cons.inci.quidã fecit testm̃.& in cons.inci.Lapus fe-
cit testm̃.& in cons.inci.d.Iac. & in cons.quidã An.& in cons.incip.viso testõ. &
vide Bar.in l.qui filiabus,ff.de leg.1.vbi vr̃ aliter sentire,q̃ hic.Vide ibi Bal.& Io.
de Imo.& vide Bar.in cons. inci.testator in testõ. & in ordine 16.& in cons.117.
inci.Iac.Marc.de Peru. vbi loquitur de clausula codicillari.& uide Bart.in consi.
incip. Lap.fecit testm̃. & in cons.196. incip.quidam nomine Lap. & uide Ludo.
Rom.in cons.120.de clausula codicil. * Menoc.Tiraq.l.si vnquam,in ver.donar.
Menoc.Paris.cons.3.nu.10.lib.3.cons.17.in fi.eo.& seq.nu.3. Soc.sen.cõs.93.lib.4.
vbi latissimè per fundamenta disseritur. Tiraq. l.si vnquam, verbo,donationem,
nu.271.272.Paris.cons.50.nu.10.lib.2.& cons.60.nu.30.Barth.Soc.inter consilia
Maria.sen.cons.140.col.4.circa fin.Dec.cons.343.col.2.ver.sed breuiter.Crauet.
cons.210.num.4.circa med.cons.295.num.2.Dec.cons.670.in fine.
e Præteritionis. Adde Bal.idem tenentem cons.234.1.vol. & ibi etiam videan tunc
filius detrahat duas quartas, vel unam tantum. & de prædicta clausula vide om-
nino Bal.cons.464.2.vol.& cons.412.& per Paul.de Cast.consi.60.& 250.
f Paris.Et alij Moderni. Sequit̃ Com.cons.126.inci.visa copia,post prin.& cõtra gl.
in auth.ex cã,tenent cõiter oẽs,maximè Mod.de quo vide Ang.cõs.93.inci.Pet.
de Vrbe.& est bonus tex.in l.generaliter,§.ex testõ,ff.de fideic.lib. vide etiã An-
ge.Inst.de cod. & Mod.in auth.ex causa,in pen.q. vbi Bart.idem tenet quod hic.
Menoc.Scripsi cons.37.num.131.cons.313.nu.16. & cons.328.num.89.
g Meno. Aut enim.Dec.cons.242.nu.4.Soc.iun.cons.184.nu.3.lib.2.Rube.cõs.112.
nu.2. Dec.cons.490.col.1. Crauet.cons.34. Paris.cons.60.nu.23.lib.2.consi.64.
num.17.Soc.iun.consi.29.num.8.lib.5. scripsi consi.17.nu.134.135.
h Barb.Quod rumpetur.Et vide de illa cl̃a,Bald.in l.iam hoc iure,s̃.de vulg.& pup.
vbi reprehendit doctrinã Bart.hic,& Io.de Imo.in l.filio præterito,de iniusto te-
sta.& Bald.in l.quoties,C.de hæred.inst.vbi dicit,quòd illa clausula,q̃ quis insti-
tuit hæredem in re certa,potius uidetur apposita ab ipso tabellione. Simile dixit
Abb.in c.Quintauallis, de notario apponente, quòd arbiter possit videre,&c.
i Pom.Donatio inter viuos.Vide Alex.cons.231.2.vol.
Menoc.Gramma.decis.62.nu.22.aliter.Dec.cons.490.num.10.Curt.iun.consi.83.
num.2.in fine.
k Alex. Reuocat. Contrariũ tenuit Bart.in l.qui filiab.in fi.de leg.j. & Imo.ibi se re-
mittit ad notata per se in l.si filio p̃terito,s̃.de inius.ruptoq̃;test. magis cõis opi.
est cũ Bar.in d.l.qui filiab.in fi. & sic cõtra Bar.hic,quia oẽs sequuntur opi.Bar.in
d.l.qui filiab.per l.gñale,§.ex testõ,j.de fideic.lib.maximè,quia testator apponẽ-
do etiam codicillarem,vr̃ in gñe cogitasse de hoc casu,licet in specie nõ potuerit
cogitare,quod satis sufficit,l.qui iure militari,de testa.mil.l.sub prætextu,la 2.de
trans.& ibi per Doct. Et ad iura allegata per Bart.hic potest r̃nderi plurib.modis.
Primo ad l.si unquam, q̃ loquitur in donatione,quæ si ualuisset, diminuta fuisset
legitima filij. Secus in legatis,quæ non minuunt quartã, l.Papinianus,§.quarta,
s̃.de inoff.test.ad l.sicut certi,potest dici,q̃ ibi non fuit apposita cl̃a codicillaris,
per quã possit dici testatorẽ in gñe cogitasse, dixi plenè in auth.ex cã,de lib.p̃ret.
Cum Bar.in d.l.qui filiab.transeunt ibi cõiter Doct.& Bal.in d.auth.ex causa,op-
po.2.& Bal.& Sal.in l.fi.C.de cod.& Sal.& Pau de Cast.in l.1.C.de hęr.inst.Fulg.
in d.auth.ex causa. Pau.de Cast.in d.l.sicut certi,de testa.mil.Et in cons.56.incip.
preclarus & egregius N.duob.consilijs ibi sequẽtib. & Imo.in d.l.filio p̃terito.
Bald.tñ in l.totas,C.de inoff.dona. & Inst.de cod.§.fin.& per Bart.in cons.incip.
quidam nomine Lap. Et Ant.hic tenet op.Bar.hic,de quo etiam per Ang.idemq̃;
erit dicendum de testa.mil.per Ang.in cons.106.& 212.aliàs 307. & uide per An
gel.in consi.312. Bald.in d.§.fi.Institut.eod. Adde Bald.in consi.20.& consi.30.&
consi.440.1.uol.& Barbat.consi.61. Paul.de Cast.consi.58.Roman.consi.122.
l Pom.Cogitauit.Idem tenet Alex.cons.41.incip viso tenore.in 1.uol.& consi.141.
2.uol.Barb.cons.60.3.uol. Ang.l.1.C.eo.tit.& consi.80 Bar.in l.qui filiabus,in fi.
ubi uidetur sentire contrarium.& ibi per Alexand.consi.141. in 2.uol. & cons.3.
cons.seq.in 3.uol.Rom.consi.122.& consi.181.Card.consi.10.
m Alex.Verum maximè Imo.contra in l.filio præterito,s̃.de iniu.rup.& irri.testam.
Menoc.Scripsi consi.323.nu.6.Crau.cons.69.nu.1.Barth.Soc.inter cons.Maria.sen.
consi.110.col.4.in princ.lib.1. Paris.consi 71.nu.14.lib.3.Alb.cons.29.num.4.
n Alex. Septimo quæro. Consuetudo notariorum non debet obesse partibus. Pro
quo uide quod not.Anto. in c. Quintauallis, & in cap.cum contingat,de iureiur.
quod dictum tenuit post Bart.in l.societatem,§.arbitrorum,pro socio.
Paris.Vide in materia Fel.in c.sedes Apostolica,in uer.clausula,ubi latè,de rescr.
o Alex.Potius ualeat. Et cum hac opinione transit etiam Bart.in l.fin.C.de codic.&
Bald.in addit.Spec. in tit.de instr.edit. Limita autem hoc, prout dixi post Bart.in
l.cum stipulamur,de uerb.oblig.
p Pom. Maximè.Vide Alex.in l.fi.& ibi Bald.C.de fideiuss.& in l.fi.ubi Ias.C.de iure
emph.Alex.consi.28.incip.uiso puncto alias præhabito.in 2.uol. Bart.in rubr.de
fide instr.& cons.52. inserto inter consilia Alex.in 4.uol.Barb.cons.42.in 1.uol.&
cons.48.eo.uol. & consi.52.inserto inter consilia Alex.in 4.uol. Barbat.consi.42.
in 1.uol.& consi.48.eo.uol. & consi.16.aliàs 18.in 2.uol. & consi.34. latè scripsi
post Bart.in l.si prius,§.placuit, ff.de aqua plu.arceu.
q Pom.Nono quæro.Ista est cõis opin.s̃m Alex.in l.j.in uer.item pone filius,de leg.1
Menoc. Dec.cons.652.in fi. Paris.consi.62.nu.15.lib.2. Marsil.544.Paris.consi.64.
num.14.lib.2.
r Alex. Probatur in tex.Adde Bal.in repet.l.in suis,de lib.& posth.in d.auth.ex cau-
sa,de lib.præter.& quod not.in l.controuersia,per gl.sing.ibi,de transact.

sationib.ↄdēnent̃,q̃ verba referunt̃ ad filiū exhr̃datū inserta cā,li-
cet nō uera, & sic testm̃ expugnat̃ p q̃rclā. Et hoc tenēt quidā Doc.
& Iac.de Are.& Cy.refert in auth.ex cā. q puto verū. Quare dico,
q hoc casu illa cl̃a operat̃. Sed ↄ opp. Nā hodie ex cā p̃teritionis,
vel exhr̃dationis testm̃ remanet firmū,p̃terq̃ quo ad instōnem. Et
sic patet q deficit ↄdō illa. si nō ualet iure testi,&c. & mō in ueri-
tate ualet iure testi,fals̃ quo ad legata. Dñi quidā,q testm̃ nō ua-
let,& legata petunt̃ ↄdictione ex lege. Sed tex.ibi in corpore dicit,
tanq̃ non rescissum obtineat testm̃, & sic actione ex testō petunt̃,
& sic fuit pronunciatū per dñm Thadeū de Pepulis tūc dñm Bo-
noniæ Pro hoc,q actione ex testō petant̃,vr̃ casus in l.fi.in fi.s̃.de
hær.inst. Qñō ergo r̃ndebimus ad ↄtriū? Rñ.illa ↄdō,si non ualeat
iure testi,valeat iure codicillorū, intellr̃, i.quatenus nō ualet,&c.
l.Stichū q meus erit.j̃.tit.j.& sic cū quo ad instōnē nō ualeat iure
testi.quantū ad instōnē operabit̃, vt ualeat iure codicillorū,nō q̃-
tū ad legata q̃ debent̃ p authē.ex cā,vt ex testō. Et q hr̃ditas debeat̃
vigore istorū verborū. probat tex.in l q̃rebat̃. ver.vtrū aūt.de test.
mil.& no.in d auth.ex cā,& in l.ex ca.s̃.de test j̃.de leg. 2.l.codicil
lis,in fi. Facit l.posthumus,§.si paganus,s̃.de iniust.rup.& irri.test.
a Decimo q̃ro,ᵃ qd si † testm̃ rūpit̃ p ↄtab.aliqd operat̃? Vr̃ q nō,nā
15 licet rūpat̃ p ↄtab.tñ ualet de iure ciuili,l.& si ↄ.s̃.de vulg.& pup.
Et sic vr̃ q deficit ↄdō,q uerū est de iure ciuili,licet nō p̃torio. In
ↄtriū ꝓbo sic Substō vulgaris ↄcipit̃ in cū casum.si hr̃s nō erit,tūc
sufficit,q nō sit hr̃s de iure p̃torio, licet sit hr̃s de iure ciuili,l.& si
fine,§.sed q Papin.s̃.de mino.& l.prox.§.si qs adita,ad Tert. ita in
ꝓposito,sufficit si testm̃ nō ualet de iure p̃torio.& hoc puto verū.
b Vndecimo q̃ro,ᵇ qd si testm̃ rumpat̃ † agnatione sui hęredis,p le-
16 gem Velleiā,verbi gr̃a,testator instituit duos filios æqualr̃,demū
vnus decessit alio uiuo,remanentib.ex eo nepotibus, q reperiunt̃
p̃teriti,an tunc operabit̃ illa cl̃a,si non ualet,&c. Quidā q sic,vt s̃.
dictū est in posthumo: q est uerū quantum ad legata q̃ seruarent̃
c per auth.ex causa.nō tñ q nepotes ᶜ fratrib. debeant iure fideicō-
missi portionē patris eorū,qa illa uerba operant̃,vt iure fideicom
missi debeat̃ id qđ directo est relictū,vt d l. q̃rebat̃,§.vtrum.& d.l.
posthum⁹, §.si Paganus. Sed portio filij decedētis nō fuit directo
relicta fratrib⁹,immo nullo mō,ergo &c. Prætcrea ipsi fratres nō
tenent̃ inuicē ad fideicōmissū, qñ sunt instituti æqualr̃ in toto,&
æqualr̃ grauati.qa tñ dēt vnus alteri,& sic esset clusoriū,vt j̃.tit.j.
l.ab oībus,§.si a Titio,ī fi. & ibi no.p gl.secus si ptes essēt dispares,
17 qa tūc possēt opari. Duodecimo † q̃ro ᵈ qd si testm̃ rūpat̃,qa hr̃di
d tas nō est agnita,seu adita,vtrū tūc opet̃ illa cl̃a? Credo q sic.l.cā
q̃.C.de fideic.& l.qa aūt,ī prin.s̃.si qs omis̃.cā test dū tñ dicat̃,si nō
valet vel valebit iure testi,&c.vel sīlia uerba,q̃ trahunt̃ ad futurū.
18 Tertiodecimo q̃ro,† qd si testm̃ ñ ualebit pp defectū hr̃dis scripti
icapacis? Dico q illa cl̃a opat̃.vt d.l.ca q̃,s̃m unā lec. Decimoquar
19 to † q̃ro qd si testm̃ nō valeat pp defectū testātis? Rñ.nihil opat̃,
qa q̃ ñ p̃t testari,ñ p̃t codicillari,l.diuus,§.codicillos,j̃.c.l.2.j̃.tit.j.
In casu tñ p̃t opari, cū codicilli possint ↄfirmari facilius q̃ testm̃,
l.j.§.j.j̃.de leg.3.Facit q no.ī l.Titia.s̃.de inof.test. Quintodecimo
e q̃ro,ᵉ qd si testm̃ † in quo sunt verba,si nō ualet,vel ualebit,&c.it-
20 ritat̃ p s̃m testm̃ simplr̃.vtrum illud primū remaneat ualidū iure
codicillorū,& qđ dico simplr̃,intelligo,qa nō dixit,cassans,& irri
tās q eqd est scriptū in primo testō,tunc.n.qd opet̃ illa cl̃a,&c.dic
vt ī l.si iure,j̃.de le.3.vr̃.q ualet iure codicillorū qa illa volūtas q
valeat iur̃ codicillorū nunq̃ habuit depēdētiā a testō : sed si testm̃
nō ualebit,assumat uires, & iō p seqnēs testm̃ nō irritat̃,l.si qs cū
testm̃ nullū,j̃.c. Credo q primū totalr̃ sit sublatū,qa p illa verba,
si nō ualet vñr rogati uenientes ab intest.s̃m opi.cōem. nō uenientes
ex testō.Sed ista rō modicū ↄcluderet,s̃m ea q̃ dixi s̃.ī j.q. Probo,
qa p s̃m testm̃ vr̃ reuocatū,qcqd ↄtinet̃ in primo,l.si iure.de le.3.
l.3.§.itē si ipse,j̃.si cui plus q̃ p l.Falc.eadem rōne est reuocata illa
cl̃a,si nō ualet iure,&c. Prętcrea ī testō militis tacite inest illa cl̃a,
si nō ualet de iure cōi,ualeat iure militari,l.3.de test.mil.tñ faciē-
do s̃m,primū tollit̃.nisi expsse ↄfirmaret̃ in scđo.qa iure militari
valere poterat,l.q̃rebatur,de test.mil.& ibi dixi. Concludo ergo q
dēt intelligi.si nō ualet,l.aīr q̃ p renocationē testatoris. Decimo-
f sexto q̃ro,ᶠ † si in testō vbi est cl̃a illa,est aliqua substō pupillaris?
21 Puto q testm̃ totū ualet, q porrigat̃ ad tabulas pupillares, l. uer-
bis ciuilib.& qđ ibi no.s̃ de vulg.& pup l.Scęuola j̃.ad Treb. Sed
si poneres, q totū testm̃ valeret, tabulæ pupillares non p̃nt ualere
iure directo,iō tūc ualebūt iure fideicōmissi.vt dixi in d.l.uerbis.
non dico vt ex codicillis, sed iure fideicōmissi relicti in testō. Sed
dubiū forte est, an ualeat tanq̃ fideicōmissū relictū ab his q̃ ab in-
testato impuberi succedūt. Et puto,si qdem pr̃ poterat substituere
pupillr̃,sed fuit defectus in aliqua solēnitate q vñr rogati qui ab
intestato succedunt impuberi. l.Scæuola,j̃.ad Treb. & j̃.de leg.j.
l.q fideicōmissum. q intellige ut ibi:& probatur in l.qui duos,cir
ca fin.s̃.de vulg.& pup.& ibi not.per glos.& ibi dixi. Sed arguo ↄ
p̃dicta j̃.de ali.& cib.leg.l libertis,quos. §.posthumus. vbi illa cl̃a
non porrigit̃ ad tabulas pupillares, sed ibi illa cl̃a p̃tinebat ad di-
minutionē legatorū ante relictorum:hoc pertinebat ad augm̃,&
subtrāctationem. Itē opponit̃,qa in hac cl̃a solet dici,hæc est mea
vltima uoluntas,q̃ ualere uolo,&c.sed tabulę pupillares nō sunt
vltima voluntas testantis, sed filij : ergo &c. Sol.pro ea tuenda dr̃
voluntas patris, l.Papinianus, §.sed nec impuberis, de inoffi testa.

22 Decimoseptimo,† quæro,ᵍ pone in codicillis inserunt̃ illa verba,si
g non valet iure codicillorū,valeat iure cuiuslibet vltimæ volun. ꝓ
ut melius valere p̃t,quid operant̃ ista verba. Rñ.operabunt̃, vt va-
leat iure alterius voluntatis minus solemnis vt iure voluntatis imp-
fecte inter liberos.l.hac ↄsultissima.§.ex imperfecto.C.de testa. &
l.fi.C.fam.ercis.non aūt vt valeat iure testi. et si esset ibi solennitas
sufficiēs ad testm̃, vt hr̃dis instō,qa illa hr̃dis instō p̃t valere in co-
dicillis iure fideicommissi. Sed si ponetes q ibi essent aliqua,q̃ non
possent valere in codicillis,vt datio tutoris,pupillaris substō,& sīlia
tunc idem, quia hæc verba,si nō valet iure codicilli,valeat iure cu-
iuslibet alterius vltimæ voluntatis,debent intelligi æqualis vel mi-
noris solemnitatis non maioris l.fi.de vi.tri.& oleo leg. & de proc.
23 c.2.in cle † Quæro in testō fuit facta substitutio pupillaris. in codicil
lis ad testm̃ factis,fuit reuocata illa substitutio,ad quid trahet̃ hæc
ademptio? Videtur dicendum,quod aut ī testō est vnus solus īstitu
tus,& repudiauit,& non valet ademptio,quia non habet a quo cō
firmetur.l.2.infra.eo. Aut adiuit:vel sunt plures instituti, & aliquis
adiuit,& tunc valet ista ademptio. Vide l.sed si conditioni.in fin. de
hær.inst.l.si ita scriptum.§.regula.s̃.de libe.& posthu.

CONCORDIA.

Aduerte quod Bar.alleg.sib cōtrarius in hac l.1.in q.6. Sed pro
solone Bar.vide ↄcord.quam posui ad l.q. filiab.in prin.de leg.2.

ADDITIONES.

a Alex.Decimo quæro.Vide de hac clausula no.per Bar.in l.si ita.de auro,& ar.le.
b Alex.Vndecimo quæro.Vide quæ dixi in l.Scæuola.ad Treb.
Pom.Vndecimo quæro.Vide Alex.consi.156 in 1.vol.
Men.Dec.cons.242.col.2.vers.3.in isto casu.
Men.Dec.cons.670.in fine.Paris.consi.60.nu.40.lib.20.Soc.iun.cons.29.in fi.
lib.3.& nu.15.
c Pom.Quod nepotes.Vide Alex.cons.160.in 1.col.2.vol.2.&.161.
d Pom.Duodecimo quæro.Vide Alex.cons.9.ad fi.in 1.vol.& cons.20,in 1.colum.
eodem volum.
Men,Paris.cons.60.nu.25.lib.2.& seq.nu.24.
e Alex.Quintodecimo quæro.De hoc habetur per Bal.in l.posthumi.§.fi.de iniu-
sto test.& in l.1.de fideic.lib.& in fi.C.eo.ad fi.per Spe.& Io.And.in tit. de instr.
edi.§.compendiose.ver.pone.
f Alex.Decimosexto quæro.Vide Bal.Ang.& Imo.verbis ciuilibus de vulg.& pu.
Men.Cur.iun.cons.70.col.1.2.& cons.seq.nu.4.Paris.cons.91.nu.21.22. lib.7.
cons.93.nu.11.eo.Soc.sen.cons.12.col.pen.lib.3.
g Alex.Decimoseptimo quæro.Vide Bal.in l.fi.in vlt.col.ver.extra quæro,C.eo.&
in l.quærebatur,ff.de test.mil. Idem tenet Bal.Inst.eo.§.fi.
Pom.Vide Alex.in l.nemo.potest.de leg.1.

LEX II.

Si ei qui post. Potest relinqui ei qui non est tpe testi, sed
tempore codicillorum : secus econtrario.
h.d. No.q potest posthumo relinqui.vt Inst.de leg.§.posthumo. Sol
ue,vt in gl.& circa hoc an posthumo alieno posset relinqui, dic, vt
in l.Gal.§.ille casus.sup.de lib.& ibi plene fuit dictum. Dyn. dicit q
etiam secundum hæc tempora poterat relinqui posthumo.l.pen.j̃.
tit.1.ergo hæc lex habet respectum ad legem 12.tab.

§. Codicillorum. Ius. Facta in codicillis perinde ha-
bentur ac si essent facta in testamē-
to.h.d. In tex.scripta essent,dic ea dic,qua codicilli scribuntur.secū
dum Iac.de Are.Op s̃ e.l.1.Rñ.gl & dicit,dic vt ibi dixi, &c. Dic
vt in gl.1.quia verba directa in codicillis.ex præsumpta voluntate
trahuntur ad fideicommissum,vt l.Scæuola.j̃.ad Treb.

a **§. Furiosus.** Furiosus habetur pro absente.& non consen
tiente,hoc dicit. Declara.vt dixi in l.2.§.volun
tatem.s̃.sol.mar.Op.de leg.2.s̃.de proc.Solue,vt gl.hic,quæ optime
soluit illud contrarium.

ADDITIONES.

a Alex.Furiosus. No.tex.dum dicit per omnia,& in oib.& absentis, & quiescentis
loco habeatur,quia illum tex.reputat sing.Ang.in l.in negotiis.ff.de re.iur.ad il-
los qui effecti sunt ciues alicuius ciuitatis,& in eorum priuilegiis apponuntur
illa verba,in omnibus & per omnia hīr pro ciuibus. Nam tunc per illa generalia
ta cessat fictio,& dīr vere ciues.ideo in simili dicit Bal.in 1.const.Digest.in prin.
in ver.q aliud est esse ingenuum,& aliud haberi pro ingenuo,tñ si illa verba cō-
iungantur,quia dicatur in scripto vel priuilegio hēatur,& sit ingenuus tunc si-
gnificant veritatem.alle.l.1.§.fi.q quisq; iuris,& ibi Bal.reprehendit Bar.in l.si is
qui pro emptore,ff.de vsuc.& ideo semel vidi consultum,q cum legitimabatur
spurius dicebatur in priuilegio habeatur,& sit in omnib.& per omnia legitimus
q dr̃ vere legitimus,& excluditur a forma statuti fœmina a successione,si causa
cognita,citatis filiabus,fuit facta legitimatio,cum clausula non obstante,& fa-
cit et q per illum tex.voluit Ro.in cons.80.vbi consuluit,statuto cauebatur, q
de quib.vertentibus inter extraneos non deberet fieri compromissum , in qui-
dam a suo consanguineo habebatur in omnibus,& per omnia pro extraneo,con
suluit q non possit fieri compromissum,per illum tex.
Paris.Circa verba in omnibus & per omnia.vide Ang.cons.60.incip.lata est seu
Paris.Circa verba in omnibus & per omnia. vide Ang.cons.60.incip.lata est seu
tentia,ad fi.& cons.61.incip.visis prædictis,tex.est in l.4.de leg.1.in l 2.com. de
leg.Cum.consi.18.in 2.rubr.Corse.in cap.grandi.de supplen negl gen.prælat.&
consi.177.Ant.de Bu. consi.19.Ias.in l.Ruffinus,ver.Limita secundo.C.de testa
Alex.in l.1.vbi Ioan.de Monte Ferrato.Pau.de Cast.& Ias.ff.de leg.1.Barb. consi
25.vol.2.

a **§. Hæreditas.** Hæreditas non potest dari, vel confirma
ri codicillis,sed ad fideicōmissum trahit̃.

ADDITIO.

a Alc.Hr̃ditas.Vide Spe.in tit.de instr.edi.§.viso de impugnatione testi, in fi.hanc,
opi.sequuntur Bal.& Ang.hic,& Bar.in l.1.de le.1.in 1.col.& Imo.& Pa. de Ca.il
opi.sequunt Bal.& Ang.hic,& Bar.in l.1.de le.1.in 1.col.& Imo.& Pa. de Ca.il
ex duob.s̃.de vulg.& pup.,p qua est gl.i l.eā quā i gl.3.C.de fideicō. dū gl.i leg.
l.qui liberis.§.1.de vulga.& pupil.& pro ista opi.optime facit tex.in l.si in testō

ς. ſi iuſta gl. t. ſi q s omiſ. cau. teſt. & in l. ſi plures, de leg. 1. Cõtraria opi. tenēt gl. ſeparata fing. in l. ex duob. ς. 1. de vulgari, & pup. quam ſi ſecuntur B. et Bal. Ange. q ſibi cõtrarij fuerunt. Mouentur intra tat one per l. Publius, quæ nõ non eſt bona, vt ibi dicam poſt Bar. & ideo ratio Bar. hic videtur verior. cum ſi.

LEX III.

1 *Decedens ab inteſtato videtur inſtituere illum, qui ab inteſtato ſuccederet.*
2 *Verba iſta, quiſquis mihi hæres erit, videntur extendi ad ſucceſſores ab inte.*

a **Si quis cum teſtamentum.** Per codicillos factos ab inteſtato vñt rogati oẽs quocunq; iure ſuccedentes, inter natos & naſcituros. 1 h. d. No. q † qñ q s decedit inteſtatus, vr inſtituere illum, qui ab in b teſtato ſuccederet, vt hic, & l. ꝯficiuntur. in prin. ȷ. eo. † No. q illa ver 2 ba, quiſquis mihi hřs erit, vñr extendi ad ſucceſſores ab inteſtato. c ȝ. in l. qui liberis. ς. hęc verba. ſ. de vul. & pup. Sol. dñt q dam, hic lo quit in legatis, q̃ ꝯtinent onus hřdis, vñ ꝯprehendit et hřdes ab inte ſtato: ibi in ſubſtõne, q̃ ꝯtinet ꝑuiſionem ſubſtituti, quæ ꝑuiſio nõ trahit ad eũ, de quo teſtor nõ cogitauit. Hoc nõ placet, per ea q̃ ha buiſtis ſ. ſi q s omiſ. cã teſt. Quare dic. q ibi loq r qñ fecit teſtm̃, quo caſu hæc uerba referuntur ad hæredes ſcriptos in teſtõ. hic qñ nul d lum fecit. Probatur ȷ. px. ς. & ȷ. eo l. quidam referunt. glo. opponit d'm Dy. quam quidam habent, quidam non. dř hic bonorum poſ ſeſſor, &c. ȝ. qua ſi ſuccedit de iure prætorio tm̃, non vř voluntate defuncti ſuccedere. l. 1. ς. vel maxime. ȷ. de colla. bo. Sed hic dř ȝ. cũ intelligitur per iſtum tex. hæres ſcriptus. Sol. ſuſtinendo gl. poſſumus dicere, q ideo eſt, quia teſtator expreſſit illud hic, alias ſecus. Vel forte poteſt dici, q iſtud dictum gl. non ſit vſquequaq; verum ut di citur. Opp. de l. 1. ς. fi. ȷ. de leg. 3. Sol. ibi nominatim ab vna perſona relinquit, hic ſimpliciter. Hic non ſunt alia.

ADDITIONES.

a Pariſ. Si quis cum teſtamentum. Vide Corn. conſi. 84.
b Pom. No. quod quando. Vide Curtia. conſi. 84.
c Pom. No. quod iſta verba. V. de Alex. in l. 3. inſ. tit.
d P. nſ. Gl. op. An ſuccedens de iure prætorio dicatur venire ex tacita mente de functi, vide Bar. ... pulchre.

a **§. Teſtamento.** Ad ꝯfirmationem codicillorũ requiri tur aditio ex teſtamento, ſi factum eſt, niſi adeatur hęreditas h. d. V de q ſi codicilli fiant poſt teſtamentũ, niſi debetur. l. de fideic. l. b. & l. fi. C. ex teſtamento, ex codicillis n hil debetur. l. de fideic. l. b. & l. fi. C. de ma. te. & no. in l. qui filio. ς. 1. de hære. inſtit.

ADDITIO.

a Barb. Teſtamento. Et ad iſtum ς. vide Fng. limitationem in l. qui filio. ς. 1. præ'e. & ibi Bal. qui ſubti iter loquitur.

LEX V.

Ante tabulas. Per ſequens teſtm̃ reuocantur codicilli, niſi aliquo conf rmentur. h. d. eſt ſecundum iſta tempora; hodie vero ſemper videntur codicilli confirmari ſiue præcedant ſiue ſequantur. Opp. Inſt. eo. ς. non tantum. Soluit gl. q iſta lex eſt Papiniani, quæ ibi corrigitur in tex. expreſſe.

LEX VI.

a **Diui Seuerus & Ant.** In codicillis non poteſt adij ci conditio inſtitutioni pure factæ. h. d. glo.

ADDITIO.

a Pariſ. D ui Seuerus & Ant. Vide Ro. conſ. 179.

§. Licet. In ꝯfirmatione. Nemo põt ſibi legẽ ĩponere a qua nõ liceat recedere. h. d. Hic eſſet tractar da mã l. ſi qs in prin. ȷ. de leg. 3. quia eſt difficile ꝯtrium q habet illa lex, non dicam modo hic q a dicã ibi. Oppo. de d. l. ſi quis in prin. ȷ. de leg. 3. Et gl. dat plures ſol. Doc. Moderni dant alias dicam ibi, Cy. tangit in l. ſan cimus. C. de teſt. Opp. de l. ſi mihi, & t bi. ς. in legatis, ȷ. de leg. 1. Di cam in d. l. ſi qs in prin. Op. de l. ſi. in princ. ȷ. de leg. 2. Sol. illã con cordatur cum iſta. Vltimo inducitur ad q. Imperator conceſſit te ſcriptum an debet dicere, non obſtante tali lege. Et dic, vt in l. fi. C. ſi contra ius vel vtili. pub. & ibi per glo. & Doct. in l. reſcripta. C. de prec. imper. offere.

ADDITIO.

a Men. D cam. Ruy. conſ. 12. lib. 2. & Di lac. in tr. de teſt. in rte 2 nu. 19. iur. 17.

§. Si poſt. Legata pio non ſcripta non valent, etiam in codi cillis. h. d.

LEX VII.

Quedam. Per fictionem aliquid retro non fingitur, vbi de ficit extremũ a quo, vel ad quod. h. d. iſta lex, & tene menti. Vel aliter Codicilli facti ab eo, qui deſijt eſſe teſtabilis, non referuntur ad teſtm̃. Item verba ꝓlata in codicillis intelligun tur, vt ex tunc non ex tempore teſtamenti. h. d. Gl. ſignat vnum, arg. contra, dic vt ibi, & l. in bello. ς. codicillis, de cap. & poſtli. re.

Conficiuntur codicilli &c.

1 *Ciuis exiſtens in villa non poteſt facere teſtamentum coram quinq; teſtibus.*
2 *Ruſticus indiſtincte teſtari poteſt coram quinque teſtib. in villa, ſi plures haberi non poſſint.*
3 *Imperator quod ſtatuit ex certa ſcientia non debet in dubium reuocari.*
4 *Probari quomodo poſſit quod non potuerunt haberi, niſi quinque teſtes.*
5 *Teſtamentum ruſtici poteſt probari per quinque teſtes, & coram iudice ſi nõ ſit ſcriptum manu publici notarij.*
6 *Scriptura in teſtamento ruſtici, an neceſſario requiratur.*

a **§. Codicilli.** Iuriſconſultus ponit hic determinationem quibus modis fiant codicilli, & h. d. Quatuor, modis hic in tex. poſitis, quis põt codicillari dum tñ non impedia tur teſtari impedimento iuris ſecus ſi impedimento facti. In l. vlti. b C. de teſt. dř, q ruſticus in villa, ſi non hřt ſeptem teſtes, põt face 1 re teſtm̃ cum quinque. Quid ſi ciuis eſt in villa, & non põt hře, niſi quinque teſtes, an poſſit facere teſtm̃. Iac. de Are. diſputando te net, q non per hanc legem, qd puto verum. nam illa lex vltima, ſo lum ꝯcedit priuilegium ruſticis, & ſic perſonis, non loco. non ergo ciu. b. licet in illo loco eſſent. Et hoc teneo in repetitione l. cunctos 2 populos. C de ſum. Tri. Quero, vtrum ſit † verum indiſtincte q ru ſticus poteſt facere teſtm̃ cum quinque teſt. b. in villa, ſi plures non reperiuntur? Gl. in d. l. dicit q non, niſi probetur conſuetudo loci. Secundum iſtud illa lex de nihilo prouideret. Nam ꝯſuetudo ante illam. l. non poteſt probari q a deſijt extare memoria & conſuetudo patr. æ, non vř aliquid facere ad propoſitum, de illa enim l. non me minit. Puto q non ſit neceſſe probare ꝯſuetudinẽm. Nam lex illa eſt ſcripta in vniuerſis ruſticis, qui ſunt ſub imperio Romano. vt pa tet ibi circa med. & in fi. legis. Non ergo requiritur, vt præcederet il c la conſuetudo, vel non. Item qñ Imperator † ſtatuit aliquid ex cer 3 ta ſciẽa credendum eſt hoc eſſe verum, & non debet in dubium re uocari. l. 3. C. de leg. & l. 1. ſ. de oſt. præfec. præt. extra de confir. vti. vel inuti. c. 1. & 2. ſed ſi imperator ibi ſtatuendo reſeruat ꝯſuetudi nẽ o bus ruſticis. ergo præſupponit. q ante erat, ei ergo eſt ſtãdum. Præterea, ſicut in teſtamentis verba enunciatiua inducunt diſpoſi tionem, vt ex teſtamento agatur, licet aliter non probetur. l. 1. C. de tal. cau. adie. le. & l. ex hac ſcriptura. de do. & l. legaui. de lib. leg. ita d enunciatiua Principis ibi hab t vim diſpoſitionis, vt ex illa lege e fieri poſſit licet de conſuetudine non doceatur. Præterea quando diſpoſitio eſt certa, de cauſa non curatur. l. cum tale. ς. falſam. ȷ. de cond. & dem. maxime ſi cauſa eſt impulſiua. l. 1. ς. ſi xtum. ſupra de poſi. ſed ita eſt ibi: nam illud quod dicitur de conſuetudine fuit cau ſa impulſiua, & cauſa finalis fuit ruſticitas eorum. & quia ſtant in lo co vbi copia hominum haberi non poteſt, vt ibi dicitur. Quæro qui f dicantur ruſtici? Rñ. tex. C. ne ruſtici. ad vllum obſe quiũ. l. 1. vide tur intelligere, ruſticos omnes qui habitant extra muros ciuitatis, vel caſtri: tamen idem intelligeremus de caſtris comitatus, ubi non eſſet copia hominum & ſic non ſunt caſtra inſignia, illa enim non + gaudent iſto priuilegio, vt exprimitur in d. l. vlt. Quæro, ibi dicitur,† ſi non poſſunt haberi ſeptem teſtes, ſufficiunt quinque, qualiter pro g batur? Certe ipſo, quod quis dicit non poterant plures haberi fun data eſt intentio ſua, niſi probatur contrarium. l. cum de indebito. ſ. de prob. Tutius tamen eſt, ut notarius dicat, q facta inquiſitio 5 ne plures haberi non poſſunt. Quæro vtrum ſit neceſſe, quod illi quinque teſtes deponant poſtea coram iudice? tex. in l. vlt. dicit quod intelligo, niſi teſtamentum eſſet ſcriptum manu publici no 6 tarij, ut no. in l. fi. C. de fidei. & l. ς. ſi ſupra quemad. teſt. aper. † Vl timo quæro, an in dicto teſtamento ſit neceſſaria ſcriptura? Pet. q non, ut no in d. l. vlt. licet contrarium aſſerat gl. ſupra de teſta. l. qui teſtamento. in fi.

ADDITIONES.

a Pom. Codicilli. Et dum dicit, q ſuccedens ab inteſtato hẽt tacitam voluntatẽ de functi, limita, ut habes hic in apoſt. & vide ad iſta Bal. in l. emancipati. C. de coll.
b Barb. Dicitur quod. Facit l. fi. C. de teſt.
c Pom. Imperator. Vide Fel. in c. cum inter priorem, de excep. vbi ponit de iſta clã. Meno. Gram. decif. 66. nu. 36. Soc. iun. conſi. 65. nu. 35. lib. 1. Bru. conſil. 117. nu. 230. Dec. conſi. 614. nu. 8. 9. conſi. 655. nu. 19. Pariſ. conſi. 15. nu. 60. lib. 2. Alciat. tract. præſump. reg. 1. præſump. 11.
d Alex. Enunciatiua. Quando Imperator aliquid ſtatuit, quid operetur clauſula, ex certa ſcientia. Et de alijs uide per Mod. in l. ſi contra. de app.
e Pom Præterea. Vide Alex. in l. qui ſe patris. C. unde l. b. in, illo, art. an iſta uerba no lo adire, inducant repudiationem, & ibi Lanc.
f Barb. Quæro qui dicantur. Et an gaudeant priuilegio. l. ſi. C. de ſacroſ. eccl. & uide ibi Bal. & glo. fin.
g Alex. qualiter probatur. Vide de hoc quæ dixi in l. decem. in 3. apoſt. de uerb. obl. Meno. Adde Rypam in tract. peſtis. 1. par. ſub nu. 165. cum ſeq. & tit. de prol. remed. nu. 209 Ruy. conſi. 3. nu. 1. lib. 3.

§. Si poſt factum. Valent codicilli facti medio tẽpore quo quis erat inteſtabilis, ſi tpe teſta menti, & mortis erat teſtabilis. h. d. Diuide. Primo ponit q. Secundo vnam rationem. Tertio tollit aliam rationem, quæ uidebatur face re pro eo. Quarto, illam partẽ determinat. Secundo ibi nã & teſtm̃. Tertia ibi nec ſimilis. Quarta ibi, ſed dicemus. Verſ. nam, & teſtamẽ tum habet diuerſas literas. Prout eſt in littera ſi eo, ſummaui vobis, a q faciat vnam rationem ꝓ codicillis talem. Certum eſt q teſta mentum valet, ergo codicilli debent ualere, q ſequunt iures teſtamẽ ti, quis eo tpe fecerit codicillos, quo teſtam ti factionẽ nõ habebat, etſi debet exponi pro quamuis, & hoc put h es in litera, ſi eo. Sed prout hř in litera ſed eo, debet aliter diuidi & aliter debet legi ut ter tia pars incipiat ibi, ſed eo, & faciat unam rationem ꝯ codicillos, & illud q premiſerat. nam & teſtamentum ualet, ſi iungatur cum quæ ſtione, vt ſit ratio dubitandi hoc modo. quæritur an ex codicillis debeantur legata? Ratio dubitandi eſt, quia teſtamentum ualet. Sed in

ADDITIO.

a Pom. Certum eſt. Et no. q l. poſthumus. ſup. de iniu. teſt. habet locum in codicillis & l. filio præter. 10, ſecundum Bal.

in contrarium arguo, quia codicilli sunt facti eo tempore, quo erat intestabilis. Illam lecturam tangit glo. super verb non habuit, & sequens gl. super seq. ver. Tertia lectura est, cũ eo. tunc alio modo diuidatur. s. ut in tota illa particula ponatur ratio dubitandi, quæ est, quia testamentum ualet, cum codicilli fuerint facti eo tẽpore, quo non erat testabilis, sed tene primam lecturam, quia magis clara, quam gl. ponit super verbo, nam & testm̃, aliæ particulæ sunt claræ. Op. de l. qui ex liberis. §. testamento. infra de bo. pos. sm tab. Sol. intellige illam, secundum istam, secũdum quod aliquo iudicio uoluntatis ille emãcipatus confirmaret testamentũ primũ, alias nõ ualeret. Et facit ad istũ. §. ꝫ. de leg 3. l. j. §. j. Venio ad ver. nec similis, videtur quod effectus mutus nõ potest codicillari qa nõ potest testari. l. discretis. C. qui test. fac. pos. ergo nec codicillari. l. diuus, §. codicillos. supra e. & supra § proxi. Respon. Aut tu intelligis de muto proprie & tũc idem dicũ intelligi de codicillis postea factis, mutitate cessante. Vel si fecit stante mutitate intelligas, quod postea illud uitium cessauit & aliquo uoluntatis iudicio cõfirmauit, ut in præcedenti casu. Potest etiam intelligi in eo qui nõ est mutus proprie, sed per aliquod accidens infirmatus, nõ potest loqui ad præsens, sed potest facere codicillos nutu, ut infra de leg. iij. l. nutu. Opp. hic de alienis testatur. Contra immo codicillatur. Solu. ut in glos. quia uerbum testari, large ponitur. Oppo quod non licet de alienis testari, ut in authẽ. ingressi. C. de sac. san. eccles. Soluit glos. quod hic erant sua tempore mortis. Oppo. ad si. quod testamentum non ualeat de iure ciuili, ut Institu. de exhæred. lib. in princi. Sol. non ualet de iure ciuili, sed de iure prætorio confirmatur. l. posthumus, ꝫ prin. supra de iniusto test. Quod intellige si uiuo testatore decesserit, alias secus, ut ibi. In casu tamen possunt valere codic lli, si testator eos cõfirmauit expresse post natiuitate posthumi, quamquam posthumus post testatorem decesserit, ita dicit glos. & bene. Et aduerte, quod posthumum appellat natum post testamentum, non post mortem testatoris, alias esset impossibile, quod testator confirmaret post natiuitatem posthumi, & ideo ualet prout ex nunc, non prout ex tunc, scilicet ex confirmatione testatoris.

§. Si miles. Codicilli facti a milite possent stare per se, ideo ad testamentum non referuntur. h. d.

§. Si seruo. Si legatum non ualet ab initio, confirmatur ex post facto, & impedimento ex ult. uolũtate testatoris sublato. h d. Not. casum in quo cessat regula Catoniana, de quo plene uidebitis in l. j. de re. Caton. Rationem dic, ut in glo.

§. Si quis certi generis. Qui cõfirmat codicillos posteriores, vr̃ reprobare priores. h. d. Contra hanc l. fac. ĩ inf. de leg 3. l. si quis in prin. testamenti. ubi a uoluntate reprobante, tacite receditur per aliã simplicem uoluntatem. Solu. hic interuenerũt duo actus, s. prima uoluntas, quæ confirmauit posteriores, & per consequens reprobauit priores, deinde secuta est uoluntas posterior, ex quibus duobus media reprobata intelliguntur, ibi secus, ut ibi dicitur.

LEX IX.

Aristo. Non possunt fieri codicilli ab eo, qui dubitat de statu suo, nisi sit miles. h. d.

LEX X.

a Quod per manus. a Principale non potest confirmari ab accessorio. h. d.

ADDITIO.

a Quod per manus. Ad declarationem huius uide Old. conf. 138.

LEX XI.

Qui graui. Legata ab eo quem quis putabat insolidum sibi successurum, puta, si aliquis cum eo succedat in partem non in totum debentur, fallit in libertate, h. d. Glo. signat aliquas opi. Dic ut in ea. Materiam huius legis, & pe. inf. eo. Dyn. tractat in l. cum pater, §. cum existimari. infra de leg. 1.

LEX XIII.

Illud sine dubio.

1 *Verbum volo, positum cum institutione directa trahitur ad fideicommissum.*
2 *Ex præsumptione colligitur, an testator voluerit instituere directo, vel non.*

§. Tractari. Si testator fecit institutionẽ hæredis, in dubio uidetur uoluisse testari. h d. In tex. codicillis. i. in quadam scriptura non sufficiente ad testamentum, sed ad codicillos. h. d. Dicitur hic, quod est dubium an uoluerit facere testamentum, an codicillos. Contra, immo uoluit facere codicillos, ut ponitur in prin. Sol. expone codicillos, ut dixi super tex. & cessant
1 contraria. Not. duo. Primum contra Iac. † de Are. qui dicit quod ubicunque ponitur uerbum uolo, positum cum institutione directa trahitur ad fideicommissum. l. Scæuola, ad Treb. quod est contra hanc l. non ob. l. Scæuola. quia ibi constabat quod uolebat face
2 re codicillos, vt s̃. l. j. No. secundo, † quod ex præsumptione colligitur utrũ testator uoluerit instituere directo, uel non, sic facit ad ea quæ diximus in l. Centurio. s̃. de vulg. & pup. ubi ex præsumptione, inspicimus utrum uoluerit substitutionem cõpendiosam intra tempus pubertatis trahi ad directam, uel non.

LEX XIIII.

1 *Legata relicta ab instituto in codicillis, quando a substituto debeantur.*

a Quidam referunt. Diuiditur in duas partes. Prima, quando vnum hæredem instituit, & ei substituit, & post mortem primi codicillos fecit. Secunda, quando plures hæredes instituit, & substituit, & codicillos fecit post mortem vnius. Secunda ibi, si duo. Prima pars breuiter hoc intendit, Sicut legatum est nullum, quando relinquitur ei qui tempore legati non est, ita quando relinquitur ab eo, qui tempore legati non viuit. h d. Opp. relicta ab instituto videntur repetita a substituto. l. licet. ꝫ. de leg. 1. ergo a substituto debentur si ab insti-
1 tuto relicta fuerunt. Respondeo, possumus hoc intelligere † qñ in codicillis legata sunt relicta ab hærede nominatim, tunc tenetur substitutus. l. si plures. in fi. ꝫ. de leg. 3. & ad l Falc. l. 1. §. id q. ex substitutione, & hoc innuit litera, ibi, quia hæres, &c. & ibi, ita vt ab instituto codicilli cõfirmarentur, &c. Dices tu. Si hoc est, ergo debetur a substituto, etiã si tempore codicillorum vixisset institutus: q. esset contra mentẽ huius legis. Sustinendo posses dicere fateor q. non debentur, sed non ideo, quia ab initio non valuissent, sed quasi defecta ex post facto, propter hæreditatem non aditam a substituto. Et huic potest adaptari tex. in prin. ibi, an perinde datio, & ademptio, &c. Vel dicas & melius, q. hic fuerunt legata relicta ab instituto sub nomine appellatiuo, hoc modo, ab hærede meo, non no-
b minato nomine proprio, & tunc a substituto debentur, per d. l. licet. ꝫ. de lega. 1. si institutus viuebat tempore codicillorum, alias secus, vt hic, quæ est notabilis determinatio ad illam l. Rationem tangam. ꝫ. proxi. §. Quid si verba in codicillis fuerunt simpliciter prolata. Iaco. de Are. videtur dicere q. in dubio videtur dirigi sermo ad hæredem institutum in 1. gradu, quod mihi non placet, quia sicut codicilli ab intestato referuntur ad omnes qui ab intestato quoquo gradu succederent. l. si quis cum testamentum nullum. s̃. eo. ita eadem ratione facta ex testamento referuntur ad omnes, qui ex testamento hæredes extiterint quoquo gradu. Præterea pro hoc videtur tex. in l. paterfamilias. § 1. s̃. de vulg. & pup. vt referatur ad hæredes omnes, qui sunt ex iudicio testatoris, primo, vel secundo gradu. Facit C. ad Treb. l. vlt.

ADDITIONES.

a Poma. Quidam referunt. Et per hanc l. limitat sm Bal. l. licet Imperator. ꝫ. tit. 1. q. habebat locum qñ legata sunt valida a principio, secus si sint pro non scripta.
b Poma. Debentur. Et idẽ q. hic, tenet Bar in l. licet. & l. q̃ conditio, in princ. de conditi. & demon. licet Bal. hic indistincte dicat, q. quãdo legata sunt pro non scripta, vt quia sunt relicta ab hærede, qui tempore facti legati mortuus erat, non videtur repetita a substituto. Et ita etiam tenet Ang. in d. l. licet. Veritas dependet ab illo magno dubio, videlicet an portio hæreditatis non scripta transeat cum onere, vel non. De quo plene per gl. in l. 1. §. his ita. de cad. tollen. cũ concor. Nã tenẽdo opi. q. transeat cum onere, vera est opi. Bar. hic, & in dictis locis, sed tenendo q. non transeat cum onere, prout tenuit Dyn. Bald. & Imo. & quam plures l. Cellus. alias incipit pater. §. si. de leg. 2. & Dy. in l. non iustam. ad Treb. q. est multum sustentabile per istam l. tunc verius erit dictum Bald. & Angel.

§. Quod si duo. Legata in codicillis, a duobus institutis relicta, vno eorum mortuo, pro parte eius in effectu tantum sunt legata inualida. Hoc dicit cum l. sed cum ea. quæ debet continuari ad istam secundum veritatem, nisi cõiter veniat post l. ab intestato, & ita gl. habuit: tamen debet intelligi, vt s̃. dixi, non erit hoc verum de rigore, secus de æquitate, vt ꝫ. eo. l. sed cum ea. quam hic iunge, si non habes. Oppo hic legata fuerunt relicta per hæc verba, quisquis mihi hæres erit, ergo debentur a quocunque qui erit hæres, vt s̃. eo. l. si quis cum testamentum nullum. Iac. de Are. dicit, q. id verum, quando nullum est factũ test. m̃. secus quando aliquod, quia tunc referuntur ad institutos in primo gradu, vt s̃. de vulg. & pup. l. quæ liberis. §. hæc verba. sed hoc non est verum, immo referuntur ad omnes, qui sunt hæredes ex iudicio testatoris primo, vel secundo gradu. l. paterfamilias. §. 1. s̃. de vulg. & pup. Quare intelligo, quod hic dicit, quisquis mihi hæres erit, ex institutis. Oppo. quod hæreditas pro non scripta accrescit cum onere suo, vel ad substitutum vadit. l. 1. §. is ita. C. de cad. tol. videbitur in l. quæ conditio. ꝫ. de cond. & demon. Si ergo hæreditas erit pro non scripta, eodem modo legata relicta ab instituto, erunt pro non scriptis, ergo debent transire etiam ad substitutum. Respondeo, illud verum, quando hæreditas erat pro non scripta, & per consequens legata respectu eius a quo relicta sunt, & sic nullo tempore cœperunt habere effectum ab institutione, cum institutio fuerit nulla & substitutus habeat, tanquã ipse fuerit prior: sed hæc institutio fuit aliqua, licet legata pro non scriptis respectu eius, a quo relinquuntur, & sic substitutus habeat tanquam secundus, non tanquam primus. Facit supra de lib. & posthu l. 3. in fi. Op. ꝫ. eo. l. pen. Dicit glo. illa corrigit istam. Tu dic, quod concordat intelligendo illam cum determinatione l. sed cum ea. ꝫ. eod. quam lege nunc simul.

LEX XVI.

a Ab intestato. a Ista lex seipsam summat in fi. ibi, & vt manifestius dicam, &c.

ADDITIO.

a A'exan. Ab intestato. Adde ad limitationem huius l. in fi. q. vbi testamentum non valuit, tunc bene valent codicilli, vt dicit Bar. in l. legata inutiliter, post pri. c. ꝫ. de leg. 1. i. quo. do glo. ibi.

LEX

LEX XVII.

Literæ quibus. Id quod dicitur in tex. ibi promittitur, exponitur in glos. duob. modis Primo modo, prout iacet in litera, promitto quòd te hæredem faciam, hoc non est verum, quia est contra bonos mores talis obligatio. l. stipulatio hoc modo. infra de verb. obli. Secundo modo, quia in literis dixit, Te hæredem facio, tunc non valet, vt testamentum, quia non est ibi solennitas, nec vt codicilli, quia datur ibi hæreditas, ita loquitur h.c. Cetera sunt clara.

LEX XVIII.

a Plotiana. a Si actus importatus per verbum futuri temporis, cadit in eo quod est preteriti, dispositio refertur ad aliud. h.d. Facit infra de condi. & demonstra. l. cum tale. §. falsam. & quod ibi no.

ADDITIO.

a Barb. Plotiana. Et sic facit fm Bal. ꝙ quando confirmantur statuta futura, videntur cōfirmari præsentia quo l bene no. Bar. in l. verbum oportebit, de verb. signi. & allegatum tex. Bar. in consi. 22 c. inci. statuto cauetur ꝙ si mulier fuerit dotata.

LEX XIX.

1 *Auth. ex causa non conseruat legata rupto testamento præteritione filij, quē testator ignorabat viuere.*

Is qui. 1 Vnum Relicta ab eo quem quis solum sibi successurum putat. si in parte succedit pro parte debentur, si sint diuidua. si vero sint indiuidua nihil. h.d. No. rationem in fi. ibi, quoniã, &c. & materiam huius l. dicam in l. cum pater. §. cum existimaret, infra de leg. 2. vbi Dyn. ponit. Vlti. no. a fi. huius l. ad opinionem

a quam teneo, per auth. ex causa. nō conseruantur legata rupto testa

1 mento ex causa præteritionis filij, quem ignorabat viuere. Nam si sciuisset testator, nec tot legata fecisset, & ei non abstulisset, vt hic

b in fi. b Dicam in l. filio præterito. §. de iniusto rupt. & irri. testa.

ADDITIONES.

a Barb. Vlt. no. Et vide Ang. in authen. ex cau a. vbi no. l mitat op. Bart. & in l. 2. ff. de condi. inde. vbi omnino eum vide, & vid. B. in l. demōst. ratio ff. de condi. & demonstr. Et vide Barb. consi. 60. 2. vol.

b Alex. Vt hic, in fi. Sed si illud recte consideretur, facere videtur contra opin. Bar. quia fm opi. suã, omnia legata viriari debent, quod est contra istũ tex. vide Imo. in l. qui filiabus. j. de leg. 1. in prin. post Bart. Tu dic, ꝙ immo non est contra. quia Bar. loquitur quando nullus alius filius fuit institutus, videbatur dicendũ ꝙ sicut testator grauasset filiũ quem habebat, eodem modo grauasset quem habere ignorabat, tamen iurisconsultus decidit contrariũ, & sic facit pro Bar. ꝙ a posthumo præterito ignoranter non debentur legata. De hoc vide Bal. consi. 3 2 1. 2. volu.

LEX XX.

Si palam. Nominatio hæredis sine scriptura, non facit, vt scriptura continens legata sine institutione sit testamentum, sed vt codicilli habetur. h.d. Oppo. s. eo. l. 1. Sol. hic non erat scriptum in tabulis nomen hæredis, ibi sic. Oppo. C. de test. l. errore. Solu. ibi fuit omissum errore scribentis, hic voluntate restantis. Opp. C. eo. l. fin. §. illud. Dicit glo. illa magis concordat. Quæro vtrum a ista nominatio hæredis valeat vt testamen-

a tum nuncupatiuum? Glo. hic videtur dicere ꝙ non, intelligendo quod legata debeantur a venientibus ab intestato. Sed in l. si quis testamentum, supra de test. videtur dicere, quod institutio valeat,

b & ideo Dyn. sustinet b vtranque literam, aut enim apparet ꝙ testator volebat condere testamentum in scriptis, & procedit lectura hic posita. Non enim valuit, vt testamentum in scriptis, quia non fuit scriptum nomen hæredis. Nec vt nuncupatiuum, quia testator noluit facere testamentum nuncupatiuum. Aut non constat, & tunc illa nominatio hæredis, si est facta coram legitimo numero testium valet, vt testamentum, & illa scriptura valeret, vt codicilli. Ita intelligatur glo. in l. si quis cum testamentum supra de testa.

ADDITIONES.

a Barb. Quæro verũ. Et vide Ang. in l. 1. §. 1. s. de hær. inst. & Bal. in l. in testamentis: C. de testam. Et sic no. quando aliquis restituitur ad testandum ius emphyteuticum, si non est mentio hæredis scripti, non valet testamentum.

b Alex. Dyn. sustinet. Adde quod no. Imo. in l. 1. §. si autem fic. de hæred. instit. Menoc. Gozad. cōnl. 3. num. 12. Bart. Soc. inter consilia Maria. sen. consi. 1 4. col. 2. circa med.

FINIS.

REGISTRVM.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y.

Omnes sunt quaterniones, præter Y duernionem.

VENETIIS, APVD IVNTAS.
M D C IIII.